Yahrzeit. J. Liner.

[illegible]

סדור

בית ישראל

עברי־טייטש

כולל סדר התפלות לכל ימות השנה

עם

ילקוט פנינים יקרים ומעשה אלפס

יכיל שלשים ושנים באורים יקרים.

נוסח ספרד

Printed in U.S.A

HEBREW PUBLISHING CO.
77-79 DELANCEY STREET
NEW YORK

לוח המפתחות

וַיַּעַשׂ לַבָּיִת חַלּוֹנֵי שְׁקֻפִים אֲטֻמִים (מלכים א׳ ו׳ ד׳).

דֶער הֵיילִיגֶער תנ״ךְ דֶער צֵיילְט . בְּעֵת שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ ע״ה הָאט גִיבּוֹיעט דֶעם בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ , הָאט עֶר גִימַאכְט דִיא פֶענְסְטֶער אִינְוֶוינִיג שְׁמָאל אוּנ פוּן דְרוֹיסִין
בְּרֵייט , נִיט וִויא שְׁטוּבּ פֶענְסְטֶר (אינוויינינ ברייטער וויא אין דרויסין) , שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ הָאט
אוּנְז מִיט דֶעם גִילֶערִינְט אַהוֹיכִין אוּנ אַוִויכְטִיגֶען לִמּוּד , אַז דֶער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִיז נִיט
זִויא אַגִיוָואהְנְלִיכֶער פַּאלַאץ, וָואס דֶער צִיל פוּן דִי פֶענְסְטֶער אִיז. אַרַיין צוּא בְּרֵיינְגִין
לִיכְטִיגְקֵייט אִינְוֵוינִיג , וַוייל דֶער בּוֹרֵא אִיז אַלֵיין דִיא לִיכְטִיגְקֵייט . מִיר דַארְפִין פַאר
אִים נִיט אַרַיין בְּרֵיינְגֶען דִיא זוּן לִיכְטִיגְקֵייט. אוֹיךְ דַארְף דֶר בּוֹרֵא נִיט קֵיין פַּאלַאצִין .
וְוִיא עֶר זָאגְט דוּרְךְ יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא „הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי״ דִיא הִימֶל אִיז מַיין שְׁטוּל אוּנ דִיא
עֶרְד אִיז מַיין פוּס־בֵּיינְקֶעל „אֵיזֶה בַיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי״ ? הַיינְט וֶועלְכֶע הוֹיז קֶענְט אִיר
בּוֹיֶען פַאר מִיר ? דֶער תַּכְלִית פוּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִיז פַאר אוּנְז מֶענְשִׁין . מִיר זָאלִין
דָארְטִין אַרַיין אַטְהֶעמֶען הֵיילִיגֶע לוּפְט , דוּרְךְ דִיא הֵיילִיגֶע עֲבוֹדָה פוּן דִיא כֹּהֲנִים אוּנ
דִיא זִיסֶע שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת פוּן דִיא לְוִיִּם , אוּנ דִיא קְדוּשַּׁת הַתּוֹרָה וְהַהֲלָכוֹת פוּן דִיא
סַנְהֶדְרִין פוּן לִשְׁכַּת הַגָּזִית (כי מציון תצא תורה) , אַז נַאכְהֶער וֶוען מִיר וֶועלִין קוּמֶען צוּ
הוֹיז , זָאלִין מִיר זִיךְ הַאלְטִין הֵיילִיג , רֵיין אוּנ אַדִיל , בַּאגֵיין זִיךְ פְרַיינְדְלִיךְ מִיט יֶעדֶער
מֶענְשִׁין , אוּנ בְּעֵת הַאנְדְלֶען אִין מַארְק , זָאל אוֹיף אוּנְז לִיגֶען אַדֶעלְקֵייט . מ׳זָאל נִיט
צוּ קָאכְט וֶוערִין פַארִין רוּבֶּל אוּנ וֶוערִין אוֹיס מֶענְשׁ , אַצְוֵויפִיסִיגֶע חַיָּה , נוּר בְּלַייבִּין
מֶענְשִׁין אִין אַלֶע צַייטִין . אִיז דֶר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ גִיוֶועְן דִי אִידִישֶׁע שׁוּלֶע פוּן בִּילְדוּנְג ,
אַרוֹיס צוּ גֶעבִּין לִיכְטִיגְקֵייט אוֹיף דֶר וֶועלְט , אַז דוּרְךְ דֶעם אִידֶענְשׁ גוּטֶע אוֹיפְפִירוּנְג
מִיט אַלֶע מֶענְשִׁין , מִיט אִידִין אוּנ אוּמוֹת הָעוֹלָם , זָאלִין אַלֶע עֶרְקֶענֶען אוּנְזֶר גְרוֹיסִין
לֶעהְרֶער , דָאס אִיז דֶער בּוֹרֵא עוֹלָם, וָואס זַיין לֶעהְרֶע אִיז זָא וִויכְטִיג, לְבַד וָואס
זִיא אַדִילְט דֶעם מוֹחַ , זִיא לֶערִינְט גְרוֹיסֶע וִויסֶענְשַׁאפְט אִין אַלֶע מִקְצוֹעוֹת הַחָכְמָה ,
ווירְקְט זִיא אוֹיךְ זֵייעֶר שְׁטַארְק, אוֹיפְ׳ן הַארְצִין אוּנ אוֹיפְ׳ן חַרַקְטֶער . אִיז לְבַד וָואס
אַלֶע וֶועלִין זָאגִין „רַק עַם חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה״ וֶועלִין זֵייא נָאךְ זֶעהֶען דִיא
„דַּרְכֵי נוֹעַם וּנְתִיבוֹת הַשָּׁלוֹם״ פוּן דֶער תּוֹרָה . מִיט דֶעם וֶועלִין מִיר מְפֻרְסָם זַיין אִין
דֶער וֶועלְט, דִיא לוֹיבּ פוּן הַשי״ת , וְוִיא דֶער נָבִיא יְשַׁעְיָהוּ זָאגְט „עַם זוּ יָצַרְתִּי לִי״ דִיזֶע
פָאלְק יִשְׂרָאֵל הָאבּ אִיךְ בַּאשַׁאפִין אוּנ אוֹיס גִיבִּילְדֶעט , צוּם צִיעֶל „תְּהִלָּתִי יְסַפֵּרוּ״ זֵייא
זָאלִין מְפֻרְסָם זַיין אִין דֶער וֶועלְט מַיין לוֹיבּ , בִּכְדֵי אַלֶע זָאלִין זִיךְ צִיהֶען צוּם אֱמֶת :
וְאַף שֶׁבַּעֲוֹנוֹתֵינוּ שָׁמֵם בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ , הָאט דֶער בּוֹרֵא אוּנְז נִיט פַארְלָאזִין , עֶר הָאט
אוּנְז גִיגֶעבִּין „בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת״ וָואס זֵיי זַיינֶען „מִקְדָּשׁ מְעַט״ (קליין פארמאט בית המקדש)
זֵיי הָאבִּין אִין זִיךְ פִיל וִוינְצִיג דִי סְגוּלָה פוּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ , אַז דוּרְךְ אוּנְזֶערֶע תְּפִלּוֹת
אוּנ דִיא חֲבוּרוֹת קְדוֹשׁוֹת „לְמִקְרָא , מִשְׁנָה , הֲלָכוֹת וְאַגָּדוֹת״ לְבַד וָואס דָאס ווירְקְט
זֵייעֶר פִיל אוֹיף אוּנְזֶער נְשָׁמָה , פַארְהֵיילִיגֶען אִיר , זִיא זָאל זַיין דָבוּק צוּ הַשי״ת, ווירְקְט
דָאס אוֹיךְ אוֹיף אוּנְזֶער חַרַקְטֶער , עֶס זָאל זַיין „כָּל רוֹאֵיהֶם יַכִּירוּם כִּי הֵם זֶרַע בֵּרַךְ ה׳״,
אַז אַלֶע וָואס וֶועלִין אוּנְז בַּאטְרַאכְטִין, זָאלִין אוּנְז דֶר קֶענֶען פַאר אַבֶּענְטְשׁוּנְג פוּן גָאט :
לֵיידֶער אָבֶּער , צוּם גְרוֹיסֶען בֶּעדוֹיעֶרוּנְג , זֶעהֶען מִיר בַּייא פִיל פְּרָאסְטֶע מֶענְשִׁין, אַז
לְבַד וָואס דִיא גֵיין קוּנְג פוּן שׁוּל , אִיז אוֹיף זֵיי שְׁוַואךְ . אִין גַאס אִיז גָאר נִיט
קאנטיג

קאנטיג. אז ער איז היינט גיוועזען אין שול אונ האט גיאטהעמט אפרישין היליגען לופט, עס זאל אים סטאליגען דיא בלוטין, נור דיא בלוטין בלייבין גראב אונ גיפעטיג, אז פאר ארובעל פרנסה ווערט ער צו קאכט, עס איז רעכט חלילה אב צו קויפין גנבות, זיין א פאלשער עדות אונ נאך אזעלכע שווינדלעריי וואס איז מחלל דעם נאמען איד, אונ לבד וואס די היליגקייט פון בית הכנסת איז ניט קאנטיג אויף אים בעת ער איז אין מארק, אפילו בעת ער איז אין שול, שפירט ער איר אויך ניט, אונ פאר אבערעקיל כבוד מדומה קען ארויס פלאצין זידלעריי מיט גרויס חלול שם שמים ובזיון התורה:

וואס איז באמת די אורזאך, וואס דיא היליגע אונ ריינע לופט פון שול, ווירקט ניט אויף אונזער בלוט? אונ די ליכטיגקייט פון שול שיינט ניט ארויס אין גאס, צו בעלייכטין אונזער פירונג אין מסחר ודרך ארץ? ערקלערט ישעיה הנביא, נאך דעם פסוק (עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו) זאגט ער גלייך „ולא אותי קראת יעקב״? ווארום ביסטו מיר ניט מפרסם (קריאה הוא לשון „פרסום״, כמו ויקרא שם אברם בשם ה׳) בעת דו רופסט זיך „יעקב״ (בעת דוא ביסט אין מארק, וואס דאן הייסטו מיטן נאמן „יעקב״)? היינג פאר וואס איז דיין פירונג אין גאס אזוי נידעריג? אז עס איז גאר ניט קאנטיג, אז דו ביסט א תלמיד פון מיין היליגען אונ אדעלען חדר? „כי יגעת בי ישראל״ ווייל בעת דו ביסט אין שול (וואס דאן הייסטו „ישראל״) ביסטו מיד, דר דאוונען איז ביי דיר א שווערער לאסט, ער פארמאטערט דיר, דוא ווילסט קוים פריי ווערין פון איהם, דוא זופסט ניט אריין דיא היליגקייט פון די ווערטער אין דיינע לונגען אונ הארץ, עס זאל סטאליגן דיינע בלוטין, פר היליגין דיינע גיפילען, נאר מיטן מויל מאלסטו גיך אב קוים פטור גיווארן:

בעמערקענדיג דאס אלעס, קען זיין ווען מ׳וועט ארויס געבין דעם שיין, וואס ליגט פארוויקעלט אין דיא קורצע ווערטער פון די היליגע תפלות, אז דער מתפלל זאל קריגען א גישמאק אין זיי, וועט דאס פיל ווירקן אויף אים, אריין טאן דעם גידאנקען אין דיא היליגע ווערטער וואס ער זאגט, אונ ממילא וועלין זייא אים אריין גיין אין הארצין. וועט זיין דיא פעולה דאפילט, הן בעת התפלה וועט ער זיין איבער גיגעבין בלב ונפש צו דיא היליגע ווערטער פון דיא תפלות, אז ער וועט ווערין במדרגת „ישראל״, אונ הן ארויס גייענדיג אין גאס, ווס ער איז דאן במדרגת „יעקב״, וועט דיא זיסקייט פון דיא היליגע גידאנקען בלייבען אויף זיינע ליפען, אז ער וועט דאס מאנכע מאל איבער דערציילין זיין חבר אין מארק, אונ דאס וועט אויף אים ווירקען ניט פארליערן זיין אידישען שטאט אונ זיך וויסען ווי צו האלטין זיצענדיג ביי זיין ארבייט אדער ביי זיין האנדיל אין מארק, אז עס וועט טאקע זיין „ישראל אשר בך אתפאר״. אונ אפילו די בלעמ׳ס וועלין אויך מוזין זאגין „מה טובו אוהליך יעקב״! וויא שיין איז דיין אויף־פירונג אין מארק (וואס דאן הייסטו „יעקב״), דאס איז אלעס ווייל „משכנותיך ישראל״, ווייל אין דיינע שולען האלסטו זיך היליג (מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים), אז עס פאסט דיר דער נאמן „ישראל״ די ליכטיגקייט פון דיין „מקדש מעט״ באלויכטעט דיין פירונג אין מארק, דוא זאלסט האבין וואס צו ענטפערין ליום הדין אויף דיא וויכטיגע שאלה „נשאת ונתת באמונה?

ד׳ לסדר, ה׳ מצליח בידו, תרס״ט, ווילנא. **בן־ציון** בהרב ר׳ **ירמיהו עקיבא אלפס.**

שִׁוִּיתִי יְהוָֹה לְנֶגְדִּי תָמִיד

א אִיךְ הָאבּ גָאט שְׁטֶענְדִיג פַאר מִיר. דָאס אִיז דֶער עֶרְשְׁטֶער כְּלָל וָואס דֶער יוּד מוּז הָאבִּין עֶר מוּז שְׁטֶענְדִיג אִין זִינֶען הָאבִּין אַז עֶר שְׁטֵייט פַאר גָאט. אוּנ וֶוער עֶס פַאר גֶעסְט אָן דָעם קֵיין מָאל נִיט, קָאן קֵיין מָאל נִיט זִינְדִיגֶען. דֶען לָאמִיר זֶעהֶען וֶוען אַיין מֶענְשׁ שְׁטֵייט פַאר דֶעם קֶינִיג וֶועט עֶר גֶעוִויס אָפּ הִיטֶען יֶעדֶען וָוארְט אוּנ יֶעדֶען טְרִיט עֶר זָאל דֶעם קֶענִיגְס גִיזֶעץ נִיט אִיבֶּער טְרֶעטִין. וֶוען דָאס אִיז אַזוֹ פַאר אַיין מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם. וִויא מוּז עֶס נָאךְ זַיין וֶוען מֶען וֵוייסְט אַז מֶען שְׁטֵייט פַאר דֶעם גְרוֹיסֶען הֵיילִיגֶען גָאט. וָואס אוֹיסֶער דֶעם וָואס עֶר זֶעהְט אַלְדִינְג וָואס דֶער מֶענְשׁ טוּט. וֵוייסְט עֶר אוֹיךְ יֶעדֶער גִידַאנְקֶען וָואס מֶען הָאט אִין הַארְץ. דְרוּם מוּז מֶען צִיטֶערִין בַּייא יֶעדֶען טְרִיט אוּנ זִיךְ שְׁטַארְק הִיטֶען נִיט צוּ טָאן דָאס מִינְדֶעסְטֶע וָואס בַּייא גָאט אִיז נִיט רֶעכְט:

ב אוֹיךְ הָאט דִיזֶער גִידַאנְקֶען בְּכֹחַ צוּ פַאר הֵיילִיגֶען אַלֶע מַעֲשִׂים פוּן דֶעם מֶענְשִׁין אֲפִילוּ וָואס עֶר טוּט וֶועגִין זַיין קֶערְפֶּער דְהַיְינוּ עֶסִין, טְרִינְקֶען, שְׁלָאפֶען, הַאנְדְלֶען, רֵיידֶען, וֶוען עֶר טוּט דָאס מִיט פְרוּמְקֵייט אוּנ גְרוֹיס דֶרֶךְ אֶרֶץ וִויא דִיא חז"ל לֶערְנֶען אוּנְז אִין פִּרְקֵי אָבוֹת (וְכָל מַעֲשֶׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמָיִם) דָאס הֵייסְט אַלְץ וָואס דוּא טוּסְט אֲפִילוּ עֶסִין אוּנ טְרִינְקֶען שְׁלָאפֶען אוּנ אַנְדֶערֶע זַאכֶען זָאלְסְטוּ בַּייא אַלֶעם אִין זִינֶען הָאבֶּען אַז דוּ טוּסְט עֶס כֹּחַ צוּ הָאבֶּען זַיין לִיבֶּען נָאמֶען צוּ דִינֶען, אָדֶער וֶוען דוּ טוּסְט אַיין מְלָאכָה אָדֶער אַיין מִסְחוֹר זָאלְסְטוּ אִין זִינֶען הָאבֶּען אִיךְ וִויל הַאנְדְלֶען בֶּאֱמוּנָה (מִיט עֶרְלִיכְקֵייט) בִּכְדֵי צוּא שְׁפַּייזֶען זִיךְ מִיט מַיין הוֹיז נֶעזִינְד מִיר זָאלֶען הָאבֶּען כֹּחַ צוּ דִינֶען הַשי"ת, אוּנ דֶער וָואס פִירְט זִיךְ אַזוֹ וֶוערְט עֶר אָן גֶערוּפֶען אַיין עֶרִינְסְטֶער דִינֶער צוּ הַשי"ת אוּנ אִיז מְקַבֵּל שָׂכָר אֲפִילוּ אוֹיף זַיינֶע קֶערְפֶּערְלִיכֶע מַעֲשִׂים:

ג וִויא מֶען מַאכְט נָאר אוֹיף דִיא אוֹיגֶען נָאךְ דֶעם שְׁלָאף מוּז מֶען זִיךְ אִיבֶּער קְלֶערִין דֶעם גְרוֹיסֶען חֶסֶד וָואס דֶער אוֹיבֶּערְשְׁטֶער הָאט גִיטָאן, מִיט דֶעם וָואס עֶר הָאט אִיהם צוּרִיק גִיגֶעבִּין דִיא נְשָׁמָה. אִיבֶּער דֶעם מוּז מֶען תֵּיכֶף זָאגֶען.

מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ מֶלֶךְ חַי וְקַיָּם שֶׁהֶחֱזַרְתָּ בִּי נִשְׁמָתִי בְּחֶמְלָה. רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ:

דָאס הֵייסְט אִיךְ דַאנְק דִיר לֶעבֶּעדִיגֶער אוּנ אַייבִּיגֶער גָאט וַוייל דוּ הָאסְט מִיר צוּרִיק גִיגֶעבִּין דָאס לֶעבִּין מִיט דַיין גְרוֹיס בַּארְמְהֶערְצִיגְקֵייט. אוּנ גְלַייךְ אוֹיף שְׁטֵיין בִּזְרִיזוּת צוּ דִינֶען הַשי"ת:

דיני השכמה לבית הכנסת

א אַייבִּיג זָאל זִיךְ אַמֶענְשׁ מַקְדִּים זַיין צוּ גֵיין פְרִיא אִין שׁוּל דַאוֶונֶען, בִּכְדֵי עֶר זָאל זַיין פוּן דִיא עֶרְשְׁטֶע צֶעהֶן, אוּנ בְּעֵת מֶען גֵייט אִין שׁוּל אִיז אַמִצְוָה צוּ גֵיין גִיךְ. אוּנ אַרַיין גֵיין אִין שׁוּל דַארְף מֶען מִיט גְרוֹיס דֶרֶךְ אֶרֶץ אוּנ הַכְנָעָה, אַזוֹ וִויא מֶען גֵייט אַרַיין צוּא אַקֶינִיג אִין הוֹיז. מֶען דַארְף זַייעֶר גֶעהִיט זַיין נִיט צוּ רֵיידֶען קֵיין דְבָרִים בְּטֵלִים אוּנ מִכָּל שֶׁכֵּן מַחֲלוֹקֶת דִיא גַאנְצֶע צַייט וָואס מֶען אִיז אִין שׁוּל אוּנ מִכָּל שֶׁכֵּן בְּעֵת דַאוֶונֶען אוּנ קְרִיאַת הַתּוֹרָה, מֶען טָאר זִיךְ נִיט זִידְלֶען אָדֶער קְרִיגֶען אִין שׁוּל אֲפִילוּ וֶועגִין אַמִצְוָה אָדֶער קַדִּישׁ צוּ זָאגֶען, הֲגַם עַל פִּי דִין קוּמְט אִים צוּ דַאוֶונֶען אָדֶער קַדִּישׁ זָאגֶען, נָאר וֶוען מֶען טְרֶעפְט אָן אוֹיף אַזַא מֶענְשִׁין וָואס וִויל נֶעמֶען מִיט גְוַואלְד דַארְף דֶער קְלוּגֶער אוּנ פְרוּמֶער מֶענְשׁ בֶּעסֶער אָפּ טְרֶעטִין דִיא וֶועג, אוּנ מִיט דֶעם וֶועט עֶר טָאן זַיינֶע גִישְׁטָארְבֶּענֶע עֶלְטֶערִין מֶער נַחַת רוּחַ וִויא מִיט דֶעם קַדִּישׁ זָאגֶען מִיט קְרִיג אוּנ זִלְזוּלִים. אוּנ דֶער זְכוּת פוּן דֶעם

קדיש

קדיש (ווייל יענער זאגט מיט אומרעכט) ווט דם זיין פארעכענט פאר דם פרומענס עלטערין, ווייל ער איז דער ווארער מקדש השם דורך דם מעביר זיין על מדותיו:

ב ווען מען ברייננגט א קינד מיט זיך אין שול דארף מען איהם האלטען לעבין זיך אונ אכטונג געבען ער זאל זיצען רוהיג מיט דרך־ארץ אונ ענטפערין אמן אויף יעדער ברכה. אונ דער וואס איז זהיר אין די היילינקייט פון בית־הכנסת וואס ער ווערט אנגערופען מקדש־מעט (דאס קליין בית־המקדש) וועט זיין תפלה זיין באווילינט פאר השי״ת אונ ער וועט זוכה זיין צו דיענען השי״ת אין בית־המקדש שיבנה במהרה אמן:

דאס זאל מען זאגין מיט גרויס כוונה אבינט אונ מארגין איי מען הויבט אן מתפלל צו זיין:

מי אנכי שאזכה להתפלל לפני הקדוש ברוך הוא שהוא אל גדול ונורא ואנכי איש חוטא והכעסתי שמו הגדול במעשי הרעים ואנכי בשר ודם עפר ואפר ואיני כדאי וראוי להזכיר שמו הגדול הגבור והנורא ומכל שכן להתפלל לפניו ולזכור שמו הגדול כמה פעמים. אוי לי איך אשא פנים לעמוד לפני מלך גדול ונורא מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא עלת כל העלות וסבת כל הסבות. אלא מפני רחמיו וחסדיו הגדולים שהוא מרחם על בריותיו ורוצה בתפלה ותחנונים של עבדיו כמו שנאמר קרוב יי לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת: רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם: שומע תפלה עדיך כל בשר יבאו:

עס שרייבין אונזערע חכמים גלייך וויא מען קומט אין שול זאל מען זיך בוקין אונ זאגין די פסוקים:

ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך:

אונ דער נאך זאל ער דעם פסוק זאגין בבית אלהים נהלך ברגש:

מען גיהער וואס צדקה צו געבן פר דר תפלה דען דא ווערט די תפלה גלייך אנטפאנגן אונ זאל זאגן די פסוקים:

אני בצדק אחזה פניך: צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו:

אונ דער נאך זאל מען זאגין (מה טובו וכו׳) אונ (אני קראתיך וכו׳):

מי אנכי ווער בין איך וואס איך זאל זוכה זיין צו טאן תפלה פאר אזו איין פארכטיגין מלך ווס ער איז איין מלך מלכי המלכים הקדוש ב״ה גילויבט אונ גיהיילינגט איז זיין נאמן איך בין איזינדיגער מענטש אונ האב דיך דר צארינט מיט מיינע בייזע מעשים איך בין איין בשר ודם אונ בין ניט ראוי אז איך זאל דר מאנן דיין היילינן נאמן תפלה צו טאן פר דיר, איך שעם מיך אויף צו הייבן מיינע אויגן פר אזו אפארכטיגן גאט ווס ער איז איין גאט איבר דר גאנצר וועלט גלויבט איז זיין נאמן ביז אייביג. נאר מחמת זיין גינאד אונ זיין גרוס דר בארימקייט וואס ער טוט זיך דר בארימן איבר דר גאנצר וועלט אונ באגערט די תפלות אונ בקשות פון זיין פאלק אזו וויא אין פסוק שטייט קרוב ה׳ לכל קוראיו וגו׳ גאט איז נאהענט צו די וואס רופין אים מיט אמת אונ פאר נעמט דם גישרייא פון די פארכטיגע אונ הערט צו זייער גבעט אמן:

רבש״ע הער פון דר וועלט איך ווייס וואול אז איך בין איין זינדיגער מענטש אונ בין ניט ווערט אז איך זאל מיך שטעלין תפלה טאן פאר אזו אגרויסין אונ איין פארכטיגין גאט ווארום דיין גרויסקייט האט גאר קיין צאל ניט אז מען זאל עס קענען אום דער ציילין אונ איך ווייס אפילו ניט וויא אזו תפלה צו טאן פאר אזו אגרויסין גאט. נאר איך פר זיכער מיך אויף דעם וואס איך ווייס אז דו ביסט איין מלך רחמן אונ באגערסט די תפלה פון דעם מענטשין ווס איז מתפלל מיט איין צו בראכין הארץ דרום שטעל איך מיך אנידער פאר דיר מתפלל זיין אונ האב חרטה אויף מיינע עבירות ווס איך האב ביז אהער גיטאן. אונ דו ואלסט מיר שיקין דיינע היילינע מלאכים וואס זיינען גיזעצט איבער די תפלות אז זייא זאלין מיין תפלה אויף ברייננגען פאר דיר אמן:

תַּנְיָא הָיָה ר׳ מֵאִיר אוֹמֵר חַיָּיב אָדָם לְבָרֵךְ מֵאָה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם שֶׁנֶּאֱמַר וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה׳ אֱלֹהֶיךָ שׁוֹאֵל מֵעִמָּךְ (אַל תִּקְרֵי מָה, אֶלָּא מֵאָה, תוספ׳ בשם ס״). (מנחות מ״ג :)

דֶער גְרוֹיסֶער תַּנָּא ר׳ מֵאִיר (בעל הנס) הָאט גִילֶערְנְט, אַז יֶעדֶער אִיד, אִיז מְחוּיָּב צוּ לוֹיבֶּען דֶעם בּוֹרֵא אַלֶע טָאג מִיט הוּנְדֶערְט בְּרָכוֹת, וְוִיא עֶס וֶוערְט גִיזָאגְט אִין פָּסוּק (ועתה ישרא׳) אִיצוּנְד יִשְׂרָאֵל (מה ה׳ אלהיך שואל מעמך) וָואס פֶּערְלַאנְגְט דֶער בּוֹרֵא פוּן דִיר ? נוּר יִרְאַת שָׁמַיִם. (אל תקרי) זָאלְסְט נִיט לֵייעֶנְעֶן „מָה״ וָואס ? נוּר „מֵאָה״ הוּנְדֶערְט, דָאס הֵייסְט הוּנְדֶערְט לוֹיבּ פֶּערְלַאנְגְט עֶר פוּן דִיר. דִיא הֵיילִיגֶע רֵייד, בֶּעטִין זֵייעֶר מְ׳זָאל זֵייא פַארְשְׁטֵיין. וַוייל שְׁטֶענְדִיג אִין תַּלְמוּד, וֶוען דֶר פָּסוּק אִיז אִין פְּשַׁט שְׁוֶוער, גִיבֶּען דִיא חֲכָמִים אַקְנֵייץ, דוּא זָאלְסְט נִיט לֵייעֶנְעֶן דִי נְקוּדָה וִוי עֶס שְׁטֵייט, נוּר אַזוֹי וֶועט וֶוערִין רֶעכְט דֶער פָּסוּק. אָבֶּער דָא אִיז גְרַאד פַארְקֶערְט, וְוִיא עֶס שְׁטֵייט „מָה״ וָואס ? הָאט דֶער פָּסוּק אַבִּיאוּר (וואס פערלאנגט דער בורא ? נור יראת שמים), אָבֶּער אַז אִיךְ גִיבּ אַקְנֵייץ פוּן „מָה״ אוֹיף „מֵאָה״ (הונדערט), בְּלַייבְּט דֶר פָּסוּק גָאר אָן פְּשַׁט. אַלְזָא אִיז אַ מִצְוָה צוּ פַארְשְׁטֵיין דֶעם גִידַאנְקֶען פוּן הֵיילִיגֶען תַּנָּא ר׳ מֵאִיר :

גוּט בֶּעטְרַאכְטֶענְדִיג זֶעהֶען מִיר, אַז דֶר פָּסוּק אִיז טַאקֶע שְׁוֶוער, אוּנ נוּר דוּרְךְ ר׳ מֵאִיר׳ס קְנֵייץ „מֵאָה״ וֶוערְט עֶר רֶעכְט. מֹשֶׁה רַבֵּנוּ זָאגְט צוּ יִשְׂרָאֵל, וָואס פַארְלַאנְגְט דֶער בּוֹרֵא פוּן דִיר יִשְׂרָאֵל? (פארלאנגט ער דען גרויסע זאכען ?) עֶר פֶּערְלַאנְגְט נוּר יִרְאַת שָׁמַיִם. פְרֶעגְט דִיא גְמָרָא הַקּוּשְׁיָה (ברכות לג:) אִיז דֶען יִרְאַת שָׁמַיִם אַ קְלֵיינִיגְקֵייט ? דָאס אִיז דָאךְ אֵיינֶע פוּן דִיא וֶועלְט-אַנְטִיקֶען, וָואס הַשֵּׁי״ת הָאלְט אִין זַיין אוֹצָר (יראת ה׳ היא אוצרו). עֶנְטְפֶערְט דִיא גְמָרָא, אִין (יע), לְגַבֵּי (ענטגעגען) מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, אִיז יִרְאָה אַ קְלֵיינִיגְקֵייט, (משל לאדם) דָאס אִיז גְלַייךְ וְוִיא מְ׳בֶּעט בַּייא אֵיינֶעם אַ גְרוֹיסֶע כֵּלִי אוּנ עֶר הָאט, אִיז בַּיי אִים אַ קְלֵיינִיגְקֵייט אוּנ וֶוען מְ׳בֶּעט אַ קְלֵיינִיגְקֵייט אוּנ עֶר הָאט נִיט, אִיז בַּיי אִים וְוִיא אַ גְרוֹיסֶע זַאךְ. אָבֶּער דִיא גְמָרָא׳ס תֵּירוּץ בֶּעט זִיךְ אוֹיךְ צוּ פֶערְשְׁטֵיין. וֶוען דִי תּוֹרָה וָואלְט דָאס בֶּעטִין בַּיי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, אִיז רֶעכְט. אָבֶּער מֹשֶׁה רַבֵּינוּ בֶּעט דָאךְ דָאס בַּייא אוּנְז אִיז דָאךְ ווִידֶער דִיא קַשְׁיָא. אִיז דֶען יִרְאַת שָׁמַיִם׳ אַ קְלֵיינִיגְקֵייט ? וָואס עֶר זָאגְט מָה? וִוי בַּאלְד אַז מִיר פֶערְמָאגִין דָאס נִיט, אִיז דָאךְ בַּיי אוּנְז דִי קְלֶענְסְטֶע זַאךְ גְרוֹיס, אַפְשִׁיטָא אַזַא גְרוֹיסֶע זַאךְ וְוִיא יִרְאַת שָׁמַיִם, וָואס דָאס אִיז דִיא הֶעכְסְטֶע חָכְמָה, וְוִיא דֶער פָּסוּק זָאגְט (הן יראת ה׳) יִרְאַת הַשֵּׁם אִיז אַ אֵיינְצִיגֶער אוֹיסְנַאהם אִין דֶר וֶועלְט, (היא חכמה) נוּר זִי אִיז דִי וִויכְטִיגְסְטֶע חָכְמָה, מִיט אַמָאל זָאגְט דָא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ „מָה׳? עֶר פַארְלַאנְגְט עֶפֶּעס פוּן דִיר אַסַךְ ? עֶר פַארְלַאנְגְט דָאךְ נוּר „יִרְאָה׳. — אוּנ ווִידֶער שְׁטֵייט דָאךְ אוֹיסְגִירֶעכִינְט אִין פָּסוּק נָאכְהֶער אַ גַאנְצִין צֶעטִיל (ללכת בכל דרכיו ולאהבה אותו, ולעבוד את ה׳ אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך וכו׳ וכו׳), אָט דָאס אַלֶעס אַרְט ר׳ מֵאִיר׳ן אוּנ מִיט דֶעם אֵיין קְנֵייץ אַל תִּקְרֵי „מָה׳ אֶלָּא „מֵאָה״ וֶוערְט אַלֶעס פַארְעֶנְטְפֶערְט :

נוּר פְרִיעֶר וֶועלִין מִיר פֶערְשְׁטֵיין דֶעם תֵּירוּץ הַגְּמָרָא (אין לגבי משה מלתא זוטרתא היא), דֶער פְּשַׁט אִיז, אִין דֶער צַייט אַז אִידִין זַיינֶען גִישְׁטַאנֶען אַנְטְגֶעגִין מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וָואס עֶר אִיז גִיוֶוען פוּל מִיט יִרְאָה פַאר דִי רוֹמְמוּת הַבּוֹרֵא, הָאט דָאס גֶעווִירְקְט אוֹיף זֵיי, וָואס הָאט נוּר גִיוָואלְט צוּ לֵייגִין דִי קָאפּ צוּ יִרְאַת שָׁמַיִם, אַז עֶר זָאל אִיר קְרִיגֶען וְוִיא אַגְלָאז רוּקְט זִיךְ צוּ אַפְלַאשׁ פוּל מִיט וַויין (אז עס גייט אריבער) וֶוערְט דִיא גְלָאז

אויך פול מיט די ווייך וואס גיים אריבער פון פלאש. — לאמשל ווען דער ווילנא׳ר גאון אדער איינער פון די חסידי עליון זכרונם לברכה, וואלט קומען צו אונז אין שוהל דאוונען, אונז מיר וואלטין ווערען זיין דאוונען מיט קדושה וטהרה אונ מיט התלהבות, וואלט דאס געווירקט אויף אלע אידין וואס שטייען ארום אים, זיי וואלין אויך דאוונען מיט גרויס יראת שמים, מכל שכן די ישראל וואס זיינען געוועזן לעבען משה רבנו אונ האבין געזעהען זיין קדושה וטהרה, אז ער איז געוועזן שטענדיג מוכן צו ריידען מיט דעם בורא ב״ה, וויא עס שטייט (עמדו ואשמעה מה יצוה ה׳), אפשיטא אז דיא גרויסע ליכטיגע שטראלין פון משה רבנו׳ס יראה, האט אב געשיינט אויף זייא אויך, אונ דער וואס האט נור געוואלט איז אים לייכט געוועזן צו באקומען יראת שמים:

הא תינח, דאס איז רעכט אין דור דעה פון משה רבנו. איז יראה מלתא זוטרתא היא, דיא תורה איז דאך אבער אנ׳עוויגע, וויא לערינט מען דעם פסוק אחרי מות משה? דאן איז דאך שוין יראה גיט אקליינע זאך, בלייבט דאך ווידער דיא קשיא (,אטו יראה מלתא זוטרתא היא״?), מוזין מיר זאגין וויא באלד דיא תורה רופט זיך אויף משה רבנו׳ס נאמען (זכרו תורת משה עבדי) איז א איד וואס לערינט דיא תורה מיט קדושה וטהרה, קען ער קומען גאנץ לייכט צו יראה, וויא עס שטייט (וקרא בו כל ימי חייו, למען ילמד ליראה את ה׳) אז דורך שקידת התורה קומט מען לייכט צו יראה. דאס מיינט דיא גמרא ,אין לגבי משה״ סיי בעת משה רבנו האט געלעבט אונ מ׳איז געוועזן דבוק צוא אים אליין, סיי מ׳איז דבוק צו תורת משה, איז אלעם לייכט צו בעקומען יראת השם:

דיא פראקטיקע זאגט אבער ,אין אומן בלא כלים״, און גיצייג איז מען קיין מייסטער, היינו אנ׳אומנות וואס איר קאמפלעט גיצייג באשטייט אין 48 שטיק אונ דער ווארשטאט האט אב געברענט אונ קוים געבליבען העלפט גיצייג, פאר שטייט זיך אז דיא כלים וועלכע ער ארבעט אויס (מיט ווייניג גיצייג) זיינען זייער גימיין. דם גלייכען צו דיא קינסטליכע ארבייט פון דער תורה פאדערט זיך 48 שטיק גיצייג, וויא דער תנא זאגט (אבות פ״ו) והתורה נקנית ,בארבעים ושמונה״ דברים. (ולכן קראה החכם מכ״א בשם אשת חי״ל שהוא בגמטריא מ״ח). איז בעת מיר זיינען געזעסין אויף אונזער לאנד מיט א בית המקדש מיט נבואה, רוח הקודש, טהרה וקדושה האבין זיך גיפונען צווישען אונז פיל גרויסע תלמידי חכמים, וואס האבין געלערינט בקדושה ובטהרה, מיט גרויס התלהבות ושמחה, האבין אלע זייערע מקורבים גיקאנט אן ציהען פון זייא יראת שמים גאנץ לייכט. אבער אין די שרפה פון בית קדשנו איז פארברענט גיווארין העלפט גיצייג, טהרה, קדושה, שמחה, שמוש חכמים, איז געבליבין ,מלכה ושריה בגוים אין תורה״ אונ שוקדי תורה לשמה באימה וביראה, בענוה בשמחה ובטהרה, בשמוש חכמים, בדקדוק חברים (וויא דיא משנה רעכינט), אז זייער יראה זאל קענען אב שיינען אויף דיא גאנצע שטאט, קען ערשט טרעפין איינער אין וויפיל דורות. טוא וויא אזוי לייען איך היינט ,מה ה׳ אלהיך שואל מעמך? כי אם ליראה, בלייבט דאך דיא קשיא ,אטו יראה מלתא זוטרתא היא״? אונ דער תירוץ ,לגבי משה״ איז היינט זייער שווער צו געפינען:

דיא אנשי כנסת הגדולה אז זייא האבין דאס באטראכט, האבין זייא מתקן געוועזן דעם סדר התפלה וסדר הברכות, דאס איז אלייכטער מיטל יעדער איד זאל

קומען

קוּמֶען צוּ יִרְאַת שָׁמַיִם וְויא דֶער רמב״ם שְׁרַייבְּט (הלכות ברכות פ״א ה״ג וד׳, וז״ל, יברכות רבות תקנו חכמים (הם אנשי כנסת הגדולה) כו׳, נמצאו כל הברכות כולן שלש מינים, ברכות הנייה, וברכת מצות, וברכת תודאה, שהן דרך שבח והוריה ובקשה, כדי לזכור את הבורא תמיד וּלְיִרְאָה מִמֶּנוּ), דוּרְךְ דִיא ״מֵאָה בְּרָכוֹת״ וָואס דֶער אִיד זָאגְט אַלֶע טָאג, הַיְינוּ בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר אוּנ דְרַייא מָאל דַאוְונֶען, בִּרְכַּת הַמָּזוֹן אוּנ בִּרְכַּת הַנֶּהֱנִין, צוּא זַאמֶען אִיז הוּנְדֶערְט בְּרָכוֹת, דַאדוּרְךְ וֶועט דֶער אִיד קוּמֶען לַייכְט צוּא יִרְאַת שָׁמַיִם:

דָאס זָאגְט ר׳ מֵאִיר ״חַיָּיב אָדָם״ אַמֶענְשׁ אִיז מְחוּיָּב זָאגִין אַלֶע טָאג ״מֵאָה בְּרָכוֹת״, ד. ה. דַאוְונֶען דְרַייא מָאל, וַואשִׁין זִיךְ, בֶּענְטשִׁין אוּנ מַאכִין אַ בְּרָכָה אוֹיף אַלֶעס, וַוייל דִיא תּוֹרָה אִיז מַזְהִיר פִּיל מָאל, מ׳זָאל זִיךְ אַיין שַׁאפִין יִרְאַת שָׁמַיִם (את ה׳ אלהיך תירא — ליראה את ה׳ אלהיך — אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת ליראה את השם הנכבד והנורא), נַאכְהֶער זָאגְט משֶׁה רַבֵּנוּ, וָואס פֶערְלַאנְגְט גָאט? מֶער נִיט וְויא יִרְאָה, וַוייל ״יִרְאָה״ אִיז אַלְאקָאמַאטִיף וָואס צִיהט פִיל וַואגָאנֶען, אַז דוּא וֶועסְט הָאבִּין יִרְאָה, וֶועסְטוּ אַלֶעס הָאבִּין (ללכת בכל דרכיו ולאהבה אותו, ולעבוד את ה׳ אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך, לשמור כו׳), אִיז דָאךְ דִיא קַשְׁיָא ״אָטוּ יִרְאָה מִלְּתָא זוּטַרְתָּא הִיא״? אוּנ דֶער תֵּירוּץ ״לְגַבֵּי משֶׁה״ אִיז בִּזְמַן הַחוּרְבָּן זֵייעֶר אַשְׁוַואכֶער תֵּירוּץ. דְרוּם זָאגְט ר׳ מֵאִיר ״אַל תִּקְרֵי מָה״ (דוא קענסט אנדערש ניט לייענען) מָה (וואס דאס וויזט, אז יראה איז אגרינגע זאך) אֶלָּא (נור דורך דעם מיטל פון) מֵאָה, דוּרְךְ דִיא מֵאָה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם, אִיז יִרְאָה אַלַייכְטֶע זַאךְ צוּ בֶּעקוּמֶען אֲפִילוּ הַיינְט אוֹיךְ:

פוּן דֶעם לֶערְנֶען מִיר, וְויא וַוייט מ׳דַארְף דַאוְונֶען בְּכַוָּנָה אוּנ זִיךְ מִתְבּוֹנֵן זַיין אִין יֶעדֶער בְּרָכָה. לְמָשָׁל דִיא עֶרְשְׁטֶע בַּקָּשָׁה פוּן שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה ״אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַעַת״, וֶוען חָלִילָה עֶס ווערְט עֶטְוָואס גֶערִירְט דֶעם מוֹחַ אוּנ עֶס פֶעלְט ״דַעַת״ (פערשטאנד) וְויא וַוייט מ׳אִיז אוּנְגְלִיקְלִיךְ, הַיינְט אַז דֶער בּוֹרֵא אִיז דֶער חוֹנֵן לְאָדָם דַעַת, וְויא וַוייט מ׳דַארְף הָאבִּין עֶהְ״עֶ-פוּרְכְט פַאר אִים. — וֶוען מ׳זָאל זַיין אוֹיף אַ וִויסְטַאוְוקֶע אוּנ זֶעהֶען אַ וואוּנְדֶער וָואס אַקִינְסְטְלֶער הָאט אַיין גִיסְטְרוֹיעֶט, אַז אֵיין פְלַאם עֶלֶעקְטְרֶע הָאט בֶּעלוֹיכְטִין אַגְרוֹיסֶע גַאס, וָואלְט מֶען בֶּעוואוּנְדֶערִין דִי חָכְמָה נִפְלָאָה פוּן דֶעם קִינְסְטְלֶער, אוּנ מ׳וָואלְט אִים שְׁטֶענְדִיג גֶערִימְט. אַפְּשִׁיטָא אַז מ׳שְׁטֵייט אוֹיף אִין דֶער פְרִיה אוּנ מ׳זֶעט, וְויא דֶער פְלַאהם עֶלֶעקְטְרִי. וָואס דֶער בּוֹרֵא הָאט אָנְגִיצוּנְדִין (דיא זון וואס זיא זעט אויס פארין אויג ניט גרעסער וויא אפלאם עלעקטרי), בֶּעלַייכְט זִיא דִיא גַאנְצֶע וֶועלְט, וְוי וַוייט מ׳דַארְף נִתְפָּעֵל וֶוערִין אוֹיף דִי חָכְמָה נִפְלָאָה פוּן יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית אוּנ זָאגִין בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ ״יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת״ מִיט גְרוֹיס כַּוָּנָה, אוּנ נָאךְ מֶער, דִי עֶלֶעקְטְרֶע פוּן אַבָּשָׂר וָדָם הָאט נוּר אֵיין סְגוּלָה פוּן לַייכְטִין, דִי זוּן הָאט פִיל אֵייגֶענְשַׁאפְטִין, זִיא גִיט וַוארִימְקַייט, זִיא גִיט שְׁפַּייז־קְרַאפְט אִין תְּבוּאוֹת וּפֵירוֹת אוּנ נָאךְ פִיל סְגוּלוֹת, וָואס מִיר זַיינֶען נָאךְ נִיט דֶערְגַאנְגֶען, וְויא וַוייט מ׳דַארְף זָאגִין דִי בְּרָכָה פוּן יוֹצֵר אוֹר מִיט גְרוֹיס כַּוָּנָה, אוּנ אַזוֹי אַלֶע בְּרָכוֹת פִיר דֶעם, וָואס אִיז זִיךְ מִתְבּוֹנֵן מִיט קָאפּ אוּנ הַארְ״ן:

דֶער מֶענְשׁ וָואס בֶּעטְרַאכְט אַלֶעס מִיט גִידַאנְקֶען, קֶען אִין דֶעם מַאֲמַר פוּן ר׳ מֵאִיר נָאךְ וָואס בֶּעמֶערְקִין, פָארְלֵייפִיג פַּאסְט אַז דֶער מַאֲמַר זָאל שְׁטֵיין אִין מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת. וָוארוּם הָאבִּין דִי חַכְמֵי הַתַּלְמוּד אִיהם גִישְׁטֶעלְט אִין מַסֶּכֶת מְנָחוֹת (פרק התכלת

וואס דארפין האבילט זיך גאר ווענין ציצית? פון דעם זעהען מיר, אז דער מאמר האט אויך אשייכות צו דעם ענין פון ציצית. היינו דר תנא רבי מאיר האט בעמערקט אז אין פ׳ צי. ית שטייט צוויי מאל „זכירה״. — 1) וראיתם אותו „וזכרתם״ את כל מצות ה׳. — 2) „למען תזכרו״ ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים כו׳, האט ער (רבי מאיר) אויך ערקלערט, אז דיא 2 „זכירות״ בעציהען זיך אויף די צוויי מצות וואס אין ציצית „תכלת אונ לבן״. — „תכלת״ איז געפארבט מיט „דם חלזון״, דאס איז אעיקר המציאות, אונ „לבן״ איז אגיוואהנליכע אביליגע זאך, די צוויי מינים זייען מרמז אויף די צוויי אופנים וויא צו בעקומען „יראת שמים״. — „תכלת״ ווייזט אויף דעם הויכען מיטל פון „שקידת התורה״ (תכלת דומה לים) פריער מוז מען לערנען מיט גרוים שקידה, ווי פיש איז איר חיות נור אין וואסער, אזוי דארף אתלמיד חכם זיין אריין געלייגט מיט לייב אונ לעבין אין ים התלמוד, ווען אפילו אין אנפאנג איז נאך ניט לשמה אבער אז „לעולם ילמד אדם״ ווען מ׳לערינט שטענדיג קומט „מתוך שלא לשמה צו לשמה״ דאס איז „ים דומה לרקיע״ ער קומט צוא לשמה (וואס עס שטייגט מעל שמים) „כי גדול מעל שמים חסדך (וואס רבא (פסחים נ׳ ע״ב) האט דאס ערקלערט בעוסקים לשמה) „ורקיע דומה לאבן ספיר״, אז מ׳לערינט „תורה לשמה״ ווערט מען ליכטיג וויא דר „אבן ספיר״ ווי משה רבנו האט זוכה גיוועזן (כי קרן עור פני משה) „ואבן ספיר דומה לכסא הכבוד״, אז מ׳איז זוכה צו אזא מדרגה, איז מען שוין שטענדיג דבוק בהקב״ה וויא משה רבנו עמדו ואשמעה מה יצוה ה׳ לכם), דאס איז די הויכע מדרגה וואס „לגבי משה מלתא זוטרתי היא״. אבער ניט אלע קענען קומען צו די מדרגה פון אמת׳ה „תכלת״, פיל פלעגין מאכין פאלשין, געבין „קלא־אילן״ אנשטאט „תכלת״, (דאס איז ארמז, אז פיל לערנען אונ האבין אין זיך קיין יראת שמים, דער לערנען איז נור „לקנטר״ חלילה, דאס איז „קלא־אילן עהנליך צוא תכלת אבע באמת איז דאס פסול. דרום דארף אתלמיד חכם לערנען אפט אב סעלע מוסר אויך):

דער בורא ב״ה, וויל דאך אבער מצדה זיין אלע אידין מטין „אוצר פון יראת שמים״, אליא האט ער אונז גיגעבין (אין ציצית) נאך אזארט, אביליגען וואס אלע קענען בעקומען דאס איז „לבן״, דאס ווייזט אויף דעם לייכטין מיטל פון „מאה ברכות״ צו קומען דורך דעם צו יראה. — דס זאגט די תורה „ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת, וראיתם אותו״, איר זאלט באטראכטין דעם צייכין וואס תכלת באדייטעט (וואס מ׳מיינט מיט דעם), דאס ווייזט אויף אהויכע מדרגה פון תורה (דומה לים, ולרקיע, ולאבן ספיר, ולכסא הכבוד, וראיתם „אותו״ כביכול זוכה ורואה פני השכינה), אונ ווייל „תכלת״ איז אטייערער ארטיקל ניט אלע קענען אים באקומען, אונ היינט איז דאס לגמרי ניטא, (ד. ה. דיא הויכע מדרגה פון תורה לשמה, זוכה זיין למדרגת נבואה „וראיתם אותו כביכול״ איז זייער שווער צו דערגרייכין). זאלט איר לפחות נזהר זיין אין „לבן״, איר זאלט אויס ווייכען דיא צוויי סרסורים לעבירה (ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי) ווען איר וועט זיין „סור מרע״ וועט איר קומען למדרגת „עשה טוב״. דורך „מאה ברכות״, וואס איר וועט שטענדיג גידיינקען דעם בורא, אז ער איז דער „מחזיר נשמות לפגרים מתים״ — ער איז דער „פוקח עורים״, ער איז דער „יוצר המאורות״ ער איז דער „מחיה המתים״, ער איז דער „חונן לאדם דעת״, ער איז דער „רופא חולים״. אז איר וועט דאס זאגן

איינִיגֶע מָאל אַטָאג מִיט קָאפּ אונ הַארְץ וֶועט איר גַאנְץ לַייכְט קוּמֶען צוּ „יִרְאָה" אונ פוּן „יִרְאָה" צוּ „אַהֲבָה" אונ צוּ אַלֶע מִדּוֹת טוֹבוֹת :

אַמֶענְש מִיט גִידַאנְקֶען פַארְשְׁטֵייט, וִויא וַייט מְ'דַארְף זָהִיר זַיין דַאוְוֶנֶען אונ מַאכִין אַלֶע בְּרָכוֹת מִיט כַּוָּנָה, דָאס אִיז דָאךְ אַגְרוֹיס חֶסֶד גֶעבִּין אוּנְז אַזַא לַייכְטִין מִיטֶל, צוּ צוּ קוּמֶען צוּ דִי עֶרְהַאבֶּענֶע מַדְרֵגָה פוּן יִרְאָה. אונ דֶר וָואס אִיז נַאכְלַאסִיג אִין דֶעם אונ דַאוִוינְט אָן קָאפּ, אָן הַארְץ אִיז עֶר מְאַבֵּד בְּיָדַיִם דִיא „מַתָּנָה טוֹבָה" (יִרְאָה), וָואס דֶער בּוֹרֵא הָאט אִים גִיגֶעבִּין, וָואס אַבְרָהָם אִיז גִירִימְט גִיוָוארִין מִיט דֶעם נָאךְ אַלֶע נִסְיוֹנוֹת (עתה ידעתי כי „ירא אלהים" אתה) אונ עֶר קֶען קוּמֶען צוּ דֶעם זֵייעֶר לַייכְט, מִיט 5—קָאפּ' אַפֶּעקִיל צִיצִית. מְ'הָאט אִים נִיט בֶּעלֶעסְטִיגְט בְּרֵיינְגֶען דַוְקָא צִיצִית פוּן תְּכֵלֶת (וואס דארף היינט קאסטין אהין רב) — אונ וֶוען אַזַא קְלֵיינִיגְקֵייט אִיז עֶר פוּיל, דָאס הֵייסְט אַז דֶעם דַאוְוֶנֶען אונ דִיא בְּרָכָה מַאכִין, וָואס זָא וְזָא דַאוִוינְט עֶר אונ מַאכְט אַבְּרָכָה נוּר עֶס אִיז טוּיט אָן אַנְשָׁמָה (דרום ווירקט דאס ניט, בריינגען אים צוא יראה) אִיז דָאךְ דָאס אַבֶּעוַוייז, אַז עֶר אִיז כְּבַזֶּה דְּבַר ה', אִיז זַיין שְׁטְרָאף מְבוֹאָר אִין דֶער תּוֹכָחָה (אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה כו' ליראה את ה' הנכבד והנורא, והפלא כו') זַיין שְׁטְרָאף אִיז נָאךְ פִיל גְרֶעסֶער וִויא דֶער וָואס הָאט נִיט גֶעקוֹיפְט קֵיין תְּכֵלֶת (בעת תכלת איז גיווען צוקריגען), וַוייל תְּכֵלֶת קָאסְט פָארְט זֵייעֶר טַייעֶר. קֶען זַיין אַז עֶר הָאט גִיזַאלֶעוֶועט פִיל גֶעלְט אונ אִין רֶמֶז, אִיז דָאס „תּוֹרָה לִשְׁמָהּ" וָואס בְּרֵיינְגְט לְמַדְרֵגַת נְבוּאָה „וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ". אוֹיף דֶעם אִיז אוֹיךְ דָא הִתְנַצְּלוּת, אַזוֹי פִיל אַנְשְׁטְרֵיינְגֶען זִיךְ (כך היא דרכה של תורה פת במלח, וחיי צער תחי' ובתורה אתה עמל) אִיז אִים גִיוֶוען שְׁוֶוער אָבֶּער צִיצִית פוּן לָבָן, ד. ה. דַאוְוֶנֶען מִיט קָאפּ אונ הַארְץ, דִי אוֹיעֶרִין זָאלִין הֶערִין וָואס דִיא מוֹיל רֶעט, עֶס זָאל אַרַיין דִי וֶוערְטֶער אִין הַארְצִין, מְ'זָאל קוּמֶען דוּרְךְ דֶעם צוּ יִרְאָה, דָאס אִיז דָאךְ גְרִינְג :

דֶעם גִידַאנְקֶען הָאט דֶער גְרוֹיסֶער תַּנָא ר' מֵאִיר אַרוֹיס גִיגֶעבִּין אִין זַיינֶע דְרַיי בְּרַייתוֹת (וואס ווערט גיבראכט אין מנחות) אֵיינֶע לֶעבִּין דִיא אַנְדֶערֶע. — 1) תַּנְיָא, הָיָה ר' מֵאִיר אוֹמֵר מַה נִּשְׁתַּנָּה תְּכֵלֶת מִכָּל מִינֵי צִבְעוֹנִין? מִפְּנֵי שֶׁהַתְּכֵלֶת דּוֹמֶה לַיָּם, וְיָם דּוֹמֶה לָרָקִיעַ, וְרָקִיעַ לְכִסֵּא הַכָּבוֹד, דָס הֵייסְט אַז „תְּכֵלֶת" וַוייזְט אוֹיף דִי הוֹיכֶע מַדְרֵגָה פוּן „תּוֹרָה לִשְׁמָהּ" וָוס פִירְט צוּ „יִרְאַת הָרוֹמְמוּת". אָבֶּר „לָבָן" וַוייזְט אוֹיף אַנִידֶערִיגֶערֶע מַדְרֵגָה (יראת העונש). — 2) תַּנְיָא הָיָה ר' מֵאִיר אוֹמֵר גָּדוֹל עָנְשׁוֹ שֶׁל לָבָן מֵעָנְשׁוֹ שֶׁל תְּכֵלֶת, דֶער וָואס טְרָאגְט נִיט קֵיין צִיצִית לָבָן, אִיז זַיין שְׁטְרָאף גְרֶעסֶער פַר דֶעם וָוס קֶען קוֹיפֶען צִיצִית פוּן תְּכֵלֶת אונ קוֹיפְט נִיט (משל למה הדבר דומה למלך ב"ו שאמר לשני עבדיו, לאחד אמר הבא לי חותם של טיט, ולאחד אמר הבא לי תותם של זהב, ופשעו שניהם ולא הביאו, איזו מהם עונשו מרובה? הוי אומר זה שאמר לו הבא לי חותם של טיט ולא הביא), ד. ה. אַזוֹי וִויא אַמֶלֶךְ ב"ו הָאט אָן גִיזָאגְט זַיינֶע דִינֶער, זֵיי זָאלִין קוֹיפִין אונ אָנְטָאן אַפָּארְמֶע, וָואס דָאס וַוייזְט, אַז זֵייא זַיינֶען זַיינֶע דִינֶער, אֵיינֶעם הָאט עֶר בֶּעלֶעסְטִיגְט צוּא קוֹיפֶען אַפָּארְמֶע, וָואס קָאסְט זֵייעֶר טַייעֶר אונ אֵיינֶעם הָאט עֶר עֶרְלוֹיבְּט עֶר מֶעג קוֹיפִין גָאר אַבִּילִיגֶע וָואס קָאסְט ס"ה 10 קָאפּ. אונ בֵּיידֶע הָאבִּין דוּרְךְ זֵייעֶר פְּשִׁיעָה נִיט עֶרְפִילְט דֶעם קֵייזֶערְס פְּרִיקַאז. — וֶועמֶען קוּמְט אַגְרֶעסֶערְ'ן שְׁטְרָאף? פַאר שְׁטֵייט מֶען, דֶעם וָואס עֶר הָאט עֶרְלוֹיבְּט אַבִּילִיגֶע. עֶר הָאט דָאךְ גַאנְץ לַייכְט גִיקָאנְט עֶרְ-

פילעו

פִּילֶען מִצְוַת הַמֶּלֶךְ. — אוּנ אוּם מִיר זָאלִין וִויסִין וָואס אִיז דֶר רֶמֶז פוּן לָבָן? עֶרְקְלֶערְט עֶר אִין דִיא דְרִיטֶע בְּרַייתָא: „תַּנְיָא הָיָה ר׳ מֵאִיר אוֹמֵר חַיָּיב אָדָם לְבָרֵךְ מֵאָה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם״ דִי „צִיצִית פוּן לָבָן״ אִיז מְרַמֵּז אוֹיף דֶעם דַאוְונֶען, וַואשֶׁען זִיךְ אוּנ בֶּענְשִׁין, וָואס צוּזַאמֶען אִיז דָאס „מֵאָה בְּרָכוֹת״. דוּרְךְ דֶעם קוּמְט מֶען לַייכְט צוּ „יִרְאַת שָׁמַיִם״, וֶוען מְ׳זָאל נוּר צוּ לֵייגִין דִיא קָאפּ, דִיא אוֹיעֶרִין זָאלִין הֶערִין וָואס דִיא מוֹיל רֶעט:

אוּנ אוּם צוּ פַארְשְׁטֵיין, וִויא אַזוֹי אִיז דָאס צִיצִית אַפָּארְמֶע, אַז מְ׳אִיז אַדִינֶער פוּן דֶעם בּוֹרֵא ב״ה, וִויא דִיא תּוֹרָה זָאגְט „וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ״ אַז אִיר וֶועט זֶעהֶען דִיא צִיצִית וֶועט אִיר זִיךְ דֶער מָאנֶען אָן אַלֶע מִצְוֹת, וָואס דֶער בּוֹרֵא הָאט אַייךְ פַאר זָאגְט, „וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם״ אוּנ אִיר זָאלְט זַייא טָאן, יֶעדֶער מִצְוָה אִין אִיר צַייט, קֶען מֶען דָאס אַזוֹי עֶרְקְלֶערִין:

חֲבַקּוּק הַנָּבִיא הָאט עֶרְקְלֶערְט, אַזוֹי וִוי „עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים״ וָואס דֶר בּוֹרֵא הָאט גִישְׁרִיבֶּען אוֹיף דִיא „שְׁנֵי לוּחוֹת הַבְּרִית״, זַיינֶען כּוֹלֵל אִין זִיךְ אַלֶע תרי״ג מִצְוֹת *) אַזוֹי נָאךְ קִירְצֶער, לִיגְט דָאס אַלֶעס אִין דִיא עֶרְסְטֶע צְוֶוייא דִבְּרוֹת „אָנֹכִי וְלֹא יִהְיֶה לְךָ״— אָנֹכִי אִיז כּוֹלֵל אַלֶע „מִצְוֹת עֲשֵׂה״ אוּנ „לֹא יִהְיֶה לְךָ״ אִיז כּוֹלֵל אַלֶע מִצְוֹת לֹא־תַעֲשֶׂה, דִי צְוֶוייא מִצְוֹת רוּפִין זִיךְ „אֱמוּנָה״, (בא חבקוק והעמידן על אחת, וצדיק באמונתו יחיה), ד. ה. אַזוֹי וִוי אֵיינֶער הָאט פִינְף הוּנְדֶערְט זִילְבֶּער רוּבֶּל אוּנ עֶס אִיז אִים שְׁוֶוער צוּ טְרָאגִין שְׁטֶענְדִיג מִיט זִיךְ, בַּייט עֶר דָאס אָב אוֹיף אֵיין פִינְף־הוּנְדֶערְטֶער בִּילֶעט אוּנ בְּעֵת עֶר דַארְף אֵיינִיגֶע רוּבֶּעל בַּייט עֶר אוּם צוּ רִיק אוֹיף זִילְבֶּער־רוּבֶּעל׳ס, אַזוֹי אִיז „אֱמוּנָה״ אַבִּילֶעט פוּן 613 מִצְוֹת:

דִיא צְוֶוייא מִצְוֹת אָנֹכִי וְלֹא יִהְיֶה, וֶוערִין אַיינְגִיפַּאסְט נָאךְ־קִירְצֶער אִין צְוֶוייא וֶוערְטֶער „הויה אֶחָד״. „הויה״ וַוייזְט אוֹיף אָנֹכִי ה״א, ד. ה. אִיךְ בִּין דֶער בַּאשֶׁעפֶער, דֶער קְרַאפְט אוּנ חִיוּת פוּן אַלֶעס, אוּנ דֶער וָוארְט „אֶחָד״ וַוייזְט אַז גָאטֶעס פִּירְמָא שְׁטֵייט נִיט עֶט־קָאמְפ., נוּר עֶר אֵיינֶער אוּנ מֶער קֵיינֶער, עֶר הָאט קֵיין שׁוּתָּפִים נִיט (דאס איז דער זעלבער גידאנקען וויא לא יהיה לך אלהים אחרים על פני). — דִיא בְּרִילְיַאנְטֶענֶע גִידַאנְקֶען הָאט דֶער בּוֹרֵא גִיהֵייסֶען אַיין פַּאסִין אִין אַקֶערְפֶּער, מְ׳רוּפְט דָאס צִיצִית „קִיק־פֶּעדִים״, דָאס הֵייסְט אַז „הויה אֶחָד״ הָאט אוּנְז פַארְזָאגְט „תרי״ג מִצְוֹת״ דֶר וָוארְט „צִיצִית״ בַּאטְרֶעפְט 600, מִיט דִיא 8 פֶּעדִים אוּנ 5 קְנֵיילַאךְ אִיז 613 (תרי״ג), אוּנ אַיין מַאכִין דִיא צִיצִית אִיז מְרַמֵּז אוֹיף „הויה אֶחָד״ (נעמט דאס אריין אין זינען, זיך אויס צו לערנען א ין מאכין ציצית), צוּם עֶרְסְטִין דְרֵייט מֶען אַרוּם 7 מָאל, דֶעם צְוֶוייטִין 8 (דאס איז 2 אותיות פון שם הויה, יָה). — צוּם דְרִיטִין מָאל 11, דָאס אִיז וה (האבין מיר שוין דעם גאנצין שם הוית ב״ה). צוּם פִירְטֶען מָאל 13, דָאס אִיז אֶחָד, אִיז דֶער אַיין מַאכִין צִיצִית מְרַמֵּז אַז ה׳ אֶחָד (דער איינציגער גאט) הָאט אוּנְז פַארְזָאגְט תרי״ג מִצְוֹת, אוּנ אַז מְ׳זֶעט דִיא צִיצִית דַארְף מֶען דָאס טְרַאכְטִין:

---

*) דֶער שֵׂכֶל הַיָּשָׁר וַוייזְט אוֹיף אַזוֹי, וַוייל עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים אַלֵיין קֶען אַקָאם מֶענְשׁ אוֹיס לֶערְנֶען מִיט אַלֶע פְּרוּשִׁים אִין אֵיין טָאג, וָואלְט משֶׁה רַבֵּנוּ (דֶער הֶעכְסְטֶער קָאם מֶענְשׁ אִין דֶער וֶועלְט) נִיט גִידַארְפְט פַאר־בְּרֵיינְגֶען עַל הַר סִינַי פֶערְצִיג מֵעת לְעֵת (נִיט עסין אוּנ נִיט שלאפין), נוּר וַוייל זֵיי זַיינֶען כּוֹלֵל דִי גַאנְצֶע תּוֹרָה, אַלֶע תרי״ג מִצְוֹת, מִיט אַלֶע פְּרָטִים וְדִקְדּוּקִים, דַאפִיר הָאט עֶר פַארְבְּרַאכְט גַאנְצֶע פֶערְצִיג טֶעג וִויא דֶער בּוֹרֵא הָאט אִים גִיזָאגְט „עֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וֶהְיֵה שָׁם, וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת לוּחוֹת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי״, זֶעהֶען מִיר ווּאוּיל, אַז אִין דִי „עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים״ וָואס דֶער בּוֹרֵא הָאט גִישְׁרִיבֶּען, אִיז גִכְלָל דִי גַאנְצֶע תּוֹרָה וּמִצְוֹת.

אונ דרום איז געמאכט די ציצית מיט קניפּלאך?, צום ביישפּיל, ווען איינער האט אַנייטיגע זאך צו טאן, אונ פון גרויס טרדה איז ער אין פּחד אַז ער קען פאַרגעסן אונ קען קומען צום גרעסטן שאדין. איז דער שטייגער צו מאכין אַקניפּעל אין טאשינטוך, אויף דיזען גידאַנקען (ווייל דיא מאשין טוך נעמט מען ארויס אלע וויילע, איז ער זיכער אז דאס וועט אים דער מאַנען)**, דאס גלייכין דער מענש, פון גרויס טרדות קען ער חלילה פאַר געסין זיין פּליכטע צום באַשעפער אונ צו מענשין אונ קען ווערין אַצווייפעליגער בער, האט דיא תורה אונז גיגעבין איין עצה** (אלע מצות זיינען גוטע עצות פארין מענשין, וויא דוד המלך זאגט אברך את ה׳ אשר „יעצני", גם עדותיך שעשועי אנשי „עצתי") **איין מאַכין ציצית מיט קניפּלאך אויף דיזען גידאַנקען אַז „הויה אחד" האט אונז גיבאָטין תרי״ג מצות׳ וואס אין זייא איז נכלל, וויא מ׳זאל זיך פירען, קעגין זיך, קעגין גאט אונ קעגין לייטען, שעצין יעדערינם כבוד, חס האבין אויף יעדערינם רובל. אונ דאס זאל זיין אויף אַלע פיר ברעגעס פון קלייד, אויף וועלכין זייט ער וועט זיך קערין וועלין אים דיא ציצית דער מאנען די מצות פון השי״ת, אונ אַז ער וועט זיי דער מאנען וועט ער מקיים זיין** (ראיה מביאה לידי זכירה וזכירה מביאה לידי מעשה):

אונ אַזוי וויא דער קניפּעל וואס מען מאכט אין טאשין־טוך, קען אַנדערש נים ווירקען, סיידען בעת מאַבענדיג דעם קניפּעל טראכט מען וועגין די זאך, דאס גלייכע קענען די ציצית נים ברייכין זייער ציעל, נור אַז בעת מ׳מאכט זיי אַיין, אונ דאס גלייכין יעדער טאג בעת מ׳טוט זיי אָן, טוז מען טראכטין וויא אין שולחן ערוך איז גישריבען „יכוין בהתעטפו שצונו הקב״ה להתעטף בהם, כדי שנזכור כל מצותיו לעשותם", איך טוא אָן דיא ציצית, וויא השי״ת האט מיר ניהייסין, אום זייא זאלין מיר דער מאנען אַלע מצות צו מקיים זיין, אונ אַז מ׳מאכט איין ציצית ריכטיג ווי דער דין °) אונ מ׳טראגט זיי, אויף דיזע כונה, איז מען זוכה זעהן פני השכינה. וויא עס איז מרומז אין די ווערטער „וראיתם אותו" איר וועט זוכה זיין צו זעהן „אים" כביכול, דאס איז אַזא זארט פערגניגען, וואס קיין פעדער איז אים שטאנדע אויס צו שרייבין, אונ עס איז גידפּילט אויף דעם דיא ווערטער אני ה׳ אלהיכם, — „אני ה׳" בעוויזט, איך גאט פערשפּרעך דאס אייך, וואס איך בין בעגלויבט צוא פּרעמיען מיין הבטחה, אונ דער וואָרט „אלהיכם" בעוויזט, אַז איך בין אויך אַשטרענגער ריכטער, רעכענען זיך מיט די וואס פרעסין איבער מיינע גיזעצע, אונ פערגעסין מיינע גוטע עצות, וואס איך האב אייך געגעבען צו אייער עוויגען גליק. אונ אום צו מאכין מער ווירקונג אויף׳ן מענשין, ער זאל זיך פערשטעלין פאר דיא אויגען גאָטעס שטראף, איז גימאכט דיא פארבע (פון דיא ציצית) וויא אַקנאַצקער ראָפּניקל, דיא אויבערשטע דרייטל איז גידרייט אונ דיא אונטערשטע צוויי דריטל איז לויזע פעדים, האט דיא ציצית ריכטיג אַ תמונה פון אַקנאַצקען־ראַפּניקל, דאס ווייזט, דוא מענש, זייא פאַרזיכטיג! טרעט נישט אַרויס פון דיא גראַדע וועג פון דער תורה, פערזיכטע זיך פאַר דעם הימעל־שטראף! (זעה מעשה אלפס חלק ה׳ זייטע 90 דארטין איז עס ארום גישריבען זייער בריים מיט נאך פיל מאמרי חז״ל):

°) אַזוי וויא אין מענשליכען קערפּער קען אַנדערש נים רוהען דיא לעבהאַפּט (נשמה), סיידין אַז דער קערפּער איז גאַנץ מיט אַלע זיינע אברים וגידים, אויסערליך אונ אינערליך, דאס גלייכין קען נים רוהען די גאטליכע לעבהאַפּט אין דער מצוה. זיא זאל בעלעבין דעם מענשין (אשר יעשה אותם האדם וחי בהם), סיידין די מצוה איז גימאַן ריכטיג מיט אַלע פרטים ודקדוקים נאך דיא פּראָגראַמע פון דיא חכמה עליונה (דאס איז דיא תורה), וויא עס איז מבואר אין שולחן ערוך. דרום ניפינען מיר פיר נייטיג צו בעמערקין דעם מכשול: מ׳קויפט פאַרטיגע אַרבע כנפות, אָדער מ׳נים אַנייעם טלית צו אַנייטערין וואס ווייס נים הלכות ציצית, אונ זיא נייט אויס די לעכלאך פון דיא כנפות נים על פי דין. דיא לעכלאך דאַרף זיין אַב גירוקט פון ברעג טלית פון ביידע זייטין, נים ווייניגער פון שיעור „קשר גודל" (דאס איז לערך פיר סענטימעטער) אונ נים העכער וויא „דרייא גודלין" (לערך זעקס סענטימעטער). פיל מענשין טראגין אב זייער גאַנצין לעבין אַטלית וואס איז צו גירעכט נים על פי דין, לבד וואס זייא ניינען מבטל אַלע טאג מצות ציצית, מאכין זייא נאך יעדער טאג אַברכה לבטלה, דרום זאל יעדער בודק זיין זיינע ציצית, אונ אויב עס איז נים כדין, זאל ער אויס מאכין די ציצית אונ אויס נייען צנדערע לעכלאך אונ צוריק איין מאכין דיא ציצית. אויך דאַרף מען פאַרזיכטיג זיין, נים צו שלעפּין דיא ציצית אויף דער ערד, משום בזוי מצוה, אינ אויך קען זיך אויס רייסין דיא כנפות. אויך זאל מען זעהען צו געבין אַפּט וואשין דעם טלית משום כבוד המצוה (הקריבהו נא לפחתך), ומי שהיכולת בידו זאל קויפין אויף שבת אַנאייעם טלית.

דֶער נוֹסַח הַבְּרָכוֹת „לְהָנִיחַ" (אוֹפ'ן שׁל יד) אוּנ „עַל מִצְוַת" (אוֹפ'ן של ראש) אִיז מְרַמֵּז, אַז עֶס אִיז דָא אִין מֶענְשֶׁן 2 כּוֹחוֹת, דֶער רָצוֹן (איִנסטינקט) וָואס אִין אַלֶע בַּעֲלֵי חַיִּים, אוּנ נָאךְ אַ כֹּחַ וָואס אִין בַּעֲלֵי חַיִּים אִיז נִיטָא. הַיְינוּ „נֶפֶשׁ הַמַּשְׂכֶּלֶת", אִיר מָקוֹר אִיז אִין מוֹחַ (וואס דארטין איז דער משכן הנשמה), אוּנ מִיטְ'ן כֹּחַ הַשֵּׂכֶל קֶען עֶר גוֹבֵר זַיין דֶעם רָצוֹן (אינסטינקט). אוּנ וַוייל אִין דֶר יוּגֶענְד, אֵיידֶער דֶר שֵׂכֶל וֶוערְט עֶנְטְוִויקֶעלְט וֶוערְט דֶער „רָצוֹן" צוּ גִיוְויינְט נוּר אִין גְרָאבֶּע קֶערְפֶּערְלִיכֶע זַאכֶן, דְרוּם דוּרְךְ דִי תְּפִלִּין וָואס זַייא הָאבִּין אִין זִיךְ דֶעם כֹּחַ הַתּוֹרָה (למען תהיה תורת ה' בפיך), אִיז מֶען מַכְנִיעַ דֶעם רָצוֹן מִיט דִיא תַּאֲוָה לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא, דְרוּם אִיז דֶער נוֹסַח „לְהָנִיחַ", אַז דוּרְךְ דִי מִצְוָה פוּן תְּפִלָּה שֶׁל יַד (וואס דארטין איז דא פרשיות פון אחדות ה' אונ נסים ונפלאות פון יציאת מצרים, די עראינערונג) זָאל וֶוערְקֶען אוֹפְ'ן הַארְצִין אַוֶועק לֵייגִין (גובר זיין) דֶעם רָצוֹן מִיט דִי תַּאֲוֹת וָואס זַיינֶען גֶעגִין דֶעם גְרַאדִין שֵׂכֶל, ד. ה. זַיין „סוּר מֵרַע" (אוּיס ווייכען פון שלעכטס). אוּנ אוֹיף דֶעם שֶׁל רֹאשׁ אִיז דֶער נוֹסַח „עַל מִצְוַת", לְרַמֵּז אַז נָאךְ „סוּר מֵרַע" זָאל מֶען זִיךְ מִשְׁתַּדֵּל זַיין צוּ „עֲשֵׂה טוֹב". אוּנ דוּרְךְ דִיא תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ (וואס קעגין מוח וואו דער מקור הראיה איז) וֶועט דֶער בּוֹרֵא אִים עֶרְלַייכְטִין דִיא אוֹיגֶען אִין דֶער תּוֹרָה צוּ טָאן גוּטֶעס:

דִיא 7 כְּרִיכוֹת, וָואס מִיר וִויקְלֶען אַרוּם דֶעם אָרִים מִיט דִי רְצוּעָה שֶׁל יַד אוּנ נָאכְהֶער צֵיילְט מֶען זַיי אִיבֶּער מִיטְ'ן פָּסוּק „פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ". אִיז מְרַמֵּז, אַז מִיר דַארְפִין זִיךְ אַרוּם בִּינְדִין, ד. ה. מַאכִין גְּדָרִים וּסְיָיגִים נִיט אַרַיין צוּ פַאלִין אִין אֵיינֶע פוּן דִיא 7 נֶעמֶען פוּן יצה"ר, וָואס יֶעדֶער נָאמֶען וַוייזְט אוֹיף אַ אַנְדֶער אַרְט שְׁווִינְדֶעל, וָואס עֶר פַארְשְׁווִינְדֶעלְט דֶעם מֶענְשֶׁין, אוּנ פְלָאנְטֶערְט אִים אַרַיין אִין זִינְד, אוּנ דִי הוֹיפְּט בִּינְדֶע, מִיט וָואס מִיר קֶענֶען זִיךְ צַאמֶען אִים מַכְנִיעַ צוּ זַיין, אִיז נוּר „אֱמוּנָה". — אֱמוּנָה אִיז אַטַייעֶרֶער בַּאנְד, מִיט אִים קֶענֶען מִיר בִּינְדֶען אַלֶע זָארְטִין יצה"ר, דֶר וָואס הָט „אֱמוּנָה" וֶועט הַאנְדְלִין עֶרְלִיךְ, עֶר וֶועט הַאלְטִין שַׁבָּת וִוי דִי תּוֹרָה הָאט גִיבָּאטִין, עֶר וֶועט דַאוְונֶען עֶר גְּנֹבֵט, עֶר וֶועט קֹבֵעַ זַיין עִתִּים לְתוֹרָה, וִוי בַּאלְד עֶר אִיז מַאֲמִין, אַז וֶוער אִיז „פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי"? נוּר דֶר „רָצוֹן" הַבּוֹרֵא, עֶר מִיט זַיין אָפִּינֶע הַאנְד זֶעטִיגְט אַלֶע בַּאשֶׁעפֶענִים, אוּנ אָן רָצוֹן הַבּוֹרֵא אִיז קַיין זַאךְ, דַאן אִיז אַרָאפּ קִנְאָה, שִׂנְאָה, אַרָאפּ הַאלְטִין פְרַייטִיג שְׁפֶּעט אָפִּין דִי קְרָאם אָדֶער דֶעם שֵׁיינְק, הַכְּלָל מִיטְ'ן בַּאנְד פוּן אֱמוּנָה קֶען מֶען בִּינְדִין אַלֶע זָארְטִין יצה"ר.

דִיא 3 כְּרִיכוֹת, וָואס מ'מַאכְט אוֹיפ'ן מִיטֶלְ'סְטִין פִינְגֶער אִיז מְרַמֵּז אוֹיף דֶעם, — נָאכְהֶער אַז דוּ הָאסְט אָן גִיטָאן תְּפִלָּה שֶׁל יַד (מכניע זיין דעם רצון לעבודת השי"ת) אוּנ דֶעם שֶׁל ראש קֶעגִין מוֹחַ (משעבד צו זיין די חושים) אוּנ עֶרְלַייכְטִין דֶעם שֵׂכֶל פַאר שְׁטֵיין וָואס פַר אַטַייעֶרֶע זַאךְ אַ אִיד אִיז, אוּנ וָואס פַר אַטַייעֶרֶע זַאךְ דִי תּוֹרָה אִיז, אוּנ וֶועסְט אִיר הִיטְ'ן אוּנ שֶׁעצִין וִויא דִי אוֹיגֶען אִין קָאפּ, דַאן וֶועסְטוּ זַיין דֶער „אָדָם הַשָּׁלֵם" וָואס אַלֶע ווֶעלִין הָאבִּין יִרְאַת הַכָּבוֹד (עהרע פורכט) פַאר דִיר, וִוי דִי תּוֹרָה שְׁרַייבְּט „וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ", אַלֶע נַארָאדִין וֶועלִין זֶעהֶען, אַז גָאטֶעס נָאמֶען וֶוערְט גִירוּפִין אוֹיף דִיר (דאס איז תפלין שבראש) וֶועלִין זֵיי הָאבִּין עֶהֶרֶע פוּרְכְט פַאר דִיר, דַאן וֶועט דִיר הַשי"ת פַארְהַיילִיגֶען צוּ זִיךְ, וִוי עֶס שְׁטֵייט „קוֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַה'" אַזוֹי וִוי דֶער חָתָן אִיז מְקַדֵּשׁ (ער פאר היילינט צו זיך) זַיין גֶעלִיבְּטֶע, עֶר טוּט אִיר אָן דֶעם טַבַּעַת קִדּוּשִׁין אוֹיפְ'ן פִינְגֶער אוּנ לֵייגְט „וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם" אִיךְ פַארְקְנַאס דִיר צוּ מִיר אוֹיף עֶוִויג. אוּנ וָואס אִיז דִי נַדָן, וָואס דִי כַּלָּה בְּרֵיינְגְט אַרַיין אוּנ דֶער חָתָן אִיז מוֹסִיף אוֹיף דֶעם אַתּוֹסֶפֶת כְּתוּבָּה? עֶנְטְפֶערְט דֶער צְווייטֶער פָּסוּק „וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט" דָאס אִיז דִי חֶלְקִי בַּתּוֹרָה, מִצְוֹת וּמִדּוֹת טוֹבוֹת, אוּנ דֶער בּוֹרֵא אִיז נָאךְ אוֹיף דֶעם מוֹסִיף אַתּוֹסֶפֶת כְּתוּבָּה חֶסֶד וְרַחֲמִים (ע"ד ונתן לך רחמים ורחמך והרבך), אוּנ וֶוער אִיז דֶר שַׁדְכָן. וָוס הָאט צוּ זַאמֶען גֶעפִירְט אַזַא הַיילִיגֶע פָּאר? עֶנְטְפֶערְט דֶר דְרִיטֶער „וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בֶּאֱמוּנָה" בִּיכְטִ: גֶעקוּמֶען צוּ אַלֶע הַצְלָחוֹת, דֶענְסְטְמָאל „וְיָדַעַתְּ אֶת ה'", יִעֲצְטוּ וֶועסְט זַיין צוּ הָאבִּין אַיְדִיעָה אִין גָאטֶעס הַנְהָגָה אוּנ וֶועסְט זִיךְ מִתְיַחֵד זַיין מִיט דִי סְפֵקוֹת פוּן דַיינֶעקֶע זַיין לִיבֶּען נָאמֶען (לשמך ולזכרך תאות נפש. — זעה ספר היראה לר"י ע"ם זייטע 18 בהערה);

קודם לבישת טלית קטן בבוקר יאמר זה הריני מזמן את גופי להתלבש במלבוש דמצוה :

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות ציצת :

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי, שתהא חשובה מצות ציצת לפניך, כאלו קימתיה בכל פרטיה ודקדוקיה וכונותיה, ותרי"ג מצות התלוים בה אמן סלה :

בשעת בדיקת הציצית של טלית גדול יאמר פסוקים אלו :

ברכי נפשי את יי · יי אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת : עוטה אור כשלמה נוטה שמים כיריעה :

וקודם שמתעטף בטלית יאמר זה :

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו ליחד שם יה בוה ביחודא שלים בשם כל ישראל הריני מתעטף גופי בציצת כן תתעטף נשמתי ורמ"ח אברי ושס"ה גידי באור הציצת העולה תרי"ג וכשם שאני מתכסה בטלית בעולם הזה כך אזכה להלובא דרבנן ולטלית נאה לעולם הבא בגן עדן · ועל ידי מצות ציצת תנצל נפשי רוחי ונשמתי ותפלתי מן החיצונים והטלית יפרוש כנפיו עליהם ויצילם כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף ותהא חשובה מצות ציצת לפני הקדוש ברוך הוא כאילו קימתיה בכל פרטיה ודקדוקיה וכונותיה ותרי"ג מצות התלוים בה אמן סלה :

ואח"כ יברך הברכה מלה במלה בכוונה גדולה (אם לא בירך על טלית קטן יכוין לצאת גם עליו בברכה זו) :

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית :

אחר עטיפת הטלית יאמר זה :

מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיך יחסיון : ירוין מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם : כי עמך מקור חיים באורך נראה אור : משך חסדך לידעיך וצדקתך לישרי לב :

קודם הנחת תפלין יאמר זה :

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו ליחד שם יה בוה ביחודא שלים בשם כל ישראל הנני מכון בהנחת תפלין לקיים מצות בוראי שצונו להניח תפלין ככתוב בתורה וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפות בין עיניך והם ארבע פרשיות אלו · שמע · והיה אם שמוע · קדש · והיה כי יביאך · שיש בהם יחודו ואחדותו יתברך שמו בעולם · ושנזכור נסים ונפלאות שעשה עמנו בהוציאנו ממצרים · ואשר לו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו · וצונו להניח על היד לזכרון זרוע הנטויה ושהיא נגד הלב לשעבד בזה תאות ומחשבות לבנו לעבודתו יתברך שמו ועל הראש נגד המוח שהנשמה שבמוחי עם שאר חושי וכחותי כלם יהיו משעבדים לעבודתו יתברך שמו · ומשפע מצות תפלין יתמשך עלי להיות לי חיים ארוכים ושפע קדש ומחשבות קדושות בלי הרהור חטא ועון כלל ושלא יפתנו ולא יתגרה בנו יצר הרע ויניחנו לעבוד את יי כאשר

עִם לְבָבֵנוּ׃ וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא חֲשׁוּבָה מִצְוַת הֲנָחַת תְּפִלִּין לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּאִלּוּ קִיַּמְתִּיהָ בְּכָל פְּרָטֶיהָ וְדִקְדּוּקֶיהָ וְכַוָּנוֹתֶיהָ וְתַרְיַ״ג מִצְוֹת הַתְּלוּיִם בָּהּ אָמֵן סֶלָה׃

אחר הנחת של יד על הקיבורת וקודם הקשירה יאמר זה :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהָנִיחַ תְּפִלִּין׃

ותיכף יכרוך ז׳ כריכות על הזרוע ולא יותר ואח״כ יניח תפילין של ראש וקודם שמהדק יברך :

הנוהגים עפ״י מנהג הגר״א ז״ל אין מברכין על תפלין רק ברכה להניח . ואם שח בנתיים מברך ברכה על מצות על של ראש ואז א״צ לומר אחריה ברוך שם :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת תְּפִלִּין׃ ואח״כ יאמר בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ ומהדקה בראשו ויאמר :

וּמֵחָכְמָתְךָ אֵל עֶלְיוֹן תַּאֲצִיל עָלַי ׳ וּמִבִּינָתְךָ תְּבִינֵנִי ׳ וּבְחַסְדְּךָ תַּגְדִּיל עָלַי ׳ וּבִגְבוּרָתְךָ תַּצְמִית אוֹיְבַי וְקָמַי ׳ וְשֶׁמֶן הַטּוֹב תָּרִיק עַל שִׁבְעָה קְנֵי הַמְּנוֹרָה לְהַשְׁפִּיעַ טוּבְךָ לִבְרִיּוֹתֶיךָ׃ פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן׃

ואח״כ יכרוך ג׳ כריכות על האצבע האמצעי שני כריכות למטה בפרק התחתון סמוך לידו וכריכה אחת למעלה בפרק האמצעי ובשעה שכורך הג׳ כריכות על האצבע האמצעי יאמר הפסוקים האלו :

וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם ׳ וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים ׳ וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בֶּאֱמוּנָה וְיָדַעַתְּ אֶת יְיָ׃

קודם חליצת תפלין יאמר זה :

וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ קַדֶּשׁ לִי כָל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם זָכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיא יְהוָֹה אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ׃ הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב׃ וְהָיָה כִי יְבִיאֲךָ יְהוָֹה אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ וְעָבַדְתָּ אֶת הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה׃ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצֹּת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי חַג לַיהוָֹה׃ מַצּוֹת יֵאָכֵל אֵת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל גְּבֻלֶךָ׃ וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יְהוָֹה לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם׃ וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְהוָֹה בְּפִיךָ כִּי בְּיָד חֲזָקָה הוֹצִאֲךָ יְהוָֹה מִמִּצְרָיִם׃ וְשָׁמַרְתָּ אֶת הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֲדָהּ מִיָּמִים יָמִימָה׃ וְהָיָה כִּי יְבִאֲךָ יְהוָֹה אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְךָ וְלַאֲבֹתֶיךָ וּנְתָנָהּ לָךְ׃ וְהַעֲבַרְתָּ כָל פֶּטֶר רֶחֶם לַיהוָֹה וְכָל פֶּטֶר שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַיהוָֹה׃ וְכָל פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ וְכֹל בְּכוֹר אָדָם בְּבָנֶיךָ תִּפְדֶּה׃ וְהָיָה כִּי יִשְׁאָלְךָ בִנְךָ מָחָר לֵאמֹר מַה זֹּאת וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָֹה מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃ וַיְהִי כִּי הִקְשָׁה פַרְעֹה לְשַׁלְּחֵנוּ וַיַּהֲרֹג יְהוָֹה כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכֹר אָדָם וְעַד בְּכוֹר בְּהֵמָה עַל כֵּן אֲנִי זֹבֵחַ לַיהוָֹה כָּל פֶּטֶר רֶחֶם הַזְּכָרִים וְכָל בְּכוֹר בָּנַי אֶפְדֶּה׃ וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדְכָה וּלְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָֹה מִמִּצְרָיִם׃

מַה טֹּבוּ, אֹהָלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל: וַאֲנִי, בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ, אֶשְׁתַּחֲוֶה, אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ: יְיָ, אָהַבְתִּי מְעוֹן בֵּיתֶךָ וּמְקוֹם, מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ: וַאֲנִי אֶשְׁתַּחֲוֶה

מעשה אלפס

מה טובו וויא גוט אונ טייער זיינען דיינע געצעלטין, יעקב! דאס הייסט, אפילו פאר די פשוטע אידין וואס דר בית המדרש הייסט ביי זיי נור "אהל" (וואס ווערט גימאכט אויף א קורצע צייט), זיי קומען אין איהם נור צום דאוונען אונ דעם גאנצין טאג פארברייגען זיי אין געשעפט, אונ בעזונדער ווי גוט אונ האכגישעצט זיינען "משכנותיך", דיינע רוהע ערטער, ישראל! דאס הייסט די איידעלע אידין וואס דער בית המדרש הייסט ביי זיי משכן (רוהיגגס ארט), זיי פארברייגען פיל צייט אין אים, פארן דאוונען אונ נאכין דאוונען, בין מנחה למעריב אונ נאך מעריב, לערנען א שיעור משניות, א בלאט גמרא, ביי זיי שפילט די הויפט ראלע דאוונען אונ לערנען, דאס איז ביי זיי דער עוויגער פערגניגען, מלאכה אונ געשעפט איז ביי זיי אטפל. די בתי מדרשים וואו אידין דאוונען אונ לערנען, זיינען גיגליכן צו "נחלים" פליסענדע טייכען וואס רייניגען דעם מענשין מטומאה לטהרה. ווען ער איז טמא אונ איז זיך טובל אין טייך ווערט ער טהור, דאס גלייכען דיא שול, דער בית המדרש איז מעלה דעם מענשין מכף חובה לכף זכות, ווען ער איז פערשולדיגט אין זינד אונ גיסט אויס זיין הארץ אין דאוונען, ער לערנט תורה וואס זי מאכט ליכטיג די אויגין צו זעהען די וויכטיגקייט פון א מצוה אונ דעם קלקול אונ פגם פון איין עבירה ווי ער האט זיך אונגליקליך גימאכט מיט זיין שלעכטין פיהרונג אונ האט חרטה אונ בשליסט זיך פעסט צו פארבעסערן זיינע מעשים ווערט ער טהור פון אלע זינד (זעה מעשה אלפס).

פנינים יקרים

מה טובו. פון דעם וואס די תורה פארגלייכט "אהלים לנחלים" דיא שולין אונ דיא בתי מדרשים צו פליסענדע טייכין, לערנען מיר א מוסר השכל, אזויא וויא דער מענש וואס שטייט אין טייך מיט'ן גאנצין קערפער נור די קאפ אדער אפילו מער נים דער מח איז אויסער'ן טייך, קען ער נים ווערין טהור פון זיין טומאה, דאס גלייכין דער וואס איז אין שול, אין בית המדרש, נור זיין קאפ, זיין מח איז אין דרויסען, ער פארגעסט אז ער איז אין שול, ער מיינט ער איז אויפ'ן מארק אונ ערלויבט זיך צו ריידען פוסטע רייד אונ בעזונדער לצנות אונ מחלוקת קען די שול אויף אים נאר נים ווירקען צו ריינינגען אים. דער טייך קען מטהר זיין דעם מענשין נור אז דער קערפער מיט'ן מח איז אונטער גיטונקט אין וואסער, דאס גלייכען מוז דער מענש זיין אין שול מיט'ן קאפ אונ מח, ער דארף וויסען וואו ער גיפינט זיך יעצט "מה נורא המקום הזה" וויא ערהאבין אונ פארכטיג איז דער היילינגער ארט, "אין זה כי אם בית אלהים" דאס איז די געטליכע הויז "מקדש מעט" דער קליין בית המקדש, דאן ווירקט אויף אים זיין דאוונען אונ לערנען, ווייך מאכען זיין הארץ אונ אנגיסען איר מיט אהבה אונ יראה, אז אפילו ארויסגייענדיג אין גאס, אין געשעפט, זאל ער גידיינקען, אז ער איז בן אברהם יצחק ויעקב, האנדלען ערליך אונ טאן טובות מענשין.

ואני מיט דיינע פיל חסדים וואס דו האסט אונז גיגעבין שולען אונ בתי מדרשים קום איך אין דיין הויז צו בעטין פאר דיר, אונ טו מיר בוקין צו דיין היילינגען היכל מיט עהרע פורכט (יראת הרוממות) צו דיר. יי גאט! איך האב ליב די וואונונג פון דיין הויז, אונ דאס ארט וואו דיין שכינה רועט: ואני אונ איך טו זיך בוקין אונ נייגין, אונ

ואכרעה אברכה, לפני יי, עושי: ואני תפלתי לך יי, עת רצון אלהים ברב חסדך ענני, באמת ישעך:

דיא פוסקים שרייבין בשם הגאונים דער וואס זאגט דעם שיר אדון עולם בכונה איז ער מובטח דאס זיין תפלה ווערט דער הערט ווערין:

אדון עולם, אשר מלך. בטרם, כל יציר נברא: לעת נעשה בחפצו, כל. אזי, מלך, שמו נקרא: ואחרי ככלות הכל. לבדו, ימלוך נורא: והוא היה, והוא הוה. והוא יהיה, בתפארה: והוא אחד, ואין שני. להמשיל לו, להחבירה: בלי ראשית, בלי תכלית. ולו העז, והמשרה: והוא אלי, וחי גאלי. וצור חבלי, בעת צרה: והוא נסי, ומנוס לי. מנת כוסי, ביום אקרא: בידו, אפקיד רוחי בעת אישן, ואעירה: ועם רוחי, גויתי. יי לי, ולא אירא:

מען מוז וויסען דר שיר יגדל איז גאר אמעכטיגער שיר ווס דרינען זיינען בגריפען די דרייצען עקרים ווס דר יסוד איז פון אונזר אמונה און יעדער יהודי איז מחויב צו גלויבען:

יגדל אלהים חי, וישתבח. נמצא, ואין עת. אל מציאותו: אחד,

פירוש ע"ט

וועל זיך קניען פאר גאט מיין באשעפער: ואני און איך בעט ביי דיר, גאט! אין א צייט פון גוטען ווילען, ענטפער מיר, דורך דיין גרויס גנאדע מיט אריכטיגע הילף: אדון עולם הער פון דער וועלט, וואס ער האט גיקיניגט איידר אלע באשעפניש זיינען בשאפין גיווארין לעת אין דר צייט וואס איז אלין בשאפין גיווארין מיט זיין ווילין, דענמאלט איז ווארין גירופין זיין נאמען קיניג: ואחרי און נאך דעם אז עס וועט אלין פערניכטעט ווערין, וועט אליין קיניגין דער פארכטיגער גאט והוא און ער איז גיוועזען א גאט און איז היינט אויך און וועט זיין אויף אייביג מיט שיינקייט והוא און ער איז איינער און עס איז ניט דא קיין אנדערער צו גלייכען צו אים בלי ער האט ניט קיין אנהייב און קיין ענד, און צו אים איז דאס שטארקייט און די הערשאפט והוא און ער איז מיין גאט און ער לעבט תמיד מיין אויסלייזער, און ער איז מיין שטארקער פעלזין, וואס באהיט מיך פון אלע צרות והוא און ער איז מיין צייכען, און מיין א טלויפונג איז צו אים, א גוטין טייל פון מיין גליקס בעכער אין דם טאג ווס איך רוף אים אן בידו אין זיין האנט בהאלט איך מיין נשמה אין דר צייט אז איך שלאף און אז איך טו וואכין ועם און אז מיין גוף איז מיט מ ן נשמה אין איינעם איז גאט מיט מיר און איך האב גאר קיינעם ניט קיין מורא:

יגדל גרויס איז גאט דער לעבעדיגער און געלויבט. גאט לאזט זיך גיפינען ווען מ רופט אים מיט דם גאנצן הארצין און ס איז

וְאֵין יָחִיד, כְּיִחוּדוֹ. נֶעְלָם, וְגַם אֵין סוֹף, לְאַחְדוּתוֹ: אֵין לוֹ דְּמוּת הַגּוּף, וְאֵינוֹ גוּף. לֹא נַעֲרוֹךְ אֵלָיו, קְדֻשָּׁתוֹ: קַדְמוֹן לְכָל דָּבָר, אֲשֶׁר נִבְרָא. רִאשׁוֹן, וְאֵין רֵאשִׁית, לְרֵאשִׁיתוֹ: הִנּוֹ אֲדוֹן עוֹלָם, לְכָל נוֹצָר. יוֹרֶה גְדֻלָּתוֹ, וּמַלְכוּתוֹ: שֶׁפַע נְבוּאָתוֹ נְתָנוֹ. אֶל אַנְשֵׁי סְגֻלָּתוֹ, וְתִפְאַרְתּוֹ: לֹא קָם בְּיִשְׂרָאֵל, כְּמֹשֶׁה עוֹד, נָבִיא, וּמַבִּיט אֶת תְּמוּנָתוֹ: תּוֹרַת אֱמֶת, נָתַן לְעַמּוֹ אֵל. עַל יַד נְבִיאוֹ, נֶאֱמַן בֵּיתוֹ: לֹא יַחֲלִיף הָאֵל, וְלֹא יָמִיר דָּתוֹ. לְעוֹלָמִים, לְזוּלָתוֹ: צוֹפֶה, וְיוֹדֵעַ סְתָרֵינוּ. מַבִּיט לְסוֹף דָּבָר, בְּקַדְמָתוֹ: גּוֹמֵל לְאִישׁ חֶסֶד, כְּמִפְעָלוֹ. נוֹתֵן לְרָשָׁע רָע, כְּרִשְׁעָתוֹ: יִשְׁלַח לְקֵץ הַיָּמִין, מְשִׁיחֵנוּ. לִפְדּוֹת, מְחַכֵּי קֵץ יְשׁוּעָתוֹ: מֵתִים, יְחַיֶּה אֵל, בְּרוֹב חַסְדּוֹ. בָּרוּךְ עֲדֵי עַד, שֵׁם תְּהִלָּתוֹ:

ווייל דָס רוב לַייט זַיינֶען גִיוואוינְט תֵּיכֶף נָאךְ דִי הֶענְט וַואשִׁין צוּ זָאגִין דִי בְּרָכָה עַל נְטִילַת יָדַיִם דְרוּם ווֶוען דֶר חַזָן דִי בְּרָכָה עַל נְטִילַת יָדַיִם אִין דֶר שׁוּל זָאגְט, זָאלִין דִי לַייט עַל נְטִילַת יָדַיִם נִיט נָאךְ אַמָאל זָאגִין, נוּר זֵיי זָאלִין אָמֵן זָאגִין. אָבֶּער דֶר חַזָן מוּז דִי בְּרָכָה נָאךְ אַמָאל זָאגִין אֲפִילוּ ווֶוען עֶר הָאט שׁוֹין אִין דֶער הֵיים דִיא בְּרָכָה גִיזָאגְט:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ, מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ, עַל נְטִילַת יָדָיִם:

פירוש ע״ט

נִיטָא קֵיין צַייט צוּ זַיין גִיפִינוּנְג אחד עֶר אִיז אֵיינְצִיג אוּנ עֶס אִיז נִיטָא קֵיין אֵיינְצִיגֶער אַזוֹ ווִי זַיין אֵיינִיגְקַייט עֶר אִיז פַאר הוֹילִין פוּן אַלֶע מֶענְשִׁין אוּנ עֶס אִיז נִיטָא קֵיין עֶנְדֶע צוּ זַיין אֵיינִיגְקַייט אין עֶר הָאט נִיט קֵיין גוּף אוּנ נִיט קֵיין גִישְׁטַאלְט פוּן קֵיין גוּף, מֶען קֶען נִיט גְלַייכֶען זַיין הֵיילִיגְקַייט צוּ קֵיין שׁוּם זַאךְ קדמון גָאט אִיז צוּם עֶרְשְׁטִין גִיווֶען אֵיידֶער אַלֶע בַּאשֶׁעפֶענֶעשׁ זַיינֶען פוּן אִיהם בַּאשַׁאפִין גִיווָארִין, גָאט אִיז דֶר עֶרְשְׁטֶער גִיווֶען אוֹיף דֶער ווֶועלְט אוּנ פַר אִים אִיז קֵיינֶער נִיט גִיווֶען, נוּן דֶער הֶער פוּן דֶער ווֶועלְט צוּ אַלֶע בַּשֶׁעפֶענִשׁ טוּט עֶר ווַייזִין זַיין גְרוֹיסְקַייט אוּנ זַיין מְלוּכָה שפע דִי שֶׁפַע(ערשיינונג) פוּן נְבוּאָה הָט עֶר גִיגֶעבִּן זַיין גִילִיבְּטִי פָאלְק לא עֶס אִיז נִיט גִיווֶען צְווִישֶׁן דִי יִשְׂרָאֵל אַזוֹ אַיין גְלַייכִין ווִי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ עֶר אִיז גִיווֶען אַיין נָבִיא אוּנ הָאט גִיזֶעהִן דָס

הֶערְלִיכְקַייט פוּן הש״י תורת אַ ווָארְהַאפְטִיגֶע תּוֹרָה הָאט גָאט ב״ה גִיגֶעבִּין צוּ זַיין פָאלְק דוּרְךְ זַיין בַּאגְלֵייבְּטִין נָבִיא מֹשֶׁה רַבֵּינוּ לא יחליף האל גָאט ווֶועט נִיט פַאר ווֶועקְסְלִין אוּנ ווֶועט נִיט פַאר בַּייטִין דִי תּוֹרָה אוֹיף אֵייבִּיג צופה גָאט קוּקְט אִין ווֵייס פוּן אַלֶע אוּנְזֶערֶע פַארְבָּארְגֶענֶעשׁ אוּנ קוּקְט אָן דִיא עֶנְדֶע פוּן אַלֶע זַאכִין בַּיים אָנְפַאנְג גומל עֶר בַּאצָאלְט דֶעם צַדִיק נָאךְ זַיין צִדְקוֹת נָאךְ אוּנ דֶעם רָשָׁע בַּאצָאלְט עֶר נָאךְ זַיין שְׁלֶעכְטִקַייט ישלח עֶר ווֶועט שִׁיקֶען אוּנְז דֶעם הֵיילִיגִין מָשִׁיחַ אוּיס צוּ לֵייזִין דִי ווָאס הָאפִין צוּ זַיין הִילְף מתים דִי טוֹיטֶע ווֶועט גָאט לֶעבֶּעדִיג מַאכִין מִיט זַיין גְרוֹיס דֶרבַּארְמִיקַייט. זַיין נָאמֶען זָאל זַיין גִילוֹיבְּט בִּיז אֵייבִּיג: בָּרוּךְ גִילוֹיבְּט בִּיסְטוּ גָאט אוּנְזֶער גָאט דֶער קֵינִיג פוּן דֶער ווֶועלְט ווָאס עֶר הָאט אוּנְז גִיהֵיילִיגְט מִיט זַיינֶע מִצְוֹת אוּנ

ברוך אתה יי, אלהינו, מלך העולם, אשר יצר את האדם, בחכמה, וברא בו, נקבים נקבים, חלולים חלולים, גלוי וידוע, לפני כסא כבודך, שאם יפתח, אחד מהם, או יסתם, אחד מהם, אי אפשר להתקים ולעמוד לפניך, אפילו שעה אחת: ברוך אתה יי, רופא כל בשר, ומפליא לעשות:

ברוך אתה יי, אלהינו, מלך העולם, אשר קדשנו, במצותיו, וצונו, לעסוק בדברי תורה:

מעשה אלפס

ומפליא לעשות. דיא געביידע פון מענשין איז זייער וואונדערליך, ער איז געבוים וויא אפאלאץ דער „זאל" איז די הארץ, דער „קאבינעט" איז דיא קאפ מיט'ן מח, דיא „קיך" איז דער מאגען מיט דיא גידערים. אין יעדער טייל איז וואונדער איבער וואונדער, מען זאל באטראכטין דעם קליינעם קאבינעט וויפיל קינציגע מאשינען אין אים געפינט זיך, דיא קליינע קייקאלאך פלייש מיט הייטלאך פון דיא אויגין דערלאנגען דיא ליכטיגקייט אין מח, דיא קליינע פויק־הייטלאך פון דיא אויערין דערלאנגען אלע שטימען אין מח. היינט דער מח אליין, אגאנצע תפלין זעקעלע קען איינהאלטען אין זיך אגאנצען אלמער מיט ספרים, וויא מען שרייבט אויף איינעם גאונים, זיי זיינען קלאר געוועען אויסווייניג תורה נביאים וכתובים, ששה סדרי משנה, גאנץ ש"ס בבל וירושלמי, רמב"ם, טורים, ארבע שו"ע ומדרשים. דיא וואונדער פון „זאל" וואס יעדער מינוט לייפען דורך אלע בלוטין פון קערפער אין הארצין. אונ פון איר צוריק אין אלע גלידער, אפילו דיא קיך איז אויך וואונדערליך גיבויעט, וויא זיא קאכט אוים דיא שפייז, טיילט דער מאגען פונאנדער, די גוטע טיילין שיקט ער אריין אין לעבער וואס איבער אים איז, אונ דיא פסולת שיקט ער אב אונטין אין דיא קישקעס דורך אסך טיראלאך, עס עפינט זיך אונ לאזט אריין אונ דורך דיא צווייטע טירעלע לאזט דאס ארוים אונ פערשליסט זיך גלייך, אום דיא פסולת זאל ניט קענען גיין צוריק, ביז וואנען עס קומט גאר צו די גראבע קישקע, וואס דורך איר גייט מען אין דרויסען. דיא „ניריו" טיילען אב פון דיא בלוט דיא שלעכטע וואסער אין באסאן (השתנה־געפעס) אונ פון באסאן גייט דאס דורך פיל רורקאלאך אונ הייטלאך ביז אין פנזיר אונ פון דארטין ביז'ן ארויסגאנג, אונ דורך דיא אלע מאשינען ווערט דאס גישלאסען דיא פארטיי פון דיא נשמה רוחנית מיט'ן גוף גשמי, וואונדער איבער וואונדער! אויף דאס אלעס לויבען מיר דיר אונ דאנקען דיר.

פירוש ע'ט

דאט אונז גיבאטין צו וואשען די הענט (צום דאוונען אזוי וויא דער כהן וואשט די הענט פון כיור צו די עבודה פון קרבנות):

ברוך גילויבט ביסטו גאט אונזער גאט דער קיניג פון דער וועלט דער דא האט באשאפין דעם מענשין מיט קלוג, שאפט אונ האט באשאפין אין אים פיל לעכער וויא די מויל, די נאז, די אויערין אונ פיל הוילע רעהרען. וויא דאס הארץ אונ די גידערים. עס איז באקענט אונ וויסיג פאר דיין קעניגליכען שטול אז ווען איינס פון דיא פארמאכטע אברים זאלין גיעפנט ווערין אדער איינס פון די אפענע זאלין פערשטאפט ווערין וואלט ניט מיגלאך גיוועען צו לעבין ברוך גילויבט ביסטו גאט דער דא היילט אלע בשעפעניש אונ טוט גרויסע וואונדער דער מיט וואס ער באהעפט די נשמה מיט דעם גוף אין איינעם:

ברוך גילויבט ביסטו גאט אונזער גאט דער קיניג פון דער וועלט וואס האט אונז גיהייליגט מיט זיינע מצות אונ האט אונז גיבאטין עוסק צו זיין אין די רייד פון דער תורה:

וְהַעֲרֶב נָא, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ, וּבְפִי
עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ, וְצֶאֱצָאֵינוּ,
וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ, וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ
לִשְׁמָהּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמְלַמֵּד תּוֹרָה, לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ, מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר
בָּחַר בָּנוּ, מִכָּל הָעַמִּים, וְנָתַן לָנוּ, אֶת
תּוֹרָתוֹ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

פירוש ע״ט

וְהַעֲרֶב אוּנ מַאךְ זִיס דוּ גָאט אוּנְזֶר גָאט דִי רֵייד פוּן דַיין תּוֹרָה אִין אוּנְזֶר מוֹיל אוּנ אִין מוֹיל פוּן דַיין פָאלְק דָאס הוֹיז גִיזִינְד יִשְׂרָאֵל אוּנ מִיר אוּנ אוּנְזֶרֶע קִינְדֶער אוּנ אוּנְזֶרֶע קִינְדְס קִינְדֶער פוּן דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל כלנו זָאלִין מִיר אַלֶע ווִיסִין דַיין נָאמִין אוּנ לֶערְנֶען דַיין תּוֹרָה לִשְׁמָהּ ברוך גִילוֹיבְּט בִּיסְטוּ גָאט דֶער דָא לֶערִינְט תּוֹרָה צוּ זַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל:

בָּרוּךְ גִילוֹיבְּט בִּיסְטוּ גָאט אוּנְזֶער גָאט דֶער קֵינִיג פוּן דֶער וֶועלְט דֶער דָא הָאט אוּנְז אוֹיס גֶעקְלִיבֶּען נָאךְ יְצִיאַת מִצְרַיִם פוּן

מעשה אלפס

וְהַעֲרֶב כו׳ בְּפִינוּ. אַחוֹלֶה הָאט אַמָאל גִיבֶּעטִין בַּיים דָאקְטָאר, עֶר זָאל גֶעבִּין אַמִיטֶעל ווִיא צוּ מַאכִין זִיס דִי הִינֶערְשֶׁע יוֹךְ, ווַייל וֶועלְכֶע יוֹךְ מֶען קָאכְט פַאר אִים אִיז אַלֶעס בִּיטֶער. לִיבֶּער יוּד, זָאגְט דֶער דָאקְטָאר, נִיט דִיא יוֹךְ אִיז בִּיטֶער נוּר בַּיי אַיךְ אִין מוֹיל אִיז בִּיטֶער, פוּן אַייעֶר נִיט רֵיינֶעם מָאגִין שְׁלָאגְט אַשְׁלֶעכְטִין דוּךְ אִין מוֹיל אוּנ פַארְדֶערְקְט דֶעם צוּנְג מִיט שְׁוָואמִין, זֶעט אַז דֶער צוּנְג זָאל וֶוערִין בַּיי אַיךְ רֵיין דַאן וֶועט אִיר שְׁפִּירֶען אַז דִי יוֹךְ אִיז זִיס ווִיא צוּקֶער. דָאס גְלַייכֶען דִיא מֶענְשִׁין וָואס עֶרְוַייטֶערֶען זִיךְ פוּן דֶער תּוֹרָה ווַייל זֵייא דוּכְט זִיךְ אוֹיס אַז דִיא תּוֹרָה אִיז שְׁוֶוער אוּנ בִּיטֶער עֶרְקְלֶערְט אוּנְז דִיא רוֹפְאֵי הַנְּפָשׁוֹת אַז מִיר הָאבִּין אַנְרוֹיסִין דֵּעוֹת, דִיא תּוֹרָה אִיז זֵייעֶר זִיס אוּנ אַנְגֶענֶעהם ווִיא דָוִד הַמֶּלֶךְ זָאגְט וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנוֹפֶת צוּפִים. נוּר בַּיי אוּנְז אִין מוֹיל אִיז בִּיטֶער דֶער צוּנְג אִיז פַארְפַּאצְקֶעט מִיט לָשׁוֹן הָרָע רְכִילוּת אוּנ שְׁקָרִים, דַארְפֶען מִיר בֶּעטִין וְהַעֲרֶב נָא אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ, עֶס זָאל זַיין זִיס אִין מוֹיל, אָבְּרֵיינִיגֶען דֶעם צוּנְג פוּן שְׁקָרִים, דַאן וֶועלִין מִיר שְׁפִּירֶען אַגֶעשְׁמַאק אִין דֶער תּוֹרָה ווִיא דָוִד הַמֶּלֶךְ זָאגְט שֶׁקֶר שָׂנֵאתִי וָאֲתַעֵבָה אִיךְ הָאבּ זִיךְ שְׁטֶענְדִיג בֶּעמִיהֶעט צוּ הַאסִין אַלֶע עִנְיְנֵי שֶׁקֶר אוּנ פֶערְזָאוּגְנווִידִיגֶען זֵיי, דַאדוּרְךְ וְתוֹרָתְךָ אָהָבְתִּי הָאבּ אִיךְ גִיקְרָאגִין אַלִיבְּשַׁאפְט צוּ דֶער תּוֹרָה.

וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. דֶער נוּסַח הַבְּרָכָה לֶערִינְט אוּנְז, אַז עֶס אִיז נָאךְ נִיט גֶינוּג וָואס מֶען דַארְף זִיךְ בֶּעמִיהֶען אַז דִיא אֵייגֶענֶע קִינְדֶער זָאלִין לֶערְנֶען תּוֹרָה אוּנ ווִיסֶען אַז עֶס אִיז דָא אַגָאט אוֹיף דֶער וֶועלְט. מֶען דַארְף נָאךְ זֶעהְן, אַז דֶעם פְרֶעמְדִינְס קִינְד זָאל אוֹיךְ ווִיסֶען גָאטֶעס נָאמֶען אוּנ לֶערְנֶען תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, אוּנ דָאס אִיז זֵייעֶר פְּרַאקְטִישׁ, ווַייל עֶס גִיט פִיל קִינְדֶער אָרֶעמֶע מִיט גְרוֹיסֶע פֶעהִיגְקַייטֶען, וָואס זֵיי קֶענֶען זַיין גְדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל, אַצִירוּנְג פַאר דָאס פָאלְק, אוּנ דוּרְךְ דִיא אָרֶעמְקַייט פוּן זֵייעֶרֶע עֶלְטֶערִין וֶוערְט פוּן זֵיי גָאר נִיט, אוּנ דוּרְךְ אַקְלֵיינֶע שְׁטִיצֶע וָואס מֶען זָאל גֶעבִּין דֶעם אָרֶעמֶען פָאטֶער צוּ שְׁטַייעֶר אוֹיף שְׂכַר לִמּוּד, קֶענֶען אוֹיסְוַואקְסִין גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל. וֶוער עֶס אִיז אַ מֵבִין פַארְשְׁטֵייט וָואס פַאר אַגְווַאלְדִיגֶע מְצִיאָה דָס אִיז, אַז פַאר קְלֵיינֶע גֶעלְט בֶּעקוּמְט מֶען אַטֵייעֶרֶע קִינְד, ווִיא אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים זָאגֶען „כָּל הַמְלַמֵּד אֶת בֶּן חֲבֵירוֹ תּוֹרָה מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילוּ יְלָדוֹ״. דֶער וָואס מַאכְט לֶערְנֶען יֶענֶעמְס קִינְד תּוֹרָה אִיז גְלַייךְ ווִיא עֶר הָאט אִים גִיבוֹירִין, דָאס רֶעכֶענְט זִיךְ רִיכְטִיג ווִיא זַיין אֵייגִין קִינְד. נֶעמְט, מַיינֶע טַייעֶרֶע, גוּט אִין גִידַאנְקֶען, וָוס פַאר אַ ווִיכְטִיגֶע זַאךְ דָאס אִיז, גִיווֵיינְלִיךְ יֶעדֶער פָאטֶער ווִיל דֶעם בֶּעסְטִין חֵלֶק, דָאס הֵייסְט אַז זַיין קִינְד זָאל זַיין אַ לַמְדָן, אַ צַדִּיק, אַ בַּעַל מִדּוֹת. אָבֶּער נִיט אַלֶעמֶען גֶעלוּנְגְט ווִיא עֶס ווִילְט זִיךְ, מֶען פְּלַאנְצְט דַאכְט זִיךְ אַנְוויין גָארְטִין אוּנ עֶס גֵייט גָאר אַרוֹיס דֶערְנֶער ר״ל, אָבֶּער קֵייפֶען פַארְטִיגֶע בוֹימַאלַאךְ אִיז זֵייעֶר בִּילִיג, דָאס הֵייסְט יֶענֶעמְס גוּטֶע קִינְד, וָואס עֶס פֶעלְט הִילְפֶע צוּ מַאכִין אִים פַאר אַ בֶּן תּוֹרָה אוּנ אַ יְרֵא שָׁמַיִם, קֶען מֶען גַאנְץ לַייכְט, מֶען זָאל נוּר הָאבִּין אַגֶעפִיהל, אוּנ אִין דֶעם אִיז אוֹיךְ נִכְלָל שְׁטִיצֶען תַּלְמוּד־תּוֹרָה׳ס אוּנ יְשִׁיבוֹת.

וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ. צְווֵיי זַיינֶען גִיפָארִין אִין גִינְזֶע־נָאווְגָארָאד אוֹיפִין יַאר מַארְק, יֶעדֶער הָאט גִיהַאט בַּיי זִיךְ

וַיְדַבֵּר יְיָ, אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן. וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר, כֹּה תְבָרְכוּ. אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם:

יְבָרֶכְךָ יְיָ, וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ, פָּנָיו, אֵלֶיךָ, וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ, פָּנָיו, אֵלֶיךָ, וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי, עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם:

אֵלּוּ דְבָרִים, שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר. הַפֵּאָה, וְהַבִּכּוּרִים, וְהָרַאְיוֹן, וּגְמִילוּת חֲסָדִים, וְתַלְמוּד תּוֹרָה: אֵלּוּ

פירוש ע"ט

צְווִישֶׁען אַלֶע פֶּעלְקֶער אוּנ הָט אוּנְז גִיגֶעבִּין אוֹיף דֶם בַּארְג סִינַי זַיין תּוֹרָה: ברוך גִילוֹיבְּט בִּיסְטוּ גָאט דֶער דָא הָאט גִיגֶעבִּין דִי תּוֹרָה: יְבָרֶכְךָ גָאט זָאל דִיךְ בֶּענְטְשִׁין אוּנ זָאל דִיךְ הִיטִּין יאר גָאט זָאל דֶרְלַייכְטִין זַיין שְׁכִינָה צוּ דִיר אוּנ זָאל דִיךְ לִיבּ הָאבִּין ישא גָאט זָאל אוֹיפְהֵייבֶּען זַיין שְׁכִינָה צוּ דִיר אוּנ זָאל צוּ דִיר מַאכֶען שָׁלוֹם:

מעשה אלפס

אגרויסין קאפיטאל. איינער וואר אזאהן פון אקופיעץ' שטענדיג פלעגט דער פאטער פארין, אונ ער פלעגט לערנען ער האט אין געשעפט גאר נ"ם גיוואוסט, נור דיזען מאל האט דער פאטער גראדע ניט גיקענט פארין. דער צווייטער וואר אפראסטער פויער פון דארף, זיינער אפריינד האט אים גילאזין ירושה א ווינרישנעם בילעט, האט זיין בילעט גיוואונען דיא גרויסע גיווינס, האט ער זיך מישב גיוועזן, וואס דארף ער ליגען אין דארף ער וועט אריינפארין אין שטאט אונ וועט מאכין אמאגאזין איז ער אויך גיפארין אויפ'ן יאר מארק קייפען סחורה, זיי זיינען אריין אין אגרויסע נידער=לאגע פון זיידענע סחורה, מען היבט אן צו ווארפען סחורה, אויף יעדער שטיקעל סחורה זאגט דער פייער "בעוויז", מען זאל אים פונאנדער נעמען אונ ווייזען, מען נעמט פונאנדער אשטיק טייערע זיידינס. ער נעמט אין האנד, טאפט אונ טאפט אונ גיט זיך אקרים "ניין" איך וויל ניט, מען נעמט אים פונאנדער אשטיק סאמעט, פלוס. ער טאפט ווייטער אונ זאגט ניין. ווייל ער איז שטענדיג גיוויינט צו פויערשע סחורה גראבע סערמיגע. בקצור צום דריטען מאל האט מען אים מער ניט גיוויזען אונ גיגעבין אנצוהערינס אז ער מעג נעמען דיא וועג. דער זאהן פון קופיעץ אבער הייסט ניט פונאנדער ווארפין, ער זעט נור אז דיא סחורה איז פון דם פאבריקאנט אונ די פון דעם, הייסט ער פאקען, הגם אויף דיא סחורה איז ער אויך קיין מבין ניט, ווייל ער האט קיין מאל אשטיקל סחורה ניט גיהאלטען אין האנט, נור אין קאנטאר האט ער גיהערט דיא נעמען פון דיא פאבריקאנטען וואס זייערע סחורה איז פרימא, מיט אים האט מען גימאכט גישעפט, דאס גלייכען בעת דער בורא האט ערשיינט אויף דער וועלט מיט זיינע סחורה (דיא תורה) האבין דיא פויערים "עשו" אונ "ישמעאל" גיזאגט "בעוויז" (מה כתיב בה) האט מען זיי געוויזען אשטיק טייערע סאמעט "לא תרצח", אשטיק טייערע זיידינס "לא תנאף", "לא תגנוב". זיי האבין ארום גיטאפט אונ גיגעבין זיך אקרים "ניין", עס גיפעלט זיי נ"ט, זאגט דער בורא צו זיי עס גיפעלט אייך ניט טוט וויא איר ווילט זיך — וויא משה רבינו איז גיקומען צו אידן אונ האט גיזאגט אז דער בורא האט פאר אייך סחורה האבין זיי גלייך גיענטפערט נעשה ונשמע, גיב סחורה ווען אויך מיר פארשטייען ניט נור דיא פירמא איז אונז בעקאנט פון אונזערע עלטערין. אז דער וועלט בעשעפער איז דער פאבריקאנט פון דיא סחורה דאס הייסט: אז דיא תורה איז מן השמים איז שוין פאר אונז גינוג. מבינים וועלין מיר שפעטער זיין, אז מיר וועלין איר לערנען. מיט אזעלכע קונים וויל איך האנדלין זאגט דער בורא ב"ה, דאס זאגען מיר אשר בחר בנו מכל העמים, מיט וואס האבין מיר גיקראגין חן ביי דעם בורא וואס ער האט אונז אוס ערוויילט מער פון אלע פעלקער נור מיט דעם וואס "ונתן לנו את תורתו" מיר האבין איר גינומען ווייל זיא איז זיינע, דער נאמען אז זיא איז "זיינע" דאס איז פאר אונז גינוג גיוועזן.

וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם. דער לעצטערווארט פון אלע ברכות איז דער ווארט "שלום", זאגט דיא גמרא, הקב"ה האט ניט געפונען אכלי אין איר זאלין זיך אויפהאלטין אלע ברכות, נור דער שלום, אלע ברכות וואס הקב"ה האט צוגיזאגט געבין צו יודין איז נאר אויב זייא וועלען לערנען תורה אונ טאן מצות אונ מעשים טובים, וויא עס

דְּבָרִים, שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶם, בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת, לָעוֹלָם הַבָּא: וְאֵלּוּ הֵן, כִּבּוּד אָב וָאֵם, וּגְמִילוּת חֲסָדִים, וְהַשְׁכָּמַת בֵּית הַמִּדְרָשׁ, שַׁחֲרִית וְעַרְבִית, וְהַכְנָסַת אוֹרְחִים, וּבִקּוּר חוֹלִים, וְהַכְנָסַת כַּלָּה, וּלְוָיַת הַמֵּת, וְעִיּוּן תְּפִלָּה, וַהֲבָאַת שָׁלוֹם, בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, וְתַלְמוּד תּוֹרָה, כְּנֶגֶד כֻּלָּם:

דיא בְּרָכָה פון אֱלֹהַי נְשָׁמָה גיהערט צוא דיא בְּרָכָה פון אֲשֶׁר יָצַר דרום זאל מען צווישן דיא ביידע בְּרָכוֹת ניט מַפְסִיק זיין:

אֱלֹהַי. נְשָׁמָה שֶׁנָּתַתָּ בִּי, טְהוֹרָה הִיא, אַתָּה בְרָאתָהּ, אַתָּה יְצַרְתָּהּ, אַתָּה נְפַחְתָּהּ בִּי, וְאַתָּה מְשַׁמְּרָהּ בְּקִרְבִּי, וְאַתָּה עָתִיד, לִטְּלָהּ מִמֶּנִּי, וּלְהַחֲזִירָהּ בִּי, לֶעָתִיד לָבֹא. כָּל זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה בְקִרְבִּי, מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהַי

פירוש ע"ט

אֱלֹהַי מיין גאט. די נְשָׁמָה וואס דו האסט אין מיר גיגעבן איז זיא ריין, דו האסט זיא באשאפן, דו האסט גיפורמט איר גישטאלט, דו האסט זי אין מיר אריין גיבלאזן בשעת איך בין גיבארן גיווארן אונ דו היטסט זיא אין מיר, אונ דו וועסט זיא צונעמען פון מיר אז מיין צייט וועט קומען צו שטארבן, אונ וועסט זיא אין מיר אומקערין אז תְּחִיַּת הַמֵּתִים וועט זיין. אלע צייט וואס די נְשָׁמָה איז אין מיר דאנק איך דיר גאט מיין גאט אונ גאט פון מיינע

פנינים יקרים

שטייט אין פסוק אם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ וגו'. נור וועלכער יוד קען טאן אלע מִצְוֹת וואס שטייט אין דיא תּוֹרָה. עס זיינען דא מִצְוֹת וואס גיהערין נור צו כֹּהֲנִים, צום כֹּהֵן גָּדוֹל, צום מֶלֶךְ, אונ אנדערע יודין טארן ניט טאן דיא מִצְוֹת פון כֹּהֲנִים, עס קומט זייא מִיתָה אויב זייא וועלין דאס טאן. נור ווען עס איז שָׁלוֹם ביי יודין, זיינען אלע יודין וויא איין מענש, אזויא וויא איין מענש האט פיל גלידער, יעדער גליד טהוט איין אנדער זאך, אונ איין גליד קען ניט טאן דאס זעלביגע וואס דער אנדערער גליד טוהט, לְמָשָׁל דיא אויגן קענען ניט טאן וואס דיא הענט טוהען, דיא הענט קענען ניט טאן וואס דיא אויערין טוהען, נור ווען זייא דינען אלע צו זאמען, יעדער גליד טוהט דאס זייניגע, הייסט ער א מענש, אונ ווען מען זאל דיא גלידער אפשיידען איטער פון אנדערין, איז ער קיין מענש. דאס זעלביגע איז ביי יודין, ווען

עס איז ביי זיי שָׁלוֹם, זיינען זיי וויא איין מענש, כֹּהֲנִים טוהען זייערע מִצְוֹת, לְוִיִּם זייערע מִצְוֹת, יעדער יוד טוט זיין מִצְוָה, ווערט גירעכנט צו זאמען דיא גאנצע תּוֹרָה קומט דיא בְּרָכָה, אבער אז עס איז ניט שָׁלוֹם. איז יעדער יוד [יעדער גליד] באזונדער, און דאך יעדער יוד ניט מְקַיֵּים דיא גאנצע תּוֹרָה, קען ניט קומען די ... יָכָה. דריבער נאך אלע בְּרָכוֹת האט הקב"ה גיזאגט וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם. נאך א טובה טוט דער שָׁלוֹם, לְמָשָׁל איינער האט אַכֵּלִי מיט פירות אונ אין דיא כֵּלִי איז דא א לעכיל, ווען דיא פירות זייען איינציגע, קען יעדעס פרי באזונדער דורכפאלען פון דיא כֵּלִי, אונ אויב מען האט אלע פירות אויפגעצויגן אויף א שנידיל, זיינען אלע פירות וויא איין פרי, קענען זייא ניט דורכפאלין, ביי יודין איז אויך אזויא. ווען עס איז ניט שָׁלוֹם, יעדער יוד איז באזונדער, ווען איין יוד טוט א עֲבֵירָה, קען פון אים צוגענומען ווערין דיא בְּרָכָה, אבער ווען אלע יודין זייגען צוזאמען קומט דיא בְּרָכָה פאר אלע צוזאמען, אֲפִילוּ ער האט א עֲבֵירָה פון דעסטוועגין נעמט ער אויך פון דיא בְּרָכָה. אונ ער קען ניט דורכפאלין, ווייל ער איז צוגעבונדען צו יענע יודין. דיא פרנסע:

וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כֻּלָּם. תּוֹרָה האט דיא גיוויכט נעגין אלע, ווייל דורך לערנען תּוֹרָה קומט מען צו אלע גוטע מִדּוֹת, וועלכע דא איז גירעכענט. אזוי וויא דא אין מִשְׁנָיוֹת מס' פֵּאָה איז גירעכנט דיא גוטע זאכין. וואס דיא פרוכט פון דיא מִצְוָה ניט דער בורא אויף דער וועלט אונ דעם קרן האלט ער פאר דעם ענטפער אויף

וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי, רִבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים, אֲדוֹן כָּל הַנְּשָׁמוֹת:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמַּחֲזִיר נְשָׁמוֹת, לִפְגָרִים מֵתִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ, מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר נָתַן לַשֶּׂכְוִי בִינָה, לְהַבְחִין, בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ, מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא עָשַׂנִי, גּוֹי:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ, מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא עָשַׂנִי, עָבֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ, מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא עָשַׂנִי, אִשָּׁה:

ווייבער זאגין דאס בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ, מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁעָשַׂנִי, כִּרְצוֹנוֹ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ, מֶלֶךְ הָעוֹלָם, פּוֹקֵחַ עִוְרִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ, מֶלֶךְ הָעוֹלָם, מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים:

נ. מעשה אלפס

דיא קינפטיגע וועלט, רעכינט דער תנא „תורה" נעגען אלע, אזוי ווערט גירעכענט אין תוספתא מס׳ פאה דיא הארבע עבירות, וואס דעם עונש וואס מען ליידעט אויף דער וועלט איז נור דיא פירות פון דיא עבירות, אבער דער קרן דאס הייסט דער גרויסער שטראף וועט מען ערשט ליידין אויף יענער וועלט, (ווען מען טוט נים קיין תשובה אויף דעם) רעכינט דער תנא עבודה זרה, אונ גילוי עריות אונ שפיכות דמים, אונ לשון הרע כנגד כולם. ווייל דורך לשון הרע קומט מען צו אלע אונגליקען, דרום דארף זיך יעדער קלוגער אונ פערשטענדיגער מענש זעהען צו ערוויטערין זיך פון לשון הרע. ווען מען האט אווייליע צייט זאל מען בעסער אריינקוקען אין אהייליגען ספר וואס דאס מאכט פייכט דיא הארץ מיט יראת שמים אונ מענשין ליבע, צו זיין פרום צו גאט אונ גוט צו מענשין.

פירוש ע״ט

עלטערין, דער הער פון אלע ווערק, דער הער פון אלע נשמות: ברוך גילויבט ביסטו גאט, דער דא קערט אום די נשמות צו די טויטע קערפער. אז דער מענש שלאפט איז ער גלייך וויא טויט. אונ גאט קערט אים אום אלע פרימארגין זיין נשמה. איז דאס גלייך ווי ער מאכט אים ניי לעבעדיג: ברוך גילויבט ביסטו גאט אונזער גאט דער קיניג פון דער וועלט, דער דא הט דם דאן פר שטאנד גיגעבין צו פרשטיין צווישען טאג אונ נאכט, אונ די מענשען שטייען אויף פון זייער גילעגער דורך זיין קול: ברוך גילויבט ביסטו גאט דער קיניג פון דער וועלט, דער דא האט מיך ניט בשאפען קיין געטצענדינער: ברוך גילויבט ביסטו גאט דער קיניג פון דער וועלט, דר דא האט מיך ניט באשאפין קיין קנעכט: ברוך גילויבט ביסטו גאט דער קיניג פון דר וועלט, דער דא האט מיך ניט באשאפין קיין אשה, דען איין אשה איז פטור פון תורה לערנען אונ אויך פון אייניגע מצות: (ווייבער זאגען. ברוך גילויבט ביסטו גאט דער קיניג פון דער וועלט, דער דא האט מיך באשאפין נאך זיין ווילען): ברוך גילויבט ביסטו גאט דער קיניג פון דער וועלט, דר דא עפינט די אויגין פון די בלינדע ווייל דער מענש אז ער שלאפט זיינען אים די אויגין צוגימאכט גלייך ווי ער וואלט בלינד גיוועזן: ברוך גילויבט ביסטו גאט דער קיניג פון דר וועלט, דער דא באקליידעט די נאקיטע:

ברוך אתה יי, אלהינו, מלך העולם, מתיר אסורים:

ברוך אתה יי, אלהינו, מלך העולם, זוקף כפופים:

ברוך אתה יי, אלהינו, מלך העולם רוקע הארץ, על המים:

ברוך אתה יי, אלהינו, מלך העולם, המכין, מצעדי גבר:

ברוך אתה יי, אלהינו, מלך העולם, שעשה לי, כל צרכי:

ברוך אתה יי, אלהינו, מלך העולם, אוזר ישראל, בגבורה:

ברוך אתה יי, אלהינו, מלך העולם, עוטר ישראל בתפארה:

פירוש ע"ט

ברוך געלויבט ביסטו גאט דר קיניג פון דר וועלט, דר דא בינדעט אויף די געבונדענע. דען אז דער מענש ליגט אויך זיין געלעגער איז ער געגליכען צו א געבונדענעם וואס קען ניט רירין מיט זיינע אברים: ברוך געלויבט ביסטו גאט דר קיניג פון דר וועלט, דר דא שטעלט אגידער די איינגעבויגענע, דען ביז אהער איז זיין גוף געוועזן איינגעבויגען ווייל ער איז געלעגן שלאפענדיג די גאנצע נאכט: ברוך געלויבט ביסטו גאט דר קיניג פון דר וועלט, דר דא האט אויסגעשפרייט די ערד אויף די וואסער: ברוך געלויבט ביסטו גאט דער קיניג פון דער וועלט, דער דא האט פערשאפט אלע מיינע באדערפעניש: ברוך געלויבט ביסטו גאט דר קיניג פון דר וועלט דר דא בגרייט אן די טריט פון מענשין צו גיין וואו אהין ער וויל גיין זיינע עסקים צו טאן: ברוך געלויבט ביסטו גאט דר קיניג פון דר וועלט, דר דא גורט אן די ישראל מיט גבורה: ברוך געלויבט ביסטו גאט דר קיניג פון דר וועלט, דר דא קרוינט די ישראל מיט שיינהייט. אויך דאנקען מיר גאט דם

מעשה אלפס

אוזר ישראל בגבורה. אין מסכת ברכות (ס' ע"ב) לערנען מיר, „כד אסר המייניה" אז מען טוט אן דעם גארטיל זאל מען זאגין „אוזר ישראל בגבורה". דער בורא גורט אן אידין מיט גבורה. איינער פון די נוצין פון גארטיל איז, עס זאל ניט זיין „לבו רואה את הערוה". אונ אזוי וויא פון דרויסען דארף זיין א הפסק דיא הארץ זאל ניט זעהען דיא שענדליכע גלידער, אזוי דער מאנט דאס דעם מענשין אז אויך איניווייניג אין הארצין זאל זיך ניט זעהען קיין שענדליכע גידאנקען פון תאוה וואס דאס איז זייער אגיפערליכע זאך פאר דעם נפש אונ אויך פארין גוף, תאוה איז איינע פון דיא טרויקעפערד, וואס פירין ארויס דעם מענשין פון דער וועלט (הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם), צו דעם ארויס טרייבין דיא תאוה פון הארצין דארף מען האבין גרויס גבורה, „איזהו גבור הכובש את יצרו" ווער הייסט איין אמת'ר העלד, דער וואס באהערשט זיינע ליידענשאפטין (תאוות), דער יצר הרע שטארקט זיך אבער אלע ווייל אויפ'ן מענשין אונ שלאגט אים אריין תאוות אין הארצין אונ עס וואלט ניט זיין מעגליך צו רעטען זיך פון דעם, נור השי"ת העלפט דעם מענשין אונ לאזט אים ניט פאלין אין דיא הענט פון יצה"ר. דאס איז דיא כונה פון דיא ברכה, בעת דער איד טוט אן דעם גארטיל, דאס הייסט ער האט אכתה זיך אונטער צו גארטלין צו גיין אין שטרייט געגין יצה"ר פון תאוה איז דער בורא אים צו הילף, אונ ער גורט אים אן מיט גבורה געגין דעם יצה"ר, אז ער זאל אים מנצח זיין. עוטר ישראל בתפארה. דיא חכמי התלמוד האבין מתקן געווען אז מען טוט אן אהיטל אויפ'ן קאפ זאגט מען „ברוך עוטר ישראל בתפארה" דער בורא קרוינט אן אידין מיט הערליכקייט, מען דארף פארשטיין דעם טיפען אונ גייסטין בליק פון דעם. מיר זעהען מאנכע מאל קליינטקייטין וואס מיר וואלטין גאר ניט רעכענען, אז פון דעם זאל תרוב ווערין א מדינה. אבער דיא פראקטיקע האט נאכהער געוויזין אז עס איז אזוי, אתרנגולא ואתרנגולתא איבער אהון מיט אהאן איז חרוב געווארין אגרויסע מדינה וואס האט געהייסין טור מלכא (גיטין נ"ז ב'). בעת אידין זיינע געוועזן אין מצרים וואו

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ, מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַנּוֹתֵן, לַיָּעֵף כֹּחַ:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ, מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמַּעֲבִיר שֵׁנָה מֵעֵינָי וּתְנוּמָה מֵעַפְעַפָּי:
וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתַּרְגִּילֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ,

פנינים יקרים

ווייט זיי האבין זיך אבגיזונדערט פון דיא מצרים, אין זייערע קליידונג אונ צירונג איז דאך גיבליבען אקליינקייט וואס אנדערע מענער האבין גיטראגין א אוירינגיל אנאלדענעם וויא דיא מצרים, ווער זאל דאס רעכענען אז פון דעם זאל ווערין אזא אונגליק, אז פון דעם איז ארויס גיקומען דער עגל*) דאס גלייכען ווען מיר זעהען אז א איד גייט אן אהיטל דאכט זיך וואס איז דאס? מען מאכט דאס נאר צו קליינגעלט. אבער דער וואס קוקט וייט, זעט דיא גיפעהליגע פירות וואס פון דעם קומט ארויס. מען דערלאנגט אנלאז מהיי אין קאנטאר טרינקט מען אן אהיטל אונ צוזאמען אן אברכה, מען בריינגט פרשטאג, וואו ניי זוכען דיא היטל, דער ווייל עסט מען אן גיוואשין, אן המוציא, אן ברכת המזון, אן אדאנק דעם באשעפער פאר דיא שפייז. וואס הכרת טובה (דאנקבארקייט) איז דער גאנצער גלאנץ פון מענשין, (הסר המצנפת) ארונטער גיצויגין די מיטין איז שוין (והרם העטרה) אראב גינומען דיא קרוין, דיא מענשהייט, דיא דאנקבארקייט, דער וואס איז א כפוי טובה איז גאר אשלאנג נים קיין מענש. דרום האט מען אנגיוואונקען ביי דיא היטל אנטאן, וואס דאס מערקט אן דעם מענשין ער זאל נים גיין בקלות ראש מים ליכטזיניגע גידאנקען וויא אפוסטער זאנג וואס ער האלט פארדעקין דיא קאפ, נור בכובד ראש מים מורא שמים (כסי רישך כי היכא דתיהוי עלך אימתא דשמיא) אראפ גילאזין דיא קאפ וויא אפילער זאנג מים גוטע קערנער וואס האלט אביסל אראפ גיבויגין דיא קאפ אונ אז ער האט מורא שמים אויף זיך אונ איז מכיר טובה דען דער גאנצער דאווענען מים אלע ברכות איז אלעס הכרת טובה, דאנקבארקייט דעם בורא ב"ה פיר דיא אלע טובות וואס ער טוט מיטין מענשין, אזוי שטייגט ער העכער אונ העכער מיט דיא הילף פון בורא ווייל הבא לטהר מסייעין אותו, ביז ער ווערט אין פאלקאמער איד, וואס דער בורא ב"ה ווערט גירימט דורך אים (ישראל אשר בך אתפאר) מאכט מען דיא ברכה עוטר ישראל בתפארה.

שתרגילנו בתורתך. א ארעסטאנט, וואס איז גיוועזען גישמידט דיא הענט אונ פיס אין קייטין, האט אבגישפארט פון זיין לעבענס מיטל איינציגע רובל, אונ האט גישיקט קויפען נאך איינציגע קייטין צו שמידין אים גיווייניליך זעט ער אוים ביי אונז וויא א מטורף. ער האט בעסער גידארפט קויפין אשטאלעניגם פייל, ארום צו פיילין דיא קייטין זיי זאלין נים אזוי שווער זיין אויף אים, דעם משוגעת פון ארעסטאנט זעהען מיר גאנץ אפט ביי אונז אליין, יעדער מענש איז גישמידט פון זיין גיבורטסטאג מיט צוויי קייטין, עסין אונ שלאפין, דער ווינגער האט

פירוש ע"ט

ער האט אונז גיקריינט מיט תורה אונ מצות: ברוך גילויבט ביסטו גאט דער קיניג פון דער וועלט, דער דא טוט געבין קראפט צו דעם דר דא איז מיד. דען אז דער מענש לייגט זיך שלאפין איז ער מיד פון זיינע עסקים אונ גאט ב"ה באנייעט זיין כח אלע פרימארגין דאס זיינע גלידער ווערען געשטארקט: ברוך גילויבט ביסטו גאט דער קיניג פון דער וועלט, דער דא פערטרייבט דעם שלאף פון מיינע אויגין אונ דרעמלען פון מיינע ברעמען:
ויהי אונ עס זאל זיין דיין גוטער ווילין גאט אונזער גאט אונ גאט פון אונזערע עלטערין דו זאלסט אונז גיוואינען אין דיין

*) אהרן האט זיי גיזאגט פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם בניכם ובנותיכם. אהרן האט אויס גירעכנט זייער פראקטיש, אז פרויען זיינען נים אזוי לייכט אב צו געבין זייערע צירונג וועט עס געווים גיווערין ביז משה וועט קומען, אונ דער אמת איז טאקע אזוי גיוועזען, דיא ווייבער האבין נים גיגעבין זייערע צירונג וואס האבין זיי אבער גיטאן? ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר "באזניהם" ויביאו אל אהרן, זיי האבין גיזעהען אז די ווייבער גיבין נים האבין זיי אויס גיטאן זייערע איינציגע אוירינגען וואס זיי האבין נאך גיבראכט פון מצרים.
סע"ט

וְדַבְּקֵנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ, וְאַל תְּבִיאֵנוּ לֹא לִידֵי חֵטְא, וְלֹא לִידֵי עֲבֵרָה וְעָוֹן, וְלֹא לִידֵי נִסָּיוֹן, וְלֹא לִידֵי בִזָּיוֹן, וְאַל יִשְׁלֹט בָּנוּ יֵצֶר הָרָע, וְהַרְחִיקֵנוּ, מֵאָדָם רָע, וּמֵחָבֵר רָע, וְדַבְּקֵנוּ, בְּיֵצֶר הַטּוֹב, וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְכוֹף אֶת יִצְרֵנוּ, לְהִשְׁתַּעְבֶּד לָךְ, וּתְנֵנוּ הַיּוֹם, וּבְכָל יוֹם, לְחֵן,

פירוש ע"ט

תורה, אונ זאלסט אונז בהעפטין אין דיינע מצות אונ ניט לאזין קומען צו קיין זינד אונ צו קיין עבירה אונ צו קיין אונרעכט, אונ ניט צו קיין פרובונג, דען טאמער חס ושלום וועלין מיר ניט קענען באשטיין. אונ ניט צו קיין שאנד, אונ דער יצר הרע זאל אין אונז נ ט געוועלטיגין, אונ דערווייטער אונז פון אשלעכטין מענשין אונ פון אשלעכטין חבר, אונ באהעפט אונז אין דעם יצר טוב אונ אין מעשים טובים, אונ בייג אונזערע גידאנקען צו זיין אונטערטעניג צו דיר, אונ דו זאלסט אונז געבין היינט אונ אלע טאג צו חן אונ חסד אונ רחמים אין

מעשה אלפס

האט אבער גיגעבין דעם מענשין אטייערע זאך וואס ער קען זיך אליין איינשאפין אצווייטע נאטור, דאס איז דער הרגל גיוואוינהייט איז די צווייטע נאטור, מיט דעם כח ההרגל קען ער גרינגער מאכין די קייטין גיוויינען זיך ווייניגער שלאפין, ווייניגער עסין, בכדי ער זאל האבין מער צייט צו זיין איין עובד השם, אונ אויך צו גיוואהנען זיך צו אלע מדות טובות. וואס טוט אבער דער נארישער מענש ניט נור וואס ער זעט ניט גרינגער צו מאכין די נאטור קייטין, ציט ער ארויף אויף זיך נייע קייטין, איינער גיוויינט זיך איין צו טרינקען (שכרות) וואס פיל מענשין וועלכע האבין גיהאט גילדערנע הענט, אונ האבין גיקענט קלייבין אקאפיטאל, זיינען צו ליב שכרות גישטארבין אין פרעמדע תכריכים. איינער גיוויינט זיך אין קארטין שפילין, וואס ניט איינער איז פון דעם אונגליקליך גיווארין אונ גיגאנגען פון דער וועלט פאר דער צייט. דער גיוויינט זיך איין צו רויכערין פיל, וואס שאדעט צום הארצין אונ פיל מאל צו אידישקייט וואס מען רויכערט ארין אין שבת, אונ שבת צו נאכט שטייט ער אויף הייסע קוילין אונ קלאפט מען זאל גיכער זאגין והוא רחום ווען אויך עס איז נאך ניט צייט, אונ נאך אזעלכע שלעכטע גיוויינהייטען וואס דער מענש אונ דער איד ליידען פון דעם זייער פיל. אמענש מיט אנעפיל דארף פארשטיין אז ישרים דרכי ה' כו' ניט צום אונגליק האט דער בורא גיגעבין די גרויסע מתנה פון הרגל, אז ער זאל זיך מאכין שלעכטע גיוויינהייטען, נור צו זיין גליק, ער זאל זיך גיוויינען צו גוטעס, היינו די ערשטע זאך, זאל ער זעהען ניט צו פארלירין די טייערסטע זאך, דאס איז די צייט, אז ער ווערט פריי פון זיין ארבייט, פון זיין גישעפט, זאל ער נעמען אספר אין האנט, זיך לערנען ווי צו זיין איין איד (בין אדם למקום) אונ ווי צו זיין אמענש (בין אדם לחבירו), אונ ווען ער וועט זיך צו גיוויינען, וועט דאס אים ציהען ווי אמאגנעט, ער וועט גאר ניט קענען אויס בריינגען אמינוט אין נארישקייט, נור אין תורה אונ מעשים טובים, אונ דאן וועט ער שפירין די זיסקייט פון דער תורה, אונ וועט האבין איין פערגעניגענדע לעבין, אקלוגער קען זיך לערנען אקל וחומר, מה דאך רויכערין אציגאר, וואס דאס איז, אין דער ווירקליכקייט ביטער מאכט דער הרגל זיס אז מען זאל ניט קענען לעבין אן דעם, היינט די זאך וואס איז אין דער ווירקליכקייט זיס, (ומתוקים מדבש ונופת צופים) נור אונזער גיפיהל איז פארדרעמילט אונ שפירט ניט, קען דער „הרגל" געוויס ווירקען מען זאל פיהלען איר זיסקייט. דאס איז די כונה פון די תפלה, גלייך ווי מיר צוכענין זיך אויס פון שלאף (המעביר שנה מעיני) בעטין מיר יהי רצון שתרגילנו בתורתך אז די מתנה טובה (דעם הרגל) זאלין מיר באנוצין צו דער תורה, מיר זאלין זיך צו גיוויינען צו לערנען די תורה וועלין מיר דורך איר קומען צו אלע מדות טובות.

ודבקנו במצותיך. אשוסטער אפארטאיך האט גינומען אמאס אויף קאמאשין אונ האט פאר קירצט אונ פאר שמעלט. נאכהער אז מען האט ניט גיוואלט צו נעמען די קאמאשין האט ער גיגעבין איין עצה מען זאל איינשריופין די פוס אין אקלעשטשע אפאר טעג ביז זיא וועט שמאל אונ קורץ ווערין וועט זיא אריינגיין אין קאמאש. צו דעם נאר זיינען גלייך די נייע בעלי עצות וואס פערלאנגען מען זאל פאר קירצען אונ פאר שמעלין די תורה בכדי מען זאל איר קענען אריינפירין אין לעבין. גיוואלד גישריען, נאך אנאנד רויכערין וואס עסט אויף די הארץ מיט'ן לונגען, איז ניט קיין משא אויף'ן לעבין, שפילין געבט אין קארטין אונ נאך אזעלכע דומע זאכין וואס ווערט אבגיטאן אין דער פינסטער, וועלכע נעמען אוועק די גיזונד מיט די געלט

וּלְחֶסֶד, וּלְרַחֲמִים, בְּעֵינֶיךָ, וּבְעֵינֵי כָל רוֹאֵינוּ, וְתִגְמְלֵנוּ, חֲסָדִים טוֹבִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַגּוֹמֵל, חֲסָדִים טוֹבִים, לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהַי, וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי, שֶׁתַּצִּילֵנִי, הַיּוֹם, וּבְכָל יוֹם, מֵעַזֵּי פָנִים, וּמֵעַזּוּת פָּנִים, מֵאָדָם רָע, מִיֵּצֶר רָע, מֵחָבֵר רָע, מִשָּׁכֵן רָע, וּמִפֶּגַע רָע, מֵעַיִן הָרָע, מִלָּשׁוֹן הָרָע, מִמַּלְשִׁינוּת, מֵעֵדוּת שֶׁקֶר, מִשִּׂנְאַת הַבְּרִיּוֹת, מֵעֲלִילָה, מִמִּיתָה מְשֻׁנָּה, מֵחֳלָיִם רָעִים, מִמִּקְרִים רָעִים, וּמִשָּׂטָן הַמַּשְׁחִית, מִדִּין קָשֶׁה, וּמִבַּעַל דִּין קָשֶׁה, בֵּין שֶׁהוּא בֶן בְּרִית, וּבֵין, שֶׁאֵינוֹ בֶן בְּרִית, וּמִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם:

מעשה אלפס

ווענדעט זיך אלעס אן הרגל. ווען דער מענש געוויינט זיך אן אין די דרכי התורה, צב"ש גלייך וויא ער שטייט אויף, גיין דאוונען אונ דאווענען ארענטליך ניט שמועסין אין שול, ניט עסין קיין זאך אן ברכה. ווארט אין ווארט, ציט דאס אים אונ ער האט פון דעם פערגעניגען אונ דאס גלייכין צו אלע גוטע זאכין. דאס איז די כוונה שתרגילנו בתורתך, ווען מיר וועלין זיין צו געוויינט צו די דרכי התורה איז ודבקנו במצותיך וועלין מיר טאן יעדער מצוה מיט ליבשאפט אונ דבקות. משכן רע. בנוהג שבעולם איז, ווען איינער דינגט אדירה אונ גיט אפילו גוטע האנדגעלט, נאכהער אז ער ווערט געוואהר, אז אין דער שכונה וואהנט זיינער אקאנקורענט, ענטזאגט ער די דירה, ווען אפילו זיינע האנדגעלט גייט פערלארין, ווייל וואס פאר אווירה האט די האנדגעלט געגין דעם שאדין וואס זיין געשעפט וועט לידין פון דעם אלע טאג. אונ אז אין דער שכונה, אפילו אטיר געגין אטיר וואהנט א אפיקורוס, אמחלל שבת בפרהסיא וואס טרעט אויף אלע אידישע היילגקייט, זעט מען גאנץ זעלטין (צו אונזער בעדויערין), אז מען זאל לאזן פאלן די האנדגעלט אונ זיך ענטזאגען פון די דירה, וואס דער ריינער פערשטאנד ווייזט פארקערט, אז אקאנקורענט אין געשעפט קען גאנץ ווייניג שאדען טאן, דער אמת'ר מאמין גלויבט, אז „אין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו אפילו כמלא נימא". קיינער קען ניט אנרירען אויף א האר דאס וואס איז בעשטימט פארין צווייטען. אבער יראת שמים איז איבער געגעבין אין מענשין'ס רשות, ער דארף זיך זעהען פארהיטען פון אלעם וואס קען שאדין צו דעם, ובפרט פון אנשטעקענדיגע קראנקייט,

פירוש ע"ט

יֵצֶר טוֹב אונ אין מַעֲשִׂים טוֹבִים, אונ בייג אונזערע געדאנקען צו זיין אונטערטעניג צו דיר, אונ דו זאלסט אונז געבין היינט אונ אלע טאג צו חֵן אונ חֶסֶד אונ רַחֲמִים אין דיינע אויגין אונ אין די אויגין פון אלע מענשין, אונ דו זאלסט אונז בעלאהנען מיט גוטע גנאדע: ברוך געלויבט ביסטו גאט דער דא בעלאהנט גוטע גנאד צו זיין פאלק יִשְׂרָאֵל:

יְהִי עס זאל זיין דיין גוטער ווילין גאט מיין גאט אונ גאט פון מיינע עלטערין, דו זאלסט מיך היינט אונ אלע טאג בעהיטען פון אזעלכע מענשין וואס זיי זיינען עַזֵּי פָּנִים אונ דאס איך זאל ניט מֵעִיז פָּנִים זיין געגין אנדערע מענשין, אונ בעהיט מיך פון אשלעכטין מענשין אונ פון אשלעכטין חבר דאס איך זאל זיך ניט אפלערנען פון אים זיין שלעכטס, אונ פון אשלעכטין שָׁכֵן אונ פון בייזע באגעגעניש אונ פון דעם שָׂטָן הַמַּשְׁחִית פון אשווערין דין אונ פון אשלעכטין בַּעַל דִּין סייא ער איז איין יְהוּדִי אדער ניט קיין יְהוּדִי:

זייא אפקורסות אונ פרייגעזאנענהייט. דער שטיין לעבין יענעם שאדעט, גיזונד איז שווער אנצוציהען פון יענעם, אבער קראנקייט ר"ל גיט זיך איבער גאנץ גיך. מ'קען נעמען אבייַשפיל פון פראקטיקע, ווע מ'ז"ל לייגין טהיי לעבין אפאס קארעסינע, וועט מען אין גיכען בארפין די טהיי ארויסשיטין, אז עס די

ע"ט ס'

אֱלֹהֵינוּ, וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, זָכְרֵנוּ בְּזִכָּרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ, וּפָקְדֵנוּ בִּפְקֻדַּת יְשׁוּעָה
וְרַחֲמִים, מִשְּׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם, וּזְכָר לָנוּ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, אַהֲבַת הַקַּדְמוֹנִים,
אַבְרָהָם, יִצְחָק, וְיִשְׂרָאֵל, עֲבָדֶיךָ, אֶת הַבְּרִית, וְאֶת הַחֶסֶד, וְאֶת הַשְּׁבוּעָה,
שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ, לְאַבְרָהָם אָבִינוּ, בְּהַר הַמּוֹרִיָּה, וְאֶת הָעֲקֵדָה, שֶׁעָקַד אֶת יִצְחָק בְּנוֹ,
עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ:

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת־אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו
אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי: וַיֹּאמֶר קַח־נָא אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידְךָ
אֲשֶׁר־אָהַבְתָּ אֶת־יִצְחָק וְלֶךְ־לְךָ אֶל־אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה
עַל אַחַד הֶהָרִים אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ: וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־
חֲמֹרוֹ וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי נְעָרָיו אִתּוֹ וְאֵת יִצְחָק בְּנוֹ וַיְבַקַּע עֲצֵי עֹלָה וַיָּקָם
וַיֵּלֶךְ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים: בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם
אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־הַמָּקוֹם מֵרָחֹק: וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו שְׁבוּ־
לָכֶם פֹּה עִם־הַחֲמוֹר וַאֲנִי וְהַנַּעַר נֵלְכָה עַד־כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה

פנינים יקרים

זעהען אז די ווערטער „משכן רע", זאל ניט בלייבען נור אין סדור ער זאל זיי מיט נעמען אין הארצין אונ בענוצען ווען עס קומט פאר אין לעבין • וויא דער תנא (אין אבות) זאגט „הרחק משכן רע" ובזכות זה וועסטו ניצול ווערין „מפגע רע" פון אלע שלעכטע באגעגנעס.

והאלהים נסה את אברהם וכו'. מפרשים פרעגין צו וואס האט הקב"ה גענדארפט פרובין אברהם'ן מיט זיין זוהן, הקב"ה האט דאך גיזעהן אז אברהם אליין האט זיך געלאזט אריינווארפין אין פייער פון נמרוד'ן, געוויס וועט ער זיין זוהן אויך מקריב זיין פאר אקרבן • נאר מען דערציילט עס האט אמאהל גיטראפין מען האט געחאפט אגנב, מען האט אים ניט געקענט שטראפין ווייל ער האט געלייקנט, דער שופט האט געהייסין מען זאל אים שמייסין, מען האט אים געשמיסען, ער הט זיך ניט מודה גיוועזן, האט דער שופט גיפרעגט דעם גנב דו האסט קינדער, האט דער גנב גיזאגט איך האב איין זוהן, ער איז אלט צעהן יאהר, דער שופט האט געהייסין מען זאל ברייגגען דעם זוהן, מען האט גענומען דעם קינד שמייסין, דער קינד ווייס גאר ניט פאר וואס מען שמייסט אים, ער שרייט צום פאטער, דער פאטער האט ניט גיקענט פארטראגין דעם צער פון דעם קינד הט ער זיך מודה גיוועזן אויף דיא גנבה, נאכדעם האט מען גיפרעגט דעם גנב פאר וואס ווען מען האט דיך געשלאגין האסטו זיך ניט מודה גיוועזן אונ ווען מען האט דיין זוהן גישלאגין האסטו זיך מודה גיוועזן? האט דער גנב גיזאגט איך וועל אייך זאגין ווען איך בין געגאנגען גנבנן האב איך געטראכט אין הארצין וויפיל יסורים מען וועט מיר טאן זאל איך ניט מודה זיין, דריבער ווען מען האט מיך גישלאגין האט דאס שלאגין גאר נים דערוועקט מיין הארץ מודה צו זיין, ווייל איך האב מיך געריכט אויף דעם שלאגין, אבער אז מען וועט שלאגין מיין זוהן פון מיינעטוועגין, דארויף האב איך מיך ניט פארגעברייט, דאריבער באלד וויא איך האב גיהערט זיין אונשולדיגע שרייען האב איך גענוזט מודה זיין, ווייל יעדער מענש קען פארטראגין זייניגע שמערצין אונ ניט דיא שמערצין פון זיין קינד• דאס זעלביגע איז גיוועזן ביי דיא עקדה, אברהם אונ יצחק האבין געוויס אלע טאג גיזאגט דעם פסוק ואהבת את ה' אלהיך, זאלסט ליב האבין הקב"ה, בכל לבבך ובכל נפשך, מיט דיין גאנצין קערפער [מיט אלע מיני יסורים] אונ מיט דיין גאנצין לעבין, דריבער זיינען אברהם אונ יצחק אייביג גיוועזן גרייט אוועק צו געבין זייער לעבין ווען הקב"ה וועט הייסין, איז ביי אברהם גיוועזן אקלייניגקייט צו גיין אין דעם פייער פון נמרוד, אונ ביי יצחק איז גיוועזן אקלייניגקייט צו זיין אקרבן אויף דעם מזבח, נאר אז הקב"ה וועט זאגין צו אברהם ער אליין זאל שעכטין זיין זוהן [נאך די אלע נסים וואס הקב"ה האט גיטאן צו זיין זוהן'ס גיבארין ווערין] דאס איז קיין מאהל נים גיוועזן אין די גידאנקען פון אברהם'ן, דריבער איז ער קיין מאהל גיוועזן צוגעגרייט צו אזוי אזאך, פון דעסטוועגין ווען הקב"ה האט אים געהייסין נעמען זיין זוהן פאר אקרבן איז ער שוין גיוועזן גרייט דאס צו טאן מיט גרויס שמחה, די פראבע האט נאר געקענט זיין ביי אברהם'ן ניט ביי יצחק'ן, אונ דס איז סאקי גיוועזן אפראבע •

אֲלֵיכֶם׃ וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־עֲצֵי הָעֹלָה וַיָּשֶׂם עַל־יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּקַּח
בְּיָדוֹ אֶת־הָאֵשׁ וְאֶת־הַמַּאֲכֶלֶת וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו׃ וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־
אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנֶּנִּי בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים
וְאַיֵּה הַשֶּׂה לְעֹלָה׃ וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֱלֹהִים יִרְאֶה־לּוֹ הַשֶּׂה לְעֹלָה בְּנִי
וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו׃ וַיָּבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים וַיִּבֶן

מעשה אלפס

וְאַיֵּה הַשֶּׂה לְעוֹלָה? • יצחק פרעגט דעם פאטער וואו איז די שעפעלע צום אפפער? די געשיכטע איז אטייערער בילד פאר אונזער יוגענד • שטעלט זיך פאר, איינגער בוים, בלוט אונ מילך, אין דיא רעכטע בליהענדע יאהרין אין איינציגער זאהן, בייא אזעלכע רייכע אונ גראססארטיגע עלטערין, איינער אין אוועלט, סיי אין תורה אונ סיי אין גדולה (נשיא אלהים), ווען ער דארף שליסען אפארטיי, וועלכע פעדער איז אים שטאנדע אויס צו מאלין זיין זיסע פאנטאזיע, וועלכע שטעלט זיך אים פאר, וויא ער וועט יעצט נעמען די גרעסטע שיינהייט אונ די העכסטע גוטהערציגע, ער וועט זיין דער גליקליכסטער אין דער וועלט, וואו ער גייט אונ וואו ער שטייט דוכט זיך אים אז אלע פייגעלאך זינגען פאר אים אונ די גאנצע וועלט טאנצט פאר אים, אונ בעזונדער יעצט בעת דער פאטער מאכט מיט אים אלוסט רייזע צום הר המוריה, מקריב זיין אקרבן • ער קען גוט זיין פאטער, אז ווען ער גייט מקריב זיין אקרבן, מהסתם בגרייט ער זיך פאר צו אוויכטיגע זאך, אונ ווען ער פירט אים אויך מיט, מהסתם איז די זאך אים אויך בעלאנג, היינט וואס קען זיין אזוי וויכטיג אונ אים אויך בעלאנג, וויא זעהען אפארטיי פאר אים, דא קען זיך אים גאר פארשטעלין אז נאך דעם קרבן וועט מען זיך בעגעגנען מיט א־יחותן אונ אפשר אויך מיט די בעשערטע, אקשיא אויף אמעשה, קיין קינדטלער איז ניט אים שטאנד אב צו ריסעווען אזא זיסע פאנטאזיע • מיט אמאל ווען ער פרעגט דעם פאטער וואו איז די שעפעלע צום אפפער? אונ אברהם ענטפערט, מיין קינד! דו זעלבסט ביסט די שעפעלע, בלייבט ער גלייכגילטיג וויא געוועזן, אונ לאזט זיך בינדען אונ לייגען אויפ'ן מזבח, אונ וויא די חכמי המדרש שרייבין, אז ער האט נאך געבעטין דעם פאטער ער זאל אים פעסט בינדין, פיללייכט מחמת שרעק פון דלף וועט ער זיך אצאפיל טאן אונ בעריהרין דעם כבוד פון פאטער, אה. אזא אדילקייט אונ אזא גראסמוטה איז זיך גאר ניט פאר צו שטעלין • דאס איז אגרויסער פראטעסט געגין אונגארטיגן פיהרונג פון אונזער יוגענד, אז לבד וואס זיי פאלגען ניט זייערע עלטערין ווען זיי לערנען זיי צו גוטין, ווילין זיי נאך אז זייערע עלטערין זאלין מבטל זיין זייער רצון געגין זייער קלענסטין נארישען

קאפריז • איך רייד ניט וועגין פראסטין יוגענד, זייער קליינע קעפעלע, פארנעמט קיין הויכען גידאנקען, איך רייד נור מיט אונזער געבילדעטען יוגענד, וואס קענען גוט רעכענען, וויל איך זיי אויפגעבין אקליינע אויפגאבע • אין ווייטע לענדער איז געשטארבין אמיליאנער, האט זיך געשריבין אין די צייטונגען, וואו עס געפינט זיך א יורש, זאל קומען נעמען ירושה, געוויס האט זיך יעדער איינציגער גינומען אויסרעכענען, פיללייכט איז ער אשטיקל שייכות מיט'ן פערשטארבענעם מיליאנער • אונ מ'האט זיך גינומען לאזין מארבע פינות העולם בעטין ירושה • די וואס האבין גיבראכט ריכטיגע דאקומענטין, אז זיי שטאמען פון דער פאמיליע, אדער זייער גיזיכט איז ענהליך צום בילד פון מיליאנער, די האבין בעקומען זייער טייל ירושה • אבער די וואס האבין ניט קיינע דאקומענטין אונ אויך ניט קיין ענהליכקייט זיינען אוועק בבושת פנים • דאס גלייכען איז מיט אונז • די אבות הקדושים האבין איבערגילאזין אין הימעל־קאסטע אגרויסין זכות פאר זייערע יורשים (ווייל פאר'ן לעבין האבין זיי ווייניג פארצערט דעם זכות פון זייערע פיל מעשים טובים), אונ מיר ווענדין זיך צום אוצר המלך • מען זאל אונז איינהיילען אחלק ירושה, וויא מיר בעטין וזכר לנו אהבת הקדמונים אברהם יצחק כו', פאדערט מען בייא אונז דאקומענטין, צום צייכין אז מיר שטאמען פון זיי, היינו צו זיינען מיר רחמנים, ביישנים, גומלי חסדים, היינט לאמיר זיך ניט נארין, וואו איז אונזער בושה, וואס מיר האבין פון זיי בירושה? וואו איז אונזער ענהליכקייט צו אונזער פאטער יצחק? וואס האט צובראכין אונ מבטל געוועזן זיין זיסע פאנטאזיע, געגין איין וואורט פון זיין פאטער, אונ מיר געבילדעטע ווילין ניט נאכגעבין אונזער קלענסטין קאפריז, געגין די טרערין פון אונזערע עלטערין, בארעכינט פיל פארלירט איר מיט דעם, אזא גראסארטיגע ירושה פון אונזערע רייכע עלטערין • אלזא, מיינע טהייערע, וועלכע פארברענגין אלע פרימארגין פיל צייט, שטיין אנטקעגין שפיגעל אונ פוצין זיך, ביז איר זייט עובר קריאת שמע, שפארט אביסעלע צייט פון פוצין זיך געגין גלעזערנעם שפיגעל אונ קוקט בעסער אריין אין ליכטיגען שפיגל פון פרשת עקידה, פוצט זיך אין אים, איר זאלט זיין שיין, אונ געפינען חן, בעיני אלהים ואדם •

שָׁם אַבְרָהָם אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֵצִים וַיַּעֲקֹד אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ וַיָּשֶׂם אֹתוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִמַּעַל לָעֵצִים׃ וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת־יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת־הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת־בְּנוֹ׃ וַיִּקְרָא אֵלָיו מַלְאַךְ יְיָ מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם ׀ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי׃ וַיֹּאמֶר אַל־תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל־הַנַּעַר וְאַל־תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה כִּי ׀ עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־יְרֵא אֱלֹהִים אַתָּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידְךָ מִמֶּנִּי׃ וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה־אַיִל אַחַר נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת־הָאַיִל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ׃ וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא יְיָ ׀ יִרְאֶה אֲשֶׁר יֵאָמֵר הַיּוֹם בְּהַר יְיָ יֵרָאֶה׃ וַיִּקְרָא מַלְאַךְ יְיָ אֶל־אַבְרָהָם שֵׁנִית מִן־הַשָּׁמָיִם׃ וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם־יְיָ כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידֶךָ׃ כִּי־בָרֵךְ אֲבָרֶכְךָ וְהַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכַחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם וְיִרַשׁ זַרְעֲךָ אֵת שַׁעַר אֹיְבָיו׃ וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקֹלִי׃ וַיָּשָׁב אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו וַיָּקֻמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל־בְּאֵר שָׁבַע וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם בִּבְאֵר שָׁבַע׃

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּבַשׁ אַבְרָהָם אָבִינוּ אֶת רַחֲמָיו, לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם, כֵּן יִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת כַּעַסְךָ מֵעָלֵינוּ וְיִגֹּלּוּ רַחֲמֶיךָ עַל מִדּוֹתֶיךָ וְתִתְנַהֵג עִמָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּמִדַּת הַחֶסֶד, וּבְמִדַּת הָרַחֲמִים, וּבְטוּבְךָ הַגָּדוֹל, יָשׁוּב חֲרוֹן אַפְּךָ, מֵעַמְּךָ. וּמֵעִירְךָ, וּמֵאַרְצְךָ, וּמִנַּחֲלָתֶךָ, וְקַיֶּם לָנוּ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, אֶת הַדָּבָר שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ בְּתוֹרָתֶךָ, עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ, כָּאָמוּר, וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב, וְאַף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק, וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם, אֶזְכֹּר, וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר׃ וְנֶאֱמַר, וְאַף גַּם זֹאת, בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם, לֹא מְאַסְתִּים, וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלּוֹתָם, לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם, כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיהֶם׃ וְנֶאֱמַר, וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשׁוֹנִים, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם, מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, לְעֵינֵי הַגּוֹיִם, לִהְיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים, אֲנִי יְיָ. וְנֶאֱמַר, וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ, וְרִחֲמֶךָ. וְשָׁב, וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים, אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה׃ אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם, מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ, וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ׃ וְנֶאֱמַר וֶהֱבִיאֲךָ, יְיָ אֱלֹהֶיךָ, אֶל הָאָרֶץ, אֲשֶׁר יָרְשׁוּ אֲבֹתֶיךָ, וִירִשְׁתָּהּ, וְהֵיטִבְךָ, וְהִרְבְּךָ מֵאֲבֹתֶיךָ׃ וְנֶאֱמַר עַל יְדֵי נְבִיאֶךָ יְיָ חָנֵּנוּ, לְךָ קִוִּינוּ, הֱיֵה זְרֹעָם לַבְּקָרִים, אַף יְשׁוּעָתֵנוּ בְּעֵת צָרָה׃ וְנֶאֱמַר, וְעֵת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב, וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ׃ וְנֶאֱמַר, בְּכָל צָרָתָם לוֹ לא כ׳ צָר, וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם, בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחֶמְלָתוֹ, הוּא גְאָלָם, וַיְנַטְּלֵם וַיְנַשְּׂאֵם, כָּל יְמֵי עוֹלָם׃ וְנֶאֱמַר, מִי אֵל כָּמוֹךָ, נֹשֵׂא עָוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע, לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ, לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ, כִּי

חָפֵץ חֶסֶד הוּא: יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ, יִכְבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ, וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצוּלוֹת יָם, כָּל חַטֹּאתָם (וְכָל חַטֹּאת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל תַּשְׁלִיךְ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר לֹא יִזָּכְרוּ וְלֹא יִפָּקְדוּ וְלֹא יַעֲלוּ עַל לֵב לְעוֹלָם: וְנֶאֱמַר) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם, אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: וְנֶאֱמַר, וַהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי, וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי, עוֹלוֹתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם, לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחִי, כִּי בֵיתִי, בֵּית תְּפִלָּה יִקָּרֵא, לְכָל הָעַמִּים:

לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם, יְרֵא שָׁמַיִם, בְּסֵתֶר וּבְגָלוּי, וּמוֹדֶה עַל הָאֱמֶת, וְדוֹבֵר אֱמֶת, בִּלְבָבוֹ, וְיַשְׁכֵּם וְיֹאמַר:

פירוש ע"ט

לְעוֹלָם שְׁטֶענְדִיג זָאל דֶער מֶענְשׁ זַיין אַ זָאטְם פָארְכְטִיגֶער אֲפִילוּ אִין פַארְבָּארְגֶענֶשׁ אוּנ מוֹדֶה זַיין אוֹיף דֶם אֱמֶת אוּנ

מעשה אלפס

יְרֵא שָׁמַיִם בְּסֵתֶר. אִין פִיל סִדּוּרִים אִיז דֶער נוּסַח בְּסֵתֶר וּבְגָלוּי אוּנ אַנְדֶערֶע נוּסְחָאוֹת אִיז בְּסֵתֶר כִּבְגָלוּי אוּנ מַאנְכֶע נוּסְחָאוֹת אִיז נוּר „בְּסֵתֶר" אַלֵיין. אַלֶע נוּסְחָאוֹת זַיינֶען וִויא קְלֵיידֶער, יֶעדֶער בֶּגֶד נָאךְ זַיין וֶועטֶער. וֶוען דֶער ווִינְט בְּלָאזְט אִין רוּקֶען דָא דַארְף מֶען זִיךְ ווייניג אָנְשְׁטְרֵיינְגֶען צוּם גֵיין, ווייל דֶער ווינט הֶעלְפְט מִיט, אָבֶער וֶוען דֶער ווינט בְּלָאזְט אִין גֶעזִיכְט דָא מוּז מֶען זִיךְ פִיל אָנְשְׁטְרֵיינְגֶען. אִין דִיא עֶרְטֶער וָואס אִידִישְׁקַייט שְׁפִּילְט אַרָאלֶע, אַז מֶען קוּמְט נִיט דַאווְנֶען אִין בֵּית הַמִּדְרָשׁ אוּנ מֶען זִיצְט נִיט בַּיין בְּלַאט אִיז מֶען נָאר נִיט פַארֶעכֶנְט פַאר אַ בַּעַל הַבַּיִת נִכְבָּד, דָארְטְן פַּאסְט דֶער נוּסַח בְּסֵתֶר כִּבְגָלוּי מֶען זָאל זַיין אַ יְרֵא שָׁמַיִם אֵייגֶענְטְלִיךְ וִויא אָפֶענְטְלִיךְ, ווייל בְּגָלוּי הֶעלְפְט דֶער רוּחַ הַזְּמַן. אָבֶער אִין דִיא עֶרְטֶער וָואס אִידִישְׁקַייט שְׁטֵייט נִידֶערִיג דָארְטְן פַּאסְט בְּסֵתֶר וּבְגָלוּי מֶען דַארְף זִיךְ בְּגָלוּי אוֹיךְ פִיל אָנְשְׁטְרֵיינְגֶען, נִיט קוּקֶען אוֹיף דִיא אַנְגֶעלֶערְנְטֶע וָואס פַארְשְׁטֵייעֶן נִיט דִיא הָאבִּקַייט אוּנ גְרוֹיסְקַייט פוּן דִיא קְלֵיינֶע שְׁטֶערִין. דִיא מִצְוֹת הַתּוֹרָה זַיינֶען גִיגְלִיכֶען צוּ שְׁטֶערְן אִין הִימֶיל וֶוען אוֹיךְ פַארְן אוֹיג זֶעהֶען זֵייא אוֹיס זֵייעֶר קְלֵיין אָבֶער דָער וָואס בֶּעטְרַאכְטֶעט זַיין אוֹיג מִיט דִיא טַייעֶרֶע גְלֶעזֶער (וֶועלְכֶע אִיז צוּ גִירִיכְט צוּ דֶעם) זֶעט עֶר וִויא גְרוֹיס זֵיי זַיינֶען. דָאס גְלֵייכֶען זַיינֶען דִיא מִצְוֹת הַתּוֹרָה גְרוֹיס אוּנ ווִיכְטִיג פַאר דֶעם וָואס בֶּעלַייכְטֶעט זַיינֶע אוֹיגֶען מִיט דֶעם שַׁיין פוּן דֶער תּוֹרָה וִויא מִיר בֶּעטֶען (וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ) בֶּעלַייכְטֶע אוּנְזֶערֶע אוֹיגֶען מִיט דִיא לִיכְט פוּן דֶער תּוֹרָה דַאן (וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ) וֶועט זַיין אוּנְזֶער הַארְץ צוּגֶעבּוּנְדֶען צוּ דַיינֶע מִצְוֹת, ווייל מִיר וֶועלֶין זֶעהֶען דֶעם גְרוֹיסֶן שַׁיין פוּן זֵייא, אִין דִי צַייטֶען פוּן דִי פֶערְפְלוּכְטֶע אִינְקְווִיזִיצְיֶע וָואס אָפְט וַויינִיג יִרְאַת שָׁמַיִם הָאט גִישְׁמֶעקְט מִיט לֶעבֶּענְסְגֶיפַאהר דָארְטְן פַּאסְט דֶער נוּסַח בְּסֵתֶר אַלֵיין, וִויא אוּנְזֶערֶע בְּרִידֶער הָאבִּין דַאן גִיהִיט אִידִישְׁקַייט אִין הֵיילִין אוּנ קֶעלֶערִין:

וְדוֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ, דִיא גְמָרָא זָאגְט רַב טַבּוּת [אָדֶער רַב מַבִיוּמִי] הָאט גֶעזָאגְט מֶען זָאל מִיר אֲפִילוּ גֶעבִּין דָאס גַאנְצֶע רַייכְקַייט פוּן דֶער וֶועלְט וֶועל אִיךְ מַיין וָוארְט נִיט עֶנְדֶערִין, אַ מָאהל בִּין אִיךְ גִיקוּמֶען אִין דִיא שְׁטָאט קוּשְׁטָא, דִי מֶענְשִׁין פוּן דִי שְׁטָאט הָאבִּין נָאר גִירֶעדְט אֱמֶת, אִין דִי שְׁטָאט אִיז קֵיינֶער גִישְׁטָארְבִּין פַאר דִי צַייט, אוּנ אִיךְ הָאבּ גֶענוּמֶען אַ ווייבּ פוּן דִיא שְׁטָאט אוּנ הָאבּ מִיט אִיר גִיבָּארִין צְוֵויא קִינְדֶער. אַ מָאהל אִיז מַיין ווייבּ גִיזֶעסִין אוּנ גִיקֶעמְט דִיא הָאר פוּן קָאפּ, דֶער ווייל הָאט אַ שְׁכֵנָה גֶעקְלַאפְּט אִין טִיהר זִיא הָאט גִיוָואלְט אַרַיין קוּמֶען אִין שְׁטוּבּ, הָאבּ אִיךְ גִיזָאגְט מַיין ווייבּ אִיז נִיטָא, ווייל אִיךְ הָאבּ גִיזָאגְט אַ לִיגֶען זַיינֶען בַּאלְד גִישְׁטָארְבִּין מַיינֶע צְוֵויא קִינְדֶער בַּיי דִיא מֶענְטְשִׁין פוּן שְׁטָאט אִיז גִיוֶוען אַוואוּנְדֶער, קִינְדֶער זָאלִין שְׁטַארְבִּין? הָאבִּין זֵייא בַּייא אִים נִיפְרֶעגְט, הָאט עֶר זֵייא דֶערְצֵיילְט דֶעם לִיגֶען וָואס עֶר הָאט גִיזָאגְט, הָאבִּין זֵייא גִיזָאגְט צוּ אִים דוּא מוּזְט בַּאלְד אַרוֹיס גֵיין פוּן אוּנְזֶער שְׁטָאט, נָאךְ דֶער צֵיילְט דִיא גְמָרָא רַב סַפְרָא הָאט גֶעהַאט צוּא פַארְקוֹיפֶען סְחוֹרָה אִיז גֶעקוּמֶען אַ סוֹחֵר קוֹיפִין דִיא סְחוֹרָה אוּנ הָאט גִיזָאגְט צוּ רַב סַפְרָא אִיךְ גִיבּ דִיר אַזוֹי פִיל גֶעלְט פַאר דִיא סְחוֹרָה אוּנ ווייל רַב סַפְרָא הָאט דַאמָאלְס גֶעדַאווִינְט הָאט עֶר נִיט גִיקֶענְט עֶנְטְפֶערִין, נָאר אִין הַארְצִין הָאט עֶר גֶעטְרַאכְט עֶר זָאל אַוֶועק גֶעבִּין דִיא סְחוֹרָה פַאר דֶעם גֶעלְט. אוּנ ווייל עֶר הָאט דֶעם סוֹחֵר נִיט גִיעֶנְטְפֶערְט הָאט דֶער סוֹחֵר גֶעמֵיינְט אַז רַב סַפְרָא ווִיל טַייעֶרֶער פַאר דִיא סְחוֹרָה, הָאט עֶר אִים צוּ גִיזָאגְט נָאךְ גֶעלְט, ווִיא רַב סַפְרָא הָאט אָפּ גֶעדַאווִינְט הָאט עֶר גִיזָאגְט צוּם סוֹחֵר אִיךְ גִיבּ דִיר דִיא סְחוֹרָה פַאר דִיא עֶרְשְׁטֶע גֶעלְט וָואס דוּא הָאסְט צוּ גֶעזָאגְט, ווייל אִיךְ הָאבּ פְרִיעֶר אִין הַארְצִין גֶעטְרַאכְט אִיךְ זָאל דִיר גֶעבִּין דִיא סְחוֹרָה פַאר דִיא עֶרְשְׁטֶע גֶעלְט וָואס דוּא הָאסְט מִיר צוּ גֶעזָאגְט צוּ גֶעבִּין ווִיל אִיךְ נִיט אַנְדֶערְשׁ וִויא מַיין הַארְץ הָאט גֶעטְרַאכְט, דָאס אִיז וְדוֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ:

סע"ם ס'

רבון כל העולמים, ואדוני האדונים, לא על צדקותינו, אנחנו מפילים, תחנונינו לפניך, כי, על רחמיך, הרבים . מה אנחנו, מה חיינו, מה חסדנו, מה צדקותינו, מה ישועתנו, מה כחנו, מה גבורתנו . מה נאמר לפניך, יי אלהינו, ואלהי אבותינו, הלא כל הגבורים, כאין לפניך, ואנשי השם כלא היו, וחכמים, כבלי מדע, ונבונים, כבלי השכל, כי רוב מעשיהם (נ"א מעשינו), תהו, וימי חייהם (נ"א חיינו), הבל לפניך . ומותר האדם, מן הבהמה, אין, כי הכל הבל : (לבד הנשמה הטהורה שהיא עתידה לתן דין וחשבון לפני כסא כבודך . וכל הגוים כאין נגדך, שנאמר הן גוים כמר מדלי וכשחק מאזנים נחשבו הן איים כדק יטול :

אבל אנחנו עמך, בני בריתך, בני אברהם אהבך, שנשבעת לו בהר המריה, זרע יצחק יחידו, שנעקד, על גב המזבח . עדת יעקב . בנך בכורך, שמאהבתך, שאהבת אותו . ומשמחתך,

פירוש ע"ט

און זאל איטליכער מיט זיין גאנצין הערצין און זאל אזוי פריוארגען דאס זאגען :
רבון הער פון אלע וועלטין נים וועגין אונזער גירעכטיגקייט ליגען מיר פר אונזער געבעט פאר דיר נור וועגין דיינע פיל דערבארימקייט, דען וואס זיינען מיר, וואס איז אונזער לעבין, וואס איז אונזער פרומקייט וואס איז אונזער הילף וואס איז אונזער כח וואס איז אונזער גבורה, וואס זאלין מיר זאגין פאר דיר גאט אונזער גאט און גאט פון אונזערע עלטערין, דען אלע גבורים זיינען וויא נישט פאר דיר און די מענשין וואס האבין אגרויסין שם גיהאט אויף דר וועלט איז גלייך ווי זיי וואלטין גאר נים גיוועזין, און די חכמים זיינען וויא אן וויסענשאפט און די פארשטאנדיגע זייגען ווי אן שכל, דען זייערע מייסטע מעשים זיינען נישט און זייערע לעב טעג איז גאר נישט פאר דיר, און האטשע אמענש האט מער מעלות פון אבהמה דאך איז דאס גאר נישט, דען אזעליג וואס דער מענש טוט אויף דער וועלט פון זיין הנאה וועגין איז אלין נישט : אבל אבער מיט דעם איז אונזער מעלה גרויס, דאס מיר זיינען דיין פאלק דאס מיר זיינען מקים דיין תורה און מצות מיר זיינען די קינדער פון דיין געליבטין אברהם וואס דו האסט צו אים געשווארין אויף דם בארג מוריה, די קינדער פון זיין איינציגין זון ווס ער איז געבונדין גיווארין אויף דעם מזבח פאר א קרבן, מיר קומען ארויס פון די צוועלף שבטים פון יעקב דיין עלצטער זון דאס פון וועגין דיין ליבשאפט

ששמחת בו, קראת את שמו ישראל, וישרון:

לפיכך אנחנו חיבים, להודות לך, ולשבחך ולפארך, ולברך ולקדש ולתת שבח, והודיה, לשמך: אשרינו, מה טוב חלקנו, ומה נעים גורלנו, ומה יפה ירשתנו. אשרינו, כשאנו משכימים ומעריבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ומיחדים שמך בכל יום תמיד ואומרים פעמים באהבה:

שמע ישראל יי אלהינו, יי אחד:

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

עס שרייבען דיא חכמים אז מען זאל דיא ערשטע פרשה פון קריאת שמע דא לייענען בכדי מע זאל ניט עובר זיין דעם זמן פון קריאת שמע:

ואהבת את יהוה אלהיך בכל־לבבך ובכל־נפשך ובכל־מאדך: והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על־לבבך: ושננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך: וקשרתם לאות על־ידך והיו לטטפת בין עיניך: וכתבתם על־מזזות ביתך ובשעריך:

אתה הוא, עד שלא נברא, העולם. אתה הוא, משנברא העולם. אתה הוא, בעולם הזה, ואתה הוא, לעולם הבא. קדש את שמך, על מקדישי שמך, וקדש את שמך, בעולמך, ובישועתך תרום, ותגביה קרננו למעלה, והושיענו בקרוב למען שמך: ברוך המקדש שמו, ברבים:

פירוש ע"ט

וואס דו האסט אים געליבט אונ פון דיין פרייד דאס דו האסט זיך מיט אים געפרייט האסטו גירופין דיין נאמן ישראל אונ ישרון: לפיכך דרום זיינען מיר שולדיג צו דאנקן אונ לויבין אונ הייליגען דיין נאמין אשרינו וואויל אונז ווי גאר גוט איז אונזער חלק בעולם הזה אונ ווי זיס איז אונזער גורל לעולם הבא אונ וויא שיין איז אונזער ירושה אשרינו וואויל איז אונז דאס מיר זאגען פריה אונ אווענד צוויא מאל טעגליך שמע ישראל:

אתה דו גאט ביסטגיוועזן נאך איידער די וועלט איז בעשאפין גיווארן אתה דו ביסט אויך גאט נאך דעם אז דו האסט די וועלט באשאפין. דו ביסט גאט בעולם הזה אונ דו ביסט גאט לעולם הבא קדש הייליג דיין נאמען אויף די וואס הייליגען דיין נאמען אונ הייליג דיין נאמען אין דיין וועלט אונ דורך דיין הילף זאל דערהייכט אונ דערהויבן ווערען אונזער הערשאפט: ברוך גילויבט ביסטו גאט דער דא הייליגט דיין נאמען צווישען פיל לייט:

אתה

אַתָּה הוּא, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, וּבִשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם הָעֶלְיוֹנִים.
אֱמֶת אַתָּה הוּא, רִאשׁוֹן, וְאַתָּה הוּא, אַחֲרוֹן, וּמִבַּלְעָדֶיךָ, אֵין אֱלֹהִים. קַבֵּץ נְפוּצוֹת קֹוֶיךָ, מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ, כָּל בָּאֵי עוֹלָם, כִּי אַתָּה הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדְּךָ, עֶלְיוֹן, לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ, אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת הַשָּׁמַיִם, וְאֶת הָאָרֶץ, אֶת הַיָּם, וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם, וּמִי בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ, בָּעֶלְיוֹנִים (וּבַתַּחְתּוֹנִים), אוֹ בַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁיֹּאמַר לְךָ, מַה תַּעֲשֶׂה וּמַה תִּפְעָל. אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, (חַי וְקַיָּם) עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וָחֶסֶד, בַּעֲבוּר שִׁמְךָ הַגָּדוֹל, הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ, וְקַיֶּם לָנוּ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, מַה שֶּׁכָּתוּב, (אֶת הַדָּבָר שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ עַל יְדֵי צְפַנְיָה חוֹזָךְ כָּאָמוּר) בָּעֵת הַהִיא, אָבִיא אֶתְכֶם, וּבָעֵת, קַבְּצִי אֶתְכֶם, כִּי אֶתֵּן אֶתְכֶם, לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה, בְּכֹל עַמֵּי הָאָרֶץ, בְּשׁוּבִי אֶת שְׁבוּתֵיכֶם, לְעֵינֵיכֶם, אָמַר יְיָ:

וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכַנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרָחְצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם: וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת־

פירוש ע"ט

אַתָּה דו בִּיסְט גָאט אויף דֶעם הִימֶעל אוּנ אויף דֶר עֶרְד אוּנ אִין דִי גַאנְצֶן הוֹכֶע אויבֶּערְשְׁטֶע הִימְלֶען, עֶס אִיז אֱמֶת דָאס דוּ בִּיסְט דֶער עֶרְשְׁטֶער אוּנ דוּ בִּיסְט דֶער לֶעצְטֶער אוּנ הוּיץ דִיר אִיז קֵיין גָאט נִיט דָא קִבּוּץ זַאמֶעל אַיין דִי וָואס הָאפִין צוּ דִיר פוּן אַלֶע פִיר עֶקִין פוּן דֶער וֶועלְט יַכִּירוּ לָאזִין אַלֶע לַייט פוּן דֶער וֶועלְט דֶערְקֶענֶען דָאס דוּ גָאט בִּיסְט אַלֵיין הֶערְשֶׁער אִיבֶּער דִיא קֶענִיגְרַייכֶען פוּן דֶער עֶרְד, דוּ הָאסְט בַּאשַׁאפִין דִי הִימֶעל אוּנ עֶרְד, דֶעם יַם אוּנ אַלְדִינְג וָואס אִין אִים אִיז, אוּנ וֶוער אִיז צְוִוישֶׁען אַלֶע דַיינֶע בַּאשֶׁעפֶענִעשׁ, צְוִוישֶׁען דִי אויבֶּערְשְׁטֶע אוּנ דִי אוּנְטֶערְשְׁטֶע, וָואס עֶר קֶען זָאגִין צוּ דִיר וָואס טוּסְטוּ. אוּנְזֶער פָאטֶער דֶר דָא אִיז אִין הִימֶעל טוּ מִיט אוּנְז חֶסֶד פוּן וֶועגִין דַיין גְרויסִין נָאמֶען וָואס עֶר אִיז אויף אוּנְז גֶירוּפִין וְקַיֵּם יְיָ אִין אוּנְז מְקַיֵּם דֶעם פָּסוּק וָואס גֶישְׁרִיבִּין שְׁטֵייט אִין דֶער צַייט פוּן דֶער גְאוּלָה וֶועל אִיךְ אַייךְ אַיין זַאמְלֶען אוּנ אִיךְ וֶועל אַייךְ גֶעבִּין אַגוּטִין שֵׁם אוּנ לוֹיבּ צְוִוישֶׁען אַלֶע אוּמוֹת פוּן דֶר וֶועלְט אַז אִיךְ וֶועל אוּמְקֶערִין אַייעֶר גֶיפֶענְקֶענִעשׁ דָאס אִיר וֶועט דָאס מִיט אַ עֶרֶע אויגֶען זֶעהֶען, אַזוֹיא הָאט גָאט גֶעזָאגְט:

וַיְדַבֵּר גָאט הָאט גֶערֶעט צוּ מֹשֶׁה אַזוֹיא: וְעָשִׂיתָ דוּ זָאלְסְט מַאכִין אַקוּפֶערְנֶעם הַאנְט פַאס אוּנ זַיין פוּס זָאל אויךְ זַיין פוּן קוּפֶּער צוּם וַואשֶׁען זִיךְ, אוּנ דוּא זָאלְסְט גֶעבִּין דֶעם הַאנְט פַאס צְוִוישֶׁען אֹהֶל מוֹעֵד אוּנ צְוִוישֶׁען דֶעם מִזְבֵּחַ אוּנ דוּ זָאלְסְט דָארְטִין גֶעבִּין וַואסֶער. אוּנ אַהֲרֹן מִיט זַיינֶע קִינְדֶער זָאלִין זִיךְ וַואשִׁין פוּן אִים זַייעֶרֶע

ידיהם ואת רגליהם: בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימתו או בגשתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה ליי: ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימתו והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדרתם:

פרשת תרומת הדשן

וידבר יי אל משה לאמר: צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה היא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו: ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח ושמו אצל המזבח: ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור: והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר וערך עליה העלה והקטיר עליה חלבי השלמים: אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה:

יהי רצון, מלפניך, יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתרחם עלינו, ותכפר לנו, על כל חטאתינו, ותסלח לנו, על כל עונותינו ותמחל לנו על כל פשעינו, ושיבנה בית המקדש, במהרה בימינו, ונקריב לפניך, קרבן התמיד, שיכפר בעדנו, כמו שכתבת עלינו, בתורתך, על ידי משה, עבדך, מפי כבודך, כאמור:

וידבר יי אל משה לאמר: צו את בני ישראל ואמרת

פירוש ע"ט

הענט מיט זייערע פיס מיט אמאל: בבואם אין זייער קומען אין אהל מועד מקטיר קטורת זיין אדער דם שפריינגען זאלין זיי זיך וואשען מיט וואסער וועלין זייא ניט שטארבען אדער אין זייער טאן גינעהנען צום מזבח החיצון, וואס עס איז גיוועזן פר דעם אהל מועד צו באדינען צו מקטיר זיין אפייער אפפער צו גאט: ורחצו זאלין זיי זיך וואשין זייערע הענט אונ זייערע פיס וועלין זיי ניט שטארבין אונ עס זאל זיין אייביג אגיזעץ צו אים אונ צו זיינע קינדער:

יהי רצון עס זאל זיין דער ווילין פר דיר גאט אונזער גאט אונ גאט פון אונזערע עלטערין אז דו זאלסט זיך אויף אונז מרחם זיין אונ מוחל זיין אונזערע קליינע זינד אונ דו זאלסט אפ ווישען אונזערע שווערע זינד אונ דוא זאלסט אונז מוחל זיין אונ פר געבין צו די אלע אונרעכט אונ עס זאל גיבויט ווערין דער בית המקדש באלד אין אונזערע טעג אונ מיר זאלען מקריב זיין פאר דיר דעם קרבן תמיד, ער זאל פאר געבען אונז, אזו ווי דוא האסט אן געשריבען אין דיין היילינע תורה וועלכע דו האסט גיגעבין דורך משה דיין קנעכט ווי מיר וועלין זאגין דיא פרשה פון קרבן תמיד:

וידבר אונ גאט האט גירעט צו משה אזוי. זאג אן דיא קינדער ישראל אונ ערקלער זיי גוט. מיין קרבן, דאס איז דאס

אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו
להקריב לי במועדו: ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו
ליי כבשים בני שנה תמימם שנים ליום עלה תמיד: את
הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין
הערבים: ועשירית האיפה סלת למנחה בלולה בשמן
כתית רביעת ההין: עלת תמיד העשיה בהר סיני לריח
ניחח אשה ליי: ונסכו רביעת ההין לכבש האחד בקדש
הסך נסך שכר ליי: ואת הכבש השני תעשה בין הערבים
כמנחת הבקר וכנסכו תעשה אשה ריח ניחח ליי:
ושחט אתו על ירך המזבח צפנה לפני יי וזרקו בני אהרן
הכהנים את דמו על המזבח סביב:

פירוש ע"ט

בלוט וואס זען האט געשפריצט אויף דעם מזבח, מיין ברויט, דאס איז דער חלק פון דר בהמה וואס זען האט פר ברענט אויף דעם מזבח, וואס דאס איז צו מיר אנחת רוח (דאס איך האב געהייסן אונ מיין רצון איז געשאן געווארין) זאלט איר היטין מקריב צו זיין פאר מיר אין זיין צייט. אונ דוא זאלסט צו זיי זאגין דאס איז דר קרבן וואס איר זאלט אויף דעם פייער מקריב זיין פר גאט, יאריגע שאף אן א מום איטליכען טאג צווייא פר א קרבן תמיד. איין שאף זאלסטו אן ברייטין אין דער פריא אונ דיא אנדרע שאף זאלסטו אן ברייטן אין אוונד אונ א צעהנט חלק פון א מאס וועלכע זיא האלט א כצעהן טעפ. זעמיל מעל צוא א מנחה געמישט מיט געשטויסענעם אייל א פערטיל עמער. תמיד זאלט איר ברייגן א קרבן עולה אזו וויא דר קרבן עולה וואס מען האט מקריב געוועזן אויף דעם בארג סיני צו א נחת רוח פר גאט. אונ זיין גיסונג זאל זיין א פערטיל פון א איין עמער וויין צו איין שאף אויף א הייליג ארט (דאס איז דר מזבח) זאל מען גיסין דעם שטארקין וויין פאר גאט. אונ די אנדערע שאף זאלסטו מקריב זיין אין אוונד אזו ווי די מנחה אונ דס גיסונג פון אין דער פריא זאלסטו מאכן אויך צוא אבינט דאס איז איין נחת רוח פר גאט: ושחט אונ ער זאל קוילען דעם קרבן ביי דעם צפון זייט פון דעם מזבח פאר גאט אונ דיא קינדער פון אהרן זאלין שפריצען זיין בלוט ארום דעם מזבח:

פנינים יקרים

את קרבני לחמי, למשל א מלך פלעגט אלע יאהר פארן באזעהן דיא שטעט פון זיין לאנד, איין שטאט פלעגט אלע יאהר געבין דעם מלך איין סארט מתנה, א גאלדענע מנורה, איידער דער מלך פלעגט קומען אין דיא שטאט פלעגט ער זאגין צום גענעראל "מיר וועלין פארין צו דיא שטאט נעמען מיין מנורה", איז דען דיא מנורה געוועזן זיינע? זיא איז דאך געוועזן א מתנה פון דיא שטאט מענשין? נאר ווייל דאס איז געוועזן א שטענדיגע זאך האט ער דאס גערופען מיין מנורה. ביא דעם קרבן תמיד ווייל דאס איז א שטענדיגער קרבן, אלע טאג, רופט אים הקב"ה קרבני, מיין קרבן, אונ דיא מנחה וועהל צו דעם קרבן איז דאך אויך געוועזן אלע טאג, רופט הקב"ה דיא מנחה לחמי מיין ברויט:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּהֵא אֲמִירָה זוּ, חֲשׁוּבָה, וּמְקֻבֶּלֶת, וּמְרֻצָּה, לְפָנֶיךָ, כְּאִלּוּ הִקְרַבְנוּ, קָרְבַּן הַתָּמִיד, בְּמוֹעֲדוֹ, וּבִמְקוֹמוֹ, וּכְהִלְכָתוֹ:

עֵס שרַייבִּין דִיא חֲכָמִים דָאס מֶען איז מְחוּיָב צוּ זָאגִין נאך וַיְדַבֵּר דִי פָּרָשָׁה פוּן קְטוֹרֶת אוּנ דִיא בְּרַייתוֹת תָּנוּ רַבָּנָן פִּטּוּם הַקְּטוֹרֶת כֵּיצַד וכו׳ אוּנ װער נאך אָנָא בְּכֹחַ אוּנ דָאס זָאל מֶען זָאגִין מִיט גְרוֹיס כַּוָּנָה װֶען דָאס הָאט גֶימַאכְט דֶער תַּנָּא רבי נחוניא בן הקנה:

אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ, שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ, לְפָנֶיךָ, אֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים בִּזְמַן, שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הָיָה קַיָּם, כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָ אוֹתָם עַל יַד מֹשֶׁה נְבִיאֶךָ, כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ:

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ סַמִּים נָטָף וּשְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה סַמִּים וּלְבֹנָה זַכָּה בַּד בְּבַד יִהְיֶה: וְעָשִׂיתָ אֹתָהּ קְטֹרֶת רֹקַח מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ מְמֻלָּח טָהוֹר קֹדֶשׁ: וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק וְנָתַתָּה מִמֶּנָּה לִפְנֵי הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר אִוָּעֵד לְךָ שָׁמָּה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם: וְנֶאֱמַר וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת־הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה: וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת־הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְיָ לְדֹרֹתֵיכֶם:

מֶען זָאל פִּטּוּם הַקְּטוֹרֶת אִינְװֵייניג זָאגִין כְּדֵי מֶען זָאל חַס וְשָׁלוֹם נִיט װָאס אִיבֶּער הִיפֶּען פוּן דִיא עֶלְף סַמָּנִים. אַזוֹ שרַייבְּט דֶער מהרי״ו:

תָּנוּ רַבָּנָן, פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת כֵּיצַד. שְׁלֹשׁ מֵאוֹת, וְשִׁשִּׁים וּשְׁמוֹנָה, מָנִים הָיוּ בָהּ. שְׁלֹשׁ מֵאוֹת, וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה. מָנֶה לְכָל יוֹם, פְּרַס בְּשַׁחֲרִית, וּפְרַס בֵּין הָעַרְבָּיִם. וּשְׁלֹשָׁה מָנִים יְתֵרִים, שֶׁמֵּהֶם, מַכְנִיס כֹּהֵן גָּדוֹל, מְלֹא חָפְנָיו, בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. וּמַחֲזִירָם לְמַכְתֶּשֶׁת, בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים. וְשׁוֹחֲקָן יָפֶה יָפֶה, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא דַקָּה מִן הַדַּקָּה. וְאַחַד עָשָׂר, סַמָּנִים הָיוּ בָהּ. וְאֵלּוּ הֵן. הַצֳּרִי, וְהַצִּפֹּרֶן, הַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה, מִשְׁקַל שִׁבְעִים, שִׁבְעִים, מָנֶה. מוֹר, וּקְצִיעָה, שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ, וְכַרְכֹּם, מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר, שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה. הַקֹּשְׁטְ, שְׁנֵים עָשָׂר, וְקִלּוּפָה, שְׁלֹשָׁה, וְקִנָּמוֹן, תִּשְׁעָה, בֹּרִית כַּרְשִׁינָה, תִּשְׁעָה קַבִּין. יֵין קַפְרִיסִין, סְאִין תְּלָתָא, וְקַבִּין תְּלָתָא. וְאִם לֹא מָצָא יֵין קַפְרִיסִין, מֵבִיא, חֲמַר חִוַּרְיָן, עַתִּיק. מֶלַח סְדוֹמִית, רֹבַע הַקָּב. מַעֲלֶה עָשָׁן, כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן, כָּל שֶׁהוּא, וְאִם נָתַן בָּהּ, דְּבַשׁ, פְּסָלָהּ, וְאִם חִסַּר, אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ, חַיָּב מִיתָה: רַבָּן שִׁמְעוֹן, בֶּן גַּמְלִיאֵל, אוֹמֵר הַצֳּרִי, אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף,

הַנּוֹטֵף, מֵעֲצֵי הַקְּטָף. בֹּרִית כַּרְשִׁינָה, לָמָּה הִיא בָאָה, כְּדֵי לְיַפּוֹת בָּהּ, אֶת הַצִּפֹּרֶן, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה. יֵין קַפְרִיסִין, לָמָּה הוּא בָא, כְּדֵי לִשְׁרוֹת בּוֹ, אֶת הַצִּפֹּרֶן, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה. וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ, אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם, בַּמִּקְדָּשׁ, מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

תַּנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, כְּשֶׁהוּא שׁוֹחֵק, אוֹמֵר, הָדֵק הֵיטֵב, הֵיטֵב הָדֵק, מִפְּנֵי שֶׁהַקּוֹל, יָפֶה לַבְּשָׂמִים. פִּטְּמָהּ לַחֲצָאִין, כְּשֵׁרָה, לִשְׁלִישׁ, וְלִרְבִיעַ, לֹא שָׁמַעְנוּ: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה הַכְּלָל, אִם כְּמִדָּתָהּ, כְּשֵׁרָה לַחֲצָאִין, וְאִם חִסֵּר, אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ, חַיָּב מִיתָה:

תַּנְיָא, בַּר קַפָּרָא, אוֹמֵר, אַחַת לְשִׁשִּׁים, אוֹ לְשִׁבְעִים שָׁנָה, הָיְתָה בָאָה, שֶׁל שִׁירַיִם, לַחֲצָאִין: וְעוֹד תָּנֵי בַּר קַפָּרָא, אִלּוּ הָיָה נוֹתֵן בָּהּ, קָרְטוֹב שֶׁל דְּבַשׁ, אֵין אָדָם יָכוֹל לַעֲמוֹד, מִפְּנֵי רֵיחָהּ, וְלָמָּה אֵין מְעָרְבִין בָּהּ דְּבַשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹרָה אָמְרָה, כִּי כָל שְׂאֹר, וְכָל דְּבַשׁ, לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ, אִשֶּׁה לַייָ:

ג"פ יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ, מִשְׂגָּב לָנוּ, אֱלֹהֵי יַעֲקֹב, סֶלָה: ג"פ יְיָ צְבָאוֹת, אַשְׁרֵי אָדָם, בֹּטֵחַ בָּךְ: ג"פ יְיָ הוֹשִׁיעָה, הַמֶּלֶךְ, יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: אַתָּה סֵתֶר לִי, מִצַּר תִּצְּרֵנִי, רָנֵּי פַלֵּט, תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה: וְעָרְבָה לַייָ, מִנְחַת יְהוּדָה, וִירוּשָׁלָיִם, כִּימֵי עוֹלָם, וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

מעשה אלפס אביו

ה' הוֹשִׁיעָה. צו פערשטיין דיא פערבינדונג פון דעם פסוק צו פריערדיגען „אַשְׁרֵי אָדָם בּוֹטֵחַ בָּךְ". אונ דעם שִׁינּוּי הַלָּשׁוֹן פון ה' (מִדַּת הָרַחֲמִים) ביז „מֶלֶךְ" (מִדַּת הַדִּין), וועלין מיר ערציילין אקלייגע היסטאריע. אַרייכער מאן האט אוועק גישיקט זיין „בֵּן יָחִיד" לערנען אין איין אנאנדער שטאט, צו א גרויסין בּוּפְלָג בַּתּוֹרָה. אונ האט אים באשטעלט קעסט אויפין רבי'ס טיש, בכדי ער זאל אים אויף פאסין אויף יעדער טריט מיט שטאט אונ דֶּרֶךְ אֶרֶץ, דער רבי האט באמערקט, אז ער איז זייער אפע־ציגענער קינד וויא אבן יָחִיד ביא רייכע עלטערין, אונ דאדורך עסין „מיט הָאַהֲבָה", ניט מיט מוֹרָא, זאגט ער צו אים, הער מיין קינד, בעת לערנען זאלסטו מיר רופען „רבי" אונ זאלסט וויסין עס דארף זיין „מוֹרָא רַבָּךְ כְּמוֹרָא שָׁמַיִם", בכדי דוא זאלסט גוט צו לייגין דיא קאפ אונ פארשטיין וואס דוא לערינסט, אונ אויב ניט וועל איך דיר ניט שוינען, וועין אויך דוא ביסט אבן יָחִיד. נור בעת עסין זאלסטו מיר רופין „פאטער", בכדי דוא זאלסט זיך ניט שטערין צו בעטין וועלכע שפייז דיר שמעקט, פונקט וויא ביא דיין פאטער'ס טיש, וַיְהִי הַיּוֹם האט זיך דער קינד פאר שטיפט אונ ניט איבער גיחזרת דעם שיעור, אויך ניט אריין גיליינט דיא קאפ הערין וואס דער רבי גיט אים צו פארשטיין דער רבי האט אים אצווייטין אונ אדריטין מאל איבער גיזאגט אונ זיין קאפ איז גאר גילעגין אין שפילעריאו, דער רבי איז אין כעס גיווארין אונ האט גירעכינט אים צוא שטראמירע פאר אלע תלמידים, בתוך כך איז גיקומען דיא צייט פון מיטאג. מען זעצט זיך ארום טיש, אונ דיא רביצין זאגט אים, מיין קינד! וואס ווילסטו פאר שפייז, גיפרעגילטע הערינג אדער פיש? אונ דער רבי האט אויך פריינדליך גיקוקט אויף אים וויא אפאטער, דער קינד איז אבער גיוועזן אנאניץ קלוגער, אונ האט גוט גיוואוסט אז שפעטער, וועט ער האבין פון רבין אפסק. רופט ער זיך אב „פאטער"! וואס פארלאנגסטו מיין זאהן? (ענטפערט דער רבי) דוא זאלסט אזוי גוט זיין בעטין דעם רבין, ער זאל מיך היינטיגין מאל שיינקען וואס איך האב זיך פארשטיפט אונ ניט אריין גיליינט דיא קאפ אין לערנען אונ וייל בעת עסין האט דער רבי מיט אים גירעט פריינדליך וויא אצערטליכער פאטער, האט ער אים גימוסט צו זאגין. דאס זעלבע איז מיט אונז, בעת דער בורא ב"ה גיט אונז עסין איז ער וויא אפאטער אונ פירט זיך במדת החסד (הויה איז רחמים). אונ

בעת

אַבַּיֵי הֲוָה מְסַדֵּר, סֵדֶר הַמַּעֲרָכָה, מִשְּׁמָא דִגְמָרָא, וְאַלִּבָּא דְאַבָּא שָׁאוּל. מַעֲרָכָה גְדוֹלָה, קוֹדֶמֶת, לְמַעֲרָכָה שְׁנִיָּה, שֶׁל קְטֹרֶת. וּמַעֲרָכָה שְׁנִיָּה, שֶׁל קְטֹרֶת, קוֹדֶמֶת, לְסִדּוּר, שְׁנֵי גִזְרֵי עֵצִים, וְסִדּוּר, שְׁנֵי גִזְרֵי עֵצִים, קוֹדֶם, לְדִשּׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי. וְדִשּׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, קוֹדֶם, לַהֲטָבַת חָמֵשׁ נֵרוֹת, וַהֲטָבַת חָמֵשׁ נֵרוֹת, קוֹדֶמֶת, לְדַם הַתָּמִיד, וְדַם הַתָּמִיד, קוֹדֶם, לַהֲטָבַת שְׁתֵּי נֵרוֹת, וַהֲטָבַת שְׁתֵּי נֵרוֹת, קוֹדֶמֶת, לִקְטֹרֶת, וּקְטֹרֶת קוֹדֶמֶת לְאֵבָרִים, וְאֵבָרִים, לְמִנְחָה, וּמִנְחָה, לַחֲבִתִּין, וַחֲבִתִּין, לִנְסָכִין, וּנְסָכִין, לְמוּסָפִין, וּמוּסָפִין, לְבָזִיכִין, וּבָזִיכִין, קוֹדְמִין, לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר, וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה, וְהִקְטִיר עָלֶיהָ, חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים, עָלֶיהָ, הַשְׁלֵם כָּל הַקָּרְבָּנוֹת כֻּלָּם:

אָנָּא בְּכֹחַ, גְּדֻלַּת יְמִינְךָ, תַּתִּיר צְרוּרָה: קַבֵּל רִנַּת עַמְּךָ, שַׂגְּבֵנוּ, טַהֲרֵנוּ, נוֹרָא: נָא גִבּוֹר, דּוֹרְשֵׁי יִחוּדְךָ, כְּבָבַת שָׁמְרֵם: בָּרְכֵם, טַהֲרֵם, רַחֲמֵם, צִדְקָתְךָ, תָּמִיד גָּמְלֵם: חֲסִין קָדוֹשׁ, בְּרוֹב טוּבְךָ, נַהֵל עֲדָתֶךָ: יָחִיד גֵּאֶה, לְעַמְּךָ פְּנֵה, זוֹכְרֵי קְדֻשָּׁתֶךָ: שַׁוְעָתֵנוּ קַבֵּל, וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ, יוֹדֵעַ תַּעֲלֻמוֹת: בָּרוּךְ שֵׁם, כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ, לְעוֹלָם וָעֶד:

רִבּוֹן הָעוֹלָמִים, אַתָּה צִוִּיתָנוּ לְהַקְרִיב, קָרְבַּן הַתָּמִיד, בְּמוֹעֲדוֹ, וְלִהְיוֹת כֹּהֲנִים, בַּעֲבוֹדָתָם, וּלְוִיִּם, בְּדוּכָנָם, וְיִשְׂרָאֵל, בְּמַעֲמָדָם. וְעַתָּה בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ, חָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וּבָטַל הַתָּמִיד, וְאֵין לָנוּ, לֹא כֹהֵן בַּעֲבוֹדָתוֹ, וְלֹא לֵוִי בְּדוּכָנוֹ, וְלֹא יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדוֹ. וְאַתָּה אָמַרְתָּ, וּנְשַׁלְּמָה פָרִים שְׂפָתֵינוּ: לָכֵן יְהִי רָצוֹן, מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁיְּהֵא, שִׂיחַ שִׂפְתוֹתֵינוּ, חָשׁוּב, וּמְקֻבָּל, וּמְרֻצֶּה, לְפָנֶיךָ, כְּאִלּוּ הִקְרַבְנוּ, קָרְבַּן הַתָּמִיד, בְּמוֹעֲדוֹ, וְעָמַדְנוּ עַל מַעֲמָדוֹ:

לשבת וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

לראש חודש וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַפָּר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לָאַיִל הָאֶחָד: וְעִשָּׂרֹן עִשָּׂרוֹן סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד עֹלָה רֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה: וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהִין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישִׁת הַהִין לָאַיִל וּרְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ יָיִן זֹאת עֹלַת חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה: וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת לַיהוָה עַל־עֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ:

מעשה אלים איזהו

בֶּעט ער מִשְׁפֶּט דִיא וֶועלְט אִיז ער שְׁטְרֵיינְג וִויא „אַמֶּלֶךְ" (בְּמִדַּת הַדִין) • מִיר וֵוייסִין דָאךְ אָבֶּער אַז מִיר זַיינֶען פַארשְׁטִיפְּט אַרַיין גִילֵייגְט דִיא קָאפּ אִין הַבְלֵי הַזְּמַן אוּנ אִיִם גִיטָאן פוּן בִּטָחוֹן אוּנ אֶמוּנָה • דְרוּם בֶּעט מִיר זָאגִין „אַשְׁרֵי אָדָם בּוֹטֵחַ בָּךְ" גוּט אוּנ וָואהל אִיז דֶעם מֶענְשִׁין וָואס פַאר זִיכֶערְט אוּנ פַאר טְרוֹיט זִיךְ אוֹיף דִיר, אוּנ מִיר וֵוייסִין דָאךְ אָבֶּער וִויא וַוייט מִיר זַיינֶען וַוייט פוּן דֶעם • הַיינְט מִיט וָואסֶערֶע אוֹיגִין זָאלִין מִיר דָאס זָאגִין, פַאלִין מִיר אוֹיף אַיין עֵצָה • „ה' הוֹשִׁיעָה" דוּא עֶרְבַּארְמִדִיגֶער גָאט • וָואס גָא שְׁפֵּייזְט דִיא גַאנְצֶע וֶועלְט מִיט „מִדַּת הַחֶסֶד" הֶעלְף אוּנְז אוּנ גִיבּ אוּנְז מְזוֹנוֹת, צוּ בֶּעטִין פַיין רַבּוֹן, דָאס הֵייסְט וֶוען דוּא מִשְׁפֶּט'סְט דִיא וֶועלְט מִיט מִדַּת הַדִין (מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ) אַז דֶער מִדַּת הַדִין זָאל אוּנְז אוֹיךְ עֶנְטְפֶערֶען בֶּעת מִיר רוּפֶען צוּא אִים •

אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן שֶׁל זְבָחִים, קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן,
פַּר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים, שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן,
וְקִבּוּל דָּמָן, בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן, טָעוּן הַזָּיָה עַל בֵּין
הַבַּדִּים, וְעַל הַפָּרֹכֶת, וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב, מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן,
מְעַכָּבֶת. שְׁיָרֵי הַדָּם, הָיָה שׁוֹפֵךְ, עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי, שֶׁל
מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, אִם לֹא נָתַן, לֹא עִכֵּב: פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים,
וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים, שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלֵי
שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן, טָעוּן הַזָּיָה, עַל הַפָּרֹכֶת, וְעַל מִזְבַּח
הַזָּהָב, מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן, מְעַכָּבֶת. שְׁיָרֵי הַדָּם, הָיָה שׁוֹפֵךְ,
עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי, שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, אִם לֹא נָתַן, לֹא עִכֵּב.
אֵלּוּ וָאֵלּוּ, נִשְׂרָפִין, בְּבֵית הַדֶּשֶׁן: חַטֹּאת הַצִּבּוּר, וְהַיָּחִיד,
אֵלּוּ הֵן חַטֹּאת הַצִּבּוּר, שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים, וְשֶׁל מוֹעֲדוֹת,
שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָן, בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן,
טָעוּן אַרְבַּע מַתָּנוֹת, עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת: כֵּיצַד, עָלָה בַכֶּבֶשׁ,
וּפָנָה לַסּוֹבֵב, וּבָא לוֹ לְקֶרֶן, דְּרוֹמִית מִזְרָחִית. מִזְרָחִית
צְפוֹנִית. צְפוֹנִית מַעֲרָבִית. מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית. שְׁיָרֵי הַדָּם,
הָיָה שׁוֹפֵךְ, עַל יְסוֹד דְּרוֹמִי, וְנֶאֱכָלִין, לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים,
לְזִכְרֵי כְהֻנָּה, בְּכָל מַאֲכָל, לְיוֹם וָלַיְלָה, עַד חֲצוֹת:
הָעוֹלָה, קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, שְׁחִיטָתָהּ בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָהּ, בִּכְלֵי שָׁרֵת
בַּצָּפוֹן, וְדָמָהּ, טָעוּן, שְׁתֵּי מַתָּנוֹת, שֶׁהֵן אַרְבַּע. וּטְעוּנָה,
הֶפְשֵׁט, וְנִתּוּחַ, וְכָלִיל לָאִשִּׁים: זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר, וַאֲשָׁמוֹת. אֵלּוּ
הֵן, אֲשָׁמוֹת, אֲשַׁם גְּזֵלוֹת, אֲשַׁם מְעִילוֹת, אֲשַׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה,
אֲשַׁם נָזִיר, אֲשַׁם מְצֹרָע, אָשָׁם תָּלוּי. שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָן,
בִּכְלֵי שָׁרֵת, בַּצָּפוֹן. וְדָמָן, טָעוּן, שְׁתֵּי מַתָּנוֹת, שֶׁהֵן אַרְבַּע. וְנֶאֱכָלִין,
לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים, לְזִכְרֵי כְהֻנָּה, בְּכָל מַאֲכָל, לְיוֹם וָלַיְלָה, עַד חֲצוֹת:
הַתּוֹדָה, וְאֵיל נָזִיר, קָדָשִׁים קַלִּים, שְׁחִיטָתָן, בְּכָל מָקוֹם
בָּעֲזָרָה, וְדָמָן טָעוּן, שְׁתֵּי מַתָּנוֹת, שֶׁהֵן אַרְבַּע.

ונאכלין, בכל העיר, לכל אדם, בכל מאכל, ליום ולילה,
עד חצות: המורם מהם, כיוצא בהם, אלא שהמורם,
נאכל לכהנים, לנשיהם, ולבניהם, ולעבדיהם:

שלמים קדשים קלים, שחיטתן, בכל מקום בעזרה, ודמן, טעון,
שתי מתנות, שהן ארבע. ונאכלין, בכל העיר, לכל
אדם, בכל מאכל, לשני ימים, ולילה אחד: המורם מהם, כיוצא
בהם, אלא שהמורם, נאכל לכהנים, לנשיהם, ולבניהם, ולעבדיהם:

הבכור, והמעשר, והפסח, קדשים קלים, שחיטתן,
בכל מקום בעזרה, ודמן, טעון, מתנה אחת,
ובלבד, שיתן כנגד היסוד. שנה באכילתן, הבכור,
נאכל לכהנים, והמעשר, לכל אדם. ונאכלין, בכל העיר,
בכל מאכל, לשני ימים, ולילה אחד: הפסח אינו נאכל,
אלא בלילה, ואינו נאכל, אלא עד חצות, ואינו נאכל, אלא
למנויו, ואינו נאכל, אלא צלי:

רבי ישמעאל אומר, בשלש עשרה מדות התורה נדרשת.
מקל וחמר, ומגזרה שוה. מבנין אב, מכתוב אחד.
ומבנין אב, משני כתובים. מכלל ופרט, ומפרט וכלל.
כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא, כעין הפרט. מכלל,
שהוא צריך, לפרט. ומפרט, שהוא צריך, לכלל: כל
דבר, שהיה בכלל, ויצא מן הכלל, ללמד, לא ללמד,
על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כלו, יצא: כל דבר,
שהיה בכלל, ויצא לטעון, טען אחד, שהוא כענינו, יצא
להקל, ולא להחמיר: כל דבר, שהיה בכלל, ויצא
לטעון טען אחר, שלא כענינו, יצא להקל, ולהחמיר:
כל דבר, שהיה בכלל, ויצא לדון, בדבר החדש, אי אתה
יכול, להחזירו לכללו, עד שיחזירנו הכתוב, לכללו,
בפרוש. דבר הלמד מענינו. ודבר הלמד מסופו. וכן

שְׁנֵי כְתוּבִים הַמַּכְחִישִׁים, זֶה אֶת זֶה, עַד שֶׁיָּבֹא הַכָּתוּב הַשְּׁלִישִׁי, וְיַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם:

יְהִי רָצוֹן, מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ, בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה, כִּימֵי עוֹלָם, וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת: וְעָרְבָה לַייָ, מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם, כִּימֵי עוֹלָם, וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת: קדיש דרבנן

הָאַדֶּרֶת וְהָאֱמוּנָה לְחַי עוֹלָמִים:	הַלֶּקַח וְהַלִּבּוּב לְחַי עוֹלָמִים:
הַבִּינָה וְהַבְּרָכָה לְחַי עוֹלָמִים:	הַמְּלוּכָה וְהַמֶּמְשָׁלָה לְחַי עוֹלָמִים:
הַגַּאֲוָה וְהַגְּדֻלָּה לְחַי עוֹלָמִים:	הַנּוֹי וְהַנֵּצַח לְחַי עוֹלָמִים:
הַדֵּעָה וְהַדִּבּוּר לְחַי עוֹלָמִים:	הַסִּגּוּי וְהַשֶּׂגֶב לְחַי עוֹלָמִים:
הַהוֹד וְהֶהָדָר לְחַי עוֹלָמִים:	הָעוֹז וְהָעֲנָוָה לְחַי עוֹלָמִים:
הַוַּעַד וְהַוָּתִיקוּת לְחַי עוֹלָמִים:	הַפְּדוּת וְהַפְּאֵר לְחַי עוֹלָמִים:
הַזִּיו וְהַזּוֹהַר לְחַי עוֹלָמִים:	הַצְּבִי וְהַצֶּדֶק לְחַי עוֹלָמִים:
הַחַיִל וְהַחֹסֶן לְחַי עוֹלָמִים:	הַקְּרִיאָה וְהַקְּדֻשָּׁה לְחַי עוֹלָמִים:
הַטֶּכֶס וְהַטֹּהַר לְחַי עוֹלָמִים:	הָרֹן וְהָרוֹמֵמוֹת לְחַי עוֹלָמִים:
הַיִּחוּד וְהַיִּרְאָה לְחַי עוֹלָמִים:	הַשִּׁיר וְהַשֶּׁבַח לְחַי עוֹלָמִים:
הַכֶּתֶר וְהַכָּבוֹד לְחַי עוֹלָמִים:	הַתְּהִלָּה וְהַתִּפְאֶרֶת לְחַי עוֹלָמִים:

הוֹדוּ לַייָ, קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים, עֲלִילוֹתָיו: שִׁירוּ לוֹ, זַמְּרוּ לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל נִפְלְאוֹתָיו: הִתְהַלְלוּ, בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב, מְבַקְשֵׁי יְיָ: דִּרְשׁוּ יְיָ, וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו, תָּמִיד: זִכְרוּ, נִפְלְאֹתָיו, אֲשֶׁר עָשָׂה מֹפְתָיו, וּמִשְׁפְּטֵי פִיהוּ: זֶרַע, יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב, בְּחִירָיו: הוּא, יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּכָל הָאָרֶץ, מִשְׁפָּטָיו: זִכְרוּ לְעוֹלָם, בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה, לְאֶלֶף דּוֹר: אֲשֶׁר כָּרַת, אֶת אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ,

פירוש ע"ט

הודו באנקט צו גאט רופט אן זיין נאמען מאכט באקאנט אונטער די פעלקער, זיינע מעשים: שירו זינגט צוא אים לויבט אים רעט אין אלע זיינע וואונדער בארימט זיך מיט זיין היילגען נאמען עס זאל זיך פרייען די הארץ וואס באגערין גאט: דרשו פארשט גאט און זיין שטארקייט באגערט צו זעהן זיין שכינה תמיד: זכרו גידיינקט זיינע וואונדער וואס ער האט גיטאן. זיינע צייכען אונ דיא משפטים וואס ער איז גוזר מיט זיין מויל: זרע איר קינדער פון ישראל זיין קנעכט איר קינדער פון יעקב זיין אויס דער וויילטע: הוא ער איז אונזער גאט אויף דער גאנצר לאנד זיינען זיינע גיריכטען: זכרו גידיינקט צוא איביג זיין זיקערהייט דאס מיינט מען דיא תורה דיא זאך וואס ער האט געבאטין צו טויזענט דורות: אשר וואס ער האט כורת

ברית

ליצחק: ויעמידה ליעקב, לחק לישראל, ברית עולם:
לאמר, לך, אתן, ארץ כנען חבל, נחלתכם: בהיותכם
מתי מספר כמעט, וגרים בה: ויתהלכו, מגוי אל גוי
וממלכה, אל עם אחר: לא הניח לאיש, לעשקם ויוכח
עליהם, מלכים: אל תגעו במשיחי ובנביאי, אל תרעו:
שירו ליי, כל הארץ בשרו, מיום אל יום, ישועתו: ספרו
בגוים, את כבודו בכל העמים, נפלאותיו: כי גדול יי,
ומהלל, מאד ונורא הוא, על כל אלהים: כי, כל אלהי
העמים, אלילים ויי, שמים עשה: הוד והדר, לפניו עז
וחדוה, במקמו: הבו ליי, משפחות עמים הבו ליי, כבוד
ועז: הבו ליי, כבוד שמו שאו מנחה, ובאו לפניו, השתחוו
ליי, בהדרת קדש: חילו מלפניו, כל הארץ אף תכון
תבל, בל תמוט: ישמחו השמים, ותגל הארץ ויאמרו

פירוש ע"ט

ברית גיוועזען מיט אברהם אונ האט גישווארען צו יצחק: ויעמידה אונ ער האט עס גישטעלט צו יעקב צו איין גיזעץ אונ צו ישראל איין זיכערהייט אויף אייביג: לאמר ער האט צו איטליכען פון דיא אבות גיזאגט צו דיר וועל איך געבן דאס לאנד פון כנען דאס טייל פון אייער ארב: בהיותכם אז איר זייט נאך גיוועזין אקליינע צאל ווייניג אונ איר האט גיוואוינט וויא גרים: ויתהלכו אונ די אבות זיינען גיגאנגען פון איין פאלק צום אנדערען פון איין קיניגרייך צום אנדערין פאלק לא ער האט ניט גילאזין קיין מענטשין צו ברויבען זיי אונ ער האט גישטראפט איבער זייא צווייא קיניגרייך דאס מיינט מען פרעה און אבימלך: אל איר זאלט ניט אן רירען אן מיין משיח דאס מיינט מען אברהם אונ צוא מיינע נביאים זאלט איהר קיין שלעכטץ ניט טאן: שירו זינגט צוא גאט איר גאנצע לאנד זאגט אן פון טאג צוא טאג זיין הילף: ספרו דר ציילט צווישן די פעלקער זיין כבוד אונ צווישן אלע אומות זיינע וואונדר: כי דען גיאכפערט איז גאט אונ גילויבט איז ער זייער אונ איין פארכטיגער איז ער איבער אלע געטער דען אלע טלמסאות פון דיא עובדי גלולים זיינען ניסט. אבער גאט האט דיא הימיל בשאפין: הוד שיינהייט אונ צירונג איז פר אים. שטארקייט אונ פרייד איז אין זיין ארט: הבו ברייט זיך אן צוא גאט איהר משפחות פון די פעלקער. ברייט אן צוא גאט עהרע אונ שטארקייט: הבו ברייט אן צו גאט דאס עהרע פון זיין נאמן טראגט איין גישאנק אונ קומט פאר אים בוקט זיך צו גאט מיט שיינע היילינקייט: חילו פארכט זיך פאר אים דיא גאנצע לאנד

פעסט

בַגּוֹיִם, יְיָ מָלָךְ: יִרְעַם הַיָּם, וּמְלוֹאוֹ יַעֲלֹץ הַשָּׂדֶה, וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ: אָז יְרַנְּנוּ, עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי יְיָ, כִּי בָא, לִשְׁפּוֹט אֶת הָאָרֶץ: הוֹדוּ לַייָ, כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם, חַסְדּוֹ: וְאִמְרוּ, הוֹשִׁיעֵנוּ, אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ, וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ, מִן הַגּוֹיִם, לְהוֹדוֹת, לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ, לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: בָּרוּךְ יְיָ, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, מִן הָעוֹלָם, וְעַד הָעוֹלָם וַיֹּאמְרוּ כָל הָעָם, אָמֵן, וְהַלֵּל לַייָ: רוֹמְמוּ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וְהִשְׁתַּחֲווּ, לַהֲדֹם רַגְלָיו, קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וְהִשְׁתַּחֲווּ, לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ: וְהוּא רַחוּם, יְכַפֵּר עָוֹן, וְלֹא יַשְׁחִית, וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר, כָּל חֲמָתוֹ: אַתָּה יְיָ, לֹא תִכְלָא רַחֲמֶיךָ, מִמֶּנִּי חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ, תָּמִיד יִצְּרוּנִי: זְכֹר רַחֲמֶיךָ, יְיָ, וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם, הֵמָּה: תְּנוּ עֹז, לֵאלֹהִים, עַל יִשְׂרָאֵל, גַּאֲוָתוֹ וְעֻזּוֹ, בַּשְּׁחָקִים: נוֹרָא אֱלֹהִים, מִמִּקְדָּשֶׁיךָ, אֵל יִשְׂרָאֵל,

פעסט שטייט דורך אים די וועלט אונ טוט זיך ניט אויס גליצין: ישמחו זיי וועלין זיך פרייען דיא הימלען אונ די ערד אונ וועלין זאגן צווישן די פעלקר גאט האט גיקיניגט: ירעם עס וועט שטורעמן דער ים אונ דאס וואס אין אים איז עס וועט זיך פרייען דאס פעלד אונ אלין וואס דרינען וואקסט: אז דענסטמאל וועלין זיך פרייען דיא בוימר פון וואלד פאר גאט אז ער קומט צוא משפטין דאס לאנד: הודו לויבט צוא גאט דען ער איז גוט דען צו אייביג איז זיין גינאד: ואמרו אונ זאגט העלף אונז גאט אונזר העלפער אונ זאמיל אונז איין קיין ארץ ישראל כדי צוא לויבין דיין ה ליגין נאמן אונ צו בארימען זיך מיט דיין לויב: ברוך גילויבט איז גאט דר גאט פון ישראל פון אייביג ביז אייביג אונ זייא טוען זאגין זאר דאס פאלק אמן אונ לויבין צו גאט:

רוממו דר הייבט גאט אונזר גאט אונ בוקט זיך צום שעמיל זיינע פיס דען ער איז הייליג: רוממו דר הייבט גאט אונזער גאט אונ בוקט זיך צו זיין הייליגן בארג דאס איז דר בית המקדש דען אונזר גאט איז הייליג: והוא אונ גאט דר בארימט זיך ער וועט פאר געבין זינד אונ ער פר דארבט ניט אונ ער מערט ווידער צו קערין זיין גרים צארין אונ ער דער וועקט ניט זיין צארין: אתה דוא גאט זאלסט ניט פאר מיידין דיין רחמנות פון מיר דיין גינאד אונ דיין ווארהייט זאל מיך אייביג היטין: זכור גידיינק גאט דיין רחמנות אונ דיין גינאד דען פון אייביג זיינען זייא: תנו גיט אונ זאגט אז דאס שטארקייט איז צו גאט וועגין ישראל ער האט גימאכט אן זעהן זיין גאוה אונ זיין שטארקייט אין הימיל דאס מיינט מען די שטערין אונ די מזלות:

הוּא נֹתֵן | עֹז, וְתַעֲצֻמוֹת, לָעָם, בָּרוּךְ אֱלֹהִים: אֵל נְקָמוֹת
יְיָ אֵל נְקָמוֹת, הוֹפִיעַ: הִנָּשֵׂא, שֹׁפֵט הָאָרֶץ הָשֵׁב גְּמוּל,
עַל גֵּאִים: לַייָ הַיְשׁוּעָה, עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה: יְיָ צְבָאוֹת,
עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ, אֱלֹהֵי יַעֲקֹב, סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם,
בֹּטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ, יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: הוֹשִׁיעָה
אֶת עַמֶּךָ, וּבָרֵךְ אֶת נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם, וְנַשְּׂאֵם, עַד הָעוֹלָם:
נַפְשֵׁנוּ, חִכְּתָה לַייָ עֶזְרֵנוּ, וּמָגִנֵּנוּ הוּא: כִּי בוֹ, יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי
בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ: יְהִי חַסְדְּךָ, יְיָ, עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר, יִחַלְנוּ לָךְ:
הַרְאֵנוּ יְיָ, חַסְדֶּךָ וְיֶשְׁעֲךָ, תִּתֶּן לָנוּ: קוּמָה עֶזְרָתָה לָנוּ וּפְדֵנוּ,

מעשה אלפס

כִּי בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ. עס וואר אַמאל אַשְׂרֵפָה ר"ל אין אַשְׁטָאט, צווישען דיא נשׂפים איז געוועזן אַגרויסער צַדיק, וואס פלעגט דינען דעם בורא ב"ה מיט גרויס שׂמחה. אויך נאך דער שׂרפה איז ער געבליבן ביים זעלבן מוּטה אונ פרייליכקייט וויא פריהער, אַז עס איז ביי אַלעמען געוועזן אַוואונדער. פון וואנען לעבט איר יעצט? (פרעגט אים איינער), מיר איז ב"ה געבליבן צוויי קיה, וועלכע זיינען ניט פערברענט געוואָרען (ענטפערט דער צדיק), אַזה אויב אַזוי (טראַכט יענער ביי זיך) איז שוין קיין וואונדער ניט, אַמאל איז יענער געקומען צום צדיק אין שטוּב, ער זעט עס איז אַטראַפּין ווילך ניטא. זאַגאר עס איז גאר ניטא קיין שטאל וואו קיה זאלין שטיין. פרעגט ער ביים צדיק, וואו שטייען אייערע קיה? אַז איר האט גאר קיין שטאל נים? מיינע צוויי קיה שטייען אין סדור (ענטפערט דער צדיק) אונ ווייזט אים אין דאַוונען כִּי בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ, אין דעם פסוק שטייען מיינע צוויי כי וואס געבין מיר אַפרייליכען לעבין. דאס הייסט ווען אויך אַלעס איז פערברענט געוואָרין אָבער מיין רעכטער קאפיטאל דאס איז מיין "אֱמוּנָה" אונ "בִּטָּחוֹן" אין דעם בורא עולם איז נים פערברענט געוואָרען, מעג איך פרייליך זיין.

בית ישראל

נורא גאטס פארכט קומט אויף די מענטשין פון זיין כבוד וואס רוהעט אין בית המקדש ווארום דארטין האט מען געזעהן וואונדער ער איז דאס שטארקייט פון דיא ישראל ער גיט תמיד שטארקייט צוא זיין פאלק גילויבט איז גאט: אל איין שטארקער רעכענער איז גאט דער שטארקער רעכענער דער פון פרעה אונ סנחריב האט איין נקמה גינומען מאך שיינען: הנשא ווער דער הויבין דוא ריכטער פון דער וועלט מאך ווידער קערין דיין באַצאלונג אויף דיא האפערדיגע: לייי צו גאט איז די הילף אויף דיין פאלק איז דיין בענטשונג אייביג: יי גאט פון די העער שארין איז מיט אונז. איין שטארקייט איז צו אונז דער גאט פון יעקב אויף אייביג: יי גאט פון דיא העער שארין וואויל דעם מענטשין דער וואס זיין זיכערונג איז אין דיר: יי גאט העלף אונז

דער קיניג זאל אונז ענטפערין אין דעם טאג ווען מיר רופין צו אים: הושיעה העלף דיין פאלק אונ בענטש דיין ארבונג אונ וויד זייא אונ דער הייב זייא ביי אייביג: נפשנו אונזערע זיילין האפין צו גאט אונזער העלפער אונ אונזער באשיצער איז ער: כי דען דורך אים פרייט זיך אונזער הארץ ווייל מיר טוען זיך אין זיין הייליגין נאמען פערזיכערן: יהי עס זאל זיין דיין גינאד אויף אונז אזו וויא מיר האפין צוא דיר: הראנו ווייז אונז גאט דיין גינאד אונ דיין הילף גיב צו אונז: קומה שטייא אויף העלף

אונז

לְמַעַן חַסְדֶּךָ׃ אָנֹכִי, יְיָ אֱלֹהֶיךָ, הַמַּעַלְךָ, מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַרְחֶב פִּיךָ, וַאֲמַלְאֵהוּ׃ אַשְׁרֵי הָעָם, שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו׃ וַאֲנִי, בְּחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי, יָגֵל לִבִּי, בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה לַייָ, כִּי גָמַל, עָלָי׃

מִזְמוֹר שִׁיר, חֲנֻכַּת הַבַּיִת, לְדָוִד׃ אֲרוֹמִמְךָ יְיָ, כִּי דִלִּיתָנִי וְלֹא שִׂמַּחְתָּ, אֹיְבַי לִי׃ יְיָ אֱלֹהָי שִׁוַּעְתִּי אֵלֶיךָ, וַתִּרְפָּאֵנִי׃ יְיָ, הֶעֱלִיתָ מִן שְׁאוֹל, נַפְשִׁי חִיִּיתַנִי, מִיָּרְדִי בוֹר׃ זַמְּרוּ לַייָ, חֲסִידָיו וְהוֹדוּ, לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ׃ כִּי רֶגַע בְּאַפּוֹ, חַיִּים בִּרְצוֹנוֹ, בָּעֶרֶב יָלִין בֶּכִי, וְלַבֹּקֶר רִנָּה׃ וַאֲנִי, אָמַרְתִּי בְשַׁלְוִי בַּל אֶמּוֹט, לְעוֹלָם׃ יְיָ, בִּרְצוֹנְךָ, הֶעֱמַדְתָּה לְהַרְרִי, עֹז הִסְתַּרְתָּ פָנֶיךָ, הָיִיתִי נִבְהָל׃ אֵלֶיךָ יְיָ, אֶקְרָא וְאֶל אֲדֹנָי, אֶתְחַנָּן׃ מַה בֶּצַע בְּדָמִי, בְּרִדְתִּי אֶל שָׁחַת, הֲיוֹדְךָ עָפָר הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ׃ שְׁמַע יְיָ, וְחָנֵּנִי, יְיָ, הֱיֵה עֹזֵר לִי׃ הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי, לְמָחוֹל לִי, פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה׃ לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד, וְלֹא יִדֹּם יְיָ אֱלֹהַי, לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ׃ ק״י

ג״פ יְיָ מֶלֶךְ, יְיָ מָלָךְ, יְיָ יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃ וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, בַּיּוֹם הַהוּא, יִהְיֶה יְיָ אֶחָד, וּשְׁמוֹ אֶחָד׃

הוֹשִׁיעֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וְקַבְּצֵנוּ מִן הַגּוֹיִם, לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ, לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ׃ בָּרוּךְ יְיָ, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם, וְעַד הָעוֹלָם, וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן, הַלְלוּיָהּ׃ כֹּל הַנְּשָׁמָה, תְּהַלֵּל יָהּ, הַלְלוּיָהּ׃

שַׁבָּת, יוֹם טוֹב אוּנ הוֹשַׁעְנָא רַבָּה זָאגְט מֶען דָא למנצח מזמור לדוד השמים מספרים וגו׳:

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת, מִזְמוֹר שִׁיר׃ אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ, וִיבָרְכֵנוּ, יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ, סֶלָה׃ לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ, בְּכָל גּוֹיִם יְשׁוּעָתֶךָ׃ יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים, יוֹדוּךָ, עַמִּים כֻּלָּם׃ יִשְׂמְחוּ וִירַנְּנוּ לְאֻמִּים כִּי תִשְׁפֹּט עַמִּים, מִישֹׁר וּלְאֻמִּים בָּאָרֶץ תַּנְחֵם סֶלָה׃ יוֹדוּךָ עַמִּים, אֱלֹהִים יוֹדוּךָ, עַמִּים כֻּלָּם׃ אֶרֶץ נָתְנָה יְבוּלָהּ, יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ׃ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים, וְיִירְאוּ אוֹתוֹ כָּל אַפְסֵי אָרֶץ׃

בית ישראל

אוּנְז אוּנ לֵייז אוּנְז אוּיס פוּן וֶועגְין דַיין גְינָאד׃ אנכי אִיךְ בִּין גָאט דַיין גָאט דֶר דָא הָאט דִיךְ אוֹיף גְיבְּרַאכְט פוּן דָאס לַאנְד מִצְרַיִם דֶער בְּרֵייטֶער דַיין מוֹיל אוּנ בֶּעט אוּנ אִיךְ וֶועל עֶס דֶער פִילִין׃ אשרי וואוֹיל אִיז דָאס פָאלְק וָואס הָאט אַזוֹ פִיל גוּטְס אוּנ וואוֹיל צוּ דָאס פָאלְק וָואס גָאט אִיז זַיין גָאט׃ ואני אוּנ אִיךְ הָאבּ מִין פַאר זִיכֶערְהַייט אִין דַיין גְינָאד אוּנ עֶס מוּט זִיךְ פְרֵייעֶן מַיין הַארְץ מִיט דַיין הִילְף אִיךְ וֶועל זִינְגֶען צוּ גָאט דֶען עֶר הָאט מִיךְ גוּטְס גִיטָאן׃

הֲרֵינִי מְזַמֵּן אֶת פִּי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ אֶת בּוֹרְאִי, לְשֵׁם יִחוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, עַל יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנֶעְלָם, בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל:

בָּרוּךְ שֶׁאָמַר, וְהָיָה הָעוֹלָם. בָּרוּךְ הוּא. בָּרוּךְ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה. בָּרוּךְ, גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם. בָּרוּךְ

פנינים יקרים

הרני מזמן את פי וכו'. למשל איינער האט געפונען אברילאנט, ער האט געפרעגט דיא ברילאנטען הענדלער וויא פיל דער ברילאנט איז ווערט, איינער האט געזאגט פופציג טויזענד רובל. איינער האט געזאגט הונדערט טויזענד רובל, איינער האט געזאגט אויף דעם ביל נט מוזן מיר אלץ שווייגן, מיר ווייסן אים ניט צוא שאצן, ווייל ער איז ווערט אקעניגליכן פארמעגן, דאס האט געזאגט דוד המלך צוא הקב"ה לך דומיה תהלה, ווייל מיר ווייסן ניט צוא זאגן דיין לויב, דריבער איז דאס בעסטע לויב מיר זאלן שווייגן, מיר זאלן דיך גאר ניט לויבן, מיר מוזן דאך אבער דאוונען דרייא מאהל אין טאג, זאגין מיר פריער הרני מזמן את פי, איך גרייט אן מיין מויל צוא לויבן דיך גאט, אבער נאר מיין מויל לויבט דיך, אונ אין האַרצין ווייס איך אז מיין לויב איז אפלו ניט וויא אמראפין אין ים געגין דיא לויב וואס געהער צו דיר:

פירוש ע"ט

ברוך געלויבט איז דער וואס האט נאר געזאגט אונ עס איז געווארין בשעה איין באלד דיא וועלט. געלויבט איז דער וואס האט געטאן דיא ערשטע זאכען אויף דער וועלט. געלויבט איז דער וואס זאגט איין

מעשה אלפס

ושכינתיה. אין די ליבשאפט פון עלטערין צו קינדער וואס דר בורא האט איינגעפלאנצט, זעהען מיר דעם חאראקטער פון פאטער אנדערש וויא פון די מוטער, דער פאטער האט ליב פערברייננען מיט דעם קינד בעת ער איז ריין אונ ציכטיג, ווען אבער ער איז ניט ריין, האט דער פאטער קיין גידולד צו דעם, ער ווארפט אים אריין אין וויגעלע אונ רוקט זיך אב פון אים. די מוטער אבער האט דער בורא געגעבן אגרויסע גידולד, אז זיא פארגעסט זיך מיט אים ריינגען אונ וואשען אים, אונ אויך זיינע קינדער וועש, ביז זיא נעמט ער ווערט ריין אונ אויך זיינע בגדים מלאך דאן גייט צו דער פאטער אויף פערברייננען מיט אים. פון דיא „פעולה" פארשטייען מיר דעם פועל (דעם מייסטער), דער הייליגער גאט (קודשא בריך הוא) האט ליב דעם מענשין אונ איז זיך מתקרב צו אים, נור בעת דער מענש איז ריין פון זינד שמוץ, אבער בעת ער איז ניט ריין פון זינד (בגדים צואים), טרעט ער אב פון אים. וואלט דאך דער מענש חלילה כלה געווארען (וויא דער קינד בעת דער פאטער ווארפט אים אריין אפארשמוצטען אין וויגעלע, וואלט ער דאך אויסגיין פון הונגער אונ אונצוכט) איז דיא רחמי שמים אזוי גרויס, אז פון ווייטן גיט ער אכטונג אויף אים אונ לאזט ניט צו דיא מלאכי משחית (וועלכע זיינען בעשאפן געווארין פון זיינע שמוץ) זיי זאלן אים מצער זיין *) וויא זיין מדה איז „נושא עון" אונ מאכט אויפמערקזאם דעם מענשין (דורך אשאדין וואס מאכט זיך אים אין געשעפט אדער חלילה יסורים אין גוף (אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחלה) ער זאל זיך ארומוואשן דיא זינד שמוץ, דורך תשובה ומעשים טובים, דיא קלענערע מדה פון רחמנות רופט זיך שכינה, וויא דיא תורה שרייבט ביי די עבודה פון יום כפור וכן יעשה לאוהל מועד „השוכן" אתם בתוך טומאותם. דאס הייסט דיא מדרגה פון „קודש קדשים

*) אין מעשה אלפס ח"ו (זייטע 12) איז ערקלערט, אזוי וויא בעת אמענש האלט ניט ציכטיג זיין קערפער קען דאס איהם ברייננגען צוא איין קראנקהייט, דאס גלייכען בעת מען האלט ניט ציכטיג די נשמה דורך תורה אונ מעשים טובים אונ אפשיטא בעת מען טוט אונווירדיגע מעשים, וועלכע פערשמוצין דיא נשמה, ווערין בעשאפין ברואים רוחניים (מלאכי חבלה) וואס זיינען זייער מצער די נשמה, אונ זיא קען אנדערש ניט ריין ווערין פון די גייסטליכע אינזעקטען ביז זיא וואשט זיך אוים מיט תשובה ומעשים טובים אויף דער וועלט, אבער ביז מען לייטערט איר אין פייער פון גיהנם אין דיא אמת'ע וועלט.

עֹשֶׂה בְרֵאשִׁית. בָּרוּךְ, מְרַחֵם עַל הָאָרֶץ. בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת. בָּרוּךְ, מְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב לִירֵאָיו. בָּרוּךְ, חַי לָעַד, וְקַיָּם לָנֶצַח. בָּרוּךְ, פּוֹדֶה וּמַצִּיל, בָּרוּךְ שְׁמוֹ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ, מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הָאֵל, הָאָב הָרַחֲמָן, הַמְהֻלָּל בְּפֶה עַמּוֹ מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר בִּלְשׁוֹן חֲסִידָיו וַעֲבָדָיו, וּבְשִׁירֵי דָוִד עַבְדֶּךָ, נְהַלֶּלְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, בִּשְׁבָחוֹת וּבִזְמִרוֹת, וּנְגַדֶּלְךָ, וּנְשַׁבֵּחֲךָ, וּנְפָאֶרְךָ, וְנַמְלִיכְךָ וְנַזְכִּיר שִׁמְךָ,

פירוש ע"ט

זאך און טוט עס באלד ברוך גילויבט איז דר וואס איז גוזר איין זאך און איז מקים. גילויבט איז דער וואס דער בארימט זיך איבער דעם לאנד. גלויבט איז דר וואס דר בארימט זיך איבער די בשעפענעס. גלויבט איז דער וואס בעצאלט איין גוטען לוין צו די וואס פארכטין זיך פר אים ברוך גלויבט איז דער וואס לעבט אייביג און גדויערט אייביג. גלויבט איז דער וואס לייזט אוים און איז מציל איטליכין מענשין פון איין צרה. גלויבט איז זיין נאמען: ברוך גלויבט ביסטו גאט אונזער גאט קיניג פון דער וועלט גאט דער בארימהערציגר פאטער דר וואס איז גלויבט אין מויל פון זיין פאלק ער איז גלויבט און באשיינט אין שפראך פון זיינע פרומע און זיינע קנעכט און מיט די גיזאנג פון דיין קנעכט דוד המלך עליו השלום וועלין מיר דיך לויבין גאט אונזער גאט מיט לויבונג און מיט גיזאנג וועלין מיר דיך גרויס מאכין און מיר וועלין דיך לויבין און מיר וועלין דיך באשיינען און מיר וועלין דר מאנען דיין נאמען און מיר וועלין מאכען דיך

מעשה אלפס

קדשים" טרעט אב פון אידין בעת זיי זיינען אונריין פון זינד, נאר די מדרגה פון אוהל מועד (קודש) בלייבט און רוהעט מיט זיי אפילו בעת זיי זיינען אונריין, זיי אב צו היטען פון אונגליק און משפיע זיין זייערע נויטווענדיגע הצטרכות. דרום בעטין מיר, אז די מצוה וואס מיר גייען יעצט טאן וויא תפילין לייגען אדער דאווענען, זאל אויף אונז ווירקען און ריין מאכין פון די שלעכטע גידאנקען און הייליגען אונז (אשר קדשנו במצותיו), אז עס זאלין צוזאמען קומען ביידע מדות, אור התורה פון קודש קדשים (קודשא בריך הוא) און נר מצוה פון אוהל מועד (שכינה) זיך משתעשע זיין מיט אונז, דאס איז זייער אהויכע מליצה להסביר את האזן, אזוי וויא בעת דער קינד איז ציכטיג און דיא מוטער האלט אים אויפ'ן האנד איז זיך דער פאטער אויך מתקרב, זיך משתעשע זיין מיט אים. (בשם הגאון ר"ח מולאזין).

מרחם על הארץ. וואס איז דיא אורזאכע וואס איר נעמט קיין מאל נִיט קיין ארימאן ביים טיש, ניט שבת ניט יום טוב, דאכט זיך איר זייט גאר ניט אזוי קארג? (אזוי פרעגט איינער ביים צווייטין) דיא ארימע לייט ריכטין איין דיא גיוועקסטע דילין (ענטפערט ער). דאס איז אגוטער סימן אז איר פארשטייט ניט וואס איר דאווינט. (זאגט יענער) מיר לויבין דעם בורא, ער איז א מרחם על הארץ און פון דעסט וועגין איז ער אויך א מרחם על הבריות און איר זייט נאר א מרחם על הארץ אויף דיא געוועקסטע דילין און דורך דעם האט איר קיין רחמנות ניט על הבריות נעמען איין ארעמאן צום טיש.

קיניגן

מַלְכֵּנוּ אֱלֹהֵינוּ · יָחִיד · חֵי הָעוֹלָמִים · מֶלֶךְ מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר · עֲדֵי עַד · שְׁמוֹ הַגָּדוֹל: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ · מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת:

שַׁבָּת, יוֹם טוֹב, עֶרֶב פֶּסַח, חוֹל הַמּוֹעֵד פֶּסַח וְעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר זָאגְט מֶען דָס נִיט:

מִזְמוֹר לְתוֹדָה הָרִיעוּ לַיְיָ כָּל הָאָרֶץ: עִבְדוּ אֶת יְיָ בְּשִׂמְחָה בֹּאוּ לְפָנָיו בִּרְנָנָה: דְּעוּ, כִּי יְיָ הוּא אֱלֹהִים, הוּא עָשָׂנוּ, וְלוֹ (ולא כ׳) אֲנַחְנוּ עַמּוֹ · וְצֹאן מַרְעִיתוֹ: בֹּאוּ שְׁעָרָיו, בְּתוֹדָה, חֲצֵרוֹתָיו בִּתְהִלָּה הוֹדוּ לוֹ בָּרְכוּ שְׁמוֹ: כִּי טוֹב יְיָ, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְעַד דֹּר וָדֹר, אֱמוּנָתוֹ:

שַׁבָּת אוּנ יוֹם טוֹב אוּנ הוֹשַׁעְנָא רַבָּה זָאגְט מֶען דִיא מִזְמוֹרִים:

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו, מַגִּיד הָרָקִיעַ: יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר, וְלַיְלָה

מעשה אלפס

מגיד הרקיע צוא פארשטיין דיא כונה פון כפל הלשון „שמים" אונ „רקיע" „כבוד אל" אונ „מעשה ידיו" וועלין מיר ברייגגען וואס אונזערע געטליכע פהילאזאפען שרייבען, ווען דער מענש וויל קומען צוא דיא אמתע מדרגה פון אהבת הבורא ב"ה אונ האבין עהרענפורכט פאר אים, זאל ער גוט בעטראכטין דיא וואונדערליכע בעשאפונג פון דער וועלט, די מיליארדין פערשידענע בריאים, אלע זארטין, חיות, עופות, פיינעלאך, אלע זארטין גראזין, בלומען, בוימער, פרוכטין, פון יעדער צומח, פון יעדער חי קען מען ערשטוינט ווערען בעטראכטענדיג דיא חכמה נפלאה וואס ליגט אין זייא יעדער בריאה איז וויא א מלאך וואס זאגט שירה צוא דעם הייליגען באשעפער וויא דוד המלך זאגט מיט אפאיעדיגען געפיל „מה רבו מעשיך ה'"! וויא פיל אונ ערהאבען זיינען דיינע ווערק, דוא הער גאט! אלעס

האסטו

בית ישראל

קיניגין אויף אונז אונזער קיניג אונזער גאט: יחיד דער איינציגער דאס לעבונג פון דער גאנצער וועלט דער קיניג דער וואס איז גלויבט אונ באשיינט אויף אימער אונ אייביג איז זיין גרויסער נאמען בעקאנט: ברוך גילויבט ביסטו גאט דער קיניג וואס איז געלויבט מיט לויבונג:

מזמור לתודה, אלויב געזאנג פיר דעם וואס דארף ברייגגען א קרבן תודה, (אראנק אפפער) שאלט געזאנג צו גאט, איר אלע וועלט איינוואהנער עבדו דינט גאט מיט שמחה, קומט פאר אים (אין זיין הייליגן הויז)

מיט פריידיגנזיאנג, דעו ערקענט דאס נור דער באשעפער איז דער פיהרער פון דער וועלט. ער האט אונז בעשאפען אונ צוא אים געהערין מיר, זיין פאלק זיינען מיר אונ די שאף וואס ווערין פון אים געשפייזט: בואו דארום קומט אריין אין זיינע הייליגע הויזערין מיט דאנק, אין זיינע הייפין מיט לויבגעזאנג, דאנקט אים אונ לויבט זיין נאמען: כי דען גוט איז דער באשעפער, עוויג איזט זיין חסד, נור בתנאי אז אין יעדער דור זאל מען זיך האלטין אן דיא אמונה. מען זאל גלויבען אז ער איז דער באשעפער אונ דער פיהרער:

למנצח אגיזאנג צו דוד: השמים די הימלען ערציילן גאטעס עהרע, אונ זיינע האנד ווערק מאכט בעקאנט דער רקיע, (הימיל פערשפרייטונג וואו דיא אטמאספהערע ענד גט זין (זעה מעשה אלפס) יום פון איין טאג צום צווייטין קוועלט דיזע ערצעהלונג אונ איין

 נאכט

לַלַּיְלָה, יְחַוֶּה דָּעַת: אֵין אֹמֶר, וְאֵין דְּבָרִים, בְּלִי נִשְׁמָע
קוֹלָם: בְּכָל הָאָרֶץ, יָצָא קַוָּם, וּבִקְצֵה תֵבֵל מִלֵּיהֶם, לַשֶּׁמֶשׁ

בית ישראל

נאכט צוא דיא צווייטע ערקלערט דיזע וויסענשאפט, וואס פון טאג ווערט אלעס דער גאנגען די טיפקייט פון חכמת הבורא וואס דאס ערציילט זיין גרויסקייט אונ ביי נאכט בעת מען איז רוהיג פון טרדות אונ ליגענדיג אויפען גילעגער דארף מען בעטראכטין וויסענשאפט פון גאטעס וואונדער: אין אונ דיא ערציילונג (וואס דיא הימיל ערציילט גאטעס עהרע) איז ניט אין דער שטיל עס איז ניטא קיין ווארט אונ קיין רעדע וואס אין זייא ווערט ניט גיהערט די שטימע פון דיא וואונדערליכע בריאה, יעדער בלומעלע יעדער בוימעלע וואס וואקסט פון די ווארימקייט פון דיא זון אונ די איבעריגע הערשאפט פון הימיל, שרייט אויס מיט אהויכע שטימע דיא גרויסקייט פון באשעפער אונ זיין חכמה: בכל אונ אויך ניט אין איין ארט איז זייער ערציילונג נור אין דער גאנצער וועלט ציט זיך פאנאנדער זייער (מאגנעט) שנור וואס אלע פלאנעטין זיינען ארום דיא ערד אונ ציהען איר צו פון אלע קאנטין אונ זיא היינגט אין מיטין מיט דעם רצון פון בורא עולם, אונ אין ענדע וועלט (וואו מענטשין בעזיצען) ציהט זיך זייערע ווערטער וואס אלע ברואים ערקענען אונ ערציילין דיא חכמה נפלאה פון יוצר בראשית: לשמש צו די זון האט ער גימאכט איין גיצעלט אין הימל

מעשה אלפס

האסטו בעשאפען מיט גרויס חכמה. נור ווייל דער מענטש איז צו פיל צו גיוואוינט מיט די צמחים אונ ברואים פון דיא ערד, האט דער הרגל אויס גילאשן זיינע התפעלות. דרום זאגט דוד המלך „השמים מספרים כבוד אל" דער הימל גיוועלב ערציילט גאטעס עהרע אויף דעם ארט וויא דער נביא זאגט שאו מרום עיניכם! הייבט אויף אייערע אויגין אין דער הויך, צוא קוקען דיא געטליכע וואונדער פון הימל, דיא זאהנע, דיא לבנה, דיא אלע מיליאנען שטערין וועלכע בעלייכטען דיא גאנצע וועלט אונ גיבען ווארימקייט אונ שפייז קראפט אין אלע צמחים. ווען דער מענטש בעטראכט דיא גבורות הבורא ב"ה, וואס ער האט דאס אלעס איין גיארדינט מיט גרויס חכמה. פאלט אויף אים אהיליגער שרעק פאר דעם באשעפער. אונ אום דוא זאלסט ניט מיינען, אז דער בורא האט דאס נור איין מאל בעשאפען אונ פון דענסט מאל אן מישט ער זיך ניט אין דעם פיהרונג פון דער וועלט, וויא א אינזינער וואס האט אויס געבויט אפאלאץ אונ איז נאכהער אוועק אין אויסלאנד. אונ דער פאלאץ פירט זיך אן אים, דרום זאגט אונז דוד המלך ניין מיין קינד! דוא זאלסט ניט רעכענען אז דער באשעפער האט איבער גיגעבין דיא הנהגה פון דער וועלט צו די טבע (נאטור). וויא דען? אזוי וויא ער אליין איז דער „בורא" אזוי איז ער אויך דער „מנהיג". דיא בריאה איז שטענדיג „מעשה ידיו" ער האלט איר אין האנד אונ האט איר ניט ארויס גילאזין פון זיינע הענד. דעם נייעס וואס איז אונז זייער אינטערעסירט אונ נייטיג צו וויסין (מגיד) זאגט אונז דער „רקיע" (דער הימל פערשפרייטונג) וואס ביז דארטין איז דא לופט צום אטהעמען פיר אלע בעשעפעניש, פון דארטין אונ העכער איז דער לופט צוא ארעל וואס מיר קענען דארטין ניט לעבין אונ ביז דארטען גייען ארויף דיא וואלקנס, אונ דארטין ווערט דער רעגין מיטין האגיל, פון דעם רעגין זעהען מיר אז דער בורא האט ניט איבער גיגעבין דיא הנהגה צוא דיא נאטור. מיט דער נאטור דארף גיין רעגין ווען עס פאדערט, אונ אין דיא ערטער וואו עס איז נעהענטער צו טייכען צוא ימים, ווייל דיא זון ציהט ארויף דיא וואסער אין דער הויך אונ עס ווערט פון דעם וואלקנס, אונ דיא פראקטיקע ווייזט אנדערס, עס גייט אוועק פיל ווארעמע צייטין וואס גייט ניט אמאל רעגין אונ פיל צייטין גיט וויס רעגינט אן אין או פהער, אונ פיל צייטין טרעפט אז דער הימל ווערט באדעקט מיט וואלקנס, אס ענדע קומט אווינד אונ טראגט זייא אוועק, פון דאס אלעס זעהען מיר, אז עס איז דא אווירט וואס ארדענט אלעס, אז מען פארדינט ניט מען דעם רעגין אין דער צייט אונ אויף דיא ערטער וואו מען דארף. וויא אין אונזער קאנטראקט שטייט אם בחוקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם, אונ דאס זעלבע איז געשריבן אין קורצין קאנטראקט וואס מיר זאגין אלע טאג והיה אם שמע תשמעו אל מצותי ונתתי מטר ארצכם בעתו, אונ ווען מיר חלילה קערין אפ פון גאטין ווערט ועצר את

שָׂם, אֹהֶל בָּהֶם׃ וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ, יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח׃ מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם, מוֹצָאוֹ, וּתְקוּפָתוֹ עַל קְצוֹתָם,

מעשה אלפס

הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר • מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה • אַזוֹי וִויא דוּא מֶענְשׁ נֶעמְסְט דִיא גוּטֶע כּוֹחוֹת וָואס גָאט הָאט אַיין גִיפְלַאנְצְט אִין דִיר לְקִיּוּם הָעוֹלָם, צוּם בַּיישְׁפִּיל רַחֲמָנוּת הָאבִּין אוֹיפִין צְווייטִין וּפְשִׁיטָא אוֹיף וַוייבּ אוּנ קִינְדֶער • אוּנ אַז דוּא פַארְדִינְסְט אַרוֹבִּיל אוּנ דַיין הוֹיז אִיז וַויים דַארְפְסְטוּ אוֹיף עֶסִין פוּן אִים אַפּעֶרְטִיל אוּנ דְרַיי פֶערְטִיל בְּרֵיינְגֶען אַהֵיים פִיר דַיין פַאמִילְיֶע וֶוען אָבֶּער דוּא פַאר טְרִינְקְסְט אַלֵיין דַיין גַאנְצִין רוּבִּיל, אוּנ דֶעם כֹּחַ פוּן זָארְגִין פַארִין צְווייטִין, וָואס דוּא קֶענְסְט אִים נִיט פַאר לֶייקְנִין, בַּאנוּצְטוּ אִים אִין אַפִּינְקְטֶערִין אָרְט דוּא הֵייסְט גֶעבִּין אַשְׁנַאפְּס אַפְּלַאס בִּיר נָאךְ אַזוֹלְכֶע שִׁכּוֹרִים וִויא דוּא, אוּנ דַיין וַוייבּ אוּנ קִינְדֶער הוּנְגֶערִין הָאכְטוּ פַאר טְרַאגִין דַיין רֶעגִין דִיא הַשְׁפָּעָה פוּן דַיין וַוייבּ אוּנ קִינְדֶער אִין דֶער מִדְבָּר, אוּנ דִיא פֶעלְד (דַיין פְּרוֹי) וָואס וַוארְט אוֹיף דֶעם רֶעגִין וֶוערְט פַאר בְּרֶענְט אוּנ פַאר טְרִיקֶענְט אָדֶער וֶוען דוּא נֶעמְסְט דֶעם מַעֲשֵׂר (צֶענְטֶע טֵייל) פוּן דַיין פֶערְדִינְסְט וָואס מְ'דַארְף מִיט דֶעם שְׁטִיצֶען יְשִׁיבוֹת אוּנ תַּלְמוּד תּוֹרָה'ס אוּנ גִיסְט אוֹיס אִין וִוייסְטֶע אוּנ לֶעהֶרֶע זַאכֶען וִויא קָארְטִין אוּנ טֶעאַטְעֶרִין אָדֶער אַנְדֶערֶע לוּקְסוּסִין אוּנ אוֹיף הַחֲזָקַת הַתּוֹרָה ווִילְסְטוּ נִיט גֶעבִּין, דָארְטְ'ן זָאל זַיין חָרֵב, פִירְט דֶער בּוֹרֵא מִיט אוּנְז אוֹיךְ אַזוֹי • עֶר לָאזְט דִיא פֶעלְדֶער פַאר טְרִיקֶענְט וֶוערִין אוּנ הֵייסְט דֶער ווִינְט זָאל פַאר טְרָאגִין דִיא וָואלְקִינְס אִין דֶער מִדְבָּר, דֶערִיבֶּער רוּפֶען דִיא חז"ל „גְבוּרוֹת גְשָׁמִים" ווייל פוּן דֶעם רֶעגִין זֶעהֶען מִיר פַאקְטִישׁ אַז זַיין שְׁלִיסִיל אִיז נִיט אִיבֶּער גִיגֶעבִּין צוּא דִיא נַאטוּר, נוּר בַּיים בּוֹרֵא ב"ה אִין הַאנְד אוּנ עֶר נִיט נוּר נָאךְ דִיא מַעֲשִׂים פוּן מֶענְשִׁין, אָדֶער דוּרךְ דִיא תְּפִלּוֹת פוּן צַדִיקִים (בעי רחמי ואתי מטרא) זֶעהֶען מִיר דִי גְבוּרוֹת פוּן הַשי"ת, אַז עֶר אַלֵיין אִיז דֶער בַּאשֶׁעפֶער אוּנ

אליין

בית ישראל

הִימִל וָואס פוּן אִיר גֵייט אַרוֹיס לִיכְטִיגְקֵייט אוּנ לֶעבִּין צוּם כַּדוּר הָאָרֶץ, סַייא צוּ דִיא צְמָחִים אוּנ סַייא צוּ בַּעֲלֵי חַיִּים, אוּנ דֶער בּוֹרֵא הָאט פַאר אָרְדֶענְט אִיר גַאנְג מִיט אַזַא וואוּנְדֶערְלִיכֶע חָכְמָה, אַז עֶס זָאל זִיךְ שְׁפְּרֵייטִין אִיר לִיכְטִיגְקֵייט אוּנ וַוארִימְקֵייט אִין אַלֶע זַייטִין פוּן דִיא עֶרְד׃ והוא דִיא זוּן הָאט צְווייא גֵיינְג אִיהר יֶעהְרְלִיכֶער גַאנְג אִיז פוּן מַעֲרָב צוּ מִזְרָח, נוּר דֶר טֶעגְלִיכֶער גַאנְג שְׁלֶעפְּט אִיר צוּרִיק פוּן מִזְרָח צוּא מַעֲרִיב אִיבֶּער גְוַואלְד, וִויא אַחָתָן אִיז גִיצְוואוּנְגֶען אַרוֹיס צוּ גֵיין פוּן זַיין חוּפָּה קַאמֶער, אָבֶּער דֶעם יֶעהְרְלִיכִין גַאנְג גֵייט זִיא מִיט מוּטָה אוּנ פְרֵייד וִויא אַהֶעלְד לוֹיפְט אִין אַזַייטִיגֶע וֶועגֶעלֶע פוּן שְׁטְרַייט אַרוֹם צוּרִינְגְלֶען דֶם שׂוֹנֵא׃ מקצה ווייל זִיא הָאט צְווייא וֶועגִין, אִיז הַגַּם אִיר אוֹיף גַאנְג אִיז פוּן עֶנְדֶע הִימִיל דָאךְ גֵייט זִיא נִיט אוֹיפִין גְלַייכִין שְׁנוּר (קו המשוה) נוּר זִיא רִינְגִילְט אַרוּם אוֹיף דִי זַייטֶען וֶועלְט צוּא צָפוֹן אוּנ דָרוֹם דָאס ווייזְט אוֹיף דִיא גְרוֹיסֶע חָכְמָה פוּן בַּאשֶׁעפֶער, וֶוען זִיא וָואלְט גִיגַאנְגֶען שְׁטֶענְדִיג אוֹיפִין גְלַייכֶען שְׁנוּר וָואלְט דִי עֶרְד נִיט קֶענֶען זַיין בַּאזֶעצְט ווייל אוֹיפִין קו הַמַּשְׁוֶה בְּרֶענְט שְׁרֶעקְלִיךְ אוּנ צוּ דִי זַייטֶען וָואלְט אַר נִיט צוּ קוּמֶען אִיר וַוארִימְקֵייט, אָבֶּער דוּרךְ דֶעם וָואס אִיר קְרַייזְלוֹיף אִיז אָן אַזַייט צוּא צָפוֹן אוּנ

דרום

פנינים יקרים

לָרוּץ אֹרַח דִיא צְווייא גֵיינְג פוּן דִיא זוּהן (זֶעהֶע אִין בִּיאוּר) אִיז אַמּוּסַר הַשֵּׂכֶל פַארִין מֶענְשִׁין, וֶוען אוֹיךְ דֶער יֶעהְרְלִיכֶער (נַאטִירְלִיכֶער) גַאנְג פִירְט דֶעם מֶענְשִׁין אַרָאפּ פוּן דִיא גְרַאדֶע וֶועג אִין אַזַייטִיגֶע שְׁטֶעגֶעלֶע פוּן מַעֲרָב (וָואס דָארְטִין רוּהְט דִיא שְׁכִינָה) אַנְטְלוֹיפִין צוּ מִזְרָח (וואוּ עֶס שַׁיינְט דִיא זוּהן פוּן הַצְלָחָה) דָאךְ דַארְף זַיין שֵׂכֶל אוֹיס רֶעכֶענֶען אַז דָאס אִיז קֵיין תַּכְלִית, פַאר בְּרֵיינְגֶען זַיין לֶעבִּין דוּרךְ אִין הֶבֶל אוּנ מֶען מוּז זִיךְ אָנְשְׁטְרֵיינְגֶען אַלֶע טָאג גֵיין צוּא רִיק פוּן מִזְרָח צוּ מַעֲרָב וואוּ דִיא שְׁכִינָה רוּהְט, אָבּ צִיהֶען דֶעם גִידַאנְקֶען פוּן דִיא הַבְלֵי הַזְּמַן אוּנ אַרַיין צִיהֶען אִים אִין גֶעפִיהל פוּן תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וִויא דָוִד הַמֶּלֶךְ זָאגְט חִשַּׁבְתִּי דְרָכָי אִיךְ הָאבּ שְׁטֶענְדִיג בַּאטְרַאכְט מַיינֶע וֶועגִין וואוּ דִיא אֱמֶת'ע וֶועג אִיז, וָאָשִׁיבָה רַגְלַי אוּנ הָאבּ אָבּ גִיצוֹיגִין מַיינֶע פִיס פוּן זֵייעֶר גִיוואוֹינְלִיכֶען גַאנְג וָואס זֵייא זַיינֶען גִיוואוֹינְט צוּ לוֹיפִין בְּעִסְקֵי הַחוֹמֶר אוּנ פַאר קֶערְעֶוועט זֵייא אֶל עֵדוֹתֶיךָ צוּ דִיא וֶועג פוּן דֶער תּוֹרָה׃

וְאֵין נִסְתָּר, מֵחַמָּתוֹ: תּוֹרַת יְיָ, תְּמִימָה, מְשִׁיבַת נָפֶשׁ, עֵדוּת
יְיָ נֶאֱמָנָה, מַחְכִּימַת פֶּתִי: פִּקּוּדֵי יְיָ יְשָׁרִים, מְשַׂמְּחֵי לֵב,
מִצְוַת יְיָ בָּרָה, מְאִירַת עֵינָיִם: יִרְאַת יְיָ, טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד,
מִשְׁפְּטֵי יְיָ אֱמֶת, צָדְקוּ יַחְדָּו: הַנֶּחֱמָדִים, מִזָּהָב וּמִפַּז רָב,

בית ישראל

דָרוּם איז קיין אָרְט ניט פאר בָּארְגִין פון איר וואריקייט אונ דער גאנצער כדור קאן באזעצט ווערין אונ דאס באצייגט אויף די פּעוּלָה פון אַחָ"ם וואס האט איר בעשאפין צו אתכלית: תורת עס איז אָבער דא אהעכערע וועג צוא ערקיננען דעם בשעפער, דאס איז דורך דעם אור התורה, איר ערקענונג איז אַפָּאלקאמע פון איר וויים מען אויך עניָנים רוחניים וויא נבואה אונ תורה מן השמים אונ עניָנים פון דעת נשמה וויא זיא קערט זיך נאכין טויט אין אוצר פון עוויגין לעבן: עדות די ערצייליגען פון דער תורה זיינען ריכטיג, זייא מאכין קלוג אפילו דעם קליינעם בר דעת, ער זעהט וויא גאט באשטראפט דיא רשעים וויא דעם דור המבול דיא לייט פון סדום, פון מצרים אונ דאס גלייכען, אונ זיין השגחה אויף דיא צדיקים וויא דיא אבות הקדושים אונ יוסף הצדיק אונ ד. ג. אונ פון דיא גאנצע היסטאריע פון יציאת מצרים זעהט מען אז השי"ת ענדערט דיא נאטור אונ טוט וואונדער, אונ פון "מעמד הר סיני" לערינט מען, אז אמענש קען דער לאנגען צו אזא הויכע מדרגה וויא "נבואה" איז: פקודי ה' דער טייל פון מצות וואס רופט זיך "פקודים" (דאס איז דיא שלש רגלים וואס אין זייא איז "בעהאלטין" דער אנדיינקונג פון אמונה, וויא דר בורא האט אונז אויס גילייזט פון מצרים אונ גישפייזט פערציג יאר אין אַוויסטין מדבר, אונ גירעט מיט אונז פערזענליך די עשרת הדברים, זיינען רעכט פארטיג אונ ערפרייען דיא הארץ פון דעם וואס איז זייא מקיים: ערינסט מצות ה' גאטעס גיבאט איז לויטער אונ ליכטיג, יעדער מצוה האט איר ציל אויס אדלען דעם הבקטר אונ בעגליקען די זעלע, זייא ערלייכטען די אויגען, זייא לערנען רחמנות אונ גנעדיגקייט אונ אלע גוטע זיטין דער מענש זאל לעבין גליקליך אונ צוא פרידען אויף דער וועלט: יראת ה' די פארכט פר גאט ווען זיא איז ריין האט זיא אבעשטאנד אויף עוויג: משפטי ה' דער מענטשליכער שכל איז ניט אומשטאנד אב צו שטעלין ריכטיגע משפטים, עס זאל שטימען מיט די גירעכטיגקייט. אויך איז ער ניט אומשטאנד אב מעסטין דעם שטראף ריכטיג נאך דיא זינד אבער דיא גאטליכע מצות וואס הייסין "משפטים" (ריכטען) שטימען מיט דיא נאטירליכע

מעשה אלפס

אַליין דער מנהיג וואס דאס איז דער ערשטער עיקר פון דיא דרייצעהן עיקרים "אני מאמין באמונה שלמה" איך גלויב מיט אריינע הארץ, מיט אריינעם געפיהל שהבורא ית"ש הוא "בורא ומנהיג" לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. דאס איז דיא כוונה "השמים" דיא הימל מיט אלע אירע העררשאפט, ערציילען דעם כבוד פון בעשעפער, דאס הייסט. אז מיר זעהען דיעם הערליכען וועלט=פאלאין מיט דיא וואונדערליכע עלעקטרישע פלאמען, וואס אין אים ליכט, דיא זוהן מיט אלע פלאנעטען, זעהען מיר וואס פאר אוואונדערליכער חכם, איין אינזינער האט דאס אלעס געאָרדענט, אבער ווער איבערצייגט אונז אז ער איז אויך דער פיהרער? אז דאס איז מעשה ידיו, ער האלט דאס נאך אין האנט? דאס זאגט אונז דער "רקיע" וואס דארטען גייען ארויף דיא וואלקינס צוא גיין רעגין אויף דער וועלט.

וּמְתוּקִים, מִדְּבַשׁ, וְנֹפֶת צוּפִים: גַּם עַבְדְּךָ, נִזְהָר בָּהֶם, בְּשָׁמְרָם עֵקֶב רָב: שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין, מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי: גַּם מִזֵּדִים חֲשׂךְ עַבְדֶּךָ, אַל יִמְשְׁלוּ בִי, אָז אֵיתָם, וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי, וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ, יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי: רַנְּנוּ צַדִּיקִים, בַּייָ לַיְשָׁרִים, נָאוָה תְהִלָּה: הוֹדוּ לַייָ בְּכִנּוֹר בְּנֵבֶל עָשׂוֹר, זַמְּרוּ לוֹ: שִׁירוּ לוֹ, שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן, בִּתְרוּעָה:

מעשה הגדולים

רַנְּנוּ צַדִּיקִים בה׳ לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה. דֶער מַעֲשֶׂה הַגְּדוֹלִים שְׁרַייבְּט, אִין יְרוּשָׁלַיִם אִיז גִיוֶועזֶען אַ זָקֵן אַגְרוֹיסֶער גְבִיר אוּנ צוּ דִיא עֶלְטֶער הָאט עֶר גִיהַאט אַבֵּן יָחִיד, אַ מַתְמִיד אִין לֶערְנֶען אוּנ מִיט אַגוּטֶען חַאראַקְטֶער. אוּנ הָאט זִיךְ גוּט גִלֶערְנְט, וֶוען דָאס קִינְד אִיז גִיוָואַרְן זִיבֶּעצֶען יָאהר אִיז עֶר גִיוֶועזֶען בֶּקִיאוּת אִין שַ״ס מִיט אַלֶע פּוֹסְקִים, דֶעמָאלְט הָאט אִיהם דֶער אַלְטֶער פָּאטֶער גִיוָוארְן זַיינֶע גִישֶׁעפְטֶען, אוּנ גִילֶערְנְט אֵיינִיגֶע שְׁפְּרַאכֶען, עֶס אִיז גִיקוּמֶען דֶער טָאג וָואס דֶער פָּאטֶער אִיז גֶעשְׁטָארְבֶּען, הָאט עֶר דָאס עֶרְשְׁטֶע גַאנְצֶע יָאהר גִילֶערְנְט תּוֹרָה זֶעהר פִיל, פִיר אַ אַנְדֶערְקוּנְג צוּ זַיין פָּאטֶער׳ס נְשָׁמָה, אוּנ עֶטְוָואס זִיךְ גִימִישְׁט אִין גִישֶׁעפְט, נָאךְ דֶעם הָאט עֶר גֶענוּמֶען מִיט זִיךְ פִיל גֶעלְד, אוּנ אִיז אַרוֹיסְגִיפָארְן אוֹיף דִיא וֶועלְט זֶעהֶען וָואס עֶס טוּט זִיךְ אוֹיף א ר, עֶר אִיז גֶעקוּמֶען אִין דִיא קֵיזֶערְלִיכֶע שְׁטָאט, וִויא עֶר גֵייט אַרוֹיס אִין דִיא גַאסֶען, זֶעהט עֶר אִין אֵיין גַאס הֵיינְגְט אוֹיף אַ קֵייט אַ אַייזֶערְנֶער קַאסְטֶען, אוּנ זֶעלְנֶער

מיט

בית ישראל

גִירֶעכְטִיגְקֵייט אוּנ שְׁטִימֶען אוֹיךְ צוּ זַאמֶען, עֶס אִיז נִיט דֶער וִוידֶער אֵיין מִשְׁפָּט דֶעם צְווייטֶען: חנחמדים וֶוער עֶס הָאט זוֹכֶה גִיוֶועזֶען צוּ פִילֶן אַגִישְׁמַאק אִין דִיא תּוֹרָה וּמִצְוֹת זַיינֶען זַייא בַּייא אִים לִיבְּלִיכֶער פוּן גוּטֶע גָאלְד אוּנ זִיסֶער פוּן הָאנִיג: גם אוֹיךְ אִיךְ וָואס הָאבּ פִיל גָאלְד אוּנ אוֹצְרוֹת מְלָכִים אוּנ הָאבּ פַארְזוּכְט דֶעם טַעַם פוּן עוֹלָם הַזֶה, דָאךְ הִיט אִיךְ פֶעסְט דִיא תּוֹרָה וּמִצְוֹת פִיל מֶער פוּן תַּעֲנוּגֵי עוה״ז, וַוייל תַּעֲנוּגֵי הָעוה״ז אִיז נוּר זִיס אוֹיף אַקְלֵיין וַוײלֶע אָבֶּער פַארְן הִיטֶן תּוֹרָה וּמִצְוֹת עֶרְוַוארְטֶעט מֶען אַגוּטֶע עֶנְדֶע: שגיאות וֶוער קֶען פַאר שְׁטֵיין זִיךְ אוֹיס הִיטֶן פוּן אַיין אִירְטְהוּם וָואס מֶען פַאלְט אַרַיין אִין אַזִינְד נִיט ווִילֶענְדִיג דְרוּם בֶּעט אִיךְ דִיר רֵיינִיג מִיר פוּן פֶערְבָּארְגֶענֶע זִינְד: גם אוּנ וַוייל אֵיין עֲבֵירָה צִיט דִיא אַנְדֶערֶע, קֶען מֶען הָלִילָה פוּן אַיין אִירְטְהוּם קוּמֶען טָאן מוּטְהְוִוילִיג, בֶּעט אִיךְ דִיר דוּא זָאלְסְט מִיר אָבְּהַאלְטֶין פוּן מוּטְהְווִילִיגֶע זִינְד אוֹיךְ הִיט מִיר אוֹיס פוּן הֶעכְסְט פֶערְדָארְבֶּענֶע מֶענְשִׁין וֶועלְכֶע בֶּעמִיהֶען זִיךְ שְׁטֶענְדִיג צוּ פֶערְפִיהְרֶען דֶעם צְווייטֶען אִן אַשְׁלֶעכְטֶע וֶועג. זַייא זָאלִין נִיט הֶערְשִׁין אִיבֶּער מִיר דַאן וֶועל אִיךְ גַאנְץ זַיין אִין אִידִישְׁקֵייט אוּנ וֶועל רֵיין זַיין פוּן גְרוֹיסֶע פֶערְבְּרֶעכֶען: יהיו עֶס זָאל וָואהל גִיפֶעלִיג זַיין דִיא וֶוערְטֶער פוּן מַיין מוֹיל וָואס אִיךְ בֶּעט אוֹיס הִיטִין מִיר פוּן פֶערְדָארְבֶּענֶע לַייט אוּנ דִיא גִידַאנְקֶען פוּן מַיין הֶערְצִין זָאל זַיין בֶּעווִילִיגְט פוּן בֶּעשַׁאפֶן אַרַיינֶע הֶערְץ אוּנ מַיין עֶרְלֵייזֶער, גָאט! מַיין בַּאשֶׁעפֶער קָאנְסְטוּ מִיר עֶרְלֵייזֶען פוּן מַיינֶע זִינְד:

רַנְּנוּ אִיר צַדִּיקִים זִינְגְט אוּנ פְרֵייט זִיךְ מִיט גָאט דֶען נוּר פַאר עֶהְרְלִיכֶע אִיז שֵׁאן (פַּאסֶענְד) צוּ לוֹיבִּין גָאט: הודו דַאנְקְט גָאט אוֹיף דֶער פִידֶעל, אוֹיף דִי כְּלֵי־זֶמֶר מִיט צֶעהְן קְלַאנְגֶען שְׁפִּילְט פַאר אִים: שירו זִינְגְט פַאר אִים נַאיֶע גִיזַאנְג

כִּי יָשָׁר, דְּבַר יְיָ וְכָל מַעֲשֵׂהוּ, בֶּאֱמוּנָה: אֹהֵב, צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְיָ, מָלְאָה הָאָרֶץ: בִּדְבַר יְיָ, שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו, כָּל צְבָאָם: כֹּנֵס כַּנֵּד, מֵי הַיָּם נֹתֵן, בְּאוֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת: יִירְאוּ מֵיְיָ, כָּל הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ, כָּל יֹשְׁבֵי תֵבֵל: כִּי הוּא אָמַר, וַיֶּהִי הוּא צִוָּה, וַיַּעֲמֹד: יְיָ הֵפִיר, עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא, מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: עֲצַת יְיָ, לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת

בית ישראל

מיט פריינדליכע געזעלשאפט: כי דען גאטעס ווארט איז גערעכט אונ יעדע ווערק זיינע איז מיט וואהרהייט: אוהב ער ליבט צדקה אונ גערעכטיקייט מיט גנאדע עס גאנצע איז פול די וועלט: בדבר דורך גאטעס ווארט איז די הימלען מיט אלע זייערע הערשאפט באשאפען געווארען: וגם ער זאממעלט אויף וויא א וואנד די וואסער פון ים (וויא ביי קריעת ים סוף), ער שפארט איין אין פערזאמלונגס ערטער די אבגרונדען: ייראו פארכטעט פאר גאט איהר גאנצע וועלט, ציטערט פאר איהם אלע וועלט בעוואהנער: כי ווייל נור ער (גאט) האט געזאגט א ווארט אונ עס איז אלעס געווארען אונ ער באשטאנד פון אלעס איז נור דורך זיין באפעהל, אונ אהן באפעהל קאן קיין זאך ניט זיין ווען אויך אלע נאראדין פון דער וועלט זאלין דאס באשטימען קען גאט צו שטערין זייער פלאן אונ זייערע געדאנקען: עצת נור גאטעס ראטה־שלום אונ גוטע געדאנקען אבאשטאנד אימער

מעשה הגדולים

מיט געוועזען היטען דאס, ער פרעגט ביי דיא זעלנער וואס דאס איז, שרייען זיי אונ טרייבען איהם אוועק, ער האט געגעבין א גרויסע מטבע דיא זעלנער, זייא האבען איהם דערצייללט די מעשה פון דעם אייזערנעם קאסטען, אונ וואס זייא היטען איהם, ביי דעם קייזער איז געוועזען א יודישער קאנטארציק זעהר איין ערענטליכער מענש אונ האט פיל געשעפטין מיט איהם געמאכט ביז דיא הויף לייט האבין אויף דעם קאנטארציק פיל פאר דעם קייזער אנגערעדט, דאס ער האט אגרויסין קאפיטאל אן נייגנבת פון דיא רייכס באנק, דער קייזער האט גערופין צו זיך דעם קאנטארציק אונ האט צו אים געזאגט, גיב מיר א חשבון פון אלע געשעפטין וואס דו האסט ביי מיר געמאכט אין דער גאנצער צייט, דער קאנטארציק איז שטארק ערשראקען געווארען, דען ווער קען בעווייזין א חשבון פון אלענגערער צייט, פון אסך צעהנדלינגער יאהרין צוריק, ער האט זיך שטארק פונאנדער געוויינט פאר דעם קייזער אונ פיל געבעטין רחמים, אבער אלעס אומזיסט, דער קייזער האט איהם ארויס געגעבין א שטראפע, דאס ער זאל איין צאהלען א גרויסע סומע געלד, וועלכע זאגאר זיין גאנצעס פערמעגען איז קיין צעהנטיל דער פון אויך ניט ווערט געוועזן, עס האט ניט געהאלפין זיין פיל וויינען אונ בעטין גנאדע, דער קייזער האט בעפאהלען מען זאל איהם טויטען אונ זיין קערפער ניט בריינגען צו קבר ישראל ביז מען וועט איהם בעצאהלען דיא געלד אין דיא רייכס באנק, אונ האט געהייסען אים אין אייזערנעם קאסטען אויפהיינגען אויף קייטען אין מיטען גאס. וויא דער יונגער מאן (דער בן יחיד) האט דאס געהערט פון דיא זעלנער איז ער גלייך אוועק אין קייזערס פאלאץ אונ זיך געמעלדען, דאס ער האט געהאט א געהיימניס (א סוד) צו רידען מיט דעם קייזער, אונ דער קייזער האט איהם געגעבין א ערלויבניס אריין צו קומען, אונ דער הויף מיניסטער האט איהם פאר געשטעלט, אונ איז אריין צום קייזער מיט א שיינע ברכה אשיינעם אויסדרוק פאר וועלכעם ער האט שטארק נושא חן געווען, פרעגט איהם דער קייזער וואס ער פערלאנגט. ער ענטפערט איך פערלאנג פון זיין קייזערליכער מאיעסטעט דיא גנאדע דאס מען זאל בריינגען צו קבר ישראל דעם קאנטארציק וואס הענגט אויף דיא אייזערנע קייטען אין מיטען גאס, אונ איך בעצאהל דיא סומע געלד אין רייכס באנק, דעם קייזער איז שטארק געפעלין זיינע רייד, אונ פרעגט ביי איהם וואס נאך פערלאנגסט דוא? זאגט ער איך בעט פון דיר דוא זאלסט ארויס געבין א בעפעהל דאס אלע יודען פון דיין רעזידענץ שטאט זאלען אלע גיין מלוה זיין צו דעם בית עולם נאך דעם קאנטארציקס לויה, דער קייזער האט גלייך ארויס געגעבין א בעפעהל דאס דעם קאנטארציק זאל מען בריינגען צו קבר ישראל אונ אלע יודען פון שטאט זאלען גיין צו דיא לויה. מען קען זיך פארשטעלען וואס פאר א לויה דער

קאנטארציק

לִבּוֹ, לְדֹר וָדֹר: אַשְׁרֵי הַגּוֹי, אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהָיו, הָעָם, בָּחַר, לְנַחֲלָה לוֹ: מִשָּׁמַיִם, הִבִּיט יְיָ, רָאָה. אֶת כָּל, בְּנֵי הָאָדָם: מִמְּכוֹן שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל, כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם הַמֵּבִין, אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם: אֵין הַמֶּלֶךְ, נוֹשָׁע בְּרָב חָיִל גִּבּוֹר, לֹא יִנָּצֵל בְּרָב כֹּחַ: שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה וּבְרֹב חֵילוֹ, לֹא יְמַלֵּט: הִנֵּה עֵין יְיָ, אֶל יְרֵאָיו לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: לְהַצִּיל

בית ישראל

אימער אונ עוויג: אשרי דרום איז וואהל דיא פאלק וואס גלויבט אין עוויגין גאט, אונ גליקליך איז דאס פאלק ישראל וואס גאט האט אים אויסערוויילט צום ערבֿ״ הייל פיר זיך דאס הייסט ער האט זייא צו גיפירט צום הר סיני אונ גיגעבען זיין תורה: משמים אין הימיל בליקט גאט ער זעהעט אויף אלע מענשען: ממכון פון זיין רעסטין וואהנונג אי ער משגיח אויף אלע ערד בע וואהנער: היוצר דער וואס האט בעשאפען אלע זייערע הערצער דער פערשטייט אויף אלע זייערע מעשים: אין אקעניג ווערט ניט גיהאלפען דורך פיל מיליטער קיין העלד ווערט ניט גירעטעט דורך פיל קראפט: שקר פאלש איז אויך דער פערד צו הילף ווען אויך ער האט פיל קראפט קען ער ניט רעטען זיין רייטער: הנה נור גאטעס אויג בליקט אויף דיא וואס פירכטין פאר אים, אונ האפין צו זיין גנאדע: להציל צו רעטען פון טויט זייער

מעשה הגדולים

קאנטארציק האט גיהאט, דאס אפילו קליינע קינדער זאלען ניט פערבלייבען אין דער היים. אויף דעם בית עולם האט דער יונגער מאן געזאגט אגרויסען הספד וועלכער האט געמאכט א שטארקען איינדרוק אויף דעם קייזער מיט אלע זיינע שרים, דער קייזער האט אהם א גרויסען כבוד אב גיגעבין אונ מיט איהם פערבראכט פיל צייט, ער האט גיבעטין ביי דעם קייזער פאר'ן כלל ישראל, האט איהם דער קייזער גיזאגט נעמען ביי אייך יונגע; געפינען זיך אזעלכע מענשען מיט ווארעמע געפיהלען וויא איר, שווער איך ביי מיין טראן אז איך וועל זיי נוטשעם טאן. פון דיא רעזידענץ שטאט איז דער יונגער מאן ווייטער גיפארען אונ זיך פערזאמט איינגע יאהרען ביז ער האט זיך בעשלאסען אהיים צו פאהרען אין ירושלים, צו זיין רייכע ירושה, וועלכע דער אלטער פעטער האט איהם געלאזן. ער איז געפארען אויף א שיף אויף דעם ים א צייט, איין מאל איז גיווארין א שרעקליכער שטורעם ווינד, אונ דיא שיף איז צו שלאגין געווארין, אונ אלע מענשן זיינען דערטרונקען געווארען אונ דער יונגער מאן איז אויך מיט אלע אריין אין ים, עס האט שוין געהאלטען ער זאל אויך דערטרונקען ווערין, איז פלוצלונג אונטער געקומען צו איהם א גרויסער באלקין שווימענדיג, ער האט זיך גלייך גיזעצט אויף דעם באלקין אונ געשוואומען ביז צום ברעג ים אונ איז געקומען צו דער יבשה, ער האט גאט געדאנקט פאר דעם נס, אבער ער האט אויך שטארק געוויינט, וואס ער ווייס ניט וואו זיך צו קערין, אונ האט ניט וואס צו עסין, וואס וועט זיין דער סוף?

גראדע אין דיא מינוט זעהט ער א גרויסען ווייסען אדלער פליהט אונ שטעלט זיך אב נעבין איהם, ער האט זיך שטארק דערשראקען, דער אדלער איז געשטאנען א צייט מעהר פון א שעה אונ דאס אלין געמאכט מיט די פליגלען, אם ענדע האט ער פערשטאנען דאס דער אדלער פערלאנגט דאס ער זאל זיך זעצען אויף איהם, אונ אז דאס איז א שליח פון הימעל אים צו רעטען, ער האט אויפגעהויבען דיא אויגען צום הימעל אונ האט געזאגט רבש"ע! וויא דוא האסט מיט מיר געטאן נסים ביז יעצט, אזוי זאלסטו מיט מיר ווייטער טאן, אונ ער האט זיך געזעצט אויף דעם אדלער אונ אין א קליינע צייט פון איינע שטונדען נעהמט ער אז ער איז שוין אין ירושלים ביא זיין הויף, דער אדלער האט זיך אבגעשטעלט, אונ איז גלייך פערשוואונדען געווארען, אונ ער איז געבליבען שטיין ביא זיין טויער אין דער פינסטער, דערזעהט ער א מענש אנגעטאן אין ווייסען שטייט ביא דעם טויער איז ער שטארק ערשראקען געווארען, אונ דער ווייסער מענש זאגט צו איהם ליבער פריינד! שרעק זיך גאר ניט, איך בין דער קאנטארציק פון דיא קייזערליכע רעזידענץ שטאט וואס דוא האסט מיט מיר געטאן א חסד של אמת דער פאר האב איך דיר מציל געווען פון טויט, דער באלקין אין ים אונ דער ווייסער אדלער דאס אלעס בין איך געווען דיך צו רעטען, וואויל איז צו דיר אויף

מִמָּוֶת, נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם, בָּרָעָב: נַפְשֵׁנוּ, חִכְּתָה לַיְיָ עֶזְרֵנוּ, וּמָגִנֵּנוּ
הוּא: כִּי בוֹ, יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ, בָטָחְנוּ: יְהִי חַסְדְּךָ יְיָ,
עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר, יִחַלְנוּ לָךְ:

לְדָוִד, בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת טַעְמוֹ, לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיְגָרְשֵׁהוּ, וַיֵּלַךְ: אֲבָרְכָה
אֶת יְיָ, בְּכָל עֵת תָּמִיד, תְּהִלָּתוֹ בְּפִי: בַּיְיָ, תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי

בית ישראל

זייער לעבין אונ צו ערנערין זייא אין
הונגער צייט: נפשנו אויך אונזער זעלע
האפט צו גאט, ווייל אונזער הילף אונ
בעשיצער איז ער: כי נור מיט אים פרייט
זיך אונזער הארץ ווייל אין זיין הייליגען
נאמען פערזיכערין מיר זיך: יהי עס זאל
זיין דיין גנאדע גאט! איבער אונז,
וויא מיר האפין צו דיר:
לדוד אלויב פון דוד, אלעס ער האט
פאר ענדערט זיין פערשטאנד פאר
אבימלך (דער קעניג פון לשתים), האט
אים אבימלך ארויס גיטריבין אונ דוד איז

מעשה הגדולים

דיא וועלט אונ דיין שכר איז זעהר פיל אויף יענער
וועלט, דיין ארם איז צוגענייט צווישען דיא גרעסטע
צדיקים וחסידים. דער יונגער מאן איז ביז זיין טויט
גיוועזן א עשיר גדול, ער האט געלערנט תורה טאג
אונ נאכט מיט גרויס קדושה ויראת שמים, זיינע
צדקות זיינען גיוועזן מפורסם אין גאנץ ירושלים
ער האט זוכה גיוועזן צו זעהן דרייא דורות ביי זיין
לעבען, צדיקים עוסקים בתורה אונ גרויסע עשירים,
זייא האבין אלע פיל צדקה געגעבין אונ גוטעס געטאן.
דאס איז דער פסוק רננו צדיקים בה' אויף איהם
געזאגט געווארען, איר צדיקים פרייט זיך מיט דיא
הילף פון גאט, „לישרים" נאר צו אזעלכע ארענטליכע
לייט „נאוה תהלה" פאסט מען זאל זייא לויבען אונ
דערמאנען צוא גוטען, זכותו יגן עלינו:

אוועק פון אים (זעה מעשה אלפס): אברכה איך וועל לויבין גאט אין יעדער צייט (אפילו
ווען מיר גייט ניט גוט) ווייל שטענדיג איז זיין לויב אין מיין מויל (פיר זיין השגחה), איז
געוויס דיא שלעכטע צייט אויך לטובה: בה' דורך דעם בורא'ס הילף ריכט זיך מיין
זעלע, זאלין דאס הערין דיא פרומע אונ זיך פרייען. נאך אכוונה איז, מיין זעלע

מעשה אלפס טוט

בשנותו את טעמו. אז מען איז גיאגט פון אקיסר גיטאן אז דא איז ניט גוט, אז ער איז פארין קעניג
איז דיא וועלט איינג. דוד בעת ער איז אליין אויך אביי אין האז, האט ער זיך גימאכט משוגע
גיוועזן גיאגט פון שאול המלך איז אים גאנץ ארץ אונ האט אן גישריבן אויף דיא טויערין פון שטאט אז
ישראל גיוועזן איינג אונ איז אנטלאפן צום קעניג פון דער קייזער איז אים שולדיג פיל געלט, האט זיך דער
פלשתים האבין גיזאגט דיא שרים פון פלשתים צו זייער קייזער אבגירופען צו זיינע שרים, עס פעלט אונז דען
קעניג דאס איז דאך דער דוד וואס האט גיהארגעט משוגעים אז איר האט מיר גיבראכט אנאייעם משוגע
אונזער גרויסען העלד „גלות הפלשתי" ערשט איז ער דא? איז געוויס נים דוד, דוד איז גיוועזן אגאנץ קלוגער,
ביי אונז אין האנט לאמיר אים פטרן, ענטפערט זייא טריבט אים דורך פון שטאט, דער ציילט דער פסוק
דער קעניג, וואס האט איר צוא אים? גלית האט בעת מען האט אים ארויס גיטריבין איז ער „גינאנגען"
דאך אזוי אב גימאכט מיט אידין, אויב ער וועט הרגענן דאס הייסט ער איז נים גילאפען אין דעם ליגט אשכל,
זייער העלד (וועלבין זייא וועלין אויס קלייבין צוא מען דער ציילט אז אונזער מענש שטייענדיג ביין
שטרייטין מיט אים), וועלין אידין דארפין זיין קנעכט פריזיוו האט זיך גימאכט טויב, בכדי מע זאל איהם
צו פלשתים, אונ אויב דר אידישער העלד וועט הרגנען באקורין, דער פי־א־שציק איז גיוועזן אקלוגער טראכט
אונזער העלד וועלין מיר זיין ביי זייא קנעכט. ער ביי זיך איך וועל באלד וויסין דיא ריכטיגקייט
ענטפערין דיא שרים, אז יוא אזוי אז דוא קוקסט אויפין אויב ער איז באמת טויב אדער ער מאכט זיך נר, זאגט
אב־מאך דארפסטו דאך אב טרעטין דיין כסא המלוכה ער צוא אים „נייא אהיים"! יענער האט גיהאפט
אונ דוד זאל זיך זעצין אויף אים, דוד האט אבליק גישווינד אונ איז אראפ גילאפין פון פיאם, האט

ער

יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים, וְיִשְׂמָחוּ: גַּדְּלוּ לַיְיָ, אִתִּי וּנְרוֹמְמָה, שְׁמוֹ יַחְדָּו: דָּרַשְׁתִּי אֶת יְיָ, וְעָנָנִי וּמִכָּל מְגוּרוֹתַי, הִצִּילָנִי: הִבִּיטוּ אֵלָיו, וְנָהָרוּ וּפְנֵיהֶם, אַל יֶחְפָּרוּ: זֶה עָנִי קָרָא, וַיְיָ שָׁמֵעַ וּמִכָּל צָרוֹתָיו, הוֹשִׁיעוֹ: חֹנֶה מַלְאַךְ יְיָ, סָבִיב לִירֵאָיו, וַיְחַלְּצֵם: טַעֲמוּ וּרְאוּ, כִּי טוֹב יְיָ אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר, יֶחֱסֶה בּוֹ: יְראוּ אֶת יְיָ, קְדֹשָׁיו כִּי אֵין מַחְסוֹר, לִירֵאָיו: כְּפִירִים, רָשׁוּ וְרָעֵבוּ

מעשה אלפים

ער געהייסען אים גלייך אוס קעהרען, דוד איז אבער ניט געלאפען בעת מען האט אים ארויס געטריבען דיא גאנצע וועג פון פלשתים ביז וואנען ער איז געקומען אין גרענעץ פון ארץ ישראל איז ער געגאנגען געלאסען, גלייך וויא א משוגענער וואס פארשטייט גאר ניט וואס מען רעדט צו אים. אין גרענעץ פון ארץ ישראל האט ער דאן אן געהייבען צו גיין גיך ביז מערת עדולם. אונ דאן האט ער געלויבט דעם בורא מיט דעם מזמור. דער מדרש זאגט אז דוד המלך האט בעטראכט דיא כאראקטערען פון מענשען, האט ער זיך געוואונדערט אויף פיל כוחות הנפש וואס דער בורא האט באשאפען צו וואס נוצין זייא? צום ביישפיל גאוה אונ משוגעת צו וואס איז דאס? יעצט האט דיא פראקטיקע איהם געוויזן, אז אלעס נוצט. דער מענש איז וויא אין אפטייק, וואס דארטען געפינט זיך אלע געפערליכע סם, נור ווען מען באנוצט דאס אין דער צייט אונ אין דער מאס, ווערט פון אלע מעדיצין, צו ראטיען מענשען, דרום האט ער געזאגט „בה׳ תתהלל נפשי" מיין נפש מוט שטם לציירען וואס איך האב אזא פאטער אין הימל, דאס הייסט, אז אפילו דער משוגעת פון גאוה ווען מען באנוצט אים אין דער צייט, זיך צו רעטען פון שלעכטע (זינדיגע) מענשען אדער פון שלעכטע מעשים היינו וויא אזוי פאסט דאס פאר מיר, איך איד וואס איך בין פון דיא אתה בחרתני׳קעס, סגולה מכל העמים בנים למקום. זאל איך זידלען, גיין שכורין גיין הלילה זאגין פאלשע עדות, הנדלען מיט גנבות? אונ נאך אזעלכע מיאוסע זאכין דאס איז דאך נאך מיין אידישען שטאט אגרויסע שאנד אדער בעת אידין גייען אין שוהל מקבל זיין דעם הייליגען שבת זאל איך נאך שטיין אין קראם אדער אין מארק אונ טארגעווען. דאס איז דאך פאר מיר דער גרעססער בזיון. אזא זארט גאוה איז שוין גאר קיין משוגעת, „ישמעו ענוים וישמחו" „ענוים" וואס פאר האסען גאוה, גיפעלט דאס אויך זייער:

בית ישראל

טוט זיך ריהמען מיט גאט, איך שטאלציר אז איך האב אזא פאטער אין הימיל, וואס איז משגיח אויף מיר, אונ מיין נשמה איז א טייל פון אים, אונ אזא זארט גאוה מעגין אויך הערין די ענוים אונ זיך פרייען, גדלו ערצייהלט דיא גרויסקייט פון גאט מיט מיר, אונ צו זאמען זאלין מיר זיין נאמען הויך ערהייבען: דרשתי איך האב געבעטין גאט אונ ער האט מיר געענטפערט אונ פון אלע מיינע שרעק האט ער מיר גירעטעט: הביטו דיא וואס בליקען נור צוא אים לויכטען זייא אונ זייער געזיכט ווערט ניט פארשעמט, זייא זאגין מיט שפאלין באטראכט נור וויא בטחון אין גוט, דיזער ארעמער וויא ער האט גירופין האט אים גאט באלד ערהערט אונ פון אלע זיינע ליידען דאט ער אים געהאלפין קענגין מיר פון דעם נעמען צקל וחומר, אז דיא גאטס פארכטיגע דארפין גאר ניט שרייען פון אירה, ווייל עס רוהט שטענדיג ארום זייא איין שליח פון גאט אונ שבארקט זייא וויא בעוואפענטע מיט געווער: טעמו פאר זוכט נור וועט איהר זעהען וויא גוט איז גאטעס וועג. גליקליך איז דער מענש וואס פאר טרויט זיך אויף אים: יראו פירכטעט זיך פאר גאט איר זיינע הייליגע, ווייל קיינע מאנגיל האבין, די וואס פירכטין זיך פאר אים: כפירים דיא לעמפערטין ווען זיי ווערין ארים (פון דיא מיטלען צו באקומען זייער שפייז) הונגערין זיי אונ דאס גלייכין די וואס לייקענען אן גאט ווען זיי פארלירין דיא נאטירליכע מיטלען הונגערין זייא. אבער דיא וואס פארשטין צוא גאט ווען

וְדֹרְשֵׁי יְיָ, לֹא יַחְסְרוּ כָל טוֹב: לְכוּ בָנִים. שִׁמְעוּ לִי יִרְאַת יְיָ, אֲלַמֶּדְכֶם:
מִי הָאִישׁ, הֶחָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים, לִרְאוֹת טוֹב: נְצֹר לְשׁוֹנְךָ, מֵרָע
וּשְׂפָתֶיךָ, מִדַּבֵּר מִרְמָה: סוּר מֵרָע, וַעֲשֵׂה טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם, וְרָדְפֵהוּ:
עֵינֵי יְיָ, אֶל צַדִּיקִים וְאָזְנָיו, אֶל שַׁוְעָתָם: פְּנֵי יְיָ, בְּעֹשֵׂי רָע, לְהַכְרִית
מֵאֶרֶץ, זִכְרָם: צָעֲקוּ, וַיְיָ שָׁמֵעַ וּמִכָּל צָרוֹתָם, הִצִּילָם: קָרוֹב יְיָ,
לְנִשְׁבְּרֵי לֵב וְאֶת דַּכְּאֵי רוּחַ, יוֹשִׁיעַ: רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם, יַצִּילֶנּוּ

בית ישראל

אֲפִילוּ זַייא וֶוערִין אָרוּם (פוּן נַאטִירְלִיכֶע מִיטְלֶען) פַאר לָאזְט זֵיי אוֹיךְ גָאט נִיט אוּנ עֶס פֶעלְט זַייא נִיט וָואס פַאר זֵיי אִיז גוּט: לכו גֵייט אַייךְ קִינְדֶער צוּ אַייעֶר אַרְבֶּעט, אִין אַייעֶרֶע גִישֶׁעפְטִין, נֶעמְט נוּר אַרַיין אִין גִידַאנְקֶען מַיינֶע רֵייד אִיךְ וֶועל אַייךְ לֶערְנֶען גָאטֶעס פָארְכְט, דִיא תּוֹרָה פַארְלַאנְגְט נִיט מֶען זָאל אַוֶועק וַוארְפִין יִשּׁוּב הָעוֹלָם אוּנ אַנְטְלוֹיפִין אִין מִדְבָּרִיוֹת, וִויא נְזִירִים פוּן אַנְדֶערֶע אוּמוֹת טוּעֶן, אִיךְ וֶועל לֶערְנֶען גָאטֶעס פָארְכְט אֲפִילוּ פַאר דֶעם וָואס וִויל לֶעבִּין: נצור גָאטֶעס פָארְכְט פֶערְלַאנְגְט נוּר דוּ זָאלְסְט הִיטִין דֶעם צוּנְג פוּן שְׁלֶעכְטֶע רֵייד אוּנ דַיינֶע לִיפֶּען פוּן פַאלְשְׁקֵייט: סור גָאטֶעס פוֹרְכְט פֶערְלַאנְגְט דוּא זָאלְסְט אוֹיס וַוייכֶען שְׁלֶעכְטֶעס אוּנ טָאן גוּטֶעס אוּנ דָאס קֶען נוּר גִישֶׁעהֶן וֶוען דוּא בִּיסְט צְוִוישִׁין מֶענְשִׁן דַאן קֶענְסְטוּ טָאן שְׁלֶעכְטֶעס אוּנ מִיט דַיין פְרַייעֶן ווִילִין זָאלְסְטוּ זִיךְ אוֹיס הִיטִין פוּן שְׁלֶעכְטֶעס, אָבֶּער נִיט אִין

מעשה אלפס

רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק, צוּפַארְשְׁטֵיין וָוארוּם בַּיין צַדִּיק שְׁטֵייט „רָעוֹת" בִּלְשׁוֹן רַבִּים אוּנ בַּיין רָשָׁע שְׁטֵייט „רָעָה" בִּלְשׁוֹן יָחִיד, וָועלִין מִיר עֶס עֶרְקְלֶערִין מִיט אַיין מָשָׁל, צְוֵוייא אַרְבֶּעטֶער זַיינֶען אַיין מָאל אַרָאפּ גִיפַאלִין פוּן אַדַאךְ, מֶען הָאט זֵיי גִיבְּרַאכְט אִין קְלִינִיק דֶער פְּרָאפֶעסָאר הָאט בַּאטְרַאכְט דֶעם וָואס הָאט זִיךְ אֵיינִיגֶע וואוּנְדִין גִימַאכְט אוּנ זָאגְט אִים, שְׁרֶעקְט זִיךְ נִיט אִיךְ פֶערְאָרְדִין אַייךְ אַזַאלְבּ צוּ לֵייגִין אוֹיף דִיא וואוּנְדִין אִיר וֶועט אַפִּילוּ אַבִּיסְל שְׁמֶערְצִין לַיידִין אָבֶּער קֵיין גִיפַאר, דֶער צְוֵוייטֶער הָאט זִיךְ פוּן אוֹיבֶּען גָאר נִיט צוּ שְׁלָאגִין אוּנ דָאךְ הָאט דֶער פְּרָאפֶעסָאר אִים אַזוֹי וִויא עֶנְטְזָאגְט, אִיז דָאס בַּייא אַלֶעמֶען גִיוֶוען אַגְרוֹיסֶער וואוּנְדֶער, אָבֶּער דֶער וָואס פַארְשְׁטֵייט אִיז דָאס זֵייעֶר רִיכְטִיג, בַּיין עֶרְשְׁטֶען אִיז אַלֶע בֵּיינֶער גִיבְּלִיבִּין גַאנְץ, עֶר הָאט זִיךְ נוּר צוּ רִיסִין פוּן אוֹיבִּין דִיא לַייבּ, אָבֶּער דֶער צְוֵוייטֶער וֶוען אוֹיךְ דִיא לַייבּ אִיז בַּייא אִים גַאנְץ הָאט עֶר זִיךְ אָבֶּער צוּ בְּרָאכֶען אַבֵּיין אוּנ עֶר מוּז בְּלַייבִּין אַקְיילֶיקֶע, דָאס גְלַייכִין וֶוען דֶער מֶענְשׁ פַאלְט אַרָאפּ פוּן זַיין אִידִישֶׁען מַצָּב אוּנ עֶר צוּ וואוּנְדִיגְט זִיךְ מִיט עֲבֵירוֹת וֶוען אָבֶּער דִיא בֵּיינֶער בְּלַייבִּין גַאנְץ, דָאס אִיז דִיא עִקְרֵי הַדָּת, דִיא דְרַייצֶעהן אֲנִי מַאמִינְס זַיינֶען בַּייא אִים פֶעסְט, עֶר גְלוֹיבְּט אַז עֶס אִיז דָא אַגָאט וָואס הָאט בֶּעשַׁאפֶען דִיא וֶועלְט אוּנ עֶר פִירְט דִיא וֶועלְט, עֶר גְלוֹיבְּט אַז דִיא תּוֹרָה אִיז מִן הַשָּׁמַיִם, דֶער בּוֹרֵא הָאט אִיר אוּנְז גִינֶעבִּין דוּרְךְ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, סַייא דִיא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב אוּנ

דֶער מִדְבָּר וָואס דָארְטִין קֶען מֶען גָאר נִיט טָאן קֵיין שְׁלֶעכְטֶעס, אוּנ וֶוען אוֹיךְ צְוִוישִׁין מֶענְטְשִׁין קֶען קוּמֶען אָפְּט צוּ קְרִיג אוּנ צַאנְקֶערַייא, זוּךְ דוּא שָׁלוֹם, לָאז דַיינֶע אִיבֶּער גֵיין אוּם דֶר שָׁלוֹם זָאל זִיךְ הַאלְטִין: עיני גָאטֶעס הַשְׁגָּחָה בְּלִיקְט אוֹיף גִירֶעכְטֶע אוּנ זַיינֶע אוֹיעֶרִין הָארְכֶען צוּ זֵייעֶר גִישְׁרֵייא: פני גָאטֶעס צָארֶענְבְּלִיק אִיז אוֹיף וֶועלְכֶע עֶס טוּהֶען שְׁלֶעכְטֶעס אוּנ ווִילִין אוֹיס רָאטִין פוּן דֶער וֶועלְט דֶעם זֵכֶר פוּן דִיא צַדִּיקִים: צעקו וֶוען אָבֶּער דִיא גִירֶעכְטֶע שְׁרַייעֶן צוּא גָאט הֶערְט עֶר זַייא אוּנ פוּן אַלֶע זֵייעֶרֶע צָרוֹת רֶעטֶעט עֶר זַייא: קרוב גָאט שְׁטֵייט נָאהֶענְט צוּ דִיא צוּבְּרָאכֶענֶע הֶערְצֶער אוּנ דִיא נִידֶערְגִישְׁלָאגֶענֶע אִין מוּטְה, הֶעלְפְט עֶר: רבות וֶוען אוֹיךְ פִיל

יְיָ: שֹׁמֵר כָּל עַצְמוֹתָיו, אַחַת מֵהֵנָּה, לֹא נִשְׁבָּרָה: תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק, יֶאְשָׁמוּ: פּוֹדֶה יְיָ, נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ, כָּל הַחוֹסִים בּוֹ:

תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, אֲדֹנָי, מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר: בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ, וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ, וְתֵבֵל

מעשה אלפס

סייא דיא תורה שבעל פה משנה אונ תלמוד, דיא ערקלערונג וויא דיא מצוה דארף געטאן ווערין. ער גלויבט אין שכר ועונש, ער גלויבט אז משיח וועט קומען, אונ עס וועט זיין תחית המתים, דאס איז דיא ביינער פון דיא נאציאן, אויף וואס דיא פליישׁ מיט דיא הויט האלט זיך. דרום ווען אויך עס קומט פיל צרות אויפן צדיק, ווייל ער האט געמאכט אוואונד אין דיא נשמה ער האט גירעט וואס מען דארף ניט, ער האט גיקוקט וואו מען דארף ניט, ער האט גיהערט וואס מען דארף ניט. דרום קומט אויף אים יסורים, דאס איז אזאלכע אוים צו היילין די וואונדין, אבער עס איז קיין גיפאהר ווייל שומר כל עצמותיו דער צדיק היט אבער אלע זיינע ביינער דאס הייסט דיא אמונה אין אלע עקרי הדת. אונ וויא באלד דיא ביינער זיינען גאנץ וועלין דיא וואונדין ניך פאר היילט ווערין דורך תשובה. אבער דעם רשע (תמותת רעה) קען טוטין איין אונגליק, ווייל זיין עבירה קומט פון אכפירה אין עיקר הדת. דאס הייסט אביין איז צוא בראכען, דרום דארפען איבער הויפט זעהען צו היטען דיא ביינער פון נפש, דאס הייסט דיא עקרי הדת, ממילא וועלין פאר היט ווערין דיא קערפערליכע ביינער אויך:

מעון אתה הייתה לנו. אגרויסער גראף, וואס האט זייער ליב גיהאט זיינע ערד ארבייטער, האט אמאל גיוואלט ווייזין וויא ווייט ער זוכט זייער גליק, האט ער חתונה גיהאט זיינע שיינע גיראטענע טאכטער פאר יונגע מענשין פון זיינע דארף לייט. איינער פון זיי איז גיוועזן אפארשטאנדיגער אונ האט באטראכט דעם גרויסין חסד וואס דער גראף האט מיט איהם גיטאן. האט ער זיך גינומען אפיר, אוועק צו ווארפין אלע דארפיגע גראבע זיטין אונ באטראכטין יעדער טריט פון זיין פרינצעסין, וויא יעדער ווארט איהרער איז קלוג אונ אוים גירעכינט, איר יעדער קער אונ ריר, סיי אין עסין אונ טרינקען אונ היידען מיט אמענשין וויא אלעם איז איידיל אונ פיין, ובפרט איר גרוים גילערינטקייט אין אלעם, הכלל ער האט גיקוקט איהרע טריט אונ גיזעהעט זיך נאך צו טאן יעדער הנהגה איהרע אונ איין האלטען אונ פלייסיג איבער חזרין וואס זיא פלעגט מיט אים לערנען, ביז וואנען ער איז גיווארין זייער גילערינט אונ האט זוכה גיוועזן אז דער גראף פלעגט אים פיל מאל איין לאדין צו זיך בעת עס פלעגין ביא אים צוזאמען קומען פיל שרי הכלך אונ דיא גרעססע גילערנטע לייט, אונ זיא האט באקומען גרויסע מתנות פון פאטער, פאר איר גרויסע מייסטער ווערק, איבער צו ארבייטען פון בלאטע זיך נאלד פון אדארף מאן אויף אקייזערליכען מאן — דער צווייטער איז גיוועזן אגרויסער טיפש אים איז גאר ניט איינגיפאלין צו באטראכטין דעם חסד פון גראף, האט ער זיך גיפירט

בית ישראל

אונ גליקין טרעפט אמאל דעם צדיק ווייל ער פון אלעם רעטעט אים גאט: שומר ווייל דער צדיק היט אלע זיינע ביינער איינע פון זיי זאלין ניט גיבראכין זיין (זעהע מעשה אלפס): תמותת אבער דעם רשע פירט צום טויט זיין אייגענע בייזע מעשים, אונ די שונאים פון צדיק ווערין באשטראפט: פודה גאט ערלייזט דעם לעבין פון זיינע טריע דינער אונ עס וועלין ניט פאר שולדיגט ווערין דיא וועלכע עס פערטרויען זיך אויף אים:

תפלה למשה א גיבעט פון משה (רבנו), דער געטליכער מאן, מיין גאט איין וואהנונג ביסטו פאר אונז (פאר אונזער נשמה זעהע מעשה אלפס) גיוועזן אין אלע דורות: בטרם נאך איידער דיא בערג זיינען בעשאפען גיווארען אונ איידער דוא האסט בעשאפין דיא גאנצע ערד אונ דיא באוואהנטע וועלט אונ ביז די וועלט וועט שטיין ביסטו גאט (דר וואהנונג פון אונזערע נשמות), דוא ביסט זייער קוועלע, פון דיר גייען דיא נשמות צום מענשין בעת ער

ווערט

ומעולם עד עולם, אתה אל: תשב אנוש, עד דכא ותאמר, שובו בני אדם: כי אלף שנים, בעיניך, כיום אתמול, כי יעבר ואשמורה בלילה: זרמתם, שנה יהיו בבקר, כחציר יחלף: בבקר, יציץ וחלף לערב, ימולל ויבש: כי כלינו

בית ישראל

ווערט גיבארען: תשב אונ אזוי וויא דוא ביסט גיוועזען דער וואהנונג פון דיא נשמה אידער זיא קומט אין מענשין, אזו ביסטו אויך איר וואהנונג בעת דו קערסט ווידער דעם מענטשין פון זיינע קרעפטין ביז צוא פערניכטונג טוסטו זאגין צו דיא נשמה קער זיך צוא ריק אין גאטעס וואהנונג: כי אזוי זאגסטו צום מענשין, קער זיך צוריק פון די צייטליכע וועלט, די טויזנד יאהר וואס דוא האסט גילעבט אויף דיא חומר דיגע וועלט איז פאר בייא גילאפין וויא דער נעכטיגער טאג אונ וויא איין טייל פון דיא נאכט: זרמתם דוא שטרעמסט זייא אוועק. ד. ה. טויזנד יאהר זיינען אוועק וויא איין שטראם וואסער אונ וויא אשלאף זיינען זייא גיוועזען, דער מענש שלאפט אב זיין לעבין אונ טוט גאר ניט אויף. אין דער יוגינד שפראצט ער אויף וויא גראז: בבקר אין דעם מארגין בליהט ער אויף אונ שפראצט אבער צום אווינד (צום עלטער) ווערט ער פערוועלקט אונ פאר דארט: כי נאך דיא הקדמה אז דער בורא איז דער וואהנונג פון דיא נשמה, פון איהם קומט זיא אין מענשין, אונ צו אים קערט זיא זיך

מעשה אלפס באפך

וויא פריער, פארבראכט גאנצע ווינטער נעכט אין קרעצמע מיט דיא פויערים, שכורין אונ רויכערין דיא מאכארקע אונ ביכלאך ווייס האט ער נאך אריין גישלעפט דיא פרינצעסין אויך אין זיין בלאטיגען פהרונג, ביז וואנען זיא איז מיט דער צייט גיווארען אפויערטע וויא ער, אם ענדע איז ער אב גישטארבין דא איז איר לעבע זייער טרויעריג גיווארין, וויל אום קערין זיך צו איר פאטער קען זיא ניט, זיא דארף זיך וואלגערין אצייט ביז וואנען זיא וועט אויס רייסין פון איר גיוואהנהייט דיא גראבע פויערשע זיטין אונ אויס וואשין דיא גראבע פלעקין פון אירע טייערע קליידער אונ דאן אז זיא וועט שוין זוכה זיין צו קומין אין פאטערס פאלאץ, וועט זיא דאן אויך קיין האניג ניט לעקין, איר וועט ברענען דיא קנאה געגין דעם גליק פון איר אנדער שוועסטער וואס יענע האט איבער גיהאלטין פון בלאטע אויף גאלד פון אדארף פון ער אויף אקייזערליכען מאן אונ זיא האט פארקערט גימאכט פון גאלד בלאטע פון אפרינצעסין אויף אפויערטע. דעם נידאנקען לערינט אונז משה רבינו ע"ה, מיט זייא איינגע ווערטער ערקלערט ער אונז אוויכטיגען עיקר, ער גיט אונז אריכטיגען אנטווארט אויף דיא פראגע וואס איז דער ארט פון דיא נשמה אידער דער מענש ווערט גיבוירין? אונ וואו קומט זיא אהין נאכין מענש׳ס טויט? בכדי מיר זאלין פאר שטיין דעם ציעל פון מענש׳ס לעבין אויף דער וועלט, ערקלערט ער אונז אז דיא נשמה איז אחלק פון דעם בורא יחיד, אשטראל פון דיא גאטליכע ליכטיגקייט, פריהער איז איר וואהנונג גיוועזען ביים בורא עולם אונ נאכהער אויך, נור אויף אקורצע צייט האט זיא איבער גיצויגין איר וואהנונג אין מענשליכען הערפער בכדי זיא זאל אים אויס איידלין, וויא דיא פרינצעסין דעם דארף מאן:

פנינים יקרים

תשב אנוש עד דכא וגו׳. דער תנא זאגט הילודים למות, דיא מענשין וואס זיינען גיבארין גיווארין מוזין שטארבין, דער מענש שטארבט יעדער מינוט, ער האט אפגעלעבט אמינוט, האט ער אמינוט ווייניגער צו לעבין, דיא מינוט, דיא שעה, דער טאג, דער יאהר, וואס דער מענש האט אפגעלעבט, זיינען זיינ שטארבענע, דאס זאגט משה רבינו ע"ה תשב אנוש, דוא קערסט אלע מינוט דעם מענשין צוריק פון דער וועלט, עד דכא, ביז דוא צושטויסט אים, ביז ער שטארבט, ותאמר, אונ דוא זאגסט שובו בני אדם, מענשין גייט צוריק פון דער וועלט, דער גוף זאל גיין צוריק אין דיא ערד, פון וואנען ער איז גענומען גיווארין, אונ דיא נשמה זאל גיין צוריק אין הימעל פון וואנען זיא איז גענומען.

בְאַפֶּךָ וּבַחֲמָתְךָ , נִבְהָלְנוּ : שַׁתָּה עֲוֹנֹתֵינוּ, לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ , לִמְאוֹר פָּנֶיךָ : כִּי כָל יָמֵינוּ , פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ, כְּמוֹ הֶגֶה : יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ , בָהֶם , שִׁבְעִים שָׁנָה , וְאִם בִּגְבוּרֹת , שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וְרָהְבָּם, עָמָל וָאָוֶן כִּי גָז חִישׁ, וַנָּעֻפָה : מִי יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ , עֶבְרָתֶךָ : לִמְנוֹת יָמֵינוּ, כֵּן הוֹדַע וְנָבִא , לְבַב חָכְמָה : שׁוּבָה יְיָ , עַד מָתָי וְהִנָּחֵם, עַל עֲבָדֶיךָ : שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה, בְּכָל יָמֵינוּ : שַׂמְּחֵנוּ , כִּימוֹת

בית ישראל

וויד'ע גאבין מענשינס טויט , בקלאגט זיך משה רבנו אויף דעם קורצין לעבין פון מענשין , וואס ער אויספייעט ניט צוא ערפילין זיין ציל , וואס צו דעם איז ער געשיקט געווארען אויף דער וועלט . ווייל מיר ווערין פאר לעגט דורך דיין צארין אונ פאר דיין גרים צארין זייגען מיר ערשראקין שתה דו שטעלסט אונזערע זינד געגין דיר וואס דוא האסט אונז אזו פיל גוטעס גיטאן זאלין מיר זיין אזוי אונדאנקבאר , אונ אונזערע זינד פון דער יוגענד וואס מיר האבין שוין לאנג פאר געסין שטעלסטו פאר די ליכט פון דיין אנגעזיכט , ד. ה. ווען אויך פון אונז איז פאר געסן אבער דוא פארגעסט ניט דאס מינדעסטע וואס דער מענש טוט : כי דארום גייען אונטער אלע אונזערע טעג דורך דיין צארינגעריכט אזוי געשווינד וויא איין ווארט וואס ווערט גיך אויס גירעט : ימי דיא צייט פון אונזער לעבין איז גיוואהנליך זיבעציג יאהר אונ ווען ביי גרויסע קרעפטין איז אכציג יאהר אונ דער גרעסטער טייל פון דיא יאהרען גייט אוועק מיט מיה אונ טרויער אונ נאכהער ווערט דער לעבין אבגעשניטען איילענדיג אונ מיר פליהען אוועק פון דר וועלט: מי ווען אויך די יסורים אונ טרויער

וואס דו ברייגנסט אויפין מענשין איז צו אגרויסן ציל , ווייך צו מאכין זיין פאר שטאגטע הארין מיט זיין גאוה, דר יצר טוב זאל בצקומען מוטה אונ שטאלין געגין יצר הרע, אבר זעלטין ווערס פרשטייט די כונה פון דם. אין געגענזיל פיל מענשין פאלין נאך פון מוטה דורך די יסורים, דרום בעט איך דיר , למנות מאך אונז פארשטענדיג , מיר זאלין וויסין צו שעצין אונזערע טעג ניט אויס ברייגען אין נארישקייט נור קונה שלמות זיין זא וועלין מיר בעקומען איין פערשטענדיגעס הערין : שובה בערוהיג דיין צארין ביז וואגען מיר וועלין בעקומען איין פארשטענדיגעס הארין אונ ערבארעם דיך אויף דיינע קנעכט : שבענו זעטיג אונז אין פריה מארגין (אין אונזער יוגענד) מיט דיין גינאדע , דאס איז דער שיין פון אמת אונ אמונה דאן וועלין מיר לויבזינגען אונ פרייליך זיין אין דעם גאנצין פערלויף פון אונזער לעבין , ווייל ווער קען נאך אזוי גליקליך לעבין ווי דר אמת'ר רעליגיאזער אונ פרומער מענש : שמחנו אדער ווען אויך אונזערע יונגע יאהרען זייגען פארשוואונדען אין טרויער , ווייל מיר זייגען גיוועזן אב גיריסין פון די אמתע פרייד אונ ליכטיגקייט פון דיין אנגעזיכט ערפרייא אונז אם

עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת, רָאִינוּ רָעָה: יֵרָאֶה אֶל עֲבָדֶיךָ, פָעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ, עַל בְּנֵיהֶם: וִיהִי ׀ נֹעַם, אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ, עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ, כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ, כּוֹנְנֵהוּ:

יֹשֵׁב, בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי, יִתְלוֹנָן: אֹמַר לַיְיָ, מַחְסִי וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי, אֶבְטַח בּוֹ: כִּי הוּא יַצִּילְךָ, מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת: בְּאֶבְרָתוֹ ׀ יָסֶךְ לָךְ, וְתַחַת כְּנָפָיו, תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה, אֲמִתּוֹ: לֹא תִירָא, מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ, יָעוּף יוֹמָם: מִדֶּבֶר, בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב, יָשׁוּד צָהֳרָיִם: יִפֹּל מִצִּדְּךָ ׀ אֶלֶף, וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ, לֹא יִגָּשׁ: רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים, תִּרְאֶה: כִּי אַתָּה יְיָ, מַחְסִי עֶלְיוֹן.

בית ישראל

ווייניגסטען זא פיל טעג: יראה זאל שוין ערשיינען פאר דיינע קנעכט דיינע וואונדער טהאט אונ דורך דעם וועלין זייערע קינדער ערקענען דיין פראכט, וויא דוא פירסט דיין וועלט מיט גרויס חכמה: ויהי עס זאל זיין די ליבליכע צופרידענהייט פון דעם העדר אונזער גאט אויף אונז, דאס הייסט ווען מיר וועלין ערגרייכען דעם ציעל צוא וואס מיר זיינען גישאפען ווערט גאט האבין נחת רוח פון אונז, אונ אונזערע ארבייט זאל זיין גיפעסטיגט אויף אונז, דאס הייסט אונזערע אלע מעשים זאל זיין לשם שמים, וועלין זייא זיין גיפעסטיגט אויף אונזער שכל אונ נשמה, אבער ווען דער מענטש דיינקט נור וועגין קערפערליכקייט איז ער גיפעסטיגט אויף זיינע האנד ווערק, למשל ווען איינער בויט אשטוב איז ער גיפעסטיגט אונ זיצט אין שטוב ניט דיא שטוב איז גיפעסטיגט אויף אים, אבער ווען איינער לערינט תורה, אונ טוט מעשים טובים, איז דיא תורה ומעשים טובים גיפעסטיגט אויף זיין שכל אונ נשמה, אונ ווען גאט ווערט זיין צופרידין פון אונזערע מעשים ווערט ער זיי בעפעסטיגין אז זייא זאלין האבין אקיום:

יושב ווער עס זיצט אין דעם שוטץ פון גאט דעם העכסטין, ווער עס רוהט אין דעם שאטין פון דעם אלמעכטיגען: אומר פאר שרעק איך אין גאטעס נאמען, וואס ער איז מיין שוטץ אונ מיין פעסטונג, מיין גאט וואס איך פערזיכער זיך אויף אים: כי אז ער ווערט דיר מציל זיין פון אלע אונגליקען סייא פון שלעכטע מענשין וואס שרייטין אונטער דיר אנעטץ, אונ סייא פון נאטירליכע אונגליקען, ווי פעסט אונ פערדארבונג: באברתו מיט זיין פליגעל ווערט ער דיר באדעקין ווען נור דוא ווערסט זיך שיטצען אונטער זיינע פליגעל, דען איין שילד אונ פאנצער איזט זיינע טרייהייט: לא ווערסט זיך ניט פירכטין פאר קיין שרעק וואס טרעפט ביא נאכט, ניכט פאר קיין פייל וואס פליהט ביי טאג: מדבר ניט פאר קיין פעסט וואס גייט אין דער פינסטער, אויך ניט פאר דיא קראנקהייטין וואס טייטין אין מיטין טאג: יפול ווען אויך עס ווערט פאלין פון דיין לינקער זייט טויזינט אונ צעהען טויזענד פון דיין רעכטע זייט אבער צו דיר ווערט ניט צו טרעטין: רק ווען דו ווערסט מיט ליכטיגע אויגען בליקען ווערסטו זעהען, אז אלעס

שַׁמֹּת מְעֹנֶךָ: לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ, רָעָה וְנֶגַע, לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ: כִּי מַלְאָכָיו, יְצַוֶּה לָּךְ לִשְׁמָרְךָ, בְּכָל דְּרָכֶיךָ: עַל כַּפַּיִם, יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן תִּגֹּף בָּאֶבֶן, רַגְלֶךָ: עַל שַׁחַל וָפֶתֶן, תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס, כְּפִיר וְתַנִּין: כִּי בִי חָשַׁק, וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ, כִּי יָדַע שְׁמִי: יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ, עִמּוֹ, אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ, וַאֲכַבְּדֵהוּ: אֹרֶךְ יָמִים, אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי: ארך ימים וגו׳

מַעֲשֶׂה אָלְפַס

לֹא תְאוּנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה. אַ קִינְד הָאט זִיךְ גִיקְלָאגְט פַאר׳ן פָאטֶער, דַיינֶע שְׁפִּיל צַאצְקֶעס וָואס דוּא הָאסְט מִיר גִיבְּרַאכְט, הָאבִּין מִיר גִישֶׁעדִיגְט, זַייא הָאבִּין מִיר צוּבְּלוּטִיגְט דִיא גִיזִיכְט. שְׁטַייא מַיין קִינְד! (פְרֶעגְט דֶער פָאטֶער), אִיךְ הָאבּ דָאךְ דִיר גִיקוֹיפְט שְׁפִּיל צַאצְקֶעס צוּ פֶערְשַׁאפִין פֶערְגֶענִיגֶען, נִיט אָן מַאכִין דִיר צַעַר, זָאג מִיר אַקָארְסְט וִויא אַזוֹי הָאט דָאס פַּאסִירְט? אִיךְ הָאבּ אַטְרָאט גִיטָאן אוֹיפְ׳ן רוֹיף וָואס דוּא הָאסְט מִיר גִיקוֹיפְט, הָאט עֶר מִיר אַשְׁפְּרוּנְג גִיטָאן אִין גִיזִיכְט אוּנ צוּבְּלוּטִיגְט. אַזוֹי מַיין קִינְד! (זָאגְט דֶער פָאטֶער), בִּיסְטוּ אַלֵיין שׁוּלְדִיג, וַוייל דוּא וֵויסְט זִיךְ נִיט וִויא צוּ שְׁפִּילֶען, אַרוֹיף, דַארְף מֶען קַייקְלֶען, נִיט אָן טְרֶעטִין. נֵיין פָאטֶער, אִיךְ בִּין נִיט אוֹיסִין גִיוֶועזְן אַרוֹיף צוּ טְרֶעטִין אוֹיפְ׳ן רוֹיף, אִיךְ בִּין גִיגַאנְגֶען נֶעמֶען אַצְווייטֶע צַאצְקֶע, בִּין אִיךְ אַרוֹיף גִיטְרָאטִין נִיט ווִילֶענְדִיג. אוֹיף דֶעם (זָאגְט דֶער פָאטֶער), הָאט דָאךְ גָאט דִיר גִיגֶעבִּין שֵׂכֶל אִין מֹחַ אוּנ אוֹיגִין אִין קָאפּ, בֶּעטְרַאכְטִין אוּנ זֶעהֶען ווּאוּ מֶען שְׁטֶעלְט אַטְרִיט. דָאס גְלַייכִין, דֶער מֶענְשׁ בַּאקְלָאגְט זִיךְ אוֹיף דִיא פְּגָעֵי הַזְּמַן, וִויא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הָאט דָא פַארְגִישְׁטֶעלְט אִין פָארִיגֶען מִזְמוֹר (תפלה למשה), וִויא דֶעם מֶענְשִׁינְס לֶעבֶּען אִיז קוּרְץ, עֶר אוּנְטֶערְפַּייעט נִיט צוּ קוּמֶען צוּ זַיין שְׁלֵמוּת אוּנ אוֹיךְ דִיא פְּגָעֵי הַזְּמַן שְׁטֶערִין אִים פוּן גוּטִין צִיעֶל. קוּמְט אִין דֶעם מִזְמוֹר דֶער אַנְטְווָארְט, אַז דֶער מֶענְשׁ וָואס וֵייס, וִויא זִיךְ צוּ פִירִין אוֹיף דֶער וֶועלְט, פַאר דֶעם אִיז דִיא וֶועלְט אַפַּארְגֶענִיגֶען, עֶר קֶען אִין זַיין קוּרְצֶען לֶעבִּין קוּמֶען צוּ זַיין שְׁלֵמוּת, אוּנ ווֶערְט גִיהִיט פוּן גָאט אוֹיף יֶעדֶער טְרִיט, דִיא אַלֶע אוּנְגְלִיקֶען קוּמֶען אוֹיפְ׳ן מֶענְשִׁין נוּר וֶוען עֶר פַארְקְרִימְט אוּנ גֵייט אַרָאפּ פוּן גְרַאדֶע וֶועג וָואס דִיא תּוֹרָה לֶערִינְט אִים. אָבֶּער וֶוען דוּא מֶענְשׁ וֶועסְט הַאלְטִין אָפִין דִיא אוֹיגִין מִיטִין שֵׂכֶל אוֹיף דַיין יֶעדֶער טְרִיט, „לֹא תְאוּנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה", אַז דוּא אַלֵיין וֶועסְט זִיךְ הִיטִין עֶס זָאל דִיר נִיט טְרֶעפִין קֵיין שְׁלֶעכְטִין מַעֲשֶׂה קֵיין שְׁלֶעכְטֶע מַחֲשָׁבָה, דַאן וֶועסְטוּ גִיהִיט וֶוערִין מִן הַשָּׁמַיִם, אַז „וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ" אַז קֵיין פְּלָאג, קֵיין אוּנְגְלִיק, זָאל נִיט צוּ טְרֶעפִין נִיט צוּ דִיר אוּנ נִיט צוּ דַיין הוֹיז גִיזִינְד. „כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָּךְ" מֶען גִיט דִיר אַהִימְלִישֶׁע אַחְרָאיוּת „לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ" צוּ הִיטִין דִיר אוֹיף יֶעדֶער טְרִיט אוּנ דַאן אִיז „יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף" וֶוען

בֵּית יִשְׂרָאֵל

גֵייט מִיט אַיין אַנְדֶערְס, צָאלִין דִיא רְשָׁעִים פַאר זֵייעֶרֶע בֵּייזֶע מַעֲשִׂים, דְרוּם וֶוערִין פַארְהִיט דִיא גִירֶעכְטִיגֶע: כי וַוייל דוּא הָאסְט גִיזָאגְט „דָאס נוּר גָאט אִיז מַיין שׁוּטְץ" אוּנ גָאט דֶעם הֶעכְסְטִין הָאסְטוּ גִימַאכְט פַאר אַשׁוּטְץ וָואהְנוּנְג, דַארוּם, לא וֶועט דִיר נִיט טְרֶעפִין קֵיין אוּנְגְלִיק אוּנ קֵיין פְּלָאגֶע וֶועט נִיט גֶענֶעהֶענְן אִין דַיין גִיצֶעלְט: כי דֶען זַיינֶע מַלְאָכִים וֶועט עֶר אָנְזָאגֶען וֶועגִין דִיר, זֵיי זָאלִין דִיר הִיטִין אִין אַלֶע דַיינֶע וֶועגִין: על אוֹיף דִי הֶענְט וֶועלִין זֵיי דִיר טְרָאגִין, עֶס זָאל נִיט אָפְּקְלַאפִּין דַיין פוּס אָן אַשְׁטֵיין: על אוֹיף לֵייבִּין אוּנ בְּרֶענֶענְדִיגֶע שְׁלַאנְגֶען וֶועסְטוּ טְרֶעטִין, וֶועסְט צוּ רֵייבֶּען (מיט דיא פיס) יוּנְגֶע לֵייבֶּען אוּנ פִיר פִיסִיגֶע שְׁלַאנְגֶען: כי וַוייל אִין מִיר בֶּעגֶערְט עֶר, דַארוּם וֶועל אִיךְ אִים רֶעטֶען, אִיךְ וֶועל אִיהם קְרֶעפְטִיגֶען, וַוייל עֶר עֶרְקֶענְט מַיין נָאמֶען: יקראני וֶוען עֶר וֶועט מִתְפַּלֵּל זַיין צוּ מִיר אִין אַיין „עֵת צָרָה", וֶועל אִיךְ אִים עֶנְטְפֶערִין אַז „אִיךְ בִּין מִיט אִים" צוּ רֶעטֶען אִים פוּן דֶעם אוּנְגְלִיק, אוּנ דוּרְךְ דֶעם וֶועל אִיךְ אִים פֶערְשַׁאפִין כָּבוֹד, וַוייל אַלֶע וֶועלִין זֶעהֶען אַז אִיךְ טְהוּא מִיט אִים וואוּנְדֶער: אורך מִיט לַאנְגֶען לֶעבִּין וֶועל אִיךְ אִים זֶעטִיגֶען (אזוי וויא איוב האט מאריך ימים גיוועזן דורך די יסורים וואס ער האט

מִזְמוֹר שִׁירוּ לַייָ, שִׁיר חָדָשׁ, כִּי, נִפְלָאוֹת, עָשָׂה הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוֹ, וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ: הוֹדִיעַ יְיָ, יְשׁוּעָתוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם, גִּלָּה צִדְקָתוֹ: זָכַר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ, לְבֵית יִשְׂרָאֵל, רָאוּ כָל, אַפְסֵי אָרֶץ אֵת, יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ: הָרִיעוּ לַייָ, כָּל הָאָרֶץ פִּצְחוּ, וְרַנְּנוּ וְזַמֵּרוּ: זַמְּרוּ לַייָ, בְּכִנּוֹר בְּכִנּוֹר, וְקוֹל זִמְרָה: בַּחֲצֹצְרוֹת, וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ, לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְיָ: יִרְעַם הַיָּם, וּמְלֹאוֹ תֵּבֵל, וְיֹשְׁבֵי בָהּ: נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ כָף יַחַד, הָרִים יְרַנֵּנוּ: לִפְנֵי יְיָ, כִּי בָא לִשְׁפֹּט, הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט תֵּבֵל, בְּצֶדֶק, וְעַמִּים, בְּמֵישָׁרִים:

בית ישראל

פריער גיהאט) אונ וועל אים לאזין זעהען אַז די הילף קומט פון מיר דורך מיין הַשְׁגָחָה: מִזְמוֹר שירו דער מִזְמוֹר גייט אויף לֶעָתִיד לָבֹא. זינגט צו גָאט אַנייע גיזאַנג ווארום ער האט גיטאָן וואונדער, ער באַדאַרף ניט האבין קיין הילף פון קיין אַנדערין ווארום זיין רעכטע האַנט העלפט אים אונ זיין היילגער אָרום: הודיע פריער האט גאט גילאָזט וויסין דורך די נְבִיאִים די יְשׁוּעָה אונ הַיינט האט ער אַנפּלעקט פאַר אַלע פעלקער זיין גרעכטיגקייט אונ זיין הילף: זכר גאט האט גידיינקט זיין חֶסֶד וואס ער האט מַבְטִיחַ גיוועזן מיט זיין וואַרהייט צו דעם הויז גיזינט פון די יִשְׂרָאֵל, אַלע וואס זיינען אין עק וועלט האבין גיזעהן די הילף פון אונזער גאט: הריעו טוט שאַלין צו גאט איר אַלע פון דר וועלט, עפינט אַייער מויל אונ זינגט צו גאט: זמרו זינגט צו גאט מיט אַפידיל אונ מיט אַקול פון גיזאַנג: בחצוצרות מיט טרומייטין אונ מיט אַקול פון אַשופר זאָלט איר שאַלין פאַר גאט וואס ער איז איין מַלְכוּת: ירעם דער יַם מיט דעם וואס אין אים איז פאַר האַנדין וועט שטורעמען, די וועלט אונ אַלע וואס אין איר זיצין וועלין אויך שטורעמען: נהרות די טייכין וועלין שלאָגין איין האַנט אויף דר אַנדרע מֵחֲמַת שִׂמְחָה, אַלע בערג באַנאַנדר וועלין זינגען: לפני די שִׂמְחָה וועט זיין פאַר גאט וויל

מעשה אלפס

עס רוהען אֲפִילוּ אַרום דיר טויזענדער פיינדע, וואס ווילין דיר איינשלינגען „אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ" קענען זיי צו דיר ניט צו טרעטין. אונ וואס מיר זעהען מאַנכע מאָל אַז אויף דיא בעסטע מענשען וואס זיינען גוט אונ פרום צו גאָט אונ צו לייטין קומט אויך צַער אונ פּיין? איז דאס צו ליב פערשידענע אורזאַכען, ערשטינס „יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ" כְּדֵי ער זאָל מִתְפַּלֵּל זיין אונ רופין צו גאָט, איז ווען עס וועט אים קיין מאָל ניט טרעפין קיין אונאַנגענעהמליכקייט, וועט ער ביי זיך גרויס ווערין אונ פאַר געסין אָן גאָט. דאָס צווייטע איז „וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי" ער זאָל קריגען אַבעגריף אַז „איך" בין מיט אים רעטען פון אונגליק, איז ווען ער וועט קיין מאָל ניט אַריין פאַלין אין אַצָרָה, וועט ער ניט פילין אַז דער בּוֹרֵא איז מיט אים, ער וועט מיינען אַז אַלעס גייט מיט דער נאַטור, אונ דריטינס איז „אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ" דורך דעם וואס איך וועל טאָן מיט אים נִסִּים איבער דיא נאַטור, וועט ער ערבין פיל כָּבוֹד, אַלע וועלין זעהען וויא גיליבט ער איז ביי מיר, אַז איך ענדער צו ליב אים דיא נאַטור, *) דורך דיזעס אַלעס וועט ער באַמערקען אַז „עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה" אַז דיא צָרָה איז גיוועזן בְּהַשְׁגָּחָה לְטוֹבָתוֹ אונ דורך דעם „אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ" וועל איך אים זעטיגען מיט אֲרִיכוּת יָמִים, אַזוי וויא עס האָט פּאַסירט ביי איוב'ן, אַז דורך זיינע יְסוּרִים האָט ער נאָכהער מַאֲרִיךְ יָמִים גיוועזן „וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי" אונ דורך דעם וועט ער זעהען איין יְשׁוּעָה הַשְׁגָּחִית:

*) וויא עס האָט פּאַסירט מיט אונזערע עלטערין, דורך דיא צָרָה וואָס איז גיקומין אויף אַבְרָהָם אָבִינוּ, ווען האָט פערנומען זיין פרוי שָׂרָה צו פַּרְעֹה'ן איז נאָכהער אַז דער בּוֹרֵא האָט איר גירעטעט בְּדֶרֶךְ נֵס, איז זייער נאָמען גיוואָרין גרויס אין דער וועלט, אונ האָבען גיאַרבט פיל כָּבוֹד, אונ דאָס גלייכען ביי דָנִיאֵל אַז דורך דיא עֲלִילָה וואָס מען האָט גימאַכט אויף אים, אַז ער איז אַמוֹרֵד בְּמֶלֶךְ אונ מען האָט איהם געמשפט צו וואַרפין אין לייבען גרוב, איז נאָכהער אַז דער בּוֹרֵא האָט אים גירעטעט בְּדֶרֶךְ נס, האָט ער גיהאַט גרויס כָּבוֹד. אונ אַזוי האָט פּאַסירט הונדערטער גישיכטעס אַז דיא יְסוּרִים זייערע איז גיוועזן בְּהַשְׁגָּחָה, בִּכְדֵי זיי זאָלין רופין צו גאָט אונ ער זאָל זיי ענטפערין בְּדֶרֶךְ נֵס, אונ זייער נאָמען זאָל גרויס ווערין אין דער וועלט.

שיר למעלות, אשא עיני אל ההרים, מאין יבוא עזרי: עזרי מעם יי עשה
שמים וארץ: אל יתן למוט רגלך אל ינום שמרך: הנה לא ינום ולא יישן
שומר ישראל: יי שמרך יי צלך על יד ימינך: יומם השמש לא יככה וירח
בלילה: יי ישמרך מכל רע ישמר את נפשך: יי ישמר צאתך ובואך
מעתה ועד עולם:

שיר המעלות לדוד, שמחתי באמרים לי בית יי נלך: עמדות היו רגלינו
בשעריך ירושלים: ירושלים הבנויה, כעיר, שחברה לה יחדו: ששם עלו

מעשה אלפס

הנה לא ינום, אגרויסער שר האט זיך אמאל אויף געהאפט אין מיטין נאכט אונ האט פאר קיין פאל ניט געקאנט צוריק איינשלאפין, איז ער אראפ פון בעט אונ זיך געזעצט אוילע קוקין אין פענסטער, ער זעהט פון ווייטין וויא צוויא מענטשין טראגין אקעסטיל אונ קוקין זיך ארום אויב וועד זעהט ז׳ם, איז אים עפעס אויפפאלענד געווארין, האט ער אראפ געשיקט זיין דינער, ער זאל פון ווייטין בעטראכטין וואו זיי גייען, דער דינער זעהט אז זייא גייען אריין אין דיא אידישע גאס, גלייך צום רב׳ס וואהנונג, אונ האבין עפעס אריין געווארפין ביים רב הינטערין שטוב אין אקעלער אונ צוריק געטראגין דיא ליידיגע קעסטיל צום גלח. אין דער פריה איז געווארין אראש אין שטאט, אז עס איז פארלארין געווארין אקריסטליכער קינד אונ דיא שונאי ישראל האבין געזאגט אז געוויס האבין די אידין אים געטייט צו האבין בלוט אויף פסח. בקצור מען האט פערוואכט דעם אידישען קווארטאל אונ מען האט דעם קינד געפונען אצושטאכענעם ביים רב אין קעלער. דער שר איז גלייך געקומען צוא רייטין מיט פיל סאלדאטין פאר היטין עס זאל קיין פאגראם ניט זיין, אונ אום איין צושטילען דעם ווילדען צורייצטין פאלק האט ער געהייסען גלייך שמידין אין קייטין דעם רב מיט דיא אידישע פארשטייער אונ אב פירען זייא אין טורמע. אויף מארגין האט ער געהייסין אלע גלחים זיך אויף קלייבין אין פאלאטע באטראכטין וואס פאר אמשפט ארויס צו געבין אויפין רב מיט די פארשטייער. אונ מען האט אויך געבראכט דיא תפוסים געשמידטע אין קייטין, דער עלטסטער פון דיא גלחים האט געזאגט נאך זיין מיינונג דארף מען זיי אלעמען פאר משפטין צום טוט אונ זייער פערמעגין צו נעמען אויף דער קירכע. אדוני השר! זאגט דער רב מיט גרויס געוויין, אונזערע הענד זיינען ריין פון דעם בלוט שולד, אונזער

נירעכטיגקייט

בית ישראל

ווייל ער איז געקומען משפטין די וועלט, ער וועט משפטין דיא וועלט מיט גירעכטיקייט אונ דיא פעלקער מיט ארעכט פארטיגין משפט:

שיר למעלות איך הייב אויף מיינע אויגין צו די בערג, צו זעהן פון וואנען וועט קומען מיין הילף: עזרי אבער איך האב ניט קיין הילף פון קיינעם נאר פון גאט וואס האט בשאפין הימל אונ ערד: אל דיינע פים וועט ער ניט לאזין אויס גיגליטשט ווערין, גאט דיין היטער טוט ניט דרעמלען דס הייסט ער טוט ניט אפ זיין השגחה פון דיר קיין מאל: הנה גאט דער היטער פון ישראל טוט קיין מאל ניט דרעמלען אונ ניט שלאפין: יי גאט איז דיין היטער, גאט שטייט ביי דיין רעכטע האנט מגין זיין אויף דיר אזוי וויא אשאטין איז מגין פאר דער היץ: יומם בייא טאג וועט די היץ פון דער זון דיך ניט מזיק זיין אונ בייא דער נאכט וועט דיך ניט מזיק זיין דיא לבנה. גאט וועט דיך היטין פון אלעם בייזין אונ וועט היטין דיין לייב: יי גאט וועט דיך היטין אין דיין ארויס גיין אין וועג אונ אין דיין קומען פון הייגט ביז אייביג:

שיר המעלות לדוד, שמחתי אז מען האט מיר געזאגט אז יום טוב וועט קומען וועלין מיר גיין אין גאטס הויז עולה רגל זיין האב איך זיך געפרייט: עומדות מהמת פיל מענשן וואס זיינען געקומען קיין ירושלים אויף יום טוב האבין מיר געמוזט שטיין מיט אונזרע פים אצייט אין די טויערין פון ירושלים ביז מיר זאלין קענען אריין גיין: ירושלים דיא

שְׁבָטִים, שִׁבְטֵי יָהּ, עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת, לְשֵׁם יְיָ: כִּי שָׁמָּה יָשְׁבוּ כִסְאוֹת לְמִשְׁפָּט כִּסְאוֹת, לְבֵית דָּוִד: שַׁאֲלוּ, שְׁלוֹם יְרוּשָׁלָיִם יִשְׁלָיוּ, אֹהֲבָיִךְ: יְהִי שָׁלוֹם, בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה, בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה נָּא שָׁלוֹם, בָּךְ: לְמַעַן בֵּית יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת עֵינַי הַיֹּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם: הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים, אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם, כְּעֵינֵי שִׁפְחָה, אֶל יַד גְּבִרְתָּהּ, כֵּן עֵינֵינוּ, אֶל יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַד

בית ישראל

שְׁטָאט וואס זיא איז שׁיין גיבויט גיוואָרין אַזוי ווי אַשְׁטָאט וואס אַלֶע בַּעֲלֵי מְלָאכוֹת האָבין זיך מְחֻבָּר גיוועזין ביי'ען זיא מיט שׁיינְקייט: ששם וואס דאָרטין זייַנֶען אויף גיגאַנגֶען גאַנְצֶע שְׁבָטִים אויף יום טוב דאס איז גיוועזין איין עֵדוּת אַז דיא שְׁכִינָה רוּהֶט אין יְרוּשָׁלַיִם מֵחֲמַת דעם גֶם אַזוי אַגְרוֹים פֶּאלְק האט גיקאָנְט אַריין אין יְרוּשָׁלַיִם אונ דְרוּם איז ראוי גיוועזין צוּ לוֹיבּין גאָט: כי אין יְרוּשָׁלַיִם איז ראוי גיוועזין אַז דיא שְׁכִינָה זאָל דאָרטין רוּהֶען, ווייל דאָרטין זייַנֶען גיזֶעסִין דיא סַנְהֶדְרִין אויף שְׁטוּלִין אונ האָבין גימִשְׁפָּט אונ צוּא דעם הויז גיזינְד פון דָוִד הַמֶּלֶךְ איז דאָרטין אויך גיוועזין שְׁטוּלִין: שאלו אונ דְרוּם זאָלְט איר בֶּעטִין פון גאָט אויף דעם שָׁלוֹם פון יְרוּשָׁלַיִם אונ די לִיבּ האָבֶּר פון דיר יְרוּשָׁלַיִם זאָלין שָׁלוֹם האָבין: יהי שָׁלוֹם זאָל זיין אין דייַנֶע מוֹיעֶרִין, שַׁלְוָה זאָל זיין אין דייַנֶע פַּאלַאצִין דאס הייסְט אַז קיין שׂוֹנֵא זאָל ניט בַּאלֶעגֶערִין אויף יְרוּשָׁלַיִם: למען דָוִד הַמֶּלֶךְ זאָגְט, ניט פון מייַנְט וועגין אַלֵיין בֶּעט איך אַז עס זאָל זיין שָׁלוֹם נאָר פון אַלֶע וואס זייַנֶען מייַנֶע פְרֵיינְט אונ מייַנֶע גיזֶעלִין: למען אונ פון וועגין דעם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אונזֶער גאָטֶס הויז

מעשה אלפם

גירעכטיגקייט קענֶען מיר אויף ווייזין מיט פיל פַּאקְטִין, דאס ערסטֶע, ווער עס האט גילֶעזין אונזער תנ"ך אונ תַּלְמוּד, ווייס, אַז עס קומְט דאָרטין ניט פאר אֲפִילוּ אַרֶמֶז, אַז מיר זאָלין דַארְפִין בְּלוּט אויף פֶּסַח, אין גֶעגֶענְטְהֵייל בייא אונז איז בְּלוּט זייער שְׁטְרֵיינְג פַאר בָּאטִין, ווען מיר גיפִינֶען אַבְּלוּטְס טְרָאפִּין אין אַיין אֵיי, וואַרְפִין מיר איר אַרוֹים. דאס צְווייטֶע אֲפִילוּ פַאר דיא וואס ווייסִין נִים אונזֶער לִיטֶערַאטוּר אונ מֵיינֶען בֶּאֱמֶת אַז מיר דַארְפֶען בְּלוּט, צוּ וואס זאָלין מיר זיין אַזעלְכֶע שׁוֹטִים הַארְגֶענֶען אַמֶענְשֶׁען אונ בְּרֵיינְגֶען אויף זיך אַזַא סַכָּנָה וואס דאס איז קֶעגֶען אונזֶער רֶעלִיגְיָאן וואס זיא שְׁרֵייבְּט וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאוֹד לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם, וָחַי בָּהֶם וְלֹא שֶׁיָּמוּת בָּהֶם, ווען מיר קאָנֶען דאס קְרִיגֶען מיט אַיין עֶרְלִיכֶען אונ רוּהִיגֶען אַרְט, גֶעבִּין אַיין אָרֶעמֶען קְרִיסְט עֶטְלִיכֶע רוּבִּיל וואָלְט ער זיך לאָזין שְׁלָאגִין אַיין אָדֶער אונ אָבּ צַאפִּין אַבִּיסִיל בְּלוּט. אונ דְרִיטֶענְס ווען עס זאָל אֶמֶת זיין, אַז מיר הַיְינֶען קְרִיסְטְלִיכֶע קִינְדֶער צוּ לִיבּ בְּלוּט, וואָלְטִין די שְׁלֶעכְטֶע אִידֶען אוּנְז שׁוֹין לַאנְג גֶעמַסֶרְ'ת. ווען מען חַאפְּט דעם גַנָב פַארִין הַאנְד, הֶעלְפְט קֵיינֶע פֶּערֶענְטְפֶערוּנְג נִיט (זאָגְט דער שַ״ס), נוּר אַלְס מִיטְלַייד האָבּ איך איין מִיטִיל צוּ רֶעטִין אַייך פון טוֹיט, ווען איר וועט מיר עֶרְקְלֶערִין אַפָּסוּק אין פְּסַלְתִּיר (תהלים) הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן, וואס דַארְף שְׁטֵיין „וְלֹא יִישָׁן" אַז נָאט דְרֶעמִילְט נִים אַפְּשִׁיטָא אַז ער שְׁלָאפְט נִיט? דער רַב האט אִים עֶרְקְלֶערְט דעם רֵיינֶעם פְּשַׁט, אַמֶענְשׁ קען נִיט זיין קֵיין רֶעכְטֶער „שׁוֹמֵר" ווייל אַמֶענְטְשׁ קען פון שְׁוואַכְקֵייט חַאפִּין דְרֶעמְלֶען אֲפִילוּ אין מִיטִין טָאג, אונ אֲפִילוּ דער שְׁטַארְקֶער מֶענְשׁ מוּז דאָך אויך שְׁלָאפִין בייא נַאכְט, אָבֶער בייא דעם בּוֹרֵא איז נִיטָא קֵיין שְׁוואַכְקֵיים צוּ דְרֶעמְלֶען אונ אויך נִיט דיא נַאטוּר פון שְׁלָאפִין, ווייל ער אַלֵיין איז דער בַּאשֶׁעפֶער פון דיא

וואס וועט אין יְרוּשָׁלַיִם גיבויט ווערין דְרוּם בֶּעט איך גוּטֶץ אויף דיר יְרוּשָׁלַיִם:

שִׁיר המעלות צוּ דיר גאָט וואס דוּ זיצְט אין הִימֶל האָבּ איך אויף גיהויבּן מייַנֶע אויגֶען אונ בֶּעט אַז דוּ זאָלְסְט מיר הֶעלְפִין: הנה אַזוי ווי די אויגין פון די קְנֶעכְט קוּקִין צוּ די הֶענְט פון זֵייעֶרֶע הֶערִין אַז זֵיי זאָלין עֶפֶּעס גֶעבִּין אונ אַזוי ווי די אויגין פון דֶר שִׁפְחָה קוּקִין צוּ די הֶענְט פון די הֶערִינְטֶע, אַזוי קוּקִין אונזֶערֶע אויגין צוּ גאָט בִּיז ער

שֶׁיְּחָנֵּנוּ: חָנֵּנוּ יְיָ, חָנֵּנוּ כִּי רַב שָׂבַעְנוּ בוּז: רַבַּת שָׂבְעָה לָּהּ נַפְשֵׁנוּ, הַלַּעַג הַשַּׁאֲנַנִּים הַבּוּז, לִגְאֵי יוֹנִים:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד, לוּלֵי יְיָ שֶׁהָיָה לָנוּ יֹאמַר נָא, יִשְׂרָאֵל: לוּלֵי יְיָ, שֶׁהָיָה לָנוּ, בְּקוּם עָלֵינוּ, אָדָם: אֲזַי חַיִּים, בְּלָעוּנוּ בַּחֲרוֹת אַפָּם בָּנוּ: אֲזַי הַמַּיִם שְׁטָפוּנוּ נַחְלָה, עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ: אֲזַי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים: בָּרוּךְ יְיָ שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם: נַפְשֵׁנוּ, כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה, מִפַּח יוֹקְשִׁים, הַפַּח נִשְׁבָּר, וַאֲנַחְנוּ נִמְלָטְנוּ: עֶזְרֵנוּ בְּשֵׁם יְיָ, עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

הַלְלוּיָהּ, הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ הַלְלוּ, עַבְדֵי יְיָ: שֶׁעֹמְדִים, בְּבֵית יְיָ בְּחַצְרוֹת, בֵּית אֱלֹהֵינוּ: הַלְלוּיָהּ, כִּי טוֹב יְיָ, זַמְּרוּ לִשְׁמוֹ, כִּי נָעִים: כִּי יַעֲקֹב, בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל,

מעשה אלפס

דיא גאמ'ר דרום איז ער דער ריכטיגער, "שומר ישראל". כמו קען זאגין נאך אפשט? פרעגט דער ש"ר, ווארום ניט (זאגט דער רבי), דיא היילגע רייד פון אונזער תנ"ך איז קורץ געשריבין אונ האלטין אין זיך איין פיל גידאנקען. אז יע אזוי (זאגט דער ש"ר) וועל איך אייך זאגין אפשט פון פראקטיקע, הנה לא ינום, גאט דערמילט ניט "ולא יישן" אונ לאזט דעם אנדערין אויך ניט שלאפין שומר ישראל אום צו פאר היטין איך אידין פון אונגליק אונ האט זיא דער ציילט דיא גאנצע היסטאריע אז דיזע נאכט האט אים פאסירט וויא ביא אחשורוש (בלילה ההוא נדדה שנת המלך) אום צו פארהיטין אידין פון המן'ס בלבולים, אונ דיא גלחים האבין גיהאט המן'ס מפלה, וליהודים היתה אורה ושמחה:

בית ישראל

וועט זיך דר בארימען אויף אונז: חננו דער בארעם זיך אונזער גאט אויף אונז ווארום מיר זיינען גיזעט גיווארן מיט פיל בזיונות: רבת אונזערע לייבער זיינען פיל גיזעט גיווארין פון דעם שפעטונג פון די בעלים וואס זיינען גיזעסין בשלוה אונ פון דיא בזיונות פון דיא בעלים וואס האלטין זיך בגאוה אונ האבין אונז מבזה גיוועזן: שיר המעלות די ישראל האבין גיזאגט אין די צייט פון המן אז גאט וואלט מיט אונז ניט גיוועזן אין דער צייט אז אמענש איז אויף גישטאנגען אויף אונז: אזי וואלטן זייא אונז לעבעדיגערהייט איין גישלונגען אין דער צייט אז זייער צארין גרימט אויף אונז: אזי אונ די וואסער דאס מיינט מען די בעלים וואלטין אונז גיוועזן פאר פלייצט אונ אזוי ווי אטייך וואסער וואלט גיוועזין איבער גיפארין אויף אונזער לייב: אזי אונ אויף אונזער לייב וואלט גיוועזין איבער גיפארין די מוטוויליגע וואסער: ברוך אבער גילויבט איז גאט וואס ער האט אונז ניט גיגעבין אז מיר זאלין זיין א פאר צוקונג צוא זייערע ציין: נפשנו אונזערע לייבער זיינען אנטרונען גיווארין אזוי ווי אפייגיל ווערט אנטרונען פון דער שטרויכלענדיגע נעץ, די נעץ איז צו בראכין גיווארין אונ מיר זיינען אנטרונען גיווארין: עזרנו אונזער הילף קומט, אז מיר דער מאנען גאטס נאמען ווס האט באשאפין הימל אונ ערד: הללויה, לויבט גאטעס נאמען, לויבט איר קנעכט פון גאט: שעומדים דיא וואס שטייען אין גאטעס הויז (דאס זיינען דיא כהנים וואס זיינען מתפלל אין היכל), אויך דיא וואס שטייען אין דיא פארהויפען פון גאטעס הויז (דאס זיינען דיא ישראלים וואס זיינען מתפלל אין דער עזרה): הללויה לויבט גאט, דען ער איז גוט, זינגט לויב צו זיין נאמען דען ער איז ליב: כי דען דיא פאלק יעקב האט

לִסְגֻלָּתוֹ: כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי, כִּי גָדוֹל יְיָ וַאֲדֹנֵינוּ, מִכָּל אֱ־הִים:
כֹּל אֲשֶׁר חָפֵץ יְיָ עָשָׂה, בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בַּיַּמִּים וְכָל תְּהֹמוֹת:
מַעֲלֶה נְשִׂאִים, מִקְצֵה הָאָרֶץ, בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה מוֹצֵא
רוּחַ, מֵאוֹצְרוֹתָיו: שֶׁהִכָּה, בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם מֵאָדָם, עַד
בְּהֵמָה: שָׁלַח, אוֹתוֹת וּמֹפְתִים, בְּתוֹכֵכִי מִצְרָיִם בְּפַרְעֹה,
וּבְכָל עֲבָדָיו: שֶׁהִכָּה גּוֹיִם רַבִּים וְהָרַג, מְלָכִים עֲצוּמִים:
לְסִיחוֹן, מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי, וּלְעוֹג, מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וּלְכֹל, מַמְלְכוֹת
כְּנָעַן: וְנָתַן אַרְצָם נַחֲלָה נַחֲלָה, לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ: יְיָ, שִׁמְךָ
לְעוֹלָם יְיָ, זִכְרְךָ לְדֹר וָדֹר: כִּי יָדִין יְיָ עַמּוֹ וְעַל עֲבָדָיו,
יִתְנֶחָם: עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם, כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה, יְדֵי אָדָם: פֶּה
לָהֶם, וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם, וְלֹא יִרְאוּ: אָזְנַיִם לָהֶם,

בית ישראל

גאט פאר זיך אויס ערוואהלט פון אלע אומות און די היגע מענשן פון אידען וואס רופען זיך "ישראל" זיינען ביי אים דער גיליבטער אוצר: כי דען איך ווייס אז גרויס איז גאט, אונזער הער גאט איז גרעסער פון אלע הערשער: כל איך זעהע אז אלעס וואס גאט וויל האט ער באשאפען אין הימיל און אויף דער ערד, אין די ימים און אין אלע אבגרונדען: מעלה ער מאכט אויף ברייגען וואלקנס פון ים וואס פארין און זעהט דאס אויס וויא אין עק וועלט) און זייא פליהען אין דער הויך וויא לופט באלאנען און ווערען דארטען פערהארטעוועט אין לופט, נאכהער אז ער וויל געבען רעגין טיילט ער אב פון זייא דעם יסוד האש און די עלעקטריע, ווערט דער פון בליצען און דורך דעם ציט ער ארויס די לופט וואס אין זייא איז איינגיהאלטין, דאדורך גיסין זיך די וואלקנס אויף רעגין. און דורך דעם רעגין זעהע איך שטענדיג זיין השגחה פרטית: שהכה ער האט אויך

גישלאגין די בכורים פון מצרים, פון מענשין ביז בהמות: שלח ער האט גישיקט וואונדער צייכען אין דיר "לאנד מצרים" אויף פרעה'ן און אלע זיינע דינער: שהכה ער האט גישלאגין פיל פעלקער און צוא הרג'ת שטארקע קעניגע: לסיחון דעם קעניג פון אמורי און אויך עוג דעם קעניג פון מדינה בשן און אלע קעניגרייך פון לאנד כנען: ונתן ער האט אב גיגעבען זייער לאנד צום ערבטהייל צוא זיין פאלק ישראל: יי גאט, דיין נאמען "באשעפער" פערבלייבט אויף עוויג, מיט דעם נאמען דער מאנען דיר די וואס גלויבען אין דיר אין אלע דורות: כי און מיר האפין אז גאט ווערט זיך אנגעמען פאר די קריוודע פון זיין פאלק און איבער זיינע קנעכט ווערט ער זיך ערבארעמען: עצבי אבער די געצין בילדער פון די היידען זיינען נור זילבער און גאלד, מענשליכע ארבייט: פה זייא האבין א מויל און קענען ניט ריידין, האבען אויגען און קענען ניט זעהען, אויערן האבען זייא און הערין ניט. אויך

וְלֹא יַאֲזִינוּ אַף, אֵין יֶשׁ רוּחַ בְּפִיהֶם: כְּמוֹהֶם, יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל, אֲשֶׁר בֹּטֵחַ בָּהֶם: בֵּית יִשְׂרָאֵל, בָּרְכוּ אֶת יְיָ בֵּית אַהֲרֹן, בָּרְכוּ אֶת יְיָ: בֵּית הַלֵּוִי, בָּרְכוּ אֶת יְיָ יִרְאֵי יְיָ, בָּרְכוּ אֶת יְיָ: בָּרוּךְ יְיָ, מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם, הַלְלוּיָהּ:

הוֹדוּ לַיְיָ כִּי טוֹב כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ, לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ, לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת, לְבַדּוֹ כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

פנינים יקרים

הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו. לְמָשָׁל עֶס זַיינֶען אַמָאהל גִיוֶועזֶן צְוַויי שְׁטַארְקֶע מֶענְשֶׁן, שִׁמְעוֹן אונ לֵוִי, זַייא הָאבֶּען גֶעוָואלְט וַוייזֶן זַייעֶר שְׁטַארְקַייט זַיינֶען זַייא גֶעגַאנְגֶען צוּ אַוַואסֶער מִיהל וֶוען דִיא וואסער הָאט מִיט אַשְׁטַארְקֶן כֹּחַ גֶעטְרִיבֶּען דִיא רֶעדֶער, הָאט שִׁמְעוֹן מִיט אֵיין הַאנְט פַארְהַאלְטֶן אַרָאד אונ דִיא מִיהל מִיט אַלֶע רֶעדֶער זַיינֶען גֶעבְּלִיבֶּען שְׁטֵיין, הָאט לֵוִי גִיזָאגְט צוּ שִׁמְעוֹן נֶעם אַוֶועק דִיא הַאנְט פוּן רָאד וֶועל אִיךְ וַוייזֶן אַגְרֶעסֶערֶע שְׁטַארְקַייט, שִׁמְעוֹן הָאט אַוֶועק גענוּמֶען דִיא הַאנְט פוּן רָאד, דִיא וַואסֶער הָאט אָנְגֶעהויבֶּן לויפֶן אויף דִיא רֶעדֶער, אונ אַלֶע רֶעדֶער הָאבִּין זִיךְ גֶעדְרֵייט מִיט אַשְׁטַארְקֶן כֹּחַ, הָאט לֵוִי אַבְּלָאז גִיטָאן אויף דִיא וַואסֶער אִיז דִיא וַואסֶער אַנְטְלָאפִין פוּן דֶעם אָרְט אונ עֶס אִיז גִיוָוארִין טְרוּקֶן אַרוּם דִיא מִיהל, אונ דִיא מִיהל אִיז גֶעבְּלִיבֶּען שְׁטֵיין, הָאט לֵוִי גִיזָאגְט צוּ שִׁמְעוֹן דוּא בִּיזְט טַאקִי שְׁטַארְק אָבֶּער דוּא הָאסְט גֶעמוּזְט אֵייבִּיג הַאלְטֶן מִיט דַיין הַאנְט דִיא רָאד, וֶוען דוּא הָאסְט נָאר צוּגֶענוּמֶען דַיין הַאנְט פוּן רָאד, אִיז בַּאלְד דִיא וַואסֶער גִילָאפִין אונ גֶעדְרֵייט דִיא רֶעדֶער, אָבֶּער אִיךְ הָאבּ מִיט אֵיין בְּלָאז אַוֶועקְגִיבְּלָאזִין דִיא וַואסֶער, אונ אִיךְ קֶען גֵיין אַהֵיים, דִיא מִיהל וֶועט אַזוֹי לַאנְג שְׁטֵיין בִּיז אִיךְ וֶועל קוּמֶען אונ צוּרִיק בְּלָאזִין דִיא וַואסֶער אויף דִיא רֶעדֶער, דָוִד הַמֶּלֶךְ ע"ה דֶערְצֵיילְט אִין דֶעם קַאפִּיטֶ'ל דִיא ווּאנְדֶער אונ שְׁטַארְקַייט וָואס הקב"ה הָאט גִיטָאן אויף דֶער וֶועלְט, דֶערְצֵיילְט עֶר נָאךְ אַזַאךְ דִיא אַלֶע זַאכִין וָואס הקב"ה הָאט גִיטָאן זַיינֶען גֶעבְּלִיבֶּען אויף אֵייבִּיג, דִי וֶועלְט אִיז בֶּעשַׁאפִין גֶעוָוארִין צוּ טָאן חֶסֶד, כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ, אויף אֵייבִּיג אִיז זַיין חֶסֶד, אַלֶע מֶענְשִׁין קֶענֶען נִיט עֶנְדֶערִין וָואס הקב"ה הָאט בֶּעשַׁאפִין, מֶען קֶען נִיט עֶנְדֶערִין דֶעם גַאנְג פוּן דִיא זוּן אונ דִיא לְבָנָה, נָאר עֶר אַלֵיין קֶען מַאכִין וִויא עֶר וִויל, עֶר הָאט גֶעמַאכְט אַיִם, אונ עֶר הָאט אַבְּלָאז גִיטָאן אויף דֶעם יַם מִיט אַווִינְט אִיז גִיוָוארִין טְרוּקִין, עֶר הָאט נָאךְ אַמָאל אַבְּלָאז גִיטָאן אִיז דִיא וַואסֶער צוּרִיק גֶעקוּמֶען, אונ אַלֶע זַאכִין וָואס עֶר הָאט בֶּעשַׁאפִין שְׁטֵייעֶן אויף אֵייבִּיג בִּיז עֶר אַלֵיין וֶועט וֶועלִין זֵייא עֶנְדֶערִין:

בית ישראל

אִיז נִיטָא קֵיין אָטְהֶעם אִין זֵייעֶר מוֹיל כמוהם אַזוֹי וִויא דִיא גֶעטְצִין, אַזוֹי וֶועלֶען זַיין דִיא וָואס מַאכֶען זֵייא אונ דִיא אַלֶע וָואס פַארְזִיכֶערִין זִיךְ אָן זֵייא, דָאס הֵייסְט אַזוֹי וִויא דִיא גֶעצִין זַיינֶען טוֹיטֶע אָן לֶעבְּהַאפְט אַזוֹי קֶענֶען זֵייעֶרֶע גִיזֶעצִין נִיט גֶעבִּין קֵיין לֶעבְּהַאפְט אִין דִיא מֶענְטְשֶׁען וָואס טוּעֶן זֵייא, אוֹיס צוּא אֵיידְלֶען זֵייעֶרֶע זִיטֶען: בית דַארוּם אִיר יִשְׂרָאֵל'ס הוֹיז לוֹיבְּט גָאט, הוֹיז פוּן אַהֲרֹן לוֹיבְּט גָאט, הוֹיז פוּן לֵוִי לוֹיבְּט גָאט, אִיר גָאטֶעס פִירְכְטִיגֶע לוֹיבְּט גָאט: ברוך גִילוֹיבְּט אִיז גָאט פוּן צִיוֹן וָואס רוּהְט אִין יְרוּשָׁלַיִם, הַלְלוּיָהּ: הודו דַאנְקְט גָאט, דֶען עֶר אִיז גוּט, אונ אוֹיף עֶווִיג אִיז זַיין גְנַאדֶע. דַאנְקְט גָאט דֶער אִיבֶּער אַלֶע שְׁטַארְקֶע אִיז, אוֹיף אִימֶער אונ עֶווִיג אִיז זַיין גְנַאדֶע. דַאנְקְט

דעם

מעשה אלפס

נִפְלָאוֹת גדולות לבדו. דִיא מִשְׁנָה זָאגְט (ברכות פ"ט) מֶען קוּמְט צוּ אֵיין אָרְט וָואס דָארְטִין הָאט דֶער בּוֹרֵא הָזוֹאֶה מָקוֹם שֶׁנַּעֲשׂוּ בוֹ נִסִּים לְיִשְׂרָאֵל, וֶוען גִיטָאן נִסִּים צוּ אִידִין דַארְף מֶען מַאכִין אַבְּרָכָה „בָּרוּךְ"

לְעֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם, בִּתְבוּנָה כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְרוֹקַע הָאָרֶץ, עַל הַמָּיִם כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְעֹשֵׂה, אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
אֶת הַשֶּׁמֶשׁ, לְמֶמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
אֶת הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים, לְמֶמְשְׁלוֹת בַּלָּיְלָה כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְמַכֵּה מִצְרַיִם, בִּבְכוֹרֵיהֶם כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃

בית ישראל

דעם הער איבער אלע הערין, דען עוויג איז זיין גנאדע; לעשה דאנקט גאט וואס טוט גרויסע וואונדער אליין (וואס דער מענטש באמערקט דאס גאר ניט), עוויג איז זיין גנאדע. דאנקט גאט וואס האט גימאכט דעם הימל מיט פעסטשטאנד, דען אויף עוויג איז זיין גנאדע. דאנקט גאט, וואס ער האט אויס גיבריי־טעט דיא ערד אויף דעם וואסער, דען אויף עוויג איז זיין גנאדע. דאנקט דעם וואס האט גימאכט גרויסע ליכטן, אויף עוויג איז זיין גנאדע. את וויא דיא זאנע צו גיוועלטיגען ביי טאג, אונ דיא לבנה מיט דיא שטערען צוא גיוועלטיגען ביי נאכט, אויף עוויג איז זיין גנאדע. דאנקט גאט וואס האט גישלאגין דיא מצרים מיט זייערע בכורים אונ דורך דעם

מעשה אלקים

גילויבט איז השי"ת, וואס האט גיטאן נסים מיט אונזערע עלטערין אין דיזען ארט, רעכינט דיא גמרא איינע פון דיא ערטער אין "מעברות נחלי ארנון", בעת אידין זיינען גענאנגען פון מצרים קיין ארץ ישראל, דורך דעם גרויסין מדבר, אונ זיינען גיקומען נאהענט פון אמורי, איז דארטין גיוועז אשמאלע וועג, אטאל צווישען צווייא הויכע בערג, האבין דיא אמוריים באקלערט אפלאן וויא אויס צו הרגנען אידין, זייא האבין גימאכט גרויסע היילין אין דיא בערג אונ האבין זיך דארטין באהאלטין סוזענדער מאן מיט גיווער אונ מיט גרויסע שטיינער, ווען אידען וועלין דורך גיין צווישען דיא בערג וועלין זיי אויף זיי שיסין פון אויבין אונ ווארפין מיט שטיינער ביז זיי וועלין אויס הרגנען ביז איינעם. דעם סוד האבין דיא אמוריים ניט גיוואוסט, אז דער ארון מיט דיא לוחות גייט פאר אויס פאר דיא אידישע מחנה, אונ מאכט גלייך דיא וועג. וויא דער ארון איז גיקומען, איז דער באר פערציטערט גיווארין (לפני ארון הגלי ארץ) וויא אשכבדה וואס גיט ארויס גענין איר ווארטין אונ גייט זיך פיר איר, אזוי האט ער זיך צגייג גיטאן אין מאל גלייך מאכין דיא וועג, אונ מיט זיינע שפיצין איז ער אריין אין דיא לעכער פון דעם אנטקעגענדיגען בארג, וואו דיא אמוריים זיינען גיווען באהאלטין אונ האט זיי צו שטיקט אונ צו ריבין אויף מעל, אז זייער בלוט האט זיך גיגאסין אין טאל אינטין. אידין זיינען זיך גיגאנגין אויבין גאנץ רוהיג אונ האבין גאר ניט גיוואוסט פון דיא גאנצע גישיכטע, ניט פון דעם גאנץ וואס דיא אמוריים האבין אויף זיי פערטיפריגט אונ ניט פון דעם נס וואס דער בורא האט גיטאן. דאס זאגט דוד המלך הודו לעושה נפלאות גדולות, לויבט צו דעם וואס ער טוט מיט אונז גרויסע וואונדער וואס מיר ווייסין גאר ניט, "לבדו" נור ער אליין ווייס, אונ ניט איין מאל פאסירט דאס "כי לעולם חסדו" זיין גנאדע איז עוויג "בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו" אין יעדער צייט איז פאראנען שונאי ישראל וואס פערשפייטן אין דער שטיל שטרויכלונגען צו שעדיגין דעם אידין אונ נור "ה ב"ה מצילנו מידם", ער רעטעט אונז פון זייער האנד, דארפין מיר זאגין שטענדיג לויב גיזאנג צו אים, אזוי וויא אידין האבין דאן גיזאגט בעת זיי האבין זיך דער וואוסט פון דעם, וויא דיא תורה דער ציילט (זיין פ' חקת) "ואשד הנחלים" אז אידין זיינען איבער דעם גיגענד אונ דיא בערג האבין זיך צוריק אוועק גישטעלט אויף זייער פלאץ, איז דער שטיין (באר שעל מרים) וואס האט זיך מיט גיקייקלט אונ האט גיגעבין וואסער וויא אקוואל נובעת מים, דער שטיין האט אראפ גיבראכט אין טאל אונ האט ארויף גיבראכט פון טאל דיא בלוט אונ דיא צוריסענע גלידער פון דיא אמוריים אונ האט דאס ארום גיפירט ארום מחנה ישראל אונ אידין האבין דאס גיזעהען איז ביי זיי גישטאקט גיווארין דיא אהבה צו השי"ת אונ האבין גיזאגט שירה "עלי באר ענו לה".

סע"ט ס'

וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל, מִתּוֹכָם | כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
בְּיָד חֲזָקָה, וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה | כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְגֹזֵר יַם סוּף, לִגְזָרִים | כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
וְהֶעֱבִיר יִשְׂרָאֵל, בְּתוֹכוֹ | כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
וְנִעֵר פַּרְעֹה וְחֵילוֹ, בְיַם סוּף | כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ, בַּמִּדְבָּר | כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְמַכֵּה, מְלָכִים גְּדֹלִים | כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
וַיַּהֲרֹג, מְלָכִים אַדִּירִים | כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
לְסִיחוֹן, מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי | כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
וּלְעוֹג, מֶלֶךְ הַבָּשָׁן | כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
וְנָתַן אַרְצָם, לְנַחֲלָה | כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
נַחֲלָה, לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ | כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ | כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
וַיִּפְרְקֵנוּ מִצָּרֵינוּ | כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
נֹתֵן לֶחֶם, לְכָל בָּשָׂר | כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
הוֹדוּ, לְאֵל הַשָּׁמָיִם | כִּי, לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃

בית ישראל

דעם האט ער בעפרייט דיא ישראל פון זייא מיט אשטארקע האנד אונ איין אויס גישטרעקטען ארעם, דען אויף עוויג איז זיין גנאדע: לגוזר דאנקט דעם וואס האט צוא טיילט דעם ים סוף אויף צוועלף שטיקער. אונ האט דורך געפירט אלע צוועלף שבטים דורך אים, דען אויף עוויג איז זיין גנאדע. דאנקט דעם וואס האט אריין גישליידערט פרעה'ן מיט זיין חיל אין ים סוף, אויף עוויג איז זיין חסד: למוליך דאנקט דעם וואס האט גיפירט זיין פאלק ישראל אין דעם וויסטען מדבר. וואס דורך דעם האבין זיי גילערינט גאטעס וועג אונ ארויס גיטריבין פון זייער הארץ דיא שלעכטע גידאנקען פון מצרים, אונ

ער האט גישלאגין פאר זיי גרויסע אונ מעכטיגע קעניגען, וויא דעם סיחון דער קעניג פון אמורי אונ דעם קעניג פון „בשן", אונ ער האט אב גיגעבין זייער לאנד צום ארבטייל צו זיין קנעכט ישראל, אויף עוויג איז זיין גנאדע: שבש לנו אונ דיא אלע נסים פון פריער איז איין אנפאנג אויף שפעטער, אז אין אונזער נידעריגען שטאנד דר מאנט ער אונז די פאריגע נסים אונ בעפרייט אונז פון אונזערע פיינד, דען אויף עוויג איז זיין גנאדע: נותן ער גיט שפייז צו אלע באשעפענעם. הנם עס זעהט אויס אז דאס איז מיט דער נאטור אבער ווער פירט דיא נאטור? נור ער, דרום דאנקט דעם גאט פון הימיל וואס

האט

מִזְמוֹר שִׁיר, לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לְהֹדוֹת לַייָ, וּלְזַמֵּר
לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן: לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ
בַּלֵּילוֹת: עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי נָבֶל, עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר: כִּי
שִׂמַּחְתַּנִי יְיָ בְּפָעֳלֶךָ, בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה גָּדְלוּ
מַעֲשֶׂיךָ יְיָ, מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע
וּכְסִיל לֹא יָבִין אֶת זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב, וַיָּצִיצוּ
כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן, לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְיָ:
כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְיָ, כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל פֹּעֲלֵי
אָוֶן: וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי, בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן: וַתַּבֵּט עֵינִי

בית ישראל

האט בעשאפען אונ פירט דיא נאטור, אונ אויף עוויג איז זיין גנאדע:

מזמור דער מזמור איז גמאכט גווארין אז דיא לוים זאלין אים זינגען אום שבת: טוב עס איז גוט צו לויבין צו גאט, אונ צו זינגען צו דיין נאמן וואס איז העכר פון אלים: להגיד צו זאגין אלע אין דר פריא דיינע חסדים, אונ דיין ווארהייט צו זאגין אלע נאכט: עלי אויף איין כלי זמר פון צעהן סטרונגס וועלין מיר שפילין צו גאט, אונ אויף אפידעל, אויף דעם וואס מיר וועלין זינגען מיט דעם מויל וועלין מיר נאך צוא שפילין מיט אהארף עס זאל זיין שענער: כי ווייל דו גאט האסט מיך דרפרייט מיט די ווערק פון דיינע נסים, פון וועגין די ווערק פון דיינע הענט וועל איך זינגען צו דיר: מה וויא זייער גרויס זיינען די ווערק פון דיר גאט, דיינע מחשבות זיינען זייער טיף: איש אמענש וואס איז אוים גילערט פון חכמה ווייס ער דאס ניט, אונ איין נאר פר שטייט דאס ניט: בפרוח דאס וואס די רשעים בליען אזו ווי גראז אונ טוען שפראצין אלע וואס ווערקין אום רעכט אונ האבין הצלחה, איז נאר צו בצאלין זיי אויף זייער ביסעל גוטע מעשים אויף דער וועלט, אום זיי זאלין פאר טיליגט ווערין אויף אייביג, זייא זאלין ניט האבין קיין עולם הבא: ואתה אונ דוא גאט ביסט הויך אויף אייביג: כי דיינע פיינט וואס האבין דיך גאט פיינט וועלין פרלארין ווערין, אונ אלע די וואס ווערקין אומרעכט וועלין זייערע בזיינער צו שפרייט ווערין: ותרם אבער מיין הערשאפט וועט דר הויבין ווערין אזו הויך וויא דיא הערנער פון איין חיה וואס ווערט אן גרופן „ראם". מיין קאפ

פנינים יקרים

כי שמחתני ה' בפעלך במעשי ידיך ארנן. מיר ווייסין אמאהל פירט הקב"ה די וועלט מיט דער נאטור, עס גייט אלץ כסדר פון דיא צייט וואס דיא וועלט איז באשאפין גיווארין. דאס ווערט גערופין מעשי ידיך, דאס איז אפארטיגער פירונג וואס דיא הענט פון הקב"ה האבין שוין לאנג געמאכט, אמאהל פירט הקב"ה דיא וועלט מיט נסים, דיא ארדנונג פון דער וועלט ווערט גיענדערט, דאס ווערט גערופין פעולה, ארבייט, ווייל דאס איז שטענדיג אין דיא ארבייט, נסים קענען אייביג זיין, דאס האט קיין ענדע, זאגט דער פסוק כי שמחתני ה' בפעלך, ווען דוא טוהסט מיט מיר נסים איך זאל געהאלפין ווערין דורך אנס איז ביי מיר אשמחה. ובמעשי ידיך, ווען דוא העלפסט מיר מיט דער נאטור איז ביי מיר דיא שמחה פיל גרעסער, ארנן, איך וועל זינגען אויך ביא דיא שמחה. ווארום ווען הקב"ה טוהט איינעם אנס רעכינט מען אים אפ פון זיינע מצות אונ מעשים טובים.

בְּשׁוּרָי, בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים, תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי: צַדִּיק כַּתָּמָר
יִפְרָח, כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית יְיָ, בְּחַצְרוֹת
אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה, דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ:
לְהַגִּיד כִּי יָשָׁר יְיָ, צוּרִי וְלֹא עַוְלָתָה בּוֹ:
יְיָ מָלָךְ, גֵּאוּת לָבֵשׁ, לָבֵשׁ יְיָ, עֹז הִתְאַזָּר, אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל, בַּל תִּמּוֹט:
נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז, מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת, יְיָ, נָשְׂאוּ נְהָרוֹת,

מעשה אלפם

לְהַגִּיד כִּי יָשָׁר ה׳, בעטראכטענדיג דיא וועלט, דער מענש וואס ער איז דער קייזער פון דער בריאה (תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ), אין זיין האנד איז איבער גיגעבין אלע בריאים, צו טאן מיט זייא וואס ער וויל, אם ענדע איז ער שוואכער אונ ניידערער מער פון אלעמען, סיי אין זיין לעבענסמיטל, אונ סיי אין האדעווען זיינע קינדער, אלע בעלי חיים קומט דאס אן גרינג, אונ דער מענש האט דאגת חיונה אונ צער גדול בנים, אונ אפילו אין זיין גליקליכע צייט, קומט זיין שכל אונ שטערט אים זיין פערגעניגען, דער שכל ווייזט אים, אז ער איז אפינגם ניט זיכער פון טויט אונ פון קראנקייט חלילה, אונ דיא קעלבעלע בעת זיא לויפט ארום אויף'ן גרינעם גראז, לעבין וואסער, לעבט זיא א טאג, איר שרעקט ניט אב דער אונגליק פון טויט, קומט פארלייפיג אויס, אז דער בורא וואס גיטאן דעם מענשין איין עולה, ער האט אים גימאכט פארין קייזער פון דיא נאטור, צום ענדע איז ער אונגליקליכער פון אלעמען, ובפרט דיא צדיקים זיינען תיל מאל מער גידריקט פיר אלעמען. דיא פראגע איז אבער נור פאר אקליינע קעפעלע אונ אקורצזיכטיגע אויג, וואס זעט נור וואס לעבין זיין נאז איז, אבער ביי דעם וואס האט קאפ אונ מוח אונ זעט נייט, פאלט ארונטער אלע קשיות ער פערשטייט אז דיא וועלט איז (לְבֵי הִלּוּלָא דָּמְיָא) גלייך צו אחתונה, וואס חתן כלה אונ דיא רעכטע מחותנים לייפין ארום אונ זיינען פאר מאטערט אונ עסין גאנץ וועניג, אונ מאנכע מאל גאר ניט, אונ גראדע דיא שלעפער לייט וואס קומען נור עסין אונ טרינקען זיי זיצין זיך רוהיג אונ האבין הנאה דיא קורצע ווייליע, דער רעכטער פערגניגען פיר חתן כלה וועט זיך ערסט אנהייבין שפעטער, אז מען וועט איבער פאטערין דעם טומ'ל. דאס גלייכן דער מענש, ווייל ער איז דער רעכטער מחותן אויף דער וועלט, דער פאר עסט ער זיין ביסען פאר מאטערט אונ פאר הארעוועט, ביי אים וועט זיך אנהייבין דיא רעכטע שמחה ערסט שפעטער, אז ער וועט פאטערין דעם טומ'ל פון דער וועלט, דעם טומ'ל פון גויסין יריד (הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם), דאן, אויב ער האט איין גיהאנדעלט גוטע סחורה (תורה ומעשים טובים), ער האט זיך משדך גיוועזין מיט דיא „אֵשֶׁת חַיִל" (דאס איז דיא תורה וואס זיא איז נקנית בארבעים ושש ונה דברים כמנין חי"ל), דאן וועט זיין נשמה ערסט אנהייבין צו לעבען. אפאקער כתיגע, אז ניט דעם חומר'ס גישעפטין עסין אונ טרינקען אונ תאות) איבערדער עיקר, נאר דיא עסקים פון נפש איז דיא הויפט זאך, זעהען מיר פון

בית ישראל

וועט גישמירט ווערין מיט פעטין אייל אונ דאס איז לשון גדולה: ותבט אונ מיין אויג וועט זעהן שלעכטס אויף מיינע שונאים, אז דיא רשעים שטייען אויף מיר צו טאן בייז וועלין מיינע אויערין הערין זייער מפלה: צדיק אבער דער צדיק וועט בליען אזו וויא א טייטיל בוים, אז וויא א צעדער בוים וואס טוט וואקסין אין וואלד אונ טוט זיך שטארקין: שתולים די לומדים וועלין זיין גיפלאנצט אין גאטס הויז, אין דעם הויף פון אונזער גאט וועלין זייא בליען: עוד זייא וועלין נאך מער שפראצין אויף דער עלטער, פעט אונ צווייג האפטיג וועלין זייא זיין: להגיד עס וועט גיזאגט ווערין צווא איטליכין אז אונזער שטארקער גאט איז רעכט פארטיג, אונ עס איז ניט דא אין אים קיין עולה:
יי אז משיח וועט קומען וועט מען זאגין גאט האט גיקיניגט אונ האט אן גקליידעט גרויסקייט, גאט האט זיך אן גיקליידעט מיט שטארקייט אונ האט זיך ארום גיגארטילט מיט כח, אונ דענסט מאל וועלין אלע וויסין אז גאט האט דיא וועלט אויך אן גיבריית, אז זיא זאל זיך ניט אויס גליטשן: נכון דיין שטול

קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת, דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים, אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם, יְיָ: עֵדֹתֶיךָ, נֶאֶמְנוּ מְאֹד, לְבֵיתְךָ נַאֲוָה קֹדֶשׁ יְיָ, לְאֹרֶךְ יָמִים:

יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם, יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ, מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ: רָם עַל כָּל גּוֹיִם יְיָ, עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: יְיָ שִׁמְךָ לְעוֹלָם, יְיָ זִכְרְךָ לְדֹר וָדֹר: יְיָ בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ, וּמַלְכוּתוֹ

בית ישראל

שטול איז אן גיברייט פון דער צייט אז דוא האסט די וועלט בשאפין, איידער דו האסט בשאפין די וועלט ביסטו אויך גיוועזן. נשאו דיא טייכין האבין אויף גהויבן אקול גאט, דיא טייכין האבין אוף גיהויבין זייער קול, אונ די טייכין האבין אויף גיהויבין זייערע אינדין: מקולות אבער מערער פון דעם קול פון די שטארקע וואסערין אונ פון די אינדין פון דעם ים, ווערט זיך שטארקין דאס קול פון דעם וואס זיצט אין הימל: עדותיך דיינע נביאים וואס האבין עדות גיזאגט אוף דער גאולה זיינען זייער באגלייבט, אונ צו דיין הויז וועט זיין אשיין היליקייט גאט, דער בית המקדש וואס וועט גיבויעט ווערין וועט זיין אויף לאנגע טעג, אונ וועט קיין מאל ניט חרוב ווערין:

יהי עס זאל זיין דער כבוד פון גאט אויף אייביג, ער זאל זיך פרייען גאט מיט אלע זיינע מעשים וואס ער האט גיטאן אויף דער וועלט: יהי עס זאל זיין דר נאמען פון גאט גיבענשט פון איצונד ביז אייביג: ממזרח פון אויף גאנג דיא זון ביז אונטער גאנג, דאס מיינט מען אויף דער גאנצער וועלט איז גילויבט גאטס נאמן: רם גאט איז דער הויבין אויף אלע פעלקער אויף דעם הימל איז זיין כבוד: יי גאט דיין נאמן איז אויף אייביג, יי גאט דיין גידעכעניש איז פון איין דור ביז דעם אנדערין: יי גאט האט אין הימעל אן גיגרייט זיין שטול,

מעשה אלפים

דעם, אז דער הומר אין דיא עלטערע יאהרין ווערט ער שוואכער אונ שוואכער, אבער דער נפש, די איידעלע גיפילען ביין גרויסען תלמיד חכם, וואס ווייטער ווערט שטארקער אונ גיזעצטער (זקני תלמידי חכמים כל זמן שמזקינין דעתן מתישבת עליהן), ביז וואנען ער קומט צום לעצטין טאג „ותשחק ליום אחרון" וואס דאן איז ער זוכה צו זעהען דיא שכינה אונ זיין נפש צים זיך צו וויא אליכט (נר ה' נשמת אדם) צוא אגרויסען פלאהם (ומראה כבוד ה' כאש אוכלת), אונ בלייבט אין עוויגען פערגניגען (נהנה מזיו השכינה), אונ דער קערפער וואס האט זיך מתעסק גיוועזן בתורה ומצות ליגט במנוחה נכונה, ביז דיא גליקליכע צייט וואס מיר האפין צוא תחית המתים, דאס זאגט דער ט"ג שבת אין זיין לויב גיזאנג צו גאט „מה גדלו מעשיך ה'", אה, וויא גרויס אונ וואונדערליך זיינען דיינע ווערקע, גאט! פון דיא וואונדערליכע וועלט וואס מיר זעהען, קען אקלוגער מענש פאר שטיין „מאד עמקו מחשבותיך" וויא טיף אונ אונבעגריף. זיינען דיינע גידאנקען, וואס מיר קענען ניט דער לאנגען צוא זעהען. אין דעם איז נכלל דיא עוויגע וועלט אונ דיא נשמה פון מענשין וואס מיר זעהען ניט, אונ ווען אויך „איש בער לא ידע" דער דומער מענש, קען דאס ניט וויסען, אבער פון דעם פאקט וואס איך ווייז קענען אלע פארשטיין אז ניט דער קערפער איז דער עיקר תכלית הבריאה נור דיא נשמה, היינו „עוד ינובון בשיבה" פון דעם וואס מיר זעהען אז דיא צדיקים אונ חכמי התורה וו"ס זיינען „שתולים" גיפלאנצט אין גאטעס הויז, שפראצין אונ וואקסין אין זייער גרייז-אלטער „דשנים ורעננים יהיו" פעט אונ פריש ווערין זיי זיין, ניט וויא דער גראבער פאר הומר'טער מענש וואס ווייכט אויס פון גאטעס הויז אונ ליגט נור אין תאות הזמן, וואס ער ווערט עלטער, ווערט זיין קערפער אונ זיינע גיפיהלין אלס שוואכער אונ שוואכער „להגיד כי ישר ה'" דיא פראקטיקע זאגט אונ צו קלערט אונז אז גאט דער באשעפער איז גירעכט „ולא עולתה בו" אונ קיין עולה איז ניטא אין זיין בריאה:

בכל משלה: ישמחו השמים ותגל הארץ, ויאמרו בגוים,
יי מלך: יי מלך, יי מלך, יי ימלך לעלם ועד: יי מלך
עולם ועד, אבדו גוים מארצו: יי הפיר עצת גוים, הניא
מחשבות עמים: רבות מחשבות בלב איש, ועצת יי היא
תקום: עצת יי לעולם תעמד, מחשבות לבו לדר ודר:
כי הוא אמר ויהי, הוא צוה ויעמד: כי בחר יי בציון,

בית ישראל

אבער פון דעסט וועגין געוועלטיגט זיין קניגרייך אין אלע ערטער: ישמחו עס וועלין זיך פרייען די הימלען אונ עס וועט לוסטיג זיין די ערד, אונ מען וועט זאגין צווישען די פעלקער, גאט אליין האט געקיניגט: יי גאט קיניגט אונ ער האט געקיניגט, אונ גאט וועט אויך קיניגען אויף אייביג: יי גאט איז איין קיניג אויף אייביג, זייא זיינען פארלארין געווארין די עובדי כוכבים פון זיין לאנד: רבות פיל געדאנקען איז אין הארצן פון אמענשען עס האט אבער קיין קיום ניט, אבער דיא עצה פון גאט האט יוא איין קיום: עצת די עצה פון גאט בלייבט אייביג שטיין, די געדאנקען פון זיין הארצין איז פון איין דור צום אנדערין: כי אזוי וואס ער האט געזאגט איז געווארן, ער האט געבאטין אונ עס איז געווארן איין באשטאנד דער צו: כי דען גאט האט אויס דער וויילט אן די שטאט ציון, ער האט געלוסט אז די שטאט

מעשה אלפס

עצת ה' לעולם תעמוד, דוד המלך פערזיכערט אונז, אז דיא דריי זאכען וועלין עוויג עקסעסטירען, „תורה" אונ „אידישע פאלק" אונ „ארץ ישראל", היינו זיא וועט אם ענדע פערבלייבין אונזער לאנד. דיא „תורה" רופט ער „עצת ה'" אזוי וויא אחכם גיט אקלוגע עצה, אזוי האט דער בורא אונז געגעבין גוטע אונ קלוגע עצות, וויא זיך אויפצופיהרען אין לעבין (תורת חיים), בכדי מיר זאלין גליקליך זיין אין ביידע וועלטין. אברך את ה' אשר יעצני, איך לויב גאט (זאגט דוד) פאר זיינע גוטע עצות (גם עדותיך שעשועי אנשי עצתי), זאגט ער „עצת ה'" נאמעס עצות, דאס איז דיא תורה ומצות „לעולם תעמוד" וועט האבין אבאשטאנד אויף עוויג. — וועט איינער פרעגין, מיט וואס איז ער אזוי זיכער? דיא בחירה איז דאך ביין מענטשין פילייכט וועלין אויף שטיין נייםאדישע חכמים אויס צו האבין דיא תורה ומצות אונ וועלין מיט זייערע שמאטעס (קול-תורא ביכלעך) פערפעסטין דעם גאנצין יוגינד, „להלל כל קודש"? ענטפערט דוד מיט אמשל, ווען איינער זאל געבין זיין חבר איין עצה, ער זאל זיך צו צוואנציג יאהר איין שפאנען אין אוואגין, שלעפין אגרויסע משא, אונ וואס ווייטער זאל מען אלעס צוא לייגין מער אונ מערער משא, ער זאל אזוי שלעפין אונ שלעפין ביז ענדע לעבין, וואלט פר אים באכט זיך אויס לאכען, אז איך קען לעבין רוהיג, וויא אפרייא פייגעלע, זאל איך מיט'ן אייגענעם ווילין ארויף נעמען אויף זיך בערג משאות? היינט זעה וואס פאר אמייסטער דער בורא איז, דיא ערסטע עצה (מצוה) פון דער תורה איז „פרו ורבו ומלאו את הארץ" מען זאל נעמען אפרוי אונ האדעווען קינדער, דאס איז זיך איינגעשפאנט אין וואגין שלעפין אגוואלדיגע משא ביז ענדע לעבין, זעהסטו אז זיין עצה עקסעסטירט, אונ אפילו היינטיגע קליינקע וואס עקשנען זיך אונ ווילען בשום אופן ניט חתונה האבין, אבער סוף כל סוף מוזין זייא זיך אונטער געבין, פאר פאלין „כי הוא אמר! ויהי" (זו אשה), הוא צוה! ויעמוד (אלו בנים, שבת קנ"ב), זעהסטו אז ער האט מיטלען מען זאל מיטין אי נעגעם ווילעי גיין אין שפאן, דאס זעלביגע ווען דיא „כסילים" אונטער דיא פירמא „משכילים" וועט זיך פערגלוסטען זאכען אויס תורה ומצות, אויס שבת, אויס יום טוב, איז ער אויך פאר זארגט מיט עצות וויא דער נביא יחזקאל זאגט והעולה על רוחכם היו לא תהי' חי ה' אם לא בזרוע נטויה אמלוך עליכם (מעמיד להם מ' כקשה כהמן), אונ דיא אפעראציאן וועט ארונטער נעמען דיא בעלמעס פון דיא אויגען, זייא זאלין דער זעהען דעם שיין פון אמת, דאן וועט מען שוין מיטין פרייען ווילען (כלשון „אמלוך", שבני המדינה קבלוהו עליהם ברצונם

הטוב

אִוָּהּ לְמוֹשָׁב לוֹ: כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ, יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ: כִּי לֹא יִטֹּשׁ יְיָ עַמּוֹ, וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית, וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ:

אַשְׁרֵי, יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד, יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: אַשְׁרֵי הָעָם, שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

תְּהִלָּה לְדָוִד, אֲרוֹמִמְךָ, אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה

בית ישראל

שטאט ציון זאל זיין צו אים איין זיצונג: כי דען יעקב האט גאט גיטאן אויס דער וויילן אונ דיא ישראל פאר איין געליבטע פאלק: כי דען גאט וועט ניט פאר לאזין זיין פאלק אונ זיין ארב וועט ער ניט פאר לאזין: והוא אונ ער איז אדערבארמיגער ער טוט פאר געבין די זינד אונ וועט ניט פר דארבין, אונ ער מערט ווידר צו קערן זיין גרים צארין אונ ער טוט ניט דר וועקין זיין גאנצן צארן: יי גאט טוט העלפין, דער קיניג זאל אונז ענטפערין אין דעם טאג ווען מיר רופין צוא אים:

אשרי וואול צו דיא וואס זיצין אין דיין הויז, דאס מיינט מען דאס בית הכנסת, נאך וועלין זייא דיך טאן לויבען איביג: אשרי וואול צוא דעם פאלק וואס האט אזו פיל מצות, וואול דעם פאלק וואס גאט איז זיין גאט: תהלה דוד המלך האט גאט גלויבט, איך וועל דיך מיין גאט דער הויבין אונ וועל לויבען דיין נאמען אויף איביג: בכל אלע טאג וועל איך דיך לובין

מעשה אלפס

הטובו לויפען דאוונען, *) אונ דאס זעלביג קאנסטו פאר שטיין וויא באלד „כי בחר ה' בציון" אונ אויך „כי יעקב בחר לו יה" וועט געווים זיין „לא יטוש ה' את עמו", ער וועט זיין פאלק ישראל ניט פערלאזן, אז דיא אנטיסעמיטען זאלין זייא חלילה ניט פארלענדין „ונחלתו" אונ זיין „נחלה" דאס איז ארץ ישראל „לא יעזוב" וועט ער ניט איבער לאזין אין פרעמדע הענד. מיר דארפען נור בעטן „והוא רחום" מיט זיין ערבארמונג זאל ער געפינען לייכטע מיטלען וויא צו נייגין אונזער הארץ צו דער תורה „ולא ישחית" ער זאל חלילה ניט מאכען קיין שטיינגע אפעראציאן וויא „קשה כהמן", „והרבה להשיב אפו", ווען אויך מען וועט דארפען שניידין דיא ווילד פלייש, זאל זיין וויא א צערטליכער פאטער, מיט'ן האנד שנייט ער אונ מיטן טויל בלאזט ער, פערלייכטערין דיא שמערצין, — „ה' הושיעה" ערבארמיגער גאט, העלף! בעט דוא ווערסט עס שנענען בבחינת מלך (אם לא בחמה שפוכה אמלוך עליכם, יחזקאל כ' ל"ג), זאלסטו אונז ענטפערין גלייך וויא מיר וועלין דיר רופין, עס זאל חלילה ניט זיין (אז יקראונני ולא אענה, ווייל ותפרעו כל עצתי כו', לא אבו לעצתי (משלי א' כח). זעהע אויבין (אין הודו) דעם משל פון קליינין קינד, פאטער! זאלסט אזו גוט זיין בעטין דעם רבי'ן ער זאל מיט מיר מיטליד האבין:

*) דאס איז דיא כונה פון פייטן (פ' זכור) ואם כל המועדים יהיו בטלים? דאס הייסט טאמער וועלין אויפשטיין פריצי בני עמנו, חכמים בעיניהם, אונ וועלין רעכענען מבטל צו זיין תורה ומצות אונ שבת ויו"ט, ז"לי זייא ניט טאנצין אויפ'ן קאריק, אז זייא האבין שוין אויס גיהאט דיא תורה, אז זייא שטעלין שוין איאהרצייט ליכט נאך איר, זייא זאלין וויסען אז „ימי הפורים לא נבטלים"! עס איז דא אפורים מיט צוגרויסען המן, אונ ער וועט זייא שוין גוט דער מאנען, אז זיי זיינען אידען, אונ דער נאר דער גליק פיר זייא איז, צוא פערבלייבען אידען.

שִׁמְךָ, לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ, וּמְהֻלָּל מְאֹד
וְלִגְדֻלָּתוֹ, אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר, יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ
וּגְבוּרֹתֶיךָ, יַגִּידוּ: הֲדַר, כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי
נִפְלְאוֹתֶיךָ, אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ, יֹאמֵרוּ
וּגְדֻלָּתְךָ, אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב טוּבְךָ, יַבִּיעוּ
וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם, יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם,
וּגְדָל חָסֶד: טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו, עַל כָּל מַעֲשָׂיו:
יוֹדוּךָ יְיָ, כָּל מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ, יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד
מַלְכוּתְךָ, יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ, יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ,
לִבְנֵי הָאָדָם, גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד, הֲדַר מַלְכוּתוֹ:
מַלְכוּתְךָ, מַלְכוּת כָּל עוֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ, בְּכָל
דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְיָ, לְכָל הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף, לְכָל
הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל, אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה, נוֹתֵן

בית ישראל

און איך וועל דיך לויבין אויף אייביג: גדול גאט איז גאכפערט און איז זייער גילויבט, און צוא זיין גדולה איז ניט דא קיין פארשטונג: דור איין דור וועלן לובין דיינע מעשים צום אנדרין דור, און דיינע גבורות וועלן זייא זאגין: הדר דיין לויב פון דיין שיינעם כבוד און דיא רייד פון דיינע וואונדר וועל איך דר ציילין: ועזוז און דיינע שטארקע פארכטיגע ווערק וועלין דיא יודין זאגין, און דיין גדולה וועל איך דיר איך דער ציילין: זכר זייא טוען ריידין און טוען דר מאנען דיין פיל גוטס וואס דוא טוסט און טוען זינגען דיין גירעכטיגקייט: חנון גאט איז איין דר בארמיגער און דער לאנגערט זיין צארן און טוט גרויסע חסדים: טוב גאט איז גוט צו אלע, און אויף אלע זיינע ווערק איז זיינע רחמנות: יודוך פון אלע דיינע ווערק קומט אן צו דיר איין דאנק, און דיינע פרומע לויבין דך: כבוד דעם כבוד פון דיין מלוכה טוען זיי זאגין, און דיינע גבורות טוען זייא ריידין: להודיע און זייער טעם איז צו מפרסם זיין גאטס גבורות צו דיא מענטשין, א נ דעם שיינעם כבוד פון זיין מלוכה: מלכותך דיין מלוכה איז אויף אלע עולמות און דיין געוועלטיגקייט איז אויף אלע דורות: סומך גאט לעהנט אונטער צו אלע וואס פאלן, און אלע וואס זיינען איין געבויגין ביז דער ערד מאכט זיי גאט אויף שטעלין: עיני דיא אויגין פון אלע בשעפעניש טוען צו דיר האפין, און

לָהֶם אֶת אָכְלָם, בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ, בְּכָל דְּרָכָיו וְחָסִיד, בְּכָל מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ, לְכָל קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ:

בית ישראל

דוא גיבסט זייער עסין וואָרג אין דער צייט: פותח דו עפינסט דיין האנט אונ דו מאכסט אָן זעטין איטליכן וואָס האט אין זיך חיות נאך זיין רצון נאך: צדיק גאָט איז איין צדיק אין אלע זיינע וועגין, אונ איז איין חסיד אין אלע זיינע ווערק: קרוב גאָט איז נאָהענט צו אלע זיינע רופער, צו אלע וואס רופען אים מיט אמת, דאס הייסט מיט דעם גאנצן הארצין

מעשה אלפס

פותח את ידך. ר׳ אלעזר בר אבינא (ברכות ד׳) פערזיכערט דעם וואס זאגט „אשרי״ דריי מאל אטאג, אז ער איז אבן עוה״ב. פרעגין אנדערע, דאכט זיך יעדער איד איז קלאר אין אשרי, אונ פון דעסט וועגין איז אגרויסער ספק אויף אזך מענשין אויב זיי זיינען בני עוה״ב? מיר ווילין דאס פערענטפערין מיט אמשל, אגרויסע חולה אויף אברוסט פעלער איז גיפארין אין אויסלאנד צו אבארימטין פראפעסאר, דער פראפעסאר האט אים פערארדינט אזעלכע פראשקעס צו נעמען דריי מאל אטאג, אונ האט אים גיגעבין גוטע האפענונג, ווען ער וועט היטין ריכטיג צו נעמען אלע טאג, וועט ער מיט דער צייט פאלקאם גיזונד ווערין, דער חולה האט אויס גינומען די פראשקעס אין מאל אונ האט גילאזט מאכין דעם רעצעפט אצווייטין אונ אדריטין מאל, אונ שפירט קיינע בעסערונג, אהה, וויא די וועלט איז גינארט (זאגט דער חולה צו זיין חבר), מען פארט קיין אויסלאנד צו די פראפעסארין, אם אנדערע ווייסין זיי גיט מער פאר מיר, האצע זיי זאגין צו הרים וגבעות. ווייז מיר אקארסט דעם פראשיק אונ וויא נעמסטו אים? (פרעגט זיין חבר), ער נעמט ארויס אפראשיק אונ מאכט צו רעכט אין אלעפיל וואסער אונ נעמט אריין אין מויל האלט אווייל אונ נאכהער שפייט ער אויס אין גאנצין. דוא שוטה! (שרייט דער חבר), אז דוא פארשטייסט ניט וויא צו נעמען אפראשיק, איז דער פראפעסאר שולדיג? רפואות דארף מען אראפ שלינגען, עס זאל אריין גיין אין די גידערים, אין הארצין, דאן קען דאס ווירקען. דאס גלייכען ווער עס זאגט „אשרי״ נור מיט׳ן מויל קען ווייניג ווירקען, עס דארף זיין „ותורתך בתוך מעי״ צוליגין קאפ אונ הארץ עס זאל פונאנדער גיין אין אלע גלידער, וועט עס געווים ווירקען, וויא דער גרויסער פראפעסאר ר׳ אלעזר פארזיכערט אונז — די גמרא קלערט דארטין דעם טעם וואס איז גראד אשרי? זאל איך זאגין, ווייל אין אשרי גייען די פסוקים נאכין אלף בית? זאל מען זאגין אשרי תמימי דרך (אכט אלף בית׳ן), אונ אויב דא איז דאך דער פסוק פותח את ידך. די אזונה אז דער בורא עפינט זיין האנד אונ שפייזט אלעמען? קען מען דאך זאגין דעם מזמור „הודו לה׳ כי טוב״ דארטין שטייט אויך „נותן לחם לכל בשר״ דער בורא גיט שפייז אלע באשעפענעס. אלא (קומט או ם די גמרא) ווייל אין „אשרי״ איז דא ביידע זאכין, עס איז מסודר נאכין א״ב, אונ דער שבח אז דער בורא איז מזין ומפרנס פיר אלע לעבעדיגע, הכלל „אשרי״ איז אטייערער רעצעפט ווען מען נעמט אים אלע טאג אין מויל אונ אין הארצין, די ווירקונג פון אים איז זייער גרויס. ערשטינס דער פסוק „פותח את ידך״ פליסט איין אין הארצין אמונה ובטחון, וואס דאס איז דער יסוד התורה, דער וואס גלויבט אין בורא עולם אונ פערזיכערט אונ פערטרויט זיך אויף אים, דער מענש איז געווים מקיים אלע מצות אפילו וואס קאסט פיל געלט, אונ מען איז זיכער מיט אים, אז ער וועט קיין אונרעכט טאן בין אדם לחבירו, ווייל ער גלויבט, אז אליין נעמט מען ניט, ווען דער רצון הבורא איז ניט דער ביי, העלפט קיין השתדלות ניט, ער וועט נור זעהען אז דער בורא זאל זיין צופרידין פון זיינע מעשים, וויא דער פסוק „פותח את ידך״ לערינט אונז, ווער עפינט די האנד פון בורא עולם אונ זעטיגט אלע לעבעדיגע? נור דער „רצון הבורא. צווייטינס דער סדר פון „אלף בית״ לערינט אונז, אז איין ערליכער איד, אבטל בטחון, דארף אויך זיין מיט אסדר, בהדרגה, ניט שפרינגען אויף׳ן העכערין שטאפיל, איידער מען איז ארויף אויף׳ן ערשטין. לדשל, ער וועט זיך ווילין יתדבק זיין אין די מדות פון הקב״ה וועט ער זיך אן חאפען גלייך אן די מדה פון „ואת כל הרשעים ישמיד״ קריגען זיך אונ רודפ׳ן שלעכטע מענשין דאס איז אויך ניט קיין וועג, ווייל ווער ווייס, אז דוא טוסט דאס ריין, אן אשום פניה פון קנאה, שנאה, מתכבד בקלון חבירו? אז דוא וועסט גיין בהדרגה, אן הייבין פריהער פון אלף „ארוממך אלהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד״, לויבן שטענדיג דעם בורא, ניט ליידין וועגין קיינעם. „חנון ורחום ה׳״ זיין גינעדיג, לאנגמיטהיג אונ טאן פיל חסד. „טוב ה׳ לכל״ זיין גוט

בֶּאֱמֶת: רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע, וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת כָּל אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים, יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְיָ, יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר, שֵׁם קָדְשׁוֹ, לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ, נְבָרֵךְ יָהּ, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, הַלְלוּיָהּ:

מעשה אלפס

צו אַלֶעמֶען, „וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו" הָאבִּן אויף אַרֶעמֶע אויך מִיטְלֵייד, בִּעמִיהֶען זִיךְ אִים זָאגִין קְלוּגֶע מוּסָר אַיְנְטֶער פִּיר אויגִין, פִילַייכְט וֶועט זִיךְ קֶענֶען אויף אִים וָואס וִוירְקֶען צוּ בֶּעסֶערִן אִים. „סוֹמֵךְ ה' לְכָל הַנּוֹפְלִים" דוּא וֶועסְט נָאךְ טָאן דִיא מִדּוֹת פוּן הקב"ה שְׁטִיצֶען גִיפַאלֶענֶע אוּנ אויף שְׁטֶעלִין נִיבּויגֶענֶע, דַאן וֶועסְטוּ קֶענֶען זִיךְ פַארְגְלַייכִין צוּ אִים, אויךְ אִין דִיא מִדָּה פוּן „וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד", וַוייל דַאן וֶועט דַיין כַּוָּנָה זַיין, נוּר לְקַיֵּים רְצוֹן הַבּוֹרֵא, לְבַעֵר הָרַע מִקֶּרֶב יִשְׂרָאֵל, וּלְהָבִיא עֲלֵיהֶם רוֹב טוֹבָה:

בית ישראל

הַארְצִין: רצון דֶעם רָצוֹן פוּן זַיינֶע פָארְכְטִיגֶע טוּט גָאט, אוּנ זַייעֶר גֶשְׁרַייא הֶערְט עֶר צוּ אוּנ הֶעלְפְט זֵייא: שומר גָאט הִיט אַלֶע זַיינֶע לִיבּ הָאבֶּער, אוּנ אַלֶע רְשָׁעִים פַר טִילִיגְט עֶר: תהלת מַיין מוּיל טוּט רֵיידִין גָאטְס לויבּ אוּנ אַלֶע מֶענְטְשִׁין זָאלֶען אויךְ לויבֶּען זַיין הֵיילִיגֶען נָאמֶען אויף אֵייבִּיג: ואנחנו אָבֶּער מִיר וָואס זַייֶען אָן גִבְּרֵייט צוּ תְּחִיַּת הַמֵּתִים

אוּנ מְקַבֵּל צוּא זַיין טוֹבוֹת פוּן גָאט, וֶועלִין מִיר לויבִּן גָאט פוּן הַיינְט בִּיז אֵייבִּיג, אוּנ דְרוּם לויבְּט גָאט אַלֶע צַייטִין:

בנין ציון

רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה, דִיא גְמָרָא (תַּעֲנִית כ"ה) דֶער צֵיילְט אַגֶעשִׁיכְטֶע פוּן גְרויסֶען תַּנָּא ר' חֲנִינָא בֶּן דוֹסָא, וָואס דִיא גַאנְצֶע וֶועלְט אִיז וָוארִין גִישְׁפַּייזְט דוּרְךְ זַיין זְכוּת אוּנ עֶר אַלֵיין הָאט זִיךְ בֶּענוּגִינְט מִיט „קַב חָרוּבִין" פוּן שַׁבָּת צוּ שַׁבָּת, אַז אַמָאל הָאט אִים זַיין פְרויא דִיא צַדְקָנִית גִיזָאגְט, בִּיז וִויא לַאנג וֶועלִין מִיר אַזוֹי לֶעבִּין אִין צַעַר, דָאס הֵייסְט, צוּ זֶעהֶען, וִויא עֶס אִיז דָא פִיל אָרֶעמֶע מֶענְטְשִׁין אוּנ מִיר קֶענֶען זֵייא נִיט הֶעלְפִין, דֶער הָאט חֲתוּנָה צוּא מַאכֶען דֶערְוַואקְסֶענֶע טֶעכְטֶער אוּנ הָאט נִיט מִיט וָואס. דֶער וָואלְט קֶענֶען פַאר דִינֶען אִין מַארְק, נוּר עֶר הָאט נִיט מִיט וָואס פַאנַאנְדֶער גֶעמֶען דִיא הֶענְט. דֶער הָאט קִינְדֶער וָואס מֶען דַארְף זֵייא גֶעבִּין אִין חֶדֶר אוּנ הָאט נִיט מִיט וָואס, אַז זֵיא וָואלְט גִיוֶועזֶען אַגְבִירְתֶע, וָואלְט זִיא אַלֶע אָרֶעמֶע, גֶעדְרִיקְטֶע אוּנ גֶעהָאלְפֶען, אַלֶע הוּנְגֶערִיגֶע זַאט גִימַאכְט, הַכְּלָל וִויא וָואלְט טָאן חֶסֶד אוּנ חֶסֶד, ר' חֲנִינָא בֶּן דוֹסָא הָאט גִיוֶועזֶען מִתְפַּלֵּל אוּנ מֶען הָאט אִים דֶערְלַאנְגְט מִן הַשָּׁמַיִם „אַגָּלְדֶענֶע פוּס" דָאס הֵייסְט רַייכְקַייט, אַז עֶר זָאל קֶענֶען שְׁטֶעלִין יֶעדֶער גִיפַאלֶענֶעם אויף אַיין פוּס, עֶר הָאט אָנְגִיפַאנְגֶען טָאן חֶסֶד וִויא מֶען זָאגְט אִין דֶער לַייְנג אוּנ דֶער בְּרֵייט. אַיין מָאל זֶעהְט עֶר אִין חָלוֹם, וִויא צַדִּיקִים זִיצִין אִין גַן עֵדֶן אוּנ לֶעבִּין יֶעדֶערִין שְׁטֵייט אַטִישׁ'ל פוּן דְרַייא פִיס, אוּנ עֶר מִיט זַיין פְרויא זִיצֶען נוּר לֶעבִּין אַטִישׁ'ל פוּן צְווַייא פִיס, דָאס הֵייסְט מֶען הָאט אִים גֶעוִויזֶען אַז עֶר הָאט אַטָעוּת אִין פְּסַק, אַלֶע צַדִּיקִים הָאבִּין דֶעם זְכוּת פוּן תּוֹרָה, עֲבוֹדָה אוּנ גְמִילוּת חֶסֶד, דָאס אִיז דְרַייא וִויכְטִיגֶע פִיס, הַגַּם זֵיי זַיינֶען אָרֶעם אוּנ קֶענֶען אַלֵיין נִיט טָאן גְמִילוּת חֶסֶד בְּמָמוֹנָם, אִיז אָבֶּער השי"ת דֶער קַאסִירֶער פוּן זֵייעֶר גְמִילוּת חֶסֶד, דָאס הֵייסְט, מִיט זֵייעֶר זְכוּת שְׁפַּייזְט עֶר אוּנ הֶעלְפְט טוֹיזֶענְדֶער מֶענְטְשֶׁען. אָבֶּער זֵייא וָואס הָאבִּין פֶערְלַאנְגְט אַלֵיין צוּ זַיין דִיא קַאסִירֶער פוּן זֵייעֶר גְמִילוּת חֶסֶד הֶעלְפִין גִידְרִיקְטֶע, הָאבִּין זֵייא נִיט עֶרְפִילְט דֶעם עַמּוּד גְמִילוּת חֶסֶד וִויא גִיהֶערִיג אִיז, וַוייל דֶער מֶענְטְשׁ זֶעהְט נוּר פַארִין אויג, אָבֶּער קַיין פְּנִימִיּוּת וַוייס עֶר נִיט, אִיז פִיל מָאל טְרֶעפְט מֶען נִיט, מֶען גִיט וואו עֶס אִיז נִיט שְׁטַארְק אָנְגִילֵייגְט אוּנ פוּן דֶעם נֶאנְין נֵייטִיגִין וַוייס מֶען נִיט, יֶענֶער שֶׁעמְט זִיךְ צוּ בֶּעטִין. אִיז גְלַייכֶער אַז דֶער בּוֹרֵא אִיז דֶער גַּבַּאי אוּנ דֶער קַאסִיר, עֶר וַוייס דִיא נוֹיט בַּאדֶערְפְטִיגֶע אוּנ אַז גָאט הֶעלְפְט יֶענֶעם מִיט דֶעם זְכוּת פוּן צַדִּיק אִיז דָאס חֶסֶד בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת. אַז יָא אַזוֹי, זָאגְט עֶר צוּא זַיין פְרויא, דַארְף מֶען בֶּעטִין רַחֲמִים אַז דֶער בּוֹרֵא זָאל צוּ נֶעמֶען בַּייא אוּנְז דִיא רַייכְקַייט, זָאל עֶר אַלֵיין זַיין דֶער קַאסְנָאצֵייא, וֶועט עֶר וִויסֶען בֶּעסֶער וִויא צוּא פִירִין, הָאט עֶר מִתְפַּלֵּל גִיוֶועזֶען אוּנ מֶען הָאט צוּרִיק צוּ

הַלְלוּיָהּ, הַלְלִי נַפְשִׁי, אֶת יְיָ: אֲהַלְלָה יְיָ, בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי: אַל תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים בְּבֶן אָדָם, שֶׁאֵין לוֹ תְשׁוּעָה: תֵּצֵא רוּחוֹ, יָשֻׁב לְאַדְמָתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא,

מעשה אלפס

הַלְלִי נַפְשִׁי, כָּל זְמַן דֶער מֶענְשׁ אִיז אָנְגִיטָאן אִין חוֹמֶר אִיז אִים שְׁוֶוער צוּ הָאבִּין הַשָּׂגָה (בֶּעגְרִיף) וָואס גָאט אִיז, נוּר פוּן זַיין נְשָׁמָה וָואס זִיא אִיז „אֱלוֹהַּ מִמַּעַל" (וִויא אַפוּנְק פוּן אַגְרוֹיסֶען פְלַאם), קֶען עֶר עֶטְוָואס שְׁפִּירִין גָאטְהַייט, דִיא נְשָׁמָה זִיצְט דַאכְט זִיךְ בְּחַדְרֵי חֲדָרִים (אִין מוֹחַ) אוּנ קֵיינֶער זֶעהט אִיר נִיט, דָאךְ וֵייס זִיא וָואס עֶס טוּט זִיךְ אִין גַאנְצֶען קֶערְפֶּער, וֶוען מֶען נִיט זִיךְ אַשְׁטָאךְ אִין קְלֵיינֶעם פִינְגֶער פוּן פוּס, נִיט מָאמֶענְט אַטֶעלֶעגְרַאם אִין מוֹחַ צוּ דִיא נְשָׁמָה, דָאס גְלַייכֶען, וֶוען אוֹיךְ הַשֵׁי"ת זִיצְט בְּחַדְרֵי חֲדָרִים אִין הֶעכְסְטֶען הִימֶל, אַז אֲפִילוּ מַלְאָכִים פְרֶעגִין אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ? פוּן דֶעסְט וֶועגִין אִיז „כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם", עֶר וֵייס וָואס אִיטְלִיכֶעס טוּט זִיךְ, „אֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינָיו" עֶר אִיז דִיא נְשָׁמָה פוּן אַלֶע וֶועלְטִין וִויא מִיר זָאגִין „חֵי הָעוֹלָמִים" עֶר אִיז דִיא נְשָׁמָה, דֶער חִיּוּת פוּן אַלֶע עוֹלָמוֹת, דִיא נְשָׁמָה זִיצְט דַאכְט זִיךְ אוֹיף אַקְלֵיינֶעם פְּלַאץ (דֶער מוֹחַ אִיז וִויא אַטֶפֶּעף גְרוֹיס) פוּן דֶעסְט וֶועגִין נֶעמְט זִיא אַרַיין צוּ זִיךְ הוּנְדֶערְטֶער גְרוֹיסֶע אוּנ גְרָאבֶּע סְפָרִים, וָואס פַאר נֶעמֶען אַגַאנְצֶען בִּיבְּלִיאָטֶעק, וִויא עֶס נִיט גְרוֹיסֶע בַּעֲלֵי זִכָּרוֹן, וִויא נִיט לַאנְג ר' זֶעלְמֶעלֶע ווִילְנַא'ר (תַּלְמִיד הגר"א), וָואס אִיז קְלָאר גִיוֶועזְ אוֹיס וֵוייניג צוּ זָאגִין גַאנְץ תַּנַ"ךְ מִיט אַלֶע תַּרְגוּמִים, שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה, ש"ס בַּבְלִי, ש"ס יְרוּשַׁלְמִי, רַמְבַּ"ם, אַרְבָּעָה טוּרִים, מִדְרָשִׁים, אוּנ וָואס נוּר אַסֵפֶר וֶועלְכֶען עֶר הָאט דוּרְךְ גִילֶערְנְט, וואוּ טוּט זִיךְ דָאס אַהִין אִין קְלֵיינֶעם מוֹחַ? זֶעהט מֶען, אַז דִיא נְשָׁמָה אִיז לְמַעְלָה מִן הַמָּקוֹם וְהַזְּמַן, פַאר שְׁטֵייעֶן מִיר פוּן דֶעם כְּכָל שֶׁכֵּן אַז דֶער בּוֹרֵא אִיז לְמַעְלָה מִן הַמָּקוֹם, עֶר אִיז מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, דָאס זָאגְט דָוִד הַמֶּלֶךְ, מַיין זֶעלֶע! מַיין נְשָׁמָה, לוֹיבּ גָאט, הַיינוּ פוּן דִיר נְשָׁמָה מַיינֶע, קְרִיג אִיךְ עֶטְוָואס אַבֶּאגְרִיף וָואס גָאט אִיז, אוּנ אַז אִיךְ בֶּעטְרַאכְט דַיינֶע וואוּנְדֶער וֶוער אִיךְ פוּל מִיט יִרְאָה וְאַהֲבָה צוּא לוֹיבִּין דִיר גָאט, אוּנ זָאג מִיט גְרוֹיס הִתְלַהֲבוּת „אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ, שִׂבְרוֹ עַל ה' אֱלֹהָיו", גְלִיקְלִיךְ אִיז דֶער מֶענְשׁ וָואס פַאר טְרוֹיט זִיךְ אוּנ הָאפְט נוּר צוּא דִיר:

בית ישראל

הַלְלוּיָהּ אִיר אַלֶע לוֹיבְּט גָאט אוּנ דוּ מַיין נֶפֶשׁ לוֹיבּ אוֹיךְ גָאט: אהללה כָּל זְמַן אִיךְ וֶועל לֶעבִּין וֶועל אִיךְ גָאט לוֹיבִּין מִיט מַיין מוֹיל אוּנ כָּל זְמַן אִיךְ וֶועל זַיין אוֹיף דֶער וֶועלְט וֶועל אִיךְ גָאט לוֹיבִּין מִיט אַיין כְּלֵי זֶמֶר: אל אִיר זָאלְט קֵיין בִּטָּחוֹן נִיט הָאבִּין אוֹיף דִי הֶערִין אוּנ אוֹיף אַ מֶענְשִׁין וָואס עֶר הָאט נִיט אִין דִי הֶענְד צוּ הֶעלְפִין: תצא אַז עֶס גֵייט אַרוֹיס זַיין לֶעבֶּעדִיגֶער אָטוֹם קֶערְט עֶר זִיךְ אוּם צוּ זַיין עֶרְד, וָוס עֶר אִיז גִינוּמֶען פוּן אִיר אוּנ אִין דֶעם דָאזִיגִין טָאג

ווערין

בנין ציון

גִינוּמֶען זַיין רַייכְקַייט, דָאס אִיז דִיא כַּוָּנָה „רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה", דִיא יְרֵאִים, דִיא גְרוֹיסֶע צַדִּיקִים אִידֶען, פַאר וֶועלְט זִיךְ אַמָאל אַזַאךְ, זֵייא שְׁטֶעלְט זִיךְ פָאר, אַז זֵייא וֶועלִין אוֹיף טָאן גְדוֹלוֹת, וִויא דָא מִיט ר' חנינא בן דוסא, פַּרְפִילְט זֵייא הַשֵׁי"ת זֵייעֶר רָצוֹן, נַאכְהֶער אַז זֵייא זֶעהֶען זִיךְ אַרוּם, אַז עֶס אִיז נָאר אַטָעוּת. אוּנ שְׁרַייעֶן צוּ גָאט עֶר זָאל צוּרִיק צוּ נֶעמֶען, זָאל בֶּעסֶער זַיין וִויא פְרִיעֶר אִיז גִיוֶועזְן „שְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם" הֶערְט גָאט צוּ זֵייעֶר תְּפִלָּה אוּנ הֶעלְפְט זֵייא אוֹיס. דָאס אִיז דִיא כַּוָּנָה פוּן תַּנָּא (אִין אָבוֹת פ"ו) אַל תִּתְאַוֶּה לְשׁוּלְחָנָם שֶׁל מְלָכִים שֶׁשּׁוּלְחָנְךָ גָּדוֹל מִשּׁוּלְחָנָם, דָאס הֵייסְט דִיר וֶועט זִיךְ וֶועלִין אַרַייכֶען אַקֵייזֶערְלִיכֶען טִישׁ בִּכְדֵי דוּא זָאלְסְט קֶענֶען גֶעבִּין עֶסִין פִיל הוּנְגֶערִיגֶע אוֹיף דַיין טִישׁ, זָאג אִיךְ דִיר אַז דוּא הָאסְט אַטָעוּת, וַוייל פִיל קֶענְסְטוּ גֶעבִּין אוֹיף דַיין טִישׁ? טוֹיזִינְד צְווֵייא טוֹיזִינְד מֶענְשִׁין, אוּנ אִין דֶעם וֶועט דוּרְךְ פַאלִין אַגְרוֹיסֶער טֵייל רַמָּאִים, אָבֶּער יֶעצְט אַז דֶער בּוֹרֵא שְׁפֵּייזְט דִי וֶועלְט אוֹיף דַיין טִישׁ, דָא הָ: מִיט דַיין זְכוּת, הָאט דָס נָאר קֵיין שִׁיעוּר אוּנ קֵיין עֶרֶךְ נִיט:

משל ומליצה

תֵּצֵא רוּחוֹ • וָואס זַייט אִיר, מַיין פְרַיינְד, אַזוֹי שְׁטַארְק פַערְקִימֶערְט? פְרֶעגְט רְאוּבֵן בַּייא שִׁמְעוֹן׳ן • אִיךְ בִּין לֹא צְלֵיכֶם אַנִשְׂרַף, בִּין אִיךְ גִיקוּמֶען צוּ מַיינֶעם אַרַייכִין קָרוֹב, אַנָגִיד, זִיךְ פֶערְהֶעלְפִין, עֶר הָאט מִיר צוּגֶענוּמֶען זַייעֶר פְרַיינְדְלִיךְ אוּנ פֶערְשְׁפְּרָאכִין אוֹיס צוּ קֶעבֶּעוֶוען מִים אֵיינִיגֶע הוּנְדֶערְטֶער, אִיךְ זָאל זִיךְ צוּרִיק שְׁטֶעלִין אוֹיף דִיא פִיס, דָאס אִיז גִיוֶועזְן הַיינְט צוּ פְרִישְׁטִיג, אִין אִיוִוינְד אַז עֶס הָאט גִיהַאלְטִין בַּיין עֶרְפִילֶען זַיין הַבְטָחָה, דֶערְלַאנְגְט עֶר מִיר אַצְעהֶעןְ רוּבִּילְדִיגֶען אוּנ זֶעגִינְט זִיךְ מִיט מִיר, אוּנ אַגוּטִין טָאג • דַארְף מֶען נִיט זַיין דַאסְפְּרַאוֶועט? וָואס

וועל

אָבְדוּ עֶשְׁתֹּנֹתָיו׃ אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ, עַל יְיָ אֱלֹהָיו׃ עֹשֶׂה, שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת הַיָּם, וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם הַשֹּׁמֵר אֱמֶת, לְעוֹלָם׃ עֹשֶׂה מִשְׁפָּט, לַעֲשׁוּקִים, נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים יְיָ, מַתִּיר אֲסוּרִים׃ יְיָ, פֹּקֵחַ עִוְרִים, יְיָ זוֹקֵף כְּפוּפִים יְיָ, אֹהֵב צַדִּיקִים׃ יְיָ, שֹׁמֵר אֶת גֵּרִים, יָתוֹם וְאַלְמָנָה, יְעוֹדֵד וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים, יְעַוֵּת׃ יִמְלֹךְ יְיָ, לְעוֹלָם, אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן, לְדֹר וָדֹר, הַלְלוּיָהּ׃

הַלְלוּיָהּ, כִּי טוֹב, זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי נָעִים, נָאוָה תְהִלָּה׃ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם, יְיָ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל, יְכַנֵּס׃ הָרוֹפֵא, לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ,

בית ישראל

ווערין פֿאַרלאָרין אַלֶע זַיינֶע מַחְשָׁבוֹת׃ אשרי וואויל דֶעם מֶענְשִׁין וָוס גָאט פֿוּן יַעֲקֹב אָבִינוּ אִיז אִין זַיין הִילְף אוּנ זַיין בִּטָחוֹן אִיז אוֹיף גָאט׃ עושה וָואס עֶר הָאט בַּאשַׁאפֶֿען הִימִיל אוּנ עֶרד דֶעם יַם אוּנ אַלֶין וָואס אִיז אִין אִים אוּנ אַלֶין וָואס עֶס גִיפִֿינְט זִיךְ אוֹיף דֶעם הִימִיל אוּנ אוֹיף דֶער עֶרד אוּנ וָואס עֶר הִיט זַיין וָוארְהַפְֿטִיגֶע הַבְטָחָה אוֹיף אֵייבִּיג׃ עושה עֶר טוּט אַיין מִשְׁפָּט צוּ דִי וָואס זַיינֶען גִירוֹיבְּט גִיוָוארִין, עֶר גִיט בְּרוֹיט צוּ דִיא הוּנְגֶערִיגֶע, גָאט בִּינְט אוֹיף דִי וָואס זַיינֶען גִבּוּנְדִין אִין תְּפִיסָה׃ יי גָאט מַאכְט זֶעהֶנְדִיג דִי בְּלִינְדֶע, גָאט שְׁטֶעלְט אוֹיף דִי וָוס זַיינֶען אַיינְגִיבּוֹיגִין, גָאט הִיט דִי צַדִּיקִים׃ יי גָאט הִיט דִיא גֵרִים, דֶעם יָתוֹם מִיט דִיא אַלְמָנָה טוּט גָאט שְׁטַארְקִין אוּנ דֶעם וֶועג פֿוּן דִיא רְשָׁעִים פַֿארְקְרִימְט עֶר׃ ימלוך דַיין גָאט וָואס רוּעֶט אִין צִיּוֹן וֶועט קֶענִיגֶען אוֹיף אֵייבִּיג, דְרוּם אִיר אַלֶע לוֹיבְּט גָאט׃ הללויה לוֹיבְּט צוּ גָאט וָוארוּם עֶר אִיז גוּט, לוֹיבְּט צוּ אוּנְזֶער גָאט וַוייל עֶר אִיז זִיס, דְרוּם אִיז צוּ אִים שֵׁיין אַיין לוֹיבּ׃ בונה לֶעָתִיד לָבֹא וֶועט גָאט בּוֹיעֶן דִי שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם, דִי יוּדִין וָואס זַיינֶען פַֿר שְׁטוֹיסִין בִּיז עֶק וֶועלְט וֶועט עֶר זֵייא אַיין זַאמְלֶען קַיין יְרוּשָׁלַיִם׃ הרופא צוּא דִיא וָואס

משל ומליצה · האבין

וֶועל אִיךְ מַאכִין מִיט צֶעהֶן רוּבְּל? דָאס אִיז נוּר הוֹצָאוֹת אוֹיף אַהֵיים צוּ פָֿארִין. אוּנ אִיבֶּערְהוֹיפְּט וואוּנְדֶערְט מִיר, וִויא וֶוערְט דָאס אִין אַיין מַאנ אַזַא שִׁינוּי פֿוּן אַנְדִיב אוֹיף אַקַמְצָן? אִיךְ וֶועל אַייךְ זָאגִין מַיין פְֿרַיינְד (עֶנְטְפֶֿערְט רְאוּבֵן), דֶער מֶענְשׁ אִיז צוּזַאמֶענְגֶעשְׁטֶעלְט פֿוּן פִֿיר יְסוֹדוֹת „אֵשׁ, רוּחַ, מַיִם, עָפָר" פֿוּן יְסוֹד הָרוּחַ קוּמְט דֶער חַאַראַקְטֶער פֿוּן נְדִיבוּת, פֿוּן עָפָר קוּמְט קַמְצָנוּת. דֶער מֶענְשׁ מִיט זַיין בְּחִירָה, הָאט בְּכֹחַ אוֹיפְצוּוֶועקִין וֶועלְכִין יְסוֹד עֶר וִויל (אַז עֶר זָאל הֶערְשֶׁען בַּיי אִים). אִין דֶער פְּרִיָּה הָאט זִיךְ עֶרְוֶועקְט אִין אִים דֶער יְסוֹד הָרוּחַ אוּנ אַרִיבֶּער גִישְׁטִיגֶען דֶעם יְסוֹד הֶעָפָר, הָאט עֶר אַייךְ פֶֿערְשְׁפְּרָאכֶען צוּ הֶעלְפִֿין וִויא אַנְדִיב, פַֿאר נַאכְט אָבֶּער הָאט זִיךְ פֶֿערְשְׁלֶעפֶֿערְט דֶער יְסוֹד הָרוּחַ אוּנ עֶר הָאט זִיךְ צוּרִיק אוּמְגִיקֶערְט צוּם יְסוֹד הֶעָפָר, אִיז עֶר גִיוָוארִין אַקַמְצָן. דָאס זָאגְט דָוִד הַמֶּלֶךְ „אַל תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים" אִיר זָאלְט נִיט הָאפִֿין אוֹיף דִיא נְדִיבוּת פֿוּן אַמֶענְשִׁין, וָואס עֶר הָאט אַייךְ צוּ גִיזָאגְט הָרִים וּגְבָעוֹת, וַוייל עֶס קֶען טְרֶעפִֿין „תֵּצֵא רוּחוֹ" עֶס זָאל אַרוֹיס פְֿלִיהֶען דִיא נְדִיבוּת וָואס קוּמְט פֿוּן יְסוֹד הָרוּחַ „יָשׁוּב לְאַדְמָתוֹ" אוּנ זִיךְ ווידֶער קֶערִין צוּ קַמְצָנוּת וָואס קוּמְט פֿוּן יְסוֹד הֶעָפָר וַאֲדָמָה, דַאן אִיז „בַּיּוֹם הַהוּא" אִם גוּפָא אִין זֶעלְבִּיגֶען טָאג „אָבְדוּ עֶשְׁתֹּנֹתָיו" פַֿארְלִירְט זִיךְ זַיינֶע פְֿרַייעֶ גִידַאנְקֶען. „אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ" וואוֹהל אִיז אָבֶּער דֶעם וָואס דֶער גָאט יַעֲקֹב'ס אִיז אִים צוּ הִילְף, אוּנ וֶוען פַֿארְדִינְט דֶער מֶענְשׁ אַז גָאט זָאל אִים זַיין צוּ הִילְף? וֶוען זַיין הָאפְֿנוּנְג אִיז צוּ אִים „הַשֹּׁמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם" וָועמֶעס טְרַייהַייט אִיז אוֹיף אֵייבִּיג׃

לְעַצְּבוֹתָם: מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם, שֵׁמוֹת יִקְרָא: גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ
וְרַב כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ, אֵין מִסְפָּר: מְעוֹדֵד עֲנָוִים, יְיָ מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים,
עֲדֵי אָרֶץ: עֱנוּ לַייָ, בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ, בְכִנּוֹר: הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם,
בְּעָבִים, הַמֵּכִין לָאָרֶץ מָטָר הַמַּצְמִיחַ הָרִים, חָצִיר: נוֹתֵן לִבְהֵמָה
לַחְמָהּ לִבְנֵי עֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ: לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס, יֶחְפָּץ לֹא בְשׁוֹקֵי
הָאִישׁ, יִרְצֶה: רוֹצֶה יְיָ, אֶת יְרֵאָיו אֶת הַמְיַחֲלִים, לְחַסְדּוֹ: שַׁבְּחִי

בית ישראל

קָאבִּן אַיין צוּ בְּרַאכִין הַארְץ הֵיילְט זֵייא
גָאט, אוּנ הֵיילְט אַזוֹ וִוי מִיט אַיין פְלַאסְטֶער
זֵייעֶר זָארְג: מונה עֶר צֵיילְט מִיט אַיין צָאל
די שְׁטֶערִין, אוּנ צוּ אַלֶע רוּפְט עֶר מִיט אַיין
נָאמֶען וָואס אִיז שֵׁיין צוּא אִיטְלִיכִין: גדול
אוּנְזֶער הַאר גָאט אִיז גְאַלְפֶּערְט אוּנ הָאט
אַיין גְרוֹיסִין כֹּחַ, אוּנ צוּ דִיא זַאכִין וָואס
אִין זֵיי אִיז פַאר הַאנְדִין פַאר שְׁטַאנְד וָואס
גֶעפִינֶען זִיךְ בַּייא גָאט, אִיז צוּ זֵייא נִיט דָא
קֵיין צָאל מַחֲמַת פִילְקַייט: מעודד גָאט
שְׁטַארְקְט דִי צַדִיקִים. אוּנ דִי רְשָׁעִים אִיז
עֶר מַשְׁפִּיל בִּיז דֶער עֶרְד: ענו הֵייבְּט אוֹיף
אַייעֶר קוֹל מִיט לוֹיב צוּ גָאט, אוּנ לוֹיבְּט
צוּ אוּנְזֶער גָאט מִיט אַיין הַארְף: המכסה
עֶר בַּאדֶעקְט דִיא הִימִיל מִיט וָואלְקֶען
אוּנ בְּרֵייט אָן צוּא דֶער עֶרְד רֶעגִין, אוּנ
מַאכְט שְׁפְּרָאצִין אוֹיף דִיא בֶּערְג גְרָאז:
נותן דִי גְרָאז פוּן דִי בֶּערְג גִיט עֶר עֶסִין צוּ
דִי בְּהֵמוֹת, אוּנ צוּ דִיא קִינְדֶער פוּן דִי רָאבִּן
וָואס רוּפִין אוּנ שְׁרַייעֶן צוּא גָאט מַחֲמַת
הוּנְגֶער גִיט עֶר זֵיי עֶסִין: לא גָאט בַּאגֶערְט
נִיט אִין דֶעם וָואס הָאט אַבְּטָחוֹן אַז דִיא
גְבוּרָה פוּן דֶעם פֶערְד זָאל אִים הֶעלְפִן. אִין
דֶר מִלְחָמָה, אוּנ גָאט בַּאגֶערְט נִיט אִין
דֶעם מֶענְטְשִׁין וָואס הָאט אַבְּטָחוֹן אוֹיף
זַיינֶע שְׁטַארְקֶע פִּיס: רוצה גָאט בַּאגֶערְט
נָאר אִין זַיינֶע פָארְכְטִיגֶע, די וָואס הָאפִּין
צוּ זַיין גְנָאד: שבחי אִיר זִיצֶער פוּן יְרוּשָׁלַיִם
לוֹיבְּט גָאט, אוּנ אִיר זִיצֶער פוּן צִיּוֹן לוֹיבְּט אַייעֶר גָאט: כי וָוארוּם עֶר הָאט גְשְׁטַארְקְט

מעשה אלפס

לִבְנֵי עוֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ, אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים עֶרְצֵייקֶען,
אַז דֶער עוֹרֵב אִיז אַיין אַכְזָר אוֹיף זַיינֶע קְלֵיינֶע
קִינְדֶער, ער וואַרְפְט זֵייא אַוֶועק אוּנ בְּרֵיינְגְט זֵייא נִיט
קֵיין שְׁפַּייז, וִויא אַנְדֶערֶע פֵייגֶעלַאךְ שְׁפֵּייזֶען זֵייעֶרֶע
קִינְדֶער, שְׁרַייעֶן זֵייא צוּם בּוֹרֵא אוּנ עֶר שִׁיקְט זֵייא
צוּא פְלִיגֶעלַאךְ וָואס זֵייא פִּיקֶען אוֹיף אוּנ אַזוֹ הָאדֶעוֶוען
זֵייא זִיךְ אוֹיס אוֹיף דֶעם עֶווִיגֶענְס קֶעסְט, דָאס אִיז
אַלֶערנוּנג פַארִין מֶענְשִׁין, עֶר זָאל נִיט מֵיינֶען אַז זַיין
הֶעלְדִינְשַׁאפְט, זַיינֶע גִיזוּנְטֶע פִּיס, אָדֶער זַיין פֶערְדִיל
וָואס לוֹיפְט פוּן זַיינְט וֶועגִין, הַיְינוּ רַייכֶע עֶלְטֶערֶען
אָדֶער אַקַאפִּיטַאל וָואס אַרְבֶּעט פַאר אִים, דָאס אִיז זַיין
גָאט וָואס שְׁפַּייזְט אִים, אוּנ דֶעם וָואס פֶעלְט בֵּיידֶע
זַאכֶען וֶועט נִיט עֶקְזֶעסְטִירֶען, אוֹיב אַזוֹי, דַארְף דָאךְ
דֶער מִין עוֹרֵב אוֹיךְ נִיט עֶקְסֶעסְטִירֶען, וַוייל עֶר הָאט
נִיט קֵיין אֵייגֶענֶע קְרֶעפְטִין, פְלִיהֶען זוּכֶען שְׁפַּייז, אוּנ
נִיט קֵיין עֶלְטֶערִין וָואס זָארְגִין פַאר זֵייא, אוּנ דִיא
פְּרַאקְטִיקֶע וַוייזְט אַז דֶער מִין עוֹרֵב עֶקְסֶעסְטִירְט אוֹיךְ וִויא
אַלֶע עוֹפוֹת, וַוייל זֵייא הָאדֶעוֶוען זִיךְ אוֹיף דֶעם בּוֹרֵא'ס
קֶעסְט, מִיט דֶעם זַיינֶען דִיא בְּנֵי עוֹרֵב מְפַרְסֵם (קְרִיאָה
הִיא גַם לָשׁוֹן פִּרְסוּם כְּמוֹ וַיִּקְרָא שָׁם אַבְרָם בְּשֵׁם ה')
אוֹיף דֶער וֶועלְט, דוּא מֶענְטְשׁ זֶעהֶע! אַז „לֹא בִּגְבוּרַת
הַסּוּס יֶחְפָּץ" נִיט דָאס וָואס יֶענֶער הָאט אַשְׁטַארְקִין פֶערְדִיל
(רַייכֶע עֶלְטֶערִין אָדֶער אַקַאפִּיטַאל וָואס אַרְבַּייט פַאר אִים)
דָאס בְּרֵיינְגְט אִים שְׁפַּייז „לֹא בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה" נִיט
דָאס וָואס יֶענֶער הָאט גִיזוּנְטֶע פִּיס אוּנ קֶען אַרוּם לוֹפִין
אִין אַלֶע לֶעכֶער דָאס נִיט אִים פַּרְנָסָה, נֵיין נָאר לֹא מִיט
אַגְרוֹיסֶען א, מִיר זַייעֶען עֵדוּת אַז נִיט דָאס אִיז דִיא סִבָּה
פוּן פַּרְנָסָה וְהָרְאָיָה מִיר הָאבִּין בֵּיידֶע זַאכֶען נִיט אוּנ מִיר
לֶעבִּין אוֹיךְ, וָואס דִען פֶערְלַאנְגְט גָאט? רוֹצֶה ה' אֶת
יְרֵאָיו אֶת הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ, דֶער עֶוויגֶער בַּאוִוילִיגְט דִיא
גָאטְס פָארְכְטִיגֶע, וָואס הִיטֶען זִיךְ אוֹיס קֵיינֶעם נִיט מַאַ:
קֵיין עַוְלָה, קוֹבֵעַ זַיין עִתִּים לַתּוֹרָה, הַאנְדְלֶען עֶרְלִיךְ
אוּנ הָאפִין צוּ זַיין גְנַאדֶע וָואס עֶר אִיז „מַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי
רָצוֹן" וֶועט עֶר זֵייא צוּ שִׁיקֶען זֵייעֶר מֶעסְטֶעלֶע מִי בְּכָבוֹד
פוּן זַיין לִיבֶּע הַאנְד (ועיין מעשה אלפס ופרי הגפן סדר
נח פרק „אמונה ובטחון" באריכות):

יְרוּשָׁלַיִם, אֶת יְיָ הַלְלִי, אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן: כִּי חִזַּק, בְּרִיחֵי שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ בָּנַיִךְ, בְּקִרְבֵּךְ: הַשָּׂם גְּבוּלֵךְ, שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ: הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ, אֶרֶץ עַד מְהֵרָה, יָרוּץ דְּבָרוֹ: הַנֹּתֵן שֶׁלֶג, כַּצָּמֶר כְּפוֹר, כָּאֵפֶר יְפַזֵּר: מַשְׁלִיךְ, קַרְחוֹ, כְפִתִּים לִפְנֵי קָרָתוֹ, מִי יַעֲמֹד: יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם יַשֵּׁב רוּחוֹ, יִזְּלוּ מָיִם: מַגִּיד דְּבָרָיו, לְיַעֲקֹב חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו, לְיִשְׂרָאֵל: לֹא עָשָׂה כֵן, לְכָל גּוֹי, וּמִשְׁפָּטִים בַּל יְדָעוּם, הַלְלוּיָהּ:

הַלְלוּיָהּ, הַלְלוּ אֶת יְיָ, מִן הַשָּׁמַיִם הַלְלוּהוּ, בַּמְּרוֹמִים: הַלְלוּהוּ כָל מַלְאָכָיו הַלְלוּהוּ, כָּל צְבָאָו:

מעשה אלפס

מַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב, פון דיא סגולות פון דער תורה איז, לבד וואס זיא לערנט אונז די מצות פון דעם בורא, ווירקט זיא אויך זייער אויפן חרקטער אים אויס צו איידלין, זיא מאכט פערשטיינערטע הערצער וויך וויא פוטער, פערפראָרענע גיפיהלין, צערשמעלצט זי (מיט איר זון שיין) וויא וואסער, אונ פיר דעם וואס פאר שטייט עס נים מיטן שכל ווייזט דוד המלך אביישפיל פון די נאטור, מיר זעהען ווינטער צייט ווערין אלע פעלדער אונ וועלדער באדעקט מיט אווייסע דעקע (דער שניי), „משליך קרחו" ער שליידערט שטיקער אייז, אז עס איז אונמעגליך בעשטיין פון קעלט. אונ פאר דיא כורצזיכטיגע אויג מייזט אויס אז דיא גאנצע נאטור איז אגישטארבין, אונ קיין מייסטער קען איר נים לעבעדיג מאכין, זעהען מיר נאכהער אז דער גרויסער וועלט מייסטער, „ישלח דברו וימסם" שיקט זיין בעפעהל אונ מאכט צו שמעלצין דעם אייז „ישב רוחו יזלו מים" ער לאזט וויהען זיין ווינד אונ עס פליסען שוין וואסער פון דיא אייז אונ שניי. איז אזוי וויא זיין בעפעהל ווירקט אויף דיא נאטור איר ווייך אונ וואַרים צו מאכין, אזוי ווירקט דיא תורה וואס זיא איז אויך דער בעפעהל פון בורא ב"ה אויף דיא פערפראָרענע הארין פון מענשען צו מאכין איר וואַרים, צו צלע וויכטיגע זאכין:

בית ישראל

די ריגלען פון דיינע טויערין אונ עס וועט שוין מער נים חרוב ווערין דיא שטאט ירושלים, אונ האט דיך געבענטשט אז דוא זאלסט האבין פיל קינדער: השם אונ אין דיין גבול האט ער גיגעבין שלום, אונ מיט דר בעסטער ווייץ האט ער דיך גמאכט זאט: השולח דר רעגין וואס ער קומט דורך גאטס זאג שיקט ער אויף דער ערד, אונ דער רעגין לויפט אין דער גיך צוא טאן גאטס שליחות: הנותן ער איז דר וואס גיט שנייא אויף דער וועלט וואס איז ווייס וויא וואל כפור דאס איז אזוי אמין שנייא וואס גייט ווינטער אין דער פריא מאכט ער פאר שפרייטין אים אויף דער ערד אזוי וויא אש: משליך גאט ווארפט זיין אייז וויא שטיקר, דאס איז וואס דיא וואסער ווערט פאר פרארין אונ דער נאך מאכט מען פון זייא שטיקר, אז מען זאל זיך נים אן טאן אין ווארימע קליידער ווער וואלט גקאנט באשטיין פאר זיין קעלט: ישלח אונ אז ער שיקט זיין רעגין אדער זיין היץ מאכט ער צו גיין דעם שנייא מיט דעם אייז, אונ אז ער מאכט וויהען מיט זיין ווינט טוט פון דעם אייז ריגען וואסער: מגיד לויבט גאט ווארום ער האט גיזאגט זיין תורה צו דיא יודין וואס זיינען ארויס גיקומן פון יעקב, זיינע גיזעצין אונ זיינע משפטים האט ער גיזאגט צו די ישראל: לא אונ אזו האט ער נים גיטאן צו קיין שום פאלק צו געבין זיי דיא תורה, אונ קיין משפטים האט ער זיי נים גימאכט וויסען דרום לויבט גאט:

הללויה לויבט גאט אז פון דעם הימל זאל מען הערין דאס קול אונ לויבט אים אויף דיא הימלען: הללוהו לויבט אים אלע זיינע מלאכים דאס זיינע

הללוהו, שמש וירח הללוהו, כל כוכבי אור: הללוהו,
שמי השמים והמים, אשר, מעל השמים: יהללו, את
שם יי כי הוא צוה, ונבראו: ויעמידם לעד, לעולם חק
נתן, ולא יעבור: הללו את יי, מן הארץ תנינים, וכל
תהומות: אש וברד, שלג וקיטור רוח סערה, עשה דברו:
ההרים וכל גבעות עץ פרי, וכל ארזים: החיה וכל
בהמה רמש, וצפור כנף: מלכי ארץ, וכל לאמים שרים,
וכל שפטי ארץ: בחורים, וגם בתולות זקנים, עם נערים:
יהללו, את שם יי, כי נשגב שמו, לבדו הודו, על ארץ
ושמים: וירם קרן לעמו. תהלה לכל חסידיו. לבני
ישראל, עם קרבו, הללויה:

בית ישראל

דיא גלגלים מיט דיא מזלות הללוהו דיא זון מיט דער לבנה גיהערט איר צו לויבין גאט אונ איר שטערין וואס איר לייכט אויף דער וועלט לויבט צוא גאט: הללוהו איר אויבערשטע הימלען אונ די וואסער וואס איז אויף דעם הימל זאלט איר אלע לויבין גאט, ווארום ער האט גיבאטין אז זייא זאלין בשאפין ווערין זיינען זייא בשאפין גיווארין: ויעמידם אונ ער האט זיי גישטעלט אז זייא זאלין איין קיום האבין אויף אייביג אונ האט גיגעבין איין חוק ווען איטליכער זאל משמש זיין אונ זאלן ניט איבער פארין דעם חוק: הללו אונ פון דער ערד זאל מען לויבין גאט, שלאנגען אונ אלע וואס רוען אין דיא אפ גרונטין, פייער אונ האגיל שנייא אונ דר רויך וואס גייט פון דער ערד אונ דער שטורעם ווינט וואס טוט אזו וויא גאט הייסט אים טאן: ההרים דיא הויכע מיט דיא נידעריגע בערג, אונ דיא ביימער וואס וואקסין פירות אויף זייא, אונ אלע טראגען בוימער: החיה אונ גרויסע חיות מיט אלע בהמות קליינע חיות אונ עופות וואס האבן פליגל: מלכי איר מלכים פון דער וועלט אונ אלע פעלקער, איר הארין אונ אלע ריכטער פון דר וועלט: בחורים די בחורים מיט דיא בתולות די אלטע מיט די יונגע: יהללו זאלט איר אלע לויבן גאטס נאמען ווארום נאר זיין נאמען אליין איז שטארק זיין שיינקייט ווערט גיזעהן אויף דעם הימל אונ אויף דער ערד: וירם אונ ער דער הויבט איין גיוועלטיקייט צו זיין פאלק אונ ער מערט איין לויב צו אלע זיינע פרומע פון דיא ישראל וואס זייא זיינען זיין נאהינט פאלק דרום לויבט גאט:

מעשה אלפס

לבני ישראל עם קרובו. דער שטייגער פון א מענטשין איז, אז ער האט א קרוב א רייכען, איז ער זיך מתיחס מיט אים „יענער גביר איז מיינער קרוב", ווען אבער ער האט א קרוב א גימיינעם מאן, לייקענט ער זיך אב פון אים. אבער מדת הקב"ה איז ניט אזוי, אידין זיינען גיוועין אין מצרים ארים אונ שפל אונ השי"ת איז זיך מתיחס מיט זייא „לבני ישראל עם קרובו", די גאנצע ישראל'ס זיינען מיינע קרובים, דארף זיך דער מענטש לערנען מדת ענוה פון השי"ת אונ זיך מתקרב זיין צו א גימיינעם קרוב, בעטין אים צו זיך אויף א שמחה אונ גיין צום גימיינעם מאן אויף א שמחה:

הללויה, שירו ליי, שיר חדש תהלתו, בקהל חסידים: ישמח ישראל, בעשיו בני ציון, יגילו במלכם: יהללו שמו, במחול בתף וכנור, יזמרו לו: כי רוצה יי, בעמו יפאר ענוים, בישועה: יעלזו חסידים, בכבוד ירננו על משכבותם: רוממות אל, בגרונם וחרב פיפיות, בידם: לעשות נקמה, בגוים תוכחות, בלאמים: לאסר מלכיהם, בזקים ונכבדיהם, בכבלי ברזל: לעשות בהם, משפט כתוב. הדר הוא, לכל חסידיו, הללויה:

הללויה, הללו אל, בקדשו הללוהו, ברקיע עזו: הללוהו, בגבורתיו הללוהו, כרב גדלו: הללוהו, בתקע שופר הללוהו, בנבל וכנור: הללוהו, בתף ומחול הללוהו, במנים ועגב: הללוהו, בצלצלי שמע הללוהו,

מעשה אלפים

יעלזו חסידים בכבוד. דיא פרומע לייט, די חסידי עליון װעלין זיך פרייען מיט נאמען עהרע װאס װעט שיינען אויף זייא „ירננו על משכבותם", זיי װעלין לויב זינגען אויף אויף זייער געלעגער, דאס הייסט דער חסיד עליון װאס זיינע גידאנקען זיינען שטענדיג דבוק צום בורא ב"ה, בייא זיין לעבין, איז בעת ער לעבט אויס זיינע יאהרין שטארבט ער א מיתת נשיקה, זיין נשמה באהעפט זיך צום בורא ב"ה אזוי וויא אליכט צום פלאקס, אונ זינגט לויב געזאנג צוא גאט ב"ה אויך ליגענדיג אין זיין קבר:

בית ישראל

הללויה זינגט צו גאט איין נאייע געזאנג זיין לויב זאל דער צײלט װערין אין דער איין זאמלונג פון דיא פרומע: ישמח די יודין זאלין זיך פרייען מיט זייער באשעפער, אונ דיא קינדער פון ציון זאלין זיך פרייען מיט זייער מלכות. לויבט זיין נאמען מיט טאנצין, מיט איין פויק אונ מיט אפידיל זאלט איר אים לויבין: כי אז גאט האט באװיליגט אין זיין פאלק אונ האט בשיינט דיא גוטע מיט הילף: יעלזו די פרומע װעלן זיך פרייען מיט דעם כבוד װאס זיי װעלן האבן, אונ זיי װעלן זינגען אז זיי װעלין זיין בארוט: רוממות מיט זייער האלז װעלן זיי דער צײלן גאטס גרויסקייט, אונ דורך דעם װעלן זיי זיך שטארקן אויף זייערע פיינט גלייך וויא זייא האלטין אין זייערע הענד שווערדין װאס זיינען גשארפט פון צװייא זייטין: לעשות צו טאן אנקמה אין דיא עובדי כוכבים אונ איין שטראף אין די עובדי כוכבים: לאסור צו בינדן זייערע הארן אונ זייערע שררות פון דיא עובדי כוכבים מיט אייזערנע קייטין: לעשות צוא טאן אין זייא דאס משפט װאס שטייט אין פסוק אונ דער משפט װעט זיין שיין צוא אלע זיינע חסידים דרום לויב גאט:

הללויה לויבט גאט אויף זיין הייליג ארט, לויבט אים אויף זיין שטארקן הימיל מיט זיין גבורה, אזו װי זיין גדולה איז גרוים, מיט איין קול פון איין שופר אונ מיט איין פידיל אונ מיט איין הארף. מיט איין פויק אונ מיט טאנצען, מיט פיל מיני כלי זמר אונ מיט ארגלן אונ מיט צװייא מעשענע כלים װאס זיי מאכין הערין איין

בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה, תְּהַלֵּל יָהּ, הַלְלוּיָהּ:
כֹּל הַנְּשָׁמָה, תְּהַלֵּל יָהּ, הַלְלוּיָהּ:

בָּרוּךְ יְיָ, לְעוֹלָם, אָמֵן, וְאָמֵן: בָּרוּךְ יְיָ, מִצִּיּוֹן, שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם, הַלְלוּיָהּ: בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהִים,

בית ישראל

קוֹל, מיט טְרוּמֵייטִין: כל לוֹיבְּט גָאט אוּנ זָאגְט אַז אִיטְלִיכֶער וָואס הָאט אִין זִיךְ אַיין נְשָׁמָה זָאל לוֹיבִּין גָאט:

בָּרוּךְ גִילוֹיבְּט אִי' גָאט אֵייבִּיג: ברוך גְלוֹיבְּט אִיז גָאט וָואס עֶר הָאט גְמַאכְט רוּעֶן זַיין שְׁכִינָה אִין צִיּוֹן אוּנ רוּעֶט אִין יְרוּשָׁלַיִם דְרוּם לוֹיבְּט גָאט: ברוך גְלוֹיבְּט אִיז

בנין ציון

כל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ, דֶער פָּסוּק אִיז גִירֶעכִינְט (אִין כּוּף פֶּרֶק שִׁירָה) פַאר דִיא שִׁירָה פוּן דִיא חוּלְדָה (קְרָאט). צוּ פַאר שְׁטֵיין דִיא שַׁייכוּת פוּן דִיא „חוּלְדָה" צוּ דֶעם פָּסוּק, וֶועלִין מִיר דָא בַּאשְׁרַייבִּין אִיר נַאטוּר אוּנ דָאס וֶועט זַיין אַקְלָאגֶער מוּסָר, אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים זָאגִין אוֹיפְ'ן פָּסוּק „הַאֲזִינוּ כָּל יוֹשְׁבֵי חָלֶד" ווָארוּם רוּפְט עֶר דִי יַבָּשָׁה וָואס מֶענְשִׁין בַּאזִיצִין, מִיט דֶעם נָאמֶען „חָלֶד"? וַוייל אַלֶע בְּרוּאִים פוּן יַבָּשָׁה זַיינֶען אוֹיךְ אִין יָם, לְבַד דִיא „חוּלְדָה" אִיז אִין יַם נִישָׁא, אִיז פָארְלֵייפִיג שְׁווער, הָאט דֶער בּוֹרֵא אוֹיס גִיפֶעלְט מַאטֶרִיאַל צוּ בַּאשַׁאפִין אַם חוּלְדָה אויך? דָאס ווערְט עֶרְקְלֶערְט מִיטְ'ן צווייטִין מַאֲמַר חז"ל וָואס זָאגְט אַז דִיא נַאטוּר פוּן דִיא חוּלְדָה אִיז „גוֹרֶרֶת וּמְנַחַת וְיוֹנָה וְדַעַת לֵיהּ מַנַּחַת" אִיר גַאנְצִין לֶעבִּין גְרָאבְּט זִיא אִין דְרֶערְד, שְׁלֶעפְּט אוּנ קְלַייבְּט צוּזַאמֶען אוּנ וֵוייס נִים פַאר וֶועמֶען זִיא קְלַייבְּט? אַזוֹי אִיז דֶער נַארִישֶׁער מֶענְשׁ, עֶר הַבְ'ת אוּנ שְׁלֶעפְּט אוּנ וֵוייס נִים פַאר וֶועמֶען, אִין מִיטְ'ן שְׁטַארְבְּט עֶר אַוֶּועק אוּנ זַיין פְּרַאצֶע. לַייבְּט פַאר פְרֶעמְדֶע אוּנ מַאנְכֶע מָאל פַאר זַיינֶע שׂוֹנְאִים, . אויך זָאגִין אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים, אַז דִי וֶועלְט אִיז גִיגְלִיכֶען צוּא יַבָּשָׁה אוּנ יֶענֶע וֶועלְט צוּם יַם, אַז מֶען גְרֵייט אָן אוֹיף דֶער יַבָּשָׁה הָאט מֶען אוֹיפְ'ן יַם, עֶרְשְׁט פַארְשְׁטֵייעֶן מִיר דֶעם קְלֵיינִין ווּנְק וָואס דֶער בּוֹרֵא הָאט אוּנְז גִיגֶעבִּין מִיט דֶעם וָואס עֶר הָאט נִים בַּאשַׁאפִין קֵיין חוּלְדָה אִין יַם, צוּ לֶערְנֶען אוּנְז, אַז דִי פַארְבְּלֶענְדֶענִיש פוּן מֶענְשׁ'ן וָואס עֶר הַבָ'ת אוּנ שְׁלֶעפְּט זַיין גַאנְצֶען לֶעבִּין אוּנ נִים זִיךְ נִים אָב קֵיין חֶשְׁבּוֹן פַאר וֶועמֶען עֶר הַבָ'ת, אוּנ פַארְגִינְט זִיךְ נִיט קֵיין צַייט צוּא דַאוְונֶען, צוּא קוֹבֵעַ זַיין עִתִּים לַתּוֹרָה, נוּר דֶעם גַאנְצֶען לֶעבִּין שְׁלֶעפְּט עֶר אוּנ בַּאהַאלְט ווִיא דִיא חוּלְדָה, דִיא פַארְבְּלֶענְדֶענִיש אִיז נוּר אוֹיף דֶער יַבָּשָׁה, דָאס הֵייסְט כָּל זְמַן דִיא אוֹגִין אִיז אָפִין, אָבֶּער ווִיא נוּר עֶר מַאכְט צוּא דִיא אוֹיגֶען אוּנ שְׁוֶועלְט אַרִיבֶּער אֵיין פוּס אוֹיפְ'ן יַם, דָאס הֵייסְט אוֹיף יֶענֶע וֶועלְט, וֶוערְט פַארְשְׁוואוּנְדִין דִיא חוּלְדָה, דָא עֶפִינְט עֶר אוֹיף זַיינֶע אוֹיגֶען אוּנ זֶעעט ווִיא קְלֵיינְד אוּנ נַארִישׁ עֶר אִיז גִיוֶועזֶען זַיין גַאנְצֶען לֶעבִּין, אוּנ דַאן בַּאקוּמְט עֶר אַגִיוַואלְדִיגֶע תְּשׁוּקָה, אַז מֶען זָאל אִים עֶרְלוֹיבֶּען גֵיין צוּרִיק אַהֵיים ווָאלְט עֶר אַוֶּועק ווַארְפִין אַלֶע נַארִישֶׁע זַאכִין אוּנ עוֹסֵק זַיין נוּר בַּתּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים דֶעם גַאנְצֶען לֶעבִּין. עֶס אִיז אָבֶּער פַארְפַאלְן, צוּ שְׁפֶּעט זִיךְ אַרוּם צוּ זֶעהֶען, אַז מֶען גְרֵייט נִיט אָן עֶרֶב שַׁבָּת, הָאט מֶען נִיט אוֹיף שַׁבָּת. דָאס זָאגִין אוּנְז דִיא חֲכָמִים דֶעם מוּסָר פוּן דִיא חוּלְדָה, דִיא חוּלְדָה זָאגְט, זֶעהְט זִיךְ אַרוּם, דוּא מֶענְשׁ! וָואס דוּא בִּיסְט פַארְבְּלֶענְדֶעט מִיט מַיין חַרְקְתוּר, אוֹיס צוּא רֵיינִיגֶען דַיין גַאנְצִין לֶעבִּין אִין הַבָ'נֶען אוּנ שְׁלֶעפִּין אוּנ ווֵייסְט אַלֵיין נִים פַאר וֶועמֶען? זֶעהֶע, אַז דוּא וֶוערְסְט נוּר אַוֶּועק שְׁטֶעלִין אֵיין פוּס אוֹיפְ'ן יַם אִיז אוֹיךְ „חוּלְדָה" דוּא וֶוערְסְט עֶפֶענֶען דִיא אוֹיגֶען אוּנ זִיךְ אַרוּם קוּקֶען ווִיא אוּנְגְלִיקְלִיךְ דוּא בִּיסְט, אוּנ יֶענֶער צַעַר אוּנ עָגְמַת נֶפֶשׁ וֶועט דִיר עֶרְגֶער זַיין פוּן אַלֶע יִסּוּרֵי גֵיהִנֹּם, אַלְזָא „כָּל הַנְּשָׁמָה" כָּל זְמַן דִיא נְשָׁמָה שַׁיינְט אִין דִיר, עֶפִין אוֹיף דִיא אוֹיגֶען אוּנ לוֹיבּ גָאט, אוּנ דַאנְק אִים אוֹיף יֶעדֶער אַטֶעם, פַאר יֶעדֶער רֶגַע וָואס דוּא לֶעבְּסְט, וָואס דַאס אִיז דֶער גְרוֹיסֶער וֶועלְט יַרִיד פַאר דִיר אָפִין, דוּא קֶענְסְט הַיינְדְלֶען דִיא טֵייעֶרְסְטֶע סְחוֹרָה (יָפָה שָׁעָה אַחַת בִּתְשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בָּעוֹה"ז מִכָּל חַיֵּי הָעוֹה"ב). אוּנ דֶעם אִיבֶּער חֲזָרִין דֶעם פָּסוּק „כָּל הַנְּשָׁמָה" צַוֵוייטֶען מָאל אִיז גִירֶמֶז אוֹיף נָאךְ אַוִויכְטִיגֶע זַאךְ, אַז עֶס וֶועט קוּמֶען צְוֵוייטֶע צַייט וָואס דֶער גּוּף מִיט דִיא נְשָׁמָה צוּא זַאמֶען וֶועלִין לוֹיבֶּען גָאט, דָאס אִיז נָאךְ תְּחִיַּת הַמֵּתִים, אִיז אוֹיבּ יֶעצְט בְּעֵת דִיא נְשָׁמָה אִיז מִיטְ'ן גוּף זַיינֶען זֵייא עוֹבְדֵי הַשֵּׁם, וֶועלִין זֵייא דַאן אוֹיךְ לוֹיבֶּען גָאט מִיט גְרוֹיס פֶערְגֶענִיגֶען וָואס קֵיין פֶעדֶער אִיז נִיט אוּמְשְׁטַאנְד אוֹיס צוּ שְׁרַייבֶּען. וֶוען אָבֶּער חָלִילָה יֶעצְט פַארְבְּרֵיינְגְט דֶער מֶענְשׁ אִין נַארִישְׁקֵייט אוּנ שְׁטַארְבְּט אָן תְּשׁוּבָה, וֶועט עֶר דַאן אוֹיךְ ווֵייניג נַחַת הָאבִּין, דִיא אוֹיגֶען וֶועלִין אִים אַרוֹיס פוּן קִנְאָה, פוּן דֶעם גְרוֹיסֶען אוּנ אֱמֶת'ן תַּעֲנוּג פוּן דִיא צַדִּיקִים, אוּנ עֶר וֶועט זִיךְ נִיט קֶענֶען הֶעלְפִין, דְרוּם אִיז „כָּל הַנְּשָׁמָה" כָּל זְמַן דִיא לְכַתְּחִלָּה לֶבְּט, זֶעהֶע נָא. לוֹיבֶּען גָאט. עיין מעשה אלפס (חלק א' צד 61 בהערה) בשם הרב ר' ישראל כלאנטר זצ"ל:

אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ: וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן:

וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת יְיָ לְעֵינֵי כָּל הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אָבִינוּ, מֵעוֹלָם, וְעַד עוֹלָם:

מעשה אלפס

אמן ואמן. אין ווילנער גאון'ס צייט וואר אנעמליכער מאן מו"ה ר' ליב חסיד, זיינע היילינקייט אונ פרישות וחסידות איז גאר ניט אויס צו שרייבען, דער גאון ז"ל פלעגט זאגין, אז דער ר' ליב איז אנשמה אן אגוף, דיזער ר' ליב איז געווען אגרויסער אביון אונ אבעל מטופל, מחמת זיין גרויס צדקות האט ער ביי קיינעם נאר נישט גינומען אונ איז זיך אויס גיקומען בצמצום, נור בעת ער האט בּאַדאַרפט אויס געבין אמאכטער איז ביי אים גיוועזן אג שטעלטער פרייז, פיר הונדערט גילדין אויף נדן מיט הוצאות אונ מער ניט, פלעגט ער ארויס פארין צו זיינע רייכע קרובים אונ וויא דיא פאמיליע פלעגין נאר דער הערין אז ער פארט, פלעגין אים שוין דיא גבירים אויס פארין אנקעגין אונ יעדער האט זיך גיהאלט וואס פריער אויס חאפין דיא מצוה, ... זיך ... דיא פיר הונדערט גילדין אונ ווער עס האט זיך מקדים גיוועזן דער האט זוכה גיוועזן דיא מצוה, איין מאל זאגט ער צו זיין ווייב ער דארף מאכין אריינע, האט זיא אים ג בראכט זיין שטענדיגין בעל עגלה וואס ער פלעגט ע"פ רוב מיט אים פארין אונ איז אוועק גיפארין. פרייטיג פאר האלבין טאג איז ער גיקומען אין וואלאזשין אונ זיך דארפין אב גישטעלט אויף שבת, ער איז גיקומען פון מרחץ אונ האט אן גיטאן בגדי לבן לכבוד שבת אונ איז גיגאנגען אין שול נאך האלבין טאג, דענסטמאל איז אין וואלאזשין גיוועזן רב דער גרויסער גאון וצדיק ר' רפאל האמבורגער, אישיבה בחור זעהט אז אמענש גייט אין גיטאן אין בגדי לבן גיים אין שהול צוויי פריא (וואמער זייגער איי נס) איז אים אגרויסער חידוש גיוועזן, איז ער אים נאך גיגאנגען ביז אין שהול, דער חסיד ר' ליב האט אן גיהייבען צו זאגין לאנגזאם שיר השירים מיט קדושה וטהרה אונ גרויס התלהבות ... דער בחור איז אויסער זיך גיווארין פון זיסקייט אונ געשמאקייט, עס איז אויף אים איין געפאלען פארכט גיפאלען, ער האט זיך קיין עצה ניט גיקענט געבין. ניין אן זאגין דעם רבין אונ די חברים זאלעגוועט ער אוועק צוא ווארטען אויף אנדערע אזא המלשין פארגעניגען. ניט גיין איז דאס ניט קיין רעכט אלין, צו פיר מיך אזא פארגעניגען פון רבין אונ פון דיא חברים. גישווינד וויא אפייל איז ער אריין גלויפין אין דער ישיבה אונ זאגט "ליבע ברידער איר ווילט זעהן גילייגען לעבין אונ פארזוכין עטוואס דעם גישמאק פון עולם הבא קומט מיט מיר, וועט איר זעהן", זייא זיינען מיט אים מיט גיגאנגען אין שוהל אונ אוועק גישטעלט זיך פון ווייטען, עס איז זייא ממש ארויס דיא נשמה פון זיסקייט אונ פון דעם צדיקס היילינקייט. מיר מוזען אונז רעכט (ראוזי זיך אב איינער), מיט דעם וואס מיר גיבען ניט קיין ידיעה אונזער רבין, זייא האבין גיווארפין גורל צווי שען זיך איז ארויס דער גורל אויף איינעם ער זאל גיין אריעה געבין דעם רבין. דער ר' רפאל האמבורגער האט פאר שטאנען אז דא איז ניט קיין פשוטע זאך. זיינע תלמידים וועלין אים ניט מטריח זיין אומזיסט. איז ער מיט זייא מיט גיגאנגען אין שוהל, וויא ער האט דער הערט זיין שיר השירים. זאגט ער צוא דיא תלמידים "קינדער! דאס איז ניט קיין מענשין גיזאנג נור פון עגל געזאנג. דא שטייט פאר אונז אמלאך אין דיא גישטאלט פון אמענטשין. קודם דער פון דער צדיק זאגט זיך שיר השירים אונ זייא שטייען אלע פון ווייטען פארטיפט אין דיא גישמאקייט ביז וואנען דער עולם איז צוא זאמען גיקומען מנחה דאווינען, האט אים איינער דערקאנט, זאגט ער רבותי, איר ווייסט ווער דאס איז? דאס איז דער גרויסער ר' ליב חסיד פון מעלז, מן הסתם פארט ער וועגין אמאכטער

בית ישראל

איז דער שטארקער גאט דער גאט פון די ישראל ער טוט אליין וואונדער צו די ישראל אלע צייט: וברוך אונ גלויבט איז זיין געהערטער נאמען אויף אייביג אונ עס זאל דער פילט ווערין די גאנצע וועלט מיט זיין כבוד. אמן ואמן:

ויברך דוד האט גלויבט גאט פאר די אויגן פון כל ישראל אונ דוד זאגט גילויבט ביסט דוא גאט דוא גאט פון ישראל אונזער פאטער, פון אייביג אן

לְךָ יְיָ, הַגְּדֻלָּה, וְהַגְּבוּרָה, וְהַתִּפְאֶרֶת, וְהַנֵּצַח, וְהַהוֹד, כִּי כֹל, בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ, הַמַּמְלָכָה, וְהַמִּתְנַשֵּׂא, לְכֹל לְרֹאשׁ: וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד, מִלְּפָנֶיךָ, וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל, וּבְיָדְךָ, כֹּחַ וּגְבוּרָה וּבְיָדְךָ, לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק, לַכֹּל: וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ, מוֹדִים אֲנַחְנוּ, לָךְ וּמְהַלְלִים, לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ:

בית ישראל

אן אונ ביז אייביג. צו דיר גאט איז אלע גרויסקייט אונ שטארקייט, די אייביגקייט אונ די שיינהייט איז צו דיר. צו דיר גאט איז אלץ וואס אויפן הימל אונ אויף דער ערד, צו דיר גאט איז די קיניגרייך איבער אלע מלכים אונ דוא ביסט דער הייבן איבער אלע עלצטע. אונ אלע רייכקייט אונ אלע כבוד פון מענטשן איז אלץ פון דיר גאט, אונ דו טוסט גיוועלטיגן איבער אלץ אונ אין דיין האנט איז שטארקייט אונ קראפט אונ אין דיין האנד איז צוא גרויסען אונ צוא שטארקען צוא אלעם וועמען דוא ווילסט. אונ איצונד אונזער

מעשה אלפס

חתונה מאכין · אונ האט דעם רב ר' רפאל דער ציילט דעם מנהג פון דעם ר' ליב חסיד · שבת צוא נאכט איז צוא אים אריין הגאון ר' רפאל אונ זאגט אים „רבינו, אייער פערלאנג איז שוין ערפילט" · פון וואגען ווייסט איר וואס מיין פערלאנג איז? פרעגט החסיד ר' ליב · ענטפערט אים הרב ר' רפאל מיר רעכענען אז מחותנים איז אייער רייזע וועגין אפאכטער אויס געבין · רופט זיך אב החסיד ר' ליב, ניין רבינו, דיזע רייזע מיינע איז ניט וועגין געלט זאכען · זייא האבין זיך גיזעגינט אונ החסיד ר' ליב איז אפ גיפארן פון ווילקאמיר אונ האט זיך גיזאמט אין דיא רייזע לעך דרייא וואכין · סוף דרייא וואכין איז ער גיקומען צוריק אהיים לשלום · וויא ער איז אריין צוא זיך אין שטוב זאגט ער זייא, גילויבט איז השי"ת איך האב איך גיבראכט אמייערע מתנה, נור יעצט איז ניטא קיין צייט צוא ריידען מען דארף גיין דאווענען מנחה · ער איז אוועק אין שוהל מנחה דאווענען · דער ווייל האט זיין ווייב גיפרעגט דעם בעל עגלה וואו היין זיינען זייא גיפארין? האט איהר דער בעל עגלה גיזאגט ער איז גיפארין מיט אים צוא הרב הצדיק ר' ישעיה זעבוויציער ז"ל · זיא האט דערווייל צו רעכט געמאכט וועצערע · נאך מעריב איז ער גיקומען אונ האט זיך גיזעצט ארום טיש מיט אלע קליינינקע קינדערליך · נאך דעם עסין האבין זייא אלע גיבענטשט אין אסידור, וויא ער איז גיקומען צו די ענדע ברכה פון „הטוב והמטיב" האט ער ארויף גיליינט די הנט־ופין סידור אונ זאגט, מיינע ליבע קינדער איהר זאלט וויסען אז צו „לעולם אל יחסרנו" קאנצעט זיך דיא ברכה פון „הטוב והמטיב" אונ דא דארף מען ענטפערן „אמן" · אונ צוא ליב דעם האב איך גימאכט דיא רייזע יעצט · ווארום מיר איז אפאק גיוועזן וואו קאנצעט זיך דיא ברכה, בין איך גיוועזן דעם גיפארען להגאון החסיד ר' ישעיה אונ דאס איז דיא טייערע מתנה וואס איך האב איך גיבראכט מיינע ליבע קינדער—ליבע ברידער וויא ווייט דרינגט דאס דורך דעם פאר שטאנדיגען מענשין. צוא מאכין אנסיעה פון איינינע וואכען איבער אספק אין איין אמן, דאס קומט בייא אונז אויס זייער קאמיש. נור אויב דוא מיין ליבער פריינד וואונדערסט זיך אויף דעם · וועל איך דיר פרעגין, דוא וואלסט מאכין אבייזע פון דרייא וואכען אז עס זאל דיר בלייבען רווח נאך אלע הוצאות סך פופציג רובל? אונ דער וואס וואלט ניט געלין פארין נאר זיצען אין דער היים, וואלכע אליין אים רופען ליידיג גייער, פוסצאק, שטייטין וויא וויל דאב אמענש זיך ניט משתדל זיין וועז עס איז אכברא צו פערדינען עטליכע צענדליג רובל. יעצט ליבער פריינד וועל איך דיר פרעגין נאך אזאך · דוא גלויבסט אין דעם וואס דיא חז"ל זאגין אז דער וואס ענטפערט „אמן" בכונה עפנט מען פאר אים אויף דיא „שערי גן עדן" (שנאמר פתחו שערים כו') · היינט וועגין אזא טייערען שאץ וועט עס איז גאר אביין איז בודאי כדאי צוא מאכען אבייזע ·

בנין ציון

לך ה' הגדולה · אגעוויסער מענש, וואס צייטען וייס פלעגט אים אן חאפין אשפאזמע אונ דאן איז ער גיוועזן גיפערליך, האט אים אפראפעסאר פארארדינט טראפינס, אז בעת עס חאפט אים אן זאל ער דאס איין גענעמען וועט אים אפ לאזין, אונ ווייל ער איז ניט זיכער איין מינוט פון דיא ניפאר, אלזא האט אים דער

וִיבָרְכוּ, שֵׁם כְּבוֹדֶךָ וּמְרוֹמַם, עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה: אַתָּה הוּא יְיָ לְבַדֶּךָ, אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת הַשָּׁמַיִם, שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם, וְכָל צְבָאָם, הָאָרֶץ, וְכָל אֲשֶׁר עָלֶיהָ, הַיַּמִּים, וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם, וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כֻּלָּם וּצְבָא הַשָּׁמַיִם, לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים: אַתָּה הוּא, יְיָ הָאֱלֹהִים, אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ, בְּאַבְרָם, וְהוֹצֵאתוֹ, מֵאוּר כַּשְׂדִּים וְשַׂמְתָּ שְׁמוֹ, אַבְרָהָם. וּמָצָאתָ אֶת לְבָבוֹ, נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ.

וְכָרוֹת עִמּוֹ, הַבְּרִית, לָתֵת, אֶת אֶרֶץ, הַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי, הָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי, וְהַיְבוּסִי וְהַגִּרְגָּשִׁי לָתֵת לְזַרְעוֹ

בנין ציון

פראפעסאר פאר זאגט צו טראגין דיא מידיצין שטענדיג מיט זיך, פילייכט חאפט איהם אן אין גאס זאל ער האבין גרייט דיא מידיצין, דאס זעלבע זאגט דוד המלך „בלבי צפנתי אמרתך" איך האלט שטענדיג די גאטליכע מידיצין אין הארצין „למען לא אחטא לך" פילייכט חאפט מיר אן דיא זינדיגע שפאזמע. דיא הויפט שפאזמע איז דיא גאוה, ורם לבבך ושכחת את ה' למשל א בעטלער וואס גייט שטענדיג קרעע ובלוט האט גיהאט אחתונה בייא זיינעם אפריינד, אונ אום ער זאל ניט פארשעמט ווערין אין זיינע צוריסענע קליידער האט זיין פריינד פאר איהם גינומען אויף פראקאט אקאסטיום מיט אצילענדער הוט מיט אנאלדענעם זייגער. אז ער האט אויס גיזעהן וויא אגאנצער גראף, אז דער בעטלער האט זיך פונאנדער גיהולעט איז ער ביי זיך האפערדיג גיווארין אונ האט גינומען אלעמען אנקומען גראב אונ אויך דעם בעל שמחה וואס האט איהם אויס גיפוצט וויא אגראף. גייט צו איהם צו איינער אקלוגער אונ ראטט איהם איין אסוד, דו יפעש! וואס שטאלצירסטו מיט אפרעמדין קאסטיום וואס מיהאט דיר גיליען נור אויף אטאג, דער מאן זיך וויא דוא האסט נעכטין אויס גיזעהן אונ דאס גלייכען וויא דוא וועסט מארגין אויס זעהען וועסטו אויף הערין צו שטאלצירען, נור נכנע אונ דאנקבאר זיין דעם וואס האט דיר אויס גיפוצט וויא אשררה, אום דוא זאלסט קענען אביין קומען צווישען אנשטאנדיגע מענשין. דאס גלייכין דער מענש וואס זיין קערפער איז אשטיק ערד, קומט ארויס מטפה סרוחה אונ גייט למקום עפר רמה ותולעה, נור דער ווירט פון דער וועלט האט איהם גיליען אקאסטיום, אנשמה אויף דיא וועלט התונה (האי עלמא לבי הלולא דמיא), אין מיטין פארגעסט ער זיך אז דער קאסטיום איז אגעליענער אויף אקורצע צייט אונ הייבט אן צו שטאלצירען אונ אביזאיעט נאך דעם בעל שמחה, דארף מען אגרעסערע שפאזמע אונ משוגעת? זאגט דוד המלך ע"ה איך האלט שטענדיג מיט זיך דיא טראפינס, אב ראטעווען זיך פון דיא שפאזמע, וואס איז דיא טראפינס? „לך ה' הגדולה" רבש"ע איך ווייס אז עס איז אלעס דיינע, די גרויסקייט, די שטארקייט, דיא הערליכקייט, דיא הערשאפט „כי כל בשמים" דאס איז אלעס היממל'ס זאכין, „ובארץ" אבער אויף ד'ערד איז דאס גיליען נור אויף א קורצע צייט אונ מ'דארף מען דאס אלעס אב געבין צוריק אונ בלייבין ביין טויטען קערפער קרעע ובלוס, דרום איז ניט: וואס צוא שטאלצירען נור זיין נכנע צוא דיר אונ דיר שטענדיג דאנקען פאר דיינע גרויסע מתנות:

בית ישראל

אונזער גאט טוען מיר צו דיר דאנקען אונ מיר טוען לויבן צו דיין שיינעם נאמן. דו ביסט גאט אליין דוא האסט גימאכט דיא הימיל אונ אלע הימלען וואס איבערין הימל אונ מיט אלע הערשאפטין, די ערד אונ אלין וואס אויף איר איז. אלע ימים אונ וואס אין זייא איז, אונ דו דער נערסט אלע באשעפעניש אונ אלע מלאכים פון הימל טוען זיך צו דיר בוקין. דו ביסט דער שטארקער גאט וואס דוא האסט אויס גיקליבן אונזער פאטער אברם אונ האסט איהם אויס גיצויגן פון דעם פייער פון קאלך אויבן אונ דו האסט גמאכט רופן זיין נאמן אברהם אונ דוא האסט גפונען זיין הארץ פאר דיר מיט גלויבונג.

וכרות

סע"מ ס'

ותקם את דבריך, כי צדיק, אתה: ותרא, את עני אבתינו, במצרים ואת זעקתם שמעת, על ים סוף: ותתן אתת ומפתים, בפרעה ובכל עבדיו, ובכל עם ארצו, כי ידעת, כי הזידו, עליהם ותעש לך שם, כהיום הזה: והים בקעת לפניהם ויעברו בתוך הים, ביבשה ואת רדפיהם, השלכת במצולות כמו אבן במים עזים:

ויושע יהוה ביום ההוא את־ישראל מיד מצרים וירא ישראל את־מצרים מת על־שפת הים: וירא ישראל את־היד הגדלה אשר עשה יהוה במצרים וייראו העם את־יהוה ויאמינו ביהוה ובמשה עבדו:

בית ישראל

וכרות און האסט מיט אים כורת ברית גיוועזן צוא געבין צוא זיינע קינדר דאס לאנד פון כנעני און חתי און אמורי און פרזי און יבוסי און גרגשי און דו האסט מקיים גיוועזן דיינע רייד, דען דוא ביסט איין גירעכטער גאט: ותרא און דוא האסט גיזעהן די פיין וואס אונזרע עלטערין האבין גהאט אין מצרים און זייער גישריי וואס ביי דעם ים סוף האסטו גיהערט: ותתן און דו האסט גיגעבין צייכינס און וואונדער אויף פרעה און אויף אלע זיינע קנעכט און אויף גאר זיין פאלק פון זיין לאנד ווארום דו ווייסט אז דיא מצרים

מעשה אלפס

ויראו העם את ה'. אידין האבין גיזעהען דיא גרויסע מאכט, וואס גאט האט גיטאן אין דיא מצרים, האבין זייא זיך גיפירכטעט פאר גאט און האבין גיגלויבט אין איהם. מיט אכציג יאהר צוריק (פאר יציאת מצרים) בעת אויפ'ן אידישען הימל האט זיך פערצויגען אגרויסע חמארע דאס איז די פינסטערע גזרה פון „כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" אז יעדער בן זכר וואס א אידישע פרוי וועט גיבוירען זאל מען אים אוועק רייסין פון אירע ארעמס און שלידערין אין טייך, ווער קען זיך פארשטעלין דעם יאמער און טרויער וואס איז גיוועזן אין אידישע הייזער, מען איז גילעגין אויף דיא פנימער און גיוויינט, ניט ווילענדיג איז דורך גיפלויגען אין איינינגע מוחות פינסטערע גידאנקען „איה אלהי המשפט"? עס איז חלילה אהפקר וועלט, די רשעים בעגליקין און דיא ערליכע מענשין ווערין גיפייניגט און עס איז גאר ניטא קיין אויפקוקער און קיין ריכטער? נאכהער אז עס איז

אוועק

האבין אויף זיי גימוטוויליגט און דו האסט דיר גמאכט איין גרויסען נאמען דען מען קען דיך היינטיגען טאג. און דוא האסט דעם ים גישפאלטין פאר זייא און זיי זיינען דורך גגאנגען דעם ים אין דער טריקענעש און זייערע נאך יאגער האסטו אריין גיווארפין אין טיפענעש פון ים וויא איין שטיין אין שטארקען וואסער פון ים:
ויושע און גאט האט גיהאלפין אין דעם זעלבינן טאג דיא ישראל פון דער האנט פון די מצרים. און די ישראל האבין גיזעהן די מצרים טויט אויף דעם בארטין פון ים. און דיא ישראל האבין גיזעהן דיא גרויסע גבורה וואס גאט האט גיטאן אין די

מצרים

אז ישיר־משה ובני ישראל את־השירה הזאת ליהוה ויאמרו לאמר אשירה ליהוה כי־גאה גאה סוס ורכבו רמה בים: עזי וזמרת יה ויהי־לי לישועה זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארממנהו: יהוה איש מלחמה יהוה שמו: מרכבת פרעה וחילו ירה בים ומבחר שלשיו טבעו בים־סוף: תהמת יכסימו ירדו במצולת כמו־אבן: ימינך יהוה

מעשה אלפס

אוועק אזעלכע יאהרען אונ עס איז געקומען צוא קריעת ים סוף, האבין אידין דער זעהען אז דער בורא האט זיך גירעכינט מיט יעדער מצרי נאך זיינע מעשים נאך „מדה כנגד מדה", דעם מיט גרינגע יסורים „צללו כעופרת" אונ דעם מיט שווערע „ירדו במצולות כמו אבן" אונ דעם מיט נאך שווערע „יאכלמו כקש" האבין זייא ערשט פארשטאנען אז עס איז דא אפערבארגענע אויג וואס קוקט אויף אלע מעשים פון מענשין, נור דער שטראף פיר שלעכטע מהאמין אונ דער שכר פאר גוטע מעשים גיט זיך נים גלייך אויפען שטעל, דאס הייסט דער בורא האנדעלט נים מיטן מענשין פער מזומן נור פער וועקסיל, ווען דער מענש טוט אגוטע זאך שרייבט דער בורא אונטער אוועקסיל, „אני ה'" „נאמן לשלם שכר טוב לעושי רצוני", אונ ווען דער מענש טוט אמעשה רע, שרייבט דער זינדיגער אונטער אוועקסיל „וביד כל אדם יחתום" די וועקסלין ווערין אוועק גילייגט אין הימעל פארטופעל ביז א פראק, אבער צום פראק מוז גיצאלט ווערין ריכטיג אונ פינקטליך. דער מצרי וואס האט גיפייניגט דעם אידין האט ער אונטער גישריבין אשולד וועקסל וואס איז גיווארין פעליג אין אכציג יאהר ארום אונ דאן האט ער גיצאלט מיט זיין לעבין, וויא אידין האבין דאס בעמערקט „וייראו העם את ה'" האבין זייא גיקריגען פורכט פאר גאט, אז דאס זעלבע האט דאך יעדער מענש אונטער גישריבין שולד וועקסלין אונ מען וועט דאך דארפין צאלין, אונ דאס גלייכין „ויאמינו בה'" גיגלויבט אין גאט, אז פשיטא דיא גוטע וועקסלין וואס גאט שרייבט אונטער, וועט אוודאי ריכטיג גיצאלט ווערין:

בית ישראל

מצרים האבין דאס פאלק ישראל זיך גיפארכטין פאר גאט אונ האבין גגלויבט אין גאט אונ אין די נבואה פון משה זיין קנעכט:

אז דעמאלט מאל אז משה האט גיזעהן דעם נס וואס גאט האט גיטאן צו די ישראל איז אים אויף גיגאנגען אויף זיין הארץ ער זאל זינגען מיט די ישראל דיא דאזיגע שירה צוא גאט אונ זייא האבין גיזאגט אזו צו זאגין, לאמיר זינגען צו גאט וואורום ער האט גיהערשט איבער אלע הערשאפטין. דעם פערד מיט זיין רייטער האט ער גיווארפין אין ים: עזי דם שטארקייט אונ דאס פר שניידונג פון גאט דם הייסט, וואס גאט איז זיך נוקם אין די שונאים דאס דאזיגע איז צו מיר צו איין הילף, דר דאזיגר איז מיין גאט אונ איך וועל בשיינען אים כלומר איך וועל דער ציילען זיין שיינקייט אונ זיין לויב פר אלע מענטשין וואס זיינען אויף דער וועלט, דער גאט ער איז דער גאט פון מיינע עלטערין אונ איך וועל דר הייבן אים: יי גאט איז איין האר וואס ער איז מנצח אין דער מלחמה גאט איז זיין נאמן, אפילו בשעת אז ער האלט מלחמה אונ איז זיך נוקם פון זיינע פיינד איז פארט זיין נאמן ה', דם הייסט די מדה פון רחמים, כלומר ער האט רחמנות אויף זיינע באשעפענש אונ שפייזט זייא: מרכבות די רייט וועגין פון פרעה אונ זיין חיל האט ער גווארפן אין ים אונ די אויס דערוויילטע פון זיינע עלצטע זיינען פר זונקען גיווארן אין ים סוף: תהומות די אפ גרונטין האבין באדעקט זיי, מיינט מען די מצרים, זיי האבין גינידערט אין דער גיפענעש אזו ווי איין שטיין כלומר אזו ווי מען ווארפט

איין

נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ יְהוָה תִּרְעַץ אוֹיֵב׃ וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס
קָמֶיךָ תְּשַׁלַּח חֲרֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ׃ וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ
מַיִם נִצְּבוּ כְמוֹ נֵד נֹזְלִים קָפְאוּ תְהֹמֹת בְּלֶב יָם׃ אָמַר אוֹיֵב
אֶרְדֹּף אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל תִּמְלָאֵמוֹ נַפְשִׁי אָרִיק חַרְבִּי
תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי׃ נָשַׁפְתָּ בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם
אַדִּירִים׃ מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ

בית ישראל

פַאין שְׁטֵיין אין וואסער פאלט ער אראפ, אזוי זיינען די מִצְרִים אויך אראפ גיפאלין אין ים: ימינך דיין רעכטע האנט גאט טוט זיך שטארקן מיט קראפט. דיין רעכטע האנט גאט די זעלביגע טוט צו ברעכען דעם פיינד: וברוב אונ מיט דיין פיל הערשאפט טוסטו צו פירען דיינע פיינד, וואס זיי שטייען אויף אנטקעגין דיר, דו טוסט שיקען דיין גרים צארין ער טוט זיי פר ברענגען אזוי ווי שטרוי: וברוח אונ מיט דעם ווינט פון דיין אטהעם זיינען די וואסער גיווארען הויפען, זיי זיינען געבליבן שטיין אזוי ווי א מויער די רינעדיגע וואסער. זיי זיינען גיווארן פר גליווערט די אפגרונטין אין דעם שטארקייט פון דעם ים: אמר אויב דער פיינד (פרעה) בשעת ער האט אן גירעט זיין פאלק זיי זאלען נאך יאגין די ישראל האט ער אזוי גיזאגט, איך וועל זיי נאך יאגין אונ וועל זיי גרייכען, דעם רויב וואס איך וועל ביי די ישראל אוועק נעמען וועל איך מיך צו טיילן מיט מיינע קנעכט עס וועט דער פילט ווערין פון זייא מיין ווילען, איך וועל אויס ציהען מיין שווערד וועט זיי פר ארימען מיין האנט: נשפת דו גאט האסט גיווייעט מיט דיין ווינט האט זיי צו גידעקט דער ים, מיינט מען די מצרים, זיי זיינען גיווארין איין גיזונקן אזוי ווי בליי אין שטארקע וואסערן: מי ווער איז אזוי ווי דו, גאט אין די שטארקע, ווער איז אזוי ווי דוא, ביסט גישטארקט מיט הייליגקייט, פארכטיג צו זאגן דיין לויב,

בנין ציון

נערמו מים. וואונדערליך צוא בעטראכטין, וויא דער בורא פירט זיך מיט יעדערין „מדה כנגד מדה, די מצריים זיינען ארויס קעגין אידין מיט „הבה נתחכמה לו" לאמיר זעהען צו קליינין זיך קעגין זיי, ווי פירען זייא אין חדר, אבער נעמען אין נעץ, האט דער בורא ב"ה יעצט אויך גפירט זיי אין נעץ, דורך דעם וואסער פון ים וואס האט זיך גיקלינגט קעגין זייא, וויא דער תרגום טייטשט נערמו מים „חכימו" מיא (לשון ערמה) דיא וואסער פון ים האבין זיך גיקלינגט קעגין די מצריים וויא אריין צו פירען זיי, ווארום באמת איז אגרויסער פלא, וויא קריכען דאס דיא מצריים אין ים? אונ אויך דארף מען פארשטיין, ווען דער ים וואס ער איז זייער טיף האט זיך גישפאלטין האבין דאך אידין באדארפט אראפ גיין אין אזא נידעריגקייט וויפיל צענדליגע קלאפטער דיא טיף, אזא גרויסער נארד פון איינינגע מיליאנען וואס דער שטח פאר נעמט וויפיל ווארסט דיא לייננ, וויא איז מען גינאנגען אין אזא טיפענעס? אונ דיא מצרים ווא זיינען דאס גיוועזן אזוי משוגע חסרי דעה, זייא זעהען פון ביידע זייטען שטייען די וואסער וויא הויכע בערג אונ אין מיטען איז אזא גראמאדנער ריא, וואוהין קריכען זייא מיט ביטוועגין אונ הרמאטין? אט דעם גרויסען וואונדער ערקלערט אונז די שירה, די וואסער פון ים האבין זיך גע ליגט וויא צו פירען זיי אין חדר, היינו דיא וואסער (פון דעם ארט וואו עס איז טרוקין גיווארין) וואו האבי זייא זיך אהין גיטאן? „נצבו כמו נד נוזלים" זייא האבין זיך אויפגעהויפט אין דער הויך וויא א וואנד, איז גיווארין פון ביידע זייטען הויכע בערג פון וואסער, אונ אין מיטען אגרויסער אניוואלדיגער טאל, אונ וויא אזוי זיינען אידין גיגאנגען אין טאל? ענטפערט דיא שירה „קפאו תהומות בלב ים" דער תהום דאס איז דיא פאדלאגע פון ים איז ארויף גישוואומען אן דער הויך
אונ

ווארום

נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה־פֶלֶא׃ נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ׃
נָחִיתָ בְחַסְדְּךָ עַם־זוּ גָּאָלְתָּ נֵהַלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל־נְוֵה קָדְשֶׁךָ׃
שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן חִיל אָחַז יֹשְׁבֵי פְּלָשֶׁת׃ אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי
אֱדוֹם אֵילֵי מוֹאָב יֹאחֲזֵמוֹ רָעַד נָמֹגוּ כֹּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן׃ תִּפֹּל
עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן עַד־יַעֲבֹר
עַמְּךָ יְהוָה עַד־יַעֲבֹר עַם־זוּ קָנִיתָ׃ תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר
נַחֲלָתְךָ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְהוָה מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ
יָדֶיךָ׃ יְהוָה ׀ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ יְהוָה ׀ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃
יְהוָה, מַלְכוּתֵהּ קָאֵם, לְעָלַם, וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ כִּי בָא סוּס

בנין ציון

אונ איז געווארין גלייך מיטען ברעג פון ארין גאנג. אונ באוואקסען מיט גראז אזו וויא אבקעה (אלאנקע) וויא עס שטייט והים „בקעת" לפניהם דוא האסט די וואסער געשפאלטען אונ דעם ארט האסטו געמאכט וויא אלאנקע מיט גראז „ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה", אידין זיינען ארין אין ים אויף אגלייכען פלאץ אונ פון דיא זייטען איז געווען די וואסער וויא הויכע גלעזירנע ווענט, דורך דיא התחכמות „אמר אויב ארדוף" האט דער פיינד געזאגט איך וועל נאך יאגען אונ וועל זיי גרייכען אונ זיא נעמען אין פלגען אונ צו טיילין זיך מיט זייער גוטס וואס איך וועל רויבען פון זיא „תמלאמו נפשי" איך וועל ער־פילען וואס מיין הארץ גילוסט צו טאן מיט זיא, אונ ווען זיא וועלין זיך שטעלין אנטקעגען? „אריק חרבי" וועל איך אויס ציהען מיין שווערד „תורישמו ידי" וועט מיין האנד זיי פארטיליגען. וואס איז אבער געווען דער סוף? „נשפת ברוחך", דוא האסט געטאן אבלאז אויפן ים, האבין דיא גרויסע וואסער וועגען געטאן אנאס אויף דיא מצריים, האבין זייא געוואלט לויפען פון וואסער צום ברעג, „צללו כעופרת במים"! האט דיא פאדלאגע פון ים זיך אראפ גילאזין אונטער צום תהום זיינען זיי פארזונקען געווארין וויא בלייא אין דיא טיפענעס:

ועלי

בית ישראל

ווארום מיט וואס קען וועט דיר לויבן איז אלין אין דיר מער פאר האנדין, דוא וואונדערליכע זאכען טוער: נטית ד: האסט גינייגט דיין רעכטע האנד האט זיי איין גישלונגען די ערד: נחית דו האסט געפירט מיט דיין חסד דאס פאלק ישראל וואס דו האסט אויס גילייזט, דו האסט זיי געפירט מיט דיין שטארקייט צו דיין הייליגען וואוינונג: שמעו די פעלקער האבן דאס גיהערט זיינען זיי דער שראקען געווארען. אציטערניש האט אן גהאפט די בעזיצער פון לאנד פלשתים: אז דענסט מאל זיינען דר שראקין געווארן די הארין פון אדום, אונ די הארין פון מואב האט אן גיהאפט אציטערנעש זיי זיינען צו גאנגען (וויא וואקס) אלע איין וואוינער פון כנען: תפיל עס זאל פאלען אויף זיי פארכט אונ אנגסטין דורך דיין גרויסע שטארקייט זאלין זיי שטום זיין ווי אשטיין, עד ביז עס וועט איבער פארין דיין פאלק, גאט, כלומר ביז דיין פאלק וועלין איבער פארין דעם טייך ארנון, ביז דיין פאלק וועלין איבער פארין דעם ירדן, דאס פאלק וואס דוא האסט גיליבט אזו ווי עס איז גיליבט ביא אמענשן אזאך וואס ער קויפט דאס פאר פיל געלט: תבאמו דו וועסט זיי ברענגען אונ דו וועסט זיי פלאנצין אויף דעם בארג (ירושלים) וואס איז אן גיברייט צו דיין זיצונג וואס דו גאט האסט גיווערקט, דאס הייליקייט וואס דיינע הענד האבין אן גיברייט: יי גאט וועט קיניגן אייביג:

פַּרְעֹה בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו בַּיָּם וַיָּשֶׁב יְהוָה עֲלֵהֶם אֶת־מֵי הַיָּם וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בַיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם׃ כִּי לַיהוָה הַמְּלוּכָה וּמֹשֵׁל בַּגּוֹיִם׃ וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת־הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַיהוָה הַמְּלוּכָה׃ וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד׃

שַׁבָּת אונ יום טוב זָאגְט מֶען דָא נשמת׃

בית ישראל

כי בא ווען עס איז גיקומען דיא פֶערְד פון פַּרְעה אונ זַיינֶע רַייט ווָעגִין מיט די רַייטֶער אין יַם, האט גָאט בַּאלְד צוריק גיקערט אויף זֵיי דיא ווַאסֶער פון יַם, אונ אין דיא ווֶעלְכֶע צייט זַיינֶען די אידין גיגַאנְגֶען אין דער טְריקֶענֶעס אין מיטְ'ן יַם׃ כי ווַייל צו גָאט איז די קֶעניגְרַייך אונ ער הערְשְׁט איבֶער די פֶעלְקֶער׃ ועלו עס ווֶעלִין אויפְגֵיין העלְפֶער אויף דעם בַּארְג ציון צו ריכְטֶען די בֶּעזִיצֶער פון עֵשָׂו'ס בַּארג, דַאן ווֶעט זַיין צו גָאט אַלֵיין די קֶעניגְרַייך׃ והיה אונ גָאט ווֶעט זַיין קֶעניג איבֶער דיא גַאנְצֶע ווֶעלְט, אין יֶענֶע צייט ווֶעט זַיין גָאט אֵיינְציג אונ זַיין נָאמֶען ווֶעט זַיין אֵיינְציג׃

מעשה אלפס

וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן, דיא מְחַקְרִים שְׁרַייבֶּען, אַז דער מֶענְשׁ איז אַיין עוֹלָם קָטָן (אַ קְלֵיין ווָעלְט ל) אונ דיא ווֶעלְט איז אַ גְרויסֶער מֶענְשׁ • אַלֶס ווָאס אין מֶענְשֶׁין איז דָא אין דער ווָעלְט • אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל רופְט זִיךְ „רֹאשׁ עַפְרוֹת תֵּבֵל" דיא קָאפּ, עס איז דָא פְּלֶעצֶער ווָאס רופְען זִיךְ רַגְלֵי הָאָרֶץ, טַבּוּר הָאָרֶץ, אונ ווִיא בַּאלְד דער בּוֹרֵא האט דיא בִּיסְל עֶרְד (צו בֶּעשַׁאפְען אָדָם הָרִאשׁוֹן) צוזַאמֶען גֶענוּמֶען פון גַאנְצֶען עֶרְד קוּגֶיל קוּמְט אויס אַז אָדָם הָרִאשׁוֹנְ'ס קָאפּ איז גֶענוּמֶען גֶעווָארֶען פון אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (רֹאשׁ עַפְרוֹת תֵּבֵל, כַּאֲשֶׁר הִשְׂכִּילוּ חז"ל בְּסַנְהֶדְרִין ל"ח, אר"א אָדָם הָרִאשׁוֹן רֹאשׁוֹ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל) אונ דער מוֹחַ (דער הֶעכְסְטֶער אָרְט אין קָאפּ) איז גֶענוּמֶען גֶעווָארֶען פון ציון דער הֶעכְסְטֶער אָרְט פון אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, איז בִּלְשׁוֹן חָכְמָה רופְט זִיךְ דער מוֹחַ פון מֶענְשֶׁען „הַר צִיּוֹן" • דאס איז אָבֶּער נור דער מוֹחַ פון זֶרַע יַעֲקֹב יוֹשֵׁב אֹהָלִים ווָאס לִיגְט אין תּוֹרָה אונ עֲבוֹדָה (כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה), אָבֶּער דיא פוּסְטֶע מוֹחוֹת, דיא בּוֹזֵי תוֹרָה זַיינֶען נִיט בַּאזֶעצְט אויפְ'ן „הַר צִיּוֹן" נור אויפְ'ן „הַר עֵשָׂו" זֵיי האבֶען אָנְגֶענוּמֶען עֵשָׂוְ'ס תּוֹרָה „הַלְעִיטֵנִי נָא", פְּרֶעסְען אונ זוּפֶען, מִיטָאג פַארְקוֹיפֶען זֵיי די בְּכוֹרָה *) • דאס איז דער גֶעדַאנְקֶען „כִּי לַה' הַמְּלוּכָה" יֶעצְט זַיינֶען מְקַבֵּל דעם בּוֹרֵא פַאר אַ קֶעניג נור זֶרַע יַעֲקֹב ווָאס זִיצֶען אויפְ'ן „הַר צִיּוֹן" אָבֶּער די ווָאס זִיצֶען אויפְ'ן „הַר עֵשָׂו" עֶרְקֶענֶען אִים נִיט פַאר אַ קֶעניג נור „וּמוֹשֵׁל בַּגּוֹיִם". בַּיי זֵיי איז ער נור בִּבְחִינַת „מוֹשֵׁל" ער הערְשְׁט אויף זֵיי קֶעגֶען זֵייעֶר ווִילֶען • עס ווֶעט אָבֶּער קוּמֶען אַ צייט אַז דער אֶמֶת (לִיעֲ"ב) ווֶעט אַרוֹיסְשַׁיינֶען אויף דער ווֶעלְט וְהָאֱלִילִים כָּלִיל יַחֲלוֹף, ווֶעלֶען דַאן אויפְגֵיין אֵיידֶעלֶע גֶעדַאנְקֶען אין דיא מוֹחוֹת אונ זֵיי אַלֵיין ווֶעלֶען בֶּעשֶׁעמֶען דוּרְכְצוּשְׁטְרַייכֶען דיא שְׁלֶעכְטֶע פַּיהְרוּנְגֶען פון פְרֶעסֶען אונ זוֹיפֶען אונ לוּקְסוּס, דאס הֵייסְט אַז אין קְלֵיין „הַר צִיּוֹן" דאס איז דער מוֹחַ פון מֶענְשֶׁען ווֶעט מֶען מִשְׁפָּט'ן דעם קְלֵיין „הַר עֵשָׂו" אונ מֶען ווֶעט מְקַבֵּל זַיין אויף זִיךְ עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּאַהֲבָה ווֶעלֶען דַאן אויפְ'ן גְרויסֶען הַר צִיּוֹן יְרוּשָׁלַיִם אויפְגֵיין מוֹשִׁיעִים דאס איז דער מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ מִיט זַיין פְרוּמֶע אין ווֶעלֶען מִשְׁפָּט'ן דעם גְרויסֶען הַר עֵשָׂו „וְהָיְתָה לַה' הַמְּלוּכָה" אַלֶע נַאצְיָאנֶען פון דער ווֶעלְט ווֶעלֶען מְקַבֵּל זַיין מִיטְ'ן גוּטֶען ווִילֶען דעם בּוֹרֵא ב"ה פַאר אַ קֶעניג׃

ישתבח

---

*) ווִיא דער נָבִיא יִרְמְיָה ווַייזְט אָן מִיטְ'ן פִינְגֶער „עַל זֶה! הָיָה דָוֶה לִבֵּנוּ" אוּנְזֶער גְרויסֶער אוּנְגְלִיק, דיא הָאָרֶץ איז פוּל מִיט שְׁמֶערְצֶען, די אויגֶען פִינְסְטֶערֶען, זֶעט פוּי ווַאגֶען ער ווַאקְסְט! „עַל הַר צִיּוֹן שֶׁשָּׁמֵם" דער גְרויסֶער הַר צִיּוֹן איז ווִיסְט אונ פוּקְס לֵייפֶען אַרוּם, דאס ווַייזְט אַז אין קְלֵיינֶעם הַר צִיּוֹן, אין אַייעֶרֶע מוֹחוֹת לֵייפֶען אַרוּם פִיקְסֶערַיי גֶעדַאנְקֶען, ער איז ווִיסְט פון תּוֹרָה אונ יִרְאַת שָׁמַיִם, נור פִיל מִיט גֶעדַאנְקֶען פון גוּט עֶסֶען אונ טְרִינְקֶען • אונ אויב עס איז גִיטָא קֵיין אֵיינְצִיגֶע כָּשֵׁר פַארְדִינְסְטֶע, איז רֶעכְט צו מַאכֶען אַלֶע פַאלְשְׁקֵייט, אַלֶע חִיטְרִיקֵייט ווִיא דער פוּקְס, נור צו קְרִיגֶען אַ גוּטֶען בִּיסֶען •

מֶען זָאל נִזְהָר זַיין נִיט מַפְסִיק צוּ זַיין צְווישֶׁן דִי י"ג שְׁבָחִים דְהַיְינוּ פוּן שִׁיר וּשְׁבָחָה בִּיז וּמַלְכוּת.
אוּנ מֶען זָאל נִזְהָר זַיין אוֹיף צוּא שְׁטֵיין פוּן ישתבח בִּיז נָאךְ ברכו:

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ, הָאֵל, הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שִׁיר וּשְׁבָחָה, הַלֵּל וְזִמְרָה, עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח, גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה, תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת, קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת, בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת, לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ וּמֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל, וּמְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת, אֵל הַהוֹדָאוֹת, אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת, בּוֹרֵא כָּל הַנְּשָׁמוֹת, רִבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים, הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה, מֶלֶךְ יָחִיד, אֵל חֵי הָעוֹלָמִים:

אוּם עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה פַאר חֲצִי־קַדִּישׁ זָאגְט מֶען דָאס:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים, קְרָאתִיךָ יְיָ: אֲדֹנָי, שִׁמְעָה בְקוֹלִי, תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנָי: אִם עֲוֹנוֹת, תִּשְׁמָר יָהּ אֲדֹנָי, מִי יַעֲמוֹד: כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּוָּרֵא: קִוִּיתִי יְיָ, קִוְּתָה נַפְשִׁי וְלִדְבָרוֹ הוֹחָלְתִּי: נַפְשִׁי לַאדֹנָי מִשֹּׁמְרִים לַבֹּקֶר שֹׁמְרִים לַבֹּקֶר: יַחֵל יִשְׂרָאֵל, אֶל יְיָ, כִּי עִם יְיָ הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה, עִמּוֹ פְדוּת: וְהוּא, יִפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל מִכֹּל עֲוֹנוֹתָיו:

בית ישראל — ברכו

יִשְׁתַּבַּח עֶס זָאל גֶערִיהמְט זַיין דַיין נָאמֶען אוֹיף אֵייבִּיג אוּנְזֶער קֶענִיג, דֶער גְרוֹיסֶער אוּנ הֵיילִיגֶער אִין הִימְל אוּנ אוֹיף דֶער עֶרְד. דֶען צוּ דִיר אוּנְזֶער גָאט אוּנ גָאט פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערְן אִיז שֵׁיין אוּנ פַּאסֶענְד לוֹיבְּגֶעזַאנְג אוּנ רִיהמוּנְג, מַאכְט אוּנ עֶווִיגֶע הֶערְשַׁאפְט, גְרוֹיסְקַייט אוּנ הֶערְלִיכְקַייט, הֵיילִיגְקַייט אוּנ רֶעגִירוּנְג: ברכות לוֹיבּ אוּנ דַאנְק אִיז אַנְשְׁטֶענְדִיג צוּ דַיין גְרוֹיסֶען אוּנ הֵיילִיגֶען נָאמֶען פוּן יֶעצְט בִּיז עֶווִיג: ברוך גֶילוֹיבְּט בִּיסְטוּ גָאט, מֶאכְטִיגֶער קֶענִיג, וָואס אִיז גְרוֹיס אִין לוֹיבּ, וָואס אַלֶע דַאנְקֶען אִים, הֶערְר פוּן וואוּנְדֶער, דֶעם וָואס גִיפֶעלְט שִׁירִים פוּן לוֹיבּ, מֶאכְטִיגֶער קֶענִיג דֶער עֶווִיג לֶעבְּט:

וֶוען דֶער חַזָן זָאגְט ברכו זָאגְט דֶער קָהָל יתברך:

חזן בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְבֹרָךְ: יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא, שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי

ק"ה בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד: הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים: יְהִי

שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: וּמְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ, עֹשֶׂה שָׁלוֹם, וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל:

הַמֵּאִיר לָאָרֶץ, וְלַדָּרִים עָלֶיהָ, בְּרַחֲמִים. וּבְטוּבוֹ, מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד, מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ, יְיָ. כֻּלָּם, בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ. מָלְאָה הָאָרֶץ, קִנְיָנֶךָ: הַמֶּלֶךְ, הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ, מֵאָז, הַמְשֻׁבָּח, וְהַמְפֹאָר,

בית ישראל

בָּרוּךְ גִילוֹיבְּט בִּיסְטוּ אוּנְזֶער גָאט, קֵינִיג פוּן דֶער וֶועלְט. וָוס הָאט בַּשַׁאפִין דִי לִיכְט פוּן טָאג, אוּנ דִיא פִינְצְטֶערְנֶשׁ פוּן דֶער נַאכְט, עֶר מַאכְט שָׁלוֹם צְווִישִׁין דֶעם טָאג מִיט דִי נַאכְט, הֲגַם ווינְטֶער נֶעמְט דִי נַאכְט אַוֶועק אַגְרוֹיסִין טֵייל פוּן טָאג, אָבֶּער זוּמֶער גִיט זִיא אָב צוּרִיק, אוּנ דוּרְךְ דֶעם בֶּעשַׁאפְט עֶר אַלֶעס, פִיל זַאכִין וַואקְסִין בַּיי טָאג פוּן דִי זוּן, אוּנ פִיל בַּיי נַאכְט פוּן דִי לְבָנָה:

הַמֵּאִיר עֶר בֶּעלַייכְט מִיט דֶער זוּן דִי עֶרְד (כְּדֵי דִי תְּבוּאָה אוּנ פְרוּכְט זָאל וַואקְסִין), אוּנ צוּ דִי וָואס וואוֹנֶען אוֹיף דֶער עֶרְד (כְּדֵי זֵיי זָאלִין זֶעהֶן וִויא צוּ גֵיין), מִיט בַּארִימְהֶערְצִיגְקַייט אוּנ מִיט זַיין גוּטְקַייט בַּאנַייט עֶר שְׁטֶענְדִיג אַלֶע טָאג דִי מַעֲשִׂים פוּן דִי זֶעקְס טֶעג, בְּשַׁעַת עֶר הָט דִי וֶועלְט בַּאשַׁאפִין, הַיְינוּ עֶר הָאט גִימַאכְט טָאג אוּנ נַאכְט אַזוֹ אִיז דָאס שְׁטֶענְדִיג: מה גָאט, ווִי גָאר פִיל זַיינֶען דַיינֶע וֶוערְק, דוּ הָאסְט זֵיי אַלֶע מִיט חָכְמָה בַּאשַׁאפִין, דִי גַאנְצֶע וֶועלְט אִיז פוּל דַיינֶע גִיטֶער: המלך דֶער דָא אִיז אַלֵיין אַ מֶלֶךְ פוּן בְּרִיאַת הָעוֹלָם אָן, דֶער דָא אִיז גִילוֹיבְּט אוּנ דֶער דָא אִיז בַּשֵׁיינְט

מעשה אלפס

הַמֵּאִיר לָאָרֶץ. דֶער בּוֹרֵא בֶּעלַייכְטֶעט דִיא עֶרְד, דוּרְךְ דִיא זוּן אוּנ לְבָנָה וַואקְסִין דִיא תְּבוּאוֹת אוּנ דִיא פְּרוּכְט „וְלַדָּרִים עָלֶיהָ" אוּנ עֶר בֶּעלַייכְטֶעט דִי אַיינְוָואהנֶער „בְּרַחֲמִים" מִיט בַּארֶעמְהֶערְצִיגְקַייט, דִי לִיכְטִיגְקַייט קוּמְט נִיט פְּלוּצְלוּנְג מִיט אַמָאל, עֶס זָאל נִיט פַארְבְּלֶענְדִין דִיא אוֹיגֶען, נוּר בִּיסְלַאךְ וַויים וֶוערְט לִיכְטִיגֶער אוּנ לִיכְטִיגֶער בִּיז הֶעלִין טָאג, דִיא אוֹיךְ זָאל דָאס קֶענֶען עֶרְטְרָאגִין. אוּנ מִיט זַיין גוּטְקַייט בֶּענַייט עֶר טָאג טֶעגְלִיךְ דִי וֶוערְק פוּן שֵׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, דָאס הֵייסְט וֶוען אוֹיךְ עֶר הָאט פֶערְאָרְדִינְט דִיא וֶועלְט אַזוֹי וִויא אַזֵייגֶער אַיין רֶעדֶעלֶע דְרֵייט דִיא צְווֵייטֶע אוּנ דִי צְווֵייטֶע דִי דְרִיטֶע אוּנ אַזוֹי בִּיז אִין דִיא טוֹיזֶנְדֶער, אַזוֹי הָאט עֶר פֶערְאָרְדִינְט דִיא גַאנְצֶע נַאטוּר זָאל גֵיין אַלֵיין וִויא דֶער זֵייגֶער, אָבֶּער דֶעם זֵייגֶער דַארְף מֶען אוֹיךְ אָפְט אָן צִיהֶען, וֶוען נִיט שְׁטֶעלְט עֶר זִיךְ גָאר אָב, דָאס גְלַייכֶען צִים דֶער בּוֹרֵא אָן אַלֶע טָאג דֶעם וֶועלְט זֵייגֶער, וֶוען נִיט וָואלְט זִיךְ דִיא גַאנְצֶע נַאטוּר אָב שְׁטֶעלִין:

מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ. אַבְּשָׂר וָדָם עֶרְפִינְדֶעט אַמָאל אַקִינְצְלִיכֶע זַאךְ אֵיינֶע אָדֶער צְווֵייא אַז פִיל בִּיז פוּפְצִיג, אוּנ וֶוען עֶר עֶרְפִינְדֶעט טוֹיזֶנְדֶער מִילְיָאנֶען זַאכִין זַיינֶען זֵיי אֵיינְפַאכֶע, אָבֶּער דֶער בּוֹרֵא הָאט גִימַאכְט מִילְיָאנֶען בְּרוּאִים, סַייא אִין דוֹמֵם, צוֹמֵחַ חַי מְדַבֵּר אוּנ אַלֶע מִילְיָאנֶען זַאכִין זַיינֶען יֶעדֶער קִינְצְלִיךְ, אוּנ נָאךְ מֶער אַז אַלֶע שְׁלִיסֶען זִיךְ צוּ אֵיין הַארְמָאנִיֶע אַז „מָלְאָה הָאָרֶץ" דִיא גַאנְצֶע עֶרְד אִיז פוּל מִיט דַיינֶע עֶרְפִינְדוּנְגֶען:

וְהַמִּתְנַשֵּׂא, מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם, בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, רַחֵם עָלֵינוּ, אֲדוֹן עֻזֵּנוּ. צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ, מָגֵן יִשְׁעֵנוּ, מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵל בָּרוּךְ, גְּדוֹל דֵּעָה. הֵכִין וּפָעַל, זָהֳרֵי חַמָּה. טוֹב, יָצַר כָּבוֹד, לִשְׁמוֹ. מְאוֹרוֹת נָתַן, סְבִיבוֹת עֻזּוֹ. פִּנּוֹת צְבָאָיו, קְדוֹשִׁים, רוֹמְמֵי שַׁדַּי. תָּמִיד, מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל, וּקְדֻשָּׁתוֹ. תִּתְבָּרַךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת עַל כָּל שֶׁבַח, מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ, וְעַל מְאוֹרֵי אוֹר,
שֶׁעָשִׂיתָ (שֶׁיָּצַרְתָּ), הֵמָּה יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה:

תִּתְבָּרַךְ לָנֶצַח צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ, בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים, יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ, לָעַד מַלְכֵּנוּ. יוֹצֵר מְשָׁרְתִים, וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו, כֻּלָּם עוֹמְדִים. בְּרוּם עוֹלָם, וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה, יַחַד בְּקוֹל, דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם: כֻּלָּם אֲהוּבִים, כֻּלָּם בְּרוּרִים, כֻּלָּם גִּבּוֹרִים, כֻּלָּם קְדוֹשִׁים, וְכֻלָּם עוֹשִׂים, בְּאֵימָה, וּבְיִרְאָה, רְצוֹן קוֹנָם: וְכֻלָּם פּוֹתְחִים, אֶת פִּיהֶם, בִּקְדֻשָּׁה, וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה, וּמְבָרְכִין וּמְשַׁבְּחִין, וּמְפָאֲרִין,

בית ישראל

און דער דא איז דער הויבן פון אייביגע צייטן: אלהי אייביגער גאט, דער בארם דיך איבער אונז מיט דיין פיל בארמהערציגקייט, אונזער שטארקער הער, אונזער שטארקער פעלזין, בשיצער אונזער הילף, זיי אפעסטונג ארום אונז: אל דער געלויבטער גאט, דער דא איז גרויס מיט וויסענשאפט, ער האט אז גיבערייט און האט בשאפין די שטראלען פון דער זון, גאט דער דא איז גוט, ער האט בשאפין אלע ברואים פון זיין כבוד וועגין, ליכט האט ער גיגעבין ארום זיין כסא הכבוד, די הערין דאס זיינען די הייליגע מלאכים די דא דערהויבען דעם שטארקין גאט, זיי דערציילין תמיד דאס כבוד און זיין הייליגקייט: תתברך, דו אונזער גאט ווערסט געלויבט וועגין די גערידמטע ווערק פון דיינע הענט און פון וועגין די ליכטיגקייט פון דאס ליכט וואס דו האסט בשאפין, דרום זאל מען דיך אייביג בשיינען:

תתברך דו זאלסט זיין געלויבט אייביג אונזער שטארקער גאט, אונזער מלך און אונזער דערלייזער, דער דא בשאפט די הייליגע מלאכים, אונזער מלך דיין נאמען זאל געלויבט זיין צו אייביג, דער דא בשאפט אלע טאג נייע מלאכים און די מלאכים וואס זיינן פון אייביג אן בשאפען געווארען, שטייען אלע אין דער הויך פון דער וועלט און לאזען הערען מיט פארכט די רייד פון דעם לעבעדיגען גאט און וועלט קעניג: כולם זיי זיינען אלע געליבט, זיי זיינען אלע דיין אויסדערוויילטע, זיי זיינען אלע שטארק, און אלע טוען מיט פורכט דעם ווילן פון זייער בשעפער: וכלם פותחים און אלע עפענען זייער מויל מיט הייליגקייט און

וּמַעֲרִיצִין, וּמַקְדִּישִׁין וּמַמְלִיכִין: אֶת שֵׁם, הָאֵל, הַמֶּלֶךְ, הַגָּדוֹל, הַגִּבּוֹר, וְהַנּוֹרָא, קָדוֹשׁ הוּא: וְכֻלָּם, מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם, זֶה מִזֶּה, וְנוֹתְנִים בְּאַהֲבָה רְשׁוּת, זֶה לָזֶה. לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם, בְּנַחַת רוּחַ. בְּשָׂפָה בְרוּרָה, וּבִנְעִימָה. קְדֻשָּׁה, כֻּלָּם כְּאֶחָד, עוֹנִים בְּאֵימָה וְאוֹמְרִים, בְּיִרְאָה:

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ, קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת, מְלֹא כָל הָאָרֶץ, כְּבוֹדוֹ:

וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ בְּרַעַשׁ גָּדוֹל, מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים. לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים: בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

לְאֵל בָּרוּךְ, נְעִימוֹת יִתֵּנוּ, לְמֶלֶךְ, אֵל, חַי וְקַיָּם, זְמִרוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ, כִּי הוּא לְבַדּוֹ, מָרוֹם וְקָדוֹשׁ, פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת, עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת, בַּעַל מִלְחָמוֹת, זוֹרֵעַ צְדָקוֹת,

מעשה אלפס

זורֵעַ צְדָקוֹת. דֶר בֶּערִימְטֶער חָכָם (רַבֵּנוּ יַעֲקֹב מִדוּבְּנָא) איז גִיגַאנְגֶען אִין גַאס, זֶעט עֶר ווִי אַיין אָרִימַאן בְּרֶעקִילְט מִיטַן אוּן לֵייגְט אִין לוּלְקֶע, פְרֶעגְט עֶר אִים צוּ וָואס אִיז דָאס? זָאגְט דֶער אָרִימַאן דָאס אִיז „אַ פִּיפְּקֶע". פַארְשְׁטֵייט אִיר רַבִּי מְ'גֵייט אַרוּם אָן פַּרְנָסָה, דֶער מָגֶן אִיז פּוּסְט אָט פִּיפְּקֶעט מֶען, פֶערְטְרַייבֶּען דֶעם הוּנְגֶער. — עֶר גֵייט ווַייטֶער זֶעט עֶר אַ בַייכֶער אַ דִיקֶער מֶענְשׁ זִיצְט אוֹיפְ'ן בַּאלְקָאן לֶעבִּין אַ זִידֶענְדֶען סַאמָאוַואר אוּנ הַאלְט אַלַאנְגֶען צִיבַּאק אוּן רוֹיכְט, פְרֶעגְט עֶר אִים ווִי רוּפְט מֶען דָאס? זָאגְט דֶער גְבִיר, דָאס הֵייסְט „אַ פַּייף" פַארְשְׁטֵייט אִיר, מֶען עֶסְט אַ גוּטֶען מִיטָאג פִינְף זֶעקְס גֶערִיכְטֶען, חַאפְּט מֶען אַיין אִיבֶּערִיגֶען בִּיסֶן, רוֹיכֶערְט מֶען צוּ פֶערְדַייֶען דֶעם עֶסֶען. רוּפְט זִיךְ אָב דֶער דוּבְּנֶער, אִיךְ וָואלְט אַייךְ רַאטְהֶען פַארְשְׁפָּארִין דִי טִרְחָה, אִיר זָאלְט אַיינְטֵיילֶען פוּן אַייעֶר מִיטָאג יֶענֶעם אָרִימַאן, וָואס הָאט נָאךְ הַיינְט אִין מוֹיל נִיט גֶענוּמֶען, וָואלְט אִיר פַארְשְׁפָּארֶען צוּ פַייפֶען אוּנ יֶענֶער צוּ פִּיפְּקֶעןֶ. דֶער גֶעדַאנְקֶען לִיגְט אִין דִי ווֶערְטֶער, מִיר עֶרְצֵיילֶען דִי שְׁבָחִים פוּן בּוֹרֵא, אוּם אָבְצוּלֶערְנֶען זִיךְ פוּן זַיינֶע מִדּוֹת, אַזוֹי ווִיא עֶר פַארְזֵייט דִי צְדָקוֹת פוּן מֶענְשֶׁען

בית ישראל

מִיט רֵיינִיגְקַייט, מִיט לוֹיבּ אוּנ מִיט גִיזַאנְג, אוּנ זֵיי לוֹיבִּין אוּנ בַּארִימֶען, בַּאשֵׁיינֶען אוּנ הֵיילִיגֶען אוּנ מַאכֶען קֶענִיגֶען: את שם גָאטְס נָאמֶען וָואס עֶר אִיז אַ גְרוֹיסֶער אוּנ אַ שְׁטַארְקֶער אוּנ אַ שְׁרֶעקְלִיכֶער קֶענִיג דֶר זָא הֵיילִיג אִיז: וכלם אוּנ אַלֶע מַלְאָכִים זַיינֶען אוֹיף זִיךְ מְקַבֵּל דֶעם עוֹל פוּן דֶער הִימֶעלְשֶׁען הֶערְשַׁאפְט אֵיינֶער פוּן דֶעם אַנְדֶערֶען אוּנ גִיבֶּען רְשׁוּת (עֶרְלוֹיבְּנִיס) אֵיינֶער דֶעם אַנְדֶערֶען צוּ הֵיילִיגֶען זֵייעֶר בַּאשֶׁעפֶער מִיט פֶערְגֶענִיגֶען, מִיט אַ רֵיינֶע שְׁפְּרַאךְ אוּנ מִיט זִיסְקַייט, אוּנ אַלֶע מִיט אַמָאל צוּזַאמֶען רוּפֶען אוֹיס קְדוּשָׁה אוּן זָאגֶען מִיט פָארְכְט: קדוש דֶער גָאט פוּן אַלֶע הֶערְשַׁאפְטֶען אִיז הֵיילִיג, דִי גַאנְצֶע עֶרְד אִיז פוּל זַיין כָּבוֹד: והאופנים אוּנ דִי מַלְאָכִים דִי דָא הֵייסֶען אוֹפַנִּים אוּנ חַיּוֹת הַקּוֹדֶשׁ דֶערְהֵייבֶּען זִיךְ מִיט גְרוֹיסֶען שְׁטוּרֶעם קֶעגֶין זֵיי אוּנ זָאגֶען גֶעלוֹיבְּט אִיז גָאטְס כָּבוֹד פוּן זַיין עֶרְהַאבֶּענֶעם אָרְט: לְאֵל צוּ דֶעם מֶעכְטִיגֶען גָאט גִילוֹיבְּט אִיז עֶר, גִיבֶּען דִי מַלְאָכִים לִיבְּלִיכֶע לוֹיבּ, צוּ דֶעם מֶלֶךְ וָואס עֶר אִיז אַ לֶעבֶּעדִיגֶער אוּנ אַשְׁטַארְקֶער גָאט זָאגֶען זֵיי לוֹיבּ גֶעזַאנְג אוּן לָאזִין הֶערִין רִיהְמוּנְג, דֶר עֶר אַלֵיין טוּט מֶעכְטִיגְקַייט דוּרְךְ דֶר זוּן, אוּנ מַאכְט נַייס (דִי לְבָנָה וֶוערְט אַלֶע חוֹדֶשׁ בַּאנַייט), עֶר אִיז אַ בַּעַל מִלְחָמָה, עֶר זֵייט

מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת, בּוֹרֵא רְפוּאוֹת, נוֹרָא תְהִלּוֹת, אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת. הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ, בְּכָל יוֹם תָּמִיד, מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. כָּאָמוּר, לְעֹשֵׂה, אוֹרִים גְּדֹלִים, כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: וְהִתְקִין מְאוֹרוֹת מִשַּׂמְּחַ עוֹלָמוֹ אֲשֶׁר בָּרָא: אוֹר חָדָשׁ, עַל צִיּוֹן תָּאִיר, וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ, בִּמְהֵרָה לְאוֹרוֹ: בָּרוּךְ, אַתָּה יְיָ, יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

אַהֲבָה רַבָּה (אַהֲבַת עוֹלָם) אֲהַבְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה, חָמַלְתָּ עָלֵינוּ. אָבִינוּ, מַלְכֵּנוּ, בַּעֲבוּר שִׁמְךָ הַגָּדוֹל, וּבַעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁבָּטְחוּ בְךָ, וַתְּלַמְּדֵם, חֻקֵּי חַיִּים, לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב

מעשה אלפס

מֶענְשֶׁען אוּן עֶס וַואקְסְט פוּן דֶעם טַייעֶרֶע בְּלוּמֶען וָואס מֶען רוּפְט זֵיי „יְשׁוּעוֹת", דָאס הֵייסְט וֶוען דֶער מֶענְשׁ אִיז בְּעֵת צָרָה ר"ל, דֶערְמָאנְט מֶען אִים דִיא צְדָקוֹת וָואס עֶר הָאט גִיטָאן אוּנ מֶען שִׁיקְט אִים צוּ אַ יְשׁוּעָה. אוּנ אוֹיבּ עֶר אִיז חָלִילָה קְרַאנְק, וֶועט פוּן דֶעם בַּאשַׁאפֶען אַ רְפוּאָה. אַזוֹי זָאל דֶער מֶענְשׁ אוֹיךְ טָאן, עֶר זָאל זַיין שְׁטֵענְדִיג הוֹצָאָה פִירֶ'ן עֶקָאנָאמִישׁ אוּנ דִיא אִיבֶּעריגֶע זָאל עֶר פַארְזַייעֶן צְדָקוֹת, וֶועט פוּן דֶעם שְׁפְּרָאצֶען „יְשׁוּעוֹת" פִיר דִיא אוּנְגְלִיקְלִיכֶע, וָואס גֵייעֶן אָן פַּרְנָסָה, זֵיי וֶועלֶען נִיט בַּאקֶּען גִישְׁוָואלִין פוּן הוּנְגֶער, אוּנ פַאר אִים וֶועט זַיין אַ רְפוּאָה, עֶר וֶועט נִיט דַארְפֶען זַייפֶען אוּנ נִיט פְּלִיעֶן אִין דִי בֶּעדֶער צוּרֶעֶן זִיךְ אָדֶער הֵיילֶען זִיךְ פוּן דִי קְרַאנְקַייטֶען וָואס קוּמֶען פוּן פִיל תַּעֲנוּגִים אוּן ווייניג אַרְבַּייטֶען:

בית ישראל

גֶערֶעכְטִיגְקֵייט אוּנ מַאכְט שְׁפְּרָאצִין הִילְף, אוּנ בַּאשַׁאפְט רְפוּאוֹת, פָארְכְטִיג אִיז צוּ זָאגֶען לוֹיבּ פַאר דֶעם הֶערְרְן פוּן דִיא וואוּנְדֶערְלִיכֶע טוּאוּנְגֶען, דֶער דָא בַּאנַייט מִיט זַיין גוּטְס אַלֶע טָאג שְׁטֶענְדִיג דִיא וֶוערְקֶען פוּן שֵׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית. כאמור אַזוֹי ווִי עֶס אִיז גֶעזָאגְט אִין פָּסוּק (דַאנְקְט גָאט) וָואס הָאט בַּאשַׁאפֶען גְרוֹיסֶע לִיכְט אוֹיף דֶער וֶועלְט דֶען אוֹיף אֵייבִּיג אִיז זַיין גְנָאד: אור דִי לִיכְטִיגְקֵייט זָאלְסְטוּ אוֹיף דָאס נַייעֶ אִיבֶּער צִיוֹן בֶּעלַייכְטֶען

דָאס מִיר אַלֶע זָאלֶען קֶענֶען גֶענִיסֶען גִיךְ אוּנ בַּאלְד פוּן זַיין לִיכְט: ברוך גֶילוֹיבְּט בִּיסְטוּ גָאט, דֶער דָא בַּאשַׁאפְט דִי לִיכְט:

אַהֲבָה מִיט אַעֶוויגֶע לִיבְּשַׁאפְט הָאסְטוּ אוּנְז גֶעלִיבְּט, גָאט אוּנְזֶער גָאט, חמלה מִיט בַּארְמְהֶערְצִיגְקַייט, זֵייעֶר גְרוֹיסֶע, הָאסְטוּ זִיךְ אִיבֶּער אוּנְז עֶרְבַּארְמְט (ווהע בנין ציון): אבינו אוּנְזֶער פָאטֶער אוּן קֶענִיג, וֶועגֶען דַיין גְרוֹיסֶען נָאמֶען אוּנ וֶועגֶען אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערֶען, וֶועלְכֶע הָאבִּין זִיךְ אוֹיף דִיר פַארְטְרוֹיט אוּן דוּ הָאסְט זֵיי

בנין ציון

הֶמְלָה גְדוֹלָה. דֶער אוֹיסְדְרִיק „חֶמְלָה" (עֶרְבַּארְמוּנְג) לֵייגְט זִיךְ נָאךְ אַבִּיעֶס, וֶוען אַפָאטֶער ווערְט שְׁרֶעקְלִיךְ אִין כַּעַס אוֹיף זַיין בֵּן יָחִיד פַאר אַמַעֲשֶׂה רַע וָואס עֶר הָאט גִיטָאן אוּנ שְׁלָאגְט אִים שְׁטַארְק, נָאכְהֶער אַז דֶער כַּעַס גֵייט אִים אִיבֶּער, עֶרְבַּרִימְט עֶר זִיךְ אוֹיף אִים אוּנ זַיין לִיבֶּע צוּ אִים ווערְט נָאךְ גְרֶעסֶער, דָאס גְלַייכֶען הָאט פַּאסִירְט מִיט אוּנְז, בַּייא קַבָּלַת הַתּוֹרָה הָאט דֶער בּוֹרֵא בַּאווִיזֶען צוּ אוּנְז אַיין „אַהֲבָה רַבָּה" עֶר הָאט גִירֶערְט פוּן דִי הֶעכְסְטֶע הִימֶלֶען אוּנ גִימַאכְט רוּהֶען זַיין שְׁכִינָה אוֹיפֶען בַּארְג סִינַי „לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל", נָאכְהֶער אַז מִיר הָאבִּין גִיטָאן אַשְׁרֶעקְלִיכֶע מַעֲשֶׂה רַע (גִימַאכְט דֶעם עֵגֶל) אוּנ דֶער בּוֹרֵא הָאט אוֹיף אוּנְז גִיצֶערְנְט אוּנ הָאט אוּנְז גִישְׁטְרָאפְט, אִיז נָאכְהֶער זַיין לִיבֶּע צוּא אוּנְז גְרֶעסֶער גִיוָוארִין, ווייל פְרִיעֶר הָאט דִיא שְׁכִינָה גִירוּהְט אוֹיפֶען הַר סִינַי נוּר אַקוּרְצֶע צַייט, אָבֶּער נָאכִין עֵגֶל אַז דֶער בּוֹרֵא אִיז נִתְפַּיֵּס גִיוָוארִין צוּ אִידִין, הָאט עֶר גִיהֵייסִין בּוֹיעֶן „אַ מִשְׁכָּן" אוּנ דַאן הָאט דִי שְׁכִינָה גִירוּהְט שְׁטֶענְדִיג אִין מִשְׁכָּן, ווִיא עֶס שְׁטֵייט (אִין סוֹף פְּקוּדֵי) כִּי עֲנַן ה' עַל הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם וְאֵשׁ תִּהְיֶה לַיְלָה בּוֹ לְעֵינֵי כָל בֵּית יִשְׂרָאֵל (הגר"א זצ"ל):

סי"ט ס'

שַׁלֵּם כֵּן, תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ: אָבִינוּ אָב הָרַחֲמָן, הַמְרַחֵם, רַחֵם עָלֵינוּ. וְתֵן בְּלִבֵּנוּ בִּינָה, לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל, לִשְׁמֹעַ. לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד, לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת, וּלְקַיֵּם, אֶת כָּל, דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ, בְּאַהֲבָה: וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ (בְּמִצְוֹתֶיךָ) וְדַבֵּק לִבֵּנוּ, בְּמִצְוֹתֶיךָ (בְּתוֹרָתֶךָ). וְיַחֵד לְבָבֵנוּ, לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה, אֶת שְׁמֶךָ. לְמַעַן לֹא נֵבוֹשׁ, וְלֹא נִכָּלֵם וְלֹא נִכָּשֵׁל לְעוֹלָם

בית ישראל

בעלערענט די חוקים פון דער תורה, וואס זיי זיינען די וואהרע ארדנונג פון לעבען, אזוי זאלסטו אונז טאן א גיפעליגקייט (הגם מיר האבען ניט פערדינט) און אונז אויך בעלערנען: אבינו בארמהערציגער פאטער, דער דא ערבארמט זיך, ערבארם דיך איבער אונז, און גיב פערשטאנד אין אונזער הארץ, צו פערשטיין און צו בעגרייפען, צו הערען, צו לערנען און צו מאכען לערנען דעם צווייטען, לשמור זיך אבהיטען פון דעם וואס מען טאר ניט טאן, ולעשות און מקיים זיין די מצות וואס מען דארף טאן, און פעסט האלטען אלע ווערטער פון תורה שבכתב און תורה שבעל פה (משנה ותלמוד) מיט ליבשאפט: והאר און ערלייכט אונזערע אויגען אין דיין תורה, און באהעפט אונזער הארץ צו דיינע מצות און פעראייניג אונזער הארץ צו ליבען דיר און צו פירכטען פאר דיין נאמען, אום מיר זאלען קיין מאל

מעשה אלפס

אבינו, האב הרחמן. ווען מיר שטייען ביי א נגיד און הויז און מיר זעהען אז איין ארימאן שטייט ביי מיר, פארשטייען מיר אז ער פערלאנגט א נדבה פיל עס איז, ווען אבער מיר זעהען אז איינער גייט אריין צום נגיר מיט איין א נפעס און גיט אגישרייא ערבארמיגער העיר! רעטעט! ערבארימט זיך! פארשטייען מיר אז דא האנדעלט זיך ניט וועגין א קליינע זאך נור וועגין לעבענס גפאהר, דאס גלייכען דיא תפלה איז עפעס א צווא שטרייגנע, פאטער! ערבארמיגער פאטער! בארמהערציגער גאט! ערבארעם דיך איבער אונז, וואלט מען רעכענען אז נאך אזא הקדמה וועלין מיר בוודאי בעטין אויף לעבין און קינדער, אם ענדע בעטין מיר נאר „ותן בלבנו להבין ולהשכיל" גיב אין אונזער הארץ גוטע נייגונג צו פערשטיין און בעגרייפען, מיר זאלין האבין תשוקה צום לערנען און צו מאכין לערנע דעם צווייטען, אום צו זיין גיב גיהיט פון וואס מען טאר ניט טאן און היטען דאס וואס מען דארף טאן, און פעסט האלטין מיט ליבשאפט דיא רייד פון דיא גאנצע תורה. און פילייכט פארשטייען אנדערע ניט דיא וויכטיגקייט פון תורה ומצות אז מען זאל דארפין וועגין דעם אזוי פיל מרעיש עולם זיין, מיט רחמים, ערקלערין אונז דיא מסדרי התפלה אזוי וויא דער אונגלערנטער מענש ווערט ניט נתפעל פון דיא זון און דיא איבעריגע הימעל פלאנעטין, ווייל פאר זיין קורצזיכטיגע אויגען זעהען זייא אויס זייער קליין, אבער דער וואס בעלייכטעט זיין אויג מיט דיא גרויסע מיקראסקאפין און פערין גלעזער זעהט ער וויא גראמאדנע גרויס זייא זיינען, דיא זון איז קרוב צוויא מיליאן מאל גרויס וויא דיא גאנצע וועלט, אזוי זיינען דיא מצות פון דער תורה, ווען אויך פאר אונזערע קליינע אויגען זעהען זייא אויס קליין, אבער „והאר עינינו בתורתך" ווער עס בעלייכטעט זיין אויג מיט די ליכטיגקייט פון דער תורה, זעט ער וויא גרויס און ערהאבין יעדער מצוה איז, אז אלע גליקען פון דער וועלט הייבין זיך ניט אן קעגין דעם, ביי דעם איז „ודבק לבנו במצותיך" ווערט צו גיקלעבט זיין הארץ, זיין ליב און לעבין צו דיא חביבות המצוה:

בנין ציון

ולא נבוש לעולם ועד. א גרויסער קיניג האט אמאל גיהאט צוויי דינער, איינעם א טרייען, וואס ער האט אים געליבט אהבת נפש, ווייל ער האט זיך שטענדיג געאפפערט פאר'ן קעניגס כבוד און דער צווייטער איז געוועזען א שלעכטער נפש, וואס דער קעניג האט אים ניט געליבט. — ויהי היום האט דער קעניג זייא פארגערופען און פארזאגט צו טאן פון זיינע וועגין א גרויסע זאך, און האט בעשטימט זייער לוין, וועלכער עס וועט זיך פלייסען, ערפילען זיין רצון, וועט מען אים אנקליידען בגדי מלכות און זעצין אויפ'ן קייזערס פערד און אויסשרייען פאר אים „אברך" וויא פאר יוסף'ן אין מצרים, אויך האט ער זייא שטרייג פארזאגט זיך אפצוהיטען ניט צו טאן יענע און יענע זאך, און דער וואס וועט אריבערטרעטען זיין באפעל וועט מען אים ארומפירען אין אלע פאראדנע גאסען אנגעקליידט אין שמאטעס און אויסשרייען „דאס איז דער אונפאר-

וָעֶד: כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ: וְרַחֲמֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וַחֲסָדֶיךָ הָרַבִּים אַל יַעַזְבוּנוּ נֶצַח סֶלָה וָעֶד. מַהֵר וְהָבֵא עָלֵינוּ בְּרָכָה וְשָׁלוֹם מְהֵרָה מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת כָּל הָאָרֶץ. וּשְׁבוֹר עֻלֵּנוּ מֵעַל צַוָּארֵנוּ. וְתוֹלִיכֵנוּ מְהֵרָה קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ: כִּי אֵל, פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת, אָתָּה, וּבָנוּ בָחַרְתָּ, מִכָּל עַם וְלָשׁוֹן. וְקֵרַבְתָּנוּ

בנין ציון

שעמטער מענש וואס האט עובר געווען דעם רצון המלך". — זיי זיינען ביידע אוועק פון קעניג אונ האבען זיך בעמיהעט טאן זיין רצון, אבער נגד זה האבען זיי עובר געווען אונ געטאן די פארקערטע זאך אויך. — נאר עס איז פערשיעדעליך, אז דער נידעריגער האט דאס מערסטע געטאן דעם רצון המלך, אונ דער שלעכטער האט דאס מערסטע עובר געווען. — ויהי היום איז דער מלך געווען מיט ביידע דינער אין וואלד אויף גייעג, האט ער געגעבען אמאל, מען זאל ערגיצן זיין געליבטען קנעכט נאקעט אויסטאן אונ אן טאן אין שמאטעס אונ אים אנמאכען גרויסע שמערצין אונ בזיונות. אונ דעם שלעכטען קנעכט זאל מען אנקליידען בגדי מלכות אונ זעצען רייטען אויף'ן קייזער'ס פערד אונ אים אן טאן גרויס כבוד. — האבען זיך די שרי המלך שטארק פערוואונדערט אויף אזא משפט, אונ דער געליבטער קנעכט האט אויך געהאט שרעקליכע פארדרוס, אונ האט געבעטען ביטער געשריען „אדוני המלך, איז דאס דען מיין לוין פאר מיין אפפערן זיך נור צו טאן דיין רצון אונ צום סוף באלו נסתי פר מיט אזעלכע בזיונות אונ שמערצין"? — אין א צייט ארום איז געווען דער יאר־מארק אין קרוין שטאט, זיינען צוזאמען געפארען זייער פיל סוחרים אונ מאגנאטען אונ פירשטען פון א סך מדינות, האט דער קעניג געגעבען אבאפעל מען זאל נעמען דעם שלעכטען קנעכט אונ אן טאן קרוע ובלויא אונ פירן אויף'ן שאנד וואגן אויף'ן פלאץ פאראד פאר'ן גרויסען פובליק, אונ דעם געליבטען קנעכט זאל מען אנקליידען בגדי מלכות מיט דעם קייזערליכען קרוין אונ זעצען אויף'ן קייזערס פערד, אונ דער גרעסטער שר זאל פאר אים שרייען „ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו" אזוי ווערט געטאן צו דעם מאן וואס דער קעניג באגערט, אים אן טאן כבוד, אונ אזוי טאג טעגליך די גאנצע צייט פון יריד. — דאן האבען אלע שרים פארשטאנען ווי קלוג דיא גיריכט פון קעניג איז, ווייל ער איז דאך געווען א מוכרח צו געבען שכר אונ עונש ווי ער האט זיי פארשפראכען, נאר עס איז אים ניט אנגענעהם געווען צו טאן אזא גרויסען בזיון זיין געליבטען דינער, אונ אזא גרויסען כבוד דעם שלעכטען קנעכט, דרום האט ער זיך מיישב געווען אונ פערצאלט דעם געטרייען לוין צום שלעכטען קנעכט אונ דעם שטראף אונ בזיונות זיין געטרייען פריינד אין מיטען וואלד, וואס דער כבוד האט דארטען א קנאפע צורה, ערשטענס ווייל עס האבען אין יענעם ווייניג מענשען געזעהען נור די דערנער פון וואלד, אונ צווייטענס איז ער נים דווערהאפטיג, עס האט נור געווערט דריי שטונדן, אבער דערנאך האט ער געטרונקען דעם כוס פון פורעניות אונ בזיונות צו זאט, פאר אזא גרויסען פובליקום אונ אזא לאנגע צייט, אונ דאס גלייכען דעם שאנד וואס ער האט געטאן זיין גוטען פריינד איז אויך ניט אזוי גרויס, ווייל עס האבען אים נור ווייניג מענשען געזעהען. אונ עס האט ווייניג געווערט. אבער דערנאך אין קרוין שטאט, דעם שלעכטענס גרויסע בזיונות אונ דעם געטרייענס גרויס כבוד איז דאס באשריבען געווארען צום אייביגען אנדיינקונג. — יעצט דער יאר וואס פארשטייט דעם קעניגס גידאנקען פון זיין משפט פון וואלד, וואס ער האט אויסגעגאסען זיין צארן אויף זיין געליבטען דינער, אונ זיין פיינד האט ער געעהרט מיט א כבוד מדומה, זאגט ער צו זיך אליין, „טוב אחרית דבר מראשיתו" פון דעם פירונג פון אנפאנג איז צו פארשטיין דעם סוף, אז דעם כבוד וואס ווערט געטאן דעם שלעכטען, איז דאס דער העכסטער בזיון אונ א צייכען ווי ווייט דער קעניג פאר'האסט אים אונ דיינקט אויף אים שלעכטעס, אונ דער כעס וואס ער צארענט אויף דעם גוטען פריינד, צו שטראפען אים פאר די בויזע פון וואלד, איז דאס די העכסטע מדריגה פון ליבשאפט אונ א צייכען פון כבוד, אז ער וועט אן קליידען קעניגליכע קליידער מיט גרויס צירונג אין קרוין שטאט פאר'ן גרויסען פובליק. — אין דעם ארט פירט

בית ישראל

פערשעמט ווערען: כי דען אין דיין היילינען נאמען דעם גרויסען אונ דעם פארכטיגען, פערזיכערען מיר זיך, זאלען מיר זוכה זיין זיך צו פרייען אונ לוסטיג זיין דורך דיין הילף: והביאנו אונ ברייננ אונז צוזאמען מיט פרייד. פון אלע פיר עקען דער וועלט. אונ פיר אונז מיט אויפגעהייבענעם קאפ (מיט מוטה אונ שטאלץ) צו אונזער לאנד: כי דען דו ביסט אמעכטיגער גאט א ווערקער פון הילף, אונ אונז האסטו אויסערוועהלט פון

מלכנו, לשמך הגדול סלה באמת באהבה, להודות לך, וליחדך (באהבה) ולאהבה את שמך: ברוך אתה יי, הבוחר, בעמו ישראל באהבה:

יחיד אומר אל מלך נאמן:

שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד:

בלחש ברוך שם, כבוד מלכותו, לעולם ועד:

בית ישראל

פון אלע אומות אונ שפראכען: וקרבתנו אונ דו האסט אונז נאהענט געמאכט צו דיין גרויסען נאמען דעם עוויגען מיט אמת, צו דאנקען דיר מיט ליבשאפט: ברוך געלויבט ביסטו גאט, דער וואס האט אויס ערוויילט דיין פאלק ישראל מיט ליבשאפט: אל גאט איז איין וואָרהאפטיגער קעניג: שמע הער צו ישראל, דער עוויגער איז אונזער גאט, אונ ער איז איין איינציגער גאט (ער האט צו זיך קיין שותף ניט): ברוך געלויבט זאל זיין דער נאמען פון זיין הערליכע קעניגרייך אויף אייביג:

בנין ציון

זיך דער גרויסער וועלט, יניג מיט זיינע קנעכט, וואס ער האט פארשפראכען פיל שכר פאר די וואס וועלען היטען זיינע מצות אונ גרויס שטראף אונ שאנד פאר די וואס וועלען עובר זיין זיינע מצות, אונ עס איז דאך לא ימלט אז אפילו דער גרעסטער צדיק זאל ניט דורך פאלען אמאל אין א חטא, אמאל באונס אונ אמאל ב זוגג, אונ דאס גלייכען די רשעים טוען אויך אפטמאל א מצוה וואס קומט זיי דערפאר א גוטין שכר, אונ די ביידע זאכען איז ניט לרצון פאר דעם בורא ב"ה, צו געבען עהרע זיינע פיינדע אונ פארשעמען זיינע ליבהאבער אין עולם הרוחני אין קיין שטאט, וואס דארטען איז דער כבוד איין עוויגער אונ די שאנד איז א עוויגע שאנדע, דרום האט השי"ת צוטיילט דעם שכר אונ דעם עונש אין די ביידע ערטער, אונ האט מקדים געוועזן צו צאלען דעם רשע זיין לוין דא אויף דעם עולם החומרי, דא קריגט ער איהם אן מיט הצלחת הזמן, רייכטום אונ פאלשין כבוד, וואס בעצם האט דאס קיין ממשות ניט, אונ ניט דערהאלטיג, ווארום אין מיטען נים מען גאר א קלאפ אונ קיין הייסט פארען אהיים, אין פינסטערען קבר, אויף טויזענטער יאר. אונ אויף זיין געליבטין קנעכט קליידעט ער אן גילאטעטע קליידער מיט שאנד, — אבער ווער עס האט נור קלוגע אויגען אונ פארשטייט אז דער כבוד אונ די הצלחת הזמן איז א פוסטע זאך, ווי די קנעכטשע קלעשאלאך פון זייף טוליגעס, אונ די טאהענעס אין שאנד וואס עס גריכט דא דעם מענשין איז צלעם גאר ניט, איז ער פארקערט אונ וטהינג אויף די ליקען פון דיזע וועלט, ווארום האט אהפיז ווי שפיז וועבס, אונ דער שיינונג פון די וועלט איז גלייך ווי א פוילע האלין וואס שיינט נור פון ווייטין, אונ גראדע פארקערט ער פרייט זיך אויף די גילאטעטע קליידער וואס די צדיקים ...דעט איהם אן, דערנאך אבער וועט ער האבין גרויס כבוד אין דיא אייביגע קרוין שטאט, פאר ...זו פיל נשמות פון דיא צדיקים, פון דיא אבות הקדושים, דיא נביאים, דיא זקנים, די תנאים ואמוראים, גאונים, צדיקים וחסידים, שרפים ואופנים וחיות הקודש, עס איז גאר ניט פאר וושטעלין זיך דער כבוד וויא גרויס ער איז אונ דורהאפטיג. — אונ דאס זעלבע ווען דער בזיון פון דעם רשע אונטער די יסורים פון גיהנם איז זיך נאר ניט פארצושטעלין. — מיט דעם פארשטייט מען די קשיא צדיק ורע לו, רשע וטוב לו, — וועגען וועלכע די וועלט רעדט (קהלת ס') (טוב כעס משחוק) עס איז בעסער דער כעס וואס הקב"ה צארינט אויף די צדיקים אויף דער וועלט איידער דעם שמייכל וואס ער ווייזט צו די רשעים אויף דער וועלט (כי ברוע פנים ייטב לב) ווייל דורך די שלעכטע מינע, וואס ער ווייזט צו די צדיקים בעוה"ז וועט ער זיי באווייזען זיין רצון בעוה"ב, איז דער כעס אויף די צייטליכע וועלט א וואהרער צייכין אויף די שטארקע ליבשאפט, אונ דער שמייכל צו די רשעים איז באמת נור איין פייכטער געלעכטער אונ א וואהרער צייכין ווי ווייט ער איז פאראכט אין דיא אויגען פון השי"ת, — דרום בעטין מיר אז השי"ת זאל אונז דערלייכטען די אויגען מיט זיין תורה, אז מיר זאלין דערזעהן דעם אמת, ולא נבוש לעולם ועד" בכדי מיר זאלין ניט פארשעמט ווערין אויף אייביג (אין די אייביגע וועלט).

מעשה אלפים

שמע ישראל, דער קורצער פסוק רופט זיך קבלת עול מלכות שמים", אין אים זיינען גיבראכט די טייערע בעשאפען, „שמע ישראל" האט אין איינעם אונ גענם בריליאנטען פון אמונה, דאס ערשטע, אז דיא וועלט איז ניט קיין הפקר, זיא האט אוירט וואס האט זיא אליין אין גידאנקען, אז ה' עס איז דא א מהוה כל

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃ וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃ וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

שיבת ציון

בכל לבבך. פון דעם וואס שטייט ניט בכל "לבך" נור "לבבך" לערנט דיא משנה (אין ברכות פ"ט) אז די כוונה איז "בשני יצריך" ביצר טוב מיט'ן גוט'ן כאראקטער וביצר הרע מיט'ן שלעכטען כאראקטער, היינו ווען דו ביסט א גוטער מאך זאלסטו ניט זאגען אז דו טוסט דאס ניט פון פרומקייט ווען נור מצד כאראקטער. דאס איז גענוג ניט "לבך" נאר דעם בורא, אזוי וויא דער מענש אליין איז נאר א שוואכע זאך, אזוי איז די מעשים וואס ער טוט נור מצד כאראקטער זייגען זייער שוואכע, ווייל דער כאראקטער איז נור א ליכט, און א ליכט קען ניט בייששטיין קעגען א שטארקען ווינד, עס קומט א רוח תאוה, א רוח גאוה, א רוח חמדה פארלעשט די גוטעס וואס זיי קומען נור מצד כאראקטער, אין געגענטהייל ער קען דאן אב טאן די גרעסטע עולות און רציחות, דעם יצר טוב דאס הייסט דעם גוטען כאראקטער דארף מען אויך טאן נור מצד אהבת השם, איך טוא חסד ווייל איך ליב דעם בורא און ער האט מיר געהייסען טאן חסד, איך היט ניט צו טאן קיינעם קיין עולה, ווייל איך ליב מיין באשעפער וואס ער פערהאסט עולות (כי תועבת ה' כל עשה עול) און אויך "ביצר רע" ווען איך דארף אמאל ווייזען כעס אדער גאוה און דאס גלייכען פון דיא שלעכטע זיטען, זאל איך דאס טאן נור מצד אהבת הבורא, וואס ער האט געהייסען בייזערען זיך על עוברי רצונו (אזוי וויא דער פראפיזאר בענוצט אמאל אין א רעצעפט געפערליכע זאכין ווי סם א. ד. ג., ווייל די ספרי רפואה לערנען אזוי).

בית ישראל

ואהבת דו זאלסט דיין גאט ליב האבין (דו זאלסט מקיים זיין זיינע מצות פון וועגען ליבשאפט), מיט דיין גאנצין הארצין, אונ מיט דיין גאנצער זעלע, אונ מיט דיין גאנצען פערמעגען: והיו אונ די ווערטער וואס איך זאג דיר הייגט, זאלען זיין אויף דיין הארצין (דו זאלסט זיי תמיד געדיינקען) ושננתם אונ דו זאלסט זיי איינשארפען (גוט איינלערנען) צו דיינע קינדער, אונ דוא זאלסט תמיד דערפון ריידען ווען דו זיצט אין דיין הויז אונ ווען דו גייסט אין וועג, אין דיין ליגען זיך אונ אין דיין אויפשטיין: וקשרתם אונ דו זאלסט זיי אנבינדען צום צייכען אויף דיין האנט אונ זיי זאלען זיין אצירונג צווישין (קוואל פון) דיינע אויגין (דאס איז תפלין של ראש, וואס אנטגעגין מוח): וכתבתם

מעשה אלפם

הוה, וואס האט ערפונדין אלע ערפינדונג וועלכע געפינען זיך אויף דער וועלט. דאס צווייטע, אז דער באשעפער איז דער מנהיג לכל הברואים, ער איז דער פיהרער, דער אויף פאסער אונ דער שפייזער פון דיא גאנצע וועלט, פון די גרעסטע בעשעפענים ביז די קלענסטע, אונ אויף אונז אידין איז דא א השגחה פרטית, דאס ווייזט דער ווארט "אלהינו", און בעת מען זאגט דיא צווייא ווערטער "ה' אלהינו" דארף מען טראכטין איך בין מקבל אויף זיך דעם עול מלכות שמים אונ איך מאך דיר קעניגען אויף מיינע אלע גלידער, אז יעדער גליד זאל זיין דיינער אמייער דינער, היינו דיא אויג זאל ניט קוקען וואו מען דארף ניט, די אויערין זאלין ניט הערין וואס מען טאר ניט, דיא מויל זאל ניט ריידין וואס פאסט ניט דיא פיס זאלין ניט גיין וואו מען דארף ניט אונ אזוי אלע גלידער, אויך בין איך מקבל דיין קעניגרייך אויף מיינע קינדער אונ קינדס קינדער, היינו איך וועל זייא אנזאגין זייא זאלין היטען דיא געבאט פון דיין הייליגע תורה, וויא עס שטייט ביי אברהם אבינו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'. דאס דריטע, אז דער בורא ומנהיג איז א יחיד ומיוחד, זיין פירמע שטייט ניט "עט קאמפאניע" נור ער אליין האט באשאפין אלעס אונ פירט אלעס. אויך ליגט דא ניפאקט דיא אמונה פון דיא גאולה העתידה אונ ביאת מלך המשיח, ה' וואס יעצט איז ער נור "אלהינו", וועט קומען א צייט וואס ער וועט זיין ה' אחד, אלע מענשין פון דער וועלט וועלין דער קענען זיין כבוד, ויקבלו כולם את עול מלכותו עליהם:

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֺתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי

מעשה אלפס

דו זאלסט זיי אנשרייבען אויף די בייא שטידלען פון דיין הויז אונ פון דיינע טויערין (דאס איז די „מזוזה"):

וְהָיָה אונ עס וועט זיין, אז איר וועט צוהערען צו מיינע מצות וואס איך זאג היינט אן, דאס איר זאלט ליב האבען אייער גאט, אונ צו דינען אים מיט אייער גאנצען הארצין אונ מיט אייער גאנצען לעבין: ונתתי וועל איך געבין דעם רעגין אין אייער לאנד אין זיין צייט, פריא רעגין אונ שפעט רעגין אונ דוא וועסט איין זאמלען דיין קארין אונ דיין וויין אונ דיין אייל: ונתתי אונ איך וועל געבין גראז אין דיין פעלד צו דיינע בהמות אונ דוא וועסט עסין אונ זאט זיין: השמרו היט אייך טאמער וועט פערפיהרט ווערין אייער הארץ, אונ איר וועט אפ קערין פון דער תורה, אונ איר וועט דינען פרעמדע געטער אונ איר וועט זיך צוא זייא בוקען: וחרה וועט גאטס צארין ברענען אויף אייך, אונ ער וועט פערהאלטין דיא הימל עס זאל קיין רעגין ניט זיין, אונ דיא ערד וועט ניט געבין איר פרוכט. אונ איר וועט באלד פאר לארין ווערין פון דעם גוטין לאנד וואס גאט גיט אייך: ושמתם דארום זאלט איר טאן דיא רייד פון דער תורה אויף

בית ישראל

וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ. דיא פרשה איז דער קוטב (אששענס) פון דיא צווייא קאנטראקטין (דִּבְרֵי הַבְּרִית) וואס דער בורא האט מיט אונז גישלאסין, איינעם ביין הר חורב (דאס איז דיא תוכחה פון פ׳ בחקותי) אונ דעם צווייטען אין ערבות מואב (דיא תוכחה פון פ׳ תבא) פון דארטען זעט מען ארויס, אז אידישע פאלק שטייען ניט אונטער דיא נאטור וויא אלע נאראדען (ווייל מיט דער נאטור װאלטין זיי גאר אויף דער וועלט ניט גיוועזען, אברהם אונ שרה זיינען געוועזען עקרים. נור דער בורא האט אים אויפגיהויבין איבער די נאטור (הִגְבִּיהוֹ לְמַעְלָה מִכִּפַּת הָרָקִיעַ), שטייען אידען נור אונטער די השגחה פון השי״ת (כִּי חֵלֶק ה׳ עַמּוֹ) ניט אונטער די שָׂרֵי מַעְלָה. אונ זייער קיום איז נור בעת זיי גייען בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה, דאן זיינען זיי גיגליכען כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם, זייער הַצְלָחָה בְּחוֹמֶר וּבְרוּחַ איז איבער נאטירלאך, עֶלְיוֹן עַל כָּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ, מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים, אז אלע נאראדין וועלען דורך זיי אנערקענען דעם בורא עולם. ווען אבער זיי טרעטין אב פון דרך התורה איז ווי דער לאקאמאטיף גיט אראפ פון רעלצע, דא פאלען זיי איבער נאטירליך, זיי ווערען ווי שטויב (בַּעֲפַר הָאָרֶץ) וואס אלע חיות ובהמות טרעטין אויף זיי, (נור פארלענדין קען מען זיי ניט ווי מען קען ניט פארלענדען דיא ערד) אונ אלע אונגליקען פון דער וועלט מוזען זיי יאגען, ווייל מיט די נאטור דארפען זיי זיך גאר ניט געפינען אויף דער וועלט אונ עס וועט ניט העלפין קיין מיטיל, ווען זיי וועלען רעכענען זיך אויס מישען מיט דיא אומות העולם וועט מען זיי נאך מער האסען (וּבַגּוֹיִם הָהֵם לֹא תַרְגִּיעַ), פארפאלין „וָאַבְדִּיל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים לִהְיוֹת לִי" השי״ת זאגט איך האב אייך אב גיזאנדערט פון אלע נאראדען, איר זייט מיינע, איר מיט אלע נאראדין קענען ניט שטיין אויף א גלייכען פלאץ,

איר

אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

מעשה אלפס

איר שטייט א שטאפיל העכער פון אלעמען, אין דער וועלט איז פאראנען חיות, בהמות, מענשען, מדבר מין האנושי, איז בעת איר זייט מבחר מין האנושי (האכ־ארטיגער מענש) זיינען די איבעריגע נארדין „מענשען" ווען אבער איר שטייגט אראפ א שטאפיל פון מבחר מין האנושי אויף איינפאכע מענשען, שטייגען אנטקעגען אראפ אנדערע אומות אויך א שטאפיל, פון „מענשען" אויף „פיהע" נים צו ערקענען אייער ווערדע ווי א פיהע ווייסען נים פון כבוד הבריות. ווען איר שטייגט אראפ נאך נידעריגער פון מענשען אויף בהמות, אייערע גידאנקען איז נור צו פישען דעם קערפער (די קעפ ליגט נור אין צעבער בראהע), שטייגען אנטקעגען אראפ פיל פון דיא איבעריגע נארדין פון „פיהע" אויף „חיות" אונ עס שפראצין אויס הינ'ס וואס מען רייסט און צופט אונז. אונ אזו האט גיוויזין די פראקטיקע פון גאנץ אידישע היסטאריע, בעת זיי האבין זיך גיפירט ע"פ התורה איז זייער הצלחה גיוועזן איבער נאטירליך, אונ ווען זיי האבין אבגיטראטין פון דער תורה זיינען אויף זיי באפאלין די צווייפיסיגע חיות אונ האבין זיי גירויסין אונ גיפליקט, ריכטיג ווי אין אונזער קאנטראקט שטייט, (זעהע מעשה אלפס (ניבעם בריף) צד 67 בהערות). אללזא דארפין מיר אונזערע קאנטראקטין האלטין שטענדיג פאר די אויגין. נור וייל די צוויי קאנטראקטין זיינען זייער גרויסע האט משה רבנו ארויסגינומען דעם שיינם פון דעם אין די קורצע פרשה, מיר זאלין איר לעזין איינינע מאל אין טאג אונ האלטין איר שטענדיג פאר די אויגין (ושמתם את דברי אלה על לבבכם), מיר זאלען וויסען אז אין דעם באשטייט אונזער לעבען אונ גליק. אונ מיט דעם גידאנקען האט דוד המע"ה אנגיהויבין זיין הייליגין תהלים אשרי האיש, די אלע הצלחות פון דיים „איש הידוע" דאס איז דער „איש הישראלי", באשטייט אין דעם, נים צו זיין בעצת רשעים נור בתורת ה' חפצו, דאן וועט ער זיין כעץ שתול על פלגי מים כו' וכל אשר יעשה יצליח.

בית ישראל

אייער הארץ אונ אויף אייער זעלע (דאס הייסט אין הארצין אונ אין מוח) אונ איר זאלט זייא אן קניפין צו אצייכען אויף אייערע הענט, אונ זיי זאלין זיין צו תפילין צווישין (דיא קוועלע פון) אייערע אויגין: ולמדתם אונ איר זאלט לערנען אונ גיוואהנען אייערע קינדער דאס זייא זאלין אלע צייט ריידין אין דיא רייד פון דער תורה, אז דו וועסט זיצען אין דיין הויז אונ אז דוא וועסט גיין אין וועג אונ ווען דוא ליגסט זיך אונ ווען דוא שטייסט אויף: וכתבתם אונ דו זאלסט זייא אן שרייבין אויף די ביי שטידיל פון

בנין ציון

על מזוזות. די תורה ווערט גידרשת פרד"ס, פשט, רמז, דרוש, סוד, בעלי הרמז זאגין אז די אותיות „מזוזות" איז „זז מות" דער וואס היט אב דיא מצוה פון מזוזה בכבוד, לבד וואס זיא מאכט א גרויסע ווירקונג אויפ'ן חרקטער פון מענשין ער זאל זיין עהרליך, נים וועלין פערנעמען חלילה א פרעמדע פרנסה, איז זי נאך א גרויסע סגולה, אז עס טרעט אב דער מות פון זיין הויז, ווייא עס שטייט דערביי למען ירבו ימיכם וימי בניכם, אז איר מיט אייערע קינדער וועלין מאריך ימים זיין, אונ אז מען לעבט אויס די יאהרין האט די מזוזה נאך א טייערע סגולה ווי דער מדרש (ב"ר פל"ה) שרייבט „בשכבך" ביי דיין שטארבין „תשמור עליך" וועט די מזוזה דיר באהיטען, ווען די נשמה גייט ארויס אין א שטוב מיט א כשרה מזוזה אונ מען האלט איר בכבוד, ווערט זי נים איבערגיגעבען חלילה אין די הענד פון די משחיתים, נור אין די הענד פון מלאכי חסד. אין ירושלמי פאה ווערט געבראכט א גישיכטע, אז א גרויסער מיליאנער האט גישיקט צו רבנו הקדוש אז מתנה א טייערען בריליאנט, האט רבנו הקדוש אים אפגישיקט א מתנה א מזוזה, האט דער מיליאנער פירגיהאלטין רבנו הקדוש, איך האב אייך גישיקט א בריליאנט וואס איז ווערט א גרויסין פערמעגין אונ איר האט מיר געשיקט א מתנה וואס איז ווערט א גילדען? האט אים רבנו הקדוש גיענטפערט, איר האט מיר גישיקט א מתנה וואס איך דארף זיא היטען אונ איך האב אייך געשיקט א מתנה וואס וועט אייך היטין. זעהע מעשה אלפס (חלק שני צד 89) א וואונדערליכע היסטאריע וועגען דיים מיליאנער אונ וויים פאר א ווייטען בליק רבנו הקדוש האט גיהאט מיט דעם שיקין אים די מזוזה.

לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי

בית ישראל

דיין הויז אונ פון דיינע טויערין׃ למען דרום וועלין זיך מערין אייערע טעג אונ די טעג פון אייערע קינדער אויף דער ערד וואס גאט האט גישוואָרען צוא אייערע עלטערען צו געבין צוא זייא, אלס דיא טעג פון הימיל אויף דער ערד גידויערען (אזוי לאנג וועט איר דויערין אויף דער וועלט), נאך אפשט איז „כימי השמים" אהימלישען (פערגעניגען) לעבין וועט איהר פאר ברייגען אויף דער וועלט׃

ויאמר ה׳ גאט האט צו משה אזו גיזאגט׃ דבר רייד צו דיא קינדער ישראל אונ זאג זייא, דאס זייא זאלין זיך מאכין ציצית (קוק פעדים), אויף דיא ברעגין פון זייערע קליידער, (דיא מצוה זאל בייא זיי בלייבען) אויף עוויגע צייטין׃ אונ זייא זאלין געבין אויף דיא ציצית וועלכע ביין ברעג זיינען, אפאדים פון תכלת׃ והיה אונ דיזע זאלין גירופען זיין בייא אייך „קוק פעדים" בכדי איר זאלט זייא זעהען (אונ בעמערקין דעם בעדייטונג פון זיא) וועט איר גידיינקען אלע (תרי"ג) מצות פון גאט (אונ אז איר וועט ידיינקען) וועט איר זייא מקיים זיין, אונ וועט ניט נאכגיין נאך די פרייע גידאנקען פון אייער הארצין אונ נאך דיא תאות וואס די אויגען זעהען, וואס איר ווערט פערפירט נאך זייא׃ למען ווייל איר וועט גידיינקען אונ טאן אלע מיינע מצות,

מעשה אלפס

לתת להם. גאט האט גישווארין צו אונזערע עלטערין (אברהם יצחק ויעקב) ער זאל זיי געבען ארץ ישראל, איז דאך א קשיא, האט ער דען „זיי" געגעבען די לאנד? זיי זיינען דאך גישטארבין, אונ פאר זייער מקום קבורה (מערת המכפלה) האט אברהם אבינו גיצאלט גוטע געלט (ארבע מאות שקל כסף), היט דאך גידארפט שטיין לתת „להם"? דער תירוץ איז, אז מיט דעם אויסדרוק „להם" לערינט גאנז די תורה די אמונה פון „תחיית המתים", עס וועט זיין תחיית המתים אונ די אבות הקדושים וועלין אויפשטיין לעבידיג אונ זיך בזעצין אין ארץ ישראל.

וראיתם אותו. מען ערצילט אויף'ן ווילנא'ר גאון ז"ל, אז בעת פטירתו, האט ער גינומען די ציצית אין האנד אונ גיזאגט מיט גרויס גיוויין, אה! ווי שווער עס איז זיך צו שיידען פון דעם טייערען ירוד, ווי די וועלט איז, אז פאר א קליינע מטבע קען מען האנדלען אזא גוואלדיגע מציאה, ווי צפעל ציצית, וואס דורך דעם איז איין אדם ישר זוכה צו זעהען פני השכינה, ווי די חכמי התלמוד שרייבען (אין מס׳ מנחות) אויף דעם פסוק וראיתם אותו, איר וועט זוכה זיין צו זעהען כביכול דעם בורא ב"ה אליין. דיא מצוה פון ציצית באגלייט אונז שטענדיג אין רעטעט אונז פון די צווייא גיפערלכע פאקמוירים פון „האטעל שטן", דאס איז די אויגען אונ די הארץ, וואס זיי רעקאמאנדירען אלע עבירות, די אויג זעהט אונ די הארץ גלוסט. די ציצית איז אונזער נאציאנאל קלייטונג, צום צייכין אז מיר זיינען די מיליטער פון הימל קעניג, אונ ער איז אונזער הער, אין די פרשה ציצית איז גישריבען צוויי מאל „אני ה׳ אלהיכם", דאס

וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם:

אֱמֶת, וְיַצִּיב, וְנָכוֹן, וְקַיָּם, וְיָשָׁר, וְנֶאֱמָן, וְאָהוּב, וְחָבִיב, וְנֶחְמָד, וְנָעִים, וְנוֹרָא, וְאַדִּיר, וּמְתֻקָּן, וּמְקֻבָּל, וְטוֹב, וְיָפֶה, הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ, לְעוֹלָם וָעֶד. אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם, מַלְכֵּנוּ, צוּר יַעֲקֹב, מָגֵן יִשְׁעֵנוּ. לְדוֹר וָדוֹר, הוּא קַיָּם, וּשְׁמוֹ קַיָּם, וְכִסְאוֹ נָכוֹן, וּמַלְכוּתוֹ, וֶאֱמוּנָתוֹ, לָעַד

מעשה אלפס.

הייכט, איך בין דר גאט וואס קוקט אויף יעדער מינדעסטין זאך, איך בין בעגלויבט צו צאלין א גוטען לוין צו די וואס היטין מיינע גיבאט, און וועל זיך שטארק רעכענען מיט דיא וואס טרעטען איבער מיינע גיבאט, וויא איך האב זיך גירעכענט מיט פרעה און מצריים. אונ דאס איז רמוז אין די מראה פון ציצית, זי זעט אויס ווי א קאזאצקער נאפניק, דאס איז א קלוגער וואונק אז עס איז דא א נאפניק צו שמראפען די פערברעכער (נכונו ללצים שפטים), אונ א צווייטער בעווייז איז דער פתיל תכלת פון דיא ציצית, וואס דאס איז ענליך צום ים אונ צום הימל אונ צום כסא הכבוד, אז די וואס זיינען זהיר אין מיינע גיבאטע וועלין זוכה זיין צו זעהן דעם כסא הכבוד אונ גרויסארטיג בעלאהנט ווערין (זעהע מעשה אלפס חלק ה׳ . זייטע 90 באריכות).

בית ישראל

וועט איר דורך זייא פערבלייבען הייליג פאר אייער גאט: אני איך בין איין ערבארמיגער גאט (פאר די וואס פאלגין מיר) אונ א שטרייגער (פאר דיא וואס פאלגין ניט), וואס איך האב אייך אויס גיצויגין פון לאנד מצרים *) אום צוא זיין אייער פיהרער, איך בין אייער גאט וואס איז באגלויבט צו צאלין א גוטין לוין דיא וואס וועלין מקיים זיין מיינע מצות אונ— זיך שטרייג רעכענ׳ן מיט דיא וואס טרעטין איבער מיינע גיבאט וואס איך האב גיגעבין אום איר זאלט עוויג גליקליך זיין:

אֱמֶת (דיא תורה ומצות זיינען) וואהר אונ געוויס, אונ באפעסטיגט אונ בשטעטיגט, רעכט פארטיג אונ בגלובט, ליבליך אונ פריינדליך, גלוסטיג אונ זיס, פארכטיג אונ מעכטיג. אן גירירכט אונ אן גינומען, גוט אונ שיין איז דיא זאך (וואס מיר האבין דא אין די פרשיות פון קריאת שמע גיזאגט**) אויף אונז אין דר אייביקייט: אמת עס איז אמת דאס דער אייביגער גאט איז אונזער קיניג, דער פעלזין שוטץ יעקב׳ס ער איז דער באשיצער אונזער הילף, פון איין דור צו דעם אנדערין, ער איז דויערהאפט אונ זיין נאמען איז דויערהאפט אונ זיין שטוהל שטייט פעסט, אונ זיין קיניגרייך אונ זיין ווארהייט (דיא הבטחה וואס ער איז מבטיח) האט איין

קיום

---

*) וואס דארטין האט איר גוט גיזעהען, וויא איך האב זיך ערבארמט אויף אייך, וואס איר האט מיר גיפאלגט, אונ ווי איך האב זיך שטרייג גרעכינט מיט די מצריים, ווס האבן מיר ניט גפאלגט.

**) דיא 16 שבחים פון „אמת״ ויציב ביז וטוב „ויפה״ זיינען נעגין דיא 16 פסוקים פון „שמע ישראל״ ביז כימי השמים על הארץ, (זעה סדור מנחת יהודא בשם המ״מ מפאלאצק).

קַיֶּמֶת: וּדְבָרָיו חָיִים, וְקַיָּמִים, נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים, לָעַד, וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, עַל אֲבוֹתֵינוּ, וְעָלֵינוּ, עַל בָּנֵינוּ, וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ, וְעַל כָּל דּוֹרוֹת, זֶרַע יִשְׂרָאֵל, עֲבָדֶיךָ:

עַל הָרִאשׁוֹנִים, וְעַל הָאַחֲרוֹנִים, דָּבָר טוֹב, וְקַיָּם לְעוֹלָם וָעֶד. אֱמֶת וֶאֱמוּנָה (בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה) חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר. אֱמֶת, שָׁאַתָּה הוּא, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, מַלְכֵּנוּ, מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ, גּוֹאֲלֵנוּ, גּוֹאֵל אֲבוֹתֵינוּ, יוֹצְרֵנוּ (צוּרֵנוּ), צוּר יְשׁוּעָתֵנוּ, פּוֹדֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ. מֵעוֹלָם הוּא שְׁמֶךָ, וְאֵין לָנוּ עוֹד אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ סֶלָה:

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ, אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם, מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לָהֶם, וְלִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם, בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. בְּרוּם עוֹלָם

בית ישראל

קיום אויף אייביג: ודבריו אונ זיינע רייד (די עשרת הדברות וואס זיינען נכלל אין די פרשיות שמע והיה אם שמוע) לעבין אונ דויערין אימער, זיי זיינען ווארהאפטיג אונ גילוסטיג אויף אייביגע צייטען. על אויף אונזערע עלטערין אונ אויף אונז, אויף דיא גיבירד וואס ווערין נאך אונז זיין, אונ אויף די ג בירד פון גאנצען כלל ישראל דיינע קנעכט (דאס הייסט, דער למוד התורה אונ די תרי"ג מצות, וואס זיינען נכלל אין עשרת הדברות ווערין ניט אונטער גיין):

על אויף דיא ערשטע אונ אויף דיא לעצטע, איז דיא תורה גוט אונ באשטעטיגט צו אייביג. די תורה ומצות זיינען אמת אונ געוויס, דאס איז א חוק מיר זאלין זייא מקיים זיין אונ ניט איבער טרעטין, עס איז אמת דאס דו ביסט אונזער גאט אונ גאט פון אונזערע עלטערין. אונזער קיניג, דער קיניג פון אונזערע עלטערין. אונזער דער לייזער אונ דער לייזער פון אונזערע עלטערין. אונזער באשעפער אשטארקער פעלזין פון אונזער הילף, אונזער אויס לייזער אונ אונזער באשירמער, דיין נאמען איז פון אייביג, עס איז קיין גאט ניטא אויסער דיר:

עזרת דיא הילף פון אונזערע עלטערין ביסטו גאט פון אייביג אן. א באשיצער אונ א העלפער ביסטו צו זייערע קינדער וואס ווערין זיין נאך זייא

מעשה אלפס

מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם • דער מדרש דערציילט, אז א שר פון רוים האט גיזאגט צום תנא ר' עקיבא, עס איז דאך א גרויסע העזה פון א שעפס, וואס זיא פיטערט זיך צווישען פרעמדע פעלקער • ענטפערט איהם ר' עקבא, די שעפס פיטערט זיך מיט דעם ראפט פון גרויסין הירט, וואס ער קען פאשען איין שעפס צווישין פיל פעלקער • אין דעם קירצען אנטווארט ליגט א טיפער גידאנקען, דער שר האט גימיינט צו ערצארנען ר' עקיבא'ן, מיט זיין פראגע, ווי האט דאס העזה א שעפס וואס דער פאסטוך האט איר אוועקגילאזין פון זיך, דאס הייסט ער האט איר ארויסגיטריבין פון דער פאשע אונ האט איר מפקיר גיוועזן פאר די וואלד חיות, נור אז די שעפס איז אריין צו די חיות האבין די חיות אויף איר רחמנות גיהאט, אונ האבען איר געלאזען זיין צווישען זיי, זיא זאל זיך ערנערין פון די איבעריגע פאשע וואס ווערט איבערבלייבין פון זיי, איז דאך געוויס גענאדע אונ בארמהערציגקייט פון די חיות, אם ענדע אין פערלויף פון דער צייט, האט זיך די שעפס גאר פארגעסען ניט וועלכען אופן זי איז אנגעקומען אין וואלד, אונ זי האט אנגיהויבין צו הויבין א קאפ, אונ פערלאנגען גרויסע זאכין, זי קריכט ארויף אויף די העכסטע ערטער אונ די בעסטע פאשע, גלייך ווי זי האט אויך א חלק אין די ערד אונ אין איהרע פאשע וואס זי גיט נור פאר די חיות, ביז זי איז ביי

זך

אין

מוֹשָׁבֶךָ, וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ, עַד אַפְסֵי אָרֶץ: אֱמֶת אַשְׁרֵי אִישׁ, שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ, וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ, יָשִׂים עַל לִבּוֹ: אֱמֶת, אַתָּה הוּא, אָדוֹן לְעַמֶּךָ, וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר, לָרִיב רִיבָם לְאָבוֹת וּבָנִים: אֱמֶת, אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן, וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן, וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ. אֱמֶת מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וּמִבֵּית (מִבֵּית) עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ. כָּל בְּכוֹרֵיהֶם הָרָגְתָּ, וּבְכוֹרְךָ יִשְׂרָאֵל גָּאָלְתָּ, וְיַם סוּף לָהֶם בָּקַעְתָּ, וְזֵדִים טִבַּעְתָּ, וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ (עָבְרוּ יָם), וַיְכַסּוּ

מעשה אלפס

זיך גרויס גיוואָרין, אז זי שטופט שוין גאָר אוועק די חיות, וואס זיי האָבין איר אריינגעלאָזען צו זיך, איז דאָס נים אנגוואַלדיגע חֻצְפָּה? איז נים רעכט, אז מען זאל מאכין פון די שנאפס א תל? — די חיות האָבין א גרויסען טָעות — ענטפערט ר' עֲקִיבָא — דאָס וואס זיי רעכענען, אז די שנאפס איז היינט אליין אָן א פאסטוך איז דאָס גאָר „לא" מים א גרויסין א, דער אייגענער רועה וואס האָט איר פריער געפאשעט איינזאם אבגיזונדערט פון אלע חיות, דער פאסטוך שטעט איר עצט אויך. נור פריער איז ער געגאנגען לעבין איר און אלע האָבין געזעהן ווי ער פיטערט איר, און היינט פיטערט ער איר פון ווייטין ער שטייט פארשטעלט הינטער א וואנט (הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ) און קוקט דורך א שפאלט אויף זיין שעפעלע (מֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים), ווארום זיין ליבשאפט צו איר איז יעצט די איינענע ווי אמאל, ער האָט איר נים אוועקגיוואָרפין, און דאָס וואס ער האָט איר א רעקילאזין פון זיין טייערע פאשע צו זיטערין זיך צווי שען די חיות? איז דאָס צוליב א גרויסין ציעל, דער פאסטוך וויל ווייזין זיין גרויסין קאָפּ, אז ער קען פון איין שעפעלע צווישין פיל גיפטיגע חיות, און ער זאל זיך פארשטעלען, די חיות זאלין מיינען, אז די שעפעלע איז הֶפְקֵר, זיי מעגין איר איינשטל נעמען און וועלין זיך פרובין טאָן מים איר וואס זייער הארץ גילוסט און דאָך וועלין זיי נים קענען, און וויס מער זיי וועלין איר יאָגין, זאל זי זיך מער פארברייטערן, (וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אוֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרוֹץ) און וואס מער זיי וועלין זיך קליגען פארקלענערין איר נאָמען זאל איר נאָמען אלעם פערגרעסערט ווערין, (ספר אמונת ואמונה להרב ר' נח חיים שליט"א צד 37). דס איז די כונה „עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם" אזוי ווי דו ביסט גיווען די הילף פון אונזערע עלטערין פון אייביג אָן, דו האָסט צושטערט דעם

בית ישראל

אין אלע דור ות ברום תאטשע דיין זיצונג איז אין דער הייך איבער דער וועלט. ביסטו דאָך משגיח אויף דער וועלט און דיין משפט און דיין גירעכטיגקייט דערלאנגען ביז דיא עקין פון דער ערד: אשרי וואול דעם מענטשין דער דא הערט צוא דיינע מצות, און געמט אריין אין הארצן דיין תורה (שבכתב) און דיין ערקלערונג (דאס איז תורה שבעל פה: אמת עס איז אמת דאס דוא ביסט איין האר צו דיין פאלק, און ביסט א שטארקער קיניג צו קריגין פאר זיי זייער קריג, עס איז אמת דאס דו גאָט ביסט דער ערשטער און דער לעצטער און חוץ דיר האָבין מיר נים קיין קיניג דער דא אונז דערלייזט און העלפט: ממצרים אונזער גאָט דוא האָסט אונז פון מצרים ערלייזט און פון דעם הויז וואס מיר זיינען גיוועזן קנעכט האָסטו אונז בפרייט: כל אלע זייערע בכורים האָסטו דער שלאגין און דיא ישראל וואס דוא האָסט גירופין „בני בכורי ישראל" האָסטו ערלייזט, דעם ים סוף האָסטו גישפאלטין און די מצרים האָסטו פאר זונקען, דיא גיליבטע ישראל האָסטו דורך גיפיהרט דעם ים, און דיא וואסער האָבין באדעקט זייערע שונאים דאס איינער פון זייא איז נים איבער

מַיִם צָרֵיהֶם, אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר. עַל זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ לָאֵל, וְנָתְנוּ יְדִידִים, זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לַמֶּלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם. רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא, מַשְׁפִּיל גֵּאִים עֲדֵי אָרֶץ וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים עֲדֵי מָרוֹם, מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים, וְעוֹזֵר דַּלִּים, (הָעוֹנֶה) וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו: תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן גּוֹאֲלָם, בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ, מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה, בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם: מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ, מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ, נוֹרָא תְהִלֹּת, עֹשֵׂה פֶלֶא:

בית ישראל

גיבליבן; על דרויף האבין דיא גיליבטע ישראל דיר געריהמט אונ האבין דער הייכט גאט, אונ דייגע פריינד ישראל האבין גיגעבין לויב גיזאנג, גיזאנג אונ בארימונג, בענטשונג אונ דאנקונג צו דעם מלך וואס ער איז אלעבעדיגער אונ אשטאנדהאפטיגער גאט: רם ער איז הויך אונ דער הויבן, גרויס אונ פארכטיג, ער מאכט נידעריג די האפערדיגע אונ דער הייבט דיא נידעריגע, ער בעפרייט דיא גיפאנגענע אונ ערלייזט די אונטערדריקטע

מעשה אל'ם

פלאן פון די מצרים מיט זייער „הבה נתחכמה לו", לאמיר זיך קליגין ווי צו פארטיל גען די שפעטעלע, פרעה זוכט צו דערטרינקען דעם אידישען עלטזער אין טייך נילוס, אונ דער בורא זאגט, ניט אזוי דערטרינקען וועסטו אים ניט, דו וועסט נאך אליין צאלין פאר אים גוטע אם נעלט, אונ ווייסטען? טאקע זיין מוטער יוכבד'ן אליין. אונ אזוי ווי דו האסט פארשלאסען די מיילער פון די לייבין פאר דניאל'ן אין לייבין גרוב, אזוי ביסטו „מגן ומושיע לבניהם אחריהם בכל דור ודור" א שוטץ אונ א וואנד פאר דיא שעפעלע אין אלע צייט, ווען די וועלף שארפין אויף איר די ציינער ווערט נתקיים „שני רשעים שברת". דאס אלעס איז א לעבעדיגער בעווייז אז „אמת שאתה הוא אדון לעמך ומלך גבור לריב ריבם" *).

אונ ער העלפט דיא ארעמע, אונ ער ענטפערט צו זיין פאלק אין דער צייט ווען זיי שרייען צו אים מיט תפלה: תהלות דרום גיט לויב צום העכסטין גאט, גילויבט איז ער, יא וויא משה אונ די קינדער ישראל האבין מיט אהויך קול גיזונגען מיט גרויס

*) דוד המע"ה זאגט (אין דעם נאמען פון כלל ישראל) מיט דעם וואס „לא אחבר" איך פעל ניט, איך שוואכע שעפעלע לעב צווישען מיליאנען ווילדע וועלף, נאר ס'האט מיך באשיצט דער, וואס אזא משך יאהרין צווי שען חיות אונ זיי פארלענגערן מיר ניט איז א לעבעדיגער בעווייז אז „ה' רועי" אז גאט איז מיין פאסטוך ער פיטערט מיר. (עי' מעשה אלפס חלק ג' צד 47 בהערה), אונ דאס גיט מיר מוטה אז „גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע", „שבטך" דיין רוטה „ומשענתך" אונ דיין גרוסער שטעקין המה ינחמוני זיי טרייסטען מיר. ער שטעלט פאר ביוה"ק, די צייטין וואס וועלין אריבער איבער אידין, ווי דער רועה פיהרט דורך די שעפסעלע אין א פינסטערען טאל, א זונקפייען ארט, אויף א שמאלע קלאדקע אונ הונגעריגע וועלף שטייען ארום, דער רועה האלט אין איין האנד א רוטע אונ אין די צווייטע האנד א גרויסין שטעקען, אז בעת די שעפעלע וויל אראפ פון קלאדקע חס ופי אין א גרעבעלע און דער רועה גיט איר א שמייס מיט'ן רוטע זי זאל ניט אראפ פון וועג אום זי זאל זיך ניט דערטרינקען אין זומפ, דערזעהען די וועלף, אז דער רועה צערינט זיך אויף איר אונ וועט לאזין איר פארצוקען, גיבען זיי זיך אלאז אויף איר איר איינצושלינגען, (לאמר אלהים עזבו רדפו ותפשוהו כי אין מציל), דאן נעמט דער רועה א פאך מיט'ן גרויסען שטעקען אויף די וועלף צופלען זיי, אז זיי ווייסין ניט וואו זיי קומען אהין. אונ דאס גיט מיר מוטה אונ האפענונג אויף די „גאולה העתידה" אז תערוך לפני שולחן כו' ושבתי בבית ה' לאורך ימים, אז אומגיזאמט וועט די שעפסעלע ארויס פון די חיות אויף איר איינענע פאשע.

שִׁירָה חֲדָשָׁה, שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל עַל שְׂפַת הַיָּם, יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ: יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: צוּר יִשְׂרָאֵל, קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל, וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל וְנֶאֱמַר גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ, קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

למנחה כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא, הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ:

אֲדֹנָי, שְׂפָתַי תִּפְתָּח, וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, אֱלֹהֵי יִצְחָק, וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב, הָאֵל

מעשה אלפס

גאל ישראל. ר׳ יוחנן זאגט (ברכות ד׳) איזהו בן העוה״ב זה הסומך גאולה לתפלה. אז גלייך נאך „גאל ישראל׳ שטעלט ער זיך באלד „שמונה עשרה״ איז ער אבן עולם הבא, דעם גידאנקען פון דעם ערקלערט דער רבינו יונה (אין אלפס) ווייל דער תכלית פון גאולת מצרים איז געוועזן מיר זאלין זיין עבדי ה׳ (כי עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים). אונ תפלה רופט זיך עבודה (ולעבדו בכל לבבכם זו תפלה), ווייל דאס איז די אמתע עבודה, תפלה פאדערט די אויסערליכע אברים מיט דיא אינערליכע, דאס איז די הארץ, ווייל תפלה אן כונה איז וויא א גוף אן א נשמה, היינט אז פריער דער ציילט ער אין עזרת אבותינו וויא דער בורא האט אונז אויסגעלייזט פון מצרים אונ שטעלט זיך גלייך שמונה עשרה, זיין איין עבד ה׳. ווייזט ער אז ער פארשטייט דעם תכלית פון יציאת מצרים אונ איז משלים דעם רצון הבורא, דאדורך איז ער אבן עוה״ב:

בית ישראל

פרייד אונ האבין אלע גיזאגט מי גאט וועער איז דיר גלייך צווישין די מאכטיגע מלאכים וועער איז ווי דו באשיינט מיט היילינקייט, פארכטיג איז פר דיר צו זאגין לויב, דו וואונדער טהוער:

שירה איין נייע גיזאנג האבין דיא דער לייטע ישראל גילויבט צוא דיין נאמען, אויף דעם ברעג ים, אלע צוא זאמען האבין גידאנקט אונ גימכט קיניגין, אונ האבין גיזאגט, גאט וועט קיניגען אין דער אייביגקייט:

צור דער שטארקער גאט פון ישראל, שטיי אויף צו העלפען דאס פאלק ישראל אונ דער לייז יהודה אונ ישראל, אזוי וויא דוא האסט גיזאגט דורך דיינע נביאים: גואלנו אונזער דער לייזער, גאט פון אלע (הערשאפט) איז זיין נאמען, דער היילגער פון ישראל: ברוך גילויבט ביסטו גאט דער דא האט ערלייזט דיא ישראל:

כי ווען איך טוא גאטס נאמען אן רופין, גיט גרויסע עהרע צוא אונזער גאט:

אדני גאט טוא דאך עפענען מיינע ליפן, דס מיין מול זאל זאגן דיין לויב:

ברוך גילויבט ביסטו אונזער גאט אונ דר גאט פון אונזערע עלטערן, דער גאט פון אברהם, דער גאט פון יצחק, אונ דער גאט פון יעקב, דער גרויסער,

בנין ציון

שפתי תפתח, דיין אפינע מויל איז גאר ניט צוא אויס האלטין (שרייט אפאטער צוא זיין צולאזענעם זון), דוא מאכסט חוב וועלטין מיט דיינע רכילות אונ לשון הרע, עס רייסט די אויערן הערענדיג דיינע מיאוסע רייד, עס עקילט הערענדיג דיינע שקרים, איך האב סע״ט ס׳

שיבת ציון

ברוך אתה. קום, מיין פריינד, זאגט שמואל צו חייא בר רב (ברכות י״ב), איך וועל דיר איבער געבין אגוטע זאך וואס דיין פאטער (רב) האט גיזאגט, כשהוא כורע דיר שוין פיל מאל גישטראפט דער פאר אונ עס העלפט

הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, אֵל עֶלְיוֹן, גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים, וְקוֹנֵה הַכֹּל, וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת, וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

אום עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְשׁוּבָה זָאגְט מֶען דָאס:

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים. מֶלֶךְ, חָפֵץ בַּחַיִּים. וְכָתְבֵנוּ, בְּסֵפֶר הַחַיִּים. לְמַעַנְךָ, אֱלֹהִים חַיִּים:

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מָגֵן אַבְרָהָם:

בית ישראל

מֶעכְטִיגֶער אוּנ פָארְכְטִינֶער גָאט, דֶער הֶעכְסְטֶער גָאט, דֶער דָא טוּט גוּטֶע חֲסָדִים, אוּנ אִיז דֶער בַּאשֶׁעפֶער פוּן אַלֶעס, אוּנ גִידֵיינְקְט דָאס פְרוּמְקַייט פוּן דִיא עֶלְטֶערִין אוּנ בְּרֵיינְגְט אַדֶערְלֵייזֶער צוּ זֵייעֶרֶע קִינְדֶס קִינְדֶער פוּן זַיין נָאמֶן וֶועגִין מִיט לִיבְּשַׁאפְט:

לעש"ית זָכְרֵנוּ, גִידֵיינְק אוּנְז צוּם לֶעבִּין, קֵינִיג וָואס דוּא בַּאגֶערְסְט מֶען זָאל לֶעבִּין, אוּנ שְׁרַייבּ אוּנְז אָן אִין דֶעם בּוּךְ צוּם לֶעבִּין, פוּן דַיינֶעט וֶועגִין לֶעבֶּעדִיגֶער גָאט:

מֶלֶךְ גָאט אִיז אַקִינִיג דֶער דָא אִיז אַדֶער לֵייזֶער אוּנ אַהֶעלְפֶער אוּנ אַבַּשִׁיצֶר:

גְלוֹיבְּט בִּיסְטוּ גָאט, בַּשִׁיצֶער פוּן אַבְרָהָם:

בנין ציון

נִיט, אַלְזוֹא הָאבּ אִיךְ קֵיין אַנְדֶער מִיטֶל נוּר אָנְהַייבֶּען דִיר אַשְׁלֶעסִיל אוֹ פִין מוֹיל, דִיא צַייט פוּן לֶערְנֶען אוּנ דַאוְונֶען וֶועסְטוּ בֶּעטִין וֶועל אִיךְ דִיר אָבּ שְׁלִיסֶען אוּנ נַאכְהֶער וַוייטֶער צוּא שְׁלִיסֶען. דֶער קוּנְדֶעס הָאט זִיךְ גִימַאכְט אַנָאךְ שְׁלֶעסֶעל אוּנ גִיעֶפִינְט דִי מוֹיל אוּנ אָנְגִימַאכְט פִיל טְרוֹיעֶרְקַייט מִיט זַיין צוּנְג. עֶס אִיז גִיקוּמֶען דִיא צַייט פוּן דַאוְונֶען הָאט עֶר אָנְגִימָאן צוּרִיק דֶעם שְׁלֶעסֶעלֶע אוּנ גִיקוּמֶען צוּם פָאסְטֶער נָאר וִויא עֶר קֶען קֵיין צְווֵייא נִיט צֵיילֶען אוּנ זָאגְט שְׁטִילְנְקֶערְהַיים, פָאטֶער, עֶפִין מַיין מוֹיל אִיךְ וִויל דַאוְונִין. שֵׁיינֶער הַכְּשִׁיט מַיינֶער עֶנְטְפֶערְט דֶער פָאטֶער, דוּ מֵיינְסְט אִיךְ וַויים נִיט פוּן נָאכְשְׁלִיסֶעל? אוּנ וָואס דוּא הָאסְט צוּקֶערְט וֶועלְטִין מִיט דַיין אוּמְפַארְשֶׁעמְטֶע מוֹיל? וִויא הָאסְטוּ דָאס נָאךְ אַזֶעלְכֶע פַארְשְׁטָאכֶענֶע אוֹיגֶען? דָאס גְלַייכֶען הָאט דֶער בּוֹרֵא גִימַאכְט דֶעם מֶענְשִׁין צְווֵייא שְׁלֶעסֶער צוּם צוּנְג, דִיא לִיפֶּען מִיט דִיא צֵיינֶער, עֶר זָאל הִיטִין דֶעם צוּנְג נִיט צוּ רֵיידִין קֵיין רְכִילוּת, לשה"ר, נִבּוּל פֶּה אוּנ שְׁקָרִים אוּנ דֶער מֶענְשׁ דַארְף זִיךְ לֶערְנֶען אוּנ גִיווֹהנֶען צוּ הַאלְטִין דֶעם

א ה

צוּנְג צְווִישֶׁען דִיא צֵיינֶער, וִויא דָוִד הַמֶּלֶךְ ע"ה זָאגְט „הַאוּמְנָם אֵלֶם", אַזוֹי וִויא אַיין אוּמְנוּת דַארְף מֶען זִיךְ לֶערְנֶען „קֵיין מַייסְטֶער ווערְט נִיט גִיבָּארִין" אַזוֹי דַארְף זִיךְ דֶער מֶענְשׁ לֶערְנֶען דִיא אוּמְנוּת פוּן שְׁווַייגִין, „צֶדֶק תְּדַבֵּרוּן" דַיין דַארְף מֶען נוּר דִבְרֵי צֶדֶק, תּוֹרָה, תְּפִלָּה, נֵייטִיגֶע זַאכִין פוּן גִישֶׁעפְט, גֶעבִּין דֶעם חָבֵר אַ גוּטֶע עֵצָה, דַאן וֶועלִין דִיא לִיפִּין זִיךְ רוּהִיגֶען „שַׁעֲרֵי צֶדֶק" אוּנ צוּם דַאוְונֶען וֶועט עֶר קֶענֶען זָאגִין „פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק" עֶפִינְט זִיךְ, אִיר טוֹיעֶרִין פוּן צֶדֶק „אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ" אִיךְ וֶועל קוּמֶען מִיט אַייךְ לוֹיבֶּען גָאט, אִיז וֶוען אַנְאנְצִין טָאג הַאלְט עֶר דִי מוֹיל, פַּאסְט צוּ זָאגִין ה' שְׂפָתַי תִּפְתָּח, אָבֶּער וֶוען אַנְאנְצִין טָאג הָאט עֶר אַנְאבְּשְׁלִיסֶל אוּנ עֶפִינְט דִיא מוֹיל אוֹיף אַלֶע נַארִישְׁקַייט אוּנ נַאכְהֶער צוּם דַאוִונֶען מַאכְט עֶר זִיךְ וִויא אַ תָּם וְיָשָׁר אוּנ זָאגְט ה' שְׂפָתַי תִּפְתָּח, אִיז דָאךְ דָאס נוּר צוּם לַאכִין, דֶער מֶענְשׁ וָואס הָאט נוּר עֶהרֶען גִיפִיהל דַארְף זִיךְ גֶעבֶּען אַיין גִידַאנְקֶען צוּא הִיטֶען דֶעם מוֹיל. וַאֲנִי הַכּוֹתֵב וַויים אַפְּרַאקְטִיקֶע פוּן אֵיינֶעם אַבַּר דַעַת וִויא עֶר הָאט גִיהֶערְט דֶעם גִידַאנְקֶען הָאט עֶר פִיל טֶעג נִיט גִיקָאנְט זָאגִין „ה' שְׂפָתַי תִּפְתָּח" בִּיז וַואנֶען עֶר הָאט זִיךְ צוּ גִיווֹאוּנְט צוּא הִיטֶען דֶעם מוֹיל וִויא וַויים מֶענְלִיךְ אִיז:

שיבת ציון

כּוֹרֵעַ, כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ, וּכְשֶׁהוּא זוֹקֵף, זוֹקֵף בַּשֵּׁם שֶׁנֶּאֱמַר ה' זוֹקֵף כְּפוּפִים, אִין דִיא צְוֵויא בְּרָכוֹת פוּן שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה וָואס מֶען דַארְף זִיךְ קְנִיעֶן אִין אָנְפַאנְג אוּנ אִין סוֹף (הַיינוּ אָנְהֵייבּ שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בָּרוּךְ אַתָּה ה' אוּנ עֶנְדֶע בְּרָכָה, בָּרוּךְ אַתָּה ה' מָגֵן אַבְרָהָם. אוּנ אִין אָנְהֵייבּ „מוֹדִים" אוּנ צוּם סוֹף בָּרוּךְ אַתָּה ה' הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת) דַארְף מֶען זִיךְ קְנִיעֶן דָאס הֵייסְט אַיין בֵּייגִין דִיא קְנִיה בְּעֵת מֶען זָאגְט „בָּרוּךְ" אוּנ צוּ „אַתָּה" דַארְף מֶען מִיט אַיין מָאל אַיין בִּיטִין דִי קָאפּ, בִּיז וַואנֶען עֶס שְׁטַארְצִין אַרוֹיס דִיא קְנֶעפְּלַאךְ פוּן חוּט הַשִּׁדְרָה, אוּנ אֵיידֶער מֶען זָאגְט דֶעם „שֵׁם" דַארְף מֶען זִיךְ לַייגְנִין אוֹיף שְׁטֶעלִין. וַוייל עֶס שְׁטֵייט ה' זוֹקֵף כְּפוּפִים נָאר שְׁטֶעלְט אוֹיף דִיא גִיבּוֹיגֶענֶע.

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי, מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה, רַב לְהוֹשִׁיעַ:

אום זומער מוֹרִיד הַטָּל: אום ווינטער מַשִּׁיב הָרוּחַ, וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם:

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד, מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים, סוֹמֵךְ נוֹפְלִים, וְרוֹפֵא חוֹלִים, וּמַתִּיר אֲסוּרִים, וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי

מעשה אלפס

אתה גבור. די גבורה פון א בשר ודם באשטייט, אז ער קען זיך ראנגלען אונ שוואך מאכן דעם שטארקין.

ד. ה. ער קען טויטין לעבעדיגע, ניט לעבעדיג מאכן טויטע, אבער די גבורה פון השי"ת איז פארקערט, ער מאכט לעבעדיג טויטע אונ שפייזט די לעבעדיגע מיט זיין חסד, ער לעהנט אונטער ניט לענע, דאס דורך זייער שפל'ן מצב, זאלין זיי ניט פאלין צום אבגרונד. דרום איז קיינער ניט דיין גלייכען. מלך ממית, ווען אפילו דו ביזט ממית דעם מענשין, איז דאס אויך ניט קיין עוויגער טויט, דאס איז נור ווי איינער זייט אין דרערד, דאכט זיך פאר'ן אונ ווערט די זאמען כלה, עס ווערט צופוילט, אבער דער פוילן איז ניט קיין כליה, אין געגענטהייל, נאכ'ן פוילין הייבט ערסט אן צו שפראצין אונ פון דעם קערנדיל ווערט אגאנצער בוים מיט צווייגין אונ פרוכט אונ אין יעדער פרי איז דא פיל קערנער וואס פון יעדער קערנדיל קען ווידער ארויסקומען א בוים מיט צווייגין מיט פרוכט מיט קערנדליך אונ זא ווייטער אונ ווייטער, איז פון די פארפולטע קערנדיל שפראצט א גאנצע הילף, מחיה צו זיין פיל בעשעפענס. דאס זעלבע איז מיט'ן שטארבין

בית ישראל

אַתָּה דו גאט ביסט מעכטיג אויף אייביג, דו בעלעבסט די טויטע אונ ביסט זייער גרויס צו העלפען: (ווינטער) משיב ער מאכט וויהען דעם ווינט אונ גיט רעגין:

מכלכל ער שפייזט דיא לעבעדיגע מיט חסד, ער מאכט לעבעדיג דיא טויטע מיט גרויס ערבארימקייט (אז תחיית המתים וועט זיין), ער לעהנט אונטער דיא דא פאלען, אונ היילט דיא קראנקע, ער מאכט לויז דיא געפאנגענע, אונ אויך וועט ער מקיים זיין, זיין הבטחה צוא דיא טויטע וואס זייא שלאפין אין דער ערד:

מי ווער איז דיר גלייך דוא קיניג דער דא

שיבת ציון

דעם גידאנקען פון דעם דין קען מען פארשטיין מיט דיא רייד פון תנא (אבות פ"ה) ער רעכינט אין דיא צעהען נסים וואס פלעגין זיין שטענדיג אין בית המקדש „עומדים צפופים ומשתחוים רוחים". דס איז מרמז אז די הייליגקייט פון אמונה האט אין איבערנאטירליכען קראפט, ווען דער מענש שטייט אין א שלעכטע לאגע, די צרות האבען איהם אויפגידריקט זיין הארץ, אז ער קען דעם אטהעם ניט אבצהען, איז ווען ער איז א מאמין, אז עס איז אלעס פון דעם בורא יחיד, וואס אין זיין האנד איז דער לעבין אונ דער גליק פון מענשין אונ ער בוקט זיך צום בורא ב"ה אין זיין הייליגע הויז אונ גיסט אויס זיין הארץ פאר איהם, ווערט איהם גלייך פריי, עס גייט איהם ארויס דיא שטיינער פון הארצין אונ קריגט א נייעם מוטה (האב איך מוטה, איז אלעס גוט. אונ אונזער קעניג דוד ע"ה וואס ער איז אויסגעשטאנען פיל סכנות אונ איז דאך געבליבין אויפ'ן פלאץ זאגט ער פון פראקטיקע „מן המצר קראתי

סע"ם ס'

יה" ווען אין מיין איינגשאפט האב איך גירופין צו גאט, ווייל איך האב מאמין גיוועזן אז אלעס איז פון איהם „ענני במרחב יה" האט ער מיר גלייך גיענטפערט מיט פערברייטערונג, איך האב גיקריגין מוטה אונ עס איז מיר פריי גיווארין אין אלע מיינע וועגין.— דאס איז דער רמז פון דעם דין, ווען דער מענש שטעלט זיך מתפלל זיין אונ קניהט זיך צום בורא יחיד, דארף ער זיין פעסט אין דער אמונה אז „ה' זוקף כפופים", אז דער בורא וועט איהם אויפהייבען פון אלע צנגסטין וואס ביינין איין דעם מענשין, אונ דארף זיך פאסען, מוטה דאווענען מיט שמחה ווי רבנו הקדוש זאגט אין מדרש ,כשאתה מתפלל יהא לבך שמח עליך שאתה מתפלל לפני אלוה שאין כמותו". ווען דו שטעלסט זיך דאווענען אונ ביסט זיך מתבונן אז דו בעטסט ביי אזא גאט וואס קיין אומה ולשון האט נים, וועט דיין הארץ ווערין פול מיט שמחה אונ יראת הכבוד.

כָּמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת, וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ, מֶלֶךְ, מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

אום עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְשׁוּבָה זָאגט מֶען דָאס:

מִי כָמוֹךָ, אַב הָרַחֲמִים. זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים, בְּרַחֲמִים:

וְנֶאֱמָן אַתָּה, לְהַחֲיוֹת מֵתִים: בָּרוּךְ, אַתָּה יְיָ, מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אִין חֲזָרַת הש״ץ זָאגְט מֶען דיא קְדוּשָּׁה:

נְקַדֵּשְׁךָ וְנַעֲרִיצְךָ כְּנֹעַם שִׂיחַ סוֹד שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ הַמְשַׁלְּשִׁים לְךָ קְדֻשָּׁה כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר: קו״ה קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת, מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים: קו״ה בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ, מִמְּקוֹמוֹ: חזן וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ, כָּתוּב לֵאמֹר: קו״ה יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם, אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן, לְדֹר וָדֹר, הַלְלוּיָהּ:

בית ישראל

מַאכְט טוֹיט אוּנ לֶעבֶּעדִיג (דֶען צַייטִין וַוייס קוּמְט אוֹיף אַמֶענְטְשֶׁען אַטוֹיטְלִיכֶע קְרַיינְק אוּנ גָאט הֵיילְט אִים אוּנ אִיז אִים מְחַיֶּה, דָאס אִיז פָּשׁוּט פוּן טוֹיט לֶעבֶּעדִיג גִימַאכְט) אוּנ מַאכְט אוֹיף שְׁפְּרָאצִין הִילְף:

לעשי״ת מִי וֶוער אִיז דַיין גְלַייכֶען דוּא עֶר־בַּארִימִיגֶער פָּאטֶער, עֶר גֶעדֵיינְקְט זַיינֶע גֶעשַׁאפֶענֶע צוּם לֶעבִּן מִיט דֶר בַּארִימְקַייט:

וְנֶאֱמָן אוּנ דוּ בִּיסְט בַּאגְלוֹיבְּט דִי אַלֶע טוֹיטֶע לֶעבֶּעדִיג צוּ מַאכִין: ברוך גִילוֹיבְּט בִּיסְטוּ גָאט וָוס בֶּלֶעבְּט דִי טוֹיטֶע:

נַקְדִּישְׁךָ מִיר וֶועלִין הֵיילִיגֶען דַיין נָאמֶען אוּ דֶר וֶועלְט, וִוי מֶען הֵיילִיגְט אִים אִין דִיא הוֹיכֶע הִימְלֶען, וְויא עֶס שְׁטֵייט גִישְׁרִיבִּין דוּרְךְ דַיין נָבִיא, עֶס רוּפְט אֵיין מַלְאַךְ צוּם אַנְדֶערֶען אוּנ זָאגְט: קדוש הֵיילִיג, הֵיילִיג, הֵיילִיג אִיז גָאט צְבָאוֹת עֶס אִיז פוּל דִיא גַאנְצֶע וֶועלְט מִיט זַיין

מעשה אלפם

שְׁטַארְבִּין פוּן מֶענְשִׁין, דַאכְט זִיךְ דוּ בִּיסְט אִים מֵמִית, אָבֶּער דָאס אִיז נִיט קֵיין עֶווִיגֶער טוֹיט, וַוייל בְּעֵת דִי גְלִיקְלִיכֶע צַייט פוּן תְּחִיַּת המתים וֶועט קוּמֶען, וֶועט עֶר צוּרִיק לֶעבֶּעדִיג וֶוערֶען, (וֶוען אוֹיךְ עֶס אִיז שׁוֹין קֵיין זֵכֶר נִיטָא פוּן זַיינֶע בֵּיינֶער, הַיינוּ עֶר אִיז פַארְבְּרֶענְט גִיוָוארֶען, אִיז דָאס אוֹיךְ נִיט קֵיין כְּלָיָה, דָס אִיז מֶער נִיט וִוי אַ לִיכְט בְּרֶענְט אוֹיס, דֶער פַייעֶר טֵיילְט נוּר פוּנַאנְדֶער דִי יְסוֹדוֹת אוּן עֶס גֵייט פוּנַאנְדֶער אִין אַוִיר. אָבֶּער דֶר בּוֹרֵא וֵוייס יֶעדֶער בְּרֶעקְעלֶע פוּן מֶענְשִׁין וְואוּ דָאס אִיז אַהִין גִיקוּמֶען, אוּנ צוּ תְּחִיַּת הַמֵּתִים וֶועט עֶר צוּזַאמֶען נֶעמֶען אַלֶע בְּרֶעקְעלַאךְ אוּנ וֶועט צוּרִיק אוֹיפְשְׁטֶעלִין דֶעם זֶעלְבֶּען מֶענְשִׁין, (אָה, יֶוער קֶען אוֹיסְדֶערְצֵיילִין דַיינֶע וואוּנְדֶער!), וֶועט דָאס זַיין וִוי אֵיינֶער הָאט זִיךְ גִילֵייגְט שְׁלָאפִין אוּנ נַאכְהֶער שְׁטֵייט עֶר אוֹיף, דֶערְמָאנְט עֶר זִיךְ אַלֶעס וָואס עֶר הָאט גִיטָאן אוּנ גִיטְרַאכְט נֶעכְטִין, דָאס גְלַייכִין וועט דֶער מֶענְשׁ גִידֵיינְקֶען אַלֶעס וָואס עֶר הָאט גִיטָאן בְּעֵת עֶר הָאט דַאן גִילֶעבְּט, אוּן דוּרְךְ זַיין לעבּעדִיג וֶוערִין וֶועט אוֹיסְשְׁפְּרָאצִין אַ גַאנְצֶע הִילְף, וַוייל דַאן וֶועט זַיין דֶער לֶעבִּין אוֹיף אֵיין אַנְדֶער אַרְט, אַ הֵיילִיגֶער לֶעבִּין, וָואס קֵיין טוֹיט וֶועט נַאכְהֶער זַיין, דָאס אִיז דֶער גִידַאנְקֶען „מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה״. אוּן הֲגַם עֶס אִיז אַוֶועק טוֹיזֶענְדֶער יָאהְרִין אוּנ תְּחִיַּת הַמֵּתִים אִיז נָאךְ נִיט גֶעקוּמֶען אָבֶּער „וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים״, וִוי בַּאלְד דוּ הָאסְט גִישְׁרִיבִּין דוּרְךְ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אִין דֶער תּוֹרָה „אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה״ אִיךְ טֵייט אוּנ וֶועל לֶעבֶּדִיג מַאכִין, אוּנ אוֹיךְ הָאסְט פַארְשְׁפְּרָאכִין דוּרְךְ יְחֶזְקֵאל הַנָּבִיא אַז דוּ וֶועסְט עֶפֶענֶען דִי קְבָרִים, אוּנ אוֹיפְבְּרֵיינְגֶען זֵיי צוּם לֶעבִּין, בִּיסְטוּ בַּאגְלוֹיבְּט מְקַיֵּים צוּ זַיין דַיין הַבְטָחָה. אִין פִּרְקֵי ר״א שְׁטֵייט, בְּעֵת יִצְחָק אִיז גֶעלֶעגִין גִיבּוּנְדִין אוֹיפִ׳ן מִזְבֵּחַ, אוּנ אַבְרָהָם הָאט גִינוּמֶען דֶעם חַלְף, אִיז פָּרְחָה נִשְׁמָתוֹ שֶׁל יִצְחָק, נָאכְהֶער אַז דֶער בּוֹרֵא הָאט אִים מְחַיֶּה גִיוֶועזִין, אוּנ עֶר הָאט אַזוֹי זִיךְ אַלֵיין גִיזֶעהֶען תְּחִיַּת הַמֵּתִים, הָאט עֶר זִיךְ מִתְבּוֹנֵן גִיוֶועזִין, אַז אַזוֹי וֶועט דֶער בּוֹרֵא לֶעתִיד מְחַיֶּה זַיין אַלֶע טוֹיטֶע, הָאט עֶר זִיךְ גִישְׁטֶעלְט אוּנ גִיזָאגְט דִי בְּרָכָה „בא״י מְחַיֵּה הַמֵּתִים״.

לדור

חזן לדור ודור נגיד גדלך, ולנצח נצחים קדשתך נקדיש, ושבחך אלהינו מפינו לא ימוש לעולם ועד, כי אל מלך גדול וקדוש אתה: ברוך אתה יי, האל הקדוש (בעשי"ת המלך הקדוש):

אתה קדוש ושמך קדוש, וקדושים בכל יום יהללוך סלה: כי אל מלך גדול וקדוש אתה: ברוך אתה יי, האל (בעשי"ת המלך) הקדוש:

אתה חונן לאדם דעת, ומלמד לאנוש בינה:

אום שבתות צוא נאכט זאגט מען דא אתה חוננתנו:

אתה חוננתנו, למדע תורתך. ותלמדנו, לעשות בהם חקי רצונך, ותבדל יי אלהינו בין קדש לחול, בין אור לחשך. בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה. אבינו מלכנו, החל עלינו הימים הבאים לקראתנו, לשלום, חשוכים מכל חטא, ומנקים מכל עון, ומדבקים ביראתך:

בית ישראל

כבוד: לעומתם דיא מלאכים וואס זייא שטייען אנטקעגין טוען לויבין אונ זאגין: ברוך גילויבט איז דער כבוד פון גאט פון זיין ערהאבענעם ארט: ובדברי אונ אין דיא הייליגע רייד פון דוד המלך ע"ה שטייט גישריבין: ימלוך גאט וועט קעניגען עוויג. דיין גאט ציון, וועט רעגירען צו עוויגע צייטן, לויבט גאט: (חזן) לדור פון איין דור צום אנדערן וועלן מיר דערציילן דיין גרויסקייט, אונ צו אייביגע צייטן וועלן מיר פערהייליגן דיין הייליגקייט, אונ דיין לויב אונזער גאט זאל ניט ווערין אפ גיטאן פון אונזער מויל אין דער אייביגקייט, דען דוא ביסט איין הויך געשעצטער אונ אהייליגער גאט: ברוך גילויבט ביסטו הייליגער גאט: אתה קדוש דוא ביסט הייליג, אונ דיין נאמען איז הייליג, אונ די הייליגע ישראל לויבין דיך טעגליך אלע טאג: ברוך גילויבט ביסטו הייליגער גאט:

אתה חונן דו בעגנאדיגסט דעם מענטשין מיט וויסענשאפט, אונ לערינסט דעם שטערבליכען מענשן פאר שטאנד:

(למוצאי שבת)
אתה דוא האסט אונז בעשיינקט דיא מתנה צו פערשטיין דיין תורה אונ דוא האסט אונז גילערינט צוא טאן דיא גיזעץ דיינער ווילען, אונ דוא האסט אפ גישיידט אונזער גאט צווישין הייליג אונ אום הייליג, צווישן ליכט אונ פינצטערניש, צווישין ישראל אונ אנדערע פעלקער, צווישין דעם זיבעטין טאג (שבת) דאס מען טאר קיין מלאכה ניט טאן, צווישען דיא זעקס וואך טעג דאס מען מעג אין זייא אמלאכה טאן, אונזער פאטער, אונזער קיניג, מאך אן פאנגען אויף אונז דיא טעג דיא דא קומען צו קעגין אונז צוא פריד, פאר מיטין פון אלעריא פעלערין אונ גירייניגט פון אלע מוטוויליגע זינד אונ באהעפט אין דיין פארכט:

ו) חָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל (חָכְמָה בִּינָה וָדָעַת): בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חוֹנֵן הַדָּעַת:

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ, וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ, וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה:

בית ישראל

ו) חננו (אונ) בעשיינק אונז פון דיר מיט ווימענשאפט · פארשטאנד, אונ קלוגהייט: ברוך גילויבט ביסטו גאט דער דא בעשיינקט מיט וויסענשאפט:

השיבנו אונזער פאטער פיהר אונז צוריק צו דיין תורה, אונ טוא אונז גנעהענען אונזער קיניג צו דיין געטליכען דינסט, דאס מיר זאלין דיך קענען באמת דינען, אונ טוא אונז אום קערין צוא דיר מיט אן ערכטע אין אמת'ה תשובה: ברוך גילויבט ביסטו גאט דער עס פערלאנגט דיא תשובה:

מעשה אלפס

השיבנו אבינו לתורתך · א גרויסער קעניג האט אמאל געמאכט א רייזע אין זיין אימפעריע, פארנדיג דורך א דארף, האט א פאסטוכיל אים גיווארפין א שטיין אין קארעטע. איז צוגילאפין א קאזאק אונ גיוואלט אים גלייך שיסין, האט דער קייזער א וואונק גיטאן מען זאל אים גאר ניט טאן, נור מיטנעמען, מען איז טים אים דורכגיפארין פיל גרויסע שטעט ער האט א בליק גיטאן אויף וואס פאר א גרויסע לאנד דער קייזער רעגירט אונ וויפיל מיליאנען מענשין, מיליאנערין אונ גרויסע חכמים דינען אים מיט גרויס יראת הכבוד, האט דר סאוועסט אים אנגיהויבען צו פלאגין, שטייט, ווען האט ער דא מבזה גיווען? ווייל פריער אז ער האט נים אנגיזעהען קיין וועלט נור דעם דארף מיט די שטעטעלע וואס דערביי, האט זיין קליין קעפעלע נים פערשטאנען וואס א קייזר איז · אין א קורצע צייט ארום האט דער קייזר גימאכט א וועלט לוסטרייזע, אין אז גלענדישע מדינות, האט ער ני תייסין דעם פאסטוכיל אויך מיטנעמען, דער פאסטוכיל האט א בליק גיטאן אז אין פרעמדע מדינות נים מען דעם קייזער אויך גרויס כבוד, האט אים דער סאוועסט גינומען נאך מער פלאגין, ביז ער האט זיך יאמערליך פונאנדער גיוויינט, אה, ווען איז מיר! וועמען האב איך דא אזוי אביזאיעט אזא גרויסען קעניג, וואס די גאנצע וועלט שעצט אים אזוי · מען איז גיקומען צו הויז האט דער קייזר גיהייסין אים אריינגעבין אין א שול לערנען, ער

בנין ציון

וקרבנו מלכנו לעבודתך · נאך דעם כלל, אז תפלה איז במקום קרבן אונ ווען א רשע ברייננט א קרבן איז „זבח רשעים תועבה", הייסט ווי אזוי קען מען זיך שטעלין דאווענען אייזער מען איז מהרהר בתשובה? אונ דאס גלייכען, ווי קען מען אנהייבען לערנען תורה איידער מען טוט תשובה „ולרשע אמר אלהים, מה לך לספר חוקי"? אויף דעם ענטפערט דער נביא (הושע י"ב) „שובה ישראל עד ה' אלהיך", דו ישראל, טוה פריער תשובה לפחות מצד „יראת העונש" ווייל גאט וועט זייער שטראפין פאר שלעכטע מעשים אונ דבורים אסורים „כי" ווייל „כשלת בעונך" דורך די זינד ביסטו אראפגיקראכין פון גלייכען וועג אונ פארקראכין אין א זומפ, הגם תשובה מיראה קען נאך נים פירין צום אמת'ן תכלית, דאס איז דאך נור מורא פאר די רוטה, נים פאר גאט, זאל דערוויייל זיין עד ה' ולא עד בכלל, נאכהער אז דו האסט זיך שוין עפעס אקער גיטאן צו מיר אונ ביסט ארויס מכלל רשע, יעצט לערין איך דיר „קחו עמכם דברים" גייט מיט זייער רייד תורה ותפלה ושובו אל ה'" וועט איר קומען צו די מדרגה פון תשובה מאהבה, דאס איז דער גידאנקען „השיבנו אבינו לתורתך ולעבודתך" דאן וועלין מיר קומען צו א

שיבת ציון

הרוצה בתשובה · לעבין קייזערליכע קיך, ביי די שטיינין פון די עופות, איז אמאל אריינגיפלויגען א רויב פייגיל, וואס שטיקט עופות, האבין זיך די עופות שטארק דערשראקין · האט דער דאקטאר גיזאגט מען זאל דיא עופות נים ביצין צום קייזערליכען טיש, ווייל זיי האבין גיהאט טויט שרעק, האט דער קוכער גינעפינט דעם שטיינ אונ ארויסגעלאזין אלע עופות אויפ'ן גאס, גיוואהנליך האבין זיך גיפונען פיל בעלנים אויף זיי, דר האט גיהאפט א גוטע הון דער א גוטע אינדיצקע, דער קייזער איז נראד גישפאצירען אויפ'ן באלקאן האט ער אנגיהייבין שרייען, קינדערלאך גינעמט גיט! איר וועט זיך פרסמען מיט זיי

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ. מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ. כִּי מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ (כִּי אֵל טוֹב וְסַלָּח) אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, חַנּוּן, הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ:

מעשה אלפס

האט אויסגילערנט דעם קלאס, האט מען אים אריינגינומען אין א העכערע קלאס, אין יעדער שול גיפינט ער אלע פער פאסונגען פון קייזר, ווייל דער קייזר אליין וואר א גרויסער קינגער אונ פערפאסט ביכער אין אלע חכמות, האט אים דער קאוועסט אזוי ווייט גינומען פלאגין, אז ער האט זיך ניגעבין מען זאל אים שיקען אויפ'ן מיטן מארק, פאר זיין גרויסן פערברעך, ווארפין א שטיין אין קייזערס קאמיטע. דער קייזר האט דאס אלעס גיוואוסט האט ער אים גיהייסן אריינגעבין אין אונ ווערזישטעם, אין יעדער פאקולטעט האט ער אלע גיפונגען דעם קייזערס ערפינדונגען, סיי אין מעדיצין, סיי אין טעכניק. דיא וואונדערליכע מאשינע וואס דער קייזר האט אליין גיפונדען אונ אליין ניסטרויעט. קורץ דערפון וואס ווייטער ער האט גילערנט האט ער אלץ מער דערקענט דעם קייזערס חכמה אונ גרויסהייט, אז די וועלט האט ניט אזא חכם אונ אזא מוב ומטב, האט אים דער קאוועסט גינומען אזוי ווייט גרייכען, אז ער האט ניט גיקאנט עסין ניט שלאפין ביז ער האט גיפועלט מען זאל אים צולאזין צום קייזר, פאלין אים צו די פיס אונ אויסוויינען זיין ביטער הארץ אויף זיין גרויסן פערברעך קעגין אים. — דס גלייכין איז מיט'ן בעל עבירה, אין אנפאנג איידער ער לערנט תורה פארשטייט ער גאר ניט קעגין וועמען ער האט דא פערזינדיגט, קען ער גאר ניט קומען צו קיין תשובה שלמה. ווייל ער ווייס נאר ניט די גדלות הבורא, אזוי ווי דער דארף פאסטגל האט קיין בעגריף גיהאט אין דעם מלך אדיר וחכם, אונ דער מקטרג וואס איז בעשאפין פון די עבירה, וויל אים גלייך אומברייננגען, נור דער בורא ב"ה לא יחפוץ במות המת, לאזט אים ניט צו פילבט ווערט ער זין געקען אין גאנצן וועג צו תורה, ווי ער הייבט אבער אן צו לערנען תורה זעט ער ערשט אז דער בורא איז דער גרויסער איינציגער וואס האט גישטיפט אזא וואונדערליכע וועלט פאלאץ, אזא גרויסין ים מיט אזוי פיל וואונדערליכע בריאים, ער לערנט ווייטער, ער זעט אז הונדרט די וועלט וואס מיר זעהען איז נאך דא וואס העכער, די זון אליין איז באלד צוויי מיליאן גרויס ווי די גאנצע וועלט, אונ ווי וואונדערליך זיא איז, זי גיט ליכט היץ אונ וואריעמקייט, אונ דאס איז אלעס גאטעס ערפינדונג, אונ אבער די זון איז נאך דא הונדערטער פלאנעטן וואס די זון אנקעגין זיי איז גאר גיט, נור מחמת זייער הויכקייט זעהען זיי אויס קליין, אונ דאס איז נאך אלעס גאר ניט קעגין די אויבערשטע וועלטין, עולם המלאכים, עולם הכסא, אונ אלע די נעמען אים באצילות ובריאה, אונ וואס מער ער איז זיך מעמיק אין חכמת התורה נשמה ווערט פאר אים ענדעקט רזי תורה, דערקענט ער אלעס מער חכמת הבורא ית"ש אז ער ווערט אנג קליידט מיט ענוה ויראה אונ דער קאוועסט הייבט אים אן מער צו פלאגין אויף זיין פערברעך קעגין דעם בורא ב"ה ביז ער גיסט אויס זיין הארץ אין תפלה צום בורא יחיד, דאן קומט ער צו א תשובה שלמה, תשובה מאהבת המקום ב"ה.

בית ישראל

סלח פאר גיב אונז אונזער פאטער דען מיר האבין גיזינדיגט, זייא אונז **מוחל** אונזער קעניג דען מיר האבין זיך פערשולדיגט, דען א פערצייהער אונ א פארגעבער ביסטו: ברוך גילויבט ביסטו גאט, גינעדיגער דער דא מערט צו פר געבין:

שיבת ציון

אדוני המלך, רופט זיך אב דעם קייזער'ס דאקטאר, לאז זיי נעמען, דאס איז אונמעגליך נור פאר אזא איידעלען מאנין ווי דו, אבער ניט פאר איינפאכע מענשין, הלואי זאלין זיי האבין (אזעלכע טייערע עופות) אויף יום טוב. דאס גלייכען ווען אויך דער מלך אדיר ממלכי רבנן ר' שמעון בן יוחאי שרייבט אדויס תשובה מיראה פון זיין פאלאץ, ער שרייבט אין זוה"ק, אז תשובה מיראה איז א נימיינע זאך, זי פאסט נור פאר נשים ועמי הארץ, אבער א רעכטער בר דעת דארף טאן תשובה נור מצד יראת הרוממות „בגין דאיהו רב ושליט, עיקרא ושרשא דכל עלמין", זאגין אונזערע גייסטליכע פראפעסארין (די מסדרי התפלות) אז תשובה מיראה איז נימיין נור פאר אזא אדעלן גיפיל ווי ר' שמעון בן יוחאי, אבער ביי אונז איינפאכע מענשין איז דער בורא ב"ה „רוצה בתשובה"

בנין ציון

תשובה שלמה, צו תשובה מאהבה. אונ אזוי ווי תשובה מאהבת המקום מאכט פון די זדונות זכיות „אמרו ז"ל" זאגט צו דעם בורא „כל תשא עון" אין גאנצין זאלסטו מוחל זיין די זינד, עס זאל קיין שום פלעק ניט בלייבין, אפילו א שטיגג אויך ניט, אין ועגינגטהייל „ורח" אונ נעם אים אן „טוב" פאר א נוטין טהאט (שע"י תשובה מאהבה נעשה הזדונות זכיות), ווייל דורך דעם פלעגר זיינען מיר גיקומען צו ידיעת הבורא, ווי מיר שרייבען (אין מעשה אלפס) די היסטאריע פון דארף פאסטוך.

רְאֵה (נָא) בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ, (וּגְאָלֵנוּ גְאֻלָּה שְׁלֵמָה מְהֵרָה) לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי (אֵל) גּוֹאֵל חָזָק אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

אין תַּעֲנִית צִבּוּר זָאגְט דָא דֶער חַזָן עֲנֵנוּ בִּיז בְּעֵת צָרָה, מֶען גִיפִינְט עֶס אִין שְׁמַע קוֹלֵנוּ:

רְפָאֵנוּ יְיָ וְנֵרָפֵא, הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה. וְהַעֲלֵה (אֲרוּכָה וּמַרְפֵּא לְכָל

בית ישראל

רְאֵה זֶעה דָאךְ אִין אוּנְזֶער פַּיין אוּנ נֶעם זִיךְ אָן אוּנְזֶער קְרִיג אוּנ דֶער לֵייז אוּנְז בַּאלְד פוּן דַיין נָאמֶען וֶועגִין, דֶען דוּא בִּיסְט אַשְׁטַארְקֶער דֶער לֵייזֶער: ברוך גִילוֹיבְּט בִּיסְטוּ גָאט, עֶרְלֵייזֶר פוּן יִשְׂרָאֵל:

רְפָאֵנוּ הֵייל אוּנְז דָאךְ גָאט, אַזוֹי וֶועלִין מִיר גְהֵיילְט זַיין, הֶעלְף אוּנְז אַזוֹי וֶועלִין מִיר גִיהָאלְפֶען זַיין, דֶען דוּא בִּיסְט אוּנְזֶר רִיהמוּנְג, אוּנ בְּרֵיינְג אַרְפוּאָה שְׁלֵמָה צוּ אַלֶע וואוּנְדֶען, דֶען אַמֶעכְטִיגֶער קֶענִיג, אַגִיטְרַייֶער אוּנ אַבַּארִימְהֶערְצִיגֶער

מעשה אלפים

גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל, דִי אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְדוֹלָה הָאבִּין נִיט גִישְׁטֶעלְט דֶעם נוּסַח „גָאַל" וָוא ער הָאט אַמָאל אוּיסגִלֵייזְט אוּנ נִיט „גְאָלָנוּ" אַז ער וֶועט אוּיךְ לֵייזִין לֶעָתִיד נוּר „גּוֹאֵל" בִּלְשׁוֹן הוֹוֶה, אַז שְׁטֶענְדִיג לֵייזְט ער אוּיס אִידִין, ווייל בֶּאֱמֶת ווייסֶען מִיר נִיט וָואס אוּנְטֶערִין פְלֵייצֶע טוּט זִיךְ, „בְּכָל יוֹם וָיוֹם עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵינוּ" טָאג טֶעגְלִיךְ זָאגִין אוּנְזֶערֶע שׂוֹנְאִים „הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ" זוּכִין עֵצוֹת ווִי אוּיס צוּ בְּרֵיינְגֶען דֶעם אִידִין, נוּר הַשֵׁי"ת מֵפִיר עֲצָתָם, ער צוּא שְׁטֶערְט זֵייעֶרֶע פְּלֶענֶער, אִיז אַלֶע טָאג אַגְאוּלָה לְשָׁעָה, בִּיז וואַנֶען עֶס וֶועט קוּמֶען דִיא גְלִיקְלִיכֶע צֵייט וָואס ער וֶועט אוּנְז אוּיס לֵייזִין „גְּאוּלַת עוֹלָם":

שיבת ציון

וָועלְכֶע עֶס אִיז, אַפִילוּ תְּשׁוּבָה מִירְאַת הָעוֹנֶשׁ אִיז אוּיךְ גוּט, אַז מִיר זָאלִין פֶעסְט גְלוֹיבִּין, אַז פַאר יֶעדֶער מַעֲשֶׂה רַע, פַאר יֶעדֶר שְׁלֶעכְטִין דִבּוּר וֶועט דֶער בּוֹרֵא ב"ה שְׁטְרָאפִין שׁוֹין אָדֶער שְׁפֶּעטֶער אוּנ צוּלִיב דֶעם טוּעֶן מִיר תְּשׁוּבָה, ד. ה. חֲרָטָה אוּיף דִי פְרִיעֶרְדִיגֶע נַארִישְׁקֵייט אוּנ אַ פֶעסְטִין בֶּעשְׁלוּס אַז ווייטֶער וֶועלִין מִיר דָאס נִיט טָאן, אִיז אוּיךְ גוּט. אוּנ הַלְוַאי זָאלִין מִיר דָאס הָאבִּין אוּיף דִי יוֹם טוֹבִ'דִיגֶע טֵ"ג פוּן תְּשׁוּבָה, דָאס אִיז ר"ה וְיוֹם כִּפּוּר, מִיר דַארְפִין בֶּעטִין „הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ" כְּדֵי מִיר זָאלִין קוּמֶען צוּ תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה (אַפָאלְקָאמֶע תְּשׁוּבָה), דָס אִיז תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה, אָבֶּער כָּל זְמַן מִיר הָאבֶּען נָאךְ נִיט מַשִׂיג גִיוֶוען תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה, טָארִין מִיר זִיךְ נִיט עֶנְטְזָאגְן פוּן תְּשׁוּבָה מִיִּרְאָה אוּיךְ:

נחמת ציון

רְפָאֵנוּ ה' וְנֵרָפֵא, וִויא זָאל אִיךְ גֵיין צוּא אַייעֶר חוֹלֶה (זָאגְט דֶער פְרָאפֶעסָאר), אַז אִיר רוּפְט מִיר נוּר אַלֶעם בַּאבְּסֶקְע רְפוּאָה, בְּעֵת אַייעֶרֶע דָאקְטוֹירִים הָאבִּין אִים אָב גִיזָאגְט אוּנ אִיר הָאט אָנְגִיהֵייבִּין צוּ טָאן בַּאבְּסֶקְע זַאכִין, אִיז אַלְס בַּאבְּסֶקִי רְפוּאָה רוּפְט אִיר מִיר אוּיךְ, אִיר פַארְגֶעסְט זִיךְ אַז אַלֶע אַייעֶרֶע דָקְטוֹירִים אוּנ אַפְּטֵייקֶערְס זֵיינֶען מֵיינֶע אוּנְצֶעניקֶעס פוּן לַאנְג אָן אוּנ יֶעצְט אוּיךְ, אַז אִיךְ עֶרְקְלֶער זֵיי וָואס דִיא קְרַאנְקְהֵייט אִיז ווייסִין זֵייא וָואס צוּ טָאן, אוֹיב נִיט, טַאפִּין זֵייא ווִיא דִיא בְּלִינְדֶע אוּנ פִירֶען מֶער אִיבֶּער אֵיידֶער זֵייא פַארִיכְטֶען. גְלֵייךְ ווִיא דֶער חוֹלֶה הָאט זִיךְ גִילֵייגְט אִין בֶּעט, הָאט אִיר מִיר גִיזָאלְט רוּפִין, אוּנ אַז אִיךְ וָואלְט גִילֶערְנְט אַייעֶרֶע דָאקְטוֹירִים אוּנ אַפְּטֵייקֶערְס ווִיא צוּ בֶּעהַאנְדְלִין אַייעֶר חוֹלֶה, וָואלְט ער גֶעווִיס גִיזוּנְד גִיוָוארִין. יָא הֶער פְרָאפֶעסָאר אִיר זַייט פָאלְקָאם גִירֶעכְט, דָאס נוּסַח אִיז אַשְׁוַואכְקֵייט פוּן אוּנְזֶער זַייט, מִיר זַיינֶען קְרַאנְק אוּיפֶען מוֹחַ, גִיט אוּנְז אַ רְפוּאָה צוּ דֶעם אוּיךְ. דָאס אִיז דֶער גִידַאנְקֶען פוּן דִי בְּרָכָה, דִיא חֲכָמִים הָאבִּין בַּאטְרַאכְט אוּנְזֶער שְׁלֶעכְטִין פִיהְרוּנְג אַז גְלֵייךְ קֶערְט מֶען זִיךְ צוּא דָאקְטוֹירִים, אוּנ וועלְכֶער דָאקְטֶער עֶס גִיט טֵייעֶרֶע מִידִיצִין, טֵייעֶרֶע פִילִין דֶעם הַאלְט מֶען פַאר מֶער מוּמְחֶה, הֲגַם עֶס אִיז גָאר אַ גְרוֹיסֶער אַבְּמַאן, דִיא גָאלְד פַּאסוּנְג פוּן דִי פִילִין אִיז נוּר אַרְפוּאָה פַאר'ן אַפְּטֵייקֶער, נִיט פַאר'ן חוֹלֶה. אוּנ בְּעֵת דִיא דָאקְטוֹירִים עֶנְטְזָאגִין זִיךְ, דַאן פַאלְט מֶען אַרַיין אִין אָרוֹן קוֹדֶשׁ מִיט בְּכִיּוֹת וִילָלוֹת, זָאגְט דֶער בּוֹרֵא „אֲנִי רִאשׁוֹן" אִיךְ דַארְף זַיין בַּיי אַייךְ דֶער עֶרְשְׁטֶער פְרָאפֶעסָאר, צוּם סוֹף אִיז נָאר „וַאֲנִי אַחֲרוֹן" בִּין אִיךְ בַּייא אַייךְ דֶער לֶעצְטֶער. דְרוּם הָאבִּין זֵיי אוּנְז מְתַקֵן גִיוֶוען דִי תְּפִלָּה רְפָאֵנוּ ה', פְרִיעֶר דַארְפִין מִיר זִיךְ קֶערִין צוּ גָאט ער זָאל אוּנְז הֵיילִין, בֶּעטִין רַחֲמִים, גֶעבִּין צְדָקָה וּפִדְיוֹן נֶפֶשׁ דַאן

תַּחֲלוּאֵינוּ וּלְכָל מַכְאוֹבֵינוּ וּלְכָל מַכּוֹתֵינוּ) רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל מַכּוֹתֵינוּ. כִּי אֵל מֶלֶךְ רוֹפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בָּרֵךְ עָלֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת, וְאֶת כָּל מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה, וְתֵן בקיץ בְּרָכָה (בחורף טַל וּמָטָר לִבְרָכָה), עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְשַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבָהּ, וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת (לִבְרָכָה) (כִּי אֵל טוֹב וּמֵטִיב אַתָּה וּמְבָרֵךְ הַשָּׁנִים): בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

מעשה אלפס

בָּרֵךְ עָלֵינוּ לְטוֹבָה, דִיא גְרוֹיסֶע בְּרָכָה וָואס דִיא עֶרְד וָועט אוּנְז גֶעבִּין זָאל זַיין „לְטוֹבָה", מִיר זָאלִין זַיין גִיזוּנְד אוּנ שְׁטַארְק אוּנ רוּהִיג צוּ לֶערְנֶען פְלַייסִיג דַיין קְלוּגֶע תּוֹרָה אוּנ טָאן מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, צוּ גְרֵייכֶען דֶעם צִיעל צוּ וָואס מִיר זַיינֶען בֶּעשַׁאפִין גִיוָוארִין, נִיט וִויא עֶס פַּאסִירְט פִיל מָאל, אַז דִיא פִיל גוּטֶעס וָואס דִי עֶרְד אִיז מַשְׁפִּיעַ, אִיז נָאר אַסִבָּה מֶען זָאל חָלִילָה פַאר־לָאזִין דִיא תּוֹרָה וּמִצְוֹת אוּנ זִיךְ אַריין לָ זִין אִין תַּעֲנוּגִים אוּנ הַבְלֵי הַזְּמַן, וָואס דוּרְךְ דֶעם זַיינֶען מִיר גִיקוּמֶען צוּ אַלֶע אוּנְגְלִיקֶען (וישמן ישורון ויבעט, ויטוש אלוה עשהו) דְרוּם בֶּעטִין מִיר נָאךְ אַמָאל „וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת" בֶּענְשׁ דִיזֶען יָאר וִויא דִי בֶּעסְטֶע יָאהְרִין, אַזוֹי וִוי דוּא הָאסְט גִיבֶּענְשְׁט אוּנְזֶער פָאטֶע־ יִצְחָק וִוען עֶר הָאט גִיזֵייט אִין הוּנְגֶער יָאהר הָאט דִיא עֶרְד אַרוֹיס גִיגֶעבִּן תְּבוּאָה הוּנְדֶערְט מָאל אַזוֹי פִיל וִויא מֶען הָאט גִירֶעכִנְט, אוּנ דוּרְךְ דֶעם אִיז גִיוֶוען אַגְרוֹיסֶער קִדּוּשׁ הַשֵּׁם, דֶער קֶענִיג פוּן פְּלִשְׁתִּים מִיט זַיין סְווִיטֶע זַיינֶען גִיגַאנְגֶען צוּא אִים שְׁלִיסִין שָׁלוֹם. אוּנ הָאבִּין אִים דַייטְלִיךְ גִיזָאגְט (ראה ראינו כי היה ה' עמך) מִיר הָאבִּין שַׁיינְבַּאר גִיזֶעהן, אַז גָאטֶעס הַשְׁגָּחָה שַׁיינְט אוֹיף דִיר, אַזוֹי אוֹיךְ דִיא שֶׁפַע פַּרְנָסָה וָואס דוּא וֶועסְט אוּנְז גֶעבִּין דֶם יָאהר, זָאל אוּנְז פִירֶען אִין גוּטֶען וֶועג, אוּם עֶס זָאל דַיין גְרוֹיסֶער נָאמֶען פֶערְהֵיילִיגְט וֶוערִין דוּרְךְ אוּנְז:

בית ישראל

רוֹפֵא, בִּיסְטוּ אַלֵיין: ברוך גִילוֹיבְּט בִּיסְטוּ גָאט, דֶער דָא הֵיילְט דִיא קְרַאנְקֶע פוּן זַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל:

בָּרֵךְ בֶּעגְלִיק אוֹיף אוּנְז אוּנְזֶער גָאט דִיזֶען יָאר אוּנ אַלֶע אִירֶע תְּבוּאוֹת צוּם בֶּעסְטִין. ותן אוּנ גִיב בֶּענְטְשׁוּנְג (אום ווינטער, טל ומטר טַוִיא אוּנ רֶעגִין צוּ אַיין בֶּענְטְשׁוּנְג) אוֹיף דֶער עֶרְד, אוּנ זֶעטִיג אוּנְז פוּן דַיין גוּטְס, אוּנ בֶּענְטְשׁ אוּנְזֶער יָאר אַזוֹי וִויא דִיא גוּטֶע יָארִין: ברוך גִילוֹיבְּט בִּיסְטוּ גָאט, דֶער דָא בֶּענְטְשְׁט דִיא יָארִין:

תקע

נחמת ציון

„וְנֵרָפֵא" וֶועלִין מִיר גִיהֵיילְט וֶוערִין דוּרְךְ זַיינֶע שְׁלוּחִים דִי דָאקְטוֹרִים, הוֹשִׁיעֵנוּ הֶעלְף דוּ אוּנְז פְרִיעֶר דַאן וְנֵרָפֵא וֶועלִין מִיר גִיהֶאלְפִין וֶוערִין פוּן דִיא מֶידִיצִין. וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה, אוּנ שִׁיק אַפָאלְקָאמֶע רְפוּאָה לְכָל מַכּוֹתֵינוּ, צוּ אַלֶע אוּנְזֶערֶע ווּאוּנְדִין, אִין דֶעם אִיז נִכְלָל דִיא ווּאוּנְד פוּן יֵצֶר הָרָע אוֹיךְ (כמ"ש חז"ל קדושין ל' ב' משל לאדם שהכה את בנו מכה גדולה), וָואס עֶר הָאט אוּנְז צוּגִיטֶעלְט דֶעם מוֹחַ, צוּ פַארְגֶעסִין אָן גָאט, אַז מִיר וועלִין נוּר גִיהֵיילְט וֶוערִין פוּן זַיין יוּ נוּר דוּרְךְ דֶעם סַם חַיִּים פוּן דֶער תּוֹרָה (כמ"ש חז"ל ושמתם את דברי אלה על לבבכם, סם תם נמשלה תורה לסם חיים) דַאן וֶועט אַלֶעס גוּט זַיין:

סע"ט ס'

תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ, וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ, וְקַבְּצֵנוּ יַחַד (מְהֵרָה) מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ לְאַרְצֵנוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ, כְּבָרִאשׁוֹנָה, וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה, וְהָסֵר מִמֶּנּוּ, יָגוֹן וַאֲנָחָה, וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ מְהֵרָה, אַתָּה יְיָ לְבַדְּךָ, בְּחֶסֶד

בית ישראל

תְּקַע בְּלָאז אִין דֶעם גְרוֹיסֶן שׁוֹפָר צוּא אוּנְזֶער פְרַייהַייט, אוּנ הֵייבּ אוֹיף אַיין פָאן, צוּם צֵייכֶען אַיין צוּ זַאמְלֶען אוּנְזֶערֶע פַארטְרִיבֶּענֶע, אוּנ זַאמִיל אוּנְז אַיין צוּא זַאמֶען פוּן דִיא פִיר עֶקֶין פוּן דֶער עֶרְד: ברוך גילויבט בִּיסְטוּ גָאט, דֶער פֶערְזַאמִילְט דִיא פַאר שְׁטוֹיסֶענֶע פוּן זַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל:

הָשִׁיבָה טוּא אוּם קֶערִין אוּנְזֶערֶע רִיכְטֶר (סנהדרין) קֵיין יְרוּשָׁלַיִם אַזוֹ וִויא אַמָאל, אוּנ אוּנְזֶערֶע רַאטְה גֶעבֶּער אַזוֹי וִויא פְרִיעֶרִיגֶע צַייטֶין, אוּנ טוּא אָפּ פוּן אוּנְז טְרוֹיעֶרְקַייט אוּנ זִיפְצֶען, אוּנ טוּא קִינִיגֶען אַלֵיין אִיבֶּער אוּנְז דוּא גָאט מִיט גִינָאד אוּנ דֶער בַּארִימְהַקַייט, אוּנ מַאךְ אוּנְז גִירֶעכְט בַּא דֶעם מִשְׁפָּט: ברוך גילויבט בִּיסְטוּ גָאט, דֶער קִינִיג דֶער דָא הָאט לִיבּ צְדָקָה אוּנ מִשְׁפָּט:

מעשה אלפס

וְיוֹעֲצֵנוּ כְּבַתְּחִלָּה, וֶועלְכֶען שְׁטְרָאף דַארְף מֶען גֶעבִּין דֶעם אוּנְוִויסֶענְדִין מֶענְשִׁין, וָואס פָאלְגְט נִיט אַזָא גוּטִין יוֹעֵץ? אַגְרוֹיסֶען פְרָאפֶעסָאר, וָואס קֶען אִים פוּן גִיבּוֹרִין טָאג אָן. אוּנ נִיט אִים עֵצוֹת וִויא צוּ פִירֶען אַרֵיינֶעם לֶעבִּין, אַהֵיילִיגֶען לֶעבִּין, אוּם עֶר זָאל אִימֶער גִיזוּנְד אוּנ שְׁטַארְק זַיין, אוּנ זַיין גַייסְטִיגֶע קְרַאפְט זָאל שְׁטַייגֶען אוֹיף צוּא טָאן עֶרְהַאבֶּענֶס אִין זַיין לֶעבִּין? פְרֶעגְט אַגוּטֶער תַּלְמִיד זַיין רֶבִּין. — דִי שְׁטְרַאפֶע בַּאקוּמְט עֶר פוּן זִיךְ אַלֵיין (עֶנְטְפֶערְט דֶער רֶבִּי), וִויא דִיא חָכְמָה הָאט גִיעֶנְטְפֶערְט „חַטָּאִים תְּרַדֵּף רָעָה" דֶער שְׁלֶעכְטֶער פִיהרוּנְג אַלֵיין בַּאשְׁטְרָאפְט דִי רְשָׁעִים, מִיט טְרוֹיעֶרְקַייט אוּנ פַארְדְרוּס, וִויא בַּאלְד דוּרךְ זַיינֶע תַּאֲוֹת פַארְלִירְט עֶר דִיא בֶּעהֶערְשׁוּנְג אִיבֶּער זִיךְ, וַוייס עֶר שׁוֹין קֵיין מָאס נִיט אִין קֵיין זַאךְ. אוּנ עֶר אִיז שׁוֹין נִיט אִימְשְׁטַאנְד זִיךְ אַיינְצוּהַאלְטִין פוּן שְׁלֶעכְטֶעס טָאן אִין אַלֶעס וָואס קוּמְט אִים פָאר, אוּנ דָאס אִיז גִיוֶועֶן דִי עֵצָה פוּן בִּלְעָם הָרָשָׁע אַרֵיין צוּ צִיהֶען דִיא אִידִישֶׁע יוּנְגֶע לַייט אִין שְׁאַנְדְלִיכֶע מַעֲשִׂים דָא אִיז אוֹיס זַייעֶר גַאנְצֶע גַייסְטִיגֶע קְרַאפְט אוּנ זַייעֶרֶע פֶיהִיגְקַייטִין, ווייל תַּאֲוָה אִיז דֶער שְׁטַארְקְסְטֶער פוּן דִי דְרַיי פֶערְד, ווֶעלְכֶע פִירֶען אַרוֹיס דֶעם מֶענְשִׁין פוּן דֶער וֶועלְט (הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם) אוּנ עֶר קוּמְט דוּרךְ דֶעם צוּא גְרוֹיס פְרוֹיעֶרְקַייט אוּנ אַ פִינְצְטֶערִין לֶעבִּין, דְרוּם בֶּעטִין מִיר קֶער אִים אוּנְזֶערֶע יוֹעֲצִים (רַאטְה גֶעבֶּער) וִויא אִין דִי פְרִיעֶרִיגֶע צַייטֶען, דָאס זַיינֶען דִי גְרוֹיסֶע חֲכָמִים וָואס הָאבִּין אוּנְז גִילֶערְנְט דִיא עֵצוֹת פוּן השי"ת (וָואס עֶר קֶען דֶעם מֶענְשִׁין פוּן זַיין גִיבּוֹרִין) וִויא צוּא פִירִין אַרֵיינֶעם אַהֵיילִיגֶען לֶעבִּין צוּ שְׁטַארְקֶען דֶעם חוֹמֶר אוּנ דֶעם רוּחַ צוּ זַיין פְרוּם צוּ גָאט אוּנ גוּט צוּ לַייטִין אוּנ אִיבֶּערְלָאזִין אַשֵׁם טוֹב אוֹיף עֶווִיג. אוּנ אוּנְזֶערֶע שׁוֹפְטִים (דָאס אִיז דִיא סַנְהֶדְרִין) וָואס הָאבִּין גִירִיכְטֶעט יֶעדֶערִין, וָואס הָאט אָב גִיטְרָאטִין פוּן דִיא גוּטֶע עֵצָה פוּן דֶער תּוֹרָה אוּנ אָבּ גִיבְּלִיבֶּען פוּן דִיא וֶועג פוּן לֶעבִּין אִין דַרְכֵי מָוֶת, הָאט מֶען אִים גִישְׁטְרָאפְט סַייא מִיט גוּטֶע רֵייד אוּנ סַייא מִיט לֵייבּ שְׁטְרָאף (וִויא מַלְקוֹת. וּכְדוֹמֶה) בִּיז וַואנֶען עֶר הָאט גִיבְּרָאכִין דִיא וִוילְדֶע תַּאֲוָה אוּנ אִיז גִיקוּמֶען צוּם רֵיינֶעם גִיפִיהל אוּנ אַרוֹיף מִיט זַיין גוּטִין ווִילֶען אוֹיף דִי לִיכְטִיגֶע וֶועג פוּן לֶעבִּין, אוּנ אַז מִיר וֶועלִין הָאבִּין דִי שׁוֹפְטִים מִיט דִיא יוֹעֲצִים וֶועט אָבּ גִיטָאן וֶוערִין פוּן אוּנְז אַלֶע טְרוֹיעֶרְקַייט אוּנ פֶערְדְרוּס (ששון ושמחה ישיגו ונס יגון ואנחה):

וּבְרַחֲמִים. וְצַדְּקֵנוּ בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט: (בעשי"ת הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט:)

וְלַמַּלְשִׁינִים אַל תְּהִי תִקְוָה, וְכָל הָרִשְׁעָה כְּרֶגַע תֹּאבֵד. וְכָל אֹיְבֵי עַמְּךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ, וְהַזֵּדִים מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר וּתְכַלֵּם וְתַשְׁפִּילֵם וְתַכְנִיעֵם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, שׁוֹבֵר אֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

עַל הַצַּדִּיקִים וְעַל הַחֲסִידִים, וְעַל זִקְנֵי (שְׁאֵרִית) עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְעַל פְּלֵיטַת (בֵּית) סוֹפְרֵיהֶם, וְעַל גֵּרֵי הַצֶּדֶק, וְעָלֵינוּ, יֶהֱמוּ נָא רַחֲמֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ.

מעשה אלפס

אוהב צדקה ומשפט. מ'דערציילט אויף גרויסע צדיקים בעלי צדקה (ואחד מהם היה רבנו חיים מוולאזין), בעת זיי פלעגין זעהען איין עני בן טובים האט ניט אויף שבת, פלעגין זיי אם געבין אזויקטראגין א קליינינקיים ווי א בריף אדער א קליין פעקעלע דארטין אונ דארטין, אונ פלעגין דאפיר גוט באצאלין, כדי יענער זאל האבין אויף שבת. אונ באמת האבין זיי דאס נאר ניט גידארפט, נאר כדי דער אביון זאל ניט פארשעמט ווערין נעמען צדקה האבין זיי דאס לפנים גימאכט, אז ער פארדינט פאר די שליחות, דאס רופט זיך „צדקה ומשפט", באמת איז דאס „צדקה", נאר פאר'ן אויג איז דאס „משפט" וואס יענער פארדינט מיט רעכט פאר זיין טרחה. דאס איז די מדה פון השי"ת, אום די נשמה זאל ניט געניסין אויף'ן עולם העליון גינאדע־שפייז (נהמא דכסופא), האט ער באש פון א וועלט אונ אראפגילאזין די נשמה אהער אונ גינעבין איר ארבעט „תורה ומצות" אונ פאר איר סטארען זיך מקיים זיין דעם רצון הבורא, האט ער איר בעשטימט א שכר טוב, דאס איז באמת „צדקה" („אם תצדק מה תתן לו?") אבער פאר'ן אויג זעט דער שכר אויס ווי „משפט" די נשמה האט פארדינט מיט רעכט, ווייל זי האט גיהארעוועט צו טאן דעם רצון הבורא, אונ אזוי האט זיך גיפירט אברהם אבינו, ווי דער בורא זאגט אויף איס עדות „כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט". אונ אזוי דארפין מיר, זיינע איינקלאך, אויך טאן, בעת מיר גיבין צדקה, דארף מען זעהען, אז דער ארימאן זאל ניט פארשעמט ווערין, נור זאבין מ'פלעגן, עס זאל איס אנקומען בדרך כבוד, ער זאל רעכענען אז ער האט דאס פארדינט:

בית ישראל

ולמלשינים אונ צו דיא מוסרים (בשקר) זאל קיין האפנונג זיין, אונ אל דאס שלעכטס זאל אויגענבליקליך פארלארען ווערען אונ אלע דיינע פיינד זאלין באלד פאר שניטין ווערען, אונ די מוטווילינע זאלסטו גיך אויס רייסען אונ אויס ברעכען אונ זאלסט זייא אונטער טעניג מאכען באלד אין אונזערע טעג: בריך גלויבט ביסטו גאט, דער וואס ברעכט דיא פיינד אונ מאכט אונטער טעניג דיא מוטוויליגע:

על אבער איבער דיא צדיקים אונ אויף דיא אלטע פון דיין פאלק ישראל'ס הויז אונ אויף דיא איבער בלייבונג פון זייערע תלמידי חכמים אונ איבער דיא גרים וואס שטרעמען נאך גירעכטיגקייט אונ אויף אונז זאלין ברומען דיין בארימהערציגקייט אונזער גאט, אונ גיב גוטען

וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם וּלְעוֹלָם. לֹא נֵבוֹשׁ כִּי בְךָ בָּטָחְנוּ׃ (וְעַל חַסְדְּךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת נִשְׁעָנְנוּ)׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ. מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים׃

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב. וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. וּבְנֵה

בית ישראל

שְׂכַר צוּ אַלֶע וָואס פַאר זִיכֶערִין זִיךְ אָן דַיין נָאמֶען מִיט אֱמֶת, אוּנ גִיבּ אוּנְזֶער חֵלֶק מִיט זֵייא אוֹיף אֵייבִּיג, דָאס מִיר זָאלִין נִיט פַאר שֶׁעמְט וֶוערֶען, וָואס מִיר פַאר זִיכֶערִין זִיךְ אִין דִיר׃ ברוך גִילוֹיבְּט בִּיסְטוּ גָאט, אַיין אוּנְטֶער לֶעהנוּנְג אוּנ אַהָאפֶענוּנְג בִּיסְטוּ צוּ דִיא צַדִּיקִים׃

וְלִירוּשָׁלַיִם אוּנ צוּ דַיין שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם זָאלְסְטוּ זִיךְ אוּם קֶערִין מִיט בַּארִימְהֶערְצִיגְקֵייט אוּנ זָאלְסְט רוּעֶן אִין אִיר אַזוֹיא וְויא דוּא הָאסְט גִירֶעט, אוּנ בּוֹיא זִיא בַּאלְד אִין אוּנְזֶערֶע טֶעג פַאר אַגִיבַּייְדֶע פוּן עֶווִיג דוֹיעֶרִין, אוּנ דֶעם שְׁטוּל

מעשה אלפס

הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת. וֶוען עֶס קוּמְט אַ גְרוֹיסֶער צָרָה, גִיוָואהְנְלִיךְ לָאזְט מֶען צוּ אִים נִיט אַרַיין אַבִּי וֶועמֶען. נוּר בְּעֵת עֶס קוּמְט אַ אִישׁ נִכְבָּד אוּנ מֶען עֶפִינְט פַאר אִים דִי טִירִין, דַאן שְׁפַארִין זִיךְ אַרַיין נָאךְ אֵיינִיגֶע, וֶועלְכֶע זַיינֶען גֶערִין צוּ זֶעהֶען דֶעם שַׂר. דָאס גְלַייכִין בְּעֵת דוּ עֲנִינִסְט אוֹיף דִי שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם וּפַרְנָסָה צוּ עֶנְטְפֶערִין דִי אֱמֶת'עֶ בַּעֲלֵי בִּטָּחוֹן (וָואס פַארְטְרוֹיעֶן זִיךְ אוֹיף דִיר רִיכְטִיג) זָאלְסְטוּ אוּנְז אוֹיךְ נִיט פַארְשֶׁעמֶען אוּנ צוּלָאזִין, וַוייל מִיר זַיינֶען אוֹיךְ גֶערִין צוּ צוּקוּמֶען צוּ דִי הוֹיכֶע מַדְרֵגָה פוּן „אֱמֶת'ן בִּטָּחוֹן“ הַנֵּס יְעֶצְט אִיז אוּנְזֶער בִּטָּחוֹן גָאר שְׁוַואךְ, וָוארוּם דֶער אֱמֶת'ר בַּעַל בִּטָּחוֹן, ווִי עֶס קוּמְט עֶרֶב שַׁבָּת פַאר נַאכְט נָאךְ אַרעכְטֶע צַייט פַאר דִי שְׁקִיעָה וַוארְפְט עֶר שׁוֹין אַוֶועק אַלֶע גִישֶׁעפְטִין אוּנ גְרֵייט זִיךְ צוּ מְקַבֵּל זַיין דֶעם טַייעֶרִין גַאסְט „שַׁבָּת הַמַּלְכָּה“ אוּנ אַ גַאנְץ שַׁבָּת הָאט עֶר נִיט אִין זִינֶען קֵיינֶע גִישֶׁעפְטִין נוּר תּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם. אוּנ אוֹיךְ אַ גַאנְצֶע וָואךְ זֶעט עֶר וָואס וֶוייניגֶער עוֹסֵק זַיין אִין צָרְכֵי הַזְּמַן, עֶר תַּעֲשֶׂה'ת נוּר אַ קְלֵיינֶע

צַייט אִין טָאג, בִּכְדֵי עֶס זָאל קֶענֶען חָל זַיין דִי בְּרָכָה פוּן „וּבֵרַכְךָ בְּכָל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה“ אוּנ דָאס מֶערְסְטֶע צַייט אִיז עֶר עוֹסֵק אִין תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, ווִי דֶער תַּנָּא ר' מֵאִיר זָאגְט (אבות פ"ד) הֱוֵי מְמַעֵט בְּעֵסֶק וַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה (זעה מעשה אלפס ענדע „מיין זיידעס הגדה“ ווי ר' מאיר בעל הנס איז מציל דעם אפיקומן פון פאגראם).

בנין ציון

וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ, אַגְרוֹיסֶער קִינְצְלֶער אִין חָכְמַת הַבִּנְיָן (אִינְזְשֶׁענֶער) הָאט אָנְגֶענוּמֶען צוּ בּוֹיעֶן אַקֵייזֶערְלִיכֶען פַּאלַאץ מִיט דִי אַלֶע וִוירְדִיגֶע בִּנְיָנִים פוּן רֶעזִידֶענְץ שְׁטָאט, בִּתְנַאי אַז דִיא שְׁטָאט זָאלִין אִים צוּא שְׁטֶעלִין צִיגֶעל אוּנ אַלֶע בּוֹי מַאטֶערְיַאלִין, אוּנ נָאךְ דֶעם חֶשְׁבּוֹן, פִיל דִיא שְׁטָאט פַאבְּרִיקֶען קֶענֶען אִים דֶער לַאנְגֶען בּוֹי מַאטֶערְיַאל הָאט עֶר אוֹיס גִירֶעכֶנְט, קֶען דֶער בִּנְיָן פַארְטִיג וֶוערִין צוּ דִיא אוּנ דִיא צַייט, אוּנ אַזוֹי הָאט עֶר גִימַאכְט דֶעם קָאנְטְרַאקְט. נַאכְהֶער הָאבִּין דִיא שְׁטָאט לַייט פַארְלַיינְגְט פוּן אִים, עֶר זָאל דֶעם בִּנְיָן עֶנְדִיגֶען וָואס פְרִיעֶר נָאךְ פַאר דִיא בַּאשְׁטִימְטֶע צַייט, — אַז אִיר וֶועט מִיר צוּ שְׁטֶעלִין וָואס מֶער אוּנ וָואס גִיכֶער דִי אַלֶע בּוֹי מַאטֶערְיַאל וָואס פַארְעֶרְט זִיךְ צוּם בִּנְיָן (עֶנְטְפֶערְט דֶער אִינְזְשֶׁענֶער) אִיז פוּן מַיינֶער זַייט קֵיין אָבְּהַאלְט, אִיךְ הָאבּ דָאךְ נִיט אָבּ גִישְׁטֶעלְט דִי אַרְבֵּייט, פִיל מַאטֶערְיַאל אִיר דֶער לַאנְגְט מִיר אַלֶע טָאג ווערט גְלַייךְ פַארְטָאן אִין בִּנְיָן, פוּן מַיינֶער זַייט קֶען אֲפִילוּ הַיינְט פַארְטִיג זַיין קֵיין בַּעֲלֵי מְלָאכוֹת קִינְצְלֶער פֶעלְט מִיר נִיט. — דָאס גְלַייכֶען אִיז מִיט אוּנְזֶער קֵיי זֶערְלִיכֶען פַּאלַאץ (דֶער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ), דִי עֶרְשְׁטֶע צְוֵויי בָּתֵּי מִקְדָּשִׁים וָואס מֶענְשִׁין הָאבִּין גִיבּוֹיט זַיינֶען חָרוּב גִיוָוארִין, וַוייל אַ מֶענְשׁ אִיז נִיט קֵיין עֶווִיגֶער אִיז זַיינֶע מַעֲשִׂים אוֹיךְ נִיט דוֹיעֶר הַאפְטִיג, דָרוּם הָאבִּין מִיר אָבּ גִיגֶעבִּין דֶעם דְרִיטִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִיט אוּנְזֶער רֶעזִידֶענְץ שְׁטָאט (יְרוּשָׁלַיִם) צוּם גְרוֹיסֶען אִינְזְשֶׁענֶער וָואס הָאט גִיבּוֹיט דֶעם וֶועלְט פַּאלַאץ (הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ), עֶר זָאל בּוֹיעֶן, וֶועט דָאס הָאבִּין אַ קִיוּם אוֹיף עֶווִיג, עֶר הָאט אָבֶּער אָנְגֶענוּמֶען מִיט אַ תְּנַאי אַז מִיר זָאלִין אִים צוּ שְׁטֶעלִין מַאטֶערְיַאל, דָאס אִיז תּוֹרָה וּמִצְוֹת (זֶעה בִּנְיַן צִיּוֹן), הָאט עֶר אוֹיס

אותה בקרוב בימינו בנין עולם: וכסא דוד עבדך מהרה לתוכה תכין ·

תשעה באב צוא מנחה זאגט מען דא נחם:

ברוך אתה יי, בונה ירושלים:

לת"ב במנחה

נחם יי אלהינו, את אבלי ציון ואת אבלי ירושלים, ואת העיר האבלה והחרבה, והבזויה, והשוממה, האבלה מבלי בניה, והחרבה ממעונותיה, והבזויה מכבודה, והשוממה מאין יושב. והיא יושבת וראשה חפוי כאשה עקרה שלא ילדה, ויבלעוה לגיונות, ויירשוה עובדי זרים. ויטילו את עמך

מעשה אלפס

בונה ירושלים. דער בורא ב"ה איז שטענדיג עוסק אין בנין ירושלים, נור פון וועלכע מאטריאל בוט ער איר? גיפינען מיר א רמז אין דער תורה „ויראו את אלהי ישראל" די זקנים וואס האבין זוכה גיווען (בעת קבלת התורה) משיג צו זיין אלהות, האבין גיזעהען אז „ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר", אזוי ווי בעת זיי זיינען גיוועזען „עבדי פרעה" האבין זיי געטראגין חומר (לוים) אונ פון דעם גימאכט לבנים (ציגעל), אזוי יעצט, אז זיי זיינען „עבדי ה'" ארבייטין זיי אויך חמר ולבני (רמ"ח מצות עשה) אונ דיא חמר ולבני גייט ארויף למעלה למעלה עד כסא הכבוד אונ דארטין ווערט פון זיי „לבנים" פון ספיר (ותחת רגליו כמעשה „לבנת הספיר") אונ עס ווערט געבוים פון דעם עולמות רוחניים, ולאחר מאה שנה גייט יעדער צדיק „לבית עולמו" צו זיין אייגענע וועלט וואס איז געבוים געווארין פון זיינע בוי מאטריאל (לבנים של ספיר) · — מיט די לבנים פון ספיר בוט השי"ת זיין פאלאץ (דעם ביהמ"ק) מיט אונזער רעזעדענץ שטאט (ירושלים), ווי

דער

בית ישראל

פון דוד זאלסטו באלד אין איר אויפשטעלן: ברוך גילויבט ביסטו גאט, דער דא האט אויף געבויט ירושלים:

נחם טרייסט דוא אונזער גאט, דיא וואס טרויערין אויף ציון אונ דיא וואס טרויערן אויף ירושלים, אונ די שטאט ירושלים דיא טרויערדיגע, דיא צו שטערטע, דיא פאר שעמטע, אונ דיא פאר וויסטע. דיא דא איז טרויעריג פון וועגין דאס זיא איז אן אירע קינדער, אונ דיא דא איז חרב פון אירע וואוינונג, אונ דיא דא איז פאר שעמט פון איר כבוד, אונ דיא דא איז פאר וויסט ווייל קיינער דרינען וואוינט, אונ זיא זיצט אונ איר קאפ איז פאר דעקט אזו וויא איין אשה וואס האט קיין קינדער ניט גיוואונען, אונ דיא חילות (פאלקען) האבין זיא פאר שלונגען. אונ דיא געצין דינער האבין זיא בערויבט, אונ האבין גיווארפין דיין פאלק ישראל צוא דער שווערד, אונ זייא האבין ניט רשעות דער

בנין ציון

נירעכינס וויפיל מאטריאל אידין קענען דער לאנגען מיט יל מעשים, הגם דיא בחירה איז דאך ביי מענשין, נור ער האט דאך אבער גיגעבין אקאנטראקט צו אברהם אבינו „להיות לך לאלהים ולזרעך אחריך" אז אידין אונ דיא תורה ומצות וועלין ניט אונטער גיין קיין מאל (זעה מעשה אלפס אין יהי כבוד) איז מיטל מעסיג וועלין אידין דער לאנגען אזוי פיל אונ אזוי פיל מאטריאל, דארף ערשט פארטיג ווערין דער ביהמ"ק און ירושלים צו די אונ דיא צייט, דאס איז דיא צייט פון „בעתה", ווען דאן וועט געוויס זיין דיא גאולה שלמה. מיר ווילען דאך אבער וואס גיכער און אונזערע צייטין, זאגט דער רבונו של עולם פון מיינעט וועגין איז רעכט, איך האב ניט אפ

גישטעלט דיא ארבייט (בונה ירושלים ה') גלייך וויא איר דער לאנגט מאטריאל, ווערט גלייך פארטיג אין בנין, ווען איר ווילט וואס גיכער טוא דער לאנגט וואס מער מאטריאל שמירו משפט' היינט דאס רעכט, האנדעלט ערליך בין אדם לחבירו „ועשו צדקה" אונ פארבעסערט אייערע מעשים בין אדם למקום „כי קרובה ישועתי לבא" איז ביין הילף גאנץ נאהענט וועט זיין „אחישנה". פון מיינעט וועגין איז רעכט אפילו „היום" נור „אם בקולי תשמעו" ווען איר וועט אלע גלייך ארבייטין „לבנים פון ספיר" אונ „אבני חפץ" (זעה בנין ציון) קען פארטיג ווערין אפילו היינט:

סע"ט ס'

ישראל לחרב, ויהרגו בזדון חסידי עליון. על כן ציון במר תבכה, וירושלים תתן קולה, לבי לבי על חלליהם, מעי מעי על חלליהם. כי אתה יי באש הצתה, ובאש אתה עתיד לבנותה, כאמור ואני אהיה לה נאם יי חומת אש סביב, ולכבוד אהיה בתוכה. ברוך אתה יי, מנחם ציון ובונה ירושלים:

את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך. כי לישועתך קוינו כל היום ומצפים לישועה: ברוך אתה יי, מצמיח קרן ישועה:

אב הרחמן שמע קולנו, יי אלהינו, חוס ורחם עלינו וקבל ברחמים וברצון את תפלתנו.

בית ישראל

שלאגין דיא העכסטע פרומע לייט פון אידין, דרום טוט ציון ביטערליך וויינען אונ ירושלים ערהייבט איר שטימע אין וויינען. אך, מיין הערץ, מיין הערץ וויינט אויף זייערע דער שלאגענע, מיינע גידערים מיינע גידערים ברומען אויף זייערע דער שלאגענע, דען דו גאט האסט זי (ירושלים) מיט פייער אן גיצונדין אונ מיט פייער וועסטו זיא לעתיד לבא ווידער בויען, אזו וויא עס איז גיזאגט גיווארין דורך זכריה הנביא אונ איך וועל צו איר (ירושלים) זיין איין פייערדיגער מויער ארום, אזו זאגט גאט, אונ מיט כבוד וועל איך אין איר רוהען: ברוך גילויבט ביסטו גאט, דער דא טרייסט ציון אונ בויט ירושלים:

את צמח דאס צווייג פון דיין קנעכט דוד, זאלסטו באלד לאזין אויפבליהען אונ זיין הערשאפט זאל זיך דער הייבין דורך דיין הילף, דען מיר האפין צו דיין הילף אלע טאג: ברוך גילויבט ביסטו גאט, מצמיח דער דא מאכט שפראצין דעם שיין פון הילף:

מעשה אלפס

דער נביא זאגט „ויסדתיך בספירים", — „ושמתי כדכד שמשותיך", די פענסטער פון ביהמ"ק וועל איך מאכען פון „אבני כדכד", זאגין אונזערע חכמים (ב"ב ע"ה) דאס איז טייערע שטיינער „שהם" אונ „ישפה", דאס איז דער זכות פון יוסף הצדיק (זיין שטיין ביין כהן גדול אויפ'ן הארצין איז גיוועזן „שוהם") דאס מיינט מען דעם זכות וואס אידישע בחורים וועלען זיך האלטין ריין אונ היילג ווי יוסף הצדיק, אונ דעם זכות פון בנימין הצדיק וואס זיין שטיין איז „ישפה". ער האט ניהאלטין פארמאכט די מויל אונ ניט ארויסגיגעבן די ברידער וואס יוסף האט אים ענדעקט אז ער וועט אריינפאלין ביי אים דעם בעכער (עי' ספר הישר). פון די וויכטיגע מצות, האלטין די מויל ניט ריידין וואס מען דארף ניט, אונ האלטין זיך ריין אונ עליה, בויט דער בורא ב"ה די פענסטער אין בית המקדש, ווייס וועלין געבין ליכטיגקייט אויף דער וועלט, „וכל גבולך לאבני חפץ" דער גאנצער געגענד פון ירושלים וועט גיבויט ווערין פון די „באנער שטיינער", וואס א איד באגערט צו טאן מצות מיט גרויס חפץ ותשוקה [בתורת ה' חפצו] נור ער האט נעבאך ניט קיין יכולת אייכצופירין ווערט פארעכינט ביי דעם בורא זיין „חפץ ותשוקה" פאר אזכות [ווי אונזערע חכמים זאגין אויפ'ן פסוק ליראי ה' ולחשבי שמו חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאלו עשה], אונ דאס איז בוי מאטריאל צו בויען דיא גבולים פון אונזער היליגע לאנד. דרום דארפען מיר זיך שטארקען צו דאווענען בכונה אונ האנדלען ערליך, וועלין מיר זוכה זיין צו זעהען די גאולה פון „אחישנה", וואס עס וועט זיין במהרה בימנו, אמן:

אב הער אונזער שטימע דוא אונזער גאט, ערבארעם דיך איבער אונז, אונ זיי מקבל אונזער תפלה מיט דער בארימהקייט אונ מיט גוטען ווילען, דען דו

כי אל שומע תפלות ותחנונים אתה. ומלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו. חננו ועננו ושמע תפלתנו:

די א תפלה זאגט מען מיט הכנעה אונ מיט איין צובראכענע הארץ.

אנא יי, חטאתי עויתי ופשעתי לפניך, והרע בעיניך עשיתי. רבונו של עולם עשה למען שמך הגדול, ותכפר לי על כל עוני, וחטאי, ופשעי, שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך, מנעורי, ועד היום הזה. ותמלא כל השמות, שפגמתי בשמך הגדול:

די א תפלה פון פרנסה זאגט מען פאר כי אתה שומע:

אתה הוא יי האלהים, הזן ומפרנס ומכלכל מקרני ראמים, עד ביצי כנים. הטריפני לחם חקי, והמציא לי ולכל בני ביתי, מזונותי, קודם שאצטרך להם בנחת ולא בצער, בהתר ולא באסור, בכבוד ולא בבזיון, לחיים ולשלום, משפע ברכה והצלחה, ומשפע ברכה עליונה, כדי שאוכל לעשות רצונך, ולעסוק בתורתך, ולקים מצותיך, ואל תצריכני לידי מתנת בשר ודם ויקים בי מקרא שכתוב, פותח את ידך, ומשביע לכל חי רצון:

אין תענית צבור צוא מנחה זאגט איין יחיד דא עננו:

עננו יי עננו, ביום צום תעניתנו, כי בצרה גדולה אנחנו, אל תפן אל רשענו, ואל תסתר פניך ממנו, ואל תתעלם מתחנתנו, היה נא קרוב לשועתנו, יהי נא חסדך לנחמנו, טרם נקרא אליך עננו, כדבר שנאמר, והיה טרם יקראו ואני אענה, עוד הם מדברים ואני אשמע. כי אתה יי העונה בעת צרה, פודה ומציל בכל עת צרה וצוקה: איין יחיד הייבט דא אן כי אתה שמע אונ דער חזן לאזט אוים די א ברכה ברוך אתה יי, העונה לעמו ישראל בעת צרה:

בית ישראל

ביסט אגאט דער דא הערט תפלות אונ תחנות, ומלפניך אונ פון דיר אונזער קעניג, לאז אונז ניט צוריק גיין מיט ליידיגען: עננו ענטפער אונז גאט, ענטפער אונז אין דעם טאג פון אונזער פאסטען דען מיר זייען אין אגרויסע צרה, קער זיך ניט צוא אונזער שלעכטיגקייט, אונ זאלסט ניט פאר באהרגין דיין שכינה פון אונז, אונ זאלסט זיך ניט פאר ביידין פון אונזער גיבעט, זייא דאך נאהענט צו אונזער גישרייא, לאז זיין דיין חסד צוא טרייסטען אונז, ענטפער אונז איידער מיר רופין דיך, אזו וויא עס איז גיזאגט גיוואָרין דורך ישעיה הנביא, איידער זיי וועלין נאך רופען וועל איך ענטפערין, זייא וועלין נאך ריידען אזו וועל איך שוין הערען, דען דוא ביסט גאט דער דא ענטפערט אין דער צייט פון נויטה, אדער לייזער אונ איין באשירמער אין אלע צייטין ווען א צרה אונ איינג איז: ברוך געלויבט ביסטו גאט דער דא ענטפערט צוא זיין פאלק ישראל אין דער צייט פון נויטה:

כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם (וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה)· וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה, לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל· וּתְפִלָּתָם (מְהֵרָה) בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן· וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד, עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

ראש חודש אונ חול המועד זאגט מען יַעֲלֶה וְיָבֹא:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ· יַעֲלֶה וְיָבֹא, וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ, וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ, וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ,

בית ישראל

כִּי דען דוא הערסט דיא גיבעט פון דיין פאלק ישראל מיט בארמהערציגקייט:

ברוך גילויבט ביסטו גאט, דער דא הערט דאס גיבעט:

רצה בעוויליג אונזער גאט דיין פאלק ישראל אונ אין זייער תפלה, אונ מאך אום קערין דיא עבודה צום בית המקדש, אונ דיא קרבנות פון ישראל אונ זייער תפלה וועסטו דעננסט מאל מקבל זיין מיט גוטין ווילין, אונ דיא עבודה פון דיין פאלק ישראל וועט תמיד זיין אן גינומען מיט דיין גוטין ווילין:

אום ראש חודש אונ אום חול המועד זאגט מען דאס

אֱלֹהֵינוּ אונזער גאט אונ גאט פון אונזערע עלטערין, עס זאל אויף גיין אונ עס זאל קומען, עס זאל גרייכען אונ ווערין גיזעהן אונ ווערין גיהערט. עס זאל ווערען באוויליגט אונ עס זאל ווערין גיפארשט אונ ווערין דער מאנט אונזער ערמאנערונג אונ אונזער באפעלונג, אונ די אנדיינקונג פון אונזערע עלטערין אונ דאס אנדיינקונג פון משיח דער זון פון דוד דיין קנעכט.

מעשה אלפס

שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה· איך האב ערפילט דיין פערלאנג, שיינקען דיר דעם האמער, (זאגט ראובן צו שמעון), אם ענדע קלא פסטו מיר אין קאפ א גאנצע נאכט אז איך קען איין אונ נים צומאכין, מגט דאס א מענש אזוי? מיט דעם פארשטייען מיר דעם ציעל וואס גדולי הפוסקים ווי דער אגודים ותומים (רבנו יונתן אייבשיץ) אונ נאך גאונים שרייבן אז אין „שמע קולנו" זאל יעדער איד מתפלל זיין אויף אלעס וואס ער דארף דעם טאג, פון די קלענסטע זאך ביז די גרעסטע, היינו ווען ער דארף ענטפערין טערמינעס וו באנק צאלונגען אדער גמלות חסדים אבשאפין, זאל ער בעטין, אז דער בורא ב"ה זאל אים מזמין זיין גוטע קונים, ער זאל לייזען, ער זאל קענען דערהאלטען די ערליכקיים, אונ ווען דער לייזונג וועט נים מספיק זיין אונ וועט דארפין דערלאנגען גמלות חסדים זאל דער בורא אים געבין לחן ולחסד אז מען זאל אים ליי'ען, אונ ווער רעט אז ער איז חלילה בעת צרה, דארף ער בעטין דער בורא זאל אים ארויסהעלפין נצול ווערין, דאס גלייכען אז ער מאכט א שמחה, זאל ער בעטין אז השי"ת זאל אים פארהיטין ער זאל פון גרויס שמחה נים קומען צו זינד (שלא יהיה אחרית שמחה תוגה), אונ ווער רעט, אז ער דארף א גרעסערע זאך ווי א שדוך פאר זיך אדער פיר א קינד דארף ער בעטען דער בורא זאל אים מזמין זיין די באשערטע מיט גליק· אונ דער וואס בעט אויף אלעס ביי השי"ת, וועט נים ניך קומען צו קיין זינד, ווייל היתכן ער וועט בעטען דער בורא זאל אים בערוזיגען פון זיינע תאוות בכדי ער זאל האבין צייט צו זינדיגען? (ווי דער משל מיט'ן האמער)· אונ ווידער האט די תפלה פרטיות אסגולה,

אונ דאס אנדענקען פון ירושלים דיא

הייליגע

וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ, וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ, לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים, לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם, לראש חודש בְּיוֹם רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה. לחוה"מ פסח בְּיוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה: לחוה"מ סוכות בְּיוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה: זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, בּוֹ לְטוֹבָה, וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה, וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים, חוּס וְחָנֵּנוּ, וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ, כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ, כִּי אֵל מֶלֶךְ, חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ, בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, לְעוֹלָם וָעֶד, (צוּרֵנוּ) צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר, נוֹדֶה לְּךָ, וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ, עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר, יוֹצְרֵנוּ, יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית, בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת, לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל, וְהַקָּדוֹשׁ, עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ, כֵּן תְּחַיֵּנוּ, וּתְקַיְּמֵנוּ, וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ, לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ, וּלְעָבְדְךָ, בְּלֵבָב שָׁלֵם, עַל שֶׁאֲנוּ, מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

מעשה אלפס

אַז עֶר וֶועט בֶּעטִין פֿוּן גְרוּנְד הַארְצִין, ווייל עֶר אִיז מַרְגִישׁ זַיין נוֹיטְוֶוענְדִיגְקַייט אִין דֶעם. אוּנ דָאס אִיז דֶער עִיקַר מִצְוַת תְּפִלָּה צוּ בֶּעטִין פֿוּן גְרוּנְד הַארְצִין (מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ ה', הַיְינוּ מֵעִמְקֵי הַלֵּב). אוּנ ווִידֶער פְלִיסְט דָאס אַיין אֱמוּנָה, עֶר ווייס אַז פֿוּן דִי קְלֶיינְסְטֶע בִּיז דִי גְרֶעסְטֶע זַאך ווֶענְדֶעט זִיךְ אַלֶעס אָן רְצוֹן הַבּוֹרֵא (אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ), אוּנ ווָען אֲפִילוּ עֶר קֶען נִיט גוּט שְׂפַת עִבְרִית, זָאל עֶר אוֹיסְרֶידִין דִי תְּפִלָּה ווִי עֶר קָאן, דָאס אִיז בַּיי דֶעם בּוֹרֵא ב"ה טַייעֶר ווִי עֶר ווָאלְט גֶירֶעדִין צַחוּת. דָאס אִיז דִי כַּוָּנָה „שְׁמַע קוֹלֵנוּ" ווֶען אַפִילוּ עֶס אִיז נִיטָא קֵיין קְלָארֶע ווֶערְטֶער נוּר אַ שְׁטִימֶע אַלֵיין הֶערְט דֶער בּוֹרֵא אוֹיךְ צוּ. אוּנ אוֹיבּ עֶר קֶען גָאר נִיט עִבְרִית קֶען עֶר בֶּעטִין אוֹיף ווֶעלְכֶע שְׁפְּרַאךְ עֶר פַארְשְׁטֵייט, ווייל תְּפִלָּה בְּצִבּוּר נֶאֱמֶרֶת בְּכָל לָשׁוֹן (טור או"ח סימן ק"א).

בית ישראל

הֵיילִיגֶע שְׁטָאט אוּנ דָאס אַנְדֶענְקֶען פֿוּן דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל, זָאל עֶס קוּמֶען פַר דִיר צוּ אַגוּטֶע אַנְטְרִינוּנְג, צוּ גִיפֶעלִיגְקַייט צוּ גִינַאדֶע אוּנ צוּא דֶער בַּארִימְקַייט, צוּ לֶעבִּין אוּנ צוּם פְרִידֶען (ראש חודש אִין דִיזֶן רֹאשׁ חֹדֶשׁ טָאג): (אום פסח אִין דִיזֶען חַג הַמַּצּוֹת טָאג): (אום סוכות אִין דִיזֶען חַג הַסּוּכּוֹת טָאג): זכרנו גִידֵיינְק אוּנְז אוּנְזֶער גָאט אִין אִים צוּ גוּטִין, אוּנ עֶרְאִינֶער דִיךְ אָן אוּנְז אִין אִים צוּ בֶּענְטְשׁוּנְג. אוּנ הֶעלְף אוּנְז אִין אִים צוּם לֶעבִּין: ובדבר אוּנ מִיט הִילְף אוּנ רַחֲמָנוּת בֶּעמִטְלֵייד אוּנ בֶּעגְנֶעדִיג] אוּנְז אוּנ דֶער בַּארֶעם זִיךְ אִיבֶּער אוּנְז אוּנ הֶעלְף אוּנְז, ווָארוּם צוּ דִיר הָאפִּין אוּנְזֶערֶע אוֹיגֶען כי אל דֶען אַמֶעכְטִיגֶער קֶענִיג, גְנֶעדִיג אוּנ בַּארֶעמְהֶערְצִיג בִּיסְט דוּא:

וְתֶחֱזֶנָה אוּנ אוּנְזֶערֶע אוֹיגִין זָאלִין זֶעהִן אַז דוּא ווֶעסְט זִיךְ אוּם קֶערֶען קֵיין צִיּוֹן מִיט עֶרְבַּארִימְקַייט: ברוך גְלוֹיבְּט בִּיסְטוּ גָאט, ווָס קֶערְט אוּם זַיין שְׁכִינָה קֵיין צִיּוֹן:

מוֹדִים מִיר דַאנְקֶען דִיר, דָאס דוּא בִּיסְט אוּנְזֶער גָאט אוּנ דֶער גָאט פֿוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין צוּ אֵייבִּיג, דוּא בִּיסְט דֶער פֶעלְזֶענְשׁוּטְץ פֿוּן אוּנְזֶער לֶעבִּין, דֶער

בְּיָדֶךָ, וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ, וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת. עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם, הַטּוֹב, כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ, וְהַמְרַחֵם, כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ, כִּי מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃

אום חֲנֻכָּה אונ אום פּוּרִים זָאגְט מֶען דָא עַל הַנִּסִּים׃

וְעַל הַנִּסִּים, וְעַל הַפֻּרְקָן, וְעַל הַגְּבוּרוֹת, וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת, וְעַל הַנִּפְלָאוֹת וְעַל הַנֶּחָמוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ, בַּיָּמִים הָהֵם, בַּזְּמַן הַזֶּה׃

בית ישראל

בַּאשִׁיצֶער פוּן אוּנְזֶער הִילְף, מִיר וֶועלִין דִיר דַאנְקֶען אוּנ וֶועלִין דַיין לוֹיב דֶר צֵיילִין פוּן אֵיין דוֹר צוּם אַנְדֶערִין, פוּן וֶועגִין אוּנְזֶער לֶעבִּין דָאס עֶר אִיז אִיבֶּר גֶעֶנְטְפֶערְט אִין דַיין הַאנְט אוּנ פוּן וֶועגִין אוּנְזֶערֶע נְשָׁמוֹת וָואס זֵייא וֶוערִין אַלֶע נַאכְט אִין דַיין הַאנְט בַּאהַאלְטִין, אוּנ פוּן וֶועגִין דַיינֶע נִסִּים וָואס דוּא טוּסְט אַלֶע טָאג מִיט אוּנְז, אוּנ אוֹיף דַיינֶע וואוּנְדֶער אוּנ דַיינֶע גוּטִיגְקַייט וָואס זֵיי זַיינֶען אַלֶע צַייט, דַאנְקֶען מִיר דִיר אָבִינְט אוּנ מָארְגִין אוּנ מִיטִין טָאג, דוּא גוּטֶער גָאט דָאס דַיינֶע עֶרְבַּארִימִיגְקַייט הָאבִּין קֵיין עֶנְד נִיט, אוּנ דוּ דֶר בַּארְמִיגֶער גָאט דָאס דַיינֶע חֲסָדִים לָאזִין זִיךְ קֵיין מָאל נִיט אוֹיס, פוּן אֵייבִּיג הָאפִּין מִיר צוּ דִיר׃

אים חנוכה אונ אים פורים זאגט מען דאס

עַל הנסים וֶועגִין דִיא וואוּנְדֶער צֵייכִין אוּנ דִי עֶרְלֵייזוּנְג אוּנ וֶועגִין דִי שְׁטַארְקַייט אוּנ דִיא רֶעטוּנְג אוּנ וֶועגִין דִיא שְׁטְרַייט פוּן מִלְחָמוֹת וָואס דוּא הָאסְט גִיטָאן צוּא אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין אִין יֶענֶע טֶעג אִין דֶער צַייט אִין יָאר׃

מעשה אלפס

נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. א גְוִויסֶער מֶענְשׁ הָאט אִים אַ וַוארְשֶׁוֶוער סוֹחֵר גֶעצָאלְט נָאכְ'ן בַּאנְקְרָאט 50 פְּרָאצֶענְט, הַיְינוּ עֶר הָאט אִים גִיגֶעבִּין צְוֵויי הוּנְדֶערְט רוּבְּל, פַאר פִיר הוּנְדֶערְט. אִין אֵיינִיגֶע יָאהְר אַרוּם טְרֶעפְט עֶר אִים אִין וַוארְשָׁא, וִוי עֶר וִויל פָארִין נָאךְ לָאדְז, בֶּעט עֶר אִים אַ גִיפֶעלִיגְקַייט, עֶר זָאל נֶעמֶען בַּיי אִים אַ פַּאקֶעט מִיט דֶעקוּנְג אָפְּגֶעבִּין אִין לָאדְז, פָארֶענְדִיג הָאט אִים דִי הָארְץ אָנְגֶעהוֹיבֶּען צוּ רֵייצִין, עֶר זָאל אַרוֹיסְנֶעמֶען פוּן פַּאקֶעט זַיינֶע צְוֵויי הוּנְדֶערְט רוּבְּל וָואס אִים קוּמְט פוּן בַּאנְקְרָאט, אוּנ עֶס אִיז כִּמְעַט גִיבְּלִיבִּין בַּיי אִים עֶר זָאל אַזוֹי טָאן. — דַאוְוענְדִיג מַעֲרִיב, בַּיי דִי וֶוערְטֶער „וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ" דֶערְמָאנְט עֶר זִיךְ, אַז מִיר גִיבֶּען אָב אַ פִּקָּדוֹן אוּנְזֶערֶע נְשָׁמוֹת אַלֶע נַאכְט דֶעם בּוֹרֵא אִין הַאנְד, אוּנ מִיר זַיינֶען אִים גְרוֹיסֶע בַּעֲלֵי חוֹבוֹת, אוּנ צָאלִין אֲפִילוּ קֵיין פוּפְצִיג פְּרָאצֶענְט אוֹיךְ נִיט, אוּנ עֶר פַארְהַאלְט נִיט דֶעם פִּקָּדוֹן, וַוייל מִיר הָאבֶּען זִיךְ פַארְטְרוֹיט אִין אִים. דָאס זֶעלְבֶּע וִוי בַּאלְד יֶענֶער הָאט זִיךְ פַארְטְרוֹיט אִין מִיר אוּנ הָאט מִיר אִיבֶּערְגֶעגֶעבִּין אַ פִּקָּדוֹן, וִוי אַזוֹי זָאל אִיךְ פַארְפֶלְעכִין מַיין גֶעוִויסִין אוּנ זַיין פַאלְשׁ, (לֹא אֲשַׁקֵּר בֶּאֱמוּנָתִי), דֶר גִידַאנְקֶען הָט אִים אָבְּגִיהַאלְטֶען, אוּנ קוּמֶענְדִיג קֵיין לָאדְז, הָאט עֶר אָנְגִיקְלַאפְּט בַּיי יֶענֶעם צְוֶועלְף אַזֵייגֶער בַּיי נַאכְט אוּנ אָבְּגִיגֶעבִּין דֶעם פַּאקֶעט אִין גַאנְצִין (עֶר הָאט זִיךְ אַלֵיין נִיט גִיטְרוֹיט צוּ הַאלְטִין בִּיז מָארְגִין פְּרִי). וַאֲנִי הַכּוֹתֵב בִּין פֶּעסְט אִין דֶער מֵיינוּנְג, אַז דֶער וָואס זָאגְט פַאר'ן שְׁלָאף „בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי" מִיט כַּוָּנָה, אִיךְ גִיבּ דִיר אִיבֶּער רבש"ע מַיין נְשָׁמָה פַאר אַ פִּקָּדוֹן, אִיז עֶר זִיכֶער אַז עֶר וֶועט אוֹיפְשְׁטֵיין לְשָׁלוֹם. אוּנ דִי סִבּוֹת וָואס הָאט גִיטְרָאפִין אַז מֶענְשִׁין הָאבִּין זִיךְ גֶעלֵייגְט אוּנ זַיינֶען לֹא עָלֵינוּ נִיט אוֹיפְגִישְׁטַאנֶען? קֶען זַיין אַז זֵיי הָאבִּין פַאר'ן שְׁלָאף פַארְגֶעסִין צוּ זָאגִין „בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי".

לחנוכה **בִּימֵי** מַתִּתְיָהוּ בֶּן יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל, חַשְׁמוֹנָאִי וּבָנָיו, כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן הָרְשָׁעָה, עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶךָ, וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ. וְאַתָּה, בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם. רַבְתָּ אֶת רִיבָם, דַּנְתָּ אֶת דִּינָם, נָקַמְתָּ אֶת נִקְמָתָם, מָסַרְתָּ גִבּוֹרִים, בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים, בְּיַד מְעַטִּים, וּטְמֵאִים, בְּיַד טְהוֹרִים, וּרְשָׁעִים, בְּיַד צַדִּיקִים, וְזֵדִים, בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ, וּלְךָ, עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ, בְּעוֹלָמֶךָ, וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, עָשִׂיתָ, תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן, כְּהַיּוֹם הַזֶּה. וְאַחַר כֵּן, בָּאוּ בָנֶיךָ, לִדְבִיר בֵּיתֶךָ, וּפִנּוּ אֶת הֵיכָלֶךָ, וְטִהֲרוּ, אֶת מִקְדָּשֶׁךָ, וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ, וְקָבְעוּ, שְׁמוֹנַת (יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ, (יָמִים אֵלוּ בְּהַלֵּל וּבְהוֹדָאָה וְעָשִׂיתָ עִמָּהֶם נֵס וָפֶלֶא וְנוֹדֶה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה) יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ, לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל, לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל:

לפורים **בִּימֵי** מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר, בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה, כְּשֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם, הָמָן הָרָשָׁע, בִּקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד לַהֲרוֹג וּלְאַבֵּד, אֶת כָּל הַיְּהוּדִים, מִנַּעַר וְעַד זָקֵן, טַף וְנָשִׁים, בְּיוֹם אֶחָד, בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר, לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים עָשָׂר, הוּא חֹדֶשׁ אֲדָר, וּשְׁלָלָם לָבוֹז: וְאַתָּה, בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, הֵפַרְתָּ, אֶת עֲצָתוֹ, וְקִלְקַלְתָּ, אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ, וַהֲשֵׁבוֹתָ לּוֹ, גְּמוּלוֹ, בְּרֹאשׁוֹ, וְתָלוּ אוֹתוֹ, וְאֶת בָּנָיו עַל הָעֵץ: (וְעָשִׂיתָ עִמָּהֶם נֵס וָפֶלֶא וְנוֹדֶה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל):

אום חנוכה זאגט מען דאס

בִּימֵי אין דיא טעג פון מתתיהו דער זון חשמונאי אונ זיינע קינדער, אז עס איז אויף געשטאנען דאס מלכות יון אויף דיין פאלק ישראל צוא מאכין זייא פאר געסין דיין תורה, אונ אב צו פירין זייא פון דיא געזעץ דיינעם ווילין, אבער דוא מיט דיין גרויס רחמים ביסטו זייא בייא געשטאנין אין צייט זייער איינגשאפט, דוא האסט גיקריגט זייערע קריג אונ גימשפט זייער משפט, דוא האסט פאר זייא ראכע גינומען, דוא האסט מוסר גיווען שטארקע אין דיא הענט פון דיא שלאפע, אונ דיא דא זיינען גיוועזען פיל מענשין אין דיא הענט פון ווייניג מענטשין, אונ דיא אום ריינע אין דיא הענט פון ריינע אונ דיא רשעים אין דיא הענט פון צדיקים אונ דיא מוטוויליגע אין דער האנט פון דיא וואס לערנען דיין תורה, אונ צו דיר האסטו גיטאן אגרויסין נאמען אונ אהייליגען אין דיין וועלט, אונ צוא דיין פאלק ישראל האסטו גיטאן אגרויסע הילף אונ אדערלייזונג, ביז היינט אין דעם טאג, אונ דער נאך זיינען גיקומען דיינע קינדער ישראל אין בית המקדש אונ האבין אויס גיראמט דיין היכל, אונ האבין גירייניגט דיין בית המקדש אונ האבין אן גיצונדין ליכט אין דעם פאלאין דיינעם הייליגין, אונ האבין בעשטימט אויף אייביג דיא אכט טעג חנוכה, צו דאנקען אונ לויבען דיין גרויסען נאמען:

אום פורים זאגט מען דאס

בִּימֵי אין די טעג פון מרדכי אונ אסתר המלכה אין שושן די הויבט שטאט, אז עס איז אויף געשטאנען אויף זיי המן דר רשע, הט ער גוואלט פרטיליגן אונ הרגנען אונ מאכין פאר לירין אלע יודין פון יונגע ביז אלטע קליינע קינדער אונ ווייבער אין איין טאג, אין דרייצעהן טעג אין דם צוועלפטין חודש דאס הייסט חודש אדר אונ זייער גוטס אונ האב צוא בארויבן, ואתה אבער דו מיט דיין גרויס רחמנות הסטו פר שטערט גאר זיין עצה אונ האסט פר דארבן זיין פלאן אונ האסט אלץ אום גיקערט אויף זיין קאפ, אונ מען הט גיהאנגן אים אונ זיינע קינדר אויף דר תליה, וואס ער הט גוואלט הייגן מרדכי הצדיק

וְעַל כֻּלָּם, יִתְבָּרַךְ, וְיִתְרוֹמַם, וְיִתְנַשֵּׂא (תָּמִיד) שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ, תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

בעשי״ת וּכְתוֹב, לְחַיִּים טוֹבִים, כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים, יוֹדוּךָ סֶּלָה, וִיהַלְלוּ, וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת, לְעוֹלָם כִּי טוֹב הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ, סֶלָה (הָאֵל הַטּוֹב): בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַטּוֹב שִׁמְךָ, וּלְךָ נָאֶה, לְהוֹדוֹת:

לש״ץ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה, הַמְשֻׁלֶּשֶׁת, בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה, עַל יְדֵי משֶׁה עַבְדֶּךָ. הָאֲמוּרָה, מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו, כֹּהֲנִים, עַם קְדוֹשֶׁךָ, כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ, וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ, פָּנָיו, אֵלֶיךָ, וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא, יְיָ, פָּנָיו, אֵלֶיךָ, וְיָשֵׂם, לְךָ, שָׁלוֹם:

צו שַׁחֲרִית אונ אין אַ תַּעֲנִית צִבּוּר צו מִנְחָה זָאגְט מען דָאס:

שִׂים שָׁלוֹם, טוֹבָה וּבְרָכָה, חַיִּים חֵן וָחֶסֶד, וְרַחֲמִים, עָלֵינוּ, וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, עַמֶּךָ. בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ

צו מִנְחָה אונ צו מַעֲרִיב:

שָׁלוֹם רָב, עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ,

בית ישראל

וְעַל כלם אונ אויף אַלֶע זַאכִין זָאל גלויבְּט אונ דֶער הֵייכְט וֶוערִין דַיין נָאמֶען קֶענִיג, שְׁטֶענְדִיג צוּא אֵייבִּיג:

בעשי״ת וּכְתוֹב אונ שְׁרַייבּ אָן צוּ אַגוּטֶען לֶעבִּין אַלֶע דַיינֶע קִינְדֶער וָואס דוּא הָאסְט מִיט זֵיי כּוֹרֵת בְּרִית גִיוֶועֶן (זִיךְ פֶערְבּוּנְדִין מִיט זֵיי דוּרְךְ דַיין תּוֹרָה):

מעשה אלפס

שָׁלוֹם רָב. דֶער רמב״ם שְׁרַייבְּט, אַז וִויפִיל דִי נְבִיאִים אונ חֲכָמִים הָאבְּן בּאשְׁרִיבִּין דִי שַׁאנְד פוּן מַחֲלוֹקֶת, אִיז דָאס נגור כְּטִפָּה מִן הַיָּם, דִי אוּנְגְלִיקְען וָואס מַחֲלוֹקֶת בְּרֵיינְגְט אִיז קֵיין פֶעדֶער אִימְשְׁטַאנְד אויסְצוּשְׁרַייבֶּען, אונ אַזוֹי וִוי מַחֲלוֹקֶת אִיז אוּנְגֶערֶעכְט אַזוֹי אִיז „שָׁלוֹם״ וִוִיכְטִיג, זִי אִיז דִי כְּלִי וָואס אִיז מַחֲזִיק (דוּרְךְ אִיר קוּמְט מֶען צוּ) אַלֶע בְּרָכוֹת וְהַצְלָחוֹת, דְרוּם עֶנְדִיגְט זִיךְ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים מִיט שָׁלוֹם. שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה עֶנְדִיגְט זִיךְ מִיט דִי בְּרָכָה פוּן שָׁלוֹם, אלזא

וְכֹל אַלֶעס וָואס לֶעבְּט טוּעֶן דִיךְ אֵייבִּיג דַאנְקֶען, אונ לוֹיבִּין דַיין נָאמֶען מִיט אֱמֶת, דוּא בִּיסְט דֶער גָאט פוּן אוּנְזֶער הִילְף אֵייבִּיג: ברוך גילויבְּט בִּיסְטוּ גָאט, דָאס דַיין נָאמֶען אִיז גוּט אונ דִיר אַלֵיין אִיז אַנְשְׁטֶענְדִיג צוּ דַאנְקֶען:

שִׂים שלום מִיר בֶּעטִין דִיךְ גָאט טוּא דָאךְ שָׁלוֹם אונ גוּטֶס אונ בֶּענְטְשׁוּנְג, חֵן אונ חֶסֶד אונ רַחֲמִים אויף אוּנְז אונ אויף דַיין גַאנְץ פָאלְק יִשְׂרָאֵל. בֶּענְטְשׁ אוּנְז אוּנְזֶער פָאטֶער אַלֶע אִין אֵיינֶעם מִיט דֶער לִיכְט פוּן דַיין שְׁכִינָה, דֶען מִיט דֶער לִיכְט

שָׁלוֹם רב פִּיל פְרִיד זָאלְסְטוּ אויף דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל טָאן צוּ אֵייבִּיגְקַייט, דֶען דוּא בִּיסְט קֶענִיג אונ הֶער אִיבֶּער אַלֶע פְרִיד, אונ עֶס זָאל גִיפֶעלִיג זַיין אִין דַיינֶע אוֹיגִין צוּא בֶּענְטְשִׁין דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל אַלֶע צַייט אונ אַלֶע שָׁעָה מִיט דַיין

כלנו כאחד, (יחד) באור פניך, כי באור פניך, נתת לנו, יי אלהינו, תורת חיים ואהבת חסד וצדקה (ורחמים) וברכה ורחמים, וחיים

תשים לעולם, כי אתה הוא מלך, אדון, לכל השלום.

ושלום. וטוב יהיה בעיניך לברכנו ולברך, את כל עמך ישראל, בכל עת ובכל שעה, בשלומך (ברוב עוז ושלום): בספר ברוך אתה יי, המברך, את עמו ישראל, בשלום:

בית ישראל

פון דיין שכינה האסטו אונז גיגעבין דוא אונזער גאט דיא תורה, צו וויסין, זיך אויף צופירען אין אייגענעם לעבין אונ ליב האבין צו טאן חסד וצדקה מיטן צווייטין: וברכה גליק, בארימהערציגקייט, אריכות ימים אונ פרידען בעקומען מיר אלעם פון דיא ליכט פון דיין הייליגע תורה, אונ עס זאל גיפעליג זיין אין דיינע אויגען צוא בענטשין דיין פאלק ישראל אלע צייט אונ אלע שעה מיט דיין שלום: ברוך גילויבט ביסטו גאט, דער דא בענטשט זיין פאלק ישראל מיט פריד:

פריד: ברוך גילויבט ביסטו גאט, דער דא בענטשט זיין פאלק ישראל מיט פריד:

מעשה אלפס

אלזא איז א יושר מען זאל גאנץ דייטליך בעשרייבען דעם מעדיצין וואס א גרויסער פראפעסאר (אחד מרופאי הנפשות, כבנו בעל חפץ חיים שליט"א) האט פעראָרדינט נצול צו ווערין פון דעם זורט מחלוקת וואס טרעפט נאנץ אפט, ואני הכותב האב עס פראקטיקירט אונ זיך איבערצייגט דיר כתיגקיים פון דעם, דרום בין איך געווין דאס מיט טהיילין מיינע טייערע ברידער אונ שוועסטער.—יעדער איר איז א בעל הוצאה אויף מצות ווי סוכה, לולב, מצה ובפרט צדקה. אונ דאס איז ידוע אז א מצוה תדירה (וואס איז שטענדיג נוהג) שטיים העכער ווי א מצוה וואס קומט נאר איין מאל אין יאהר, דרום זאל יעדער איד אליינין איינינע רובל א יאהר אויף די מצוה פון שלום, הייננו אז עס ווערט זיך מאכין א סכסוך מיט אייגעם וועגין א גילדין אונ יענער איז א הארטער מענש, וואס וויל פאר קיין פאל

שיבת ציון

וטוב בעיניך. צוויי מענשין האבין זיך אמאל צוקריגט איבער א גילדין, מען האט זיך אזוי גייט גיזידילט, אז עס איז גיווען א תקיפה אונ א שאנר. אין מיטין זיינען אנגיקומען צוויי נכבדים בעטין א נדבה אויף א דבר מצוה, האט איינער פון די קריגער געגעבין א נדבה. — יעצט וואונדערט מיר אויף אייך (זאג איך צו אים), פריער האב איך געקעכענט פשוט, אז איר זייט א קארגער, א גילדין איז ביי אייך איין עולם ומלואו, אז עס איז רעכט איבער דעם זיך צו זידלען, יעצט זעה איך, אז איר זייט גאר ניט אזוי קארג, איר גיט צוויי גילדין א נדבה, טו ווארום האט איר ניט איבערגעלאזען אייער גילדען? וואלט איר בלייבין ביי אייער גיזונד אונ ביי אייער כבוד.— איר פאר שטייט ניט (ענטפערט יענער), צדקה געבין איז א רובל אויף רעכט, א איד איז גיוואוהנט אז מצות זאל אים קאסטין געלט, אבער וואס פאר א מצוה האב איך דא, אז מיין גילדין זאל בלייבין ביי יענעם? — איר האט אויף אייער לעבין קיינעם ניט גינארט? [פרעג איך אים], איך מיין ניט אין געלט, נור אזוי גלאט אפנארין אין א גילעכטער? עס טרעפט אמייל, אז מען נארט אב [ענטפערט יענע], — הייננט וואס איז דער יצר הרע אזא יחכן, וואס אים ווילט איר ניט נארין? ווי זאל איך אים נארן? [פרעגט יענער]. זאגט אים [דעם יצה"ר], אז איר לאזט נאך דעם גילדן, ניט צוליב יענעם, נור ווייל איר ווילט מקיים זיין דיא

בעשי"ת **וּבְסֵפֶר** חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה, וּגְזֵרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ, אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי, נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע, וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה, וְלִמְקַלְלַי, נַפְשִׁי תִדּוֹם,

בית ישראל

בעשי"ת **בספר** אין בוך פון לעבין, בענטשונג אונ פריד אונ גוטע פרנסה, זאלין מיר גידאכט אונ אָן געשריבען ווערין פאר דיר, מיר אונ דיין גאנץ פאלק ישראל צו גוטין לעבין אונ צו שלום: ברוך גילויבט ביסטו גאט, דער דא מאכט דעם פריד:

אלהי מיין גאט, איך בעט דיך, היט מיין צונג פון שלעכטס אונ מיינע

מעשה אלפס

ס'ם נאכגעבען אונ עס קען פון דעם ווערין א קריג, אונ בעת דער שכל ווערט פינסטער 1) דורכ'ן וואָלקן פון כעס, קען מען שוין ניט ערוב זיין פאר גרויסע דערגערין אונ בליצין, וואס קענען אנטאן גרויס שאדין מען זאל נאכהער האבען טויזענדער חרטות, איז ברעכען די נאטור אונ נאכגעבען יענעם, איז בעת מעשה שווער צו פועל'ן ביי זיך זבפרט וואו עס גייט נאך אריין אין נצחון, אבער אז מע וועט רעכענען איבערצואליגען דעם גילדין אויף דעם חשבון פון די סומא וואס מ'האט אבגיליגט אויף די מצוה פון שלום וועט דאס זיין זייער גרינג, ווייל אויס־געבען א רובל אויף א מצוה איז א איד גיוואוהנט. אז פיל קען זיך מאכען דורכ'ן יאהר צוואנציג אזעלכע גילדענס, בס"ה 3 רובל, אונ פיל מאל וועט נאכהער יענער אליין אָבגעבען דעם גילדין צוריק, ווייל ער וועט האבען מכסר כליות (געוויסענס־ביססע), ער וועט זעהען אז איך בין דער פייגער, דער אדעל־מאן, איך האב אבגעטראטען די וועג אונ ער איז געבליבען א נאר אונ א שלעכטער. אני הכותב האב געזעהען פראקטיש וואס פאר א רייכזיניגע עצה דאס איז. זי האט מיר פארשוינט די געזונד אונ מיין כבוד. אונ אפילו אין גרויסען פארמאט וואס דאס קען קאסטען 10 רובל א יאהר, איז אויך א גוואלדיגע מציאה, מען האט מיט דעם זיך פערשפארט צענדליגע מצות, וואס זייער ווירדע איז ניט אבצושאצען.

שיבת ציון

מצוה פון שלום, וואס דאס איז איינע פון די העכסטע מצות, אונ עס איז כדאי צו לאזין זיך קאסטין פון אירט וועגין ניט אזוי א גילדין, נאר עטליכע רובל אויך, מיט דעם רעכענונג וועט אייך לייכט זיין אבצוטרעטין די וועג אונ ניט קריגען זיך. דאס איז דער גידאנקען „וטוב בעיניך",

בנין ציון

ולמקללי, נפשי תדום. דער וואס קוקט אויף א גרויסע פערגרעסער גלאז אונ עס ליגט ווס אנטקעגין, אפילו א קליין ארבעסיל זעט אים אויס ווי א גרויסער עפיל, ווען אבער קיין זאך ליגט ניט אנטקעגין, האט די ספאקטיוו ניט

די תורה זאגט „ועשית הישר והטוב בעיני ה'", לבד די תרי"ג מצות וואס שטייען דייטליך אין דער תורה, וואס אלע אידען גלייך זייען מחויב, דארף יעדער בר דעת זיך אויפפירין, עס זאל זיין שיין פאר גאט אונ פאר לייטען (איזהו דרך ישרה שיבור לו האדם, כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם), הייסט ווי שיין איז די וועג, אז איך לאז איבער מיין גילדען, בכדי עס זאל ניט קומען צו קיין קריג, דאס איז גרויס „טוב וישר בעיני ה'" וואס זיין נאמען איז „שלום", פארשטייען מיר אז „וטוב בעיניך" עס איז דיר וואהלגעפעלין צו בענטשען דיין פאלק ישראל „בכל עת ובכל שעה" אין יעדער צייט אונ יעדער שטונדע מיט שלום, ווי עס קומט דאך פאר אמאל א סכסוך אין מענש מיט'ן צווייטען וועגין געלט־זאכין, אונ בעת מען ווערט צוזאמען, דאן קען קומען צו די גרעסטע מחלוקת, טו ווי אזוי קען זיין שטענדיג שלום? נאר א קלוגער גיט זיך איין עצה, אבנארין דעם יצה"ר. — ליידער אבער איז די הצלחה פון יצה"ר אזוי גרויס, אז פיל מענשין, וואס אלעמען איז ביי זיי רעכט אבצונארין אפילו אין געלט, נאר אנטקעגין יצה"ר זייען זיי ערליכע לייט אונ ווילען אים ניט נארין, אויף דעם בעקלאגט זיך דער נביא (ירמיה ט') „שבתך בתוך מרמה" פון דעסטוועגין „במרמה מאנו דעת אותי נאם ה'", דאס איז שוין צו ערליך, אויף דעם זאגט דער שפריכווארט „וואס צו איז אומגיזונד".

---

1) בדרך צחות קען מען זאגין א רמז וואָרום בשחרית זאגט מען „שים שלום" אונ אָוועכד „שלום רב", ווייל בעת די זון (פון שכל) האלט ביים אונטערגיין, איז מיינט דער איינפאכער שלום, מען דארף האבען „שלום רב", אנדערע, פיל מיטלין צו ערהאלטען דעם שלום.

וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה. פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וְאַחֲרֵי מִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַקָּמִים וְהַחוֹשְׁבִים עָלַי לְרָעָה, מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ,

מעשה אלפס

וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה. די ערשטע מעלה פון די ערד איז, וואס זי איז זייער וואלזהעטיג, זי שפייזט אלע ברואים — זי באגלייט אלע ברואים. — זי גיט אלע מאטריאל צו בויען וואהנונגען — זי גיט מאטריאל צו מאכען אללערליי תכשיטין, הכלל עס איז זיך גאר ניט פארצושטעלען די וואלטהאט פון די ערד. דאס צווייטע ווען א מענש וואלט זיין א טויזענדער מיל אזוי וואלטהעטיג ווי די ערד, וואלט גאר ניט מעגליך זיין צו ערטראגען זיין שטאלץ, און זיין גרויסקייט, אונ די ערד ווען אויך זי איז אזוי וואל־טהעטיג, דאך שטאלצירט זי ניט, אין געגענטייל זי לאזט זיך טרעטען פון קלענסטען. דאס איז די כונה „וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה" מיין זעלע זאל זיין ווי די ערד אין אלעם, זי זאל האבען אלע מעלות פון די ערד, זי זאל זיין וואל־טהעטיג אונ ניט שטאלצירען איבער קיינעם. אויך זאל מיין זעלע געמען א בעמערקונג פון די ערד, ווען האט די ערד די אלע מעלות? בעת זי איז פריינדליך מיט'ן הימל, אונ ער גיט איר טוי אונ רעגין, דאן קליגט זי זיך אן מיט איר גרינעם שלוייער אונ ווערט א טייערע ווירטהין „אם כל חי", אבער ווען זי ענטזאגט זיך פון הימל, היינו זי איז ניט מקבל קיין טוי אונ רעגין, דאן ווערט איר הארץ פערטריקנט, אונ איז אוים וואלטהעטיגע ווירטהין. דאס גלייכען (זאל איך נעהמען אין ידאנקען), ווען קען מיינע וואלטהעטיגקייט עקזיסטירען, זיין א פיינער מאן „אוהב את הבריות" נור בעת איך בין „אוהב את המקום", איך לערין זיין תורה, וואס זיא איז משפיע אויפ'ן מענשען גייסטליכע טוי אונ רעגען, ווי משה רבנו זאגט (בשירת האזינו) „יַעֲרֹף כַּמָּטָר לִקְחִי, תִּזַּל כַּטַּל אִמְרָתִי" די תורה איז ווי טוי אונ רעגין, וואס טרינקען אן די אידישע הארץ מיט גייסט, עס זאל שפראצין טייערע בלומען פון כל המדות טובות. אונ ווען איך וועל האבען די אלע מעלות פון די ערד, וועל איך מיט מיינע קינדער עוויג עקזיסטירין, אזוי ווי די ערד ווערט קיין מאל נים כלה, זי לעבט אלעמען איבער (זעה מעשה אלפס חלק ז', פרק מכנף הארץ).

בית ישראל

ליפען פון צו ריידען פאלשקייט, אונ אז איינער וועט מיך שילטין, זאל איך זיין גידולדיג אונ אים ניט ענטפערין. אונ מיין זעלע זאל האבין אלע מעלות וואס דיא ערד האט (זעה בנין ציון), עפין מיין הארץ אין דיין תורה אונ נאך דיינע מצות זאל מיין ווילען נאך יאגין, אונ דיא וואס טראכטין אויף מיר שלעכטס זאלסטו באלד זייער עצה פאר שטערין אונ פאר דארב זייערע פלענער. טוא עס אום ווילין דיין נאמען, טוא עס וועגין דיין רעכטען ווילין, טוא עס אום ווילין דיין היילינקייט,

טוא

בנין ציון

נים וואס צו פארגרעסערין, דאס איז די כונה פון די בקשה, ווען אויך איך וועל שוין קומען צו די מדרגה היטען מיין צונג פון א שלעכט ווארט, אפילו קענין מיינע פלויבער וועל איך אויך קיין שלעכט ווארט נים ענטפערין, אבער ווען מיין הארץ וועט אין מיר קאכען אויף די זלזולים, בין איך נאך נים גיקומען צו די העכסטע מדה, איך פערלאנג ולמקללי, נפשי תדום' מיין זעלע זאל אויך שטיל שווייגין אונ רוהיג בלייבין, בעת יעגער זידילט מיר דארף איך גוט איינהערכין וואס ער זאגט 1) אונ זיין צופרידען מיט אזא גילעגענהייט, וואס איך האב געקראגין אזא גוטען מוכיח, וואס ער זאגט מיר אוים מיינע פעלערין, ווען אויך ער האט זיי פיל פארגרעסערט, אבער עפעס איז דאך דא אין מיר, ווען ניט וואלט דאך נים גיווען וואס צו פער־גרעסערען, אלזא דארף איך זעהן אויסצוגלייכען די פלעקין, וואס איז אין מיר, איז לבד וואס דורך דעם וועל איך בלייבין א פיינער מאן אן פעלערין, וועט דאס נאך זיין די גרעסטע נקמה, אן מיינע פלויבער, זיי וועלין נים האבין מער וואס אויפצווארפין מיר.

1) ווי משה רבנו ע"ה זאגט (אין דעם שיר פון שבת) „בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים" בעת עס שטייען אויף מיר אויף, שלעכטע מענשען, מיר צו שענדין, בעמיהע איך זיך, מיין הארץ זאל נים ווערען צוקאכט, נור „תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי" גאנץ רוהיג צוהערין, וואס זיי ריידין אויף מיר, אום איך זאל ווייסען וואס צו פאריכטען, אז דורך דעם זאל זיין „צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח" די גערעכטיגקייט מיינע זאל בליהען ווי דער תמר (שאין לו אלא לב אחד, לבו שבשמים) אונ ווי די חכמי התלמוד „הַנֶּעֱלָבִין וְאֵינָן עוֹלְבִין" דער קלוגער מענש ווען ער ווערט פארשעמט פון אינעם, דארף ער בלייבין שטיל אונ נים זידלען צוריק, נור „שׁוֹמְעִים חֶרְפָּתָם" ער דארף איינהארכין וואס יענער זידילט אים, אום ער זאל וויסין ווי צו בעסערין זיך, אויף דיזע קלוגע מענשען ווערט גיזאגט „וְאוֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ" זיי וועלין שיינען ווי די זון אין העלין טאג.

לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ, הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ, יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ, בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה, כִּימֵי עוֹלָם, וּכְשָׁנִים

בית ישראל

טוּא עֶס וֶועגִין דַיין תּוֹרָה: למען אוּם ווילין דָאס דַיינֶע גִילִיבְּטֶע זָאלִין אוּיס גִיצְוויגֶען וֶוערִין פוּן זֵייעֶרֶע צָרוֹת, הֶעלְף דָאךְ מִיט דַיין רֶעכְטֶע הַאנְד אוּנ עֶנְטְפֶער מִיר: יהיו דִיא רֵייד פוּן מַיין מוֹיל אוּנ דִיא גִידַאנְקֶען פוּן מַיין הַארְץ זָאל זַיין בַּאוִוילִיגְט פַר דִיר גָאט מַיין פֶעלְזֶענְשׁוּטְץ אוּנ מַיין עֶרְלֵייזֶער. דֶער דָא מַאכְט פְרִיד אִין זַיין הִימִיל דֶער זָאל מַאכִין פְרִיד אוּיף אוּנְז אוּנ אוּיף אַלֶע יִשְׂרָאֵל, אוּנ דְרוּיף זָאגְט אָמֵן:

יְהִי עֶס זָאל זַיין דֶער ווִילִין פַאר דִיר גָאט אוּנְזֶער גָאט אוּנ גָאט פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין דָאס עֶס זָאל גִיבּוֹיט וֶוערִין דָאס בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בַּאלְד אִין אוּנְזֶערֶע טֶעג אוּנ גִיבּ אוּנְזֶער טֵייל אִין דַיין תּוֹרָה. אוּנ דָארְטִין וֶועלִין מִיר דִיךְ דִינֶען מִיט פָארְכְט, אַזוֹי ווִי דִי טֶעג פוּן לַאנְג אָן, אַז מִיר זַיינֶען גֶעוֶועזֶען אִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אוּנ אַזוֹי ווִי דִי עֶרְשְׁטֶע יָארִין

מעשה אלפים

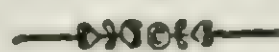
שֶׁיִּבָּנֶה בֵּיהמ"ק כ"ב. אַוִויכְטִיגֶער מַאן הָאט בִּזְכוּת אֲבוֹתָיו (שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם עַל כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ) נוֹשֵׂא חֵן גִיוֶוען בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ, אַז עֶר הָאט אִים גִישַׁאנְקֶען אַאִימֶענְיֶע אוּנ צוּ דֶעם גֶעגֶעבְּן אַ גְרוֹיסֶען קְרֶעדִיט אִין קֵייזֶערְלִיכֶע בַּאנְק, עֶר זָאל קֶענֶען פִירִין גִישֶׁעפְטִין. גִיוָואהְנְלִיךְ הָאט דֶער מַאן זֵייעֶר הֶערְלִיךְ אוּיפְגֶעבְּלִיהְט אוּנ זַיין נָאמֶען אִיז אַוֶועק אִין דֶער וֶועלְט.—פוּן גְרוֹיס וואוֹילְטָאג אָבֶער, אִיז עֶר גִיוָוארִין צוּלָאזִין אוּנ הָאט אִיבֶּערְגִיפִירְט אַ גְרוֹיסִין קַאפִּיטַאל אוּנ אוּיפְגִיהֶערְט צוּ צָאלִין טֶערְמִינֶעס, אוּנ דִי אִימֶענְיֶע הָאט עֶר אָבְּגִילָאזִין בִּיז זִי אִיז חָרוּב גִוָוארִין,— דֶער קֵייזֶער הָאט אִים פִיל מָאל פִירְגִיהַאלְטִין דוּרְךְ זַיינֶע גוּטֶע פְרַיינְד אוּנ אִים מַתְרֶה גִיוֶועֶן, אַז פוּן זַיין שְׁלֶעכְטִין פִירְהוּנְג וֶועט קַיין גוּטֶער סוֹף נִיט אַרוֹיסְקוּמֶען עֶס הָאט אָבֶּער קֵיינִיג גִיהָאלְפִין בִּיז וַואנֶען דֶער קֵייזֶער אִיז אוֹיף אִים בֵּייז גִיוָוארִין אוּנ הָאט אִים צוּגִימַאכְט דֶעם קְרֶעדִיט אוּנ גַם עֶנְדֶע פוּן דִי אִימֶענְיֶע אוֹיךְ אַרוֹיסְגִיווָארְפִין.— אַרוּמְוַואלְגֶערִין זִיךְ אִין שְׁכֵנוֹת, הָאט עֶר אָנְגֶעהוֹיבֶּען שְׁפִירִין וָואס עֶר הָאט פַארְלָארִין אוּנ הָאט אָנְגִיהוֹיבִּין ווארְפִין פְרָאשֶׁענְיֶעס צוּם קֵייזֶער, עֶר זָאל אִים אוּמְקֶערִין צוּ זַיין פְרִיעֶרִיגֶען מַצָב, דֶער קֵייזֶער, רַב הַחֶסֶד, הָאט מִיטְלֵייד גִיהַאט אוֹיף זַיין טְרוֹיעֶרִיגֶע לַאגֶע, אוּנ הָאט אִים גִיעֶפִינְט דֶערְוַוייל אַקְלֵיינֶעם קְרֶעדִיט, אַז אוֹיבּ עֶר וֶועט פִּינְקְטְלִיךְ זַיין אוּנ הִיטִין צוּ צָאלִין וֶועט עֶר אִים מִיט דֶער צַייט עֶפֶענֶען אַ גְרוֹיסִין אוּנ אַרַיינְלָאזִין אִין אִימֶענְיֶע. זֶעלְבְּסְטְפֶערְשְׁטֶענְדְלִיךְ, אַז עֶר דַארְף הִיטִין דֶעם קְרֶעדִיט ווִי דִי אוֹיגִין אִין קָאפּ, לֵיידֶער אָבֶער אִיז עֶר אַזוֹי דוּם גִיוֶועזֶן אוּנ הָאט נִיט גִיהִיט אַ יְנְגְלִיךְ דִי טֶערְמִינֶעס, אוּנ הָאט נָאךְ גֶעוָוארְפִין מִיט בְּרִיף מֶען זָאל אִים וָואס גִיכֶער עֶפֶענֶען דֶעם גְרוֹיסִין קְרֶעדִיט, דָא קֶען מֶען זֶעלְבְּסְט פֶערְשְׁטֵיין דֶעם אַנְטְוָוארְט וָואס עֶר וֶועט בֶּעקוּמֶען, אַז דוּ בִּיסְט נִיט אִימְשְׁטַאנְד צוּ הִיטֶען דָאס קְלֵיינֶעם קְרֶעדִיט. ווִי אַזוֹי זָאל מֶען דִיר טְרוֹיעֶן אַגְרוֹיסִין? דֶער נִמְשָׁל אִיז רִיכְטִיג קֶעגִין אוּנְז, דֶער בּוֹרֵא הָאט אוּנְז (בִּזְכוּת דִי אָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים) גִיעֶפִינְט אַ גְרוֹיסִין קְרֶעדִיט דָאס אִיז דֶער „מִשְׁכָּן" אוּנ נַאכְהֶער דֶער „בֵּית הַמִּקְדָּשׁ" וָואס עֶר אִיז מְכֻוָּון קֶעגִין „שַׁעַר הַשָּׁמַיִם". צִיהֶען פוּן דָארְטִין אַלֶע הַשְׁפָּעוֹת וְהַצְלָחוֹת בְּחוֹמֶר וּבְרוּחַ, אוּנ צוּ דֶעם גְרוֹיסֶע אִימֶענְיֶע דָאס אִיז דִי הֵיילִיגֶע לַאנְד, דָארְטִין הָאבִּין מִיר הֶערְלִיךְ אוּיפְגִיבְּלִיהְט, אַז אוּנְזֶער נָאמֶען אִיז גִיוָוארִין גְרוֹיס אִין דֶער וֶועלְט, מִיר הָאבִּין אָבֶער גִנוּמֶען שְׁטִיפֶען פוּן גְרוֹיס וָואהְלְטָאג (וַיִּשְׁמַן יְשֻׁרוּן וַיִּבְעָט), הָאט מֶען אוּנְז צוּגִימַאכְט דֶעם קְרֶעדִיט (פַארְבְּרֶענְט דֶעם בֵּיהמ"ק) אוּנ אַרוֹיסְגִיטְרִיבִּין פוּן אוּנְזֶער לַאנְד. וַואלְגֶערִין זִיךְ אִין שְׁכֵנוֹת, הָאבִּין מִיר אָנְגִיהוֹיבִּין שְׁרַייעֶן צוּ גָאט, עֶר זָאל רַחֲמָנוּת הָאבִּין אִיבֶּער אוּנְז, הָט עֶר אוּנְז גִיעֶפִינְט דֶערְוַוייל אַקְלֵיינֶעם קְרֶעדִיט, דָאס אִיז „בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת" וָואס זֵיי רוּפֶען זִיךְ „מִקְדָּשׁ מְעַט" (קְלֵיין פַארְטַאט בֵּית הַמִּקְדָּשׁ). אַז מִיר וֶועלִין זֵיי הַאלְטִין בְּכָבוֹד, וֶועלִין מִיר זוֹכֶה זַיין צוּם גְרוֹיסִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הַיינְט אַז מִיר זַיינֶען אַזוֹי דוּם אוּנ הַאלְטֶען נִיט בְּכָבוֹד דֶעם קְלֵיין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, מִיר שְׁמוּעֶסִין אִין חֲזָרַת הַשַּׁ"ץ, אִין קְרִיאַת הַתּוֹרָה אוּנ צַפְשִׁיטָא וֶוער עֶס מַאכְט מַחְלוֹקֶת אִין שׁוּל, ווִי אַזוֹי קֶאנֶען מִיר פֶערְלַאנְגֶען מֶ'זָאל אוּנְז בּוֹיעֶן דֶם גְרוֹיסִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ?— צַלְזָא דַארְף יֶעדֶער אִיד זִיךְ גֶעמֶען אִין נִידַאנְקֶען אָבְּצוּהִיטִין דִי הֵיילִיגְקַייט פוּן שׁוּל אוּנ בֵּית הַמִּדְרָשׁ נִיט צוּ רֵיידֶען אִין אִים נוּר דִבְרֵי תּוֹרָה וּתְפִלָּה וְיִרְאַת שָׁמַיִם, דַאן וֶועט אָנְגֶענוּמֶען וֶוערִין אוּנְזֶער יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּבָּנֶה בֵּיהמ"ק ב"ב, אָמֵן

סע"ט כ'

קַדְמוֹנִיּוֹת: וְעָרְבָה לַיְיָ, מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם, כִּימֵי עוֹלָם, וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

בית ישראל

יָארִין. אוּנ עֶס װעט גִיזִיסְט זַיין צוּ גָאט דֶר מִיר װעלִין בְּרֵיינְגֶען, גְלַייךְ אַז דִי טֶעג פוּן קָרְבָּן מִנְחָה פוּן יְהוּדָה אוּנ יְרוּשָׁלַיִם װָאס פַארְמַאלְס אוּנ גְלַייךְ דִי פָארִיגֶע יָארֶען:

פסוקים לשמות הנשים

אִין סֵפֶר שׁ"לה הַקָּ'וֹש שְׁטֵייט גֶעשְׁרִיבֶּען אַסְגוּלָה מֶען זָאל נִישְׁט פַארְגֶעסִין זַיין נָאמֶען צוּם יוֹם הַדִּין. אִיטְלִיכֶר טָאג נָאךְ שְׁמֹנָה עֶשְׂרֵה פַאר יִהְיוּ לְרָצוֹן זָאל מֶען זָאגִין אַ פָּסוּק וָואס הֵייבְּט זִיךְ אָן מִיט אֵיין אוֹת פוּן זַיין נָאמֶען אוּנ לָאזְט זִיךְ אוֹיס מִיט אֵיין אוֹת פוּן זַיין נָאמֶען:

איטְהֶ. אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה:
אֶסְתֵּר. אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר:
אָסְנַה. אָחוֹר וָקֶדֶם צַרְתָּנִי וַתָּשֶׁת עָלַי כַּפֶּכָה:

ב בְּרָכָה בַּתְיָה בֵּיילָה בְּרַיינָה בְּלוּמָה. בָּרוּךְ יְיָ מִצִּיּוֹן שׁוֹכֵן יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ:
בַּת שֶׁבַע בַּאשֶׁע בְּלוּמֶע. בְּחֶסֶד וֶאֱמֶת יְכֻפַּר עָוֹן וּבְיִרְאַת יְיָ סוּר מֵרָע:
בְּרַיינְדִיל. בְּמַקְהֵלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים אֲדֹנָי מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל:

ג גָאלְדֶה געלָה גִישֶׁה גִישֶׁה גְרֵינָה גְלִיקָה גְנֶעשֶׁה. גֶּפֶן מִמִּצְרַיִם תַּסִּיעַ תְּגָרֵשׁ גּוֹיִם וַתִּטָּעֶהָ:
גִיטֶל גְנֶענְדִיל. גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:

ד דְבוֹרָה דִינָה דַיינֶה דָאבָּה דְוָואשֶׁה דָאבְּרָה. דְּאָגָה בְלֶב אִישׁ יַשְׁחֶנָּה וְדָבָר טוֹב יְשַׂמְּחֶנָּה:

ה הֶענֶעלֶע. הַט לִבִּי אֶל עֵדְוֹתֶיךָ וְאַל אֶל בָּצַע:
הֶענְדִיל. הָרִים נָזְלוּ מִפְּנֵי ה' זֶה סִינַי מִפְּנֵי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
הִינְדָא הֶענָא הַאנָא. הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא:

ו וִויסְנָא וְוִישְׁקָא. וְהָעֹמֶר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה הוּא:

ז זִילְפָּה זְלַטָה זָעלְדָה זִיסָה. זֹאת מְנוּחָתִי עֲדֵי עַד, פֹּה אֵשֵׁב כִּי אִוִּתִיהָ:

ח חַוָּה חַנָּה חַיָּה חוּבָה חֲנָקָה חַנְטְשָׁה. חָגְרָה בְעוֹז מָתְנֶיהָ וַתְּאַמֵּץ זְרוֹעוֹתֶיהָ:

י יְהוּדִית. ה' שֹׁמֵר אֶת גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת:
יַחְנָא יוּטָא יֶענְטָא. יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּה' עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא:

ל לֵייצָא לִיבָא לִיפְשָׁא. לֹא תִהְיֶה מְשַׁכֵּלָה וַעֲקָרָה בְּאַרְצֶךָ, אֶת מִסְפַּר יָמֶיךָ אֲמַלֵּא:
לֵאָה. לְדָוִד בָּרוּךְ ה' צוּרִי הַמְלַמֵּד יָדַי לַקְרָב אֶצְבְּעוֹתַי לַמִּלְחָמָה:

מ מַלְכָּה מְנוּחָה מַחְלָה. מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָּהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ:
מַארְיָא מֶערָא מַאשָׁא מֵייטָא מִיכְלָא מִינְצְקָא מִינְקָא. מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא:
מַאטִיל מִינְדִיל. מִי יָצַר אֵל וּפֶסֶל נָסָךְ לְבִלְתִּי הוֹעִיל:
מִרְיָם. מֵרֵאשִׁית עֲרִיסֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַיְיָ תְּרוּמָה לְדֹרֹתֵיכֶם:

נ נְחָמָה. נֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ וּלְאֵין אוֹנִים עָצְמָה יַרְבֶּה:

ס סֶערְקָה סֶערְקְלָה סְלָאווָא סְלָקָה סִימָה, סוֹבּוּ צִיּוֹן וְהַקִּיפוּהָ סִפְרוּ מִגְדָּלֶיהָ:

ע עַבְסָה. עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה

עֶלְקָא עֶטְקָא עֶטְא. עַתָּה אָקוּם יֹאמַר
יְיָ עַתָּה אֵרוֹמָם עַתָּה אֶנָּשֵׂא:

פ פְרֵיידָה פֵייגָה פְרוּמָה פֶּעסָה פַּאיָה.
פַּר אֶחָד בֶּן בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ
אֶחָד בֶּן שְׁנָתוֹ לְעוֹלָה:

צ צִפּוֹרָה צְבִיָּה. צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפָּדֶה
וְשָׁבֶיהָ בִּצְדָקָה:

ר רִבְקָה, רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי וִיהוּדָה:

רָחֵל רֵייזִיל רֶעכִיל. רָבוּעַ יִהְיֶה כָּפוּל עָשׂוּ
אֶת הַחוֹשֶׁן זֶרֶת אָרְכּוֹ וְזֶרֶת רָחְבּוֹ כָּפוּל:

ש שֵׁיינְדִיל. שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה
כָּל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי הָאָדוֹן יְיָ
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:

דיני קבלת התענית ודיני תענית

דָער דִין אִיז וֶוען אֵיינֶער וִויל אוֹיף זִיךְ מְקַבֵּל זַיין אַתַּעֲנִית מוּז ער דָעם טָאג וָואס פְרִיהֶער אִיז צוּ מִנְחָה פאר יִהְיוּ לְרָצוֹן מְקַבֵּל זַיין אוּנ אַז עֶר הָאט פאר גֶעסִין מְקַבֵּל זַיין הָאט עֶר צַייט מְקַבֵּל זַיין בִּיז נַאכְט. וֶוען אֵיינֶר הָאט בְּדֵעָה צוּ פַאסְטִין נָאר בִּיז מִנְחָה גְדוֹלָה דָאס אִיז אִין הַיטִין טָאג אַזוֹיא מוּז עֶר בְּשָׁעַת קַבָּלַת תַּעֲנִית אַתְּנַאי אוֹיס גֶעמִין, אַז עֶר וִויל דָעם תַּעֲנִית נִיט מַשְׁלִים זַיין אָבֶּער דָער וָואס אִיז סְתָם מְקַבֵּל אוּנ נֶעמְט קַיין תְּנַאי נִיט אוֹיס, אַזוֹיא מוּז ער פַאסְטִין בִּיז דְרַיי מִיטִיל מֶעסִינְגֶע שְׁטֶערִין שְׁטֵייעִין. אַתַּעֲנִית צִבּוּר אָדֶער יָאר צַייט דַארְף עֶר נִיט מְקַבֵּל זַיין.

וֶוען אֵיינֶער אִיז מְקַבֵּל אוֹיף זִיךְ אתענית, זאל ער צו מנחה פאר דעם תענית דעם רבון זאגין פאר יהיו לרצון:

רִבּוֹן כָּל הָעוֹלָמִים, הֲרֵי אֲנִי לְפָנֶיךָ בְּתַעֲנִית נְדָבָה לְמָחָר, יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתְּקַבְּלֵנִי בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן, וְתָבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתִי, וְתַעֲנֶה עֲתִירָתִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה: יהיו לרצון וכו׳

דיני תענית

דָער שו״ע שְׁרַייבְּט דִי נַאכְט וָואס פַאר דֶעם תַּעֲנִית צִבּוּר אָדֶער תַּעֲנִית יָחִיד אִיז, מֶעג מֶען עֶסִין אוּנ טְרִינְקֶען דִי גַאנְצֶע נַאכְט בִּיז עֲלוֹת הַשַּׁחַר, וֶוען עֶר הָאט נָאךְ נִיט רֶעכְט גִישְׁלָאפִין נָאר בַּיי דֶעם טִישׁ אָן גִישְׁפַּארְט וָואו ער עֶסְט אוּנ טְרִינְקְט אַז עֶר הָאבְּט זִיךְ אוֹיף מֶעג ער נָאךְ עֶסִין. אָבֶּער אַיין תַּעֲנִית חָלוֹם טָאר עֶר נִיט עֶסִין בַּאלְד וִויא עֶר הָאט זִיךְ פוּן זַיין חָלוֹם אוֹיף גֶעחַאפְּט אוּנ מוּז פַאסְטִין בִּיז שְׁטֶערִין שְׁטֵייעֶן אַזוֹ וִויא אִין דִי אַרְבַּע תַּעֲנִיתִים. דָער של״ה שְׁרַייבְּט אַז דָער וָואס פַאסְט נִיט גַאנְץ סְלִיחוֹת דַארְף עֶר נִיט בִּיז נַאכְט פַאסְטִין, וֶוען עֶר הָאט בְּשַׁעַת קַבָּלַת הַתַּעֲנִית אַזוֹיא אוֹיס גִינוּמֶען, נָאר בִּיז נָאךְ תְּפִלַּת מִנְחָה, אוֹיךְ וֶוען דֶער וָואס פַאסְט צְוֵויי מֶעג אָדֶער דְרַיי טֶעג אוּנ הָאט בְּדֵעָה אָן צוּבַּייסִין אָם פְרַייטָאג צוּ נַאכְט אוּנ עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה צוּ נַאכְט אוּנ הָאט אוֹיס גִינוּמֶען בְּקַבָּלַת הַתַּעֲנִית נִיט לֶיינְגֶער צוּ פַאסְטִין נָאר בִּיז נָאךְ פוּן שׁוּל גֵיין מֶעג עֶר אַזוֹיא טָאן פוּן כְּבוֹד שַׁבָּת וֶוערְט וֶוענְן אָבֶּער אֵיין יָאר צַייט מוּז פַאסְטִין בִּיז שְׁטֶערִין שְׁטֵייעִין, נָאר אַז דֶער עֶרְשְׁטֶער יָאר צַייט אִיז גִיפַאלִין פְרַייטִיג אוּנ הָאט נִיט גִיפַאסְט בִּיז נַאכְט מֶעג עֶר תָּמִיד וֶוען דֶער יָאר צַייט אוּם פְרַייטָאג קוּמְט אוֹיס, נִיט בִּיז נַאכְט פַאסְטִין. דֶער וָואס הָאט יָאר צַייט אִין אֲדָר דַארְף עֶר אִין אַיין עִבּוּר יָאר צוּ פַאסְטִין אִין אֲדָר שֵׁנִי אָבֶּער דִי אַחֲרוֹנִים זָאגִין עֶר זָאל פאַסְטִין אֲדָר רִאשׁוֹן, נָאר אַז זַיין פָאטֶער אָדֶער מוּטֶער זַיינֶען גִישְׁטָארְבִּין אִין אֲדָר שֵׁנִי דַארְף עֶר פַאסְטִין אֲדָר שֵׁנִי דֶער ש״ךְ זָאגְט אַז יָאר צַייט אִיז נָאר יוֹם הַמִּיתָה אָבֶּער נִיט יוֹם הַקְּבוּרָה. דֶער של״ה שְׁרַייבְּט אַז מְעוּבֶּרֶת וּמֵינֶקֶת זָאלִין מֶער נִיט פַאסְטִין נָאר דִיא אַרְבַּע תַּעֲנִיתִים. אוּנ וֶוען זֵיי הָאבִּין אַיין נֶדֶר גִיטָאן אוֹיף אַנְדֶערֶע תַּעֲנִיתִים קָאן אִיר דֶער מַאן פֶר וֶוערִין אוּנ דַוְקָא אִין דֶעם טָאג וָואס עֶר הָאט גִיהֶערְט אָבֶּער נָאךְ דֶעם טָאג מוּז מֶען הָאבִּין דְרַיי דַוְקָא אִין דֶעם נֶדֶר מַתִּיר זַיין. דֶער שֻׁלְחָן עָרוּךְ שְׁרַייבְּט אַז דֶער וָואס פַאסְט מָאנְטִיג אוּנ דָאנֶערְשְׁטִיג אָדֶער

אין יאר צייט אונ עס גיפאלט אום ערב תשעה באב מעג ער נאך מנחה סעודה המפסקת נוהג זיין. דר וואס איין תענית האט זאל ניט דר ציילין פר קיינעם. אונ דר ט"ז וב"ח שרייבין אז ווען מען בעט אים הוקא גיין מיט עסין מעג ער זאגין אז ער האט איין תענית. דר וואס איז זיך נוהג אלע טאג דאס מויל צו שווייגן מעג ער אין איין תענית יחיד אויך זיין מויל שווייגן אבער ניט אין א תענית צבור מכל שכן יום כפור אונ תשעה באב. ווען איינער פאסט אם שבת ויו"ט א תענית חלום, דארף ער דעם טאג וואס דער נאך ווייטער פאסטין, וויל ער האט צונג שבת ויו"ט ניט גיהאלטין, אבער אז עס איז דערמאלט איין תענית צבור אדער ער האט יאר צייט מוז ער נאך איין אנדערין טאג פאסטין. אבער ווען ער האט דעם טאג איין תענית יחיד גיהאט מעג ער דעם תענית פון שבת ויו"ט דער מיט פטרין:

נאך דעם תענית זאל ער צו מנחה פון תענית דאס זאגין פאר יהיו לרצון:

רִבּוֹן כָּל הָעוֹלָמִים, גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ, בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, אָדָם חוֹטֵא וּמַקְרִיב קָרְבָּן, וְאֵין מַקְרִיבִין מִמֶּנּוּ אֶלָּא חֶלְבּוֹ וְדָמוֹ, וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים מְכַפֵּר וְעַתָּה בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ חָרַב בֵּית מִקְדָּשְׁךָ וְאֵין לָנוּ מִקְדָּשׁ וְלֹא כֹהֵן שֶׁיְּכַפֵּר בַּעֲדֵנוּ. לָכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁיְּהֵא מִעוּט חֶלְבִּי וְדָמִי שֶׁנִּתְמַעֵט הַיּוֹם כְּחֵלֶב מוּנָּח עַל גַּב הַמִּזְבֵּחַ לְפָנֶיךָ וְתִרְצֵנִי: יהיו לרצון וכו'

דיני תפלת עננו

דער וואס האט איין תנאי גיהאט ניט ביז נאכט צו פאסטין זאל ער קיין עננו ניט זאגין אונ דר טורי זהב זאגט ער זאל נאר דיא ווערטער ביום צום תעניתנו ניט זאגין. ווען ער דאווינט מנחה נאך דעם עסין זאל ער גאר קיין עננו ניט זאגין. ווען איינער האט פר געסין עננו צו זאגין דארף ער ניט נאך אמאל דאווינע אבער אז ער האט זיך דר מאנט פר יהיו לרצון זאל ער זאגין עננו אן דר ברכה. אין יחיד זאגט נאר צו מנחה אבר אין דער פריא זאגט ער ניט טאמער וועט ער ח"ו פאר שלאפט ווערין אונ וועט ניט קאנען פאסטין, אבער דר חזן מוז אין דער פריא אויך זאגין. איין יחיד מעג אין זיין תענית סליחות זאגין, אבער ניט דיא שלש עשרה מדות. דר וואס פאסט אין תענית חלום אם שבת ויו"ט זאל ער צו מנחה עננו זאגין פר יהיו לרצון אן איין ברכה, אונ אום ר"ח זאל ער אויך אין שחרית קיין עננו ניט זאגין. דער תענית שני וחמישי ושני איז גלייך זיינע דינים וויא אנדערע תענית צבור קענין ויחל לייענען צו שחרית אונ מנחה אונ עננו זאגין. אלע תעניתים דארף דער חזן זאגין ברכת כהנים צו מנחה:

תחינה חדשה לתענית

ווען מען פאסט, זאגט מען דאס צוא מנחה פאר אלהי נצור:

הער פון דער וועלט, מיין גאט אונ גאט פון מיינע עלטערין אברהם יצחק ויעקב, דער גרויסער אונ שטארקער אונ פארכצומער גאט, הייליגט אונ אייביג איז ער גאט אונ הער איבער דיא גאנצע וועלט, דו האסט באשאפין דעם מענטשין מיט גאנצין הארצין צו דינען דיין נאמען אין אלע צייט, נון שטארקין זיך די בייזע גידאנקען אן צו רייצין דעם מענטשין צו אפ קערין פון דיינעם דינסט. דוא האסט באשאפין דעם יצר הרע צו פרובין דעם מענטשין אויב ער וועט זיך שטארקען איבער זיינע בייזע גידאנקען, צו גיין אין דעם גוטין וועג וויא דיא גוטע גידאנקען הייסין אים, אז אין דיינער תורה שטייט זעה איך האב גיגעבין פאר דיר דאס לעבין אונ דעם טויט אונ זאלסט אויסערוויילין דאס לעבין, אבער עס איז זיינ

ש. ווער

שְׁוֶוער צוּא בַּאצְווינְגֶען דֶעם יֵצֶר הָרָע, דֶען עֶר קוּמְט אִין מֶענְשִׁין פוּן מוּטֶער לַייבּ אָן אוּנ עֶר בַּאהֶעפְט זִיךְ אָן אִים אִין דֶער יוּגֶענְט אוּנ לָאזְט נִיט אָפּ פוּן אִים בִּיז עֶר קוּמְט אִין דֶער עֶרְד. גָאט מַיין גָאט, דוּא הָאסְט בַּאשַׁאפִין אַטְרַייסְט אוּנ אַהִילְף פַאר דֶעם מֶענְטְשִׁין נָאךְ פַאר בְּרִיאַת הָעוֹלָם, וֶוען דֶער מֶענְטְשׁ טְרֶעט אִיבֶּער אֵיינְס פוּן דַיין גִיבָּאט פוּן אָן רֵייצוּנְג דֶער בֵּייזֶען גִידַאנְקֶען, צוּ בְּרֵיינְגֶען אַצִיקְעלֶע אָדֶער אַשָׁאף אָדֶער אַבַּארַאן אָדֶער אַטוֹיבּ אָדֶער זָעמִיל מֶעל צוּא פַאר בְּרֶענְגֶען אִיר פְלֵייש אוּנ דָאס בְּלוּט צוּ שְׁפְּרֵיינְגֶען אוֹיפְן מִזְבֵּחַ, אוּם צוּ מַאכִין גִידֵיינְקֶען דֶעם מֶענְטְשֶׁען זַיין אִיבֶּעל טָאן אוּנ צוּא הָאבִּין חֲרָטָה דְרוֹיף, דָאס וַוייטֶער נִיט מֶער צוּא טָאן אוּנ נִיט צוּ פָאלְגִין דֶעם בֵּייזִין גִידַאנְקֶן, דִיא דָא קוּמֶען פוּן בְּלוּט אוּנ פְלֵייש אוּנ פוּן וֶועגִין פִיל וואוּיל טָאג זַיינֶעם לֶעבֶּען דֶען דוּא ווִילְסְט אִים פַאר גֶעבִּין אוּנ דֶער בַּארֶעמֶען אִיבֶּער אִים. נוּר וֶועגִין דִיא זִינְד פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין אוּנ אוּנְזֶער זִינְד הָאסְטוּ פַאר שְׁטֶערְט דָאס הוֹיז דָאס דַיין שְׁכִינָה הָאט אַלֶע צַייט גִירוּעֶט דְרִינֶען אוּנ אוֹיךְ דָאס מִזְבֵּחַ דָאס מֶען הָאט דִיא אָפְּפֶער אוֹיף גִבְּרַאכְט, אוּנ אַלֶע צוּ רִיכְטוּנְג צוּ דֶער הֵיילִיגְקֵייט אִיז צוּא פִירְט אוּנ צוּ בְּרָאכִין, אוּנ הַיינְט הָאבּ אִיךְ זִינְדִיגֶער מֶענְטְשׁ גִיפַּיינִיגְט מַיין לַייבּ אוּנ הָאבּ נִיט גִיגֶעסִין נִיט גִיטְרוּנְקֶען, דָאס אִיךְ ווִיל נִיט גֶעבִּין קְרַאפְט דֶען בְּלוּט אוּנ פְלֵייש, נִיט צוּ מֶערִין שׁוּלְד. גָאט אַלְמֶאכְטִיגֶער נֶעם פַאר דִיר דָאס בְּלוּט אוּנ פְלֵייש דָאס אִיךְ הָאבּ גִימִינֶערְט הַיינְט אוּנ לָאז בַּייא דִיר זַיין אָן גִינוּמֶען גְלַייךְ וִויא אִיךְ הָאבּ גִיבְּרַאכְט אַקָרְבָּן אוֹיף דֶעם מִזְבֵּחַ פִיר אַנַחַת רוּחַ פַאר דִיר, אוּנ טוּא אָפּ פוּן מִיר אַלֶע בֵּייזֶע גִידַאנְקֶען אוּנ גִיבּ מִיר אַרֵיינֶע הַארְץ צוּא דִינֶען דִיר מִיטִין גַאנְצִין הַארְצִין, אוּנ גִיבּ מִיר וִוידֶער גוּט בְּלוּט אוּנ פְלֵייש אוּנ מַאךְ מִיךְ קְרֶעפְטִיג צוּא הִיטִין דַיין גִיבָּאט, אוּנ צוּ פָאלְגִין צוּ אַלֶער צַייט דֶעם גוּט גִידַאנְקֶען, אוּנ צוּא אַלֶע דִיא מִיךְ צוּא גוּטִין לֶערְנֶען, אוּנ דָאס אִיךְ זָאל פִירִין אוּנ לֶערְנֶען מַיינֶע קִינְדֶער אִין דֶעם גוּטִין אוּנ רֶעכְטֶען וֶועג פוּן דַיין תּוֹרָה, עֶס זָאל זַיין שֵׁיין פַאר גָאט אוּנ לַייט, אָמֵן:

נאך שמונה עשרה צו שחרית אונ מנחה זאגט מען וידוי:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ, וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ, שֶׁאֵין אָנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף, לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ, אֲבָל אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ, חָטָאנוּ:

אָשַׁמְנוּ, בָּגַדְנוּ, גָּזַלְנוּ, דִּבַּרְנוּ דֹפִי. הֶעֱוִינוּ, וְהִרְשַׁעְנוּ, זַדְנוּ, חָמַסְנוּ, טָפַלְנוּ שֶׁקֶר. יָעַצְנוּ רָע, כִּזַּבְנוּ. לַצְנוּ, מָרַדְנוּ, נִאַצְנוּ, סָרַרְנוּ, עָוִינוּ, פָּשַׁעְנוּ, צָרַרְנוּ, קִשִּׁינוּ עֹרֶף. רָשַׁעְנוּ, שִׁחַתְנוּ, תִּעַבְנוּ, תָּעִינוּ, תִּעְתָּעְנוּ: סַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ, וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים, וְלֹא שָׁוָה לָנוּ. וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ, כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ, וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ.

אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם, אַתָּה, וּבַעַל הָרַחֲמִים, נִקְרֵאתָ. וְדֶרֶךְ תְּשׁוּבָה, הוֹרֵיתָ: גְּדֻלַּת רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ. תִּזְכּוֹר הַיּוֹם, וּבְכָל יוֹם, לְזֶרַע יְדִידֶיךָ: תֵּפֶן אֵלֵינוּ, בְּרַחֲמִים. כִּי אַתָּה הוּא, בַּעַל הָרַחֲמִים: בְּתַחֲנוּן וּבִתְפִלָּה, פָּנֶיךָ נְקַדֵּם. כְּהוֹדַעְתָּ,

לְעָנָיו מִקֶּדֶם: מֵחֲרוֹן אַפְּךָ שׁוּב. כְּמוֹ בְּתוֹרָתְךָ כָּתוּב: וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ נֶחֱסֶה וְנִתְלוֹנָן. כְּיוֹם וַיֵּרֶד יְיָ בֶּעָנָן: תַּעֲבוֹר עַל פֶּשַׁע וְתִמְחֶה אָשָׁם. כְּיוֹם וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם: תַּאֲזִין שַׁוְעָתֵנוּ וְתַקְשִׁיב מֶנּוּ מַאֲמַר. כְּיוֹם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְיָ. וְשָׁם נֶאֱמַר: וַיַּעֲבֹר יְיָ עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא:

יְיָ יְיָ, אֵל רַחוּם וְחַנּוּן, אֶרֶךְ אַפַּיִם, וְרַב חֶסֶד, וֶאֱמֶת. נֹצֵר חֶסֶד, לָאֲלָפִים, נֹשֵׂא עָוֹן, וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה, וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ, לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ, וּנְחַלְתָּנוּ:

דָאס זַיינֶען דִי טֶעג וֶועלְכֶע מֶען זָאגְט נִיט אִין זֵיי קֵיין תַּחֲנוּן. ר״ח. חֲנֻכָּה. פּוּרִים קָטָן וְגָדוֹל בֵּיידֶע טֶעג. דֶעם גַאנְצִין חוֹדֶשׁ נִיסָן. ל״ג בָּעוֹמֶר. פוּן ר״ח סִיוָן בִּיז נָאךְ אִסְרוּ חַג. חֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט. תִּשְׁעָה בְּאָב. חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאָב. עֶרֶב ר״ה. פוּן עֶרֶב יו״כ בִּיז נָאךְ אִסְרוּ חַג. אִין דִי אַלֶע טֶעג זָאגְט מֶען צוּ מִנְחָה וָואס פַאר דֶעם טָאג אוֹיךְ נִיט. חוּץ עֶרֶב ר״ה אוּנ עיו״כ זָאגְט מֶען יוֹא צוּ מִנְחָה וָואס פַאר זֵיי:

רַחוּם וְחַנּוּן חָטָאתִי לְפָנֶיךָ רַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

לְדָוִד אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא: אֱלֹהַי בְּךָ בָטַחְתִּי אַל אֵבוֹשָׁה אַל יַעַלְצוּ אוֹיְבַי לִי: גַּם כָּל קֹוֶיךָ לֹא יֵבֹשׁוּ יֵבֹשׁוּ הַבּוֹגְדִים רֵיקָם: דְּרָכֶיךָ יְיָ הוֹדִיעֵנִי אֹרְחוֹתֶיךָ לַמְּדֵנִי: הַדְרִיכֵנִי בַאֲמִתֶּךָ וְלַמְּדֵנִי כִּי אַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׁעִי אוֹתְךָ קִוִּיתִי כָּל הַיּוֹם: זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: חַטֹּאות נְעוּרַי וּפְשָׁעַי אַל תִּזְכֹּר כְּחַסְדְּךָ זְכָר לִי אַתָּה לְמַעַן טוּבְךָ יְיָ: טוֹב וְיָשָׁר יְיָ עַל כֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ: יַדְרֵךְ עֲנָוִים בַּמִּשְׁפָּט וִילַמֵּד עֲנָוִים דַּרְכּוֹ: כָּל אָרְחוֹת יְיָ חֶסֶד וֶאֱמֶת לְנֹצְרֵי בְרִיתוֹ וְעֵדֹתָיו: לְמַעַן שִׁמְךָ יְיָ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנִי כִּי רַב הוּא: מִי זֶה הָאִישׁ יְרֵא יְיָ יוֹרֶנּוּ בְּדֶרֶךְ יִבְחָר: נַפְשׁוֹ בְּטוֹב תָּלִין וְזַרְעוֹ יִירַשׁ אָרֶץ: סוֹד יְיָ לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם: עֵינַי תָּמִיד אֶל יְיָ כִּי הוּא יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת רַגְלָי: פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי כִּי יָחִיד וְעָנִי אָנִי: צָרוֹת לְבָבִי הִרְחִיבוּ מִמְּצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי: רְאֵה עָנְיִי וַעֲמָלִי וְשָׂא לְכָל חַטֹּאותָי: רְאֵה אוֹיְבַי כִּי רָבּוּ וְשִׂנְאַת חָמָס שְׂנֵאוּנִי: שָׁמְרָה נַפְשִׁי וְהַצִּילֵנִי אַל אֵבוֹשׁ כִּי חָסִיתִי בָךְ: תֹּם וָיֹשֶׁר יִצְּרוּנִי כִּי קִוִּיתִיךָ: פְּדֵה אֱלֹהִים אֶת יִשְׂרָאֵל מִכֹּל צָרוֹתָיו: וְהוּא יִפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל מִכֹּל עֲוֹנֹתָיו:

רַחוּם וְחַנּוּן, חָטָאתִי לְפָנֶיךָ, יְיָ מָלֵא רַחֲמִים, רַחֵם עָלַי וְקַבֵּל תַּחֲנוּנָי: יְיָ אַל בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנִי, וְאַל בַּחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי: חָנֵּנִי יְיָ כִּי אֻמְלַל אָנִי, רְפָאֵנִי יְיָ, כִּי נִבְהֲלוּ עֲצָמָי: וְנַפְשִׁי נִבְהֲלָה מְאֹד וְאַתָּה יְיָ עַד מָתָי: שׁוּבָה יְיָ חַלְּצָה נַפְשִׁי,

בת ישראל

רַחוּם בַּארֶעמְהֶערְצִיגֶער אוּנ גִינֶעדִיגֶער אִיךְ הָאבּ גֶעזִינְדִיגְט פַאר דִיר: ה׳ גָאט וָוס דוּ בִּיסְט פוּל מִיט דֶר בַּארִימְהַקֵייט דֶער בַּארֶעם זִיךְ אוֹיף מִיר אוּנ נֶעם אָן מַיין גִיבֶּעט: ה׳ רבש״ע יָאלֶסְט מִיךְ נִיט שְׁטְרָאפֶן מִיט דַיין צָארְן אוּנ נִיט מִיט דַיין שְׁטַארְקִין צָארְן זָאלְסְטוּ מִיר יְסוּרִים אָן טָאן: חנני בֶּעגְנֶעדִיג מִיךְ גָאט, וָוארוּם אִיךְ בִּין פַא־וֶועלְקְט אוּנ שְׁלַאף, הֵייל מִיךְ גָאט וַוייל מַיינֶע בֵּיינֶער זַיינֶען פֶערְצִיטֶערְט: ונפשי אוּנ מַיין זֶעלֶע אִיז זֵייעֶר אוּנְרוּהִיג אוּנ דוּ גָאט בִּיז וִוי לַאנְג וֶועט דָאס נָאךְ דוֹיעֶרִין: שובה קֶער דִיךְ אוּם צוּ מִיר גָאט, רֶעטֶע מַיין זֶעלֶע כּוּן מַיינֶע צָרוֹת, הֶעלְף מִיר, וֶועגִין דַיין

הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן חַסְדֶּךָ: כִּי אֵין בַּמָּוֶת זִכְרֶךָ, בִּשְׁאוֹל מִי יוֹדֶה לָּךְ: יָגַעְתִּי בְאַנְחָתִי אַשְׂחֶה בְכָל לַיְלָה מִטָּתִי, בְּדִמְעָתִי עַרְשִׂי אַמְסֶה: עָשְׁשָׁה מִכַּעַס עֵינִי, עָתְקָה בְּכָל צוֹרְרָי: סוּרוּ מִמֶּנִּי כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן, כִּי שָׁמַע יְיָ קוֹל בִּכְיִי: שָׁמַע יְיָ תְּחִנָּתִי, יְיָ תְּפִלָּתִי יִקָּח: יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל אֹיְבָי, יָשֻׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע: שומר ישראל וכו׳

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אָבִינוּ אָתָּה. אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה. אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ רַחֵם עָלֵינוּ. אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וָחֶסֶד לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהוֹשִׁיעֵנוּ: ואנחנו לא נדע וכו׳

לתענית צבור ולעשרת ימי תשובה

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, אֵין לָנוּ מֶלֶךְ, אֶלָּא אָתָּה:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, עֲשֵׂה עִמָּנוּ, לְמַעַן שְׁמֶךָ:

בית ישראל

גְרוֹיס גִינָאד: כי וָוארוּם נָאכְן טוֹיט קֶען מֶען דִיר נִיט דֶער מָאנֶען. אִין דֶעם גְרוּבּ וֶוער וֶועט דִיךְ לוֹיבִּין? : יגעתי אִיךְ בִּין מִיד דוּרְךְ מַיינֶע זִיפְצִין. אִיךְ מַאךְ שְׁווִימֶען דוּרְךְ טְרֶערֶען מַיין בֶּעט אִיטְלִיכֶע נַאכְט. מִיט מַיינֶע טְרֶערִין בֶּענֶעץ אִיךְ מַיין בֶּעט: עששה עֶס אִיז וָוארִין פַאר גְלָאזְט (דוּנְקִיל) פַאר כַּעַס מַיינֶע אוֹיגֶען. עֶס אִיז אַלְט גִיוָוארִין דוּרְךְ אַלֶע מַיינֶע אַנְגְסְטִין: סורו קֶערְט אַייךְ אַוֶועק פוּן מִיר אַלֶע אוּמְרֶעכְט טוּהֶער. וָוארוּם גָאט הָאט שׁוֹין צוּא גִיהֶערְט מַיין גִיוֵויין אוּנ וֶועט מִיר שׁוֹין הֶעלְפִין: שמע גָאט הָאט גִיהֶערְט מַיין גִיבֶּעט. אִיךְ בִּין בָּטוּחַ אַז גָאט וֶועט מַיין תְּפִלָּה בְּוַדַּאי אָן נֶעמֶען: יבשו עֶס זָאלִין פַאר שֶׁעמְט אוּנ זַייעֶר עֶרְשְׁרָאקֶען וֶוערִין, אַלֶע מַיינֶע פַיינְד, זַייא זָאלִין אָבְּקֶערִין אוּנ פַארְשֶׁעמְט וֶוערִין אִין אֵיין אוֹיגֶען בְּלִיק: ה׳ גָאט פוּן יִשְׂרָאֵל, קֶער זִיךְ צוּא רִיק פוּן דַיין שְׁטַארְקִין צָארִין, בַּאדֵיינְק דִיךְ אוֹיף דִיא בֵּייז וָואס דוּא ווִילְסְט טָאן דַיין פָאלְק:

אָבִינוּ אוּנְזֶער פָאטֶער, אוּנְזֶער קֵינִיג, מִיר הָאבִּין גֶעזִינְדִיגְט פַאר דִיר: אוּנְזֶער פָאטֶער אוּנְזֶער קֵינִיג מִיר הָאבִּין קֵיין קֵינִיג. נוּר דִיר. דְרוּם אוּנְזֶער פָאטֶער אוּנְזֶער קֵינִיג. טוּא גוּטֶעס מִיט אוּנְז פוּן דַיין נָאמֶען וֶועגִין: אוּנְזֶער פָאטֶער. אוּנְזֶער קֵינִיג. בֶּענְטְשׁ אוֹיף אוּנְז אַגוּט יָאר: אוּנְזֶער פָאטֶער, אוּנְזֶער קֵינִיג, זַייא מְבַטֵּל

מעשה אלפס

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ. דֶער נָבִיא (מלאכי א׳ ו׳) זָאגְט בֵּן יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדוֹנָיו, אַ זוּן גִיט כָּבוֹד זַיין פָאטֶער אוּנ אַ קְנֶעכְט זַיין הֶערִין, זָאגְט דֶער בּוֹרֵא ב״ה אוֹיבּ אִיר רֶעכִינְט מִיר פַאר אַ פָאטֶער, וואוּ אִיז מַיין כָּבוֹד? אוּנ אוֹיבּ אִיר רֶעכִינְט מִיר פַאר אַ הֶערִין וואוּ אִיז דִי פָארְכְט פַאר מִיר? דְרוּם זָאגִין מִיר, ווִי דוּ רֶעכִינְסְט זִיךְ, אַפָּאטֶער צוּ אַ קֶענִיג זַיינֶען מִיר אַלֶעס זִינְדִיג קֶעגִין דִיר. בֶּעטִין מִיר דוּ זָאלְסְט אוּנְז מוֹחֵל זַיין. וֶוער רֶעט אוֹיבּ מִיר זַיינֶען וֶוערְט דוּא זָאלְסְט זִיךְ רוּפֶען אוּנְזֶער פָאטֶער, קֶענְסְטוּ גֶעווִיס מוֹחֵל זַיין, ווַייל „אָב שֶׁמָּחַל עַל כְּבוֹדוֹ, כְּבוֹדוֹ מָחוּל״ אַ פָאטֶער קֶען מוֹחֵל זַיין אוֹיף זַיין כָּבוֹד. אוּנ וֶוען אֲפִילוּ מִיר זַיינֶען בִּבְחִינַת עֲבָדִים אוּנ דוּ בִּיסְט אוּנְזֶער מֶלֶךְ, אוּנ אַ מֶלֶךְ קֶען דָאךְ נִיט מוֹחֵל זַיין אוֹיף זַיין כָּבוֹד? דָאס אִיז נוּר אַ מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם, קֶען נִיט מוֹחֵל זַיין אוֹיף זַיין כָּבוֹד, אָבֶּער (אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה) דוּ ווֶעלְט קֶענִיג, וָואס דִי גַאנְצֶע ווֶעלְט אִיז דַיינֶע, קֶענְסְטוּ מוֹחֵל זַיין אוֹיף דַיין כָּבוֹד, דְרוּם בֶּעטֶען מִיר „עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ״ טוּ מִיט אוּנְז חֶסֶד וֶועגֶען דַיין גְרוֹיסִין נָאמֶען אוּנ זַיי אוּנְז מוֹחֵל.

אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ, בָּרֵךְ (בעש"ת חַדֵּשׁ) עָלֵֽינוּ, שָׁנָה טוֹבָה:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ, בַּטֵּל מֵעָלֵֽינוּ, כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ, בַּטֵּל, מַחְשְׁבוֹת שׂוֹנְאֵֽינוּ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ, הָפֵר, עֲצַת אוֹיְבֵֽינוּ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ, כַּלֵּה, כָּל צַר וּמַשְׂטִין, מֵעָלֵֽינוּ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ, סְתוֹם פִּיּוֹת, מַשְׂטִינֵֽנוּ וּמְקַטְרִיגֵֽנוּ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ, כַּלֵּה, דֶּֽבֶר, וְחֶֽרֶב, וְרָעָב, וּשְׁבִי, וּמַשְׁחִית, וְעָוֹן מִבְּנֵי בְרִיתֶֽךָ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ, מְנַע מַגֵּפָה, מִנַּחֲלָתֶֽךָ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ, סְלַח וּמְחַל, לְכָל עֲוֹנוֹתֵֽינוּ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ, מְחֵה וְהַעֲבֵר, פְּשָׁעֵֽינוּ וְחַטֹּאתֵֽינוּ, מִנֶּֽגֶד עֵינֶֽיךָ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ, מְחוֹק בְּרַחֲמֶֽיךָ הָרַבִּים, כָּל שִׁטְרֵי חוֹבוֹתֵֽינוּ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ, הַחֲזִירֵֽנוּ, בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, לְפָנֶֽיךָ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ, שְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה, לְחוֹלֵי עַמֶּֽךָ:
אָבִֽינוּ מַלְכֵּֽנוּ, קְרַע רֹֽעַ גְּזַר דִּינֵֽנוּ:

בית ישראל

פון אונז אלע בייזע גזרות: אונזער פאטער, אונזער קיניג, צו שטער דיא פלענער פון אונזערע שונאים: אונזער פאטער, אונזער קיניג, פאר שטער דיא עצות פון אונזערע פיינד: אונזער פאטער, אונזער קיניג, פאר לענד אלע באליידיגער און אלע וואס ריידין שלעכטס אויף אונז: אונזער פאטער, אונזער קעניג, פאר מאך דעם מויל פון אונזערע מקטרגים: אונזער פאטער, אונזער קיניג, פאר לענד פעסט און שווערד, הונגער און געפיינקעניש און פאר דארבונג, פון דיא וואס האלטין דיין געבאט: אונזער פאטער, אונזער קיניג, פאר מייד איין מגפה פון דיין פאלק: אונזער פאטער, אונזער קיניג, פאר גיב און זייא מוחל אלע אונזערע זינד: אונזער פאטער, אונזער קיניג, מעק אפ אונזערע פערברעכען און אונזערע זינד פון קעגין דיינע אויגין: אונזער פאטער, אונזער קיניג, מעק אפ מיט דיין פיל דער בארימקייט אלע ביכער פון אונזערע שולדין: אונזער פאטער, אונזער קיניג קער אונז אום מיט אערכטע תשובה פאר דיר: אונזער פאטער, אונזער קיניג, שיק איין רפואה שלמה צוא אלע אונזערע קראנקע: אונזער פאטער. אונזער קיניג, צוביים דעם שלעכטין גזר דין:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, זָכְרֵנוּ, בְּזִכָּרוֹן טוֹב, לְפָנֶיךָ:

לתַ״נית צבור

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, זָכְרֵנוּ, לְחַיִּים טוֹבִים:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, זָכְרֵנוּ, לִגְאֻלָּה וִישׁוּעָה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, זָכְרֵנוּ, לְפַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה*):

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, זָכְרֵנוּ, לִזְכֻיּוֹת:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, זָכְרֵנוּ, לִסְלִיחָה וּמְחִילָה:

לעשרת ימי תשובה — לנעילה

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, כָּתְבֵנוּ, (חָתְמֵנוּ) בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, כָּתְבֵנוּ, (חָתְמֵנוּ) בְּסֵפֶר גְּאֻלָּה וִישׁוּעָה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, כָּתְבֵנוּ, (חָתְמֵנוּ) בְּסֵפֶר פַּרְנָסָה וְכַלְכָּלָה*):

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, כָּתְבֵנוּ, (חָתְמֵנוּ) בְּסֵפֶר זְכֻיּוֹת:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, כָּתְבֵנוּ, (חָתְמֵנוּ) בְּסֵפֶר סְלִיחָה וּמְחִילָה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, הַצְמַח לָנוּ, יְשׁוּעָה בְּקָרוֹב:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, הָרֵם, קֶרֶן יִשְׂרָאֵל, עַמֶּךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, הָרֵם, קֶרֶן מְשִׁיחֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, מַלֵּא יָדֵינוּ, מִבִּרְכוֹתֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, מַלֵּא אֲסָמֵינוּ, שָׂבָע:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, שְׁמַע קוֹלֵנוּ, חוּס וְרַחֵם, עָלֵינוּ:

*) יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתתן לי ולבני ביתי ולכל הסמוכים על שולחני היום ובכל יום ויום מזונותינו בכבוד בזכות שמך הגדול (דיקרנוסא) הממונה על הפרנסה:

בית ישראל

אונזער פָאטֶער, אונזֶער קֵנִיג, גֶדֵיינְק אוּנְז צוּא גוּטֶען. אונזֶער פָאטֶער, אונזֶער קֵנִיג, גֶדֵיינְק אונז צוא אַגוּט גֶידֶעכְטֶענִיש פַאר דִיר: אונזֶער פָאטֶער, אונזֶער קֵנִיג, גֶדֵיינְק אונז צוא גֶעבוּנְג אוּנ פֶערְצַייהוּנְג: אונזֶער פָאטֶער, אונזֶער קֵנִיג, גֶדֵיינְק אונז צוא אַגוּטֶען לֶעבִּין: אונזֶער פָאטֶער, אונזֶער קֵנִיג, מַאךְ שְׁפְּרָאצִין צוּא אוּנְז בַּאלְד אַהִילְף: אונזֶער פָאטֶער, אונזֶער קֵנִיג, גֶדֵיינְק אונז צוא אֶרְלֶער לֵייזוּנְג אוּנ אַהִילְף: אונזֶער פָאטֶער, אונזֶער קֵנִיג, דֶער הֵייבּ דִיא הֶערְשַׁאפְט פוּן דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל: אונזֶער פָאטֶער, אונזֶער קֵנִיג, גֶדֵיינְק אונז צוּ פַּרְנָסָה אוּנ שְׁפֵּייזוּנְג: אונזֶער פָאטֶער, אונזֶער קֵנִיג, הֵייבּ אוֹיף דִיא הֶערְשַׁאפְט פוּן דַיין גֶיזַאלְבְּטֶען דָוִד: אונזֶער פָאטֶער, אונזֶער קֵנִיג, גֶדֵיינְק אונז צוא גֶירֶעכְטִיגְקֵייט: אונזֶער פָאטֶער, אונזֶער קֵנִיג, דֶער פִּיל אונזֶערֶע הֶענְד

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, קַבֵּל, בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן, אֶת תְּפִלָּתֵנוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, פְּתַח שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם, לִתְפִלָּתֵנוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, זָכוּר, כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, נָא, אַל תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם, מִלְּפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, תְּהֵא הַשָּׁעָה הַזּאת, שְׁעַת רַחֲמִים, וְעֵת רָצוֹן, מִלְּפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, חֲמוֹל עָלֵינוּ, וְעַל עוֹלָלֵינוּ, וְטַפֵּנוּ:

מעשה אלפס

תְּהֵא הַשָּׁעָה הַזּאת שְׁעַת רַחֲמִים • אַיין אָרִימֶער מֶענְשׁ איז גִיפָארִין אִין וֶועג, עֶס אִיז גִיקוּמֶען פַארְנַאכְט בֶּעט עֶר דֶעם פוּרְמַאן עֶר זָאל אָנְטְרַייבֶּען דִי פֶערְד מְ'זָאל קֶענֶען קוּמֶען אִין קְרֶעטְשְׁמֶע נִיט נַאנְץ שְׁפֶּעט אִין דֶער נַאכְט• עֶנְטְפֶער־ט דֶער פוּרְמַאן אִיךְ בִּין לַיינְגֶער גִיפָארִין מִיט דֶעם אוּנ דֶעם גְבִיר, הָט עֶר מִיר גָאר אַזוֹי נִיט גִיטְרִיבִּין מִיר זַיינֶען גִיקוּמֶען אִין קְרֶעטְשְׁמֶע 1 אַזֵייגֶער בַּיי נַאכְט• זָאגְט דֶער אָרִימַאן, וָואס קֶען אִיךְ זִיךְ גְלַייכִין צוּם גְבִיר, דֶעם גְבִיר עֶפִינְט מֶען זֵייגֶער 1 בַּיי נַאכְט אוֹיךְ אוּנ מְ'מַאכְט פִיר אִים אַ גוּטֶע וֶועטְשֶׁערֶע, אָבֶּער אִיךְ קַבְּצָן דַארְף זֶעהֶן צוּ קוּמֶען בְּעֵת עֶס אִיז נָאךְ אָפִין אוּנ אוֹרְחִים עֶסִין, דַאן קֶען אִיךְ נָאךְ עֶפֶּעס גִינִיסִין. אָבֶּער שְׁפֶּעט אִין דֶער נַאכְט בְּעֵת אַלֶע שְׁלָאפִין אִיז לְבַד וָואס אִיךְ וֶועל נִיט הָאבֶּען וָוא: אִין מוֹיל צוּ נֶעמֶען, קֶען נָאךְ זַיין, אַז דֶער קְרֶעטְשְׁמֶער וֶועט נִיט וֶועלִין עֶפֶענֶען אוֹיךְ• דָאס גְלַייכֶען דֶער וָואס אִיז רַייךְ אִין תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וֶוען עֶר אִיז מִתְפַּלֵּל אוּנ קְלַאפְּט אָן אִין שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם עֶפִינְט מֶען אִים, אָבֶּער מִיר אָרִימֶע אִין תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים דַארְפִין בֶּעטִין, אַז מִיר זָאלִין טְרֶעפִין אַ שְׁעַת רַחֲמִים וְעֵת רָצוֹן וֶועלִין מִיר עֶפֶּעס אוֹיךְ גֶענִיסֶען •

בית ישראל

מִיט דַיין בֶּענְטְשׁוּנְג: אוּנְזֶער פָאטֶער, אוּנְזֶער קִינִיג, דֶער פִיל אוּנְזֶרֶע אוֹרוֹת מִיט זֶעטִיגְקַייט: אוּנְזֶער פָאטֶער אוּנְזֶער קִינִיג, הֶער אוּנְזֶער שְׁטִימֶע, בַּאשִׁיץ אוּנ דֶער בַּארֶעם דִיךְ אִיבֶּער אוּנְז: אוּנְזֶער פָאטֶער, אוּנְזֶער קִינִיג, נֶעם אָן אוּנְזֶער גִיבֶּעט מִיט דֶער בַּארִימְהַקַייט אוּנ מִיט גוּטִין וִוילִין: אוּנְזֶער פָאטֶער, אוּנְזֶער קִינִיג, עֶפֶען דִיא טוֹיעֶרִין פוּן הִימֶל אַז אוּנְזֶער תְּפִלָּה זָאל אַרוֹיף גֵיין: אוּנְזֶער פָאטֶער, אוּנְזֶער קִינִיג, גִידֵיינְק אַז מִיר זַיינֶען נָאר עֶרְד: אוּנְזֶער פָאטֶער, אוּנְזֶער קִינִיג, אִיךְ בֶּעט דִיךְ דוּא זָאלְסְט אוּנְז נִיט אוּם קֶערִין לֵיידִיג פוּן פַאר דִיר: אוּנְזֶער פָאטֶער, אוּנְזֶער קִינִיג, לָאז זַיין דִיא שְׁטוּנְדֶע, אַשְׁטוּנְדֶע פוּן דֶער בַּארִימְהַקַייט אוּנ פוּן גוּטֶען וִוילֶען פַאר דִיר: אוּנְזֶער פָאטֶער, אוּנְזֶער קִינִיג, דֶער בַּארֶעם דִיךְ

בנין ציון

עַל עוֹלָלֵינוּ וְטַפֵּנוּ • אֵיינֶער הָאט זִיךְ אַמָאל פֶערְזִינְדִיגְט קֶעגִין אַגְרוֹיסִין שַׂר, אַז מֶען הָאט אִים פַארְמִשְׁפָּט טוֹיט שְׁטְרָאף, אוּנ אַלֶע בַּקָשׁוֹת וֶועלְכֶע עֶר הָט דֶערְלַאנְגְט, הָאט קַיין עֶנְטְזַאגְט • הָאבֶען גוּטֶע פְרַיינְד גִיגֶעבִּין אַיין עֵצָה זַיין פְרוֹי, זִיא זָאל דֶערְגֵיין דִי צַייט וֶוען דֶער שַׂר דַארְף פָארִין אוּן דַאן אַוֶועקְלֵייגִין אִירֶע קְלֵיינֶע קִינְדֶער אוֹיפְ'ן וֶועג, דִי מוּטֶער הָאט אַזוֹי גִיטָאן, דֶער שַׂר פָארִינְדִיג הָאט עֶר דֶערְזֶעהֶען, וִוי דִי קְלֵיינֶע קִינְדֶער לִיגֶען אוֹיפְ'ן וֶועג, פְרֶעגְט עֶר צוּ וָואס אִיז דָאס? עֶנְטְפֶערְט דִי מוּטֶער „אֲדוֹנִי הַשַּׂר", זֵיי בַּאלְד, דוּ הֵייסְט טוֹיטִין זֵייעֶר פָאטֶער וֶועלִין זֵיי זָא וָוא שְׁטַארְבִּין פוּן הוּנְגֶער, אִיז דָאךְ גְלַייכֶער דוּ זָאלְסְט זֵיי שׁוֹין אִיבֶּערְפָארִין אוּנ צוּטְרֶעטִין, סַיְיד נִכְמְרוּ רַחֲמֵי הַשַּׂר • גְלַייךְ אִיז עֶרְוֶועקְט גִיוָוארִין בַּיים שַׂר דִיא רַחֲמָנוּת אוּנ הָאט אִים פַארְגְרִינְגֶערְט דֶעם מִשְׁפָּט• דָאס גְלַייכֶען בֶּעטִין מִיר בַּיים רבש"ע, אוֹיבּ עֶס אִיז נִגְזַר גִיוָוארִין חָלִילָה אוֹיף אוּנְז טוֹיט שְׁטְרָאף, אוּנ מִיר הָאבִּין נִיט קַיין מַעֲשִׂים וָואס זָאלֶען אוֹיפְוֶועקִין דַיין רַחֲמָנוּת, עֶרְבַּארִים דִיךְ אוֹיף אוּנְזֶערֶע קְלֵיינֶע קִינְדֶער• זֵיי זָאלִין חָלִילָה נִיט בְּלַייבִּין אָן אַ שְׁפַּייזֶער אוּנ אָן אַ וֶועגְ וַוייזֶער, אוּנ דוּרְךְ זֵייעֶר זְכוּת זָאלְסְטוּ פַארְגְרִינְגֶערִין פוּן אוּנְז דַיין מִשְׁפָּט•

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, עֲשֵׂה, לְמַעַן הֲרוּגִים, עַל שֵׁם קָדְשֶׁךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, עֲשֵׂה, לְמַעַן טְבוּחִים, עַל יִחוּדֶךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, עֲשֵׂה, לְמַעַן בָּאֵי בָאֵשׁ וּבַמַּיִם עַל קִדּוּשׁ שְׁמֶךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, נְקוֹם, נִקְמַת דַּם עֲבָדֶיךָ, הַשָּׁפוּךְ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ, אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ, וְהוֹשִׁיעֵנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, עֲשֵׂה לְמַעַן רַחֲמֶיךָ, הָרַבִּים:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, עֲשֵׂה, לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל, הַגִּבּוֹר, וְהַנּוֹרָא שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ, כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים, עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וָחֶסֶד, וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

דָאס זָאגְט מֶען מָאנְטָא: אונ דָאנֶערְשְׁטָאג:

וְהוּא רַחוּם, יְכַפֵּר עָוֹן, וְלֹא יַשְׁחִית, וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ, וְלֹא יָעִיר, כָּל חֲמָתוֹ: אַתָּה יְיָ לֹא תִכְלָא רַחֲמֶיךָ,

בית ישראל

אִיבֶּער אוּנְז אוּנ אִיבֶּער אוּנְזֶערֶע קְלֵיינֶע קִינְדֶער: אוּנְזֶער פָּאטֶער, אוּנְזֶער קִינִיג, טוּא אוּנְז גוּטֶעס פוּן וֶועגֶען דִיא וָואס זַיינֶען דֶער שְׁלָאגִין גִיוָוארֶען וֶועגִין דַיין הֵיילִיגֶען נָאמֶען: אוּנְזֶער פָּאטֶער, אוּנְזֶער קִינִיג, טוּא פוּן וֶועגִין דִיא וָואס זַיינֶען גִישֶׁעכְטֶעט גִיוָוארֶען וֶועגִין דַיין אֵיינְצִיגְקַייט: אוּנְזֶער פָּאטֶער, אוּנְזֶער קִינִיג, טוּא פוּן וֶועגִין דִיא מֶענְטְשֶׁען וָואס הָאבִּין זִיךְ גִילָאזְט וַוארְפִין אִין פַייעֶר אוּנ וַואסֶער אוּם צוּ פֶערְהֵיילִיגִין דַיין גְרוֹיסִין נָאמֶען: אוּנְזֶער פָּאטֶר, אוּנְזֶר קִינִיג, נֶעם רַאכֶע פַאר דָאס בְּלוּט פוּן דַיינֶע קְנֶעכְט וָואס אִיז פַאר גָאסִין גִוָוארִין: אוּנְזֶער פָּאטֶער אוּנְזֶער קִינִיג, טוּא פוּן דַיינֶעט וֶועגִין אוֹיבּ מִיר זַיינֶען נִיט וֶוערְט פוּן אוּנְזֶערְט וֶועגִין: אוּנְזֶער פָּאטֶער, אוּנְזֶער קִינִיג, טוּא פוּן דַיינֶעט וֶועגִין אוּנ הֶעלְף אוּנְז: אוּנְזֶער פָּאטֶער, אוּנְזֶער קִינִיג, טוּא פוּן וֶועגֶען דַיין פִיל דֶער בַּארֶעמְהַקַייט: אוּנְזֶער פָּאטֶער, אוּנְזֶער קִינִיג, טוּא עֶס וֶועגִין דַיין נָאמֶען דֶער גְרוֹיסֶער אוּנ דֶער פָארְכְטִיגֶער וָואס וֶוערְט גִירוּפֶען אוֹיף אוּנְז: אוּנְזֶער פָּאטֶער, אוּנְזֶער קִינִיג, הָאבּ מִיטְלֵייד אוּנ עֶנְטְפֶער אוּנְז וֶוען אוֹיךְ מִיר הָאבִּין נִיט קַיין גוּטֶע מַעֲשִׂים טוּא מִיט אוּנְז צְדָקָה אוּנ חֶסֶד אוּנ הֶעלְף אוּנְז:

וְהוּא רחום דֶר בַּארֶעמְהֶערְצִיגֶער גָאט פֶערְגִיבְּט דִיא זִינְד אוּנ פַר דַארְבְּט נִיט, עֶר צִיהְט צוּרִיק פִיל מָאל זַיין צָארִין,

מִמֶּנּוּ. הַסְדְּךָ נַאֲמָנָתְךָ, תָּמִיד יִצְּרוּנוּ: הוֹשִׁיעֵנוּ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וְקַבְּצֵנוּ מִן הַגּוֹיִם, לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ, לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר יָהּ, אֲדֹנָי, מִי יַעֲמֹד: כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה, לְמַעַן תִּוָּרֵא: לֹא כַחֲטָאֵינוּ. תַּעֲשֶׂה לָנוּ, וְלֹא כַעֲוֹנוֹתֵינוּ, תִּגְמוֹל עָלֵינוּ: אִם עֲוֹנֵינוּ. עָנוּ בָנוּ, יְיָ, עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ: זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ, וַחֲסָדֶיךָ, כִּי מֵעוֹלָם, הֵמָּה: יַעַנְנוּ יְיָ, בְּיוֹם צָרָה, יְשַׂגְּבֵנוּ, שֵׁם, אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: יְיָ הוֹשִׁיעָה. הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ, בְּיוֹם קָרְאֵנוּ: אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ, כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים, עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה, כְּרוֹב רַחֲמֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן

מעשה אלפס

לְמַעַן תִּוָּרֵא. צְווייא האבין פארזינדיגט קעגין די רעגירונג. דער ערשטער האט געטאן א גרויסן פערברעך אז מען האט אים פארמשפט עוויגע קאמערגע. אונ דער צווייטער האט געטאן א קלענערן פערברעך האט מען אים גענומען נור א קורצע צייט קאטערגע, נאכהער איז ער ניקומען צו דער האנד נאך אמאל דער זעלבער פערברעך, דר צווייטער האט זיך אבגעהאלטין פון צו טאן דעם פאברעך, ווייל ער האט מורא מען זאל אים ניט פארמשפטין עוויגע קאטערגע, אבער דער ערשטער האט ניט וואס עס זאל אים אבהאלטין, ווייל ער טראכט זיך, איך בין שוין זא ווזא פערלארין אויף עוויג. דאס זעלבע דער דין איז מחייב, אז דער יונגס איז עובר על מצות המלך פאר דעם קייזר אין די אויגין, דארף זיין עונש זייער גרויס (עוויגע קאטארגע) אונ צפשיטא אז מ'איז עובר אויף די גיבאט פון מלך מלכי המלכים פאר אים אין די אויגין, וואס זיין בליק איז אומעטום ווי מיר זאגין „על חטא שחטאנו לפניך" מיר האבין גיזינדיגט פאר דיר אין די אויגין. קומט דערפאר עוויגע קאטארגע, נור אויב אזוי וואלט שוין דער מענש מער ניט גיפירכטעט פאר דעם בורא אונ וואלט שוין טאן וואס זיין הארץ גילוסט. ער וואלט זיך טראכטען וואס האב איך וואס אנצוזערין איך בין שוין זא ווזא פערלארין, אבער אז דער בורא פארגיט די זינד דורך תשובה, אונ נאך א גרויסע זינד ווערט אויך פארגעבין דורך יסורים. אז יע אזוי, רעכענט זיך דער קלוגער מענש דארף מען מורא האבין פאר דעם בורא אונ מער ניט זינדיגין. דאס איז די כוונה „כי עמך הסליחה" מיט דיר איז די פארגעבונג, דו ביסט מוחל די זינד דורך תשובה אדער דורך תשובה אונ יסורים „למען תורא" כדי מען זאל זיך פירכטין פאר דיר אונ זיך אבהאלטען פון זינד.

בית ישראל

אונ דער וועקט ניט זיין גאנצען כעס אהה דו גאט, פאר מייד ניט דיין בארעמהערציגקייט פון אונז, דיין חסד אונ דיין אמת זאלין אונז היטען: הושיענו העלף אונז אונזער גאט, אונ זאמיל אונז ווידער פון דיא פעלקער קיין ארץ ישראל, צו דאנקען דיין הייליגען נאמען, מיר זאלין דארטען האבין א בית המקדש אונ רימען זיך מיט דיין לויב: אם אויב דוא גאט וועסט אונזערע זינד אין זינען האבין, ווייסטו גאט אליין וואויל דאס קיינער וועט ניט קענען באשטיין, דען נור ביי דיר איז די פאר געבונג דרום וועסטו גיפארכט, די לייט פארכטין זיך פאר דיר דען זייא ווייסין דאס קיינער קען דיא זינד ניט פאר געבין נאר דוא אליין: לא דוא זאלסט אונז ניט בעהאנדלען נאך אונזערע זינד נאך, ווען אויך אם אונזערע זינד האבין אין אונז באצייגט, גאט טוא דאך גוטעס פון דיין נאמען וועגין: זכור גידיינק, גאט, דיינע בארמהערציקייט אונ דיינע חסדים, דען זייא זיינען פון אייביג אן: יעננו גאט זאל אונז ענטפערין אין דעם טאג פון נויטה, זאל אונז קרעפטיגען דער נאמען פון דעם גאט יעקב׳ס: יי העלף דאך גאט דער מלך זאל אונז ענטפערין, אין דעם טאג דאס מיר רופין אים אן: אבינו אונזער

שְׁמֶךָ: אֲדוֹנֵינוּ אֱלֹהֵינוּ, שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנֵינוּ, וּזְכָר לָנוּ אֶת בְּרִית אֲבוֹתֵינוּ, וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ: וְעַתָּה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ, אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ אֶת עַמְּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה, וַתַּעַשׂ לְךָ שֵׁם כַּיּוֹם הַזֶּה, חָטָאנוּ רָשָׁעְנוּ. אֲדֹנָי, כְּכָל צִדְקוֹתֶיךָ, יָשָׁב נָא אַפְּךָ וַחֲמָתְךָ מֵעִירְךָ יְרוּשָׁלַיִם הַר קָדְשֶׁךָ. כִּי בַחֲטָאֵינוּ וּבַעֲוֹנוֹת אֲבוֹתֵינוּ, יְרוּשָׁלַיִם וְעַמְּךָ לְחֶרְפָּה לְכָל סְבִיבוֹתֵינוּ. וְעַתָּה, שְׁמַע אֱלֹהֵינוּ אֶל תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל תַּחֲנוּנָיו וְהָאֵר פָּנֶיךָ עַל מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמֵם, לְמַעַן אֲדֹנָי:

בית ישראל

פָאטֶער, אוּנְזֶער קֵינִיג, בֶּעגְנֶעדִיג אוּנ עֶנְטְפֶער אוּנְז, הַגַּם מִיר הָאבִּין אִין זִיךְ נִיט קֵיין מַעֲשִׂים טוֹבִים, טוּא מִיט אוּנְז צְדָקָה וֶועגִין דַיין נָאמֶען: אדונינו אוּנְזֶער הֶער אוּנְזֶער גָאט, פַאר נֶעם דִיא שְׁטִימֶע פוּן אוּנְזֶער גִיבֶּעט אוּנ גִידֵיינְק צוּא אוּנְז דֶעם בּוּנְד פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין אוּנ הֶעלְף אוּנְז פוּן דַיין נָאמֶען וֶועגִין: ועתה אוּנ אִיצוּנְד גָאט אוּנְזֶער גָאט, וָואס דוּא הָאסְט דַיין פָאלְק אוֹיס גִיצוֹיגִין פוּן לַאנְד מִצְרַיִם מִיט שְׁטַארְקֶע מַאכְט, אוּנ הָאסְט דִיר אַיין בֶּערִימְטֶען נָאמֶען גִימַאכְט נָאךְ בִּיז הַיינְטִיגֶען טָאג, פַאר דִיר זַיינֶען מִיר מִתְוַדֶה, דָאס מִיר הָאבִּין גִיזִינְדִיגְט אוּנ הָאבִּין שְׁלֶעכְטְס גִיטָאן: אדני גָאט, נָאךְ אַלֶע דַיינֶע גֶערֶעכְטִגְקֵייט לָאז דָאךְ דַיין צָארִין אָפְּגִיקֶערְט וֶוערִין פוּן דַיין שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם דַיין הֵיילִיגִין בַּארְג: כי דֶען פוּן אוּנְזֶערֶע זִינְד אוּנ פוּן וֶועגִין דִי זִינְד פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין אִיז יְרוּשָׁלַיִם אוּנ דַיין פָאלְק צוּ שַׁאנְד צוּ דִי וָואס אַרוּם אוּנְז זַיינֶען: ועתה אוּנ אִיצוּנְד אוּנְזֶער גָאט, הֶער דָאךְ צוּ, צוּ דֶער תְּפִלָּה פוּן דַיין קְנֶעכְט אוּנ צוּ זַיין גִיבֶּעט, אוּנ טוּ דֶערְלַייכְטֶען דַיין שְׁכִינָה אוֹיף דַיין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ דֶער דָא אִיז וִויסְט, טוּ דָאס פוּן וֶועגִין אַבְרָהָם אָבִינוּ, וָואס עֶר הָאט דִיר גִירוּפִין „אָדוֹן", עֶר הָאט גִימַאכְט בַּאקַאנְט פִיר אַלֶעמֶען, אַז דוּ בִּיסְט דֶער הֶער פוּן דֶער וֶועלְט (זעהע מעשה אלפס).

מעשה אלפס

לְמַעַן אֲדֹנָי. אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים זָאגִין (ברכות ז') פוּן בְּרִיאַת הָעוֹלָם בִּיז אַבְרָהָם אָבִינוּ אִיז נִיט גִיוֶוען אֵיינֶער וָואס זָאל רוּפֶען דֶעם בּוֹרֵא ב"ה, מִיט דֶעם טִיטוּל „אָדוֹן", אַבְרָהָם אָבִינוּ אִיז גִיוֶוען דֶער עֶרְשְׁטֶער וָואס הָאט גִירוּפִין דֶעם בּוֹרֵא „אָדוֹן". דֶער גִידַאנְקֶען פוּן דֶעם אִיז, וֶוען אוֹיךְ דִי קְלוּגֶע מֶענְשִׁין הָאבִּין פֶערְשְׁטַאנֶען, אַז דֶער בּוֹרֵא אִיז דֶער מֶלֶךְ פוּן דֶער וֶועלְט, עֶר הָאט אִיר בַּאשַׁאפִין. אָבֶער זֵיי הָאבִּין גִיזָאגְט, אַז עֶר אִינְטֶערֶעסִירְט זִיךְ נִיט אִין אַלֶע קְלֵיינִיגְקֵייטֶען וָואס דֶער מֶענְשׁ טוּט, אַזוֹי וִוי אַ מֶלֶךְ וָואס רֶעגִירְט אוֹיף אַ מְדִינָה קֶען מֶען דֶען זָאגִין אַז עֶר וֵוייס אַלֶע הַייזֶער אוּנ אַלֶע קֶעלֶערִין? אִין פִיל שְׁטֶעט פוּן זַיין מְדִינָה אִיז עֶר קֵיין מָאל נִיט גִיוֶוען. אָבֶער אַיין אָדוֹן, דָאס הֵייסְט וִוי מֶען רוּפְט „אַ ווִירְט"—„אַ בַּאלֶעבָּאס", עֶר וֵוייס אַלֶע ווִינְקַאלַאךְ פוּן זַיין שְׁטוּב. דָאס הָאט אַבְרָהָם אָבִינוּ עֶרְקְלֶערְט אַלֶעמֶען, אַז דֶער בּוֹרֵא וֵוייס אַלֶע ווִינְקַלַאךְ פוּן זַיין גְרוֹיסֶע וֶועלְט (אֵין חשֶׁךְ וְאֵין צַלְמָוֶת לְהִסָּתֵר שָׁם פּוֹעֲלֵי אָוֶן) אוּנ דָאס זֶעלְבֶּע וֵוייס עֶר אַלֶע ווִינְקַאלַאךְ פוּן זַיין קְלֵיינֶע וֶועלְט דָאס אִיז דֶער מֶענְשׁ (עוֹלָם קָטָן), אֲנִי ה' חוֹקֵר לֵב בּוֹחֵן כְּלָיוֹת, דְרוּם הָאט דָנִיאֵל אִין זַיין תְּפִלָּה נִיט גִיזָאגְט „לְמַעַנְךָ" פוּן דַיינְט וֶועגִין וָואס, נוּר „לְמַעַן אֲדֹנָי" טוּ דָאס פוּן וֶועגֶען דֶעם זְכוּת פוּן אַבְרָהָם אָבִינוּ וָואס עֶר הָאט דִיר גִירוּפִין „אָדוֹן" דָאס הֵייסְט עֶר הָאט בַּאקַאנְט גִימַאכְט דִי וֶועלְט, אַז דוּ בִּיסְט אַ ווִירְט, דוּ וֵוייסְט אוּנ דַיין הַשְׁגָּחָה אִיז אוֹיף אַלֶע ווִינְקַאלַאךְ. אוּנ וַוייל תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הָט תִּקֵּן גִיוֶוען אַבְרָהָם אָבִינוּ דְרוּם הֵייבְּט זִיךְ אָן מִיט דֶעם שֶׁבַח „אֲדוֹן עוֹלָם" וָואס דָאס אִיז גִיוֶוען דִי עֲבוֹדָה פוּן אַבְרָהָם אָבִינוּ, מַאכֶע בַּאקַאנְט דִי בֶּעזִיצֶער פוּן דֶער וֶועלְט, אַז דוּ בִּיסְט אַיין „אָדוֹן".

הטה אלהי אזנך ושמע, פקח עיניך וראה שוממותינו, והעיר אשר נקרא שמך עליה, כי לא על צדקותינו אנחנו מפילים תחנונינו לפניך, כי על רחמיך הרבים: אדני שמעה אדני סלחה, אדני הקשיבה ועשה אל תאחר, למענך אלהי כי שמך נקרא על עירך ועל עמך: אבינו האב הרחמן, הראנו אות לטובה, וקבץ נפוצותינו מארבע כנפות הארץ, יכירו וידעו כל הגוים, כי אתה יי אלהינו: ועתה יי אבינו אתה, אנחנו החמר ואתה יוצרנו, ומעשה ידך כלנו: הושיענו למען שמך, אבינו מלכנו צורנו וגואלנו: חוסה יי על עמך ואל תתן נחלתך לחרפה, למשל בם גוים, למה יאמרו בעמים, איה נא אלהיהם: ידענו יי כי חטאנו, ואין מי יעמד בעדנו, אלא שמך

מעשה אלפס

ידענו כי חטאנו. ידענו כי אין בנו מעשים. די תורה איז איינגעטיילט אין רמ"ח מצות עשה (דאס איז „עשה טוב") אונ אין שס"ה מצות לא תעשה (דאס איז „סור מרע"), אז דער מענש טוט ניט קיין מצות ומעשים טובים, ווען אפילו ער זינדיגט ניט, קען אויף אים קיין שפע ברכה ניט קומען. אונ ווען ער זינדיגט נאך חלילה קומט אויף אים צרות. דרום דער מענש וואס פעקענט ניט זיינע זינד אונ פארשטייט אויך ניט אז אים פעלט „שלמות" פון מעשים טובים, איז ניט מעליך, ער זאל ניצול ווערען פון צרות אונ יסורים וואס קומען אלעס שטראף פאר די זינד. אונ האט אויך קיין האפענונג אז עס זאל אויף אים קומען גוטעס, דרום דארף א מענש ערקענען זיינע זינד אונ תשובה טאן אויף זיי, וועט אים געשיקט ווערין א רפואה צו זיינע יסורים, אונ עס וועט אויף אים קומען גוטעס. דאס זאגין מיר „ידענו כי חטאנו" מיר באקענען אונזערע זינד וואס דארוקך איז אויף אונז געקומען צרות אונ קיינער קען אונז ניט ראטירען פון די צרות, נור מיר דארפין זיך קערין צו דיר מיט תשובה, דאן וועט דיין גרויסר נאמן אונז בייששטיין אין די אונגליקליכע צייט, ראטען אונז פון איר, אונ ווידער ווייסען מיר „כי אין בנו מעשים" אונ אז מען טוט ניט קיין גוטע מעשים קען ניט קומען קיין שפע ברכה אויף אונז, דרום נעמען מיר אויף זיך צו שטארקען זיך אין גוטע מעשים, אלזא באגליק אונז וועגען דיין נאמען.

בית ישראל

הטה נייג מיין גאט דיין אויער אונ הער, עפין דיינע אויגין אונ זעה אונזער פארוויסטונג אונ די שטאט ירושלים וואס דיין נאמען איז אויף איר גירופין, דען מיר ליגין ניט אונזר גיבעט פאר דיר פון וועגין דאס מיר פארלאזען זיך אויף אונזער גירעכטיגקייט, נאר פון וועגען דיינע דער בארימקייט די דא זיינען פיל: אדני גאט הער צו אונזער גיבעט, גאט פארגיב אונזר זינד, גאט פארנעם אונזער גישריי אונ טו אום געזאמט אונזער בקשה, פון דיינעט וועגין, מיין גאט, דען דיין נאמען איז גירופין אויף דיין שטאט אונ אויף דיין פאלק: אבינו אונזער פאטער, בארמהערציגער פאטער ווייז אונז א וואונדערצייכין צו גוטען אונ זאמיל איין אונזערע פארשפרייטונג פון די פיר עקין פון דער ערד: יכירו דאס אלע פעלקער זאלין דערקענען אונ זאלין וויסין דאס דו ביזט אונזער גאט: ועתה אונ יעצט גאט, דו ביסט אונזער פאטער, מיר זיינען דאס ליים אונ דו ביזט אונזער מייסטער, אונ מיר אלע זיינען דיא ווערק פון דיינע הענט. אונזער פאטער אונ קיניג אונ דער לייזער, באשיין אויף דיין פאלק אונ גיב ניט דיין בית המקדש צו שאנד אונ שפעטין, ווארום זאל מען צווישין די פעלקער זאגין, וואו איז זייער גאט? מיר ווייסען וואויל דס מיר האבין גיזינדיגט אונ עס איז קיינער ניטא, ווער עס זאל שטיין פאר אונז. דיין גרויסער נאמען זאל אונז בייששטיין אין דר צייט פון א צרה, אזוי ווי א פאטער דער

באריכות

הַגָּדוֹל יַעֲמָד לָנוּ בְּעֵת צָרָה: יָדַעְנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים, צְדָקָה עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ: כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים, כֵּן תְּרַחֵם יְיָ עָלֵינוּ, וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ: חֲמוֹל עַל עַמֶּךָ, רַחֵם עַל נַחֲלָתֶךָ, חוּסָה נָּא כְּרֹב רַחֲמֶיךָ, חָנֵּנוּ מַלְכֵּנוּ וַעֲנֵנוּ, כִּי לְךָ יְיָ הַצְּדָקָה, עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת בְּכָל עֵת:

הַבֶּט נָא, רַחֶם נָא, וְהוֹשִׁיעָה נָּא צֹאן מַרְעִיתֶךָ. וְאַל יִמְשָׁל בָּנוּ קֶצֶף, כִּי לְךָ יְיָ הַיְשׁוּעָה, בְּךָ תוֹחַלְתֵּנוּ, אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת. אָנָּא, סְלַח נָא, כִּי אֵל טוֹב וְסַלָּח אָתָּה:

אָנָּא מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם, זְכוֹר וְהַבֵּט לִבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים, וְתֵרָאֶה לְפָנֶיךָ עֲקֵדַת יָחִיד וּלְמַעַן יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ אַל תַּעַזְבֵנוּ אָבִינוּ וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ מַלְכֵּנוּ וְאַל תִּשְׁכָּחֵנוּ יוֹצְרֵנוּ וְאַל תַּעַשׂ עִמָּנוּ כָּלָה בְּגָלוּתֵנוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

בית ישראל

בַּארִימְט זִיךְ אִיבֶּער זַיינֶע קִינְדֶער אַזוֹיא זָאלְסְטוּ גָאט זִיךְ דֶערְבַּארִימֶען אִיבֶּער אוּנְז, אוּנ הֶעלְף אוּנְז וֶועגִין דַיין נָאמֶען, דֶערְבַּארִים דִיךְ אִיבֶּער דַיין פָאלְק אוּנ הָאבּ רַחֲמָנוּת אִיבֶּער דַיין לַאנְד, פֶערְשׁוֹין אוּנְז נָאךְ דַיין גְרוֹיסֶע עֶרְבַּארְמוּנְג, בֶּעגְנַאדִיג אוּנְז אוּנ עֶנְטְפֶער אוּנְז, דֶען בַּיי דִיר גָאט אִיז דִיא גִירֶעכְטִגְקַייט, דוּ טוּסְט וְוּנְדֶער אַלֶע צַייט:

הַבֶּט בְּלִיק דָאךְ אוּנ דֶערְבַּארִים זִיךְ אִיבֶּער דַיין פָּאלְק בַּאלְד, פוּן וֶועגִין דַיין נָאמֶן מִיט דַיינֶע פִיל דֶערְבַּארִימְקַייט אוּנְזֶער גָאט, טוּ דָאךְ בַּאשִׁיצִין אוּנ דֶערְבַּארֶעם דִיךְ אוּנ הֶעלְף דִי שָׁאף פוּן דַיין וַויידֶע. דָס קַיין צָארִין זָאל אִיבֶּר אוּנְז נִיט גִוֶועלְטִיגִן, דֶען צוּ דִיר הָאפִן אוּנְזֶערֶע אוֹיגִין. אוּנ הֶעלְף אוּנְז פוּן וֶועגִין דַיין נָאמֶן. דֶערְבַּארֶעם דִיךְ אִיבֶּער אוּנְז וֶועגֶען דַיין בּוּנְד. בְּלִיק אוּנ עֶנְטְפֶער אוּנְז אִין דֶער צַייט פוּן נוֹיטְה דֶען צוּ דִיר גָאט אִיז דִי הִילְף. אוֹיף דִיר אִיז אוּנְזֶער הָאפְנוּנְג. גָאט פוּן פַארְגֶעבּוּנְג, אִיךְ בֶּעט דִיךְ פַארְגִיבּ אוּנְז דִי זִינְד, דוּ וָואט גוּטֶער אוּנ פַארְגֶעבֶּער. אַ מֶעכְטִיגֶער קֶענִיג אַ לַייט זֶעלִיגֶער אוּנ אַ דֶערְבַּארְמִיגֶער בִּיזְט דוּ:

אָנָּא אִיךְ בֶּעט דִיךְ, וְגְנֶעדִיגֶער אוּנ דֶער בַּארְמִיגֶער קֶענִיג. גִידֵיינְק אוּנ בְּלִיק צוּ דֶעם פַארְבּוּנְד וָואס דוּ הָאסְט גִימַאכְט מִיט אַבְרָהָם צְווִישִׁין דִי אָפְּפֶער שְׁטִיקֶער. אוּנ עֶס זָאל פַאר דִיר גֶעזֶעהֶען וֶוערֶען דִי עֲקֵידָה פוּן יִצְחָק זַיין אֵיינְצִיגֶער זוּן, אוּנ טוּ דָאס פוּן וֶועגֶען יִשְׂרָאֵל. אוּנְזֶער פָאטֶער אוּנְזֶער מֶלֶךְ, גְנֶעדִיג אוּנְז אוּנ עֶנְטְפֶער אוּנְז, דֶען דַיין גְרוֹיסֶער נָאמֶען אִיז גִירוּפִין אוֹיף אוּנְז. דוּ בִּיסְט דֶער דָא טוּט וואוּנְדֶער אַלֶע צַייט, טוּ דָאךְ מִיט אוּנְז וואוּנְדֶער נָאךְ דַיין חֶסֶד. בְּלִיק אוּנ עֶנְטְפֶער אוּנְז אִין דֶר צַייט פוּן אַיין צָרָה דֶען צוּ דִיר גָאט אִיז דִי הִילְף. אוּנְזֶער פָאטֶער, אוּנְזֶער מֶלֶךְ, אוּנְזֶער בַּאשִׁיצֶער, דוּ זָאלְסְט מִיט אוּנְז נִיט טָאן נָאךְ אוּנְזֶרֶע שְׁלֶעכְטֶע מַעֲשִׂים נָאךְ. גְדֵיינְק דוּ גָאט דַיין דֶערְבַּארִימְקַייט אוּנ דַיינֶע חֲסָדִים אוּנ הֶעלְף אוּנְז נָאךְ דַיינֶע פִיל גוּטְקַייט, אוּנ דֶערְבַּארֶעם דִיךְ אִיבֶּער אוּנְז, דֶען מִיר הָאבִּין קַיין אַנְדֶער גָאט נִיט אוֹיסֶער דִיר אוּנְזֶער שְׁבַארְקֶער. פַארְלָאז אוּנְז נִיט

אין כמוך חנון ורחום יי אלהינו, אין כמוך אל ארך אפים, ורב חסד ואמת הושיענו ורחמנו ברחמיך הרבים, מרעש ומרגז הצילנו: זכר לעבדיך לאברהם ליצחק וליעקב, אל תפן אל (קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו) קשינו ואל רשענו ואל חטאתנו: שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך: והסר ממנו מכת המות, כי רחום אתה, כי כן דרכך (לעשות) עשה חסד חנם בכל דור ודור: חוסה יי על עמך, והצילנו מזעמך, והסר ממנו מכת המגפה, וגזרה קשה, כי אתה שומר ישראל: לך אדני הצדקה, ולנו בשת הפנים: מה נתאונן, מה נאמר, מה נדבר, ומה נצטדק: נחפשה דרכינו

מעשה אלפס

מה נתאונן, עד אנא ה׳ הושיעה נא. איינער איז געפארין אין וועג, כל זמן ער האט געהאלטין די לייצעס אין האנד, איז דער פערדיל געגאנגען אויפ׳ן גראדען וועג, ער האט אבער איינגעשלאפין אונ לויז געלאזין די לייצעס, איז דער פערדיל אראפ אן א זייט אויפ׳ן לאנקע אונ פון דארטין אין א זומפ, ביז עס איז אנגעגאנגען וואסער אין וואגען, ער האט זיך אכאפ געטאן פון שלאף אונ הייבט אן זי צען אונ קרעכצען, אה, וואו בין איך דא! אה, צו וויי. מיין דרעמלען האט מיר געבראכט! אז מיין פערד האט מיר פארשלעפט אין א זומפ,—דער זיפץ אליין איז ווייניג—שרייט צו אים איינער פון ווייטין—דוא זעהע אנווענדין אלע קרעפטין ארויסצוקריכען פון זומפ, אבער כל זמן דו שטייסט נאך אין זומפ, וואס איז די פעולה פון דיין זיפצען?—איך וויל ארויסקריכען, אבער עס איז זייער שווער (שרייט דער פון זומפ)—טו בעט מען זאל דיר העלפין (ענטפערט יענער)—דאס גלייכען איז מיט׳ן בעל תשובה, דער מענש איז אויך א רייטער אויף א פערד, דער חומר איז דער פערדיל אונ דער גלייכער שכל איז דער רייטער, כל זמן דער שכל איז וואך אונ האלט דעם פערדיל פאר די לייצעס, קומען זיי ביידע

בית ישראל

אונזער גאט אונ דערנייטער דיך ניט פון אונז, דען אונזער מוטה איז פארקירצט וועגין שווערד אונ געפענקניש אונ מארד אונ יעדער פלאגע, אונ פון אלע לייד אונ טרויערקייט זאלסטו אונז מציל זיין, דען מיר האפין צו דיר אונ דו גאט זאלסט אונז ניט פארשעמען, טו דערלייכטין דיין שכינה אויף אונז, אונ גידיינק אונז דעם פארבונד פון אונזערע עלטערין אונ העלף אונז פון וועגין דיין נאמען. זעה אונזערע צרות אונ הער צו די שטימע פון אונזערע תפלות אונ ענטפער אונז, דען דו הערסט די תפלות פון אלע וואס בעטין דיר:

אין, עס איז ניטא דיין גלייכין, גנעדיגער אונ ערבארימיגער גאט אונזער גאט, עס איז ניטא דיין גלייכין אזוי איין גאט דער דא לייננערט דעם צארין אונ טוט גרויס חסד אונ אמת. העלף אונז אונ דערבארים אונז. פון שטורעם אונ פון צארין זיי אונז מציל. גידיינק צו דיינע קנעכט, צו אברהם, יצחק אונ יעקב. דו זאלסט זיך ניט קערין צו אונזער הארטקייט אונ צו אונזער שלעכטקייט אונ צו אונזערע זינד, קער זיך אום פון דיין שטארקין צארן אונ באדיינק דיך אויף דעם בייז וואס דו ווילסט טאן דיין פאלק, טו אפ פון אונז דעם טויט שטראף דען דו ביסט דערבארעמיג, דען אזוי איז דיין מדה דו טוסט חסד אומזיסט אין אלע דורות. דערבארעם דיך דו גאט איבער דיין פאלק אונ זיי אונז מציל פון דיין צארין. אונ טו אפ פון אונז דעם מארד שלאק אונ שווערע גזירות דען דו ביסט דער היטער פון ישראל. צו דיר גאט איז גירעכטיגקייט אונ צו אונז איז דאס פארשעמטע פנים. וואס זאלין מיר

וְנַחְקֹרָה, וְנָשׁוּבָה אֵלֶיךָ, כִּי יְמִינְךָ פְשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׁבִים: אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא, אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא: אָנָּא יְיָ עֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ: לְךָ יְיָ חִכִּינוּ, לְךָ יְיָ קִוִּינוּ, לְךָ יְיָ נְיַחֵל, אַל תֶּחֱשֶׁה וּתְעַנֵּנוּ, כִּי נָאֲמוּ גוֹיִם, אָבְדָה תִקְוָתָם, כָּל בֶּרֶךְ לְךָ תִכְרַע וְכָל קוֹמָה לְפָנֶיךָ (לְךָ) לְבַד תִּשְׁתַּחֲוֶה:

הַפּוֹתֵחַ יָד בִּתְשׁוּבָה לְקַבֵּל פּוֹשְׁעִים וְחַטָּאִים, נִבְהֲלָה נַפְשֵׁנוּ מֵרוֹב עִצְבוֹנֵנוּ, אַל תִּשְׁכָּחֵנוּ נֶצַח, קוּמָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ: אַל תִּשְׁפּוֹךְ חֲרוֹנְךָ עָלֵינוּ, כִּי אֲנַחְנוּ עַמְּךָ

בית ישראל

זיך בעקלאגען, אונ וואס זאלין מיר רייդען, אונ וואס זאלין מיר זיך גירעכט מאכין, בעסער זאלען מיר זוכען אונזער רעכטען וועג אונ נאכפארשטין אונ וועלין זיך אום קערין צו דיר, דען דיין רעכטע האנד איז אויסגשטרעקט מקבל צו זיין בעלי תשובה. איך בעט דיך גאט העלף אונז דאך. איך בעט דיך בגליק אונז דאך. איך בעט דיך גאט ענטפער אונז אין דעם טאג וואס מיר רופען דיך אן. צו דיר גאט האפין מיר, צו דיר גאט ווארטין מיר, צו דיר גאט האפין מיר אלע צייט. דאס דו וועסט ניט שווייגין אונ וועסט אונז ניט לאזין פייניגין, דען עס ריידין פעלקער עס איזט פערלארין זייער האפענונג, אך גאט, אונזערע אויגין זאלין זעהען ווי יעדעס קניה אונ יעדע הויך פון מענשין זאל זיך צו דיר אליין בוקין:

הפותח דער דא עפינט די האנד אויף צו נעמען די תשובה פון די פושעים אונ דיא זינדיגע, אונזר זעלע איז דערשראקין פון וועגין אונזערע טרויערקייט די דא זיינען פיל, פערגעס ניט אן אונז אויף עוויג. שטיי אויף אונ העלף אונז, דען מיר באשיצין זיך אין דיר. אונזער פאטער, אונזער קיניג, אויב מיר האבין אין זיך קיין גירעכטיגקייט אונ

מעשה אלפס

צום תכלית צו וועלכע דער מענש איז בעשאפין גיווארין, ווען אבער דער שכל שוועפערט, (ער קערט זיך אב פון דער תורה), אונ לאזט דעם חומר גיין וואו ער וויל, פארקריכט ער אין זומפ פון תאוות, איז ווען דער מענש עפינט די אויגין אונ זעט, אז ער איז פארקראכין, איז די ערשטע זאך „תשובה" אומקערין זיך פון זומפ אויף די גראדע וועג פון דער תורה. אבער כל זמן ער איז ניט ארויס פון תאוה זומפ, וואס העלפט זיין זיפצן? דאס איז די כונה „מה נתאונן" וואס איז די פעולה פון קרעכצן אליין? נחפשה דרכנו ונשובה עד ה' לאמר זיך באדיינקען אין וואס פאר א זומפ מיר זיינען פארקראכין אונ אנווענדין אלע קרעפטען ארויסצוקריכען אונ קערען זיך צו דעם עוויגען, אין די ליכטיגע אונ ציכטיגע וועג פון דער תורה, וואס אירע וועגין זיינען „דרכי נועם". אבער צו דעם דארף מען האבין גרויס סייעתא דשמיא, ווייל פיל מאל טרעפט אז דער מענש האט שוין מקבל גיוועזן אויף זיך טאן תשובה אונ האט שוין אנגעהויבן צו פירען זיך בדרכי התשובה נאר ווען מען העלפט אים ניט מן השמים ארויסצוקריכין פון בלאטע, בלייבט ער נאך אלס פארטרונקען אין זומפ. דרום דארף מען בעטין מיט גרויס כונה „אנא ה' הושיעה נא" רבש"ע העלף ארויסצוקריכען פון ים התאוות, „אנא ה' הצליחה" באגליק אין די וועג פון תשובה. מ'דארף דאס בעטען מיט גרויס כונה, מ'זאל מן השמים מספיק זיין בידו לעשות תשובה.

בנין יון

הפותח יד. א שיף איז גיגאנגען אויפ'ן ים. זיינען צוויי פון די רייזענדער אריינגיפאלין אין ים, האט מען גלייך אראפגישיקט א שיפיל מיט מאטראזין זיי ארויס צו נעמען. איינער פון זיי איז נאך גיוועזן ביין פערשטאנד אונ ווי דער מאטראז האט אים אויסגישטרעקט א האנד, האט ער זיך גלייך אנגינומען אונ ארויפגישוואומען, דער צווייטער אבער איז גיוועזן צוטומילט, איז ווי דער מאטראז האט אים אויסגישטרעקט די האנד, האט ער זיך ערשראקין אונ זיך אפגישטויסין א הינטער, אנטלייפען פון זיין רעטער. — דאס גלייכען מיר טרינקען זיך אין ים פון צרות, צוליב אונזערע זינד, אונ דער בורא שטרעקט אויס זיין האנד אונז מקבל זיין בתשובה, דאס הייסט די

בני בריתך: אל, הביטה דל כבודנו בגוים, ושקצונו כטמאת הנדה. עד מתי עזך בשבי, ותפארתך ביד צר. עוררה גבורתך והושיענו למען שמך. אל ימעטו לפניך תלאותינו. מהר יקדמונו רחמיך בעת צרותינו, לא למעננו, אלא למענך פעל, ואל תשחית את זכר שאריתנו, כי לך מחלות עינינו. כי אל מלך חנון ורחום אתה. וזכור עדותינו בכל יום תמיד אומרים פעמים באהבה.

שמע ישראל יי אלהינו יי אחד:

אין די טעג וואס מע זאגט והוא רחום זאגט מען ה׳ אלהי ישראל וכו׳:

יי אלהי ישראל, שוב מחרון אפך, והנחם על הרעה לעמך: הבט משמים וראה, כי היינו לעג וקלס בגוים, נחשבנו כצאן לטבח

מעשה אלפס

נחשבנו כצאן, אין דיא פיל חברות פון דער וועלט, איז דא אויך חברת „צער בעלי חיים" וואס מינעמט אין אכט, אויס צו בעסערין דיא לאגע פון דיא

בית ישראל

קיין מעשים טובים, גידיינק אונז דעם בונד פון אונזערע עלטערין און דאס מיר זאגין עדות אלע טאג דאס גאט איז איינציג. בליק אין אונזער נויט דען אונזערע שמערציז און די ליידין פון אונזער הארציז זיינען פיל. דערבארעם דיך דו גאט איבער אונז און דו זאלסט ניט אויסגיסען דיין צארין אויף אונז, ווען מיר זיינען דיין פאלק, קינדער פון דיין בונד: אל גאט, טו דאך בליקען. ווי נידעריג איז אונזער כבוד ביי די פעלקער און זיי פאראונווירדיגען אונז אזוי ווי די אונרייניגקייט איינער נדה. ביז ווי לאנג זאל זיין דיין מאכט (די תורה) אין געפיינקניש און דיין פראכט (ירושלים) אין די הענד פון פיינד. טו דערוועקין דיין שטארקייט און דיין פארדרוס איבער דיינע פיינד, זיי זאלין פארשעמט ווערין, און אירע שטארקייט זאל צו בראכין ווערין. און אונזערע ליידען זאל פאר דיר ניט גרינג זיין. דיינע הערצליכקייט זאל אונז ענטגעגען קומען אין טאג פון אונזערע צרות, און אויב מיר זיינען ניט ווערט דו זאלסט דאס טאן פון אונזערט וועגין, טוא דאס פון דיינעט וועגין, און זאלסט ניט פאר דארבין דאס אנדיינקען פון אונזער איבער בלייבונג. בעגנעדיג דאס פאלק ישראל וואס זיי איינציגען דיין נאמען צוויי מאל טעגליך מיט ליבשאפט און זאגין שמע ישראל פאר נעם ישראל, גאט דער דא איז אונזער גאט, איז איין איינציגער גאט: ה׳ גאט פון ישראל קער זיך צו ריק פון דיין שטארקין צארין, באדיינק דיך אויף דיא

בנין ציון

צרות גופא איז איין אנמערקונג אז מיר זאלין זיך נעמען אין גוטען וועג דאדורך וועלין מיר גירעטעט ווערין פון ים הצרות. באקלאגין מיר זיך אבער אז „נבהלה נפשנו מרוב עצבוננו" אז פון גרויס טרויער זייגען מיר צושראקין און צוטומלט און מיר רעגען חלילה אבשפרינגען צוריק און פארקריכען טיפער אין ים דאס הייסט אז דורך די צרות ווערען מיר נאך ערגער און פארקריכען מער אין זונפט. אלזא בעטין מיר „קומה והושיענו" העלפע אין דעם גופא אונז צו העלפין, אז מיר זאלין נים צוטומלט ווערין און זאלין זיך פעסט האלטין ביי תשובה. אום ארויסצו קריכען פון טיפין זונפט.

יוּבָל, לַהֲרוֹג וּלְאַבֵּד וּלְמַכָּה וּלְחֶרְפָּה: וּבְכָל זֹאת, שִׁמְךָ לֹא שְׁכָחְנוּ, נָא אַל תִּשְׁכָּחֵנוּ: יי

זָרִים אוֹמְרִים אֵין תּוֹחֶלֶת וְתִקְוָה, חֹן אוֹם לְשִׁמְךָ מְקַוֶּה, טָהוֹר, יְשׁוּעָתֵנוּ קָרְבָה, יָגַעְנוּ וְלֹא הוּנַח לָנוּ, רַחֲמֶיךָ יִכְבְּשׁוּ אֶת כַּעַסְךָ מֵעָלֵינוּ: אָנָּא שׁוּב מֵחֲרוֹנְךָ, וְרַחֵם סְגֻלָּה אֲשֶׁר בָּחָרְתָּ: יי

חוּסָה יְיָ עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ, וְאַל תִּתְּנֵנוּ בִּידֵי אַכְזָרִים, לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם, אַיֵּה נָא אֱלֹהֵיהֶם, לְמַעַנְךָ עֲשֵׂה עִמָּנוּ חֶסֶד, וְאַל תְּאַחַר: אָנָּא שׁוּב מֵחֲרוֹנְךָ, וְרַחֵם סְגֻלָּה אֲשֶׁר בָּחָרְתָּ: יי

בית ישראל

בֵּיט וואס דוא ווילסט טאן דיין פאלק: הַבֵּט בליק פון דעם הימיל אונ זעה, וויא מיר זיינען געוואָרין צו שפאט אונ צו שאנד אונטער דיא פעלקער, מיר זיינען געמאכט אזוי ווי די שאף דאס צום שעכטין ווערט געבראכט, צו הרגענען אונ צו פארלירען צוא שלאגין אונ צו שאנדע: ובכל אונ ביא אלעם דעם פאר געסין מיר דאך דיין נאמען ניט, נוא בעטין מיר דיך, פאר געס אונז אויך ניט:

זָרִים דיא פרעמדע זאגין, עס איז צו אונז קיין האפנונג, בעגנאדיג דוא דאס פאלק דאס צו דיין נאמען האפין, דו גאט גיב דאך געגעהען אונזער הילף, מיר זיינען מיד געווארין דורך דעם ליידין, מיר האבין קיין רוה, דיינע בארימהארציגקייט זאל איין האלטין דיין צארין פון אונז: אנא איך בעט דיך קער זיך צוריק פון דיין צארן אונ ערבארעם דיין געליבטע פאלק דאס דו האסט אויס ערוויילט: חוסה גאט באשיץ איבער אונז מיט דיינע בארימהארציגקייט אונ לאז אונז ניט אין שלעכטע הענט, ווארום זאלין דיא פעלקער זאגין וואו איז זייער גאט? טוא דאך אום דיינעם ווילען מיט אונז גינאד אונגיזאמט: אנא איך בעט דיך קער זיך צוריק פון דיין צארין אונ דר בארעם דיין גיליבט פאלק די דוא האסט אויס ערוויילט:

מעשה אלפס

בעלי חיים, האבין אנדערע באטראכט וויא באזד איר צוא טויטען מיט עלעקטרעשין דראט איז איר גרינגער וויא קוילען מיט אחלף, דארף מען פאר ווערין אידישע שחיטה, אונ מיהאס אין ערשטער פארווערט, אי דורך דעם ווילין זיך דאך פלאגין טויזנדער אידין אונ ווילין נים האבין אלעפיל פליישיגע וואסר? דאס אינטערסירט זיי נים, זיי זיינען מקיים „זובחי אדם" מענשין גישאכטין „עגלים ישקון" אונ קעלבער גיקושט, דאס גיסין מיר אויס דיא הארץ פארען רבש"ע, קוק אראפ פון הימעל אונ זעה אונזער פינסטערע לאגע „נחשבנו" מיר זואלטין זיך גליקליך גישעצט אז מיר זאלין בעטראכט ווערין „כצאן לטבח יובל" ווי שאף וואס מעפירט צום שלאכט, נעמט מען דאך אין אכט וויא צו פערגרינגערין זייערע שמערצין, אינ זועגין אונזער לאגע אינטערעסירט מען זיך נאר נים. אויף אונז איז מקוים געווארין דיא קללה פון תוכחה „והיית ממשש בצהרים, כאשר ימשש העור באפלה, והיית אך עשוק וגזול" אין אזא צייט וואס די שטראלין פון השכלה אונ נדיבות הלב שיינען אזוי ווייט אז עס איז ליכטיג געווארין ביין אקס אין שטאל מ'אינטערעסירט זיך וועגען זיין רחמנות, אונ מיר טאפען נאך זוי דער בלינדער אין דער פינסטער, וואס לבד ער זעט געבעק נים, זעט מען איט אויך נים. אונ נאך מער „להרוג ולאבד ולמכה ולחרפה" דו האסט געשריבין אין דער תורה „ונקלה אחיך לעיניך" חי דער מחוייב מיתת ב"ד איז אבניקומען זיין פסק, טאר מען אים שוין נים מבייש זיין. דרום האט מען אפילו דיא קלאץ פון דער תלייה אויך גליך מקבר געווען. אונ זיי בעהאנדלען אונזערע הרוגים בחרפה אפילו נאכ'ן מית זיין. דרום איז שוין צייט רבש"ע דו זאלסט אונז געדענקען.

קוֹלֵנוּ תִּשְׁמַע וְתָחוֹן, וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ בְּיַד אֹיְבֵינוּ לִמְחוֹת אֶת שְׁמֵנוּ, זְכוֹר אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ, כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲכֶם וְעַתָּה נִשְׁאַרְנוּ מְעַט מֵהַרְבֵּה: וּבְכָל זֹאת שִׁמְךָ לֹא שָׁכָחְנוּ, נָא אַל תִּשְׁכָּחֵנוּ: יי

עָזְרֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ, עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֶךָ, וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ:

יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, שׁוּב מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ, וְהִנָּחֵם עַל הָרָעָה לְעַמֶּךָ:

אִין אַשְׁכְּנַז זָאגְט מֶען דָאס אִין אַ תַּעֲנִית צִבּוּר, אִין אַנְדֶערֶע קְהִלּוֹת זָאגְט מֶען דָאס אַלֶע טָאג:

שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, שְׁמוֹר שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל, וְאַל יֹאבַד יִשְׂרָאֵל, הָאוֹמְרִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל:

שׁוֹמֵר גּוֹי אֶחָד, שְׁמוֹר שְׁאֵרִית עַם אֶחָד, וְאַל יֹאבַד גּוֹי אֶחָד, הַמְיַחֲדִים שִׁמְךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

שׁוֹמֵר גּוֹי קָדוֹשׁ, שְׁמוֹר שְׁאֵרִית עַם קָדוֹשׁ, וְאַל יֹאבַד גּוֹי קָדוֹשׁ, הַמְשַׁלְּשִׁים בְּשָׁלֹשׁ קְדֻשּׁוֹת לְקָדוֹשׁ:

מִתְרַצֶּה בְרַחֲמִים, וּמִתְפַּיֵּס בְּתַחֲנוּנִים, הִתְרַצֶּה וְהִתְפַּיֵּס לְדוֹר עָנִי כִּי אֵין עוֹזֵר:

בית ישראל

קוֹלֵנוּ אוּנְזֶער שְׁטִים זָאלְסְטוּ הֶערִין אוּנ בֶּעגְנַאדִיג אוּנְז אוּנ זָאלְסְט אוּנְז נִיט אִיבֶּער לָאזִין אִין אוּנְזֶערֶע פַיינְדְס הֶענְד, צוּ אָפּ מֶעקִין אוּנְזֶער נָאמֶען, גִידֵיינְק, וָואס דוּא הָאסְט גִישְׁוָוארִין צוּ אוּנְזֶערֶע אָבוֹת, אִיךְ וֶועל אַייעֶרֶע קִינְדֶער מֶערִין אַלְס שְׁטֶערִין דָאס הִימִילְס אוּנ אִיצוּנְד זַיינֶען מִיר אִיבֶּער גִיבְּלִיבִּין וֶוייניג פוּן פִיל; ובכל אוּנ דָאךְ פַאר גֶעסִין מִיר דַיין נָאמֶען נִיט, נוּא בֶּעטִין מִיר דִיךְ, פַאר גֶעס אוּנְז אוֹיךְ נִיט:

עָזְרֵנוּ הֶעלְף אוּנְז דוּא גָאט וָואס דוּ בִּיזְט אוּנְזֶער הִילְף, וֶועגִין דָאס הֶערְלִיכְ-קַייט דַיין נָאמֶען. רֶעטֶע אוּנְז אוּנ פַאר גִיבּ אוּנְזֶער זִינְד אוּם ווִילִין דַיין נָאמֶען:

ה' אלהי ישראל:

שׁוֹמֵר הִיטֶער פוּן יִשְׂרָאֵל, הִיט דָאךְ דִי אִיבֶּער בְּלַייבּוּנְג פוּן יִשְׂרָאֵל. אוּנ עֶס זָאל נִיט אוּנְטֶער גֵיין דָאס פָאלְק יִשְׂרָאֵל. דִיא דָא זָאגִין שְׁמַע יִשְׂרָאֵל:

שׁוֹמֵר הִיטֶער פוּן דָאס אֵיינְצִיגֶעס פָאלְק. בַּהִיט דָאס אִיבֶּער בְּלַייבּוּנְג פוּן דָאס אֵיינְצִיגֶעס פָאלְק, אוּנ עֶס זָאל נִיט אוּנְטֶער גֵיין דָאס אֵיינְצִיגֶע פָאלְק, דִי דָא אֵיינִיגֶען דַיין נָאמֶען אוּנ זָאגִין, גָאט אוּנְזֶער גָאט, אִיז אַיין אֵיינְצִיגֶער גָאט:

שׁוֹמֵר הִיטֶער פוּן דָאס הֵיילִיגֶע פָאלְק, בַּאהִיט דָאךְ דָאס אִיבֶּער בְּלַייבּוּנְג פוּן דָאס הֵיילִיגֶע פָאלְק, אוּנ עֶס זָאל נִיט אוּנְטֶער גֵיין דָאס הֵיילִיגֶע פָאלְק, דִי דָא זָאגִין דְרַיי מָאל קָדוֹשׁ צוּ דַיין הֵיילִיגֶן נָאמֶען:

מתרצה דֶער זִיךְ לָאזְט בַּאווִילִיגֶן מִיט גִיבֶּעט פוּן רַחֲמִים, זַייא דָאךְ בַּאווִילִיגְט אוּנ זַייא דָאךְ אִיבֶּער גִיבֶּעטִין צוּ דֶעם עֶלֶענְדֶען דוֹר, דֶען עֶס אִיז נִיטָא קֵיין אַנְדֶער הֶעלְפֶּער:

אבינו

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ, כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים, עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וָחֶסֶד וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ: זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ, כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: יְהִי חַסְדְּךָ יְיָ עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: אַל תִּזְכָּר לָנוּ עֲוֹנוֹת רִאשׁוֹנִים מַהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ. כִּי דַלּוֹנוּ מְאֹד: עֶזְרֵנוּ בְּשֵׁם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. חָנֵּנוּ יְיָ חָנֵּנוּ כִּי רַב שָׂבַעְנוּ בוּז: בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר. (בְּרֹגֶז עֲקֵדָה תִּזְכּוֹר: בְּרֹגֶז תְּמִימוּת תִּזְכּוֹר: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ): כִּי הוּא יָדַע יִצְרֵנוּ, זָכוּר כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ: עָזְרֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֶךָ, וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ: ח״ק

מָאנְטִיג אוּנ דָאנֶערְשְׁטִיג זָאגְט מֶען דָאס. אָבֶּער אוּם ראש חוֹדֶשׁ אוּנ חֲנֻכָּה אוּנ בֵּיידֶע טֶעג פּוּרִים קָטָן אוּנ פּוּרִים גָּדוֹל אוּנ עֶרֶב פֶּסַח אוּנ תִּשְׁעָה בְּאָב אוּנ עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר זָאגְט מֶען דָאס נִיט:

מנהג אשכנז

אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת, אַל בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנוּ, חוּסָה יְיָ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ מִכָּל רָע. חָטָאנוּ לְךָ אָדוֹן סְלַח נָא כְּרוֹב רַחֲמֶיךָ אֵל:

מנהג פולין

אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם וּמָלֵא רַחֲמִים, אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ. חוּסָה יְיָ עַל שְׁאֵרִית עַמֶּךָ וְהַצִּילֵנוּ מִכָּל רָע. חָטָאנוּ לְךָ אָדוֹן סְלַח נָא כְּרוֹב רַחֲמֶיךָ אֵל:

בְּשַׁעַת מֶען עֶפִינְט דֶעם אָרוֹן הַקֹּדֶשׁ זָאגְט מֶען דָאס:

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְיָ

בית ישראל

אבינו אוּנְזֶער פָּאטֶער אוּנְזֶער קֶינִיג, בַּאגְנֶעדִיג אוּנ עֶנְטְפֶער אוּנְז, וָוען אוֹיךְ מִיר הָאבִּין קֵיין גוּטֶע מַעֲשִׂים, טוּא מִיט אוּנְז צְדָקָה אוּנ גִינָאד אוּנ הֶעלְף אוּנְז:

וַאֲנַחְנוּ אוּנ מִיר ווייסִין נִיט וָואס מִיר זָאלִין טָאן נָאר צוּ דִיר ווֶענְדִין זִיךְ אוּנְזֶערֶע אוֹיגִין. גִידֵיינְק דָאךְ גָאט דֵיינֶע בַּארֶעמְהַארְצִיגְקֵייט אוּנ דֵיינֶע גִינָאד דֶען זֵייא זַיינֶען פוּן אֵייבִּיג. עֶס זָאל זַיין דַיין גִינָאד גָאט אִיבֶּער אוּנְז ווִי מִיר עֶרְוַוארְטִין פוּן דִיר, דוּ זָאלְסְט נִיט גִידֵיינֶקִין צוּ אוּנְז דִיא פֶערְגַאנְגֶענֶע זִינְד, אִין גִיכֶען זָאל אוּנְז עֶנְטְקֶעגִין קוּמֶען דֵיינֶע בַּארֶעמְהֶערְצִיגְקֵייט, דֶען מִיר זַיינֶען זֵייעֶר פַארָארֶעמְט. זַיי אוּנְז גֶענֶעדִיג, גָאט, זַיי אוּנְז גֶענֶעדִיג, דֶען מִיר זַיינֶען פִיל גִיזֶעטִיגְט מִיט שַׁאנְדֶע, אִין צָארִין גִידֵיינְק דַיין עֶרְבַּארְמוּנְג, דֶען עֶר ווייס אוּנְזֶערֶע גִידַאנְקֶען עֶר טוּט גִידֵיינֶקֶען דָאס מִיר עֶרְד זַיינֶען. הֶעלְף אוּנְז דָאךְ גָאט אוּנְזֶער הִילְף אוּם דִיא עֶהְרֶע פוּן דַיינֶעם נָאמֶען, אוּנ רֶעטֶע אוּנְז אוּנ פַאר גִיבּ אוּנְזֶערֶע זִינְד ווֶעגֶען דַיין נָאמֶען:

אֵל דוּא גָאט דֶער דָא אִיז לַאנְגְזַאם צוּא צֶערְנֶען אוּנ פוּל מִיט גִינָאד אוּנ וַוארְהַייט. שְׁטְרָאף אוּנְז דָאךְ נִיט מִיט דַיין צָארִין. הָאבּ מִיטְלֵייד, גָאט, אוֹיף דַיין פָאלְק אוּנ הֶעלְף אוּנְז פוּן אַלֶעם בֵּייזִין. מִיר הָאבִּין גִיזִינְדִיגְט צוּ דִיר, הֶער, פֶערְצַייהֶע אוּנְז נָאךְ דַיין גְרוֹיסֶע עֶרְבַּארְמוּנְג, גָאט!

וַיְהִי עֶס וַואר, ווֶען דֶער אָרוֹן הַקֹּדֶשׁ הָאט גִיצוֹיגֶען (פון איין ארט אויף דעם צווייטען) הָאט מֹשֶׁה גִיזָאגְט, עֶרְהֵייבּ זִיךְ גָאט, זָאלִין

מירושלים: ברוך שנתן תורה לעמו ישראל בקדשתו:

רבי שמעון בן יוחאי זאגט אין דער צייט אז מען נעמט ארויס די ספר תורה בציבור צו לייענען עפענט זיך אין הימל טויערן פון רחמים אונ ליבשאפט דרום דארף מען זאגן די תפילה:

בריך שמה דמרא עלמא, בריך כתרך ואתרך, יהא רעותך עם עמך ישראל לעלם, ופרקן ימינך אחזי לעמך בבית מקדשך, ולאמטויי לנא מטוב נהורך ולקבל צלותנא ברחמין. יהא רעוא קדמך דתוריך לן חיין בטיבו. ולהוי אנא פקידא בגו צדיקיא, למרחם עלי ולמנטר יתי וית כל די לי, ודי לעמך ישראל. אנת הוא זן לכלא ומפרנס לכלא. אנת הוא שליט על כלא. אנת הוא דשליט על מלכיא. ומלכותא דילך היא. אנא עבדא דקדשא בריך הוא, דסגידנא קמה ומקמא דיקר אוריתה בכל עדן ועדן. לא על אנש רחיצנא ולא על בר אלהין סמיכנא, אלא באלהא דשמיא, דהוא אלהא קשוט, ואוריתה קשוט, ונביאוהי קשוט, ומסגא למעבד טבון וקשוט. בה אנא רחיץ, ולשמה קדישא יקירא אנא אמר תשבחן. יהא רעוא קדמך דתפתח לבאי

בית ישראל

צו שפרייט ווערין דיינע פיינד, אונ זאלין ענטלויפין פאר דיר, די דיך האסען, דען נור פון ציון גייט ארויס דיא תורה אונ די נבואה גאטעס פון ירושלים: ברוך געלויבט איז ער, וואס האט געגעבין די תורה, צו זיין פאלק ישראל, מיט זיינער הייליגקייט: בריך שמיה, געלויבט איז דער נאמען פון דעם הערין דער וועלט. אונ געלויבט איז דיין קרוין אונ דיין ארט וואו דיא שכינה רועט. יהא עס זאל זיין דיין פריינדליכער ווילין מיט דיין פאלק ישראל צו אייביג. אונ דיא אויסלייזונג פון דיין רעכטע האנד, זאלסטו ווייזין צו דיין פאלק מיט דיין אויף בויען דיין בית המקדש אונ בעלייכט איבער אונז פון דיין גוטען ליכט, אונ זאלסט צו נעמען אונזער געבעט מיט דעם מדת הרחמים. עס זאל זיין דער ווילין פון פאר דיר, דו זאלסט דער לייגערין אונזער לעבין אין גוטעס. אונ איך זאל זוכה זיין גירעכינט צו ווערין צווישען דיא צדיקים, מען זאל זיך איבער מיר מרחם זיין אונ מען זאל מיך היטין אונ אלין וואס צוא מיר אונ אלין וואס צוא דיין פאלק ישראל. אנת דוא ביסט דער גאט וואס דו שפייזט אלעם, אונ דו ביסט דר געוועלטיגער אויף אלין, דו ביסט דר וועם הערשט אויף די מלכים אונ דיא קעניגרייך איז דיין. אנא איך בין דער קנעכט פון הקדוש ברוך הוא וואס איך בייג זיך פר אים אונ פאר דעם כבוד פון זיין תורה אלע צייט: לא על אנש גיט אויף אמענשען פאר זיכער איך מיך, אונ ניט אויף אמלאך פאר לאז איך מיך, נאר אין דעם גאט פון הימעל, וואס ער איז אווארהאפטיגער גאט, אונ זיין תורה איז אמת, אונ זיינע נביאים זיינען אמת, אונ זייער פיל טוט ער גוטס אונ ווארהייט. ביה אנא רחיץ אויף אים פר זיכער איך מיר, אונ צו זיין הייליגין טייערין נאמען טוא איך זאגין לויב. יהא רעוא עס זאל זיין דער ווילין פאר דיר. אז דוא זאלסט עפענען מיין

בְּאוֹרַיְתָא. (וְתֵיהַב לִי בְּנִין דִּכְרִין דְּעָבְדִין רְעוּתָךְ) וְתַשְׁלִים מִשְׁאֲלִין דְּלִבָּאִי, וְלִבָּא דְכָל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל, לְטַב וּלְחַיִּין וְלִשְׁלָם. אָמֵן:

חזן גַּדְּלוּ לַייָ אִתִּי, וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:

קהל
לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד. כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

אַב הָרַחֲמִים. הוּא יְרַחֵם עַם עֲמוּסִים. וְיִזְכּוֹר בְּרִית אֵיתָנִים, וְיַצִּיל נַפְשׁוֹתֵינוּ מִן הַשָּׁעוֹת הָרָעוֹת, וְיִגְעַר בְּיֵצֶר הָרָע מִן הַנְּשׂוּאִים וְיָחוֹן עָלֵינוּ לִפְלֵיטַת עוֹלָמִים. וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּמִדָּה טוֹבָה יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים:

בהגיע הש״ץ על הבימה מניח הס״ת על השולחן ופורח ואומר:
וְתִגָּלֶה וְתֵרָאֶה מַלְכוּתוֹ עָלֵינוּ בִּזְמַן קָרוֹב, וְיָחוֹן פְּלֵיטָתֵנוּ וּפְלֵיטַת עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחֵן וּלְחֶסֶד, לְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן. הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה. כֹּהֵן קְרָב, יַעֲמוֹד (פב״פ) הַכֹּהֵן. בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ. קהל וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּייָ אֱלֹהֵיכֶם. חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

ברכת התורה לפניה בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְבֹרָךְ:

והקהל עונין בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

והעולה חוזר בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים, וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

ואחר קריאת הפרשה יברך:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת, וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

בית ישראל

דִיא בַּאנֶגער פוּן מַיין הַארְץ, אוּנ דָאס הֶערְצִינְס־פֶערְלַאנְג פוּן גָאר דַיין פָאלְק הַארְץ אִין דֶער תּוֹרָה. אוּנ זָאלְסְט עֶרְפִילִין יִשְׂרָאֵל צוּא גוּטֶען, צוּם לֶעבִּין, אוּנ צוּם פְרִידֶען. אָמֵן:

אַז מען הייבט אויף די סֵפֶר תּוֹרָה זָאגט מען דָאס:

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ, וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם, וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ, יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

דֶערְנָאךְ זָאגְט דֶער חַזָן יהי רצון. אָבֶּער וֶוען מֶען זָאגְט נִיט והוא רחום זָאגְט מען נִיט יהי רצון:

יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. לְכוֹנֵן אֶת בֵּית חַיֵּינוּ, וּלְהָשִׁיב אֶת שְׁכִינָתוֹ בְּתוֹכֵנוּ, בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם לְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל פְּלֵיטָתֵנוּ, וְלִמְנוֹעַ מַשְׁחִית וּמַגֵּפָה מֵעָלֵינוּ, וּמֵעַל כָּל עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, לְקַיֵּם בָּנוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם, וְתַלְמִידֵיהֶם וְתַלְמִידֵי תַלְמִידֵיהֶם, בְּכָל מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם, וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, שֶׁנִּשְׁמַע וְנִתְבַּשֵּׂר בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת. וִיקַבֵּץ נִדָּחֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ, וְנֹאמַר אָמֵן:

אַחֵינוּ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל הַנְּתוּנִים בַּצָּרָה וּבַשִּׁבְיָה, הָעוֹמְדִים בֵּין בַּיָּם וּבֵין בַּיַּבָּשָׁה, הַמָּקוֹם יְרַחֵם עֲלֵיהֶם, וְיוֹצִיאֵם מִצָּרָה לִרְוָחָה, וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה, וּמִשִּׁעְבּוּד לִגְאֻלָּה, הַשְׁתָּא בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְנֹאמַר אָמֵן:

אַז דֶער חַזָן טְרָאגְט די סֵפֶר תּוֹרָה צוּם אָרוֹן הקודש זָאגְט ער דָאס:

חזן יְהַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ, כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ:

וֶוען דֶער חַזָן זָאגְט יהללו זאגט דָאס קָהָל הודו:

הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם. וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ, תְּהִלָּה לְכָל חֲסִידָיו. לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרוֹבוֹ, הַלְלוּיָהּ:

לְדָוִד מִזְמוֹר, לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: כִּי הוּא עַל יַמִּים יְסָדָהּ, וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ: מִי יַעֲלֶה בְהַר יְיָ, וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ: נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב אֲשֶׁר לֹא נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי, וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה: יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְיָ, וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁיו, מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם, וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם, וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד, יְיָ עִזּוּז וְגִבּוֹר, יְיָ גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם, וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד, יְיָ צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה:

וֶוען מען די ספר תורה שְׁטֶעלְט אַרַיין אין ארון קודש זָאגְט מען דָאס:

וּבְנֻחֹה יֹאמַר, שׁוּבָה יְיָ רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: קוּמָה יְיָ לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק, וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד

עַבְדֶּךָ אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ. עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם, וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְיָ אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

דיני קדיש וברכו

מי שמאחר לבא לבית הכנסת ולא שמע ח"ק קודם ברכו דשחרית יאמר זה אחר רחום וחנון ויאמר בפה מלא: זֶה אוֹמֵר אֲנִי בִּמְקוֹם חֲצִי קַדִּישׁ קוֹדֶם בָּרְכוּ:

וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר: וְהִתְגַּדִּלְתִּי וְהִתְקַדִּשְׁתִּי וְנוֹדַעְתִּי לְעֵינֵי גּוֹיִם רַבִּים וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְיָ: בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ | יְיָ אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ מְּאֹד הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ: לֶהֱוֵי שְׁמֵיהּ דִּי אֱלָהָא מְבָרַךְ מִן עָלְמָא וְעַד עָלְמָא דִּי חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא דִּי לֵיהּ הִיא: אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי כָּל הָעוֹנֶה אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא בְּכָל כֹּחוֹ קוֹרְעִין לוֹ גְּזַר דִּינוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בִּפְרֹעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עָם בָּרְכוּ יְיָ. מַה טַּעַם בִּפְרוֹעַ פְּרָעוֹת מִשּׁוּם דְּבָרְכוּ אֶת יְהוָֹה: אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ כָּל הָעוֹנֶה אָמֵן בְּכָל כֹּחוֹ פּוֹתְחִין לוֹ שַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן שֶׁנֶּאֱמַר פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גוֹי צַדִּיק שׁוֹמֵר אֱמוּנִים. אַל תִּקְרֵי שׁוֹמֵר אֱמוּנִים אֶלָּא שֶׁאוֹמְרִים אָמֵנִים:

מי שלא שמע ברכו דשחרית יאמר זה אחר רחום וחנון: זֶה אוֹמֵר אֲנִי בִּמְקוֹם בָּרְכוּ דְּשַׁחֲרִית;

בִּפְרֹעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עָם בָּרְכוּ יְיָ: קוּמוּ בָּרְכוּ אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדֶךָ וּמְרוֹמַם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ: וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן: אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא בְּכָל יוֹם וָיוֹם מַלְאָךְ אֶחָד עוֹמֵד בְּאֶמְצַע הָרָקִיעַ בְּשַׁחֲרִית וְאוֹמֵר יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלַךְ יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד. עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְבָרְכוּ. וּכְשֶׁמַּגִּיעַ לְבָרְכוּ חַיָּה אַחַת שֶׁשְּׁמָהּ יִשְׂרָאֵל וְחָקוּק עַל מִצְחָהּ יִשְׂרָאֵל עוֹמֶדֶת בְּאֶמְצַע הָרָקִיעַ וְאוֹמֶרֶת בְּקוֹל רָם בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְבוֹרָךְ. וְכָל גְּדוּדֵי מַעְלָה עוֹנִין בָּרוּךְ יְיָ הַמְבוֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

מי שלא שמע קדושה דשחרית יאמר זה אחר רחום וחנון: זֶה אוֹמֵר אֲנִי בִּמְקוֹם קְדוּשָּׁה דְּשַׁחֲרִית:

וְלֹא תְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְיָ מְקַדִּשְׁכֶם: שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד בִּשְׁתַּיִם יְכַסֶּה פָנָיו וּבִשְׁתַּיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו וּבִשְׁתַּיִם יְעוֹפֵף: וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ: כְּשֶׁעָלָה מֹשֶׁה לַמָּרוֹם מָצָא כַּת אַחַת אוֹמֶרֶת קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא

כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: וְכַת אַחַת אוֹמֶרֶת בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: וְכֻלָּם עוֹנִים בְּפֶה אֶחָד וְאוֹמְרִים. יִמְלוֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדוֹר וָדוֹר הַלְלוּיָהּ:

במקום קדיש שלם יאמר זה: זֶה אוֹמֵר אֲנִי בִּמְקוֹם קַדִּישׁ שָׁלֵם:

ואח"כ יאמר ואתה יגדל נא ככתוב לעיל עד משום דבריכו את ה' ואח"כ יאמר זה:

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּדְיָא כָּל מִי שֶׁעוֹנֶה אָמֵן בָּעוֹלָם הַזֶּה זוֹכֶה ועוֹנֶה אָמֵן לָעוֹלָם הַבָּא שֶׁנֶּאֱמַר בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. אָמֵן בָּעוֹלָם הַזֶּה וְאָמֵן לָעוֹלָם הַבָּא:

למנחה במקום חצי קדיש יאמר זה: זֶה אוֹמֵר אֲנִי בִּמְקוֹם חֲצִי קַדִּישׁ קוֹדֶם מִנְחָה:

ואח"כ יאמר ועתה יגדל נא ככתוב לעיל עד חכמתא וגבורתא די ליה היא ואח"כ יאמר זה:

תַּנְיָא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי פַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וְהִגִּיעַ זְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה וְנִכְנַסְתִּי לְחֻרְבָּה אַחַת מֵחֻרְבוֹת יְרוּשָׁלַיִם לְהִתְפַּלֵּל וּבָא אֵלִיָּהוּ זָכוּר לַטּוֹב וְשָׁמַר לִי עַל הַפֶּתַח אָמַר לִי מַה קּוֹל שָׁמַעְתָּ בְּחוּרְבָּה זוֹ. אָמַרְתִּי לוֹ שָׁמַעְתִּי בַּת קוֹל שֶׁמְּנַהֶמֶת כַּיּוֹנָה וְאוֹמֶרֶת אוֹי שֶׁהֶחֱרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וְשָׂרַפְתִּי אֶת הֵיכָלִי וְהִגְלֵיתִי אֶת בָּנַי לְבֵין הָאֻמּוֹת. אָמַר לִי בְּכָל יוֹם וָיוֹם אוֹמֶרֶת כַּךְ וּכְשֶׁיִּשְׂרָאֵל נִכְנָסִין לְבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּלְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת וְאוֹמְרִים אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְנַעֲנֵעַ בְּרֹאשׁוֹ וְאוֹמֵר אַשְׁרֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁמְּקַלְּסִין אוֹתוֹ בְּבֵיתוֹ כַּךְ וּמַה לּוֹ לְאָב שֶׁהִגְלָה אֶת בָּנָיו וְאוֹי לָהֶם לַבָּנִים שֶׁגָּלוּ מֵעַל שֻׁלְחַן אֲבִיהֶם:

אמר ר' שמעון בן לקיש וכו' כמו שכתוב למעלה:

למנחה במקום קדושה יאמר זה: זֶה אוֹמֵר אֲנִי בִּמְקוֹם קְדוּשָּׁה שֶׁל מִנְחָה:

ואח"כ יאמר ולא תחללו וכו' כמו שכתוב למעלה ואח"כ יאמר זה:

אָמְרוּ עָלָיו עַל סַנְדַּלְפוֹן שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ יוֹתֵר מֵחֲבֵרָיו מַהֲלַךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְעוֹמֵד אֲחוֹרֵי הַמֶּרְכָּבָה וְקוֹשֵׁר כְּתָרִים לְקוֹנוֹ וּמַשְׁבִּיעַ אֶת הַכֶּתֶר וְעוֹלֶה וְיוֹשֵׁב בְּרֹאשׁ אֲדוֹנוֹ וּבְשָׁעָה שֶׁיּוֹצֵא הַכֶּתֶר כָּל חֵילֵי מָרוֹם נִרְתָּעִין וּמִזְדַּעְזְעִין וְחַיּוֹת הוֹמְמוֹת וּמְנַהֲמוֹת כָּאֲרִי בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עוֹנִים וְאוֹמְרִים קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וּבְשָׁעָה שֶׁמַּגִּיעַ לְכִסֵּא מִתְגַּלְגְּלִים גַּלְגַּלֵּי הַכִּסֵּא וּמִתְרַעֲשִׁין אַדְנֵי שַׁרְפְרַף וְכָל רְקִיעִין אֲחָזָתַן חַלְחָלָה. וּבְשָׁעָה שֶׁהוּא עוֹבֵר עַל כִּסְאוֹ כָּל חֵילֵי מָרוֹם וְכֶתֶר הַכָּבוֹד שֶׁלּוֹ פּוֹתְחִין פִּיהֶם וְאוֹמְרִים בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ. בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה גְדוּלָּתוֹ וְשִׁבְחוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁמַּגִּיעַ הַכֶּתֶר לְרֹאשׁוֹ מַחֲזִיק עַצְמוֹ לְקַבֵּל הַכֶּתֶר מֵעֲבָדָיו וְכָל חַיּוֹת וּשְׂרָפִים וְגַלְגַּלֵּי הַמֶּרְכָּבָה וְכִסֵּא הַכָּבוֹד וְחֵילֵי מַעְלָה וּמַטָּה מִתְגַּדְּלִין וּמִתְגַּבְּרִין וּמִתְגָּאִין וְנוֹתְנִים הוֹד וְהָדָר וּמַמְלִיכִים כֻּלָּם בְּפֶה אֶחָד וְאוֹמְרִים. יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדוֹר וָדוֹר הַלְלוּיָהּ:

בערבית במקום ברכו יאמר זה מיד אחר והוא רחום : זֶה אוֹמֵר אֲנִי בִּמְקוֹם בָּרְכוּ שֶׁל עַרְבִית :

חַיָּה אַחַת יֵשׁ בָּרָקִיעַ כְּשֶׁהוּא יוֹם אוֹת אֱמֶת בְּמִצְחָהּ וְיוֹדְעִין הַמַּלְאָכִים שֶׁהוּא יוֹם וְלָעֶרֶב אֱמוּנָה בְּמִצְחָהּ וְיוֹדְעִין שֶׁהוּא לַיְלָה. וּבְכָל פַּעַם אוֹמֶרֶת בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְבוֹרָךְ וְכָל גְּדוּדֵי מַעְלָה עוֹנִין. בָּרוּךְ יְיָ הַמְבוֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד :

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ, עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה : אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ, אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו : תְּהִלָּה לְדָוִד, אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ, וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד : בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ, וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד : גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר : דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ, וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ : הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ, וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה : וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ, וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה : זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ, וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ : חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ, אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל חָסֶד : טוֹב יְיָ לַכֹּל, וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו : יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ, וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה : כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ, וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ : לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו, וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ : מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים, וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר : סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל הַנֹּפְלִים, וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים : עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ, וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ : פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן : צַדִּיק יְיָ בְּכָל דְּרָכָיו, וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו : קָרוֹב יְיָ לְכָל קֹרְאָיו, לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת : רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה, וְאֶת שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם : שׁוֹמֵר יְיָ אֶת כָּל אֹהֲבָיו, וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד : תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי, וִיבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד : וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ :

מען זאגט ניט למנצח אום שבת וויו"ט אונ ניט אום ראש חדש חנכה אונ פו. ים קטן ביידע טעג אונ פורים גדול ביידע טעג אונ ערב פסח אונ חול המועד אונ תשעה באב אונ ערב יום כפור. אבער אום אסרו חג אונ ל"ג בעומר אונ ערב ראש השנה אונ שלשה ימי הגבלה אונ חמשה עשר באב אונ חמשה עשר בשבט זאגט מען יוא. אויך גיהער מען ניט זינגן דעם מזמור ביי איין אבל רחמנא ליצלן :

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד : יַעַנְךָ יְיָ בְּיוֹם צָרָה, יְשַׂגֶּבְךָ שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב : יִשְׁלַח עֶזְרְךָ מִקֹּדֶשׁ, וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָּ : יִזְכֹּר כָּל מִנְחֹתֶיךָ, וְעוֹלָתְךָ יְדַשְּׁנֶה סֶּלָה : יִתֶּן לְךָ כִלְבָבֶךָ וְכָל עֲצָתְךָ יְמַלֵּא : נְרַנְּנָה בִּישׁוּעָתֶךָ וּבְשֵׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגֹּל, יְמַלֵּא יְיָ כָּל מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ : עַתָּה יָדַעְתִּי, כִּי הוֹשִׁיעַ יְיָ מְשִׁיחוֹ, יַעֲנֵהוּ
בית ישראל

למנצח אלויב גיזאנג פון דוד : יענך גאט זאל דיר ענטפערין אין דיא צייט פון נויטה, עס זאל דיך שטארקין דער נאמען פון גאט פון יעקב אבינו : ישלח ער זאל שיקען דיין הילף פון זיין היילגין ארט. אונ גאט וואס רועט. אין ציון זאל דיך אונטער שטיצין : יזכר ער זאל גידיינקען אלע מנחות ועולות דאס מיינט מען דיא תפלות זאל זיין גרעכינט ווי גוטע קרבנות: יתן ער זאל דיר געבין וויא דיין הארץ בגערט. אונ דיין וואונש זאל ער דער פילין. נרננה מיר וועלין זינגען אז דו וועסט העלפין. אונ מיט גאטס נאמען וועלין מיר אויף הייבין דיא פאהן, גאט זאל דער פילין:

משמי קדשו, בגבורות ישע ימינו: אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם יי אלהינו נזכיר: המה כרעו ונפלו ואנחנו קמנו ונתעודד: יי הושיעה, המלך יעננו ביום קראנו:

ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב, נאם יי: ואני זאת בריתי אתם אמר יי. רוחי אשר עליך, ודברי אשר שמתי בפיך, לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך, אמר יי מעתה ועד עולם: ואתה קדוש, יושב תהלות

מעשה אלפס

המלך יעננו ביום קראנו. דער שייגער פון דער וועלט איז, אז איינער פארקלאפט זיין משפט ביי אלע שופטים וויגנדעט ער זיך צום מלך אליין בעטען חסד, היינו ער שיקט א מכתב בקשה (פראשעניע) אין קייזרס קאנצעלאריע. געווי הנליך קאסט דאס צייט אונ געלט, וייל נים אלע קענען שרייבן א פראשעניע צום קייזר נאר א גרויסער אדוואקאט, אונ ווידער איז די זאך אויך א ווירכטיגע, ווייל קיינער וועט זיך נים ערלויבן שרייבן צו א קייזר וועגן קליינגקייטען, דרום ווארט יענער מיט נ־וים אונגעדולד אויף איין אנטווארט, אז יעדער טאג איז ביי אים א יאר, דער קייזר איז דאך נים קיין מלאך, ער זאל קענען גלייך דורכבליקען אלע פראשעניעס וואס קומען פאר א טאג פון זיין גאנצע לאנד אונ מאכין חקירה ודרישה אויב עס איז ריכטיג וואס יעדער שרייבט אום צו געבין א ריכטיגען אנטווארט. דרום מוז דאס מיט דער נאטור געווערין איינגע וואכין איידער עס קומט אנטווארט, ביי פיל פלאצט אבער די געדולד ווארטענדיגע. דרום די משוררים וואס האבין דא געזעצין אויף די הצלחה פון דער מדינה, געגען די ארויגע פעלקער, ענדיגען זיי מיט א תפלה אויף די הצלחה הפנימית פון דער מדינה „ה׳ הושיעה״ גאט העלף דעם קעניג מיט איין איבערנאטירליכע קראפט אונ מיט גאטליכע חכמה, אז ער זאל קענען דורכבליקין אין איין שטונדע אלע פראשעניעס פון די גאנצע לאנד וואס קומען פאר אין זיין קאנצעלאריע, אונ ענטפערין אויף אלע אין זעלבינגען טאג.

בית ישראל

פילין אלע דיינע פערלאנגען: עתה יעצט ווייס איך, אז גאט העלפט זיין געזאלבטין, ער טוט אים ענטפערין פון זיין הייליגין הימיל, מיט דיא רעטונגס־קראפט פון זיין רעכטע האנד: אלה די דאזיגע פעלקער האבין בטחון אויף שטרייט וועגין, אונ דיזע האפען אויף פערד. מיר אבער דעם נאמען פון אונזער גאט ווי מיר דערמאנען, המה זינקען זיי שוין אונ פאלין אונ מיר בלייבין שטיין פעסט: ה׳ הושיעה העלף גאט, דער קעניג זאל אונז ענטפערין אין דעם טאג וואס מיר וועלין רופין צו אים (זעה מעשה אלפס):

ובא עס וועט קומין א דער לייזער פאר ציון אונ אז דם פאלק יעקב וועלין ווידער קערין פון פערברעכען וועט קומין די רעכטע גאולה, אזוי האט גאט געזאגט: ואני אונ איך בין זייא מבטיח, זאגט גאט, מיין נבואה וואס אויף דיר איז, אונ מיינע רייד פון דער תורה וואס איך האב גיטאן אין דיין מויל, ווען זייא וועלין נים ווערין אפגיטאן פון דיין מויל אונ פון דיינע קינדערס מויל אונ פון דיינע קינדס קינדערס מויל, אז איר אלע וועט לערנען גאטס תורה, זאגט גאט, אז פון יעצט ביז איביג וועלין אלע זיין תלמידי חכמים (זעה בנין

בנין ציון

מעתה ועד עולם. דער מערקווירדיגער גאון בעל „שאגת אריה״ ז״ל, פארינדיג אין וועג, איז ער פארפארין צו ר׳ חיים וואלאזינערס פאטער, הערט ער ווי ר׳ חיים מיט זיין ברודער ר׳ זלמעלע קומענדיג פון חדר דערציילין איינע די אנדערע וואס זיי האבין גילערנט — איך פארשטיי דאס נים, פרעגט חיים׳ל (א קינד פון 8 יאר) זיין ברודער זלמעלע (א קינד פון 6 יאר), ווי קען גאר געבען ביי אידין א פראסטאק וואס קען נים לערנען? ווי איך האב יעצט גילערנט אין חדר דעם פסוק לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך, אמר ה׳ מעתה ועד עולם, אז דריי

ישראל. וקרא זה אל זה ואמר. קדוש קדוש קדוש יי צבאות, מלא כל הארץ כבודו: ומקבלין דין מן דין, ואמרין קדיש בשמי מרומא עלאה בית שכינתה, קדיש על ארעא עובד גבורתה, קדיש לעלם ולעלמי עלמיא: יי צבאות, מליא כל ארעא זיו יקרה: ותשאני רוח, ואשמע אחרי קול רעש גדול, ברוך כבוד יי ממקומו: ונטלתני רוחא ושמעית בתרי קל זיע סגיא דמשבחין ואמרין, בריך יקרא דיי מאתר בית שכינתה: יי ימלך לעלם ועד. יי מלכותה

בית ישראל

ציון): ואתה אונ דוא הייליגער גאט, דוא וואוינסט אויף די לויב פון ישראל. וקרא די מלאכים רופן איינער צום אנדערן אונ זאגן, הייליג, הייליג, הייליג איז גאט צבאות, די גאנצע ערד איז פול פון זיין כבוד: ומקבלין אונ די מלאכים נעמען ערלויבנים איינער פון אנדערן, זיי זאגן, גאט איז הייליג אין אויבערשטן הימעל, דאס ארט וואו זיין שכינה רועט, גאט איז הייליג אויף דער ערד, דורך די ווערק פון זיין מאכט, גאט איז הייליג אין אלע וועלטן: ה׳ גאט פון הערשאפט, די ערד איז פול מיט דעם גלאנץ פון זיין שכינה: ותשאני דער נביא זאגט, עס האט מיר אויף געהויבן א רוח נבואה אונ האב געהערט הינטער מיר א שטימע מיט גרויס רעש פון מלאכים זייא זאגן ברוך כבוד ה׳ ממקומו: ונטלתני עס האט מיר געטראגן א רוח פון נבואה אונ האב געהערט א שטימע מיט גרויס ציטערניש פון מלאכים וואס לויבן גאט אונ זאגן, דער כבוד פון גאט זאל זיין געלויבט פון דעם ארט וואו זיין שכינה רועט: ה׳ גאט וועט

בנין ציון

דורות נאך אנאנדער וואס זעהע זיך אן די גרעסטע זיינען תלמידי חכמים „שוב אין התורה פוסקת מזרעו" ווערט שוין די תורה נים אפגעריסן פון זיינע קינדער, „התורה מחזרת על אכסניא שלה" די תורה קומט שוין אליין, ווי א אורח אין זיין אלטע אכסניא, אונ אידן שטאמען דאך פון אברהם יצחק ויעקב, דריי דורות וואס האבן זיך געזעהען איינע די אנדערע (אברהם האט דאך געלעבט מיט יעקב אבינו ביז 15 יאר) האבן דאך אלע אידן געדארפט זיין תלמידי חכמים? — די זאך איז גאנץ איינפאך, ענטפערט זלמן (א קינד פון 6 יאר), עס שטייט דאך „התורה מחזרת על אכסניא שלה", היינו א נאענטער בעל אכסניא דארף שוין אויפ'ן וועג זוכען אורחים. אבער דער וואס האט די אכסניא בירושה נאך פון זיין עלטער זיידין, קומען שוין די אורחים צו אים אליין, ווייל זיי זיינען שוין איינגעשטאנען ביי זיין עלטער זיידין, אונ זיידין, אונ פאטער אבער אלעס אז ער נעמט אים צו פריינדליך, אבער אז ער האקט צו די טיר אונ דער אורח קלאפט אונ קלאפט אונ מ'עפנט נים, גייט ער אוועק אין א צווייטע אכסניא וואו מ'נעמט אים צו בכבוד. דאס גלייכען ווער עס לערנט די תורה אונ נעמט איר צו בכבוד לאזט זי זיך צו אים ערקענען, אבער אז ער פארהאקט פון איר די טיר, ער וויל איר נים קענען, גייט זי אוועק צו דעם וואס וויל יא לערנען, דרום זאגט דער תנא אין אבות „והתקן עצמך ללמוד תורה" גרייט זיך צו לערנען די תורה „שאינה ירושה לך", זי איז נים ווי א ירושה, וואס קומט ממילא נים גיהארעוועט. ווען אויך מיר האבן איר בירושה פון אברהם יצחק ויעקב, איז זי נור א ירושה פאר די פאלק בכלל, ווי די תורה שרייבט „מורשה קהלת יעקב", אבער נים „ירושה לך" פאר דעם פרט, דרום ווער עס וויל איר זוכה זיין מוז זיך צוגרייטען מקבל זיין איר בסבר פנים יפות אונ לערנען איר פלייסיג. דער געשפרעך פון די צוויי קליינע קינדער, איז זייער געפעלן געווארן דעם שאגת אריה אונ ער האט זיי צוגענומען צו זיך, לערנען מיט זיי, ביז זיי זענען געווארן גרויסע גאונים, זכותם יגן עלינו, אמן.

קאם לעלם ולעלמי עלמיא: יי אלהי אברהם יצחק וישראל אבותינו, שמרה זאת לעולם, ליצר מחשבות לבב עמך, והכן לבבם אליך: והוא רחום, יכפר עון ולא ישחית, והרבה להשיב אפו, ולא יעיר כל חמתו: כי אתה אדני טוב וסלח, ורב חסד לכל קראיך: צדקתך צדק לעולם, ותורתך אמת: תתן אמת ליעקב, חסד לאברהם, אשר נשבעת לאבתינו מימי קדם: ברוך יי, יום יום יעמס לנו,

מעשה אלפס

ותורתך אמת, דיא קטני המוח (קליין קעפּלדיגע) הערין שוואך אין אגדה פון שכר ועונש (וואס דיא תורה פערזיכערט אשכר טוב פיר דיא וואס טוען נוטצעס אונ אַשטראף פיר דיא וואס טרעטין איבער דיא תורה) איבער זייער קורץ-זיכטיגען בליק, וואס פארין אונ זעהען זייא מאנכע מאל אז דיא צדיקים ווערין ניט באלוינט מיט נוטצעס אונ די רשעים ווערין נים שטראפירט פאר זייערע שלעכטע מעשים. אבער באמת הייבט זיך זייער פראגע גאר נים אן, ווייל די נוטצעס אונ שלעכטס וואס ווערט דער מאנט אין דער תורה, מיינט מען עוויגע נוטצעס אונ עווי גען אונגליק, אזוי וויא דער ניתן התורה איז איין עוויגער, אבער דיא נוטצעס אונ שלעכטעס פון דיזע וועלט קען מען נים רופין נוטס אונ שלעכטס, ווייל דאס ליפט איהער וויא אבליץ וויא דער משל פון דיא צוויא קנעכט וואס מיר האבין גישריבען אין אהבה רבה (ולא נבוש לעולם ועד), דאס איז דיא כונה "צדקתך" דיין הצלחה אונ גליק וואס דוא האסט פערשפראכין צו די צדיקים צדק לעולם" איז איין עוויגער גליק, דרום איז "ותורתך אמת" דאס וואס דוא האסט בא שטימט אין דער תורה אשכר טוב פאר די מקיימי מצות, איז אמת: אמת ליעקב. א בשר ודם אז ער זאגט צו איינעם א גיפעליגקייט, הגם ער איז דאך מחויב צו ערהאלטין זיין ווארט, דאך בעט ער גיט אים דיא זאך גיט ער נים מיט'ן גאנצין הארצין, ווייל ער טראכט ביי זיך "איך בין דאך אים נים מחויב צו געבין, איך טו דס נור מצד החסד", אבער דער בורא ב"ה נים "אמת ליעקב" איין אמתה נתינה וועגן אויך דאס איז נור מצד "חסד לאברהם" ווייל דוא האסט צוגיזאגט צו אברהם אבינו טאן מיט זיינע קינדער חסד. דאך גיבסטו דאס איין אמתה נתינה, אונ נאך מער האסטו דאס גימאכט אויף זיך א געוויסען חוב ווייל דו האסט גישווארין צו אונזערע עלטערין פון אמאל.

בית ישראל

קיניגן אימער אונ עוויג: ה' גאטס קיניגרייך האט אבעשטאנד צו אלע וועלטין: ה' דער גאט וואס האט מיחד גיוועזן זיין נאמען אויף אברהם יצחק אונ ישראל אונזערע עלטערין, היט עס צו אייביג דעם זכות פון דיא אבות, אז דיין פאלק זאלין ניט האבין קיין שלעכטע מחשבות אונ זאלסט אן ברייטין זייערע הערצער צו דיר, מיר זאלין רעכט תשובה טאן. והוא גאט איז בארמהערציג, ער פאר גיט די זינד, אונ פאר דארבט ניט, אונ מערט ווידער קערין זיין כעס אונ ער ערוועקט ניט זיין גאנצין צארין: כי דען דו גאט ביסט גוט אונ פאר גיבסט אונ ביסט פול מיט חסד צו אלע וואס רופין דיך: צדקתך דיין הצלחה אונ גליק (וואס דוא האסט פערזיכערט צו דיא וואס זיינען מקיים דיינע מצות) איז אין עוויגער גליק, אזוי וויא דוא ביזט עוויג, דרום איז דיין תורה (וואס זיא פערזיכערט צו בעגליקען דעם גירעכטיגען) לויטער אמת (זעה מעשה אלפס): תתן דוא זאלסט אונז געבין דיא ווארהייט, וועגין דעם זכות פון יעקב, חסד זאלסטו אונז ווייזין, וועגין אברהם'ס זכות, ווי דו האסט גישווארין צו אונזערע עלטערין נאך פארצייטין, ביי עקדת יצחק:

ברוך געלויבט איז גאט, יעדען טאג בעלאדעט ער אונז מיט אלעם גוטען, דער גאט, וועט שטענדיג אונזער הילף זיין: ה' גאט איז מיט אונז, אשטארקייט

הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ, מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת, אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה, הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: בָּרוּךְ (הוּא) אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ, וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים, וְנָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת, וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ, הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ, וְיָשֵׂם בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ, וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם, לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק, וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁנִּשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה, וְנִירַשׁ טוֹבָה וּבְרָכָה, לִשְׁנֵי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ

בית ישראל

צו אונז איז דער גאט פון יעקב אין דער אייביגקייט: ה' וואול דעם מענשען וואס פאר זיכערט זיך אין דיר: ה' גאט העלף, דער קיניג זאל אונז ענטפערין אין דעם טאג וואס מיר רופין אים אן: ברוך גילויבט איז אונזער גאט, וואס ער האט אונז בשאפין פון זיין כבוד וועגין, אונ האט אונז אפ גישייט פון דיא וואס זיינען פאר אירט אונ דינען צו פרעמדע געטער. אונ דער צוא האט ער אונז גיגעבין די תורה וואס זיא איז אמת, אונ דאס אייביג לעבין האט ער גיפלאנצט צווישען אונז, דען דורך דער תורה קומט מען צו חיים הנצחיים, דרום בעטין מיר, אז ער זאל עפענען אונזערע הערצער צו דער תורה אונ זאל טאן אין אונזערע הערצער זיין ליבשאפט אונ זיין פארכט אום צו טאן זיין ווילען, אונ צוא דינען אים מיט דעם גאנצין הארצן. דאמיט מיר זאלין זיך ניט מידין צו לערקייט אונ

מעשה אלפים

לִשְׁנֵי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ. דורך די תורה ומצות וואס מיר וועלין היטען, זאלין מיר דערלעבין משיח צייט. דאס איז די העכסט גליקליכע צייט וואס איז בעשטימט פון בורא ית"ש, צו פירען דאס אירדישע פאלק צום ווירקליכען גליק, צום תכלית השלמות, אז יעדער איינציגער זאל זוכה זיין צו העכסטע פערגניגען נאך זיינע מעשים נאך, דאן וועט די אומה הישראלית קומען צו איר גרויסען תקון אונ מיט איר די גאנצע בריאה. אלע וועלין זיך ציהען צו עבודת הבורא, ווייל מען וועט דאן אנערקענען דעם אמת מיט'ן יושר אונ דער רע וועט כלה ווערען אין גאנצין, סיי אין חומר (מאטעריאל) אונ סיי אין רוח (מוראל), היינו די שטיינענע הערצער וועלען ווייך ווערען, עס וועט נישטארקט ווערין די נייגונג צו גוטעס, מ'וועט זיך מער נים ציהען נאכ'ן גראבין חומר, נור נאך אידלקיים, נאך תורה ועבודה, אויך דער חומר וועט אידיל ווערין. עס וועט אויכגיין מלחמות, בלום פערגיסונג, די צווייפיסיגע חיות וועלין ווערין מענשין, אונ אלע וועלין לעבין פרידליך צווישען זיך ווי ברידער, עס וועט ג'מערט ווערין פריי אונ הרחבה, די זווערסטעווא וועט אויסגיין, ווי די נביאים האבין אונז מבטיח גיוועזן „לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי", עס וועט אבגימאן ווערין די טפשות פון די הערצער אונ וועלין ווערין פול מיט חכמה, אלע וועלין בעוואסין ווערין מיט'ן היליגען גייסט אונ דורך קליינע מיהע וועט מען קומען צו רוח הקדש אונ נבואה (אשפוך את רוחי על כל בשר) מ'וועט דינען דעם בורא מיט גרוים פרייד

אונ הרחבת הדעת, אונ אזוי וועט מען שטייגען אלס העכער אונ העכער ביז מ'וועט קומען צו דעם גבול וואס פון אים וועט מען איבערגיין צום באשטאנד פון נצחיות אין די קינפטיגע וועלט, דאס איז נאך תחיית המתים אונ נאך דעם יום הדין הגדול וואס דער בורא ב"ה וועט משפט'ן די וועלט, וועלכע דארפען בלייבען צו אייביגע שטאנד אונ וועלכע דארפען איבערגיין צו צווייטע פערגעניגען, יעדער נאך זיין מדרגה, די וועלט וועט דאן ווערין איבער געארבייט אין אזא פארמע, וואס איז פאסענד צו דיא עווינקייט, דארטין וועלין זיצען די צדיקים יעדער וועט גניסען פון אונבעגרענצטע פערגניגען, וואס קיין פעדער איז אימשטאנד אויסצומאלין. יעדער נאך זיינע מעשים אונ נאך די הייליקייט פון זיין נפש. דרום בעטען מיר השי"ת, ער זאל אונז העלפין, היטען די חוקי התורה, בכדי מיר זאלין זוכה זיין צו דעם.

וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם, יְיָ אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ: בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּייָ, וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ: בִּטְחוּ בַייָ עֲדֵי עַד, כִּי בְּיָהּ יְיָ צוּר עוֹלָמִים: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ, כִּי לֹא עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְיָ: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ, יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

יְיָ אֲדֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ: חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַייָ: וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר: זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

חזן יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא, בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ, וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵהּ וִיקָרֵב (נ"א קֵץ) מְשִׁיחֵהּ, בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן:

קו"ח יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא:

מעשה אלפס

יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר. אַז אִיךְ וָואלְט שְׁרַייבֶּען דִיא תּוֹרָה (זָאגְט רְאוּבֵן צוּ שִׁמְעוֹן) וָואלְט זִי פִיל וֶוענִיגֶער הַאלְטִין, עֶס אִיז פַארַאן פִיל זַאכִין, וָואס מֶען פַארְשְׁפַּארְט שְׁרַייבִּין, הַיינוּ „לֹא תִרְצָח", וֶועלְכֶער פֶערְשְׁטַאנְדִיגֶער מֶענְשׁ פַארְשְׁטֵייט דָאס נִיט, אַז מֶען טָאר נִיט עֶרְמָארְדִין קַיין מֶענְשִׁין? וֶוער פַארְשְׁטֵייט דָאס נִיט אַז מֶען טָאר נִיט גַנְבֶענֶען אוּנ גַזְלֶענֶען? וֶועלְכֶער מֶענְשׁ וֶועט דָאס עֶסִין בְּלוּט אוּנ שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים? אוּנ נָאךְ אַזֶעלְכֶע מִצְוֹת עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, וָואס דֶער גֶעזוּנְטֶער פַארְשְׁטַאנְד פַארְשְׁטֵייט אַז מְ'דַארְף דָאס טָאן אוּנ דִי ל"ת נִיט טָאן. אִיךְ וָואלְט נוּר שְׁרַייבֶּען דִי מִצְוֹת וָואס דֶער שֵׂכֶל הָאט אִין דֶעם קַיין אַרַיינְטְרֶעט נִיט. — יָא יָא, דוּ בִּיזְט גֶערֶעכְט (עֶנְטְפֶערְט שִׁמְעוֹן), מִיר וָואלְטִין זָא וְזָא הִיטֶּען דֶעם לֹא תִרְצָח אוּנ לֹא תִגְזוֹל אוּנ נִיט עֶסִין קַיין דַם וּשְׁקָצִים וּרְמָשִׂים, אָבֶּער קַיין שָׂכָר וָואלְטִין מִיר נִיט מְקַבֵּל זַיין אוֹיף דֶעם, ווַייל מִיר וָואלְטִין נוּר גִיוֶוען „עוֹבְדֵי הַשֵּׂכֶל וְהַטֶּבַע" מִ'ר דִינֶען דֶעם שֵׂכֶל, דֶעם כַארַאקְטֶער אוּנ דִי נַאטוּר, נִיט דֶעם בּוֹרֵא ב"ה. דְרוּם הָאט דָאס דֶער בּוֹרֵא אַרַיינְגֶעשְׁטֶעלְט אִין דֶער תּוֹרָה אַז דֶער אִיד זָאל דָאס מְקַיֵּים זַיין, ווַייל דֶער בּוֹרֵא הֵייסְט אַזוֹי. מִיט לֵייכְטֶע עֲבוֹדָה, וָואס דֶער אִיד לֵייגְט צוּ אַ שְׁיִיר עֶלְיֶע נִידַאנְקֶען, אַז לְבַד וָואס דֶער שֵׂכֶל אוּנ דֶער כַארַאקְטֶער אִיז דָאס מְחַיֵּיב, זוּ אִיךְ דָאס אוֹיךְ מִצַּד דִי תּוֹרָה הֵייסְט אַזוֹי, אִיז עֶר שׁוֹין מְקַבֵּל שָׂכָר ווַייל עֶר הֵייסְט אַיין עוֹבֵד ה', נִיט נוּר דֶעם שֵׂכֶל אוּנ כַארַאקְטֶער אַלֵיין. דָאס אִיז דִי כַּוָּנָה „ה' חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ" נָאט ווִיל מְזַכֶּה זַיין אִידִין, אַז דוּרְךְ אַזָא קְלֵיינֶע עֲבוֹדָה זָאל עֶר פַארְדִינֶען אַ שָׂכָר טוֹב „יַגְדִּיל תּוֹרָה" הָאט עֶר פַארְגְרֶעסֶערְט דִי תּוֹרָה מִיט פִיל מִצְוֹת וָואס מִיר וָואלְטִין זָא וְזָא מְקַיֵּים זַיין.

בית ישראל

מִיר זָאלִין נִיט גֶעבּוֹירֶען צוּ שְׁרֶעק: יְהִי עֶס זָאל זַיין דֶער ווִילֶען פַאר דִיר אוּנְזֶער גָאט אוּנ גָאט פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין, אַז מִיר זָאלִין הִיטִין דַיין גִיזֶעץ אוֹיף דֶער וֶועלְט. אוּנ מִיר זָאלִין לֶעבִּין אוּנ זוֹכֶה זַיין צוּ זֶעהְן גוּטְס אוּנ בֶּענְטְשׁוּנְג צוּ דִי יָארִין פוּן מָשִׁיחַ אוּנ צוּם עֶווִיגֶען לֶעבִּין פוּן קִינְפְטִיגֶער וֶועלְט: לְמַעַן אוּנ עֶס זָאל דִיר לוֹיבּ זִינְגֶען דִיא בְּכָבוֹדִיגֶע נְשָׁמָה, אָן אוֹיפְהֶער, מַיין גָאט אֵייבִּיג וֶועל אִיךְ דִיךְ דַאנְקֶען: בָּרוּךְ גְלִיקְלִיךְ אִיז דֶר מֶענְשׁ וָואס פַאר זִיכֶערְט זִיךְ אוֹיף גָאט, אַז גָאט זָאל זַיין, זַיין פַאר זִיכֶערוּנְג: בִּטְחוּ פַאר זִיכֶערְט זִיךְ אוֹיף גָאט בִּיז אֵייבִּיג דֶען מִיט דֶעם שֵׁם י"ה הָאט גָאט גִיפָארְמֶעט אַלֶע וֶועלְטִין: וְיִבְטְחוּ דְרוּם גִיהֶער מֶען זִיךְ פַאר זִיכֶערִין אִין דִיר, דִי וָואס ווֵייסִין דַיין נָאמֶען, דֶען דוּ גָאט פַאר לָאזְט נִיט דַיינֶע פַארְעֶהְרֶער: ה' גָאט אוּם וֶועגֶן פַארְבְּרֵייטֶערִין דֶעם זְכוּת (דִיא גֶערֶעכְטִיגְקַייט) פוּן יִשְׂרָאֵל הָאט עֶר פַאר גְרֶעסֶערְט דִיא תּוֹרָה (זעה מעשה אלפס) אוּנ הָאט אִיר בֶּעמֶעכְטִיגְט מִיט זֵייעֶר טִיפֶע גִידַאנְקֶען:

חזן יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח, וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם, וְיִתְנַשֵּׂא. וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל, שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְעֵלָּא (בעשי״ת וּלְעֵלָּא מִכָּל) מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא, תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא, דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן:

קהל קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ:

חזן תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא, וְאִמְרוּ אָמֵן: קהל יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

חזן יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים, עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן: קהל עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

חזן עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם, עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

אין דיא טֶעג וואס מֶען זָאגְט נִיט קֵיין תַּחֲנוּן זָאגְט מֶען נִיט תפלה לדוד נֵייעֶרְט מֶען הֵייבְּט אָן בית יעקב:

פו תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה יְיָ אָזְנְךָ עֲנֵנִי. כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי: שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי, הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהַי. הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ: חָנֵּנִי אֲדֹנָי, כִּי אֵלֶיךָ אֶקְרָא כָּל הַיּוֹם: שַׂמֵּחַ נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ כִּי אֵלֶיךָ אֲדֹנָי נַפְשִׁי אֶשָּׂא: כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח. וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ: הַאֲזִינָה יְיָ תְּפִלָּתִי. וְהַקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנוֹתָי: בְּיוֹם צָרָתִי אֶקְרָאֶךָּ כִּי תַעֲנֵנִי: אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי. וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: כָּל גּוֹיִם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי. וִיכַבְּדוּ לִשְׁמֶךָ: כִּי גָדוֹל אַתָּה, וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ: הוֹרֵנִי יְיָ דַּרְכֶּךָ. אֲהַלֵּךְ בַּאֲמִתֶּךָ. יַחֵד לְבָבִי לְיִרְאָה שְׁמֶךָ: אוֹדְךָ אֲדֹנָי אֱלֹהַי בְּכָל לְבָבִי וַאֲכַבְּדָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם: כִּי חַסְדְּךָ גָּדוֹל עָלָי. וְהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיָּה: אֱלֹהִים זֵדִים קָמוּ עָלַי וַעֲדַת עָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי. וְלֹא שָׂמוּךָ לְנֶגְדָּם: וְאַתָּה אֲדֹנָי אֵל רַחוּם וְחַנּוּן. אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי. תְּנָה עֻזְּךָ לְעַבְדֶּךָ, וְהוֹשִׁיעָה לְבֶן אֲמָתֶךָ: עֲשֵׂה עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שֹׂנְאַי וְיֵבֹשׁוּ כִּי אַתָּה יְיָ עֲזַרְתַּנִי וְנִחַמְתָּנִי:

בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנֵלְכָה, בְּאוֹר יְיָ: כִּי כָל הָעַמִּים יֵלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו, וַאֲנַחְנוּ נֵלֵךְ בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד:

יְהִי יְיָ אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם אֲבוֹתֵינוּ אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ: לְהַטּוֹת לְבָבֵנוּ אֵלָיו. לָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו וְלִשְׁמוֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו אֲשֶׁר צִוָּה אֶת אֲבוֹתֵינוּ: וְיִהְיוּ דְבָרַי אֵלֶּה, אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְיָ קְרֹבִים אֶל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וָלָיְלָה. לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ: לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד:

קכד שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד, לוּלֵי יְיָ שֶׁהָיָה לָנוּ, יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל: לוּלֵי יְיָ שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם: אֲזַי חַיִּים בְּלָעוּנוּ, בַּחֲרוֹת אַפָּם בָּנוּ: אֲזַי הַמַּיִם שְׁטָפוּנוּ, נַחְלָה עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ: אֲזַי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ, הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים: בָּרוּךְ יְיָ שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם: נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים הַפַּח נִשְׁבָּר וַאֲנַחְנוּ נִמְלָטְנוּ: עֶזְרֵנוּ בְּשֵׁם יְיָ, עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

מזמורים של יום

בראשון בשבת הַיּוֹם, רִאשׁוֹן בְּשַׁבָּת, שֶׁבּוֹ הָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ:

לְדָוִד מִזְמוֹר, לַייָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: כִּי הוּא עַל יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ: מִי יַעֲלֶה בְהַר יְיָ, וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ: נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב, אֲשֶׁר לֹא נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי, וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה: יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְיָ, וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁיו, מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם, וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד, יְיָ עִזּוּז וְגִבּוֹר, יְיָ גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם, וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד, יְיָ צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה:

הוֹשִׁיעֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן הַלְלוּיָהּ: בָּרוּךְ יְיָ מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ: בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ: וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן: ק"י

איטליכין טאג נאך דעם מזמור (שיר של יום) זאגט מען דעם יהי רצון:

יְהִי רָצוֹן, עֶס זָאל זַיין דֶער ווילִין פַאר דיר גָאט מַיין גָאט אוּנ גָאט פוּן מַיינֶע עֶלְטֶערִין. דֶער הֵיילִיגֶער אוּנ דֶער שְׁטַארְקֶער אוּנ דֶער פָארְכְטִיגֶער שֵׁם. וָואס עֶס גֵייט אַרוֹיס פוּן דֶעם מִזְמוֹר וָואס אִיךְ הָאבּ גֶעזָאגְט פַאר דיר, זָאל אָנְגֶענוּמֶען וֶוערֶען אוּנ זָאלְסְט מִיךְ צוּהֶערִין, אַזוֹי וִוי דוּא הָאסְט גִיהֶערְט צוּ דָוִד הַמֶּלֶךְ וָואס עֶר הָאט גִיזָאגְט דֶעם מִזְמוֹר אוּנ זָאלְסְט מַיין גֶעבֶּעט אָנְנֶעמֶען דֶעם הַיינְט גֶען טָאג אוּנ דֶער טָאג זָאל זַיין אַיין מֵלִיץ יוֹשֶׁר פַאר דיר. אָמֵן:

בשני בשבת הַיּוֹם, שֵׁנִי בְּשַׁבָּת, שֶׁבּוֹ הָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ:

שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי קֹרַח: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד, בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ: יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן, יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב: אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע לְמִשְׂגָּב: כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ, עָבְרוּ יַחְדָּו: הֵמָּה רָאוּ כֵּן תָּמָהוּ נִבְהֲלוּ נֶחְפָּזוּ: רְעָדָה אֲחָזָתַם שָׁם חִיל כַּיּוֹלֵדָה: בְּרוּחַ קָדִים, תְּשַׁבֵּר אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ: כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן רָאִינוּ בְּעִיר יְיָ צְבָאוֹת, בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ,

אֱלֹהִים יְכוֹנְנֶהָ עַד עוֹלָם סֶלָה: דִּמִּינוּ אֱלֹהִים חַסְדֶּךָ, בְּקֶרֶב הֵיכָלֶךָ: כְּשִׁמְךָ
אֱלֹהִים כֵּן תְּהִלָּתְךָ עַל קַצְוֵי אֶרֶץ, צֶדֶק מָלְאָה יְמִינֶךָ: יִשְׂמַח הַר צִיּוֹן תָּגֵלְנָה
בְּנוֹת יְהוּדָה, לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ: סֹבּוּ צִיּוֹן וְהַקִּיפוּהָ סִפְרוּ מִגְדָּלֶיהָ: שִׁיתוּ
לִבְּכֶם לְחֵילָה פַּסְּגוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ, לְמַעַן תְּסַפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן: כִּי זֶה אֱלֹהִים
אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעֶד, הוּא יְנַהֲגֵנוּ עַל מוּת: הושיענו ק״י

בשלישי בשבת היום, שְׁלִישִׁי בְּשַׁבָּת שֶׁבּוֹ הָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ:

מִזְמוֹר לְאָסָף, אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל, בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט: עַד מָתַי
תִּשְׁפְּטוּ עָוֶל, וּפְנֵי רְשָׁעִים תִּשְׂאוּ סֶלָה: שִׁפְטוּ דָל וְיָתוֹם, עָנִי וָרָשׁ
הַצְדִּיקוּ: פַּלְּטוּ דַל וְאֶבְיוֹן, מִיַּד רְשָׁעִים הַצִּילוּ: לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה
יִתְהַלָּכוּ יִמּוֹטוּ כָּל מוֹסְדֵי אָרֶץ: אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם:
אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן, וּכְאַחַד הַשָּׂרִים תִּפֹּלוּ: קוּמָה אֱלֹהִים שָׁפְטָה הָאָרֶץ, כִּי
אַתָּה תִנְחַל בְּכָל הַגּוֹיִם: הושיענו ק״י

ברביעי בשבת היום, רְבִיעִי בְּשַׁבָּת שֶׁבּוֹ הָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ:

אֵל נְקָמוֹת יְיָ, אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ, הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ, הָשֵׁב גְּמוּל עַל גֵּאִים:
עַד מָתַי רְשָׁעִים יְיָ, עַד מָתַי רְשָׁעִים יַעֲלֹזוּ: יַבִּיעוּ יְדַבְּרוּ עָתָק, יִתְאַמְּרוּ
כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן: עַמְּךָ יְיָ יְדַכְּאוּ וְנַחֲלָתְךָ יְעַנּוּ: אַלְמָנָה וְגֵר יַהֲרֹגוּ, וִיתוֹמִים
יְרַצֵּחוּ: וַיֹּאמְרוּ, לֹא יִרְאֶה יָּהּ וְלֹא יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: בִּינוּ בֹּעֲרִים בָּעָם וּכְסִילִים
מָתַי תַּשְׂכִּילוּ: הֲנֹטַע אֹזֶן הֲלֹא יִשְׁמָע, אִם יֹצֵר עַיִן הֲלֹא יַבִּיט: הֲיֹסֵר גּוֹיִם
הֲלֹא יוֹכִיחַ, הַמְלַמֵּד אָדָם דָּעַת: יְיָ יֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹת אָדָם, כִּי הֵמָּה הָבֶל: אַשְׁרֵי
הַגֶּבֶר אֲשֶׁר תְּיַסְּרֶנּוּ יָּהּ, וּמִתּוֹרָתְךָ תְלַמְּדֶנּוּ: לְהַשְׁקִיט לוֹ מִימֵי רָע, עַד יִכָּרֶה
לָרָשָׁע שָׁחַת: כִּי לֹא יִטֹּשׁ יְיָ עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב: כִּי עַד צֶדֶק יָשׁוּב מִשְׁפָּט,
וְאַחֲרָיו כָּל יִשְׁרֵי לֵב: מִי יָקוּם לִי עִם מְרֵעִים, מִי יִתְיַצֵּב לִי עִם פֹּעֲלֵי אָוֶן:
לוּלֵי יְיָ עֶזְרָתָה לִּי, כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי: אִם אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי, חַסְדְּךָ
יְיָ יִסְעָדֵנִי: בְּרֹב שַׂרְעַפַּי בְּקִרְבִּי, תַּנְחוּמֶיךָ יְשַׁעַשְׁעוּ נַפְשִׁי: הַיְחָבְרְךָ כִּסֵּא
הַוּוֹת יֹצֵר עָמָל עֲלֵי חֹק: יָגוֹדּוּ עַל נֶפֶשׁ צַדִּיק וְדָם נָקִי יַרְשִׁיעוּ: וַיְהִי יְיָ לִי
לְמִשְׂגָּב וֵאלֹהַי לְצוּר מַחְסִי: וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת אוֹנָם, וּבְרָעָתָם יַצְמִיתֵם,
יַצְמִיתֵם יְיָ אֱלֹהֵינוּ: לְכוּ נְרַנְּנָה לַייָ, נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ: נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה,
בִּזְמִרוֹת נָרִיעַ לוֹ: כִּי אֵל גָּדוֹל יְיָ, וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל אֱלֹהִים: הושיענו ק״י

בחמישי בשבת היום, חֲמִישִׁי בְּשַׁבָּת שֶׁבּוֹ הָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ:

לַמְנַצֵּחַ עַל הַגִּתִּית לְאָסָף: הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ, הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: שְׂאוּ
זִמְרָה וּתְנוּ תֹף כִּנּוֹר נָעִים עִם נָבֶל: תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר, בַּכֶּסֶה
לְיוֹם חַגֵּנוּ: כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא, מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ

בְּצֵאתוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרָיִם שְׂפַת לֹא יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע: הֲסִירוֹתִי מִסֵּבֶל שִׁכְמוֹ. כַּפָּיו מִדּוּד תַּעֲבֹרְנָה: בַּצָּרָה קָרָאתָ וָאֲחַלְּצֶךָּ אֶעֶנְךָ בְּסֵתֶר רַעַם אֶבְחָנְךָ עַל מֵי מְרִיבָה סֶלָה: שְׁמַע עַמִּי וְאָעִידָה בָּךְ, יִשְׂרָאֵל אִם תִּשְׁמַע לִי: לֹא יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר: אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם, הַרְחֶב פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ: וְלֹא שָׁמַע עַמִּי לְקוֹלִי וְיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה לִי: וָאֲשַׁלְּחֵהוּ בִּשְׁרִירוּת לִבָּם, יֵלְכוּ בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם: לוּ עַמִּי שֹׁמֵעַ לִי, יִשְׂרָאֵל בִּדְרָכַי יְהַלֵּכוּ: כִּמְעַט אוֹיְבֵיהֶם אַכְנִיעַ, וְעַל צָרֵיהֶם אָשִׁיב יָדִי: מְשַׂנְאֵי יְיָ יְכַחֲשׁוּ לוֹ, וִיהִי עִתָּם לְעוֹלָם: וַיַּאֲכִילֵהוּ מֵחֵלֶב חִטָּה וּמִצּוּר דְּבַשׁ אַשְׂבִּיעֶךָ: הושיענו ק"י

בששי בשבת הַיּוֹם, שִׁשִּׁי בְּשַׁבָּת שֶׁבּוֹ הָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ: יי מלך וכו'

בשבת אומרים הַיּוֹם יוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ, שֶׁבּוֹ הָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ:

מזמור שיר ליום השבת וכו'

פון ר"ח אֱלוּל בִּיז נָאךְ שְׁמִינִי עֲצֶרֶת זָאגְט מֶען לדוד ה' אורי אַלֶע טָאג פְרִיא אוּנ אָוֶוענד:

לְדָוִד, יְיָ אוֹרִי וְיִשְׁעִי מִמִּי אִירָא, יְיָ מָעוֹז חַיַּי מִמִּי אֶפְחָד: בִּקְרֹב עָלַי מְרֵעִים לֶאֱכֹל אֶת בְּשָׂרִי צָרַי וְאֹיְבַי לִי, הֵמָּה כָּשְׁלוּ וְנָפָלוּ: אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה לֹא יִירָא לִבִּי אִם תָּקוּם עָלַי מִלְחָמָה, בְּזֹאת אֲנִי בוֹטֵחַ: אַחַת שָׁאַלְתִּי מֵאֵת יְיָ אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ, שִׁבְתִּי בְּבֵית יְיָ כָּל יְמֵי חַיַּי, לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְיָ וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ: כִּי יִצְפְּנֵנִי בְּסֻכֹּה בְּיוֹם רָעָה יַסְתִּירֵנִי בְּסֵתֶר אָהֳלוֹ, בְּצוּר יְרוֹמְמֵנִי: וְעַתָּה יָרוּם רֹאשִׁי עַל אֹיְבַי סְבִיבוֹתַי, וְאֶזְבְּחָה בְאָהֳלוֹ זִבְחֵי תְרוּעָה, אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה לַייָ: שְׁמַע יְיָ קוֹלִי אֶקְרָא, וְחָנֵּנִי וַעֲנֵנִי: לְךָ אָמַר לִבִּי בַּקְּשׁוּ פָנָי, אֶת פָּנֶיךָ יְיָ אֲבַקֵּשׁ: אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי אַל תַּט בְּאַף עַבְדֶּךָ עֶזְרָתִי הָיִיתָ אַל תִּטְּשֵׁנִי וְאַל תַּעַזְבֵנִי אֱלֹהֵי יִשְׁעִי: כִּי אָבִי וְאִמִּי עֲזָבוּנִי, וַייָ יַאַסְפֵנִי: הוֹרֵנִי יְיָ דַּרְכֶּךָ וּנְחֵנִי בְּאֹרַח מִישׁוֹר, לְמַעַן שׁוֹרְרָי: אַל תִּתְּנֵנִי בְּנֶפֶשׁ צָרָי, כִּי קָמוּ בִי עֵדֵי שֶׁקֶר וִיפֵחַ חָמָס: לוּלֵא הֶאֱמַנְתִּי לִרְאוֹת בְּטוּב יְיָ בְּאֶרֶץ חַיִּים: קַוֵּה אֶל יְיָ חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ, וְקַוֵּה אֶל יְיָ:

בַּיי אַיין אָבֵל ר"ל אִין דֶער פְרִיא נָאךְ דֶעם שִׁיר שֶׁל יוֹם אוּנ אָוֶוענד זָאגְט מֶען דָאס:

מט לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי קֹרַח מִזְמוֹר: שִׁמְעוּ זֹאת כָּל הָעַמִּים, הַאֲזִינוּ כָּל יֹשְׁבֵי חָלֶד: גַּם בְּנֵי אָדָם גַּם בְּנֵי אִישׁ, יַחַד עָשִׁיר וְאֶבְיוֹן: פִּי יְדַבֵּר

מעשה אלפס

יַחַד עָשִׁיר וְאֶבְיוֹן • אַנְדֶערֶע פְרֶעגִין וָואס הָאט עֶר צוּם „אֶבְיוֹן", דֶער מוּסָר פוּן „הַבּוֹטְחִים עַל חֵילָם" אִיז דָאךְ נוּר פַאר'ן עָשִׁיר וָואס טוּט נִיט קֵיין צְדָקוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. דֶער תֵּירוּץ אִיז, דִי בְּנֵי קֹרַח מֵיינֶען נִיט דֶעם עָשִׁיר דֶעם בַּעַל צְדָקָה אוּנ פְּשִׁיטָא נִיט דֶעם אֶבְיוֹן אַלֵיין, נֵייעֶן נוּר דֶעם „אַנְדְרוֹגִינוֹס" וָואס עֶר אִיז „יַחַד" צוּזַאמֶען „עָשִׁיר וְאֶבְיוֹן" (רַיךְ אוּנ אָרִים), עֶר לֶעבְּט אַ רָאשְׁקָאשְׁנֶעם לֶעבִּין וִוי אַ גְבִיר, אָבֶּער צוּ צְדָקוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אִיז עֶר קַארְג וִוי אַ אֶבְיוֹן, עֶר אִיז פוּן דִי „יוֹשְׁבֵי חָלֶד", אָט בַּאוֵויזְט דֶעם תַּארַאקְטֶער פוּן דִי חוּלְדָּה „גוֹרֶרֶת וּמַנַּחַת וְאֵינָהּ יוֹדַעַת לְמִי מַנַּחַת", אַזוֹי אִיז עֶר „יִצְבּוֹר וְלֹא יֵדַע מִי אוֹסְפָם"? (וזעה מעשה אלפס פָּסוּק כֹּל הַנְּשָׁמָה, אַ מַיְיסֶערִין גְעדַאנְקֶען אוֹיף דֶעם אוֹיסְדְרִיק „יוֹשְׁבֵי חָלֶד").

בית ישראל

לַמְנַצֵּחַ אַלוֵויבּ גֶעזַאנְג פוּן קֹרַח'ס קִינְדֶער (קֹרַח'ס קִינְדֶער הָאבִּין תְּשׁוּבָה

חָכְמוֹת. וְהָגוּת לִבִּי תְבוּנוֹת: אַטֶּה לְמָשָׁל אָזְנִי. אֶפְתַּח בְּכִנּוֹר חִידָתִי: לָמָּה אִירָא בִּימֵי רָע עֲוֹן עֲקֵבַי יְסֻבֵּנִי: הַבֹּטְחִים עַל חֵילָם, וּבְרֹב עָשְׁרָם יִתְהַלָּלוּ, אָח לֹא פָדֹה יִפְדֶּה אִישׁ. לֹא יִתֵּן לֵאלֹהִים כָּפְרוֹ: וְיֵקַר פִּדְיוֹן נַפְשָׁם וְחָדַל לְעוֹלָם: וִיחִי עוֹד לָנֶצַח. לֹא יִרְאֶה הַשָּׁחַת: כִּי יִרְאֶה חֲכָמִים יָמוּתוּ, יַחַד כְּסִיל

בית ישראל

גיטאן, דרום זיינען זייא ניט פערזונקען גיווארין אין ד'ערד וויא קרח). שמעו הערט דיזעס אונ נעמט אין גידאנקען איר אלע פעלקער אונ וועלט־בעוואהנער. סייא איינפאכע אונ סיי וויכטיגע מענשין, אלע צו זאמען ווי דער רייכער אזוי אויך דער ארמער, פיר וויכטיגע מענשין וועט מ'ין מויל רידען קלוגהייט אונ מיין הארץ דיינקט וועגין דעם נאך העכערע גידאנקען וויפיל ד' מויל קען ארויס געבין, אונ פאר איינפאכע וועל איך צו נייגען מיין ערקלערונג צו א משל, איך וועל אנפאנגען ערקלערין דורכין פידל מיין לעבענס־רעטענעס, דאס הייסט דער מענש אליין איז א גרויסער רעטענעס: למה וויא באלד אז דיא פידעל ערקלערט מיר, אז דער עיקר לעבן איז די גייסטליכקייט (די נשמה) אונ די נשמה גייט דאך וואס ווייטער נעהנטער צו איר הויפט לעבין, אז בעת זיא שיידעט זיך פון גוף הייבט זיך ערסט אן איר עיקר לעבין טוא וואס זע שרעק איך מיר אין דיא שלעכטע טעג (ביצת איך שטיי נאהענט פון טויט)? אין געגענטייל איך האב גידארפט דאן פרייליך זיין? איז דר אנטווארט ווייל „עון עקבי יסבני", דיא זינד פון מיינע טריט, וואס איך האב דיא אלע וויכטיגע זאכין גיטראטין אונטער מיינע פיס, איך הייב גימאכט איין עיקר פון גוף אונ דיא נשמה איז בייא מיר גיוועזן א טפל דאס שרעקט מיר: הבוטחים דיא וועלכע פער־זיכערין זיך אויף זייער פערמעגין אונ רימען זיך מיט זייער פיל רייכטהום, פרעג איך איך, וועט דען א מענש ניט וועלין אויס לייזען א ברודער פון סכנה? וועט ער דען ניט געבין צום שוחט זיין אייגין אויסלייזונג? (ווען ער אליין איז אין א סכנה) הייסט אז פארין קערפער וואלט ער אב געבין זיין גאנצע רייכטהום, טוא ווי דארף ער שוין געבין פארין אויסלייזונג פון זיין נשמה? אונ דאך פאסירט דיזע אויס לייזונג קיין מאל. אונ נאך מער, דיא אויס לייזונג פון קערפער איז דאך קיינע זיכערע, עס קען זיין אז מארגין זאל ער שטארבין. אבער דיא לייזונג פון נפש איז איינע זיכערע: ויחי דורך דיא לייזונג פון נפש ווערט דער נפש עוויג לעבי" אונ וועט ניט אנזעהען די פערניכטונג: כי יראה ער זעט דאך דאס אויך קלוגע שטארבין, עס ווערין פערניכטעט

מעשה אלפס

אפתח בכנור חידתי דעם מענשינס לעבין איז א וואונדערליכע רעטענעס ווי דער משורר זאגט „אחור וקדם צרתני" איך בין דער לעצטער, דער תכלית הבריאה (דער תכלית קומט אלע מאל צום סוף) אם ענדע בין איך „וקדם" לפורענות איך לעב שווערער ווי אלע בעלי חיים (זעה מעשה אלפס אין מזמור שיר ליום השבת), די אלע קשיות איז נור אז מ'בעטראכט דעם מענשין אין קערפער־ליכע זייט. אז מיר באטראכטין אבער חכמת המוזיקא (וואס די פידיל איז דער טיפסטער אינסט־רומענט פון מוזיקא) וויא איר זיסקייט איז איימשטאנד צו בעגייסטערען דעם מענשין אזוי ווייט, אז ער ווערט פשוט אויסגעטאן פון קערפער, עס איז רעכט ניט צו עסין אונ ניט צו טרינקען פשוט ווי א מלאך, אונ וואס ווייטער אונ ווייטער איך באטראכט די גייסטליכע זייט פון מענשען פאלען אלם ארונטער די קשיות, הייסט עס אז די „כנור" (חכמת המוזיקע) איז א פתיחה (איין אנפאנג) צו פארשטיין די חיה פון מענשין. אז ער דארף זיין מער גייסטליך ווי קערפערליך אונ אויף זיין גייסט האבין די פגעי הזמן קיין שליטה ניט, ווי אין „יושב בסתר עליון" שטייט, צנה וסוחרה אמתו לא תירא כו'.

וּבַעַר יֹאבֵדוּ, וְעָזְבוּ לַאֲחֵרִים חֵילָם: קִרְבָּם בָּתֵּימוֹ לְעוֹלָם, מִשְׁכְּנוֹתָם לְדוֹר וָדוֹר קָרְאוּ בִשְׁמוֹתָם עֲלֵי אֲדָמוֹת: וְאָדָם בִּיקָר בַּל יָלִין, נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ: זֶה דַרְכָּם כֵּסֶל לָמוֹ, וְאַחֲרֵיהֶם בְּפִיהֶם יִרְצוּ סֶלָה: כַּצֹּאן לִשְׁאוֹל שַׁתּוּ, מָוֶת יִרְעֵם, וַיִּרְדּוּ בָם יְשָׁרִים לַבֹּקֶר וְצוּרָם לְבַלּוֹת שְׁאוֹל. מִזְּבוּל לוֹ: אַךְ

מעשה אלפס

ביקר בל „ילין", אונ צום סוף מזמור זאגין די בני קרח „ביקר ולא „יבין"׃ די הצלחת הנפש פון מענשען באשטייט אין „סור מרע" (אויסמייכען פון שלעכטס) אונ „עשה טוב" (טאן גוטעס), צו „סור מרע" דארף מען פארלעשען דעם אש היצה"ר משפיל ומכניע זיין די תאוות הגוף מיט דעם וואס מען איז זיך מתבונן׃ „ואדם ביקר בל ילין", אז אלע תאוות הזמן זיינען הבל הבלים, דער מענש איז ניט זיכער מיט זיי אפילו אויף איין נאכט, היינט וואס יאגט ער זיך נאך זיי? צום „עשה טוב" בער, דארף מען מרומם ומנשא זיין דעם נפש, אים אויפצופלאהמען צו אהבת השם, איז א סגולה די התבוננות „אדם ביקר" אז דער מענש האט ביי זיך אזא שאץ, אזא נפש יקרה, יעדער דבור טוב יעדער מחשבה טובה איהרע איז בונה רקיעים, אונ דער בורא האט אים געשיינקט לעבין, דאס איז א טייערער יארמארק מיט א קאפיטאל געלד, דארף ער דאך זעהען צו האנדלען סחורה (יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב), היינט דער מענש וואס האט אזא טייערין יריד מיט קאפיטאל געלד „ולא יבין" אונ פארשטייט ניט צו האנדלען טייערע סחורה, וויא דען, ער פארשווענדעט די צייט אונ דיא געלד אויף שפיל צאצקעס אונ [illegible] פערגעניגען, איז ער גיגליכען ווי איין [illegible] בהמה.

כצאן לשאול. די בני קרח שטעלין פאר א משל קעגין די נארישע מענשין וואס זיינען „בוטחים על חילם" אויף זייער קרעפאסט, נישקשה מיר האבין קיין מורא פאר'ן טויט, מיר האבין קינדער דאקטוירים אונ אייזימס אפטייקארין, טאמער ווערין מיר קראנק, וועלין זיצין ארום בעט שטענדיג א קאנסיליום פון איינענע דאקטוירים אונ

בית ישראל

דומע אונ אונוויסענדע צוזאמען אונ לאזין איבער זייער פערמעגין צו אנדערע: קרבם ביי זיך אין גידאנקען האבין זיי גידארפט וויסען, דאס זייערע הייזער אונ וואהנונגען וואס וועלין נאך זייא פערבלייבין אויף לאנגע צייטין, וועלין אויסרופין אין זייער נאמען אויף דער וועלט, דאס דער מענש וואס האט קיין געוועלטיגקייט איף זיין פערמעגין, אים מיט צו נעמען מיט זיך אין דער עוויגקייט, דער איז גיגליכען צו דיא פיה וואס טראגט האבער אויפ'ן פלייצע אונ האט קיין רשות ניט צו עסין פון דעם, ביז זי ווערט פארשמאכטעט פון הונגער. זה דרכם דאס איז דער נארישער פיהרונג פון די כסילים, ווען אפילו זיי גייט ארויף אויפ'ן געדאנקען זייער ענדע. דאך האלטען זיי זיך ניט אפ פון צו זאמלען (סיי בהיתר סיי באיסור) אונ טרייסטין זיך דערמיט. אז זיי וועלען דאס איבערלאזען פאר קינדער. כצאן מיט זייער נארישען געדאנקען זיינען זיי גלייך ווי די שאף וואס שטייען צום שלאכט אונ דער טויט פיטערט זיי, דאס הייסט דער פיטערונג זייערער איז, זיי זאלין פעט זיין צום שלאכט. אזוי זיינען די כסילים, זיי זאמלען א גרויסען פערמעגין. בכדי נאך זייער טויט זאלין די קינדער האבין פון זיי א פעטין ביס'ן. אבער דיזער האפנונג זייערער איז אויך ניט זיכער. ווייל פיל מאל טרעפט, אז די קינדער ירשענען ניט, נור אנדערע רעכטמאסיגע בעהערשען דיא הייזער פון די רשעים אין דעם בעשטימטען מארגען אונ זייער שטארקייט (דער גוף) מיט זייער צורה (דער נפש) ווערט גיבראכט ווערען צום פוילונג אין גרוב. פון זיי ווערט גאר ניט בלייבין, ניט פון גוף אונ ניט פון נפש, ווייל זיי האבין דעם נפש אויך פאר־גרעבט (בשגם הוא בשר, שגם הנפש נעשה בשר) אז פון אים איז אויך גיווארין קערפער, אז דער גוף ווערט שוין מער ניט קענען זיין א וואהנונג פאר'ן נפש. ווי ביי צדיקים ווערט דאך דער גוף אויפשטיין לתחיה אונ ווערט צוריק זיין א וואהנונג פאר'ן נפש. אד נור

אַךְ אֱלֹהִים יִפְדֶּה נַפְשִׁי מִיַּד שְׁאוֹל. כִּי יִקָּחֵנִי סֶלָה: אַל תִּירָא כִּי יַעֲשִׁר אִישׁ, כִּי יִרְבֶּה כְּבוֹד בֵּיתוֹ: כִּי לֹא בְמוֹתוֹ יִקַּח הַכֹּל לֹא יֵרֵד אַחֲרָיו כְּבוֹדוֹ: כִּי נַפְשׁוֹ בְּחַיָּיו יְבָרֵךְ, וְיוֹדֻךָ כִּי תֵיטִיב לָךְ: תָּבוֹא עַד דּוֹר אֲבוֹתָיו עַד נֵצַח לֹא יִרְאוּ אוֹר: אָדָם בִּיקָר וְלֹא יָבִין, נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ: קדיש יתום

בית ישראל

גאט קען בעפרייען מיין זעלע זי זאל ניט כלה ווערן מיט'ן קערפער אין גרוב, דען ער וועט מיר אויף אימער צו זיך נעמען, אל תירא זאל דיר ניט וואהל געפעלין (מלשון "רואה" אני את דברי אדמון) אונ זאלסט ניט ערשטוינט ווערין, ווען דוא זעהסט איינער ווערט רייך אונ פארמערט דיא עהרע פון זיין הויז. כי ווען ער פארשטייט ניט וויא צו פירין מיט זיין רייכקייט אז ער זאל דאס קענען מיטנעמען מיט זיך ביי זיין שטארבין איז דאס הבל הבלים, ווייל זיין פראכט־פאהלער לעבען וועט ניט מיט גיין מיט אים אין קבר. כי דארום זאל ער אין אכט נעמען צו בעגליקען זיין זעלע מיט צדקות ומעשים טובים פאר זיין לעבען ובעת ער איז נאך ביי די קרעפטין, דאן ווען דיך אלע לויבין, אז דוא האסט שכל געהאט זיך גוטעס צו טאן, ניט לאזין דיין יגיעה פאר פרעמדע. תבא (ווען אבער ער רעכינט) אז ער האט נאך צייט זיך צו בעסערען, ביז זיינע יאהרען וועלען ערגרייכען צו די יאהרען פון זיינע עלטערען, עד נצח דיזע מענשען וועלען ביז עוויג די וואהרע ליכטיגקייט ניט זעהען. אדם דער מענש וואס לעבט אין רייכטהום אונ פארשטייט ניט צו טאן גוטעס, איז ער גיגליכען צו א בהמה, אונ נאך ניט צו א לעבעדיגע, נור צו איין אבגימאלטע בהמה.

מעשה אלפס

די איידימס וועלין געבין די בעסטע מעדיצין, אונ ווער רעט מכה פלעגע? מען וועט גיסען גאלד אין האלז, טייערע וויין אונ בולאן, שטעלט ער פאר א משל וויא אין א קליין שטעטיל איז גיוועין אפאכטוק זייער אראיעלער. זיין משרת אויך זייער א ראיעלער יונג, פלעגט גיין אלע פריהמארגין מיט'ן טומיים, פרובען אין אלע נאסין, מ'זאל ארויסלאזין די שאף אין פעלד, נאכהער ווי אלע פלעגין קומען אין פעלד, האט דער רועה איבערגיבל קם צו עס פעלט ניט איינע — וואו איז היים'ס שעפעלע? פרעגט ער איין פריהמארגין ביין משרת? אדוני הרועה (ענטפערט דער משרת), איך האב גיטרובעט פאר ביי שטאל איז גיוועין דער שטאל פארהאקט מיט א שלאס האב איך ניט גיקענט ארויספירין די שעפעלע אין פעלד — דאס איז קיין תירוץ (זאגט דער רועה) מר גייען גיהאלט דארפין מיר טאן אונזער ארבייט באמונה, גיב דא אכטונג איך וועל מיטנעמען א צוואנג מיט א האמער אונ גיין צוברעכין דעם שלאס, דאס גלייכע "כצאן לשאול שתו" אלע מענשען מוזען קומען צו זייער באשטימטע צייט אין שאול (אין קבר) "מות ירעם" דער מות איז דער משרת פון שאול, ער טרובעט אונ ברעכט דעם שזאקקטין מענשין אום צו פירען אים אין שאול. "וירדו בם ישרים" דיא ראיעלע ארבייטער דער "מות מיט'ן שאול" בהערשין איבער די מענשין, צושטעלן זיי ריכטיג אלע פריהמארגין (נאך דעם קפיטאק וואס מ'גיט זיי פון ונתנה תוקף "מי ימות, מי ברעש ומי במגפה כו' כו'") "וצורם" אונ זייער שטארקין קרעפטסם, ווען דער "מות" קומט זיך קלאגין פאר זיין העיר דעם "שאול", אז יענעם אונ יענעם גביר האב איך היינט ניט געקאנט ברינגען, ווייל ער איז פארשלאסען אין א קרעפטאסט עס זיצין ארום דריי קינדער דא מוירים אונ אפטייקארין אונ מ'גיט אים אלע טייערע מיטלען. "לבלות שאול" צו אזא פאציענט קומט שוין דער "שאול" אליין, צוברעכין דעם קרעפטסם "מזבול לו" ער זאל ניט זיין קיין וואהנונג צו אים, הכלל באטירען זיך פון שאול איז קיין נאטירליכע מיטלען דא "אך אלהים יפדה נפשי מיד שאול" נור גאטליכע מיטלען, צדקות ומעשים טובים קענען אויסלייזן פון שאול, צדקה (צדקת המעשים) תציל ממות (בשם הרב המ"מ ר' חיים רומשישקער ז"ל).

קַוֵּה אֶל יְיָ, חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ, וְקַוֵּה אֶל יְיָ: אֵין קָדוֹשׁ כַּייָ, כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ, וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ: כִּי מִי אֱלוֹהַּ מִבַּלְעֲדֵי יְיָ, וּמִי צוּר זוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ:

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ, אֵין כַּאדוֹנֵינוּ, אֵין כְּמַלְכֵּנוּ, אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ: מִי כֵאלֹהֵינוּ, מִי כַאדוֹנֵינוּ, מִי כְמַלְכֵּנוּ, מִי כְמוֹשִׁיעֵנוּ: נוֹדֶה לֵאלֹהֵינוּ, נוֹדֶה לַאדוֹנֵינוּ, נוֹדֶה לְמַלְכֵּנוּ, נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ: בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ, בָּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ, בָּרוּךְ מַלְכֵּנוּ, בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ, אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵינוּ, אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ, אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ, אַתָּה תוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן כִּי עֵת לְחֶנְנָהּ כִּי בָא מוֹעֵד:

פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת. הַצֳּרִי, וְהַצִּפֹּרֶן, הַחֶלְבְּנָה, וְהַלְּבוֹנָה, מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה. מוֹר, וּקְצִיעָה, שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ, וְכַרְכֹּם, מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה. הַקֹּשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר, וְקִלּוּפָה שְׁלשָׁה, וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה. בֹּרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין, יֵין קַפְרִיסִין, סְאִין תְּלָתָא וְקַבִּין תְּלָתָא, וְאִם לֹא מָצָא יֵין קַפְרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוַּרְיָן עַתִּיק, מֶלַח סְדוֹמִית רֹבַע (הַקָּב), מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי נָתָן הַבַּבְלִי אוֹמֵר, אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל שֶׁהוּא, וְאִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ. וְאִם חִסַּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הַצֳּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף. בֹּרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה. יֵין קַפְרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה.

בית ישראל

אֵין כאלהינו עֶס אִיז נִיטָא אַזוֹי אַ גָאט וִויא אוּנְזֶער גָאט. עֶס אִיז נִיטָא אַזוֹי אַהֶער וִויא אוּנְזֶער הֶער. עֶס אִיז נִיטָא אַזוֹי אַקֶענִיג וִויא אוּנְזֶער קֶענִיג. עֶס אִיז נִיטָא אַזוֹי אַ הֶעלְפֶער וִויא אוּנְזֶער הֶעלְפֶער: מי וֶוער אִיז אַזוֹי וִויא אוּנְזֶער גָאט. וֶוער אִיז אַזוֹי וִוי אוּנְזֶער הֶער. וֶוער אִיז אַזוֹי וִוי אוּנְזֶער קֶענִיג. וֶוער אִיז אַזוֹי וִויא אוּנְזֶער הֶעלְפֶער: נודה מִיר וֶועלִין לוֹיבֶּען צוּ אוּנְזֶער גָאט. מִיר וֶועלִין לוֹיבֶּען צוּ אוּנְזֶער הֶער. מִיר וֶועלִין לוֹיבֶּען צוּ אוּנְזֶער קֶענִיג. מִיר וֶועלִין לוֹיבֶּען צוּ אוּנְזֶער הֶעלְפֶער: ברוך גִילוֹיבְּט אִיז אוּנְזֶער גָאט. גִילוֹיבְּט אִיז אוּנְזֶער הֶער. גִילוֹיבְּט אִיז אוּנְזֶער קֶענִיג. גִילוֹיבְּט אִיז אוּנְזֶער הֶעלְפֶער: אתה דוּא בִּיסְט אוּנְזֶער גָאט. דוּא בִּיסְט אוּנְזֶער הֶער. דוּא בִּיסְט אוּנְזֶער קֶענִיג. דוּא בִּיסְט אוּנְזֶער הֶעלְפֶער. דוּא זָאלְסְט אוּנְז הֶעלְפִין: אתה מִיר הָאפֶען אַז דוּא וֶועסְט עֶרְשַׁיינֶען אוּנ עֶרְבַּארְמֶען דִיא שְׁטָאט צִיוֹן, ווייל עֶס אִיז שׁוֹין צַייט צוּ גְנֶעדִיגֶען אִיר:

וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ, אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בַּמִּקְדָּשׁ מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

תַּנְיָא רַבִּי נָתָן אוֹמֵר כְּשֶׁהוּא שׁוֹחֵק אוֹמֵר הָדֵק הֵיטֵב הֵיטֵב הָדֵק מִפְּנֵי שֶׁהַקּוֹל יָפֶה לַבְּשָׂמִים. פִּטְּמָהּ לַחֲצָאִין כְּשֵׁרָה לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ לֹא שָׁמַעְנוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה זֶה הַכְּלָל אִם כְּמִדָּתָהּ כְּשֵׁרָה לַחֲצָאִין וְאִם חִסַּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה: תַּנְיָא בַּר קַפָּרָא אוֹמֵר אַחַת לְשִׁשִּׁים אוֹ לְשִׁבְעִים שָׁנָה הָיְתָה בָאָה שֶׁל שִׁירַיִם לַחֲצָאִין, וְעוֹד תָּנֵי בַּר קַפָּרָא אִלּוּ הָיָה נוֹתֵן בָּהּ קוֹרְטוֹב שֶׁל דְּבַשׁ אֵין אָדָם יָכוֹל לַעֲמוֹד מִפְּנֵי רֵיחָהּ וְלָמָּה אֵין מְעָרְבִין בָּהּ דְּבַשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹרָה אָמְרָה כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיְיָ:

ג״פ יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: ג״פ יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: ג״פ יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה: וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

תָּנָא דְבֵי אֵלִיָּהוּ כָּל הַשּׁוֹנֶה הֲלָכוֹת בְּכָל יוֹם מֻבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן עוֹלָם הַבָּא שֶׁנֶּאֱמַר הֲלִיכוֹת עוֹלָם לוֹ, אַל תִּקְרֵי הֲלִיכוֹת אֶלָּא הֲלָכוֹת:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ, וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ. אַל תִּקְרֵי בָּנָיִךְ, אֶלָּא בּוֹנָיִךְ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ, וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ, שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי, אֲדַבְּרָה נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית יְיָ אֱלֹהֵינוּ, אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

ווען מען זאגט קַדִּישׁ דְּרַבָּנָן הייבּט מען אָן יתגדל בּיז יהא שלמא רבא אונ דערנאך זאגט מען דאס:

עַל יִשְׂרָאֵל, וְעַל רַבָּנָן, וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מָן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא, דִּי בְּאַתְרָא הָדֵין, וְדִי בְּכָל אֲתַר וַאֲתַר. יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן, שְׁלָמָא רַבָּא, חִנָּא וְחִסְדָּא, וְרַחֲמֵי, וְחַיֵּי אֲרִיכֵי, וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי, וּפֻרְקָנָא, מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא, שְׁלָמָא רַבָּא, מִן שְׁמַיָּא, וְחַיִּים טוֹבִים, עָלֵינוּ, וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה בְרַחֲמָיו שָׁלוֹם, עָלֵינוּ, וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן:

עס שטייט אין כתבי האר״י ז״ל, אז דעם שבח עלינו זאל מען בכונה זאגין, דען ווען ישראל זאגין עלינו הערט השי״ת מיט אלע מלאכים צו אונ לויבין אונ בענטשין ישראל:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית, שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת *), וְלֹא שָׂמָנוּ

מעשה אלפס	בית ישראל
כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת, כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה. יעדער פאלק טיילט זיך אין כּוֹתֵּרִים אונ מייסטערס וואס וויהגען אין שטאט	עָלֵינוּ אויף אונז ליגט אַ פְּפְלִיכְט (חוֹב), צו לויבין דעם הער פון אלעס, צו

*) די פעלקער פון יענע לענדער (וואו אונזערע אבות האבין געוואהנט).

כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה, שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם. וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים, לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים, הַקָּדוֹשׁ, בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ, וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל, וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים. הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד. אֱמֶת מַלְכֵּנוּ, אֶפֶס זוּלָתוֹ, כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ, וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ, כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת, אֵין עוֹד:

וְעַל כֵּן נְקַוֶּה לְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ, לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן,

מעשה אלפס

שׁאט (אויף דעם גייט שלא עשנו כגויי הארצות) אונ „עובדי אדמה" וואס וואהנען אויף לאנד (דאס איז כמשפחות האדמה) „שלא שם חלקנו כהם" גייט אויף די כותרים גבעלי מליכה (שטאט איינוואהנער), די כשרונות אונ פיהיגקייט פון אידין איז העכער פון אלע נאראדין — „וגורלנו" גייט אויף די עובדי אדמה (אידישע ערד איז צוטיילט געווארין בגורל) איז ניט גלייך „ככל המונם" ווי דער שפריכווארט זאגט אונזער הונדערט פון ערים איז דא אייבער א גילערנטער אונ צווישען אידישע ערד ארבייטער איז דא איינער וואס איז ניט גילערנט (וכל בניך לימודי ה') ויוסד ארץ. די קליינע וועלט וואס מיר זעהן אויף איר איז דער יסוד (פונדאמענט) וואס אויף איר שטייט אלע הימלען, דאס הייסט אלע אויבערשטע עולמות ווערין גיפירט נאך די מעשים פון מענשין, ווען ער טוט גוטע, ליכטיגע מעשים ווערט ליכטיג אין אלע וועלטען, ווען חלילה זיינע מעשים זיינען פינסטער איז ער גורם פינסטערנעס אין אלע עולמות.

במלכות

בית ישראל

געבין גרויס עהרע צום וועלט בעשעפער, אויף דעם וואס ער האט אונזער טייל ניט גלייך געמאכט ווי דיא פעלקער פון יענע לענדער (וואס גלויבין אז די מזלות זיינען משפיע אויף די לענדער) אונ אונזער גורל (לאז, שיקזאל) האט ער ניט פערגלייכט וויא יענע ערד־בעזיצער (וואס דיינקען אז נור די נאטור פון דיא ערד שפייזט די וועלט), דען זיי *) בוקין זיך צו הבל וריק אונ בעטען ביי געטער וואס קענען זיך אליין ניט העלפין, אבער מיר קניען אונ בוקין זיך אונ דאנקען פאר דעם קעניג איבער אלע קעניגע, דער הייליגער גאט, גילויבט איז ער, וואס ער האט אויסגעשפרייט דעם הימעל אונ גענרינדעט די ערד—אונ ווען אויך זיין הערליכער קעניג שטוהל אונ זיין מעכטיגקייט איז אין דיא הויכסטע הימלען, דאך איז ער אליין אונזער מנהיג (פיהרער) און מיטהעלפער.— ריכטיג איז עס, ער איז אונזער קעניג, אונ אויסער אים איז קיינער, ווי גישריבן איז אין זיין תורה, וידעת היום באקיין דאס יעצט (מיט'ן קלארען שכל) אונ נעם דאס אריין אין הארצען, דאס דער בעשעפער פון דער וועלט איז דער פיהרער, אויבין אין הימל אונ אינטען אויף ד'ערד, איז ער איינער, אונ מייר קיינער.

וְעַל כֵּן דרום האפין מיר צו דיר, אונזער גאט, צו זעהן אומגזאמט דיין הערליכע מאכט. דאס דוא זאלסט אבשאפין די געצין דינסט פון דער וועלט, אונ דיא פוסטע אידיאלין (וואס פיל דינען, אונ יפפעריז זיך פאר זיי) זאלען פערניכטעט ווערען,

*) ע' הערה למעלה

לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי. וְכָל בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ, לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל רִשְׁעֵי אָרֶץ. יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל, כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל בֶּרֶךְ, תִּשָּׁבַע כָּל לָשׁוֹן. לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ, וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ, וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת עוֹל מַלְכוּתֶךָ וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי

מעשה אלפס

לתקן אויסבּעסערין די וועלט מיט די הערשאפט פון דיין נאמען „שַׁדַּי" (זעה מעשה אלפס) — און אַלע „בְּנֵי בָשָׂר" (וואס זיינען געלעגען אין פינסטערע תַּאֲוֹת־בְּשָׂרִים) זאלין בּעלויכטין ווערין מיט אֱמוּנָה וָדַעַת, אַז אויסער וואס זיי אַליין זאלען זיך בּעהערשען, זאלען זיי נאך (פּערטרעטען די שטעלע פון אַבְרָהָם אָבִינוּ) בּעקאנט צו מאכין דיין נאמען און דיין היליגע תּוֹרָה אין דער וועלט. עס זאלען זיך ווענדען צו דיר די אַלע רְשָׁעִים וואס פערדארבּען די וועלט. יכירו זאלין שוין ערקענען און וויסין אַלע וועלט־בּעוואהנער, דאס פאר דיר דארף זיך בּייגין יעדעס קְנִיָה און זיין צו־געשוואורין יעדעס צונג *). לפניך פאר דיר גאט וועלין זיי זיך קְנִיהען און צו דיין הערליכען נאמען וועלען זיי עהרע געבּין, און אַלע וועלין אויף זיך נעמען (מיט צופרידענהייט) דעם דינסט פון דיין הערשאפט, און דוא וועסט רעגירען איבּער זיי עוויג. דען די קעניגרייך

בית ישראל

בְּמַלְכוּת שַׁדַּי. אין מעשה אלפס חלק ב' האבּען מיר ערקלערט דעם בּעדייטונג פון שֵׁם „שַׁדַּי" וואס איז גישריבּין אויף דער מְזוּזָה (פון דרויסין) דאס ווייזט, אַזוי ווי דער בּוֹרֵא בּעת ער האט גיזאגט „עס זאל ווערין בּאשאפען אַ וועלט" און דיא וועלט האט זיך גענומען שפּרייטין נאר אָן אַ גבול (אַזוי ווי דער בּוֹרֵא אַליין איז בְּלִתִּי גְבוּל וְתַכְלִית) האט ער גיזאגט האלט! גינוג! („שַׁדַּי", שֶׁאָמַר לְעוֹלָמוֹ דַּי), דאס איז צו לערנען דעם מענשען וואס ער איז אויך אַ קליין וועלטעל (עוֹלָם קָטָן), ווען זיינע כחות נעמען זיך שפּרייטין און שפּרייטין, זאל ער אויך זאגין די! גענוג, האלט! דהיינו דער מענש דארף ליבּ האבּין אַ קערבּיל ווייל מען דארף האבּין, אָבּער אַז דער כח (חֶמְדַּת הַבֶּצַע) נעמט זיך שפּרייטען און וויל ליבּ האבּין אַ קערבּיל וועלכער נים כָּשֵׁר איז, דארף ער זאגין צו דעם געלט־גייץ די! האלט! — מען דארף ליבּ האבּין מאכין גישעפּט (לֹא לְתוֹהוּ בְרָאָהּ, לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ), מען דארף ליבּ האבּין לייזין אַ קערבּיל, ווען עס קומט אָבּער שַׁבָּת צו די שְׁקִיעָה און דא קויפען גראד קונדין און מען קען לייזען געשמאק, דא דארף דער מענש זאגין צום לייזונג־גייץ די, האלט! — מען דארף עסען, טרינקען לְקִיּוּם הַגּוּף, נעמען אַ פְּרוּי לְקִיּוּם הַמִּין, ווען אָבּער די תַּאֲוָה נעמט זיך שפּרייטין אַז ער קען ווערין אַ זוֹלֵל וְסוֹבֵא, אַ שִׁכּוֹר אַ הוֹלְלַאי (און ווען די אייניגע פארדינסט קלעקט נים, מְמַלֵּא זיין די תַּאֲווֹת איז ער מְלַסְטֵם אֶת הַבְּרִיּוֹת, ווי מיר האבּין געזעהען די פראקטיקע וואס פאר די חֶרְפָּה האלדז האט מען אָבּגישאָן, פרמארדעט מענשין און בְּגַזְלָ'ת, צוליבּ וואס? צוליבּ די חֶרְפָּה האלדז און ליגין אין שאנד הייזער). דאס איז די כעקטע „בְּנֵי בָשָׂר" וואס ליגין נאר אין תַּאֲוַת בְּשָׂרִים. וְרִשְׁעֵי אָרֶץ, וואס האבּין צוליבּ זייערע תַּאֲווֹת אונגליקליך גימאכט די וועלט. און זיינען אַליין אַוועק פון דער וועלט בְּמִיתָה מְגוּנָה, דארף ער זאגען

*) יעצט אַז די מוחות זיינען פערצד'עט פון שלעכטין צייט־לופט (רוּחַ הַזְּמַן) איז דער בּוקט זיך צו געלט, דער צו ליבּעס, די הערצער זיינען פול מיט תַּאֲווֹת און דער צונג (שֶׁהוּא קוּלְמוּס הַלֵּב) רעט אַלעס וועגין די זאכין וואס ער גילוסט. אַז די מוחות וועלין אָבּער סמאלירט ווערין דורך דעם ריינעם גאטליכען לופט (רוּחַ אֱלֹהִים), וועט מען זיך בּוקין נור צו געטליכע ווסענשאפט. אין די הערצער וועט זיין דבוק מיט גרוים ליבּשאפט צו גאט, אַז דער צונג וועט זיין ווי צוגישווארין צו גאט, ער וועט גאר ניט קענען ריידין קיין דָּבָר בָּטֵל, נור חָכְמַת הַתּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.

הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא, וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד. כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ, יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר. וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: קדיש יתום

דִּי דְּרֵיי פְּסוּקִים זַיְינֶען אַ סְגֻלָּה מִצַּל צוּ זַיְין פוּן זְרוֹת רָעוֹת ר"ל:

אַל תִּירָא מִפַּחַד פִּתְאֹם, וּמִשֹּׁאַת רְשָׁעִים כִּי תָבֹא: עֻצוּ עֵצָה וְתֻפָר, דַּבְּרוּ דָבָר וְלֹא יָקוּם כִּי עִמָּנוּ אֵל: וְעַד זִקְנָה אֲנִי הוּא וְעַד שֵׂיבָה אֲנִי אֶסְבֹּל. אֲנִי עָשִׂיתִי וַאֲנִי אֶשָּׂא וַאֲנִי אֶסְבֹּל וַאֲמַלֵּט:

מעשה אלפס

כִּי, הַאַלְט! — הַכְּלָל דֶער שֵׁם שַׁדַּי אִיז דֶער תַּמְצִית (אַ שְׁעַנְס) פוּן דִי 2 פָּרְשִׁיוֹת (קַבָּלַת עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם וְקַבָּלַת עוֹל מִצְוֹת) וָואס זַיְינֶען גִישְׁרִיבֶּן אִין מְזוּזָה, עֶר זָאל לִיבּ הָאבֶּן דֶעם בּוֹרֵא בִּשְׁנֵי יְצָרָיו בְּיֵצֶר טוֹב וּבְיֵצֶר רַע, עֶר זָאל יֶעדֶער כֹּחַ בַּאנוּצֶען מִיט אַ וָואג אוּנ אַ מָאס, אוּנ אַז דִי וֶועלְט וֶועט אוֹיסגֶעבֶּעסֶערְט וֶוערֶען אוּנ קוּמֶען צוּ אִיר תִּקּוּן, אַז דֶער שֵׁם שַׁדַּי וֶועט רֶעגִירֶען אוּנ דֶער מֶענְשׁ מֶעם בַּאהֶערְשֶׁען זַיְינֶע תַּאֲווֹת, וֶועלֶין דַאן אַלֶע „בְּנֵי בָשָׂר" וָואס זַיְינֶען גִילֶעגֶען אִין תַּאֲווֹת בְּשָׂרִים (נוּר זֵיי זַיְינֶען נִיט נִיקוּמֶען דוּרְךְ דֶעם לְדַרְכֵי מָוֶת) זִיךְ קֶערֶען צוּ גָאט אוּנ וֶועלֶין נָאךְ ווירֶקֶען אוֹיף דִי רִשְׁעֵי אֶרֶץ, וָואס דִי תַּאֲווֹת בְּשָׂרִים הָאט זֵיי שׁוֹין פַארְפִירְט אִין דַּרְכֵי מָוֶת (לְגָזֵל וּרְצִיחָה) זֵיי זָאלֶען זִיךְ אוֹיךְ קֶערֶען צוּ גָאט (עַל דֶּרֶךְ „אֲלַמְּדָה פוֹשְׁעִים דְּרָכֶיךָ"), אוּנ נוּר דִי מוּסָר פוּן דִי בְּנֵי בָשָׂר (שֶׁטָּעֲמוּ טַעַם חֵטְא וְעָשׂוּ תְּשׁוּבָה) קֶען ווירֶקֶען אוֹיף דִי רִשְׁעֵי אֶרֶץ מַמָּשׁ זַיְין דִי תַּאֲוָה וִוי חֲכָמֵינוּ ז"ל זָאגֶען אַז „הֲבֵל הֲבָלִים" הָאט נוּר קֹהֶלֶת גֶעקָאנְט זָאגֶען, נִיט קֵיין אַנְדֶערֶער.

בית ישראל

קֶענִיגְרַייךְ אִיז דָאךְ דַיין, אוּנ אוֹיף עֶווִיגֶע צַייטֶין וֶועסְטוּ בְּכָבוֹד רֶעגִירֶען וִוי גִישְׁרִיבֶּן אִיז אִין דַיין תּוֹרָה „גָאט וֶועט רֶעגִירֶען אִימֶער אוּנ עֶווִיג". אוּ.וִויךְ זָאגְט דֶער נָבִיא „גָאט וֶועט קֶענִיג זַיין אִיבֶּער דִי גַאנְצֶע וֶועלְט אִין יֶענֶער צַייט וֶועט זַיין גָאט אֵיינְצִיג אוּנ זַיין נָאמֶען אֵיינְצִיג (דאס איז די תורה וועט זיין גיליבט אזוי ווי א איינציגע זאך).

שש זכירות

זכירת יציאת מצרים לְמַעַן תִּזְכּוֹר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ:

זכירת מעמד הר סיני זָכוֹר אֶת יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ:

זכירת מחיית עמלק זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמָלֵק, בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם: אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ וַיְזַנֵּב בְּךָ כָּל הַנֶּחֱשָׁלִים אַחֲרֶיךָ, וְאַתָּה עָיֵף וְיָגֵעַ, וְלֹא יָרֵא אֱלֹהִים: וְהָיָה בְּהָנִיחַ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְךָ מִכָּל אֹיְבֶיךָ מִסָּבִיב, בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ, תִּמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם, לֹא תִּשְׁכָּח:

זכירת מרים זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְמִרְיָם, בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם:

זכירת השבת זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ:

זכירת הקצפת מדבר זְכוֹר אַל תִּשְׁכַּח אֵת אֲשֶׁר הִקְצַפְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמִּדְבָּר:

שלשה עשר עקרים

א אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ הוּא בּוֹרֵא וּמַנְהִיג לְכָל הַבְּרוּאִים וְהוּא לְבַדּוֹ עָשָׂה וְעוֹשֶׂה וְיַעֲשֶׂה לְכָל הַמַּעֲשִׂים:

ב אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ הוּא יָחִיד וְאֵין יְחִידוּת כָּמוֹהוּ בְּשׁוּם פָּנִים וְהוּא לְבַדּוֹ אֱלֹהֵינוּ הָיָה הֹוֶה וְיִהְיֶה:

ג אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ אֵינוֹ גוּף וְלֹא יַשִּׂיגוּהוּ מַשִּׂיגֵי הַגּוּף וְאֵין לוֹ שׁוּם דִּמְיוֹן כְּלָל:

ד אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ הוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן:

ה אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לוֹ

בית ישראל

א אֲנִי מַאֲמִין, איך גלויב ריכטיג (מיט אריינע הארץ) אז דער בורא. געלויבט איז זיין נאמען! איז דער באשעפער אונ דער פיהרער פון אלע בעשעפענעס, אונ ער אליין האט בעשאפן אונ בעשאפט אונ וועט בעשאפן אלעס:

ב אֲנִי מַאֲמִין, איך גלויב ריכטיג, אז דער באשעפער (געלובט איז זיין נאמען!) איז איינציג, אונ אזא זארט איינציגקייט איז אויף קיין ארט ניטא, ער אליין איז אונזער גאט געוועזן, איזט, אונ וועט זיין:

ג אֲנִי מַאֲמִין, איך גלויב ריכטיג, אז דער באשעפער (געלויבט איז זיין נאמען!) איז ניט קיין קערפער, אונ אויך די מלאכים וואס זיינען משיג (זייא פארשטייען) די איינציגשאפטן פון א קערפער, אבער דעם בורא ב"ה קענען זיי ניט משיג זיין, אונ ער האט צו זיך קיין פערגלייכונג:

ד אֲנִי מַאֲמִין, איך גלויב ריכטיג, אז דער באשעפער (געלויבט איז זיין נאמען!) איז דער ערסטער אונ וועט זיין דער לעצטער:

ה אֲנִי מַאֲמִין, איך גלויב ריכטיג, אז דער באשעפער (געלויבט איז זיין נאמען!) צו אים אליין איז רעכט צו בעטן (תפלה צו טאן), אבער ניט צו קיינעם אויסער אים:

מעשה אלפס

א—ה) דער „עֵץ הַחַיִּים" (לעבענס בוים) פון „אֱמוּנָה", וואס זיינע פרוכט פערשאפן דעם מענשן עוויגען לעבן (וְאָכַל וָחַי לְעוֹלָם), איז גיגרינדעט אויף דריי הויפט ווארצלען (שָׁרָשִׁים) וואס פון זיי גייען ארויס דיא דרייצען צווייגען (דאס איז די דרייצען אֲנִי מַאֲמִינִס), דער ערסטער שורש (ווארצל) איז מציאות השם (עס איז דא א גאט), דעם גרויסן וועלט פאלאץ וואס מיר זעהן, וואס איז געבויט מיט פיל חכמה, די אלע טיילן וועלט, (אזיע, אפריקא, יעווראפא, אמעריקא, אוסטראליע), דיא גרויסע מערקווירדיגע ימים, אלער האנד מאטעריאלין אונ דיא טויזענדער מיני ברואים, דיא הימל מיט אלע פלאנעטן, האט דאס אלעס געמאכט א גרויסער אינזשענער, דאס איז דער בורא עולם יתברך שמו, אונ ער איז דיא נשמה (דיא לעבן האפט) פון אלע זאכן, אונ אלע מינוט איז ער אין זייא משפיע א קראפט אז זייא זאלן ניט מכלה ווערן נור שטיין אויף זייער באשטאנד וויא ער האט זיי געשטעלט (אזוי ווי מען ציהט אן א זייגער ער זאל ניט אויסגיין) אונ בייא אים אין האנד איז זייא צו ענדערן וויא זיין רצון איז, אזוי וויא מיר האבן געזעהען אין מצרים, האט ער געענדערט דיא גאנצע סדרי בראשית (דיא נאטור) וועגן די רעטונג אונ עהרע פון זרע אברהם. פון דעם שורש מציאות השם גייען ארויס דיא ערסטע פינף צווייגען (דיא ערסטע פינף אֲנִי מַאֲמִינִס):

אני

לְבַדּוֹ רָאוּי לְהִתְפַּלֵּל וְאֵין לְזוּלָתוֹ רָאוּי לְהִתְפַּלֵּל:

ו אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁכָּל דִּבְרֵי נְבִיאִים אֱמֶת:

ז אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁנְּבוּאַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הָיְתָה אֲמִתִּית, וְשֶׁהוּא הָיָה אָב לַנְּבִיאִים לַקּוֹדְמִים לְפָנָיו וְלַבָּאִים אַחֲרָיו:

ח אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁכָּל הַתּוֹרָה הַמְּצוּיָה עַתָּה בְיָדֵינוּ הִיא הַנְּתוּנָה לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם:

ט אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁזֹּאת הַתּוֹרָה לֹא תְהֵא מֻחְלֶפֶת, וְלֹא תְהֵא תּוֹרָה אַחֶרֶת מֵאֵת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ:

מעשה אלפס

ז–ט) דער צווייטער שורש (וואָרצעל) איז תורה מן השמים (דיא תורה איז געגעבען פון הימעל), משה רבנו ע"ה האט פון זיך אליין ניט געשריבען איין וואָרט אין דער תורה, נור השי"ת האט אים פאָרגעזאָגט יעדער וואָרט פון „בראשית" ביז „לעיני כל ישראל" אונ ער האט געשריבען. — דער ציעל פון דיא תורה איז, ווייל דער מענש איז דער קרוין פון דער בריאה, (תמשילהו במעשי ידיך) אונטער זיין האנד האט גאָט אב געגעבען די גאנצע שעפּפונג, אונ וויא מיר זעהען אז אין מענשען איז דא פיר מדות, כעס, קנאה, גאוה, תאוה אונ ד. ג. וואס מיט יעדער איינציגע תאוה איז ער אים שטאנד אן צו טאן שאדען, מער ווי אלע בייזע חיות, וויא אחכם האט געזאגט „דיא צוויי פיסיגע חיה, בעת דער גיפט פון כעס, גאוה, תאוה קומט איר אויף, קען זיא שעדיגען מער וויפיל אלע פירפיסיגע חיות צו זאמען", מיט איין בלאז מיט זיין צינגעל קען ער פערברענגען פיל מענשען, מער וויא דער גיפטיגער שלאנג, מיט איין טראפּען טינט קען ער פערפליצין גאנצע שטעט, אונ אום צו מאכען דיא צווייפיסיגע חיה פאר אבן תרבות (זיין מיט שטאט), האט דער בורא אליין ערשיינט על הר סיני אונ געגעבען (צו דיא קינדער פון זיין געליבטען אב המון) תורת ח"ם, א געטליכע פראגראמע, וויא זיך אויף צו פיהרען אין לעבען, סייא אין „סור מרע" (אוים ווייכען פון שלעכטיגעס) אוים ראטען פון הארצען אלע בייזע תאוות אונ שלעכטע געדאנקען, מיזאל ניט זיין וויא דיא ווילדע יהירע, אונ סייא אין „עשה טוב" (טאן גוטעס), איין געוואהנען דער קערפער צוא טאן מצות ומעשים טובים, סייא „בין אדם למקום" אונ סייא „בין אדם לחבירו", איין צו פלאנצען אין זיך גוטע מדות אונ גוטע געדאנקען, ווערין אלעס נעהענטער אונ נעהנטער צוא איידעלע געפיהלין, אום צו ערקענען דעם באשעפער פון הימעל אונ צו ליבען יעדער מענשין וויא זיך, ווייל מיר אלע זיינען „בנים למקום", בכדי זיך גליקליך צוא מאכען דורכין גוטען פיהרונג אויף דיזע וועלט. אונ נאכהער אין די קינפטיגע וועלט, לעבין בתענוג הרוחני, אשר עין לא ראתה. — דייטליך וועגען תורה מן השמים, זעה מעשה אלפס ח"ד. אבערמעטער דכם היט זייער גוט געזאגט, אז דיא בעלי תאות וואס ווילען ניט מודה זיין אז דיא תורה איז מן השמים, מוזין ניט ווילענדיג זאגין אז משה רבנו אליין איז געוועזען א גאט, ווייל שרייבען אזא תורה אונ מאן אזוי פיל איבער נאטירליכע וואונדער, קען ניט א מענש, טוא וואס האבין זייא אוים געפירט? אוים געבעטין דעם „לעבעדיגען גאט" אויף „א בשר ודם גאט".

בית ישראל

ו אֲנִי מַאֲמִין, איך גלויב ריכטיג, דאס אלע רייד פון דיא נְבִיאִים איז אֱמֶת:

ז אֲנִי מַאֲמִין, איך גלויב ריכטיג, אז דיא נבואה פון משה רבנו עליו השלום איז ריכטיג, אונ ער איז דער פאטער (דער גרעסטער) פון אלע נביאים, וועלכע זיינען געווען פאר אים (דיא אבות הקדושים) אונ צוא דיא קומענדע נאך אים:

ח אֲנִי מַאֲמִין, איך גלויב ריכטיג, אז די גאנצע תורה וואס געפינט זיך יעצט ביי אונז, דיא זעלבע איז געגעבען געוואָרין צו משה רבנו עליו השלום:

ט אֲנִי מַאֲמִין, איך גלויב ריכטיג, אז די תורה וועט ניט געענדערט ווערין אונ עס וועט ניט געגעבען ווערין קיין אנדער תורה פון דעם בורא ב"ה:

ט אני מאמין באמונה שלמה, שהבורא יתברך שמו יודע כל מעשה בני אדם וכל מחשבותם, שנאמר היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם:

יא אני מאמין באמונה שלמה, שהבורא יתברך שמו גומל טוב לשומרי מצותיו ומעניש לעוברי מצותיו:

יב אני מאמין באמונה שלמה, בביאת המשיח, ואף על פי שיתמהמה, עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבא:

יג אני מאמין באמונה שלמה, שתהיה תחית המתים, בעת שתעלה רצון מאת הבורא יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד ולנצח נצחים:

לישועתך קויתי יי, קויתי יי לישועתך, יי לישועתך קויתי:
לפרקנך סברית יי, סברית יי לפרקנך, יי לפרקנך סברית:

בית ישראל

י אני מאמין, איך גלויב ריכטיג, אז דער בורא (גילויבט איז זיין נאמען!) ווייס אלע מעשים (טהאטין) פון מענשין, אונ אויך אלע זייערע גידאנקען, וויא עס איז גיזאגט אין פסוק דר וואס האט בעשאפין אלע זייערע הערצער דער פערשטייט אויף אלע זייערע מעשים:

יא אני מאמין, איך גלויב ריכטיג, אז דר באשעפער (גירויבט איז זין נאמען!) בעלוינט מיט גוטעס די וואס היטען זיינע געבאטע, אונ בעשטראפט די וואס טרעטין איבער זיינע געבאטע:

יב אני מאמין. איך גלויב ריכטיג, איז דעם קומען פון משיח צדקנו, ווען אויך ער זאמט זיך, פאל איך ניט פוי מוטה, אונ האף אלע טאג דאס ער וועט נאך קומען:

מעשה אלפס

פון דעם שורש „תורה מן השמים" גייען ארויס דיא מיטעלסטע פיר צווייגין (אני מאמינס):

י—יג דער דריטער שורש (וואורצעל) איז שכר ועונש, אז דער עוויגער בעלאהנט גוטעס פאר גוטע מעשים, זאגאר פאר גוטע געדאנקען וואס זיי שטימען נאך די תורה, אונ ער שטראפירט פאר שלעכטע מעשים אונ גידאנקען, וואס זיינען געגען די תורה. דער „שכר" אונ „עונש" איז אמאל גלייך אויף ערט אונ אמאל מיט אציים שפעטער, וויא דיא חכמה עלונה רעכינט אויס, (זעה אויבין אין אהבה רבה ביי „ולא נבוש לעולם ועד", פון שורש „שכר ועונש" שפאצין ארויס דיא לעצטע פיר צווייגען (אני מאמינס). דאס איז דיא יסודות האמונה בקצור, אבער וויסען גינטיג אונ זיך דאס איין שאפין אין מוח אונ אין הארצי איז עס אגרויסע סטודיום, וואס מיברויכט יאהרין לאנג סטודירין (מער וויא אויף דאקטאר מידיצין), אונ אז מיהארעוועט דער גייט מען (יגעתי ומצאתי תאמין), דער וואס וויל ניט הארעווען נאר רויך אקאלטין טרונק רעכינט ער ווערין פראפעסאר פון אמונה, זאל ער גידיינקען אמאמר החכם. „אחולה איז גרינג צוא ווערין פון אקאלטין טרונק, אבער ניט קיין רופא":

יג אני מאמין, איך גלויב ריכטיג. אין תחית המתים (אז די גישטארבענע וועלין צוריק לעבעדיג ווערין), אין דער צייט ווען עס וועט זיין דער רצון פון דעם בורא. גילויבט איז זיין נאמן אונ הויכערהייבין זאל זיין אנדיינקען אויף עוויג עוויגקייט — אויף דיין הילף האף איך גאט:

הרואה חלום ונפשו עגומה עליו ישבנו בפני שלשה האוהבים אותו בזה הסדר:

החולם אומר ז' פעמים חלמא טבא חזאי: ועונין ג' המטיבים שבע פעמים: חלמא טבא חזית. טבא הוא וטבא להוי. רחמנא טבא לשויה לטב. שבע זמנין לגזרו עלה מן שמיא די להוי טבא ויהוי טבא. טבא הוא וטבא להוי: ואומר החולם הפכת מספדי למחול לי פתחת שקי ותאזרני שמחה: ועונין ולא אבה יי אלהיך לשמוע אל בלעם ויהפוך יי אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך יי אלהיך: אז תשמח בתולה במחול ובחורים וזקנים יחדו והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם: החולם אומר פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי ועונין ופדויי יי ישבון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה: ויאמר העם אל שאול היונתן ימות אשר עשה הישועה הגדולה הזאת בישראל חלילה. חי יי אם יפול משערת ראשו ארצה כי עם אלהים עשה היום הזה ויפדו העם את יונתן ולא מת: החולם אומר בורא ניב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר יי ורפאתיו: ועונין ורוח לבשה את עמשי ראש השלישים לך דויד ועמך בן ישי שלום. שלום לך ושלום לעוזרך כי עזרך אלהיך ויקבלם דויד ויתנם בראשי הגדוד: ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום: יי עז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום: החולם יאמר ג"פ אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי: עזרי מעם יי עשה שמים וארץ: ומשיבין לו ג"פ אל יתן למוט רגלך אל ינום שמרך: הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל: יי שמרך יי צלך על יד ימינך: יומם השמש לא יככה וירח בלילה: יי ישמרך מכל רע ישמר את נפשך: יי ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם: ואומר החולם וידבר יי אל משה לאמר: דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם: ועונין יברכך יי וישמרך: יאר יי פניו אליך ויחנך: ישא יי פניו אליך וישם לך שלום: ואומר החולם ג"פ תודיעני ארח חיים: ועונין שבע שמחות את פניך נעמות בימינך נצח: ואומר החולם ג"פ יי שמעתי שמעך יראתי: ועונין ג"פ יי פעלך בקרב שנים חייהו בקרב שנים תודיע ברגז רחם תזכור: ואח"כ יאמרו המטיבים לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשיך: ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה. ושלום עלינו ועל כל ישראל אמן: סימן טוב ומזל טוב יהיה לנו ולכל ישראל אמן:

א א שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה׃ ב יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי־טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן׃
ג לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ עַל־כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ׃ ד מָשְׁכֵנִי
אַחֲרֶיךָ נָּרוּצָה הֱבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָּךְ נַזְכִּירָה דֹדֶיךָ מִיַּיִן
מֵישָׁרִים אֲהֵבוּךָ׃ ה שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלָ͏ִם כְּאָהֳלֵי קֵדָר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה׃
ו אַל־תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת שֶׁשְּׁזָפַתְנִי הַשָּׁמֶשׁ בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ־בִי שָׂמֻנִי נֹטֵרָה
אֶת־הַכְּרָמִים כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי׃ ז הַגִּידָה לִּי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִרְעֶה אֵיכָה
תַּרְבִּיץ בַּצָּהֳרָיִם שַׁלָּמָה אֶהְיֶה כְּעֹטְיָה עַל עֶדְרֵי חֲבֵרֶיךָ׃ ח אִם־לֹא תֵדְעִי לָךְ הַיָּפָה
בַּנָּשִׁים צְאִי־לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן וּרְעִי אֶת־גְּדִיֹּתַיִךְ עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרֹעִים׃ ט לְסֻסָתִי
בְּרִכְבֵי פַרְעֹה דִּמִּיתִיךְ רַעְיָתִי׃ י נָאווּ לְחָיַיִךְ בַּתֹּרִים צַוָּארֵךְ בַּחֲרוּזִים׃ יא תּוֹרֵי זָהָב
נַעֲשֶׂה־לָּךְ עִם נְקֻדּוֹת הַכָּסֶף׃ יב עַד־שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ׃ יג צְרוֹר הַמֹּר
דּוֹדִי לִי בֵּין שָׁדַי יָלִין׃ יד אֶשְׁכֹּל הַכֹּפֶר ׀ דּוֹדִי לִי בְּכַרְמֵי עֵין גֶּדִי׃ טו הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי

פירוש ע"ט

א א) שיר. שלמה'ס א געזאנג איבער אלע געזאנגען. ב) ישקני. ער קושט מיך מיט דעם קוש פון זיין מויל, דען דיינע ליבע איז ליבליכער וויא וויין. ג) לריח. דיינע זאלבען ריכטען גוט, דיין נאמען איז איינע אויסגעשיטעטע זאלב, דארום ליבען דיך דיא יונגפרויען, ד) משכני. ציהע מיך צו דיר, אזויא לויפען מיר, דער קאניג האט מיך געבראכט אין זיינע צימערן, מיר זענען לוסטיג אונ מיר פרייען זיך מיט דיר, מיר געדיינקען אן דיין ליבע מעהר וויא אן וויין, דיא פרומע ליבען דיך. ה) שחורה. איך בין שווארץ, אבער נאר ליבליך, איהר טאכטער ירושלים'ס, וויא דיא געצעלטען קדר'ס (טאבערן) ווי שלמה'ס טעפּפּיכע. ו) אל. זעהט מיך ניט אן דאס איך בין אזויא שווארץ, דען דיא זונן האט מיך פערברענט, מיינע מוטער קינדער צירנגעטען מיט מיר. זייא האבען מיר געמאכט פאר א היטערן דיא וויין־גארטנער, אבער מיין איינענעם וויינגארטען האב איך ניט געהיט. ז) הגידה. זאג מיר, דוא, וואס מיין זעלע ליבט, וואו פיטערסט דוא דיינע שאף, וואו רוהסט דוא אים מיטאג, איך זאל ניט מוזען געהען הין אונ הער ביא דען הערדען דיינער געזעלען. ח) אם. ווייסט דוא עס ניט, דוא שאנסטע אונטער דען וויבער, זא געה הינאוס נאך דיא טריט פון דיא שאף אונ ווידע (פיטער) דיינע ציעגליין ביא דיא הירטענהייזער. ט) לססתי. איך גלייבע דיך מיינע פריינדין, צו מיינעם געשפאן אין וואגען פרעה'ס. י) נאוו. דיינע באקען שטעהען ליבליך מיט צייַלען פון גאלד, דיין האלז אין שנירליך פערל. יא) תורי. מיר ווילען דיר גאלדענע קיטען מאכען מיט זילבערנע פינטליך: יב) עד. ביז דער קאניג איז געוועזן אנגעלענט האט מיינע געווירץ געגעבען איהר גערוך. יג) צרור. מיין פריינד איז מיר איין בינדיל גוטע געווירץ דאס צווישען מיינע ברוסט הענגען. יד) אשכל. מיין פריינד איז צו מיר וויא א הייננגעל פון קאנפאר געווירץ אין דיא וויינגארטנער פון עין גדי.

משלי יהושע

שיר השירים אשר לשלמה: עס איז ידוע דאס שלמה בן דוד מלך ישראל האט געשריבען פיל ספורים, פון די אלע זענען געבליבען נור דריי, משלי, שה"ש אונ קהלת, אויף משלי אונ קהלת האט ער געשריבען זיין פאטערס נאמען אויך, נאר אויף שה"ש האט ער זיין יחוס „בן דוד מלך ישראל" ניט ערינערט? ווייל „משלי" אונ „קהלת" זענען מוסר אונ תוכחה, אפגע־פסקת די וועלט, הבל הבלים... וועט אפשר איינער מיינען אז דאס האט געזאגט אזא מענש וואס קאן דיא וועלט ניט. ער ווייסט ניט וויפיל גרויסע פערגניגען א מענש קאן האבען אויף דער וועלט, דערפאר זאגט ער דוא זאלסט וויסען אז דאס זאגט שלמה וואס ער איז בן דוד אקאניגס א זאהן אונ מלך

הִנָּךְ יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים׃ טז הִנְּךָ יָפֶה דוֹדִי אַף נָעִים אַף־עַרְשֵׂנוּ רַעֲנָנָה׃ יז קֹרוֹת בָּתֵּינוּ
אֲרָזִים רַחִיטֵנוּ רהיטנו קרי בְּרוֹתִים׃ ב א אֲנִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים׃
ב כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים כֵּן רַעְיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת׃ ג כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר כֵּן דּוֹדִי בֵּין
הַבָּנִים בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי וּפִרְיוֹ מָתוֹק לְחִכִּי׃ ד הֱבִיאַנִי אֶל־בֵּית הַיָּיִן וְדִגְלוֹ עָלַי
אַהֲבָה׃ ה סַמְּכוּנִי בָּאֲשִׁישׁוֹת רַפְּדוּנִי בַּתַּפּוּחִים כִּי־חוֹלַת אַהֲבָה אָנִי׃ ו שְׂמֹאלוֹ
תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי׃ ז הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלִַם בִּצְבָאוֹת אוֹ
בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם־תָּעִירוּ | וְאִם־תְּעוֹרְרוּ אֶת־הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ׃ ח קוֹל דּוֹדִי
הִנֵּה־זֶה בָּא מְדַלֵּג עַל־הֶהָרִים מְקַפֵּץ עַל־הַגְּבָעוֹת׃ ט דּוֹמֶה דוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר
הָאַיָּלִים הִנֵּה־זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ מַשְׁגִּיחַ מִן־הַחַלֹּנוֹת מֵצִיץ מִן־הַחֲרַכִּים׃
י עָנָה דוֹדִי וְאָמַר לִי קוּמִי לָךְ רַעְיָתִי יָפָתִי וּלְכִי־לָךְ׃ יא כִּי־הִנֵּה הַסְּתָו הסתיו קרי עָבָר
הַגֶּשֶׁם חָלַף הָלַךְ לוֹ׃ יב הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע

פירוש ע"ם

טו) הִנָּךְ. זיהע מיינע פריינדין, דוא ביסט שיין, שאן בינסט דוא, דיינע אויגען זיינען וויא טויבען אויגען. טז) הִנְּךָ. דו מיין פריינד בינסט שאן אונ ליבליך, אונזער בעטט גרינעט. יז) קֹרוֹת. אונזערע הייזער באלקען זענען צעדערן, אונזערע דאכשינדעל זענען פאן באקסען בוימער:

ב א) אֲנִי. איך בין אבלום צו שרון (אברייטער פלאץ) אונ א ראזע אין טהאל.
ב) כְּשׁוֹשַׁנָּה. וויא א רויז צווישען די דערנער. אזוי איז מיינע פריינדין צווישען די טאכטער.
ג) כְּתַפּוּחַ. וויא איין אפפעלבוים צווישען דיא ווילדע בוימער. אזוי איז מיין פריינד צווישען דיא זאהנע, איך זיטץ אונטער דעם שאטטען וואס איך בעגעהר אונ זיינע פרוכט איז זיס פאר מיין גומען. ד) הֱבִיאַנִי. ער האט מיך געבראכט אין דען ווייןהויז אונ דיא ליעבע איז זיין „פאן" איבער מיר. ה) סַמְּכוּנִי. ערקוויקט מיך מיט ראזינען־קוכען, אונ לאבעט מיך מיט אפפעל, דען איך בין קראנק פון ליעבע. ו) שְׂמֹאלוֹ. זיין לינקע לעגט ער אונטער מיין קאפ אונ זיין רעכטע הערצעט (האלדזט) מיך. ז) הִשְׁבַּעְתִּי. איך בעשווער אייך, איהר טאכטער פון ירושלים, ביי די הירשען אדער ביי דיא הינדין אויף דעם פעלד, דאס איהר זאהלט ניט ערוועקען אונ ניט אויפרעגען מיינע פריינדין ביז עס איהר זעלבסט געפאללט. ח) קוֹל. דא איז דיא שטימע פון מיין פריינד, ער קומט, ער היפט אויף דיא בערג, אונ שפרינגט אויף דיא היגעלן. ט) דּוֹמֶה. מיין פריינד איז גלייך צו א רעה (אלטער הירש) אדער א יונגען הירש, ער שטעהט הינטער אונזער וואנד, אונ קוקט דורכ'ן פענסטער ער זעהט דורך דיא שפאלטען. י) עָנָה. מיין פריינד האט געענטפערט אונ געזאגט צו מיר, שטעהע אויף, מיינע פריינדין מיינע שאנע אונ קום אהער. יא) כִּי. דען דער ווינטער איז פערגאנגען, דער רעגען איז וועג אונ דאהי'ן. יב) הַנִּצָּנִים. דיא בלומען זענען געזעהען געווארען אין לאנד, עס איז געקומען דיא צייט פון

משלי יהושע

ישראל, אליין איז ער אויך אקאניג אונ ער האט פארזוכט פון אלע גרויסע פערגניגען וואס זענען פאראן אויף דער וועלט אונ אז ער זאגט: „הבל הבלים" איז די וועלט, קאנסט דו איהם גלויבען, ניט אזוי איז „אגעזאנג". ווען איינער הארט זינגענדיג, פרעגט ער ניט דעם יחוס פון דעם זינגער אבי דער שיר איז גוט, דערפאר שרייבט ער נור שיר השירים אשר (לשלמה), אהן זיין יחוס. באמת איז „שיר השירים" אוואונדערליכער שיר. צעהן שירים זענען אויף דער וועלט געזאגט געווארען, דעם ערשטען שיר האט געזאגט אדם הראשון, אז ער האט געזינדיגט פאר גאטט אונ דער שבת האט איהם בעשיטצט ער איז ניט געשטארבען האט ער געזאגט מזמור שיר ליום השבת (תהלים צב) דעם צווייטען שיר האט

בארצנו: יג התאנה חנטה פגיה והגפנים סמדר נתנו ריח קומי לכי לך קרי רעיתי
יפתי ולכי־לך: יד יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה הראיני את־מראיך השמיעני
את־קולך כי־קולך ערב ומראיך יתיר י נאוה: טו אחזו־לנו שועלים שועלים קטנים
מחבלים כרמים וכרמינו סמדר: טז דודי לי ואני לו הרעה בשושנים: יז עד־שיפוח
היום ונסו הצללים סב דמה־לך דודי לצבי או לעפר האילים על־הרי בתר:
ג א על־משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי בקשתיו ולא מצאתיו: ב אקומה
נא ואסובבה בעיר בשוקים וברחבות אבקשה את שאהבה נפשי בקשתיו ולא
מצאתיו: ג מצאוני השמרים הסבבים בעיר את שאהבה נפשי ראיתם: ד כמעט
שעברתי מהם עד שמצאתי את שאהבה נפשי אחזתיו ולא ארפנו עד־
שהביאתיו אל־בית אמי ואל־חדר הורתי: ה השבעתי אתכם בנות ירושלם

פירוש ע"ט

זינגען, אונ די שטימע פון די טורטעלטויב לאזט זיך הערען אין לאנד. יג) התאנה. דער פייגענבוים שפראצט זיינע קנאספען. דיא ווייןשטעקע האבען געוואנגען בליטען. אונ געבען זייער גערוך. שטעה אויף מיינע פריינדין, אונ קום... מיינע שאנע קום אהער. יד) יונתי. מיין טויב אין דיא שפאלטען פון פעלזענשטיין, אין די פארבארגענע שפאלטען וויז מיר דיין געשטאלט, לאז מיר הערען דיין שטימע. דען דיין שטימע איז זים, אונ דיין געשטאלט איז ליבליך. טו) אחזו. באגרייפט אונז דיא פיכס דיא קליינע פיכס וואס פארדארבען דיא וויינגארטנער. דען אונזערע וויינגארטנער האלטען אין שפראצען. טז) דודי. מיין פריינד איז מיין, אונ איך בין זיין. דער ווייעדעט (פיטערט) אונטער דער ראזען. יז) עד. ביז דער טאג וועט קיהל ווערען. אונ דיא שאטען געהען אוועק. קעהר אום אונ ווער וויא איין רעה. מיין פריינד, אדער וויא א יונגער הירש אויף דען שיידעבערג.

משלי יהושע

געזאגט משה אונ דיא יודען בעת גאטט האט זייא אריבערגעפירט דעם ים. ווי דער פסוק זאגט אז ישיר משה ובני ישראל. (פרשה בשלח) דעם דריטען שיר האבען די יודען געזאגט בעת גאטט האט זייא געגעבען דעם ברונען „אז ישיר ישראל, (פרשה הקת) דעם פיערטען שיר האט משה רבנו געזאגט פאר זיין שטארבען (פרשה האזינו). דעם פינפטען שיר האט געזאגט יהושע בן נון ער האט אבגעשטעלט די זונן מיט דער לבנה אויף זעכס אונ דרייסיג שעה, אז ידבר יהושע לה׳. דעם זעכסטען שיר האבען געזאגט דבורה אונ ברק (שופטים ה׳) דעם זיעבענטען. חנה בעת גאטט האט איהר געגעבען א זאהן, דעם אכטען שיר. דוד המלך אז גאטט האט איהם מציל געווען פון אלע זיינע פיינדע. דאס נייננטע "שיר השירים אשר לשלמה". דעם צעהנטען שיר וועלען יודע זאגען אז משיח וועט קומען. אונ זיי וועלען געהען אין ירושלים פון די אלע שירים איז דער בעסטער היילינגסטער טיעפזיניגסטער „שיר השירים". דערפאר זאגט דער פסוק א דאפעלטען לשון „שיר־השירים".

ג א) על. ביי נאכט אויף מיין געלעגער זוך איך דעם וואס מיין זעעלע ליבט, איך האב איהם געזוכט, אבער איך האב איהם ניט געפונען. ב) אקומה. איך וויל אויפשטעהען אונ ארומגעהען אין שטאט אין די גאססען אונ שטראסען זוכען דעם מיינע זעעלע ליבט. איך זוך אבער איך האב איהם ניט געפונען. ג) מצאוני. די וואכטער וועלכע אומגעהען אין דער שטאדט האבען מיך געפונען. האט איהר ניט געזעהען דעם וואס מיינע זעעלע ליעבט?. ד) כמעט. נאר וואס איך בין אוועקגעגאנגען פון זיי, האב איך געפונען דעם וואס מיין זעעלע ליעבט. איך האב איהם אנגעהאלטען. ניט געוואלט אפלאזען ביז איך וועל איהם ברענגען אין מיין מוטטערס הויז. אין די קאמער וואס האבען מיך געבארען. ה) השבעתי. איך בעשווערע

בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם־תָּעִירוּ וְאִם־תְּעוֹרְרוּ אֶת־הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ׃
ו מִי זֹאת עֹלָה מִן־הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עָשָׁן מְקֻטֶּרֶת מוֹר וּלְבוֹנָה מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל׃
ז הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּרֵי יִשְׂרָאֵל׃ ח כֻּלָּם אֲחֻזֵי חֶרֶב
מְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה אִישׁ חַרְבּוֹ עַל־יְרֵכוֹ מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת׃ ט אַפִּרְיוֹן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה מֵעֲצֵי הַלְּבָנוֹן׃ י עַמּוּדָיו עָשָׂה כֶסֶף רְפִידָתוֹ זָהָב מֶרְכָּבוֹ אַרְגָּמָן תּוֹכוֹ רָצוּף
אַהֲבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלִָם׃ יא צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה
שֶׁעִטְּרָה־לּוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ׃ ד א הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי הִנָּךְ יָפָה
עֵינַיִךְ יוֹנִים מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מֵהַר גִּלְעָד׃ ב שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר
הַקְּצוּבוֹת שֶׁעָלוּ מִן־הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת וְשַׁכֻּלָה אֵין בָּהֶם׃ ג כְּחוּט הַשָּׁנִי
שִׂפְתֹתַיִךְ וּמִדְבָּרֵיךְ נָאוֶה כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ׃ ד כְּמִגְדַּל דָּוִיד
צַוָּארֵךְ בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים׃ ה שְׁנֵי שָׁדַיִךְ
כִּשְׁנֵי עֳפָרִים תְּאוֹמֵי צְבִיָּה הָרוֹעִים בַּשּׁוֹשַׁנִּים׃ ו עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים
אֵלֶךְ לִי אֶל־הַר הַמּוֹר וְאֶל־גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה׃ ז כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ׃ ח אִתִּי

פירוש ע״ט

אַייך, אִיהְר טָאכְטֶער פוּן יְרוּשָׁלַיִם, בַּיי דִי רֶעהֶען אָדֶער הִינְדֶען אוֹיף דֶעם פֶעלְד, דָאס אִיהְר זָאלְט נִיט אוֹיפְוֶועקֶען אוּנ אוֹיפְרֶעגֶען מַיינֶע פְרַיינְד בִּיז עֶס אִיהְר וֶועלְבְּסְט גֶעפֶאלְט. ו) מִי. וֶוער אִיז דִיא, וָואס גֶעהְט אַרוֹיף פוּן דֶער וִויסְטֶע וִוי אַיין גֶעַבְּראָדֶער רוֹיךְ, וִוי אַגֶערוֹיךְ פוּן אַלֶערְלֵייא גֶעשְׁטוֹיסֶענֶע גֶעוִוירְץ פוּן אַ קְרֶעמֶער. ז) הִנֵּה. זֶעהְט, אַרוּם שְׁלֹמֹה׳ס בֶּעטְט שְׁטֶעהֶען זֶעכְצִיג שְׁטַארְקֶע פוּן דִיא שְׁטַארְקֶע אִין יִשְׂרָאֵל. ח) כֻּלָּם. זֵיי אַלֶע הַאלְטֶען שְׁוֶוערְטֶער אוּנ זֶענֶען גֶעשִׁיקְט צוּ שְׁטְרַייטֶען יֶעדֶער הָאט זַיין שְׁוֶוערְט אוֹיף זַיין זַייט, אוּם דִי שְׁרֶעק אִין נַאכְט. ט) אַפִּרְיוֹן. דֶער קֶעניג שְׁלֹמֹה הָאט זִיךְ גֶעלָאזְט מַאכֶען אַ בְּרוֹיטְבֶּעטְט פוּן הַאלְץ אוֹיס לְבָנוֹן. י) עַמּוּדָיו. זַיינֶע זֵיילֶען זֶענֶען גֶעמַאכְט פוּן זִילְבֶּער, דִיא דֶעקֶע פוּן גָאלְד, דֶער זִיץ פוּן פּוּרְפּוּר, אוּנ אִינֶעוֶועניג אִיז זִיא לִיבְּלִיךְ אוֹיסְגֶעצִירְט אוּם דֶער ווִילֶען דֶער טָאכְטֶער פוּן יְרוּשָׁלַיִם. יא) צְאֶינָה. גֶעהְט אַרוֹיס, אוּנ זֶעהְט אִיהְר טֶאכְטֶער צִיוֹן׳ס דֶעם קֶעניג שְׁלֹמֹה אִין דֶעם קְרוֹין וָואס זַיין מוּטֶער הָאט אִיהְם גֶעקְרוֹינְט, אִין דֶעם טָאג זַיינֶער הָאכְצַייט אוּנ אִין דֶעם טָאג דֶער פְרַיידֶע זַיינֶעס הֶערְצֶענְס׃

ד א) הִנָּךְ. דוּ בִּיסְט שֶׁאן מַיינֶע פְרַיינְדִין, שֶׁאן בִּינְסְט דוּ דַיינֶע אוֹיגֶען זֶענֶען וִוי טוֹיבֶּענְאוֹיגֶען צְוִוישֶׁען דַיינֶע צֶעפּ, דַיינֶע הָאאר אִיז וִויא אַ שְׁטַאדֶע צִיעגֶען וָואס נִידֶערְן הֶערָאבּ פוּן בַּארְג גִלְעָד. ב) שִׁנַּיִךְ. דַיינֶע צֶאהְנֶער זֶענֶען וִויא אַ שְׁטַאדֶע שָׁאף מִיט בֶּעשְׁנִיטֶענֶע וָואלל וָואס גֶעהֶען אוֹיף פוּן וַואשׁוּנְג, דִיא אַלֶע הָאבֶען צְווִילִינְגֶע אוּנ קֵיינֶער פֶעהְלְט נִיט בַּיי זֵייא. ג) כְּחוּט. דַיינֶע לִיפֶּען זֶענֶען וִוי אַרוֹיטֶער פָאדֶעם, דַיינֶע רֵייד זֶענֶען לִיבְּלִיךְ, וִוי אַ הַאלְבֶּער מִילְגְרוֹים אִיז דַיין שְׁלֵייף אוּנְטֶער דַיין הוֹיבּ. ד) כְּמִגְדַּל. דַיין הַאלְז אִיז וִויא דָוִד׳ס טוּרְם גֶעבּוֹיט מִיט בְּרוּסְטְוֶועהְר, טוֹיזֶענְד שִׁילְדֶען הֶענְגֶען אוֹיף אִיהְם אוּנ אַלֶערְלֵייא וַואפֶּען פוּן דִי שְׁטַארְקֶע. ה) שְׁנֵי. דַיינֶע צְווֵייא בְּרִיסְט זֶענֶען וִויא צְווֵיי יוּנְגֶע הִירְשֶׁען צְווִילִינְג וָואס ווֵיידֶען אוּנְטֶער דִי רָאזֶען. ו) עַד. בִּיז דֶער טָאג וֶוערְט קִיהְל אוּנ דִי שָׁאטְטֶען וַוייכֶען (אַנְטְלוֹיפֶען) ווִיל אִיךְ גֶעהֶען צוּם מִירְרְהֶענְבֶּערְג אוּנ צוּם ווֵייהְרוֹיכְהִיגֶעל. ז) כֻּלָּךְ. דוּ מַיינֶע פְרַיינְדִין, בִּינְסְט אִין גַאנְצֶען שֶׁאן אוּנ קַיין מוּם (פֶעהְלֶער) אִיז נִיט אַן דִיר. ח) אִתִּי. קוּם מִיט מִיר מַיין

מִלְּבָנוֹן כַּלָּה אִתִּי מִלְּבָנוֹן תָּבוֹאִי תָּשׁוּרִי ׀ מֵרֹאשׁ אֲמָנָה מֵרֹאשׁ שְׂנִיר וְחֶרְמוֹן
מִמְּעֹנוֹת אֲרָיוֹת מֵהַרְרֵי נְמֵרִים׃ ט לִבַּבְתִּנִי אֲחֹתִי כַלָּה לִבַּבְתִּנִי בְּאַחַד (באחת קרי)
מֵעֵינַיִךְ בְּאַחַד עֲנָק מִצַּוְּרֹנָיִךְ׃ י מַה־יָּפוּ דֹדַיִךְ אֲחֹתִי כַלָּה מַה־טֹּבוּ דֹדַיִךְ מִיַּיִן
וְרֵיחַ שְׁמָנַיִךְ מִכָּל־בְּשָׂמִים׃ יא נֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ כַּלָּה דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת
לְשׁוֹנֵךְ וְרֵיחַ שַׂלְמֹתַיִךְ כְּרֵיחַ לְבָנוֹן׃ יב גַּן ׀ נָעוּל אֲחֹתִי כַלָּה גַּל ׀ נָעוּל מַעְיָן חָתוּם׃
יג שְׁלָחַיִךְ פַּרְדֵּס רִמּוֹנִים עִם פְּרִי מְגָדִים כְּפָרִים עִם־נְרָדִים׃ יד נֵרְדְּ ׀ וְכַרְכֹּם קָנֶה
וְקִנָּמוֹן עִם כָּל־עֲצֵי לְבוֹנָה מֹר וַאֲהָלוֹת עִם כָּל־רָאשֵׁי בְשָׂמִים׃ טו מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר
מַיִם חַיִּים וְנֹזְלִים מִן־לְבָנוֹן׃ טז עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵימָן הָפִיחִי גַנִּי יִזְּלוּ בְשָׂמָיו יָבֹא
דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מְגָדָיו׃ ה א בָּאתִי לְגַנִּי אֲחֹתִי כַלָּה אָרִיתִי מוֹרִי עִם־בְּשָׂמִי
אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם־דִּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם־חֲלָבִי אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים׃
ב אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר קוֹל ׀ דּוֹדִי דוֹפֵק פִּתְחִי־לִי אֲחֹתִי רַעְיָתִי יוֹנָתִי תַמָּתִי שֶׁרֹּאשִׁי
נִמְלָא־טָל קְוֻצּוֹתַי רְסִיסֵי לָיְלָה׃ ג פָּשַׁטְתִּי אֶת־כֻּתָּנְתִּי אֵיכָכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה רָחַצְתִּי
אֶת־רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם׃ ד דּוֹדִי שָׁלַח יָדוֹ מִן־הַחוֹר וּמֵעַי הָמוּ עָלָיו׃ ה קַמְתִּי אֲנִי

פירוש ע"ט

ברויט פון לבנון, קום מיט מיר פון לבנון, טרעט הער פון דער הויך אמנה, פון דער הויך שניר אונ חרמון וואו די לייבען וואהנען פון די בערג דער לעמפערטען. ט) לִבַּבְתִּנִי. דו האסט מיר מיין הארץ גענומען, מיינע שוועסטער, ליבע כלה מיט דיינע אויגען איינעם אונ מיט דיין האלזבאנד איינעם. י) מַה. וויא שאן איז דיינע ליעבע, מיינע שוועסטער, ליבע כלה, דיינע ליעבע איז ליעבליכער ווי וויין, אונ דער גערוך פון דיינע זאלבען — מעהר וויא אלע בשמים. יא) נֹפֶת. דיינע ליפען, מיינע כלה, זיינען ווי טריפענדע האניג-זיסקייט. האניג אונ מילך איז אונטער דיין צונג אונ דיינע קליידער גערוך איז וויא דער גערוך פון לבנון. יב) גַּן. מיינע ליבע כלה, דו ביסט א פערלאזענער גארטען, א פערשלאסענע קוואלע, א פערזיגעלטער ברונען. יג) שְׁלָחַיִךְ. דיינע פעלדער זיינען אזוי גוט גלייך א בוים-גארטען פון מילגרוימען מיט זיסע פרוכט, קאנפער מיט געווירץ. יד) נֵרְדְּ. געווירץ אונ זאפרען ראהרען-געווירץ אונ צימרינג מיט אלע האלץ-ווייראוך אונ געגעלאך מיט אלע בעסטע געווירץ. טו) מַעְיַן. דו ביסט א גארטען ברונען, איין ברונען קוועלענדיגער וואסער וואס זיי רינען פון לבנון. טז) עוּרִי. ערוועק דיך צפון-ווינד אונ קום דרום-ווינד, וועהע דורך מיין גארטען, דער געשמאק פון דיינע געווירץ זאל ווייט שמעקען, זאל קומען מיין פריינד אין זיין גארטען אונ זאל עסען זיינע זיסע פריכטע.

ה א) בָּאתִי. איך בין געקומען, מיינע שוועסטער, ליבע כלה, אין מיין גארטען, איך האב געקליבען מיין געווירץ מיט מיינע בשמים, איך האב געגעסען מיין האניגוואבע מיט מיינע האניג, איך האב געטרונקען מיינע וויין מיט מיינע מילך, עססט מיינע ליבע, טרינקט אונ ווערט בעטרונקען, מיינע פריינדע. ב) אֲנִי. איך שלאף, אבער מיין הארץ איז וואך, דא איז די שטימע פון מיין פריינד, ער קלאפט, מאכע מיר אויף, ליבע פריינדין, מיינע שוועסטער, מיין טויב, מיינע פרומע, דען מיין קאפ איז פול טהוי אונ מיינע לאקען פול נאכטטראפען. ג) פָּשַׁטְתִּי. איך האב מיין ראק אויסגעצויגען, וויא זאל איך איהם ווידער אנציהען? איך האב מיינע פיס געוואשען ווי זאל איך זיי ווידער איינריכטען. ד) דוֹדִי. מיין פריינד שטעקט זיין האנד דורך דעם ריגעללאך, אונ מיינע געדערם האבען געברומט צו איהם. ה) קַמְתִּי. איך בין אויפגעשטאנען צו אפענען מיין פריינד, אונ מיינע האנד טריפען באלזאם אין דעם ריגעל פון שלאס.

לִפְתֹּחַ לְדוֹדִי וְיָדַי נָטְפוּ־מוֹר וְאֶצְבְּעֹתַי מוֹר עֹבֵר עַל כַּפּוֹת הַמַּנְעוּל: ו פָּתַחְתִּי
אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי חָמַק עָבָר נַפְשִׁי יָצְאָה בְדַבְּרוֹ בִּקַּשְׁתִּיהוּ וְלֹא מְצָאתִיהוּ
קְרָאתִיו וְלֹא עָנָנִי: ז מְצָאֻנִי הַשֹּׁמְרִים הַסֹּבְבִים בָּעִיר הִכּוּנִי פְצָעוּנִי נָשְׂאוּ אֶת־
רְדִידִי מֵעָלַי שֹׁמְרֵי הַחֹמוֹת: ח הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלָם אִם־תִּמְצְאוּ אֶת־
דּוֹדִי מַה־תַּגִּידוּ לוֹ שֶׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי: ט מַה־דּוֹדֵךְ מִדּוֹד הַיָּפָה בַּנָּשִׁים מַה־דּוֹדֵךְ
מִדּוֹד שֶׁכָּכָה הִשְׁבַּעְתָּנוּ: י דּוֹדִי צַח וְאָדוֹם דָּגוּל מֵרְבָבָה: יא רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פָּז קְוֻצּוֹתָיו
תַּלְתַּלִּים שְׁחֹרוֹת כָּעוֹרֵב: יב עֵינָיו כְּיוֹנִים עַל־אֲפִיקֵי מָיִם רֹחֲצוֹת בֶּחָלָב יֹשְׁבוֹת
עַל־מִלֵּאת: יג לְחָיָו כַּעֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם מִגְדְּלוֹת מֶרְקָחִים שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים נֹטְפוֹת
מוֹר עֹבֵר: יד יָדָיו גְּלִילֵי זָהָב מְמֻלָּאִים בַּתַּרְשִׁישׁ מֵעָיו עֶשֶׁת שֵׁן מְעֻלֶּפֶת סַפִּירִים:
טו שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ מְיֻסָּדִים עַל־אַדְנֵי־פָז מַרְאֵהוּ כַּלְּבָנוֹן בָּחוּר כָּאֲרָזִים: טז חִכּוֹ
מַמְתַקִּים וְכֻלּוֹ מַחֲמַדִּים זֶה דוֹדִי וְזֶה רֵעִי בְּנוֹת יְרוּשָׁלָם: ו א אָנָה הָלַךְ דּוֹדֵךְ הַיָּפָה
בַּנָּשִׁים אָנָה פָּנָה דוֹדֵךְ וּנְבַקְשֶׁנּוּ עִמָּךְ: ב דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ לַעֲרֻגוֹת הַבֹּשֶׂם לִרְעוֹת
בַּגַּנִּים וְלִלְקֹט שׁוֹשַׁנִּים: ג אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי הָרֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים: ד יָפָה אַתְּ רַעְיָתִי
כְּתִרְצָה נָאוָה כִּירוּשָׁלָם אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת: ה הָסֵבִּי עֵינַיִךְ מִנֶּגְדִּי שֶׁהֵם הִרְהִיבֻנִי

פירוש ע"ט

ו) פָּתַחְתִּי. איך האב געעפענט צו מיין פריינד, אבער מיין פריינד האט זיך אומגעקעהרט, אוועקגעגאנגען, מיינע זעעלע איז געוועזן אויסער זיך, אלס ער האט גערעדט, איך האב איהם גזוכט אבער איך האב איהם ניט געפונען, איך האב איהם גערופען, אבער ער האט מיר ניט געענטפערט. ז) מְצָאֻנִי. עס האבען מיך געפונען דיא היטער די וואס גייען ארום אין שטאדט, זיי האבען מיך געשלאגען, פערוואונדעט, די היטער אויף די מויערן האבען גענומען פון מיר מיין שלייער. ח) הִשְׁבַּעְתִּי. איך בעשווער אייך איהר טעכטער ירושלים'ס, געפינט איהר מיין פריינד, זא זאגט איהם דאס איך בין קראנק פון ליבע. ט) מַה. וואס איז דיין פריינד פאר אנדערע פריינדען, דו שאנסטע אונטער דען ווייבערן, וואס איז דיין פריינד פאר אנדערע פריינדען, דאס דו האסט אונז אזוי בעשווארען? י) דודי. מיין פריינד איז ווייס און רויטה, אויסגעצייכענט פון פיל טויזענד. יא) ראשו. זיין קאפ איז פיינסטע גאלד, זיינע לאקען זיינען געקרויזט שווארץ ווי א ראב. יב) עיניו. זיינע אויגען זיינען ווי טויבען ביי דען וואסערבאכען מיט מילך געוואשען און זיצען אין איינפאסונג. יג) לְחָיָו. זיינע באקען זענען ווי א ווארצגערטליין וואס וואכסט באלזאמקרויט. זיינע ליפפען זיינען ווי ראזען וואס טריפען פליסענדע געווירץ. יד) יָדָיו. זיינע הענד זיינען ווי גאלדענע רינגען געפילט מיט תרשיש, זיינע געדערים איז ווי העלפאנביין מיט ספירים געשמיקט. טו) שוקיו. זיינע שענקעל זיינען ווי מארמארזיילען, געגרינדעט אויף גילדענע פיסס, זיין געשטאלט איז ווי דער לבנון. אויסערוואהלט ווי די צעדערן. טז) חכו. זיין גומען איז זיסס, און ער איז גאנץ ליבליך, אזעלכער איז מיין פריינד, מיין פריינד איז אזעלכער, איהר טאכטער ירושלים'ס. ו א) אָנָה. וואו איז דען דיין פריינד הינגעגאנגען, דו שאנסטע פון די ווייבער? וואו האט זיך דיין פריינד אוועקגעקעהרט? מיר וועלען מיט דיר איהם זוכען. ב) דודי. מיין פריינד איז אראפגעגאנגען אין זיין גארטען צו די בייטען פון געווירץ, צו פיטערן אין די גערטנער און צו קלייבען ראזען. ג) אֲנִי. מיין פריינד איז מיין און איך בין זיין, וואס פיטערט אונטער די ראזען. דו ביזט שיין מיינע פריינדין ווי תרצה, ליבליך ווי ירושלים, שרעקליך ווי העערשארען, קעהר אב דיינע אויגען פון מיר, דען זיי פערוויררען מיך, דיינע האר ווי אהערדע

שאף

שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מִן־הַגִּלְעָד׃ ו שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הָרְחֵלִים שֶׁעָלוּ מִן־הָרַחְצָה
שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת וְשַׁכֻּלָה אֵין בָּהֶם׃ ז כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ׃
ח שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וּשְׁמֹנִים פִּילַגְשִׁים וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר׃ ט אַחַת הִיא יוֹנָתִי
תַמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ בָּרָה הִיא לְיוֹלַדְתָּהּ רָאוּהָ בָנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ מְלָכוֹת
וּפִילַגְשִׁים וַיְהַלְלוּהָ׃ י מִי־זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ־שָׁחַר יָפָה כַלְּבָנָה בָּרָה כַּחַמָּה אֲיֻמָּה
כַּנִּדְגָּלוֹת׃ יא אֶל־גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת בְּאִבֵּי הַנָּחַל לִרְאוֹת הֲפָרְחָה הַגֶּפֶן הֵנֵצוּ
הָרִמֹּנִים׃ יב לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי מַרְכְּבוֹת עַמִּי נָדִיב׃ ז א שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוּלַמִּית
שׁוּבִי שׁוּבִי וְנֶחֱזֶה־בָּךְ מַה־תֶּחֱזוּ בַּשּׁוּלַמִּית כִּמְחֹלַת הַמַּחֲנָיִם׃ ב מַה־יָּפוּ פְעָמַיִךְ
בַּנְּעָלִים בַּת־נָדִיב חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן׃ ג שָׁרְרֵךְ אַגַּן הַסַּהַר
אַל־יֶחְסַר הַמָּזֶג בִּטְנֵךְ עֲרֵמַת חִטִּים סוּגָה בַּשּׁוֹשַׁנִּים׃ ד שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֳפָרִים
תָּאֳמֵי צְבִיָּה׃ ה צַוָּארֵךְ כְּמִגְדַּל הַשֵּׁן עֵינַיִךְ בְּרֵכוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן עַל־שַׁעַר בַּת־רַבִּים
אַפֵּךְ כְּמִגְדַּל הַלְּבָנוֹן צוֹפֶה פְּנֵי דַמָּשֶׂק׃ ו רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ
כָּאַרְגָּמָן מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים׃ ז מַה־יָּפִית וּמַה־נָּעַמְתְּ אַהֲבָה בַּתַּעֲנוּגִים׃ ח זֹאת
קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר וְשָׁדַיִךְ לְאַשְׁכֹּלוֹת׃ ט אָמַרְתִּי אֶעֱלֶה בְתָמָר אֹחֲזָה בְּסַנְסִנָּיו
וְיִהְיוּ־נָא שָׁדַיִךְ כְּאֶשְׁכְּלוֹת הַגֶּפֶן וְרֵיחַ אַפֵּךְ כַּתַּפּוּחִים׃ י וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ
לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים׃ יא אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ׃ יב לְכָה דוֹדִי נֵצֵא

פירוש ע״ט

ציגען, וועלכע נידערן פון בארג גלעד. דיינע ציין ווי א שטאדע שאף וואס קומען ארויף פון דער וואשונג. אלע גאנץ און קיינע פעהלט פון זיי. ווי אהאלבער מילגרוים פון צווישען דיינע צעפ. זעכציג זיינען די קעניגינען און אכציג קעבסווייבער און יונגפרויען אהן א צאהל. איינע איז זי מיין טויב, מיין פרומע, איינע איז זי ביי איהר מוטער, זי איז ריין צו איהר געווינערין. נאט דיכטער האבען איהר געזעהן און איהר געלויבט, די קעניגינען און קעבסווייבער האבען איהר געריהמט. ווער זעהט אויס ווי דער מארגענשטערן, שיין ווי דער מאנד, ריין ווי די זון, שרעקליך ווי די העערשארען. צום נוסגארטען האב איך גענידערט צו זעהן אין די פרוכט פון טהאל, צו זעהן אויב דער וויינשטאק שפראצט, אויב די גראנאטבוימע בליהען איך האב ניט געוואוסט דאס מיין זעלע האט מיך געזעצט צו דעם וואגען. עמי־נדיב״. ז שובי. קעהר ווידער, קעהר ווידער, א שולמית! קעהר ווידער, קעהר ווידער דאס מיר זאלען דיך זעהען! וואס זעהט איהר אן שולמית? ווי א טאנץ פון צוויי מחנות. ווי שיין איז דיין גאנג אין די שיך דו פירסטענטאכטער! דיינע לענדען זיינען וויא האלזשמוק געמאכט פון א מייסטער־האנד. דיין שאס איז ווי ארונדער בעכער, וואס אין איהם פעהלט קיין געטראנק, דיין לייב איז וויא איין ווייצענהויפען, אומשטעקט מיט ראזען. דיינע צוויי בריסט זיינען ווי צוויי יונגע הירשען צווילינגע. דיין האלז איז ווי א טהורעם פון עלעפאנדביין, דיינע אויגען זיינען ווי די טייכען צו חשבון ביי דעם טהויער בת רבים, דיין געזיכט איז ווי דער טורעם אויף דעם לבנון וואס ווערט געזעהן געגען דמשק. דיין קאפ שטייט אויף דיר ווי דער כרמל. דאס האר אויף דיין קאפף איז ווי דעם קעניגס פורפור געבונדען אין פאלטען. ווי שיין און ווי ליבליך בינסט דו. מיט דיין פערג ניגענדע ליבשאפט. דיין וואוקס איז ווי איין פאלמבוים און דיינע בריסט גלייך דען ווינטרויבען. איך שפראך. איך מוז שטייגען אויף דעם פאלמבוים און ערגרייפען זיינע צווייגען, לאז דיינע בריסט זיין אזוי ווי טרויבען אם וויינשטאק, און דער ריח פון דיין פנים ווי עפפעל. און דיין גומען ווי גוטער וויין, זאל גיין פאר מיין פריינד צו רעכטפערטיגקייט און דער וואס מאכט ריידען שלאפענדיגע ליפען. איך געהער צו מיין פריינד, און נאך מיר

השדה נלינה בכפרים: יב נשכימה לכרמים נראה אם־פרחה הגפן פתח הסמדר
הנצו הרמונים שם אתן את־דדי לך: יג הדודאים נתנו־ריח ועל־פתחינו כל־
מגדים חדשים גם־ישנים דודי צפנתי לך: ח א מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי
אמצאך בחוץ אשקך גם לא־יבזו לי: ב אנהגך אביאך אל־בית אמי תלמדני
אשקך מיין הרקח מעסיס רמני: ג שמאלו תחת ראשי וימינו תחבקני: ד השבעתי
אתכם בנות ירושלם מה־תעירו | ומה־תעררו את־האהבה עד שתחפץ:
ה מי זאת עלה מן־המדבר מתרפקת על־דודה תחת התפוח עוררתיך שמה
חבלתך אמך שמה חבלה ילדתך: ו שימני כחותם על־לבך כחותם על־זרועך
כי־עזה כמות אהבה קשה כשאול קנאה רשפיה רשפי אש שלהבתיה:
ז מים רבים לא יוכלו לכבות את־האהבה ונהרות לא ישטפוה אם־יתן איש
את־כל־הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו: ח אחות לנו קטנה ושדים אין לה מה־
נעשה לאחותנו ביום שידבר־בה: ט אם־חומה היא נבנה עליה טירת כסף
ואם־דלת היא נצור עליה לוח ארז: י אני חומה ושדי כמגדלות אז הייתי
בעיניו כמוצאת שלום: יא כרם היה לשלמה בבעל המון נתן את־הכרם
לנטרים איש יבא בפריו אלף כסף: יב כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים
לנטרים את־פריו: יג היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני:
יד ברח | דודי ודמה־לך לצבי או לעפר האילים על הרי בשמים:

פירוש ע״ט

שטייט זיין פערלאנגען, קום מיין פריינד, מיר וועלען ארויסגיין אויף דעם פעלד, מיר וועלען נאכטיגען אין דערפער. מיר וועלען פריה אויפשטיין צו די וויינבערג, מיר וועלען זעהן אויב דער וויינשטאק שפראצט און זיינע בליאונג געהט אויף, אויב עס בליהען די גראנאטבוימער. דארטען וועל איך דיר געבען מיינע ליבע. די לילען געבען דעם גערוך, און איבער אונזערע טירען זיינען אלערליי עדעלע פרוכט, אלטע און נייע האב איך פיר דיר מיין פריינד בעהאלטען.

ח מי יתנך ווער וואלט געגעבען אז דו זאלסט מיר זיין ווי א ברודער, וואס האט געזויגען מיין מוטערס ברוסט, אויף דרויסען ווען איך קום דיך, וואלטען זיי מיך אויך ניט פערשעמט. איך וועל דיר פיהרען און ברייגנען אין מיין מוטערס הויז, זאלסט מיר לערנען, איך וועל דיר אנטרינקען מיט געווירצטען וויין מיט זיסקייט פון מיינע מילגרוימען. זיין לינקע אונטער מיין קאפ, און זיין רעכטע הערצט מיך. איך בעשווער אייך טאכטער ירושלים׳ס, איר זאלט ניט וועקען און רעגען די ליבע ביז איהר געפעלט. ווער איז די, וואס גייט אויף פון דער וויסטע געלעהנט אויף איר פריינד? אונטער דעם אפפעלבוים האב איך דיך ערוועקט, דארט איז געגעווען דיינע מוטער. דארט איז געגעווען די דיך געבארען. טהו מיך ווי א זיגעל אויף דיין הערצען, ווי א זיגעל אויף׳ן ארעם דען ליבע איז שטארק ווי דער טויט, די קנאה איז פעסט ווי די העללע, איהרע גלוט איז פייערדיג אין א פלאם פון גאט. אונזער שוועסטער איז קליין, און האט קיינע בריסט, וואס זאלען מיר טהון מיט אונזער שוועסטער אין דעם טאג וואס וועט ווערין גערעדט פון איהר? איז זיא א מויער, זא וועלע מיר אויף איהר בויען א זילבערנעם פאלעץ, איז זי א טיר, וועלין מיר איהר באפעסטיגען מיט צעדערן טאפעל. איך בין א מויער, און מיינע בריסט זיינען ווי טהורעם׳ס דאן בין איך געווען אין זיינע אויגען ווי די וואס געפינט פרידען. מיין אייגענער ווייגארטין איז פאר מיר. דיר שלמה, טויזענד, אבער צוויי הונדערט פאר די וואס היטען זיינע פרוכט. די דו וואהנסט אין די גארטנער, לאז מיך הערען דיינע שטימע. די חברים מערקען דארויף. לויף מיין פריינד און זיי גלייך איינעם הירש, אבער יונגען הירש אויף די ווירצבערגען.

א דֶער הֵיילִיגֶער שַׁבָּת אִיז אֵיינֶער פוּן דִיא גְרֶעסְטֶע מִצְוֹת וָואס דֶר אוֹיבֶּערְשְׁטֶער הָאט אוּנְז יוּדֶען גִינֶעבִּין, עֶר לֶערְינְט אוּנְז אַז גָאט הָאט בַּאשַׁאפִין אִין זֶעכְס טֶעג דִיא הִימֶעל אוּנ דִיא עֶרְד אוּנ אַלְץ וָואס אִין זֵייא גֶעפִינְט זִיךְ אוּנ דֶעם זִיבֶּעטִין טָאג הָאט עֶר גֶערוּט. אוּנ וַוייל דָאס אִיז דֶער גְרֶעסְטֶער עִקָר אִין אֱמוּנָה מֶען זָאל גְלוֹיבִּין אַז הַשי״ת הָאט בַּאשַׁאפִין דִיא וֶועלְט אוּנ אַלֶע בְּרוּאִים אוּנ הָאט אוּנְז אוֹיס גִילֵייזְט פוּן מִצְרַיִם אַז מִיר זָאלִין אִים דִינֶען מִיט אוּנְזֶער לַייבּ אוּנ לֶעבִּין וַוייל עֶר אִיז מְחַיֶה אַלֶע בְּרוּאִים אוּנ מַשְׁגִיחַ אוֹיף אַלֶעמֶען אוּנ גִיט שְׁפַּייז צוּא אַלֶעמֶען אוּנ אִין זַיין הַאנְד אִיז טֵייטֶען אוּנ לֶעבֶּעדִיג מַאכֶן וַוייל עֶר אִיז דֶער בַּאשֶׁעפֶער פוּן אַלְץ. אִיבֶּער דֶעם שְׁטֵייט דִיא מִצְוָה פוּן שַׁבָּת צְוֶועלְף מַאל אִין דֶער תּוֹרָה. דִיא גְמָרָא זָאגְט וֶוער עֶס הַאלְט שַׁבָּת אַקוּרַאט וִויא דֶער דִין אִיז רֶעכִינְט עֶס אִים גָאט גְלַייךְ וִויא עֶר הָאט דִיא גַאנְצֶע תּוֹרָה מְקַיֵים גִיוֶועזִין. אוּנ וֶוער עֶס אִיז מְחַלֵל שַׁבָּת אִיז גְלַייךְ וִויא עֶר הָאט עוֹבֵר גִיוֶועזִין אוֹיף דִיא גַאנְצֶע תּוֹרָה. מֶען מוּז אַלֶע טָאג גִידֵיינְקֶען דֶעם שַׁבָּת אַזוֹ וִויא עֶס שְׁטֵייט זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ. דוּא מוּזְט יֶעדֶען טָאג גִידֵיינְקֶען דֶעם הֵייכִיגֶען שַׁבָּת (וַוייל דִיא דֶער מָאנוּנְג פוּן שַׁבָּת פְּלַאנְצְט אַיין אִין הַארְצִין דִיא עִקָרִים פוּן אֱמוּנָה), אִיבֶּר דֶעם מוּז זִיךְ דֶער מֶענְשׁ נוֹהֵג זַיין אַז וֶוען עֶס טְרֶעפְט זִיךְ אִים אִין מִיטֶען דֶער וָואךְ אֵיין שֵׁיין עֶסִינְוַוארְג וָואס מֶען בַּאקוּמְט עֶס נִיט אַלֶע טָאג מוּז עֶר עֶס בַּהַאלְטֶען אוֹיף שַׁבָּת. אוּנ אִיבֶּער דֶעם זָאגְט מֶען אִין דֶעם יוֹם אַלֶע טָאג, הַיוֹם יוֹם רִאשׁוֹן בְּשַׁבָּת. יוֹם שֵׁנִי בְּשַׁבָּת. כְּדֵי מֶען זָאל שְׁטֶענְדִיג גִידֵיינְקֶען דֶעם שַׁבָּת. וָוארוּם דִיא קְדוּשָׁה פוּן שַׁבָּת צִיהְט זִיךְ אוֹיף דֶער גַאנְצֶע וָואךְ. זוּנְטַאג מָאנְטַאג דִינְסְטַאג הֵייסֶען אַחַר שַׁבָּת. וַוייל זֵייא צִיהֶען דִיא קְדוּשָׁה פוּן דֶעם שַׁבָּת וָואס אִיז שׁוֹין גִיוֶועזִן. אוּנ מִיטְוָואךְ דָאנֶערְשְׁטִיג פְרַייטִיג הֵייסֶען פַאר שַׁבָּת. וָוארוּם זֵייא הָאבִּין דִיא קְדוּשָׁה פוּן דֶעם שַׁבָּת וָואס וֶועט קוּמֶען:

ב עֶס אִיז אַמִצְוָה פְרַייטִיג פְרִיא אוֹיף צוּ שְׁטֵיין פְרִיעֶר וִויא אַלֶע טָאג כְּדֵי מֶען זָאל אַלְדִינְג אָן גְרֵייטֶען אוֹיף דֶעם הֵייכִיגֶען שַׁבָּת. אוּנ אֲפִילוּ מִיהָאט אַסַךְ דִיעֶנְסְטֶען אוּנ מְשָׁרְתִים זָאל מֶען עֶפִּיס אַלֵיין טָאהְן לְכָבוֹד שַׁבָּת. מִכָּל שֶׁכֵּן וִוינְטֶער אִין דִיא קְלֵיינֶע טֶעג אִיז בְּוַדְאי רֶעכְט עֶפִּיס אַלֵיין צוּ טָאן. כְּדֵי דִיא דִינְסְטֶען זָאלִין נִיט מוּזֶען אַרְבֵּייטֶען שְׁפֶּעט אִין דֶער נַאכְט אַרַיין. מִיר גֶעפִינֶען אִין דֶער גְמָרָא אַז דִיא רַייכְסְטֶע תַּנָאִים הָאבִּין אַלֵיין גֶעהַאקְט הָאלְץ אוּנ אַנְדֶערֶע אַרְבֵּייט גֶעטָאן לְכָבוֹד דֶעם הֵיילִיגֶען שַׁבָּת:

ג עֶס אִיז רֶעכְט פְרַייטִיג בַּייא טָאג וֵוייניג צוּ עֶסִין. כְּדֵי מֶען זָאל קֶענֶען בַּייא דֶער נַאכְט עֶסִין לְכָבוֹד שַׁבָּת. אוּנ אַזוֹ וִויא עֶס אִיז נִיט רֶעכְט צוּא נַיין מִיטֶען פוּלֶען בּוֹיךְ צוּא קַבָּלַת שַׁבָּת. אַזוֹ אִיז אוֹיךְ נִיט רֶעכְט צוּא פִיל צוּא טְרִינְקֶען פַאר קַבָּלַת שַׁבָּת. וָוארוּם מֶען מוּז קִידוּשׁ מַאכִין אוּנ לְכָבוֹד שַׁבָּת עֶסִין מִיט רֵיינֶעם פַארְשְׁטַאנְד נִיט שִׁכּוֹר:

ד פְרַייטִיג פַאר נַאכְט מוּז מֶען אִיבֶּער זֶעהֶען דִיא קְלֵיידֶער אוֹיבּ עֶס שְׁטֶעקְט נִיט אִין זֵייא קֵיין נָאדִיל אוּנ אוֹיבּ עֶס לִיגְט נִיט אִין דִיא קֶעשֶׁינֶעס גֶעלְד אָדֶער אֵיין אַנְדֶער זַאךְ וָואס מֶען טָאר שַׁבָּת בַּייא זִיךְ נִיט הַאלְטִין:

ה פַאר נַאכְט מוּז מֶען צוּא רֶעכְט מַאכִין דִיא בֶּעטִין. אוּנ אַלְדִינְג שֵׁיין אִין דֶער אָרְדֶענוּנְג שְׁטֶעלִין אִין שְׁטוּבּ אוּנ צוּם טִישׁ גְרֵייטֶען. דֶער טִישׁ מוּז זַיין בַּאדֶעקְט מִיט אַטִישְׁטוּךְ. אוֹיף דֶעם טִישְׁטוּךְ לֵייגְט מֶען צְוֵוייא חַלוֹת אוּנ פוּן אוֹיבִּין בַּאדֶעקְט מֶען, זֵייא מִיט אַנַאנְדֶער טִישְׁטוּךְ. אוּנ מֶען טוּט זִיךְ אָן שֵׁיינֶע קְלֵיידֶער לְכָבוֹד שַׁבָּת:

דִינִים פוּן לִיכְט בֶּענְטְשִׁין

א פְרַייטִיג פַאר נַאכְט וֵוייניגְסְטִינְס אַפֶערְטִיל שָׁעָה פַאר דִיא שְׁקִיעָה מוּז מֶען בֶּענְטְשִׁין לִיכְט. דֶער עִיקָר מִצְוָה אִיז אַז דֶער מַאן זָאל דִיא לַייכְטֶער מִיט דִיא לִיכְט אוֹיף שַׁבָּת צוּ רֶעכְט מַאכִין אוּנ דִיא וַוייבּ זָאל לִיכְט בֶּענְטְשִׁין. אָבֶּער וֶוער עֶס הָאט קֵיין וַוייבּ נִיט אָדֶער אַז דִיא וַוייבּ אִיז אַקִימְפֶּעטָארִין מוּז עֶר אַלֵיין לִיכְט בֶּענְטְשִׁן.

ב דִיא וַוייבֶּער זָאלִין זִיךְ אָפּ וַואשֶׁען אוּנ שֵׁיינֶע קְלֵיידֶר אָן טָאן פַאר לִיכְט בֶּענְטְשִׁין. אָבֶּער וֶוען אֵיינֶע קוּמְט שְׁפֶּעט אַהֵיים פוּן נַאס זָאל

וִיא פְרִיעֶר לִיכְט בֶּענְטְשְׁי אוּנ דֶער נָאךְ זִיךְ אָפּ וַואשְׁין (אבער אן זייף) אוּנ שֵׁיין אָן טָאן. אוּנ וֶוען דֶער מַאן זֶעהְט אַז עֶס אִיז שׁוֹין שְׁפֶּעט אוּנ דִיא וַוייבּ אִיז נָאךְ נִיטָא זָאל עֶר אַלֵיין לִיכְט בֶּענְטְשִׁין. אוּנ וֶוען זִיא קוּמְט נָאךְ דֶער צַייט אַז מֶען טָאר שׁוֹין נִיט צִינְדֶען קֵיין לִיכְט טָאר זִיא קֵיין בְּרָכָה אוֹיךְ נִיט מַאכֶען אוֹיף דִיא לִיכְט. אוּנ וֶוען זִיא בֵּייזֶערְט זִיךְ אוֹיף דֶעם מַאן וָואס עֶר הָאט נִיבֶּענְטְשְׁט אִירֶע לִיכְט מוּז עֶר אִיר גֶעבִּין צוּ פַארְ שְׁטֵיין מִיט גוּטֶע וֶוערְטֶער, וִויא בַּאלְד זִיא מֵיינְט דָאךְ מִיט אִיהְרֶע לִיכְט בֶּענְטְשִׁין צוּא טָאן אַמִצְוָה, הַיינְט וֶוען זִיא בֶּענְטְשְׁט נָאךְ דֶער צַייט אִיז לֹא דַי וָואס זִיא הָאט נִיט קֵיין מִצְוָה, הָאט זִיא נָאךְ אַגְרוֹיסֶע עֲבֵירָה פוּן חִלוּל שַׁבָּת. אוּנ מִיט דִיא גוּטֶע וֶוערְטֶער וֶועט זִיא זִיךְ בַּארוּהִיגֶען וֶוען זִיא אִיז אַפַארְשְׁטַאנְדִיגֶע אוּנ אַפְרוּמֶע פְרוֹיא:

נ פְרִיעֶר צִינְד מֶען אָן דִיא לִיכְט אוּנ דֶער נָאךְ שְׁפְּרֵייט מֶען אוֹיס דִיא הֶענְד קֶעגִין פָּנִים אוּנ מֶען מַאכְט דִיא בְּרָכָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל

אום שבת	אום יום טוב	ווען עס גיפאלט יום טוב אום שבת	אום יום כפור
שַׁבָּת:	יוֹם טוֹב:	שַׁבָּת וְשֶׁל יוֹם טוֹב:	שַׁבָּת וְ יוֹם הַכִּפּוּרִים:

אום יום טוב זאגט מען דא דיא ברכה שהחינו. דיא אנדערע טעג פסח זאגט מען נית שהחינו. דיא אנדערע טעג סוכות אונ ראש השנה יום כפור זאגט מען יוא. אונ יום כפור בייא נאכט ווען דער חזן זאגט שהחינו. דארף זיא שוין ניט זאגין שהחינו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

לְכָבוֹד גָאט לְכָבוֹד אוּנְזֶער גִיבָּאט לְכָבוֹד דֶעם לִיבִּין שַׁבָּת קֹדֶשׁ וָואס אוּנְזֶער הֶער גָאט הָאט אוּנְז גִיגֶעבִּין אוּנ הָאט אוּנְז גִיבָּאטִין דִיא לִיבֶּע מִצְוָה אִיךְ זָאל זִיא רֶעכְט קֶענֶען מְקַיֵים זַיין אוּנ זִיא זָאל אַזוֹ גִיוואוֹנִין זַיין וִויא כָּל תרי״ג מִצְוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

אנייע שיינע תחנה צו זאגין נאך ליכט בענטשין מיט גרויס כוונה:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אִיךְ לוֹיבּ אוּנ דַאנְק דַיין לִיבִּין נָאמֶען וָואס אִיךְ בִּין זוֹכֶה צוּ טָאן דִיא מִצְוָה וָואס דוּא הָאסְט גִיגֶעבִּין פַאר דִיא נָשִׁים וִויא דִיא חֲכָמִים ז״ל שְׁרַייבִּין אִים מס׳ שַׁבָּת אַז וַוייבֶּער זַיינֶען מְחוּיָב צוּ בֶּענְטְשִׁין לִיכְט פְרַייטִיג פַאר נַאכְט. אוּנ דַיין חֶסֶד זָאל זַיין מִיט מִיר אַז אִיךְ זָאל זוֹכֶה זַיין צוּ טָאן דִיא מִצְוָה בִּיז הוּנְדֶערְט יָאר. אוּנ אִיךְ זָאל זַיין גֶעהִיט אַז אִיךְ זָאל נִיט אָנְצִינְדֶען דִיא לִיכְט נָאךְ זוּן אוּנְטֶער גַאנְג (שקיעת החמה), עֶס זָאל נִיט זַיין חָלִילָה פוּן דִיא מִצְוָה דִיא גְרֶעסְטֶע עֲבֵירָה דָאס הֵייסְט חִלוּל שַׁבָּת וָואס דָאס אִיז הַארְבּ וִויא דִיא גַאנְצֶע תּוֹרָה צוּ זַאמֶען. אוּנ פַאר דֶעם זְכוּת הָאף אִיךְ אוּנ בֶּעט פוּן דַיין הֵיילִיגֶען נָאמֶען הקב״ה אַז מַיינֶע קִינְדֶער וָואס דוּא הָאסְט מִיר נִיגֶעבִּין מִיט דַיין חֶסֶד אוּנ וֶועסְט מִיר גֶעבִּין מִיט דַיינֶעם חֶסֶד, אַז זֵייא זָאלִין נִיט זַיין קֵיין מְחַלְּלֵי שַׁבָּת חָלִילָה. אוּנ דִיא לִיכְט פוּן דֶער תּוֹרָה זָאל זֵייא דֶער לַייכְטִין דִיא אוֹיגִין אַז זֵייא זָאלִין נִיט חָלִילָה נִכְשַׁל וֶוערִין אִין עֲבֵירוֹת. וִויא עֶס שְׁטֵייט גֶעשְׁרִיבִּין ואורח צדיקים כאור נוגה דָאס הֵייסְט דִיא צַדִיקִים גַייעֶן אִין גְרַאדֶען רִיכְטִיגֶען וֶועג וִויא אֵיינֶער גֵייט פִיר דִיא טָאג לִיכְטִיקֵייט. ודרך רשעים כאפלה אוּנ דִיא נִיט פְרוּמֶע גֵייעֶן אִין דֶער פִינְצְטֶערְנִס. וּבִזְכוּת זֶה (וָואס אִיךְ הָאבּ אָן גִינוּמֶען דֶעם לִיבֶּען שַׁבָּת קוֹדֶשׁ אִין דֶער צַייט מִיט גְרוֹיס כָּבוֹד אוּנ אִים בַּאשֵׁיינְט מִיט שֵׁיינֶע לִיכְט) בֶּעט אִיךְ דִיךְ הקב״ה אַז אִיךְ זָאל זוֹכֶה זַיין צוּא הָאבִּין קִינְדֶער תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, אַז אִיךְ זָאל הָאבֶּען נַחַת אוּנ כָּבוֹד אִין בֵּיידֶע וֶועלְטִין. מַיין פָּנִים זָאל נִיט שְׁוַוארְץ וֶוערִין פוּן זֵייא אוֹיף יֶענֶער וֶועלְט. אָמֵן:

דיא תחנה זאגט מען אום שבת מיט גרוס כוונה:

עס זאל זיין באוויליגט צוא פאר דיר גאט אונזער גאט אונ גאט פון אונזערע עלטערין אונזער באשעפער דר בשעפער פון די גאנצע וועלט פון אנפאנג די וועלט מיט ווארט דיינער הייליגקייט מיט דיינעם ווילן אונ ווילין דיינע פארכטער אונ ווילין דיין געזינד ישראל דוא ביסט גיוועזן אליין אונ קיינר מער אונ צו אייביגקייט וועסטו זיין אליין אונ אייביג אייביגליך אונ קיינער איז אן דיר צו רעגירן די וועלט אונ יענער וועלט הייגט אין דעם טאג אז דוא האסט פאר לענדעט אין די זעקס טעג דיין ווערק מיט גרויסין פר שטאנד אונ קלוגהייט דוא האסט באשאפין די רוה דו האסט גירוהט אונ גיהייליגט דעם טאג מער אז אלע דיא טעג אונ האסט אים גיבענשט צוא רוהען אין אים דיין פאלק ישראל די גאנצע וואך צו לויפען נאך איר גערונג אונ היינט אין דעם טאג זאלין זייא לערנען תורה אונ זאלין גידיינקען דאס זייא זאלין מצות טאן אלע טאג פון לעבן אונ האסט דעם מענשן גיגעבין אין דעם טאג דאס ער קען מער אנטפאנגען דיא גרויסע זעגעפטיקייט אויף דער וועלט די דא איז גיגליכין צו רוה אונ זעגעפטיקייט אויף יענער וועלט צו זעלכעם איז דער מענש באשאפין צו דר מייען אין דעם גן עדן מיט זיין באשעפער אונ אנטפאנגען דס ליכט אונ שיין פון דעם אייביגן לעבין פון שיין דיא הייליגע שכינה. הער פון דער וועלט הער פון אלע ווערק אונ אלע זיילין איך דינגסט. טאכטער דיינער דינגסט איך בעט דיך פר דיינער הייליגקייט דס דו מיר זאלסט געבין רוה אונ זעגעפטיקייט הייגט אין דעם טאג צו לויבין אונ דאנקען דיין הייליגען נאמען אונ אלע דיא גאב מיין נערונג די דו האסט מיר גיגעבין שפייז אונ קינדער. צוא עהרין דעם טאג דעם הייליגין שבת, גיב מיר אויך קראפט אונ מאכט צוא רוען אונ צוא האלטען דיין גיבאט אונ ניט צו איבער פארין זייא פון צוא טאן זינד אין דעם טאג דאס דיין שכינה האט גירועט אונ גיהייליגט מער אז אלע טעג אונ לאז מיך אונ מיין מאן אונ קינדער זוכה זיין נאך צו פר ברייגגען אונזער צייט מיט גרויסען עהר אן דיין דינגסט צוא אנטפאנגען דיא גרויסע רוהע אין יענע וועלט צוא זיצין אין גן עדן בייא זעלכע די דיך האבן גיעהרט אונ גיהייליגט אונ האבין גיהאלטין דעם שבת מיט גרוים עהרע אונ הייליגקייט אז דער שבת זאל מיין פיר שפרעכער זיין וויא פאר אדם הראשון אונ האט אידם דער לייזט פון דעם גיבען טויט. הער פון דער וועלט איך בין פאר זיכערט אין דיין זיכערהייט דאס דוא האסט פאר זיכערט דיינע קינדער ישראל אלע דיא דא רוען אונ זעגעפטיגין אונ עהרין דיין הייליגען טאג דאס דוא אידם וועסט געבין דיא ברכה פון יעקב אונזר פאטר אן צאל אונ אן מאס. עס זאל זיין באוויליגט די שפראך פון מיין מויל אונ דיא גידאנקען מיינעם הארצין צו פאר דיר גאט מיין באשעפער אונ מיין דר לייזער:

סדר קבלת שבת

יום טוב אונ חול המועד אז עס גיפאלט שבת זאגט מען ניט לכו נרננה. נור מען הייבט אן מזמור שיר ליום השבת:

לכו נרננה ליי נריעה לצור ישענו: נקדמה פניו

בית ישראל — שמירת שבת

לכו נרננה לה׳ עס וועלין זאגין איינער צום אנדערין גייט אונ מיר וועלין זינגען צו גאט מיר וועלין שאלין צו אונזער שטארקין העלפער: נקדמה מיר וועלין זיך פעדריא הייליגע

דער שכר פון היטען שבת קיט אלע זאכען וואס מען איז גיבאטען גיווארען איז זייער גרוים. וויא דיא

בְּתוֹדָה בִּזְמִרוֹת נָרִיעַ לוֹ: כִּי אֵל גָּדוֹל יְיָ וּמֶלֶךְ
גָּדוֹל עַל כָּל אֱלֹהִים: אֲשֶׁר בְּיָדוֹ מֶחְקְרֵי אָרֶץ
וְתוֹעֲפוֹת הָרִים לוֹ: אֲשֶׁר לוֹ הַיָּם וְהוּא עָשָׂהוּ
וְיַבֶּשֶׁת יָדָיו יָצָרוּ: בֹּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה
לִפְנֵי יְיָ עֹשֵׂנוּ: כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ עַם מַרְעִיתוֹ
וְצֹאן יָדוֹ הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ: אַל תַּקְשׁוּ
לְבַבְכֶם כִּמְרִיבָה כְּיוֹם מַסָּה בַּמִּדְבָּר: אֲשֶׁר נִסּוּנִי
אֲבוֹתֵיכֶם בְּחָנוּנִי גַּם רָאוּ פָעֳלִי: אַרְבָּעִים שָׁנָה
אָקוּט בְּדוֹר וָאֹמַר עַם תֹּעֵי לֵבָב הֵם וְהֵם לֹא יָדְעוּ
דְרָכָי: אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי בְאַפִּי אִם יְבֹאוּן אֶל מְנוּחָתִי:

שמירת שבת

הייליגע גמרא זאגט ווען יודען זאלין היטען איין שבת אזוי וויא די תורה הייסט וואלט באלד גיוועזן די גאולה. אונ פארקערט דיא עבירה פון חילול שבת ר"ל איז א גרויסע עבירה אונ יעדער מענש וואס איז מחלל שבת בלייבט אין גיהנם אפילו אום שבת. אלע רשעים זיינען שבת פרייא פון גיהנם אונ דער וואס איז מחלל שבת ווערט גימשפט אין גיהנם אפילו אום שבת. מדה כנגד מדה, ווייל ער האט מחלל שבת גיוועזן אויף די וועלט איז ער מחלל שבת אין גיהנם. אלזוי איז אחוב אויף יעדען מענש שבת צו היטען מיט אלע דינים וועט ער האבען א גרויסען שכר בעולם הזה ובעולם הבא אמן:

בית ישראל

צו קומען פאר אים מיט איין לויב. מיט גזאנג וועלין מיר שאלין צוא אים: כי ווארום גאט איז איין שטארקער אונ איין גרויסער, אונ איין גרויסער מלך איבער אלע מלאכים: אשר בידו אין זיין האנט איז אלע פאר הויליגע זאכין פון דער ערד וואס מען בדארף זייא רעכט פארשטין. אונ דיא הויך פון דיא בערג זיינען צוא אים: אשר צו אים איז דר ים אונ ער הט אים גמאכט.
אויך דיא טריקענעש האבין זיינע הענט בשאפין: בואו קומט לאמיר זיך בוקין אונ איין בייגען דיא קאפ פאר גאט. לאמיר קניען פאר גאט וואס האט אונז אויף גיהויבין: כי ווארום ער איז אונזער גאט אונ מיר זיינען זיין פאלק וואס ער פאשעט אונז, אונ מיר זיינען זיינע שאף וואס ער פירט אונז מיט זיינע הענט מחמת ליב-שאפט. משה רבינו האט גיזאגט צוא דיא יודען עס קאן היינטיגען טאג זיין אזוי איין ליבשאפט, אז איר וועט צו הערין זיין קול צוא טאן זיינע מצות: אל איר זאלט ניט הארט מאכין אייערע הערצער אזוי וויא בייא מי מריבה האט איר הארט גימאכט אייערע הערצער. אזוי ווי אין דער מדבר אויף דעם ארט וואס איז אן גירופען גיווארען מסה: אשר וום אייערע עלטערן האבן מיך דארטן גיפרובט אויב איך קאן זייא געבין וואסער. חאטשע זיי האבין גיזעהן מיינע ווערק אין מצרים האבין זייא מיך פארט גיפרובט: ארבעים פערציג יאר האב איך זיך גיקריגט מיט דעם דור. אונ איך האב גיזאגט אז זייא זיינען אזוי איין פאלק וואס זייער הארץ איז אפ גיקערט פון דעם רעכטין וועג. אונ

שִׁירוּ לַייָ שִׁיר חָדָשׁ שִׁירוּ לַייָ כָּל הָאָרֶץ: שִׁירוּ לַייָ בָּרְכוּ שְׁמוֹ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם לְיוֹם יְשׁוּעָתוֹ: סַפְּרוּ בַגּוֹיִם כְּבוֹדוֹ בְּכָל הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו: כִּי גָדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד נוֹרָא הוּא עַל כָּל אֱלֹהִים: כִּי כָּל אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים, וַייָ שָׁמַיִם עָשָׂה: הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו עֹז וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ: הָבוּ לַייָ מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַייָ כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַייָ כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ לְחַצְרוֹתָיו: הִשְׁתַּחֲווּ לַייָ בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ חִילוּ מִפָּנָיו כָּל הָאָרֶץ: אִמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ מָלָךְ אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט יָדִין עַמִּים בְּמֵישָׁרִים: יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ: יַעֲלֹז שָׂדַי וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ אָז יְרַנְּנוּ כָּל עֲצֵי יָעַר: לִפְנֵי

בית ישראל

זייא האבין פארט ניט גיוואלט וויסען מיין גוטין וועג: אֲשֶׁר אונ מַחֲמַת דעם האב איך גישווארין אז איך בין גיוועז אין צארין, אויב איך וועל זיי ברייגגען אין מיין רואונג דאס מיינט מען אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

שִׁירוּ לַה׳ איינער צום אנדערין וועלין זאגין זינגט צוא גאט איין נייע גיזאנג אויף דער יְשׁוּעָה. זינגט צו גאט איר אלע וואס זייגען אויף דער וועלט: שירו זינגט צו גאט אונ לויבט זיין נאמן. אלע טאג זייט מְבַשֵּׂר איינער דעם אנדערין זיין נייע הילף: ספרו דר ציילט צווישן די פעלקר זיין כָּבוֹד. צווישין אלע פעלקער דער ציילט זיינע וואונדער: כי ווארום גאט איז גרויס אונ איז זייער גילויבט. ער איז פארכטיג איבער אלע געטער: כי ווארום אלע געטער פון היידן זייגען גאר נישט אנטקעגין גאט אבער גאט האט בשאפין דיא הימל: הוד שיינקייט אונ פראכט איז פאר אים, שטארקייט אונ שיינקייט איז אין זיין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ: הבו איר מִשְׁפָּחוֹת פון די פעלקר גיט צו גאט כָּבוֹד אונ שטארקייט: הבו גיט צוא גאט אזוי איין כָּבוֹד ווי עס איז ראוי צוא זיין נאמן. טראגט איין מִנְחָה אונ קומט מיט איר אין זיין הויף דאס איז דער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ: השתחוו בוקט איך צוא גאט אין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וואס ער איז גישיינט מיט היילינקייט. אונ ציטערט פאר אים איר זיצער פון דר ערד: אמרו זאגט צווישען דיא פעלקער אז גאט איז איין מַלְכוּת. אויך האט ער געוויזין אז ער האט דיא וועלט אן גיבבריט אז זיא זאל ניט אויס גיגליטשט ווערין אונ אז ער מִשְׁפָּט דיא פעלקער מיט איין רעכט פארטיגין מִשְׁפָּט: ישמחו דיא הימעל מיט דער ערד וועלין זיך פרייען. דער ים מיט דיא וואס זייגען אין ים וועלין שטורעמען: יעלז דאס פעלד אונ אלץ וואס דרינגען איז וועט זיך פרייען. דענסט מאל אז מָשִׁיחַ וועט קומען וועלין דיא בוימער פון דעם וואלד אויך זינגען: לפני דיא שִׂמְחָה וועט זיין פאר גאט. ווייל

פנינים יקרים

יַעֲלֹז שָׂדַי וכו׳ אלע פעלקער וועלין זיך פרייען לֶעָתִיד לָבֹא, יְרַנְּנוּ כָּל עֲצֵי יָעַר, אלע בוימער פון וואלד זינגען, מיר וועלין דאס פערשטיין מיט א מָשָׁל, עס איז גיוועזין צוויי סוחרים, איינער הט גיהאט א גוטין קאפ האט ער גיהאנדילט זייער גרויס שטארק גישווינדילט, אונ דער צווייטער מיט א קליינע קאפ האט ניט פאר שטאנען צו שווינדלען האט ער קליין גיהאנדילט נאר

יְיָ כִּי בָא כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק
וְעַמִּים בֶּאֱמוּנָתוֹ׃
יְיָ מָלָךְ תָּגֵל הָאָרֶץ יִשְׂמְחוּ אִיִּים רַבִּים׃ עָנָן וַעֲרָפֶל
סְבִיבָיו צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאוֹ׃ אֵשׁ לְפָנָיו
תֵּלֵךְ וּתְלַהֵט סָבִיב צָרָיו׃ הֵאִירוּ בְרָקָיו תֵּבֵל
רָאֲתָה וַתָּחֵל הָאָרֶץ׃ הָרִים כַּדּוֹנַג נָמַסּוּ מִלִּפְנֵי יְיָ
מִלִּפְנֵי אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ׃ הִגִּידוּ הַשָּׁמַיִם צִדְקוֹ וְרָאוּ
כָל הָעַמִּים כְּבוֹדוֹ׃ יֵבֹשׁוּ כָּל עֹבְדֵי פֶסֶל
הַמִּתְהַלְלִים בָּאֱלִילִים הִשְׁתַּחֲווּ לוֹ כָּל אֱלֹהִים׃

פנינים יקרים

נאר מיט זיין איינענעם קאפיטאל, אמאהל זיינען דיא צוויא סוחרים גיפארין פון א יריד, דער קליינער סוחר איז פאר פארין אין גאסט הויז מיט זיין פעקיל סחורה אונ האט פאר נומען זיך א צימער עטוואס אב גיגעסין אונ זיך געלייגט שלאפין. מיט איינינע שטונדין שפעטר איז גיווארין אין גאסט הויז א גרויסער לארעם א טומיל, דער צווייטער גרויסער סוחר איז גיקומען מיט איינינע וועגין סחורה איז דער משרת אריין אין צימער פון קליינעם סוחר וועקין אז ער זאל פר לאזין דעם צימער, אונ האט זיין פעקיל סחורה אויף דיא גאס גילייגט. אים האט די מעשה נים פערדראסין נאר ער הט קיין אנדערע ברירה נים גיהאט אונ האט פאר לאזט דאס גאסט הויז, מיט א צייט האט דער גרויסער סוחר באנקראטירט אונ איז ל"ע גיווארין א ארעמאן אונ גינאנגין אויף די מדינה בעטין נדבות, אונ דר קליינער סוחר האט זיך גיפירט זיין מסחר וויא גיוועזין, מאכט זיך ווייטער דאס פיידע לים טרעפין זיך אין דעם זעלבין ארט, וואו דאס גאסט הויז איז, אונ דר קליינער סוחר קומט אריין אין צימער מיט זיין ביסעל סחורה, ער זעצט זיך עסין. אבער ווי ער שטויגם איז ער גיווארין דער זעהן דעם געוועזענעם סוחר ביי זיך אין צימער אונ איז צוא גיגאנגען פון אים בעטין א נדבה אונ אויך עטוואס עסין צו דער קוויקען זיך, דעמאלס האט דער קליינער סוחר גינומען דאנקען אונ לויבען השי"ת פאר זיינע חסדים וואס ער האט אים נים גיגעבין אזוי א שווינדעל קאפ, דער נמשל איז, דיא גמרא זאגט, אז הקב"ה האט באשאפין די וועלט, האט ער צו פרידען געשטעלט אלע בעשעפנישען נאך זייער

וואונש

בית ישראל

ער איז גיקומען משפטין די זיצער פון דער ערד. ער וועט משפטין דיא וועלט מיט גירעכטיקייט. אונ דיא פעלקער וועט ער משפטין מיט זיין ווארהאפטיקייט:
יי מלך אז עס וועט אנטפלעקט ווערין גאטס מלוכה וועט זיך פרייען די ערד אונ עס וועלין זיך פרייען דיא וואס זיצין אויף דיא אינזלען פון דעם ים: ענן דער וואלקין אונ דער נעביל וועט זיין ארום אים. דאס אן ברייטונג פון זיין שטול וועט זיין מיט גירעכטיקייט אונ מיט משפט: אש פייער וועט גיין פאר אים אונ עס וועט פלאקערין ארום זיינע בליידיגער: האירו זיינע בליצין וועלין לייכטין אויף דער גאנצער וועלט. אז די ערד וועט זעהן דיא בליצין וועט זיא דר ציטערט ווערין: הרים די בערג וועלין צו גיין אזוי ווי וואקס, פר גאט וואס ער איז דר האר פון דר גאנצער וועלט: הגידו דיא מלאכים פון דעם הימעל וועלין דער ציילין זיין גירעכטיקייט. אונ אלע היידין וועלין זעהן זיין כבוד: יבשו אלע וואס דינען דיא בילדער וועלין פר שעמט ווערין. די וואס
בארימען זיך מיט זייערע ניסטע געטער וועלין אויך פאר שעמט ווערין. אלע געטער

וועלין

שָׁמְעָה וַתִּשְׂמַח צִיּוֹן וַתָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ יְיָ: כִּי אַתָּה יְיָ עֶלְיוֹן עַל כָּל הָאָרֶץ מְאֹד נַעֲלֵיתָ עַל כָּל אֱלֹהִים: אֹהֲבֵי יְיָ שִׂנְאוּ רָע שֹׁמֵר נַפְשׁוֹת חֲסִידָיו מִיַּד רְשָׁעִים יַצִּילֵם: אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה: שִׂמְחוּ צַדִּיקִים בַּייָ וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ:

מִזְמוֹר שִׁירוּ לַייָ שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ: הוֹדִיעַ יְיָ יְשׁוּעָתוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם גִּלָּה צִדְקָתוֹ: זָכַר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָל אַפְסֵי אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ: הָרִיעוּ לַייָ כָּל הָאָרֶץ פִּצְחוּ

בית ישראל

וועלין זיך בוקין צו אים: שמעה אז ציון וועט הערין די נקמה וואס גאט האט גיטאן אין אירע פיינט וועט זיא זיך פרייען. אונ די דערפער פון יהודה וועלין זיך אויך פרייען וועגין דיין משפט וואס דוא האסט גיטאן: כי ווארום דו גאט ביסט איין איבערשטער אויף דער גאנצער וועלט. דו ביסט זייער ערהייכט אויף אלע געטער: אוהבי איר ליב האבער פון גאט האט פיינט די וואס טוען בייז. ווארום גאט היט דיא לייבער פון זייגע חסידים וועט ער זייא בודאי מציל זיין פון די רשעים: אור איין ליכט איז גיזייט צום צדיק. אונ צו דיא רעכטפארטיגע הערצער איז אנגיברייט פרייד: שמחו פרייט זיך איר צדיקים מיט דעם ווס איר זייט אנגילעהענט אין גאט. אונ לויבט צו גאט, אז מען דער־ מאנט זיין היילינען נאמען:

מזמור דער מזמור גייט אויף לעתיד לבא. זינגט צו גאט אנייע גיזאנג. ווארום ער האט גיטאן וואונדער, ער בעדארף ניט האבין קיין הילף פון קיין אנדערין ווארום זיין רעכטע האנט העלפט אים, אונ זיין היילינער ארים: הודיע פריער הט גאט גילאזט וויסין דורך נביאים דיא ישועה. אונ היינט הט ער אנטפלעקט פאר אלע פעלקער זיין גירעכטיגקייט אונ זיין הילף: זכר גאט גידיינקט זיין חסד ווס ער הט מבטיח גיוועזן מיט זיין וואהרהייט צו דעם הויזגעזינד פון דיא יודין. אלע די וואס זיינען אין עקין וועלט האבין גיזעהן דיא הילף פון אונזער גאט: הריעו טוט שאלין צוא גאט איר אלע פון דער־ וועלט

פנינים יקרים

וואונש, איז דאך א פראגע פאר וואס האבין די בוימער אונ פעלדער ניט גיבענטשין בא השי"ת ער זאל זייא געבין שכל וויא די מענשען, איז דר תירוץ אז לעתיד לבוא אז זייא וועלין זעהן וויא השי"ת וועט בעשטראפין דיא זינדיגע מענשין פאר זייערע שלעכטע מעשים דעמאלס וועלין זיי זיך פרייען וואס זייא האבין ניט גיבעטין בא השי"ת אויף שכל אונ נאך חכמות, פיליכט וואלטין זייא אויך אזוי באשטראפט גיווארין, דאס זאגט דר פסוק יעלז שדי, ירננו כל עצי יער דיא פעלדער אונ דיא וועלדער וועלין זיך פרייען, כי בא לשפוט הארץ, אז גאט וועט בעשטראפין די שלעכטע מענשין וואס האבין געזינדיגט, גליך וויא דער גרויסער סוחר האט פיל גע־ שווינדעלט ביז ער האט באנקראטירט אונ איז לא עליכם גיווארין. א ארומאן:

וְרַנְּנוּ וְזַמֵּרוּ: זַמְּרוּ לַיְיָ בְּכִנּוֹר בְּכִנּוֹר וְקוֹל זִמְרָה: בַּחֲצֹצְרוֹת
וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְיָ: יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ תֵּבֵל
וְיֹשְׁבֵי בָהּ: נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ כָף יַחַד הָרִים יְרַנֵּנוּ: לִפְנֵי יְיָ כִּי
בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים:
יְיָ מָלָךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יֹשֵׁב כְּרוּבִים תָּנוּט הָאָרֶץ: יְיָ
בְּצִיּוֹן גָּדוֹל וְרָם הוּא עַל כָּל הָעַמִּים: יוֹדוּ שִׁמְךָ
גָּדוֹל וְנוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב אַתָּה
כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּיַעֲקֹב אַתָּה

פנינים יקרים

ה' מלך ירגזו עמים וכו' אתה כוננת מישרים, דער מדרש שרייבט א משל אויף דעם פסוק, א קעניג האט אוועק געזעצט אין איין מדינה א נייעם גובערנאטער וועלכער האט גיהאט א נאמען פאר איין שטרייגען מענש, מיט א מאל איז דער גובערנאטער ארויס געפארן אויף דיא מדינה איבערזעהן דיא ארדענונג פון דעם לאנד צו עס פירט זיך וויא עס דארף זיין. איז גיווארין א טומעל בא די אלע איינוואוינער אין לאנד וועלכע האבין זיך אלע שטארק גישראקען פאר דעם שטרייגען גובערנאטער, גראדע איז געקומען א מענש פון דער וועלכער שטאט וועלכע דער גובערנאטער וואוינט, אונ האט בעמערקט וויא זייא ציטערין אונ שרעקין זיך פאר דעם גאסט, זאגט זייא דער מענש איר שרעקט זיך אונ ציטערט אומזיסט, איך קען נייער נאך דעם גובערנאטער ער איז דווקא איין גוטער מענש איין וואהרער שופט, גנבים אונ מערדער בעשטראפט ער זייער שטרענג, דאס העלפט צו אים קיינע בקשות, אבער ארדענטליכע מענשין וועלכע היטין דיא געזעצין פון לאנד בעהאנדעלט ער זייער פיין, אויף דיא גרעסטע שטופע, ביי אים איז חסד ורחמים אנטקעגען זייא. דער נמשל איז דיא אומות הקדמונים האבין ניט גיוואלט נעמען דיא תורה ומצות, דאס זאגט דער פסוק ה' מלך ירגזו עמים. אלע פעלקער האבין געציטערט האבין ניט גיוואלט מקבל זיין דיא תורה. זאגט דוד המלך, אמת הדבר ער פירט שטרייגג, ער בעשטראפט גוט, נאר יענע דיא וואס צו טרעטין דעם כנגד פון תורה, אונ פירען זיך שלעכט

בית ישראל

וועלט. עפינט אייער מויל אונ זינגט צו גאט: זמרו זינגט צו גאט מיט א פידיל, אונ מיט איין קול פון געזאנג: בחצוצרות מיט טרומייטין אונ מיט איין קול פון איין שופר זאלט איר שאלין פאר גאט וואס ער איז איין מלכות: ירעם דער ים מיט דעם וואס אין אים איז פרהאנדין וועט שטורימען. די וועלט אונ אלע וואס אין איר זיצין וועלין אויך שטורימען: נהרות די טייכין וועלין שלאגין איין האנט אויף דער אנדערער מחמת שמחה. אלע בערג באנאנדער וועלין זינגען: לפני ה' די שמחה וועט זיין פאר גאט. ווייל ער איז גקומען משפטין די וועלט. ער וועט משפטין די וועלט מיט גירעכטיגקייט. אונ די פעלקער מיט איין רעכטפארטיגען משפט, איטליכין וויא אזוי עס קומט:

ה' מלך אז גאט וועט האבין גיקיניגט וועלין די פעלקער ציטערין פאר גאט וואס זיצט אויף די כרובים וועט זיך די וועלט ביגין אומצופאלין מחמת ציטערניש: ה' גאט וואס זיין וואוינונג איז אין ציון, איז ער גרויס. אונ איז דערהויבין אויף אלע פעלקער: יודו אלע וועלין לויבין צו דיין נאמען. ווייל דער הייליגער גאט איז איין גרויס פארכטיגער: ועוז אונ דאס שטארקייט איז צו דעם מלכות וואס האט ליב צו טאן איין גוטין משפט. דוא האסט אנגיבריט די תורה וואס זי איז גערעכטפארטיג. די משפטים פון דער תורה אונ אירע גירעכטע רייד וואס זיינען גי געבן

עָשִׂיתָ: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ קֹרְאִים אֶל יְיָ וְהוּא יַעֲנֵם: בְּעַמּוּד עָנָן יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם שָׁמְרוּ עֵדֹתָיו וְחֹק נָתַן לָמוֹ: יְיָ אֱלֹהֵינוּ אַתָּה עֲנִיתָם אֵל נֹשֵׂא הָיִיתָ לָהֶם וְנֹקֵם עַל עֲלִילוֹתָם: רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיְיָ בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיְיָ כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַיְיָ כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיְיָ בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ: קוֹל יְיָ עַל הַמָּיִם אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים יְיָ עַל מַיִם רַבִּים: קוֹל יְיָ בַּכֹּחַ קוֹל

בית ישראל

צו יַעֲקֹב הָאסְטוּ דָס גְטָאן: רוֹמְמוּ דֶערְהֵייבְּט אוּנְזֶער גָאט, אוּנ בּוּקְט זִיךְ צוּ זַיינֶע פִיס, ווייל עֶר אִיז הֵיילִיג: מֹשֶׁה זֶעהְט זַיין גְרוֹיס הֵיילִיגְקֵייט, מֹשֶׁה אוּנ אַהֲרֹן זַיינֶען דָאךְ גִיוֶועזְן פוּן דִי גְרֶעסְטֶע כֹּהֲנִים, אוּנ שְׁמוּאֵל אִיז דָאךְ גִיוֶועזְן פוּן דִיא גְרֶעסְטֶע וָואס פְלֶעגְן אַנְרוּפְן זַיין נָאמֶען מִתְפַּלֵּל צוּ זַיין זֵיי פְלֶעגְן רוּפְן צוּ גָאט, אוּנ עֶר פְלֶעגְט זֵיי עֶנְטְפֶערְן: בְּעַמּוּד מַחֲמַת גְרוֹיס חֲשִׁיבוּת פְלֶעגְט עֶר קוּמֶען מִיט אַ וָואלְקֶענְדִיגֶען זַייל צוּ רֵיידְן מִיט זֵיי. ווייל זֵייא הָאבְּן גֶעהִיט זַיין תּוֹרָה אוּנ זַיין דִינְ"ק וָואס עֶר הָאט גִיגֶעבְּן צוּ זֵיי: ה' אֱלֹהֵינוּ חָאטְשֶׁע אוּנְזֶער גָאט פְלֶעגְט זֵייא תָּמִיד עֶנְטְפֶערְן וֶוען זֵיי הָאבְּן אִים גִירוּפְן, אוּנ דוּ גָאט פְלֶעגְסְט מוֹחֵל זַיין דִי יוּדְן זֵייעֶרֶע עֲבֵירוֹת מַחֲמַת זֵייעֶרֶע תְּפִלּוֹת, אוּנ פוּן דֶעסְטְווֶעגְן הָאט עֶר זִיךְ נוֹקֵם גִיוֶועזְן אוֹיף זֵייעֶר ווֶערְק, אוּנ הָאט זֵייא נִיט גִישֵׁיינְקְט וְהָרְאָיָה מֹשֶׁה אוּנ אַהֲרֹן זַיינֶען גִישְׁטָארְבְּן מַחֲמַת מֵי מְרִיבָה, אוּנ שְׁמוּאֵל אִיז גִשְׁטָארְבְּן, ווייל עֶר הָאט זַיינֶע קִינְדֶער נִיט מַדְרִיךְ גִיוֶועזְן אַזוֹי וִוי רֶעכְט אִיז, פוּן דַאנֶען זֶעהְט מֶען זַיין גְרוֹיס הֵיילִיגְקֵייט וִוי עֶר אִיז קֵיינֶעם נִיט נוֹשֵׂא פָּנִים: רוֹמְמוּ דֶערְהֵייבְּט אוּנְזֶער גָאט, אוּנ בּוּקְט זִיךְ צוּא זַיין הֵיילִיגְן בַּארְג, דָאס אִיז דֶער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וָוארוּם אוּנְזֶער גָאט אִיז הֵיילִיג:

מִזְמוֹר לְדָוִד, גְרֵייט אַייךְ אָן צוּ גָאט דִינְסְט אִיר קִינְדֶער פוּן דִי שְׁטַארְקֶע וָוס הָאבְּן זִיךְ גִישְׁטַארְקְט צוּ דִינֶען גָאט דָאס מֵיינְט מֶען דִי אָבוֹת. גִיט אָפּ צוּא גָאט כָּבוֹד אוּנ אַלֶע שְׁטַארְקֵייט אִיז אַלְץ פוּן אִים: הָבוּ גְרֵייט אַייךְ אָן פַאר גָאט פַאר זַיין הֶערְלִיכֶען נָאמֶען אִיר זָאלְט זִיךְ בּוּקְן צוּא גָאט מִיט בַּאשֵׁיינֶען זַיין הֵיילִיגְקֵייט: קוֹל דָאס קוֹל פוּן גָאט אִיז גִיוֶועזְן אוֹיף דֶעם וַואסֶער פוּן יַם סוּף. גָאט וָואס גִיהֶערְט צוּ אִים כָּבוֹד עֶר

פנינים יקרים

צוּ מֶענְשְׁן, מִיט זֵייא פִירְט עֶר זִיךְ שְׁטְרֵיינְג, אָבֶּער דִיא וָואס פִירֶען זִיךְ אָרֶענְטְלִיךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה, צוּ זֵייא אִיז עֶר זֵייעֶר גוּט, עֶר פִירְט מִיט זֵייא מִיט חֶסֶד וְרַחֲמִים, עֶר הֶעלְפְט דֶעם אוּנְגְלִיקְלִיכֶען מֶענְשׁ, אוּנ אַלֶעס אִיז מִיט צֶדֶק וּמִשְׁפָּט, דָאס זָאגְט דֶער פָּסוּק (אַתָּה כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים) דוּא הָאסְט גֶענֶערִינְגֶעט דִיא וֶועלְט אוֹיף צֶדֶק וּמֵישָׁרִים:

יְיָ בֶּהָדָר׃ קוֹל יְיָ שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְיָ אֶת אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן׃ וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן רְאֵמִים׃ קוֹל יְיָ חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ׃ קוֹל יְיָ יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְיָ מִדְבַּר קָדֵשׁ׃ קוֹל יְיָ יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד׃ יְיָ לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְיָ מֶלֶךְ לְעוֹלָם׃ יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃

אָנָּא בְּכֹחַ גְּדֻלַּת יְמִינְךָ. תַּתִּיר צְרוּרָה׃ קַבֵּל רִנַּת עַמְּךָ. שַׂגְּבֵנוּ טַהֲרֵנוּ נוֹרָא׃ נָא גִבּוֹר דּוֹרְשֵׁי יִחוּדְךָ. כְּבָבַת שָׁמְרֵם׃ בָּרְכֵם טַהֲרֵם רַחֲמֵם. צִדְקָתְךָ תָּמִיד גָּמְלֵם׃ חֲסִין קָדוֹשׁ. בְּרוֹב טוּבְךָ נַהֵל עֲדָתֶךָ׃ יָחִיד גֵּאֶה לְעַמְּךָ פְּנֵה. זוֹכְרֵי קְדֻשָּׁתֶךָ׃ שַׁוְעָתֵנוּ קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ. יוֹדֵעַ תַּעֲלֻמוֹת׃ בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

לְכָה דוֹדִי לִקְרַאת כַּלָּה. פְּנֵי שַׁבָּת נְקַבְּלָה׃ לכה

שָׁמוֹר וְזָכוֹר בְּדִבּוּר אֶחָד. הִשְׁמִיעָנוּ אֵל הַמְיֻחָד. יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. לְשֵׁם וּלְתִפְאֶרֶת וְלִתְהִלָּה׃ לכה

לִקְרַאת שַׁבָּת לְכוּ וְנֵלְכָה. כִּי הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה. מֵרֹאשׁ

בית ישראל

האָט גמאַכט שטורימען, גאָט איז אויף פיל וואַסערין׃ קול גאָטס קול איז מיט אַזוי אַיין כח ווי דער מענש קאָן אויסשטיין. גאָטס קול איז מיט שיינקייט. גאָטס קול ברעכט טענען בוימער, גאָט צו ברעכט די טענען בוימער פון וואַלד לבנון׃ ויַרקידם אונ האָט זיי גימאַכט שפּרינגען ווי איין קאַלב, די צוויי בערג האָבין גישפּרונגען ווי אַוויזיל טיר׃ גאָטס קול האַקט אויס פלאַמען פייער׃ גאָטס קול מאַכט ציטערין דעם מדבר. גאָט מאַכט ציטערין דעם מדבר קדש׃ גאָטס קול מאַכט ציטערין די וואָס זיינען שטאַרק ווי די אינדין, אונ טוט אַנטפּלעקין וועלדער. אונ אין זיין היכל וועלין אַלע זאָגין דעם כבוד׃ יי גאָט איז גיזעסין אַליין, אַז דער מבול איז גיוועזן. אונ גאָט וועט ווידער זיצין, אונ ער איז אַיין מלך אויף אייביג, דאָס אַלע וועלין וויסין, אַז עס איז מער קיין גאָט ניטאָ׃ יי גאָט, שטאַרקייט צו זיין פאָלק וועט ער געבין. אונ גאָט וועט בענטשין זיין פאָלק מיט שלום׃

לְכָה דודי גיי מיין פריינד אַנטקעגין דעם שבת, די וואָס ווערט גירופין כלה, מיר וועלין דעם שבת צונעמען׃

שָׁמוֹר דאָס וואָרט זכור את יום השבת, וואָס עס שטייט אין די ערשטע עשרת הדברות, אונ דאָס וואָרט שמור וואָס עס שטייט אין די אַנדערע עשרת הדברות, די ביידע ווערטער האָט אונז דער גיאיינציגסטער גאָט גימאַכט הערין אין איין זאָג, דען איין מענש קען ניט ריידין צוויי ווערטער באַנאַנד אויף איין מאָל, דען הקב"ה אונ זיין נאָמען איז אַלץ איינס. אונ דאָס איז אים צו איין שם אונ צו שיינהייט אונ צו איין באַרימונג׃

לִקְרַאת גייט אַהער מיר וועלין דעם שבת אַנטקעגין גיין, דען זי איז דער קוואַל פון דער ברכה, דאָס מיינט מען די

מִקֶּדֶם נְסוּכָה. סוֹף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה: לכה

מִקְדַּשׁ מֶלֶךְ עִיר מְלוּכָה. קוּמִי צְאִי מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה. רַב לָךְ
שֶׁבֶת בְּעֵמֶק הַבָּכָא. וְהוּא יַחֲמוֹל עָלַיִךְ חֶמְלָה: לכה

הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי. לִבְשִׁי בִּגְדֵי תִפְאַרְתֵּךְ עַמִּי. עַל־יַד
בֶּן־יִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי. קָרְבָה אֶל נַפְשִׁי גְאָלָהּ: לכה

הִתְעוֹרְרִי הִתְעוֹרְרִי. כִּי בָא אוֹרֵךְ קוּמִי אוֹרִי. עוּרִי עוּרִי
שִׁיר דַּבֵּרִי. כְּבוֹד יְיָ עָלַיִךְ נִגְלָה: לכה

לֹא תֵבוֹשִׁי וְלֹא תִכָּלְמִי. מַה תִּשְׁתּוֹחֲחִי וּמַה תֶּהֱמִי. בָּךְ יֶחֱסוּ
עֲנִיֵּי עַמִּי. וְנִבְנְתָה עִיר עַל תִּלָּהּ: לכה

בית ישראל

גַאנְצֶע וָואךְ אִיז גִיבֶּענְטְשְׁט פוּן שַׁבָּת. פוּן אָנְהֵייבּ דָאס בַּאשַׁאפוּנְג דִי וֶועלְט אִיז זִי גִיהֶערְשְׁט. חָאטְשֶׁע שַׁבָּת אִיז דָאס לֶעצְט פוּן אַלֶע וֶוערְק, אִיז זִי אָבֶּער גִיוֶועזִין פְרִיעֶר
בַּיי הַשׁי"ת אִין זַיין מַחֲשָׁבָה:

מִקְדַּשׁ דוּ קֶינִיגְלִיכֶע שְׁטָאדְט יְרוּשָׁלַיִם, שְׁטֵיי אוֹיף אוּנ גֵיי אוֹיס פוּן דִי פַּרְקֶערוּנְג, עֶס אִיז שׁוֹין גִינוּג דַיין זִיצִין אִין טָאל דֶער וֵויינוּנְג, אוּנ הקב"ה וֶועט זִיךְ דֶערְבַּארִימֶען אִיבֶּער דִיר אַיין דֶערְבַּארִימוּנְג:

הִתְנַעֲרִי טוּא דִיךְ אָפְּשָׁאקְלֶען פוּן שְׁטוֹיבּ שְׁטֵיי אוֹיף מַיין פָאלְק אוּנ קְלֵייד דִיךְ אִין דַיינֶע צִירְלִיכֶע קְלֵיידֶער, דוּרְךְ מָשִׁיחַ בֶּן דָוִד דֶער זוּן פוּן יִשַׁי, דֶער דָא אִיז פוּן בֵּית לֶחֶם, טוּ דִיךְ גִינֶעהֶענְען צוּ מַיין זֶעלֶע, אוּנ טוּא זִיא דֶערְלֵייזִין:

הִתְעוֹרְרִי דֶערְוֶועק דִיךְ, דֶערְוֶועק דִיךְ, הֵנֵּה דַיין לִיכְט אִיז שׁוֹין אוּנְטֶער גִיגַאנְגֶען, שְׁטֵיי אוֹיף אוּנ לַייכְט, וַואךְ זִיךְ אוֹיף, וַואךְ זִיךְ אוֹיף, אוּנ רֵייד גִיזַאנְג. כְּבוֹד ה' עָלַיִךְ נִגְלָה, גַאנְץ כָּבוֹד אִיז אוֹיף דִיר אַנְטְפְּלֶעקְט:

פנינים יקרים

מֵרֹאשׁ מִקֶּדֶם נְסוּכָה סוֹף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה, דֶער רַבִּי נַחַל זָאגְט אוֹיף דֶעם אַ מָשָׁל, אַ מֶענְשׁ אוֹיף דִי עֶלְטֶערֶע יָארִין הָאט זִיךְ בֶּעטְרַאכְט, וָואס וֶועט זַיין דֶער תַּכְלִית, מֶען דַארְף פַאר עֶנְדִינֶען אַלֶע מִכְתָּרִים אוּנ צוּ גְרֵייטִין זִיךְ מִיט וָואס צוּ קוּמֶען צוּ דֶער עוֹוִיגֶער וֶועלְט, הָאט עֶר אוֹיף גִיגֶעבִּין אַלֶע זַיינֶע מִסְחָרִים, אוּנ הָאט אוֹיפְגֶעזַאמִילְט זַיין פֶערְמֶעגִין, אוּנ הָאט זִיךְ בֶּעשְׁלָאסִין צוּא זֶעצִען לֶערְנֶען תּוֹרָה, רוּהִיג דִיא רֶעשְׁטֶע זַיינֶע יָארִין, וֶועלְכֶעס דִיא תּוֹרָה אִיז דָאךְ דִיא בֶּעסְטֶע סְחוֹרָה, וִויא עֶס אִיז בַּייא אִים אַרוֹיף דִי מַחֲשָׁבָה, הָאט עֶר זִיךְ בֶּעטְרַאכְט מֶען דַארְף דָאךְ דֶער צוּ הָאבִּין אַיין בֶּעזוּנְדֶערִין צִימֶער וִויא מֶען זָאל קֶענֶען רוּהִיג לֶערְנֶען, אוּנ מֶען דַארְף דָאךְ הָאבִּין אַ שְׁרַאנְק מִיט סְפָרִים פֶערְשִׁידֶענֶע, דֶען אָן סְפָרִים קֶען מֶען דָאךְ נִיט לֶערְנֶען, אַלְזָא הָאט עֶר גֶעדוּנְגֶען בַּעֲלֵי מְלָאכוֹת, מֶען הָאט אִים אוֹיס גִיבּוֹיט אַ שֵׁיין שְׁטִיבֶּעלֶע בֶּעזוּנְדֶער, וַוייט פוּן מֶענְשִׁין, מִיט אַלֶע כְּלֵי הַבַּיִת, אוּנ גִימַאכְט אַיין שְׁרַאנְק, דֶער נָאךְ הָט עֶר אַיין גִיקוֹיפְט פִיל פֶערְשִׁידֶענֶע סְפָרִים, אַלְזָא וֶוען הָט דֶער אַלְטֶער מַאן גִיעֶנְדִיגְט דֶעם בִּנְיָן, אִיז נָאר דֶעמָאלְט וָוען עֶר הָאט אַיין גִיקוֹיפְט דִיא סְפָרִים, דֶעמָאלְט הָאט זִיךְ גִיעֶנְדִיגְט דִיא עֶרְשְׁטֶע מַחֲשָׁבָה, וָואס עֶר הָאט זִיךְ בֶּעשְׁלָאסִין צוּא זֶעצִין לֶערְנֶען בִּיז דֶעם לֶעצְטִין טָאג פוּן זַיין לֶעבֶּען. דֶער נִמְשָׁל אִיז, אַז וֶוען הַשׁי"ת הָאט בַּאשַׁאפֶען דִי וֶועלְט מֶעג אִיז גְלַייךְ גִיוֶועזִין זַיין

לֹא תֵבוֹשִׁי דוּ זָאלְסְט נִיט מֶער פַארְשֶׁעמְט אוּנ פַארְשְׁמַאכְט וֶוערִין. וָואס טוּסְטוּ דִיךְ נִידֶער בֵּייגִין, אוּנ וָואס טוּסְטוּ בְּרוּמֶען. אִין דִיר יְרוּשָׁלַיִם וֶועלִין זִיךְ בַּאשִׁיצִין מַיין אָרִים פָאלְק, אוּנ דִי שְׁטָאדְט זָאל וִוידֶער גִיבּוֹיט וֶוערִין אוֹיף אִיר הוֹיפִין:

ויהיו

וְהָיוּ לִמְשִׁסָּה שֹׁאסָיִךְ • וְרָחֲקוּ כָּל מְבַלְּעָיִךְ • יָשִׂישׂ עָלַיִךְ אֱלֹהָיִךְ • כִּמְשׂוֹשׂ חָתָן עַל כַּלָּה : לכה

יָמִין וּשְׂמֹאל תִּפְרוֹצִי • וְאֶת יְיָ תַּעֲרִיצִי • עַל יַד אִישׁ בֶּן פַּרְצִי • וְנִשְׂמְחָה וְנָגִילָה : לכה

בּוֹאִי בְשָׁלוֹם עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ, גַּם בְּרִנָּה (ביו"ט בְּשִׂמְחָה) וּבְצָהֳלָה, תּוֹךְ אֱמוּנֵי עַם סְגֻלָּה • בּוֹאִי כַלָּה, בּוֹאִי כַלָּה • בּוֹאִי כַלָּה שַׁבָּת מַלְכְּתָא : לכה

מִזְמוֹר שִׁיר, לְיוֹם הַשַּׁבָּת : טוֹב לְהֹדוֹת לַייָ, וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן : לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ, וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת : עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי נָבֶל, עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר : כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְיָ בְּפָעֳלֶךָ, בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן : מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ, מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ : אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע, וּכְסִיל לֹא יָבִין אֶת זֹאת : בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב, וַיָּצִיצוּ כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן, לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי עַד : וְאַתָּה מָרוֹם, לְעֹלָם יְיָ : כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְיָ, כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן : וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי, בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן : וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי, בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים, תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי : צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח, כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה : שְׁתוּלִים בְּבֵית יְיָ, בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ : עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה, דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ : לְהַגִּיד כִּי יָשָׁר יְיָ, צוּרִי וְלֹא עַוְלָתָה בּוֹ :

יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ, לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר, אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל, בַּל תִּמּוֹט : נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז, מֵעוֹלָם אָתָּה : נָשְׂאוּ נְהָרוֹת יְיָ, נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם, יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם : מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי יָם, אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְיָ : עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד, לְבֵיתְךָ נַאֲוָה קֹּדֶשׁ, יְיָ לְאֹרֶךְ יָמִים : ק"י

אִין אַמֵּיל עֶרְטֶער אִיז מֶען זִיךְ נוֹהֵג נָאךְ מזמור שיר ליום השבת צוּ זָאגֶין במה מדליקין :

פנינים יקרים

זַיין עֶרְשְׁטֶע מַחֲשָׁבָה צוּ לִיב דֶעם זִיבֶּעטֶין טָאג שַׁבָּת, כְּדֵי דִיא יוּדֶען זָאלֶין אִים הִיטֶען בִּקְדוּשָׁה, אוּנ לֶערְנֶען תּוֹרָה אִין דֶעם זִיבֶּעטֶען טָאג, הָגַם דֶער זִיבֶּעטֶער טָאג אִיז דֶער לֶעצְטֶער פוּן שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה דָאס אִיז דִיא כַּוָּנָה פוּן דֶעם חָרוּז, „מֵרֹאשׁ מִקֶּדֶם נְסוּכָה" דֶער טָאג שַׁבָּת הָאט נָאךְ גִיהֶערְשְׁט פוּן אָנְהֵייבּ אָן, עֶר אִיז גִיוֶועזֶין פְרִיעֶר אִין דֶעם גִידַאנְקֶען פוּן הַשׁ"ית כִּבְיָכוֹל דֶער „סוֹף מַעֲשֶׂה" אִיז גִיוֶועזֶין בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה נוּר אִין גִידַאנְקֶען :

בית ישראל

וְהָיוּ אוּנ דַיינֶע רוֹיבֶּער וֶועלֶין זַיין צוּרוֹיבְּט אוּנ אַלֶע דַיינֶע פַארְדַארְבֶּער וֶועלֶין דֶערְוַויטֶערְט וֶוערִין • דַיין גָאט וֶועט זִיךְ אוֹיף דִיר פְרֵייעֶן גְלַייךְ אַלְס זִיךְ פְרֵייט אַיין חָתָן מִיט זַיין כַּלָּה :

יָמִין צוּ דֶער רֶעכְטֶער זַייט, אוּנ צוּ דֶער לִינְקֶער זַייט זָאלְסְטוּ דִיךְ שְׁטַארְקִין אוּנ גָאט ב"ה זָאלְסְטוּ שְׁטַארְקִין, אוּנ מִיר וֶועלִין זִיךְ דֶערְפְרֵייעֶן אוּנ גַאר לוּסְטִיגְט וֶוערִין דוּרְךְ מָשִׁיחַ וָואס עֶר קוּמְט אַרוֹיס פוּן פֶּרֶץ :

בּוֹאִי קוּם מִיט פְרִיד דוּא גָאטֶס קְרוֹין, אוֹיךְ מִיט פְרֵיידִין אוּנ מִיט לוּסְטִין צְווִישִׁין דִיא גְלוֹיבִּיגֶע פוּן יִשְׂרָאֵל וָואס הַייסִין עַם סְגוּלָּה. קוּם דוּ כַּלָּה. קוּם דוּ כַּלָּה :

שַׁבָּת פַאר בָּרְכוּ זָאגְט מֶען דָאס:

כְּגַוְנָא דְאִינּוּן מִתְיַחֲדִין לְעֵילָא, אוּף הָכִי אִיהִי אִתְיַחֲדַת לְתַתָּא בְּרָזָא דְאֶחָד, לְמֶהֱוֵי עִמְּהוֹן לְעֵילָא חָד לָקֳבֵל חָד, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶחָד, לְעֵילָא לָא יָתִיב עַל כּוּרְסַיָּא דִיקָרֵיהּ, עַד דְאִתְעֲבִידַת בְּרָזָא דְאֶחָד. כְּגַוְנָא דִילֵיהּ לְמֶהֱוֵי אֶחָד בְּאֶחָד, וְהָא אוּקִימְנָא רָזָא דַייָ אֶחָד. וּשְׁמוֹ אֶחָד:

רָזָא דְשַׁבָּת, אִיהִי שַׁבָּת דְאִתְאַחֲדַת בְּרָזָא דְאֶחָד, לְמִשְׁרֵי עֲלָהּ רָזָא דְאֶחָד. צְלוֹתָא דְמַעֲלֵי שַׁבְּתָא, דְהָא אִתְאַחֲדַת כּוּרְסַיָּא יַקִּירָא קַדִּישָׁא בְּרָזָא דְאֶחָד, וְאִתְתַּקְנַת לְמִשְׁרֵי עֲלָהּ מַלְכָּא קַדִּישָׁא עִלָּאָה. כַּד עָיִיל שַׁבְּתָא. אִיהִי אִתְיַחֲדַת וְאִתְפָּרְשַׁת מִסִּטְרָא אַחֲרָא. וְכָל דִּינִין מִתְעַבְּרִין מִנָּהּ, וְאִיהִי אִשְׁתְּאֲרַת בְּיִחוּדָא דִנְהִירוּ קַדִּישָׁא, וְאִתְעַטְּרַת בְּכַמָּה עִטְרִין, לְגַבֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְכָל שׁוּלְטָנֵי רוּגְזִין וּמָארֵי דְדִינָא כֻּלְּהוּ עַרְקִין, וְאִתְעַבְּרוּ מִנָּהּ, וְלֵית שׁוּלְטָנֵי אַחֲרָא בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין (בַּר מִנָּהּ), וְאַנְפָּהָא נְהִירִין בִּנְהִירוּ עִלָּאָה וְאִתְעַטְּרַת לְתַתָּא בְּעַמָּא קַדִּישָׁא. וְכֻלְּהוֹן מִתְעַטְּרִין בְּנִשְׁמָתִין חַדְתִּין, כְּדֵין שֵׁירוּתָא דִצְלוֹתָא לְבָרְכָא לָהּ בְּחֶדְוָה בִּנְהִירוּ דְאַנְפִּין: ח״ק. ברכו וכו׳

תפלת ערבית

אוּם דֶער וָואכִין הַייבְּט מֶען דָא אָן:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְיָ, כָּל עַבְדֵי יְיָ הָעוֹמְדִים בְּבֵית יְיָ בַּלֵּילוֹת: שְׂאוּ יְדֵכֶם קוֹדֶשׁ, וּבָרְכוּ אֶת יְיָ: יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן, עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ, מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה ג״פ: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בּוֹטֵחַ בָּךְ ג״פ: יְיָ הוֹשִׁיעָה, הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ ג״פ: הוֹשִׁיעָה אֶת עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת נַחֲלָתֶךָ, וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד הָעוֹלָם: מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעוֹת יִשְׂרָאֵל, בְּשׁוּב יְיָ שְׁבוּת עַמּוֹ, יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל: בְּשָׁלוֹם יַחְדָּו אֶשְׁכְּבָה וְאִישָׁן, כִּי אַתָּה יְיָ לְבָדָד לָבֶטַח תּוֹשִׁיבֵנִי: יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ חַסְדּוֹ, וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי: וּתְשׁוּעַת צַדִּיקִים מֵיְיָ מָעוּזָּם בְּעֵת צָרָה: וַיַּעְזְרֵם יְיָ וַיְפַלְּטֵם, יְפַלְּטֵם מֵרְשָׁעִים וְיוֹשִׁיעֵם כִּי חָסוּ בוֹ: ח״ק

וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית, וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ, וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: יְיָ הוֹשִׁיעָה, הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ:

אוּם שַׁבָּת אוּנ אוּם יוֹם טוֹב הֵייבְּט מֶען דָא אָן:

חזן בָּרְכוּ, אֶת יְיָ הַמְבוֹרָךְ: ק״ה בָּרוּךְ, יְיָ הַמְּבוֹרָךְ, לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ, אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ, מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ, מַעֲרִיב עֲרָבִים, בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים, וּבִתְבוּנָה, מְשַׁנֶּה עִתִּים, וּמַחֲלִיף, אֶת הַזְּמַנִּים, וּמְסַדֵּר, אֶת הַכּוֹכָבִים, בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם,

בית ישראל

בָּרוּךְ גִילוֹבְּט בִּיסְטוּ גָאט אוּנְזֶר גָאט קִינִיג פוּן דֶר וֶועלְט וָוס דוּרךְ זַיין וָוארְט מַאכְט עֶר פִינְצְטֶר דִי אָבִינְטִין. מִיט חָכְמָה עֶפִינְט עֶר דִיא טוֹיעֶרִין פוּן הִימֶעל אוּנ מִיט פַר שְׁטַאנְדִיקַייט פַר עֶנְדֶערְט עֶר דִי צַייטֶען אוּנ פַרְבַּייט דִי צַייט אוּנ נָאךְ זַיין וִוילֶען זֶעצְט עֶר דִי שְׁטֶערִין אִין הִימֶעל.

ברקיע, כרצונו. בורא יום ולילה, גולל אור מפני חשך, וחשך מפני אור. ומעביר יום ומביא לילה, ומבדיל בין יום ובין לילה, יי צבאות, שמו: אל חי וקים, תמיד, ימלוך עלינו, לעולם ועד: ברוך אתה יי, המעריב ערבים:

אהבת עולם, בית ישראל, עמך אהבת. תורה ומצות, חקים ומשפטים, אותנו למדת. על כן יי אלהינו, בשכבנו ובקומנו, נשיח בחקיך, ונשמח, בדברי תורתך, ובמצותיך, לעולם ועד. כי הם חיינו, ואורך ימינו. ובהם נהגה, יומם ולילה: ואהבתך, אל תסיר, ממנו, לעולמים: ברוך אתה יי, אוהב עמו ישראל:

יחיד אומר אל מלך נאמן:

שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה | אחד:

בלחש ברוך, שם, כבוד מלכותו. לעולם ועד:

בית ישראל

ער באשאפט דעם טאג אונ די נאכט. ער וועלגערט צו די ליכט אזו ווערט פינצטער, אונ אז ער וועלגערט אוועק די פינצטערניש ווערט ליכטיג אונ פירט אוועק דעם טאג אונ ברענגט די נאכט. אונ מאכט איין צווישען שייד צווישען טאג אונ צווישען נאכט. זיין נאמען איז גאט דער אללער העררשער: אל חי וקים ער איז איין לעבעדיגער גאט אונ שטאנד האפטיגער שטעטיגליך וועט ער קיניגען איבער אונז צו אימער אונ איביג: ברוך געלויבט ביסטו גאט דער דא מאכט פינצטער די אבינטין:

מעשה הגדולים

שמע ישראל וגו׳. דר מדרש זאגט פר ווס אנאנץ יאהר זאגען מיר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד שטיל, יום כפור, הויך, ווען משה רבינו איז געוועזן אויף דעם הימל האט ער גיהערט מלאכים זאגען ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ווען ער איז צוריק אראפגעקומען פון הימעל הט ער דס איבערגיגעבין צו די יודין זייא זאלן אויך זאגין ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, פר ווס זאגט מען שטיל. למשל איינר הט גענגבת א צירונג אונ הט געברינגט צו זיין ווייב, אונ ער האט גיזאגט צו זיין ווייב דאס צירונג

אהבת עולם. איין איביג ליבשאפט האסטו דיין פאלק ישראל ליב. די תורה אונ מצות אונ גיזעץ אונ גיריכט האסטו אונז גילערינט דרום גאט ווען מיר לייגען זיך שלאפען אונ ווען מיר שטייען אויף באדארפען מיר ריידען אין דיינע גיזעץ. אונ מיר טוען זיך פרייען מיט די רייד פון דיין תורה אונ טוען האלטען דיינע מצות אימער אונ איביג דען זיי זענען אונזער לעבען אונ זיי דר לענגערן אונזערע יארען אונ מיר באדארפען לערנען דיין תורה טאג אונ נאכט: ואהבתך מיר בעטען דיך טוא ניט אפ פון אונז דיין ליבשאפט ביז אין דער אייביקייט: ברוך געלויבט ביסטו גאט דער ווס האט ליב זיין פאלק ישראל:

אל גאט איז איין ווארהאפטיגער קיניג:

שמע ישראל הער צו ישראל גאט איז אונזר גאט אונ גאט איז איין איינציגער גאט:

ברוך געלויבט זאל זיין דער נאמען פון זיין היילינגען קיניגרייך אויף איביג:

ואהבת את יהוה אלהיך בכל־לבבך ובכל־נפשך ובכל־מאדך: והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על־לבבך: ושננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך: וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך: וכתבתם על־מזזות ביתך ובשעריך:

והיה אם־שמע תשמעו אל־מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את־יהוה אלהיכם ולעבדו בכל־לבבכם ובכל־נפשכם: ונתתי מטר־ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך: ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת: השמרו לכם פן־יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחויתם להם: וחרה אף־יהוה בכם ועצר את־השמים ולא־יהיה מטר והאדמה

מעשה הגדולים

זאלסטו נאר. אנטאהן אין שטוב נים אין גאס מען זאל נים דערקענין, דריבער זאגט מען ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד שטיל די מלאכים זאלן נים הערין, וועלין זייא נים זיין ביוז אוף משה, אבער יום כפור ווייל יודין זענין ווי מלאכים, מענין זיי הויך זאגין ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

ואהבת את ה' אלהיך וכו'. דר ילקוט פרעגט ווי אזוי קען אמענטש ליב האבען הקב"ה, נאר אויב ער וועט לערנין תורה, דער מיינונג איז למשל אדארף מענטש איז אמאהל געקומען אין שטאט, ער איז גראדע גיגאנגען נעבין אקראם וואס מען פארקויפט אין איר קליידר, ער הט גיזעהן אין קראם שטייען מענטשין אונ מעסטין אן קליידער, ער האט גיזאגט צום קרעמער גיב מיר אויך אקאפאטע וואס זאל זיין ווי די ריכטיגע מאס מיינע, ווייל דר קרעמער איז געוואהנט גיוועזן מיט דעם האנדיל, וועןן ער הט נאר אקוק געטאהן אוף אמענטש הט ער געוואסט זיין מאס וועלכע קאפאטע ער זאל אים געבין, דר קרעמר האט ארויסגענומען אקאפאטע פון וואנט אונ גיבט זיא צום דארף מאן אונ זאגט צו אים די קאפאטע איז דיין מאס, ווייל דר קרעמר איז גיוועזן פארנומען מיט יענע מענטשין

בית ישראל

ואהבת אונ דו זאלסט גאט דיין גאט ליב האבען דו זאלסט מקיים זיין זיינע מצות פון וועגן ליבשאפט מיט דיין גאנצען הארצען אונ מיט דיין גאנצען נפש אונ מיט דיין גאנצען פרמעג: והיו אונ די ווערטער וואס איך זאג דיר היינט זאלען זיין אויף דיין הארצען אונ דו זאלסט זיי תמיד גדענקען: ושננתם אונ דו זאלסט זיי שארף ארויס רעדען אונ לערנען צו דיינע קינדער אונ דו זאלסט תמיד דר פון רעדען אז דו וועסט אין דיין הויז זיצען אונ אז דו וועסט אין וועג גיין אין דיין ליגען זיך אונ דיין אויף שטיין: וקשרתם אונ דו זאלסט זיי אן קניפען צו אצייבען אוף דיין האנט אונ זייא זאלען זיין צו תפילין צווישען דיינע אויגען: וכתבתם אונ דו זאלסט זיי אן שרייבען אויף דיא בייא שטידלען פון דיין הויז אונ פון דיינע טויערען:

והיה אונ עס וועט זיין אז איר וועט צו הערן מיינע מצות וואס איך זאג היינט אן דם איר זאלט ליב האבען גאט אייער גאט אונ צו דינען אים מיט אייער גאנצען לעבען: ונתתי וועל איך געבען דעם רעגען פון אייער לאנד אין זיין צייט פרי רעגען אונ שפעט רעגען אונ דו וועסט איין זאמלען דיין קארען אונ דיין וויין אונ דיין אייל: ונתתי אונ איך וועל געבען קארען אין דיין פעלד צו דיינע בהמות אונ דו וועסט עסן אונ וועסט זאט זיין: השמרו היט אייך טאמער וועט אפ רידען פון מיר אייער הארץ אונ איר וועט אפ קערען פון דער תורה אונ איר וועט דינען פרעמדע אפ געטער אונ וועט זיך צו זיי בוקן: וחרה וועט גאטס צארען דר צונדן ווערן אויף

לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה
אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם
וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת
בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ
בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־
מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם
וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת
וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם
וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים

בית ישראל

אייך: אונ ער וועט אוף האלטען די הימעל פון וואלקען אונ ווינטען אונ קיין רעגען וועט ניט זיין אונ די ערד וועט ניט געבען איר פרוכט אונ איר וועט באלד פר לארען ווערן פון דעם גוטען לאנד וואס גאט גיט אייך: וְשַׂמְתֶּם אונ איר זאלט טאן די רייד פון דער תורה אויף אייער הארץ אונ אויף אייער לייב אונ איר זאלט זיי אן קניפן צו אצייכן אויף אייערע הענט אונ זיי זאלען זיין צו תפילין צווישען אייערע אויגען: וְלִמַּדְתֶּם אונ איר זאלט לערנן אייערע קינדער דס זיי זאלען אלע צייט רייֶדען אין די רייד פון דר תורה אז דו וועסט זיצען אין דיין הויז אונ אז דו וועסט גיין זיין וועג אונ ווען דו לייגסט זיך אונ ווען דו שטייסט אויף: וּכְתַבְתָּם אונ דו זאלסט זיי אן שרייבן אין איינע פון די ביי שטידלן פון דיין הויז אונ פון דיינע טויערן: לְמַעַן דרום וועלן זיך מערן אייערע טעג אונ די טעג פון אייערע קינדער אויף דער ערד וואס גאט האט געשווארען צו אייערע עלטערן צו געבען צו זיי אלס די טעג פון הימעל אויף דער ערד געדויערען:

מעשה הגדולים

חט ער נים גיזעהן ווס דר דארף מאן טוהם מיט די קאפאטע, דער דארף מאן קומט צום קרעמער אונ זאגט צו אים די קאפאטע איז ניט מיין מאס, זאגט דער קרעמער עס איז ליגען, עס איז ריכטיג דיין מאס, טוה־אן וועלין מיר זעהן, דר קרעמער זעהט ווי דר דארף מאן הייבט אן ציהען די קאפאטע אויף דעם פעלץ. זאגט דער קרעמער צו אים אזוי אקאפאטע טוהט מען נים אן אויף אפעלץ, טוה־אויס דעם פעלץ וועט די קאפאטע זיין צו דיין מאס. דס פרענט דר ילקוט דר מענטש וואס איז פוהל מיט יצר הרע מיט תאוות מיט שלעכטע טראכטונג, ווי אזוי קען זיין אין אזוי אהארץ אליבשאפט צו הקב"ה, ענטפערט דר ילקוט פריער מוז זיין וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַל לְבָבֶךָ, דיא רייד פון דיא תורה אין דיין הארצען, זיא זאל ריין מאכען דיא הארץ פון אלע שלעכטע טראכטונג, אז די הארץ וועט זיין ריין אונ געהיילינט, וועט זיא קענען ליב האבען הקב"ה:

וַיֹּאמֶר אונ גאט זאגט צו משה: רייד צו די קינדר ישראל אונ זאלסט צו זיי זאגן דס זיי זאלן זיך מאכין ציצת אויף די עקין פון זייערע קליידר צו די גבירט ווס וועלן נאך זיי זיין אונ זיי זאלן מאכין אויף די ציצית אין די עקין אבלען פאדים. אונ דס זאל אייך זיין צו ציצית. אונ איר זאלט זעהן די ציצית אונ דורך די ציצית וועט איר גידיינקען אלע תרי"ג מצות פון גאט אונ איר וועט זיי טאן דס איר זאלט ניט נאך זעהן נאך די גידאנקען פון אייער הארצין אונ נאך דעם אן גיזיכט פון אייערע אויגין ווס איר קערט אפ פון גאטס דינסט איבר די תאוות דרום דס

אחריהם: למען תזכרו ועשיתם את־כל־מצותי והייתם קדשים לאלהיכם: אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה אלהיכם:

אמת ואמונה, כל זאת, וקים עלינו, כי הוא יי אלהינו, ואין זולתו, ואנחנו ישראל עמו. הפודנו מיד מלכים, מלכנו הגואלנו, מכף כל העריצים, האל הנפרע לנו, מצרינו. והמשלם גמול, לכל איבי נפשנו. העשה גדולות, עד אין חקר, נסים ונפלאות, עד אין מספר. השם נפשנו בחיים, ולא נתן, למוט רגלנו. המדריכנו, על במות אויבינו, וירם קרננו, על כל שנאינו. העשה לנו נסים ונקמה, בפרעה, אותות ומופתים, באדמת בני חם. המכה בעברתו, כל בכורי מצרים, ויוצא את עמו ישראל מתוכם, לחרות עולם: המעביר בניו, בין גזרי ים סוף, את רודפיהם, ואת שונאיהם, בתהומות טבע, וראו בניו גבורתו, שבחו והודו לשמו: ומלכותו ברצון, קבלו עליהם, משה ובני ישראל, לך ענו שירה, בשמחה רבה, ואמרו כלם:

מעשה ניסים

משה ובני ישראל כו'. דר מדרש זאגט ווען הקב"ה הט גיזאגט צו משה גיי צו פרעה ארויסנעמן דיא יודין פון מצרים, הט משה ניט געוואלט גיין, ער האט גיזאגט שיק איין אנדערין, האט הקב"ה גיזאגט צו משה אוב דו וועסט זיי ניט אויסלייזין איז ניטא איין אנדערער ווס זאל זייא אויסלייזין, דר ענין איז למשל איינר האט גיזאגט צו אשליח נאדיר געלט אונ גייא אין גאס ברייננ מיר סחורה אוף אמלבוש, דר שליח קען זאגין איך האב ניט צייט, אדער איין אנדער תירוץ, גיב דאס געלט צו איין אנדערין וועט ער דיר ברייגגין סחורה אויף דעם מלבוש די שליחות קען מאהן איין אנדערער אזו גוט ווי איך, אבר ווען איינר זאגט צו אשליח ברייננ מיר סחורה אוף אמלבוש. אונ דער שליח פרעגט, געלט גיב מיר. ענפערט ער געלט האב איך ניט לייג אויס דיין געלט מארגין וועל איך דיר דס געלט צוריק געבין, דר שליח קען ניט זאגין שיק דורך איין אנדערין, ניט יעדער שליח הט געלט אויסצולייגין, דס איז גיוועזן ביי די שליחות פון משה, ווען יודין וואלטין געהאט אייגענע זכותים צום אויסגילייזט:

בית ישראל

איר זאלט גידיינקען אונ זאלט טאן אלע מיינע מצוה וועט איר זיין היילינ צו אייער גאט. איך בין גאט אייער גאט וואס איך האב איך אויס גיצויגין פון לאנד מצרים צו זיין צו איך פאר איין גאט איך בין גאט אייער גאט:

אמת דאס אלץ איז וואר אונ שטאנדהאפטיג דען ער איז אונזר גאט אונ חוץ אים איז קיין אנדער גאט ניט דא אונ מיר ישראל זיינען זיין פאלק דער ווס הט אונז אויס גילייזט פון האנט פרעה אונ פון די הענט כשדים. ער איז גאט ווס הט בצאלט אלע אונזרע בלײדיגר אונ בצאלט פר געלטונג צו אלע ווס האבן אונז פיינט, ער טוט נסים אונ פר הוילענע זאכין אן צאל. ער ברייננט אונז צום לעבין אונ האט אונזרע פיס ניט גילאזין אויס גליטין. דער דא מאכט אונז טרעטין אויף די הויך פון אונזרע פיינט אונ הט אויף גיהויבן אונזר הערשאפט איבר די מצרים אונ כשדים דר' דא הט גיטאן צו אונז נסים אונ רעכענונג אן פרעה אונ וואונדערליכע צייכען אין לאנד פון די קינדער חם. דר דא הט גשלאגין מיט זיין גרים צארין אלע די ערשטע גיבארענע פון מצרים אונ האט אום גיצויגין זיין פאלק ישראל פון צווישין זיי צו אייביגע פרייהאפט המעביר דער דא האט איבר גיפירט זיינע קינדר צווישין די שטיקער פון דעם ים. זייערע נאך יאגער אונ זייערע פיינט הט ער איין גיזונקען אין די אפ גרונטין. וראו זיינע קינדר האבין גיזעהן זיין שטארקייט אונ לויבען אונ דאנקען זיין נאמען. אונ זיין קיניגרייך מיטן גוטן ווילן האבן זיי אויף זיך מקבל געווען משה מיט די קינדר ישראל. מיט גרוים פרייד האבן זיי געזאגט ליב געזאנג. אלע האבן געזאגט:

מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ, מִי כָּמֹכָה, נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ. נוֹרָא תְהִלֹּת, עֹשֵׂה פֶלֶא: מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ, בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי מֹשֶׁה, זֶה אֵלִי, עָנוּ וְאָמְרוּ: יְיָ, יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר, כִּי פָדָה יְיָ אֶת יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ, מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם, וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם, וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ, וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ, וְהוֹשִׁיעֵנוּ, מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ. וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ, וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ, אוֹיֵב, דֶּבֶר, וְחֶרֶב, וְרָעָב, וְיָגוֹן, וְהָסֵר שָׂטָן, מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ. וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ, תַּסְתִּירֵנוּ, כִּי אֵל, שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה, כִּי אֵל מֶלֶךְ, חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה, וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ, לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: ופרוש בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לָעַד:

לשבת ויו"ט וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ, סֻכַּת רַחֲמִים, וְחַיִּים וְשָׁלוֹם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם, עָלֵינוּ, וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָיִם:

מעשׂה ניסים

יֶערִין, וואלט יעדער מענש געקאנט זיין אַשְׁלִיחַ צו גיין אויסלייזין די יודין, נאר ווייל משׁה הט געמוזט אויסלייגין זיין זכות פר די יודין, דריבר הט השי"ת גיזאגט צו משׁה אויב דו וועסט ניט אויסלייזין יודין איז ניטא איין אנדערר וואס זאל זיי אויסלייזין, אונ ווען משׁה הט ארויסגעפירט די יודין פון מצרים אונ גישפאלטין פר זיי דעם ים, האבין ביידע גיהאט אשׂמחה, יודין האבין זיך געפרייט מיט זייער אויסלייזונג, משׁה האט זיך געפרייט ווייל מיט זיין זכות זייגען זיי אויסגעלייזט גיווארין. אונ משׁה מיט דיא יודין האבין דעם דאנק גיגעבין צו הקב"ה:

בית ישׂראל

מִי גאט ווער איז דיר גלייך צווישן די שטארקע ווער איז צו דיר גלייך בשיינט מיט היילקייט דוא ביסט פארכטיג מיט לויב, טוסט וואונדער: מַלְכוּתְךָ דיינע קינדר האבין גיזעהן דיין קיניגרייך דוא האסט גישפאלטין דעם ים פאר משׁה דאס איז מיין גאט האבן זיי גשריען אונ האבין גיזאגט גאט וועט קיניגען אין דער אייביקייט ונאמר אונ נאך איז גיזאגט גיווארין דורך ירמיהו הנביא, גאט הט אויס גילייזט יעקב אונ הט אים אויס גילייזט פון איין שטארקע האנט ברוך גילובט ביסטו גאט דר דא הט אויסגילייזט דיא קינדער ישׂראל:

הַשְׁכִּיבֵנוּ יי, לאז אונז גאט אונזער גאט לייגין צוא פריד אונ לאז אונז אויף שטיין צו לעבין אונ שפרייט איבער אונז דיין פרידליכע דעק אונ שטעל אונז אין איין גוטען ראט פאר דיר אונ העלף אונז פון וועגין דיין נאמען אונ באשיץ אונז והסר אונ טוא אפ פון אונז דעם פיינט אונ מארד אונ שווערד אונ הונגער אונ טרויערקייט והסר אונ טוא אפ דעם שטן פון אונז אונ פאר בארג אונז אין שוטין פון דיינע פליגעל: כי דען דו ביסט גאט אונזר היטר אונ אונזר באשירמר כי דען דוא גאט ביסט איין לייטזעליגר אונ איין דער בארימיגר קיניג ושמור אונ טוא היטען אונז אויס גאנג אונ אונזער קומען צו לעבין אונ צו פריד פון אצינד ביז אין דר אייביקייט:

ברוך גילייבט ביסטו גאט דער דא היט זיין פאלק ישׂראל צו אייביג:

ופרוש אונ שפרייט איבער אונז דיין פרידליכע דעק ברוך גילויבט ביסטו גאט דער דא שפרייט פרידליכע דעק איבער אונז אונ איבער זיין פאלק ישׂראל אונ איבער ירושלים:

ושמרו

לשבת **וְשָׁמְרוּ** בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת, לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם, בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אוֹת הִיא לְעֹלָם, כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים, עָשָׂה יְיָ, אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ: ח״ק

לשלש רגלים
וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה, אֶת מֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ח״ק

לראש השנה
תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר, בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ: כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: ח״ק

ליום כפור
כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם, לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ: ח״ק

בחול **בָּרוּךְ** יְיָ לְעוֹלָם, אָמֵן וְאָמֵן. בָּרוּךְ יְיָ מִצִּיּוֹן, שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ: בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהִים, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ: וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם, וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ, אָמֵן וְאָמֵן: יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם, יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: כִּי לֹא יִטֹּשׁ יְיָ אֶת עַמּוֹ, בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל, כִּי הוֹאִיל יְיָ, לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם, לוֹ לְעָם: וַיַּרְא כָּל הָעָם, וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם, וַיֹּאמְרוּ, יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים, יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד, וּשְׁמוֹ אֶחָד: יְהִי חַסְדְּךָ יְיָ עָלֵינוּ,

בית ישראל

וְשָׁמְרוּ דיא יִשְׂרָאֵל זָאלין היטען דעם היילִיגען שַׁבָּת צוּא האלטין דעם היילִיגען שַׁבָּת אַיין אייביג פאר בונד צוּא זייערע דורות: בֵּינִי צווישען מיר אוּנ צווישין יִשְׂרָאֵל איז דער שַׁבָּת איין אייביגר צייכען כִּי דען אין זעקס טעג האט גאט באשאפין דיא הימעל אוּנ ערד אוּנ אין זיבעטין טאג האט ער גירוּט:

בָּרוּךְ ה׳ גילויבט איז גאט אין דער אייביקייט זאגט דרויף אָמֵן: בָּרוּךְ גילויבט איז גאט פוּן ציון דער דא רוּעט אין ירוּשָׁלַיִם לויבט גאט: בָּרוּךְ גילויבט איז גאט דער הער דער גאט פוּן יִשְׂרָאֵל דער דא טוּט וואונדער אליין: וּבָרוּךְ אוּנ גילויבט זאל זיין דער נאמן פוּן זיין הערליכקייט אייביג אוּנ זיין הערליכקייט זאל פוּל זיין דיא גאנצע ערד: יְהִי גאטש הערליכקייט זאל זיין צוּ אייביג גאט זאל זיך פרייען מיט זיינע ווערק: יְהִי דער נאמען פוּן גאט זאל זיין גילויבט פוּן איצוּנד ביז אין דער אייביקייט: כִּי לֹא יִטֹּשׁ דען גאט וועט ניט פאר לאזין זיין פאלק פוּן וועגין זיין גרויסין נאמען כִּי הוֹאִיל ה׳ דען גאט באגערט אייך צוּ מאכין צוּ זיך פאר איין פאלק: וַיַּרְא גאר דאס פאלק האט גיזעהען זיינען זייא גיפאלין אויף זייערע געזיכטען אוּנ האבין גיזאגט גאט איז דער הער אוּנ גאט איז דער הער: וְהָיָה אוּנ גאט וועט זיין דער קיניג איבער דער גאנצער וועלט. אין דעם זעלביגען טאג וועט גאט זיין איינציג אוּנ זיין נאמן וועט זיין איינציג: יְהִי לאז דיין גינאד זיין אויף אוּנז גליך וויא מיר האפען

כאשר יחלנו לך: הושיענו יי אלהינו, וקבצנו מן הגוים, להודות לשם קדשך, להשתבח בתהלתך: כל גוים אשר עשית, יבואו וישתחוו לפניך אדני, ויכבדו לשמך: כי גדול אתה, ועשה נפלאות, אתה אלהים לבדך: ואנחנו עמך וצאן מרעיתך, נודה לך לעולם, לדור ודור נספר תהלתך: ברוך יי ביום, ברוך יי בלילה, ברוך יי בשכבנו, ברוך יי בקומנו: כי בידך נפשות החיים והמתים, אשר בידו נפש כל חי, ורוח כל בשר איש: בידך אפקיד רוחי, פדיתה אותי, יי אל אמת: אלהינו שבשמים, יחד שמך, וקים מלכותך תמיד, ומלוך עלינו לעולם ועד:

יראו עינינו, וישמח לבנו, ותגל נפשנו, בישועתך באמת, באמור לציון מלך אלהיך, יי מלך, יי מלך, יי ימלך לעלם ועד. כי המלכות שלך היא, ולעולמי עד תמלך בכבוד. כי אין לנו מלך אלא אתה. ברוך אתה יי, המלך בכבודו, תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד, ועל כל מעשיו:

ח"ק, שמו"ע של חול: ק"ש, עלינו, ק"י:

בית ישראל

צוא דיר: הושיענו העלף אונז גאט אונזער גאט אונ זאמעל אונז איין פון די ווייטע פעלקר קיין ארץ ישראל צו דאנקען צו דיין היילינען נאמען דארטין אין בית המקדש, צוא בארימען זיך אין דיינעם לויב: כל אלע פעלקער וואס דו האסט באשאפין וועלין קומען אונ וועלין זיך בוקין פר דיר גאט אונ וועלין עהרין דיין נאמען: כי דען דוא ביסט גיאבפערט דוא גאט אלין טוסט וואונדערליכע זאכין: ואנחנו אונ מיר זיינען דיין פאלק אונ שאף פון דיין ווייד[ו]נג מיר דאנקן דיר אייביג, פון איין גיבירד צום אנדערין גיבירד וועלין מיר דער ציילין דיין לויב: ברוך גילויבט איז גאט ביא טאג, גילויבט איז גאט ביי נאכט גילויבט איז גאט אז מיר לייגען זיך שלאפען גילויבט איז גאט אין אונזער אויף שטיין: כי דען אין דיין האנט זיינען דיא לייבער פון טויטע אונ לעבעדיגע אשר דען אין זיינער האט זיינען דיא ציילין פון. אלץ וואס לעבט אונ אין זיין האנט זיינען די ציילין פון אלע מענשין: בידך איך טוא באהאלטין מיין זייל אין דיין האנט, דוא וואר האפטיגער גאט טוסט מיך אויס לייזען: אלהינו שבשמים יחד שמך אונזר גאט וואס איז אין הימעל, איינציג דיין נאמען טו באפעסטיגען דיין קיניגרייך איבער אונז צו אימער אונ אייביג:

יראו עינינו אונזרע אויגין זאלין זעהן אונ אונזרע הערצער זאלין זיך פרייען אונ אונזערע זיילין זאלין לוסטיג זיין דורך דיין הילף מיט ווארהייט אז מען וועט זאגין צוא ציון דיין גאט האט גיקיניגט: ה' גאט איז איין קעניג גאט האט גיקיניגט גאט וועט קעניגין אין דער אייביקייט: כי דען דאס קיניגרייך איז דיין אונ וועסט קיניגען ביז אין דער אייביקייט מיט הערליכקייט דען נאר דוא ביסט אונזר גאט: ברוך גילויבט ביסטו גאט דר דא קיניגט מיט זיין הערליכקייט שטעטיגליך וועט ער קיניגען איבער אונז אונ איבער אלע זיינע באשעפעניש:

אֲדֹנָי, שְׂפָתַי תִּפְתָּח, וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, אֱלֹהֵי יִצְחָק, וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל, הַגָּדוֹל, הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, אֵל עֶלְיוֹן, גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים, וְקוֹנֵה הַכֹּל, וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת, וּמֵבִיא גוֹאֵל, לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ, בְּאַהֲבָה:

בש"ת זָכְרֵנוּ לְחַיִּים, מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים. לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים:

מֶלֶךְ, עוֹזֵר, וּמוֹשִׁיעַ, וּמָגֵן: בָּרוּךְ, אַתָּה, יְיָ, מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִבּוֹר, לְעוֹלָם, אֲדֹנָי, מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה, רַב לְהוֹשִׁיעַ:

אום זומער זאגט מען מוֹרִיד הַטָּל: אום ווינטער זאגט מען מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם:

מְכַלְכֵּל חַיִּים, בְּחֶסֶד, מְחַיֵּה מֵתִים, בְּרַחֲמִים רַבִּים, סוֹמֵךְ נוֹפְלִים, וְרוֹפֵא חוֹלִים, וּמַתִּיר אֲסוּרִים, וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ, לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ, בַּעַל גְּבוּרוֹת, וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ, מֶלֶךְ, מֵמִית וּמְחַיֶּה, וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

כש"ת מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמָן, זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים:

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ, וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ, וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה. כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הָאֵל (בש"ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה קִדַּשְׁתָּ אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי לִשְׁמֶךָ. תַּכְלִית מַעֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. וּבֵרַכְתּוֹ מִכָּל הַיָּמִים, וְקִדַּשְׁתּוֹ מִכָּל הַזְּמַנִּים, וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ:

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים, אֶת

בית ישראל

אַתָּה קִדַּשְׁתָּ דוא הָאסט גֶיהֵיילִיגְט דֶעם זִיבֶּעטִין טָאג פוּן דַיין נָאמֶען וֶועגִין. דֶר שַׁבָּת אִיז אַיין עֶנְד פוּן אַרְבַּייט דָאס הִימֶעל אוּנ עֶרְד אוּנ הָאסְט אִים גִיבֶּענְטְשְׁט מֶער פוּן אַלֶע טָאג אוּנ דוּא הָאסְט אִים גִיהֵיילִיגְט מֶער פוּן אַלֶע צַייטֶען אוּנ אַזוֹי שְׁטֵייט גִישְׁרִיבֶּען אִין דַיין תּוֹרָה:

וַיְכֻלּוּ אוּנ זֵייא זַיינֶען גִינְרוּנְד פֶעסְטִיגְט גִיוָוארִין דִיא הִימֶעל אוּנ דִיא עֶרְד אוּנ אַלֶע אִיר הֶערְשַׁאפְט. אוּנ גָאט הָאט פַאר לֶענְט אִין דֶעם זִיבֶּעטִין טָאג זַיין וֶוערְק וָואס עֶר הָאט גִימַאכְט אוּנ גָאט הָט גִירוּעֶט אִין דֶעם זִיבֶּעטִין טָאג פוּן אַלֶע זַיינֶע אַרְבֶּעט וָואס עֶר הָאט גִיטָאן אוּנ גָאט הָאט גִיבֶּענְשְׁט דֶעם זִיבֶּעטִין טָאג אוּנ הָט

משלי ישראל

אַתָּה קִדַּשְׁתָּ אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי לִשְׁמֶךָ. דֶער מ"ר זָאגְט אוֹיף דֶעם אַ מָשָׁל יָקָר, אַגְבִיר הָאט בּאֶנֶעגִינְט אִין גַאס אַ בֶּעקַאנְטִין אָרִימַאן פוּן זַיין גִיבּוֹירְטְס שְׁטָאט, אִיז עֶר צוּ אִים צוּ גִיגַאנְגֶען, אוּנ הֵייבְּט אָן נָאכְצוּפְרֶעגִין וָואס עֶס הֶערְט זִיךְ אִין זַיין גִיוֶועזֶענֶע הֵיים, וָואס מַאכִין זַיינֶע עֶלְטֶערִין, זַיינֶע קְרוֹבִים, אָבֶּער דֶער אָרִימַאן הָאט אִים גָאר נִים גִיעֶנְטְפֶערְט, דֶער גְבִיר הָאט גִירֶעכִינְט אַז דֶעם אָרִימַאן אִיז אַשְׁאדִין דִי צַייט מִיט אִים צוּ פַארְבְּרֶענְגֶען, דֶען עֶר בֶּעדַארְף דָאךְ גֵיין זוּכִין זַיין לֶעבִּינְס מִיטֶ'ל צוּ פֶערְשַׁאפִין, רוּפְט זִיךְ אָב דֶער גְבִיר צוּ דֶעם אָרִימַאן, וויפיל פַארְדִינְט אִיר אַ טָאג? עֶנְטְפֶערְט אִים דֶר אָרִימַאן צְוֵויי זְהוּבִים, זָאגְט דֶער גְבִיר אִיךְ נֶעם אַייךְ צוּ מִיר זוֹיף דֶעם הַיינְטִיגֶען טָאג, אוּנ אִיךְ וֶועל אַייךְ גֶעבִּין דָאפֶּלְט

וויפיל

יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ, כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ, אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג, עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי, כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ, וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ, חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ, זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, רְצֵה נָא בִמְנוּחָתֵנוּ, קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ, וְתֵן (וְשִׂים) חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ, שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ (וְשַׂמְּחֵנוּ) וְשַׂמַּח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ, וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ, (וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל אוֹהֲבֵי שְׁמֶךָ), וְיָנוּחוּ בָהּ כָּל יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, וּבִתְפִלָּתָם, (וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה). וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה, לִדְבִיר בֵּיתֶךָ, וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל. וּתְפִלָּתָם (מְהֵרָה) בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן, וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

ר״ח און חוה״מ זאגט מען יעלה ויבוא:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ, וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ, וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ, וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ, וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד

משלי ישראל

וויפיל איר פארדינט, אונ דערצונאך וועל איך אייך געבין עסין אונ טרינקען, נאר באופן איר זאלט מיר אויף אלעס ענטפערין וואס איך וועל ביי אייך פרעגין, דער אָרימאן איז מרוצה געווארין, אונ איז גינאנגען מיט דעם גביר צהיים, זיי האבין זיך ביידע גיזעצט עסין, דער גביר הייבט אן ווייטער צו פרעגין, וואס זיינע עלטערין מאכין, וכהנה, אבער דער אָרימאן שווייגט, טראכט זיך דער גביר, געוויס וועט ער נאכדעם עסין דערציילין, זיי האבין אָפגיגעסין אונ אָב גיטרונקען, האט זיך דער אָרימאן גילייגט שלאפין אונ האט זיך אזוי אָב גישלאפין ביז די צייט דער טאג איז זיך אוועק גינאנגען, אז דער אָרימאן איז אויפגישטאנען האט זיך דער גביר צו ביזערט אויף דעם אָרימאן, היתכן? ווי אזוי זענט איר אזוי אומפארשעמט, איך באצאל אייך דאפילט פאר דעם טאג, ווי איר פארדינט, אונ דערצו גיגעבין עסין אונ טרינקען, בכדי איר זאלט מיר דערציילין וואס עס הערט זיך אין מיין היים, אונ לסוף האט איר מיר אָב גינארט, אוים גיבראכט דעם גאנצין טאג, אונ וואס איך האב ביי אייך גיפרעגט האט איר מיר ניט גיענטפערט, דערפאר מוז גיים ווייטער שלאפין!

בית ישראל

אים גיהייליגט דען אין שבת האט ער גירועט פון אלע זיינע ווערק וואס גאט האט באשאפין אונ האט גימאכט:

אֱלֹהֵינוּ אונזער גאט אונ גאט פון אונזערע עלטערין באוויליג אין אונזער רואונג קַדְּשֵׁנוּ הייליג אונז מיט דיינע מצות אונ גיב אונזער חלק אין דיין תורה אונ ניט אין הבלי עולם שַׂבְּעֵנוּ מאך אונז זאט מיט דיין גוטס אונ דער פרייא אונז מיט דיין הילף וטהר אונ ריינג אונזער הארץ אז מיר זאלין דיך דינען באמת וְהַנְחִילֵנוּ אונ מאך אונז ארבין אונזער גאט מיט ליבשאפט אונ גוטין ווילין דיין הייליגין שבת אונ זייא זאלין רוען אין אים דיא ישראל האט זייא הייליגען דיין נאמען: ב״א גילויבט ביסטו גאט דער וואס הייליגט דעם שבת:

(האט דער גביר אנישרייא גיגעבין) איר וועט ביי מיר איין גראשין ניט באקומען. דער נמשל איז, אין מדרש שמיים, אז השי״ת האט פארזאגט משה רבינו, אז ער זאל אויף זאגין אלע יודין מיט זיי צולערנען שבת אונ יו״ט צו יעדער טאג די דינים וואס אין שייך צוא אים, ווייל דער טאג איז מיינער פאר תורה ומצות, צו דערציילין די נסים פון די אבות, אונ דערפאר וועל איך אייך געבען אנאנצע וואך פרנסה, דען דער שבת איז משפיע אויף אנאנצע וואך, דאס מיינט מען „אתה קדשת את יום השביעי" דוא האסט גיהייליגט דעם זיבעטן טאג „לשמך" נאר צו דיין הייליגען נאמען ווענין, דערפין דארף מען איין מוסר לערנען, אז מען זאל ח״ו דעם הייליגין טאג שבת ניט פארשלאפין, אונ ניט פערברענגען מיט נארישקייט נאר אין תורה לערנען, ווייל דאס איז גארניט אונזער טאג, נאר דער טאג איז של הקב״ה:

וּלְרַחֲמִים, לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם, בְּיוֹם לר"ח רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה: לחוה"מ פסח חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה: לחוה"מ סוכות חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה: זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה, וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה, וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים: וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ, וְרַחֵם עָלֵינוּ, וְהוֹשִׁיעֵנוּ, כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ, כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד, (צוּרֵנוּ) צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ, אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר, נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ, עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ, וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ, וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם, הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ, וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ, כִּי מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ: בשבת חנוכה על הנסים

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא (תָּמִיד) שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד, לְעוֹלָם וָעֶד:
בש"ת וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת לְעוֹלָם כִּי טוֹב, הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה (הָאֵל הַטּוֹב). בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַטּוֹב שִׁמְךָ, וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שָׁלוֹם רָב עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם, כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ: בספר בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

כש"ת בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה, וּגְזֵרוֹת טוֹבוֹת, יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת, נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ, אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה, וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם, וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה, פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ, וְאַחֲרֵי מִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי, וְכָל הַקָּמִים וְהַחוֹשְׁבִים עָלַי לְרָעָה, מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁלֹּא תַעֲלֶה קִנְאַת אָדָם עָלַי וְלֹא קִנְאָתִי עַל אֲחֵרִים, וְשֶׁלֹּא אֶכְעוֹס הַיּוֹם וְשֶׁלֹּא אַכְעִיסֶךָ, וְתַצִּילֵנִי מִיֵּצֶר הָרָע, וְתֵן בְּלִבִּי הַכְנָעָה וַעֲנָוָה. מַלְכֵּנוּ וֵאלֹהֵינוּ, יַחֵד שִׁמְךָ בְּעוֹלָמֶךָ, בְּנֵה עִירָךְ, יַסֵּד בֵּיתֶךָ, וְשַׁכְלֵל הֵיכָלֶךָ, וְקַבֵּץ קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת, וּפְדֵה צֹאנֶךָ וְשַׂמַּח עֲדָתֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ: לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ. הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי, וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ, יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם, עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה, כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת: וְעָרְבָה לַייָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

דער חזן זאגט „ויכלו", דערנאך זאגט קהל „ויכלו", דערנאך זאגט דער חזן „ברוך אתה" וכו'

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי

יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, אֵל עֶלְיוֹן, קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

אַלְע שַׁבָּת זָאגְט מֶען מָגֵן אָבוֹת, וָואר אַז דֶער עֶרְשְׁטֶער טָאג פוּן פֶּסַח גִיפַאלְט אוּם שַׁבָּת זָאגְט מֶען נִיט. אוֹיךְ נִיט בַּייא אַיין אָבֵל רַחֲמָנָא לִצְלַן, אוּנ נִיט בַּייא אַיין חָתָן. אוּנ אַז מֶען זָאגְט נִיט מָגֵן אָבוֹת זָאגְט מֶען נִיט אלהינו וכו':

מָגֵן אָבוֹת בִּדְבָרוֹ, מְחַיֵּה מֵתִים בְּמַאֲמָרוֹ, הָאֵל (בש״ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ, הַמֵּנִיחַ לְעַמּוֹ (בְּיוֹם) בְּשַׁבַּת קָדְשׁוֹ. כִּי בָם רָצָה לְהָנִיחַ לָהֶם. לְפָנָיו נַעֲבוֹד בְּיִרְאָה וָפַחַד, וְנוֹדֶה לִשְׁמוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד, מֵעֵין הַבְּרָכוֹת. אֵל (וְרוֹב) הַהוֹדָאוֹת, אֲדוֹן הַשָּׁלוֹם, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת, וּמְבָרֵךְ שְׁבִיעִי, וּמֵנִיחַ בִּקְדֻשָּׁה לְעַם מְדֻשְּׁנֵי עֹנֶג, זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

דֶערְנָאךְ זָאגְט דֶער חַזָּן אלהינו ואלהי אבותינו בִּיז מקדש השבת אוּנ קדיש מִיט תתקבל:

בַּמֶּה מַדְלִיקִין, וּבַמֶּה אֵין מַדְלִיקִין. אֵין מַדְלִיקִין לֹא בְלֶכֶשׁ, וְלֹא בְחֹסֶן, וְלֹא בְכַלָּךְ, וְלֹא בִּפְתִילַת הָאִידָן, וְלֹא בִּפְתִילַת הַמִּדְבָּר, וְלֹא

מעשה הגדולים

מָגֵן אָבוֹת בִּדְבָרוֹ מְחַיֵּה מֵתִים בְּמַאֲמָרוֹ, מִיר וֶועלִין פַאר שְׁטֵיין דֶעם מַאֲמַר פוּן דֶער מַעֲשֶׂה, וָואס דִי גְמָרָא דֶערְצֵיילְט מִיט דֶעם תַּנָּא נָחוּם אִישׁ גַם זוּ, דֶעם נָאמֶען „גַם זוּ" הָאט מֶען אִים גִירוּפִין, וַוייל מִיט וָואס נָאר עֶס הָאט מִיט אִים גִיטְרָאפִין אַלֶע צַייטִין הָאט עֶר נוּר גִיזָאגְט, גַם זוּ לְטוֹבָה, אַיין מָאל הָאבִין דִי יוּדִין גֶעשִׁיקְט אַמַּתָּנָה דֶעם קֵיסָר אִין רוֹים דוּרְכְדֶעם תַּנָּא ר' נָחוּם, דִי מַתָּנָה אִיז גִיוֶועזִין אַ קֶעסְטִיל פֶּערִיל מִיט בְּרִילְיַאנְטִין, אוֹיף דֶעם וֶועג הָאט מֶען דֶעם תַּנָּא בֶּעגַנְבֶת, אוּנ דִי פֶּערִיל מִיט דִי בְּרִילְיַאנְטִין הָאט מֶען צוּ גִינוּמֶען פוּן דֶעם קֶעסְטִיל אוּנ אַרַיין גִילֵייגְט עֶרְד, דֶער תַּנָּא הָאט נִיט גֶעווּאוּסְט פוּן דִי גְנֵיבָה, אוּנ אִיז אַזוֹי גִיקוּמֶען צוּם קֵיסָר, אוּנ הָאט אִים אִיבֶּער גִיגֶעבִּין דִי מַתָּנָה וָואס דִי יוּדִין הָאבִּין גֶעשִׁיקְט דוּרְךְ אִים, אַז דֶער קֵיסָר הָאט גֶעעפִינְט דִי קֶעסְטִיל, אוּנ הָאט דֶערְזֶעהִין דִי שֵׁיינֶע מַתָּנָה (דִי עֶרְד) אִיז עֶר שְׁטַארְק אִין כַּעַס גִיוָוארִין, אוּנ הָאט גְלַייךְ בֶּעפוֹילִין, אַז מֶען זָאל אַלֶע יוּדִין מִיט דֶעם תַּנָּא אוּמְבְּרֵיינְגֶען, זָאגְט דֶער תַּנָּא ר' נָחוּם „גַם זוּ לְטוֹבָה" גִילוֹיבְּט אִיז הַשׁ"י דֶערְפַאר, גְלַייךְ אִין דִי זֶעלְבֶּע צַייט, הָאט זִיךְ אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא בַּאוֶויזִין צוּם קֵיסָר, אוּנ זָאגְט צוּ אִים אַזוֹי, וֶוען דִי יוּדִין הָאבִין דִיר גִישִׁיקְט אַ מַתָּנָה עֶרְד, מִסְתָּמָא אִיז דָאס נִיט קֵיין גֶעוֶוינְלִיכֶע זַאךְ, דִי עֶרְד הָאבִּין זֵיי בִּירוּשָׁה פוּן זֵייעֶר עֶלְטֶער פָאטֶער אַבְרָהָם, מִיט דִי עֶרְד הָאט עֶר אַיינְגֶענוּמֶען פִיר גְרוֹיסֶע מְלָכִים, אוּנ דִי עֶרְד נוּצְט אִין אַ מִלְחָמָה צוּ יִם גֶעגֶען דֶעם פַיינְד מֶער וִוי גֶוֶעווער (שְׁוֶוערְדִין אוּנ בִּיקְסִין). גְרָאדֶע אִין דִי צַייט הָאט דֶער קֵיסָר גֶעפִירְט אַ מִלְחָמָה אוּנ הָאט נִיט גִיקֶענְט אַיינְנֶעמֶען, הָאט דֶער קֵיסָר גִיגֶעבִּין זַיינֶע בֶּעפֶעהְלִין דִי עֶרְד, אוּנ זֵיי הָאבִּין רִיכְטִיג גְלַייךְ צַלֶעם

איינגענומען

בית ישראל

מָגֵן אָבוֹת גָאט הָאט בַּאשִׁירְמְט אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין מִיט זַיינֶע רֵייד, עֶר מַאכְט לֶעבֶּעדִיג דִיא טוֹיטֶע מִיט זַיין זָאג הָאֵל דֶער הֵיילִיגֶער גָאט עֶס אִיז נִיט דָא זַיין גְלַייכִין הַמֵּנִיחַ דֶער דָא לָאזְט רוּעֶן זַיין פָאלְק אִין דֶעם הֵיילִיגֶען שַׁבָּת דֶען עֶר הָאט גִיוָואלְט לָאזִין זֵייא רוּעֶן. לְפָנָיו פַאר אִים וֶועלִין מִיר דִינֶען מִיט פָארְכְט אוּנ מִיט צִיטֶערְנִישׁ וְנוֹדֶה אוּנ וֶועלִין דַאנְקֶען זַיין נָאמֶען אֵייבִּיג מִיט בְּרָכָה פוּן דֶעם גְלַייכֶענִישׁ דָאס זִיךְ דִיא בְּרָכוֹת פַּאסִין צוּ דֶעם זֶעלְבִּיגֶען טָאג. עֶר אִיז גָאט פוּן לוֹיבּ עֶר אִיז אַיין הֶער פוּן פְרִיד עֶר הֵיילִיגְט דֶעם שַׁבָּת אוּנ עֶר בֶּענְשְׁט דֶעם זִיבֶּעטִין טָאג אוּנ מַאכְט רוּעֶן מִיט הֵיילִיגְקֵייט צוּם פָאלְק יִשְׂרָאֵל דִיא זִיךְ פֶּעטִיגֶען מִיט זֶענֶעפְטִיקֵייט זֵכֶר דֶר שַׁבָּת אִיז אַיין גִידֶעכֶענֶעשׁ צוּ דִיא וֶוערְק פוּן שֵׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית כְּלוֹמַר דֶער שַׁבָּת וַוייזְט אוּנְז אַז גָאט הָאט אִין זֶעקְס טֶעג אַלֵיין בַּאשַׁאפִין דִיא וֶועלְט אוּנ אִין דֶעם זִיבֶּעטִין טָאג הָאט עֶר גִירוּט:

בַּמֶּה מִיט וֶועלְכֶע קְנֵייטְלִיךְ אוּנ אֵייל מֶעג מֶען צִינְדֶען שַׁבָּת לִיכְט אוּנ מִיט וֶועלְכֶע טָאר מֶען נִיט. מֶען טָאר נִיט צִינְדֶען לֹא בְלֶכֶשׁ נִיט מִיט קְנֵייטְלִיךְ פוּן לִיקִי וָואס וַואקְסְט בַּייא טֶענֶען בּוֹימֶער וְלֹא בְחֹסֶן אוּנ נִיט מִיט קְנוֹיטֶען פוּן נִיט

אוֹים גִיקֶעמְטִין פְלַאקְס וְלֹא בְכַלָּךְ דָס אִיז פְּסוֹלֶת פוּן זֵייד וְלֹא בִפְתִילַת הָאִידָן אוּנ נִיט מִיט דֶער לִיקֶע

וואס

בִּירוֹקָה שֶׁעַל פְּנֵי הַמַּיִם. לֹא בְזֶפֶת, וְלֹא בְשַׁעֲוָה, וְלֹא בְשֶׁמֶן קִיק, וְלֹא בְשֶׁמֶן שְׂרֵפָה, וְלֹא בְאַלְיָה, וְלֹא בְחֵלֶב. נַחוּם הַמָּדִי אוֹמֵר, מַדְלִיקִין בְּחֵלֶב מְבֻשָּׁל, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֶחָד מְבֻשָּׁל וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל, אֵין מַדְלִיקִין בּוֹ: אֵין מַדְלִיקִין, בְּשֶׁמֶן שְׂרֵפָה בְּיוֹם טוֹב. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, אֵין מַדְלִיקִין בְּעִטְרָן, מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת. וַחֲכָמִים מַתִּירִין בְּכָל הַשְּׁמָנִים. בְּשֶׁמֶן שֻׁמְשְׁמִין, בְּשֶׁמֶן אֱגוֹזִים, בְּשֶׁמֶן צְנוֹנוֹת, בְּשֶׁמֶן דָּגִים, בְּשֶׁמֶן פַּקּוּעוֹת בְּעִטְרָן וּבְנֵפְט. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, אֵין מַדְלִיקִין אֶלָּא בְּשֶׁמֶן זַיִת בִּלְבָד:

בית ישראל

וואס וואקסט בייא דיא לאזים ולא אונ ניט מיט די קנויטען פון לאנגע גראז בלעטער ולא בירוקה אונ ניט מיט די קנויטין פון מאך פון דיא שיפען ולא בזפת מען טאר ניט ברענגען מיט צו לאזינעם פעך ולא בשעוה אונ ניט מיט צו שמאלצין וואקס אריין גיסען אבער וועקסענע ליכט מעג מען יוא צינדען לכבוד שבת ולא בשמן קיק אונ ניט אייל פון באוועל קערנער, אונ דר טעם איז ווארום אזעלכע קנויטין קענען ניט רעכט ברענען נאר זייא סמיילען זיך פון אויבען אונ דיא איילען קענען אויך ניט רעכט ברענגען האבין די חכמים גיאסרת מיט זייא צינדין דיא ליכט פון שבת ווארום טאמער וועלין זייא ניט רעכט ברענגען וועט ער פאר ריכטין עס זאל בעסער ברענגען ולא בשמן שרפה אז יום טוב גיפאלט אום ערב שבת טאר מען ניט אן צינדען די ליכט פון שבת מיט אייל פון תרומה וואס איז אום ריין גיווארין ווארום קיין תרומה טאר מען ניט פאר ברענגען אום יום טוב ולא באליה אונ מען טאר ניט אן צינדען מיט דעם שמאלין פון דעם ווידעל פון פעטע שאף ולא בחלב מען טאר ניט אריין לייגען חלב אין אקהאניץ אונ ברענגען אום שבת. נחום המדי זאגט מדליקין מיט איבער גישמאלצענעם חלב מעג מען יוא אן צינדין, אונ דיא חכמים זאגין סייא גישמאלצינער חלב אונ סייא ניט גישמאלצינער חלב טאר מען אלץ ניט צינדען: אין אייל פון תרומה וואס איז טמא גיווארין מוז מען דאך אים פאר ברענגען אבער אום יום טוב טאר מען אים ניט פאר ברענגען. רבי ישמעאל זאגט מען טאר ניט אן צינדען מיט פסולת פון פעך עס האט ניט קיין שיינעם ריח וחכמים מתירין אונ דיא חכמים זיינען מתיר צו צינדין מיט אלע איילין בשמן שומשמין מיט תאן אייל בשמן אגוזים מיט ניס אייל בשמן צנונות מיט רעטעך אייל בשמן דגים מיט פיש אייל בשמן פקועות מיט ווילדע ... אייל בעטרן מיט פסולת פון פעך ובנפט מיט ווייסין

מעשה הגדולים

איינגענומען, אונ דער שונא האט זיך גלייך אונטער גיגעבין, ווי דער קיסר האט דאס גיזעהן, האט ער דעם תנא ר' נחום גרויס גימאכט, אונ האט אים גיהייסין די זעלבע קעסטיל זייגע, אנפילען מיט טייערע דימענטין אונ ברילאנטין, אונ האט אים צהיים געשיקט מיט גרויס כבוד, ווי דער תנא איז אהיים גיפארין, איז ער ווייטער גיקומען אויף דעם זעלבין ארט וואו מען האט אים פריער בעגנבעט, האט ער זיי דערציילט די גאנצע מעשה, אונ ער האט געוויזין די טייערע מתנות פון דעם קיסר פאר די ערד, די גנבים אבער האבין דערזעהן, אז פאר איין ביסיל ערד וואס זיי האבין אריין גילייגט אין קעסטיל האט ער אזוי פיל דימענטין מיט ברילאנטין בעקומען, האבין זיי גינומען אנאנצין וואגין די זעלביגע ערד אונ אוועק גיפירט דעם קיסר, אבער ווי דער קיסר האט אויס גיפרובירט די ערד, האט זיך פאלש ארויס געוויזען, אונ האט זיי גיהייסין שטרענג באשטראפין דערפאר וואס זיי האבין דעם קיסר אב גינארט. דער ילקוט זאגט אין פרשת לך, אז ווען אברהם אבינו האט די פיר מלכים איינגענומען מיט די ערד, האבין די מלאכים גיזאגט די ברכה „ברוך אתה ה' מגן אברהם" דאס איז דער טייטש פון „מגן אבות בדברו", מיט זיין ווארט וואס השי"ת האט גיטאן נסים מיט אברהם אבינו, אז די ערד זאל פארניכטין די פיינד ווי בלויזע שווערדין, „מחיה מתים במאמרו" מיט דעם זעלבינען נס פון די ערד האט ער מחיה מתים גיוועזן, דס חיינס מען דעם היילינגן תנא „ר' נחום איש גם זו" מיט אלע יודין, אונ ווייל זייערע בתי מדרשים זיינען גיוועזין ווייט פון שטאדט, אין איין מקום סכנה, האבין זיי דאס גיזאגט, אז השי"ת איז עווינג אונזער שיצער, והזכות פון אונזערע היילינגע אבות זאל אונז בייש טיין אלע מאהל, אמן:

כָּל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ, אֵין מַדְלִיקִין בּוֹ אֶלָּא פִּשְׁתָּן. וְכָל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ, אֵינוֹ מִטַּמֵּא טֻמְאַת אֹהָלִים, אֶלָּא פִּשְׁתָּן: פְּתִילַת הַבֶּגֶד שֶׁקִּפְּלָהּ, וְלֹא הִבְהֲבָהּ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, טְמֵאָה הִיא, וְאֵין מַדְלִיקִין בָּהּ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר טְהוֹרָה הִיא, וּמַדְלִיקִין בָּהּ: לֹא יִקּוֹב אָדָם שְׁפוֹפֶרֶת שֶׁל בֵּיצָה, וִימַלְּאֶנָּה שֶׁמֶן, וְיִתְּנֶנָּה עַל פִּי הַנֵּר, בִּשְׁבִיל שֶׁתְּהֵא מְנַטֶּפֶת, וַאֲפִילוּ הִיא שֶׁל חֶרֶס, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר, אֲבָל אִם חִבְּרָהּ הַיּוֹצֵר מִתְּחִלָּה מֻתָּר. מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּלִי אֶחָד: לֹא יְמַלֵּא אָדָם קְעָרָה שֶׁמֶן, וְיִתְּנֶנָּה בְּצַד הַנֵּר, וְיִתֵּן רֹאשׁ הַפְּתִילָה בְּתוֹכָהּ, בִּשְׁבִיל שֶׁתְּהֵא שׁוֹאֶבֶת, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר:

בית ישראל

פֶּעךְ. רַבִּי טַרְפוֹן זָאגְט אַז מֶען טָאר נִיט צִינְדִין נָאר מִיט בּוֹים אֵייל אַלֵיין: כָּל אַלֶע זַאכִין וָוס קוּמְט אַרוֹיס פוּן הָאלְץ טָאר מֶען דֶער פוּן נִיט מַאכִין קֵיין קְנֵייטֶל אָן צִינְדֶען דִי לִיכְט פוּן שַׁבָּת. נָאר פוּן פְלַאקְס. וְכָל אַלֶע זַאכֶען וָוס קוּמְט פוּן הָאלְץ אוּנ מֶען מַאכְט אַגִיצֶעלְט אֵיינ וֶוערְט נִיט טָמֵא דָאס גִיצֶעלְט אַז אַ מֵת לִיגְט דֶער אוּנְטֶער צֶלֶא נָאר אַז מֶען מַאכְט פוּן פְלַאקְס אַגִיצֶעלְט: פְּתִילַת אַקְנוֹיט פוּן אַ שְׁטִיק קְלֵייד וָוס אִיז דְרַייא פִינְגֶער לַאנְג אוּנ דְרַייא פִינְגֶער בְּרֵייט דָאס אִיז דִיא מָאס וָואס קֶען מְקַבֵּל טוּמְאָה זַיין שֶׁקִּפְּלָהּ וֶוען אֵיינֶער הָאט זִיא צוּזַאמֶען גֶעדְרֵייט פַאר אַקְנוֹיט וְלֹא הִבְהֲבָהּ אוּנ הָט זִיא נִיט אָפּ גִיבְּרֶענְט זִיא זָאל בֶּעסֶער בְּרֶענֶען. זָאגְט רַבִּי אֱלִיעֶזֶר טְמֵאָה דֶער בֶּגֶד אִיז מְקַבֵּל טוּמְאָה וָוארוּם וָואס עֶר הָאט דֶעם בֶּגֶד צוּזַאמֶען גֶעדְרֵייט וִוי אַקְנוֹיט הֶעלְפְט נִיט דִי שְׁטִיק קְלֵייד מְבַטֵּל זַיין פוּן תּוֹרַת בֶּגֶד אַז עֶס זָאל נִיט מְקַבֵּל טוּמְאָה זַיין נָאר מִיט דֶעם אַרוּם סְמַיילֶען, אוּנ מֶען טָאר מִיט דֶעם נִיט צִינְדֶען אוּם יוֹם טוֹב וָוס פַאלְט אוּם עֶרֶב שַׁבָּת וָוארוּם וִויא עֶר הֵייבְּט אָן דֶעם בֶּגֶד צוּא צִינְדֶען וֶוערְט עֶר תֵּיכֶף קְלֶענֶער פוּן דְרַייא טְפָחִים אוּנ וֶוערְט אַשְׁבְרֵי כֵּלִי הֵייסְט דָאס מוּקְצָה אוּנ אוּם יוֹם טוֹב טָאר מֶען נִיט צִינְדֶען מִיט אַזוֹי אַשְׁבְרֵי כֵּלִי וָואס אִיז גִיוָוארֶען דֶעם אֵייגֶענֶעם טָאג. רַבִּי עֲקִיבָא זָאגְט דִיא שְׁטִיק בֶּגֶד אִיז נִיט מְקַבֵּל טוּמְאָה וָוארוּם עֶר הָאלְט אַז עֶר הָאט נָאר דֶעם בֶּגֶד צוּזַאמֶען גֶעדְרֵייט הָאטְשֶׁע עֶר הָאט אִים נִיט אָפּ גֶעסְמַיילֶעט הָאט עֶר אִים יוֹא מְבַטֵּל גִיוֶוען פוּן תּוֹרַת בֶּגֶד קֶען עֶר שׁוֹין נִיט מְקַבֵּל טוּמְאָה זַיין אוּנ מֶען מֶעג דֶער מִיט צִינְדֶען אוּם יוֹם טוֹב אוּנ עֶר מַאכְט דָאס נִיט פַאר אַ שְׁבְרֵי כֵּלִי מִיט דֶעם צִינְדֶען וָוארוּם עֶר הָאט נָאךְ מִיט דֶעם צוּזַאמֶען דְרֵייעֶן פַאר יוֹם טוֹב מְבַטֵּל גִיוֶוען פוּן אֵיין כֵּלִי: לֹא יִקּוֹב אַמֶענְשׁ טָאר נִיט לֶעכְעֶרִין אַשָׁאלֶעכְץ פוּן אֵיין אֵיי אוּנ זָאל זִיא אָן פִילֶען מִיט אֵייל וְיִתְּנֶנָּה אוּנ זָאל זִיא גֶעבִּין אוֹיף דֶעם לַייכְטֶער כְּדֵי דֶער אֵייל זָאל טְרִיפֶען אוֹיף דֶעם קְנֵייטִיל אוּנ עֶס זָאל אַזוֹי בְּרֶענֶען אוּם שַׁבָּת אֲפִילוּ אֵיין עֶרְדֶענֶע כֵּלִי טָאר מֶען אוֹיךְ נִיט לֶעכֶערִין כְּדֵי עֶס זָאל רִינֶען אוֹיף דֶעם קְנֵייטֶעל טָאמֶער וֶועט עֶר פוּן דֶעם אֵייל נִיצֶען וֶועט זִיךְ דָאס קְנֵייטִיל וֵוייניגֶער בְּרֶענֶען הֵייסְט גְלַייךְ וִויא עֶר פַאר לֶעשְׁט אַלִיכְט אוּם שַׁבָּת. אוּנ רַבִּי יְהוּדָה אִיז מַתִּיר וָוארוּם רַבִּי יְהוּדָה אִיז נִיט גוֹזֵר טָאמֶער וֶועט עֶר נִיצֶען אֲבָל אָבֶּער אַז דֶער טֶעפֶּער הָאט פוּן אָנְהֵייבְּ אָן אַזוֹי גִימַאכְט מֶעג מֶען אַזוֹי טָאן וָוארוּם עֶס אִיז נָאר אֵיין כֵּלִי וֶועט עֶר בְּוַדַּאי דֶער פוּן נִיט נִיצֶען: לֹא אַמֶענְשׁ טָאר נִיט אָן פִילֶען אַשִׁיסִיל מִיט אֵייל אוּנ זָאל זִיא שְׁטֶעלִין נֶעבִּין דֶעם לַייכְטֶער וָואס דֶער קְנוֹיט לִיגְט וְיִתֵּן אוּנ עֶר זָאל אַרַיין לֵייגֶען אֵיין עֶק פוּן קְנֵייטִיל עֶס זָאל אִין זִיךְ אַרַיין שֶׁעפִּין דָאס אֵייל וָוארוּם טָאמֶער וֶועט עֶר דֶער פוּן נִיצֶען. אוּנ רַבִּי יְהוּדָה אִיז

מַתִּיר

הַמְכַבֶּה אֶת הַנֵּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְיָרֵא, מִפְּנֵי עַכּו״ם, מִפְּנֵי לִסְטִים, מִפְּנֵי רוּחַ רָעָה, אוֹ בִּשְׁבִיל הַחוֹלֶה שֶׁיִּישַׁן, פָּטוּר: כְּחָס עַל הַנֵּר, כְּחָס עַל הַשֶּׁמֶן, כְּחָס עַל הַפְּתִילָה חַיָּב. רַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר בְּכֻלָּן, חוּץ מִן הַפְּתִילָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשָׂה פֶּחָם: עַל שָׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת נָשִׁים מֵתוֹת בִּשְׁעַת לֵדָתָן, עַל שֶׁאֵינָן זְהִירוֹת, בְּנִדָּה, בְּחַלָּה, וּבְהַדְלָקַת הַנֵּר: שְׁלֹשָׁה דְבָרִים, צָרִיךְ אָדָם לוֹמַר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, עֶרֶב שַׁבָּת, עִם חֲשֵׁכָה. עִשַּׂרְתֶּם, עֵרַבְתֶּם, הַדְלִיקוּ אֶת הַנֵּר: סָפֵק חֲשֵׁכָה, סָפֵק אֵינָהּ חֲשֵׁכָה, אֵין מְעַשְּׂרִין אֶת הַוַּדַּאי, וְאֵין מַטְבִּילִין אֶת הַכֵּלִים, וְאֵין מַדְלִיקִין אֶת הַנֵּרוֹת, אֲבָל מְעַשְּׂרִין אֶת הַדְּמַאי, וּמְעָרְבִין וְטוֹמְנִין אֶת הַחַמִּין:

תַּנְיָא אָמַר רַבִּי חֲנִינָא חַיָּב אָדָם לְמַשְׁמֵשׁ בְּגָדָיו בְּעֶרֶב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה שֶׁמָּא יִשְׁכַּח וְיֵצֵא. אָמַר רַב יוֹסֵף הִלְכְתָא רַבְּתָא לְשַׁבַּתָּא:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם. שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ, וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל תִּקְרֵי בָּנָיִךְ, אֶלָּא בּוֹנָיִךְ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ, וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ, שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי, אֲדַבְּרָה נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית יְיָ אֱלֹהֵינוּ, אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם קדיש דרבנן:

בית ישראל

מַתִּיר: הַמְכַבֶּה ווען איינער פר לעשט אליכט אום שַׁבָּת מַחֲמַת ער האט מורא פאר עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אדער פאר גַּזְלָנִים מִפְּנֵי אדער פון וועגין אחוֹלֶה דאס רוּעט אויף אים. ארוּחַ רָעָה אונ זיין רְפוּאָה איז אז ער זאל זיין אין דער פינצטער או אדער כְּדֵי דר חוֹלֶה זאל קענען שלאפין איז ער פָּטוּר: כְּחָס אז ער האט פאר לאשין דיא לייכטער זאל ניט אוים שפרינגען אדער דר אייל זאל ניט אוים ברענען אדער מַחֲמַת דם קנייטיל, איז ער חַיָּב. רַבִּי יוֹסֵי זאגט פון אלע זאכין וועגין איז ער אלץ פָּטוּר ווארום דאס פאר לעשין אליין קומט ניט צו ניץ נאר פון עפעס אנדערם וועגין חוץ נאר אז ער פאר לעשט מַחֲמַת עס טוט אים באנק דם קנייטיל האלט רַבִּי יוֹסֵי אויך אז ער איז חַיָּב מִפְּנֵי ווארום מיט דעם מאכין דיא קנויט פון אויבין וויא אקויל כְּדֵי זיא זאל בעסער ברענין נאך אמאל קומט אים דאס פאר לעשין אליין צו ניץ דריבער איז ער חַיָּב: עַל פון דריי עֲבֵירוֹת וועגין שטארבין דיא ווייבער אז זיא גייען צוא קינד עַל וויל זייא היטען ניט אפ בְּנִדָּה די דינים פון נִדָּה בְּחַלָּה אונ פון חַלָּה נעמען אונ פון ליכט צינדין: שְׁלֹשָׁה דרייא זאכין דארף איטליכער מענש זאגין אין זיין שטוב אום עֶרֶב שַׁבָּת איי עס ווערט פינצטער עִשַּׂרְתֶּם האט איר מַעֲשֵׂר גיגעבין? עֵרַבְתֶּם האט. איר געלייגט איין עֵרוּב? צינדט אן ליכט לִכְבוֹד שַׁבָּת. סָפֵק עֶרֶב שַׁבָּת פר נאכט אז מען וויים ניט אויב עס איז שוין שַׁבָּת אדער ניט אין טאר מען ניט אפ טיילען מַעֲשֵׂר פון תְּבוּאָה וואס מען וויים געוויס אז מען האט ניט גיגעבין מַעֲשֵׂר ואין אונ מען טאר ניט טוֹבְלִין קיין כֵּלִים אונ מען טאר ניט אן צינדען ליכט ווארום טאמער איז שוין שַׁבָּת אֲבָל אבער מען מעג אפ טיילען מַעֲשֵׂר פון אזוי אתְּבוּאָה וואס מען וויים ניט געוויס אויב מען האט מַעֲשֵׂר גיגעבין אדער ניט וּמְעָרְבִין אונ מען מעג איין עֵרוּב לייגין וְטוֹמְנִין אונ מען מעג בהאלטין דאס עסין אויף איין ארט וואס האלט היץ כְּדֵי עס זאל ניט פאר קילט ווערין:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל. לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת *)
וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה. שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם. וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם.
וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים, לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא,
שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ, וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל, וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי
מְרוֹמִים. הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד: אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ. וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם
וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ. כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים. בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת. אֵין עוֹד:
וְעַל כֵּן נְקַוֶּה לְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ. לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ. לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ.
וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן. לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי. וְכָל בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ.
לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל רִשְׁעֵי אָרֶץ. יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל. כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל בֶּרֶךְ.
תִּשָּׁבַע כָּל לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ. יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ. וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ. וִיקַבְּלוּ
כֻלָּם אֶת עֹל מַלְכוּתֶךָ. וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא.
וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד. כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ. יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר. וְהָיָה יְיָ
לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ. בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: ק״י. אדון עולם

ווִיא מען קוּמְט אַהיים זָאל מען זָאגִין דָאס:

שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן, מִמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא ג״פ: בּוֹאֲכֶם לְשָׁלוֹם מַלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן, מִמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא ג״פ: בָּרְכוּנִי לְשָׁלוֹם מַלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן, מִמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא ג״פ: צֵאתְכֶם לְשָׁלוֹם מַלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן, מִמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: ג״פ

כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָּךְ, לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ: יְיָ יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

דִי תְּחִנָּה זָאלִין מַאנְען אוּנ ווַייבֶּער זָאגִין:

רִבּוֹן כָּל הָעוֹלָמִים, אֲדוֹן כָּל הַנְּשָׁמוֹת, אֲדוֹן הַשָּׁלוֹם, מֶלֶךְ אַבִּיר, מֶלֶךְ בָּרוּךְ, מֶלֶךְ גָּדוֹל, מֶלֶךְ דּוֹבֵר שָׁלוֹם, מֶלֶךְ הָדוּר, מֶלֶךְ וָתִיק, מֶלֶךְ זָךְ, מֶלֶךְ חֵי הָעוֹלָמִים,

בית ישראל

שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם אֵייךְ, אִיר מַלְאָכִים פוּן גָאט, טְרַייֶע דִינֶער וָואס הִיטִין זַיין גֶעבָּאט. פוּן דֶעם קֶענִיג אִיבֶּער יֶעדֶער קֶענִיג אוּנ הֶער, דֶר הֵיילִיגֶער גֶעלוֹיבְּט אִיז עֶר. בּוֹאֲכֶם פְרִיד זָאל זַיין אַייעֶר קוּמֶען צוּ אוּנְז אִירֶען, מִיר בֶּעטִין אַייךְ מַלְאָכִים פוּן פְרִידֶען. פוּן דֶעם קֶענִיג אִיבֶּער יֶעדֶער קֶענִיג אוּנ הֶער, דֶר הֵיילִיגֶער גִילוֹיבְּט אִיז עֶר. בָּרְכוּנִי בֶּענְשְׁט מִיר מִיט פְרִיד מִיט אַייעֶרֶע מַלְאָכִים שְׁטִימֶען. דִינֶער פוּן גָאט וָואס אִיר טוּהט אִים עֶווִיג רִימֶען, פוּן דֶעם קֶענִיג אִיבֶּער יֶעדֶער קֶענִיג אוּנ הֶער, דֶער הֵיילִיגֶער גֶעלוֹיבְּט אִיז עֶר. צֵאתְכֶם אַייעֶר אַרוֹיס גֵיין צוּא פְרִיד אִיר פְרִיד מַלְאָכִים, אוּנְזֶערֶע טְרַייֶע עֶרְהַאבֶּענֶע הִימֶעל שְׁלוּחִים. פוּן דֶעם קֶענִיג אִיבֶּער יֶעדֶער קֶענִיג אוּנ הֶער, דֶר הֵיילִיגֶער גִילוֹיבְּט אִיז עֶר:

רִבּוֹן כָּל הָעוֹלָמִים הֶער פוּן אַלֶע וֶועלְטִין, הֶער פוּן אַלֶע נְשָׁמוֹת, הֶער פוּן שָׁלוֹם שְׁטַארְקֶר מֶלֶךְ, גִיבֶּענְשְׁטֶער מֶלֶךְ, גְרַאבְּפֶערְטֶער מֶלֶךְ, וואס

*) בעת מתן התורה

מלך טוב ומטיב. מלך יחיד ומיוחד. מלך כביר, מלך לובש רחמים. מלך מלכי המלכים. מלך נשגב. מלך סומך נופלים. מלך עושה מעשה בראשית. מלך פודה ומציל. מלך צח ואדום. מלך קדוש. מלך רם ונשא. מלך שומע תפלה. מלך תמים דרכו: מודה אני לפניך. יי אלהי ואלהי אבותי. על כל החסד אשר עשית עמדי. ואשר אתה עתיד לעשות עמי. ועם כל בני ביתי. ועם כל בריותיך בני בריתי. וברוכים הם מלאכיך הקדושים והטהורים, שעשים רצונך: אדון השלום. מלך שהשלום שלו, ברכני בשלום, ותפקוד אותי, ואת כל בני ביתי. וכל עמך בית ישראל, לחיים טובים ולשלום: מלך עליון על כל צבא מרום, יוצרנו יוצר כל מעשה בראשית. אחלה פניך המאירים. שתזכה אותי, ואת כל בני ביתי, למצא חן ושכל טוב. בעיניך ובעיני כל בני אדם וחוה ובעיני כל רואינו לעבודתך. (וסלת ומחל לנו ולזרענו על כל פשעינו וחטאתינו ועונותינו). וזכנו לקבל שבתות מתוך רוב שמחה, ומתוך עשר וכבוד. ומתוך מיעוט עונות. והסר ממני ומכל בני ביתי. ומכל עמך בית ישראל, כל מיני חולי, וכל מיני מדוה, וכל מיני דלות ועניות ואביונות. ותן בנו יצר טוב, לעבדך באמת וביראה ובאהבה. ונהיה מכבדים בעיניך, ובעיני כל רואינו. כי אתה הוא מלך הכבוד, כי לך נאה, כי לך יאה. אנא מלך מלכי המלכים. צוה למלאכיך מלאכי השרת, משרתי עליון, שיפקדוני

וואס ער פארלאנגט נור שלום, איין בשיינטער, איין שטארקר, איין לויטערער, דער לעבין פון אלע וועלטין, ער איז גוט אונ באגיטיגט אלין, איינער אונ גיאיינציגט פון אלעם, מלך לובש ער איז באקלייט מיט רחמים, איין מלך איבער אלע מלכים, ער לעהענט אונטער גיפאלינע, ער האט אלעם באשאפין אין זעקס טעג, ער לייזט אויס אונ באשירעמט, מלך צח ער איז קלאר אונ רויט דאס איז גימיינט ער פערלייכטערט דעם מדת הדין דורך דעם מדת הרחמים. איין הייליגר אונ איין דער הויבענער, מלך שומע ער הערט די גיבעט פון אלע, ער האט ליב תמימות. מודה איך באקען פאר דיר מיין גאט אויף גאר דעם גינאד וואס דו האסט מיט מיר גיטאן אונ וואס דוא וועסט מיט מיר טאן אונ מיט מיין גאנצע גיזינד אונ מיט אלע דיינע באשעפעניש, אונ גיבענשט זיינען דיינע הייליגע מלאכים וואס טוען דיין ווילען אדון הער פון שלום, בענטש מיך מיט שלום, אונ זאלסט דאכטין מיך מיט מיין גינד אונ גאר [illegible] צום גוט לעבין

אונ פריד. מלך אויבערשטער מלך אויף אלע הערשאפט פון הימעל יוצרנו אונזער באשעפער וואס האט באשאפין אלע מעשה בראשית אחלה איך טוא בעטין דיין ליכטיג פנים דוא זאלסט מיך מזכה זיין מיט מיין הויז גיזינד צו גיפינען חן אונ גוטע הצלחה אין דיינע אויגען אונ אין דיא אויגען פון די קינדר אדם אונ חוה אונ אין דיא אויגען אלע אונזערע זעהער, זיי זאלין באקענען אונזערע רייד וואס מיר ערקלערין זייא דיך צו דינען וזכנו אונ זייא אונז מזכה אן צו נעמען שבתים מיט פיל פרייד אונ פון עשירות אונ פון וויניג זינד והסר אונ טוא אפ פון מיר אונ פון מיין הויז גיזינד אונ פון גאר דיין פאלק אלערלייא קראנקייט אונ אלערלייא ווייטאג אונ אלערלייא ארומקייט ותן אונ גיב אונז איין יצר טוב מיר זאלין דיך דינען מיט אמת אונ מיט יראה אונ אהבה ונהיה אונ מיר זאלין זיין גיעהרט אין דיינע אויגין אונ אין אויגין אלע אונזערע זעהער דען דו ביסט דער גיערטער מלך דען צו דיר איז דאס שיין. אנא איך בעט דיך קיניג איבער אלע קיניגע

ברחמים. ויברכוני בבואם לביתי ביום קדשנו. כי הדלקתי נרותי. והצעתי מטתי, והחלפתי שמלותי. לכבוד יום השבת. ובאתי לביתך, להפיל תחנתי לפניך, שתעביר אנחתי. ואעיד אשר בראת בששה ימים כל היצור. ואשנה ואשלש עוד להעיד על כוסי, בתוך שמחתי, כאשר צויתני לזכרו. ולהתענג ביתר נשמתי אשר נתת בי: בו אשבות כאשר צויתני לשרתך, וכן אגיד גדלתך ברנה. ושויתי יי לקראתי שתרחמני עוד בגלותי לגאלני, לעורר לבי לאהבתך. ואז אשמור פקודיך, וחקיך בלי עצב. ואתפלל כדת כראוי וכנכון, מלאכי השלום. בואכם לשלום, ברכוני לשלום, ואמרו ברוך לשלחני הערוך, וצאתכם לשלום, מעתה ועד עולם, אמן סלה:

אשת חיל מי ימצא, ורחק מפנינים מכרה: בטח בה לב בעלה, ושלל לא יחסר: גמלתהו טוב ולא רע, כל ימי חייה: דרשה צמר ופשתים, ותעש בחפץ

מעשה אלפס

אשת חיל. די תורה רופט זיך ברתא דקב"ה די הויכגעבילדעטע טאכטער פון דעם בורא עולם, אונ ער האט איר פארקנסת (לזרע אברהם אוהבו) זי זאל זיי אויס בילדין, צו זיין גוט אונ פרום, זיי זאלין זיין אמוסטער בילד אונ אנטשליכע ליכט צו בעלייכטין אלע פעלקער, אונ וויל צו ערווערבין די הימילשע טאכטער דארף מען פריער בעקומען אכט אונ פערציג איינגענשאפטין (מ"ח. דברים שהתורה נקנית בהם, אבות פ"ו) רופט ער איר אשת חי"ל (חי"ל באטרעפט אכט אונ פערציג), - אונ-וויל נארישע מענטשין ווילין נים הארעווען אויף דער תורה, זיי ווילין אז זי זאל זיי אריינפליהען אליין אין קאפ, זאגט דער חכם צו דעם אמשל פון אנארישען חתן וואס האט זיך באריהמט, אז ער וועט שיקין די כלה אבריליאנטענעס צייגג איין אויכנאם אין דער וועלט, אונ אז מ'האט אים גיפרעגט ווארום קויפסטו דאס נים? ענטפערט ער צו וואס זאל איך קויפין, איך וועל גיין אין נאס אונ געפינען, זאגט מען אים, דו נאר, ווען קויפין קריגט מען דאס נים אבי תאג, מען מוז פארין אין מרחקים וואו מען שלייפט

דיא

בית ישראל

גיביט דיינע מלאכים וואס בארינגען דיך זייא זאלין דאנקין מיך מיט רחמים אונ זייא זאלין מיך בענשין אין זייער קומען אין מיין הויז אין אונזער הייליגין טאג ווען איך האב אן גיצונדין מיינע ליכט אונ האב פר בעט מיין בעט אונ הב איבער גיביטין מיינע קליידער פון כבוד שבת וועגין ובאתי אונ איך בין גיקומען אין דין הויז צו בעטין דיך דוא זאלסט אפ טאן מיינע זיפצונג: ואעיד אונ איך האב גיטאן עדות זאגין אז אין זעכס טעג האסטו באשאפין אלע בשעפעניש, אונ איך וועל דאס אויך זאגין דעם אנדערין אונ דריטין מאל עדות צו זאגין אויף דעם כוס מיט שמחה וויא דוא האסט מיך גיבאטין צוא דער מאנען אונ מתענג זיך זיין מיט מיין נשמה יתרה וואס דוא האסט אין מיר גיגעבין. בו אין שבת וועל איך רוען וויא דוא האסט מיך גיבאטין צוא דינען דיך אונ צו זאגין דיין גרויסקייט מיט גיזאנג ושויתי אונ איך שטעל מיר פאר גאט קעגין מיר, בייא אים צוא בעטין אז דוא זאלסט מיך דער בארעמען אונ אוים לייזען פון צרות צוא דער וועקין מיין הארץ דיר צוא דינען ווי אזוי וועל איך קענען היטען דיינע גיזעץ אן טרויערקייט אונ וועל רעכט מתפלל זיין. איר מלאכים פון פריד אייער קומען איז צו פריד בענשט מיך צו שלום אונ זאגט בענטשונג צוא מיין אן גיברייטין טיש אונ אייער אוועק גיין זאל זיין מיט פריד פון איצונד ביז אייביג אמן סלה:

אשת חיל אפרויא אווירטין אונ א פרומע ווער קען גיפינען? כלומר ניט איטליכער איז דם זוכה, ווען מ'זאל דאס קענען קויפין, וואלט זיין כדאי אטוענדין קרעפטין פארין נאך דעם ווייטער זיא נאך פעריל אונ דימענטין: בטח בעת איר מאן פארט האנדלען איז ער זיכער אז זיינע קינדער ווערין אויפגיפאסט אונ ערצויגין גוט אונ פרום, אונ ביי גוטע גישעפטין קען ער רוהיג זיצין דארטין, זיין הארץ איז אים ניט צו טראגין וועגין שטוב: גמלתהו זיא בעלוינט אים שטענדיג גוטעס פאר זין הארעוואניע פאר זיין פאמיליע. אונ ווען עס מאכט זיך אמאל ניט צו בעסטין פאר שווייגט

כַּפֶּיהָ: הָיְתָה כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר, מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ: וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה, וַתִּתֵּן טֶרֶף
לְבֵיתָהּ, וְחֹק לְנַעֲרֹתֶיהָ: זָמְמָה שָׂדֶה וַתִּקָּחֵהוּ, מִפְּרִי כַפֶּיהָ נָטְעָה כָּרֶם: חָגְרָה בְעוֹז
מָתְנֶיהָ, וַתְּאַמֵּץ זְרוֹעֹתֶיהָ: טָעֲמָה כִּי טוֹב סַחְרָהּ, לֹא יִכְבֶּה בַלַּיְלָה נֵרָהּ: יָדֶיהָ שִׁלְּחָה
בַכִּישׁוֹר, וְכַפֶּיהָ תָּמְכוּ פָלֶךְ: כַּפָּהּ פָּרְשָׂה לֶעָנִי, וְיָדֶיהָ שִׁלְּחָה לָאֶבְיוֹן: לֹא תִירָא
לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֶג, כִּי כָל בֵּיתָהּ לָבֻשׁ שָׁנִים: מַרְבַדִּים עָשְׂתָה לָּהּ, שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁהּ:
נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ, בְּשִׁבְתּוֹ עִם זִקְנֵי אָרֶץ: סָדִין עָשְׂתָה וַתִּמְכֹּר, וַחֲגוֹר נָתְנָה
לַכְּנַעֲנִי: עֹז וְהָדָר לְבוּשָׁהּ, וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן: פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה, וְתוֹרַת חֶסֶד

בית ישראל

זיא אונ ערגערט אים ניט : דרשה נור זיא אליין סטארעט זיך מיטהעלפין פארדינען מיט איהר האנדווערק אין וואל אדער פלאקס אונ טוט איר ארבייט פלייסיג : היתה זיא איז וויא א שיף פון אקויפמאן וואס ברייננט סחורה פון וייט , אזוי קלערט זיא אויף , דורך וואס צוא פארדינען : ותקם זי שטייט אויף פארטאג אונ מאכט פארטיג דעם פרישטאג אונ פארארדינט ארבייט פאר איהרע דינסט=מארכען : זממה זיא טראכט אויף א פעלד צו קויפין אונ קויפט עס אונ פון דעם שכר פון איר ארבעט פלאנצט זי א וויין גארטין: חגרה זיא גורט אן מיט שטארקייט אירע לענדין אונ שטארקט אירע ארום צו טאן א מלאכה אונ איז ניט פויל: טעמה ווען זיא פאר זוכט עפעס רווח פון אירע מסחרים ווערט שוין ניט פאר לאשין בייא נאכט איר ליכט נייערט זיא זיצט אונ ארבעט : ידיה אונ הגם זיא איז עוסק אין האנדיל פארלאזט זי דאך ניט די שטוב ארבייט וויא שפינען , אויס צירעווען אונ פאריכטען : כפה אונ הגם זיא הארעוועט אויף א גראשין פון דעסט וועגין ווי עס קומט צוא צדקה דא גיט זיא מיטען פולען האנד , אונ שיקט נאך אריין אין שטוב דיא אביונים וואס שעמען זיך א האנד אויס צו שטעלין : לא זיא דארף זיך ניט שרעקין פארין ווינטער , ווייל זיא פאסט אויף דיא ווינטערדיגע קליידער זאלין ניט מקולה ווערין נור זייא זאלין זיין שיין אונ ווארים : מרבדים שיינע בעטגיוואנט מאכט זיא צוא זיך , ליינען אונ פורפור וואל איז אירע קליידער : נודע דורך דעם וואס זיא העלפט צוא אין געשעפט ווערט דער מאן בעקאנט אין דיא טויערין פון חכמים, ווייל זיא בעפרייט אים פון געשעפט איינינע שעה אטאג צוא לערנען , דאדורך קען ער זיך געפינען אין געזעלשאפט פון חכמי התורה : סדין אז זיא וועבט אויס אשייל־טוך (אתכשיט פאר פרויען) פאר קויפט זיא אליין , אונ אגארטיל (אתכשיט פון מאנספערזאנען) גיט זיא דאס איבער דיא אויס־טרעגער , כלומר אירע צניעות פארלירט זיא ניט אפילו ביים האנדלען : עוז שטארק אונ שיין איז איר קלייד אונ זיא פרייט זיך אלע אירע טעג אויף דעם הינטערשטין טאג וואס זיא וועט שטארבין מיט א גוטין שם : פיה ווען זיא עפינט איר מויל הערט מען קלוגע רייד , אונ דאס לערנונג פון חסד איז אויף איר צונג ,

מעשה אלפם

די ברילליאנטין , היינט ווילסטו דאס געפינען אין נאם ? דאס גלייכין אשת חיל (די תורה) מי ימצא? ווער קען זיך דאס פארלאזין אז ער וועט איר געפינען (זי וועט אים אריין פליהען אין קאפ אן מיהע), אז „ורחוק מפנינים מכרה' אז ווען קויפין איר דארף מען פארין נאך ווייטער פון דעם ארט וואס מען שלייפט ברילליאנטין, מ'דארף ניגונ הארעוועהן אייבער מען שאפט זיך צין די אכט אונ פערציג מדות וואס מדארף צו דר תורה , היינט וויא אזוי וועט איר געפינען נים געהארעוועט , כה דאך איין חלק פון חכמה היינו דאקטאר מידיצין , יוריסט , דארף מען פיל יאהרין הארעוועהן איידער משטודירט אויס , אפשיטא חכמת התורה וואס זיא איז כולל אלע חכמות :

עז והדר לבושה , אקלייד פון פראסטע שטערמינגע איז שטארק אבער נים שיין , פון גוטע ניידינס איז שיין אבער נים גאנין שטארק , אבער דיא קלייד וואס דיא תורה באצירט אירע לערנער איז שטארק אונ שיין , (ותשחק ליום אחרון) אויך אלע קליידער דיא שענסטע איז נור שיין אין אנפאנג אבער שפעטער גייען זיי ארויס פון מאדע אז עס איז אבזיון אן צו טאן, דאס הייסט א

דער

עַל לְשׁוֹנָהּ: צוֹפִיָּה הֲלִיכוֹת בֵּיתָהּ, וְלֶחֶם עַצְלוּת לֹא תֹאכֵל: קָמוּ בָנֶיהָ וַיְאַשְּׁרוּהָ, בַּעְלָהּ וַיְהַלְלָהּ: רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חָיִל, וְאַתְּ עָלִית עַל כֻּלָּנָה: שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי, אִשָּׁה יִרְאַת יְיָ, הִיא תִתְהַלָּל: תְּנוּ לָהּ מִפְּרִי יָדֶיהָ. וִיהַלְלוּהָ בַשְּׁעָרִים מַעֲשֶׂיהָ:

תקוני שבת

קודם קידוש יאמר זה ז׳

אַתְקִינוּ סְעוּדָתָא דִמְהֵימְנוּתָא, שְׁלֵימָתָא חֶדְוָתָא דְמַלְכָּא קַדִּישָׁא: אַתְקִינוּ סְעוּדָתָא דְמַלְכָּא. דָא הִיא סְעוּדָתָא דַחֲקַל תַּפּוּחִין קַדִּישִׁין, וּזְעֵיר אַנְפִּין וְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא. אַתְיָן לְסַעֲדָא בַּהֲדָהּ:

וזהו השיר שמו של רבי יצחק לוריא בקרבו זלה״ה:

א זַמֵּר בִּשְׁבָחִין, לְמֵיעַל גּוֹ פִתְחִין. דְּבַחֲקַל תַּפּוּחִין, דְּאִינוּן קַדִּישִׁין:

נ זַמִּין לָהּ הַשְׁתָּא, בְּפָתוֹרָא חַדְתָּא. וּבִמְנַרְתָּא טַבְתָּא, דְּנַהֲרָא עַל רֵישִׁין:

י מִינָא וּשְׂמָאלָא, וּבֵינַיְהוּ כַלָּה, בְּקִשּׁוּטִין אַזְלָא. וּמָאנִין וּלְבוּשִׁין:

י חַבֵּק לָהּ בַּעְלָהּ, וּבִיסוֹדָא דִילָהּ דְּעָבִיד נַיְחָא לָהּ, יְהֵא כַּתִּישׁ כַּתִּישִׁין:

צ וָחִין אַף עַקְתִין, בְּטֵלִין וּשְׁבִיתִין, בְּרַם אַנְפִּין חַדְתִּין, וְרוּחִין עִם נַפְשִׁין:

ח דוּ סַגִּי יֵיתֵי, וְעַל חֲדָא תַרְתֵּי, נְהוֹרָא לָהּ יִמְטֵי, וּבִרְכָאן דִּנְפִישִׁין:

ק רִיבוּ שׁוֹשְׁבִינִין, עֲבִידוּ תִקּוּנִין, לְאַפָּשָׁא זִינִין, וְנוּנִין עִם רַחֲשִׁין:

ל מֶעְבַּד נִשְׁמָתִין, וְרוּחִין חַדְתִּין, בְּתַרְתֵּין וּתְלָתִין, וּבִתְלָתָא שִׁבְשִׁין:

ו עִטּוּרִין שַׁבְעִין לָהּ, וּמַלְכָּא דִלְעֵלָּא, דְּיִתְעַטַּר כֹּלָּא, בְּקַדִּישׁ קַדִּישִׁין:

ר שִׁימִין וּסְתִימִין, בְּגוֹ כָל עָלְמִין, בְּרַם עַתִּיק יוֹמִין, הֲלָא בַטִּישׁ בַּטִּישִׁין:

בית ישראל

זִיא לֶערִינְט אִיטְלִיכִין צוּ טָאן חֶסֶד מִיט לַייטִין: צוֹפִיָּה זִיא גִיט אַכְטוּנְג אוֹיף אִיר הוֹיז גִזִינְד וִויא אַזוֹי זַייא זָאלִין זִיךְ פִירִין מִיט אֱמֶת אוּנ צְנִיעוּת וְלֶחֶם אוּנ דִיא מִדָּה פוּן פוֹילְקַייט עֶסְט בַּיי אִיר קַיין בְּרוֹיט נִיט, כְּלוֹמַר דִיא פוֹילְהַייט טָאר זִיךְ בַּייא אִיר אִין שׁוּם נִיט גִיפִינֶען נוּר זְרִיזוּת אוּנ מוּטְהִיגְקַייט, אוּנ אִיבֶּער דֶעם: קָמוּ שְׁטֵייעֶן אוֹיף אִירֶע קִינְדֶער אוּנ לוֹיבֶּען זִיא, אוֹיךְ אִיר מַאן לוֹיבְּט זִיא. אוּנ אַזוֹי זָאגִין זַייא רַבּוֹת פִּיל טֶעכְטֶער כְּלוֹמַר פִיל וַוייבֶּער הָאבִּין בַּאוֹויזֶען הֶעלְדֶענְשַׁאפְט אָבֶּער דוּא בִּיסְט הֶעכֶער אוּנ גִילוֹיבְּט אִיבֶּער אַלֶע: שֶׁקֶר דִיא שֵׁיינְהַייט אוּנ דֶער רֵייץ וָוען דִיא אִשָּׁה בַּאנוּצְט דָאס אוֹיף פּוּסְטֶע זַאכִין צוּ זְשׁטָאלְצִירֶען מִיט דֶעם, אִיז דָאס זֵייעֶר אַפַּאלְשֶׁע אוּנ אַרוּמֶע זַאךְ, נוּר וֶוען זִיא בַּאנוּצְט דָאס צוּ גָאטְעס פָּארְכְט דַאן אִיז דָאס צוּ רִיהְמֶען: תְּנוּ גִיט אִיר אַלֵיין פַאר זוּכִין פוּן דִיא פְּרוּכְט פוּן אִיר הַאנְד כְּלוֹמַר זִיא לֶעבְּט אַלֵיין אַגְלִיקְלִיכֶען לֶעבִּין אוּנ אַנְדֶערֶע מֶענְשִׁין הָאבִּין אוֹיךְ פַארְגְנִיגֶען זֶעהֶען אַזַא שֵׁיינֶעם אוֹיף פִירוּנְג, אוּנ לוֹיבֶּען אִירֶע מַעֲשִׂים אִין דִיא הֶעכְסְטֶע עֶרְטֶער, דָ״ס אִיז דֶער אֵיינְפַאכֶער פְּשַׁט וָואס עֶר לוֹיבְּט אַיין גָאטְס פָארְכְטִיגֶע וַוירְטִין. אוּנ דִיא פְּנִימִיּוּת גֵייט אוֹיף דֶער תּוֹרָה וָואס זִיא רוּפְט זִיךְ אוֹיךְ אֵשֶׁת חַיִל״ (זעה מעשה אלפס):

מעשה אלפס

דֶער מֶענְשׁ דֶער מַאכְט זִיךְ אַז אוֹיף דֶער עֶלְטֶער וָוען דִי חוּשִׁים וֶועלִין אוֹיף הֶערִין צוּ דִינֶען וּבִפְרָט קָרוֹב לְיוֹם הַמִּיתָה וֶועלִין דִיא אַלֶע הַבְלֵי הַזְּמַן זַיין אוֹיס מָאדְע אוּנ וֶועם אוֹיף זַייא נִיט קֶענִין קוּקִין, אָבֶּער דִיא שַׁבָּת־קְלֵייד פוּן דֶער תּוֹרָה גֵייט נִיט אַרוֹיס פוּן מָאדֶע, אַדְרַבָּה צוּם לֶעצְטִין טָאג הֵייבְּט זִיא אָן מֶער צוּא גְלֶענְצִין, אִין אִיר וֶועט עֶר זִיךְ אוֹיס פּוּצִין שְׁטֵיין פַארִין מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים:

י הָא רַעֲוָא קַמֵּיהּ. דְּיִשְׁרֵי עַל עַמֵּיהּ,
דְּיִתְעַנַּג לִשְׁמֵיהּ. בְּמִתִיקִין וְדוּבְשִׁין:

א סַדֵּר לִדְרוֹמָא, מְנַרְתָּא דִּסְתִימָא,
וְשֻׁלְחָן עִם נַהֲמָא. בִּצְפוֹנָא אַרְשִׁין:

ב חַמְרָא גּוֹ כַסָּא. וּמְדָאנֵי אָסָא. לְאָרוּס
וַאֲרוּסָה, לְהִתַּקְפָא חַלָּשִׁין:

נ עַטְּרִין לוֹן כִּתְרִין, בְּמִלִּין יַקִּירִין בְּשַׁבְעִין
עִטּוּרִין, דְּעַל גַּבֵּי חַמְשִׁין:

שׁ שְׁכִינְתָּא תִתְעַטַּר. בְּשִׁית נַהֲמֵי לִסְטָר.
בְּוָוִין תִּתְקַטַּר, וְזֵינִין דִּכְנִישִׁין:

שׁ שְׁבִיתִין וּשְׁבִיקִין, מְסָאֲבִין דְּרַחִיקִין.
חֲבִילִין דִּמְעִיקִין. וְכָל זֵינֵי חַרְשִׁין:

וִיהֵא רַעֲוָא מִן קֳדָם עַתִּיקָא קַדִּישָׁא דְּכָל קַדִּישִׁין, טְמִירָא דְּכָל טְמִירִין, סְתִימָא דְכֹלָּא, דְּיִתְמְשֵׁךְ טַלָּא עִלָּאָה מִנֵּיהּ לְמַלְיָא רֵישֵׁהּ דִּזְעֵיר אַנְפִּין. וּלְהַטִּיל לַחֲקַל תַּפּוּחִין קַדִּישִׁין בִּנְהִירוּ דְּאַנְפִּין בְּרַעֲוָא וּבְחֶדְוָתָא דְכֹלָּא. וְיִתְמְשֵׁךְ מִן קֳדָם עַתִּיקָא קַדִּישָׁא דְּכָל קַדִּישִׁין. טְמִירָא דְּכָל טְמִירִין, סְתִימָא דְּכֹלָּא, רְעוּתָא וְרַחֲמֵי חִנָּא וְחִסְדָּא בִּנְהִירוּ עִלָּאָה בִּרְעוּתָא וְחֶדְוָתָא, עָלַי וְעַל כָּל בְּנֵי בֵיתִי, וְעַל כָּל הַנִּלְוִים אֵלַי, וְעַל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַמֵּיהּ, וְיִפְרְקִינָנָא מִכָּל עַקְתִין בִּישִׁין דְּיֵיתוּן לְעָלְמָא. וְיַזְמִין וְיִתְיְהֵב לָנָא מְזוֹנָא וּפַרְנָסְתָא טַבְתָּא. בְּלִי צָרָה וְעַקְתָא. מִמַּזָּלָא דְּכָל מְזוֹנָא בֵּיהּ תַּלְיָא, וִישֵׁיזְבִינָנָא מֵעֵינָא בִישָׁא, וּמֵחַרְבָּא דְּמַלְאַךְ הַמָּוֶת, וּמִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם, וְיֵיתֵי לָנָא וּלְכָל נַפְשָׁתָנָא חִנָּא וְחִסְדָּא וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְרַחֲמֵי מִן קֳדָמֵיהּ.

אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, אָמֵן וְאָמֵן:

דיני יין לקידוש

קִידוּשׁ אוּנ הַבְדָּלָה אִיז אַמִצְוָה צוּ מַאכִין אוֹיף וַויין, נאר ווען די וויין האט אשׁלעכטין גיתּ טאר מען דריבער קיין קידוּשׁ ניט מאכין, איבער ראזינקעס וויין מעג מען אויך קידוּשׁ מאכין, אוּנ ווען ער האט ניט קיין וויין, מעג ער מאכין קידוּשׁ איבער חלה. ווען איינער איז מפסיק מיט ריידין צווישׁין ברכה אוּנ צווישׁין טרינקען אדער ווען די וויין האט זיך אויסגיגאסין פון בעכער, מוּז ער נאך אמאל מאכין די ברכה. צוּ קידוּשׁ מוּז מען די חלה צוּ דעקין. פרייטאג צוּ נאכט מאכט מען המוציא איבער די אוּנטערשׁטע חלה, אוּנ שׁבת אין דער פריא אדער יום טוב בייא נאכט, מאכט מען המוציא איבער דיא אויבערשׁטע. תיכף נאך קידוּשׁ זאל ער המוציא מאכין. בשׁעת עסין זאל מען טראכטין נאר פון שׁבת וועגין:

קידוש ליל שבת

פאר קידוּשׁ זאגט מען דאס:

לְשֵׁם יִחוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ הֲרֵינִי מוּכָן וּמְזֻמָּן לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה לְקַדֵּשׁ עַל הַיַּיִן, כְּדִכְתִיב זָכוֹר וְשָׁמוֹר זָכְרֵהוּ עַל הַיַּיִן:

בלחש וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר

יוֹם הַשִּׁשִּׁי: וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם

מעשה אלפס

וַיְכֻלּוּ אגראף אוּרעלט־מיליאנער האט אוּיס גיסטרוּיעט אבאן אוֹיף אגרויסע ליניע פון ענגלישע וויארסט, האבין אים אסך גבירים עקנא גיווען, אוּנ האבין גיוואלט לפחות ווערין אקציאנערין אין דעם גישעפט, דער גראף איז אבער זייער רייך אז ער דארף קיין שותפים נים, נור תייל ער איז גיווען אגרויסער ידיד לב אוּנ

הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ, כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ, אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

על היין סַבְרִי מָרָנָן וְרַבָּנָן וְרַבּוֹתַי:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

על הפת בִּרְשׁוּת מָרָנָן וְרַבָּנָן וְרַבּוֹתַי:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְרָצָה בָנוּ, וְשַׁבַּת קָדְשׁוֹ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הִנְחִילָנוּ, זִכָּרוֹן לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. כִּי הוּא יוֹם תְּחִלָּה לְמִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם, כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים. וְשַׁבַּת קָדְשְׁךָ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הִנְחַלְתָּנוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

מעשה אלפס

אַבַּעַל עַיִן טוֹבָה, ער האט אַלֶעמֶען פַארגינֶען גְלִיק האט ער אַרויס גִילָאזִין זַייער בִּילִיגֶע אַקְצִיֶעס וואס יעדער איינְפאכער מֶענְטשׁ קען עס קויפִין אוּנ ווערין אַשׁוּתָּף אין גִישֶׁעפְט, וואס ער טְרָאגְט זייער גרויסֶע דֶעוויהֶעגְט. דאס גְלַייכֶען דער בּוֹרֵא עוֹלָם האט גִיסְטְרויֶעט אין זעקס טעג אַרויסִין ווֶעלְט־בַּאן מִיט זַיין אַיינֶעגֶעם קאפִּיטַאל, ער דַארְף קיין שׁוּתָּפִים נִיט, נוּר מִצַד זַיין גְרויסֶען חֶסֶד האט ער אַרויס גִילָאזִין אַקְצִיֶעס, אוּנ יעדער איד וואס זָאגְט פְרַייטִיג צוּ נַאכְט „וַיְכֻלּוּ" מִיט כַּוָּנָה (אַז אִיךְ זָאג עֵדוּת אַז אִין זֶעקְס טֶעג האט דער בּוֹרֵא בַּאשַׁאפִין דִי הִימֶל אוּנ עֶרְד אוּנ צוּ שַׁבָּת האט ער אַלֶעס פַארֶענְדִיגְט) ווערט ער אַיין שׁוּתָּף מִיט דֶעם בּוֹרֵא אִין דֶעם גרויסִין ווֶעלְט גִישֶׁעפְט פוּן בְּרִיאַת הָעוֹלָם, דער שֵׂכֶל איז אֵיינְפַאךְ דער בּוֹרֵא האט דאךְ אויךְ בַּאשַׁאפִין דִי וועלְט נוּר מִיט זַיין דִבּוּר (בִּדְבַר ה׳ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ). אַגְוַואלְדִיגֶע מְצִיאָה מִיט אַזַא קְלֵיינִיגְקֵייט־קויפְט אַ איד אַיין אַקְצִיֶע אוּנ ווערט אַיין אַקְצְיָאנֶער אִין אַזַא ווִיכְטִיגֶען ווֶעלְט גִישֶׁעפְט, אָבֶּר דֶעסְט דַארְף צוּ לֵייגֶען דִיא־קַאפ אַז. עֶס זָאל זַיין זַיין דִבּוּר „וַיְכֻלּוּ" אַזֵי רֵיין אוּנ הֵיילִיג ווִיא דער דִבּוּר פוּן הַשֵּׁי״ת, דְרוּם הָאבִּין חז״ל מְתַקֵּן גִיוֶועזְן צוּ רֵיידִין דאס דְרַיי מָאל, אִין שְׁטִילֶע שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, נָאכְהֶער מִיטִין חַזָן אוּנ אַדְרִיטֶען מָאל אִין קִידּוּשׁ עַל הַכּוֹס פִילֵייכְט אוֹפָן דְרִיטִין מָאל ווֶעט ער זִיךְ מִתְבּוֹנֵן זַיין צוּ זָאגְן דאס מִיט גְרויס כַּוָּנָה אוּנ הַרְהוּר תְּשׁוּבָה, ווַייל

בנין ציון

אֵיין רָשָׁע אִיז פָּסוּל לְעֵדוּת, אַ עֵדוּת דַארְף זַיין אַיין אָדָם כָּשֵׁר.

זִכָּרוֹן לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, דָאס אִיז אַטַעַם וואס מְ׳דַארְף שַׁבָּת זַיין אָב גִיהִיט פוּן אַמְלָאכָה, ווַייל שַׁבָּת אִיז אַיין עֵדוּת אוֹף הַחִדּוּשׁ הָעוֹלָם (ווי עֶס שְׁטֵייט אִין דִי עֶרְשְׁטֶע לוּחוֹת (כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה׳ אֶת הַשָּׁמַיִם כו׳) דער בּוֹרֵא האט בַּאשַׁאפִין דֶעם ווּאוּנְדֶערְלִיכֶען ווֶעלְט־פַּאלַאץ אִין זֶעקְס טֶעג אוּנ דֶעם זִיבֶּעטִין האט ער גִירוּהְט. אוֹיף דֶעם הָאט דִי תּוֹרָה גִישְׁרִיבֶּען „שָׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת" הִיט זִיךְ אָב פוּן אַמְלָאכָה מִיט דֶעם ווֶעסְטוּ הֵיילִיגֶען דֶעם שַׁבָּת. נָאכְהֶער זָאגִין מִיר „תְּחִלָּה לְמִקְרָאֵי קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם" דָאס אִיז דער טַעַם וואס שְׁטֵייט אִין דִי צְווֵייטֶע לוּחוֹת „וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם" אַז דער בּוֹרֵא ב״ה האט שַׁבָּת בַּאשַׁאפִין דִי הַנְהָגָה הַנִסִּיִּית (אִיבֶּער דִי נַאטוּר) וואס דָאס הָאסְטוּ אַרויס גִיזֶעהֶען בְּעֵת יְצִיאַת מִצְרַיִם, דִי נִסִּים וְנִפְלָאוֹת לְמַעְלָה מֵהַטֶּבַע. דַאפִיר דַארְפְסְטוּ אויךְ בֶּעזונְדֶערְן דִי נַאטוּר אַרויס שְׁלָאגִין זִיךְ פוּן קָאפ אַלֶע ווָאכֶעדִיגֶע זַאכֶען אוּנ זִיךְ מִתְדַבֵּק זַיין אִין קְדוּשַּׁת הַשַּׁבָּת, זַיי אַיין עֶבֶד נֶאֱמָן צוּ דַיין הַאר וואס הָאט דִיךְ בֶּעפְרַייט פוּן שִׁעְבּוּד מִצְרַיִם, אוּנ ווַייל נָאךְ דֶעם גִידַאנְקֶען דַארְף דָאךְ שְׁטֵיין בַּיי דִי עֶרְשְׁטֶע לוּחוֹת דער וָוארְט „שָׁמוֹר" אוּנ בַּיי דִי צְווֵייטֶע לוּחוֹת דער ווָארְט „זָכוֹר" אִיז נִידְרוּנְגֶען אַז שָׁמוֹר וְזָכוֹר בְּדִבּוּר אֶחָד נֶאֶמְרוּ:

———

די חכמים זאגין, אז יעדער טיש וואס מען זאגט נים אויף אים קיין דברי תורה איז גליך וויא מען עסט מזבחי מתים, דארום האבין אונזערע גרויסע פייטנים מתקן געוועזן מען זאל שבת קודש ביים טיש זאגין זמירות, צו לויבין השי"ת מיט גרוים געפיל מיט זיין שיינעם נגון, כדי דער נפש זאל אויף האבין פערגניגען וויא הרב המחבר שער החשק שרייבט אין זיין ספר, אז די גריכין זינגען לידער אויף זייערע פארינע גבורות, די פערסיאנער אויף זייערע מלחמות, דיא ישמעאלים אויף זייערע פאנטאזיעס, די ערבער אויף זייערע חלומות, גאר מיר זינגען שירות ותשבחות צום הייליגען בעשעפער ה' צבאות. דארום האבין מיר מעתיק געוועזן די זמירות אין פערזין אויף יהודית דייטש, כדי די עלטערין מיט די קינדער זאלין שבת קודש האבין וואס צו זינגען און נים פערברייגנען אין נארעשקייטין, ווייל דיא זמירות זיינען פול מיט הייליגע גידאנקען צו מקרב זיין די הערצער פון ישראל לאביהם שבשמים (צוא גאט), און בזכות זה וועלין מיר אי"ה זוכה זיין זינגען הייליגע לידער אין ירושלים. אמן:

כל מקדש שביעי כראוי לו. כל שומר שבת כדת מחללו. שכרו הרבה מאד על פי פעלו. איש על מחנהו ואיש על דגלו: אוהבי יי המחכים בבנין אריאל. ביום השבת שישו ושמחו כמקבלי מתן נחליאל. גם שאו ידיכם קודש ואמרו לאל. ברוך יי אשר נתן מנוחה לעמו ישראל: דורשי יי זרע אברהם אוהבו. המאחרים לצאת מן השבת וממהרים לבא: שמחים לשמרו ולערב עירובו. זה היום עשה יי, נגילה ונשמחה בו: זכרו תורת משה במצות שבת גרוסה. חרותה ליום השביעי, ככלה בין רעותיה משובצה. טהורים יירשוה ויקדשוה, במאמר כל אשר עשה. ויכל אלהים ביום השביעי, מלאכתו אשר עשה: יום קדוש הוא, מבואו ועד צאתו. כל זרע יעקב יכבדוהו, כדבר המלך ודתו. לנוח בו ולשמוח בתענוג אכול ושתו. כל עדת ישראל יעשו אותו: משוך חסדך ליודעיך, אל קנא ונוקם. נוטרי ליום השביעי. זכור ושמור

בית ישראל

כל מקדש שביעי ווער עם הייליגט דעם זיבעטין טאג, היט דיא דינים פון שבת מיט זיין קערפער אונ פערמאג. איז זיין שכר זייער פיל פון גאטעס פולער האנד, יעדער נאך זיין מדרגה אונ נאך זיין בעשטאנד. אוהבי ה' דיא וואס ליבין גאט הערצליך, האפען זעהן דעם בנין המקדש, גאנץ ניך פרייט זיך מיט דעם, שבת מיט גייסט אונ מורא, ווי די וואס זיינען גישטאנען זעלבסט ביי קבלת התורה. הייבט אויף אייערע הענד מיט הייליגקייט צו גאט, ווס האט אויף מנוחה גיגעבין אניבאט. דורשי ה' אברהם'ס קינדר וואס פארשען גאט מיט מיה, ביי האלטען דעם שבת שפעט אונ נעמען אים אן פריא. מאכין איין ערוב היטען אים מיט פרייליכקייט אונ אכט, ווייל דעם טאג האט גאט אזוי גימאכט. זכרו געדיינקט תורת משה פון שבת דאס גיבאט, זיא שיינט וויא א כלה צווישען די מצות פון גאט. די הייליגע צדיקים זיינען גיגאנגען אין פייער אונ שווערד, צוא ווייזען אז אין אים, האט גאט גיענדיגט דעם בנין פון הימל אונ ערד. יום קדוש דר טאג איז הייליג פון אנפאנג ביז דיא לעצטע מינוט, קינדר ישראל גיבען אים כבוד מיט גרוס מטה, רוהען, עסין, טרינקען, מיט אידישקייט זיך גיפרייט, וואו נור אידען זיינען צו שפרייט. משוך פארכטינגער גאט ציה ארויף דיין חסד צו דיא וואס ווילען דיר וויסען, וואס זיינען מקים זכור ושמור ביי זייערע טישען, מיט דעם בנין

המקדש

להקם. שמחם בבנין שלם, באור פניך תבהיקם. ירוין מדשן ביתך, ונחל עדניך תשקם: עזור לשובתים בשביעי, בחריש ובקציר עולמים. פוסעים בו פסיעה קטנה, סועדים בו, לברך שלש פעמים. צדקתם תצהיר כאור שבעת הימים. יי אלהי ישראל, אהבת תמים, יי אלהי ישראל, תשועת עולמים:

מנוחה ושמחה אור ליהודים. יום שבתון יום מחמדים. שומריו וזוכריו המה מעידים. כי לששה כל ברואים ועומדים: שמי שמים ארץ וימים. כל צבא מרום גבוהים ורמים. תנין ואדם וחית ראמים. כי ביה יי צור עולמים: הוא אשר

מעשה אלפס

בחריש ובקציר עולמים. אגעוויסער קויפמאן וואס אגאנץ יאהר האנדילט ער נים שבת, האט זיך עלויבט יאהר מארק צייט, עפענען זיין געשעפט שבת, אונ אז ארינגליבע מענשין האבין אים פיר גיהאלטין, האט ער גיענטפערט אז ער קען דעם נכיון נים ביי שטיין. נאך זיין מיינונג נאך (זאגט ער), האט דיא תורה גיהייסין רוהען שבת נור אגאנץ יאהר, אבער נים אין יאהר מארק צייט, וואס יעדער טאג פאלט גרויסע הוצאות, וואו שטייט דאס דייטליך אין חומש אז אפילו יאהר מארק צייט דארף מען רוהען שבת? נוא, אלין קשה ווארום האט פאקע דיא הימלישע תורה דאס נים אנגימערקט? (דער בורא איז דאך אצופה ומביט עד סוף כל הדורות), נור אז מיר וועלין בעמערקין וואס גראד צייכענט אוים דער פייטן חריש אונ קציר? אונ וואס איז דיא בעדייטונג פון „עולמים"? איז די פאריגע גישיכטע ערלייכם אונז די אויגין, אז מיט דיעם ווארט „עולמים" האט דער פייטן אונז גיגעבין צוא פערשטיין עומק פשוטו של מקרא מיר גיפינען אין תלמוד (ברכות ל"ה), רבא האט גיזאגט צו זיינע תלמידים (ווס קומען לערנען אין זיין ישיבה), „ביומי ניסן וביומי תשרי לא תתחזו קמאי, כי היכי דלא תטרדו במזונייכו כולא שתא", אז ניסן צייט אונ תשרי צייט זאלט איהר נים קומען אין דער ישיבה (נור איהר זאלט לערנען צו הויז ווען איהר האט צייט), ווייל צו לאנג איז דער ענטספאל דער סעזאן (ארבעט צייט), מ'דארף אקערין אונ זייען אונ גראס נעמען פון דיא פעלדער, איז ווען איהר וועט אין דיא צייט פערזוימען אייער שטוב מיט ברויט, וועט איהר קענין אגאנץ יאהר רוהיג גיין לערנען אין דער ישיבה, זעהען מיר פון דעם אז פאריגע צייטין ווען זיי זיינען גיוועזין גוטס בעזיצער (נים קיין הויסלייטע

זמירות ישראל

המקדש ערפרייא זיי אין איינעם, ערלייכט זיי מיט הילף פון דיין פנים דעם שיינעם, פון דיין הויז פערגניגען זאלסטו זיי מאכין זאט, פון דיין זיסען טייך זאלסטו זייא אנטרינקען מיט וואהלטהאט. בייזור העלף די וואס היטען דעם זיבעטען טאג זייער שטארק, זייא רוהען אין אים אפילו אין דיא צייט פון יאר מארק (זעה מעשה אלפס). דיא וואס גייען שבת קליינע טריט, אונ לויבען גאט ביי דרייא סעודות זיינען זייא געהיט. פאר דעם זאל שיינען זייער גערעכטיגקייט, וויא דיא ערשטע זיבען טעג פון גאטעס ליכטיגקייט. גאט פון ישראל ווייז וויא דוא האסט דיין פאלק ליעב, גאט פון ישראל, זעה, דיין הילף גיב:

מנוחה ושמחה רוהע אונ פרייד, אליכטיגער פערגעניגען צוא דיא אידין, איז דער געלוסטיגער טאג שבת, אלע זייגען צופרידין. עדות קאגען זאגין דיא וואס היטען אים פונקט וויא מען האט געשטעלט. אז אין דיא זעקס טעג האט השי"ת באשאפין דיא גאנצע וועלט. שמי דיא הימעל די ערד דיא ימים אונ טייכען, דעם גאנצען אויבען געשלידר אלס דס גלייכען. דער פיש, דער מענש אונ אלע טהירע זיינען עדות זעלטין, אז מיט דעם שם יה האט ער בעשאפין אלע וועלטין. הוא ער האט גירעט צו זיין געליבטע אומה היטען אים צוא היליגען פון קומען ביז ארוים גיין אלע פרומע. דער שבת קודש איז זיין לוסט ארט, גאט האט גערוהט פון זיין ארבעט וואס ער האט בעשאפען

מיט

דבר לעם סגלתו. שמור לקדשו. מבאו. ועד צאתו. שבת קדש יום חמדתו. כי בו שבת אל מכל מלאכתו: במצות שבת אל יחליצך. קום קרא אליו יחיש לאמצך: נשמת כל חי וגם נעריצך. אכול בשמחה כי כבר רצך: במשנה לחם וקדוש רבה. ברוב מטעמים ורוח נדיבה. יזכו לרב טוב המתענגים בה. בביאת גואל לחיי העולם הבא:

מה ידידות מנוחתך, את שבת המלכה. בכן נרוץ לקראתך. בואי כלה נסוכה. לבוש בגדי חמודות. להדליק נר בברכה. ותכל כל העבודות, לא תעשו מלאכה: להתענג בתענוגים. ברבורים ושליו ודגים: מערב מזמינים. כל מיני מטעמים. מבעוד יום מוכנים. תרנגולים מפטמים. ולערוך בו כמה מינים. שתות יינות מבשמים. ותפנוקי מעדנים. בכל שלש פעמים: להתענג נחלת יעקב יירש. בלי מצרים נחלה. ויכבדוהו עשיר ורש. ותזכו

זמירות ישראל

מיט זיין ווארט. במצות דורך דר מצוה פון שבת וועט גאט דיר שטארקין, רוף אים וועט ער דיר געבין פרנסה אויף אלע ירידען אונ מארקין. זינגט נשמת כל חי אונ נעריצך מיט גרויס גע־פילען, דער נאך עסט מיט שמחה איהר האט גיטאן גאטעס ווילען. במשנה מיט דאפעלע חלות אונ דעם גרויסען קדוש דער בייא, מיט פיל מטעמים דער צו דער נייסט פרייא. זיי וועלין זוכה זיין צו פיל גוטעס אלע, צום גואל צדק אונ עולם הבא וועלין זיי שפילן אגרויסע ראלע:

מה ידידות וויא ליב אונ פריינדליך איז די רוהע דיינע, דוא פרינצעסען דוא שבת פיינע. בארום נעגין דיר לייפען מיר אלע, קום מיר ווארטען אויף דיר גיקרוינטע כלה, מען קליידעט זיך שיין צום ליכט צינדען מאכין אברכה, אלע געשעפטין אוועק מען טוט קיין מלאכה. מאכען פערגעניגען אויף דעם געגרייטען טיש, מיט קאפהינער אונ גוטע פיש. מערב פון אבינט אלערלייא מינים גוטע שפייז צו געברייט, פון פרייטאג אלע פעטע עופות געגרייט. צו גריכט אלע מינים וויין מיט בשמים בפוצט, געשמאקע שפייז צו די דריי סעודות בענוצט. נחלת יעקב'ס ארב אן איין גרענעץ האט מען דער פאר, פאר שבת שעצער ארים און רייך איז דיא גאולה זייער שכר. שבת אויף איהר וועט היטען זייט איר אנגעליבט פאלק מיין, זעקס טעג ארבעטען

מעשה אלפס

קויפליטע) איז בעשטאנען זייער יאהר מארק (סעוואהן) אין חריש וקציר (ארבעט צייט), דאס זאגט אונז דיא תורה דייטליך „ששת ימים תעבוד וביום השביעי תשבות", זעקס טעג זאלסטו ארבייטין אונ דעם זיבעטען טאג זאלסטו רוהען, אונ אום דוא זאלסט זיך ניט טועה זיין (וויא יענער קויפמאן), אז יאהר מארק צייט וואס יעדער טאג איז טייער מעג מען ארבייטין שבת אויך, זאג איך דיר דייטליך „בחריש ובקציר" אפילו אין ארבעט צייט (דער ב' פון בחריש איז איין ב' הזמן, עי' הרכסים לבקעה) מוסטו אויך רוהען, ווען שבת קומט איז קיין תירוץ ניט, איז אלעס פערבייגען, עס מעג זיין דיא טייערסטע צייט וואס די הוצאות איז גרויס אונ מען קען אויך שעפין געלד, אז מען טאר ניט, טאר מען ניט. יעצט איז שוין זעלבסט פערשטענדליך, דענסטמאל איז גיוועזן פשוט חריש וקציר, אונ היינט אין סוחרי'שע וועלט איז ניזנע, חארקאב, פאלטאווע, לייפציג, דער חריש וקציר, דאס בעמערקט דער פייטן, השי"ת זאל העלפין דיא וואס רוהען שבת בחריש ובקציר עולמים, אין דעם עוויגען וועלטליכען חריש וקציר, ביי דעם גוטס בעזיצער איז חריש וקציר (פשוטו כמשמעו) ארבעטס צייט, וואס יעדער טאג איז טייער עס קען טרעפין אז די גאנצע וואך איז גיוועזן וואלקנדיג אונ גראד שבת איז אגוטע פאגאדע, מען קען אריין פירין דיא שנאפעס אין שייער, פיליכט וועט מארגען רעגענען, אונ ביי דעם קויפמאן איז ניזנע, לייפציג דער חריש וקציר. אם שמים דייטליך אין דער תורה אז אפילו יאהר מארק צייט מוז מען אויף היטין שבת:

אונ

לגאלה. יום שבת אם תשמרו והייתם לי סגלה. ששת ימים תעבודו. ובשביעי נגילה: להתענג
חפציך בו אסורים. וגם לחשוב חשבונות. הרהורים מתרים. ולשדך הבנות. ותינוק ללמדו ספר. למנצח בנגינות. ולהגות באמרי שפר. בכל פנות ומחנות: להתענג
הלוכך תהא בנחת. ענג קרא לשבת. והשנה משבחת. כדת נפש משיבת. בכן נפשי לך ערגה. ולנוח בחבת. בשושנים סוגה. בו ינוחו בן ובת: להתענג
מעין עולם הבא. יום שבת מנוחה. כל המתענגים בה. יזכו לרוב שמחה. מחבלי משיח. יצלו לרוחה. פדותנו תצמיח. ונס יגון ואנחה: להתענג

מה יפית ומה נעמת, אהבה בתענוגים, את שבת משוש נוגים, לך בשר וגם דגים. נכונים מבעוד יום: מערב עד ערב לב חרדים, בבא עתך עת דודים, גיל וששון ליהודים. למצא פדיום. ואת ענג להתענג בממתקים. בתענוגות בני אדם. יין כי יתאדם. ושאר משקים: ראה וקדש ביום קדש. עלי יין זכרהו. ואם אין עלי לחם בצע. בעין יפה לקדשו: שמרהו כהלכותיו מעבודות. מאבות ותולדות. שיר לאל תן להודות. זכר לקדשו: כל שומר יום שבת מחללו. מחוללו ימחול מעלו. ובא גואלו שמו שילה. יובל שי לו: דבר סמן טוב לך בזמן ואות דגל. סמבטיון המתגלגל: בכל יום נח כעם סגל.

זמירות ישראל

אונדעם זיבעטין רוהיג זיין. חפציך האנדעל און חשבונות מוז מען אויפהערען, עס איז ערלויבט פאר טעכטער שדוכים אויס פיהרען. מען קען בעשטעלין פאר איין קינד א לעהרער אויך אבעל מלאכה, אויך קענען זינגען מיט היילינע ווערטער די גאנצע משפחה. הלוכך דיין גאנג זאל זיין רוהיג, צום שבת זאלסטו רופען פרייער, אין אים דער שלאף דערקוויקט, מען פערגעסט אלע לייד. דארום לוסט מיין נפש צו דיר העך פון דער וועלט, רוהען שבת מיט מיין הויז געזינד וויא דוא האסט אין דר תורה געשטעלט. מעין וויא אטעם פון גן עדן איז זיין רוהע ריכטיג, די וואס האבין שבת פערגעניגען וועלין זוכה זיין האבין שמחות זייער וויכטיג, פון חבלי משיח וועלין זייא נצול ווערין גאנץ זיכער, דער טרויער וועט אנטלויפען די ישועה
ווערט קומען וואס גיכער:

מה יפית ווי שיין און ליבליך דיין פערגעניגען פאר אידישע קינדער, דו שבת ערפרייסט אלע טרויעריגע זייער ווינדער. פלייש און פיש איז ביי דיר אלס געגרייט, פון ערב שבת אלסדינג פארטיג צוא געברייט. מערב פון איין אבענד ביז דעם צווייטען פרייט זיך דאס הארץ אימער, ווען עס קומט דיין ליבליכע צייט ווייס מען ניט פון קימער. אפרייד אשמחה איז אויף אלע אידען, זייא ווערין ערלייזט פון זארג נאר לוסטיג צו פרידען. דו שבת ביסט אפערגעניגען אמתיה, אתענוג מיט וויין און צייט אפרייע. ראה זעה מאך קדוש אין דעם היילינען טאג זייער פיין, דער מאן אים פריילך אויף אגוטין בעכער וויין. וויין אויף קדוש איז פיל בעסער, נאר ווען אנויט, זייא צוא פרידען מאך קדוש אויף חלה אדער ברויט. שמרהו היט דעם שבת וויא דיא אויג, היט אלע דינים, ניט צו טאן קיין ארבעט אלע פערשיידענע מינים, ניט שווערע מלאכות, ניט קליינע וואס זיינען גרינג, מאך אהייליגען זכר צוא גאט, שירים וזמירות זינג. כל שומר ווער עס היט שבת וויא דער דין ריכטיג, מאכט אים גאט פון זיינע זינד ריין און ציכטיג, ווען עס וועט קומען דער מלך המשיח מיט זיין גרויסע הבנה, וועט ער זיין בייא אים אטייערע מתנה. זכר אז דו שבת ביזט היילינ

ישבתו וישקטו. הטורחים ולא נחים, עדי ששי. ותשלחם לחפשי. בגדי שש וגם משי. לכבדך יעטו: ויאמרו בואי כלה מה תאחרי. הן שלחן וגם נרך. ערוכים, כי בא אורך. קומי אורי: כבוד יי עליך כאור זרח. בעת יצר בלי טרח. קצות מערב וגם מזרח. צפון וימין: עליונים ותחתונים במאמרו. עלי תבל שם אורו. וכהטוא יציר ליוצרו. בקשו להטמין. ואת חלית פני קונך ולא נטמן: יום אחד למוצאיו. ואז גנז ליראיו. יין עסים ומן: יהי לזכרך ולשמרך וינצל מכל רע. וישכון בצל עצי עדן. ושם אצל ישרים יתן: סעודותיו ושבתותיו אשר שלש. כאיש עניו בדת פלש. במקרא חד היום שלש: רמז שלשתן יעלה. אם שלש אלה יעשה לה. מחבלים וגם צירים יצלו בלי מצרים. יירש נחלה: ברכות יעטה מורה בראשיתך. ויש תקוה לאחריתך. ושובו בנים בצאתך. להבדיל ישאו: כוס רויה להלל יה. בשיר ורון. בקול נעים קרא בגרון: ללותך בנין אהרן. בשיר יקראו: כבוד ארצות וכל מלכים ללותם. הפחות והסגנים. בשבחות וברננים. בכל עת צאתם: יצו הסדו. קדוש יעקב ליל ויומם. ואז לוים על מקומם. ינצחו שיר אשר זמם. בכל מיני זמר: עלי עולה אשר כפולה. ביום שבת. באהבת יום ברוב חבת. עם נצור כאישון

זמירות ישראל

איז א קלארער בעווייז, נאך אין דער מדבר איז אין דעם טאג ניט געפאלין דער הימל שפייז. שטיינער ווארפט אלע טאג סמבטיון דער טייך, אונ שבת רוהט ער שטיל מיט די יודען גלייך, די ארבייטער וואס רוהען געבאך ניט די גאנצע וואך, דעם זעקסטען טאג בעצייטען בעפרייסטו זייא פון שווערען יאך. צוא ליב דיין כבוד קליידען זייא זיך אן בגדים שיינע, פון זיידענס אדער אנדערע גאנץ ריינע. ויאמרו זיי בעטען דיר פריינדליך ליבע כלה, שפעטיג זיך ניט, זאגין זיי מיט איין שטימע אלע. אט איז א טיש געגרייט עס שיינט דיין ליכט, מיט אלע טייערע זאכין גוט צוא געריכט. דוא שיינסט מער פון מארגענשטערין זייער שיין, אויף דיר שבת ערשיינט גאטעס עהרע ווי א שיינע קרוין. בעת ווען אן מיהע הט גאט בעשאפען די פיר זייטען וועלט. מיט זיין ווארט האט ער הימל אונ ערד איין געשטעלט. האט ער די וועלט פערשיינט מיט זיין קלארע ליכט, אונ ווי דער מענש האט געזינדיגט צום בעשעפער גאר אום געריכט. האט ער באלד דיא טייערע ליכט פערבארגען געוועלט, נאר שבת קודש האט גיבעטען פון הער גאט אונ שיין פארגעשטעלט. ער זאל אב ליגען דיא זאך ביז מארגען, האט ער אזוי בעשטימט אונ מוצאי שבת דאס ליכט פערבארגען. אונ האט באהאלטען דאס פאר דיא פרומע לייט, לעתיד לבא מיט דעם מן אונ יין המשומר אין איין צייט. יהי פאר דעם מענש וואס דער זאגט אונ היט דיר וועט דאס זיין, ער וועט נצול ווערין פון בייז אונ פיין. רוהען אונטער די בוימען פון גן עדן אויף דער עוויגער וועלט, מיט די צדיקים אין איין גיצעלט: סעודותיו ווער עס הט דריי סעודות שבת ניט פערפעלט, וויא משה רבנו האט אין דער תורה געשטעלט, דריי מאל היום (שמות טז כה) האט ער אין איין פסוק גיזעצט, צו ווייזען דער וואס היט שלש סעודות וועט ער זיין גליקליך גישעצט, ער וועט גיראטירט ווערין פון צער אלע זיינע טעג, דער צו איין נחלה בעולם הבא אן איין ברעג. ברכות אברכה פון קדוש איז דיין התחלה, ביא דיין אוועק גאנג א שיינע הבדלה. במוצאי שבת אויף אבעבער ווין לויבען זיי גאט אומעטום, זמרות מיט איין נגון מיט איין שיינעם ברום. צוא באלייטין שבת מיט אליהו׳ס פזמון שיין גיזונגען, דוד דער קעניג מיט זיין גאנצע סוויטע האבין אים פערקלונגען. יצו גאט דער היליגר יעקב׳ס זאל זיין חסד אונז בעווייזען, טאג אונ נאכט מיט זיין האנד שפייזען. דאן וועלין די לוים אויף

בת עין נשמר: מי יפאר גדל פאר המלכה. מנתה אפים. הליכתה אלפים אמה ארכה: חי זקוף מך. בקוראי שמך. שמע עליון. ואל תחרש לרש ואביון. וקבל ניב וגם הגיון. לבבו נשפל: מזון ארוחה ליום מנוחה. בעת יחסר. יהן כפת דג ובשר. ישב כשר. בלי מחסר. לחמו נכפל: יום שביעי כמרועי. אזי קשבו בררת דגן שמים. בתת לחם יומים. איש תחתיו שבו:

יום שבת קדש הוא. אשרי האיש שומרהו. ועל היין זכרהו. ואל ישים אל לבו. הכים רק ואין בו. ישמח וירוה. ואם לוה. הצור יפרע את חובו: והבשר יין ודגים. ואל יחסר בתענוגים. ואם שלש אלה לפניו צגים. זה יהיה שכרו. אשר חפץ ביקרו. יוסף חצה דג. ומצא מרגלית בבשרו: ואם שלחן כדת ערוך. ומלאך אל יענה ברוך. זה יהיה זמן ארוך. ואויביו יהיו

מעשה אלפס

מצא מרגלית בבשרו. אין מסכת שבת ווערט דער צייקט, עס וואר אפרומער איד מיטין נאמן יוסף מוקיר שבת (שבת שעצער), וויל דיזער מאן האט דעם שבת זייער מכבד געוועזין מיט דיא שענסטע שפייז, אונ פיל ארימע מענשין האבין געגעסין ביי זיין טיש שבת, הגם ער איז ניט געוועזן קיין רייכער מאן. אין זיין שכנות האט געוואוינט זייער א רייכער שררה. צו איהם פלעגין אריין גיין גרויסע שטערינזעהער. איינמאל האבין זיי צוא איהם געזאגט, דוא זאלסט וויסען אז דיין רייכטהום וועט אמאל אריין פאלין צוא דעם יהודי יוסף מוקיר שבי. וויא ער האט דאס דער הערט, האט ער פערקויפט אלע זיינע גיטער אונ האט געקויפט איין טהייערין בריליאנט אונ האט איהם בעהאלטין אין זיין הוט, כדי ער זאל האבען זיין גאנצע רייכטהום אין האנד, ויהי היום איז ער גיגאנגען אויף אבריק, האט אווינד אריין גיווארפין דיא הוט אין וואסער אונ אגרויסער

פיש

זמירות ישראל

זייער ארט, שפילען אויף די כלים פון איטליכען סארט. אן שטאט דעם דאפעלען קרבן שבת אויפען מזבח, ווייזען ישראל גרויס ליבשאפט צו דעם טאג מיטען גאנצין כח. היט דיין פאלק ישראל פאר דעם אונ פערגעס זייא ניט, וויא דיא אויג אפעל זאלין זיי ווערין געהיט. מי יפאר דיא שיינקייט פון שבת מלכה איז ניט צוא דער ציילען, איר שפייז דאפעל, איר גאנג צוויא טויזענד איילען. א לעבעדיגער גאט ערהייב דעם געדריקטען וואס רופט צו דיר, נעם צוא דאס גיבעט פון אביון וואס שטייט ביין טיר. מזון דעם וואס פעלט נעבאך שבת שפייז צום טיש, זאל ער געהאלפין ווערין מיט ברויט פלייש אונ פיש. ער זאל זיצען וויא איין שררה

זאל ניט וויסען קיין נויט, בזכות דעם הייליגען שבת זאל געדאפעלט ווערין זיין ברויט. וויא דיא רייד פון משה רבנו האבין זייא פערנומען, אין דער מדבר ווען מן פון הימעל איז געקומען. דער הימעל ברויט וועט גיין דאפעל פאר צווייא טעג אין איינעם, זיצט יעדער אויף זיין ארט אום שבת דעם שינעם:

יום שבת דער טאג שבת הייליג איז ער, וואויל דעם מענשין וואס היט אים וויא גיהער, וואס דער מאנט אים מיט וויין אויף קדוש זייער פיין, אונ אים ארט גאר ניט וואס וועט זיין. די קעשענע איז ליידיג אונ לער, ניטא אין איר אפרוטה אשילינגער. לאז ער זיך פרייהען לכבוד שבת מיט געדולד, אויב ער בארגט וועט גאט צאלען זיין שולד. פלייש וויין אונ פיש אונ קיין פערגעניגען וועט ניט פעלין, דיא דריי געריכט וועט מען צום טיש שטעלין. דאס וועט זיין דער שכר דער פאר (פאר טייער האלטין שבת). יוסף שפאלט דיא פיש מיט זיין אייגען האנט, האט ער אין אים געפונען אטייערען בריליאנט (זעה מעשה אלפס). וואס אויב דער טיש איז שיין וויא דער דין געגרייט, אונ דער מלאך פון גאט האט דאצו זיין ברכה בעגלייט. וועט טאקי דיא ברכה

לאזו

בִּדְמָן. וּמַלְאָךְ רַע יַעֲנֶה אָמֵן. בְּעַל כָּרְחוֹ יְסַפֵּר שִׁבְחוֹ. שְׁמוֹ יַעֲלֶה כְּטוֹב שֶׁמֶן: נָשִׁים נֵרוֹת תַּדְלִיקֶנָּה: וְחֹק נִדּוּת תַּחֲזִיקֶנָּה. וְהַחַלּוֹת תַּסִּיקֶנָּה. יָגֵן בַּעֲדָן זְכוּתָן: יוֹם בֹּא עֵת לֵידָתָן. וְאִם לֹא עָבְרוּ וְנִזְהָרוּ. אֲזַי קְרוֹבָה לֵידָתָן: תְּנוּ שֶׁבַח וְשִׁירָה. לָאֵל אֲשֶׁר שַׁבָּת בָּרָא. וְלָנוּ בוֹ נָתַן תּוֹרָה. קָרָא לְמשֶׁה מַתָּנָה. בְּבֵית גְּנָזַי הִיא טְמוּנָה. לֵךְ יָאֲתָה וְקַח אוֹתָהּ. תְּנָהּ לַעֲדַת מִי מָנָה: נֶפֶשׁ כִּי נֶאֱנָחָה. בָּא שַׁבָּת בָּא מְנוּחָה. גִּיל וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה: בָּרְכוּ וְקִדְּשׁוּ בְּמָן. מִלְרֶדֶת לְעַם לֹא אַלְמָן. וְהַשַּׁבָּת נֶפֶשׁ מְשִׁיבַת. בְּפַסַּת בָּר אֲשֶׁר טָמָן: חֻקּוֹתֶיהָ בְּמָרָה. נִצְטַוּוּ בְּאַזְהָרָה. כַּהֲרָרִים בִּשְׂעָרָה. תְּלוּיִם הִלְכוֹתֶיהָ. שׁוֹמְרֵי מִצְוֹתֶיהָ. יִנְחֲלוּ לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת בְּצִבְאוֹתֶיהָ: זֶה הָאוֹת אֲשֶׁר שָׂם אֵל. בֵּינוֹ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּבַשְּׁבִיעִי אֲשֶׁר הוֹאֵל. סַמְבַּטְיוֹן הַנָּהָר. שֶׁבְּכָל יוֹם רָץ וְנִמְהַר. יוֹכִיחַ בּוֹ מָנוֹחַ. תָּשִׁיב

זמירות ישראל

לַאנְג עֶקְהֶעכְמִירִין וְוִיא הַיינְט, צוּא אַשׁ אוּנ כְּלַאטֶע וֶועלִין וֶוערִין זַיינֶע פַיינְט. דֶער מַלְאָךְ רַע וֶועט אוֹיךְ עֶנְטְפֶערִין אָמֵן, בְּעַל כָּרְחוֹ וֶועט עֶר עֶרְצֵיילֶען זַיין שֶׁבַח אוּנ זַיין גוּטִין נָאמֶען. נָשִׁים זַייבֶּער וָוס בֶּענְשִׁין לִיכְט בֶּעצַייטִין, וָוס הִיטֶען זִיךְ פוּן טוּמְאַת נִדָּה שֵׁיין פַאר גָאט אוּנ לַייטֶען. וָואס זַיי בַּאקִין אוּנ שֵׁיידֶען אָפּ חַלָּה, דֶער זְכוּת פוּן דִיא דְרַייא מִצְוֹת אַלֶע. וֶועט זַייא גוּט בַּייא שְׁטֵיין, צוּ דֶער צַייט פוּן בְּרָאךְ שְׁטוּל בַּיי צוּם קִינְד גֵיין. פַר דֶעם וָוס זַיי הִיטֶען דָאס אַלְסְדִינְג, הֶעלִין זַיי אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם גֶעוִוינֶען גִיךְ אוּנ גְרִינְג. גִיט יוֹרֶען אַיין שֶׁבַח זִינְגְט אַלִיר אַשֵׁיינֶעם. צוּם בֶּעשֶׁעפֶּער גָואס הָאט אוּנְז גִינֶעבֶּען שַׁבָּת אוּנ תּוֹרָה אִין אַיינֶעם. קָרָא גָאט רוּפְט משֶׁה'ן אוּנ זָאגְט צוּ אִים גֶעטְרַייא, אִיךְ הָאבּ אַיין אוֹצָר דָארְטִין לִיגְט אַמַתָּנָה דֶער בַּייא. שַׁבָּת פַּאסְט פַאר דִיר זִיא אִיז שֵׁיין אוּנ וואוּנְדֶער, נֶעהם מִיט טְרַייעֶר גִיבּ דִיא מַתָּנָה צוּ דִיא אִידִישֶׁע קִינְדֶער. נֶפֶשׁ אַז דֶער נֶפֶשׁ אִיז אִין קוּמֶער, אִין צָרוֹת אוּנ לֵייד, קוּמְט שַׁבָּת קוּמְט רוּה אוּנ פְרֵייד. גָאט הָט גֶעבֶּענְשְׁט גֶעהֵיילִיגְט דֶעם טָאג מִיט דֶעם מַן דֶער הִימֶעל שְׁפַּייז, אַז שַׁבָּת גֵייט נִיט אִיז פְרַייטִיג אִין דָאפֶּעלְט אַיין בֶּעהַייז. חֻקּוֹתֶיהָ אִיהְרֶע גֶעזֶעצֶע הָאט מֶען גֶעגֶעבִּין אִין מָרָה. אַצַייט פַאר מַתַּן תּוֹרָה אִיז שׁוֹין גֶעוֶועזִין אִיר אַזְהָרָה. וִויא הוֹיכֶע בֶּערְג אוֹיף אַיין הָאר, אַזוֹי וואוּנְדֶער הֵיינְגֶען בִּרְמָזִים וְסוֹדוֹת אִירֶע דִינִים גָאר. דִיא וָואס הִיטֶען אִירֶע בֶּעשְׁטִימְטֶע צַייטֶען וִויא דֶער גֶעבָּאט, וֶועלִין עֶרְבֶּען עוֹלָם הַבָּא פוּן גָאט. זֶה דָאס אִיז דֶער צַייכֶען צְוִוישֶׁען גָאט אוּנ יִשְׂרָאֵל גֶעמַאכְט, דֶעם זִיבֶּעטֶען טָאג הָאט עֶר בֶּעוִוילֶיגְט אוּנ גְרוֹיס שֶׁעצִיג גֶעאַכְט. דֶער טַייךְ סַמְבַּטְיוֹן וָואס לוֹיפְט זַייעֶר שְׁנֶעל דִיא גַאנְצֶע וָואךְ, שַׁבָּת רוּהט עֶר אִיז דָאס פַאר אַיין אֶפִּיקוֹרוֹס אַנְטֶער שְׁטָאךְ:

מעשה אלפס

פִישׁ הָאט אִיר זַיינְגֶעשְׁלוּנְגֶען. דֶער פִישֶׁער וֶועלְכֶער הָאט גֶעפַאנְגֶען דֶעם פִישׁ פְרַייטִיג פַאר נַאכְט נָאכִין מַארְק הָאט גְלַייךְ אַוֶועק גֶעטְרָאגִין צוּא יוֹסֵף אוּנ עֶר הָאט עֶס בַּייא אִים בַּאלְד גֶעקוֹיפְט. מִיר הָאבִּין פִיל אָרֶעמֶע לַייט אוֹיף שַׁבָּת (הָאט עֶר גִיזָאגְט צוּא זַיינֶע הוֹיז לַייטֶע) אוֹיף זַייעֶר מַזָּל הָאט הַשֵּׁי"ת צוּא גֶעשִׁיקְט אַזוֹא אַגְרוֹסִין פִישׁ, וִויא עֶר הָאט אִיהְם אוֹיפְגֶעשְׁפַּאלְטִין הָאט עֶר גֶעפוּנֶען דֶעם בְּרִילְיַאנְט וָואס הָאט פֶערְלוֹיכְטִין דֶעם גַאנְצִין חֶדֶר. יוֹסֵף שַׁבָּת שֶׁעצֶער הָאט אִיהְם פַאר קוֹיפְט אוּנ אִיז נִתְעַשֵּׁר גִיוָוארִין. נָאכְדֶעם הָאט אִים בֶּעגֶעגִינְט אַזָקֵן זָאגְט עֶר צוּ אִים, שַׁבָּת קוֹדֶשׁ אִיז אַגוּטֶער צָאלֶער, וֶוער עֶס לַייט אוֹיף אִיהְם לְשֵׁם שָׁמַיִם בֶּעצָאלְט עֶר גַאנְץ גוּט. פוּן דִיזֶע גֶעשִׁיכְטֶע לֶערְנֶען מִיר וִויא אַמֶענְשׁ קֶען זִיךְ נִיט קְלִיגִין, קֶענִין דֶעם רְצוֹן הַבּוֹרֵא. אוּנ וָואס מֶער עֶר קְלִיגְט זִיךְ, לְבַד וָואס עֶס הֶעלְפְט נִיט, גְרַאדֶע אוּמְגִיקֶערְט מִיט דֶעם אִיז עֶר נִיכֶער מְקָרֵב עֶס זָאל פַרְפִילְט וֶוערִין גְזֵרַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ:

למין אשר שואל: קולי קולות יחדלון. בעת שירי יגדלון. כי כטל הם יזלון. ואל יסיגו גבולי. בארח שיר נפל חבלי. התקוששו ואל תשמשו בנזר שיר שפרה לי: התקוששו

י״ה רבון עלם ועלמיא. אנת הוא מלכא מלך מלכיא. עובד גבורתך ותמהיא. שפר קדמך להחויא: יה רבון

שבחין אסדר צפרא ורמשא. לך אלהא קדישא. די ברא כל נפשא. עירין קדישין ובני אנשא. חיות ברא ועופי שמיא: יה רבון

רברבין עובדיך ותקיפין. מכיך רמיא וזקיף כפיפין. לו יחיה גבר שנין אלפין. לא יעול גבורתך בחושבניא: יה רבון

אלהא די ליה יקר ורבותא. פרוק ית ענך מפום אריותא. ואפיק ית עמך מגו גלותא. עמך די בחרת מכל אמיא: יה רבון

למקדשך תוב ולקדש קודשין. אתר די ביה יחדון רוחין ונפשין. ויזמרון לך שירין ורחשין. בירושלם קרתא דשופריא: יה רבון

צור משלו אכלנו. ברכו אמוני. שבענו והותרנו. כדבר יי: הזן את עולמו. רוענו אבינו. אכלנו את לחמו. ויינו שתינו. על כן נודה לשמו. ונהללו בפינו. אמרנו ועניננו אין קדוש כיי: צור בשיר וקול תודה נברך לאלהינו: על ארץ חמדה טובה. שהנחיל לאבותינו. מזון וצדה השביע לנפשנו. חסדו גבר עלינו. ואמת יי: צור רחם בחסדך. על עמך צורנו. על ציון משכן כבודך. זבול בית תפארתנו. בן דוד עבדך. יבא ויגאלנו. רוח אפינו משיח יי: צור יבנה המקדש. עיר ציון תמלא. ושם נשיר שיר חדש. וברננה נעלה. הרחמן הנקדש. יתברך ויתעלה. על כוס יין מלא. כברכת יי: צור

פאר דעם בענטשין נאך איטליכע סעודה זאל מען די הענט וואשין, אונ מען זאל זאגין דאס:

ידי אסחי אנא. לגבי חד מנא. לסטרא חורינא. דלית בה ממשא:
אזמן בתלתא. בכסא דברכתא. לעלת עלתא. עתיקא קדישא:

דער נאך זאל מען בענטשין, אונ אז מען בענטשט מיט איין מזומן זאל מען נעמין איין כוס:

הנהגת שבת בשחרית

מען זאל שבת ניט אזוי פריא אויף שטיין וויא אין אנדערע טעג מחמת בייא דעם קרבן תמיד שטייט בבוקר אונ בייא דעם קרבן שבת שטייט ניט בבוקר נאר וביום השבת, אונ אז מען גייט אין שול אריין זאל מען זאגן דעם מזמור (שיר המעלות לדוד שמחתי באומרים לי וגו׳). וועלן איינער באגעגינט שבת פריא איין מענטשין זאל ער צו אים זאגין גוט שבת, ניט אזו ווי תמיד זאגט ער גוט מארגין, אונ אז מען קושט די מזוזה ה׳ ישמר צאתי וגו׳ נאר דעם פסוק זכור את יום השבת וגו׳ מחמת שבת אליין היט אונז, אונ מחמת דעם טעם זאגט מען ניט אום שבת שומר עמו ישראל לעד נאר מען זאגט ופרוש וגו׳. אויך זאל מען נזהר זיין צו זאגין קריאת שמע אין דער צייט מחמת מען איז מאריך בנגונים, קען מען גרינג עובר קריאת שמע זיין, דרום ווער עס וויל ער זאל ניט עובר קריאת שמע זיין, דער זאל זאגין אין דער פריא די ערשטע פרשה פון קריאת שמע ביז ובשעריך:

מען דאוונט פון אנהייב דיא ברכות אונ דיא מזמורים נאך אנאנדער ביז ישתבח אונ דער נאך הייבט מען דא אן :

נִשְׁמַת

נִשְׁמַת כָּל חַי, תְּבָרֵךְ אֶת שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ. וְרוּחַ כָּל בָּשָׂר, תְּפָאֵר וּתְרוֹמֵם, זִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד, מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, אַתָּה אֵל, וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ. פּוֹדֶה וּמַצִּיל וּמְפַרְנֵס וְעוֹנֶה וּמְרַחֵם, בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה, אֵין לָנוּ מֶלֶךְ עוֹזֵר וְסוֹמֵךְ אֶלָּא אָתָּה: אֱלֹהֵי הָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים, אֱלוֹהַּ כָּל בְּרִיּוֹת, אֲדוֹן כָּל תּוֹלָדוֹת, הַמְהֻלָּל בְּכָל (בְּרוֹב) הַתִּשְׁבָּחוֹת, הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד, וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים. וַיְיָ עֵר, הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן, הַמְעוֹרֵר יְשֵׁנִים

מעשה אלפס

המרחם בכל עת צרה וצוקה, פיל קליינע קינדער וויינען און שרייען בעת די מוטער וואכט זיי ארום אונ צוואגט זיי אויס אונ פארקאמט זיי, (אונ מאנכע פון זיי האפין הויבין אהאנט קענין די מוטער), זייער קליין קעפעלע פארשטייט נים אז דעם צער וואס די מוטער פארשאפט זיי, איז דאס פון איהרע גרויסע רחמנות, צו רייניגען זיי פון די ברוד און פון די זאמד וואס זיי שיטין זיך אריין אין קאפ אונ אין די אויגען, דאס גלייכין די גרויסע קינדער (דרייסיג אונ פערציג יאהריגע) וואס שפילין זיך אין הבלי הזמן אונ דער רוח הזמן טראגט זיי אן זאמד אין די אויגין אונ אין קאפ אז זיי ווערין פארבלענדעט פון צו זעהען די ליכטיגקייט פון תורה ומצות. שיקט מאנכע מאל דער בורא אויף זיי אן איין עת צרה, אויס רייניגען זייערע אויגין פון די בלענדעניס, זיי זאלען דערזעהען אז די אלע קניני הזמן זיינען וויא דער קקיון דיונה, וואס בן לילה היה ובן לילה אבד (ואדם ביקר בל ילין), אבער דיא קליין קעפעלע פון מענשין פארשטייט נים די כונה פון השי"ת דרום וויינט ער אונ שרייט אויף די צרה. אונ אנדערע חאפין זיך בייזערין אויף דיא הנהגה פון השי"ת. דרום האבין דיא אנשי כנסת הגדולה מסדר גיווען דעם שבח, עפענען אונז דעם מוח מיר זאלין פארשטיין אז די עת צרה וצוקה איז נור „המרחם" גיאהרע רחמנות. ליכטיג מאכין אונז די אויגין מיר זאלין זיך קערין צו די וועג פון לעבען :

בית ישראל

נשמת די נשמה פון אלע לעבעדיגע לויבט דיין נאמען אונזער גאט אונ דער אטהעם פון אלע בשעפענש באשיינט אונ דער הייבט דיין אנדיינקען אונזער מלך אייביג. מן פון אייביג ביז אייביג ביסטו גאט, אונ אויסער דיר האבין מיר קיין קעניג, ערלייזער אונ העלפער פודה דר דא ערלייזט אונ איז מציל אונ שפייזט אונ דר באדערמט זיך אין יעדער נויט צייט, האבין מיר קיין אנדערין קעניג נור דיר: אלהי דוא ביסט דער גאט פון די ערשטע דורות אונ פון די לעצטע, דער גאט פון אלע בשעפעניש. דר הער פון אלע גיבארינע, דר דא ווערט גילויבט מיט פיל לויב, דער דא פירט זיין וועלט מיט חסד, אונ זיינע באשעפעניש מיט בארעמהערציגקייט וה׳ אונ גאט דרעמילט נים אונ שלאפט נים נאר ער איז משגיח אויף דער וועלט, ער וועקט אויף שלאפענדע אונ ער דערוואכט טיף שלאפענדע (דיא טויטע), אונ ער מאכט ריידין שטומע, אונ בעפרייט געבונדענע אונ ער לערנט אונטער געפאלענע אונ ער ריכט אויף די גיבויגענע, צוא דיר גאט אליין דאנקן

נחמת ציון

וה׳ לא ינום ולא יישן, בעת די הצלחה קערט זיך אב פון אמענשען אדער חלילה פון כלל ישראל אונ עס פארשפרייט זיך אויף זייער הימל אגרויסע חמאר׳ע דוכט זיך פאר אונזער קורצזיכטיגע אויג אז

וְהַמֵּקִיץ נִרְדָּמִים, (מְחַיֵּה מֵתִים וְרוֹפֵא חוֹלִים פּוֹקֵחַ עִוְרִים וְזוֹקֵף כְּפוּפִים) הַמֵּשִׂיחַ אִלְּמִים, וּמַתִּיר אֲסוּרִים, וְהַסּוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְהַזּוֹקֵף כְּפוּפִים, וְהַמְפַעְנֵחַ נֶעֱלָמִים, וּלְךָ לְבַדְּךָ אֲנַחְנוּ מוֹדִים. אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם, וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כַּהֲמוֹן גַּלָּיו, וְשִׂפְתוֹתֵינוּ שֶׁבַח כְּמֶרְחֲבֵי רָקִיעַ, וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ, וְיָדֵינוּ פְרוּשׂוֹת כְּנִשְׁרֵי שָׁמָיִם, וְרַגְלֵינוּ קַלּוֹת כָּאַיָּלוֹת, אֵין אֲנַחְנוּ מַסְפִּיקִים, לְהוֹדוֹת לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, וּלְבָרֵךְ אֶת שְׁמֶךָ מַלְכֵּנוּ, עַל אַחַת מֵאֶלֶף אֶלֶף אַלְפֵי אֲלָפִים (וְרוֹב) וְרִבֵּי רְבָבוֹת פְּעָמִים, הַטּוֹבוֹת נִסִּים:

בית ישראל

מיר, אלו ווען אונזער מויל וואלט פול געוועזן מיט געזאנג וויא דער ים, אונ אונזער צונג זאל קענען ערהייבען פריידענס-געזאנג אזוי ווי דם רוישען פון זיינע וועלין, אונ אונזערע ליפען זאלין קענען אויסריידען לויב געזאנג וויא דר אויסגעברייטר הימעל, אונ אונזערע אויגען זאלין לייכטען אזוי וויא דיא זון אונ דיא לבנה, אונ אונזערע הענט זאלין זיין פר שפרייט וויא דיא אדלערין וואס פליהען אונטערין הימעל. אונ אונזערע פיס זאל זיין לייכט וויא דער לויף פון דעם הירש, זיינען מיר דאך ניט אימשטאנד צו דאנקען דיר אונזער גאט אונ גאט פון אונזערע עלטערין אונ צוא לויבין דיין נאמען אויף איינעם פון פילע טויזינדער אונ מיליאנען מאל טובות וואס דוא האסט געטאן מיט אונזערע עלטערן

נחמת ציון

כביכול שלאפט דאן אונ גיט ניט אכטונג אויף אונז, (אונ מיר שרייען „עורה למה תישן"?) אבער אונזער גרויסע היסטאריע האט אונז שוין פיל מאל גילערענט אז מיר האבין אין דעם אגרויסען אירטהום, גראדע פארקעהרט, דאן בעת הסתר פנים איז דער בורא עוסק אין גאנץ וויכטיגע זאכין, צו גרייטין פאר אונז אגרויסען פריזענט (מתנה), אונ איידער דיא מתנה ווערט פארטיג מוז דער מענש אביסיל צוליידין ער זאל פאדינען דיא מתנה (וויא אונזערע חכמים שרייבין

בנין ציון

המשיח אלמים והמתיר אסורים. ער מאכט ריידין שטומע אונ בעפרייט געבונדענע, אין ספר הישר ווערט דערציילט בעת יוסף הצדיק האט געלאזין זיין קלייד ביי זליכה'ן אין האנד אונ איז אנטלאפין אין גאס, האט זי דאך גימאכט א גוואלד, זעט נור וואס דער אידישער קנעכט האט גיטאן! ער האט מיר גיוואלט שענדין, נור ווי איך האב אנגיהויבין שרייען האט ער איבערגילאזט זיין קלייד ביי מיר אונ איז אנטלאפין אין גאס. זייגען אירע הויז לייט גילאפען צו פוטיפר אונ האבין אים דאס דערציילט, איז פוטיפר אהיים גיקומען מיט גרויס כעס, אונ זליכה הט אנגיהויבין צו שרייען אויף אים, נאך וואס האסטו מיר גיבראכט אזא קנעכט וואס טוט אזעלכע שענדליכע זאכין!? ווי פוטיפר האט אויסגיהערט אירע רייד, האט ער פון גרויס כעס גיהייסין מען זאל יוסף'ן שלאגין, האט יוסף אויפגיהויבן זיינע אויגין צום הימעל, אונ זאגט שטילערהייד: ליבער גאט, דו ווייסט דאך דעם אמת, אז איך בין ריין פון די עלילה, פארוואס זאל איך שטארבין אין די הענד פון די רשעים? אין שמוב איז דאן געווען אקינד פון עלף חדשים, האט דער בורא געעפינט דאס מויל פון קינד. אונ זי הם גיזאגט צו פוטיפר אונ צו די וואס האבין גישלאגין יוסף'ן, וואס האט איר צו דעם אונשולדיגען מאן? ! מיין מוטער זליכה זאגט פאלש, אזוי אונ אזוי האט דא פאסירט, אונ מער האט די קינד ניט גירעדט, אלע זיינען פערוואונדערט גיווארין פון די רייד פון קינד, אונ פוטיפר האט זיך זייער פאר שעמט, אונ האט גיהייסין מען זאל אויפהערין שלאגין יוסף'ן, דאס איז „המשיח אלמים" ווען מען דארף מציל זיין אצדיק פון יסורים מאכט ער ריידין שטומע, אונ דורך דעם איז ער „מתיר אסורים" יוסף איז לויז גיווארין פון זייערע טיראנישע הענד:

ונפלאות שעשית (עמנו) עם אבותינו ועמנו. מלפנים ממצרים גאלתנו יי אלהינו. ומבית עבדים פדיתנו, ברעב זנתנו, ובשבע כלכלתנו, מחרב הצלתנו, ומדבר מלטתנו, ומחלים רעים ורבים ונאמנים דליתנו: עד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך יי אלהינו. ואל תטשנו יי אלהינו לנצח, על כן אברים שפלגת בנו. ורוח ונשמה שנפחת באפינו ולשון אשר שמת בפינו. הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו וישוררו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכנו תמיד: כי כל פה לך יודה, וכל לשון לך תשבע, וכל עין לך תצפה, וכל ברך לך תכרע, וכל קומה לפניך תשתחוה, וכל הלבבות ייראוך, וכל קרב וכליות יזמרו לשמך. כדבר שכתוב, כל עצמותי תאמרנה יי מי כמוך.

נחמת ציון

שרייבן שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולם לא נתנם אלא ע"י יסורים), אברהם אבינו'ס היכל האט זיך פארצוינגן מיט אפינצטערן וואלקן, עס איז גיוואורן אהינגער אין ארץ כנען אונ ער האט גיבעך גימוזט גידערין קיין מצרים, אונ אריין גיענדיג אהין האט דער מלך מצרים פארנומען זיין פרוי שרה'ן, זיין צער איז דאן גיוועזן שרעקליך גרויס, אבער וואס פאר אטייערער רעגן האט ארויס גיפלאצט פון דעם פינסטערין וואלקן וואס האט גיוואקסן ברויט אונ צום ברויט, ער האט גיקראגין דורך דער נישיכטע אגרויסן נאמען אין דער וועלט דורך דעם וואס דער בורא האט גיפארערט זיין קרייווע, און האט פרעה'ן גיפלאגט מיט נגעים גדולים און ער איז אויף גיגאנגען פון מצרים מיט גרויס רייכטהום. דאס זעלביגע האט פאסירט מיט אונזער פאטער יעקב, בעת זיין גיליבטער יוסף איז פארלארין גיגאנגען פון אים, האט ער גיוויינט אונ גיטרויערט

אונ

בית ישראל

אונ מיט אונז, ממצרים אויס מצרים האסטו גאט אונז אויסגילייזט! אונ פון דעם קנעכטין הויז האסטו אונז בעפרייט, אין הונגער יאר אונ אין זאטן יאר האסטו אונז גשפייזט, פון שווערד האסטו אונז באשירעמט אונ פון פעסט האסטו אונז גימאכט אנטרינען, אונ פון פיל בייזע קראנקהייט האסטו אונז ארויס גיצויגען, עד ביז אהער האבין אונז דיינע בארימהערציגקייט גיהאלפין, אונ דיינע חסדים האבן אונז ניט פארלאזין אזוי וועסטו אונז ניט פארלאזין דוא אונזר גאט צו אייביג, על כן דרום די גלידער וואס דוא האסט אונז איינגעטיילט אונ דעם אטהעם אונ די נשמה וואס דו האסט אריינגעהויכט אין אונזערע נאז לעבער, אונ דיא צונג וואס דוא האסט גיטאן אין אונזער מויל, די דאזיגע אלע גלידער זאלין דאנקען אונ לויבען, ריהמען אונ באשיינען, דר הויבין אונ שטארקין, היילינגען אונ מאכין קיניגין דיין נאמען. אונזער קעניג, כי דען איטליכס מויל גיהער דיר צו דאנקען, איטליכר צונג גיהער צוא דיר זיין צוא גישווארין, אונ איטליכע קניע גיהער צוא דיר קנייען, אונ יעדעס וועזען גיהער זיך צו דיר בייגען, אונ אלע הערצער גיהערין זיך פאר דיר פארכטין, אונ אלע אינגעווייד אונ נירען גיהערין זינגען צו דיין נאמען אזוי ווי אין פסוק איז גישריבען. אלע מיינע בייגער זאגין גאט,

ויזער

מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ, וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגֹּזְלוֹ. שַׁוְעַת עֲנִיִּים אַתָּה תִשְׁמַע, צַעֲקַת הַדַּל תַּקְשִׁיב וְתוֹשִׁיעַ: מִי יִדְמֶה לָּךְ, וּמִי יִשְׁוֶה לָּךְ. וּמִי יַעֲרָךְ לָךְ: הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, אֵל עֶלְיוֹן קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: נְהַלֶּלְךָ וּנְשַׁבֵּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וּנְבָרֵךְ אֶת שֵׁם קָדְשֶׁךָ. כָּאָמוּר, לְדָוִד, בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ, וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ:

הָאֵל בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ, הַגָּדוֹל בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ. הַגִּבּוֹר לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ. הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא:

שׁוֹכֵן עַד, מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ. וְכָתוּב, רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּייָ, לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה: בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְרוֹמָם.

בית ישראל

ווער איז דיר גלייך" מציל דער דא רעטעט דעם ארימאן פון דעם שטארקערן פון איהם אונ דעם עני אונ דעם אביון פון זיין רויבער מי ווער קאן זיך צו דיר גלייכין? אונ ווער איז אזוי ווירדיג וויא דוא? האל גרויסער שטארקר אונ פורכטבארר גאט, העכסטר גאט, דער דא האט באשאפין הימעל אונ ערד, דארום לויבין מיר, אונ ריהמען דיך, פערהערליכען אונ באנקען דיין היילינען נאמען וויא עס איז גיזאגט פון דוד, מיין נפש לויב גאט אונ אלע מיינע אינגעווייד‌ע זאלין לויבין זיין היילינין נאמען:

האל בתעצומות דו ביסט דער גאט וואס דיין שטארקייט איז בפעסטיגט הגדול דער דא איז גיאכפערט דורך דעם כבוד פון דיין נאמען הגבור דער דא איז שטארק צוא אייביג, דער דא איז פארכטיג מיט דיינע פארכטיקייט המלך דער מלך הקב"ה דר דא זיצט אויף איין הויכען אונ איין דער הויבענעם שטול:

שוכן עד דער וואס רועט צוא אייביג, זיין נאמען איז דער הויבין אונ היילינ, אויך שטייט גישריבין, איר צדיקים זינגט פון וועגין גאטס הילף, צו די רעכט פארטיגע איז שיין זייא זאלין לויבין ווארום זיי פאר שטייען וואס גאט איז. בפי דורך דעם מויל

נחמת ציון

אז, פון גרויס צער האט ער גיזאגט נסתרה דרכי מה', זאגט דער בורא (דורך דעם נביא ישעיה) „למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה'" דוא האסט גיגעבען אגרויסען טעות, עס איז גראדע פארקערט „אין חקר לתבונתו", דער בורא ב"ה איז נאר עוסק אין וויכטיגע זאכין, בויען אקעניגל כען פאלאץ פאר יוספין אין מצרים, אונ פלאנצין דעם קערנדיל פון משיח בן דוד דורך יהודא מיט תמר, דאס גלייכען דער פינסטערער וואלקען וואס האט זיך פארשפרייט אויף אידישין הימל אין מצרים ביי די גזרה פון „כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" וואס נים ווילענדיג איז דורך גיפלויגין ביי מאנכע מענשין אפינסטערער גידאנקין אז גאט כביכול שלאפט אונ קוקט גאר נים אויף די וועלט, אבער נאכהער האבין מיר דער זעהען אין וואס דער בורא האט זיך דאן עוסק גיווען פארברייטען אקייזערליכען פאלאץ פאר משה רבנו, ער זאל זיך דארטען האדעווען. אום ער זאל נאכהער קענען זיין אמתיג אויף אידען. איז פון די פארגאנגענע צייט קענען מיר וויסין אויף יעצטיגע צייט, אז פאר השי"ת איז חלילה ניטא קיין שינה ותנומה. נור פארקערט „המעורר ישנים" ער וואכט אויף די שלאפעדיגע וויא ער האט אויף גיוואכט אחשורוש פון שלאף אום צו ברייננען צהילף אויף אידין:

וּבְשִׂפְתֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ. וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדָּשׁ.
וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלָּל:

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ, בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל הַיְצוּרִים, לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר וּלְנַצֵּחַ לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס, עַל כָּל דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ:

וּבְכֵן יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ, הָאֵל, הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שִׁיר וּשְׁבָחָה, הַלֵּל וְזִמְרָה, עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח, גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה, תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת, קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת, לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ, וּמֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל, וּמְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת, אֵל הַהוֹדָאוֹת, אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת, בּוֹרֵא כָּל הַנְּשָׁמוֹת, רִבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים, הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה, מֶלֶךְ יָחִיד אֵל, חֵי הָעוֹלָמִים:

דֶער חַזָּן זָאגְט חֲצִי-קַדִּישׁ:

אוּם שַׁבָּת שׁוּבָה זָאגְט מֶען פַאר חֲצִי-קַדִּישׁ שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים מֶען גֶעפִינְט עֶס אִין וָואכֶעדִיגֶען דַאוְונֶען:

חזן **בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְבֹרָךְ:**

ק"ה **בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:**

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, יוֹצֵר אוֹר,

בית ישׂראל

פוּן דִיא רֶעכְט פַארְטִיגֶע וֶוערְטֶער גִילוֹיבְּט, אוּנ דוּרְךְ דִי רֵייד פוּן דִי צַדִּיקִים וֶוערְטְסְטוּ גִירִימְט וּבִלְשׁוֹן אוּנ דוּרְךְ דֶעם צוּנְג פוּן דִי חֲסִידִים וֶוערְסְטוּ דֶער הוֹיבְּן וּבְקֶרֶב אוּנ צְווִישֶׁן הֵיילִיגֶע וֶוערְסְטוּ גִיהֵיילִיגְט:

וּבְמַקְהֲלוֹת אוּנ צְווִישֶׁן אַיין זַאמְלוּנְג פִיל טוֹיזֶנְט דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל וֶוערְט דַיין נָאמֶן אוּנְזֶער קִינִיג גִילוֹיבְּט אִין אִיטְלִיכֶן דוֹר. דֶען דָס אִיז דִי שׁוּלְדִיגְקַייט פוּן אַלֶע בַּשֶׁעפֶנִישׁ צוּ דַאנְקֶען פַאר דִיר גָאט אוּנְזֶער גָאט אוּנ גָאט פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין צוּ לוֹיבִּין צוּ בַּאשֵׁיינֶען צוּ דֶער הֵייכִין צוּ בַּאשֵׁיינֶען צוּ לוֹיבִּין צוּ הוֹיךְ לוֹיבִּין אוּנ צוּ בַּארִימֶען נָאךְ מֶער אַז דִי רֵייד פוּן גִיזַאנְג אוּנ לוֹיבּ פוּן דַיין גִיזַאלְבְּטִין קְנֶעכְט דָּוִד הַמֶּלֶךְ וָואס עֶר אִיז גִיוֶועזֶן דֶער זוּן פוּן יִשַׁי:

דיא טייטש פון ישתבח אונ פון דיא ברכה יוצר אור געפינט מען אין וואכענדיגען דאווענען:

וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ, עֹשֶׂה שָׁלוֹם, וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל:

וָוען יום טוב גֶיפַאלְט אום מִיטִין וָואך זָאגְט מֶען דָא המאיר לארץ כְּסֵדֶר בִּיז שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה וִויא אִין מִיטִין וָואך:

הַכֹּל יוֹדוּךָ, וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ, וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ: הַכֹּל יְרוֹמְמוּךָ סֶּלָה, יוֹצֵר הַכֹּל, הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח. וּבוֹקֵעַ חַלּוֹנֵי רָקִיעַ, מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ, וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ. וּמֵאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּלְיוֹשְׁבָיו, שֶׁבָּרָא בְּמִדַּת הָרַחֲמִים: הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים. וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד, מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ, כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ, מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז. הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם, בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ. אֲדוֹן עֻזֵּנוּ, צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ, מָגֵן יִשְׁעֵנוּ, מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵין עֲרוֹךְ לְךָ (אֵין כְּעֶרְכֶּךָ) וְאֵין זוּלָתֶךָ, אֶפֶס בִּלְתֶּךָ וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ: אֵין עֲרוֹךְ לְךָ (אֵין כְּעֶרְכְּךָ) יְיָ אֱלֹהֵינוּ, בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֵין זוּלָתְךָ מַלְכֵּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. אֶפֶס בִּלְתְּךָ

הַכֹּל יודוך אלע דאנקען דיר אונ אלע לויבן דיר אונ אלע זאגין עס איז קיין הייליגר ניט פר האנדין ווי גאט הכל אלע דר הייבין דיר אייביג דו ביסט דער באשעפר פון אלע, דו ביסט דר גאט דר וואס עפינט איטליכען טאג דיא טירען אונ טויערין פון מזרח אונ שפאלט דיא פענסטער פון הימעל (וואס פון דארטין גייט ארויס דיא ליכט אויף דר וועלט). ער ציהט אויס די זון פון איר ארט אונ די לבנה פון איר פעסט זיצונג אונ ער לייכט צו דיא גאנצע וועלט אונ צו זיינע וואוינר וואס ער הט בשאפין מיט די מדה פון רחמים, המאיר דר דא לייכט צו דער ערד אונ צו די וואס וואוינען אויף איר מיט דער בארימקייט, אונ מיט זיין גוטקייט באנייעט ער אלע טאג תמיד דיא ווערק פון ששת ימי בראשית המלך דר מלך

דער וואס איז אליין דר הויבין פון פריער דער דא איז גילויבט אונ דער דא איז באשיינט אונ דער דא איז דער הויבען פון אייביגע טעג אלהי גאט פון דר וועלט דער בארעם דיך מיט דיין גרויס דר בארימקייט איבער אונז אדון עוזנו דו ביסט דר האר פון אונזר שטארקייט, אונזר שטארקער פעלזין דער באשיצער פון אונזער הילף אין שטארקער פאר אונז, דוא היטסט אונז אפ פון אלעם בייזין אין עס קאן זיך קיינער ניט שאצין צוא דיר אונ חוץ דיר איז ניט פאר האנדין קיין גאט, זונדער דיר איז אלץ ניט אונ ווער איז דיר גלייך אין קיינער קאן זיך ניט שאצין צוא דיר גאט אויף דער וועלט אונ עס איז קיינער ניט פאר האנדין וויא דוא אונזער קיניג אין דעם אייביגין לעבין פון עולם הבא אפס אלץ איז נישט זונדער

גּוֹאֲלֵנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. וְאֵין דּוֹמֶה לְּךָ מוֹשִׁיעֵנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים:

אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים, בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ בְּפִי כָּל הַנְּשָׁמָה. גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם. דַּעַת וּתְבוּנָה סוֹבְבִים הוֹדוֹ: הַמִּתְגָּאֶה עַל חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. וְנֶהְדָּר בְּכָבוֹד עַל הַמֶּרְכָּבָה. זְכוּת וּמִישׁוֹר לִפְנֵי כִסְאוֹ, חֶסֶד וְרַחֲמִים מָלֵא כְבוֹדוֹ: טוֹבִים מְאוֹרוֹת שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵינוּ. יְצָרָם בְּדַעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל. כֹּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם, לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תֵּבֵל: מְלֵאִים זִיו וּמְפִיקִים נֹגַהּ, נָאֶה זִיוָם בְּכָל הָעוֹלָם. שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם וְשָׂשִׂים בְּבוֹאָם, עֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן קוֹנָם: פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ. צָהֳלָה וְרִנָּה לְזֵכֶר מַלְכוּתוֹ. קָרָא לַשֶּׁמֶשׁ וַיִּזְרַח אוֹר, רָאָה. וְהִתְקִין

דיר אונזר דערלייזער אין טעגין משיח אונ עס איז דיר קיינער ניט גלייך אונזר העלפר ווען דו ווערסט לעבעדיג מאכין דיא מתים: אֵל אָדוֹן גאט איז איין הער איבער אַלע ווערק, ער איז געלויבט אונ ווערט געלויבט דורך דעם מויל פון אלע נשמות גָּדְלוֹ זיין גרויסקייט אונ זיין גוטס איז פול די גאנצע וועלט, וויסין שאפט אונ פארשטאנ־דיקייט זיינען ארום אים. הַמִּתְגָּאֶה דער דא הערשט איבער די מלאכים וואס הייסין חיות הקודש אונ איז באשיינט מיט כבוד אויף זיין כסא הכבוד, לויטערקייט אונ רעכט פארטיקייט איז פאר זיין שטול, גינאד אונ דר בארימקייט איז פר זיין כבוד. טוֹבִים די ליכט וואס אונזער גאט הט באשאפין זיינען גוט, ער הט זיי גיפורעמט מיט וויסין שאפט אונ פאר שטאנד אונ מיט קלוגהייט ער האט אין זייא אריין גיגעבין כח אונ גבורה זיי זאלין גיוועלטיגין אין דר וועלט. מְלֵאִים זיי זיינען פול מיט לויטערקייט אונ ציהען אויס איין גלאנץ, זייער לויטערקייט איז שיין אין די גאנצע וועלט, זיי זיינען פריילך ווען זיי גייען אויס צו שיינען אויף דר וועלט אונ זיינען לוסטיג ווען זיי גייען אונטר, זיי טוען מיט גרויס פארכט דעם ווילען פון זייער באשעפער. פְּאֵר זייא גיבין צוא זיין נאמען שיינהייט אונ כבוד צָהֳלָה גישריי אונ לויב צו גידעכעניש פון זיין קיניגרייך, ער רופט צו דר זון אונ עס שיינט די ליכט דען די זון גייט ניט ארויס צו שיינען אויף דר וועלט ביז מען גיט איר רשות רָאָה גאט הט גיזעהן אז מענשען וועלין זיך טועה זיין אונ וועלין

צורת הלבנה: שבח נותנים לו כל צבא מרום, תפארת וגדלה, שרפים וחיות ואופני הקדש: לאל אשר שבת מכל המעשים. ביום השביעי נתעלה, וישב על כסא כבודו, תפארת עטה ליום המנוחה, ענג קרא ליום השבת. זה שיר שבח של יום השביעי, שבו שבת אל מכל מלאכתו, ויום השביעי משבח ואומר, מזמור שיר ליום השבת, טוב להודות ליי, לפיכך יפארו ויברכו לאל כל יצוריו. שבח יקר וגדלה וכבוד יתנו לאל מלך יוצר כל, המנחיל מנוחה לעמו ישראל בקדשתו. ביום שבת קדש,

בית ישראל

דינען צו דר זון אז זיא וועט נאר אליין זיין איבער דעם האט ער אן גיברייט די צורה פון דר לבנה אונ אז דיא לייט וועלין זעהן אז זייא זיינען צווייא די זון אונ דיא לבנה וועלין זיי זיך ניט טועה זיין צו מאכין דיא זון פאר עבודה זרה, אזוי שרייבט דער ירושלמי. שבח איין לויב גיבין זייא צו אים אלע הערשאפט פון דעם הימעל, שיינקייט אונ אכפערקייט דיא מלאכים וואס הייסין שרפים אונ אופנים אונ דיא מלאכים וואס הייסין הייליגע חיות:

לאל אשר שבת די שבחים גיבען זיי צו גאט וואס ער האט גירועט דעם זיבעטין טאג פון אלע זיינע ווערק, ער איז וואורין הויך גילויבט אונ הט זיך גיזעצט אויף זיין כסא הכבוד, דעם רועליכין טאג האט ער איין גיהילט מיט שיינהייט, ער האט אויס גירופין דעם טאג צו זענגעפטיגין, דס איז דר לויב פון דעם זיבעטין טאג דס גאט הט אין אים גירועט פון אלע זיינע ווערק ויום אונ דער זיבעטער טאג אליין לויבט אונ זאגט איין גיזאנג אויף דעם טאג שבת עס איז גיהערין אלע באשעפעניש באשיינען אונ ווערדיקייט אונ אכפערקייט צוא גאט דעם

נאר
גוט צו לויבן פאר גאט לפיכך איבער דעם דאנקען צו גאט, זיי דארפין געבין לויב אונ מלך דער דא האט אלין באשאפין, דר דא

מעשה אלפס

תפארת עטה ליום המנוחה. דיא תורה רופט דעם טאג שבת מיט צוויי נעמען „מנוחה, שביתה" (וינח ביום השביעי, וישבות ביום השביעי), דאס איז נאך דיא פארשיעדענע גיפיהלין פון מענשין, דער איינפאכער מענש זאגט, אה, וואס פאר אטייערע מתנה דער שבת איז, ווען ניט ער וואלט מען פאלין וויא דער אקס אין סאכע, ביי אים איז שבת „יום מנוחה" רוהען פון דיא שווערע ארבייט פון אגאנצע וואך, מערקען אונז אן די מסדרי התפלות אז דער וואס היט שבת לויט דעם גיפיהל, הגם דאס איז אויך אתפארת פאר אידין, מ'גייט ארויס אין מארק אונ מ'זעט אז אלע גישעפטין זיינען צוגימאכט, אתפארת איז דאס, אבער נור אין דער בחינה פון „עטה" וויא איין אויבער קלייד וואס אשטארקער ווינד קען אראב רייסין, וויא מיר זעהען בעוה"ר, אז דער זעלביגער מענש וואס דא האט ער זיך גיפרייט מיטין שבת, אז ער פארט אין אמעריקא ארביים ער שבת, איי מכוח פאלין וויא דער אקס אין סאכע? מאכט אמעריקא וחלופיהן בגולם (פון שבת אויף זונטיג) אונ זאגט אז מ'רוהט זונטיג פאלט מען שוין אויך ניט אין סאכע. ווען איז מען זיכער מיטין שבת, אז מ'פארשטייט דעם אמתין גידאנקען וואס שבת בעווייזט, אז לבד מ'דארף רוהען שבת וויא דער בורא האט גירוהט פון אלע ארבייט, האלט איין דער וואָרט „שבת" אין זיך נאך אגידאנקען „צו שטערין" (מלשון תשביתו שאור מבתיכם), מ'זאל

האט

שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִתְקַדַּשׁ, וְזִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ יִתְפָּאַר, בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת. תִּתְבָּרַךְ מוֹשִׁיעֵנוּ עַל כָּל שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ, וְעַל מְאוֹרֵי אוֹר (שֶׁעָשִׂיתָ) שֶׁיָּצַרְתָּ, הֵמָּה יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה:

תִּתְבָּרַךְ לָנֶצַח צוּרֵנוּ, מַלְכֵּנוּ וְגֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים, יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ. יוֹצֵר מְשָׁרְתִים, וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו, כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם, וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל, (בְּ)דִבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם: כֻּלָּם אֲהוּבִים, כֻּלָּם בְּרוּרִים, כֻּלָּם גִּבּוֹרִים, כֻּלָּם קְדוֹשִׁים, וְכֻלָּם עֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם. וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה, וּמְבָרְכִין וּמְשַׁבְּחִין וּמְפָאֲרִין, וּמַעֲרִיצִין וּמַקְדִּישִׁין וּמַמְלִיכִין:

מעשה אלפים

גאר ארויס שלאגען פון גידאנקען דיא עניני הזמן אונ זיך באהעפטין צוא הייליגע גידאנקען פון תורה ומצות, אזוי וויא דער אלף השביעי וועט זיין יום שכולו שבת, דיא מענשהייט וועט קומען צום רעכטין גיפיהל פון לעבין אונ וועט פארשטיין אז די עניני החומר איז הבל הבלים נור אהבת הבורא איז דער אייניציגער תכלית אונ פערגניגען פון לעבען. ווען דער מענש קומט צו דעם גיפיהל דאן וועט ער שוין ניט פארבייטען דעם שבת אויף כל הון דעלמא, דאס איז דיא כוונה „תפארת עטה ליום המנוחה", דער וואס רעכינט שבת נור פאר א יום מנוחה (ניט צוא פאלין וויא דער אקס אין כאביט) דער איז נאך ניט אריין אין די פנימיות פון שבת ער זעט נור דיא חצוניות פון שבת. —

בית ישראל

האט גימאכט ארבין איין רואונג צוא זיין פאלק ישראל אין דעם הייליגין טאג שבת. דיין נאמען גאט אונזער גאט ווערט גיהייליגט אונ דיין גידעכעניש אונזער קיניג ווערט באשיינט אויבין אין הימל אונ אונטין אויף דר ערד. תתברך דו זאלסט זיין גילויבט אונזער העלפער פון וועגין די גילויבטע ווערק פון דיינע הענט אונ פון וועגין די ליכטיגע ליכט וואס דו האסט באשאפין, אויף דעם גיהער מען דיך באשיינען אייביג:

אבער דער וואס קוקט אריין אין דיא פנימיות וואס אויף דעם ווייזט דער נאמען „שבת" (עונג קרא ליום השבת) דער קען האבען דעם אמתין עונג, ער פארשטייט דאס ערסטע „זה שיר שבח של יום השביעי שבו שבת אל מכל מלאכתו" ער טוהט ניט צו געבען רוהע זיין קערפער נור ווייל דאס איז דער פאטיאם (אנדיינקונג) אויף די נפלאות הבורא פון חידוש העולם. (אז זעקס טעג האט דער בורא גיבוים דעם וואונדערליכען וועלט־פאלאץ אונ דעם זיבעטין האט ער גירוהט) אונ פון דעם קומט ער צו אהעכערין גיפיהל ויום השביעי משבח ואומר מזמור שיר ליום השבת (ליום שכולו שבת), טוב להודות לה'. אז דער אמת'ער גליק פון לעבין איז, צוא זיין דבוק בה' אונ זאגין פאר איהם שירות ותשבחות.

דיא פיוטים פון תתברך ביז קדושה געפינט מען אין וואכינדיגען דאווען:

בנין ציון

עומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה, די משנה זאגט (ברכות י"א) בשחר מברך שתים לפניה, פאר ק"ש זאל מען זאגען צוויא ברכות (יוצר אור אונ אהבה רבה), דער גידאנקען פון דעם איז הנם צו שמע ישראל ליינען מיר ארויף דיא האנד אויף דיא אויגען (בשעה שהי' (רבינו הקדוש) מעביר ידיו על עיניו (לגרסת הרא"ש) הי' מקבל עליו עול מלכות שמים), צום צייכען, אז

מיר זיינען אזוי וויים איבערצייגט דיא ריכטיגקייט וואס אונזערע עלטערין האבין אונז איבער גיגעבין, אז עס איז דא א בורא יחיד, אז מיר האלטען שוין גאר ניט ווא צו קלערין אונ פהילאזאפירען וועגין דעם, אונ מיט צוגימאכטע אויגען זייגען מיר מקבל אויף זיך עול מלכות שמים, דאך נויטען מיר, אז מיר זיינען „עם חכם ונבון" מיר מאכין ניט צו דיא אויגען וויא אונוויסענדע, נור

אֶת שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, קָדוֹשׁ הוּא: וְכֻלָּם
מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם, עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה. וְנוֹתְנִים בְּאַהֲבָה
רְשׁוּת זֶה לָזֶה. לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת רוּחַ, בְּשָׂפָה בְרוּרָה וּבִנְעִימָה,
קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים בְּאֵימָה וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה:

קָדוֹשׁ, קָדוֹשׁ, קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת, מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:
וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ בְּרַעַשׁ גָּדוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת שְׂרָפִים,
לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים: בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ:

לָאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ. לַמֶּלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם. זְמִרוֹת יֹאמֵרוּ,
וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ. כִּי הוּא לְבַדּוֹ, מָרוֹם וְקָדוֹשׁ,
פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת, עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת. בַּעַל מִלְחָמוֹת, זוֹרֵעַ צְדָקוֹת,
מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת, בּוֹרֵא רְפוּאוֹת, נוֹרָא תְהִלּוֹת, אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת.
הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד, מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. כָּאָמוּר
לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים, כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: (וְהִתְקִין מְאוֹרוֹת,
מְשַׂמֵּחַ עוֹלָמוֹ אֲשֶׁר בָּרָא): אוֹר חָדָשׁ עַל צִיּוֹן תָּאִיר, וְנִזְכֶּה
כֻלָּנוּ בִמְהֵרָה לְאוֹרוֹ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

בנין ציון

מיט גרויס פערשטאנד , ווייל חוץ קבלת אבות פאר-
שטייען מיר אויך די ריכטיגקייט פון דעם דורך צוויא
וויכטיגע עדות , דער שכל אונ דיא תורה , מיטן שכל
איז וויא דוד המע"ה זאגט „השמים מספרים כבוד אל"
דיא הימעל מיט דיא פלאנעטין ערצייליין וואס פאר א-
וויכטיגער קינסטלער דער בורא איז , וויא דער נביא
(ישעיה מ') זאגט „שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה" !
הייבט אויף אייערע אויגען צום הימעל אונ בעטראכט
ווער האט דאס אלעס בעשאפען , ד. ה. דער קינסט-
ליכער סופים פון דעם הערליכען וועלט-פאלאץ ווייזט
גאנץ דייטליך , אז עס איז דא א האכארטיגער אינזשעניר ,
וואס האט אלעס איינגעארדענט למשל אז איינער וואלט
קומען פון פרעמדער וויסטאווקע אונ ערציילען , ער האט
געזעהן אוואונדער , אז מיט איין פלאם עלעקטרי איז
באלויכטין דיא גאנצע וויסטאווקע (אשטח פון כמה
וויארכסט) , וואלטין מיר זיך שטארק פארוואונדערין , וויא
איז אז ער וואלט ערציילען , אז דער פלאם האט בע-
לויכטען גאנץ פאריז מיטען פראווינץ ארום , וואלטין מיר
כמעט ניט וועלין גלויבען , היינט אז מיר שטייהען אויף
אונ זעהען אז דער הימעל-אינזשענער האט ארויס געשיקט
א פלאם עלעקטרי (דיא זון) אונ בעלייכט דיא גאנצע
וועלט . דארפין מיר ניט ערשטוינט ווערין אויף דיא
גרויסקייט פון דעם מייסטער ...? נאך מער אנגזערע
עלעקטרי גיט נור ליכטיגקייט , אונ זיין פלאם עלעקטרי
גיט אויך ווארימקייט אונ שפייז-קראפט אין אלע פרוכט
אונ תבואות , הכלל פון דעם איין פלאם עלעקטרי זעט
מען גדולתו של יוצר בראשית , היינט וואס מ'דער
גייט אין יעדער דור נאך כחות , וואס דער יוצר הטבע
האט איינגינאמירט אין דיא (צו בריינגען נוצען פאר
דיא וועלט) , למשל ס'איז דער נאנגען אז דורך די זון
קען מען פאטאגראפירען , מיט דעם קראפט פון פארע
קען מען ציהען באנען אונ פערעהאדין וויא דוד המע"ה
זאגט „דור לדור ישבח (לשון שבח) מעשיך" אין יעדער
דור ענדעקסטו (דורך דיא חוקרי הטבע) נייעסטין אוים צו
בעטראכטן דיינע ווערק . איז לבד דיא כונה ראשונה אז
דאס גייט אויף דיא מלאכי מעלה , וואס זיי זאגין שירה
אלע טאג פאר הקב"ה , ליגט נאך דא א צווייטע כונה ,
היינו (יוצר משרתים) זייא די נייסען וואס דו ענדעקסט
בכל דור ודור , (ואשר משרתיו) אונ זייא דיא אפענע
נאטור וואס אלע זעהען דס פון בריאת העולם אן , שטייען
זיי אלע „ברום עולם" אויף דיא וועלט כימה אונ שרייען
מיט אהויכע שטימע פון עהרענפורכט , אז עס איז דא
אבורא יחיד ! אלעבעדיגער גאט אונ אוועלט קעניג ! דאס
צווייטע לבד דיא אלגעמיינע בעמערקונג וואס אלע

אַהֲבָה רַבָּה (אַהֲבַת עוֹלָם) אֲהַבְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ: אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, בַּעֲבוּר שִׁמְךָ הַגָּדוֹל, וּבַעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים, לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם. כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ: אָבִינוּ אָב הָרַחֲמָן, הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ, וְתֵן בְּלִבֵּנוּ בִּינָה לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד, לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ, בְּאַהֲבָה: וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ (בְּמִצְוֹתֶיךָ), וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ (בְּתוֹרָתֶךָ), וְיַחֵד לְבָבֵנוּ, לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ, לְמַעַן לֹא נֵבוֹשׁ וְלֹא נִכָּלֵם, וְלֹא נִכָּשֵׁל לְעוֹלָם וָעֶד: כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ: וְרַחֲמֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וַחֲסָדֶיךָ הָרַבִּים, אַל יַעַזְבוּנוּ נֶצַח סֶלָה וָעֶד. מַהֵר וְהָבֵא עָלֵינוּ בְּרָכָה וְשָׁלוֹם מְהֵרָה, מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת כָּל הָאָרֶץ. וּשְׁבוֹר עֹל הַגּוֹיִם מֵעַל צַוָּארֵנוּ, וְתוֹלִיכֵנוּ מְהֵרָה קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ. כִּי אֵל, פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה, וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל עַם וְלָשׁוֹן, וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל, סֶלָה בֶּאֱמֶת בְּאַהֲבָה, לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ (בְּאַהֲבָה), וּלְאַהֲבָה אֶת שְׁמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה:

בנין ציון

מענשין זעהען דאס, הט דר בורא אונז אידען באנגליקט מיט נאך אליכטיגערין פלאם עלעקטרי, וואס ער שיינט נאך ווייטער אונ העכער, דאס איז דיא תורה (אור), זיא מאכט ליכטיג אונזער שכל, זיא עפינט אויף דיא אויגען צוא זעהען נאך העכערע אונ וויכטיגערע זאכען אין חכמת הנפש, אין רוח הקודש, אין נבואה, איז דורך דיא צווייא ברכות יוצר אור (ווענין דיא זון שיין) אונ אהבה רבה (ווענין דיא ליכטקייט פון דער תורה) ווייזען מיר אז אונזער צו מאכין דיא אויגען צוא ק"ש איז ניט אין דעם ארט וויא דער נביא באקלאגט זיך אויף דיא בעלי תאוות „והיה כנור ונבל תוף וחליל יין משתיהם, ואת פועל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו" (ישעיה ה'), אז מחמת שכרות פון תאוה מאכין זיי צו דיא אויגען אונ שלעפין זיך נאכין יצה"ר וואס ער פארפירט זייא אין זומפ פון דיא הבלי הזמן... ניין! מיר האבין אפינע אויגען צו זעהען אונ בעטראכטין גאטעס ווערק, אונ אונזער צוא מאכין דיא אויגען איז

נור

מעשה אלפם

ותלמדם חוקי חיים, ווער עס איז זוכה צו פארשטיין דיא טעמי המצוות, איז דאס אזא עונג ושמחה וואס גיטא קיין גלייכען צו דעם. נור דיא התגלות איז לפי המעשה, היינו ווער עס טוט דיא מצוה מיט גרויס חשק ווערט צו אים נתגלה דער טעם המצוה מיט אגרויסע הארה (ליכטיגקייט) אונ ווער עס טוט דיא מצוה מיט אביסעלע עצלות, צו דעם ווערט נתגלה דער טעם זייער שוואך, דרום דיא מלאכים טוען דעם צווי ה' מיט גרויס זריזות והתלהבות, בכדי „לשמוע בקול דברו", צוא פארשטיין דעם טעם אונ דיא ליכטיגקייט פון דעם צווי. — אויך אונזערע עלטערין (במעמד הר סיני) וואס זייער השגה איז גיוועזן גרויס, דורך דעם גרויסען בטחון, וואס זייא האבין גיהאט אויף השי"ת אונ גיגאנגען אין אוויסטען מדבר, נור מקבל זיין די תורה מיט די מצות, האבין זייא גיזאגט „נעשה ונשמע" מיר וועלין טאן אונ נאך דעם ערך פון טאן אזוי וועט זיין נאכהער דער פארשטיין, אונ האבין גיטאן מיט גרויס זריזות ושמחה, איז נאך דעם ערך זיי נתגלה גיווארין די טעמי המצוה.

דרום בעטין מיר, צוא ליב אונזערע עלטערין, וואס דורך זייער גרויסין בטחון האבין זייא גיטאן דיא מצות בזריזות ושמחה מצוגה, „ותלמדם חוקי חיים" האסטו זייא באלערינט דיא טעמי המצוה וואס זיי זייגען משפיע חיות אין מענשין, „כן תחננו" אזוי זאלסטו אונז גנעדיגען אונ באלערנען, ווייל אונז פעלט דער ריכטיגער בטחון אונ אמונה, אז דיא תורה איז דיא ווירקליכע הצלחה פארין מענשין:

יחיד אומר אל מלך נאמן:

שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד:

בלחש ברוך שם, כבוד מלכותו, לעולם ועד:

ואהבת את יהוה אלהיך בכל־לבבך ובכל־נפשך ובכל־
מאדך: והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום
על־לבבך: ושננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך
ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך: וקשרתם לאות על־ידך
והיו לטטפת בין עיניך: וכתבתם על־מזזות ביתך ובשעריך:
והיה אם־שמע תשמעו אל־מצותי אשר אנכי מצוה
אתכם היום לאהבה את־יהוה אלהיכם ולעבדו בכל־
לבבכם ובכל־נפשכם: ונתתי מטר־ארצכם בעתו יורה

נחמת ציון

בכל לבבך, וואו האט דאס געקאנט יעדער איינפאכער בעל-הבית אזא טייערע אבסטאנאוקע (פרעגט איינער דעם צווייטען), איך בין געוועזן ביי אים צוא הויז, האב איך געזעהען אבגעפעט פון מאהאן האלץ, אמיש פון העלפאנד ביין, אלאמפ פון ריינע גאלד, זיינע פינאנכין זיינען יאר ניט אזעלכע רויכע, אז ער זאל זיך קענען ערווערבין קייזערליכע כלי בית? — אז דו וואלכסט געקאנט זיין זיידען (יענטעערט דר צווייטער) וואלט ביי דיר קיין וואונדער זיין, זיין זיידע איז געוועזן אזעלט מיליאנער אמין מאנטעפיורי זצ"ל, איז דיא כלי בית אים געבליבען בירושה, דאס גלייכין זאל ביי אונז קיין וואונדער זיין, וויא פארלאנגט דאס דיא תורה פון יעדער אידען, ער זאל ליב האבין השי"ת מיט זיין גאנצין הארצין, מיט זיין נשמה אונ מיט זיין פערמעגין, ענטפערט דער ספרי „בכל לבבך זה אברהם" דאס הייסט פון אברהם'ס אייניקלאך מעג מען פארלאנגען אזא הויכע זאך, ווייל דער נייכטליכער וועלט מיליאנער (אברהם אבינו) האט זיך דאס איינגעשאפט דורך זיין גרויס יגיעה אין עבודת השם, האט ער איבער געגעבין א כח אין זיינע קינדער, אז ווען זיא זאלין נור צוא לייגען דיא קאפ קענען זייא זיך דאס לייכט ערווערבין, „ובכל נפשך זה יצחק", דאס האט יצחק זיך איין געשאפט, „ובכל מאדך זה יעקב" דאס האט יעקב אבינו זיך איינגעשאפט, „מעשה אבות ירשו בנים" אז ווען מיר זאלין נור וועלין, קענען מיר דאס לייכט באקומען דורך דיא מיטלען וואס דיא תורה שרייבט ווייטער „והיו הדברים האלה על לבבך" דוא זאלסט אריין נעמען דיא רייד גוט אין הארצין אונ זייא שארף איין לערנען דיינע קינדער, וועסטו גאנץ לייכט זוכה זיין צו די אלע מדות וואס די אבות הקדושים האבין אונז געזאמין אוועג פאר אונז:

מעשה אלפס

ושננתם לבניך ודברת בם, נאכין סדר הלשון דארף שטיין „ודברת עמהם" דוא זאלסט שארף איין לערנען מיט דיינע קינדר אונ ריידען מיט זיי שטענדיג, סייא צו הויז, סיי אין וועג, ווארום שטייט „בם"? דאס ווערט רעכט מיט אגישעכטע, א פאיעזד איז געפארין איבער אבריק, אז דער לאקאמאטיף מיט דיא ערשטע וואגאנען זיינען אריבער האט דער בריק געפלאצט, דער מאשיניסט מיט דיא פאסאזירער האבין זיך געפרייט וואס זיי זיינען שוין אריבער, אבער אין אווילע ארום האבין זייא געזעהען זייער אירטהום, ווייל דיא הינטערשטע וואגאנען וואס זיינען אריין אין וואסער, האבין צוריק געשלעפט דעם לאקאמאטיף מיט די פאדערשטע וואגאנען

אויך

בנין ציון

...ור מצד גרויס ענוה, וויא משה רבינו ע"ה „ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלהים" טראכטין צוא הויך איבערין קאפ דאס מאר דער מענש ניט, אויף דיא חקירות וואס זיינען העכער פון מענשליכען שכל דארף מען צוא מאכין דיא אויגען אונ זיך פארלאזין אויף קבלת אבות וקבלת רבותינו ביז משה רבינו, וואס ער האט מקבל געווען מפי השי"ת:

וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ
לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם
וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה
אַף־יְהֹוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה
לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה
אֲשֶׁר יְהֹוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם
וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת
בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ
בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־
מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהֹוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי
הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם
וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת
וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהֹוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם
וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים
אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם
קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם:

מעשה אלפס

אויך אין וואסער, דאס באמערקט אונז דיא תורה, דו זאלסט ניט מיינען ווען דו האסט אב געלערנט די גרעסטע טייל ואהרין אין גנצע אידישקיים ביסטו שוין זיכער ביז דיין ענד לעבין, ניין ווען דוא האסט דיינע קינדער ניט געפירט אין אידישען וועג ביסטו נאך ניט אין דר היים, ווייל ווען דיא הינטערסטע וואגאנעס (דיא קינדער) דערקען אין וואסער (מי הכפירה) איז שוין דער לאקא־מאטיף (די עלטערין) אויך ניט זיכער, ווייל זיי שלעפין זייא אויך מיט אין זומפ, "ושננתם לבניך" אז דו וועסט דיא ריינע אמונה אונ אהבת השם גוט איין לערנען דיינע קינדער דאן ביסטו זיכער אז "ודברת בם", אז דו וועסט אויך ריידען אונ פירען זיך אין וועג פון דער תורה, ביא דוא וועסט זיין רוהיג צו הויז אונ ביי ד' וועסט זיין צו פראגין אין וועג, ביז ביא דיין ליגען זיך אונ ביא ביין אויף שטיין. — אויך ליגט דא א רמז נפלא, אויף דעם וואס אונזרע חכמים זאגין, ווען מ'זאגט איבער א דבר תורה פון איינעם (שפתותיו דובבות בקבר) ריידען זיינע ליפען (פון וועמען מ'האט דאס געהערט) אין קבר, דאס זאגט די תורה "ושננתם לבניך", אז דו וועסט דיא תורה גוט איין לערנען דיינע קינדער, דיינע תלמידים, אז זייא וועלין דאס גוט קענען איבער זאגין "ודברת בם בשכבך", דאן וועסטו אויך ריידען אין דעם בעת דוא וועסט ליגען אין קבר, בעת דיינע קינדער, דיינע תלמידים וועלין דאס איבער לערנען:

אמת, ויציב ונכון וקים וישר ונאמן ואהוב וחביב ונחמד ונעים ונורא ואדיר, ומתקן ומקבל וטוב ויפה הדבר הזה עלינו לעולם ועד: אמת אלהי עולם מלכנו צור יעקב מגן ישענו. לדר ודר הוא קים ושמו קים וכסאו נכון ומלכותו ואמונתו לעד קימת: ודבריו חיים וקימים נאמנים ונחמדים לעד ולעולמי עולמים. על אבותינו ועלינו על בנינו ועל דורותינו, ועל כל דורות זרע ישראל עבדיך: על הראשונים ועל האחרונים דבר טוב וקים לעולם ועד, אמת ואמונה (באמת ובאמונה) חוק ולא יעבר: אמת שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו, מלכנו מלך אבותינו, גואלנו גואל אבותינו, יוצרנו (צורנו) צור ישועתנו, פודנו ומצילנו מעולם הוא שמך, ואין לנו עוד אלהים זולתך סלה:

עזרת אבותינו אתה הוא מעולם, מגן ומושיע להם ולבניהם אחריהם בכל דור ודור. ברום עולם מושבך, ומשפטיך וצדקתך עד אפסי ארץ: אמת אשרי איש שישמע למצותיך, ותורתך ודברך ישים על לבו: אמת אתה הוא אדון לעמך, ומלך גבור, לריב ריבם לאבות ובנים: אמת, אתה הוא ראשון, ואתה הוא אחרון, ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע: אמת ממצרים גאלתנו יי אלהינו, ומבית (מבית) עבדים פדיתנו: כל בכוריהם הרגת, ובכורך ישראל גאלת, וים סוף להם בקעת, וזדים טבעת, וידידים העברת, (עברו ים) ויכסו מים

מעשה אלפס

אמת ויציב, דאס וואס מיר האבין גיזאגט אין ק"ש (אז עס איז דא אבורא יחיד וואס האט אונז גיגעבין תורה ומצות) איז איין פעסטע ווארהייט, וואס דער היפך קען פאר קיין פאל ניט זיין, אונזערע עלטערין צליין האבין עס גיזעהען ביים מעמד הר סיני, ער האט פאר זייא גיעפינט אלע הימלען, אונ זייא האבין גיזעהען אז ער איז נור איינער, אונ דארטין ביים מעמד הנבחר האבין זייא גיהערט דיא עשרת הדברים (דער אנפאנג פון תרי"ג מצות) פון הקב"ה אליין אונ דיא איבעריגע תרי"ג מצות בפרטות, האבין זייא גיהערט כפי הקב"ה אז ער זאגט "משה ידבר" משה וועט ריידען צוא אייך מיט חוקים ותורות, "והאלהים יעננו בקול" אונ נאך וועט אים אונטער האלטין מיט זיין שטימע, דאס הייסט משה וועט זיין וויא אגראמאפאן וואס איר וועט הערין פון אים גאטעס שטימע (שכינה מדברת כתוך גרונו של משה) (זעה מעשה אלפס ח"ד ענדע דעם זעקסטין בריף דיא געשיכטע פון חיים מיט דיא פערסיאנער):

צָרֵיהֶם, אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים, וְרוֹמְמוּ לָאֵל, וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִרוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לַמֶּלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם: רָם וְנִשָּׂא, גָּדוֹל וְנוֹרָא, מַשְׁפִּיל גֵּאִים עֲדֵי אָרֶץ, וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים עֲדֵי מָרוֹם, מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים, וְעוֹזֵר דַּלִּים, (הָעוֹנֶה) וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו: תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן גּוֹאֲלָם, בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ: מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, לְךָ עָנוּ שִׁירָה, בְּשִׂמְחָה רַבָּה, וְאָמְרוּ כֻלָּם: מִי כָמֹכָה בָּאֵלִים יְיָ, מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ, נוֹרָא תְהִלֹּת, עֹשֵׂה פֶלֶא:

שִׁירָה חֲדָשָׁה, שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל, עַל שְׂפַת הַיָּם, יַחַד כֻּלָּם, הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ, וְאָמְרוּ: יְיָ יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

צוּר יִשְׂרָאֵל, קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל. וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל, וְנֶאֱמַר גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ, קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

אֲדֹנָי, שְׂפָתַי תִּפְתָּח, וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, אֱלֹהֵי יִצְחָק, וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל, הַגָּדוֹל, הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, אֵל עֶלְיוֹן, גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים, וְקוֹנֵה הַכֹּל, וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת, וּמֵבִיא גוֹאֵל, לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ, בְּאַהֲבָה:

בש"ת זָכְרֵנוּ לְחַיִּים, מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים. לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים:

מֶלֶךְ, עוֹזֵר, וּמוֹשִׁיעַ, וּמָגֵן: בָּרוּךְ, אַתָּה, יְיָ, מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִבּוֹר, לְעוֹלָם, אֲדֹנָי, מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה, רַב לְהוֹשִׁיעַ:

אום ווינטער זאגט מען מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם:

אים זומער זאגט מען מוֹרִיד הַטָּל:

מְכַלְכֵּל חַיִּים, בְּחֶסֶד, מְחַיֵּה מֵתִים, בְּרַחֲמִים רַבִּים, סוֹמֵךְ נוֹפְלִים, וְרוֹפֵא חוֹלִים. וּמַתִּיר אֲסוּרִים, וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ, לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ, בַּעַל גְּבוּרוֹת, וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ, מֶלֶךְ, מֵמִית וּמְחַיֶּה, וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

בש"ת מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים, זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים:

וְנֶאֱמָן אַתָּה, לְהַחֲיוֹת מֵתִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אין חזרת הש"ץ זאגט מען ידי קדושה:

נקדישך ונעריצך, כנעם שיח סוד שרפי קדש, המשלשים לך קדשה, ככתוב על יד נביאך, וקרא זה אל זה ואמר: קו"ח קדוש, קדוש, קדוש, יי צבאות. מלא כל הארץ כבודו: חזן אז בקול רעש גדול, אדיר וחזק, משמיעים קול. מתנשאים לעמת שרפים, לעמתם ברוך יאמרו: קו"ח ברוך כבוד יי ממקומו: חזן ממקומך מלכנו תופיע, ותמלך עלינו, כי מחכים אנחנו לך. מתי תמלך בציון, בקרוב בימינו, לעולם ועד תשכון: תתגדל ותתקדש בתוך ירושלים עירך, לדור ודור ולנצח נצחים: ועינינו תראינה מלכותך, כדבר האמור בשירי עזך, על ידי דוד, משיח צדקך: קו"ח ימלך יי לעולם אלהיך ציון, לדר ודר הללויה:

אתה קדוש, ושמך קדוש, וקדושים בכל יום יהללוך סלה: כי אל מלך גדול וקדוש אתה: ברוך אתה יי, האל (בש"ת המלך) הקדוש:

ישמח משה במתנת חלקו. כי עבד נאמן קראת לו. כליל תפארת בראשו נתת

בית ישראל

נקדישך מיר וועלין היילגין דיין נאמען אוף דר וועלט אזו ווי מען היילגט אים אין דיא הויכע הימלען אזוי וויא עס שטייט געשריבען דורך דיין נביא, אונ ער רופט איין מלאך צום אנדערין מלאך אונ זאגט קדוש היילג היילג היילג גאט דער העער עס איז פול גאר דיא ערד גאטס עהרע. אז דענסטמאל מיט אקול אונ איין גרויסער שטורעם איין שטארקר מאכין זייא הערין אקול זיי דרהויבין זיך אנטקעגין דיא ברענעדיגע מלאכים אנטקעגין זייא זאגין ברוך: ממקומך פון דיין ארט אונזער קיניג מאך שיינען אונ קיניג איבער אונז ווארום מיר האפין צו דיר מתי ווען וועסטו קיניגען אין שטאט ציון, אין גיכע צייטין זאלסטו אונז שיקין משיח אונ זאלסט רוען צווישען אונז תתגדל זאלסט ווערין געשטארקט אין ירושלים דיין היילגע שטאט צו גיבירט אונ גיבירט ועינינו אונ אונזערע אויגען זאלין זעהן דיין קיניגרייך אזוי ווי עס איז גיזאגט גיווארין אין תהלים דורך דוד המלך דיין גיזאלבטער ימלוך ער וועט קיניגען גאט צוא איביג דיין גאט פון ציון צוא גיבירד אונ גיבירד, לויבט גאט:

ישמח משה משה פרייט זיך מיט דער מתנה פון זיין חלק וויל דוא האסט אים אן גירופין איין גיטרייער קנעכט אונ האסט דורך אים גיגעבין צו די ישראל די מתנה דעם טאג שבת כליל איין גיצירטע קרוין האסטו אים אן גיטאן אויף זיין קאפ

מעשה אלפס

ישמח משה, דער תנא דבי אליהו שרייבט אמשל צו אגרויסען קעניג, וואס זיין זון דער בכור האט מורד גיווען אויף אים, האט ער אים איבער גיגעבין צום הויף מניכטער ער זאל אים איבער געבין צוא ווילדע חיות (זייא זאלין אים טויטען), האט דער הויף מייסטער אויף אים רחמנות גיהאט אונ אים באהאלטין, אין אצייט ארום איז גיווען ביים קייזר אגרויסער באל, זיינען גיזעסין

בנין ציון

בראשו נתת, פאר לייפיג האט באדארפט שטיין „פאר ראשו" (אויף זיין קאפ), ניט בראשו (אין זיין קאפ), נאר דאס איז מרמז אויף די „קרני החמה" (די מייסטעטישע שטראלין) וואס האט געשיינט פון משה רבינו'ס נשמה, (וואס איר ארט איז אין מוח), אז מהאט ניט געקאנט איינקוקען אויף זיין געזיכט, גלייך ווי מ'קען

לוֹ, בְּעָמְדוֹ לְפָנֶיךָ עַל הַר סִינָי, וּשְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים הוֹרִיד בְּיָדוֹ, וְכָתוּב בָּהֶם שְׁמִירַת שַׁבָּת, וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ:

וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת, לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם, בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אוֹת הִיא לְעֹלָם, כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים, עָשָׂה יְיָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ:

וְלֹא נְתַתּוֹ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת. וְלֹא הִנְחַלְתּוֹ מַלְכֵּנוּ לְעוֹבְדֵי פְסִילִים. וְגַם בִּמְנוּחָתוֹ לֹא יִשְׁכְּנוּ עֲרֵלִים. כִּי

מעשה אלפס

פאר אים כל עדי המלוכה, וויא ער האט גיזעהן אז זיין זון דער בכור פעלט ביא זיך שמחה, איז ער זייער טרויעריג גיווארין, וויא דער הויף מייסטער האט דאס באמערקט האט ער אים גיבראכט אונ פארגישטעלט פארין מלך, האט זיך דער מלך זייער גיפרייט אונ האט גינומען דיא שיינע קרוין וואס איז גילעגין פאר אים אונ האט דאס אן גיטאן דעם הויף מייסטער אויפן קאפ. דאס גלייכין איז גיוועזן מיט דיא ישראל בעת זיי האבין גימאכט דעם עגל איז ארויס אגרויסער צארין פון השי"ת זייא אום צוא ברענגען, האט משה רבינו גילייגט זיין לעבין אונ שטארק גיבעטין פאר אידין, ביז וואנען ער האט זייא פאר בארגין פון חרון אף. האט דער בורא גינומען דעם קרוין פון דר תורה ווס אידען האבין זוכה גיוועזן פאר זייער זאגין „נעשה ונשמע", אונ האט דס אב גיגעבין צו משה רבינו איין עורענע מתנה. דאס איז דיא כוונה ישמח משה, משה האט זיך צו פרייען מיט זיין האכצייטיגע מתנה, ווייל דו האסט אים גירופין „עבד נאמן" (דער טרייער הויף מייסטער) דאדורך האסטו אים גיגעבין „כליל תפארת" דעם הערליכען קרוין:

ולא נתתו, דר ענין ווס שבת איז יעדער שטונה עלה איין אנדער נוסח (כתול איז דיא זעלבע שטונה עשרה

בית ישראל

בעמדו אז ער איז פאר דיר גישטאנען אויף דעם בארג סיני ושני אונ צוויי שטיינערנע טאפלען הט ער גימאכט אראפ גידערן אין זיין האנד אונ עס שטייט אין זיי גישריבין מען זאל היטין דעם טאג שבת אונ אזוי שטייט גישריבין אין דיין תורה:

ושמרו די קינדר ישראל זאלין היטין צו גידיינקען דעם שבת, צו האלטין שבת אויך אין זייערע שפעטערדיגע צייטין צום עוויגען בונד, צווישין מיר אונ צווישין די ישראל, ווי אצייכין זאל זי אויף אייביג זיין, דאס אין זעקס טעג האט גאט בעשאפן דעם הימל אונ די ערד, אונ אין דעם זיבעטין טאג האט ער גירוהט וינפש אונ איז (פון דאן אן) דער נפש (די נשמה) פון אלע וועלטין, ער איז זייא מחיה בכל רגע, ווי די נשמה דעם גוף:

ולא נתתו דו אונזער גאט האסט ניט גיגעבן דעם טאג שבת צו דיא פעלקר פון אנדרע לענדער, אונ האסט אים ניט איין גיטיילט צוא דיא געטצענדינער, אונ אויך דיא

בנין ציון

נים איין קוקען אויף די זון אין תמוז, דאס איז אהער־ליכער קרוין אין קאפ, צו ווייזען אז דיא הויכע קאפ פון מענשין איז אימשטאנד ליכטיג צוא מאכין זיין קערפער, (ווייא מיר האבין דאס גום ערקלערט ענדע הקדמה פון מעשה אלפס ח"ד), אונ דאס איז די כוונה פון ר' אליעזר הגדול אויף דעם פסוק „וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" אלו תפלין שבראש וואס אין קאפ, נים נור טראגין דיא תפלין אויפען קאפ אונ אין קאפ טראגט מען פונקטע גידאנקען, נור דער הייליגער גידאנקען פון תפלין זאל זיין אין קאפ. אונ דאס איז אויך דער גידאנקען צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם:

לְיִשְׂרָאֵל עַמְּךָ נְתַתּוֹ בְּאַהֲבָה, לְזֶרַע יַעֲקֹב אֲשֶׁר בָּם בָּחָרְתָּ. יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ, שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג, עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי: כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ, וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ, חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ, זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, רְצֵה נָא בִמְנוּחָתֵנוּ. קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ, וְתֵן (וְשִׂים) חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ, שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ, (וְשַׂמְּחֵנוּ) וְשַׂמַּח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ, וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת, וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ, (וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל אוֹהֲבֵי שְׁמֶךָ) וְיָנוּחוּ בוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ, בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, וּבִתְפִלָּתָם (וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה). וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ, וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל. וּתְפִלָּתָם (מְהֵרָה) בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

בית ישראל

פֶעלְקֶער וָואס אִיז גִיפֶעלִין צוּ רוּהֶען אַטָאג אִין וָואךְ, הָאסְטוּ מְסַבֵּב גִיוֶועֶן, אַז זֵייא זָאלִין נִיט אוֹיסְקְלַייבִּין דֶעם טָאג שַׁבָּת, אוּם זֵיי זָאלִין נִיט זַיין קֵיין שְׁכֵנִים (מחותנים) מִיט אוּנְז אִין דִי הֵיילִיגֶע מַתָּנָה, וָואס נוּר צוּ דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל הָאסְטוּ עֶס גִיגֶעבִּין מִיט לִיבְּשַׁאפְט, צוּ יַעֲקֹב׳ס קִינְדֶער וָואס זֵיי הָאסְטוּ אוֹיסְדֶערְוֶוילְט. דָאס פָאלְק ווָס הֵיילִיגֶען דֶעם טָאג שַׁבָּת, וֶועלִין זִיךְ אַלֶע זֶעטִיגֶען מִיט פֶערְגְנִיגֶענְד פוּן דַיינֶע גוּטֶעס, אוּנ דֶעם זִיבֶּעטִין טָאג הָאסְטוּ בְּאוּוִילִיגְט אוּנ אִים גִיהֵיילִיגְט, דֶר הֶערְלִיכְסְטֶער אוּנ לִיבְּלִיכְסְטֶער פוּן אַלֶע טֶעג הָאסְטוּ אִין גִירוּפִין, עֶר זָאל זַיין דֶר פַאמִיעֶט (אנדיינקס צייכן), אַז אִין דִיא זֶעקְס טֶעג פוּן מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, הָאסְטוּ בֶּעשַׁאפִין דֶעם הֶער־לִיכֶען וֶועלְט־פַּאלַאץ:

מעשה אלפס

עֶשֶׂ״ה ערבית שחרית ומנחה), דָאס וַוייזְט אוֹיף דִיא דרייא שבתים, „שבת בראשית״, „שבת מתן תורה״, אונ „שבת לעתיד״ (יום שכולו שבת), תְּפִלַּת עַרְבִית אִיז אַנְטְקֶעגִין „שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית״ אַתָּה קִדַּשְׁתָּ אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי לִשְׁמֶךָ (ווייל עֶר אִיז תכלית מעשה שמים וארץ), שַׁחֲרִית אִיז אַנְטְקֶעגִין „שַׁבַּת מַתַּן תּוֹרָה״ (כליל תפארת בראשו נתת לו בעמדו לפניך על הר סיני) אוּנ מִנְחָה אִיז קֶעגִין „שַׁבַּת לֶעָתִיד״, וָואס דַאן וֶועלִין אַלֶע דֶער קֶענֶען מַלְכוּת שָׁמַיִם, אַתָּה אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד, (ביום ההוא יהי׳ ה׳ אחד ושמו אחד) אוּנ אַלֶע וֶועלִין דֶערְקֶענֶען דִיא וִוירְקְלִיכְקֵייט פוּן יִשְׂרָאֵל אוּנ וֶועלִין שְׁרַייעֶן וּמִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ, דָאס אִיז דִיא כַּוָּנָה וְלֹא נְתַתּוֹ ה״א לְגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת (קֶעגִין שבת בראשית), וְלֹא הִנְחַלְתּוֹ מַלְכֵּנוּ לְעוֹבְדֵי פְסִילִים (קֶעגִין שבת מתן תורה) וְגַם בִּמְנוּחָתוֹ לֹא יִשְׁכְּנוּ עֲרֵלִים (אִיז קֶעגִין שבת לֶעָתִיד). נָאכְהֶער וֶוערְט עֶרְקְלֶערְט, וָוארוּם הָאסְטוּ „שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית״ נִיט גִיגֶעבִּין לְגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת? ווייל דִיא מַתָּנָה פוּן שַׁבָּת קֶען נוּר מַשִּׂיג זַיין דֶער וָואס הָאט אִין זִיךְ אַפוּנְק פוּן אַהֲבַת ה׳) כִּי לְיִשְׂרָאֵל עַמְּךָ נְתַתּוֹ בְּאַהֲבָה, ווייל זֵייא זֵיינֶען „זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבִי״ קֶענֶען זֵייא קוּמֶען צוּ אַהֲבַת ה׳ אוּנ מַשִּׂיג זַיין קְדוּשַּׁת שַׁבָּת, אוּנ וֶועגִין „שַׁבַּת מַתַּן תּוֹרָה״ אִיז לְזֶרַע יַעֲקֹב אֲשֶׁר בָּם בָּחָרְתָּ (אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו) הַיינְט וִויא בַּאלְד אַז שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית אוּנ שַׁבַּת מַתַּן תּוֹרָה פַּאסְט נוּר פַאר אוּנְז, אִיז עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ בשבת לעתיד:

ר"ח אונ חוה"מ זאגט מען יעלה ויבוא

אלהינו ואלהי אבותינו. יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע ויפקד ויזכר זכרוננו ופקדוננו. וזכרון אבותינו. וזכרון משיח בן דוד עבדך. וזכרון ירושלים עיר קדשך וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך לפליטה לטובה לחן ולחסד ולרחמים, לחיים ולשלום, ביום לר"ח ראש החדש הזה: לחוה"מ פסח חג המצות הזה: לחוה"מ סוכות חג הסכות הזה: זכרנו יי אלהינו בו לטובה. ופקדנו בו לברכה. והושיענו בו לחיים טובים: ובדבר ישועה ורחמים חוס וחננו. ורחם עלינו והושיענו. כי אליך עינינו. כי אל מלך. חנון ורחום אתה:

ותחזינה עינינו. בשובך לציון ברחמים. ברוך אתה יי, המחזיר שכינתו לציון:

מודים אנחנו לך, שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו. לעולם ועד, (צורנו)צור חיינו, מגן ישענו, אתה הוא לדור ודור, נודה לך, ונספר תהלתך, על חיינו המסורים בידך, ועל נשמותינו הפקודות לך, ועל נסיך שבכל יום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך, שבכל עת ערב ובקר וצהרים, הטוב, כי לא כלו רחמיך, והמרחם, כי לא תמו חסדיך, כי מעולם קוינו לך: שבת חנוכה זאגט מען דא ועל הנסים

מודים דרבנן

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו, אלהי כל בשר, יוצרנו, יוצר בראשית, ברכות והודאות לשמך הגדול והקדוש, על שהחייתנו, וקימתנו, כן תחינו ותקימנו. ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך, לשמור חקיך, ולעשות רצונך, ולעבדך בלבב שלם, על שאנו מודים לך, ברוך אל ההודאות:

ועל כלם, יתברך, ויתרומם, ויתנשא, (תמיד) שמך, מלכנו, תמיד, לעולם ועד:

בש"ת וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך:

וכל החיים, יודוך סלה, ויהללו, ויברכו את שמך, הגדול. באמת לעולם כי טוב (האל ישועתנו ועזרתנו סלה, האל הטוב). ברוך, אתה, יי, הטוב שמך, ולך נאה להודות: לש"ץ ברכת כהנים

שים שלום טובה וברכה, חיים חן וחסד, ורחמים, עלינו ועל כל ישראל עמך ברכנו אבינו כלנו כאחד (יחד) באור פניך, כי באור פניך, נתת לנו יי אלהינו תורת חיים ואהבת חסד, וצדקה (ורחמים) וברכה ורחמים וחיים ושלום וטוב יהיה

מעשה אלפס

תורת חיים, דיא אורזאך וואס השי"ת אליין בכבודו ובעצמו האט ערשיינט על הר סיני אונ האט גירעט מיט אונז פנים אל פנים, ווען אויך ער האט דאך ניקאנט געבין די תורה דורך משה רבינו ע"ה (אזוי וויא עס איז צו גיגאנגען יציאת מצרים דורך משה רבינו, וואס השי"ת האט דאן ניט ערשיינט אליין פנים אל פנים) לבד הטעם שכתבנו (במעשה אלפס סוף ח"ר) זאגין אונז דיא מסדרי התפלות נאך אטעם, אז די זאך וואס איז גישריבען אויף פאפיר הייסט עס טויטע ווערטער, דר לעזער קען פארשטיין נור דיא איינפאכע כונה וואס איז בולט פון דיא ווערטער, השי"ת האט דאך איינ-גיוויקלט אין דער תורה טויזענטער טיפע גידאנקען, וויא אזוי וואלטין מיר עס קענען משיג זיין? האט ער מיט אונז גירעט עשרת הדברים (שהם תמצית תרי"ג מצות) פנים אל פנים, אונ ווען מהערט פון דעם פערפאסער מגנדליך הייסט עס לעבעדיגע ווערטער, ווייל נאך דיא שטימע אונ נאכין נגון פון רעדען פארשטייט מען מער דיא טיפע כונה פון דיא ווערטער, היינט וויא באלד אליע נשמות פון אידין וואס דארפין גיבורין ווערין עד תחית המתים זיינען גישטאנען במעמד הר סיני (כמ"ש את אשר ישנו פה ואשר איננו פה) איז יעדער נשמת מכוגל ווען ער איז זיך מייגע בתורה איז ער משיג דיא

בעיניך לברכנו ולברך את כל עמך ישראל, בכל עת ובכל שעה, בשלומך (ברוב עוז ושלום) : בספר ברוך אתה יי, המברך את עמו ישראל בשלום :

בש״ת בספר חיים ברכה ושלום, ופרנסה טובה וגזרות טובות ישועות ונחמות נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך בית ישראל לחיים טובים ולשלום: ברוך אתה יי, המברך את עמו ישראל בשלום:

אלהי, נצור לשוני מרע, ושפתותי מדבר מרמה, ולמקללי נפשי תדום, ונפשי כעפר לכל תהיה, פתח לבי בתורתך, ואחרי מצותיך תרדוף נפשי, וכל הקמים והחושבים עלי רעה, מהרה הפר עצתם, וקלקל מחשבתם: יהי רצון מלפניך, יי אלהינו ואלהי אבותינו, שלא תעלה קנאת אדם עלי ולא קנאתי על אחרים ושלא אכעוס היום, ושלא אכעיסך, ותצילני מיצר הרע, ותן בלבי הכנעה וענוה: מלכנו ואלהינו, יחד שמך בעולמך, בנה עירך יסד ביתך ושכלל היכלך. וקבץ קבוץ גליות ופדה צאנך ושמח עדתך: עשה למען שמך, עשה למען ימינך, עשה למען תורתך: עשה למען קדשתך, למען יחלצון ידידיך, הושיעה ימינך ועננו: יהיו לרצון אמרי פי, והגיון לבי לפניך, יי, צורי וגואלי: עשה שלום במרומיו, הוא יעשה שלום עלינו, ועל כל ישראל, ואמרו אמן:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ותן חלקנו בתורתך: ושם נעבדך, ביראה, כימי עולם, וכשנים קדמוניות: וערבה ליי, מנחת יהודה וירושלים, כימי עולם, וכשנים קדמוניות: הש״ץ חוזר התפלה, קדיש עם תתקבל:

אונ דער נאך זאגט מען דעם שיר של יום:

היום יום שבת קודש שבו היו הלוים אומרים בבית המקדש:

מזמור שיר ליום השבת וגו׳. ק״י:

אתה הראת לדעת כי יי הוא האלהים אין עוד מלבדו:

אין כמוך באלהים, אדני, ואין כמעשיך: מלכותך מלכות כל עולמים, וממשלתך, בכל דור ודור: יי מלך, יי מלך, יי ימלוך, לעולם ועד: יי, עוז, לעמו יתן, יי, יברך, את עמו בשלום: אב הרחמים, היטיבה ברצונך את ציון, תבנה חומות ירושלים: כי בך לבד בטחנו, מלך אל רם ונשא, אדון עולמים:

ווען מען עפינט דעם ארון הקודש זאגט מען דאס:

ויהי בנסע הארן ויאמר משה, קומה יי ויפצו איביך, וינסו משנאיך מפניך: כי מציון תצא תורה ודבר יי מירושלים: ברוך שנתן תורה לעמו ישראל בקדשתו:

מעשה אלפס

סייגע ערהאבענע גידאנקען וואס איז מרומז אין איר (כמ״ש יגעת ומצאת תאמין), דאס איז דיא כוונה ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך, שלום איז אזא הויכע זאך, אז בעת אידין זייען גיוועזן באחדות ווי איין מענש (ויחן שם ישראל, כאיש אחד) האבין זייא זוכה גיוועזן אז דער יחיד בעולמו האט גירעט מיט דעם יחיד (שתנו כאיש אחד) פנים אל פנים, דרום בענטש אונז מיט שלום אז מיר זאלין היינט אויך זיין וויא איין מענש מיר זאלין אלע שטרעמען צו איין ציעל (לפרכם יחודך בעולם) וועלין מיר דאן אויך זוכה זיין צו די ערשיינונג פון דיין אנגעזיכט, וואס דאדורך האבין מיר זוכה גיוועזן צו אתורה וואס זיא איז ניט גישריבען טויטע ווערטער אפען פאפיר נור „תורת חיים” לעבעדיגע ווערטער וואס לעבין עד היום (מהקדמה לס׳ דרכי הוראה):

יום טוב אונ ראש השנה אונ יום כפור זאגט מען דאס פאר ברוך שפתח:

יי, יי, אל רחום וחנון, ארך אפים ורב חסד ואמת: נוצר חסד לאלפים,
נשא עון ופשע וחטאה ונקה: ג"פ

לשלש רגלים

רבונו של עולם, מלא משאלות לבי
לטובה, והפק רצוני, ותן שאלתי
בני (פלוני בן פלונית) ואשתי ובני ובנותי
כל בני ביתי לעשות רצונך בלבב
שלם. ומלטנו מיצר הרע. ותן חלקנו
בתורתך. וזכנו כדי שתשרה שכינתך
עלינו. והופע עלינו רוח חכמה ובינה.
ויתקים בנו מקרא שכתוב, ונחה עליו
רוח יי. רוח חכמה ובינה, רוח עצה
וגבורה. רוח דעת ויראת יי: ובכן יהי
רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו

לראש הש"ה וליום כפור

רבונו של עולם, מלא משאלותי לטובה,
והפק רצוני, ותן שאלתי, ותמחול
לי על כל עונותי, ועל כל עונות אנשי
ביתי, מחילה בחסד, מחילה ברחמים.
וטהרני מחטאי ומעוני ומפשעי. וזכרני
בזכרון טוב לפניך, ופקדני בפקדת ישועה
ורחמים. וזכרני לחיים ארוכים, לחיים
טובים ולשלום, ופרנסה טובה וכלכלה,
ולחם לאכול ובגד ללבוש, ועשר וכבוד,
ואריכת ימים בתורתך ובמצותיך, ושכל
ובינה להבין ולהשכיל עמקי סודותיך.

בית ישראל

יי גאט גאט דער בארימעגער אונ דער גיינעדיגער אונ לאנג זעליגער זיין צארין (ניט באלד צוא
שטראפין) אונ איז פיל מיט חסד אונ אמת, ער היט דעם חסד פון דעם מענש צו באצאלין,
צוא זיינע קינדער ביז פיל טויזינד דורות ארום, ער פאר טראגט אוני. איז מוחל צוא מוטוויליגע
זינד אונ להכעיסדיגע זינד אונ אום גערינגע זינד אונ מאכט ריין:

אום יום טוב

רבונו של עולם הער פון דער וועלט דער פיל
דאס באגער פון מיין הארץ צו גוטין אונ
טוא מיין רצון אונ גיב מיין גיבעט אונ מאך מיך
זוכה זיין פלונית בת פלונית מיט מיין מאן אונ זין
טעכטער אונ גאר מיין הויז גיזינד צו טאן דיין
רצון מיטען גאנצין הארצין אונ זייא אונז מציל
פון יצר הרע אונ גיב אונזער חלק אין דיין תורה
אונ מאך אונז לויטער כדי דיין שכינה זאל
אויף אונז רוען אונ מאך ציינען אויף אונז דיין
געמיט פון קלוגהייט אונ פארשטאנד אונ עס
זאל מקוים ווערין אן אונז דער פסוק ונחה עליו
אונ עס וועט אויף אים רוען איין געטליכער
גייסט, אגייסט פון חכמה אונ פארשטאנד פון
גוטע עצות אין שטארקייט אונ שכל אונ גאטס
פארכט. אונ אזו זאל זיין דער ווילען פאר דיר
אונזער

אום ראש השנה אונ אום יום כפור

רבונו של עולם הער פון דער וועלט דער פיל
מיינע גיבעט צו גוטין, אונ טוא מיין
ווילין, אונ גיב מיר מיין גיבעט ותמחול אונ
זייא מיר מוחל אויף מיינע אלע זינד, אונ
פון מיין הויז גיזינד אמחילה פון גינאר, איין
מחילה מיט דער בארימקייט, אונ ריינג מיך
פון מיינע זינד, אונ דאכט מיך מיט איין גוט
גידעכעניש צוא פאר דיר ופקדני אונ טוא מיך
באפוילין מיט איין באפעלונג פון הילף, אונ
דערבארימקייט, אונ טוא מיך דאכטין צוא
אגוטין לעבין, אונ פריד, צו פרנסה, אונ שפייז,
אונ איך זאל האבין ברויט צו עסין, אונ איין
קלייד אנצוקליידין, אונ רייכקייט, אונ עהרע,
אונ לאנגע טעג, צו לערנען, אונ מירין זיך
אין דיין תורה אונ אין דיינע מצות, אונ
ניב

שֶׁתְּזַכֵּנוּ לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעֵינֶיךָ. וְלָלֶכֶת בְּדַרְכֵי יְשָׁרִים לְפָנֶיךָ, וְקַדְּשֵׁנוּ בִּקְדֻשָּׁתֶךָ, כְּדֵי שֶׁנִּזְכֶּה לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרוּכִים, וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: וְתִשְׁמְרֵנוּ מִמַּעֲשִׂים רָעִים, וּמִשָּׁעוֹת רָעוֹת, הַמִּתְרַגְּשׁוֹת לָבֹא לָעוֹלָם. וְהַבּוֹטֵחַ בַּיְיָ, חֶסֶד, יְסוֹבְבֶנְהוּ, אָמֵן: יהיו לרצון וכו׳

וְהָפֵק רְפוּאָה לְכָל מַכְאוֹבֵינוּ. וְתִבָרֵךְ אֶת כָּל מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ. וּגְזוֹר עָלֵינוּ גְּזֵרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת, וּבַטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְרָעוֹת. וְתֵן בְּלֵב מַלְכוּת וְיוֹעֲצָיו וְשָׂרָיו עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אָמֵן וְכֵן יְהִי רָצוֹן: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי, וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ, יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

ג״פ וַאֲנִי תְפִלָּתִי, לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן, אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ, עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ:

בְּרִיךְ שְׁמֵהּ דְּמָרֵא עָלְמָא בְּרִיךְ כִּתְרָךְ וְאַתְרָךְ. יְהֵא רְעוּתָךְ עִם עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְעָלַם. וּפוּרְקַן יְמִינָךְ אַחֲזֵי לְעַמָּךְ בְּבֵית מַקְדְּשָׁךְ. וּלְאַמְטוּיֵי לָנָא מִטּוּב נְהוֹרָךְ: וּלְקַבֵּל צְלוֹתָנָא בְּרַחֲמִין, יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתוֹרִיךְ לָן חַיִּין בְּטִיבוּתָא. וְלֶהֱוֵי אֲנָא פְקִידָא בְּגוֹ צַדִּיקַיָּא. לְמִרְחַם עָלַי וּלְמִנְטַר יָתִי, וְיַת כָּל דִּי לִי וְדִי לְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל: אַנְתְּ הוּא זָן לְכֹלָּא, וּמְפַרְנֵס לְכֹלָּא, אַנְתְּ הוּא שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא, אַנְתְּ הוּא דְּשַׁלִּיט עַל מַלְכַיָּא, וּמַלְכוּתָא דִּילָךְ הִיא, אֲנָא עַבְדָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּסָגִידְנָא קַמֵּהּ, וּמִקַּמָּא דִּיקַר אוֹרַיְתֵהּ בְּכָל עִדָּן וְעִדָּן, לָא עַל אֱנָשׁ רָחִיצְנָא, וְלָא עַל בַּר אֱלָהִין סָמִיכְנָא. אֶלָּא בֶּאֱלָהָא דִשְׁמַיָּא. דְּהוּא אֱלָהָא קְשׁוֹט. וְאוֹרַיְתֵהּ קְשׁוֹט. וּנְבִיאוֹהִי קְשׁוֹט. וּמַסְגֵּא לְמֶעְבַּד טַבְוָן וּקְשׁוֹט. בֵּהּ אֲנָא רָחִיץ. וְלִשְׁמֵהּ קַדִּישָׁא יַקִּירָא, אֲנָא אֵמַר תֻּשְׁבְּחָן. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ. דְּתִפְתַּח לִבָּאִי בְּאוֹרַיְתָא. וְתַשְׁלִים מִשְׁאֲלִין דְּלִבָּאִי. וְלִבָּא דְכָל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. לְטַב וּלְחַיִּין וְלִשְׁלָם. אָמֵן:

בית ישראל

אום יום טוב

אוּנְזֶער גָאט אוּנ גָאט פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערְן דָאס אִיךְ זָאל זוֹכֶה זַיין צוּא טָאן מַעֲשִׂים טוֹבִים אִין דַיינֶע אוֹיגֶען אוּנ צוּא גֵיין אִין רֶעכְט פַארְטִיגֶע וֶועגִין פַאר דִיר, אוּנ הֵיילִיג אוּנְז מִיט דַיין הֵיילִיג־קַייט כְּדֵי מִיר זָאלֶען זוֹכֶה זַיין צוּא גוּט לֶעבֶּען אוּנ לַאנְג לֶעבִּין אוּנ צוּ דֶעם לֶעבִּין פוּן עוֹלָם הַבָּא אוּנ זָאלְסְט אוּנְז הִיטֶען פוּן בַייזֶע מַעֲשִׂים אוּנ שָׁעוֹת שְׁלֶעכְטֶע וֶואס שְׁטוּרְמֶען צוּא קוּמֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט, אוּנ דֶער וָואס אוֹיף גָאט פַאר זִיכֶערְט זִיךְ טוּט אִים דֶער חֶסֶד פוּן גָאט אַרוּם רִינְגְלֶען אוּנ לָאזְט קַיין בַּייז צוּא אִים נִיט קוּמֶען אָמֵן:

אום ראֹש השנה אונ אום יום כפור

גִיבּ מִיר קְלוּגְהַייט, אוּנ פַאר שְׁטַאנְד צוּא פַאר שְׁטֵיין, אוּנ צוּא פַאר נֶעמֶען אִירֶע טִיפֶע סוֹדוֹת, אוּנ, שִׁיק אַיין הֵיילוּנְג צוּא אַלֶע אוּנְזֶערֶע וֵוייטָאגֶן, אוּנ בֶּענְטְשׁ אַלֶע וֶוערְק פוּן אוּנְזֶערֶע הֶענְד, אוּנ זַייא גוֹזֵר אוֹיף אוּנְז גוּטֶע גְזֵירוֹת הִילְף אוּנ טְרֵייסְטוּנְג, אוּנ זַייא מְבַטֵּל פוּן אוּנְז אַלֶע שְׁוֶוערֶענִישׁ אוּנ בֵּייז, אוּנ גִיבּ גוּטֶע דֵעוֹת אִין דִי הַארְץ פוּן אוּנְזֶער קֶינִיג, אוּנ זַיינֶע יוֹעֲצִים, זַייא זָאלִין דֵיינְקֶען אוֹיף אוּנְז צוּא גוּטִין. אַזוֹי זָאל זַיין דֶער וִוילֶען פוּן גָאט, בָּרוּךְ הוּא, אָמֵן:

שמע ישראל, יי אלהינו, יי אחד:

חזק אחד (הוא) אלהינו, גדול אדונינו, קדוש (כר"הויה"כ ונורא) שמו:

חזן גדלו ליי אתי, ונרוממה שמו יחדו:

ווען דער חזן זאגט גדלו הייבט קהל אן זאגין דאס:

לך יי הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ. לך יי הממלכה והמתנשא לכל לראש: רוממו יי אלהינו והשתחוו להדם רגליו, קדוש הוא: רוממו יי אלהינו והשתחוו להר קדשו, כי קדוש יי אלהינו:

על הכל יתגדל ויתקדש וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא: שמו של מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא: בעולמות שברא העולם הזה והעולם הבא:

בנין ציון

להדום רגליו, אבעריםטער מייסטער האט גיבראכט אויף אונעלם-וויסטאונקע אוואונדערליכען ארטיקיל, אשטגל מיט א קליין ביינקעלע אונטער דיא פיס, דיא קינסטלעריי וויפיל אין דיא ארבייט איז גילעגין איז נים צו בעשרייבין, בייא נאכט פלעגט דער שטול אויס געבין פון זיך פונקען גלעקטרי וויא שטערין אין הימל צום בעלייכטען דיא גאנצע וויסטאוועקע, דער ביינקעלע האט פון זיך ארויס גינעבין אלערלייא שמעק האפטע בלומען, אונ ווען ס'פלעגט איינינע אבערייסין פלעגט ער ארויס געבין אנדערע, אלע קינסטלער פון דער וועלט (וועלכע זיינען גיוועזן אויף דר וויסטאוועקע) האבין זיך נים גיקאנט אבקוקען זאט אויף די קינסטליכע ארבייט וואס דא ליגט, מיר אלע רופט זיך אויס אטעכני'שער פראפעסאר צו דיא פובליקע, דארפין זיך קניען אונ בוקען מיט עהרענפורכט צוא דיא גרויסקייט פון דעם קינסטלער, וויפיל וואונדערליכע קונסט ער האט אריין געלייגט אין דעם קליין ביינקעלע, הייגט ווער רעט שוין וויפיל חכמה עס ליגט אין די ארבייט פון שטול.

מעשה אלפס

והשתחוו להר קדשו, דיא גרויסע חכמה וואס מען זעהט אין בריאת שמים וארץ, איז נאך אלעס כלא געגין דיא חכמה נפלאה וואס עס איז פאר וויקלט אין דער תורה וואס אלע עולמות זיינען כלא געגין איר, אונ ווס מער די גרויסע קאפ איז זיך מעמיק אין חכמת התורה בפשט רמז דרוש סוד ווס ער אלץ מער אונ מער דיא גרויסקייט פון דעם נותן התורה, הייגט ווער עס איז נאך זוכה אז מן השמים איז מען אים מגלה דיא פנימיות התורה (כל העוסק בתורה לשמה כו', ומגלין לו רזי תורה) דר דארף אנגיקליידעט ווערין מיט הכנעה וענוה פאר דיא רוממות השי"ת, דאס איז דיא כוונה רוממו ה"א באטראכט מיט דיא גייסטליכע גיפילען חיא ערהייבען אונ הויך איז גאט דער העך, אונ בוקט זיך צו זיין הייליגען בארג דאס איז זיין הויכע אונ ערהאבענע תורה (לכו ונעלה אל הר ה' ויורנו מדרכיו כי מהר ציון תצא תורה) כי קדוש ה"א גאט איז הויך אונ ערהאבין איבער די השגה פון מענשין אונ מלאכי השרת:

יאס גלייכען ווען אויך מיר קענען נים ערקענען דעם גרויסען וועלט-קינסטלער (דעם בורא ב"ה) מצד עצמותו ית', אבער פון דיא וואונדערליכע-וועלט קענען מיר אים עטוואס ערקענען. וויא דער נביא זאגט, שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה", רופט אויס דער גרויסער פראפעסאר (משה רבינו, במזמור צ"ט) רוממו ה' אלהינו ערהייבט גאט דעם באשעפער אונ פיהרער „והשתחוו להדום רגליו", אפילו דיא איינפאכע מענשין וואס האבין נים אזא הויכע קאפ צו בעטראכטין דעם שטול דאס איז דיא הימעל (השמים כסאי), ווען איר זאלט נור גוט בעטראכטין דיא חכמה נפלאה וואס עס ליגט אין פוס-ביינקעלע דאס איז דיא ערד (והארץ הדום רגלי), דארפט איר זיך בוקן אונ ערשטוינט ווערין פון דיא וואונדער איבער וואונדער וואס דא איז גיפאסט, וויפיל חכמה עס איז צו זעהען אין יעדער גרעזעלע, אין יעדער קערענדיל, פון יעדער יאדרע וואס מ'פארזייט אונ זיא ווערט צופוילט אין ד'ערד, גייט ארויס אגרויסער בוים מיט צווייגען וואס עס וואקסט אויף אים יאר יעהרליך פייערע פרוכט (צו ערקוויקען דעם מענשין), אונ אין יעדער פעלע ליגט וויפיל יאדרעצקעס, פון יעדער יאדרע קען ווידער ארויס וואקסין אבוים מיט פרוכט *) אונ אזוי ווייטער עד אין סוף, הייגט ווער רעט וויפיל חכמה עס ליגט אין שטול אליין דאס איז דיא הימעל מיט דיא זון אונ אלע פלאנעטין, דארף מען נים ערשטוינט ווערין אונ זיך בוקין מיט עהרענפורכט צום גרויסען הייליגען וועלט-קינסטלער?

---

*) מען מיינט דאס בעטראכטין רעכין איך, וועט מען געוויס שוין נים גיין אין גאס אונ קאיען עפיל אן אברכה. אן אדאנק צום באשעפער פון דעם (המגיד).

כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו. וְכִרְצוֹן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל: צוּר הָעוֹלָמִים. אֲדוֹן כָּל הַבְּרִיּוֹת, אֱלוֹהַּ כָּל הַנְּפָשׁוֹת: הַיּוֹשֵׁב בְּמֶרְחֲבֵי מָרוֹם. הַשּׁוֹכֵן בִּשְׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם: קְדֻשָּׁתוֹ עַל הַחַיּוֹת, וּקְדֻשָּׁתוֹ עַל כִּסֵּא הַכָּבוֹד: וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ בָּנוּ. יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְעֵינֵי כָּל חָי: וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁיר חָדָשׁ, כַּכָּתוּב: שִׁירוּ לֵאלֹהִים, זַמְּרוּ שְׁמוֹ. סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת. בְּיָהּ שְׁמוֹ, וְעִלְזוּ לְפָנָיו: וְנִרְאֵהוּ עַיִן בְּעַיִן, בְּשׁוּבוֹ אֶל נָוֵהוּ. כַּכָּתוּב: כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ. בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן: וְנֶאֱמַר וְנִגְלָה כְּבוֹד יְיָ, וְרָאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו, כִּי פִּי יְיָ דִּבֵּר:

אַב הָרַחֲמִים הוּא יְרַחֵם עַם עֲמוּסִים. וְיִזְכֹּר בְּרִית אֵיתָנִים. וְיַצִּיל נַפְשׁוֹתֵינוּ מִן הַשָּׁעוֹת הָרָעוֹת, וְיִגְעַר בְּיֵצֶר הָרָע מִן הַנְּשׂוּאִים, וְיָחֹן אוֹתָנוּ לִפְלֵיטַת עוֹלָמִים, וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּמִדָּה טוֹבָה יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים:

השׁ"ץ או הקורא יאמר זה:

וְיַעֲזוֹר וְיָגֵן וְיוֹשִׁיעַ לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ וְנֹאמַר אָמֵן. הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ, וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה כֹּהֵן קְרָב. יַעֲמֹד (פב"פ) הַכֹּהֵן: בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ: קהל וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

העולה מברך בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְבֹרָךְ: והקהל עונין בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד: והעולה חוזר

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים, וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

ואחר הקריאה יברך בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת, וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

מעשה אלפס

וּתְנוּ כָּבוֹד לַתּוֹרָה, קְרִיאַת הַתּוֹרָה שַׁבָּת איז זייער אַהויכער ענין, יעדער איד דארף זיך פארשטעלין בעת קריאת התורה דעם שבת פון מתן תורה (וויא מיר זאגין אין זמירות „ביום השבת שישו ושמחו כמקבלי מתן נחליאל") דער עולה לתורה איז דער בילד פון כלל ישראל אונ דער קורא דאס איז כביכול השי"ת רעט מיט אידען עשרת הדברות (וואס זייא זיינען דער אשענס פון תרי"ג מצות התורה) אונ דער סגן איז דער פערמיטלער (משה רבינו), מיט דעם וואס מ'האלט איין מיט יראת הכבוד ווערט פעסטיגט אין הארצין קבלת התורה אונ עס ווערט ליכטיג אין דער נשמה, ווייל דער יסוד „תורה מן השמים" איז דער מיטעלסטער ווארציל פון דעם עץ חיים (זעה מעשה אלפס אין אני מאמין), איז אום אן צוא מערקען דעם צבור, צו צוא הערין קריאת התורה מיט כונה האט מען מתקן געווען אויס צוא רופען „הכל הבו גודל לאלהינו" גיט גרויס עהרע צום בורא ב"ה „ותנו כבוד לתורה" מיט דעם וואס איר וועט צוא הערין קריאת התורה מיט כבוד. אונ אום דאס גוט צו פארשטיין לאמיר זיך מציייר זיין. אקינד האט גירעש'ט אבייכוי פאטער, איז ער ארויס אויפ'ן הויף מיט אזייסטער הונדערטער בילעטין, האט עס דער זעהען אגנב, ארויס דריי'זין האט ער מורא גיהאט, דער קינד וועט אנהייבין שרייען. זאגט ער צום קינד. גיב דיר אצוקערקע אונ גיב מיר דיא פאפיראלאך, דער קינד מיט זיין קליין קעפעלע האט גימאכט דעם נארישין בייט, איז גע־שטאנען איינער פון ווייטען אונ האט עס גיזעהען, שרייען האט ער מורא גיהאט ווייל דיא קישעניקעס קענען געבין א טויט קלאפ, טראכט ער ביא זיך אך דוא ארימעס קינד! וואס פאר איין אונגליקליכען בייט דוא מאכסט עס, דו בייטסט אויס הונדערטער בילעטין אויף אצוקערקע, וואס דוא וועסט נאך מיט איר קיילע מאכין דיא ציינער אונ קריגען ווערין אין בויך. היינט ווען דיא הארץ רייסט זעהענדיג ווען אקליין קינד מאכט אזא נארישען בייט, וויא דארף וייא טאן דיא הארץ אז מ'זעט גרויסע (צוואנציג דרייסיג יאהריגע) קינדער מאכין אזא גולם בייט (ותלופיהן בנולם), דער זוליק (יצה"ר) קומט צו זיי אונ פאר דרייט זיי מיט אביסעלע נייס, אפאר גלייכוועטאלאך אונ דר ווייל פארטומעלט ער זייא אונ נארט ביא זייא אויס אזעלכע ברילינאנטין פון קריאת התורה. אונ מאנכע ווערין אזוי פארטומעלט אין שמועסין בעת קריאת התורה אז זייא הערין גאר ניט בעת מ'רופט זייא אויף, אלזא זאל מען געמען אין גידאנקען דיא הכרזה פון הכל הבו גדל כו' ותנו כבוד לתורה, וכל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות:

ברכת הגומל

ארבעה צריכים להודות, יורדי הים כשעלו ממנו לגמרי. והולכי מדבריות כשיגיעו לישוב. ומי שהוא חבוש בבית האסורים על עסקי נפשות ויצא מהצרה לגמרי. ומי שהיה חולה במכה של חלל שיש בה סכנה. או בחולה שמוטל במטה יותר מג' ימים והוחזר לבוריו לגמרי. וסימנך וכל החיים יודוך סלה. "חבוש "יסורים "ים "מדבר. ויברך:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַגּוֹמֵל לְחַיָּבִים טוֹבוֹת, שֶׁגְּמָלַנִי כָּל טוֹב:

והקהל עונים מִי שֶׁגְּמָלְךָ כָּל טוֹב, הוּא יִגְמָלְךָ כָּל טוֹב סֶלָה:

מי שברך לעולה לתורה:

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב הוא יברך את (פב"פ) בעבור שעלה לכבוד המקום לכבוד התורה (ליו"ט לכבוד הרגל). (לר"ה ויו"כ לכבוד יום הדין) ובשכר זה הקב"ה ישמרהו ויצילהו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו (ליו"ט ויזכה לעלות לרגל). (לר"ה ויו"כ ויכתבהו ויחתמהו לחיים טובים בזה יום הדין) עם כל ישראל אחיו. ונאמר אמן:

ליולדת מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב הוא יברך את האשה היולדת (פב"פ) ואת בנה הנולד (לנקבה ואת הילדה הנולדה) לה במזל טוב (לנקבה ויקרא שמה בישראל פב"פ) בעבור שבעלה נדר לצדקה. בשכר זה יגדלו (לנקבה יגדלה) (לזכר לתורה ו) לחופה ולמעשים טובים. ונאמר אמן:

לחולה מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב משה אהרן דוד ושלמה הוא ירפא את החולה (לנקבה החולנית) (פב"פ) בעבור (שפב"פ) נדר מתנה בעבורו (בעבורה). בשכר זה הקב"ה ימלא רחמים עליו להחלימו ולרפאותו ולהחזיקו ולהחיותו (עליה להחלימה ולרפאותה ולהחזיקה ולהחיותה) וישלח לו (לה) מהרה רפואה שלמה מן השמים לרמ"ח אבריו (אבריה) ושס"ה גידיו (גידיה) בתוך שאר חולי ישראל. רפואת הנפש ורפואת הגוף (בשבת שבת היא מלזעוק (וביו"ט יו"ט הוא מלזעוק) ורפואה קרובה לבוא) השתא בעגלא ובזמן קריב. ונאמר אמן:

אַז מֶען הֵייבְּט אוֹיף דִי סֵפֶר תּוֹרָה זָאגְט מֶען דָאס:

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, עַל פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם, וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, בִּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ, יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

סדר ברכות של הפטרה

דיא ברכה זאגט דער מפטיר פאר דער הפטרה בניגון הפטרה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים, וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה, וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ, וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ, וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק:

מעשה אלפס

וזאת התורה אשר שם משה לפני ב"י, אין דיא אלטע פיראמידען ארום יעגיפטין געפינט זיך אוואנדער-ליכער מויער וואס ער שטייט שוין העכער דריי טויזינד יאהר אונ איז נאך פינקיל נייא, גלייך וויא דעם טאג וואס ער איז ארויס פון מייכטערס האנד, מיט דיזען מויער איז דא אוויכטיגע היסטאריע, עס זיינען שוין פיל מאל גיקומען גבורים מיט באמבעס אונ דינאמיט, זייא האבין גיוואלט צו ברעכין דעם מויער אבער עס איז נאך ניט באשאפין גיווארין דיא באמבע וואס זאל קענען אב שיסען אפילו איין ציגעל פון דעם מויער. דיזער מויער איז אונזער תורה (כמחז"ל אני חומה זו תורה), זייא

בנין ציון

בנביאים טובים, בעטראכטענדיג די אידישע היסטאריע געפינען מיר, אז דיא גרעסטע נביאים האבין גיהאט פארווירפע פון השי"ת ווען זייא האבין זיך אמאל אויס גידריקט צו הארט קעגין דיא ישראל, משה רבנו פאר דעם ווארט "שמעו נא המורים" האט ער גיהאט אפאר-ווירפע, - ישעיה הנביא פארין זאגין "ובתוך עם טמא שפתים אנכי יושב" האט ער גיהאט איין עונש, אליהו הנביא פארין ווארט כי עזבו את בריתך (אז אידין האבין מבטל גיווען ברית מילה), מוז ער זיין אויף אלע ברית'ן, דאס איז די כוונה "הבוחר בנביאים טובים" דער בורא פארלאנגט אז דיא נביאים, דיא דרשנים אונ

שחרית לשבת

נאך דער הפטרה זאגט דער מפטיר די ברכות:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, צוּר כָּל הָעוֹלָמִים, צַדִּיק בְּכָל הַדּוֹרוֹת, הָאֵל הַנֶּאֱמָן, הָאוֹמֵר וְעֹשֶׂה הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם, שֶׁכָּל דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק:

נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ, וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר, לֹא יָשׁוּב רֵיקָם, כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל דְּבָרָיו:

רַחֵם עַל צִיּוֹן, כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ, וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ:

שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ, וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ, בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ, עַל כִּסְאוֹ לֹא יֵשֶׁב זָר, וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ, כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לּוֹ, שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מָגֵן דָּוִד:

לשבת — המפטיר בתענית צבור במנחה ובת"ב במנחה מסיים כאן:

עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה, וְעַל הַנְּבִיאִים, וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה, שֶׁנָּתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת: עַל הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ, אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ, וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ, יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי, תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

לשלש רגלים ולשבת חוה"מ סוכות

עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה, וְעַל הַנְּבִיאִים, וְעַל יוֹם (לשבת הַשַּׁבָּת הַזֶּה, וְעַל יוֹם)

לשמ"ע ולש"ת	לסוכות	לשבועות	לפסח
הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה	חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה	חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה	חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה

שֶׁנָּתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ (לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה) לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת: עַל הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ, אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ, וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ, יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי, תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְקַדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

לר"ה

עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה, וְעַל הַנְּבִיאִים, וְעַל יוֹם (הַשַּׁבָּת הַזֶּה, וְעַל יוֹם) הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה שֶׁנָּתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ (לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה) לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת: עַל הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ, וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ. יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, מְקַדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן:

ליום כפור בשחרית

עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה, וְעַל הַנְּבִיאִים, וְעַל יוֹם (הַשַּׁבָּת הַזֶּה, וְעַל יוֹם) הַכִּפֻּרִים הַזֶּה. שֶׁנָּתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, (לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה). לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה, וְלִמְחָל בּוֹ

בנין ציון

לְעַרְנֶער (מלשון ניב שפתים) בכל דור ודור וָוען זַייא דַארְפֶען שְׁטְרַאפֶען דָאס פָאלְק, זָאלֶין זַייא בֵייטֶ'ן גֵייעֶר צִיכְטִיג אוּנ אַדִיל, אוֹיס מֵיידֶען אַ צוּא הַארְטִין וָוארְט, וַוייל זַייא בַארְפִין וִויסֶען אַז זַייא רֵיידֶען דָאס צוּא דֶעם בְּנֵי בְּכוֹרִי יִשְׂרָאֵל:

מעשה אלפס

שְׁטֵייט שׁוֹין הֶעכֶער דְרַייא טוֹיזֶענְד יָאהר אוּנ שְׁטֶענְדִיג זָאגִין מִיר „וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בנ"י", דִיא אַלֶע הַרְמַאטִין אוּנ בָּאמְבֶּעס, וָואס דִיא שׂוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל הָאבִּין גִישָׁאסִין אִין אוּנְזֶער תּוֹרָה אִיר צוּ פַארְלִירֶען פוּן דֶער וָועלְט, הָאט נִיט גֶעוּוירְקְט אָב צוּ שִׁיסֶען פוּן אֲפִילוּ אַיין אוֹת, זִיא אִיז נָאךְ פִינְקֶעל בַּייא וִויא דֶעם טאג וָואס משה רבע"ה הָאט אִיר גִישְׁרִיבֶען מִפִּי הקב"ה (זעהע מעשה אלפס ח"א פרק „די האלבע פאס ווין") ווירקליך אִיז דָאס אַלֵיין אַגְרוֹיסֶער בֶּעווייז אַז זִיא אִיז גִיט קֵיין מֶענְשְׁלִיכֶע אַרְבֵּייט נוּר גָאטְלִיכֶע:

את כל עונותינו. לכבוד ולתפארת: על הכל יי אלהינו. אנחנו מודים לך. ומברכים אותך. יתברך שמך בפי כל חי תמיד לעולם ועד. ודברך אמת וקים לעד: ברוך אתה יי, (מלך מוחל וסולח לעונותינו, ולעונות עמו בית ישראל, ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה). מלך על כל הארץ, מקדש (השבת ו) ישראל ויום הכפרים:

נאך די ברכות פון הפטורה זאגט מען דאס:

יקום פורקן, מן שמיא, חנא וחסדא, ורחמי, וחיי אריכי, ומזוני רויחי, וסיעתא דשמיא, ובריות גופא, ונהורא מעליא. זרעא חיא וקימא, זרעא די לא יפסוק, ודי לא יבטול, מפתגמי אוריתא. למרנן ורבנן, חבורתא קדישתא, די בארעא דישראל, ודי בבבל. לרישי כלי, ולרישי גלותא, ולרישי מתיבתא, ולדיני די בבא, לכל תלמידיהון ולכל תלמידי תלמידיהון, ולכל מאן דעסקין באוריתא. מלכא דעלמא יברך יתהון יפיש חייהון, ויסגא יומיהון, ויתן ארכה לשניהון, ויתפרקון וישתזבון, מן כל עקא, ומן כל מרעין בישין. מרן די בשמיא, יהא בסעדהון. כל זמן ועדן, ונאמר אמן:

ווען מען דאווינט ביחידות אין שטוב, דארף מען ניט זאגן דעם יקום פורקן, אונ נים מי שברך:

יקום פורקן, מן שמיא, חנא וחסדא, ורחמי, וחיי אריכי, ומזוני רויחי,

בית ישראל

יקום פורקן עס זאל אויף שטיין איין דער לייזונג פון גאט ווס זיצט אין הימעל חנא לייטזעליגקייט אונ גינאד אונ דער בארימקייט אונ לאנג לעבין אונ גנוג פרנסה אונ איין הילף פון גאט וואס אין הימל אונ קערפערליכע גיזונד, אונ ליכט, לעבדיגע קינדר אונ זאלין גיזונד זיין. אזעלכע קינדר זייא זאלין ניט אויף הערין אונ זאלין ניט פר שטערין פון די רייד פון דר תורה למרנן צוא דיא לומדים אונ רבנים דיא היילגע חברים וואס זיינען אין ארץ ישראל אונ די ווס זיינען אין בבל. צו די עלצטע דרשנים אונ צו די עלצטע פון די פרטריבענע יודין אונ צו די עלצטע פון די ישיבות אונ צו די דינים וואס זיצין אין טויער פון משפט, צו אלע זייערע תלמידים אונ צו די תלמידים פון זייערע תלמידים אונ צו אלע דיא וואס לערנען תורה לשמה. גאט ווס ער איז דער מלך פון דר וועלט זאל זיי בענשען ער זאל מערין זייער לעבין אונ זאל דערלייגערין זייערע טעג אונ זאל זיי דרלייגערן זייערע יארין זיי זאלין דער לייזט ווערין אונ ניצול ווערין פון אלע צרות אונ פון אלע בייזע קראנקייט. דער גאט וואס זיצט אין הימיל זאל זיין אין זייער אונטער לעהונג, אין אלע צייטין זאל ער זיי מציל זיין פון אלעם בייזין דרויף זאגין מיר אמן:

וְסַיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא, וּבַרְיוּת גּוּפָא, וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא, זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא, זַרְעָא, דִּי לָא יִפְסוּק, וְדִי לָא יִבְטוּל, מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא: לְכָל קְהָלָא קַדִּישָׁא הָדֵין, רַבְרְבַיָּא עִם זְעֵרַיָּא, טַפְלָא וּנְשַׁיָּא: מַלְכָּא דְעָלְמָא, יְבָרֵךְ יָתְכוֹן, יַפִּישׁ חַיֵּיכוֹן, וְיַסְגֵּא יוֹמֵיכוֹן, וְיִתֵּן אַרְכָה לִשְׁנֵיכוֹן. וְתִתְפָּרְקוּן וְתִשְׁתֵּזְבוּן, מִן כָּל עָקָא, וּמִן כָּל מַרְעִין בִּישִׁין: מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא, יְהֵא בְסַעְדְּכוֹן, כָּל זְמַן וְעִדָּן, וְנֹאמַר אָמֵן:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, הוּא יְבָרֵךְ אֶת כָּל הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, עִם כָּל קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ, הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם, וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם, וּמִי שֶׁמְּיַחֲדִים בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת לִתְפִלָּה. וּמִי שֶׁבָּאִים בְּתוֹכָם לְהִתְפַּלֵּל. וּמִי שֶׁנּוֹתְנִים נֵר לַמָּאוֹר, וְיַיִן לְקִדּוּשׁ וּלְהַבְדָּלָה, וּפַת לָאוֹרְחִים וּצְדָקָה לָעֲנִיִּים, וְכָל מִי שֶׁעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּר בֶּאֱמוּנָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְשַׁלֵּם שְׂכָרָם, וְיָסִיר מֵהֶם כָּל מַחֲלָה, וְיִרְפָּא לְכָל גּוּפָם, וְיִסְלַח לְכָל עֲוֹנָם, וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם, עִם כָּל יִשְׂרָאֵל אֲחֵיהֶם, וְנֹאמַר אָמֵן:

תפלה בעד שלום המדינה.

הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים וּמֶמְשָׁלָה לַנְּסִיכִים. מַלְכוּתוֹ מַלְכוּת כָּל עוֹלָמִים. הַפּוֹצֶה אֶת דָּוִד עַבְדּוֹ מֵחֶרֶב רָעָה. הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה. הוּא יְבָרֵךְ וְיִשְׁמוֹר וְיִנְצוֹר

מעשה אלפס

מֵחֶרֶב רָעָה פון אשלעכטין שווערד, וואו איז דאס דא אגוטער שווערד? נור ווען צווייא מענשין גייען ארויס אויף אדועל (מלחמת הבינים) הייסט עס אגע־וואהנליכער שווערד, בייא יעדערין איז דאך דיא הענד פרייא צוא פאכין מיטען שווערד קענין זיין געגנער, ווען אבער אזאהן רופט ארויס אפאטער אויף אדועל, ביין זון איז דיא האנד פרייא צו פאכין מיטען שווערד קעגין פאטער, ביין פאטער אבער איז דיא האנד וויא גיבונדין, ווייל דיא פאטערליכע ליבע לאזט נים פרייא זיין האנד צו פאכין דעם שווערד אויף זיין זונס קאפ, דאס רופט זיך אשלעכטער שווערד. דוד המלך האט גיהאט אין זיין לעבין אזעלכע צוויי מלחמות, ווס ווענעמס האנד איז גיוועזן פרייא אונ זיין האנד איז גיוועזן אזוי וויא גיבונדען, די ערשטע בעת שאול האט אים גיאגט, האט ער זיך ניט ערלויבט אוים שטרעקען אהאנט אויף דעם גיזאלבטין פון גאט, אונ דאס צווייטע בעת זיין זאהן אבשלום האט אים גיאגט, האט ער פאר זאגט שטרענג (לאט לי לנער לאבשלום), דאס גלייכין איז

מים

בית ישראל

מִי שֶׁבֵּרַךְ דער וואס האט גיבענשט אונזערע עלטערין ער זאל בענשין דעם דאזיגען היילגין איין זאמלונג מיט אלע היילגע איין זאמלונג הם זייא אונ זייערע ווייבער אונ קינדער אונ אלץ וואס צו זיי גיהער, אונ די ווס שטעלין אפ שולין אין זיי מתפלל צו זיין אונ דיא וואס קומען אין זייא מתפלל צוא זיין אונ דיא וואס גיבין ליכט אין זייא צוא ברענען אונ ווין צוא קידוש אונ צוא הבדלה אונ די ווס גיבין ברויט צו אורחים אונ צדקה צו דיא ארימע, אונ אלע וואס זיינען עוסק אין באדערפעניש פון צבור מיט ווארהפטיגקייט. גאט ב"ה זאל צאלין זייער לוין אונ זאל פון זייא אפ טאן אלע קראנקייט אונ זאל היילין זייער גאנצין גוף

אונ זאל פאר געבין גאר זייערע זינד, אונ זאל שיקען איין בענשונג אונ איין גליק אין אלץ וואס זייא טוען מיט כל ישראל זייערע ברידער אמן:

ויעזור וירומם ויגדל וינשא למעלה את הפרעזידענט ואת הוויס־פרעזידענט OF THE UNITED STATES OF AMERICA מלך מלכי המלכים ברחמיו יחים וישמרם ומכל צרה ויגון ונזק יצילם. וידבר עמים תחת רגליהם. ויפיל שונאיהם לפניהם. ובכל אשר יפנו יצליחו: מלך מלכי המלכים ברחמיו יתן בלבם ובלב כל יועציהם ושריהם רחמנות לעשות טובות עם כל העמים ועם כל ישראל. בימיהם ובימינו תושע יהודה וישראל ישכון לבטח. ובא לציון גואל. וכן יהי רצון. ונאמר אמן:

תחנה פון ראש חודש בענשין

אנא איך בעט דיך גאט יתברך דער דא בריית אן דיא שפייז צוא אלע באשעפענעס אונ בריית אן מלבושים. שיק מיר מיין דער נערונג אונ דוא זאלסט מיר שפייזין אונ מיין הויז גיזינד אונ כל ישראל איין פרנסה טובה מיט נחת רוח אונ ניט מיט צער אונ ניט מיט בזיון דאס איך זאל ניט פר שעמט ווערין אונ צו גוטין זאל זיין אונזער ארבעט מיט ברכה אונ הצלחה אונ עס זאל זיין איין בענשונג אין אונזער ווערק אונ זאלסט אונז באגליקין. אונ אויך צוא ברייננען מיך. דער בארעם דיך איבער אונז אין אלץ וואס מיר פאר לאנגען. אונ דו זאלסט באגיטיגן אונזער ווילין אונ אונזער הארץ צוא גוטין. אונ באשירעם אונז אונ דר לייכט אונז אונ זייא איין באשיצער צו מיר אונ צו מיין הויזגיזינד. אונ באשירעם מיך פון אלע מיני צרות אונ צער אין דעם יאר אונ אין אלע נאך קומענדיגע יארין אונ אלע חדשים אונ וואכין אונ אלע שעות אונ אלע אויגין בליק אונ באשירעם מיך פון אלע פר טומלונג אונ פון אלע בייזע דער שרעקענעש פון מיין הארץ מיט דעם כח פון דעם פסוק אני ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה, אונ זאלסט מיך לאזין העהרן בשורות טובות ווארהאפטיגע אונ רעכט פארטיגע אונ זאלסט מיך פאר געבין מיינע חטאים נעונות שחטאתי ושעויתי ושפשעתי אונ עס זאל ניט זיין אין מיר קיין חטא ועון אונ עס זאל ניט גילוסטין אין מיר דער יצר הרע. אונ זאלסט מיך באשירמען פר גזלנים אונ פר בייזע לייט אונ פר קרייגק אונ פון בלבולים אונ פר אלע בייזע באגעגענעש אונ פאר הונגער אונ פר בייזע צו קומענעש אונ פר טרויערקייט אונ זאלסט מיר געבין חן וחסד ורחמים אין דיינע אויגין דען צו דיר טו איך האפין אונ דו זאלסט מיר ענטפערין אונ צו דיינעם נאמן טו איך מיך קערין דאס דיין היילינער נאמן זאל גירופין זיין אויף מיר אונ זייא זאלין זיך פארכטין פר מיר. מיין פנים זאל דר לייכטין, מיין פארכט זאל זיין גיווארפין אויף אלע בשעפענעש אונ מיר זאלין גילויבט זיין אויבין אין אלע הימלען אונ אונטין אויף דער ערד אונ מיין גוטער נאמען זאל זיין אין אלע לענדער אונ מיינע חלומות זאלין מיר זיין צו גוטין מיט דעם קראפט דאס היילינקייט דער זיך אלין שטארקט פון דער מרכבה עליונה, אונ דר זכות פון די דרייצעהן מדות וואס דו האסט פר זיכערט דורך משה דיין קנעכט זאל מיר

מעשה אלפס

מיט אונז איהרען, אלע בארארען בעת דיא שרי המלוכה דריקען זייא, איז זייער האנד פריי, זייא מאכין צרע־וואלוציע אונ שטרייטין קיגין זייערע בעדריקער, אבער מיר איהדין זיינען באשטאנען אז מיר טארין ניט מורד זיין אויף די מלוכה וואס מיר זיצען אונטער איר, ווען אויך מיר זיינען שטארק גידריקט, נור מיר דארפין זעהן צו זיין ארינטעליך אונ בעטין, אז השי"ת זאל געבין רחמים בלב המלך ויועציו ושריו עלינו לטובה:

ביי שטיין, דס זעלביגע זייגען די דרייצעהן מדות יי יי אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת נוצר חסד לאלפים נושא עון ופשע וחטאה ונקה :

יהי רצון עס זאל זיין דער ווילען פר דיר גאט מיין גאט אונ גאט פון מיינע עלטערין אז דו זאלסט מיר געבין לייט זעליקייט אונ דר ברימקייט אונ דער פרייאונג אונ מאך באגליקין מיך אין אלע מיינע ווערק אונ זאלסט מיר געבין חן וחסד אין דיינע אויגען אונ דער לייכט מיינע קינדערס אויגען אין דר תורה אונ מיינע קינדר זאלין ניט פארגעסין ווס זיי האבין געלערינט אונ אין מיינע רייד זאלסטו געבן לויטערקייט אונ שיינהייט אונ לייט זעליקייט אונ גינאד אונ אלץ ווס איך בעט זאלסטו מיר באווערין צו גוטין :

אנא איך בעט דיך גאט פון יעקב וועגין דיין הייליגין נאמען דו ווערסט דאך דער קאנט אין דר גאנצער וועלט דען דוא ביסט דער וואס הט געהערט דאס גיבעט פון יעקב אונ האסט אים באהיט פר אלעם בייזין אונ האסט אים גיגעבין מלבושי כבוד מיט דיין גוטע מאכט אונ האסט גיטאן וואונדר אונ צייכין מיט די ישראל. דרום טו איך אויך באגערין פון דיר אז דו זאלסט עפענן דיין האנט מיך צו שפייזין. אונ זאלסט מיך באהיטין היינט אונ אייביג פון אלע בייזע באגעגעניש אונ פון בייזע קראנקהייט אונ זאלסט מיר נסים טאן צו גוטין אלע צייט אונ אלע אויגין בליק דרום בעט איך דיר דר העער פון מיר מיין גיבעט דען דו הערסט די גיבעט פון אלע מיילער רחום וצדיק יושב על כסא רחמים דר זאל מיר אויף טאן צו מיינער תפלה אלע זיבין הימלען אונ מאך פר נעמן ווס איך וויל האבן פון דיר :

רבש"ע איך טוא דיך בעטין דוא זאלסט מיר פאר געבין מיינע זינד וואס איך האב קעגין דיר גיטאן אדער וואס איך האב קעגין לייטין גיטאן דער מיט כדי איך זאל קעגין קומן אויף יענער וועלט לויטער כדי אז איך זאל מנוחה האבין אין קבר אונ ביי מיין לעבין זאלסטו מיט מיר טאן לויטער דער בארימקייט דוא זאלסט דער הערין מיין גיבעט גלייך אז דו האסט דער הערט אונזערע עלטערין אויך ווי דו האסט דר הערט אונזר פרומע מוטער חנה דען איך ארום ווייב איך וויל דיר אויס זאגין ווס מיר אויף מיינעם הארצין ליגט דען איך טו דיך בעטין גלייך ווי אקינד טוט בעטין צו זיין פאטער ווי עס שטייט כרחם אב על בנים זאלסטו מיר אויך טאן וויא איין פאטער טוט צוא זיין קינד :

רבש"ע העער פון דיא גאנצע וועלט דוא האסט בשאפין דעם מענשין ניט אום זיסט דו האסט גיעפינט מיינע אויגען צו זעהן דיין קיניגרייך אונ מיינע אויערין צו הערין דיינע וואונדער פון דער גאנצער וועלט אונ מיין מויל זאל דער ציילין דיין גדולה אונ מיינע הענט זאלין טאן דיינע מצות. ליבער גאט דו האסט אונז גיבאטין חלה צוא נעמען אונ ליכט צוא צינדין אונ בודק צו זיין פון נדה דיא נשמה זאל ריין בלייבין אונ מיט מיינע פיס צו גיין אין דער שול אונ צו לויבן דיך אונ צו גיין אין דיינם וועג אונ מיינע בריסט צו זייגין קינדר דס זייא זאלין שטארק זיין דרום בעט איך דיר ליבער גאט עס זאל אין זיי ניט שולט זיין קיין עין הרע אונ קיין רוחות רעות קיין מיתה משונה אונ זאלסט מיינע קינדער שטארקין דאס הארץ אין דער תורה אונ זייער הארץ זאל אפין זיין אזוי ווי די טירין פון אולם והיכל אונ מיר זאלין זעהן פון זיי בנים עוסקים בתורה ובמצות אונ אין מיינע אויגען זאל ניט זיין קיין טרויערקייט פון דאגה אונ ניט צו הערין קיין יאמער אונ קלאג אין גאר מיין הויז גיזינד אונ ניט געשפייזט צו ווערין דורך דער האנט פון

צייַן

תחנה פון ראש חודש בענשין

איין בשר ודם און מיר זאלין זוכה זיין צוא זעהען ישועות ונחמות:

רבש"ע איך בעט דיך דו זאלסט באגיטיגן מיין מזל און אויב דאס מזל חס ושלום בגליקט ניט באהיט מיך אל שדי, און צו ברעך דאס שווערע מזל דאס יאר און אלע וואך און אלע טאג און אלע רגע און זייא מחדש לטובה ולברכה ולהצלחה און הייל די צו בראכענע הערצר און גיב מיר חן וחסד אין דיינע אויגין און אין לייטינס אויגין דס קיינער זאל ניט האבין אויף מיר צו ריידין, מיינע אויגין הייב איך אויף צום הימל און גאר מיין צו בראכין הארץ טוא איך צו דיר זאגין אזוי וויא דוד המלך עליו השלום האט אן גישריבין איין צו בראכין הארץ און איין פר שטויסין הארץ טוסטו גאט ניט פר שעמען און זיי מיר ממלא כל משאלות לבי לטובה כי אל רחום אתה: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה׳ צורי וגואלי אמן:

תחנה אמהות שרה רבקה רחל ולאה

רבש"ע דוא הער פון דער וועלט דוא אלמעכטיגער גאט דוא האסט באשאפין מיט דיין גרויס דר בארימקייט הימעל און ערד און אלע בשעפעניש אין די זעקס טעג נאר מיט צעהן ווערטער און אין זיבעטין טאג איז דר שבת קודש. דעם היליגן שבת האסטו גירועט פון דיין ווערק און אויך האסטו גיבאטן צו דיין ליב פאלק ישראל ווס דו טוסט זיך מיט זיי בארימען ווי דר פסוק זאגט ישראל אשר בך אתפאר דאס איז טייטש איר ליב פאלק ישראל מיט אייך טוא איך מיך בארימען, האסטו צו זייא גיבאטין אז זיי זאלין אויך רוען אום שבת קודש פון אלע ארבעט און אויך פון אזעלכע ווערטער וואס מען דארף ניט צו ריידין נייערט זיי זאלין ריידין דברי תורה און צו לערנען איטליכער נאך זיין יכולת נאך ווס ער קען לערנען, אויך די ווייבער זאלין וויסען וויא צו האלטין זייערע מצות וואס גאט האט זייא גיבאטין. אויך האסטו אונז גיגעבן חדשים ווס די סנהדרין פלעגין היליגן די חדשים זייגען מיר מקדש החודש און מיר בענשין דעם שבת ווס פר ראש חודש איז און דענסט מאל איז צייט מען זאל בעטין, דרום טוען מיר פר שפרייטין אונזערע הענט צוא השם יתברך און מיר טוען תפלה אז דו זאלסט אונז ווידר קערין קיין ירושלים און זאלסט דר נייען אונזערע טעג אזוי ווי צום ערסטין, דען מיר האבין ניט איצונד קיין בית המקדש און קיין מזבח און קיין כהן גדול ווס זאל אויף אונז מכפר זיין נאר אונזער תפלה איז אן שטאט פון דיא קרבנות, דרום פאר נעם אונזער תפלה און זאלסט אונז ענטפערין אין דעם חודש אין דעם זכות פון אונזער מוטער שרה ווס דו האסט פון אירעט וועגין גיזאגט אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו איר זאלט ניט אן רירין צו בייזין אין מיינע הערין און צוא מיינע נביאים זאלט איר ניט טאן קיין שלעכטץ. און אין דעם זכות פון אונזער מוטער רבקה וואס זיא הט גורם גיוועזן אז אונזער פאטער יעקב זאל מקבל זיין דיא ברכות פון זיין פאטער יצחק אז די ברכות זאלין באלד מקוים ווערין אין אירע קינדער ישראל. און אין דעם זכות פון אונזר מוטער רחל דיא געטרייע וואס דו האסט איר צו גיזאגט אז אין איר זכות וועלין אירע קינדער ישראל פון דעם גלות ארויס גיין, דען אז מען האט דיא ישראל אין גלות נבוזראדן ארין גיפירט האט מען זייא געפירט ניט ווייט פון דעם קבר ווס אונזער מוטער רחל ליגט דרינען, האבין זיך דיא ישראל אויס גיבעטין ביי דעם שונא אז זייא זאלין גיין אויף דעם קבר. און ווי די ישראל זיינען

יתומים

תחנה אמהות שרה רבקה רחל ולאה,

געקומען אויף דעם קבר פון אונזער מוטער רחל אונ האבין אן גיהויבין צו וויינען אונ צו שרייען, אונזער געטרייע מוטער וויא קענסטו דאס צוא זעהען אז מען זאל אונז פירין אין גלות אריין, איז רחל אויף גע- גאנגען צו השי"ת מיט אביטער געשרייא אונ הט גישפראכין רבש"ע דיין רחמנות איז דאך פיל גרעסער פון דם רחמנות פון דעם מענטשין, דער צוא האב איך דאך רחמנות גיהאט איבער מיין שוועסטער לאה ווען מיין פאטער האט פאר ביטין אונ האט זיא גיגעבין צו מיין מאן יעקב אויף מיין ארט, מכל שכן דוא גאט ביסט דאך גאר ארחום וחנון גהערסטו גווים רחמנות האבין, אזו הט גאט איר גיענטפערט דו האסט ביי מיר רעכט, איך וועל דיינע קינדער אויס ציהען אויס די צרות, דרום בעטין מיר דיך אז דם זאל מקוים ווערין אין איר זכות. אונ אין דעם זכות פון אונזר מוטר לאה וואס זיא הט טאג אונ נאכט גיוויינט אז זיא זאל ניט אריין פאלין אין גורל פון עשו ביז איהרע אויגין זיינען טונקיל גיווארין. אין איר זכות זאלסטו אונז דר לייכטין אונזרע אויגין פון דר פינצטערניש, מיר ווערין דאך גירופין דיא קינדער פון אברהם אבינו וויא זאלין מיר הייגט זיין אזוי פאר לאזין. הרב בכבסני טוא מערין צו וואשין די זינד. דרום דער נייא אונ ברייגג אויף אונז דעם חודש צו פרייד אונ עס זאל אונז פאר קערט ווערין אלין צוא גוטין, נאון עוזנו דוא ביסט דאך אונזער גרויסער הערשאפט דוא זאלסט מיר דער הייבין אונ זאלסט פאר קערין צו גוטין אין זכות פון אונזרע אבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב אמן:

לוח המולדות וראשי חדשים

עס איז רעכט מען זאל וויסין דעם מולד איידער מען בענטשט ראש חודש:
דער מולד הייסט, ווען די לבנה שטיים אונטער די זון, אין אנהייב חודש איז איר שיין ארויף, אונ דערנאך אז זי רוקט זיך אפ, שיינט זיא צו אונז, אונ נאך האלב חודש רוקט זיא זיך ווידער צו, צו דער זון, ביז סוף חודש שטייען זיי ווידער איינע אונטער די אנדערע, אונ אזוי ווייטער:

שנת תש"ח (בש"ז) מעוברת		ראש חודש
תשרי	דער מולד איז מאנטאג בייטאג, 36 מינוט מיט 14 חלקים נאך 11	ב
חשון	דער מולד איז מיטוואך פארטאג, 12 מינוט מיט 15 חלקים נאך 12	ג–ד
כסלו	דער מולד איז דאנערשטאג בייטאג, 4 מינוט מיט 16 חלקים נאך 1	ה–ו
טבת	דער מולד איז שבת פארטאג, 48 מינוט מיט 17 חלקים נאך 1	ז–א
שבט	דער מולד איז זונטאג בייטאג 33 מינוט נאך 2	ב
אדר א	דער מולד איז דינסטאג פארטאג, 17 מינוט מיט 1 חלק נאך 3	ג–ד
אדר ב	דער מולד איז מיטוואך בייטאג, 1 מינוט מיט 2 חלקים נאך 4	ה–ו
ניסן	דער מולד איז פרייטאג פארטאג, 45 מינוט מיט 3 חלקים נאך 4	ז
אייר	דער מולד איז שבת בייטאג, 29 מינוט מיט 4 חלקים נאך 5	א–ב
סיון	דער מולד איז מאנטאג פרי, 13 מינוט מיט 5 חלקים נאך 6	ג
תמוז	דער מולד איז דינסטאג פארנאכט, 57 מינוט מיט 6 חלקים נאך 6	ד–ה
אב	דער מולד איז דאנערשטאג פרי, 41 מינוט מיט 7 חלקים נאך 7	ו
אלול	דער מולד איז פרייטאג צו נאכט, 25 מינוט מיט 8 חלקים נאך 8	ז–א

שנת תש"ט (בש"ה) פשוטה		ו אש חודש
תשרי	דער מולד איז זונטאג פרי, 9 מינוט מיט 9 חלקים נאך 9	ב
חשון	דער מולד איז מאנטאג אוונט, 53 מינוט מיט 10 חלקים נאך 9	ג–ד
כסלו	דער מולד איז מיטוואך פרי, 37 מינוט מיט 11 חלקים נאך 10	ה–ו
טבת	דער מולד איז דאנערשטאג ביינאכט, 21 מינוט מיט 12 חלקים נאך 11	ז–א
שבט	דער מולד איז שבת בייטאג, 5 מינוט מיט 13 חלקים נאך 12	ב

לוח המולדות וראשי חדשים

		ראש חדש
אדר	דער מולד איז מאנטאג פארטאג, 49 מינוט מיט 14 חלקים נאך 12	ג–ד
ניסן	דער מולד איז דינסטאג בייטאג, 33 מינוט מיט 15 חלקים נאך 1	ה
אייר	דער מולד איז דאנערשטאג פארטאג, 17 מינוט מיט 16 חלקים נאך 2	ו–ז
סיון	דער מולד איז פרייטאג בייטאג, 1 מינוט מיט 17 חלקים נאך 3	א
תמוז	דער מולד איז זונטאג פארטאג, 46 מינוט נאך 3	ב–ג
אב	דער מולד איז מאנטאג נאכמיטאג, 30 מינוט מיט 1 חלק נאך 4	ד
אלול	דער מולד איז מיטוואך פרי, 14 מינוט מיט 2 חלקים נאך 5	ה–ו

שנת תש"י (זח"א) פשוטה

		ראש חודש
תשרי	דער מולד איז דאנערשטאג פארנאכט, 58 מינוט מיט 3 חלקים נאך 5	ז
חשון	דער מולד איז שבת פרי, 42 מינוט מיט 4 חלקים נאך 6	א–ב
כסלו	דער מולד איז זונטאג אוונט, 26 מינוט מיט 5 חלקים נאך 7	ג
טבת	דער מולד איז דינסטאג פרי, 10 מינוט מיט 6 חלקים נאך 8	ד
שבט	דער מולד איז מיטוואך אוונט, 54 מינוט מיט 7 חלקים נאך 8	ה
אדר	דער מולד איז פרייטאג פארמיטאג, 38 מינוט מיט 8 חלקים נאך 9	ו–ז
ניסן	דער מולד איז שבת צו נאכט, 22 מינוט מיט 9 חלקים נאך 10	א
אייר	דער מולד איז מאנטאג בייטאג, 6 מינוט מיט 10 חלקים נאך 11	ב–ג
סיון	דער מולד איז דינסטאג בייאנכט, 15 מינוט מיט 11 חלקים נאך 11	ד
תמוז	דער מולד איז דאנערשטאג בייטאג, 34 מינוט מיט 12 חלקים נאך 12	ה–ו
אב	דער מולד איז שבת פארטאג, 18 מינוט מיט 13 חלקים נאך 1	ז
אלול	דער מולד איז זונטאג בייטאג, 2 מינוט מיט 14 חלקים נאך 2	א–ב

שנת תשי"א (גכ"ז) מעוברת

		ראש חודש
תשרי	דער מולד איז דינסטאג פארטאג, 46 מינוט מיט 15 חלקים נאך 2	ג
חשון	דער מולד איז מיטוואך נאכמיטאג, 30 מינוט מיט 16 חלקים נאך 3	ד–ה
כסלו	דער מולד איז פרייטאג פארטאג, 14 מינוט מיט 17 חלקים נאך 4	ו
טבת	דער מולד איז שבת פארנאכט, 59 מינוט נאך 4	ז–א
שבט	דער מולד איז מאנטאג פארטאג, 43 מינוט מיט 1 חלק נאך 5	ב
אדר א	דער מולד איז דינסטאג פארנאכט, 27 מינוט מיט 2 חלקים נאך 6	ג–ד
אדר ב	דער מולד איז דאנערשטאג פרי, 11 מינוט מיט 3 חלקים נאך 7	ה–ו
ניסן	דער מולד איז פרייטאג או נאכט, 55 מינוט מיט 4 חלקים נאך 7	ז
אייר	דער מולד איז דינסטאג פרי, 39 מינוט מיט 5 חלקים נאך 8	א–ב
סיון	דער מולד איז מאנטאג אוונט, 23 מינוט מיט 6 חלקים נאך 9	ג
תמוז	דער מולד איז מיטוואך פארמיטאג, 7 מינוט מיט 7 חלקים נאך 10	ד–ה
אב	דער מולד איז דאנערשטאג בייאנכט, 51 מינוט מיט 8 חלקים נאך 10	ו
אלול	דער מולד איז שבת בייטאג, 35 מינוט מיט 9 חלקים נאך 11	ז–א

אַז מֶען בֶּענְטְשְׁט ראש חוֹדֶשׁ זָאגְט מֶען דָאס:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּחַדֵּשׁ עָלֵינוּ אֶת הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה, וְתִתֶּן לָנוּ חַיִּים אֲרוּכִים, חַיִּים שֶׁל שָׁלוֹם, חַיִּים שֶׁל טוֹבָה, חַיִּים שֶׁל בְּרָכָה, חַיִּים שֶׁל פַּרְנָסָה, חַיִּים שֶׁל חִלּוּץ עֲצָמוֹת, חַיִּים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם יִרְאַת שָׁמַיִם וְיִרְאַת חֵטְא, חַיִּים שֶׁאֵין בָּהֶם בּוּשָׁה וּכְלִמָּה, חַיִּים שֶׁל עֹשֶׁר וְכָבוֹד, חַיִּים שֶׁתְּהֵא בָנוּ אַהֲבַת

בית ישראל | מעשה אלפס

יְהִי רָצוֹן עֶס זָאל זַיין אַיין ווילִן פַר דִיר אוּנְזֶער גָאט אוּנ דֶער גָאט פוּן אוּנְזֶרֶע עֶלְטֶערְן, דוּ זָאלְסְט בַּנַייעֶן אוֹיף אוּנְז דֶעם דָאזִיגִין חוֹדֶשׁ צוּ גוּטְקַייט אוּנ צוּ בֶּענְטְשׁוּנְג, אוּנ זָאלְסְט אוּנְז גֶעבִּין לַאנְג לֶעבִּין, אַיין לֶעבִּן פוּן פְרִיד, לֶעבִּין פוּן גוּטְשׁ, לֶעבִּן פוּן בֶּענְטְשׁוּנְג, לֶעבִּן פוּן פַּרְנָסָה אַ שְׁטַארְקַייט אִין אוּנְזֶרֶע בֵּיינֶער, מִיר זָאלִין מוֹרָא הָאבִּין צוּ טָאן אַיין עֲבֵירָה, מִיר זָאלִין נִיט וֶוערִין פַאר שֶׁעמְט פַאר קֵיינֶעם, מִיר זאלין

חַיִּים שֶׁתְּהֵא בָנוּ אַהֲבַת תּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם, פַארלַייפִיג אִיז דִיא בַּקָּשָׁה גִידָאפִּילְט, מִיהָאט דָאךְ שׁוֹין פְרִיעֶר גיבעטין

תּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמָיִם. חַיִּים שֶׁיְּמַלֵּא יְיָ מִשְׁאֲלוֹת לִבֵּנוּ לְטוֹבָה. בִּזְכוּת תְּפִלַּת רַבִּים אָמֵן סֶלָה:

מִי שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ, וְגָאַל אוֹתָם מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת, הוּא יִגְאַל אוֹתָנוּ בְּקָרוֹב. וִיקַבֵּץ נִדָּחֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. חֲבֵרִים כָּל יִשְׂרָאֵל, וְנֹאמַר אָמֵן:

רֹאשׁ חֹדֶשׁ (פלוני) בְּיוֹם (פלוני). הַבָּא עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה:

יְחַדְּשֵׁהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל, לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה. לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה. לִישׁוּעָה וּלְנֶחָמָה. לְפַרְנָסָה טוֹבָה וּלְכַלְכָּלָה. לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם. לִשְׁמוּעוֹת טוֹבוֹת, וְלִבְשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת. וְלִגְשָׁמִים בְּעִתָּם. וְלִרְפוּאָה שְׁלֵמָה. וְלִגְאֻלָּה קְרוֹבָה וְנֹאמַר אָמֵן:

מעשה אלפס

גִּיבֶּעטִין „חַיִּים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם יִרְאַת שָׁמַיִם", וָואס אִיז נָאךְ אַמָאל יִרְאַת שָׁמַיִם? דָאס וֶוערְט רֶעכְט דוּרְךְ אַמָשָׁל, אַרָאקְטֶער וָואס פְּלֶעגְט שְׁטֶענְדִיג פָאהְרִין אוֹיף אֵיין פֶערְד, הָאט אוֹיף דָער עֶלְטֶער אָנְגֶעהֵייבִּין פָאהְרִין אוֹיף צְוֵויא, אַז מִיהָאט אִים גִיפְרֶעגְט צוּ וָואס מַאכְט עֶר זִיךְ אַזַא הוֹצָאָה, קְלֶעקְט דֶען נִיט אֵיין פֶערְד? הָט עֶר גִיעֶנְטְפֶערְט, יֶעצְט אַז אִיךְ בִּין רַייךְ אוּנ הָאבּ זִיךְ יִפְּט עֶטְלִיכֶע גְרוֹיסֶע הַייזֶער (מַרְבֶּה נְכָסִים מַרְבֶּה דְאָגָה), „קֶען שׁוֹין אֵיין פֶערְד נִיט שְׁלֶעפִּין אַזוֹי פִיל דְאָגוֹת, דָאס גְלַייכֶען אֵיין אֵיינְפַאכִין מֶענְשִׁין קְלֶעקְט אֵיינְפַאכֶע יִרְאַת שָׁמַיִם, אָבֶּער נָאךְ דֶעם „חַיִּים שֶׁל עוֹשֶׁר וְכָבוֹד", אַז מִיהָאט שׁוֹין רַייכְקַייט אוּנ כָּבוֹד קְרִיגְט מֶען אִין זִיךְ גַאֲוָה אוּנ תַּאֲוָה, פִיל מֶענְשִׁין וָואס זַיינֶען גִיוֶועֶן בִּכְלָל יִרְאֵי שָׁמַיִם, זַייא פְלֶעגִין אַלֶע טָאג דַאוֶונֶען בְּצִבּוּר, נִיט עוֹבֵר זַיין זְמַן ק"שׁ, אוּנ אַמָאל גִיזֶעסִין בַּיין פֶּרֶק מִשְׁנַיוֹת, וְויא דֶער בּוֹרֵא ב"ה הָאט זַייא גִישְׁטְרָאפְט מִיט חֲמִשִּׁים אֶלֶף רו"כ הָאבִּין זַייא אָנְגִיהֵייבִּין אוֹיס וַוייכֶע' דִיא שׁוּל, אוּנ מַאנְכֶע פוּן זַייא זַיינֶען עֶרְוַוייטֶערְט פוּן הַשֵּׁי"ת אִין גַאנְצִין, וֶוען מִיפְרֶעגְט זַייא פוּן וַואנֶען לֶעבְט אִיר, וֶוער נִיט אַייךְ תְּיוּגָה? עֶנְטְפֶערְין זַיי, וָואס הֵייסְט וֶוער? אִיךְ שְׁנַייד קוּפָאנֶס פוּן רֶענְטֶעס אוּנ צוּ בַּייט, פוּן דֶעם לֶעבּ אִיךְ, הַיינְט וָואס וֶוערְט פוּן זֵייעֶר שְׁטוּב? וואוּ תּוֹרָה? אִין מַאנְכֶע הַייזֶער גֶעפִינְט זִיךְ אֲפִילוּ קֵיין אִידִישֶׁער סֵפֶר נִיט, הַכְּלָל צוּ „חַיִּים שֶׁל עוֹשֶׁר וְכָבוֹד" אִיז אַיינְפַאכֶע יִרְאַת שָׁמַיִם וַוייניג, דָא מוּז מֶען הָאבִּין דָאפִּילְטֶע יִרְאַת שָׁמַיִם אוּנ אַהֲבַת תּוֹרָה, עוֹשֶׁר וְכָבוֹד מִיט אַהֲבַת תּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם אִיז זֵייעֶר אַשְׁיינֶע פַּארְטִיֶע, וָואס קֶענֶען אוֹיף סָאן וֶוערְקִין, מְגַדֵּל זַיין בְּנֵי עֲנִיִּים לְתוֹרָה וּלְיִרְאַת שָׁמַיִם, זַייא זָאלִין זַיין אַצִיהוּנְג פַאר דָאס פָאלְק, אוּנ נָאךְ אַזֶעלְכֶע ווִיכְטִיגֶע עִנְיָנִים:

בית ישראל

זָאלִין הָאבִּין רַייכְקַייט אוּנ כָּבוֹד, מִיר זָאלִין אִין זִיךְ הָאבִּין לִיבְּשַׁאפְט צוּ דֶער תּוֹרָה אוּנ מוֹרָא פַאר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, זָאלְסְט דֶער פִילִין דִי בַּגֶער פוּן אוּנְזֶער הַארְצִין צוּ גוּטִין פוּן דֶעם זְכוּת פוּן דֶער תְּפִלָּה פוּן רַבִּים אָמֵן סֶלָה:

מִי שֶׁעָשָׂה דֶער וָואס הָאט גִיטָאן נִסִּים צוּ אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערְין, אוּנ הָאט זֵיי אוֹיס גְלַייזְט פוּן קְנֶעכְטְשַׁאפְט צוּ פְרַייא, דֶער גָאט זָאל אוּנְז אוֹיס לֵייזִין אִין גִיכִין פוּן גָלוּת אוּנ זָאל אֵיין זַאמְלֶען אוּנְזֶערֶע פַאר שְׁטוֹיסֶענֶע פוּן אַלֶע עֶקִין פוּן דֶער עֶרְד, עֶס זָאל בַּהֶעפְט זַיין כָּל יִשְׂרָאֵל צוּא זַאמֶען מִיט פְרַיינְדְשַׁאפְט, אוּנ מִיר וֶועלִין זָאגִין דְרוֹיף אָמֵן:

יְחַדְּשֵׁהוּ הקב"ה גָאט ב"ה זָאל בַּאנַייעֶן דֶעם חוֹדֶשׁ אוֹיף אוּנְז אוּנ אוֹיף כָּל יִשְׂרָאֵל צוּ לֶעבִּין אוּנ צוּ שָׁלוֹם לְשָׂשׂוֹן צוּא פְרֵייד אוּנ שְׂמָחוֹת לִישׁוּעָה צוּ הִילְף אוּנ צוּ טְרֵייסְטוּנְג וְנֹאמַר אוּנ מִיר וֶועלִין זָאגִין דְרוֹיף אָמֵן:

בנין ציון

מִי שֶׁעָשָׂה נִסִּים. ווַייל אִידִין צֵיילִין לְחָדְשֵׁי הַלְּבָנָה, אַזוֹי וִוי דִי לְבָנָה נוֹלֶד ווֶערְט, הָאבִּין דִי הָעֲנִיִּים פִינְסְטֶער וֶוערִין זִי בֶעגִינִים אוּנ שֵׁיינֶט וַוייטֶער, אַזוֹי וֶועלִין אִידִין בְּעֶנִיִּים וֶוערִין אוּנ ווִידֶער שַׁיינֶען, ווֶוען אוֹיךְ מִיר זַיינֶען יֶעצְט

ווען מען זאגט ניט קיין צדקתך צדק זאגט מען ניט אב הרחמים. אויך ניט ביי אתתן. אויך ניט אז עס איז איין ברית מילה. אונ אז מען בענטשט ראש חודש זאגט מען אויך ניט. נייערט אין די טעג וואס מען ציילט ספירה. אונ אז מען בענטשט ר"ח אב זאגט מען אין פראג:

אב הרחמים שוכן מרומים, ברחמיו העצומים הוא יפקוד ברחמים, החסידים והישרים והתמימים, קהלות הקדש, שמסרו נפשם על קדשת השם. הנאהבים והנעימים בחייהם, ובמותם לא נפרדו. מנשרים קלו ומאריות גברו, לעשות רצון קונם וחפץ צורם. יזכרם אלהינו לטובה, עם שאר צדיקי עולם, וינקום נקמת דם עבדיו השפוך: ככתוב בתורת משה איש האלהים. הרנינו גוים עמו, כי דם עבדיו יקום, ונקם ישיב לצריו, וכפר אדמתו עמו: ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר, ונקיתי דמם לא נקיתי, ויי שוכן בציון: ובכתבי הקדש נאמר, למה יאמרו הגוים איה אלהיהם, יודע בגוים לעינינו, נקמת דם

בית ישראל

אב הרחמים פאטער דר בארמיגער דר דא רוהט אין הויכין הימיל, מיט זיינע שטארקע דר ברימקייט זאל ער גידיינקען דיא פרומע אונ די רעכטפארטיגע, דיא הייליגע קהלות ווס הבין איבר גיענטפערט וייערע לייבר אויף קדוש השם, די גליבטע אונ די גיזיסטע ביי זייער לעבן אונ אפילו ביין טויט האבן זיי זיך ניט גישיידעט פון גאט, זיי זיינן גרינגער פון אדלער אונ פון לייבין זיינע זיי שטארקר גיוועזן, צו טאן דם ווילין פון זייער בשעפר יזכרם אונזער גאט זאל זיי גידיינקען צוא גוטין מיט נאך צדיקים פון דר וועלט. אונ זאל נעמען נקמה פאר די בלוט פון זיינע קנעכט וואס איז פאר גאסין גיווארין, וויא עס שטייט גשריבן אין דער תורה פון משה דער געטליכער מאן, אז גאט וועט א נקמה טאן אונ ארעבענונג וועט ער ווידער קערין צו זיינע בליידיגער אונ וועט איבער בעטין זיין הייליגע לאנד אונ דורך דיא נביאים שטייט גשריבן איך טו ריינינגן פאר זינד, אבער פאר דאס בלוט פון די צדיקים (וואס איז פארגאסין אומזיסט) וועל איך ניט ריינינגען, דם וועט זיין ווען גאט וועט ווידר רוהען אין ציון. ובכתבי אונ אין הייליגער שריפט שטייט גישריבן יודע עס זאל בקנט ווערין. צווישען דיא פעלקער (אין מיר זאלין

בנין ציון

פינסטער (וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי במן שהם עתידים להתחדש כמותה) אונ וויל אונזערע חדשים ציילין מיר פון ניסן (ניט פון תשרי, ווי די אומות ציילין די חדשים פון זייער אנהייב יאר), צו ווייזן זאז אידין שטייען ניט אונטער די טבע, נאר אונטער די השגחה פון השי"ת, וואס ער טוט מיט אונז שטענדיג נסים, (ניסן, לשון נסים), אמאל איז גיוועזן נסים גלויים אונ היינט איז נסים נסתרים (בארנו בארוכה במעשה אלפס חלק ח' פרק דער יתום פון פורים), אויך די מצוה פון קדוש החודש איז דאך גילערינט גיווארין דאן ר"ח ניסן וואס איז גיטאן גיווארין מיט אונז פיל נסים, אלזא זאגין מיר ביי ר"ח בענטשין וואס דאס איז זכר לקדוש החודש "כי עושה נסים לאבותינו".

עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ: וְאוֹמֵר, כִּי דֹרֵשׁ דָּמִים אוֹתָם זָכָר, לֹא שָׁכַח צַעֲקַת עֲנָוִים: וְאוֹמֵר, יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת, מָחַץ רֹאשׁ עַל אֶרֶץ רַבָּה: מִנַּחַל בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה, עַל כֵּן יָרִים רֹאשׁ:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ, עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ, אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו: תְּהִלָּה לְדָוִד, אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ, וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ, וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד, וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ, וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ, וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ, וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ, וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ, אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל חָסֶד: טוֹב יְיָ לַכֹּל, וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ, וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ, וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו, וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים, וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל הַנֹּפְלִים, וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ, וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ, וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל דְּרָכָיו, וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל קֹרְאָיו, לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה, וְאֶת שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת כָּל אֹהֲבָיו, וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי, וִיבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

מעשה אלפס

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ, אַיינֶער מֶענְשׁ אִיז נִיקוּמֶען צוּ פָאהרִין אִין אַשְׁטָאט אוּנ הָאט זִיךְ פָארְגִישְׁטֶעלְט, דָאס עֶר שְׁטַאמְט פוּן זַייעֶר שֵׁיינֶע עֶלְטֶערִין, זַיין פָאטֶער אִיז אַצַדִיק, אַחָסִיד אַקָדוֹשׁ עֶלְיוֹן, רוּפְט זִיךְ אָב צוּא אִים אַקְלוּגֶער מֶענְשׁ, וָוארוּם בְּרוֹיכְט אִיר זִיךְ אַזוֹי פִיל בַּאמִיהֶען צוּא לוֹיבֶּען אַייעֶר פָאטֶער, אִיר בְּרוֹיכְט זִיךְ זֶעלְבְּסְט פִיהרֶען הֵיילִיג אוּנ אַדִילְ וֶועלִין מִיר שׁוֹין פוּן דֶעם וִויסֶען אַז דֶער זָאהן אִיז אַזוֹי הֵיילִיג אוּנ אַדִיל טָא וִויא אִיז שׁוֹין דֶער פָאטֶער? אָבֶער כָּל זְמַן אִיר פִירְט זִיךְ אַיינְפַאךְ וִויא עֶס פַּאסְט נוּר פַאר אַיין עַם הָאָרֶץ, מַאכְט אִיר אַלֵיין וָואכֶעדִיג אַייעֶרֶע עֶלְטֶערִין, דָאס אִיז דִיא כַּוָנָה אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ ד. ה. דָאס אִיז זַייעֶר גוּט זֶיעֶן דִי יִשְׂרָאֵל קוּמֶען אִין שׁוּל אוּנ לוֹיבִּין דֶעם עֶוִויגֶען, אָבֶער „אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה" גְלִיקְלִיךְ וָואלְט זַיין דָס פָאלְק דָאס דִיא זֶעלְבֶּע מִיט וָואס זֵיי לוֹיבִּין דֶעם עֶוִויגֶען – „לוֹ" וָואלְטִין דִי מַעֲלוֹת גִיוֶועז אִין אִים אַלֵיין, צוּ זַיין אַחָסִיד אוּנ אַקָדוֹשׁ ה', וָואס וֶועט זַיין? דַאן וָואלְטִין אַלֶע שְׁרַייעֶן „אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁה' אֱלֹהָיו" וִויא גְלִיקְלִיךְ זַיינֶען דִיא יִשְׂרָאֵל דָאס זֵייא הַאבִּין אַזַא גָאט, וַוייל אַלֶע פַאר שְׁטֵייעֶן וֶוען זֵייא וָואלְטִין נִיט הַאבִּין אַזַא קוּרְצְלַע פוּן וואגין צו שטעהן זייערע גיספליכקיים וואלטין זייא בא...

בית ישראל

דאס זוכה זיין צו זעהען) דִי רַאכֶע פַאר דָאס פֶערְגָאסֶענֶע בְּלוּט פוּן דַיינֶע קְנֶעכְט: וְאוֹמֵר אוּנ וִוידֶער זָאגְט דֶער פָסוּק כִּי דֶער בְּלוּט־אוֹיפְזוּכֶער הָט נִיט פַאר גֶעסִין דָס יַאמֶר־גִישְׁרֵיי פוּן דִי אוּמְזִיסְט־גִידְרִיקְטֶע. אוּנ נָאךְ אֵיין פָסוּק זָאגְט, עֶר הָט גִיוואוּנְדֶט פַרְעֹה וָואס אִיז גִיוֶועז אַיין קָאפ (אַיין עֶלְצְטֶער) אִיבֶּער דֶעם גְרוֹיסִין לַאנְד מִצְרַיִם מִנַּחַל וִויא פוּן אַטַייךְ דֶר צוּ זַאט וַוסֶער טְרִינְקְט אַזוֹי וֶועט זִיךְ דֶער רַאכֶע נֶעמֶער זֶעטִיגֶען מִיט דֶעם בְּלוּט פוּן דִי רְשָׁעִים: עַל כֵּן וַוייל דֶער בּוֹרֵא וֶועט שְׁטְרַייטִין מִיט דִי שׂוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל דְרוּם מֶגִין דִי יִשְׂרָאֵל הַלְטִין אוֹיפְגִיהֵייבִּין דֶעם קָאפ.

ווען מען בענשט בה"ב זאגט דער חזן דאס:

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן דוד ושלמה הוא יברך את כל מי שיקבל עליו להתענות שני וחמישי ושני בשכר זה הקב"ה ישמרהו ויצילהו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם ויקבל תפלותיהם ויאזין שועותיהם עם כל ישראל אחיהם ונאמר אמן:

ווען מען טראגט די ספר תורה צום היכל זאגט מען דאס:

חזן יְהַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ, כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ:

ווען דער חזן זאגט יהללו, זאגט דאס קהל הודו:

הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם. וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ, תְּהִלָּה לְכָל חֲסִידָיו, לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרוֹבוֹ, הַלְלוּיָהּ:

מִזְמוֹר לְדָוִד, הָבוּ לַייָ בְּנֵי אֵלִים, הָבוּ לַייָ כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַייָ כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַייָ בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ: קוֹל יְיָ עַל הַמָּיִם, אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים, יְיָ עַל מַיִם רַבִּים: קוֹל יְיָ בַּכֹּחַ קוֹל יְיָ בֶּהָדָר. קוֹל יְיָ שֹׁבֵר אֲרָזִים, וַיְשַׁבֵּר יְיָ אֶת אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ עֵגֶל, לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן רְאֵמִים: קוֹל יְיָ חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל יְיָ יָחִיל מִדְבָּר. יָחִיל יְיָ מִדְבַּר קָדֵשׁ: קוֹל יְיָ יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת, וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: יְיָ לַמַּבּוּל יָשָׁב, וַיֵּשֶׁב יְיָ מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

ווען מען שטעלט אריין די ספר תורה אין ארון קודש זאגט מען דאס:

וּבְנֻחֹה יֹאמַר, שׁוּבָה יְיָ רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: קוּמָה יְיָ לִמְנוּחָתֶךָ, אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם, תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְיָ אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם: ח"ק

בנין ציון

כי לקח טוב, עץ חיים וגו'. מנהגו של עולם איז, בעת עס קומט אין שטאל איין אורח נכבד (אגרויסער רב) איז יעדער גערן ער זאל האבן די עהרע אים פאר בעטן צו זיך אויף אמאל צייט, ווען עס קומט אבער איין אימער למדן, דא דארף שוין דר גבאי זיך מתעסק זיין איידער ער קריגט פאר אים שבת, דאס גלייכן בעת די ספר תורה איז אופן בימה מ'לייענט אין איר, דא יאגט זיך יעדער צו קריגן שלישי, ששי, אונ ב'זאלעוועם נים אקעגעביל אויך דער בייא, ווען מ'שטעלט אבער אריין די ספר תורה אין היכל, דא האפט מען פאר געסין אן איר, אונ מ'זאלעוועם צגילדען צוא שפיצין א ישיבה בחור, דרום מערקט מען אונז אן מיר זאלין וויסען אז דער גילדען וואס מיר שפיצען דעם ישיבה בחור, דעם ארימען בן תורה שטייט דער זכות פיעל העכער וויא דער הויבעל פאר שלישי, ששי, ווייל ווען דער כבוד פון דער תורה איז גלוי פאר אלעמען אונ זיא שטייט ברום המעלה. (למחזיקים בה) צוא די וואס ווילין זיך ארהייבן דורכין אננעמען זיך אן איר איז זיא נור בבחינת עץ חיים, זיא נים לעבין נור אויף דער וועלט אבער "ותומכיה" בעת זיא ליגט אין שפל המצב, אונ זיא בעט געבעך אז מ'זאל איר אונטער לעהנען זיא זאל נים פאלין, דאן דער וואס לייגט צוא הייבען אהאנד איר אויף צוא "מאושר" ווערט בענגליקט מים עושר (הצלחה רוחניות בעולם הנצחי), — נור דורך די תורה וואס אירע וועגין זיינען דרכי נועם אונ אלע אירע שטעגין זיינען שלום. קענען מיר זאגין "חדש ימינו כקדם", וואס קיין נארד קען דאס נים, פיל נאראר' ווען זייא מעלין קוקען אויף זייער שטאם דארפין זייא זיך שעמען, זייא שטאמען זייער פראקט אונ נידעריג, אבער מיר אידין וואס מיר קוקען ארויף צוא אונזער שטאם, שטייען מיר אלעם העכער אונ העכער. מיר

מעשה אלפס

היילג נים גיוועזן וויא עס ווערט גיבראכט אין תלמוד דאס אלכסנדר מוקדון בעת ער האט דער זעהען דעם כהן גדול שמעון הצדיק האט ער גימאכט א ברכה "ברוך אלהי שמעון הצדיק". ער איז נתפעל גיווארין פון די היילגקייט אונ גייסטליכקייט פון שמעון הצדיק אונ האט גיזאגט אז די פאלק איז אזוי היילג טוא וויא איז שוין היילג השי"ת אליין ווערט מאקע דער פון אגרויסער קדוש השם:

כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח, וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, אֱלֹהֵי יִצְחָק, וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל, הַגָּדוֹל, הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, אֵל עֶלְיוֹן, גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים, וְקוֹנֵה הַכֹּל. וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת, וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם, לְמַעַן שְׁמוֹ, בְּאַהֲבָה:

כש״ת זָכְרֵנוּ לְחַיִּים, מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים, וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים, לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים:

מֶלֶךְ עוֹזֵר, וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי, מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה, רַב לְהוֹשִׁיעַ:

אום ווינטער מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם: אום זומער מוֹרִיד הַטָּל:

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד, מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים, סוֹמֵךְ נוֹפְלִים, וְרוֹפֵא חוֹלִים, וּמַתִּיר אֲסוּרִים, וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת, וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ, מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

בש״ת מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים, זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים:

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אִין חֲזָרַת הש״ץ זָאגְט מֶען דִי קְדוּשָּׁה:

כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מַלְאָכִים הֲמוֹנֵי מַעְלָה, עִם עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל קְבוּצֵי מַטָּה, יַחַד כֻּלָּם קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ, כַּדָּבָר הָאָמוּר עַל יַד נְבִיאֶךָ, וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר: ק״ם קָדוֹשׁ, קָדוֹשׁ, קָדוֹשׁ, יְיָ צְבָאוֹת, מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם, מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה, אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, לְהַעֲרִיצוֹ לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים: ק״ח בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: חזן מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמָיו לְעַמּוֹ, וְיָחוֹן עַם

בנין ציון

זָעהֶען דִיא הֵיילִיגֶע אָבוֹת וְאִמָּהוֹת, מֹשֶׁה מִיט אַהֲרֹן, דָּוִד וּשְׁלֹמֹה וּנְבִיאִים הַקְּדוֹשִׁים ווָס אַלֶע נַארָאנִין רִימֶען זִיךְ מִיט זֵייא אוּנ צִירֶען זִיךְ אוּנ דָאס אִיז אַלֶעס צוּ לִיב דִיא תּוֹרָה, דִיא גְרוֹיסַקֵייט פוּן אַבְרָהָם אָבִינוּ אִיז אוֹיךְ צוּ לִיב דִיא תּוֹרָה, עֶר הָאט אִיר מַשִּׂיג גִיוֶועֶן מִיט זַיין הייבֶּען שֵׂכֶל אוּנ אִיר גִילֶערְנְט אוּנ מְקַיֵּים גִיוֶועֶן (עַד שֶׁלֹּא נִתְּנָה) בֶּעפָאר זִיא אִיז נָאךְ גִיגֶעבִּין גִיוָוארִין צוּא אִידֶען:

בית ישראל

כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ אַיין קְרוֹין טוּעֶן זֵייא גֶעבִּין צוּ דִיר גָאט אוּנְזֶער גָאט דִיא מַלְאָכִים וָואס הֵייסִין שְׂרָפִים וָואס זֵיי הֵיילִיגִין דַיין נָאמֶען כַּכָּתוּב וְויא עֶס אִיז גְשְׁרִיבִּין דוּרְךְ דַיין נָבִיא אוּנ עֶס רוּפְט אֵיין מַלְאָךְ צוּם אַנְדֶרִין מַלְאָךְ אוּנ זָאגְט קָדוֹשׁ הֵיילִיג הֵיילִיג גָאט דֶער הַאר, עֶס אִיז פוּל גָאר דִי עֶרְד

פוּן זַיין כָּבוֹד: כְּבוֹדוֹ גָאטֶעס כָּבוֹד אִיז פוּל דִי וֶועלְט, זַיינֶע בַּאדִינֶער פְרֶעגִין אֵיינֶער צוּם אַנְדֶערִין, וואוּ אִיז דָאס אָרְט וָואס זָאל קֶענֶען אַיין הַלְטִין אִין זִיךְ גָאטֶעס הֶערְלִיכְקֵייט (וואס דאס איז גאר אהן א גרעניץ), לְעוּמָּתָם גֶעגִין יֶענֶע עֶנְטְפֶערִין זֵייא בָּרוּךְ גִילוֹיבְּט אִיז גָאטֶעס הֶערְלִיכְקֵייט מִמְּקוֹמוֹ פוּן דֶעם וָואס עֶר אִיז דֶער אָרְט פוּן דֶער וֶועלְט (אלע וועלטין האלטין זיך אויף זיין מאכט, און אויף זיין השגחה): מִמְּקוֹמוֹ וַוייל עֶר אִיז דֶער אָרְט פוּן דֶר וֶועלְט (ער הא ט זיא אויף) דְרוּם זָאל עֶר זִיךְ ווֶענְדִין צוּ אוּנְז מִיט בַּארְמְהֶערְצִיגְקֵייט, אוּנ זָאל בֶּענֶעדִיגֶען דָאס פָאלְק יִשְׂרָאֵל וָועלְכֶע זַיינֶען מְפַרְסֵם אִין דֶער וֶועלְט דִיא אֵיינְהַייט פוּן זַיין נָאמֶען, אָווענְד אוּנ פְרִיהמָארְגֶען אַלֶע טָאג רוּפִין זֵיי אוּיס מִיט לִיבְּשַׁפְט. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל

הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ, עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד, פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע אוֹמְרִים: ק״ה שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד: חזן הוּא אֱלֹהֵינוּ, הוּא אָבִינוּ, הוּא מַלְכֵּנוּ, הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ, וְהוּא יוֹשִׁיעֵנוּ וְיִגְאָלֵנוּ שֵׁנִית וְיַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו לְעֵינֵי כָּל חַי לֵאמֹר, הֵן גָּאַלְתִּי אֶתְכֶם אַחֲרִית כְּרֵאשִׁית לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים. אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

אום יום טוב והושענא רבה זאגט מען דאס:

אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְיָ אֲדֹנֵינוּ. מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ. בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

חזן וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר: ק״ה יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

אַתָּה קָדוֹשׁ, וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ, וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הָאֵל (בש״ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

לש״ץ לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ. וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ. וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הָאֵל (בש״ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

בית ישראל

ה׳ דר עוויגער אונזער גאט איז איין איינציגער גאט! הוא ער איז אונזער גאט, ער איז אונזער פאטער, ער איז אונזער קעניג, ער איז אונזער העלפער, אונ ער וועט אונז ווידער לאזין הערין מיט זיין ערבארמונג צום צווייטין מאל (ווי דעם ערשטין מאל ביים הר סיני) פאר אלעמען אין דיא אויגין, איך דער עוויגער בין אייער גאט (אייער באשעפער אונ אייער פיהרער):

(ליו״ט אדיר אדירנו ער איז מעכטיג אונזער מעכטיגער, גאט אונזער הער, וויא שטארק איז דיין נאמען אין גאר דיא וועלט. אונ גאט וועט זיין אקיניג אויף גאר דיא וועלט. אין יענעם טאג וועט זיין גאט אונ זיין נאמן איינם) ובדברי אין דיינע היילינגע כתובים שטייט גישריבין, גאט וועט קיניגין אייביג, דיין גאט ציון וועט רעגירען אויף עוויגע צייטין, לויבט גאט:

מעשה אלפם

והוא ישמיענו ברחמיו שנית לעיני כל חי, דער ענין וואס מ׳זאגט „שמע ישראל״ אין קדושה דמוסף ווערט באשריבין, עס איז אמאל גיוועז אגזירה מיזאל ניט מקבל זיין עול מלכות שמים בציבור (ניט זאגין קיין קריאת שמע), אונ מיהאט גישטעלט שפיאנען אין אלע בתי מדרשים ביז דער זמן ק״ש וועט אריבער, האבין דיא חכמי הדור מתקן גיוועזן כולל זיין „שמע ישראל״ אין קדושה דמוסף (מוסף קומט אויס נאכין זמן ק״ש, פלעגן שוין דיא שפיאנען נים זיין), זאגענדיג דאן אין קדושה „שמע ישראל״ האט זיך גינומען בייגקען נאך אמאליגע גליקליכע צייט, וואס מיר האבין ניהערט דעם „שמע ישראל״ ברוב עם, בעת השי״ת האט ערשיינט על הר סיני פאר מיליאנען מענשין אונ גירעט מיט אונז פנים אל פנים „אנכי ה׳ אלהיך״ (דאס איז שמע ישראל ה׳ אלהינו), „לא יהיה לך א״א על פני״ (דאס איז ה׳ אחד) וואס דיא זיסקייט פון דיא היילינגע דברות ליגט נאך אויף אונזערע ליפען (וויא מיר זאגין ישקני מנשיקות פיהו) דאן האט די גאנצע וועלט גיציטערט, היתכן אז איינער פון דיא שטארקסטע מלכים וואלט זיך דאן ערלויבין אפ צו האלטין (דורך זיין גזירה) דעם שמע ישראל וואס מיר האבין גהערט? אונ היינט ליגען מיר אין אזא פינסטערנעס, אז מיר ווילען נור דער מאנען מעמד הר סיני (דורך אונזער זאגין שמע ישראל) לאזט מען אונז נים, דוא רחום וחנון נעם אן אונזער צער אונ בייסט אונז מיט דיין גרויסע נחמה אז דוא זאלסט אונז מאכין הערין אצווייטין מאל בפרסום לעיני כל חי, „אני ה׳ אלהיכם״ אז נור דוא ביסט אונז פירער אונ קיינער האט קיין רעה, צו שטערין אונז פון עבודת ה׳:

לשבת

תכנת שבת רצית קרבנותיה. צוית פרושיה עם סדורי נסכיה. מענגיה לעולם כבוד ינחלו. טועמיה חיים זכו. וגם האוהבים דבריה

לשבת ראש חודש

אתה יצרת עולמך מקדם. כלית מלאכתך ביום השביעי. בחרת בנו מכל עם, אהבת אותנו, ורצית בנו, ורוממתנו מכל הלשונות, וקדשתנו במצותיך, וקרבתנו מלכנו לעבודתך,

בית ישראל

אום שבת

תכנת שבת דו האסט דעם שבת פעסט גישטעלט, עס איז דיר וואויל גיפעלן אירע קרבנות, ווען אויך מיטאר אום שבת קיין מלאכה ניט טאן, אבער די קרבנות האבין דוחה גיוועזן שבת, מען האט זיי גי״קוילט אונ מקריב גיוועזן. דר רוקח שרייבט דאס אום שבת האט מען ניט מקריב גיוועזן קיין קרבן חטאת וואס ער איז מכפר (וויא אום יום טוב האט מען צו מוסף מקריב גיוועזן אציקעלע פאר איין הטאת) נאר קרבן עולות וואס זיינען מרצה האט מען אום שבת מקריב גיוועזן ווייל שבת אליין (ווען מ׳היט אים וויא גיהעריג איז) איז מכפר אויף אלע עבירות. דוא האסט באשיידליך גיבאטין די דינים פון שבת מיט ארדנונג פון אירע נסכים (דאס איז דער וויין וואס מען האט גיגאסין אויף די קרבנות), דיא וואס האלטין עונג שבת (זיי פרייען זיך מיט די מתנה פון שבת) וועלין עוויג גרויס כבוד האבין, די וואס עסין לכבוד שבת. וועלין זוכה זיין

אום שבת ראש חודש

אתה יצרת דו האסט בעשאפען דיין וועלט אין די פאריגע צייט דו האסט פאלענדעט דיין ווערק צום זיבעטין טאג, דוא האסט אונז געליבט אונ האסט אן אונז באגערט דארום האסטו אונז (נאך יציאת מצ ים) דער־הויבין פון אלע פאריגע פעלקער אונ האסט אונז געהייליגט מיט דייגע מצות אונ האסט אונז נאהענט גימאכט, אונזער קעניג צוא דיין געטליכע דינסט פון די תורה ושמך הגדול אונ דיין גיאכפערטין אונ הייליגין נאמען האסטו

מעשה אלפס

תכנת שבת, דוא האסט פעסט גישטעלט דעם שבת, דוא האסט אים גימאכט פאר א גישטעל (א פוס, מל׳ כן וכסים) אויף וואס דער יודענטהום שטייט (שבת איז דיא הארץ פון אידישקייט), אונ הגם שבת איז פאר זאגט קיין מלאכה צוא טאן „רצית קרבנותיה" האסטו איין געוויליגט אז די קרבנות „תמידין ומוספין" זאל מען יוא מקריב זיין. ווייל דער דבור „וביום השבת שני כבשים" איז גיזאגט גיווארין גלייך מיטען דבור „שמור את יום השבת לקדשו", צוא ווייזען אז דיא קרבנות זיינען ניט קיין ענייני גוף נור ענייני הנפש", מרומם זיין דעם נפש הישראלי צו אהבת ה׳ אונ דביקות:

בנין ציון

מענגיה לעולם כבוד ינחלו, וויא באלד אז עונג שבת איז אזא וויכטיגע זאך (פרעגט דער תלמיד), האט מען דאך גידארפט מעגין באקין אונ קאכין שבת (עסין פרישע גיקאכטע), אונ מיר זעהען אז אפילו אין בית המקדש, וואס דיא כהנים האבין גיטאן אמלאכה (שחיטת הקרבנות והקרבת והדלקת המנורה) אבער פאר זיך האבין זייא נים גיטארט קאכין אפילו דיא בשר קדשים? — דוא האסט דאך גילערנט מיין קינד (ענטפערט דער רבי) אז שבת ווייזט אויף חדוש העולם (כי ששת ימים עשה ה׳ את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם. וינח ביום השביעי). קען דאך איינער

לשבת

גְּדוֹלָה בְּחָרוּ. אָז מִסִּינַי נִצְטַוּוּ (עָלֶיהָ). צִוּוּי פְּעָלֶיהָ כָּרָאוּי. וַתְּצַוֵּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְהַקְרִיב בָּהּ קָרְבַּן מוּסַף שַׁבָּת כָּרָאוּי: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּעֲלֵנוּ בְשִׂמְחָה לְאַרְצֵנוּ וְתִטָּעֵנוּ בִּגְבוּלֵנוּ. וְשָׁם נַעֲשֶׂה

לשבת ר"ח

וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ. וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, בְּאַהֲבָה שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה, וְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים לְכַפָּרָה, וּלְפִי שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ חָרְבָה עִירֵנוּ, וְשָׁמֵם בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ, וְגָלָה יְקָרֵנוּ, וְנֻטַּל כָּבוֹד מִבֵּית חַיֵּינוּ. וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים (לְהַקְרִיב קָרְבָּן וְלֹא כֹהֵן שֶׁיְּכַפֵּר בַּעֲדֵנוּ) לַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ, בַּבַּיִת הַגָּדוֹל

אם שבת

צו לאנג לעבין. אויך די וואס האבן ליב צו לעזין די ענינים פון שבת וועלין זיין אויס דער וויילט צו גרויס גדולה. דענמאלט (כשעת מתן תורה) פון בארג סיני זיינען זיי גיבאטין גיווארין אויף דעם שבת, דוא אונזער גאט הסט אונז גיבאטין מ'זאל אום שבת מקריב זיין מער קרבנות וויא אין אנדערע טעג אזו ווי עס גיהער צו זיין: יהי עס זאל דאך זיין דר ווילין פון פאר דיר אונזער גאט אונ גאט פון אונזערע עלטערין זאלסט אונז אויף ברייננען מיט פרייד צו אונזער לאנד אונ זאלסט אונז באזעצין אין אונזערע גרניצין אונ דארטין וועלין מיר מאכין פר דיר דיא

קרבנות

אום שבת ראש חודש

האסטו אויף אונז גירופין. ותתן אונ דוא אונזער גאט האסט אונז גיגעבין מיט ליב־שאפט די שבתים צו רואונג אונ די ראשי חדשים זאלין מכפר זיין אונזערע עבירות, אבער ווייל מיר אונ אונזערע עלטערן האבין קעגין דיר גיזינדיגט איז אונזער שטאט חרוב גיווארין, אונ אונזער בית המקדש איז פרוויסט גיווארין אונ אונזער עהרע איז פר שוואונדען גיווארין אונ עס איז אבגינומען גיווארין דער כבוד פון דעם הויז וואו אונזער לעבענס־גליק וואר, דרום קענען מיר ניט ערפילין אונזער שולדיקייט אין דיין אויס דער וויילטין הויז, אין דעם גי־אכפערטין אונ היילינגן הויז וואס דיין נאמן

איז דרויף גירופין, פון וועגין די האנט פון דעם שונא וואס וואר אנגעשיקט אויף דיין

בנין ציון

פרעגין וואס איז דיא ראיה פון דיין רוהען, אז דוא ביסט מודה אין „חרוש העולם", פילייכט רוהעסטו נאר אום ניט צו פאלין ווי דער אקס אין סאכע (ווי אנדערע נארדין רוהען אמאל אין וואך)? אדער ווייל דו האסט קיין ארבייט ניט? אבער אז דיא כהנים ארבייטין אין בית המקדש שטענדיג אפילו שבת וויא דיא תורה האט גיהייסן (דער בית־המקדש גופא ווייזט אויף חדוש העולם דורך דיא עשרה נסים) איז דאך שוין אונזער רוהע ניט וועגין פאלין וויא דער אקס אין סאכע, אונ ניט ווייל מיהאט קיין מלאכה, יעדער מענש האט דאך שטענדיגע ארבייט (וויא קאכין, באקין, צוואגין זיך, פוצין דיא קאכאשין) גיפרט שבת וואס עונג שבת איז

לשבת

לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ. תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם. וְאֶת מוּסַף יוֹם הַשַּׁבָּת (הַמָּנוֹחַ) הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ. עַל יְדֵי מֹשֶׁה

לשבת ר"ח

וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתַּעֲלֵנוּ בְשִׂמְחָה לְאַרְצֵנוּ וְתִטָּעֵנוּ בִּגְבוּלֵנוּ. וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ, תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת מוּסְפֵי יוֹם הַשַּׁבָּת (הַמָּנוֹחַ) הַזֶּה וְיוֹם רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה, נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב

אום שבת

קָרְבָּנוֹת וָואס מִיר זַיינֶען שׁוּלְדִיג דִי טֶעגְלִיכֶע קָרְבָּנוֹת וִויא דֶער סֵדֶר אִיז אוּנ דִי קָרְבָּנוֹת פוּן מוּסָף אַזוֹ וִויא רֶעכְט אִיז. אוּנ דֶעם קָרְבַּן מוּסָף פוּן דֶעם טָאג שַׁבָּת וֶועלֶן מִיר מַקְרִיב זַיין פַאר דִיר מִיט לִיבְּשַׁאפְט אַזוֹ וִויא דוּ הָאסְט פוּן אוּנְזֶערְט וֶועגֶין אִין דַיין תורה

בית ישראל

אום שבת ר"ח

הֵיילִיגְטְהוּם. יְהִי רָצוֹן עֶס זָאל זַיין דֶער ווִילֶין פוּן פַר דִיר אוּנְזֶער גָאט אוּנ גָאט פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערְין זָאלְסְט אוּנְז אוֹיף בְּרֵיינְגֶען מִיט פְרֵייד צוּ אוּנְזֶער לַנְד אוּנ זָאלְסְט אוּנְז פְלַנְצֶן אִין אוּנְזֶער גְרֶענִיץ אוּנ דָארְטִין וֶועלִין מִיר אָן רִיכְטִין פַאר דִיר דִי קָרְבָּנוֹת וָואס מִיר זַיינֶען שׁוּלְדִיג. דִי קָרְבָּנוֹת וָואס מֶען הָאט אַלֶע טָאג מַקְרִיב גִיוֶועזִין אַזוֹי וִויא דֶער סֵדֶר אִיז אוּנ דִי קָרְבָּנוֹת פוּן מוּסָף אַזוֹ וִוי זֵייעֶר רֶעכְט אִיז. אוּנ דִיא מוּסָפִים פוּן שַׁבָּת אוּנ פוּן דֶעם טָאג רֹאשׁ חֹדֶשׁ וֶועלִין מִיר אָן בְּרֵייטִין אוּנ מַקְרִיב זַיין צוּ פַאר דִיר מִיט לִיבְּשַׁאפְט אַזוֹ וִויא דַיין ווִילִין הָאט

בנין ציון

אַזַא גְרוֹיסֶער עִנְיָן, אִיז דָס אַנַדֶערֶע אִיבֶּערְצַייגוּנְג אַז אוּנְזֶער רוּהֶע אִיז נִיט ווִיא אַלֶע נַארָאדִין נוּר מִיר זָאגִין עֵדוּת אוֹיף חִדּוּשׁ הָעוֹלָם, דָאס אִיז דִיא כַּוָּנָה „תִּכַּנְתָּ שַׁבָּת" דוּ הָאסְט פַר אָרְדִינִיט דֶעם שַׁבָּת פַאר אַ פוּכ (אַבֶּעשְׁטַאנְד, מִלָּשׁוֹן כֵּן וּבְסִיס) אוֹיף וָואס דֶער יַהֲדוּת שְׁטֵייט (אמונה בבורא העולם ומחדשו), אוּנ וַוייל דֶער נִיט טָאן קֵיין מְלָאכָה אִיז נָאךְ נִיט אַזַא פֶעסְטֶע רַאיָה, אַז דֶער אִיד אִיז מוֹדֶה „בְּחִדּוּשׁ הָעוֹלָם", אִיבֶּער צְווַייא זַאכִין, דָאס עֶרְסְטֶע פִילַייכְט אִיז דָאס אוּס עֶר זָאל נִיט פַאלִין ווִיא דֶר אָקְס אִין קַאכֶע? אוֹיף דֶעם וַוייזְט „רָצִיתָ קָרְבְּנוֹתֶיהָ" וָואס אִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אַרְבַּייט מֶען שְׁטֶענְדִיג, אוּנ דָאס צְווַייטֶע פִילַייכְט הָאט עֶר קֵיין מְלָאכָה נִיט? אוֹיף דֶעם אִיז אַבֶּעוַוייז „מְעַנְּגֶיהָ לְעוֹלָם כָּבוֹד יִנְחָלוּ" הַיְינוּ שֶׁשּׁוֹבֵב אַרְבַּייט פוּן בַּאקִין אוּנ קָאכִין הָאט דָאךְ יֶעדֶער וּבִפְרַט אַז „עוֹנֶג שַׁבָּת" אִיז אַזַא עִנְיָן נִכְבָּד אוּנ דָאךְ דַארְפִין מִיר רוּהֶען פוּן דֶעם אוֹיךְ אִיז עֶס אַפֶּעסְטֶע רַאיָה אַז אוּנְזֶער רוּהֶען שַׁבָּת אִיז אַהוֹדָאָה גְמוּרָה אוֹיף „חִדּוּשׁ הָעוֹלָם", אוּנ נָאךְ מֶער „וְגַם הָאוֹהֲבִים דְּבָרֶיהָ" עֶרְלִיכֶע אִידִין הִיטֶען כְּבוֹד שַׁבָּת אֲפִילוּ פוּן רֵיידִין וֶועגִין גִישֶׁעפְטֶס, (וְדַבֵּר דָּבָר, שלא יהא דבורך בשבת כדבורך בחול), מִיט דֶעם וַוייזֶען מִיר אַז דֶער בּוֹרֵא הָאט מְחַדֵּשׁ גִיוֶועזִין דִיא וֶועלְט „יֵשׁ מֵאַיִן" נוּר „בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ", (בעשרה מאמרות נברא העולם), דְרוּם רוּהֶען מִיר אֲפִילוּ פוּן „דִּבְרֵי מַשָּׂא וּמַתָּן". נוּר מִיר לִיבֶּען דִיא הֵיילִיגֶע רֵייד וָואס וֶוערְט גִירֶעט וֶועגִין בְּרִיאַת שָׁמַיִם וָאָרֶץ ווִיא וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם „גְּדוֹלָה בְּחָיו" דַאדוּרְךְ וֶוערִין מִיר שׁוּתְּפִים אִין דֶער בְּרִיאָה וָואס אַזַא גְדוּלָה הָאט גָאר קֵיין שִׁעוּר וָעֵרֶךְ. — אוּנ וֶועגִין עוֹנֶג שַׁבָּת? אִיז

לשבת

עַבְדֶּךָ, מִפִּי כְבוֹדֶךָ, כָּאָמוּר:

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם, וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ, שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת, וְקוֹרְאֵי עֹנֶג, עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי. כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ

לשבת ר"ח

לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ, כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ, עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ, מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם, וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ, עַל עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

(זֶה קָרְבַּן שַׁבָּת, וְקָרְבַּן הַיּוֹם כָּאָמוּר):

וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה לַיְיָ, פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר, וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל, וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ, וְשָׂעִיר לְכַפֵּר וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

בית ישראל

אום שבת

תּוֹרָה גִישְׁרִיבְּן דוּרְךְ דַיין קְנֶעכְט משֶׁה ווִי עֶס שְׁטֵייט אִין פָּסוּק:

וּבְיוֹם אוּנ אִין דֶעם טָאג שַׁבָּת זָאלְט אִיר מַקְרִיב זַיין צְווייא שָׁאף וָואס זַיינֶען אַלְט אַיאָר, זֵיי זָלִין גַנְץ זַיין אָן אַמוּם, אוּנ צְווייא צֶעהְן טֵייל פַייגֶע מֶעל אוֹיס גִימִישְׁט מִיט בּוֹימְאֵייל אוּנ זַיין גִיסוּנְג: עוֹלַת דִי עוֹלָה פוּן שַׁבָּת זָלְט אִיר מַקְרִיב זַיין יֶעדֶר שַׁבָּת אוֹיסֶר דֶם טֶעגְלִיכֶעו קָרְבָּן אוּנ דִי גִיהֶערִיגֶע נְסָכִים (די וויין) דַאצוּ:

אום שבת ר"ח

גִיבָּאטִין אַזוֹ וִויא דוּא הָאסְט פוּן אוּנְזֶערְט וֶועגִין גִישְׁרִיבִּין אִין דַיין תּוֹרָה דוּרְךְ דַיין קְנֶעכְט משֶׁה וִויא אִין דֶער תּוֹרָה אִיז גִיזָגְט.

וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם אוּנ אִין אָן הוֹיבּ פוּן אַייעֶרֶע חֳדָשִׁים זָלְט אִיר מַקְרִיב זַיין אַיין קָרְבַּן עוֹלָה צוּ גָאט צְווייא יוּנְגֶע אָקְסִין אוּנ אַיין בַּארַאן אוּנ שָׁאף וָואס זַיינֶען נָאר אַיין יָאר אַלְט זִיבְּן גַאנְצֶע אָן אַפֶּלֶר אוּנ זֵייעֶר מִנְחָה, דֶען צוּ דִי קָרְבָּנוֹת הָט מֶען גִבְּרַאכְט פַייגֶע מֶעל גֶמִישְׁט מִיט אֵייל

(דאס הייסט מנחה). אוּנ זֵייעֶר גִיסוּנְג אַזוֹ וִויא עֶס אִיז גִירֶעט גִיוָוארְן. דְרַייא צֶעהֶנְטִיל צוּ אִיטְלִיכֶען אָקְס אוּנ צְווייא צֶעהֶנְטִיל צוּא אִיטְלִיכִין בַּרַאן אוּנ אֵיין צֶהֶנְטִיל צוּ אִיטְלִיכֶע שָׁאף אוּנ וַויין וִויא אִיטְלִיכִין זַיין גִיסוּנְג אִיז, אוּנ אַיין צִיקֶעלֶע זָאל פַאר גֶעבִּין דִי זִינְד אוּנ צְווייא קָרְבָּנוֹת וָואס מֶען הָאט אַלֶע טָאג מַקְרִיב גִיוֶוזִין אַזוֹי וִויא זֵייעֶר רֶכְט אִיז:

בנין ציון

„מוּעֲמֶיהָ" דַארְף מֶען פַאר זוּכִין פְרִייטִיג דִיא תַּבְשִׁילִין פוּן שַׁבָּת, עֶס זָאל זַיין גוּט צוּא גִירִיכְט, וֶועם שׁוֹין דֶער זְכוּת אוּנ דִי תַּבְלִין פוּן שַׁבָּת (תבלין אתר יש לנו ושבת שמה) מְרַייְנ זַיין. אַזַּס זָאל הָאבִּין אַגוּט גִישְׁמַאק. — אוּנ לְבַד וָואס דֶער מְכַבֵּד הַשַּׁבָּת" וֶועט נִיט קִבּוּלָה מַאכִין דֶעם טָאגִין (פוּן גִיעכְסִיגֶע ניקאבטע), אִין גִיעֶגְנְטֵייל „חַיִּים זָכוּ' דִיא אָכִילָה פוּן שַׁבָּת וֶועט אִים צוּא גֶעבִּין גִיזוּנְד אוּנ אֲרִיכוּת יָמִים:

לשבת

מְטּוּבֶךָ, וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ, חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ, זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, רְצֵה נָא בִמְנוּחָתֵנוּ, קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ, וְתֵן (וְשִׂים) חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ, שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ, (וְשַׂמְּחֵנוּ) וְשַׂמַּח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ, וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת. וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ, (וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל אוֹהֲבֵי שְׁמֶךָ), וְיָנוּחוּ בוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

לשבת ר"ח

יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג, עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי. כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ. וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ. חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ, זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, רְצֵה נָא בִמְנוּחָתֵנוּ, וְחַדֵּשׁ עָלֵינוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה אֶת הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה, לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, לִישׁוּעָה וּלְנֶחָמָה. לְפַרְנָסָה וּלְכַלְכָּלָה. לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם. לִמְחִילַת חֵטְא וְלִסְלִיחַת עָוֹן. (בשנת העבור וּלְכַפָּרַת פָּשַׁע). וִיהִי הַחֹדֶשׁ הַזֶּה סוֹף וָקֵץ לְכָל צָרוֹתֵינוּ תְּחִלָּה וָרֹאשׁ לְפִדְיוֹן נַפְשֵׁנוּ. כִּי בְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בָּחַרְתָּ מִכָּל הָאֻמּוֹת. וְשַׁבָּתוֹת לָהֶם הוֹדָעְתָּ. וְחֻקֵּי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים לָהֶם קָבָעְתָּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם, (וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה). וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ, וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל, וּתְפִלָּתָם (מְהֵרָה) בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן, וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ, בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן, בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ, אַתָּה, יְיָ, הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

בית   אום שבת ר"ח   ישראל

אֱלֹהֵינוּ אונזר גָאט אונ גָאט פוּן אונזֶרע עֶלְטֶערן נֶעהם וואוהל גֶעפֶעליג אויף אונזֶערע שַׁבָּת־רוּהֶע וְחַדֵּשׁ אונ בֶּענֵיי פַאר אונז אין דֶם טָאג שַׁבָּת דִיזֶען מָאנַהייט צוּ גוּטֶן אונ צוּ בֶּענְטְשׁוּנְג, צוּ לוּסְט אונ צוּ פְרֵייד, צוּא הִילְף אונ צוּ טְרֵייסְט, צוּ דֶר נֶרוּנְג אונ צוּ שְׁפֵּייז, צוּ לֶעבֶּן אונ צוּ פְרִיד, צוּ פַר צַייהוּנְג דֶער זִינְד אונ צוּ פַר גֶעבּוּנְג דֶער מוּטְווילִיגֶע זִינְד. (אין איין עיבור יאהר זאגט מען אונ צוּא פַר גֶבוּנְג דָם פֶּרְבְּרֶכֶין). כִּי בְעַמְּךָ דֶען דוּ הָאסְט אָן דַיינֶעם פָאלְק יִשְׂרָאֵל אוים דֶער וֶויילְט מֶער פוּן אַלֶע אוּמוֹת אונ הָאסְט זֵיי לָאזֶין וִויסִין דֶם שַׁבָּת. אונ דִי גִיזֶעץ פוּן ראש חוֹדֶשׁ הָאסְטוּ צוּא זֵייא בֶּעשְׁטִימְט: דֶּיךְ גִילוֹיבְּט בִּיסְטוּ גָאט דֶר דָא הֵיילִיגְט דֶעם שַׁבָּת אונ דִי יִשְׂרָאֵל אונ דִיא רָאשֵׁי חֳדָשִׁים:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. (צוּרֵנוּ) צוּר חַיֵּינוּ, מָגֵן יִשְׁעֵנוּ, אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ, עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ, וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ, וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ, שֶׁבְּכָל עֵת, עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב, כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ, וְהַמְרַחֵם, כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ, כִּי מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ: אום שבת חנוכה ועל הנסים

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר, יוֹצְרֵנוּ, יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית, בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת, לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל, וְהַקָּדוֹשׁ, עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ, כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ, וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ, לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ, וּלְעָבְדְךָ, בְּלֵבָב שָׁלֵם, עַל שֶׁאֲנַחְנוּ, מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

וְעַל כֻּלָּם, יִתְבָּרַךְ, וְיִתְרוֹמַם, וְיִתְנַשֵּׂא, (תָּמִיד) שִׁמְךָ, מַלְכֵּנוּ, תָּמִיד, לְעוֹלָם וָעֶד:

בש"ת וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים, יוֹדוּךָ סֶּלָה, וִיהַלְלוּ, וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ, הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת, לְעוֹלָם כִּי טוֹב הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה, (הָאֵל הַטּוֹב). בָּרוּךְ, אַתָּה, יְיָ, הַטּוֹב שִׁמְךָ, וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת: לש"ץ ברכת כהנים

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חַיִּים חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים, עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד (יַחַד) בְּאוֹר פָּנֶיךָ, כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ, נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד, וּצְדָקָה (וְרַחֲמִים) וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם, וְטוֹב יִהְיֶה בְעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ (בְּרוֹב עוֹז וְשָׁלוֹם): בספר בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ. הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

בש"ת בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם, וּפַרְנָסָה טוֹבָה, וּגְזֵרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת, נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אלהי נצור וכו'. הש"ץ חוזר התפלה. ק"ש עם תתקבל:

קַוֵּה אֶל יְיָ, חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ, וְקַוֵּה אֶל יְיָ: אֵין קָדוֹשׁ כַּייָ, כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ, וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ: כִּי מִי אֱלוֹהַּ מִבַּלְעֲדֵי יְיָ, וּמִי צוּר זוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ:

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ, אֵין כַּאדוֹנֵינוּ, אֵין כְּמַלְכֵּנוּ, אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ: מִי כֵאלֹהֵינוּ, מִי כַאדוֹנֵינוּ, מִי כְמַלְכֵּנוּ,

בית ישראל

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ עֶס אִיז נִיטָא אַזוֹי אַ גָאט ווִיא אוּנְזֶער גָאט. עֶס אִיז נִיטָא אַזוֹי אַהֶער ווִי אוּנְזֶער הֶער. עֶס אִיז נִיטָא אַזוֹי אַוֶועלְט קֶינִיג ווִי אוּנְזֶער קֶינִיג. עֶס אִיז נִיטָא אַזוֹ אַהֶעלְפֶער ווִי אוּנְזֶער הֶעלְפֶער: מִי ווֶער אִיז אַזוֹ ווִיא אוּנְזֶער גָאט. ווֶער אִיז אַזוֹ ווִיא אוּנְזֶער הֶער. ווֶער אִיז אַזוֹ ווִי אוּנְזֶער קֶינִיג. ווֶער אִיז אַזוֹ ווִי אוּנְזֶער הֶעלְפֶער: נוֹדֶה מִיר

מִי כְמוֹשִׁיעֵנוּ: נוֹדֶה לֵאלֹהֵינוּ. נוֹדֶה לַאדוֹנֵינוּ. נוֹדֶה לְמַלְכֵּנוּ. נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ: בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ. בָּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ. בָּרוּךְ מַלְכֵּנוּ. בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ. אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵינוּ. אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ. אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ. אַתָּה הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים:

פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת, הַצֳּרִי, וְהַצִּפֹּרֶן, הַחֶלְבְּנָה, וְהַלְּבוֹנָה, מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה: מוֹר, וּקְצִיעָה, שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ, וְכַרְכֹּם מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר, שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה: הַקֹּשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר, וְקִלּוּפָה שְׁלשָׁה, וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה. בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין. יֵין קַפְרִיסִין סְאִין תְּלָתָא וְקַבִּין תְּלָתָא. וְאִם אֵין לוֹ יֵין קַפְרִיסִין, מֵבִיא חֲמַר חִוַּרְיָן עַתִּיק. מֶלַח סְדוֹמִית רֹבַע הַקָּב. מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל שֶׁהוּא. וְאִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ. וְאִם חִסַּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ, חַיָּב מִיתָה: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הַצֳּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף. בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת הַצִּפֹּרֶן, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה. יֵין קַפְרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת הַצִּפֹּרֶן, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה. וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ, אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בָּעֲזָרָה מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּם הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ: בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ: בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ: בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט: בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים אֵל נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים. יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר, אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט: בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת. מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבֹא לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

תָּנָא דְבֵי אֵלִיָּהוּ. כָּל הַשּׁוֹנֶה הֲלָכוֹת בְּכָל יוֹם, מֻבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן עוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר, הֲלִיכוֹת עוֹלָם לוֹ, אַל תִּקְרֵי הֲלִיכוֹת אֶלָּא הֲלָכוֹת:

בית ישראל

וֶועלִין לוֹיבִּין צוּ אוּנְזֶער גָאט. מִיר וֶועלִין לוֹיבִּין צוּ אוּנְזֶער הֶער. מִיר וֶועלִין לוֹיבִּין צוּ אוּנְזֶער קֶינִיג. מִיר וֶועלִין לוֹיבִּין צוּ אוּנְזֶער הֶעלְפֶער: ברוך גֶילוֹיבְּט אִיז אוּנְזֶער גָאט. גֶילוֹיבְּט אִיז אוּנְזֶער הֶער. גֶילוֹיבְּט אִיז אוּנְזֶער קֶינִיג. גֶילוֹיבְּט אִיז אוּנְזֶער הֶעלְפֶער: אתה דוּ בִּיסְט אוּנְזֶער גָאט. דוּ בִּיסְט אוּנְזֶער הֶער. דוּ בִּיסְט אוּנְזֶער קֶינִיג. דוּ בִּיסְט אוּנְזֶער הֶעלְפֶער. אתה דוּא בִּיסְט עֶס וָואס אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין הָאבִּין פַאר דִיר גֶידֶעמְפְּט דִי קְטֹרֶת פוּן גֶעווירצִין:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר רַבִּי חֲנִינָא. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר. וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ, וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ. אַל תִּקְרֵי בָּנָיִךְ, אֶלָּא בּוֹנָיִךְ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ, וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ, שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי, אֲדַבְּרָה נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית יְיָ אֱלֹהֵינוּ, אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם: קדיש דרבנן. עלינו.ק״י

שיר הכבוד

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ פְּתַח שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם לִתְפִלָּתֵנוּ, שַׁעֲרֵי רַחֲמִים, שַׁעֲרֵי תְפִלָּה, שַׁעֲרֵי תַחֲנוּנִים, שַׁעֲרֵי עֵת רָצוֹן, שַׁעֲרֵי עֵת בַּקָּשָׁה, שַׁעֲרֵי רְפוּאָה שְׁלֵמָה, שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה, שַׁעֲרֵי תוֹרָה, שַׁעֲרֵי חַיִּים טוֹבִים, שַׁעֲרֵי גְאֻלָּה וִישׁוּעָה, שַׁעֲרֵי גְדֻלָּה, שַׁעֲרֵי בָנִים וּבְנֵי בָנִים, שְׁעָרִים שֶׁל צַדִּיקִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, וַאֲרִיכוּת יָמִים וְשָׁנִים, וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת לִשְׁמָהּ, שַׁעֲרֵי שְׁמוּעוֹת טוֹבוֹת, שַׁעֲרֵי בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת, בִּזְכוּת אָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים אַבְרָהָם יִצְחָק יַעֲקֹב מֹשֶׁה אַהֲרֹן דָּוִד שְׁלֹמֹה אֵלִיָּהוּ אֱלִישָׁע, וּבִזְכוּת אִמָּהוֹת הַצִּדְקָנִיּוֹת, שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה, בִּלְהָה זִלְפָּה חַנָּה אֲבִיגַיִל, וּבִזְכוּת מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה:

חזן אַנְעִים זְמִירוֹת וְשִׁירִים אֶאֱרוֹג. כִּי אֵלֶיךָ נַפְשִׁי תַעֲרוֹג:

קהל נַפְשִׁי חָמְדָה בְּצֵל יָדֶךָ. לָדַעַת כָּל רָז סוֹדֶךָ:

ח׳ מִדֵּי דַבְּרִי בִּכְבוֹדֶךָ. הוֹמֶה לִבִּי אֶל דּוֹדֶיךָ:

ק׳ עַל כֵּן אֲדַבֵּר בְּךָ נִכְבָּדוֹת. וְשִׁמְךָ אֲכַבֵּד בְּשִׁירֵי יְדִידוֹת:

ח׳ אֲסַפְּרָה כְבוֹדְךָ וְלֹא רְאִיתִיךָ. אֲדַמְּךָ אֲכַנְּךָ וְלֹא יְדַעְתִּיךָ:

ק׳ בְּיַד נְבִיאֶיךָ בְּסוֹד עֲבָדֶיךָ. דִּמִּיתָ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ:

ח׳ גְּדֻלָּתְךָ וּגְבוּרָתֶךָ. כִּנּוּ לְתֹקֶף פְּעֻלָּתֶךָ:

ק׳ דִּמּוּ אוֹתְךָ וְלֹא כְּפִי יֶשְׁךָ. וַיְשַׁוּוּךָ לְפִי מַעֲשֶׂיךָ:

ח׳ הִמְשִׁילוּךָ בְּרוֹב חֶזְיוֹנוֹת. הִנְּךָ אֶחָד בְּכָל דִּמְיוֹנוֹת:

ק׳ וַיֶּחֱזוּ בְךָ זִקְנָה וּבַחֲרוּת. וּשְׂעַר רֹאשְׁךָ בְּשֵׂיבָה וְשַׁחֲרוּת:

ח׳ זִקְנָה בְּיוֹם דִּין וּבַחֲרוּת בְּיוֹם קְרָב. כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יָדָיו לוֹ רָב:

ק׳ חָבַשׁ כּוֹבַע יְשׁוּעָה בְּרֹאשׁוֹ. הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ:

ח׳ טַלְלֵי אוֹרוֹת רֹאשׁוֹ נִמְלָא. קְוֻצּוֹתָיו רְסִיסֵי לָיְלָה:

ק׳ יִתְפָּאֵר בִּי כִּי חָפֵץ בִּי. וְהוּא יִהְיֶה לִּי לַעֲטֶרֶת צְבִי:

ח׳ כֶּתֶם טָהוֹר פָּז דְּמוּת רֹאשׁוֹ. וְחַק עַל מֵצַח כְּבוֹד שֵׁם קָדְשׁוֹ:

ק׳ לְחֵן וּלְכָבוֹד צְבִי תִפְאָרָה. אֻמָּתוֹ לוֹ עִטְּרָה עֲטָרָה:

ח׳ מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ כְּבִימֵי בְחֻרוֹת. קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחוֹרוֹת:

ק׳ נְוֵה הַצֶּדֶק צְבִי תִפְאַרְתּוֹ. יַעֲלֶה נָּא עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתוֹ:

ח׳ סְגֻלָּתוֹ תְּהִי בְיָדוֹ עֲטֶרֶת. וּצְנִיף מְלוּכָה צְבִי תִפְאֶרֶת:

ק׳ עֲמוּסִים נְשָׂאָם עֲטֶרֶת עִנְּדָם. מֵאֲשֶׁר יָקְרוּ בְעֵינָיו כִּבְּדָם:

ח׳ פְּאֵרוֹ עָלַי וּפְאֵרִי עָלָיו. וְקָרוֹב אֵלַי בְּקָרְאִי אֵלָיו:

ק׳ צַח וְאָדוֹם לִלְבוּשׁוֹ אָדוֹם. פּוּרָה בְּדָרְכוֹ בְּבוֹאוֹ מֵאֱדוֹם:

ח׳ קֶשֶׁר תְּפִלִּין הֶרְאָה לֶעָנָיו. תְּמוּנַת יְיָ לְנֶגֶד עֵינָיו:

ק׳ רוֹצֶה בְעַמּוֹ עֲנָוִים יְפָאֵר. יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת בָּם לְהִתְפָּאֵר:

ח׳ רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת קוֹרֵא מֵרֹאשׁ. דּוֹר וָדוֹר עַם הַדּוֹרֶשְׁךָ דְּרוֹשׁ:

ק' שִׁית הֲמוֹן שִׂירַי נָא עָלֶיךָ. וְרִנָּתִי תִּקְרַב אֵלֶיךָ:

ח' תְּהִלָּתִי תְּהִי לְרֹאשְׁךָ עֲטֶרֶת. וּתְפִלָּתִי תִּכּוֹן קְטֹרֶת.

ק' תִּיקַר שִׁירַת רָשׁ בְּעֵינֶיךָ. כַּשִּׁיר יוּשַׁר עַל קָרְבָּנֶיךָ:

ח' בִּרְכָתִי תַעֲלֶה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר. מְחוֹלֵל וּמוֹלִיד צַדִּיק כַּבִּיר:

ק' וּבְבִרְכָתִי תְנַעֲנַע לִי רֹאשׁ. וְאוֹתָהּ קַח לְךָ כִּבְשָׂמִים רֹאשׁ:

ח' יֶעֱרַב נָא שִׂיחִי עָלֶיךָ. כִּי נַפְשִׁי תַעֲרוֹג אֵלֶיךָ:

לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ: ק"׳. שיר ש"ש. ק"׳. א"ע.

סדר קידוש ליום השבת

אַתְקִינוּ סְעוּדָתָא דִמְהֵימְנוּתָא, שְׁלֵימָתָא חֶדְוָתָא דְמַלְכָּא קַדִּישָׁא:

אַתְקִינוּ סְעוּדָתָא דְמַלְכָּא. דָּא הִיא סְעוּדָתָא דְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא. וַחֲקַל תַּפּוּחִין קַדִּישִׁין, וּזְעֵיר אַנְפִּין, אַתְיָן לְסַעֲדָא בַּהֲדֵיהּ:

אַסַדֵּר לִסְעוּדָתָא. בְּצַפְרָא דְשַׁבַּתָּא. וְאַזְמִין בָּהּ הַשְׁתָּא. עַתִּיקָא קַדִּישָׁא:

נְהוֹרָא יִשְׁרֵי בָהּ. בְּקִדּוּשָׁא רַבָּא. וּבְחַמְרָא טָבָא. דְּבֵיהּ תֶּחֱדֵי נַפְשָׁא:

יְשַׁדַּר לָן שׁוּפְרֵיהּ. וְנֶחֱזֵי בִּיקָרֵיהּ. וְיַחֲזֵי לָן סִתְרֵיהּ. דְּאִתְאֲמַר בִּלְחִישָׁא:

יְגַלֵּה לָן טַעֲמֵי. דְּבִתְרֵיסַר נַהֲמֵי. דְּאִינוּן אָת בִּשְׁמֵיהּ. כְּפִילָא וּקְלִישָׁא:

צְרוֹרָא דִלְעֵלָּא. דְּבֵיהּ חַיֵּי כֹלָּא. וְיִתְרַבֵּי חֵילָא. וְתִסַּק עַד רֵישָׁא:

חֶדוּ חַצְדֵי חַקְלָא. בְּדִבּוּר וּבְקָלָא. וּמַלְּלוּ מִלָּה. מְתִיקָא כְּדוּבְשָׁא:

קֳדָם רִבּוֹן עָלְמִין. בְּמִלִּין דִּסְתִימִין. תְּגַלּוּן פִּתְגָּמִין. וְתֵימְרוּן חִדּוּשָׁא:

לְעַטֵּר פָּתוֹרָא. בְּרָזָא יַקִּירָא. עֲמִיקָא וּטְמִירָא. וְלָאו מִלְּתָא אַוְשָׁא:

וְאִלֵּין מִלַּיָּא. יְהוֹן לִרְקִיעַיָּא. וְתַמָּן מָאן שַׁרְיָא. הֲלָא הַהוּא שִׁמְשָׁא:

רְבוּ יַתִּיר יַסְגֵּי. לְעֵלָּא מִן דַּרְגֵּיהּ. וְיִסַּב בַּת זוּגֵיהּ. דַּהֲוַת פְּרִישָׁא:

חַי יְיָ וּבָרוּךְ צוּרִי. בַּייָ תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי. כִּי יְיָ יָאִיר נֵרִי. בְּהִלּוֹ נֵרוֹ עֲלֵי רֹאשִׁי: יְיָ רוֹעִי לֹא אֶחְסָר. עַל מֵי מְנוּחוֹת יְנַהֲלֵנִי. נוֹתֵן לֶחֶם לְכָל בָּשָׂר. לֶחֶם חֻקִּי הַטְרִיפֵנִי: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ. אַתָּה אֱלֹהַי קְדוֹשִׁי. תַּעֲרוֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָנְךָ. תְּדַשֵּׁן בַּשֶּׁמֶן רֹאשִׁי: מִי יִתֵּן מְנוּחָתִי. לִפְנֵי אֲדוֹן הַשָּׁלוֹם. וְהָיְתָה שְׁלֵמָה מִטָּתִי. הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם: יִשְׁלַח מַלְאָכוֹ לְפָנַי. לְלַוּוֹתִי לְוָיָה. בְּכוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא פָנַי. מְנָת כּוֹסִי רְוָיָה: צָמְאָה נַפְשִׁי אֶל יְיָ. יְמַלֵּא שׂוֹבַע אֲסָמַי. כְּהִלֵּל וְלֹא כְשַׁמַּאי: אֶל הֶהָרִים אֶשָּׂא עֵינַי. חֶדְוַת יָמִים וּשְׁנוֹת עוֹלָמִים. עוּרָה כְבוֹדִי עוּרָה. וְעַל רֹאשִׁי יִהְיוּ תַמִּים. נֵר מִצְוָה וְאוֹר תּוֹרָה: קוּמָה יְיָ לִמְנוּחָתִי. אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ. קַח נָא אֵל אֶת בִּרְכָתִי. וְהַחֲזֵק מָגֵן חֲנוּךְ:

מִזְמוֹר לְדָוִד, יְיָ רֹעִי לֹא אֶחְסָר: בִּנְאוֹת דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי, עַל מֵי מְנֻחוֹת יְנַהֲלֵנִי: נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב, יַנְחֵנִי בְמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ: גַּם כִּי אֵלֵךְ בְּגֵיא צַלְמָוֶת, לֹא אִירָא רָע

מעשה אלפם

ה' רוֹעִי לֹא אֶחְסָר, דָוִד המע"ה זָאגְט (אִין דֶעם נָאמֶען פון כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל), זָעם אַלֶע נַארָאדִין, אַז דֶער עֶווִיגֶער אִיז מַיין רוֹעֶה (הִירְט) פון דֶעם וָואס לֹא אֶחְסָר איך פֶעל נִיט, אִיךְ עֶקְסְפֶּעקְטִיר טוֹיזֶענְדֶער יָאהרִין אִין

סדר קידוש ליום השבת

כִּי אַתָּה עִמָּדִי, שִׁבְטְךָ וּמִשְׁעַנְתֶּךָ הֵמָּה יְנַחֲמֻנִי: תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צֹרְרָי דִּשַּׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי, כּוֹסִי רְוָיָה: אַךְ טוֹב וָחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל יְמֵי חַיָּי, וְשַׁבְתִּי בְּבֵית יְיָ לְאֹרֶךְ יָמִים:

אִם תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רַגְלֶךָ, עֲשׂוֹת חֲפָצֶךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי. וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ יְיָ מְכֻבָּד, וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ, מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר: אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ, וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל בָּמֳתֵי אָרֶץ וְהַאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ, כִּי פִּי יְיָ דִּבֵּר:

וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת, לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אוֹת הִיא לְעוֹלָם. כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ, אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ:

זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ: וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַייָ אֱלֹהֶיךָ, לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה, אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ, עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ, וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ: כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם, וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי:

עַל כֵּן בֵּרַךְ יְיָ, אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ:

על היין סַבְרִי מָרָנָן וְרַבָּנָן וְרַבּוֹתַי: | על הפת בִּרְשׁוּת מָרָנָן וְרַבָּנָן וְרַבּוֹתַי:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ°):

בשבת חול המועד סוכות כשמקדש בסוכה מברך תיכף ברכה זו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה.

°) בקיצור רבינו יונה והוספות (להאלפסין הקטנים) ריש פ' כיצד מברכין כתבנו בע"ה רעיון נכבד על נוסח לחם מן הארץ (ולא לחם מן האדמה).

זמירות ליום השבת

בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם. יַעֲמָס לָנוּ יֶשַׁע וּפִדְיוֹם. וּבִשְׁמוֹ נָגִיל כָּל הַיּוֹם.
וּבִישׁוּעָתוֹ נָרִים רֹאשׁ עֶלְיוֹן. כִּי הוּא מָעוֹז לַדָּל וּמַחְסֶה לָאֶבְיוֹן:
שִׁבְטֵי יָהּ לְיִשְׂרָאֵל עֵדוּת. בְּצָרָתָם לוֹ צָר. בְּסִבְלוּת וּבְעַבְדוּת. בְּלִבְנַת

תענוג שבת

בָּרוּךְ געלויבּט איז גאט יעדן טאג בעזונדר,
ער לאדעט אונז אן הילף אונ ערלייזונג
גאר אוואונדער. מיט זיין נאמען פרייען מיר זיך
מיט זיין הילף כטאלציהען מיר אימער, ער איז
אשטיצע צום אביון אין זיין נויט אונ קימער.
שבטי דיא שבטים פון גאט זיינען עדות פון אנ־

פאנג

מעשה אלפס

אזעלכע גרויסע גיפארין אזעלכע גרויסע שטורמען וואס האבין אויס געריסען דיא גרעסטע בערג, האבין מיין קליינעם בערגעלע ניט גיקאנט רירען פון ארט, מיט דעם זעהען אלע אז עס איז דא אבאשיצער, נאך אזוי פיל מלחמות מיט חיות ויעות וואס זיינען בעפאלין אויף מיינע שעפאלאך אונ די השגחה האט אונז ארויס געריסין פון זייערע ציינער, נאך אזוי פיל גלית'ן וואס האבין זיך גישטעלט כים מיר אויף דועלין אונ האבין מחרף גיוועזן מערכות ישראל. נאך אזוי פיל רדיפות אונ נע ונד, העבע אבמעצעהן הונדערט יאהר, אונ ביא די לעצטע צייט דעם פערטייסונג אז איך בין גיאגט פון אייגענע אבשלום'ס וואס זיינען מורד אין זייערע עלטערין, את נאך אלעם דעם עקקעסביר איך אונ האב מיין תורה און נאנצין. עס פעלט איין צות ניט, דאס איז אלעבעדיגער בעווייז אז אני "צאנך ואתה רועני".

הספיר הראם עוז ידידות. ונגלה להעלותם מעומק בור ודות. כי עם יי החסד והרבה עמו פדות: מה יקר חסדו בצלו לגוננמו. בגלות בבלה שלח למענמו. להוריד בריחים נמנה בינימו. ויתנם לרחמים לפני שובימו. כי לא יטוש יי את עמו. בעבור הגדול שמו: עילם שת כסאו להציל ידידיו. להעביר משם מעזני מורדיו. מעבור בשלח פדה את עבדיו. קרן לעמו ירים, תהלה לכל חסידיו. כי אם הוגה ורחם ברחמיו וכרב חסדיו: וצפיר העזים הגדיל עצומיו. וגם חזות ארבע עלו למרומיו. ובלבם דמו להשחית את רחומיו, על ידי כהניו מגר מתקוממיו. חסדי יי כי לא תמנו, כי לא כלו רחמיו: נסגרתי לאדום ביד רעי מדני, שבכל יום ויום ממלאים כרסם מעדני. עזרתו עמי לסמוך את אדני. ולא נטשתני כל ימי עדני. כי לא יזנח לעולם אדני: בבאו מאדום חמוץ בגדים, זבח לו בבצרה וטבח לו בבוגדים. ויז נצחם

תענוג שבת

פאנג אן, צו ישראל ווי ער האט מיט זיי אלעס גוטעס גיטאן. אין זייערע צרות איז אים אויך כביכול גיוועזין שלעכט, ווען זיי האבין שווער גיארבייט אין מצרים גיוועזין קנעכט. האט ער זיי גיוויזען אשטארקע ליבשאפט מיט דעם ספיר שיין, ער האט זיך צו זייא ענדעקט אונ ארויס גינומען פון גרוב פון פיין. דען בייא גאט איז זיא פיל גינארע אלע מאל, רעטונג אונ ערלייזונג גאר אן אצאל. מה וויא טייער איז זיין חסד צו זיין פאלק מיט זיין שאטין באשיצט ער זייא, זיין גלות בבל איז ער געשיקט גיווארען טאן מיט זייא נסים אלערלייא. אין די שיפלאך פון דיא בבלים האט ער גינומען איין ארט, ער הט זייא גיגעבין לרחמים בייא דיא פאנגער דארט. דען גאט פערלאזט ניט זיין פאלק אומעטום, צו ליב זיין גרויסען נאמן אונ זיין היילינגטהום. עילם אין עילם האט ער גישטעלט זיין שטול זיינע געליבטע צו רעטען אין נויט, מעביר זיין דיא שטארקע מורדים (המן וסיעתו) ערלייזען זיי פון שווערד אונ טויט דורך דעם האט ער ערהויבען דעם מזל פון זיין פאלק אונ זייא גיגעבין קראפט, צו זיינע פרומע לייט אין שושן פיל כבוד אונ לויב פערשאפט. דען אז ער מאכט זייא טרויערדיג ווי אין דר צייט פון המן אמאל, ערבארעמט ער זיך אבער אויף זייא מיט זיינע חסדים אן אצאל. וצפיר אונ דעם ציגענבאקס (מלך יון) מלוכה איז שטארק גיווארין, אין דער הויך הט געוואקסען (כמחזה דניאל) אפירעקענדיג הארען. האט ער זיין געליבטע פאלק צוא פערדארבען גערראכט, נאר דורך דיא כהני החשמונאים הט ער פון די פיינד אש גימאכט. צו דיא חסדים פון גאט איז נימא קיין גרונד, אונ עס איז ניטא קיין ענדע צוא זיין רחמנות אונ זיין היילינגער בונד. נסגרתי איך בין איבער גיגעבען צוא אדום זייא ווייזען זיך פאר פריינד אונ זייא זיינען קריג לייט, מיט מיין בעסטע שפייז ערפילין זיי זייער בויך אלע צייט. דארפין לעב איך נאר מיט דיא הילף זיינע, אונטער שטיצען מיין אמונה דיא יסודות מיינע. ער פערלאזט מיר ניט אין אלע צייטען שטייט ער מיר בייא, דען גאט זעלבסט איז עוויג איז ער מיר אימער געטרייא. בבואו אין זיין קומען פון אדום דיא קליידער פון בלוט רויט, ווענן ער מאכין אשלאכט אין בצרה אויף די פעלשער

מַלְבּוּשָׁיו לְהַאְדִּים. בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל יִבְצוֹר רוּחַ נְגִידִים. הָגָה בְּרוּחוֹ הַקָּשָׁה
בְּיוֹם קָדִים׃ רְאוֹתוֹ כִּי כֵן אֲדוֹמִי הָעוֹצֵר. יַחֲשׁוֹב לוֹ בְּבָצְרָה תִּקְלוֹט
כְּבֶצֶר. וּמַלְאָךְ כְּאָדָם בְּתוֹכָהּ יִנָּצֵר. וּמֵזִיד כַּשּׁוֹגֵג בְּמִקְלָט יֵעָצֵר. אֶהֱבוּ
אֶת יְיָ כָּל חֲסִידָיו אֱמוּנִים נוֹצֵר׃ יְצַוֶּה צוּר חַסְדּוֹ קְהִלּוֹתָיו לְקַבֵּץ. מֵאַרְבַּע
רוּחוֹת עָדָיו לְהִקָּבֵץ. וּבְהַר מְרוֹם הָרִים אוֹתָנוּ לְהַרְבֵּץ. וְאִתָּנוּ יָשׁוּב
נִדָּחִים קוֹבֵץ. יָשִׁיב לֹא נֶאֱמַר כִּי אִם וְשָׁב וְקִבֵּץ׃ בָּרוּךְ הוּא אֱלֹהֵינוּ
אֲשֶׁר טוֹב גְּמָלָנוּ. כְּרַחֲמָיו וּכְרוֹב חֲסָדָיו הִגְדִּיל לָנוּ. אֵלֶּה וְכָאֵלֶּה יוֹסֵף
עִמָּנוּ. לְהַגְדִּיל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ׃ בָּרוּךְ הוּא
אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ׃ לְהַלְלוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ וּלְסַפֵּר הוֹדוֹ. מִכָּל אוֹם גָּבַר
עָלֵינוּ חַסְדּוֹ. לָכֵן בְּכָל לֵב וּבְכָל נֶפֶשׁ וּבְכָל מְאוֹדוֹ. נַמְלִיכוֹ וּנְיַחֲדוֹ׃
שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ יָשִׂים עָלֵינוּ בְּרָכָה וְשָׁלוֹם. מִשְּׂמֹאל וּמִיָּמִין עַל יִשְׂרָאֵל
שָׁלוֹם. הָרַחֲמָן הוּא יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם. וְיִזְכּוּ לִרְאוֹת בָּנִים וּבְנֵי
בָנִים, עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת עַל יִשְׂרָאֵל שָׁלוֹם, יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר אֲבִי
עַד שַׂר שָׁלוֹם׃

תענוג שבת

אַטוּיט. דִיא שְׁפְּרִיצוּנְג פוּן זַייעֶר בְּלוּט (מח״יבי הבית) ווֶעלִין זַיינֶע קְלֵיידֶער בֶּעפַּארְבֶּען, מִיט זַיין גְרוֹיס קְרַאפְט לָאזְט עֶר זַייעֶרֶע פִירְסְטִין שְׁטַארְבְּען פַּארְבְּלָאזְט זַיי מִיט זַיין שְׁטַארְקֶען אָטֶעם גֶעשְׁווִינְד, מִיט דֶעם שְׁרֶעקְלִיכֶען מִשְׁפָּט וִויא דֶר גְרוֹיסֶער שְׁטוּרֶעם ווִינְד רְאוֹתוֹ ווֶען שַׂר שֶׁל אֱדוֹם ווֶעט זֶעהֶען דֶעם גְרוֹיסֶען יוֹם הַדִין, ווֶעט אִים פָאר קוּמֶען אוֹיפֶ'ן מוֹחַ, א) אַז בָּצְרָה אִיז גְלַייךְ צוּ בֶּצֶר ווָאס זִיא אִיז קוֹלֵט אַרוֹצֵחַ. ב) אַמַלְאָךְ ווִי אַ מֶענְשׁ קָאן אִין בָּצְרָה בֶּעשִׁיצְט ווֶערִין. ג) אוּנ דֶער ווָס הַרְגֵתְ אַמֶענְשִׁין בְּמֵזִיד אִיז גְלַייךְ ווִי אוּמְגֶערִין. דָאס אִיז אָבֶער אַדְרַייפַאכִיגֶער טָעוּת, עֶר ווֶעט כוּוָן עֶנְטְפֶערִין פַאר אִידִישֶׁע בְּלוּט עֶס ווֶעט נִיט הֶעלְפִין קֵיינֶע הַמְצָאוֹת, דְרוּם אִיר פְרוּמֶע לִיבְּט גָאט דֶעם הֶער, נוּר דִיא ווָאס זַיינֶען אִים גֶעטְרַייא הִיט עֶר. יְצַוֶּה גָאט זָאל מִיט זַיין חֶסֶד דִיא קְהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל צוּ זַאמֶען קְלַייבִּין, פוּן אַלֶע זַייטֶען ווֶעלְט צוּ אִים אִין יְרוּשָׁלַיִם אַרַיין פִירֶען אוּנ דָארְטִין פֶערְבְּלַייבֶּען. אוֹיף דֶעם הֶעכְסְטֶען בַּארְג מַאכִין אוּנְז אַ אָרְט, מִיט אוּנְז צוּ זַאמֶען ווֶעט זִיךְ דֶער פֶערְזַאמְלֶער צוּרִיק קֶערִין דָארְט. בָּרוּךְ גֶילוֹיבְּט אִיז אוּנְזֶער גָאט ווָאס הָאט אוּנְז פִיל גוּטֶעס גִיטָאן, ווִי זַיין רַחֲמָנוּת אוּנ זַיינֶע גְרוֹיסֶע חֲסָדִים פוּן לַאנְג אָן. ווִיא דִיא אוּנ נָאךְ זָאל עֶר טָאן טָאג אוּנ נַאכְט, צוּ שְׁרַייבִּין זַיין גְרוֹיסֶן נָאמֶען ווָאס ווֶערְט גִירוּפִין אוֹיף אוּנְז שֵׁיין אַיין פְּרַאכְט. בָּרוּךְ גֶעלוֹיבְּט אִיז אוּנְזֶער גָאט ווָאס הָאט אוּנְז בַּאשַׁאפִין צוּ לִיבּ זַיין כָּבוֹד ווֶענִין, צוּ לוֹיבֶּען צוּ רִיהמֶען אִים צוּ עֶרְצֵיילִין זַיין שֵׁיינְהַייט אִין יֶעדֶער גֶענִין. מעהר פוּן יֶעדֶער נַארָאד טוּט עֶר חֲסָדִים מִיט אוּנְז לִיבֶּער, מִיט גַאנְץ הַארְץ אוּנ נֶפֶשׁ מִיט אוּנְזֶער גַאנְצֶען פֶערְמֶעגִינְס אֵיינְצִיגֶען מִיר אִים דַארִיבֶּער. שֶׁהַשָּׁלוֹם גָאט ווָאס דֶער שָׁלוֹם אִיז זַיינֶער, לָאז עֶר גֶעבִּין בְּרָכָה אוּנ פְרִידֶען, פוּן לִינְקְס אוּנ רֶעכְטְס זָאלִין זַייא פְלִיסֶען אוֹיף אוּנְז אִידֶען. גָאט דֶר בַּעַל הָרַחֲמִים זָאל זַיין פָאלְק מִיט שָׁלוֹם בֶּענְשִׁין, זָאלִין זוֹכֶה זַיין זֶעהְן קִינְדֶער אוּנ קִינְדְס קִינְדֶער אִידִישֶׁע מֶענְשֶׁען ווייא זָאלֶען זִיךְ עוֹסֵק זַיין בַּתּוֹרָה

ברוך אל עליון אשר נתן מנוחה. לנפשנו פדיום. משאת ואנחה. והוא ידרוש לציון. עיר הנדחה. עד אנה תוגיון. נפש נאנחה: השומר שבת. הבן עם הבת. לאל ירצו כמנחה על מחבת: רוכב בערבות. מלך עולמים. את עמו לשבות. אזן בנעימים. במאכלי ערבות. במיני מטעמים. במלבושי כבוד זבח משפחה: השומר ואשרי כל חוכה. לתשלומי כפל. מאת כל סוכה. שוכן בערפל. נחלה לו יזכה. בהר ובשפל. נחלה ומנוחה. כשמש לו זרחה: השומר כל שומר שבת. כדת מחללו. הן הכשר חבת קדש גורלו. ואם יצא חובת היום אשרי לו. אל אל אדון מחוללו. מנחה היא שלוחה: השומר חמדת הימים. קראו אלי צור. ואשרי לתמימים. אם יהיה נצור. כתר הלומים. על ראשם יצור. צור העולמים. רוחו בם נחה: השומר זכור את יום השבת לקדשו. קרנו כי גבהה נזר על ראשו. על כן יתן האדם לנפשו. ענג וגם שמחה בהם למשחה: השומר קדש היא לכם. שבת המלכה. אל תוך בתיכם. להניח ברכה. בכל מושבותיכם. לא תעשו מלאכה. בניכם ובנותיכם. עבד וגם שפחה: השומר

תענוג שבת

ובמצות אימער, גאט דער יועץ דער גבור וועט ער זיין צו אונז פון שלום דער הער:

ברוך געלויבט דער אויבערשטער וואס האט אונז מנוחה גיגעבען, אונזער נפש ערלייזט פון זארג פון אצושטערטין לעבען. ער וועט צו די פארשטויסענע שטאט ציון ברייגנען פרייד, ביז וואנען וועלען מיר האבען ענמת נפש אונ לייד. דער וואס היט שבת מיט זיין גאנצע הויז געזינד, איז בייא גאט אנגענומען וויא אמנחה צוא מכפר זיין דיא זינד. רוכב דער עוויגער קעניג וואס איבער די הימלען טוט ער רייטען, האט מתקן גיוועזען אז זיין פאלק זאל רוהען דעם שבת ניט פערבייטען. מיט זיסע שפייז מיט אלערלייא מטעמים דערינגען, פער־בריינגען מיט דער פאמיליע שיין געקליידעט מיט אשיינעם זינען. ואשרי גליקליך איז דער וואס האפט ווערדען בעוה"ב דאפעל בעלוינט, פון השי"ת דער וואס זעהט אלדינג אונ וואס הויך אין הימעל וואוינט. מיט אמאיאנטיג וועט ער אים מזכה זיין אין דר הויך אונ נידער אין יעדער זייט. אנחלה אונ מנוחה וועט איהם שיינען וויא פאר דיא גליקליכע לייט. כל דער וואס היט שבת. וויא דער דין, אים ניט צוא פערשטערין, וועט זיין גורל צו געגרייט זיין צו דער היילגע ליבע פון גאט דעם הערין, אויב ער האלט דעם טאג וי גיהעריג וועט אים קומן אראנק, צו גאט זיין בעשעפער איז דער שבת אשיינער געשאנק. חמדת דער ליבסטער אונ שענסטער פון אלע טעג רופט אים גאט, וואויל צו דיא פרומע לייט וואס ער וועט בייא זייא געהיט וויא דער גיבאט. אצו געפאסטע קרוין אויף זייער קאפ צירט ער זייא אן גאנץ פיין, דער הער פון אלע וועלטין וועט מיט זייא צוא פרידען זיין. זכור געדיינק דעם טאג שבת צוא היילגען אים אויף דער וועלט, זיין ערהע איז זייער הויך וויא אנגעצירטע קרוין אויף איהם געשטעלט. דארום זאל דער מענש אריין נעמען אין זינען, צו זאלבען זיך מיט גייסטליכע פער־גניגען אונ פרייד צו געפינען. קודש היילג זאל די פרינצעסין שבת זיין ביי אייך. אין אייערע הייזער קומט מיט איר דיא ברכה גלייך. אין אייערע ערטער טוהט קיין מלאכה ניט דאס מינדסטע, זאלין רוהיג זיין אייערע זין אונ טעכטער אקנעכט אויך אדינסט:

יוֹם זֶה מְכֻבָּד מִכָּל יָמִים. כִּי בוֹ שָׁבַת צוּר עוֹלָמִים. שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלַאכְתֶּךָ. וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי לֵאלֹהֶיךָ. שַׁבָּת לֹא תַעֲשֶׂה בוֹ מְלָאכָה. כִּי כֹל עָשָׂה שֵׁשֶׁת יָמִים: יום זה רִאשׁוֹן הוּא לְמִקְרָאֵי קֹדֶשׁ. יוֹם שַׁבָּתוֹן יוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ. עַל כֵּן כָּל אִישׁ בְּיֵינוֹ יְקַדֵּשׁ. עַל שְׁתֵּי לֶחֶם יִבְצְעוּ תְמִימִים: יום זה אֱכוֹל מַשְׁמַנִּים שְׁתֵה מַמְתַּקִּים. כִּי אֵל יִתֵּן לְכָל בּוֹ דְבֵקִים. בֶּגֶד לִלְבּוֹשׁ לֶחֶם חֻקִּים. בָּשָׂר וְדָגִים וְכָל מַטְעַמִּים: יום זה לֹא תֶחְסַר כֹּל בּוֹ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ. וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ. כִּי בֵרַכְךָ מִכָּל הָעַמִּים: יום זה הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹדוֹ. וְגַם הָאָרֶץ מָלְאָה חַסְדּוֹ. רְאוּ כִּי כָל אֵלֶּה עָשְׂתָה יָדוֹ. כִּי הוּא הַצּוּר פָּעֳלוֹ תָמִים: יום זה

יוֹם שַׁבָּתוֹן אֵין לִשְׁכּוֹחַ. זִכְרוֹ כְּרֵיחַ הַנִּיחוֹחַ. יוֹנָה מָצְאָה בוֹ מָנוֹחַ. וְשָׁם יָנוּחוּ יְגִיעֵי כֹחַ: הַיּוֹם נִכְבָּד לִבְנֵי אֱמוּנִים. זְהִירִים לְשָׁמְרוֹ אָבוֹת וּבָנִים. חָקוּק בִּשְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים. מֵרֹב אוֹנִים וְאַמִּיץ כֹּחַ: יונה וּבָאוּ כֻלָּם בִּבְרִית יַחַד. נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע אָמְרוּ כְּאֶחָד. וּפָתְחוּ וְעָנוּ יְיָ אֶחָד. בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ: יונה דִּבֶּר בְּקָדְשׁוֹ

תעונג שבת

יום דער טאג שבת איז מער וויא אלע טעג געדאכט, ווייל אין אים האט גערוהט דר באשעפער וואס האט אלע וועלטין געמאכט. זעקס טעג זאלסטו טאן דיין ארבייט וויא זיין גיבאט אונ דעם זיבעטען טאג האלט הייליג צו גאט. אין דעם שבת לייג דיינע אלע ארבייט אוועג, דען אלס האט ער איין גיארדענט אין דיא זעקס טעג. ראשון פון אלע הייליגע ימים טובים איז ער דער ערשטער, שבת קודש איז איין טאג פון רוהע דר גרעסטער, דארום דארף יעדער קידוש מאכען אויף וויין, די פרומע לייט מאכען המוציא אויף צווייא חלות זייער פיין. אכול עס פעטע שפייז טרינק זיסע משקה דער־בייא, דען גאט וועט שכר געבין די וואס זייגען אים טרייא. אקלייד אנצוקליידען אונ שטענדיגע ברויט פאר זייא, פלייש פיש אויך מטעמים אלערלייא. לא עס זאל ניט פעלען קיין שום זאך, עס גיזונד לכבוד שבת וויא פיל דוא ווילסט אסך. אונ בענטש נאט דייגעם וועלכען דוא האסט ליעב געווין, וואס פון אלע פעלקער האט ער דיר ניטאן בענטשין היממל די שטערין, השמים גאט, דיא הימעל ערצייליען דיין כבוד דיין רוהם, דיא ערד איז פול מיט זיין חסד אומעטום. זעט זיין הייליגע האנד הט געמאכט דאס אלס פר אייך, דען ער איז דר באשעפער זיין ווערק איז ריכטיג גלייך:

יום דעם טאג שבת דארף מען ניט פערגעסין, זיין דערמאנונג איז געשמאק וויא אריח פון בשמים טוט פליסען. דיא טויב (כנסת ישראל) האט אין אים רוהע פארשאפט, אין אים רוהען שוואכע וואס זיינען מיר אן קראפט. היום דער טאג שבת איז בייא אלע טרייע יהודים גיאכט ניט מינדער, אים היטען גאנץ שטארק עלטערין אונ קינדער. ער איז אויסגעקריצט אויף צווייא לוחות פון שטיין, פון אלמעכטיגען גאט דער באשעפער פון גרוים ביז קליין. ובאו זיי זיינען געקומען אין איין געטליכע פערבינדונג צוזאמען, נעשה ונשמע האבין אלע געזאגט אונ געטאן איין שטימען. אלע האבין גיענטפערט מיט איין שטימע גאט איז איינער, געלויבט איז דער וואס גיט כח דעם שלאפין ער קרעפטיגט זיינע בייגער. דבר בייא דעם בארג סיני ומוריה האט ער גירעט מיט זיין הייליגקייט, מען דארף גידיינקען אונ היטען דעם זיבעטין טאג וויא זיין עוויגקייט. דרום אויף אלע זיינע געזעטצען דארף מען זיך בעשליסען, צו שטארקען זיך

זְמִירוֹת לְיוֹם הַשַּׁבָּת

כֶּתֶר הַמּוֹר. יוֹם הַשְּׁבִיעִי זָכוֹר וְשָׁמוֹר. וְכָל פִּקּוּדָיו יַחַד לִגְמוֹר. חֲזַק מָתְנַיִם וְאַמֵּץ כֹּחַ: יונה הָעָם אֲשֶׁר נָע כַּצֹּאן טָעָה. יִזְכּוֹר לְפָקְדוֹ בְּרִית וּשְׁבוּעָה. לְבַל יַעֲבָר בָּם מִקְרֵה רָעָה. כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ עַל מֵי נֹחַ. יונה

כִּי אֶשְׁמְרָה שַׁבָּת אֵל יִשְׁמְרֵנִי. אוֹת הִיא לְעוֹלְמֵי עַד בֵּינוֹ וּבֵינִי: אָסוּר מְצֹא חֵפֶץ עֲשׂוֹת דְּרָכִים. גַּם מִלְּדַבֵּר בּוֹ דִּבְרֵי צְרָכִים. דִּבְרֵי סְחוֹרָה אַף דִּבְרֵי מְלָכִים. אֶהְגֶּה בְּתוֹרַת אֵל וּתְחַכְּמֵנִי: אות היא בּוֹ אֶמְצָא תָמִיד נֹפֶשׁ לְנַפְשִׁי. הִנֵּה לְדוֹר רִאשׁוֹן נָתַן קְדוֹשִׁי. מוֹפֵת. בְּתֵת לֶחֶם מִשְׁנֶה בַּשִּׁשִּׁי. כָּכָה בְּכָל שִׁשִּׁי יַכְפִּיל מְזוֹנִי: אות היא רָשַׁם בְּדַת הָאֵל חוֹק אֶל סְגָנָיו. בּוֹ לַעֲרוֹךְ לֶחֶם פָּנִים בְּפָנָיו. עַל כֵּן לְהִתְעַנּוֹת בּוֹ עַל פִּי נְבוֹנָיו. אָסוּר, לְבַד מִיּוֹם כִּפּוּר עֲוֹנִי: אות היא הוּא יוֹם מְכֻבָּד הוּא יוֹם תַּעֲנוּגִים. לֶחֶם וְיַיִן טוֹב בָּשָׂר וְדָגִים. הַמִּתְאַבְּלִים בּוֹ אָחוֹר נְסוֹגִים. כִּי יוֹם שְׂמָחוֹת הוּא וּתְשַׂמְּחֵנִי: אות היא מֵחֵל מְלָאכָה בּוֹ סוֹפוֹ לְהַכְרִית. עַל כֵּן אֲכַבֵּס בּוֹ לִבִּי כְּבוֹרִית. וְאֶתְפַּלְלָה אֶל אֵל עַרְבִית וְשַׁחֲרִית. מוּסָף וְגַם מִנְחָה הוּא יַעֲנֵנִי: אות היא

שִׁמְרוּ שַׁבְּתוֹתַי. לְמַעַן תִּינְקוּ וּשְׂבַעְתֶּם. מִזִּיו בִּרְכוֹתַי. אֶל הַמְּנוּחָה כִּי בָאתֶם. וּלְווּ עָלַי בָּנַי. וְעִדְנוּ מַעֲדָנַי. שַׁבָּת הַיּוֹם לַיְיָ: לְעָמֵל קִרְאוּ

תענוג שבת

מִיט אַלֶע כּוֹחוֹת וֶועלִין מִיר אַלֶעס גוּטֶעס גֶענִיסֶן. הָעם דֶעם פָּאלְק וָואס וִויא אַ בְּלוּנְדֶע שָׁאף אִיז נָע וָנָד, זָאל הַשֵּׁי"ת אִים גֶעדֵיינְקֶען דִי שְׁבוּעָה צוּ הֶעלְפִין אִים גְרָאד. קֵיין צָרָה קֵיין סִבָּה זָאל זַייא נִיט אָנְרִירֶען, וִויא דוּא הָאסְט גֶעשְׁוָוארֶען, דָאס דֶער אוּנְגְלִיק פוּן מַבּוּל זָאל מֶער נִיט עֶקְסֶעסְטִירֶען:

כִּי ווען אִיךְ וֶועל הִיטֶען שַׁבָּת וֶועט מִיר הַשֵּׁי"ת אוֹיךְ הִיטֶען פוּן זַיין זַייט, עֶר אִיז אַצֵייכֶען צְווִישֶׁען אִים אוּנ מִיר אַלֶע צַייט. אָסוּר מֶען טָאר נִיט אוֹיס קְלֶערִין גֶעשֶׁעפְטִין אוּנ קֵיין רֵיידֶע מַאכֶען, אוֹיךְ נִיט רֵיידֶען וֶועגִין אַלֶערְלֵייא הִצְטָרְכוּת זַאכֶען. אוֹיךְ פָּאלִיטִישֶׁע עִנְיָנִים אָדֶער וֶועגִין פֶערְשֵׁיידֶענֶע סְחוֹרָה, נָאר קְלִיגֶען זִיךְ אוּנ דֵיינְקֶען אִין גָאטֶס תּוֹרָה. בּוֹ אִין אִים גֶעפִין אִיךְ אִימֶער אַרוּהֶע צוּא מַיין זֶעלֶע, נָאךְ אִין דוֹר הַמִּדְבָּר הָאט דֶער הַיילִיגֶער גֶעווִיזֶען פַאר אַלֶע. אַמוֹפֵת אַז אִין זֶעקְסְטִין טָאג הָאט עֶר גִיגֶעבִּין דָאפֶּעל בְּרוֹיט, אַזוֹי אַלֶע פְרֵייטִיג דָאפֶּעלְט עֶר פִין שְׁפַּייז אִין דֶער נוֹיט: רָשַׁם עֶס אִיז נַער צֵייכִינְט אִין גָאטֶעס תּוֹרָה צוּא דִיא כֹּהֲנִים אַרגֶעבָּאט, אַיין אָרְדֶערִין אִין אִים דֶעם לֶחֶם הַפָּנִים פַאר גָאט. פַאסְטִין אִין אִים הָאבִּין דִיא חֲכָמִים גֶערֶעכִינְט פַאר אַ עֲבֵירָה, נָאר אַז פַאלְט שַׁבָּת יוֹם כִּפּוּר אִיז מוּתָּר מִן הַתּוֹרָה. הוּא דֶער טָאג אִיז אַיין גִיעֶהרְטֶער טָאג פוּן פֶערְגֶנִיגֶען, חַלָּה וַויין פִישׁ אוּנ פְלֵייש אַלְס אִין בֶּעסְטִין קָאן מֶען אִין אִים קְרִיגֶען. דִיא וָואס טְרוֹיעֶרִין אִין אִים טְרֶעטִין זַייא אָב פוּן יוֹרֶענְטְהוּם צוּרִיק, עֶר אִיז אַטָאג פוּן שִׂמְחָה עֶרְפְרַייא מִיר גָאט מִיט גְלִיק. מֵחֵל דֶער וָואס אִיז אִים מְחַלֵּל אוּנ הֵייבְּט אָן טָאן אַמְלָאכָה, עֶר הָט אַיין אָב גֶשְׁנִיטֶענֶעם סוֹף גֶעווִיס נִיט קֵיין בְּרָכָה. דַארוּם רֵיינִיג אִיךְ מַיין הַארְץ וִויא מִיט זֵייף גַאנְץ רַיין, אִיךְ זָאל קָאנֶען אַלֶע תְּפִלּוֹת מִתְפַּלֵּל זַיין עֶר זָאל מִיר עֶנְטְפֶערִין ווי אִיךְ מַיין:

שִׁמְרוּ הִיט מַיינֶע שַׁבָּתִים וֶועט אִיר פוּן מַיין נִיטֶעס זַאט זַיין, אִין עוֹלָם הַמְּנוּחָה (פוּן לוֹיטֶערְקֵייט פוּן מַיינֶע בְּרָכוֹת) זַייעֶר פַיין, לִיבֶּע קִינְדֶר אוֹיף מַיין קָאנְטֶע לַייט אוּנ בָּארְגְט,

דרור. ונתתי את ברכתי. אשה אל אחותה לצרור. לגלות על יום שמחתי,
בגדי שש עם שני. והתבוננו מזקני. שבת היום ליי: ילו מהרו את המנה.
לעשות את דבר אסתר. וחשבו עם הקונה. לשלם אכול והותר. בטחו בי אמוני.
ושתו יין משמני. שבת היום ליי: ילוו הנה יום גאלה. יום שבת אם תשמרו.
והייתם לי סגלה. לינו ואחר תעברו. ואז תחיו לפני. ותמלאו צפוני. שבת
היום ליי. ילוו חזק קריתי, אל אלהים עליון. והשב את נותי. בשמחה ובהגיון.
ישוררו שם רנני. לויי וכהני. אז תתענג על יי. שבת היום ליי: ילוו
דרור יקרא לבן עם בת. וינצרכם כמו בבת. נעים שמכם ולא ישבת. שבו
ונוחו ביום שבת: דרוש נוי ואולמי. ואות ישע עשה עמי. נטע שורק
בתוך כרמי. שעה שועת בני עמי: דרוך פורה בתוך בצרה. וגם בבל אשר
גברה. נתוץ צרי באף ועברה. שמע קולי ביום אקרא. אלהים תן במדבר הר.
הדס שטה ברוש תדהר. ולמזהיר ולנזהר. שלומים תן כמי נהר: הדוך קמי אל

תענוג שבת

עסט מטעמים אום שבת קודש אונ ניט געזארגט. איהר לייט פיינע:

לצאל דעם מידען פועל בעפרייט אום שבת וועל איך אייך געבין מיין ברכה, איין פרויא זאל ניט באליידיגען דיא צווייטע, ווייל שבת איז אטאג פון שמחה אונ הצלחה. קליידעט זיך אן אין זיידענם ווס איר האט, ווי אייערע עלטערין האבין אייך איבער געגעבין אז היינט איז שבת צוא גאט. מהרו איילט צוא גרייטען אשיינעם טהייל פאר אסתר המלכה דאס איז שבת דער הער, איר וועט האבין אחשבון מיט השי"ת ער קאן באצאלין פיל מער. האט אבטחון אין מיר מיינע טרייע, וועט איר טרינקען מיינע פעטע ווין לעתיד לבוא וויא דיא נבואה פון נביא ישעיה. הנה היט שבת וועט איר זעהן די גאולה דער בייא, איר וועט זיין בייא מיר ליב געכטיגט איבער דעם גלות וועט איר ארויס פרייא. דאמאלס וועט איר גליקליך לעבין, אונ ליום שכלו שבת וועל איך אייך מיינע באהעל־טענעס געבין. חזק מיין שטאט ירושלים שטארק רבש"ע ווידער, קער צוריק מיין געמיינדע (נוה בית) מיט פרייד מיט לידער. דארט וועלין זינגען דיא כהנים ולוים דיא נגינות מיינע, דאן וועט איר האבין פערגניגען אין דעם געטליכען שבת

דרור אום שבת אונ אטאכטער וכרומה רופט אוים פרייא, פר דעם ווי דיא אויג אפעל וועט אייך השי"ת היטען זייער טרייא. אייער נאמען וועט ניט צוא שטערט ווערין ער וועט עוויג ליבליך זיין, זיצט נאר רוהיג דיינקט אין דער תורה זייער פיין. דרוש ריכט אויף גאט מיין וואהנונג ירושלים אונ דעם בית המקדש מיינעם טוא מיט מיר אצייכען פון הילף נאך די געגאדע דיינעם. פלאנץ דעם צוויינ (בית המקדש) אין מיין ווי גגארטין איין, ווענדע זיך צום געשרייא פון דיין פאלק לאז דיר אין געדאנקען אריין. דרוך טרעט אין בצרה אקעלטער, ראכע נעם פון דיא היידען, אויף בבל וואס זיא האט זיך געשטארקט אויף אונז טוא זיי אן ליידען. מיט צארען מיט כעס צוא שטוים מיינע בעליידיגער אלערלייא, ווען איך רוף הער צו גאט דעם קול פון מיין געשרייא. אלהים גיב גאט דיא גאולה צייט אז אויף דעם בארג פון מדבר דארט, זאל וואקסען אלערלייא בוימער פון יעדער סארט, צוא דיא וואס פערזאגען אויף שבת אונ די וואס היטען אים גלייך, מאך זייא פליסען פריד אונ גליק ווי וואסר פון טייך. הדוך פערשטוים מיינע

קנא. במוג לבב ובמגינה, ונרחיב פה ונמלאנה. לשוננו לך רנה: דעה חכמה לנפשך. והיא כתר לראשך. נצור מצות קדושך. שמור שבת קדשך:

שבת היום ליי. מאד צהלו ברנוני. וגם הרבו מעדני. אותו לשמור כמצות יי: שבת היום לה': מעבור דרך וגבולים. מעשות היום פעלים. לאכול ולשתות בהלולים. זה היום עשה יי. שבת היום לה': ואם תשמרנו. יה ינצרך כבבת. אתה ובנך וגם הבת. וקראת ענג לשבת. אז תתענג על יי. שבת היום לה': אכול משמנים ומעדנים. ומטעמים הרבה מינים. אגוזי פרך ורמונים. ואכלת ושבעת וברכת את יי. שבת היום לה': לערוך בשלחן לחם חמודות. לעשות היום שלש סעודות. את השם הנכבד לברך ולהודות. שקדו ושמרו ועשו בני. שבת היום לה':

יה רבון עלם ועלמיא. אנת הוא מלכא מלך מלכיא. עובד גבורתך ותמהיא. שפר קדמך להחויא: יה רבון

שבחין אסדר צפרא ורמשא. לך אלהא קדישא. די ברא כל נפשא. עירין קדישין ובני אנשא. חיות ברא ועופי שמיא: יה רבון

רברבין עובדיך ותקיפין. מכיך רמיא וזקיף כפיפין. לו יחיה גבר שנין אלפין. לא יעול גבורתך בחושבניא: יה רבון

אלהא די ליה יקר ורבותא. פרוק ית ענך מפום אריותא. ואפיק ית עמך מגו גלותא. עמך די בחרת מכל אמיא: יה רבון

למקדשך תוב ולקדש קודשין. אתר די ביה יחדון רוחין ונפשין. ויזמרון לך שירין ורחשין. בירושלם קרתא דשופריא: יה רבון

צור משלו. ידי אסתי אנא וכו'. תמצא בזמירות של ליל שבת:

תענוג שבת

אויפשטייער גאט דוא הער, לאז זייא דיא הערצער פונקען אונ האבין צער אלע מאל מער, מיר זאלען געגען זיי קענגען עפענען אמויל אויף לאנג, וועלין מיר דיר הערצליך דאנקען מיט לויב אונ געזאנג. דעה וויים צו פרידען שטעלען דיין נפש מיט חכמה אונ זייא פערשטענדיג, וועט זיא זיין אקרוין צו דיין קאפ אויף שטענדיג. היט פון דיין היילינגען גאט דעם פערזאג, היט זייער דעם שבת דעם היילינגען טאג:

שבת דער טאג איז רוהע צו גאט, זינגט מיינע זמירות מאכט מיר נחת רוח היטען מיין געבאט. געשמאקע שפייז עסט אויך, זעט היטען שבת וויא דיא מצוה, לויבט השי"ת מיט אשטימע זייער הויך. מעבור ניט פאהרען אין וועג ניט ארוים הויז להתום, ניט צוא טאן קיין שום ארבעט אומעטום. זעהן עסען טרינקען דר דיא לויבען השי"ת זייער פיין, דעם טאג האט גאט גימאכט דארף מען לוסטיג זיין. ואם אויב דוא וועסט שבת היטען וועט השי"ת וויא דיא אויג אפעל היטען אייך, דוא מיט דיא קינדער היט אים זייער גלייך. אז דוא וועסט רופען דעם טאג היילינגער פערגניגען, וועסטו האבען פערגניגען אויף גאטעס הילף אונ אלע גוטעס צו קריגען. אכול עס גוטע שפייז פון דאס שענסט אונ דאס בעסט, מטעמים אלערליי געריכט פיל דוא קענסט. פירות, נים מילגרוימען אינבעסטען געגנים, עס צו זאט אונ דאנק השי"ת פר אלעם גוטעס געווים. לעריך זעט צו גרייטען דעם טיש מיט פיינע חלה, מאכען אום שבת דיא דרייא סעודות אלע. דעם ליבען נאמען צוא בענשען אונ צוא לויבען, קינדער זייט אויפמערקזאם היט שבת וויא דער וו אונש פון עלטערען אונ השי"ת אויבען:

תפלה קודם התפלה

ויתפלל האדם תמיד תפלה זו (מס׳ יסוד יוסף)

יְהִי רצון מלפניך ה׳ אלהינו ואלהי אבותינו שתצילני מכל דיבור **רע ומדות לשון** הרע. רק תן לי מדות טובות כדי שאוכל ללמוד תורתך ולעשות מצותיך ודינך והכל בעבור שמך הגדול. ותן בלבי שלא לעשות שום חטא ועון ופשע ושום מכשול אל יבוא על ידי ואם חס ושלום אעביר על איזה מצות עשה או על איזה לא תעשה אל תביא עלי יסורין אלא ברחמיך הרבים תן בלבי לעשות תשובה שלימה לפניך בכל לבבי ובכל נפשי ובכל מאודי. ואתה ברחמיך הרבים כפר להטאתי וסלח לעוני חנון ורחום אתה ושמע תפלתי מה שבקשתי לפניך ברחמיך הרבים כי אתה יודע שלא לכבודי אני רוצה לעשות רצונך אלא לכבודך שאעבוד לשמך הגדול באהבה וחיבה ויראה בכל לבבי ובכל נפשי ובכל מאודי ושאעסוק בתורתך הטהורה והקדושה בעבור **שמך הגדול אבי** ומלכי נא שתשמע להתפלתי ברחמיך הרבים כי אתה **שומע תפלת עמך** ישראל ברחמים. ברוך אתה (ה׳) שומע תפלה:

כתוב בזוהר נכון לאדם להתפלל טרם כניסתו לביהכ״נ תפלה קצרה זו:

נִדְבוֹת פִּי רְצֵה נָא יְיָ, וּמִשְׁפָּטֶיךָ לַמְּדֵנִי:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ. יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי. שֶׁתְּהֵא תְּפִלָּתִי צְלוּלָה וְזַכָּה וּבְרוּרָה, מִכָּל עִרְבוּבְיָא הַמְבַטֵּל כַּוָּנַת הַתְּפִלָּה:

קודם כל תפלה יאמר זה:

הֲרֵינִי מוּכָן וּמְזוּמָּן לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת

לשחרית	למנחה	למעריב
שַׁחֲרִית שֶׁתִּיקֵּן אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּסוֹד אריה	מִנְחָה שֶׁתִּיקֵּן יִצְחָק אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּסוֹד שור	עַרְבִית שֶׁתִּיקֵּן יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּסוֹד נשר

לְתַקֵּן שָׁרְשָׁהּ בְּמָקוֹם עֶלְיוֹן בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל:

וַאֲנִי בְּרוֹב חַסְדְּךָ אָבֹא בֵיתֶךָ (בזכות אברהם) שֶׁנִּקְרָא אִישׁ הַחֶסֶד. אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ (בזכות יצחק) שֶׁנֶּעֱקַד עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ בַּמָּקוֹם קָדוֹשׁ. בְּיִרְאָתֶךָ (בזכות יעקב) שֶׁאָמַר מַה נּוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה. רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. בִּזְכוּת שְׁלֹשֶׁת אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, אָבוֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתִי, וּבִזְכוּתָם תַּעֲלֶה תְּפִלָּתִי תְּפִלַּת הָאֶבְיוֹן לְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן לִפְנֵי כִּסֵּא כְּבוֹדֶךָ, בִּכְלַל תְּפִלַּת כָּל יִשְׂרָאֵל וְתַעֲלֶה וְתִנָּשֵׂא לְכֶתֶר עַל רֹאשֶׁךָ, עַל יְדֵי מְטַטְרוֹן שַׂר הַפָּנִים:

ואחר כך יאמר בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ:

בקשה לרבי שלמה בן גבירול. ב׳ תנועות ויתד וב׳ תנועות:

שַׁחַר אֲבַקֶּשְׁךָ. צוּרִי וּמִשְׂגַּבִּי. אֶעֱרוֹךְ לְפָנֶיךָ. שַׁחְרִי וְגַם עַרְבִּי:
לִפְנֵי גְדֻלָּתְךָ אֶעֱמֹד וְאֶבָּהֵל כִּי עֵינְךָ תִרְאֶה כָּל מַחְשְׁבוֹת לִבִּי:
מַה זֶּה אֲשֶׁר יוּכַל הַלֵּב וְהַלָּשׁוֹן לַעֲשׂוֹת וּמַה כֹּחִי. רוּחִי בְּתוֹךְ קִרְבִּי:
הִנֵּה לְךָ תִיטַב זִמְרַת אֱנוֹשׁ. עַל כֵּן אוֹדְךָ בְּעוֹד תִּהְיֶה נִשְׁמַת אֱלוֹהַּ בִּי:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ, עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ. אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו: תְּהִלָּה לְדָוִד, אֲרוֹמִמְךָ אֱלֹהַי הַמֶּלֶךְ, וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ, וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד. וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ, וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ, וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ, וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ, וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ, אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל חָסֶד: טוֹב יְיָ לַכֹּל. וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ, וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ. וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו. וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים, וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל הַנֹּפְלִים, וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ, וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ, וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל דְּרָכָיו, וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו: קָרוֹב

פירוש ע"ט

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ וואהל די וואס זיצען אין דיין הויז דאס מיינט מען די שוהל נאך וועלען זיי דיך לויבען אייביג אַשְׁרֵי הָעָם וואהל צו דעם פאלק וואס האט אזו פיעל מצות און וואהל איז צו דעם פאלק וואס גאט איז זיין גאט: תְּהִלָּה לְדָוִד א לויב געזאגט צו דוד המלך ע"ה אֲרוֹמִמְךָ איך וועל דיך מיין גאט דערהייבען וַאֲבָרְכָה און וועל לויבען דיין נאמען אויף אייביג בְּכָל יוֹם אלע טאג וועל איך דיך בענטשען וַאֲהַלְלָה און וועל לויבען דיין נאמען אויף אייביג גָּדוֹל גאט איז גראבעהרט און איז זעהר געלויבט וְלִגְדֻלָּתוֹ און צו זיין גדולה איז ניט דא קיין פארשונג און קיין סוף דוֹר איין דור וועלען לויבען דיינע מעשים צום אנדערען דור וּגְבוּרֹתֶיךָ און דיינע גבורות וועלען זיי זאגען הֲדַר די שיינקייט פון דיין שיינעם כבוד וְדִבְרֵי און די רייד פון דיינע וואונדער וועל איך דערצעהלען וֶעֱזוּז און דיין שטארקייט פון דיין פארכט טהון זיי זאגען וּגְדֻלָּתְךָ און דיין גדולה וועל איך אויך דערצעהלען זֵכֶר די געדאנקען פון דיין פיעל גוטין טהון זיי רעדען וְצִדְקָתְךָ וועגען די גערעכטיגקייט וואס דו טהוסט טהון זיי דרויף זינגען חַנּוּן גאט איז א לייט זעליגער און א דערבארמיגער אֶרֶךְ ער דערלענגערט און האלט אויף זיין צארן וּגְדָל און טהוט גרויסע חסדים טוֹב יְיָ גאט איז גוט צו אלע וְרַחֲמָיו און אויף אלע ווערק איז זיין רחמנות יוֹדוּךָ יְיָ אלע דיינע ווערק טהון דיך לויבען וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה און דיינע חסידים בענטשען דיך כְּבוֹד דעם כבוד פון דיין מלוכה טהון זיי זאגען וּגְבוּרָתְךָ און דיינע גבורות טהון זיי רעדען לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם און זייער טעם וויל מפרסם זיין גאטס גבורות צו די מענשען וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ און דעם שיינעם כבוד פון זיין מלוכה מַלְכוּתְךָ דיין מלוכה איז אין אלע וועלטען וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר און דיין געוועלטיגקייט איז אין אלע דורות סוֹמֵךְ גאט לעהנט אונטער צו אלע וואס פאלען וְזוֹקֵף און אלע וואס זענען איין געבויגען ביז דער ערד מאכט זיי גאט אויפשטעלען עֵינֵי כֹל די אויגען פון אלע בעשעפעניש טהון צו דיר האפען וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם און דו גיסט זיי זייער שפייז איטליכען אין זיין צייט פּוֹתֵחַ דו טהוסט עפענען דיין האנד וּמַשְׂבִּיעַ און דו מאכסט זאט איטליכען לעבעדיגען בעשעפעניש נאך זיין ווילען צַדִּיק גאט איז גערעכט אין אלע זיינע וועגען וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו און איז א חסיד אין אלע זיינע ווערק קָרוֹב יְיָ גאט איז

יְיָ לְכָל קֹרְאָיו. לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה, וְאֶת שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת כָּל אֹהֲבָיו, וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי, וִיבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ, לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל, וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב, נְאֻם יְיָ: וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְיָ, רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּפִיךָ, לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ, וּמִפִּי זַרְעֲךָ, וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר יְיָ, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: וְאַתָּה קָדוֹשׁ, יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר, קָדוֹשׁ | קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: וּמְקַבְּלִין דֵּין מִן דֵּין, וְאָמְרִין קַדִּישׁ, בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ, קַדִּישׁ עַל אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ, קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא, יְיָ צְבָאוֹת מַלְיָא כָל אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ: וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ, וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל, בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: וּנְטָלַתְנִי רוּחָא, וּשְׁמָעִית

פירוש ע"ט

נָאהֶענְט צו אַלֶע וָוס רוּפֶען אִיהם לכל אשר נָאר צוּא דִיא וָואס רוּפֶען אִיהם מִיט אֱמֶת דָאס הֵייסְט מִיט דֶעם גַאנְצֶען הַארְץ רצון יראיו יעשה דֶעם ווילֶן פון זייֶנֶע פֶארְכְטִינֶע טְהוּט גָאט טְהוּן ואת שועתם אוּנ זייעֶר גֶעשְׁרֵיי הֶערְט עֶר צוּ אוּנ הֶעלְפְט זֵיי שומר יי גָאט הִיט אַלֶע זַיינֶע לִיעבְּהָאבֶער ואת אוּנ אַלֶע רְשָׁעִים פַארְטִילִיגְט עֶר תהלת יי ידבר פי מַיין מוֹיל טְהוּט רֶעדֶן גָאטְס לוֹיבּ ויברך כל בשר אוּנ אַלֶע מֶענְטְשֶׁן טְהוּן אויך לוֹיבֶּן זַיין הֵיילִיגֶן נָאמֶען לעולם ועד אוֹיף אֵייבִּיג. וַאֲנַחְנוּ אָבֶער מִיר וָוס זֶענֶען אָנְגֶעבְּרֵייט צוּ תְּחִיַּת הַמֵּתִים אוּנ מְקַבֵּל צוּ זַיין טוֹבוֹת פוּן גָאט וֶועלֶן מִיר לוֹיבֶּען גָאט הַיינְט בִּיז אֵייבִּיג הללויה אוּנ דֶערוּם לוֹיבְּט גָאט אַלֶע צֵייטֶען:

וּבָא לְצִיּוֹן גואל עֶס וֶועט קוּמֶען אַיין דֶערְלֵייזֶער קֵיין צִיּוֹן וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע אַז יִשְׂרָאֵל וֶועלֶן ווידֶער קֶערֶען פוּן מִיסְטֵייט וֶועט קוּמֶען דִי רֶעכְטֶע גְאוּלָה וַאֲנִי זאת אוּנ אִיךְ בִּין זֵיי מַבְטִיחַ זָאגְט גָאט רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ מַיין נְבוּאָה וָוס אוֹיף דִיר אִיז וּדְבָרַי מַיינֶע רֵייד פוּן דֶר תּוֹרָה וָוס אִיךְ הָאבּ גֶעטְהוּן אִין דַיין מוֹיל לא ימושו זֵיי וֶועלֶען נִיט וֶוערֶען אָפְּגֶעטְהוּן פוּן דַיין מוֹיל אוּנ פוּן דַיינֶע קִינְדֶערְס אוּנ קִינְדְס קִינְדֶערְס מוֹיל אָמַר יְיָ זָאגְט גָאט פוּן אַצוּנְד בִּיז אֵייבִּיג ואתה קָדוֹשׁ אוּנ דוּ הֵיילִיגֶער גָאט דוּ וַוארְטְסְט אוֹיף דִי לוֹיבּ פוּן דִי יִשְׂרָאֵל חָאטְשֵׁי וְקָרָא זֶה דִי מַלְאָכִים רוּפֶען אֵיינֶער צוּם אַנְדֶערֶען אוּנ זָאגֶען גָאט אִיז הֵיילִיג מִיט הֶערְשַׁאפְט דִי עֶרד אִיז פוֹל זַיין כָּבוֹד וּמְקַבְּלִין אוּנ דִיא מַלְאָכִים אַנְטְפַאנְגֶען אֵיינֶער פוּן דֶעם אַנְדֶערֶען, זֵיי זָאגֶען גָאט אִיז הֵיילִיג אִין אֵייבֶּערְשְׁטֶען הִימֶל דָם אָרְט ווּי זַיין שְׁכִינָה רוּהְט קַדִּישׁ גָאט אִיז הֵיילִיג אוֹיף דֶר עֶרְד עֶר טְהוּט שְׁטַארְקֵייט קַדִּישׁ גָאט אִיז הֵיילִיג אִין אַלֶע וֶועלְטֶן יְיָ צְבָאוֹת גָאט פוּן הֶערְשַׁאפְט דִי עֶרד אִיז פוֹל מִיט לוֹיטֶערְקֵייט פוּן זַיין שְׁכִינָה וַתִּשָּׂאֵנִי דֶר נָבִיא זָאגְט עֶס הָט מִיךְ אוֹיף גֶעהוֹבֶּען אַ רוּחַ נְבוּאָה וָאֶשְׁמַע הָאבּ אִיךְ גֶעהֶערְט אוּנְטֶער מִיר אַ שְׁטוּרֶעם מִיט גְרוֹיס רַעַשׁ פוּן מַלְאָכִים אוּנ זָאגֶען בָּרוּךְ כְּבוֹד גֶעלוֹיבְּט אִיז גָאטְס כָּבוֹד פוּן

בָּתְרַי קָל זִיעַ סַגִּיא, דִּמְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין. בְּרִיךְ יְקָרָא דַיְיָ מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ: יְיָ | יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ מַלְכוּתֵהּ קָאֵם לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יְיָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבוֹתֵינוּ, שָׁמְרָה־זֹּאת לְעוֹלָם, לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ, וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית, וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ, וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ: כִּי־אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח, וְרַב־חֶסֶד לְכָל־קֹרְאֶיךָ: צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם, וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב, חֶסֶד לְאַבְרָהָם, אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם | יוֹם יַעֲמָס־לָנוּ, הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ, מִשְׂגָּב־לָנוּ, אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת, אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה, הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־קָרְאֵנוּ: בָּרוּךְ הוּא אֱלֹהֵינוּ, שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ, וְהִבְדִּילָנוּ מִן־הַתּוֹעִים, וְנָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת, וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ, הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ, וְיָשֵׂם בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ, וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ

פירוש ע"ט

זיין אָרט יי ימלוך גָאט וועט קעניגן צו אייביגקייט גָאטס קעניגרייך איז א קיום צו אַלע וועלטן אלהי אברהם דֶר גָאט וואס הָט מְיַחד געוועזען זיין נָאמען אויף אַבְרָהָם יצחק אונ ישׂראל אונזערע עלטערן היט עס צו אייבג דֶר זְכות פון דיא אָבות יצר מחשבות אז דיין פָאלק זָאלן ניט הָאבן קיין שְׁלעכטע מַחֲשָׁבות והכן אונ זָאלסט אײַנבְרייטן זייערע הערצער צו דיר מיר זָאלן רעכט תְּשׁוּבָה טהון והוא גָאט איז איין דֶרבַּרעמדיגר אונ ער פערדַארבט ניט והרבה אונ מעהרט ווידר קערן זיין גְרים צָארן אונ דערוועקט ניט זיין גרים צָארן כי אתה יי דען דו גָאט בּיסט גוט אונ פַארגיבּסט אונ בּיסט פול מיט חֶסֶד צו אַלע ווָאס רופען דיך צדקתך צדק דיין גערעכטיגקייט איז איין אייבג גערעכטיגקייט אונ דיין תּוֹרָה איז לויטער אֱמֶת תתן אמת דו גיבסט אֱמֶת צו יַעֲקֹב אונ חֶסֶד גיבסט דו צו אַבְרָהָם ווָאס דו הָאסט געשׁוואוירן צו אונזערע עלטערן פון פריהר ברוך אדני געלויבט איז גָאט. טָאג איין טָאג טהוט ער אונז אויף לָאדן ער איז אונזער העלפער אויף אייבג יי צבאות גָאט איז מיט אונז ער איז א שׁטארקער צו אונז דֶר גָאט פון יַעֲקֹב אין דער אייביגקייט אשרי אדם וואהל דעם מענשׁען ווָאס פארזיכערט זיך אין דיר יי הושיעה גָאט העלף דֶר קעניג זָאל אונז ענטפערן דעם טָאג ווָאס מיר רופען איהם אן ברוך אלהינו געלויבט איז ער אונזר גָאט ווָאס ער הָט אונז בעשַׁאפען פון זיין כָּבוד וועגן אונ הָט אונז אָפּגעשׁייד בְּשַׁעַת מַתַּן תּוֹרָה פון די היידן אונ דֶר צו הָט ער אונז געגעבן די תּוֹרָה ווָאס זיא איז לויטער אֱמֶת אונ דָאס אייביגע לעבן הוא יפתח ער זָאל עפענען אונזערע הערצער אין דער תּוֹרָה אונ זָאל טהון אין אונזערע הערצער זיין ליעבשׁאפט אונ זיין פארכט ולעשות רצונו גָאט זָאל אונז העלפען אז מיר זָאלן טהון זיין ווילען אונ מיר זָאלען דיענען איהם מיט דעם גאנצען הארצען למען מיר זָאלן זיך ניט מיהען

בְּלֵבָב שָׁלֵם, לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק, וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁנִּשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה, וְנִירַשׁ טוֹבָה וּבְרָכָה, לִשְׁנֵי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ, וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם, יְיָ אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ: בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּייָ, וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ: בִּטְחוּ בַייָ עֲדֵי־עַד, כִּי בְּיָהּ יְיָ צוּר עוֹלָמִים: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ, כִּי לֹא־עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְיָ: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ, יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר: דער חזן זאגט חצי קדיש

וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן, אֱלֹהִים בְּרָב־חַסְדֶּךָ, עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ:

ויהי בנסוע וכו׳. נאך דעם אריין שטעלין ס״ת אין היכל זאגט דער חזן חצי קריש.

פנינים עת רצון יקרים

(ואני תפלתי וגו׳ עננו באמת ישעך). ענני ענטפער מיר באמת ישעך מיט אמת דיין הילף, צו פערשטעהן ריינע ווערטער איז זעהר שווער דער דס האט קיין פשט נים. וועלין מיר דס ערקלערן, איין בשר ודם אז ער שטעלט זיך תפלה טהון צו השי״ת ער זאל איהם מהנן זיין רצון. קאן זיין אז דס וואס ער בעט איז דס גאר פר איהם איין אומגליק, למשל, ער בעט איך עשירות טרעפט פיעל מאל אז דס עשירות ברענגט איהם צום אומגליק, ווי דר פסוק זאגט. יש עושר שמור לבעליו לרעתו. עס איז פאראן עשירות וואס ברענגט אויף דעם מענשען איין אומגליק, ווייל פיעל זוכען איהם מקנא, אונ ער בעקומט דאדורך שונאים וועלכע זוכען איהם אומגליקליך צו מאכן. אדר פארקעהרט, עס טרעפט דעם מענשען איין סבה אונ דס איז גראד זיין גליק, אז ער זאל דורך דעם ניצול ווערן פון טיט, וויא דער מדרש ברענגט איין מעשה, צוויי רייכע מענשן האבן איין מאל געלאדען שיפן מיט תבואה צו פערשיקן ווי מיט דעם ים. געהענדיג צום ברעג האט איינר אויסגעבראכן איין פוס ער איז קראנק געווארן אונ האט נים געקענט אבריזען מיט זיין שיף, אונ דר אנדערער אז ער האט געענדיגט לאדענע איז ער אוועק מיט זיין שיף, דר וועלכר האט אויסגעבראכן איין פוס האט געוויינט אונ געקלאגט אויף דר סבה וואס ער איז קראנק געווארן אונ האט נים געקענט אוועק שיקן זיין תבואה, אינדעם איז געקומען איין בשורה רעה אז יענע שיף וועלכע איז אוועק איז צושלאגן געווארן אן איין שטיין אונ דר סוחר מיט די תבואה זענן דערטרונקן געווארן, ווי ער האט דאס דערהערט האט ער שין געלויבט השי״ת פאר דר סבה. ער איז געזונד געווארן אונ זיין רייכטום איז ניצול געווארן פון אינגליק, היינט ווייס דען איין בשר ודם וואס צו בעטן,

פירוש ע״ט

צו לערקייט אונ מיר זאלן נים געווינן צו שרעקעניש יהי רצון עס זאל זיין דער ווילן פר דיר גאט אונזר גאט אונ גאט פון אונזערע עלטערן שנשמור אז מיר זאלן היטן דיין געזעץ אויף דר וועלט ונזכה אונ מיר זאלן זוכה זיין אונ מיר זאלן לעבן אונ מיר זאלן ערבען גוטס אונ בענטשונג לשני ימות המשיח צו די יאהרען אונ טעג פון משיח אונ צום איביגן לעבן למען יזמרך אום ווילן מיר זאלן לויבן דיך אונ זאלן נים שווייגן יי׳ אלהי גאט מיין גאט איביג וועל איך דיך לויבן ברוך געלובט איז דער מענטש וואס פארזיכערט זיך אויף גאט אונ גאט וועט זיין זיין פארזיכערונג בטחו ביי פארזיכערט אייך אויף גאט ביז אייביג דען מיט דעם שם י״ה האט גאט געפארעמט אלע וועלטן ויבטחו דערום געהער מען זיך פארזיכערן אין די וואס ווייסן דיין נאמן דען דו גאט פארלאזט נים דיינע פארשטעהער יי׳ חפץ גאט אום וועגען זיין גרוים צדקות טהוט ער גרוים מאכען די תורה מיט מצות כדי מיר זאלן מעהר זכות האבען אויף יענער וועלט:

ואני תפלתי איך טהו תפלה פאר דיר גאט עס זאל זיין פאר דיר איין עת רצון מקבל צו זיין מיין תפלה וואס איך טהו פאר דיר נאך דעם עסן אונ טרינקען אזוי ווי דו האסט מקבל געוועזן דיא תפלה וואס איך האב אין דער פריה מתפלל געוועזן. גאט דורך דיא פיעלהייט דיין גענאד ענטפער מיר נאך דורך דיא וואהרהייט דיין הילף:

כי שם יי אקרא, הבו גדל לאלהינו:

אדני שפתי תפתח, ופי יגיד תהלתך:

ברוך אתה יי, אלהינו ואלהי אבותינו, אלהי אברהם, אלהי יצחק, ואלהי יעקב. האל, הגדול, הגבור, והנורא, אל עליון. גומל חסדים טובים, וקונה הכל, וזוכר חסדי אבות, ומביא גואל לבני בניהם למען שמו, באהבה:

בש"ת זכרנו לחיים, מלך חפץ בחיים, וכתבנו בספר החיים, למענך אלהים חיים:

מלך עוזר, ומושיע ומגן. ברוך אתה יי, מגן אברהם:

אתה גבור לעולם אדני. מחיה מתים אתה, רב להושיע:

מוריד הטל: בחורף משיב הרוח ומוריד הגשם:

מכלכל חיים בחסד, מחיה מתים ברחמים רבים. סומך נופלים, ורופא חולים, ומתיר אסורים, ומקים אמונתו לישני עפר. מי כמוך בעל גבורות. ומי דומה לך, מלך ממית ומחיה, ומצמיח ישועה:

בש"ת מי כמוך אב הרחמים, זוכר יצוריו לחיים ברחמים:

ונאמן אתה, להחיות מתים. ברוך אתה יי, מחיה המתים:

ווען דער חזן זאגט דיא הויכע שמונה עשרה זאגט מען דא די קדושה:

קו"ח נקדישך ונעריצך כנעם שיח סוד שרפי קדש, המשלשים לך קדשה, ככתוב על יד נביאך וקרא זה אל זה ואמר: קו"ח קדוש קדוש קדוש יי צבאות מלא כל הארץ כבודו: חזן לעמתם משבחים ואומרים: קו"ח ברוך כבוד יי ממקומו: חזן ובדברי קדשך כתוב לאמר: קו"ח ימלוך יי לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה:

אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה, כי אל מלך גדול וקדוש אתה. ברוך אתה יי האל הקדוש: (בש"ת המלך הקדוש):

אתה אחד ושמך אחד, ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, תפארת גדלה ועטרת ישועה, יום מנוחה וקדשה לעמך נתת. אברהם יגל, יצחק ירנן, יעקב

פנינים עת רצון יקרים

נאר השי"ת ער ווייס דאך עתידות ער איז צופה ומביט עד סוף כל הדורות, ער ווייס וואס איז באמת גוט פר דעם מענשן. דס בעטען מיר ענני באמת ישעך ענטפער מיר מיט דיין אמת'ע הילף. וואס דו ווייסט אז פר מיר איז דס איין היילף:

תפלת ישראל

(אברהם יגל יצחק ירנן וכו׳). למשל א שדכן האט פארגעשלאגט א שידוך איין יונגען מענשען מיט איין נעריהמט פרייליין, איין גרויסע כושלמת, דר צו איז זי געוועזען איין גרויסע יפת תאר. נאר דער יונגר מענש האט זיך ניט געקענט בעשליסען צו דעם שידוך. זאגט דר שדכן ווען איהר וואלט וויסען איהרע גרויסע מעלות וואלט איהר מעהר ניט געצווייפעלט אונ געשלאסען דעם שידוך, זאגט דר יונגער מענש דס האב איך שוין איינינגע מאל פון איהך געהערט, ענטפערט איהם דער שדכן אמת איהר קענט שמועסען מיט איער יחוס

פירוש ע"ט

אתה אחד דו ביסט איינציג אונ דיין נאמען איז איינציג אונ ווער איז גלייך אזוי ווי דיין פאלק ישראל איין איינציג פאלק אויף דער ערד תפארת אצירונג פון אבגעזונדערקייט אונ אקרון פון הילף א טאג פון רוהונג אונ היילינקייט האסט דו צו דיין פאלק געגעבען אברהם יגל אברהם איז לוסטיג אונ יצחק מהוט זינגען יעקב מיט זיינע קינדער רוהען אין איהם אליעבליכע אונ

וּבָנָיו יָנוּחוּ בוֹ, מְנוּחַת אַהֲבָה וּנְדָבָה, מְנוּחַת אֱמֶת וֶאֱמוּנָה, מְנוּחַת שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה וְהַשְׁקֵט וָבֶטַח, מְנוּחָה שְׁלֵמָה שֶׁאַתָּה רוֹצֶה בָּהּ. יַכִּירוּ בָנֶיךָ וְיֵדְעוּ, כִּי מֵאִתְּךָ הִיא מְנוּחָתָם, וְעַל מְנוּחָתָם יַקְדִּישׁוּ אֶת שְׁמֶךָ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה נָא בִמְנוּחָתֵנוּ, קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן (וְשִׂים) חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ, שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמַּח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ, וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת, וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ (וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל אֹהֲבֵי שְׁמֶךָ), וְיָנוּחוּ בָם כָּל יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם (וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה) וְהָשֵׁב אֶת־הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל. וּתְפִלָּתָם (מְהֵרָה) בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן, וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

ראש חודש אונ חול המועד זאגט מען דאס:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ, וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ, וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד עַבְדֶּךָ, וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ, וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה, לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים, לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם, בְּיוֹם

לראש חודש רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ | לחוה"מ פסח חַג הַמַּצּוֹת | לחוה"מ סוכות חַג הַסֻּכּוֹת

הַזֶּה: זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ, וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ, כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ, כִּי אֵל מֶלֶךְ, חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ, בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

ווען דער חזן זאגט „מודים" זאגט קהל „מודים דרבנן".

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד (צוּרֵנוּ) צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר. נוֹדֶה לְּךָ, וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ, עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ, וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ, וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ, שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב, כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ, וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר, יוֹצְרֵנוּ, יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ, עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ, כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ, וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ, לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם, עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

תפלת ישראל

אבער אז איהר וואלט וויסן ווי דם פריילין איז געפעלן אייערע עלטערן וואלט איהר זיך גאר ניט מיישב געוועזן דען היינט זי איז נאך געוועזן איין קליין קינד זענען צוזאמן געקומן איהרע עלטערן מים איהר אויף איין חתונה האט זיא שיין דאמאלס פערשפראכן די גאנצע שמחה אונ אייערע עלטערן האבן איהר געריהמט אונ געלויבט אונ האבן זיך געוואונשן אז זייער איין קינד אדער איין איינקל זאל חתונה האבן מיט איהר. איהר דארפט גאר מעהר ניט צווייפלן אונ שיקן דעם שידוך אונ דאנקען גאט אז אזו איין בעריהמטע טאכטער איז אריין אין אייער גורל אונ איהר דארפט דאס גאנצע לעבן אזויק געבן כר א הר. דר נמשל איז השי"ת האט אונז געגעבן דעם הייליגן טאג שבת פר איין גייסטיגע מתנה, שבת ווערט גערופן איין שיינע כלה ווי פער־

פירוש ע"ט

אבאוויליגע רוהונג אוואהראפטיגע רוהונג אשטילע אונ איכערע רוהונג אגאנצע מנוחה שאתה ווס דו האסט אן איהר געוואלט די ישראל זאלן רוהען זאלן דייגע קינדער דרקענען אונ וויסען דאס זייער רוהונג איז פון דיר אונ ביי זייער רוהונג הייליגען זייא דיין נאמען:

אום חנוכה ווערט דאס געזאגט:

וְעַל הַנִּסִּים וְעַל הַפֻּרְקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַנִּפְלָאוֹת וְעַל הַנֶּחָמוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה:

בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ בֶּן יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמוֹנָאִי וּבָנָיו, כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן הָרְשָׁעָה עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶךָ וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ, וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם, רַבְתָּ אֶת רִיבָם דַּנְתָּ אֶת דִּינָם נָקַמְתָּ אֶת נִקְמָתָם, מָסַרְתָּ גִבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ. וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ, וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה, וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ אֶת הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת (יָמִים אֵלּוּ בְּהַלֵּל וּבְהוֹדָאָה, וְעָשִׂיתָ עִמָּהֶם נִסִּים וְנִפְלָאוֹת, וְנוֹדֶה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה) יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא (תָּמִיד) שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

בש"ת וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת לְעוֹלָם כִּי טוֹב, הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה (הָאֵל הַטּוֹב). בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חַיִּים חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ, בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד (יַחַד) בְּאוֹר פָּנֶיךָ, כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה (וְרַחֲמִים) וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם, וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ (בְּרוֹב עוֹז וְשָׁלוֹם): בספר

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

בש"ת בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה וּגְזֵרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם:

אֱלֹהַי. נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה. פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וְאַחֲרֵי מִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי. וְכָל הַקָּמִים וְהַחוֹשְׁבִים עָלַי לְרָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא תַעֲלֶה קִנְאַת אָדָם עָלַי וְלֹא קִנְאָתִי עַל אֲחֵרִים וְשֶׁלֹּא אֶכְעוֹס הַיּוֹם וְשֶׁלֹּא אַכְעִיסֶךָ. וְתַצִּילֵנִי מִיֵּצֶר הָרָע וְתֵן בְּלִבִּי הַכְנָעָה וַעֲנָוָה. מַלְכֵּנוּ וֵאלֹהֵינוּ, יַחֵד שִׁמְךָ בְּעוֹלָמֶךָ, בְּנֵה עִירְךָ יַסֵּד בֵּיתֶךָ וְשַׁכְלֵל הֵיכָלֶךָ, וְקַבֵּץ קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת וּפְדֵה צֹאנֶךָ וְשַׂמַּח עֲדָתֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ. לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי. יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יהי רצון וכו'

תפלת ישראל

שווינט אלע מצות, אזוי ווי די חכמים זאגען (שקולה שבת כנגד כל המצות). די מצוה פון שבת וועגט אריבר אלע מצות נאר בעוה"ר ניט אלע מענשען ווילען זיך מיט איהר מתחתן זיין זיי האבן גאר אנדערע דרכים זיי ווייסען ניט איהר קאסטבארקייט. זאגען די בעלי כנסת הגדולה איהר יודישע קינדר זרע קדושים דערמאנט זיך ווי ווייט האבן אונזערע הייליגע עלטערן די וועלט בעריה מיטע צדיקים זיך מיט דעם שבת געשפיגעלט. אברהם אבינו הט זיך מיט דעם שבת געפרייט ווי מיט איין דימענט, יצחק אבינו הט זיך מיט דעם שבת געריכט אונ געט־ליבע ליעבער פון זיין כבוד וועגן געזונגען אונ יעקב אבינו מיט זיינע קינדר האבן דעם טאג בערוהט איינע וואהרע פערגניגטע רוהע אונ האבן שבת געהאלטען גייסטיג אונ הייליג אונ זיי האבן פערבראכט דעם שבת נאר אין שירות ותשבחות צו מאכן איין נחת רוח דעם אויבערשטן, דער שבת איז איין גליק פר דעם גוף אונ זעלע פון כל איש ישראל גבזכות שבת ווערן מיר ניצול פון צרות אונ פון אלע צרות אונ מיר ווען זוכה זיין צו דר גאולת ישראל ווי די חכמים זאגן (אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלים) ווען אלע יודען וואלטן געהיטען נאר צוויי שבתים ווי געהעריג איז וואלטען זיי באלד ערלייזט ווערען:

תפלת מנחה לשבת

פאָלט איין שבת אויף איינע זאָלכע צייט וואָ אַן וואָכענטאַגען „קיין תחנון" געזאגט ווירד, זאָ ווירד קיין „צדקתך צדק" גיזאַגט, אויך ווידער בייא איינעם חתן, נאָר ביי אַ אָבל ר"ל זאָגט מען יא.

ג צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם, וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: כ וְצִדְקָתְךָ אֱלֹהִים עַד מָרוֹם, אֲשֶׁר עָשִׂיתָ גְדוֹלוֹת, אֱלֹהִים מִי כָמוֹךָ: א צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל, מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה, אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ יְיָ: ק"ש

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל, לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית, שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת, וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה. שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם, וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם. וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים, לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ, וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל, וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים, הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד. אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ, כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ, וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ, כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים, בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת, אֵין עוֹד:

עַל־כֵּן נְקַוֶּה לְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ. לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ, וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן. לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי, וְכָל־בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ. לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אָרֶץ. יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי תֵבֵל, כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן: לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ, וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ. וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת עוֹל מַלְכוּתֶךָ, וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא, וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד, כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ, יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר, וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ, בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: ק"י

וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

אַל תִּירָא מִפַּחַד פִּתְאֹם, וּמִשֹּׁאַת רְשָׁעִים כִּי תָבֹא: עֻצוּ עֵצָה וְתֻפָר, דַּבְּרוּ דָבָר וְלֹא יָקוּם, כִּי עִמָּנוּ אֵל: וְעַד זִקְנָה אֲנִי הוּא, וְעַד שֵׂיבָה אֲנִי אֶסְבֹּל, אֲנִי עָשִׂיתִי, וַאֲנִי אֶשָּׂא וַאֲנִי אֶסְבֹּל וַאֲמַלֵּט:

אהל יעקב

צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל, מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה. דֶר מִדְרָשׁ זָאגְט, (צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל). ווִי דִי בֶּערְג פֶערְשְׁטֶעלֶן דֶעם תְּהוֹם (גְרוּנְד) פוּן יַם עֶר זָאל נִיט פֶערְפְלֵייצֶען דִי וֶועלְט, אַזוֹי פֶערְשְׁטֶעלֶן דִי מִצְוֹת פוּן דֶר תּוֹרָה דִי פּוּרְעָנִיּוֹת זָאל נִיט קוּמֶען אוֹיף דֶר וֶועלְט, דִי כַּוָּנָה אִיז אַזוֹי, יֶעדֶר מֶענְשׁ הָאט אִין זִיךְ אַיין יֵצֶר הָרָע וָוס עֶר בְּרֶענְגְט אִיהְם צוּ אַלֶע תַּאֲווֹת צוּ אַלֶע שֶׁענְדְלִיכֶע זַאכֶן עֶר פְּלֶיצְט אִין אִיהְם ווִי דֶר תְּהוֹם פוּן יַם. אוּנ קָאן אִיהְם פֶערְפְלֵייצֶען מִיט זַיינֶע נִידֶערְטְרֶעכְטִיגֶע גֶעדַאנְקֶען אוּנ הָט בְּכֹחַ אוּנְגְלִיקְלִיךְ מַאכֶן דֶעם מֶענְשֶׁן עֶר זָאל אִין מִיטֶן יוּגֶענְד אַוֶועק פוּן דֶר וֶועלְט, נָאר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִיט זַיין גְרוֹיס חָכְמָה הָט עֶר גֶעגֶעבֶּן דֶעם פֶערְפְלַאנְצְט אִין מֶענְשֶׁן דֶעם שֵׂכֶל, וָוס עֶר לָאזְט דֶעם מֶענְשֶׁן נִיט אוֹיסְפִיהְרֶן זַיינֶע תַּאֲווֹת, אוּנ דוּרְךְ תּוֹרָה וּמִצְוֹת ווֶערְט אָבְּגֶעלָאשֶׁען דֶר יֵצֶר הָרָע, דָס זָאגְט דֶר פָּסוּק (צִדְקָתְךָ) דַיין גֶערֶעכְטִיגְקֵייט דָס אִיז דִי תּוֹרָה וּמִצְוֹת הָאבֶּן אִין זִיךְ אַיין גֶעטְלִיכֶען קְרַאפְט ווִיא דִיא הוֹיכֶע אוּנ שְׁטַארְקֶע בֶּערְג, (מִשְׁפָּטֶיךָ) דַיין מִשְׁפָּט דָאס אִיז דִיא פּוּרְעָנִיּוֹת וָואס קוּמֶען פוּן דִי עֲבֵירוֹת אִיז תְּהוֹם רַבָּה וֶוענֶען סִיעָר ווִי דֶר גְרוּנְד פוּן יַם, נָאר דִי תּוֹרָה וּמִצְוֹת לָאזֶען נִיט אַז דִיא פּוּרְעָנֻיּוֹת זָאל קוּמֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט:

פירוש ע"ט

צִדְקָתְךָ צֶדֶק דַיין גֶערֶעכְטִיגְקֵייט אִיז גֶערֶעכְט בִּיז אֵייבִּיג אוּנ דַיין תּוֹרָה אִיז אֱמֶת וְצִדְקָתְךָ אוּנ דַיין גֶערֶעכְטִיקֵייט גָאט גְרֵייכְט בִּיז אִין הִימֶל וָוס דוּ הָאסְט גְרוֹיסֶע זַאכֶן גֶעטְהוּן גָאט וֶוער אִיז דִיר גְלַייךְ דַיינֶע גֶערֶעכְטִיגְקֵייט זֶענֶען גְלַייךְ ווִי דִי שְׁטַארְקֶע בֶּערְג דַיינֶע מִשְׁפָּטִים זֶענֶען טִיעף ווִי אַטִיפֶער אָפְּגְרוּנְד דוּ גָאט הֶעלְפְסְט דִי מֶענְטְשֶׁן אוּנ דִי בְּהֵמוֹת דֶען דוּ בִּיסְט מַשְׁגִּיחַ אוֹיף אַלֶעס:

פאן שבת בראשית ביז שבת הגדול ווירד אלע שבת צו מנחה ברכי נפשי געזאגט.

דער טעם פאר וואס מען זאגט ברכי נפשי מיט די פופצען שיר המעלות אום ווינטער שבת צו מנחה, ווייל דר זכות פון שבת ברענגט ברכה אויף א גאנצע וואך אונ בעת מנחה ענדיגט זיך שוין באלד דר שבת וועלכעס יעדער יוד גייט צוריק צו זיין ארבייט אונ זוכט זיין פרנסה אזוי ווי עס שטייט אין ברכי נפשי (הכפירים שאגים לטרף ולבקש מאל אכלם יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב). אונ ווינטער רופט זיך אהן ימות הגשמים די טעג פון רעגען וועלכעס אין ארץ ישראל וואקסט דארט די תבואה אום ווינטער באם אז עס געהט א רעגען כשורה ניט צו ווינציג אונ ניט חלילה מיט צו פערפלייצונג, מיר געפינען אין די גמרא סוכה (דף נ"ג) בעת ווען דוד המלך הט געגראבן די שיתין (דס איז אזו א חלל אונטער דעם מזבח וואס דארט הט אריין גערינען דר ניסוך היין מיט דעם ניסוך המים) הט ער אהן געריהרט אין דעם תהום. איז דער תהום ארויף געקומען אונ הט אנגעהויבן צו פארפלייצן די וועלט, הט זיך דוד המלך געפרעגט איין עצה ביי די חכמים אויב ער מעג אנשרייבן אויף א שערבעלע דעם שם אונ ווארפען אין תהום הט איהם קיינער ניט געוואוסט צו ענטפערן הט דוד המלך געשאלטן דעם וואס ווייס צו ענטפערן אונ וויל ניט ענטפערן זאל ווערן דר שטיקט הט זיך ערשט אחיתופל אן גערופן דס מען מעג אזו טהון ער הט געלערנט א קל וחומר פון סוטה דס צו ליעב צו מאכן שלום צווישן מאן אונ ווייב הט די תורה ערלויבט אבצומעקען דעם הייליגן שם וואס איז געשריבן בקדושה ובטהרה אין וואסר דס דר מאן זאל ניט ארום געהן אין א אומזיסטן חשד אויף זיין ווייב מכל שכן דא אז דר תהום וויל פארפלייצן די וועלט וועט דאך דר שם מאכן שלום צו די גאנצע וועלט איז בודאי מותר הט דוד המלך אנגעשריבן אויף א שערבעלע דעם הייליגן שם אונ דס געווארפן אין תהום הט דר תהום אבגעשפרונגן אונ הט זיך פר שטעקט טיעף אין די ערד זעכצען טויזענד איילן וועלכע ווערן גערופן אויף גמרא לשון גרמידי, ווי דוד המלך הט געזעהן דס דר תהום הט צו טיעף זיך פארשטעקט וועלכעס איבן די ערד וועט אין זיך ניט האבן קיין פאכטיקייט אונ אפילו נאך א רעגען וועט אויך די תבואה ניט קענען וואקסען הט ער געזאגט די פופצען שיר המעלות אונ מיט יעדען שיר המעלות האט ער געהעכערט דעם תהום מיט טויזענד איילן איז אויסגעקומען דס דר תהום הט זיך געהעכערט מיט פופצען טויזענד איילן אונ דר תהום איז מיין ניט ווייט פון איבן די ערד ווי טויזענד גרמידי דס די ערד איז דורך דעם שטענדיג פייכט. אונ איבר דעם רופט מען זיי שיר המעלות דס איז א שם פון דוד המלך צו הקב"ה וועלכר מיט דעם זכות פון דעם שיר הט ער דעם תהום געהעכערט מיט אשטאפל פון טויזענד איילען דארום זאגט מען שבת צוא מנחה אום ווינטער טעג ברכי נפשי ווס דארט ווערט אויך דערמאנט ברמז די געשיכטע (תהום כלבוש כסיתו מן גערתך ינוסון) אונ אויך די פופצען שיר המעלות דס בזכות ברכת שבת אונ בזכות די הייליגע שירים פון דוד המלך זאלן מיר אום ווינטער געבענטשט ווערן יעדע וואך מיט ברכה אין די תבואות אונ פרנסה בשפע בכבוד במנוחת ובנחת אמן:

ברכי נפשי את יי, יי אלהי גדלת מאד, הוד והדר לבשת: עטה אור כשלמה, נוטה שמים כיריעה:

משלי יהודא

(ברכי נפשי את ה' וגו' גדלת מאוד). עס איז קשה פאר וואס ביי דעם גדלות ה' פון דיא וועלט דערמאנט דוד המלך דס זיין נפש זאל לויבען הקב"ה ניט ער אליין. נאר מיר וועלען די זאך פארשטעהן עפ"י משל, אין אמעריקא געפינט זיך א גרויסער חכם א קינסטלער וועלכער איז בעוואוסט אויף דער וועלט נאך רופט איהם עדיסאן, דער עדיסאן הט ערקלערט פיעל חכמות מיט קינסטען אונ דיא קראפט פון עלעקטרי. ער הט אויך ערקלערט די חכמה פון "פאנאגראף" דאס איז אזא

משלי יעקב

(ברכי נפשי וגו' גדלת מאוד). דר אלשיך הקדוש זאגט דס איבר דעם דערמאנט דוד המלך אין אנהייב דס קפיטל זיין נפש זאל לויבן דעם אייבערשטן ווייל אין דיעזעס קפיטל ערצעהלט ער אלס די גבורות ה'

פנינים יקרים

(ברכי נפשי את ה'). דוד המלך עליו השלום ווען ער הט זיך שטארק בעגייסטערט אין עבודת השי"ת הט ער אויסגעגאסן זיינע הייליגע געדאנקן אין דעם ברכי נפשי. אונזערע קדמונים דער חובת הלבבות אונ

דר רמב"ם ז"ל זאגן ווען דער מענש וויל קומן צו די אמת'ע מדריגה פון יראת שמים זאל ער נאר גוט בעטראכטן די וואונדערליכע בעשאפונג פון דר וועלט. די ערד, דר הימל. די זון, די לבנה אונ אלע אונ־

פירוש ע"ט

ברכי נפשי גאט מיין גאט דו ביסט זייער געאכפערט דו האסט זיך אנגעקלייט מיט שיינקייט. עטה גאט קליידעט אן די וועלט מיט ליכטעקייט אזו ווי א מענטש קלייד זיך אן מיט א קלייד ער הט געצויגט די הימל אונ הט זיי פרשפרייט ארום דר ערד אזו ווי א פרהאנג.

הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו, הַשָּׂם עָבִים רְכוּבוֹ, הַמְהַלֵּךְ עַל כַּנְפֵי רוּחַ: עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת, מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לֹהֵט: יָסַד אֶרֶץ עַל מְכוֹנֶיהָ, בַּל תִּמּוֹט עוֹלָם וָעֶד: תְּהוֹם כַּלְּבוּשׁ כִּסִּיתוֹ, עַל הָרִים יַעַמְדוּ מָיִם: מִן גַּעֲרָתְךָ יְנוּסוּן, מִן קוֹל רַעַמְךָ יֵחָפֵזוּן: יַעֲלוּ הָרִים יֵרְדוּ בְקָעוֹת, אֶל מְקוֹם זֶה יָסַדְתָּ לָהֶם: גְּבוּל שַׂמְתָּ בַּל יַעֲבֹרוּן, בַּל יְשׁוּבוּן לְכַסּוֹת הָאָרֶץ: הַמְשַׁלֵּחַ מַעְיָנִים בַּנְּחָלִים,

משלי יעקב

וָוס דֶר אֵייבֶּערְשְׁטֶער ב״ה הָט אוֹיף דִי וָועלְט וָואלְט אִיךְ מֵיינֶען צוּ זָאגֶען דָס דֶר שְׁבַח פַּאסְט גָאר נִיט פַר הקב״ה ווָס הָט בֶּעשַׁאפֶן פִיעל טוֹיזֶענְד וָועלְטֶן מַלְאָכִים שְׂרָפִים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ פוּן כְּלוּים רוּחְנִיּוֹת (גֵייסְטְלִיכְקֵייט) בִּפְרַט הקב״ה אַלֵיין אִיז גָאר נִיט מַשִּׂיג צוּ זַיין קֵיין שׁוּם מַחְשָׁבָה קֵיין שׁוּם דִמְיוֹן פָאר שְׁטֶעלוּנְג חָלִילָה טָאר מֶען

משלי יהודא

אִינְסְטְרוּמֶענְט וָועלְכֶס קָאן נָאךְ רֶעדֶען נָאךְ זִינְגֶען אַלֶעס ווָס אֵיינֶער רֶעדְט אַרַיין אִין דֶעם אִינְסְטְרוּמֶענְט מִיט דֶעם וָועלְכֶען קוֹל וִוי דֶער רֶעדֶער רֶעדְט. דִי פַארְגֶעמְסְטֶע גְרוֹיסֶע לַייט פוּן אַמֶעריקָא הָאבֶּן אֵיין מָאל גֶעמַאכְט אַ בַּאל אַ גְרוֹיסֶען לִכְבוֹד עֶדִיסָאן וָועלְכֶעס זֵיי הָאבֶּן גֶעוָואלְט אוֹיף דִי סְעוּדָה אִ״ם רֶעכְנֶען זַיין עֶהְרֶע זַיין חֲשִׁיבוּת זַיין גַדְלוּת מִיט זַיינֶע חָכְמוֹת ווָס עֶר הָט אַלְס עֶרְקְלֶערְט אִיךְ

דִי וָועלְט. ווִי הָאבֶּען זִיךְ מְיַשֵּׁב גֶעוועזֶען זַיין כָּבוֹד צוּ פַארְגְרֶעסֶערֶען מִיט דֶעם וָואס זֵייא וָועלֶען צוּ דֶער סְעוּדָה בֶּעגְרִיסֶען עֶדִיסָאנְס חָכְמוֹת זַייא הָאבֶּען גֶעקְרִיגְם דֶעם זָאל מִיט פֶערְשִׁידֶענֶע ... בְּעַל יְכָסוּנְג דִי פַארְשִׁידֶענֶע

פנינים יקרים

צֶעהְלִיגֶע מִילִיאַרְדֶען שְׁטֶערֶען וָועלְכֶע בֶּעלַייכְטֶען דִיא גַאנְצֶע וָועלְט וָואס זִיא אַלֵיין דָאס הֵייסְט דִיא עֶרְד אִיז אֵיינֶע פוּן דִי קְלֶענְסְטֶע קָאמֶעטֶען (שְׁטֶערְן). דִי זוּן אִיז נִיט אַזוֹ וַוייט פוּן אוּנְז ווִי אַלֶע אַנְדֶערֶע שְׁטֶערֶען דַאהֶער קוּמְט זִיא אוּנְז פָאר גְרֶעסֶער זִי אִיז גָאר וַוייט אֵיין אוּנ צְוַואנְצִיג מִילִיאָן מֵייל פוּן אוּנְז אוּנ עֶס אִיז דָא אִין הִימֶל אוּנְצֶעהְלִיגֶע מִילִיאַרְדֶען שְׁטֶערְן וָועלְכֶע זֶענִין וַוייט פוּן דֶער זוּן אוּנ גְרֶעסֶער פָאר אִיהְר מִי״ש מִילִיאַרְדֶען מָאל אַזוֹא צָאהְל ווָס אַמֶענְטְשׁ קֶען דָאס גָאר נִיט אוֹיסְשְׁפְּרֶעכֶען, עֶס פָאלְט אֵיין שְׁרֶעק אוֹיף דֶעם מֶענְשֶׁען וֶוען עֶר בֶּעטְרַאכְט דִיא גְבוּרוֹת הַבּוֹרֵא ית״ש ווָס עֶר הָט דָס אַלֶעס בֶּעשַׁאפֶן מִיט גְרוֹיס חָכְמָה אוּנ אָרְדְנוּנְג. אַז דֶר מֶענְשׁ זָאל אֲפִילוּ לֶעבֶּן טוֹיזֶענְדֶער יָאהְרֶען קֶען עֶר נִיט קוּמֶן צוּ דֶעם תַּכְלִית הַבְּרִיאָה אוּנ

פירוש ע״ט

הַמְקָרֶה דִי בַּאלְקִינְס פוּן זַיין אוֹיבֶּערְשְׁטֶע הָט עֶר גֶעמַאכְט פוּן וַואסֶער דִי ווָאלְקֶן הָט עֶר גֶעמַאכְט פַאר זַיין רַייט וָואגֶן צוּ פָארֶען זֵיי וואוּ הִין עֶר וויל, עֶר פִיהְרְט דִי וָואלְקֶן גִיךְ מִיט דֶעם ווִינְט אַזוֹ ווִי מֶען פְלִיהְט מִיט פְלִיגֶעל. עוֹשֶׂה דִי ווִינְטֶן הָאט גָאט גֶעמַאכְט פַאר זַיינֶע שְׁלוּחִים זַיינֶע בֶּעדִיעֶנֶער זֶענֶען ווִי פְלַאם פַייעֶר. יָסַד עֶר הָט גֶעגְרִינְדֶעט בֶּעפֶעסְטִיגְט דִי עֶרְד אוֹיף אִיהְר אָנְבְּרֵייטוּנְג אַז זִי זָאל נִיט אוּמְגֶעוָואלְגֶערְט וֶוערֶען אוֹיף אֵייבִּיג. תְּהוֹם דֶעם תְּהוֹם הָט גָאט צוּ גֶעדֶעקְט אַז עֶר זָאל נִיט פַארְפְלֵייצֶען דִי וָועלְט אַזוֹ ווִי מֶען דֶעקְט עֶפֶּעס צוּ מִיט אַמַלְבּוּשׁ, אוֹיף דִיא בֶּערְג שְׁטֶעהֶען דִיא וַואסֶער פוּן דֶעם יַם אוּנ גִיסֶען זִיךְ נִיט אַרָאפּ. מִן פוּן דַיין גֶעשְׁרַיי וָואס דוּ הָאסְט גֶעטְהוּן אַז דִי וַואסֶערֶן זָאלֶען זִיךְ אַיין זַאמְלֶען אִין אֵיין אָרְט זֶענֶען זֵייא אַנְטְלָאפֶן גֶעוָוארֶן אוּנ זֶענֶען גֶעקוּמֶען צוּ דֶעם אָרְט. פוּן דֶעם גֶעשְׁרַיי פוּן דַיין קוֹל ווָאס אִיז אַזוֹ ווִי אַקוֹל פוּן דוּנֶערְן הָאבֶּען דִי וַואסֶערְן גֶעאַיילְט צוּ קוּמֶען אוֹיף דֶעם אָרְט. יַעֲלוּ בְּשַׁעַת אַז דִי וַואסֶערְן זֶענֶען גִילָאפֶען זֶענֶען זֵיי פְרִיהֶער אוֹיפְגֶעגַאנְגֶען אוֹיף דִי בֶּערְג אוּנ דֶר נָאךְ הָאבֶּען זֵיי גֶענִידֶערְט אִין דִיא טָאלֶען אוּנ זֶענֶען דָארְטֶען נִיט אִיבֶּער גִיבְּלִיבֶּען אַזוֹי ווִי דִי טֶבַע אִיז פוּן וַואסֶר צוּ הַאלְטֶן זִיךְ אִין דִי טָאלֶען נָאר זֵיי זֶענֶען גִיגַאנְגֶען צוּ דֶעם אָרְט וָואס דוּ הָאסְט גֶעגְרוּנְד בֶּעפֶעסְטִיגְט צוּ זֵיי. גְּבוּל דִי זַאמְד הָאסְט דוּ גֶעמַאכְט פַר אַ גְבוּל צוּם יַם אַז עֶר זָאל נִיט אִיבֶּער פָארֶען דֶעם גְבוּל אַז דִי וַואסֶער פוּן דֶעם יַם זָאל זִיךְ נִיט אוּם קֶערֶען צוּ בַּאדֶעקֶען דִי עֶרְד אַזוֹי ווִי עֶס אִיז גִיוֶועזֶען אֵיידֶער דִי וָועלְט אִיז בֶּעשַׁאפֶן גִיוָוארֶן. הַמְשַׁלֵּחַ עֶר שִׁיקְט קְוָואלֶן עֶס זָאל רִינֶען וַואסֶר פוּן זֵיי אִין דִי טָאלֶען, דִיא

בֵּין הָרִים יְהַלֵּכוּן׃ יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי, יִשְׁבְּרוּ פְרָאִים צְמָאָם׃ עֲלֵיהֶם עוֹף הַשָּׁמַיִם יִשְׁכּוֹן, מִבֵּין עֳפָאיִם יִתְּנוּ קוֹל׃ מַשְׁקֶה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו, מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ תִּשְׂבַּע הָאָרֶץ׃ מַצְמִיחַ חָצִיר לַבְּהֵמָה, וְעֵשֶׂב לַעֲבֹדַת הָאָדָם, לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ׃ וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ, לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן, וְלֶחֶם לְבַב אֱנוֹשׁ יִסְעָד׃ יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי יְיָ, אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע׃ אֲשֶׁר שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ, חֲסִידָה בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ׃ הָרִים הַגְּבֹהִים לַיְּעֵלִים, סְלָעִים

משלי יהודה

פריערע געבענטע מעביל הט זיך יעדע נאך וועלכעס געשטעלט אין גרעססטען ארדנונג מיט די קראפט פון עלעקטריא. די פיעל בעדיענטע האבן גאר ניט בעדארפט צו בעדינען דען יעדעס מאכן יעדע פאטראווע איז וועלכעס פארגעקומען פר די געסט מיט דעם כח פון די עלעקטרי אין אלע פיער זייטען פון דיא סאליע איז געשטאנען פאנאגראפען וואס האבן געזונגען אונ געשפיעלט וויא די שע פסת ארקעסטרא. אין דערטיס פון דר זאל איז געשטאנען א גרויסער פאנאגראף וועלכער האט מיט א שיינעם סעלאדיע געזונגען אונ או סגערעכנט עדיסאנס מעלות מיט זיינע הבטות, דס זעלבע קאן מען זאגען בזלה אפי

משלי יעקב

ניט אונ מען קאן ניט זיך פארשטעלען פאסט נאר ניט צו זאגען דעם שבח זייגעס אויף די וועלט וועלכעס זיא איז דאך מלא נשמות וקערפערליך אדער גראבליך) איז דס גאר קיין גדלות פר הקדוש ברוך הוא זאגט דס דוד המלך איך זאל אזו ניט מיינען נאר פארקערט דורך דעם וועיל דעם איבערשטענס גדלות איז אין לשער

פנינים יקרים

דערגיין די סודי סודות פון די בעשאפונג דער וועלט אונ אלעס וואס אויף איהר אונ אין איהר געפינט זיך. די זון דיא לבנה אונ דיא שטערן זענען פאר זיך גאר בעזונדערע וועלטן אונ מיר קאנן גאר קיין בעגריף ניט האבן פון די עולמות עליונים, וואס זענען מיר געאכטעט געגען די געטליכע בריאים, ווי אין פסוק שטעהט (מה אנוש כי תזכרנו) וואס פר א בעטרעף הט דר מענש אז דו זאלסט זיך אן איהם דערמאנען. (כי אראה שמיך) אז איך זעה נור דיינע הימלען. (מעשה אצבעותיך) וועלכע דו האסט איינגעהענדיג בעשאפן. (ירח וכוכבים אשר כוננתה) דעם מאנד אונ דיא שטערן וועלכע דו האסט אין זיי איינגעארדענט נאר דס איז אלין די גרויסע הקדים פון השי"ת צו אונז אז ער העט אונזער ביטע. אוך וועלען מיר בעקלערען די גרויסע וואונדר וואס דר בורא ית"ש הט בעשאפן אויף דר ערד די מיליאנען פערשידענע בריאים, אלע סארטן חיות

פירוש ע"ט

קוואלען געהן צווישען די בערג. ישקו די טייכן מאכן אנטרינקן אלע חיות פון דעם פעלד אונ די ווילדע חיות צו ברעכן זייער דארשט מיט דעם וואסער. עליהם געבן די וואסערן רוהען די עופות פון דעם הימל. פון צווישען די בלעטער פון די בוימר געבן די עופות זייער קול מיט געזאנג. משקה ער מאכט אנטרינקען די בערג פון די וואלקן וואס זענען פון אויבען געגען הימל, פון די פירות פון דיינע וואלקן דס איז דער רעגען ווערט די ערד געזעט. מצמיח מאכט שפראצן גראז פר בהמות ווענן אונ גרינס מאכסט דו שפראצן עס זאל זיין צו ארבייט פר מענטשן אויף פארבן אונ ער מאכט אויסציהן ברויט פון דר ערד. ויין אונ ער מאכט גוויס שפראצן דעם וויין וואס ער מאכט פריליך דס הארץ פון דעם מענשען וואס טרינקט איהם ער מאכט שפראצען דעם אייל אז ער זאל הערלייכטן דס פנים פון מענשען וואס עסט איהם אונ ברויט מאכט ער שפראצן אז עס זאל אונטער לעהנען דס הארץ פון דעם מענשען. ישבעו פון דעם רעגן ווערן זאט נאטס בוימר די בוימר פון דעם וואלד וואס וואקסט אויף זיי קיין פירות ניט אונ קיין מענש פלאנצט זיי ניט נאר גאט אליין האט זיי געפלאנצט דערום הייסן זיי גאטס בוימר. אשר אויף די בוימר מאכן זיך די פייגלן נעסטן, דר עוף וואס הייסט חסידה איז איהר שטוב אויף דעם בוקסן בום. הרים די הויכע בערג זיינען א וואהנונג צו די יעלים אונ די שטיינער זיינען א בעשיצונג

מַחְסֶה לַשְׁפַנִּים: עָשָׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים, שֶׁמֶשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ: תָּשֶׁת חֹשֶׁךְ וִיהִי לָיְלָה, בּוֹ תִרְמֹשׂ כָּל חַיְתוֹ יָעַר: הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף, וּלְבַקֵּשׁ מֵאֵל אָכְלָם: תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאָסֵפוּן, וְאֶל מְעוֹנֹתָם יִרְבָּצוּן: יֵצֵא אָדָם לְפָעֳלוֹ, וְלַעֲבֹדָתוֹ עֲדֵי עָרֶב: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ, כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ, מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ: זֶה הַיָּם גָּדוֹל וּרְחַב יָדָיִם, שָׁם רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר, חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדֹלוֹת: שָׁם אֳנִיּוֹת יְהַלֵּכוּן, לִוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק

משלי יעקב

אונ ער בעוויזט זיין ענוות בכ"ל רגע ורגע צו זיין א משגיח איבער דעם עולם השפל ווערט זיין גדלות נאך שענער אונ גרעסער אונ דאס איז די גרעסטע גבורות אז די אלע רוחניות זיינען דורך השתלשלות אלם מקושר צוגעקניפט אונ צוגעהעפט צו דעם עולם הגשמי אזו ווי דם נפש הרוחני וואס איז זייער איידל אונ עס איז מקושר צו דעם לייטערנעם קערפער דעם גוף:

משלי יהודא

הגדלות כביכול וואס זיינע מעשים מיט זיין גדלות איז אין לשער ואין להגיד אונד די גרעסטע חכמים פון דר וועלט קענען נים בלויס פארשטעהן וואס פר א חכמה עס שטעקט אין דעם קליינעם וועלטעלי בלויס אין דעם מענש ווי אזוי דער לייטענער קערפער דער גוף ווערט בעלעבט רעדט אונ טהוט מיט דעם כח פון דעם נפש וואס דער איבערשטער האט אריינגעגעבן אין דעם מענש איבער דעם זאגט דער הייליגער דוד המלך אז ער איז געגאנגען ערצעהלן עטוואס פון דעם איבערשטענס גדלות וועלכעס עס איז גאך נים ווי א טראפען פון ים זאגט ער אזוי דאס נפש דער פאנאנדעראף אליין לויבען זיין גדלות:

פנינים יקרים

אונ עיפות. אלערליי פליגעלך, שלאנגן זאבעס אונ דעסגלייכן אלע סארטען גראזן. ביימער, בלומן, דאס אלם הט השי"ת בעשאפן צום נוצען פון מענשן. ווי דער זוהר הקדוש שרייבט אין פרשת יתרו אז איין בשר ודם וואלט גאר וויסן וואס השי"ת הט איין געפלאנצט אין דר ערד אלע סגלות אונ רפואות וואס עס געפינט זיך אוף דר וועלט וואלט ער גשתומם געווארן ער וויים נים דאס אין יעדען קלענסטען גרעזעלע איז איינגעוויקעלט סגולות ונפלאות. איין בלאט צום צווייטען רעדט גאטס וואונדער יעדער בריאה זינגט ווי איין מלאך וואס זאגט שירה צו דעם הייליגן באשעפר פון יעדער בעשעפעניש דארף זיך דר מענש ארויס נעמען איין מוסר השכל ווי צו פיהרן זיך אוף דר וועלט אין די געציילטע יאהרן וואס ער לעבט. אוף דעם הט דוד המלך געזאגט מיט איין פייערדיג געפיהל, (מה רבו מעשיך ה') וויפיעל אונ ווייא גרויס זענען דיינע ווערק דו העראר גאט. (כלם בחכמה עשית). אלם האסטו בעשאפן מיט גרוים חכמה. דא אין דעם ברכי נפשי שילדערט ער אב בכלל אלע ברואים פון דר וועלט ער ערצעהלט אלע גאטס וואונדער מיט איין שיינעם ארדנונג. עס איז

פירוש ע"ט

צו די שפנים. עשה די לבנה הט ער בעשאפען אז מען זאל ציילען נאך איהר נאך וועל יום טוב געפאלט די זון וויים איהר גאנג. תשת דו האסט געמאכט דעם חשך אז ער זאל זיין נאר אוף דר נאכט, ביי דר נאכט טהוען ווידמען אלע חיות פון דעם וואלד. הכפירים ביי דער נאכט טהון די יונגע לייבן שרייען פון פאר צוקונג וועגן אונ צו בעטען פון גאט זייער עסען וואורג. תזרח אז די זון הייבט אן שיינען זאמלן זיי זיך איין אונ געהען אין זייער וואהנונג אריין צו ליגען זיך אפרוען. יצא דענסטמאל געהט ארוס דר מענש אין פעלד אריין צו זיין ארבייט אונ פארזומט זיך דארטען ביז נאכט אז די חיות גהען ווידר ארויס. מה ווי גרויס זענען דיינע ווערק גאט, אלעס האסטו געמאכט מיט חכמה די וועלט איז פול דיינע געקויפטע דו האסט זייא בעשאפן. זה דר דאזיגר ים וואס מען ווייסט איהם איז ער גרוס אונ ברייט, דארטען איז פאר האנדן ווידמונג אונ עס איז נים דא קיין צאל צו זיי קליינע חיות אונ גרויסע חיות. שם דארטען געהן שיפן דארטען איז דר לויתן וואס דו האסט בעשאפן ער זאל זיך שפילען אונ שפאצירן אין

בוֹ: כֻּלָּם אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּן, לָתֵת אָכְלָם בְּעִתּוֹ: תִּתֵּן לָהֶם יִלְקֹטוּן, תִּפְתַּח יָדְךָ יִשְׂבְּעוּן טוֹב: תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן, תֹּסֵף רוּחָם יִגְוָעוּן, וְאֶל עֲפָרָם יְשׁוּבוּן: תְּשַׁלַּח רוּחֲךָ יִבָּרֵאוּן, וּתְחַדֵּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה: יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם, יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו: הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וַתִּרְעָד, יִגַּע בֶּהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ: אָשִׁירָה לַייָ בְּחַיָּי, אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי: יֶעֱרַב עָלָיו שִׂיחִי, אָנֹכִי אֶשְׂמַח בַּייָ: יִתַּמּוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם, בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ, הַלְלוּיָהּ:

קכ שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, אֶל יְיָ בַּצָּרָתָה לִּי קָרָאתִי, וַיַּעֲנֵנִי: יְיָ

משלי יהודא

(שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בַּצָּרָתָה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי). מיר זעהן דאס דָוִד הַמֶּלֶךְ האט געזונגען פינפצעהן שִׁיר

פנינים יקרים

ת"אי פ"אים, ער זאגט מיט גייסט ברכי נפשי את ה׳, דו מיין זעלע, געטליכע מאכטער לויב דעם בעשעפער. וכל קרבי את שם קדשו) אונ מיין גאנצעם אינערליכס, לויבט אונ דאנקט זיין הייליגן נאמען נוס ער הט דם אלס בעשאפן מיט חסד ורחמים מיט גרוים חכמה אונ גבורה. (נורא כאוד) עס איז זעהר פורכטבאר, די גאנצע וואך הט דאך אבר דר מענש נים קיין צייט זיך מתבונן צו זיין אויף דעם מיט ריינע געדאנקען האבען אונזערע קדמונים ז"ל געשטעלט אז ביום שבת קודש איין טאג פון מנוחה זאל יעדר איש ישראל זאגן דעם ברכי נפשי אונ זאל גוט בעמערקן וועט איהם דם זעהר פיעל נוצען צו עבודת השי"ת אונ דער מענש וועלכער ווייסט מעהר חקירה אונ הט מעהר געלערנט וויסענשאפט וועט ער מעהר ערשטיינט ווערען אויף דער חכמת יצירה וואס עס איז דא אין דעם קאפיטעל אויס גערעכענט מיט גרוים פערשטאנד אונ דורך דעם וועט ער קומען צו יראת שמים אונ וועט זיך פערוואונדערן אויף גבורת הבורא יתברך שמו וחכמתו הגדולה אונ וועט בעקומען איין עהרפורכט (מפני הדר ה׳ נהדר גאונו):

פירוש ע"ט

דעם ים. כֻּלָּם אלע בּרואים פון דר וועלט טהון האפן צו דיר דו זאלסט געבען זייער עסן אין דר צייט. תִּתֵּן דו טהוסט זיי געבען זייער שפייז אז זיי זאלען אויפקלויבן, אז דו עפענסט דיין האנט אונ גיסט זיי פיעל שפייז ווערען זיי געזעט פון אלעם גוטען. תַּסְתִּיר אבר אז דו פר בארגסט דיין פנים פון זיי ווערען זיי דערשראקן, אז זייער אטהום ווערט פארלענגט פר געהן זיי אונ קערן זיך אום צו דר ערד וום זענען בעשאפן געווארן פון איהר. תְּשַׁלַּח אז דו וועקסט שיקען דיין לעבענדיגן אטהעם צו די מתים בשעת תחית המתים וועלן זיי בעשאפן ווערען אונ דו וועסט בעניייען מיט זיי די ערד. יְהִי גאטס כבוד וועט זיין אויף איביג אונ גאט וועט זיך פרייען מיט זיינע ווערק אז עס וועט זיין תחית המתים. הַמַּבִּיט ער טהוט נאר אקוק צו דר ערד ציטערט זי תיכף, ער ריהרט נאר אן אין די בערג ווערן זיי פיל מיט רויך. אָשִׁירָה איך וועל זינגען צו גאט כל זמן איך וועל לעבן אונ וועל זיין אויף דר וועלט. יֶעֱרַב עס זאל געווינט זיין אויף גאט מיין תפלה ער זאל זי מקבל זיין ברצון וועל איך זיך פרייען מיט די הילף פון גאט. יִתַּמּוּ מיין תפלה איז אז די זינד זאלן פארלענגט ווערן פון דר וועלט דאס הייסט אז די מענשן זאלען זיך גובר זיין אויף דעם יצר הרע אונ זאלען נים זינדיגען וועלען שוין ממילא נים זיין קיין רשעים אויף דער וועלט אונ אז עס וועט אזוי זיין וועט מיין לייב לובען גאט אונ איהר אלע לובט אוך גאט דערופ:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת די פופצעהן שיר המעלות הט דוד געזאגט אז די לוים זאלן זיי זאגן אויף די פופצעהן טרעפ וום געהען פון דר עזרה פון די ווייבר צו דר עזרה פון די מאנען אויף איטליכר

הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְּׂפַת שֶׁקֶר, מִלָּשׁוֹן רְמִיָּה: מַה יִּתֵּן לְךָ וּמַה יֹּסִיף לָךְ, לָשׁוֹן רְמִיָּה: חִצֵּי גִבּוֹר שְׁנוּנִים, עִם גַּחֲלֵי רְתָמִים: אוֹיָה לִי כִּי גַרְתִּי מֶשֶׁךְ, שָׁכַנְתִּי עִם אָהֳלֵי קֵדָר: רַבַּת שָׁכְנָה לָּהּ נַפְשִׁי, עִם שׂוֹנֵא שָׁלוֹם: אֲנִי שָׁלוֹם, וְכִי אֲדַבֵּר, הֵמָּה לַמִּלְחָמָה:

משלי יהודא

המעלות. אויך דיא מעלות (שטאפלען) פון די עזרת נשים צו עזרת ישראל איז געווען פינפצעהן אקעגען דעם האלבען שם של רחמים די י' מיט דיא ה' זייא בעטרעפען אויך פינפצעהן ווען יודען וועלען זוכה זיין צו דעם גאנצען שם של רחמים בימי משיח בן דוד אונ עמלק וועט האבען די מפלה וועלען זיי זיך ריקען מיט נאך פיעל מעלות. בימי דוד המלך האבען זיי זיך ניט געקענט מיין ריקען ווי די מעלות אונ תיכף באלד ביי די ערשטע מעלה הט שון דער היילינגער דוד המלך געזעהן ברוח הקודש אז דם בהמ"ק וועט חרוב ווערן איבער שנאת חנם איבער דעם הט ער געבעטען באלד אין דעם ערשטען שיר המעלות (ה' הצילה נפשי משפת שקר מלשון רמיה):

משלי ישראל

(משפת שקר מלשון רמיה). די גמרא ערצעהלט איין מעשה איינר הט געהאט א שנור וואס זיא איז געווען איין גרויסע בעלת לשון הרע, זיא הט ליעב געהאט צו מאכען א נטריגען אונ רכילות טרייבען צווישען מאן אונ ווייב, צווי שון ברודר אונ שוועסטער וכדומה אונ עס האט איהר איטער געגאלטען צו מאכען א גט צווישען יונגע פאר פאלק, צו מאכען איין פירוד צווישען שוועסטער אונ ברודר וכדומה אנגעלכין שנגליכקייטען, דם הט דעם שווער זעהר פיעל געקרענקט אונ ער הט איהר אלע טאג געשטראפט זיא זאל די שלעכטע מדות אוועק ווארפען זיא זאל אפהערען צו רעדען רכילות, נאר זיא איז געווען אזוי ווייט פערדארבט אז קיין מוסר האט איהר ניט געהאלפען אונ ווס מעהר דער שווער האט איהר געשטראפט הט זיא אלס מעהר געטריבען רכילות זיא האט אבער געזען אלט פטור ווערען פון שווער ער איז איהר שוין

מיט זיינע שטראף רייד שטארק איבערדריסיג געווארען האט זיא געזאגט צו איהר מאן אז דר שווער רעדט איהר א צו איין עבירה, אונ אוב ער וויל זיך איבערציינגען זאל ער קומען צוא איהר אין צימער ווען זיא ליינט זיך שלאפען וועט ער זעהן אז דם איז ריכטיג ווי זיין פאטר קומט צוא איהר אונ רעדט איהר צו צו איין עבירה אונ קניעט זיך צו איהר געבען איהר בעט, דר מאן הט זיך בעהאלטען אין איין ווינקעל אונ האט ווירקליך געזעהן ווי דר פאטער קניעט זיך פר איהר אונ בעט זיך ביי איהר ליעבע שנור, פאלג מיך ווארום זאלסטו ניט הערען דאס געבעט פון דיין גינציגען שוועהר, דר זוהן איז שרעקליך געווארען אויפגערעגט אונ פון בעס האט ער געכאפט איין האק אונ הט איהם געטויטעט די שופטים האבען חוקר ודורש געווען די זאכע ער האט זיי דערצעהלט די גאנצע געשיכטע וועלכע שטאמט פון זיין פרויא האבען דיא שופטים געריכטעט ביידע צום טויט. דארום זאגען דיא חכמים אז לשון הרע הרגת דריי מענשען אונ דם בעטען מיר ביי השירה (הצילה נפשי) רעטע מיין נפש, (מלשון רמיה), פון פערליימדונג א נ רבלות דאס איך זאל נים רעדען אויף קיינעם אונ נים אנדרין פארגין ח"ו צוא דיא בעגלי לשון הרע אין זייערע גיפטיגע מיילער:

אהל יעקב

(שיר המעלות מה יתן וגו' לשון רמיה). למשל ארום זיי א גאנצע פערזאמלונג פון מענשען וועלכע צוויי פערדארבענע מענשען האבען זיך געקריגט אין גאס, ביידע זענען געוועזען נידערטרעכטיגע לייט ביידע האבען געטוהן אלע שלעכטע תועבות עס הט זיך צוזאמענגעקליבען האבען געהערט צוויי שענע אוסדריקע איינער רופט דעם צווייטען שלאנג ענטפערט איהם דער צווייטער דו ביסט א גנב זאגט דר ער שטר דו נידערטרעכטיגער יונג

פירוש ע"ט

טרעפ איין שיר המעלות, אז עס איז מיר געווען ענג האב איך צו גאט געשריען הט ער מיר געענטפערט. יי גאט איך בעט דיך, ניי מיך היינט איך בגיל פון די ליפען וואס האבען פאלשע לעפצען פון די וואס האבען אפאלשע צונג. מה דוד המלך הט געזאגט צו די וואס רעדען לשון הרע גאט הט פארשטעלט דיין צונג מיט צוויי מחיצות מיט די ציין אונ מיט די לעפצען דו זאלסט ניט רעדען קיין לשון הרע וואס זאל ער נאך מוסיף זיין פאר איין שמירה צו דיין צונג. חצי דו ביסט גליך צו שארפע פיילען וואס זענען ביי א גבור אין די הענט וואס ער הרגעט מיט זיי פון ווייטען אונ ביסט גליך מיט די קוילען פון בוקסען בוים האלץ וואס פון אויסוויניג זענען זיי פאר לאשען אונ פון אינעווייניג ברענען זיי, אזוי ביסט דו אויך, פאר לייטען רעדסט דו מיט איהם גוטע רייד אונ אין פארבארגענעש רעדסט דו אויף איהם לשון הרע. אויה דוד המלך הט געזאגט א וויי דעם וואס לשון הרע איז געווען צווישען אונז דערום האב איך געשריען ביי די טאטערן וואס וואוינען אין די געצעלטן. רבת דרום רוהט מיין לייב א לאנגע צייט מיט די וואס האבען פיינט שלום. אני איך רעד מיט מיין מול שלום אז איך רעד צו זיי שלום רעדען זיי זיך מלחמה האלטען מיט מיר:

קכא שִׁיר לַמַּעֲלוֹת, אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים, מֵאַיִן יָבוֹא עֶזְרִי: עֶזְרִי מֵעִם יְיָ, עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: אַל יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ, אַל יָנוּם שֹׁמְרֶךָ: הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל: יְיָ שֹׁמְרֶךָ, יְיָ צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ: יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יַכֶּכָּה, וְיָרֵחַ בַּלָּיְלָה: יְיָ יִשְׁמָרְךָ מִכָּל רָע, יִשְׁמֹר אֶת נַפְשֶׁךָ: יְיָ יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

קכב שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד, שָׂמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי, בֵּית יְיָ נֵלֵךְ: עֹמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ, בִּשְׁעָרַיִךְ יְרוּשָׁלָיִם: יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָה לָּהּ יַחְדָּו: שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים, שִׁבְטֵי יָהּ, עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל,

משלי ישראל

(אֶשָּׂא עֵינַי וגו׳ מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי). דר מדרש זאגט, דעם שיר המעלות האט יעקב אבינו געזאגט בעת ער איז ניצול געווארן פון אליפז עשו׳ס זוהן בעת ער האט אים געוואלט הרגנן לויט פיגזאג פון פאטר, אז אליפז האט אים אנ־געזאגט זאגט ער צו איהם איך מוז דיך הרגנן מקיים זיין דעם פאטר׳ס בעפעהל האט יעקב אבינו איהם אוועק געגעבן אלע טהייערע תכשיטים וואס רבקה האט איהם מיט געגעבן פאר רחל אונ אלין וויס ער האט געהאט אונ זאגט צו אליפז׳ן רו ווייסט דאך אז עני חשוב כמת איין ארעמאן איז גליך מיט אין געשטארבענעם אונ איצט אז איך האב דיר אב געגעבן אלעס וואס איך האב געהאט בין איך גליך ווי א געשטארבן קענסט דוא דאך זאגן דיין פאטר אז א ך בין געהרגת אונ עס וועט ניט זיין ליגען, דר נאך פלעגט יעקב

משלי יהודא

(שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אֶשָּׂא עֵינַי אֶל ההרים) דער פשט דרכים טייטשט ההרים דיא בערג מיינט מען דעם הר סיני מיט דעם הר המוריה דוד המלך האט געזעהן ברוח הקודש דס בהמ״ק וועט חרוב ווערן וועלן דאך די יהודען ניט קענען מקריב זיין קרבנות וואס דס ווערט גערופן עבודה איך בעונותינו הרבים לערנן מיר ניט אב צו היטן די תורה אונ מיר געפינן אין פרקי אבות שמעון הצדיק זאגט אוף דריי זאכן שטעהט די וועלט

אהל יעקב

וָוס טוֹנסטו דו אוף דר וועלט איך האב טאקי גע׳גנבעט, געריבט לייטן וכדומה האב איך וועניגסטענס הנאה געהאט פון דעם, איך האב געלעבט א גוטן טאג מיט מיין ווייב אונ קינדר אונ די בעלי בתים זענען ניט אונ־גליקליך געווארן אבער דו מערדר דו האסט קיין, שום הנאה גיט געהאט פון דר וועלט אונ דו האסט גהרגת

פירוש ע״ט

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת איך הייב אוף מיינע אויגן צו די בערג צו זעהן פון וואנען וועט קומען מיין הילף. עֶזְרִי אבער איך האב ניט קיין הילף פון קיינעם נאר פון גאט וואס האט בעשאפן הימל אונ ערד. אַל דיינע פוס וועט ער ניט לאזן אויסגעגלישט ווערן, גאט דיין היטר טהוט ניט דרעמלען דס הייסט ער טהוט ניט אפ זיין השגחה פון דיר קיין מאל. הִנֵּה גאט דר היטער פון ישראל טהוט קיין מאל ניט דרעמלן אונ ניט שלאפן. יְיָ גאט איז דיין היטר גאט שטעהט ביי דיין רעכטע האנט כגין זיין אוף דיר אזו ווי א שאטן איז מגין פר דר היץ. יוֹמָם ביי טאג וועט די היץ פון דר זון דיך ניט מזיק זיין אונ ביי דר נאכט וועט דיך ניט מזיק זיין די לבנה. יְיָ גאט וועט דיך היטן פון אלעם בייזען אונ וועט היטן דיין לייב. יְיָ גאט וועט דיך היטן אין דיין ארויס־געהן אין וועג אונ אין דיין קומען פון היינט ביז אייביג:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת זיי זאגן אז מען האט מיר גזאגט אז יום־טוב וועט קומען וועלען מיר געהן אין גאטס הויז עוקה רגל זיין האב איך זיך געפרייט. עוֹמְדוֹת מחמת פיעל מענשן וואס זענען געקומען קיין ירושלים אוף יום־טוב האבן מיר געמוזט שטעהן מיט אונזערע פיס א צייט אין די טויערן פון ירושלים ביז מיר זאלן קענען אריין געהן. יְרוּשָׁלַיִם די שטאדט וואס זיא איז שעהן געבויט געווארן אזו ווי א שטאדט וואס אלע בעלי מלאכות האבען זיך מחבר געוועזען בויען זיא מיט שוינקייט. שֶׁשָּׁם וואס דארטן זענען אויפגעגאנגן גאטס שבטים אוף יום־טוב דאס איז געוועזן איין עדות אז די שכינה רוהט אין ירושלים מחמת דעם נס אז אזו אגרויס פאלק האט גקאנט אריין

לְהֹדוֹת לְשֵׁם יְיָ: כִּי שָׁמָּה יָשְׁבוּ כִסְאוֹת לְמִשְׁפָּט, כִּסְאוֹת לְבֵית דָּוִד: שַׁאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלָיִם, יִשְׁלָיוּ אֹהֲבָיִךְ: יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ, שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי, אֲדַבְּרָה נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית יְיָ אֱלֹהֵינוּ, אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ:

קכג שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת עֵינַי, הַיֹּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם: הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם, כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל יַד גְּבִרְתָּהּ, כֵּן עֵינֵינוּ אֶל יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵּנוּ: חָנֵּנוּ יְיָ חָנֵּנוּ, כִּי רַב שָׂבַעְנוּ בוּז: רַבַּת שָׂבְעָה לָּהּ נַפְשֵׁנוּ, הַלַּעַג הַשַּׁאֲנַנִּים, הַבּוּז לִגְאֵי יוֹנִים:

משלי יהודא

דס זי הט דורך זיי א קיום דורך דעם זכות פון תורה אונ דורך דעם זכות פון עבודה אונ דורך דעם זכות פון גמילות חסדים אבר פריהער איידער די תורה איז געגעבן געווארען צו ישראל איז די וועלט געשטאנען ב"ווים אויף גמילת חסדים אזו ווי דר פסוק זאגט עולם חסד יבנה. אוך געפינן מיר דס דר אייבערשטר הט

משלי ישראל

אבינו זיך אליין, (מאין יבא עזרי). פון וואנען קאן איצט קומן מיין הילף, פרעגן די מפרשים ווי אזו זאגט דס יעקב אבינו דער געטליכר מאן אזו איין ווארט ווייס ער דען ניט אז השי"ת קאן שיקן איין הילף אונ באמת איז דאך יעקב אבינו צום ענדע סאקע רייך געווארן. וועלן מיר דס פארשטיין מיט איין משל א גביר הט געהאט א נאכלעסיגן זוהן וואס ער הט געלעבט נור פון פאטערס שמיצע. דר גביר הט

זיך בעקלערט וואס וועט זיין דר תכלית מיט זיין זוהן יעדר מענש מוז דאך זיין פאמיליע אליין קענן ערנערן האט ער איהם געמאכט איין געשעפט אונ האט איהם שטרענג אן געזאגט אז פון דעם געשעפט זאל ער זעהן ציהען זיינע לעבנס בעדערפנישן. ווי ווייט מעגליך איז נאר איב דאס געשעפט וועט ניט גוט געהן וועט ער זעהן פאר איהם איין אנדער געשעפט. זיין כונה איז געוועזן אז דר זוהן זאל זוכן אליין צוא פערדינען זיין ב"ווים, מיהי היום געהט דר זוהן אין גאס זאגט צו איהם איינער לויף גיכר דיין קראם ברענט ער האט זיך אבר ניט געמאכט וויסענדר אונ איז זיך געגאנגן לאנגזאם.

אהל יעקב

פיעל מענשן אין נאנצן היינט דו האסט מלשין געוועזן איף פיעל מענשן בעלי פרנסה רכילות געטריבן אונ דורך דעם קיילע געמאכט זייערע געשעפטן וס דר פון קלעגן זיי לעבן אונ צו ליעב דעם האבן זיי באנקראטירט אונ דו האסט נאר ניט געהאט דר פון ביסט דו גלייך ווי דר שלאנג ער בייסט ער עסט ערד אונ הט קיין שום הנאה ניט דיין זינד איז פיעל גרעסר וויא מיינע ענט־פערט דער צווייטער אמת איך האב געקילעט פיעל

פירוש ע"ט

אין ירושלים אונ דרום איז ראוי געוועזן צו לויבן גאט. כי אין ירושלים איז ראוי געוועזן אז די שכינה זאל דארטן רוהען ווייל דארטן זענען געזעסן די סנהדרין אויף שטולן אונ האבן געמשפט אונ צו דעם הויז געזונד פון דוד המלך איז דארטן אויך געוועזן שטולן. שאלו אונ דרום זאלט איהר בעטן פון גאט אויף דעם שלום פון ירושלים אונ די ליעב האבר פון דיר ירושלים זאלען שלוה האבן. יהי שלום זאל זיין אין דיינע טויערען, שלוה זאל זיין אין דיינע פאלאצן דס הייסט אז קיין שונא זאל ניט באלעגערן אויף ירושלים. למען דוד המלך זאגט, ניט פון מיינט וועגן אליין בעט איך אז עס זאל זיין שלום נאר פון אלע וואס זענען מיינע פריינד אונ מיינע געזעלן. למען אונ פון וועגן דעם בית המקדש אונזער גאטס הויז וואס וועט אין ירושלים געבויט ווערען דרום בעט איך גוטץ אויף דיר ירושלים:

שיר המעלות צו דיר גאט וואס דו זיצט אין הימל האב איך אויפגעהויבן מיינע אויגן אונ בעט אז דו זאלסט מיר העלפן. הנה אזו ווי די אויגן פון די קנעכט קוקן צו די הענט פון זייערע הערן אז זיי זאלן זיי עפים געבן אונ אזו ווי די אויגן פון דר שפחה קוקען צו די הענט פון די הערענטע אזו קוקן אונזערע אויגן צו גאט ביז ער וועט זיך דערבארעמן אויף אונז. חננו דערבארעם זיך אונזר גאט אויף אונז ווארום מיר זענען געזעט געווארען מיט פיעל בזיונות. רבת אונזערע לייבר זענען פיל געזעט געווארן פון דעם שפעטונג פון די בעלים וואס זענען געזעסען בשלוה אונ פון די בזיונות פון די בעלים וואס האלטן זיך בגאוה אונ האבן אונז מבזה געוועזן:

מנחה לשבת

קכד שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד, לוּלֵי יְיָ שֶׁהָיָה לָנוּ, יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל: לוּלֵי יְיָ שֶׁהָיָה לָנוּ, בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם: אֲזַי חַיִּים בְּלָעוּנוּ, בַּחֲרוֹת אַפָּם בָּנוּ: אֲזַי הַמַּיִם שְׁטָפוּנוּ, נַחְלָה עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ: אֲזַי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ, הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים: בָּרוּךְ יְיָ, שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ, טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם: נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים, הַפַּח נִשְׁבָּר, וַאֲנַחְנוּ נִמְלָטְנוּ: עֶזְרֵנוּ בְּשֵׁם יְיָ, עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

משלי ישראל

פרעגט ער ביי איהם יס געהסטו נים ניכער. ענטפערט ער הליאי וואלט אב ביגען די קראם וואלט מיר מיין פאטער אויסהעלפען מיט מיזה מיזנדער אונ געמאכט א נייעם געשעפט. דען כ׳ זן עס ציהט זיך נאך דער צרה׳דיגער געשעפט נים ער מיר נים איי, פרוטער דר נמשל איז השי״ת וואר׳פט נים גער פון הימל נאר אז דר מענש בעמיהט זיך אונ הארעוועט דערפט ער איהם, וויא אין פסוק שטייט (וברכך וגו׳ בכל אשר תעשה) השי״ת וועט דיר געבען הצלחה אין אלעס וואס דו וועסט טהון, דר מענש דארף עוסק זיין בישוב העולם אבער אויף נסים ונפלאות טאר זיך איין מענש נים פערלאזן, נאר אז ביי דעם מענשן ענדיגן זיך די כוחות הטבע אז ער קאן שוין מעהר נים אדר ער הט מעהר נים כח וואס צו ארבעטן דאמאלס ווייזט איהם השי״ת נסים ונפלאות איבר דר נאטור, דארום ווען ער הט אליפזן אלץ אויסגעגעבן אונ עס איז איהם גאר נים געבליבן דאן אז ער הט נים מעהר פון וואנען צו לעבן זאגט ער איצט וועט מיר השי״ת טהון נסים ונפלאות אונ דאס איז די כוונה, (מאין). פון גאר נים (יבוא עזרי) וועט קומען מיין הילף ווייל איך בין דאך געבליבען ארעם אונ נאקעט, (עזרי) מיין הילף וועט קומען (מעם ה׳) פון גאט (עושה שמים וארץ) וועלכר האט בעשאפען הימעל אונ ערד:

משלי יהודא

געטהון חסד אונ האט מקיים געווען מדת הרחמים בעת ער הט בעשאפן די וועלט. מיר ווייסן אויך פון די הייליגע ספרים דס בעת עס איז דא אין דעם דור א צדיק איז דער צדיק מגין אויף דעם דור זאגט דס דוד המלך שיר למעלות דר שיר איז געזאגט געווארן וועגן די צדיקים וועלכר דר אייבערשטר איז אנגעבנייט פר זיי צו מאכן מעלות לעתיד לבא ווייל מיט זייער זכות האבן זייא דערהאלטן די וועלט. אונ בזכות הצדקה וואס מען איז גומל חסד איינער מיט דעם צווייטן איז דר אייבערשטר מיט אונז אויך גומל חסד דס דר זכות פון דעם צדיק איז אויף אונז מגין אשא עיני אל ההרים איך הייב אויף מיינע אויגן צו דעם בארג סיני וואס דארט איז געגעבן געווארן די תורה אונ איך זעה דס עס איז ניט דא קיין תורה, איך הייב אויף מיינע אויגן צו דעם בארג המוריה וואס דארט איז געשטאנען דס בהמ״ק אונ איך זעה אז דס בהמ״ק איז אויך חרוב דס עס איז ניט דא דר זכות עבודה פון די קרבנות זאג איך מאין יבוא עזרי פון וואנען וועט קומען מיין הילף מיט וועלכען זכות וועל איך קענען האבן א קיום שטארק איך מיך נאר מיט דעם גראנק עזרי מעם ה׳ עושה שמים וארץ. דס מיין הילף וועט זיין איך וועל האבען דערווייל א קיום מיט חסד ורחמים אזו ווי בעת דר אייבערשטר הט בשאפן הימל אונ ערד איידר די תורה איז געגעבן געווארן איז דיא וועלט געשטאנען בלווים מיט דעם זכות פון חסד:

אהל יעקב

משפחות אבר מיר קאן מען גאר נים טהון אין תפיסה זעצט מען נים פאר דעם אונ מיר האלט מען פאר א שעהנעם מאן אבר דו רויבר דו ביסט ראך געזעסן אין תפיסה אונ דיר נייסן אלע וואס פר א מענש דו ביסט.

דר נמשל איז, דר פסוק זאגט אויף דעם גרויסן בעל לשון הרע. (מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה). דו בעטריגר אונ פערליימדר וואס פר אנוצען וואס פאר א פערגעניגן גיט דיר די מלשינות דו האסט קיין הנאה

פירוש ע״ט

שיר המעלות די ישראל האבן געזאגט אין די צייט פון המן אז גאט וואלט מיט אונז ניט געווען אין דר צייט אז א מענש איז אויף געשטאנען אויף אונז. אזי וואלטן זיי אונז לעבענדיגערהייט איין געשלונגן אין דר צייט אז זייער צארן גרימט אויף אונז. אזי אונ די וואסער דס מיינט מען די בבלים וואלטן אונז געווען פארפלייצט אונ אזו ווי א טייך וואסער וואלט געווען איבר געפאהרן אויף אונזער לייב, אזי אונ אויף אונזער לייב וואלט געוועזן איבר געפאהרן די מוטהוויליגע וואסער. ברוך אבר געלויבט איז גאט וואס ער הט אונז ניט געגעבן אז מיר זאלן זיין א פארצוקונג צו זייערע ציין. נפשנו אונזערע לייבר זענען אנטרונען געווארן אזו ווי א פויגעל ווערט אנטרונען פון דר שטרויכלענדיגע נעץ, די נעץ איז צעבראכן געווארן אונ מיר זענען אנטרונען געווארן. עזרנו אונזער הילף קומט אז מיר דערמאנען גאטס נאמען וואס הט בעשאפן הימל אונ ערד:

קכה שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, הַבֹּטְחִים בַּיָי, כְּהַר צִיּוֹן לֹא יִמּוֹט, לְעוֹלָם
יֵשֵׁב: יְרוּשָׁלַיִם הָרִים סָבִיב לָהּ, וַיָי סָבִיב לְעַמּוֹ, מֵעַתָּה וְעַד
עוֹלָם: כִּי לֹא יָנוּחַ שֵׁבֶט הָרֶשַׁע עַל גּוֹרַל הַצַּדִּיקִים, לְמַעַן לֹא
יִשְׁלְחוּ הַצַּדִּיקִים בְּעַוְלָתָה יְדֵיהֶם: הֵיטִיבָה יָי לַטּוֹבִים, וְלִישָׁרִים
בְּלִבּוֹתָם: וְהַמַּטִּים עֲקַלְקַלּוֹתָם, יוֹלִיכֵם יָי אֶת פֹּעֲלֵי הָאָוֶן,
שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל:

קכו שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, בְּשׁוּב יָי אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן, הָיִינוּ כְּחֹלְמִים:
אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ, וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה, אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם, הִגְדִּיל יָי
לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה: הִגְדִּיל יָי לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, הָיִינוּ שְׂמֵחִים: שׁוּבָה
יָי אֶת שְׁבוּתֵנוּ, כַּאֲפִיקִים בַּנֶּגֶב: הַזֹּרְעִים בְּדִמְעָה, בְּרִנָּה יִקְצֹרוּ:

משלי יהודא

(שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב ה' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן). אין דעם מִזְמוֹר הָט אונז דֶר הייליגער דָוִד הַמֶּלֶךְ גֶעלֶערְנְט דָאס בְּעֵת וֶוען יוּדְען זֶענֶען חָלִילָה בְּצַעַר זָאל זייער נוייגען (בְּשׁוּב ה' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן) אַז השי"ת וֶועט צוּרִיק קֶערֶען דִיא יִשְׂרָאֵל פוּן גָלוּת בָּבֶל אִין יְרוּשָׁלַיִם, (הָיִינוּ כְּחוֹלְמִים)

מעשה גדולים

(בְּשׁוּב ה' וגו' הָיִינוּ כְּחוֹלְמִים). דִי גְמָרָא דֶערְצֵיילְט אַ מַעֲשֶׂה אַז חוֹנִי הַמְעַגֵּל אֵיינֶר פוּן דִי גְרֶעסְטֶע חֲכָמִים אוּנ צַדִּיקִים אִין דֶעם דוֹר פוּן חוּרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָאט זִיךְ שְׁטֶענְדִיג גֶעוואוּנְדֶערְט אוּנ מְצַטֵּעַר גֶעוֶוען אוֹיף דֶעם פָּסוּק

אהל יעקב

נִיט בְּעוֹלָם הַזֶּה וִוי דֶר שְׁלַאנְג אוּנ בְּעוֹלָם הַבָּא וֶועסְט דוּ גֶעהְן אִין כַּף הַקֶּלַע, דֶער גֵיהִנָּם וֶועט דִיר נִיט קָלֶעקְן, דֶער גַנָב קָאן דָאךְ טְהוּן תְּשׁוּבָה אוּנ אַוֶועק גֶעבֶּען דִיא גְנֵבָה אָבֶּער דוּא הָאסְט גֶעקוֹילֶעט פִיעל מִשְׁפָּחוֹת מִיט דַיינֶע וֶוערְטֶער אוּנ פַאר רִיכְטֶען קָאנְסְט דוּ נִיט אַזוֹי וִוי דִי חֲכָמִים זָאגֶען שֶׁמְּלַשִּׁין כַּאן וְהוֹרֵג בְּאַסְפַּמְיָא דָא אִיז עֶר מַלְשִׁין אוּנ הַרְגֶּ'ת אִין נוייטֶע מְדִינוֹת:

פירוש ע"ט

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת דִי וָוס הָאבֶּן אַ בִּטָּחוֹן אוֹיף גָאט וֶועלֶען זֵיי זַיין אַזוֹ וִוי דֶער בַּארְג צִיּוֹן וָוס עֶר וֶוערְט נִיט אוֹיס גֶעגְלִיטְשְׁט אוּנ אוֹיף אֵייבִּיג וֶועט עֶר זַיין אוֹיף זַיין אָרְט. יְרוּשָׁלַיִם אַזוֹ וִוי דִי בֶּערְג רִינְגְלֶען אַרוּם דִי שְׁטָאדְט יְרוּשָׁלַיִם אַזוֹ רִינְגֶעלְט אַרוּם גָאט זַיין פָאלְק וָוס הָאבֶּן אַ בִּטָּחוֹן אוֹיף אִיהם פוּן הַיינְט בִּיז אֵייבִּיג. כִּי עֶס וֶועט נִיט רוּהֶען דָם גֶעוֶועלְטִיגְקֵייט פוּן דִי רְשָׁעִים אוֹיף דֶער נַחֲלָה פוּן דִי צַדִּיקִים כְּדֵי אַז דִי צַדִּיקִים זָאלֶען נִיט אוֹיסְשְׁטְרֶעקֶן זֵייעֶרֶע הֶענְט צוּ טְהוּן עַוְלוֹת אַזוֹ וִוי דִי רְשָׁעִים טְהוּן וַוייל זֵיי זֶעהֶען אַז דִי רְשָׁעִים גֶעוֶועלְטִיגֶען. הֵטִיבָה גָאט זָאל בֶּעגִיטִיגֶען צוּ דִי גוּטֶע אוּנ צוּ דִי וָוס זֶענֶען רֶעכְטְפַארְטִיג אִין זֵייעֶר הַארְצֶען. וְהַמַּטִּים אָבֶּער דִי וָוס נֵייגֶען זִיךְ צוּ גֶעהְן אִין פַארְקְרִימְטֶע וֶועגֶען וֶועט זֵיי גָאט פִירֶען מִיט דִי וָוס ווירְקֶען אוּם רֶעכְט צוּ מַאכֶען פַארְלִירֶען זֵיי פוּן דֶער וֶועלְט אוּנ דֶענְסְט מָאל וֶועט זַיין שָׁלוֹם אוֹיף דִיא יִשְׂרָאֵל:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אַז גָאט וֶועט אוּם קֶערֶען פוּן דֶעם גָלוּת בָּבֶל דִי גֶעפַאנְגֶענֶע פוּן דֶער שְׁטָאט צִיּוֹן וֶועלֶען זֵיי זָאגֶן אַלֶע צָרוֹת וָוס מִיר הָאבֶּן גֶעהַאט אִין גָלוּת בָּבֶל אִיז נָאר גִיוֶועזֶן וִוי אַ חָלוֹם מַחֲמַת פִיל טוֹבוֹת וָוס זֵיי וֶועלֶען הָאבֶּן וֶועלֶען זֵיי גָאר פַארְגֶעסֶען אָן דִי צָרוֹת וָואס זַייא הָאבֶּען גֶעהַאט. אָז דֶענְסְטְמָאל וֶועט אוּנְזֶער מוֹל דֶער פוּלְט וֶוערֶען מִיט פְרֵייד. אוּנְזֶער צוּנְג מִיט גֶעזַאנְג, דֶענְסְטְמָאל וֶועט מֶען זָאגֶן צְווִישֶׁן דִי פֶעלְקֶער אַז דִי גְרוֹסֶע טוֹבוֹת וָואס אִיז גֶעטְהוּן גֶעוָוארֶן צוּ דִי יוּדְן הָט גָאט גֶעטְהוּן. הִגְדִּיל אוּנ דִי יוּדֶען וֶועלֶען זָאגֶן אֱמֶת אַז גָאט הָט מִיט אוּנְז גֶעטְהוּן גְרוֹסֶע נִסִּים אוּנ מַחֲמַת דֶעם בִּטָּחוֹן וָוס מִיר הָאבֶּען גֶעהַאט אוֹיף גָאט הָאבֶּען מִיר זִיךְ גֶעפְרֵייט. שׁוּבָה דִי יוּדֶען הָאבֶּען גֶעבֶּעטֶען אִין גָלוּת בָּבֶל קֶעהְר אוּם אוּנְזֶערֶע גֶעפַאנְגֶענֶע פוּן גָלוּת וֶועלֶען מִיר גְלַייךְ זַיין צוּ דִי בֶּעך וַואסֶר וָוס גֶעהֶען מִיט כֹּחַ אוֹיף טְרוּקֶענֶע עֶרְד. הַזּוֹרְעִים דִי וָואס הָאבֶּן גֶעזֵייט אוֹיף דֶעם טְרוּקֶן אָרְט מִיט טְרֶערֶן מַחֲמַת זֵיי הָאבֶּן גֶעבְּרַאכְט טָאמֶער

הָלוֹךְ יֵלֵךְ וּבָכֹה, נֹשֵׂא מֶשֶׁךְ הַזָּרַע, בֹּא יָבֹא בְרִנָּה נֹשֵׂא אֲלֻמֹּתָיו׃

קכז שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה, אִם יְיָ לֹא יִבְנֶה בַיִת, שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ. אִם יְיָ לֹא יִשְׁמָר עִיר, שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר׃ שָׁוְא לָכֶם מַשְׁכִּימֵי קוּם, מְאַחֲרֵי שֶׁבֶת, אֹכְלֵי לֶחֶם הָעֲצָבִים, כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שֵׁנָא׃ הִנֵּה נַחֲלַת יְיָ בָּנִים, שָׂכָר פְּרִי הַבָּטֶן׃ כְּחִצִּים בְּיַד גִּבּוֹר,

מעשה גדולים

וועם אונז אויסוויזען אז די זיבעציג יאהר איז נאר ווי איין חלום. האט ער געפרעגט ווי קאן דאס זיין אז זיבעציג יאהר זאל אויסזעהן ווי איין שלאף כים חלומות, ווי ער האט געהאלטען אז דאס איז איין חלום אדר נאר איין משל איז ער ארום ארום ירושלים און זעהט אז איין אלטער מאן פלאנצט איין סארט בוים וואס טראגט אין זיבעציג יאהר ארום וועט ארויס וואקסן די ערשטע פרוכט פון איהם, זאגט חוני המעגל צו איהם דו ביסט דאך שוין זעהר אלט האפסטו דען נאך צו עסן די פרוכט פון דעם בוים דיין מיהע אז

דאך אומזיסט, ענטפערט דער אלטער מאן בעת איך בין געקומען אויף דער וועלט איז זיא דען געוועזן איין וויסטע מיינע עלטערן האבן געפלאנצט בעת פאר מיר אזוי פלאנץ איך פאר מיינע קינדר, דערווייל האט זיך חוני המעגל גע זעצט עסן איז איהם ארויף געפאלן איין שטארקער שלאף איין שטיין האט איהם פערדעקט און איז געלעגן וויא אין איין משערה זיבעציג יאהר, דערנאך ווא ער איז אויפגעשטאנען זעהט ער ווי איינער עסט פון די פירות פון יענעם בוים וואס דר אלטער מאן האט געפלאנצט, פרעגט ביי איהם חוני המעגל ווער ביסט דו ווער עס האט געפלאנצט דעם בוים, ענטפערט דר

משלי יהודא

אונ בעטען זיין צום מיינסטען אויף גלות השכינה דאס כביכול איז אויך דערנסטמא' בצער אזוי ווי עס שטייט בכל צרתם לו צר אונ בעת די יודן וועלן געהאלפען ווערען זאל זייער עיקר שמחה זיין ווייל דעם וואס עס איז געהייליגט געווארן אונ עס איז געגרייסט געווארן דעם אייבערשטענס שם מיט דעם אייבערשטענס כבוד זאגט ער (בשוב ה׳ את שיבת ציון) בעת ווען יודען וועלן געהאלפן ווערען אויב וואול דאס מיר וועלן דאך

פירוש ע״ט

וועט דארטען ניט וואקסן קיין תבואה אבער אז די וואסר איז געקומען אויף דעם טרוקן ארט אונ עס האט געוואקסן תבואה האבן זיי געשניטן מיט געזאנג. הלוך בשעת אז ער האט געפיהרט די תבואה זייהען איז ער געגאנגען אונ האט געוויינט אבער נאך דעם אז דאס וואסר איז אנגעקומען אויף דעם ארט אונ עס האט געוואקסן תבואה האט ער געטראגען די גארבען פון דעם פעלד אהיים מיט געזאנג׃

שיר המעלות דאס האט דוד המלך געזאגט אויף זיין זוהן שלמה ווארום ער האט געזעהן ברוח הקודש בשעת שלמה וועט בויען דעם בית המקדש וועט ער נעמען די טאכטער פון פרעה פר א ווייב האט ער געזאגט עס וועט ניט זיין גאט לרצון דאס געבוי פון דעם בית המקדש איבר דיינע ניט גוטע מעשים האבן זיך די בעלי מלאכות אומזוסט געמיהט איבר דעם געבוי ווארום עס וועט קיין קיום ניט האבן אז גאט וועט ניט היטען די שטאט ירושלים מחמת דיינע מעשים האט זיך אומזוסט דר היטר געשטארקט צו היטען די שטאט ווארום זי וועט בנראי חרוב ווערען. שוא אונ צו אייך מענשען איז אויך אומזוסט אייער טרחה וואס איר פערדערט זיך אופשטעהען צו דר מלאכה אונ זיצט שפעט אונ עסט דאס ברוט וואס קומט אן מיט טרויעריקייט אונ שווערע ארבייט אזו גיבט גאט דאס בערבארמפענש אן יגיעות דעם וואס פארוואגעלט זיין שלאף אונ איז עוסק אין תורה. הנה אונ אוב די מענשען זיינען עוסק במלאכה פון עשירות וועגן כדי אז זייא זאלן מאכן ירשינען זייערע קינדר איז דאס איך נישט ווארום די קינדר זעגען דאך גאטס ארב א. אז גאט וועט אים ניט וועלן געבן קיין קינדר וועמען וועט ער מאכן ירשינען אונ קינדר וואס זיי ווערען אנגערופן פרי הבטן קומען נאר מחמת שכר פון מעשים טובים וואס דר מענש טהוט. כחצים אזוי ווי מיט די פיילן וואס דר גבור שיסט מיט זיין האנט איז דאס דאך ידוע אז ניט די פיילן הרגענען נאר דר גבור וואס שיסט מיט זיי דער הרגעט אזו זעגען אויך די קינדר וואס דער פאטר איז זיי מדריך אין דר יוגענד האטשע די קינדר טהון מעשים טובים האט פארט דער

כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים: אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר, אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם, לֹא יֵבֹשׁוּ, כִּי יְדַבְּרוּ אֶת אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר:

קכח שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, אַשְׁרֵי כָּל יְרֵא יְיָ, הַהֹלֵךְ בִּדְרָכָיו: יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל, אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ: אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה, בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ, בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים, סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ: הִנֵּה כִי כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר, יְרֵא יְיָ: יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן, וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלָיִם, כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: וּרְאֵה בָנִים לְבָנֶיךָ, שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל:

קכט שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, רַבַּת צְרָרוּנִי מִנְּעוּרָי, יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל:

משלי יהודא

האבען שמחה נאר די שמחה ווענגען אונז דארף זיין (היינו כחלמים) אזוי ווי איינער דערוועהט א טייערע זאך אין חלום עס דאכט זיך איהם ער איז גליקליך געווארען אונ הט בעת דעם חלום שמחה ווען כם די שמחה הייסט נים במילואו. נאר אבר ואז ימלא שחוק פינו) אויף דעם וועט זיין אונזער שמחה בשלימות ובמילואו דורך דעם וואס (אז יאמרו בגוים הגדיל ה'

מעשה גדולים

מענש מיין פאטערס פאטער, זאגט חוני המעגל איצט ווייס איך אז איך האב געשלאפן זיבעציג יאהר. איצט שיין איך שוין דר פסוק. אין דעם וועהט ער אז זיין א יועל וום ער פלעגט אוף איהם רייטען ווייזז ניטא אונ עס שטעהט נגבגן איהם יונגע אייזלען הט ער אויפריכטיג פארשטאנען אז ער הט זיבעציג יאהר געשלאפן געהט ער צו הויז פרעגט ער וואו איז חוני המעגל, זאגט מען איהם ער איז שון לאנג ניטא מען ווייס ניט וואו ער איז אהין געקומען נאר זיין אייניקל איז דא, זאגט ער צו זיי איך בין דם זעלבסט חוני המעגל האב זייא איהם נים געגלייבט, איז ער אוועק אין בית המדרש לערנען תורה הערט ער ווי דיא רבנים פון דר ישיבה לערנען אין מיעפע הלכה, ווי זיי האבן אבגעלערנט זאגן די תלמידי

משל ומליצה

(רבת צררוני מנעורי). למשל איינר איז געגאנגען אונ פערבראכען געגען די רעגירונג געזעטצע, דר שופט הט בעשלאסן זיין פארברעכען אונ הט געהייסן איהם בעשטראפן מיט פערציג קלעפ נאטירליך הט מען די שטראף מקיים געווען. ביי דעם לעצטען קלאפ לויפט אונטער איינער אין שונא אונ ליינט איהם צו נאך פערציג קלעפ הט ער זיך דארויבער בעקלאגט ביים שופט, דער שופט הט דעם שונא באלד גערופן אונ געפרעגט ווי אזוי ערלויבט ער זיך איהם צו שלאגן, ענטפערט ער איך וועל דיר זאגן דעם אמת אז איך האב איהם פיינד תכלית שנאה ווייל ער איז איין יוד נים מיין גלויבען, איך וואלט איהם וועלן אלע מאל שלאגן נאר עס איז דאך נים ערלויבט איצט אז דו ליבער שופט

פירוש ע"ט

פאטער שכר דר פר. אשרי וואהל דעם מענשן וום ער הט דערפולט זיין פוטער פאס פון זיי דם הייסט וום ער הט פיל קינדר וום געהן אין רעכט פארטיגן וועג זייא וועלן ניט פאר שעמט ווערן אז זיי וועלן זיך מפלפל זיין מיט די לומדים וואס קריגן מיט זייא אין עסק פון חכמת התורה אין דעם טויער וואו די לומדים מיט די שיפוטים זיצען:

שיר המעלות וואל צו אלע וואס האבן מורא פר גאט עובר צו זיין אוף לא תעשה אונ געהען אין גאטס וועג מקיים זיין די מצות עשה. יגיע אז די וועלטליכן נאר וום די פארדינסט מיט דיינע הענט אונ וועסט ניט ווילען קיין הנאה האבן פון אנדערע וועט דיר וואל אונ גוט זיין. אשתך דיין ווייב וועט זיין גלייך צו א ווייןשטאק וום שטעהט נאהענט פון דיין שטוב אונ ביסט תמיד אויף איהם משגיח וואקסט דאך אויף איהם גוטע פירות אזו וועט דיין ווייב האבן גוטע קינדר: ונ דיינע קינדר וועלן זיין אין זייער געשטאלט אזו ווי די צווייגן פון איין אייל בוים אונ וועלן תמיד זיצען ארום דיין טיש. הנה מיט אזעלכע ברכות ווערט געבענשט נאר דר וום הט מורא פר גאט. יברכך וואהרום גאט וועט דיך בענטשן פון דר שטאדט ציון אונ וועסט זעהען אין דעם גוטס פון ירושלים אלע טעג פון דיין לעבען. וראה אונ וועסט זעהען אז דיינע קינדר וועלן האבן קינדר אונ וועסט זעהען דעם שלום וום יודען וועלן האבן:

שיר המעלות פיעל בעליידיגער זענן אוף מיר אופגעשטאנען פון דר יוגנד אן. רבת תאטשע פיעל בעליידיגער האב איך געהאט פון דר יוגענד אן האבען זיי מיך ניט געקענט ביי קומן.

רבת צררוני מנעורי, גם לא יכלו לי: על גבי חרשו חורשים, האריכו למעניתם: יי צדיק, קצץ עבות רשעים: יבשו ויסגו אחור, כל שנאי ציון: יהיו כחציר גגות, שקדמת שלף יבש: שלא מלא כפו קוצר, וחצנו מעמר: ולא אמרו העברים, ברכת יי אליכם, ברכנו אתכם בשם יי:

מעשה גדולים

חכמים, רבותי, איצט האבן מיר אבגעלערנט דיא הלכה װעהר קלאר זיא שינט אונז איצט פונקט װי אין דר צייט פון חוני המעגל, פרעגן די איבריגע ישיבה לייט װאס איז דס, גלייך אז מען האט געזאגט ער איז ערשט איצט גיקומען, װי אז דא אין בית המדרש איז מיט זעכציג יאהר צוריק געװעזן אגרויסער תנא חוני המעגל אונ װי ער פלעגט נאר אריין קומען אין בית המדרש האט ער איהם פערלויכטן מיט זיין תורה אונ יעדער תלמיד חכם װאס האט איהם נאר געפרעגט איין קשיא האט ער איהם גלייך פערענטפערט אונ קלאר געמאכט, װי ער האט דס געהערט זאגט ער איך בין דס זעלבסט חוני המעגל, האבן איהם די ישיבה לייט ניט געגלויבט אונ האבן איהם קיין כבוד ניט געגעבן האט ער דערפון גרױס צער געהאט אונ זאגט רבש״ע אזוי איין לעבן וויל איך ניט אזוי האט ער מתפלל געװעזן אז ער זאל שטארבן ער זאל שוין האבן נחת רוח בעולם הבא אונ אזוי איז געשעהן ונפטר תחיית המתים, אויף דעם זאגט דיא גמרא אי חברא אי מיתותא דאייב אונ אז דער מענש האט איין פרייען חבר וויא איוב האט געהאט פר װעמען מען קאן אויסגיסן דס הארץ איז גוט, ואי לאו מיתותא אונ אויב ניט איז גלייכער דער טויט, ווי חוני המעגל אז ער האט געזעהן אז ער האט שוין ניט קיין חבר האט ער געבעטן אז ער וויל שוין ניט לעבען:

משלי יהודא

לעשות עם אלה) װאס עס װעט געגרייסט װערן דעם אייבערשטענס שם אונ אויף דעם גליקליכקייט װאס (הגדיל ה׳ לעשות עמנו) װאס דר אייבערשטער האט מיט אונז געטהון (היינו שמחים) װעלען מיר פיש זיין פרייליך אבער די שמחה במילואו װעט זיין אויף דעם קידוש השם במהרה בימינו אמן:

משל ומליצה

האסט איהם געהייסן בעשטראפן האב איך זיך אוך ערלויבט איהם צו צולייגן נאך פערציג קלעפ זאגט דער שופט איך האב איהם געהייסן בעשטראפן ניט װייל ער איז איין יהודי נאר װייל ער האט פערבראכן געגען די געזעצע, דו אבער האסט געװיזען אז דו ביסט איהם איין שונא אומזאנסט נור װייל ער איז איין יוד דארום מוז מען דיך שטרענג בעשטראפן אונ האט געהייסען דיא שומרים איהם בעשטראפען מיט הונדערט קלעפ דר נמשל איז דער (שיר המעלות) געהט אויף דעם ערשטען גלות װאס מיר האבן געהאט אין מצרים אונ בעת פרעה האט גוזר געװעזן אז מען זאל יעדעס קינדער זכרים װארפן אין טייך האבן זייערע מוטערס זיי בעהאלטען אין די פעלדער ווי דער פסוק זאגט דא (על גבי חרשו חורשים) אויף מיין רוקען האבען די מצרים געאקערט נאר השי״ת ברחמיו האט זיי געלאזן לעבן מיט גרויסע נסים ונפלאות ווי דיא חכמים דערצעהלען אין מדרשים, די מצרים האבען געוואוסט אז השי״ת האט אויף די ישראל גוזר געװעזן אז זיי זאלן זיין פיער הונדערט יאהר גרים, איז דאך נאר גרים אונ זיי האבן צוגעלייגט זייער מעהרייא נאך פיעל מעהר, זיי האבען זיי געװאלט פון דער װעלט אומברענגען נאר װייל זיי זענען יודען האט השי״ת דער שופט צדק מיט זיי זיך גוט אבגערעכענט, אונ דס איז די כונה (רבת צררוני מנעורי) מייניגע שונאים האבן מיך שטארק בעליידיגט נאך פון מיין יוגענד אן דס הייסט װען איך בין נאך געװעזן איין יונג פאלק אין מצרים. (יאמר נא ישראל) די גאנצע שנאה אונ די בעלײדיגונג איז געװעזן װייל די יודען האבן זיך בערימט מיט דעם נאמען ישראל. (ה׳ צדיק קצץ עבות רשעים). השי״ת האט אבער אב געהאקט די שװערע שטריק דעם יאך פון די מצרים די רשעים, ער האט זיא שטרענג בעשטראפט כמדה אזוי פערהאפען מיר (יבשו וגו׳) אזוי װעלען זיך אט ירצה השם שעמען אלע פיינדע פון ציון אונ ישראל, װאס זענען רודף אונ האבען פיינט דאס פאלק פון ציון:

פירוש ע״ט

על גבי די װאס אקערין די ערד האבען אויף מיין רוקען געאקערט אונ דעם שנור פון דעם אקער האבן זיי לאנג געצויגן דס הייסט זיי האבן אונז מיר מכביד געװעזן. יי אבער גאט דער צדיק האט צעשניטן די שטריק פון די רשעים װאס זיי האבן מיך געבונדען מיט זיי. יבושו אלע װאס האבען פיינט די שטאדט ציון אז זיי װעלען זעהען מיין ישועה װעלען זיי זיך פארקערן אהינטער מחמת בושה. יהיו אונ װעלען זיין אזוי ווי דס גראז װאס װאקסט אויף די דעכער אז איידער מען רייסט דס אוס װערט דאס פארדארט מחמת היץ פון דר זון. שלא אונ דער שניטער האט ניט דערפולט זיין האנט פון זיי אונ זיין עק קלייד האט ער ניט דערפולט פון די גארבען װארום מען האט דס גאר ניט געשניטן. ולא אונ די װאס פארן אין װעג האבען ניט געזאגט צו די שניטער אז גאטס ברכה זאל זיין צו אייך מיר בענטשן אייך מיט גאטס נאמען װארום עס איז קיין שניטער דארטן ניט געװען

קל שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְיָ: אֲדֹנָי שִׁמְעָה בְקוֹלִי, תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנָי: אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר יָהּ, אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד: כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה, לְמַעַן תִּוָּרֵא: קִוִּיתִי יְיָ קִוְּתָה נַפְשִׁי, וְלִדְבָרוֹ הוֹחָלְתִּי: נַפְשִׁי לַאדֹנָי, מִשֹּׁמְרִים לַבֹּקֶר, שֹׁמְרִים לַבֹּקֶר: יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל יְיָ, כִּי עִם יְיָ הַחֶסֶד, וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְדוּת: וְהוּא יִפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל, מִכֹּל עֲוֹנוֹתָיו:

קלא שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד, יְיָ לֹא גָבַהּ לִבִּי, וְלֹא רָמוּ עֵינַי, וְלֹא הִלַּכְתִּי בִּגְדֹלוֹת וּבְנִפְלָאוֹת מִמֶּנִּי: אִם לֹא שִׁוִּיתִי וְדוֹמַמְתִּי נַפְשִׁי, כְּגָמֻל עֲלֵי אִמּוֹ, כַּגָּמֻל עָלַי נַפְשִׁי: יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל יְיָ, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

משלי יעקב

(שיר המעלות ממעמקים). למשל א ארימאן האט נושא חן געוועזן ביי איין עושר דס ער איז געווארן ביי דעם עושר א שטוב מענש אונ פלעגט האבן פון דעם עושר די גאנצע פרנסה מיט אמאל האט זיך דעם ארימאן פארגלוסט אונ האט צו גנבת פון עושר א מלבוש דר עושר איז בייז געווארן אונ האט איהם ארויסגעטריבן פון שטוב מיט דעם גנבישן מלבוש דר ארימאן איז ארום געגאנגן אין גרויסע צרות ער האט ניט געהאט קיין מזון סעודה אחת ער האט זיך אבר געשעמט דעם עושר צו קומן אין פנים בפרט נאך צו איהם אין שטוב האט זיך דר ארימאן מיישב געוועזן אב צו פאהרן ראס ארט ווי

משלי ישראל

(הי' שמעה בקולי. למשל איין גרוסר גביר איז אמאל אראפ געפאהרען אין זיין געבורטס שטאדט, איין קליין שטעדטל, צו זעהן זיך מיט זיין פאמיליע אונ גוטע פריינד האט ער זיך דערוואוסט אז עס איז דא זעהר פיעל ארעמע קרובים אונ געבן יעדן וואס איהם פעהלט איז ער נים אום שטאנד, האט ער געבעטן אז יעדער ארעמער קרוב זאל איהם זאגן דס נייטיגסטע וואס איהם פעהלט, נים מעהר וועט ער איהם אויסהעלפן, יעדער האט זיך איין עצה געהאלטען מיט זיין תויז געזונד וואס איהם איז מעהר נייטיג אונ דער גביר האט זיי אויסגעהאלפן, צווישן די קרובים איז געוועזן איינר איין גרויסר אביון אונ דער צו נאך איין חולה מסוכן אויך אונ האט נים געוואוסט וואס צו בעטן, אוב שטימצע אום צו קורירען זיך אדער צו פארבעסערען זיין ארעמען שטאנד, ער האט זיך געשטעלט ביים טיר אונ האט גאר ניט גערעדט גאר געוויינט, פרעגט בייא איהם דער גביר וואס איז דיין בקשה ענטפערט ער מיין ארעמקייט איז זעהר גרויס אונ מיין

פירוש ע"ט

שיר המעלות פון טיפעניש האב איך דיך גאט גערופן. אדני הער צו גאט מיין קול, דיינע אויערן זאלן פארנעמען דס קול פון מיין געבעט. אם אוב דו גאט וועסט היטן מיינע עבירות דו זאלסט מיך שטראפן אויף זיי ווער וועט קאנן בעשטיין דרויף. כי ווארום ביי דיר אין די הענט איז מוחל צו זיין עבירות אונ האסט ניט מוסר געוועזן קיין שום מלאך אז ער זאל קאנן מוחל זיין מיינע עבירות כדי אז מען זאל מורא האבן פר דיר: קויתי מיין לייב טוט האפען צו דיר גאט אונ איך האף צו זיינע רייד וואס ער האט מיר מבטיח געוועזן. נפשי מיין לייב טהוט האפען צו גאט מעהר איידר די היטר וואס היטן ביי דר נאכט האפען אז עס זאל טאג ווערען. יחל איהר יודען האפט צו גאט ווארום מיט גאט איז דר חסד אונ פיעל מאל האט ער אייך שון אויסגעלייזט וועט ער אייך היינט אויך אויסלייזען. והוא אונ די עבירות וועלען ניט מעכב זיין ווארום גאט וועט אויסלייזען די יודען פון אלע זייערע עבירות:

שיר המעלות גאט אין מיין הארצן האב איך זיך ניט בעל גאוה געהאלטן אונ מיינע אויגן האב איך ניט אופגעהובען ווי די בעלי גאוה. איך בין ניט געגאנגען אין גרויסע וואונדערליכע זאכן מעהר איידר עס איז ראוי צו מיר. אם דס שווער איך אוב איך האב אזו ניט געטהון איך האב מיין לייב געגליכן צו א קינד וואס זייגט אונ האט נאר א בטחון אויף זיין מוטער אזוי האב איך אויך בטחון נאר אויף גאט מיין נפש וואס איז אין מיר איז געגליכען צווא א קינד וואס זייגט. יחל אונ דרום האפט איהר ישראל אויך צו גאט פון היינט ביז אייביג:

קל״ב שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, זְכוֹר יְיָ לְדָוִד, אֵת כָּל עֻנּוֹתוֹ: אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַייָ, נָדַר לַאֲבִיר יַעֲקֹב: אִם אָבֹא בְּאֹהֶל בֵּיתִי, אִם אֶעֱלֶה עַל עֶרֶשׂ יְצוּעָי: אִם אֶתֵּן שְׁנַת לְעֵינָי, לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה: עַד אֶמְצָא מָקוֹם לַייָ, מִשְׁכָּנוֹת לַאֲבִיר יַעֲקֹב: הִנֵּה שְׁמַעֲנוּהָ בְאֶפְרָתָה, מְצָאנוּהָ בִּשְׂדֵי יָעַר: נָבוֹאָה לְמִשְׁכְּנוֹתָיו, נִשְׁתַּחֲוֶה לַהֲדֹם רַגְלָיו: קוּמָה יְיָ לִמְנוּחָתֶךָ, אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק, וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ, אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: נִשְׁבַּע יְיָ לְדָוִד

משלי ישראל

קְרָא: קֹהֵיים איז נאך גרעסר פון מיין שוואכע שטימע וועלכע נעהם פון מיין הערצן קומט דו פערשטעהן וואס מיר פעלט, דר נשמה איז יעדר מענש בעט ביי השי״ת וואס איהם פעלט נאר אונז יודען פעלט מעהר ווי אלע בעלקר, איסר אונזר ארעמקייט זענען מיר נאך קראנק אוף דעם גוף אונ דר נשמה מיר קאנען נאר ניט אי פרעגען אונזרע בקשות אונ השי״ת דארף אליין פערשטעהן ער איז דאך איידע מחשבות אונ דס זאגן מיר (ממעמקים קראתיך ה׳) פון טיעפן הערצן בעט איך דיך גאט (ה׳ שמעה בקולי) גאט הער נאר אונזר שוואכע שטימע ווס פר איין צו בראכענע הערצן אונ מיינע טרערן פיר בעטן דיך אז דו זאלסט ערפילען אונזרע בקשות אונ געבן אונז אלץ וואס אונז פעלט דען מיר זענען נישט ווערט נאר מיט דיין גרויס רחמנות הער צו אונזרע תפלות:

משלי יעקב

דר עושר געהט אלע מאל שפאצירן אונ אוף דעם ארם הט ער זיך בעהאלטן אין א גרוב בייט דר עושר איז פארביי געגאנגען הט דער ארימאן ארויס געשריגן פון גרוב מיט א ביטר קול העלף מיר מיין הערר האב אויף מיר רחמנות איך שטארב פון הונגר מיט מיין נוייב אונ קינדר דר עושר פרעגט זיך ווער ער איז אונ זאגט צו איהם קום ארויס פון גרוב וועל איך דיר געבען א שיינע נדבה דר ארימאן הט אנגעהויבן זעהר ביטר צו וויינען אונ שרייט גנעדיגר הערר איך קאן פון גרוב ניט ארויס געהן מיין בושה איז זעהר גרויס דען איך בין דער זעלבר ארימאן וועלכר דו האסט מיט מיר געטהון אזוי פיעל חסדים דיא גאנצע פרנסה האב איך געהאט פון דיר לסוף האב איך ביי דיר געגנבעט א מלבוש אונ איך גיה נאך איצט אין דעם זעלבן מלבוש איך האב נאך ניט קיין עהרליך מלבוש איבר צו טהון ווי אזוי קאן איך זיך שטעלן פר דיין לעכטיג פנים הער בלייס צו דס קול פון מיין געבעט אונ העלף מיר, דאס זעלבע שרייען מיר מיט געבעט רבש״ע דו האסט מיט אונז געטהון זעהר פיעל חסדים לסוף זענען אונזערע בגדים ניט עהרליך מיר זענען זעהר איינגעראכט מיט פיעל עבירות דס מיר מוזען זיך פארבארגן אין די טיעפע ערטער פאר בושה אונ פון די טיפענעש שרייען מיר (שמעה בקולי) הער צו אונזר קול פון תפלה:

פירוש ע״ט

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת דָּוִד הַמֶּלֶךְ הט געבעטען אוף זיך אז גאט זאל געדענקען זיין פיין וואס ער הט געהאט איידר ער הט געפינען איין ארט וואו מען זאל בויען דעם בית המקדש. אֲשֶׁר וואס ער הט געשווארן צו גאט אונ הט א נדר געטהון צו דעם שטארקען גאט פון יעקב. אִם אויב איך וועל קומען אין דעם געצעלט פון מיין שטוב אונ אוב איך וועל אנדערש אוף געהן אויף מיין בעט. אִם אֶתֵּן אונ אוב איך וועל געבען א שלאף צו מיינע אויגן, צו מיינע ברעמען א דרימלונג. עַד ביז איך וועל געפונען איין ארט פון א בית המקדש וועגען צו גאט, א רוהונג צו דעם שטארקן פון יעקב. הִנֵּה אז איך האב נאך געוואהנט אין אפרת האבן מיר נאך דערנסטמאל געהערט אז עס וועט זיין איין אויסערוויילט ארט פון דעם בית המקדש וועגען נאר מיר האבען ניט געוואוסט וואו דס ארט איז. היינט האבען מיר געפונען דס ארט אין פעלד פון חלק בנימין וואס ער איז געגליכן צו א חיה פון דעם וואלד. נָבוֹאָה היינט אז מיר ווייסען דס ארט וועלן מיר קומן צו זיין רוהונג אונ מיר וועלן זיך בוקן צו זיינע פיס. קוּמָה דרום שטעה אוף גאט אונ מאך רוהען דיין שכינה צו דיין רוהונג דו גאט ווס דו האסט געוויזען דיין שטארקייט אין די פלשתים מיט דעם ארון, זאלסט דו דארטן רוהען. כֹּהֲנֶיךָ דיינע בעדינר דס זענען די כהנים זאלן אנקליידן זיך מיט די גערעכטע קליידר דס איז די בגדי כהונה אונ דיינע חסידים דס זענען די לוים זאלן זינגען. בַּעֲבוּר מיין תפלה זאלסט דו צו הערן פון וועגן מיר דיין קנעכט דוד אונ זאלסט ניט אום קערן ליידיג דעם פנים פון דיין געזאלבטן מלכות. נִשְׁבַּע גאט הט געשווארען צו דוד איין אמת׳ע

אֱמֶת, לֹא יָשׁוּב מִמֶּנָּה, מִפְּרִי בִטְנְךָ אָשִׁית לְכִסֵּא לָךְ: אִם יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ בְּרִיתִי, וְעֵדֹתִי זוֹ אֲלַמְּדֵם, גַּם בְּנֵיהֶם עֲדֵי עַד, יֵשְׁבוּ לְכִסֵּא לָךְ: כִּי בָחַר יְיָ בְּצִיּוֹן, אִוָּהּ לְמוֹשָׁב לוֹ: זֹאת מְנוּחָתִי עֲדֵי־עַד, פֹּה אֵשֵׁב כִּי אִוִּתִיהָ: צֵידָהּ בָּרֵךְ אֲבָרֵךְ, אֶבְיוֹנֶיהָ אַשְׂבִּיעַ לָחֶם: וְכֹהֲנֶיהָ אַלְבִּישׁ יֶשַׁע, וַחֲסִידֶיהָ רַנֵּן יְרַנֵּנוּ: שָׁם אַצְמִיחַ קֶרֶן לְדָוִד, עָרַכְתִּי נֵר לִמְשִׁיחִי: אוֹיְבָיו אַלְבִּישׁ בֹּשֶׁת, וְעָלָיו יָצִיץ נִזְרוֹ:

קלג שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד, הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים, שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד: כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ, יֹרֵד עַל הַזָּקָן זְקַן אַהֲרֹן, שֶׁיֹּרֵד עַל פִּי מִדּוֹתָיו: כְּטַל חֶרְמוֹן, שֶׁיֹּרֵד עַל הַרְרֵי צִיּוֹן, כִּי שָׁם צִוָּה יְיָ אֶת הַבְּרָכָה, חַיִּים עַד הָעוֹלָם:

קלד שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְיָ, כָּל עַבְדֵי יְיָ, הָעֹמְדִים בְּבֵית יְיָ בַּלֵּילוֹת: שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ, וּבָרְכוּ אֶת יְיָ: יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן, עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

פירוש ע"ט

שבועה וואס ער וועט קיין חרטה ניט האבען אויף איהר דאס איז די שבועה אז פון דיינע קינדער וועל איך מאכען א מלכות ער זאל זיצען אויף דיין שטיל. אם אונ אויב דיינע קינדער וועלען היטען מיין ברית אונ מיין תורה וועלען זיי היטען וואס איך וועל זיי לערנען דורך די נביאים וועלען זייערע קינדער אויך ביז אייביג זיצען אויף דיין שטול. כי ווייל גאט האט אויסדערוויילט אין דער שטאדט ציון אונ דוד האט אנגעברייט דאס ארט וואו דער בית המקדש זאל שטעהן מחמת דעם שכר וועט ער מיט זייגע קינדער האבען די מלוכה אונ ער האט געגלוסט אז ער זאל זיצען אין דער שטאדט ציון. זאת אזו האט גאט געזאגט די דאזיגע שטאדט וועט זיין מיין רוהונג אויף אייביג דא וועל איך זיצען וואראום איך גלוסט צו איהר. צידה אונ פון דעם ארט וועל איך בענטשען זייער שפייז איהרע אביונים וועל איך מאכען זאט מיט ברוט. וכהניה אונ דורך דעם וואס די כהנים וועלען אנקליידען די בגדי כהונה וועט קומען די הילף אונ איהרע חסידים דאס זענען די לוים וועלען זינגען. שם אין דער שטאדט ציון וועל איך מאכען שפראצען א געוועלטיגקייט צו דוד המלך אונ דארטען האב איך אנגעריכט א ליכטיגקייט צו מיין געזאלבטען מלכות. אויביו די פיינט פון דוד המלך וועל איך מאכען אנקליידען מיט שאנד אונ אויף איהם וועט שיינען זיין קרוין:

שיר המעלות וואס פאר א גוטקייט אונ וואס פאר א זיסקייט עס וואלט גיוועזען אז די יודען וואס זיי ווערען אנגערופען ברידער זאלען זיצען אין זייער לאנד. כשמן דאס וועט גלייך זיין אזו וויא דער גוטער עהל וואס מען האט גיגעבען אויף דעם קאפ פון אהרן הכהן אזו פיל אז עס האט אראפ גענידערט אויף זיין בארד אונ אויף זיינע קליידער. כטל אונ אזו וויא עס נידערט אראפ דער טויא פון די בערג חרמון אויף די בערג פון ציון אזו וועט קומען שפע וברכה צו די יודען וואראום דארטען אין דער שטאט ציון האט גאט גבאטען אז די ברכה אונ דאס לעבען זאל זיין אויף די יודען ביז אייביג:

שיר המעלות איהר גאטס קנעכט וואס איהר שטעהט אין גאטס בית המקדש ביי דער נאכט לויבט איהם. שאו הייבט אויף אייערע הענט מיט קדושה אונ לויבט גאט. יברכך וועט זיין אייער שכר אז גאט וואס האט בעשאפען הימעל אונ ערד וועט אייך בענטשען, פון שטאדט ציון קומען כל הברכות אונ כל הטובות צו די יודען ווייל דארטען רוהט די שכינה:

פון שבת נאך פסח ביז ראש השנה זאגט מען צו מנחה פרקי אבות.

אמרי ## הקדמה נועם

דר רמב"ם שרייבט ווארום הייסט די מסכת אבות נוויל די חכמים וואס מיר לערנען פון זיי גוטע מדות מוסר אונ דרך ארץ הייסן זיי אבות דס הייסט אונזערע פאטערס אונ מיר הייסן זייערע קינדר. דען זיי זענן געגליכן צו א גוטען פאטר וואס ערציהט זיינע קינדער אין גוטן וועג אונ מאכט איהם דערמיט גליקליך אונ די וואס לערנען עס פון זיי זענן געגליכן צו גוטע קינדר וואס לאזן זיך לייטן אונ לערנן פון זייער פאטר. אונ אזו געפינן מיר דס אלישע הנביא הט גערופן זיין רבי אליהו הנביא מיט דעם נאמען אבי אבי:

הרב רבי משה אלמושנינו שרייבט. ווארום האט מען מתקן געוועזן דס מען זאל זאגען שבת פר יעדעם פרק דיא משנה פון כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא. נוייל אייגענטליך מוז יעדער מענטש וויסען א געוויסן צוועק אונ א תכלית צו יעדע זאכע וואס ער וויל טהון. איבר דעם זאגט מען די משנה כל ישראל פר יעדן פרק צו ווייזן אז איסר וואס דר מענש וועט גע־פינען די גרעסטע נוצען אויף די וועלט דורך דעם וואס ער וועט זיך פירן על פי המדות והמוסר וואס אין די מסכת איז געזאגט דען ער וועט דורך דעם ווערען אהוב לכל אונ עס וועט זיין רוח הבריות נוחה הימנו וואס אייגענטליך איז דס אליין אויך איין גרויסר תכלית אונ א הויכווירדיגר צוועק. אזו ווי דער תנא זאגט אין די מסכת פרק שלישי כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו. דאס הייסט וועלכער מענש וואס שטעלט די מענשען געזעלשאפט צו פרידען מיט זיין הנהגה איז גאט אויך פון איהם צופרידען. דען דס איז דר הויפט רצון פון בורא יתברך אונ דר הויפט צוועק פון זיינע תורה ומצות צוא מאכען דורך דעם מענשן עהרליך אונ נוצליך פר די מענשן געזעלשאפט אויף דר וועלט. אונ ווי אלע קלוגע מוסר ספרים זאגן דס אייגענטליך איז דאס דער הויפט עבודת השם אין יראת שמים פון מענשן, אבער נאך אוסער דעם זאגט אונז דר מאמר פון כל ישראל דס אוסר די אלע נוצן אונ דעם גרוסן שכר וואס דר מענש וועט האבען אויף דר וועלט פון די מדות אונ מוסר וואס דא איז געזאגט בלייבט נאך פאר דעם מענשן א גרויסער תכלית אונ א חלק אויף עוה"ב הבא. אונ אזו איז דער פירוש פון דעם מאמר כל ישראל יעדער מענטש וואס איז נאר רעכט פארטיג פר גאט (ווארום דס ווארט ישראל איז א נוטריקון, ישר אל דס הייסט רעכט פארטיג פר גאט) יש לו חלק לעולם הבא. הט א גרויסען חלק לעולם הבא. אזו זאל דר מענש וויסן דעם גרוסן צוועק אונ תכלית וואס עס פיהרען דאצו די מדות ומוסר וואס דא איז געשריבען אונ זאל פארשטעהן וויא וויכטיג די זאך איז אונ זאל לערנען על מנת לשמור ולעשות כדי צו קומען צו דעם גרויסען תכלית פון די מעשים הטובים והישרים:

נון ; געפינן מיר פר נייטיג צו ערקלערען דעם טעם פר וואס איז מען זיך נוהג צו זאגן פרק אבות זומערדיגע שבתים איבערהויפט. נוייל פסח הייבן זיך אן די טעג וואס יודן זענן זיך מכין אין זיי צו קבלת התורה אום שבועות אזו ווי אונזערע קדמונים אונ מקובלים זאגן דס די ספירה טעג זענן איבערהויפט ימי טהרה והכנה לקבלת התורה בטהרה. אונ אין פסוק שטייט ראשית חכמה יראת ה׳ דס הייסט פריהער פר לערנען תורה אונ חכמה מוז זיך דר מענש פערשאפן יראת ה׳ אונ אזוי זאגען אויך אונזערע חכמים אין דר גמרא אז די תורה איז געגליכן צו ווייץ אונ די יראה איז געגליכן צו איין אוצר. דאס הייסט א זאסעק וואס מען האלט דארטן ווייץ אונ אזו ווי ווייץ אהן א זאסק קאן זיך נים האלטן אזוי אויך תורה אהן יראת שמים הט קיין קיום ניט:

אזו האבן אונזערע יראים מתקן געוועזן דס גלייך נאך פסח זאלן אלע יודן אנפאנגן לערנן ווייניגסטענס אלע שבת דיא מסכת אבות וועלכע זיא לערנט דעם מענשן יראת ה׳ מדות ומוסר דס הייסט זיי זאלן בויען דעם אוצר דעם זאסעק אויף דיא תורה צו האלטען וועלכע אלע יודען זענען מקבל אלע שבועות אונ זיי האבן משער געוועזן דס ווייניגסטענס מוז יעדר מענש די מסכת פיער מאל דורך לערנן. אזו ווי משה רבינו עליו השלום הט אויך יעדר הלכה פיער מאל געלערנט אזו ווי מיר געפינן אין דר גמרא הקדושה. דרום האבן מיר די מסכת מעתיק געווען אויף דייטש כדי עס זאלן פארשטן גרוס אונ קליין. ובזכות הלמוד יזכו לרב טוב הצפון אמן:

מתוק ## התעוררות מדבש

א טעם. שלמה המלך זאגט (וזכור את בוראיך בימי בחורותיך עד אשר לא יבואו ימי הרעה) ווייל א גאנצען ווינטר איז אמענש געשטערט פון תענוגים ובפרט די ערד ארבייטערס וואס זיצן אין שטוב אגאנצען ווינטר אונ אפילו די וואס זענן עוסק בנשא ומתן פון דעסטוועגן דר טאג איז קליין די ארבייט איז פיעל ער איז פר טרוד נאר אין זיינע געשעפטן ער האט ניט צייט עוסק זיין בתענוגי הגוף דיא פיעל פיטצען נים די גערטנער זענן וויסט אבר אז עס קומט זומער אז דר טאג איז לאנג די שפאציער גענג זענן אפען אונ עס מאכט פיעל חברים רעים וואס קומען זיך צוזאמען מענשן איינר מיט דעם אנדערען אונ דער יצר הרע קומט אויך אין מיטען אריין דעם מענש צו מאכען זינדיגן ער זאל פארגעסן אין בורא עולם אונ אזו נעהם אוועק דר זומער מיט תע וגים אונ ער קלערט נאר נים אויפן תכלית עס וועט קומען דר יום הדין ראש השנה ויום כפור וואס עס שטייט (מי יצדק לפניך בדין) דריבער וויא באלד ער וועט זיך נים בעצייטען ארום קוקן ווי ער איז אין דר וועלט קאן איהם דר יצר הרע פר פיהרן אין שאול תחתית דריבר זאגט שלמה המלך געדענק אן בורא עולם אונ אין די פריהער יאהר טעג אין אנהייב זומער איידער עס קומט דיא שלעכטע טעג די ימים הנוראים (והאמר אין לי בהם חפץ) דו וועסט זאגען איך האב נים אין זיי קיין באגער דיין הארץ וועט שון זיין פאר שטאפן פון תשובה ח"ו דריבר האבן די חכמים מתקן געוועזן מזרז צו זיין דעם מענש אז מען זאל געדענקען אין בורא העולם באלד פון אנהייב זומער צוא לערנען מסכת אבות:

כָּל־יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר, וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים, לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ. נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר:

ברית אבות

(כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא). עס איז קשה עס איז דאך פאר האנדען פיעל פושעי ישראלים וואס האבן ניט עולם הבא נאר מיר וועלן דאס פארשטעהן מיט נאך א קשיא פאר וואס זאגט ניט דער תנא (כל איש ואיש מישראל) יעדר מאן פון די ישראל האט א חלק לעולם הבא מוז מען זאגן דאס דער פשט איז אזו כל ישראל, יעדרווידער וואס איז נאך בכלל כל ישראל, ער איז זיך משתתף בצער של ישראל אונ ער האט נאך ניט חלילה געטאן אזעלכע עבירות וואס זיין נפש זאל אפ געריסען ווערען פון כלל ישראל האט ער א חלק לעולם הבא אזו ווי דר פסוק זאגט. (ועמך כולם צדיקים). אז דיין פאלק האלטן זיך אלע איינס הן ער איז זיך משתתף אין זייער צער והן ער האט זיין נפש חלילה ניט מטמא געוועזן באופן ער זאל חלילה פארלוירן ווערען אזו ווי די תורה שטעלט דעם עונש (והאבדתי את הנפש ההיא מקרב עמה) ווערן זיי גערעכענט פאר צדיקים דאס זיי וועלען ירשענן עולם הבא נארפון דעסטוועגן דר כח פון תשובה איז זייער גרוס דאס ער איז מקרב צוריק דעם נפש צום כלל ישראל ווייל דאס נפש איז א צווייג פון אייבערשטענס פלאנצונג אונ כשם ווי א צווייג וואס דערנער האבן איהר ארום גערונגעלט אונ זי קאן ניט וואקסען באס מען רייסט אום די דערנער קאן דיא צווייג צוריק אויף בליהען אונ האבן א יניקה פון דעם שורש אזו אויך דער בעל תשובה אז ער ווארפט אוועק זיינע שלעכטע מעשים קאן ער צוריק זיין נפש ברענגען צום שורש פון כל ישראל:

תפארת אבות

(כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא). די מפרשים זאגן דס יש בעטרעפט דריי הונדרט אונ צעהן דס הייסט פר יעדען יוד איז אנגעגרייט לעולם הבא אזו פיעל עולמות באם ער איז זוכה, אונ אויב ער איז חלילה ניט זוכה ירשנת דער צדיק זיינע עולמות אויך:

די ספרים הקדושים זאגן דאס איבר דעם שטעהט ביי משה רבינו דאס לשון קבלה ער האט גענומען אונ ביי די איבריגע שטעהט דאס לשון ומסרה ער האט זיא איבר געגעבערט, ווייל ווען משה רבינו איז גקומען אויף דעם הימל מקבל זיין די תורה איז גוועזן אין הימל א שטארקער קטרוג די מלאכים האבען געפיהרט טענות אונ האבן ניט געוואלט דס די תורה זאל זיין ביי מענשען אין די האנד ביז דאס משה רבינו האט זייא גובר געוועזן מיט פערשידענע תשובות איבר דעם שטעהט דס לשון קבלה ער האט זי גענומען מיט געוואלד ער האט די מלאכים [illegible] געוועזן אבער משה רבינו איז געוועזן א טוב עין דס ער האט זיא פון זיין גוטען ווילען איבער געגעבערט צו יהושע אונ צו כל ישראל:

חסדי אבות

(ועמך), אונ דיין פאלק ישראל. כלם צדיקים. ווענען דורכאויס צדיקים. נצר, ער איז איין צווייג. מטעי, פון מיינע פלאנצונגען. איז דאך איין פראגע געפינען זיך דען ניט צווישען אינז רשעים אונ אפיקורסים אויך, אונ ווי פאסט אהער די ווערטער נצר מטעי, וועלן מיר דס ערקלערען. די קדמונים שרייבן אז וואס דער תנא רעדט דא ווענען עולם הבא מיינט ער ניט דערמיט די צייט וואס דיא נשמות פון צדיקים קומען נאך זייער פטירה אין גן עדן, נאר אויף דיא גליקליכע צייט פון תחית המתים, בעת משיח וועט קומען וועלן די נשמות פון די צדיקים מוזען ארויב געהן אויף דר וועלט אונ צוריק אריין אין זייערע גופים, אונ דס זאגט דר תנא כל ישראל אלע יודען אפילו די ניט פרומע ווי זיי זענען דאך אויך מלאים מצות כרמון פול מיט מצות ווי דר מילגרוים מיט קערנער, יש להם חלק לעוה"ב אפילו די האבען אויך אטייל אין עוה"ב ווארום זייערע נשמות ווערען געבעסערט אויף יענער וועלט אז קיינר זאל פון זיי ניט פעהלען אונ קומען אויך אונטער דעם שוטץ פון דר שכינה אונ אויך

זכות אבות

(כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא). איז דאך א קשיא עס דארף שטיין חלק בעולם הבא אין דער גייסטיגען אונ ניט לעולם הבא צו די גייסטיגע וועלט אונ וואס איז דער לשון חלק נאר עס איז ידוע אז דיא הייליגע נשמה פון מענשען איז א טהייל פון השי"ת כביכול אונ זי איז מעורר דעם מענשען צו טאהן גוטעס מצות ומעשים טובים זי ברענגט איהם צו תורה ויראת שמים אונ זי שטרייט געגען יצר הרע וואס ער וויל דעם מענשען אריין ציהען אין אלע תאוות עולם הזה אונ צום ענדע איז ער אליין אויף איהם מקטרג אונ ברענגט אויף איהם אלע צרות נמצא אז יעדער איש ישראל האט אין זיך א טהייל פון גאט דאס איז דיא נשמה

משלי אבות

(כל ישראל) יעדער יוד יש להם חלק לעוה"ב האט א חלק אין עוה"ב. פרעגן די מפרשים ווי באלד אז דר תנא וויל אז יעדער זאל האבען עולם הבא זאל דאך שטעהן כל ישראל יהיו להם כו' זיי וועלן האבן א חלק בעוה"ב ווען זיי וועלען היטען תורה ומצות. אז עס שטעהט אבער יש להם אז זיי האבן שוין פון פריהער עוה"ב וועט דאך קיין מענש ניט וועלן זיך בעמיהען אויף עוה"ב ווייל ער האט שוין אנגעגרייט. זאגט הרב

פירוש ע"ט

(כל ישראל) אלע ישראל ווען זיי געהען אין די וועג פון זייערע אבות האבען זיי א חלק לעולם הבא אזו ווי אין פסוק שטעהט (ועמך כלם צדיקים) אונ דיין פאלק זענען אלע צדיקים אונ צו אייביג וועלען זייא ערבען דאס לאנד לעולם הבא ווייל זייא זענען א צווייג פון מיין פלאנצונג אונ זענען די ווערק פון מיינע הענט איך זאל זיך בארימען מיט זיי:

א משה קבל תורה מסיני, ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים,

תפארת אבות

(משה קבל תורה מסיני). משה האט צוגענומען די תורה פון בארג סיני. איז איין קשיא וואָרום שטעהט ביי משה'ן לשון קבלה קבל תורה מסיני ער האט צוגענומען די תורה אונ ביי יהושע מסרה דאס הייסט אז משה האט איהר איבער געגעבן צו יהושע עס האט דאך אייגענטליך בעדארפט שטעהן ויהושע קבלה ממשה יהושע האט איהר צו גענומען פון משה'ן, דער תירוץ איז עס איז ניט גלייך דען משה רבינו איז אן געקומען די תורה הקדושה זייער שווער ער האט געהאט גרויסע וכוחים מיט די מלאכי השרת זיי האבען געשריגן רבש"ע (תנה הודך על השמים) געב דיין שעהנהייט דאס הייסט די תורה צו וועלכע עס בעוואהנט דעם הימל די תורה וי איז איין טייערער אוצר דארף זיא בלייבן נאר פאר אונז מלאכי השרת מיר וועלען זיא היטן בקדושה ובטהרה אבער וויא קומט דר שטערבליכר מענש צו אזוי איין טייערן אוצר, האט זיך משה רבינו דר שראקען פאר זיי אונ זאגט רבש"ע זיך האב מורא פאר די מלאכים זיי וועלן מיך פערברענען מיט זייער פייער פון זייער מויל האט איהם השי"ת געהייסען ער זאל זיך האלטען פעסט אן כסא הכבוד אונ זאל זיי ענטפערן ווי אזוי קאנט איהר נעמען די תורה עס שטעהט דאך אין איהר לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב. האט איהר דען א יצר הרע צו רציחה גנבה וכדומה זיים איהר דען געוועזן אין גלות מצרים האט מען דען אייערע קינדער אין טייך נילוס געווארפן אונ אין דר תורה שטעהט (אשר הוצאתיך מארץ מצרים) לכן איז די תורה געגעבן געווארן נאר פאר אונז בשר ודם, זאגן די מלאכי השרת די אלע זאכען איז מאקי פאר

ברית אבות

(משה קבל תורה מסיני וכו' ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה). דיא היילגע מסכת דערציילט אונז באל"ד אין אנפאנגס אז די ישראל אונ הקב"ה אונ די תורה מיט די ישראל זענען איינס מיר זעהען דס אלע גוטע זאכן איז געבענטש בעונותינו הרבים פון די ישראל צו גענומען געווארן חוץ די תורה הקדושה האלט זיך מיט אונז אזוי וויא מיר זאגען וכל מחמדיה טבועות וגנוזות ואין לנו שיור רק התורה הזאת). דאס איז א סימן אז מיר האבען צו האבן דען הקב"ה מיט די תורה איז דאך אויך איינס זאגט די משנה דורך משה רבינו ווס ער איז געוועזן א רועה נאמן אונ ער האט זיך מקריב געוועזן פר די ישראל אונ ער האט באל"ד בעת קבלת התורה גענומען די תורה בזה האופן דאס די תורה זאל חלילה אין גלות אונז ניט פארלאזן וואָרום אונזערע חכמים זכרונם לברכה זאגן דס איבער דעם האט הקב"ש ברוך הוא זיך אנטפלעקט צו משה רבינו בסנה אין א דארן צו ווייזן דס (עמו אנכי בצרה) אז הקדוש ברוך הוא איז זיך כביכול מצער בצערן של ישראל די נאטור פארשר זאגן אז דס נאנצע געגענד פון דעם בארג סיני שלאגט נאך אב עד היום איין מראה פון סנה. איז דס א בעוויז אז תיכף אויף דעם בארג סיני האט מען ניי געשענקט די תורה בזה האופן דס אפילו בעת צרה ר"ל אין גלות וועט די תורה פון זייא אויך ניט אב טרעטען יהא ראיה דס ער רעכענט בסדר דס איבערטראגונג ביז די אנשי כנסת הגדולת וועלכע ייי זענען געוועזן בעת החורבן האבן זיי דערמים געטרייסט די ישראל אונ געגעבן באל"ד מאמרים אויף קיום התורה דאס אפי"ג אין גלות זאל זיך די תורת אויך ביי אונז דערהאלטן איבער דעם דארף די תורה ביי אונז זעהר חשוב זיין:

זכות אבות

הקדושה. אונ דאס איז די כוונה כל ישראל יש להם חלק אלע יודען האבען ביי זיך איין חלק נ"ס איז די זיי וועלן זוכה זיין אויפצושטעהן צו תחית המתים, אם איך דעם זאגט דר פסוק (ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ) זיי וועלן אויף איביג ארבען די וועלט דען נאך תחית המתים

חסדי אבות

וועט מען דאך איביגע לעבן. (נצר מטעי). מיר געפינן אין ספרי קדמונים אז בעת תחית המתים וועלן דיא נשמות טהורות נים וועלן ארויס פון גן עדן פון זייער בייסטינע רוהע אונ אריין געהן צוריק אין זייערע גופים וועט די השי"ת

משלי אבות

המגיד מדובנא ז"ל א משל. איין ארעמאן וועלכר האט נים געהאט קיין דירה פלעגט שטענדיג נעכטיגן וואו עס האט זיך איהם געמאכט בעגעגענט איהם זיינער אגוטער פריינד אונ זאגט צו איהם ליבער ברודר ווס וועט זיין מיט דיר דר תכלית דעם טאג קומסטו שוין ווי חס איז איבר,אבער די נאכט, א מענש מוז דאך האבן ווין אברגהונג, איך וועל דיר געבען איין עצה דו קלייבסט אויף אלע טאג צוויי גולדן נדבות בערך פאר"ג מיר לייג אט אלע טאג א גולדן אונ אין איין פערלויף פון איינינגע צענדליג יאהרן וועסט דו צו זאמען קלייבן אויף איין אייגענע שטיבל וועסט דו אונ דיין פאמיליע האבן אייער אברגהונג, פר אזא עצה וועט איהם דער ארעמאן געווים אויסצאלן צענדליגע יאהר וועט ער זיך פיינינגן אונ אבקומען אין גרוס דחקות כדי אז דערנאך

פירוש ע"ט

משה קבל תורה מסיני, משה רבינו האט מקבל געוועזן די תורה פון גאט ווס האט זיך געוויזן אויף דעם בארג סיני אונ האט דיא תורה איבר געענטפערט צו יהושע אונ יהושע האט מוסר געווען די תורה ווס משה רבינו האט אים אויסגעלעגט צו די זקנים אונ די זקנים האבן איבר גיגעבן צו די נביאים ביז וואנען אז דר בית המקדש איז חרוב געווארן האט זיך שון אויסגעלאזן נביאים נאר אז דער אנדערער בית המקדש איז געבויט גיווארן האבן זיך צונויף

וּזְקֵנִים לִנְבִיאִים, וּנְבִיאִים מְסָרוּהָ לְאַנְשֵׁי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה. הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים, הֱווּ מְתוּנִים בַּדִּין, וְהַעֲמִידוּ תַלְמִידִים הַרְבֵּה, וַעֲשׂוּ

צדקת אבות

(הֱווּ מְתוּנִים בַּדִּין). די טייטש פון דר משנה איז איהר זאלט זיין געווארענט ביי דעם דין תורה דהיינו מען זאל זיך גוט מיישב זיין איידר מען פסק'ענט דעם דין תורה כדי מען זאל זיך נישט טועה זיין. (וְהַעֲמִידוּ תַלְמִידִים הַרְבֵּה). איהר זאלט לערנען מיט פיעל תלמידים. (וַעֲשׂוּ סְיָג לַתּוֹרָה), איהר זאלט מאכן א גדר צו דר תורה. מען זאל נישט קומען צו קיין עבירה. דהיינו אין דר תורה שטעהט אז מען טאר ניט שבת ברענגן קיין פייער. האבען די חכמים געזאגט אז מען טאר אפילו ניט נעמן אין דר האנט אריין קיין לייכטער. דורך דעם וועט מען געווארענט זיין ניט אן צו צינדן קיין ליכט אום שבת. אונ אזוי אויך אנדערע זאכען אזא שטייגר. דא איז צו פרעגען די זאכע, וואס מיר האבן געשריבן דארפן דאך נאר וויסן די לומדים וואס פסק'ענען שאלות אונ דין תורה. אונ לערנען מיט תלמידים. אבר א סתם מענש. בענוצט דאך ניט דס

תפארת אבות

איך נאר מיר וועלן נעמן די סודות אונ די טעמי המצות פון דר תורה וואס דס איז די נשמה פון איהר אונ פר אייך וועט בלייבן דר גוף התורה די תרי"ג מצות, ענטפערט משה די הייליגע תורה איז איין אוצר איין גאנצע כלי מען קען איהר נים צוטיילן אויף שטיקלך ווי אין פסוק שטעהט (תורת ה' תמימה) גאנץ לעהרע איז גאנץ דארום די וואס נעמען דעם גוף התורה והמצות איז שייך צו זיי די נשמה פון דר תורה אויך זיי זאלן האבן שכר די סודות התורה, מיט דעם הט משה רבינו אויסגעפיהרט אונ הט מקבל געוועזן די תורה פון הימל וואס מען הט זיא אראב געגעבען אויף דעם בארג סיני דס זאגט די משנה (משה קבל תורה מסיני) משה הט מקבל געוועזן דיא תורה דורך ויכוחים אונ טענות אונ הט זיא ביי דיא מלאכים אב גענומען געגען זייער ווילן (ומסרה ליהושע וכו') ער הט זיא איבר געגעבן מיט גוטן ווילען צו יהושע אונ יהושע הט זיא אזוי ווייטר איבער געגעבן צו די זקנים אונ אזוי ווייטער:

(וְהַעֲמִידוּ תַלְמִידִים הַרְבֵּה). אונ שטעלט אויף פיעל

תלמידים דארף דאך שטעהן (וְלַמְּדוּ לְתַלְמִידִים) לערענט תורה צו פיעל תלמידים וואס איז דר לשון (וְהַעֲמִידוּ) שטעלט אויף, נאר דיא הייליגע משנה לערענט אונז איין מוסר השכל אזוי וויא עס איז ידוע אז דער גאנצער קיום פון דיא אומה

חסדי אבות

זאגן איהר הייליגע נשמות אייך איז דא נוט איהר שוועבט צווישן די אונצייליגע מלאכים אונ הט א גייסטיגן פערגניגן, אייער גוף אבר ליגט דאך אין דעת פינסטערען גרוב אונ הט נאך נים געזעהן קיין גוטס דם גאנצע לעבן נעהאט געגוג שמערצען וויל איך איהם אויך מהנה זיין ער זאל זעהן די ליכטיגע שיין ווי איך וועל ערשיינען, דורך איהם האט איהר געטהון מצות ומעשים טובים ביז איהר זענט געקומען צוא דר מדרגה אז אייערע נשמות זאלן זיין אין הימל, (נֵצֶר מַטָּעַי) דר גוף איז דאך אויך א צווייג פון מיינע פלאנצונג, (מַעֲשֵׂה יָדַי) ער איז דאך מיין האנדווערק, מיין ארבייט, איך האב איהם בעשאפן, דארום מוזט איהר אראב אין אייער גוף אונ אויפשטיין תחית המתים. (וּלְהִתְפָּאֵר) ער זאל זיך קענען בעריהמען אז ער האט אויך געזעהן מיין הילף:

זכות אבות

נשמה וואס זי קאן ברענגן לעולם הבא צו עולם הבא זיצען אין גן עדן אויף דר אמתע וועלט:

משלי אבות

זאל ער האבן איין אייגן הויז זאל געהן ווי עס געהט, דר אייגענער מענש הט איין מאל בעגעגנט איין אנדר גוט בעדערפטיגן וואס האט געהאט בירושה א קליין שטיבעלע פון זיינע עלטערן אונ ער לעבט זייער געדריקט זאגט ער צו איהם ווס דארפסט דו אזו פיל פערשווארצט ווערען אויף דער וועלט דר מאנגעל פון געלט לאזט דיר דאך ניט לעבן פערקויף דיין שטיבל וועסט דו האבן דיין לעבנסמיטעל, ענטפערט ער גיין ליבר פריינד דם וועל איך נים טאן בשום אופן איך זאל אפילו וויסן אז איך וועל פון הונגר שטארבן וועל איך אויך ניט פערקויפן א ירושה פון מיינע עלטער עלטערן וואס זיי האבן מיר געלאזן איין אנדענקונג השי"ת וועט מיר נאך העלפן אונ איך וועל ביי מיין ירושה בלייבן. דר נמשל איז דר תנא איז אונז א יועץ טוב א געטרייער פאטר ווס ער וויל אז יעדער איש ישראל זאל זעהן בלייבן ביי זיין ירושת אבות ביי אונזער הייליגע אמונה. היינט אז ער וואלט זאגן אז יעדער מענש זאל קיין הנאה גיט האבן פון דר וועלט נאר ער זאל זעהן אנגרייטן עולם הבא וואלטן ניט אלע ח"ו דאס וועלן ליידען נים אלע פארשטעהן דעם גליק פון דער גייסטיגען וועלט דארום זאגט ער מיט חכמה ווי א וואהרער יועץ טוב אז כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב יעדער ישראל הט שון פון אונזערע הייליגע עלטערן בירושה איין חלק אין עוה"ב זינד בני ישראל

פירוש ע"ט

געקליבן הונדערט אונ צוואנציג גרוסע לייט זיי זענן גערופן גיווארן אנשי כנסת הגדולה דס איז טייטש גרויסע פארזאמלונג ווארים אזו א פערזאמלונג פון אזעלכע חשובים איז נאך גיט גיוועזן. זיי האבן גיזאגט דרייא זאכן, איר זאלט זיין געווארענט אין משפט דס הייסט איר זאלט ניט גיך פסק'נען ביז איר וועט אויסקלערן רעכט דעם משפט אונ איר זאלט אויפשטעלן

סְיָג לַתּוֹרָה: ב שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה מִשְּׁיָרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה. הוּא הָיָה אוֹמֵר, עַל שְׁלֹשָׁה דְבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה, וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים: ג אַנְטִיגְנוֹס אִישׁ סוֹכוֹ, קִבֵּל מִשִּׁמְעוֹן הַצַּדִּיק.

תפארת אבות

הישראלית איז נאר בזכות התורה הקדושה אונ מיר זעהן אז בעוה"ר פון דור צוא דור ווערט זיא נתמעט אונ מען שפיצט איהר זייער ווייניג. לערנן אונז די חכמים מיט וואס פר איין אופן די תורה זאל איין קיום האבן ביי אונז, היינו די עשירים פון יעדן דור אונ אלע יוס וועגן אומייסאנד זאל, זעהן ווייוויים מעגליך צו גרינדן ישיבות אונ תלמוד תורה פר קליינע קינדער. ווייל דר למוד פון תינוקות של בית רבן איז מבטל אלע גזירות אונ דאס ברענגט ישועות אויף דער וועלט. אויך מחזיק זיין ארימע תלמידי חכמים כדי עס זאל ניט פערלאשן ווערן די גוטע ליכט פון דר תורה, אונ זי זאל שיינען לארך ימים, איבערהויפט מגדל זיין איינענע קינדער צו תורה ומצות, דס איז דר עיקר פון אמונת ישראל אונ דס איז די כוונה פון (והעמידו תלמידים הרבה) שטעלט

צדקת אבות

וואס מיר האבען געשריבען. אונ דעם פרק זאגט דאך יעדער מענש. מוז דאך זיין א כוונה אין די ווערטער וועלכעס יעדר מענש דארף וויסן. צו פר ענטפערן דס וועלען מיר מקדים זיין וואס דער ספר חסידים שרייבט (בסימן פ"ג ובסי' תרנ"ה) אז דר מענש דארף גווארענט צו זיין אז עס קומט איהם אן צו בייזערן זאל ער זיך ניט באלד בייזערן. אויך זאל ער נאר ניט רעדן בשעת ער איז אין כעס נאר ער זאל אפליינן דס בייזערן אויף מארגן ממילא קען דערווייל השם יתברך העלפען אז מארגן זאל ער שון ניט האבן אויף וואס זיך צו בייזערן. שרייבט דר ספר חסידים א מעשה אז איינר הט געלאזט א צוואה צו זיין זוהן. אז עס וועט דיר אנקומען צוא בייזערן זאלסט דו דיך ניט בייזערן. אונ זאלסט גאר ניט רעדן דעמאלט נאר זאלסט אפליינן דס בייזערען אוף מארגען. נאך דעם פאטערס פטירה איז דר זוהן אוועק געפארן קיין מדינת הים אונ הט איבערגעלאזט דס ווייב מעוברת אונ הט זיך געזומט פיעל יאהרן, דערנוייל הט זי דא געהאט א יונגעל אונ ער איז דר

משלי אבות

זענן געשטאנן ביי דעם בארג סיני, אז אזוי וועלכר יגד נועם דס וועלען פערלירען זיין טהייל ירושת אבות בעוה"ב געווים וועט ער זיך בעמיהען אונ ליידן נאר ער זאל ערווערבן מצות ומעשים טובים כדי ער זאל בלייבן ביי זיין נחלת אבות, דס מיינט מען עוה"ב:

(ועשו סיג לתורה). דר מענש דארף זיך צו מאכן איין צוים צו דר תורה ער זאל זיא ניט עובר זיין ניט מען מיינט דס דער מענש זאל אויף זיך מאכען פיעל חומרות וועלכעס עס איז ניט נייטיג אדר ער וויל ווייזען פר מענשן דאס ער איז צו פרום, נייען מען מיינט נאר דס דר מענש דארף זוכען א גדר דס ער זאל ניט קומען צו דר עבירה ווען ער פארשטעהט אז דער גדר וועט איהם אפהאלטען פון די עבירה אזוי ווי מיר געפונען א מעשה אין דער גמרא דס שמעון הצדיק וועלכר איז געוועזן א כהן גדול הט ניט געוואלט עסען פון א קרבן אשם נזיר ווייל ער האט פון דיא נזירים ווייניג וואס געהאלטן ער הט אין זיי דערקענט פיעל צביעות נאר אמאל אין זיין לעבן הט זיך געטראפן א געשיכטע מיט א נזיר וועלכעס ער הט געגעסן פון זיין קרבן אשם ווייל

אבות

ער הט איינגעזעהן דס זיין נזירות איז געוועזן לשם שמים דען אמאל איז געקומן צו איהם א נזיר פון דרום זייט ארץ ישראל זייער א שיינער בחור א העלד בלום אונ מילך מיט זייער שיינע געקרייזעלטע האר האבן זיך איהם ארום געוויקעלט זיינע אקסלן הט שמעון הצדיק צו איהם געזאגט מיין קינד פארוואס זאלסט דו דיר אפשנידן אזעלכע שיינע האר, הט דר נזיר געענפערט איך בין א פאסטעך ביי מיינעם פאטער איך פלעג מיך קיין מאל ניט שפיגלען, נאר איין מאל בין איך צו געקומן צו איין קוואל האב איך געזעהן אין דעם שאטן מיינעם ווי שיין איך בין אונ ווי שיין מיינע האר זענן דס איך האב געקריגן אין מיר גרוס גאות אונ דר יצר הרע הט זיך אין מיר אנגעצינדן האב איך אויף מיר אליין אנגעשריגן רשע וואס מאכסט דו דיך גרוס מיט דיינע שיינע קעפער וועלכעס עס וועט פון איהם ווערן ערד מיט ווערעם אונ די שיינע האר וועלן אוסקריכן אונ פוילן אין דער ערד. א שווער איך ביי גאט דאס איך מוז ווערען א נזיר אונ איך מוז מיינע שיינע האר אפשערן לשם שמים הט שמעון הצדיק איהם געקישט

פירוש ע"ט

פיל תלמידים, אונ מאכט א צוים צו דר תורה מען זאל זי ניט עובר זיין. שמעון הצדיק דר כהן גדול שמעון הצדיק ער איז איבערגעבליבן פון די גרוסע פארזאמלונג ער פלעגט זאגן אויף דריי זאכן שטייט די וועלט מען זאל לערנען די תורה צו האלטן זיא אונ אוף די קרבנות וואס מען הט מקריב גיוועזן אין בית המקדש אונ היינט אוף דעם וואס מען זאגט די פרשיות פון קרבנות אונ אוף דעם וואס איין מענטש איז גומל חסד מיט דעם אנדערן. אנטיגנוס איש סוכו דר העער פון דר שטאט סוכו ער הט מקבל גיוועזן פון שמעון הצדיק ער פלעגט זאגן איר זאלט ניט זיין ווי די קנעכט וואס בעדינען דעם העער פון דעסט וועגן ווייל זאלן געבן געצאלט נאר איר

ניטל זאלט

הוּא הָיָה אוֹמֵר, אַל־תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים, הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת־הָרַב עַל־מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, אֶלָּא הֱווּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת־הָרַב שֶׁלֹּא עַל־מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, וִיהִי מוֹרָא שָׁמַיִם עֲלֵיכֶם: ד יוֹסֵי בֶּן־יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵדָה, וְיוֹסֵי בֶּן־יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם קִבְּלוּ מֵהֶם. יוֹסֵי בֶּן־יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵדָה אוֹמֵר, יְהִי בֵיתְךָ בֵּית וַעַד לַחֲכָמִים, וֶהֱוֵי מִתְאַבֵּק בַּעֲפַר רַגְלֵיהֶם, וֶהֱוֵי שׁוֹתֶה בַצָּמָא אֶת־דִּבְרֵיהֶם: ה יוֹסֵי בֶּן־יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם אוֹמֵר, יְהִי בֵיתְךָ פָּתוּחַ לִרְוָחָה, וְיִהְיוּ עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתֶךָ.

צדקת אבות

וואקסן געווארן אזו ווי דר שטייגר איז. אונ נאכדעם איז ער אהיים געקומן ביי נאכט הט ער זיך געשטעלט לעבן דעם שטיבל וואס זיא איז געשלאפען. האט ער געהערט ווי זי רעדט מיט א בחור הט ער געמיינט אז דס איז א פרעמדר בחור הט ער געוואלט אריין געהן הרגענען זי מיט דעם בחור. הט ער זיך דערמאנט אז דער פאטער הט איהם געלאזט א צוואה ער זאל אפ לייגן דס בייזערן אויף מארגען הט ער דערווייל גאר ניט געטהון. דערנאך איז ער געוואהר געווארן אז דער בחור איז זיין זוהן. וועלכעס ער האט זיא איבערגעלאזט מעוברת הט ער געזאגט געלויבט איז השם יתברך וואס האט מיר געהאלפען אז איך האב איינגעהאלטען מיין כעס ביז איך בין דאס געוואהר געווארן אונ איין שבח צו מיין פאטער וואס הט מיר דס אן געזאגט. אונ אזו דארף זיך יעדר מענש נוהג זיין. אונ אז ער וועט ווארטן מיט דעם כעס ממילא וועט ער זיך דערמאנן אז עס איז אלין פון השם יתברך צו זיין גוטן. אונ השם יתברך וועט איהם העלפן אז ער וועט שון ניט האבן אויף וועם צו בייזערן. דס זאגט דר

תפארת אבות

איף פיעל תלמידים ווען זיי האלטן ביי איין פאלצן חיו אונ מיט דעם אופן וועט איהר פערפעסטיגן דעם עמוד התורה, אונ דר לשון (תלמידים הרבה) פיעל תלמידים ווייזט אונז אז מען זאל ניט זאגן אז מיר זענן מחויב שטיצן נאר פרומע אונ גוטע תלמידי חכמים אבר די וואס זענן ניט אזוי דארף מען זיי ניט שטיצן דרום זאגט דר תנא (והעמידו תלמידים הרבה) איהר וועט זיא מאכן פיעל תלמידים עס מאכט ניט אוס צו זיי לערנן לשמה אדר ניט דען אז זייא וועלען נאר לערנען וועלן זיי סוף כל סוף ווערן פרום אונ גוט אזוי וויא די חכמים זאגן (המאור שבה) דער פונק אונ דיא ליכטיגע שטראהלען פון דר תורה (מחזיר למוטב) דס וועט זיי שוין צו אלעם גוטן ברענגן, ווידר זאגט די גמרא (לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות) דער מענש דארף עוסק זיין בתורה ובמצות אפילו ניט לשם שמים (שמתוך שלא לשמה בא לשמה) פון אנפאנג לערנט ער ניט פון גאטס וועגן נאר פר איין וויסענשאפט דר פון כבוד וועגן נאר דערנאך זענן מיר זיכער אז ער וועט בקומן איין דבקות אין דער תורה וועט ער שון לערנען בקדושה פון השי"ת וועגן פון דעסטוועגן (ועשו סיג לתורה) מאכט איין צאם צו דר תורה אונ ניט פר אלעמען זאלט איהר מגלה זיין דיא סודות אונ טעמים פון דר תורה, צום לערנען דארף מען אלעמען שטיין נאר דיא סודות התורה זאל מען אנטפלעקן נאר פאר דיא יחידי סגולה דיא גרויסע תלמידי חכמים יראי אלהים גאטס פורכטיגע בעלי מדות טובות:

מילי אבות

אויף זיין קאפ אונ הט געזאגט אזעלכע אמתיגע גירים ווי דו ביזט מעג זיך מערען צווישן ישראל אונ ער האט געגעבען פון זיין קרבן אשם:

(אל תהיו כו' אלא הוו כעבדים כו' שלא על מנת לקבל פרס). איהר זאלט ניט זיין ווי די דיענר וועלכע דיענען פר געצאהלט נאר ווי די טרייע דינער וועלכע דינען נור פון טרייהייט. למשל, איין גרויסר שר איז געפאהרן אין וועג איז איהם אויסגעקומן צו נעכטיגן אין איין קליין שטעטל אין איין אכסניא, דר ווירט הט צו געגרייט זעהר שיינע חדרים פר דעם שר אונ זיינע

פירוש ע"ט

זאלט זיין ווי די קנעכט וואס בעדינען דעם הער ניט פון געצאלט וועגן אונ עס זאל אויף אייך זיין די מורא פון הקב"ה. יוסי בן יועזר דר הער פון דר שטאט צרדה אונ יוסי בן יוחנן דר הער פון ירושלים זיי האבן פון זיי מקבל געוועזן די תורה. יוסי דר זון פון יועזר זאגט דיין הויז זאל זיין א פערזאמלונגס הויז צו די חכמים אונ זאלסט זיך בעשטויבן מיט דיא שטויב פון זייערע פים דס הייסט זאלסט געהן אין זייער וועג אונ זאלסט הערן זייערע רייד מיט לוסט אזו וויא איינער וואס איז דארשטיג אונ טרינקט מיט לוסט. יוסי בן יוחנן דר הער פון ירושלים זאגט דיין הויז זאל זיין אפן פון אלע זייטן עס זאל קיינעם ניט זיין ענג אין דיין שטוב אריין צוא געהן. דיינע הויזלייט וואס דו בדארפסט זיי דיך צו בעדינען זאלסט דו בעסר האלטן אביונים זיי זאגן

וְאַל תַּרְבֶּה שִׂיחָה עִם הָאִשָּׁה. בְּאִשְׁתּוֹ אָמְרוּ, קַל וָחוֹמֶר בְּאֵשֶׁת חֲבֵרוֹ. מִכָּאן אָמְרוּ חֲכָמִים, כָּל הַמַּרְבֶּה שִׂיחָה עִם הָאִשָּׁה, גּוֹרֵם רָעָה לְעַצְמוֹ, וּבוֹטֵל מִדִּבְרֵי תוֹרָה, וְסוֹפוֹ יוֹרֵשׁ גֵּיהִנֹּם: ו יְהוֹשֻׁעַ

מעשה אבות

(ואל תרבה שיחה עם האשה, דו זאלסט ניט צופיעל רעדן מיט איין פרויענצימר דר נידריש ברענגט א מעשה דר תנא רבי מתיא בן חרש איז געזעסן אין בית המדרש אונ האט געלערנט תורה מיט גרוס קדושה ומהרה זיין פנים האט געשיינט ווי די זון, אונ זיין בליק איז געוועזן ווי פייער אין הימל וויל אין זיין גאנצן לעבן האט ער נים געקוקט אונ נים גערעדט מיט איין אשה, ויהי היום האט זיך דער שטן אן איהם מקנא געוועזן אונ זאגט קאן דען זיין אז איין ילוד אשה זאל זיין אזוי אבגעהיט זאגט פר רבש״ע ווי איז ביי דיר גערעכנט רבי מתיא בן חרש ענטפערט איהם השי״ת ער איז איין גרויסער צדיק אין אלע מעלות ומדות. זאגט דר שטן גיב מיר רשות וועל איך איהם איבערדרעדן צו איין עבירה זאגט השי״ת גיה אראב אונ פרוב נאר דו וועסט איהם געוויס ניט בייקומען. האט זיך דער שטן פארגעשטעלט פאר איהם אלס איין זעהר שיינע פרוי אונ האט זיך געשטעלט פאר איהם אונ פערלויכטען מיט איהר שיינהייט האט ר׳ מתיא בן חרש אבגעקעהרט זיין פנים האט זי זיך געשטעלט געגען איהם אין דער צווייטע זייט אונ אזוי ווייטער אונ ווייטער. ער האט דאך מורא געהאט פילייכט וועט ער נכשל ווערן ח״ו אין

צדקת אבות

תנא פון יעדערן מענש זאגן. (והוו מתונים בדין) אז עס וועט אייך אן קומען צו בייזערן אויף יעמעס. אדער צו רעדן שלעכטס אויף איהם זאלט איהר זיין געווארענט דערמיט היינו איהר זאלט אייך ניט באלד בייזערן אונ גישט שעלטן. אונ ניט רעדן קיין שלעכטס אויף יענעם. דען די אלע זאכן זענען גרויסע עבירות. מוז מען זיך היטען פון דעם נעמען וויא ווייט מעגליך איז. ממילא אז מען ווארט מיט דיא זאכען העלפט השם יתברך מען זאל זיך קענען אפהיטן פון דעם אלעמען. (והעמידו תלמידים הרבה). דאס איז אויך פון יעדען מענש זאגען דער וואס קען לערנען איז פשוט ער זאל לערנען מיט פיעל תלמידים אונ זאל זיי אויסלערנען די תורה מיט דעם גוטן ווענג צו דיענען השי״ת. אונ דער וואס קען ניט לערנען. דארף צו דערהאלטן די תלמידים מיט געלט. היינו ער זאל געבן עסען אונ הלבשה אונ צאהלען מלמד געלט פון די געמיינע יונגליך וואס לערנען ווער שמועסט ער זאל זיינע קינדער האלטן ביי מלמדים. אויך זאל מען קויפן עליות לספר תורה אדער הגבה גלילה אונ נאך שבת באלד בעצאהלן. עס זאל זיין בריוות האלטן מיט לעכט בבית המדרש. ממילא וועט מען קענען לערנען בבית המדרש וועט זיין פיעל תלמידים. אויך זאל מען געבען אויף פרנסה צוא דיא געמיינע עהרליכע יודן וואס קענען לערנען. וועלן זיי אויך קענען לערנען בריות. (ועשו סייג לתורה). דאס איז אויך פון יעדען מענש זאגן. היינו יעדער מענש האט איין אנדערען יצר הרע. איינר האט תשק צו פיעל געלט. מוז ער זיך מאכן א גדר ער זאל ניט יענעם בעגזלען. אונ ניט נארן יענעם דען אז ער וועט ניט דס פינטווען וועט איהם דער יצר הרע אן רעדען צוא טהון פיעל פאלשקייטן איין צו זאמלן געלט. דעסטגלייכן איינר האט יצר הרע צו זנות ח״ו מוז ער זיך מאכן א גדר צו היטן דערפון ער זאל ניט קוקן ווי מען דארף ניט אונ זאל ניט טראכטן קיין שלעכטע מחשבות אונ היטן זיך פון דעם מיט כל הכוחות. אונ אזוי אויך אין אנדערע זאכן דארף זיך יעדר צו מאכן גדרים אונ סייגים אפ צו היטן זיך ניט צו קומען צו קיין עבירה וועט מען זוכה זיין צו פיעל גוטס אויף דר וועלט אונ אויף יענר וועלט:

משלי אבות

דיענר אונ האט צו גערעכט עסען אונ טרינקען פון דעם שענסטן אונ בעסטען אלעס ווי עס פאסט פר אזו איין גרויסארטיגן אורח. דר שר איז געוועזן זעהר צופרידן, מארגן פריה האט ער גע...מען דורך זיין דיענער איין חשבון דר ווירט האט געגעבן א חשבון אונ דר שר האט בעצאהלט וויא דער בעל אכסניא האט געשטעלט אין רעכנונג. דר שר איז ווייטער געפאהרן אונ ער איז ווידר געקומן אין איין אכסניא, דארטן האט מען איהם אויך אויפגענומען זעהר שיין מיט שיינע חדרים מיט דיא בעסטע שפייז אלעס ווי עס פאסט פר אזו איין שר, פר זיין אב רייזן בעט ער איין חשבון, ענטפערט דר בעל אכסניא ח״ו ביי אזוי איין גרויסן שר וואס זיין נאמן איז זעהר גרויס אויף דר וועלט וועל איך קיין געלד נעהמן, געננוג איז פר מיר די גרויסע עהרע אז אין מיין אכסניא זאל איינשטעהן איין שר מלוכה דס איז מיין בעסטע בעצאהלונג אונ מעהר דארף איך ניט. זאגט דר שר אויב דו ווילסט ניט נעמען קיין געלד מוסטו נעמען אמווענינגסטן איין מתנה צום אנדענקן, נאטירליך איז די מתנה פיעל מעהר ווערט געוועזן ווי דיא סטאנציע געלד אונ דאצו האט ער נאך פערשריבן זיין נאמען אונ

פירוש ע״ט

ביי דיר פערדינגן, אונ זאלסט ניט פיל רעדן מיט א אשה, דס וואס זיי האבן געזאגט מען זאל ניט פיל רעדן מיט א אשה מיינען דיא חכמים מיט זיין ווייב זאל ער ניט פיל רעדן מכל שכן מיט דעם חבר׳ס ווייב. פון דעם וואס אובן איז געשטאנען האבן די חכמים גיזאגט ווען א מענש טהוט פיל רעדן מיט א אשה איז ער זיך גורם שלעכטס עס קאן זיין פיל קרינג דורך דעם אונ

בֶּן־פְּרַחְיָה וְנִתַּאי הָאַרְבֵּלִי קִבְּלוּ מֵהֶם. יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־פְּרַחְיָה אוֹמֵר, עֲשֵׂה לְךָ רַב, וּקְנֵה לְךָ חָבֵר, וֶהֱוֵי דָן אֶת־כָּל־הָאָדָם לְכַף זְכוּת: ז נִתַּאי הָאַרְבֵּלִי אוֹמֵר, הַרְחֵק מִשָּׁכֵן רָע, וְאַל תִּתְחַבֵּר לָרָשָׁע, וְאַל־תִּתְיָאֵשׁ מִן־הַפֻּרְעָנוּת: ח יְהוּדָה בֶּן־טַבַּאי וְשִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח קִבְּלוּ מֵהֶם. יְהוּדָה בֶּן־טַבַּאי אוֹמֵר. אַל־תַּעַשׂ עַצְמְךָ כְּעוֹרְכֵי הַדַּיָּנִין וּכְשֶׁיִּהְיוּ בַּעֲלֵי הַדִּין עוֹמְדִים לְפָנֶיךָ, יִהְיוּ בְעֵינֶיךָ כִּרְשָׁעִים, וּכְשֶׁנִּפְטָרִים מִלְּפָנֶיךָ, יִהְיוּ בְעֵינֶיךָ כְּזַכָּאִין, כְּשֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֶת הַדִּין: ט שִׁמְעוֹן בֶּן־שָׁטַח אוֹמֵר, הֱוֵי מַרְבֶּה

צדקת אבות

(וּקְנֵה לְךָ חָבֵר), אונ קויף דיר איין חבר. דער מדרש ברענגט א מעשה. איינר פון די גרוסע תנאים הט תפלה געטהון צו השי"ת אונ געפאסט תעניתים מען זאל איהם ווייזן מן השמים ווער איז זיין חבר אין ג"ע כדי ער זאל וויסן אין וועלכע מדרגה ער האלט. הט מען איהם מגלה געוועזן אין חלום אז איין געוויסער קצב וועט זיין זיין חבר בג"ע. ער האט זיך אויפגעכאפט פון שלאף זעהר דערשראקן פון חלום אונ הט ווידר אנגעפאנגען צו פאסטן תעניתים מיט גרויס תשובה אונ האט מתפלל געוועזן אז מען זאל מבטל זיין דעם פאריגן חלום ווייל ער הט גערעכענט פר זיך פר איין שאנדע צו זיצן נעבן אזא פראסטן חבר. הט מען איהם ווידער געענטפערט אין חלום מען הט דיר שון איינמאל מודיע געוועזן אז דר קצב איז דיין חבר אונ עס קען אנדערש ניט זיין. האט ער אויף דעם צווייטן חלום נאך מעהר געוויינט אונ געקלאגט אונ

מעשה אבות

איין עבירה. הט דר צדיק הקדוש גערופן זיין תלמיד וועלכר הט איהם בעדינט אונ זאגט צו איהם ברענג מיר א הייסן אנגעבריטן נאגעל. דר תלמיד הט איהם געברא... אונ ער הט זיך מיט דעם פייערדיגן נאגעל אויסגעבריגט דיא אויגען. ווי דר שטן הט דס געזעהן איז ער דערציטערט געווארן פון שרעק. עס איז געווארן אין גרוסער רעש אויפן הימעל האט השי"ת געשיקט דעם מלאך רפאל ער זאל איהם אויסהיילען די אויגען. ווי דר מלאך איז געקומען פרעגט איהם רבי מתיא בן חרש ווער בין דוא זאגט ער איך בין דער מלאך רפאל השי"ת האט מיך געשיקט היילען דיר די אויגען זאגט ער איך וויל ניט לאז שון זיין וויא עס איז. ווי דער מלאך איז געקומען מיט דיא תשובה צוריק אויבן הימל הט איהם השי"ת געשיקט צום צווייטן מאל ער זאל איהם זאגן אין זיין נאמן אז דער בורא יתברך איז איהם מבטיח אז דר שטן וועט שון אויף איהם ניט האבען קיין שום שליטה עד עולם. דר מלאך האט איהם געהיילט אונ זיינע אויגען האבן ווייטר געשיינט אין דער הייליגער תורה. דערפון זעהט מען ווי דער נס איז געוועזן גרוס פאר דיא הייליגע לייט וואס היטן זיך פון שלעכטע געדאנקען אונ ווי זענען שטארק בעהיטען אין דעם פערזאנג ואל תרבה שיחה עם האשה:

משלי אבות

הט איהם אנגעזאגט אז ווען ער וועט דארפען האבן איין גייטיגע זאך אין עיר מלוכה זאל ער זיך גלייך ווענדן צו איהם וועט ער איהם ערשט... זיין וואונש. איצט פערשטעהט מען ווער פון דיא ביידע בעלי אכסניות הט בעסר געמאכט. נאטירליך דר צווייטר, ווען אויבר די גרויסע מתנה וועלכע ער הט געקריגן

פירוש ע"ט

איז מבטל פון לערנען אונ זיין סוף וועט זיין ער וועט ירשינען דאס גיהנם. יהושע בן פרחיה ונתאי הארבלי זיי האבן מקבל געוועזן פון זיי, יהושע בן פרחיה זאגט זייא מקבל אויף דיר א רבי אונ זאלסט דיר קויפן א גוטן חבר אונ שאץ אלע מענשן צום בעסטן. נתאי הארבלי זאגט דו זאלסט דיך דערווייטערן פון צו וואנען מיט א שלעכטן מענשן, זאלסט דיך ניט בעהעפטן צו א רשע ווען ער איז מצליח אונ זאלסט זיך ניט מיאש זיין פון צוא בעטן רחמים ווען עס איז חלילה געקומען א פורענות. יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח האבן פון זיי מקבל געוועזן, יהודה בן טבאי זאגט דו זאלסט דיך ניט מאכן ווי די וואס גרייטן אן טענות צו די בעלי דינים וואס דארפן זיך לאדן אונ אז די בעלי דברים וואס לאדן זיך שטעהן פר דיר אונ טענה'ן זאלן זיי ביידע ביי דיר זיין ווי רשעים אונ אז זיי געהען אוועק פון דיר זאלן זיי ביי דיר זיין אין דיינע אויגן אזוי ווי זייא וואלטן ביידע גערעכט אז זיי האבן אויף זיך מקבל געוועזן דעם משפט. שמעון בן שטח זאגט דוא זאלסט אויספארשען די עדות אונ זאלסט זיך היטן מיט דיינע רייד אז דוא רעדסט וואורום

לַחֲזוֹר אֶת־הָעֵדִים, וֶהֱוֵי זָהִיר בִּדְבָרֶיךָ, שֶׁמָּא מִתּוֹכָם יִלְמְדוּ לְשַׁקֵּר: י שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן קִבְּלוּ מֵהֶם. שְׁמַעְיָה אוֹמֵר, אֱהַב אֶת־הַמְּלָאכָה, וּשְׂנָא אֶת־הָרַבָּנוּת, וְאַל־תִּתְוַדַּע לָרָשׁוּת: יא אַבְטַלְיוֹן אוֹמֵר, חֲכָמִים הִזָּהֲרוּ בְּדִבְרֵיכֶם, שֶׁמָּא תָחוֹבוּ חוֹבַת גָּלוּת, וְתִגְלוּ

תפארת אבות

(וְאַל תִּתְוַדַּע לָרָשׁוּת). דיא וועלט האט איין טעות אין פשט בעט מיינט אז דיא כוונה איז ואל תתודע לרשות דוא זאלסט זיך ניט לאזן ערקענען צו די רעגירונג פון דעם לאנד ח"ו דאס טאר מען ניט דענקען גראד פארקעהרט מיר זיינען מחויב צו צו שעצן די ממשלה וויא אונזערע נביאים תנאים ואמוראים האבן אונז שטרענג פערזאגט אונ מיר געפינען אז דיא גרעסטע צדיקים פון דער וועלט האבן זיך געליקליך געשעצט אז זייא זיינען געוועזען קרובים למלכות וויא רבינו הקדוש אונ ר' אבהו וכדומה. נאר דר אמת'ער פשט איז אז יעדר מענש דארף קענען א מלאכה אונ דר וועט שוין אין אלע נויטן זיך קענען צורעכט געבן. ווארום די חז"ל זאגען אין סנהדרין אז ווען עס זאל ח"ו זיין יאהר נאך איין אנדר זיין איין הונגער איף דער וועלט וועט ער צוא דעם בעל מלאכה ניט צו קומען אוף עשירות קאן דר בעל מלאכה ניט רעכנן אבער זיין לעבענס ביטעל קאן ער אלע מאל האבען דארום האבן אונזערע גרעסטע תנאים ואמוראים געלעבט

צדקת אבות

ווידר געפאסט תעניתים אונ תפלה געטהון. האט מען איהם געזאגט מן השמים א דריטען מאל אז ווען דו וואלסט ניט געוועזן אזו איין גרויסר חסיד אונ א גרויסר צדיק אונ א בעל מעשים טובים וואלט מען דיר דן געוועזן למיתה ח"ו. ווארום ווייל דוא ניט ליידען אז יענר קצב זאל זיין דיין חבר בעוה"ב וייסטו דען וואס דר מענש האט געטהון בעוה"ז. השי"ת זייס דאך אלס עס איז איין גרויסע זכיה פר דיר צו זיצן נעבן איהם אין גן עדן. אוף מארגן איז אריין דער תנא צום קצב אין קראם האט ער איהם צוגענומען מיט גרויס כבוד. פרעגט ער ביים קצב זאג מיר דעם אמת וואס וואסטו געטהון גוטס אוף דר וועלט ווים דו ביזט אזוי פיעל חשוב ביים רבש"ע. ענטפערט דר קצב זעהסט דאך מיין שווערע ארבייט. אונ וואס איך פערדיען גיב איך פון דעם העלפט אוף צדקה. אונ מיט דעם איבריגען שפייז איך זיך מיט מיין ווייב אונ קינדער. זאגט דר תנא דאס איז אפילו א גרויסע מצוה נאר וויא איך פערשטעה האסט דוא געטהון נאך א גרעסערע זאך וואס ניט אלע קאנן דס טהון האט ער גיט געוואלט זאגן נאר ווייל ער הט איהם שטארק געבעטן האט ער איהם דערצעהלט. מיט א צייט יארן צוריק בין איך געגאנגן אין גאס האב איך געזעהן א קאנאוואי פון רוימישע סאלדאטען פיהרען זייער פיעל געפאנגענע צווישן דיא געפאנגענע איז געוועזן איין יונג יודיש מיידל וועלכע האט שרעקליך געוויינט האב איך געפרעגט ביי איהר ליעב קינד וואס וויינסטו ענטפערט זיא איך בין פון ירושלים אונ געהער צוא איין גרויסע אלטע יודישע פאמיליע פון גרויסן יחוס. איצט בין איך געפאנגן ביי דיא רוימים אונ זיי קענן מיך מטמא זיין אונ גייטן איך זאל אומבייטן מיין רעליגיאן דארום וויין איך פי לייכט געפינט זיך דא איין גוטר מענש וועלכר עס זאל מיך ארוס נעמן פון די הענד פון דיא אכזרים. ווי איך האב דס געהערט האב איך איהר בערוהיגט אונ בין באלד אוועק צו דעם הויפטמאן פון דיא רוימים אונ בין מיט איהם דורכגעקומען פאר איין גרויסע סומע וועלכע עס איז אפילו געוועזן ניט נאך מיין שטאנד אונ ער האט זי מיר איבערגעגעבן אונ האב אזוי מקיים געוועזן די מצוה פון פדיון שבוים. איך האב זי צוגענומען צו מיר אונ געהאלטן ביי זיך וויא מיינע אייגענע קינדר איך האב זי ערצויגן אין יודישן וועג. זיא איז דאמאלס אלט געוועזן צוועלף יאהר. אז זי איז געווארן עלטר האב איך איהר פארגעבט מיט מיין זוהן. איך האב איהר געמאכט א שיינע גארדעראבע געקויפט פיינע תכשיטים אונ זיך צוגעגרייט צוא דר חתונה. פר דר חתונה האב איך געמאכט א גרויסע סעודה פאר ארימע לייט אונ האב געבעטן אלע שטאט לייט זיי זאלן קומען צו דר סעודה. איך האב אלעס געמאכט פון דאס שענסטע

משלי אבות

פון שר איז ער נאך געווארן א חשוב אויך, דר נמשל איז השי"ת בעצאהלט יעדען מענשן נאך זיינע מעשים, דר וואס דיענט השי"ת צוליעב ער זאל האבן עוה"ב איז דאך דאס אליין שוין גענוג. נאר דער תנא גיט איין עצה טובה אז יעדער מענש זאל דיענען השי"ת ניט נאר צוליעב דעם שכר פון עוה"ב נאר צוליעב אהבת השי"ת אליין אונ ער דארף זיך פרייען אז ער האט איין זכיה אז השי"ת איז צו פרידען מיט זיין

פירוש ע"ט

טאמר פון דיינע רייד וועלן זיי זיך לערנן ליגענד זאגן. שמעיה ואבטליון האבן מקבל געוועזן פון זיי. שמעיה זאגט האב ליעב די מלאכה זאלסט ארבייטן אוף פרנסה אונ האב פיינט דס רבנות, אבטליון זאגט איהר חכמים איהר זאלט געווארענט זיין אין אייערע רייד ווארום טאמער וועט איהר פארטריבן ווערן אוף אזו איין ארט וואס מען וועט ניט ראגן פארשטעהן אין גאנצען אייערע רייד וואס היסט שלעכטע דעות וואס זיי וועלן לערנען אין אייערע רייד אונ די תלמידים

לִמְקוֹם מַיִם הָרָעִים, וְיִשְׁתּוּ הַתַּלְמִידִים הַבָּאִים אַחֲרֵיכֶם וְיָמוּתוּ,
וְנִמְצָא שֵׁם שָׁמַיִם מִתְחַלֵּל: יב הִלֵּל וְשַׁמַּאי קִבְּלוּ מֵהֶם. הִלֵּל אוֹמֵר,
הֱוֵה מִתַּלְמִידָיו שֶׁל־אַהֲרֹן, אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם, אוֹהֵב אֶת־
הַבְּרִיּוֹת, וּמְקָרְבָן לַתּוֹרָה: יג הוּא הָיָה אוֹמֵר, נְגִיד שְׁמָא אֲבַד שְׁמֵהּ,
וּדְלָא מוֹסִיף יָסֵף וּדְלָא יַלִּיף קְטָלָא חַיָּב, וּדְאִשְׁתַּמֵּשׁ בְּתָגָא חֲלָף:
יד הוּא הָיָה אוֹמֵר, אִם אֵין אֲנִי לִי מִי לִי, וּכְשֶׁאֲנִי לְעַצְמִי מָה אֲנִי,

צדקת אבות

אונ בעסטע אונ אויפן רייכסטן ארט. בעת הסעודה בין איך ארום געגאנגן ארום די געסט זעהן זיי זאלן עסען אונ טרינקען אונ פארגניגען האבן. ערסט איך זעה אז דר עולם זיצט נאר שטיל אונ זענען זעהר אומעטיג. פרעג איך זיי וואס איז די אורזאכע. פיליכט געפעלט אייך ניט דאס עסען. די משקאות וועל איך לאזן געבן אנדערע. האבן זיי מיר אנגעוויזן אויף איין יונגען מאן וועלכער זיצט דיא גאנצע צייט אונ וויינט אונ דאס פארשטערט זיי די גאנצע שמחה. איך האב גענומען דעם יונגען מענשען אין זיימן צימער אונ האב איהם געפרעגט וואס איז די אורזאכע וואס ער וויינט. האט ער מיר דערצעהלט אז דיא כלה איז זיינע א פארקנס׳טע מיט א שטר קדושין כדת משה וישראל אונ ער אליין איז אויך פון איינע פון די גרעסטע יודישע פאמיליען אונ פון גרויסן יחוס. נאכדעם אז דיא רוזמים האבן איהר געפאנגן איז ער געפאהרן ממדינה למדינה. ביז ער האט איהר ענדליך דא געפונען גראדע פאר דר חופה. אונ ווי זאל איך ניט וויינען זאגט ער צו מיר, אז ערשטענס זעה איך וויא מיין טייערסטע זאך אין מיין לעבן געהט איבער צו איין אנדערן, אונ דאן איז דאך מיין כלה פערקנסט פון מיר כדין וכדת איז זיא דאך איין אשת איש. איך האב בייא איהם געבעטן ער זאל מיר ווייזן דעם שטר קדושין האט ער מיר געוויזן. דאן האב איך איהם געפרעגט צו קען ער מיר זאגען איין בעזונדערן סימן וועלכן זיא האט אויף זיך. האט ער מיר געזאגט. אז עס האט זיך בעוויזען אז עס איז אלעס ריכטיג האב איך איהם בערוהיגט אונ פערשפראכען אז ער וועט מיט זיין כלה חתונה האבען. איך האב ארויסגערופען מיין זוהן פון טיש אונ האב איהם דערצעהלט די גאנצע מעשה אונ זאג צו איהם מיין טייערער זוהן דוא זאלסט טהון מיין רצון אונ זיך אפזאגן

תפארת אבות

נאר פון אומנות זיי האבן ליעב געהאט צוא עסן א שטיקעל ברוט מיניע כפים וויא רבי יהושע איז געוועזען א קוילען ברענער רבי יצחק איז געוועזען איין שמיד רב פפא איז געוועזען איין ביער ברויער וכדומה אונ דורך דעם האבן זיי געהאט זייער חיונה בכבוד אונ געדיענט השי״ת בקדושה ובטהרה. אייך זאגען די חז״ל כל מי שאינו מלמד את בנו אומנות וועט עס לערענט נים זיין זוהן א מלאכה כאלו מלמדו לסטיות איז גלייך ווי ער וואלט איהם געלערנט זיין א גזלן.

משלי אבות

עבודה אונ ניט צו פאדערן שכר, וועט השי״ת אליין אויף איהם משפיע זיין פון הימעל אלעס גוטס אונ וועט זיין זעהר חשוב ביי הקב״ה, דס זאגט דר תנא ואל תהיו כעבדים כו׳) איהר זאלט ניט זיין וויא דיא דיענער וואס דיענען השי״ת צוליעב שכר. ואלא הוו כעבדים כו׳ ש״א ע״מ מנת לקבל פרס). נאר איהר זאלט זיין ווי דינער וואס דינען השי״ת ניט צוליעב שכר נאר צוליעב כבוד השי״ת:

פירוש ע״ט

וואס וועלן נאך קומען וועלן טרינקען די וואסער זיי וועלן אוסליגן אויף שלעכטע דעות אונ וועלן בלייבן ביי דר שלעכטער דעה וועט זיין א חלול השם. הלל ושמאי קבלו מהם הלל אונ שמאי האבן מקבל גיוועזן פון זיי הלל זאגט דו זאלסט זיין פון די תלמידים פון אהרן הכהן ער האט ליב געם זאל זיין שלום צווישן ישראל אונ יאגט נאך שלום צו מאכן אזו ווי אהרן הכהן ער האט ליב אלע מענשן חאטשע שלעכטע אונ ער האט זיי גימאכט גענעהנן צו דר תורה. הוא היה אומר הלל פלעגט זאגן ווער עס מאכט זיך גרוס מיט א שם וואס הערט זיך ווייט ווערט זיין נאמען פארלארן ער וועט ניט לאנג געוועזן אויף דר וועלט, ווער עס מעהרט ניט צו חזר׳ן וואס ער האט געלערנט ווערט זיין לערנן פארגעסן, דר וואס לערענט גאר ניט איז ער זיך אליין שולדיג, ווער עס ניצט מיט דר קרון פון דר תורה וועט ער פארבייטן ווערן פון עולם הבא. הוא הלל פלעגט זאגן ווען איך וועל מיר אליין ניט העלפן איך זאל קונה זיין תורה ומעשים טובים ווער וועט מיר העלפן, ווען איך העלף מיר יוא וואס בין איך גלייך, אונ אז איך וועל ניט זעהען היינט אויף דר וועלט מיר צו העלפן צוא לערנן, אונ טהון מצות ווען וועל איך

וְאִם לֹא עַכְשָׁו אֵימָתָי: טו שַׁמַּאי אוֹמֵר, עֲשֵׂה תוֹרָתְךָ קֶבַע, אֱמוֹר מְעַט וַעֲשֵׂה הַרְבֵּה, וֶהֱוֵי מְקַבֵּל אֶת־כָּל־הָאָדָם בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת: טז רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, עֲשֵׂה לְךָ רַב וְהִסְתַּלֵּק מִן הַסָּפֵק, וְאַל תַּרְבֶּה לְעַשֵּׂר אֻמָּדוֹת: יז שִׁמְעוֹן בְּנוֹ אוֹמֵר, כָּל־יָמַי גָּדַלְתִּי בֵּין הַחֲכָמִים, וְלֹא מָצָאתִי לַגּוּף טוֹב מִשְּׁתִיקָה, וְלֹא הַמִּדְרָשׁ עִקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה וְכָל־הַמַּרְבֶּה דְבָרִים מֵבִיא חֵטְא: יח רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן־גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, עַל שְׁלשָׁה דְבָרִים הָעוֹלָם קַיָּם, עַל־הָאֱמֶת, וְעַל־הַדִּין, וְעַל־הַשָּׁלוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר, אֱמֶת, וּמִשְׁפַּט שָׁלוֹם שִׁפְטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם

תפארת אבות

אונ דאס זאגט דער תנא אהב את המלאכה האב ליעב דיא ארבייט ושנא את הרבנות אונ האס פיינט דיא יראויסקייט זאל תהודע לרשות דאן וועסט דו ניט לאזען ערקענען צו דעם ארמוט דאס חייסט דו וועסט ניט זיין קיין אדימאן (רשות שטאמט פון דעם ווארט ריש ארמוט). דאס איז איין מוסר השכל אז עלטערען זאלען לערנען זייערע קינדר איין אומנות וועלען זיי קענען זיין מיט ליימען גלייך אונ דינגען נאם מיט פרייעם הערצען.

(על שלשה דברים העולם קים וכו' על האמת). צוליעב דריי זאכען עקסיסטירט דיא וועלט, דיא גמרא ברענגט א מעשה רבא האט איין מאל געזאגט אז עס איז ניט דא קיין אמת אויף דער וועלט. האט איהם געענטפערט איין תלמוד חכם רב טביומי אז מען קאן דס ניט זאגן בעשטימט דען איך ווען מען זאל מיר געבן אלע אוצרות פון דר וועלט וועל איך קיין שקר ניט זאגען. איין מאל האט זיך געטראפען אז ער איז געקומען אין איין שטאט קושטא דר

צדקת אבות

פון דעם שידוך מיט דער געפאנגענע. מיין זוהן הט באלד ממלא געוועזן מיין רצון. אונ איך האב גלייך גענומען אלע בגדים אונ תכשיטין וועלכע איך האב אנגעגרייט פאר מיין זוהן אונ דיא כלה. אונ אוועק געגעבן דעם יונגן מענשן אונ גלייך געשטעלט איין חופה אונ געפייערט די חתונה אויף דעם שענסטען ארט. נאך דר חתונה האב איך געהאלטען די יונגע לייט א לאנגע צייט אויף קעסט ביז זיי האבן פערגעסן אן זייערע צרות אונ זענן אוועק צו זייערע ... איך האב זיי זעהר פיין אויסגעריכט מיט פיעל ... אונ מתנות אונ איצט הער איך פון זיי נאר גוטס פון נוויטען אונ מיין נחת פון זייא דאס איז מיין שכר פר אלעם וואס איך האב מיט זייא געטהון. וויא דער תנא הט דס אויסגעהערט זאגט ער צום קצב געלויבט זאלסטו זיין צו גאט וואס דו האסט מיך בערוהיגט אונ ערפרייט מיין הארץ. גליקליך בין איך אז דוא נפש יקרה וועסט זיין מיין חבר אין גן עדן. פון דאמאלס אן הט דר תנא מיט איהם קובע געוועזן איין צייט צו לערנן תורה מיט גרוס יראת שמים. אט דאס איז דיא כוונה (וקנה לך חבר), זעה צוא פערשאפן דיר איין גוטן חבר איין גרויסען בעל מעשים טובים. דו זאלסט זיך אב לערנען פון איהם גוטע מעלות ומדות אין עבודת השי"ת. וועסטו זוכה זיין צוא זיצען אין גן עדן תחת כנפי השכינה בסוד קדושי עליון, וואו עס זיצן אלע היילגע אונ כשרה נשמות:

פירוש ע"ט

מיר קאנען העלפען. שמאי אומר שמאי זאגט מאך דיין תורה וואס דו לערענסט אויף תמיד. זאג בעסער וויניגער אונ טהון זאלסטו מעהר הן תורה ומצות אדר צדקה געבן אונ זאלסט אנטפאנגען איטליכען מענשן מיט גוטע געדאנקען אונ מיט א שיין פנים. רבן גמליאל רבן גמליאל זאגט מאך צו דיר איין רבי אז דו ווילסט פסקענען זאלסט דו איין עצה האלטען אונ דורך דעם וועסט דו אפגעטהון ווערען פון א ספק דען דו וועסט אויסקלערען דעם אמת אונ זאלסט ניט מעהרען מעשר'ען שאצענדיג נאר זאלסט איבר מעסטען אונ געבן מעשר. שמעון בנו זיין זוהן שמעון זאגט אלע מיינע יאהרען בין איך געוואקסען געצויגען צווישען די חכמים אונ האב ניט געפונען אבעסערע זאך צום גוף נאר שווייגען אז ער רעט ניט איבעריג זאגט ער ניט קיין רכילות אונ לשון הרע והראיה אפילו אין דברי תורה אז ער ... ניט אזוי ווי ער דרש'נט איז בעסער אז ער וואלט געשוויגן אונ ווער עס רעט פיעל ברענגט ער אויף זיך עבירות. רבן שמעון דער זוהן פון רבן גמליאל זאגט אויף דרייא זאכען הט די וועלט א קיום, אויף אמת מען זאל איינער דעם אנדערען ניט ליי...ענן אונ מען זאל טהון א משפט ווען איינער טהוט ניט רעכט יוזג עס זאל זיין שלום איינער מיט דעם אנדערען עס זאל ניט זיין קיין מחלוקת:

רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן־עֲקַשְׁיָא אוֹמֵר, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְזַכּוֹת אֶת־יִשְׂרָאֵל, לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר. יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר: עָלֵינוּ, קדיש יתום.

משלי אבות

רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל וכו'. השי"ת הט געוואלט מזכה זיין די ישראל דארום הט ער זיי פארמעהרט די תורה ומצות, פרעגען די מפרשים דוכט זיך גראדע פערקעהרט אז נאט וואלט אונז געגעבן וויניגער מצות וואלט געוועזן גרינגער צו היטן, זאגט דר אהל יעקב א משל, אַרייכר יונגער מאן וועלכר עס הט זיך ביי איהם געענדיגט די קעסט הט ער צוזאמענגענומן זיין קאפיטאל אונ איז אוועק געפאהרן האנדלען סחורה אין איין גרויסע פאבריק שטאט, הט ער זיך צוזאמען געטראפן מיט זיין פעטר פר האט דעם פעטער דערציילט דעם צוועק פון זיין נסיעה, זיי האבען ביידע פערבראכט א צייט אונ דער נאך איז דר יונגר מאן אוועק צו זיך אוף זיין סטאנציע, דר טרייער פעטער איז געגאנגען צו זיינע בעקאנטע פאבריקאנטען אונ הט פר איהם צוזאמען געקויפט ביי פערשידענע פאבריקאנטען פערשידענע סארטען סחורת צו די בילינגסטע פרייזען, די פאבריקאנטען האבען אן געפאנגן צוזאמען צו שיקען די סחורה וועלכע דר פעטר הט פר איהם אבגעקליבן פון איין פאבריקאנט איז מען ארוים אונ פון דעם אנדערן איז מען געקומן מיט סחורה ביז מען הט איהם ארום גענומן פון אלע זייטן אונ ער איז מיט זיי בעשעפטיגט געוועזן איניגע טעג, דר יונגר מאן הט פר אלעם בעצאהלט מזומן ביז ער איז געבליבן אהן געלד גאר וואס ער הט זיך געלאזן אום צו קענען ריוזן צוריק, בעת ער הט אבשיער גענומן פון פעטער זאגט ער צוא איהם ליעבער פעטער מיט אייער פריינדשאפט האט איהר מיר פערמאטערט יעדער פאבריקאנט האט מיר געשיקט סחורה אין אייער נאמען מיט בעשטימטע פרייזען איך האב אלעם גענומן צוא נעמן אונ בעצאהלן אונ יעצט בין איך געבליבן אהן איין פרוטה, איך בין דעם ערשטן מאל דא האב איך געוואלט עטוואס פערגניגן האבן יעצט מוז איך שוין פארן צוא הויזע דען איך בין שוין קורץ אין געלד, ענטפערט איהם דער פעטער ווי גליקליך ביסטו יעצט איך האב דיר געשיקט די שענסטע אונ בעסטע סחורה וואס עס איז גיטא צו זיי קיין דמיון אונ זעהר בילינג ווי עס קאן גאר געבן דו וועסט קענן א"ה צוא הויזע וועסטו אן זיי זעהר גוט פערדיענן אונ דו וועסט מיר אימער דנקען וואס איך האב דיר די צייט אונ די געלד צו גענומן דען דא איז מעשים בכל יום אז עס קומן יונגע לייט מיט גרויסע קאפיטאלן עס לאזן זיך צו זייא צוא חברה אונ מען פארברייגגט נור אין פערגניגן ביז מען צאפט זיי אום די עטליכע גילדן אונ פערדייזן מיט נאר ניכטס האב איך דיר פערהיט אז מיט דיר זאל עס ח"ו ניט פאסירן, יעצט פאהר געזונד מיין קינד (וה' ישמר צאתך ובואך). דר יונגר מאן הט איהם געדאנקט פון מיעסן הרצן אונ איז אבגערייזט נאך הויזע לשלום. דער נמשל איז השי"ת האט אראב געשיקט דעם מענשן אוף דר וועלט ער זאל דא איין האנדלען תורה ומצות נאר וויא דר מענש קומט אהער זעהט ער פר זיך א וועלט מיט אלערליי תאוות עולם הזה אונ אז ער זאל זיך ח"ו צו לאזן צוא זיי איז ער איינגליקליך, (כי יצר לב האדם רע מנעוריו). דר מענש האט דאך א יצר הרע צו אלע נארישע פארגניגן אונ תאוות אונ ער שעמט זיך קומן לעולם הבא מיט שענדליכע מעשים ווי די חכמים ז"ל זאגן (עבירה גוררת עבירה) איין עבירה שלעפט נאך זיך

תפארת אבות

טייטש פון "קושטא" איז אמת, אונ דערפאר הייסט וויא "קושטא" ווייל ליגנער זענע דארט ניטא. אונ צוליעב דעם טרעפט נים אין דער שטאט אז איין מענש זאל שטארבען פר דער צייט. ער הט פון דער שטאט גענומען איין ווייב אונ האט מיט איהר געהאט צוויי קינדער. איין מאל איז זיא געזעסען אין צימר אונ האט צורעכט געמאכט די האר קומט איין שכנה אונ האט אנגעקלאפט אין טהיר, עס איז דאך אבער נים שיין אריינצולאזן איין פרעמדן ווען די פרוי געהט מיט בלויסן קאפף. האט ער זיך אויסגערעדט אז זיין ווייב איז נים דא אין דר היים אונ פאר דעם קליינעם שטך זענען געשטארבען זיינע ביידע קינדער. היא מען האט זיך דערוואוסט אין שטאט פון זייער שטארבען האבען זיך איפגעקליבן די שטאט לייט צו איהם. ווען דס איז ביי זיי גאר געוועזן איין נייעס אז קינדר זאלן שטארבן. הט ער זיי דערציהלט דיא גאנצע מעשה אז צוליעב דעם קליינעם ליגן וועלכן ער הט געזאגט איז דר אומגליק געשעהן. זאגן זיי צו איהם מיר בעטן דיר אז דו זאלסט זיך ארויסקליבן פון שטאט, כדי דוא זאלסט איין אונז נים ברענגען דעם טויט פאר דער צייט. דערפון זעהט מען אז רבא איז גערעכט געוועזן אז עס איז זעהר שווער צו היטן זאגן דעם אמת אונ דארום הט ער געזאגט אז עס איז ניטא קיין אמת אוף דר וועלט. אונ דס זאגט די משנה על שלשה דברים העולם קים כו' על האמת. אז אוף וואהרע אמת שטייט די וועלט:

פירוש ע"ט

רבי חנניא בן עקשיא זאגט גאט הט גישטעלט אין דר תורה אזעלכע מצות דהיינו ער זאל ניט עסן שקצים ורמשים חאטשע עס וואלט ניט שטעהן אין דר תורה וואלט מען אוך גיט גיגעסן הט ער געשטעלט ער זאל זיי געבן שכר דרוף ווי אין פסוק שטייט גאט הט געוואלט מזכה זיין די ישראל פון וועגן זיינע צדקות דרום טהוט גאט גרעסר מאכן די תורה כדי יודן זאלן קערנען וועלען זיי נעמן גוטען שכר בעולם הזה ובעולם הבא אמן:

של ישראל וכו'.

א רבי אומר, איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם, כל שהיא תפארת לעשה ותפארת לו מן האדם. והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה, שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות. והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה, ושכר עברה כנגד הפסדה. הסתכל

תפארת אבות

(איזו היא דרך ישרה וכו'), וועלכער וועג איז דער גלייכער וואס דר מענש זאל זיך אויסקלייבען. עס איז ידוע אז עס איז דא צוויי סארטען מצות. א) בין אדם למקום. אזוי איין סארט מצוה וואס זיא בעלאנגט נאר צו השי"ת אליין אונ צו מענשען נים. ווי מאסטען יום כפור. סוכה. לולב. ציצת. תפלין. מזוזה וכדומה. דאס איז איין שווערע סארט מצוה ווייל מען דארף זיא טהון בכונה נאר לשם שמים אהן איין שום פניה. ב) בין אדם לחברו, אזוי איין סארט מצוה ווס בעשטייט נאר אין טהון גוטס צום צווייטען, געבען צדקה צו ארמע לייט, גמילות חסדים צו רייכע אונ צו ארעמע. הכנסת אורחים וכדומה. דער ארם

ברית אבות

(והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות). עס איז קשה דר תנא איז דאך סותר זיינע רייד ער זאגט דאס מען ווייסט ניט דעם שכר פון יעדע מצוה ווי אזו זאגט ער דאס מען זאל געווארענט זיין אפילו אין איין גרינגע מצוה, וועלכס הייסט דס איין גרינגע מצוה מען ווייסט דאך ניט אויף וועלכע מצוה מען נעמט מיין שכר זענען דאך אלע מצות אלס איינס. נאר דער פשט איז אזו (והוי זהיר במצוה) דו זאלסט שטענדיג זיין א זריז צו א מצוה הן קלה סייא דיא מצוה וועט דיר לייכט אן קומען צו טהון זאלסט דו אוך ניט אבלייגען אויף שפעטר ווייל ניען מען וויל קאן מען זיא טהון. (כבחמורה) אזו וויא דו בענגצט זריזות צו די מצוה ווס קומט דיר אן שווער ווארום (שאין אתה יודע) דוא ווייסט ניט (מתן שכרן של מצות) וואס פר א מתנה מען וועט דיר שענקן פר דיא מצוה דען באמת קומט פר די מצוה קיין שכר ניט דען די מצוה אליין איז א גוטע זאך נאר דער שכר איז א מתנה פון אייבערשטען קענסטו דאך גים וויסן מאמר וועט דיא מתנה נאך גרעסר זיין ווייל דו האסט געטהון די מצוה בזריזות:

זכות אבות

(רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושה ותפארת לו מן האדם). דר רשב"ץ זאגט דאס לעושה מיינט מען הקדוש ברוך הוא דאס הייסט תאטשי עס איז דאך זעהר גוט צו טהון איין מצוה וועלכעס נאר דער רבונו של עולם זאל וויסן. פון דעסטוועגען איז דא פיעל מצות וועלכע עס איז אמאל גלייך צו טהון דאס מענשען זאלן זיך פון איהם אבלערנען צוא טהון א מצוה. על פי משל אין א שטאדט איז געווען צוויי עשירים וועלכע זיי האבן ביידע געגעבען פיעל צדקה מתן בסתר שטילערהייט קיינר האט ניט געוואוסט נאר איין עושר האט געהאט די אנדערע. דארום איז געווען איין מצה פון השי"ת צו פערשאפן איהם זעהר פיעל סחורה דאס. איז פיעל תורה ומצות אז ער זאל גאר ניט האבן קיין ליידינגע צייט. (ומצוה גוררת מצוה), איין מצוה ברייננגט צו די אנדערע דען קוים האט ער מקיים געווען איין מצוה שטעהט איהם פאר נאך איין מצוה מקיים צו זיין, דס

מעשה אבות

(איזו היא דרך ישרה וכו'). וועלכער וועג איז דער גלייכסטער וואס דער מענש זאל זיך אויס קלויבען. דער מדרש ברענגט א מעשה. רבי שמעון בן שטח האט איין מאל געקויפט איין אייזעל ביי איין ישמעאל. האבען דיא

משלי אבות

זאגט דר תנא רצה הקב"ה כו' השי"ת האט געוואלט גליקליך מאכען דיא ישראל (לפיכך הרבה להם תורת ומצות). דארום הט ער זיי געגעבן פיעל תורה ומצות אז זיי זאלן קיין צייט ניט האבן צו זוכען תאוות עולם הזה נאר (להגדיל תורה ולהאדירה). אונ דר זכות פון דר תורה וועט אויף אונז מגין זיין לעולם נער:

פירוש ע"ט

רבי אומר רבינו הקדוש ער האט געהייסן רבי יהודה הנשיא זאגט, וועלכער איז דער רעכטפארטיגער וועג ווס א מענש זאל זיך אויסקלויבן, די זאך ווס א מענש טהוט קאן ער זיך מיט דעם בעשיינען אונ פון אנדערע מענשען איז איהם אויך א שיינקייט אונ זאלסט זיין געווארענט א גרינגע מצוה צו טהון ווי א הארבע מצוה ווארום דו ווייסט ניט דם בעצאהלונג פון די מצות אפשר ווס דיר דאכט זיך עס איז א קליינע מצוה וועסט דוא דערפאר מעהר שכר נעמן אונ דו זאלסט בעטראכטן אונ רעכענען דעם שאדן ווס דו האסט דורך דעם ווס דו טהוסט א מצוה זאלסט אנטקעגן שטעלן דעם שכר פון דר מצוה וואס איז זייער פיעל אונ דעם שכר אונ די הנאה ווס דו האסט פון דר עבירה ווס דו טהוסט זאלסט דו דיר אנטקעגן שטעלן דעם גרויסן שאדן ווס דו וועסט האבן דורך דר עבירה, זאלסט תמיד טראכטן אויף די

בִּשְׁלשָׁה דְבָרִים וְאֵין אַתָּה בָא לִידֵי עֲבֵרָה, דַּע מַה לְּמַעְלָה מִמְּךָ, עַיִן רוֹאָה וְאֹזֶן שׁוֹמַעַת וְכָל־מַעֲשֶׂיךָ בַּסֵּפֶר נִכְתָּבִים: ב רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּנוֹ שֶׁל־רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר, יָפֶה תַלְמוּד תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ,

דרך אבות

(יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ). דר קדושת לוי טייטשט דעם מאמר עס איז גוט אז מען לערענט בשעת דעם האנדל הייננו בשעת דעם משא ומתן הט מען אין זינען די תורה, מען זאל האנדלען ערליך אזוי ווי דיא תורה הייסט מען זאל געבן איין ערליכע מאס איין ערליכע וואג מען זאל גישט נארען יענעם מען זאל נים זאגן קיין ליגענט, דס איז אלין די דינים פון דער תורה ממילא אז מען וועט דס אלין אין זינען האבען בשעת דעם האנדעל מקיים צו זיין הייסט דאך אז ער לערענט תורה בשעת משא ומתן, דעסטגלייבן דער וס האנדעלט מיט נשים דארף זיך היטן נים צו רעדן מיט זיי גאר דס וס ער דארף צום משא ומתן. אויך זאל ער נישט קוקן אויף זייא לשם תועבה ח"ו, כדי ער זאל נים האבען קיין שלעכטע געדאנקען. דיא גמרא שרייבט א מעשה (קידושין דף מ') רב כהנא האט

תפארת אבות

מצות איז לייכטער, ווייל דערצו דארף מען נים קיין בעזונדערע כונה אונ אז ער האט א פניה פון כבוד וועגן איז איך גוט דען דעם ארעמאן איז אלס גלייך נאר ער זאל בעקומען די נדבה, דער רמב"ם שרייבט אז יעדער איש ישראל האט פר זיך איין צעטיל פון תרי"ג מצות אונ יעדר מעגטש מוז זיך פאר נעמען איין מצוה וואס אין דעם זאלען ליגען זיינע גאנצע געדאנקען אונ דס וועט איהם ברענגען לחיי עולם הבא. אונ דאס זאגט דר תנא, וואס פאר איין מצוה זאל ער מאכען פון איר דעם עיקר, כל שהיא תפארת לעושה. וועלכע זי איז שיין פאר דעם באשעפר. ותפארת

מעשה אבות

תלמידים דערזעהן ביא איהם אויפ'ן האלז איין טייערען דימענט, זענען זיי ארייגגעלאפען צו רבי שמעון מיט גרויס שמחה אונ זאגען צו איהם. רבי, ברכת ה' היא תעשיר, דיא ברכה פון השי"ת מאכט איין מענשען רייך. איצט זים איהר גליקליך פון דער כשרה מציאה. מיר האבען געפונען ביים אייזעל אויפ'ן האלז איין טייערן דימענט. זאגט ער צו די תלמידים פרייט זיך נים דאס איז נים מיינע דען איך האב געקויפט נאר דאס אייזעל אונ

זכות אבות

א נאטור אז די שבעה טובי העיר זענען געקומען צו איהם וועגן א דבר צדקה פר די שטאדט פלעגט ער זיי אן שרייען אונ ארויסווארפן נאר שטילערהייט ביי נאכט פלעגט ער זייא אונטערווארפען א ביוטיל מיט געלד דער צווייטער עושר פלעגט האבען א נאטור פר קעהרט ער פלעגט די שבעה טובי העיר זעהר שטארק מכבד זיין. אונ ער פלעגט זיין דר ערשטער לכל דבר שבצדקה דאס די גאנצע שטאדט הט זיך מיט איהם געבענטשט דאס זאגט רבי אויבוואהל זיי זענען דאך ביידע נאכט פארכטיגע אונ גרויסע בעלי צדקות פון דעסטוועגן איז דעם צווייטן עושרס דרך בעסער ווי דעם ערשטן עושרס דרך. צדקה מתן בסתר איז זעהר גלייך ווען אז מען גיבט דעם ארעמאן אליין די צדקה מוז איך זוכען איין אופן דאס ער זאל נים מבוייש ווערן איהם צוא געבען בסתר. אבער ווען מענשען אנשים מכובדים געהן אונ זענען זיך מבטל צוזאמען צוא מאכען פאר ארימע ליים א צדקה דארף מען זיי מחזק זיין נים זאגן איך וויל נים מען זאל וויסען בכדי דאס אנדערע זאלען זיך אויף זייא פארקוקן אונ אויך געבען צדקה צוא דיא טייערע זאך:

(וכל מעשיך בספר נכתבים). דער מדרש שמואל זאגט דעם פשט דאס דער תנא הייסט אז אלע מעשים וואס דר מענש טהוט זאל ער ביי זיך אין זיין טאג בוך פארצייכנן וועט דס זיין איין עצה צו תשובה דען דר מענש איז עלול צו שכחה אונ ער געפינט גארניט אין זיך קיין שלעכטע מעשים ער פארגעסט וואס ער האט אפגעטהון אבר אז ער וועט זיך פאר צייכענען וועט ער אליין דורכזעהן זיינע מעשים אונ אוב זיי זענען שלעכט וועט ער תשובה טהון אונ מתקן זיין:

צדקת אבות

(עין רואה ואזן שומעת וכו') עס איז דא איין אונ וועלכע זעהט אונ איין אויער וואס הערט אלעס. די גמרא ברענגט אין מסכת ברכות ווען רבי יוחנן בן זכאי איז געווען קראנק האבען די תלמידים פערשטאנען אז ער וועט באלד שטארבען האבען זיי געבעטען פון איהם איין ברכה. זאגט ער צו זייא יהי רצון עס זאל זיין גאטס ווילען אז איהר זאלט מורא האבען פר איהם ווי איהר הט מורא פר איין בשר ודם. זאגען זיי צו איהם

פירוש ע"ט

דריי זאכען וועסט דו נים קומען צו עבירות. וואס זענען די דריי זאכען, דו זאלסט וויסען תמיד וואס איבר דיר טהוט זיך אוין. איין אוג קוקט אויף דיר וואס דו טהוסט אונ איין אויער הערט וואס דו רעדסט אונ אלע דיינע מעשים וואס דו טהוסט ווערט פארשריבען אין א בוך. רבן גמליאל דער זון פון רבי יהודה הנשיא זאגט עס איז גוט צו לערנען תורה מיט דעם פיהרונג פון דר וועלט

שֶׁיְּגִיעַת שְׁנֵיהֶם מַשְׁכַּחַת עָוֹן. וְכָל־תּוֹרָה שֶׁאֵין עִמָּהּ מְלָאכָה סוֹפָהּ בְּטֵלָה וְגוֹרֶרֶת עָוֹן, וְכָל־הָעוֹסְקִים עִם־הַצִּבּוּר, יִהְיוּ עוֹסְקִים עִמָּהֶם לְשֵׁם שָׁמַיִם, שֶׁזְּכוּת אֲבוֹתָם מְסַיַּעְתָּם, וְצִדְקָתָם עוֹמֶדֶת

תפארת אבות

לו מן האדם אונ וואס מענשען זאלען אויך זיין צו פרידען, היינו איינע פון די מצות וואס בין אדם לחברו וויא צדקה אונ גמ"ח ווייל מיט דעם איז ער דאך מקיים בין אדם למקום אויך, והוי זהיר במצוה קלה. דוא זאלסט היטען די גרינגע מצוה פון צדקה אונ גמ"ח וואס מיט איינינע מטבעות קאן מען מחיה זיין איין נפש. כבחמורה. ווי די שווערע מצוה תפלין אונ פאסטען יום כפור וכדומה וואס זיי זענען שווער מקיים צו זיין ווייל זיי כוז מען טהון בכונה אהן איין שום פניה. שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות, דען דו קאנסט נאר ניט משער זיין ווי ווייט עס איז גרויס דער שכר פון צדקה אונ גמ"ח בעולם הבא:

דרך אבות

געהאנדעלט מיט אזעלכע כ"ים וואס די גשים קומען צוהאלטען אין זיי זייערע זאכען, רב כהנא איז געווען א גרויסר צדיק נאר ווייל ער איז געווען געמיין, אונ הט ניט געוואלט נעמען קיין צדקה הט ער געהאנדעלט מיט אזעלכע כ"ים אונ הט זיך מפרנס געווען, איינמאל איז רב כהנא אריינגעקומען צו איין פרוצה פאר קויפען די כ"ים הט זי איהם אנגערעדט צו זינדיגען הט ער מורא געהאט דר יצר הרע זאל איהם ניט אנרעדען ער זאל זי פאלגען, איז ער ארויפגעגאנגען אויף דעם דאך אונ איז אראפ געשפרונגען אונ האט געוואלט נעהרגת ווערען ער זאל ניט זינדיגען, אזו ווי ער איז אראפ געשפרונגען איז געקומען אליהו הנביא ז"ל אונ האט איהם דערהאפט ער זאל ניט נעהרגת ווערען, הט אליהו הנביא געזאגט צו רב כהנא דו האסט מיך מטריח געווען פיער הונדערט מייל היינו איך בין פריהער געווען ווייט פון דאנעט פיער הונדערט מייל האב איך געמוזט פליהען אהער דיך מציל צו זיין דוא זאלסט ניט געהרגת ווערן, הט רב כהנא געענטפערט וואס זאל איך טהן איך בין א געמיינער מאן מוז איך האנדלען מיט אזעלכע כ"ים. ממילא האט זיך דס געטראפען איך בין אריינגעקומען צו די פרוצה אזו וויא מיר האבען פריהער געשריבען, הט איהם אליהו הנביא ז"ל געגעבען איין כלי מיט רענדלך ער זאל שוין ניט דארפען צו האנדלען מיט נשים. דאס איז אויך די טייטש, (יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ). עס איז גוט אז מען האט אין זינען דברי תורה בשעת ער עס נושא ומתן (שיגיעת שניהם משכחת עון). דען אז מען געדענקט תמיד דיא תורה בשעת דעם משא ומתן, וונ מען היט זיך אפ פון א שום שלעכץ העלפט השם יתברך אז מען זינדיגט גישט קיינמאל ממילא איז מען זוכה צו פיעל גוטס:

צדקת אבות

גיט מעהר וויא פר איין בשר ודם ענפערט ער זיי אז איהר ווערט מורא האבען פר גאט ווי פר איין מענשען איז שוין גענוג דען מיר זעהען אז יעדער מענש היט זיך צו טהון איין עבירה פר דעם צווייטען אונ דם וואס השי"ת כביכול זעהט אונ ווייס אלץ דאס ארט איהם ניט. נאך א מעשה ברענגט פון איהם די גמרא אין מסכת בבא קמא אז די תלמידים האבען איהם געפרעגט פאר וואס הט די תורה הקדושה מחמיר געווען ביי איין גנב מעהר וויא ביי איין גזלן אז איינער גנב'עט איין אקס אדר איין שאף דארף ער בעצאהלען דאפ"ט אונ אויב ער הט זיי געשאכטן אדר פערקויפט בעצאהלט ער פר איין אקס פינף מאל אונ פר איין שאף פיער מאל מעהר אונ איין גזלן איז מעהר ניט מחויב ווי אפ צו געבען די גזילה. איינגענטליך איז דאך איין גזלן פיעל ערגר ווי איין גנב. הט זיי רבי יוחנן בן זכאי געענטפערט דר קנס פון גנב איז דערפאר גרעסר ווייל ער הט מורא פר מענשען מעהר וויא פר גאט אונ דארום גנב'עט ער ביינאכט כדי אז איין מענש זאל איהם ניט זעהען

מעשה אבות

ניט קיין דימענט. רופט צוריק דעם ישמעאל אונ גיט איהם דעם דימענט צוריק. זיי האבען איהם גערופען אונ ער איז צוריק געקומען הט איהם רבי שמעון בן שטח אב געגעבען דעם דימענט. ווי ער הט געזעהן פון רבי שמעון בן שטח די זעלטענע פיינקייט האט ער אויסגערופען גלויבט איז שמעון בן שטח אונ גלויבט איז דער גאט פון ישראל וואס ער האט זיי געגעבען אזוי איין שיינע תורה. נמצא אז פון אזא מדה טובה פון איין בשר ודם ווערט געהייליגט דער נאמען פון השי"ת אונ עס מאכט עהרע דעם מענשען אויך. אונ ווי גרויס עס איז דער שכר פון רבי שמעון בן שטח בעולם הבא קענען מיר זיך אוז פארשטעלען. אונ דאס זאגט ד משנה איזו היא דרך ישרה. וועלכען וועג פון יושר זאל זיך דער מענש אויס קלייבען. כל שהיא תפארת לעושה. אזעלכע וואס זי איז שיין פר גאט וואס דר פון שטאמט איין קידוש השם. ותפארת לו מן האדם. אונ עס איז שיין פר לייטען:

פירוש ע"ט

דס מיינט ער מען זאל אמלאכה טהון אדר משא ומתן ער זאל זיך קענען מפרנס זיין דען דס מידיקייט פון די ביידע פארגעסט זינדיגען אונ דר וואס לערענט תורה אונ הט ניט קיין מלאכה זיך מפרנס צו זיין איז דר סוף ער וועט מוזען אופהערען צו לערנען ווארום ער וועט ניט האבען וואס צו עסען. אונ די אלע וואס זענען עוסק פון רבים וועגען זאלען זייא עוסק זיין פון גאטס וועגען ניט פון זייער כבוד וועגען דען דר זכות אבות פון רבים העלפט זיי. זיי דארפען אבער ניט דרשיט

לעד, ואתם מעלה אני עליכם שכר הרבה, כאלו עשיתם: ג הוו זהירים ברשות, שאין מקרבים לו לאדם, אלא לצרך עצמם, נראים כאוהבים בשעת הנאתם, ואין עומדים לו לאדם בשעת דחקו: ד הוא היה אומר, עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו, בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך: ה הלל אומר, אל־תפרוש מן־הצבור, ואל־תאמין בעצמך עד יום מותך, ואל־תדין את־חברך עד שתגיע למקומו.

משלי אבות

(הוו זהירין ברשות שאין מקרבין וכו'). מיר וועלן דא אויך זאגן דעם פשט אנדערש ווי אלע, דס וואָרט רשות שטאמט פון דעם וואָרט רש א אָרעמאן (ווי מיר האבן געטייטשט אין ערשטען פרק), די כונה דערפון איז אזו די נאטור פון מענשען איז ווען ער געהט אראפ פון זיין שטאנד ווערט ער ביי זיך געפאלען אונ פאר לאזט זיינע עסקים ער הויבט אן צו זוכען שטיצע ביי בעקאנטע אונ גוטע פריינד ער הויבט אן צו קלערען חענען נדבות אונ הויבט אן צו טראכטען אז זיינע אמאליגע גוטע פריינד וועלן איהם געוויס שטיצן וייל ער הט זייא אויך אמאל געשטיצט ווען ער איז רייך געווע; אונ דערנאך קומט ער אין גאנצען הערונטער פון זיין שטאנד דס זאגט דיא משנה (הוו זהירין ברשות). איהר

צדקת אבות

אבער פר דעם אונ פון מלך מלכי המלכים הקדוש ב"ה כביכול ווס זעהט אלס הט ער ניט מורא. רבי מאיר זאגט איין משל ווס ער הט געהערט פון רבי גמליאל עס זענען געוועזן אין איין שטאדט צוויי עשירים ווס האבען געמאכט גרויסע סעודות איינער פון זייא הט פארבעטען אלע שטאדט לייט פון גרוס ביז קליין נאר דעם קעניגס קינדער האט ער ניט גערופען. אונ דער צווייטער הט פארבעטען אויף דר סעודה נאר איינענע פאמיליע. אלזא הט דאך דר צווייטער אן קעניגס כבוד ניט פוגע געוועזן דען ער הט דאך קיין פרעמדען מענשן ניט געבעטען האט ער דעם קעניגס קינדער אויך ניט געבעטען. אבער דר ערשטער הט דאך אלעמן געבעטען צו דר סעודה נאר די בני המלך ניט ווייזט ער דערמיט אז ער איז מקיל אין מלכ'ס כבוד. אזו איז דער גנב אויך אז פר איין אונ פון איין בשר ודם הט ער מורא אונ פאר השי"ת ניט דארום מוז ער קנס בעצאהלען כפל. אונ דאס איז די כונה (עין רואה ואזן שומעת). דער כלל איז פון הימעל זעהט מען אונ מען הערט אונ אלעס איז בהשגחת השי"ת:

(כדי שיעשה רצונך כרצונו). דאמיט ער זאל טהון דיין ווילן ווי זיין אייגענם. די גמרא דערצעהלט אין מסכת תענית א מעשה דס אמאל איז אין ארץ ישראל דעם גאנצן ווינטר קיין רעגן ניט געוועזן. חודש אדר וועלכר איז דר לעצטער חודש פון זייען איז שון געוועזן

תפארת אבות

(ואל תאמין בעצמך עד יום מותך). די זאלסט אין זיך זעלבסט ניט זיין איינגעטרויט ביז דעם טאג פון דיין שטארבען. אין תלמוד ירושלמי מסכת שבת געפינט זיך א מעשה איין גרויסר חסיד איז געוועסן אונ הט געלערענט יומם ולילה ווען ער הט געלערענט דעם זאטץ (ואל תאמין בעצמך) הט ער ניט געלייענט (עד יום מותך) נאר (עד יום זקנתך) ביז צו דיין עלטער דען ער הט גערעכענט אז אויף דר עלטער קען טען זיין זיכר אז מען וועט שון ניט זינדיגן

פירוש ע"ט

גאוה האבן אונ דס גערעכטיגקייט פון די אבות דס שטעהט אויף אייביג אונ איהר ווס איהר זייט עוסק זאגט גאט איך וועל אייך אופברענגען פיעל שכר גלייך ווי איהר הט אליין געטהון. הוי זהירין נעמט זיך אין אכט פר עלבע מענשן וועלבע ווייזן זיך פריינד בשעת זיי דארפן פון איהם הנאה האבן אונ העלפן אבר ניט דעם מענשן אין זיין נוט. הוא היה אומר רבן גמליאל זאגט טהו נאטס רצון ווס ער הייסט דיך טהון על פי התורה גלייך וויא דוא וואלסט אליין געגלוסט אונ חשק געהאט צו טהון כדי השי"י זאל טהון דיין ווילן וואס דוא דארפסט, זייא מבטל דיין ווילן וואס דיך גלוסט פון השי"י ווילען כדי השי"י זאל מבטל זיין דעם ווילען פון אנדערע מענשן ווס ווילן דיר שלעכטס טהון פון דיין רצון וועגן. הלל אומר הלל זאגט דו זאלסט דיך ניט אפשיידן פון דעם עולם אז זיי איז ח"ו שלעכט, דוא זאלסט דיר אליין ניט איין רעדן איך האב ניט מורא פר דעם יצר הרע, ביז דעם טאג פון דיין טוט זאלסט דוא דיר אלץ ניט גלובן אונ זאלסט דיך נאך אלץ היטן פר איהם. דוא זאלסט ניט דן זיין דיין חבר אז ער איז ערגר פון דיר ביז דו ביסט אויך אליין געקומען אויף דיין חברס ארט אונ ביסט געשטאנען דרויף

ואל־תאמר דבר שאי אפשר לשמוע שסופו להשמע, ואל־תאמר לכשאפנה אשנה, שמא לא תפנה: ו הוא היה אומר, אין בור ירא חטא, ולא עם הארץ חסיד, ולא הבישן למד, ולא הקפדן מלמד, ולא כל־המרבה בסחורה מחכים, ובמקום שאין אנשים, השתדל להיות איש: ז אף הוא ראה גלגלת אחת, שצפה על־פני המים. אמר לה, על דאטפת אטפוך, וסוף מטיפיך יטופון:

תפארת אבות

אונ דער יצר הרע קען נים מנצח זיין. דעם שמן האם פערדראסן וום ער איז בייזיך אזו תקיף הט ער זיך פאר איהם פארגעשפעלט פר איין פרוינציכר אונ איז איינינע מאל פארביי געגאנגען פארביי איהם אונ הם אלין געווארפן איין אונ איף דעם חסיד ביז ער הם דעם שטן תובע געוועזן צו איין עבירה נאר ווי ער הם געוואלט צו רירען זיך צו איהר האט ער באלד חרטה געהאט אונ האם זייער פיעל געוויינט איף דעם שלעכטען געדאנק. הם דר שטן געזאגט

משלי אבות

הערונטר געקאמענע מענשן זיים פארזיכטיג בעת עס געהט אייך גים אזו נגם פערליערט נים די האפנונג אז עס קאן אייך ווידר גגט ווערן איבר גים זיך נים צו די ארמוטה אונ פערלאזט זיך נים איף שטיצע פון פרעמדע מענשן דען עס זענען דא מענשן (שאין מקרבין לו לאדם אלא לצורך עצמן) וועלכע לאזן זיך צו צום צווייטן נאר אום צו ציהען פון איהם נוטצן פר זיך אונ ווייזן זיך פר איהם ווי גוטע פריינד (ואין עומדין לו לאדם בשעת דחקו) אונ בעת יענער ווערט געדריקט אונ דארף אנקומן צו זייטרע א טובה שטעהען זייא פון ווייטען אונ ער ווערט א יורד רחמנא ליצלן, על כן זאלט איהר זיך גיט פערלאזען אוף זייער שטיצע נאר האפט צוא השי״ת ער וועט אייך העלפן דען ער מאכט ארעם אונ רייך. (ואין טוב מתולה״ת) אונ עס איז ניט דא קיין בעסערע זאך וויא צו האפן צו השי״ת.(כי לא

צדקת אבות

צו ענדרע אונ רעגען איז אליץ נים דא. האבען דיא איינוואהנר געבעטען דעם תנא חוני המעגל וועלכער איז געוועזן דער גרעסטר בעל מופת אין זיין צייט ער זאל מתפלל זיין. ער הט מתפלל געוועזן אונ עס הט גיט געהאלפן הט ער געמאכט איין גרוסן קרייז ארום זיך אונ הט אזו געזאגט רבש״ע דיינע קינדר האבען מיך געמאכט פר איין שליח איך זאל מתפלל זיין פר זיי ווייל זיי האלטן מיך פר איין בן בית ביי דיר אב רחום שווער איך ביי דיין היילינגן נאמן אז איך וועל פון דעם קרייז ניט ארויסגעהן ביז דו וועסט רחמנות האבן אוף זיי ווס זיי זענן אין איין עת צרה אונ וועסט געבן רעגן הט באלד אנגעפאנגען צו רעגענען אבער טראפען ווייס. זאגען די תלמידים צו איהם רבי מיר זעהען דיך אין אזו א גרוסע מדרגה אז דיינע תפלות ווערען אן גענומען אין הימעל אונ צוליעב דיר געהט דר רעגן נאר ער איז אהן נוטצן לאז אונז ניט שטארבען פון הונגר אונ זיי מתפלל אוף א גרוסן רעגן. ענפערט זיי חוני המעגל זייט רוהיג איהר וועט ניט שטארבען פון הונגר. ער הט ווידר מתפלל געוועזן אונ געזאגט רבש״ע ניט אזו איין רעגן האב איך געבעטען איך וויל האבן א רעגן ווס פון איהם זאלען פול ווערען אלע גריבער מיט וואסער האט אנגעפאנגען געהן זעהר א שטרענגר אונ גרייסר רעגן. זאגען די תלמידים צו איהם רבי דער רעגן קאן חרוב מאכן די וועלט זאגט

פירוש ע״ט

אונ זאלסט ניט זאגן אזעלכע רייד ווס מען קאן ניט פארשטיין ווס דו זאגסט, דו וועסט דיר איין רעדן אז די תלמידים וועלן דר נאך פארשטעהן, אונ דוא זאלסט ניט זאגן אז איך וועל צייט האבן וועל איך לערנן טאמר וועסט דו קיין צייט ניט האבן. הוא היה אומר הלל פלעגט זאגן א ליידיגר מענש וואס ווייסט גאר ניט קיין תורה אונ קיין שום גוטע מדה אונ ער איז ווייט פון לייט קאן ניט זיין א ירא חטא אונ א עם הארץ קאן ניט זיין קיין חסיד. אונ דר ווס שעהמט זיך צו פרעגן דר קאן ניט מקבל זיין קיין תורה אונ דר רבי ווס איהם פארדריסט אז דר תלמיד פרעגט איהם דר קאן ניט אויסלערנען די תלמידים אונ ניט דר וואס האנדעלט תמיד קאן זיין קלוג אין די חכמת התורה אונ דארטן וואו קיין לייט זענן ניט דא אונ דוא ביסט נאר אליין זאלסט דו דיך שטארקן אז דו זאלסט זיין אין דר מדרגה פון איש דס הייסט א צדיק, אף הוא ראה הלל הט אוך געזעהן א קאפ פון א מענש ווס הט געשווימען אוף דעם וואסר הט ער געזאגט צו דעם קאפ פר ד ם וס דו האסט געמאכט פארטרינקען אנדערע לייט הט השי״י געהייסן מען זאל דיך דערטרינקען אונ דר סוף וועט זיין די וואס האבן דיך דער־

ח הוּא הָיָה אוֹמֵר, מַרְבֶּה בָשָׂר מַרְבֶּה רִמָּה, מַרְבֶּה נְכָסִים מַרְבֶּה דְאָגָה, מַרְבֶּה נָשִׁים מַרְבֶּה כְשָׁפִים, מַרְבֶּה שְׁפָחוֹת מַרְבֶּה זִמָּה, מַרְבֶּה עֲבָדִים מַרְבֶּה גָזֵל. מַרְבֶּה תוֹרָה מַרְבֶּה חַיִּים, מַרְבֶּה יְשִׁיבָה מַרְבֶּה חָכְמָה, מַרְבֶּה עֵצָה מַרְבֶּה תְבוּנָה, מַרְבֶּה צְדָקָה מַרְבֶּה שָׁלוֹם, קָנָה שֵׁם טוֹב קָנָה לְעַצְמוֹ, קָנָה לוֹ דִבְרֵי תוֹרָה קָנָה לוֹ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: ט רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי קִבֵּל מֵהִלֵּל וּמִשַּׁמַּאי. הוּא הָיָה אוֹמֵר, אִם לָמַדְתָּ תוֹרָה הַרְבֵּה אַל־תַּחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמְךָ, כִּי לְכַךְ נוֹצָרְתָּ: י חֲמִשָּׁה תַלְמִידִים הָיוּ לוֹ לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן־זַכַּאי.

משלי אבות

כָּלוּ רַחֲמָיו) דען זיינע בארעמהערציגקייט איז אהן איין ענדע אונ ער וועט אייך געוויס העלפען, אונ דס מיינט מען (הֱווּ זְהִירִין בְּרָשׁוּת). בעת איהר ווערט ארעם חלילה זייט פארזיכטיג פארליערט ניט דיא האפנונג צו השי"ת אונ האפט ניט צוא מענשען:

תפארת אבות

צו איהם שרעק זיך ניט איך בין ניט קיין אשה איך בין דער שטן דו האכט גאר ניט געזינדיגט מיט דעם וואס דו האסט מיר תובע געווען איך בין גאר געקומען ווייזן דיר אז דו זאלסט ניט אנדערש לערנען ווי אלע חכמים. זיי האבן גילערינט אין דער היילינער משנה עד יום מותך ביז דעם טאג פון דיין שטארבען אונ ניט וויא דו לערינסט עד יום וְקִנְתָּךְ ביז דיין עלטער דען דא האסט דו אליין גיזעהן אז אויף דר עלטר קען מען אויך ניט זיכר זיין:

צדקת אבות

ער צו זיי זייט רוהיג. אונ הט ווידר מתפלל געווען רבש"ע איך האב ביי דיר געבעטן רעגן וועלכע ברענגן נוטצן אבר ניט וואס קאן חרוב מאכען די וועלט האט אנגעפאנגן געהן רעגען ווי מען דארף עס איז אבער געגאנגן אזוי לאנג רעגן ביז די תלמידים האבן איהם געבעטן אז ער זאל מתפלל זיין אז דר רעגן זאל שון אופהערן. הט ער זיי געענטפערט איך האב איין קבלה פון מיינע עלטערען מימי הנביאים אז בעטען עס זאל אויפהערען איין טובה בעט מען ניט פון דעסטוועגען ברענגט איין קרבן תודה צו דאנקען השי"ת פר זיינע גבורות אונ טובות. ער האט ווידער מתפלל געווען רבש"ע דיין פאלק ישראל וואס דו האסט זיי ארויסגענומן פון מצרים איז ניט אין שטאנד צו צו נעמן הן צופיעל פורענויות ווען דו שיקסט אויף זיי אן והן צופיעל טובות עס זאל זיין דיין הייליגר ווילן אז דער רעגן זאל שון אופהערען אונ עס זאל זיין איין משא ומתן אויף דער וועלט. באלד נאך דער תפלה הט אן געפאנגען צו וויהען איין ווארעמר ווינד וועלכר הט פר איין אנדר געטריבן די וואלקענס די זון הט אנגעפאנגן צו שיינען אונ די איינוואהנר פון ירושלים האבן גיזעהן ווי פון רעגן איז דר הר הבית פר וואקסן געווארן מיט שוואמן. אין דר צייט איז געווען דר תנא רבי שמעון בן שטח דער רב אין ירושלים ווי ער הט דערוואוסט פון דער מעשה הט ער געשיקט זאגן דעם גרויסען צדיק חוני המעגל דו זאלסט וויסן אז ווען דו וואלסט ניט געווען אזוי אנגענומען ביי דעם בורא ב"ה וואלט איך דיר

פירוש ע"ט

טרינקען וועלן אויך דערטרינקען ווערן. הוּא הָיָה אוֹמֵר הלל פלעגט זאגן ווער עס עסט פיעל מיט גרוסע תענוגים דר מענש מעהרט זיך ווערים. ווער עס מעהרט זיך פיעל האב, הט ער פיעל זארג ער איז תמיד אין זארג מען זאל איהם ניט בע'גנב'ענען. ווער עס מעהרט ווייבר מעהרט כישוף איטליכע וויל אז ער זאל זיא ליעבר האבן. ווער עס מעהרט דיענסטען נקבות מעהרט ער ביי זיך אין הויז ניאוף. ווער עס מעהרט פיעל קנעכט מעהרט ער גזלה. ווער עס מעהרט תורה דר מעהרט אייביג לעבן. ווער עס מעהרט זיצונג פון תלמידי חכמים דר מעהרט חכמה מחמת דר תורה. ווער עס מעהרט עצות צוא האלטן אויף איטליכר זאך וואס ער וויל טהון מעהרט ער פארשטאנד. ווער עס מעהרט צדקה געבן מעהרט ער שלום אויף דר וועלט ווער עס איז קונה א גוטען שם אויף דר וועלט הט ער נאר זיך אליין קונה געוועזן א גוטן שם אבר אז ער קופט דברי תורה דהיינו ער לערענט די תורה קופט ער זיך אייביג לעבן בעולם הבא. רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי רבן יוחנן הט מקבל געוועזען די תורה פון הלל אונ שמאי ער פלעגט זאגן ווען דו האסט אפילו געלערענט פיעל תורה זאלסט דוא דיר ניט האלטן פר א גוטקייט ווארום פון דעסטוועגן ביסטו נאר בעשאפן געווארן אויף די וועלט. חֲמִשָּׁה פינף תלמידים איז

וְאֵלּוּ הֵן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן־הוֹרְקְנוֹס, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־נְתַנְאֵל, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן־עֲרָךְ: יא הוּא הָיָה מוֹנֶה שִׁבְחָם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן־הוֹרְקְנוֹס בּוֹר סוּד שֶׁאֵינוֹ מְאַבֵּד טִפָּה, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־חֲנַנְיָא אַשְׁרֵי יוֹלַדְתּוֹ, רַבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן חָסִיד. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־נְתַנְאֵל יְרֵא חֵטְא, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן־עֲרָךְ כְּמַעְיָן הַמִּתְגַּבֵּר: יב הוּא הָיָה אוֹמֵר, אִם יִהְיוּ כָּל־חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֹאזְנַיִם, וֶאֱלִיעֶזֶר בֶּן־הוֹרְקְנוֹס בְּכַף שְׁנִיָּה מַכְרִיעַ אֶת־כֻּלָּם: אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ, אִם יִהְיוּ כָּל־חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֹאזְנַיִם, וֶאֱלִיעֶזֶר בֶּן־הוֹרְקְנוֹס אַף עִמָּהֶם, וְאֶלְעָזָר בֶּן־עֲרָךְ בְּכַף שְׁנִיָּה, מַכְרִיעַ אֶת־כֻּלָּם: יג אָמַר לָהֶם, צְאוּ וּרְאוּ אֵיזוֹ הִיא דֶּרֶךְ טוֹבָה שֶׁיִּדְבַּק בָּהּ הָאָדָם, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר עַיִן טוֹבָה, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר

צדקת אבות

אַרייַנגעלעגט אין חֵרֶם דֶר פַר וָוס דוּ בִּיזְט איהם מַטריח נָאר וָוס זָאל איך טְהוּן אַז דוּ בִּיזְט טַייעֶר בַּייא הַשֵּׁי״ת ווי אַ קְלֵיין קִינְד בַּיי זַיינֶע עֶלְטֶערְן וֶועלְכֶע גֶעבְּן איהם אַלֶעס נָאךְ דֶר בּוֹרֵא ב״ה איז מְמַלֵּא אַלֶע דַיינֶע בַּקָשׁוֹת אוֹיף דִיר זָאגְט שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמֶּךָ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ. דָס הַייסְט עֶס מֶעגֶן זִיךְ פְרֵייעֶן מִיט דִיר דַיין פָאטֶער אוּנ דַיין מוּטֶער נָיס הָט דִיךְ גֶעבָּארְן דֶר נָאךְ הָאבְּן

דִי סַנְהֶדְרִין גֶעשִׁיקְט צוּ איהם אוֹיף דִיר גְרוֹסֶר בַּעַל מוֹפֵת צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם אִיז מְקוּיָם גֶעוָוארְן דֶער פָּסוּק וְתִגְזַר אֹמֶר וְיָקָם לָךְ אַז דוּ הָאסְט גוֹזֵר גֶעוֶועזְן עֶס זָאל גֶעהְן רֶעגְנֶען הָט הַשֵּׁי״ת מְקַיֵּים גֶעוֶועזְן. אוּנ דָס אִיז דִי כַּוָּנָה (עֲשֵׂה רְצוֹנוֹ כִּרְצוֹנְךָ) טְהוּ גָאטְס ווִילֶען ווִי דַיין אֵייגֶענֶעם (כְּדֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה רְצוֹנְךָ כִּרְצוֹנוֹ) וֶועט גָאט עֶרְפִילְן דַיין ווַאונְשׁ פּוּנְקְט ווִי מִיט חוֹנִי הַמְּעַגֵּל אַז עֶר הָט

מְמַלֵּא גִיוֶועזְן גָאטְס רְצוֹן הָט גָאט מְמַלֵּא גִיוֶועזְן זַיינֶם אוֹךְ:

פירוש ע״ט

גֶעוֶועזְן צוּ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אוּנ דָס זֶענֶען דִיא נֶעמֶען פוּן דִיא פִינְף תַּלְמִידִים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא רַבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ. הוּא הָיָה מוֹנֶה עֶר פְלֶעגְט רֶעכֶענֶען זַייעֶר שֶׁבַח פוּן דִי פִינְף תַּלְמִידִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס עֶר אִיז גְלַייךְ ווִי אַ גְרוּבּ וָוס אִיז גוּט אוֹסְגֶעקְאַלְכְט דִי גְרוּבּ פַארְלִירְט נִיט אַ טְרָאפְּן פוּן דֶער מַשְׁקֶה אַזוֹ אוֹךְ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס פַארְגֶעסְט נִיט אַ ווָארְט פוּן וָוס עֶר הָט גֶעלֶערְנְט. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא אוֹיף אִיהם פְלֶעגְט עֶר זָאגֶן וואוֹהל זַיין גֶעווִינֶערִין דָאס מֵיינְט מֶען זַיין מוּטֶער. רַבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן אִיז אַ חָסִיד עֶר טְהוּט תָּמִיד לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין. רַבִּי שִׁמְעוֹן הָאט זַייעֶר מוֹרָא פַר אַיין עֲבֵירָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ אִיז ווִי אַ קְוַואל פוּן ווַאסֶר וָואס מֶעהר מֶען שֶׁעפְּט פוּן אִיהר שְׁטַארְקְט זִיא זִיךְ מֶעהר אַזוֹ אוֹךְ רַבִּי אֶלְעָזָר שְׁטַארְקְט זִיךְ אַלֶע מָאל מֶעהר אִין דֶר תּוֹרָה. הוּא הָיָה אוֹמֵר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי פְלֶעגְט זָאגֶן וֶוען אַלֶע דִיא תַּלְמִידֵי חֲכָמִים פוּן יִשְׂרָאֵל ווָאלְטֶן גֶעוֶועזְן אִין אֵיין ווָאג שָׁאל אוּנ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס ווָאלְט זַיין אִין דֶער אַנְדֶערֶע ווָאג שָׁאל ווָאלְט דִי שָׁאל ווָאס רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס אִיז אִיבֶּערְוֶועגֶן דִי שָׁאל ווָאס דְרִינֶען זֶענֶען אַלֶע תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. אַבָּא שָׁאוּל זָאגְט פוּן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וֶועגֶען אַז עֶס ווָאלְטֶן זַיין אַלֶע חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אִין אֵיין ווָאג שָׁאל אוּנ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס ווָאלְט אוֹיךְ זַיין מִיט זֵיי אוּנ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ ווָאלְט זַיין אוֹיף דֶר אַנְדֶערֶער ווָאג שָׁאל ווָאלְט רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ זֵיי אַלֶע אִיבֶּערְוֶועגֶן, אוּנ בֵּיידֶע דֵעוֹת זֶענֶען אֱמֶת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס הָט עֶר גֶעלוֹבְּט אִין אַ זִכָּרוֹן אוּנ אִין בְּקִיאוּת אוּנ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ הָאט עֶר גֶעלוֹבְּט אִין חֲרִיפוּת אוּנ אִין פִּלְפּוּל. אָמַר לָהֶם הָט רַבָּן יוֹחָנָן צוּ זֵיי גֶעזָאגְט גֶעהט אוּנ קְלֶערְט אוֹיס וֶועלְכֶעס אִיז דִי גְלַייכֶע רֶעכְטְפָארְטִיגֶע ווֶעג אַז דֶר מֶענְשׁ זָאל זִיךְ בַּאהֶעפְטֶן אָן דֶעם ווֶעג ״ ״ זָאל זִיךְ אַזוֹי פִירֶען. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר זָאגְט ווֶער עֶס הָאט אַגוּט אוֹיג צוּ קוּקֶען אוֹיף אֵיין אַנְדֶערֶען מִיט אַגוּט אוּנ אוּנ

דָּבָר טוֹב, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר שָׁכֵן טוֹב, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר הָרוֹאֶה אֶת־הַנּוֹלָד, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר לֵב טוֹב. אָמַר לָהֶם רוֹאֶה אֲנִי אֶת־דִּבְרֵי אֶלְעָזָר בֶּן־עֲרָךְ מִדִּבְרֵיכֶם, שֶׁבִּכְלַל דְּבָרָיו דִּבְרֵיכֶם: יד אָמַר לָהֶם, צְאוּ וּרְאוּ אֵיזוֹ הִיא דֶּרֶךְ רָעָה שֶׁיִּתְרַחֵק מִמֶּנָּה הָאָדָם, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר עַיִן רָעָה, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר חָבֵר רָע, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר שָׁכֵן רָע, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר הַלֹּוֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם, אֶחָד הַלֹּוֶה מִן הָאָדָם כְּלֹוֶה מִן הַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר, לֹוֶה רָשָׁע וְלֹא יְשַׁלֵּם, וְצַדִּיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר לֵב רָע. אָמַר לָהֶם, רוֹאֶה אֲנִי אֶת־דִּבְרֵי אֶלְעָזָר בֶּן־עֲרָךְ מִדִּבְרֵיכֶם, שֶׁבִּכְלַל דְּבָרָיו דִּבְרֵיכֶם: טו הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יְהִי כְבוֹד חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלָּךְ, וְאַל־תְּהִי נוֹחַ לִכְעוֹס, וְשׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתְךָ,

תמימות אבות

(לֹוֶה רָשָׁע וְלֹא יְשַׁלֵּם). דר טייטש פון די ווערטער איז דער רשע אנטלייעט אונ בעצאהלט ניט. איז דא צו פרעגן פארוואס שטעהט לוה רשע בשעת ער אנט־לייעט איז ער דאך ניט קיין רשע נאר ערשט ווען עס קוממ דיא צייט פון אפגעבן אונ ער גיט ניט אפ הייסט

מגדל אבות

(וְשׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתְךָ). טהו תשובה איין טאג פר דיין טוט. אין מסכת שבת געפינן מיר, אז די תלמידים

משלי אבות

(והרואה את הנולד). דר וואס זעהט וואס שפעטער וועט זיין. מיר וועלן דס פרקלערהען מיט א משל איין מלמד הט געהאט צוויי תלמידים ביידע זענען געווען ווי קינדר געוועהנליך גרויסע שפיעלער אונ האבן ניט

פירוש ע״ט

ער זאל ניט מקנא זיין דעם חבר. רבי יהושע זאגט מען זאל זעהען צו האבן אגוטען חבר אז ער זאל איהם תמיד שטראפן ווען ער וועט טהון עפעס אום רעכט. רבי יוסי זאגט זאלסט האבן אגוטען שכן ווארום אשכן איז מעהר מיט איהם וויא אחבר ווארום ער זעהט זיך מיט איהם אפילו ביי נאכט. רבי שמעון זאגט ווער עס זעהט אונ געטראכט פריהר וואס עס קען קומען פון איטליבר זאך וואס ער טהוט וועט ער זיך היטען שלעכטס טהון. רבי אלעזר זאגט מען זאל האבן אגוט הארץ. הט רבן יוחנן בן זכאי צו די פינף תלמידים געזאגט איך זעה אונ עס געפעלט מיר די רייד פון אלעזר בן ערך בעסר פון אייערע רייד ווייל אין דעם כלל פון זיינע רייד איז דרינען אייערע רייד אויך אז מען הט אגוט הארץ הט מען אגוט אויג אונ אלע אייערע רייד. אָמַר לָהֶם האט רבן יוחנן ווידר געזאגט געהט אונ זעהט מיט אייער שכל וועלכס איז אשלעכטר וועג דס הייסט פיהרונג וואס דר מענש זאל זיך דערווייטערן פון איר רבי אליעזר זאגט אשלעכט אויג. רבי יהושע זאגט אשלעכטן חבר. רבי יוסי זאגט אשלעכטן שכן. רבי שמעון זאגט דער וואס אנטלייט געלט ביי זיין חבר אונ וויל ניט בעצאלען. די זאך איז גאר איינס ווער עס אנטלייט געלט פון אמענשן איז אזוי וויא ער אנטלייט פון גאט ב״ה ווי עס שטעהט דר רשע אנטלייט געלט אונ וויל ניט בעצאהלן אונ דער צדיק פון דר וועלט השי״ת לייט זעלינט אונ גיט אפ דס געלט דעם מלוה. רבי אלעזר זאגט אשלעכט הארץ. האט רבן יוחנן בן זכאי צו זיי געזאגט עס געפעלט מיר די רייד פון רבי אלעזר בן ערך בעסער פון אייערע רייד, ווייל אין כלל פון זיינע רייד איז אלע אייערע רייד. הֵם אָמְרוּ דיא תלמידים פלעגן אפט זאגן די דריי זאכען. רבי אליעזר זאגט עס זאל זיין דר כבוד פון דיין חבר אויף דיר געליבט אזוי וויא דיין כבוד אונ זאלסט ניט זיין גרינג צו בייזערן זיך אונ קעהר דיך אום צו השי״ת איין טאג פר דיין טויט דרום מוזט דו אלע טאג תשובה טהון טאמער איז היינט דר

והוי מתחמם כנגד אורן של חכמים, והוי זהיר בגחלתן שלא תכוה, שנשיכתן נשיכת שועל. ועקיצתן עקיצת עקרב, ולחישתן לחישת שרף, וכל דבריהם כגחלי אש: טו רבי יהושע אומר, עין הרע, ויצר הרע, ושנאת הבריות, מוציאין את האדם מן העולם: יז רבי יוסי אומר, יהי ממון חברך חביב עליך כשלך, והתקן עצמך ללמוד תורה, שאינה ירשה לך, וכל מעשיך יהיו לשם שמים: יח רבי שמעון אומר, הוי זהיר בקריאת שמע ובתפלה ובשאתה מתפלל, אל תעש תפלתך קבע, אלא רחמים ותחנונים

מגדל אבות

פון רבי אליעזר האבן איהם געפרעגט ווי קאן איין מענש וויסן ווען ער וועט שטארבן, אז ער זאל תשובה טהון מים איין טאג פריהער. האט ער זיי געענטפערט די כונה דערפון איז. ווייל דר מענש ווייס דאך ניט ווען ער וועט שטארבן דארום דארף ער שטענדיג זיין פאר געגרייט אונ טהון תשובה. וויא שלמה המלך זאגט בכל עת יהיו בגדיך לבנים. אין יעדר צייט זאלן דיינע קליידר זיין ווייס. דאס הייסט דו זאלסט שטענדיג עוסק זיין במצות ובמעשים טובים. רבן יוחנן בן זכאי זאגט דערצו איין משל, איין קעניג האט געמעלדעט זיינע האפליים אז ער וועט מאכן א באל פאר זיי, נאר ער האט נאך ניט בעשטימט ווען דר באל וועט זיין

תמימות אבות

ער א רשע, דארף דאך צו שטעהן (לוה ולא ישלם רשע). דר תירוץ איז, דר עהרליכר יוד אנטלייעט זיך ניט נאר ווייל ער ווייסט אז ער איז פארמעגליך צו בעצאהלן דעריבר טאקע ער ניט קיין גרויסע געשעפטן

משלי אבות

געהאט דעם טאהרען געפיהל אין לערנען, דער מלמד האט זיי שטרענג אנגעזאגט אז אויב זיי וועלען זיך ניט בעסערן וועט ער זיי בעשטראפן. איינער פון זיי האט באלד אנגעפאנגען צו לערנען פלייסיגער דער צווייטער האט זיך ניט געבעסערט ביז דר מלמד האט איהם שטרענג געשטראפט דר פאטער פון צווייטן תלמיד האט געפרעגט ביי דעם מלמד פר וואס האט אויף יענעם תלמיד געווירקט נאר די שטראף בייד אליין אונ זיין זוהן האט ער געמוזט בעשטראפן מיט איין רוט ער האט דאך בײדע גלייך מזהיר געוועזן. פרעגט איהם דער מלמד פארוואס פרעגט איהר ניט בכלל פארוואס איז דער ערשטער אין לערנען אויך פיעל בעסר פר אייער זוהן, דער תירוץ איז ווייל יענער איז געשייטער אין אלעם אונ ווי איך האב איהם נאר דערמאנט דעם רוט האט ער זיך גלייך פארגעשטעלט די שאנדע וועלכע ער וועט האבן אז מען וועט איהם בעשטראפען אונ האט זיך באלד געבעסערט אייער זוהן אבער האט ווייניגער פערשטאנד ווי יענער האט ער זיך ניט פאר געשטעלט די שאנדע

פירוש ע"ט

טאג פר דיין טויט. אונ דו זאלסט זיך נאהענטן קעגן די ליכט אונ דס פייער פון די חכמים אבער זיי געווארענט אין זייערע קוילען פייער כדי דו זאלסט ניט פארברענט ווערן, מיינט מען דו זאלסט דיך היטן עס זאל זיי ניט פארדריסן אויף דיר ווארום דס בייסן פון די חכמים איז ווי דס בייסן פון אפוקס אז אפוקס גיט אבים איז שווער צו פארהיילן אונ זייער שטעכן איז גלייך ווי איין עגדים אונ זייערע רייד ווס זיי זענען גוזר אין דער תורה איז אזו וויא דאס שמוצערן אונ דעם דאמפף ווס לאזט ארויס פון זיך אברענעדיגער שלאנג אונ נאר זייערע רייד זענען ווי די ברענעדיגע קוילען. רבי יהושע אומר רבי יהושע זאגט אשלעכט אויג אונ שלעכטע געדאנקן אונ די אומזוסטע שנאה דס ציהט אויס דעם מענשן פון דר וועלט. רבי יוסי אומר רבי יוסי זאגט עס זאל זיין דיין חברס געלט ביי דיר אזוי געליבט זויא דיין אייגענע געלט אונ זאלסט דיך פארטיג מאכן אונ שטארקן צו לערנען תורה ווייל זיא איז ניט צו דיר אירושה ווס עס קומט צו דיר אן טרחא אונ אלץ ווס דו טהוסט זאל זיין אנחת רוח צו טהון צו גאט וואס איז אויף דעם הימל. רבי שמעון אומר רבי שמעון זאגט דוא זאלסט זיין געווארענט צו לייענען קריאת שמע אין דר צייט אונ איטליכע תפלה אויך צו דאווענען אין דערצייט אונ אז דו ביסט מתפלל די תפלה זאלסט דו ניט מאכען דיין תפלה ווי אגעוועצטע זאך ווס דו וואלסט געוועז שוין אפטהון נאר ווי רעדן די תפלות זאלן ביי דיר זיין געבעט פר גאט ווס הייסט מקום

לִפְנֵי הַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר, כִּי־חַנּוּן וְרַחוּם הוּא, אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד, וְנִחָם עַל־הָרָעָה, וְאַל־תְּהִי רָשָׁע בִּפְנֵי עַצְמֶךָ: יט רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, הֱוֵי שָׁקוּד לִלְמוֹד תּוֹרָה, וְדַע מַה־שֶּׁתָּשִׁיב לְאֶפִּיקוֹרוֹס, וְדַע לִפְנֵי מִי אַתָּה עָמֵל, וּמִי הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ שֶׁיְּשַׁלֶּם־לְךָ שְׂכַר פְּעֻלָּתֶךָ:

תמימות אבות

נאר ווערליג ער פארמאגט אונ אנטלייעט ניט קיין סך געלט נאר ווערליג ער פארשטעהט אז ער וועט קענן אפגעבן, אבער דר רשע קלערט נאר ניט צו ער וועט קענען אפגעבען נאר ווי ער קריגט זיך צוא אנטלייען געטס ער פסדר ממילא איז דער סוף אז ער בלייבט שולדיג אונ גיט ניט אפ. דס איז די טייטש פון פסוק (לוה רשע ולא ישלם). אז דער רשע אנטלייעט זיך באלד ער זאל ניט אפגעבן ממילא איז דר סוף אז ער בלייבט איין אפזעצער אונ הט גיט די וועלט אונ ניט יענע וועלט. אבער דר עהרליכער יוד אנטלייעט נאר תאוזן ווי ער פארשטעהט אז ער וועט קענען אפ געבן ממילא גיט ער אפ יעדערן אונ מענשן גלייבן איהם אונ פאבן מיט איהם עסקים ממילא האט ער פרנסה בריוח אונ הט פיעל גוטס אויף ביידע וועלטען:

מגדל אבות

די קליינערע פון די האפליים האבן באלד צורעכט געמאכט וייערע קליידר אז צו יעדר צייט ווען דר באל וועט זיין זאלן זיי קענן קומען אין האף וויא עס פאסט פאר דעם כבוד פון קעניג, דען ווי האבן געטראכט מען קען אונז דאך יעדען אויגענבליק מעלדען אז הי גס וועט זיין דער באל, די נארישע אבער האבען זיך געטראכט עס איז נאך דא גענוג צייט אונ האבען זיך דערווייל בעשעפטיגט מיט זייערע ארבייט אונ האבן קיינע פאר בריטינגן צום באל געמאכט, ווי האבן געטראכט וס האבן מיר חק צו איילן איין קעניג־ליכר באל וועט ניט געמאכט אזוי שנעל מען דארף וועהר פיעל פאר בערייטונגן דאצו אונ מיר האבן נאך גענוג צייט זיך צו צוגרייטן, פלוצלונג הט מען אבר פון קעניגס הויף געמעלדעט אז דער באל וועט באלד זיין, וועגען די קלוגע געקומען צום באל געקליידעט ווי עס איז דר געסטן ארדנונג אונ דר קעניג הט זיי וועהר שיין אויפגענומן, ער איז געזעסן מיט זיי וועהר פריינדליך אונ עס האט איהם געמאכט פיעל פערגנינגן אויף זיי צו קוקען, די נארישע אבר האבן שון קיין צייט ניט געהאט זייערע קליידר אין ארדנונג צו ברענגען וועגן זייא געקומען צום באל אין גלבע אבגעריסענע קליידר ניט ווי עס פאסט צוא קומען צום קעניג אויף א באל, דר קעניג איז געווארן איף זיי שטארק אין כעס אונ הט געגעבן איין בעפעהל אז די וואס זענען געקומען גוט געקליידעט אונ אלעס אין ארדנונג זאלן זיצן בייא דעם טיש, עסן אונ טרינקן אונ פערגניגען האבן, אונ דיא וועלכע האבן זיך ניט צוגעגרייט אונ זענען געקומען ניט ווי עס פאסט צום באל, זיי זאל מען נאר ניט צו לאזן צום קעניגס טיש, זיי זאלן שטעהן פון ווייטן אונ זעהן וויא יענע האבן פערגניגן אונ זענן פרייליך. דר נמשל איז אז די קלוגע מענשן דארפן זיך אלע טאג צוא גרייטען מיט מצות ומעשים טובים מיט די שענסטע מדות כדי אז ווען מען וועט זיי רופן לעולם הבא, זאלען זיי ניט מבויש ווערן אונ וועלן זוכה זיין זעהן דיא אייבגע ליכט פון גן עדן אונ די עהרע פון הקב"ה, דיא נארישע מענשן אבער וואס זענען פערשמוצט מיט עבירות זיי אז מען וועט פלוצלונג רופן לעלמא דקשוט וועלן זיי ליידן חרפה ובושה אונ דער צוא נאך האבן גרוים ענש ח"ו. דס זאגט דר תנא ווי איין מאהנער פריינד (ושוב יום אחד לפני מיתתך) אלע טאג זאלסטו טהון תשובה ומעשים טובים אז צוא יעדר צייט זאל דיין נשמה קענען קומען ביין פאר הקב"ה:

משלי אבות

וועלכע ער וועט האבן אז מען וועט איהם בעשטראפן גל זמן מען הט איהם ווירקליך ניט בעשטראפט ערשט נאכדעם אז מען הט איהם בעשטראפט הט ער זיך אן געפאנגן צו פארבעסערן, דר נמשל איז דער קלוגער מענש שטעלט זיך פאר דעם שטראף וואס קומט דעם מענשען וועלכער עס. געהט ניט בדרך הישר גלייך וויא ער זעהט דעם עונש פאר דיא אויגען דארום האט ער מורא פונ' השם יתברך אונ' טהוט מצוות ומעשים טובים, אונ דאס איז דיא כוונה הרואה את הנולד. ער שטעלט זיך פאר איהם פאראויס דעם עונש פון דעם שלעכטע פיהרונג אונ דאריבער פיהרט ער זיך אויך גוט:

) פירוש ע"ט

ער זאל זיך איבער דיר דערבארעמען וויא אין פסוק שטעהט נאך איז אלייטזעליגר, ארערבארעמיגר אלאנגמוטהיגר אונ טהוט זייער פיעל גענאר אונ בערעקט זיך אויף דעם שלעכטס וואס איז גזר געווארן אויף דעם מענשן אז מען איז מתפלל צו איהם אונ דו זאלסט גיט זיין ארשע פאר דיר אליין אין פארלייטען וועסט דו מאכן זיך פרום. רבי אלעזר אומר רבי אלעזר זאגט דו זאלסט דיך איילען צו לערנן תורה אונ זאלסט וויסן וואס צו ענטפערן איין אפיקורוס אונ זאלסט וויסן פר וועמן דו סיהס'ט זיך מיט דר תורה לערנן אונ ווער איז דר ווירט פון דיין ארבייט עס דו לערנסט אונ טהוסט מצות עס וועט דיר געצאהלן דיין לוין פר דיין

ארבייט

כ רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, הַיּוֹם קָצֵר, וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה, וְהַפּוֹעֲלִים עֲצֵלִים, וְהַשָּׂכָר הַרְבֵּה, וּבַעַל הַבַּיִת דּוֹחֵק: כא הוּא הָיָה אוֹמֵר, לֹא עָלֶיךָ הַמְּלָאכָה לִגְמוֹר, וְלֹא אַתָּה בֶן־חוֹרִין לְהִבָּטֵל מִמֶּנָּה, אִם לָמַדְתָּ תּוֹרָה הַרְבֵּה, נוֹתְנִין לְךָ שָׂכָר הַרְבֵּה, וְנֶאֱמָן הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ, שֶׁיְּשַׁלֶּם־לְךָ שְׂכַר פְּעֻלָּתֶךָ, וְדַע שֶׁמַּתַּן שְׂכָרָן שֶׁל צַדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא: רבי חנניא וכו'

פרק שלישי

כל ישראל וכו'

א עֲקַבְיָא בֶּן־מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר, הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים וְאֵין

תפארת אבות

(עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים), עֶס איז קָשֶׁה פַּר וָוס זָאגְט עֶר דָס לָשׁוֹן הִסְתַּכֵּל פַּר וָוס זָאגְט עֶר נִיט תִּתְבּוֹנֵן דוּ זָאלְסְט קוּקְן הִסְתַּכֵּל אִיז דָאךְ אִיינְגֶעמַיינְט אַ לָשׁוֹן הִפְעִיל זָאלְסְט גֶעבְּן קוּקְן, נָאר דֶר פְּשַׁט אִיז אַזוֹ,

דרכי אבות

(הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים). דְרַייא זַאכְען זָאלְסְטוּ בֶּעטְרַאכְטֶען. (מֵאַיִן בָּאתָ) פוּן וַואנֶען קוּמְסְטוּ. (וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ) אוּנ וואוּ צֵיהְן גֵייסְטוּ אַוֶועק. (וְלִפְנֵי מִי) אוּנ פַּר וועמֶן. (אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן) שְׁטֶעהְסְט דִיר פָאר אָבְצוּגֶעבְּען רֶעכֶענְשַׁאפְט, לְמָשָׁל אַיין פָאטֶר הָט גֶעהַאט צְווַיי קִינְדֶער אֵיינֶער הָט גֶעהַאט אַ גוּטְן קָאפּ, דַאצוּ אִיז עֶר גֶעוֶוען אַ גְרוֹיסֶער מַתְמִיד אוּנ אַ יְרֵא שָׁמַיִם עֶר אִיז אָבֶּער דָאךְ אַ קִינְד, פְּלֶעגְט אִיהם דֶער פָאטֶער אַמָאל זָאגֶען מוּסָר אוּנ פְּלֶעגְט אִיהם נַוויזֶען ווִי אַיין מֶענְשׁ דַארְף זִיךְ פִיהְרֶן אָבֶּער אַלֶעס קוּרְץ אוּנ שַׁארְף, דֶען פִיעל הָט מֶען מִיט אִיהם נִיט בַּדַארְפְט רֶעדְן, דֶער צְווֵייטֶער זוּהְן אִיז גֶעוֶוען אַיין אֵיינְפַּאכֶער אוּנ דֶערצוּ אַיין שְׁטִיפֶער אוּנ אַבִּיסְל פֶערְדָארְבֶּן אוֹיךְ, אִיהם הָט שׁוֹין דֶר

משלי אבות

עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר וגו' דַע מֵאַיִן בָּאתָ וגו' מֵאַיִן בָּאתָ מִטִּפָּה סְרוּחָה). עֶס אִיז קָשֶׁה נָאךְ וָוס דַּרְף דֶר תַּנָּא אִיבֶּער צְוֵויי מָאל דִי ווֶערְטֶער (מֵאַיִן בָּאתָ, וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ) בַּארְף עֶר תֵּיכֶף זָאגֶען (מֵאַיִן בָּאתָ

מדרש אבות

(הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים וְאֵין אַתָּה בָא לִידֵי עֲבֵירָה), דֶר מִדְרָשׁ שְׁמוּאֵל זָאגְט דָאס אִיבֶּר דֶעם זָאגְט עֶר נִיט וְאֵין אַתָּה בָא לַעֲבֵירָה נָאר לִידֵי עֲבֵירָה, ווַייל פוּן יֶעדֶער עֲבֵירָה וָוס דֶר מֶענְטְשׁ טוּט ווֶערְט ר"ל בֶּעשַׁאפְן אַ מַשְׁחִית יֶועלְכֶעס דֶר מְחַבֵּל אַלַיין שְׁלָאגְט אִיהם אוּנ פַּאנִיגְט אִיהם, דָס מֵיינְט דֶר תַּנָּא זָאלְסְט זִיךְ הִיטְן פוּן אַיין עֲבֵירָה דָס דוּ זָאלְסְט נִיט פַאלְן צוּ דִי עֲבֵירָה אִין דִיא הַאנְד אַרַיין דָאס מֵיינְט כְּלוֹמַר אִין דִיא הַאנְד פוּן מַשְׁחִית ר"ל וָועלְכֶער וֶוערְט בֶּעשַׁאפְן פוּן דִיא עֲבֵירָה:

פירוש ע"ט

רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר רַבִּי טַרְפוֹן זָאגְט דֶר טָאג פוּן מֶענְשֶׁן אִיז קוּרְץ אוּנ וֶוענִיג אוּנ דִי מְלָאכָה פוּן דֶר תּוֹרָה אִיז זֶעהר פִיעל אוּנ דִי אַרְבֵּייטֶער וָוס הָאבֶּן זִיךְ אָנְגֶענוּמֶען צוּ דִינֶען צוּ הַשֵּׁ"י אוּנ תּוֹרָה לֶערְנֶען זֶענֶען פוּל זֵיי טְהוּן נִיט בִּזְרִיזוּת אוּנ דֶר שָׂכָר אִיז פִיעל אוּנ הַשֵּׁ"י וָוס עֶר אִיז אוֹיף גָאר דֶר ווֶעלְט אַ בַּעַל הַבַּיִת שְׁפַּארְט עֶר צוּ מֶען זָאל אַרְבֵּייטֶען, ווִי אִין דֶער תּוֹרָה שְׁטֶעהְט דוּ זָאלְסְט לֶערְנֶען תּוֹרָה טָאג אוּנ נַאכְט. הוּא הָיָה אוֹמֵר רַבִּי טַרְפוֹן פְּלֶעגְט זָאגֶען, נִיט אוֹף דִיר אִיז אַ חִיּוּב אַז דוּ זָאלְסְט דִי מְלָאכָה פוּן דֶר תּוֹרָה גוֹמֵר זַיין ווִי אַ גֶעדוּנְגֶענֶער פּוֹעֵל וָוס מֶען צָאהְלְט אִיהם נִיט בִּיז וַואנֶען עֶר מַאכְט פַארְטִיג גָאר דִי מְלָאכָה, בַּיי דֶר תּוֹרָה אִיז נִיט אַזוֹ, אָבֶּער דוּ בִּיסְט נִיט פְרַייא דֶר פוּן אַז דוּ זָאלְסְט מְבַטֵּל זַיין פוּן דֶר תּוֹרָה וּמִצְוֹת. וֶוען דוּ הָאסְט גֶעלֶערְנְט פִיעל תּוֹרָה גִיט מֶען דִיר פִיעל שָׂכָר אוּנ דֶר בַּעַל הַבַּיִת וָוס דוּ אַרְבֶּעטְסְט בַּיי אִיהם אִיז בֶּאגְלַייבְּט אַז עֶר וֶועט דִיר צָאהְלֶען דֶעם שָׂכָר פוּן דַיין אַרְבֵּייט אוּנ דוּ זָאלְסְט ווִיסֶען אַז דָס גֶעצָאהְלְט פוּן דִי צַדִּיקִים וֶועט זַיין נָאךְ תְּחִיַּת הַמֵּתִים אַז דִי טוֹיטֶע וֶועלֶען לֶעבֶּעדִיג ווֶערֶען אָמֵן:

עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל עֲקַבְיָא דֶר זוּהְן פוּן מַהֲלַלְאֵל זָאגְט קוּק אִין דִי דְרַייא שְׁטְרָאף רֵייד וֶועסְטוּ נִיט קוּמֶען אֲפִילוּ צוּ אַזוֹ אַיין זַאךְ וָוס פוּן דֶעם קֶען מֶען קוּמֶען צוּ אַיין עֲבֵירָה דָאס וֶוערְט אָן גֶערוּפְן יַד א וּ ווִי מֶען רוּפְט אַהַאנְד פוּן אַיין כְּלִי וָוס מֶען נֶעמְט אָן דִי כְּלִי צוּ הַאלְטֶען, דְרִיבֶּער שְׁטֶעהְט לִידֵי עֲבֵירָה אוּנ מִכָּל שֶׁכֵּן צוּ דֶער עֲבֵירָה אַלַיין וֶועסְט דוּ בְּוַדַּאי נִיט קוּמֶען וֶוען דוּ

אַתָּה בָא לִידֵי עֲבֵרָה, דַּע מֵאַיִן בָּאתָ, וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ, וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן. מֵאַיִן בָּאתָ, מִטִּפָּה סְרוּחָה, וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ, לִמְקוֹם עָפָר רִמָּה וְתוֹלֵעָה, וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן, לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: ב רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר, הֱוֵי מִתְפַּלֵּל בִּשְׁלוֹמָהּ שֶׁל מַלְכוּת, שֶׁאִלְמָלֵא

דרכי אבות

פַּאטר גֶעמוּזְט זָאגֶען נַאנְץ אַנְדֶרְשׁ מוּסָר אוּנ גִיט קֵיין פְּרָאגֶע ווערטֶער וַוייל עֶר הָאט נִיט פֶעַרשְׁטַאנֶן אויפְ'ן וואונק איהם הָט מֶען גֶעמוּזְט בְּעֶשְׁטְרָאפֶען אויךְ, דֶר נִמְשָׁל איז דֶערְפוּן אַזוֹי עֶס איז דָאךְ אִין גְרוּנד אַיין פְרַאגֶע ווָס דַארְף דֶר תַּנָא שְׁטעלֶן צְווַיי מָאל אַיין זַאךְ. (דַע מֵאַיִן בָּאתָ). דֶערְנָאךְ ווידֶר (מֵאַיִן בָּאת וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ). אוּנ ווַייטֶר דִי זֶעלְבִּיגֶע ווערטֶער, נָאר דֶר תירוּץ אִיז דֶר תַּנָא זָאגְט דָא מוּסָר פַר צְווַיי סָארְטֶן מֶענְשֶׁן, א) פַר דִי גְרוֹסֶע תַּלְמִידֵי חֲכָמִים ווָס פַר זֵיי אִיז אַוואוּנְק

תפארת אבות

דֶר תַּנָא זָאגְט דִי אַלֶע דְרַייא זַאכֶן קָאן דֶר מֶענְטְשׁ אִין זִיךְ אַלֵיין אָנְזֶעהֶן גְלַייךְ ווי עֶר וָואלְט גֶזֶעהֶן דֶר שְׁפִּיגֶעל פוּן דִי זַאכֶן, איז מַמָשׁ הַסְתַּכֵּל דוּ וָואלְסְט ווערֶן נִכְנָע גְזֶעהֶן פוּן דִיר אַלֵיין דוּ וָואלְסְט זִיךְ אַיינְשְׁפִּיגְלֶען אִין דִיר אַלֵיין צוּ וֶועקֶן דִי דְרַייא זַאכֶן עֶרְשְׁטֶענְס וֶועהְט דָאךְ דֶר מֶענְטְשׁ אַז עֶר אִיז פוּן לֵיחָה סְרוּחָה אַז עֶס מַאכְט זִיךְ נָאר חָלִילָה אַ שְׁטִיקֶעל רַאנְגֶע עֶס גֶעהְט מַאטֶערְיֶע אָדֶר עֶר אִיז נָאר עֶפִּיס נִיט רֵיין אוֹיף דֶעם מָאגֶן אָדֶר עֶר אִיז עֶפִּיס אַזוֹי נִיט גֶזוּנְד ר"ל פַארְ־

אוֹיךְ גֶענוּג איז עֶר זֵייא מְרַמֵז קוּרְץ אוֹיף דֶער הֵיילִיגֶע נְשָׁמָה. (דַע מֵאַיִן בָּאתָ). זָאלְסְט ווִיסֶען אַז דוּ שְׁטַאמְסְט פוּן עוֹלָם הָעֶלְיוֹן. זַייא, דִיא נְשָׁמָה איז אַיין חֵלֶק אֱלוֹהַּ מִמַּעַל. (וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ). אוּנ וואוּ אַהִין דַארְף זַייא

מעשה אבות

(וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן), פַאר וֶועמֶען דַארְפְסְט דוּ אָב גֶעבֶּן רֶעכֶענְשַׁאפְט, דֶער תַּלְמוּד יְרוּשַׁלְמִי בְּרֶענְגְט אִין מַסֶכֶת נְדָרִים רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי נָאךְ אַלְס יוּנְגֶערְמַאן איז עֶר גֶוֶועזֶן אַיינֶער פוּן דִי אַכְצִיג תַּלְמִידִים פוּן הִלֵּל הַזָּקֵן דֶר רַבִּי הָאט אִים גְרוּפֶען אָב לַחָכְמָה אָב לַדוֹרוֹת ווַייל עֶר איז גֶוֶועזֶן גֶלֶערְנְט אִין אַלֶע גֶעטְלִיכֶע חָכְמוֹת אוּנ

משלי אבות

מִטִּפָּה סְרוּחָה. וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ לִמְקוֹם עָפָר רִמָּה וְתוֹלֵעָה). מִיר וֶועלֶען דִיא זַאךְ פַארְשְׁטֵיין עַל פִּי מָשָׁל אַ גְרוֹיסֶר עוֹשֶׁר הָט גֶעהַאט אַ בַּת יְחִידָה עֶר הָט גֶעזוּכְט אַיין אֵיידֶעם אַיין עִלּוּי גֶעווֶעהְנְלִיךְ הָאט עֶר צְווִישֶׁען נְגִידִים נִיט גֶעפוּנֶען קֵיין עִלּוּי עֶר איז גֶעפָאהְרֶען אִין אַ יְשִׁיבָה דֶר רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הָאט אִיהם אָנְגֶעווִיזֶען אוֹיף אַ בָּחוּר אַיין אֶמֶת'ער עִלּוּי וֶועלְכֶר איז גֶענַאנְגֶען זֶעהר

אָבְּגֶעריסֶען נָאר דֶר קָאפּ זַיינֶער איז גָאר גֶעוֶועזֶען זָעלְטֶען, דֶער עוֹשֶׁר הָאט זִיךְ מִיט אִיהם מְשַׁדֵּךְ גֶעוֶועזֶן עֶר הָאט אִיהם גֶעגֶעבֶּן נְדַן זֶעהר פִיעל גֶעלְד אוּנ הָאט אִיהם צוּ גֶעזָאגְט עוֹלָמוֹת קֶעסְט עֶר הָט אִיהם תֵּיכֶף גֶעהֵייסֶען מַאכֶען טֵייעֶרֶע מַלְבּוּשִׁים אוֹיף דֶעם נְגִידִישֶׁען אוֹפֶן אוּנ אִיהם אָנְגֶעקְלֵיידְט נָאר פַאר דֶעם אִיבֶּער טְהוּן דִיא

בית אבות

(לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ ב"ה) דָס איז טַייטְשׁ אַז דֶר מֶענְשׁ וֶועט בֶּעדַארְפֶן אָפּ צוּ גֶעבֶּן דִין וְחֶשְׁבּוֹן פוּן זַיינֶע מַעֲשִׂים פַר הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ דְעריבֶּער דַארְף עֶר זִיךְ הִיטֶען עֶר זָאל נִיט זִינְדִיגֶען, איז דָא צוּ פְרֶעגֶען פַארְווָאס שְׁטֵעהְט אַ טָאפֶּעל לָשׁוֹן "דִין וְחֶשְׁבּוֹן" עֶס וָואלְט דָאךְ גֶענוּג גֶעוֶועזֶן עֶס זָאל שְׁטֵעהֶן "לִיתֵּן חֶשְׁבּוֹן לִפְנֵי כו'" אַז מֶען וֶועט בֶּעדַארְפֶן אָפּ צוּ גֶעבֶּען חֶשְׁבּוֹן פוּן אַלֶע מַעֲשִׂים צוּ וָואס דַארְף שְׁטֵעהֶן דָס ווָארְט דִין, צוּ פַר עֶנְטְפֶערֶען דָס ווֶעלֶען מִיר מַקְדִים זַיין מִיט אַיין מָשָׁל, עֶס איז גֶעוֶועזֶן אַ מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם הָאט עֶר אַרַיין גֶעזֶעצְט זַיינְס אַ מֶענְשׁ אִין אַיין גֶעשֶׁעפְט אַרַיין עֶר זָאל אַרְבֵּייטֶען דְרִינֶען דָאס גֶעשֶׁעפְט

פירוש ע"ט

וַועסְט תָּמִיד אִין זִין הָאבֶּען דִי דְרַייא שְׁטְרָאף רֵייד, ווָס זֶענֶען זֵיי דוּ זָאלְסְט ווִיסֶען אוּנ זָאלְסְט תָּמִיד טְרַאכְטֶען פוּן ווַאנֶען פוּן ווָאס פַר אַיין אָרְט בִּיסְט דוּ גֶעקוּמֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט אוּנ וואוּ אַהִין איז דַיין גַאנְג אַז דוּא וֶועסְט אַוֶועק גֵיין פוּן דֶער וֶועלְט אוּנ פַאר וֶועמֶען בִּיסְט דוּא אָנְגֶעבְּרֵייט צוּ גֶעבֶּען דִּין וְחֶשְׁבּוֹן אוֹיף דַיינֶע מַעֲשִׂים בִּשְׁעַת מִ'אִיז נִפְטָר, הַיינְט איז עֶר מְפָרֵשׁ, פוּן ווַאנֶען בִּיסְט דוּ גֶעקוּמֶען פוּן אַיינֶעם שֶׁענְדְלִיכֶען טְרָאפֶּען אִיבֶּער דֶעם קֶענְסְט דוּא קֵיין שׁוּם גַאֲוָה אוּנ קֵיין הָאפִירְדִיקַייט נִיט הָאבֶּען אוּנ וואוּ אַהִין איז דַיין גַאנְג אִין אַזוֹ אַיין אָרְט אִין קֶבֶר עֶרְד אוּנ אַלֶערְלַייא וֶועְרִים אוּנ פַר וֶועמֶן בִּיסְט דוּא אָנְגֶעבְּרֵייט צוּא גֶעבֶּן מִשְׁפָּט אוּנ חֶשְׁבּוֹן פַר גָאט בָּרוּךְ הוּא ווָס עֶר איז אַ מֶלֶךְ אִיבֶּער אַלֶע מְלָכִים. רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר רַבִּי חֲנִינָא דֶר הֶער פוּן דִי כֹּהֲנִים פְלֶעגְט זָאגֶן הֱוֵי מִתְפַּלֵּל בִּשְׁלוֹמָהּ שֶׁל מַלְכוּת דוּ זָאלְסְט בֶּעטֶען בַּיי גָאט פַר דֶעם מֶלֶךְ ווָאס מֶען איז אִין זַיין מְדִינָה אַז עֶס זָאל אִיהם זַיין שָׁלוֹם אוּנ פְרֵייד ווֶען עֶס

מוֹרָאָהּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ חַיִּים בְּלָעוֹ: רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־תְּרַדְיוֹן אוֹמֵר, שְׁנַיִם שֶׁיּוֹשְׁבִים וְאֵין בֵּינֵיהֶם דִּבְרֵי תוֹרָה, הֲרֵי זֶה מוֹשַׁב לֵצִים, שֶׁנֶּאֱמַר, וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב, אֲבָל שְׁנַיִם שֶׁיּוֹשְׁבִים וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם דִּבְרֵי תוֹרָה, שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵינֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר, אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְיָ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע, וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו, לְיִרְאֵי

תפארת אבות

פּאַבִין שטעקט ער שון ווייל ער שטאַמט פון אַפּאַרשטינ־ קענעם טראָפּן, אונ וויא אַהין ער געהט זעהט ער אויך אָן אין זיך דאס וואס עלטער דר מענטש ווערט איז ער אַלץ שוואַכער אונ עס בייגט זיך אים איין דר קאפּ אַראָפּ צו די ערד צו ווייזן איהם דס ער שטאַרבט אפּ ביסלעכווייז אונ ער רוקט זיך צו די ערד או: צוא דעם קבר מיט ווערעם , אונ ווען ער וויל זעהן מיט אָפענע אויגן דיא השגחה פרטית

דרכי אבות

ווייטער געהן תחת כנפי השכינה. אויך דאַרפסט דו וויסן (לפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון) אז נאך דעם ווי זי לעבט אָב די זיבעציג יאר אין עולם הזה דאַרף זי אָבגעבן איין דין וחשבון אויף איהרע מעשים נוס זי

משלי אבות

מלבושים הט ער מיט איהם אויסגענומן א תנאי דאס ער זאל זיך שטענדיג אין דיא בעסטע אונ אין דיא רייכסטע צייט דערמאנען ווי ער הט אויסגעזעהן בעת ער הט זיך מיט איהם משדך געווען אין די צוריסענע מלבושים בעזונדר הט דר עושר געלאזט מאכן עקסטרא א שיין שענקיל ווי ער האט דיא צוריסענע מלבושים בעהאלטן דר חתן פרעגט ביי איהם צו וואס ער בעהאלט די מלבושים אז ער וועט אזוי אויך געדענקען זיינע מלבושים, דער עושר ענטפערט איהם דו וועסט שוין זעהן צו וואס זיי וועלן דיר נוטציען עס איז געקומן דר זמן התתונה הט איהם דער עושר אויף געעפענט דאס שענקעלע אונ זאגט צוא איהם זעה גוט מיין קינד דיינע מלבושים ווי זיי האבן אויסגעזעהן אונ איך נעם נאך

מעשה אבות

איז געוועזן דר גרעסטער פון די דורות וואס נאך איהם זענען געווען, אין מסכת ברכות דערצעהלט די גמרא אז ווען דר תנא איז קראַנק געוואָרין אונ זיינע תלמידים זענען געקומן צוא איהם מבקר חולה זיין הט ער אָן געפאנגן שטאַרק צו וויינען, די תלמידים האבן איהם געפרעגט הייליגער רבי וואס וויינסט איהר הט ער זיי געזאגט ליבע קינדר ווי זאל איך ניט וויינען דענקט אז מען וואלט מיר געפירט דן זיין צו איין שר איין בשר ודם וואס זיין כעס איז ניט קיין עוויגער אונ זיין מורא

בית אבות

זאל זיך אַלע מאל פאַרבעסערן, אונ הט געזאָגט צו דעם מענש אז דו וועסט אַרבייטן אין דעם געשעפט אונ עס וועט זיך פאַרבעסערן וועל איך דיר זייער גוט בעצאהלן וועלכעס דו וועסט רייך ווערען דער פון, אָבער אז דו וועסט ניט אַרבייטן עס זאל זיך אַלע מאל פאַרבעסערן ממילא וועט דאס געשעפט קאַלע ווערען וועל איך דיך שטראָפן אין צווייען, איין מאל וואס דו האסט ניט פאַרבעסערט דס געשעפט, דאס אַנדערע מאל וואס דס געשעפט איז דורך דיר קאַלע געוואָרען, דער נוייל איז געווען נאך איינר ביי דעם מלך וועלכעס ער הט געוואוסט אז דר מענש וועט פאַרבעסערן דס געשעפט וועט ער זוכה זיין צו אַזעלכע גדולה אונ צו עשירות וועלכעס עס איז ניט משער צו זיין, הט זיך יענר מקנא געווען אין דעם מענש פאַרוואס זאל ער זוכה זיין צו אַזוי פיעל גוטס, איז ער געקומן צו דעם מענש אונ הט איהם געזאגט וואס טויג דיר צו אַרבייטן אין דעם געשעפט עס קען נאך געדויערן פיעל יאהרן איידער דער מלך וועט ביי דיר אָפּנעמען חשבון נעם בעסר אַרוס געלט פון דעם געשעפט אונ עס אונ טרינק וואס געהט דיך אָן אז דס געשעפט וועט קאַלע ווערן

פירוש ע״ט

וואלט ניט געוועזן זיין פאַרכט וואס דער עולם האט מורא פאַר דעם מלך וואלט אייגער דעם אנדערן גע׳גזלט אָדר גע׳הרג׳עט אונ דריבער שטעהט בשלומה של מלכות אז מען זאל אויך פר אַלע זייגע שרים ויועצים וואס פיהרן זיין מלוכה פאַר זיי דאַרף מען אוך גאט בעטן. רבי חנינא בן תרדיון אומר רבי חנינא בן תרדיון זאגט ווען צוויי זיצן אין איינעם אונ זייא רעדן ניט פון דר תורה נאר זיי רעדן לעהרע רייד וואס קומט ניט צו ניץ דס הייסט וואס דיא תורה רופט זיי שפעטערס וואראום אין פסוק שטייט א שבח אין זיצונג פון דיא שפעטערס איז ער ניט געזעסן אונ ווייטער שטייט נאר אין גאַטס תורה איז זיין באגער אָבר ווען צוויי מענטשן זיצן אונ זיי רעדן יא דברי תורה רוהט צווישן זיי די שכינה וואראום אין פסוק שטייט אז נדברו יראי ה׳ איש אל רעהו דענסטמאל אז איינר צום אנדערן רעדן גאטס פאַרכט דס מיינט מען דברי תורה פר געמט גאט אונ הערט זייערע רייד אונ עס ווערט אָן געשריבן אין ספר עס

יָה וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, אֵין לִי אֶלָּא שְׁנַיִם, מִנַּיִן אֲפִילוּ אֶחָד שֶׁיּוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹבֵעַ לוֹ שָׂכָר, שֶׁנֶּאֱמַר, יֵשֵׁב בָּדָד וְיִדֹּם, כִּי נָטַל עָלָיו: ג רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד, וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִזִּבְחֵי מֵתִים, שֶׁנֶּאֱמַר, כִּי כָּל־שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צוֹאָה, בְּלִי מָקוֹם. אֲבָל שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד, וְאָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה, כְּאִלּוּ

דרכי אבות

האט דא נעטהון פאר הקב"ה דעם באשעפער פון די נשמות. ב) פר פראסטע מענשן וואס זיי פערשטעהן ניט קיין רמזים אונ גייסטיגע זאכן, זיי זאגט דר תנא איינפאכע ווערטער. (דע מאין באת). וויים פון וואנען דו פראסטער קערפער שפאמסט, ומטפה סרוחה. ולאן אתה הולך) אונ וואו גייסטו. (למקום עפר רמה ותולעה), אין דר ערד אונ אין אארט פון ווערם. (ולפני מי אתה עתיד). אונ דערמאן זיך אז דו דארפסט אבגעבען דין וחשבון (לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה), אונ אז דו עסט עובר זיין אויף זיין געבאט איז דער עונש זעהר גרוס:

תפארת אבות

אין יעדערע זאך ווי מיט אים פירט זיך ועהט ער נאר גוט אז אויף אלע זיינע מעשים איז דא א דאטע אונ ער וועט אפגעבן דין וחשבון ווען דר מענטש וועט זיך אין די דרייא זאכן גוט איינשפיגלן ער וועט זיך ניט דארפן קוקן אדער זייען א שפיגעלע נאר דם שפיגעלע וועט ער אליין זיין אזוי וועט ער ניט קומען צו קיין עבירה:

מעשה אבות

דם גלייכן אונ ווען ער זאל מיר דן זיין למיתה איז דאך דם אויך ניט קיין עוויגער טויט דען דאס אלעס קען דאך נאר בערירען מיין קערפער אבער ניט די נשמה אונ עס קען דאך טרעפן אז דר שר זאל מיר פערצייהען אויך פון דעסט

משלי אבות

אמאל מיט דיר אוים א תנאי דם דו זאלסט כמעט אלע טאג חאטשע געדענקן אין די צוריסענע מלבושים אונ בעזונדער ווען דו וועסט מאכן א שמחה אדער א גוט געשעפט זאלסט דו עפענען דם שענקעלע זאלסט דו דיך אין זיי אנשפיגלן, דר חתן זאגט צו איהם איך

זעה איהר ווילט מיך נאר מצער זיין עס איז ווינציג דם ווס איך זאג אייך צו איך וועל זייא געדענקן ווילט איהר נאך מיך מצער זיין דאס אין מיין גרעסטע שמחה זאל איך מיך אן שפיגלן אין זיי, דר עושר ענטפערט

בית אבות

הט דר מענש יענעם געפאלגט, יענר הט זיך נאך ניט געקיהלט אונ האט איהם נאך אן גערעדט ער זאל בדיים קאלע מאכן דם געשעפט. ווס מעהר דר מענש הט איהם געפאלגט האט ער איהם מעהר אנגערעדט קאלע צו מאכן אלדינג, אין אצייט ארום שיקט דר מלך נאך דעם מענש ער זאל אפ געבן חשבון פון דעם געשעפט, דר מענש הט זיך זייער דערשראקן ער הט נישט ווס אפ צו געבן חשבון עס איז אלדינג קאלע

עס העלפט אבר גאר ניט ער מוז געהן פר דעם מלך, ער קומט פר דעם מלך שטעלען זיך אלע שכנים פאר עדות אונ זאגן אדוני המלך גיט געגונג ער הט ניט פר בעסערט דם געשעפט ער הט נאך דערפון אלע מאל ארויסגענומן צו זיינע זאכען אונ דורך דעם איז דאס געשעפט קאלע געווארן, אפילו יענר ווס האט איהם אנגערעדט צו דעם אלעמען שטעלט זיך אויך פר איין עדות אונ זאגט איך אליין בין געווען מיט איהם

פירוש ע"ט

זאל תמיד דר מאנט ווערן פר איהם צו די גאטס פארכטיגע אונ די וואס טראכטן זיין נאמן דם מיינט מען ווס טראכטן אין דר תורה ווס גאר די תורה איז אלץ דר נאמן פון גאט ברוך הוא. פון דאנן ווייסט מען נאר אז צוויי לערנן באנאנדר תורה פון וואנען ווייסט מען חאטש איינער ווס זיצט אונ איז עוסק אין דר תורה אז הקדוש ברוך הוא שטעלט איהם שכר נוייל עם שטייט אין פסוק ישב בדד וידום ער זיצט א ליין אונ ער רעדט שטיל ניט אזוי ווי צוויי רעדען אדער וידום ער טהוט טראכטען אין דער תורה וואורום עס איז אויף איהם ארוף געווארפן שכר. רבי שמעון אומר רבי שמעון זאגט ווען דריי האבן געגעסן אויף איין טיש אונ זיי האבן אויף דעם טיש ניט געזאגט קיין דברי תורה איז גלייך ווי זייא האבן געגעסן פון דעם ווס מען הט געקולט צו דר עבודת גלולים אזוי ווי עס שטייט אין פסוק כי כל שלחנות מלאו קיא צואה אלע טישן זענן פול מיט מיאוסקייט וואו מען דערמאנט ניט גאטס נאמען אויף דעם טיש מיינט מען דברי תורה אבר ווען דריי האבן געגעסן ביי איין טיש אונ האבן

אָכְלוּ מִשֻּׁלְחָנוֹ שֶׁל־מָקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר, וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן, אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ: ד רַבִּי חֲנִינָא בֶּן־חֲכִינַאי אוֹמֵר, הַנֵּעוֹר בַּלַּיְלָה, וְהַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ יְחִידִי, וּמְפַנֶּה לִבּוֹ לְבַטָּלָה, הֲרֵי זֶה מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ: ה רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן־הַקָּנָה אוֹמֵר, כָּל־הַמְקַבֵּל עָלָיו עֹל תּוֹרָה, מַעֲבִירִים מִמֶּנּוּ עֹל מַלְכוּת וְעֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ, וְכָל־הַפּוֹרֵק מִמֶּנּוּ עֹל תּוֹרָה, נוֹתְנִים עָלָיו עֹל מַלְכוּת וְעֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ: ו רַבִּי חֲלַפְתָּא בֶּן־דּוֹסָא אִישׁ כְּפַר חֲנַנְיָא אוֹמֵר, עֲשָׂרָה שֶׁיּוֹשְׁבִים וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, שְׁכִינָה שְׁרוּיָה

משלי אבות

איהם ניין מיין קינד איך מיין חלילה ניט דיך מצער צו זיין איך מיין נאר דיין טובה דאס איך אונ מיין טאכטער אונ מיין גאנץ בני בית זאלען דיך שטענדיג חשוב האלטן אונ ליעב האבן, דען איצט ביסטו זעהר דם וואוהלע קינד נוייל דו ביסט ביי זיך זעהר פשוט דו געדענקסט נאך דיין ביטערע פאזיציע וויא דו האסט אויס געזעהן בין איך בייא דיר זעהר חשוב דוא פאלגסט מיך אונ אויך מיין טאכטער איז ביי דיר זעהר חשוב איך האב אבר מורא פאר דיא שפעטערע יאהרען נאך דיא חתונה וועלכעס עס וועט דיר ניט פעהלען פון פייגעלס מילך אונ דו וועסט אנהייבען צו פיהרען געשעפטן וועסטו קריגן פליי אין דר גאז דו וועסט זיך ניט וועלן פאלגן וועלכס דאס וועט דיר חלילה ברענגן איין אום שלום אונ איך וועל דיך פיינד קריגן דאס עס וועט דיר ניט גוט זיין, איבער דעם איז מיין כונה דו זאלסט זיך אלע טאג דערמאנען אין די מלבושים, נאר אין א געוועהנליכען טאג קאן זיין פאר דיר א פעולה בלויס דם דערמאנען זיך אבר בעת וועען דו וועסט האבן א שמחה אדער אזו איין גליק קאן שוין דאס בלויזע דערמאנען זיך ניט פועלן סיידין דו וועסט זיך אין זייא אנשפיגלן, דאס זאגט דר תנא אין א געוועהנליכע צייט איז אמאל גנוג בלויס דער זכרון (מאין באת) פון וואנען דו ביסט גקומן אבער בעת וען דוא ביסט בעקוראזשט פרייליך מוזט דו דיר פארשטעלן דעם פר שטונקענעם טראפן וואס דו קומסט ארוס פון איהר בקבי דו זאלסט שון מעהר ניט זינדיגען:

מעשה אבות

וועגען אז מען וואלט מיר גפיהרט צוא איהם וואלט איך געוויס שטארק געוויינט היינט ווי זאל איך גיט וויינען אז איך וויים אז מען פיהרט מיר לפני מלך מלכי המלכים הקב״ה וואס ער איז איין עוויגער אז ער זאל ח״ו זיין אין כעס

בית אבות

באנאנד יעדעס מאל וואס ער הט קאלע געמאכט דאס געשעפט, זאגט דר מלך צו דעם מענש ווען דו וואלסט געוועזען געטהון מיין ווילן צו ארבייטן אין דעם געשעפט עס זאל זיך אלע מאל פארבעסערן וואלט איך דיך בודאי געוועזן רייך געמאכט אויף תמיד, אבר אצינד וועל איך ג״כ מקיים זיין מיינע רעד אונ שטראפן דיך אין צוויי איין מאל וואס דו האסט ניט פארבעסערט דם געשעפט, דם אנדערע מאל וואס דו האסט נאך קאלע געמאכט דם געשעפט, דר נמשל איז בקיצור השם יתברך הט בעשאפען דעם מענש ער זאל טהון מצות ומעשים טובים ער זאל אלע מאל פארבעסערן די נשמה פאר דעם וועט ער בעצאהלען דעם מענש פיעל גוטס וועלכעס עס איז נאר נישט משער צו זיין, קומט דר יצר הרע אונ רעדט אן דעם מענש ער זאל ניט טהון קיין מצות נאר זאל געהן נאך זיינע תאוות מיט שלעכטע מדות וועלכעס דם איז באמת נאר נישט

פירוש ע״ט

זוא גערעט דברי תורה איז גלייך וויא זייא האבן געגעסן פון גאטס טיש נוייל אין פסוק שטייט אונ ער הט גערעט צו מיר פריהער שטייט פון דעם מזבח אונ דר נאך שטייט הש״י הט מיר געזאגט דס דר מזבח איז דר טיש וואס מען זאגט אויף איהם דברי תורה. רבי חנינא בן חכינאי אומר רבי חנינא בן חכינאי זאגט ווער עס איז אויף ביי נאכט אונ ווער עס גייט איינר אליין אונטער וועגענס אונ ער קערט א וועק זיין הארץ צו לערע זאכן ניט אין זין צו האבען דברי תורה שטעלט איין זיין נפש ווארום דיא צוויי זענען א סכנה אונ די תורה וואלט איהם געהיט. רבי נחוניא בן הקנה אומר רבי נחוניא בן הקנה זאגט ווער עס איז אויף זיך מקבל דעם יאך פון דר תורה פיהרט מען אוועק פון איהם עס זאל אויף איהם ניט זיין דר עול פון פרנסה מען מאכט איהם גרינג מען גיט איהם פרנסה כדי ער זאל קאנען לערנען. רבי חלפתא רבי חלפתא פון דעם דארף חנניא זאגט ווען צעהען זיצען אונ זענען עוסק בתורה רוהט צווישען זיי

בֵּינֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר, אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל. וּמִנַּיִן אֲפִילוּ חֲמִשָּׁה. שֶׁנֶּאֱמַר, וַאֲגֻדָּתוֹ עַל־אֶרֶץ יְסָדָהּ, וּמִנַּיִן אֲפִילוּ שְׁלֹשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר, בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט, וּמִנַּיִן אֲפִילוּ שְׁנַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר, אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְיָ, אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ, וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע. וּמִנַּיִן אֲפִילוּ אֶחָד. שֶׁנֶּאֱמַר. בְּכָל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת־שְׁמִי, אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ: רַבִּי אֶלְעָזָר אִישׁ בַּרְתּוֹתָא אוֹמֵר, תֶּן־לוֹ מִשֶּׁלּוֹ, שֶׁאַתָּה וְשֶׁלְּךָ שֶׁלּוֹ.

מעשה אבות

אונ מיר בעטראכטן בעלאנגט דאך דאס מיין נשמה, עס איז דא צוויי וועגן איין וועג פירט גלייך אין גן עדן, דר צווייטער וועג איז דורך דעם גיהנם אונ אז מען זאל מיך פירן דורך דעם גיהנם אין גן עדן איז שון אויך גענוג גרוס די יסורים צו ליידן ווי דיא זינדיגע מענטשן ווערן דארט געפייניגט, אונ ווער קען דאס זאגן אז זיין נשמה איז אזו

דרכי אבות

(רבי אלעזר) פון דער שטאט ברתותא זאגט, (תן לו משלו), גיב איהם פון זיינע (שאתה ושלך שלו), דען דו אליין אונ אלעס וואס דו האסט איז זיינע. מיט דעם זעלביגן תנא רבי אלעזר געפינט זיך אין מסכת תענית איין מעשה, ער איז געוועזן איין גרויסער בעל צדקה אונ גוט הערציג אהן א שיעור. וואס ער האט געהאט הט ער אוועק געגעבן ארעמע אונ וואס מעהר צדקה ער הט געגעבן הט איהם השי"ת ממלא געוועזן כפלי כפלים, דיא גבאי צדקה ווען זיי זענין געגאנגן זאמלין געלד פיר ארעמע לייט פלעגין זייא זיך פון איהם באהאלטן, דען עס איז זיי געוועזן גוויסענהאפט צו נעמן די גרויסע נדבות פון איהם. (ויהי היום) הט רבי אלעזר בעדארפט חתונה מאכן איין טאכטער, האט ער גענומען איין רעכטע סומע געלד צוזאמן צוקויפען פאר איהר קליידר אונ צירונג. גייענדיג האט ער דערזעהן פון ווייטען דיא גבאי צדקה נאר זיי האבן זיך גוואלט פון איהם באהאלטן, האט ער זיי אנגעיאגט אונ גזאגט צו זיי איך פערלאנג פון אייך אז איהר זאלט מיר זאגן פאר וועמן קלייבט איר צוזאמן האבן זייא איהם גזאגט אויף הכנסת כלה. דר חתן אונ דיא כלה זענין ארעמע יתומים. האט רבי אלעזר ארוס גנומען דס גאנצע געלד וואס ער הט ביי זיך געהאט אונ הט זיי אוועק געגעבן, די ארעמע יתומים זענין מעהר נייטיג ווי מיין טאכטר האט ער גזאגט אונ איז אוועק.

בית אבות

גאר עס מאכט קאליע די נשמה מיט אלדינג פון יעדערע עבירה ווערט בעשאפן א מקטרג ווען עס קומט דיא צייט דר מענש זאל נפטר ווערין שטעלען זיך אלע מקטריגים מיט דעם יצר הרע פאר עדות אויף אלע עבירות וואס דער מענש האט געטהון אונ האט קאליע געמאכט די נשמה מיט אלדינג, פסקנט מען בבית דין של מעלה מען זאל שטראפן דעם מענש אין צווייען, איינמאל וואס ער הט ניט פארבעסערט די נשמה מיט מצות. מעשים טובים דס אנדערע מאל וואס ער הט קאליע געמאכט די נשמה מיט די עבירות ומדות רעות. אונ אזוי טייטשט הרב הגאון ר' אליהו ז"ל מווילנא דיא משנה דע כו' ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך כו' היינו כל זמן דר מענש לעבט דארף ער צו וויסן אז ער וועט דארפן אפ צו געבן דין וחשבון פר דעם מלך מלכי המלכים הקב"ה, דס ווארט דין איז טייטש אז דר מענש זינדיגט שטראפט מען איהם אויף דר שעה וואס ער הט געזינדיגט אונ הט קאליע געמאכט די נשמה מיט דר עבירה אדר מיט אזעלכע דיבורים

פירוש ע"ט

די שכינה ווארום אזו שטייט אין פסוק גאט שטעהט אין דר עדה פון גאט דיא עדה וואס לערענט תורה אונ עדה איז צעהען, פון וואנען ווייסט מען אז אפילו פינף לערנען תורה איז די שכינה ביי זיי עס שטייט אין פסוק אונ זיין בונד איז אויף דר ערד געגרונדט פינפט אונ איין בונד נעמט מען מיט דר האנד וואס איז פינף פינגער. פון וואנען ווייס מען אז ביי דריי איז אויך אזו ווארום אין פסוק שטייט צווישן ריכטער שטייט גאט אונ ריכטעט ווייל א משפט איז אויך דברי תורה אונ א משפט איז פון דריי דיינים. פון וואנען ווייס איך אפילו צוויי וואס לערנען איז ביי זיי אויך די שכינה ווארום עס שטייט אין פסוק דענסטמאל אז טהון רעדן איינר צום אנדערן די גאטס פארכטיגע דברי תורה פר נעמט גאט אונ הערט. פון וואנען ווייס מען אז איינר לערענט איז אויך ביי איהם די שכינה ווארום עס שטייט אין פסוק אויף אלע ערטער וואו איך וועל דיר געבן פערשטאנד צו דערמאנען מיין נאמן דס הייסט דברי תורה וועל איך קומען צו דיר אונ וועל דיך בענטשן. רבי אלעזר איש ברתותא רבי אלעזר פלעגט זאגען גיב גאט פון זיינע וואס דו טהוסט צדקה אדער א מצוה סיי מיט דעם גוף סיי מיט דעם געלד גיבסט דו אלץ גאטס ווארום דיין

וכן בדוד הוא אומר, כי ממך הכל, ומידך נתנו לך. רבי יעקב אומר, המהלך בדרך ושונה, ומפסיק ממשנתו, ואומר מה נאה אילן זה, מה נאה ניר זה, מעלה עליו הכתוב כאלו מתחיב בנפשו:
ח רבי דוסתאי בר ינאי משום רבי מאיר אומר, כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאלו מתחיב בנפשו, שנאמר, רק השמר לך ושמר נפשך מאד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך. יכול אפילו תקפה עליו משנתו, תלמוד לומר ופן

דרכי אבות

איין גילדן איז איהם איבער געבליבן הט ער פר איהם געקויפט תבואה אונ האט געבראכט אהיים אונ אריין געשאטן אין שפייכלער, אונ ער אליין איז געגאנגן אין בית המדרש לערנין תורה, די מוטר האט גפרעגט ביי די טאכטער וואס האט דר פאטר פר דיר איינגעקויפט. האט איהר די טאכטר גיענטפערט איך ווייס נאך ניט. זענין זיי אריין אין שפייכלער זעהן אפשר האט ער דם דארט ביהאלטן, זענין זיי ערשטוינט געווארן אז זייא האבען דערזעהן אז דר גאנצער שפייכלער איז פ״ל פון ברעג צוא ברעג מיט תבואה, אין דר צייט איז גראדע געווען איין גרויסר יקרות, איז די טאכטר אוועק געלאפען צום פאטר אין בית המדרש אונ האט איהם ערצייהלט מיט גרוס שמחה די ישועה וואס השי״ת האט מיט זיי געטהון. זאגט דר פאטער פון מעשה נסים טאר מען ניט הנאה האבן אליין נאר מען דארף איינטיילן דערפון ארעמע לייט אויך, דערפון מוז מען איך געבן צדקה, דאס זאגט ער (תן לו משלו), גיב צדקה פון זיינע דאס הייסט פון גאטס (שאתה ושלך שלו), דען דוא זעלבסט אונ דיין פערמעגן אלעס איז זיינע, עס איז אלעס שייך צוא השם יתברך דוא מענטש ביסט נאר איין גבאי אויף זיין רייכטהום:

מעשה אבות

דיין אז ער דארף נאר נים מורא האבן פר דעם אויבערשטנס כשם, דם זאגט די משנה ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון). פר וועמן דארפסט דו אבגעבן רעכענשאפט, לפני מלך מלכי המלכים הקב״ה פאר דעם קעניג איבער אלע קעניגען פר דעם בורא ב״ה:

בית אבות

וום הט נישט געפארט רעדן היינו דברים בטלים, לשון הרע, רכילות, ניבול פה, ליצנות, חנופה אדר מען פארשעהמט איהם דם איז אלץ גרויסע עבירות אונ עס מאכט קאלע די נשמה מיט אלדינג. דם ווארט וחשבון איז טייטש אז מען שטראפט איהם בעזונדר ער זאל געבן חשבון פון דר שעה וום ער הט געטהון די עבירה אדער גערעדט שלעכטס וואלט ער בעסער די שעה געלערנט תורה אדער געטהון וועלכע מצוה וואלט ער דאך דיא שעה פארבעסערט די נשמה, אונ חוץ דעם וום מען שטראפט איהם וום ער הט קאלע גמאכט די נשמה די שעה פון דר עבירה שטראפט מען איהם בעזונדר וום ער הט נישט פארבעסערט די נשמה די שעה מיט תורה אדער מצות אזו ווי דאס משל וואס מיר האבן פריהער געשריבן, דאס זאגט די משנה אז דר מענש דארף זיך דאס אלץ תמיד צו פארטרעכטען ממילא וועט ער נישט פאלגען דעם יצר הרע אונ וועט קיינמאל נישט זינדיגן, נאר ער זאל פילגעווען צייט ער קעגט צו לערנען תורה אונ טהון מצות ומעשים טובים וויא ווייט ער קען וועט ער זוכה זיין צו פיעל גוטס אויף ביידע וועלטען:

פירוש ע״ט

גוף אונ דיין געלד איז אלץ גאטס אונ אזו שטייט ביי דוד המלך ער הט געזאגט פון דיר איז אלץ אונ פון דיר גיבט מען דיר אלע די נדבות. רבי יעקב אומר רבי יעקב זאגט ווען איינער גייט אונטער וועגנס אונ לערינט אונ הערט אויף פון זיין לערנען אונ זאגט ווס פר א שיינקייט איז דער בוים וום פר א שיינקייט איז דער אקער חאטשע ער מיינט גאט צו לויבן דר מיט רעכענט פארט די תורה אויף איהם ווי ער שטעלט איין זיין נפש ווס ער נעמט אוועק דברי תורה וום איז גרעסר פון אלץ. רבי דוסתאי בר ינאי משום רבי מאיר רבי דוסתאי זאגט פון רבי מאירס וועגן ווער עס פארגעסט א ווארט פון זיין לערנען ברענגט די תורה אויף איהם ווי ער אליין שטעלט איין זיין נפש ווייל עס שטייט נאר זייא געהיט צו דיר אונ היט דיין נפש זאמער וועסטו פארגעסן די רייד וום דיינע אויגן האבן געזעהען אז מען האט געגעבן די תורה. וואלט איך געקענט מיינען חאטשע עס איז איהם שווער געווען צו געדענקען דריבער הט ער פארגעסן

יסורו מלבבך כל ימי חייך, הא אינו מתחייב בנפשו. עד שישב ויסירם מלבו: ט רבי חנינא בן־דוסא אומר. כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו, אין חכמתו מתקיימת: הוא היה אומר, כל שמעשיו מרבין מחכמתו, חכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו מרבה ממעשיו, אין חכמתו מתקיימת: י הוא היה אומר, כל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו, וכל שאין רוח הבריות נוחה הימנו, אין רוח המקום נוחה הימנו: רבי דוסא בן־הרכינס אומר, שנה של־שחרית, ויין של צהרים, ושיחת הילדים, וישיבת בתי כנסיות של עמי הארץ, מוציאים את־האדם מן־העולם: יא רבי אלעזר המודעי אומר, המחלל את־הקדשים, והמבזה את־המועדות,

משלי אבות

(רבי דוסא בן הרכינס זאגט, שנה של שחרית), דר פריפארגענדיגר שלאף, (ויין של צהרים) דר נאכמיטאג וויין. (ושיחת הילדים) די קינדערשע גשפרעכען, (וישיבת בתי כנסיות של עמי הארץ) אונ דיא הייזער וואו עס קומט צוזאמען דאס פראסטע פאלק, (מוציאין את האדם מן העולם), די אלע זאכן ברענגען אום דעם מענטשן פון דער וועלט, למשל א קינד וועלכען דיא עלטערן האבען אים גיגעבען דיא בעסטע רביים אונ לעהרער, האט בשום אופן ניט גוואלט לערנען קיין שום למוד, ניט תורה אונ ניט אנדערע וויסענשאפטען. ער האט פערבראכט זיינע יונגע יאהרען אין גארישקייטען,

מעשה אבות

(ושיחת הילדים), דר תנא דבי אליהו ברענגט א מעשה עס איז גוועזן איין כהן איין גרויסער ירא שמים וועלכר האט געטהון זעהר פיעל מצות ומעשים טובים בסתר, ער האט אלין געטהון שטילערהייט קיין מענטש זאל ניט וויסען נאר לשם שמים, השי"ת האט אים גבענטשט מיט צעהן קינדר, זעכס זכרים אונ פיר נקבות. ער האט שטענדיג מתפלל גוועזן צו השי"ת זיינע קינדער זאלען ניט נכשל ווערען אין איין עבירה אונ זאלען זיין גוט צו גאט אונ צו לייטען. ער איז

פירוש ע"ט

שטייט צו זאגען אונז טאמער וועלן זיי ווערען אפ געטהון פון דיין הארצען אלע דיינע לעבענס טאג ווייזט דם ער איז ניט מחויב זיין נפש ביז וואן ער ווארפט בכיון אוועק די דברי תורה כדי ער זאל פארגעסען. רבי חנינא בן דוסא רבי חנינא בן דוסא זאגט ווער עס וויל לערנען תורה מחמת ער הט מורא פר איין חטא ער זאל וויסען וואס א חטא איז הט ביי איהם חכמת התורה א קיום אונ ביי וועמען עס איז פריהער אונ דר עיקר צו קאנען די חכמת התורה ניט פון וועגען צו האלטען די תורה הט די תורה ביי איהם קיין קיום ניט. הוא היה אומר ער פלעגט זאגען דר וואס זיינע מעשים טובים זענען מער פון זיין חכמה הט די חכמה א קיום ווארום ער וועט לערנען כדי ער זאל וויסען צו טהון אונ דר וואס זיין חכמה איז מער פון זיינע מעשים טובים ער מהוט ניט אזוי ווי ער ווייסט וועט זיין חכמת קיין קיום ניט האבען ביי איהם. הוא היה אומר ער פלעגט זאגען פון דעם וואס לייט האבען הנאה ער פיהרט זיך מיט זיי ערליך אונ מיט גוטען הט השי"י אויך פון איהם הנאה אבר פון דעם מענש וואס לייט האבען ניט קיין הנאה ער פיהרט זיך ניט רעכט מיט לייטען הט דר אויבערשטער אויך פון איהם קיין הנאה ניט. רבי דוסא בן הרכינס רבי דוסא בן הרכינס זאגט דר שלאף פון דער פריה ווען די צייט איז פון קריאת שמע אונ תפלה אונ דר וויין וואס מען טרינקט מיטאג צייט אונ די נארישע רייד פון די יונגע לייט אונ דם איינזאמלונג וואס עמי הארץ זיצען אונ רעדען דברים בטלים ציהען אוים דעם מענשען פון דר וועלט דם מיינט מען פון יענר וועלט. רבי אלעזר המודעי רבי אלעזר המודעי זאגט ווער עס פערשוועכט די קדשים אונ די קרבנות ער איז בכיון מטמא אדר ער עסט די קדשים וואס מען טאר ניט עסן אונ ווער עס איז מבזה חול המועד ער טהוט מלאכות וואס מען טאר ניט

והמלבין פני חברו ברבים, והמפר בריתו של־אברהם אבינו, והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה, אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים, אין לו חלק לעולם הבא: יב רבי ישמעאל אומר, הוי קל לראש, ונוח לתשחורת, והוי מקבל את־כל־האדם בשמחה: יג רבי עקיבא אומר, שחוק וקלות ראש מרגילין את־האדם לערוה. מסורת סיג לתורה, מעשרות סיג לעשר. נדרים

מעשה אבות

אזוען אין אזי איין מדרגה אז ווען עזרא הסופר האט ארום גנומן די ישראל פון גלות בבל אונ האט זייא געבראכט אין ירושלים אונ געבוים דעם בית המקדש, הט ער דעם כהן אויך מיט גנומן פון בבל אונ הט פון זיינע קינדער געמאכט פיל כהנים גדולים אונ יונגע כהנים צום בית המקדש, דר כהן דר צדיק הט זעהר לאנג גלעבט ביז ער הט זוכה געווען צו זעהן קינדר אונ קינדס קינדער כהנים ומשרתי עליון אין בית שני אונ הט געהאט פון זיי נחת וגדולה, דר נאך איז ער געשטארבן מיט גרויס כבוד אונ הט גיהאט עוה"ב ווי די גרעסטע צדיקים פון דר וועלט אונ דס איז אלץ געוועזען ווייל ער הט די קינדר גוט מדריך געווען בדרך הישר אונ האט אין זיי פערפלאנצט תורה ויראת שמים אין דר יוגענד אונ האט אלץ פערבראכט מיט זייא אין מוסר ותוכחה, דאס בעווייזט אונז אז יעדער מענש דארף פערברענגען מיט די קינדער אין אזעלכע געשפרעכן וואס פערפעסטיגט זיי אין דר רעליגיאן אין תורה וחכמה, אבער ניט אין אזעלכע געשפרעכן וועלכע ברענגען קיין נוצן נאר שאדן דעם קינד, דס זאגט דער תנא ושיחת הילדים דיא נארישע רייד מיט קליינע קינדער אין דברים בטלים, מוציאין את האדם מן העולם ברענגען אום דעם מענשען פון ביידע וועלטן:

משלי אבות

מען קאן זיך גאנץ גוט דערקענן ווס פון אזא קינד איז געווארן, די יונגע יאהרן זענען אוועק, נאכדעם אז ער הט חתונה געהאט הט ער אויך פארבראכט אין לוקסוס אונ פערשידענע פערגניגען, מיט דער צייט זענען ביי איהם צוגעקומען עטליכע קינדר פלעגט ער מיט זייא פארברענגען די צייט אויך אין נארישע געשפרעכן, ער איז געווארן עלטער אונ האט אין זיך גיט געהאט קיין ריח תורה אויך קיין אנדערע קענטניסע, ער געהט גים אין בית המדרש אום צו לערנן דען ער קאן דאך גאר גיט, נאר ער געהט צוא מענטשען זייגעס גלייכן אונ דערצעהלט זיי נארישע מעשיות, פון אזא אופפירונג געהט ער אראב פון זיין שטאנד אונ עס ווערט פון אים אונ פון זיין גאנצע פאמיליע א בארג אש, ער שטארבט פר דער צייט אהן איין רעכנונג, בחושך חי פר האט געפירט א פינסטערע לעבען, (ובחשך שמו יכוסה) אונ זיין נאמען בלייבט אויך פינסטער, דאס זאגט דר תנא שנה של שחרית די פריהמארגענדיגר שלאף דס הייסט אז מען פאר נאכלעסיגט דיא יונגע יאהרן ווי עס איז ידוע אז די יוגענד פון מענטשען ווערט גרופן שחר (וויין של צהרים) אונ דר נאכמיטאגס וויין, דס הייסט אז מען פערברענגט דיא מיטלע יאהרן אין לוקסוס אונ נארישקייטען (ושיחת הילדים), אונ דיא נארישע קינדערשע פלודערונגען (וישיבת בתי כנסיות של עמי הארץ) אונ די הייזער וואו עס קלובן זיך צוזאמן דאס פראסטע פאלק אונ פערברענגען דיא צייט אין נארישע געשפרעכן, (מוציאין את האדם מן העולם) דיא אלע זאכן ברענגען אום דעם מענטשען פון דער וועלט אונ פון יענער וועלט:

פירוש ע"ט

אדר ער איז ניט משנה חול המועד פון וואכענדיג עסן אונ דר וואס איז מבייש זיין חבר צווישן פיל לייט אונ ווער עס פארשטערט דעם ברית פון אברהם אבינו ער וויל זיך ניט לאזן מל זיין ווען מען הט אים קליינערהייט ניט מל געווען אונ דר וואס זאגט איין פירוש אין דער תורה ניט ווי דר אמת איז חאטשע עס איז ביי איהם דא תורה אונ גוטע מעשים הט ער פארט קיין חלק ניט אויף יענער וועלט ווען ער טהוט קיין תשובה ניט ביי זיין לעבן. רבי ישמעאל רבי ישמעאל זאגט דו זאלסט ביי דיר גרינג זיין אונ גאר ניט חשוב זיין משמש צו זיין איין תלמוד חכם אונ זאלסט זיין באווילינט צו יונגע וואס האבן נאך שווארצע האר כלומר חאטשע זיי זענן יונגע לייט זאלסטו זיי פארט כבוד אן טהון אונ זאלסט אנטפאנגען איטלכן מענשן מיט אפריילך פנים. רבי עקיבא אומר רבי עקיבא זאגט דס געלעכטער אונ פארשייטקייט די זאכן מאכן געוואהנען דעם מענשן צו אים געשייטקייט די קבלות וואס מען הט אום וויניג הלכה למשה מסיני ווי מען זאל ליינן די אותיות פון דר תורה אנדערש ווי עס שטייט דס איז איין צוים צו דר תורה פון דעם קומט ארייס פיל הלכות. אז מען גיבט מעשר איז דאס אן שטארקייט צו עשירות אז ער טהוט א נדר ער זאל דאס ניט טהון דס איז איין צוים צו

סיג לפרישות, סיג לחכמה שתיקה: יד הוא היה אומר, חביב אדם שנברא בצלם, חבה יתרה נודעת לו, שנברא בצלם אלהים, שנאמר, כי בצלם אלהים עשה את האדם. חביבין ישראל שנקראו בנים למקום, חבה יתרה נודעת להם, שנקראו בנים למקום, שנאמר, בנים אתם ליי אלהיכם. חביבין ישראל, שנתן להם כלי חמדה, חבה יתרה נודעת להם שנתן להם כלי חמדה, שבו נברא העולם, שנאמר, כי לקח טוב נתתי לכם, תורתי אל תעזבו:

בית אבות

(חביבין ישראל שנקראו בנים למקום), די ישראל זענען געליבט נוויל זיי ווערן אנגערופן קינדר צו גאט, רבי שמעון בן לקיש זאגט אין תלמוד ירושלמי מסכת תענית אז גאט האט געוואלט אז דם פאלק ישראל זאל זיך ניט פערלירן צווישן די היידן האט ער זיי צו געלייגט זיין הייליגן נאמן, למשל ביי איין מלך איז געווען איין קעסטיל מיט זעהר פיעל קאסטבארקייטין האט ער זיך בעטראכט אז ער האלט ביי זיך דעם שליסעל פון איר נאר אן א קייטעל קען ער איהם דאך לייכט פערלירן האט ער צוגעמאכט צו איהר איין קייטעל דאמיט אז אוב ער וועט איהם פערלירן זאל זיין לייכטער צו געפינען איהם צוליעב דעם קייטעל. דס זעלבע האט השי"ת גזאגט אז איך וועל לאזן די ישראל אין גלות צווישן די היידן איין לאנגע צייט קענין זיי ח"ו נבלע ווערן צווישן זיי דארום האט ער זיי צו געגעבן זיין נאמן אזוי רופט זיך אלהי ישראל דער גאט פון ישראל אונ צוליעב דעם נועלן זיי ניט כלה ווערן אונ ווערן אייביג עקסיסטירן ביז השי"ת וועט אויף זייא רחמנות האבן אונ וועלן ניט זיין ווי די היידענפעלקער, אשור, צור, צידון, פלשתים אונ נאך אנדערע פון וועלכע עס איז. מעהר קיין זכר ניט דא נוייל זיי האט גאט ניט געשענקט זיין נאמן:

מדרש אבות

(סיג לחכמה שתיקה), דר תלמוד ירושלמי ברענגט אין מסכת ברכות רבי שמעון בן יוחאי האט איין מאל גזאגט עס איז איין גרויסר שאדן פר די וועלט וואס איך בין ניט געווען ביים בארג סיני ווען מען האט די יודן געגעבן די תורה אז איך וואלט דערביי געווען וואלט איך געבעטען ביי השי"ת ער זאל באשאפן דעם מענטשן מיט צוויי מיילער איינער וואלט געווען צו לערנן תורה אונ דר אנדערער צוא ריידן שיחת חולין נאר דר נאך האט ער איינגיזעהען ווי ניט ריכטיג דס וואלט געווען דען מיר זעהען אז א מענטש האט נאר איין מויל רעדט ער מיט איהם אזוי פיעל רכילות אונ נארישקייטן ווי וואלט שון געווען אז ער וואלט געהאט צוויי מיילער וואלט ער דאך נאר די וועלט חרוב גמאכט, דאס זאגט דר תנא סיג לחכמה שתיקה שווייגן איז דר צאם צו חכמה דאס הייסט איין קלוגער מענטש רעדט וועניג אונ דאס איז דיא גרעסטע חכמה:

מגדל אבות

(שנאמר כי לקח טוב) איינע גוטע לעהרע (ונתתי לכם) האב איך אייך געגעבן (תורתי אל תעזובו) מיין תורה זאלט איהר ניט פארלאזען, דער מדרש אותיות דרבי עקיבא זאגט אויף דעם פסוק (תורתי אל תעזובו) דס געהט אויף מתן תורה איידער השי"ת האט געגעבן די תורה אויף דעם בארג סיני האט ער גרופן די ישראל אונ גזאגט צו זיי איך האב איין גוטע זאך צו געבן באופן אז איהר וועט מקבל זיין די תורה אונ היטען איהרע מצות האבן די ישראל גפרעגט וואס איז די גוטע זאך האט זיי השי"ת גיענטפערט דס איז עולם הבא וואס איז איין טייערער אוצר פר די וואס וועלן אננעמען די תורה אונ היטען איהר. האבן די ישראל געבעטן איין פראבע

פירוש ע"ט

פרישות ער זאל זיך פורש זיין פון תאוות צו חכמה איז מעהר קיין צוים נאר שווייגן ער זאל ניט פיל רעדן. הוא היה אומר ער פלעגט זאגן געליבט איז דער מענש וואס ער איז באשאפן געווארן אין א געטליכן פארם דס איז נאך א גרעסר ליבשאפט פון השי"י וואס ער האט מודיע געוועזן דעם מענשן אז ער איז בעשאפן געווארן אין איין געטליכן פארם דען אין פסוק שטייט אין א געטליכן פארם האט ער באשאפן דעם מענשן די ישראל זענען געליבט צו גאט ברוך הוא וואס זיי זענען גערופן געווארן קינדר צו גאט דס איז נאך א גרעסר ליבשאפט וואס מען האט זיי מודיע געוועזן אז זיי ווערן גערופן קינדר צו גאט ווי עס שטייט אין דר תורה איהר זייט קינדר צו אייער גאט. די ישראל זענען געליבט אז עס איז צו זיי געגעבן געווארן א גליסטיגע כלי דס מיינט מען די תורה דס איז נאך א גרעסר ליבשאפט וואס מען האט זיי מודיע געוועזן אז עס איז זיי געגעבן געווארן א גליסטיגע כלי נויא עס שטייט איך האב אייך געגעבן א גוט

טו הַכֹּל צָפוּי, וְהָרְשׁוּת נְתוּנָה, וּבְטוּב הָעוֹלָם נִדּוֹן, וְהַכֹּל לְפִי רֹב הַמַּעֲשֶׂה: טז הוּא הָיָה אוֹמֵר, הַכֹּל נָתוּן בָּעֵרָבוֹן, וּמְצוּדָה פְרוּסָה עַל־כָּל־הַחַיִּים, הֶחָנוּת פְּתוּחָה, וְהַחֶנְוָנִי מַקִּיף, וְהַפִּנְקָס פָּתוּחַ, וְהַיָּד כּוֹתֶבֶת, וְכָל הָרוֹצֶה לִלְווֹת, יָבֹא וְיִלְוֶה, וְהַגַּבָּאִין מַחֲזִירִין תָּדִיר בְּכָל יוֹם, וְנִפְרָעִים מִן־הָאָדָם מִדַּעְתּוֹ וְשֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, וְיֵשׁ לָהֶם עַל מַה־שֶּׁיִּסְמוֹכוּ, וְהַדִּין דִּין אֱמֶת, וְהַכֹּל מְתֻקָּן לִסְעוּדָה:

תפארת אבות

(הַכֹּל צָפוּי וכו׳), דר מִדְרָשׁ בְּרֵאשִׁית רַבָּה בְּרֶענְגְט אַיין מְשָׁל פון דיא הַיידן הָאט גֶהַאט אַ וִכּוּחַ מִיט רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה הָט עֶר בַּיי אִים גֶפְרֶעגְט, אִיר זָאגְט דָאךְ אַז אַייֶער גָאט ווייס פוּס עֶס וֶועט פַארְקוּמֶען עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת פַאר אִים גֶפִינֶען מִיר אִין אַייֶער תּוֹרָה אַז נָאךְ דֶעם ווִיא עֶר הָאט בַּשַׁאפֶן דֶעם מֶענְטשֶׁען אוּנ עֶר הָט גֶזִינְדִיגְט הָט נָאט בַּדוֹיֶערְט חָארוּם עֶר הָט אִים בַּאשַׁאפֶן. אִיז דָאךְ אַ פְרַאגֶע ווִי בַּאלְד עֶר ווייס עֲתִידוֹת הָט עֶר דָאךְ אִים פָארְאוֹיס גֶוואוּסְט אַז עֶר וֶועט זִינְדִיגֶן הָט עֶר אִים נִיט גֶדַארְפְט בַּשַׁאפֶן אוּנ ווִי בַּאלְד עֶר הָט אִים בַּשַׁאפֶן הָאט אִים נִיט בֶּעדַארְפְט פַארְדְרִיסֶן אַז עֶר הָט גֶזִינְדִיגְט, פְרֶעגְט רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה בַּיים הַיידְ דוּא הָאסְט אַיין זוּהְן זָאגְט עֶר יָא יוֹם הָאסְטוּ גֶעמְהוּן אַז עֶר אִיז גֶבָארֶן גֶוָוארֶן עַנְטְפֶערְט דר הַיידְ אִיךְ הָאבּ גֶמַאכְט אַיין סְעוּדָה אוּנ גֶבֶּעטֶען מַיינֶע גוּטֶע פְרַיינְד זַייא זָאלֶען אוֹיךְ אַנְטְהֵייל נֶעמֶען אִין מַיין שִׂמְחָה פְרֶעגְט אִיהְם דֶער תַּנָּא וָואס אִיז דִיא שִׂמְחָה בַּייא דִיר אַזוֹי גְרוֹיס ווייסְט דוּא דֶען נִיט אַז עֶר ווֶעט שְׁטַארְבֶּען, עֶנְטְפֶערְט דֶער הַיידְ בְּשַׁעַת פְרֵייד אִיז פְרֵייד אוּנ בְּשַׁעַת טְרוֹיֶער אִיז טְרוֹיֶער, זָאגְט צוּא אִים רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה דָאס גְלַייכֶן אִיז דָא אוֹיךְ בְּשַׁעַת דֶר בְּרִיאָה פוּן מֶענְשֶׁען הָט זִיךְ גָאט גֶפְרֵייט דֶר נָאךְ אַז עֶר הָט גֶזִינְדִיגְט וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ הָאט אִים פֶערְדְרָאסֶען אָבֶּער הַשֵּׁ״י הָאט גֶוואוּסְט אִים פָארְאוֹיס אַז עֶס וֶועט אַזוֹי זַיין:

מגדל אבות

פוּן עוֹלָם הַבָּא זָאגְט הַשֵּׁי״ת אִיךְ ווֶעל אַייךְ גֶעבֶּן דֶעם טָאג שַׁבָּת קוֹדֶשׁ ווָאס עֶר אִיז אַיין זֶעכְצִיג טְהֵייל פוּן עוה״ב ווָאס ווֶערְט גֶרוּפֶען (יוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת), ווִי זַייא הָאבֶּן דָס דֶערְהֶערְט הָאבֶּן זַיי אָנְגֶענוּמֶען דִי תּוֹרָה מִיט גְרוֹיס שִׂמְחָה דֶען אַז דִיא מְנוּחָה פוּן שַׁבָּת אִיז אַזוֹי גוּט הָאבֶּן זַייא שׁוֹין פוּן פְרִיהֶער גֶעוואוּסְט ווייל אִין מִצְרַיִם זֶענֶען זַיי שׁוֹין פַארְזָאגְט גֶווָארֶן אוֹיף שַׁבָּת:

משלי אבות

(הֶחָנוּת פְּתוּחָה). דֶר לַאדֶען אִיז אָפֶען, דֶר מִדְרָשׁ תְּהִלִּים בְּרֶענְגְט אַיין מָשָׁל צְווייא בְּרִידֶער הָאבֶּן זִיךְ אָבְּגֶעשְׁטֶעלְט אִין אַיין אַכְסַנְיָא אַיינֶער פוּן זֵייא אִיז גֶוועזֶען אַיין לֶעבְּעמַאן אוּנ דֶר אַנְדֶערֶער אַ פְרוּמֶער אוּנ אַ גֶעלַאסֶענֶער מֶענְטְשׁ דֶר עֶרְשְׁטֶער הָט לִיעבּ גֶהַאט צוּ עֶסֶן אוּנ טְרִינְקֶען הָט עֶר זִיךְ גֶעלָאזְט גֶעבֶּן פוּן דִי

פירוש ע״ט

לֶערְנֶען מַיין תּוֹרָה זָאלְט אִיהר זִי נִיט פַארְלָאזֶען. הַכֹּל צָפוּי מֶען זֶעהְט אוֹיבֶען אַלֶע דִי מַעֲשִׂים פוּן דִי מֶענְשֶׁען אוּנ דֶר רְשׁוּת אִיז גֶענֶעבֶּען גֶעוָוארֶן צוּ אִיטְלֶכֶען צוּ טְהוּן ווָס עֶר ווִיל אוּנ מִיט גוּטְקַייט ווֶערְט דִי וֶועלְט גֶע׳מִשְׁפָּט אַלֶץ וֶוענְט זִיךְ ווֶער עֶס טְהוּט מֶער מַעֲשִׂים טוֹבִים דֶר הָאט מֶער שָׂכָר. הוּא הָיָה אוֹמֵר עֶר פְלֶעגְט זָאגֶען חָאטְשֶׁע הַשֵּׁ״י זֶעהְט אַלֶץ ווָס אַ מֶענְשׁ טְהוּט צָאלְט עֶר נִיט תֵּיכֶף. עֶס אִיז אַיין עֲרֵבוּת אַז קֵיינֶער קֶען נִיט אַנְטְרוּנֶען ווֶערֶען פוּן זַיינֶע הֶענְד. עֶס אִיז אַיין נֶעץ פַארְשְׁפְּרֵייט אוֹיף אַלֶע לֶעבֶּעדִיגֶע מֶען חַאפְּט זֵיי פְלוּצְלוּנְג. דִי קְרָאם ווָס מֶען פַארְקוֹיפְט אַלֶץ אִיז אָפֶען אוּנ דֶר קְרֶעמֶער גִיבְּט אוֹיף בָּארְג ווֶער עֶס ווִיל זִיךְ גֶעמֶען ווָס גֶעטְרוֹיט עֶר אַז עֶר ווֶעט בְּוַדַּאי בַּאצָאלֶען אוּנ דֶר בּוּךְ אִיז אָפֶען אוּנ דִי הַאנְד שְׁרֵייבְּט אָן אַלֶע נַאכְט ווָס דֶער מֶענְשׁ הָט גֶעטְהוּן בַּיי טָאג אוּנ ווֶער עֶס הֵייסְט ווֶער עֶס ווִיל אַנְטְלַייֶען עֶס ווִיל טְהוּן שְׁלֶעכְץ מֶען זָאל אִיהם שְׁפֶּעטֶער בַּאצָאלֶען מֶעג עֶר קוּמֶען אוּנ לַייֶען כְּלוֹמַר מֶען ווֶערְט אִיהם נִיט צוּ טְהוּן ווָס עֶר ווִיל אוּנ דֶר נָאךְ בֶּעצָאהלְט מֶען אִיהם אוּנ דִי גַבָּאִים דָאס מֵיינְט מֶען דִי יִסּוּרִים אוּנ אַנְגְסְטֶען ווָאס זֶענֶען גוֹבֶה פוּן דִי מֶענְשֶׁען זַיי גֵייֶען אַרוּם נֶעווֹאנְטְלִיךְ אַלֶע טָאג אוּנ זַיי גֶעמֶען גֶעצָאהלְט פוּן דֶעם מֶענְשֶׁען פוּן דֶעם מֶענְשֶׁענְ׳ס ווִילֶען עֶר דֶר מַאנְט זִיךְ אוּנ אִיז מוֹדֶה אַז עֶר אִיז שׁוּלְדִיג אוּנ עֶס קוּמְט אִיהם יִסּוּרִים אוּנ אַ מָאל פַארְגֶעסְט דֶר מֶענְשׁ ווָס עֶר הָט גֶעטְהוּן אוּנ עֶס דַאכְט זִיךְ אִיהם עֶר הָט אוּמְזִיסְט יִסּוּרִים אוּנ דִי גַבָּאִים (דִיא יִסּוּרִים) הָאבֶּן זִיךְ ווָס סוֹמֵךְ צוּ זַיין אוֹיף דֶעם פִּנְקָס ווָס אִיז פַארְשְׁרִיבֶּן אוּנ דֶר מִשְׁפָּט ווָס מֶען מִשְׁפָּט אִיטְלֶכֶען אִיז בְּוַדַּאי אֱמֶת אוּנ אִיטְלֶכֶער אִיז אָנְגֶעבְּרֵייט צוּ דֶר סְעוּדָה אִיטְלֶכֶער יִשְׂרָאֵל וֶועט הָאבֶּן עוֹלָם

יז רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן־עֲזַרְיָה אוֹמֵר, אִם אֵין תּוֹרָה אֵין דֶּרֶךְ אֶרֶץ, אִם אֵין דֶּרֶךְ אֶרֶץ אֵין תּוֹרָה, אִם אֵין חָכְמָה אֵין יִרְאָה, אִם אֵין יִרְאָה אֵין חָכְמָה, אִם אֵין דַּעַת אֵין בִּינָה, אִם אֵין בִּינָה אֵין דַּעַת, אִם אֵין קֶמַח אֵין תּוֹרָה, אִם אֵין תּוֹרָה אֵין קֶמַח: הוּא הָיָה אוֹמֵר, כֹּל שֶׁחָכְמָתוֹ מְרֻבָּה מִמַּעֲשָׂיו, לְמָה הוּא דוֹמֶה, לְאִילָן שֶׁעֲנָפָיו מְרֻבִּין, וְשָׁרָשָׁיו מוּעָטִין, וְהָרוּחַ בָּאָה, וְעוֹקַרְתּוֹ וְהוֹפַכְתּוֹ עַל פָּנָיו, שֶׁנֶּאֱמַר, וְהָיָה כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה, וְלֹא יִרְאֶה כִּי־יָבֹא טוֹב, וְשָׁכַן חֲרֵרִים בַּמִּדְבָּר, אֶרֶץ מְלֵחָה וְלֹא תֵשֵׁב. אֲבָל כֹּל שֶׁמַּעֲשָׂיו מְרֻבִּים מֵחָכְמָתוֹ, לְמָה הוּא דוֹמֶה, לְאִילָן שֶׁעֲנָפָיו מוּעָטִים, וְשָׁרָשָׁיו

משלי אבות

בעסטע שפייז אונ געטרענק וואס עס איז נאר געוועזען אין אכסניא, דר צווייטר איז געוועזען איין פרומר אונ הט זיך בעגניגענט מיט ווענינ האט ער זיך געלאזט געבען איין געוואנליכן מיטאג, זאגט דר ערשטר צום צווייטען איך פארשטעה ניט דו זעהסט אזוינע גוטע מאכלים אונ בעגניגענסט זיך מיט נאר ניט, ענטפערט איהם דר פרומר זאג מיר דו האסט זיך געלאזט געבען אזא טהייערן מיטאג מיט וואס וועסטו בעצאהלען מען וועט דאך דיר מאכן דעם גרעסטען סקאנדאל, כך הוה, דר צדיק הט אבגעגעסן אונ גענומן איין בעבר ווייל ער הט אפגעבענשט בעצאהלט אונ איז אוועק געפאהרען בשלום זייער רוהיג אונ שעהן, דר ערשטר אבר הט ניט געהאט מיט וואס צו בעצאהלן פר אזא טהייערען מיטאג הט ער געוואלט נאר פארלייקענן דעם גאנצן

רעכענונג וואס דער ווירט פון יאכסניא האט איהם געגעבן איז געווארן איין מחלוקה צווישן זיי ביז דר קרעצמער מיט זיין הויז געזונד האבען איהם שטארק געשלאגן אונ פערוואונדעט. דער נמשל איז התנגת פתוחה דער לאדען איז אפען והחנוני מקיף אונ דער קרעמר בארגט והפנקס פתוח דער בוך איז אויך אפען והיד כותבת אונ דיא האנט פערצייכענט אלעס וכל הרוצה ללות וועלר עס וויל בארגן דס הייסט די וועלט איז פר מענשן אפען דיא ברירה איז ביי איהם ער קען זיך פירן ווי ער וויל ער דארף אבער וויסען אז אויבן ווערד אלץ פארשריבען אונ אז עס קומט צום יום הדין ווערט פון איהם אלס אויפגעמאנט דארום דארף זיך דר מענש פיהרען בהדרגה ניט לעבען אין לוקסוס נור נאך זיין שטאנד דען די ענדע פון אזא פיהרונג איז ניט גוט:

פירוש ע"ט

הבא נאך דעם אז ער וועט מקבל זיין זיין עונש. רבי אלעזר בן עזריה רבי אלעזר בן עזריה זאגט דר וואס הט גאר ניט געלערנט קיין תורה ער ווייסט ניט א ווארט פון דער תורה דר ווייסט גאר ניט ווי זיך נוהג צו זיין מיט דעם עולם ער זאל זיך רעכט פיהרן אז ער פיהרט זיך ניט כשורה מיט דעם עולם וועט די תורה ביי איהם אויך קיין קיום ניט האבן ווארום עס איז איין חלול השם. אז עס איז ניט דא די חכמת התורה איז קיין יראה דא ווארום ער ווייסט ניט וואס צו טהון מיט די יראה. אז ער הט ניט קיין יראת שמים איז קיין חכמה ניט דא (אם אין דעת אין בינה) ווער עס האט ניט קיין פארשטאנד הט ער ניט קיין וויסענשאפט ווי קאן ער וויסען דעם טעם פון דער זאך אז ער האט ניט קיין פערשטאנד. אז עס איז ניט דא קיין וויסענשאפט ער ווייסט ניט דעם טעם פון דר זאך ווי קאן ער פארשטיין מיט דעם שכל. אז ער האט ניט קיין מעהל דס הייסט ניט קיין ברויט ווי קאן ער לערנן תורה. אז ער הט ניט געלערנט קיין תורה הט ער ניט צו עסן ווייל ער הט צייט געהאט צו לערנן אונ האט ניט געוואלט. הוא היה אומר ער פלעגט זאגן דר וואס זיין חכמה איז מעהר פון זיינע גוטע מעשים צו וואס איז ער גלייך צו איין בוים וואס זיינע צווייגן זענען פיל אונ זיינע ווארצלן זענען ווייניג אונ דר ווינט קומט אונ רייסט איהם אויס אונ פארקעהרט דעם בוים אויף זיין פנים וויא עס שטייט ער וועט זיין ווי איין איינזאמר בוים וואס שטייט אויף איין גלייכן פלאץ ער וועט ניט זעהען גוטס ער וועט רוהען מיט דארקייט אין דר וויסטע א געזאלצן לאנד אן ישוב. אבער ווען זיינע גוטע מעשים זענען מעהר פון זיין חכמה צו וואס איז ער גלייך צו א בוים וואס זיינע

מַרְבִּים, שֶׁאֲפִילוּ כָּל־הָרוּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם בָּאוֹת וְנוֹשְׁבוֹת בּוֹ, אֵין מְזִיזִין אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר, וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל־מַיִם, וְעַל־יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו, וְלֹא יִרְאֶה כִּי־יָבֹא חֹם, וְהָיָה עָלֵהוּ רַעֲנָן, וּבִשְׁנַת בַּצֹּרֶת לֹא יִדְאָג, וְלֹא יָמִישׁ מֵעֲשׂוֹת פֶּרִי: יח רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (בֶּן)־חִסְמָא אוֹמֵר, קִנִּין וּפִתְחֵי נִדָּה, הֵן הֵן גּוּפֵי הֲלָכוֹת, תְּקוּפוֹת וְגִמַּטְרִיָּאוֹת פַּרְפְּרָאוֹת לַחָכְמָה: רבי חנניא וכו'

פרק רביעי

כל ישראל וכו'

א בֶּן־זוֹמָא אוֹמֵר, אֵיזֶהוּ חָכָם, הַלּוֹמֵד מִכָּל־אָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר, מִכָּל־מְלַמְּדַי הִשְׂכַּלְתִּי, כִּי עֵדְוֹתֶיךָ שִׂיחָה לִי. אֵיזֶהוּ גִבּוֹר, הַכּוֹבֵשׁ

תפארת אבות

(אֵיזֶהוּ גִבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ), דער טַעַם זְקֵנִים זָאגְט דָס איבר דעם שְׁטֵי״ם נִיט (אֵיזֶהוּ גִבּוֹר הַמְנַצֵּחַ אֶת יִצְרוֹ)

גבורת אבות

(אֵיזֶהוּ גִבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ), דֶר עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל שְׁרַייבְּט אַז יֶעדֶר מֶענְשׁ הָט אַ בֶּעזוּנְדֶערֶן יֵצֶר הָרָע צוּ אֵיין זַאךְ, הַיינוּ אֵיינֶער אִיז אַ כַּעַסָן, אֵיינֶער אִיז אַ נוֹאֵף, אַיינֶר אִיז אַ קארגר אָדֶער עֶר הָט אֵיין אַנְדֶערֶע שְׁלֶעכְטֶע מִדָּה, דַארְף מֶען ווִיסֶען דֶעם כְּלָל, אַז דִי שְׁלֶעכְטֶע מִדָּה וָוס אִיז שְׁוֶוער דֶעם מֶענְשׁ אִיבֶּר צוּ אַרְבֵּייטֶן אִיז עֶר דַוְקָא בֶּעשַׁאפֶן גֶעוָוארֶען עֶר זָאל דִיא מִדָּה אִיבֶּער

תורת אבות

בן זוֹמָא אוֹמֵר אֵיזֶהוּ חָכָם הַלּוֹמֵד מִכָּל אָדָם. דֶר תַּנָא פֶערְצֶעהְלְט מִיר אוּנְז לֶערְנְט אוּנְז דָס הֵן אִין דִבְרֵי

מדרש אבות

(אֵיזֶהוּ חָכָם כו'). בֶּן זוֹמָא וַוייְס אַז דִיא פִיעֶר מַעֲלוֹת פוּן מֶעְנְטְשֶׁן ווִי חָכָם, גִבּוֹר, עָשִׁיר, אוּנ מְכוּבָּד, הָאבֶּן אֵיין נָאמֶן אַנְדֶערֶע בֶּעדֵייטוּנְג ווִיא דִי וֶועלְט מֵיינְט. נִיט דֶעם ווָאל לֶערְנֶער אָדֶער גֶעבִּילְדֶעטֶען קֶען מֶען רוּפֶען חָכָם ווַייל עֶס זֶענֶען דָא גְרֶעסֶערֶע לוֹמְדִים אָדֶר גְרֶעסֶערֶע גֶעבִּילְדֶעטֶע ווִיא זַיי, דָאס גְלַייכֶן קֶען מֶען נִיט רוּפֶען דֶעם קֶערְפֶּערְלִיךְ שְׁטַארְקֶען מֶענְטְשֶׁן גִבּוֹר, דֶען עֶס אִיז דָא נָאךְ שְׁטַארְקֶערֶע

צדקת אבות

(אֵיזֶהוּ גִבּוֹר). ווֶער הֵייסְט אַ שְׁטַארְקֶער מֶענְשׁ, (הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ) דֶר ווָאס קֶען בֶּעהֶערְשֶׁן זַיינֶע שְׁלֶעכְטֶע נֶערַאנְקֶן. רַבֵּנוּ נִסִים גָאוֹן בְּרֶענְגְט אַ מַעֲשֶׂה פוּן אַ מִדְרָשׁ אַז אִין דֶעם גְרוֹיסֶען תַּנָא ר' עֲקִיבָא'ס צֵייטֶן אִיז גֶעוֶוען זֶעהר אֵיין רַייכֶר מַאן „נָתָן צוּצִיתָא" דֶר נָתָן הָאט זִיךְ פַארְלִיעבְּט אִין זֶעהר אַ שֵׁיינֶע פְרוֹי מִיט דֶעם נָאמֶען חַנָּה עֶר פְלֶעגְט אִיהר אָפְט מַאכֶען זֶעהר שֵׁיינֶע פָאר שְׁלֶעגֶע חַנָּה אָבֶּר אִיז גֶעוֶוען אַ גְרוֹיסֶע צְנוּעָה הָט זִי

פירוש ע"ט

צְוַוייגֶן זֶענֶען ווִינְצִיג אוּנ זַיינֶע ווָארְצְלֶען זֶענֶען פִיל אֲפִילוּ עֶס זָאלֶען קוּמֶען אַלֶע ווִינְטֶען פוּן דֶר וֶועלְט וֶועלֶען זַיי אִיהם נִיט רִיהרֶען פוּן זַיין אָרְט ווִי עֶס שְׁטֵייט אִין פָּסוּק עֶר וֶועט זַיין ווִי אֵיין בוֹים וָואס אִיז גֶעפְלַאנְצְט אוֹיף בֶּערְג ווַאסֶר בַּיי דֶעם טַייךְ צוּ שְׁפְּרֵייט עֶר זַיינֶע ווָארְצְלֶען עֶר וֶועט נִיט זֶעהֶן אַז עֶס וֶועט קוּמֶען אַ הִיץ ווָארוּם עֶס וֶועט אִיהם נִיט שַׁאדֶען אוּנ זַיינֶע בְּלֶעטֶער וֶועלֶען זַיין צְוַוייגְהַאפְטִיג אִין אַ יָאר ווָאס רֶעגֶען זֶענֶען גֶעמִינֶערְט וֶועט עֶר נִיט זָארְגֶען אוּנ עֶר וֶועט נִיט אָפּ טְהוּן פוּן צוּ מַאכֶען ווַאקְסֶען פֵּירוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן חִסְמָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן חִסְמָא זָאגְט דִי הֲלָכוֹת פוּן אַ גֶעווִינֶערִין פוּן דִי קָרְבָּנוֹת וָוס זִי בַּדַארְף בְּרֶענְגֶען דָס אִיז זֶעהֶער שְׁוֶוער אוּנ דִי דִינִים פוּן אֵיין אִשָּׁה וָוס זִי ווַייסְט נִיט אוֹיבּ זִי אִיז אֵיין נִדָּה אָבֶּער אַ זָבָה דָס אִיז דִי רֶעכְטֶע הֲלָכוֹת פוּן דֶר תּוֹרָה. (תְּקוּפוֹת וְגִימַטְרִיָּאוֹת פַּרְפְּרָאוֹת לַחָכְמָה) דִי תְּקוּפוֹת אוּנ צוּ רֶעכֶענֶען ווִי פִיל יֶעדֶער אוֹת טְרֶעפְט אָן אִיז אַזוֹי ווִיא אַ מַאֲכָל וָואס מֶען עֶסְט סוֹף סְעוּדָה אַזוֹי אִיז דָאס צוּ דִי חָכְמַת הַתּוֹרָה. חָכְמוֹת מַאכֶען שֵׁיין פָאר לַייטֶען:

בֶּן זוֹמָא אוֹמֵר בֶּן זוֹמָא זָאגְט וֶוער אִיז אֵיין חָכָם וֶוער עֶס לֶערְנְט פוּן אִיטְלִיכֶען עֶר שֶׁעמְט זִיךְ נִיט מְקַבֵּל צוּ זַיין אַ זַאךְ ווָאס יֶענֶער ווַייסְט חָאטְשֶׁע עֶר אִיז קְלֶענֶער פוּן אִיהם ווָארוּם עֶס שְׁ[טֵייט] פוּן אַלֶע מַיינֶע לֶערְנֶער הָאבּ אִיךְ מִיךְ גֶעקְלִיגְט ווָארוּם דַיין עֵדוּת דִי תּוֹרָה רֶעדְט צוּ [מ]יר אִיךְ בַּארְף נִיט פְרֶעגֶען וֶוער עֶס זָאגְט. אֵיזֶהוּ גִבּוֹר וֶועלְכֶער אִיז אַ גִבּוֹר וֶוער עֶס נֶעמְט אֵיין

אֶת יִצְרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר, טוֹב אֶרֶךְ אַפַּיִם מִגִּבּוֹר, וּמוֹשֵׁל בְּרוּחוֹ מִלֹּוכֵד עִיר. אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר, יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל, אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ, אַשְׁרֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְטוֹב לָךְ, לָעוֹלָם הַבָּא. אֵיזֶהוּ מְכֻבָּד, הַמְכַבֵּד אֶת־הַבְּרִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר, כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד, וּבֹזַי יֵקָלוּ: ב בֶּן־עַזַּאי אוֹמֵר, הֱוֵי רָץ לְמִצְוָה קַלָּה, וּבוֹרֵחַ מִן־

גבורת אבות

אַרְבֵּייטֶן, דְרִיבֶּר דַארְף אַיין מֶענְשׁ גֶעוואהר צוּ ווערֶן בַּיי זִיךְ דִי עֶרְגְסְטֶע מִדָּה אוּנ זָאל טְהוּן כָּל הַתְפַּעֲלוּת צוּ בֶּעצְווינְגֶן דֶעם יֵצֶר הָרָע פוּן דר מִדָּה אוּנ מִיט דֶעם ווֶעט עֶר טְהוּן דֶעם גְרֶעסְטֶן נַחַת רוּחַ פַר הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, פֵייטְשְׁט דֶר עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל דִי מִשְׁנָה „אֵיזֶהוּ גִבּוֹר" ווער הֵייסְט אַ גִבּוֹר „הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ" דֶער ווָאס בֶּעצְווינְגְט זַיין יֵצֶר הָרָע הַיְינוּ דִי שְׁלֶעכְטֶע מִדָּה ווָאס זַיין יֵצֶר הָרָע רֶעדְט אִיהם אָן צוּ אִיהר. אִיז עֶר מְחוּיָב אַיין צוּ הַאלְטֶן דֶעם יֵצֶר הָרָע אוּנ נִישְׁט פָאלְגֶן אִיהם אוּנ צוּ טְהוּן כָּל הִתְפַּעֲלוּת זִיךְ אָפּ צוּא גֶעווֶיינֶן פוּן דֶער שְׁלֶעכְטֶע מִדָּה ווֶעט אִיהם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הֶעלְפֶען אַז עֶס ווֶעט אִיהם שׁוֹין זַיין גְרִינְג זִיךְ אָפּ צוּ גֶעווֶיינֶן פוּן אַלֶע שְׁלֶעכְטֶע מִדּוֹת אוּנ ווֶעט קֶענֶען דִינֶען הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּשִׂמְחָה מִיט אַלֶעם גוּטֶען:

תפארת אבות

ווָס עֶר אִיז מְנַצֵּחַ דֶעם יֵצֶר אָדֶער הַנִּמְלָט מִיִּצְרוֹ דֶר ווָאס ווֶעט אַנְטְרִינֶן עֶר אִיז זִיךְ מַצִּיל פוּן דֶעם יֵצֶר צוּ ווַייזֶען אַז דָס אִיז דֶער גְרֶעסְטֶער דֶרֶךְ פוּן עֲבוֹדַת ה'. צוּ בֶּעצְווינְגֶען דֶעם יֵצֶר בְּזֶה הָאוֹפֶן דָס מִיט דֶעם אֵייגֶענֶעם פֵייֶער מִיט דִי אֵייגֶענֶע תַּאֲוָה וַחֲשֵׁקוֹת ווָס דֶער יֵצֶר הָרָע הָט אִיהם צוּא גְרֶעדְט צוּ דִי עֲבֵירָה זָאל עֶר אִיהם בֶּעצְווינְגֶען מִיט דֶעם אֵייגֶענֶעם פֵייֶער מִיט דֶעם חֲשֵׁקוֹת צוּ טְהוּן דִיא מִצְוָה נִיט בְּלוֹיז עֶר זָאל דֶעם יֵצֶר מְבַטֵּל מַאכִין אִיהם מְנַצֵּחַ זַיין:

מדרש אבות

פַר אִיהם, אוּנ דָס גְלַייכֶן עָשִׁיר אוּנ מְכוּבָּד, דֶר תַּנָּא זָאגְט אַז חָכָם רוּפְט מֶען דֶעם ווָס פַארְשְׁטֶעהְט ווֶענִיג אוּנ דַארְף זִיךְ נָאךְ לֶערְנֶען אוּנ לֶערִינְט זִיךְ פוּן אַנְדֶערֶע אוּנ דָס זָאגְט (בֶּן זוֹמָא אֵיזֶהוּ חָכָם), ווֶער ווֶערְד אָנְגֶערוּפֶען אַ קְלוּגֶער,

תורת אבות

תּוֹרָה וְהֵן אִין מִילֵּי דְעָלְמָא ווֶען אֲפִילוּ מֶען הָאט גָאר דֶעם גוּטֶן קָאפּ קָאן מֶען נִיט ווֶערֶן אָנְגֶערוּפֶן חָכָם ווֶען מֶען אִיז בַּייא זִיךְ גְרוֹיס דָאס עֶס פַּאסְט אִיהם נִיט צוּ פְרֶעגֶן אוּנ צוּ לֶערְנֶן זִיךְ בַּיי אַ קְלֶענֶערֶן פוּן אִיהם. עַל פִּי מָשָׁל דֶער גְרֶעסְטֶער תַּלְמִיד חָכָם אַז עֶר ווֶעט נִיט לֶערְנֶן פְּרַאקְטִישׁ הֲלָכוֹת טְרֵיפוֹת ווֶעט עֶר הָאבֶּען אַיין שְׁוַואכֶע יְדִיעָה עֶר מוּז גֶעהֶן אִין שֶׁעכְט הוֹיז אַרַיין אוּנ מוּז זִיךְ לֶערְנֶען דִיא אַלֶע שְׁטִיקֶר אֵבָרִים פוּן דֶעם אָקְס ווִי אַזוֹ זֵייא זֶעהֶן אוֹיס ווִיפִיעל בֵּיינְדְלֶעךְ עֶס גֶעפִינְט זִיךְ אִין זֵיי, ווִי אַזוֹ דִי אָדֶערֶען צִיהֶען זִיךְ, בַּיי דֶעם גְרָאבֶּן קָאפּ דֶעם שִׁינְדֶר ווָאס צוּשְׁנַייט דִיא בְּהֵמוֹת, עֶר

צדקת אבות

אִיהם אִימֶער צוּרִיק גֶעווִיזֶן אוּנ נָתָן הָט דַאדוּרךְ זֶעהר גֶעקְרֶענְקְט דֶערְוַויילֶ אִיז חַנָּה'ס מַאן אַרָאפּ פוּן מַעֲמָד אוּנ אַלֶע זַיינֶע בַּעֲלֵי חוֹבוֹת הָאבֶּן אִיהם פַּעסְט גֶענוּמֶען אוּנ אַיינְגֶעזֶעצְט אִין גֶעפֶענְגְנִיס חַנָּה הָאט דוּרךְ שְׁווֶערֶע אַרְבֵּייט גֶעמוּזְט פַארְדִינֶן פַאר זִיךְ אוּנ אִיהר מַאן אִיהר לֶעבֶּענְסְמִיטֶל זִי פְלֶעגְט אִיהם אָפְט בֶּעזוּכֶן אִין גֶעפֶענְגְנִיס הָט זִיא אִיהם אֵיינְמָאל גֶעפוּנֶן שְׁטַארְק בֶּעווֵיינְט פְרֶעגְט זִי בַּיי אִיהם ווָס אִיז מִיט דִיר זָאגְט

פירוש ע"ט

זַיין יִצְהָ"ר ווָארוּם צוּ דֶעם דַארְף מֶען הָאבֶּן גְרוֹיס שְׁטַארְקֵייט ווִי עֶס שְׁטֵייט עֶס אִיז גוּט דֶער ווָאס דֶערְלֶענְגֶערְט דֶעם צָארֶן עֶר הַאלְט אוֹיף זַיין צָארְן עֶר זָאל נִיט גִיךְ בְּרוֹגֶז זַיין דָאס אִיז מֶעהר אֵיידֶער אַ גִבּוֹר. דֶר ווָס גֶעווֶעלְטִיגְט אוֹיף זַיין ווִילֶען עֶר גְלוּסְט צוּא טְהוּן ווָאס אַיין עֲבֵירָה אִיז אוּנ הַאלְט זִיךְ אַיין אוּנ טְהוּט נִיט אִיז עֶס מֶעהר מְלָאכָה אוּנ שְׁווֶערֶער פוּן דִי ווָס בֶּעצְווִינְגֶן אוּנ נֶעמֶען אַיין אַ שְׁטָאדְט. אֵיזֶהוּ עָשִׁיר ווֶעלְכֶער הֵייסְט אַיין עָשִׁיר דֶר ווָס פְרֵייט זִיךְ מִיט זַיין חֵלֶק ווָס הַשֵּׁ"י הָט אִיהם אָפּ גֶעטֵיילְט פִיעל אָדֶער ווֵייניג ווִי עֶס שְׁטֵייט אִין פָּסוּק אַז דוּ ווֶעסְט עֶסֶן ווָס דוּ פַארְדִינְסְט מִיט דַיינֶע הֶענְד אוּנ ווֶעסְט נִיט ווֶעלֶן קֵיין אִיבֶּרִיגֶעס ווֶעט דִיר וואהל זַיין אוֹיף דֶער ווֶעלְט אוּנ עֶס ווֶעט דִיר גוּט זַיין אוֹיף יֶענֶער ווֶעלְט. אֵיזֶהוּ מְכֻבָּד ווֶעלְכֶער ווֶערְט גֶעעֶהְרְלִיכְט פוּן לֵייט דֶער ווָס הַאלְט עֶרְלִיךְ לֵייט ווִי עֶס שְׁטֵייט אִין פָּסוּק ווֶער עֶס הַאלְטֶן מִיךְ עֶרְלִיךְ ווֶעל אִיךְ זֵיי עֶרְלִיךְ הַאלְטֶן אוּנ דִי ווָס פַארְשֶׁעמֶן מִיךְ דִי ווֶעלֶן אַלֵיין פַארְשֶׁעמְט אוּנ מְבוּזֶה ווֶערֶן. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר בֶּן עַזַּאי זָאגְט דוּ זָאלְסְט לוֹיפֶן צוּ אַ גְרִינְגֶע מִצְוָה צוּ טְהוּן אַזוֹי ווִיא צוּ אַ הַארְבֶּע מִצְוָה אוּנ זָאלְסְט אַנְטְלוֹיפֶען פוּן אַיין עֲבֵירָה אֲפִילוּ פוּן דֶער קְלֶענְסְטֶע עֲבֵירָה ווָארוּם דֶר שָׂכָר פוּן דֶר מִצְוָה אַז דוּא ווֶעסְט טְהוּן אַ קְלֵיינֶע מִצְוָה ווֶעט

הָעֲבֵרָה, שֶׁמִּצְוָה גוֹרֶרֶת מִצְוָה, וַעֲבֵרָה גוֹרֶרֶת עֲבֵרָה, שֶׁשְּׂכַר מִצְוָה מִצְוָה, וּשְׂכַר עֲבֵרָה עֲבֵרָה: ג הוּא הָיָה אוֹמֵר, אַל־תְּהִי בָז לְכָל אָדָם, וְאַל־תְּהִי מַפְלִיג לְכָל־דָּבָר, שֶׁאֵין לְךָ אָדָם שֶׁאֵין לוֹ שָׁעָה, וְאֵין לְךָ דָבָר שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם: ד רַבִּי לְוִיטַס אִישׁ יַבְנֶה אוֹמֵר, מְאֹד מְאֹד הֱוֵי שְׁפַל רוּחַ, שֶׁתִּקְוַת אֱנוֹשׁ רִמָּה: רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן־בְּרוֹקָא אוֹמֵר, כָּל הַמְחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם בַּסֵּתֶר, נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ בַּגָּלוּי, אֶחָד

תפארת אבות

(שֶׁתִּקְוַת אֱנוֹשׁ רִמָּה), דער מענש קען נור ערווארטען אז פון איהם זאל ער דאך ווערען ווערים, דאס גיהט אויף דעם וואס דר תנא זאגט (מְאֹד מְאֹד הֱוֵי שְׁפַל רוּחַ) איין מענטש דארף זיין, נידער געפאלען ביי זיך, למשל אז איין

מגדל אבות

(אַל תְּהִי בָז לְכָל אָדָם), דו זאלסט קיין מענטשען ניט פארשעהמען אין מדרש תהלים נעפינען מיר אז איינמאל ווען דיא יודען זענען עולה לרגל געווען אין ירושלים אונ רבי אליעזר בן שמוע איז געשטאנען ביים ברעג ים אונ הט בעוואונדערט די שענהייט פון אים

חם ער דר זעהן ווִיא א שיף מיט אלע אירע פאסאזשירן איז אונטער געגאנגען איינער פון דיא פאסאזשירן איז געבליבן אויף א ברעט פון שיף צוא צושווימען צום ברעג. נאס פאר פרורען אונ קוים לעבעדיג איז ער ארויף אויף דעם ברעג אונ געבעטן ביי די עולי רגלים זייא זאלן מיט איהם מיטלייד האבן אונ געבן אנדערע קליידר אום צו בייטן אלע האבן זיך אוסגעלאכט פון איהם, איר טוט אונז אן געגוג צרות אונ מען דארף מיט אייך קיין מיטלייד האבן זייא איהם געזאגט. ר׳ אליעזר בן שמוע איז דערפאר שטארק אין כעס געווארען אונ הט

תורת אבות

קאן ניט גוט פערשטעהן פיעל זאכען אין הלכות כלאים ביז וואנן ער זאל געהן אויף דעם פעלד אונ לערנען זיך ביי דעם פויער ווי אזוי יעדע זאך ווערט בעארבייטעט ווי אזוי דס וואקסט אונ נאך כדומה פיעל מצות אונ תורה וום דר תלמיד חכם מוז פראקטיש אנקומען צו דעם פראסטן מענש ריכטיג צו לערנען די זאך אונ ווען דר תלמיד חכם זאל נאר ביי זיך איינרעדן דאס עס פאסט ניט פאר איהם צו געהן זיך לערנען ביי דעם פראסטן חם וום איז באמת א ספעציאליסט אין דר זאך קאן ער ניט זיין קיין ריכטיגער תלמיד חכם אונ אזוי אויך קאן מען זיין דר גרעסטער פילוסוף אונ זאל ניט

מדרש אבות

(הַלּוֹמֵד מִכָּל אָדָם), ווערכער לערנט פון יעדען מענטש, ווי אין פסוק שטייט (מִכָּל מְלַמְּדַי) פון אלע וום האבען מיך געלערינט הִשְׂכַּלְתִּי, בין איך קלוג געווארן. גבור הייסט דר וואס בעזיגט זיינע נייטיגע קראפט אונ קען זיך ועלבסט

צדקת אבות

ער איהר איך קאן דא מעהר ניט אויסהאלטן אונ איך פערלאנג פון דיר אז דו זאלסט געהען צו נתן צוציתא איהם בעטן אז ער זאל אונז געבן צו בעצאהלען דיא חובות נוע״ איך קענגען פריי קומן, ווי קאנסט דו פון מיר פערלאנגען אזא זאך הט זי איהם געזאגט דו ווייסט דאך וואס ער פערלאנגט פון מיר אונ אז איך זאל געהען בעטן פון איהם איין טובה וועט ער דאך געוויס וועלן אז איך זאל ערפילען זיין בהמה׳שען פערלאנג אונ ווי קאן איך פארשמוצן מיין קערפר אונ מיין נשמה אז איך זאל פערלירן ביידע וועלטן דר מאן איז זעהר אין כעס געווארן אויף איהר אונ הט איהר געזאגט איך וויים אז דו ווילסט אז איך זאל דא שטארבן וועסטו קענען חתונה האבן מיט נתן צוציתא אזא פארוואורף פון איהר מאן האט זי גאר ניט ערווארטעט אונ איז אוועק פון איהם מיט א צעבראכן הארץ, אין אייניגע טעג ארום איז זי ווידר געקומן צו איהם הט זי איהם

פירוש ע״ט

דיר השי״ת העלפן אונ צו שיקן איין גרעסערע מצוה אונ דער שכר פון דער עבירה איז דס דו וועסט קומן צו נאך א עבירה. הוּא הָיָה אוֹמֵר ער פלעגט זאגן דוא זאלסט ניט מבזה זיין קיין שום מענשן אונ דו זאלסט ניט רעדוויטערן קיין שום זאך צו זאגן עס קאן נאר ניט זיין קיין מאל ווייל עס איז ניט פארהאנדן א מענש וום ער הט ניט א צייט טאמער וועסט דו דארפן צו איהם אונ עס איז ניט פארהאנדן א זאך וום עס זאל ניט אמאל מקוים ווערן. רַבִּי לְוִיטַס רבי לויטס דר הער פון יבנה זאגט זעהר אונ זעהר זייא נידריג אין דייניגע געדאנקן וואורום דער האפנונג פון דעם מענשן צו וום ער וועט קומן איז עס וועט ווערן פון אים ווערים ווייל ער הט זיך הויך געהאלטן. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא רבי יוחנן בן ברוקא זאגט ווער עס פארשוועכט דעם אויבערשטענס נאמן פארבארגענערהייט דהיינו עס ווייסן ניט פיעל לייט וועט מען פון אים געצאהלט נעמן אנטפלעקטערהייט אז מען זאל געוואר ווערן סיי בשוגג אונ סיי במזיד אז דר

שׁוֹגֵג, וְאֶחָד מֵזִיד, בְּחִלּוּל הַשֵּׁם: ה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הַלּוֹמֵד עַל־מְנָת לְלַמֵּד, מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד. וְהַלּוֹמֵד עַל־מְנָת לַעֲשׂוֹת, מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד. לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת: רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר, אַל־תִּפְרוֹשׁ מִן־הַצִּבּוּר, וְאַל־תַּעַשׂ עַצְמְךָ כְּעוֹרְכֵי הַדַּיָּנִין, וְאַל תַּעֲשֶׂהָ עֲטָרָה לְהִתְגַּדֶּל בָּהּ, וְלֹא

מגדל אבות

געזאגט פאר ערענטליכע מענטשען איז א שאנדע צו בעגעהן זיך מיט דעם צווייטין מיט אזא אכזריות. ער הט איהם גענומען צו זיך נאך הויזע אונ הט איהם געגעבען זיבען קליידער אונ עסען אונ טרינקען אונ א בעזאנדערעם צימער צו אויסרוהען, רבי אלעזר הט אים געהאלטען ביוא זיך א לאנגע צייט ביז ער האט זיך פאלשטענדיג ערהאלט דאן הט ער איהם געגעבען צוויי הונדערט דוקאטען אונ אפערד ער זאל קענין אבּרייזען אונ האבען זיך פעראבשיעדעם זעהר פריינדליך ר' אלעזר הט ניט געוואוסט אז דער מענטש וועלכען ער האט אזוי מקרב געוועזען איז איין רומי אין א צייט יאהרען ארום איז געקומען פון קייזער פון רום שרעקליכע גזרות אויף יודען וועלכע זייא האבען גאר ניט געקענט אויסהאלטען, זייא האבען גוזר תענית געוועזען אונ תשובה געטהאן אונ נאכהער האבען זיי צוזאמען גענומען פיער טויזענד דוקאטען אונ האבען דערמיט אויסגעריכטעט רבי אלעזר בן שמוע וואס ער איז דאמאל'ס געוועזען דר גרעסטער אונטער יודען צום קייזער אין רום ער זאל זיך פאר איהם משתדל זיין צוריק צו רופען די שלעכטע גזירות. ער איז געקומען קיין

תפארת אבות

נראבער מענ'ש איז דיך מבייש אדער ער וידעלט דיך שטארק אום זאלסטו איהם גאר ניט ענטפערען כדי עס זאל ניט קומען צו מחלוקת וואס דאס איז די שענדליכסטע זאך פאר דעם מענשען אונ איין חלול הכבוד פאר דעם בורא יתברך. דוא דארפסט נור וויסען אז דר וואס זידעלט דיך אדער איז דיך מבייש איז ער ניט אין דעם קנאס, אדם' וואס וויים אויף

תורת אבות

וויסען אונ זיך לאזען אריין נארען פון דעם גרעסטען פוייער אזוי ווי מען פערציילט א געשיכטע פון איין גרויסען פילוסוף וועלכער וואר א גרויסער חכם הט געוואהנט אין א קליין שטעטל נעבען לאנדען אין ענגלאנד, ער האט געהאט אפאר טויזענט פונט אלט זילבער אונ ער האט געוואלט דס איין טוישען אויף נייע זילבערנע כלים, ער הט זיך אריבער געשיפט נאך לאנדאן אונ ער הט גראדע אריין געטראפען צו א גאלדשמידט א גנב א גענארער וועלכער הט געהאט פאלטשע געוויכטען, דר גאלדשמידט וועגט איבער דס אלטע זילבער מסתמא וועגט ביוא איהם מיט הונדערט פונט וועניגער וויא דר

מדרש אבות

בעהערשען אז ער זאל ניט טהון קיין עבירה, אונ דס זאגט ער איזהו גבור. ווער איז דר שטארקער, (הכובש את יצרו) דר וואס איז אים שטאנדע צו בעהערשען זיך זעלבסט אונ איבערוועלטיגען דעם יצר הרע אונ נעהמט צוריק פון זיין שלעכטען פארנעמען צו טהון עבירות. עשיר הייסט ניט דר וואס איז רייך אין געלד אדער גיטער, ניין, דען פר יעדען רייכען מענשען ווס מיר זעהן זענן דא פיל רייכערע, אונ דאן הייסט איז ער רייך אונ מארגען קען ער ווערן ארעם, זאגט

צדקת אבות

געפונען זעהר שוואך אונ האט געמיינט אז ער געהט שוין אום הט זי איהם געזאגט איך בין דיר מוחל דעם חשר ווס דו האסט אויף מיר אונ וואס דו האסט מיך אזוי טיעף בעליידיגט איך וויים אז דיינע יסורים האבען דס מיט געבראכט דס הארץ הט איהר וויי געטהון אן זעהענדיג איהר מאן. איז זי אוועק צו נתן צוציתא מיט א צעבראכען הארץ אונ געהענדיג הט זי מתפלל געוועזען אז זי זאל ח"ו ניט אריין פאלען אין איין עבירה ווי זי איז געקומען צו נתן'ס הויז האבען איהם די דיענער געמעלדעט אז חנה איז געקומען ער הט זיך שטארק דערפרייט אונ הט איהר געהייסען אריין לאזען ווי זי איז אריין הט ער צו איהר מיט א פריינדליכע אונ פרייליכע מינע געזאגט ליעבע חנה אלעס ווס דו פערלאנגסט פון מיר וועל איך דיר געבען זעלבסט מיין האלבען

פירוש ע"ט

פון קומט א חלול השם ווערט ער געשטראפט. רבי ישמעאל ברבי יוסי רבי ישמעאל זאגט ווער עס לערענט תורה ער זאל נייטער לערנען מיט אנדערע גיבט מען איהם זיין באדערפעניש ער זאל צייט האבען צו לערנען אויך מיט אנדערע אונ אויב זיין עיקר מחשבה וואס ער לערנט תורה איז צו טהון מצות גיט מען איהם אין זיינע הענד זיין ווילען אונ נאך מעהר ווי ער הט געוואלט ער זאל קענען לערנען אונ צו לערנען מיט אנדערע צו היטען אונ צו טהון ווס אין דער תורה שטעהט. רבי צדוק אומר רבי צדוק זאגט דוא זאלסט זיך ניט אפשיידען פון צבור אונ זאלסט זיך ניט מאכען ווי די ווס ארדנען איין טענות פון די בעלי דינים פאר דיא דיינים אונ זאלסט דיר ניט מאכען א קרוין פון דר תורה דו זאלסט פון דר תורה הערשאפט האבען דוא

קַרְדּוֹם לַחְפָּר־בָּהּ. וְכָךְ הָיָה הִלֵּל אוֹמֵר, וּדְאִשְׁתַּמֵּשׁ בְּתָגָא חֲלָף, הָא לָמַדְתָּ, כָּל־הַנֶּהֱנֶה מִדִּבְרֵי תוֹרָה, נוֹטֵל חַיָּיו מִן־הָעוֹלָם: ז רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל הַמְכַבֵּד אֶת־הַתּוֹרָה, גּוּפוֹ מְכֻבָּד עַל הַבְּרִיּוֹת וְכָל הַמְחַלֵּל אֶת־הַתּוֹרָה, גּוּפוֹ מְחֻלָּל עַל הַבְּרִיּוֹת: ח רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ אוֹמֵר, הַחוֹשֵׂךְ עַצְמוֹ מִן־הַדִּין, פּוֹרֵק מִמֶּנּוּ אֵיבָה וְגָזֵל וּשְׁבוּעַת

תפארת אבות

איין הויכן פארם מענשן, ווי דר פסוק זאגט ודמות כמראה אדם עליו מלמעלה), אויך נים אין דעם קלאס „איש" ווייל „איש" ווייזט אויך אויף איין הויכן מענטשען וויא אין פסוק שמו ס (והאיש משה. והאיש גבריאל) נאר ער איז „אנוש" וואס דר נאמן „אנוש" ווייזט אויף איין נידריגען מענשען. אונ דס זאגט דר תנא, (מאד מאד הוי שפל רוח), דו זאלסט

מגדל אבות

רום אונ הט זיך פארגעשטעלט פר דעם קייזער דער קייזער הט אים צו גענומן זעהר פריינדליך ער האט איהם געזעצט לעבען זיך אונ געפרעגט איב ער קאן איהם. הט רבי אלעזר גיענטפערט ניין הט איהם דר קייזער געזאגט איך בין דר וואס איז איינמאל צוגעשווימען צום ברעג ים אויף א ברעט פון שיף אונ דו האסט איהם צוגענומען צו זיך אונ געגעבן קליידר געל"ד אין אפערד. איך בין מורע המלכה פון דיא רומישע קעניגן אונ יעצט בין איך זעלבסט קייזער זאג מיר וואס איז דיין פערלאנג וועל איך ערפילן, איך בין געקומן צו דיר גרוסער קייזער דיר בעטן אז דוא זאלסט צוריק־נעמן דיין שרעקליכן בעפעהל וואס דו האסט ארוס געלאזט איבער אונזערע יודען, דערמאן זיך אבער האט צו איהם געזאגט דר קייזר ווי דיינע ברודר זענין זיך מיט מיר בעגאנגן אז איך בין צוגעשווימען צום ברעג יעצט וויל איך דורכאוס ראכע געמען פון זייא, זאגט רבי אלעזר צו איהם גרוסער קייזער די דארפסט וויסן אז יענע יודען וועלכע זענין זיך מיט דיר שלעכט בעגאנגען זענין דיא נידריגסטע קלאסע פון אונזער נאצינן נאציאן, אין גרונד אבער זענין יודען רחמנים אונ טהון פיעל טובות מיט אלעמן ווי ביי יעדע נאציאן גיבט פארדארבענע מענשען גיבט עס בייא אונז אויך אבער דוא וועסט דאך נים אומגליקליך מאכן איין

תורת אבות

פילוסוף הט עס געוואגן אין דר היים דר פילוסוף שרייט ווי אזו קאן דס זיין איך האב דאך ביי מיר גאר ריכטיג געוואגן דר גאלדשמידט לאכט זיך פון איהם אויס, אונ ער זאגט צו איהם א שיינר פילוסוף ביסט דו אז דו ווייסט נים דעם אייגענשאפט פון זילבר דס אז מען שוטט זיך מיט זילבער איבר דעם וואסער ווערט דאס

מדרש אבות

בן זומא, איזהו עשיר ווער קען מען ווירקליך רופן עשיר ווער איז ווירקליך רייך. (השמח בחלקו). דר וועלכר איז צופרידן מיט וואס ער הט, אונ איז קיינעם נים מקנא אונ לעבט נאך זיין פערמעגן, „מכובד" קען מען נים רופן יעדן מענשען וואס מען גים אים כבוד. דען עס זענן דא פיעל מענשן וואס מען גים זיי כבוד צוליעב מורא צוליעב עשירות אדער אנדערע אור זאכן. בן זומא רופט מכובד דעם יוס נים כבוד אנדערע מענשען אונ שטעלט זיי פר זיך פאר גרעסער וויא ער איז אליין, דעם קען מען רופן מכובד ווייל

צדקת אבות

פערמעגען, איך פערלאנג אז דו זאלסט מיר לייען די סומע געלד וואס עס טרעפן אן מיין מאנס חובות האט זי איהם געזאגט איך זאל דאמיט קענן מיין מאן פריי מאכן פון געפענגעניס ער הט געהייסן זיין קאסיר ער זאל אנגרייטען די סומע געלד וועלכע זי פערלאנגט נאכדעם הט ער איהר געזאגט חנה דיין וואונש ערפיל איך יעצט ערפיל מיינעם. דו פערלאנגסט פון מיר א זאך וואס עס קען נים זיין הט זי איהם געענטפערט די פערלאנגסט פון מיר אז איך זאל פערשמוצן מיין קערפר אונ מיין זעלע אונ דאדורך זאל איך זיך מוזען שיידן מיט מיין מאן ווילסט דו דען אז צו ליעב די אויגענ־בליקליכע שמוציגע תאוה זאלן מיר ביידע פערשמוטצן

פירוש ע"ט

זאלסט נים לערנען די תורה ווי א האק צו האקן דר מיט דס מיינט מען דו זאלסט דיר נים מאכן קיין פרנסה פון דר תורה ווארום מען טאר פון דער תורה קיין הנאה נים האבן אויף דר וועלט אונ הלל פלעגט אויך אזוי זאגן ווער עס ניצט מיט דר תורה הט ער פארביטן די וועלט פאר יענע וועלט פון דאנן לערענט מען אפ אז ווער עס הט הנאה פון דר תורה אויף דר וועלט נעמט ער דם אייביגע לעבן וואס ער הט געזאלט האבן לעולם הבא פון דר וועלט. רבי יוסי אומר רבי יוסי זאגט ווער עס האלט ערליך די תורה אדער ער האלט ערליך לומדי תורה איז ער אויך ערליך ביי לייטן אונ ווער עס פארשוועכט די תורה איז ער אויך מבוזה ביי לייטן. רבי ישמעאל בנו אומר זיין זוהן רבי ישמעאל זאגט ווער עס פארמייט זיך פון משפט אונ איז זיי מיט גוטען משוה נאר פערט ער פון זיך ארויס פיינדשאפט אונ גזלה אונ שווערען

שָׁוְא. וְהַגַּס לִבּוֹ בְּהוֹרָאָה, שׁוֹטֶה רָשָׁע וְגַס רוּחַ: ח הוּא הָיָה אוֹמֵר, אַל־תְּהִי דָן יְחִידִי, שֶׁאֵין דָּן יְחִידִי, אֶלָּא אֶחָד. וְאַל־תֹּאמַר קַבְּלוּ

מגדל אבות

גאנצעם פאלק צוליעב איינינגע שלעכטע מענשן וואס דו האסט געזעהן. אויף דיזע ווערטער הט איהם דר קייזער גיענטפערט ווען איך וואלט דיר ניט געאכטעט אונ געשעצט וואלט איך אלע יודען אומגעבראכט נאר איך אכטע דיר אונ דיין ביטע, האסט מיט געבראכט קאנטריבוציע פר זיי הט דר קייזער געפרעגט, פיער טויזענד דינקאטן האב איך פון מיין ארימען פאלק צוזאמענגענומען אונ מיט געבראכט פאר דיר גרויסער קייזר, דם געלד הט דר קייזער צו רבי אליעזר גזאגט גיב איך דיר אוועק געגען דיא וועלכע דוא היינט מיר געגעבן דערפאר וואס דוא האסט מיר גערעטעט מיין לעבן נעם איך מיין בעפעהל צוריק אונ געגען די זיבן קליידער וועלכע דוא האסט מיר געגעבן גיב איך דיר (מגנזי המלך) זיבעציג פאר קליידער נאכדעם האט דער קייזער ר' אליעזר'ן אבגעלאזט מיט דיא גרעסטע עהרע, ווי ר' אליעזר איז געקומן צו הויזע אונ הט זיי געבראכט די גוטע בשורה האבן זיי איהם עמפפאנגן מיט גרוס שמחה אונ געזונגן דעם פסוק (שלח לחמך על פני המים), דם לערינט אונז דיא משנה איין מוסר השכל (אל תהי בז לכל אדם) דו זאלסט קיין מענשען ניט פעראכטן (ואל תהי מפליג לכל דבר) אונ וואס דו טהוסט זאל ניט זיין איבער טריבען אונ זאלסט ניט ווייט פערקריכען אפילו געגען דיין בלוט פיינד וויא דיא עולי רגלים האבן געטהון מיט דעם רומער דר מענש דארף אים פאראוס בעטראכטן וואס עס קען דערפון אמאל ארויסקומען, אונ דערצו קען מען אויך זאגען דעם תנא'ס ווארט (איזהו חכם הרואה את הנולד):

תפארת אבות

זיין ביי זיך נפאלען אונ האבען אין זיך יראת שמים אונ שפלות אונ פארשטעה אז פר דיר וואס דו ביסט אין רעכט קלאס פון „אדם" פאסט ניט צו קריגען זיך מיט איין גראבן מענשען וואס ווערט גערופען „אנוש" (שתקות אנוש ...) ווייל די ערוואוטונג פון אזא מענשען איז ניט בעצהר וויא אז פון איהם זאל ווערן ווערים, אבער דו רייטישער ... פארשווייג איהם וועסטו האבן עוה"ז אונ עה"ב:

תורת אבות

אז ער שעצט אלעמען שעצן אלע איהם. נמצא ווי זם דא בן עמא זעהר איין שיינעם גאנג אין מעלות ומדות וויא איין מענש דארף זיך פיהרען אויף דר וועלט אונ מיט די פיער מעלות וועט ער גליקליך זיין בעוה"ז ובעוה"ב:

מדרש אבות

זילבר פיעל גרינגער, א סימן וועסט דו האבן ווען דיר זעלבסט אב ריכטיג די גייע זילבערנע כלים וואס דו האנדעלסט ביי מיר וועסט דו זעהן דם אז דו וועסט דיך צוריק שיקען אונ קומען נאך דיין הויז וועט זיינר פעהלען א ערך פון הונדערט פונט, דר פילוסוף האט זיך זעהר געשעמט צו געהן פרעגען ביי א צווייטען נאלדשמיט די ריכטיקייט עס האט איהם ניט געפאסט צו זאגן דאס ער ווייסט ניט דורך דעם איז ער געבליבען גענארט מיט צוויי הונדערט פונט זילבר, דערפון זעה א ראיה אז דר גרעסטער חכם ווען ער וויל זיך נאר סומך זיין אויף זיין חכמה ניט פרעגען א צווייטען, זיין מען איהם נאר גרינג אבנארן:

צדקת אבות

אונזערע רייניגע זעלען אונ מיר זאלן ביידע קיין תקומה ניט האבן ברעך דיין יצר הרע וועסט דו זיין ווי יוסף הצדיק וואס זיין נאמן איז אויף עוויג פערהייליגט פאר נעם ניט אז דו וועסט דאך דארפען אב געבן דין וחשבון פר השי"ת וואס פר איהם כביכול איז קיין סודות ניט דא אונ ווייס אלעס וואס דר מענש טהוט אפילו אין דעם גרעסטען אונ טיפסטען געהיימניס עס איז שאנדע אז אזא מענש ווי דו זאל ניט קענען בעהערשען דעם יצר הרע וואס ער איז דר גרעסטער אונ ערגסטער פיינד פון מענשן דיזע רייד האבן שטארק געווירקט אויף נתן צוציתא ער איז אבגעשטאנען פון איהר אונ איז געפאלען צו דר ערד אונ געדאנקט השי"ת וואס ער הט איהם געגעבן קראפט זיך צו בעהערשען אונ איהם מציל געווען פון אזא גרויסע זינדע חנה הט בעקומען דם געלד וועלכעס נתן הט איהר געגעבן אונ האט באלד פריי געמאכט איהר מאן, ביים מאן איז פון דעסטוועגן געבליבן אויף איהר א חשד ווי ביי אלע איינוואהנר פון שטאדט אונ האט זיך פון איהר מרחיק געווען, איינמאל איז רבי עקיבא געזעסן אין בית המדרש אונ געלערנט מיט זיינע תלמידים הט ער דורך דעם פענסטער בעמערקט ווי איינר איז פארביי געריטן אונ פונקט וויא זאגנ־שטראלן האבן איהם ארוין געשיינט אין פענסטער אונ פערבלענט די אויגן, רבי עקיבא הט געפרעגט זיין תלמידים ווער איז דא פארביי געריטן האבן זיי גיזאגט דאס איז נתן צוציתא דר רשע וועלכר האט מטמא געווען איין אשת איש רבי עקיבא האט איהם

פירוש ע"ט

אומזיסט אונ ווער עס מאכט גרויס זיין הארץ אין דר הוראה וויא איין גרויסער למדן איז ער איין נאר אונ איין רשע אונ איין בעל גאוה. הוא היה אומר ער פלעגט זאגן דו זאלסט ניט אליין פסקענען סיידן זיי וועלן זיך פון דיר פארלאזען אויף דיר זעלבסט ווארום עס משפט ניט איינר אליין נאר דער איינר וואס איז אויף אלע וועלטן דו זאלסט ניט זאגן נייט מקבל מיין דעה איך

דַעְתִּי, שֶׁהֵם רַשָּׁאִים וְלֹא אַתָּה: ט רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר, כָּל־הַמְקַיֵּם אֶת־הַתּוֹרָה מֵעֹנִי, סוֹפוֹ לְקַיְּמָהּ מֵעֹשֶׁר, וְכָל־הַמְבַטֵּל אֶת־הַתּוֹרָה מֵעֹשֶׁר, סוֹפוֹ לְבַטְּלָהּ מֵעֹנִי: י רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הֱוֵי מְמַעֵט בְּעֵסֶק, וַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה, וֶהֱוֵי שְׁפַל־רוּחַ בִּפְנֵי כָל־אָדָם, וְאִם־בָּטַלְתָּ מִן־הַתּוֹרָה, יֶשׁ לְךָ בְּטֵלִים הַרְבֵּה כְּנֶגְדָּךְ, וְאִם־עָמַלְתָּ בַּתּוֹרָה, יֶשׁ־לוֹ שָׂכָר הַרְבֵּה לִתֶּן־לָךְ: יא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן־יַעֲקֹב אוֹמֵר, הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, קוֹנֶה־לוֹ פְּרַקְלִיט אֶחָד, וְהָעוֹבֵר עֲבֵרָה אַחַת, קוֹנֶה־

מעשה אבות

(כָּל הַמְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה מֵעוֹנִי וכו'), די גמרא ברענגט איין מעשה אין מסכת יומא, הלל הזקן איז געוועזן אין דר יוגענד איין גרויסר אביון, אונ ווי ווייניג ער הט פארדינט פלעגט ער א העלפט דערפון אבגעבן אלע טאג דעם שומר פון בית המדרש ער זאל איהם אריינלאזן הערן דעם שיעור, איין טאג הט ער גאר ניט פארדינט אונ הט ניט געהאט וואס צו געבן דעם שומר הט ער איהם ניט אריין געלאזט, הלל איז אבער געוועזן זעהר איין גרויסער מתמיד אונ הט געוואלט הערן ווי שמעיה אונ אבטליון לערנען איז ער ארויף אויפ'ן דאך אונ הט זיך געלייגט איבער דעם דאכפענסטער אונ צו געהערט ווי זיי לערנען. דס איז געוועזן אין חודש טבת פרייטאג ווען דער טאג איז קורץ, שמעיה ואבטליון האבן געלערינט די גאנצע נאכט פארהער אונ עס איז שון געוועזן איין שטיק אין טאג אריין אונ עס איז נאך אלץ פינסטער געוועזן. זייא האבן זיך דעריבער געוואונדערט נאר זיי האבן געמיינט אז עס איז איין וואלקענדיגער טאג האבן זייא ווייטער געלערינט, עס איז ווידער אוועק א צייט אונ

בית אבות

(הֱוֵי מְמַעֵט בְּעֵסֶק וַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה), די טייטש פון דעם מאמר איז דוא זאלסט ווייניג עוסק זיין אין דיא עסקים פון דר וועלט נאר דו זאלסט עוסק זיין בתורה. דא איז צו פרעגן, אז ער וועט ניט עוסק זיין אין משא ומתן ווי עס געהער צו זיין ווי וועט ער נעמען צו עסן וועט ער דאך ממילא ניט קענען לערנען, דר תירוץ איז דר יצר הרע לאזט דעם מענש ניט לערנען ווען ער וויל לערנען רעדט איהם אן דר יצר הרע דו בארפסט דאך אצונד טהון דאס קלייניגקייט וועלכעס ער וואלט זיך באמת געקענט בעגעהן אהן דעם. דעסטגלייכען רעדט ער איהם אן ער זאל תמיד שמועסן מיט מענשן טאמער וועט ער עפיס געוואהר ווערן וועלכעס קלייניגקייט

צדקת אבות

געהייסן אריין רופן אונ ווי ער איז אריין הט ער איהם געפרעגט וואס פר איין מצוה ער הט געטהון האט ער רבי עקיבא'ן דערצעהלט די געשיכטע מיט חנה'ן הט רבי עקיבא איהם געבענשט אונ געזאגט דו האסט דיין יצר הרע גובר געוועזן דארום שיינן די הייליגע שטראלן פון דר שכינה כביכול אויף דיר יעצט מיין זוהן זעץ זיך אין מיין ישיבה לערנען וועסט נאך קומען צו איין גרויסע מדרגה נתן הט זיך גענומען צום לערנען אונ איז געווארן איין גרויסער תלמיד חכם. איינמאל איז חנה'ס מאן געקומען אין בית המדרש פרעגען ביי רבי עקיבא דעם דין וועגן זיין ווייב, זעהט ער וויא נתן זיצט אין דער ערשטע שורה פון די תלמידים פר רבי עקיבא, פרעגט ער ווי קומט דר תוטא ופושע צו אזא שטופע, האבן איהם די תלמידים דערצעהלט די גאנצע געשיכטע,

פירוש ע"ט

וויל אייך אליין פסקענען זיי מעגען זיך אויף דיר פארלאזן אבער ניט דו זאלסט דס זאגן. רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר רבי יונתן זאגט ווער עס האלט ביי זיך דיא תורה ער לערנט תורה לשמה פון ארומקייט חאטשע ער איז ארום וועט דר סוף פון איהם זיין אז הש"י וועט איהם העלפן אז ער זאל ווערן איין עושר וועט ער בהרוחה מקיים זיין, דר וואס איז מבטל די תורה אז ער איז איין עושר אונ הט געקענט לערנען איז זיין סוף ער וועט מבטל זיין די תורה מחמת ארומקייט. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר רבי מאיר זאגט זאלסט ווינציגער משא ומתן טהון אונ זאלסט עוסק בתורה זיין אונ דיין דעה זאל נידריג זיין פר איטליכן מענשן זאלסט דו זיך נידריג האלטן ווען דו האסט בכיון מבטל געוועזן פון תורה לערנען איז פארהאנדן נאך בטלים קענגן דיר וואס מען וועט דיר צו שיקען אז דו זאלסט ווייטער מבטל זיין אונ אז דו האסט דיך זעהר פיל געמיהט אין דער תורה איז פארהאנדן פון דיינעט וועגען פיעל געצאהלט צו געבן דיר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב רבי אליעזר בן יעקב זאגט ווען איינר טהוט איין מצוה קויפט ער זיך איין פארשפרעכער ער זאל פר איהם תמיד דערמאנען דעם זכות פון דער מצוה והעובר עבירה אחת ווען ער טהוט איין

לוֹ קַטֵּגוֹר אֶחָד, תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, כִּתְרִים בִּפְנֵי הַפּוּרְעָנוּת: יב רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר, כָּל־כְּנֵסִיָּה שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם, סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם, וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם: יג רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן־שַׁמּוּעַ אוֹמֵר, יְהִי כְבוֹד תַּלְמִידְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלָּךְ, וּכְבוֹד חֲבֵרְךָ כְּמוֹרָא רַבָּךְ, וּמוֹרָא רַבָּךְ כְּמוֹרָא שָׁמָיִם: יד רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הֱוֵי זָהִיר בְּתַלְמוּד, שֶׁשִּׁגְגַת תַּלְמוּד עוֹלָה זָדוֹן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה כְתָרִים הֵן, כֶּתֶר תּוֹרָה, וְכֶתֶר כְּהוּנָּה, וְכֶתֶר מַלְכוּת,

בית אבות

צו דֶר פַּרְנָסָה, דֶר כְּלָל איז דֶר יֵצֶר הָרָע נַארְט תָּמִיד דעם מֶענְשׁ אַז עֶר זָאל קֵיינְמָאל נִישְׁט הָאבְּן קֵיין צייט צו לֶערְנֶען, אָבֶּער בֶּאֱמֶת איז יֶעדֶער יוּד מְחוּיָב צוּא לֶערְנִין תּוֹרָה אֲפִילוּ דֶר וָואס איז עוֹסֵק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן איז מְחוּיָב אִיבֶּערְלָאזֶען צֵייטֶען בַּיי טָאג אוּנ בַּיי נַאכְט צוּא לֶערְנֶען תּוֹרָה, דֶר וָואס קֶען נִישְׁט לֶערְנֶען זָאל לֶערְנֶען דִי הֵיילִיגֶע סְפָרִים בִּלְשׁוֹן עִבְרִי טַייטְשׁ עֶר זָאל וִויסְען מְקַיֵּים צוּ זַיין דִי מִצְוֹת וִוי עֶס גֶעהֶער צוּ זַיין אוּנ זָאל אַרַיינְבְּרֶענְגֶען אִין זִיךְ יִרְאַת שָׁמַיִם, דֶעסְטְגְלֵייכֶן בַּיי יֶעדֶערֶן עֶסֶען איז אֵיין גְרוֹסֶע מִצְוָה עֶפִּיס צוּא לֶערְנֶען אִין וֶועלְכֶען סֵפֶר דוּרְכְדֶעם בְּרֶענְגְט מֶען אִין זִיךְ אַרַיין קְדוּשָׁה מִיט יִרְאַת שָׁמַיִם מֶען זָאל תָּמִיד גֶעדֶענְקֶען אִין

מעשה אבות

עֶס איז נָאךְ אַלְץ פִינְסְטֶער, דָס איז זֵיי גֶעוָוארֶן אוֹיפְפַאלֶענְד הָאבְּן זֵיי אַ בְּלִיק גֶעטְהוּן אִין דַאכְפֶענְסְטֶער הָאבְּן זֵיי עֶרְשְׁט דֶערְזֶעהֶן אֵיין מֶענְשְׁלִיךְ גֶעשְׁטַאלְט אִיבֶּער דֶעם פֶענְסְטֶער, זֵיי זֶענֶען אַרוֹיף אוֹיף דֶעם דַאךְ הָאבֶּען זֵיי דֶערְזֶעהֶן אַז הִלֵּל לִיגְט אִיבֶּר דֶעם פֶענְסְטֶער אוּנ אוֹיף אִיהם איז אָנְגֶעפַאלֶען אִיבֶּער נַאכְט דְרַייא אֵייל הוֹיךְ שְׁנֵיי, זֵיי הָאבְּן אָבְּגֶעשַׁארְט דֶעם שְׁנֵיי פוּן אִיהם אוּנ הָאבְּן אִיהם אַרָאבְּגֶענוּמֶען אִין בֵּית הַמִּדְרָשׁ, זֵיי הָאבְּן אִיהם אָבְּגֶעוַוארֶעמְט אוּנ אָבְּגֶעוַואשֶׁען, דֶערְוַוייל איז גֶעוָוארֶן שַׁבָּת הָאבְּן זֵיי גֶעזָאגְט אַז הִלֵּל איז וֶוערְט צוּ פֶערְהִיטֶען אִיהם פוּן אֵיין קְרַאנְקְהֵייט אַז מֶען זָאל אִיבֶּר אִיהם מְחַלֵּל שַׁבָּת זַיין, דֶעם שׁוֹמֵר הָט מֶען פֶערְזָאגְט אַז פוּן אִיצְט אָן זָאל עֶר אִיהם שְׁטֶענְדִיג אַרַיין לָאזֶען אִין בֵּית הַמִּדְרָשׁ אוּנ זָאל זִיצֶן צְוִוישֶׁען דִי גְרֶעסְטֶע תַּנָּאִים, הִלֵּל

אִיז גֶעשְׁטַאנֶען פוּן טָאג צוּא טָאג אוּנ אִיז גֶעוָוארֶן אֵיין גְּדוֹל הַדּוֹר, אִין אַ צֵייט אַרוּם אִיז עֶר אַוֶועק פוּן בָּבֶל נָאךְ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, דָארְטֶן זֶענֶען גֶעוֶוען דִי נְשִׂיאִים אוּנ דִי זְקֵנִים פוּן בְּנֵי בְתֵירָא אוּנ אַז זֵייא הָאבְּן גֶעזֶעהֶן זַיין גַדְלוּת אִין תּוֹרָה אַז עֶר שְׁטֶעהְט פִיעל הֶעכֶער פַר זֵייא הָאבְּן זֵיי אִיהם גֶעמַאכְט פַר אֵיין נָשִׂיא אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אוֹיךְ דֶר קֶענִיג הוֹרְדוֹס הָאט

צדקת אבות

אִיצְט וֵוייס אִיךְ קְלָאר אַז חַנָּה אִיז רֵיין אוּנ עֶהְרְלִיךְ. הָט עֶר צוּ זִיךְ גֶעזָאגְט אוּנ הָט וַוייטֶער גֶעלֶעבְּט מִיט אִיהר זֶעהר שֵׁיין אוּנ זִי גֶעשֶׁעצְט וִוי אַ הֵיילִיגֶע זַאךְ, דִי חֲכָמִים הָאבְּן אִיהם אַ נָאמֶען גֶעגֶעבְּן נָתָן דְצוּצִיתָא ווייל דִי לִיכְטִיגֶע שְׁטְרַאהלֶען הָאבְּן אוֹיף זַיין קָאפּ גֶעשַׁיינְט, דָס מֵיינְט דִי מִשְׁנָה, וֶוער הֵייסְט אֵיין גִבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ, דֶר וֶועלְכֶר קָאן בֶּעהֶערְשֶׁען זַיינֶע שְׁלֶעכְטֶע גֶעדַאנְקֶען, אוּנ דֶר וֶועט זַיין גֶערֶעכֶענְט פוּן דִי צַדִּיקִים גִבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל:

פירוש ע"ט

עֲבֵירָה קוֹיפְט עֶר זִיךְ אֵיין קְרִיגֶר וָואס דֶערְמַאנְט תָּמִיד דִי עֲבֵירָה. ווידֶר קֶערֶן זִיךְ צוּ גָאט חֲרָטָה הָאבְּן בֶּאֱמֶת פוּן זַיינֶע שְׁלֶעכְטֶע מַעֲשִׂים אוּנ זָאל שׁוֹין טְהוּן וַוייטֶער גוּטֶע מַעֲשִׂים ווייא אַ שׁוּץ אַזוֹי פַארְשְׁטֶעלְט דָס פַר צָרוֹת עֶס דֶערְלָאזְט נִיט קוּמֶען צוּ מֶענְשֶׁן. רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר זָאגְט דִי אֵיינְזַאמְלוּנְג וָואס זֵייעֶר צוּנוֹיף קוּמֶען אִיז פוּן אוֹיבֶערְשְׁטֶענְס דִינְסְט אֶדֶר פוּן תּוֹרָה וֶוענְן אִיז דֶר סוֹף אַז עֶס וֶועט אַזוֹי בְּלַייבְּן זֵיי וֶועלֶען אוֹיסְפִּיהְרֶען זֵייעֶר ווילֶען אוּנ דָם אֵיינְזַאמְלוּנְג וָואס אִיז נִיט לְשֵׁם שָׁמַיִם הָט דָס צוּם סוֹף קֵיין קִיּוּם נִיט. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ רַבִּי אֶלְעָזָר זָאגְט עֶס זָאל זַיין דֶער כָּבוֹד פוּן דַיינֶע תַּלְמִידִים אוֹיף דִיר גֶעלִיבְּט אַזוֹי ווי דַיין כָּבוֹד אוּנ דַיין חֲבֵרִים כָּבוֹד זָאל זַיין אַזוֹי ווי דֶר כָּבוֹד וָואס דוּ טְהוּסְט אָן דַיין רַבִּי מַחֲמַת מוֹרָא אוּנ דִי מוֹרָא פוּן דַיין רַבִּי זָאל זַיין אַזוֹי ווי מֶען הָט מוֹרָא פַר גָאט. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר רַבִּי יְהוּדָה זָאגְט זָאלְסְט זַיין גֶעוָוארֶענְט אִין לֶערְנֶען דוּ זָאלְסְט רֶעכְט פַארְשְׁטֵיין ווייל דָאס וָואס דוּ וֶועסְט דִיךְ טוֹעֶה זַיין דוּרְךְ דֶעם וָואס דוּ הָאסְט נִיט רֶעכְט גֶעזֶעהֶן אוּנ וֶועסְט דִיךְ טוֹעֶה זַיין צוּ פַּסְקֶענֶען דָם וֶועט זַיין גֶערֶעכֶענְט פַאר אֵיין מֵזִיד. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר רַבִּי שִׁמְעוֹן זָאגְט עֶס אִיז גֶעוֶוען בַּייא יוּדֶען אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דְרַייא קְרוֹינֶען דָם הֵייסְט וָואס דִי תּוֹרָה הָאט גֶעהֵייסֶען כָּבוֹד אָן טְהוּן דִיא קְרוֹין פוּן דֶר תּוֹרָה וֶוער עֶס אִיז אֵיין לַמְדָן אִין דֶר תּוֹרָה אַ כֹּהֵן כְּפְרַט אַ כֹּהֵן גָּדוֹל הָאט דִיא

וְכֶתֶר שֵׁם טוֹב עוֹלֶה עַל גַּבֵּיהֶן: טו רַבִּי נְהוֹרָאִי אוֹמֵר, הֱוֵי גוֹלֶה לִמְקוֹם תּוֹרָה, וְאַל־תֹּאמַר שֶׁהִיא תָבוֹא אַחֲרֶיךָ, שֶׁחֲבֵרֶיךָ יְקַיְּמוּהָ בְיָדֶךָ, וְאֶל־בִּינָתְךָ אַל־תִּשָּׁעֵן: טז רַבִּי יַנַּאי אוֹמֵר, אֵין בְּיָדֵינוּ לֹא מִשַּׁלְוַת הָרְשָׁעִים, וְאַף לֹא מִיִּסּוּרֵי הַצַּדִּיקִים: רַבִּי מַתְיָא בֶּן־חָרָשׁ אוֹמֵר, הֱוֵי מַקְדִּים בִּשְׁלוֹם כָּל־אָדָם, וֶהֱוֵי זָנָב לָאֲרָיוֹת, וְאַל־תְּהִי רֹאשׁ לַשְּׁעָלִים: יז רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר, הָעוֹלָם הַזֶּה דּוֹמֶה לִפְרוֹזְדוֹר,

מעשה אבות

איהם ווידער געאכטעט אונ אַכטינג פון די גרעסטע תנאים אין זיין דור זענע געקומען צו איהם לערנען תורה אונ האבן זיך גערופן זיינע תלמידים אונ אזוי האט ער זוכה געווען צו זעהן פיעל נחת וגדולה, דס זאגט די משנה, (כל המקיים את התורה מעוני), דער וואס לערנט אין ארעמקייט אונ דחקות, (סופו לקיימה מעושר), לערנט אם ענדע אין רייכקהייט אונ עהרע וויא מיט הלל הזקן איז געווען:

בית אבות

השם יתברך, דאס זאגט דר ת"א אין דר משנה (הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה), היינו דוא זאלסט ניט פאלגען דעם יצר הרע וואס רעדט דיך תמיד אן אז דו האסט ניט קיין צייט צו לערנען נאר דו זאלסט אײַנזעהן לייגען די קליינגקייטן וואס דו דארפסט ניט נייטיג אונ לערנען אויף דעם ארט, ווער שמועסט מען זאל ניט שמייסען מיט מענשן איבריגע ווערטער ווייל מען קען זיך בעגעהן אהן דעם נאר מען זאל בײַם גר לערנען אין דר צייט יעדר וואס ער קען, די גמרא זאגט אז דער וואס לערנט תורה האט הצלחה אין אלעס. דריבער דארף מען צוא פר זיכערן זיך אין השם יתברך אונ אוועקלייגען אלע קליינגקייטן מיט דיא איבריגע רייד נאר ווען מידארף ניט נייטיג עוסק צו זיין במשא ומתן זאל מען תיכף עוסק זיין בתורה עדער מענש וויא ווייט מעגליך איז וועט מען זוכה זיין צוא פיעל גוטס אונ צוא עוה"ב אמן:

משלי אבות

(אין בידינו לא משלות הרשעים וכו') מיר האבן ניט דם רעכט צו קלערן פר וואס געהט אנדערע רשעים גוט אויף דער וועלט. (ואף לא מיסורי הצדיקים) אונ ניט מיר קענן פערשטעהן ווארום האבן צדיקים יסורים, ווייל דאס איז אלץ מהשגחת השי"ת אונ דעם סוד ווייסט קיינר ניט, משה רבינו הט געבעטן בײַ השי"ת (הודיעני נא את דרכיך) ערקלער מיר דיין געטליכע הנהגה, ירמיה הנביא הט געפרעגט (מדוע דרך רשעים צלחה) ווארום זענען די רשעים גליקליך אויף דר וועלט אונ צדיקים האבן צרות. אין דר גמרא איז דס אלץ ערקלערט נאר מיר וועלן דערצו געבן איין משל. בײַ איין קעניג איז געווען איין שר וועלכר איז איהם געווען זעהר טרײַ, ער הט דס גאנצע לעבן געאפפערט איהם אונ מעהרערע מאל הם ער זיך געשטעלט אין געפאהר פר דעם קעניגס לעבן, נאטירליך איז ער געווען זעהר געאכטעט אונ געליעבט בײַם קעניג, דאגעגען איז געוועזן אין לאנד בײַם זעלבען קעניג א געוויסר פערברעכר וואס אז מען וואלט איהם נאר תאפען וואלט מען איהם געווים צום טויט פערארטיילט. איינמאל הט זיך געטראפען אז דר שר האט אין א פערזאמלונג פון גרויסע הערשאפטן אין איין רעדע אונגערעדט זיך אויס געדריקט קיט אזא ווארט וואס עס איז געווען א פחיתות הכבוד פר דעם קעניג. ער הט דם אפילו געשפראכען אונגערען אבער צו בעשטראפן קומט איהם אין דער זעלבר צייט איז דר קעניג געגאנגען שפאצירען האט א וואהנזיניגר געוואלט שיסן אויף איהם אונ גראדע איז דר מורד במלכות וועלכן מען הט געזוכט פערבײַ געגאנגען. ער הט דעם משוגענעם אנגענומען פארן האנד אונ האט דאדורך דעם קעניג מציל געווען פון טויט. אלזא האט ער פאר דיעזען העלדענטהאט פערדינט איינע בעלאוהנונג. די מיניסטארן האבן ניט געקענט בעשליסן וואס זאל מען טהון מיט די צוויי פערשידענע

פירוש י"ט

תורה געהייסן כבוד אן טהון. רבי נהוראי אומר רבי נהוראי זאגט דו זאלסט ווערן פארטריבן צו דעם ארט וואו מען לערנט תורה זאלסט אליין געהען צום רבי אונ דו זאלסט ניט זאגן אז זי וועט קומן נאך דיר דאס הייסט דיא תלמידי חכמים וועלען אמאל אהער קומען וועל איך דענטסמאל בײַ זיי לערנען אדער דו וועסט טראכטן דיינע חברים וועלן אהער קומען פון דעם רבי וועלן זיי מיט דיר לערנען אונ זאלסט דיך ניט פארלאזן אויף דיין גרויס פארשטאנד. רבי ינאי אומר רבי ינאי זאגט מיר ווייסען ניט פר וואס רשעים האבן אפט מאהל שלוה אונ פר וואס די צדיקים האבן אפט מאהל יסורים. רבי מתיא בן חרש רבי מתיא זאגט דו זאלסט פעדערן צו פרעגן שלום איטלכן מענש אונ זײַ איין עק צו לייבן אונג גרעסערע פון דיר אונ דו זאלסט ניט זיין איין עלסטער צו פיקסן צו נידריגערע פון דיר. רבי יעקב אומר רבי יעקב זאגט דיא וועלט

בִּפְנֵי הָעוֹלָם הַבָּא, הַתְקֵן עַצְמְךָ בִּפְרוֹזְדוֹר, כְּדֵי שֶׁתִּכָּנֵס לַטְּרַקְלִין: יח הוּא הָיָה אוֹמֵר, יָפָה שָׁעָה אַחַת בִּתְשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְיָפָה שָׁעָה אַחַת שֶׁל קוֹרַת רוּחַ בָּעוֹלָם הַבָּא, מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה: יט רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אַל תְּרַצֶּה אֶת חֲבֵרְךָ בִּשְׁעַת כַּעְסוֹ, וְאַל תְּנַחֲמֶנּוּ בְּשָׁעָה שֶׁמֵּתוֹ מֻטָּל לְפָנָיו, וְאַל תִּשְׁאַל לוֹ בִּשְׁעַת נִדְרוֹ, וְאַל תִּשְׁתַּדֵּל לִרְאוֹתוֹ בִּשְׁעַת קַלְקָלָתוֹ: כ שְׁמוּאֵל הַקָּטָן אוֹמֵר, בִּנְפֹל אוֹיִבְךָ אַל

אמונת אבות

(וְיָפָה שָׁעָה אַחַת בִּתְשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בָּעוֹלָם הַזֶּה מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא), די טייטש פון דעם מאמר איז עס איז בעסער איין שעה וואס מען טהוט תשובה אונ גוטע מעשים אויף דר וועלט פון גאר דאס לעבען פון עולם הבא, ווארום דערמאלט בעולם הבא קען מען שוין נישט קיין תשובה טהון נאר דאס וואס מען הט זיך אנגעגרייט בעולם הזה תשובה ומעשים טובים פון דעם בלייבט נאך לעולם הבא. אבער דר וואס הט זיך נישט אנגעגרייט תשובה ומעשים טובים קען שוין דארט גאר נישט פארבעסערן, אזוי ווי בספר פרקי דרבי אליעזר ובספר ראשית חכמה שער התשובה שרייבן א מעשה עס איז געווען א גרויסער רשע וועלכער איז פריהער געוועזן א גזלן. אונ איז געזעסן אויף דעם וועג מיט נאך צוויי גזלנים אונ האבען יעדערן בעגזל'ט, האט ער זיך מיישב געווען וואס ווערט זיין

מעשה אבות

(הַתְקֵן עַצְמְךָ בִּפְרוֹזְדוֹר) מאך דיך צורעכט אין פארצימער כדי שתכנס לטרקלין דאמיט זאלסטו קענען אריין געהן אין דעם פאראדנעם צימער. דיא ספרי מוסר ברענגען א מעשה אין דער געגענד וואו עס הט געוואהנט הגאון בעל מקדש מלך איז געווען איין רייכער מאן איין מפורסם פאר איין גרויסען בעל עבירה, ער איז געווען אזוי ווייט פארדארבען אז ווי פיעל מע האט זיך מיהע געגעבען איהם אב צו ווענדען פון זיינע שלעכטע זאכען אונ אריין

משלי אבות

מענשען וואס גיירע פערדינען צו גלייך בעשטראפונג אונ בעלאוהנונג, דר קעניג הט געהייסן אז דעם שר וואס איז דאך אלע מאל טרייא דעם קעניג אונ פערדינט גוטע בעלאוהנונג נאר איינמאל הט ער אונגערן פונגט געווען אין קעניגס כבוד זאל מען איהם אוועק פיהרען אין א זייטיגן ארט אונ דארט זאל מען איהם שטרענג פר האלטן פר זיין פערברעכן געגן דעם קעניג (דס זאל זיין זיינע שטראפע) אונ נאכהער זאל מען איהם ברענגען אין שטאדט בפני כל עם ועדה אונ אין א געמיינס געגענווארט מיט גרויס פאראד געבען מעדאליען אונ ארדען, אונ דעם מורד בגלכות וואס פריהער הט ער פערדינט די שטרענגסטע שטראפע נאר ער הט דאך מציל געווען דעם קעניג פון טויט קומט איהם דאך בעלאוהנונג אויך איהם זאל מען צו ערסט אוועק פיהרן אין איין אבגעלעגענעם ארט וואו קיינער געהט ניט, אונ מען זאל איהם אין דר שטיל אנטהון איין ארדען (דס זאל זיין די בעלאוהנונג) אונ נאכהער זאל מען איהם ברענגען אין שטאט אונ אויף זיין פרייען פלאץ וואו עס איז זעהר בעלעבט פון פובליקום זאל מען איהם אין געגענווארט פון אלעמען בעשטראפן ווי ער הט פערדיענט. דר נמשל איז דר צדיק דיענט השי"ת מיט'ן גאנצן הארצן מיט גרויס מסירת נפש, נאר אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. עס איז דאך ניטא איין, צדיק וואס זאל טהון הרחבות כמעשים טובים

פירוש י"ט

איז גלייך ווי א פאהרהויז פר יענע וועלט גרייט דיך אן דוא זאלסט דיך אן טהון אין פאהרהויז אז דו זאלסט אריין געהען אין פאלאץ. הוא היה אומר רבי יעקב פלעגט זאגן עס איז בעסר איין שעה וואס מען טהוט תשובה אונ גוטע מעשים אויף דר וועלט פון גאר דאס לעבען פון עולם הבא ווארום דארטן קאן מען שוין גאר ניט פארדינען קיין שום נייעם זכר אונ עס איז ווידר בעסר איין שעה פון תענוג אונ הנאה וואס מען הט בעולם הבא פון אלע תענוגים וואס מען הט אויף דר וועלט. רבי שמעון בן אלעזר רבי שמעון זאגט דו זאלסט ניט בעוויליגן דיין חבר אין דר צייט אז ער איז ברוגז ביז דר כעס וועט איהם אפ געהען אונ דו זאלסט איהם ניט טרייסטן אין דר צייט אז דר מת ליגט נאך פאר איהם אונ דוא זאלסט ניט פרעגן איהם אויף איין פתח חרטה דענסטמאל אז ער טהוט דעם נדר אונ געוואהן דיך ניט צו זעהען דיין חבר דענסטמאל אז ער האט געטהון וואס ניט רעכט איז ווארום ער וועט פאר דיר מבויש ווערן. שמואל הקטן אומר שמואל הקטן פלעגט תמיד זאגן דעם פסוק אז דיין פיינד פאלט

תִּשְׂמָח וּבִכָּשְׁלוֹ אַל־יָגֵל לִבֶּךָ, פֶּן יִרְאֶה יְיָ וְרַע בְּעֵינָיו וְהֵשִׁיב מֵעָלָיו אַפּוֹ: כא אֱלִישָׁע בֶּן־אֲבוּיָה אוֹמֵר, הַלּוֹמֵד יֶלֶד לְמָה הוּא דוֹמֶה, לִדְיוֹ כְתוּבָה עַל־נְיָר חָדָשׁ, וְהַלּוֹמֵד זָקֵן לְמָה הוּא דוֹמֶה, לִדְיוֹ כְתוּבָה עַל־נְיָר מָחוּק: רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר הַבַּבְלִי אוֹמֵר, הַלּוֹמֵד מִן־הַקְּטַנִּים לְמָה הוּא דוֹמֶה, לְאוֹכֵל עֲנָבִים קֵהוֹת וְשׁוֹתֶה יַיִן מִגִּתּוֹ, וְהַלּוֹמֵד מִן־הַזְּקֵנִים לְמָה הוּא דוֹמֶה, לְאוֹכֵל עֲנָבִים בְּשׁוּלוֹת וְשׁוֹתֶה יַיִן יָשָׁן: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַל תִּסְתַּכֵּל בְּקַנְקַן, אֶלָּא בְּמַה שֶּׁיֵּשׁ בּוֹ, יֵשׁ קַנְקַן חָדָשׁ, מָלֵא יָשָׁן, וְיָשָׁן

מעשה אבות

פירען איהם אויף דעם ריכטיגען וועג האט אלעס ניט געהאלפען צוא אלע מעלות איז ער נאך געווען א גרויסער שב"ף. עס פלעגט אבער זעהר אפט טרעפען אז בעת שכרות האט ער געטהון גוטע זאכען אויך און פלעגט געבען נדבות וצדקות, ויהי היום איז דער עשיר געשטארבען מען קען זיך פארשטעלען וויפיעל מענשען עס זענען צוזאמענגעלאפען אויף וואונדער בעת דער לויה, אין דעם זעלבען טאג איז הראדע געווען דער גאון בעל מקדש מלך אין דער זעלבען שטאדט האט ער ניפרעגט ווער איז דאס געשטארבען (ער האט געמיינט אז עס איז געשטארבען א גרויסער צדיק) האט מען איהם געזאגט אז עס איז געשטארבען דער רייכער רשע און דאס איז מען צוזאמענגעלאפען אויף וואונדער, דעם בעל מקדש מלך האט מען מגלה געוועזן מן השמים

אמונת אבות

זיין תכלית האט ער אוועקגעלאזט די צוויי גזלנים און האט תשובה געטהון מיט דעם גאנצען הארץ און האט געפאסט און געבעטען תמיד להשם יתברך ער זאל איהם מוחל זיין און אפגעבען וועמען ער האט גענומען און האט ערנסט געדאווענט אין בית המדרש און האט געלערנט תורה און געגעבען צדקה און איז געווארען א גרויסער רבי, אין דעם איינעגעם טאג וואס ער איז נפטר געווארען זענען געשטארבען די צוויי גזלנים וואס

משלי אבות

טהן איין שום פעהלער און פאר זיינע קליינע חטאים שטראפט מען איהם דא אין דער פינסטערע וועלט, און קומט אב בעולם הזה, נאר ער איז דאך אבער איין פרייער דינער ביי השי"ת ניט מען איהם גרוים כבוד אין דר ליכטיגע וועלט אין גן עדן, אבר דר רשע איז דאך מורד אן השי"ת כביכול און טהוט אלץ געגען זיין פערזאג, נאר עס טרעפט אמאל אז ער טהוט איין מצוה וואס דאס איז דאך איין נחת רוח פאר השי"ת, פעצאהלט איהם השי"ת מיט גוטעס און עשירות אויף דר וועלט, ווי אין פסוק שטייט ומשלם לשונאיו אל פניו. דר בורא ב"ה בעצאהלט זיינע פיינד ביא זיין לעבען דאס הייסט אויף דער וועלט להאבידו. דאמיט ער זאל קיין טענות ניט האבען און זאל פערלירען יענע וועלט און דארטען האט ער דעם גרויסען עונש דארום איז צדיק ורע לו עס גיבט א צדיק וועלכען עס איז שלעכט אויף דער וועלט. רשע וטוב לו און עס גיבט א רשע וואס איהם איז גוט אויף דער וועלט:

פירוש ע"ט

זאלסט דוא דיך ניט פרייען און אז ער ווערט געשטרויכעלט זאל דיין הארץ ניט לוסטיג זיין טאמער אז השי"ת וועט זעהען אז דו פרייסט דיך און עס וועט איהם איבעל געפעלען אין זיינע אויגן וועט ער פון איהם אפקערען זיין צארן אויף דיר. אֱלִישָׁע בֶּן אֲבוּיָה אלישע זאגט ווער עס לערענט יונגערהייט צו וואס איז ער גלייך צו טינט וואס איז געשריבען אויף נייע פאפיר וואס עס איז נאך עפיס אנדערש ניט געשריבען דרויף און ווער עס הייבט אן צו לערנען אויף דער עלטער צו וואס איז ער גלייך ווי טינט וואס איז געשריבען אויף אזא פאפיר וואס מען האט שוין אמאל דרויף געשריבען. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה רבי יוסי זאגט אז ער לערענט תורה פון יונגע לייט צו וואס איז ער גלייך צו דעם וואס עסט איילינגע ווייִן טרויבען און טרונקט פון זיין קעלטער יונגען וויין אבער דר וואס לערענט תורה פון אלטע צו וואס איז ער געגליכען צו דעם וואס עסט פארטיגע וויין טרויבען און טרינקט אלטען וויין. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר רבי מאיר זאגט דו זאלסט ניט קוקען אויף אקרוג וואס פר א קרוג דס איז נאר זאלסט קוקען וואס איזנווייניג איז דא עס איז פארהאנדען א נייער קרוג און עס איז פול מיט אלטען וויין און עס איז פארהאנדען איין אלטער קרוג וואס עס איז אין איהם גיט דא אפילו קיין נייער וויין ער איז גאר ליידיג אזוי איז פאר

שֶׁאֲפִילוּ חָדָשׁ אֵין בּוֹ: כב רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר אוֹמֵר, הַקִּנְאָה, וְהַתַּאֲוָה, וְהַכָּבוֹד, מוֹצִיאִין אֶת־הָאָדָם מִן־הָעוֹלָם: כג הוּא הָיָה אוֹמֵר, הַיִּלּוֹדִים לָמוּת, וְהַמֵּתִים לְחִיּוֹת, וְהַחַיִּים לִדּוֹן. לֵידַע, וּלְהוֹדִיעַ, וּלְהִוָּדַע, שֶׁהוּא אֵל, הוּא הַיּוֹצֵר, הוּא הַבּוֹרֵא, הוּא הַמֵּבִין, הוּא הַדַּיָּן, הוּא הָעֵד, הוּא בַּעַל דִּין, הוּא עָתִיד לָדוּן.

אמונת אבות

זֶענִין פְרִיהֶער גֶעוֶועזֶען זַיינֶע חֲבֵרִים הָאט מֶען אִין הִימֶעל גֶעגֶעבֶּען אִיהם זַיין חֵלֶק אִין גַן עֵדֶן אונג פִיעל גוּטֶס אונג דִי צְווַיי חֲבֵרִים הָט מֶען גֶעגֶעבֶּן זַייעֶר אָרְט אִין גֵיהִנֹם אִין פִינְסְטֶערְן שְׁאוֹל תַּחְתִּית, הָאבֶּען דִיא צְווַיי גַזְלָנִים גֶעפְרֶעגְט פַאר וָואס נִיט מֶען אִיהם זַיין חֵלֶק אִין גַן עֵדֶן אונג אוּנְז אִין גֵיהִנֹם עֶר הָט דָאךְ פוּן לַאנְג יֶעדֶערְן בֶּעגַזְלְ'ט גְלַייךְ מִיט אוּנְז. הָאט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גִיעֶנְטְפֶערְט עֶר הָט תְּשׁוּבָה גֶעטְהוּן וֶוען עֶר הָט גֶעלֶעבְּט הָאבּ אִיךְ אָנְגֶענוּמֶען זַיין תְּשׁוּבָה אונג הָאבּ אִיהם מוֹחֵל גֶעוֶועזֶען אונג אִיהר הָאט גָישְׁט גֶעטְהוּן קֵיין

מעשה אבות

אַז דֶער חוֹטֵא אִיז אֵיין בַּעַל עוֹלָם הַבָּא פַאר זַיינֶע גְרוֹיסֶע צְדָקוֹת אונג נְדָבוֹת דוּרְךְ וֶועלְכֶע עֶר הָאט מְחַיֶּה גֶעוֶועזֶען פִיעל נְפָשׁוֹת מֶען הָט אִיהם מְגַלֶּה גֶעוֶועזֶען אַז אֵיינִיגֶע טֶעג פַאר זַיין שְׁטַארְבֶּען זֶענֶען צוּ אִיהם גֶעקוּמֶען אָרֶעמֶע עֶלְטֶערְן פוּן אֵיין אָרֶעמֶע כַּלָּה אונג הָאבֶּען אִיהם דֶערְצֶעהֶלְט אַז דֶער חָתָן וִויל נִיט גֶעהְן צוּא דֶער חוּפָּה בִּיז מֶען וֶועט אִיהם גֶעבֶּען אֵיין טַלִּית מִיט אֵיין זִילְבֶּערְנֶע עֲטָרָה אונג זַיי הָאבֶּען קֵיין שׁוּם מִיטֶעל נִיט גִיהַאט דָאס צוּ שַׁאפֶען הָאט זַיי דֶער גְבִיר גְלַייךְ גֶעגֶעבֶּען גֶעלְד צוּ קוֹיפֶען דֶעם טַלִּית מִיט דֶער עֲטָרָה אונג הָאט נָאךְ גֶערוּפֶען צוּ זִיךְ דֶעם חָתָן מִיט זַיינֶע גוּטֶע פְרַיינְד אונג גִיהַאט פַאר זַייא אֵיין גַאנְצֶען מָאלְצַייט אונג גִיבֶּעטֶען דֶעם חָתָן אַז עֶר זָאל דֶעם שִׁידוּךְ נִיט אָבְּלָאזֶן וַוייל דִיא כַּלָּה אִיז אֵיין בַּת טוֹבִים, דֶער חָתָן הָאט אִיהם גֶעפָאלְגְט אונג הָאט מִיט דִיא אָרִימֶע כַּלָּה חֲתוּנָה גֶעהַאט. זַיינֶע פְּלִיצִי יוֹשֶׁר אִין הִימֶעל הָאבֶּען מַמְלִיץ גֶעוֶוען פַאר דֶעם בּוֹרֵא ב"ה אַז עֶר זָאל זַיין גַיין בֶּן עוה"ב בֶּעזוּנְדֶערְס פַאר דִי לֶעצְטֶע מַעֲשֶׂה מִיט דִי אָרִימֶע כַּלָּה אונג הָאבֶּען גֶעפּוֹעֶלְט

משלי אבות

(הַקִּנְאָה וְהַתַּאֲוָה וְהַכָּבוֹד וכו'). לְמָשָׁל אַ גוּטְס־בֶּעזִיצֶר זֶעהר אֵיין גוּטֶער מֶענְשׁ הָט אָפְּגֶעגֶעבֶּן זַיין גוּט (אִימֶענִיֶע) אֵיינֶעם אִין אַרֶענְדֶע, אַלֵיין אִיז עֶר אַוֶועק אוֹיף אֵיין לַאנְגֶע צַייט אִין אוֹיסְלַאנְד, דֶער אַרֶענְדַאר הָט זִיךְ גַאנְץ גוּט גֶעלֶעבְּט אִין דֶר אִימֶענִיֶע אונג אִיז גֶעוֶוען אִין אִיהר דֶר גַאנְצֶר בַּעַל הַבַּיִת. אַרֶענְדַא הָט פַר דֶעם גוּטְסְבֶּעזִיצֶר דִי גַאנְצֶע צַייט וָוס עֶר אִיז גֶוֶוען אִין אוֹיסְלַאנְד נִיט גֶעצָאהְלְט נָאךְ אֵייניגֶע יָאהְרֶן אִיז גֶעקוּמֶן דֶר גוּטְסְבֶּעזִיצֶר הָט עֶר גֶערוּפֶן דֶעם אַרֶענְדַאר אונג אִיהם שְׁטְרֶענְג אָנְגֶעזָאגְט אַז עֶר זָאל אִיהם גֶעבֶּן אֵיין רֶעכֶענוּנְג וָוס עֶר הָט פַר אִיהם אוֹיסְגֶעגֶעבֶּן אִין דִי גַאנְצֶע צַייט אונג זָאל אִיהם דֶערְלֶעגֶן דִי אִיבֶּערִיגֶע וָוס עֶס קוּמְט אִיהם, דֶר אַרֶענְדַאר הָט זִיךְ גֶעוָואלְט בֶּענוּצֶען מִיט אַ פֶעטֶען רֶעכֶענוּנְג הָט עֶר אִיהם אָנְגֶעוִויזֶן אוֹיף פֶערְשִׁידֶענֶע זַאכֶן וָוס עֶר הָט גֶעמַאכְט עֶר הָט דֶעם שַׁיִיעֶר גֶעדֶעקְט מִיט בְּלֶעךְ פֶערְפְלַאנְצְט אֵיין גְרוֹיסֶן גָארְטֶן גֶעמַאכְט נַייעֶ בְּרוּנֶענְס אונג נָאךְ אַזֶעלְכֶע זַאכֶן עֶר הָט פַרְקְלֶערְט דֶעם גוּטְסְבֶּעזִיצֶר אַז עֶר הָאט גֶעמַאכְט דִי אַלֶע זַאכֶען וַוייל בַּיי דֶעם אַנְדֶערֶען גוּטְס בֶּעזִיצֶער וָוס גְרֶענֶעצְט זִיךְ מִיט אִיהם אִיז אוֹיךְ אַלֶעס אַזוֹ גֶעמַאכְט, דֶער גוּטְסְבֶּעזִיצֶער הָט דֶעם רֶעכֶענוּנְג נִיט אָנְגֶענוּמֶען אִיךְ דַארְף דִיא אַלֶע זַאכֶען נִיט הָאבֶּן הָאט עֶר גֶעזָאגְט דוּא הָאסְט דָאס גֶעמַאכְט וַוייל דוּ הָאסְט דָאס גֶעזֶעהֶן בַּיי יֶענֶעם גוּטְסְבֶּעזִיצֶער דוּ הָאסְט זִיךְ אָן אִיהם מְתַקְנֵא גֶעוֶוען אונג אִיךְ דַארְף דָס נִיט אִיךְ קֶען אוֹיסְקוּמֶען אָן דֶעם אונג וִויל דַארוֹיף קֵיין גֶעלְט נִיט אוֹיסְגֶעבֶּן אַלְזָא מוּזְט דוּ בֶּעצָאהְלֶן פַר דִי גַאנְצֶע צַייט דִי גַאנְצֶע סוּמַא אַרֶענְדֶע אונג אוֹב נִיט וֶועל אִיךְ דִיר מֶעהר נִיט הַאלְטֶן אונג אַרוֹיסְטְרַייבֶּן פוּן גוּט, דֶר נִמְשָׁל אִיז דֶר מֶענְשׁ אִיז נָאר אַשְׁכֵן אוֹיף דֶר וֶועלְט דֶר בַּעַל הַבַּיִת אִיז נָאר השי"ת אונג דֶער מֶענְשׁ דַארְף גֶעבֶּן דִין וְחֶשְׁבּוֹן פַר דֶעם בּוֹרֵא ב"ה דֶר מֶענְשׁ דַארְף בֶּעצָאהְלֶן אַרֶענְדֶע מִיט תּוֹרָה וּמִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים עֶר וַוייזְט אֵיין גַאנְצֶן חֶשְׁבּוֹן פוּן מַעֲשִׂים וָוס עֶר הָט גֶעטְהוּן

פירוש ע"ט

הַאנְדְן אַ יוּנְגֶער קָאן בֶּעסֶר וִוי אֵיין אַלְטֶר. רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר רַבִּי אֶלְעָזָר זָאגְט וָואס מֶען וִויל אַזוֹי זַיין וִוי יֶענֶר אונג וָוס מֶען גְלוּסְט צוּ תַּעֲנוּגִים אונג וָוס מֶען וִויל כָּבוֹד הָאבֶּען אוֹיף דֶער וֶועלְט דִי זַאכֶן צִיהֶען אוֹיס דֶעם מֶענְשֶׁן פוּן דֶר וֶועלְט. הוּא הָיָה אוֹמֵר רַבִּי אֶלְעָזָר פְּלֶעגְט זָאגֶן דִי וָוס זֶענֶען גֶעבּוֹירֶען גֶעוָוארְן דִי זֶענֶען אָנְגֶעבְּרֵייט צוּ שְׁטַארְבֶּן אונג דִי טוֹיטֶע וֶועלֶען לֶעבֶּעדִיג וֶוערֶן אונג דִי וָוס וֶועלֶן לֶעבֶּעדִיג וֶוערֶן זֶענֶען אָנְגֶעבְּרֵייט צוּם מִשְׁפָּט, צוּ וֶוערֶען גֶעוָואר פוּן דֶער תּוֹרָה אונג צוּ מַאכֶען וִויסֶן אַנְדֶערֶע אונג מֶען זָאל אַלֵיין פַארְשְׁטֵיין אַז עֶר אִיז גָאט עֶר מָאהְלְט אוֹיס אַלֶע צוּרוֹת עֶר הָאט אַלְץ בֶּעשַׁאפֶן עֶר אִיז וָואס פַארְשְׁטֵייט אַלְץ עֶר אִיז אַלֵיין דַּיָּין עֶר פַּסְקֶעט עֶר אִיז אַלֵיין דֶר עֵדוּת פוּן אַלֶע מַעֲשִׂים עֶר טַעֲנָה'ט אַלֵיין עֶר אִיז אָנְגֶעבְּרֵיים

בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאֵין לְפָנָיו, לֹא עַוְלָה, וְלֹא שִׁכְחָה, וְלֹא מַשּׂוֹא פָנִים וְלֹא מִקַּח שֹׁחַד, וְדַע שֶׁהַכֹּל לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן, וְאַל־יַבְטִיחֲךָ יִצְרְךָ, שֶׁהַשְּׁאוֹל בֵּית מָנוֹס לָךְ, שֶׁעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹצָר, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹלָד, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה חַי, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה מֵת, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן, לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רבי חנניא וכו׳

מעשה אבות

יא אפילו די עינשים פון זיינע עבירות זאל מען איהם אויך פערריינגערן גאר אום ער זאל ווי מער נים זינדיגען זאל כען איהם פר דר ציים אפרופען פון דר וועלט אונ דערפאר איז ער יונג געשטארבען דאס זאגט די משנה התקן עצמך בפרוזדור וכו׳, גרייט זיך צוא אויף דער וועלט וועלכע ווערט אנגערופען פרוזדור איין פארצימער צו יענע ליכטיגע ניסטיגע וועלט וועלכע ווערט גערופען טרקלין דאס היסט פאלאץ:

אמונת אבות

תשובה, האבן זיי געזאגט לאז מען אונז לאזן וועלן מיר אבינדערט תשובה טהון, האט השם יתברך געענטפערט מען קען נאר תשובה טהון ווען מען לעבט ביז מען שטארבט אבער דערנאך קען מען שוין נים טהון קיין תשובה, אזו וויא איינער וויל אוועקגעהן אויף דעם ים אז ער נעמט זיך גישט מיט קיין ברוט פון ישוב קריגט ער שוין נים אויף דעם ים אזו וואס מען גרייט זיך נים אן תשובה אונ מעשים טובים אויף דער וועלט האט מען נים אויף יענער וועלט, איבער דעם

דארף זיך יעדער מענש בערעכענען אונ תשובה טהון כל זמן ער האט צייט אונ אנזאמלען מצות אונ מעשים טובים וועט ער זוכה זיין צו האבען גוטס אויף אייביג:

משלי אבות

אבער דם בית דין של מעלה נעמט נים אן דעם חשבון נוייל די זאך הט ער געטהון פון קנאה יענע זאך פון תאוה, די דריטע זאך פון כבוד וועגן אבער אלץ נים לשם שמים הייסט מען איהם פון דער דירה בעוה״ז ארויסקליבן זיך אונ שטארבט פר דר צייט, דם איז די כונה אז די דריי שלעכטע מדות הקנאה נייד, והתאוה וואללוסט והכבוד אונ עהרזוכט (מוציאין את האדם מן העולם) ברענגען איהם אום פון דער וועלט אונ פערליערט אויך יענע וועלט דער מענטש דארף טהון אלע מעשים לשם שמים עס זאלן פון איהם צופרידען זיין גאט אונ לייט:

(ועל כרחך אתה חי וכו׳), דו לעבסט איבער גיוואלד, אום צוא פערשטעהן דעם המשך פון דיא אלע (ועל כרחך) וועלען מיר דם ערקלערן מיט א משל איין גביר הט געהאט צוויי טעכטער איינע איז גוויען א קראנקע אונ א מאוסע די צווייטע זעהר א שלעכטע אונ שענדיג האט זיא געמאכט לארעם אין שטוב ביידע טעכטר זענין שון געוועזן אין רעכטע יאהרן אונ

דער פאטער האט זייא פאר קיין פאל נים נקענם חתונה מאכען, נאטירליך הט ער זיך געגונג גקרענקט דעריבער ער הט אנגעבאטן גרויסע נדנ׳ן עס האבען זיך אבער נים געפונען קיין בעלנים אויף זייא, איין מאל איז געקומען צום גביר א שדכן זעהר א קלוגער האט ער איהם פאר געלייגט פאר זיינע טעכטער שידוכים פון זעהר נוייט מיט צוויי ברידער אויך פון רייכע עלטערן וואס איינער איז בלינד אונ דר אנדערער טויב, דר בלינדר זאל נעמן די מאוסע אונ דר טויבר די שלעכטע טאכטער דעם פאטער פון דיא צוויי שוועסטר איז דר פארשלאג זעהר געפעלן ער הט דעם שדכן געגעבן אויף רייזע קאסטן אונ איז אוועק געפאהרן אונ אויסגעפירט די צוויי שידוכים אונ עס איז געוועז דיא חתונה. ביידע ברידער זענין געוועזן צופרידען מיט זייערע פרויען דר בלינדער האט נים גזעהן וויא נוייט העסליך זיין פרוי איז אונ דר טויבער האט נים געהערט דיא שטענדיגע קללות פון זיין נוייב אונ אזו האבן דיא ביידע ברידר אבגעלעבט אייניגע יאהר אין צופרידענהייט מיט

פירוש ע״מ

צו פאהקען געלויבט איז ער ער טהוט נים קיין שום אומרעכט קיינם עס איז ביי איהם נים קיין שום פארגעסונג ער זאל וועמען פארזעהען פון זיינע עבירות אונ קיין פערשוינונג אונ קיין נעהמונג פון שחד. אונ זאלסט וויסען אז אלץ ווערט געצאהלט לפי חשבון אונ דיינע געדאנקען די שלעכטע זאלען דיך נים פארזיכערן אונ דיר איין רעדען אז די גרוב איז אזו איין ארט צו אנטלויפען כלומר דו וועסט דארטען רוהע האבען עס איז נים אזוי ווארום מיט געוואלד ביסט דו בעשאפען געווארען אונ מיט געוואלד לעבסט דו דהיינו איין בעל יסורים אונ מיט געוואלד שטארבסט דו אונ מיט געוואלד ביסט דו אנגעבריים צו געבען איין משפט פאר דעם מלך וואס איז איין מלך איבער די מלכים דער היילגער גאט ער איז געלויבט:

כל ישראל וכו'

א בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר, וַהֲלֹא בְּמַאֲמָר אֶחָד יָכוֹל לְהִבָּרְאוֹת, אֶלָּא לְהִפָּרַע מִן־הָרְשָׁעִים, שֶׁמְּאַבְּדִין אֶת־הָעוֹלָם, שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת, וְלִתֵּן שָׂכָר טוֹב לַצַּדִּיקִים שֶׁמְּקַיְּמִין אֶת־הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת: ב עֲשָׂרָה דוֹרוֹת מֵאָדָם וְעַד נֹחַ, לְהוֹדִיעַ כַּמָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם לְפָנָיו, שֶׁכָּל־הַדּוֹרוֹת הָיוּ מַכְעִיסִין לְפָנָיו, עַד שֶׁהֵבִיא עֲלֵיהֶם אֶת־מֵי הַמַּבּוּל: עֲשָׂרָה דוֹרוֹת מִנֹּחַ וְעַד אַבְרָהָם, לְהוֹדִיעַ כַּמָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם לְפָנָיו, שֶׁכָּל־הַדּוֹרוֹת

זכות אבות

(בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת), מיט צעהן בעפעל פון דעם בורא כביכול, (נִבְרָא הָעוֹלָם), איז די וועלט בעשאפן געווארן ווי מיר געפינן אין די ערשטע פרשה פון דער תורה. "ויאמר אלהים יהי אור" נאט האט געהייסן עס זאל ווערן ליכט, "ויאמר אלהים יהי רקיע" נאט האט געהייסן עס זאל ווערן דר הימעל, אונ זא ווייטער, די גמרא פרעגט צו וואס האט דר בורא ב"ה בעדארפט געבן אויף יעדער געגענשטאנד א בעזונדער בעפעהל ער האט דאך איהר געקענט בעשאפן מיט איין בעפעל, ענטפערט די גמרא דארויף (כדי להפרע מן הרשעים כו') לערנין אלע דעם פשט אז גאט האט דערפאר געגעבן צעהן בעזונדערע בעפעהלע אום צו בעשטראפן צעהן פאך די רשעים וועלכע פארדארבן די וועלט אונ צוא בעלאהנן צעהן פאך דיא צדיקים וואס טהון גוטס אויף דר וועלט וועלכע איז בעשאפען געווארן מיט צעהן בעפעהלע, פרעגן דיא מפרשים איז דען מעגליך אז השי"ת ו אש איז בארמהערציג אונ גנעדיג וועט גבין

נחלת אבות

דר מילי דאבות זאגט דס איבר דעם זאגט ניט דר תנא דס לשון ליפרע מן הרשעים אזו ווי ער זאגט דס לשון ליתן לצדיקים נאר ער שטעלט דס לשון להפרע דאס איז משמע דאס עס זאל ווערן געצאהלט ווייל די עבירה אליין נעמט געצאהלט פון דעם מענשן אונ די עבירה אליין איז אין איט מקיים דעם עונש אבער ביי די צדיקים זאגט ער שון דס ווארט וליתן אונ צו געבן ווייל הקב"ה גיבט דעם שכר טוב:

(בעשרה מאמרות וכו' אלא להפרע מן הרשעים) דיא מפרשים פרעגן ווי אזוי קאן דר תנא זאגן אויף הקב"ה וויס ער איז מלא רחמים ער זאל מכוין בעשאפן די וועלט מיט צעהן מאמרים בכדי ווי גוט צו בעשטראפן נאר מיר וועלן די זאך פארשטעהן על פי משל איין עושר האט געקויפט

משלי אבות

זייערע פרויען, איין מאל איז געקומען אין דר שטאדט אריין א וועלט בעריהמטער דאקטאר דיא ברידר זעהן נענאנגען צו איהם האט ער זיך אנגענומען ביידע אום צו קורירן פון זייערע פעלער אז זייא וועלן פאר איהם איינצייגען א געוויסע סומע דיא ברידער האבן דאס געטהון. עס איז אוועק נענאנגען איינינע צייט ווי דר דאקטאר האט זיי אום קורירט האבן זיי אנגעפאנגען דר

עטוואס צוא זעהן אונ דר עטוואס צוא הערן ערשט איז א יאמער אונ א געשרייא, זיי האבן זיך ביידע דערוואוסט פון זייערע צרות. אונ האבן ניט געוואלט לאזען ארויסגעבן דעם דאקטאר די איינגעלייגטע סומע זיי האבן געטענה'ט מיר האבן איינגעלייגט דס געלד באופן אז דו וועסט אונז בעסער מאכן ערשט עס איז דאך אונז אפילו ערגער געווארן דר דאקטאר האט זיי

פירוש ע"ט

בעשרה מאמרות מיט צעהן רייד וואס גאט האט גערעדט איז די וועלט בעשאפען געווארן. ווייל פאר א מוסר קאן איך דער פון אפ לערנן זאגט די משנה דס איז דער מוסר וואס איך קאן אפלערנן ווארום גאט וואלט געקענט בעשאפן די וועלט מיט איין מאמר אבער אז די וועלט איז אזוי חשוב ביי השי"ת אז ער האט זי בעשאפען מיט צעהן מאמרות געהערען מיר צו פארשטיין ווי אזוי מען וועט געצאהלט נעמען פון די רשעים וואס זיי מאכען פארלירן אזוי איין טייערע וועלט וואס זי איז בעשאפען געווארן מיט צעהן מאמרות. אונ מען וועט געבן א גוטען שכר צו די צדיקים וואס זיי דערהאלטן די וועלט וואס זי איז בעשאפען געווארן מיט צעהן מאמרות. עשרה דורות צעהן דורות איז געווען פון אדם ביז נח מודיע צוא זיין דעם עולם ווי פיעל השם יתברך האט דערלענגערט זיין צארן ווארום אלע דורות פון אדם ביז נח האבען השם יתברך דערצערענט חאטשע זיי האבען פארשטאנען אז עס איז פארהאנדען איין גאט האט השי"ת אזוי לאנג געווארט ביז ער האט אויף זיי געבראכט דעם מבול ער האט דאך זעהר לאנג געווארט כדי מיר זאלן וויסען אז השי"ת וועט בוודאי בעצאהלען די מענשען וואס טהון שלעכץ. עשרה דורות צעהן דורות איז געווען פון נח ביז אברהם מודיע צו זיין ווי פיעל ארך אפים ער איז

הָיוּ מַכְעִיסִין וּבָאִין, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם אָבִינוּ וְקִבֵּל שְׂכַר כֻּלָּם:
ג עֲשָׂרָה נִסְיוֹנוֹת נִתְנַסָּה אַבְרָהָם אָבִינוּ, וְעָמַד בְּכֻלָּם, לְהוֹדִיעַ
כַּמָּה חִבָּתוֹ שֶׁל־אַבְרָהָם אָבִינוּ: ד עֲשָׂרָה נִסִּים נַעֲשׂוּ לַאֲבוֹתֵינוּ
בְּמִצְרַיִם, וַעֲשָׂרָה עַל הַיָּם: עֶשֶׂר מַכּוֹת הֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא
עַל הַמִּצְרִים בְּמִצְרַיִם, וְעֶשֶׂר עַל הַיָּם: עֲשָׂרָה נִסְיוֹנוֹת נִסּוּ אֲבוֹתֵינוּ
אֶת־הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּמִּדְבָּר, שֶׁנֶּאֱמַר, וַיְנַסּוּ אֹתִי זֶה עֶשֶׂר
פְּעָמִים, וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי: ה עֲשָׂרָה נִסִּים נַעֲשׂוּ לַאֲבוֹתֵינוּ בְּבֵית
הַמִּקְדָּשׁ, לֹא הִפִּילָה אִשָּׁה מֵרֵיחַ בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ, וְלֹא הִסְרִיחַ בְּשַׂר

נחלת אבות

פר זיין בן יחיד וועג׳ א טייערן גאלדענעם זייגר. אז דר עושר איז געקומען אין זיין הויז אריין רופט ער צו דעם בן יחיד אונ ער זאגט צו איהם מיין קינד דו זאלסט וויסן דס איך האב פאר דיר געבראכט זייער א טייערע מתנה א קונסטליכן גאלדענעם זייגר מען דארף אבר זייער פארזיכטיג צו זיין אונ צו היטן דעם זייגר ער זאל ניט צו בראכן ווערן אונ אז איך וועל זעהן דס דו וועסט מיין מתנה גוט אפהיטען אזוי קויף איך דיר אויף דעם צווייטען מאל נאך א שענערע מתנה ווי די ערשטע מתנה דר בן יחיד ענטפערט איהם ליבר פאטר דיין מתנה געפעלט מיר זייער שיין נאר דאך צו וואס האסטו מיך געקויפט אזוי א טייערן זייגר דס איך זאל מיך דארפן שטארק צו היטן טאטער וועל איך מיך ניט

זכות אבות

בעשאפן דיא וועלט מיט צעהן בעפעהלע אום פאך צו בעשטראפן די רשעים, וועלן מיר דס פארשטעהן מיט א משל. איין רייכער מאן הט געקופט פאר זיין זוהן איין טהייערע גאלדענע אוהר, אלס ער איז אהיים געקומן האט ער צוגערופן דעם זוהן אונ איהם געזאגט מיין קינד איך האב דיר געבראכט א געשענק א טהייערע קינסטליכע אוהר מען דארף מיט איהר זעהר פארזיכטיג ארום געהן אונ זאלסט איהר זעהן צו היטן אז זיא זאל ניט פערדארבן ווערן, אז איך וועל זעהן אז דו פערשטעהסט איהר צו האלטן וועל איך דיר דס צווייטע מאל קויפן נאך א פיינערן געשענק צו וואס האסט דו מיר געקויפט אזא טהייערע אוהר וואס איך זאל דארפן ציטערן איבר איהר, פילייכט וועסט

דוא מיך נאכהער שטרענג בעשטראפן, האט איהם דר זוהן געפרעגט, ענטפערט איהם דר פאטר, חלילה וחס, פון שטרענג בעשטראפן איז גאר קיין גדאנקן, ווייל עס איז דאך ווירקליך שווער איין צוא היטן אזא קינסטליכע אוהר, ווען איך וואלט דיר ברענגן איין איינפאכע אוהר אונ וואלסט ניט וויסן וויא איהר צוא האלטן אונ וואלסט פערדארבן איהר וואלט איך דיר שטרענג בעשטראפט, איך האב דיר צוליעב דעם

משלי אבות

אנגעקלאגט פר דעם שטאדט ריכטער, דר ריכטער איז גווען זעהר א קלוגער מענש האט ער גזאגט וויא זייא טענה׳ן זענין זיי גערעכט דען דר דאקטער האט זייא אנשטאט גוט צוא מאכן נאך ערגער געמאכט אלזוא זאל ער זיי צוריק מאכן וויא זיי זענין פריהער גוועזן דאן וועלן זיי הייסן איהם ארום געבן דס געלד, ווי די ברידער האבן דערהערט דעם פסק האבן זייא געמאכט א ליארעם בעקומן צוריק דיא פריהערדיגע פעהלערן האבן זיי אוך ניט גוואלט, אלזוא האט דר ריכטער גזאגט זייט איהר דאך צופרידן מיט דיא

פירוש ע״ט

געוון, ביז אברהם איז געקומען אונ הט געטהון מעשים טובים אונ האט גענומן דעם שכר פאר זיי אלע. עשרה נסיונות מיט צעהן פרובען איז געפרובט געוואָרן אונזר פאטער אברהם אונ איז ביי געשטאנען ביי אלע צו מאכען וויסען אונז דאס ליבשאפט וואס השי״ת האט ליב געהאט אברהם אבינו דרום הט ער איהם געפרובט. עשרה ניסים צעהן וואונדר איז געטהון געוואָרן צו אונזערע עלטערן אין מצרים וואס זיי זענען ניצול געוואָרן פון דיא צעהן מכות וואס השי״ת הט געטהון אין מצרים אונ צעהן וואונדר איז געוועזן ביי דעם ים. עשר מכות צעהן מכות הט השי״ת געבראכט אויף די מצרים אין מצרים אונ צעהן מכות האבען דיא מצרים געהאט אויף דעם ים. עשרה נסיונות צעהן מאל האבען אונזערע עלטערען געפרובט דעם אויבערשטען אין דער מדבר ווארום עס שטייט זיי האבן מיך געפרובט צעהן מאל אונ האבן ניט געהערט אין מיין קול. עשרה ניסים צעהן ניסים איז געטהון געוואָרן צו אונזערע עלטערן אין בית המקדש איינס קיין שום אשה מעוברת הט ניט מפיל געוועזן פון דעם געשמאק

הַקֹּדֶשׁ מֵעוֹלָם, וְלֹא נִרְאָה זְבוּב בְּבֵית הַמִּטְבְּחַיִם, וְלֹא אֵירַע קֶרִי לְכֹהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים וְלֹא כִבּוּ הַגְּשָׁמִים אֵשׁ שֶׁל עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה, וְלֹא נִצְּחָה הָרוּחַ אֶת עַמּוּד הֶעָשָׁן וְלֹא נִמְצָא פְּסוּל בָּעֹמֶר וּבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וּבְלֶחֶם הַפָּנִים, עוֹמְדִים צְפוּפִים וּמִשְׁתַּחֲוִים רְוָחִים, וְלֹא

זכות אבות

גבראכט איין קינסטליכע אוהר אז אוב דו וועסט איר ניט פארזארגן זאל איך דיר דערפאר דעם צווייטן מאל ברענגן פיינערע גשענקע, דר נמשל איז (עולם חסד יבנה), השי"ת הט די וועלט גבויעט מיט חסד, היינט אז ער וואלט בעשאפן דיא וועלט מיט איין מאמר, איז דאס גלייך וויא איין איינפאכע מתנה, וואלט דאך דעם צדיק ניט קומן קיין גרויסן שכר ווייל עס איז ניט אזו שווער דורך צו פיהרן די וועלט. אונ דעם רשע וואלט קומען אגרויסען עונש אז אזו איין איינפאכע וועלט הט ער ניט גקענט דורך פיהרן אהן עבירות, דאהער הט השי"ת בעשאפן די וועלט מיט צעהן מאמרים יום דם ווייזט אוף דיא צעהן גבאט פון בארג סיני, ווס אין זייא איז מרומז אלע תרי"ג מצות אונ אלע גהיימניסע פון דר תורה ממילא קומט דעם צדיק פיל שכר אז אזו זיין גרויסע קינסטליכע וועלט

נחלת אבות

קענן דערהיטע' וועסטו נאך מיר שטארק בעשטראפן ווייל איך האב פארדארבן אזו אטייערע זאך ל'בערשט וואלסטו מיר נעקויפט אקליין זיינעריל וואלט דיך ניט אזו פיעל הארין אז איך וועל עס צו ברעכען אונ וואלסט מיך ניט שטארק בעשטראפט, דער פאטער ענטפערט איהם ניין מיין קינד דו האסט אטעות אין דער זאך איז דען מיין כונת דיך צו בעשטראפן מיין כונה איז דאך דיר גוטס צו טהון אונ ווס מיין מתנה ווערט זיין השוב אונ דו וועסט איהר ניט פארדארבן, וועל איך דיר זיהן נאך גרעסערע אונ חשוביערע מתנות צו געבען אונ יעדר ווען איך זאל דיר קויפן אגעגעבן א זיינעריל וואלסטו עס טמיינד צו בראכן וואלט איך דיר מיין בעשטראפן דען דם זייגעריל וואלט שון געוועזן לא יצלח

משלי אבות

קוראציע את בעצאהלט דעם דאקטער, דר נמשל איז דר מענש מטנה'ס ביים יום הדין איך בין געגען מיין ווילן גבארן געווארן אונ מיין גאנצר לעבן איז מיר צו ווידר וואס מאכט מען מיר שולדיג אוב איך האב גזינדיגט ענטפערט מען איהם דר וועלכר האט דיר דאס לעבן גשענקט קען איהם ביי דיר צוא נעמן אבער וויא עס קומט צום שטארבן איז ווידר א רעש אונ איין געשריי עס ווילט זיך ניט שטארבן, ווי באלד אזו זאגט מען צו איהם איז דאך דיר דם לעבן ליעב מוזט דו וויסן אז דוא וועסט מוזען אפגעבן רעכענשאפט פון אלעס ווס דו האסט געטהון צייט דיין לעבן פאר דעם בורא כ"ה ווס ער איז דר קעניג איבער אלע קעניגען:

פירוש ע"ט

פון היילינ פלייש וואס מען הט געקאכט אונ געבראטן די כהנים זאלען עסען האט זיך גאר ניט פארגלוסט קיין שום אשה מעוברת דר צווייטער גם עס איז ניט פארשטונקן געווארן דס היילגע פלייש פון קרבנות קיין מאל. דער דריטער גם מען הט ניט געזעהען קיין פליג אין דעם שאכט הויז וואו מען הט געקוילעט די קרבנות. דער פירטער גם עס הט ניט געטראפען אז דר כהן גדול זאל זעהען קרי אום יום כפור. דער פינפטער גם דיא רעגענס האבען ניט פארלאשן דס פייער פון דעם האלץ ווס מען הט אנגעגרייט אויף דעם מזבח חאטשע איבער דעם מזבח איז קיין שום דעק ניט געוועזן נאר אונטערן הימל. דער זעקסטער גם דער ווינט הט ניט צושפרייט דעם רויך פון די קרבנות ווס ער איז ארויסגעגאנגען ווי איין זייל חאטשי עס איז געוועזן גרויסע ווינטען. דר זיבעטער גם עס הט קיין מאל ניט געטראפען א פסול אין עומר ווס מען הט געבראכט אום פסח אונ אין די צוויי ברויט פון ווייץ ווס מען הט געבראכט אום שבועות אונ ווס מען הט אלע שבת געשטעלט אין בית המקדש די אלע דריי ווען זיי וואלטן פסול ווערען וואלט מען שוין אנדערע ניט געקאנט בעקומען דעם עומר האט מען געמוזט דוקא שניידן ביי נאכט מוצאי יום טוב מען זאל מארגן מקריב זיין די שתי הלחם האט מען געמוזט באקען פאר יום טוב אונ דעם לחם הפנים שבת פר נאכט. דער אכטער גם אלע ישראל ווס זענען געוועזען אין בית המקדש זענען געשטאנען ענג גלייך ווי אויפגעהויבען אין דער לופט מחמת ענגשאפט אונ איטליכער האט זיך געבוקט אונ האט מתפלל געוועזן גרוימערהייד עס איז גרוים געווארן פון איינם צום אנדערן פיער איילן כדי איינר זאל ניט הערן ווס דער אנדערער איז זיך מתודה. דר ניינטר גם עס האט ניט מזיק געוועזן קיינעם

הַזִּיק נָחָשׁ וְעַקְרָב בִּירוּשָׁלַיִם מֵעוֹלָם, וְלֹא אָמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ, צַר לִי הַמָּקוֹם שֶׁאָלִין בִּירוּשָׁלָיִם: ו עֲשָׂרָה דְבָרִים נִבְרְאוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְאֵלּוּ הֵן. פִּי הָאָרֶץ, פִּי הַבְּאֵר, פִּי הָאָתוֹן, הַקֶּשֶׁת וְהַמָּן וְהַמַּטֶּה וְהַשָּׁמִיר הַכְּתָב וְהַמִּכְתָּב וְהַלֻּחֹת. וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַף הַמַּזִּיקִים וּקְבוּרָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה וְאֵילוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַף צְבָת בִּצְבָת עֲשׂוּיָה: ז שִׁבְעָה דְבָרִים בְּגֹלֶם וְשִׁבְעָה בְּחָכָם,

נחלת אבות.

לְשׁוּם מְלָאכָה מֶען ווִיאלט עס שוין ניט געקאנט פארריכטען אָבֶר דעם גוטען ווילען וועכטער אזוי געשווינד ניט צו ברעכען אונ אפילו דו וועכסט מאכען א פעלער וועט מען נאך קענען פאררעכטען וועט דיין שטראף ניט זיין אזוי גרוס נאר עס איז דאך א טייערע זאך אין א שאד אפילו אויף אהאלבע א פגם בפרט דו קאנסט נאך פארליערען די רעכטע מתנות, אין דר מייטש בכדי (להפרע מן הרשעים) צו נעמען געצאהלט פון די רשעים מיט אקליינעם על שווייל דעם פגם וועט דר צדיק קאנען פאררעכטען אָבֶר דאך וועלען זיי פארליערען די רעכטע מתנות:

זכות אבות

האט ער אנגעהיט אונ איז אריס פון איהר בשלום. אונ דעם רשע קומט ניט קיין גרוסן שטראף נוייל עס איז באמת שווער צו הטן אזוי איין קינצליכע וועלט ניט צו פערדארבען איהר, דאס איז דיא כונה (בעשרה מאמרות כו׳) דארום הט השי״ת ניט בשאפען די וועלט איינפאך מיט אמאמר זאנדערן מיט צעהן מאמרות, דאמיט די רשעים זאלן ניט האבן איין שרעקליכן עונש אונ זאלן קענין האבן אשטיקעל טענה בייא דעם יום הדין אז עס איז שווער גוועזן צו היטן אזוי א וועלט וואס איז בעשאפען גווארן דורך צעהן מאמרות אונ דורך תשובה וועט מען זייא מוחל זיין, ווי״תן שכר טוב לצדיקים, דערפאר וואס דיא צדיקים האבן אנגעהיטן אזוי א קינצליכע וועלט מיט אלע איהרע שוועריגקייטן דערפאר קומט זיי מעהר שכר בעוה״ב:

תורת אבות

(וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַף הַמַּזִּיקִין), א טייל זאגן אז אויך די שעדליכע גייסטער זענין בעשאפען גווארן ערב שבת פר נאכט, וועט מען פרעגן ווס דארף מען די מזיקין אויף דר וועלט, ברענגט דיא גמרא אין מסכת מעילה א מעשה, אז אונטער די פיעל צרות וועלכע יודן האבן גליטן אין די צייט פון מלכות רומי, איז איינמאל ארויס [illegible] פון די רעגירונג אז די יודן זאלן ניט היטן שבת נדה אונ זאלן ניט מל זיין זייערע קינדער אונ ווער עס וועט עובר זיין אויף איינס פון די דריי זאכן זאל מען איהם טייטן, אין יענער צייט האט זיך געפונען

פירוש ע״ט

א שלאנג אדער איין עגדרים אין דר היילגע שטאדט ירושלים חאטשע זיי האבן איינעם א ביס געטהון האט גאר ניט געשאט. דער צעהנטער גם עס האט קיינמאל ניט געזאגט איינער צום אנדערען עס איז מיר ענג דם ארט אז איך זאל געכטיגען אין ירושלים. עשרה דברים צעהן זאכן זענען בעשאפען געווארן פרייטאג פאר נאכט דם זענען זיי. דאס מויל פון דר ערד עס זאל זיך עפענען קרח׳ן איין צו שלינגן. דאס מויל פון דעם ברונען פון מרים אין דער מדבר עס זאל געהען וואסער צו די ישראל. דם מויל פון בלעמ׳ם אייזל. דער רעגען בויגען אונ דר מן ווס אין דער מדבר איז געוועזן אונ דער שטעקן פון משה רבינו ער איז געוועזן פון ספירין אונ דם ווערמיל ווס מען האט דער מיט געשפאלטען די אבנים טובות פון דעם חושן ואפוד. דם כתב פון די לוחות אונ דם ווס איז געווארן געשריבן אז מען זאל קענען פון אלע זייטן ליינען אונ די לוחות אליין. אונ א טייל זאגן אויך דער קבר פון משה רבינו א נ דער ווידער פון אברהם אבינו ווס ער האט מקריב געוועזען ווען ער האט יצחק׳ן געבראכט צו דר עקידה אונ א טייל זאגן די שדים זענען דענטסמאל בעשאפען געווארן. אונ אויך די צוואנג וואס מען גליט אייזען האט מען אויך געמוזט מאכען מיט א אנדערע צוואנג ווארום ווי קאן מען האלטען היים אייזען אין דר האנד. שבעה דברים בגולם זיבען זאכען איז ביי דעם מענשען וואס איז אזוי ווי א שטיין אדער ליים אדער האלץ אדער אייזען חאטשע מען הט גימאכט איין כלי אונ מען הט ניט אויס גיפארטיגט ווערט גערופען גולם אזוי אויך א מענש ווס איז ניט רעכטפארטיג מיט זיין שכל ווערט ער גערופען גולם. אונ זיבען זאכן איז פארהאנען ביי א חכם. א חכם רעדט ניט פאר דעם ווס איז גרעסער פון איהם מיט חכמה אונ מיט דר צאהל ווארית ער איז עלטער פון איהם

חָכָם אֵינוֹ מְדַבֵּר לִפְנֵי מִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה וּבְמִנְיָן, וְאֵינוֹ נִכְנָס לְתוֹךְ דִּבְרֵי חֲבֵרוֹ, וְאֵינוֹ נִבְהָל לְהָשִׁיב, שׁוֹאֵל כְּעִנְיָן, וּמֵשִׁיב כַּהֲלָכָה, וְאוֹמֵר עַל־רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן, וְעַל־אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן, וְעַל מַה־שֶּׁלֹּא שָׁמַע אוֹמֵר לֹא שָׁמַעְתִּי, וּמוֹדֶה־עַל הָאֱמֶת, וְחִלּוּפֵיהֶן בְּגֹלֶם:

ח שִׁבְעָה מִינֵי פוּרְעָנִיּוֹת בָּאִים לָעוֹלָם, עַל־שִׁבְעָה גוּפֵי עֲבֵרָה. מִקְצָתָם מְעַשְּׂרִים וּמִקְצָתָם אֵינָם מְעַשְּׂרִים, רָעָב שֶׁל־בַּצֹּרֶת בָּא,

גבורת אבות

איין גוויסר ראגבן בן איסטרוגלי איין גרוסר חכם אונ בעריהמטער רעדנר האט ער זיך פארקליידעט פר איין ראמער אז דס מען הט איהם ניט מעהר ערקענט פר איין יודן אונ הט זיך דאדורך אריין גמאכט צווישן די ראמישע מיניסטארן, אונ אין איין פערזאמלונג האט ער זיי גזאגט מיר ציעלן זיך דאך מיט דיא דריי בייזע גזרות אז יודן זאלן ווערן ארעם. שוואך אונ ווייניגר וועט דאך אויסקומן פונקט פארקערט אז זיי וועלן ניט היטן דעם שבת וועלן זיי דאך ארבייטן אנשטאט זעכס זיבן טעג אין וואך וועלן זיי מעהר פערדינן אונ רייכר ווערן. אז זיי וועלן ניט מל זיין זייערע קינדר פערליירן זיי דאך ניט קיין בלוט בלייבן זיי שטארק, אונ אז זיי וועלן ניט היטן נדה, וועלן זיי אפטערס צוזאמן קומן מיט זייערע פרויען אונ וועלן זיך דאדורך מעהרן אלזא איז מיין ראטה אז מען זאל דיא אלע דריי גזרות מבטל זיין, דיא מיניסטארען האבן איהם גרעכט גגעבן אונ אבגערופן דעם בעפעהל, אין איינינע צייט ארום

ירושת אבות

(ואינו נבהל להשיב). דר טייטש פון דעם מאמר איז דר חכם איילט זיך ניט צו ענטפערן אז מען פרעגט איהם עפעס נאר ער איז זיך פריהער גוט מיישב איידר ער ענטפערט. דר שערי הקדושה שרייבט בחלק א׳ אז א מענש זאל ניט טהון קיין שום זאך ביידן ער בערעכענט זיך פר העהר גוט איבר צו ער זאל טהון אדר ניט, דעסטגלייכן זאל א מענש ניט רעדן קיין שום דבור ביידן ער בערעכענט זיך פריהער גוט איבר אין דר מחשבה צו ער זאל רעדן די ווערטר צו נישט, דען וואס מען טהוט אונ אז מען האט דערנאך חרטה קען מען שוין ניט פארריכטן, אבר אז מען בערעכענט זיך גוט מיט ישוב הדעת אונ מען טהוט דערנאך הט די זאך א קיום מיט הצלחה. אונ אפילו עס טרעפט זיך טהייל מאל,

מעשה אבות

(ומקצתן אינן מעשרין). אין מדרש שטייט איין מעשה עס איז געווען איין רייכר מאן וועלכר האט געהאט פיעל פעלדר אונ ווייניגערסנר פיעל פיה אונ שאף דיא פעלדער האבען איהם געבראכט אלע יאהר טויזענד מאל ... ווי פיעל ער הט פערזייעט אונ דער מאן הט פארלעבט זיינע יאהרן בעושר וכבוד. פר זיין שטארבן הט ער געזאגט צו זיין זוהן מיין זוהן איך האלט ביים שטארבן אונ איך לאז דיר איבר מיין גאנצן עשירות פערזאג איך דיר אז דו זאלסט זיך פיהרן אין גאטעס וועג אונ דיענען השי״ת מיט׳ן גאנצן הארצען די פעלדער געטרייער זאלסטו הטען צו זייען אונ שניידן אין דר צייט אונ אב געבן תרומה ומעשר ווי דער דין איז די פעלדער געבן טויזענד מאס תבואה אלע יאהר זאלסטו געבן מעשר הונדערט מאס, דר זוהן הט געהיטן די צוואה יאהרן לאנג אונ עס הט איהם מצליח געווען עס האבן זיך אבר געפונען פערדארבענע מענשען וועלכע האבן איהם געזאגט אז ער וועט ניט היטן צו געבן די ריכטיגע מאס מעשר וועלן די פעלדר איך ברענגן דס איהריגע. ער הט זיי געפאלגט אונ הט אנגעפאנגן אב צו שיידן ווייניגר מעשר האבען די פעלדר יעדעס יאהר געבראכט ווייניגר וויפיל ער פלעגט אלע יאהר אראפ נעמן פון זיי ביז איין יאהר האבן זייא געבראכט נאר איין צעהנטהייל אונ ער איז געווארען א יורד רחמנא לצלן, אז זיינע קרובים האבן זיך דערוואוסט זענן זיי אלע געקומען צו איהם אנגעטהון יום טוב׳דיג, ווס זיט איהר געקומען צו מיר הט ער ביי זיי געפרעגט פרייען

פירוש ע״ט

ער געהט ניט אריין אין יענעמס רייד ער ווארט ביז יענער רעדט אויס דס ווס ער וויל זאגן דער נאך ענטפערט ער ערשט אונ ער איילט זיך ניט אז מען פרעגט איהם עפעס ער איז זיך פריער מישב איידר ער ענטפערט. ער פרעגט דעם רבי אין דעם ענין וואס דר רבי לערנט ענטפערט איהם דער רבי אזוי ווי דער דין איז. אז מען פרעגט איהם צוויי שאלות ענטפערט ער אויף דר ערשטער שאלה צום ערשטן אונ אויף דעם ווס מען פרעגט איהם צום אנדערן ענטפערט ער צום צווייטן אונ אויף דעם וואס ער האט ניט געהערט זאגט ער איך האב דס ניט געהערט. אז ער פארשטעהט אז יענער וועגט איהם אפ איז ער מודה אינ ביי איין גולם איז אלץ פארקעהרט. שבעה מיני פורעניות זיבן ערליי פורעניות פלעגן אין ארץ ישראל קומען אויף זיבן אפגעטיילטע עבירות. אז טייל זענען מעשר זייערע תבואות אונ א טייל זענען ניט מעשר זייערע תבואות קומט א הונגער מחמת דער רעגן ווערט געמינערט עס ווערט טייער

מִקְצָתָם רְעֵבִים וּמִקְצָתָם שְׂבֵעִים. גָּמְרוּ שֶׁלֹּא לְעַשֵּׂר, רָעָב שֶׁל־מְהוּמָה וְשֶׁל־בַּצֹּרֶת בָּא. וְשֶׁלֹּא לִטּוֹל אֶת־הַחַלָּה, רָעָב שֶׁל־כְּלָיָה בָּא: דֶּבֶר בָּא לָעוֹלָם, עַל־מִיתוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, שֶׁלֹּא נִמְסְרוּ לְבֵית דִּין, וְעַל־פֵּרוֹת שְׁבִיעִית. חֶרֶב בָּאָה לָעוֹלָם, עַל עִנּוּי הַדִּין, וְעַל־עִוּוּת הַדִּין, וְעַל־הַמּוֹרִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא כַהֲלָכָה: ט חַיָּה רָעָה בָּאָה לָעוֹלָם, עַל־שְׁבוּעַת שָׁוְא, וְעַל־חִלּוּל הַשֵּׁם. גָּלוּת בָּאָה לָעוֹלָם, עַל עוֹבְדֵי אֱלִילִים, וְעַל־גִּלּוּי עֲרָיוֹת, וְעַל שְׁפִיכוּת דָּמִים, וְעַל־שְׁמִטַּת הָאָרֶץ: בְּאַרְבָּעָה פְרָקִים הַדֶּבֶר מִתְרַבֶּה, בָּרְבִיעִית,

ירושת אבות

אז מען הט זיך גוט בערעכנט און געטהון א זאך און דר נאך דאכט זיך אז מען וואלט אנדערש געטהון וואלט בעסר געווען זאל מען נים האבן קיין עגמת נפש דערפון. דען מען דארף וויסן אז עס איז א דינג ביי השי"ת אין דער האנט מבילא אז דר מענש הט געטהון וואס ער איז מחויב היינו ער הט זיך פריהער גוט בערעכנט און עס איז איהם נים איין געפאלן אין דר מחשבה דר אנדערר אופן ביז נאך דעם טהון איז א סימן אז עס איז נשוע בהשגחה פרטית פון השי"ת ער זאל דוקא אזוי טהון פון זיין טובה וועגן, ובזכות פון דר אמונה ובטחון וועט השי"ת העלפען. אז דס עסק וועט זיך אייספיהרען בזה האופן צו אלעם גוטען:

נבורת אבות

האבן זיך אבער די מיניסטארן דערוואוסט אז ראובן בן איסטרובלי איז איין יוד, הט זיי דס שטארק פערדראסן און האבן ווידער ארוס געגעבן דאס זעלבן בעפעהל. עס איז גוואורן ביי יודן חשך ואפלה, האבן זיי בעשלאסן אום צו ריכטן רבי שמעון בן יוחאי קיין רום, ער איז דאך א גרוסר צדיק ומלומד בנסים פילייכט וועט איהם געלינגן מבטל צו זיין די גזרה ווי מרדכי היהודי אין דין צייט איז געלונגן מבטל צו זיין די גזרה פון המן הרשע, רבי שמעון בן יוחאי האט אנגענומען דעם אויפטראג און הט זיך פארברייטעט צו דר רייזע נאך רום, אז ער איז שון ארום אויסער דר שטאט, איז אים ענטגעגען געקומען איין מזיק מיט דעם נאמען בר תמליון און הט גזאגט צוא רבי שמעון אז איך זאל גיהן מיט דיר קיין רום וועל איך דארט מאכן אז דיא גזרה זאל בטל ווערן הט רבי שמעון אנגענומען צוא גייען און גזאגט, צו הגר המצרית דיא דיענסט פון אברהם אבינו

מעשה אבות

זיך אויף מיין אונגליק, נייערט נים פרייען זיך אויף דיין אונגליק נאר אויף דיין שמחה האבען מיר זיך יעצט ביי דיר צו זאמען געקליבן דען יעצט איז ביי דיר איין נייעס, ביז יעצט ביזטו געוועזן דר ווירט פון די פעלדר און השי"ת ביי דיר דער כהן וואס הט גענומען כעשר און יעצט איז השי"ת דער ווירט און דו דר כהן ווייל דו באקומסט מער נים ווי כעשר פון דעם וואס דו האסט פריהער גענאם דיזעז בעמערקונג הט אויף איהם געמאכט איין שטארקן איינדרוק און ער הט ווייטער אנגעפאנגן געבן מעשר ווי מען דארף און איז ווידר רייך געווארען, כמ"ש עשר בשביל שתתעשר:

פירוש ע"ם

די תבואה אפייל זענען הונגעריג און אטייל זענען זאט. אז עס איז פארטיג די דעות פון אלע אז מען זאל גאר קיין מעשר נים געבען קומט א הונגער פון ברומונג און פערדארבונג און הונגער מחמת ווייניג רעגען קומט אויך. אז עס איז געבליבן ביי דעם עולם אז מען זאל נים נעמען חלה קומט ח"ו איין הונגער פון פערלענדונג. דבר עס קומט ח"ו איין עפוש אויף דער וועלט ווען מען איז עובר אויף אזו איין עבירה וואס מען איז חייב מיתה און איבר דעם ווייל מען איז נים מפקיר די פירות פון שמיטה. חרב באה לעולם איין שווערד פון מלחמות קומט חס ושלום אויף דר וועלט אז מען ווייסט דעם פסק און מען פסקנט נים אין וואס מען פסקנט בכיון פאר קערט ווי דר דין איז און איבר די וואס פסקענן אין דר תורה נים ווי די הלכה איז אין איסור והתר. חיה רעה איין חיה רעה קומט אויף דר וועלט איבר פאלשע שבועות און איבר חילול השם. א גלות קומט ח"ו אויף דר וועלט אויף דעם וואס מען דינט עבודת כוכבים און איבער זנות און אז איינער דעם אנדערן הרגנט אום זיסט און וואס מען האלט נים קיין שמיטה. בארבעה פרקים אין פיר צייטן ווערט ח"ו גימערט דר דבר. אין דעם פערטן יאר פון שמיטה און אין שמיטה און דס יאר וואס נאך שמיטה און נאך סוכות איטליכם יאר. ברביעית אין דעם פערטען יאר פון שמיטה איבר דעם וואס מען הט נים נגעבען מעשר עני אין דעם

וּבַשְּׁבִיעִית, וּבְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, וּבְמוֹצָאֵי הֶחָג, שֶׁבְּכָל־שָׁנָה וְשָׁנָה. בָּרְבִיעִית מִפְּנֵי מַעְשַׂר עָנִי שֶׁבַּשְּׁלִישִׁית. בַּשְּׁבִיעִית מִפְּנֵי מַעְשַׂר עָנִי שֶׁבַּשִּׁשִּׁית, בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מִפְּנֵי פֵּרוֹת שְׁבִיעִית. בְּמוֹצָאֵי הֶחָג שֶׁבְּכָל־שָׁנָה וְשָׁנָה, מִפְּנֵי גֶּזֶל מַתְּנוֹת עֲנִיִּים: י אַרְבַּע מִדּוֹת בָּאָדָם, הָאוֹמֵר שֶׁלִּי שֶׁלִּי, וְשֶׁלְּךָ שֶׁלָּךְ, זוֹ מִדָּה בֵינוֹנִית, וְיֵשׁ אוֹמְרִים זוֹ מִדַּת סְדוֹם. שֶׁלִּי שֶׁלָּךְ וְשֶׁלְּךָ שֶׁלִּי עַם הָאָרֶץ. שֶׁלִּי שֶׁלָּךְ וְשֶׁלְּךָ שֶׁלָּךְ חָסִיד. שֶׁלְּךָ שֶׁלִּי וְשֶׁלִּי שֶׁלִּי רָשָׁע: יא אַרְבַּע מִדּוֹת בְּדֵעוֹת. נוֹחַ לִכְעוֹס וְנוֹחַ לִרְצוֹת, יָצָא הֶפְסֵדוֹ בִּשְׂכָרוֹ. קָשֶׁה לִכְעוֹס וְקָשֶׁה לִרְצוֹת, יָצָא שְׂכָרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ. קָשֶׁה לִכְעוֹס וְנוֹחַ

גבורת אבות

וָוען זיא איז אַנְטְלָאפֶן אין דֶר מִדְבָּר אונ איז גְוֶועזֶין אין אַעֵת צָרָה הָאבֶּן זיך צוּ איהר גְוויזֶן דְרַיי מַלְאָכִים אונ איצְט אַז מִיר זֶענִין אין אַעֵת צָרָה בֶּעוַויְיזְט זיך צוּ אוּנְז נָאר אַ מַזִיק, מִן הַסְתָּם זֶענִין מִיר גְנוּג זִינְדִיג אוּנ פַארְדִיעֶנִין אַזוֹ הָאט איהם בַּר תְּמַלְיוֹן גְזָאגְט אוּב דוּ ווילְסְט נִיט גַעה איך אַוֶועק. זָאגְט רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאִי צוּ איהם זָאל שׁוֹין זַיין אַ נֵס דוּרְךְ וֶועמֶן עֶס אִיז, דֶר מַזִיק איז אַוֶועק גְלָאפֶן קֵיין רוֹם אונ בִּיז ר' שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאִי איז אַהִין גְקוּמֶן איז זַיין רוּחַ שׁוֹין אַרַיין אין עֶם רוֹמִישֶׁן קֵייזֶערְס טָאכְטֶער אונ זיא איז מְשׁוּגַע גְוָוארֶן, מֶען הָט איהר גֶעקוּרִירְט עֶס איז אָבֶּר אוּמְזִיסְט גְוֶועזֶן אַלֶע מִיהֶע אונ קֵיין זַאךְ הָט נִיט גְהָאלְפֶן, וִויא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאִי איז גְקוּמֶן קֵיין רוֹם הָט דֶר רוּחַ אין איהר אָנְגֶעפַאנְגֶן צוּא שְׁרַייעֶן רוּפְט רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאִי דֶעם יוּדִישֶׁן גֵייסְטְלִיכֶן עֶר וֶועט מִיךְ הַיילֶן, מֶען הָט איהם אוֹפְגֶעזוּכְט אונ גְבְּרַאכְט צוּ איהר, הָאט עֶר צְווַיי מָאל גְזָאגְט גַעה אַרוֹיס בַּר תְּמַלְיוֹן פוּן דַאנֶען, דֶר רוּחַ איז בַּאלְד אַרוֹיס פוּן איהר אונ דֶעם קֵייזֶערְס טָאכְטֶער איז בַּאלְד גְזוּנְד גְוָוארֶן, דֶר רוֹמִישֶׁער קֵייזֶער איז אַרוֹיס צוּ איהם אונ הָט איהם אַרַיין גְפִיהְרְט אין דֶעם חֶדֶר וואוּ אַלֶע קָאסְטְבַּארְקֵייטֶן לִיגֶן אונ הָט גֶעזָאגְט צוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאִי נֶעם צוּם אַנְדֶענְקֶן וָוס דִיר גְפֶעלְט אונ דָס וֶועט זַיין בַּיי מִיר דִיא גְרֶעסְטֶע עֶהְרֶע, צְווִישֶׁן דִיא אַלֶע זַאכְן איז גְלֶעגְן איך דֶר בְּפֶעהל פוּן דִיא גְזֵרוֹת, הָט ר' שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאִי גְזָאגְט גְנֶעדִיגֶר קֵייזֶער, איך פֶערְלַאנְג קֵיין זַאךְ נִיט נָאר דָס פַּאפִּיעֶר וָוס לִיגְט דָא, אָט דָס שֶׁענְק מִיר, דֶר קֵייזֶער הָט אִיבּ עֶרְלוֹיבְּט צוּ נֶעמֶן דָס פַּאפִּיעֶר אונ ר' שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאִי הָט איהם גְנוּמֶען אונ צוּרִיסֶען, אונ אַזוֹ איז בָּטֵל גְוָוארֶען דִיא שְׁרֶעקְלִיכֶע גְזֵרָה דָאס וַוייזְט דִיא מִשְׁנָה (וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַף הַמַזִיקִין), אַז זַייא דַארְף מֶען אוֹיךְ אַמָאל הָאבֶּען:

פירוש ע"ט

דְרִיטֶען יָאר. אין זִיבֶּעטֶן יָאר פַר דֶעם וָוס מֶען הָאט נִיט גִינֶעבֶּן מַעֲשַׂר עָנִי אין זֶעקְסְטֶן יָאר. וּבְמוֹצָאֵי אונ אין דֶעם יָאר וָואס נָאךְ שְׁמִיטָה איז וַוייל מֶען הָט נִיט מַפְקִיר גִיוֶועֶן דִי פֵּירוֹת פוּן שְׁמִיטָה. אונ נָאךְ סוּכּוֹת פוּן אַלֶע יָאר וַוייל מֶען הָאט גִינַזֶלְתְּ דִי עֲנִיִּים לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה. אַרְבַּע מִדּוֹת בָּאָדָם פִיר עֶרְלֵיי מִדּוֹת איז פַר הַאנְדֶן בַּיי מֶענְטְשֶׁן דֶר וָוס זָאגְט מַיינֶע איז מַיינֶע אונ דַיינֶע איז דַיינֶע דִי מִדָּה איז אַמִיטֶל מֶעסִיגֶע מִדָּה אונ אַטֵייל זָאגֶן דָס דִי מִדָּה הָאבֶּן דִי לַייט פוּן סְדוֹם גִיהַאט. דֶער וָוס זָאגְט מַיינֶע איז דַיינֶע אונ דַיינֶע איז מַיינֶע דֶער איז אַ עַם הָאָרֶץ. דֶר וָוס זָאגְט מַיינֶע איז דַיינֶע אונ דַיינֶע איז דַיינֶע דֶר איז אַ חָסִיד. דֶר וָואס זָאגְט דַיינֶע איז מַיינֶע אונ מַיינֶע איז מַיינֶע דֶר איז אַ רָשָׁע. אַרְבַּע מִדּוֹת בְּדֵעוֹת פִיר עֶרְלֵיי מִדּוֹת איז פַאר הַאנְדֶען בַּייא דֵעוֹת פוּן מֶענְטְשֶׁן. וֶוער עֶס וֶוערְט גְרִינְג אין כַּעַס אונ איז ווידֶער גְרִינְג בַּאוּוילִיגְט צוּ וֶוערֶן גֵייט אַוֶועק זַיין שָׁאדֶן דָס הֵייסְט דָס שְׁלֶעכְטְקֵייט וָוס עֶר איז אָפְּט אין כַּעַס דוּרְךְ דֶעם שְׂכַר דָס הֵייסְט דָאס גוּטְקֵייט פוּן דֶעם וָואס עֶר וֶוערְט גִיךְ גוּט אונ עֶס איז גְרִינְג אִים אִיבֶּר צוּ בֶּעטֶן. וֶוער עֶס איז שְׁוֶוער אֵיידֶר עֶר וֶוערְט אין כַּעַס אָבֶּר עֶר איז שְׁוֶוער אֵיידֶר עֶר וֶוערְט צוּרִיק גוּט עֶר לָאזְט זיך נִיט גְרִינְג אִיבֶּר בֶּעטֶען גֵייט אַוֶועק זַיין שְׂכַר דָאס הֵייסְט וָוס עֶר וֶוערְט נִיט גִיךְ אין כַּעַס דוּרְךְ דֶעם שָׁאדֶן וָואס עֶר לָאזְט זיך נִיט לַייכְט אִיבֶּער בֶּעטֶן. קָשֶׁה לִכְעוֹס וֶוער עֶס איז שְׁוֶוער אֵיידֶר עֶר וֶוערְט אין כַּעַס אונ עֶס איז גְרִינְג אִים אִיבֶּער צוּ בֶּעטֶן דֶר איז אַ חָסִיד. דֶר וָוס איז אָבֶּר גְרִינְג אין כַּעַס צוּ וֶוערֶן אונ איז שְׁוֶוער צוּ לָאז

לִרְצוֹת חָסִיד. נוֹחַ לִכְעוֹס וְקָשֶׁה לִרְצוֹת רָשָׁע: יב אַרְבַּע מִדּוֹת בְּתַלְמִידִים. מָהִיר לִשְׁמוֹעַ וּמָהִיר לְאַבֵּד, יָצָא שְׂכָרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ. קָשֶׁה לִשְׁמוֹעַ וְקָשֶׁה לְאַבֵּד, יָצָא הֶפְסֵדוֹ בִּשְׂכָרוֹ. מָהִיר לִשְׁמוֹעַ וְקָשֶׁה לְאַבֵּד. זוֹ חֵלֶק טוֹב. קָשֶׁה לִשְׁמוֹעַ וּמָהִיר לְאַבֵּד, זוֹ חֵלֶק רָע: יג אַרְבַּע מִדּוֹת בְּנוֹתְנֵי צְדָקָה. הָרוֹצֶה שֶׁיִּתֵּן, וְלֹא יִתְּנוּ אֲחֵרִים, עֵינוֹ רָעָה בְּשֶׁל־אֲחֵרִים. יִתְּנוּ אֲחֵרִים, וְהוּא לֹא יִתֵּן. עֵינוֹ רָעָה בְּשֶׁלּוֹ. יִתֵּן וְיִתְּנוּ אֲחֵרִים חָסִיד. לֹא יִתֵּן וְלֹא יִתְּנוּ אֲחֵרִים רָשָׁע: יד אַרְבַּע מִדּוֹת בְּהוֹלְכֵי בֵית הַמִּדְרָשׁ. הוֹלֵךְ וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה, שְׂכַר הֲלִיכָה בְּיָדוֹ. עוֹשֶׂה וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ, שְׂכַר מַעֲשֶׂה בְּיָדוֹ. הוֹלֵךְ וְעוֹשֶׂה חָסִיד, לֹא הוֹלֵךְ וְלֹא עוֹשֶׂה רָשָׁע: טו אַרְבַּע מִדּוֹת בְּיוֹשְׁבִים לִפְנֵי חֲכָמִים, סְפוֹג וּמַשְׁפֵּךְ מְשַׁמֶּרֶת וְנָפָה. סְפוֹג שֶׁהוּא סוֹפֵג אֶת־הַכֹּל,

צדקת אבות

(ארבע מדות בנותני צדקה). דער מדרש ברענגט א מעשה, אין דער צייט פון רבי מאיר בעל הנס איז געוועזן איין זעהר רייכר מאן יהודא הסנתותי וועלכר איז געוועזן זעהר קארג אונ הט קיין מאל ניט געגעבן אויף צדקה. רבי מאיר הט געזעהן ברוח הקודש אז עס דארף קומן אויף יהודא'ן מיט זיין פאמיליע איין שרעקליכער אונגליק, יהודא הט אבר געהאט אין זיך פיעל גוטע מדות פאר וועלכע רבי מאיר האט איהם ליעב געהאט אונ הט איהם געוואלט פערהיטן פון אונגליק, הט זיך רבי מאיר פארשטעלט פר איין ארעמאן אונ איז געקומן צו יהודא'ן, די דינער האבן איהם אנגענומען פר איין גנב אונ האבן איהם ארויס געטריבן. ר' מאיר הט זיך בעהאלטען אין איין שטאל אונ אבגעווארט ביז די צייט פון אבענד ברויט אונ דאן איז ער ווידר אריין צו איהם. די דיענער האבן איהם ווידר געוואלט ארויס טרייבן, הט ער געזאגט אז ער איז הונגעריג ער הט שון

פירוש ע"ט

זיך איבער בעטן דר איז א רשע. ארבע מדות פיר ערליי מדות איז פר האנדן ביי די וואס לערנן. ווער עס איז גרינג מקבל צו זיין וואס ער לערנט אונ פאר געסט גיך גייט אוועק זיין גוטע מדה וואס ער איז גיך מקבל מיט דעם שלעכטס וואס ער פר געסט גיך. ווען ער איז שווער מקבל צו זיין אבר ניט גיך פר געסט ער גייט אוועק דר שאדן וואס ער איז שווער מקבל צוא זיין קעגן דעם וואס ער פר געסט ניט גיך וואס ער לערנט. ווען ער איז גיך מקבל וואס ער לערנט אונ פר געסט ניט גיך דאס איז א גוטר חלק. ווער עס קאן ניט גיך מקבל זיין אונ פר געסט גיך דס איז א שלעכטר חלק. ארבע מדות פיר ערליי דעות איז פערהאנדן אין צדקה געבן. אז זיין דעה איז ער זאל געבן צדקה אונ אנדערע זאלן ניט געבן ווארום ער ווייס אז פון צדקה ווערט מען רייך, פערגינט ער ניט אז יענער זאל רייך ווערן. אז ער וויל אנדערע זאלן געבן אונ ער זאל ניט געבן איז זיין אויג שלעכט אויף זיך זיין געלד איז איהם א שאד. ער וויל געבן אונ אנדערע זאלן אויך געבן צדקה איז ער א חסיד. אז ער וויל ניט געבן אונ וויל אז פרעמדע זאלן אויך ניט געבן דר איז א רשע. ארבע מדות פיר דעות איז ביי די וואס געהען אין בית המדרש אז ער געהט אין בית המדרש אונ לערנט ניט הט ער שכר פר דעם גיין. אז ער לערנט אין דר היים אונ געהט ניט אין בית המדרש האט ער שכר פאר דעם לערנן, ער געהט אין בית המדרש אונ לערנט דר איז א חסיד. ער געהט ניט אונ לערנט ניט איז ער א רשע. ארבע מדות פיר טייל איז אין די וואס זיצן פר די חכמים א שוואם נעמט איין דעם וויין מיט די הייבן אזו איז פערהאנדן א תלמיד וואס נעמט אין זיך אריין וואס פאר א הלכה ער הערט אונ פארשטייט ניט. א לייקע גיסט מען פון איין זייט אריין אונ פון דער אנדערער זייט גיסט זיך ארויס אזו איז פערהאנדן א תלמיד וואס הערט אונ פערגעסט תיכף.

וּמְשַׁפֵּךְ שֶׁמַּכְנִיס בְּזוֹ וּמוֹצִיא בְזוֹ. מְשַׁמֶּרֶת שֶׁמּוֹצִיאָה אֶת־הַיַּיִן וְקוֹלֶטֶת אֶת־הַשְּׁמָרִים, וְנָפָה שֶׁמּוֹצִיאָה אֶת־הַקֶּמַח וְקוֹלֶטֶת אֶת־הַסֹּלֶת: טז כָּל־אַהֲבָה שֶׁהִיא תְלוּיָה בְּדָבָר, בָּטֵל דָּבָר בְּטֵלָה אַהֲבָה, וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְּדָבָר, אֵינָהּ בְּטֵלָה לְעוֹלָם. אֵיזוֹ הִיא אַהֲבָה שֶׁהִיא תְלוּיָה בְדָבָר, זוֹ אַהֲבַת אַמְנוֹן וְתָמָר, וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְּדָבָר, זוֹ אַהֲבַת דָּוִד וִיהוֹנָתָן: יז כָּל־מַחֲלוֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם, וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם. אֵיזוֹ הִיא מַחֲלוֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם, זוֹ מַחֲלוֹקֶת הִלֵּל וְשַׁמַּאי, וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, זוֹ מַחֲלוֹקֶת קֹרַח וְכָל־עֲדָתוֹ: יח כָּל־הַמְזַכֶּה אֶת־הָרַבִּים, אֵין חֵטְא בָּא עַל־יָדוֹ, וְכָל הַמַּחֲטִיא אֶת־הָרַבִּים, אֵין מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. מֹשֶׁה זָכָה וְזִכָּה אֶת־הָרַבִּים, זְכוּת הָרַבִּים תָּלוּי בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר צִדְקַת יְיָ עָשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל.

צדקת אבות

א צייט ניט געגעסן אונ אויב מען וועט איהם ניט געבן עסן קאן ער שטארבן פר זייערע אויגן, מען הט איהם געגעבן עסן אונ נאך דעם עסען הט ער גענומן איין גאנץ ברוט פון טיש אונ הט איהם דערלאנגט צו יהודא הענחותי אונ געזאגט צו איהם גיב מיר דעם האלבען ברוט אונ זאג „זאת תהיה לי לצדקה" דעם ברויט גיב איך אויף צדקה, יהודא הענחותי איז געוואָרן בייז אונ געזאגט צו ר' מאיר ביט גענוג אז מען הט דיר געגעבן עסען וואס קיינעם גיב איך ניט צום ענדע ווילסטו נאך א גאנץ ברויט, ווי רבי מאיר הט געזעהן אז יהודא איז בייז געוואָרן אויף איהם, הט ער אויסגעלאשן די ליכט אונ זיך שנעל אומגעקליידעט, אלס די הויזלייט האבען אנגעצונדען די ליכט אונ דערקענט אין דעם געוועזענעם ארעמאן ר' מאיר'ן האבען זיי זיך שרעקליך פארשעמט אונ זענען איהם געפאלען צו די פיס אונ געבעטען אז ער זאל זיי מוחל זיין, וואס וועט אייך העלפען וואס איך וועל אייך מוחל זיין אז השי"ת איז אייך ניט מוחל הט ר' מאיר צו זיי געזאגט, דו זאלסט וויסען ליעבר יהודא אז איך וויים קלאר אז דו אונ דיין גאנצן הויזגעזונד מוזען שטארבן פר דר צייט וועיל דו ביסט

פירוש ע"ט

א זייער וואס דער ניין געהט ארויס אונ די הייבן בלייבט אזו איז פערהאנדען א תלמיד וואס ווארפט אוועק די קלארע הלכות אונ דיא ניט קלארע בלייבט איהם. אונ א זיפ וואס מען שטריטעוועט וייץ פאלט ארויס די פסולת אונ דם מעהל בלייבט אזו איז פערהאנדן א תלמיד וואס די קלארע הלכה בלייבט איהם אונ דיא ניט קלארע ווארפט ער אוועק. כל אהבה א׳ א ליבשאפט וואס הענגט אן א זאך אז די זאך ווערט בטל איז דאס ליבשאפט אויך בטל א׳ אז עס הענגט ניט אן א זאך איז דם ליבשאפט ניט בטל אויף אייביג. וועלכע איז די אהבה וואס הענגט אן א זאך די אהבה וואס אמנון האט ליב געהאט תמר. אונ וועלכע ליבשאפט הענגט ניט אן א זאך דם איז דם ליבשאפט וואס דוד הט ליב געהאט יהונתן. כל מחלוקת דיא קריג וואס איז פון איבערשטענס כבוד וועגען איז דער סוף אז ביידע האבען א קיום אונ די א מחלוקת וואס איז ניט לשם שמים איז דר סוף זיי האבן קיין קיום ניט. וועלכע מחלוקת איז יוא געוועזן לשם שמים דם איז די מחלוקת פון הלל ושמאי וועלכע מחלוקת איז ניט געווען לשם שמים דם איז וואס קרח מיט זיין עדה הט געקריגט. כל המזכה ווער עס מאכט פיל מענשן טהון מצות קומט איהם ניט צו האנדען קיין עבירה אונ ווער עס מאכט זינדיגען פיל לייט העלפט מען איהם פון הימל ניט טהון קיין תשובה. משה האט זוכה געוועזן זיך אונ האט מזכה רבים געוועזן הענגט דר זכות פון רבים אויף איהם ווי אין פסוק שטייט די גערעכטיקייט פון גאט הט ער געטהון אונ די משפטים וואס די ישראל האבן געטהון איז גלייך ווי ער הט

יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט חָטָא וְהֶחֱטִיא אֶת־הָרַבִּים, חֵטְא הָרַבִּים תָּלוּי בוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר עַל חַטֹּאות יָרָבְעָם אֲשֶׁר חָטָא וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל: יט כָּל־מִי שֶׁיֵּשׁ־בּוֹ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים הַלָּלוּ, הוּא מִתַּלְמִידָיו שֶׁל־אַבְרָהָם אָבִינוּ, וּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֲחֵרִים, הוּא מִתַּלְמִידָיו שֶׁל־בִּלְעָם הָרָשָׁע. עַיִן טוֹבָה וְרוּחַ נְמוּכָה וְנֶפֶשׁ שְׁפָלָה, מִתַּלְמִידָיו שֶׁל־אַבְרָהָם אָבִינוּ. עַיִן רָעָה וְרוּחַ גְּבוֹהָה וְנֶפֶשׁ רְחָבָה, מִתַּלְמִידָיו שֶׁל־בִּלְעָם הָרָשָׁע. מַה בֵּין תַּלְמִידָיו שֶׁל־אַבְרָהָם אָבִינוּ לְתַלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע, תַּלְמִידָיו שֶׁל־אַבְרָהָם אָבִינוּ, אוֹכְלִין בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְנוֹחֲלִין הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר, לְהַנְחִיל אֹהֲבַי | יֵשׁ וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא. אֲבָל תַּלְמִידָיו שֶׁל־בִּלְעָם הָרָשָׁע, יוֹרְשִׁין גֵּיהִנֹּם וְיוֹרְדִין לִבְאֵר שַׁחַת, שֶׁנֶּאֱמַר, וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת, אַנְשֵׁי דָמִים

צדקת אבות

זעהר רייך אונ גיבּט ניט קיין צדקה. יְהוּדָא הַעֲנָתוֹתִי האט געוואוסט אז די רייד פון ר' מאיר זענען היילג כְּמשה מִפִּי הַגְּבוּרָה, הט ער באלד געטהון תשובה אונ צוטיילט א העלפט עשירות פאר ארעמע לייט, רבי מאיר הט מתפלל געווען פר זייא אונ גיפטינע שלאנגען וועלכע זענין אין דיא זעלבע גאכט ארום גפאלן ארום זיין הויז זענין אוועק אונ ער מיט זיין פאמיליע זענין גיצגל געווארן פון טויט, ווייל השי"ת איז גוזר אונ די צדיקים זענין מבטל דיא גזרה, יְהוּדָא הָעֲנָתוֹתִי מיט זיינע קינדר האבן גלויבט צוא השי"ת ווס הט מיט זיי געטהון אזוינע נסים בזכות רבי מאיר ובזכות הצדקה, דערפון זעהט מען ווי גרוס איז די מצוה פון צדקה אונ דארום רעכינט דא דר תנא (ארבע מדות בנותני צדקה):

(ורוח נמוכה ונפש שפלה), דר מנורת המא"ר ברענגט א מעשה פון מדרש, דר תנא רבי עקיבא הט שטענדיג גלערינט מיט מעהרערע טויזענד תלמידים, אז זיין שווער כלבא שבוע האט אים איבר גגעבן זיין גאנצן פערמעגן האט ער גזיטען ווייס גהאנדילט מיט דימענטן אונ פעריל, איינמאל איז רבי עקיבא ארום אין מארק פערקויפן פעריל הט זיי ביי איהם אבגקויפט איינער וואס איז גגאנגן ארעם גקליידעט אונ פלעגט שטענדיג זיצן אין בית המדרש בייא די מהיר צווישן אלע ארעמע לייט, דר קויפער הט ביי זיך קיין געלד גיט גהאט הט ער גבעטען רבי עקיבא'ן ער זאל געהן מיט איהם אהיים וועט ער איהם דארט בעצאהלן, רבי עקיבא הט איהם גרעכינט פאר אייןוארעמאן הט ער גמיינט אז ער לאכט פון איהם, דאך איז ער מיט איהם גגאנגן, ווי זיי זענין גקומן צום קויפער אהיים האבן איהם דיא קנעכט גזעצט אויף איין גאלדענעם שטול אונ ארום גוואשן די פיס. ער הט גהייסן גלייך אוס צאהלן רבי עקיבא'ן די בעדונגענע סומא פאר די פעריל אונ די פעריל הט ער גהייסן צושטוסן דין ווייא

פירוש ע"ט

געטהון. ירבעם הט געזינדיגט אונ געמאכט זינדיגן פיל מענשן ווערט צו גירעכענט זייער זינד צו איהם ווי עס שטייט אין פסוק דס איז נאר איבר די זינד פון ירבעם ווייל ער אליין הט געזינדיגט אונ הט געמאכט זינדיגען די ישראל. כל מי דר ווס ביי איהם איז דיא דאזיגע דריי זאכן איז ער פון תלמידי אברהם אבינו אונ אז ער האט אנדערע דריי זאכען איז ער פון תלמידי בלעם הרשע. דיא תלמידים פון אברהם אבינו האבען א גוט אויג אונ א נידריג גמיט ער האלט זיך ניט בעל גאוה אונ א נידריגע גליסט עס גליסט איהם ניט קיין שלעכטס. די תלמידים פון בלעם הרשע האבן א שלעכט אויג אונ א הויך גמיט אונ א ברייטע גלוסט עס גלוסט איהם צו שלעכץ. וואס איז דער חילוק צווישן תלמידי אברהם אבינו אונ צווישן תלמידי בלעם הרשע. די תלמידים פון אברהם אבינו עסען די פירות פון דיא גוטע מעשים אויף דר וועלט אונ זיי ירשען עולם הבא ווי אין פסוק שטייט צו מאכן ארבן מיינע ליבהאבר פול אונ זייערע אוצרות וועל איך דערפולן. אבר די תלמידים פון בלעם הרשע זיי ירשען דאס גיהנם אונ זיי נידערן צום טיפען גרוב ווי עס שטייט אין פסוק דו גאט טהוסט זיי נידערן אין טיפן גרוב. די לייט פון שולד בלוט אונ שאלקהאפטיגע וועלן נים לעבן זייערע

וּמִרְמָה, לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח־בָּךְ׃ כ יְהוּדָה בֶּן־תֵּימָא אוֹמֵר, הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר, וְקַל כַּנֶּשֶׁר, רָץ כַּצְּבִי, וְגִבּוֹר כָּאֲרִי, לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אָבִיךָ שֶׁבַּשָּׁמָיִם. הוּא הָיָה אוֹמֵר, עַז פָּנִים לְגֵיהִנֹּם וּבוֹשֶׁת פָּנִים לְגַן־עֵדֶן׃ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ כא הוּא הָיָה אוֹמֵר, בֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים לַמִּקְרָא, בֶּן־עֶשֶׂר שָׁנִים לַמִּשְׁנָה, בֶּן־שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה לַמִּצְוֹת, בֶּן־חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה לַגְּמָרָא, בֶּן־שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לַחֻפָּה, בֶּן־עֶשְׂרִים לִרְדּוֹף, בֶּן־שְׁלֹשִׁים לַכֹּחַ, בֶּן־אַרְבָּעִים לַבִּינָה, בֶּן־חֲמִשִּׁים לָעֵצָה, בֶּן־שִׁשִּׁים לַזִּקְנָה, בֶּן־שִׁבְעִים לַשֵּׂיבָה, בֶּן־שְׁמוֹנִים לַגְּבוּרָה, בֶּן־תִּשְׁעִים לָשׁוּחַ, בֶּן־מֵאָה כְּאִלּוּ מֵת, וְעָבַר

צדקת אבות

פולווער און צומישען מיט נאך אנדערע פעריל און אריין שיטן דאס אין פערשיעדענע מעדעצינען וועלכע עס זענען ביי איהם געוועזן אן געגרייט פר ארעמע קראנקע (דען אין דאמאליגע צייט האבען פעריל פארנומען א גרויסן ארט אין די מעדעצינען), ער האט געהייסן דיא קנעכט דעקין דעם טיש און האט געבעטן ר' עקיבא'ן מיט זיינע תלמידים זאלן מיט איהם מיט עסן, נאך דעם מיטאג פרעגט רבי עקיבא ביי איהם וויא באלד איהר זענט אזוי רייך ווארום מאכט איהר זיך אזו ארעם און אין בית המדרש זיצט איהר צווישען אלע אביונים, הט ער איהם געענטפערט איך ווייס אז השי"ת הט פיינט גאוה דען וואס איז דעם מענשענס לעבן און דעם מענשענס רייכטהום אויף דר וועלט, נאר וויא איין שאטען, היינט איז ער רייך און מארגן ווערט ער ארעם, אט לעבט ער און אין איין רגע שטארבט ער, דערפאר געה איך ארעם געקליידעט און זיץ צווישען די ארעמע לייט אין בית המדרש, דען מעגליכט פערלייער איך מיין פארמעגן זאל שון קיין נידריגער ארט וואו זיך צוא זעצען ניט זיין און איך וועל בלייבן ביוא מיין פריהערדיגען ארט, נאר וואו עס בעלאנגט דעם כבוד התורה אדער צדקה דא ווייז איך מיין עשירות אבער אליך שטילערהייט אז קיין מענש זאל ניט וויסן. וויא רבי עקיבא הט דס געהערט הט ער איהם געבענטשט מיט אריכות ימים און אז זיין עשירות זאל פון איהם ניט אבגעטהון ווערן כל זמן ער וועט לעבן, און אזוי איז טאקי געוועזין, דס זאגט אונז די משנה, דר וואס האט אין זיך די מדות (רוח נמוכה ונפש שפלה), דס הייסט ער איז צוא יעדען אונטערטהעניג און דינסטפער־טיג, ער בעזיצט ניט קיין גאוה און שטאלצירט ניט מיט זיין רייכטהום און גוטע מעשים, דער ווערט גערעכנט צווישען דיא תלמידים פון אברהם אבינו עליו השלום׃

פירוש ע"ט

האלבע יארען אבער איך פערזיכער מיך אין דיר גאט ב"ה. יהודה בן תימא זאגט זיי שטארק ווי א לעמפערט צו גאטס דינסט און גרינג ווי א אדלער פליק וויא א הירש און שטארק וויא א לייב צו טהון גאטס ווילען. הוא היה אומר ער פלעגט זאגן א עזות פנים וועט זיין אין גיהנם און א בושת פנים וועט זיין אין גן עדן. עס זאל זיין דער ווילען פאר דיר גאט אונזער גאט עס זאל געבויט ווערן דר בית המקדש אין גיכען וועט שון ניט זיין קיין עזות און גיב אונזער חלק אין דיין תורה. הוא היה אומר ער פלעגט זאגען אז א קינד איז אלט פינף יאהר זאל מען מיט איהם אן הייבן לערנען חומש און פסוק. אז ער איז אלט צעהן יאהר זאל מען מיט איהם לערנען משניות. אז ער איז אלט דרייצעהן יאהר איז ער מחויב צו טהון אלע מצות. אז ער ווערט אלט פינפצעהן יאהר זאל ער לערנען גמרא. אז ער ווערט אלט אכצעהן יאר זאל ער נעמען א ווייב. אז ער איז אלט צוואנציג יאהר זאל ער נאך יאגען נאך מצות. אז ער איז אלט דרייסיג יאהר דענסטמאל איז דר רעכטער כח נאך צו יאגען נאך מצות און פרנסה. אז ער איז אלט פערציג יאהר קומט ער צום רעכטען פערשטאנד. אז ער איז אלט פינפציג יאהר איז ער ראווי אז מען זאל איהם פרעגן א עצה. אז ער איז אלט זעכציג יאהר ווערט ער גערופן זקן. אז ער איז אלט זיבעציג יאהר הייסט דס שבה. אז ער איז אלט אכציג יאהר ווערט עס

וּבָטֵל מִן הָעוֹלָם: כג בֶּן־בַּג בַּג אוֹמֵר, הֲפָךְ בָּהּ, וַהֲפָךְ־בָּהּ, דְּכֹלָּא בָהּ, וּבָהּ תֶּחֱזֵי, וְסִיב וּבְלֵה בָהּ, וּמִנַּהּ לָא תָזוּעַ, שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה הֵימֶנָּה: כג בֶּן־הֵא הֵא אוֹמֵר, לְפוּם צַעֲרָא אַגְרָא: רבי חנניא וכו'

פרק ששי

כל ישראל וכו'

א שָׁנוּ חֲכָמִים בִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, בָּרוּךְ שֶׁבָּחַר בָּהֶם וּבְמִשְׁנָתָם. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל־הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ, זוֹכֶה לִדְבָרִים הַרְבֵּה, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁכָּל־הָעוֹלָם כֻּלּוֹ כְּדַאי הוּא לוֹ, נִקְרָא רֵעַ אָהוּב אוֹהֵב אֶת־הַמָּקוֹם, אוֹהֵב אֶת־הַבְּרִיּוֹת, מְשַׂמֵּחַ אֶת הַמָּקוֹם מְשַׂמֵּחַ אֶת־הַבְּרִיּוֹת וּמַלְבַּשְׁתּוֹ עֲנָוָה וְיִרְאָה, וּמַכְשַׁרְתּוֹ לִהְיוֹת צַדִּיק חָסִיד

תורת אבות

(רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה), אז דער וואס איז עוסק אין דער תורה און גאטס וועגען ווייל הקדוש ברוך הוא האט געהייסען לערנען איז ער זוכה צו א סך זאכען און מען איז איהם מגלה די סודות התורה און אלע חכמות והידיעות, מיר וועלען די זאך פארשטעהן על פי משל, איינער האט געירשענט איין שטוב פון זיין קרוב וואס ער איז געווען איין עושר מופלג און ער האט נים געוואלט אז מען זאל וויסען אז ער איז איין עושר, האט ער בעהאלטען דאס עשירות אין דער ערד אין די לעכער פון שטוב און ער איז געשטארבען אהן רייד און אהן איין שום צוואה און קיינער האט נים געוואוסט

חמדת אבות

(שנו חכמים בלשון המשנה), ווייל דער פרק שמועסט פון דעם כבוד פון די תורה, האט מען איהם געשטעלט נאך די פינף פרקים פון אבות צוא לערנען אונז אז דער עיקר פון אלע מוסר איז נאר מען זאל לערנען תורה און מען רופט איהם דר זעבסטער פרק פון אבות און דריבער (שנו חכמים בלשון המשנה) האבן די חכמים געלערנט דעם פרק אויף לשון הקודש אזוי ווי משניות און נים אויף תרגום לשון וויא די גמרא איז

זכות אבות

(רבי מאיר אומר כו' זוכה לדברים הרבה), רבי מאיר זאגט דער מענש וואס לערנט תורה נאר לשם שמים און נים ח"ו צוליעב כבוד אדער אנדערע פניות, (זוכה לדברים הרבה), איז ער זוכה צופיעל זאכן, פערשטעהט מען נים וואס מיינט ער מיט דיא ווערטער „פיעל זאכן", געפינען מיר דארויף אין מדרש קהלת אז איינמאל האט די ראמישע רעגירונג אריין געשיקט א בעפעהל צו דיא יודן אז זייא זאלן איהר אריין שיקן א ליכט וואס זיא שיינט מעהר וויא אלע ליכט, דיא חכמי ישראל האבען געמאכט א גרויסע פערזאמלונג און האבען געקלערט וואס מיינט דיא רעגירונג מיט אזא בעפעהל, האט זיא דען נויטיג

פירוש ע"ט

גערופען שטארקייט. אז ער איז אלט ניינציג יאהר גייט ער איין גבוינגען. אז ער ווערט אלט הונדערט יאהר איז גלייך ווי ער איז שוין געשטארבען און איז אוועק און בטל פון דר וועלט. בן בג בג זאגט קעהר אום אין דר תורה און נאך אמאל קעהר אום אין דר תורה אלץ וועסט דו געפינען אין דר תורה און אין דער תורה זאלסט דו אלץ קוקען און עלטער ניך אין איהר און פון דר תורה זאלסט דו זיך נים אוועק ריהרען ווארום דו האסט נים קיין בעסערע זאך פון דר תורה. בן הא הא זאגט נאך דעם ערך וואס א מענש איז זיך מטריח און נצער אויף תורה און מצות אזוי פיל איז זיין געצאהלט:

שנו חכמים די חכמים וואס האבן מסדר געוועזן די גמרא האבען געשטעלט אויף לשון הקודש דעם פרק. געלויבט איז דער מענש וואס האט אויס דערוויילט אין די חכמים און אין זייער לערנען. רבי מאיר זאגט ווער עס לערנט תורה לשמה פון דר תורה וועגן זי איז חשוב ביי איהם איז ער זוכה צו פיל זאכען און נאך דם גאר די וועלט איז געננוג פאר איהם ער ווערט גערופען א געטרייער א שותף צו השי"ת ער איז געליבט ער ליבט גאט ער ליבט לייט ער איז משמח השי"ת גאט האט שמחה פון איהם און איז משמח לייט די תורה הילט איהם ארום מיט ענוה און ער זאל מורא האבן פר גאט און די תורה מאכט איהם גרייט פארטיג

ישר ונאמן, ומרחקתו מן החטא, ומקרבתו לידי זכות, ונהנין ממנו עצה ותושיה, בינה וגבורה, שנאמר, לי עצה ותושיה, אני בינה לי גבורה, ונותנת לו מלכות וממשלה וחקור דין, ומגלין לו רזי תורה, ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק והוה צנוע וארך רוח, ומוחל על עלבונו, ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים: ב אמר רבי יהושע בן לוי בכל יום ויום, בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת, אוי להם לבריות מעלבונה של תורה.

חמדת אבות

געלערנט געוואָרן, אונ ווייל תורה איז דא צווייערליי, איינס תורה שבכתב די תורה וואס גאט האט געגעבן דורך משה רבינו, אונ איינס תורה שבעל פה די תורה וואס דיא חכמים האבן אונז געלערנט איבער דעם זאגן מיר (ברוך שבחר בהם ובמשנתם) געלויבט איז גאט וואס ער האט אויס דערוויילט די חכמים מיט זייער לערנונג וואס זיי האבן אונז געלערנט, ווייל ניט דיא חכמים וואלטן אונז געלערנט דיא משניות מיט דיא גמרא וואלטן מיר ניט געוואוסט ווי אזוי מען זאל לייגן תפילין ווי אזוי מען זאל מאכן ציצית, שבת, סוכה. פסח אונ אלע איבריגע מצות, אונ ווען דיא חכמים וואלטן אונז ניט געגעבן זייערע מצות צו דערנווייטערן אונז פון איין עבירה וואלטן מיר ניט געקענט היטן די תורה וואס משה רבינו האט אונז געגעבן פון גאט :

תורת אבות

פון זיין עשירות ווי עס איז, אזוי איז פארלארען געווארן דעם יורש א חפץ איז ער געגאנגען זוכען אין דיא לעכער פון דער ערד, ווייא ער האט געזוכט האט ער געפונען איין אוצר האט ער ווייטער געזוכט אויף איין אנדער ארט האט ער ווייטער געפונען איין אוצר. דאס חפץ איז ביי איהם געווען טייער ווייל דורך דעם חפץ האט ער געפונען אזוי אוצרות, היינט די תורה איז אזא טייערער אוצר פון אלע חכמות והידיעות נאר זיא זיינען נים אנטפלעקט נאר באהאלטען אונ הקדוש ברוך הוא האט אריין געגעבען זיין בכבוד איין סבה פון גלוסטיגקייט צוגו ויעלען נייעס דריבער ווען ער בחדרי התורה אונ וואס מעהר ער לערנט געפונט ער זיין אוצרות החכמה אונ וואונדערליכע זאכען אונ דאס איז נאר אז מען לערנט תורה לשמה אבער אז מען לערנט נים קיין תורה לשמה געפונט מען נים דיא אוצרות אונ אדרבה וואס מעהר ער לערנט ווערט איהם געבארען מעהר ספיקות אונ מעהר קשיות אונ די אוצרות החכמה ווערען פֿארדעקט פון איהם :

צדקת אבות

(אוי להם לבריות מעלבונה של תורה), ביי אונז יודען איז איינגעפיהרט אז עס קומט אין א שטאדט אן ארעמער אורח געבן איהם די גבאי צדקה אויף שבת א פלעט צו א בעל הבית אז ער זאל איהם געבן עסן דעם גאנצן שבת אונ דער בעל הבית נעמט געוועהנליך אן דעם צעטיל אונ האלט דעם אורח ביים טיש, אונ גיט איהם עסען גלייך מיט זיין גאנץ הויז געזונד,

ברכת אבות

(בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת וכו'). דער פירוש פון דעם מאמר איז אלע טאג געהט ארויס א בת קול פון בארג סיני אונ רופט אויס אונ זאגט, וועה איז צו די מענשען וואס זיינען מבזה די תורה

זכות אבות

ליכט ווייניג פיינע בעלייכטונגען אהן די יודישע ליכט, עס איז ביי זיי גבליבן אז די רעגירונג מיינט אז דיא יודן זאלן שיקן אזא מענשן וואס ער שיינט ארויס אין תורה אונ חכמה מעהר פון אלעמען. האבן זיי גשיקט דעם תנא רבי מאיר וועלכער איז געווען דער גדול הדור א גרויסער בעל נס אונ האט געלערנט תורה לשמה, ווי ר' מאיר איז געקומען קיין רום האט ער זיך פארגעשטעלט די דארטיגע גרעסטע געלעהרטע אונ קלוגע

פירוש ע"ט

אונ א בעגלייבטער אונ זי ערווייטערט איהם פון עבירות אונ נינעהנט איהם צו זכות מען האט פון איהם הנאה ראט אונ גרויסקייט פערשטאנד אונ שטארקייט ווי אין פסוק שטייט צו מיר תורה איז דיא ראט אונ א גדולה פערשטענדיקייט אונ שטארקייט אונ מען איז איהם מגלה סודות התורה ער וועט ווערן ווי א קוואל וואס שטארקט זיך אונ ווי איין טייך וואס הערט נים אויף אונ ער זאל זיין בעהאלטען מיט פרומקייט ער זאל איין האלטען דעם כעס אונ זאל מוחל זיין אויף זיין ביזיש אונ דיא תורה מאכט איהם גרויס אונ דערהייבט איהם אויף אלע ווערק. אמר רבי יהושע בן לוי האט געזאגט א יעדן טאג געהט ארויס א בת קול פון בארג סיני אונ רופט אויס אונ זאגט וויי צו די לייט וואס זיינען מבזה די תורה ווארום דער וואס לערנט נים

שֶׁכָּל מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה נִקְרָא נָזוּף, שֶׁנֶּאֱמַר, נֶזֶם זָהָב בְּאַף חֲזִיר, אִשָּׁה יָפָה וְסָרַת טָעַם. וְאוֹמֵר, וְהַלֻּחֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה, וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא, חָרוּת עַל־הַלֻּחֹת, אַל־תִּקְרָא חָרוּת אֶלָּא חֵרוּת, שֶׁאֵין לְךָ בֶּן־חוֹרִין אֶלָּא מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתַלְמוּד תּוֹרָה, וְכָל מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתַלְמוּד תּוֹרָה, הֲרֵי זֶה מִתְעַלֶּה. שֶׁנֶּאֱמַר, וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת: ג הַלּוֹמֵד מֵחֲבֵרוֹ פֶּרֶק אֶחָד, אוֹ הֲלָכָה אַחַת, אוֹ פָּסוּק אֶחָד, אוֹ דִבּוּר אֶחָד, אוֹ אֲפִילוּ אוֹת אַחַת, צָרִיךְ לִנְהָג בּוֹ כָּבוֹד, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּדָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא לָמַד מֵאֲחִיתֹפֶל

ברכת אבות

מיט דעם וואס זיי לערנען ניט די תורה, פרייגט דער בעל שם טוב וואס קומט ארויס אז עס גייט ארויס אלע טאג א בת קול אז מען הערט עס ניט. פארענטפערט ער אז דאס בת קול איז דיא הרהור תשובה וואס יעדען מענש קומט אריין אין דער מחשבה וועלכע מינוט אין טאג, דיא הרהור תשובה קומט פון דעם בת קול, אבער דעם דער עהרליכער יוד אז עס פאסט איהם אן אין דער מחשבה וואס זיין תכלית וועט זיין, ער זאל עפיס

צדקת אבות

אין איין געוויסע שטאט איז געווען א גביר זעהר א קארגער. ער פלעגט קיין מאל ניט נעמען קיין פלעט אויף שבת אונ דער אורח פלעגט קומען צוריק צו דיא גבאים מיט דעם זעלבען צעטיל אונ האבען איהם געגעבן א צעטיל צו איין אנדערן בעל הבית, די גבאי צדקה האבען געוואלט אן טהון שאנדע דעם גביר פאר זיין קארגשאפט האבען זיי אויסגעהאנגען א צעטיל אין שוהל אז דערפאר ווס ער איז אזוי קארג אונ נעמט קיין מאל ניט א אורח צו זיך אויף שבת זאל מען איהם אגאנץ יאהר ניט געבן קיין עליה, דעם גביר אליין האט דאס גאר ניט געהערט, נאר זיין זוהן וואס איז אפילו אויך געווען אזוי קארג ווי דר פאטער נאר ער איז געשטאנען אין שידוכים הט איהם ניט געפאסט דר צעטיל וועלכען מען הט אויף געהאנגען אין שוהל, האט ער ערקלערט דעם פאטער אז דס קאן איהם שאדען צוא א שידוך, אלזא זאל מען זעהן אז מען זאל דעם צעטיל אראבנעמען, גיב א עצה וואס זאל מען טהון ראצו האט איהם

זכות אבות

מענשען וועלכע זענען געזעסן אונ געקלערט פערשיעדענע ענינים, יעדער האט געזאגט איין אנדערע מיינונג אונ זייא האבען ניט געקענט איינינג ווערען ביז רבי מאיר הט זיי אלעס ערקלערט אונ אופגעוויזן מיט ראיות אז זיין מיינונג איז די ריכטיגסטע אונ אלע האבען איהם נערעכט געגעבן, דס זאגט רבי מאיר אז דר ווס איז עוסק אין דר תורה הקדושה לשם שמים איז ער זוכה צו פיעל זאכ ווס איז גאר ניט שייך צו דר תורה, דען די תורה קלערט אויף דעם מוח אז מען קען נאכהער דערגרייכען אנדערע חכמות אונ וויסענשאפטן אויך:

מגדל אבות

(אל תקרא חרות אלא חרות), דר מדרש ברענגט איין מעשה ביי א זעהר אנגעזעהענם מענש אין צפורי איז געבארן געווארן איין זוהן ער הט געמאכט זעהר א פיינעם ברית אונ געלאדענט דיא גרעסטע מענשען פון שטאדט אונטער וועלכע עס איז געווען ר' שמעון בן חלפתא, רבי שמעון בן חלפתא אונ אלע געסט האבען צו געוואונשען דעם בעל ברית אז אזוי ווי ער הט זוכה געווען צו מאכען דעם ברית זאל ער זוכה זיין דס קינד צו ערציהען לתורה ולמעשים טובים אונ צו פירן איהם צוא דר חופה, נאך דר סעודה שפעט אין דר

פירוש ע"ט

תורה ווערט אנגערופן אפגעשיידר ווי עס שטייט א גילדענער נאז באנד אויף א נאז פון א חזיר אזוי איז א שיינע אשה אונ אפגעקערט פון טעם דס מיינט מען דר ווס קאן לערנען אונ לערנט ניט. ווידער שטעהט אונ די לוחות זענען גאטס ווערק דאס געשריפט איז פון גאט עס איז אויסגעקריצט אויף די לוחות דו זאלסט ניט ליינען חרות נאר חרות פריי דען עס איז ניט דא אזוי א פרייער מענש פון עבירות ווי דר ווס איז עוסק אין תורה אונ ווער עס איז עוסק אין תורה ווערט דערהויבט ווייל עס שטעהט אז ער האט דיא תורה במתנה מאכט איהם גאט ירשענען אונ פון דעם ווערט ער דערהויבט. הלומד מחברו ווער עס לערנט פון זיין חבר איין פרק אדר איין הלכה איין פסוק אדר איין ווארט אדר איין אות מוז ער איהם נוהג כבוד זיין דארום מיר געפינען אזוי ביי דוד המלך ווס ער הט מעהר ניט געלערנט פון אחיתופל נאר

אלא שני דברים בלבד, קראו רבו אלופו ומיודעו. שנאמר, ואתה אנוש כערכי אלופי ומיודעי. והלא דברים קל וחומר, ומה דוד מלך ישראל שלא למד מאחיתפל אלא שני דברים בלבד, קראו רבו אלופו ומיודעו, הלומד מחברו פרק אחד, או הלכה אחת, או פסוק אחד, או דבור אחד, או אפילו אות אחת, על אחת כמה וכמה שצריך לנהג בו כבוד, ואין כבוד אלא תורה, שנאמר, כבוד חכמים ינחלו, ותמימים ינחלו טוב. ואין טוב אלא תורה, שנאמר, כי לקח

צדקת אבות

דר פאטר געפרעגט זאלן מיר דען געבן מענשען עסן אומזיסט, איך וועל דיר געבן אעצה האט איהם דר זוהן געזאגט, אעצה וואס אונז וועט דאס קיין געלד ניט קאסטן אונ פר לייטען וועלן מיר זיך ניט האבן וואס צו שעמן, דו זאלסט מאכע אננעמן די פלעטן וואס מען וועט צו דיר שיקען נאר עסן וועלן מיר זיי געבן נור טרוקען ברוט, דעם פאטער איז דיא עצה זעהר געפעלן אונ הט אנגעזאגט די גבאים אז ער וועט שוין נייטער נעמן פלעטן אויף שבת, נאר וועה איז גוועזין דעם אורח וואס האט בעקומן צו איהם דעם פלעט, אלע האבן געגעסן כל טוב אונ דעם אורח האט מען געגעבען נאר א שטיקעל פערדארט ברויט אונ איז אומגעגאנגען דעם גאנצן שבת א פארהונגערטער, היינט וועלן מיר זעהן וועער איז מעהר שולדיג דער פאטער אדר דר זוהן, נאמירליך דר זוהן, דען דר פאטר אז ער פלעגט נאר ניט צונעמן דעם פלעט פלעגט דער אורח דעם צעטיל צוריק ברענגן צוא דיא גבאי צדקה אונ זייא פלעגן איהם געבען א אנדערן צעטיל צוא א אנדערן בעל הבית, איצט אבער אז ער נעמט צו דעם פלעט איז דאך דעם אורח שלעכט דען ער האט ניט געהאט אפצוגעבען דיא גבאים דעם פריערדיגען

ברכת אבות

טהון תשובה נעמט ער באיר וועלכעס ספר צוא לערנען אדער תהלים זאגען אונ תשובה טהון ביייא איהם א צייכען פון דער מחשבה וואס איז געקומען פון בת קול, אבער דער רשע אז עס קומט איהם וועלכע ס גוט אין דער מחשבה אריין א הרהור תשובה שלאגט ער עס אוועק מיט דיא עסקים פון דער וועלט. ובאמת איז א שאד אזא טייערע זאך אוועק צו לאזען, דען דאס איז אין גאנצן דעם מענשענס לעבען, ער זאל זיך בעטראכטען וואס זיין

מגדל אבות

נאכט איז רבי שמעון געגאנגען נאך הויזע האט ער בעגעגענט א מלאך, פרעגט איהם רבי שמעון ווער ביזט דוא, ענטפערט דער מלאך איך בין דער מלאך המות, ווארום ביזט דו אזו אונמוטהיג הט ער דעם מלאך ווייטער געפרעגט, איך בין אונמוטהיג דערפאר וואס דוא אונ אלע געסט האבען געוואונשען דעם בעל ברית אז ער זאל זוכה זיין חתונה מאכן דם קינד, הט איהם דר מלאך געענטפערט, איך האב מורא אז אייער ברכה וועט מבטל זיין די גזרה וואס איז נגזר געווארן אויף דעם קינד אז אין איין חודש ארום זאל ער דורך מיר שטארבן, אז דו ביזט דר מלאך המות הט איהם רבי שמעון געזאגט בעשוועהר איך דיך אז דו זאלסט מיר זאגן ווען איך וועל שטארבן, אויף אזוינע לייט ווי דוא ביזט וועלכע זענין עוסק אין תורה ומצות אונ גמילות חסדים הט איהם דר מלאך המות געענטפערט האב איך קיין שליטה ניט דען זייא איז השי"ת א"ש מאל מוסיף יאהרן, אזו וויא דו האסט ניט קיין רשות אויף מיר אונ מיינעס גלייכן האט רבי שמעון ווייטער געזאגט אזו זאל השי"ת געבן אז דו זאלסט ניט האבן קיין רשות אויף דם קינד זאך אונ זיינע עלטערן זאלן זוכה זיין איהם צו ערציהען לתורה ולחפה ולמעשים טובים, די ברכה פון דעם צדיק איז מקוים געווארן אונ דם קינד האט מאריך ימים געווען, דס זאגט די משנה (אל תקרא) זאלסט ניט לעזין (חרות אלא חרות) פרייהייט דען דר וואס איז עוסק אין דר תורה הקדושה איז פרייא פון מלאך המות אונ ער הט אויף איס קיין שליטה ניט:

פירוש ע"ט

צוויי זאכן הט ער איהם גערופן מיין רבי אונ מיין לערנער ווי עס שטייט דו ביסט א מענש ווי מיין ערך אונ מיין לערנער אונ דו האסט מיך געמאכט וויסן. כהדאך דוד וואס איז געוועזן א מלך איבר יורן ויס הט מעהר ניט געלערנט פון אחיתופל נאר צוויי זאכן הט ער איהם גערופן רבי אונ מיין לערנער כל שכן ווען א פראסטער מענש לערנט ביי איינם אפילו איין אות פשיטא אז ער געהער איהם כבוד אן טהון נויער הט כבוד דער וואס איז עוסק בתורה ווי עס שטייט די חכמים ירשענן כבוד דורך די תורה די וואס זייער הארץ מיינט ערענסט צו לערנן תורה וועלן זיי ירשענן גוטס מיינט מען דיא תורה ווי עס שטעהט

טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ: ד כַּךְ הִיא דַרְכָּהּ שֶׁל תּוֹרָה, פַּת בַּמֶּלַח תֹּאכֵל, וּמַיִם בַּמְּשׂוּרָה תִּשְׁתֶּה, וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן, וְחַיֵּי צַעַר תִּחְיֶה, וּבַתּוֹרָה אַתָּה עָמֵל, אִם־אַתָּה עֹשֶׂה כֵּן, אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ, אַשְׁרֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְטוֹב לָךְ לָעוֹלָם הַבָּא: ה אַל תְּבַקֵּשׁ גְּדֻלָּה לְעַצְמְךָ, וְאַל־תַּחְמוֹד כָּבוֹד, יוֹתֵר מִלִּמּוּדְךָ עֲשֵׂה, וְאַל תִּתְאַוֶּה לְשֻׁלְחָנָם שֶׁל־מְלָכִים, שֶׁשֻּׁלְחָנְךָ גָּדוֹל מִשֻּׁלְחָנָם, וְכִתְרְךָ גָּדוֹל מִכִּתְרָם, וְנֶאֱמָן הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ, שֶׁיְּשַׁלֶּם לְךָ שְׂכַר פְּעֻלָּתֶךָ: ו גְּדוֹלָה תוֹרָה, יוֹתֵר מִן־הַכְּהֻנָּה וּמִן־הַמַּלְכוּת. שֶׁהַמַּלְכוּת נִקְנֵית בִּשְׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת, וְהַכְּהֻנָּה בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע, וְהַתּוֹרָה נִקְנֵית

ברכת אבות

תַּכְלִית וֶועט זַיין, אוּנ זָאל טהֻן מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, עֶר זָאל הָאבֶּען גוּטֶס אוֹיף בֵּיידֶע וֶועלְטֶען, אִיבֶּער דֶעם דַארְף מֶען גֶעוָוארֶענְט צוּא זַיין אַז וֶועלְכֶע מִינוּט אִין טָאג עֶס פַאלְט אִין דֶער מַחְשָׁבָה אַיין הִרְהוּר תְּשׁוּבָה זָאל מֶען בְּלַייבֶּען שְׁטֶעהְן בַּייא דֶעם עֵסֶק וָואס מֶען אִיז דֶּענְסְטְמָאל עוֹסֵק נָאר מֶען זָאל זִיךְ בַּאטְרַאכְטֶען אוּנ הָאבֶּען חֲרָטָה אוֹיף דִי זִינְד אוּנ נֶעמֶען אוֹיף זִיךְ גוּט צוּ זַיין פוּן אַצוּנְד אָן אוּנ תֵּיכֶף לֶערְנֶען עֶפֶּיס אָדֶער תְּהִלִּים זָאגֶען אָדֶער טהֻן וֶועלְכֶע מִצְוָה וֶועט בְּלַייבֶּען בַּייא אִיהם אַ צֵייכֶען פוּן דֶעם הִרְהוּר תְּשׁוּבָה אוּנ וֶועט אַלֶע טָאג בֶּעסֶער וֶוערֶען אוּנ וֶועט זוֹכֶה זַיין צוּ אַלְדִים גוּטֶס:

צדקת אבות

צֶעטֵיל אוּמְצוּבֵּייטֶען אוֹיף אַ אַנְדֶערֶען אוּנ בַּיי דֶעם גְבִיר הָאט עֶר גֶעלַייטֶען הוּנְגֶער, דֶר נִמְשָׁל אִיז הַשֵּׁי"ת הָאט גֶעזֶעהֶן אַז מֶען דַארְף גֶעבֶּען דִי תּוֹרָה אוֹף דֶר וֶועלְט וֶועןְ נִיט וָואלְט זִיא, דָס הֵייסְט דִי וֶועלְט נִיט גֶעקָאנְט עֶקְסִיסְטִירֶען. הָט אִיהר גָאט גֶעוִויזֶען, דָס הֵייסְט דִיא תּוֹרָה. פַּארְשִׁיעדֶענֶע אוּמוֹת אוּנ זֵיי הָאבֶּן אִיהר נִיט גֶעוָואלְט אָנְנֶעמֶען הָאבֶּן זִיךְ דִי יִשְׂרָאֵל אָנְגֶעכַאפְּט אַז זֵיי וֶועלֶען אִיהר נֶעמֶען אוּנ הָאבֶּן גֶעשְׁרִיגֶען נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, אַם עַנְדֶע זֶענִין זֵייא נִיט מְקַיֵּים דִיא תּוֹרָה אוּנ זֶענִין אִיהר מְבַיֵּישׁ, זֶענִין דָאךְ דִי יוֹדֶען שׁוּלְדִיג וָוס זֵיי הָאבֶּן אִיהר אָנְגֶענוּמֶען אוּנ זֵיי הִיטֶען אִיהר נִיט. אַז אֵיינִיגֶע אוּמוֹת הָאבֶּן אִיהר נִיט גֶעוָואלְט נֶעמֶען וָואלְט הַשֵּׁי"ת גֶעפִינֶען פוּן דִי זִיבֶּעצִיג אוּמוֹת הַקַּדְמוֹנִים אַ אוּמָה וָואס וָואלְט אִיהר אָנְגֶענוּמֶען אוּנ גֶעהִיטֶען, וִויא דֶר מִדְרָשׁ בְּרֶענְגְט אַז נָאךְ מַתַּן תּוֹרָה הָאבֶּן זִיךְ דִי אוּמוֹת. וֶועלְט אוֹיף גֶעקְלָאגְט אוּנ הָאבֶּן גֶעשְׁרִיגֶען וָוארוּם גִיט מֶען זֵייא נִיט דִי תּוֹרָה, דָס זָאגְט דִיא מִשְׁנָה, (אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת מֵעֶלְבּוֹנָהּ שֶׁל תּוֹרָה) וַוייא וֶועט זַיין דִי מֶענְשֶׁן פַר דִי שַׁאנְדֶע וֶועלְכֶע זֵיי מַאכֶען דִיא תּוֹרָה דַאמִיט וָואס זֵייא הָאבֶּען אִיהר אָנְגֶענוּמֶען אוּנ זֵיי הִיטֶען אִיהר נִיט:

זכות אבות

(כַּךְ הִיא דַרְכָּהּ שֶׁל תּוֹרָה), לְמָשָׁל אַיין רֵייכֶר מַאן הָאט אוֹיסְגֶערִיכְט זַיין אֵיידֶעם אִין אַ גְרוֹיסֶע יְשִׁיבָה עֶר זָאל זִיךְ דָארְט אוֹיסְבִּילְדֶען צוּא זַיין אַ רַב עֶר הָאט אִיהם אוֹיסְגֶערִיכְט מִיט גֶענוּג גֶעלְד אוּנ פַיינֶע קְלֵיידֶר אַז עֶס זָאל אִיהם קַיין זַאךְ נִיט פֶעלֶען אִין וֶועג אִיז דֶער יוּנְגֶער מַאן אַרַיין אִין אַיין אַיינְפַאהר הוֹיז הָאט עֶר גֶעפוּנֶען בַּיי אַ פַיין גֶעגְרֵייטֶען טִישׁ זִיצֶען אֵיינִיגֶע יוּנְגֶע לֵייט אוּנ הַאלְטֶען זִיךְ אוּנְטֶער אִין דִבְרֵי תוֹרָה, דֶר יוּנְגֶער מַאן הָט מִיט זֵיי בֶּעקַאנְטְשַׁאפְט גֶעשְׁלָאסֶען עֶר הָאט אוֹיךְ גֶעגֶעבֶּען עֶטְלִיכֶע גִילְדֶען אוֹיף מַשְׁקֶה

פירוש ע"ט

אַ נוּט קוֹיפֶען הָאב אִיךְ אַייךְ גֶעגֶעבֶּען מַיין תּוֹרָה זָאלְט אִיהר נִיט פֶערְלָאזֶען. כַּךְ הִיא אַזוֹ אִיז דֶר וֶועג פוּן דֶער תּוֹרָה דוּ זָאלְסְט עֶסֶען בְּרוֹיט מִיט זַאלְץ אוּנ וַואסֶר זָאלְסְטוּ טְרִינְקֶען מִיט אַ מָאס אוּנ אוֹיף דֶער עֶרְד זָאלְסְטוּ שְׁלָאפֶען כְּלוֹמַר חָאטְשֶׁע דוּ הָאסְט מֶעהר נִיט אוּנ דוּ לֶעבְּסְט אִין צַעַר אוּנ אִין דֶר תּוֹרָה זָאלְסְטוּ זִיךְ פַּארְט מִיהֶען חָאטְשֶׁע דוּ בִּיסְט זֶעהר אָרוּם אַז דוּ וֶועסְט אַזוֹ טְהוּן וֶועט דִיר גוּט זַיין אוּנ וואהל זַיין אוֹיף דֶער וֶועלְט אוּנ אוֹיף יֶענֶער וֶועלְט. אַל תְּבַקֵּשׁ זָאלְסְט דִיר נִיט זוּכֶען קֵיין גדוּלָה אוּנ זָאלְסְט נִיט גְלוּסְטֶען אִיבְּרִיגֶען כָּבוֹד מֶער פוּן דַיין לֶערְנֶען זָאלְסְטוּ טְהוּן מַעֲשִׂים טוֹבִים אוּנ זָאלְסְט נִיט גְלוּסְטֶען עֶס זָאל בַּיי דַיין טִישׁ צוּ גֶעהֶען אַזוֹ וִויא בַּיי דִי עֲשִׁירִים וָוארוּם דַיין טִישׁ וָוס דוּ לֶערֶענְסְט תּוֹרָה אִיז גְרֶעסֶער פוּן זֵייעֶר טִישׁ אוּנ זָאלְסְט ווִיסֶען אַז דֶר וָוס הָט דִיר גֶעהֵייסֶען אַרְבֵּייטֶען תּוֹרָה לֶערְנֶען אִיז בֶּעגְלַייבְּט אַז עֶר וֶועט דִיר גְוַדַאי צָאהְלֶען שְׂכַר פַר דַיין אַרְבֵּייט. גְּדוֹלָה תּוֹרָה דִי תּוֹרָה אִיז גְרֶעסֶער פוּן כְּהוּנָּה וָוארוּם דִי כְּהוּנָּה אִיז מֶען קוֹנֶה מִיט פִיר אוּנ צְוַואנְצִיג מַעֲלוֹת אָבֶּער בַּיי תּוֹרָה אַ זאַכְט אוּנ פֶערְצִיג מַעֲלוֹת אוּנ

בְּאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה דְבָרִים. וְאֵלּוּ הֵן, בְּתַלְמוּד, בִּשְׁמִיעַת הָאֹזֶן, בַּעֲרִיכַת שְׂפָתַיִם, בְּבִינַת הַלֵּב, בְּאֵימָה, בְּיִרְאָה, בַּעֲנָוָה, בְּשִׂמְחָה, בְּטָהֳרָה, בְּשִׁמּוּשׁ חֲכָמִים, בְּדִקְדּוּק חֲבֵרִים, בְּפִלְפּוּל הַתַּלְמִידִים, בְּיִשּׁוּב, בְּמִקְרָא, בְּמִשְׁנָה, בְּמִעוּט סְחוֹרָה, בְּמִעוּט דֶּרֶךְ אֶרֶץ, בְּמִעוּט תַּעֲנוּג, בְּמִעוּט שֵׁנָה, בְּמִעוּט שִׂיחָה, בְּמִעוּט שְׂחוֹק, בְּאֶרֶךְ אַפַּיִם, בְּלֵב־טוֹב, בֶּאֱמוּנַת חֲכָמִים, בְּקַבָּלַת הַיִּסּוּרִין, הַמַּכִּיר אֶת־מְקוֹמוֹ, וְהַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, וְהָעוֹשֶׂה סְיָג לִדְבָרָיו, וְאֵינוֹ מַחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמוֹ. אָהוּב, אוֹהֵב אֶת־הַמָּקוֹם, אוֹהֵב אֶת־הַבְּרִיּוֹת, אוֹהֵב אֶת־הַצְּדָקוֹת, אוֹהֵב אֶת־הַמֵּישָׁרִים, אוֹהֵב אֶת־הַתּוֹכָחוֹת, וּמִתְרַחֵק מִן הַכָּבוֹד, וְלֹא מֵגִיס לִבּוֹ בְּתַלְמוּדוֹ, וְאֵינוֹ שָׂמֵחַ בְּהוֹרָאָה, נוֹשֵׂא בְעוֹל עִם חֲבֵרוֹ, וּמַכְרִיעוֹ לְכַף זְכוּת, וּמַעֲמִידוֹ עַל־הָאֱמֶת, וּמַעֲמִידוֹ עַל הַשָּׁלוֹם, וּמִתְיַשֵּׁב לִבּוֹ בְּתַלְמוּדוֹ, שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב, שׁוֹמֵעַ וּמוֹסִיף,

זכות אבות

אונ האט זיך געזעצט ביים טיש אונ פארבראכט מיט זיי אין דברי תורה אונ האט זיך גלייך מיט זיי לוסטיג געמאכט זיי האבען איהם דערצעהלט אז זיי פארען פון דער גרויסער ישיבה צוא הויזע מיט סמיכה אויף רבנות, דער יונגער מאן האט זייא געזאגט אז ער רייזט נאך יעצט נאך דער ישיבה. אז זיי זענען רעכט לוסטיג געווארען האט זיך איינער פון דיא לומדים אבגערופען צום רייכען יונגען מאן מיר זענען פריילאך וייל מיר פאהרען שוין פון דער ישיבה דאס האט אונז זאגאר געקאסט גענוג געזונד דערפאר האבען מיר אבר סמיכה אויף רבנות אונ מיר מעגען פריילאך

מעשה אבות

(והעושה סיג לדבריו), דער מדרש ברענגט אין פי׳ צו אזא מעשה, ר׳ ינאי האט זיך אין וועג געטראפען אין איין אכסניא מיט איין מענשען וועלכער איז געגאנגען זעהר שיין אונ ריין געקליידעט, האט ער איהם אן געקוקט פאר איין תלמיד חכם, אונ האט איהם געבעטען ער זאל מיט איהם מיט עסען, ביים עסען האט רבי ינאי מיט איהם אנגעהויבען צו רעדען דברי תורה, האט איהם דער מענש ניט געוואוסט וואס צוא ענטפערען, נאך דעם עסען האט

פירוש ע״ט

דס זענען זיי מיט לערנען אונ רעכט צו הערן מיט דעם אויער אונ ארויס רעדען מיט די ליפצען פערשטעהן אונ קלינגן דאס הארץ מיט פארכט פאר דעם רבי מיט ענוה מיט יראה פר גאט מיט פרייד מען זאל טהור זיין צו בעדינגן חכמים צו בעהעפטן זיך מיט חברים צוא לערנען מפלפל צו זיין מיט התלמידים אונ ניט זאגן גיך א פירוש אין דר תורה נאר פריער זיך מישב זיין צו לערנען מקרא אונ משניות ווענינג שלאפען ניט פיל האנדלען ניט פיל לאכען מיט ווינציג תענוגים אן טהון זיך מיט ווינציג רעדען מיט לייט מיט לאנגמוטהקייט מיט א גוט הארץ מיט גלויבען וס די חכמים זאגן אונ מקבל זיין יסורים באהבה ער זאל וויסען זיין ארט וואו צו זיצן נאך זיין מדרגה צו פרייען זיך מיט דעם חלק וס השי״ת הט איהם געגעבן ווער עס מאכט זיך א צוים צו אלע זאכן ניט צו קומן צום איסור ער האלט זיך ניט פאר א גוטס ווייל ער לערנט אונ טהוט מעשים טובים ער טראכט דס הט השי״ת איהם געהאלפן ער איז געליבט ער הט ליב גאט ער הט ליב לייט ער הט ליב צדקות ער הט ליב שטראף רייד ער הט ליב רעכט פערטיגע ער דערווייטערט זיך פון כבוד ער האלט זיך ניט גרוים מיט זיין לערנען ער פרייט זיך ניט אז ער פסק׳נט ווייל ער האט מורא טאמער פסקעט ער ניט גוט ער טראגט מיט זיין חבר דעם יאך צו העלפן איהם אונ ווענט דעם חבר צו מאכן איהם גערעכט אונ זעהט צו שטעלן דעם חבר ווס לערנט מיט איהם אויף דעם אמת אונ אויף שלום אונ ער לערנט מיט ישוב הדעת ער פרעגט אונ ענטפערט אלץ מיט שכל ער הערט דברי תורה אונ

הַלּוֹמֵד עַל־מְנָת לְלַמֵּד, וְהַלּוֹמֵד עַל־מְנָת לַעֲשׂוֹת, הַמַּחְכִּים אֶת־רַבּוֹ, וְהַמְכַוֵּן אֶת־שְׁמוּעָתוֹ, וְהָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ, הָא לָמַדְתָּ, כָּל הָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ, מֵבִיא גְאֻלָּה לָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר, וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ, בְּשֵׁם מָרְדֳּכָי: ז גְּדוֹלָה תוֹרָה, שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת חַיִּים לְעֹשֶׂיהָ, בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר, כִּי חַיִּים הֵם לְמֹצְאֵיהֶם, וּלְכָל בְּשָׂרוֹ מַרְפֵּא. וְאוֹמֵר רִפְאוּת תְּהִי לְשָׁרֶּךָ, וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ. וְאוֹמֵר, עֵץ־חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ, וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר. וְאוֹמֵר, כִּי לִוְיַת חֵן, הֵם לְרֹאשֶׁךָ, וַעֲנָקִים לְגַרְגְּרֹתֶיךָ. וְאוֹמֵר, תִּתֵּן לְרֹאשְׁךָ לִוְיַת־חֵן, עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת תְּמַגְּנֶךָּ. וְאוֹמֵר, כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ, וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים. וְאוֹמֵר, אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, בִּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד. וְאוֹמֵר, כִּי אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ: ח רַבִּי שִׁמְעוֹן

מעשה אבות

איהם רַבִּי יַנַּאי מְכַבֵּד גֶעוֶועֶן מִיט בֶּענְשֶׁען, זָאגט עֶר צוּא רַבִּי יַנַּאי בֶּענְטְשְׁט איהר, דָא הָאט רַבִּי יַנַּאי פַארְשְׁטַאנֶען וָואס פַאר אַיין עַם הָאָרֶץ עֶר הָאט פַאר זִיךְ בַּיים טִישׁ, זָאגְט עֶר צוּא איהם אַלֵיין בֶּענְשֶׁען קָאנְסְט דוּא נִיט, קֶענְסְט דוּא פִילֵייכְט נָאךְ זָאגֶען דָאס וָואס אִיךְ וֶועל זָאגֶען, זָאגְט דֶער עַם הָאָרֶץ, דָאס קָאן אִיךְ, זָאגְט רַבִּי יַנַּאי צוּ איהם זָאג אוֹיף לָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, עַם הָאָרֶץ אָכַל פַּת שֶׁל יַנַּאי (אַיין עַם הָאָרֶץ הָאט גֶעגֶעסֶען יַנַּאי'ס בְּרוֹיט), וִוי עֶר הָאט דָאס נָאר גֶעזָאגְט אִיז גֶעוָוארֶען אַ גֶעלֶעכְטֶער בַּיי דִי אִיבְּרִיגֶע אוֹרְחִים וָואס זֶענֶען גֶעזֶעסֶען בַּיים טִישׁ, דֶער עַם הָאָרֶץ אִיז שְׁטַארְק בַּייז גֶעוָוארֶען אוּנ גֶעזָאגְט צוּ רַבִּי יַנַּאי, נִיט מִיר אָבּ מַיין יְרוּשָׁה וָואס אִיךְ הָאבּ בַּייא אַייךְ, פְרֶעגְט איהם רַבִּי יַנַּאי וָואס פַאר אַיין יְרוּשָׁה הָאסְט דוּ בַּייא מִיר, זָאגְט עֶר אִיךְ

זכות אבות

זַיין, אָבֶּער איהר יוּנְגֶער מַאן וָואס אִיז מִיט אַייךְ דִי שִׂמְחָה אַזוֹי גְרוֹיס איהר וֵוייסְט נָאךְ נִיט אוֹיבּ איהר וֶועט קֶענֶען אַזוֹי פִיעל לֵיידֶען אוּנ פֶערְטְרָאגֶען נָויט וִויא מִיר אַז דַארוּרְךְ זָאלְט אִיהר קֶענֶען קוּמֶען צוּם צְוֶועק, מִיר הָאבֶּען אַוֶועק גֶעלָאזֶען אַלֶע לוּקְסוּס מִיר הָאבֶּען גֶעגֶעסֶען בְּרוֹיט מִיט וָואסֶער מִיר הָאבֶּען גֶעשְׁלָאפֶען אוֹיף דֶער עֶרְד אוּנ פִיעל אוּנַאנְגֶענֶעהמִינְ־קַייטֶען גֶעהַאט יֶעצְט אַז מִיר זֶענֶען בָּרוּךְ הַשֵּׁם אַלֶעס אִיבֶּער גֶעקוּמֶען אוּנ עֶרְרֵייכְט דֶעם צִיעל מַאכֶען מִיר זִיךְ פְרֵייליךְ אָבֶּער איהר הַאלְט דָאךְ נָאךְ יֶעצְט אִין וֶועג צוּא דֶער יְשִׁיבָה איהר דַארְפְט זִיךְ נָאךְ עֶרְשְׁט גֶעוואוֹהנֶען צוּ דִי אַלֶע אוּנַאנְגֶענֶעהמִינְקַייטֶען עֶרְשְׁט אִין אַ פָּאר יָאהר אַרוּם אַז איהר וֶועט אוֹיס הַאלְטֶען אַזוֹי וִויא מִיר דִי אַלֶע נִסְיוֹנוֹת אוּנ איהר וֶועט בֶּעקוּמֶען סְמִיכָה אַזוֹי וִוי מִיר דַאן וִועט איהר קֶענֶען זִיךְ פְרֵייליךְ מַאכֶען, דֶר נִמְשָׁל אִיז דִי מִשְׁנָה זָאגְט פַּת בְּמֶלַח תֹּאכֵל אַז דוּא וֶועסְט עֶסֶען בְּרוֹיט מִיט זַאלְץ וּמַיִם בִּמְשׂוּרָה תִּשְׁתֶּה וָואסֶער וֶועסְט דוּא טְרִינְקֶען מִיט אַ מָאס

פירוש ע״ט

מֶעהֶרְט נָאךְ הֶערֶען וַוייל עֶס אִיז איהם אַלְץ ווִינְצִיג עֶר לֶערְעֶנְט כְּדֵי עֶר זָאל מִיט אַנְדֶערֶע לֶערְנֶען לְשֵׁם שָׁמַיִם עֶר לֶערֶענְט כְּדֵי עֶר זָאל טְהוּן מִצְוֹת אוּנ עֶר מַאכְט דֶעם רַבִּי קְלִינְג דוּרְךְ זַיינֶע פִּלְפּוּלִים אוּנ קְלֶעהֶרְט צוּ פֶערְשְׁטֶעהֶן מִיט שֵׂכֶל דִיא הֲלָכָה וָואס עֶר אִיז מְקַבֵּל אוּנ עֶר זָאגְט אַלְץ פוּן וֶועמֶן עֶר הָט מְקַבֵּל גֶעוֶוען אוּנ דוּרְךְ דֶעם בְּרֶענְגְט עֶר אַ יְשׁוּעָה אוֹיף דֶר וֶועלְט אַזוֹי וִוי מִיר גֶעפִינֶען אַז אֶסְתֵּר הָט גֶעזָאגְט צוּ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ פוּן מָרְדְכַי'ס וֶועגֶען. גְּדוֹלָה תוֹרָה דִי תוֹרָה אִיז גְרוֹס אַז מֶען לֶערְנְט זִי לִשְׁמָהּ גִיבְּט זִי לֶעבֶּן אוֹיף דֶר וֶועלְט אוּנ אוֹיף יֶענֶער וֶועלְט וִוי עֶס שְׁטֵייט דִי תוֹרָה אִיז אַ לֶעבֶּן צוּ דִי וָוס רֶעדֶן זִי מִיט דֶעם מוֹל אוּנ צוּ גָאר זַיין לֵייבּ אִיז זִי אַ הֵיילוּנְג. אַ הֵיילוּנְג וֶועט זִי זַיין צוּ דַיין נָאפֶּל אוּנ מַארְךְ צוּ דַיינֶע בֵּיינֶער. זִי אִיז אַ בּוֹים פוּן לֶעבֶּן צוּ דִי וָוס הַאלְטֶן זִי אוּנ אִיהרֶע אוּנְטֶערְלֶעהנֶער וֶוערֶען גֶעלוֹבְּט. אַ בֶּעהֶעפְטוּנְג פוּן חֵן זֶענֶען זֵיי צוּ דַיין קָאפּ אוּנ אַ הַאלְז בַּאנְד צוּ דַיין הַאלְז. דִי תוֹרָה זָאגְט דוּרְךְ מִיר וֶועלֶן גֶעמֶערְט וֶוערֶן דַיינֶע טֶעג אוּנ לֶעבֶּעדִיגֶע יָאהרֶן לְעוֹלָם הַבָּא. דִי וָוס לֶערְנֶן דִי תוֹרָה לִשְׁמָהּ וֶועלֶן זֵיי הָאבֶּן אֲרִיכוּת יָמִים אוֹךְ אִינ דֶר וָוס לֶערְנְט שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ וֶועט עֶר נָאר הָאבֶּן עוֹשֶׁר אוּנ כָּבוֹד. דֶּעְן לַאנְגֶע טֶעג אוּנ לֶעבֶּענְס יָאהרֶן אוּנ פְרִידֶן וֶועלֶן דִיר דִי כֵּייד פוּן דִי תוֹרָה מֶערֶן. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן

בֶּן־יְהוּדָה, מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־יוֹחָאי אוֹמֵר, הַנּוֹי וְהַכֹּחַ וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד וְהַחָכְמָה וְהַזִּקְנָה וְהַשֵּׂיבָה וְהַבָּנִים, נָאֶה לַצַּדִּיקִים וְנָאֶה לָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר, עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת שֵׂיבָה, בְּדֶרֶךְ צְדָקָה תִּמָּצֵא. וְאוֹמֵר, תִּפְאֶרֶת בַּחוּרִים כֹּחָם וַהֲדַר זְקֵנִים שֵׂיבָה. וְאוֹמֵר, עֲטֶרֶת חֲכָמִים עָשְׁרָם. וְאוֹמֵר, עֲטֶרֶת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים, וְתִפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם. וְאוֹמֵר וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה, כִּי־מָלַךְ יְיָ צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן־מְנַסְיָא אוֹמֵר, אֵלּוּ שֶׁבַע מִדּוֹת שֶׁמָּנוּ חֲכָמִים לַצַּדִּיקִים, כֻּלָּם נִתְקַיְּמוּ בְּרַבִּי וּבְבָנָיו:
ט אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן־קִסְמָא פַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ, וּפָגַע בִּי אָדָם אֶחָד, וְנָתַן־לִי שָׁלוֹם, וְהֶחֱזַרְתִּי לוֹ שָׁלוֹם. אָמַר לִי, רַבִּי מֵאֵיזֶה

זכות אבות

וְעַל הָאָרֶץ תִּישַׁן אונ אויף דער ערד ווערסט דו שלאפן אַשְׁרֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה ווערסט דוא גליקליך זיין אויף דער וועלט איז דאך א פראגע וואס פאר איין גליק איז דם צו פיהרען אזא לעבען נאר די היילינגע משנה מיינט אזוי כָּךְ הִיא דַּרְכָּהּ שֶׁל תּוֹרָה אזוי איז דער וועג צוא די היילינגע תורה דאס הייסט מען קען אנדערש ניט גרינטליך דערגעהן די תורה נאר ווען מען זאגט זיך אפ פון אלע איבערפליסיגע זאכען אונ אין נויטפאל דארף זיין רעכט צוא פיהרען אפילו דעם ערגסטען לעבען ווי צו עסען נור ברויט מיט זאלץ אונ שלאפען אויף דער ערד אונ אז ביי דיר וועט רעכט זיין אזוי צו לעבען דאן קאנסט דו ערגרייכען דיין ציעל אונ דאס ענדע דערפון וועט זיין אז דו וועסט האבען פיל כבוד אויף דער וועלט אונ דיין נשמה וועט גוט זיין אויף יענער וועלט:

מעשה אבות

בין איין מאל געגאנגען פארביי איין תלמוד תורה האב איך געהערט ווי קליינע קינדער האבען געלערנט תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, די תורה וואס משה רבנו האט אונז געלערנט איז איין ירושה פאר אלע יודען וואס זענען די קינדער פון יעקב, איך האב נאר געהערט קהלת יעקב, אונ נים קהלת ינאי, דאס ווייזט אז איך האב אויך איין חלק אין דער תורה ווי איהר, פאר וואס זשע רופט איהר מיך עם הארץ, זאגט ר׳ ינאי צוא איהם, וואס פאר איין זכות האסט דו אין דער תורה אז איך זאל פאר דיר מאכען פארראד בעטען דיך צום טיש אונ אבגעבען כבוד, זאגט ער זינד איך לעב האב איך ניט געטריבען קיין רכילות אונ ווען צווייא מענשען קריגען זיך טרעט איך ניט אב ביז איך מאך שלום צווישען זיי, זאגט רבי ינאי צו איהם ווי באלד דו האסט אין זיך אזעלכע מדות ביסט דו ווערט כבוד אונ איך בעט דיך ליבער פריינד דו זאלסט מיר פערצייהען וואס איך האב דיך פערשעמט אונ השי״ת וועט דיך אין אלעם בעגליקען, דערפון זעהט מען וויא ווייט מען דארף זיך היטען פון א שלעכטען ווארט אונ דאס מיינט דיא משנה דערכים וואס זיא זאגט והעושה סייג לדבריו, ער בעגרענעצט זיינע רייד:

פירוש ע"ט

יְהוּדָה זאגט פר רבי שמעון בן יוחאים וועגען שיינקייט אונ כח אונ רייכקייט אונ כבוד אונ חכמה אונ אלטקייט אונ גראהייט אונ קינדער איז שיין צו צדיקים זיי דינען דערמיט גאט אונ עס איז שיין צו די לייט פון די וועלט ווי עס שטעהט דם גרייזקייט איז א שענע קרון דער גאט אין רעכטפערטיגען וועג געפינט די קרון די שיינהייט פון די אלטע לייט איז אז זיי האבען קינדס קינדער אונ א שיינהייט פר קינדער איז אז זיי בעריהמען זיך מיט די עלטערען. די שיינהייט פון יונגע לייט איז זייער קראפט אונ די צירונג פון אלטע לייט איז זייער גראהייט אונ נאך שטייט זיי וועלען זיך שעמען די וואס דינען צו די לבנה אונ צו די זון ווען זיי וועלען זעהן אויף דעם בארג ציון אונ אין ירושלים אז גאט איז איין גאט איבער די גאנצע וועלט אונ אנטקעגען די זקנים תלמידי חכמים וועט זיין כבוד. רבי שמעון בן מנסיא זאגט די זיבען מדות וואס די חכמים האבען גרעכענט איז אלץ מקוים געווארען ביי רבי אונ אין זיינע קינדער. אמר רבי יוסי בן קסמא האט געזאגט איין מאל בין איך געגאנגען אונטער וועגענס האט מיך איינער בעגעגענט אונ האט מיר געגעבן שלום האב איך איהם געענפערט שלום. האט ער צו מיר געזאגט רבי פון וועלכען ארט ביסטו האב איך איהם געזאגט פון א גרויסע שטאדט פון פיעל חכמים אונ לומדים בין איך

מָקוֹם אָתָּה, אָמַרְתִּי לוֹ, מֵעִיר גְּדוֹלָה שֶׁל־חֲכָמִים וְשֶׁל־סוֹפְרִים אָנִי, אָמַר לִי, רַבִּי רְצוֹנְךָ שֶׁתָּדוּר עִמָּנוּ בִּמְקוֹמֵנוּ, וַאֲנִי אֶתֵּן לְךָ אֶלֶף אֲלָפִים דִּנְרֵי זָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, אָמַרְתִּי לוֹ, אִם אַתָּה נוֹתֵן לִי כָּל־כֶּסֶף וְזָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אֵינִי דָר אֶלָּא בִּמְקוֹם תּוֹרָה, וְכֵן כָּתוּב בְּסֵפֶר תְּהִלִּים עַל־יְדֵי דָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁבִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל־אָדָם, אֵין מְלַוִּים לוֹ לְאָדָם, לֹא כֶסֶף, וְלֹא זָהָב, וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, אֶלָּא תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבָד, שֶׁנֶּאֱמַר בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמוֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ, בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ, בָּעוֹלָם הַזֶּה, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמוֹר עָלֶיךָ, בַּקֶּבֶר, וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ, לָעוֹלָם הַבָּא. וְאוֹמֵר, לִי הַכֶּסֶף

זכות אבות

(אֵין מְלַוִּין לוֹ לְאָדָם כו׳ אֶלָּא תּוֹרָה כו׳) דֶר מִדְרָשׁ פִּרְקֵי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרֶענְגְט אַ מָשָׁל, אַיין רַייכֶער מַאן הָט גֶעהַאט דְרַיי בֶּעקַאנְטֶע צוּ צְוַוייֶען פוּן זַיי הָט עֶר גֶעווִיזֶען גְרוֹסֶע פְרַיינְדְשַׁאפְט אוּנ הָאט זֵייא גֶעטְהוּן זֶעהר פִיעל טוֹבוֹת מִיט דֶעם דְרִיטֶן בֶּעקַאנְטֶן הָט עֶר גְהַאט וֶועניג וָואס צוּ טְהוּן, אֵיינְמָאל הָאט זִיךְ דֶעם רַייכֶען גֶעמַאכְט אַיין פְּרָאצֶעס זֶעהר אַ שְׁוֶוערֶער אוּנ עֶר הָט בֶּעדַארְפְט הָאבֶּען אַז מֶען זָאל מִיט אִיהם מִיט גֶעהן צוּם רִיכְטֶער צוּ עֶרְקְלֶעהְרֶן אִיהם וִוי נָוייט עֶר אִיז אוּנְשׁוּלְדִיג, עֶר הָאט גֶעבֶּעטֶען זַיינֶע דְרַיי גוּטֶע בֶּעקַאנְטֶע זַיי זָאלֶן גֶעהן מִיט אִיהם צוּם רִיכְטֶער הָט זִיךְ אֵיינֶער פוּן דִיא צְווֵיי גֶעהֶנְסְטֶע בֶּעקַאנְטֶע גְלַייךְ אָפְּגֶעזָאגְט אוּנ אִיז גָאר נִיט גֶעגַאנְגֶן דֶר צְוֵוייטֶער אִיז מִיט אִיהם גֶעגַאנְגֶען נָאר וִויא עֶר אִיז גֶעקוּמֶען צוּם גֶערִיכְטְס הוֹיז אִיז עֶר צוּרִיק אַוֶועק, דֶר דְרִיטֶער אִיז מִיט אִיהם אַרַיין גֶעגַאנְגֶן אִין גֶערִיכְטְס הוֹיז צוּם רִיכְטֶער אוּנ הָט אִיהם שְׁטַארְק פֶערְטְהֵיידִיגְט אוּנ בֶּעווִיזֶען וִויא נָוייט אוּנְשׁוּלְדִיג עֶר אִיז בִּיז עֶס אִיז אִיהם גֶעלוּנְגֶען צוּא בֶּעוַוייזֶען זַיין בֶּעקַאנְטֶענְס אוּנְשׁוּלְדִיגְקַייט אוּנ עֶר אִיז אַרוֹם פְרַיין אָהן יֶעדֶע שְׁטְרָאפֶע, דֶער נִמְשָׁל אִיז יֶעדֶר מֶענְשׁ הָט דְרַיי גוּטֶע פְרַיינְד זַיין פֶערְמֶעגֶן פְרוֹי אוּנ קִינְדֶר אוּנ מַעֲשִׂים טוֹבִים, יֶעדֶער מֶענְשׁ קְלֶויבְּט צוּזַאמֶען זַיין קַאפִּיטַאל מִיט דֶר גְרֶעסְטֶע מִיהֶע אוּנ הִיט דָאס וִוי זַיין אוֹיג אִין קָאפּ, צוּלִיעבּ פְרוֹי אוּנ קִינְדֶער זֶעצְט עֶר זִיךְ אוֹיף דֶעם גְרֶעסְטֶען גֶעפַאהר עֶר זָאל זֵיי קֶענֶען עֶרְנֶעהְרֶן אוּנ עֶרצִיהֶען בְּכָבוֹד, לְסוֹף אַז עֶר שְׁטַארְבְּט אוּנ מֶען פִיהְרְט אִיהם אַרוֹם פוּן זַיין הוֹיז צוּ דִי אֱמֶת׳ע וֶועלְט בְּלַייבְּט זַיין גֶעלְד לִיגֶן אוֹיף דֶעם אָרְט וְוָאוּ זֵיי זֶענֶען גֶעלֶעגֶען בְּעֵת עֶר אִיז נָאךְ גֶעזוּנְד גֶעוֶועזֶן אוּנ רִיהְרְט זִיךְ נִיט פוּן אָרְט, זַיין פְרוֹי אוּנ קִינְדֶר וָואס פַאר זֵיי הָט עֶר אַיינְגֶעאָפְּפֶערְט זַיין גַאנְצֶעס לֶעבֶּן בֶּעגְלֵייטֶן אִיהם נִיט וַוייטֶער וִוי בִּיז צוּם קֶבֶר, נָאר מִצְוֹת אוּנ מַעֲשִׂים טוֹבִים וָואס זֵייא זֶענֶען דֶעם מֶענְשֶׁענְס בֶּעסְטֶע פְרַיינְד אוּנ גְרָאד זֵייא שֶׁענְקְט עֶר וֶועניג אוֹיפְמֶערְקְזַאמְקַייט זֵייא בֶּעגְלֵייטֶען אִיהם פִיעל וַוייטֶער וִויא בִּיז דֶעם קֶבֶר זֵייא בֶּעגְלֵייטֶן אִיהם אוּנ קוּמֶן מִיט אִיהם גְלַייךְ אִין דֶר אֱמֶת׳ן וֶועלְט אוּנ זֵייא זֶענֶען זַיינֶע מְלִיצֵי יוֹשֶׁר פַאר דֶעם כִּסֵּא הַכָּבוֹד אוּנ פִיהְרֶען אִיהם אַרַיין אִין גַן עֵדֶן, דָס זָאגְט דִיא מִשְׁנָה (שֶׁבִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם) אַז דֶער מֶענְשׁ שְׁטַארְבְּט בֶּעגְלֵייטֶן נִיט דֶעם מֶענְשֶׁן (לֹא כֶּסֶף וְלֹא זָהָב) נִיט קֵיין זִילְבֶּר נִיט קֵיין גָאלְד נָאר תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אַלֵיין נ

פירוש ע"ט

הָט עֶר צוּ מִיר גֶעזָאגְט וִוילְסְט דוּ וואהְנֶען מִיט אוּנְז אִין אוּנְזֶר אָרְט אוּנ אִיךְ וֶועל דִיר גֶעבֶּען טוֹיזֶענְד מָאל טוֹיזֶענְד גָאלְד גִילְדֶען אוּנ אֲבָנִים טוֹבוֹת אוּנ פֶּערֶעל הָאבּ אִיךְ אִיהם גֶעזָאגְט אֲפִילוּ דוּ וֶועסְט מִיר גֶעבֶּן גָאר דָס גָאלְד אוּנ זִילְבֶּער אוּנ אֲבָנִים טוֹבוֹת אוּנ פֶּערֶעל פוּן גָאר דֶר וֶועלְט וֶועל אִיךְ נִיט וואהְנֶן נָאר אוֹיף דֶעם אָרְט פוּן תּוֹרָה אוּנ אַזוֹ הָט דָוִד הַמֶּלֶךְ גֶעזָאגְט עֶס אִיז מִיר בֶּעסֶר דִי תּוֹרָה פוּן דַיין מוֹל מֶער פוּן פִיל טוֹזֶענְד גָאלְד אוּנ זִילְבֶּר אוּנ ווִידֶר אַז אַ מֶענְשׁ שְׁטַארְבְּט בֶּעלֵייט אִיהם נִיט זַיין גָאלְד אוּנ זִילְבֶּר אוּנ נִיט אֲבָנִים טוֹבוֹת אוּנ פֶּערֶעל נָאר תּוֹרָה אוּנ גוּטֶע מַעֲשִׂים אַלֵיין גֶעהֶן מִיט אִיהם וִוי אִין פָּסוּק שְׁטֵייט אִין דַיין טְהוּן גֶעהֶן ווֶעט זִי דִיךְ פִיהְרֶן אוֹיף דֶר וֶועלְט אוּנ אַז דוּ וֶועסְט לִיגֶן אִין קֶבֶר וֶועט זִי דִיךְ הִיטֶן אוּנ אַז דוּ וֶועסְט דִיךְ אוֹיף וֶועקֶן צוּ תְּחִיַּת הַמֵּתִים וֶועט זִי פַאר דִיר רֶעדֶן אַ זְכוּת אוֹיף יֶענֶער וֶועלְט. וְאוֹמֵר

וְלִי הַזָּהָב, נְאֻם יְיָ צְבָאוֹת: חֲמִשָּׁה קִנְיָנִים קָנָה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, וְאֵלּוּ הֵן. תּוֹרָה קִנְיָן אֶחָד, שָׁמַיִם וָאָרֶץ קִנְיָן אֶחָד, אַבְרָהָם קִנְיָן אֶחָד, יִשְׂרָאֵל קִנְיָן אֶחָד, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִנְיָן אֶחָד. תּוֹרָה מִנַּיִן, דִּכְתִיב יְיָ קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ, קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז. שָׁמַיִם וָאָרֶץ מִנַּיִן, דִּכְתִיב כֹּה אָמַר יְיָ, הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי, וְהָאָרֶץ הֲדֹם רַגְלָי, אֵי־זֶה בַיִת, אֲשֶׁר תִּבְנוּ־לִי, וְאֵי־זֶה מָקוֹם מְנוּחָתִי. וְאוֹמֵר, מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ, כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ, מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ. אַבְרָהָם מִנַּיִן, דִּכְתִיב, וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. יִשְׂרָאֵל מִנַּיִן, דִּכְתִיב, עַד־יַעֲבֹר עַמְּךָ יְיָ, עַד־יַעֲבֹר עַם־זוּ קָנִיתָ. וְאוֹמֵר, לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר־בָּאָרֶץ הֵמָּה, וְאַדִּירֵי כָּל־חֶפְצִי בָם. בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִנַּיִן, דִּכְתִיב, מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְיָ, מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ. וְאוֹמֵר, וַיְבִיאֵם אֶל־גְּבוּל קָדְשׁוֹ, הַר זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ: יא כָּל מַה־שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בְרָאוֹ אֶלָּא לִכְבוֹדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר, כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו, יְצַרְתִּיו אַף עֲשִׂיתִיו. וְאוֹמֵר, יְיָ | יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: רבי חנניא וכו'.

שַׁבָּת אויף דֶער נַאכְט פַאר וְהוּא רַחוּם זָאגְט מֶען דִיא מִזְמוֹרִים לדוד ברוך וכו' קמ"ד אונ למנצח בנגינות מזמור שיר וכו' מזמור ס"ז:

מֶען דאַוְוינְט מַעֲרִיב אונ שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה פוּן דֶער וָואכְן אונ דֶער נָאךְ ויהי נועם ואתה קדוש אונ דֶער נָאךְ זָאגְט מֶען ויתן לך:

וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירשׁ: יַעַבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ לְאֻמִּים הֱוֵה

פירוש ע"ט

צו מיר איז נאר דס זילבר אונ דס גאלד ווייל מען איך וויל גיב איך. חֲמִשָּׁה קִנְיָנִים פינף קניינים הט השי"ת געקופט כלומר עס שטעהט ביי זיי לשון קנין אונ דס זענן זיי תורה אונ הימל אונ ערד אונ אברהם אונ די ישראל אונ דאס בית המקדש ביי די תורה שטעהט גאט הט מיך געקופט צום ערשטן איידר ער הט עפיס געווירקט. ביי הימעל אונ ערד שטעהט אזו הט גאט געזאגט דר הימל איז מיין שטיל אונ די ערד איז מיין פוסבענקל אונ עס שטעהט ביי דער ערד קנין געהט דס אוך אויף דעם הימעל עס איז א גזרה שוה. ביי אברהם שטעהט געלובט איז אברהם צום אובערשטן גאט וואס הט געקופט הימל אונ ערד. ביי ישראל שטעהט אוך קנית דו האסט געקופט ביי דעם ביהמ"ק שטעהט אוך דעם בארג הט געקופט זיין רעכטע האנד. כל אלין וואס גאט הט בעשאפן אויף דר וועלט הט ער מעהר ניט בעשאפן נאר פון זיין כבוד וועגן אזו ווי אין פסוק שטייט ווער עס ווערט אנגערופן איף מיין נאמן אונ אויף מיין כבוד האב איך אלין בעשאפן נאט וועט קיניגן אויף איביג דעם טמאל וועלן אלע בעשעפניש כבוד אנטהון צו השי"ת ב"ב אמן: ויתן לך גאט זאל דיר געבין פון די טוי פון דעם הימל אונ פון די פעטקייט פון דער ערד אונ פיל קארין אונ ווין [illegible] זיי זאלין דיך דינן די פעלקער אונ זיי זאלין זיך בוקן

גְּבִיר לְאַחֶיךָ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ בְּנֵי אִמֶּךָ אֹרְרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרְכֶיךָ
בָּרוּךְ: וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אֹתְךָ וְיַפְרְךָ וְיַרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לִקְהַל
עַמִּים: וְיִתֶּן לְךָ אֶת בִּרְכַּת אַבְרָהָם לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ
לְרִשְׁתְּךָ אֶת אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם:
מֵאֵל אָבִיךָ וְיַעְזְרֶךָּ וְאֵת שַׁדַּי וִיבָרְכֶךָּ בִּרְכֹת שָׁמַיִם מֵעָל
בִּרְכֹת תְּהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת בִּרְכֹת שָׁדַיִם וָרָחַם: בִּרְכֹת
אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל בִּרְכֹת הוֹרַי עַד תַּאֲוַת גִּבְעֹת עוֹלָם
תִּהְיֶיןָ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד נְזִיר אֶחָיו: וַאֲהֵבְךָ וּבֵרַכְךָ
וְהִרְבֶּךָ וּבֵרַךְ פְּרִי בִטְנְךָ וּפְרִי אַדְמָתֶךָ דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ
וְיִצְהָרֶךָ שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ עַל הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ: בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל
הָעַמִּים לֹא יִהְיֶה בְךָ עָקָר וַעֲקָרָה וּבִבְהֶמְתֶּךָ: וְהֵסִיר יְיָ

צו דיר די היידין זייא איין האר צו דיינע ברידער אונ זאלין זיך בוקין צו דיר דיין מוטערס קינדער דיינע שילטער וועל איך שילטין אונ דיינע בענטשער זאלין זיין גיבענטשט, אונ דער אלמאכטיגער גאט זאל דיך בענטשין אונ זאל דיר פרוכפערין אונ זאל דיך מערין ויתן אונ זאל דיר געבין דיא ברכה פון אברהם צו דיר אונ צוא דיינע קינדער מיט דיר צו מאכין ערבין דיך דאס לאנד וואס דוא האסט דרינען גיוואונט וואס גאט האט עס גיגעבין צוא אברהם מאל יעקב האט גיזאגט צו יוסף די גדולה וואס דוא האסט איז פון דעם גאט פון דיין פאטר אונ ער זאל דיר העלפין אלע צייט אין דיין הארץ איז גוועזן מיט גאט אונ ער זאל דיך בענטשין די ברכות וואס קומען פון דעם הימיל פון אויבין דאס איז טויא רעגין אונ דיא ברכות וואס ציהען זיך פון דיא טיפעניש וואס זיא רועט אונטין די ברכות פון פאטר אונ מוטער דאס איז דיא ברכה פון גדול בנים: ברכת דיא ברכות פון דיין פאטר האבין זיך גישטארקט איבער דיא ברכות וואס גאט האט גיבענטשט מיינע עלטערין ווארום מיינע ברכות האבין גיגרייכט ביז אין דיא גרענעצין פון דיא הויך פון דער וועלט דיא אלע ברכות זאלין זיין צום קאפ פון יוסף זייא זאלין רוען אויף דעם קאפ פון יוסף ואהבך מיט דיא ברכות האט משה רבינו די ישראל גיבענטשט גאט זאל דיר ליב האבין אונ זאל דיך בענטשין אונ זאל דיך מערין אונ ער זאל בענטשין דיא פרוכט פון דיין בויך אונ דיא פרוכט פון דיין ערד דיין קארין אונ דיין וויין אונ דיין איל דיא פאר ווארפינג פון דיינע רינדער אונ די סטאדעס פון דיינע שאף אויף דער ערד וואס ער האט גישווארין צו דיינע עלטערין צו געבין, צו דיר ברוך דוא וועסט זיין גיבענטשט מער פון אלע היידין עס וועט ניט זיין אין דיר אזעלכע וואס קאנען קיין קינדער ניט האבין אונ צווישין דיינע בהמות וועט אויך ניט זיין קיין עקר אונ קיין עקרה והסיר גאט וועט פון דיר אפ טאן אלע קראנקהייט אונ אלע בייזע ווייטאג פון דיא מצרים וואס דוא ווייסט וואול וועט זייא גאט אין דיר ניט טאן אונ ער וועט זייא געבין

מִמְּךָ כָּל חֹלִי וְכָל מַדְוֵי מִצְרַיִם הָרָעִים אֲשֶׁר יָדַעְתָּ לֹא
יְשִׂימָם בָּךְ וּנְתָנָם בְּכָל שֹׂנְאֶיךָ׃

הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי מִכָּל רָע יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים וְיִקָּרֵא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם
אֲבֹתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה
אֶתְכֶם וְהִנְּכֶם הַיּוֹם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב׃ יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם
כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם׃

בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבָרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה׃ בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבָרוּךְ
אַתָּה בְּצֵאתֶךָ׃ בָּרוּךְ טַנְאֲךָ וּמִשְׁאַרְתֶּךָ׃ בָּרוּךְ פְּרִי בִטְנְךָ
וּפְרִי אַדְמָתְךָ וּפְרִי בְהֶמְתֶּךָ שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרוֹת צֹאנֶךָ׃ יְצַו יְיָ
אִתְּךָ אֶת הַבְּרָכָה בַּאֲסָמֶיךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ וּבֵרַכְךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ יִפְתַּח יְיָ לְךָ אֶת אוֹצָרוֹ הַטּוֹב אֶת הַשָּׁמַיִם לָתֵת
מְטַר אַרְצְךָ בְּעִתּוֹ וּלְבָרֵךְ אֵת כָּל מַעֲשֵׂה יָדֶךָ וְהִלְוִיתָ גּוֹיִם רַבִּים
וְאַתָּה לֹא תִלְוֶה׃ כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָךְ וְהַעֲבַטְתָּ גּוֹיִם
רַבִּים וְאַתָּה לֹא תַעֲבוֹט וּמָשַׁלְתָּ בְּגוֹיִם רַבִּים וּבְךָ לֹא יִמְשֹׁלוּ׃ אַשְׁרֶיךָ
יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עַם נוֹשַׁע בַּיְיָ מָגֵן עֶזְרֶךָ וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ וְיִכָּחֲשׁוּ
אֹיְבֶיךָ לָךְ וְאַתָּה עַל בָּמוֹתֵימוֹ תִדְרֹךְ׃

אויף אַלֶע דַיינֶע פַיינְט׃

המלאך הגואל דֶער מַלְאָךְ וואס הָאט מִיךְ אויס גֶלֵייזְט פון אַלֶעם בֵייזֶין דֶער זָאל בֶּענְטְשֶׁין
די יונְגֶע קִינְדֶער דָאס מַיין נָאמֶן זָאל אוּף זֵייא זַיין גִירוּפִין אוּנ אויךְ מַיינֶע פָאטֶערס
נָאמֶן אַבְרָהָם אוּנ יִצְחָק אוּנ זָאלֶין זִיךְ מֶערִין אויף דֶער וועלְט וִויא דִי פִישׁ אִין וַואסֶער ה׳ גָאט
אֵייעֶר גָאט הָאט אַייךְ גִימֶערְט דָאס אִיר זַייט הַיינְט גְלַייךְ אַז דִי שְׁטֶערִין פון הִימִיל צוּ פִיל
ה׳ גָאט דֶער גָאט פון אַייעֶרע עֶלְטֶערִין זָאל אַייךְ נָאךְ מֶערִין טוֹיזֶינְט מָאל וִויא פִיל אִיר זַייט
אִיצוּנְד אוּנ זָאל אַייךְ בֶּענְטְשִׁין אַזוֹ וִויא עֶר הָאט אוֹיף אַייךְ גִירֶעט׃

ברוך אתה גִיבֶּענְטְשְׁט וועסְטוּ זַיין אִין שְׁטָאט אוּנ גִיבֶּענְטְשְׁט וֶועסְטוּ זַיין אִין פֶעלְד ברוך
גִיבֶּענְטְשְׁט וֶועסְטוּ זַיין אַז דוּ וֶועסְט קוּמֶען פון דֶער מִלְחָמָה אוּנ גִיבֶּענְטְשְׁט וֶועסְטוּ זַיין
אַז דוּא וֶועסְט אַרוֹיס גֵיין אִין דֶער מִלְחָמָה ברוך גִיבֶּענְטְשְׁט אִיז דַיין קָארְבּ אוּנ דַיין טֵייג יצו
עֶר וֶועט גִיבִּיטִין גָאט בַּייא דִיר דִי בֶּענְטְשׁוּנְג אִין דַיינֶע אוֹצְרוֹת אוּנ אַלֶע שְׁטְרֶעקוּנְג דַיינֶע
הֶענְט אוּנ עֶר וֶועט דִיךְ בֶּענְטְשִׁין אִין לַאנְד וָואס גָאט וועט דִיר גֶעבִּין יפתח גָאט וֶועט דִיר
עֶפֶענֶען זַיין גוּטִין אוֹצָר דֶעם הִימִיל צוּ גֶעבִּין רֶעגִין אִין דַיין לַאנְד אִין זַיין צַייט צוּ בֶּענְטְשִׁין
אַלֶע וֶוערְק פון דַיינֶע הֶענְט אוּנ דוּ וֶועסְט אַנְטְלַייעֶן צוּ פִיל הֵיידֶן אָבֶּער דוּ וֶועסְט נִיט דַארְפִין
אַנְטְלַייעֶן כי דֶען גָאט הָאט דִיךְ גִיבֶּענְטְשְׁט אוּנ דוּ וֶועסְט נֶעמֶען מַשְׁכּוֹנוֹת בַּייא פִיל הֵיידִין אוּנ
וֶועסְט נִיט דַארְפִין מַשְׁכּוֹנוֹת פַר זֶעצִין דוּ וֶועסְט גְוֶועלְטִיגִין אִיבֶּער פִיל הֵיידִין אָבֶּער זֵייא וועלִין
אִיבֶּער דִיר נִיט גִיוועלְטִיגִין אשריך וואוֹל צוּ דִיר יִשְׂרָאֵל וֶוער אִיז דִיר גְלַייךְ דוּא בִּיסְט אַזוֹ אַיין
פָאלְק וָואס דוּ וֶועסְט גִיהָאלְפִין דוּרְךְ גָאט עֶר אִיז דֶער בַּאשִׁיצֶער פון דַיין הִילְף אוֹיךְ אִיז עֶר

מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ: רָנּוּ שָׁמַיִם כִּי
עָשָׂה יְיָ הָרִיעוּ תַּחְתִּיּוֹת אָרֶץ פִּצְחוּ הָרִים רִנָּה יַעַר וְכָל עֵץ בּוֹ כִּי גָאַל
יְיָ יַעֲקֹב וּבְיִשְׂרָאֵל יִתְפָּאָר: גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:

יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּייָ תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים לֹא תֵבֹשׁוּ וְלֹא תִכָּלְמוּ עַד עוֹלְמֵי עַד: וַאֲכַלְתֶּם אָכוֹל וְשָׂבוֹעַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת שֵׁם יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְלִיא וְלֹא יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם. וִידַעְתֶּם כִּי בְקֶרֶב יִשְׂרָאֵל אָנִי וַאֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְאֵין עוֹד וְלֹא יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם. כִּי בְשִׂמְחָה תֵצֵאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבָלוּן הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ לִפְנֵיכֶם רִנָּה וְכָל עֲצֵי הַשָּׂדֶה יִמְחֲאוּ כָף. הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד כִּי עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ יְיָ וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה. וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה. וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַייָ קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילוֹתָיו הַזְכִּירוּ כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ. זַמְּרוּ יְיָ כִּי גֵאוּת עָשָׂה מוּדַעַת זֹאת בְּכָל הָאָרֶץ. צַהֲלִי וָרֹנִּי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:

דיא שְׁוֶוערְד פוּן דַיין הָאפֶּערְדִיגְקַייט דַיינֶע פַיינְט וֶועלִין דִיר לֵייקֶענֶען פַאר גְרוֹיס מוֹרָא
אָבֶּער דוּ זָאלְסְט טְרֶעטִין אוֹיף זֵייעֶר הֵייךְ דוּ וֶועסְט זֵיי מְנַצֵחַ זַיין:

מחיתי כעב אִיךְ הָאבּ גִיטָאן אָפּ מֶעקִין אַזוֹ וִויא אַיין דִיקִין וָואלְקִין דַיינֶע פְּשָׁעִים אוּנ אַזוֹ וִוי אַיין וָואלְקִין דַיינֶע זִינְד קֶער דִיךְ אוּם צוּ מִיר דֶען אִיךְ הָאבּ דִיךְ פוּן מִצְרַיִם אוֹיס גִילֵייזְט: רנו זִינְגְט אִין הִימִיל דֶען גָאט הָאט גִיטָאן וָואס עֶר הָאט מַבְטִיחַ גִיוֶועְן טוּט שַׁאלִין אִיר אוּנְטֶערְשְׁטֶע פוּן דֶער עֶרְד אִיר בֶּערְג עֶפִינְט גִיזַאנְג דֶער וַואלְד אוּנ אַלֶע בּוֹימֶער וָואס אִין וַואלְד דֶען גָאט הָאט אוֹיס גִילֵייזְט יַעֲקֹב אוּנ מִיט דִי יִשְׂרָאֵל טוּט עֶר זִיךְ בַּארִימֶען גואלנו אוּנְזֶער דֶער לֵייזֶער וָואס וֶוערְט אָן גִירוּפִין דֶער הֵיילִיגֶער גָאט פוּן יִשְׂרָאֵל:

ישראל נושע דִי יִשְׂרָאֵל וֶועלִין גִיהָאלְפִין וֶוערִין מִיט גָאטְס הִילְף אַיין אֵייבִּיגֶע הִילְף אִיר וֶועט נִיט פַאר שֶׁעמְט וֶוערִין בִּיז אֵייבִּיג ואכלתם אוּנ אִיר וֶועט עֶסִין אוּנ וֶועט זַאט זַיין אוּנ אִיר זָאלְט לוֹיבִּן דֶעם נָאמֶען פוּן אַייעֶר גָאט אשר וָואס עֶר הָאט מִיט אַייךְ ווּאוּנְדֶערְלִיכֶע זַאכִן גִיטָאן אוּנ מַיין פָאלְק וֶועלִין נִיט פַאר שֶׁעמְט וֶוערִין צוּ אֵייבִּיג אוּנ אִיר וֶועט וִויסִין אַז אִיךְ גָאט בִּין צְוִוישִׁין דִי יִשְׂרָאֵל אוּנ אִיךְ בִּין אַייעֶר גָאט אוּנ קַיין אַנְדֶערֶער אִיז נִיט דָא אוּנ מַיין פַאלְק וֶועלִין נִיט פַאר שֶׁעמְט וֶוערִן צוּ אֵייבִּג כי דֶעם מִיט פְרֵייד וֶועט אִיר אַרוֹיס גֵיין אוּנ מִיט שָׁלוֹם וֶועט אִיר גְפִירְט וֶוערִין דִי בֶּערְג אוּנ דִי הוֹיךְ וֶועלִין עֶפֶענֶען צוּ פַאר אַייךְ גִזַאנְג אוּנ אַלֶע בּוֹימֶער פוּן דֶעם פֶעלְד וֶועלִן קְלַאפִּין מִיט דִי הֶענְט הנה וַוייל גָאט אִיז מַיין הִילְף בִּין אִיךְ זִיכֶער אוּנ פָארְכְט מִיךְ נִיט פַארקַיין מֶענְטְשִׁן דֶען דִי שְׁטַארְקַייט אוּנ דִי לוֹבּ פוּן גָאט אִיז מִיר גִיוֶועְן צוּ הִילְף ושאבתם אוּנ אִיר וֶועט שֶׁעפִּין וַואסֶער מִיט פְרֵייד פוּן דִי קְוַואלִין בְּרוּנֶען דִיא הִילְף עֶס וועט אַייךְ גִתְגַלֶה וֶוערִן סוֹדוֹת פוּן דֶער תּוֹרָה וָואס זַיינֶען פַאר גֶעסִין גִיוָוארִן ואמרתם אִיר וֶועט זָאגִין דֶעם דָאזִיגִין טָאג לוֹיבְּט גָאט רוּפְט אָן זַיין נָאמֶען מַאכְט וִוישִׁין צְוִוישִׁין דִי פֶעלְקֶר זַיינֶע וֶוערְק מַאכְט אִים גִידֵיינְקֶען דֶעם זַיין נָאמֶען אִיז שְׁטַארְק זמרו לוֹיבְּט גָאט דֶען עֶר הָאט גְרוֹיסְקַייט גִיטָאן דָאס אִיז בֶּעוואוּסְט אִין דִי גַאנְצֶע וֶועלְט צהלי שְׁרַייא אוּנ זִינְג דוּ זְצֶערְן

פוּן

ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה יי קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו:

בית יעקב לכו ונלכה באור יי: והיה אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת יראת יי היא אוצרו: ויהי דוד לכל דרכיו משכיל ויי עמו: פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי: ויאמר העם אל שאול היונתן ימות אשר עשה הישועה הגדולה הזאת בישראל חלילה · חי יי אם יפול משערת ראשו ארצה כי עם אלהים עשה היום הזה ויפדו העם את יונתן ולא מת: ופדויי יי ישבון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה: הפכת מספדי למחול לי פתחת שקי ותאזרני שמחה: ולא אבה יי אלהיך לשמוע אל בלעם ויהפך יי אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך יי אלהיך: אז תשמח בתולה במחול ובחורים וזקנים יחדו והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם:

פון ציון דען דער הייליגער גאט פון ישראל דורך די נסים וואס ער וועט דיר טאן וועט זיין נאמן גיאבפערט ווערין ואמר איטליכער פון ישראל וועט זאגין אין דעם דאזיגן טאג דס איז אונזער גאט וואס מיר האבין צו אים גיהאפט אז ער זאל אונז העלפין דאס איז דער גאט וואס מיר האבין צו אים גיהאפט אונ היינט פרייען מיר זיך מיט זיין הילף:

בית יעקב איר ישראל וואס איר קומט ארויס פון יעקב קומט אונ מיר וועלין גיין אין גאטס ליכט דס איז די תורה אונ מצות · די אמונה פון די צייטין וואס דו האסט גגלויבט אין גאט אונ האסט גיהאפט צו הילף דאס וועט דיר זיין צו איין שטארקייט אונ צו הילף אונ צו חכמה אונ וויסין שאפט דורך גאטס פארכט וואס דאס איז זיין אוצר וועסטו האבין די הילף ויהי אין אלע זיינע וועגין האט דוד בגליקט אונ גאט איז מיט אים גוועזן פדה גאט הט מיין לייב אויס גליזט מיט שלום פון די מלחמה וואס אויף מיר איז גקומען וועגין די פיל לייט וואס זיינען מיר צו הילף גוועזן אונ האבין פאר מיר גבעטין ויאמר האבין דס פאלק גזאגט צו שאול יונתן זאל גיטייט ווערין וואס ער האט די גרויסע הילף גיטאן אין די ישראל פאר מיטין זאל דאס זיין מיר שווערין וויא גאט לעבט איביג אויב איין האר פון זיין קאפ וועט פאלין צו דער ערד דען איין געטליכע הילף האט ער היינטיגין טאג גיטאן אונ דאס פאלק האבין אום גליזט דעם יונתן אונ ער איז ניט גשטארבין ופדויי אונ גאטס דער לייזטע וועלין זיך אום קערין אונ וועלין קומן קיין ציון מיט גזאנג אונ איף זייער קאפ וועלן זיי האבין די פרייד וואס זיי האבין ניהאט פון לאנג אן אין דער צייט אז זייא זיינען ארויס גגאנגען אויס מצרים זיי וועלין גרייכין גרויס פרייד אונ טרויערקייט אונ זיפצין וועט פון זיי אנטלויפין: דו האסט פר קערט מיין קלאג צו איין טאנצין צו מיר דו האסט אויף גיבונדין מיין זאק אונ האסט מיך אן גיגורט מיט פרייד ולא גאט דיין גאט האט ניט גיוואלט צו הערין צו בלעם אונ ער האט פאר קערט גאט דיין גאט צו דיר די פלוכונג צו איין בענטשונג דען גאט האט דיך ליב אז דענסט מאל וועט זיך די בתולה פרייען אונ טאנצין אונ די אלטע מיט די יונגע וועלין מיט אנאנדער טאנצין אונ איך וועל פאר קערין זייער טרויערקייט צו פרייד אונ איך וועל זייא

בּוֹרֵא נִיב שְׂפָתָיִם שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְיָ וּרְפָאתִיו׃
וְרוּחַ לָבְשָׁה אֶת עֲמָשַׂי רֹאשׁ הַשָּׁלִישִׁים לְךָ דָוִיד וְעִמְּךָ בֶן יִשַׁי
שָׁלוֹם שָׁלוֹם לְךָ וְשָׁלוֹם לְעֹזְרֶךָ כִּי עֲזָרְךָ אֱלֹהֶיךָ וַיְקַבְּלֵם דָּוִיד וַיִּתְּנֵם
בְּרָאשֵׁי הַגְּדוּד׃ וַאֲמַרְתֶּם כֹּה לֶחָי וְאַתָּה שָׁלוֹם וּבֵיתְךָ שָׁלוֹם וְכֹל
אֲשֶׁר לְךָ שָׁלוֹם׃ יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בְּכָל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא
שָׁם אַתָּה מוֹצֵא עַנְוְתָנוּתוֹ · דָּבָר זֶה כָּתוּב בַּתּוֹרָה · וְשָׁנוּי בַּנְּבִיאִים ·
וּמְשֻׁלָּשׁ בַּכְּתוּבִים׃

כָּתוּב בַּתּוֹרָה כִּי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל
הַגָּדוֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד׃ וּכְתִיב
בַּתְרֵהּ עֹשֶׂה מִשְׁפַּט יָתוֹם וְאַלְמָנָה וְאֹהֵב גֵּר לָתֶת לוֹ לֶחֶם וְשִׂמְלָה׃ שָׁנוּי
בַּנְּבִיאִים דִּכְתִיב כִּי כֹה אָמַר רָם וְנִשָּׂא שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ
אֶשְׁכּוֹן וְאֶת דַּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים׃
מְשֻׁלָּשׁ בַּכְּתוּבִים דִּכְתִיב שִׁירוּ לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ

מְרייסְטִין אונ ווֶעל זַייא דֶער פְֿרַייֶען פֿון זַייֶער טְרוֹיעֶרְקַייט׃

בורא ניב איך ווֶעל דֶעם בַּעַל תְּשׁוּבָה בַּשַׁאפִֿין נַייעַ רֵייד פֿון אַלֶע לֶעפְֿצִין דִי אַלֶע לַייט וְואס
הָאבִין, אִיך אִים גִקְרִיגְט צוּם עֶרְשְׁטִין ווֶעל, זֵיי הַיינְט צוּ אִים זָאגְן צוּ דֶעם ווַייטִין דָאס
הַייבְּט דֶר וָואס אִיז גְווא נְט אִין תּוֹרָה אוּנ אִין מִצְוֹת פֿון זַיין יוּגִינְט אָן אוּנ צוּ דֶעם וְואס הָאט
זִיךְ פֿון נאהִינְט מְקָרֵב גְוועֶן אוּנ הָאט תְּשׁוּבָה גִטָאן דִי בֵּיידֶע זַיינֶען גְלַייךְ אַזוֹ זָאגְט גָאט אוּנ
אִיךְ ווֶעל דֶעם בַּעַל תְּשׁוּבָה הֵיילִין פֿון זַיינֶע עֲבֵירוֹת, אוּנ אַיין גַייסְט פֿון גְבוּרָה הָט בַּאקְלֵיידעט
דֶעם עֲמָשַׂי דֶר עֶלְצְטֶער פֿון דִי גִוָואפִֿינְטֶע אוּנ זָאגְט מִיר זַיינֶע דִיר דָוִד צוּ הִילְף גִיקוּמֶען אוּנ
מִיט דִיר ווֶעלִין מִיר הַאלְטִין פְֿרִיד · פְֿרִיד צוּ דִיר אוּנ פְֿרִיד צוּ דַיינֶע הֶעלְפֿֿעֶרְס דֶען דַיין גָאט
הָאט דִיר גִיהָאלְפִֿין אוּנ דָוִד הָאט זֵיי צוּ גְנוּמִין אוּנ הָט זֵיי גִיזֶעצְט צוּ הוֹיפְּט לַייט פֿון דֶעם הֵיל
ואמרתם אוּנ אִיר זָאלְט זָאגִין אַזוֹ זָאלְטוּ גוּטְס הָאבִין ווַייל דוּא ווֶעסְט לֶעבִּין דוּ זָאלְסְט הָאבִּין
פְֿרִיד אוּנ צוּ דַיין הוֹיז גְוִיס זָאל זַיין פְֿרִיד אוּנ צוּ אַלִין וָואס דוּ הָאבְּסְט זָאל זַיין פְֿרִיד · גָאט זָאל
גֶעבִּין שְׁטַארְקַייט צוּ זַיין פָֿאלְק ה׳ גָאט זָאל בֶּענְטְשִׁין זַיין פָֿאלְק מִיט פְֿרִיד׃

אמר רבי יוחנן בכל מקום אִין אַלֶע עֶרְטֶער וואוּ דוּא גְפִֿינְסְט אִין פָּסוּק דִי אַכְפֶּערְקַייט פֿון גָאט
דָארְטִין גְפִֿינְסְטוּ אוֹיךְ דָער בַּיי גְשְׁרִיבִּין זַיין דֶעמוּטִיקַייט דִי זַאךְ גִיפִֿינֶע מִיר גְשְׁרִיבִּין
אִין דֶר תּוֹרָה אוּנ דָאס אַנְדֶרֶע מָאל גְפִֿינֶן מִיר אִין נְבִיאִים אוּנ דָאס דְרִיטֶע מָאל אִין כְּתוּבִים׃

כתוב בתורה עֶס שְׁטֵייט גִישְׁרִיבִּין אִין דֶר תּוֹרָה דָאס גָאט אֵייעֶר גָאט עֶר אִיז אַיין גָאט אִיבֶּר
אַלֶע גֶעטֶער אוּנ אַיין הַאר אִיבֶּר אַלֶע הֶערִין דֶער גָאט דֶר גְרֵאסֶער דֶר שְׁטַארְקֶר
דֶר פֿאֶרְכְטִיגֶער עֶר אִיז נִיט נוֹשֵׂא פָּנִים צוּ קֵיינֶעם אוּנ נֶעמְט נִיט קַיין שׂוֹחַד דֶער נָאךְ שְׁטֵייט
בַּאלְד גְשְׁרִיבִּין עֶר טוּט דֶעם מִשְׁפָּט פֿון אַיין יָתוֹם וְאַלְמָנָה אוּנ הָאט לִיבּ אַפְּרֶעמְדִין צוּ גֶעבִּין
אִים בְּרוֹט אוּנ אַיין קְלֵייד, דָאס אַנְדֶרֶע מָאל שְׁטֵייט גְשְׁרִיבִּין אִין נְבִיאִים אַזוֹ הָאט דֶר הוֹיכֶער
אוּנ דֶער הוֹיבֶּעֶנֶער גָאט גְזָאגְט דֶער דָא רוּעֶט אֵייבִּיג חָאטְשֶׁע אִיךְ רוּא אִין אַיין הוֹיךְ אוּנ
צַיין הַיילִיג אָרְט רוּא אִיךְ דָאךְ מִיט דֶעם פַֿאר שְׁטוֹיסֶענֶעם אוּנ דִי וָואס הָאבִּין אַיין נִידֶערִיגִין
גְמִיט צוּ דֶער נֶערִין דָאס גְמִיט פֿון דִי נִידֶערִיגֶע אוּנ צוּ דֶער נֶערִין דָאס הַארִין פֿוּן דִיא פַֿאר

שטויכענע

שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו: וּכְתִיב בַּתְּרֵהּ אֲבִי יְתוֹמִים וְדַיַּן אַלְמָנוֹת אֱלֹהִים בִּמְעוֹן קָדְשׁוֹ: יְהִי יְיָ אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם אֲבוֹתֵינוּ אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ: וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּייָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם: כִּי נִחַם יְיָ צִיּוֹן נִחַם כָּל חָרְבוֹתֶיהָ וַיָּשֶׂם מִדְבָּרָהּ כְּעֵדֶן וְעַרְבָתָהּ כְּגַן יְיָ, שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִמָּצֵא בָהּ תּוֹדָה וְקוֹל זִמְרָה: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

שיר המעלות אשרי כל ירא וגו׳. עלינו ק״י

סדר זמירות למוצאי שבת

בְּמוֹצָאֵי יוֹם מְנוּחָה. הַמְצֵא לְעַמְּךָ רְוָחָה׳ שְׁלַח תִּשְׁבִּי לְנֶאֱנָחָה. וְנָס יָגוֹן וַאֲנָחָה: יָאֲתָה לְךָ צוּרִי. לְקַבֵּץ עַם מְפֻזָּרִי. מִיַּד גּוֹי אַכְזָרִי. אֲשֶׁר כָּרָה לִי שׁוּחָה: עֵת דּוֹדִים תְּעוֹרֵר אֵל. לְמַלֵּט עַם אֲשֶׁר שׁוֹאֵל. רְאוֹת טוּבְךָ בְּבֹא גוֹאֵל. לְשֶׂה פְזוּרָה נִדָּחָה: קְרָא יֶשַׁע לְעַם נְדָבָה. אֵל דָּגוּל מֵרְבָבָה. יְהִי הַשָּׁבוּעַ הַבָּא. לִישׁוּעָה וְלִרְוָחָה: בַּת צִיּוֹן הַשְּׁכוּלָה. אֲשֶׁר הִיא הַיּוֹם גְּעוּלָה. מְהֵרָה תִּהְיֶה בְּעוּלָה. בְּאֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה: מַעְיָנוֹת אֲזַי יְזוּבוּן. וּפְדוּיֵי יְיָ עוֹד יְשׁוּבוּן. וּמֵי יֶשַׁע יִשְׁאָבוּן. וְהַצָּרָה נִשְׁכָּחָה: נְחֵה עַמְּךָ כְּאָב רַחֲמָן. יְצַפְצְפוּ עַם לֹא אַלְמָן. דְּבַר יְיָ אֲשֶׁר נֶאֱמָן. בַּהֲקִימְךָ הַבְטָחָה: וִידִידִים פְּלֵיטֵי חֶרֶץ. נְגִינָתָם יִפְצְחוּ בְּמֶרֶץ. בְּלִי צְוָחָה וּבְלִי פֶרֶץ. אֵין יוֹצֵאת וְאֵין צְוָחָה: יְהִי הַחֹדֶשׁ הַזֶּה. כִּנְבוּאַת אֲבִי חוֹזֶה. וְיִשָּׁמַע בְּבֵית זֶה. קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה: חֲזַק יְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ. אַמִּיץ יַעֲשֶׂה בַּקָּשָׁתֵנוּ. וְהוּא יִשְׁלַח בְּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ. בְּרָכָה וְהַצְלָחָה: בְּמוֹצָאֵי יוֹם גִּילָה. שִׁמְךָ נוֹרָא עֲלִילָה. שְׁלַח תִּשְׁבִּי לְעַם סְגֻלָּה. רֶוַח שָׂשׂוֹן וַהֲנָחָה: קוֹל צָהֳלָה וְרִנָּה. שְׂפָתֵינוּ אָז תְּרַנֵּנָּה. אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא. אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא:

שְׁטוּיסֶענֶע. אוּנ צוּם דְרִטְּןמָאל אִיז גְשְׁרִיבְּן אִין כְּתוּבִים דֶען אַזוֹ אִיז גְשְׁרִיבְּן זִינְגְט צוּ גָאט לוֹיבְּט זַיין נָאמֶען מִיט גִיזַאנְג דֶער הֵייבְּט צוּ דֶעם וָואס רוּעְט אִין הִימְל לוֹיבְּט אִים מִיט זַיין נָאמֶן אוּנ פְרֵייט אַייךְ פַאר אִים וכתיב אוּנ דֶער נָאךְ שְׁטֵייט עֶר אִיז אַיין פָאטֶר פוּן יְתוֹמִים אוּנ אַיין דַיָּין פוּן אַלְמָנוֹת עֶר אִיז גָאט אִין זַיין הֵיילִג וואוֹנוּנג יהי גָ״ט זָאל מִיט אוּנ זַיין אַזוֹ וְויא עֶר אִיז גְוֶועְן מִיט אוּנְזֶרֶע עֶלְטֶרִין עֶר זָאל אוּנְז נִיט פַאר לָאזְן ואתם אוּנ אִיר אַלֶע דִיא וָואס בַאהֶעפְטִין זִיךְ אִין גָאט אַייעֶר גָאט בְּלַייבְּט לֶעבְּן אַלֶע הַיינְטִגְן טָאג כי נחם ה׳ ציון דֶען גָאט וֶועט טְרֵייסְטְן דִי שְׁטָאט צִיוֹן עֶר וֶועט טְרֵייסְטְן אַלֶע אִירֶע וְוִיסְטֶע עֶרְטֶר אִיר וְוִיסְטֶע עֶרד וֶועט עֶר מַאכְן אַזוֹ וְוִי עֵדֶן אוּנ אִירֶע וֶולְדֶע עֶרְטֶער אַזוֹ וְויא גָאטְס גָארְטְן פְרֵייד אוּנ לוּסְט וֶועט אִין אִיר גְפוּנֶען וֶוערְן אַיין לוֹיבּ אוּנ אַיין קוֹל פוּן לוֹיבּ גְזַאנְג גָאט וֶועט דָאס טָאן פוּן וֶועגְן זַיין גִירֶעכְטִיקַייט עֶר וֶועט דִיא תּוֹרָה צַפְרֶערִין אוּנ וֶועט שְׁטַארְקִין דִיא תּוֹרָה:

חָדֵשׁ שְׂשׂוֹנִי אֵל נָא וְהָבִיא · אֶת אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא : אַמֵּץ וְחַזֵּק רִפְיוֹן יָדַי · בָּרֵךְ מְלַאכְתִּי וְכָל מַעְבָּדַי · גּוֹאֲלִי זְכֹר עָנְיִי וּמְרוּדַי · דְּבָרְךָ הַטּוֹב הָקֵם לְעוֹדְדִי · הָרֵץ וּשְׁלַח וְשַׂמַּח יְבָבִי · את אליהו הנביא : וָעֵד וְהָכֵן דֵּי סִפּוּקִי · זַמֵּן מְזוֹנִי וְלֶחֶם חֻקִּי · חֵלֶב חֵיל גּוֹיִם חִישׁ לְהָנִיקִי · טוּבְךָ תַּשְׂבִּיעַ עוֹלָלַי וְיוֹנְקַי · יָבֹא מְשִׁיחִי לְעִיר מוֹשָׁבִי · את אליהו הנביא : כּוֹנֵן לְעַם זוּ צוּרִי צוּר לַחֲבוֹשׁ · לֶחֶם לֶאֱכוֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ · מְשַׂנְאַי יְהֶוֶה יֵרֵא וְיֵבוֹשׁ. נָוֶה הַר שֵׂעִיר בְּקָרוֹב תִּכְבּוֹשׁ. שְׂשׂוֹנִי יִגְדַּל בִּרְאוֹת סְבִיבִי · את אליהו הנביא : עַמּוֹן וּמוֹאָב מְהֵרָה תְּכַלֶּה · פְּדוּתְךָ לְעַמְּךָ בְּקָרוֹב תְּגַלֶּה · צִיּוֹן תְּמַלֵּא מֵעַם אֵלֶּה · קִרְיַת מֶלֶךְ רָב אָז נַעֲלֶה : שַׁכֵּן תְּשַׁכֵּן בְּתוֹךְ עַם צְבִי · אֶת אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא :

אָגִיל וְאֶשְׂמַח בִּלְבָבִי · בִּרְאוֹתִי כִּי מְאוֹיְבַי תָּרִיב רִיבִי · וּלְצִיּוֹן גּוֹאֵל תָּבִיא : אִישׁ צֶמַח תַּצְמִיחַ · אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ : לָכֵן בָּעַמִּים יַחַד · תִּפּוֹל אֵימָה וָפַחַד · לִבָּם יִפְחַד · בְּעֵת יַעֲלֶה גּוֹי אֶחָד · וְאָרְחוֹתָיו יַצְלִיחַ · אליהו : עוֹד מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב · יָעוּר לַעֲשׂוֹת הֶרֶג רָב · בַּאֲרָם וַעֲרָב · לַעֲרוֹךְ מִלְחָמָה וּקְרָב · עַל אוֹיְבָיו יַצְרִיחַ · אליהו : זֵדִים עָרִיצֵי אֲדָמָה · יְטוּר נָפִישׁ וָקֵדְמָה · מַשָּׂא דּוּמָה · נוּסוּ נֶגְבָּה וְיָמָּה · אֲשֶׁר אֶתְכֶם יַבְרִיחַ · אליהו : רָנּוּ כָּל עוֹבְרֵי אֹרַח · כִּי הִנֵּה רַעֲנָן אֶזְרָח · אוֹרוֹ זָרַח · קָנֶה כַּפְתּוֹר וָפֶרַח · עַל הַר צִיּוֹן יַפְרִיחַ · אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ :

אֱלֹהִים יִסְעָדֵנוּ · בְּרָכָה בִּמְאוֹדֵנוּ · וְזֶבֶד טוֹב יִזְבְּדֵנוּ · בְּכָל מִשְׁלַח יָדֵינוּ · אֱלֹהִים יִסְעָדֵנוּ : בְּיוֹם רִאשׁוֹן לִמְלָאכָה · יְצַו אִתָּנוּ בְּרָכָה · וְיוֹם הַשֵּׁנִי כָּכָה · יַמְתִּיק אֶת סוֹדֵנוּ. אלהים : רַבָּה צְבָאַי יִשְׁעִי. בַּשְּׁלִישִׁי וּבָרְבִיעִי. בַּחֲמִישִׁי אַךְ לֹא בְעִי · יְשַׁלַּח אֶת פּוֹדֵנוּ · אלהים : הָכֵן טִבְחַת טֶבַח · בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי זֶבַח · קֹדֶשׁ הִלּוּל וָשֶׁבַח · עַל כָּל מַחֲמַדֵּנוּ · אלהים : מַעֲדַנִּים לְנַפְשֵׁנוּ נִתַּן בְּיוֹם קָדְשֵׁנוּ. וְרַעֲנָנָה עַרְשֵׂנוּ · וְלַיְלָה אוֹר בַּעֲדֵנוּ · אלהים :

אֵלִי חִישׁ גּוֹאֲלִי · עַבְדְּךָ יַשְׂכִּילִי · מְבַשֵּׂר טוֹב אֵלִי · אֶת אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא : נָאווּ עַל הֶהָרִים · שְׁלוּחֵי יוֹצֵר הָרִים · וְרַגְלֵי הַמְבַשְּׂרִים · בֶּאֱמוֹר שׁוּבִי שׁוּבִי · אלי : חֲבִי כִּמְעַט רֶגַע · כָּל מַחֲלָה וְכָל נֶגַע · אֹיְבַיִךְ אֶפְגַּע · יוֹם נָקָם בְּלִבִּי · אלי : מַלְכֵּךְ יָבֹא לָךְ · יָפָה אַתְּ כֻּלָּךְ · וְרַעְיָתִי לְמוּלָךְ · גִּלְעָדִי הַתִּשְׁבִּי · אלי : נוֹפֶת תִּטּוֹפְנָה · שִׂפְתֵי בְנֵי יוֹנָה · כִּי בָא עֵת לְחֶנְנָהּ · צִיּוֹן נַחֲלַת צְבִי · אלי :

אַדִּירְךָ אָיוֹם וְנוֹרָא · בַּצַּר לִי לְךָ אֶקְרָא · יְיָ לִי לֹא אִירָא : גְּדוֹר פִּרְצַת הֵיכָלִי · דָּגוּל מַהֵר הַכְלִילִי. יְיָ הֱיֵה עוֹזֵר לִי : הֵן אַתָּה תִקְוָתִי · וְלִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי. יְיָ עוֹז יְשׁוּעָתִי : זַךְ וּנְקִי כַפַּיִם · חוֹן פּוֹרְשֵׂי כַנְפַּיִם · יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם : טוּבְךָ תָּחִישׁ לְעַמֶּךָ · יְהִי עֲרֵינוּ כִּנְאֻמֶךָ · יְיָ עֲשֵׂה לְמַעַן עַמֶּךָ : כּוֹנֵן בֵּית מְכוֹנֶךָ · לְהַרְבִּיץ בּוֹ צֹאנֶךָ. יְיָ בְּאוֹר פָּנֶיךָ : מִפַּחַד לְהַצִּילִי · נַהֲלֵנִי לְצִיּוֹן קֹדֶשׁ גּוֹרָלִי. יְיָ שְׁמַע בְּקוֹלִי : סָעוּד וּמָעוֹז לְנִמְהָרִים · עֲזוֹר נָא אֶת הַנְּעָרִים. יְיָ יוֹצֵר הָרִים : פְּדֵה עַמְּךָ מֵעֻזִּים.

צֹאנְךָ מִיַּד גּוֹזְזִים ׳ יְיָ עֹשֶׂה חֲזִיזִים : קָרֵב קֵץ נֶחָמָה ׳ רַחֵם אוּם לֹא רוּחָמָה ׳ יְיָ
אִישׁ מִלְחָמָה׳ שְׁכוֹן כְּמֵאָז בְּאָהֳלֵנוּ. תָּמִיד אַל מְחוֹלְלֵנוּ. יְיָ מַלְכֵּנוּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ:
אִישׁ חָסִיד הָיָה ׳ בְּלִי מָזוֹן וּמִחְיָה : בְּבֵיתוֹ עוֹסֵק מִלְּבוּשׁ ׳ וְאֵין בֶּגֶד לִלְבּוֹשׁ :
גּוֹנֵן בַּחֲשׁוּבָה אִשָּׁה ׳ וְגַם בְּבָנִים חֲמִשָּׁה : דִּבְּרָה לוֹ הָאִשָּׁה. יוֹתֵר אֵין
לְהִתְיָאֵשָׁה: הַמִּבְּלִי לֶחֶם לֶאֱכוֹל. בְּעֵרוֹם וּבְחוֹסֶר כֹּל: וְתוֹרָה מָצָאתָ כִּי יָגַעְתָּ ׳
מַה נֹּאכַל מֵעַתָּה : זָהִיר כְּבָר נָשׁוּק ׳ הֲלֹא תֵצֵא לַשּׁוּק : חַנּוּן וְרַחוּם בִּמְרוֹמָיו
אוּלַי יִגְמְלֵנוּ בְּרַחֲמָיו: טוֹב לְקוָֹיו מַחֲסֶה. רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה: יָעַצְתְּ בְּדַעַת וּבְחָכְמָה.
עֲצָתֵךְ בְּלִי לְהַסְכִּימָה: כְּצֵאתִי לְבֹשֶׁת וְלִכְלִמָּה ׳ מִבְּלִי כְסוּת וְשַׂלְמָה : לְאֵין בְּיָדִי
לִפְרוּטָה ׳ אֲפִילוּ שָׁוֶה פְרוּטָה : מְהֵרָה וְשָׁאֲלָה מִשְּׁכֵנִים ׳ מַלְבּוּשִׁים נָאִים
מְתוּקָנִים: נִלְבַּשׁ וְהִשְׁלִיךְ יְהָבוֹ. עַל יְיָ אֲשֶׁר אֲהֵבוֹ : סָחוּ יְלָדָיו בְּפִלּוּלָם לֵךְ יָשׁוּב
דַּךְ נִכְלָם: עָבַר כַּשּׁוּק כְּסִבְרָתוֹ. וְהִנֵּה אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לִקְרָאתוֹ: פָּץ לוֹ הַמְבַשֵּׂר.
בֶּאֱמֶת הַיּוֹם תִּתְעַשֵּׁר ׳ צַוֵּנִי בְּכָל כִּבוֹדֶךָ ׳ כִּי הִנְנִי עַבְדֶּךָ : קְרָא לְמִי בְּדַעְתּוֹ.
קְנוֹת עֶבֶד אֵין כְּמוֹתוֹ : רָחַשׁ אֵיךְ יְשַׁנֶּה דִינוֹ ׳ עֶבֶד לִמְכּוֹר אֶת אֲדוֹנוֹ: שָׁת לוֹ
חָכְמָתוֹ בְּקִרְבּוֹ ׳ וְהֶחֱזִיק בּוֹ כְּמוֹ רַבּוֹ : תַּגָּר קְנָאוֹ בְּאֲהָבִים ׳ בִּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת
אֶלֶף זְהוּבִים: תְּבָעוֹ מַה מְּלַאכְתֶּךָ ׳ אִם בְּבִנְיַן חָכְמָתֶךָ: תַּכְלִית טְרַקְלִין וּפַלְטְרִין.
הֲרֵי אַתָּה בֶּן חוֹרִין: יוֹם רִאשׁוֹן בְּמִפְעָלִים ׳ פָּעַל עִם פּוֹעֲלִים: שָׁוַע בַּחֲצִי הַלַּיְלָה.
עֲנֵנִי נוֹרָא עֲלִילָה: יָזַמְתִּי וְנִמְכַּרְתִּי לְהַעֲבִידִי לִכְבוֹדְךָ וְלֹא לִכְבוֹדִי: בּוֹרֵא עוֹלָם
בְּקִנְיָן. הַשְׁלֵם זֶה הַבִּנְיָן: רַחֲמֶיךָ יִכְמְרוּ בַּחֲנִינָתִי. כִּי לְטוֹבָה כַּוָּנָתִי: מַלְאֲכֵי רַחֲמִים
מִמְּעוֹנָתוֹ ׳ אָז הֵחֵלּוּ לִבְנוֹתוֹ : רַבּוּ בְּנֵי הַמְּלוּכָה ׳ וַתִּשְׁלַם כָּל הַמְּלָאכָה : רָץ
הַסּוֹחֵר בִּרְאוֹתוֹ׳ כִּי נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ: כְּלוּלַת מִגְדָּלִים נָאִים ׳ לְפִי עִנְיַן הַבַּנָּאִים:
יְזַכֵּר לְךָ עַתָּה ׳ אֶתְמוֹל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ : חָפְשֵׁנִי בְּוַדַּאי וּבְבֵרוּר ׳ כְּנַמְתָּ לְעִנְיַן
שִׁחְרוּר : זֶה קִיְּמוֹ בֶּאֱמֶת ׳ וּבָרַח לוֹ אִישׁ הָאֱמֶת :

מייסד ע״פ א״ב

אָמַר יְיָ לְיַעֲקֹב ׳	אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב :
בָּחַר יְיָ בְּיַעֲקֹב.	אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב :
גָּאַל יְיָ אֶת יַעֲקֹב ׳	אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב :
דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב ׳	אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב :
הַבָּאִים יַשְׁרֵשׁ יַעֲקֹב	אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב :
וְיֵרְדְּ מִיַּעֲקֹב ׳	אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב :
זְכוֹר זֹאת לְיַעֲקֹב ׳	אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב :
חֶדְוַת יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב ׳	אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב :
טוֹבוּ אֹהָלֶיךָ יַעֲקֹב ׳	אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב :
יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב ׳	אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב :
כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב ׳	אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב :
לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב.	אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב :

מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב · אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב׃
נִשְׁבַּע יְיָ לְיַעֲקֹב · אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב׃
סְלַח נָא לַעֲוֹן יַעֲקֹב · אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב׃
עַתָּה הָשֵׁב שְׁבוּת יַעֲקֹב · אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב׃
פְּדֵה יְיָ אֶת יַעֲקֹב · אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב׃
צַוֵּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב · אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב׃
קוֹל קוֹל יַעֲקֹב · אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב׃
רָנִּי וְשִׂמְחִי לְיַעֲקֹב · אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב׃
שָׁב יְיָ אֶת שְׁבוּת יַעֲקֹב · אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב׃
תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב · אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב׃

סדר הבדלה

נוטל הכוס בימינו · ועומד ואומר בקול נעים ובנגון יפה

הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד כִּי עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ יְיָ וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה׃ וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה׃ לַייָ הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה׃ יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃ יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ׃ יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ׃ לַיְּהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן וִיקָר · כֵּן תִּהְיֶה לָנוּ · כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא׃

על היין סַבְרִי מָרָנָן וְרַבָּנָן וְרַבּוֹתַי׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׃

על הבשמים בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים׃

על הנר בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל׃

הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל · חַטֹּאתֵינוּ הוּא יִמְחוֹל · זַרְעֵנוּ וּשְׁלוֹמֵנוּ יַרְבֶּה כַחוֹל׃ וְכַכּוֹכָבִים בַּלָּיְלָה׃ יוֹם פָּנָה כְּצֵל תֹּמֶר · אֶקְרָא לָאֵל עָלַי גּוֹמֵר · אָמַר שׁוֹמֵר אָתָא בֹקֶר וְגַם לָיְלָה׃ צִדְקָתְךָ כְּהַר תָּבוֹר · עַל חֲטָאַי עָבוֹר תַּעֲבוֹר · כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבוֹר · וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה׃ חָלְפָה עוֹנַת מִנְחָתִי · מִי יִתֵּן מְנוּחָתִי · יָגַעְתִּי בְאַנְחָתִי · אַשְׂחֶה בְכָל לָיְלָה׃ קוֹלִי בַּל יוּנְטַל · פְּתַח לִי שַׁעַר הַמְנֻטָּל · שֶׁרֹּאשִׁי נִמְלָא טָל · קְוֻצּוֹתַי רְסִיסֵי לָיְלָה׃ הֵעָתֵר נוֹרָא וְאָיוֹם · אֲשַׁוֵּעַ תְּנָה פִדְיוֹם · בְּנֶשֶׁף בְּעֶרֶב יוֹם · בְּאִישׁוֹן לָיְלָה׃ קְרָאתִיךָ יָהּ הוֹשִׁיעֵנִי · אֹרַח חַיִּים תּוֹדִיעֵנִי · מִדַּלּוּת תְּבַצְּעֵנִי · מִיּוֹם וְעַד לָיְלָה׃ טַהֵר טִנּוּף

מַעֲשָׂי · פֶּן יֹאמְרוּ מַכְעִיסַי · אַיֵּה נָא אֱלוֹהַּ עֹשָׂי · הַנּוֹתֵן זְמִרוֹת בַּלָּיְלָה: נַחְנוּ בְיָדְךָ כַּחוֹמֶר · סְלַח נָא עַל קַל וָחוֹמֶר · יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר · וְלַיְלָה לְלָיְלָה: הַמַּבְדִּיל [אֵל פּוֹדֶה מִכָּל צַר · קְרָאנוּךָ מִן הַמֵּצַר · יָדְךָ לֹא תִקְצַר · לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה · הַמַּבְדִּיל מִיכָאֵל שַׂר יִשְׂרָאֵל · אֵלִיָּהוּ וְגַבְרִיאֵל יָבֹאוּ נָא עִם הַגּוֹאֵל · קוּמוּ רֹנּוּ בַּחֲצִי הַלָּיְלָה: הַמַּבְדִּיל תְּנָה לָנוּ שָׁבוּעַ טוֹב · רַעֲנָן כְּגַן רָטֹב · גַּם יְיָ יִתֵּן הַטּוֹב · כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלָּיְלָה] הַמַּבְדִּיל

אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי אֵלִיָּהוּ הַגִּלְעָדִי בִּמְהֵרָה יָבֹא אֵלֵינוּ עִם מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד: אִישׁ אֲשֶׁר קִנֵּא לְשֵׁם הָאֵל. אִישׁ בֻּשַּׂר שָׁלוֹם עַל יַד יְקוּתִיאֵל · אִישׁ גָּשׁ וַיְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל · אליהו: אִישׁ דּוֹרוֹת שְׁנֵים עָשָׂר רָאוּ עֵינָיו · אִישׁ הַנִּקְרָא בַּעַל שֵׂעָר בְּסִמָּנָיו · אִישׁ וְאֵזוֹר עוֹר אָזוּר בְּמָתְנָיו · אליהו: אִישׁ זָעַף עַל עוֹבְדֵי חַמָּנִים · אִישׁ חָשׁ וְנִשְׁבַּע מִהְיוֹת גִּשְׁמֵי מְעוֹנִים · אִישׁ טַל וּמָטָר עָצַר שָׁלֹשׁ שָׁנִים · אליהו: אִישׁ יָצָא לִמְצֹא לְנַפְשׁוֹ נַחַת · אִישׁ כִּלְכְּלוּהוּ הָעוֹרְבִים וְלֹא מֵת לַשַּׁחַת · אִישׁ לְמַעֲנוֹ נִתְבָּרְכוּ כַּד וְצַפַּחַת · אליהו: אִישׁ מוּסָרָיו הִקְשִׁיבוּ כְמֵהִים · אִישׁ נֶעֱנָה בָאֵשׁ מִשְּׁמֵי גְבוֹהִים · אִישׁ סָחוּ אַחֲרָיו יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים · אליהו: אִישׁ עָתִיד לְהִשְׁתַּלֵּחַ מִשְּׁמֵי עֲרָבוֹת · אִישׁ פָּקִיד עַל כָּל בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת · אִישׁ צִיר נֶאֱמָן לְהָשִׁיב לֵב בָּנִים עַל אָבוֹת · אליהו: אִישׁ קָרָא קַנֹּא קִנֵּאתִי לַייָ בְּתִפְאָרָה · אִישׁ רָכַב עַל סוּסֵי אֵשׁ בִּסְעָרָה · אִישׁ שֶׁלֹּא טָעַם טַעַם מִיתָה וּקְבוּרָה · אליהו: אִישׁ תִּשְׁבִּי עַל שְׁמוֹ נִקְרָא · תַּצְלִיחֵנוּ עַל יָדוֹ בַּתּוֹרָה · תַּשְׁמִיעֵנוּ מִפִּיו בְּשׂוֹרָה טוֹבָה בִּמְהֵרָה · תּוֹצִיאֵנוּ מֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה · אליהו: אִישׁ תִּשְׁבִּי תַּצִּילֵנוּ מִפִּי הָאֲרָיוֹת · תְּבַשְּׂרֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת · תְּשַׂמְּחֵנוּ בָּנִים עַל אָבוֹת · בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּתוֹת · אליהו: כַּכָּתוּב הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְיָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא · וְהֵשִׁיב לֵב אָבוֹת עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אֲבוֹתָם · אליהו: אַשְׁרֵי מִי שֶׁרָאָה פָנָיו בַּחֲלוֹם · אַשְׁרֵי מִי שֶׁנָּתַן לוֹ שָׁלוֹם וְהֶחֱזִיר לוֹ שָׁלוֹם · יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם · אליהו:

ויאמר פּוּרָה דָּרַכְתִּי לְבַדִּי וּמֵעַמִּים אֵין אִישׁ אִתִּי וְאֶדְרְכֵם בְּאַפִּי וְאֶרְמְסֵם בַּחֲמָתִי: וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי יְהוָה: וַיְהִי דָוִד לְכָל דְּרָכָו מַשְׂכִּיל וַיהוָה עִמּוֹ:

ויאמר ז' פעמים אנא בכח ואח"כ יאמר פטום הקטורת ויש נוהגין תיכף לקרות פרשת וישלח עד אל אלהי ישראל ויאמר שיר למעלות אשא עיני וכו' ואח"כ כל הפרשה של אותו השבוע ואשרי להם כי בזה הם מאריכים זמן משכבת הבאה עליהם:

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ: יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה:

דיא תְּחִנָּה זָאל מֶען זָאגִין שַׁבָּת צוּ נַאכְט נָאךְ הַבְדָּלָה:

רִבּוֹן הָעוֹלָמִים אַב הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת בְּסִמָּן טוֹב וּמַזָּל טוֹב הָחֵל עָלֵינוּ אֶת

(כשל יוליש גלולש הבנוע לא יאמר רק ימי המעשה) שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ
לְשָׁלוֹם חֲשׂוּכִים מִכָּל חֵטְא וָפֶשַׁע וּמְנֻקִּים מִכָּל עָוֹן וְאַשְׁמָה וָרֶשַׁע וּמְדֻבָּקִים
בְּתַלְמוּד תּוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים וְחָנֵּנוּ דֵעָה בִּינָה וְהַשְׂכֵּל מֵאִתְּךָ וְתַשְׁמִיעֵנוּ בָהֶם
שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה וְלֹא תַעֲלֶה קִנְאָתֵנוּ עַל לֵב אָדָם וְלֹא קִנְאַת אָדָם תַּעֲלֶה עַל לִבֵּנוּ.
מַלְכֵּנוּ אֱלֹהֵינוּ הָאָב הָרַחֲמָן שִׂים בְּרָכָה וּרְוָחָה וְהַצְלָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ וְכָל
הַיּוֹעֵץ עַל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל עֵצָה טוֹבָה וּמַחֲשָׁבָה טוֹבָה אַמְּצוֹ וּבָרְכוֹ גַּדְּלוֹ וְקַיְּמוֹ
קַיֵּם עֲצָתוֹ כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר יִתֶּן לְךָ כִלְבָבֶךָ וְכָל עֲצָתְךָ יְמַלֵּא: וְנֶאֱמַר וְתִגְזַר אֹמֶר
וְיָקָם לָךְ וְעַל דְּרָכֶיךָ נָגַהּ אוֹר: וְכָל הַיּוֹעֵץ עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל עֵצָה
שֶׁאֵינָהּ טוֹבָה וּמַחֲשָׁבָה שֶׁאֵינָהּ טוֹבָה תּוּפַר עֲצָתוֹ כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר יְיָ הֵפִיר עֲצַת
גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: וְנֶאֱמַר עֻצוּ עֵצָה וְתֻפָר דַּבְּרוּ דָבָר וְלֹא יָקוּם כִּי עִמָּנוּ
אֵל: וּפְתַח לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אָב הָרַחֲמִים אֲדוֹן הַסְּלִיחוֹת בָּזֶה הַשָּׁבוּעַ וּבְכָל שָׁבוּעַ
שַׁעֲרֵי אוֹרָה שַׁעֲרֵי אֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים שַׁעֲרֵי אֲרִיכַת אַפַּיִם שַׁעֲרֵי בְרָכָה שַׁעֲרֵי
בִינָה שַׁעֲרֵי גִילָה שַׁעֲרֵי גְדֻלָּה שַׁעֲרֵי גְאֻלָּה שַׁעֲרֵי גְבוּרָה שַׁעֲרֵי דִיצָה שַׁעֲרֵי דֵעָה
שַׁעֲרֵי הוֹד שַׁעֲרֵי הָדָר שַׁעֲרֵי הַצְלָחָה שַׁעֲרֵי הַרְוָחָה שַׁעֲרֵי וַעַד טוֹב שַׁעֲרֵי זְרִיזוּת
שַׁעֲרֵי זִמְרָה שַׁעֲרֵי זְכֻיּוֹת שַׁעֲרֵי זִיו שַׁעֲרֵי זֹהַר תּוֹרָה שַׁעֲרֵי זֹהַר חָכְמָה שַׁעֲרֵי זֹהַר
בִּינָה שַׁעֲרֵי זֹהַר דַּעַת שַׁעֲרֵי חֶדְוָה שַׁעֲרֵי חֶמְלָה שַׁעֲרֵי חֵן וָחֶסֶד שַׁעֲרֵי חַיִּים טוֹבִים

רבון העולמים: דו הער וואס דו ביסט איין הער פון אלע וועלטן פאטר פון דר בארימהערציקייט אות
פאר געבין · מיט אגוטין סימן אונ מיט מזל הייבן אן אויף אונז די וואכן טעג פון דער
וואך די דא קומען אן צו אונז אנטקעגין צו פריד זי זאלן זיין פאר היטן פון אלע זינד אונ
מיסטריט אונ זיין פון אלערליי עבירות אונ זאלן זיין צו אונז באהעפט צו לערנען תורה אונ
צו טאן גוטע מעשים אונ לייט זעליג אונז מיט אלערליא קלוגשאפט אונ דוא זאלסט אונז
מאכין הערין אין די וואכן טעג אלטיל פרייד עס זאל ניט אונזר קנאה אויף גיין אויף איין
הארין פון אמענטשין דאס הייסט עס זאל אונז קיינר ניט מקנא זיין אונ מיר זאלן אנדרע
אויך ניט מקנא זיין דו הער גאט פאטר פארעמהארציגער טו איין בענטשונג אונ ברייטקייט
אונ באגליקונג אין אונזר משא ומתן · אונ אלע די וואס ראטין אויף ישראל גוטע עצות אונ
גוטע מחשבות זאלסטו אים שטארקן אונ אבקעטן אונ בענטשין אונ באשטעטיגן אים מיט
זיין עצה וויא עס שטייט אין פסוק גאט וועט געבן וויא דיין הארין באגערט אונ דיין עצה
וועט ער מכלא זיין · נאך זאגט דער פסוק ווען דו וועסט באפעלין וועט דס איין קיום האבן
אונ אויף דיינע וועגן וועט שיינען ליכטיקייט · אונ עפין אונז אויף דו גאט אונזר גאט דו
פאטער פון דר בארימהערציקייט דו הער פון פאר געבין יעצט אין די וואך אונ אין אלע וואכן פון איין
נאכין יאר טויערן פון ליכטיקייט טויערן פון לאנג יארין טויערן פון צו דער לאנגערין דעם
צארין דאס מיינט מען ניט באלד הש״י שלום שטראפן אויף די עבירות טויערן פון בענטשונג
טויערן פון פאר שטאנדיקייט טויערן פון פרייד אונ אבקעקייט אונ שטארקייט טויערן
פון ליכטיקייט אונ שבל טויערן פון שיינקייט אונ הצלחה אונ פרייהייט זיין אין משא ומתן די
טויערן פון דעם בית המקדש די טויערן פון גישווינדקייט צו תורה ומצות אונ זאגנג פון
שירות ותושבחות אונ פון גירעכטיקייט אונ הייטערקייט פון פאר שטאנד אונ וויסין שאפט
טויערן פון פרייד אונ דער בארימקייט אונ חן וחסד אונ חיים טובים אונ חכמה טויער פון
הילף אונ רעכט פארטיקייט טויערן פון מבשר זיין אויף די עבירות אונ מיר זאלן געשפייזט

שַׁעֲרֵי חָכְמָה שַׁעֲרֵי טוֹבָה שַׁעֲרֵי טֹהַר שַׁעֲרֵי יְשׁוּעָה שַׁעֲרֵי יֹשֶׁר שַׁעֲרֵי כַּפָּרָה שַׁעֲרֵי כַלְכָּלָה שַׁעֲרֵי כָבוֹד שַׁעֲרֵי לִמּוּד שַׁעֲרֵי מָזוֹן שַׁעֲרֵי מְנוּחוֹת שַׁעֲרֵי מְחִילוֹת שַׁעֲרֵי מַדָּע שַׁעֲרֵי נֶחָמָה שַׁעֲרֵי נְקִיּוּת שַׁעֲרֵי סְלִיחָה שַׁעֲרֵי סִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא שַׁעֲרֵי עֶזְרָה שַׁעֲרֵי פְדוּת שַׁעֲרֵי פַּרְנָסָה טוֹבָה שַׁעֲרֵי צְדָקָה שַׁעֲרֵי צָהֳלָה שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה שַׁעֲרֵי קוֹמְמִיּוּת שַׁעֲרֵי רַחֲמִים שַׁעֲרֵי רָצוֹן שַׁעֲרֵי רְפוּאָה שְׁלֵמָה שַׁעֲרֵי שָׁלוֹם שַׁעֲרֵי שִׂמְחָה שַׁעֲרֵי שְׁמוּעוֹת טוֹבוֹת שַׁעֲרֵי שַׁלְוָה שַׁעֲרֵי תוֹרָה שַׁעֲרֵי תְפִלָּה שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה שַׁעֲרֵי תְשׁוּעָה כְּדִכְתִיב וּתְשׁוּעַת צַדִּיקִים מֵיְיָ מָעוּזָּם בְּעֵת צָרָה: וַיַּעְזְרֵם יְיָ וַיְפַלְּטֵם יְפַלְּטֵם מֵרְשָׁעִים וְיוֹשִׁיעֵם כִּי חָסוּ בוֹ: וְנֶאֱמַר חָשַׂף יְיָ אֶת זְרוֹעַ קָדְשׁוֹ לְעֵינֵי כָּל הַגּוֹיִם וְרָאוּ כָּל אַפְסֵי אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ: וְנֶאֱמַר קוֹל צוֹפַיִךְ נָשְׂאוּ קוֹל יַחְדָּו יְרַנֵּנוּ כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן: וְקַיֶּם לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב מַה נָּאווּ עַל הֶהָרִים רַגְלֵי מְבַשֵּׂר מַשְׁמִיעַ שָׁלוֹם מְבַשֵּׂר טוֹב מַשְׁמִיעַ יְשׁוּעָה אֹמֵר לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהָיִךְ: רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם וְלִירוּשָׁלַיִם מְבַשֵּׂר אֶתֵּן ׃ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן סֶלָה:

ואחר כך יסדר שולחנו במאכלים טובים (לכבוד סעודת מלכתא) אע"פ שא"צ אלא לכזית • ויאמר:

דָּא הִיא סְעוּדָתָא דְדָוִד מַלְכָּא:

ווערין פון דיין האנט אונ מיט כבוד טויערין פון לערנין די תורה טויערין פון שפייז מיר זאלן געשפייזט ווערין מיט מנוחה אונ אונז מוחל זיין די חטאים אונ שכל צו דר תורה טויערן פון טרייסט אונ ריינקייט טויערן פון סליחה אויף אונזרע זינד אונ מיר זאלין גיהאלפין ווערין פון דעם הימיל אין אונזרע עסקים טויערין פון הילף טויערן פון אויס לייזונג אונ פון איין גוטע פרנסה טויערן פון צדקה אונ פרייד טויערין פון הייליקייט אונ מיר זאלין אויף גיריכט גפירט ווערין אין אונזר לאנד אריין טויערין פון רחמנות אונ גוטין ווילין אונ מיר זאלן האבן איין רפואה שלימה טויערן פון פריד אונ פון פרייד אונ מיר זאלן זוכה זיין באלד צו הערין בשורות טובות טויערין פון תורה ותפלה ותשובה אונ מיר זאלין גהאלפין ווערין אזו ווי אין פסוק איז געשריבין אז די הילף פון די צדיקים איז פון גאט אונ ער איז זייער באשיצער אין איין אייננע צייט אונ גאט העלפט זייא אונ איז מציל זיין פון די בייזע וויכטער אונ העלפט זיי ווען זיי באשיצן זיך אן אים כנ"ל ווי עס שטייט געשריבין חשף ה' את זרוע קדשו לעיני כל הגוים גאט האט אנפלעקט זיין מאכט די הייליגע פאר די אויגן די פעלקר אונ זייא זעהן אלע די הערין פון לאנד די הילף פון אונזר גאט אונ נאך זאגט דער פסוק דאס קול פון דיינע נביאים זיי ווערן אויף הייבין איין קול אונ וועלן באנאנדער זינגען ווארום זייא וועלין בשיינבערליך זעהן אז גאט וועט ווידער קערין די שטאט ציון • אונ זאל מקיים זיין וואס עס שטייט געשריבין ווי שיין וועט זיין ווען אליהו הנביא וועט קומן זיך שטעלין אויף די בערג אן צו זאגין די בשורה אונ וועט מאכן הערין פון גאט איין פריד אויף גאר דר וועלט אונ מאכן הערן בשורות טובות אונ וועט מאכן הערן הילף ער וועט זאגן צו ציון דיין גאט טוט קיניגן דר ערשטער וואס עס וועט קומן קיין ציון פון די וואס אין גלות איז גוועזן דר וועט זאגן אזדא קומן זיי אויך באלד אן אונ צו ירושלים וועל איך געבן איין אן זאגונג דאס איז אליהו הנביא וועט קומן אונ וועט אונז אויס לייזן בטהרה בימינו אמן סלה:

ס' א'

אומרים הללו את ה' מן השמים עד חק נתן ולא יעבור ואח"כ אומרים זה :

הריני מוכן ומזומן לקיים המצוה לקדש הלבנה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל :

ויאמר רגליו ויראה לאיה אחת קודם שיתחיל לברך וכשיתחיל לברך לא יראה כלל :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בְּמַאֲמָרוֹ בָּרָא שְׁחָקִים וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם חֹק וּזְמַן נָתַן לָהֶם שֶׁלֹּא יְשַׁנּוּ אֶת תַּפְקִידָם ׃ שָׂשִׂים וּשְׂמֵחִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָם פּוֹעֵל אֱמֶת שֶׁפְּעֻלָּתוֹ אֱמֶת וְלַלְּבָנָה אָמַר שֶׁתִּתְחַדֵּשׁ עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת לַעֲמוּסֵי בָטֶן שֶׁהֵם עֲתִידִים לְהִתְחַדֵּשׁ כְּמוֹתָהּ וּלְפָאֵר לְיוֹצְרָם עַל שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מְחַדֵּשׁ חֳדָשִׁים ׃

ג"פ בָּרוּךְ יוֹצְרֵךְ בָּרוּךְ עוֹשֵׂךְ בָּרוּךְ קוֹנֵךְ בָּרוּךְ בּוֹרְאֵךְ ׃

ורוקד ג"פ ואומר כְּשֵׁם שֶׁאֲנִי רוֹקֵד כְּנֶגְדֵּךְ וְאֵינִי יָכוֹל לִנְגּוֹעַ בָּךְ כַּךְ לֹא יוּכְלוּ כָּל אוֹיְבַי לִנְגּוֹעַ בִּי לְרָעָה ׃ ג"פ תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן ׃ ג"פ כָּאָבֶן יִדְּמוּ זְרוֹעֲךָ בִּגְדֹל וָפַחַד אֵימָתָה עֲלֵיהֶם תִּפֹּל ׃

ג"פ דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיָּם ׃

ויאמר לחבירו ג"פ שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם ׃ והחבירו משיב עֲלֵיכֶם שָׁלוֹם ׃ ג"פ

ג"פ סִמָּן טוֹב וּמַזָּל טוֹב יְהֵא לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אָמֵן ׃

קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה זֶה בָּא מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת ׃ דּוֹמֶה דוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ מַשְׁגִּיחַ מִן הַחַלֹּנוֹת מֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים ׃

שיר למעלות אשא עיני וגו' : ׳ הללויה אל בקדשו וגו' ׳ ואין כופלין הפסוק האחרון :

תָּנָא דְבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אִלְמָלֵא לֹא זָכוּ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא לְהַקְבִּיל פְּנֵי אֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם פַּעַם אַחַת בַּחֹדֶשׁ

דים · אמר אביי הלכך צריך למימרא מעומד: מי זאת עלה מן המדבר מתרפקת על דודה: ויהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי למלאת פגימת הלבנה ולא יהיה בה שום מיעוט · ויהי אור הלבנה כאור החמה וכאור שבעת ימי בראשית כמו שהיתה קודם מיעוטה שנאמר את שני המאורות הגדולים: ויתקיים בנו מקרא שכתוב ובקשו את יהוה אלהיהם ואת דוד מלכם אמן:

למנצח בנגינות מזמור שיר וכו׳:

סדר נטילת לולב.

תפלה מטערי ציון לומר קודם נטילת לולב:

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי בפרי עץ הדר וכפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל אותיות שמך המיוחד תקרב אחד אל אחד והיו לאחדים בידי ולידע איך שמך נקרא עלי וייראו מגשת אלי ובנענועי אותם תשפיע שפע ברכות מדעת עליון לנוה אפריון למכון בית אלהינו ותהא חשובה לפניך מצות ארבעה מינים אלו כאלו קימתיה בכל פרטותיה ושרשיה ותרי״ג מצות התלוים בה כי כונתי ליחדא שמא דקודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו ליחד שם י״ה בו״ה ביחודא שלים בשם כל ישראל אמן: ברוך יי לעולם אמן ואמן:

ברכות קודם נטילת לולב

דעם ערשטין טאג סוכות זאגט מען ביידע ברכות. אבער פון דעם אנדערין טאג סוכות אן זאגט מען נאר דיא ברכה על נטילת לולב אליין אן שהחיינו. אונ אז עס גיפאלט דער ערשטער טאג סוכות אום שבת זאגט מען דעם אנדערין טאג ביידע ברכות:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם שהחינו וקימנו והגיענו לזמן הזה:

רָאס זַיינֶען דִי טֶעג וָועלְכֶע מֶען זָאגְט גַאנְץ הַלֵּל. דִי עֶרְשְׁטֶע צְוֵויי טֶעג פוּן פֶּסַח. בֵּיידֶע טֶעג שָׁבֻעוֹת. אוּנ דִי נַיין טֶעג פוּן סֻכּוֹת אוֹיךְ גַאנְץ חֲנֻכָּה. אָבֶּער ראש חוֹדֶשׁ אוּנ חוֹל הַמּוֹעֵד פֶּסַח אוּנ דִי לֶעצְטֶע טֶעג פֶּסַח, זָאגְט מֶען הַאלְב הַלֵּל:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ לִקְרוֹא אֶת הַהַלֵּל:

הַלְלוּיָהּ, הַלְלוּ עַבְדֵי יְיָ, הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ. מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ: רָם עַל כָּל גּוֹיִם יְיָ, עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי כַּייָ אֱלֹהֵינוּ, הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת: הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: מְקִימִי מֵעָפָר דָּל, מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן: לְהוֹשִׁיבִי עִם נְדִיבִים, עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ: מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת, אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ:

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם, בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז: הָיְתָה

בית ישראל

בָּרוּךְ גִילוֹיבְּט בִּיסְטוּ אוּנְזֶער גָאט, קֵינִיג פוּן דֶער וֶועלְט אֲשֶׁר וָואס עֶר הָאט אוּנְז גִיהֵיילִיגְט מִיט זַיינֶע מִצְוֹת וְצִוָּנוּ אוּנ אוּנְז גִיבָּאטִין צוּא זָאגִין הַלֵּל, לוֹיבֶּע זַיין לִיבֶּען נָאמֶען:

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אִיר יוּדֶען גָאטְס קְנֶעכְט, לוֹיבְּט גָאטְס נָאמֶען, יְהִי אוּנ אַזוֹי זָאלְט אִיר זָאגֶען, גָאטְס נָאמֶען זָאל זַיין גִילוֹיבְּט פוּן הַיינְט בִּיז אֵייבִּיג, מִמִּזְרַח פוּן מִזְרַח זַייט וָואס דִי זוּן גֵייט אוֹיף בִּיז מַעֲרָב וָואס דִיא זוּן פַאר גֵייט, אִיז גָאטְס נָאמֶען גִילוֹיבְּט, רָם גָאט אִיז דֶר הוֹיבֶּען אוֹיף אַלֶע פֶעלְקֶער, זַיין עֶהְרֶע שְׁטַייגְט אִיבֶּער דֶעם הִימֶעל, מִי וֶוער אִיז אַזוֹי וִויא אוּנְזֶער גָאט הַגַּם עֶר זִיצְט אַזוֹי הוֹיךְ, דָאךְ בְּלִיקְט עֶר אַזוֹי נִידֶערִיג, אוֹיף דֶעם הִימֶעל וּוייל קֵינִיג זַיין הוֹיכְקַייט, אִיז דֶער הִימֶעל אוֹיךְ גִירֶעכֶענְט פַאר נִידֶערִיג), אוּנ אוֹיף דִיא עֶרְד, מְקִימִי מִיט זַיין הַשְׁגָּחָה מַאכְט עֶר אוֹיף שְׁטֶעלִין דֶעם אָרוּמַאן פוּן זַיין שִׁפְלוּת, פוּן דֶעם מִיסְט-פְּלַאץ הוֹיבְּט עֶר אוֹיף דֶעם אֶבְיוֹן, לְהוֹשִׁיבִי אוּנ מַאכְט זֵייא זִיצֶען מִיט דִיא אֵיידִילְסְטֶע לַייט פוּן זַיין פָאלְק מוֹשִׁיבִי עֶר בַּאזֶעצְט מִיט קִינְדֶער דָאס הוֹיז פוּן אַיין עֲקָרָה, דָאס דִיא מוּטֶער פְרֵייט זִיךְ מִיט אִירֶע קִינְדֶער, דְרוּם לוֹיבְּט גָאט:

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל אַז יִשְׂרָאֵל אִיז אַרוֹיס גִיגַאנְגֶען פוּן מִצְרַיִם בֵּית אַז דָאס הוֹיזְגֶעזִינְד פוּן יַעֲקֹב אִיז אַרוֹיס גִיגַאנְגֶען פוּן אַמֶעכְטִיגֶעם פָאלְק (דָאס אִיז מִצְרַיִם) הָיְתָה אִין דֶר צַייט אִיז גִיוָוארֶען שֵׁבֶט יְהוּדָה זַיין הֵיילִיג פָאלְק אוּנ יִשְׂרָאֵל זַיינֶען גִיוָוארְן זַיינֶע הֶערְשַׁאפְט.

הַיָּם

יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו: הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס, הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר: הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים, גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן: מַה לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס, הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר: הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים, גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן: מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ, מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב: הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם מָיִם, חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ מָיִם:

אום ראש חודש אונ חול המועד פסח, אונ אויך די לעצטע טעג פסח, זאגט מען דאס ניט:

לֹא לָנוּ יְיָ לֹא לָנוּ, כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד, עַל חַסְדְּךָ עַל אֲמִתֶּךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם, אַיֵּה נָא אֱלֹהֵיהֶם: וֵאלֹהֵינוּ בַשָּׁמָיִם, כֹּל אֲשֶׁר חָפֵץ

מעשה אלפס

הַיָּם רָאָה. דער ים האט גיזעהן אונ איז אנטלאפין, פרעגט דער מדרש וואס האט ער גיזעהן? (אנטווארט) ער האט גיזעהן דעם ארון פון יוסף הצדיק (וואס אידין האבין מיט גיפירט פון מצרים), וואס ביי אים שטייט „וינס" ויצא החוצה, דער ים האט גיזעהן ווי יוסף איז אנטלאפין איז ער אויך אנטלאפין, מיט דעם קלוגין אנטווארט ניט אונז דער מדרש אליכטיגען ביאור אויף דעם מזמור, עס איז ידוע, אז דער מענטש איז מורכב פון פיר הויפט יסורות (עלעמענטין), אש, רוח, מים, עפר, פון יסוד האש קומט כעס אונ רציחה, דער מענש וואס באהערשט זיך שטענדיג אונ שטילט איין זיין כעס (הגם ער ליידעט פון דעם זייער פיל) ווערט דער יסוד „האש" נכנע פאר אים (ווי ער איז נכנע גיווארין פאר אברהם אבינו, אונ חנניא מישאל ועזריה אין קאלך אויבין) פון „יסוד המים" קומט תאוה, דער וואס איז מכניע די תאוה, אונ באנוצט איר נור לשם שמים, לקיום המין, אונ אויסער דעם מאכט ער צו איר אנרעניץ. זי זאל ניט ארויס גיין איר גבול, הגם ער קען האבין פיל פערגעניגען אין לייכטזיניגע געזעלשאפטין, פאר דעם מענטשין ווערט דער „יסוד המים" נכנע, אז ער האט צו הערשין איבער אים. אז דער ים איז גיווארין נכנע פאר אידין אונ האט זיי נימאכט אוועג, זיי זאלין גיין ביבשה, זעט מען אז אידין האבין באהערשט דעם יסוד המים (ווי

יוסף

בית ישראל

הַיָּם דער ים האט גיזעהן אז די יודען זיינען אריין גיטראטין אין אים איז ער אנטלאפין אונ איז גיווארין טרוקען, אונ אין דער צייט אז יהושע איז גיגאנגען מיט דיא יודען צום ירדן, האט דער ירדן אוועק גיקערט אהינטער. הֶהָרִים בשעת מתן תורה האבין דיא בערג גישפרונגען אזוי וויא דיא שאף מחמת ציטערניש גְּבָעוֹת אונ די הויכע בערג האבין גישפרונגען (ביי דיא נחלי ארנון) וויא די יונגע שאף. מַה גלייך וויא מען פרעגט דעם ים, וואס איז דיר גיוועזן וואס דו ביסט אנטלאפען? הַיַּרְדֵּן דוא ירדן ווארום האסטו זיך גיקערט אהינטער? הֶהָרִים איר בערג וואס האט איר גישפרונגען וויא די שאף? גְּבָעוֹת אונ איר הויכע בערג וואס האט איר גישפרונגען וויא דיא יונגע שאף? מִלִּפְנֵי גלייך ווי זייא ענטפערין, מיר זיינען אנטלאפען אונ מיר האבין גישפרונגען פאר דעם האר וואס האט באשאפען דיא ערד, וואס ער איז דער גאט פון יעקב, הַהֹפְכִי הַצּוּר וואס ער האט פערוואנדעלט דעם שטיין אויף א־וואסער־טייך אונ דעם הארטען שטיין האט ער פאר קערט צו קוואלין וואסער:

לֹא לָנוּ ניט וועגין אונזער גירעכטיקייט בעטין מיר דוא זאלסט טאן מיט אונז חסד נור וועגין דעם כבוד פון דיין ליבען נאמען, ער זאל גיעהרט ווערין מחמת דיין חסד אונ דיין אמת, לָמָּה ווארום זאלין דיא פעלקער זאגין, וואו איז דען זייער גאט? וֵאלֹהֵינוּ אבער באמת אונזער גאט זיצט אין הימעל כֹּל דרום טוט ער וואס ער

עָשָׂה: עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: פֶּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ. עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ: אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ, אַף לָהֶם וְלֹא יְרִיחוּן: יְדֵיהֶם וְלֹא יְמִישׁוּן, רַגְלֵיהֶם וְלֹא יְהַלֵּכוּ, לֹא יֶהְגּוּ בִּגְרוֹנָם: כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם, כֹּל אֲשֶׁר בֹּטֵחַ בָּהֶם: יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּיְיָ, עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: בֵּית אַהֲרֹן בִּטְחוּ בַיְיָ, עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא. יִרְאֵי יְיָ בִּטְחוּ בַיְיָ, עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא:

יְיָ זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ, יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל, יְבָרֵךְ אֶת בֵּית אַהֲרֹן: יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְיָ, הַקְּטַנִּים עִם הַגְּדֹלִים: יֹסֵף יְיָ עֲלֵיכֶם, עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם: בְּרוּכִים אַתֶּם לַיְיָ, עֹשֵׂה שָׁמַיִם

בית ישראל

באגערט עצביהם אין זייערע בילדער איז קיין ממשות ניטא ווייל זיי זיינען נור פון גאלד אונ זילבער אונ מענשין האבען זיי גימאכט פה להם זיי האבין אמויל, איז איין בזיון, וויא קומט א גאט צוא א מויל (דאס הייסט צוא קערפערליכע גלידער) ? וואלטין זייא לפחות קענען ריידין וואלט גיוועזן אהאלבע צרה, קענען זייא נאך ניט ריידין אויך, איז דם אדאפעלע חרפה, אונ דס גלייכין איז מיט אלע זייערע גלידער אונ חושים עינים להם זייא האבין אויגען אונ זעהען ניט אזנים להם זיי האבין אויערין אונ הערין ניט, זייא האבין אנאז אונ קאנען ניט שמעקין,

מעשה אלפס

יוסף הצדיק, וואס ער איז אנטלאפין פון די שענדליכע זאך, וואס זליכה האט אים פאר גילייגט, הגם ער האט פיל געליטין פון דעם, מ'האט אים פארזעצט אין נתב, אזוי האבין אידישע טעכטער אין מצרים זיך אויך גיפירט, אנטלאפין פון די מצרים, (הגם זיי האבן דאדורך פיל גיליטין), האט דער ים מיט זיין אנטלייפן געוויזן פאר דער וועלט די ארינטליכקייט אונ ריינטליכקייט פון אידישע פרויען אונ טעכטער, אונ אויך בחורי ישראל, ערשט פארשטייען מיר דעם ביאור, בצאת ישראל בעת די מאנס לייט זיינען ארויס פון די שווערע ארבייט פון מצרים, זיינען דאן ארויס „בית יעקב" אידישע פרויען אונ טעכטער „מעם לועז" פון דעם גרויסן נאכרייד (בעליידיגונג) וואס אלע נארעדין האבין זייא באררעט, אז זיי זיינען פעראונרייניגט גיווארין, ווייל פה דאך איבער אידישין קערפער האבין זייא ניהאט צו שאפין (פייניגען מיט כל עבודת פרך) אפשיטא שוין אויף אידישע

ידיהם זייא האבען הענד אונ קענין ניט אן טאפין קיין שום זאך, זייא האבען פיס אונ קענען ניט גיין לא זייא ברומען ניט זאגאר מיט זייער האלז, כמוהם דיא מייסטערס פון דיא בילדער מאגין אויך אזוי זיין (ניט צוא קאנען ריידען), אונ אזוי זאלין זיין אלע וואס האפין צוא זייא, ישראל אבער דוא ישראל פאר טרויא זיך אויף גאט (ניט אויף אלילים את פוסטע אידיאלע), דוא האסט דאך גיזעהן אז אין אלע צייטען. וואס איז אריבער אויף אייך, איז ער גיוועזן אייער הילף אונ באשיצער, בית אהרן דאס הויז געזינד פון אהרן פאר זיכערין זיך אין גאט ווייל ער איז זייער באשיצר אונ העלפער, יראי יי אונ דיא גאטס פארכטיגע וואס אונטער אלע נאראדין בטחו פאר זיכערט זיך אין גאט ווייל ער איז זייער העלפער אונ באשיצער (פון דיא וואס פארטרויען זיך אין אים):

יי זכרנו גאט וואס דיינקט אייביג אן אונז, דער וועט אונז אויך בענשין יברך ער וועט בענשין דם הויז געזינד פון ישראל יברך ערוועט בענשין דם הויז געזינד פון אהרן יברך ער וועט בענשין די גאטעס פורכטיגע פון קליין ביז גרויס, יוסף גאט זאל מערין אויף אייך אונ אויף אייערע קינדער ברכה. ברוכים איר זאלט זיין גיבענשט צו גאט וואס

האט

וארץ: השמים שמים ליי, והארץ נתן לבני אדם: לא המתים יהללו יה, ולא כל יורדי דומה: ואנחנו נברך יה, מעתה ועד עולם, הללויה:

אום ראש חודש אונ חול המועד פסח, אונ אויך די לעצטע טעג פסח, זאגט מען דאס ניט:

אהבתי כי ישמע יי את קולי תחנוני: כי הטה אזנו לי ובימי אקרא: אפפוני חבלי מות, ומצרי שאול מצאוני, צרה ויגון אמצא:

מעשה אלפס

אידישע פרויען האבין זיי באהערשט, צו פייניגען אונ בטרויבין זייער עהרע? האט דער בורא ב"ה גיוויזין פאר די גאנצע וועלט, די ערליכקייט אונ ריינקייט פון אידין, אז ניט אזוי אידישע טעכטער זיינען גיבליבין ריין, אפילו די יונגע מענשין פון מאנסליים זייען אויך ארויס ריין פון טומאת מצרים (שטופי זימה), דער ציילם ער ווי אזוי דער אמת האבין זיך אידין גיקענט האלטין ריין אונ ציכטיג? „היתה יהודה לקדשו“ מיט דעם וואס אידישע אדיל-ליים (אריסטאקראטיע) האבין זיך גיהאלטין הייליג (כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, שם אתה מוצא קדושה) ניט צוזאמען קומען אין לייכטזיניגע קאמפאניעס פון דאמען, אונ אויף זיי האבין גיקוקט דער גאנצער פאלק, אונ זיך אויך גיהאלטין ריין אונ ציכטיג „ישראל ממשלותיו“ אז זיי זיינען גיווארין נאטעם הערשאפט, דער בורא וואס ער איז שונא זימה (ער האסט אונציכטיגע זאכין) איז א אידישער בעהערשער, זיי האבין מקבל גיוועזן זיין הערשאפט אויף זיך, דארכדעם איז הים ראה וינוס וכו׳:

בית ישראל

האט באשאפען הימל אונ ערד, השמים דר הימעל וואס ער איז מיוחד צוא גאט (דער לעבעדיגער מענש האט דארטען ניט צו שאפען) אונ אויך דיא ערד, האט ער אלעס איבער גיגעבין צום מענשין, דאס הייסט הגם דר מענש קען מיט זיינע הענד ניט צו קומען צום הימל, אבער מיט זיינע גוטע מעשים קען ער באווירקען אויפען הימעל אויך, מיט זיינע מצות ומעשים טובים מאכט ער ליכטיג אין אלע הימלען אונ באווירקט אויף זייא משפיע צו זיין שפע ברכה אויף דר וועלט (יפתח ה׳ לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו, ולברך את כל מעשה ידיך). ווייל דיא נשמה פון מענשין איז העכער וויא אמלאך, דאס איז אבער זייער איין איידעלער גידאנקען, דיא פארדארבענע מענשין וואס טייטין זייערע הייליגע געפילען האבין קיין בעגריף אין דעם, אונ פארשטייען ניט צוא לויבען גאט פאר דיא מתנה טובה. ואנחנו אבער מיר וואס ליבען דיא תורה ומצות אונ פארשטייען זייער וויכטיגקייט, וועלין לויבען גאט פון יעצט ביז אין דער עוויגקייט, הללויה:

אהבתי דוד המלך זאגט עס איז מיר ליב ווען גאט ב"ה הערט אויס מיין שטימע אונ מיין גיבעט כי דאס ער האט גענייגט זיין אויער צוא מיר, דרום, צייט מיין לעבין וועל איך רופען צו אים אפפוני אז עס הט מיך ארום גערינגילט טויט-שמערצין

בנין ציון

השמים דיא הימיל איז צוא גאט אליין, ער האט איר באשאפין פאלקאם פארטיג, דער מענש האט נאר נים וואס צו פערענדיגען דארטין, אבער די ערד האט ער באשאפין נים פארטיג, דאס הייסט ער האט נור באשאפין מאטריאלין ווי עס שטייט „אשר ברא אלהים“ גאט האט באשאפין אלע מאטריאלין, „לעשות“ דער מענש זאל נאכהער דס בעארבייטין אונ מאכין פאסאנגען, ביז דער מענש דער פקיד פון דעם גרויסען ווירט, אונ ווען דעם ווירט גיפעלט נים דער פירונג פון פקיד, קען ער אים אב שאפין אונ זעצין אצווייטען, באריך דאך דער פקיד האבין רעספעקט פארין ווירט אונ דאנקען אים פאר אלע נוטעס וואס ער טוט מיט אים, ליידער אבער זיינען דא פיל רשעים וואס זיינען וויא טויטע וואס פאר שטייען נאר נים, אז דיא גרויסע וועלט איז אהערליכער בנפעם וואס דער גרויסער ווירט האט גינרייט פאר יין פקיד, דרום לויבען זייא נים גאט,

ווייא

וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא, אָנָּה יְיָ מַלְּטָה נַפְשִׁי: חַנּוּן יְיָ וְצַדִּיק וֵאלֹהֵינוּ מְרַחֵם: שֹׁמֵר פְּתָאִים יְיָ, דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ: שׁוּבִי נַפְשִׁי לִמְנוּחָיְכִי. כִּי יְיָ גָּמַל עָלָיְכִי: כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת, אֶת עֵינִי מִן דִּמְעָה, אֶת רַגְלִי מִדֶּחִי: אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְיָ, בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר. אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד: אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי. כָּל הָאָדָם כֹּזֵב:

מָה אָשִׁיב לַייָ, כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי: כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא, וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא: נְדָרַי לַייָ אֲשַׁלֵּם, נֶגְדָה נָּא לְכָל עַמּוֹ:

בית ישראל

צין אונ עס האט מיך גיטראפין צרות אונ טרויערקייט ובשם יי האב איך גלייך אן גערופין גאטס נאמען אונ האב גיזאגט איך בעט דיך גאט רעטע מיין לעבין חנון ווארום דוא ביסט אגינעדיגער אונ אצדיק אונ דו אונזער גאט ביסט אדערבארעמיגער שומר דוא גאט היטסט דיא נארין וואס האבין אליין קיין שכל ניט צו היטען זיך דלותי איך בין דאך אויך ארעם אין פערשטאנד, דרום האף איך אז גאט וועט מיר העלפין שובי מחמת גרויס בטחון האב איך דערנסט מאל גיזאגט צו מיין זעלע, בערוהיג זיך ווארום גאט האט דיר גוטעס גיטאן פון לאנג אונ הייגט איז אויך דיין תפלה נתקבל גיווארין כי ווארום שטענדיג האסטו אויס גיצויגען מיין לייב פון דעם טויט את עיני מיין אויג האסטו פר מיטען פון טרערין את רגלי מיינע פיס האסטו פאר מיטען זיי זאלין ניט פאר שטויסען ווערין אין אשלעכטין ארט אתהלך דרום בין איך היינט איך בטוח אז איך וועל גיין פאר גאט אין ארץ ישראל אונ וועל זיין צווישען די לעבעדיגע, ניט אזוי וויא פריער אז איך בין גיוועז פאר טריבען פון דיא היילינע לאנד אונ בין אמינות ניט גיוועזן זיכער מיטען לעבין האמנתי עס איז גיוועזן אין מיין הארץ גרויס אמונה אין גאטס הילף כי אז איך האב שטענדיג גירעט וועגין איר בשעת איך בין גיוועזן זייער גיפייניגט אני בשעת אז איך האב גיאיילט צוא אנטלויפען פאר שאול המלך אונ בין גיוועזן אין אגרויסע סכנה האב איך דערנסט מאל אויך גיזאגט אז דער מענש וואס זאגט אז איך בין שוין פרלארין, זאגט ער ליגען: מה אשיב וואס פר אדאנק זאל איך בצאלין גאט פאר אלע גוטעס וואס ער האט מיר גיטאן כוס אבעכער מיט נסכים וועל איך טראגין אין בית המקדש פון וועגין

מעשה אלפס

כוס ישועות, די גערטליכע פהילאזאפין שרייבין, אז די וועלט איז דער עולם הכסין. אזוי ווי אין אמלחמה ווערט איבערצייגט דיא פריהייט פון דיא שרי הצבא צו זייער קעניג מיט דעם וואס זיי לויפין ניט פון פלאץ, אונ קאמאנדעווען זייער חיל וועז אויך עס לויפין איבער זייערע קעפ קוילין אונ באמבעס, אזוי ווערט דער מענש אויך פרובירט אויף דיזע וועלט וואס זי איז אשטריים פלאץ, פון איין זייט לויפין קוילין פון ארימקייט אונ דחקות, אונ דער מענטש דארף שטיין ווי אהעלד אויפין פלאץ, ניט אנרירען קיין פרעמדין גילדין, אונ ניט דאס וואס ניט ראיעל אונ ערענטליך איז, הגם די ארימקייט

בנין ציון

זיי געניסען פון אלע גוטעס וואס דר בורא האט באשאפין אונ גיבען אים אפילו קיין דאנק ניט, זיא זיינען וויא דיא וואס זינקען אין שמילען גרוב, אזוי זיינען זייא שטיל פון גאטעס לויב • ואנחנו נור מיר וואס פאר פרייען זיך אין אים אונ בעטערקין אלע נסים וואס מי כוט מיטען מענשין לויבין גאט פאר אלעס, פון יעצט אן ביז אייביג. דאס הייסט אפילו ווען אונזער קערפער ווערט שטארבין אבער אונזער זעלע וועט ניט שטארבין. דרום לויבט גאט:

יקר בעיני יי, המותה לחסידיו: אנה יי כי אני עבדך, אני עבדך בן אמתך, פתחת למוסרי: לך אזבח זבח תודה, ובשם יי אקרא: נדרי ליי אשלם, נגדה נא לכל עמו: בחצרות בית יי, בתוככי ירושלים הללויה:

הללו את יי כל גוים, שבחוהו כל האמים: כי גבר עלינו חסדו, ואמת יי לעולם הללויה:

מעשה אלפס

צווינגט אים, נים האנדלין פרייטיג נאך די שקיעה ווען אויך עס וועט בלייבין סחורה וואס קען מכולה ווערין נאך שבת. פון צווייטין זייט לויפין באמצעם פון נסיון העושר, ער ווערט רייך, עס הייבט אים אן דיא זון צו שיינען אין פענסטער, הייבט ער אן צו לעבין מיט ראש קאש, אונ ווערט שוין גאר אויס מחותן מיט'ן רבונו של עולם, ער קען אים שוין גאר ניט. דער שטן קרוינט אים פארין „יעגיפטישען קעניג" אונ זאגט גאר „מי ה' אשר אשמע בקולו" ? לא ידעתי את ה', די פראקטיקע מייזט, אז „נסיון העושר"· איז גרעסער ווי „נסיון העוני" (דער רייכער עקזאמען איז שווערער פאר דעם ארימען) דרום האט דער בורא ב"ה גיהייסין משה רבינו בעטין ביי אידין „וישאלו נא" בכדי אברהם אבינו זאל ניט זאגין „ועבדום ועינו אותם קיים בהם" אז פון דעם וואס מיינע קינדער האבין אויסגיהאלטין דעם עקזאמען פון ארימקיים אונ צרות, איז נאך קיין ראיה, אז זייא וועלין אויס האלטין דעם עקזאמען פון רייכקייט (נסיון העושר), עס קען חלילה זיין „ורם לבבך ושכחת את ה'". דוד המע"ה אידער ער איז ארויף על כסא המלוכה, איז ער גינוג צרות אויס גישטאנען, גיוואלגערט זיך אכטצעהן יאר, גיאגט פון שאול המלך, אונ האט אויס גיליטין וואס קיין פעדער איז נים אימשטאנד אויס צו שרייבין, אונ האט אויס גיהאלטין דעם נסיון העוני (דעם טרויעריגען עקזאמען) מיט אגאלדענעם מעדאל. זאגט ער „מה אשיב לה'" מיט וואס קען איך (שוואכער מענשעלע) דיר גרויסער קעניג אבצאלין פאר די אלע גוטעס וואס דו האסט מיר גישיצט אין מיין טרויעריגע לאגע, אונ ווייטער דו דארפסט קיין זאך נים, נור איין זאך געפין איך וואס איך קען מיט דעם צאלין, אונ דוא וועסט זיין מיט דעם העכסט צו פרידין, איך האף אזוי ווי איך בין ביי גישטאנען ביין כס הפורעניות, בעת איך האב גיטרונקען דעם טרויעריגען בעכער פון הונגער אונ קעלט אונ נע ונד, האב איך אן דיר נים פארגעסין, אזוי האף איך, אז „כוס ישועות אשא" בעת איך וועל ענטפאנגען פון דיר דעם גליקס-בעכער, איך וועל זיצין על כסא המלוכה מיט גרויס הצלחה וועל איך זיך אויך נים פארגעסין אן דיר, נגד „ובשם ה' אקרא" איך וועל רופין אונ רפרסם זיין

בית ישראל

דיא ישועות וואס דו האסט מיר גיטאן אונ גאטס נאמען וועל איך דענסט מאל אן רופין נדרי דיא נדרים וואס איך האב מנדר גיוועין צו גאט (אין מיינע אונגליקליכע צייטען) וועל איך זייא באצאלין עפענטליך פר אלע אידען, אלע זאלין זעהען אז יקר עס איז שווער אין גאטס אויגען צו ברייגגן אויף זיינע פרומע לייט איין אום צייטיגען טויט, אנא איך טוא דיך לויבען גאט אויף דעם חסד וואס דוא האסט מיר גיטאן, ניט מחמת מיינע מעשים, נאר ווייל איך בין דיין קנעכט אונ בין אונטער טעניג אנטקעגין דיר אזוי וויא א קינד פון אדינסט אונ דרום האסטו מיך לויז געבונדין פון מיינע באנדעו (קייטען). לך צו דיר וועל איך שעכטין אקרבן תודה (אדאנק אפפער) ובשם יי אונ גאטס נאמען וועל איך אן רופען נדרי מיינע נדרים וואס איך האב מנדר גיוועין צו גאט וועל איך באצאלען עפענטליך פר זיין גאנצין פאלק בחצרות איר אלע וואס שטייען אין הויף פון גאטס הויז בתוככי אין מיטען פון ירושלים לויבט מיט מיר גאט:

הללו את יי איר אלע פעלקר אונ נאציאנען לויבט גאט כי גבר עלינו חסדו וואר ום עס הט זיך געשטארקט אויף אונז זיין חסד ואמת יי לעולם אונ גאט בעשיצט אונז אויף עוויג, דרום לויבט גאט:

הודו ליי כי טוב כי לעולם חסדו:
יאמר נא ישראל כי לעולם חסדו:
יאמרו נא בית אהרן כי לעולם חסדו:
יאמרו נא יראי יי כי לעולם חסדו:

מן המצר קראתי יה, ענני במרחב יה: יי לי לא אירא, מה יעשה לי אדם: יי לי בעזרי, ואני אראה בשנאי: טוב לחסות ביי, מבטח באדם: טוב לחסות ביי, מבטח בנדיבים: כל גוים סבבוני, בשם יי כי אמילם: סבוני גם סבבוני, בשם יי כי אמילם: סבוני כדברים דעכו כאש

בית ישראל

הודו לה׳ דאנקט אונ לויבט צו גאט וויל ער איז דיא קוועלע פון גוטהייט כי לעולם ווארום אויף אייביג איז זיין גינאד יאמר אז דיא גאולה וועט קומען וועלין דיא ישראל זאגין כי לעולם חסדו (דאס אויף אימער דויערט זיין גינאד) יאמרו נא דס הויז גזינד פון אהרן וועלן אויך זאגין כי לעולם חסדו יאמרו נא יראי יי דיא גאטס פארכטיגע וועלין אויך זאגין כי לעולם חסדו (דאס אויף אימער דויערט זיין גינאד):

מן המצר דוד המלך זאגט איך דער צייל דעם חסד פון גאט ב״ה, אז עס איז מיר איינג גיוועז האב איך גערופען צוא גאט

מעשה אלפס

דיין היילינגן נאמען, אלע נדרים וואס איך האב מנדר גיוועזן בעת צרה, וועל איך זיי צאלין עפענטליך פאר אלעמען אין די אויגין, כדי אלע זאלין זעהען אז יקר בעיני ה׳ המותה לחסידיו״ הגם ער שטראפט זיינע פרומע לייט אונ ברענגט אויף זיי ארמוטה אונ צרות, איז דאס נור אלעס נסיון, אבער ווי ער זעהט אז זיי האלטין אוס עקזאמען, העלפט ער זיי גלייך, אונ גיט זיי אב גלייך כפל כפלים ווי איובן (וה׳ ברך את אחרית איוב מראשיתו) אונ ווי יוסף הצדיק אין מצרים, אונ ווי דוד׳ן אלייןן, וואס נאכהער איז ער ארויף על כסא המלוכה, אונ האט אים גיערבט לדורי דורות, אונ אזוי ביי די גאנצע פאלק ישראל איז די צרות אונ ארמוטה נור אלס נסיון, אבער שטירצין צום גרונט לאזט ער זיי ניט (לא מאסתים ולא געלתים לכלותם) אונ נאכהער וועלין מיר ערהאלטין פון זיין ליבע האנד דעם גליקס בעכער אויף אימער אונד עוויג:

האט ער מיר גיענטפערט אונ גישטעלט אויף אברייט ארט, איך זאל ניט פאלען ה׳ לי גאט איז גיוועז מיר צו הילף האב איך ניט מורא פאר קיינעם מה ווארום ווס קאן מיר אמענש טאן ה׳ לי ווען גאט איז מיר צוא הילף וועל איך שוין זעהען דיא מפלה פון מיינע שונאים טוב עס איז פיל בעסער צוא באשיצען זיך אין גאט מבטח איידער אבטחון צוא האבין אויף אמענשין, טוב עס איז בעסער צוא באשיצען זיך אויף גאט מבטח איידער אבטחון צו האבן אפילו אויף פירשטען, כל גוים סבבוני אלע פעלקער וואס האבין מיך ארום גערינגילט בשם יי האב איך אבטחון אויף גאטס נאמען, אז איך וועל זיי פארשניידין, סבוני חאטשע זיי וועלן מיך עטליכע מאל ארום רינגלען, האב איך אבטחון אויף גאטס נאמען, אז איך וועל זייא פארשניידין, סבוני כדבורים זיי האבין מיך ארום גערינגילט אזוי ווי די בינען, דועכו זייא האבין זיך אבער באלד אויס גילאשין, ווי

קוֹצִים, בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם: דָּחֹה דְחִיתַנִי לִנְפֹּל, וַייָ עֲזָרָנִי: עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ, וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה: קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים, יְמִין יְיָ עֹשָׂה חָיִל: יְמִין יְיָ רוֹמֵמָה, יְמִין יְיָ עֹשָׂה חָיִל: לֹא אָמוּת כִּי אֶחְיֶה, וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ: יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָּהּ, וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי: פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק, אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ: זֶה הַשַּׁעַר לַייָ, צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ: אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי, וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה: אודך אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים, הָיְתָה לְרֹאשׁ

מעשה אלפס

לא אמות די מענטשן וואס פארשטייען ניט זייער ציעל צו וואס זיי זיינען גיקומען אויף דער וועלט, אונ מיינען נאר, אז דער תכלית איז נור צו לעבין אמאג, פאשעגען דעם חומר, ממילא איז „כשוה קם" ווען דער גוף הייבט אן צו לעבין אמאג „זה נופל" פאלט דער נפש אונ עס שטארבין אב די היילינגע געפילען, ווי אחשורוש כטוב לבו ביין, האט ער זיך גינומען צו וויכטיגע זאכין (זה אומר מדיות נאות וזה אומר פרסיות נאות), אונ ער האט גיהייסין ברייגגען די מלכה ושתי ערומה, אונ ניט אזוי זייערע נשמות שטארבין אב, אפילו זייערע גופים שטארבין אויך מאנכע מאל, פון גרוים גולאניע קומען זיי צו צאנקעריי אונ קריג, אונ פלעטין איינע די אנדערע די קעפ מיט די פלעשער סאמפאניער, קומט אוים אז זייער מאן אלעבין ברייגגט זיי למיתת הנפש והגוף (הרוצה שימות יחיה את עצמו), אבער דער ערליכער איד אז ער מאכט א שמחה, אונ אפשיטא ווען עס קומט א שמחה כללית, דהיינו די היילינגע ימים טובים, איז לכד וואס זיין נפש שטארבט ניט אב, אין גענענטייל ער לעבט נאך אויף, מ'קלייבט זיך צוזאמען לבתי כנסיות ולבתי מדרשות לתורה ולתפלה, ביין טיש בעת מ'עסט מעדני מלך, אונ מ'טרינקט כוסות זאגט מען שירות ותשבחות וזמירות לאל עליון, דאס זאגט דוד המלך בשם כנסת ישראל „לא אמות" איך איד שטארב ניט אב „כי אחיה" ווען איך ניב אלעב, ווייל איך פיר זיך ניט ווי אחשורוש קומפאניא וואס פלודערין מדיות נאות או פרסיות נאות נור „ואספר מעשי יה" איך זינג זמירות שירים ותשבחות, איך בין מקיים „שירו לו זמרו לו שיחו בכל נפלאותיו" איך דערציול גאטעס וואונדער

בית ישראל

דאס פייער פון דערנער וואס ווערט גיך פארלאשין, בשם יי איך האב אבטחון אויף גאטס נאמען, אז איך וועל זיי פארשניידין, דחה דוא פיינד האסט מיך גישטויסען צום פאלין, יי אבער גאט האט מיר גיהאלפין פון דיינע הענד, עזי מיין מאכט אונ מיין גיזאנג (אויף די הילף) איז פון גאט, ווייל ער וואר מיר צוא הילף, קול רנה אשטימע פון גיזאנג אויף גאטעס הילף הערט מען נור אין די גיצעלטין פון צדיקים, ווייל זיי זעהן אז גאטס רעכטע האנד וואס זי איז פון אייביג דערהויבען, די האנד האט היינט אויך גיטאן גבורות, לא אמות איך וועל שוין ניט שטארבין אין די הענד פון די שונאים כי אחיה נור איך וועל נאך לעבין, אונ וועל דערציילען פון גאטעס וואונדער־ווערק, יסור גאט האט מיך גישטראפט מיט יסורים אז עס זאל זיין אכפרה אויף מיינע זינד, ולמות אבער צום טויט האט ער מיך ניט איבער גיגעבין צו מיינע שונאים, פתחו לי דרום עפינט מיר די גירעכטע טויערין (פון בית המקדש) אבא בם איך זאל קומען אין זיי, אונ זאל גאט לויבין, זה השער ליי דער טויער פון גאט איז דאך גימאכט גיווארין אז דיא צדיקים זאלין קומען דרינען גאט לויבין, אודך איך דאנק דיר, ווייל דו האסט מיר גיענטפערט ותהי לי אונ דוא ביסט גיוועזן מיר צו הילף, אבן מאסו דער שטיין וואס דיא בוי־לייטע האבן אים פערווארפין, אונ ניט גיוואלט אריין מויערן, היתה לראש וואר נאכהער דער רעכטער ווינקעל שטיין (דאס

פִּנָּה: אבן מֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת, הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ: מאת זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ: זה

אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא: אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא: אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא:

בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְיָ, בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְיָ: ברוך אֵל יְיָ וַיָּאֶר לָנוּ, אִסְרוּ חַג בַּעֲבֹתִים עַד קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: אל אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ, אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָּ: אלי הוֹדוּ לַייָ כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: הודו

יְהַלְלוּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ (עַל) כָּל מַעֲשֶׂיךָ, וַחֲסִידֶיךָ צַדִּיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנֶךָ, וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, כֻּלָּם

בית ישראל

מיינט ער זיך אליין, ווס מ'האט אים פריער פעראכטעט איז לסוף א קיניג געווארין, אונ דאס גלייכין דער כלל ישראל וואס דיא מצריים האבין זיי פעראכטעט, זיינען נאכ־הער געווארן די העכסטע אונ שענסטע אויף דער וועלט), מאת ה' די גאולה איז געווען פון גאט, אונ ניט מחמת אונזער גבורה היא נפלאת אין אונזערע אויגין איז עס אויך וואונדער־באר, מיר ווייסין ניט פאר וואס האט אונז גאט גיגעבין אזוי אגרויסע גאולה, זה היום דעם טאג פון דר גאולה האט גאט גמאכט,

דרום וועלין מיר זיך פרייען מיט אים:

אנא ה' הושיעה נא, איך בעט דיך גאט דוא זאלסט אונז אויף ווייטער אויך העלפן

מעשה אלפס

וואס ער האט גיטאן מיט אונזערע עלטערין אונ מיט אונז, פסח דערצייל איך מיינע קינדער די נסים ונפלאות פון יציאת מצרים, שבועות שטעל איך מיר פאר די וואונ־דערליכע סצענע פון קבלת התורה ווי דער גרויסר וועלטס קעניג אין ארויס מיט זיין היילינע קאמפאניע מלאכים אויפן הר סיני, אונ האט גירעט מיט אנאראד פון מיליאנען מענטשן פנים אל פנים, וואס זינט די וועלט שטייט האט אזא וואונדער ניט גישראפין (השמע עם קול אלהים ?), סוכות דערצייל איך די וואונדער ווי דער בורא האט אונז געפירט פערציג יאר אין א וויסטע מדבר אונ האט אונז אויס גיהאלטין מיט מן, מיט מים חיים פון בארה של מרים, מיט בעלייכטונג פון עמוד אש, מיט אוואוינונג צו באשיצין פון פייער פון די זון (כי בסוכות הושבתי את בני ישראל). חנוכה דערצייל איך די תשועות ונפלאות וואס ער האט אונז גיטאן דורך איינינע ערליכע אידין מתתיהו ובניו, ער האט אין זייער האנד איבער גיגעבין די צענדליגע טויזנדער גבורים פון די יונים.

פורים

אנא ה' איך בעט דיך גאט העלף אונז אנא ה' הצליחה נא איך בעט דיך גאט באגליק אונז:

ברוך הבא גיבענשט וועט זיין, דר ווס וועט קומען אין בית המקדש מקריב זיין קרבנות פון גאטס נאמען וועגין, ברכנוכם מיר ווינשען אייך מיט א ברכה, פון דעם וואס רוהט אין גאטס הויז, אל יי גאט איז מעכטיג, אונ האט אונז בעלייכטעט, דרום בינדט דעם קרבן פון יו"ט ער זאל זיין געהיט, ביז עס וועט קומען דער זמן פון שחיטה, אז מען זאל געבין דאס בלוט אויף דיא ווינקעלאך פון מזבח, אלי אתה דו ביזט דאך מיין שטארקער גאט פון אייביג, דרום טו איך דיך לויבין, אונ טו דיך דערהויבין,

הודו לה' דאנקט צו גאט ווייל ער איז גוט, ווייל אויף עוויג דויערט זיין גינאדע:

יהללוך יי אלהינו אלע דיינע ווערק וועלין דיך לויבין אונזער גאט, וחסידיך אונ דיינע פרומע די גירעכטע וואס טוען דיין ווילען, וכל עמך אונ דיין פאלק ישראל

ברנה יודו ויברכו וישבחו ויפארו וישוררו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכנו תמיד, כי לך טוב להודות ולשמך נאה לזמר, כי מעולם ועד עולם אתה אל. ברוך אתה יי, מלך מהלל בתשבחות:

אפייל זיינען זיך נוהג אום ראש חודש נאך הלל צו זאגין דאס, אונ עס איז נוט צו אריכות ימים:

ואברהם זקן בא בימים, ויי ברך את אברהם בכל:

ויאמר זבדי״ה ישמרנו ויחינו, כן יהי רצון מלפניך אלהים חיים ומלך עולם אשר בידך נפש כל חי אמן: כל זה יאמר ג׳ פעמים

ראש חודש אונ יום טוב אונ חול המועד זאגט דער חזן קדיש שלם מיט תתקבל אונ חנוכה חצי קדיש. ראש חודש אונ יום טוב אונ חול המועד זאגט מען דא דעם שיר של יום, אונ אום ר״ח זאגט מען ברכי נפשי נאך שיר של יום. קדיש יתום. אונ מען לייענט אין דער תורה. חצי קדיש. אשרי ובא לציון. אונ מען שטעלט אריין די ס״ת אין היכל אונ דער חזן זאגט חצי קדיש. אונ ראש חודש טוט מען אויס די תפלין פאר קדיש. אונ מען דאבינט תפלת מוסף:

מוסף לראש חודש

כי שם יי אקרא הבו גדל לאלהינו: אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך:

ברוך אתה יי, אלהינו ואלהי אבותינו, אלהי אברהם, אלהי יצחק, ואלהי יעקב. האל, הגדול, הגבור והנורא, אל עליון, גומל חסדים טובים, וקנה הכל, וזוכר חסדי אבות, ומביא גואל, לבני בניהם למען שמו, באהבה:

מלך, עוזר, ומושיע, ומגן: ברוך, אתה, יי, מגן אברהם:

אתה גבור, לעולם, אדני, מחיה מתים אתה, רב להושיע:

אום זומער זאגט מען מוריד הטל: אום ווינטער זאגט מען משיב הרוח ומוריד הגשם:

מכלכל חיים, בחסד, מחיה מתים, ברחמים רבים, סומך נופלים, ורופא חולים. ומתיר אסורים, ומקים אמונתו, לישני עפר. מי כמוך, בעל גבורות, ומי דומה לך, מלך, ממית ומחיה, ומצמיח ישועה:

ונאמן אתה להחיות מתים: ברוך אתה יי, מחיה המתים:

אין חזרת הש״ץ זאגט מען דא קדושה:

אתה קדוש, ושמך קדוש, וקדושים בכל יום יהללוך סלה. כי אל מלך גדול וקדוש אתה: ברוך אתה יי, האל הקדוש:

מעשה אלפס

פורים דערציילט איך נפלאות הבורא פון מרדכי ואסתר. היינט ווער רעדט שבת, דא איז אגאנצער קאפיטל פון נפלאות הבריאה, ווי ער האט אין זעקס טעג איין געשטראלטע אזא וואונדערליכען וועלט פאלאץ ניט האבענדיג קיין שום מאטריאל (יש מאין) אונ זאג מיט גרויס התלהבות טוב להודות לה׳ ולזמר לשמך עליון, כי שמחתני ה׳ בפעליך, דו האסט מיר דערפרייט מיט דיינע וואונדערליכע ווערק, במעשה ידיך ארנן כו׳ כו׳:

בית ישראל

די דאנקען מיט לויב גיזאנג, אונ לויבין אונ בארימען אונ באשיינען אונ דערהייכען אונ שטארקען אונ היילינגן, אונ מאכין קיניגען דיין נאמען אונזער קיניג, כי לך דען דיר איז גוט צו דאנקען ולשמך אונ צו דיינעם נאמען איז צימליך צו לויב זינגען, דען דו ביזט איין גאט פון אייביג ביז אין דער אייביגקייט, ברוך אתה ה׳ גילויבט ביזטו גאט, איין קיניג דער דא ווערט גלויבט מיט רימונג:

רָאשֵׁי חֳדָשִׁים לְעַמְּךָ נָתָתָּ. זְמַן כַּפָּרָה לְכָל תּוֹלְדוֹתָם. בִּהְיוֹתָם מַקְרִיבִים לְפָנֶיךָ זִבְחֵי רָצוֹן, וּשְׂעִירֵי חַטָּאת לְכַפֵּר בַּעֲדָם. זִכָּרוֹן לְכֻלָּם יִהְיוּ. וּתְשׁוּעַת נַפְשָׁם מִיַּד שׂוֹנֵא. מִזְבֵּחַ חָדָשׁ, בְּצִיּוֹן תָּכִין. וְעוֹלַת רֹאשׁ חֹדֶשׁ נַעֲלֶה עָלָיו וּשְׂעִירֵי עִזִּים נַעֲשֶׂה בְרָצוֹן. וּבַעֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִשְׂמַח כֻּלָּנוּ. (וְשִׁירֵי דָוִד עַבְדְּךָ נִשְׁמַע)

בית ישראל

רָאשֵׁי חֳדָשִׁים, דעם טאג „ראש חודש" האסטו צו דיין פאלק געגעבן, פאר אצייט פון זינד־פערגעבונג פאר אלע זייערע קינדער, נאך דאמאלס, ווען זיי האבין מקריב געווען פאר דיר וואהל־געפעליגע קרבנות און ציקעלאך פאר א קרבן חטאת אויף זייערע זינד צו פערגעבין די ראש חודש טעג זיינען פערבליבען צו איין ערינערונג פאר אידין, (זיי זאלין דערמאנט ווערין צו גוטין פאר השי"ת), און געהאלפן ווערין פון די האנד פון שונא (און פון יצר הרע וואס ער איז דער העכסטער שונא פון מענטשין). מזבח אנייעס מזבח זאלסטו (גאט) אין ציון ווידער אויפבויען, אום מיר זאלין דעם קרבן עולה פון ראש חודש קענען מקריב זיין אויף אים, און אויך די ציקעלעך זאלין מיר קענען ברייגגען צו אפפער מיט פערגעניגען, און מיט די עבודה אין בית המקדש זאלין מיר זיך אלע פרייען, און מיט די שירים (לויב געזאנג) פון דיין קנעכט דוד

מעשה אלפס

רָאשֵׁי חֳדָשִׁים כו' זְמַן כַּפָּרָה לְכָל תּוֹלְדוֹתָם, דער רייכער רייזענדער וואס פארט מיט'ן באן נעמט מיט איין מאל א בילעט אויף די ערסטע סטאנציע ביז וואנען ער דארף פארין, פארדינט ער אין צווייטע, אז דאס קאסט ביליגער, אז ער זיצט רוהיג די גאנצע וועג, ער דארף ניט לויפען יעדער סטאנציע צום קאסע נאך א בילעט, דער געמיינער מאן אבער נעמט נור אויף איין סטאנציע, באבהער אויף יעדער סטאנציע זוכט ער באקאנטע זי זאלין אים אויס לייען אדער פשוט אנדבה מאכין אויף נאך א סטאנציע און אזוי קוועלט ער זיך ביז ער קומט וואו ער דארף, און מאנכע מאל פאר־זאמט ער דעם באן און וואלגערט זיך אויפ'ן סטאנציע ביז א צווייטען צוג, דאס גליכן פארצייטין בעת מיר זיינען געשטאנען אין ארייכין מצב, מיר האבין געהאט א בית המקדש, סנהדרין, מיט א כהן גדול פלעגט ער יום כפור אויס בעטין פארין כלל ישראל לעבין און פרנסה אויף א גאנץ יאהר, דאס הייסט כלענין מיר באקומען א בילעט אין המל־קאסע צו פארין אויפ'ן לעבענס־באן 350 טעג ביז ענדע יאהר, השי"ת איז דאך א צופה ומביט עד סוף כל הדורות, האט ער געזעהען אז עס וועט קומען צייטין וואס דער כלל ישראל וועט שטיין אין א שפל המצב אין תורה און עבודה, דער קאפיטאל

פון

בנין ציון

מִזְבֵּחַ חָדָשׁ בְּצִיּוֹן תָּכִין, וּשְׂעִירֵי עִזִּים נַעֲשֶׂה בְרָצוֹן, דיא רָאשֵׁי חֳדָשִׁים זאל שוין ניט זיין וויא ביז אהער, אלעס סטאנציעס פאר ארימע מענשין, זייא זאלין זיך קווענצין ביין קאסע נעמען א בילעט ביז דיא צווייטע סטאנציע, נור אויף דעם ארט וויא ביי גבירים, הנם זייא נעמען גלייך א בילעט אויף דיא גאנצע וועג, דאך נוצט פאר זייא דיא סטאנציע זייא זאלין קענען זיך דורך גיין אופין פלאץ פארמא, האפין פרישע לופט און עטוואס געניסען אויפין בופעט זיך צו ערקוויקין דיא הארץ, אזוי זאלסטו אויף ריכטין אין ציון אנייעם זארט מזבח אז מיר זאלין די שעירי עזים מאכין ברצון, אלעס דאנקבארקייט אויף דיא צופרידענהייט וואס מיר זיינען צופרידען פון אונזער לעבין און דוא ביסט צוא פרידין פון אונזערע מעשים:

וּבְשִׁירֵי דָוִד עַבְדֶּךָ הַנִּשְׁמָעִים בְּעִירֶךָ • הָאֲמוּרִים לִפְנֵי מִזְבְּחֶךָ • אַהֲבַת עוֹלָם תָּבִיא לָהֶם • וּבְרִית אָבוֹת לַבָּנִים תִּזְכּוֹר: (יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתַּעֲלֵנוּ בְשִׂמְחָה לְאַרְצֵנוּ וְתִטָּעֵנוּ בִּגְבוּלֵנוּ) • וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה, וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם • וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ, תְּמִידִים

מעשה אלפס

פון מעשים טובים וועט ניט מספיק זיין צו בעקומען ר"ה אבילעט פון חיים ופרנסה אויף אגאנץ יאהר, האט ער אונז געגעבין דיא ראשי חדשים, דאס איז ספאנציעס פון דרייסיג טעג, מאכין מיר איבער אנייס ערב ר"ח אזם כפור קטן מיט תשובה ותפלה אונ מיר בעטין חדש עלינו את החודש הזה לחיים ולשלום, לפרנסה ולכלכלה, בים מען אונז אבילעט ווידער אויף דרייסיג טעג. אונ אזוי פארין מיר דורך דעם יאהר ספאנציעס ווייס, פון איין ר"ח צום אנדערין אונ אמאל ווען מיר לאזין דורך איין ערב ר"ח אן תשובה ותפלה בלייבין מיר זיך וואלגערין חלילה אויסין ספאנציע אן פרנסה אונ אן בריאת הגוף ביזען צווייטין ר"ח. דאס איז דיא כוונה ראשי חדשים לעמך נתת, דוא האסט געגעבין דיא מתנה פון ר"ח צו דין פאלק, עס זאל זיין זמן כפרה לכל תולדותם, צו דיא קומענדיגע דורות וואס וועלין זיין גימיין אין מעשים טובים אויס צו בעקומין ר"ה אויף אגאנץ יאר האסטו אונז גימאכט ספאנציעס, מיר זאלין אויך האבין תשועת הנפש אהילפע אין נפש מיד שונא פון דעם יצה"ר וואס וויל אומברענגען דעם מענשין פון ביידע וועלטין, איז דורך דיא תפלות אונ תשובה פון ערב ר"ח אונ הלל והודאה ר"ח, ווערין מיר גיהאלפין פון אים, אונ מיר באקומען אבילעט פון לעבין אונ פרנסה ביז דעם צווייטען ר"ח:

בית ישראל

די וואס זיינען אמאל געהערט גיווארין אין דיין שטאט, אונ די וואס זיינען גיזונגען גי־ווארין פאר דיין מזבח, מיט עוויגע ליב־שאפט זאלסטו זיי ווידער ברייגגען צו דעם פאלק ישראל, אונ די פערזיכערונג וואס דו האסט פערזיכערט צו די אבות זאלסטו צו זייערע קינדער גידיינקען. והביאנו ברייננ אונז שוין אין דיין שטאט ציון מיט גיזאנג אונ אין ירושלים (וואו דאס בית המקדש איז) מיט עוויגע פרייד, אונ דארט וועלין מיר מאכין פאר דיר די קרבנות וואס מיר זיינען שולדיג, די וואס מען האט תמיד אלע טאג

מקריב

בנין ציון

בשמחת עולם, דיא חכמי התלמוד זאגין (שבת פח.) בעת אידין האבין גיענטפערט במעמד הר סיני „נעשה ונשמע" זיינען אראפ ששים רבוא מלאכי השרת אונ האבין באקרוינט יעדער אידין מיט „צווייא קרוינען" איינער גענין „נעשה" אונ איינער גענין „נשמע", ד. ה. קעגין דעם וואס זייא האבין מקבל גיוועזן אויף זיך דעם כתר תורה, וואס ער טיילט זיך אויף צווייא קרוינען „רמ"ח עשה" אונ „שס"ה לא תעשה" דאס איז „נעשה" מיר וועלין טאן אונ מקיים זיין דיא „מצות עשה" וואס זיינען נכלל אין דבור אנכי ה' אלהיך, אונ „נשמע" מיר וועלין זיין גיהארכזאם ניט עובר זיין די „לא תעשה" וואס זיינען נכלל אין דבור לא יהיה לך, האט מען זייא דאפיר אנגיקרוינט מיט צווייא קרוינען „כתר מלכות, וכתר כהונה" (ממלכת, כהנים) ד. ה. חרות משעבוד מלכיות אונ חרות ממלאך המות (וויא עס שטייט בייא אהרן הכהן ויעמוד בין המתים ובין החיים), וויא אידין האבין אבער גימאכט דעם עגל אונ עובר גיוועזן אויף דיא צווייא דברות (אנכי ה"א ולא יהיה לך) זיינען אראפ מלאכי חבלה אונ אוים גינומען זייא דיא קרוינען, ד. ה. דורך דעם חטא העגל זיינען זייא נמסר גיווארין צום מלאך המות אונ וועלין כוף כל סוף פארטריבין ווערין אין גלות [ויתנצלו את עדים מהר (ביהמ"ק) חורב ויחרב)]. נור משה ווייל ער האט ניט פארפלעקט זיין כתר תורה האט ער זוכה גיוועזן צו דיא קרוינען, השי"ת האט איהם

אים

כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת מוּסַף יוֹם רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה, נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ, כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ, עַל יְדֵי משֶׁה עַבְדֶּךָ, מִפִּי כְבוֹדֶךָ, כָּאָמוּר:

וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה לַיְיָ, פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד, כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר, שְׁלשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר, וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל, וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ, וְשָׂעִיר לְכַפֵּר, וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. חַדֵּשׁ עָלֵינוּ אֶת הַחֹדֶשׁ הַזֶּה, לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה. לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה. לִישׁוּעָה

בית ישראל

מַקְרִיב גִיוֶועֶן אַזוֹי וִוי זַייעֶר אָרְדְנוּנְג, אוּנ דִי קָרְבָּנוֹת פוּן מוּסַף נָאךְ זַייעֶר רֶעכְט. אוּנ דֶעם קָרְבַּן מוּסָף פוּן רֹאשׁ חוֹדֶשׁ וֶועלִין מִיר בְּרֵיינְגֶען פַאר דִיר מִיט לִיבְּשַׁאפְט אַזוֹי וִוי דוּ הָאסְט גִילָאזְט שְׁרַייבִּין אִין דַיין תּוֹרָה דוּרְךְ דַיין קְנֶעכְט משֶׁה אוֹיס דַיין הֶערְלִיכֶען מוֹיל, וִוי אִין פָּסוּק שְׁטֵייט:

וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם, אוּנ אִין אָנְהוֹיב פוּן אַייעֶרֶע חֳדָשִׁים, זָאלְט אִיר מַקְרִיב זַיין אַ קָרְבַּן עוֹלָה צוּ גָאט. צְווֵיי יוּנְגֶע אָקְסִין אוּנ אַ ווִידֶער אוּנ שָׁאף וָואס זַיינֶען נָאר אֵיין יָאר אַלְט, זִיבִּין גַאנְצֶע אָן אַמוּם. אוּנ זַייעֶר מִנְחָה, דֶען צוּ דִי קָרְבָּנוֹת הָאט מֶען גִיבְּרַאכְט שֵׁיין זֶעמֶעל מֶעל גִימִישְׁט מִיט אֵייל, דָאס הֵייסְט מִנְחָה אוּנ זַייעֶר גִיסוּנְג אַזוֹי וִוי עֶס אִיז גִירֶעדְט גִיוָוארִין, דְרַייא צֶעגְטִיל צוּ אִיטְלִיכִין אָקְס, אוּנ צְווֵיי צֶענְטִיל צוּא אִיטְלִיכִין ווִידֶער, אוּנ אַצֶענְטִיל צוּ אִיטְלִיכֶע שָׁאף אוּנ וַויין וִוי אִיטְלִיכֶען זַיין גִיסוּנְג אִיז אוּנ אַ צִיקֶעלֶע זָאל פַארְגֶעבִּין דִי זִינְד, אוּנ צְווֵיי קָרְבָּנוֹת וָואס מֶען הָאט תָּמִיד מַקְרִיב גִיוֶועזִין אַזוֹי וִויא זַייעֶר רֶעכְט אִיז:

בנין ציון

אִים גִיגֶעבִּין הוד מַלְכוּת (קַרְנֵי הוֹד, וַיְהִי בִּישֻׁרוּן מֶלֶךְ) אוּנ אִיז נִים אִיבֶּער גִינֶעבִּין גִיוָוארִין צוּם מַלְאַךְ הַמָּוֶת נוּר הַשׁי״ת אַלֵיין הָאט אִים בַּאהַלְטִין [יִשְׂמַח משֶׁה בְּמַתְּנַת חֶלְקוֹ (שלא ניטל ממנו) כְּלִיל תִּפְאֶרֶת (אשר) בְּרֹאשׁוֹ נָתַתָּ], זָאגִין דַארְפִין דִיא חז״ל אַז לֶעָתִיד וֶועם הַשׁי״ת אוּנְז צוּרִיק אָב גֶעבִּין דִיא קְרוֹינֶען, וִוי דֶער נָבִיא זָאגְט „וּפְדוּיֵי ה׳ יְשׁוּבוּן״, וֶוען זַיי וֶועלִין אוֹיס גִילֵייזְט וֶוערִין דוּרְךְ הַשׁי״ת (נִים דוּרְךְ קֵיין מֶענְשִׁין וִוי פָארִיגֶע גְאוּלוֹת) „וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֹאשָׁם דִיא שִׂמְחָה, דִי קְרוֹינֶען פוּן אַמָאל וֶועט זַיין אוֹיף זַייעֶרֶע קֶעפּ, זַייא וֶועלִין שׁוֹין נִים הָאבִּין קֵיין שִׁעבּוּד מַלְכוּת אוּנ וֶועלִין שׁוֹין זַיין חֵרוּת מִמַּלְאַךְ הַמָּוֶת (בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח), דָאס אִיז דִי כַּוָּנָה „וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה״ (כי מציון תצא תורה) בַּעַת עֶס וֶועט נִתְקַיֵּים וֶוערִין „וּמָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה׳״ אַלֶע וֶועלִין בֶּעלֶערְנְט וֶוערִין מִיט יְדִיעַת הַתּוֹרָה וֶועלִין מִיר קוּמֶען אִין צִיּוֹן וָואס דַארְפִין אִיז דֶער אָרְט פוּן תּוֹרָה, הַסַּנְהֶדְרִין וּמַלְכֵי ב״ד (בְּרִנָּה שֶׁל תּוֹרָה) ולירושלים

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אוּנְזֶער גָאט אוּנ גָאט פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין, בְּנַייא אוֹיף אוּנְז דֶעם דָאזִיגֶען חוֹדֶשׁ צוּ גוּטֶען אוּנ צוּא בֶּענְטְשׁוּנְג, צוּ לוּסְט אוּנ צוּא פְרֵייד, צוּא

וּלְנֶחָמָה. לְפַרְנָסָה וּלְכַלְכָּלָה: לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם. לִמְחִילַת חֵטְא וְלִסְלִיחַת עָוֹן. (בשנת העבור עד ר"ח ניסן וּלְכַפָּרַת פָּשַׁע).

כִּי בְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בָּחַרְתָּ מִכָּל הָאֻמּוֹת. וְחֻקֵּי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים לָהֶם קָבָעְתָּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. (וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה) וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ, וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל. וּתְפִלָּתָם (מְהֵרָה) בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן, וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, לְעוֹלָם וָעֶד, (צוּרֵנוּ) צוּר חַיֵּינוּ, מָגֵן יִשְׁעֵנוּ, אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר, נוֹדֶה לְּךָ, וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ, עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ, וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ, וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ, שֶׁבְּכָל עֵת

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר, יוֹצְרֵנוּ, יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית, בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ, עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ, וְקִיַּמְתָּנוּ, כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְקַיְּמֵנוּ, וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ, לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ, וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ, וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם, עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ, בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם, הַטּוֹב, כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ, וְהַמְרַחֵם, כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ, כִּי מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ: שבת חנוכה זאגט מען דא ועל הנסים

וְעַל כֻּלָּם, יִתְבָּרַךְ, וְיִתְרוֹמַם, וְיִתְנַשֵּׂא, (תָּמִיד) שִׁמְךָ, מַלְכֵּנוּ, תָּמִיד, לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים, יוֹדוּךָ סֶּלָה, וִיהַלְלוּ, וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ, הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת, לְעוֹלָם כִּי טוֹב הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה, (הָאֵל הַטּוֹב). בָּרוּךְ, אַתָּה, יְיָ, הַטּוֹב שִׁמְךָ, וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת: לש"ץ ברכת כהנים

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה, חַיִּים חֵן וָחֶסֶד, וְרַחֲמִים, עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ, בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד (יַחַד) בְּאוֹר פָּנֶיךָ, כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ, נָתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

בנין ציון

„וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ" דיא קְדוּשַּׁת הַמִּקְדָּשׁ װעט נִתְפַּשֵּׁט װערין אויף גאנץ יְרוּשָׁלַיִם אַז גאנץ יְרוּשָׁלַיִם װעט זיך רופין „בֵּית-מִקְדָּשְׁךָ"— „בְּשִׂמְחַת עוֹלָם„ מיט דיא הויכארטיגע עװיגע „שִׂמְחָה פון אַמאל", װאס דוא האסט אונז גיקרוינט ביין הַר סִינַי מיט דיא צװייא כְּתָרִים, (חרות ממלאך המות ומשעבוד מלכיות):

בית ישראל

הילף אונ צו טרייסט, צו דערנערונג אונ צו שפייז, צו לעבין אונ צוא פריד, אונ צוא מוחל זיין אונזערע עבירות װאס מיר האבין גיטאן בשוגג אדער במזיד, (אין איין עיבור אונ זאלסט אונז מכפר זיין אונזערע פשעים),

דען דוא האסט דיין פאלק יִשְׂרָאֵל אויסערװיילט פון אלע פאריגע פעלקער אונ דיא גיזעץ פון ראש חודש האסטו פאר זייא פעסט-גישטעלט: ברוך גילויבט ביסטו גאט דער װאס היילגט דיא יִשְׂרָאֵל אונ דיא רָאשֵׁי חֳדָשִׁים:

תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד, וּצְדָקָה (וְרַחֲמִים) וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם, וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, בִּשְׁלוֹמֶךָ (בְּרוֹב עוֹז וְשָׁלוֹם): בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי, נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע, וְשִׂפְתוֹתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה, וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם, וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה, פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ. וְאַחֲרֵי מִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי, וְכָל הַקָּמִים וְהַחוֹשְׁבִים עָלַי לְרָעָה, מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם, וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁלֹּא תַעֲלֶה קִנְאַת אָדָם עָלַי וְלֹא קִנְאָתִי עַל אֲחֵרִים וְשֶׁלֹּא אֶכְעוֹס הַיּוֹם, וְשֶׁלֹּא אַכְעִיסֶךָ. וְתַצִּילֵנִי מִיֵּצֶר הָרָע, וְתֵן בְּלִבִּי הַכְנָעָה וַעֲנָוָה: מַלְכֵּנוּ וֵאלֹהֵינוּ, יַחֵד שִׁמְךָ בְּעוֹלָמֶךָ, בְּנֵה עִירְךָ יַסֵּד בֵּיתֶךָ וְשַׁכְלֵל הֵיכָלֶךָ. וְקַבֵּץ קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת וּפְדֵה צֹאנֶךָ וְשַׂמַּח עֲדָתֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ, הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי, וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ, יְיָ, צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן: יהי רצון וכו׳

סדר עירובי תבשילין

ווען עס גיפאלט דער ערשטער טאג יום טוב דאנערשטאג אדער פרייטאג מאר מען ניט קאכין אויף שבת סיידין מען מאכט עירוב תבשילין ערב יום טוב. דאס מען גענמט אהלה כים אשטיקיל פלייש, פיש, אדער א איי גיקאכטע אדער גיבראטענע אונ מען זאגט דיא ברכה, דער נאך דארף מען אוועק לייגען דעם עירוב תבשילין דאס מען זאל אים ניט עסין ביז שבת:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת עֵרוּב:

בַּהֲדֵין עֵרוּבָא יְהֵא שָׁרָא לָנָא, לְמֵיפָא וּלְבַשָּׁלָא וּלְאַטְמָנָא וּלְאַצְלוּיֵי וּלְאַדְלָקָא שְׁרָגָא, וּלְמֶעְבַּד כָּל צָרְכָנָא, מִיּוֹמָא טָבָא לְשַׁבַּתָּא, לָנָא וּלְכָל יִשְׂרָאֵל הַדָּרִים בָּעִיר הַזֹּאת:

תפלת שלש רגלים לערבית לשחרית ולמנחה

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח, וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, אֱלֹהֵי יִצְחָק, וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל, הַגָּדוֹל, הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, אֵל עֶלְיוֹן, גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים, וְקוֹנֵה הַכֹּל. וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת, וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם, לְמַעַן שְׁמוֹ, בְּאַהֲבָה:

מֶלֶךְ עוֹזֵר, וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי, מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה, רַב לְהוֹשִׁיעַ:

אין מוסף פון ערשטען טאג פסח הייבט מען אן מוריד הטל אונ אין מוסף שמיני עצרת הייבט מען אן משיב הרוח:

אום זומער מוֹרִיד הַטָּל: אום ווינטער מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם:

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד, מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים, סוֹמֵךְ נוֹפְלִים, וְרוֹפֵא חוֹלִים, וּמַתִּיר אֲסוּרִים, וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת, וּמִי

דומה לך, מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה:
ונאמן אתה, להחיות מתים, ברוך אתה יי, מחיה המתים:

אין חזרת הש"ץ זאגט מען דא קדושה:

אתה קדוש, ושמך קדוש, וקדושים בכל יום יהללוך סלה: כי אל מלך גדול וקדוש אתה: ברוך אתה יי, האל הקדוש:

אתה בחרתנו מכל העמים. אהבת אותנו. ורצית בנו, ורוממתנו מכל הלשונות וקדשתנו במצותיך, וקרבתנו מלכנו לעבודתך. ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת:

הייען עס גיפאלט יום טוב אום מוצאי שבת זאגט מען דאס:

ותודיענו יי אלהינו את משפטי צדקך, ותלמדנו לעשות בהם חקי רצונך, ותתן לנו יי אלהינו, משפטים ישרים ותורות

מעשה אלפס

אתה בחרתנו, דוא האסט אונז אויסערוויילט פון אלע נאראדין, צו ליב אונזערע אבות הקדושים, וואס זיא האבין זייער גאנצין לעבין גיאפפערט צוא מאכין ערקענען דעם נאמען פון השי"ת אויף דער וועלט אונ האבין באלויכטען דיא וועלט מיט זייערע צדקות אונ מעשים טובים האט השי"ת אויסערוויילט פון זייערע קינדער האררעווען פאר זיך אפאלק, ער האט אונז אויס גיהארעוועט פון זיבעציג נפשות וואס זיינען אריין מיט יעקב'ן אין מצרים אין אקורצע צייט פון צוויי הונדערט צעהן יאהר מיליאנען מענשין אונ האט אונז ארויס גענומען פאר זיך פאר אפאלק מיט וואונדער איבער וואונדער וויא דיא תורה זאגט (אין פרשה ואתחנן, כי שאל נא לימים ראשונים) פרעג דיא היסטאריע זינט דיא וועלט שטייט

בית ישראל

אתה בחרתנו דו האסט אונז אויסגיקליבען פון אלע פאריגע פעלקער אהבת אותנו האסט אונז געליבט, אונ אונז באוויליגט, אונ האסט אונז דר הויבען פון אלע פעלקער־שפראכין, אונ אונז גיהייליגט מיט דיינע מצות אונ דוא אונזער קעניג האסט אונז נאהענד גימאכט צו דיין געטליכען דינסט אונ דיין גרויסין אונ הייליגען נאמען האסטו אויף אונז גירופען:

ותודיענו ה' אונ דוא אונזער גאט האסט אונז גלאזט וויסען דיינע גרעכטע געזעטצע אונ דוא האסט אונז גילערינט צוא טאן דיא גיזעץ דיין ווילען, האסט אונז אויך גיגעבען דוא אונזער גאט רעכט פארטיגע גירעכט אונ אווארהאפטיגע תורה. גיזעץ אונ גיבאט גוטע, אונ דוא האסט אונז צוא געטיילט לוסטיגע צייטען אונ ימים טובים

בנין ציון

ורוממתנו מכל הלשונות, דו האסט אונז העכער גימאכט פון אלע שפראכין, די הויכקייט פון א מענשין איז צו ערקענען פון זיין רעדין, דר וואס רעט קורצער אונ אין זיינע קורצע רייד איז פאר וויקעלט הויכע שארפזיניגע גידאנקען איז אבעוויית אז ער איז אהויכער וויכטיגער מענש, היינט אז השי"ת האט אונז גיגעבין דיא שפראך לשון הקודש, וואס זיא איז קורץ אונ שארפזיניג, איז עס אבעוויז אויף דיא הויכקייט פון דיא פאלק, דאס איז דיא כונה „ורוממתנו" מיט אונזער שפראך (לשון הקודש) האסטו אונז גישטעלט העכער פון אלע פעלקער, — נאך אכוונה ליגט אין דעם, דיא אידישע פאלק אליין איז דיא העכסטע בעוויז אויף „מציאות השם" מער וויא אלע ערקלערונגען וואס דיא פלוסופים אונ חקרנים ערקלערין דיא נאטהיים, דער קיום פון דער אומה הישראלית, דיא איינציגע שפעפעלע צווישען טויזינדער הונגעריגע וועלף אונ קיינער קען איר נים אומברייגגען, די קליין שיפעלע אויף דעם גרויסען שטורמישען וועלט ים, וואס ער קאכט מיט זיינע וואלען

אמת, חקים ומצות טובים, ותנחילנו זמני ששון ומועדי קדש וחגי נדבה. ותורישנו קדשת שבת וכבוד מועד וחגיגת הרגל, ותבדל יי אלהינו בין קדש לחול, בין אור לחשך, בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה, בין קדשת שבת לקדשת יום טוב הבדלת, ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת, הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדשתך:

ותתן לנו יי אלהינו באהבה (לשבת שבתות למנוחה ו) מועדים לשמחה, חגים וזמנים לששון, את יום (השבת הזה ואת יום)

לפסח	לשבועות	לסוכות	לשמ"ע ולש"ת
חג המצות הזה. זמן חרותנו	חג השבעות הזה. זמן מתן תורתנו	חג הסכות הזה. זמן שמחתנו	שמיני עצרת החג הזה. זמן שמחתנו

בית ישראל

דיא דא הייליג זיינען, אום פריי-וויליגע קרבנות אין זיא צוא ברייניגען, אונ דוא האסט גימאכט אונז ארבין דיא הייליגקייט פון שבת אונ דיא העררליכקייט פון יום טוב אונ דיא פרייליכקייט פון דיא רגלים דאס מען פלעגט עולה רגל זיין אין בית המקדש מיט גרויס שמחה, אונ דוא האסט אפ גע-שיידט דוא אונזער גאט צווישען הייליג אונ אום הייליג. צווישען ליכט אונ פינצ-טערניש. צווישין דיא ישראל אונ צווישין דיא היידין. צווישין דעם זיבעטען טאג (שבת) דאס מען טאר ניט קיין מלאכה טאן אונ צווישין די זעקס וואך טעג דאס מען מעג אין זיי א מלאכה טאן. צווישען דיא הייליגקייט פון שבת אונ דיא הייליגקייט פון יום טוב האסטו א צווישען שייד גימאכט. אונ דעם זיבעטין טאג פון דיא זעקס וואך טעג האסטו גיהייליגט. דו האסט אפ גישייד אונ גיהייליגט דיין פאלק מיט דיין הייליגקייט: ותתן לנו אונ דו גאט האסט אונז גיגעבין מיט ליבשאפט (לשבת די שבתים צו רואונג אונ) דיא בעשטימטע יום-טוב-טעג צו פרייליכקייט חגים פייער טעג אונ צייטין פון לוסט (לשבת דעם טאג שבת אונ)

לפסח	לשבועות	לסוכות	לשמיני עצרת ולש"ת
דיזען חג המצות טאג, די צייט פון אונזער בעפרייאונג (פון גלות מצרים)	דיזען חג השבועות טאג, דיא צייט ווען מיר האבין מקבל גיווען דיא תורה:	דיזען חג הסכות טאג, ער איז די צייט פון אונזער שמחה	דיזען שמיני חג-העצרת טאג, עס איז דיא צייט פון אונזער שמחה

מעשה אלפס

שטייט ביז היינט, אונ פון איין עק וועלט ביז דיא צווייטע צוא האט פאסירט אז איין גאט פון דיא אלע גאטער וואס דיא אומות העולם דינען זאל קומען ארויס נעמען

בנין ציון

אונ האט איבער גיקערט צום גרונד די גרעסטע קאמפ-שיפען אונ דיא קליינע שיפעלע האלט זיך קעגין אלע שטורם-ווינטען, איז א לעבדיגער בעווייז אז עס איז דא א פארבארגענער שיף-קאפיטאן א גרויסער העלד וואס קערעוועט איר (זעהע מעשה אלפס ח"ג צד 47, ותלק ח' פרק דר יתום פון פגרים), דס איז די כוונה "ורוממתנו" דוא האסט אונז אזוי הויך גישטעלט אז מיט אונזער קיום (עקזיסטירען) בעווייזן מיר די גאטהייט "מכל הלשונות" מער ווי אלע שפראך קענען ארויס געבין אונ ערקלערין מציאותו יתברך שמו:

(לשבת בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ, זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ, וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ, וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ, וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ, וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה, לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים, לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם, בְּיוֹם

לפסח	לשבועות	לסוכות	לשמ"ע ולש"ת
חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה.	חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה.	חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה.	שְׁמִינִי עֲצֶרֶת הַחַג הַזֶּה.

זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, בּוֹ לְטוֹבָה, וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ, וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ, כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ, כִּי אֵל מֶלֶךְ, חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה׃

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ, לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם, לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן, כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ׃ (לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה נָא בִמְנוּחָתֵנוּ) קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ, שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ, וְשַׂמְּחֵנוּ

מעשה אלפס

גֶעמֶען פַאר זִיךְ אַפָאלְק וָואס זִיא אִיז גִיוָועֶן עֶרְנִידְרִיגְט אוּנ פַארְשְׁקְלָאוְוט בַּיי אַשְׁטַארְקֶערֶע פָאלְק אוּנ זִיא הָאט קֵיין אֵייגֶענֶע קְרֶעפְטֶין גִיהַאט זִיךְ צוּ רֶעטִין אוּנ דֶער גָאט זָאל פוּן אִירְט וֶוענִין מַאכִין שְׁטוּרְמֶען דִיא וֶועלְט, שְׁטְרַייטִין מִיט אַזוֹי פִיל פָארְכְטִינֶע וואוּנְדֶער אִיבֶּער דִיא נַאטוּר בִּיז וַואנֶען עֶר הָאט זַיי פְרַייא גִימַאכְט אוּנ גִינוּמֶען צוּ זִיךְ פַאר אַפָאלְק וִויא אוּנְזֶער גָאט הָאט גִיטָאן פַאר אוּנְזֶערֶע אוּרְנֶען אִין מִצְרַיִם׃

בית ישראל

(לשבת בְּאַהֲבָה מִיט לִיבְּשַׁאפְט) אַ הֵיילִיגֶער פֶערְזַאמְלוּנְגְס-טָאג (מיר פערזאמלען זיך אין שול לויבען אונ דאנקען הש"ת) צוּם אַנְדֶיינְקוּנְג פוּן דִיא גְרוֹיסֶע וואוּנְדֶער אִיבֶּער וואוּנְדֶער וָוס הַשי"ת הָט אוּנְז גִיטָאן בְּעֵת יְצִיאַת מִצְרַיִם׃

דיא טייטש פון יעלה ויבא געפינט מען אין וואכדיגע שמונה עשׂרה׃

וְהַשִּׂיאֵנוּ בֶּעשֵׁיינְק אוּנְז דוּ אוּנְזֶער גָאט דִי בְּרָכָה פוּן דַיינֶע בֶּעשְׁטִימְטֶע פַייעֶר-טֶעג, צוּא לֶעבִּין אוּנ צוּ שָׁלוֹם, צוּא פְרֵייד אוּנ לוּסְטִיגְקֵייט אַזוֹי וִויא דוּא הָאסְט אַיין גֶעוּוילִיגְט אוּנ פֶערְשְׁפְּרָאכִין אוּנְז צוּא בֶּענְשֶׁען. (לשבת אוּנְזֶער גָאט אוּנ גָאט פוּן אוּנְזֶרֶע עֶלְטֶערִין נֶעם אוֹיף מִיט צוּא-פְרִידֶענְהַייט אוּנְזֶער רוּהֶע). קַדְּשֵׁנוּ הֵיילִיג אוּנְז דוּרְךְ דַיינֶע מִצְוֹת (אז מיר זאלין פארברייגגען דעם יום טוב נור אין היליגע זאכין) אוּנ גִיבּ אוּנְזֶער טֵייל אִין דַיין תּוֹרָה, מַאךְ אוּנְז זַאט פוּן דַיין גוּטֶס אוּנ דֶער פְרֵייא אוּנְז מִיט דַיין

הילף

בִּישׁוּעָתֶךָ, וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת, וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ (בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן (שַׁבָּת וּ) מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ, וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְקַדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. (וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה) וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה, לִדְבִיר בֵּיתֶךָ, וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל. וּתְפִלָּתָם (מְהֵרָה) בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד, (צוּרֵנוּ) צוּר חַיֵּינוּ, מָגֵן יִשְׁעֵנוּ, אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר, נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ, עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ, וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ, וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ, שֶׁבְּכָל עֵת,

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ, שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר, יוֹצְרֵנוּ, יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית, בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת, לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל, וְהַקָּדוֹשׁ, עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ, כֵּן תְּחַיֵּנוּ, וּתְקַיְּמֵנוּ, וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ, לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ, וּלְעָבְדְּךָ, בְּלֵבָב שָׁלֵם, עַל שֶׁאֲנַחְנוּ, מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם, הַטּוֹב, כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ, וְהַמְרַחֵם, כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ, כִּי מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם, יִתְבָּרַךְ, וְיִתְרוֹמַם, וְיִתְנַשֵּׂא, (תָּמִיד) שִׁמְךָ, מַלְכֵּנוּ, תָּמִיד, לְעוֹלָם וָעֶד:

וְכֹל הַחַיִּים, יוֹדוּךָ סֶּלָה, וִיהַלְלוּ, וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ, הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת. לְעוֹלָם כִּי טוֹב הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה, (הָאֵל הַטּוֹב). בָּרוּךְ, אַתָּה, יְיָ, הַטּוֹב שִׁמְךָ, וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת: לש"ץ ברכת כהנים

למעריב

שָׁלוֹם רָב עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ, תָּשִׂים לְעוֹלָם, כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם, וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ:

לשחרית ולמנחה

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה, חַיִּים חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים, עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ, בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד (יַחַד) בְּאוֹר פָּנֶיךָ, כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד, וּצְדָקָה (וְרַחֲמִים) וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם. וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ (בְּרוֹב עוֹז וְשָׁלוֹם):

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם: אלהי נצור וכו'

בית ישראל

הילף, אונ ריינִיג אונזער הַארץ צו דינֶען דיך ערינסט, אונ מַאך אונז אַרבֿין דוא גָאט אונזער גָאט (מיט ליבשַאפט אונ מיט גוטֶען ווילֶען) מיט לוסט אונ פֿרייד (דעם שַׁבָּת אונ) דיא הֵיילִיגֶע יָמִים־ דיא יִשְׂרָאֵל וָואס זייא הֵיילִיגֶען דיין נָאמֶן זָאלֶען זיך מיט דיר פֿרייעֶן: בָּרוּךְ גילויבט ביסטו גָאט דער דָא הֵיילִיגט (דעם שַׁבָּת אונ) די יִשְׂרָאֵל אונ דיא יָמִים טוֹבִים:

דִינֵי סוּכּוֹת

דִיא פּוֹסְקִים שְׁרַייבְּן דִיא עֶרְשְׁטֶע נַאכְט פוּן סוּכּוֹת מוּז מֶען וַוארְטֶען מִיט קִידוּשׁ מַאכִין בִּיז נַאכְט. אוּנ מֶען מוּז פְרִיעֶר זָאגֶען דִי בְּרָכָה לֵישֵׁב בַּסּוּכָּה אוּנ דֶער נָאךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ אוּנ דֶער טַעַם אִיז וַוייל שֶׁהֶחֱיָנוּ גֵייט אוֹיף יוֹם טוֹב אוּנ אוֹיף דֶער סוּכָּה. אָבֶּער דִיא אַנְדֶערֶע נַאכְט סוּכּוֹת זָאגְט מֶען פְרִיעֶר שֶׁהֶחֱיָנוּ אוּנ דֶער נָאךְ לֵישֵׁב בַּסּוּכָּה. דֶער טַעַם אִיז וַוייל דִיא אַנְדֶערֶע נַאכְט דַארְף מֶען נִיט זָאגִין שֶׁהֶחֱיָנוּ פוּן דֶער סוּכָּה וֶועגִין. אוֹיךְ אַז מֶען זָאגְט דִיא אַנְדֶערֶע נַאכְט פְרִיעֶר לֵישֵׁב בַּסּוּכָּה הַייסְט עֶס אַהֶפְסֵק. אוּנ דִיא וַוייבֶּער זָאגֶען שֶׁהֶחֱיָנוּ בֵּיידֶע נֶעכְט בַּיי זַייעֶר לִיכְט צִינְדֶען. דֶער מהרי״ל שְׁרַייבְּט מֶען זָאל דֶעם אֶתְרוֹג הַאלְטִין מִיט דֶעם פִּטְמָא אַרָאפּ בִּיז מֶען זָאגְט אוֹיס דִי בְּרָכָה. דִי בְּרָכָה זָאל זַיין אֵיידֶער עֶר טוּט דִיא מִצְוָה אוּנ מֶען נֶעמְט דֶעם לוּלָב אִין דֶער רֶעכְטֶער הַאנְד דֶער סִימָן אִיז לֵב חכם לימינו אוּנ חָכָם הָאט אִין דֶער צָאל וִוי פִּיל לוּלָב. אוּנ מֶען הַאלְט דֶעם אֶתְרוֹג גְאהֶענְט בַּייא דֶעם לוּלָב אוּנ מֶען שָׁאקִילְט בֵּיידֶע בַּאנַאנְד. אִין דֶעם עֶרְשְׁטִין טָאג זָאגְט מֶען שֶׁהֶחֱיָנוּ אוֹיף דֶעם לוּלָב. אוּנ דֶער טַעַם וָואס מֶען שָׁאקִילְט מִיט דֶעם לוּלָב דֶען אַז דִיא אִידֶען זַיינֶען אַרוֹיס גִינַאנְגֶען פוּן מִצְרַיִם שְׁטֵייט הההרים רקדו כאילים גבעות כבני צאן דָאס אִיז טַייטְשׁ דִיא בֶּערְג זַיינֶען גִישְׁפְּרוּנְגֶען וִויא דִי שָׁאף אוּנ דִיא הַייךְ וִויא דִי יוּנְגֶע שָׁאף אוּנ אַז מָשִׁיחַ וֶועט קוּמֶען וֶועט השי״ת אוֹיךְ אַזוֹי טָאן. אוּם חוֹל הַמּוֹעֵד זָאגְט מֶען דִיא בְּרָכָה לֵישֵׁב בַּסּוּכָּה נָאךְ בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא אָבֶּער אוּם שַׁבָּת וְיוֹ״ט זָאגְט מֶען לֵישֵׁב בַּסּוּכָּה נָאךְ קִידוּשׁ: אוּם סוּכּוֹת זָאגְט מֶען גַאנְץ הַלֵּל אַלֶע נַיין טֶעג עֶס זַיינֶען פִיל פּוֹסְקִים וָואס וִוילֶען הָאבִּין אַז אוּם שְׁמִינִי עֲצֶרֶת זָאל מֶען אוֹיךְ וַוארְטִין מִיט קִידוּשׁ בִּיז עֶס וֶוערְט נַאכְט אוּנ מֶען עֶסְט נָאךְ אִין סוּכָּה. אָבֶּער מֶען זָאגְט נִיט דִיא בְּרָכָה לֵישֵׁב בַּסּוּכָּה. דֶער טַעַם אִיז עֶס זָאל נִיט זַיין וִויא מֶען אִיז מוֹסִיף אוֹיף דִיא זִיבֶּען טֶעג, אָבֶּער דָאס עֶסֶען אִיז נִיט וִויא מֶען אִיז מוֹסִיף וַוייל עֶס אִיז קֶענְטִיג וָואס מֶען זָאגְט נִיט דִיא בְּרָכָה לֵישֵׁב בַּסּוּכָּה. אוּנ בֵּיידֶע נֶעכְט פוּן שְׁמִינִי עֲצֶרֶת אוּנ פוּן שִׂמְחַת תּוֹרָה זָאגְט מֶען אִין קִידוּשׁ שֶׁהֶחֱיָנוּ אוּנ דִיא וַוייבֶּער זָאגֶען שֶׁהֶחֱיָנוּ בַּייא זַייעֶר לִיכְט צִינְדֶען:

דיא דינים פון פסח גיפינט מען אין הגדה של פסח:

קִידוּשׁ לְשָׁלשׁ רְגָלִים

וֶוען עֶס גִיפַאלְט יום טוב אוּנ שַׁבָּת הֵייבְּט מֶען אָן יוֹם הַשִּׁשִּׁי בִּיז בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת אוּנ דֶער נָאךְ זָאגְט מֶען דָאס: אויף וויין סַבְרִי מָרָנָן וְרַבָּנָן וְרַבּוֹתַי:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עָם, וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לָשׁוֹן, וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (לשבת שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה וּ) מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה, חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת יוֹם (לשבת הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת יוֹם)

לפסח	לשבועות	לסוכות	לשמ״ע ולש״ת
חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה. זְמַן חֵרוּתֵנוּ	חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה. זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ	חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה. זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ	הַשְּׁמִינִי. חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה. זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ

באהבה:

(לשבת בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ, זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם. כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים, (לשבת וְשַׁבָּת) וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ (לשבת בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן הִנְחַלְתָּנוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְקַדֵּשׁ (לשבת הַשַּׁבָּת וְ)יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

דִּיא לֶעצְטֶע טֶעג פוּן פֶּסַח זָאגְט מֶען נִיט־קֵיין שֶׁהֶחֱיָנוּ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

דִּיא עֶרְשְׁטֶע נַאכְט פוּן סוכות זָאגְט מֶען פְרִיעֶר דִיא בְּרָכָה לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה אוּנ דֶער נָאךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה:

וֶוען עֶס גִיפַאלְט יום טוב אוּם מוֹצָאֵי שַׁבָּת זָאגְט מֶען דָאס פַאר שֶׁהֶחֱיָנוּ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל, בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ, בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים, בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה, בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ, וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ, הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ: שהחינו

אַפְּרִישֶׁע תְּחִינָה פַאר מַזְכִּיר נְשָׁמוֹת

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ עֶס זָאל זַיין דֶער ווילֶען פוּן דִיר גָאט ב״ה דוּ זָאלְסְט עֶפֶענִין דִי טוֹעֶרֶן פוּן רַחֲמִים אוּנ זָאלְסְט דֶער וֶועקֶען הַיינְטִיגֶען טָאג דַיינֶע עֶרְבַּארִימְקֵייט אוֹיף דִי הֵיילִיגֶע נְשָׁמוֹת דוּ זָאלְסְט דִיזֶען טָאג דֶער מָאנֶען אוּנ גֶעדֶענְקֶען צוּ מַעֲלָה זַיין זֵיי צוּ דֶער הוֹכֶען. אוּנ צוּ דֶער הוֹכֶען זֵיי. צוּ גֶעבֶּען זֵיי מְנוּחָה צְווִישֶׁען דִי הֵיילִיגֶע נְשָׁמוֹת פוּן צַדִּיקִים אוּנ צַדְקָנִיּוֹת. בִּזְכוּת דִי תְּפִלּוֹת פוּן דִי הֵיילִיגֶע תּוֹרָה וּבִזְכוּת דִי צְדָקָה וָואס מִיר זֶענִין מִתְנַדֵּב. זֶעה אוּנ פַארְנֶעם דִי גִיוֵויינֶען אוּנ דִי טְרֶערֶן וָואס וֶוערֶן הַיינְטִיגֶען טָאג פַארְגָאסֶען אִין אַלֶע שׁוּלֶען אוּנ בָּתֵּי מִדְרָשִׁים. אוּנ פַארְנֶעם מַיינֶע טְרֶערֶן אוֹיךְ חָאטְשֶׁע אִיךְ בִּין נִיט וֶוערְט. נָאר בִּזְכוּת תְּפִלַּת רַבִּים זָאלְסְטוּ מַיין גְוֵויין אוֹיךְ הֶערֶען. דוּ זָאלְסְט גֶעבִּין רוּהוּנְג צוּ אַלֶע הֵיילִיגֶע נְשָׁמוֹת זֵיי זָאלֶען רוּעֶן אִין גַן עֵדֶן אוּנ צוּ דִי הֵיילִיגֶע נְשָׁמָה פוּן מַיין (פלוני) וָואס הָאט גֶהֵייסֶען מִיט דֶעם נָאמֶען (פלוני) מַיינֶע זִינְד אוּנ מַיינֶע בֵּייזֶע מַעֲשִׂים זָאלְסְטוּ אִיצְט נִיט דֶער מַאנֶען אִיךְ זָאל נִיט גוֹרֵם זַיין חָלִילָה מִיט מַיינֶע שְׁלֶעכְטֶע מַעֲשִׂים צוּ עֶרְוֶועקִין דֶעם מִדַּת הַדִּין אוֹיף דִי נְשָׁמוֹת פוּן מַיינֶע עֶלְטֶערֶען וָואס הָאבֶּען מִיךְ גִיבְּרַאכְט אוֹיף דֶער וֶועלְט מַיינֶע זִינְד זָאלִין נִיט זַיין אַמְחִיצָה פַאר זֵייעֶרֶע נְשָׁמוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת זֵיי זָאלֶען נִיט קֶענִין קוּמֶען חָלִילָה צוּ זֵייעֶרֶע הֵיילִיגֶע מַדְרֵיגוֹת. נֵייעֶרְט אוּנְזֶערֶע גוּטֶע מַעֲשִׂים זָאלְסְטוּ אוֹיף זֵיי דֶער וֶועקִין. דֶעם זְכוּת פוּן אוּנְזֶערֶע מִצְוֹת אוּנ דֶעם זְכוּת פוּן אוּנְזֶער צְדָקָה וָואס מִיר זָאגֶען צוּ צוּ גֶעבֶּן. אוּנ בִּפְרַט דֶער זְכוּת פוּן אוּנְזֶערֶע קְלֵיינֶע קִינְדֶער זָאל דֶער וֶועקְט וֶוערִין אוֹיף דִי הֵיילִיגֶע נְשָׁמוֹת פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין וָואס

האבען אונז געבראכט אויף דער וועלט, אז זייערע נשמות זאלען דר הויכט און דר הובן ווערן. בפרט זאלסטו גאט ב"ה דר הובן. און אויף ברענגען אויף אהויכע מדריגה די נשמה פון מיין (פלוני) און דו זאלסט צו נעמען מיין געבעט ברחמים אמן:

ווענען דעם פאטערס נשמה זאגט מען דאס:

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים, נִשְׁמַת אַבָּא מוֹרִי פב"פ שֶׁהָלַךְ לְעוֹלָמוֹ, בַּעֲבוּר שֶׁאֲנִי נוֹדֵר צְדָקָה בַּעֲדוֹ, בִּשְׂכַר זֶה תְּהֵא נַפְשׁוֹ צְרוּרָה, בִּצְרוֹר הַחַיִּים, עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה, וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצִדְקָנִיּוֹת, שֶׁבְּגַן עֵדֶן, וְנֹאמַר אָמֵן:

יזכור דו זאלסט געדענקען גאט די נשמה פון מיינעם פאטער ע"ו היסט מיט זיינעם נאמען פב"פ דר דא איז גנאנגען אויף יענער וועלט זאלסטו געדענקען אים אום ווילען דס איך בין מנדר צדקה פון זיינעט וועגען און פר דעם שכר זאל זיין נשמה רוען אין גן עדן מיט די נשמות פון אברהם יצחק ויעקב שרה רבקה רחל ולאה און אנדרי צדיקים און צדקניות די אין גן עדן זענין און מיר וועלן זאגן אמן:

ווענען דיא מוטערס נשמה זאגט מען דאס:

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים, נִשְׁמַת אִמִּי מוֹרָתִי פב"פ שֶׁהָלְכָה לְעוֹלָמָהּ, בַּעֲבוּר שֶׁאֲנִי נוֹדֵר צְדָקָה בַּעֲדָהּ, וּבִשְׂכַר זֶה, תְּהֵא נַפְשָׁהּ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים, עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה, וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצִדְקָנִיּוֹת, שֶׁבְּגַן עֵדֶן, וְנֹאמַר אָמֵן:

יזכור דו זאלסט געדענקען גאט די נשמה פון מיין מוטער זיא היסט מיט איר נאמען פב"פ דס זיא איז געווארען גנומען אויף יענער וועלט זאלסטו היינט געדענקין אום ווילען דס איך בין מנדר צדקה פון אירעט וועגען און פר דעם שכר זאל איר נשמה רוען אין גן עדן מיט די נשמות פון אברהם יצחק ויעקב שרה רבקה רחל ולאה און אנדרע צדיקים און צדקניות וואס אין גן עדן זענין און מיר וועלן זאגן אמן:

ווענען דיא נשמות פון פאטער און מוטער און גרויס פאטער און גרויס מוטער און ווייטע קרובים זאגט מען דאס:

יִזְכּוֹר אֱלֹהִים, נִשְׁמַת אָבִי וְאִמִּי, זְקֵנַי וּזְקֵנוֹתַי, דּוֹדַי וְדוֹדוֹתַי, אַחַי וְאַחְיוֹתַי, בֵּין מִצַּד אָבִי, בֵּין מִצַּד אִמִּי, שֶׁהָלְכוּ לְעוֹלָמָם, בַּעֲבוּר שֶׁאֲנִי נוֹדֵר צְדָקָה בַּעֲדָם, וּבִשְׂכַר זֶה, תִּהְיֶינָה נַפְשׁוֹתָם, צְרוּרוֹת בִּצְרוֹר הַחַיִּים, עִם נִשְׁמַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, שָׂרָה רִבְקָה רָחֵל וְלֵאָה, וְעִם שְׁאָר צַדִּיקִים וְצִדְקָנִיּוֹת, שֶׁבְּגַן עֵדֶן, וְנֹאמַר אָמֵן:

יזכור דו זאלסט געדענקען גאט די נשמה פון מיין עלטער פאטער פון מיינע ברידער און שוועסטער און פאטערס ברידער די וואס זענין גנאנגען אויף יענער וועלט אום ווילען דס איך בין מנדר צדקה פון זייערט וועגן פר דעם שכר זאלען זייערע נשמות רוען אין גן עדן מיט די נשמות פון אברהם יצחק ויעקב שרה רבקה רחל ולאה און די אנדערע צדיקים די אין גן עדן זענין און מיר וועלן זאגן אמן:

וועגען דיא נשמות וואס זענען געשטארבען אויף קידוש השם:

יזכור אלהים, נשמת פב"פ ונשמת כל קרובי וקרובותי, הן מצד אבי והן מצד אמי הן שהומתו, הן שנהרגו, הן שנשחטו ושנשרפו ושנטבעו ושנחנקו, על קדוש השם, בעבור שאתן צדקה, בעד הזכרת נשמותיהם, ובשכר זה תהיינה נפשותיהם, צרורות בצרור החיים, עם נשמותיהם, של אברהם יצחק ויעקב, שרה רבקה רחל ולאה, ועם שאר צדיקים וצדקניות, שבגן עדן, ונאמר אמן:

יזכור דו זאלסט גידענקען גאט די נשמה פון דעם זעלביגן (פב"פ) אונ די נשמה פון אלע מיינע פריינד אונ די נשמה פון מיינע פריינדם פריינד סיא דיא וואס זענען פון מיין פאטערס קרובים סיא פון מיין מוטערס קרובים אויך די וואס זענען געשטארבען אויף זייער בעט אונ אויך די וואס ניט אויף זייער בעט זאלסטו היינט גידענקען אום ווילען מיין געבען צדקה וועגן זייערע נשמות צו גידענקן אונ זאלן רוען אין גן עדן מיט די נשמות פון אברהם יצחק ויעקב שרה רבקה רחל ולאה אונ אנדרי צדיקים די אין גן עדן זענין אמן:

לזכר אל מלא רחמים, שוכן במרומים, המצא מנוחה נכונה, על כנפי השכינה, במעלת קדושים וטהורים, כזוהר הרקיע מזהירים, את נשמת אבי מורי פב"פ שהלך לעולמו. בעבור שאני נודר צדקה, בעד הזכרת נשמתו. בגן עדן תהא מנוחתו. לכן בעל הרחמים, יסתירהו, בסתר כנפיו לעולמים, ויצרור בצרור החיים את נשמתו. יי הוא נחלתו, וינוח על משכבו בשלום, ונאמר אמן:

אל מלא גאט ברוך הוא וואס ער איז פול מיט דר בארימהערציגקייט ער רועט אין הימל המצא מאך גרייכען איין רעכט רואונג אויף דעם באשיצונג פון דער שכינה במעלת מיט היילגע אונ ריינע מעלות אזו ווי דם לויטערקייט פון הימל זאל לייכטען את נשמת די נשמה פון מיין פאטער (פב"פ) וואס ער איז אוועק גגאנגען צו זיין וועלט עס הייסט ער איז געשטארבען. פון וועגען וואס איך בין מנדר צדקה בשעת מען האט דער מאנט זיין נשמה עס הייסט בשעת מען האט גיזאגט יזכור זיין רואונג זאל זיין אין גן עדן דרום וועגען דער צדקה וואס איך בין מנדר. בעל גאט ברוך הוא וואס ער איז איין דר בארמיגער זאל אים בהאלטען אין זיין בהעלטניש מיט באשיצונג אויף אייביג אונ זאל זיין איין גיבונדען אין בונד פון אייביג לעבען זיין נשמה דאס מיינט מען לעולם הבא יי גאט ב"ה איז זיין ארב אונ ער זאל רוען אין קבר מיט שלום ונאמר אונ דרוף וועלן מיר זאגען אמן:

לנקבה אל מלא רחמים, שוכן במרומים, המצא מנוחה נכונה, על כנפי השכינה, במעלת קדושים וטהורים, כזוהר הרקיע מזהירים, את נשמת אמי מורתי פב"פ שהלכה לעולמה, בעבור שאני

נודר צדקה, בעד הזכרת נשמתה. בגן עדן תהא מנוחתה. לכן בעל הרחמים, יסתירה בסתר כנפיו לעולמים, ויצרור בצרור החיים את נשמתה, יי הוא נחלתה, ותנוח על משכבה בשלום, ונאמר אמן:

אל מלא גאט ברוך הוא וואס ער איז פול מיט דר בארימקייט ער רועט אין הימל המצא מאך גרייכן איין רעכט רואונג אויף דעם בשיצונג פון דער שכינה במעלת מיט הייליגע אונ ריינע מעלות אזו וויא דם לוטרקייט פון הימל זאל לייכטן את נשמת די נשמה פון מיין מוטער (פב"פ) וואס זיא איז אוועק גגאנגן צו איר וועלט עם הייסט זיא איז גישטארבען בעבור פוי וועגן וואס איך בין מנדר צדקה בשעת מעו האט דער מאנט איר נשמה עם הייסט בשעת מעו האט גיזאגט יזכור איר רואונג זאל זיין אין גן עדן לכן דרום וועגין דר צדקה בעל גאט ברוך הוא וואס ער איז איין דר בארמיגר זאל איר בהאלטן אין זיין בהעלטעניש מיט באשיצונג אויף אייבג אונ זאל זיין איין גבונדן אין בונד פון אייבג לעבן איר נשמה דם מיינט מען לעולם הבא יי גאט ברוך הוא איז איר ארב אונ זיא זאל רוען אין קבר מיט שלום ונאמר אונ דרום וועלן מיר אלע זאגן אמן:

לגדול הלכול מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן דוד ושלמה הוא יברך את ר' (פב"פ) בעבור שנדר לצדקה בעד הנשמות שהזכירו היום לכבוד המקום ולכבוד התורה ולכבוד היום בשכר זה הקב"ה ישמרהו ויצילהו מכל צרה וצוקה מכל נגע ומחלה ויכתבהו ויחתמהו לחיים טובים בזה יום הדין וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו עם כל ישראל אחיו ונאמר אמן:

מי שברך ווער דא הט גבענטשט אונזערי עלטערן אברהם יצחק ויעקב דר זאל בענטשן (ר' פב"פ) אום ווילן וואס ער הט מנדר גיוועזן צדקה אום ווילן די נשמות וואס מיר האבן היינט מזכיר גיוועזן פר השם יתברך אונ פון כבוד דר הייליגער תורה וועגין זאל אים הקדוש ברוך הוא היטן אונ באשערמן פון אלע לייד אונ פון אלע ווייטאג אין דער וועלט אונ זאל אינז אן חתמנן צום לעבן אונ צו גיזונד אין דעם יום הדין וואס היינט איז אונ שיק אים איין בענטשונג אונ באגליק אים אין אלע זיינע ווערק מיט כל ישראל זיינע ברידער אמן:

דיא תחנה זאל מען זאגן נאך מזכיר נשמות:

יהי רצון מלפניך עס זאל זיין דר ווילן פאר דיר מיין גאט אונ גאט פון מיינע עלטערן דם דו זאלסט לייכטן היינט מיט דיין גרוסן גינאד אויף די הייליגע נשמות די דא ריידן מיט לוב אונ בעטן אויף דיין הייליג פאלק ישראל אונ צווישן זיי זאלסטו דר לייכטן אויך די נשמה פון מיין פאטר אונ מוטער אונ אויך די נשמות פון אלע מיינע פריינד הן מצד אבי הן מצד אמי אונ אלע די נשמות וואס שטייען אין די דריי שורות פון גן עדן אונ טוען לובן גאט אונזר קיניג אונ זיי בעטן לעבן אונ פריד אויף אינז דיינע ליבע קינדר אויך בעט איך מיט גרוים קראפט דיין דר בארימקייט אז דיינע אויערן זאלן פר נעמן צו מיין גיבעט פר נעם מיט דר בארימקייט אז דו זאלסט מבטל זיין פון דיין פאלק ישראל אלע די גרים צארן פון די משחיתים אונ אלע די פורעניות אונ זאלסט דר לענגרן אונזרע טעג מיט שמחה אונ מיט חיים ושלום ופרנסה טובה שיהיה אצלי תורה וגדולה

בִּמְקוֹם אֶחָד דָּס זָאל אוֹיף אוּנְז מְקוּיָּם
וֶוערֶן עוֹשֶׁר וְכָבוֹד אֲרִיכוּת יָמִים וְשָׁנִים
בָּנִים בַּעֲלֵי פָּנִים עַד מֵאָה שָׁנִים אוּנ מִיר
זָאלֶן דִינֶן צוּ דִיר גָאט מִיט גְרוֹס נַחַת אוּנ
עֶס זָאל זַיין דַיין גְנָאד אוֹיף אַלֶע הֵיילִיגֶע
נְשָׁמוֹת אוּנ אוֹיף דֶר נְשָׁמָה פוּן מַיין פָאטֶר
אוּנ מוּטֶר אוּנ זֵיי זָאלֶן אוֹיף גֵיין אוּנ זָאלֶן
קוּמֶן אוּנ זָאלֶן גְרַייכֶן אַז זֵיי זָאלֶן וֶוערֶן
גִידַאכְט זֵייעֶר גוּט גִידֶעכְנִישׁ פַר דַיין
הֵיילִיגֶע דֶר בַּארְמִיגֶע שְׁטוּל אוּנ דָארְטֶן
זָאל זַיין זֵייעֶר רוּאוּנְג אוּנ דוּ זָאלְסְט אַיין
בִּינְדֶן זֵייעֶרֶע נְשָׁמוֹת אוּנ דִי נְשָׁמוֹת פוּן
אָבִי וְאִמִּי לְפָנַי וְלִפְנִים אוֹיף דֶעם הֵיילִיגֶן
אָרְט וָוס קֵיין אוֹג קָאן נִיט פַר שְׁטֵיין נָאר
דוּ אַלֵיין אוּנ דוּ זָאלְסְט לַייכְטֶן זֵייעֶרֶע
נְפָשׁוֹת מִיט לוֹיטֶערְקֵייט אוּנ זֶעט זֵיי מִיט
פֶעטְקֵייט דַיין הוֹז אוּנ דֶר בָּאךְ פוּן גַן עֵדֶן
זָאל זֵיי אָן טְרִינְקֶן אוּנ דִי נְשָׁמוֹת וָוס הָאבֶּן
קֵיין כֹּחַ נִיט צוּ קוּמֶן צוּ זֵייעֶר רוּאוּנְג אוּנ
צְווִישֶׁן דִי נְשָׁמוֹת אִיז דִי נְשָׁמָה פוּן מַיינֶע
קְרוֹבִים בֶּעט אִיךְ דִיךְ דוּ לִיבֶּר גָאט דֶר
דָא לַייכְט אוֹיף דֶר עֶרְד אוּנ דִי לַייט וָוס
וואֹנֶן אוֹיף דֶר עֶרְד בַּארֶעמְדִיגֶר גָאט דֶר
לַייכְט דַיין שְׁכִינָה אוּנ זָאלְסְט צוּ דֶעקְן
זֵייעֶרֶע עֲבֵירוֹת אוּנ זָאלְסְט זָאגֶען צוּם
מַלְאָךְ וָוס אִיז מְמוּנֶּה אִיבֶּר זֵיי צוּ גְרִינְגֶערֶן
פוּן זֵיי דָם מִשְׁפָּט אוּנ אִיטְלִיכֶר זָאל גִיפִינֶן
זַיין רֶעכְטֶע רוּאוּנְג בְּשָׁלוֹם אוּנ זֵיי זָאלֶן
גֵיין מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה אוּנְטֶר דִי פְלִיגֶל
פוּן דִי כְּרוּבִים אָמֵן:

מוּסָף לְשָׁלשׁ רְגָלִים

. כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ: אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, אֱלֹהֵי יִצְחָק, וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל, הַגָּדוֹל, הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, אֵל עֶלְיוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים, וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת, וּמֵבִיא גוֹאֵל, לִבְנֵי בְנֵיהֶם, לְמַעַן שְׁמוֹ, בְּאַהֲבָה:

מֶלֶךְ עוֹזֵר, וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי, מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה, רַב לְהוֹשִׁיעַ:

אִין מוּסָף פוּן עֶרְשְׁטֶען טָאג פֶּסַח הֵייבְּט מֶען אָן מוֹרִיד הַטָּל אוּנ אִין מוּסָף שְׁמִינִי עֲצֶרֶת הֵייבְּט מֶען אָן מַשִּׁיב הָרוּחַ:

אום זומער מוֹרִיד הַטָּל: אום ווינטער מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם:

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד, מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים, סוֹמֵךְ נוֹפְלִים, וְרוֹפֵא חוֹלִים, וּמַתִּיר אֲסוּרִים, וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ, לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת, וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ, מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

וְנֶאֱמָן אַתָּה, לְהַחֲיוֹת מֵתִים, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אִין חֲזָרַת הש"ץ זָאגְט מֶען דָא קְדוּשָּׁה:

אַתָּה קָדוֹשׁ, וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ, וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ. וְרָצִיתָ בָּנוּ, וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת

וקדשתנו

וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ, וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (לשבת שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה וּ) מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה, חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן, אֶת יוֹם (הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת יוֹם)

לפסח	לשבועות	לסוכות	לשמ"ע ולש"ת
חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה. זְמַן חֵרוּתֵנוּ	חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה. זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ	חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה. זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ	הַשְּׁמִינִי. חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה. זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ

(לשבת בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ, זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ, וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ. וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנֶיךָ, וְלַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ. בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו. מִפְּנֵי הַיָּד שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, מֶלֶךְ רַחֲמָן, שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ, וְעַל מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ

מעשה אלפס

מִקְרָא קוֹדֶשׁ, אַהֵיילִיגֶע פֶערְזַאמְלוּנְג, אַהֵיילִיגֶער פִּרְסוּם. דֶער תַּכְלִית פוּן יָמִים טוֹבִים אִיז, אִידִין זָאלִין זִיךְ רֵיין אוּנ שֵׁיין אָנְקְלֵיידִין אוּנ זִיךְ פֶערְזַאמְלֶען אִין דִיא הֵיילִיגֶע עֶרְטֶער (בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת) פַאר הֵיילִיגֶען דֶעם סָאג מִיט תְּפִלָּה אוּנ הַלֵּל, אוּנ נַאכְהֶער גֵיין צוּא הויז אוּנ מְכַבֵּד זַיין אִים מִיט גוּטֶע שְׁפַייז, זִיךְ מְשַׂמֵּחַ זַיין וֶועגִין דִי ווּאוּנְדֶער וָואס הַשֵּׁי"ת הָאט מִיט אוּנְז גִיטָאן אִין דִיזֶע טֶעג, זָאגְט דִי תּוֹרָה (אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם מִקְרָאֵי קוֹדֶשׁ) וֶוען אִיר וֶועט זִיךְ פֶערְזַאמְלֶען אִין דִיא יוֹם-טוֹב טֶעג אִין הֵיילִיגֶע פֶערְזַאמְלוּנְגֶען, וֶועלִין זֵייא זַיין „מַיינֶע יָמִים טוֹבִים", הַיְינוּ אִיךְ וֶועל אוֹיף אַייךְ מַשְׁפִּיעַ זַיין סַייא הַשְׁפָּעָה רוּחָנִיּוֹת (הֵיילִיגֶען אַייעֶר נֶפֶשׁ) אוּנ סַיי הַשְׁפָּעָה גַשְׁמִית, בְּפֶסַח וֶועל אִיךְ בֶּענְשִׁין דִי תְּבוּאָה, שָׁבוּעוֹת דִי פְּרוּכְט

בית ישראל

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ אָבֶער וֶועגִין אוּנְזֶערֶע זִינְד זַיינֶען מִיר גִיוָוארִין פַארְטְרִיבִּין פוּן אוּנְזֶער לַאנְד אוּנ מִיר זַיינֶען גִיוָוארִין דֶערְוַוייטֶערְט פוּן אוּנְזֶער עֶרְד וָואו אוּנ מִיר קֶענֶען נִיט אוֹיפְגֵיין צוּ וֶוערִין גִיזֶעהְן אוּנ בוּקְן זִיךְ פַאר דִיר גָאט וְלַעֲשׂוֹת אוּנ צוּא טָאן אוּנְזֶער שׁוּלְדִיקַייט אִין דַיין אוֹיסְעֶרְוֶוייְלְטֶען הויז, אִין דֶעם עֶרְהַאבֶּענֶעם אוּנ הֵיילִיגֶען הויז וָואס דַיין נָאמֶען אִיז דְרוֹיף גִירוּפִין, וֶועגִין דִי פֵיינְדְלִיכֶע מַאכְט וָוס זִי אִיז גִישְׁטְרֶעקְט גִיוָוארִין אִין דַיין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אוּנ הָאט חָרוּב גִימַאכְט, יְהִי עֶס זָאל שׁוֹין זַיין דַיין ווִילֶען אוּנְזֶער גָאט אוּנ גָאט פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין מֶלֶךְ דוּ דֶער בַּארֶעמְדִיגֶער קֶענִיג זָאלְסְט זִיךְ ווִידֶער אִיבֶּער אוּנְז מְרַחֵם זַיין אוּנ אִיבֶּער דַיין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִיט דַיין פִיל דֶערְבַּארִימְקַייט אוּנ זָאלְסְט אִים גִיךְ בּוֹיעֶן אוּנ גְרוֹיס מַאכִין זַיין כָּבוֹד אַזוֹי וִויא דוּא הָאסְט אוּנְז מַבְטִיחַ גִיוֶועזְן דוּרךְ דַיינֶע נְבִיאִים דָס דֶער כָּבוֹד פוּן דֶעם בַּיִת הָאַחֲרוֹן

הָרַבִּים. וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ: אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה, וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל חָי. וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם. וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ: וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה, וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם. וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת מוּסַף יוֹם

(לשבת וְאֶת מוּסְפֵי יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְיוֹם)

לשמ"ע ולש"ת	לסוכות	לשבועות	לפסח
הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה.	חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה.	חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַזֶּה.	חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה.

נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה, כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ. כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ, עַל יְדֵי משֶׁה עַבְדֶּךָ, מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

בית ישראל

וועט גרעסער זיין פון דעם ערשטין אבינו אונזר פאטער אונזר קעניג, מיר בעטין דיך זאלסט בעקאנט מאכין דעם כבוד פון דיין מליכה איבער אונז והופע אונ ערשיין אונ ערהייב דיך איבער אונז דאס אלע זאלין זעהן אז דו ביסט אונזער גאט וקרב אונ פיר צוזאמען אונזרע פערשפרייטע פון צווישען די פעלקער ונפוצותינו אונ אונזרע צושפרייטע זאמיל איין פון דיא ענדען וועלט והביאנו אונ ברייג אונז אין דיין שטאט ציון מיט גיזאנג אונ אין ירושלים וואו דיין בית המקדש איז מיט דער שמחה וואס מיר האבין פון פריער גיהאט אז מיר זייען ארויסגיגאנגען פון מצרים איז דיא שכינה מיט אונז גיוועזן, דיא שמחה זאלין מיר ווידער האבין ושם אונ דארטין אין ירושלים וועלען מיר מקריב זיין פאר דיר קרבנות וואס מיר זיינען שולדיג צוא ברייגען תמידים דיא קרבנות וואס מען האט תמיד מקריב גיוועזן כסדר אזוי וויא זייא שטייען אין דער תורה אנגישריבען ומוספים אונ קרבנות פון מוסף וויא דער דין איז ואת אונ דעם קרבן מוסף פון יום טוב וועלען מיר אנברייטען אונ מקריב זיין פאר דיר מיט ליבשאפט אזוי וויא דיא גיבאט פון דיין ווילען כמו אזוי וויא דוא האסט אנגישריבין אין דיין תורה דורך דיין קנעכט משה פון דיין הערליכע מויל וויא אין פסוק שטייט:

מעשה אלפס

פון בו'מער, סוכות נוטע רעגין אונ לופט (בפסח העולם נדון על התבואה, בעצרת על פירות האילן ובחג על המים), אבער ווען איר וועט אויס ברייגען חלילה די היילגע טעג פון יו"ט אויף נארישע אונ אונציכטיגע גיזעלשאפטין, וואס הייסט נים „מועדי" (מיינע ימים טובים), נור „מועדיכם" אייערע ימים טובים (חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי) וואס מיין ווילען פערהאסט זייא „(היו עלי לטורח)" איר בעלעסטיגט מיר נאך, אויס צו רעכענען וועלכע פורעניות איך זאל חלילה ברייגען אויף אייך פיר אייער שלעכטין אויפפירונג. דרום דארף יעדער קלוגער מענש זעהען אויס צו נוצין די היילגע ימים טובים אין וויכטיגע ענינים פון אהבת תורה ויראת שמים:

מוסף לשלש רגלים

לשבת **וּבְיוֹם** הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם. וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:
(זֶה קָרְבַּן שַׁבָּת וְקָרְבַּן הַיּוֹם כָּאָמוּר):

ביום א׳ וב׳ של פסח

וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ. פֶּסַח לַייָ: וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חָג שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת יֵאָכֵל: בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

מחוה״מ פסח ואילך מתחילין כאן

וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה עֹלָה לַייָ, פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד, וְשִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:

לשבועות

וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַייָ בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם, כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַייָ, פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם, אַיִל אֶחָד, שִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה:

ביום א׳ וב׳ של סוכות

וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגֹּתֶם חַג לַייָ שִׁבְעַת יָמִים:
וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַייָ, פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, אֵילִם שְׁנַיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם יִהְיוּ:

וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר, שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר, וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל, וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ, וְשָׂעִיר לְכַפֵּר, וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

ליום ראשון של חול המועד סוכות

וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנֵים עָשָׂר. אֵילִם שְׁנָיִם, כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם

וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עַשְׁתֵּי עָשָׂר, אֵילִם שְׁנָיִם. כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם

ליום שני של חול המועד סוכות

וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עַשְׁתֵּי עָשָׂר, אֵילִם שְׁנָיִם, כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם

וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֲשָׂרָה. אֵילִם שְׁנָיִם. כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם

ליום שלישי של חול המועד סוכות

וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֲשָׂרָה. אֵילִם שְׁנָיִם. כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם

וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה. אֵילִם שְׁנָיִם. כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם

ליום רביעי של חול המועד סוכות

וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה. אֵילִם שְׁנָיִם. כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם

וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרִים שְׁמוֹנָה. אֵילִם שְׁנָיִם. כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם

להושענא רבה

וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרִים שְׁמוֹנָה. אֵילִם שְׁנָיִם. כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי פָּרִים שִׁבְעָה. אֵילִם שְׁנָיִם. כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: ומנחתם

לשמיני עצרת ולשמחת תורה

בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ, פַּר אֶחָד אַיִל אֶחָד, כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: ומנחתם

לשבת יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ, שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג, עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי, כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ, וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ, חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ, זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, (לשבת רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ) מֶלֶךְ רַחֲמָן, רַחֵם עָלֵינוּ, טוֹב וּמֵטִיב הִדָּרֶשׁ לָנוּ, שׁוּבָה אֵלֵינוּ בַּהֲמוֹן רַחֲמֶיךָ, בִּגְלַל אָבוֹת שֶׁעָשׂוּ רְצוֹנֶךָ. בְּנֵה בֵיתְךָ כְּבַתְּחִלָּה, וְכוֹנֵן מִקְדָּשְׁךָ עַל מְכוֹנוֹ, וְהַרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוֹ וְשַׂמְּחֵנוּ בְּתִקּוּנוֹ. וְהָשֵׁב כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדָתָם, וּלְוִיִּם לְשִׁירָם וּלְזִמְרָם, וְהָשֵׁב יִשְׂרָאֵל לִנְוֵיהֶם, וְשָׁם נַעֲלֶה וְנֵרָאֶה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ:

בית ישראל

אֱלֹהֵינוּ אונזער גאט אונ גאט פון אונזרע עלטערין, בארמהערציגער קיניג ערבארים זיך איבער אונז, גוטער גאט דער גוטעס טהוט, לאז דיך ערבעטין פון אונז שובה קער דיך צוא אונז מיט דיינע ווארימע ערבארמונג בגלל פון וועגין אונזרע אבות וויל זייא האבין גיטאן דיין ווילען בנה בויא דיין הויז וויא פאריגע צייטען אונ בעריט אן דיין בית המקדש אויף זיין פעסטין ארט והראנו אונ וויז אונז זיין גיבייא אונ דערפרייא אונז מיט זיין אויפריכטונג והשב אונ קער ווידער דיא כהנים צו זייער עבודה אונ דיא לוים צו זייער גיזאנג, אונ פיר צוריק דיא ישראל צו זייער וואוינונג ושם אונ דארטין וועלען מיר אויפגיין אונ ערשיינען אונ זיך בוקען פאר דיר דרייא מאל

מעשה אלפם

וְהַרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוֹ וְשַׂמְּחֵנוּ בְּתִקּוּנוֹ. דיא ערסטע צווייא בתי מקדשים ווס מענשין (שלמה המלך אונ נחמיה) האבין גיבויט איז חרוב גיווארין, וויל אמענש איז ניט קיין שוצער, איז זיינע מעשים אויך ניט קיין עוויגע, דרום האבין מיר אבגינעבין דעם דריטען בית המקדש צום גרויסען איינגינער וואס האט גיבויט דעם וועלט פאלאץ (השמים והארץ) ער זאל בויען, ווען דאס האבין אקיום נצחי, מיר איינפאכע אידען זיינען מיט דעם פאלקאם צופרידען, אבער דיא גרויסע מבינים (צדיקים וחסידים) קענען זיך מיט דעם ניט צופרידען שטעלין, וויל בנין בית המקדש איז איינע פון דיא וויכטיגע מצות (ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם), היינט אז דער בורא יתברך וועט אליין בויען וועט דאך אונז פעלין דיא מצוה. אונ ווידער זאגט דיא תורה "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" אז השראת השכינה איז נור אז מיר מאכין דעם מקדש, דאן קען רוהען די שכינה, סוא ווי זאל דא זיין? זאלען מיר בויען וועט ניט זיין דויערהאפטיג, זאל השי"ת בויען, פעלט אונז דר עיקר (דיא מצוה וואס דיא איז גורם השראת השכינה). מי כהחכם ומי יודע פשר דבר, ווער איז דאך אזא חכם וויא דער בורא וואס ער האט גיגעבין אפלאן עס זאל אלעס גוט זיין, ביין משכן גיפינען מיר אז אפילו נאכין אויפשטעלין האט דיא שכינה ערסט גירוהעט נאכין זאלבין מיט דיא שמן המשחה (וויא עס שטייט אין פ' תשא ל' כ"ט) "וקדשת אותם והיו קדש קדשים" זא דורך דעם זאלבין מיט דיא שמן המשחה ווערט דאס ערסט קדש אונ קדש קדשים, דרום בעת גבריאל המלאך האט מגלה גיווען דניאל'ן דיא גאולה העתידה (דניאל ט' כ"ד) "ולהביא צדק עולמים" אז עס וועט קומען דיא גליקליכע צייט וואס אלע וועלען ערקענען דיא ריינע אמונה "ולחתום חזון ונביא" ווס דאן וועט מקוים ווערין אלע נחמות פון דיא נביאים וואס זייא האבין גיזעהען אויף דיא גאולה העתידה "ולמשוח קדש קדשים" וועט מען דאן זאלבין דעם דריטען בית המקדש היינו עס וועט נתגלה ווערין דיא צלוחית שמן המשחה

בְּשָׁלשׁ פְּעָמִים רְגָלֵינוּ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ. שָׁלשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ, בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר. בְּחַג הַמַּצּוֹת, וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת, וּבְחַג הַסֻּכּוֹת, וְלֹא יֵרָאֶה אֶת פְּנֵי יְיָ רֵיקָם: אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ, כְּבִרְכַּת יְיָ אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר נָתַן לָךְ: וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ, לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם, לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן, כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ: (לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה נָא בִמְנוּחָתֵנוּ) קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ, שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ, וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ, וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת, וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ

מעשה אלפס

וואס משה רבינו האט געמאכט, וואס עס שטייט נאך ביז יעצט באהאלטן (ויהי' זה לי לדורותיכם, מלמד שכולו קיים לעתיד), אונ מיר וועלן מיט דעם זאלבין דעם מקדש מיט אלע כלי הקדש, אויך איז מרומז אין ווארט "קדש קדשים" אז עס וועט נתגלה ווערין דער ארון מיט דיא לוחות וואס זייא זיינען גנוז געווארען, אויך דיא מזבחות מיט דיא כלי הקדש וועט געבראכט ווערין דורך דעם מלך המשיח (רש"י שם) אונ מיר וועלין זייא אלע צוזאמען שטעלין אין בית המקדש, יעדער זאך אויף איר ארט, וועט דאס הייסין "ועשו לי מקדש" ווייל "עשיה" לייגט זיך אויף דעם תקון הדבר (אויספוצען דיא זאך) דאס איז דיא כונה פון כפול לשון "והראנו בבנינו" ווען דגא וועסט אונז אראפ שיקען מן השמים אפארטיגין בית המקדש, אום ער זאל האבין אקיום נצחי אונ וועגין דעם דאס וואס אונז פעלט דיא מצוה (ועשו לי מקדש) בעטין מיר ווייטער "ושמחנו בתקונו" דוא זאלסט אונז מגלה זיין דעם ארט וואו עס איז באהאלטין דיא שמן המשחה, דער ארון מיט דיא לוחות, די מזבחות מיט אלע כלי הקודש אונ מיר וועלין דאס צוא ריכטין אוועק שטעלען יעדער זאך אויף זיין ארט וויא דוא האסט געשריבען אין דיין היילינע תורה אונ נאכהער וועלין מיר זאלבין אלעס מיט דיא שמן המשחה, וועט דס הייסין "ועשו לי מקדש" זייא זאלן צוריכטין דעם מקדש "לי" לשמי דאן "ושכנתי בתוכם" וועל איך רוהען צווישען זייא, יהי רצון מיר זאלין דס זוכה זיין צו זעהן בקרוב:

בית ישראל

מאל אין יאהר כַּכָּתוּב אזוי וויא עס שטייט אין דיין תורה שָׁלשׁ דריי מאל אין יאר זאלין ערשיינען דיינע זכרים פאר דיין גאט אויף דעם ארט וואו ער וועט אויס דערוויילען דהיינו צום בית המקדש בְּחַג אום פסח אונ אום שבועות אונ אום סכות וְלֹא אונ זאלסט ניט ווערין געזעהען פאר גאט ליידיג נור מען זאל ברייגגען קרבנות אִישׁ איטליכער נאך זיין פארמעגין נאך כְּבִרְכַּת נאך דער ברכה וואס גאט האט דיר געגעבין:

בנין ציון

כְּמַתְּנַת יָדוֹ, הערסטע מיין טייערער (זאגט אפרוי צוא איר מאן מיט גרויס שמחה), דער גבאי פון "תפארת בחורים" איז דא געוועזן, האט יעקב'ל (אקינד פון אַ יאהר) אים געגעבין דיא נדבה, וואס דוא האסט שבת צו געזאגט, זעלבסט-פערשטענדליך איז אז יעקב'ל האט נים געגעבין מיט זיין אייגענע קראפט אונ פארשטאנד, נור די מוטער האט אים אריינגעלייגט אמטבע אין הענטעלע אונ אויס געשפרעקט די הענטעלע האט ער געגעבין. דאס זעלבע פריים זיך השי"ת מיט אונזערע צדקות אונ פריינדען וואס מיר האבין געבראכט אין בית המקדש (מחזיק צוא זיין דיא כהנים העוסקים בתורה ועבודה), הגם דאס האט ער אליין פריער אונז אריין געלייגט אין האנד (מזמין געוועזן פרנסה) אונ געגעבין שכל אין מוח, אין האנד כח, צו געבין דיא נדבות, דאס איז דיא כונה "כמתנת ידו" השי"ת פאר רעכינט וויא יעקב'ל אליין מיט זיין כח וואלט דאס געבין. הגם עס איז נאר כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך, וואס ער האט דיר פריער אריין געלייגט אין האנד (כי ממך הכל ומידך — שאתה נותן לתוך ידינו — נתנו לך):

אלהינו (באהבה וברצון) בשמחה ובששון (שבת ו) מועדי קדשך, וישמחו בך ישראל מקדשי שמך: ברוך אתה יי, מקדש (השבת ו) ישראל והזמנים:

רצה יי אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם. (ולתפלתם שעה) והשב את העבודה, לדביר ביתך, ואשי ישראל. ותפלתם (מהרה) באהבה תקבל ברצון. ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך:

ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים. ברוך אתה יי, המחזיר שכינתו לציון:

מודים אנחנו לך, שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו. לעולם ועד, (צורנו) צור חיינו, מגן ישענו, אתה הוא לדור ודור, נודה לך, ונספר תהלתך, על חיינו המסורים בידך, ועל נשמותינו הפקודות לך, ועל נסיך שבכל יום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך, שבכל עת ערב ובקר וצהרים, הטוב, כי לא כלו רחמיך, והמרחם, כי לא תמו חסדיך, כי מעולם קוינו לך:

מודים דרבנן

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו, אלהי כל בשר, יוצרנו, יוצר בראשית, ברכות והודאות לשמך הגדול והקדוש, על שהחייתנו, וקימתנו, כן תחינו ותקימנו, ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך, לשמור חקיך, ולעשות רצונך, ולעבדך בלבב שלם, על שאנו מודים לך, ברוך אל ההודאות:

ועל כלם, יתברך, ויתרומם, ויתנשא, (תמיד) שמך, מלכנו, תמיד, לעולם ועד:

וכל החיים, יודוך סלה, ויהללו, ויברכו את שמך, הגדול באמת, לעולם כי טוב האל ישועתנו ועזרתנו סלה, (האל הטוב). ברוך, אתה, יי, הטוב שמך, ולך נאה להודות: לש"ץ ברכת כהנים

שים שלום טובה וברכה, חיים חן וחסד, ורחמים, עלינו ועל כל ישראל עמך, ברכנו אבינו כלנו כאחד (יחד) באור פניך, כי באור פניך, נתת לנו יי אלהינו תורת חיים ואהבת חסד, וצדקה (ורומים) וברכה ורחמים וחיים ושלום, וטוב יהיה בעיניך לברכנו ולברך את כל עמך ישראל, בכל עת ובכל שעה, בשלומך (ברוב עוז ושלום): ברוך אתה יי, המברך את עמו ישראל בשלום:

אלהי, נצור לשוני מרע, ושפתותי מדבר מרמה, ולמקללי נפשי תדום, ונפשי כעפר לכל תהיה, פתח לבי בתורתך, ואחרי מצותיך תרדוף נפשי, וכל הקמים והחושבים עלי לרעה, מהרה הפר עצתם, וקלקל מחשבתם: יהי רצון מלפניך, יי אלהינו ואלהי אבותינו, שלא תעלה קנאת אדם עלי ולא קנאתי על אחרים ושלא אכעוס היום, ושלא אכעיסך, ותצילני מיצר הרע, ותן בלבי הכנעה וענוה: מלכנו ואלהינו, יחד שמך בעולמך, בנה עירך יסד ביתך ושכלל היכלך. וקבץ קבוץ גליות ופדה צאנך ושמח עדתך: עשה למען שמך. עשה למען ימינך, עשה למען תורתך: עשה למען קדשתך למען יחלצון ידידיך, הושיעה ימינך ועננו: יהיו לרצון אמרי פי, והגיון לבי לפניך, יי, צורי וגואלי: עשה שלום במרומיו, הוא יעשה שלום עלינו, ועל כל ישראל, ואמרו אמן: יהי רצון וכו'

דֶער חַזָן הֵייבְּט אָן בָּרוּךְ אתה ביז ומושיע ומגן אונ דֶער נָאךְ זָאגְט מֶען דָאס :

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ :

פותחין הארון

זְכוֹר, אָב נִמְשַׁךְ אַחֲרֶיךָ, כַּמַּיִם. בֵּרַכְתּוֹ, כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם, גְּנַנְתּוֹ, הִצַּלְתּוֹ, מֵאֵשׁ וּמִמַּיִם, דְּרַשְׁתּוֹ, בְּזָרְעוֹ עַל כָּל מָיִם : קהל בַּעֲבוּרוֹ, אַל תִּמְנַע מָיִם :

זְכוֹר, הַנּוֹלָד בִּבְשׂוֹרַת יֻקַּח נָא, מְעַט מַיִם. וְשַׂחְתָּ לְהוֹרוֹ לְשָׁחֲטוֹ, לִשְׁפּוֹךְ דָּמוֹ כַּמַּיִם. זְהֵר גַּם הוּא, לִשְׁפּוֹךְ לֵב, כַּמַּיִם. חָפַר וּמָצָא בְּאֵרוֹת מָיִם : קהל בְּצִדְקוֹ, חוֹן חַשְׁרַת מָיִם :

מעשה אלפס

דְּרַשְׁתּוֹ בְּזַרְעוֹ עַל כָּל מַיִם, הַשי"ת הָאט פַאר אָרְדִינְט זַיין וֶועלְט, אַז דֶר מֶענְשִׁין קִינְד זָאל דַארְפִין אָנְקוּמֶען צוּא זַיינֶע עֶלְטֶערִין לְפָחוֹת בִּיז בַּר מִצְוָה אונ מאַכֶע נָאךְ שְׁפֶּעטֶר (נִיט וִוי אַנְדֶערֶע בַּעֲלֵי חַיִּים דַארְפִין דִיא מוּטֶער נוּר בִּיזִיל אויס זֵייגֶען), אוֹיךְ דַארְף דֶער אָרִימֶער אָן קוּמֶען צוּם רַייכִין אונ דֶר אוֹרֵחַ צוּם בעה"ב (וָואס בַּיי אַלֶע בַּעֲלֵי חַיִּים אִיז עֶס נִיטָא), דָס אִיז בִּכְדֵי דִיא עֶלְטֶערִין זָאלִין הָאבִין יְכוֹלֶת צוּ לֶערְנֶען דִי קִינְדֶער תּוֹרָה וְחָכְמָה, מוּסָר וְדֶרֶךְ אֶרֶץ, בִּתְחִלַּת וֶועלִין דִיא קִינְדֶער זֵיי הָאבִין מִצַּד הַכָּרַת, נָאכְהֶער אַז זֵיי וֶועלִין קוּמֶען צוּם רֶעכְטֶען פַרְשְׁטַאנְד וֶועלִין זֵיי עֶס טָאן בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵב, דָאס גְלַייכִין וֶועם דֶער נוֹתֵן קֶענֶען מַשְׁפִּיעַ זַיין אוֹיפְ'ן מְקַבֵּל, דֵעוֹת וּמִדּוֹת יְשָׁרוֹת וִויא דִיא תּוֹרָה שְׁרַייבְּט אוֹיף אַבְרָהָם אָבִינוּ „וַיִּטַּע אֵשֶׁל בִּבְאֵר שָׁבַע" אַבְרָהָם הָט פֶערְאָרְדִינְט אַנַאסְט הוֹיז (חד אמר זה פונדק) מִיט אַ לוּסְט גָארְטִין (וח"א זה פרדס, אלו ואלו דא"ח) דוּרְךְ דֶעם הָאט עֶר נִיהַאט גִילֶעגִינְהַייט קוּמֶען צוּא זַיין צִיעל „וַיִּקְרָא שָׁם" עֶר הָאט דָארְטִין מְפַרְסֵם גִיוֶועזֶען אונ אַלֶעמֶען גִילֶערְנְט „בְּשֵׁם ה' אֵל עוֹלָם" אַז עֶס אִיז דָא אַבּוֹתֵא עוֹלָם *), וָואס עֶר אִיז דֶער אֶמֶת'ר וִוירְט פוּן אַלֶע וָואלְקְהַאט מְקוֹר הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים (ועולם חסד יבנה),

דאס

בית ישראל

זְכוֹר אָב גִידֵיינְק דֶעם זְכוּת פוּן אוּנְזֶער פָאטֶער אַבְרָהָם, וָואס עֶר הָאט זִיךְ גִיצוֹיגֶען נָאךְ דִיר וִוי וַואסֶער בֵּרַכְתּוֹ דוּ הָאסְט אִים גִיבֶּענְשְׁט, עֶר זָאל זַיין וִוי אַ בּוֹים וָוס וַואקְסְט בַּיי אַ טַייךְ וַואסֶער גְּנַנְתּוֹ דוּ הָאסְט אִים בַּאשִׁיצְט אונ מַצִּיל גִיוֶועזֶען פוּן פַייעֶר אונ וַואסֶער דְּרַשְׁתּוֹ דוּ הָאסְט אִים גִיפָארְשְׁט אונ גִיפְּרוּבְט אַז דוּא הָאסְט אִים גִיהֵייסִין גֵיין קֵיין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אונ עֶר הָט גִיזֵייעֶט בַּיי אַלֶע וַואסֶערִין אונ עֶס אִיז דָאךְ גִיוֶועזֶען אַ גְרוֹיסֶער הוּנְגֶער אונ עֶר הָט נִיט גִיקְלֶערְט נָאךְ דִיר בַּעֲבוּרוֹ אַל תִּמְנַע מָיִם פוּן וֶועגִין זַיין זְכוּת זָאלְסְטוּ נִיט פַאר מַיידִין וַואסֶער :

זְכוֹר הַנּוֹלָד גִידֵיינְק דֶעם זְכוּת פוּן יִצְחָק. וָואס עֶר אִיז גִיבָּארִין גִיוָוארִין אִין דֶר בְּשׂוֹרָה אַז אַבְרָהָם הָט גִיהֵייסֶען דִי מַלְאָכִים נֶעמֶען אַבִּיסֶעל וַואסֶער וְשַׂחְתָּ אונ דוּ הָאסְט גִיזָאגְט צוּא זַיין פָאטֶער עֶר זָאל אִים שֶׁעכְטִין אונ פַאר גִיסֶען זַיין בְּלוּט וִוי וַואסֶער, זְהַר עֶר אִיז אוֹיךְ גִיוָוארִינְט גִיוֶועזֶען פַאר גִיסֶען זַיין הַארְץ אִין תְּפִלָּה וִויא וַואסֶער חָפַר עֶר הָאט גִיגְרָאבִּין אונ גִיפוּנֶען בְּרוּנֶען מִיט וַואסֶער בְּצִדְקוֹ וֶועגִין זַיין גִירֶעכְטִיקַייט בֶּעשֵׁיינְק אוּנְז פִיל וַואסֶער :

---

*) שְׁטֶעל זִיךְ פָאר, דִיא אוֹרְחִים וָואס זַיינֶען אַיינְגִישְׁטַאנֶען בַּייא אַבְרָהָם אָבִינוּ אונ עֶר הָאט זֵייא אוֹיף גִינוּמֶען מִיט'ן גְרֶעסְטִין כָּבוֹד (כמ"ש בפ' וירא) אונ אַלֵיין זֵייא בַאדִינְט פְרֵיינְדְלִיךְ, אַז זֵייא הָאבִּין אִים גִיוָואלְט דַאנְקֶען עֶנְטְפֶערְט עֶר זֵייא, נִיט אִיךְ בִּין דֶער וִוירְט פוּן דִיזֶע וָואלְקְהֶעטִיגֶע הוֹיז, אִיךְ בִּין נוּר אַ מְשָׁרֵת בַּיי אִים, גֶעווֹיס זַייגֶען זֵייא נִתְפַּעֵל גִיוָוארִין אונ גִיפְרַאכְט בַּייא זִיךְ, מַה דָאךְ דֶער מְשָׁרֵת אִיז אַזאַ וִויכְטִיגֶער מֶענְשׁ, אַזאַ אֶדֶעל אַזאַ חָכָם, אַז עֶס אִיז אַפַארְגֶענִיגֶען מִיט אִים צוּ פֶערְבְּרֵיינְגֶען, הַיינְט וִויא אִיז שׁוֹין דֶער וִוירְט אַלַיין ? אונ הָאבִין בַּאקוּמֶען גְרוֹיס תְּשׁוּקָה צוּא וִויסֶען וֶוער דֶער וִוירְט פוּן דִיזֶע אֶדֶעלֶע הוֹיז אִיז, אונ וִויא זֵייא

זְכוֹר, טָעַן מַקְלוֹ, וְעָבַר יַרְדֵּן מַיִם, יִחַד לֵב, וְגָל אֶבֶן, מִפִּי בְּאֵר מַיִם. כְּנֶאֱבַק לוֹ שַׂר, בָּלוּל מֵאֵשׁ וּמִמַּיִם. לָכֵן הִבְטַחְתּוֹ. הֱיוֹת עִמּוֹ, בָּאֵשׁ וּבַמַּיִם:

קהל בַּעֲבוּרוֹ, אַל תִּמְנַע מָיִם:

זְכוֹר, מָשׁוּי, בְּתֵבַת גֹּמֶא, מִן הַמַּיִם. נָמוּ, דָּלֹה דָלָה, וְהִשְׁקָה צֹאן, מַיִם. סְגוּלֶיךָ, עֵת צָמְאוּ לַמַּיִם. עַל הַסֶּלַע הָךְ, וַיֵּצְאוּ מַיִם:

קהל בְּצִדְקוֹ, חֹן, חַשְׁרַת מָיִם:

זְכוֹר, פְּקִיד שָׁתוֹת טוֹבֵל חָמֵשׁ טְבִילוֹת בַּמַּיִם. צוֹעֶה, וּמַרְחִיץ כַּפָּיו בְּקִדּוּשׁ מַיִם. קוֹרֵא וּמַזֶּה טָהֳרַת מַיִם.

בית ישראל

זְכוֹר טָעַן גידיינק דעם זכות פון יַעֲקֹב. ווס ער האט גיטראגין זיין שטעקין אונ איז אריבער דעם ירדן וואסער יִחַד ער האט גיאיינציגט דאס הארץ צו גאט אונ האט אפּ גיקייקילט דעם שטיין פון ברונען וואסער כְּנֶאֱבַק אז ער האט זיך גיראנגילט מיט דעם מַלְאָךְ ווס איז גימישט פון פייער אונ וואסער לָכֵן דרום האסטו אים פאר זיכערט צו זיין מיט איהם אין פייער אונ וואסער

בַּעֲבוּרוֹ פון וועגין זיין זכות זאלסטו ניט פאר מיידען וואסער;

מעשה אלפס

דאס איז דיא כַּוָּנָה „הִרְשַׁתּוֹ" דאס האסטו גיפּארשט, גיזוכט אונ גיפונען אין אַבְרָהָם'ס הַנְהָגָה כְּלוֹמַר אַבְרָהָם האט צו גיטראפין דיין וואונש פון דיין אָרְדִינוּנג, וואס דער ארימער דארף אנקומען צום רייכין „בִּזְרְעוֹ" מ״ט זיין זייען צדקות אונ חֶסֶד (וויא די חז״ל זאגין אַשְׁרֵיכֶם זוֹרְעֵי עַל כָּל מַיִם, אין זריעה אלא צדקה שנא׳ זרעו לכם לצדקה), אַבְרָהָם האט גיזייט צדקות „עַל כָּל מַיִם" צום ציעל מְקָרֵב זיין נְפָשׁוֹת צו דער תּוֹרָה (הנמש״ה למים, כמ״ש ואת הנפש אשר עשו בחרן ות״א וית נפשתא דשעבידו לאורייתא), צו ליב זיין זכות זאלסטו פון אונז ניט פארמיידין וואסער:

זְכוֹר מָשׁוּי גידיינק דעם זכות פון משה רבינו, וואס ער איז גילעגין אין קאסטין פון קארקעס האלץ אונ בַּתְיָה בַּת פַּרְעֹה האט אים ארויס גיצויגען פון וואסער נָמוּ דיא טעכטער פון יִתְרוֹ האבין גיזאגט ער האט אונז אן גישעפּט אונ האט אן גיטרונקען דיא שאף מיט וואסער סְגוּלֶיךָ דיינע גיליבטע ישראל אין דר צייט אז זיי זיינען דארשטיג גיוועזען צוא וואסער עַל הַסֶּלַע האט ער גישלאגין אויף דעם שטיין איז ארויס וואסער בְּצִדְקוֹ וועגין זיין גירעכטיקייט זאלסטו בעשיינקען די וועלט מיט מערונג פון וואסער:

זְכוֹר פְּקִיד גידיינק דעם זכות פון אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, וואס ער האט גישאפט איבער דעם ביהמ״ק אונ יום כפור האט ער זיך פינף מאל גיטובעלט אין וואסער צוֹעֶה ער האט גירייניגט אונ גיוואשין זיינע הענד אין דיא הייליגע וואסער קוֹרֵא ער טוט לייענען

שטיינען אזוי מים פולע הערצער אויס גיסען זייער דאנקבארקייט דעם ווירקליכען ווירמה, אין דעם ראציאנעם האט זייא אַבְרָהָם אָבִינוּ ערקלערט מיט גרויס חָכְמָה, אז דער אמת׳ר ווירט איז דער „אֵל עֶלְיוֹן קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ". דער גרויסער איינזיגער וואס האט אויס גיקטרויעט דעם וואונדערליכען וועלט פּאלאץ, אונ בעת ער האט זייא באגלייט (אש״ל אכילה, שתיה, לויה) האט ער זייא דאס גוט ערקלערט, מיר זאגען פארשטיין וויא טיף דיזע הלכה אונ אדעלע ווערטער איז זייא גיווען אין הארצין אונ וואס פאר א איינדרוק דאס האט גימאכט.

רוּחַךְ, מוֹעֵם פְּחֵזוּ כַּמָּיִם: קהל בַּעֲבוּרוֹ אַל תִּמְנַע מָיִם:

זְכוֹר, שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים. שֶׁהֶעֱבַרְתָּ, בְּגִזְרַת מָיִם. שֶׁהִמְתַּקְתָּ לָמוֹ, מְרִירוּת מָיִם. תּוֹלְדוֹתָם, נִשְׁפַּךְ דָּמָם עָלֶיךָ, כַּמָּיִם. תֵּפֶן, כִּי נַפְשֵׁנוּ, אָפְפוּ מָיִם:

קהל בְּצִדְקָם, חוֹן, חַשְׁרַת מָיִם:

שָׁאַתָּה הוּא, יְיָ אֱלֹהֵינוּ. מַשִּׁיב הָרוּחַ, וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם:

לִבְרָכָה, וְלֹא לִקְלָלָה: אמן לְחַיִּים, וְלֹא לַמָּוֶת: אמן לְשׂוֹבַע, וְלֹא לְרָזוֹן: אמן

דער נאך זאגט דער חזן מכלכל חיים אונ קדושה ביז נאך שמונה עשרה:

תפלת טל למוסף יום ראשון של פסח

דער חזן הייבט אן ברוך אתה ביז ומושיע ומגן אונ דער נאך זאגט מען דאס:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ:

פותחין הארון

טַל תֵּן, לִרְצוֹת אַרְצָךְ. שִׁיתֵנוּ בְרָכָה, בְּדִיצָךְ. רוֹב דָּגָן וְתִירוֹשׁ, בְּהַפְרִיצָךְ. קוֹמֵם עִיר, בָּהּ חֶפְצָךְ, בְּטַל:

טַל צַוֵּה, שָׁנָה טוֹבָה, וּמְעֻטֶּרֶת, פְּרִי הָאָרֶץ, לְגָאוֹן וּלְתִפְאֶרֶת, בית ישראל

דעם סדר פון שפריינגן אונ טוט שפריינגן אום יום כפור מיט דעם הט ער גירייניגט דיא ישראל וויא אמקוה וואסער רוחך ער איז ווארין אפ גישייד זיבען טעג פריער פון דיא ישראל וואס זייא איילין ווי וואסער בעבורו וועגן זיין זכות זאלסטו ניט פאר מיידען וואסער:

זכור שנים עשר שבטים גידיינק דיא צוועלף שבטים וואס דוא האסט זייא דורך געפירט (אין ים) צווישען צוא שפאלטענע וואסער שהמתקת וואס דוא האסט גימאכט זיס (אין מרה) דיא ביטערע וואסער תולדותם ביי זייערע קינדער איז פר גאסין גיווארין פון דיין היילגען נאמען וועגין זייער בלוט וויא וואסער תפן דו זאלסט זיך ווענדין צו אונזער גיבעט ווארום אונזער זעלע איז ארום גירינגילט מיט צרות וויא וואסער בצדקם וועגין זייער גירעכטיקייט זאלסטו אונז בעשיינקען מיט פיל וואסער:

שאתה דען דו ביסט אונזר גאט, דער מאכט וויען דעם ווינט אונ נידערין דעם רעגין. דר רעגין זאל זיין צו ברכה אונ ניט חלילה צו קללה אמן: צו לעבין אונ ניט צום טויט אמן: צו זעט אונ ניט צו קיין הונגער אמן:

טל תן לרצות ארצך טוי גיב צוא באווילגען דיין לאנד שיתנו ברכה בדיצך מאך אונז פיר אבענטשונג (דיא וועלט זאל זיך מיט אונז בענשין) דורך דיין ערפרייען אונז מיט גרויס הצלחה פון פיל תבואה אונ ווין קומם עיר בה חפצך ריכט אויף די שטאט ירושלים וואס זיא איז דיין באגערונג, מיט טוי:

טל צוה מיט טוי בעפעהל צו זיין אגוטער אונ אגיקרוינטער יאהר פרי הארץ דיא פרוכט פון דיא ערד זאל זיין שיין אונ

פראכטפאל

עִיר, כַּסֻּכָּה נוֹתֶֽרֶת. שִׂימָהּ, בְּיָדְךָ עֲטֶֽרֶת. בְּטָל:

טַל נֹפֶת, עֲלֵי אֶֽרֶץ בְּרוּכָה. מִמֶּֽגֶד שָׁמַֽיִם, שַׂבְּעֵֽנוּ בְרָכָה. לְהָאִיר מִתּוֹךְ חֲשֵׁכָה. כַּנָּה, אַחֲרֶֽיךָ מְשׁוּכָה. בְּטָל:

טַל יַעֲסִיס, צוּף הָרִים. טְעֵם בִּמְאוֹדֶֽיךָ, מֻבְחָרִים. חַנּוּנֶֽיךָ, חַלֵּץ מִמַּסְגֵּרִים. זִמְרָה נַנְעִים, וְקוֹל נָרִים. בְּטָל:

טַל וְשׂוֹבַע, מַלֵּא אֲסָמֵֽינוּ. הֲכָעֵת, תְּחַדֵּשׁ יָמֵֽינוּ. דּוֹד, כְּעֶרְכְּךָ הַעֲמֵד שְׁמֵֽנוּ. גַּן רָוֶה שִׂימֵֽנוּ. בְּטָל:

טַל, בּוֹ תְּבָרֵךְ מָזוֹן. בְּמַשְׁמַנֵּֽינוּ, אַל יְהִי רָזוֹן. אֲיֻמָּה, אֲשֶׁר הִסַּֽעְתָּ כַּצֹּאן. אָנָּא, תָּפֵק לָהּ רָצוֹן. בְּטָל:

שָׁאַתָּה הוּא, יְיָ אֱלֹהֵֽינוּ, מַשִּׁיב הָרֽוּחַ, וּמוֹרִיד הַטָּל:

לִבְרָכָה, וְלֹא לִקְלָלָה: אמן לְחַיִּים, וְלֹא לַמָּֽוֶת: אמן לְשׂוֹבַע, וְלֹא לְרָזוֹן: אמן

דֶער נָאךְ זָאגְט דֶער חַזָּן מְכַלְכֵּל חַיִּים אוּנ קְדוּשָּׁה בִּיז נָאךְ שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה:

בית ישראל

פְּרַאכְטְפָאהל: עִיר כַּסֻּכָּה נוֹתֶֽרֶת דִיא שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם וָואס אִיז גִיבְּלִיבֶּען וִוִיסְט וִויא אַ בַּיידִיל (אָהנֶע אַיין וָואהנֶער) שִׂימָהּ בְּיָדְךָ עֲטֶֽרֶת זָאלְסְטוּ זִיא אוֹיפְרִיכְטִין וִויא אַקְרוֹין אוֹיף דַיין הַאנְט, מִיט טוֹי:

טַל נוֹפֶת דֶעם זִיסֶען טַל גִיבּ אוֹיף דֶעם גִיבֶּענְשְׁטִין לַאנְד מִמֶּגֶד שָׁמַיִם פוּן דֶעם זִיסֶען הִימֶעל מַאךְ אוּנְז זַאט מִיט בְּרָכוֹת לְהָאִיר מִתּוֹךְ חֲשֵׁכָה דִיא יִשְׂרָאֵל וָואס טוּעֶן זִיךְ נָאךְ דִיר צִיהֶען זָאלְסְטוּ זַייא דֶער לַייכְטֶען פוּן פִינְסְטֶערְנֶעס מִיט טַל:

טַל יַעֲסִיס צוּף הָרִים דוּרְךְ טוֹי מַאךְ זִיס וִויא הָאנִיג דִיא תְּבוּאָה. פוּן דִיא בֶּערְג טְעֵם בִּמְאוֹדֶיךָ מֻבְחָרִים גִיבּ פַּר זוּכִין דַיין גוּטְּס דַיינֶע אוֹיס דֶר וֶוַיילְטֶע חַנּוּנֶיךָ חַלֵּץ דַיין לִיבֶּע פָאלְק בֶּעפְרַייא פוּן פֶעסְטוּנְג (גָלוּת), זִמְרָה דַאן וֶועלִין מִיר אוֹיף הַייבִּין אוּנְזֶער שְׁטִימֶע מִיט אַיְיסֶע גִיזַאנְג, אַז עֶס וֶועט נִידֶערִין דֶער גִיבֶּענְשְׁטֶער טוֹי:

טַל וְשׂוֹבַע מַלֵּא אֲסָמֵינוּ מִיט טוֹי אוּנ זֶעטִיגְקַייט דֶר פִיל אוּנְזֶערֶע אוֹצְרוֹת הֲכָעֵת תְּחַדֵּשׁ יָמֵינוּ וִוי אַמָאלִיגֶע גְלִיקְלִיכֶע צַייט בַּאנַיי אוּנְזֶערֶע טֶעג דּוֹד כְּעֶרְכְּךָ גֶעלִיבְּטֶער גָאט! רִיכְטֶע אוֹיף אוּנְזֶער נָאמֶען נָאךְ דַיין הוֹיכְגִישֶׁעצְטֶע וֶוערְדֶע, מַאךְ אוּנְז וִוי אַיין אֶנְגִיטְרוּנְקֶענֶער גָארְטִין מִיט טוֹי:

טַל בּוֹ תְּבָרֵךְ מָזוֹן מִיט טוֹי זָאלְסְטוּ בֶּענְשִׁין דִיא שְׁפַּייז בְּמַשְׁמַנֵּינוּ אַל יְהִי רָזוֹן קַיין מָאגֶערְקַייט זָאל נִיט זַיין אִין אוּנְזֶערֶע פֶּעטְ־קַייט אֲיֻמָּה אֲשֶׁר הִסַּעְתָּ כַּצֹּאן דִי פָאלְק וָואס דוּ הָאסְט אוֹיס גִיצוֹיגִין פוּן מִצְרַיִם אוּנ הָאסְט זַייא גִיפִירְט וִויא שָׁאף אָנָּא תָּפֵק לָהּ רָצוֹן בֶּעט אִיךְ דִיר גַייז דַיין צוּפְרִידֶענְהַייט צוּ אִיר, מִיט טוֹי: שָׁאַתָּה דֶען דוּ בִּיסְט אוּנְזֶער גָאט, דֶער מַאכְט בְּלָאזִין דֶעם וִוינְט אוּנ לָאזְט הֶערָאבּ דֶעם טוֹי: לִבְרָכָה צוּ בֶּענְשׁוּנְג אוּנ נִיט חָלִילָה צוּא פְלוּךְ: אמן לְחַיִּים צוּ לֶעבִּין אוּנ נִיט צוּם טוֹיט: אמן לְשׂוֹבַע וְלֹא לְרָזוֹן צוּא זֶעטִיקַייט אוּנ נִיט צוּ מָאגֶערְקַייט: אמן

א) ווען דר חזן זאגט רצה דארפן אלע כהנים וואס זענן אין שוהל אוועק גיין פון זייערע ערטער גיין דוכענען. אונ אוב דר כהן איז ניט אוועק גיגאנגן פון ארט ביז דר חזן הט שון אפ גזאגט רצה. טאר ער שון ניט גיין דוכענין. אונ אוב ער איז יא גיגאנגן דוכענען אונ ער שטייט שון צווישען די כהנים זאל ער שון ניט צוריק גיין ליידיג. נאר ער זאל אויך דוכענען:

ב) פר רצה דארף ער וואשן די הענט. אונ אלוי זאל ארוף גיסן די וואסר אוף די הענט פון כהן. אוב עס איז ניט דא אלוי זאל אבכור פון אמוטר ארוף גיסען אוף די הענד פון כהן:

ג) אז די כהנים קומן צום ארון הקודש דארפען זיי זאגן פריער מודים דרבנן. גלייך מיט אלע. נאך דעם זאגן זיי דעם יהי רצון. אונ זיי לאזן אוס דעם יהי רצון גלייך ווען דר חזן לאזט אוס די ברכה ולך נאה להודות. אלע זאלן ענטפערן אמן אוף די ברכה אונ אוף דעם יהי רצון. אוף ביידע צו זאמן. די כהנים דארפן אוף הייבן די הענט קעגן די אקסלן. אונ דארפן צו שפרייטן די הענט אונ צו טיילן די פינגר. צו מאכן פינף בלייזען. יעדר צוויי פינגר באזונדר. אונ די צוויי גראבע פינגר זאלן ניט אנרירן איינר דעם אנדערן ווען מען דוכענט. עס זאל זיין פינף פענסטר. אונ די רעכטע האנד דארף זיין אביסל העכער ווי די לינקע האנט. אונ דר פינגר וואס הייסט אצבע פון די רעכטע האנט זאל אן רירען דעם פינגר וואס הייסט אצבע פון די לינקע האנט:

ד) די כהנים זאלן האלטן די הענט מיט דעם אינוויינג צו די ערד. מיט דעם אוס ווייניג צום הימל. די פינגר זאלן ניט זיין ארוף אין דער הייך. נאר אראפ גיבוגען:

ה) די כהנים טארן ניט אנהייבן די ברכה ביז דר חזן זאגט דעם ווארט כהנים. ווען די כהנים דרייען זיך אום מיט זייער פנים. סיי פר דעם דוכענען. סיי נאך דעם דוכענען. זאלן זיי זיך דרייען רעכטס. אונ ווען זיי גייען אוועק פון ארון קודש. זאלן זיי גיין אונטר זיך אונ מיט דעם פנים צום ארון קודש:

ו) די כהנים ווען זיי דוכענן זאלן זיי האלטן די אוגען אראפ אזוי ווי מען דאווינט שמונה עשרה. אונ זיי זאלן ניט קוקען אוף די הענט. דריבר איז גלייך זיי זאלן דעם טלית אראפ ציהן איבר דעם פנים אונ די הענט זאלן זיי האלטען אוסר דעם טלית. ווען די כהנים זאגן די ווערטר יברכך וישמרך אליך ויחונך אליך לך שלום. דארפן זיי אום דרייען דעם פנים צו דרום אונ צו צפון:

ז) אכהן וואס הט אפעלר אויף דעם פנים אדער אוף די הענט. למשל ער הט ווייסע בלאטרן. אדר גפלעקטע מיט פינטעלך. אדר איינגיבוגינע פינגר. אדר אום גדרייטע פינגר אין אזייט. אדר די האנט איז אום גדרייט אוף אינטן. אדר ער קען ניט צו טיילן די פינגר. אדר די שפייאכץ רינט אים אוף די בארד. אדר עס גיסט אים טרערן פון די אוגן. אדר איין אוג איז בלונד. אונ ער איז אפרעמדר. די אלע טארן ניט דוכענן. אבר אבלונדר אהיימישר. אפילו ביידע אוגין זענין בלונד מעג ער דוכענן. די וואס האבן אופן פנים זומר שפרענקלך. אוב פיל מענטשן האבן אזו. מעג ער דוכענן. דר זעלביגר דין איז ביי אפארבאר. אוב דר כהן איז אפארבאר אונ עס איז דא אין שטאט פיל פארבארס אזעלכע. מעג דר כהן דוכענן. פאר דרייצעהן יאר מיט אטאג טאר ער ניט דוכענן. אכהן וואס הט גנומן אווייב אגרושה אדער אחלוצה. טאר ער גוט דוכענין ביז ער איז זיא מגרש:

ח) אכהן ווח הט זיך מטמא גוועט צו אמת וואס ער טאר זיך ניט מטמא זיין צו אים טאר ער ניט דוכענען. אויב אכהן הט גינומען אווייב אגרושה. אונ זי הט גיהאט פון אים אזוהן. דר זוהן הייסט אחלל. אונ ער טאר ניט דוכענן:

ט) אכהן וואס איז אאונן טאר ניט דוכענען אאונן הייסט דעם טאג וואס ביי אים איז גישטארבען אזוי אמענטש וואס ער דארף נאך אים זיצען שבעה:

י) אאבל נאך אפאטר אדר נאך אמוטר אגאנץ יאר. אונ נאך אנדערע קרובים אין שלשים. טאר ער ניט דוכנן. נאר אז מען הייסט אים גיין דוכנן. מעג ער גיין דוכנן. נאר גלייכר איז ער זאל ארוס גיין פון שוהל איידר דר חזן הייבט אן צו זאגן רצה. אונ אוב אוסער אים איז נאר דא איין כהן. מעג דר אבל דוכענן. נאר אין שבעה טאר ער ניט דוכענען:

דִּיא תְּחִינָה זָאגְט מֶען אַז דֶער חַזָּן הֵייבְּט אָן צוּא זָאגֶען רְצֵה אוּנ דִּיא כֹּהֲנִים נֵייעֶן דוּכֶענֶען:

*) אָנָּא ה׳ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ:
מִיר בֶּעטִין דִיךְ לִיבֶּר גָאט וָוס דִי בִּיסְט
אוּנְזֶר גָאט אוּנ דֶער גָאט פוּן אוּנְזֶערֶע
עֶלְטֶערִין אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב דוּ זָאלְסְט
זִיךְ שׁוֹין דֶערְבַּארֶעמֶן אוֹיף אוּנְז דָאס
מִיר זָאלֶען שׁוֹין גִיךְ הָאבֶּען אַ רֶעכְטֶע
יְשׁוּעָה אִין דֶעם זְכוּת וָוס בְּנֵי אַהֲרֹן
כֹּהֲנֶיךָ דִי קִינְדֶער פוּן אַהֲרֹן דַיינֶע כֹּהֲנִים
וֶועלֶען אַצוּנְד אוֹיף הֵייבֶּן דִיא הֶענְד צוּ
בֶּענְטְשֶׁען דַיין לִיבּ פָאלְק יִשְׂרָאֵל מִיט
נָאר זֵייעֶר הַארְטְץ אוּנ וֶועלֶן זָאגֶען דִי
בְּרָכָה וָוס דוּ הָאסְט זֵיי גְבָּאטֶן דָם מִיט
דֶער בְּרָכָה זָאלֶן זֵיי בֶּענְטְשֶׁן דַיין פָאלְק
יִשְׂרָאֵל וֶוען זֵיי שְׁטֶעלֶן זִיךְ צוּם דוּכָן.
רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם פַר נֶעם דָם גִיבֶּעט פוּן
דִי כֹּהֲנִים וָוס בֶּענְטְשֶׁן דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל
אוּנ מִיר זָאלֶען גֶעבֶּענְטְשְׁט וֶוערֶן אַלֶע
יוּדֶען בַּאנַאנְד אוּנ אוֹךְ אִיךְ מִיט מַיין
מַאן אוּנ מַיינֶע קִינְדֶער צְוִוישֶׁן זֵיי צוּ גוּטֶן
לֶעבֶּען אוּנ גוּטִי פַּרְנָסָה פוּן דַיין פִילֶער
גִבֶּנְשְׁטֶער הַאנְד מִיר זָאלֶען נִיט דַארְפֶן
אָן קוּמֶען צוּ אֵיין בָּשָׂר וָדָם אוּנ דָם מִיר
זָאלֶן זוֹכֶה זַיין צוּא הָאבֶּען קִינְדֶער אוּנ
קִינְדְם קִינְדֶער גוּטֶע אוּנ פְרוּמֶע גָאטְם
דִינֶערְם אוּנ גָאטְם פָארְכְטִיגֶע אוּנ
זָאלְסְט אוּנְז הִיטֶן פוּן אַלֶעם בֵּייזֶן קֵיין
שׂוֹנֵא זָאל אוּנְז נִיט קֶענֶען טָאן קֵיין
שְׁלֶעכְטְץ אוּנ זָאלְסְט דֶר לַייכְטֶען דַיין
פָּנִים צוּ אוּנְז מִיר זָאלֶן קֶענֶן דֶר הַאלְטֶן
דַיין הֵיילִיגֶע תּוֹרָה מִיר זָאלֶן נִיט וִוידֶער
שְׁפֶּענִיגֶען אַקֶעגֶן דִיר אוּנ זָאלְסְט אוּנְז
לַייט זֶעלִיגֶן מִיט אַלֶעם גוּטְן מִיט אַגוּט
לֶעבֶּען. לֶעבֶּען פוּן גְזוּנְד. לֶעבֶּען פוּן
פַּרְנָסָה. לֶעבֶּן פוּן שְׁפַּייז. לֶעבֶּן פוּן דֶער
נֶערוּנְג. לֶעבֶּן פוּן רַייכְקֵייט. לֶעבֶּן פוּן
אַגוּט מַזָּל אוּנ זָאלְסְט אוּנְז נוֹשֵׂא פָּנִים
זַיין וֶוען דוּ קוּמְסְט צוּ מִשְׁפָּטֶן אוּנ אִין

דֶעם זְכוּת פוּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן מִיט זַיינֶע
קִינְדֶער אוּנ זָאלְסְט טוּעֶן צוּ אוּנְז פְרִיד
אוּנ שַׁלְוָה אוּנ שְׁטִילְקֵייט עֶס זָאל
חָלִילָה נִיט קוּמֶען קֵיין אִיבֶּער שְׁרֶעק
אִין אוּנְזֶער הוֹיז:
אַתָּה הָאֵל הַמְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה גָאט וָוס דוּ
בִּיסְט דֶר הוֹיבֶּן אוֹיף אַלִי בֶּענְטְשׁוּנְג
אוּנ לוֹב עֶס אִיז אַנְטְפְּלֶעקְט פַר דִיר דָם
אִיבֶּער אוּנְזֶערִי זִינְד אִיז דֶר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
חָרוּב גְוָוארֶען אוּנ עֶס אִיז צוּא גְנוּמֶען
גְוָוארִין דִי לִיכְט פוּן אוּנְזֶערִי אוֹגֶען אוּנ
וֶוען דֶר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִיז גְשְׁטַאנֶען פְלֶעגֶען
דִי יִשְׂרָאֵל מַקְרִיב זַיין קָרְבָּנוֹת צוּ פַאר
גִיבֶּען אוֹיף זֵייעֶרִי זִינְד אוּנ דִיא כֹּהֲנִים
זֶענִין גְשְׁטַאנֶען אוֹיף זֵייעֶר דוּכֶענֶן אוּנ דִי
לְוִיִּם מִיט זֵייעֶר גְזַאנְג אָבֶּער הַיינְט הָאבֶּן
מִיר דָם אַלְץ אָן גְוָוארֶן נָאר דָם אִיז אוּנְז
גְבְּלִיבֶּן דָם דִי כֹּהֲנִים קוּמֶן צוּ בֶּענְטְשֶׁן
דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל מִיט דֶר בְּרָכָה וָואס
דוּ הָאסְט זֵיי גְבָּאטֶן דְרוּם בֶּעט אִיךְ דִיךְ
רִבּשׁ״ע פַר נֶעם דִי בְּרָכוֹת פוּן דִי כֹּהֲנִים
וָוס בֶּענְטְשֶׁן אוּנְז אוּנ עֶס זָאל פַר דִיר
זִיס זַיין אוּנְזֶער גְבֶּעט גְלַייךְ וִוי אֵיין
קָרְבָּן אִיךְ בֶּעט דִיךְ דֶער בַּארוּמִיגֶער
פָאטֶער זָאלְסְט מִיט דַיין גְרוֹיס דֶער
בַּארִימְקֵייט דֶר בַּארִימֶען אוֹיף אוּנְז אוּנ
זָאלְסְט בּוֹיעֶן דַיין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ פוּן אֵייטֶל
פַייעֶר אוּן טְרֵייסְט דִי שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם
דָם דוּ זָאלְסְט אוּם קֶערֶן אִירֶע קִינְדֶער
צוּ אִיר קֶער אוּם דַיין שְׁכִינָה קֵיין צִיּוֹן
אוּנ דֶעם סֵדֶר פוּן קָרְבָּנוֹת קֵיין יְרוּשָׁלַיִם
אוּנ דָארְט וֶועלֶען מִיר דִיךְ דִינֶען מִיט
פָארְכְטֶן אַזוֹ וִוי דִי טֶעג פוּן אֵייבִּג אוּנ
אַזוֹ וִוי דִי פְרִיעֶרִיגִי יָארֶן יְהִי׳ זֵיי זָאלֶן זַיין
צוּ בַּאוִוילִיגוּנְג דִי זָאג פוּן מַיין מוֹיל אוּנ
דָם טְרַאכְטֶן פוּן מַיין הַארְץ פַר דִיר גָאט
מַיין בַּשֶׁעפֶר אוּנ מַיין אוֹיס לֵייזֶר אָמֵן:

וְתֶעֱרַב עָלֶיךָ עֲתִירָתֵנוּ, כְּעוֹלָה וּכְקָרְבָּן. אָנָּא, רַחוּם, בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, הָשֵׁב שְׁכִינָתְךָ, לְצִיּוֹן עִירֶךָ, וְסֵדֶר הָעֲבוֹדָה, לִירוּשָׁלָיִם: וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ, בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן, בְּרַחֲמִים, וְשָׁם, נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה, כִּימֵי עוֹלָם, וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

ע"כ והש"ץ מסיים בָּרוּךְ, אַתָּה יְיָ, שֶׁאוֹתְךָ לְבַדְּךָ, בְּיִרְאָה נַעֲבוֹד: מודים

דֶעם יְהִי רָצוֹן זָאגֶן דִי כֹּהֲנִים אוּנ קָהָל פַר דֶעם דוּכֶענֶען

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּהֵא הַבְּרָכָה הַזֹּאת.

לקהל	לכהנים
שֶׁצִּוִּיתָ הַכֹּהֲנִים לְבָרְכֵנוּ,	שֶׁצִּוִּיתָנוּ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל,

בְּרָכָה שְׁלֵמָה, וְלֹא יִהְיֶה בָּהּ, שׁוּם מִכְשׁוֹל וְעָוֹן, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה, הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ, הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו. הש"ץ אומר בקול כֹּהֲנִים. והקהל עונים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר:

בָּרוּךְ, אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ, מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ, בִּקְדֻשָּׁתוֹ שֶׁל אַהֲרֹן, וְצִוָּנוּ, לְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, בְּאַהֲבָה: אמן

יְבָרֶכְךָ. יְבָרֶכְךָ יְיָ, מִצִּיּוֹן, עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ, וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ:

יְיָ. יְיָ אֲדוֹנֵינוּ, מָה אַדִּיר שִׁמְךָ, בְּכָל הָאָרֶץ:

יְיָ, בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי, בֹּקֶר אֶעֱרָךְ לְךָ וַאֲצַפֶּה:

וְיִשְׁמְרֶךָ. שָׁמְרֵנִי אֵל, כִּי חָסִיתִי בָךְ:

שָׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בַּת עָיִן, בְּצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנִי:

וֶוען דֶער חַזָן זָאגְט דָס וָוארְט וְיִשְׁמְרֶךָ זָאגְט מֶען דָאס:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי שֶׁלָּךְ, וַחֲלוֹמוֹתַי שֶׁלָּךְ, חֲלוֹם חָלַמְתִּי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה הוּא, יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי, וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי, שֶׁיִּהְיוּ כָּל חֲלוֹמוֹתַי, עָלַי וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, לְטוֹבָה. בֵּין שֶׁחָלַמְתִּי, עַל עַצְמִי, וּבֵין שֶׁחָלַמְתִּי, עַל אֲחֵרִים, וּבֵין שֶׁחָלְמוּ אֲחֵרִים, עָלַי. אִם טוֹבִים הֵם, חַזְּקֵם וְאַמְּצֵם, וְיִתְקַיְּמוּ בִי וּבָהֶם, כַּחֲלוֹמוֹתָיו שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק. וְאִם צְרִיכִים רְפוּאָה, רְפָאֵם, כְּחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה, מֵחָלְיוֹ, וּכְמִרְיָם

בית ישראל

וְתֶעֱרַב לְפָנֶיךָ עֲתִירָתֵנוּ אוּנ' עֶס זָאל זִיס זַיין פַר דִיר גָאט אוּנְזֶר גִיבֶּעט אַזוֹ וִוי אֵיין עוֹלָה אוּנ אֵיין קָרְבָּן אָנָּא אִיךְ בֶּעט דִיר גָאט וָוס דוּ וֶוערְסְט גִירוּפֶן רַחוּם מִיט דַיינֶע פִיל דֶר בַּארִימְהֶערְצִיקַייט זָאלְסְטוּ זִיךְ דֶער בַּארְמֶען אִיבֶּער אוּנְז הָשֵׁב טוּא אוּם קֶערֶען דַיין רוּאוּנְג אִין דַיין שְׁטָאט צִיּוֹן וְסֵדֶר אוּנ דֶעם אָרְדֶענוּנְג פוּן דֶער עֲבוֹדָה וָואס מֶען הָאט גֶעטָאן אִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ זָאלְסְטוּ אוּם קֶערֶען קֵיין יְרוּשָׁלַיִם וְתֶחֱזֶינָה אוּנ אוּנְזֶערֶע אוֹיגֶען זָאלֶן זוֹכֶה זַיין צוּ זֶעהֶן אַז דוּ וֶועסְט זִיךְ אוּם קֶערֶען צוּ דִי שְׁטָאט צִיּוֹן מִיט רַחֲמָנוּת אוּנ דָארְטֶען וֶועלֶן מִיר דִיךְ דִינֶען מִיט פָארְכְט אַזוֹי וִוי אִין דִי טֶעג פוּן אֵייבִּיג אוּנ דִי פָארִיגֶע יָארֶען:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם הֶערְר פוּן דֶר וֶועלְט אִיךְ בִּין דַיין אוּנ מַיינֶע חֲלוֹמוֹת זֶענֶען דַיין אֵיין חָלוֹם הָט מִיךְ גִיחָלֶמְתְּ אוּנ אִיךְ וֵויִיס נִיט וָוס עֶר בַּאטַייט יְהִי עֶס זָאל זַיין דֶער וִוילֶן פַר דִיר גָאט מֵיין גָאט אוּנ גָאט פוּן מַיינֶע עֶלְטֶערֶן דָס אַלֶע מַיינֶע חֲלוֹמוֹת זָאלֶן זַיין אוֹיף מִיר אוּנ אוֹיף כָּל יִשְׂרָאֵל צוּ גוּטִין בֵּין סַאיי מַיינֶע חֲלוֹמוֹת זֶענֶען אוֹיף מִיר זֶעלְבֶּערְט סַאיי מַיינֶע חֲלוֹמוֹת בַּאטַייטֶן אוֹיף אַנְדֶערֶע לַייט סַאיי אַנְדֶערֶע לַייט הָט גִיחָלֶמְתְּ אוֹיף מִיר אִם אוֹיב דִי חֲלוֹמוֹת בַּאטַייטֶן אוֹיף גוּטִין שְׁטַארְק זֵיי אוּנ קְרֶעפְטִיג זֵיי אוּנ זָאלֶן מְקוּיָם וֶוערִין אִין מִיר אוּנ אִין זֵיי וִוי דִי חֲלוֹמוֹת פוּן יוֹסֵף הַצַּדִּיק

הַנְּבִיאָה, מִצָּרַעְתָּהּ, וּכְנַעֲמָן מִצָּרַעְתּוֹ, וּכְמֵי מָרָה, עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וּכְמֵי יְרִיחוֹ, עַל יְדֵי אֱלִישָׁע, וּכְשֵׁם שֶׁהָפַכְתָּ, אֶת קִלְלַת בִּלְעָם הָרָשָׁע, מִקְּלָלָה לִבְרָכָה, כֵּן תַּהֲפוֹךְ כָּל חֲלוֹמוֹתַי עָלַי וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, לְטוֹבָה, וְתִשְׁמְרֵנִי, וּתְחָנֵּנִי, וְתִרְצֵנִי, אָמֵן:

יָאֵר. אֱלֹהִים, יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ, יָאֵר פָּנָיו, אִתָּנוּ סֶלָה:
הָאִירָה פָנֶיךָ עַל עַבְדֶּךָ, הוֹשִׁיעֵנִי בְחַסְדֶּךָ:

יְיָ. יְיָ יְיָ, אֵל, רַחוּם, וְחַנּוּן, אֶרֶךְ אַפַּיִם, וְרַב חֶסֶד, וֶאֱמֶת:
יְיָ, אַל בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנִי, וְאַל בַּחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי:

פָּנָיו. פְּנֵה אֵלַי, וְחָנֵּנִי, כִּי יָחִיד וְעָנִי, אָנִי:
פָּנָה, אֶל תְּפִלַּת הָעַרְעָר:

אֵלֶיךָ. אֵלֶיךָ יְיָ, נַפְשִׁי אֶשָּׂא:
אֵלֶיךָ יְיָ שִׁוַּעְתִּי, וּבַבֹּקֶר תְּפִלָּתִי תְקַדְּמֶךָּ:

וִיחֻנֶּךָּ. הִנֵּה, כְעֵינֵי עֲבָדִים, אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם. כְּעֵינֵי שִׁפְחָה, אֶל יַד גְּבִרְתָּהּ, כֵּן עֵינֵינוּ, אֶל יְיָ אֱלֹהֵינוּ, עַד, שֶׁיְּחָנֵּנוּ:
חָנֵּנִי אֱלֹהִים כְּחַסְדֶּךָ, כְּרוֹב רַחֲמֶיךָ מְחֵה פְשָׁעָי: רבש"ע

יִשָּׂא. יִשָּׂא בְרָכָה, מֵאֵת יְיָ, וּצְדָקָה, מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ. וּמְצָא חֵן, וְשֵׂכֶל טוֹב, בְּעֵינֵי אֱלֹהִים, וְאָדָם: נִשָּׂא לְבָבֵנוּ אֶל כַּפָּיִם, אֶל אֵל בַּשָּׁמָיִם:

יְיָ. יְיָ חָנֵּנוּ, לְךָ קִוִּינוּ, הֱיֵה זְרוֹעָם, לַבְּקָרִים, אַף יְשׁוּעָתֵנוּ, בְּעֵת צָרָה:
יְיָ אֱלֹהִים צְבָאוֹת, שִׁמְעָה תְפִלָּתִי, הַאֲזִינָה אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה:

פָּנָיו. אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ, מִמֶּנִּי, בְּיוֹם צַר לִי, הַטֵּה אֵלַי אָזְנֶךָ, בְּיוֹם אֶקְרָא, מַהֵר עֲנֵנִי: אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָנֶיךָ, אֶשְׂבְּעָה בְהָקִיץ תְּמוּנָתֶךָ:

אֵלֶיךָ. אֵלֶיךָ, נָשָׂאתִי אֶת עֵינַי, הַיּוֹשְׁבִי, בַּשָּׁמָיִם:
אֵלֶיךָ אֶקְרָא בַּעֲטוֹף לִבִּי, בְּצוּר יָרוּם מִמֶּנִּי תַנְחֵנִי:

וְיָשֵׂם. וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי, עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַאֲנִי אֲבָרְכֵם:
שָׁם אַצְמִיחַ קֶרֶן לְדָוִד, עָרַכְתִּי נֵר לִמְשִׁיחִי. שִׂימֵנִי כַחוֹתָם עַל לִבֶּךָ כַּחוֹתָם עַל זְרוֹעֶךָ:

לְךָ. לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה, וְהַגְּבוּרָה, וְהַתִּפְאֶרֶת, וְהַנֵּצַח, וְהַהוֹד, כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה, וְהַמִּתְנַשֵּׂא, לְכֹל לְרֹאשׁ:
כִּי לְךָ יְיָ הוֹחָלְתִּי, אַתָּה תַעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהָי:

שָׁלוֹם. שָׁלוֹם, שָׁלוֹם, לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב, אָמַר יְיָ, וּרְפָאתִיו:
יְיָ עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ, אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

בית ישראל

וְאַם אונ ווען זיי דארפען איין רפואה היילן זיי אזו ווי דו האסט גיהיילט חזקיהו דעם מלך פון יהודה פון זיין קראנקהייט אונ וויא מרים הנביאה פון איין צרעת אונ ווי נעמן פון זיין צרעת וכמי אונ ווי די ביטערע וואסר פון מרה זענען זיס גיווארן דורך משה רבינו אונ ווי די בייזע וואסר פון יריחו איז גוט גיווארן דורך אלישע הנביא וכשם אונ אזי ווי דו האסט איבר גיקערט די קללות פון בלעם וואס ער האט גיוואלט שעלטן די ישראל איז עם איבר גיקערט גיווארין צו ברכות אזו זאלסטו איבער קערן אלע מיינע חלומות אויף מיר אונ אויף כל ישראל צו גוטין ותשמרני אונ זאלסט מיך היטען אונ זאלסט מיך לייט זעליגען אונ זאלסט מיך באוויליגען אמן:

די תפלה זאגט מען נאך ברכת כהנים ווען דער חזן זאגט אום שלום:

רבונו של עולם. מיר בעטן דיך זייער ‖ אבינו. מיר האפין צו גיניסן דעם זכות
לייט זעליג אונז בזכות אברהם ‖ פון דער עקידה פון יצחק. שפייז אונ

סדר נשיאת כפים ליום א של סוכות

יהי רצון מלפניך, יי אלהי, ואלהי אבותי, שתעשה, למען קדשת חסדיך, וגודל רחמיך, הפשוטים, ולמען טהרת שמך הגדול, הגבור, והנורא, בן עשרים ושתים אותיות, היוצאים מהפסוקים, של ברכת כהנים, אנקת"ם פסת"ם פספסי"ם דיונסי"ם האמורה מפי אהרן ובניו, עם קדושיך, שתהיה קרוב לי בקראי לך, ותשמע תפלתי, נאקתי ואנקתי, תמיד, כמו ששמעת, אנקת יעקב, תמימך, הנקרא איש תם, ותתן לי ולכל נפשות ביתי, מזונותינו ופרנסתנו, ברוח ולא בצמצום, בהתר, ולא באסור, בנחת, ולא בצער, מתחת ידך הרחבה, כשם שנתת, פסת לחם לאכול, ובגד ללבוש, ליעקב אבינו, הנקרא איש תם, ותתננו לאהבה, לחן, ולחסד, ולרחמים, בעיניך, ובעיני כל רואינו, ויהיו דברי, נשמעים לעבודתך, כשם שנתת, את יוסף צדיקך, בשעה שהלבישו אביו, כתונת פסים, לחן, ולחסד, ולרחמים, בעיניך, ובעיני כל רואיו, ותעשה עמי, נפלאות ונסים, ולטובה אות, ותצליחני, בדרכי. ותן בלבי בינה, להבין

בית ישראל

יהי רצון עס זאל זיין דער ווילען פאר דיר גאט מיין גאט אונ גאט פון מיינע עלטערן אז דו זאלסט טאן אום ווילען די היליקייט פון דיינע חסדים וגודל אונ אום ווילען דאס גרויסקייט פון דיינע דער בארימקייט וואס זיי זענען פאר שפרייט איבער גאר דער וועלט אונ אום ווילען דעם היליקייט פון דיין נאמען דעם גרויסען אונ שטארקען אונ פארכטיגען וואס אין אים איז דא צוויי אונ צוואנציג אותיות היוצאים דאס זיי גייען ארויס פון די פסוקים פון ברכת כהנים די ברכה איז גזאגט גווארען אויס דעם מויל פון אהרן מיט זיינע קינדער דיין היילינגע פאלק שתהיה אז דו זאלסט זיין נאהענט צו מיר אז איך טוא רופען צו דיר אונ זאלסט פאר נעמען מיין גיבעט אונ מיין גישריי אלע צייטען כשם אזוי ווי דו האסט גיהערט דאס גישריי פון יעקב אבינו וואס ער הייסט איש תם ותתן אונ זאלסט מיר געבען מיט מיין גאנץ הויז גזינד אונזער שפייז אונ פרנסה מיט ברייטקייט ניט בצמצום מיט היתר ניט מיט איסור מיט נחת ניט מיט צער פון דיין ברייטע האנט כשם אזוי ווי דו האסט גיגעבען ברויט צו עסין אונ קליידער אן צו קליידען צו יעקב אבינו דער דא הייסט איש תם ותתננו אונ זאלסט אונז געבען צו ליבשאפט צו חן אונ צו חסד אונ צו רחמים אין דיינע אויגען אונ אין לייטינס אויגען כשם אזוי ווי דו האסט גיגעבען יוסף הצדיק אז דער פאטער האט אים אן גטאן דאס זיידענע העמדל צו חן אונ חסד אונ רחמים אין דיינע אויגען אונ אין לייטינס אויגען ותעשה אונ זאלסט טאן מיט מיר וואונדער אונ נסים אונ צייכען צו גוטין אונ זאלסט מיך באגליקען אין מיינע וועגען ותן אונ גיב אין מיין הארץ פאר שטאנד צו פאר שטיין אונ צו קלינגען אונ מקיים צו זיין די רייד פון דיין תורה מיט אירע סודות אונ זאלסט מיך מציל זיין פון אום גערן איך זאל מיך חס ושלום ניט טועה זיין אין דער תורה ותטהר אונ זאלסט מאכען ריין מיינע גידאנקען אונ מיין הארץ צו דיין דינסט אונ זאלסט דער לענגערן מיינע טעג אונ מיין מאן אונ קינדערס טעג בטוב מיט גוטס אונ איין זיס לעבען מיט פיל שטארקייט אונ פריד אמן סלה:

קלייד אונז בזכות יעקב וועלכער גיבעטען האט לחם לאכול ובגד ללבוש. ליבער גאט לאז אונז בייא שטיין דער זכות פון שרה רבקה רחל ולאה. אונ שיק אונז דיין השגחה וואס זאל אונז היטען פון אלעם בייזין אונ גיב מיר מיט מיין מאן אגוט מזל אין דער פרנסה אונ אין גיזונד. אדיר במרום שוכן בגבורה שטארקער גאט וואס רוהט אין הימל אתה שלום ושמך שלום דו אונ דיין נאמען איז לויטער שלום. יהי רצון שתשים עלינו ועל כל עמך בית ישראל חיים וברכה למשמרת שלום. דאס דו זאלסט אונז אונ כל ישראל געבען גו"ז פרנסה אונ גוט גזונד מיט לויטער שלום. אמן:

וּלְהַשְׂכִּיל. וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ. וְסוֹדוֹתֶיהָ. וְתַצִּילֵנִי מִשְּׁגִיאוֹת. וּתְטַהֵר רַעְיוֹנַי וְלִבִּי לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְתַאֲרִיךְ יָמַי. וִימֵי אִשְׁתִּי וּבָנַי וּבְנוֹתַי. (בחור אומר וִימֵי אָבִי וְאִמִּי), בְּטוֹב וּבִנְעִימוֹת, בְּרוֹב עוֹז וְשָׁלוֹם, אָמֵן סֶלָה:

נָאךְ דֶעם דוכֶנִין זָאגְט קָהָל דָאס:

אַדִּיר בַּמָּרוֹם, שׁוֹכֵן בִּגְבוּרָה, אַתָּה שָׁלוֹם, וְשִׁמְךָ שָׁלוֹם. יְהִי רָצוֹן. שֶׁתָּשִׂים עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, חַיִּים וּבְרָכָה לְמִשְׁמֶרֶת שָׁלוֹם:

נָאךְ דֶעם דוכֶנִין זָאגִין דִי כֹּהֲנִים דָאס:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עָשִׂינוּ, מַה שֶּׁגָּזַרְתָּ עָלֵינוּ, וְאַף אַתָּה, עֲשֵׂה עִמָּנוּ. כְּמָה שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ. הַשְׁקִיפָה, מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם, וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ. אֶת יִשְׂרָאֵל, וְאֵת הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ, כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ, אֶרֶץ. זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ:

תחנה לראש חודש אלול וראש השנה

דיזע שיינע תחינה זאל מען זאגין ר״ח אליל אלע טאג ווען מען הערט שופר בלאזין בפרט אום (ראש השנה) מיט גרוים כוונה:

אֵל מלך דַיין שׁוֹפֵט צֶדֶק וֶועמֶת דוא בִּיסְט אַיין וָוארְהַאפְטִיגֶער גִירֶעכְטֶער נָאט דוא בִּיסְט גִירֶעכְט אוּנ דַיין מִשְׁפָּט אִיז גִירֶעכְט אוּנ דוא בִּיסְט בֵּן אַלֶע בַּאשֶׁעפֶּענֶעש מִיט וָוארְהַייט אוּנ מִיט גִירֶעכְטִיגְקַייט מַה נֶאֱמַר וּמַה נְּדַבֵּר וָואס זָאלִין מִיר רֵיידִין אָדֶער וָואס זָאלִין מִיר שְׁפְּרֶעכִין דֶער מִנְהָג אִיז צְווִישִׁין אוּנְז יִשְׂרָאֵל דָאס מֶען אָן פַאנְגְט דְרַייסִיג טָעג פַאר רֹאשׁ הַשָּׁנָה שׁוֹפָר צוּ בְּלָאזִין אוּם וֶועקִין צוּ דֶער וֶועקִין דִיא לַייט צוּ דֶער תְּשׁוּבָה דְרוּם דַארְף יֶעדֶער מֶענְטְשׁ צִיטֶערִין אוּנ דֶער שְׁרֶעקִין זִיךְ וֶוען עֶר הֶערְט שׁוֹפָר בְּלָאזִין אוּנ זָאל זִיךְ שְׁעלִין מִיט גְרוֹיסֶע פָארְכְט אוּנ אַנְגְסְט אוּנ צִיטֶערְנִעשׁ אוּנ גִיבֶּעט פַאר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קֶעגִין דֶעם יוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא:

דיני ראש השנה

אִין דֶער גַאנְצֶער וָואךְ וָואס רֹאשׁ הַשָּׁנָה גִיפַאלְט. הֵייבְּט מֶען אָן זוּנְטָאג סְלִיחוֹת צוּא זָאגִין אָבֶּער וֶוען רֹאשׁ הַשָּׁנָה גִיפַאלְט מָאנְטִיג אָדֶער דִינְסְטָאג הֵייבְּט מֶען אָן סְלִיחוֹת צוּא זָאגִין אִין דֶער וָואךְ וָואס אִיז פַאר דֶער וָואךְ וָואס רֹאשׁ הַשָּׁנָה גִיפַאלְט אִין אִיר. דֶער עוֹלָם אִיז זִיךְ נוֹהֵג צוּא פַאסְטִין דֶעם עֶרְשְׁטִין טָאג סְלִיחוֹת אוּנ אַנְדֶערִי מֶענְשִׁין פַאסְטִין דִיא צֶעהֶען טֶעג. נָאר וַוייל אִין דִיא עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה אִיז דָאךְ נָאר דָא זֶעקְס טֶעג צוּם פַאסְטִין ווארום עֶס פַאלִין דָאךְ אַוֶועק בֵּיידֶע טֶעג רֹאשׁ הַשָּׁנָה אוּנ שַׁבַּת תְּשׁוּבָה אוּנ עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר. אִיבֶּער דֶעם פַאסְטִין זֵייא פַאר רֹאשׁ הַשָּׁנָה דֶעם עֶרְשְׁטִין טָאג סְלִיחוֹת אוּנ עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה אוּנ נָאךְ אַנְדֶערִי צְווֵייא סְלִיחוֹת טֶעג. אוּנ דִיא תַּעֲנִיתִים מוּז מֶען נִיט אוֹיס פַאסְטִין בִּיז נַאכְט. נָאר מען מֶעג דַאוֶונֶען מִנְחָה הַאלְבּ אֵיינְס צוּא מִיטָאג אוּנ מֶען זָאגְט עננו אוּנ נָאךְ דֶעם בֵּייסְט מֶען אָן: עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה אִיז זִיךְ דֶער עוֹלָם נוֹהֵג צוּא פַאסְטִין אָבֶּער נִיט בִּיז נַאכְט. מֶען מוּז זִיךְ בָּאדִין אוּנ גֵיין אִין מִקְוֶה אַרַיין עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה אָבֶּער נִיט פְרִיעֶר פוּן זֵייגֶער אֵיינְס צוּא מִיטָאג: אֵיינֶער וָואס זִיצְט שִׁבְעָה מֶעג גֵיין עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה אִין שׁוּל צוּ סְלִיחוֹת אוּנ דַאוֶונֶען: דֶער מִנְהָג אִיז צוּא מַאכִין עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה נָאךְ דֶעם דַאוֶונֶען הַתָּרַת נְדָרִים. אוּנ וֶוער עֶס פַאר שְׁטֵייט נִיט קַיין לָשׁוֹן קוֹדֶשׁ זָאל מֶען זָאגִין אוֹיף טַייטְשׁ. (אִיךְ הָאבּ חֲרָטָה אוֹיף אַלֶע נְדָרִים וָואס אִיךְ הָאבּ גִיטָאן אוּנ וֶועל טָאן) אוּנ מֶען קָאן זַיין מַתִּיר זַיין (אוֹיךְ הָאבּ אִיךְ חֲרָטָה אוֹיף אַלֶעם וָואס אִיךְ הָאבּ אוֹיף מִיר גֶענוּמֶען בְּנֶדֶר). אוּנ דֶער עוֹלָם אִיז אִים מַתִּיר. דֶער נָאךְ זָאגְט עֶר (אִיךְ בִּין מוֹסֵר מוֹדָעָה אַז וֶוען אִיךְ וֶועל טָאן אַנֶדֶר זָאל עֶר נָאר נִיט חַל זַיין):

ההתרה איננה מיועלה לאדם רק לנדרים ושבועות שבינו לבין עצמו. אבל לאלה שנוגעים לזולתו לכל איש שבעולם מאיזה דת שיהיה. או שנוגעים להממשלה. אין להם שום התרה בעולם:

שִׁמְעוּ נָא רַבּוֹתַי דַּיָּנִים מוּמְחִים. כָּל נֶדֶר אוֹ שְׁבוּעָה. אוֹ אִסּוּר אוֹ קוֹנָם. אוֹ חֵרֶם. שֶׁנָּדַרְתִּי אוֹ נִשְׁבַּעְתִּי בְּהָקִיץ אוֹ בַחֲלוֹם. אוֹ נִשְׁבַּעְתִּי בְּשֵׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁאֵינָם נִמְחָקִים. וּבְשֵׁם הוי״ה בָּרוּךְ הוּא. וְכָל מִינֵי נְזִירוּת שֶׁקִּבַּלְתִּי עָלַי. וַאֲפִילוּ נְזִירוּת שִׁמְשׁוֹן. וְכָל שׁוּם אִסּוּר. וַאֲפִילוּ אִסּוּר הֲנָאָה שֶׁאָסַרְתִּי עָלַי. אוֹ עַל אֲחֵרִים. בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁל אִסּוּר. בֵּין בִּלְשׁוֹן אִסּוּר. אוֹ חֵרֶם אוֹ קוֹנָם וְכָל שׁוּם קַבָּלָה. אֲפִילוּ שֶׁל מִצְוָה. שֶׁקִּבַּלְתִּי עָלַי בֵּין בִּלְשׁוֹן נֶדֶר. בֵּין בִּלְשׁוֹן נְדָבָה. בֵּין בִּלְשׁוֹן שְׁבוּעָה בֵּין בִּלְשׁוֹן נְזִירוּת. בֵּין בְּכָל לָשׁוֹן. וְגַם הַנַּעֲשֶׂה בִּתְקִיעַת כָּף. בֵּין כָּל נֶדֶר. וּבֵין כָּל נְדָבָה. וּבֵין שׁוּם מִנְהָג שֶׁל מִצְוָה שֶׁנָּהַגְתִּי אֶת עַצְמִי. וְכָל מוֹצָא שְׂפָתַי שֶׁיָּצָא מִפִּי. אוֹ שֶׁנָּדַרְתִּי וְגָמַרְתִּי בְּלִבִּי לַעֲשׂוֹת שׁוּם מִצְוָה מֵהַמִּצְוֹת. אוֹ אֵיזֶה הַנְהָגָה טוֹבָה. אוֹ אֵיזֶה דָּבָר טוֹב. שֶׁנָּהַגְתִּי שְׁלֹשָׁה פְעָמִים. וְלֹא הִתְנֵיתִי שֶׁיְּהֵא בְּלִי נֶדֶר. הֵן דָּבָר שֶׁעָשִׂיתִי הֵן עַל עַצְמִי. הֵן עַל אֲחֵרִים. הֵן אוֹתָן הַיְדוּעִים לִי. הֵן אוֹתָן שֶׁכְּבָר שָׁכַחְתִּי. בְּכֻלְּהוֹן אִתְחֲרַטְנָא בְהוֹן מֵעִקָּרָא. וְשׁוֹאֵל וּמְבַקֵּשׁ אֲנִי מִמַּעֲלַתְכֶם הַתָּרָה עֲלֵיהֶם. כִּי יָרֵאתִי פֶּן אֶכָּשֵׁל וְנִלְכַּדְתִּי חַס וְשָׁלוֹם בַּעֲוֹן נְדָרִים וּשְׁבוּעוֹת וּנְזִירוֹת וַחֲרָמוֹת וְאִסּוּרִין וְקוֹנָמוֹת וְהַסְכָּמוֹת. וְאֵין אֲנִי תוֹהֵא חַס וְשָׁלוֹם עַל קִיּוּם הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים הָהֵם שֶׁעָשִׂיתִי. רַק אֲנִי מִתְחָרֵט עַל קַבָּלַת הָעִנְיָנִים בִּלְשׁוֹן נֶדֶר אוֹ שְׁבוּעָה אוֹ נְזִירוּת אוֹ אִסּוּר אוֹ חֵרֶם אוֹ קוֹנָם אוֹ הַסְכָּמָה אוֹ קַבָּלָה בְּלֵב. וּמִתְחָרֵט אֲנִי עַל זֶה שֶׁלֹּא אָמַרְתִּי הִנְנִי עוֹשֶׂה דָבָר זֶה בְּלִי נֶדֶר וּשְׁבוּעָה וּנְזִירוּת וְחֵרֶם וְאִסּוּר וְקוֹנָם וְקַבָּלָה בְּלֵב. לָכֵן אֲנִי שׁוֹאֵל הַתָּרָה בְּכֻלְּהוֹן. אֲנִי מִתְחָרֵט עַל כָּל הַנִּזְכָּר. בֵּין אִם הָיוּ הַמַּעֲשִׂים מֵהַדְּבָרִים הַנּוֹגְעִים בְּמָמוֹן. בֵּין מֵהַדְּבָרִים הַנּוֹגְעִים בְּגוּף. בֵּין מֵהַדְּבָרִים הַנּוֹגְעִים אֶל הַנְּשָׁמָה. בְּכֻלְּהוֹן אֲנִי מִתְחָרֵט. עַל לְשׁוֹן נֶדֶר וּשְׁבוּעָה וּנְזִירוּת וְאִסּוּר וְחֵרֶם וְקוֹנָם וְקַבָּלָה בְּלֵב. וְהִנֵּה מִצַּד הַדִּין הַמִּתְחָרֵט וְהַמְבַקֵּשׁ הַתָּרָה. צָרִיךְ לִפְרוֹט הַנֶּדֶר. אַךְ דְּעוּ נָא רַבּוֹתַי. כִּי אִי אֶפְשָׁר לְפוֹרְטָם כִּי רַבִּים הֵם. וְאֵין אֲנִי מְבַקֵּשׁ הַתָּרָה עַל אוֹתָם הַנְּדָרִים שֶׁאֵין לְהַתִּיר אוֹתָם. עַל כֵּן יִהְיוּ נָא בְעֵינֵיכֶם כְּאִלּוּ הָיִיתִי פוֹרְטָם: והמתירין משיבין לו שלשה פעמים בלשון זה.

הַכֹּל יִהְיוּ מֻתָּרִים לָךְ. הַכֹּל מְחוּלִים לָךְ. הַכֹּל שְׁרוּיִם לָךְ. אֵין כַּאן לֹא נֶדֶר וְלֹא שְׁבוּעָה וְלֹא נְזִירוּת וְלֹא חֵרֶם וְלֹא אִסּוּר וְלֹא קוֹנָם וְלֹא נִדּוּי וְלֹא שַׁמְתָּא וְלֹא אָרוּר. אֲבָל יֵשׁ כַּאן מְחִילָה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה. וּכְשֵׁם שֶׁמַּתִּירִים בְּבֵית דִּין שֶׁל מַטָּה כַּךְ יִהְיוּ מֻתָּרִים בְּבֵית דִּין שֶׁל מַעְלָה: ואחר כך יהא מוסר מודעה לפניהם ואומר בלשון זה.

הֲרֵי אֲנִי מוֹסֵר מוֹדָעָה לִפְנֵיכֶם. וַאֲנִי מְבַטֵּל מִכַּאן וּלְהַבָּא כָּל הַנְּדָרִים וְכָל שְׁבוּעוֹת וּנְזִירוֹת וְאִסּוּרִין וְקוֹנָמוֹת וַחֲרָמוֹת וְהַסְכָּמוֹת וְקַבָּלָה בְּלֵב שֶׁאֲקַבֵּל עָלַי בְּעַצְמִי. הֵן בְּהָקִיץ הֵן בַּחֲלוֹם חוּץ מִנִּדְרֵי תַעֲנִית בִּשְׁעַת מִנְחָה. וּבְאִם שֶׁאֶשְׁכַּח לִתְנַאי מוֹדָעָה הַזֹּאת. וְאֶדּוֹר מֵהַיּוֹם עוֹד. מֵעַתָּה אֲנִי מִתְחָרֵט עֲלֵיהֶם. וּמַתְנֶה עֲלֵיהֶם. שֶׁיִּהְיוּ כֻלָּן בְּטֵלִין וּמְבוּטָּלִין. לָא שְׁרִירִין וְלָא קַיָּמִין. וְלָא יְהוֹן חָלִין כְּלָל וּכְלָל. בְּכֻלְּהוֹן אִתְחֲרַטְנָא בְהוֹן מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

(כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ) : אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה :

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים :

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן : בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מָגֵן אַבְרָהָם :

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ : מוֹרִיד הַטָּל :

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים · סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר : מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה :

כש״ת מִי כָמוֹךָ אָב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים :

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים : בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְחַיֵּה הַמֵּתִים : (אמן)

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה :

לְדוֹר וָדוֹר הַמְלִיכוּ לָאֵל כִּי הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ :

וּבְכֵן יִתְקַדֵּשׁ שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ וְעַל מְכוֹנְךָ וְהֵיכָלֶךָ :

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ וְיִירָאוּךָ כָּל הַמַּעֲשִׂים · וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אַחַת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם · (כְּמוֹ) שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשָּׁלְטָן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ :

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה טוֹבָה

ובכן אַזוֹ בעט איך דיך תן פחדך גיב דיין פַּחַד גָאט אונזער גָאט על כל מעשיך אויף גָאר דיין ווערק ואימתך און דיין פָארכְט על כל אויף אַלֶע דיינֶע בַּאשֶׁעפֶּענִעשׁ וייראוך און לָאזִין זיך פָארכְטין פאר דיר אַלֶע ווערק וישתחוו און לָאזִין זיך בוקין פאר דיר אַלֶע באשעפעניש ויעשו און לָאזִין זיך מאכין אַלֶע איין בונד לעשות רצונך זייא זָאלִין טָאן דיין ווילין מיט דעם גאנצין הארצין כמה שידענו אַזוֹא וויא מיר ווייסין גאט אונזֶר גאט דָאס דיא געוועלטיקייט איז פאר דיר עוז דער מאכט איז אין דיין האנט וגבורה און שטארקייט איז אין דיין רעכטע האנט ושמך און דיין נָאמֶען איז פָארכְטיג אויף אַלֶע דיינֶע בַּאשֶׁעפֶּענִעשׁ :

ובכן תן כבוד ה׳ לעמך איך בעט דיך גיב כבוד צו דיין פָאלְק · איין לויב צו דיינע פארכטער און איין גוט האפונג צו דיינע פָארְשְׁטֶער ופתחון פה און עֶפֶענֶען דָאס מויל צו דיא

לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ. שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ. וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ. וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ. וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ. וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ וְכָל הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה. כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ מְהֵרָה לְבַדֶּךָ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ. כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ: יִמְלוֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדוֹר וָדוֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ. וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ. כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וואס האפין צו דיר שמחה מיט שמחה זאלכטו זייא ברייננגען צו דיין לאנד וששון און מיט פרייד צו דיין שטאט וצמיחת און אשפראצונג פון הערשאפט צו דיין קנעכט דוד ועריכת און זאלסט אן ריכטין איין דר לייכטונג צום זון פון ישי דיין געזאלבטן במהרה בימינו באלד און גיך:

ובכן צדיקים און אז דיא צדיקים וועלין זעהען אז משיח וועט קומען וועלין זייא זיך פרייען וישרים און די רעכט פארטיגע וועלין לוסטיג זיין און דיא חסידים מיט געזאנג וועלין זיך פרייען ועולתה און דאס אום רעכט וועט צו שליכין איר מויל וכל און דס גאנצע בייזקייט וועט פאר לענט ווערן וויא איין רויך אז דו וועסט איבער פירין פון דער ערד די מוטוויליקייט דאס הייסט דער יצר הרע וואס ברייננגט גאר דאס שלעכטס:

ותמלוך אתה און דו גאט וועסט קיניגין אליין אויף גאר דיין ווערק בהר אויף דעם בארג פון ציון וואו דיין כבוד רועט ובירושלים און אין ירושלים דיין הייליגע שטאט ככתוב אזוא וויא עס שטייט אין תהלים ימלוך ה' גאט ברוך הוא וועט קיניגן אויף אייביג דיין גאט פון ציון וועט קיניגין צו אלע גיבירטין הללויה לויבט גאט:

קדוש אתה דו ביסט הייליג און דיין נאמען איז פארכטיג ואין און עס איז ניט פאר האנדין קיין גאט חוץ דיר ככתוב אזו וויא עס שטייט גשריבין ויגבה און גאט ברוך הוא איז גיווארין דער הויבין אין משפט והאל הקדוש און דער הייליגער גאט איז גיהייליגט גיווארין מיט די צדקה וואס ער טוט צו גאר דיא וועלט: ברוך גלויבט ביסטו גאט דר הייליגער קיניג

די טייטש פון (אתה בחרתנו) גיפינט מען אין שחרית פון יו"ט

וָוען יום טוב גֶעפַאלְט אוּם מוֹצָאֵי שַׁבָּת זָאגְט מֶען דָאס :

וַתּוֹדִיעֵנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ וַתְּלַמְּדֵנוּ לַעֲשׂוֹת בָּהֶם חֻקֵּי רְצוֹנֶךָ וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים וְתוֹרוֹת אֱמֶת חֻקִּים וּמִצְוֹת טוֹבִים וַתַּנְחִילֵנוּ זְמַנֵּי שָׂשׂוֹן וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ וְחַגֵּי נְדָבָה. וַתּוֹרִישֵׁנוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת וּכְבוֹד מוֹעֵד וַחֲגִיגַת הָרֶגֶל. וַתַּבְדֵּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ :

וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם (לשבת הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת יוֹם) הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה. יוֹם (לשבת זִכְרוֹן) תְּרוּעָה (לשבת בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם :

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ. וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ. וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה : זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה :

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ. וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ וְיָבִין כָּל יְצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ וְיֹאמַר כֹּל

די טייטש פון (ותודיענו) און פון (יעלה ויבא) געפינט מען אין שחרית פון יום טוב

ותתן לנו און דו גָאט אוּנְזֶר גָאט הָאסְט אוּנְז גִיגֶעבִּין מִיט לִיבְּשַׁאפְט את יום (דֶעם טָאג פון שַׁבָּת און) דֶעם טָאג ראש הַשָּׁנָה יום אַזוֹ אַיין טָאג וָוס מֶען בְּלָאזְט שׁוֹפָר (אַזִכָּרוֹן פון שׁוֹפָר) מקרא דֶר טָאג וֶוערְט אָן גְרוּפְן אַיין הֵיילִיגֶער טָאג זכר אַיין אָן דֵיינְקוּנְג צוּ יְצִיאַת מִצְרַיִם:

אלהינו ואלהי אבותינו אוּנְזֶר גָאט און אוּנְזֶרֶע עֶלְטֶערִינְס גָאט · קֵינִיג אויף גָאר דֶער וֶועלְט מִיט דַיין כָּבוֹד והנשא און וֶוער דֶער הויבִּין אויף גָאר דֶער לַאנְד מִיט דַיין יָקָרָע והופע און שַׁיין מִיט דַיין גְרוֹיס און שְׁטַארְק שֵׁיינְקַייט אויף אַלֶע וָואס זִיצִין אִין דֶער וֶועלְט וידע כל פעול און אִיטְלִיכֶער וָואס אִיז וָוארִין גִיוֶוערְקְט זָאל וִויסִין אַז דוּ הָאסְט אִים גִיוֶוערְקְט

אשר נשמה באפו יי אלהי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה: לשבת אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנוחתנו קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך שבענו מטובך ושמחנו בישועתך: לשבת והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך וינוחו בו כל ישראל מקדשי שמך וטהר לבנו לעבדך באמת כי אתה אלהים אמת ודברך אמת וקים לעד: ברוך אתה יהוה מלך על כל הארץ מקדש לשבת השבת ו) ישראל ויום הזכרון:

רצה יי אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם (ולתפלתם שעה) והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל ותפלתם (מהרה) באהבה תקבל ברצון ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך:

ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים: ברוך אתה יי המחזיר שכינתו לציון:

(אמן) מודים דרבנן

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד · (צורנו) צור חיינו מגן ישענו אתה הוא לדור ודור נודה לך ונספר תהלתך על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך ועל נסיך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובקר וצהרים הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך כי מעולם קוינו לך:

ועל כלם יתברך ויתרומם ויתנשא (תמיד) שמך מלכנו תמיד לעולם ועד: וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך:

וכל החיים יודוך סלה ויהללו ויברכו את שמך הגדול באמת לעולם כי טוב האל ישועתנו ועזרתנו סלה (האל הטוב): ברוך אתה יהוה הטוב שמך ולך נאה להודות: לש"ץ ברכת כהנים

למעריב

שלום רב על ישראל עמך תשים לעולם כי אתה הוא מלך אדון לכל השלום וטוב בעיניך לברך את עמך ישראל בכל עת ובכל שעה בשלומך:

בספר חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה וגזרות טובות ישועות ונחמות נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך בית ישראל לחיים טובים ולשלום: ברוך אתה יי המברך את עמו ישראל בשלום:

און איטליכס באשעפעניש זאל פאר שטיין אז דוא האסט אים בעשאפין וויאמר און איטליכער וואס האט איין נשמה זאל זאגין אז גאט דער גאט פון די ישראל איז איין מלך און זיין קיניגרייך גיוועלטיגט אין אלעמען קדשנו הייליג אונז מיט דיינע מצות און גיב אונזר חלק אין דיין תורה מאך אונז זאט פון דיין גוטקייט און מאך אונז פרייען מיט דיין הילף און ריינייג אונזר הארץ צו דינען דיך מיט אמת ווארום דוא ביסט דער אמתר גאט און דיינע רייד זיינען אמת און דו לעבסט אייביג ברוך גילויבט ביסטו גאט קיניג אויף גאר דער וועלט ער הייליגט (דעם שבת און) די ישראל און דעם טאג ראש השנה:

לשחרית ולמנחה

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חַיִּים חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד (יַחַד) בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה (וְרַחֲמִים) וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם · וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ (בְּרוֹב עוֹז וְשָׁלוֹם) : בספר חיים וכו׳

אלהי נצור וכו׳

נוהגין לברך איש את אחיו בליל ראש השנה בלשון זה :

לזכר
לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכָּתֵב וְתֵחָתֵם :

לנקבה
לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכָּתֵבִי וְתֵחָתֵמִי :

לזכרים
לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכָּתֵבוּ וְתֵחָתֵמוּ :

לנקבות
לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכָּתַבְנָה וְתֵחָתַמְנָה :

קידוש לראש השנה

מקדשין בבית הכנסת ובבית על השלחן . אם חל ראש השנה בשבת מתחיל יום הששי עד ברא אלהים לעשות . ואחר כך אומרים זה :

על היין סַבְרִי מָרָנָן וְרַבָּנָן וְרַבּוֹתַי :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עָם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לָשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם (לשבת הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת יוֹם) הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה · יוֹם (זִכְרוֹן) תְּרוּעָה (בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם · כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים · וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד : בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן :

כשחל ראש השנה במוצאי שבת אומרים גם שתי הברכות הללו :

על הנר בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה · בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ · וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ · הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ : בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה :

ויסדר שולחנו ויאכל וישמח כי סוף יום טוב . ואנשי מעשה נוהגין לטבול תפוח בדבש בסעודת ליל ראשון של ראש השנה אחר המוציא ולברך עליו מקודם בורא פרי העץ · ובשכה"ג מפלפל אם יברך על התפוח או על הדבש לכן בשביל ספק זה נהגו לאכול המוציא עם הדבש והתפוח יחד ויאמר אח"ז :

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּחַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה:

וכן נוהגין לאכול כל מיני מתיקה · וכ' עטה"ק יש מי שנוהגין שלא לאכול בר"ה שום דבר חמוץ ואפי' לימני"י עכ"ל ויש אוכלים רמונים ואומרים יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שנרבה זכיות כרמון :

גם נוהגים לאכול ראש כבש או איל זכר לעקידת יצחק · עוד טעם לומר נהיה לראש ולא לזנב ומטעם זה אף אם אין ראש כבש יש לאכול ראש אחר · כשאוכל ראש יאמר (יהי רצון שנהיה לראש ולא לזנב) · גם נוהגים לאכול דגים ואין לבשלם בחומץ · והעיקר בכל הדברים שיזכור האדם ויתעורר בתשובה ויתפלל על הדבר כמ"ש השל"ה הק' · גם להאכיל עניים על שולחנו ויש"ח מעות לעניים ולאביונים כדכתיב אכלו משמנים כו' ושלחו מנות לאין נכון לו :

תפלה להוצאת ספר תורה

אום ראש השנה אונ אום יום כפור בְּשַׁעַת מען נעמט ארויס די ספר תורה זאגט מען פריער ויהי בנסוע אונ דער נאך זאגט מען דאס :

יְהֹוָה יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: ג"פ

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתַי לְטוֹבָה וְהָפֵק רְצוֹנִי וְתֵן שְׁאֵלָתִי וּתְמְחוֹל לִי עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי וְעַל כָּל עֲוֹנוֹת אַנְשֵׁי בֵיתִי מְחִילָה בְּחֶסֶד מְחִילָה בְּרַחֲמִים וְטַהֲרֵנִי מֵחֲטָאַי וּמֵעֲוֹנַי וּמִפְּשָׁעַי וְזָכְרֵנִי בְּזִכָּרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ וּפָקְדֵנִי בִּפְקֻדַּת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים · וְזָכְרֵנִי לְחַיִּים אֲרוּכִים לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה וְכַלְכָּלָה וְלֶחֶם לֶאֱכוֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ וְעוֹשֶׁר וְכָבוֹד וַאֲרִיכַת יָמִים בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ וְשֵׂכֶל וּבִינָה לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל עִמְקֵי סוֹדוֹתֶיהָ וְהָפֵק רְפוּאָה לְכָל מַכְאוֹבֵינוּ וּתְבָרֵךְ אֶת כָּל מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ וּגְזוֹר עָלֵינוּ גְּזֵרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת וּבַטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְרָעוֹת · וְתֵן בְּלֵב מַלְכוּת וְיוֹעֲצָיו וְשָׂרָיו עָלֵינוּ לְטוֹבָה אָמֵן וְכֵן יְהִי רָצוֹן : יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי :
וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ : ג"פ

בריך שמיה וכו'

רבונו של עולם הער פון דער גאנצער וועלט דער פיל מיינע גיבעט צו גוטין אונ מאך אויס ציהען מיין ווילין אונ גיב מיר מיין גיבעט אונ זיי מיר מוחל אויף מיינע אלע זינד אונ זינד פון מיין הויז גיזינד איין מחילה פון גינאד איין מחילה מיט דער בארימקייט אונ ריינג מיך פון מיינע זינד אונ דאכט מיך מיט איין גוט גידעכעניש צו פאר דיר אונ טוא מיך גיאפוילין מיט איין באפעלונג פון הילף אונ דער בארימקייט אונ טוא מיך דאכטין צו גוטין לעבין אונ פריד צו פרנסה אונ שפייז אונ איך זאל האבין ברויט צו עסין אונ איין קלייד אן צו קליידין אונ רייכקייט אונ עהרע לאנגע טעג צו לערנען אונ מידין זיך אין דיין תורה אונ אין דיינע מצות אונ גיב מיר קלוגהייט אונ פאר שטאנד צו פאר שטיין אונ צו פאר נעמען אירע טיפע סודות אונ מאך אויס ציהען איין היילונג צו אלע אונזרע ווייטאגין אונ דוא זאלסט בענטשין אלע ווערק פון אונזערע טעגער אונ זייא גוזר אויף אונז גוטע גזירות הילף אונ טרייסטונג אונ זייא מבטל פון אונז אלע שווערעניש אונ בייז אונ גיב גוטע דעות אין די הארץ פון אונזר קיניג אונ זיינע ראט הערין אונ אלערלייא הערין אויף אונז צו גוטין אמן · אזוא זאל זיין דער ווילין פון גאט ברוך הוא אמן :

אײדער מען בלאזט שופר זאגט מען דאס זיבען מאל :

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי קֹרַח מִזְמוֹר: כָּל הָעַמִּים תִּקְעוּ כָף הָרִיעוּ לֵאלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה: כִּי יְיָ עֶלְיוֹן נוֹרָא מֶלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל הָאָרֶץ: יַדְבֵּר עַמִּים תַּחְתֵּינוּ וּלְאֻמִּים תַּחַת רַגְלֵינוּ: יִבְחַר לָנוּ אֶת נַחֲלָתֵנוּ אֶת גְּאוֹן יַעֲקֹב אֲשֶׁר אָהֵב סֶלָה: עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה יְיָ בְּקוֹל שׁוֹפָר: זַמְּרוּ אֱלֹהִים זַמֵּרוּ זַמְּרוּ לְמַלְכֵּנוּ זַמֵּרוּ: כִּי מֶלֶךְ כָּל הָאָרֶץ אֱלֹהִים זַמְּרוּ מַשְׂכִּיל: מָלַךְ אֱלֹהִים עַל גּוֹיִם אֱלֹהִים יָשַׁב עַל כִּסֵּא קָדְשׁוֹ: נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם כִּי לֵאלֹהִים מָגִנֵּי אֶרֶץ מְאֹד נַעֲלָה:

התוקע מתחיל בנינון

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לִשְׁמוֹעַ קוֹל שׁוֹפָר:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

תקיעה. שברים. תרועה. תקיעה.

תקיעה. שברים. תרועה. תקיעה.

תקיעה. שברים. תרועה. תקיעה. שב

דעם יְהִי רָצוֹן זאגט מען נאך דאס ערשטע מאל שופר בלאזען:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁתְּקִיעַת תשר״ת שֶׁאֲנַחְנוּ תוֹקְעִין תְּהֵא מְרֻקֶּמֶת בִּירִיעָה כְּשֵׁם שֶׁקִּבַּלְתָּ עַל יְדֵי אֵלִיָּהוּ ז״ל וִישׁוּעַ שַׂר הַפָּנִים וְשַׂר מט״ט וּתְמַלֵּא עָלֵינוּ בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ אַתָּה בַּעַל הָרַחֲמִים:

יהי רצון עס זאל זיין באוויליגט פאר דיר גאט מיין גאט און גאט פון מיינע עלטערין דאס בלאזין תקיעה שברים תקיעה וואס מיר בלאזין היינט זאלסטו מאכין אקרוין דורך דעם מלאך וואס איז דער צו גיזעצט און זאל אויף ברייננען און זאל זעצין אויף דעם קאפּ פון מיין גאט און טוא מיט אונז אצייכען צו גוטען, און זאלסט דער פילען אויף אונז דער בארימקייט, געלויבט ביסטו גאט בעל הרחמים:

תקיעה. שברים. תרועה. תקיעה.

תקיעה. שברים. תקיעה.

תקיעה. שברים. תקיעה. שב

דאס זאגט מען נאך דעם אנדערע מאל שופר בלאזען:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁתְּקִיעַת תש״ת שֶׁאֲנַחְנוּ תוֹקְעִין שֶׁתַּעֲשֶׂה עֲטָרָה מִמֶּנָּה לִהְיוֹת עוֹלָה וְיוֹשֵׁב בְּרֹאשׁ אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת וְיַעֲשֶׂה עִמָּנוּ אוֹת לְטוֹבָה:

יהי רצון עס זאל זיין באוויליגט פאר דיר גאט מיין גאט און גאט פון מיינע עלטערין דאס בלאזין תקיעה שברים תקיעה וואס מיר בלאזין היינט זאלסטו מאכין אקרוין דורך דעם ממונה וואס איז דאצו גיזעצט, אזו וואול וויא דו האסט אן גינומען דורך אליהו און זאלסט דער פילען אויף אונז דער בארימקייט גילויבט ביסטו גאט בעל הרחמים:

תקיעה. תרועה. תקיעה.

תקיעה. תרועה. תקיעה.

תקיעה. תרועה. תקיעה גדולה.

דָאס זָאגְט מֶען נָאךְ דֶעם דְרִיטֶען מָאל שׁוֹפָר בְּלָאזֶען:

וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיַּעֲלוּ אֵלּוּ הַמַּלְאָכִים הַיּוֹצְאִים מִן הַשּׁוֹפָר וּמִן הַתְּקִיעָה וּמִן הַשְּׁבָרִים וּמִן הַתְּרוּעָה וּמִן תשר״ת וּמִן תש״ת וּמִן תר״ת לִפְנֵי כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ וְיַמְלִיצוּ טוֹב בַּעֲדֵינוּ לְכַפֵּר עַל כָּל חַטֹּאתֵינוּ:

יהי רצון עֶס זָאל זַיין בַּאוִוילִיגְט פַאר דִיר גָאט מַיין גָאט אוּנ גָאט פוּן מַיינֶע עֶלְטֶערְן עֶס זָאלֶען אוֹיף גֵיין דִיא מַלְאָכִים וָואס זֵיינֶען מְמוּנִים פוּן שׁוֹפָר אוּנ פוּן תקיעה אוּנ פוּן שברים אוּנ פוּן תרועה אוּנ תקיעה. אוּנ פוּן תקיעה שברים תקיעה. אוּנ פוּן תקיעה תרועה תקיעה פַאר דַיין כִּסֵּא הַכָּבוֹד אוּנ זָאל פַאר אוּנְז אֵיין פָאר שְׁפְּרֶעכֶער זַיין, צוּ פַאר גֶעבִּין אוֹיף אַלֶע אוּנְזֶערֶע זִינְד, אָמֵן:

אחר התקיעות יאמר החזן בקול רם

אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה יְיָ בְּאוֹר פָּנֶיךָ יְהַלֵּכוּן: בְּשִׁמְךָ יְגִילוּן כָּל הַיּוֹם וּבְצִדְקָתְךָ יָרוּמוּ: כִּי תִפְאֶרֶת עֻזָּמוֹ אָתָּה וּבִרְצוֹנְךָ תָּרוּם קַרְנֵנוּ:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: והקהל גומרים עמו

הש״ץ נוטל הס״ת בימינו ואומר יהללו והקהל עונים הודו וכו׳. בחול אומרים לדוד מזמור ובשבת מזמור לדוד הבו לה׳ ומכניסין הס״ת להיכל. ואומרים ובנחה יאמר וכו׳:

מוסף לראש השנה

למנחה כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים:

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ: מוֹרִיד הַטָּל:

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים · סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר: מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים:

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְחַיֵּה הַמֵּתִים: (אמן)

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ וְיִירָאוּךָ כָּל הַמַּעֲשִׂים · וְיִשְׁתַּחֲווּ

לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם. כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטָן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה טוֹבָה לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ. שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ. וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ. וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ. וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ. וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ וְכָל הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה. כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ. כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ: יִמְלוֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדוֹר וָדוֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ. וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ. כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם (לשבת הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת יוֹם) הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה. יוֹם (לשבת זִכְרוֹן) תְּרוּעָה (לשבת בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ
וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית
בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי
הַיָּד שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל
מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע
וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל חָי וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם
וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ: וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ
בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם
נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם
וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם · וְאֶת מוּסְפֵי (לשבת יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְ) יוֹם

ומפני חטאינו אונ פון וועגן אונזערע זינד זיינען מיר גיוואהן פר טריבן פון אונזער לאנד ונתרחקנו אונ מיר זיינען גיווארין דער ווייטערט פון אונזער ערד ואין אונ מיר קענען ניט מקריב זיין די קרבנות וואס מיר זיינען מחויב מקריב צו זיין אין דיין אויס דער וויילטין הויז אין דעם גיאבפערטין אונ הייליגן הויז וואס דיין נאמען איז דרויף גרופן מפני פון דעם פיינדס האנט וואס זיא איז גישטרעקט גיווארין אין דיין בית המקדש אונ האט חרוב גימאכט יהי מיר בעטן דיך גאט אונזער גאט אונ גאט פון אונזערע עלטערין דאס דיין ווילין זאל זיין מלך דו דר בארעמיגער קיניג שתשוב זאלסט דיך אום קערן אונ זאלסט זיך איבר אונז מרחם זיין ועל אונ איבר דיין בית המקדש מיט דיין פיל דר בארימקייט ותבנהו אונ זאלסט אים גיך בויען ותגדל אונ זאלסט גרוס מאכין זיין כבוד אזו וויא דו האסט אונז מבטיח גיוועזן דורך דיינע נביאים דס דער כבוד פון דעם בית האחרון וועט גרעסער זיין פון דעם ערשטין אבינו אונזר פאטר אונזער קיניג גלה מיר בעטין דיך זאלסט מגלה זיין דעם כבוד פון דיין מלוכה איבר אונז והופע אונ דער הויב דיך אונ ווייז דיין גרויסקייט איבר אונז דאס אלע זאלן דאס זעהן אז דו ביסט אונזער גאט קרב אונ מאך נאהינט אונ נעם צו נויף אונזערע פר שפרייטע פון צווישין די פעלקר ונפוצותינו אונ אונזערע פר שפרייטע זאמיל איין פון די ענדין פון דער וועלט הביאנו אונ ברייננ אונז אין דיין שטאט ציון מיט גיזאנג ולירושלים אונ קיין ירושלים וואו דיין בית המקדש איז כשמחת מיט דער שמחה וואס מיר האבן פריער גיהאט אז מיר זיינען ארויס גגאנגן פון מצרים איז די שכינה מיט אונז גיוועזן די שמחה זאלן מיר ווידר האבן שם אונ דארטן אין ירושלים וועלן מיר מקריב זיין פאר דיר די קרבנות וואס מיר זיינען שולדיג צו בריינגן תמידים די קרבנות וואס מען האט תמיד מקריב גיוועזן כסדר אזו וויא זיי שטייען אין דר תורה אן גשריבן ומוספים אונ קרבנות פון מוסף וויא דר דין איז ואת אונ דעם קרבן מוסף פון ראש השנה וועלן מיר אן ברייגן אונ

הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ · עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

לשבת
וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: זֶה קָרְבַּן שַׁבָּת וְקָרְבַּן הַיּוֹם כָּאָמוּר:

וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבוֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם: וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ פַּר בֶּן בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם:

וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר · שְׁלשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל · וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ · וּשְׁנֵי שְׂעִירִים לְכַפֵּר וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם: מִלְּבַד עֹלַת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה:

לשבת
יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג · עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ · וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ · חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת*) וְלֹא שָׂמָנוּ

*) בעת מ״ת

מַקְרִיב זַיין צוא פָאר דִיר מִיט לִיבְּשַׁאפְט כמצות אַזוֹ וִויא דִי גִיבָּאט פוּן דַיין וִוילִין כמו אַזוֹא וִויא דוּא הָאסְט אָן גִשְׁרִיבִּין אִין דַיין תּוֹרָה על דוּרְךְ דַיין קְנֶעכְט מֹשֶׁה מפי פוּן דַיין גִיעֶהְרְט מוֹיל אַזוֹ וִויא אִין פָּסוּק שְׁטֵייט:

ובחודש השביעי אוּנ אִין זִיבּעֶנְטִין מָאנְהַייט אַיין טָאג אִין חוֹדֶשׁ אַיין רוּפוּנְג פוּן הֵיילִיגְקַייט זָאל זַיין צוּ אַייךְ אַלֶע מְלָאכוֹת וָואס זַיינֶן אַיין עֲבוֹדָה זָאלְט אִיר נִיט טָאן אַיין טָאג פוּן שַׁאלוּנְג צוּ בְּלָאזִן שׁוֹפָר זָאל זַיין צוּ אַייךְ אוּנ אִיר זָאלְט מַאכֶן אַקָרְבָּן עוֹלָה אַנְגִשְׁמַאק צוּ פַר גָאט אַיוּנְגֶע שְׁטִיר אוּנ אַבַּארַאן שָׁאף וָואס אַיָאר אַלְט זִיבִּין נַאנְצֶע אָן אַמוּם:

ומנחתם ונסכיהם כמדובר אוּנ זֵייעֶר מִנְחָה אוּנ זֵייעֶר גִיסוּנְג אַזוֹ וִוי אִין דֶער תּוֹרָה אִיז גִיזָאגְט גִיוָוארִין דְרַייא צֶעהֶענְטִיל צוּ אַיין שְׁטִיר אוּנ צְוַוייא צֶענְטְלִין צוּא אַבַּארַאן אוּנ אַיין צֶעהֶנְטִיל צוּ אַשָּׁאף אוּנ וַויין וִויא זַיין גִיסוּנְג אוּנ צְוַוייא צִיגְקֶעלַאךְ צוּ פַר גֶעבִּין דִי זִינְד אוּנ צְוַוייא קָרְבָּנוֹת תְּמִידִים אַזוֹ וִויא דֶער סֵדֶר אִיז חוּץ דִיא קָרְבָּנוֹת פוּן רֹאשׁ חוֹדֶשׁ אוּנ אִיר מִנְחָה וָואס מֶען פְלֶעגְט מַקְרִיב זַיין אוּנ דִי עוֹלָה וָואס מֶען הָאט מַקְרִיב גִוֶוען אַלֶע טָאג אוּנ אִיר מִנְחָה אוּנ זֵייעֶרֶע נְסָכִים אַזוֹ וִויא דִיא רֶעכְט אִיז צוּ אַיין גִישְׁמַאק וָואנֶעכְטִיגְקַייט אַיין פַייעֶר אָפֶּער צוּ גָאט:

כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה ׃ שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם ׃ וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא ׃ שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וְכִסֵּא כְבוֹדוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד ׃ אֱמֶת מַלְכֵּנוּ אֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתוֹ ׃ וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד ׃

וְעַל כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי וְכָל בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ ׃ לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל רִשְׁעֵי אָרֶץ ׃ יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל לָשׁוֹן ׃ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ ׃ וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ ׃ וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת עוֹל מַלְכוּתֶךָ ׃ וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד ׃ כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד ׃ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְיָ יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד ׃

וְנֶאֱמַר לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ ׃ וְנֶאֱמַר וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל ׃ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר כִּי לַייָ הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל

ונאמר אונ נאך אפסוק שטייט אין דר תורה גאט קוקט ניט קיין אום רעכט אין יעקב אונ זעהט ניט קיין מידיקייט צווישין ישראל כלומ׳ האטשע דיא ישראל טוען עבירות מאכט ער זיך גלייך אז ער זעהט דאס ניט ווארום גאט זיין גאט איז מיט אים אונ דס שאלין פון איין מלך איז צווישין זייא אונ נאך איין פסוק שטייט אין דער תורה זייא טוען זיך איין זאמלען די עלצטע פון דעם פאלק אז אלע ישראל וועלין זיך מיט אנגדר איין זאמלען. אונ אין דיינע הייליגע כתובים ואס דוד המלך האט גימאכט שטייט אזו דען צו גאט איז די מלוכה

בַּגּוֹיִם: וְנֶאֱמַר יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט: וְנֶאֱמַר שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְיָ עִזּוּז וְגִבּוֹר יְיָ גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְיָ צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה:

וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְיָ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ יְיָ צְבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדַי אֵין אֱלֹהִים: וְנֶאֱמַר וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַייָ הַמְּלוּכָה: וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

אוּנ גָאט אִיז אַמוֹשֵׁל צְווִישֶׁין דִי פֶעלְקֶער אוּנ נָאךְ אַיין פָּסוּק שְׁטֵייט גָאט אִיז אַיין מֶלֶךְ עֶר אִיז אָן גִיקְלֵייד הֶערְשַׁאפְט עֶר אִיז אָן גֶעקְלֵייד מִיט שְׁטַארְקַייט אִיךְ טוּט עֶר אָן בְּרֵייטִין דִיא וֶועלְט זִיא טוּט זִיךְ נִיט אוֹיס גְלִיטְשִׁין ונאמר אוּנ נאךְ אַפָּסוּק שְׁטֵייט גְשְׁרִיבִּין אַז שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ הָאט גִבּוֹיעֶט דֶעם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אוּנ הָאט גִוָואלְט אַרַיין בְּרֵיינְגֶן דֶעם אָרוֹן הַקֹּדֶשׁ הָאבֶּן זִיךְ דִי טוֹיעֶרִין צוּ נוֹיף גִישְׁלָאסְן אוּנ הָאבִּן זִיךְ נִיט גִוָואלְט עֶפֶענֶן הָט עֶר גִבֶּעטִין אוּנ הָט גִזָאגְט שאו שערים הֵייבְּט אוֹיף אִיר טוֹיעֶרִין אֵייעֶר הֵייבְּט אַייךְ אוּנ הֵייבְּט אַייךְ אוֹיף אִיר טִירִין, אֵייבִּיגֶע דֶען אַז דֶר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִיז חָרוּב גְוָוארִין בעוה״ר הָאבֶּן דִי שׂוֹנְאִים קֵיין שְׁלִיטָה נִיט גִיהַאט אִין דִי טוֹיעֶרִין נאר זֵייא זֵיינֶען אִין דֶער עֶרְד פַּאר שְׁוָואוּנְדִין גְוָוארִין דְרוּם הֵייסִין זֵייא פתחי עולם הָאט עֶר גִיבֶּעטִין לָאז אַרַיין קוּמֶען דֶער מֶלֶךְ וָואס דֶער כָּבוֹד אִיז צוּ אִים הָאבִּין דִי טוֹיעֶרִין גִיפְרֶעגְט מי זה וֶוער אִיז דֶר מֶלֶךְ פוּן כָּבוֹד דֶען זֵיי הָאבִּין גִטְרַאכְט אַז עֶר מֵיינְט דָאס אוֹיף זִיךְ הָאבִּין זֵיי אִים גִיוָואלְט שְׁפַּאלְטִין זַיין מוֹחַ הָאט עֶר גִיזָאגְט אִיךְ זָאג אוֹיף גָאט מלך הכבוד אַזוֹ וִויא עֶס שְׁטֵייט וַוייטֶער ה׳ עזוז נָאט עֶר אִיז אַשְׁטַארְקֶער ה׳ גבור גָאט אִיז אַיין שְׁטַארְקֶער בַּעַל מִלְחָמָה הֵייבְּט אוֹיף אִיר טוֹיעֶרִין אֵייעֶר הֵייבְּט אוּנ הֵייבְּט אַייךְ אוֹיף אִיר טִירִין פוּן אֵייבִּיג אוּנ לָאז אַרַיין קוּמֶען דֶער מֶלֶךְ הַכָּבוֹד מי הוא וֶוער אִיז דֶער מֶלֶךְ פוּן כָּבוֹד גָאט דֶר הֶער עֶר אִיז דֶער מֶלֶךְ פוּן כָּבוֹד צוּ אִים אִיז רָאוּי דֶער כָּבוֹד אוֹיף אֵייבִּיג:

וְעַל ידי עבדיך אוּנ דוּרְךְ דַיינֶע נְבִיאִים שְׁטֵייט גְשְׁרִיבְּן אַזוֹ הָאט גָאט גְזָאגְט דֶר גָאט פוּן יַעֲקֹב אוּנ זַיין דֶער לֵייזֶער דֶר גָאט פוּן הֶערְשַׁאפְט אִיךְ בִּין דֶער עֶרְשְׁטֶער אוּנ אִיךְ בִּין דֶער הִינְטֶערְשְׁטֶער אוּנ חוּץ מִיר אִיז נִיט פַאר הַאנְדִין אַיין גָאט ונאמ׳ אוּנ נָאךְ אַפָּסוּק שְׁטֵייט גְשְׁרִיבְּן אוּנ זֵיי וֶועלְן אוֹיף גֵיין גִיעֶהֶרְטֶע אוֹיף דִי בֶּערְג פוּן צִיּוֹן צוּ מִשְׁפָּטִין דֶעם בַּארְג פוּן עֵשָׂו אוּנ עֶס וֶועט זַיין צוּ גָאט דִי מְלוּכָה אוּנ נָאךְ אִיז וָוארְן גְזָאגְט אוּנ גָאט וֶועט זַיין צוּ אַיין מֶלֶךְ אוֹיף גָאר דר וֶועלְט דֶעם זֶעלְבִּיגְן טָאג וֶועט גָאט זַיין אֵיינִיג אוּנ זַיין נָאמֶן וֶועט זַיין אֵיינִיג ובתורתך אוּנ אִין דַיין תּוֹרָה שְׁטֵייט גְשְׁרִיבְּן שמע ישראל הֶער צוּ יִשְׂרָאֵל גָאט אוּנְזֶר גָאט אִיז אֵיינִיג:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ: וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ וְיָבִין כָּל יְצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְאַפּוֹ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה: בשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה נָא בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ: וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ: וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת · כִּי אַתָּה אֱלֹהִים אֱמֶת וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן:

מנהג ספרד לתקוע גם בלחש כמו בחזרה וג"כ לומר היום הרת עולם וכו' בלחש כמו בחזרה: ותוקעין תשר"ת תש"ת תר"ת ואח"כ אומרים היום הרת עולם גם בשבת אע"פ שאין תוקעין

הַיּוֹם הֲרַת עוֹלָם · הַיּוֹם יַעֲמִיד בַּמִּשְׁפָּט כָּל יְצוּרֵי עוֹלָמִים · אִם כְּבָנִים אִם כַּעֲבָדִים · אִם כְּבָנִים רַחֲמֵנוּ כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים · וְאִם כַּעֲבָדִים עֵינֵינוּ לְךָ תְלוּיוֹת עַד שֶׁתְּחָנֵּנוּ וְתוֹצִיא כָאוֹר מִשְׁפָּטֵנוּ אָיוֹם קָדוֹשׁ:

כשבת א"א זה אֲרֶשֶׁת שְׂפָתֵינוּ יֶעֱרַב לְפָנֶיךָ אֵל רָם וְנִשָּׂא · מֵבִין וּמַאֲזִין מַבִּיט וּמַקְשִׁיב לְקוֹל תְּקִיעָתֵנוּ · וּתְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן סֵדֶר מַלְכֻיּוֹתֵינוּ:

אַתָּה זוֹכֵר מַעֲשֵׂה עוֹלָם וּפוֹקֵד כָּל יְצוּרֵי קֶדֶם

לְפָנֶיךָ נִגְלוּ כָּל תַּעֲלוּמוֹת וַהֲמוֹן נִסְתָּרוֹת שֶׁמִּבְּרֵאשִׁית. כִּי אֵין שִׁכְחָה לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ. וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ: אַתָּה זוֹכֵר אֶת כָּל הַמִּפְעָל. וְגַם כָּל הַיְצוּר לֹא נִכְחַד מִמֶּךָּ. הַכֹּל גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ. צוֹפֶה וּמַבִּיט עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. כִּי תָבִיא חֹק זִכָּרוֹן לְהִפָּקֵד כָּל רוּחַ וָנֶפֶשׁ. לְהִזָּכֵר מַעֲשִׂים רַבִּים וַהֲמוֹן בְּרִיּוֹת לְאֵין תַּכְלִית. מֵרֵאשִׁית כָּזֹאת הוֹדָעְתָּ. וּמִלְּפָנִים אוֹתָהּ גִּלִּיתָ. זֶה הַיּוֹם תְּחִלַּת מַעֲשֶׂיךָ

דיא טייטש פון (אלהינו) געפינט מען אין שחרית של ראש השנה

אתה זכור מעשה עולם דו גֶדיינְקְסְט די װערְקְן פון דער װעלְט און גֶדיינְקְסְט אַלֶע בַּשֶׁעפֶענִש פון לַאנְגֶער צייט אָן לפניך פַר דיר איז אַנְטְפְּלֶעקְט אַלֶע גֶהֵיימְנִיסֶעס און פִיל פַר בָּארְגֶענֶע זַאכִין פון שֵׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית כי אין דֶען עֶס איז נִיט פַאר הַאנְדֶן קֵיין פַאר גֶעסוּנְג פַר דֵיין כִּסֵא הַכָּבוֹד און עֶס איז נִיט קֵיין פַאר בָּארְגוּנְג פַר דַיינֶע אוֹיגִין אתה זוכר דו גֶידֶיינְקְסְט אַלֶעס װָאס איז גֶיװֶעזֶן גֶעטָאן אוֹיךְ אַלֶע בַּשֶׁעפֶענִש זַיינֶען נִיט פַאר מִיטִין פון דִיר הכל גלוי אַלֶץ איז אַנְטְפְּלֶעקְט און װִיסִינְלִיךְ פַר דִיר גָאט אוּנְזֶער גָאט עֶר לוּגְט בִּיז אִין עֶנְד פון אַלֶע דורות דֶען עֶס װֶעט קוּמֶן אַגִידֶערְעכֶענִש צוּ גֶדֵיינְקֶן אַלֶע לַייבֶּר צוּ גֶדֵיינְקֶן פִיל װֶערְק און בְּרוּמוּנְג פון לַייטִין אָן אֵיין סוֹף מראשית פון עֶרְשְׁטִין אָן פַאנְג הָאסְטוּ לָאזִין װִיסִין און פון פְרִיעֶר הָאסְטוּ זִיא אַנְטְפְּלֶעקְט זה

זכרון ליום ראשון · כי חק לישראל הוא משפט לאלהי
יעקב: ועל המדינות בו יאמר · איזו לחרב · ואיזו לשלום ·
איזו לרעב · ואיזו לשבע · ובריות בו יפקדו להזכירם
לחיים ולמות · מי לא נפקד כהיום הזה · כי זכר כל היצור
לפניך בא · מעשה איש ופקדתו · ועלילות מצעדי גבר ·
מחשבות אדם ותחבולותיו · ויצרי מעללי איש: אשרי
איש שלא ישכחך · ובן אדם יתאמץ בך · כי דורשיך
לעולם לא יכשלו · ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך · כי
זכר כל המעשים לפניך בא · ואתה דורש מעשה כלם:
וגם את נח באהבה זכרת · ותפקדהו בדבר ישועה
ורחמים בהביאך את מי המבול לשחת כל בשר מפני
רוע מעלליהם · על כן זכרונו בא לפניך יי אלהינו
להרבות זרעו כעפרות תבל · וצאצאיו כחול הים ככתוב

היי׳ דער היינטיגער טאג פון ראש השנה איז דער אן הייב פון דיין ווערק ער איז אגידעכעניש צום ערשטין טאג פון דער וועלט באשעפעניש כי חק ער איז איין גידעכעניש צו די ישראל ער איז איין טאג וואס גאט פון יעקב טוט משפטין אלע באשעפעניש ועל המדינות אונ אויף דיא מדינות ווערט גיזאגט דעם היינטיגן טאג וועלכע מדינה זאל האבין אמלחמה מיט איין שווערד אונ וועלכע מדינה זאל זיין פריד אונ וועלכע מדינה זאל זיין הונגער אונ וועלכע מדינה זאל זיין זאט, אונ די באשעפעניש ווערין אין אים גידאכט צו גדינקן ווער זאל לעבין אונ ווער זאל שטארבין דאס יאר מי דען ווער איז ניט גידאכט היינטיגין טאג דען די גידעכעניש פון אלע פורעמס קומט פאר דיר די ווערק פון איטליכין מענטשין אונ די ווערק פון איטליכס טריט פון דעם מענטש, די מחשבות פון אלע מענטשין אונ זיינע תחבולות אונ דעם יצר פון איטליכן מענטשין, וואול דעם מענטשין וואס פאר געסט דיך ניט אונ וואול דעם מענטשין וואס שטארקט זיך מיט דיר כי דורשיך דען דיינע פארשטער וועלין ניט גישטרויכילט ווערין אונ וועלין זיך ניט שעמן אייביג אלע וואס באשיצין זיך אין דיר כי זכר דען די גידעכעניש פון אלע ווערקין קומט פאר דיר אונ דוא פארשט אלע זייערע מעשים · איך נח הצדיק מיט ליבשאפט האסטו גידאכט אים אונ האסט אים באפוילין מיט רייד פון הילף אונ דר בארימקייט אז דו האסט גיבראכט דעם מבול צו פאר דארבין אלע בשעפניש איבר זייערע שלעכטע ווערק דרום זיין גידעכעניש קומט פאר דיר גאט אונזר גאט צו מערין זיינע קינדר וויא דאס אש פון דער וועלט אונ צו מערין זיינע קינדס קינדער אזו פיל וויא זאמד פון דעם ים אזו וויא עס שטייט גשריבן אין דיין תורה גאט האט גדאכט נח אונ אלע חיות אונ אלע בהמות וואס זיינן גיוועזן מיט אים אין דר תיבה האט גאט גימאכט איבר פארין

בתורתך ויזכור אלהים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה ויעבר אלהים רוח על הארץ וישכו המים: ונאמר וישמע אלהים את נאקתם ויזכור אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב: ונאמר וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר: ובדברי קדשך כתוב לאמר זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום יי: ונאמר טרף נתן ליראיו יזכר לעולם בריתו: ונאמר ויזכר להם בריתו וינחם כרב חסדיו:

ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר הלך וקראת באזני ירושלים לאמר כה אמר יהוה זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה: ונאמר וזכרתי אני את בריתי אותך בימי נעוריך והקימותי לך ברית עולם: ונאמר הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכר אזכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאם יהוה:

אלהינו ואלהי אבותינו זכרנו בזכרון טוב לפניך ופקדנו בפקדת ישועה ורחמים משמי שמי קדם וזכר לנו יהוה אלהינו את הברית ואת

איין רוח פון בעשטימונג אויף דער ערד זיינן שטיל געווארין די וואסער ונאמר אונ נאך א פסוק שטייט גאט האט געהערט זייער געשריא גאט האט גידאכט דעם ברית וואס ער הט געמאכט מיט אברהם אונ מיט יצחק אונ מיט יעקב ובדברי קדשך אונ אין דיינע הייליגע כתובים שטייט געשריבן גאט האט געטאן איין גידעכניש צו זיינע וואונדער גאט איז איין לייט זעליגער אונ איין דער בארמיגער ונאמר טרף נתן ליראיו אונ נאך שטייט געשריבן גאט גיט שפייז צו זיינע פארכטיגע ער גידיינקט אייביג זיין ברית ונאמר נאך שטייט געשריבן גאט האט גידאכט זיין שבועה אונ האט זייא גבריכט אזו וויא זיינע גינאדין זיינען פיל:

ועל ידי אונ דורך דיינע נביאים שטייט געשריבן גייא אונ זאלסט רופין אין די אויערין פון ירושלים אזו האט גאט גיזאגט איך טו גדיינקען צו דיר דעם חסד פון דיין יוגינט דעם ליבשאפט פון דיין חופה דיין גיין נאך מיר אין דר מדבר אין אזו איין לאנד וואס ניט גזייעט איז ונאמר אונ נאך איין פסוק שטייט הבן יקיר גאט האט גזאגט דר זון אפרים איז מיר ווערדיג אם ילד ווען ער איז א קינד טו איך מיך דער מייען מיט אים ווען איך טוא ריידין פון אים טוא איך גידיינקען אין אים דרום טוען מיינע גידערים ברומען צו אים טוט ריידין גאט איך וועל אים דער בארימען:

אלהינו ואלהי אבותינו אונזר גאט אונ גאט פון אונזרע עלטערין גידיינק אונז מיט איין גיט גידעכעניש צו פאר דיר אונ באפעל אונז מיט א באפעל פון הילף אונ דער בא רמקייט

פון

החסד ואת השבועה אשר נשבעת לאברהם אבינו בהר המוריה ותראה לפניך עקדה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו על גבי המזבח וכבש רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם כן יכבשו רחמיך את כעסך מעלינו ובטובך הגדול ישוב חרון אפך מעמך ומעירך ומארצך ומנחלתך · וקים לנו יי אלהינו את הדבר שהבטחתנו בתורתך על ידי משה עבדך מפי כבודך כאמור : וזכרתי להם ברית ראשונים אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני יהוה : כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם ואין שכחה לפני כסא כבודך · ועקדת יצחק לזרעו (של יעקב) היום ברחמים תזכור : ברוך אתה יהוה זוכר הברית :

ותוקעין תשר״ת תש״ת תר״ת ואח״כ אומרים היום הרת עולם גם בשבת אע״פ שאין תוקעין

היום הרת עולם· היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים · אם כבנים אם כעבדים · אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים · ואם כעבדים עינינו לך תלויות עד שתחננו ותוציא כאור משפטנו איום קדוש :

בשבת א״א זה ארשת שפתינו יערב לפניך אל רם ונשא · מבין ומאזין מביט ומקשיב לקול תקיעתנו · ותקבל ברחמים וברצון סדר זכרונותינו :

אתה נגלית בענן כבודך על עם קדשך לדבר עמם מן השמים השמעתם קולך ונגלית עליהם בערפלי טהר · גם כל העולם כלו חל מפניך ובריות

פון פאר מאלט און גידיינק צו אונז גאט דעם ברית און דעם חסד און דיא שבועה וואס דוא האסט געשווארין צו אונזר פאטער אברהם אויף דעם בארג מוריה און עס זאל ווערן געזעהן פאר דיר די עקידה וואס אברהם אבינו האט געבונדן זיין זון יצחק אויף דעם מזבח און האט איין גהאלטין זיין דער בארימהערציגקייט כדי ער זאל טאן דיין ווילן מיט גאנצין הארצין אזו זאל דיין דער בארימהערציגקייט איין האלטין דיין כעס פון אונז און מיט דיין גרויס גוטקייט זאל ווידר קערין דיין גרים צארין פון דיין פאלק ישראל און פון דיין שטאט ירושלים און פון דיין ארב און באשטעטיג צו אונז אונזר גאט די רייד וואס דוא האסט אונז מבטיח גיוועזן אין דיין תורה דורך דיין קנעכט משה וואס ער האט גיהערט פון דיין גיעהרטין מויל אזוא וויא עס איז גיזאגט גוואָרין איך וועל גדיינקען צו זייא דעם ברית פון פריער וואס דורך דעם ברית האב איך זייא אויס גיצויגין פון דעם לאנד מצרים פאר דיא אויגין פון אלע פעלקער צו זיין צו זייא איין גאט איך בין אייך מבטיח דרויף דען דוא גידיינקסט אלע פאר געסענע זאכין פון אייביג אן און עס איז ניט פאר האנדין קיין פאר געסונג פאר דיין כסא הכבוד און דיא עקידה פון יצחק טוסטו גידיינקען צו זיינע קינדער ברוך אתה גילויבט ביסטו גאט דער דא טוט גידיינקען דעם ברית :

אתה נגלית דו האסט אנטפלעקט דיין כבוד אין וואלקין אז דו האסט גיוואלט ריידין מיט דיין היילג פאלק פון דעם הימיל האסטו זייא גימאכט הערין דיין קול ונגלית עליהם און מיט איין קלארין נעפיל האסטו זיך אנטפלעקט צו זייא אויך גאר אלע לייט פו״ ־ער וועלט

בְּרֵאשִׁית חָרְדוּ מִמֶּךָּ בְּהִגָּלוֹתְךָ מַלְכֵּנוּ עַל הַר סִינַי לְלַמֵּד לְעַמְּךָ תּוֹרָה וּמִצְוֹת וַתַּשְׁמִיעֵם אֶת הוֹד קוֹלֶךָ וְדִבְּרוֹת קָדְשְׁךָ מִלַּהֲבוֹת אֵשׁ׃ בְּקוֹלוֹת וּבְרָקִים עֲלֵיהֶם נִגְלֵיתָ וּבְקוֹל שׁוֹפָר עֲלֵיהֶם הוֹפָעְתָּ׃ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹת הַבֹּקֶר וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים וְעָנָן כָּבֵד עַל הָהָר וְקוֹל שֹׁפָר חָזָק מְאֹד וַיֶּחֱרַד כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה׃ וְנֶאֱמַר וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל׃ וְנֶאֱמַר וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת הָהָר עָשֵׁן וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק׃ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה יְיָ בְּקוֹל שׁוֹפָר׃ וְנֶאֱמַר בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְיָ׃ וְנֶאֱמַר תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ׃ כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃

האבן זיך געשראקן פאר דיר אונ אלע בשעפעניש פון ששת ימי בראשית האבן זיך דר שראקין פאר דיר אז דו האסט זיך אנטפלעקט אויף דעם בארג סיני לערנען צו דיין פאלק תורה אונ האסט זיי געבאטין מצות צו האלטין אונ דו האסט זיי גלאזט הערין דאס שיינקייט פון דיין קול אויך האסטו זיי גלאזט הערן דיינע היילגע רייד פון פלאם פייער. מיט שטים אונ מיט בליץ האסטו זיך צו זיי אנטפלעקט אונ האסט געמאכט שיינען מיט איין קול פון אשופר אזוי וויא אין דיין תורה שטייט געשריבן ביי מתן תורה עס איז געוועזן דעם דריטן טאג גאנץ פריא איז געוועזן קולות אונ בליצן אויך איז געוועזן איין שווער וואלקן אויף דעם בארג אויך איז געוועזן איין שטארקער קול פון איין שופר האבי זיך דערשראקן גאר דאס פאלק וואס אין דער מחנה ונאמר אונ נאך אפסוק שטייט דאס קול פון דעם שופר איז אלע מאל שטארקר געוועזן משה טוט ריידין אונ גאט טוט אים ענטפערין מיט שטים. אונ אפסוק שטייט אונ גאר דאס פאלק האבן געזעהן די קולות חאטשע עס שיקט זיך ניט צו ריידין אז מען זאל זעהן די קולות אונ עס שטייט דאך אלע האבין געזעהן די קולות נשמע ביי מתן תורה איז אנס געשעהען אז מען האט געזעהן קולות אונ בראנד פייער אויך האבן זיי געזעהן דאס קול פון דעם שופר אונ דר בארג האט זיך געריכערט אונ אז דאס פאלק האבן געזעהן זייא פאר צאלינגט געווארין זיינן זיי געבליבן שטיין פון ווייטין ובדברי אונ אין דיינע היילגע כתובים שטייט געשריבן גאט איז אויף געגאנגען מיט שארינג גאט איז אויף געגאנגען מיט איין קול פון אשופר. אונ נאך מער איז געזאגט געווארין מיט טרומייטין אונ מיט איין קול פון

וְנֶאֱמַר הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ: הַלְלוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ: הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר: הַלְלוּהוּ בְתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעוּגָב: הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ:

וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר כָּל יֹשְׁבֵי תֵבֵל וְשֹׁכְנֵי אָרֶץ כִּנְשֹׂא נֵס הָרִים תִּרְאוּ וְכִתְקֹעַ שׁוֹפָר תִּשְׁמָעוּ: וְנֶאֱמַר וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְהִשְׁתַּחֲווּ לַיְיָ בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלָיִם: וְנֶאֱמַר וַיְיָ עֲלֵיהֶם יֵרָאֶה וְיָצָא כַבָּרָק חִצּוֹ וַאדֹנָי יֱהוִֹה בַּשּׁוֹפָר יִתְקָע וְהָלַךְ בְּסַעֲרוֹת תֵּימָן: יְיָ צְבָאוֹת יָגֵן עֲלֵיהֶם׃ כֵּן תָּגֵן עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלוֹמֶךָ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ: וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת

שופר זאלט איר שאלין פאר גאט דעם קיניג׳ ויאמר אונ נאך מער איז געזאגט געווארן איר זאלט בלאזין אין איין חודש מיט איין שופר אז די לבנה איז פאר הוילין:

ועל ידי עבדיך אונ דורך דיינע קנעכט די נביאים שטייט געשריבן אזו האט גאט גזאגט אלע וואס זיצין אויף דער וועלט אונ אלע וואס רוען אין דער ערד דהיינו דיא מתים אז עס וועט זיך אויף הייבן איין פאן אויף די בערג ווארום אז משיח וועט קומען וועט גאט אויף הייבן איין פאן אויף די בערג וועהין אלע זעהן אוך וועט גאט בלאזין מיט א שופר אונ איר וועט הערין ויאמר אונ נאך מערער איז געזאגט געווארן, אונ עס וועט זיין אין דעם מאל אז משיח וועט קומן וועט גאט בלאזין מיט א גרויסן שופר וועלין קומן די ישראל וואס זיינן פאר לארין אין לאנד אשור אויך וועלין קומן די ישראל וואס זיינן פאר שטויסן אין לאנד מצרים אונ זייא וועלין זיך בוקין צו גאט אויף דעם הייליגן בארג אין ירושלים׳ אוך שטייט גאט וועט זיך אויף זיי באווייזן זיינע פיילין וועלין אויס גיין וויא א בליץ אונ גאט וועט בלאזין מיט א שופר אונ וועט גיין מיט שטורם קיין לאנד פון דרום׳ ה׳ צבאות גאט דר הער טוט באשיצין אויף זיי אזו זאלסטו באשיצין אויף דיין פאלק ישראל מיט דיין פריד:

אלהינו ואלהי אבותינו אונזער גאט אונ גאט פון אונזערע עלטערין תקע בלאז מיט איין גרויסן שופר צו פריי מאכן אונז אונ הייב אויף א פאן איין צו זאמלן אונזרע פר טריבענע אונ מאך נינעהנן אונזרע פר שפרייטע פון צווישן די פעלקר אונ אונזרע פר שפרייטע זאלסטו איין זאמלין פון די עקן פון דר ערד והביאנו אונ ברייננ אונז מיט געזאנג אין דיין שטאט ציון אונ קיין ירושלים דיין הייליג הויז מיט פרייד פון אייביג אונ דארטין וועלן מיר מאכן פר דיר

עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ כְּמִצְוָה עָלֵינוּ
בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי משֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם
וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי
שַׁלְמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:
כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ קוֹל שׁוֹפָר וּמַאֲזִין תְּרוּעָה וְאֵין דּוֹמֶה לָּךְ:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ קוֹל תְּרוּעַת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים:

ותוקעין תשר״ת תש״ת תר״ת ואח״כ אומרים היום הרת עולם גם בשבת אע״פ שאין תוקעין
(היום הרת עולם) און (ארשת שפתינו) געפינט מען אויבען אין דף קטו

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם (וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה) וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה
לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל · וּתְפִלָּתָם (מְהֵרָה) בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן
וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:
וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

(אמן) מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד · (צוּרֵנוּ)
צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל
חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל
נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ
וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:
וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא (תָּמִיד) שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:
וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:
וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת לְעוֹלָם כִּי טוֹב
הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה (הָאֵל הַטּוֹב): בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַטּוֹב שִׁמְךָ
וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת: לש״ץ ברכת כהנים

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חַיִּים חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ
בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד (יַחַד) בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ
אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה (וְרַחֲמִים) וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים

דִי קָרְבָּנוֹת פוּן אוּנְזֶר שׁוּלְד אַזוֹ ווִי מִיר זַיינֶען גִיבָּאטִין גִיוָוארִן אִין דַיין תּוֹרָה דוּרְךְ דַיין קְנֶעכְט
משֶׁה וָואס עֶר הָאט גִיהֶערְט פוּן דַיין מוֹיל אַזוֹ ווִיא עֶס שְׁטֵייט גִישְׁרִיבִּין:

וּביוֹם שמחתכם און אַייעֶרֶע פְרֵיידֶע טָאג און אִין אַייעֶרֶע יָמִים טוֹבִים און אַייעֶרֶע רָאשֵׁי
חֳדָשִׁים זָאלְט אִיר בְּלָאזִין מִיט טְרוֹמֵייטִין אוֹיף אַייעֶרֶע עוֹלוֹת און אוֹיף שֶׁעכְטוּנְג פוּן
שְׁלָמִים וֶועלִין זַייא זַיין צוּ אַגִידֶעכְטְנֶעשׁ פַאר אַייעֶר גָאט אִיךְ בִּין אַייעֶר גָאט כי אתה דֶען
דוּא הֶערְסְט דָאס קוֹל פוּן דֶעם שׁוֹפָר און פַאר נֶעמְסְט שַׁאלוּנְג און עֶס אִיז נִיט קֵיין גְלַייכוּנְג
צוּ דִיר ברוך אתה גְלוֹיבְּט בִּיסְטוּ גָאט דֶער דָא הֶערְט דָאס שְׁטִים פוּן שַׁאלוּנְג דָאס יִשְׂרָאֵל
בְּלָאזִין הַיינְטִיגִין טָאג מִיט דֶער בַּארִימְקַייט:

וְשָׁלוֹם. וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל
שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ (בְּרוֹב עוֹז וְשָׁלוֹם) :

בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה וּגְזֵרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת
נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם :

אלהי נצור וכו'

וחוזרין התפלה בקול רם ואחר התפלה קודם קדיש תוקעין עוד י' קולות להשלים ק' קולות וא"ח היום הרת עולם ·

קידושא רבא לראש השנה

אם חל בשבת מתחילין על כן ברך וכו' :

תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב:
על היין סברי מרנן ורבנן ורבותי בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן :

סדר תשליך

ביום ראשון של ראש השנה אחר מנחה הולכין אל הנהר ואומרים זה . אם חל בשבת הולכין ביום ב' של ר"ה :

מִי אֵל כָּמוֹךָ נוֹשֵׂא עָוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ
כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא : יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצוּלוֹת יָם
כָּל חַטֹּאתָם : תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ מִימֵי
קֶדֶם : מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָּהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ : יְיָ לִי לֹא אִירָא מַה יַּעֲשֶׂה לִי
אָדָם : יְיָ לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי : טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ מִבְּטֹחַ בָּאָדָם :
טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים :

רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה : הוֹדוּ לַיְיָ בְּכִנּוֹר בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ לוֹ:
שִׁירוּ לוֹ שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה: כִּי יָשָׁר דְּבַר יְיָ וְכָל מַעֲשֵׂהוּ
בֶּאֱמוּנָה : אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְיָ מָלְאָה הָאָרֶץ : בִּדְבַר יְיָ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ
וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם : כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם נֹתֵן בְּאוֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת : יִירְאוּ מֵיְיָ
כָּל הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל יֹשְׁבֵי תֵבֵל : כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד :

מי אל כמוך וועֶר איז איין גָאט וויא דוּ דֶער דָא פַאר טְרָאגְט אוּם רֶעכְט אוּן עֶר טוּט איבֶּער
פָארִין אויף מִיטְמֵייט צוּ די איבֶּר בְּלַייבוּנְג פוּן זַיין אַרְב עֶר הַאלְט נִיט צוּ אֵייבִּיג זַיין
צָארִין דֶען עֶר בַּאגֶערְט גְינָאד · ישוב ירחמנו דְרוּם וֶועט עֶר ווידֶער קֶערִין דֶער בַּארִימֶען אוּנְז
עֶר טְרֶעט אויף אוּנְזֶער זִינְד אוּן וַוארְפְט אין טִיפֶענְשׁ פוּן דֶעם יַם אַלֶע זַייעֶרֶע עֲבֵירוֹת תתן
אמת דוּ גִיבְּסְט דִי מִדָה פוּן אֱמֶת צוּ יַעֲקב אוּן דִי מִדָה פוּן חֶסֶד צוּ אַבְרָהָם דָאס דוּ הָאסְט
גִישְׁוָוארִין צוּ אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין פוּן פְאר מָאלְט מן המצר פוּן אֵיינְגֶשַׁאפְט טוּא איך רוּפִין
צוּ גָאט טוּט גָאט מִיר עֶנְטְפֶערִין אין דֶער בְּרֵייטֶערוּנְג ה' לי גָאט איז מִיט מִיר דְרוּם פָארְכְט
איך מִיךְ נִיט וָואס קֶען אַמֶענְטְשׁ מִיר טָאן · גָאט איז אין מַיינֶער הִילְף דְרוּם וֶועל איך
בְּוַודַאי זֶעהֶען אַיין נְקָמָה אין מַיינֶע פַיינְט טוב לחסות עֶס איז בֶּעסֶער אַיין בִּטָחוֹן צוּ הָאבִּין
אין גָאט אֵיידֶער צוּ הָאבִּין אַיין בִּטָחוֹן אין אַיין מֶענְטְשִׁין · עֶס איז בֶּעסֶער צוּ פַאר זִיכֶערִין
זִיךְ אויף גָאט אֵיידֶער צוּ פַאר זִיכֶערִין זִיךְ אויף דִיא מִילְדִין לא ירעו זֵייא אִיבְּלֶען נִיט אוּן
זֵייא פַאר דַארְבִּין נִיט אין מַיין הֵיילִיגִין בַּארְג דֶען דָאס לַאנְד איז פוּל מִיט וִויסִין שַׁאפְט
פוּן גָאט אַזוֹ וויא ווַאסֶער דֶעקְט צוּ דֶעם יַם :

סדר תשליך

יְהֹוָה הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: עֲצַת יְהֹוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר: אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהָיו הָעָם בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ: מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְיָ רָאָה אֶת כָּל בְּנֵי הָאָדָם: מִמְּכוֹן שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם הַמֵּבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם: אֵין הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע בְּרָב חָיִל גִּבּוֹר לֹא יִנָּצֵל בְּרָב כֹּחַ: שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה וּבְרֹב חֵילוֹ לֹא יְמַלֵּט: הִנֵּה עֵין יְהֹוָה אֶל יְרֵאָיו לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: לְהַצִּיל מִמָּוֶת נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב: נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַייָ עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא: כִּי בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ:

יְהִי חַסְדְּךָ יְיָ עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ:

דֶער נָאךְ זָאגְט מֶען, דֶּעם פָּסוּק:

לֹא יָרֵעוּ וְלֹא יַשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קָדְשִׁי כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת יְהֹוָה כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים:

סדר כפרות

דִיא תְּחִנָּה זָאגְט מֶען פַאר כַּפָּרוֹת שְׁלָאגְן:

שַׁדַּי דֶער אַלְמֶעכְטִיגֶער גָאט דֶער דָא טוּט אֵייבִּיג רוּעֶן אִין הִימִיל דֶער זָאל אָן נֶעמֶען דֶעם טָאג פוּן מִיר אָרוּם וַוייבּ דִי הוּן פַאר אַיין כַּפָּרָה אוֹיף מַיינֶע זִינְד דָאס אִיךְ הָאבּ גִיטָאן: אַז אִיךְ זָאל נִיט גִישְׁטְרָאפְט וֶוערִין דֶעם טָאג פוּן יוֹם כִּפּוּר פַאר דֶעם בֵּית דִין אִין הִימִיל אוֹיף מַיינֶע זִינְד · לִיבֶּר גָאט אִיךְ אָרוּם וַוייבּ אִיךְ טוּ דִיךְ בֶּעטִין אַז זוּ זָאלְסְט דִי הוּן פַר שְׁטוּיכִין אָן שְׁטָאט מַיין נְשָׁמָה · דָאס זָאל זַיין צוּ דֶעם טוֹיט אוּנ אִיךְ זָאל לֶעבִּין בְּלַייבִּין · לִיבֶּר גָאט דוּא זָאלְסְט פַאר נַייעֶן אוּנזֶערֶע טֶעג דֶען דוּא בִּיסְט דֶער בַּארֶעמִיג צוּ דֶעם מֶענְטְשִׁין דֶען דוּא בִּיסְט דֶער גָאט דֶער דָא שְׁטְרָאפְט דֶעם מֶענְטְשִׁין נִיט אוֹיף אֵיין מָאל · אוֹךְ בִּיסְטוּ דֶר דָא בַּאגֶערְט נִיט דֶעם טוֹיט פוּן מֶענְטְשִׁין נַייעֶרְט עֶר זָאל ווִידֶר תְּשׁוּבָה טָאן: אוֹיף זַיינֶע זִינְד וָואס עֶר הָאט גִיטָאן · לִיבֶּר גָאט דוּ זָאלְסְט מִיר הַיינְט פַאר זוֹכִין מַיין גִירֶעכְטִיקַייט וָואס אִיךְ הָאבּ גִיטָאן צוּ דִי צַייט וָואס דָא הֶער קוּמְט · רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אַז אִיךְ אָרוּם וַוייבּ זָאל נִיט אוּם זִיסְט פַאר גִיסִין מַיינֶע טְרֶערִין וָואס מִיר וֶועט גֵיין אוֹיס מַיינֶע אוֹיגִין דֶעם יוֹם כִּפּוּר אוּנ נִיינְ דַיינֶע אוֹיעֶרִין צוּ מַיינֶע תְּפִלּוֹת וָואס אִיךְ וֶועל צוּ דִיר טָאן: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם דִיא הוּן זָאל בַּייא דִיר אָן גִינוּמִין זַיין אַז אִיךְ אָרוּם וַוייבּ זֶועלְט פַאר דִיר הָאבִּין אַיין קָרְבָּן גִיבְּרַאכְט אוּנ מִיט דֶער הוּן וָואס אִיךְ טוּ מִיר אָרוּם שְׁלָאגִין זָאל מִיר ווֶערִין אַלֶּע מַיינֶע זִינְד פַר גֶעבִּין צוּ דֶעם נַייעֶם יָאר וָואס דָא הֶער קוּמְט אָמֵן:

דָאס זָאגְט מֶען דְרַייא מָאל:

בְּנֵי אָדָם יוֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת אֲסִירֵי עֳנִי וּבַרְזֶל: יוֹצִיאֵם מֵחֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם יְנַתֵּק: אֱוִלִים מִדֶּרֶךְ פִּשְׁעָם וּמֵעֲוֹנֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ: כָּל אֹכֶל תְּתַעֵב נַפְשָׁם וַיַּגִּיעוּ עַד שַׁעֲרֵי מָוֶת: וַיִּזְעֲקוּ אֶל יְיָ בַּצַּר לָהֶם מִמְּצֻקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם: יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיִרְפָּאֵם וִימַלֵּט מִשְּׁחִיתוֹתָם: יוֹדוּ לַייָ חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם: אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אָלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם יָשְׁרוֹ: וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמֶר פְּדָעֵהוּ מֵרֶדֶת שַׁחַת מָצָאתִי כֹפֶר:

ווען איין זכר שלאגט אליין כפרות זאל ער דאס זאגן דרייא מאל :

זֶה חֲלִיפָתִי · זֶה תְּמוּרָתִי · זֶה כַּפָּרָתִי · זֶה הַתַּרְנְגוֹל יֵלֵךְ לְמִיתָה · וַאֲנִי אֵלֵךְ וְאֶכָּנֵס לְחַיִּים טוֹבִים אֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם :

תיכף נאך כפרות שלאגין זאל ער געבין צום שוחט אונ זאל דאס גלייך שעכטין :

ווען צווייא זכרים שלאגען כפרות זאלין זייא דאס זאגען דרייא מאל :

זֶה חֲלִיפָתֵנוּ · זֶה תְּמוּרָתֵנוּ · זֶה כַּפָּרָתֵנוּ · זֶה הַתַּרְנְגוֹל יֵלֵךְ לְמִיתָה · וַאֲנַחְנוּ נֵלֵךְ וְנִכָּנֵס לְחַיִּים טוֹבִים אֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם :

ווען איינער שלאגט כפרות אונ זאגט פיר פאר זיין זון זאל ער דאס זאגין דרייא מאל :

זֶה חֲלִיפָתְךָ · זֶה תְּמוּרָתְךָ · זֶה כַּפָּרָתְךָ · זֶה הַתַּרְנְגוֹל יֵלֵךְ לְמִיתָה · וְאַתָּה תִּכָּנֵס וְתֵלֵךְ לְחַיִּים טוֹבִים אֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם :

ווען איינער זאגט פיר פאר צווייא אדער מעהרער זכרים זאל ער דאס זאגין דרייא מאל

זֶה חֲלִיפַתְכֶם · זֶה תְּמוּרַתְכֶם · זֶה כַּפָּרַתְכֶם · זֶה הַתַּרְנְגוֹל יֵלֵךְ לְמִיתָה וְאַתֶּם תִּכָּנְסוּ וְתֵלְכוּ לְחַיִּים טוֹבִים אֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם :

איין אשה פאר זיך אליין זאל זיא דאס זאגין דרייא מאל :

זֹאת חֲלִיפָתִי זֹאת תְּמוּרָתִי זֹאת כַּפָּרָתִי זֹאת הַתַּרְנְגוֹלֶת תֵּלֵךְ לְמִיתָה וַאֲנִי אֵלֵךְ וְאֶכָּנֵס לְחַיִּים טוֹבִים אֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם :

ווען צווייא ווייבער נעמען איין תרנגולת זאלין זייא דאס זאגין דרייא מאל :

זֹאת חֲלִיפָתֵנוּ · זֹאת תְּמוּרָתֵנוּ · זֹאת כַּפָּרָתֵנוּ · זֹאת הַתַּרְנְגוֹלֶת תֵּלֵךְ לְמִיתָה · וַאֲנַחְנוּ נֵלֵךְ וְנִכָּנֵס לְחַיִּים טוֹבִים אֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם :

ווען איינער שלאגט כפרות אונ זאגט פיר פאר איין נקבה זאל ער דאש זאגין דרייא מאל :

זֹאת חֲלִיפָתֵךְ · זֹאת תְּמוּרָתֵךְ · זֹאת כַּפָּרָתֵךְ · זֹאת הַתַּרְנְגוֹלֶת תֵּלֵךְ לְמִיתָה · וְאַתְּ תִּכָּנְסִי וְתֵלְכִי לְחַיִּים טוֹבִים אֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם :

ווען איינער זאגט פיר פאר צווייא נקבות אדער מער זאל ער דאס זאגין דרייא מאל :

זֹאת חֲלִיפַתְכֶן · זֹאת תְּמוּרַתְכֶן · זֹאת כַּפָּרַתְכֶן · זֹאת הַתַּרְנְגוֹלֶת תֵּלֵךְ לְמִיתָה וְאַתֶּן תִּכָּנַסְנָה וְתֵלַכְנָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם :

ווען איינער זאגט פיר פאר איין אשה מעוברת זאל ער דאש זאגין דרייא מאל :

אֵלּוּ חֲלִיפוֹתֵיכֶם · אֵלּוּ תְּמוּרוֹתֵיכֶם · אֵלּוּ כַּפָּרוֹתֵיכֶם · אֵלּוּ הַתַּרְנְגוֹלִים יֵלְכוּ לְמִיתָה · וְאַתֶּם תִּכָּנְסוּ וְתֵלְכוּ לְחַיִּים טוֹבִים אֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם :

איין אשה מעוברת פאר זיך אליין זאל זיא דאש זאגין דרייא מאל :

אֵלּוּ חֲלִיפוֹתֵינוּ · אֵלּוּ תְּמוּרוֹתֵינוּ · אֵלּוּ כַּפָּרוֹתֵינוּ · אֵלּוּ הַתַּרְנְגוֹלִים יֵלְכוּ לְמִיתָה · וַאֲנַחְנוּ נִכָּנֵס וְנֵלֵךְ לְחַיִּים טוֹבִים אֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם :

תחנה פון ערב יום כפור בייא דיא ליכט מאכין

רבש״ע איך בעט דיך זייער דער בארעמיגער גאט זאלסט אן נעמן מיין מצוה פון די ליכט וואס מיר ווען מאכין פאר דיין הייליגען נאמען וועגין אונ פון די הייליגע נשמות וועגין : יהי רצון עס זאל זיין דער ווילין פאר דיר גאט אז מיר זאלין הייגט אן ערב יום כפור גידאכט ווערין פאר דיר מיט דער מצוה פון וואס מיר וועלין מאכין ליכט אין שול אריין זאלין מיר גידאכט ווערין צו גוטין אונ מיר זאלין זוכה זיין צו געבין ליכט אין בית המקדש אריין זויא עס איז גיוועזן צום ערשטין אונ די תפלות וואס וועלין גיטאן ווערין ביי די ליכט זאלין זיין

מִיט גְרוֹיס כַּוָּונָה אוּנ אֵימָה וְיִרְאָה אַז דֶר שָׂטָן זָאל נִיט הִינְדֶערִין אוּנְזֶערֶע תְּפִלּוֹת, : וּנ דִי לִיכְט וָואס וֶועלִין גְמַאכְט וֶוערִין פַאר דִי הֵיילִיגֶע רֵיינֶע נְשָׁמוֹת זָאלִין זִיךְ דֶער וֶועקִין אוּנ מוֹדִיעַ זַיין אֵיינֶע דִי אַנְדֶערֶע, בִּיז דִי אָבוֹת וְאִמָּהוֹת הַקְּדוֹשִׁים זָאלִין וַוייטֶער מוֹדִיעַ זַיין אֵיינֶע דִי אַנְדֶערֶע בִּיז אָדָם וְחַוָּה, אַז זֵיי זָאלִין פַאר רִיכְטִין וָואס זֵיי הָאבִּין גוֹרֵם מִיתָה גִיוֶועןלְכָל הָעוֹלָם זָאלִין זֵיי זִיךְ דֶער וֶועקִין אוּם זֵייעֶרֶע קְבָרִים אוּנ זָאלִין מִתְפַּלֵּל זַיין אַז עֶס זָאל זַיין דָאס יָאר אַיין גוּט יָאר, וָוארוּם זֵיי הָאבִּין גוֹרֵם מִיתָה גִיוֶועןגִיהֶערִין זֵיי פַאר אוּנְז צוּ בֶּעטִין אוּנ מִיר זָאלִין פוּן דֶעם מַלְאַךְ הַמָּוֶת פָּטוּר וֶוערִין :

וְוִיא אִיךְ לֵייג דָס אַנְדֶערֶע קְנֵייטִיל פוּן וֶועגִין אוּנְזֶער פָאטֶער נֹחַ, עֶר גִיהֶער אוֹיךְ פַאר אוּנְז צוּ בֶּעטִין, וָוארוּם עֶר אִיז גִיוֶועןאִין גְרוֹיסִין נוֹיט בַּיי אִים שְׁטֵייט כי באו מים עד נפש דָאס וַואסֶער אִיז דָאךְ אִים גִוֶועןבִּיז אִין הַאלְז, דֶער גָאט וָואס הָאט אִים גִיהָאלְפִין דֶער גָאט זָאל אוּנְז אוֹיךְ הֶעלְפִין פוּן פַייעֶר פוּן וַואסֶער אוּנ פוּן אַלֶעם בֵּייזִין וָואס מִיר פָארְכְטִין זִיךְ דֶער פַאר זָאל חַס וְשָׁלוֹם נִיט קוּמֶען אוֹיף אוּנְז. וִויא אִיךְ וֶועל לֵייגִין דֶעם פָאדִים פוּן דִיא קְנֵייטְלַעךְ פַאר אוּנְזֶער פָאטֶער אַבְרָהָם וִויא דוּא הָאסְט אִים מַצִּיל גִיוֶועןפוּן דֶעם פַייעֶר פוּן קַאלְךְ אוֹיבִין אַזוֹ זָאלְסְטוּ אוּנְז רֵיין מַאכִין פוּן עֲוֹנוֹת וַחֲטָאִים, אוּנְזֶער נְשָׁמָה זָאל רֵיין קוּמֶען אַזוֹ וִויא מֶען הָאט זִיא אוּנְז גִיגֶעבִּין רֵיין אָן שׁוּלְד בְּלִי שׁוּם מוֹרָא וָפַחַד, אַזוֹי וִויא זִיא אִיז גִיקוּמִין אִין אוּנְזֶער גוּף אַרֵיין, אִין דֶעם זְכוּת וָואס אִיךְ לֵייג דֶעם פָאדִים פַר אוּנְזֶער מוּטֶער שָׂרָה זָאל גָאט בָּרוּךְ הוּא אוּנְז גִידֵיינְקִין דֶעם זְכוּת פוּן אִיר צַעַר, אַז מֶען הָט אִיר לִיבִּין זוּן יִצְחָק צוּ דֶער עֲקֵידָה גִיפִירְט זָאל זִיא פַאר אוּנְז מַמְלִיץ טוֹב זַיין פַאר הש"י בָּרוּךְ הוּא דָאס מִיר זָאלִין דָאס יָאר חַס וְשָׁלוֹם קֵיין אַלְמָנוֹת נִיט זַיין, אוּנ מֶען זָאל נִיט חַס וְשָׁלוֹם אַוֶועק נֶעמֶען אוּנְזֶערֶע קִינְדֶערְלֶעךְ בַּיי אוּנְזֶער לֶעבִּין פוּן דֶער וֶועלְט ח"ו, אִין דֶעם זְכוּת וָואס מִיר לֵייגִין דֶעם פָאדִים פַר אוּנְזֶער פָאטֶער יִצְחָק וֶועגִין זָאלְסְטוּ דִיךְ אִיבֶּער אוּנְז מְרַחֵם זַיין: דוּ הָאסְט אוּנְז גִיבָּאטִין מִיר זָאלִין בְּלָאזִין שׁוֹפָר אוּם רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשׁוֹפָר שֶׁל אַיִל זֵכֶר לַעֲקֵדַת יִצְחָק, אַזוֹ זָאלְסְטוּ אוּנְז גִידֵיינְקֶען דֶעם זְכוּת מִיר זָאלִין אוּנְזֶערֶע קִינְדֶער טָאן זֵייעֶר גְרֶעכְטִיקֵייט, מִיר זָאלִין זֵיי קֶענִין בַּיי אַיין רַבִּי הַאלְטִין זֵיי זָאלִין זִיךְ גְווֹאוֹנֶען אַיין גוּטֶע דִינְסְט, דֶער זְכוּת פוּן מַיין מִצְוָה פוּן דִי לִיכְט זָאל אָן גִינוּמֶען וֶוערִין וִויא דָאס לִיכְט פוּן כֹּהֵן גָדוֹל וָואס עֶר הָאט אָן גֶעצוּנְדִין אִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אַז עֶס זָאל לַייכְטִין אוּנְזֶערֶע קִינְדֶערִס אוֹיגִין אִין דֶער תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. אוֹךְ טוּא אִיךְ בֶּעטִין דֶעם לִיבִּין גָאט בַּיי מַיין מִצְוָה פוּן לִיכְט בֶּענְטְשִׁין אַז עֶס זָאל אָן גִינוּמֶען וֶוערִין מַיין גִיבֶעט בַּיי דֶעם לִיבִּין גָאט ב"ה מַיין מִצְוָה פוּן דִי לִיכְט. וִויא אִיךְ לֵייג דֶעם פָאדִים פַאר אוּנְזֶער מוּטֶער רִבְקָה וֶועגִין וָואס זִיא הָט גוֹרֵם גִיוֶועןדִי בְּרָכוֹת צוּ אוּנְזֶער פָאטֶער יַעֲקֹב, אַז דִי בְּרָכוֹת אוֹיף אוּנְז מְקוּיָים וֶוערִין אַז מִיר זָאלִין אוֹיס גִילֵייזְט וֶוערִין. פַאר דֶעם וָואס מִיר לֵייגִין פַאר אוּנְזֶער פָאטֶער יַעֲקֹב וֶועגִין אַזוֹ וִויא דוּ הָאסְט אִים גִהָאלְפִין פוּן אִיטְלִיכִין אַזוֹ זָאלְסְטוּ אוּנְז הֶעלְפִין פוּן כָּל הַמַּשְׁחִיתִים וְהַמְקַטְרְגִים זֵיי זָאלִין אוּנְז נִישְׁט קֶענֶען מְקַטְרֵג זַיין פַאר דֶעם הַיינְטִיגֶען יוֹם הַדִּין, אוּנְזֶער מִשְׁפָּט זָאל אוֹיס גֵיין פַאר דִיר לְטוֹבָה מִיט גְרוֹיס רַחֲמָנוּת, מִיר זָאלִין הָאבִּין אַיין גוּטִין מִשְׁפָּט מִיט אוּנְזֶערֶע מַאנֶען אוּנ קִינְדֶער שְׁנַת חַיִּים טוֹבִים, מִיר זָאלִין חָלִילָה נִיט זַיין קֵיין אַלְמָנוֹת אוּנ אוּנְזֶערֶע קִינְדֶער קֵיין יְתוֹמִים. בִּזְכוּת וָואס מִיר לֵייגִין פַאר אוּנְזֶער מוּטֶער רָחֵל וֶועגִין אַיין פָאדִים זָאלְסְטוּ מְקַיֵּים זַיין אִין אִיר זְכוּת שבו בנים לגבולם דָאס אִיז טַייטְשׁ אִין יֶענִין זְכוּת פוּן רָחֵל וֶועט אוּנְז הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אוּם קֶערִין אִין אוּנְזֶער לַאנְד אַרֵיין אָמֵן, אִיר זְכוּת זָאל מֵגִין זַיין וָואס זִיא הָאט זִיךְ נִיט גִילָאזְט מְנַחֵם זַיין עד ביאת גואל צדק זָאל קוּמֶען גִיךְ אוּנ בַּאלְד אִין אוּנְזֶערֶע טֶעג אָמֵן :

בִּזְכוּת וָואס מִיר לֵייגִין פוּן אוּנְזֶער פָאטֶער משֶׁה רַבֵּינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם וֶועגִין, זַיין זְכוּת זָאל מֵגִין זַיין וָואס עֶר אִיז גִינַאנְגֶען אִין הִימִיל אַרֵיין אוּנ הָאט פַאר אוּנְז מִתְפַּלֵּל גִיוֶועןאַזוֹי

האט

האט אונז דיא ליבע תורה געבראכט פון השם יתברך ברוך הוא זאל אונז זיין זכות בייא שטיין
אז מיר זאלין דער לייזט ווערין גיך אונ באלד וויא ער איז גוועזן פערציג טעג אין הימעל
האבטו אים גלאזט וויסן אז דיא הייליגע טעג זיינען ימי רצון, נאט ברוך הוא האט גזאגט
סלחתי כדבריך דאס איז טייטש איך האב דיא ישראל מוחל גוועזן אויף דיר זיגר פון דעם עגל
בעט איך דיך ליבר גאט זאלסט אונז מוחל זיין אין די טעג אויף די עונות וואס מיר האבין
גטאן איין גאנצין יאר אזו זאלסטו אן שרייבין אונז צו איין גוט יאר :

בזכות וואס מיר לייגין איין פאדים פאר אונזער פאטר אהרן הכהן אין זיין זכות זאלין מיר
זוכה זיין צו געבין ליכט אין ליבין בית המקדש אריין. מיר זאלין דער לעבין צוא
זעהן וויא ער וועט דיא עבודה טאן זיין זכות זאל מגין זיין צו דער לייכטין אונזערע קינדר
אונ קינדס קינדער אין דער ליבער תורה וויא איין ליכט :

בזכות דוד ושלמה וואס זייא האבין גיבויעט דאס בית המקדש האבין זייא תפלה גיטאן
ווען איין כותי וועט קומן אין בית המקדש אריין אונ וועט תפלה טאן זאל זיין געבעט
אויך אן גינומען ווערין, אין זייער זכות זאל גאט ברוך הוא אונז שפרעכין משפט מיט
גרייס רחמנות אונ דער בארימקייט :

בזכות פון כל הצדיקים והחסידים וואס זיינען גוועזן פון אדם הראשון צייטין ביז דעם היינטגן
טאג, זייער זכות זאל אויף אונז מגין זיין ליום הדין מיר זאלין האבין איין חתימה
טובה אונ אונזר ליכט אונ אונזערע מאנענס ליכט אונ קינדערס ליכט זאל ניט פאר לאשין
ווערין פאר אונזר צייט חס ושלום :

בזכות אבות ואמהות הקדושים, ובזכות השבטים בזכות קליינע קינדר וואס זאגין נאך
אמן יהא שמיה רבא, זייער זכות זאל מגין זיין עס זאל זיין גיך אונ באלד תחית
המתים, עס זאלין זייא דער מאנען לעתיד לבא :

אום ערב יום כפור פאר כל נדרי זאגט מען דיא תחנה מיט כוונה :

רבש"ע ליבער הער גאט, וויא איין פארבציטער טאג איז היינט נון וויל איך בעטין צוא
דעם אלמאכטיגין גאט דער דא איז ניט לייכט צו דר צארענען אונ דער דא טוט
פיל חסד צו דעם מענטשין, דער דא טוט אים אן רופין, אונ ער איז דער גאט דער דא
פאר נעמט די תפלות פון דעם מענטשין, רבונו של עולם איך בעט דיך מאך מיך ריינט
לער פון מיינע זינד אז איין קינד פון איין יאר, ליבער הער גאט מאך בטל פון מיר אונ
פון מיינע קינדר אלע בייזע צרות · רבונו של עולם נידיינק היינט אז מיר זיינען בריאט אונ
פלייש מיר קענען דעם יצר הרע ניט באלד איבר צווינגען · רבונו של עולם איך קום צוא
דיר מיט איין צוא בראכין הארץ, אונ איך בעט דיך מחילה · ליבער הער גאט איך בין
דאס מודה אז איך האב גיזינדיגט פאר דיר נאר דער מקטרג זאל ניט קאנען אויף מיר
מקטרג זיין, ליבער גאט טוא גרוסע דער בארעמהארציקייט אונ שטראף מיך ניט אויף
מיינע זינד, ליבער הער גאט נעם דיא טרערין פאר דיר וואס איך טוא לאזין אויף מיינע
זינד אונ לאז מיר קומען גירעכט פאר דעם משפט · ליבער גאט טוא מיר ניגאד אז איין
פאטר מיט זיין קינד. ליבר גאט לאז ניט פאר שטאפט ווערין דער טויער פון מיין תפלה,
רבונו של עולם אלע דיא בקשות וואס איך טוא פון דיר פאגערין דאס זאלסטו מיר אלץ
באוויליגין, אונ לאז מיך גידאכט ווערין מיט מיין מאן אונ מיינע קינדער צו גוטין אין דעם
ציינעם יאר אמן סלה :

(נר"ס א')

(כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ) : אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה :

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים :

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן : בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מָגֵן אַבְרָהָם :

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ : מוֹרִיד הַטָּל :

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים · סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר : מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה :

כש"ת מִי כָמוֹךָ אָב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים :

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים : בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מְחַיֵּה הַמֵּתִים : (אמן)

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה :

לְד"ר וָדוֹר הַמְלִיכוּ לָאֵל כִּי הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ :

וּבְכֵן יִתְקַדֵּשׁ שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ וְעַל מְכוֹנְךָ וְהֵיכָלֶךָ :

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ וְיִירָאוּךָ כָּל הַמַּעֲשִׂים · וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם · (כְּמוֹ) שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשָּׁלְטָן לְפָנֶיךָ עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ :

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ וְתִקְוָה טוֹבָה

ובכן אַזוֹ בְּעט אִיךְ דִיךְ תן פחדך גִיבּ דַיין פַּחַד גָאט אוּנְזֶער גָאט על כל מעשיך אוֹיף גָאר דַיין וֶוערְק ואימתך אוּן דַיין פָאַרְכְט על כל אוֹיף אַלע דַיינֶע בַּאשֶׁעפֶענֶעשׁ וייראוך אוּן לָאזִין זִיךְ פָאַרְכְטִין פַאר דִיר אַלֶע וֶוערְק וישתחוו אוּן לָאזִין זִיךְ בּוּקִין פַאר דִיר אַלֶע בַּאשֶׁעפֶענֶעשׁ ויעשו אוּן לָאזִין זִיךְ מַאכִין אַלֶע אַיין בּוּנְד לעשות רצונך זַייא זָאלִין טָאן דַיין וִוילִין מִיט דֶעם גַאנְצִין הַארְצִין כמה שידענו אַזוֹא וִויא מִיר וֵוייסִין גָאט אוּנְזֶער גָאט דָאס דִיא גִיוֶועלְטִיקַייט אִיז פַאר דִיר עוז דֶער מַאכְט אִיז אִין דַיין הַאנְט וגבורה אוּן שְׁטַארְקַייט אִיז אִין דַיין רֶעכְטֶע הַאנְט ושמך אוּן דַיין נָאמֶען אִיז פָארְכְטִיג אוֹיף אַלֶע דַיינֶע בַּאשֶׁעפֶענֶעשׁ :

ובכן תן כבוד ה׳ לעמך אִיךְ בֶּעט דִיךְ גִיבּ כָּבוֹד צוּ דַיין פָאלְק · אַיין לוֹיבּ צוּ דַיינֶע פָארְכְטֶער אוּן אַיין גוּט הָאפְנוּנְג צוּ דַיינֶע פָארְשְׁטֶער ופתחון פה אוּן עֶפֶענֶען דָאס מוֹיל צוּ דִיא

לְדוֹרְשֶׁיךָ וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ. שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ. וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ. וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ. וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ. וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ וְכָל הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה. כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ מְהֵרָה לְבַדֶּךָ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ. כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ: יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ. וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ. כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וָואס הָאפִּין צוּ דִיר שמחה מִיט שִׂמְחָה זָאלְסְטוּ זֵייא בְּרֵיינְגְען צוּ דַיין לַאנְד וששון אוּן מִיט פְֿרֵייד צוּ דַיין שְׁטָאט וצמיחת אוּן אַשְׁפְּרָאצוּנְג פוּן הֶערְשַׁאפְט צוּ דַיין קְנֶעכְט דָוִד ועריכת אוּן זָאלְסְט אָן רִיכְטִין אַיין דֶר לַייכְטוּנְג צוּם זוּן פוּן יִשַׁי דַיין גְזַאלְבְּטִן במהרה בימינו בַּאלְד אוּן גִיךְ:

ובכן צדיקים אוּן אַז דִיא צַדִּיקִים וֶועלִין זֶעהֶען אַז מָשִׁיחַ וֶועט קוּמֶען וֶועלִין זֵייא זִיךְ פְֿרֵייעֶן וישרים אוּן דִי רֶעכְט פַארְטִיגֶע וֶועלִין לוּסְטִיג זַיין אוּן דִיא חֲסִידִים מִיט גִיזַאנְג וֶועלִין זִיךְ פְֿרֵייעֶן ועולתה אוּן דָאס אוּם רֶעכְט וֶועט צוּ שְׁלִיסִין אִיר מוֹיל וכל אוּן דָס גַאנְצֶע בֵּייזְקֵייט וֶועט פַאר לֶענְט וֶוערְן וִויא אַיין רוֹיךְ אַז דוּ וֶועסְט אִיבֶּער פִירִין פוּן דֶער עֶרְד דִי מוּטְוִוילִיקֵייט דָאס הֵייסְט דֶער יֵצֶר הָרָע וָואס בְּרֵיינְגְט נָאר דָאס שְׁלֶעכְטְס:

ותמלוך אתה אוּן דוּ גָאט וֶועסְט קֶינִיגִין אַלֵיין אוֹיף גָאר דַיין וֶוערְק בהר אוֹיף דֶעם בַּארְג פוּן צִיּוֹן וואוּ דַיין כָּבוֹד רוּעֶט ובירושלים אוּן אִין יְרוּשָׁלַיִם דַיין הֵיילִיגֶע שְׁטָאט ככתוב אַזוֹא וִויא עֶס שְׁטֵייט אִין תְּהִלִּים ימלוך ה׳ גָאט בָּרוּךְ הוּא וֶועט קֶינִיגִן אוֹיף אֵייבִּיג דַיין גָאט פוּן צִיּוֹן וֶועט קֶינִיגִין צוּ אַלֶע גִיבֵּירְטִין הללויה לוֹיבְּט גָאט:

קדוש אתה דוּ בִּיסְט הֵיילִיג אוּן דַיין נָאמֶען אִיז פָארְכְטִיג ואין אוּן עֶס אִיז נִיט פַאר הַאנְדִין קֵיין גָאט חוּץ דִיר ככתוב אַזוֹ וִויא עֶס שְׁטֵייט גְשְׁרִיבִּין ויגבה אוּן גָאט בָּרוּךְ הוּא אִיז גִיוָוארִין הֶער הוֹיבִּין אִין מִשְׁפָּט והאל הקדוש אוּן דֶער הֵיילִיגֶער גָאט אִיז גִיהֵיילִיגְט גִיוָוארִין מִיט דִי צְדָקָה וָואס עֶר טוּט צוּ גָאר דִיא וֶועלְט: ברוך גְלוֹיבְּט בִּיסְטוּ גָאט דֶר הֵיילִיגֶר קֶינִיג

די טייטש פון (אתה בחרתנו) גיפינט מען אין שחרית פון יו״ט

וַתִּתֶּן לָנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם (לשבת הַשַּׁבָּת הַזֶּה לִקְדוּשָּׁה וְלִמְנוּחָה וְאֶת יוֹם) הַכִּפֻּרִים הַזֶּה לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה וְלִמְחָל בּוֹ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ (לשבת בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ. וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ. וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הַזֶּה: זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחוֹל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם (לשבת הַשַּׁבָּת הַזֶּה וּבְיוֹם) הַכִּפֻּרִים הַזֶּה. מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ וְחַטֹּאתֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מוֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ: וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ: (לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה נָא בִמְנוּחָתֵנוּ)

ותתן לנו גָאט אונזֶער גָאט דוּ הָאסְט אוּנְז גִיגֶעבִּין מִיט לִיבְּשַׁאפְט דֶעם טָאג פוּן פַאר גֶעבּוּנְג צוּ אַיין מְחִירָה צוּ אַיין סְלִיחָה צוּ אַיין כַּפָּרָה און מוֹחֵל צוּ זַיין אִין דֶעם טָאג אַלֶע אוּנְזֶערֶע זִינְד דֶער טָאג וֶוערְט אָן גִירוּפִין הֵיילִיג עֶר אִיז אַיין גִידֶעכְטֶענִישׁ אַז מִיר זַיינֶען אַרוֹיס גִינַאנְגֶען פוּן מִצְרַיִם:

די טייטש פון יעלה ויבא גיפינט מען אין וואכעדיגע שמונה עשרה:

אלהינו ואלהי אבותינו אוּנְזֶער גָאט אוּן גָאט פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין מוחל לעונותינו זַייא מוֹחֵל אוּנְזֶערֶע עֲבֵירוֹת אִין דֶעם הַיינְטִיגִין טָאג וָואס עֶר אִיז אַיין טָאג פוּן פַאר גֶעבּוּנְג מחה והעבר מֶעק אָפּ און מַאךְ אַוֶועק פְלִיהֶען אוּנְזֶערֶע עֲבֵירוֹת פוּן דַיינֶע אוֹיגֶן וָואס מִיר הָאבִּן גִיטְאן סַייא בְּשׁוֹגֵג וָואס זֵייא הֵייסִין חַטָאת סַייא דִי עֲבֵירוֹת וָואס מִיר טוּעֶן בְּמֵזִיד וָואס זֵייא הֵייסִין עָוֹן כאמור אַזוֹ וִויא עֶס שְׁטֵייט גִישְׁרִיבִּין אִיךְ וֶועל מֶעקִין דַיינֶע עֲבֵירוֹת וָואס הֵייסִין פְּשָׁעִים דְהַיְינוּ וָואס מֶען טוּט לְהַכְעִיס וֶועל אִיךְ אָפּ מֶעקִין פוּן מַיינְט וֶועגִין און דַיינֶע זִינְד וָואס דוּ טוּסְט אוּם גֶערִין וֶועל אִיךְ נִיט גִידֵיינְקֶען ונאמר און נָאךְ אַיין פָּסוּק שְׁטֵייט אִיךְ וֶועל אָפּ מֶעקִין וִויא אַוָואלְקִין דַיינֶע מִיסְטֵייט און וִויא אַוָואלְקִין דַיינֶע חֲטָאִים קֶער וִוידֶער צוּ מִיר דֶען אִיךְ וֶועל דִיךְ אוֹיס לֵייזִין און נָאךְ אַפָּסוּק שְׁטֵייט דֶען הַיינְטִיגִין טָאג וֶועט דֶער כֹּהֵן גָדוֹל מכפר

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ (לשבת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ) וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת. כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אֶלָּא אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ (לשבת הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפּוּרִים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם (וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה) וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל · וּתְפִלָּתָם (מְהֵרָה) בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

(אמן) מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד · (צוּרֵנוּ) צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא (תָּמִיד) שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת לְעוֹלָם כִּי טוֹב הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה (הָאֵל הַטּוֹב): בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת: לש"ץ ברכת כהנים

למעריב

שָׁלוֹם רָב עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ:

קדשנו במצותיך הייליג אונז מיט דיינע מצות און גיב אונזער טייל אין דיין תורה זעטיג אונז פון דיין גוטקייט און דר פרייא אונז מיט דיין הילף כי אתה ווען דו ביסט מוחל צו די ישראל אין אלע גיבורט און זונדער דיר האבין מיר ניט אזו איין קיניג ער זאל אונז מוחל זיין ברוך אתה געלויבט ביסטו גאט דער קיניג וואס איז אונז מוחל און פאר גיבט צו אונזערע עבירות און איז מוחל די עבירות פון זיין פאלק די ישראל און מאכט איבער פארין אונזער שולד אלע יאר, ער איז איין קיניג אויף דער גאנצער וועלט ער הייליגט די ישראל און דעם טאג פון פאר געבונג:

בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה וּגְזֵרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

לשחרית ולמנחה

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חַיִּים חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד (יַחַד) בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה (וְרַחֲמִים) וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם. וְטוֹב יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ (בְּרוֹב עוֹז וְשָׁלוֹם): בספר חיים וכו׳

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ (נ״א אָנָּא) תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ. וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ שֶׁאֵין אָנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ אֲבָל אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ חָטָאנוּ:

אָשַׁמְנוּ בָּגַדְנוּ. גָּזַלְנוּ. דִּבַּרְנוּ דֹפִי: הֶעֱוִינוּ. וְהִרְשַׁעְנוּ. זַדְנוּ. חָמַסְנוּ. טָפַלְנוּ שֶׁקֶר. יָעַצְנוּ רָע. כִּזַּבְנוּ. לַצְנוּ. מָרַדְנוּ. נִאַצְנוּ. סָרַרְנוּ. עָוִינוּ. פָּשַׁעְנוּ. צָרַרְנוּ. קִשִּׁינוּ עֹרֶף: רָשַׁעְנוּ. שִׁחַתְנוּ. תִּעַבְנוּ. תָּעִינוּ. תִּעְתָּעְנוּ: סַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים וְלֹא שָׁוָה לָנוּ. וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

אלהינו ואלהי אבותינו איך בעט דיך לאז קומען פאר דיר אונזר תפלה און ואלסט זיך ניט פאר הוילין פון אונזער גיבעט דען מיר זיינען ניט קיין עזות פענעמער און מיר הארטין ניט דעם אקין מיר קאנען ניט זאגין פאר דיר גאט און גאט פון אונזרע עלטערין מיר זיינען צדיקים און מיר האבין ניט גיזינדיגט נייערט מיר האבין יוא גיזינדיגט:

אשמנו מיר האבן גישולדיגט בגדנו מיר האבין גיפעלשט גזלנו מיר האבין גיגזולת דברנו דופי מיר האבין גירעט לערע רייד העוינו מיר האבן פאר קרימט דעם רעכטין וועג והרשענו מיר האבין גישולדיגט זדנו מיר האבן גיטאן עבירות מיט ווילינג חמסנו מיר האבין גירויבט טפלנו שקר מיר האבין זיך באהעפט מיט פארשקייט יעצנו רע מיר האבין זיך בעראטין מיט להכעים נאצנו מיר האבין דער צארינט סררנו מיר האבין זיך אפ גיקערט פון דעם רעכטין וועג עוינו מיר האבין פר קרימט פשענו מיר האבין גיטאן עבירות מיט ווילונג צררנו מיר האבן באליידיגט קשינו עורף מיר האבין גיהארט אונזר אקין ישענו מיר האבין גיטאן עבירות מיט רשעות שחתנו מיר האבין פאר דארבין תעבנו מיר זיינען פאר אום ווירדיגט גיווארין תעינו מיר האבין פאר אירט תעתענו דרום זיינען מיר גיווארין פאר אירט:

סרנו ממצותיך מיר האבין אפ גיקערט פון דיינע מצות און פון דיינע גוטע גירעכט און עס איז קיין גלייכין צו אונז און דו ביסט גירעכט איבער אלעס וואס קומט אויף אונז דען דוא טוסט אמת אבער מיר זיינען שולדיג:

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם. וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים הֲלֹא
כָּל הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ:

אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חָי. אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי
בָטֶן וּבוֹחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב. אֵין (כָּל) דָּבָר נֶעְלָם מִמֶּךָּ. וְאֵין נִסְתָּר
מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ: וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
שֶׁתְּכַפֵּר לָנוּ עַל כָּל חַטֹּאתֵינוּ וְתִסְלַח לָנוּ עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ
וְתִמְחָל לָנוּ עַל כָּל פְּשָׁעֵינוּ:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאֹנֶס וּבְרָצוֹן:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאִמּוּץ הַלֵּב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי דָעַת:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּבִטּוּי שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגִלּוּי עֲרָיוֹת:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי וּבַסָּתֶר:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדִבּוּר פֶּה:

מה נאמר וואס זאלין מיר זאגין פאר דיר גאט דער דא זיצט אין הימיל און וואס זאלין מיר
דער ציילין פאר דיר וואס רועט אין הימיל וואס הייסט שחקים פאר וואר אלע פאר
בארגענע זאכין און דיא אנטפלעקטע זאכין ווייסטו וואול:

אתה יודע דו ווייסט די פאר בארגענע זאכין פון דער וועלט אויך ווייסטו די פאר הוילונג
פון אלין וואס לעבט אתה חופש דו זוכסט אלע קאמערין פון דעם בויך דוא פרובסט
די גיבאנקען פון די נירין און פון דעם הארצין און עס איז ניט דא קיין פאר היילונג פון
פאר דיר און עס איז ניט דא קיין פאר בארגונג קעגין דיינע אויגין ובכן דרום זאל זיין דער
ווילין פאר דיר אונזער גאט און גאט פון אונזערע עלטערין אז דו זאלסט מכפר זיין אויף
אונזערע חטאים און זאלסט פאר געבין צו אונז אויף אונזערע עונות און זאלסט מוחל זיין
אונז אויף אונזערע פשעים:

על חטא אויף די זינד וואס מיר האבין גיזינדיגט פאר דיר מיט אונס אדער מיטין ווילין און
אויף די זינד וואס מיר האבין גיזינדיגט פאר דיר מיט שטארקין הארצין · אויף די זינד
וואס מיר האבין גיזינדיגט פאר דיר צו וויסין שאפט, און אויף דיא זינד וואס מיר האבן
גיזינדיגט פאר דיר מיט רייד פון די לעפצין · אויף די זינד וואס מיר האבין גיזינדיגט פאר
דיר מיט דעם וואס מיר זיינען גיוועזן ביא איין ערוה · און אויף די זינד וואס מיר האבין
גיזינדיגט פאר דיר מיט זינד וואס זיינען אופין בארליך גיטאן גיווארין · און דאס וואס מיר
האבין גיטאן אין פאר בארגעניש · אויף די זינד וואס מיר האבין גיזינדיגט פאר דיר מיט וויסין
שאפט אדר מיט שאלקהאפטיקייט · און אויף די זינד וואס מיר האבין גיזינדיגט פאר דיר

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהוֹנָאַת רֵעַ׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהִרְהוּר הַלֵּב׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּוְעִידַת זְנוּת׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן וּבִשְׁגָגָה׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזִלְזוּל הוֹרִים וּמוֹרִים׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחוֹזֶק יָד׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחִלּוּל הַשֵּׁם׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטֻמְאַת שְׂפָתָיִם׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטִפְּשׁוּת פֶּה׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים׃
וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת. סְלַח לָנוּ. מְחַל לָנוּ. כַּפֶּר לָנוּ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַפַּת שֹׁחַד׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָצוֹן׃

מִיט רֵיידִין פוּן דָאס מויל · אויף דִי זִינְד וָואס מִיר הָאבִין גִיזִינְדִיגְט פַאר דִיר מִיט נַארִין דֶעם גִיזֶעהִין · אוּן אויף דִי זִינְד וָואס מִיר הָאבִין גִיזִינְדִיגְט פַאר דִיר מִיט טְרַאכְטוּנְג פוּן הַארְץ. אויף דִי זִינְד וָואס מִיר הָאבִין גִיזִינְדִיגְט פַאר דִיר מִיט בַּאטְעטִינוּנְג פוּן זְנוּת · אוּן אויף דִיא זִינְד וָואס מִיר הָאבִין גִיזִינְדִיגְט פַאר דִיר מִיט בַּאקֶענֶען פוּן דֶעם מויל · אויף דִי זִינְד וָואס מִיר הָאבִין גִיזִינְדִיגְט פַאר דִיר מִיט מוּטְוִוילִיג אָדֶער אוּם גָערִין · אוּן אויף דִי זִינְד וָואס מִיר הָאבִין גִיזִינְדִיגְט פַאר דִיר מִיט מְבַזֶּה זַיין עֶלְטֶערִין אוּן לֶערֶער · אויף דִי זִינְד וָואס מִיר הָאבִין גִיזִינְדִיגְט פַר דִיר מִיט פַר שְׁוֶועכִין גָאטְס נָאמֶען · אוּן אויף דִי זִינְד וָואס מִיר הָאבִין גִיזִינְדִיגְט פַר דִיר מִיט שְׁטַארְקֶער הַאנְט · אויף דִי זִינְד וָואס מִיר הָאבִין גִיזִינְדִיגְט פַר דִיר מִיט אוּמְרֵיינֶע לֶעפְּצִין · אוּן אויף דִי זִינְד וָואס מִיר הָאבִין גִיזִינְדִיגְט פַאר דִיר מִיט נַארִישְׁקַייט פוּן דֶעם מויל · אויף דִי זִינְד וָואס מִיר הָאבִין גִיזִינְדִיגְט פַאר דִיר מִיט דֶעם יֵצֶר הָרָע · אוּן אויף דִיא זִינְד וָואס מִיר הָאבִין גִיזִינְדִיגְט פַר דִיר מִיט דִי זִינְד וָואס זַיינֶען וִויסִיגְלִיךְ אוּן מִיט זִינְד וָואס זַיינֶען נִיט וִויסִיגְלִיךְ ועל כלם אלוה סליחות אוּן אִיבֶּר אַלֶע בִּיסְטוּ אַיין גָאט פוּן פַר גֶעבוּנְג דְרוּם פַאר גִיבּ אוּנְז זַייא אוּנְז מוֹחֵל זַייא מְכַפֵּר צוּ אוּנְז · אויף דִי זִינְד וָואס מִיר הָאבִין גִיזִינְדִיגְט פַר דִיר מִיט לִייגִין ; אוּן אויף דִי זִינְד וָואס מִיר הָאבִין גִיזִינְדִיגְט פַאר דִיר מִיט דֶעם וָואס מִיר

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּלְשׁוֹן הָרָע:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן:

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית:

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּנְטִיַּת גָּרוֹן:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂיחַ שִׂפְתוֹתֵינוּ:

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂקּוּר עָיִן:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת:

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעַזּוּת מֵצַח:

וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַ סְלִיחוֹת. סְלַח לָנוּ. מְחַל לָנוּ. כַּפֶּר לָנוּ:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְרִיקַת עוֹל:

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְלִילוּת:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּצְדִיַּת רֵעַ:

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּצָרוּת עָיִן:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַלּוּת רֹאשׁ:

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף:

האבן גינומען שוחד אויף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פאר דיר מיט שפעטונג און אויף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פאר דיר מיט בייזקייט פון דעם צונג · אויף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פאר דיר מיט אונזער האנדיל שאפט · און אויף די זינד וואס מיר האבן פאר דיר גיזינדיגט מיט עסין און מיט טרינקען פון איסורים · אויף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פאר דיר מיט רוחים נעמען · אויף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פאר דיר מיט די אוים שטרעקונג דאס האלז אויף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פאר דיר מיט פארבונג די אויגין און אויף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פאר דיר מיט רייד פון אונזערע לעפצין · אויף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פאר דיר מיט האפערדיגע אויגין · און אויף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פאר דיר מיט פאר שיינקייט פון דעם שטערין · אויף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פאר דיר מיט אראפ ווארפין פון זיך דעם יאך פון דער תורה · און אויף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פאר דיר מיט פאלש ריכטין · אויף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פאר דיר מיט באטריגין מיינע גיזעלין · און אוף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פאר דיר מיט בייזע אויגן צו געבין דעם צרומאן · אויף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פאר דיר מיט הוצפה · און אוף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פאר דיר

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּרִיצַת רַגְלַיִם לְהָרַע:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁבוּעַת שָׁוְא:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂנְאַת חִנָּם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּתְשׂוּמֶת יָד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב:
וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת · סְלַח לָנוּ · מְחַל לָנוּ · כַּפֶּר לָנוּ:

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם וַדַּאי וְתָלוּי:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת וַעֲרִירִי: (נ"א ועֲרירות)

מיט הארטין אקין · אויף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פאר דיר מיט לויפנג מיט די פיס צו בייז · אונ אויף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פאר דיר מיט רכילות · אויף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פאר דיר מיט פאלשע שבועות · אונ אויף די זינד וואס מיר האבין גיזינדיגט פאר דיר מיט אום זיכטע פיינטקייט · אויף דיא זינד וואס מיר האבין גיזינדיגט פאר דיר מיט דעם וואס מיר האבין ניט באצאלט אהוב דעם חבר · אונ אויף די זינד וואס מיר האבן גיזינדיגט פר דיר מיט פאר טומלונג פון דעם הארצין:

ועל חטאים אונ אויף די זינד וואס מיר זיינען שולדיג דרויף איין בראנד אפפער · אונ אויף דיא זינד וואס מיר זיינען שולדיג דרויף חטאת איין זינד אפפער · אונ אויף דיא זינד וואס מיר זיינען שולדיג דרויף אקרבן דאס איין עושר ברייננגט דרויף איין עולה אונ איין ארומאן איין מנחה · אונ אויף דיא זינד וואס מיר זיינען שולדיג דרויף אקרבן דאס מען ברייננגט אויף איין גיוויסע זינד אדר אויף איין ספק דאס מען וויים ניט גוויס דאס מען האט איין עבירה גיטאן אונ דאס ווערט אן גירופן איין שולד אפפער דר דא היינגט בלוכר דאס השם יתברך שטראפט אים ניט ביז ער ווערט גיוואר גיוויס דס ער האט גיזינדיגט אונ ברייננט אקרבן · אונ אויף דיא זינד וואס מיר זיינען שולדיג דרויף גרויסע שלעק · אונ אויף די זינד וואס מיר זיינען שולדיג דרויף פערציג שלעק · אונ אויף די זינד וואס מיר זיינען שולדיג דרויף דעם טויט פון גאט · אונ אויף די זינד וואס מיר זיינען שולדיג דרויף

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין: סְקִילָה. שְׂרֵפָה. הֶרֶג. וְחֶנֶק. עַל מִצְוַת עֲשֵׂה וְעַל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה. בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם עֲשֵׂה. וּבֵין שֶׁאֵין בָּהּ קוּם עֲשֵׂה. אֶת הַגְּלוּיִם לָנוּ וְאֶת שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לָנוּ. אֶת הַגְּלוּיִם לָנוּ כְּבָר אֲמַרְנוּם לְפָנֶיךָ. וְהוֹדִינוּ לְךָ עֲלֵיהֶם. וְאֶת שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לָנוּ לְפָנֶיךָ הֵם גְּלוּיִם וִידוּעִים. כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר הַנִּסְתָּרֹת לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת. כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ:

אֱלֹהַי עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי אֵינִי כְדַאי וְעַכְשָׁו שֶׁנּוֹצַרְתִּי כְּאִלּוּ לֹא נוֹצַרְתִּי. עָפָר אֲנִי בְּחַיַּי קַל וָחוֹמֶר בְּמִיתָתִי. הֲרֵי אֲנִי לְפָנֶיךָ כִּכְלִי מָלֵא בוּשָׁה וּכְלִמָּה. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד וּמַה שֶּׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ מְחוֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִים וָחֳלָיִם רָעִים: אלהי נצור וכו'

אפ גישׁניטענע יארין אונ שׁטארבין אן קינדר אונ אויף די זינד וואס מיר זיינען שׁולדיג דרויף פיר ערליי מיתות פון דעם בית דין. סקילה צו פר שׁטיינגן שׂרפה צו פר ברענן הרג צו דר שׁלאגן מיט שׁווערד וחנק אונ צו דר ווערגן עס זייא מיר האבן איבר גיוועזן אויף אמצוה דאס מיר זיינן גבאטן דס מען זאל יוא טאן זיא אדר אויף אמצוה דאס מיר זיינן גבאטן ניט צו טאן עס זייא עס איז דר ביי גיבאטין שׁטייא אויף אונ טוא עס אדר עס זייא דאס דר ביי איז ניט גיבאטן שׁטייא אויף אונ טוא עס, עס זייא די עבירות די אנטפלעקט זיינן צו אונז דאס מיר האבן איבר גיוועזן אדר די וואס זיינען ניט אנטפלעקט אז דאס איז איין עבירה, וואס מיר ווייסן אז מיר האבן איבר גיוועזן האבן מיר שׁוין לאנג גיזאגט פר דיר אויך האבן מיר בקענט צו דיר אויף זייא אונ די זאכן וואס מיר ווייסן ניט אויב עס איז איין עבירה פאר דיר זיינן זייא אנטפלעקט אונ וואס עס ליגט מיר אז דו זאלסט אונז מוחל זיין אזוי ווי עס שׁטייט גשׁריבן אין דר תורה הנסתרות די פאר בארגענע עבירות וועט גאט מאן אבשׁפטן אבר די זאכן וואס מיר ווייסן האבן מיר אויף זיך מקבל גיוועזן אז מיר אדר אונזרע קינדר זאלן גשׁטראפט ווערין אויף אייביג האבן מיר מקבל גיוועזן מיר זאלן האלטן ווס אין דר תורה איז גיזאגט גוואורן ווייל דו ביזט פר גיבר צו די ישׂראל דו אליין ביזט מוחל צו גישׁלעכט פון ישׂראל אין אלע גיבירד אונ זונדר דיר האבן מיר קיין קיניג דר וועלט וואס זאל אונז מוחל זיין אונ פאר געבן אונזרע זינד נייערט דו ביזט אונז מוחל: אלהי מיין גאט איידר איך בין גוואורן בשׁאפן בין איך ניט ווערט אונ איצונדרט אז איך בין יוא בשׁאפן איז גלייך אז איך וואלט ניט וואורן בשׁאפן ביי מיינעם לעבן בין איך ערד מכל שׁכן נאך מיינם טוט הרי איך בין פר דיר ווי אכלי וואס זיא איז פול מיט שׁאנד יהי עס זאל זיין דר ווילן פר דיר גאט מיין גאט אונ גאט פון מיינע עלטערן אז איך זאל מער ניט זינדיגן פר דיר אונ וואס איך האב שׁוין גיזינדיגט פאר דיר זאלסטו אויס מעקן מיט דיין פיל דר בארימקייט אבר ניט דורך יסורים אונ שׁלעכטע קראנקהייט:

מען זאגט שמ"ע ביז זכר ליציאת מצרים און דער נאך הייבט מען דא אן:

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ וְאֵין אֲנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ: אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל חָי וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ: וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת מוּסַף יוֹם (לשבת וְאֶת מוּסְפֵי יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְיוֹם) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ. כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ. עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ. מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר.

לשבת
וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: זֶה קָרְבַּן שַׁבָּת וְקָרְבַּן הַיּוֹם כָּאָמוּר:

וּבֶעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַייָ רֵיחַ נִיחֹחַ פַּר בֶּן בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר. שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ

ספרד

וְשָׂעִיר לְכַפֵּר וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם. מִלְּבַד חַטָּאת הַכִּפּוּרִים וְעוֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם:

לשבת יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג. עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ. וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ. חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ. זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחַל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם (לשבת הַשַּׁבָּת הַזֶּה וּבְיוֹם) הַכִּפֻּרִים הַזֶּה. מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ וְחַטֹּאתֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מוֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ: וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ: (לשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ) קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ (לשבת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בוֹ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ) וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת. כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ (אֶלָּא אָתָּה): בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ לשבת הַשַּׁבָּת וְ) יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפֻּרִים:

רצה ומודים וכו'

און דער נאך זאגט מען ווידוי און גאנץ (על חטא) אזוא וויא מען האט גיזאגט צו שחרית: צוא (מנחה) זאגט מען (שמונה עשרה) גלייך אזוא וויא מען האט גיזאגט צוא (שחרית):

ומנחתם ונסכיהם כמדובר און זייער מִנְחָה און זייער גִיסונג אַזוֹ וִויא אִין דֶער תּוֹרָה אִיז גִיזאָגְט גִיוָוארִין דְרַייא צֶעהֶענְטִיל צוּ אַיין שְׁטִיר און צְוֶוייא צֶענְטְלִין צוּ אַבַּארַאן און אַיין צֶעהֶנְטִיל צוּ אַיין שָׁאף און וַויין וִויא זַיין גִיסוּנְג און אַיין צִיקְעלֶע צוּ פַר גֶעבִּין דִי זִינְד און צְוֶוייא קָרְבָּנוֹת תְּמִידִים אַזוֹ וִויא דֶער סֵדֶר אִיז חוּץ דֶעם חַטָּאת פוּן יוֹם כִּפּוּר און זַייעֶר מִנְחָה וָואס מֶען פְלֶעגְט מַקְרִיב זַיין און דִי עוֹלָה וָואס מֶען הָאט מַקְרִיב גִיוֶוען אַלֶע טָאג און אִיר מִנְחָה און זַייעֶרֶע נְסָכִים אַזוֹ וִויא דִי רֶעכְט אִיז צוּ אַיין גִישְׁמַאק זֶענֶעפְטִקַייט אַיין פַייעֶר אָפֶּער צוּ גָאט:

פי׳ סד ע״ש א״ב

אתה כוננת עולם מראש יסדת תבל והכל פעלת ובריות בו יצרת: בשורך עולם תהו ובהו וחשך על פני תהום · גרשת אופל והצבת נוגה: גולם תבניתך מן האדמה יצרת. ועל עץ הדעת אותו פקדת: דברך זנח ונזנח מעדן ולא כליתו למען ארך אפך: הגדלת פריו וברכת זרעו והפריתם בטובך והושבתם שקט: נפרקו עול ויאמרו לאל סור ממנו והסירות יד כרגע כחציר אומללו: זכרת ברית לתמים בדורו ובזכותו עמדת לעולם שארית: חוק ברית קשת למענו כרת ובאהבת ניחחו בניו ברכת: טעו בעשרם ויבנו מגדל ויאמרו לכו ונעלה ונבקע הרקיע להלחם בו: יחיד אב המון פתאם ככוכב זרח מאור כשדים להאיר בחשך. כעסך הפרת בשורך פעלו ולעת שיבתו לבבו חקרת: לוית חן ממנו הוצאת טלה טהור מכבש נבחר: מגזעו איש תם הוצאת חתום בבריתך מרחם לקח: נתת לו שנים עשר שבטים אהובי עליון עמוסים מבטן נקראו: שמת על לוי לוית חן וחסד ומכל אחיו כתר לו עטרת: עמרם נבחר מזרע לוי אהרן קדוש יהוה לשרתך קדשת: פארתו בבגדי שרד ובקרבנותיו הפר כעסך: ציץ ומעיל חשן ואפוד כתונת ומכנסי בד מצנפת ואבנט: קרבנות פרים ועולות כבשים ושחיטת שעירים וניחח אלים: ריח קטורת רוקח מרקחת ובעור גחלים וזריקת דם וכפירת יושר: שועת קטורת ותפלת אמת וקדשתו מכפר עונותינו: תוכן בוץ ועריכת אבן מחגר בכלם כמלאך מיכאל משרת:

פי׳ סד ע״ש תשר״ק

תכנת כל אלה לכבוד אהרן כלי כפרה לישראל שמתו ועל ידו סליחת העון נתת. תחת אהרן מגזעו יעמוד לשרת לפניך ביום הסליחה· תורת מעשה ועבודת היום שבעה ימים בזבולנו ילמוד ומזין עליו שלישי ושביעי: שלומי זקני עם וחכמי אחיו הכהנים תמיד יסובבוהו · עד בוא יום העשור ואומרים לו: ראה לפני מי אתה נכנס למקום אש להבת שלהבת: קהל עדתנו עליך יסמוכו ועל ידך תהא סליחתנו: צוהו והרגילוהו עד בא יום העשור כדי שיהא רגיל בעבודה: פרשו לו סדין של בוץ בהגיע עת שחיטת כבש התמיד לעשות מחיצה בינו ובין העם: עשה מצוה באימה ויראה ובודק עצמו מחוצצי טבילה: שש על מצוה לקים דתו ופשט בגדי חול וירד וטבל ועלה ונסתפג כמו שהוזהר: נתנו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו מקיתון של זהב: מיד מקבל את כבש התמיד ושוחט בו רוב שנים ומניח לאחר לגמור השחיטה ומקבל את הדם וזרקו על המזבח כמצותו: לפנים יכנס להיטיב חמש נרות ולהקטיר קטרת הבקר ולהיטיב את שתי הנרות הנשארות ויצאו והקריב הראש ואת האברים כמצותן ככל יום יעשה מנחת חבתין וינסך את היין בכל כלי שיר ואחר התמיד מקריב פר העולה ושבעת הכבשים של מוסף היום

ומנחתם ונסכיהם כמשפטם (וביום השבת מקריב קודם מוסף היום שני כבשים של מוסף שבת ומנחתם ואחר כך מסדר להם הפנים ומקריב שני בזיכי לבונה ומנסך היין כהלכתו) : ובא מיד לבית הפרוה ובקודש היתה ופרשו לו סדין של בוץ בינו לבין העם כבראשונה : טרם יפשוט בגדי זהב מקדש בנקיות ידיו ורגליו: הל ופשט בגדי זהב וירד וטבל כמו שהוזהר ועלה ונכתפג: והביאו מעביר ולבנים לובש שעבודת היום בבגדי לבן: ומהר וקדש ידיו ורגליו ובא לו תחלה אצל פרו ופרו היה עומד בצפון כנגד בין האולם ולמזבח ראשו לדרום ופניו למערב והכהן עומד במזרח ופניו למערב : היה עומד באימה לפני צ עליון ואומר עליו דברי ודוי וסמך שתי ידיו עליו והתודה:

וכך היה אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך אני וביתי · אנא בשם כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך אני וביתי ככתוב בתורת משה עבדך מפי כבודך · כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יהוה:

והכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעים את השם הנכבד והנורא מפורש יוצא מפי כהן גדול בקדשה ובטהרה היו כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

ואף הוא היה מתכון כנגד המברכים לגמור את השם ואומר תטהרו · ואתה בטובך מעורר רחמיך וסולח לאיש חסידך :

דרך ובא לו למזרח העזרה לצפון המזבח הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו ושם שני שעירים פניהם למערב ואחוריהם למזרח אחד לימינו ואחד לשמאלו טרף בקלפי והעלה שני גורלות · גורל ימין כשהוא של שם יתנהו על השעיר ואומר ליהוה חטאת:

בכאן אינו צריך לכרוע

והכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעים את השם הנכבד והנורא מפורש יוצא מפי כהן גדול בקדשה ובטהרה היו כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

בשעיר עזאזל לשון של זהורית משקל שתי סלעים בין קרניו יקשור ויעמידהו בשער המזרח כנגד בית שלוחו · אף בשעיר שהוא של שם יקשור לשון של זהורית כנגד בית שחיטתו בצואר ובא לו שנית אצל פר ואומר עליו ודוי ביתו ודוי אחיו הכהנים וסמך שתי ידיו עליו והתודה :

וכך היה אומר · אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושך · אנא בשם כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושך · ככתוב בתורת משה עבדך מפי כבודך· כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יהוה:

והכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעים את השם הנכבד והנורא מפורש יוצא מפי כהן גדול בקדשה ובטהרה היו כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם· ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

ואף הוא היה מתכון כנגד המברכים לגמור את השם ואומר תטהרו · ואתה בטובך מעורר רחמיך וסולח לשבט משרתך :

מיוסד ע"פ א"ב

אחר וידוי שקד בעצמה לעשות חטאתו וחטאת העם : בדק סכין ושחט פרו רוב שנים ומרק אחר את השחיטה וקבל דמו במזרק טהור : גם לחברו יתן מיד למרס בדמו כדי שלא יקרוש : דם זה הניחו ביד מי שממרס בו בעזרה על הרובד הרביעי שמן ההיכל ולחוץ ונטל מחתה של זהב אדום קלה מחזקת שלשה קבין וידה ארוכה ועלה לראש המזבח ופנה גחלים שמחציתן גחלת ומחציתן שלהבת אילך ואילך וחתה מן הלוחשות מצד מערב המזבח הורידה מלאה גחלי אש לוחשות והניחה על הרובד הרביעי שבעזרה: הוציאו לו כף ריקן ומחתה מלאה קטורת דקה מן הדקה: וחפן ממנה מלא חפניו לא מחוקות ולא גדושות אלא טפופות ונתן לתוך הכף ונותן בימינו המחתה של גחלים ובשמאלו הכף של קטורת : זרז עצמו ונכנס לקדש הקדשים עד שמגיע לארון והניח המחתה בין בדי הארן ובבית שני מניח על אבן השתיה: חפן כל הקטורת שבכף בחפניו ונתן על הגחלים לצד מערב וממתין שם עד שנתמלא הבית כלו עשן : טהור לב פסע ושב לאחוריו פניו לקדש ואחוריו להיכל עד שיצא מן הפרוכת ומתפלל בהיכל תפלה קצרה סמוך לפרוכת :

וְכָךְ הָיְתָה תְפִלָּתוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא שָׁנָה זוּ הַבָּאָה עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם אִם שְׁחוּנָה גְשׁוּמָה וְאַל יִכָּנֵס לְפָנֶיךָ תְּפִלַּת עוֹבְרֵי דְרָכִים לְעִנְיַן הַגֶּשֶׁם בְּשָׁעָה שֶׁהָעוֹלָם צָרִיךְ לוֹ וְשֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּפַרְנָסָה זֶה לָזֶה וְלֹא לְעַם אַחֵר · שָׁנָה שֶׁלֹּא תַפִּיל אִשָּׁה פְּרִי בִטְנָהּ וְשֶׁיִּתְּנוּ עֲצֵי הַשָּׂדֶה אֶת תְּנוּבָתָם וְלֹא יַעֲדִי עָבִיד שׁוּלְטָן מִדְּבֵית יְהוּדָה:

יָצָא וְנָטַל דַּם הַפָּר מִמִּי שֶׁמְּמָרֵס בּוֹ וְנִכְנַס לְמָקוֹם שֶׁנִּכְנַס וְעָמַד בְּמָקוֹם שֶׁעָמַד וְהִזָּה מִמֶּנּוּ לִפְנֵי הַכַּפּוֹרֶת בֵּין בַּדֵּי הָאָרוֹן: אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף:

וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה · אַחַת · אַחַת וְאַחַת · אַחַת וּשְׁתַּיִם · אַחַת וְשָׁלֹשׁ · אַחַת וְאַרְבַּע · אַחַת וְחָמֵשׁ · אַחַת וָשֵׁשׁ · אַחַת וָשֶׁבַע: יָצָא מִקָּדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים וְהִנִּיחוֹ עַל כַּן הַזָּהָב שֶׁהָיָה בְּהֵיכָל:

כְּצֵאתוֹ הֵבִיאוּ לוֹ שְׂעִיר הַחַטָּאת שְׁחָטוֹ וְקִבֵּל דָּמוֹ בְּמִזְרָק טָהוֹר: לִפְנִים יִכָּנֵס לְהַזּוֹת מִדָּמוֹ בֵּין שְׁנֵי בַּדֵּי הָאָרוֹן כְּסֵדֶר דַּם הַפָּר אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף:

וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה · אַחַת · אַחַת וְאַחַת · אַחַת וּשְׁתַּיִם · אַחַת וְשָׁלֹשׁ: אַחַת וְאַרְבַּע · אַחַת וְחָמֵשׁ · אַחַת וָשֵׁשׁ · אַחַת וָשֶׁבַע: יָצָא וְהִנִּיחוֹ עַל כַּן הַזָּהָב הַשֵּׁנִי שֶׁהָיָה בְּהֵיכָל:

מַהֵר וְנָטַל דַּם הַפָּר מִן הַכַּן שֶׁהִנִּיחַ עָלָיו וְטוֹבֵל אֶצְבָּעוֹ עַל כָּל הַזָּיָה · וְהִזָּה מִמֶּנּוּ עַל הַפָּרֹכֶת כְּנֶגֶד הָאָרוֹן מִבַּחוּץ אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף:

וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה · אַחַת · אַחַת וְאַחַת · אַחַת וּשְׁתַּיִם · אַחַת וְשָׁלֹשׁ: אַחַת וְאַרְבַּע · אַחַת וְחָמֵשׁ · אַחַת וָשֵׁשׁ · אַחַת וָשֶׁבַע:

נָחַץ וְהִנִּיחַ דַּם הַפָּר וְנָטַל דַּם הַשָּׂעִיר וְעָשָׂה לְדָמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר וְהִזָּה עַל הַפָּרֹכֶת כְּנֶגֶד הָאָרוֹן מִבַּחוּץ אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף:

וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה · אַחַת · אַחַת וְאַחַת · אַחַת וּשְׁתַּיִם · אַחַת וְשָׁלֹשׁ · אַחַת וְאַרְבַּע · אַחַת וְחָמֵשׁ · אַחַת וָשֵׁשׁ · אַחַת וָשֶׁבַע:

שָׁשׁ וְעֵרָה דַּם הַפָּר לְתוֹךְ הַמִּזְרָק שֶׁבּוֹ דַּם הַשָּׂעִיר וְנָתַן הַמָּלֵא בְּרֵיקָן כְּדֵי שֶׁיִּתְעָרְבוּ יָפֶה יָפֶה זֶה בָּזֶה וּבָא וְעָמַד לִפְנִים מִמִּזְבַּח הַזָּהָב בֵּין הַמִּזְבֵּחַ

וְהַמְּנוֹרָה וּמַתְחִיל לְהַזּוֹת מִדַּם הַתַּעֲרוֹבֶת: עַל אַרְבַּע קַרְנוֹתָיו יַזֶּה כְּסֵדֶר מַתְחִיל מִקֶּרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית וּמְסַיֵּם בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית · וְחוֹתֶה הַגֶּחָלִים וְהָאֵפֶר בְּמִזְבַּח הַזָּהָב אֵילָךְ וְאֵילָךְ עַד שֶׁנִּגְלֶה זְהָבוֹ וּמַזֶּה מִדַּם הַתַּעֲרוֹבֶת עַל טָהֳרוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ שֶׁבַע פְּעָמִים: פָּסַע וְיָצָא לְצַד דָּרוֹם חוּץ לַהֵיכָל וְשָׁפַךְ אֶת הַשְּׁיָרִים עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן: צָעַד וּבָא לוֹ אֵצֶל הַשָּׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ לַעֲזָאזֵל לְהִתְוַדּוֹת עָלָיו אַשְׁמַת קְהָלוֹ וְסָמַךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וְהִתְוַדָּה:

וְכַךְ הָיָה אוֹמֵר אָנָּא הַשֵּׁם חָטְאוּ עָווּ פָּשְׁעוּ לְפָנֶיךָ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל · אָנָּא בַשֵּׁם כַּפֶּר נָא לַחֲטָאִים וְלַעֲוֹנוֹת וְלַפְּשָׁעִים שֶׁחָטְאוּ וְשֶׁעָווּ וְשֶׁפָּשְׁעוּ לְפָנֶיךָ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ · כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהֹוָה:

וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם הָעוֹמְדִים בָּעֲזָרָה כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא מְפוֹרָשׁ יוֹצֵא מִפִּי כֹּהֵן גָּדוֹל בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה הָיוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם וְאוֹמְרִים בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאַף הוּא הָיָה מִתְכַּוֵּן כְּנֶגֶד הַמְבָרְכִים לִגְמוֹר אֶת הַשֵּׁם וְאוֹמֵר תִּטְהָרוּ · וְאַתָּה בְּטוּבְךָ מְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ וְסוֹלֵחַ לַעֲדַת יְשֻׁרוּן:

קָרָא לְאֶחָד מִן הַכֹּהֲנִים הַמְזוּמָּן מֵאֶתְמוֹל לְהוֹלִיכוֹ וּמְסָרוֹ לוֹ וְהוֹלִיכוֹ אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה לַמִּדְבָּר שָׁמָּם וּכְשֶׁהִגִּיעַ לַצּוּק חוֹלֵק לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית שֶׁבְּקַרְנָיו חֶצְיוֹ קוֹשֵׁר בַּסֶּלַע וְחֶצְיוֹ בֵּין קַרְנָיו וּדְחָפוֹ בִּשְׁתֵּי יָדָיו לַאֲחוֹרָיו וְהוּא הָיָה מִתְגַּלְגֵּל וְיוֹרֵד וְלֹא הָיָה מַגִּיעַ לַחֲצִי הָהָר עַד שֶׁנַּעֲשָׂה אֵבָרִים אֵבָרִים וְאוֹמֵר כַּךְ יִמָּחוּ עֲוֹנוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל: רָץ לוֹ אֵצֶל הַפָּר וְאֵצֶל הַשָּׂעִיר הַנִּשְׂרָפִים וּקְרָעָן וְהוֹצִיא אֵימוּרֵיהֶם וּנְתָנָם בְּמָגֵס לְהַקְטִירָם עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וּבְשָׂרָן קְלָעָן בְּמַקְלָעוֹת וּמְשַׁלְּחָן בְּיַד אֲחֵרִים לְהוֹצִיאָן לְבֵית הַשְּׂרֵפָה: שָׁב וּבָא לְעֶזְרַת נָשִׁים אַחַר שֶׁהִגִּיעַ הַשָּׂעִיר לַמִּדְבָּר לִקְרוֹת בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים פָּרָשַׁת אַחֲרֵי מוֹת וְאַךְ בֶּעָשׂוֹר וְגוֹלֵל הַסֵּפֶר תּוֹרָה וּמַנִּיחוֹ בְּחֵיקוֹ וְאוֹמֵר יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁקָּרִיתִי לִפְנֵיכֶם כָּתוּב כָּאן וּבֶעָשׂוֹר שֶׁבְּחוּמַּשׁ הַפְּקוּדִים קוֹרֵא עַל פֶּה וּמְבָרֵךְ לְאַחֲרֵיהֶם שְׁמוֹנָה בְּרָכוֹת עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַהוֹדָאָה וְעַל מְחִילַת הֶעָוֹן וְעַל הַמִּקְדָּשׁ וְעַל יִשְׂרָאֵל וְעַל הַכֹּהֲנִים וְעַל שְׁאָר הַתְּפִלָּה:

תִּכֵּף צְעָדָיו וּבָא לְבֵית הַטְּבִילָה וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט בִּגְדֵי לָבָן וְיָרַד וְטָבַל עָלָה וְנִסְתַּפֵּג הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי זָהָב וְלָבַשׁ

וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וְעָשָׂה שָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַחוּץ שֶׁהוּא מִמּוּסַף הַיּוֹם וְאַחַר כַּךְ מַקְרִיב אֶת אֵילוֹ וְאֶת אֵיל הָעָם וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם וּמַקְטִיר הָאֵימוּרִים שֶׁל פַּר וְשָׂעִיר הַנִּשְׂרָפִים וְאַחַר כַּךְ מַקְרִיב תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם כְּהִלְכָתוֹ׃

אַחַר כַּלּוֹתוֹ מֵעֲשׂוֹת כָּל אֵלֶּה עוֹד בָּא לוֹ לְבֵית הַטְּבִילָה מַהֵר וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט בִּגְדֵי זָהָב וְיָרַד וְטָבַל עָלָה וְנִסְתַּפֵּג הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי לָבָן לָבַשׁ וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו נִכְנַס לְבֵית קוֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים לְהוֹצִיא אֶת הַכַּף וְאֶת הַמַּחְתָּה שֶׁהִכְנִיס בְּשַׁחֲרִית וְעוֹד בָּא לוֹ לְבֵית הַטְּבִילָה וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט בִּגְדֵי לָבָן וְיָרַד וְטָבַל עָלָה וְנִסְתַּפֵּג הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי זָהָב לָבַשׁ וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו נִכְנַס לְהֵיכָל לְהַקְטִיר אֶת הַקְּטוֹרֶת שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם וּלְהַדְלִיק אֶת הַנֵּרוֹת כְּבִשְׁאָר יָמִים וְיָצָא וְהִקְרִיב מִנְחַת הַתָּמִיד וּמוּתָר מִנְחַת חֲבִתִּין וּמְנַסֵּךְ הַיַּיִן בְּכָל כְּלֵי שִׁיר כְּהִלְכָתוֹ וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט בִּגְדֵי זָהָב הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי עַצְמוֹ וְלָבַשׁ וּמְלַוִּין אוֹתוֹ עַד בֵּיתוֹ וְיוֹם טוֹב הָיָה עוֹשֶׂה בְּצֵאתוֹ בְּשָׁלוֹם מִן הַקֹּדֶשׁ · אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו׃

וּבְכֵן כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְתָּ תְּפִלַּת כֹּהֵן גָּדוֹל בְּהֵיכָל כְּמוֹ כֵן מִפִּינוּ תִּשְׁמַע וְתוֹשִׁיעַ׃

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא הַשָּׁנָה הַזֹּאת הַבָּאָה עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם · שְׁנַת אוֹרָה · שְׁנַת בְּרָכָה · שְׁנַת גִּילָה · שְׁנַת דִּיצָה · שְׁנַת הוֹד · שְׁנַת וַעַד טוֹב · שְׁנַת זִמְרָה · שְׁנַת חֶדְוָה · שְׁנַת טוֹבָה · שְׁנַת יְשׁוּעָה · שְׁנַת כַּלְכָּלָה · שְׁנַת לִמּוּד · שְׁנַת מְנוּחָה · שְׁנַת שָׂשׂוֹן · שְׁנַת עֶלְצוֹן · שְׁנַת פְּדוּת · שְׁנַת צָהֳלָה · שְׁנַת קוֹמְמִיּוּת · שְׁנַת קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת · שְׁנַת קִבּוּל תְּפִלּוֹת · שְׁנַת רָצוֹן · שְׁנַת שָׁלוֹם · שְׁנַת טְלוּלָה גְּשׁוּמָה · שְׁנַת שָׂבָע · שָׁנָה שֶׁתּוֹלִיכֵנוּ בָהּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ · שָׁנָה שֶׁתְּדַבֵּר עַמִּים תַּחְתֵּינוּ · שָׁנָה שֶׁתִּכְתְּבֵנוּ בָהּ לְחַיִּים טוֹבִים · שָׁנָה שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפַרְנָסָה זֶה לָזֶה וְלֹא לְעַם אַחֵר · שָׁנָה שֶׁתַּעֲצוֹר הַמַּגֵּפָה וְהַמַּשְׁחִית מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל · שָׁנָה שֶׁלֹּא תַפִּיל אִשָּׁה פְּרִי בִטְנָהּ׃

וּבְכֵן וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים אָנוּ בְטוּחִים וְעַל חֲסָדֶיךָ אָנוּ נִשְׁעָנִים וְלִסְלִיחוֹתֶיךָ אָנוּ מְקַוִּים כִּי אַתָּה יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וּמַרְבֶּה לְהֵיטִיב וּמַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּמִדַּת הַחֶסֶד וּבְמִדַּת הָרַחֲמִים׃ כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ וַיֹּאמֶר אֲנִי אַעֲבִיר כָּל טוּבִי עַל פָּנֶיךָ וְקָרָאתִי בְשֵׁם יְהוָה לְפָנֶיךָ וְחַנּוֹתִי אֶת אֲשֶׁר אָחוֹן וְרִחַמְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם׃

וּבְכֵן מַה נֶּהְדָּר הָיָה כֹּהֵן גָּדוֹל בְּצֵאתוֹ בְשָׁלוֹם מִן הַקֹּדֶשׁ׃

באוהל הנמתח וכו׳ תמצא במחזור · תפלת מנחה · וידבר · וקטורת · ואחר כך מתפללין ש״ע כמו בשחרית וקרושה נקדישך כנוסח הקצר׃

מֶען זָאגְט אשרי ובא לציון און שמ"ע אַזוֹ וִוי צוּ שַׁחֲרִית יוֹם כִּפּוּר נַייעֶרְט אָן שְׁטָאט וְכָתְבֵנוּ זָאגְט מֶען וְחָתְמֵנוּ אָן שְׁטָאט וּכְתוֹב זָאגְט מֶען וַחֲתוֹם אָן שְׁטָאט וְנִכָּתֵב זָאגְט מֶען וְנֵחָתֵם און מֶען זָאגְט ווידוי בִּיז וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ און דֶער נָאךְ זָאגְט מֶען אַתָּה נוֹתֵן יָד׃

אַתָּה נוֹתֵן יָד לַפּוֹשְׁעִים וִימִינְךָ פְשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׁבִים׃ וַתְּלַמְּדֵנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ לְהִתְוַדּוֹת לְפָנֶיךָ עַל־כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ לְמַעַן נֶחְדַּל מֵעֹשֶׁק יָדֵינוּ וּתְקַבְּלֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ כְּאִשִּׁים וּכְנִיחוֹחִים לְמַעַן דְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר אָמָרְתָּ אֵין קֵץ לְאִשֵּׁי חוֹבוֹתֵינוּ וְאֵין מִסְפָּר לְנִיחוֹחֵי אַשְׁמוֹתֵינוּ׃ וְאַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁאַחֲרִיתֵנוּ רִמָּה וְתוֹלֵעָה׃ לְפִיכָךְ הִרְבֵּיתָ סְלִיחָתֵנוּ׃ מָה אָנוּ מֶה חַיֵּינוּ מֶה חַסְדֵּנוּ מַה צִּדְקוֹתֵינוּ מַה יְּשׁוּעָתֵנוּ מַה כֹּחֵנוּ מַה גְּבוּרָתֵנוּ מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֲלֹא כָּל הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל כִּי רוֹב מַעֲשֵׂיהֶם תֹּהוּ וִימֵי חַיֵּיהֶם הֶבֶל לְפָנֶיךָ וּמוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל׃

אתה נותן יד דוּ גִיבְּסְט דִי הַאנְט צוּ פּוֹשְׁעִים אוּנ דַיין רֶעכְטֶע הַאנְט אִיז אוֹיס גִישְׁטְרֶעקְט מְקַבֵּל צוּ זַיין דִי מֶענְטְשִׁין וָואס טוּעֶן תְּשׁוּבָה ותלמדנו ה' אוּנ גָאט אוּנְזֶער גָאט הָאסְט אוּנְז גִילֶערִינְט אַז מִיר זָאלִין בַּאקֶענֶען פַאר דִיר אוֹיף אַלֶע אוּנְזֶערֶע זִינְד כְּדֵי מִיר זָאלִין זִיךְ פַאר מַיידִין פוּן רוֹיבּוּנְג אוּנְזֶערֶע הֶענְט אוּנ דוּא זָאלְסְט אוּנְז אַנְטְפַאנְגֶען מִיט תְּשׁוּבָה אַזוֹ וִויא פַייעֶר אָפְּפֶער דְרוּם בִּיסְטוּ אוּנְז מְקַבֵּל בִּתְשׁוּבָה וֶועגִין דַיינֶע רֵייד וָואס דוּא הָאסְט גִיזָאגְט אין קץ עֶס אִיז קַיין עֶנְד צוּ דִי פַייעֶר אָפְּפֶער פוּן אוּנְזֶערֶע שׁוּלְד אוּנ עֶס אִיז קַיין צָאל צוּ אוּנְזֶערֶע וֶועגְפְּטִיקַייט פוּן אוּנְזֶערֶע שׁוּלְד כְּלוֹמַר אַז מִיר זָאלִין מַקְרִיב זַיין קָרְבָּנוֹת אוֹיף אוּנְזֶערֶע עֲבֵירוֹת הָאט דָאס קַיין צָאל נִיט אוּנ דוּא ווייסְט אַז אוּנְזֶער סוֹף אִיז מָאדִין אוּנ וֶוערִים דְרוּם הָאסְטוּ גִימֶערְט אוּנְזֶר פַאר גֶעבּוּנְג וָואס זַיינֶען מִיר וָואס אִיז אוּנְזֶער לֶעבִּין וָואס אִיז אוּנְזֶער גִינָאד וָואס אִיז אוּנְזֶר גִירֶעכְטִיקַייט וָואס אִיז אוּנְזֶער הִילְף וָואס אִיז אוּנְזֶר קְרַאפְט וָואס אִיז אוּנְזֶר שְׁטַארְקַייט וָוס קֶענֶען מִיר זָאגִין פַאר דִיר גָאט אוּנְזֶר גָאט אוּנ גָאט פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין פַאר וָואר אַלֶע שְׁטַארְקֶע זַיינֶען פַאר דִיר וִויא נִישְׁט אוּנ דִיא לַייט וָואס הָאבִּן אַיין שֵׁם זַיינֶען גְלַייךְ אַז זֵיי זַיינֶען נִיט גִיוֶועזֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט אוּנ דִי קְלוּגֶע זַיינֶען גְלַייךְ אַז זֵיי הָאבִּן נִיט קַיין וִויסִין שַׂאפְּט אוּנ דִי פַאר שְׁטַאנְדִיגֶע זַיינֶען גְלַייךְ אַז זֵיי זַיינֶען אָן שֵׂכֶל נַייעֶרְט דָאס רוֹב פוּן זֵייעֶרֶע וֶוערְק זַיינֶען לֶער אוּנ דִי לֶעבִּ טָאג פוּן זֵייא זַיינֶען נִישְׁט פַאר דִיר אוּנ דָאס אִיבֶּערִיגֶע וָואס אַיין מֶענְטְשׁ אִיז בֶּעסֶער פוּן אַיין בְּהֵמָה אִיז גָאר נִישְׁט דֶען אַלְץ אִיז נַארְהַייט׃

אַתָּה הִבְדַּלְתָּ אֱנוֹשׁ מֵרֹאשׁ ׳ וַתַּכִּירֵהוּ לַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ
כִּי מִי יֹאמַר לְךָ מַה תִּפְעָל ׳ וְאִם יִצְדַּק מַה יִּתֶּן
לָךְ: וַתִּתֶּן לָנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (בש״ק את יום השבת הזה ו)
אֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים הַזֶּה ׳ קֵץ וּמְחִילָה) וּסְלִיחָה עַל כָּל
עֲוֹנוֹתֵינוּ לְמַעַן נֶחְדַּל מֵעֹשֶׁק יָדֵנוּ וְנָשׁוּב אֵלֶיךָ לַעֲשׂוֹת
חֻקֵּי רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם
עָלֵינוּ כִּי לֹא תַחְפֹּץ בְּהַשְׁחָתַת עוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר דִּרְשׁוּ
יְהֹוָה בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאֻהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב: וְנֶאֱמַר יַעֲזֹב רָשָׁע
דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבֹתָיו וְיָשֹׁב אֶל יְהֹוָה וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל
אֱלֹהֵינוּ כִּי יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ: וְאַתָּה אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת חַנּוּן וְרַחוּם
אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת וּמַרְבֶּה לְהֵיטִיב וְרוֹצֶה אַתָּה
בִּתְשׁוּבַת רְשָׁעִים וְאֵין אַתָּה חָפֵץ בְּמִיתָתָם שֶׁנֶּאֱמַר
אֱמֹר אֲלֵיהֶם חַי אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה אִם אֶחְפֹּץ בְּמוֹת
הָרָשָׁע כִּי אִם בְּשׁוּב רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה: שׁוּבוּ שׁוּבוּ
מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וְלָמָּה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל: וְנֶאֱמַר

אתה הבדלת דו האסט אפ געשייד דעם מענטשין פון אן הייב אונ האסט אים דער קענט
פון אן הייב ער זאל קענען שטיין פאר דיר ׳ דען ווער וועט דיר זאגן וואס טוסטו
ואם יצדק ווען איין מענטש איז גירעכט וואס וועט ער דיר געבן אונ דוא האסט אונז געגעבן
גאט אונזר גאט דעם טאג פון פאר געבונג איין צייט פון פאר געבונג אויף אלע אונזערע
זינד כדי מיר זאלין פאר מיידין פון רויבונג אונזערע הענט אונ מיר זאלין זיך אום קערין
צו דיר מיטין גאנצין הארצין אונ דו מיט דיין פיל דר בארימקייט דער באַרעם דיך איבער
אונז דען דו באגערסט ניט אין פאר דארבונג פון דער וועלט וויא עס שטייט פארשט גאט
אין דער צייט אז מען קאן איבגיפינגען רופט אן גאט אין דער צייט אז ער איז נאהענט
ונאמר יעזוב רשע דרכו דער רשע זאל אוועק ווארפין זיין שלעכטין וועג אונ דער מענטש וואס
איז מיט אום רעכט זאל אוועק ווארפין זיינע גידאנקען אונ ער זאל זיך ווידער קערין צוא
גאט וועט ער זיך דער בארעמען איבר אים אונ ער זאל תשובה טאן צו גאט דען ער טוערט
צו פאר געבין אונ דוא ביסט איין גאט פון פאר געבונג איין לייט זעליגער אונ איין דער
בארמיגער ער דער לייגנערט דעם צארין אונ מערט גינאד אונ מערט צו באגיטיגין אונ דו
ווילסט אז דיא רשעים זאלין תשובה טאן אונ דוא באגערסט ניט אז דיא רשעים זאלין
שטארבין ווארום עס שטייט גשריבן זאג צו זייא איך שווער וויא איך גאט לעב אויב איך
באגער אז דער רשע זאל שטארבין נייערט איך באגער אז דער רשע זאל ווידער קערין
פון זיין שלעכטין וועג אונ זאל בלייבין לעבין ׳ שובו שובו קערט ווידער פון אייערע שלעכטע

הֶחָפוֹץ אֶחְפּוֹץ מוֹת רָשָׁע נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה הֲלֹא בְּשׁוּבוֹ מִדְּרָכָיו וְחָיָה: וְנֶאֱמַר כִּי לֹא אֶחְפּוֹץ בְּמוֹת הַמֵּת נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה וְהָשִׁיבוּ וִחְיוּ: כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ (אֶלָּא אָתָּה):

אֱלֹהַי עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי אֵינִי כְדַאי וְעַכְשָׁיו שֶׁנּוֹצַרְתִּי כְּאִלּוּ לֹא נוֹצַרְתִּי. עָפָר אֲנִי בְּחַיָּי קַל וָחוֹמֶר בְּמִיתָתִי הֲרֵי אֲנִי לְפָנֶיךָ כִּכְלִי מָלֵא בוּשָׁה וּכְלִמָּה. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד וּמַה שֶּׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ מְחוֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִים וָחֳלָיִם רָעִים:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וְשִׂפְתוֹתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה. פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וְאַחֲרֵי מִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַקָּמִים וְהַחוֹשְׁבִים עָלַי לְרָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא תַעֲלֶה קִנְאַת אָדָם עָלַי וְלֹא קִנְאָתִי עַל אֲחֵרִים וְשֶׁלֹּא אֶכְעוֹס הַיּוֹם וְשֶׁלֹּא אַכְעִיסֶךָ וְתַצִּילֵנִי מִיֵּצֶר הָרָע וְתֵן בְּלִבִּי הַכְנָעָה וַעֲנָוָה: מַלְכֵּנוּ וֵאלֹהֵינוּ יַחֵד שִׁמְךָ בְּעוֹלָמֶךָ בְּנֵה עִירְךָ יַסֵּד בֵּיתֶךָ וְשַׁכְלֵל הֵיכָלֶךָ וְקַבֵּץ קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת וּפְדֵה צֹאנֶךָ וְשַׂמַּח עֲדָתֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

יהי רצון וכו׳

װענין װארום זאלט איר שטארבין הויז גיזינד פון ישראל און נאך שטייט גשריבן גאט זאגט באגער איך דען דעם טויט פון דעם רשע פר װאר דאז דער רשע פאר לאזין זיינע שלעכטע װעגין און דאז בלייבין לעבין: ונאמר און נאך איין פסוק שטייט דען איך באגער ניט דעם טויט פון אמת (דיא רשעים בייא זייער לעבין װערין זייא אן גירופין מתים)· נייערט קערט װידער און בלייבט לעבין כי אתה דען דוא פאר גיבסט צו דיא ישראל און דוא ביסט מוחל צו די שבטים אין אלע דורות און זונדער דיר האבין מיר ניט איין קיניג אין דר װעלט זאל אונז מוחל זיין און זאל פאר געבין נאר דו איין:

אלהי מיין גאט אײדר איך בין גװארין בשעפין אויף דר װעלט בין איך ניט װערט גװעזן און איצונדערט אז איך בין יוא בשאפין איז גלייך אז איך װאלט ניט װארן בשאפן ביי מיינם לעבין בין איך ערד מכל שכן נאך מיינעם טויט הרי איך בין פר דיר װיא איין כלי װאס זיא איז פול מיט שאנד יהי עס זאל זיין דר װילין פר דיר גאט מיין גאט און גאט פון מיינע עלטערין אז איך זאל מער ניט זינדיגין פר דיר און װאס איך האב שוין גיזינדיגט פאר דיר זאלסטו אויס מעקין מיט דיין פיל דר בארימקייט אבר ניט דורך יסורים און שלעכטע קריינקהייט:

יהי רצון בשעת כניסה לסוכה

כשנכנס לסוכה יעמוד בפתח הסוכה מבחוץ ויאמר : עולו אושפיזין עלאין קדישין. עולו אבהן עלאין קדישין למיתב בצלא דמהימנותא עלאה . בצלא דקב"ה . ליעול אברהם ועמיה יצחק ויעקב משה ואהרן יוסף ודוד . ואח"כ יכנס ויאמר . לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה ליחדא שם י"ה בו"ה ביחודא שלים על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל . ויהי נועם כו' . עד ומעשה ידינו כוננהו . ואח"כ יאמר זה :

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתַּשְׁרֶה שְׁכִינָתְךָ בֵּינֵינוּ וְתִפְרוֹס עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ בִּזְכוּת מִצְוַת סֻכָּה שֶׁאֲנַחְנוּ מְקַיְּמִין לְיַחֲדָא שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ לְיַחֲדָא שֵׁם (י"ה בו"ה) בְּיִחוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל וּלְהַקִּיף אוֹתָם מִזִּיו כְּבוֹדְךָ הַקָּדוֹשׁ וְהַטָּהוֹר נָטוּי עַל רָאשֵׁיהֶם מִלְמַעְלָה כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ וּמִשָּׁם יוּשְׁפַּע שֶׁפַע הַחַיִּים לְעַבְדְּךָ (פב"פ אֲמָתֶךָ) וּבִזְכוּת צֵאתִי מִבֵּיתִי הַחוּצָה וְדֶרֶךְ מִצְוֹתֶיךָ אָרוּצָה יֵחָשֵׁב לִי זֹאת כְּאִלּוּ הִרְחַקְתִּי נְדוֹד וְהֶרֶב כַּבְּסֵנִי מֵעֲוֹנִי וּמֵחַטָּאתִי טַהֲרֵנִי · וּמֵאוּשְׁפִּיזִין עִלָּאִין אוּשְׁפִּיזִין דִּמְהֵימְנוּתָא תִּהְיֶינָה אָזְנֵי קַשֻּׁבוֹת רַב בְּרָכוֹת וְלָרְעֵבִים גַּם צְמֵאִים תֵּן לַחְמָם וּמֵימָם הַנֶּאֱמָנִים וְתִתֶּן לִי זְכוּת לָשֶׁבֶת וְלַחֲסוֹת בְּסֵתֶר צֵל כְּנָפֶיךָ בְּעֵת פְּטִירָתִי מִן הָעוֹלָם וְלַחֲסוֹת מִזֶּרֶם וּמִמָּטָר כִּי תַמְטִיר עַל רְשָׁעִים פַּחִים וּתְהֵא חֲשׁוּבָה מִצְוַת סֻכָּה זוּ שֶׁאֲנִי מְקַיֵּם כְּאִלּוּ קִיַּמְתִּיהָ בְּכָל פְּרָטֶיהָ וְדִקְדּוּקֶיהָ וּתְנָאֶיהָ וְכָל מִצְוֹת הַתְּלוּיִם בָּהּ · וְתֵיטִיב לָנוּ הַחֲתִימָה וּתְזַכֵּנוּ לֵישֵׁב יָמִים רַבִּים עַל הָאֲדָמָה אַדְמַת קֹדֶשׁ בַּעֲבוֹדָתֶךָ וּבְיִרְאָתֶךָ : בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן :

סדר אושפיזין

ליל ראשון כשנכנס לסוכה וקודם שמיסב לאכול ובכל יום ויום קודם סעודתו יאמר זה :

אֲזַמֵּן לִסְעוּדָתִי אוּשְׁפִּיזִין עִלָּאִין אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב יוֹסֵף מֹשֶׁה אַהֲרֹן וְדָוִד :

ביום ראשון יאמר בְּמָטוּ מִינָךְ אַבְרָהָם אוּשְׁפִּיזִי עִלָּאֵי דְּיָתְבֵי עִמִּי וְעִמָּךְ כָּל אוּשְׁפִּיזֵי עִלָּאֵי יִצְחָק יַעֲקֹב יוֹסֵף מֹשֶׁה אַהֲרֹן וְדָוִד :

ביום שני יאמר בְּמָטוּ מִינָךְ יִצְחָק אוּשְׁפִּיזִי עִלָּאֵי דְּיָתְבֵי עִמִּי וְעִמָּךְ כָּל אוּשְׁפִּיזֵי עִלָּאֵי אַבְרָהָם יַעֲקֹב יוֹסֵף מֹשֶׁה אַהֲרֹן וְדָוִד :

ביום שלישי יאמר בְּמָטוּ מִינָךְ יַעֲקֹב אוּשְׁפִּיזִי עִלָּאֵי דְּיָתְבֵי עִמִּי וְעִמָּךְ כָּל אוּשְׁפִּיזֵי עִלָּאֵי אַבְרָהָם יִצְחָק יוֹסֵף מֹשֶׁה אַהֲרֹן וְדָוִד :

ביום רביעי יאמר בְּמָטוּ מִינָךְ יוֹסֵף אוּשְׁפִּיזִי עִלָּאֵי דְּיָתְבֵי עִמִּי וְעִמָּךְ כָּל אוּשְׁפִּיזֵי עִלָּאֵי אַבְרָהָם יִצְחָק יַעֲקֹב מֹשֶׁה אַהֲרֹן וְדָוִד :

ביום חמישי יאמר בְּמָטוּ מִינָךְ מֹשֶׁה אוּשְׁפִּיזִי עִלָּאֵי דְּיָתְבֵי עִמִּי וְעִמָּךְ כָּל אוּשְׁפִּיזֵי עִלָּאֵי אַבְרָהָם יִצְחָק יַעֲקֹב יוֹסֵף אַהֲרֹן וְדָוִד :

ביום ששי יאמר בְּמָטוּ מִינָךְ אַהֲרֹן אוּשְׁפִּיזִי עִלָּאֵי דְּיָתְבֵי עִמִּי וְעִמָּךְ כָּל אוּשְׁפִּיזֵי עִלָּאֵי אַבְרָהָם יִצְחָק יַעֲקֹב יוֹסֵף מֹשֶׁה וְדָוִד :

ביום שביעי יאמר בְּמָטוּ מִינָךְ דָּוִד אוּשְׁפִּיזִי עִלָּאֵי דְּיָתְבֵי עִמִּי וְעִמָּךְ כָּל אוּשְׁפִּיזֵי עִלָּאֵי אַבְרָהָם יִצְחָק יַעֲקֹב יוֹסֵף מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן :

תפלה כשיוצאין מן הסוכה יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי כְּשֵׁם שֶׁקִּיַּמְתִּי וְיָשַׁבְתִּי בְּסֻכָּה זוּ כֵּן אֶזְכֶּה לְשָׁנָה הַבָּאָה לֵישֵׁב בְּסֻכַּת עוֹרוֹ שֶׁל לִוְיָתָן :

די תְּפִלּוֹת פון ראש הַשָּׁנָה און פון יום כִּפּוּר איז אַרויס גענומען גיוואָרן פון מַחֲזוֹר, און אַלֶעס אויף טַייטְשׁ, כְּדֵי די ווייבער זאָלין נאָך זאָגין מיט דעם קָהָל:

יִמְלֹךְ יְהֹוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:
וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא:

אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ: בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:
גִּבּוֹר וְנַעֲרָץ: דָּגוּל מֵרְבָבָה:
הוּא שָׂח וַיֶּהִי: וְצִוָּה וְנִבְרָאוּ:
זִכְרוֹ לָנֶצַח: חַי עוֹלָמִים:
טְהוֹר עֵינַיִם: יוֹשֵׁב סֵתֶר:
כִּתְרוֹ יְשׁוּעָה: לְבוּשׁוֹ צְדָקָה:
מַעֲטֵהוּ קִנְאָה: נֶאְפַּד נְקָמָה:
סִתְרוֹ יוֹשֶׁר: עֲצָתוֹ אֱמוּנָה:
פְּעֻלָּתוֹ אֱמֶת: צַדִּיק וְיָשָׁר:
קָרוֹב לְקוֹרְאָיו בֶּאֱמֶת: רָם וּמִתְנַשֵּׂא:
שׁוֹכֵן שְׁחָקִים: תּוֹלֶה אֶרֶץ עַל בְּלִימָה:
חַי וְקַיָּם נוֹרָא וּמָרוֹם וְקָדוֹשׁ:
יְיָ מֶלֶךְ. יְיָ מָלָךְ. יְיָ יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד:
אַדִּירֵי אֲיֻמָּה יַאְדִּירוּ בְקוֹל: יְיָ מֶלֶךְ:

אתה הוא אלהינו דוא ביסט אונזער גאָט דער דא גיוועלטיגט אויף דעם הימל און אויף דער ערד. דער דא איז שטארק און ווערט גישטארקט. ער איז גיבאנירט פון פיל צעהען טויזינד מלאכים. אזו ווי ער האט גירעט אזו איז עס גיוואָרין און ער האט גיבאטין אזו איז אלדינג באשאפין גיוואָרין. זיין גידעכינעש איז צוא אייביג, דער דא לעבט אייביג, ער האט ריינע אויגין דאס ער איז משגיח אויף אלע עולמות. ער זיצט אין פאר באָרגעניש ביי זיין קרוין איז דא הילף. עס קאן קיינער ניט העלפין נאר ער אליין. זיין קלייד איז מיט גירעכטיקייט בשעת אז ער משפט די ישראל. זיין איין היל איז רעכענונג פון משפט, ער איז גיצירט מיט רעכענונג, און זיין פאר באָרגינעש איז רעכט פארטיקייט. זיין עצה איז וואָרהאפטיג זיין ווערק איז אמת, ער איז גירעכט און רעכט פארטיג, ער איז נאהענט צו די וואס רופען אים אן ביי אמת, ער איז הויך און דער הויבין, ער רועט אין הימל, ער האט די ערד אויף גיהאנגין אויף נישט:

חי וקים דער דא לעבט און איז באשטענדיג פארכטיג און דער הויבין און הייליג:

אדירי איומה די ישראל וואס זיינין שטארק אין גאטס פארכט שטארקין זיי גאט מיט זייער קול און זאגין גאט איז אמלך: די מלאכים וואס זיינען באשאפין גיוואָרין פון כליין לייבין זיי גאט מיט אקול און זאגין גאט האט גיקיניגט. די ישראל וואס זיי שטארקין נאך

איבער

בְּרוֹאֵי בָרָק יְבָרְכוּ בְקוֹל : יי מָלָךְ :
גִּבּוֹרֵי גוֹבַהּ יַגְבִּירוּ בְקוֹל : יי יִמְלוֹךְ :
יי מֶלֶךְ · יי מָלָךְ · יי יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד :
דּוֹהֲרֵי דוֹלְקִים יְדוֹבְבוּ בְקוֹל : יי מֶלֶךְ :
הֲמוֹנֵי הֲמוּלָּה יְהַלְלוּ בְקוֹל : יי מָלָךְ :
וְחַיָּלִים וְחַיּוֹת יוֹעֲדוּ בְקוֹל : יי יִמְלוֹךְ :
יי מֶלֶךְ · יי מָלָךְ · יי יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד :
זוֹכְרֵי זְמִרוֹת יְזַמְּרוּ בְקוֹל : יי מֶלֶךְ :
חַכְמֵי חִידוֹת יְחַסְּנוּ בְקוֹל : יי מָלָךְ :
טַפְסְרֵי טְפוּחִים יְטַכְּסוּ בְקוֹל : יי יִמְלוֹךְ :
יי מֶלֶךְ · יי מָלָךְ · יי יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד :
יוֹרְשֵׁי יְקָרָה יְיַשְּׁרוּ בְקוֹל : יי מֶלֶךְ :
כַּבִּירֵי כֹחַ יַכְתִּירוּ בְקוֹל : יי מָלָךְ :
לוֹבְשֵׁי לֶהָבוֹת יְלַבְּבוּ בְקוֹל : יי יִמְלוֹךְ :
יי מֶלֶךְ · יי מָלָךְ · יי יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד :
מַנְעִימֵי מֶלֶל יְמַלְּלוּ בְקוֹל : יי מֶלֶךְ :
נוֹצְצֵי נוֹגַהּ יְנַצְּחוּ בְקוֹל : יי מָלָךְ :
שְׂרָפִים סוֹבְבִים יְסַלְסְלוּ בְקוֹל : יי יִמְלוֹךְ :
יי מֶלֶךְ · יי מָלָךְ · יי יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד :

איבער דעם יצר הרע זייא שטארקין גאט מיט אקול אונ זאגין גאט וועט קיניגען : דיא דא שפרינגען צו זאגין שירה דאס זיינען דיא ברענדיגע מלאכים זיי ריידין לויב צוא גאט מיט אשטארק קול : די ישראל וואס ברומען מיט אגישריי זיי לויבין גאט מיט אשטארק קול : די מלאכים וואס זיינין גאבים חיל אונ דיא חיות הקודש זיי זאמלין זיך איין צו לויבין גאט מיט אשטארק קול : די ישראל וואס גידיינקין גאטס לויב זיי לויבין גאט מיט אשטארק קול : די ישראל די דא זיינין עוסק אין די סודות פון דער תורה זייא שטארקין מיט אשטארק קול : די הערליבע מלאכים וואס גאט האט בשאפין מיט זיין פייסט זיי ציהן גאט מיט אשטארק קול : די ישראל וואס האבין גיארבט די טייערי תורה זיי טוען רעכט פארטינן גאט מיט אשטארק קול : די מלאכים וואס זיינען שטארק מיט כח זיי קריינין גאט מיט אשטארק קול : די מלאכים וואס זיינין אן גיקליידט מיט פייער זיי לויבין גאט מיט הארץ : די ישראל וואס זיי ריידין זיסע רייד זיי ריידין מיט אשטארק קול : דיא מלאכים וואס פינקלין אונ לייכטין ליכט זיי זאגין אייביג שירה מיט אשטארק קול : די ברענעדיגע מלאכים וואס רינגלען ארום זיי לויבין מיט אשטארק קול : דיא ישראל וואס זיי זיינין אן גיריכט צוא לערנין דיא תורה זיי שרייען מיט אשטארק קול : די ישראל וואס פארכטין זיך פאר דיינע וואונדר זייא עפינען זייער מויל מיט

 אשטארק

עוֹרְכֵי עֹז יַעֲנוּ בְקוֹל: יְיָ מֶלֶךְ:
פּוֹחֲדֵי פְלָאֶיךָ יִפְצְחוּ בְקוֹל: יְיָ מָלָךְ:
צִבְאוֹת צֹאנֶךָ יְצַלְצְלוּ בְקוֹל: יְיָ יִמְלוֹךְ:
יְיָ מֶלֶךְ · יְיָ מָלָךְ · יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד:
קְהִלּוֹת קֹדֶשׁ יַקְדִּישׁוּ בְקוֹל: יְיָ מֶלֶךְ:
רִבְבוֹת רְבָבָה יְרַנְּנוּ בְקוֹל: יְיָ מָלָךְ:
שְׁבִיבֵי שַׁלְהֲבוֹת יְשַׁנְּנוּ בְקוֹל: יְיָ יִמְלוֹךְ:
יְיָ מֶלֶךְ · יְיָ מָלָךְ · יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד:
תּוֹמְכֵי תְהִלּוֹת יַתְמִידוּ בְקוֹל: יְיָ מֶלֶךְ:
תּוֹקְפֵי תִפְאַרְתֶּךָ יַתְמִימוּ בְקוֹל: יְיָ מָלָךְ:
תְּמִימֵי תְעוּדָה יִתְּנוּ בְקוֹל: יְיָ יִמְלוֹךְ:
יְיָ מֶלֶךְ · יְיָ מָלָךְ · יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד:
קהל וחזן וּבְכֵן לְךָ הַכֹּל יַכְתִּירוּ:

לְאֵל עוֹרֵךְ דִּין: לְבוֹחֵן לְבָבוֹת בְּיוֹם דִּין:
לְגוֹלֶה עֲמוּקוֹת בַּדִּין: לְדוֹבֵר מֵישָׁרִים בְּיוֹם דִּין:
לְהוֹגֶה דֵעוֹת בַּדִּין: לְוָתִיק וְעוֹשֶׂה חֶסֶד בְּיוֹם דִּין:
לְזוֹכֵר בְּרִיתוֹ בַּדִּין: לְחוֹמֵל מַעֲשָׂיו בְּיוֹם דִּין:
לְטַהֵר חוֹסָיו בַּדִּין: לְיוֹדֵעַ מַחֲשָׁבוֹת בְּיוֹם דִּין:

אַשְׁטַארְק קוֹל: דִי יִשְׂרָאֵל וָואס זַיינֶען גִּיגְלִיכֶן צוּ דִי שָׁאף זֵיי קְלִינְגֶען מִיט אַשְׁטַארְק קוֹל: דִי הֵיילִיגֶע אַיין זַאמְלוּנְג זֵיי הֵיילִיגֶען מִיט אַקוֹל: צֶעהֶן מָאל צֶעהֶן טוֹיזֶנְד מַלְאָכִים זֵיי זִינְגֶען מִיט אַשֵׁיין קוֹל: דִי מַלְאָכִים וָואס זֵיי זַיינֶען פֵינְקֶען אוּנ פְלַאם פַייעֶר זֵיי רֵיידֶען מִיט אַהוֹיךְ קוֹל: דִי יִשְׂרָאֵל וָואס לֶעהְנֶען אוּנְטֶער גָאטְ'ס לוֹיבּ זֵיי לוֹיבֶּען תָּמִיד מִיט אַשְׁטַארְק קוֹל: דִיא יִשְׂרָאֵל וָואס שְׁטַארְקֶען דַיין שֵׁיינְהַייט זֵיי לוֹיבֶּען גָאט מִיט גַאנְצְקַייט: דִי יִשְׂרָאֵל וָואס זַיינֶען עוֹסֵק מִיט גַאנְצְקַייט אִין דֶער תּוֹרָה זֵיי דֶער צֵיילֶין אוּנ לוֹיבֶּין גָאט מִיט אַשְׁטַארְק קוֹל:
וּבְכֵן ולך הכל יכתירו אוּנ מִיט דֶעם דָאזִיגֶען טוּעֶן אַלֶע דִיךְ קְרֵיינֶען:

לְאֵל עֹרֵךְ דִין אַלֶע לוֹיבֶּען אוּנ קְרֵיינֶען גָאט וָואס עֶר רִיכְט אָן זְכוּת צוּ גִירֶעכְט מַאכֶען דִיא יִשְׂרָאֵל אִין דִין. אוֹיךְ לוֹיבֶּען זֵיי צוּ דֶעם דֶער דָא פְּרוּבְט אַלֶע דִי הֶערְצֶער אִין טָאג פוּן דִין: צוּ דֶעם דֶער דָא דֶעקְט אוֹיף טִיפֶע זַאכֶין אִין דִין: צוּ דֶעם וָואס רֶעט רֶעכְט פַארְטִיקַייט אִין דֶעם טָאג פוּן דִין. צוּ דֶעם וָואס עֶר צִיהְט אוֹיס וִויסֶן שַׁאפְט אִין דִין: צוּ דֶעם וָואס עֶר אִיז שְׁטַארְק אוּנ טוּט חֶסֶד אִין טָאג פוּן דִין. צוּ דֶעם דֶער דָא גִידֵיינְקְט זַיין פַאר בּוּנְד וָואס עֶר הָאט צוּא אַבְרָהָם אָבִינוּ גִישְׁוָוארִין אוֹיף דֶעם הַר הַמּוֹרִיָּה אִין דִין: צוּ דֶעם דֶער דָא דֶער בַּארִימְט זִיךְ אִיבֶּער זַיינֶע וֶוערְק אִין טָאג פוּן דִין: צוּ דֶעם דֶער דָא רֵיינִיגְט זַיינֶע בַּאשִׁיצֶער אִין דִין: צוּ דֶעם דֶער וֵייס אַלֶע גִידַאנְקֶען אִין טָאג פוּן דִין: צוּ דֶעם דֶער דָא הַאלְט אַיין זַיין

לְכוֹבֵשׁ כַּעְסוֹ בַּדִּין׃ לְלוֹבֵשׁ צְדָקוֹת בְּיוֹם דִּין׃
לְמוֹחֵל עֲוֹנוֹת בַּדִּין׃ לְנוֹרָא תְהִלּוֹת בְּיוֹם דִּין׃
לְסוֹלֵחַ לַעֲמוּסָיו בַּדִּין׃ לְעוֹנֶה לְקוֹרְאָיו בְּיוֹם דִּין׃
לְפוֹעֵל רַחֲמָיו בַּדִּין׃ לְצוֹפֶה נִסְתָּרוֹת בְּיוֹם דִּין׃
לְקוֹנֶה עֲבָדָיו בַּדִּין׃ לְרַחֵם עַמּוֹ בְּיוֹם דִּין׃
לְשׁוֹמֵר אוֹהֲבָיו בַּדִּין׃ לְתוֹמֵךְ תְּמִימָיו בְּיוֹם דִּין׃

מוסף ליום ראשון של ראש השנה

חזן וּבְכֵן וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ׃

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן׃ אֵל דָּר בַּמָּרוֹם ׳ אַדִּיר בַּמָּרוֹם ׳ אוֹמֶץ יָדוֹ תָּרוּם ׳ לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ׃

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן׃ גִּבּוֹר לְהָקִים ׳ גּוֹזֵר וּמֵקִים ׳ גּוֹלֶה עֲמוּקִים ׳ לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ׃

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן׃ הַמְדַבֵּר בִּצְדָקָה ׳ הַלּוֹבֵשׁ צְדָקָה ׳ הַמַּאֲזִין צְעָקָה ׳ לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ׃

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן׃ זוֹכֵר צוּרִים ׳ זַכּוּת יְצוּרִים ׳ זוֹעֵם צָרִים ׳ לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ׃

צָארְן אִין דִּין׃ צוּ דֶעם דֶער דָא קְלֵיידְט אָן גִירֶעכְטִיגְקַייט אִין טָאג פוּן דִּין׃ צוּ דֶעם דֶער דָא אִיז מוֹחֵל דִּי עֲוֹנוֹת אִין דִּין׃ צוּ דֶעם דֶער דָא אִיז שְׁרֶעקְלִיךְ אוּנ אִיז מְקַבֵּל דִּי לוֹיבּ פוּן יִשְׂרָאֵל אִין טָאג פוּן דִּין׃ צוּ דֶעם דֶער דָא פַאר גִיט דִּי זִינְד פוּן יִשְׂרָאֵל וָואס זֵיי זַיינֶען בַּאלָאדְן מִיט מִצְוֹת פוּן גִיבָּארְן אָן אִין דִּין׃ צוּ דֶעם דֶער דָא טוּט עֶנְטְפֶערְן צוּ זַיינֶע רוּפֶער אִין טָאג פוּן דִּין׃ צוּ דֶעם וָואס טוּט דֶער בַּארִימְהַקַייט אִין דִּין׃ צוּ דֶעם דֶער דָא זֶעהְט פַאר בָּארְגִינֶע זַאכְן אִין טָאג פוּן דִּין׃ וַוייל עֶר אִיז מוֹחֵל דִּי זִינְד הֵייסְט גְלַייךְ וִוי עֶר וָואלְט זֵיי גִיקוֹיפְט פַאר קְנֶעכְט אִין דִּין׃ צוּ דֶעם וָואס דֶער בַּארִימְט זִיךְ אִיבֶּער זַיין פָאלְק אִין טָאג פוּן דִּין׃ צוּ דֶעם וָואס הִיט זַיינֶע לִיבּ הָאבֶּר אִין דִּין׃ צוּ דֶעם וָואס לֶעהְנְט אוּנְטֶער זַיינֶע פְרוּמֶע יוּדֶען אִין טָאג פוּן דִּין׃ מֶלֶךְ עליון אוֹיבֶּרְשְׁטֶער קֶענִיג, גָאט עֶר וואוֹנְט אִין הִימֶל עֶר אִיז שְׁטַארְק אִין הִימֶל זַיין שְׁטַארְקִי

הַאנְד אִיז דֶער הוֹיבֶּען צוּ אֵייבִּיגֶע צַייטְן וֶועט עֶר קִינִיגְן. אוֹיבֶּערְשְׁטֶער קִינִיג עֶר אִיז שְׁטַארְק מְקַיֵּים צוּ זַיין זַיינֶע גְזֵירוֹת עֶר אִיז גוֹזֵר אוּנ אִיז מְקַיֵּים, עֶר דֶעקְט אוֹיף טִיפֶע זַאכְן צוּ אֵייבִּיגֶע צַייטְן וֶועט עֶר קִינִיגֶען. אוֹיבֶּערְשְׁטֶער קִינִיג, דֶער דָא רֶעט מִיט גִירֶעכְטִיגְקַייט דֶער דָא קְלֵיידְט אָן גִירֶעכְטִיגְקַייט, דֶער דָא פַאר נֶעמְט דָאס גִישְׁרֵיי צוּ אֵייבִּיגֶע צַייטְן וֶועט עֶר קִינִיגְן: אוֹיבֶּרְשְׁטֶער קִינִיג, דֶער דָא גִידֵיינְקְט דִּי אָבוֹת גִירֶעכְט צוּ מַאכְן זַיינֶע בַּשֶׁעפִּינֶעשׁ אִין זֵייעֶר זְכוּת עֶר צֶערִינְט אוֹיף דִּי רְשָׁעִים צוּ אֵייבִּיגֶע צַייטְן וֶועט עֶר קִינִיגְן: אוֹיבֶּרְשְׁטֶער קִינִיג, עֶר אִיז גוּט עֶר רוּהְט צוּ אֵייבִּיג זַיין גוּטְס אִיז צוּ אֵייבִּיג עֶר הָאט גִימָאכְטִין דִּיא הִימֶל

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן: טוֹב שׁוֹכֵן עַד · טוּבוֹ לָעַד · טִפַּח שְׁמֵי עַד · לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן: כַּשַּׂלְמָה עוֹטֶה אוֹר · כָּל מְאוֹרֵי אוֹר · כַּבִּיר וְנָאוֹר · לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן: מֶלֶךְ עוֹלָמִים · מְפַעֲנֵחַ נֶעֱלָמִים · מֵשִׂיחַ אִלְּמִים · לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן: סוֹבֵל הַכֹּל · סָב וּמְבַלֶּה כֹּל · סוֹקֵר הַכֹּל · לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן: פְּאֵרוֹ עֹז · פּוֹעֵל יְמִינוֹ תָּעוֹז · פּוֹדֶה וּמָעוֹז · לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן: קְדוֹשָׁיו לַהַב · קוֹרֵא מֵי רַהַב · קָרוֹב לְקוֹרְאָיו בְּאַהַב · לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן: שֵׁנָה אֵין לְפָנָיו · שֶׁקֶט בִּפְנִינָיו · שֶׁבַח טוֹב בִּמְצְפּוּנָיו · לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ אֶבְיוֹן כָּלֶה וְיָרַד שַׁחַת. בִּשְׁאוֹל וּבְתַחַת. בְּלֵיאוּת בְּלִי נַחַת. עַד מָתַי יִמְלוֹךְ:
מֶלֶךְ אֶבְיוֹן תְּנוּמָה תְּעוֹפֶנּוּ. תַּרְדֵּמָה תְּעוֹפְפֶנּוּ. תֹהוּ יְשׁוּפֶנּוּ. עַד מָתַי יִמְלוֹךְ:

וואס זַיינֶען אֵייבִּיג צוּ אֵייבִּיגֶע צַייטִין וֶועט עֶר קִינִיגֶן: אוֹיבֶּערְשְׁטֶער קִינִיג, עֶר אִיז אַיין גִיהִילְט מִיט לִיכְט וִוי מִיט אַקְלֵייד, אַלִי לִיכְט לַייכְטִין פוּן אִים עֶר אִיז שְׁטַארְק אוּנ לִיכְטִיג צוּ אֵייבִּיגֶע צַייטִין וֶועט עֶר קִינִיגֶן: אוֹיבֶּערְשְׁטֶער קִינִיג, עֶר אִיז דֶער מֶלֶךְ פוּן אַלִי וֶועלְטִין עֶר דֶעקְט אוֹיף בַּאהַאלְטֶענִי זַאכִין עֶר מַאכְט רֵיידִין שְׁטוּמֶע צוּ אֵייבִּיגֶע צַייטִין וֶועט עֶר קִינִיגֶן: אוֹיבֶּערְשְׁטֶער קִינִיג, עֶר טְרָאגְט אַלֶעס הָאטְשִׁי עֶר אִיז אַלְט לֶעבְּט עֶר פָארְט אַלֵין אִיבֶּר, עֶר זֶעהְט אַלְדִינְג צוּ אֵייבִּיגֶע צַייטִין וֶועט עֶר קִינִיגֶן: אוֹיבֶּערְשְׁטֶער קִינִיג, זַיין שֵׁיינְהַייט אִיז שְׁטַארְק דִי וֶוערְק פוּן זַיין רֶעכְטִי הַאנְד דָאס בֵּית הַמִּקְדָּשׁ זָאל גִישְׁטַארְקְט וֶוערִין. עֶר אִיז אַדֶערְלֵייזֶער אוּנ אִיז שְׁטַארְק צוּ אֵייבִּיגֶע צַייטִין וֶועט עֶר קִינִיגֶן: אוֹיבֶּערְשְׁטֶער קִינִיג, זַיינֶע הֵיילִיגֶע מַלְאָכִים זַיינֶען פְלַאם פַייעֶר, עֶר הָאט גִיטָאן רוּפֶען דִי וַואסֶר פוּן דֶעם יָם זֵיי זָאלִין זִיךְ שְׁפַּאלְטִין צוּא דֶער טְרִינְקֶען דִי מִצְרִים וָואס וֶוערִין גִירוּפִין רְהָבִים. עֶר אִיז נָאהֶענְט צוּ דִי וָואס רוּפְעֶן אִים מִיט לִיבְּשַׁאפְט צוּ אֵייבִּיגֶע צַייטִין וֶועט עֶר קִינִיגֶן: אוֹיבֶּערְשְׁטֶער קִינִיג, קֵיין שְׁלָאף אִיז נִיט פַאר אִים עֶס אִיז שָׁלוֹם צְווִישֶׁען זַיינֶע מַלְאָכִים דָאס אִיז פַאר אִים אַגוּטֶע לוֹיבּ וָואס דִיא מַלְאָכִים בַּאהַאלְטִין זִיךְ זֵיי זָאלִין נִיט זֶעהְן דִי שְׁכִינָה, צוּ אֵייבִּיגֶע צַייטִין וֶועט עֶר קִינִיגֶן: דֶער שְׁוַואכֶר מֶענְשׁ עֶר וֶוערְט פַאר פוֹילְט אוּנ נִידֶערְט אִין גְרוּבּ אַרַיין. אוּנְטִין אִין גְרוּבּ מִיט מִידִיקַייט אוּנ אָן נַחַת בִּיז וִויא לַאנְג וֶועט עֶר זִיךְ גְרוֹיס הַאלְטִין. דֶער שְׁוַואכֶער מֶענְשׁ אַדֶערְעמְלוּנְג מַאכְט אִים פִינְצְטֶער אַשְׁלָאף שְׁוֶועבְּט אוֹיף אִים דִיא וִוסְטוּנְג מַאכְט אִים צוּא שְׁטוֹיסֶען, בִּיז וִויא לַאנְג וֶועט עֶר זִיךְ גְרוֹיס הַאלְטִין:

אֲבָל מֶלֶךְ עֶלְיוֹן: תָּקְפּוֹ לָעַד • תִּפְאַרְתּוֹ עֲדֵי עַד • תְּהִלָּתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד • לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

וּבְכֵן וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה. כִּי אַתָּה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ:

וּנְתַנֶּה תּוֹקֶף קְדֻשַּׁת הַיּוֹם כִּי הוּא נוֹרָא וְאָיוֹם וּבוֹ תִנַּשֵּׂא מַלְכוּתֶךָ • וְיִכּוֹן בְּחֶסֶד כִּסְאֶךָ וְתֵשֵׁב עָלָיו בֶּאֱמֶת: אֱמֶת כִּי אַתָּה הוּא דַיָּן וּמוֹכִיחַ וְיוֹדֵעַ וָעֵד • וְכוֹתֵב וְחוֹתֵם • וְסוֹפֵר וּמוֹנֶה וְתִזְכּוֹר כָּל הַנִּשְׁכָּחוֹת וְתִפְתַּח סֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת וּמֵאֵלָיו יִקָּרֵא וְחוֹתָם יַד כָּל אָדָם בּוֹ וּבְשׁוֹפָר גָּדוֹל יִתָּקַע • וְקוֹל דְּמָמָה דַקָּה יִשָּׁמַע. וּמַלְאָכִים יֵחָפֵזוּן וְחִיל וּרְעָדָה יֹאחֵזוּן • וְיֹאמְרוּ הִנֵּה יוֹם הַדִּין לִפְקוֹד עַל צְבָא מָרוֹם בַּדִּין • כִּי לֹא יִזְכּוּ בְעֵינֶיךָ בַּדִּין • וְכָל בָּאֵי עוֹלָם יַעַבְרוּן לְפָנֶיךָ כִּבְנֵי מָרוֹן: כְּבַקָּרַת רוֹעֶה עֶדְרוֹ • מַעֲבִיר צֹאנוֹ תַּחַת שִׁבְטוֹ • כֵּן תַּעֲבִיר וְתִסְפּוֹר וְתִמְנֶה וְתִפְקוֹד נֶפֶשׁ כָּל חָי • וְתַחְתּוֹךְ קִצְבָה לְכָל בְּרִיּוֹתֶיךָ • וְתִכְתּוֹב אֶת גְּזַר דִּינָם:

אבל אָבְער דער אויבערשטער מלך זיין שְׁטַארְקֵייט איז צוא אֵייבִּיג זיין שׁוֹינְהַייט איז צוא אֵייבִּיג זיין לויבּ שְׁטֵייט צוּ אֵייבִּיג, צוּ אֵייבִּיג וֶועט ֶער קִינִיגֶען:

ונתנה ת׳ק׳ אוּנ מִיר וֶועלִין דֶער צֵיילִין דיא שְׁטַארְקִי הֵיילִיקַייט פוּן דֶעם טָאג דֶען עֶר אִיז פָארְכְטִיג אוּנ שְׁרֶעקְלִיךְ אוּנ אִין דֶעם טָאג וֶוערְט דֶער הוֹיבִּין דַיין קִינִיגְרַייךְ אוּנ ֶעס וֶוערְט אָן גִיבְּרֵייט דַיין שְׁטוּל מִיט חֶסֶד אוּנ דוּ זִיצְט אוֹיף דֶער שְׁטוּל מִיט אֱמֶת, דָאס אִיז אֱמֶת דוּ בִּיסְט אַדַיָּין אוּנ אַשְׁטְרָאפֶער אוּנ דוּ וֵויסְט אַלְדִינְג אוּנ בִּיסְט אַלֵיין אַיין עֵדוּת דוּ שְׁרַייבְּסְט אַלֵיין אוּנ טוּסְט אַלֵיין הַתְמִינָן אוּנ צֵיילְסְט אוּנ רֶעכִינְסְט אוּנ דוּ גִידֵיינְקְסְט אַלֶע פַאר גֶעסִינֶע זַאכִין אוּנ עֶפִינְסְט דָאס סֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת אוּנ פוּן זִיךְ אַלֵיין וֶוערְט ֶעס גִילֵייעֶנְט אוּנ דיא חֲתִימָה פוּן אִיטְלִיכֶן מֶענְשִׁין אִיז אִין דֶעם סֵפֶר, אוּנ מִיט אַגְרוֹיסִין שׁוֹפָר בְּלָאזְט מֶען אִין הִימֶל, אוּנ אַשְׁטִיל קוֹל וֶוערְט גִיהֶערְט פוּן גָאט. אוּנ דיא מַלְאָכִים אַיילִין צוּ טָאן גָאטְס שְׁלִיחוּת אוּנ ֶעס נֶעמְט זֵיי אָן אַצִיטֶערְנִישׁ אוּנ אַיין דֶער שְׁרֶעקֶענִישׁ, אוּנ זָאגִין דָאס אִיז דֶער יוֹם הַדִּין צוּא מִשְׁפְּטִין אַלֶע שָׂרִים וָואס זַיינִין אִין הִימֶל מִיט דִין, דֶען זֵיי וֶועלִין נִיט גִירֶעכְט בְּלַייבִּין אִין דַיינֶע אוֹיגֶען אִין דִין דְרוּם הָאבִּין זֵיי פַּחַד אוּנ אַלֶע דיא וואס קוּמֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט טוּעֶן אִיבֶּר פָארִין פַאר דִיר אַזוֹ וִוי דִי יוּנְגֶע שָׁאף, אַזוֹ וִוי דֶער פַּאסְטוּךְ פָארְשְׁט זַיין טְשֶׁערִידֶע טוּט עֶר אִיבֶּער פִירֶען זַיינֶע שָׁאף אוּנְטֶער זַיין רוּט כְּדֵי עֶר זָאל וִויסֶען וִוי פִיל שָׁאף עֶס זַיינִין פַאר הַאנְדִין אַזוֹ אוֹיךְ דוּ גָאט מַאכְסְט אִיבֶּר פִירֶען אוּנ צֵיילְסְט אוּנ רעכִינְסְט אוּנ גִידֵיינְקְסְט דָאס נֶפֶשׁ פוּן אַלֶע בַּאשֶׁעפֶענִישׁ, אוּנ דוּ שְׁנַיידְסְט אָפּ אַגִיזֶעץ צוּ אַלֶע דַיינֶע בַּאשֶׁעפֶענִישׁ וָואס זֵיי דַארְפִין פַּרְנָסָה אָדֶער אַנְדֶערִי זַאכִין אוּנ דוּ שְׁרַייבְּסְט זֵייעֶר דִין:

בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה יִכָּתֵבוּן ׳ וּבְיוֹם צוֹם כִּפּוּר יֵחָתֵמוּן ׃ כַּמָּה יַעַבְרוּן ׳ וְכַמָּה יִבָּרֵאוּן ׃ מִי יִחְיֶה ׳ וּמִי יָמוּת ׃ מִי בְקִצּוֹ וּמִי לֹא בְקִצּוֹ ׃ מִי בַמַּיִם ׳ וּמִי בָאֵשׁ ׃ מִי בַחֶרֶב ׳ וּמִי בַחַיָּה ׃ מִי בָרָעָב וּמִי בַצָּמָא ׃ מִי בָרַעַשׁ ׳ וּמִי בַמַּגֵּפָה ׃ מִי בַחֲנִיקָה ׳ וּמִי בַסְּקִילָה ׃ מִי יָנוּחַ ׳ וּמִי יָנוּעַ ׃ מִי יִשָּׁקֵט ׳ וּמִי יִטָּרֵף ׃ מִי יִשָּׁלֵו ׳ וּמִי יִתְיַסָּר ׃ מִי יֵעָשֵׁר ׳ וּמִי יֵעָנִי ׃ מִי יִשָּׁפֵל ׳ וּמִי יָרוּם ׃

צום קול ממון

וּתְשׁוּבָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה
מַעֲבִירִין אֶת רֹעַ הַגְּזֵרָה ׃

כִּי כְּשִׁמְךָ כֵּן תְּהִלָּתֶךָ • קָשֶׁה לִכְעוֹס וְנוֹחַ לִרְצוֹת • כִּי לֹא תַחְפֹּץ בְּמוֹת הַמֵּת כִּי אִם בְּשׁוּבוֹ מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה • וְעַד יוֹם מוֹתוֹ תְּחַכֶּה לוֹ ׳ אִם יָשׁוּב מִיַּד תְּקַבְּלוֹ ׳ אֱמֶת כִּי אַתָּה הוּא יוֹצְרָם וְאַתָּה יוֹדֵעַ יִצְרָם כִּי הֵם בָּשָׂר וָדָם ׃

בראש השנה אום ראש השנה ווערין זיי גישריבן אונ אין יום כפור ווערין זיי גיחתמת, וויא פיל זאלין איבר פארין פון דער וועלט אונ ווי פיל זאלין באשאפין ווערין, ווער עס זאל לעבין אונ ווער עס זאל שטארבין, ווער עס זאל זיינע יארין אויס לעבין אונ ווער עס זאל זיינע יארין ניט אויס לעבין, ווער עס זאל שטארבין אין וואסר אונ ווער עס זאל שטארבין אין פייער, ווער עס זאל נהרג ווערין דורך דער שווערד אונ ווער עס זאל אום קומען דורך א חיה, ווער עס זאל שטארבין אין הונגר אונ ווער עס זאל אום קומן פאר דארשט, ווער עס זאל אום קומן אין שטורם אונ ווער עס זאל שטארבין אין מארד, ווער עס זאל דער ווארגין ווערין אונ ווער עס זאל פאר שטיינט ווערין, ווער עס זאל רוען אונ ווער עס זאל זיין נע ונד, ווער עס זאל זיין גישטילט אונ ווער עס זאל זיין פאר צוקט דאס מיינט מען פרעמדי זאלין אוועק נעמין זיין געלט בגזילה, ווער עס זאל האבין שלוה אונ זאל גיזונד אונ שטארק זיין אונ ווער עס זאל גישטראפט ווערין מיט יסורים, ווער עס זאל רייך ווערין אונ ווער עס זאל פאר ארימט ווערין, ווער עס זאל אראפ פון זיין גדולה אונ ווער עס זאל דער הויבין ווערין ׃ אונ דיא דרייא זאכין תשובה אונ תפלה אונ צדקה זיינין מבטל די בייזע גזירה ׃

כי כשמך דען אזו ווי דיין נאמין איז דאס ער בטייט אויף מדת הרחמים ווייל דו ביסט א בעל הרחמים דרום איז דיין לויב זייער גרויס, דו ביסט שווער צו דער צערינען אונ ווען דוא ווערסט ברוגז קאן מען דיך גיך מפייס זיין, דען דו ווילסט ניט דער רשע זאל שטארבין נאר אז ער טוט תשובה לאזטו אים לעבין אונ ביז אין זיין טויט ווארטסטו אים אז ער טוט תשובה ביסטו זיין תשובה באלד מקבל • דאס איז אמת אז דוא טוסט דאס ווייל דו ביסט זייער באשעפער אונ דו ווייסט זייער יצר הרע דען זיי זיינען בלוט אונ פלייש דרום זינדיגן זיי • דער יסוד פון דעם מענשין איז פון ערד אונ זיין סוף איז צו דער ערד, ער מוז זיך איין שטעלין אין זיין פרנסה, ער איז גיגליכן צו איין צובראכענים שארבין, אזו ווי גראז וואס ווערט פאר דארט, אונ אזו ווי א שפראצונג וואס ווערט פאר פוילט, אונ אזו וויא א שאטין

אָדָם יְסוֹדוֹ מֵעָפָר • וְסוֹפוֹ לֶעָפָר • בְּנַפְשׁוֹ יָבִיא לַחְמוֹ • מָשׁוּל כְּחֶרֶס הַנִּשְׁבָּר • כְּחָצִיר יָבֵשׁ • וּכְצִיץ נוֹבֵל • וּכְצֵל עוֹבֵר • וּכְעָנָן כָּלָה • וּכְרוּחַ נוֹשָׁבֶת • וּכְאָבָק פּוֹרֵחַ • וְכַחֲלוֹם יָעוּף׃

וְאַתָּה הוּא מֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם׃

אֵין קִצְבָה לִשְׁנוֹתֶיךָ • וְאֵין קֵץ לְאֹרֶךְ יָמֶיךָ • וְאֵין לְשַׁעֵר מַרְכְּבוֹת כְּבוֹדֶךָ • וְאֵין לְפָרֵשׁ עֵלוּם שְׁמֶךָ • שִׁמְךָ נָאֶה לְךָ • וְאַתָּה נָאֶה לִשְׁמֶךָ • וּשְׁמֵנוּ קָרָאתָ בִשְׁמֶךָ׃

עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ וְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ עַל מַקְדִּישֵׁי שְׁמֶךָ בַּעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ הַנַּעֲרָץ וְהַנִּקְדָּשׁ כְּסוֹד שִׂיחַ שַׂרְפֵי קוֹדֶשׁ הַמַּקְדִּישִׁים שִׁמְךָ בַּקּוֹדֶשׁ דָּרֵי מַעְלָה עִם דָּרֵי מַטָּה׃

הָאוֹחֵז בְּיָד מִדַּת מִשְׁפָּט׃ וְכֹל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא אֵל אֱמוּנָה׃
הַבּוֹחֵן וּבוֹדֵק גִּנְזֵי נִסְתָּרוֹת׃ וְכֹל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא בּוֹחֵן כְּלָיוֹת׃
הַגּוֹאֵל מִמָּוֶת וּפוֹדֶה מִשַּׁחַת׃ וְכֹל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא גּוֹאֵל חָזָק׃

וָואס ער פַאר גֵייט, אונ אַזוֹ ווִי אַוָואלְקִין וָואס ווערט פַאר לֶענְדֶט, אונ אַזוֹ ווִי אַווִינְד וָואס ווייעט, אונ אַזוֹ ווִי שְׁטוֹיבּ וָואס פְלִיהְט אַוֶועק, אונ אַזוֹ ווִי אַחֲלוֹם שְׁווֶעבְּט אַוֶועק אונ מֶען גֶעפִינְט אִים נִיט אַזוֹ אִיז אוֹיךְ דֶער מֶענְשׁ אוֹיף דֶער ווֶעלְט׃

ואתה הוא מלך אָבֶּר דוּ גָאט בִּיסְט אַמֶלֶךְ וָואס דוּ לֶעבְּסְט אונ הָאסְט בַּאשְׁטַאנְד צוּ אֵייבִּיג׃

אין קצבה לשנותיך עֶס אִיז נִיט קֵיין גִיזֶעץ צוּ דַיינֶע יָארִין אונ עֶס אִיז נִיט קֵיין עֶק צוּ דִי לֵיינְג פוּן דַיינֶע טֶעג, אונ עֶס אִיז קֵיין מָאס אונ קֵיין צָאל צוּ דִיא מַלְאָכִים וָואס זַיינֶען אַרוּם דַיין כִּסֵּא הַכָּבוֹד, אונ עֶס אִיז נִיט מֶעגְלִיךְ צוּ בַּאשֵׁיידִין דָאס פַאר הוֹילוּנְג פוּן דַיין נָאמִין. דַיין נָאמִין אִיז שֵׁיין צוּא דִיר, נִיט אַזוֹ ווִיא אַבָּשָׂר וָדָם מֶען לוֹיבְּט אִים מִיט אַזֶעלְכֵי שְׁבָחִים וָואס עֶס גֶעפִינְט זִיךְ אִין אִים נִיט דִיא שְׁבָחִים. אָבֶּער דוּא גָאט הָאסְט נָאךְ מֶער אִין זִיךְ שְׁבָחִים ווִיא מֶען לוֹיבְּט דִיךְ, אונ דוּא בִּיסְט שֵׁיין צוּא דַיין נָאמִין וָואס דַיין נָאמִין ווַייזְט דָאס דוּא בִּיסְט הָיָה הֹוֶה וְיִהְיֶה, אונ אוּנְזֶער נָאמִין הָאסְטוּ גִירוּפִין מִיט דַיין נָאמִין דֶען דִיא סוֹף אוֹתִיּוֹת פוּן יִשְׂרָאֵל אִיז אל אונ אל אִיז טַייטְשׁ גָאט׃ עשה למען שמך טוּא דָאס פוּן דַיין נָאמִין ווֶעגִין, אונ פַאר גִיבּ אוּנְז אוּנְזֶערִי זִינְד, אונ הֵיילִיג דַיין נָאמִין אוֹיף דִיא יִשְׂרָאֵל וָואס הֵיילִיגִין דַיין נָאמֶען, טוּא דָאס פוּן דַיין הֵיילִיגִין נָאמֶן ווֶעגִין דֶער דָא אִיז גִשְׁטַארְקְט אונ גֶהֵיילִיגְט אִין סוֹד פוּן דִי רֵייד פוּן דִי בְּרֶענֶעדִיגֶע מַלְאָכִים וָואס זַייא הֵיילִיגִין דַיין נָאמֶען מִיט הֵיילִיקַייט, דִיא אוֹבֶּערְשְׁטֶע צֵיילִין דָאס זַיינֶען דִיא מַלְאָכִים מִיט דִיא אוּנְטֶערְשְׁטֶע צֵיילִין דָאס זַיינֶען דִיא יִשְׂרָאֵל זָאגִין קְדוּשָּׁה׃

האוחז ביד מדת משפט גָאט בָּרוּךְ הוּא אִיז נִיט אַזוֹ ווִיא אַמֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם ווֶען עֶר זָאגְט אוֹיס דֶעם גְזַר דִין קָאן עֶר דֶר נָאךְ שׁוֹין נִיט חוֹזֵר זַיין דֶען עֶר הָאט עֶס שׁוֹן פוּן זַיין הַאנְט אַרוֹיס גִיגֶעבִּין, אָבֶּר גָאט אַז עֶר אִיז גוֹזֵר אַשְׁלֶעכְטֶע גְזֵירָה אוֹף אַיין מֶענְטְשִׁין אונ דֶר מֶענְטְשׁ טוּט תְּשׁוּבָה אִיז עֶר דִי גְזֵירָה מְבַטֵּל ווָארוּם עֶר הָט דֶעם שְׁנוּר פוּן מִשְׁפָּט אִין דֶר הַאנְט וכל מאמינים שהוא אל אמונה אונ אַלֶע מֶענְטְשִׁין גְלוֹיבִּין דָאס עֶר אִיז אַוָואר הַאפְטִיגֶער גָאט דֶר דָא פְּרוּבְט אונ זוּכְט דִי מַעֲשִׂים וָואס דִי מֶענְטְשִׁין טוּעֶן אִין פַאר בָּארְגֶענִשׁ • אונ אַלֶע גְלוֹיבִּין דָאס עֶר פְּרוּבְט דִי מַחְשָׁבוֹת וָואס קוּמֶן פוּן דִי נִירִין דֶר דָא לֵייזְט אוֹיס פוּן טוֹט אונ לֵייזְט

הַדָּן יְחִידִי לְבָאֵי עוֹלָם: וְכֹל מַ שֶׁ דַּיָּן אֱמֶת:
הֶהָגוּי בְּאֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה: וְכֹל מַ שֶׁ הָיָה וְהֹוֶה וְיִהְיֶה:
הַוַּדַּאי שְׁמוֹ כֵּן תְּהִלָּתוֹ: וְכֹל מַ שֶׁ וְאֵין בִּלְתּוֹ:
הַזּוֹכֵר לְמַזְכִּירָיו טוֹבוֹת זִכְרוֹנוֹת: וּמַ״שֶׁ זוֹכֵר הַבְּרִית:
הַחוֹתֵךְ חַיִּים לְכָל חָי: וְכֹל מַ״שֶׁ חַי וְקַיָּם:
הַטּוֹב וּמֵטִיב לָרָעִים וְלַטּוֹבִים: וְכֹל מַ שֶׁ טוֹב לַכֹּל:
הַיּוֹדֵעַ יֵצֶר כָּל יְצוּרִים: וְכֹל מַ״שֶׁ יוֹצְרָם בַּבָּטֶן:
הַכֹּל יָכוֹל וְכוֹלְלָם יַחַד: וְכֹל מַ״שֶׁ כֹּל יָכוֹל:
הַלָּן בְּסֵתֶר בְּצֵל שַׁדַּי: וְכֹל מַ שֶׁ לְבַדּוֹ הוּא:
הַמַּמְלִיךְ מְלָכִים וְלוֹ הַמְּלוּכָה: וְכֹל מַ״שֶׁ מֶלֶךְ עוֹלָם:
הַנּוֹהֵג בְּחַסְדּוֹ כָּל דּוֹר: וְכֹל מַ״שֶׁ נוֹצֵר חֶסֶד:
הַסּוֹבֵל וּמַעְלִים עַיִן מִסּוֹרְרִים: וְכֹל מַ שֶׁ סוֹלֵחַ סֶלָה:
הָעֶלְיוֹן וְעֵינוֹ אֶל יְרֵאָיו: וְכֹל מַ שֶׁ עוֹנֶה לָחַשׁ:
הַפּוֹתֵחַ שַׁעַר לְדוֹפְקֵי בִּתְשׁוּבָה: וְכֹל מַ שֶׁ פְּתוּחָה יָדוֹ:

אוס פון דֶר גְרוּבּ פון גֵיהִנָּם · אונ אַלֶע גְלויבִּין דָאס עֶר איז אַשְׁטַארְקֶר דֶר לַייזֶער דֶער דָא מִשְׁפֵּט אַלֵיין אַלֶע דִי וָוס קוּמֶן אוֹיף דֶר וֶועלְט · אונ אַלֶע גְלויבִּין אַז עֶר איז אַוָואר הַאפְּטִיגֶר דַיָּין דֶער דָא הָאט צוּם עֶרְשְׁטִין גֶרֶעט צוּ משֶׁה רַבֵּינוּ הָאט עֶר צוּ אִים גְזָאגְט זַיין נָאמֶען איז אהיה אשר אהיה · אונ אַלֶע גְלויבִּין דָאס גָאט איז גִיוֶועזְן אונ איז הַיינְט אונ וֶועט אַלֶע צַייט זַיין גָאטְס נָאמֶען איז גִיוִוים זַייעֶר גְרוֹס אונ אַזוֹ איז זַיין לוֹיבּ זַייעֶר גְרוֹס · אונ אַלֶע גְלויבִּין דָאס עֶר איז גָאט אונ חוּץ אִים איז נִיט פַר הַאנְדִין קֵיין גָאט דֶר דָא גְדֵיינְקְט צוּ דִי וָואס גְדֵיינְקֶען אִים גוּטֶע גִידֶעכְטֶנִשׁ · אונ אַלֶע גְלויבִּין דָאס עֶר גְדֵיינְקְט דֶעם בְּרִית פון דִי אָבוֹת דֶער דָא שְׁנַייט אָפּ אונ טֵיילְט אוֹיס לֶעבִּין צוּ אַלֶע בַּאשֶׁעפֶענִשׁ · אונ אַלֶע גְלויבִּין דָאס עֶר איז חַי וְקַיָּם עֶר איז גוּט אונ טוּט גוּטְס צוּ שְׁלֶעכְטֶע לַייט אונ צוּ גוּטֶע · אונ אַלֶע גְלויבִּין דָאס עֶר איז גוּט צוּ אַלֶע דֶר דָא וֵוייס זַייעֶרֶע גְדַאנְקֶן פון אַלֶע בַּאשֶׁעפְנִשׁ · אונ אַלֶע גְלויבִּין דָאס עֶר וֵוייס זַייעֶרֶע מַחֲשָׁבוֹת וָוס בַּיי זַיי אִין הַארְצְן פַאר אִים איז אַלְדִינְג מִיגְלִיךְ, אונ עֶר וֵוייס אַלֶע מִיט אַנַאנְדֶר. אונ אַלֶע גְלויבִּין דָאס פַר אִים איז אַלְדִינְג פַאר מִיגְלֶעךְ גָאט זִיצְט אֵייבִּיג אִין אַפַאר בָּארְגֶענְעם שָׁאטִין · אונ אַלֶע גְלויבִּין דָאס עֶר אַלֵיין איז גָאט דֶער דָא מַאכְט קִינִיגִין דִיא מְלָכִים אונ דִי מְלוּכָה איז צוּ אִים · אונ אַלֶע גְלוּבִּן דָם עֶר איז דֶער מֶלֶךְ פון דֶר וֶועלְט דֶער דָא פִּירְט מִיט זַיין חֶסֶד אַלֶע דוֹרוֹת · אונ אַלֶע גְלוּבִּין דָם עֶר הִיט דֶעם חֶסֶד וָואס אַמְעֶנְטְשׁ טוּט דֶר דָא לַיידְט דִי זִינְד פון דִי רְשָׁעִים אונ פַאר הוֹלְט דָם אוֹיג פון דִי אָפּ קֶערֶער אונ וַוארְט טָאמֶער וֶועלִין זַיי תְּשׁוּבָה טָאן. אונ אַלֶע גְלוּבִּין דָאס עֶר פַאר גִיט דִי זִינְד אֵייבִּיג דֶר דָא איז דֶר אוֹבֶּערְשְׁטֶער גָאט אונ זַיין אוֹיג גִיט הַשְׁגָּחָה אוֹיף זַיינֶע פָארְכְטֶר דָס זַיינֶען דִי צַדִּיקִים · אונ אַלֶע גְלוּבִּן דָאס עֶר עֶנְטְפֶערְט צוּ דֶר תְּפִלָּה וָוס מִיר בֶּעטִין שְׁטִילֶער הַייט דֶר דָא עֶפִינְט דֶעם טוֹיעֶר צוּ דִי וָואס קְלַאפְּן מִיט תְּשׁוּבָה · אונ אַלֶע גְלויבִּין דָאס זַיין הַאנְט איז אָפִין מְקַבֵּל צוּ זַיין דִי תְּשׁוּבָה עֶר קוּקְט צוּ דֶעם רָשָׁע אונ וִויל דָס עֶר זָאל פְרוּם וֶוערִין. אונ אַלֶע גְלוּבִּין

הַצּוֹפֶה לָרָשָׁע וְחָפֵץ בְּהִצָּדְקוֹ : וְכֹל מַ שֶׁ צַדִּיק וְיָשָׁר :
הַקָּצַר בְּזַעַם וּמַאֲרִיךְ אַף : וְכֹל מַ שֶׁ קָשֶׁה לִכְעוֹס :
הָרַחוּם וּמַקְדִּים רַחֲמִים לְרוֹגֶז : וְכֹל מַ שֶׁ רַךְ לִרְצוֹת :
הַשָּׁוֶה וּמַשְׁוֶה קָטֹן וְגָדוֹל : וְכֹל מַ שֶׁ שׁוֹפֵט צֶדֶק :
הַתָּם וּמִתַּמָּם עִם תְּמִימִים : וְכֹל מַ שֶׁ תָּמִים פָּעֳלוֹ :

תִּשְׂתַּגַּב לְבַדְּךָ וְתִמְלוֹךְ עַל כֹּל בְּיִחוּד :

אוֹחִילָה לָאֵל אֲחַלֶּה פָנָיו · אֶשְׁאֲלָה מִמֶּנּוּ מַעֲנֵה לָשׁוֹן · אֲשֶׁר בִּקְהַל עָם אָשִׁירָה עֻזּוֹ · אַבִּיעָה רְנָנוֹת בְּעַד מִפְעָלָיו : לְאָדָם מַעַרְכֵי לֵב · וּמֵיְיָ מַעֲנֵה לָשׁוֹן : אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ : יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי :

הַיּוֹם הֲרַת עוֹלָם · הַיּוֹם יַעֲמִיד בַּמִּשְׁפָּט · כָּל יְצוּרֵי עוֹלָמִים · אִם כְּבָנִים · אִם כַּעֲבָדִים · אִם כְּבָנִים רַחֲמֵנוּ כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים · וְאִם כַּעֲבָדִים עֵינֵינוּ לְךָ תְלוּיוֹת עַד שֶׁתְּחָנֵּנוּ וְתוֹצִיא כָאוֹר מִשְׁפָּטֵנוּ אָיוֹם קָדוֹשׁ :

דאך ער איז גערעכט אונ רעכט פארטיג ער איז קורץ מיט צארן צו די צדיקים אונ דר לייננרט דעם צארין צו די רשעים · אונ אלע גלויבין דס ער איז הארט צו דר צארענן דר דא איז דר בארעמיג אונ ער פעדערט דער בארימהייט פר זיין רוגז · אונ אלע גלויבין דאס ער איז וייך באוויליגט צו ווערין דר דא איז תמיד גלייך קליין אונ גרוס משפט ער אלע גלייך · אונ אלע גלויבין דאס ער איז אגירעכטר שופט דער דא איז גאנץ אונ איז זיך נוהג מיט גאנצקייט מיט דיא פרומע לייט · אונ אלע גלויבין דאס זיינע ווערק זיינען גאנץ :

אוחילה לאל איך האף צו גאט דאס ער וועט מיר טאן מיין בקשה, איך בעט פר אים איך בעט פון אים מיין צונג זאל קאנן ריידין אונ תפלה טאן, דס איך זאל צווישן איין זאמלונג פון פיל לייט קענין לובין אונ זינגען גאטס שטארקייט, אונ דס איך זאל קענן ריידין אונ בעטין פר די ישראל ווס זיי זיינען זיינע ווערק, איטליכער מענטש איז מחויב אן צו ריכטן זיין הארץ צו תפלה טאן אונ פון גאט ווערט אים גיגעבין גוטע רייד אונ ענטפר אין זיין צונג דרום בעט איך דיך גאט זאלסט עפענן מיינע לעפצין אונ מיין מול זאל זאגין דיין לויב, דיא רייד פון מיין מויל זאל זיין לרצון די גידאנקען פון מיין הארץ זאל זיין לרצון צו פאר דיר גאט דוא ביסט מיין בשיצער אונ מיין דער לייזער :

היום הרת עולם היינט אין ראש השנה איז באשאפין גיווארין דיא וועלט, אין דעם טאג שטעלט ער צום משפט אלע באשעפעניש פון דער וועלט, מיר בעטין דיך גאט וויא אזו האלטסטו אונז אז קינדר אדר קנעכט, זיינען מיר ביי דיר חשוב וויא קינדר זאלסטו זיך מרחם זיין איבר אונז וויא אפאטר איז זיך מרחם איבר זיינע קינדר, זיינן מיר ביא דיר אזו וויא קנעכט היינגען אונזערע אויגין צו דיר ביז דוא וועסט אונז דער בארימען אונ וועבסט אונזר משפט אויס ציהען לויטער וויא אליכט, דוא שרעקליכער אונ היילגער גאט :

אֲרֶשֶׁת שְׂפָתֵינוּ יֶעֱרַב לְפָנֶיךָ אֵל רָם וְנִשָּׂא ׃ מֵבִין וּמַאֲזִין מַבִּיט וּמַקְשִׁיב לְקוֹל תְּקִיעָתֵנוּ ׃ וּתְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן סֵדֶר מַלְכִיּוֹתֵינוּ ׃

הַיּוֹם תְּאַמְּצֵנוּ ׃ אמן הַיּוֹם תְּבָרְכֵנוּ ׃ אמן הַיּוֹם תְּגַדְּלֵנוּ ׃ אמן הַיּוֹם תִּדְרְשֵׁנוּ לְטוֹבָה ׃ אמן הַיּוֹם תִּשְׁמַע שַׁוְעָתֵנוּ ׃ אמן הַיּוֹם תְּקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ ׃ אמן הַיּוֹם תִּתְמְכֵנוּ בִּימִין צִדְקֶךָ ׃ אמן

יוצר ליום שני של ראש השנה

מען זאגט אתה הוא אלהינו וועסטו געפינען אין ערשטין טאג ׃

פותחין הארון חזן וּבְכֵן וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ ׃

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן ׃ אַמִּיץ הַמְנֻשָּׂא ׃ לְכָל רֹאשׁ מִתְנַשֵּׂא ׃ אוֹמֵר וְעֹשֶׂה ׃ מָעוֹז וּמַחְסֶה ׃ גֹּשֶׂא וְנוֹשֵׂא ׃ מוֹשִׁיב מְלָכִים לַכִּסֵּא ׃ לָעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ ׃

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן ׃ גִּבּוֹר בִּגְבוּרוֹת ׃ קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת ׃ גּוֹלֶה נִסְתָּרוֹת ׃ אִמְרוֹתָיו טְהוֹרוֹת ׃ יוֹדֵעַ סְפוּרוֹת ׃ לְתוֹצָאוֹת מַזָּרוֹת ׃ לָעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ ׃

ארשת שפתינו די רייד פון אונזערע לעפצין זאל זיס זיין פר דיר הויכר אונ דר הויבענר גאט דער דא פרובט אונ הערט צו, ער קוקט אונ פאר נעמט צו דעם קול פון אונזערע תקיעות אונ זאלסט אנטפאנגען מיט דער בארימהקייט אונ מיט גוטין ווילין וואס מיר האבין גיזאגט כסדר דיא פסוקים וואס אין זייא שטייט דער מאנט דיא מלוכה פון גאט ׃

היום תאמצנו היינטיגין טאג זאלסטו אונז שטארקן ׃ היינטיגין טאג זאלסטו אונז בענטשין ׃ היינטיגין טאג זאלסטו אונז גרוס מאכין ׃ היינטיגין טאג זאלסטו אונז פארשטין צו גוטין ׃ היינטיגין טאג זאלסטו צוא הערין צוא אונזער גשרייא ׃ היינטיגין טאג זאלסטו מקבל זיין מיט בארעמהארציקייט אונ גוטין ווילין אונזערע תפלות ׃ היינטיגין טאג זאלסטו אונז אונטער לעהנען מיט די צדקות פון דיין רעכטע האנט ׃

מלך עליון דער אויבערשטער קיניג דער שטארקר גאט וואס ער איז דער הויבין אין מויל פון איטליכין מענטשין, ער גיט גדולה צו וועמין ער וויל דאס ער זאל דער הויבין ווערין ׃ דאס וואס ער זאגט צו איז ער מקיים, ער איז איין שטארקייט אונ איין באשיצונג צום ארעמאן. עס ווערט גיזעהן דאס די מלאכים טראגין דעם כסא הכבוד אבר דער כסא הכבוד טראגט דיא מלאכים, גאט מאכט זעצין די מלכים אוף דער שטול פון זייער מלוכה צו אייביג וועט ער קיניגין ׃ דער אויבערשטער קיניג, ער איז שטארק מיט אלערלייא שטארקייט, ער רופט אלע דורות צום דין, ער איז מגלה פאר בארגענע זאכין, זיינע ווערטר זיינען ריין, ער ווייס די צאל צום אוס גאנג פון די שטערין, צו אייביג וועט ער קיניגין ׃ דער אויבערשטער קיניג, דער דא איז גלויבט אין מויל פון אלע באשעפענעש, אונ ער איז פאר כינגעך צו טאן אלדינג וואס ער וויל, דר דא דר בארימט זיך איבר אלע, אונ ער גיט דער

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן: הַמְפוֹאָר בְּפִי כֹּל · וְהוּא כֹּל יָכוֹל · הַמְרַחֵם אֶת כֹּל · וְנוֹתֵן מִחְיָה לַכֹּל · וְנֶעְלָם מֵעֵין כֹּל · וְעֵינָיו מְשׁוֹטְטוֹת בַּכֹּל · לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן: זוֹכֵר נִשְׁכָּחוֹת · חוֹקֵר טוּחוֹת · עֵינָיו פְּקוּחוֹת · מַגִּיד שִׂיחוֹת · אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת · אִמְרוֹתָיו נְכוֹחוֹת · לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן: טָהוֹר בִּזְבוּלָיו · אוֹת הוּא בְּאֶרְאֶלָּיו · אֵין עָרוֹךְ אֵלָיו · לִפְעוֹל כְּמִפְעָלָיו · חוֹל שָׂם גְּבוּלָיו · כַּהֲמוֹת יָם לְגַלָּיו · לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן: כּוֹנֵס מֵי הַיָּם · רוֹגַע גַּלֵּי יָם · סוֹעֵר שְׁאוֹן דָּכְיָם · מְלֹא הָעוֹלָם דַּיָּם · מַשְׁבִּיחָם בְּעָיָם · וְשָׁבִים אָחוֹר וְאַיָּם · לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן: מוֹשֵׁל בִּגְבוּרָה · דַּרְכּוֹ סוּפָה וּסְעָרָה · עוֹטֶה אוֹרָה · לַיְלָה כַּיּוֹם לְהָאִירָה · עֲרָפֶל לוֹ סִתְרָה · וְעִמֵּהּ שְׁרֵא נְהוֹרָא · לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן: סִתְרוֹ עָבִים · סְבִיבָיו לֶהָבִים · רְכוּבוֹ כְּרוּבִים · מְשָׁרְתָיו שְׁבִיבִים · מַזָּלוֹת

צערונג צו אלע, אונ איז פאר הולין פון אלע אויגין, אונ זיינע אויגין שוועבין אונ גיבין השגחה אוף אלדינג, צו אייביג וועט ער קיניגין · דער אויבערשטער קיניג, ער גידיינקט פר געסענע זאכין, ער פארשט די גידאנקען, זיינע אויגין זיינען אפין, ער זאגט איטליכן זיינע רייד וואס ער רעט, ער איז גאט איבר אלע באשעפעניש, זיינע רייד זיינען רעכט פארטיג צו אייביג וועט ער קיניגין: דער אויבערשטער קיניג, ער איז ריין אין זיינע הימיל וואס עס הייסט זבולי ער איז איין צייכין אונ ווערט דער קענט צווישין זיינע מלאכים · עס קען זיך קיינר צו אים ניט גלייכין צו טאן אזו וויא ער טוט · זאמד האט ער גימאכט פאר איין גרעניץ אז די אינדין פון דעם ים ברומען אונ ווילין דיא וועלט דער טרינקן קענין זייא ניט אריבער איבר דעם זאמד, צו אייביג וועט ער קיניגין: דער אובערשטער קיניג. ער האט צו נויף גיזאמעלט די וואסר פון דעם ים, ער צו ברעכט די אינדין פון דעם ים, ער מאכט שטורעמן די ברומונג פון זייער פאר שטויסונג, עס איז דא גינוג וואסער אין ים וואס ער וואלט דער טרייניקט די גאנצע וועלט, אבר ער שטילט זייא אונ מאכט זיי גידעריג מיט זיין שטארקייט, אונ זיי קערין זיך אום הינטער זיך, אונ די לייט פרעגין וואו זיינען זייא צו אייביג וועט ער קיניגין: דר אויבערשטער קיניג, ער גיוועלטיגט מיט שטארקייט, זיין וועג איז מיט שטורעם ווינט, ער איז גיהילט מיט ליכט, די נאכט איז בייא אים אזו ליכטיג ווי דר טאג · חאטשע ער איז פאר בארגין אין וואלקין דאך איז בייא אים אלע צייט ליכטיג, צו אייביג וועט ער קיניגין: דר אובערשטר קיניג, זיין פאר בארגעניש איז איין וואלקין, ארום אים זיינן ברענענדיגע

וְכוֹכָבִים · הִלּוּלוֹ מַרְבִּים · לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן: פּוֹתֵחַ יָד וּמַשְׂבִּיעַ · צוֹרֵר מַיִם וּמַנְבִּיעַ · יַבֶּשֶׁת לְהַטְבִּיעַ · לְשָׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ · יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ · שִׁבְחוֹ לְהַבִּיעַ · לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן: קָדוֹשׁ וְנוֹרָא · בְּמוֹפֵת וּבְמוֹרָא · מִמַּדֵּי אֶרֶץ קָרָא · וְאֶבֶן פִּנָּתָהּ יָרָה · וְכָל הַנִּבְרָא לִכְבוֹדוֹ בָּרָא · לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ עֶלְיוֹן: שׁוֹמֵעַ אֶל אֶבְיוֹנִים · וּמַאֲזִין הֲגוּנִים · מַאֲרִיךְ רְצוֹנִים · וּמְקַצֵּר חֲרוֹנִים · רִאשׁוֹן לָרִאשׁוֹנִים · וְאַחֲרוֹן לָאַחֲרוֹנִים · לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ אֶבְיוֹן בָּלָה וְיָרַד שַׁחַת. בִּשְׁאוֹל וּבְתַחַת. בְּלֵיאוּת בְּלִי נַחַת. עַד מָתַי יִמְלוֹךְ:

מֶלֶךְ אֶבְיוֹן תְּנוּמָה תְעוּפֶנּוּ. תַּרְדֵּמָה תְּעוֹפְפֶנּוּ. תּוֹהוּ יְשׁוּפֶנּוּ. עַד מָתַי יִמְלוֹךְ:

אֲבָל מֶלֶךְ עֶלְיוֹן: שׁוֹפֵט הָאֱמֶת · מַעְבָּדָיו אֱמֶת · עוֹשֶׂה חֶסֶד וֶאֱמֶת · וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת · נְתִיבָתוֹ אֱמֶת · חוֹתָמוֹ אֱמֶת · לַעֲדֵי עַד יִמְלוֹךְ:

מַלְאָכִים, ער רײַט אױף די מַלְאָכִים װָאס זײַ הײסִין כְּרוּבִים, זײַנֶע בֶּאדִינֶער זײַנֶען פוּנְקֶען פײַער די מַזָּלוֹת אונ די שְׁטֶערִין מֶערִין זײַן לוֹב, צוּ אײבִּיג װֶעט עֶר קִינִיגִין: דֶער אוֹיבֶּערְשְׁטֶער קִינִיג, עֶר עֶפִינְט זײַן הַאנְט אונ מַאכְט זַאט, עֶר בִּינְט אײַן די װַאסֶער עס זָאל נִיט רֶעגְנֶען אונ מַאכְט זײא װִידֶער קְוֶועלִין, װֶוען עֶר װִיל די טְרוּקֶענֶע עֶרד פַּײכְט מַאכִין, אײַן שְׁלִישׁ פוּן דֶער װֶועלְט אָדֶער אַפְּעֶרְט חֵלֶק פוּן דֶר װֶועלְט מַאכְט עֶר פַּײכְט מִיט דֶעם רֶעגִין, דָאס הֵײכְט אױף אײַן טֵײל עֶרְטֶער גֵײט רֶעגִין אונ אויף אײַן טֵײל עֶרְטֶער איז די עֶרְד פַאר דַארְט װָאס קֵײן רֶעגִין גֵײט דָארְט נִיט. אײַן טָאג צוּם אַנְדֶערִין רֶעט נָאטְס לוֹב צוּ רֵײדִין אונ צוּ דֶר צֵײלִין זײַן שְׁבַח אַלֶע טָאג, צוּ אײבִּיג װֶעט עֶר קִינִיגִין: דֶער אוֹבֶּערְשְׁטֶער קִינִיג, עֶר איז הֵײלִיג אונ פָאַרְכְטִיג מִיט די שְׁרֶעקְלִיכֶע װאוּנְדֶער װָאס עֶר הָאט אוֹיף דֶער װֶועלְט גִיטָאן, עֶר הָאט די עֶרְד גִימַאסְטִין אונ הָאט זײא גִירוּפִין מִיט דֶעם נָאמֶן אֶרֶץ, אונ איר עֶק שְׁטֵײן הָט עֶר גְוָוארְפִין דָאס איז דֶער אֶבֶן שְׁתִיָּה פוּן אִים איז די װֶועלְט בַּשַׁאפִין גְוָוארִין, אונ אַלְדִינְג װָאס עֶס איז בַּשַׁאפִין גְוָוארִין הָאט נָאט פוּן זײַן כָּבוֹד װֶועגִין בַּשַׁאפִין, צוּ אֵײבִּיג װֶועט עֶר קִינִיגִין: דֶער אוֹבֶּערְשְׁטֶער קִינִיג, עֶר הֶערְט צוּ אָרִימֶע לַײט, אונ פַאר נֶעמְט די תְּפִלּוֹת, עֶר דֶער לֵײנְגֶערְט זײַן גוּטִין װִילִין אונ דֶער לֵײנְגֶערְט נִיט זײַן צָארִין, עֶר איז דֶר עֶרְשְׁטֶער צוּ אַלֶע עֶרְשְׁטֶע אונ איז דֶר הִינְטֶערְשְׁטֶער צוּ אַלֶע הִינְטֶערְשְׁטֶע, צוּ אֵײבִּיג װֶעט עֶר קִינִיגִין: אײַן אָרִימֶר מֶענְטְשׁ עֶר װֶוערְט צוּ נִישְׁט, עֶר נִידֶערְט אִין גְרוּב אַרײַן מִיט מִידִיקֵײט אָן רוּא, בִּיז װִיא לַאנְג װֶועט עֶר זִיךְ גְרוֹס הַאלְטִין · אײַן אָרִימֶער מֶענְטְשׁ, אײַן שְׁלָאף מַאכְט אַז פִינְצְטֶער שְׁװֶעבְּט אוֹיף אִים װִיא לַאנְג װֶועט עֶר זִיךְ גְרוֹס הַאלְטִין · אָבֶּער דֶער אויבֶּערְשְׁטֶער קִינִיג עֶר איז אײַן װָאר הַאפְטִיגֶר שׁוֹפֵט, זײַנֶע װֶוערְק זײַנֶען אֱמֶת עֶר טוּט חֶסֶד אונ אֱמֶת, עֶר טוּט פִיל חֶסֶד אונ אֱמֶת זײַן שְׁטֶעג פוּן דֶער תּוֹרָה איז אֱמֶת זײַן חוֹתָם איז אֱמֶת צוּ אֵײבִּיג װֶועט עֶר קִינִיגִין:

(נר"י ס' א')

חזן וקהל יְיָ מֶלֶךְ · יְיָ מָלָךְ · יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃

כָּל שִׁנְאַנֵּי שַׁחַק בְּאוֹמֶר מַאְדִּירִים׃ יְיָ מֶלֶךְ׃
כָּל שׁוֹכְנֵי שֶׁקֶט בִּבְרָכָה מְבָרְכִים׃ יְיָ מָלָךְ׃
אֵלּוּ וָאֵלּוּ בְּגוֹבַהּ מַגְדִּילִים׃ יְיָ יִמְלוֹךְ׃
יְיָ מֶלֶךְ · יְיָ מָלָךְ · יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃
כָּל מַלְאֲכֵי מַעְלָה בְּדֵעָה מַדְגִּילִים׃ יְיָ מֶלֶךְ׃
כָּל מוֹשְׁלֵי מַטָּה בְּהַלֵּל מְהַלְלִים׃ יְיָ מָלָךְ׃
אֵלּוּ וָאֵלּוּ בְּוַדַּאי מוֹדִים׃ יְיָ יִמְלוֹךְ׃
יְיָ מֶלֶךְ · יְיָ מָלָךְ · יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃
כָּל עָרִיצֵי עֶלְיוֹנִים בְּזֶמֶר מְזַמְּרִים׃ יְיָ מֶלֶךְ׃
כָּל עוֹבְרֵי עוֹלָמִים בְּחַיִל מְחַסְנִים׃ יְיָ מָלָךְ׃
אֵלּוּ וָאֵלּוּ בְּטַעַם מְסַכְּכִים׃ יְיָ יִמְלוֹךְ׃
יְיָ מֶלֶךְ · יְיָ מָלָךְ · יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃
כָּל וְעוּדֵי וַעַד בְּיוֹשֶׁר מְיַפִּים׃ יְיָ מֶלֶךְ׃
כָּל וָתִיקֵי וֶסֶת בְּכוֹשֶׁר מְכַלְלִים׃ יְיָ מָלָךְ׃
אֵלּוּ וָאֵלּוּ בְּלַהַג מְלַהֲגִים׃ יְיָ יִמְלוֹךְ׃
יְיָ מֶלֶךְ · יְיָ מָלָךְ · יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃
כָּל נְדִיבֵי נְדָבוֹת בְּמַאֲמַר מְמַלְּלִים׃ יְיָ מֶלֶךְ׃
כָּל נִכְבָּדֵי נוֹעַם בְּנִצּוּחַ מְנַצְּחִים׃ יְיָ מָלָךְ׃
אֵלּוּ וָאֵלּוּ בְּשִׂיחַ מְשׂוֹחֲחִים׃ יְיָ יִמְלוֹךְ׃
יְיָ מֶלֶךְ · יְיָ מָלָךְ · יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃
כָּל בַּעֲלֵי בִינָה בְּעִלּוּי מְעַלִּים׃ יְיָ מֶלֶךְ׃
כָּל בְּרוּאֵי בְרִיָּה בְּפֶצַח מְפַצְּחִים׃ יְיָ מָלָךְ׃

יי מלך גאט איז איין קעניג, גאט האט גקיניגט, גאט וועט קיניגן צו אייביג:

כל שנאני שחק אלע מלאכים פון דעם הימיל מיט זייער זאגין שטארקין זיי גאט, אונ זאגן גאט איז אקיניג; די ישראל שווייגין שטיל מיט לויבונג לויבין זיא גאט אונ זאגין גאט האט גקיניגט, די מלאכים אונ די ישראל מיט איין הויך קול דר הייבין זיא גאט אונ זאגין גאט וועט קיניגן. אלע די מלאכים וואס זיי זיינן אובין אין הימיל ביט פאר שטאנד באגירין זייא גאט · אלע ישראל וואס אויף דער ערד זיינן אונ גוועלטיגין איבר זייער יצר הרע לויבין זייא גאט מיט לויב, דיא מלאכים אונ די ישראל מיט גוויסקהייט באקיניגן זיי · אלע שטארקע אויבערשטע מלאכים זינגען מיט גיזאנג, אלע לייט וואס פארין איבער אויף דער וועלט שטארקין זייא מיט שטארקייט, דיא מלאכים אונ די ישראל מיט ריידין צירין זייא · אלע ישראל וואס זאמלין זיך איין אין די שולין תפלה צו טאן מיט רעכט פארטיקייט באשיינן זיי, די מלאכים וואס זייא זיינען שטארק אלע צייט מיט רעכט פארטיקייט צירין זייא, דיא ישראל אונ די מלאכים ריידין מיט רייד, אלע די מלאכים וואס זיי זיינען גזעצט איבר דעם

אֵלּוּ וָאֵלּוּ בְּצִפְצוּף מְצַפְצְפִים׃ יְיָ יִמְלוֹךְ׃
יְיָ מֶלֶךְ · יְיָ מָלָךְ · יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃
כָּל רִשְׁפֵּי רוּמָה בְּקוֹל מַקְדִּישִׁים׃ יְיָ מֶלֶךְ׃
כָּל רָאשֵׁי רוֹן בְּרֶנֶן מְרַנְּנִים׃ יְיָ מָלָךְ׃
אֵלּוּ וָאֵלּוּ בְּשִׁירָה מְשׁוֹרְרִים׃ יְיָ יִמְלוֹךְ׃
יְיָ מֶלֶךְ · יְיָ מָלָךְ · יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃
כָּל יַקִּירֵי יוֹפִי בְּתוֹקֶף מְתַנִּים׃ יְיָ מֶלֶךְ׃
כָּל יוֹשְׁבֵי יְשׁוּב בְּיִחוּד מְיַחֲדִים׃ יְיָ מָלָךְ׃
אֵלּוּ וָאֵלּוּ בְּאֶדֶר מַאְדִּירִים׃ יְיָ יִמְלוֹךְ׃
יְיָ מֶלֶךְ · יְיָ מָלָךְ · יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃
כָּל צוֹבְאֵי צָבָא בְּלֶמֶד מְלַמְּדִים׃ יְיָ מֶלֶךְ׃
כָּל צְנוּפֵי צְפִירָה בְּצֶדֶק מַצְדִּיקִים׃ יְיָ מָלָךְ׃
אֵלּוּ וָאֵלּוּ בְּחַיִל מְחַזְּרִים׃ יְיָ יִמְלוֹךְ׃
יְיָ מֶלֶךְ · יְיָ מָלָךְ · יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃
כָּל חֵילֵי חוֹסֶן בַּחֲרָדָה מְחַלִּים׃ יְיָ מֶלֶךְ׃
כָּל חֲשׁוּקֵי חֶמֶד בְּחָזְקָה מְחַזְּקִים׃ יְיָ מָלָךְ׃
אֵלּוּ וָאֵלּוּ בְּנִגּוּן מְנַגְּנִים׃ יְיָ יִמְלוֹךְ׃
יְיָ מֶלֶךְ · יְיָ מָלָךְ · יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃
כָּל קְדוֹשֵׁי קָדוֹשׁ בִּקְדֻשָּׁה מַקְדִּישִׁים׃ יְיָ מֶלֶךְ׃
כָּל קְבוּצֵי קָהָל בְּקוֹשֶׁט מְקַשְּׁטִים׃ יְיָ מָלָךְ׃
אֵלּוּ וָאֵלּוּ בְּנוֹעַם מַנְעִימִים׃ יְיָ יִמְלוֹךְ׃
יְיָ מֶלֶךְ · יְיָ מָלָךְ · יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃
כָּל הַשְׁמַלֵּי זִיקִים לַבְּקָרִים מִתְחַדְּשִׁים׃ יְיָ מֶלֶךְ׃

רֶעגִין אַזוֹ וִויא אִין פָּסוּק שְׁטֵייט גשם נדבות תניף אלהים מִיט װוּערְטֶער רֵיידִין זֵייא: דִי יִשְׂרָאֵל
וָוס זַיינֶען גִיעֶהרְט מִיט זִיסֶער תּוֹרָה שְׁטַארְקִין זֵיי מִיט שְׁטַארְקַייט, דִי מַלְאָכִים אוּנ דִי יִשְׂרָאֵל
רֵיידִין מִיט רֵייד· אַלֶע דִי פַּר שְׁטַאנְדִיגֶע מַלְאָכִים לוֹבִּין מִיט לוֹב. אַלֶע יִשְׂרָאֵל מִיט עֶפֶּענוּנְג
עֶפֶּענִין זֵיי זֵייעֶר מוֹל צוּ זָאגִין יי מלך, דִי מַלְאָכִים אוּנ דִי יִשְׂרָאֵל מִיט רֵייד רֵיידִין זֵיי יי ימלוך,
אַלֶע דִי הוֹיכֶע פַּייעֶרְדִיגֶע מַלְאָכִים הֵיילִיגִין גָאט מִיט זֵייעֶר קוֹל· אַלֶע יִשְׂרָאֵל וָואס זַייא
זַיינֶען דִי עֶרְשְׁטֶע אִין גִזַאנְג דָאס זֵיי לוֹבִּן גָאט פְרִיעֶר פַאר דִי מַלְאָכִים זִינְגֶען זֵיי מִיט גִיזַאנְג·
דִי מַלְאָכִים אוּנ דִי יִשְׂרָאֵל זִינְגֶען מִיט גִיזַאנְג· אַלֶע מַלְאָכִים וָוס זֵיי זַיינֶען טַייעֶר מִיט שׁוֹינְהַייט,
דֶער צֵיילִין זֵיי מִיט שְׁטַארְקַייט גָאטְס לוֹב· אַלֶע יִשְׂרָאֵל אֵיינְצִיגִין גָאט מִיט אַיינְצִיקַייט. דִיא
מַלְאָכִים אוּנ דִי יִשְׂרָאֵל שְׁטַארְקִין גָאט מִיט שְׁטַארְקַייט, אַלֶע יִשְׂרָאֵל וָואס זַיינֶען גָאטְס חַיִל
לֶערְנִין זֵיי מִיט לֶערְנוּנְג, אַלֶע מַלְאָכִים וָוס זֵיי זַיינֶען אָן גִקְרֵיינְט מִיט קְרוֹינְען גִרֶעכְטִיגִין זֵייא
גָאט מִיט גֵרֶעכְטִיקַייט, דִי יִשְׂרָאֵל אוּנ מַלְאָכִים קֶערִין זִיךְ אוּם צוּ לוֹבִּין גָאט מִיט קְרַאפְט, אַלֶע
דִיא שְׁטַארְקֶע מַלְאָכִים בֶּעטִין מִיט צִיטֶערְנִישׁ · אַלֶע יִשְׂרָאֵל וָואס הָאבִּין לוּסְט צוּ דֶער
(נר״י ס׳ א׳)

כָּל תַּרְשִׁישֵׁי גֹּבַהּ בִּדְמָמָה מְלַחֲשִׁים : יְיָ מֶלֶךְ :
אֵלּוּ וָאֵלּוּ בְּשִׁלּוּשׁ מַקְדִּישִׁים : יְיָ יִמְלוֹךְ :
יְיָ מֶלֶךְ · יְיָ מָלָךְ · יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד :

(לאל עורך דין) גיפינט מען אין ערשטין טאג (ראש השנה אין שחרית) .
(מוסף ליום שני) זאגט מען (ונתנה תוקף) ביז (היום הרת עולם) גיפינט מען אין מוסף יום ראשון.

מעריב ליל יום כפור

בשם אלהים ועל פי התורה אנחנו מתירים נדרים ושבועות שהאדם אוסר בהם איזה אסור על נפשו וכל. מתירים אנחנו נדרים ושבועות שהאדם נודר ונשבע מפי עצמו רק על דברים שבינו ובין עצמו אבל חס וחלילה שכל איש יחשוב שאנחנו מתירים אלות ושבועות שנשבענו להממשלה ולמקומות המשפט או אלות ושבועות במודרים ונשבעים בעניינים שבין אדם לחבירו וכמה שנוגע לטובת ולתועלת זולתנו וכל איש מאיזה דת וגזע שיהיה והנדרים והאלות והשבועות שנאמר עליהן בתורה כי לא ינקה השם את עובריהן מתחייבים להיות שרירין וקיימין כתיקנן ובלי שינוי וכל העובר עליהן ישיגנו חרון אף השם ויהיה לחרפות ולדראון עולם :

עַל דַּעַת הַמָּקוֹם וְעַל דַּעַת הַקָּהָל בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה וּבִישִׁיבָה שֶׁל מַטָּה אָנוּ מַתִּירִין לְהִתְפַּלֵּל עִם הָעֲבַרְיָנִים :

דאס זאגט דער חזן דרייא מאל אונ דאס קהל בלייבט שטיל :

כָּל נִדְרֵי וֶאֱסָרֵי וּשְׁבוּעֵי וַחֲרָמֵי וְקוֹנָמֵי וְקִנּוּסֵי וְכִנּוּיֵי דְּאִנְדַּרְנָא · וּדְאִשְׁתַּבַּעְנָא · וּדְאַחֲרִימְנָא · וּדְאָסַרְנָא עַל נַפְשָׁתָנָא · מִיּוֹם כִּפֻּרִים זֶה עַד יוֹם כִּפֻּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה · בְּכֻלְּהוֹן אִחֲרַטְנָא בְהוֹן · כֻּלְּהוֹן יְהוֹן שָׁרָן · שְׁבִיקִין · שְׁבִיתִין · בְּטֵלִין וּמְבֻטָּלִין · לָא שְׁרִירִין · וְלָא קַיָּמִין · נִדְרָנָא לָא נִדְרֵי · וֶאֱסָרָנָא לָא אֱסָרֵי · וּשְׁבוּעָתָנָא לָא שְׁבוּעוֹת : ג"פ

ליכטיגער תורה שטארקן גאט מיט שטארקייט, די מלאכים אונ די ישראל זינגען מיט גיזאנג. אלע הייליגע מלאכים וואס זאגין קדוש היילגין גאט מיט היליקייט, אלע ישראל וואס זאמלען זיך איין צו טאן תפלה צירין גאט מיט רעכט פארטיקייט, די מלאכים אונ די ישראל לויבן גאט מיט זיסקייט, אלע מלאכים וואס פינקלען ווי פונקען פייער באנייען זיך אלע פרי מארגן מיט נייע לוב צו גאט, אלע הויכע מלאכים וואס זייא הייסן תרשישים מיט א שטיל קול לויבין זייא גאט, דיא מלאכים אונ דיא ישראל זאגין דרייא מאל קדוש :

כל נדרי אלע נדרים אונ אלע די אסורים, אונ אלע די שבועות, אונ אלע חרמות, דס הייסט ווען איינר זאגט די זאך זאל אויף מיר אסור זיין וויא חרם אדר מיט דעם לשון פון קונם אדר קנס אדער אנדערע צו נאמען וואס נדרים ווערט גינענט אין דעם לשון חכמים, דאס מיר וועלין אנדר טאן אונ דאס מיר וועלין שווערין אונ דאס מיר וועלין מאכין אחרם אונ דאס וואס מיר וועלין אסור מאכן אויף אונזרע לייבער פון דעם דאזיגען יום כפור ביז אין דעם יום כפור וואס וועט קומען איבר איאר אויף אונז צו גוטין, אויף דיא אלע האבין מיר חרטה זיי אלע זאלן מותר זיין זיי זאלן אלע זיין פאר געבין זיי זאלן זיין פאר שטערט זיי זאלן זיין בטל ומבוטל זיי זאלן ניט זיין גשטארקט אונ זיי זאלן קיין קיום ניט האבין, אונזר נדר זאל קיין נדר ניט זיין אונ אונזר איסור זאל קיין איסור ניט זיין אונ אונזר שבועה זאל קיין שבועה ניט זיין : ונסלח לכל עדת בני ישראל אונ עס זאל פאר געבין ווערין צו אלע ישראל אונ צו דעם גר וואס ער וואוינט צווישין זייא דען אלין וואס זיי האבין גטאן האבין זיי גיט מיט זייער (וויזן) אמאל. (נר"י ה' א')

דֶער חַזָן זָאגְט דְרַייא מָאל ונסלח אוּנ דֶער נָאךְ זָאגְט דָאס קָהָל דְרַייא מָאל:

וְנִסְלַח לְכָל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם · כִּי לְכָל הָעָם בִּשְׁגָגָה:

חזן
סְלַח נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגוֹדֶל חַסְדֶּךָ וְכַאֲשֶׁר נָשָׂאתָה לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד הֵנָּה · וְשָׁם נֶאֱמַר:

והקהל אומרים ג"פ בקול רם וַיֹּאמֶר יְיָ סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ:

דיא בְּרָכָה זָאגְט אִיטְלִיכֶער מֶענְטְשׁ מִיטְן חַזָן שְׁטִילֶער הַייט:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם · שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה: ומתפללין מעריב

יַעֲלֶה תַּחֲנוּנֵנוּ מֵעֶרֶב · וְיָבֹא שַׁוְעָתֵנוּ מִבֹּקֶר · וְיֵרָאֶה רִנּוּנֵנוּ עַד עָרֶב:

יַעֲלֶה קוֹלֵנוּ מֵעֶרֶב · וְיָבֹא צִדְקוֹתֵינוּ מִבֹּקֶר · וְיֵרָאֶה פִּדְיוֹנֵנוּ עַד עָרֶב:

יַעֲלֶה עִנּוּיֵנוּ מֵעֶרֶב · וְיָבֹא סְלִיחָתֵנוּ מִבֹּקֶר · וְיֵרָאֶה נַאֲקָתֵנוּ עַד עָרֶב:

טָאן, מִיר בֶּעטִין גָאט עֶר זָאל אוּנְז רֶעכֶענְן אַלֶע עֲבֵירוֹת גְלַייךְ אַז מִיר וָואלְטִן זֵיי בְּשׁוֹגֵג גִטָאן דֶען דֶר יֵצֶר הָרָע רֶעט אָן דֶעם מֶענְטְשִׁין צוּ זִינְדִיגִין אוּנ אַיין מֶענְטְשׁ אִיז דָאךְ נִיט מֶער אַז בְּלוּט אוּנ פְלֵייש, דְרוּם אִיז אִים זֵייעֶר שְׁוֶוער דֶעם יֵצֶר הָרָע כּוֹבֵשׁ צוּ זַיין: סלח נא דֶער שְׁלִיחַ צִבּוּר זָאגְט דֶעם פָּסוּק, אִיךְ בֶּעט דִיךְ גָאט פַאר גִיבּ דִי זִינְד פוּן דֶעם דָאזִיגִין פָאלְק אַזוֹ וִויא דַיין חֶסֶד אִיז גְרוֹס, אוּנ אַזוֹ וִויא דוּ הָאסְט פַר טְרָאגִין דִי זִינְד פוּן דֶעם דָאזִיגִין פָאלְק זִינְט דוּ הָאסְט זֵיי אוֹס גְצוֹגִין פוּן מִצְרַיִם בִּיז אַהֶער, אוּנ דָארְטִין שְׁטֵייט וַוייטֶער אִין פָּסוּק גָאט הָאט גְזָאגְט צוּ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וָואס עֶר הָאט פַאר דִי יִשְׂרָאֵל גִיבֶּעטִין אִיךְ הָאבּ פַאר גֶעבִּין אַז דַיינֶע רֵייד אַזוֹ וִויא דוּא הָאסְט פַאר זֵייא גִיבֶּעטִין:

יעלה תחנונינו מערב אוּנְזֶער גִיבֶּעט וָואס מִיר בֶּעטִן הַיינְט בַּייא נַאכְט צוּ כָּל נִדְרֵי זָאל אוֹיף גֵיין צוּ גָאט, בִּזְכוּת יְרוּשָׁלַיִם וָואס דָאס אִיז אַיין אָרְט פוּן תְּפִלָּה, אוּנ אוּנְזֶער גְשְׁרֵייא פוּן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית זָאל קוּמֶן פַר גָאט בִּזְכוּת אַבְרָהָם וָוס עֶר הָאט מְתַקֵּן גְוֶועזְן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, אוּנ עֶס זָאל גִיזֶעהֶן וֶוערִין אוּנְזֶער גְזַאנְג בִּיז אָבִינְט אַז יוֹם כִּפּוּר לָאזְט זִיךְ אוֹס, דָאס מֵיינְט עֶר אוּנְזֶער תְּפִלָּה זָאל אָן גְנוּמֶן ווערִין בִּזְכוּת יִצְחָק וָואס עֶר הָאט מְתַקֵּן גְוֶועזְן תְּפִלַּת מִנְחָה אוּנ עֶר שְׁטֶעלְט בַּיי יִצְחָק דָאס לְשׁוֹן רִינוּן וַוייל עֶר אִיז גְוֶועזְן אַיין עוֹלָה תְּמִימָה אוּנ אַז מִיט הָאט אַיין קָרְבָּן גְבְּרַאכְט הָאבִּין דִיא לְוִיִּם דֶער בַּייא גְזוּנְגְן · אוּנְזֶער תְּפִלַּת עַרְבִית זָאל אוֹיף גֵיין פַאר גָאט בִּזְכוּת יַעֲקֹב וָוס בַּיי אִים שְׁטֵייט גְשְׁרִיבְּן הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב, אוּנ אוּנְזֶער גְרֶעכְטִיקְייט זָאל קוּמֶן פוּן פְרִיא בִּזְכוּת מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וָואס עֶר הָאט גְזָאגְט צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא, אוּנ עֶס זָאל גְזֶעהֶן וֶוערִין אוּנְזֶער דֶער לַייזוּנְג בִּיז אָבִינְט, בִּזְכוּת אַהֲרֹן וָואס עֶר הָאט אוֹיף גִיהַאלְטִין דִיא מַגֵּפָה אוּנ הָאט דֶער לַייזְט דִי יִשְׂרָאֵל פוּן טוֹיט, אַזוֹ זָאל אוּנְז גָאט הַיינְט דֶער לַייזִין פוּן דֶעם שָׂטָן עֶר זָאל אוֹיף אוּנְז נִיט מְקַטְרֵג זַיין · עֶס זָאל אוֹיף גֵיין אוּנְזֶער פַּייניגוּנְג פוּן אָבִינְט בִּזְכוּת דָוִד הַמֶּלֶךְ וָואס עֶר הָאט פִיל צָרוֹת אוֹיף זִיךְ גִיהַאט, אוּנ עֶר פְלֶעגְט תָּמִיד אוֹיף שְׁטֵיין חֲצוֹת

לילה

יַעֲלֶה מְנוּסֵנוּ מֵעֶרֶב · וְיָבֹא לְמַעֲנוֹ מִבֹּקֶר · וְיֵרָאֶה כִּפּוּרֵנוּ עַד עָרֶב׃

יַעֲלֶה יִשְׁעֵנוּ מֵעֶרֶב · וְיָבֹא טָהֳרֵנוּ מִבֹּקֶר · וְיֵרָאֶה חִנּוּנֵנוּ עַד עָרֶב׃

יַעֲלֶה זִכְרוֹנֵנוּ מֵעֶרֶב · וְיָבֹא וִעוּדֵנוּ מִבֹּקֶר · וְיֵרָאֶה הַדְרָתֵנוּ עַד עָרֶב׃

יַעֲלֶה דָּפְקֵנוּ מֵעֶרֶב · וְיָבֹא גִּילֵנוּ מִבֹּקֶר · וְיֵרָאֶה בַּקָּשָׁתֵנוּ עַד עָרֶב׃

יַעֲלֶה אֶנְקָתֵנוּ מֵעֶרֶב · וְיָבֹא אֵלֶיךָ מִבֹּקֶר · וְיֵרָאֶה אֵלֵינוּ עַד עָרֶב׃

כִּי הִנֵּה כַּחֹמֶר בְּיַד הַיּוֹצֵר · בִּרְצוֹתוֹ מַרְחִיב. וּבִרְצוֹתוֹ מְקַצֵּר · כֵּן אֲנַחְנוּ בְּיָדְךָ חֶסֶד נוֹצֵר · לַבְּרִית הַבֵּט וְאַל תֵּפֶן לַיֵּצֶר׃

לַיְלָה אונ האט גלויבט גאט, אונ עס זאל קומן אונזער פאר געבונג פון פריא בזכות שלמה המלך וואס ער האט גזאגט וְשָׁמַעְתָּ וְסָלַחְתָּ דו גאט זאלסט הערין אונזער געבעט אונ זאלסט פר געבין אונזערע זינד, אונ עס זאל גיזעהן ווערין אונזער געשריי ביז אבינט, בזכות שמואל הנביא וואס ער האט געשריען אונ תפלה גטאן צו גאט פון די ישראל וועגין · עס זאל אויף גיין פון אבינט אונזער אנטלויפונג וואס מיר אנטלויפן צו גאט אונ בשיצין זיך אין אים בעת צרה, בזכות יוסף וואס ביי אים שטייט געשריבן דאס ווארט ויינס, אונ אונזער גיבעט פון פריא זאל קומן פון וועגן דעם זכות פון יוסף, אונ עס זאל ווערין גיזעהן אונזער פר געבונג ביז אבינט דס איז אונזער תפלה וואס זיא איז אויף אונז מכפר במקום קרבן, עס זאל אויף גיין אונזער קערונג וואס מיר קערין זיך צו גאט פון אבינט בזכות אליהו הנביא וואס גאט האט זיך גקערט צו זיין תפלה, אונ עס זאל קומן אונזער ריינקייט פון פריא דאס איז דער זכות זאל אונז ביי שטיין דאס מיר זיינען זיך מקדש ומטהר אום יום כפור, אונ עס זאל ווערין גזעהן אונזער גבעט ביז אבינט בזכות חזקיהו המלך וואס ער האט מתפלל גוועזן צו גאט בעת צרה · עס זאל אויף גיין אונזער גידעכעניש פאר גאט פון אבינט בזכות יונה וואס ער איז גוועזן אין איין צרה אונ איז גיגליכין גוועזן צו אמת דאך האט ער צו דיר גיבעטין אונ האט גזאגט את יי זכרתי בזכות זה זאלסטו מקבל זיין אונזער תפלה, אונ עס זאל קומען אונזער איין זאמלונג פון פריא בזכות חנניה מישאל ועזריה וואס זיי האבן מקדש השם גוועזן צווישין איין זאמלונג פון פיל אומות, אונ עס זאל ווערין גיזעהן ביז אבינט אונזער באשיינונג וואס מיר בשיינען גאט מיט אונזער תפלה בזכות דניאל וואס ער איז ארוס גיגאנגן שיין גקליידט פון דעם מלך זאל גאט מקבל זיין אונזער תפלה · עס זאל אויף גיין פון אבינט אונזער קלאפין וואס מיר קלאפין אן מיט אונזער תשובה אונ תפלה בזכות מרדכי וואס ער האט אן גקלאפט מיט תשובה אונ עס זאל קומן אונזער פרייד פון פריא, חאטשע מיר זיינען אין צרות דאך זיינען מיר מתפלל מיט גרוס שמחה, אונ אונזערע תפלות זאלין אן גינומען ווערין בזכות עזרא ווס ער האט אונז משמח גוועזן מיט דעם בית שני, אונ עס זאל גיזעהן ווערין אונזער גיבעט ביז אבינט · עס זאל אויף גיין אונזער געשריי פון אבינט בזכות אונזערע עלטערין וואס זיי האבן געשריען אונ תפלה גטאן ביי דעם ים, אונ אונזער תפלת פון פריא זאל פאר דיר קומען אין זייער זכות, אונ עס זאל גזעהן

כִּי הִנֵּה כָּאֶבֶן בְּיַד הַמְסַתֵּת • בִּרְצוֹתוֹ אוֹחֵז וּבִרְצוֹתוֹ מְכַתֵּת • כֵּן
אֲנַחְנוּ בְּיָדְךָ מְחַיֶּה וּמְמוֹתֵת • לַבְּרִית הַבֵּט וְאַל תֵּפֶן לַיֵּצֶר :
כִּי הִנֵּה כַּגַּרְזֶן בְּיַד הֶחָרָשׁ • בִּרְצוֹתוֹ דִּבֵּק לָאוּר וּבִרְצוֹתוֹ פֵּרַשׁ •
כֵּן אֲנַחְנוּ בְּיָדְךָ תּוֹמֵךְ עָנִי וָרָשׁ • לַבְּרִית הַבֵּט וְאַל תֵּפֶן לַיֵּצֶר :
כִּי הִנֵּה כְּהֶגֶה בְּיַד הַמַּלָּח • בִּרְצוֹתוֹ אוֹחֵז וּבִרְצוֹתוֹ שִׁלַּח • כֵּן
אֲנַחְנוּ בְּיָדְךָ אֵל טוֹב וְסַלָּח • לַבְּרִית הַבֵּט וְאַל תֵּפֶן לַיֵּצֶר :
כִּי הִנֵּה כִּזְכוּכִית בְּיַד הַמְזַגֵּג • בִּרְצוֹתוֹ חוֹגֵג וּבִרְצוֹתוֹ מְמוֹגֵג . כֵּן
אֲנַחְנוּ בְּיָדְךָ מַעֲבִיר זָדוֹן וְשׁוֹגֵג • לַבְּרִית הַבֵּט וְאַל תֵּפֶן לַיֵּצֶר :
כִּי הִנֵּה כַּיְרִיעָה בְּיַד הָרוֹקֵם • בִּרְצוֹתוֹ מְיַשֵּׁר וּבִרְצוֹתוֹ מְעַקֵּם •
כֵּן אֲנַחְנוּ בְּיָדְךָ אֵל קַנָּא וְנוֹקֵם • לַבְּרִית הַבֵּט וְאַל תֵּפֶן לַיֵּצֶר :
כִּי הִנֵּה כַּכֶּסֶף בְּיַד הַצּוֹרֵף • בִּרְצוֹתוֹ מְסַגְסֵג וּבִרְצוֹתוֹ מְצָרֵף • כֵּן
אֲנַחְנוּ בְּיָדְךָ מַמְצִיא לְמָזוֹר תֶּרֶף • לַבְּרִית הַבֵּט וְאַל תֵּפֶן לַיֵּצֶר :

כי הנה . אל מלך

ווערין צו אונז דער זכות פון אלע צדיקים ביז אבינט דאס הייסט ביז אייביג :

כי הנה כחומר ביד היוצר אזו וויא די ליים איז אין דער האנט פון דעם טעפער, אז דער טעפער וויל מאכט ער די כלי ברייט אונ אז ער וויל מאכט ער די כלי איינג, אזו זיינן מיר אין דיין האנט דוא גאט וואס דו היטסט צו טאן גוטס צו דיא וואס היטן דיינע מצות, דרום בעטין מיר דיך גאט זאלסט קוקן צו דעם ברית פון די אבות אונ זאלסט אונז מוחל זיין אונזרע זינד, אונ זאלסט זיך ניט קערין אין אונזר יצר הרע וואס ער מאכט אונז זינדיגין : כי הנה כאבן אזו וויא איין שטיין וואס ער איז אין דער האנט פון דעם בעל מלאכה, וואס ער האקט ארום שטיינר אונ מאכט זיי גלאט, אז ער וויל האלט ער דעם שטיין אין דר האנט אונ מאכט אים צו רעכט ווי ער וויל, אונ אז ער וויל צו ברעכט ער אים אונווארפט אים אוועק, אזו זיינען מיר ביי דיר גאט אין דר האנט דו לאזט לעבין אונ טייטסט וועמן דוא ווילסט : כי הנה כגרזן אזו וויא איין האק וואס אין דער האנט פון דעם שמיד אז ער וויל לייגט ער דאס אייזין אין פייער אריין אונ אז ער וויל נעמט ער עס צו פון דעם פייער, אזו זיינען מיר אין דיין האנט וואס דו האלסט אונטער אונ העלפסט דעם ארימאן : כי הנה כהגה אזו וויא איין רודער האלץ וואס ער איז אין דער האנט פון דעם וואס ער טרייבט די שיף אויף דעם וואסער אז ער וויל פאר האלט ער די שיף אונ אז ער וויל לאזט ער זיא גיין אויף דעם וואסר, אזו זיינען מיר אין דיין האנט דוא גאט וואס דו ווערסט א׳ גרופין טוב וסלח : כי הנה כזכוכית אזו וויא איין גלאז וואס זיא איז אין דער האנט פון דעם בעל מלאכה וואס מאכט גלאז, אז ער וויל צירקעלט ער דס גלאז אונ מאכט עס קיילעכדיג אונ אז ער וויל צו שמעלצט ער עס אונ מאכט עס צו ניין, אזו זיינן מיר אין דיין האנט וואס דו ביסט מוחל אלע עבירות : כי הנה כיריעה אזו וויא איין אום האנג וואס זיא איז אין דער האנד פון דעם בעל מלאכה וואס ער וועבט דיא אום הייננ, אז ער וויל מאכט ער זיא גלייך אונ אז ער וויל מאכט ער זיא קרום אזו זיינען מיר אין דיין האנד וואס דו ווערסט אן גירופען אל קנא ונוקם : כי הנה ככסף אזו וויא א שטיק זילבר וואס עס איז אין דער האנד פון דעם בעל מלאכה וואס לייטערט זילבר, אז ער וויל פאר מישט ער דאס זילבר מיט פסולת אונ אז ער וויל לייטערט ער עס, אזו זיינין מיר אין דיין האנד וואס דו ברייטסט אן צו אמכה א רפואה, צום ברית פון די אבות זאלסטו קוקען אונ זאלסט זיך ניט קערין אין אונזר יצר הרע וואס ער מאכט אונז זינדיגן אונ זאלסט אונז מוחל זיין אונזרע עבירות :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַפּוֹתֵחַ לָנוּ שַׁעֲרֵי רַחֲמִים וּמֵאִיר עֵינֵי הַמְחַכִּים לִסְלִיחָתוֹ · יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ · עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל: אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:

כְּלַח לְגוֹי קָדוֹשׁ · בְּיוֹם קָדוֹשׁ · מָרוֹם וְקָדוֹשׁ:

חָטָאנוּ צוּרֵנוּ: סְלַח לָנוּ יוֹצְרֵנוּ:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתוֹ בִּקְהַל עֲדָתִי · וּכְבוֹדוֹ הִיא אֱמוּנָתִי · אֵלָיו בְּקַשְׁתִּי לְכַפֵּר עֲוֹן חַטָּאתִי · וּבְיוֹם צוֹם כִּפּוּר סְלִיחָתִי · יַעֲנֶה וְיֹאמַר סָלַחְתִּי: אתה הוא אלהינו תמצא ביום ראשון של ראש השנה

הַיּוֹם יִכָּתֵב בְּסֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת · הַחַיִּים וְהַמָּוֶת · אָנָּא כַּנָּה · עוּרִי נָא · הִתְעוֹרְרִי נָא · עִמְדִי נָא · הִתְיַצְּבִי נָא · קוּמִי נָא · חַלִּי נָא · בְּעַד הַנֶּפֶשׁ · חַנִּי נָא · פְּנֵי דַר עֶלְיוֹן:

וּבְכֵן אִמְרוּ לֵאלֹהִים מַה נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל כֹּחַ · מֵכִין הָרִים בְּכֹחַ · חֲכַם לֵב וְאַמִּיץ כֹּחַ · נוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ · לָכֵן יִתְגָּאֶה גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב כֹּחַ:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: בּוֹנֶה בַשָּׁמַיִם מַעֲלוֹתָיו · מַשְׁקֶה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו · זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו · וְלוֹ נִתְכְּנוּ עֲלִילוֹתָיו · לָכֵן יִתְגָּאֶה הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו:

היום יכתב הַיינְט אום יום כִּפּור וֶוערְט אָן גִישְׁרִיבֶּען אִין סֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת וֶוער עֶס זָאל לֶעבִּין אונ וֶוער עֶס זָאל שְׁטַארְבִּין, דְרוּם בֶּעטִין מִיר יִשְׂרָאֵל פוּן דִי מַלְאֲכֵי רַחֲמִים דֶער וֶועקְט זִיךְ אִיר מַלְאָכִים צוּ בֶּעטִין רַחֲמִים פַאר אוּנְז, שְׁטֶעלְט זִיךְ בֶּעטִין רַחֲמִים פַאר אוּנְז בֶּעט פַאר דִי יִשְׂרָאֵל דֶער בַּארִימְהַקִייט פוּן הקב"ה וָואס עֶר וואוֹנְט אוֹיבִּין אִין הִימֶל:

אמרו לאלהים לוֹיבְּט צוּ גָאט עֶר דֶער לַיינְגֶערְט דֶעם צָארִין, אוּנ הָאט גְרוֹיס כֹּחַ, עֶר הָאט אָן גִיבְּרֵייט דִי בֶּערְג מִיט כֹּחַ, עֶר וֶוערְט אָן גִירוּפִין חֲכַם לֵב אוּנ אִיז שְׁטַארְק אִין כֹּחַ, עֶר גִיט צוּ דִי מִידֶע כֹּחַ דְרוּם זָאל עֶר הֶערְשִׁין, אוּנְזֶר הֶער אִיז גִיאַכְפֶּערְט אוּנ הָאט פִיל כֹּחַ. לוֹיבְּט צוּ גָאט דֶער דָא בּוֹיעֶט אִין הִימֶל זַיינֶע שְׁטַאפְּלִין, עֶר מַאכְט אָן טְרִינְקֶען דִיא בֶּערְג פוּן זַיין אוֹיבֶּערְשְׁטִי וַואסֶר, אַגִידֶעכֶענִישׁ טוּט עֶר צוּ זַיינֶע פַאר וואוּנְדֶר, אוּנ אַלֶע מַעֲשִׂים פוּן דִי מֶענְשִׁין זַיינִין פַאר אִים גִיצֵיילְט, דְרוּם זָאל עֶר הֶערְשִׁין דֶער דָא הָאט גִיבֶּעלְקְט אִין וַואסֶער זַיין בּוֹידִים. לוֹיבְּט צוּא גָאט דֶער דָא הֶערְשְׁט אוּנ אִיז הוֹיךְ אִין דִיא אוֹיבֶּערְשְׁטִי הִימֶל, עֶר הִילְט זִיךְ אַיין מִיט לִיכְט וִוי אַקְלֵייד. צוּ אִים אִיז דִי שְׁטַארְקֵייט אוּנ דִי אַכְפֶּערְקֵייט אוּנ דִיא שְׁטַארְקֵייט אוּנ דִיא גִיוֶועלְטִיקֵייט דְרוּם זָאל עֶר הֶערְשִׁין אוּנ זַיין מְלוּכָה טוּט אִיבֶּער אַלִין גִיוֶועלְטִיגֶן. לוֹיבְּט צוּא גָאט דֶער דָא אִיז גִיבַּאגִירְט פוּן צֶעהֶן טוֹיזִינְד הֵיילִיגֶע מַלְאָכִים אוּנ עֶר אִיז בַּאשַׁיינְט מִיט הֵיילִיקֵייט, זַיין וֶועג אִיז אִין הֵיילִיקֵייט אוּנ דִי מַלְאָכִים בּוּקֶען זִיךְ צוּא אִים מִיט הֵיילִיגֶר שֵׁיינְהַייט, דְרוּם זָאל עֶר הֶערְשִׁין מַיין גָאט דֶער קֶינִיג, דֶער דָא אִיז גִינַאנְגִין מִיט זַיין הֵיילִיקֵייט אִין יַם פַאר דִי יִשְׂרָאֵל. לוֹיבְּט צוּ גָאט דָא זַיין שֵׁיינְהַייט בַּדֶעקְט דִי הִימֶל, עֶר הָאט אוֹיס גִישְׁפְּרֵייט דִיא עֶרְד אוֹיף דִי וַואסֶר, עֶר טוּט שְׁטוּרְמֶען פוּן דֶעם הִימֶל אִין דֶער

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: גֵּאֶה וְגָבוֹהַּ בִּשְׁמֵי מַעְלָה · עוֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה · לוֹ הַגְּבוּרָה וְהַגְּדוּלָּה · הָעֹז וְהַמֶּמְשָׁלָה · לָכֵן יִתְגָּאֶה וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: דָּגוּל מֵרְבָבוֹת קֹדֶשׁ · וְנֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ · דַּרְכּוֹ בַּקֹּדֶשׁ · וּמִשְׁתַּחֲוִים לוֹ בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ · לָכֵן יִתְגָּאֶה הֲלִיכוֹת אֵלִי מַלְכִּי בַקֹּדֶשׁ:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: הוֹדוֹ כִּסָּה שָׁמַיִם · רוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם · יַרְעֵם מִשָּׁמַיִם · לְקוֹל תִּתּוֹ הֲמוֹן מַיִם בַּשָּׁמַיִם · לָכֵן יִתְגָּאֶה הַנּוֹטֶה כַדּוֹק שָׁמָיִם:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: וְכָל בַּשָּׁלִישׁ עֲפַר הָאָרֶץ · יָדוֹ יָסְדָה אֶרֶץ · וִימִינוֹ טִפְּחָה שְׁמֵי עֶרֶץ · וְהֶעֱמִידָם בְּלִי פֶרֶץ · לָכֵן יִתְגָּאֶה הַיּוֹשֵׁב עַל חוּג הָאָרֶץ:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: זֹהַר כִּסְאוֹ שְׁבִיבֵי אֵשׁ · מְשָׁרְתָיו לוֹהֲטֵי אֵשׁ · נוֹגַהּ לָאֵשׁ · וּמַבְרִיק הָאֵשׁ · לְפָנָיו נִמְשָׁכִים נַהֲרֵי אֵשׁ · לָכֵן יִתְגָּאֶה אֵשׁ אוֹכְלָה אֵשׁ:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: חַי עוֹלָמִים · צוּר בְּיָהּ עוֹלָמִים · אִוָּה בֵּית עוֹלָמִים · מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ עוֹלָמִים · לָכֵן יִתְגָּאֶה עַתִּיק יוֹמִין:

צייט אַז דָאס קול פון דעם הימל קומט טוט ער געבין דָאס ברומונג פון וואסר, דרום זאל ער הערשין ער האט גינייגט אונ אויס גישפרייט די הימל ווי אַפעל. לויבט צוא גאט דער דָא האט גימאסטין מיט אַמאס די שטויב פון דער ערד, זיין האנד האט גיגרונד פעסט די ערד, זיין רעכטי האנד האט גימאסטין די שטארקע הימל, אונ האט זיי אנידר גישטעלט דאס זיי קאנען ניט צו בראכין ווערין דרום זאל ער הערשין דער דא זיצט אויף דעם צירקל פון דער ערד. לויבט צו גאט דאס די לויטערקייט פון זיין שטול איז פונקען פייער, זיינע באדינר זיינין פלאם פייער עס איז אגלאנץ צו דעם פייער אונ מאכט לייכטין אונ בליצן דאס פייער, פאר אים זיינען גיצויגין טייכין פון פייער, דרום זאל ער הערשין דער דא איז אַפייער וואס פאר ברענט פייער. לויבט צו גאט דער דא לעבט אייביג, ער האט באשאפין מיט דעם שם י"ה אלע וועלטין ער האט גיגלוסט דאס בית המקדש וואס ער ווערט אן גירופין בית עולמים, דאס איז דאס אן בריישונג צו דיין זיצונג צו אייביג דרום זאל גאט הערשין וואס ער ווערט אן גירופין עתיק יומין. לויבט צוא גאט דער דא איז קלאר אין גישטאלט, ארום אים איז פיל וואסר די וואלקין פון די הימל ווערין פינצטר פון די וואסר, די מלאכים וואס זיי טראגין דעם כסא הכבוד איז זייער גוף אזו לויטר גלייך ווי זיי וואלטין גיוועזן לויטר אויגין, דרום זאל גאט הערשין נאטס מצות זיינען לויטר זיי דער לייכטין די אויגין. לויבט צו גאט דער דא ווייסט וואס איז אין פאר בארגינעש פון דער פינצטערניש, קיין פינצטערניש איז פאר אים ניט

(נר"י ס' א') פינצטער

אָמְרוּ לֵאלֹהִים: טְהוֹר עֵינַיִם · סְבִיבָיו חַשְׁרַת מַיִם · עָבֵי
שְׁחָקִים חֶשְׁכַת מַיִם · טוֹעֲנֵי מֶרְכַּבְתּוֹ גַּבּוֹתָם
מְלֵאוֹת עֵינַיִם · לָכֵן יִתְגָּאֶה מִצְוַת יְיָ בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם:
אָמְרוּ לֵאלֹהִים: יוֹדֵעַ מַה בְּסִתְרֵי חֹשֶׁךְ · לֹא יַחְשִׁיךְ מִמֶּנּוּ
כָּל חֹשֶׁךְ · קֵץ שָׂם לַחֹשֶׁךְ · הוֹפֵךְ לַבֹּקֶר צַלְמָוֶת
וְחֹשֶׁךְ · לָכֵן יִתְגָּאֶה יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ:
אָמְרוּ לֵאלֹהִים: כּוֹנֵן כִּסְאוֹ לַמִּשְׁפָּט · מְכוֹן כִּסְאוֹ צֶדֶק
וּמִשְׁפָּט · אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּט · תֹּאחֵז יָדוֹ בְּמִשְׁפָּט ·
לָכֵן יִתְגָּאֶה וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט:
אָמְרוּ לֵאלֹהִים: לוֹ יָאֲתָה מְלוּכָה · שׁוֹכֵן עַד וְאֶת דַּכָּא ·
מֵשִׁיב אֱנוֹשׁ עַד דַּכָּא · וְאוֹמֵר שׁוּבוּ בְּרוּחַ נְמוּכָה ·
לָכֵן יִתְגָּאֶה כִּי לַיְיָ הַמְּלוּכָה:
אָמְרוּ לֵאלֹהִים: מוֹשֵׁל בִּגְבוּרָתוֹ עוֹלָם · הַכֹּל צָפוּי וְלֹא
נֶעְלָם · זֶה שְּׁמוֹ לְעוֹלָם · חַסְדּוֹ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם · לָכֵן
יִתְגָּאֶה בָּרוּךְ יְהוָֹה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם:
אָמְרוּ לֵאלֹהִים: נוֹצֵר חֶסֶד לְאֶלֶף דּוֹר · לוֹחֵם קָמָיו מִדּוֹר
דּוֹר · מֵקִים סֻכַּת מְשִׁיחוֹ לְגוֹדֵר · הָאוֹר חוֹנֶה עִמּוֹ
בְּמָדוֹר · לָכֵן יִתְגָּאֶה זֶה זִכְרוֹ לְדוֹר דּוֹר:

פינצטר, אין עק האט ער ניטאן צו דעם פינצטערניש, ער פאר קערט צו ליכט דעם שאטין פון טויט, דאס איז דער וואס איז אין אצרה אונ פינצטערניש פאר קערט גאט זיין פינצטערניש צו ליכט, דרום זאל גאט הערשין דער דא האט באשאפין דאס ליכט אונ פינצטערניש. לויבט גאט דער דא האט אן גיברייט זיין שטול צום משפט. דאס אן בריטונג פון זיין שטול איז צדק ומשפט, ער איז דער גאט פון משפט, זיין האנד האלט אין דעם משפט אז דער מענש טוט תשובה איז גאט מבטל די גזירה, דרום זאל גאט הערשין דען ער ווערט דער הויבין אין משפט. לויבט צו גאט צו אים איז שיין די מלוכה, ער רוהט אין היכל אונ העלפט דיא פאר שטויסעני ער קערט אום דעם מענשין מיט תשובה דורך דעם וואס ער ברייננט אוף אים יסורים. אבי איז פאר שטויסין מיט צרות, אונ ער זאגט טוא תשובה מיט אנידעריג געמיט, דרום זאל גאט הערשין דען צו אים איז די מלוכה. לויבט צו גאט ער גיוועלטיגט מיט זיין שטארקייט איבר דער וועלט, אלדינג איז פאר אים גיזעהן אונ קיין זאך איז פאר אים ניט פאר הולין, דאס איז זיין נאמין צו אייביג זיין חסד איז פון אייבית ביז צו אייביג, דרום זאל ער הערשין, גילויבט זאל זיין נאמין נאמן דער גאט פון ישראל פון אייבית ביז אייבית. לויבט צו גאט ער היט חסד צו די צדיקים ביז טויזענד דורות, ער האלט אייבית מלחמה מיט זייני פיינד, ער וועט בויען דיא שטאט ירושלים וואס זיא ווערט גירופין סוכת דוד, אונ דארט זיא ארום צאמען, דאס ליכט וואט בייא אים אין זיין וואוינונג, דרום זאל גאט הערשין וואס ער האט

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: סוֹבֵל עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים · שׁוֹמֵעַ אֶל אֶבְיוֹנִים · מַאֲזִין שִׂיחַ חִנּוּנִים · מַקְשִׁיב שֶׁוַע רְנָנִים · לָכֵן יִתְגָּאֶה הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: עִזּוּז וְגִבּוֹר אִישׁ מִלְחָמָה · נוֹקֵם לְצָרָיו וּבַעַל חֵמָה · מַכְרִית קָמָיו בִּמְהוּמָה · נוֹהֵם עֲלֵיהֶם בִּנְהִימָה · לָכֵן יִתְגָּאֶה יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: פָּעַל וְעָשָׂה הַכֹּל · בְּיָדוֹ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לַכֹּל · אֵלָיו יְשַׂבֵּרוּ עֵינֵי כֹל · וְעֵינָיו מְשׁוֹטְטוֹת בַּכֹּל · לָכֵן יִתְגָּאֶה עֶלְיוֹן עַל כֹּל:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: צַדִּיק יְיָ בְּכָל דְּרָכָיו · יָשָׁר מֵצִיץ מֵחֲרַכָּיו · חָפֵץ בְּעַם מַמְלִיכָיו · יִירְשׁוּ אֶרֶץ מְבוֹרָכָיו · לָכֵן יִתְגָּאֶה בָּרְכוּ יְיָ מַלְאָכָיו:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ · מַגִּיד אַחֲרִית מֵרֹאשׁ · בָּחַר בְּאוֹם דַּלַּת רֹאשׁ · עֻזּוֹ יוֹם יוֹם לִדְרוֹשׁ · לָכֵן יִתְגָּאֶה הַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: רָם וְנִשָּׂא שׁוֹכֵן עַד · בָּטְחוּ בוֹ עֲדֵי עַד · כְּבוֹדוֹ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים וָעֵד · לְעַם קְדוֹשׁוֹ נוֹעַד · לָכֵן יִתְגָּאֶה הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וַתִּרְעָד:

גיזאגט מיין נידעכעניש איז צו אייביג. לויבט צו גאט דער דא טראגט די אייבערשטי אונ די אונטערשטי, ער הערט צוא צו די אביונים, ער פאר נעמט די רייד פון תפלה, ער פאר נעמט דאס גישריי פון גיזאנג, דרום זאל ער הערשין גאט וואס ער איז א גאט איבר אלע געטער אונ אהער איבר אלע הערין. לויבט צו גאט וואס ער איז שטארק מלחמה צו האלטין, ער איז זיך נוקם אן זיינע שונאים אונ איז אהער פון צארין, ער פאר שניידט זיינע פיינד מיט פאר טומלעניש, ער ברומט אויף זיי מיט ברומונג דרום זאל גאט הערשין וואס ער ווערט אן גירופן איש מלחמה. לויבט צוא גאט דער דא האט אלץ באשאפין, אין זיין האנד איז אלדינג צוא גרייסין אונ צוא שטארקין, די אויגן פון אלע באשעפעניש האפין צו אים אונ זיינע אויגן שוועבין אונ גיבן אויף אלץ השגחה, דרום זאל גאט הערשין דער דא איז דער אויבערשטר איבר אלע. לויבט צו גאט דער דא איז גירעכט אין אלע זיינע וועגין, ער איז רעכט פארטיג אונ קוקט פון דיא פענצטר פון דין היכל. ער באגערט אין דעם פאלק ישראל וואס זיי מאכן אים קיניגן, זיינע גיבענשטי ישראל זאלין ארבין ארץ ישראל דרום זאל גאט הערשין וואס אלי זיינע מלאכים לויבן אים. לויבט צו גאט ער האט פאר אדם הראשון גילייגט אלי דורות פון ערשטין אן נאך איי ער האט זיי באשאפין, ער זאגט דאס לעצט צום ערשטין, ער האט אויס גיקליבן אין דעם פאלק וואס זיי זיינען ארום, ער האט זיי דרום אויס גיקליבן כדי זיי זאלן פארשטין זיין שטארקיט, דאס אין זיי זאלין לערנין די תורה, דרום זאל ער הערשין

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: שְׁבִילוֹ בְּמַיִם רַבִּים · שָׁמָיו מַרְעִיף רְבִיבִים · שְׁמוֹ מְיַחֲדִים שַׁחַר וַעֲרָבִים · בְּשַׁעַר בַּת רַבִּים · לָכֵן יִתְגָּאֶה יְיָ צְבָאוֹת יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: תְּהִלָּתוֹ מָלְאָה הָאָרֶץ · מַעֲבִיר כִּלָּיוֹן וְחֶרֶץ · מֵשִׁיב אַף וְחָרוֹן וָקֶרֶץ · שֶׁוַע מְחַנְנָיו יִרֶץ · לָכֵן יִתְגָּאֶה יְיָ אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ:

וּבְכֵן גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ:

מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ: אֵין מִי בַּשַּׁחַק יַעֲרוֹךְ לוֹ · בִּבְנֵי אֵלִים יִדְמֶה לוֹ · גְּבוֹהִים עִלָּה לְמוֹשָׁב לוֹ · דָּרֵי גַיְא כַּחֲגָבִים לְמוּלוֹ · לָכֵן יִתְגָּאֶה הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ:

מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ: הַמְשֵׁל וָפַחַד עִמּוֹ · וְהַרְבֵּה פְדוּת עִמּוֹ · זַעַק וְלַחַשׁ עַמּוֹ · חָשׁ וּמַאֲזִין מִמְּרוֹמוֹ · לָכֵן יִתְגָּאֶה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ:

מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ: טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו · יוֹבִילוּ שַׁי לְמוֹרָאָיו · כִּתֵּי גְדוּדֵי צְבָאָיו · לֹא יְשׁוּרוּ כְּבוֹד מַרְאָיו · לָכֵן יִתְגָּאֶה הִנֵּה עֵין יְיָ אֶל יְרֵאָיו:

מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ: מַלְאָכָיו עוֹשֶׂה רוּחוֹת · נִקְדָּשׁ בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת · סוֹכֵת שְׁפִיכַת שִׂיחוֹת · עוֹנֶה וּמַעֲמִיד רְוָחוֹת · לָכֵן יִתְגָּאֶה אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת:

דֵּיעֶר גָאט וָואס עֶר אִיז דֶער הוֹיכְן אוּנ דֶער הוֹיכְט וֶועמֶען עֶר וִויל. לוֹיבְּט צוּא גָאט עֶר אִיז הוֹיךְ אוּנ דֶער הוֹיכֶן אוּנ רוּאֶט אִין הִימֶל, פַאר זִיכֶערְט אַיךְ אִין אִים צוּ אֵייבִּיג, זַיין כָּבוֹד הָאט עֶר אִין גִיבְּרֵייט צְווִישֶׁן דִי הַיילִיגֶע מַלְאָכִים, אוּנ פוּן וֶועגִין זַיין הַיילִיג פָאלְק הָאט עֶר גִימַאכְט רוּעֶן זַיין שְׁכִינָה צְווִישֶׁן דִי שְׁטַאנְגִין פוּן דֶעם אָרוֹן, דְרוּם זָאל עֶר הֶערְשִׁין דֶער דָא לוּגְט צוּ דֶער עֶרְד אוּנ זִיא צִיטֶערְט פַאר אִים. לוֹיבְּט צוּ גָאט דָאס זַיין שְׁטֶעג אִיז אִין פִיל וַואסֶר זַיין הִימֶל מַאכְט עֶר טְרִיפֶן שְׁפְּרֵיי רֶעגִין, זַיין נָאמִין אֵיינְצִיגֶן דִי יִשְׂרָאֵל אַלִי מָארְגִין אוּנ אָבִינְט אִין דִיא טוֹיעֶרִין וואוּ פִיל מֶענְשִׁין זַאמְלִין זִיךְ אַיין דָאס זַיינִין דִי שׁוּלֶען, דְרוּם זָאל גָאט הֶערְשִׁין וָואס עֶר זִיצְט צְווִישֶׁן דִי מַלְאָכִים וָואס זַיי הַייכִין כְּרוּבִים. לוֹיבְּט צוּ גָאט דָאס זַיין לוֹיבּ אִיז פוּל דִי גַאנְצֶע וֶועלְט, עֶר מַאכְט אִיבֶּער פִירֶען פַאר דַארְבּוּנְג אוּנ פַאר שְׁנַיידוּנְג עֶר קֶערְט אוּם גְרִים צָארִין אוּנ פַאר שְׁנַיידוּנְג, דָאס גִישְׁרֵייא פוּן דִיא יִשְׂרָאֵל וָואס זַיי בֶּעטִין צוּ אִים בַּאוִוילִיגְט עֶר דְרוּם זָאל עֶר הֶערְשִׁין גָאט אוּנְזֶר הֶער וִוי גָאר שְׁטַארְק אִיז דַיין נָאמִין אִין דֶער גַאנְצֶר וֶועלְט: וּבְכֵן אוּנ אַזוֹ זַיינֶען גְרוֹיס דִיא וֶוערְק פוּן אוּנְזֶער גָאט, דָאס אִיז דִי וֶוערְק פוּן אוּנְזֶר גָאט עֶס אִיז קֵיינֶער נִיט אִין הִימֶל דֶער דָא זָאל זִיךְ צוּ אִים שַׁאצִין, קֵיינֶר פוּן דִיא שְׁטַארְקֶע מַלְאָכִים קֶען זִיךְ צוּ אִים נִיט גְלַייכִין, עֶר הָאט דִי הוֹיכֶע הִימֶל דֶער הוֹיכֶן צוּ זִיצֶן דָארְטִין, דִי וָואס וואוֹנִין אוֹיף דֶער עֶרְד זַיינֶען וִוי הַיישֶׁערִיקֶן קֶעגִין אִים, דְרוּם זָאל עֶר הֶערְשִׁין דֶער שְׁטַארְקֶר גָאט דָאס זַיינֶע וֶוערְק זַיינֶען גַאנְץ. דִי וֶוערְק פוּן אוּנְזֶער גָאט נִיוֶועלְטִיגוּנְג אוּנ פָארְכְט אִיז מִיט אִים אוּנ פִיל דֶער לֵייזוּנְג אִיז בַּיי אִים, דָאס גִישְׁרַיי אוּנ דִי תְּפִלָּה פוּן זַיין פָאלְק אַיילְט עֶר אוּנ

מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ: פּוֹדֶה מִשַּׁחַת עֲמוּסָיו · צוּר יוֹדֵעַ חוֹסָיו · קָדוֹשׁ מַפְלִיא נִסָּיו · רַחוּם לִמְרַצָּיו וּמַכְעִיסָיו · לָכֵן יִתְגָּאֶה וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו:

מַעֲשֵׂה אֱנוֹשׁ וְתַחְבּוּלוֹתָיו מְזִמָּה · שִׁבְתּוֹ בְּתוֹךְ מִרְמָה · רְפִידָתוֹ רִמָּה · קָבוּר בִּסְעִיף אֲדָמָה · וְאֵיךְ יִתְגָּאֶה אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה:

אֲבָל מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ: שׁוֹמֵעַ שַׁוְעוֹת · שׁוֹעֶה עֶרֶךְ שׁוּעוֹת · תּוֹרוֹתָיו מְשַׁעַשְׁעוֹת · תַּכְסִיסוֹ כּוֹבַע יְשׁוּעוֹת · לָכֵן יִתְגָּאֶה הָאֵל לָנוּ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת:

(לאל עורך דין) גיפינט מען אין ערשטין טאג (ראש השנה אין שחרית):

מוסף ליום כפור

וּבְכֵן אִמְרוּ לֵאלֹהִים מַה נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: אֵל מֶלֶךְ בְּעוֹלָמוֹ · מֵחִישׁ פְּדוּת עַמּוֹ · לְקַיֵּם דְּבַר נָאֳמוֹ · כִּי סְלִיחָה עִמּוֹ · הוֹדוּ לַיְיָ קִרְאוּ בִשְׁמוֹ:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: בָּרוּךְ וּמְהֻלָּל כְּרוֹב גָּדְלוֹ · מֵחִישׁ סְלִיחָה לִקְהָלוֹ · לְהַרְאוֹת לַכֹּל גָּדְלוֹ · מָדַד מַיִם בְּשָׁעֳלוֹ · שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ לוֹ:

פַאר נֶעמְט פוּן זַיין הִימְל, דְרוּם זָאל עֶר הֶערְשִׁין וָואס זַיין נָאמִין אִיז יְיָ צְבָאוֹת, דִי וֶוערְק פוּן אוּנְזֶר גָאט עֶר גִיט שְׁפַּייז צוּ זַיינֶע פָארְכְטֶער, זֵיי וֶועלִין בְּרֵיינְגִין גִישַׁאנְק צוּ גָאט וָואס עֶר אִיז דִי פָארְכְט פוּן יִשְׂרָאֵל, דִי מַחֲנוֹת פוּן דִי מַלְאָכִים קֶענִין נִיט זֶעהִן דֶעם כָּבוֹד פוּן זַיין גִישְׁטַאלְט, דְרוּם זָאל עֶר הֶערְשִׁין נָאטְס הַשְׁגָחָה אִיז אוֹיף זַיינֶע פָארְכְטֶער, דִיא וֶוערְק פוּן אוּנְזֶער גָאט זַיינֶע שְׁלוּחִים מַאכְט עֶר פוּן ווִינְטִין, עֶר אִיז גִיהֵיילִיגְט מִיט גִיזַאנְג אוּנ מִיט לוֹיבּ, עֶר פַאר נֶעמְט וֶוען דִי יִשְׂרָאֵל פַאר גִיסֶען זַייעֶרֶי רֵייד אִין תְּפִלָּה פַאר אִים, עֶר עֶנְפֶערְט אוּנ הֶעלְפְט פוּן צָרוֹת דְרוּם זָאל גָאט הֶערְשִׁין וָואס עֶר אִיז דֶער גָאט פוּן אַלִי גִימִיטֶן. דִי וֶוערְק פוּן אוּנְזֶר גָאט עֶר דֶער לֵייזְט פוּן דֶעם גְרוּבּ דִיא יִשְׂרָאֵל וָואס עֶר טְרָאגְט זַייא פוּן גִיבָּארִין אָן, דֶער בַּאשֶׁעפֶער עֶר הָאט לִיבּ דִי יִשְׂרָאֵל וָואס זֵיי בַּאשִׁיצֶן זִיךְ אִין אִים, דֶער הֵיילִיגֶר גָאט עֶר טוּט וואוּנְדֶערְלִיכֶע נִסִּים עֶר אִיז זִיךְ מְרַחֵם אִיבֶּר דִי צַדִּיקִים וָואס זֵיי טוּעֶן זַיין רָצוֹן אוּנ אִיבֶּר דִי רְשָׁעִים וָואס זֵיי דֶער צָארִינֶען אִים, דְרוּם זָאל גָאט הֶערְשִׁין דָאס זַיינֶע דֶער בַּארִימְקֵייט אִיז אוֹיף אַלֶע זַיינֶע וֶוערְק: דִי וֶוערְק פוּן אַמֶענְשִׁין אוּנ זַיינֶע תַּחְבּוּלוֹת זַיינֶען שְׁלֶעכְטִי גִידַאנְקִין, זַיין זִיצוּנְג אִיז נָאר פַאלְשְׁקֵייט, זַיין אוֹיס בֶּעטוּנְג אִיז וֶוערִים, עֶר וֶוערְט בַּאגְרָאבִּין אִין אַיין שְׁפַּאלְט פוּן דֶער עֶרְד וִוי זָאל זִיךְ דֶער מֶענְשׁ הָאפֶערְדִיג הַאלְטִין וָואס עֶר אִיז צוּא נַארְהֵייט אוּנ צוּ נִישְׁט גִיגְלִיכֶענְט: אָבֶּר דִי וֶוערְק פוּן אוּנְזֶר גָאט אִיז, עֶר הֶערְט צוּ גִישְׁרֵייא, עֶר פַאר נֶעמְט דָאס אָן רִיכְטוּנְג פוּן דִי תְּפִלּוֹת, זַיינֶע תּוֹרוֹת דָאס אִיז תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב אוּנ תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה וָואס דִיא יִשְׂרָאֵל לֶערְנִין פְרֵייט זִיךְ גָאט דֶער מִיט, זַיין צִירוּנְג אִיז אַהוּט פוּן הִילְף, דְרוּם זָאל עֶר הֶערְשִׁין דֶער גָאט וָואס עֶר אִיז צוּ אוּנְז אַנְגָאנְז צוּ הֶעלְפִין:

אמרו לאלהים לוֹיבְּט צוּ גָאט, גָאט אִיז אַקֶענִיג אִין זַיין וֶועלְט, עֶר אַיילְט אַדֶערְלֵייזוּנְג פוּן זַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל, עֶר זָאל מְקַיֵּים זַיין דִי רֵייד וָואס עֶר הָאט גִיזָאגְט, דֶען דִי פַאר גֶעבּוּנְג אִיז בַּיי אִים דְרוּם לוֹיבְּט צוּ גָאט רוּפְט אִין זַיין נָאמִין. לוֹיבְּט צוּ גָאט גִיבֶּענְשְׁט אוּנ גִילוֹיבְּט

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: גּוֹאֵל עַם קְדוֹשׁוֹ · בִּסְלִיחָה לְהַקְדִּישׁוֹ · וּמְכוֹנֵן בֵּית מִקְדָּשׁוֹ · לְזֶרַע אַבְרָהָם קְדוֹשׁוֹ · הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: דָּגוּל וּמְסֻבָּב בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ · סוֹלֵחַ לְעַם זוּ בְּזוֹ · בִּדְבַר עֻזּוֹ וּמָעֻזּוֹ · לָכֵן עֲדַת מָעֻזּוֹ · דִּרְשׁוּ יְיָ וְעֻזּוֹ:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: הַכֹּל בְּמַאֲמַר עָשָׂה · וְהוּא פָּעַל וְעָשָׂה · סוֹלֵחַ לְאוֹם עֲמוּסָה · לָכֵן עַם בּוֹ חָסָה · זִכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: וּמֵקִים דְּבַר עַבְדּוֹ · עַל אֶרֶץ וְשָׁמַיִם הוֹדוֹ · סוֹלֵחַ לְעַם מְיַחֲדוֹ · אֲשֶׁר נִקְרְאוּ בִּדְבַר סוֹדוֹ · זֶרַע יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: זֶה רוֹקַע הָאָרֶץ · הַיּוֹשֵׁב עַל חוּג הָאָרֶץ · סוֹלֵחַ לְגוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ · לָכֵן אִמְרוּ לְיוֹסֵד הָאָרֶץ · הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּכָל הָאָרֶץ:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: חַי בִּמְעוֹנָתוֹ · חַנּוּן וְחוֹנֵן עֲדָתוֹ · יָשׁוּב בְּרַחֲמִים לְבֵיתוֹ · לָכֵן לְבָאֵי בִּבְרִיתוֹ · זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: טַפֵּי נַחֲלָתוֹ · טְלָאֵי יְרוּשָׁתוֹ · יָקִים עֲלֵימוֹ אִמְרָתוֹ · כֶּחָקוּק בְּתוֹרָתוֹ · אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ:

אִמְרוּ לֵאלֹהִים: יוֹעֵץ מֵישָׁרִים לְחוּקֵי · יְרֵאָיו לְחַיִּים לָחוּק · סוֹלֵחַ לְחֵטְא לְמְחוּק · כְּנִשְׁמַע לְרוֹעֶה מֵרָחוֹק · וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק:

איז ער מיט זיין פיל אבפערקייט, ער טוט איילן פאר געבונג צוא זיין איין זאמלונג, צו ווייזן צו אלע זיין אבפערקייט, ער האט גימאכטין די וואסר מיט זיין טריט דרום זינגט צו אים און לויבט אים דער דער לייזער פון זיין היילג פאלק, צוא היילגן אים פון וועגין די פאר געבונג און ער בוייט אן זיין בית המקדש צו די קינדר פון אברהם זיין היילגן, דרום לויבט מיט זיין היילגן נאמין, דער גיבאנירטר גאט ער איז גילויבט אין זיין שטארקין הימל, ער פאר גיבט צוא די ישראל וואס זיי היכין עם זו, פון וועגין זכות מילה וואס דער פיי שטייט גישריבען דרייצעהן מאל ברית אזו פיל אז דאס ווארט י האט אין דער צאל, אויך פון וועגין דער תורה וואס זיא איז די שטארקייט אונ די פ..טונג פון ישראל אונ זיא ווערט אן גירופן עוז, דרום די עדה פון זיין שטארקייט פארשט גאט אונ זיין תורה, דער דא האט אלין מיט דעם זאגין באשאפין, אונ ער האט אלין גיווערקט אונ גיטאן, ער בוט פאר געבין צו זיין גילויבט פאלק ישראל וואס ער טראגט זייא פון גיבארין אן, דרום דאס פאלק וואס באשיצען זיך אין אים גידיינקט זיינע וואונדר וואס ער האט גיטאן, אונ ער באשטעטיגט דיא רייד פון זיין קנעכט זיין שיינהייט איז אויף דעם הימל אונ אויף דער ערד, ער פאר גיבט צו דעם פאלק וואס זיי איינגען אים וואס זיי ווערין גירופן אין די רייד פון זיינע סודות פון תורה ומצות, דאס זיינן די קינדר פון ישראל זיינע קנעכט, דער דאזיגר גאט וואס שפרייט אויס די ערד אויף דעם וואסר דער דא זיצט אויף דעם צירקל פון דער ערד, דער דא פאר גיבט צו די ישראל וואס זיי זיינן גיווארין אן גירופין איין איינציג פאלק אויף דער ערד, דרום לויבט צו דעם דער דא גרונד פעסט די ערד ער איז גאט אונזר גאט אויף דער גאנצר וועלט, דער דא לעבט אין זיין הימל ער איז דערבארמיג אונ דער באריכט זיך איבער זיין עדה ער זאל זיך אום קערין מיט

אִמְרוּ לֵאלֹהִים : תַּקִּיף אֱלֹהֵי עוֹלָם · דְּבָרוֹ נִצָּב לְעוֹלָם · וְהוּא מִכֹּל נֶעְלָם · וַאֲנַחְנוּ מְהַלְלִים שְׁמוֹ לְעוֹלָם • בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם :

וּבְכֵן גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ :

מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ : אַדִּיר בְּוִעוּדוֹ · בְּרוּם וּבְתַחַת הוֹדוֹ · גִּלָּה אוֹר לַעֲבָדוֹ · דָּבָר מֵקִים לְעַבְדּוֹ · לָכֵן יִתְגָּאֶה אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ :

מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ : הַמַּכִּיר עוֹלְמֵי עַד · וְסוֹפֵר וּמוֹנֶה עֲדֵי עַד · זִיו מוֹשָׁבוֹ נוֹעַד · חֶלֶד צוֹפֶה בְּמִסְעָד · לָכֵן יִתְגָּאֶה הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וַתִּרְעָד :

מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ : טוֹעֵן עוֹלָמוֹ · יוֹדֵעַ הֲדוֹמוֹ · כִּלְּלוֹ כִּנְאֻמוֹ • לָעַד לַהֲקִימוֹ · לָכֵן יִתְגָּאֶה יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ :

מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ : מוֹשֵׁל בְּמִפְעָלוֹ · נוֹרָא עַל זְבוּלוֹ · סְלִידוֹ כְּגָדְלוֹ · עֻזּוֹ כְּרוֹב חֵילוֹ · לָכֵן יִתְגָּאֶה שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ :

מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ : פְּאֵרוֹ בִּשְׁמֵי מְעוֹנַי · צוֹפֶה וּמַבִּיט לְעֵינַי · קִלּוּס שְׁמוֹ בַּהֲמוֹנַי · לָכֵן יִתְגָּאֶה גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי יְיָ :

דער פארימקייט צו זיין הויז דאס איז דאס בית המקדש, דרום איז רעכט צו דיא אלע וואס זיי נייגן גיקומין אין זיין ברית צו לויבן גאט דער דא האט גידאכט צו אייביג זיין זיבערהייט די ישראל, דאס קליין גיזינד פון זיין ארבי, דיא לעמעלך פון זיין ירושה, ער זאל אויף זייא באשטעטיגן זיין זאג, אזו ווי עס שטייט גישריבן אין זיין תורה וואס ער האט פאר שניטען מיט אברהם אונ זיין שבועה וואס ער האט גיטאן, ער איז איינען רעכט פארטיקייט אן צוא שרייבן, זיינע פארכטער זאל ער צום לעבין אן שרייבן, ער זאל פאר געבין אונ די זינד זאל ער אפ מעקן, אזו ווי עס איז גיהערט גיווארין צו משה רבינו פון לאנג אן, דאס גאט האט צו אים גיזאגט סלחתי כדברך, אונ ער האט דאס גישטעלט צו יעקב צו אניזע, דאס אלע יאר איז ער אום יום כפור מוחל די זינד, דער גאט פון דער וועלט איז שטארק, זיינע רייד איז באשטעטיגט צו אייביג אונ ער איז פון אלע פאר הוילן, אונ מיר לויבן זיין נאמן צוא אייביג, גילויבט איז גאט דער גאט פון ישראל פון אייביג ביז אייביג: ובכן אונ אזו זיינן גרויס די מעשים פון אונזר גאט: מעשה אלהינו דיא ווערק פון אונזר גאט אדיר בועודו ער איז שטארק אין זיין באשטעטיגונג אין דער הויך אונ אין דער נידער איז זיין שוינהייט, ער האט צו זיינע קנעכט אנטפלעקט אליבט דאס איז די תורה, די רייד וואס די נביאים אונ צדיקים ריידן איז ער מקיים צו זיין קנעכט, דרום איז גאט גיהערשט דען עס איז קיינר ניט פאר האנדין נאר ער אליין. די ווערק פון אונזר גאט דער דא קענט אונ ווייסט אלין וואס עס איז גיוועזן אונ וואס עס וועט זיין ביז אייביג, אונ ער שרייבט אונ ציילט די מעשים פון די מענשין ביז אייביג, די שוינהייט פון זיין כסא הכבוד איז אן גיברייט מקבל צוא זיין דיא תשובה פון דיא מענשין. ער איז משגיח אויף דער וועלט צו אונטר לעהגען זיא, דרום איז ער גיהערשט דער דא קוקט צו דער ערד אונ זיא ציטערט, ער טראגט זיין וועלט ער ווייסט וואס די ערד בדארף וואס זי איז זיין פוס בייזקיל, ער האט די וועלט גיקריינט מיט זיין ריידין צו מאכין שטיין די וועלט ביז אייביג דרום איז גיהערשט דאס זיין נאמין איז יי צבאות, ער גיוועלטיגט אין זיינע

מַעֲשֵׂה אֱנוֹשׁ וְתַחְבּוּלוֹתָיו מְזִמָּה · שִׁבְתּוֹ בְּתוֹךְ מִרְמָה · רְפִידָתוֹ רִמָּה ·
קְבוּר בִּסְעִיף אֲדָמָה · וְאֵיךְ יִתְגָּאֶה אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה :

אֲבָל מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ : שַׁדַּי רוֹקַע הָאָרֶץ עַל בְּלִימָה · שׁוֹכַנְיָהּ
בְּלִי הֱיוֹת לְשַׁמָּה · תִּכֵּן עַל מַיִם אֲדָמָה · תַּקִּיף שְׁמוֹ
לְרוֹמֵמָה · לָכֵן יִתְגָּאֶה עוֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה :

(ונתנה תוקף) אונ (האוחז ביד) געפינט מאן אין מוסף פון ראש השנה :

מנחה ליום כפור

חזן וקהל אֱמוּנַת אוֹם נוֹטֶרֶת · לְמַעַנְךָ עֲזוֹר נָא לְנִשְׁאֶרֶת ·
זַעֲקָהּ רְצֵה נָא כִּקְטוֹרֶת · קָדוֹשׁ :

חזן וקהל יְכַפֵּר וְיִסְלַח · אֵל טוֹב וְסַלָּח · נוֹרָא וְקָדוֹשׁ :

חזן וקהל תְּפִלָּתֵנוּ מִמְּעוֹנוֹת · יְקַבֵּל כְּקָרְבָּנוֹת · הָאֵל קָדוֹשׁ :

חו״ק מִיכָאֵל מִיָּמִין מְהַלֵּל · וְגַבְרִיאֵל מִשְּׂמֹאל מְמַלֵּל ·
בַּשָּׁמַיִם אֵין כָּאֵל · וּבָאָרֶץ מִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל :

תפלת נעילה

פְּתַח לָנוּ שַׁעַר · בְּעֵת נְעִילַת שַׁעַר · כִּי פָנָה יוֹם :

הַיּוֹם יִפְנֶה · הַשֶּׁמֶשׁ יָבֹא וְיִפְנֶה · נָבוֹאָה שְׁעָרֶיךָ :

אָנָּא · אֵל נָא · שָׂא נָא · סְלַח נָא · מְחַל נָא · חֲמוֹל נָא ·
רַחֶם נָא · כַּפֶּר נָא · כְּבוֹשׁ חֵטְא וְעָוֹן : אל מלך

ווערק, ער איז פארכטיג אויף זיין הארבעריג דאס איז דער היכעל, זיין לויב איז אזו ווי זיין אבערקייט, זיין שטארקייט איז אזו ווי דאס גרויסקייט פון זיין חיל, דרום איז גאט גיהערשט, די ברענעדיגע מלאכים שטייען פאר אים אין היכל צוא באדינען יים, זיין שונהייט איז אין היכין היכל, ער זעהט אונ לוגט צו מיינע אויגן, די לויב פון זיין נאמן איז צווישן ברומונג פון די ישראל, דרום איז גאט גיהערשט דען דיא מעשים פון גאט זיינן גרויס : מעשה אנוש וכו׳
אבל מעשה אלהינו אבער די מעשים פון אונזער גאט ער איז איין אלמאכטיגער גאט אונ האט דיא ערד אויס גישפרייט אויף גיישט, ער באשטעטיגט די וואונער פון דער ערד דיי זאלין ניט זיין פאר וויסט, ער האט אן גיברייט די ערד אויף וואסר, עס איז רעכט זיין שטארקן נאמן צו דער הייבין, דרום איז ער גיהערשט גאט דער דא איז איין גיהילט מיט ליכט ווי מיט אקלייד : אמונת אום די ישראל וואס האלטין אונ היטען דאס גלייבן פון גאט פון דיינעט וועגין, העלף צום איבער בלייבונג פון דיא ישראל, איר גישריי זאלסטו באווילגן אזו ווי קטורת דוא הייליגער : יכפר ויסלח גאט דער דא איז גוט אונ פאר גיבט עונות זאל ער אונזערי עונות אויך פאר געבין, דו פארכטיגער אונ הייליגער גאט : תפלתנו ממעונות אונזערי תפלות זאל גאט מקבל זיין פון דעם היכל ווי קרבנות, דו הייליגער גאט : דער מלאך מיכאל לויבט גאט פון גאטס רעכטי זייט, אונ דער מלאך גבריאל לויבט גאט פון גאטס לינקע זייט, אונ זאגין אין

 היכעל

זְכוֹר בְּרִית אַבְרָהָם וַעֲקֵדַת יִצְחָק ׳ וְהָשֵׁב שְׁבוּת אָהֳלֵי יַעֲקֹב וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ : גּוֹאֵל חָזָק לְמַעַנְךָ פְּדֵנוּ ׳ רְאֵה כִּי אָזְלַת יָדֵנוּ ׳ שׁוּר כִּי אָבְדוּ חֲסִידֵינוּ ׳ וּמַפְגִּיעַ אֵין בַּעֲדֵנוּ ׳ וְשׁוּב בְּרַחֲמִים עַל שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ : הָעִיר הַקּוֹדֶשׁ וְהַמְּחוֹזוֹת ׳ הָיוּ לְחֶרְפָּה וּלְבִזּוֹת ׳ וְכָל מַחֲמַדֶּיהָ טְבוּעוֹת וּגְנוּזוֹת ׳ וְאֵין שִׁיּוּר רַק הַתּוֹרָה הַזֹּאת ׳ וְהָשֵׁב שְׁבוּת אָהֳלֵי יַעֲקֹב וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ :

אֶנְקַת מְסַלְּדֶיךָ ׳ תַּעַל לִפְנֵי כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ ׳ מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת עַם מְיַחֲדֶיךָ ׳ שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת בָּאֵי עָדֶיךָ :

יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּיְיָ תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים ׳ גַּם הַיּוֹם יִוָּשְׁעוּ מִפִּיךָ שׁוֹכֵן מְרוֹמִים ׳ כִּי אַתָּה רַב סְלִיחוֹת וּבַעַל הָרַחֲמִים :

יַחְבִּיאֵנוּ צֵל יָדוֹ תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה ׳ חוֹן יָחוֹן כִּי יִבְחוֹן לֵב עָקוֹב לְהָכִינָה ׳ קוּמָה נָא אֱלֹהֵינוּ עוּזָּה עוּזִּי נָא ׳ יְיָ לְשַׁוְעָתֵנוּ הַאֲזִינָה :

יַשְׁמִיעֵנוּ סָלַחְתִּי יוֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן ׳ בִּימִין יֶשַׁע לְהוֹשִׁיעַ עַם עָנִי וְאֶבְיוֹן ׳ בְּשַׁוְעֵנוּ אֵלֶיךָ נוֹרָאוֹת בְּצֶדֶק תַּעֲנֵנוּ ׳ יְיָ הֱיֵה עוֹזֵר לָנוּ :

יְיָ יְיָ אֵל רַחוּם ׳ וְחַנּוּן ׳ אֶרֶךְ אַפַּיִם ׳ וְרַב חֶסֶד ׳ וֶאֱמֶת ׳ נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים ׳ נֹשֵׂא עָוֹן ׳ וָפֶשַׁע ׳ וְחַטָּאָה ׳ וְנַקֵּה ׳ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ ׳ אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים

הִימְל אִיז נִיט דָא אַז גָאט, אוּנ אוֹיף דֶר עֶרְד וֶוער אִיז אַז דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל : אנקת מסלדיך דָאס גִישְׁרֵייא פוּן דִיא יִשְׂרָאֵל וָואס לוֹבִּין דִיךְ זָאל אוֹיף גֵיין פַאר דֶעם כִּסֵא הַכָּבוֹד, דֶער פִּיל דָאס גִיבֶּעט פוּן דָעם פָאלְק יִשְׂרָאֵל וָואס אֵיינְצִיגִין דִיךְ, דֶען דוּא הֶערְסְט צוּ דִיא תְּפִלּוֹת פוּן דִיא וָואס קוּמֶען צוּ דִיר אוּנ בֶּעטִין דִיךְ :

יִשְׂרָאֵל נושע בה׳ דִי יִשְׂרָאֵל וָואס וֶוערִין גְהָאלְפִין אִין גָאט אַיין אֵייבִּיגֶע הִילְף, לָאזִין הַיינְט אוֹיךְ גְהָאלְפִין וֶוערִין פוּן דַיין מוֹיל דוּ גָאט וָואס דוּא רוּעֶסְט אִין דִיא הוֹיכֶע הִימְלֶען דֶען דוּא בִּיסְט אַיין הַאר פוּן פַאר גֶעבּוּנְג אוּנ אַיין הַאר פוּן רַחֲמָנוּת : יחביאנו צל ידו גָאט זָאל אוּנְז בַּהַאלְטִין אוּנ פַּר בָּארְגִין אִין שָׁאטִין פוּן זַיין הַאנְט אוּנְטֶער דִי פְלִיגִיל פוּן דֶער שְׁכִינָה, אַז גָאט וֶועט פְּרוּבִּין אוּנ פָארְשְׁטֶן אוּנְזֶרֶע פַאר בָּארְגֶענֶע מַעֲשִׂים דֶעמָאלְט זָאל גָאט אוּנְז דֶער בַּארִימְן אוּנ אוּנְז מִשְׁפָּטִין מִיט מִדַּת רַחֲמִים, דָאס הַארְץ וָואס אִיז פַאר קְרִימְט מִיט שְׁלֶעכְטֶע מַחְשָׁבוֹת זָאל גָאט עֶס אָן בְּרֵייטִין צוּ גוּטִין, שְׁטֵייא אוֹיף אוּנְזֶר גָאט שְׁטַארְק מִיךְ טַיין שְׁטַארְקֶער גָאט ׳ גָאט פַאר נֶעם צוּ אוּנְזֶער גִישְׁרֵייא פוּן תְּפִלָּה :

יי יי אל רחום וחנון גָאט דֶער הַאר אִיז אַיין גָאט אַיין דֶער בַּארְמִיגֶער אוּנ אַיין לַייט זֶעלִיגֶער, עֶר דֶער לַיינְגֶערְט זַיין צָארִין צוּ דִיא רְשָׁעִים אוּנ וַוארְט טָאמֶער וֶועלִין זֵייא תְּשׁוּבָה טָאן, אוּנ טוּט גְרוֹס חֶסֶד אוּנ וָוארְהַייט, עֶר הִיט דֶעם חֶסֶד וָואס אַמֶענְטְשׁ טוּט בִּיז צְוַויי טוֹיזִינְט דוֹרוֹת נָאךְ אִים, עֶר פַאר טְרָאגְט אוּנ אִיז מוֹחֵל דִי זִינְד וָואס אַמֶענְטְשׁ טוּט הֵן בְּשׁוֹגֵג הֵן בְּמֵזִיד, אוּנ מַאכְט דֶעם מֶענְטְשִׁין רֵיין פוּן זַיינֶע זִינְד, דָאס אִיז אַז דֶער מֶענְטְשׁ טוּט תְּשׁוּבָה, אוּנ זָאלְסְט פַאר גֶעבִּין צוּ אוּנְזֶרֶע זִינְד, אוּנ מַאךְ אוּנְז אַרְבִּין דָאס לַאנְד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אוּנ עוֹלָם הַבָּא, אִיךְ

וְאֶהֱמָיָה · בִּרְאוֹתִי כָּל עִיר עַל תִּלָּהּ בְּנוּיָה · וְעִיר הָאֱלֹהִים מֻשְׁפֶּלֶת עַד שְׁאוֹל תַּחְתִּיָּה · וּבְכָל זֹאת אָנוּ לְיָהּ וְעֵינֵינוּ לְיָהּ · יי ׃ מִדַּת הָרַחֲמִים עָלֵינוּ הִתְגַּלְגְּלִי · וְלִפְנֵי קוֹנֵךְ תְּחִנָּתֵנוּ הַפִּילִי · וּבְעַד עַמֵּךְ רַחֲמִים שַׁאֲלִי · כִּי כָל לֵבָב דַּוָּי וְכָל רֹאשׁ לָחֳלִי · יי תָּמַכְתִּי יְתֵדוֹתַי בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה תֵּבוֹת · וּבְשַׁעֲרֵי דְמָעוֹת כִּי לֹא נִשְׁלָבוֹת · לָכֵן שָׁפַכְתִּי שִׂיחַ פְּנֵי בוֹחֵן לִבּוֹת · בָּטוּחַ אֲנִי בְּאֵלֶּה וּבִזְכוּת שְׁלֹשֶׁת אָבוֹת · יי ׃ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שׁוֹמֵעַ קוֹל בְּכִיּוֹת · שֶׁתָּשִׂים דִּמְעוֹתֵינוּ בְּנֹאדְךָ לִהְיוֹת · וְתַצִּילֵנוּ מִכָּל גְּזֵרוֹת אַכְזָרִיּוֹת ׃ כִּי לְךָ לְבַד עֵינֵינוּ תְלוּיוֹת ׃ יי יי אל כלך

רַחֵם נָא קְהַל עֲדַת יְשֻׁרוּן · סְלַח וּמְחַל עֲוֹנָם וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ ׃

תו״ק שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם פְּתַח · וְאוֹצָרְךָ הַטּוֹב לָנוּ תִפְתַּח · תּוֹשִׁיעֵנוּ וְרִיב אַל תִּמְתַּח · וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ ׃

פעם אחת שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד ׃

ג׳ פעמים בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד ׃

ז׳ פעמים יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים ׃ קדיש שלם

ותוקעין תקיעה אחת ואומרים לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלָיִם ׃

טו גדיינקן אין גאט אונ טוא ברומען אונ שרייען מיט תפלה צו אים, אז איך זעה דאס אלע שטעט זיינן גבויט אויף זייער הויך אונ שיינקייט, אונ גאטס שטאט דס מיינט מען ירושלים איז ווארין גנידערט ביז דר אונטערשטער גרוב, אונ אין דעם אלימען רופן מיר נאר צו גאט אונ אונזערע אויגן האבן נאר צו גאט ׃ מדת הרחמים עלינו התגלגלי דוא מדת הרחמים דיך בעטין מיר וועלגער זיך אויף אונז, אונ פאר גאט דיין בשעפער מאך פאלין אונזר געבעט. בעט דער בארעמקייט פאר דיין פאלק, דען אלע הערצער זייגען וויי אונ קראנק מיט עבירות, אונ אלע קעפ זיינן קראנק, זיך טו מיך שטארק אן לעהנן אונ פאר לאז מיך איך זאל געהאלפן ווערן אין דעם זכות וס מיר האבן היינט גזאגט פר דיר שלש עשרה מדות, איך טו אויך מיר פר לאזן דאס די טרערן וס אונזערע טרערן גייען ארום דארטן ארויף ווערן קיין מאל ניט פאר בונדין אונ צו גמאכט, דרום טוא איך פאר גיסין רייד פון תפלה פר גאט וס ער פרובט אלע הערצר, איך בין פר זיכערט אין די דאזיגע וואס איך האב דר מאנט אונ אין זכות פון די דרייא אבות אברהם יצחק יעקב · עס זאל זיין דר ווילן פאר דיר גאט וואס דוא הערסט צו אלע תפלות וואס זיינען מיט גוויין, דוא זאלסט טאן אונזערע טרערן צו זיין אין דיין לאגיל, אונ זאלסט אונז מציל זיין פון אלע שלעכטס, דען נייערט צו דיר אליין האבן אונזערע אויגן אויף היינט ׃

(ער״י ס׳ א׳)

איין שיינע תחינה וויא איטליכער מענש זאל זיך מתודה זיין איי ער זיין תפלה טוט.
וויא קומט ארויס פון רבי אליעזר הגדול ע"ה זיין זכות זאלין מיר געניסען!

דער מענש זאל גידיינקן דאס פלוצלונג שטארבט אפט אמענש אמיתה משונה ח"ו **דרום** זאל דער מענש גיווארינט זיין אונ זאל תשובה טאן אלע טאג דען ער ווייס ניט ווען ער צום יום הדין אונ חשבון ווערט גירופין דרום איז וואול ווירדיג דאס ער זאל גיפרישט זיין אין גאטס דינסט דען אמענש איז ניט זיכער אפילו איין טאג אויך ניט. אונ דוד המלך זאגט צוא אלעם קאן אמענש האבין איין ארימער האפט רייך צוא ווערין. אתפיס האפט לויז צוא ווערין. אקראנקער האפט גיזונד צוא ווערין. אשוואכר האפט שטארק צו ווערין. אבער פון דיא מיתה האט מען קיין האפנונג לעבין צוא בלייבין. דען משה רבינו ע"ה האט גירעט פה אל פה מיט הקב"ה אונ האט זיך ניט גיקענט מציל זיין פון דער מיתה. דרום באדארף מען תשובה צוא טאן ווען זיין נשמה נאך אין גוף איז אז שלמה המלך ע"ה האט גיזאגט טוא תשובה ווייל דוא נאך יונג ביסט. אונ ווען דאס ליכט ברענט גיב אים איל. אונ אז עס גייט אויס אזו העלפט קיין איל ניט. גאט זאגט צוא דיא מענשין מיינע קינדער דיא טיר איז אפין פון דער תשובה. דער וואס טוט תשובה בעולם הזה. אבער לעולם הבא העלפט ניט קיין תשובה. אונ דאס איז גלייך אלס ווער זיך אן ערב שבת רעכט אנגרייט דער האט פיל צו עסין אום שבת. דען דער טאג איז קורין אונ דיא מלאכה איז פיל. אונ גידיינק אן דיין באשעפער אין דיינע יונגע טעג איידער דיא בייזע טעג קומען. אונ מען דארף אלע טאג אויס מען זאל תשובה טאן. דיא תפלה וואס מיר טוען בעטין צו באוויליגן הקב"ה מיט דעם גאנצין הארצין זייט גיפרישט אויס צוא בעטין פאר הקב"ה מיט טרערין דער ווארטין דאס ער דיא תפלה אנטפאנגין זאל דער ווייל דיא תפלת שחרית איז זייער באוויליגט פאר הקב"ה. אונ דער וואס טוט קיין תשובה ניט אויף דעם עולם דער האט אגרויסען עונש אויף יענעם עולם. ווען דער מענש זינדיגט. צוויא מלאכים דיא פלעגין מיט אים צוא גיין שיידין זיך פון אים אפ אונ טרויערין אויף אים. אונ ווען ער ווידער תשובה טוט אזו פרייען זייא זיך פון אים, אונ ווער דעם טאג פון שבת עהרט איז גלייך אלס ער זיך גיזעלט צוא דער שכינה. איטליכער זאל ווענין דיא עבירות ווי פיל זיי זיינען. אונ אזו זאל ער דער קענין ווידער משער זיין מצות. אונ זייא גיווארינט אז דוא ניט דער צערינסט דער דא תשובה טוט דער זעלביגער פארכט זיך ניט פאר זינד דען דיא תורה לערינט איינעם וויא ער זאל הקב"ה מרצה זיין אונ דאס ער זאל ניט ווייטער גישטרויכלט זיין. אונ אגילערינטער באדארף זיך ניט צוא פוילין פון חרטה אונ תשובה טאן פון ווענין דאס דיא תורה מוז ריין זיין. דען ווער חטאים אונ עונות אן זיך האט דא איז דיא תורה קיין נחת רוח צוא אונזער באשעפער דען פון דער תורה לערנין דער לייכט זיך דיא שכינה אויף אים ווען ער אבער פאר זיפעדט זיך מיט פלעקין פון דיא זינד ווערט דיא שכינה אויף אים ניט זיין. דרום מוז ער זיך זיינע עונות אפ וואשין מיט גרויס תשובה אונ דער נאך זאל ער גישעפטיגט זיין אין דער תורה אונ דער עיקר התורה דאס איז תשובה אונ מעשים טובים אונ אתלמיד חכם האט אגרעסערין עונש אז איין עם הארץ דער פון לערנין מיר אפ דאס מען באדארף תשובה טאן. דאס ערשטי איז אלע מענשין אן אונטער שייד איהרען גלייבין זייא צוא ליבען אונ ערנאך מיט איהנען צוא האנדלין. דאס אנדערי צוא פאסטין. דאס דריטע איז תפלה. דאס פערטע איז אין דער שול גיין. דאס פינפטע איז דיא תשובה. **דאס זעקסטע איז צדקה צוא געבין דיזע אלע זאכין פאר גיבען דיא זינד. אונ מען צו רייסט זיין בייזין גזר דין אמן סלה:**

אַז עֶס גִיפַאלְט דֶער עֶרְשְׁטֶער טָאג סוּכּוֹת מָאנְטָאג זָאגְט מֶען דִי הוֹשַׁעְנוֹת (למען אמתך. אבן שתיה. אערוך שועי. אום אני חומה. אל למושעות. אום נצורה): אוּן אַז עֶס גִיפַאלְט דֶער עֶרְשְׁטֶער טָאג דִינְסְטָאג אִיז אַזוֹי דֶער סֵדֶר (למען אמתך. אבן שתיה. אערוך שועי. אל למושעות. אום נצורה. אדון המושיע): אוּן אַז עֶס גִיפַאלְט דֶער עֶרְשְׁטֶער טָאג אִים דָאנֶערְשְׁטִיג אִיז אַזוֹי דֶער סֵדֶר (למען אמתך. אבן שתיה. אום נצורה. אערוך שועי. אל למושעות. אדון המושיע): אוּן אַז עֶס גִיפַאלְט דֶער עֶרְשְׁטֶער טָאג אִים שַׁבָּת אִיז אַזוֹי דֶער סֵדֶר (אום נצורה. למען אמתך. אערוך שועי. אבן שתיה. אל למושעות. אדון המושיע) אוּן אַלֶע טָאג נָאךְ דִי הוֹשַׁעְנוֹת זָאגְט מֶען (כהושעת אלים וגו') אוּן אִים שַׁבָּת זָאגְט מֶען אוֹם נְצוּרָה (כהושעת אדם וגו'):

הוֹשַׁע נָא:

לְמַעַנְךָ אֱלֹהֵינוּ הוֹשַׁע נָא:
לְמַעַנְךָ בּוֹרְאֵנוּ הוֹשַׁע נָא:
לְמַעַנְךָ גּוֹאֲלֵנוּ הוֹשַׁע נָא:
לְמַעַנְךָ דּוֹרְשֵׁנוּ הוֹשַׁע נָא:

לְמַעַן אֲמִתָּךְ. לְמַעַן בְּרִיתָךְ. לְמַעַן גָּדְלָךְ וְתִפְאַרְתָּךְ. לְמַעַן דָּתָךְ. לְמַעַן הוֹדָךְ. לְמַעַן וִיעוּדָךְ. לְמַעַן זִכְרָךְ. לְמַעַן חַסְדָּךְ. לְמַעַן טוּבָךְ. לְמַעַן יִחוּדָךְ. לְמַעַן כְּבוֹדָךְ. לְמַעַן לִמּוּדָךְ. לְמַעַן מַלְכוּתָךְ. לְמַעַן נִצְחָךְ.

למען

הוֹשַׁעְנָא מִיר בֶּעטֶען פַאר גָאט הֶעלְף אוּנְז לְמַעַנְךָ אלהינו הושענא נִיט מַחֲמַת אוּנְזֶערֶע מַעֲשִׂים טוֹבִים נָאר פוּן וֶועגֶען וָואס דוּ בִּיסְט אוּנְזֶער גָאט בֶּעטֶען מִיר דִיךְ דוּ זָאלְסְט אוּנְז הֶעלְפֶען: למענך בוראנו אוּן פוּן וֶועגֶען וָואס דוּ בִּיסְט אוּנְזֶער בַּאשֶׁעפֶער זָאלְסְטוּ אוּנְז הֶעלְפֶען: למענך גואלנו אוּן פוּן וֶועגֶען וָואס דוּ בִּיסְט אוּנְזֶער אוֹיסְלֵייזֶער זָאלְסְטוּ אוּנְז הֶעלְפֶען למענך דורשנו אוּן פוּן וֶועגֶען וָואס דוּ בִּיסְט אוּנְזֶער פָארְשֶׁער זָאלְסְטוּ אוּנְז הֶעלְפֶען:

לְמַעַן אמתך פוּן וֶועגֶען דַיין וָוארְהַאפְטִיגֶע הַבְטָחָה וָואס דוּ הָאסְט מַבְטִיחַ גֶעוֶועזֶען צוּ אָדָם הָרִאשׁוֹן אַז זַיינֶע קִינְדֶער וֶועלֶען תְּשׁוּבָה טָאהן וֶועסְטוּ זֵיי דַן זַיין מִיט רַחֲמָנוּת זָאלְסְטוּ אוּנְז הֶעלְפֶען אוּן פוּן וֶועגֶען דֶעם וָואס דוּ הָאסְט כּוֹרֵת בְּרִית גֶעוֶועזֶען אַז מִיר זָאלֶען נִיט פַאר לֶענְט וֶוערֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט זָאלְסְטוּ אוּנְז הֶעלְפֶען אוּן פוּן וֶועגֶען דִי צַדִיקִים וָואס דוּרְךְ זֵיי וֶוערְט דַיין נָאמֶען גֶעגַאכְפֶּערְט זָאלְסְטוּ אוּנְז הֶעלְפֶען אוּן פוּן וֶועגֶען דַיין תּוֹרָה וָואס מִיר לֶערְנֶען זִי וֶועגֶען דַיין שֵׁיינְקַייט וָואס מִיר בַּאשֵׁיינֶען דִיךְ פוּן וֶועגֶען דֶעם וָואס דוּ בַּאשְׁטֶעטִיגְסְט זִיךְ דָארְטֶן פוּן וֶועגֶען וָואס מִיר דֶער מָאנֶען דִיר אוּן זָאגֶען שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ וכו' נִיט מַחֲמַת אוּנְזֶער גִירֶעכְטִיגְקַייט נָאר פוּן וֶועגֶען דַיין חֶסֶד פוּן וֶועגֶען דַיין גוּטְקַייט פוּן וֶועגֶען וָואס מִיר זָאגֶען צְווֵייא מָאהל אִין טָאג אַז דוּ בִּיסְט אֵיין גָאט אוֹיף דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט פוּן וֶועגֶען דַיין כָּבוֹד אוּן פוּן וֶועגֶען דַיין לֶערְנוּנְג זָאלְסְטוּ אוּנְז הֶעלְפֶען וֶועגֶען דַיין מְלוּכָה פוּן וֶועגֶען דַיין נָאמֶען וָואס הָאט אַקִיוּם אוֹיף אֵייבִּיג פוּן וֶועגֶען דִי גָאנְץ פַארְבַּארְגֶענֶע וָואס דוּא בִּיסְט זֵייא מְגַלֶּה דַיין סוֹד

לְמַעַן סוֹדָךְ. לְמַעַן עֻזָּךְ. לְמַעַן פְּאֵרָךְ. לְמַעַן צִדְקָתָךְ. לְמַעַן קְדֻשָּׁתָךְ. לְמַעַן רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. לְמַעַן שְׁכִינָתָךְ. הוֹשַׁע נָא: לְמַעַן תְּהִלָּתָךְ. הוֹשַׁע נָא:

להו"ר כִּי אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה:

אֶבֶן שְׁתִיָּה. בֵּית הַבְּחִירָה. גֹּרֶן אָרְנָן. דְּבִיר הַמֻּצְנָע. הַר הַמּוֹרִיָּה. וְהַר יֵרָאֶה. זְבוּל תִּפְאַרְתֶּךָ. חָנָה דָוִד. טוֹב הַלְּבָנוֹן. יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ. כְּלִילַת יֹפִי. לִינַת הַצֶּדֶק. מָכוֹן לְשִׁבְתֶּךָ. נָוֶה שַׁאֲנָן. סֻכַּת שָׁלֵם. עֲלִיַּת שְׁבָטִים: פִּנַּת יִקְרַת. צִיּוֹן הַמְצֻיֶּנֶת. קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים. רָצוּף אַהֲבָה. שְׁכִינַת כְּבוֹדֶךָ: הוֹשַׁע נָא. תֵּל תַּלְפִּיּוֹת. הוֹשַׁע נָא:

להו"ר לְךָ זְרוֹעַ עִם גְּבוּרָה תָּעֹז יָדְךָ תָּרוּם יְמִינֶךָ:

אוֹם אֲנִי חוֹמָה. בָּרָה כַּחַמָּה. גּוֹלָה וְסוּרָה. דָּמְתָה לְתָמָר. הַהֲרוּגָה עָלֶיךָ. וְנֶחְשֶׁבֶת כְּצֹאן טִבְחָה. זְרוּיָה בֵּין מַכְעִיסֶיהָ. חֲבוּקָה וּדְבוּקָה בָךְ. טוֹעֶנֶת עֻלָּךְ. יְחִידָה לְיַחֲדָךְ. כְּבוּשָׁה בַּגּוֹלָה. לוֹמֶדֶת יִרְאָתָךְ. מְרוּטַת

פון וועגען דיין שטארקייט פון וועגען דעם וואס אין תפלין שטייט וואס זיי ווערען אן גירופען פאר פון וועגען דיין גירעכטיגקייט פון וועגען דיין היילינקייט פון וועגען דיין פיל רחמנות און פון וועגען דיין שכינה זאל דארט רוהען און פון וועגען דעם וואס דו מוסט צוהערען די לויב וואס די יודען לויבען דיך בעטען מיר דיך אז דו זאלסט אונז העלפען:

אבן שתיה דא ווערט גירעכינט דיא נעמען וואס דאס בית המקדש האט געהאט און דיא יודען דער מאגען זיי און בעטען אז גאט זאל בויען דאס וואס ער ווערט אן גרופען אבן שתיה דער שטיין וואס פון אים איז גיגרונד פעסטיגט גיוואָרין די וועלט, ווייל דאס איז דאס הויז וואס גאט האט אויס דר ווייילט, גורן ארנן ווערט אן גערופען ווייל דוד המלך האט גיקויפט איין שייער פון ארונה היבוסי, ווייל דער קדשי קדשים איז גיוועזן בעהאלטען פון איטליכען נאר דר כהן גדול וואס איז דארט גינ׳יען אום יום כפור, ווייל אויף דעם בארג מוריה איז גיבוט געוואָרין דער בית המקדש און נאך דער עקידה פון יצחק איז דער בארג גערופען געווארען יי יראה דער בית המקדש איז דיין שיין וואנונג, ווייל אין דער שטאט האט דוד המלך גערוהט און דער בארג איז אן גערופען טוב און לבנון ווייל ער פלעגט ווייס מאכען די עבירות פון די יודען און איז גירופען גיוואָרען שיינע צווייג אלע דאס שיינקייט פון דער גאנצער וועלט ווייל אין ירושלים האט קיין מענש ניט איבער גינעכטיגט מיט איין עבירה דער בית המקדש איז געוועזן מכוון אקעגין דיין זיצונג דאס איז דער כסא הכבוד אז דער בית המקדש איז גישטאנען אין ירושלים גיוועזן אבארוטער וואנונג דער בית המקדש איז אן גירופען גיוואָרין נאמס סוכה דיא שבטים פלעגן אהין אויף גיין אום יום טוב די שטאט ציון וואס איז גיוועזן מיט פיל מצות און קרבנות איז גיוועזן אחשיב וויגקל דר קדשי קדשים איז גיוועזן גיפלאסטערט מיט אהבה דאס איז דער ארון און דר כפורת און די כרובים און די לוחות דאס איז גיוועזן אזו איין ארט וואס איטליכער מויל פלעגט זיך קערין אהין מתפלל זיין דרום בעטען מיר אז דוא זאלסט אים גיך אויף בויען.

אום אני חומה העלף דאס פאלק ישראל די דא זיינען אין דער ליבשאפט פון גאט שטארק וויא איין מויער זיא איז קלאר מיט גוטע מעשים וויא דיא זון דיא דא איז געגליכען צוא

איין

לָחִי. נְתוּנָה לְמַכִּים. סוֹבֶלֶת סִבְלָךְ. עֲנִיָּה סֹעֲרָה. פְּדוּיַת טוֹבִיָּה. צֹאן קָדָשִׁים. קְהִלּוֹת יַעֲקֹב. רְשׁוּמִים בִּשְׁמֶךָ. שׁוֹאֲגִים הוֹשַׁע נָא. תְּמוּכִים עָלֶיךָ. הוֹשַׁע נָא:

להו"ר תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם:

אָדוֹן הַמּוֹשִׁיעַ. בִּלְתְּךָ אֵין לְהוֹשִׁיעַ. גִּבּוֹר וְרַב לְהוֹשִׁיעַ. דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ. הָאֵל הַמּוֹשִׁיעַ. וּמַצִּיל וּמוֹשִׁיעַ. זוֹעֲקֶיךָ תּוֹשִׁיעַ. חוֹכֶיךָ הוֹשִׁיעַ. טְלָאֶיךָ תַּשְׂבִּיעַ. יְבוּל לְהַשְׁפִּיעַ. כָּל שִׂיחַ תַּדְשֵׁא וְתוֹשִׁיעַ. לְגֵיא בַּל תַּרְשִׁיעַ. מְגָדִים תַּמְתִּיק וְתוֹשִׁיעַ. נְשִׂיאִים לְהַסִּיעַ. שְׂעִירִים לְהָנִיעַ. עֲנָנִים מִלְּהַמְנִיעַ. פּוֹתֵחַ יָד וּמַשְׂבִּיעַ. צְמֵאֶיךָ תַּשְׂבִּיעַ. קוֹרְאֶיךָ תּוֹשִׁיעַ. רְחוּמֶיךָ תּוֹשִׁיעַ. שׁוֹחֲרֶיךָ הוֹשִׁיעַ. הוֹשַׁע נָא. תְּמִימֶיךָ תּוֹשִׁיעַ. הוֹשַׁע נָא:

להו"ר נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח:

אָדָם וּבְהֵמָה. בָּשָׂר וְרוּחַ וּנְשָׁמָה. גִּיד וְעֶצֶם וְקָרְמָה. דְּמוּת וְצֶלֶם וְרִקְמָה. הוֹד לַהֶבֶל דָּמָה. וְנִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמָה. זִיו וְתוֹאַר וְקוֹמָה. חִדּוּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה. טִיעַת עֲצֵי נְשַׁמָּה. יְקָבִים וְקָמָה. כְּרָמִים וְשִׁקְמָה. לְתֵבֵל הַמְּסֻיָּמָה. מְטָרוֹת עוֹז לְסַמְּמָה. נְשִׁיָּה לְקַיְּמָה. שִׂיחִים לְקוֹמְמָה. עֲדָנִים

אֵיין טַייטֶעל בוים וָואס שְׁטֵייט גְלַייךְ זִיא אִיז אוּם גֶעהַאלְזְט אוּן בַּאהֶעפְט אָן דִיר זִיא אִיז בַּאלָאדֶען פוּן דַיין יָאךְ זִיא אִיז דַיין פָאלְק צוּא אֵיינִיגֶען דִיךְ זִיא לֶערֶענְט דַיין פָארְבְּט זִיא אִיז בַּאלָאדִין מִיט מִצְוֹת זִיא אִיז גֶעשְׁטוּרֶעמְט גִיוָוארֶן פוּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דִיא דָא הֵייסְט אוֹיס גִילֵייזְטֶע פוּן משֶׁה רַבֵּינוּ נָאס עֶר הֵייסְט טוֹבִיָה דִיא דָא הֵייסְט שָׁאף דֶער הֵיילִיגְקֵייט דִיא פַאר זַאמְלוּנְג פוּן יַעֲקֹב דִיא דָא זַיינֶען גִיצֵייכֶענְט מִיט דַיינֶעם נָאמֶען דִיא דָא שְׁרַייעֶן צוּ דִיר זָאלְסְט זַייא הֶעלְפִין דִיא זִיךְ פַאר לָאזֶען אוֹיף דִיר הֶעלְף:

אדון המושיע דוּא גָאט בִּיסְט אַהַאר צוּא הֶעלְפִין אוּן חוּץ דִיר אִיז נִיט דָא קֵיינֶער וָואס זָאל קָאנֶען הֶעלְפִין עֶר אִיז אַגִיבּוֹר אוּן מֶערט צוּ טָאן הִילְף אִיךְ בִּין פַאר אָרוּמְט גִיוָוארֶען דְרוּם בֶּעט אִיךְ דִיךְ אַז דוּא זָאלְסְט מִיר הֶעלְפִין דוּא גָאט דוּא בִּיסְט מַצִּיל אוּן הֶעלְפְסְט אִיטְלִיכֶען דִיא וָואס שְׁרַייעֶן צוּ דִיר זָאלְסְטוּ הֶעלְפִין דִיא וָואס הָאפֶען צוּ דַיין הִילְף זָאלְסְטוּ הֶעלְפִין אוּן דַיינֶע שָׁאף זָאלְסְטוּ זַייא אָן זֶעטִין מִיט פִיל תְּבוּאוֹת אוּן פְרוּכְט זָאלְסְטוּ צוּ זַיי מַשְׁפִּיעַ זַיין אוּן זָאלְסְט הֶעלְפִין דִי עֶרְד מִיט אַלֶערְלֵייא פְרוּכְט אוּן דוּא זָאלְסְט דִיא עֶרְד נִיט שׁוּלְדִיג מַאכֶען מַחֲמַת אוּנְזֶערֶע עֲבֵירוֹת אוּן זָאלְסְט הֶעלְפִין דִיא פֵּירוֹת זָאלֶען זַיין זִיס אִין זָאלְסְט מַאכֶען צִיהֶען דִי וָואלְקֶען אוּן זָאלֶען גֶעבִּין רֶעגִין אוּן דִי רֶעגִינְס זָאלְסְטוּ מַאכֶן רִירֶען פוּן זַייעֶר אָרְט אוּן זָאלְסְט נִיט פַאר מַיידֶען דִיא וָואלְקֶען פוּן צוּ גֶעבִּין רֶעגִין אוּן דוּרְךְ דִיא רֶעגִין עֶפִינְט עֶר זַיין הַאנְט אוּן מַאכְט זַאט דִיא וֶועלְט אוּן דִיא וָואס זַיינֶען דָארְשְׁטִיג צוּא דַיין הִילְף זָאלְסְטוּ זַייא זַאט מַאכֶען דִיא וָואס רוּפֶען דִיךְ מִיט גִיבֶעט זָאלְסְטוּ הֶעלְפִין אוּן דִיא וָואס בֶּעטִין דִיךְ זָאלְסְטוּ הֶעלְפִין אוּן דַיינֶע גַאנְצֶע זָאלְסְטוּ הֶעלְפִין:

אדם ובהמה דוּא גָאט הֶעלְף דִיא מֶענְשִׁין אוּן דִיא בְּהֵמוֹת אוּן צוּא דֶעם וָואס הָאט אוֹיף זִיךְ פְלֵייש אוּן אֵיין אָטוּם אוּן אֵיין נְשָׁמָה אוּן אָדֶערִין אוּן בֵּיינֶער בַּאשְׁטַאנְד אוּן אִיז גִיוֶועבְּט גִיוָוארֶען מִיט אַגִישְׁטַאלְט וָואס זַיין שֵׁיינְקֵייט אִיז גִיגְלִיכְעֶן צוּ נִישְׁט אִין אִיז גִיגְלִיכֶען גִיוָוארֶען צוּ דִי בְּהֵמוֹת זַיין שֵׁיין גִישְׁטַאלְט אוּן זַיין בַּאשְׁטַאנְד זָאלְסְטוּ בַּאנַייעֶן דִיא עֶרְד מִיט תְּבוּאָה זָאלְסְטוּ הֶעלְפֶן דִי פַאר וֵוייסְטֶע בוֹימֶר וָואס אוֹיף זֵיי וַואקְסְט קֵיין פֵּירוֹת נִיט אוּן

לְעָצְמָה. פְּרָחִים לְהַעֲצִימָה. צְמָחִים לְגָשְׁמָה. קָרִים לְזָרְמָה. רְבִיבִים לְשַׁלְּמָה. שְׁתִיָּה לְרוֹמְמָה. הוֹשַׁע נָא. תְּלוּיָה עַל בְּלִימָה. הוֹשַׁע נָא:

להו״ר יְיָ אֲדֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תְּנָה הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמָיִם:

אֲדָמָה מֵאֹרֶר. בְּהֵמָה מִמְּשַׁכֶּלֶת. גֹּרֶן מִגָּזָם. דָּגָן מִדַּלֶּקֶת. הוֹן מִמְּאֵרָה. וְאֹכֶל מִמְּהוּמָה. זַיִת מִנֶּשֶׁל. חִטָּה מֵחָגָב. טֶרֶף מִגּוֹבַאי. יֶקֶב מִיֶּלֶק. כֶּרֶם מִתּוֹלַעַת. לֶקֶשׁ מֵאַרְבֶּה. מֶגֶד מִצְּלָצַל. נֶפֶשׁ מִבֶּהָלָה. שׂוֹבַע מִסָּלְעָם. עֲדָרִים מִדַּלּוּת. פֵּרוֹת מִשִּׁדָּפוֹן. צֹאן מִצְּמִיתוּת. קָצִיר מִקְּלָלָה. רֹב מֵרָזוֹן. שִׁבֹּלֶת מִצִּנָּמוֹן. תְּבוּאָה מֵחָסִיל. הוֹשַׁע נָא:

להו״ר צַדִּיק יְיָ בְּכָל דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו:

לְמַעַן אֵיתָן הַנִּזְרָק בְּלַהַב אֵשׁ: לְמַעַן בֵּן הַנֶּעֱקַד עַל עֵצִים וָאֵשׁ: לְמַעַן גִּבּוֹר הַנֶּאֱבַק עִם שַׂר אֵשׁ: לְמַעַן דְּגָלִים נָחִיתָ בְּאוֹר וַעֲנַן אֵשׁ: לְמַעַן

צו דיא קֶעלְטֶער אוּן צו דִי שְׁטֵייעֶנְדִיגֶע תְּבוּאָה אוּן צו דִי וויין גֶערְטְנֶער אוּן צו דִי טֵייטְל בּוֹימֶער אוּן זָאלְסְט הֶעלְפִין צו דֶער עֶרְד וָואס אִיז גְצֵייכִינְט מִיט פִיל מִצְוֹת אַז עֶס זָאל גֵיין רֶעגִין וֶוען מֶען בַּדַארְף אוּן צו דֶעם פַאר וויסְט לַאנְד זָאלְסְטוּ הֶעלְפִין עֶס זָאל אַקִיוּם הָאבִּין אוּן דִי פְרוּכְט פוּן דֶער עֶרְד זָאל אַקִיוּם הָאבֶּן דִי זִיסֶע שְׁפַּייזֶן צו שְׁטַארְקֶן אוּן אַלֶע בְּלִיאוּנְג זָאלְסְטוּ שְׁטַארְקֶען אִין אוֹיף אַלֶע שְׁפְּרָאצוּנְג זָאלְסְטוּ מַאכֶן רֶעגֶנֶען זָאלְסְט מַאכֶן רֶעגְנֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט וֶועלִין מַחֲמַת דֶעם דִיא קֶעלְטִין פַאלִין אוּן זָאלְסְט מַאכִין אָן קְלֵיידֶן דִי עֶרְד מִיט שְׁפְּרָאצוּנְג אוּן דֶעם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ זָאלְסְטוּ אִים דֶער הֵייבֶן אוּן אוֹיף בּוֹיעֶן אוּן צו דֶער עֶרְד זָאלְסְטוּ הֶעלְפִין וָואס דִיא עֶרְד הֵיינְגְט אוֹיף נִישְׁט אַז זִיא זָאל אַקִיוּם הָאבֶּען:

אדמה מארר דוא גָאט זָאלְסְט הֶעלְפִין צו דֶער עֶרְד אַז זִיא זָאל נִיט פַאר פְלוּכְט וֶוערֶען דִיא בְּהֵמָה זָאלְסְטוּ מַצִּיל זַיין פוּן אַיין אָפּ וַוארְפוּנְג אוּן דֶעם שַׁייעֶר פוּן אַהֵיישֶׁערִיק דָם קָארִין זָאל נִיט פַאר בְּרֶענְט וֶוערִין פוּן דֶער זוּן דָאס הָאבּ זָאל נִיט פַאר פְלוּכְט אוּן גִימִינֶערְט וֶוערִין דִי תְּבוּאוֹת זָאלְסְטוּ הִיטֶען פוּן דוּנֶערִין אוּן פוּן הָאגֶעל אוּן דִיא אֵיילְבִּירְטִין זָאלִין נִיט אַרָאפּ פַאלִין פוּן דִיא בּוֹימֶר אִין דִיא וויין אוּן אַלֶע שְׁפַּייזִין צו הִיטֶען פוּן דֶעם מִין הֵי שֶׁערִיק אוּן דֶעם קֶעלְטֶער פוּן אַהֵיישֶׁערִיק דֶעם וַויין גָארְטֶען פוּן דִיא וֶוערִים דָאס גְרָאז פוּן דֶעם הֵיישֶׁערִיק אוּן דִי זִיסֶע פֵּירוֹת צו הִיטֶען פוּן דֶעם מִין הֵיישֶׁערִיק אִין דָאס לַייבּ פוּן דִי מֶענְשֶׁן מַצִּיל צוּא זַיין פוּן דֶער שְׁרֶעקֶנִיש אוּן דִיא תְּבוּאָה וָואס זִיא וֶועט אָן זָאלְסְטוּ מַצִּיל זַיין פוּן אַמִין הֵיישֶׁערִיק דִי שָׁאף זֵיי זָאלִין נִיט מָאגֶער וֶוערִין אוּן דִי פֵּירוֹת זָאלִין נִיט אוֹיס גִישְׁלָאגִין וֶוערִין אוּן דִי שָׁאף זָאלִין נִיט פַאר שְׁנִיטֶן וֶוערִין אַז מֶען שְׁנַייט דִי תְּבוּאָה זָאלְסְטוּ הִיטֶען פוּן אַקְלָלָה אוּן זָאלְסְט שִׁיקֶן אַבְּרָכָה אַז עֶס אִיז דָא פִיל קֶערְנְדְלִיךְ אִין דִי זַאנְגֶן זָאלְסְטוּ זֶעהֶן אַז עֶס זָאלֶן נִיט זַיין מָאגֶערֶע דִי זַאנְגֶן צוּ הִיטֶן פוּן דַארְקַייט אוּן דִי תְּבוּאָה צוּ הִיטֶן פוּן דֶעם מִין הֵיישֶׁרִיק:

למען איתן מִיר בֶּעטִין דִיךְ אַז דוּ זָאלְסְט אוּנְז הֶעלְפִין פוּן וֶועגִין דֶעם זְכוּת פוּן אַבְרָהָם אָבִינוּ וָואס עֶר אִיז אָן גִירוּפֶען אֵיתָן הָאֶזְרָחִי אוּן אִיז אַרַיין גִיוָוארְפִין גִיוָוארֶען אִין אוֹיבֶן, פוּן וֶועגִין יִצְחָק וָואס עֶר אִיז גְבּוּנְדֶן גִיוָוארֶן אוֹיף הָאלְץ מִיט פַייעֶר, פוּן וֶועגֶן יַעֲקֹב אוּנְזֶער פָאטֶער וָואס עֶר הָאט זִיךְ גִיבַאנְגִילְט מִיט דֶעם שַׂר שֶׁל אֵשׁ אוּן הָאט יַעֲקֹב נִיט בַּיי גִיקוּמֶען, פוּן וֶועגֶן

הוֹעֲלָה לַמָּרוֹם וְנִתְעַלָּה כְּמַלְאֲכֵי אֵשׁ: לְמַעַן וְהוּא לָךְ כְּסֶגֶן בְּאֶרְאֶלֵּי אֵשׁ:
לְמַעַן זֶבֶד דִּבְּרוֹת הַנִּתּוּנוֹת מֵאֵשׁ. לְמַעַן חִפּוּי יְרִיעוֹת וַעֲנַן אֵשׁ: לְמַעַן טֶכֶס
הַר יָרַדְתָּ עָלָיו בָּאֵשׁ: לְמַעַן יְדִידוּת בַּיִת אֲשֶׁר אָהַבְתָּ מִשְּׁמֵי אֵשׁ: לְמַעַן
כָּמַהּ עַד שָׁקְעָה הָאֵשׁ: לְמַעַן לָקַח מַחְתַּת אֵשׁ וְהֵסִיר חָרוֹן אֵשׁ: לְמַעַן מְקַנֵּא
קִנְאָה גְדוֹלָה בָּאֵשׁ: לְמַעַן נָף יָדוֹ וְיָרְדוּ אַבְנֵי אֵשׁ: לְמַעַן שָׂם טְלֵה חָלָב
כְּלִיל אֵשׁ: לְמַעַן עָמַד בַּגֹּרֶן וְנִתְרַצָּה בָאֵשׁ: לְמַעַן פִּלֵּל בָּעֲזָרָה וְיָרְדָה
הָאֵשׁ: לְמַעַן צִיר עָלָה וְנִתְעַלָּה בְּרֶכֶב וְסוּסֵי אֵשׁ: לְמַעַן קְדוֹשִׁים מוּשְׁלָכִים
בָּאֵשׁ: לְמַעַן רִבּוֹ רִבְבָן חָז וְנַהֲרֵי אֵשׁ: לְמַעַן שְׁמֵמוֹת עִירְךָ הַשְּׂרוּפָה בָאֵשׁ:
הוֹשַׁע נָא: לְמַעַן תּוֹלְדוֹת אַלּוּפֵי יְהוּדָה תָּשִׂים כְּכִיּוֹר אֵשׁ. הוֹשַׁע נָא:

כהו"ר בהקפה שביעית יכללם ביחד ויאמר זה:

לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:
לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ
בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל
יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

אֶעֱרוֹךְ שׁוּעִי. בְּבֵית שַׁוְעִי. גָּלִיתִי בְּצוֹם פִּשְׁעִי. דְּרַשְׁתִּיךָ בּוֹ לְהוֹשִׁיעִי. הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעִי.

די וָואס זַיינֶען גינַאנגֶען שָׁארין וַויים אין דֶער מִדְבָּר מיט אַפייערדיגֶן וָואלְקֶן בַּייא דֶער נַאכְט
און פון וֶועגֶען משֶׁה רַבֵּינוּ וָואס עֶר איז גינַאנגֶען אויף דֶעם הימֶעל מְקַבֵּל זַיין דיא תּוֹרָה און
עֶר איז דֶער הויכֶען גיוָוארֶען דורְךְ דיא פַייעֶרדיגֶע מַלְאָכִים פון וֶועגֶען אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וָואס עֶר
הָאט מְשַׁמֵּשׁ גיוֶוען בִּכְהוּנָה גְדוֹלָה אַזוֹי וִויא די פַייעֶרדיגֶע מַלְאָכִים זַיינֶען מְשַׁמֵּשׁ אויף דֶעם
הימֶעל און פון וֶועגֶען די עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת וָואס זַיינֶען גיגֶעבֶן גיוָוארֶען פון פַייעֶר פון וֶועגֶען
דֶעם מִשְׁכָּן וָואס עֶר איז גיוֶוען בַּדֶעקְט מיט יְרִיעוֹת און מיט אַפייעֶרדיגֶן וָואלְקֶן און פון וֶועגֶען
דֶעם בַּארג סִינַי וָואס עֶר איז גיוֶוען גיצִירְט און אָן גיבְּרֵייט אַז דוא זָאלְסְט נידֶערֶען אויף אים צוּ
גֶעבִּין די תּוֹרָה מיט פַייעֶר פון וֶועגֶען דֶעם גֶעלִיבְּטֶען וָואס דוא הָאסְט אים לִיבּ גיהַאט פון דֶעם
פַייעֶרדיגֶן הימֶל פון וֶועגֶן משֶׁה רַבֵּינוּ וָואס עֶר הָאט גיגְלוֹסְט תְּפִלָּה צוּ טָאן בִּיז דָאס פַייעֶר
איז שְׁטִיל גיוָוארֶען פון וֶועגֶן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וָואס עֶר הָאט גינוּמֶען אַפייעֶר פַאן מיט קְטוֹרֶת בְּשַׁעַת
אַז די עֵדָה פון קֹרַח הָאט גיקְרִיגְט און הָאט אָפּ גיטָאן דֶעם פַייעֶרדיגֶן גְרִים צָארין פון וֶועגֶען
אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וָואס עֶר הָאט מְקַנֵּא גיוֶוען גָאטְס קִנְאָה הָאט אַרָאפּ גֶנידֶערְט אַפייעֶר פון דֶעם
הימֶעל און הָאט זֵיי פַארְבְּרֶענְט פון וֶועגִין דֶעם זְכוּת פון יְהוֹשֻׁעַ וָואס עֶר הָאט אויף גיהוֹיבֶּן
זַיין הַאנְד צוּם הימֶעל הָאט אויף זֵיי גינידֶערְט פון דֶעם הימֶעל פַייעֶרדיגֶע שְׁטֵיינֶר פון וֶועגִין
דֶעם זְכוּת פון שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא וָואס עֶר הָאט גינוּמֶען אַיוּנגֶע שֶׁעפְּסִיל און הָאט דָאס אויף
גיבְּרַאכְט פַאר אַיין עוֹלָה צוּ גָאט וָואס עֶם וֶוערְט פַאר בְּרֶענְט אין פַייעֶר און פון וֶועגִין דֶעם
זְכוּת פון דָּוִד הַמֶּלֶךְ וָוס עֶר איז גישְׁטַאנֶען אין דֶעם שַׁייעֶר פון אֲרַוְנָה הַיְבוּסִי און הָאט דָארְט
מַקְרִיב גיוֶוען קָרְבָּנוֹת אויף דֶעם פַייעֶר און גָאט איז צוּ אים מְרוּצֶּה גיוָוארֶען פון וֶועגִין דֶעם
זְכוּת פון שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ וָואס עֶר הָאט מִתְפַּלֵּל גיוֶוען און אַפייעֶר הָאט אַרָאפּ גינידֶערְט פון דֶעם
הימֶעל און הָאט פַאר בְּרֶענְט די עוֹלָה מיט דיא זְבָחִים פון וֶועגִין דֶעם שָׁלִיחַ דָאס איז אֵלִיָּהוּ
הַנָּבִיא וָואס עֶר איז אַרויף גינַאנגֶען אויף דֶעם הימֶל מיט פַייעֶרדיגֶע רייט וָואגֶן מיט פֶערְד און
פון וֶועגִין די הֵיילִיגֶע דָאס זַיינֶען חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה וָואס זַיינֶען אַריין גיוָוארְפֶן גיוָוארֶען
אין קַאלְךְ אויבֶן פון וֶועגֶען דֶעם זְכוּת פון דָּנִיאֵל וָואס עֶר הָאט גיזֶעהֶן פַאר גָאט פִיל צֶעהֶען
טויזֶענְד מַלְאָכִים און טַייכֶן פון אַיין פַייעֶר און פון וֶועגֶן ביין פַאר ווִיסְטֶע שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם וָואס

וְקוּמָה וְהוֹשִׁיעֵנִי. זְכוֹר וְרַחֵם מוֹשִׁיעִי. חַי כֵּן תְּשַׁעְשְׁעֵנִי. טוֹב בְּאֶנֶק שַׁוְעִי. יוֹחַשׁ מוֹשִׁיעִי. כַּלֵּה מַרְשִׁיעִי. לְבַל עוֹד תַּרְשִׁיעֵנִי. מַהֵר אֱלֹהֵי יִשְׁעִי. נֶצַח לְהוֹשִׁיעִי. שָׂא נָא עֲוֹן רִשְׁעִי. עֲבוֹר עַל פִּשְׁעִי. פְּנֵה נָא לְהוֹשִׁיעִי. צוּר צַדִּיק מוֹשִׁיעִי. קַבֵּל נָא שַׁוְעִי. רוֹמֵם קֶרֶן יִשְׁעִי. שַׁדַּי מוֹשִׁיעִי. הוֹשַׁע נָא. תּוֹפִיעַ וְתוֹשִׁיעֵנִי. הוֹשַׁע נָא:

אֵל לְמוֹשָׁעוֹת. בְּאַרְבַּע שְׁבוּעוֹת. נָּשִׁים בְּשַׁוְעוֹת. דּוֹפְקֵי עֶרֶךְ שׁוּעוֹת (נ״א שְׁעוֹת). הוֹגֵי שַׁעֲשֻׁעוֹת. וְחִידוֹתָם מִשְׁתַּעַשְׁעוֹת. זוֹעֲקִים לְהַשְׁעוֹת. חוֹכֵי יְשׁוּעוֹת. טְפוּלִים בְּךָ שְׁעוֹת. יוֹדְעֵי בִין שָׁעוֹת. כּוֹרְעֶיךָ בְּשַׁוְעוֹת. לְהָבִין שְׁמוּעוֹת. מְפִיקָךְ נִשְׁמָעוֹת. נוֹתֵן תְּשׁוּעוֹת. סְפִירוֹת מַשְׁמָעוֹת (נ״א מְשַׁמְּעוֹת). עֵדוּת מַשְׁמִיעוֹת. פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת. צַדִּיק נוֹשָׁעוֹת. קִרְיַת (נ״א קָרֵב) תְּשׁוּעוֹת. רֶגֶשׁ תְּשׁוּעוֹת. שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת. הוֹשַׁע נָא: תָּחִישׁ לִתְשׁוּעוֹת. הוֹשַׁע נָא:

אֲנִי וָהוּ הוֹשִׁיעָה נָּא:

זיא איז פַר בְּרֶענְט גִיוָוארֶען אִין פַייעֶר פוּן וֶועגֶן דֶעם זְכוּת פוּן דִי הֶערֶן פוּן יְהוּדָה הֶעלְף אוּנְז:

אערוך שׁוּעי אִיךְ וֶועל מְסַדֵר זַיין מַיין תְּפִלָּה אִין דֶעם הויז וָואס אִיז אָן גֶעבְּרֵייט אַז אִיךְ זָאל שְׁרַייעֶן אוּן בֶּעטִין צוּ גָאט אִיךְ הָאבּ אַנְטְפְּלֶעקְט אוּן מְתְוַדָה גִיוֶועזֶען פַר דִיר אוֹיף מַיינֶע עֲבֵירוֹת אִין דֶעם טָאג וָואס אִיךְ הָאבּ גִיפַאסְט דָס אִיז יוֹם כִּפּוּר אִיךְ הָאבּ דִיךְ אוּם יוֹם כִּפּוּר גִיפָּארְשְׁט אִין מִתְפַּלֵל גִיוֶוען פַאר דִיר אוּן הַיינְט בֶּעטִין מִיר אוֹיךְ אַז דוּא זָאלְסְט פַאר נֶעמֶען דָאס קוֹל פוּן מַיין גִישְׁרֵייא אוּן זָאלְסְט אוֹיף שְׁטֵיין הֶעלְפִין מִיר דוּא גָאט זָאלְסְטִי גִידֵיינְקֶען דֶעם זְכוּת פוּן אַבְרָהָם אָבִינוּ דוּא גָאט וָואס דוּא לֶעבְּסְט אֵייבִּיג דוּא זָאלְסְט אוּנְז דֶער פְרֵייעֶן וַוייל מִיר זַיינֶען רֶעכְט פַארְטִיג דוּא גָאט וָואס דוּ וֶוערְסְט אָן גִירוּפֶן טוֹב זָאלְסְטוּ דִיךְ קֶערִין צוּ אוּנְזֶערֶע גִישְׁרֵייא אוּנְזֶער הֶעלְפֶער דָאס אִיז מָשִׁיחַ זָאל אַיילִין צוּ קוּמֶען פַאר לֶענְד דֶעם יֵצֶר הָרָע פוּן דֶער וֶועלְט אַייל מַיין גָאט צוּ טָאן מַיין הִילְף פַאר גִיבּ אוּן פָאר אִיבֶּר אוֹיף מַיינֶע עֲבֵירוֹת דוּא זָאלְסְט זִיךְ קֶערִין צוּ הֶעלְפִין מִיר דוּא גָאט מַיין בַּאשֶׁעפֶער אוּן מַיין גִירֶעכְטֶער הֶעלְפֶער בֶּעט אִיךְ דִיר אַז דוּא זָאלְסְט מְקַבֵּל זַיין מַיין גִישְׁרֵייא דוּא גָאט וָואס דוּא בִּיסְט מַיין הֶעלְפֶער זָאלְסְטוּ אוּנְז דֶער הֵייבֶען דוּא אַלְמֶעכְטִיגֶער גָאט אוּן מַיין הֶעלְפֶער בֶּעט אִיךְ דִיר אַז דוּא זָאהֶלְסְט דֶער לַייכְטֶען אוּן זָאלְסְט מִיךְ הֶעלְפֶען:

אל למושעות אִין דִיא פִיר וָואכֶען תִּשְׁרֵי בֶּעטִין מִיר דִיךְ אַז דוּא זָאלְסְט זַיין צוּא אוּנְז אֵיין הִילְף הֶעלְף דִי יוּדֶען וָואס גִיגֶעהֶען צוּ דִיר מִיט גִישְׁרֵייא אוּן גִיבֶּעט אוּן זֵיי קְלַאפֶּען אוֹיף דִיא טִירֶען פוּן דִיא בָּתֵּי מִדְרָשִׁים זֵיי לֶערְנֶען דִיא תּוֹרָה וָואס זִיא אִיז אֵיין דֶער מַייאוּנְג אוּן אָן דִיא רֶעטֶענֶעשׁ פוּן דֶער תּוֹרָה דֶער מַייגֶען זֵייא זִיךְ זֵייא שְׁרַייעֶן צוּ דִיר זֵייא הָאפֶען צוּא גָאטִ'ס הִילְף זֵייא זַיינֶען בַּאהֶעפְט אָן דִיר אוּן קֶערִין זִיךְ נָאר צוּא דִיר זֵייא ווייסֶען צוּא פַאר שְׁטֵיין אוּן צוּא רֶעכֶענֶען דִיא צַייטֶען וֶוען יָמִים טוֹבִים גִיפַאלֶען זֵייא קְנִיעֶן צוּא דִיר מִיט גִישְׁרֵייא אוּן מִיט גִיבֶּעט אַז זֵייא זָאלֶען פַאר שְׁטֵיין דֶעם עִנְיָן פוּן דֶער גְאוּלָה וֶוען דָאס וֶועט זַיין אוּן דִיא נְבִיאִים הָאבֶּען דָאס גִיהֶערְט פוּן דַיין מוֹיל דֶער גָאט וָואס עֶר גִיט הִילְף צוּא אִיר צַייט זָאל עֶר מַאכֶען הֶערִין דִיא גְאוּלָה וֶוען זִיא וֶועט זַיין דִיא תּוֹרָה וָואס זִיא וֶוערְט אָן גֶערוּפֶען עֵדוּת לֶערְנֶען דִיא יוּדֶען דוּא גָאט וָואס וֶוערְקְסְט אַלֶע הִילְף זָאלְסְט אוּנְז שִׁיקֶען

משיח

כְּהוֹשַׁעְתָּ אֵלִים בְּלוּד עִמָּךְ. בְּצֵאתְךָ לְיֵשַׁע עַמָּךְ. כֵּן הוֹשַׁע נָא: כְּהוֹשַׁעְתָּ גּוֹי וֵאלֹהִים. דְּרוּשִׁים לְיֵשַׁע אֱלֹהִים. כֵּן הוֹשַׁע נָא: כְּהוֹשַׁעְתָּ הֲמוֹן צְבָאוֹת. וְעִמָּם מַלְאֲכֵי צְבָאוֹת. כֵּן הוֹשַׁע נָא: כְּהוֹשַׁעְתָּ זַכִּים מִבֵּית עֲבָדִים. חַנּוּן בְּיָדָם מַעֲבִידִים. כֵּן הוֹשַׁע נָא: כְּהוֹשַׁעְתָּ טְבוּעִים בְּצוּל גְּזָרִים. יְקָרְךָ עִמָּם מַעֲבִירִים. כֵּן הוֹשַׁע נָא: כְּהוֹשַׁעְתָּ כַּנָּה מְשׁוֹרֶרֶת וַיּוֹשַׁע. לְגוֹחָהּ מְצֻיֶּנֶת וַיִּוָּשַׁע. כֵּן הוֹשַׁע נָא: כְּהוֹשַׁעְתָּ מַאֲמָר וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם. נָקוּב וְהוּצֵאתִי אִתְּכֶם. כֵּן הוֹשַׁע נָא: כְּהוֹשַׁעְתָּ סוֹבְבֵי מִזְבֵּחַ. עוֹמְסֵי עֲרָבָה לְהַקִּיף מִזְבֵּחַ. כֵּן הוֹשַׁע נָא: כְּהוֹשַׁעְתָּ פִּלְאֵי אָרוֹן כְּהֻפְשַׁע. צִעֵר פְּלֶשֶׁת בַּחֲרוֹן אַף וְנוֹשַׁע. כֵּן הוֹשַׁע נָא: כְּהוֹשַׁעְתָּ קְהִלּוֹת בָּבֶלָה שִׁלַּחְתָּ. רַחוּם לְמַעֲנָם שֻׁלַּחְתָּ. כֵּן הוֹשַׁע נָא: כְּהוֹשַׁעְתָּ שְׁבוּת שִׁבְטֵי יַעֲקֹב. תָּשׁוּב וְתָשִׁיב שְׁבוּת אָהֳלֵי יַעֲקֹב. וְהוֹשִׁיעָה נָּא: כְּהוֹשַׁעְתָּ שׁוֹמְרֵי מִצְוֹת וְחוֹכֵי יְשׁוּעוֹת אֵל לְמוֹשָׁעוֹת. וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֲנִי וָהוּ הוֹשִׁיעָה נָּא:

מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וָואס עֶר אִיז אַצַדִּיק דוא זָאלְסְט גִּינֶעהְגֶען צוא אוּנְז דִיא הִילְף אוּן עֶס זָאל אָן אוּנְז מְקוּיָּם ווֶערֶען דִיא נְבוּאָה פוּן זְכַרְיָה הַנָּבִיא אַז אִין דֶעם טָאג וָואס מָשִׁיחַ ווֶעט קוּמֶען ווֶעט זַיין אַבְּרוּמוּנְג דִיא עֶרְשְׁטֶע דְרַייא שָׁעָה פוּן דֶעם טָאג ווָאס גָאט אִיז בַּן אִין שְׁפַּייזְט דִיא גַאנְצֶע ווֶעלְט בֶּעטִין מִיר אַז דוא זָאלְסְט אַיילֶען צוּא אוּנְזֶער הִילְף אִין זָאלְסְט אוּנְז בַּן זַיין מִיט רַחֲמָנוּת מִיר בֶּעטֶען אַז גָאט זָאל הֶעלְפֶען אוּנְז:

כהושעת אלים אַזוֹי ווִיא דוּ גָאט הָאסְט גִיהָאלְפֶען דִיא יוּדֶען אִין גָלוּת פוּן מִצְרַיִם אִין דוא הָאסְט גִיטָאן אַרוֹיס גֵיין צוּא דֶער הִילְף פוּן דַיין פָאלְק אַזוֹי זָאלְסְטוּ אוּנְז הֶעלְפֶען אַזוֹיא ווִיא דוּא הָאסְט גִיהָאלְפֶען צוּא דִיא יוּדֶען דִיא דָא פַארְשְׁטִין דִיךְ אוֹיף צוּא דֶער הִילְף פוּן גָאט אַזוֹי זָאלְסְטוּ אוּנְז אוֹיךְ הֶעלְפֶען אַזוֹי ווִיא דוּא הָאסְט גִיהָאלְפֶען צוּ דֶעם הֶערְשָׁארִין פוּן דִיא יוּדֶען וָואס זֵייא קוּמֶען אַרוֹיס פוּן אַבְרָהָם אִין מִיט זֵייא זַיינֶען גִיהָאלְפֶען גִיוָארֶען דִי מַלְאָכִים וָואס פַאר דִיא מֶענְשֶׁען זַיינֶען אִין צַעַר אַזוֹיא ווִיא דוּא הָאסְט גִיהָאלְפֶען צוּא דִיא רֵיינֶע אוּן לוֹיטֶערֶע יוּדֶען פוּן דֶעם הוֹיז פוּן פַּרְעֹה דוּ גָאט וָואס דוּ בִּיסְט אֵיין דֶער בַּארִימִיגֶער הָאסְט גִיהָאלְפֶען צוּא זֵיי אִין דֶער צַייט אַז דִיא מִצְרִים הָאבֶען זֵיי גִימַאכְט אַרְבֶּעטִין אַזוֹי ווִיא דוּ הָאסְט גִיהָאלְפֶען צוּ דִי יוּדֶען וָואס זֵיי הָאבֶען גִיזוּנְקֶען אִין דֶער טִיפֶענִישׁ פוּן דֶעם יַם דוּא אַלֵיין מִיט דַיין כָּבוֹד כִּבְיָכוֹל בִּיסְטוּ אִיבֶּער גִיפָארִין מִיט דִי יוּדֶען אִיבֶּער דֶעם יַם אַזוֹי ווִי דוּא הָאסְט גִיהָאלְפֶען צוּ דִי יוּדֶען אַז דוּ הָאסְט גִיזָאגְט אִיךְ ווֶעל אַייךְ אִיס צִיהֶען פוּן מִצְרַיִם אַזוֹי ווִיא דוּ הָאסְט גִיהָאלְפֶען צוּא דִי יוּדֶען אַז זֵיי הָאבֶען יְרִיחוֹ אַרוּם גִירִינְגֶעלְט מִיט דֶעם מִזְבֵּחַ זִיבֶּען מָאל זָאלְסְטוּ הֶעלְפֶען הַיינְט צוּא דִי יוּדֶען וָואס טְרָאגֶען דִי עֲרָבוֹת אַרוּם צוּא רִינְגְלֶען דֶעם טִישׁ וָואס דִיא סִפְרֵי תּוֹרוֹת זַיינֶען אוֹיף אִים אַזוֹי ווִי דוּ הָאסְט גִיהָאלְפֶען אִין דֶער צַייט פוּן עֵלִי הַכֹּהֵן אַז דִי פְּלִשְׁתִּים הָאבֶען אַוֶועק גִינוּמֶען דֶעם אָרוֹן אַזוֹי ווִי עֶס שְׁטֵייט אִין שְׁמוּאֵל אוּן גָאט מִיט זַיין גְרִים צָארֶען הָאט עֶר אָן גִיטָאן צַעַר דִיא פְּלִשְׁתִּים אוּן דֶער אָרוֹן אִיז אִים גִיקֶערְט גִיוָארֶען צוּא דִיא יוּדֶען אַזוֹיא ווִיא דוּא הָאסְט גִיהָאלְפֶען צוּא דֶעם אַיין זַאמְלוּנְג פוּן דִי יוּדֶען וָואס זַיינֶען פַארְשִׁיקְט גֶעוָוארֶען פוּן יְרוּשָׁלַיִם קַיין בָּבֶל אוּן גָאט וָואס עֶר אִיז אַרַחוּם בִּיסְטוּ צוּא זֵייא כִּבְיָכוֹל גִיגַאנְגֶען אִין בָּבֶל אַזוֹי ווִי דוּא הָאסְט גִיהָאלְפֶען אִין ווִידֶער גִיקֶערְט דִיא שְׁבָטִים פוּן יַעֲקֹב פוּן גָלוּת אַזוֹי זָאלְסְטוּ אוֹיךְ ווִידֶער קֶערִין דָאס ווִידֶער קֶערוּנְג פוּן דִיא גִיצֶעלְטִין פוּן יַעֲקֹב דָאס אִיז דֶער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אַזוֹי ווִיא דוּא הָאסְט גִיהָאלְפֶען צוּא דִיא וָואס הִיטֶען דַיינֶע מִצְוֹת אוּן צוּא דִיא וָואס הָאפֶען צוּא דַיין הִילְף דוּא גָאט וָואס דוּא בִּיסְט צוּא אוּנְז תָּמִיד צוּ אַיין הִילְף זָאלְסְט אוּנְז הַיינְט אוֹיךְ הֶעלְפֶען: אני והו הושיעה נא:

הושיעה

הוֹשִׁיעָה אֶת עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד הָעוֹלָם: וְיִהְיוּ דְבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְיָ קְרוֹבִים אֶל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וָלָיְלָה לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ: לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד: ק״ש אין כאלהינו עלינו ק״י שש״י:

לשבת **אוֹם** נְצוּרָה כְּבָבַת. בּוֹנֶנֶת בְּדָת נֶפֶשׁ מְשִׁיבַת. גּוֹמֶרֶת הִלְכוֹת שַׁבָּת. דּוֹרֶשֶׁת מַשְׂאַת שַׁבָּת. הַקּוֹבַעַת אַלְפַּיִם תְּחוּם שַׁבָּת. וּמְשִׁיבַת רֶגֶל מִשַּׁבָּת. זָכוֹר וְשָׁמוֹר מְקַיֶּמֶת בַּשַּׁבָּת. חָשָׁה לְמַהֵר בִּיאַת שַׁבָּת. טוֹרַחַת כֹּל מִשִּׁשָּׁה לַשַּׁבָּת. יוֹשֶׁבֶת וּמַמְתֶּנֶת עַד כְּלוֹת שַׁבָּת. כָּבוֹד וָעֹנֶג קוֹרְאָה לַשַּׁבָּת. לְבוּשׁ וּכְסוּת מַחֲלֶפֶת בַּשַּׁבָּת. מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה מְכִינָה לַשַּׁבָּת. נוֹעַם מְגָדִים מַנְעֶמֶת לַשַּׁבָּת. סְעוּדוֹת שָׁלֹשׁ מְקַיֶּמֶת בַּשַּׁבָּת. עַל שְׁתֵּי כִכָּרוֹת בּוֹצַעַת בַּשַּׁבָּת. פּוֹרֶטֶת אַרְבַּע רְשׁוּיוֹת בַּשַּׁבָּת. צִוּוּי הַדְלָקַת נֵר מַדְלֶקֶת בַּשַּׁבָּת. קִדּוּשׁ הַיּוֹם מְקַדֶּשֶׁת בַּשַּׁבָּת. רֹנֶן שֶׁבַע מִתְפַּלֶּלֶת בַּשַּׁבָּת. שִׁבְעָה בְּדָת קוֹרְאָה בַּשַּׁבָּת. תַּנְחִילֶנָּה לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת. הוֹשַׁע נָא:

אֲנִי וָהוּ הוֹשִׁיעָה נָּא:

הושיעה את עמך דָוִד האט מִתְפַּלֵל געוועזן צו גאט די תְּפִלָּה דוא זאלסט העלפען דיין פאלק און זאלסט בענשען דיין ארב זאלסטו זיי ווייטען און זאלסט זיי דער הייבען ביז אייביג דאס איז די תְּפִלָּה פון שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עס זאל זיין מיינע ווערטער דיא דאזיגע וואס איך האב געבעטען פאר גאט נאהינט צו אונזער גאט טאג און נאכט צו טאן דעם מִשְׁפָּט פון זיין קנעכט און דעם מִשְׁפָּט פון זיין פאלק צו טאן אונז אלע טאג טובות וואס מיר באדארפען און מַחֲמַת דעם וועלען וויסען אלע פעלקער פון דער גאנצער וועלט אז גאט איז אגאט ווארום דיא וואס זיינען געוועזן באהעפט אן אים האבען פיל גוטס און עס איז מער ניט דא קיין גאט אויף דער וועלט נאר דוא אליין:

אום נצורה כבבת דיא אוּמָה יודען ווערט געהיט אזוי וויא דאס שוואַרצאַפּיל פון דעם אויג און זיא פאַר שטייט און לערינט דיא תּוֹרָה וואס זיא דער קוויקט די לייבער זיא לערינט די דינים פון שַׁבָּת זיי דארשענען פון דעם פָּסוּק אז מען טאר ניט טראגען אים שַׁבָּת אין ארשות הרבים זיי האבען זיך קובע געוועזן אתחום שַׁבָּת אים צו גיין נאר צוויי טויזענט איילין און זיא קערט ווידער דיא פוס ארונטער פון צו גיין אום שַׁבָּת מער פון אתחום אלע דרשות וואס אונזערע חֲכָמִים האבען גדרשת זיינען זיי מְקַיֵּים אום שַׁבָּת זיא איילט אריין צו קומען אין דעם שַׁבָּת פריא זיא איז זיך מַטְרִיחַ אן צו גרייטען אלץ אויף שַׁבָּת פון וועכען טעג פון דר וואך זיא זיצט אין ווארט פון צו טאן אמְלָאכָה ביז שפעט אין דער נאכט אז שַׁבָּת גייט אוועק כָּבוֹד מיט עוֹנֶג רופט זיא צום שַׁבָּת לְכָבוֹד שַׁבָּת פאר בייטען זיי אן צו טאן אנדערע קליידער עסין און טרינקען גרייט זיא אן אויף שַׁבָּת זיסקייט און גוטע פֵּירוֹת מאכט זיא זיס

כְּהוֹשַׁעְתָּ אָדָם יְצִיר כַּפֶּיךָ לְגוֹנְנָה. בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ הִמְצֵאתוֹ כּוֹפֶר וַחֲנִינָה. כֵּן הוֹשַׁע נָא: כְּהוֹשַׁעְתָּ גּוֹי מְצֻיָּן מְקַיְּמִים חוֹפֶשׁ. דֵּעָה כִּוְּנוּ לָבוֹר שְׁבִיעִי לְנוֹפֶשׁ. כֵּן הוֹשַׁע נָא: כְּהוֹשַׁעְתָּ הָעָם נִהַגְתָּ כַּצֹּאן לְהַנְחוֹת. וְחוֹק שַׂמְתָּ בְּמָרָה עַל מֵי מְנוּחוֹת. כ"ה: כהו' זְבוּדֶיךָ בְּמִדְבַּר סִין בַּמַּחֲנֶה. חָכְמוּ וְלָקְטוּ בַּשִּׁשִּׁי לֶחֶם מִשְׁנֶה. כ"ה: כהו' טְפוּלֶיךָ הוֹרוּ הֲכָנָה בְּמַדְּעָם. יָשַׁר כֹּחָם וְהוֹרִדָה לָמוֹ רוֹעָם. כ"ה: כהו' כַּלְכְּלוּ בְּעוֹנֶג מָן הַמִּשְׁמָר. לֹא הָפַךְ עֵינוֹ וְרֵיחוֹ לֹא נָמָר. כ"ה: כהו' מִשְׁפְּטֵי מַשְׂאוֹת שַׁבָּת גָּמָרוּ. נָחוּ וְשָׁבְתוּ רְשׁוּיוֹת וּתְחוּמִים שָׁמָרוּ. כ"ה: כהו' סִינַי הָשְׁמְעוּ בְּדִבּוּר רְבִיעִי. עִנְיַן זָכוֹר וְשָׁמוֹר לְקַדֵּשׁ שְׁבִיעִי. כ"ה: כהו' פְּקֻדּוּ יְרִיחוֹ שֶׁבַע לְהַקִּיף. צָרוּ עַד רִדְתָּהּ בַּשַּׁבָּת לְתַקִּיף. כ"ה: כהו' קְהִלַּת וַעֲמוֹ בְּבֵית עוֹלָמִים. רִצּוּךָ בְּחָגְגָם שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה יָמִים. כ"ה: כהו' שָׁבִים עוֹלֵי גוֹלָה לִפְדוּיוֹם. תּוֹרָתְךָ בְּקָרְאָם בְּחָג יוֹם יוֹם. כ"ה: כהו' מְשַׂמְּחֶיךָ בְּבִנְיָן

אויף שבת דרייא סעודות איז זיא מקיים אום שבת איף צווייא חלות מאכט זיא המוציא אום שבת אינזערע חכמים האבען מפורש גיוועזן אז עס איז פאר האנדין פיר ערלייא דינים פון רשויות אים שבת מען זאל צינדען ליכט לכבוד שבת זיינען זייא דאס מקיים דעם טאג שבת צייגען זיי מקדש מיט דעם וואס זיי מאכען קידוש אויף וויין אין דער שמונה עשרה זייגען זיי מתפלל אים שבת נאר זיבען ברכות זיבען מענשין רופט מען איף אום שבת צו דר תורה בזכות זה וואס די יודען זייגען מקיים שבת אזוי וויא רעכט איז זאלסטו זייא מאכען ארבין צו דעם טאג וואס ער איז אין גאנצין שבת דאס איז עולם הבא: הושע נא אני והו הושיעה נא:

כהושעת אדם אזוי ווי דו האסט גיהאלפען צו אדם הראשון מציל צו זיין אים פון דעם טויט ווייל ער האט גיגעסין פון דעם עץ הדעת מחמת ווייל דער שבת קודש האט מתפלל גיוועזן אדם הראשון זאל בלייבען לעבען האסטו אים גימאכט גרייכען איין איים לייזונג פון דעם טויט אזוי זאלסטו אונז אויך העלפען אזוי ווי דוא האסט גיהאלפען צו די יודען אין מצרים און האבען גיהאפט ארויס צו גיין פריי פון פרעה אלע יודען האבען איין דעה מכוין גיוועזן אין מצרים אויס צו קלייבען זיך דעם זיבעטען טאג פון דער וואך פון איין רואונג וועגין כ"ה וויא דוא האסט גיהאלפען צו דעם פאלק יודען אז זיי זיינען ארויס גיגאנגען פון מצרים און איין מקצת גיזעצין פון דער תורה האסטו צוא זיי גיטאן אין מרה בייא די גאנץ שטילע וואסערן כ"ה וויא דו האסט גיהאלפען צוא די יודען וואס זיינען דיין חלק אין דעם מדבר סין אין דער מחנה זיי האבען גיקליבען דעם זעקסטען טאג טאפעל דעם מן כ"ה ווי דו האסט גיהאלפען צו די יודען וויאס באהעפטין זיך אן דיר וואס זיי האבען מיט זייער שכל אליין פאר שטאנען און גילערינט אז מען דארף אן גרייטען פון דעם זעקסטען טאג אויף שבת און זייער פאסטוך דאס איז משה רבינו האט זיי מודה גיוועזן אז גאט האט אים גיזאגט אז אים שבת וועט ער ניט גיין נאר ער האט פאר געסין צוא זאגין זיי כ"ה וויא דוא האסט גיהאלפען צוא די יודען וואס זיינען גישפייזט גיווארען מיט דעם זעטיגען מן וואס ער איז גיהיט אין בשאפען גיווארען משׁשׁת ימי בראשית דער גישטאלט פון דעם מן איז ניט פר קערט גיווארען און ער איז תמיד קלאר גיוועזן דער ריח און דער טעם פון דעם מן איז ניט אויס גיוועבט גיווארען כ"ה וויא דוא האסט גיהאלפען צו דיא יודען וואס האבען גילערינט און מקיים גיוועזן דיא דינים פון טראגען אום שבת דיא דינים פון דיא פיר רשויות פון שבת און פון תחומים האבען זיי גילערינט און מקיים גיוועזן כ"ה ווי דוא האסט גיהאלפען צו די יודען אין דער צייט אז זיי האבען גיהערט דיא עשרת הדברות און דעם ענין פון גידיינקען און צוא היטען צו הייליגען דעם זיבענטען טאג האבען זיי גיהערט אין דעם פערטען דיבור פון עשרת הדברות כ"ה ווי דו האסט גיהאלפען צו יהושע וואס דוא האסט אים גיבאטען אז ער זאל יריחו זיבען מאל ארום רינגלען אין דעם

ערשטין

שְׁנֵי הַמְחֻדָּשׁ. נוֹטְלִין לוּלָב כָּל שִׁבְעָה בַּמִּקְדָּשׁ כ"ה: כהו' חִבּוּט עֲרָבָה שַׁבָּת מַדְחִים. מְרַבִּיּוֹת מוֹצָא לִיסוֹד מִזְבֵּחַ מַנִּיחִים. כ"ה: כהו' בְּרֵכוֹת וַאֲרוּכוֹת וּגְבוֹהוֹת מְעַלְּסִים. בִּפְטִירָתָן יוֹפִי לְךָ מִזְבֵּחַ מְקַלְּסִים. כ"ה: כהו' מוֹדִים וּמְיַחֲלִים וְלֹא מְשַׁנִּים. כֻּלָּנוּ אָנוּ לְיָהּ וְעֵינֵינוּ לְיָהּ שׁוֹנִים. כ"ה: כהו' יֶקֶב מַחְצָבֶיךָ סוֹבְבִים בִּרְנָנָה. רוֹנְנִים אֲנִי וָהוֹ הוֹשִׁיעָה נָּא. כ"ה: כהו' חֵיל זְרִיזִים מְשָׁרְתִים בִּמְנוּחָה. קָרְבַּן שַׁבָּת כָּפוּל עוֹלָה וּמִנְחָה. כ"ה: כהו' לְוִיֶּיךָ עַל דּוּכָנָם לְהַרְבָּת. אוֹמְרִים מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת. כ"ה: כהו' נְחוּמֶיךָ בְּמִצְוֹתֶיךָ תָּמִיד יִשְׁתַּעַשְׁעוּן. וּרְצֵם וְהַחֲלִיצֵם בְּשׁוּבָה וָנַחַת יִוָּשֵׁעוּן. כֵּן הוֹשַׁע נָא: כְּהוֹשַׁעְתָּ שְׁבוּת שִׁבְטֵי יַעֲקֹב. תָּשׁוּב וְתָשִׁיב שְׁבוּת אָהֳלֵי יַעֲקֹב. וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֲנִי וָהוֹ הוֹשִׁיעָה נָּא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ שׁוֹמְרֵי מִצְוֹת. וְחוֹכֵי יְשׁוּעוֹת. אֵל לְמוֹשָׁעוֹת. וְהוֹשִׁיעָה נָּא.
אֲנִי וָהוֹ הוֹשִׁיעָה נָּא: הושיעה את עמך וכו'

עֶרְשְׁטִין טָאג פוּן דֶער וָואךְ אוּן הָאבֶּען זִיא בַּאלֶעגֶערְט בִּיז זַיי הָאבֶּן זִיא אַיין גִינוּמֶען אַז זַיי הָאבֶּן גוֹמֵר גִיוֶועזֶען דָאס זִיבֶּעטֶע מָאל אַרוּם רִינְגְלֶען אוּם שַׁבָּת כ"ה וִוי דוּ הָאסְט גִיהָאלְפֶן צוּ שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ אוּן צוּ זַיין פָאלְק אַז דָאס בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִיז נִגְמַר גִיוָוארִין הָאבֶּן דִיךְ בַּאוִוילִיגְט אַז זַיי הָאבֶּן מְחַנֵּךְ גִיוֶועזֶען דָאס בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אוּן הָאבֶּן יוֹם טוֹב גִימַאכְט זִיבֶּען טֶעג אוּן זִיבֶּען טֶעג דָאס אִיז פֶערְצֶען טָאג כ"ה וִויא דוּא הָאסְט גִיהָאלְפֶען אַז זַייא הָאבֶּען זִיךְ אוּם גִיקֶערְט אוּן זַיינֶען אוֹיף גִיגַאנְגֶען פוּן גָלוּת בָּבֶל קַיין יְרוּשָׁלַיִם אוּן הָאבֶּן גִילֵייעֶנְט אִין דַיין תּוֹרָה אוּם יוֹם טוֹב אַלֶע טָאג כ"ה וִויא דוּא הָאסְט גִיהָאלְפֶען צוּ דִי וָואס הָאבֶּן זִיךְ דֶער פְרֵייט אִין דֶעם אַנְדֶערְן גִיבַּיי פוּן דֶעם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וָואס עֶס אִיז בַּנַייט גִיוָוארֶן אוּן הָאבֶּען גִינוּמֶן דֶעם לוּלָב אַלֶע זִיבֶּן טֶעג אֲפִילוּ אוּם שַׁבָּת כ"ה וִוי דוּ הָאסְט גֶהָאלְפֶן אִין דֶער צַייט אַז דָאס בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִיז גִישְׁטַאנֶען אוּן דָאס נְטִילָה פוּן דֶער עֲרָבָה הָאט אֲפִילוּ דוֹחֶה שַׁבָּת גִיוֶועזֶען נִיט אַזוֹי וִויא הַיינְט אוּן דִיא צְוַוייגֶען פוּן עֲרָבוֹת וָואס זַייא הָאבֶּען גִיקְלִיבֶּען פוּן דֶעם אָרְט מוֹצָא וָואס אִיז גִיוֶוען אוּנְטֶער יְרוּשָׁלַיִם הָאבֶּען זַייא גִילֵייגְט אָן דִיא זַייטֶען פוּן דֶעם מִזְבֵּחַ כ"ה וִוי דוּא הָאסְט גִיהָאלְפֶען צוּא דִיא וָואס מִיט וְוייכֶע אוּן לַאנְגֶע אוּן הוֹיכֶע עֲרָבוֹת הָאבֶּען זַיי גִילוֹיבְּט אַז זַייא זַיינֶען אַוֶועק גִיגַאנְגֶען הָאבֶּען זַיי גִיטָאן לוֹיבֶּען אוּן הָאבֶּען גִיזָאגְט שֵׁיין זַיי צוּ דִיר מִזְבֵּחַ כ"ה וִויא דוּ הָאסְט גִיהָאלְפֶען צוּ דִי וָואס הָאבֶּען זַיי גִילוֹיבְּט אוּן גִיהָאפְט צוּ דִיר גָאט אוּן הָאבֶּען נִיט מְשַׁנֶּה גִיוֶוען פוּן גָאטְ'ס מִצְוֹת אוּן הָאבֶּען צְווֵיי מָאל גִיזָאגְט מִיר אַלֶע זַיינֶען צוּא גָאט אוּן אוּנְזֶערֶע אוֹיגֶען הָאפֶען צוּא גָאט כ"ה וִויא דוּא הָאסְט גִיהָאלְפֶען צוּא דִיא פוּן בַּיִת שֵׁנִי וָואס הָאבֶּן מְנַסֵּךְ גִיוֶועזֶען וַויין אוּן הָאבֶּען אַרוּם גִירִינְגֶלְט דֶעם מִזְבֵּחַ מִיט צְוַוייגֶען כ"ה וִוי דוּ הָאסְט גִיהָאלְפֶען צוּ דֶעם חַיִל וָואס זַיינֶען גִיוֶועזֶען זְרִיזִים אִין זַייעֶר אַרְבַּייט דָאס זַיינֶען דִי כֹּהֲנִים אוּן הָאבֶּען בַּאדִינְט מִיט מְנוּחָה אוּן דֶער קָרְבַּן שַׁבָּת אִיז גִיוֶועזֶען טָאפִּיל אַיין עוֹלָה מִיט אַמִנְחָה כ"ה וִוי דוּ הָאסְט גִיהָאלְפֶען אַז דַיינֶע לְוִיִּם הָאבֶּען זִיךְ גִיטָאן מֶערִין אוֹיף זַייעֶר אָרְט וָואס עֶס אִיז אָן גִירוּפֶען גֶעוָוארֶען דוּכָן הָאבֶּען זַיי גִיזָאגְט מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת כ"ה וִוי דוּ הָאסְט גֶהָאלְפֶן צוּא דַיינֶע מְרֵייסְטֶער דָאס זַייעֶן דִיא יוּדֶען וָואס אִין דַיינֶע מִצְוֹת טוּעֶן זַייא זִיךְ תָּמִיד דֶער מַייעֶן אוּן בַּאוִוילִיג זַייא אוּן שְׁטַארְק זַייא אִין דַיין דִינְסְט מִיט שְׁטִילְקַייט אוּן מִיט אָפּ רוּאוּנְג זָאלֶען זַייא גֶעהָאלְפֶען וֶוערֶען כן הושענא:

תתננו לשם ולתהלה זָאלְסְט אוּנְז גֶעבִּין צוּ אַיין גוּטֶען שֵׁם אוּן צוּ אַלוֹיבּ דוּא זָאלְסְט אוּנְז ווִידֶער קֶערִין צוּ אוּנְזֶער טֵייל אוּן צוּ אוּנְזֶער אַרְבּ דָאס אִיז אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דוּא זָאלְסְטְ אוּנְז דֶער הֵייבֶּען גַאנְץ הוֹיךְ אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דוּ זָאלְסְט אוּנְז אוֹיף רִיכְטֶען פַאר אַיין גְלִיבְּטִין וַויין גארטען

בק"ק אומרים בהושענא רבה הושענות אלו על הסדר שנרשם כאן. למען אמתך. אבן שתיה. אום אני חומה. אדון המושיע. אדם ובהמה. אדמה מארר. למען איתן. כהושעת אלים ואחר כך אומרים תתננו וכל ההושענות כמו שנדפס כאן ובקראקא אין אומרים תתננו:

אֲנִי וָהוּ הוֹשִׁיעָה נָּא:

תְּתְנֵנוּ לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה. תְּשִׁיבֵנוּ אֶל הַחֶבֶל וְאֶל הַנַּחֲלָה. תְּרוֹמְמֵנוּ לְמַעְלָה לְמָעְלָה. תְּקַבְּצֵנוּ לְבֵית הַתְּפִלָּה. תַּצִּיבֵנוּ כְּעֵץ עַל פַּלְגֵי מַיִם שְׁתוּלָה. תְּפַדֵּנוּ מִכָּל נֶגַע וּמַחֲלָה. תְּעַטְּרֵנוּ בְּאַהֲבָה כְלוּלָה. תְּשַׂמְּחֵנוּ בְּבֵית הַתְּפִלָּה. תְּנַהֲלֵנוּ עַל מֵי מְנוּחוֹת סֶלָה. תְּמַלְּאֵנוּ חָכְמָה וְשִׂכְלָה. תַּלְבִּישֵׁנוּ עֹז וּגְדֻלָּה. תַּכְתִּירֵנוּ בְּכֶתֶר כְּלוּלָה. תְּיַשְּׁרֵנוּ בְּאֹרַח סְלוּלָה. תִּטָּעֵנוּ בְּיוֹשֶׁר מְסִלָּה. תְּחָנֵּנוּ בְּרַחֲמִים וּבְחֶמְלָה. תַּזְכִּירֵנוּ בְּמִי זֹאת עוֹלָה. תּוֹשִׁיעֵנוּ לְקֵץ הַגְּאֻלָּה. תְּהַדְּרֵנוּ בְּזִיו הַמּוּלָה. תַּדְבִּיקֵנוּ כְּאֵזוֹר חֲתוּלָה. תְּגַדְּלֵנוּ בְּיָד הַגְּדוּלָה. תְּבִיאֵנוּ לְבֵיתְךָ בְּרִנָּה וְצָהֳלָה. תְּאַדְּרֵנוּ בְּיֶשַׁע וְגִילָה. תְּאַמְּצֵנוּ בְּרֶוַח וְהַצָּלָה. תְּלַבְּבֵנוּ בְּבִנְיַן עִירְךָ כְּבַתְּחִלָּה. תְּעוֹרְרֵנוּ לְצִיּוֹן בְּשִׁכְלוּלָה. תְּזַכֵּנוּ בְּנִבְנְתָה הָעִיר עַל תִּלָּהּ. תַּרְבִּיצֵנוּ בְּשָׂשׂוֹן וְגִילָה. הוֹשַׁע נָא: תְּחַזְּקֵנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה. הוֹשַׁע נָא:

אָנָּא הוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא אֱזוֹן חִין תְּאֵבֵי יִשְׁעָךְ. בְּעַרְבֵי נַחַל לְשַׁעְשְׁעָךְ. וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אָנָּא גְּאַל כַּנַּת נִטְעָךְ. הוּמָּה בְּטַאטְאָךְ. והושיעה נא: אָנָּא הַבֵּט לַבְּרִית טִבְעָךְ. וּמַחֲשַׁבֵּי אֶרֶץ בְּהַטְבִּיעָךְ. והו' נא: אָנָּא זְכָר לָנוּ אָב יְדָעָךְ. חַסְדְּךָ לָמוֹ בְּהוֹדִיעָךְ: והו' נא: אָנָּא טְהוֹרֵי לֵב בְּהַפְלִיאָךְ. יוֹדֵעַ כִּי הוּא פִלְאָךְ. והו' נא: אָנָּא כַּבִּיר

נָארְטֶען דוּ זָאלְסְט אוּנְז מַאכֶען שְׁטֶעלֶען וְויא אַבוֹים וָואס אִיז גִיפְלַאנְצְט בַּיי דִי בֶּעך וַואסֶער דוּא זָאלְסְט אוּנְז אוֹיס לֵייזֶן פוּן אַלֶע פְּלַאגִין אוּן קְרֵיינְקֶען דוּ זָאלְסְט אוּנְז אָן קְרֵיינֶען מִיט אַנַאנְדֶער לִיבְשַׁאפְט תשמחנו דוּ זָאלְסְט אוּנְז דֶר פְרֵייעֶן אִין דֶעם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ דוּ זָאלְסְט אוּנְז פִירֶען בַּייא דִי בַּארוּטֶע וַואסֶערִין אוֹיף אֵייבִּיג דוּ זָאלְסְט אוּנְז דֶער פִילֶן מִיט חָכְמָה אוּן מִיט שֵׂכֶל תלבישנו דוּא זָאלְסְט אוּנְז אָן קְלֵיידֶען מִיט שְׁטַארְקַייט אוּן מִיט גְדוּלָה דוּא זָאלְסְט אוּנְז קְרֵיינֶען מִיט דֶר קְרוֹין פוּן דֶר תּוֹרָה דוּ זָאלְסְט אוּנְז פִירֶן אִין אַרֵיינֶעם שְׁטֶעג דִי זָאלְסְט אוּנְז דֶער בַּארִימֶן מִיט דֶער בַּארֶעמוּנְג תזכירנו דוּא זָאלְסְט אוּנְז דֶער מָאנֶען מִיט דֶעם וָואס מֶען זָאל זָאגֶען וֶוער אִיז דִי דָאזִיגֶע וָואס גֵייט אוֹיף תושיענו דוּא זָאלְסְט אוּנְז הֶעלְפֶען מִיט דַיין גְרוֹיסֶע הַאנְד דוּא זָאלְסְט אוּנְז בַּאשֵׁיינֶען מִיט פִיל לוֹיטֶערְקַייט דוּא זָאלְסְט אוּנְז בַּאהֶעפְטֶען אָן דִיר אַזוֹי וְויא אַגַארְטֶעל דוּא זָאלְסְט מַאכֶען אוּנְז גְרֵייכֶען צוּא דֶעם סוֹף פוּן דֶער גְאוּלָה דוּא זָאלְסְט אוּנְז בְּרֵיינְגֶען אִין דַיין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִיט גֶעזַאנְג תאדרנו דוּא זָאלְסְט אוּנְז שְׁטַארְקֶען מִיט הִילְף אוּן מִיט פְרֵייד דוּא זָאלְסְט צוּא אוּנְז מַאכֶען צִיהֶען דַיין הַארְץ מִיט דֶעם וָואס דוּא וֶועסְט בּוֹיעֶן דַיין שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם דוּא זָאלְסְט אוּנְז דֶער וֶועקֶען צוּא אַלוֹיבּ דוּא זָאלְסְט אוּנְז גִידֵיינְקֶען מִיט פְרֵייד אוּן מִיט לוּסְט תרביצנו דוּא זָאלְסְט אוּנְז מַאכֶען הוֹיעֶרֶען אִין פֶעסְטֶע פַּאשֶׁע צוּא מַאכֶען אוּנְז פְרֵיילִיךְ תחזקנו דוּא גָאט פוּן יַעֲקֹב זָאלְסְט אוּנְז מַאכֶען שְׁטַארְקֶען אוֹיף אֵייבִּיג:

אנא אזון חין תאבי ישעך אִיךְ בֶּעט דִיךְ פַאר נֶעם דָאס גִיבֶּעט פוּן דִי וָואס גֶעלוּסְטֶען צוּא דַיין הִילְף אוּן גֶעמֶען עֲרָבוֹת וָואס וַואקְסֶען בַּיי דֶעם טַייךְ דָאס אִיז הוֹשַׁעְנוֹת צוּ דֶער פְרֵייעֶן אוּן הֶעלְף אוּנְז אנא גאל אִיךְ בֶּעט דִיר לֵייז אוֹיס דִיא יוּדֶען וָואס דוּא הָאסְט גִיפְלַאנְצְט זֵיי וֶוערֶען גִירוּפֶען כַּנָּה אִיךְ בֶּעט דִיךְ לוּג אוֹיף דֶער מִצְוָה פוּן מִילָה וָואס זִיא אִיז גֶעצֵייכֶענְט אוֹיף דִיא לַייבֶּער פוּן דִיא יוּדֶען גִידֵיינְק זַייא אוּנְז דֶעם זְכוּת פוּן אַבְרָהָם אָבִינוּ וָואס עֶר אִיז

גערופען

כֹּחַ תֵּן לָנוּ יִשְׁעֶךָ. לַאֲבוֹתֵינוּ כְּהִשָּׁבְעֶךָ. והו׳ נא: אָנָּא מָלֵא מִשְׁאֲלוֹת עַם מְשַׁוְּעֶךָ. נֶעֱקַד בְּהַר מוֹר כְּמוֹ שַׁוְּעָךְ. והו׳ נא: אָנָּא סַגֵּב אֶשְׁלֵי נִטְעֶךָ. עֲרִיצִים בְּהַנִּיעֶךָ. והו׳ נא: אָנָּא פְּתַח לָנוּ אוֹצְרוֹת רִבְעֶךָ צִיָּה מֵהֶם בְּהַרְבִּיעֶךָ. והו׳ נא: אָנָּא קוֹרְאֶיךָ אֶרֶץ בְּרוֹעֲעֶךָ. רְעֵם בְּטוּב מִרְעֶךָ. והו׳ נא: אָנָּא שְׁעָרֶיךָ תַּעַל מִמְּשׁוֹאָךְ. תֵּל תַּלְפִּיּוֹת בְּהַשִּׁיאָךְ. וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא אֵל נָא. הוֹשַׁע נָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֵל נָא תָּעִינוּ כְּשֶׂה אוֹבֵד. שְׁמֵנוּ מִסִּפְרְךָ אַל תְּאַבֵּד. הוֹשַׁע נָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵל נָא רְעֵה אֶת צֹאן הַהֲרֵגָה. קְצוּפָה וְעָלֶיךָ הֲרוּגָה. הוֹשַׁע נָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵל נָא צֹאנְךָ וְצֹאן מַרְעִיתֶךָ. פְּעֻלָּתֶךָ וְרַעְיָתֶךָ. הוֹשַׁע נָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵל נָא עֲנִיֵּי הַצֹּאן. שִׂיחָם עֲנֵה בְּעֵת רָצוֹן. הוֹשַׁע נָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵל נָא נוֹשְׂאֵי לְךָ עַיִן. מִתְקוֹמְמֶיךָ יִהְיוּ כְּעָיִן. הוֹשַׁע נָא. וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵל נָא לִמְנַסְּכֵי לְךָ מַיִם. כְּמִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה יִשְׁאֲבוּן מַיִם. הוֹשַׁע נָא. וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵל נָא יַעֲלוּ לְצִיּוֹן מוֹשִׁיעִים. טְפוּלִים בְּךָ וּבְשִׁמְךָ נוֹשָׁעִים. הוֹשַׁע נָא. וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵל נָא חֲמוּץ בְּגָדִים. זְעוֹם לְנַעֵר כָּל בּוֹגְדִים. הוֹשַׁע נָא. וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵל נָא זָכוֹר תִּזְכּוֹר. הַנְּכוּרֵי בִּלְתֶּךָ וָכוֹר. הוֹשַׁע נָא. וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵל נָא דּוֹרְשֶׁיךָ בְּעַנְפֵי עֲרָבוֹת. גְּעָיִם שְׁעֵה מֵעֲרָבוֹת. הוֹשַׁע נָא. וְהוֹשִׁיעָה

גערופֿען געוואָרען אַב הֲמוֹן גוֹיִם און האָט דיך דער קענט פֿאַר איין גאָט אַז ער איז אַלט געוועזען דרייא יאָר און דיין חֶסֶד וואָס דוא האָסט מַבְטִיחַ געוועזען צוא דיינע קינדער אַז זייא זאָלען ניט פֿאַר לענט ווערען האָסטו איהם מוֹדִיעַ געוועזען אנא טהורי לב בהפליאך אַז דוא וועסט טאָן וואונדער צו די יודען וואָס זיי האָבען זייערע ריינע הערצער וועט געוואויסט ווערין אויף דער וועלט אַז דאָס איז דיינע וואונדער און דוא ביסט מַשְׁגִּיחַ הַשְׁגָּחָה פְּרָטִית איך בעט דיך גאָט וואָס דוא האָסט פֿיל כֹּחַ גיב דיין הילף צו אונז אַזוי וויא דוא האָסט געשוואָרען צו אונזערע עלטערן אנא מלא משאלות עם משועך איך בעט דיר דער פֿיל דאָס גיבעט פֿון די וואָס שרייען פֿאַר דיר יִצְחָק וואָס ער איז גיבונדען געוואָרען אויף דעם באַרג מוֹרִיָּה פֿאַר איין עוֹלָה האָט ער בְּשַׁעַת עֲקֵידָה אויך אַזוי מִתְפַּלֵּל געוועזען פֿאַר דיר אַז גאָט זאָל גידיינקען צו די יודען זיין זְכוּת בְּשַׁעַת אַז זייא וועלין מִתְפַּלֵּל זיין פֿאַר איהם און דער פֿילען זייער רָצוֹן אנא סגב אשלי נטעך שטאַרק דיא וואָס זיינען די בוימער פֿון דיין פֿלאַנצונג איך בעט דיר עפֿן צו אונז דיא אוֹצְרוֹת פֿון דיין רעגין וואָס ווערן אָן גירופֿען רְבִיעָה מיט דיין טאָן רעגענען זאָל די דאַרע לענדר פֿון זיי זאַט זיין אנא קוראיך ארץ ברועעך איך בעט דיך אַז דו וועסט פֿאַשין די וואָס רופֿען צו דיר זאָלסטו זיי ווידין אין דיין גוטער ווייד אַז דיינע טויערען פֿון בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וואָס זיינען איין גיזונקען גיוואָרען אין דער ערד זאָלסטו זיי אויף ברייננען פֿון דיין פֿאַר וויסטענעס תל תלפיות בהשיאך דעם בהמ״ק וואָס איטליכענס מויל קערט זיך צו איהם מִתְפַּלֵּל זיין זאָלסטו מאַן אויף הייבען: אל נא איך בעט דיך גאָט מיר זיינען גיוואָרין פֿאַר אירט וויא אַשאָף וואָס ווערט פֿאַר לאָרען פֿון דער כְּטאַרע אונזער נאָמען זאָלסטו ניט מאַכען פֿאַר לירן פֿון דיין סֵפֶר, ווייל די יודען וואָס זיי זיינען גירופֿען שאָף וואָס גילויבט צוא דיינע גיליבטע העלף צוא די יודען וואָס זיינען דיא שאָף וואָס דוא ווידעסט זיי וואָס זיינן דיינע ווערק און דיינע גיליבטע אל נא עניי הצאן דאָס זיינען די יודען וואָס זיינען אָרים פֿון נְבוּאָה צוא זייער תְּפִלָּה זאָלסטו ענטפֿערן אין דער באַוויליגטער צייט דיא יודען וואָס היבען אויף צוא דיר די אייגען אין זייער תְּפִלָּה צוא דיא יודען וואָס זיינען מְנַסֵּךְ צוא דיר וואַסער אום יום טוֹב זאָל זייער הילף ניט נִפְסַק ווערען פֿון דיר אַזוי וויא עס ווערט ניט נִפְסַק קיין וואַסער אַז מען שעפּט פֿון אַקוואַל עס זאָלן אויף גיין

נָא. אֵל נָא בָּרוּךְ בְּעִטּוּר שָׁנָה. אֲמָרַי רְצֵה בִּפְלּוּלִי בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא. הוֹשַׁע נָא. וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא אֵל נָא הוֹשַׁע נָא. וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה:

לְמַעַן תָּמִים בְּדוֹרוֹתָיו. הַנִּמְלָט בְּרוֹב צִדְקוֹתָיו. מֻצָּל מִשֶּׁטֶף בְּבוֹא מַבּוּל מַיִם. לְאוֹם אֲנִי חוֹמָה. הוֹשַׁע נָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה: לְמַעַן שָׁלֵם בְּכָל מַעֲשִׂים. הַמְנֻסֶּה בַּעֲשָׂרָה נִסִּים. כְּשֶׁר מַלְאָכִים נָם יֻקַּח נָא מְעַט מַיִם. לְבָרָה כַּחַמָּה. הו׳ והו׳ אבינו אתה: לְמַעַן רַךְ וְיָחִיד נֶחֱנַט פְּרִי לְמֵאָה. זָעַק אַיֵּה הַשֶּׂה לְעוֹלָה. בִּשְּׂרוּהוּ עֲבָדָיו מָצָאנוּ מָיִם: לְגוֹלָה וְסוּרָה. הו׳ והו׳ אבינו אתה: לְמַעַן קִדֵּם שְׂאֵת בְּרָכָה. הַנִּשְׂטַם וּלְשִׁמְךָ חִכָּה. מְיַחֵם בְּמַקְלוֹת בְּשִׁקְתוֹת הַמָּיִם. לְדָמְתָה לְתָמָר. הו׳ והו׳ אבינו אתה: לְמַעַן צָדַק הֱיוֹת לְךָ לְכֹהֵן. כֶּחָתָן פְּאֵר יְכַהֵן. מְנֻסֶּה בְּמַסָּה בְּמֵי מְרִיבַת מָיִם. לְהָהָר הַטּוֹב. הו׳ והו׳ אבינו אתה: לְמַעַן פּוֹאַר הֱיוֹת גְּבִיר לְאֶחָיו. יְהוּדָה אֲשֶׁר גָּבַר בְּאֶחָיו. מִסְפַּר רוֹבַע מִדָּלְיָו יִזַּל מָיִם. לֹא לָנוּ כִּי אִם לְמַעַנְךָ. הו׳ והו׳ אבינו אתה: לְמַעַן עָנָו מִכֹּל וְנֶאֱמָן. אֲשֶׁר בְּצִדְקוֹ כִּלְכֵּל הַמָּן. מָשׁוּךְ לְגוֹאֵל וּמָשׁוּי מִמָּיִם. לְמִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה. הו׳ והו׳ אבינו אתה: לְמַעַן שַׂמְתּוֹ כְּמַלְאֲכֵי מְרוֹמִים. הַלּוֹבֵשׁ אוּרִים וְתֻמִּים. מְצֻוֶּה לָבֹא בְּמִקְדָּשׁ בְּקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם וּרְחִיצַת מָיִם. לְחוֹלַת אַהֲבָה. הו׳ והו׳ אבינו אתה: לְמַעַן נְבִיאָה מְחוֹלַת מַחֲנַיִם. לִכְמֵהֵי לֵב הוּשְׁמָה עֵינַיִם. לְרַגְלָהּ רָצָה עָלוֹת וְיָרֶדֶת בְּאֵר מָיִם. לְטוֹבוּ אֹהָלָיו. הו׳ והו׳ אבינו אתה: לְמַעַן מְשָׁרֵת לֹא מָשׁ מֵאֹהֶל. וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עָלָיו אָהֵל. בְּעָבְרוֹ בַּיַּרְדֵּן נִכְרְתוּ הַמָּיִם. לְיָפָה וּבָרָה. הו׳ והו׳ אבינו אתה: לְמַעַן לִמַּד רְאוֹת

הֶעלְפֶער צוּא דִי שְׁטָאט צִיון זִיי זַיינֶען בַּאהֶעפְט אִין דִיר אוּן מִיט הִילְף פוּן דַיין נָאמֶען וֶועֶן וִויא גִיהָאלְפֶען דוּא זָאלְסְט גִידֵיינְקֶען דִיא יוּדֶען וָואס זַיינֶען צוּ דִיר גִיקִייפְט גִיוָוארֶען אַז זַייא זַיינֶען אַרוֹיס גִינַאנְגֶען פוּן מִצְרַיִם בִּיז זַייא הָאבֶּן דִיא תּוֹרָה מְקַבֵּל גִיוֶועֶן אל נא דורשיך דִיא וָואס פָארְשְׁטֶעֶן אוּן זַיינֶען מִתְפַּלֵּל פַאר דִיר מִיט דִיא צְווַייגֶען פוּן עֲרָבוֹת זַייעֶר גִישְׁרֵייא זָאלְסְטוּ פַאר נֶעמֶען פוּן דֶעם הִימֶעל וָואס הֵייסְט עֲרָבוֹת זָאלְסְט דָאס יָאר בַּאקְרֵיינֶען מִיט אַלֶע בְּרָכוֹת אוּן אִין דֶעם טָאג פוּן הוֹשַׁעְנָא זָאלְסְטוּ אוּנְז בַּאַיילֶיגֶען:

למען תמים בדורותיו פוּן וֶועגִין דָאזִיגֶען וָואס עֶר אִיז גִיוֶועֶן אַגַאנְצֶער אוּן אַצַדִּיק אִין זַיין דוֹר דָאס אִיז נֹחַ וָואס עֶר אִיז אַנְטְרוּנֶען גִיוָוארֶען וֶועגִין זַיין פִיל צִדְקוֹת וָואס עֶר אִיז נִיצוֹל גִיוָוארֶען אַז דֶער מַבּוּל אִיז גִיקוּמֶען צוּא דִי יוּדֶען וָואס זַיינֶען שְׁטַארְק אִין גָאטְס אֱמוּנָה אַזוֹי וִויא אַמוֹיעֶר בֶּעטִין מִיר דִיךְ אַז דוּא זָאלְסְט הֶעלְפֶען וָוארוּם דוּ בִּיסְט אוּנְזֶער פָאטֶער למען שלם בכל מעשים פוּן וֶועגֶען דֶעם וָואס עֶר אִיז גִיוֶועֶן גַאנְץ אִין אַלֶע מַעֲשִׂים דָאס אִיז אַבְרָהָם אָבִינוּ וָוס עֶר אִיז גִיפְּרוּבְט גִיוָוארֶען מִיט צֶעהֶן נִסִּים אַזוֹי עֶר הָאט גִיזֶעהֶן דִי מַלְאָכִים הָאט עֶר גֶעזָאגְט לָאז מֶען נֶעמֶען אַבִּיסֶעל וַואסֶער צוּא דִיא יוּדֶען וָואס זַיינֶען קְלָאר אַזוֹי וִויא דִיא זוּן זָאלְסְטוּ הֶעלְפִין, פוּן וֶועגִין דֶעם אֵיינְצִיגֶען צוּא זַיין מוּטֶער דָאס אִיז יִצְחָק וָואס הָאט גִישְׁפְּרָאצְט צוּא הוּנְדֶערְט יָאר פוּן אַבְרָהָם בַּיי דֶער עֲקֵידָה הָאט עֶר גִישְׁרִיעֶן הָאלְץ מִיט פַייעֶר אִיז דָא אוּן וואוּ אִיז אַשָׁאף פַר אַיין עוֹלָה אוּן זַיינֶע קְנֶעכְט הָאבֶּן אִים מְבַשֵּׂר גִיוֶועֶן מִיר הָאבִּן גִיפוּנֶען וַואסֶער פוּן וֶועגִין זַיין זְכוּת זָאלְסְטוּ הֶעלְפֶען צוּ דִיא יוּדֶען למען קדם שאת ברכה פוּן וֶועגִין דֶעם וָואס הָאט זִיךְ גִיפֶּעדֶערְט צוּ נֶעמֶען דִיא בְּרָכָה דָאס אִיז יַעֲקֹב אָבִינוּ וָואס עֶר אִיז גִיהַאסְט גִיוָוארֶען פוּן זַיין בְּרוּדֶער אוּן צוּ דַיין נָאמֶען הָאט עֶר גִיטָאן הָאפֶען צוּ דִי יוּדֶען וָואס זַיינֶען גִיגְלִיכֶען

סדר הושענות

לְטוֹבָה אוֹת. זָעַק אַיֵּה נִפְלָאוֹת. מִצָּה טַל מִגִּזָּה מְלֹא הַסֵּפֶל מָיִם. לְכַלַּת לְבָנוֹן. הו׳ והו׳ אבינו אתה: לְמַעַן כְּלוּלֵי עֲשׂוֹת מִלְחַמְתֶּךָ. אֲשֶׁר בְּיָדָם תָּתָה יְשׁוּעָתֶךָ. צְרוּפֵי מִגּוֹי בִּלְקָקָם בְּיָדָם מָיִם. לְלֹא בָגְדוּ בָךְ. הו׳ והו׳ אבינו אתה: לְמַעַן יָחִיד צוֹרְרִים דָּשׁ. אֲשֶׁר מֵרֶחֶם לְנָזִיר הֻקְדָּשׁ. מִמַּכְתֵּשׁ לֶחִי הִבְקַעְתָּ לוֹ מָיִם. לְמַעַן שֵׁם קָדְשֶׁךָ. הו׳ והו׳ אבינו אתה: לְמַעַן טוֹב הוֹלֵךְ וְגָדֵל. אֲשֶׁר מֵעֹשֶׁק עֵדָה חִדֵּל. בְּשׁוּב עָם מֵחֵטְא צָו שְׁאֹב מָיִם. לְנָאוָה כִּירוּשָׁלָיִם. הו׳ והו׳ אבינו אתה: לְמַעַן חֵךְ מְכַרְכֵּר בְּשִׁיר. הַמְלַמֵּד תּוֹרָה בְּכָל כְּלֵי שִׁיר. מְנַסֵּךְ לְפָנָיו כְּתָאֵב שְׁתוֹת מָיִם. לְשָׁמוּ בְךָ סִבְרָם. הו׳ והו׳ אבינו אתה: לְמַעַן זָךְ עָלָה בִסְעָרָה. הַמְקַנֵּא וּמֵשִׁיב עֶבְרָה. לִפְלוּלוֹ יָרְדָה אֵשׁ וְלִחֲכָה עָפָר וּמָיִם. לְעֵינֶיהָ בְּרֵכוֹת. הו׳ והו׳ אבינו אתה: לְמַעַן וְשֵׁרֵת בֶּאֱמֶת לְרַבּוֹ. פִּי שְׁנַיִם

צוּ אַטַייטֶל בּוֹים זָאלְסְטוּ הֶעלְפֶען׳ פוּן וֶועגִין דֶעם גִירֶעכְטֶען צוּ זַיין צוּ דִיר אַכֹּהֵן דָאס אִיז אַהֲרֹן הַכֹּהֵן בְּשַׁעַת עֶר הָאט גִידִינְט אִיז עֶר גִיגַאנְגֶען אָן גִיטָאן אִין שֵׁיינֶע קְלֵיידֶר אַזוֹי וִויא אַחָתָן אִיז עֶר גִיפְּרוּבְט גְוָוארֶן מִיט אַפְּרוּבוּנְג בַּיי דֶר מֵי מְרִיבָה צוּם גוּטֶען בַּארְג דָאס אִיז דֶער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ זָאלְסְטוּ הֶעלְפֶען, פוּן וֶועגִין דֶעם בַּשַׁיינְטֶען צוּ זַיין אַהַאר צוּ זַיינֶע בְּרִידֶער דָאס אִיז יְהוּדָה וָואס עֶר הָאט זִיךְ גִשְׁטַארְקְט צְוִוישֶׁן זַיינֶע בְּרִידֶער אוּן אוֹיף אִים אִיז גִיזָאגְט גִיוָוארֶען וֶוער קָאן צֵיילֶען זַיינֶע פִיל מַתָּנוֹת מַחְמַת פִילְקַייט אוּן אוֹיף אִים אִיז גֶזָאגְט גְוָוארֶן מְלָכִים וֶועלִין אַרוֹיס קוּמֶען פוּן זַיינֶע קִינְדֶר נִיט מַחְמַת אוּנְז נָאר פוּן וֶועגֶן דִיר זָאלְסְטוּ הֶעלְפֶען פוּן וֶועגֶן משֶׁה רַבֵּינוּ וָואס עֶר אִיז גִיוֶועזֶען אַיין עָנָיו מֶער פוּן אַלֶע יוּדֶן וָואס מַחְמַת זַיין צִדְקוּת הָאט דֶער מַן גֶשְׁפַּייזְט דִי יוּדֶען עֶר אִיז אַרוֹיס גִיצוֹיגֶען גִיוָוארֶען פוּן דֶעם וַואסֶער אַז עֶר זָאל זַיין אַיין אוֹיס לֵייזֶער למי זאת הנשקפה צוּ דִי יוּדֶען וָואס זַיינֶען וָוארֶן גִילוֹיגְט אַזוֹי וִויא דֶער מָארְגֶן שְׁטֶערְן זָאלְסְטוּ הֶעלְפֶען פוּן וֶועגִין אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וָואס דוּא הָאסְט אִים גִיטָאן אַזוֹי וִויא דִי מַלְאָכִים פוּן דֶעם הִימֶל וָואס עֶר הָאט אָן גִיקְלֵייד אוּרִים וְתוּמִים וָואס עֶר אִיז גִיבָּאטִין גִיוָוארֶן צוּ קוּמֶען אִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אַז עֶר זָאל פְּרֵייעֶר מְקַדֵּשׁ זַיין דִי הֶענְט מִיט דִי פִּיס אוּן זָאל זֵייא וַואשֶׁען מִיט וַואסֶער צוּא דִיא יוּדֶען וָואס זַיינֶען קְרַאנְק מַחְמַת לִיבְשַׁאפְט וָואס זֵייא הָאבֶּען דִיךְ לִיבּ זָאלְסְטוּ הֶעלְפֶען פוּן וֶועגִין דֶער נְבִיאָה דָאס אִיז מִרְיָם וָואס זִיא אִיז אַרוֹיס גִיגַאנְגֶען מִיט פּוֹיקֶען אוּן מִיט טַאנְצֶען אִין דֶער מַחֲנֶה פוּן דִיא יוּדֶען צוּ דִי יוּדֶען וָואס זֵייעֶר הַארְץ גְלוּסְט צוּ גָאט הָאט זִיא גִיטָאן אַקְוַואל וַואסֶער פוּן וֶועגִין אִיר זְכוּת אִיז גִילָאפֶען דֶער בְּרוּנֶען וַואסֶער צוּ אִיטְלִיכֶען אִין זַיין גֶעצֶעלְט אַרַיין צוּא דִיא יוּדֶען וָואס אוֹיף זֵיי אִיז גִיזָאגְט גִיוָוארֶען וִויא גוּט זַיינֶען דַיינֶע גֶעצֶעלְטִין זָאלְסְטוּ הֶעלְפֶען, פוּן וֶועגִין דֶעם בַּאדִינֶער דָאס אִיז יְהוֹשֻׁעַ וָוס הָאט זִיךְ נִיט אָפּ גִיטָאן פוּן משֶׁה רַבֵּינוּ אוּן דֶר רוּחַ הַקֹּדֶשׁ הָאט אוֹיף אִים גְשַׁיינְט אִין זֵייעֶר אִיבֶּער פָארֶען אִין יַרְדֵּן זַיינֶען גִיוָוארִין פַאר שְׁנִיטֶן דִי וַואסֶער דִי שֵׁיינֶע אוּן לוֹיטֶרֶע דָאס זַיינֶען דִיא יְהוּדִים זָאלְסְטוּ הֶעלְפֶען פוּן וֶועגֶען גִדְעוֹן עֶר הָאט גִיבֶּעטֶען אַז גָאט זָאל אִים וַוייזֶן אַצֵייכֶן אוֹיף גוּטְס עֶר הָאט גִישְׁרִיעֶן אוֹיבּ גָאט אִיז מִיט אוּנְז וואוּ זַיינֶען וואוּנְדֶער וָואס אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערְן הָאבֶּן אוּנְז דֶער צֵיילְט עֶר הָאט אוֹיס גִיקְוֶועטְשְׁט פוּן דֶער גִישָׁארִינֶער וָואל אַפוּלֶע כְּלִי מִיט וַואסֶר לכלת לבנון צוּ דִיא יוּדֶען וָואס הֵייסֶן כַּלַּת לְבָנוֹן זָאלְסְטוּ הֶעלְפִין פוּן וֶועגֶען דִיא דְרַייא הוּנְדֶערְט מֶענְשֶׁען וָואס זַיינֶען גִיוֶועזֶען מִיט גִדְעוֹן צוּא טָאן דַיין מִלְחָמָה וָואס דוּרְךְ זֵייעֶרֶע הֶענְט הָאסְטוּ גִיטָאן דַיין הִילְף צוּא דִיא יוּדֶען זֵייא זַיינֶען גִיוֶועזֶען אוֹיס דֶער וַויילְטֶע פוּן דֶעם פָאלְק יִשְׂרָאֵל וַוייל זֵיי הָאבֶּען גִילֶעקְט מִיט זֵייעֶרֶע הֶענְט וַואסֶר אוּן הָאבֶּען נִיט גִיקְנִיעֶט צוּא דִי יוּדֶען וָואס פֶעלְשֶׁען נִיט אָן דִיר זָאלְסְטוּ הֶעלְפֶען, פוּן וֶועגִין דֶעם בֵּן יָחִיד דָאס אִיז שִׁמְשׁוֹן הַגִּבּוֹר וָואס עֶר הָאט דִיא בַּאלֵיידִיגֶער פוּן דִי יוּדֶען צוּ טְרֶעטֶן וָואס פוּן דֶער צַייט אַז עֶר אִיז אַרוֹיס גִיגַאנְגֶען פוּן דֶער מוּטֶערְס טְרַאכְט אִיז עֶר גִיוָוארֶען גִיהֵיילִיגְט פַאר אַיין נָזִיר פוּן דֶעם גְרוּבּ פוּן דֶעם קִין בַּאק צָאן הָאסְטוּ אִים גִימַאכְט שְׁפַּאלְטֶען וַואסֶער פוּן וֶועגִין

ברוחו נאצל בו. בקחתו מנגן נתמלאו גבים מים. לפצו מי כמכה. הו׳ והו׳ אבינו אתה: למען הרהר עשות רצונך. הבריז תשובה לצאנך. אז בבוא מחרף סתם עינות מים. לציון מכלל יופי. הו׳ והו׳ אבינו אתה: למען דרשיך בתוך הגולה. וסודך למו נגלה. בלי להתגאל דרשי זרעונים ומים. לקוראיך בצר. הו׳ והו׳ אבינו אתה: למען גמר חכמה ובינה. סופר מהיר מפלש אמנה. תחכמנו אמרים המשולים ברחבי מים. לרבתי עם. הו׳ והו׳ אבינו אתה: למען באי לך היום בכל לב. שופכים לך שיח בלא לב ולב. שואלים ממך עז מטרות מים. לשוררוך בים. הו׳ והו׳ אבינו אתה: למען אומרי יגדל שמך. והם נחלתך ועמך. צמאים לישעך כארץ עיפה למים. לתרת למו מנוחה.
הושע נא והושיעה נא אבינו אתה:

דיין הייליגען נאמען זאלסטו העלפען צו אונז, וועגין דעם גוטען וואס ער איז אלע מאל גרעסער געווארען צווישען דיא יודען דאס איז שמואל הנביא ער האט פאר מיטען די יודען פון צו פאר קרימען זייער הארץ צוא זינדיגען און אז דיא יודען האבען תשובה געטאן האט ער געשאפט שעפין וואסער צו ווייזען אז זיי זיינען אונטער טעניג פאר גאט צו די יודען וואס זיינען אזוי שיין וויא ירושלים זאלסטו העלפען פון וועגין דוד המלך וואס ער האט מיט זיין מויל געזונגען און האט געשפרונגען מיט דעם כח וואס ער האט געלערנט תורה מיט שמחה אויף אלע כלי זמר אז ער האט געגלוסט צו טרינקען וואסער האבען אים זיינע דריי גבורים געבראכט וואסער לשמו כך סברם צו די יודען וואס טוען זייער בטחון אויף דיר זאלסטו העלפין, פון וועגין דעם לויטערן דאס איז אליהו הנביא וואס ער איז אויף געגאנגען אויף דעם הימל מיט דעם שטורם ווינד וואס ער האט זיך מקנא געווען גאטס קנאה און מאכט ווידר קערן דעם צארן פון גאט דורך זיין געבעט האט אראפ גענידערט פייער פון הימעל און האט פאר ברענט דיא ערד מיט דעם וואסער לעיניה ברכות דיא וואס אירע אויגען זיינען געווען אזוי ווי דיא טייכען דאס מיינט מען דיא סנהדרין אין ירושלים זאלסטו העלפען, וועגין דעם וואס האט באמת גידינט צום הערין דאס איז אלישע הנביא צוויי פאבענדיגע נבואה איז געווארין אפ גישייט צו אים אז ער האט גינומען דעם כלי זמר שפילען זיינען געווארען פול די גריבער מיט וואסער לפצו מי כמוך צוא די יודען וואס האבען געעפינט זייער מויל בייא דעם ים, פון וועגין דעם וואס האט תמיד מהרהר געווען צוא טאן אזוי וויא דיין רצון איז דאס איז יחזקיהו המלך. וואס ער האט אוים גירופען און האט מזהיר געווען אז די יודען וואס זיינען דיינע שאף זאלען טאן תשובה און ער האט גיהיילט אז דער וואס האט גאט גילעסטערט איז גיקומען דאס איז סנחריב האט ער פאר שטאפט דיא קוואלען וואסער צוא דער שטאט ציון זאלסטו העלפין פון וועגין די וואס האבען דיך געפארשט אין דער גולה דאס איז דניאל חנניה מישאל ועזריה און דיין סוד איז צוא זייא אנפלעקט געווארין בלי להתגאל ווייל זייא האבען זיך ניט גיוואלט פאר אום ווערדיגען זייער שם טוב האבען זיי גיבעטען אז מען זאל זייא געבין אמאכל פון גיזייטע זאכען לקוראיך צו די יודען וואס רופען דיך זאלסטו העלפען פון וועגען דעם וואס האט גילערינט דיא תורה וואס זיא איז חכמה ובינה וואס ער איז געווען איין גיבער סופר וואס ער האט מפורש און מפרסם געווען דיא אמונה פון דיא יודען ער האט אונז גימאכט קלוג אין דיא רייד פון דער תורה וואס זיינען גיגליכען צוא דער ברייט פון דעם ים צו ירושלים וואס זיא איז געווען פול מיט מענשען זאלסטו העלפען, פון וועגען די יודען וואס קומען צו דיר היינט טאן תפלה מיט דעם גאנצען הארצען זייא פאר גיסען צוא דיר זייערע תפלות ניט מיט עטליכע ערלייא הערצער אין כונות אלע יודען זיינען נאר מכון צוא איין זאך מתפלל צוא זיין פאר דיר און בעטין פון דיר שטארקע רעגין וואסער לשוררוך בים צו די יודען וואס האבען געזונגען שירה

חזן וקהל **הוֹשַׁע נָא. אֵל נָא. אָנָּא הוֹשִׁיעָה נָּא: הוֹשַׁע נָא. סְלַח נָא. וְהַצְלִיחָה נָא. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ:**

תַּעֲנֶה אֱמוּנִים שׁוֹפְכִים לְךָ לֵב כַּמַּיִם. וְהוֹשִׁיעָה נָּא: לְמַעַן בָּא בָאֵשׁ וּבַמַּיִם, גָּזַר וְנָם יֻקַּח נָא מְעַט מַיִם. וְהַצְלִיחָה נָא וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ: תַּעֲנֶה דְגָלִים גָּזוּ גִּזְרֵי מַיִם. וְהוֹשִׁיעָה נָּא. לְמַעַן הַנֶּעֱקַד בְּשַׁעַר הַשָּׁמַיִם. וְשָׁב וְחָפַר בְּאֵרוֹת מַיִם. וְהַצְלִיחָה נָא וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ: תַּעֲנֶה זַכִּים חוֹנִים עֲלֵי מַיִם. וְהוֹשִׁיעָה נָּא: לְמַעַן חָלָק מְפַצֵּל מַקְלוֹת בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם. טָעַן וְגָל אֶבֶן מִבְּאֵר מַיִם. וְהַצְלִיחָה נָא וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ: תַּעֲנֶה יְדִידִים נוֹחֲלֵי דָת מְשׁוּלַּת מַיִם. וְהוֹשִׁיעָה נָּא: לְמַעַן כָּרוּ בְּמִשְׁעֲנוֹתָם מַיִם. לְהָכִין לָמוֹ וּלְצֶאֱצָאֵימוֹ מַיִם. וְהַצְלִיחָה נָא וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ: תַּעֲנֶה מִתְחַנְּנִים כְּבִישִׁימוֹן עֲלֵי מַיִם. וְהוֹשִׁיעָה נָּא: לְמַעַן נֶאֱמַן בַּיִת מַסְפִּיק לָעָם מַיִם. סֶלַע הָךְ וַיָּזוּבוּ מַיִם. וְהַצְלִיחָה נָא וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ: תַּעֲנֶה עוֹנִים עֲלֵי בְּאֵר מַיִם. וְהוֹשִׁיעָה נָּא: לְמַעַן פָּקַד בְּמֵי מְרִיבַת מַיִם. צְמֵאִים לְהַשְׁקוֹתָם מַיִם. וְהַצְלִיחָה נָא וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ: תַּעֲנֶה קְדוֹשִׁים מְנַסְּכִים לְךָ מַיִם. וְהוֹשִׁיעָה נָּא: לְמַעַן רֹאשׁ

בַּייא דֶעם יַם זָאלְסְטוּ הֶעלְפִין, פוּן וֶועגִין דִיא יוּדֶן וָואס זֵיי הָאבֶּען גִיזָאגְט אַז דַיין נָאמֶען זָאל גִיאַכְפֶּערְט וֶוערִין אוּן זַיינֶען דַיין אַרְבּ אוּן דַיין פָאלְק זֵייא זַיינֶען דָארְשְׁטִיג אוּן גִילוּסְטֶען צוּא דַיין הִילְף אַזוֹיא וִויא אַלַאנְד וָואס אִיז מִיד אוּן גִילוּסְט צוּא וַואסֶער צוּא דִיא יוּדֶען וָואס דוּא הָאסְט אוֹים גִיזֶעהְן צוּא זֵייא אַיין בַּארוּהְט אָרְט זָאלְסְטוּ הֶעלְפִין:

תענה אמונים דוּא זָאלְסְט עֶנְטְפֶערְן צוּ דִי תְּפִלּוֹת פוּן דִיא בַּגְלֵייבְּטֶע יוּדֶען וָואס פַאר גִיסֶען צוּ דִיר דָאס הַארְץ אַזוֹי וִוי וַואסֶער אוּן הֶעלְף אוּנְז פוּן וֶועגִין דִי וָואס זַיינֶען גִיקוּמֶען אִין פַייעֶר אוּן אִין וַואסֶער פוּן דַיינֶעט וֶועגִין דָאס מֵיינְט מֶען אַבְרָהָם אָבִינוּ גזר ונם אוּן אַז דִי מַלְאָכִים זַיינֶען גִיקוּמֶען צוּ אִים הָאט עֶר גִיהֵייסֶן אַז מֶען זָאל גֶעמֶען אַבִּיסֶעל וַואסֶער זֵיי זָאלֶן זִיךְ אָפּ וַואשֶׁען דִיא פִּים אוּן זַיי אוּנְז מַצְלִיחַ אוּן הֶעלְף אוּנְז דוּא שְׁטַארְקֶער גָאט תענה דגלים דוּא בִּיסְט דֶער גָאט וָואס דוּא הָאסְט גִיעֶנְטְפֶערְט צוּ דִי דְגָלִים דָאס זַיינֶען דִיא יִשְׂרָאֵל וָואס פוּן וֶועגִין זֵייא אִיז צוּא שְׁנִיטֶען גִיוָוארֶען דֶער יַם אוֹיף שְׁטִיקֶער פוּן וֶועגִין. יִצְחָק וָואס עֶר אִיז גִיבּוּנְדֶען צוּ דֶער עֲקֵידָה אוֹיף דֶעם הַר הַמּוֹרִיָּה ושב וחפר אוּן הָאט זִיךְ אוּם גִיקֶערְט אוּן הָאט גִיגְרָאבֶּען בְּרוּנִימֶער מִיט וַואסֶער דוּ בִּיסְט דֶער גָאט וָואס הָאט גִיעֶנְטְפֶערְט צוּ דִי רֵיינֶע יוּדֶן וָואס הָאבֶּען גִירוּעֶט לֶעבֶּען דִי צְוֶועלְף קְוַואלֶן וַואסֶער פוּן וֶועגִין יַעֲקֹב אָבִינוּ וָואס עֶר הָאט גִיזָאגְט אוּן הָאט אַרָאפּ גִיוֶועלְגֶערְט דֶעם שְׁטֵיין פוּן דֶעם בְּרוּנֶען וַואסֶער זָאלְסְטוּ אוּנְז מַצְלִיחַ זַיין תענה ידידים נוחלי דת דוּ בִּיסְט דֶער גָאט וָואס דוּ הָאסְט גִיעֶנְטְפֶערְט צוּ דִי גְלִיבְּטֶע יוּדֶען אִין דֶער צַייט אַז דוּא הָאסְט זֵייא גִימַאכְט אַרְבֶּען דִי תּוֹרָה וָואס זִיא אִיז גִיגְלִיכֶען צוּ וַואסֶער פוּן וֶועגִין מֹשֶׁה אוּן אַהֲרֹן וָואס זֵיי הָאבֶּען גִיגְרָאבֶּען מִיט זֵייעֶרֶע שְׁטֶעקִינֶם דִיא וַואסֶער אוּן אָן צוּ בְּרֵייטֶען צוּ זֵיי אוּן צוּ זֵייעֶרֶע קִינְדֶער וַואסֶער זָאלְסְטוּ אוּנְז מַצְלִיחַ זַיין תענה מתחננים דוּא בִּיסְט דֶער גָאט וָואס דוּא הָאסְט גִיעֶנְטְפֶערְט צוּא דִי יוּדֶען אִין דֶער צַייט אַז זֵיי הָאבֶּען גִיבֶּעטֶען אִין דֶער מִדְבָּר אוֹיף וַואסֶער פוּן וֶועגִין דֶעם בַּגְלֵייבְּטֶן פוּן דֶעם הוֹיז דָאס אִיז מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וָואס עֶר הָאט מַסְפִּיק גִיוֶועזְן צוּם פָאלְק יוּדֶען וַואסֶער עֶר הָאט גִישְׁלָאגֶען דֶעם שְׁטֵיין הָאט גִירוּנֶען וַואסֶר, דוּ בִּיסְט דֶער גָאט וָואס דוּ הָאסְט גִיעֶנְפֶערְט צוּ דִי יוּדֶען וָואס זֵיי הָאבֶּן שִׁירָה גִיזָאגְט אוֹיף דֶעם וַואסֶער למען פקד במי מריבת מים פוּן וֶועגִין מֹשֶׁה אִין אַהֲרֹן וָואס זַיינֶן נִפְקַד גִיוָוארֶן בַּיי דֶער מֵי מְרִיבָה זָאלְסְטוּ אוּנְז עֶנְטְפֶערֶן וָואס מִיר זַיינֶען דָארְשְׁטִיג. צוּ בְּרֵיינְגֶען

מְשׁוֹרְרִים כְּתָאֵב שְׁתוֹת מַיִם. חֲלִילָה פִּין וְנָסַךְ לְךָ מַיִם. וְהַצְלִיחָה נָא וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ: תַּעֲנֶה שׁוֹאֲלִים בְּרִבּוּעַ אֶשְׁלֵי מַיִם. וְהוֹשִׁיעָה נָא: לְמַעַן תֵּל תַּלְפִּיּוֹת מוֹצָא מַיִם. תִּפְתַּח אֶרֶץ וְתַרְעִיף שָׁמַיִם. וְהַצְלִיחָה נָא וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ:

רַחֵם נָא קְהַל עֲדַת יְשֻׁרוּן. סְלַח וּמְחַל עֲוֹנָם. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

אָז כְּעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנִים. בָּאנוּ לְפָנֶיךָ נְדוֹנִים. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ: גֵּאֶה אֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים. נִתְגָּרוּ בָנוּ מְדָנִים. דְּשׁוּנוּ וּבְעָלוּנוּ זוּלָתְךָ אֲדוֹנִים והושיענו אלהי ישענו: הֵן גַּשְׁנוּ הַיּוֹם בְּתַחֲנוּן. עָדֶיךָ רַחוּם וְחַנּוּן. וְסִפַּרְנוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ בְּשִׁנּוּן. והושיענו אלהי ישענו: זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ. נָא אַל תִּיבָשׁ. חַשְׁרַת מַיִם בְּאִבֶּיהָ תֶּחְבָּשׁ. והושיענו אלהי ישענו: טָעֲנוּ בִשְׁמֹנָה. בְּיַד שִׁבְעָה וּשְׁמוֹנָה. יָשָׁר צַדִּיק אֵל אֱמוּנָה. והושיענו אלהי ישענו: כָּרַתָּ בְּרִית לָאָרֶץ. עוֹד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ. לְבִלְתִּי פְּרָץ בָּהּ פָּרֶץ. והושיענו אלהי ישענו: מִתְחַנְּנִים עֲלֵי מַיִם. כַּעֲרָבִים עֲלֵי יִבְלֵי מָיִם. נָא זְכָר לְמוֹ נִסּוּךְ הַמַּיִם. והושיענו אלהי ישענו: שִׂיחִים בְּדֶרֶךְ מַטָּעָתָם. עוֹמְסִים בְּשַׁוְעָתָם. עֲנֵם בְּקוֹל פְּגִיעָתָם. והושיענו אלהי ישענו: פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת. פְּנֵה לְפִלּוּלָם שְׁעוֹת. צַדְּקֵם אֵל לְמוֹשָׁעוֹת. והושיענו אלהי ישענו: קוֹל רִגְשָׁם תִּשַּׁע. תִּפְתַּח אֶרֶץ וְיִפְרוּ יֶשַׁע. רַב לְהוֹשִׁיעַ וְלֹא חָפֵץ רֶשַׁע. והושיענו אלהי ישענו:

וַואסֶער תענה קדושים דוא הָאסְט גִיעֶנְטְפֶערְט צוּ דִי הֵיילִיגֶע יוּדֶען וָואס הָאבֶּען צוּ דִיר מְנַסֵּךְ גִיוֶועֶן וַואסֶער אַז דָאס בְּהַמ"ק אִיז גִישְׁטַאנֶען פוּן וֶועגֶן דָוִד הַמֶּלֶךְ וָואס עֶר אִיז גִיוֶועֶן דֶער ראש אִיבֶּער דִיא זִינְגֶערְס וָואס עֶר הָאט גִילוּסְט צוּ טְרִינְקֶען וַואסֶער פוּן בֵּית לֶחֶם אוּן אַז מֶען הָאט אִים גִיבְּרַאכְט וַואסֶער פוּן דָארְט הָאט עֶר גִיזָאגְט עֶס אִיז פַאר מִיטֶן צוּ מִיר צוּ טְרִינְקֶען דִיא וַואסֶער דוא זָאלְסְט אוּנְז עֶנְטְפֶערִין וָואס מִיר בֶּעטֶען פַאר דִיר מִיט פִיר עֶרְלֵייא פְלַאנְצוּנְג וָואס אִיז לוּלָב אֶתְרוֹג הֲדַס עֲרָבָה פוּן וֶועגִין וַואסֶער פוּן וֶועגִין דֶעם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וָואס עֶר וֶוערְט אָן גִירוּפֶן תַּלְפִּיּוֹת וָואס דוּרְךְ אִים אִיז גִינַאנְגֶן אוֹיף דֶער וֶועלְט רֶעגִין בֶּעטִין מִיר דִיךְ הַיינְט אוֹיךְ אַז דִיא עֶרְד זָאל גִיהָאלְפֶען וֶוערִין אוּן דִיא הִימְלֶען זָאלֶען מַאכֶען טְרִיפֶען רֶעגֶען אוּן זָאלְסְט אוּנְז מַצְלִיחַ זַיין אוּן זָאלְסְט אוּנְז הֶעלְפֶען דוּא אוּנְזֶער שְׁטַארְקֶער גָאט:

רחם נא קהל עדת ישורון דֶער בַּארִים דִיךְ אִיבֶּער דֶעם רֶעכְט פַארְטִיג אַיין זַאמְלוּנְג דָאס זַיינֶען דִי יוּדֶען אוּן פַאר גִיבּ זַייעֶרֶע עֲבֵירוֹת אוּן הֶעלְף אוּנְז דוּ אוּנְזֶער גָאט פוּן אוּנְזֶער הִילְף:

אז כעיני עבדים פוּן לַאנְג זֶען הָאבֶּען מִיר צוּ דִיר אַזוֹי וִוי דִי אוֹיגֶען פוּן דִי קְנֶעכְט הָאבֶּען צוּ דִיא הֶענְט פוּן זַייעֶרֶע הֶערִין מִיר קוּמֶען הַיינְט אוֹיךְ פַאר דִיר וָואס דוּ הָאסְט הֶערְשַׁאפְט אוּן בִּיסְט צַהַאר אִיבֶּער אַלֶע הֶערֶען הן גשנו בתחנון מִיר הָאבֶּען הַיינְט גִינֶעהֶנְט מִיט גִיבֶּעט צוּ דִיר וָואס דוּ בִּיסְט אַ רַחוּם וְחַנּוּן אוּן מִיר הָאבֶּען דֶער צֵיילְט דַיינֶע ווּאוּנְדֶער מִיט שַׁארְפֶע רֵייד זבת חלב ודבש אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וָואס עֶס אִיז אַפְּטֶע לַאנְד אוּן עֶס רִינְט מִילְךְ אוּן הָאנִיק בֶּעט אִיךְ דִיךְ אַז עֶס זָאל נִיט דַאר וֶוערֶן מַחֲמַת וֶוייניג רֶעגֶן אַיין זַאמְלוּנְג פוּן פִיל וַואסֶער זָאלְסְטוּ אַיין זַאמְלֶען אוּן אִיר פְרוּכְט פוּן דֶר עֶרְד טענו בשמנה לָאד אוּנְז זֶען מִיט אַפֶּעט יָאר מִיט תְּבוּאָה אוּן מִיט פֵּירוֹת בִּזְכוּת וָואס מִיר זַיינֶען מְקַיֵּם דִי זִיבֶּן טֶעג פֶּסַח אוּן דִי אַכְט טֶעג סוּכּוֹת גָאט אִיז אַצַדִּיק אוּן גְרֶעכְט פַארְטִיגֶער כרת ברית לארץ דוּ הָאסְט כּוֹרֵת בְּרִית גִיוֶועֶן צוּ דֶער עֶרְד אַז כָּל זְמַן אַז דִיא וֶועלְט וֶועט שְׁטֵיין אַז עֶס זָאל נִיט קוּמֶען קֵיין בְּרָאךְ קֵיין מַבּוּל אוֹיף דֶער וֶועלְט מִיט דִיא עֲרָבוֹת וָואס וַואקְסֶען בַּיי דִיא בֶּעךְ וַואסֶער בֶּעטִין מִיר דִיךְ גִידֵיינְק צוּא אוּנְז דָאס וָואס מִיר הָאבֶּן מְנַסֵּךְ גִיוֶוען וַואסֶער אַז דֶער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִיז גִישְׁטַאנֶען שיחים בדרך מטעתם

שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם פְּתַח. וְאוֹצָרְךָ הַטּוֹב לָנוּ תִפְתַּח. תּוֹשִׁיעֵנוּ וְרִיב אַל תִּמְתַּח. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

ש״ץ קוֹל מְבַשֵּׂר מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: והקהל חוזר

אוֹמֶץ יֶשְׁעֲךָ בָּא. קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה זֶה בָּא. מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: קוֹל בָּא בְּרִבְבוֹת כִּתִּים: לַעֲמוֹד עַל הַר הַזֵּיתִים. מ״ו: קוֹל גִּשְׁתּוֹ בַּשּׁוֹפָר לִתְקַע. תַּחְתָּיו הַר יִבָּקַע. מ״ו: קוֹל דָּפַק וְהֵצִיץ וְזָרַח. וּמָשׁ חֲצִי הָהָר מִמִּזְרָח. מ״ו: קוֹל הֵקִים מִלּוּל נְאֻמוֹ. וּבָא הוּא וְכָל קְדוֹשָׁיו עִמּוֹ. מ״ו: קוֹל וּלְכָל בָּאֵי הָעוֹלָם בַּת קוֹל יִשָּׁמַע בָּעוֹלָם. מ״ו: קוֹל זֶרַע עֲמוּסֵי רַחְמוֹ. נוֹלְדוּ כְּיֶלֶד מִמְּעֵי אִמּוֹ. מ״ו: קוֹל חָלָה וְיָלְדָה מִי זֹאת. מִי שָׁמַע כָּזֹאת. מ״ו: קוֹל טָהוֹר פָּעַל כָּל אֵלֶּה. וּמִי רָאָה כָּאֵלֶּה. מ״ו: קוֹל יֶשַׁע וּזְמַן הוּחַד. הֲיוּחַל אֶרֶץ בְּיוֹם אֶחָד. מ״ו: קוֹל כַּבִּיר רוֹם וָתַחַת. אִם יִוָּלֵד גּוֹי פַּעַם אֶחָת. מ״ו: קוֹל לְעֵת יִגְאַל עַמּוֹ נָאוֹר וְהָיָה לְעֵת עֶרֶב יִהְיֶה אוֹר. מ״ו: קוֹל מוֹשִׁיעִים יַעֲלוּ

דִיא כּוּימֶער פוּן דִי פִיר מִינִים אַזוֹי וִוי זֵיי וַואקְסֶען אִין גַאנְצֶען גִיפְלַאנְצְט טְרָאגֶען זֵיי בְּשַׁעַת אַז זֵייא שְׁרַייעֶן אוּן זַיינֶען מִתְפַּלֵּל פַאר גָאט בִּזְכוּת זֶה עֶנְטְפֶער זֵייא אִין דֶעם קוֹל פוּן זֵייעֶר תְּפִלָּה פּוֹעֵל ישועות גָאט וָואס עֶר וֶוערְקְט הִילְף קֶער דִיךְ צוּ זֵייעֶר תְּפִלָּה צוּ פַאר נֶעמֶען זֵיי אוּן מַאךְ זֵייא גִירֶעכְט אִין דֶעם מִשְׁפָּט דוּא גָאט וָואס דוּ בִּיסְט אַ גָאט אוֹיף צוּא הֶעלְפֶען קול רנשם תשע דָאס קוֹל פוּן זֵייעֶר תְּפִלָּה וָואס זֵיי זַיינֶען מִתְפַּלֵּל מִיט בְּרוּמוּנְג זָאלְסְטוּ מְקַבֵּל זַיין דִיא עֶרְד זָאל אָפֶען וֶוערֶען צוּ גֶעבֶּען אִיר תְּבוּאָה אוּן דִי הִילְף זָאל גִימֶערְט וֶוערֶען פוּן גָאט גָאט מֶערְט צוּא הֶעלְפֶען ולא חפץ רשע אוּן בַּאגֶערְט נִיט קֵיין שְׁלֶעכְץ:

שַׁעֲרֵי שמים פתח דִי טוֹיעֶרְן פוּן דֶעם הִימֶעל זָאלְסְטוּ עֶפֶענֶען צוּ גֶעבֶּן רֶעגֶען פוּן דַיין גוּטֶען אוֹצָר אוּן זָאלְסְט הֶעלְפֶען אוּן דִי קְרִיג זָאלְסְטוּ נִיט פַאר שְׁפְּרֵייטֶן אַנְטְקֶעגֶען אוּנְז צוּ מִשְׁפְּטֶ׳ן אוּנְז אוּן דוּא אוּנְזֶער גָאט פוּן אוּנְזֶער הִילְף:

קוֹל מבשר דֶער קוֹל פוּן דֶעם וָואס וֶועט קוּמֶען מְבַשֵּׂר זַיין דָאס אִיז אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וָואס עֶר וֶועט קוּמֶען פְרִיעֶר פוּן מָשִׁיחַ בֶּן דָוִד מבשר ואומר וֶועט עֶר מְבַשֵּׂר זַיין אוּן וֶועט זָאגֶען:

אוֹמֶץ דָם שְׁטַארְקַייט עֶס אִיז פַאר וָואר אַז דַיין הִילְף אִיז גִיקוּמֶן אוּן דֶר קוֹל פוּן מַיין פְרַיינְד דָאס אִיז גָאט אִיז גִיקוּמֶן דָאס וֶועט עֶר מְבַשֵּׂר זַיין אוּן וֶועט זָאגֶן קול בא ברבבות כתים עֶר וֶועט מְבַשֵּׂר זַיין אוּן וֶועט זָאגֶן אַז דֶער קוֹל פוּן גָאט אִיז גִיקוּמֶן מִיט צֶעהֶן טוֹיזֶינְד כִּיתּוֹת פוּן מַלְאָכִים צוּ שְׁטֶעלֶען זִיךְ אוֹיף דֶעם הַר הַזֵּיתִים הֶעלְפֶען צוּ דִי יוּדֶן פוּן גוֹג וּמָגוֹג אוּן מֶען וֶועט מְבַשֵּׂר זַיין אַז דֶער קוֹל פוּן גָאט אִיז גִיקוּמֶן גִיגֶעהֶן צוּ בְּלָאזֶען מִיט דֶעם גְרוֹיסֶען שׁוֹפָר אוּן אוּנְטֶער אִים וֶועט צוּ שְׁפָּאלְטֶן וֶוערֶן דֶער הַר הַזֵּיתִים קול דופק והציץ וזרח אוּן וֶועט מְבַשֵּׂר זַיין אַז דֶער קוֹל פוּן גָאט הָאט גִיקְלַאפְּט אוּן גָאט הָאט גִילוּגְט אוּן גִישַׁיינְט אוּן אַהַאלְבֶּר בַּארְג הָאט זִיךְ אָפּ גִיטָאן פוּן מִזְרָח בִּיז מַעֲרִיב קול הקים מלול נואמו דֶער קוֹל פוּן דֶעם מְבַשֵּׂר וֶועט קוּמֶען אוּן וֶועט זָאגֶן אַז גָאט הָאט מְקַיֵּים גִיוֶועֶן וָואס עֶר הָאט מַבְטִיחַ גִיוֶועֶן דוּרְךְ דִי נְבִיאִים עֶר וֶועט מְבַשֵּׂר זַיין אַז גָאטְס קוֹל אִיז גִיקוּמֶן צוּ דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט אוּן אַבַּת קוֹל אִיז גִיהֶערְט גִיוָארֶן אוֹיף דֶער וֶועלְט קול זרע עמוסי רחמו פוּן דֶעם טְרַאכְט אָן זַיינֶן זֵיי גִּיי גִיבָּארֶן אַז אַיין קִינְד פוּן מוּטֶער לַייבּ עֶס וֶועט קוּמֶען אַקוֹל פוּן דֶעם מְבַשֵּׂר אַז דִיא שְׁטָאט צִיּוֹן הָאט גִיהַאט וֶוייטָאג וִויא אֵיין אִשָּׁה מְעוּבֶּרֶת אוּן הָאט גִיוואוּנְגֶען דִי יוּדֶען וָואס אוֹיף זֵיי אִיז גִיזָאגְט אוּן דִי וֶועלְט וֶועט זִיךְ פַאר וואוּנְדֶרֶן אוּן וֶועלִין זָאגִין וֶוער הָאט גִיהֶערְט אַזוֹי אַזַאךְ קול טהור פעל כל אלה עֶס וֶועט קוּמֶן אַקוֹל פוּן דֶעם מְבַשֵּׂר אַז גָאט הָאט עֶם דָאס אַלְץ גִיוֶוערְקְט אוּן וֶוער הָאט גִיזֶעהֶן אַזֶעלְכֶע נִסִּים וִויא דִיא דָאזִיגֶע דֶער קוֹל פוּן דֶעם מְבַשֵּׂר וֶועט קוּמֶען אוּן וֶועט זָאגֶין

לְהַר צִיּוֹן. כִּי חָלָה גַּם יָלְדָה צִיּוֹן. מ״ו: קוֹל נִשְׁמַע בְּכָל גְּבוּלֵךְ. הַרְחִיבִי מְקוֹם אָהֳלֵךְ. מ״ו: קוֹל שִׂימִי עַד דַּמֶּשֶׂק מִשְׁכְּנוֹתַיִךְ. קַבְּלִי בָנַיִךְ וּבְנוֹתַיִךְ. מ״ו: קוֹל עִלְזִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן. כִּי קָמוּ יְשֵׁנֵי חֶבְרוֹן. מ״ו: קוֹל פְּנוּ אֵלַי וְהִוָּשְׁעוּ. הַיּוֹם אִם בְּקוֹלִי תִשְׁמָעוּ. מ״ו: קוֹל צֶמַח אִישׁ צֶמַח שְׁמוֹ. הוּא דָוִד בְּעַצְמוֹ. מ״ו: קוֹל קוּמוּ כְּפוּשֵׁי עָפָר. הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עָפָר. מ״ו: קוֹל רַבָּתִי עָם בְּהַמְלִיכוֹ. מִגְדּוֹל יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ. מ״ו: קוֹל שֵׁם רְשָׁעִים לְהַאֲבִיד. עֹשֶׂה חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד. מ״ו: קוֹל תְּנָה יְשׁוּעוֹת לְעַם עוֹלָם. לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד עוֹלָם. מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

ג״פ קוֹל מְבַשֵּׂר מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: הושיעה את עמך וכו׳

מען זאל אפּ קלאפּען דיא ערבה אויף דער ערד דוקא, און עס זאל מער ניט זיין וויא פינעף ריטלאך אין דיא ערבה, און מען זאל מער ניט קלאפּען וויא פינעף מאל אזויא שרייבען דיא מקובלים, און נאך דעם אפּ שלאגען דיא ערבה זאל מען זאגען דיא תחנה:

ק״ש א״כ עלינו ק״י. אחר חביטת הערבה יאמר זה:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הַבּוֹחֵר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וּבְמִנְהֲגֵיהֶם הַטּוֹבִים שֶׁתְּקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ וְהַקָּפוֹתֵינוּ:

די הילף איז גיקומען אין איין צייט און מען וועט זאגען קאן דען אלאנד גיבארען ווערין אין איין טאג דער קול פון דעם מבשר וועט קומען אז דער פיל קראפטיגער גאט וואס האט באשאפען די הויך מיט דעם נידער האט דאס גיטאן ווארום אז ניט קאן דען אפאלק גיבארען ווערין אין איין מאל קול לעת יגאל עמו נאור דער קול פון גאט וואס ווערט אן גירופען נאור אין דער צייט אז ער וועט אויס לייזען זיין פאלק אין דער צייט פון אבינט וועט דיא ליכט זיין פון דר גאולה עס וועט קומען אקול פון דעם מבשר אז העלפערס זאלין אויף גיין אין ציון אז די שטאט ציון האט גיהאט ווייטאג אזוי ווי איין אשה וואס גייט צו קינד און האט גיוואינען אירע יודען עס וועט אקול גיהערט ווערין אין אלע דיינע גימארקען מאך ברייט דאס ארט פון דיין גיצעלט פון וועגן פיל יודען וואס וועלען קומען צו דיר קול שימי עד דמשק משכנותיך עס וועט קומען אקול פון דעם מבשר טוא ביז דמשק דיין וואנונג און זייא מקבל דיינע זין מיט דיינע טעכטער צו דיר עס וועט קומען אקול פון דעם מבשר פרייט זיך איר יודען וואס ווערט אן גירופען חבצלת השרון ווארום די אבות זיינען אויף גישטאנען תחית המתים פריער פאר אלע יודען צו קומען מיט משיח בן דוד קול עס וועט קומען אקול פון דעם מבשר אז לעתיד לבא וועט גאט זאגן צו דיא יודען קערט אייך צו מיר און ווערט גיהאלפען אויב איר וועט היינט אין מיין קול צו הערן קול צמח איש צמח שמו עס וועט קומען אקול פון דעם מבשר אז משיח בן דוד וועט קומען וואס ווערט אן גירופען צמח און דאס איז דוד המלך אליין עס וועט קומען אקול פון דעם מבשר אז דיא מתים וואס זיינען צוא גידעקט מיט ערד זאלען אויף שטיין וואכט אייך אויף און זינגט איר וואס ליגט אין דער ערד קול רבתי עם בהמליכו אין דיא צייט אז משיח בן דוד וועט קיניגען וועט קומען אקול קיין ירושלים וואס זיא ווערט אן גירופען רבתי עם אז גאט וועט גרייסען די הילף פון זיין קעניג משיח און ער וועט חסד טאן צוא זיין גיזאלבטען מלכות דאס איז דוד המלך, דאס איז דער שליח צבור מתפלל פאר גאט גיב אהילף צוא דיא יודען וואס זיינען דיין פאלק פון אייביג אזוי וויא דוד המלך האט מתפלל גיוועזען אז גאט זאל טאן חסד צוא אים און צו זיינע קינדער ביז אייביג מבשר ואומר און עס זאל ארוים גיין אקול בשורה אויף דער וועלט אז גאט גיט הילף צוא דיא יודען:

יהי רצון מלפניך עס זאל זיין דער ווילען פאר דיר דו גאט אונזער גאט און גאט פון אונזערע עלטערען וייל דו האסט אויס דער ווילט אן דיא היילגע נביאים און אן זייערע גוטע

וזכר לנו זכות שבעת תמימיך. ותסר מחיצת הברזל המפסקת בינינו ובינך ותאזין שועתנו. ותיטיב לנו החתימה. תולה ארץ על בלימה. ותחתמנו בספר חיים טובים. והיום הזה תתן בשכינת עזך חמשה גבורות ממתקות על ידי חביטת ערבה מנהג נביאיך הקדושים. ותתעורר האהבה ביניהם ותנשקנו מנשיקות פיך ממתקת כל הגבורות וכל הדינין. ותאיר לשכינת עזך (יו״ד ה״א וא״ו) שהוא טל אורות טלך ומשם תשפיע שפע לעבדך המתפלל לפניך מחילה שתאריך ימי ותמחול לי חטאי ועונותי ופשעי ותפשוט ימינך וידך לקבלני בתשובה שלמה לפניך ואוצרך הטוב תפתח להשביע מים נפש שוקקה כמו שכתוב יפתח יי לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ידך. אמן:

מנהגים אזוי ווי מיר טוען נאר וויא מיר האבן מקבל גיווען פון אונזערע עלטערן אזוי זאלסטו מקבל זיין אונזערע גיבעט און ארום רינגלען מיט דער בארימקייט און מיט גוטן ווילען וזכור לנו זכות שבעת תמימיך דו זאלסט אונז גידיינקען דעם זכות פון דיא זיבען גאנץ פרומע אבות אברהם יצחק יעקב משה אהרן דוד ושלמה, און אין זייער זכות זאלסטו אפ טאן די אייזערנע וואנט דאס מיינט מען די קליפות וואס זייגען מפסיק צווישען אונז און צווישען דיר אזוי וויא איין אייזערנע וואנט כדי אונזער תפלה זאל ניט אויף גיין צוא דיר בעטין מיר דיך דו זאלסט זיא אפ טאן וועט אונזער תפלה גלייך א״יף גיין צוא דיין הייליגען נאמען תאזין שועתינו און זאלסט פאר נעמען אונזער גישריי און זאלסט אונז אן חתמנן צו גוטען תולה ארץ על בלימה דו גאט וואס דוא האסט באשאפען דיא וועלט און האסט זיא אויף גיהאנגען אויף גאר נישט זאלסטו אונז אן חתמנן צו גוטען אין בוך פון לאנג לעבען אויף דער וועלט און אויף יענער וועלט און קיינער קען דיך ניט ווערען און אן דעם היינטיגען טאג זאלסטו געבען איין דער לייכטונג אין דער הייליגער שכינה און די פינף מקטרגים וואס ווילען אלע צייט מקטרג זיין אויף אונז די זעלביגע ווערען אונטער טעניג דורך אונזער אפ שלאגען די ערבה און אזוי ווי מיר האלטען דעם מנהג פון אונזערע הייליגע נביאים ותתעורר האהבה ביניהם זאלסטו דער וועקן דאס ליבשאפט פון אונזערע עלטערן אויף אונז און זאלסט אויף אונז גיסען דעם טויא אזויא וויא דו האסט גיגאסען אויף אונזערע עלטערן בשעת זייא האבען מקבל גיווען די הייליגע תורה און פון דעם אוצר זאלסטו מיר פב״פ דיא פאר דיר שטייט מיט גיבעט שתאריך ימי זאלסטו מיר געבען לעבען און זאלסט מיר מוחל זיין אויף מיינע עבירות און זאלסט ארויס שטרעקן דיין רעכטי האנד אן צו נעמען די תשובה וואס איך האב גיטאן פאר דיר און זאלסט מיר עפענען דעם אוצר פון דעם גן עדן און זאלסט אונז אן זעטין אגוטע חתימה פון לאנג לעבין און גוטע משא ומתן מיט מיין מאן און קינדער אזוי וויא אין פסוק שטייט יפתח ה׳ לך את אוצרו הטוב וכו׳ גאט זאל געבען מזל און ברכה צוא אלע מיינע טעג און דאס איך זאל
באגליקען אין אלע מיינע טעג אמן:

דיא תחנה זאגט מען ווען מען בייסט אפ דעם פיטום פון דעם אתרוג:

רבש״ע הער פון דער וועלט ווייל חוה האט גיגעסין פון דעם עפיל זאלין מיר אלע ווייבער ליידען אזוי אין צער פון טראגען, און ווען איך וואלט דענסטמאל גיווען וואלט איך בודאי ניט גיוואלט קיין הנאה האבען פון דעם עפיל. אזוי וואויל אז איצונד האב איך פון דעם אתרוג קיין הנאה גיהאט גאנצע זיבען טעג מחמת ער איז גיגעבין גיווארען צו איין מצוה און אפילו היינט אין הושענא רבה איז שוין די מצוה אויס פון דעסט וועגען האב איך נאך קיין חשק ניט הנאה צו האבן פון אים, אזוי ווייניק הנאה וואס איך האב פון דעם פיטום אזו ווייניק וואלט איך הנאה גיהאט פון דעם עפיל וואס דו האסט פאר באטען הנאה האבען:

זמן הדלקת נר חנוכה בתחלת הלילה . ואם שכח להדליק בתחלת הלילה יוכל להדליק כל הלילה . יתן שמן או נר כשיעור שידלק חצי שעה . בע"ש ידליק מקודם נר חנוכה ואח"כ נר שבת . ובמוצ"ש יבדיל קודם ואח"כ ידליק נ"ח : בלילה הראשונה יאמר שהחיינו . ואם שכח לומר שהחיינו בשעת הדלקה יוכל לומר כל הלילה כשיזכור . בלילה הראשונה ידליק נר א' לימין המנורה . ובשניה ולהלן מוסיף והולך . ויתחיל להדליק בכל פעם מנר הימיני . אם שכח להדליק נר אחד ידליק אח"כ בלא ברכה :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר חֲנוּכָּה :

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בִּזְמַן הַזֶּה :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה :

מיד אחר הדלקת נר הראשון שהוא עיקר יאמר הנרות הללו ויגמור הדלקתן בסוד שאומר הנרות הללו :

הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ אָנוּ מַדְלִיקִין עַל הַנִּסִּים. וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת. וְעַל הַנִּפְלָאוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת. שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בִּזְמַן הַזֶּה. עַל יְדֵי כֹּהֲנֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים: וְכָל מִצְוֹת שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה : הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ קֹדֶשׁ הֵן וְאֵין לָנוּ רְשׁוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֵן אֶלָּא לִרְאוֹתָן בִּלְבָד. כְּדֵי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל עַל נִסֶּיךָ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְעַל יְשׁוּעָתֶךָ :

מָעוֹז צוּר יְשׁוּעָתִי · לְךָ נָאֶה לְשַׁבֵּחַ · תִּכּוֹן בֵּית תְּפִלָּתִי · וְשָׁם תּוֹדָה נְזַבֵּחַ · לְעֵת תָּכִין מַטְבֵּחַ · מִצָּר הַמְנַבֵּחַ · אָז אֶגְמוֹר · בְּשִׁיר מִזְמוֹר · חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ :

רָעוֹת שָׂבְעָה נַפְשִׁי · בְּיָגוֹן כֹּחִי כִּלָּה · חַיַּי מֵרְרוּ בְּקוֹשִׁי · בְּשִׁעְבּוּד מַלְכוּת עֶגְלָה · וּבְיָדוֹ הַגְּדוֹלָה · הוֹצִיא אֶת הַסְּגֻלָּה · חֵיל פַּרְעֹה וְכָל זַרְעוֹ · יָרְדוּ כְּאֶבֶן בִּמְצוּלָה :

דְּבִיר קָדְשׁוֹ הֱבִיאַנִי · וְגַם שָׁם לֹא שָׁקַטְתִּי · וּבָא נוֹגֵשׂ וְהִגְלַנִי · כִּי זָרִים עָבַדְתִּי · וְיֵין רַעַל מָסַכְתִּי · כִּמְעַט שֶׁעָבַרְתִּי · קֵץ בָּבֶל · זְרֻבָּבֶל · לְקֵץ שִׁבְעִים נוֹשַׁעְתִּי :

כְּרוֹת קוֹמַת בְּרוֹשׁ · בִּקֵּשׁ אֲגָגִי בֶּן הַמְּדָתָא · וְנִהְיָתָה לוֹ לְפַח וּלְמוֹקֵשׁ : וְגַאֲוָתוֹ נִשְׁבָּתָה · רֹאשׁ יְמִינִי נִשֵּׂאתָ · וְאוֹיֵב שְׁמוֹ מָחִיתָ · רוֹב בָּנָיו וְקִנְיָנָיו · עַל הָעֵץ תָּלִיתָ :

יְוָנִים נִקְבְּצוּ עָלַי · אֲזַי בִּימֵי חַשְׁמַנִּים · וּפָרְצוּ חוֹמוֹת מִגְדָּלַי · וְטִמְּאוּ כָּל הַשְּׁמָנִים · וּמִנּוֹתַר קַנְקַנִּים · נַעֲשָׂה נֵס לַשּׁוֹשַׁנִּים · בְּנֵי בִינָה · יְמֵי שְׁמוֹנָה · קָבְעוּ שִׁיר וּרְנָנִים :

חֲשׂוֹף זְרוֹעַ קָדְשֶׁךָ · וְקָרֵב קֵץ הַיְשׁוּעָה · עֲשֵׂה נָא לְמַעַן שְׁמֶךָ לִהְיוֹת לָנוּ תְּשׁוּעָה · כִּי אָרְכָה לָנוּ הַיְשׁוּעָה · וְאֵין קֵץ לִימֵי הָרָעָה · מְחֵה פֶּשַׁע וְגַם רֶשַׁע · הָקֵם לָנוּ רוֹעֶה שִׁבְעָה :

א) דעם דרייצעהנטען טאג אין ניסן (ווען ער פאלט אויף פרייטאג, דאן איז דאנערשטאג) גלייך נאך מעריב איז דער עלשטער פון הויז בודק חמץ:

ב) מען געממט צוזאמען אללע געזייערטע ברויט (חמץ) פון גאנצען הויז אין איין ארט, דאבייי בעגעהט מען זיך זא:

ג) צו ערשט לאזט מען אוועקלייגען אין איינינגע ערטער קליינע שטיקלאך ברויט דאמיט מען זאל נים דארפען מאכען איין ברכה לבטלה:

ד) פאר דעם שיין פון אוועכסענע ליכט אונ מיט א פעדער אין האנד זוכט דער חמץ פון הויז אויפגעזוכט אונ אין א הילצערנע לעפעל אריין געלייגט צוזאמען מיט דעם פעדער אונ מים איין טיכעל ארומגעבונדען, אונ מען זאל עס אוועק לייגען אז קיין שרץ זאל נים קענען צוא קומען:

ה) אז ער זאל מאכין די ברכה אונ ער זאל נים רייד׳ן ביז ער וועט גומר זיין די בדיקה:

פאר דעם זוכען דעם חמץ זאגט מען דיא ברכה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל בִּעוּר חָמֵץ:

ו) נאך דער בדיקה נעמט מען צוזאמען אלע חמץ פון גאנצען הויז אין איין ארט אונ מען זאגט:

כָּל חֲמִירָא וַחֲמִיעָא דְּאִכָּא בִרְשׁוּתִי דְּלָא חֲמִתֵּהּ וּדְלָא בִעַרְתֵּהּ וּדְלָא יָדַעְנָא לֵיהּ לִבָּטֵל וְלֶהֱוֵי הֶפְקֵר כְּעַפְרָא דְאַרְעָא:

ווער עס פאר שטייט נים קיין לשון קודש מעג זאגען אויף עברי טייטש פאלגענדען טעקסט:

כל חמירא: אלע זויערטייג אונ אלע געזייערטע ברויט וועלכע עס געפינט זיך אין מיין רשות ביי איך דאס מבטל אונ דאס זאל זיין הפקר וויא דיא שטויב פון דיא ערד:

דינים פון חמץ פאר ברענען:

ט) דעם פירצעהנטען טאג אין ניסן (ער״פ) מעג מען עסען חמץ נים שפעטער וויא ביז 9 אוהר אין דער פריא, די צוריק געבליבענע עסענוואַרג צוזאמען מיט דיא געבליבענע פון נאך דער בדיקה, פערברענט מען נים שפעטער פון 10 אוהר אין דער פריא, ווען דער פירצענטער טאג פאלט אויף שבת, דאן פערברענט מען דאס חמץ פרייטיג מיט איין טאג פריער, נים שפעטער וויא ביז 12 אוהר האלבען טאג. אונ מען מעג עסען חמץ צו דער ביינאכטיגע סעודה אונ אויך צו שבת פריהדיגע סעודה:

ערב פסח נאך דעם פערברענען דעם חמץ (ווען ער״פ פאלט אויף שבת נאך די מארגענדיגע סעודה) איז מען מבטל אין הארצען דעם חמץ אונ מען זאגט:

כָּל חֲמִירָא וַחֲמִיעָא דְּאִכָּא בִרְשׁוּתִי דַּחֲזִתֵּהּ וּדְלָא חֲזִתֵּהּ דַּחֲמִתֵּהּ וּדְלָא חֲמִתֵּהּ דְּבִעַרְתֵּהּ וּדְלָא בִעַרְתֵּהּ בָּטֵל וְלֶהֱוֵי הֶפְקֵר כְּעַפְרָא דְאַרְעָא:

סדר ערוב תבשילין

יום טוב טאר מען נים קאכען אויף שבת אונ ווען יום טוב פאלט אויף פרייטאג טאר מען יום טוב נים ארבייטען אן צו גרייטען עסען ווארג אויף שבת סיידען מען זאל מאכען ערב יום טוב איין ערוב תבשילין. דהיינו מען נעמט ערב יום טוב איין שטיק חלה אדער ברויט מער מצוה איז צו נעמען איין חלה וואס איז אן גיגרייט אויף שבת פריא אדער אויף סעודה שלישית אויך געבט מען א כזית גיקאכטע פלייש, אונ מען זאגט:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת עֵרוּב:

בְּדֵין יְהֵא שָׁרֵא לָנָא לַאֲפוּיֵי וּלְבַשּׁוּלֵי וּלְאַטְמוּנֵי וּלְאַדְלוּקֵי שְׁרָגָא וּלְתַקָּנָא וּלְמֶעְבַּד כָּל צָרְכָּנָא מִיּוֹמָא טָבָא לְשַׁבְּתָא לָנָא וּלְכָל יִשְׂרָאֵל הַדָּרִים בָּעִיר הַזֹּאת:

קַדֵּשׁ. וּרְחַץ. כַּרְפַּס. יַחַץ. מַגִּיד. רָחְצָה. מוֹצִיא. מַצָּה.
מָרוֹר. כּוֹרֵךְ. שֻׁלְחָן עוֹרֵךְ. צָפוּן. בָּרֵךְ. הַלֵּל. נִרְצָה.

קדש מען לאזט יין איינשענקען דעם ערשטען כוס און מען מאכט קידוש פאר דעם קידוש זאגט מען דאס:

הריני מוכן ומזומן לקים מצות כוס ראשון מארבע כוסות לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

אום שבת פאנגט מען אן דא:

בלחש ויהי ערב ויהי בקר

יום הששי. ויכלו השמים והארץ וכל צבאם: ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה: ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות:

כשחל בחול מתחילין כאן סברי מרנן ורבנן ורבותי:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון וקדשנו במצותיו ותתן לנו יי אלהינו באהבה (לשבת שבתות למנוחה ו) מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון (את יום השבת הזה ו) את יום חג המצות הזה. זמן חרותנו (באהבה) מקרא קדש זכר ליציאת מצרים. כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים (ושבת ו) מועדי קדשך (באהבה וברצון) בשמחה ובששון הנחלתנו ברוך אתה יי מקדש (השבת ו) ישראל והזמנים:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם שהחינו וקימנו והגיענו לזמן הזה:

ווען פסח איז אום מוצאי שבת זאגט מען דאס פאר שהחינו:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא מאורי האש:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם המבדיל בין קדש לחול בין אור לחשך בין ישראל לעמים בין יום השביעי לששת ימי המעשה. בין קדשת שבת לקדשת יום טוב הבדלת. ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת. הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדשתך: ברוך אתה יי המבדיל בין קדש לקדש: שהחינו

ורחץ וואש דיא הענט און זאג ניט דיא ברכה פון על נטילת ידים:

כרפס נעם איין שטיקעל גרינס און טונק איין אין זאלץ וואסער און מאך די ברכה:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי האדמה:

יחץ טייל איבער די מיטעלסטע מצה דאס איז דער לוי אויף צוויא טייל די גרויסע טייל נעם ארויס פון צווישען די מצות און ליינ אונטער דיא קישען פון וועגען דעם אפיקומן:

מגיד גֶעם פון דֶעם טֶעלֶער אַרָאפּ די זְרוֹעַ אונ דָאס אֵיי אונ הויבּ אויף דֶעם טֶעלֶער אונ זָאג:

הִנְנִי מוּכָן וּמְזוּמָּן לְקַיֵּם הַמִּצְוָה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם לְשֵׁם יִחוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ עַל יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנֶעְלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל:

הָא לַחְמָא עַנְיָא דִּי אֲכָלוּ אַבְהָתָנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם. כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵיכוֹל. כָּל דִּצְרִיךְ יֵיתֵי וְיִפְסַח. הָשַׁתָּא הָכָא. לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. הָשַׁתָּא עַבְדֵי. לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוֹרִין:

הַיּים אָן גיסין דֶעם כּוֹס אונ דֶער זון פְרֶעגְט דֶעם פָאטֶער דיא פִיר קַשְׁיוֹת:

מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חָמֵץ וּמַצָּה. הַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלּוֹ מַצָּה: שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שְׁאָר יְרָקוֹת. הַלַּיְלָה הַזֶּה מָרוֹר: שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אֵין אָנוּ מַטְבִּילִין אֲפִילוּ פַּעַם אֶחָת. הַלַּיְלָה הַזֶּה שְׁתֵּי פְעָמִים: שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֵּין יוֹשְׁבִין וּבֵין מְסֻבִּין. הַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלָּנוּ מְסֻבִּין:

תרגום עברי

הא לחמא עניא. דָאס איז די אָרֶעמֶע בְּרוֹיט וָואס אונזֶערֶע עֶלְטֶערִין הָאבְּן (אַזֶעלְכֶע) גִיגֶעסִין אין לַאנְד מִצְרַיִם, וֶוער עס איז הונגֶעריג קָאן קומֶען עסֶען מיט אונז, וֶוער עֶס איז בֶּעדֶערְפְטִיג קָאן קומֶען פַייֶערִין מיט אונז דֶעם פֶּסַח. דֶעם יָאהְר זַיינֶען מִיר דָא, אִיבֶּער אַיָאהְר וֶועלֶען מִיר זַיין אין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. דֶעם יָאהְר זַיינֶען מִיר קְנֶעכְט, אִיבֶּער אַיָאהְר הָאפֶען מִיר צו זַיין פְרַייֶע לֵייטֶע:

מה נשתנה. וָוארוּם איז דָאס נַאכְט (פון סֵדֶר) אויסְגֶעצֵייכֶענְט פון אַלֶע אִיבֶּרִיגֶע נֶאכְט (פון גַאנְץ יָאהְר). אַלֶע נַאכְט קָאנֶן מִיר עֶסֶען חָמֵץ אונ מַצָּה, (הלילה הזה) דִיזֶע נַאכְט נור מַצָּה? אין אַלֶע נֶעכְט קֶענֶען מיר עֶסֶען אַלֶערְלֵייא קְרַייטִיכֶער, די נַאכְט (פון פֶּסַח) נור בִּיטֶערֶע? אַלֶע נַאכְט בְּרוֹיכֶען מִיר נִיט אֵיינְטוּנְקֶען אֲפִילוּ אֵיין מָאל. דִיא נַאכְט–צְווייא מָאל? (פֶעטֶערְזִילְיֶע אין זַאלְצְוַואסֶער אונ בִּיטֶערֶע קְרַייטֶער אין חֲרוֹסֶת). אַלֶע נַאכְט עֶסִין מִיר וִויא מִיר ווילֶען אָן גֶעלֶענְט אָדֶער נִיט, דִיא נַאכְט זִיטְצֶען מִיר אַלֶע אָנְגֶעלֶענְט?.

ספורי גאולת מצרים

דיא תּוֹרָה הַקְדוֹשָׁה הָאט אונז בַּאפוילִין צו דֶערְצֶעהלִין די נִסִּים וְנִפְלָאוֹת וָואס גָאט הָאט גֶעטהוּן מיט אונזֶערֶע עֶלְטֶערְן אין מִצְרַיִם דֶער פְּפְלִיכְט לִיגְט אויף יֶעדֶען יוּדֶען. וַוייל גִיט אונזֶערֶע עֶלְטֶערְן אַלֵיין הָאט גָאט בֶּעפְרַייט פון סְקְלַאפֶערַייא נור אונז אויך, ווי דֶער בַּעַל הַגָּדָה זָאגְט. דַארוּם הָאבֶּען אונזֶערֶע חֲכָמִים מְתַקֵּן גִיוֶועזֶען דיא הַגָּדָה שֶׁל פֶּסַח כְּדֵי דיא יוּדֶען זָאלִין יוֹצֵא זַיין מיט דיא מִצְוָה פון „לְמַעַן תְּסַפֵּר", נור פַאר דיא יְחִידֵי סְגוּלָה איז וֶוייניג דיא הַגָּדָה אַלֵיין, אויף

משלי חכמים

הָא לַחְמָא עַנְיָא. אַמָאל איז גֶעוֶועזֶען דֶער נוּסַח „הָא כְּלַחְמָא". אונ יֶעטְצְט זָאגֶען מִיר דֶעם נוּסַח „הָא לַחְמָא". דֶער דוּבְּנֶער מַגִּיד רַבִּי יַעֲקֹב זצ"ל זָאגְט אויף דֶעם אַמָשָׁל: אַ אָרֶעמַאן פְּלֶעגְט אַרוּמְפָאהרֶען פון שְׁטָאדְט צוּא שְׁטָאדְט פַארְקוֹיפֶען קְלֵיינִיגְקֵייטֶען: צִיצִית, תְּפִילִין, מְזוּזוֹת, א. ז. וו. אַמָאל איז עֶר גֶעקוּמֶען אין אַשְׁטָאדְט אונ הָאט גֶעהַאנְדֶעלְט, פַארְדִינְט. גָאט הָאט איהם גֶעהָאלְפֶען עֶר איז רַייךְ גֶעוָוארֶען, אין דֶעם טָאג וָואס עֶר איז אַרַיין אין יֶענֶער שְׁטָאדְט הָאט עֶר גֶעמַאכְט יֶעדֶעם יָאהר אַבַּאל. עֶר הָאט צוּם אַנְדֶערְקֶען זִיךְ אָנְגֶעצוֹיגֶען זַיינֶע אַמָאלִיגֶע אָרֶעמֶע קְלֵיידֶער מיט זַיין גֶעוֶועזֶענֶע טָארְבֶּע, אונ פְלֶעגְט זַיין וַוייבּ, קִינְדֶער אונ פְרֶעמְדֶע

נעבע

דָאס אִיז דֶער תֵּירוּץ:

עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם. וַיּוֹצִיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה. וְאִלּוּ לֹא הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרָיִם. הֲרֵי אָנוּ וּבָנֵינוּ וּבְנֵי בָנֵינוּ מְשֻׁעְבָּדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם. וַאֲפִילוּ כֻּלָּנוּ חֲכָמִים. כֻּלָּנוּ נְבוֹנִים. כֻּלָּנוּ זְקֵנִים. כֻּלָּנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה. מִצְוָה עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרָיִם. וְכָל הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח:

מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי טַרְפוֹן שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין בִּבְנֵי בְרַק. וְהָיוּ מְסַפְּרִים בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ לָהֶם רַבּוֹתֵינוּ הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הֲרֵי אֲנִי כְּבֶן שִׁבְעִים שָׁנָה. וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֵּאָמֵר יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּלֵּילוֹת. עַד שֶׁדְּרָשָׁהּ בֶּן זוֹמָא

תרגום עברי

עבדים מִיר זַיינֶען גֶעוֶועזֶען קְנֶעכְט צוּ פרעה אִין מצרים, הָאט אוּנְז דֶר אֶוִויגֶער אוּנְזֶער גָאט אַרוֹיסְגֶעפִירְט פוּן דָארְט מִיט אַשְׁטַארְקֶער הַאנְד אוּנ מִיט אַיין אוֹיס גֶעשְׁטְרֶעקְטֶען אַרֶם, וֶוען גָאט וָואלְט אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערְן נִיט אַרוֹיס גֶעפִיהְרְט פוּן מצרים, וָואלְטֶען מִיר אוּנ אוּנְזֶערֶע קִינְדֶער אוּנ קִינְדֶס קִינְדֶער גֶעבְּלִיבְּן קְנֶעכְט צוּא פרעה אִין מצרים. דַארוּם וֶוען מִיר אַלֶע זָאלְן זַיין חכמים, פַארְשְׁטֶענְדִינֶע אוּנ עֶרְפַארֶענֶע מֶענְגֶער אוֹיךְ קָאנֶען דִיא תורה, אִיז דָאךְ אוֹיף אוּנְז אמצוה צוּא עֶר צֵיילֶען פוּן יציאת מצרים, אוּנ יֶעדֶער וָואס מֶעהְר עֶר רֶעדְט פוּן יציאת מצרים אִיז דָאס בֶּעסְסֶער (לָאבֶּענְסְוֶוערְט).

מעשה אַזוֹ אִיז גִיוֶועזֶען דֶער פַאל, (עֶס הָאט גִיטְרָאפֶען) מִיט רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוּנ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוּנ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוּנ רַבִּי עֲקִיבָא אוּנ רַבִּי טַרְפוֹן וֶועלְכֶע זַיינֶען אִין דֶער שְׁטָאט בְּנֵי בְרַק גִיזֶעסֶען פֶּסַח אָבֶענְד אֶנְגֶעלֶעהְנְט אוּנ הָאבֶען דִיא גַאנְצֶע נַאכְט עֶרְצֵיילְט פוּן יציאת מצרים, בִּיז זַייעֶרֶע תַּלְמִידִים זַיינֶען גִיקוּמֶען אוּנ הָאבִּין גֶעזָאגְט: רבותינו! עֶס אִיז שׁוֹין צַייט צוּ לֵייעֶנֶען קר"ש פוּן פְרִיה מָארְגֶענְס!.

אמר הָאט רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה גִיזָאגְט: אִיךְ בִּין אַזוֹ גוּט וִויא זִיבְּצִיג יָאהְר אַלְט אוּנ אִיךְ הָאבּ נִיט זוֹכֶה גִיוֶועזֶען עֶס זָאל גִיזָאגְט וֶוערְין יְצִיאַת מִצְרַיִם *) בַּיי נַאכְט.

ספורי גאולת מצרים

וַויא אִיז אַמִצְוָה צוּ דֶער צֵייהְלִין וָואס מֶעהְר, דַארוּם ווילין מִיר מְזַכֶּה זַיין פִיל לֶעזֶער מִיט דִי סִפּוּרִים וָואס מִיר הָאבִּין גֶעלֶעזֶען אִין פִיעֶל פֶערְשִׁידֶענֶע הֵיילִיגֶע סְפָרִים, נוּר צוּ עֶרְשְׁט וֶועלִין מִיר שְׁרֵייבֶּען בְּקִיצוּר גִמְרָץ אַקְלֵיינֶעם אויסצוג

משלי חכמים

גֶעבֶּען גְרוֹיסֶע מַתָּנוֹת דִיא קִינְדֶער הָאבֶען גֶעוואוּכְט דִיא צַייט וֶוען דֶער פָאטֶער צִיהְט אָן דִיא מָארְגֶע גִיט עֶר זֵייא מַתָּנוֹת. וַיְהִי הַיּוֹם, אַמָאל אִיז עֶר צוּרִיק אָרֶעם גֶעוָוארֶען, עֶר הָאט גֶעטְוּזְט פוּן דָאס זַייא אָנְצִיהֶען דִיא מָארְגֶע גֶעהְן אִין דִיא הַייזֶער. וִויא דִי קִינְדֶער הָאבֶען גֶעזֶעהֶען דָאס דֶער פָאטֶער הָאט אָנְגֶעצוֹיגֶען דִיא מָארְגֶע הָאבִּין זַיי בַּיי אִיהם גִיבֶּעטִין מַתָּנוֹת. —קִינְדֶערְלִיךְ! — הָאט דֶער פָאטֶער גֶעזָאגְט עֶס אִיז בַּייא מִיר הַיינְט קֵיין יו"ט גִיט. אַמָאל פְלֶעגְט

* דאס הייסט דיא פרשה ציצית.

שֶׁנֶּאֱמַר לְמַעַן תִּזְכּוֹר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ. יְמֵי חַיֶּיךָ הַיָּמִים. כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ הַלֵּילוֹת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יְמֵי חַיֶּיךָ הָעוֹלָם הַזֶּה. כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ לְהָבִיא לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ:

בָּרוּךְ הַמָּקוֹם. בָּרוּךְ הוּא. בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. בָּרוּךְ הוּא. כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה בָנִים דִּבְּרָה תוֹרָה. אֶחָד חָכָם. וְאֶחָד רָשָׁע. וְאֶחָד תָּם. וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאוֹל:

חָכָם מָה הוּא אוֹמֵר. מָה הָעֵדוֹת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם. וְאַף אַתָּה אֱמָר לוֹ כְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח אֵין מַפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמָן:

תרגום עברי

בִּיז בֶּן זוֹמָא הָאט גִידַרְשְׁת דֶעם פָּסוּק: לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ (דברים טז, ג) דָאס הֵייסְט: דַאמִיט דוּא דִיךְ אִין דַיינֶער גַאנְצֶען לֶעבֶּענְסְצַייט דֶעם טָאג עֶרְאִינֶערְסְט אָן וֶועלְכֶען דוּ בִּיןְסְט אוֹיס מִצְרַיִם גֶעגַאנְגֶען. וֶוען עֶס [illegible]ט גֶעשְׁטַאנֶען "יְמֵי חַיֶּיךָ" וָואלְט מֶען גִימֵיינְט "דִיא טֶעג" אָבֶּער אַז עֶס שְׁטֵייט "כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ" מֵיינְט מֶען דִי נֶאכְט אוֹיךְ. דִי אַנְדֶערֶע חֲכָמִים זָאגֶען: "יְמֵי חַיֶּיךָ" מֵיינְט מֶען דֶעם גֶעגֶענְוֶוערְטִיגֶען לֶעבֶּען, אוּנ "כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ" דִיא צַייט אַז מָשִׁיחַ וֶועט קוּמֶען.

ברוך המקום. גֶילוֹיבְּט אִיז גָאט (הערת המעתיק: גָאט הָאט פִיל נֶעמֶען, יֶעדֶער נָאמֶען אִיז אַצַייכֶען פוּן זַיין גְרוֹיסְקַייט, אֵיינֶע פוּן זַיינֶע נֶעמֶען אִיז "המקום" וַוייל עֶר אִיז דֶער אָרְט פוּן דֶער וֶועלְט אוּנ נִיט דִי וֶועלְט אִיז זַיין אָרְט). הָאכְגֶעלוֹיבְּט אִיז עֶר וָואס עֶר הָאט זַיין תּוֹרָה גֶעגֶעבֶּען זַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל, גֶעלוֹיבְּט אִיז עֶר וָואס הָאט דִיא גֶעזֶעצֶע גֶעגֶעבֶּען גֶעגֶען פִירֶערְלַייא פֶערְשִׁידֶענֶע קִינְדֶער, אֵיינֶער אַ חָכָם, אֵיינֶער אַ רָשָׁע אֵיינֶער אַ תָּם אוּנ אֵיינֶר אַ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאוֹל:

חכם. דֶער קְלוּגֶער וָואס זָאגְט עֶר? וָואס זַיינֶען דִיא פָארְשְׁרִיפְטֶען דִיא גֶעזֶעצֶע אוּנ דִיא רֶעכְטֶע וֶועלְכֶער דֶער עֶווִיגֶער, אוּנְזֶער גָאט הָאט אַייךְ גֶעבָּאטֶען? בַּייא דִיא גֶעלֶעגֶענְהַייט זָאג אִיהְם אַלֶע דִינִים פוּן פסח, בִּיז דֶעם דִין: "נָאךְ דֶעם קָרְבַּן פֶּסַח בַּארְף מֶען נִיט עֶסֶען אַנְדֶערֶע שְׁפַּייז":

משלי חכמים

אִיךְ אָנְטָאן דִיא טָארְבֶּע נוּר לְזִכָּרוֹן אוּנ בֶּאֱמֶת בִּין אִיךְ נִיוֶועט רַייךְ, אָבֶּער יֶעטְצְט בִּין אִיךְ מַאקֶע אַ אֲמִתֶר אָרְעמַאן. דֶער נִמְשָׁל דֶערְפוּן: אַמָאל אַז יוּדֶען זֶענֶען גֶעוֶוען אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָאבֶּען זֵייא גֶעזָאגְט דֶעם נוּסַח הָא כְּלַחְמָא עַנְיָא, אָבֶּער אַז זֵייא זֶענֶען פוּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל פַארְטְרִיבֶּען גֶעוָוארֶען קֶענֶען זֵייא זָאגֶען "הָא לַחְמָא עַנְיָא".

א) חָכָם מָה הוּא אוֹמֵר? א. ז. וו. עֶרְקְלֶעהְר דֶעם חָכָם דִי דִינִים פוּן פֶּסַח: אִין דֶער תּוֹרָה אִיז פַארַאן בַּייא דעם

ספורי גאולת ממצרים

אוֹיסְצוּג פוּן דֶער תּוֹרָה. יַעֲקֹב מִיט פַאמִילְיֶע, זִיבֶּעְנְצִיג נְפָשׁוֹת זַיינֶען גֶעקוּמֶען אִין מִצְרַיִם. אִין אַלַאנְגֶע צַייט שְׁפֶּעטֶער אִיז יוֹסֵף גִישְׁטָארְבִּין. אוּנ דִיא יוּדֶען הָאבִּין זִיךְ זֵייעֶר פִיל אוּנ שְׁטַארְק פַארְמֶערְט, (אַפְרוּי פְלֶעגְט גִיבָּארִין זֶעכְּס קִינְדֶער אוֹיף אַמָאל) הָאט דֶער קֶענִיג פוּן מִצְרַיִם מוֹרָא גִיהַאט פִילַייכְט וֶועט וֶוערִין אַמִלְחָמָה וֶועלִין דִיא יוּדֶען הֶעלְפִין זַיינֶע פַיינְד אוּנ וֶועלִין אַרוֹיס צִיעֶן פוּן מִצְרַיִם. הָאט עֶר אָנְגִיפַאנְגֶען צוּ אוּנְטֶער דְרִיקִין דִיא יוּדֶען, עֶר הָאט זֵייא גֶעמַאכְט פַאר שְׁקְלַאפֶען, גֶעאַרְבַּייט מִיט

רָשָׁע מָה הוּא אוֹמֵר. מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם. לָכֶם וְלֹא לוֹ. וּלְפִי שֶׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַכְּלָל כָּפַר בְּעִקָּר. וְאַף אַתָּה הַקְהֵה אֶת שִׁנָּיו וֶאֱמָר לוֹ בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יְיָ לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם. לִי וְלֹא לוֹ. אִלּוּ הָיָה שָׁם לֹא הָיָה נִגְאָל:

תָּם מָה הוּא אוֹמֵר מַה זֹּאת. וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים:

וְשֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאוֹל אַתְּ פְּתַח לוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יְיָ לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם:

תרגום עברי

רשע. דֶער אוֹיסְגֶעלַאסֶענֶער זָאגְט: וָואס בֶּעדַייטֶעט דִי עֲבוֹדָה צוּא אַייךְ? — אַייךְ אוּנ נִיט אוֹיךְ אִים? וֶוען עֶר הָאט זִיךְ זֶעלְבְּסְט פוּן כְּלַל (אַלְגֶעמֵיינֶעם גֶעבְּרוֹיךְ) אוֹיס גֶעשְׁלָאסֶען, אִיז עֶר אַכּוֹפֵר בְּעִיקָר, דַארוּם מַאךְ אִיהֶם שְׁטוּמְפְּף (הֵיילִין) זַיינֶע צֵיינֶער אוּנ אַנְטְוָוארְט אִים: דָאס הָאט גָאט אוֹיךְ מִיר גִיטָאן, נוּר מִיר אִיז דָאס גִיטָאן גִיוָוארִין אַלֶעם אִיךְ זֶעלְבְּסְט וָואלְט פוּן מִצְרַיִם הֶערוֹיסְגֶעצוֹיגֶען. מִיר, נִיט אִים, דֶען וָואלְט עֶר דָארְטִין גִיוֶוען וָואלְט עֶר גֶעוִויס נִיט עֶרְלֵייזְט גִיוָוארִין.

תם. דֶער אַיינְפֶעלְטִיגֶער פְרֶעגְט: וָואס אִיז דָאס? זָא זָאג צוּא אִים: וַוייל מִיט אַשְׁטַארְקֶע הַאנְד הָאט גָאט אוּנְז אוֹיס מצרים, דֶעם שְׁקְלַאפֶּענְהוֹיז הֶערְאוֹיס גֶעפִיהְרְט.

ושאינו. דֶער וָואס פֶערְשְׁטֵייט נִיט צוּ פְרֶעגִין מִיט דֶעם עֶרְאֶפְנֶע דוּ דָאס גֶעשְׁפְּרֶעךְ, דֶען עֶס שְׁטֵייט גֶעשְׁרִיבִּין, דוּא זָאלְסְט צוּא דַיין זָאהְן אַן דִיזֶען טָאג זָאגֶען נָאמְלִיךְ: דָאס גֶעשֶׁיעהְט וֶועגֶען דֶעם וֶועלְכֶעס גָאט הָאט מִיר גִיטָאן אַלְס אִיךְ הָאבּ פוּן מצרים אַרוֹיסְגֶעצוֹיגֶען.

ספורי גאולת מצרים

זֵייא טָאג אוּנ נַאכְט, אוּנ אַז פרעה הָאט גִיזֶעהֶען זַיין פְּלַאן הֶעלְפְט נִיט, דִיא יִידֶען פַארְמֶעהְרֶען זִיךְ אִיבֶּער נַאטִירְלִיךְ, הָאט פרעה בֶּעפוֹילִין אוֹיף זַיין גַאנְצֶע פָאלְק: זֵייא זָאלִין אַלֶע יוּדִישֶׁע קִינְדֶער וָואס וֶועלִין גִיבָּארִין וֶוערִין זְכָרִים, זֵייא אַרַיין וַוארְפִין אִין טַייךְ. אִין יֶענֶע שְׁלֶעכְטֶע צַייט אִיז משה רבנו גִיבָּארִין גִיוָוארִין, דִיא מוּטֶער (יוכבד) הָאט אִים דְרַייא חֳדָשִׁים פַארְבָּארְגִין, מֶער הָאט זִיא אִיהֶם נִיט גִיקָאנְט בֶּעהַאלְטֶען, הָאט זִי אִיהֶם אִין אַקֶעסְטֶעל אַרַיינְגֶעלֵייגְט אוּנ הָאט דִי קֶעסְטֶעל אַרַיינְגִישְׁטֶעלְט אִין טַייךְ צְוִוישִׁין גְרָאז, (כְּדֵי דִי קֶעסְטִיל זָאל נִיט אַוֶועק שְׁווִימֶען

ווייט

משלי חכמים

דֶעם „קָרְבַּן פֶּסַח" אַרִין „וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ". ד. ה. אַ בֵּיין פוּן קָרְבַּן פֶּסַח טָאר מֶען נִיט צוּבְּרֶעכֶען. אֲפִילוּ וֶוען עֶר הָאט אִין זִיךְ מַארְךְ (פסחים פ"ג): דִיא כַּוָּנָה פוּן דֶעם דִין אִיז: אַלֶע וָואס הָאבֶּען גֶעלֶערְנְט דִיא יוּדִישֶׁע גֶעשִׁיכְטֶע וֵוייסֶען אַז פִיעל מָאל הָאט מֶען גֶעזָאגְט צוּם יוּדֶען: צוּ וָואס דַארְפְסְט דוּא דַיין רֶעלִיגְיָאן? עֶר אִיז דָאךְ פַאר דִיר טְרוּקֶען וִויא אַבֵּיין. צוּבְּרֶעךְ דֶעם בֵּיין, וֶועסְט דוּא גֶעפִינֶען מַארְךְ (חֵלֶב הָאָרֶץ) דֶערְפַאר הָאט מֶען אִיהֶם דִי עֶרְשְׁטֶע זַאךְ גֶעזָאגְט: אַבֵּיין טָאר מֶען נִיט צוּבְּרֶעכֶען. ב) דֶער זֶעלְבִּיגֶער חָכָם פְרֶעגְט: „מָה הָעֵדוֹת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים" דָאס הֵייסְט: צוּ וָואס דַארְפֶען מִיר דִי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה (גמרא) עֶס וָואלְט אֶפְשַׁר גֶענוּג גִיוֶוען דִיא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב (תנ"ך) — עֶנְטְפֶער אִיהֶם. דִיא גְמָרָא זָאגְט אוּנְז אַז דֶעם „קָרְבַּן פֶּסַח" מוּזֶען מִיר עֶסֶען זַאטְטֶערְהַייט אוּנ דָאס אִיז דִיא כַּוָּנָה פוּן „אֵין מַפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמָן" (פסחים קי"ט) אָבֶער עֶסֶען דֶעם קָרְבַּן פֶּסַח הוּנְגֶערִיסְטֶערְהַייט וָואלְט מֶען גֶעוִויס צוּ בְּרֶעכֶען אַבֵּיין. אַלְזָא נָוער פַארְהַייט אוּנְז דֶעם דִין

פרי

יָכוֹל מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּלְמוּד לוֹמַר בַּיּוֹם הַהוּא. אִי בַּיּוֹם הַהוּא יָכוֹל מִבְּעוֹד יוֹם תַּלְמוּד לוֹמַר בַּעֲבוּר זֶה. בַּעֲבוּר זֶה לֹא אָמַרְתִּי אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁיֵּשׁ מַצָּה וּמָרוֹר מֻנָּחִים לְפָנֶיךָ:

מִתְּחִלָּה עוֹבְדֵי כוֹכָבִים הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ. וְעַכְשָׁו קֵרְבָנוּ הַמָּקוֹם לַעֲבוֹדָתוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם כֹּה אָמַר יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם. תֶּרַח אֲבִי אַבְרָהָם וַאֲבִי נָחוֹר וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים:

וָאֶקַּח אֶת אֲבִיכֶם אֶת אַבְרָהָם מֵעֵבֶר הַנָּהָר וָאוֹלֵךְ אוֹתוֹ בְּכָל אֶרֶץ כְּנָעַן וָאַרְבֶּה אֶת זַרְעוֹ וָאֶתֵּן לוֹ אֶת יִצְחָק וָאֶתֵּן לְיִצְחָק אֶת יַעֲקֹב וְאֶת עֵשָׂו וָאֶתֵּן לְעֵשָׂו אֶת הַר שֵׂעִיר לָרֶשֶׁת אוֹתוֹ וְיַעֲקֹב וּבָנָיו יָרְדוּ מִצְרָיִם:

תרגום עברי

יכול. איך וואלט מיינען דאס מען איז פערפליכטעט צו דר ציילין יְצִיאַת מִצְרַיִם פון אָנְ־פאנג חֹדֶשׁ ניסן, דארום ווערט געזאגט בַּיּוֹם הַהוּא אין דיזען טאג. ווען נון "אין דיזען טאג" קאן דאך איינער גלויבען אטאג פריער פאר פֶּסַח (ד״ה עֶרֶב פֶּסַח) דארום ווערט געזאגט בַּעֲבוּר זֶה ווענגען דעססען, דאס הייסט: נור צו דער צייט ווען עס ליגען פאר דיר מַצָּה אונ מָרוֹר (אונגעזייערטע קוכען אונ ביטערע קרייטער).

מתחלה. אין אנפאנג האבען אונזערע עלטערן געדינט פרעמדע געטער, יעצט אבער האט אונז גאט געבראכט נאהנט צוא זיינעם דינסט, ווען אזוי שטייט געשריבען: יְהוֹשֻׁעַ האט געזאגט צום גאנצען פאלק: אזויא זאגט גאט, דער יודישער גאט: אויף יענער זייט (טייך) האבין אייערע עלטרן פריער געוואהנט. תֶּרַח, דער פאטער אַבְרָהָם׳ס אונ נָחוֹר׳ס, אונ זייא האבען געדינט פרעמדע געטער אונ איך האב גענומען אייער פאטער דעם אַבְרָהָם אונ איך האב איהם געפיהרט דורך דאס גאנצע לאנד כְּנַעַן אונ איך האב פערמעהרט זיינע קינדער אונ איך האב אים גיגעבין דעם יִצְחָק, דיעזען האב איך געגעבען דעם יַעֲקֹב אונ עֵשָׂו. אונ דעם עֵשָׂו האב איך געגעבען דעם בארג שֵׂעִיר אלס איינענטהימליכען בעזיטץ. אבער יַעֲקֹב מיט זיינע קינדער האבען ארונטער געריזט נאך מִצְרַיִם.

משלי חכמים

פון "וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ" דיא רַבָּנָן! אונ אזוי איז אלע מאל. דיא רַבָּנָן פארהיטין אונז מיר זאלען ניט קומען חָלִילָה צוא אַ אִיסּוּר דְאוֹרַיְיתָא. ג) בייא דעם קָרְבַּן פֶּסַח איז געזאגט: "וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר" דיא כַּוָּנָה איז: מיר זאלען ניט ארויסגעהען פון בֵּית יִשְׂרָאֵל (דיא יודישע שטוב) ווען אפילו אונז איז פינסטער אונ ביטער. מיר דארפין ווארטין אויף דעם פְּרִיָּה מארגין. עס זאל ווערין טאג ליכטיג העל. ד) אויך האט דער רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אנגעזאגט בייא דעם קָרְבַּן פֶּסַח: "אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תָּכֹסּוּ עַל הַשֶּׂה" דיא חֲכָמִים זאגען אז דיא געזונדטע מענשען זאלען זיך ציילען אויפען קָרְבַּן פֶּסַח אבער

ספורי גאולת מצרים

ווייט, ווען זיא אים קאנען בייא דער נאכט אן זייגען) די שוועסטער (מרים) איז גישטאנען פון ווייטין אונ האט געהיט די קעסטיל כְּדֵי צו וויסען דעם סוף. פרעה׳ס טאכטער מיט איהרע בעדינטע זיינען גיגאנגען זיך באדין אין טייך, האט זי גיזעהן די קעסטיל אין טייך האט זיא גילאזט ברייננען צוא זיך, האט גיעפינט אונ גיזעהען וויא דאס קינד וויינט, האט זיא זיך אויף איהם ערבארעמט, אונ גילאזט בריינגען איין אם (טאקע זיין מוטער)

בָּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל. בָּרוּךְ הוּא שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חִשַּׁב אֶת הַקֵּץ לַעֲשׂוֹת כְּמָה שֶׁאָמַר לְאַבְרָהָם אָבִינוּ בִּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים. שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יָדֹעַ תֵּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אוֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָּן אָנֹכִי וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בִּרְכֻשׁ גָּדוֹל:

מען נעמט דעם כוס אין האנט און מען דעקט צו די מצות און מען זאגט דאס:

וְהִיא שֶׁעָמְדָה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ שֶׁלֹּא אֶחָד בִּלְבָד

תרגום עברי

ברוך. געלויבט איז ער, דער וואס האלט זיין פארשפּרעכען צו זיין פאלק ישראל.
געלויבט איז הקב"ה וואס האט גערעכענט די ענדע (פון גלות מצרים) צו טאן אזוי ווי ער האט געזאגט צו אברהם אונזער פאטער ביי דעם בונד צווישען דעם שטיקען. ווי עס שטייט געשריבען אין דער תורה: און ער האט געזאגט צו אברהם "דו זאלסט וויסען דאס דיינע קינדער (זאמען) וועלען זיין פרעמדלינגע אין איינעם לאנד וואס געהערט ניט צו זיי, מען וועט מיט זיי ארבייטען און זיי דריקען פיר הונדערט יאהר, און אויך דאס פאלק וועלכע זיי וועלען דינען, וועל איך ריכטען, און נאכדעם וועלען זיי ארויסציהען מיט אגרויסען פארמעגען.

והיא. דיזע צוזיכערונג (וואס גאט געדיינקט דעם ברית בין הבתרים) האט ערהאלטען אונזערע עלטערן און אונז (מיר זאלין זיין איין פאלק) דען ניט נור

ספורי גאולת מצרים

"אכדעם האט זיא אים צוגינומען פאר א זון, און זיא האט אים איין נאמין גינעגין "משה" אין אקורצע צייט איז משה גרויס גיוואָרין, פרעה האט איהם אויף גינומען אויף זיין הויז, נאר משה האט דאס אלעס גילייגט אן אזייט, ער איז גיגאנגען זעהען וויא זיינע ברידער ארבייטין שווער. אמאל האט ער גיזעהען וויא א מצרי שלאגט א יודען, האט משה גיהרגת דעם מצרי, פון די מעשה האט פרעה גיהערט, האט ער גיוואלט הרגענען משה'ן איז משה אנטלאָפין אין מדין, דארטין האט ער חתונה גיהאט מיט צפורה יתרו'ס אטאכטער און ער האט גיפיטערט יתרו'ס שאף אין דער מדבר, דארטין האט גאט זיך בעוויזען צו אים ער האט איהם בעפוילין געהן צו פרעה בעטען איהם ער זאל די יודען בעפרייען, משה האט אין אנפאנג ניט גיגלויבט אז ער וועט קאנען בעהויבען אזא שווערע זאך, ביז גאט האט אים איבערגירעדט, ער זאל געהן מיט זיין ברודער אהרן צוזאמען, דורך גרויסע וואונדער און איבערנאטירליכע מכות האט

משלי חכמים

ניט דיא אלטע אדער קראנקע מענשען (פסחים פ"א) דיא כונה דערפון איז אזוי: טהון מצות דארפען דיא געזונדטע מענשען, אבער אקראנקער (אז דער דקטאר הייסט איהם ניט) דארף ער ניט עססען דעם קרבן פסח, און אזוי איז ביא אללע מצות געזונטע אבער ניט קראנקע דארפען זייא מקיים זיין. ה) ביי דיא מצה באקען איז אמצוה מען זאל דיא טייג קנעטען און רעדלען, ווען ניט חאפט דיא מצה זיך בלעזלען (שו"ע או"ח סי' תנט). מיר זעהען אפט אז מען קנעט אונז און מען רעדעלט אונז כדי מיר יודען זאללען זיך ניט בלאזלען... אין תנ"ך געפינען מיר פיעל מאהל אז מען האט אונז ניט געקנאטין און ניט גערעדעלט האבען מיר זיך דאן געבלעזעלט...
(מהר"ר משה אנטאקאלסקי)

א) והיא שעמדה וכו'. דער יודישער גליק איז וואס ניט "אחד" דאס מיינט מען אקעניג האט געוואלט אונז פארניכטען. ווען אקעניג אליין, וואלט גיוועזען גיט נגט: נאר אין יעדען דור—"עומדים"—עס איז פאראן פיעל וואס ווילען אונז פארניכטען, אבער וואס טהוט גאט? ער איז אונז "מציל מידם" דורך זייערע הענד. וויא מיר זעהען למשל: משה איז ערצויגען גיווארין ביי פרעה, אין שושן, אסתר איז גיווארין אקעניגין.

עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ . אֶלָּא שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ . וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּילֵנוּ מִיָּדָם:

שְׁטֶעל דֶעם כּוֹס אַנִידֶער און דֶעק אויף דיא מַצוֹת:

צֵא וּלְמַד מַה בִּקֵּשׁ לָבָן הָאֲרַמִּי לַעֲשׂוֹת לְיַעֲקֹב אָבִינוּ. שֶׁפַּרְעֹה לֹא גָזַר אֶלָּא עַל הַזְּכָרִים וְלָבָן בִּקֵּשׁ לַעֲקוֹר אֶת הַכֹּל שֶׁנֶּאֱמַר אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיְמָה וַיָּגָר שָׁם בִּמְתֵי מְעָט וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל עָצוּם וָרָב: וַיֵּרֶד מִצְרַיְמָה אָנוּס עַל פִּי הַדִּבּוּר. וַיָּגָר שָׁם מְלַמֵּד שֶׁלֹּא יָרַד יַעֲקֹב אָבִינוּ לְהִשְׁתַּקֵּעַ בְּמִצְרַיִם אֶלָּא לָגוּר שָׁם . שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמְרוּ אֶל פַּרְעֹה לָגוּר בָּאָרֶץ בָּאנוּ כִּי אֵין מִרְעֶה לַצֹּאן אֲשֶׁר לַעֲבָדֶיךָ כִּי כָבֵד הָרָעָב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. וְעַתָּה יֵשְׁבוּ נָא עֲבָדֶיךָ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן:

תרגום עברי

איינֶער הָאט זיך עֶרהוֹיבֶּען (אויפְגֶעשְׁטַאנֶען) אוּנְז צוּא פֶאר דַארְבֶּען , זָאנְדֶערְן אִין יֶעדֶער דוֹר (צַייטְאַלְטֶער) אִיז מֶען אויפְגֶעשְׁטַאנֶען אויף אוּנְז צוּא פֶערְדַארְבֶּען . אוּנ דֶער הָאכְגֶלוֹיבְּטֶער הֵיילִיגֶער בֶּעפְרַייעֶט אוּנְז פוּן זֵייעֶרֶע הֶענְד .

צא . אוּנְטֶערְזוּךְ אֵיינְמָאל וָואס הָאט גֶעוָואלְט אוּנְטֶערְנֶעהמֶען לָבָן הָאֲרַמִּי גֶעגִין אוּנְזֶער פָאטֶער יַעֲקֹב ?–דֶען פַּרְעֹה הָאט בֶּעשְׁלָאסְּעֶן נוּר דֶעם אוּנְטֶערְגַאנְג פוּן דֶעם מֶענְלִיכֶען גֶעשְׁלֶעכְט , (פַּרְעֹה הָאט נוּר גִיוָועֶן צוּ פֶערְנִיכְטֶען דִי זְכָרִים) אָבֶער לָבָן הָאט גֶעוָואלְט אַלֶעמֶען אויסְרָאטֶען , וִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט : אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי (דברים כו. ה.) דָאס הֵייסְט : דֶער אַרַאמִיטֶער אִיז גִיוֶועןְ מַיין פָאטֶערְס פֶערְפָאלְגֶער , עֶר הָאט אָפּ גֶעבְּייזְט אִין מִצְרַיִם , עֶר וָואר דָארְט פְרֶעמְד מִיט וֶויינִיג פָאלְק (אַקְלֵיינֶע פַאמִילְיֶע) אוּנ עֶר אִיז דָארְטֶען גֶעוָוארֶען אַגְרוֹיסֶע מַאכְטִיגֶע אוּנ צָאהְלְרַייכֶע נַאטְצְיָאן .

וירד . עֶר הָאט אָבּ גֶעבַּייזְט נָאךְ מִצְרַיִם (גֶעדְרִיקְט, גֶעצְווָאוּנְגֶען) דוּרְךְ דֶעם גֶעטְלִיכֶען אוֹיפְטְרַאג , אוּנ אִיז דָארְט גֶעזֶעסֶען אַלְס פְרֶעמְדְלִינְג . דִי פְּסוּקִים אִין דֶער תּוֹרָה לֶערְנֶען אוּנְז דָאס יַעֲקֹב אוּנְזֶער פָאטֶער הָאט הִינַאבּ גֶענִידֶערְט אִין מִצְרַיִם , נִיט זִיךְ צוּ סַאבֶּען זִיךְ דָארְט הֵיימִישׁ זָאנְדֶערְן נוּר אַלְס פְרֶעמְדְלִינְג . אַזוֹיא וִויא דֶער פָּסוּק שְׁרַייבְּט : זַייא (יוֹסֵף׳ס בְּרִידֶער) הָאבֶּען גֶעזָאגְט צוּ פַּרְעֹה : נוּר אַלְס פְרֶעמְדֶע זַיינֶען מִיר גֶעקוּמֶען אִין לַאנְד , דֶען אִין לַאנְד כְּנַעַן–וואוּ דֶער הוּנְגֶער הֶערְשְׁט זָא דְרִינְג קֶענְד–הָאבֶּען דִי פִּיה פוּן דַיינֶע דִינֶער , קַיין ווַיידֶע מֶעהְר . עֶרְלוֹיבּ נוּן דַיינֶע דִינֶער צוּא וָואהנֶען אִין לַאנְד גֹשֶׁן .

משלי חכמים

צֵא וּלְמַד . דָא עֶרְקְלֶערְט אוּנְז דֶער בַּעַל הַגָּדָה וִויא וַוייט דִיא נִסִים וָואס גָאט טוּט מִיט אוּנְז שְׁטֶענְדִיג , וֶוען אויךְ מִיר פִילֶען זֵייא נִיט , אָבֶער דֶער בַּעַל הַנֵּס דֶערְקֶענְט נִיט זַיין נֵס , דַארוּם לֶערְנְט אוּנְז דֶער בַּעַל הַגָּדָה גֶעה אוּן זֶעה וָואס לָבָן הָאֲרַמִּי הָאט גִיוָואלְט טָאן . רוּכְט זִיךְ אָבֶּערְפְלֶעכְלִיךְ גֶעפִינְט מֶען נִיט קֵיין רָעוֹת וָואס עֶר הָאט גֶעטָאן יַעֲקֹב אָבִינוּ , נָאר פוּן דֶעסְטְוֶועגֶען אַז דִיא תּוֹרָה זָאגְט עֵדוּת אויף אִים , אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי . בְּעֵווּיס הָאט עֶר אִיהם גֶעוָואלְט אַללֶע רָעוֹת טָאן נוּר הַשֵּׁי״ת הָאט פֶערְקֶערְט אַלֶעס צוּם גוּטֶען , אוּנ אַזוֹיא טוּט עֶר שְׁטֶענְדִיג נִיסִים מִיט אוּנְז וָואס מִיר פִילֶען זֵיי נִיט .

דֶער מִדְרָשׁ שְׁרַייבְּט : בְּעֶסָאר דִיא יוּדֶען זֶענֶען אַרוֹיסְגֶעגַאנְגֶען פוּן מִצְרַיִם , הָאבֶּען זֵייא זִיךְ פֶארְשְׁפְּרֵייט אִין גַאנְצֶען לַאנְד בֶּעטֶען בַּייא דִיא עֶגִיפְּטֶער זִילְבֶּערְנֶע אוּנ גָאלְדֶערְנֶע כֵּלִים אויךְ טְהַייעֶרֶע קְלֵיידֶער אָבֶער משֶׁה רַבֵּינוּ הָאט זִיךְ בֶּאשֶׁעפְטִיגְט צוּנֶעהמֶען דִיא צֶעבֶּערְבּוֹימֶער וָוא ס

בִּמְתֵי מְעָט כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבוֹתֶיךָ מִצְרָיְמָה וְעַתָּה שָׂמְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב:

וַיְהִי שָׁם לְגוֹי מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְצֻיָּנִים שָׁם: גָּדוֹל עָצוּם. כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֹתָם:

וָרָב כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר רְבָבָה כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה נְתַתִּיךְ וַתִּרְבִּי וַתִּגְדְּלִי וַתָּבֹאִי בַּעֲדִי עֲדָיִים שָׁדַיִם נָכֹנוּ וּשְׂעָרֵךְ צִמֵּחַ וְאַתְּ עֵרֹם וְעֶרְיָה:

וַיָּרֵעוּ אוֹתָנוּ הַמִּצְרִים וַיְעַנּוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה. וַיָּרֵעוּ אוֹתָנוּ הַמִּצְרִים כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי

תרגום עברי

במתי. מיט ווייניגער פאמיליע, וויא דיא תורה ערצײלט: מיט זיבעציג פערזאנען זיינען דיינע עלטערן געקומען אין מצרים אונ יעצט האט דיך גאט געמעהרט וויא דיא שטערין אין הימעל.

ויהי אונ ער איז דארטען געווארען א גרויס פאלק דאס בעוויזט דאס זיא האבען זיך דארט אויסגעצייכענט גרויס אונ מעכטיג ווי דער פסוק ערצײלט אונז: דיא קינדער ישראל וואהרען פרוכטבאר, אונ ווידמען זיך אונ פערמעהרטען זיך אונ וואהרען אויסער ארדענטליך מעכטיג, אזוי אז דאס לאנד איז געווארען פול מיט זייא.

ורב אונ צאהלרייך. ווי דער נביא (פראפהעט) דריקט זיך אויס: צאהלרייך וויא די געוועבסע (שפראצונג) אין פעלד מאך איך דיך. דוא בינסט געווען אנזעהנליך אונ גרויס, געשמוקט מיט טייערע שיינע צירונג, דיא ברוסט געוואלבט, דאס האר אין לאקקען, נור ביזט נאקעט אונ בלויז.

וירעו. דיא מצריים האבין אונז איבעל בעהאנדעלט, זייא האבען אונז בעדריקט. אונ זייא האבין אויף אונז געלייגט שווערע ארבייט, דיא עניפטער האבין אונז בעהאנדעלט איבעל וויא דער פסוק זאגט: (פרעה שפראך:) בּרייט אייך אן מיר וועלין דורך ליסט בייקומען דאס יודישע פאלק, פיללייכט וועט ער זיך פערמעהרין,

---

ספורי גאולת מצרים

האט פרעה לסוף דיא יודען שנעל ארויס גיטריבין אין מיטין נאכט אונ זיי (די יודען) האבין קיין צייט ניהאט צוא באקין ברויט פון זויערע טייג. זייא האבין די טייג מיט גינומען אין דר מדבר אונ זייא האבין גיבאקין מצות, צום אנדיינקען דארפין מיר מאכין פסח.

משלי חכמים

יעקב אבינו האט אנגעגרייט צוא מאכען פון זייא דעם משכן אונ זיינע כלים. אויך האט משה געזוכט דיא ביינער פון יוסף הצדיק, דרייא טעג אונ דרייא נעכט איז ער ארומגעגאנגען אין מצרים זוכענדיג דעם ארט וואו יוסף ליגט בעהאלטען, אבער זיין מיה וואר אומזיסט, אז ער איז גיווארין מיד זוכענדיג האט ער געטראפען סרח בת אשר (הערה: זיא האט מבשר געוועהן יעקב אבינו אז זיין זאהן יוסף לעבט.

דער

האט יעקב איהר געענטפערט דו זאלסט אזוי לעבען האט זיא געלעבט ביז די יודען זיינען ארויס געגאנגען פון מצרים נאכדעם איז זיא לעבעדיגערהייט אריין אין גן עדן). זי האט איהם געפרעגט פאר וואס איז ער אזויא שוואך מיד ז—משה האט איהר דערצעלט דאס ער זוכט יוסף'ס ביינער אונ קאן זייא ניט געפינען קום מיט מיר—האט זי צו אים געזאגט—איך וועל דיר ווייזען דעם ארט וואו יוסף'ס ארון ליגט בעהאלטען. זי האט איהם אוועקגעפירט צום טייך נילוס אונ געוויזען דעם ארט וואו די מכשפים האבען דורך כשוף געמאכט אקאסטען (ארון) פון בליי פינף הונדערט ככר (אזא גיוויכט) האט דער ארון געוואויגען אונ דורך כשוף האבין זיי דעם ארון אריינגעלאזען אין נילוס. דיא מכשפים האבען געזאגט צו פרעה'ן, יוסף האט בעשווארען דיא יודען אז זייא זאלען איהם זיינע ביינער מיט גענעמען יעטצט אז זייא וועלען איהם ניט

געפינען

תִקְרֶאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם הוּא עַל שֹׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ:

וַיְעַנּוּנוּ כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיָּשִׂימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עַנֹּתוֹ בְּסִבְלוֹתָם וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפַרְעֹה אֶת פִּתֹם וְאֶת רַעַמְסֵס: וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעֲבִדוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ:

וַנִּצְעַק אֶל יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת קֹלֵנוּ וַיַּרְא אֶת עָנְיֵנוּ וְאֶת עֲמָלֵנוּ וְאֶת לַחֲצֵנוּ: וַנִּצְעַק אֶל יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבוֹדָה וַיִּזְעָקוּ וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה: וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת קֹלֵנוּ כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב: וַיַּרְא אֶת

תרגום עברי

אונ ווען אַקְרִיג וועט זיך טְרֶעפֶען וועט ער זיך פֶערְאֵיינִיגֶען מִיט אוּנְזֶערֶע פֵיינְדֶע. ער וועט גֶעגֶען אוּנְז שְׁטְרֵייטֶען אונ וועט אוֹיס צִיהֶען פוּן דָאס לַאנְד.

ויענונו. זֵייא הָאבִּין אוּנְז בֶּעדְרִיקְט (גְעפֵּיינִיגְט) וִויא דֶער פָּסוּק זָאגְט: זֵייא הָאבִּין גִיזֶעצְט אוֹיף אִים בֶּעאַמְטֶע, זֵייא זָאלִין פָאהְרֶען (אֵיין מָאנֶען) דִי אָבְּגַאבֶּען אוּם אִים דוּרְךְ שְׁווֶעהְרֶע אַרְבֵּייט צוּא בֶּעדְרִיקֶען. אונ ער הָאט פַאר פַּרְעֹה גֶעבּוֹיט פְּרָאבְאנְטְ הֶעשְׁטֶעדְט גֶעמֶלִיךְ: פִּתֹם אונ רַעַמְסֵס אונ זֵיי הָאבִּין אוֹיף אוּנְז אַרוֹיף גִילֵייגְט שְׁווֶערֶע אַרְבֵּייט, וויא דער פָּסוּק זָאגְט: דִיא עֶגִיפְּטֶער הָאבֶּען דִיא קִינְדֶער יִשְׂרָאֵל שְׁטְרֵייְנְג אוּנְטֶערְדְרִיקְט מִיט שְׁווֶעהְרֶע אַרְבֵּייט.

ונצעק. אונ מִיר הָאבִּין גֶעשְׁרִיעֶן צוּ דֶעם עֶווִיגֶען גָאט פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין, אונ גָאט הָאט עֶרְהֶערְט אוּנְזֶער שְׁטִימֶע, דֶען ער הָאט גִיזֶעהֶן אוּנְזֶער עֶלֶענְד, אוּנְזֶער מִיה, אוּנְזֶער פַּיין אונ אוּנְזֶער בֶּעצְווִינְגֶענִיס.

ונצעק. אונ מִיר הָאבִּין גֶעשְׁרִיעֶן צוּ דֶעם עֶווִיגֶען, דֶעם גָאט פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִן, וויא דִיא שְׁרִיפְט עֶרְצֵיילְט: אונ עֶס וַואר אִין אַלַאנְגֶע צֵייט הֶערְנָאךְ, אִיז דֶער קֶענִיג פוּן מִצְרַיִם גֶעשְׁטָארְבֶּן אונ אִימֶער נָאךְ הָאבֶּען דִיא קִינְדֶער יִשְׂרָאֵל גֶעזִיפְצֶעט אוּנְטֶער שְׁווֶעהְרֶע אַרְבֵּייט, אונ זֵייא הָאבִּין גֶעשְׁרִיעֶן. אונ זֵייעֶר גֶעשְׁרֵייא פוּן דִיא שְׁווֶערֶע אַרְבֵּייט אִיז גֶעשְׁטִיגֶען צוּא גָאט. אונ דֶער עֶווִיגֶער הָאט עֶרְהֶערְט אוּנְזֶער שְׁטִימֶע, וויא דֶער פָּסוּק זָאגְט: אונ גָאט הָאט גֶעהֶערְט זֵייעֶר יַאמֶערְן גֶעדֵיינְקְט זַיין

משלי חכמים

דֶער מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁרַייבְּט (שמות פ׳ א׳) משֶׁה רַבֵּנוּ אִיז גִיוֶועזֶען זֵייעֶר שֵׁיין קְלוּג אונ גִירָאטִין אַלֶע הוֹיפְלַייט הָאבִּין אִים לִיבּ גִיהַאט, אַמָאל אִיז פַּרְעֹה גִיזֶעסִין מִיט אַלֶע זַיינֶע דִינֶער אונ עֶר הָאט גִיהַאלְטִין משֶׁה׳ן אוֹיף זַיין שׁוֹיס הָאט משֶׁה אַרָאפּ גִינוּמֶען דֶעם קְרוֹין פוּן פַּרְעֹה׳ס קָאפּף אונ הָאט אָן גִיטָאן אוֹיף זַיין קָאפּף,

ספורי גאולת ממצרים

גֶעפִינֶען ווֶעלֶען זֵייא נִיט קֶענֶען אַרוֹיסְגֵיין פוּן מִצְרַיִם וויא משֶׁה הָאט דָאס גֶעהֶערְט, הָאט ער גִישְׁרִיעֶן יוֹסֵף יוֹסֵף! גִיב כָּבוֹד דֶעם יוּדִישֶׁען גָאט, מִיר קֶענֶען אָהְן דִיר נִיט אַרוֹיסְגֶעהְן פוּן מִצְרַיִם זֵייא נִיט מְעַכֵּב דִי גְאוּלָה, דוּ בִּיזְט אַצַדִּיק בֶּעט בַּייא גָאט ער זָאל דִיךְ אוֹיפְבְּרֶענְגֶען פוּן תְּהוֹם, דֶער וַואסֶער הָאט בַּאלְד אָנְגֶעפַאנְגֶען צוּ רוֹישֶׁען אונ דֶער אָרוֹן אִיז אַרוֹיפְגֶעשְׁווֹאוּמֶען פוּן אוֹיבֶּען אוֹיף דֶעם וַואסֶער הָאט משֶׁה גִינוּמֶען דֶעם אָרוֹן וויא מֶען הֵייבְּט אוֹיף

פון דער ערד אַשְׁטְרוֹיא אונ הָאט אִים אַוֶועקְגֶעטְרָאגֶען צוּא זִיךְ אַהֵיים. (הערה: מֶען קָאן זָאגֶען אַז ווייל

משה

עָנְיֵנוּ זוֹ פְּרִישׁוּת דֶּרֶךְ אֶרֶץ כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי
וַיֵּדַע אֱלֹהִים: וְאֶת עֲמָלֵנוּ אֵלּוּ הַבָּנִים כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר כָּל הַבֵּן הַיִּלּוֹד
הַיְאֹרָה תַּשְׁלִיכֻהוּ וְכָל הַבַּת תְּחַיּוּן: וְאֶת לַחֲצֵנוּ זוֹ הַדְּחַק כְּמָה
שֶׁנֶּאֱמַר וְגַם רָאִיתִי אֶת הַלַּחַץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אוֹתָם:

וַיּוֹצִיאֵנוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבְמוֹרָא גָּדוֹל
וּבְאוֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים: וַיּוֹצִיאֵנוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם. לֹא עַל יְדֵי
מַלְאָךְ וְלֹא עַל יְדֵי שָׂרָף וְלֹא עַל יְדֵי שָׁלִיחַ אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ
הוּא בִּכְבוֹדוֹ וּבְעַצְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְעָבַרְתִּי בְאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה
הַזֶּה וְהִכֵּיתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה וּבְכָל
אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְיָ: וְעָבַרְתִּי בְאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה

תרגום עברי

בּוּנְד מִיט אַבְרָהָם יִצְחָק אוּנ יַעֲקֹב, אוּנ עֶר הָאט גִיזֶעהֶען אוּנְזֶער עֶלֶענְד דַאס אִיז גִיוֶועֶן פְּרִישׁוּת דֶרֶךְ אֶרֶץ (דֶער אָבְּשֵׁיידֶען זִיךְ פוּן זַייעֶרֶע פְרוֹיעֶן) וִויא דֶער פָּסוּק זָאגְט: אוּנ גָאט הָאט גִיזֶעהֶען דֶעם צוּשְׁטַאנְד פוּן דִי קִינְדֶער יִשְׂרָאֵל אוּנ הָאט זִיךְ גֶעשְׂלָאגֶען אָן צוּא גֶעסֶען פַאר זִייא (דַאס הֵייסְט זִייא רֶעטְטֶען) וְאֶת עֲמָלֵנוּ אוּנְזֶערֶע מִיהֶזֶעלִיגְקַייט (מִידִיגְקַייט) אִין בֶּעצִינְג דֶער קִינְדֶער, וִויא דִיא שְׁרִיפְט עֶרְצֵיילְט יֶעדֶען גֵיינִיבָּארֶענֶען זָאהְן זָאלְט אִיהְר אִין דֶעם פְלוּס אַרַיינְוַוארְפֶען, אוּנ יֶעדֶע טָאכְטֶער קָאנְט אִיהְר עֶרְהַאלְטֶען. וְאֶת לַחֲצֵנוּ אוּנ אוּנְזֶער בְּצְווִינְגֶנֶעם גֶעמְבְּלִיךְ דֶעם דְרוּק וִויא דֶער פָּסוּק זָאגְט: אוּנ אוֹיךְ הָאבּ אִיךְ גֶעזֶעהֶען דָאס דְרַאנְגְזַאל מִיט וֶועלְכֶען דִיזֶע עֶגִיפְּטֶער בֶּעדְרִיקְקֶען זִייא אוּנ גָאט הָאט אוּנְז אַרוֹיס גִיצוֹיגֶען פוּן מִצְרַיִם מִיט אַשְׁטַארְקֶע הַאנְד, מִיט אֵיין אוֹיס גִישְׁטְרֶעקְטִין אָרֶם מִיט גְרוֹיס פוֹרְכְטְבָּארֶע אוּנ וואוּנְדֶער.

וַיּוֹצִיאֵנוּ. דֶער עֶווִיגֶער הָאט אוּנְז אַרוֹיס גִיצוֹיגֶען פוּן מִצְרַיִם. נִיט דוּרְךְ אַמַלְאָךְ אוּנ נִיט דוּרְךְ אַשָׂרָף אוּנ נִיט דוּרְךְ אשָׁלִיחַ זָאנְדֶערְן הקב"ה הָאבְּגֶעלוֹיבְטֶער הֵיילִיגֶער עֶר זֶעלְבְּסְט אִיז גִיוֶועֶן אִין אֵייגִינֶער מַאיֶעסְטֶעט אוּנ הֶערְלִיכְקַייט. זִויא דֶר פָּסוּק זָאגְט: אוּנ אִיךְ (גָאט זָאגְט דָאס) וֶועל דִיזֶע נַאכְט דוּרְכְצִיהֶען דָאס לַאנְד מִצְרַיִם. אוּנ אִיךְ וֶועל שְׁלָאגִין אַלֶע עֶרְשְׁט גֶעבָּארֶענֶע אִין לַאנְד מִצְרַיִם פוּן מֶענְשֶׁען בִּיז צוּם פִיעה. אוּנ אָן אַלֶע גֶעטֶער אִין מִצְרַיִם וִויל אִיךְ שְׁטְרַאפְגֶערִיכְט אִיבֶען, אִיךְ

משלי חכמים

משֶׁה הָאט זִיךְ מְטַמֵּא גִיוֶועֶן מִיט דֶעם אָרוֹן דֶער פַאר אִיז עֶר גֶעבְּלִיבֶען אַ לֵוִי אוּנ זַיין בְּרוּדֶער אַהֲרֹן אַכֹּהֵן–) נָאךְ אַוואוּנְדֶער (שְׁרַייבְּט דֶער מִדְרָשׁ) הָאט גֶעטְרָאפֶען מִיט דֶעם אָרוֹן: דִיא מִצְרַיִם הָאבֶען דוּרְךְ כִּישׁוּף גֶעמַאכְט הוּנְדֶערְט פוּן גָאלְד זִיי הָאבֶען גֶעהִיט דֶעם אָרְט וואוּ דֶער אָרוֹן אִיז גֶעלֶעגֶען דָאס קֵיינֶער זָאל אִים פוּן דָארְט נִיט אַרוֹיסְנֶעמֶען וִויא אֵיינֶער הָאט גֶעוָואלְט צוּגֵיין בַּיי יֶענֶעם אָרְט הָאבֶען דִיא הוּנְדֶערְע גֶעבִּילִין אַזוֹיא הוֹיךְ אַז אִין גַאנְץ מִצְרַיִם (אַמַהֲלָךְ

ספורי גאולת מצרים

וִויא דִיא חַרְטוּמִים הָאבִּין דָאס גִיזֶעהֶען הָאבִּין זַייא גִיזָאגְט צוּם קֶענִיג מִיר הָאבִּין דִיר אַמָאל גִיזָאגְט אַז אֵיינֶער וֶועט צוּנֶעמֶען דַיין קְרוֹין, מִיר פִירְכְטֶען פִילַייכְט אִיז דָאס דֶער מֶענְטְשׁ. אֵיינִיגֶע פוּן דִיא חַרְטוּמִים הָאבִּין גִיזָאגְט, מֶען דַארְף אִים הַרְגֶענֶען, אַנְדֶערֶע– מֶען זָאל אִים פַארְבְּרֶענֶען, יִתְרוֹ אִיז אוֹיךְ גִיוֶועֶן אוֹיף

פוּן פֶערְצִיג טֶעג) הָאט מֶען גֶעהֶערְט זַייעֶרֶע קוֹלוֹת אוּנ אַז מֹשֶׁה אִיז אַהִין גֶעקוּמֶען הָאבִּין דִי הוּנְדֶערְע גֶעשְׁווִינְגֶען דֶער מִדְרָשׁ שְׁרַייבְּט: דִיא יִדְעֶן אִין מִצְרַיִם הָאבֶען קֵיין זְכוּת נִיט גֶעהַאט אוֹיסְגֶעלֵייזְט צוּא וֶוערֶען. הָאט דִיא גָאט גֶעגֶעבֶּען (דוּרְךְ משֶׁה צְוַייא מִצְוֹת, דֶעם קָרְבָּן פֶּסַח אוּנ מִילָה זִייא זָאלֶען זִיךְ מַל זַיין אָבֶּער פִיעל

הזה אני ולא מלאך. והכיתי כל בכור בארץ מצרים אני ולא שרף. ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני יי אני הוא ולא השליח. אני יי אני הוא ולא אחר:

ביד חזקה זו הדבר כמה שנאמר הנה יד יי הויה במקנך אשר בשדה בסוסים בחמרים בגמלים בבקר ובצאן דבר כבד

תרגום עברי

דער עווינגער!. ועברתי איך וועל דורכציהען אין לאנד מצרים, איך זעלבסט קיין מלאך אונ איך וועל שלאגען אלע בכורים (ערשט נעבארענע) איך זעלבסט אונ ניט קיין שרף. אונ אלע געטער פון מצרים וועל איך טהון אשטראפגעריכט איך זעלבסט קיין שליח (אבגעארדענטער). איך דער עווינגער, איך בין עס, קיין אנדערער. ביד מיט אשטארקער האנד, דאס מיינט מען דיא פעסט, אזוי ווי דער פסוק זאגט: נאטעס האנד וועט זיין אן ביינגע פיעה וועלכע זיינען אין פעלד, אן דיא פערד, אייזלען, קאמעלען, רינדפיעה, אונ קליין פיה, איין זייער שווערע פעסט. ובזרוע מיט

משלי חכמים

פיעל פון דיא יודען האבען ניט געוואלט זיך מל זיין, וואס האט גאט געטהון? האט באפוילין משה רבינו דאס ער זאל מאכין איין קרבן פסח, האט משה אזוי געטהון, ער האט גוזר געווען אויף דיא רוחות פון דיא פיער עקען דער וועלט זייא זאלען בלאזען פון גן עדן אויף משה'ס קרבן פסח. דעם ריח האבען דיא יודען געפילט דען ער האט זיך געהערט פערציג טעג ווייט, זענען אללע יודען אריינגעגאנגען צוא משה'ן אונ האבען געזאגט צוא איהם: אונזער הער! מיר בעטען דו זאלסט אונז געבען פארזוכען פון דיין קרבן פסח, ווייל זיין ש' ארקער ריח מאכט אונז מיד . . . האט משה צו זייא געזאגט: דער וואס איז ניט געמלת קאן פון מיין קרבן פסח ניט עססען, האבען זייא זיך געלאזט מל זיין האט זיך פארמישט די בלוט פון קרבן פסח מיט די בלוט פון מילה. משה האט מל גיווען, אהרן פורע גיווען, אונ יהושע-מציצה. רבי אליעזר זאגט: אלאנגע צייט פריער עהדער משה האט דיא יודען בעפרייט פון מצרים איז געקומען איינער פון שבט אפרים זיין נאמען איז גיוועזן „גנון" אונ האט גיזאגט דאס גאט האט צו איהם זיך בעוויזען אונ געזאגט ער זאל דיא יודען בעפרייען פון מצרים דער שבט אפרים זענען גיוועזן גרויסע העלדען זיי האבען זיך פארלאזען אויף זייער גבורה זענען זיי ארויסגעגאנגען פון מצרים פאר דיא בעשטימטע צייט זיי האבין מיטגענומען זייערע ווייבער אונ קינדער, דיא מענשען פון גת האבען אויסגעהארגעט פון שבט אפרים צוויא הונדערט טויזענט מאן ווייל זייא האבען זיך בעפרייט פאר דער צייט, גאט האט געפירט דיא יודען מיט זיבען וואלקען (ענני כבוד) פון אלע פיער זייטען, אויבען, אונטען, איז זעקס אונ אזיבע ער איז גיגאנגין פאראויס, צבארג האט ער נידעריג געמאכט, אטהאל-אויף געהויבען אויסגעגלייכט, שלאנגען געהארגת, געמאכט אגלייכע וועג. אז דיא יודען זענען גיקומען ביי דעם ים איז אין הימעל גיווארין אגרויסער רעש. עוזא דער שר של מצרים האט געזאגט צו גאט. דיא פאלק יודען וואס דוא האסט בעפרייט פון מצרים האב איך מיט זייא אדין תורה, זאל קומען מיכאל זייער שר וועלען מיר ביידע טענהן פאר דיר דער רבונו של עולם האט גיזאגט צום מלאך מיכאל: האב מיט איהם אדין תורה. עוזא האט געזאגט, גרויסער גאט, דוא האסט גוזר געווען אויף דיא יודען זייא זאלען אין מצרים ארבייטען פיר הונדערט יאהר יעטצט זענען

ספורי גאולת מצרים

דער אסיפה, האט ער גיזאגט: דאס קינד האט קיין שכל, ער האט דאס גיטאן אן אשוט כונה, אט וועל איך אייך ווייזען אפראבע, שטעלט אוועק אשיסעל מיט גאלד אין פייער אויב ער וועט חאפין דיא גאלד איז אסימן אז ער האט שכל קומט איהם מיתה, אונ אויב ער וועט חאפין דיא פייער איז אסימן דאס ער האט קיין שכל, קומט אים קיין מיתה ניט עס איז באלד גיבראכט גיווארין אשיסעל מיט גאלד אונ הייסע קוילען, האט משה גיוואלט חאפין דיא גאלד איז גיקומען דער מלאך גבריאל אונ האט אים אשטופ גיגעבין האט ער גיחאפט אהייסין קויל אין מויל אריין האט ער פארברענט דעם צונג איז ער גיווארין אשטאמלער.

אויך שרייבט דער מדרש: אז פרעה האט גיהערט דאס משה האט גיהרגת דעם

מֹרָא: וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה זוֹ הַחֶרֶב כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ נְטוּיָה עַל יְרוּשָׁלָיִם: וּבְמוֹרָא גָּדוֹל זוֹ גִּלּוּי שְׁכִינָה כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר אוֹ הֲנִסָּה אֱלֹהִים לָבוֹא לָקַחַת לוֹ גוֹי מִקֶּרֶב גּוֹי בְּמַסֹּת בְּאֹתֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְמִלְחָמָה וּבְיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם יְיָ אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ: וּבְאֹתוֹת זֶה הַמַּטֶּה כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וְאֶת הַמַּטֶּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדֶךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בּוֹ אֶת הָאֹתֹת: וּבְמוֹפְתִים זֶה הַדָּם כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וְנָתַתִּי מוֹפְתִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

מען גיסט עטוואס אפ פון כוס:

דָּם. וָאֵשׁ. וְתִמְרוֹת עָשָׁן:

דָּבָר אַחֵר בְּיָד חֲזָקָה שְׁתַּיִם. וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה שְׁתַּיִם. וּבְמוֹרָא גָדוֹל

תרגום עברי

אוים גישטרעקטען ארם, דאס מיינט מען דעם שווערד צוא געהמען נקמה, דען עס שטייט מיט איין אוים גישטרעקטין שווערד אין דער האנד אוים גישטרעקט איבער ירושלים. ובמורא אונ מיט גרויסע שרעק, דאס מיינט מען די אפפענבארונג דר געטליכען מאיסטעט, דען עס שטייט: האט װען גיטראפין דאס די געטליכקייט זאל ערשיינען צו בעפרייען אפאלק פון אפאלק מיט פרובונגען, צייכין, אונ מיט וואונדר, מיט מלחמה (קריג), אונ מיט אשטארקע האנד, אונ מיט א אויסגישטרעקטען ארעם אונ מיט גרוים פורכטבארע טהאטען, אזו וויא דער עווינער אייער גאט האט גיטאן אין מצרים פאר דיינע אויגין, דוא האסט דאס אליין גיזעהען. ובאותות דורך צייכין, דאס מיינט מען דעם שטעקין וויא דער פסוק זאגט: אונ דעם שטעקין זאלסטו נעמען אין דיין האנד מיט וועלכין דו וועסט מאכין די וואונדערצייכן. ובמופתים וואונדער, דאס בעדייט אויף דאס בלוט. אזויא וויא דער פסוק זאגט: אונ איך וועל צייגען וואונדער אויף דעם הימעל אונ אויף דער ערד. בלוט אונ פייער אונ זיילען פון רויך (געבעל זיילען). דבר אחר איין אנדערע ערקלעהרונג לעהרט: מיט שטארקער האנד, צוויי מאל בעשטראפט, מיט אויסגעשטרעקטען ארם אויך

משלי חכמים

זייא פון דארטען ארויסגעצויגען פאר דער צייט. וויא זייגען דארטין געוועזען נור צווייא הונדערט יאהר דארום בעט איך דיר רבש"ע גיב מיר רשות וועל איך זייא צוריק קערען אין מצרים נאט האט געזאגט צו מיכאל'ן: מיכאל, ענטפער איהם אריכטיגע תשובה מיכאל האט געשוויגען — דוא שווייגסט מיכאל? — האט נאט געזאגט — דוא האסט ניט וואס צו ענטפערן וועל איך איהם זאגען א ריכטיגע תשובה: דער גלות האט זיך אנגעפאנגען פון דער צייט וואס איז גיבארין געווארען יצחק קומט אוים ריכטיג פיער הונדערט יאהר. (הערה דער דובנער מגיד זצ"ל פרעגט אשטארקע קשיא, וויא באלד דער גלות רעכענט נאט פון דיא אבות. פאר וואס האבען דיא יודען אין מצרים געארבייט אזויא שווערער ארבייטען האבין זייא גיזאלט זיין אין גלות וויא יצחק אונ יעקב?! דער תירוץ איז אמענש צוא אמענש איז ניט גלייך, דעם גרויסען מענשען איז אשטראף איין ווארט אבער פאר אפראסטען מענשען דארף זיין דער שטראף גרעססער. למשל ווען אייגער איז איינגעוויינט צוא עססען פלייש אונ טרינקען וויין ווען ער זאהל האבען נור ברויט מיט וואססער וועט דאס זיין פאר אים אשטראף אבער אמענש וואס עסט נור ברויט אונ טרינקט וואססער אלע מאל פאר איהם וועט זיין דער שטראף-הונגערן. די זעלבינע איז געוועזען מיט דעם גלות, פאר יצחק'ן איז גיוועזען גינוג גלות אז ער איז גיוועזען אין אפרעמדער לאנד ניט זיינע, פאר יעקב'ן איז געוועזען גענוג גלות געשפייזט צוא ווערען פון זיין זאהן אבער דיא שפעטערדיגע דורות האבען שוין בעדארפט ארבייטן.

שְׁתַּיִם. וּבְאוֹתוֹת שְׁתַּיִם. וּבְמוֹפְתִים שְׁתַּיִם. אֵלּוּ עֶשֶׂר מַכּוֹת שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרִים בְּמִצְרַיִם. וְאֵלּוּ הֵן:

מֶען גִיסְט אָב עֶטְוָואס פוּן כּוֹס, בַּייא דַם צְפַרְדֵעַ אוּנְ דְצַ"ךְ:

דָּם. צְפַרְדֵּעַ. כִּנִּים. עָרוֹב. דֶּבֶר. שְׁחִין.
בָּרָד. אַרְבֶּה. חֹשֶׁךְ. מַכַּת בְּכוֹרוֹת:

רַבִּי יְהוּדָה הָיָה נוֹתֵן בָּהֶם סִמָּנִים:
דְּצַ"ךְ. עֲדַ"שׁ. בְּאַחַ"ב:

רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר מִנַּיִן אַתָּה אוֹמֵר שֶׁלָּקוּ הַמִּצְרִים בְּמִצְרַיִם עֶשֶׂר מַכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ חֲמִשִּׁים מַכּוֹת. בְּמִצְרַיִם מָה הוּא אוֹמֵר. וַיֹּאמְרוּ הַחַרְטֻמִּים אֶל פַּרְעֹה אֶצְבַּע אֱלֹהִים הִוא. וְעַל הַיָּם

תרגום עברי

צְווייא שְׁטְרָאף, אוֹיךְ מִיט גְרוֹיסֶע פוּרְכְטְבָּארֶע מְהַאט. צְווייא שְׁטְרָאף. דוּרְךְ צֵייכֶען, צְווייא מַכּוֹת. מֶען רוּפְט מֶען: בְּלוּט. פְרֶעשׁ. כִּנִּים (אוּנְגֶעצִיפֶער). גֶעווילְד. דֶבֶר (פִיעהְזֵייכֶע). שְׁחִין (אֵיטֶערְבַּיילֶען) הָאגֶעלְשְׁלָאג. הֵיישֶׁערִיקֶען. פִינְסְטֶערְנִישׁ. מַכַּת בְּכוֹרוֹת (שְׁטֶערְבִין דֶער עֶרְשְׁטְגֶעבָּארֶענֶע).

רַבִּי יְהוּדָה בֶּעלֵייגְט מִיט אַצֵייכֶען דְצַ"ךְ עֲדַ"שׁ בְּאַחַ"ב. (דִי אָנְפַאנְג אוֹתִיּוֹת פוּן דִי צֶעהֶן מַכּוֹת).

רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי זָאגְט: פוּן וַואנֶען קָאנְסְטוּ זָאגֶין אַז דִי עֶגִיפְּטֶער זַיינֶען אִין מִצְרַיִם גֶעשְׁלָאגֶען גִיוָוארֶען מִיט צֶעהֶן מַכּוֹת אוּנ בַּייא דֶעם יַם מִיט פוּנְפְצִיג מַכּוֹת? אִין מִצְרַיִם וָואס זָאגְט עֶר? דִיא חַרְטֻמִּים הָאבִין גֶעזָאגְט צוּא פַּרְעֹה: דָאס אִיז גָאטְס

משלי חכמים

דִיא עֶרְשְׁטֶע מַכָּה הָאט גָאט גֶעשְׁלָאגֶען דִיא מִצְרִים מִיט בְּלוּט ווייל זיי„די מִצְרִיִּים" הָאבֶען גֶעדִינְט צוּם טַייךְ נִילוּס, פַּרְעֹה הָאט זִיךְ בֶּערִיהמְט אַז עֶר הָאט דֶעם טַייךְ נִילוּס בֶּעשַׁאפֶען, זַיין טָעוּת אִיז גֶעוֶוען דֶערְפוּן, דֶער טַייךְ פְלֶעגְט זִיךְ אוֹיפְהֵייבֶען גֶעגֶען אִים דוּרְךְ דִיא בְּרָכָה פוּן יַעֲקֹב אָבִינוּ הָאט פַּרְעֹה גֶעמֵיינְט אַז דֶער טַייךְ הָאט פַאר אִיהם מוֹרָא דֶערְפַאר הָאט גָאט דָאס עֶרְשְׁטֶע גֶעשְׁלָאגֶען דֶעם טַייךְ אוּן גָאט הָאט גֶעטָה

ספורי גאולת ממצרים

מִצְרִי, הָאט פרעה אִים גֶעוָואלְט הַרְגֶענֶען, דאן הָאט פרעה גינוּמֶען אוּנ אוֹיסגֶעקְלִיבֶען דֶעם בֶּעסְטִין שַׁארְפִין שְׁוֶוערְד אוּנ הָאט צֶעהֶען מָאל גֶעשְׁנִיטִין משה'ס הָאלְדְז, אָבֶּער זַיין הַאלְדְז אִיז גִיוָוארִין הַארְט וִויא אַצַייל פוּן אָהֶעלְפַאנְד בֵּיין עֶס הָאט אִים נָאר נִיט גישאדט

נִיט וִויא אַמֶענְשׁ ווייל מָאן שְׁלֶעכְטֶעס דֶעם צְווייטֶען הִיט עֶר זִיךְ אַז יֶענֶער זָאל נִיט וויסֶען פְרִיהֶער, אָבֶער גָאט הָאט מַתְרֶה גֶעוֶוען עֶהֶעדֶער עֶר הָאט גֶעבְּרַאכְט דִיא מַכָּה. פוּן דִיא מַכָּה דַם זַיינֶען פִיעל יוּדֶען רַייךְ גֶעוָוארֶען וִויא רַבִּי לֵוִי עֶרְקְלֶעהְרְט אוּנְז, אַז אַיוּד מִיט אַמִצְרִי הָאבֶען גֶעוָואהְנְט צוּזַאמֶען, אִיז דִיא וַואסֶער פוּן מִצְרִי גֶעוָוארְן בְּלוּט אוּן דִיא וַואסֶער פוּן יוּדֶען נִיט. הָאט דֶער מִצְרִי גֶענוּמֶען דָאס וַואסֶער פוּן יוּדֶען, וִויא עֶר הָאט דָאס גֶענוּמֶען אִין מוֹיל אִיז גֶעוָוארֶען בְּלוּט אָבֶער וֶוען דֶער מִצְרִי הָאט דֶעם יוּדֶען בֶּעצָאהְלְט פַאר דָאס וַואסֶער הָאט עֶר גֶעטְרוּנְקֶען וַואסֶער. דִיא מִצְרִיִּים הָאבֶען פְּרוּבִּירְט אַלֶערְלֵייא מִיטְלֶען זֵייא הָאבֶען גֶעגְרָאבֶען נַייעֶ בְּרוּנֶעמֶער, אָבֶער עֶס הָאט קֵיין זַאךְ נִיט גֶעהָאלְפֶען, אוּיסֶער גֶעלְד! דִיא צְווייטֶע מַכָּה: פְרֶעשׁ, „זַאבֶּעס" פַאר וָואס הָאט גָאט אוֹיף דִיא מִצְרִיִּים גֶעבְּרַאכְט דִיא מַכָּה צְפַרְדְּעִים? ווייל דִיא עֶגִיפְּטֶער הָאבֶען גֶעצְווִאוּנְגֶען דִי יוּדֶען צוּא בְּרֵיינְגֶען שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים. אִיז דִיא מַכָּה גֶעוֶוען מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה. דוּרְךְ דִיא פְרֶעס הָאבֶען אַלֶע גֶעוואוּקְסְט דֶעם רִיכְטִיגֶען גְרֶענִיץ פוּן מִצְרַיִם ווייל דִי פְרֶעס זַיינֶען גֶעקוּמֶען גָאר אִין לַאנְד וָואס הָאט גֶעהֶערְט צוּא דִיא מִצְרִיִּים, אָבֶער נִיט אִין אַנְאנְדֶער לַאנְד. דִיא צְפַרְדְּעִים פְלֶעגֶען אַרַיינְקְרִיכֶען צוּ דִיא עֶגִיפְּטֶער אִין בּוֹיךְ אוּן דָארְטֶען שְׁרַייעֶן, דִי עֶגִיפְּטֶער הָאבִין דֶערְפוּן גִיהַאט

מַה הוּא אוֹמֵר. וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ בְּמִצְרַיִם וַיִּירְאוּ הָעָם אֶת יְיָ וַיַּאֲמִינוּ בַּייָ וּבְמשֶׁה עַבְדּוֹ: כַּמָּה לָקוּ בְּאֶצְבַּע עֶשֶׂר מַכּוֹת. אֱמוֹר מֵעַתָּה בְּמִצְרַיִם לָקוּ עֶשֶׂר מַכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ חֲמִשִּׁים מַכּוֹת:

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִנַּיִן שֶׁכָּל מַכָּה וּמַכָּה שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרִים בְּמִצְרַיִם הָיְתָה שֶׁל אַרְבַּע מַכּוֹת שֶׁנֶּאֱמַר יְשַׁלַּח בָּם חֲרוֹן אַפּוֹ עֶבְרָה וָזַעַם וְצָרָה מִשְׁלַחַת מַלְאֲכֵי רָעִים.

תרגום עברי

פִינְגֶער אוּנ אוֹיף דֶעם יַם הָאט עֶר גֶעזָאגְט: אוּנ דִי יוּדֶען הָאבִּין גֶעזֶעהֶען דִי גְרוֹיסֶע הַאנְד וָואס גָאט הָאט גִיטָאן אִין מִצְרַיִם. דָאס פָאלְק הָאט מוֹרָא גֶעהַאט אוּנ הָאבֶען גֶעגְלוֹיבְּט אִין גָאט אוּנ אִין משֶׁה זַיין קְנֶעכְט. וויפִיעל זַיינֶען זֵיי גֶעשְׁלָאגֶען גֶעוָוארֶען מִיט דֶעם פִינְגֶער? צֶעהֶען מַכּוֹת: זָאג יֶעטְצְט אַז אִין מִצְרַיִם זַיינֶען זֵיי גֶעשְׁלָאגִין גֶעוָוארִין מִיט צֶעהֶען מַכּוֹת. זַיינֶען זֵייא אוֹיף דֶעם יַם גֶשְׁלָאגֶען גִיוָוארִין מִיט פוּנְפְצִיג מַכּוֹת.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר זָאגְט: פוּן וַואנֶען ווייס אִיךְ דָאס אִין יֶעדֶער מַכָּה וָואס גָאט הָאט גֶעבְּרַאכְט (גִינֶעבֶּען) דִיא עֶגִיפְּטֶער אִין עֶגִיפְּטֶען אִיז גֶעוֶועזֶען פוּן פִיהְר פֶערְשִׁידֶענֶע מַכּוֹת? ווייל עֶס שְׁטֵייט גֶעשְׁרִיבֶּען: יְשַׁלַּח עֶר שִׁיקְט אוֹיף זֵייא זַיין גְלִיהֶענְדֶען גְרִימְצָארְן, ווָאוּט, אַנְגְסְט, אוּנ אַיין אָנְשִׁיקֶענְגֶעס פוּן בֵּייזֶע עֶנְגְלֶען. „צָארְן" אִיז אֵיינְס, „ווָאוּט" אִיז צְווייא, „אַנְגְסְט" אִיז דְרַייא. אוּנ אַיין אָנְשִׁיקֶענִיס פוּן בֵּייזֶע עֶנְגְלֶען

ספורי גאולת מצרים

גִישַׁארְט, משֶׁה אִיז אַנְטְלָאפִין פוּן פַּרְעֹה. רַבִּי יַנַּאי זָאגְט, וִויא אִיז דָאס מֶעגְלִיךְ אַז משֶׁה זָאל קֶאנֶען אַנְטְלֵייפִין פוּן קֶענִיג? נוּר וִויא פַּרְעֹה הָאט אַרֶעסְטִירְט משֶׁה'ן אוּנ עֶר הָאט אִים פַאר אוּרְטֵיילְט אַרָאפּ צוּ נֶעהְמֶען זַיין קָאפּ, אִיז גִיקוּמֶען אמַלְאָךְ פוּן הִימֶל וָואס זֵייא הָאט זִיךְ גִידוּכְט אַז דָאס אִיז משֶׁה, הָאבִּין זֵייא דֶעם מַלְאָךְ אַרֶעסְטִירְט אוּנ משֶׁה אִיז אַנְטְלָאפִין. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי זָאגְט,

אלע

משלי חכמים

גְרֵיסֶע יִסוּרִים דִי פְרֶעשׁ הָאבִּין גֶעבִּיסֶען דִיא קִישְׁקֶעס דִיא פְרֶעשׁ זַיינֶען גֶעקְרָאכֶען אִין דִיא טֵייג וָועלְכֶע דִי מִצְרִיוֹת הָאבֶען גֶעוָואלְט בַּאקֶען אוּנ גֶעגֶעסֶען דִי טֵייג, דִיא פְרֶעשׁ זַיינֶען גִיקְרָאכֶען אִין דִי אוֹיוֶוענ'ס. פִילֶע פוּן דִיא מִצְרִים הָאבִּין זִיךְ בֶּעהַאלְטִין אִין חֲדָרִים וָואס זַיינֶען גֶעוֶועזֶען פוּן מַארְמָאר שְׁטֵיינֶער, דִי פְרֶעם הָאבֶען גִיזָאגְט צוּ דִיא שְׁטֵיינֶער אִיהְר זָאלְט ווִיסֶען אַז מִיר גֵייהֶען פוּן דֶעם רְצוֹן הַבּוֹרֵא הָאט עֶר אוּנְז גִישִׁיקְט צוּא דִיא עֶגִיפְּטֶער, וִויא דִי שְׁטֵיינֶער הָאבִּין דָאס גֶעהֶערְט הָאבֶען זֵייא זִיךְ צוּשְׁפָּאלְטִין אוּנ דִיא פְרֶעשׁ זַיינֶען אַרַיינְגֶעקוּמֶען אִין דִי חֲדָרִים, אוּנ גִישְׁרִיעֶן מִיט מְשׁוּנֶּה קוֹלוֹת. נוּר לְסוֹף אַז משֶׁה הָאט גֶעמַאכְט דִיא פְרֶעס זָאלֶען ווערֶען ווייט הָאט פַּרְעֹה שְׁווֶעהר גֶעמַאכְט זַיין הַארְץ נִיט צוּא בֶּעפְרַייעֶן דִיא יוּדֶען וִויא דֶער שְׁטֵיינֶער אִיז פוּן דִי רְשָׁעִים בְּעֵת זֵייא אִיז שְׁלֶעכְט ווערֶען זֵייא גוּט אוּנ פְרוּם קוּים הֶערְט זֵייא בֶּעסֶער ווערֶען זֵייא שְׁלֶעכְט וִויא פְרִיהֶער. דִיא דְרִיטֶע מַכָּה אִיז גֶעוֶועזֶען כִּנִּים, פַאר וָועלְכֶען חֵטְא הָאט גָאט אוֹיף זֵייא דִיא כִּנִּים גֶעבְּרַאכְט? — ווייל דִי יוּדֶען הָאבֶען גֶעמוּזְט קֶעהְרֶען דִי גַאסֶען אוּנ רֵיינִיגֶען דִי עֶגִיפְּטֶערְס הַייזֶער פוּן שְׁמוּטְץ פוּן שְׁטוֹיבּ, דֶערְפַאר הָאט גָאט פוּן זֵייעֶרֶע עֶרְד גֶעמַאכְט כִּנִּים, הָאבֶען זֵיי קֵיין עֶרְד גֶעהַאט וָואס צוּ רֵיינִיגִין. פֶערְצִן מִינִים כִּנִּים זַיינֶען גִיוֶועזֶען אִין מִצְרַיִם דִי גְרֶעסְטֶע זָארְט אִיז גְרוֹיס גֶעוֶועזֶען ווִי אַ הִינֶערְשֶׁע אֵייא, אוּנ אַ אֵייל דִיא הוֹיךְ. פוּן דִיא עֶרְד זַיינֶען גֶעוֶועזֶען כִּנִּים. בַּייא דִי מַכָּה פוּן כִּנִּים הָאבֶען זֵייא עֶרְקַאנְט אוּנ מוֹדֶה גִיוֶועזֶען אַז דָאס אִיז אַוואוּנְדֶער פוּן גָאט, ווייל דִי מְכַשְּׁפִים הָאבֶען דָאס נִיט גֶעקָאנְט נָאכְמַאכֶען, אַזוֹיא וִויא זֵייא הָאבֶען נָאכְגֶעמַאכְט דִיא עֶרְשְׁטֶע צְווייא מַכּוֹת. דִיא פִיעֶרְטֶע מַכָּה אִיז גֶעוֶועזֶען עָרוֹב, פַאר וָואס הָאט גָאט ב"ה אָנְגֶעשִׁיקְט אוֹיף זֵייא דֶעם עָרוֹב? — ווייל דִיא עֶגִיפְּטֶער הָאבֶען גֶעצְווָאוּנְגֶען דִיא יוּדֶען זֵייא זָאלְלֶען גֶעהֶען אִין ווַאלְד חַאפֶּען אַלֶערְלֵייא חַיּוֹת הָאט גָאט גֶעזָאגְט אִיךְ וֶועל דִיא חַיּוֹת בְּעוֹת מִיט דִי רוֹיבּ פֵייגֶעל שִׁיקֶען צוּ אַייךְ. אַמֶערְקְווִירְדִיגֶער ווָאוּנְדֶער אִיז גֶעוֶועזֶען צוּא

זעהען

עֶבְרָה אַחַת וָזַעַם שְׁתַּיִם וְצָרָה שָׁלֹשׁ מִשְׁלַחַת מַלְאֲכֵי רָעִים אַרְבַּע. אֱמוֹר מֵעַתָּה בְּמִצְרַיִם לָקוּ אַרְבָּעִים מַכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ מָאתַיִם מַכּוֹת:

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מִנַּיִן שֶׁכָּל מַכָּה וּמַכָּה שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרִים בְּמִצְרַיִם הָיְתָה שֶׁל חָמֵשׁ מַכּוֹת. שֶׁנֶּאֱמַר יְשַׁלַּח בָּם חֲרוֹן אַפּוֹ עֶבְרָה וָזַעַם וְצָרָה מִשְׁלַחַת מַלְאֲכֵי רָעִים. חֲרוֹן אַפּוֹ אַחַת. עֶבְרָה שְׁתַּיִם וָזַעַם שָׁלֹשׁ וְצָרָה אַרְבַּע מִשְׁלַחַת מַלְאֲכֵי רָעִים חָמֵשׁ. אֱמוֹר מֵעַתָּה בְּמִצְרַיִם לָקוּ חֲמִשִּׁים מַכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם מַכּוֹת:

תרגום עברי

איז פיהר. אמור זאג מעתה דער פון קאנסטו וויסען דאס אין מצרים זיינען זייא גישלאגין גיוואָרען מיט פערציג מכות. אונ אויף דעם ים זיינען זייא געשלאגען געוואָרן מיט צוויא הונדערט מכות.

רבי עקיבא זאגט: פון וואנען וויים איך דאס אין יעדער מכה וואס גאט האט געבראכט, גיגעבען דיא עגיפּטען אין עגיפּטען איז גיוועזען פון פינף פערשידענע מכות ווייל עס שטייט געשריבען: ער שיקט אויף זיי זיין גליהענדען גרים, צארין, וואוט, אנגסט, אונ א אנשיקענעס פון בייזע ענגלען. „גליהענדע גרים" איז איינס, „צארן" צוויי, „וואוט" דריי, „אנגסט" פיהר. אונ איין אנשיקענעס פון בייזע ענגלען פינף, דערפון קאנסטו וויסין אז אין מצרים זיינען זיי גישלאגין גיוואָרין מיט פונפציג מכות, אונ אויף דעם ים זיינען זייא גישלאגין גיוואָרין מיט צוויא הונדערט אונ פונפציג מכות.

משלי חכמים

עהען דאס קיין איינציגע חיה אונ קיין רויב פייגעל זיינען ניט אריינגעגאנגען צוא די יודען אין זייערע וואהנונגען. אמצרי מיט זיינע קינדער זיינען אויף דער גאס געגאנגען האט אלייב צוא געכאפּט איין קינד, אטיגער — דעם צווייטען אבער דעם דריטען, אוואלף דעם פיערטען אזאנגאר דעם פינפטען, א. ז. וו. דבר די פינפטע מכה האט גאט גיבראכט אויף דיא עגיפּטער ווייל זייא פלעגען בעגזלען דיא יודישע בהמות, דורך דעם דבר האט מען געוואוסט וויפיעל בהמות דיא עגיפּטער האבען בעגזלת דיא יודען ווייל דיא יודישע בהמות איז געבליבען לעבען. דיא זעכסטע (דאס) מכה איז געוועזען שחין, ווייל דיא עגיפּטער האבען ניט ערלויבט די יודען זיך ארומצוואשען. גרויסע נסים איז געוועזען בייא דיא מכה שחין דאס ערשטע: משה אונ אהרן האבען גענומען פולע הויפען אש פון אקאלכאויוען נאכדעם האט אהרן אריינגעשאטין זיינע אש אין משה'ס האנד אונ דיא אש איז אריין געגאנגען אין זיינע האנד הגם זייא זיינען געוועזען פול. דאס צווייטע אגרינגע זאך קאן אמענש ניט ווארפען ווייט, אונ דיא אש האט משה געווארפען ביז דעם כסא הכבוד. דאס דריטע: אזא ביסעלע אש האט באדעקט גאנץ מצרים. דאס פערטע דיא אש איז דורכגעגאנגען דיא דעכער אונ ווענד פון דיא מויערן אונ עס איז געפאלען אויף דיא מענשען זייא זיינען באלד קרעטציג גיוואָרען, פון די קרעצין האבען די חרטומים געליטען מעהר פון אלע, זיי האבען זיך געשעמט צוא ווייזען פאר משה'ן, ווייל דורך זייער עצה איז משה רבינו אריינגעוואָרפין געוואָרען אין טייך.

די זיבעטע מכה, ברד (האגעל) דאס איז גיוועזען מדה בנגד מדה. דיא עגיפּטער פלעגין פריהר שרייען אויף די יודען נאכדעם זיי שלאגין, מיט פייערדיגע קלעפּ, דערפאר האט גאט געלאזט פריהר דונערן נאכדעם איז געגאנגען האגעל מיט פייער צוזאמען אונ דער האגעל האט ניט געקאנט פארלעשען דעם

ספורי גאולת מצרים

אלע ראטהעגעבער וואס זיינען גיוועזען בייא פרעה, אמייל פון זייא זיינען גיוואָרין טויב. אמייל שטום, אונ אמייל בלינד. פרעה האט געפרעגט וואו איז משה? האבין די נים גיהערט אונ די ניט גיזעהען. אז משה האט געפירט דיא שאף פון זיין שווער יתרו האט גאט זיך בעוויזין צו אים אונ ער האט גיבעטין

כַּמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לַמָּקוֹם עָלֵינוּ: אִלּוּ הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא עָשָׂה בָהֶם שְׁפָטִים דַּיֵּנוּ: אִלּוּ עָשָׂה בָהֶם שְׁפָטִים וְלֹא עָשָׂה בֵאלֹהֵיהֶם דַּיֵּנוּ: אִלּוּ עָשָׂה בֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא הָרַג אֶת בְּכוֹרֵיהֶם דַּיֵּנוּ: אִלּוּ הָרַג אֶת בְּכוֹרֵיהֶם וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת מָמוֹנָם דַּיֵּנוּ: אִלּוּ נָתַן לָנוּ אֶת מָמוֹנָם וְלֹא קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם דַּיֵּנוּ: אִלּוּ קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם וְלֹא הֶעֱבִירָנוּ בְתוֹכוֹ בֶּחָרָבָה דַּיֵּנוּ: אִלּוּ הֶעֱבִירָנוּ בְתוֹכוֹ בֶּחָרָבָה וְלֹא שִׁקַּע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ דַּיֵּנוּ: אִלּוּ שִׁקַּע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ וְלֹא סִפֵּק צָרְכֵּנוּ בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה דַּיֵּנוּ: אִלּוּ סִפֵּק צָרְכֵּנוּ בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְלֹא הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמָּן דַּיֵּנוּ: אִלּוּ הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמָּן וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת דַּיֵּנוּ: אִלּוּ נָתַן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא

תרגום עברי

כמה. פאר וויפיל וואהלטהאטען זיינען מיר פערפליכטעט צו דאנקען גאט. אלו. ווען ער וואלט אונז נור אויס מצרים ארויס גיצויגען אונ זייא ניט בעשטראפט דיינו. דאס אליין וואלט פאר אונז גיוועזען גינוג. ווען ער וואלט נור זייא בעשטראפט ניט זייערע געטער דיינו. ווען ער וואלט בעשטראפט זייערע געטער אונ ניט גיהרגעט זייערע בכורים דיינו. ווען ער וואלט גיהרגעט זייערע בכורים אונ ער וואלט אונז זייערע געלד ניט געגעבען דיינו. ווען ער וואלט אונז זייער געלד געגעבען אבער דעם ים וואלט ער ניט שפאלטען דיינו. ווען ער וואלט דעם ים פאר אונז געשפאלטען אבער ער וואלט אונז ניט דורכגיפירט זיין אים אזוי ווי אין דער טריקענעס דיינו. ווען ער וואלט אונז דורכגעפיהרט אין טריקענעס אבער ניט פארזונקען אונזערע פיינד דיינו. ווען ער וואלט אונזערע פיינד פארזונקען אין אים, אבער אין דער מדבר וואלט ער אונז ניט אזוי רייכליך געשפייזט פערציג יאר דיינו. ווען ער וואלט אונז פערציג יאהר אין דער מדבר אזו רייכליך געשפייזט, נור מיט דעם מן וואלט ער אונז ניט געשפייזט, דיינו. ווען ער וואלט אונז געשפייזט מיט דעם מן נור ער וואלט אונז ניט געגעבען דעם שבת דיינו. ווען ער וואלט אונז געגעבען דעם שבת נור ער וואלט אונז ניט צוגעפיהרט צום

ספורי גאולת מצרים

דאס ער זאל געהמען דעם שטעקין אונ גיין צו פרעה. דער שטעקין איז גיוועזען אין דיא הענד פון אדם הראשון, אדם האט איהם גיגעבין צו חנוך, חנוך צו שם, שם צו אברהם, נאכדעם

צו

משלי חכמים

פייער, הפלא ופלא! די אכטע איז ארבה (אהיישרעק) ווייל די עגיפטער האבען ניט געוואלט אז דיא יודען זאלען זיך פארמעהרין דערפאר האט זייא גאט געשיקט די היישרעקען וואס זיי מעהרען זיך זעהר פיל.

דיא ניינטע מכה איז געוועזען חשך, פאר וואס האט גאט געבראכט אויף דיא מצרים דיא מכה חשך?

ווייל גאט האט געוואוסט דאס אין מצרים זיינען פאראן פיל יודען וואס ווילין ניט ארויסגיין פון דארטין ווייל זייא זיינען רייך זיי האבען דארטען געהאט פיל רייכטהום, דערפאר האט גאט געוואלט זיי טייטען, צו וואס זאלען זייא גייהן נאך ארץ ישראל? דערפאר האט גאט געוואלט זייא טייטען כדי זיי זאלען ניט שטערין די יודען וואס ווילען פאלגען גאט אונ ארויסגעהען פון מצרים, נור גאט האט ניט געוואלט אז דיא עגיפטער זאלען זעהען ווי אזוי פיל יודען שטארבען, כדי זיי זאלען ניט זאגען אז דיא מכות איז נים צוליב דיא יודען, ווארום זייא שטארבען אויך, דערפאר האט גאט געבראכט אויף מצרים דיא חשך, דרייא טעג איז געוועזען חשך אפילה אונ נאך דרייא טעג אדאפעלטע פינסטערניס, ווער עס איז געזעסען האט זיך ניט געקאנט שטעלען אונ ווער עס איז געשטאנען האט זיך ניט געקאנט זעצען. די פינסטערניש האט מען געקאנט אנטאפען. אין יענע פינסטערע טעג זיינען אלע שלעכטע זינדיגע יודען געשטארבען, אונ זייא ווארען בעגראבען, דער צאהל פון די געשטארבענע יודען זיינען געוועזען, אז וויפיל יודען עס זיינען ארויסגעגאנגען פון מצרים, איז געוועזען אפינפטע טהייל, נאך דעם רעכענונג זיינען פון די יודען גישטארבין אין דער צייט פון דיא פינסטערע טעג פיער מאל זעכס הונדערט טויזענד מענער אויסער פרויען אונ קינדער. פאר דיא יודען זיינען געוועזען דיא פינסטערע טעג ליכטיג, זיי האבען אלץ גיזעהען. די יודען זיינען גיקומען צו דיא עגיפטער אין זייערע וואוהנונגען אונ האבען געזעהען די ערטער וואו עס שטעהען זייערע גאלדענע אונ זילבערנע כלים און וואו עס הייגען זייערע טייערע קליידער,

נאכדעם

קֵרְבָנוּ לִפְנֵי הַר סִינַי דַּיֵּנוּ: אִלּוּ קֵרְבָנוּ לִפְנֵי הַר סִינַי וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה דַּיֵּנוּ: אִלּוּ נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה וְלֹא הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דַּיֵּנוּ: אִלּוּ הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלֹא בָנָה לָנוּ אֶת בֵּית הַבְּחִירָה דַּיֵּנוּ:

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה טוֹבָה כְפוּלָה וּמְכֻפֶּלֶת לַמָּקוֹם עָלֵינוּ. שֶׁהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם. וְעָשָׂה בָהֶם שְׁפָטִים. וְעָשָׂה בֵאלֹהֵיהֶם. וְהָרַג אֶת בְּכוֹרֵיהֶם. וְנָתַן לָנוּ אֶת מָמוֹנָם. וְקָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם. וְהֶעֱבִירָנוּ בְתוֹכוֹ בֶּחָרָבָה. וְשִׁקַּע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ. וְסִפֵּק צָרְכֵּנוּ בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה. וְהֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמָּן. וְנָתַן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת.

תרגום עברי

בארג סיני דיינו. ווען ער וואלט אונז צוגעפיהרט צום בארג סיני, אבער ער וואלט אונז ניט גיגעבין דיא תורה, דיינו. ווען ער וואלט אונז געגעבן דיא תורה און ניט אריין געבראכט אין ארץ ישראל דיינו. ווען ער וואלט אונז אריין געבראכט אין ארץ ישראל און ער וואלט אונז ניט געבויט דיא אויסערוועהלטע הויז (דאס מיינט מען דעם בית המקדש) דיינו.

על און ווי אן אצאהל זיינען מיר גאט מחויב צו לויבען דאס ער אונז אוים מצרים געפיהרט. די עגיפטער בעשטראפט. איהרע געטער דאס גלייכען. געהרגעט זייערע בכורים. אונז אפגעגעבען זייער געלד. געשפאלטן דעם ים פאר אונז. אין דער טרוקען אונז דורכגעפירט און אונזערע פערפאלגער פארזונקען אין איהם, אונזערן בעדארף אין דער מדבר פערציג יאהר צוגעטהיילט. און דעם מן אונז גיגעבין צוא עסען. און דעם שבת אונז גישיינקט, און אונז צוגעפיהרט צום בארג

משלי חכמים

נאכדעם אז די יודען זיינען געקומען צו זיי בעטען לייען האבען דיא עגיפטער געזאגט מיר האבען ניט אזעלכע כלים און קליידער, מיר האבען אליין געזעהען די כלים מיט די קליידער האבען די יודען געענטפערט, דיא עגיפטער האבען ניט געקאנט ענטזאגען און זייא האבען געמוזט לייען כדי עס זאל מקוים ווערין וואס גאט האט צוגעזאגט אברהם אבינו ואחרי כן נאכדעם וועלין דיא יודען ארויסגיין מיט פיל גוטעס דערפאר האט משה רבנו ניט אנגעזאגט פריער אז עס וועט קומען חשך, אזויא וויא ער האט אנגעזאגט בייא אלע מכות כדי דיא מצריים זאלען ניט בעהאלטען זייערע גאלד און זילבער.

די צעהנטע מכה איז געווען מכת בכורות אלע ערשטגעבארענע זיינען גישטארבען, פאר וואס גראדע דיא בכורים? דאס ערשטע ווייל פרעה איז גיוועזן אבכור נאר איהם האט גאט גיוואלט לאזין לעבין כדי ער זאל ערציילין גאטעס נסים. דאס צווייטע צו ליב פרעהן האבען די עגיפטער היילינ געהאלטען אלע בכורים האט זיי גאט געוויזען דאס זייערע היילינע האבען בייא איהם קיין ווערט ניט, און אזויא וויא די יודען האבען אלאנגע צייט געוואהנט אין מצרים האבען זייא זייערע בכורים אויך געהאלטען היילינ ביז משה רבנו האט זייא איבערגעביטען אויף די לוים.

עוזא האט ווייטער געזאגט, רבש"ע דוא ביזט דאך אצדיק און אישר, דוא טהוסט קיינעם ניט קיין אונרעכט פאר וואס ווילסטו די עגיפטער דערטרינקען אין ים. גאט האט באלד צוזאמענגערופען דיא "פמליא של מעלה" און האט צו זייא געזאגט משפט איהר צווישען מיר און עוזא. דער פסק איז באלד ארויס דאס דיא עגיפטער פארדינען דיא שטראף דערטרונקען צוא ווערין אין ים, עוזא האט געמוזט מודה זיין דאס עפ"י דין קומט זייא דעם פסק נור ער האט געזאגט: ערבארמדיגער גאט האב אויף זייא

רחמנות

ספורי גאולת מצרים

צו יצחק, יעקב צו יוסף, אז יוסף איז גישטארבין האט פרעה צוגינומען אלע זיינע הויזיגע ווירטשאפט, אויך דעם שטעקין, יתרו איז גיוועזן איינער פון דיא חרטומים, דער שטעקין איז אים גיפעלין גיווארין האט ער אים גינומען צו זיך אהיים אין מדין, און אים איינגעפפלאנצט אין זיין גארטין, קיין מענטש האט ניט גיקאנט אויס רייסין דעם שטעקין פון זיין ארט, ביז משה רבנו איז גיקומען אין מדין און האט גינומען דעם שטעקין, אז יתרו

האט

וְקֵרְבָנוּ לִפְנֵי הַר סִינַי. וְנָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה. וְהִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבָנָה לָנוּ אֶת בֵּית הַבְּחִירָה. לְכַפֵּר עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ:

עד כאן אומרים בשבת הגדול

רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר כָּל שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלּוּ בַּפֶּסַח. לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. וְאֵלּוּ הֵן: פֶּסַח. מַצָּה. וּמָרוֹר:

פֶּסַח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם עַל שׁוּם מָה. עַל שׁוּם שֶׁפָּסַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל בָּתֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם שֶׁנֶּאֱמַר וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא לַיְיָ אֲשֶׁר פָּסַח עַל בָּתֵּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנָגְפּוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בָּתֵּינוּ הִצִּיל וַיִּקֹּד הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ:

ער ווייזט מיט דער האנד אויף די מצות אונ זאגט:

מַצָּה זוּ שֶׁאָנוּ אוֹכְלִין עַל שׁוּם מָה. עַל שׁוּם שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצֵקָם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ עַד שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּגְאָלָם. שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאפוּ אֶת הַבָּצֵק אֲשֶׁר

תרגום עברי

סִינַי אונ גֶעגֶעבֶּען אונז דיא תּוֹרָה, אונ הֶעריינגֶעפִיהרְט אונז אין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אונ אויפְגֶעבּויט דיא אויסֶערְוֶואהלְטֶע הויז צו פַארְגֶעבֶּען אויף אַלֶע אוּנְזֶערֶע זִינְד:

רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָאט גִיזָאגְט: וֶוער עֶס זָאגְט נִיט אום פֶּסַח דיא דְרֵייא זַאכֶען: „פֶּסַח" „מַצָּה" אונ „מָרוֹר" איז ער נִיט יוֹצֵא זַיין פְּפְלִיכְט.

פֶּסַח. דֶעם קָרְבַּן פֶּסַח וָואס אוּנְזֶערֶע אַמָאלִינֶע עֶלְטֶערְן הָאבֶען גִינֶעסֶען אין דֶער צַייט וָואס דֶר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ איז גִישְׁטַאנֶען, וָוארוּם איז דָאס גִיוֶועןאַיינְגֶעפִירְט? ווייל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דֶער הֵיילִינֶער הָאכְגֶילוֹיבְּטֶער הָאט אִיבֶּערְשְׁרִיטֶן די הַייזֶער פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערְן אין מִצְרַיִם. אַזוֹ וויא עֶס שְׁטֵייט: איר זָאלְט זָאגְן: דָאס איז אַפֶּסַח אָפְּפֶער דֶעם־גָאט צוּא עֶהְרֶען דֶער הָאט אִיבֶּערְשְׁרִיטֶען דיא יוּדִישֶׁע הַייזֶער אין מִצְרַיִם, אין דֶער צַייט וָואס עֶר הָאט גֶעשְׁלָאגֶען די מִצְרִים הָאט עֶר אוּנְזֶערֶע הַייזֶער גֶערֶעטֶעט, דָאס פָאלְק הָאט זִיךְ גֶענֵייגְט אונ גֶעבִּיקְט.

מַצָּה. דִי מַצָּה וָואס מִיר עֶסִין, וָואס בֶּעדַייטֶעט דָאס? צוּם אַנְדֵיינְקֶען יֶענֶע מֵיינ פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערִין וָואס איז קַיין צַייט גִיוֶועןצוּ וֶוערְן זוֹיעֶר הָאט זִיךְ צוּא זֵייא עֶנְטְדֶעקְט דֶער מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הקב״ה (קֶענִיג אַלֶער קֶענִיגֶען, דֶער הָאכְגֶעלָאבְּטֶער הֵיילִינֶער) אונ עֶר הָאט זֵייא אוֹיסְגֶעלֵייזְט. דֶען אַזוֹי זָאגְט דֶער פָּסוּק:

ספורי גאולת מצרים

הָאט דָאס גִיזֶעהֶען הָאט עֶר אִים גִיגֶעבִּין זַיין מָאכְטֶער צִפּוֹרָה פַאר אַפְרוּיא. רַבִּי יְהוּדָה בַּר אַמִי זָאגְט דֶר שְׁטֶעקִין הָאט גִיוואוֹיגֶ׳ין פֶערְצִיג סָאָה, אונ עֶר איז גֶעוֶועןפוּן טְהַייעֶרֶע סַפִּיר אונ גָאטֶעס נָאמֶען (שֵׁם הַמְּפוֹרָשׁ) מִיט רצ״ך עד״ש באח״ב זַיינֶען גֶעוֶוען אויף אִים אויסְגֶעקְרִיצְט, דֶעם שְׁטֶעקִין הָאט נָאכְדֶעם דוד המלך בֶּעקוּמֶען, אונ משיח צדקנו וֶועט אויך הַאלְטִין דֶעם שְׁטֶעקִין, משה מִיט אהרן

ז״

משלי חכמים

רַחְמָנוּת אַזוֹיא ווי דַיין שְׁטֵייגֶער איז צוּא זַיין אַ בַּעַל רַחֲמִים. וויא דֶער מַלְאַךְ גַּבְרִיאֵל הָאט גֶעהֶערְט זַיינֶע רֵייד, הָאט עֶר גֶענוּמֶען אַציעגֶעל פוּן לֵיים אונ הָאט גֶעזָאגְט: רבש״ע, פַארְגֶעס נִיט וויא שְׁוֶוער דִי עֲגִיפְּטֶער הָאבֶען גֶעאַרְבֶּעט מִיט דִי יוּדֶען אַז זֵיי הָאט גֶעפֶעלְט פוּן דֶעם בֶּעשְׁטִימְטֶען צָאהל צִיגֶעל הָאבֶען זֵייא אַיינְגֶעמויעֶרְט יוּדִישֶׁע קִינְדֶער אין די וֶוענְד אַט אויף אַזַא אוּנְבַּארְמְהֶערְצִיגֶע פָאלְק ווילְסְט דוּא הָאבֶען רַחֲמָנוּת. גַיין אויף אַזֶעלְכֶע רְשָׁעִים איז קַיין רַחֲמָנוּת נָאךְ זַיינֶע רֵייד איז בֶּעשְׁטִימְט גֶעוָוארִין דֶער שְׁטְרָאף

דער

הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֻגוֹת מַצּוֹת כִּי לֹא חָמֵץ כִּי גֹרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהְמֵהַּ וְגַם צֵדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם:

עֶר וַוייזְט מִיט דֶער הַאנְד אוֹיף דִיא מָרוֹר אוּנְד זָאגְט:

מָרוֹר זֶה שֶׁאָנוּ אוֹכְלִין עַל שׁוּם מָה. עַל שׁוּם שֶׁמֵּרְרוּ הַמִּצְרִים אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם שֶׁנֶּאֱמַר וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבֵנִים וּבְכָל עֲבוֹדָה בַּשָּׂדֶה אֶת כָּל עֲבוֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ:

בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרַיִם שֶׁנֶּאֱמַר וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יְיָ לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם. לֹא אֶת אֲבוֹתֵינוּ בִּלְבָד גָּאַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶלָּא אַף אוֹתָנוּ גָּאַל עִמָּהֶם. שֶׁנֶּאֱמַר וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הָבִיא אֹתָנוּ לָתֶת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבוֹתֵינוּ:

תרגום עברי

זַייא הָאבֶּין גֶעבַּאקֶען דִיא טַייג וָועלְכֶע זַייא הָאבֶּין פוּן מִצְרַיִם מִיט גִינוּמֶען אוּנְגֶעזַייעֶרְטֶע-קוּכִין. עֶר אִיז גִיבְּלִיבִּין אוּנְגֶעזַייעֶרְט ווייל זֵיי זַיינֶען אַרוֹיס גִיטְרִיבִּין גִיוָוארִין פוּן מִצְרַיִם זַייא הָאבִּין אָבֶּער נִיט גִיקָאנְט זִיךְ אוֹיף הַאלְטִין אוּנ בַּייזֶעקָאסְט הָאבִּין זַייא נִיט גִיקָאנְט פֶערְזָארְגִין.

מָרוֹר. דִיא בִּיטֶערֶע קְרַייטֶער וָואס מִיר עֶסֶען צוּ וָואס בְּרוֹיכֶען מִיר דָאס? צוּם אָנְדֵיינְקֶען דָאס דִיא עֶגִיפְּטֶער הָאבִּין דֶעם לֶעבִּין פוּן אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערְן אִין מִצְרַיִם פַארְבִּיטֶערְט. וְוִיא דֶער פָּסוּק זָאגְט: זֵיי הָאבִּין פֶערְבִּיטֶערְט זֵייעֶר לֶעבִּין דוּרְךְ שְׁוָוערֶע אַרְבַּייט אִין לֶעהְם אוּנ צִיגֶעל אוּנ אַלֶערְלֵייא פֶעלְד אַרְבַּייט. יַא! אַלֶע אַרְבַּייט וָואס זַייא הָאבִּין מִיט דִיא יוּדֶען גֶעאַרְבַּייט אִיז גֶעוֶועֶן מִיט שְׁטְרֵיינְגִיקַייט.

בְּכָל אִין יֶעדֶען דוֹר אִיז אַהֵיילִיגֶער פְּפְלִיכְט אוֹיף יֶעדֶען יוּדֶען עֶר זָאל זִיךְ פָארְשְׁטֶעלִין וְוִיא עֶר זֶעלְבְּסְט וָואלְט אַרוֹיסְגִיצוֹיגִין פוּן מִצְרַיִם וְוִיא דֶער פָּסוּק זָאגְט: דוּא זָאלְסְט דַיין זָאהְן אִין יֶענֶעם טָאג וֶועגִין דֶעם זָאגִין וָואס גָאט הָאט מִיט מִיר גִיטָאהְן אַלְס אִיךְ בִּין אוֹיס מִצְרַיִם אַרוֹיס גִיצוֹיגִין. נִיט אוּנְזֶערֶע פֶעטֶער הָאט הקב"ה אוֹיס גִילֵייזְט פוּן מִצְרַיִם זָאנְדֶערְן אוֹיךְ אוּנְז הָאט עֶר מִיט זַייא אוֹיסְגִילֵייזְט. וְוִיא דֶער פָּסוּק זָאגְט: אוּנ אוּנְז הָאט עֶר פוּן דָארְט הֶערוֹיס גִיפִירְט כְּדֵי אוּנְז צוּ בְּרֵיינְגִין אוּנ אוּנְז צוּ גֶעבִּין דָאס לַאנְד וֶועלְכֶע עֶר הָאט צוּ אוּנְזֶערֶען פֶאטֶערֶען צוּ גֶעשְׁוָוארֶען.

משלי חכמים

אַז דִיא עֶגִיפְּטֶער זָאלֶען אָהְן עֶרְבַּארְמוּנְג עֶרְטְרוּנְקֶען וֶוערִין אִין יַם.

וְגַם צֵדָה לֹא כו', דֶער פָּסוּק עֶרְצֵיילְט דֶעם שֶׁבַח פוּן דִי יוּדֶען, זַייא הָאבֶּען מֹשֶׁה'ן נִיט גֶעפְרֶעגְט וואו זֵיי וֶועלֶען אִין אַזַא גְרוֹיסֶען מִדְבָּר גֶעהְמֶען שְׁפַּייז, זַייא הָאבֶּען זִיךְ פַארְלָאזֶען אוֹיף גָאט אַז עֶר וֶועט זֵיי שְׁפַּייזֶען אוּנ דָאס אִיז גָאטְס גֶעפֶעלֶען גֶעוֶועֶן.

ספורי גאולת מצרים

זַיין בְּרוּדֶער זַיינֶען גִיגַאנְגֶען צוּא פַּרְעֹה. אֵיידֶער מֶען אִיז אַרַיין גִיגַאנְגֶען צוּם קֶענִיג, זַיינֶען גִיוֶוען פִיר הוּנְדֶערְט טִירִין בַּייא יֶעדֶער

טִיר

דֶער בַּרְטְנוּרָא שְׁרַייבְּט צֶעהְן נִסִּים הָאט גָאט גֶעטָאן דִיא יוּדֶען בַּיי דֶעם יַם: א) דָאס וַואסֶער אִיז גֶעשְׁפָּאלְטֶען גֶעוָוארִין. ב) דֶער יַם אִין גֶעוָוארִין וְוִיא אַ גֶעוֶועלְבּ אוּנ דִי יוּדֶען זַיינֶען דָארְטִין אַרַיינְגֶעגַאנְגֶען. ג) דֶער גְרוּנְט פוּן יַם אִיז גִיוָוארִין טְרוּקִין אָן בְּלָאטֶע נִיט זוּמְפִּיג. ד) פַאר דִיא מִצְרִים וָואס זַיינֶען אַרַיין אִין יַם אִיז גֶעוָוארִין זוּמְפִּיג. ה) דָאס וַואסֶער אִיז גֶעוָוארִין פַארְגְלִיוֶוערְט, נִיט אַיין שְׁטִיק נוּר שְׁטִיקְלֶעכְווייס וְוִי צִיגֶעל. ו) דָאס וַואסֶער אִיז גִיוָוארִין הַארְט וְוִיא שְׁטֵיינֶער. ז) דֶער יַם הָאט זִיךְ גִישְׁפָּאלְטִין אוֹיף צְוֶועלְף

מהייל

מען בעדעקט די מצות אונד מען הייבט אויף דעם כוס אונד מען זאגט:

לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס לְמִי שֶׁעָשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלּוּ. הוֹצִיאָנוּ מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת. מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה. וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב. וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גָּדוֹל. וּמִשִּׁעְבּוּד לִגְאֻלָּה. וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁירָה חֲדָשָׁה הַלְלוּיָהּ:

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יְיָ הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ: רָם עַל כָּל גּוֹיִם יְיָ עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי כַּיְיָ אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת: הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: מְקִימִי מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן: לְהוֹשִׁיבִי עִם נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ: מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ:

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז: הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו: הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר: הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן: מַה לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר: הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן: מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב: הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם מָיִם חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ מָיִם:

מען דעקט צו דיא מצות, מען נעמט דעם כוס אין האנד אונ זאגט:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר גְּאָלָנוּ וְגָאַל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם וְהִגִּיעָנוּ הַלַּיְלָה הַזֶּה לֶאֱכָל בּוֹ מַצָּה וּמָרוֹר. כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַגִּיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אֲחֵרִים הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ

תרגום עברי

לְפִיכָךְ. דארום זיינען מיר פערפליכטעט צו דאנקען, צו ריהמען צוא פרייזען, צוא פערהערליכען, צוא ערהויבען צוא פערעהרען צו בענשיינען צוא ערהעהען אונ צוא לויבען דעניענינען דער אונזערע פעטער אונ אונז אלע דיזע וואונדער גיטאן, דער אונז הערויסגיפירט אוים קנעכט צוא פרייהייט, אוים קומער צוא פרייד, אוים טרויער צום פעסט (יום טוב), אוים פינסטערניש צום העלען ליכט, אוים שקלאפערי צו ערלעזונג אונ לאזט אונז פאר אים זינגען אנייע ליד.

בָּרוּךְ. גילויבט בינסט דוא גאט אונזער גאט קעניג דער וועלט דער אונז אונ אונזערע עלטערין האט אויסגעלייזט פון מצרים אונ האט אונז גילאזט גרייכען צו עסין מצה אונ מרור, אזויא זאל דער עוויגער, אונזער גאט אונ גאט פון אונזערע פעטער אונז לאזין ערגרייכין (דער לעבען) צוא דיא אנדערע פעסטע אונ פייערטאגע וואס קומען אונז ענטגעגען מיט פרידען, ערפרייט איבער דיא בויאונג זיינער

ספורי גאולת מצרים

מיר זיינען גיווען לעווען בערין אונ אנדערע חיות רעות (אלעס גימאכט מיט כישוף) קיין

משלי חכמים

טהייל כדי די צוועלף שבטים זאל יעדער גיין בעזונדער. ת) דאס וואסער איז גיוועז קלאר דורכזיכטיג ווי גלאז

לְשָׁלוֹם. שְׂמֵחִים בְּבִנְיַן עִירֶךָ וְשָׂשִׂים בַּעֲבוֹדָתֶךָ. וְנֹאכַל שָׁם מִן הַזְּבָחִים וּמִן הַפְּסָחִים (במוצ״ש מִן הַפְּסָחִים וּמִן הַזְּבָחִים) אֲשֶׁר יַגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבַּחֲךָ לְרָצוֹן. וְנוֹדֶה לְךָ שִׁיר חָדָשׁ עַל גְּאֻלָּתֵנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

הִנְנִי מוּכָן וּמְזוּמָּן לְקַיֵּם מִצְוַת כּוֹס שֵׁנִי מֵאַרְבַּע כּוֹסוֹת לְשֵׁם יִחוּד קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ עַל יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנֶעְלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

רחץ אַלֶע הויזלייטע וואשען די הענד צום צווייטען מאל אונ מען זאגט די בְּרָכָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדָיִם:

מוציא מצה יעדער נעמט איין כְּזַיִת פון די אויבערשטע צוויי מצות אונד מען זאגט די פאלגענדע ברכות

הִנְנִי מוּכָן וּמְזוּמָּן לְקַיֵּם מִצְוַת אֲכִילַת מַצָּה לְשֵׁם יִחוּד קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ עַל יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנֶעְלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מַצָּה:

מרור מען נעמט אַכְּזַיִת מָרוֹר, מען טונקט דאס איין אין חֲרוֹסֶת אונד מען זאגט דאס:

הִנְנִי מוּכָן וּמְזוּמָּן לְקַיֵּם מִצְוַת אֲכִילַת מָרוֹר לְשֵׁם יִחוּד קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ עַל יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנֶעְלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מָרוֹר: מען עסט ניט אָנגעלעהנט.

תרגום עברי

שטאדט, אונ פרייליך מיט דיין עבודה, אונ דארטין וועלין מיר עסין פון דיא זְבָחִים (שלאכטאפפער) אונ פון די פְּסָחִים (פסח־אפפער) וואס זייער בלוט ווערט בעריהרט אויף דעם וואנד פון דיין מִזְבֵּחַ צום וואהלגעפאללען (לְרָצוֹן) אונ מיר וועלין דיר דאנקען איין נייעם ליעד פאר אונזער בעפרייאונג אונ פאר דיא ערלייזונג אונזער זעלע! געלויבט בינסט דוא עוויגער דער יִשְׂרָאֵל ערלייזט.

משלי חכמים

כדי דיא יודען זאלען איינער דעם אנדערין זעהן. ט) דער ים האט ארויסגיגעבין זיסע וואסער אונ די יודין האבין געטרונקען. י) אז דיא יודען האבען זיך אנגעטרונקען איז גיוואָרן צוריק פארגליווערט. דער מדרש שרייבט עס זיינן גיוועזן פיל עגיפטער וואס זיינען אנטלאפין פון ים האט זייא דאס וואסער נאכגעיאגט אונ אראפגעטראגען אין מיטען ים. צווייא עגיפטער גרויסע מכשפים יוחני אונ ממרא האבען זיך דורך

ספורי גאולת מצרים

מענטש האט ניט גיקאנט אריין גיין צו פרעה׳ן אן ערלויבענעס, אז משה מיט אהרן זיינען אהין גיקומען האבין זיך דיא אלע חיות פאר זאמילט ארום זייא אונ גילעקט זייערע פים אונ זייא באגלייט, משה אונ אהרן האבין גיוואלט אריין גיין צו פרעה האבין זייא גיזעהען זעכציג טויזנד גבורים שטייען בייא דער

כשוף געמאכט צו צווייא פליגלען אונ זייא זיינען ארויס געפלויגין פון ים אונ אומגעפלויגין איבערן ים אין דער לופטין האט באלד גאט געזאגט צום מלאך מיכאל, געה רעכען זיך אפ מיט זיי. איז מיכאל אראפ געפלויגען אונ האט זייא גענומען פאר די האר פון קאפ אונ האט זיי אראפגעצייגין ביז צום אבגרונד.

כורך מען צוטהיילט אללע הויזלייטע דיא אונטערסטע מצה, יעדער נעמט איין כזית מצה אונד לייגט אויף דעם צוריבענעם חריין אונד זאגט:

זכר למקדש כהלל. כן עשה הלל בזמן שבית המקדש היה קים היה כורך מצה ומרור ואוכל ביחד לקים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלהו:

שלחן עורך מען עסט אונד טרינקט מיט פריידע, אונד מען מוס ענדיגען עסען ביז 12 אוהר דעם נאכטס, דען ווען דער בית המקדש איז געשטאנען, פלעגט מען דעם קרבן פסח אויך ניט עסען שפעטער פון צוועלף.

צפון נאך דעם עססען נעמט מען פון אונטער דער קישען דעם אפיקומן. יעדער נעמט איין כזית אונ עסט אנגעלעהנט. פאר דעם עסען זאגט מען:

הנני מוכן ומזומן לקים מצות אכילת אפיקומן לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

ברך מען וואשט די הענד מיט „מים אחרונים" מען גיסט אן דעם דריטען כוס אונ דער עלטסטער פון הויז פאנגט אן אונ אללע זאגען מיט:

הנני מוכן ומזומן לקים מצות עשה של ברכת המזון כדכתיב ואכלת ושבעת וברכת את יי אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך: לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

ווען מען בענטשט מיט א מזומן, דאן זאגט דער עלטסטער צוערסט דאס:

רבותי מיר ווילען בענטשען:

המסובין: יהי שם יי מבורך מעתה ועד עולם:

המברך: ברשות מרנן ורבנן ורבותי נברך שאכלנו משלו:

המסובין: ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו:

יחיד אינו אומר ברוך הוא וברוך שמו:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם הזן את העולם כלו בטובו בחן ובחסד וברחמים הוא נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו: ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד: בעבור שמו הגדול כי הוא אל זן ומפרנס לכל ומטיב לכל ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא: ברוך אתה יי הזן את הכל:

נודה לך יי אלהינו על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה ועל שהוצאתנו יי אלהינו מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים ועל בריתך שחתמת בבשרנו ועל תורתך שלמדתנו ועל חקיך שהודעתנו ועל חיים חן וחסד שחוננתנו ועל אכילת מזון שאתה זן ומפרנס אותנו תמיד בכל יום ובכל עת ובכל שעה:

ועל הכל יי אלהינו אנחנו מודים לך ומברכים אותך יתברך שמך בפי כל חי תמיד לעולם ועד. ככתוב ואכלת ושבעת וברכת את יי אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך: ברוך אתה יי על הארץ ועל המזון:

רחם יי אלהינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך ועל מלכות בית דוד משיחך ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו.

ספורי גאולת מצרים

מיר האבין זייא זיך ערשראקין, איז גיקומען דר מלאך גבריאל אונ האט זייא דורך געפירט אונ אביין גיבראכט צו פרעה אין זיין הויף, בייא פרעה'ס טיר זיינען גילעגין צווייא גרויסע לעווען וואס זייא האבין קיינעם ניט גילאזין פאר בייא גיין אויסער ווען דער קעניג

אלהינו אבינו רענו זוננו פרנסנו וכלכלנו והרויחנו והרוח לנו יי אלהינו מהרה מכל צרותינו. ונא אל תצריכנו יי אלהינו לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלואתם כי אם לידך המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה שלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד:

לשבת רצה והחליצנו יי אלהינו במצותיך ובמצות יום השביעי השבת הגדול והקדוש הזה כי יום זה גדול וקדוש הוא לפניך לשבת בו ולנוח בו באהבה כמצות רצונך וברצונך הניח לנו יי אלהינו שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו. והראנו יי אלהינו בנחמת ציון עירך ובבנין ירושלים עיר קדשך כי אתה הוא בעל הישועות ובעל הנחמות:

אלהינו ואלהי אבותינו. יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע ויפקד ויזכר זכרוננו ופקדוננו וזכרון אבותינו. וזכרון משיח בן דוד עבדך וזכרון ירושלים עיר קדשך. וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך לפליטה לטובה לחן ולחסד ולרחמים לחיים ולשלום ביום חג המצות הזה: זכרנו יהוה אלהינו בו לטובה ופקדנו בו לברכה. והושיענו בו לחיים. ובדבר ישועה ורחמים חוס וחננו. ורחם עלינו והושיענו. כי אליך עינינו. כי אל חנון ורחום אתה:

ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו: ברוך אתה יי בונה ברחמיו ירושלים. אמן: ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם האל אבינו מלכנו אדירנו בוראנו גואלנו יוצרנו קדושנו קדוש יעקב רוענו רועה ישראל המלך הטוב והמטיב לכל שבכל יום ויום. הוא הטיב. הוא מטיב. הוא ייטיב לנו. הוא גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו לעד לחן ולחסד ולרחמים ולרוח הצלה והצלחה ברכה וישועה נחמה פרנסה וכלכלה ורחמים וחיים ושלום וכל טוב ומכל טוב לעולם אל יחסרנו. אמן: הרחמן הוא ימלוך עלינו לעולם ועד: הרחמן הוא יתברך בשמים ובארץ: הרחמן הוא ישתבח לדור דורים ויתפאר בנו לעד ולנצח נצחים ויתהדר בנו לעד ולעולמי עולמים: הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד: הרחמן הוא ישבור עלנו מעל צוארנו והוא יוליכנו קוממיות לארצנו: הרחמן הוא ישלח לנו ברכה מרבה בבית הזה ועל שלחן זה שאכלנו עליו: הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא זכור לטוב ויבשר לנו בשורות טובות ישועות ונחמות: הרחמן הוא יברך אם יש לו אב ואם יאמר את (אבי מורי) בעל הבית הזה ואת (אמי מורתי) בעלת הבית הזה. (ואם נשוי יאמר אותי ואת אשתי ואת זרעי ואת כל אשר לי). אותם ואת ביתם ואת זרעם ואת כל אשר להם אותנו ואת כל אשר לנו כמו שנתברכו אבותינו אברהם יצחק ויעקב בכל מכל כל כן יברך אותנו כלנו יחד בברכה שלמה ונאמר אמן:

במרום ילמדו עליו ועלינו זכות שתהא למשמרת שלום ונשא ברכה מאת יי וצדקה מאלהי ישענו ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם:

לשבת הרחמן הוא ינחילנו ליום שכלו שבת ומנוחה לחיי העולמים:

ספורי גאולת מצרים

ערלויבט, די שרעקליכע גרויסע חיות האבין גילעקט דיא הענט אונ פיס פון משה אונ אהרן, אונ זיך געפרייט מיט זייא וויא אגעטרייער הונד מיט זיין בעל הבית.

וויא פרעה האט זייא דערזעהען, האט ער זיך גיוואונדערט אונ ערשראקען, ער האט גירופין די וואכטער וואס שטייהען בייא דיא טהירען, איינינע פון זייא האט ער באלד

הרחמן הוא ינחילנו ליום שכלו טוב:

הרחמן הוא יזכנו לימות המשיח ולחיי העולם הבא: מגדול ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם: עשה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

יראו את יי קדושיו כי אין מחסור ליראיו: כפירים רשו ורעבו ודורשי יי לא יחסרו כל טוב: הודו ליי כי טוב כי לעולם חסדו: פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון: ברוך הגבר אשר יבטח ביי והיה יי מבטחו: נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם: יי עוז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום:

מען מאכט דיא ברכה אונ מען טרינקט דעם דריטען כוס:

הנני מוכן ומזומן לקים מצות כוס שלישי של ארבע כוסות לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

מען עפענט איף די טהיר אונ מען זאגט די פיער פסוקים:

שפוך חמתך אל הגוים אשר לא ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו: כי אכל את יעקב ואת נוהו השמו: שפך עליהם זעמך וחרון אפך ישיגם: תרדוף באף ותשמידם מתחת שמי יי:

לא לנו יי לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך: למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם: ואלהינו בשמים כל אשר חפץ עשה: עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם: פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו: אזנים להם ולא ישמעו אף להם ולא יריחון: ידיהם ולא ימישון רגליהם ולא יהלכו לא יהגו בגרונם: כמוהם יהיו עשיהם כל אשר בוטח בהם: ישראל בטח ביי עזרם ומגנם הוא: בית אהרן בטחו ביי עזרם ומגנם הוא: יראי יי בטחו ביי עזרם ומגנם הוא:

יי זכרנו יברך יברך את בית ישראל יברך את בית אהרן: יברך יראי יי הקטנים עם הגדולים: יוסף יי עליכם עליכם ועל בניכם: ברוכים אתם ליי עשה שמים וארץ: השמים שמים ליי והארץ נתן לבני אדם: לא המתים יהללו יה ולא כל יורדי דומה: ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם הללויה:

אהבתי כי ישמע יי את קולי תחנוני: כי הטה אזנו לי ובימי אקרא: אפפוני חבלי מות ומצרי שאול מצאוני צרה ויגון אמצא: ובשם יי אקרא אנה יי מלטה נפשי: חנון יי וצדיק ואלהינו מרחם: שומר פתאים יי דלותי ולי יהושיע: שובי נפשי למנוחיכי כי יי גמל עליכי: כי חלצת נפשי ממות את עיני מן דמעה את רגלי מדחי: אתהלך לפני יי בארצות החיים: האמנתי כי אדבר אני עניתי מאד: אני אמרתי בחפזי כל האדם כזב:

מה אשיב ליי כל תגמולוהי עלי: כוס ישועות אשא ובשם יי אקרא: נדרי

ספורי גאולת מצרים

גיהרגת אונ איינינע גישלאגען , פאר וואס זייא האבין אריינגילאזין משה אונ אהרן, דיא געוועכטער האבין זיך פארטיידיגט דאס זייא וועסען ניט וועהר עם האט זייא ערלויבט דורכגיין. אין יענעם טאג וואס משה אונ אהרן זיינען גיקומען צו פרעה איז גיוועזן זיין גיבורטס

לַיְיָ אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה נָּא לְכָל עַמּוֹ: יָקָר בְּעֵינֵי יְיָ הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו: אָנָּה יְיָ כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ אֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן אֲמָתֶךָ פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי: לְךָ אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא: נְדָרַי לַיְיָ אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה נָּא לְכָל עַמּוֹ: בְּחַצְרוֹת בֵּית יְיָ בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ:

הַלְלוּ אֶת יְיָ כָּל גּוֹיִם שַׁבְּחוּהוּ כָּל הָאֻמִּים:
כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת יְיָ לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

הוֹדוּ לַיְיָ כִּי טוֹב	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמְרוּ נָא בֵית אַהֲרֹן	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יְיָ	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָּהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ: יְיָ לִי לֹא אִירָא מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם: יְיָ לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי: טוֹב לַחֲסוֹת בַּייָ מִבְּטֹחַ בָּאָדָם: טוֹב לַחֲסוֹת בַּייָ מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים: כָּל גּוֹיִם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם: סַבּוּנִי גַם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם: סַבּוּנִי כִדְבֹרִים דֹּעֲכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילַם: דַּחֹה דְחִיתַנִי לִנְפֹּל וַייָ עֲזָרָנִי: עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה: קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים יְמִין יְיָ עֹשָׂה חָיִל: יְמִין יְיָ רוֹמֵמָה יְמִין יְיָ עֹשָׂה חָיִל: לֹא אָמוּת כִּי אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ: יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָּהּ וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי: פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ: זֶה הַשַּׁעַר לַייָ צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ: אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה: אודך אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה: אבן מֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ: מאת זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ: זה

אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא:	אָנָּא יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא:
אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא:	אָנָּא יְיָ הַצְלִיחָה נָא:

בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְיָ בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְיָ: ברוך אֵל יְיָ וַיָּאֶר לָנוּ אִסְרוּ חַג בַּעֲבֹתִים עַד קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: אל אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָּ: אלי הוֹדוּ לַייָ כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: הודו

הוֹדוּ לַייָ כִּי טוֹב	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ	כ"ל"ח:
לְעֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם בִּתְבוּנָה	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְמֶמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
אֶת הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמֶמְשְׁלוֹת בַּלָּיְלָה	כל"ח:
לְמַכֵּה מִצְרַיִם בִּבְכוֹרֵיהֶם	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְגֹזֵר יַם סוּף לִגְזָרִים	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְהֶעֱבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְנִעֵר פַּרְעֹה וְחֵילוֹ בְיַם סוּף	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמַכֵּה מְלָכִים גְּדֹלִים	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אַדִּירִים	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְנָתַן אַרְצָם לְנַחֲלָה	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיִּפְרְקֵנוּ מִצָּרֵינוּ	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
נוֹתֵן לֶחֶם לְכָל בָּשָׂר	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמָיִם	כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

נשמת כל חי תברך את שמך יי אלהינו ורוח כל בשר תפאר ותרומם זכרך מלכנו תמיד . מן העולם ועד העולם אתה אל ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע. פודה ומציל ומפרנס ומרחם בכל עת צרה וצוקה. אין לנו מלך אלא אתה. אלהי הראשונים והאחרונים. אלוה כל בריות. אדון כל תולדות . המהלל ברוב התשבחות. המנהג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים . ויי לא ינום ולא יישן. המעורר ישנים והמקיץ נרדמים והמשיח אלמים והמתיר אסורים והסומך נופלים והזוקף כפופים לך לבדך אנחנו מודים . אלו פינו מלא שירה כים ולשוננו רנה כהמון גליו ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע ועינינו מאירות כשמש וכירח וידינו פרושות כנשרי שמים ורגלינו קלות כאילות . אין אנחנו מספיקים להודות לך יי אלהינו ואלהי אבותינו ולברך את שמך על אחת מאלף אלף אלפי אלפים ורבי רבבות פעמים הטובות שעשית עם אבותינו ועמנו . ממצרים גאלתנו יי אלהינו ומבית עבדים פדיתנו ברעב זנתנו ובשבע כלכלתנו . מחרב הצלתנו ומדבר מלטתנו ומחלים רעים ונאמנים דליתנו : עד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך . ואל תטשנו יי אלהינו לנצח . על כן אברים שפלגת בנו ורוח ונשמה שנפחת באפינו ולשון אשר שמת בפינו . הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכנו . כי כל פה לך יודה וכל לשון לך תשבע . וכל ברך לך תכרע וכל קומה לפניך תשתחוה . וכל לבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך . כדבר שכתוב כל עצמותי תאמרנה יי מי כמוך . מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגוזלו . מי ידמה לך ומי ישוה לך ומי יערך לך . האל הגדול הגבור והנורא אל עליון קונה שמים וארץ : נהללך ונשבחך ונפארך ונברך את שם קדשך כאמור לדוד ברכי נפשי את יי וכל קרבי את שם קדשו :

האל בתעצמות עזך . הגדול בכבוד שמך . הגבור לנצח והנורא בנוראותיך . המלך היושב על כסא רם ונשא :

שוכן עד מרום וקדוש שמו . וכתוב רננו צדיקים ביי לישרים נאוה תהלה : בפי ישרים תתהלל . ובדברי צדיקים תתברך . ובלשון חסידים תתרומם . ובקרב קדושים תתקדש :

ובמקהלות רבבות עמך בית ישראל ברנה יתפאר שמך מלכנו בכל דור ודור שכן חובת כל היצורים . לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו להודות להלל לשבח לפאר לרומם להדר לברך לעלה ולקלס על כל דברי שירות ותשבחות דוד בן ישי עבדך משיחך :

ישתבח שמך לעד מלכנו האל המלך הגדול והקדוש בשמים ובארץ . כי

ספורי גאולת מצרים

פאנ אונ אזויא וויא ער האט רעגירט אויף דער גאנצער וועלט , זיינען אלע קאניגע געקומען צו אים , יעדער האט איהם גע־בראכט אמתנה אנייעם קרוין פון ריינע גאלד, משה אונ אהרן האבין קיין מתנה ניט גע־בראכט, פרעה'ס דיענער האבין געמעלדעט דאס צוויא עלטערע מענטשין שטייען ביא דיא טיר פון פאלאץ, האט ער געזאגט זאלין

לך נאה יי אלהינו ואלהי אבותינו שיר ושבחה הלל וזמרה עז וממשלה נצח גדלה וגבורה תהלה ותפארת קדשה ומלכות. ברכות והודאות מעתה ועד עולם:

יהללוך יי אלהינו (על) כל מעשיך וחסידיך צדיקים עושי רצונך וכל עמך בית ישראל ברנה יודו ויברכו וישבחו ויפארו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכנו: כי לך טוב להודות ולשמך נאה לזמר כי מעולם ועד עולם אתה אל: ברוך אתה יי מלך מהלל בתשבחות:

די ערשטע נאכט זאגט מען דאס:

ובכן ויהי בחצי הלילה:

אז רוב נסים הפלאת בלילה. בראש אשמורת זה הלילה. גר צדק נצחתו כנחלק לו לילה. ויהי בחצי הלילה: דנת מלך גרר בחלום הלילה. הפחדת ארמי באמש לילה. וישר ישראל למלאך ויוכל לו לילה. ויהי בחצי הלילה: זרע בכורי פתרוס מחצת בחצי הלילה. חילם לא מצאו בקומם בלילה. טיסת נגיד חרושת סלית בכוכבי לילה. ויהי בחצי הלילה: יעץ מחרף לנופף אווי הובשת פגריו בלילה. כרע בל ומצבו באישון לילה. לאיש חמודות נגלה רז חזות לילה. ויהי בחצי הלילה: משתכר בכלי קדש נהרג בו בלילה. נושע מבור אריות פותר בעתותי לילה. שנאה נטר אגגי וכתב ספרים בלילה. ויהי בחצי הלילה: עוררת נצחך עליו בנדד שנת לילה. פורה תדרוך לשומר מה מלילה. צרח כשומר ושח אתא בקר וגם לילה. ויהי בחצי הלילה: קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה. רם הודע כי לך היום אף לך הלילה. שומרים הפקד לעירך כל היום וכל הלילה. תאיר כאור יום חשכת לילה. ויהי בחצי הלילה:

די צווייטע נאכט זאגט מען דאס:

ובכן ואמרתם זבח פסח:

אמץ גבורותיך הפלאת בפסח. בראש כל מועדות נשאת פסח. גלית לאזרחי חצות ליל פסח. ואמרתם זבח פסח: דלתיו דפקת כחום היום בפסח. הסעיד נוצצים עגות מצות בפסח. ואל הבקר רץ זכר לשור ערך פסח. ואמרתם זבח פסח: זועמו סדומים ולוהטו באש בפסח. חלץ לוט מהם ומצות אפה בקץ פסח. טאטאת אדמת מוף ונוף בעברך בפסח. ואמרתם זבח פסח: יה ראש כל און מחצת בליל שמור פסח. כביר על בן בכור פסחת בדם פסח. לבלתי תת משחית לבא בפתחי בפסח. ואמרתם זבח פסח: מסגרת סגרה בעתותי פסח. נשמדה מדין בצליל שעורי עומר פסח. שורפו משמני פול ולוד ביקד יקוד פסח. ואמרתם זבח פסח: עוד היום בנוב לעמוד עד געה עונת פסח.

ספורי גאולת מצרים

זייא אריין קומען, צום סוף אז משה אונ אהרן זיינען אריינגעקומען האט פרעה זייא גיפרעגט וואס גוטעס וועט איהר זאגען? דער יודישער גאטט, האבען זייא געענטפערט האט אונז געשיקט צוא דיר, דוא זאלסט בעפרייען זיין פאלק, פרעה האט געפרעגט ווער איז דאס גאטט וואס איך זאל איהם דארפען פאלגען? פאר וואס האט ער מיר

פסיד כתבה לקעקע צול בפסח. צפה הצפית ערוך השלחן בפסח. ואמרתם
זבח פסח: קהל כנסה הדסה צום לשלש בפסח. ראש מבית רשע מחצת בעץ
חמשים בפסח. שתי אלה רגע תביא לעוצית בפסח. תעוז ידך ותרום ימינך
כליל התקדש חג פסח. ואמרתם זבח פסח:

כי לו נאה. כי לו יאה:

אדיר במלוכה. בחור כהלכה. גדודיו יאמרו לו. לך ולך. לך כי לך. לך אף
לך. לך יי הממלכה. כי לו נאה. כי לו יאה: דגול במלוכה. הדור כהלכה. ותיקיו
יאמרו לו. לך ולך וכו׳: זכאי במלוכה. חסין כהלכה. טפסריו יאמרו לו. לך ולך וכו׳:
יחיד במלוכה. כביר כהלכה. למודיו יאמרו לו. לך ולך וכו׳: מושל במלוכה. נורא
כהלכה. סביביו יאמרו לו. לך ולך וכו׳: עניו במלוכה. פודה כהלכה. צדיקיו יאמרו
לו. לך ולך וכו׳: קדוש במלוכה. רחום כהלכה. שנאניו יאמרו לו. לך ולך וכו׳:
תקיף במלוכה. תומך כהלכה. תמימיו יאמרו לו. לך ולך. לך כי לך. לך אף לך וכו׳.

הנני מוכן ומזומן לקים מצות כוס רביעי מארבע כוסות לשם יחוד קודשא
בריך הוא ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

נאך דעם פערטען כוס זאגט מען דיא ברכה אחרונה:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם על הגפן ועל פרי הגפן ועל ארץ חמדת
טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה. רחם
יי אלהינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך ועל מזבחך
ועל היכלך. ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו והעלנו לתוכה. ושמחנו
בבנינה ונאכל מפריה ונשבע מטובה ונברכך עליה בקדשה ובטהרה (בשבת ורצה
והחליצנו ביום השבת הזה) ושמחנו ביום חג המצות הזה כי אתה יי טוב ומטיב
לכל ונודה לך על הארץ ועל פרי הגפן: ברוך אתה יי על הארץ ועל פרי הגפן:

נרצה אז דוא האסט גיטאהן וויא דער סדר איז, ביסטו באוויליגט פאר גאט. נאך די פיער כוסות מאר
מען ניט טרינקען קיין אנדער געטראנק אחוץ וואסער.

חסל סדור פסח כהלכתו. ככל משפטו וחקתו. כאשר זכינו
לסדר אותו. כן נזכה לעשותו: זך שוכן מעונה. קומם קהל
עדת מי מנה. בקרוב נהל נטעי כנה. פדוים לציון ברנה:

לשנה הבאה בירושלים:

ספורי גאולת מצרים

ניט געשיקט אקרוין צוא מיין געבורטסטאג
וויא אלע קאניגע האבען געטהון? ער שיקט
מיר וואטער, רייד, אהן אמתנה, אט
ניהט מיין פנקס, עס איז בייא מיר פארשרי-
בען: גאטט פון אדום, פון מואב, פון צידון

א. ז. וו. אבער דער נאמען פון "יודישער גאט"
איז אין מיין פנקס ניטא, דאס איז געגליכען צו
אכהן וואס איז פארפאלען געווארען, און זיין
קנעכט איז גיגאנגען איהם זוכען אויף דעם
בית עולם. איינער האט איהם געפרעגט:
וואס

אַדִּיר הוּא. יִבְנֶה בֵיתוֹ בְּקָרוֹב. בִּמְהֵרָה. בִּמְהֵרָה. בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנֵה. אֵל בְּנֵה. בְּנֵה בֵיתְךָ בְּקָרוֹב: בָּחוּר הוּא. גָּדוֹל הוּא. דָּגוּל הוּא. הָדוּר הוּא. וָתִיק הוּא. זַכַּאי הוּא. חָסִיד הוּא. יִבְנֶה בֵיתוֹ בְּקָרוֹב. בִּמְהֵרָה. בִּמְהֵרָה. בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנֵה. אֵל בְּנֵה. בְּנֵה בֵיתְךָ בְּקָרוֹב: טָהוֹר הוּא. יָחִיד הוּא. כַּבִּיר הוּא. לָמוּד הוּא. מֶלֶךְ הוּא. נוֹרָא הוּא. סַגִּיב הוּא. עִזּוּז הוּא. פּוֹדֶה הוּא. צַדִּיק הוּא. יִבְנֶה בֵיתוֹ בְּקָרוֹב. בִּמְהֵרָה. בִּמְהֵרָה. בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנֵה. אֵל בְּנֵה. בְּנֵה בֵיתְךָ בְּקָרוֹב: קָדוֹשׁ הוּא. רַחוּם הוּא. שַׁדַּי הוּא. תַּקִּיף הוּא. יִבְנֶה בֵיתוֹ בְּקָרוֹב. בִּמְהֵרָה. בִּמְהֵרָה. בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנֵה. אֵל בְּנֵה. בְּנֵה בֵיתְךָ בְּקָרוֹב:

דעם אנדערן טאָג וועו מען האָט פארגעסען צו ציילען ספירה אין שול, ציילט מען דא:

אֶחָד מִי יוֹדֵעַ. אֶחָד אֲנִי יוֹדֵעַ. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ. שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁנֵי לוּחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ. שְׁלֹשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁלֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לוּחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ. אַרְבַּע אֲנִי יוֹדֵעַ. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לוּחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ. חֲמִשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לוּחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

שִׁשָּׁה מִי יוֹדֵעַ. שִׁשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ. שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לֻחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

שִׁבְעָה מִי יוֹדֵעַ. שִׁבְעָה אֲנִי יוֹדֵעַ. שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבַּתָּא. שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לֻחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

שְׁמוֹנָה מִי יוֹדֵעַ. שְׁמוֹנָה אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה. שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבַּתָּא. שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לֻחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

תִּשְׁעָה מִי יוֹדֵעַ. תִּשְׁעָה אֲנִי יוֹדֵעַ. תִּשְׁעָה יַרְחֵי לֵדָה. שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה. שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבַּתָּא. שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לֻחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

עֲשָׂרָה מִי יוֹדֵעַ. עֲשָׂרָה אֲנִי יוֹדֵעַ. עֲשָׂרָה דִבְּרַיָּא. תִּשְׁעָה יַרְחֵי לֵדָה. שְׁמוֹנָה

ספורי גאולת מצרים

וָואס שְׁרייעסט דוא, וועמען זוכסט דוא? — האט דער קָנעכט געענטפערט איך זוך מיין בַּעַל הַבַּיִת דער כֹּהֵן, האט יענער צו איהם געזאגט אך דוא נארר, וויא קומט אכהן אויף'ן בֵּית הַקְּבָרוֹת? משה רבינו האט געזאגט צוא פרעה, ביידע אלע גענער זיינען דאך

טויטע אונ אונזער גאטט לעבט עוויג אונ איז היילינג וויא קומט ער צו זיין אין דיין פּנקס? פרעה האט געזאגט אזא גאט וואס האט צו מיר קיין מאל ניט געשריבען בריף אונ האט מיר קיין מאל ניט געשיקט אמתנה קאן איך ניט אונ איך וויל איהם ניט פאלגען.

יְמֵי מִילָה. שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבַּתָּא. שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לֻחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

אַחַד עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ. אַחַד עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ. אַחַד עָשָׂר כּוֹכְבַיָּא. עֲשָׂרָה דִבְּרַיָּא. תִּשְׁעָה יַרְחֵי לֵדָה. שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה. שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבַּתָּא. שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לֻחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

שְׁנֵים עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ. שְׁנֵים עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁנֵים עָשָׂר שִׁבְטַיָּא. אַחַד עָשָׂר כּוֹכְבַיָּא. עֲשָׂרָה דִבְּרַיָּא. תִּשְׁעָה יַרְחֵי לֵדָה. שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה. שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבַּתָּא. שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לֻחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

שְׁלשָׁה עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ. שְׁלשָׁה עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁלשָׁה עָשָׂר מִדַּיָּא. שְׁנֵים עָשָׂר שִׁבְטַיָּא. אַחַד עָשָׂר כּוֹכְבַיָּא. עֲשָׂרָה דִבְּרַיָּא. תִּשְׁעָה יַרְחֵי לֵדָה. שְׁמוֹנָה יְמֵי מִילָה. שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבַּתָּא. שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לֻחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא. דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא:

וְאָתָא שׁוּנְרָא. וְאָכְלָה לְגַדְיָא. דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא:

וְאָתָא כַלְבָּא. וְנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא. דְּאָכְלָה לְגַדְיָא. דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא:

וְאָתָא חוּטְרָא. וְהִכָּה לְכַלְבָּא. דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא. דְּאָכְלָה לְגַדְיָא. דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא:

וְאָתָא נוּרָא. וְשָׂרַף לְחוּטְרָא. דְּהִכָּה לְכַלְבָּא. דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא. דְּאָכְלָה לְגַדְיָא. דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא:

וְאָתָא מַיָּא. וְכָבָה לְנוּרָא. דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא. דְּהִכָּה לְכַלְבָּא. דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא. דְּאָכְלָה לְגַדְיָא. דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא:

וְאָתָא תוֹרָא. וְשָׁתָה לְמַיָּא. דְּכָבָה לְנוּרָא. דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא. דְּהִכָּה לְכַלְבָּא. דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא. דְּאָכְלָה לְגַדְיָא. דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא:

וְאָתָא הַשּׁוֹחֵט. וְשָׁחַט לְתוֹרָא. דְּשָׁתָה לְמַיָּא. דְּכָבָה לְנוּרָא. דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא. דְּהִכָּה לְכַלְבָּא. דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא. דְּאָכְלָה לְגַדְיָא. דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא:

וְאָתָא מַלְאַךְ הַמָּוֶת. וְשָׁחַט לְשׁוֹחֵט. דְּשָׁחַט לְתוֹרָא. דְּשָׁתָה לְמַיָּא. דְּכָבָה לְנוּרָא. דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא. דְּהִכָּה לְכַלְבָּא. דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא. דְּאָכְלָה לְגַדְיָא. דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא:

וְאָתָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְשָׁחַט לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת. דְּשָׁחַט לְשׁוֹחֵט. דְּשָׁחַט לְתוֹרָא. דְּשָׁתָה לְמַיָּא. דְּכָבָה לְנוּרָא. דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא. דְּהִכָּה לְכַלְבָּא. דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא. דְּאָכְלָה לְגַדְיָא. דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי. חַד גַּדְיָא. חַד גַּדְיָא: מען זאָגט שיר השירים

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם הֲרֵינִי מוֹחֵל לְכָל מִי שֶׁהִכְעִיס וְהִקְנִיט אוֹתִי אוֹ שֶׁחָטָא כְּנֶגְדִּי בֵּין בְּגוּפִי בֵּין בְּמָמוֹנִי בֵּין בִּכְבוֹדִי בֵּין בְּכָל אֲשֶׁר לִי בֵּין בְּאוֹנֶס בֵּין בְּרָצוֹן בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד בֵּין בְּדִבּוּר בֵּין בְּמַעֲשֶׂה לְכָל בֶּן אָדָם וְלֹא יֵעָנֵשׁ שׁוּם אָדָם בְּסִבָּתִי ׳ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד וְלֹא אֶחֱזוֹר בָּהֶם וְלֹא אָשׁוּב עוֹד לְהַכְעִיסֶךָ וְלֹא אֶעֱשֶׂה הָרַע בְּעֵינֶיךָ וּמַה שֶּׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ מְחוֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִים וָחֳלָיִם רָעִים׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהֹוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּפִּיל חֶבְלֵי שֵׁנָה עַל עֵינָי ׳ וּתְנוּמָה עַל עַפְעַפָּי׃ וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתַּשְׁכִּיבֵנִי לְשָׁלוֹם וְתַעֲמִידֵנִי לְשָׁלוֹם ׳ וְאַל יְבַהֲלוּנִי רַעְיוֹנַי וַחֲלוֹמוֹת רָעִים וְהַרְהוֹרִים רָעִים וּתְהֵא מִטָּתִי שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ וְהָאֵר עֵינַי פֶּן אִישַׁן הַמָּוֶת׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֵּאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדוֹ׃

יחיד אומר אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן׃

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יְהֹוָה ׀ אֶחָד׃

בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃ וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃ וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

ברוך אתה ה׳ גילויבט ביסטו גאט אונזר גאט דער מלך פון דער וועלט ׳ דער דא מאכט פאלין די טייל פון שלאף אוף מיינע אויגין ׳ אונ דרעמלונג אוף מיינע ברעמען או׃ עס זאל זיין דר ווילן פון דיר גאט מיין גאט אונ גאט פון מיינע עלטערן. זאלסט מיך מאכן ליגן מיט שלום מיינע גידאנקען אין שלאף זאלן מיך ניט דר שרעקן. אוך זאלן מיך ניט דר שרעקן קיין בייזע חלומות אונ שלעכטע גידאנקען דס איך זאל ניט זינדיגן פר דירי אונ עס זאל זיין מיין בעט גאנץ צו פאר דיר, דהיינו עס זאל פון מיר ארויס קומן אגוטע זרע ניט קיין פסול חס ושלום ׳ דו זאלסט דער לייכטין מיינע אויגין, ניט איין שלאף פון טויט׃ גילויבט ביסטו גאט דער וואס מאכט לייכטין צו גאר דער וועלט מיט זיין שיינהייט׃

וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

יוֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן: אֹמַר לַיְיָ מַחְסִי וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח
בּוֹ: כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת: בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת
כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ: לֹא תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם: מִדֶּבֶר
בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם: יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא
יִגָּשׁ: רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה: כִּי אַתָּה יְהֹוָה מַחְסִי עֶלְיוֹן
שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ: לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ: כִּי מַלְאָכָיו
יְצַוֶּה לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ: עַל כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ: עַל
שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין: כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי
יָדַע שְׁמִי: יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ: אֹרֶךְ יָמִים
אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי: אורך ימים וכו'

יי מָה רַבּוּ צָרָי רַבִּים קָמִים עָלָי: רַבִּים אֹמְרִים לְנַפְשִׁי אֵין יְשׁוּעָתָה לּוֹ
יי בֵאלֹהִים סֶלָה: וְאַתָּה יְיָ מָגֵן בַּעֲדִי כְּבוֹדִי וּמֵרִים רֹאשִׁי: קוֹלִי אֶל יְיָ אֶקְרָא
וַיַּעֲנֵנִי מֵהַר קָדְשׁוֹ סֶלָה: אֲנִי שָׁכַבְתִּי וָאִישָׁנָה הֱקִיצוֹתִי כִּי יְיָ יִסְמְכֵנִי: לֹא
אִירָא מֵרִבְבוֹת עָם אֲשֶׁר סָבִיב שָׁתוּ עָלָי: קוּמָה יְיָ הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהַי כִּי הִכִּיתָ אֶת
כָּל אֹיְבַי לֶחִי שִׁנֵּי רְשָׁעִים שִׁבַּרְתָּ: לַיהוָה הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה:

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם · וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת
שְׁלוֹמֶךָ וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ ·
וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ
וּמֵאַחֲרֵינוּ · וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה · כִּי אֵל מֶלֶךְ
חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה · וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

יי מה רבו צרי מיינע צרות זיינען זייער פיל, פיל לייט זיינען אויף געשטאנען אויף מיר: רבים פיל
לייט האבן געזאגט אויף מיין לעבן גאט וועט מיר ניט העלפן: ואתה ה' אבער איך זאג
גאט איז מיין בשיצער דער הויבענ'ש פון מיין קאפ: קולי מיט מיין שטים רוף איך צו גאט
און ער ענטפערט מיר פון זיין הייליגן בארג: אני איך טוא שלאפן פון גרויס פיין וואַ־
אוף ווארום גאט איז מיין אונטער לעהנער: לא אירא איך האב ניט קיין פארכט פון פיל טויזנד
לייט וואס האבין מיך ארום גערינגעלט: קומה ה' איך בעט דיך גאט דוא זאלסט מיר העלפן
דו האסט געשלאגן מיין פיינד אין קינבאקין דו האסט צו בראכין די ציין פון שאלקהאַפטיגע
לה' הישועה צו גאט איז דיא הילף אוף דיין פאלק איז דיין ליבונג איבינג:
השכיבנו ה' אלהינו לאז אונז לייגן גאט אונזער נאט צו פריד און לאז אונז אויף שטיין
אונזער קיניג צום לעבן און שפרייט איבר אונז דייגע פרידליכע צו דעק און שטעל
אונז אין אגוטין ראט פון דיר און העלף אונז אים ווילין דיינעם נאמען און זייא אים
אונז באשיצין און טוא פון אונז אפ דעם פיינד דעם כארד און דאס שווערד און הונגער
און טרויערקייט · און טוא אפ דעם שטן פון פאר אונז און פון הינטער אונז און פאר באַ
אונז אין שאטין דיינער פליגלען דען דו גאט ביסט אונזר בווארער און אונזער באשירמער
דו קיניגליכער גאט ביסט איין לייט זעל גער און איין בארים הארציגער באוואר דאך אונז
אוים

בָּרוּךְ יְיָ בַּיּוֹם · בָּרוּךְ יְיָ בַּלָּיְלָה · בָּרוּךְ יְיָ בְּשָׁכְבֵנוּ · בָּרוּךְ יְיָ בְּקוּמֵנוּ · כִּי בְיָדְךָ נַפְשׁוֹת הַחַיִּים וְהַמֵּתִים אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל חָי וְרוּחַ כָּל בְּשַׂר אִישׁ: בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָה אוֹתִי יְיָ אֵל אֱמֶת: אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם יַחֵד שִׁמְךָ וְקַיֵּם מַלְכוּתְךָ תָּמִיד וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד:

יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ וְתָגֵל נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתְךָ בֶּאֱמֶת בֶּאֱמוֹר לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהָיִךְ: יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד · כִּי אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה:

הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים וְיִקָּרֵא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבוֹתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל חֻקָּיו כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְמִצְרַיִם לֹא אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי יְיָ רֹפְאֶךָ: וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הַשָּׂטָן יִגְעַר יְיָ בְּךָ הַשָּׂטָן וְיִגְעַר יְיָ בְּךָ הַבּוֹחֵר בִּירוּשָׁלָיִם הֲלֹא זֶה אוּד מֻצָּל מֵאֵשׁ: הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּרֵי יִשְׂרָאֵל: כֻּלָּם אֲחֻזֵי חֶרֶב מְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה אִישׁ חַרְבּוֹ עַל יְרֵכוֹ מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת: ג״פ יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם: ג״פ הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל: ג״פ לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי יְיָ · קִוִּיתִי יְיָ לִישׁוּעָתְךָ · יְיָ לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי: ג״פ בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִימִינִי מִיכָאֵל וּמִשְּׂמֹאלִי גַּבְרִיאֵל וּמִלְּפָנַי אוּרִיאֵל וּמֵאֲחוֹרַי רְפָאֵל וְעַל רֹאשִׁי שְׁכִינַת אֵל: שיר המעלות אשרי כל ירא וכו׳

ג״פ רִגְזוּ וְאַל תֶּחֱטָאוּ אִמְרוּ בִלְבַבְכֶם עַל מִשְׁכַּבְכֶם וְדֹמּוּ סֶלָה: אדון עולם וכו׳

איך גיין אונ אונזר קומען צום לעבין אונ צום פריד פון איצונד אן ביז אין דר אייביקייט:
ויאמר א״ם שמו׳ אונ ער האט גזאגט ווען דו וועסט הערין צו דיין גאטס שטים · אונ דאס וואס רעכט פארטיג איז פר גאט זאלסטו טאן · אונ וועסט פאר נעמן גאטס גיבאט · אונ וועסט היטין אלע זיינע גיזעצין · אלע קראנקהייט וואס איך האב גיטאן אין מצרים וועל איך אויף דיר ניט טאן ווען איך וועל געבן איה דיר קראנקהייט אזו וועל איך דיך היילן:

ויאמר ה׳ אל השטן גאט האט גיזאגט צום שטן: גאט זאל טאן אן שרייען אין דעם שטן דער גאט דער וואס האט אויס דער וויילט אין שטאט ירושלים · הלא זה אוד מוצל מאש דאס איז יהושע הכהן גדול וואס גאט האט אים גיהיט פון גאלך אויבין · דיא בעט פון שלמה זעכציג שטארקע לייט פון ישראל זיינען ארום בעט · אלע זיינען גילערינט מיט דער שווערד צו שטרייטין איש חרבו על ירכו איטליכער מאן מיט זיין שווערד אויף זיין דיכט צו אפ היטין פייא נאכט פון פארכט:

—✧—

ז און נאך סיבות שני וחמישי ושני דער טעם איז ווייל אין די ימים טובים טוען מיר מער עסין און טרינקען ווי מען איז געוואוינט האבען מיר חלילה עפעס געזינדיגט זאל דאס מכפר זיין אזוי ווי מיר געפינען ביי איוב אז זיינע קינדער פלעגין זיך סעודות צו מאכען דער נאך האט ער עולות מקריב געוועזען אויב זיי האבען חלילה געזינדיגט זאלין זייא דער מיט איין כפרה האבען. נאך איין טעם ווייל אין די צייטען ווערט די לופט פאר ענדערט און דער מענש איז נאך מיט דער לופט ניט געוואוינט קאן דאס ח״ו שאטען דרום איז מען נוהג תענית און מען איז מתפלל אז הש״י זאל אונזער גוף שטארקען דער מהרי״ל שרייבט דס מען זאל דעם תענית נוהג זיין נאך זעקס טעג אין חשון און פאר ל״ג בעומר. דער של״ה הקדוש שרייבט דער תענית איז געגליכען צו עולם הבא עס איז אין אים קיין עסען און קיין טרינקען ניט פר האנגען נאר מען האט הנאה פון לויטערקייט די שכינה אזוי זאל מען דעם תענית אנגאנצען טאג עוסק זיין בתורה און תשובה אין תפלה און צדקה און ניט ח״ו קיין כעס באווייזען. און צדקה אוועק צוא געבען אזויא פיעל וויא ער וואלט פאר דעם טאג פערצערט אזויא וויא דיא גמרא זאגט אגרא דתעניתא צדקתא אזוי איז ער מקיים ואהבת וגו׳ ובכל נפשך ובכל מאודך:

סליחות לשני וחמישי ושני

התפלות האלה נתחברו בימי הגזירות הנוראות שעברו על היהודים. ובזמננו זה אחרי אשר כבר משכו אלינו כל מלכי הארץ חסד. אין אנחנו מתפללים אותם כי אם לזכור החסדים אשר עשה עמנו ה׳ בימים ההם להצילנו מכל צר ואויב:

בכל פעם קודם הסליחות מתחילין כאן סלח לנו. אל ארך אפים:

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ. כִּי בְרוֹב אִוַּלְתֵּנוּ שָׁגִינוּ. מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי רַבּוּ עֲוֹנֵינוּ:

אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם אַתָּה וּבַעַל הָרַחֲמִים נִקְרֵאתָ. וְדֶרֶךְ תְּשׁוּבָה הוֹרֵיתָ: גְּדֻלַּת רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ. תִּזְכּוֹר הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם לְזֶרַע יְדִידֶיךָ: תֵּפֶן אֵלֵינוּ בְּרַחֲמִים. כִּי אַתָּה הוּא בַּעַל הָרַחֲמִים: בְּתַחֲנוּן וּבִתְפִלָּה פָּנֶיךָ נְקַדֵּם. כְּהוֹדַעְתָּ לֶעָנָיו מִקֶּדֶם: מֵחֲרוֹן אַפְּךָ שׁוּב. כְּמוֹ

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים. מִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ. מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן: מַרְבֶּה מְחִילָה לְחַטָּאִים וּסְלִיחָה לַפּוֹשְׁעִים. עֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וָרוּחַ. לֹא כְרָעָתָם תִּגְמוֹל: אֵל

אל ארך דוא גאט ביסט איין מאריך אף און ביסט גירופין איין בעל הרחמים און דוא האסט געוויזען דעם וועג פון תשובה. דאס גרויסקייט פון דיין רחמנות און דיין גינאד זאלסטו גידיינקען היינט און אלע טאג צו די קינדער פון דיינע גיליבטע דאס זיינן אונזרע אבות. קער דיך צו אונז מיט רחמנות וואָרום דו ביסט איין בעל הרחמים. מיט גיבעט און מיט תפלה טוען מיר פערן דיין אן גזיכט אזו

אל מלך יושב גאט וואס ער איז איין מלך טוט זיצין אויף דעם שטול פון רחמים. ער טוט זיך פירען מיט חסידות. ער איז מוחל די עונות פון זיין פאלק. ער מאכט איבער פארן דיא ערשטע עבירות. ער טוט מערין מחילה צוא זינדיגע און סליחה צו פושעים. ער טוט צדקה מיט אלע מענשען. טוסט זיי ניט וויא זייער בייזקייט. גאט האסט אונז געלערנט צוא זאגען שלש עשרה מדות. גידיינק אונז

בְּתוֹרָתְךָ כָּתוּב: וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ נֶחֱסֶה וְנִתְלוֹנָן. כְּיוֹם וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן: תַּעֲבוֹר עַל פֶּשַׁע וְתִמְחֶה אָשָׁם. כְּיוֹם וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם. תַּאֲזִין שַׁוְעָתֵנוּ וְתַקְשִׁיב מֶנּוּ מַאֲמַר. כְּיוֹם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְיָ וְשָׁם נֶאֱמַר:

הוֹרֵיתָ לָנוּ לוֹמַר שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. וּזְכוֹר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לֶעָנָיו מִקֶּדֶם. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב. וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה:

וַיַּעֲבוֹר יְהוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא:

יְהוָה יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ: סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ: כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ:

וויא דוּ הָאסְט גִימַאכְט וויסֶען דֶעם עָנָיו דָאס אִיז משֶׁה רַבֵּינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם פוּן פְרִיעֶר אָן. קֶער דִיךְ אוּם פוּן דַיין גְרִים צָארְן אַזוֹי ווִי עֶס שְׁטֵייט אִין דַיין תּוֹרָה. אוּן אִין שַׁאטֶען פוּן דַיינֶע פְלִיגֶעל לָאמִיר זִיךְ בַּאשִׁיצִין תָּמִיד אוּן גֶעכְטִיגֶען. אַז דֶער טָאג וָואס גָאט הָאט גִינִידֶערְט מִיט אַיין וָואלְקֶען צוּ משֶׁה רַבֵּינוּ. זָאלְסְט אִיבֶּער פָארֶען אִיבֶּער דֶעם מִיסְטֵייט אוּן זָאלְסְט אוֹיס מֶעקֶען דִיא שׁוּלְד אַז דֶער טָאג וָואס משֶׁה רַבֵּינוּ אִיז גִישְׁטַאנֶען מִיט גָאט. פַאר נֶעם אוּנְזֶער גִישְׁרֵייא אוּן אוּנְזֶער זָאגֶען. אַז דֶער טָאג וָואס משֶׁה רַבֵּינוּ הָאט גִירוּפֶען אִין גָאטְס נָאמֶען. דָארְטֶען אִיז גִיזָאגְט גֶעוָוארֶען דִיא שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת אַז גָאט אִיז אַיין רַחוּם וְחַנּוּן וכו':

הַיינְט דִי זִיכֶערְהַייט פוּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת. אַזוֹיא וִויא דוּא הָאסְט מוֹדִיעַ גִיוֶועזֶען צוּא משֶׁה רַבֵּינוּ וָואס עֶר אִיז גִיוֶועזֶען אַיין עָנָיו פוּן פְרִיעֶר אָן. אַזוֹיא שְׁטֵייט אִין דַיין תּוֹרָה. יְיָ יְיָ אֵל רַחוּם וְחַנּוּן וכו':

ויעבור ה' עֶס אִיז אִיבֶּער גִיפָארֶען אַיין נְבוּאָה פוּן גָאט פַאר משֶׁה אוּן הָאט גִירוּפֶען גָאט דֶער אִיז אַיין דֶער בַּארֶעמִיגֶער צוּ דֶעם וָואס הָאט עֶרְשְׁט בְּמַחֲשָׁבָה צוּ זִינְדִיגֶן אוּן צוּ דֶעם וָואס הָאט שׁוֹין גִיזִינְדִיגְט אוּן הָאט תְּשׁוּבָה גִיטָאן אוּן אַיין לַייט זֶעלִיגֶער אִיז עֶר נִיט בַּאלְד צוּ שְׁטְרָאפֶען וֶוען דֶער מֶענְטְשׁ זִינְדִיגְט כְּדֵי עֶר זָאל תְּשׁוּבָה טָאן אוּן אִיז פוּל מִיט גִינָאד צוּ דִי וָואס דַארְפֶען חֶסֶד וָואס עֶר הָאט קַיין זְכוּת נִיט אוּן אַיין ווָארְהַפְטִיגֶער צוּ צָאהְלֶען אַיין גוּטֶען שְׂכַר צוּ דִי וָואס טוּעֶן זַיין רָצוֹן. עֶר הִיט דֶעם חֶסֶד וָואס דֶער מֶענְשׁ טוּט צוּא בַּאצָאלֶען אִין צְווֵייא טוֹיזִינְט דוֹרוֹת נָאךְ אִים עֶר אִיז מוֹחֵל דִיא זִינְד וָואס דֶער מֶענְשׁ טוּט פוּן זַיין הֲנָאָה וֶועגֶען דָאס מֵיינְט מֶען עֶר מֵיינְט נִיט לְהַכְעִיס צוּא טָאן אוּן וָואס עֶר טוּט חַס וְשָׁלוֹם אֲפִילוּ לְהַכְעִיס אוּן וָואס עֶר טוּט אוּם גֶערִין. אוּן רֵיין מַאכְט עֶר נִיט דָאס הֵייסְט עֶר אִיז נִיט מוֹחֵל אֲפִילוּ אַיין קְלֵיינֶע עֲבֵירָה דֶעם וָואס טוּט קַיין תְּשׁוּבָה נִיט אָבֶּער תְּשׁוּבָה הֶעלְפְט אֲפִילוּ אוֹיף דֶער גְרֶעסְטֶער עֲבֵירָה. בֶּעטְין מִיר דִיךְ אַז דוּא זָאלְסְט מוֹחֵל זַיין אוֹיף אוּנְזֶערֶע מוּטְווִילִיגֶע זִינְד אוּן אוּם גֶערִינְגֶע זִינְד אוּן זָאלְסְט אוּנְז מַאכֶן פַר אַיין אַרְבּ צוּ דִיר. פַר גִיבּ אוּנְז זַיי אוּנְז מוֹחֵל

אונזער

הוֹשִׁיעָה יְיָ כִּי גָמַר חָסִיד כִּי פַסּוּ אֱמוּנִים מִבְּנֵי אָדָם: לוּלֵי יְיָ שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם: אֲזַי חַיִּים בְּלָעוּנוּ בַּחֲרוֹת אַפָּם בָּנוּ:

כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים. כֵּן תְּרַחֵם יְיָ עָלֵינוּ: לַיְיָ הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: סְלַח נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חַסְדֶּךָ וְכַאֲשֶׁר נָשָׂאתָה לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד הֵנָּה וְשָׁם נֶאֱמַר: וַיֹּאמֶר יְיָ סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ: הַטֵּה אֱלֹהַי אָזְנְךָ וּשְׁמָע פְּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה שֹׁמְמֹתֵינוּ וְהָעִיר אֲשֶׁר נִקְרָא שִׁמְךָ עָלֶיהָ כִּי לֹא עַל צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים: אֲדֹנָי שְׁמָעָה אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ:

שם המחבר יצחק ב"ר מאיר חזק ואמץ

אלהינו ואלהי אבותינו

יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תְּחִנָּה עוֹרְכִים. שֶׁהֵם מִצָּרִים וּלְהִוָּשַׁע צְרִיכִים. צָרֵיהֶם עֲלֵיהֶם עוֹל מַאֲרִיכִים. כָּל זֹאת הַגִּיעָתַם וְשִׁמְךָ מְבָרְכִים: הוֹלִי וּמַכְאוֹב לְהִכָּתֵב לֹא נִמְסַר. עֲלוּבִים מִנֹּעַר וּמֵהֶם לֹא הוּסַר: קָדוֹשׁ בְּיָדְךָ לְפַתֵּחַ מוּסָר. כֶּאֱמוּנָתְךָ הַנְּקִיָּה וְלֹא כֶאֱמוּנוֹת בָּשָׂר: הַלּוֹבֵשׁ צְדָקָה וְלוֹ כַּמְּעִיל עֲטוּיָה. וּמְמַכָּה

אונזער פָאטֶער קֶענִיג וָוארוּם מִיר הָאבֶּען גִיזִינְדִיגְט דֶען דוּ בִּיסְט אַיין גָאט אַיין גוּטֶער אוּן אַיין פַר גֶעבֶּער אוּן פִיל מִיט חֶסֶד צוּ אַלֶע וָואס רוּפֶען דִיךְ, פַר גִיבּ אוּנְז אוּנְזֶער פָאטֶער וָוארוּם מִיט אוּנְזֶער פִיל נַארְהַייט הָאבֶּען מִיר פַר שִׁילְדִיגְט זַיי אוּנְז מוֹחֵל אוּנְזֶער קֶענִיג וָוארוּם אוּנְזֶער זִינְד אִיז זֵייעֶר פִיל: הוֹשִׁיעָה ה׳ כי גמר חסיד הֶעלְף דוּ גָאט וָוארוּם דֶער פְרוּמֶער וָואס הָאט אוֹיף אוּנְז מֵגִין גִיוֶועזֶען הָאט זִיךְ אוֹיס גִילָאזְט עֶס אִיז שׁוֹין נִישְׁט דָא קַיין וָוארְהַאפְטִיגֶע לַייט פוּן אוּנְז. וֶוען נִיט גָאט וָואס עֶר אִיז גִיוֶועזֶען מִיט אוּנְז אַז הָמָן הָרָשָׁע אִיז אוֹיף אוּנְז גִישְׁטַאנֶען זַיי וָואלְטֶען אוּנְז גִיוֶועזֶען לֶעבֶּעדִיגֶערְהַייט אַיין גִישְׁלוּנְגֶען וֶוען זֵייעֶר צָארֶען וָואלְט גִיבְּרֶענְט אוֹיף אוּנְז: כרחם אַזוֹי וִוי אַ פָאטֶער דֶער דֶערבַּארִימְט זִיךְ אִיבֶּער זַיינֶע קִינְדֶער אֲפִילוּ וֶוען זַיי זַיינֶען נִישְׁט גוּט אַזוֹי טוּסְטוּ דִיךְ דֶער בַּארִימֶען אוֹיף אוּנְז אֲפִילוּ מִיר זַיינֶען חַס וְשָׁלוֹם נִיט וֶוערְט. צוּ דִיר גָאט אִיז דִי הִילְף מֶענְקְסְטוּ זִיא גֶעבֶּען וֶוען דוּא וִוילְסְט אִיבֶּער דֶעם שִׁיק דַיין בְּרָכָה אוֹיף דַיין פָאלְק אַלֶע צַייט. גָאט פוּן דִי הִימֶעל שָׁארֶען אִיז מִיט אוּנְז עֶר אִיז אַיין שְׁטַארְקֶער צוּ אוּנְז דֶער גָאט פוּן יַעֲקֹב וָואס עֶר הָאט פִיל גִילִיטֶען פוּן זַיינֶע קִינְדֶער אוּן הָאט זַיין לִיבְשַׁאפְט נִיט אָפּ גִיטָאן פוּן זֵיי דֶער גָאט אִיז מִיט אוּנְז אַלֶע צַייט: יי צבאות וואויל אִיז דֶעם מֶענְשׁ וָואס הָאט אַיין בִּטָּחוֹן אִין דִיר גָאט דֶער קֶענִיג וָואס הֶעלְפְט זָאל אוּנְז עֶנְטְפֶערֶען דֶעם טָאג פוּן אוּנְזֶער רוּפֶען. משֶׁה רַבֵּינוּ הָט גִיבֶּעטֶען פַר גִיבּ דִיא זִינְד פוּן דֶעם פָאלְק וִויא דַיין גְרוֹיס חֶסֶד אוּן אַזוֹי וִוי דוּא הָאסְט תָּמִיד פַר טְרָאגֶען דִיא זִינְד צוּ דֶעם פָאלְק פוּן דִי טֶעג וָואס זֵיי זַיינֶען אוֹיס מִצְרַיִם אַרוֹיס גִיגַאנְגֶען בִּיז אִין דֶער צַייט אִין דָארְטֶען זָאגְט דֶער פָּסוּק, גָאט הָאט צוּ משֶׁה רַבֵּינוּ גִיעֶנְטְפֶערְט אִיךְ הָאבּ מוֹחֵל גִיוֶועזֶען וִויא דוּ הָאסְט גִיזָאגְט. נֵייג גָאט דַיינֶע אוֹיעֶרֶען אוּן הֶער. עֶפֶען דַיינֶע אוֹיגֶען אוּן זֶעה אוּנְזֶער פַאר וִוישְׁטוּנְג אוּן דִי שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם וָואס דַיין נָאמֶען אִיז אוֹיף אִיר גִירוּפֶען גִיוָוארֶען נִיט אוֹיף אוּנְזֶער גִירֶעכְטִיגְקַייט מַאכֶען מִיר פַאלֶען אוּנְזֶער גִיבֶּעט פַר דִיר צַז דוּ זָאלְסְט אוּנְז הֶעלְפֶען נָאר פוּן וֶועגֶען דַיין גְרוֹיס דֶער בַּארִימְקַייט. גָאט הֶער צוּ אוּנְזֶער גִישְׁרֵייא אוּן פַאר גִיבּ אוּנְזֶערֶע זִינְד אוּן פַאר גֶעם אוּנְזֶער גִיבֶּעט אוּן טוּא אוּן זֶעהֶער בַּאלְד אוּן זַאמְ נִיט. פוּן דַיינְט וֶועגֶען גָאט וָוארוּם דַיין נָאמֶען אִיז גִירוּפֶען אוֹיף דַיין שְׁטָאט אוּן אוֹיף דַיין פָאלְק:

יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ דַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל טוּעֶן גִיבֶּעט אָן רִיכְטֶען וָואס זֵייעֶרֶע עֶלְטֶערֶען הָאבֶּען תָּמִיד אוֹיף דִיר גִיהָאפְט זֵייעֶרֶע בַּאלֵיידִיגֶער הָאבֶּען דֶער לֶענְגֶערְט אוֹיף זֵיי אַיין יָאךְ דָאס אַלֶץ הָט

עַצְמָה מְתַקֵּן רְטִיָּה. קוֹמֵם עֲדָתְךָ מִנְּפִילָתָהּ הַמְּטוּיָה. בְּכֹחֲךָ הַגָּדוֹל וּבִזְרוֹעֲךָ הַנְּטוּיָה: בְּאַהֲבָתְךָ וּבְחֶמְלָתְךָ מְנַשֵּׂא וּמְנַטֵּל. עֲצַת צוֹרְרֶיךָ תְּסַכֵּל וּמַחְשְׁבוֹתָם תְּבַטֵּל. רַבָּה מְהוּמָה בֵּינֵיהֶם הַטֵּל. וּמַלְאָךְ אַכְזָרִי דּוֹחֶה וּמְטַלְטֵל: בַּעֲבוּר כְּבוֹד עַצְמְךָ וְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַמְּהֻלָּל. נוֹרָאוֹת הַפְלֵא לְבַל בַּגּוֹיִם יִתְחַלָּל. וּבָהֶם תְּעוֹלֵל כַּאֲשֶׁר בִּי הִתְעוֹלָל: מֵקִים מֵעָפָר דָּל וְאֶבְיוֹן מֵאַשְׁפָּה. כְּנֶסֶתְךָ אַל תִּתֵּן לְכָלָה וּלְחֶרְפָּה. אִם בִּפְקוּדֶיךָ מִתְעַצֶּלֶת וּמִרְפָּה. עַל כָּל פְּשָׁעֶיהָ אַהֲבָתְךָ תְּהֵא מְחַפָּה: יְתֵרָה חִבָּתָם לְפָנֶיךָ אֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים. בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ קְרוּאִים לְךָ בָּנִים. רַחֲמֶיךָ יְקַדְּמוּנוּ אֱלֹהֵי עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. טֶרֶם יִשְׁטְפוּנוּ הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים: חֲפֵצֵי קִרְבָתְךָ עַל כָּל הַבָּאוֹת. הָחִישָׁה לָמוֹ יְשׁוּעוֹת הַנִּבָּאוֹת. קָדוֹשׁ עֲשֵׂה עִמָּם לְטוֹבָה אוֹת. חָזָק וְאַמִּיץ גּוֹאֲלָם יְיָ צְבָאוֹת: אל מלך ויעבור וכו׳

נִשָּׂא לְבָבֵנוּ אֶל כַּפָּיִם אֶל אֵל בַּשָּׁמָיִם: תָּבֹא לְפָנֶיךָ אֶנְקַת אָסִיר כְּגוֹדֶל זְרוֹעֲךָ הוֹתֵר בְּנֵי תְמוּתָה: לַאדֹנָי אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת כִּי מָרַדְנוּ בוֹ:

מיוסד ע"פ א"ב . כרחם אב וכו׳

אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל נוֹדַעְתָּ. אַתָּה יְיָ אָבִינוּ אָתָּה: בְּכָל קָרְאֵנוּ אֵלֶיךָ קָרְבֵנוּ. רָם וְנִשָּׂא אַתָּה בְּקִרְבֵּנוּ: גְּמַלְתָּנוּ הַטּוֹבוֹת גַּם בְּחוֹבֵנוּ. לֹא בְּצִדְקוֹתֵינוּ וּבְיוֹשֶׁר לְבָבֵנוּ: דּוֹדֵנוּ גַּם כִּי זְנַחְנוּ. גְּאָלֵנוּ כִּי עֲבָדִים אֲנָחְנוּ: הִנְּנוּ בַּעֲוֹנֵינוּ עַד דַּכָּא. וַתִּקְצַר נֶפֶשׁ לְךָ מֵהַכָּה: וְאַיֵּה חֲסָדֶיךָ הָרִאשׁוֹנִים עִמָּנוּ. מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם נֶאֱמָנוּ: זַעַף נָשָׂא וַתַּשׁ כֹּחֵנוּ. יְיָ אַל בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנוּ: חֲלָחָלוֹת רַבּוֹת בִּלּוּ בְּשָׂרֵנוּ. נָא אַל בַּחֲמָתְךָ תְּיַסְּרֵנוּ: טוֹרַח הַצָּרוֹת אֵין לְהִסָּפֵר. אַיֵּה שׁוֹקֵל וְאַיֵּה סוֹפֵר: יָדַעְנוּ רִשְׁעֵנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ. כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ: כַּעַס וְחָרוֹן מֶנּוּ יֶחְדָּל. כִּי קָטֹן יַעֲקֹב וְדָל: לַחַץ יוֹסֵר וְעוֹל מֶנּוּ יְחֻבָּל. כִּי כָשַׁל כֹּחַ

זיי גיגרייכט אין דיין נאָמען האָבן זיי גילייבט: הולי קריינק און ווייטאג איז אזוי פיל גיוועזן אז מען האָט ניט גיקענט אויס שרייבען פאר שעמט זייגען זיי גיוועזן פון יוגנט אָן און פון זיי איז ניט אָפּ גיטאָן גיוועזן די חרפה הייליגער גאָט מיט דיין האַנט האָסטו גיעפינט די בינדין אזוי ווי דיין מדה די רייגע איז און ניט אזוי ווי די מדה פון איין מענשין. ער קלייד אָן גירעכטיגקייט און עס איז צו אים אזוי ווי איין חשיב קלייד איין גיהילט און פון דער מכה אליין מאַכט ער אהיילונג האָסט אויף גיהויבען דיין עדה ישראל פון איר פאַלין וואס איז גיוועזין איין גיבויגן מיט דיין גרויסען כח און מיט דיין גישטרעקטן אָרום מיט דיין ליבשאפט און מיט דיין גרוים דר באַרימקייט טוט ער דר הייבן אונז אייב און דייגע מצות טוט זיא זיך פיילען און שלאָפן אויף איר אלע זינד זאָל דיין ליבשאפט גידיינקין עס איז גרוים זייער ליבשאפט פאר דיר דו הער איבער אלע הערין פאַר זיי טוען דיין רצון און אייב ניט ווערען זיא אָן גירופען ציא דיר קינדער דיין בהמנות זאָלין אונז פעדערן דר גאָט פון די אייבערשטע און פון די אינטערשטע די וואס בגערען דיין גינעהינוג אויף אלעס וואס עס קומט אויף זיא אייל ציא זיי דיא הילף וואס דיא נביאים האָבען גיזאגט הייליגער גאָט טוא מיט זיא איין אות דוא שטאַרקער גאָט

זייער אוים לייזער וואס ער הייסט דער גאָט איבער אלע הערשאפט: אל מלך:

אלהים בישראל צווישען ישראל ביסטו באַוואוסט גאָט ב"ה גרוים גיאַבפערט. דו גאָט ב"ה ביסטו אונזער פאָטער ווען מיר וועלין רופען צו דיר זאָלסטו גיגעגען ציא אונז דוא ביסט צווישן אונז הויך און אויף גיהויבן דו האָסט אונז גיגעבן גיטס האָטשי מיר זיינען שולדיג ניט מיט אונזערע צדקות און מיט יושר פון אונזערע הערצער. אונזער פריינד האָטשע מיר זיינען פאַר לאָזען גיוואָרען לייז אונז אוים וואָרום מיר זיינען אלע קנעכט מיר זיינען בחמת אונזערע

הסבל: מנת מדתנו לא תנבה. כי נשארנו מעט מהרבה: נחם על הרעה לאימתך. מטה כלפי חסד אמונתך: סלח אם עונינו ענו בנו. עזרנו כי עליך נשענו: ערפנו כוף לך להשתעבד. באהבה וביראה אותך לעבוד ולכבד: פוקדיך קדשי צומות לקבוע. דעתם קצרה צרכם לתבוע: צקון לחשם אליך תבא. חתל לאיש איש נגעו ומכאובו: קול יעקב נוהם מתהומתיך. תשמע השמים מכון שבתך: רודה רודף באף תכלה. שנת שלומים לריב ציון תגלה: שרת ורדת מנוער קנותנו. ואל תשליכנו לעת זקנתנו: תענו לשמאל וימינך תקרבנו. ככלות כחנו אל תעזבנו: תביט ותציץ ותשגיח לרחמיך. תתאזר בחנינותיך תתלבש בצדקותיך תתכסה ברחמיך ותתעטף בחסידותך. ותבא לפניך מדת טובך וענותנותך:

פזמון שם המחבר שמואל הכהן

מלאכי רחמים משרתי עליון. חלו נא פני אל במיטב הגיון. אולי יחוס עם עני ואביון. אולי ירחם: אולי ירחם שארית יוסף. שפלים ונבזים פשוחי שסף.

ענינות צוא שטויסען און עס איז קורץ גיווארען דאס נפש וואס האט צו דיר גיהאפט און וואו זיינען דיינע ערשטע חסדים וואס דו פלעגסט מיט אונז טאן פון איין וועלט ביז דער אנדערער וועלט זיינען די חסדים באגלייבט ליבער גאט דו זאלסט מיט דיין גרים צארין ניט שטראפין אונז מיר ווייסען אונזער רשעות וואס מיר האבען גיזינדיגט דוא האסט גיטאן אמת און מיר האבען גיזינדיגט. כעס מיט צארן זאל צו אונז פר מיטן ווערן יעקב איז גאר נידעריג און ארום היינט בעטן מיר דיר דו זאלסט ניט מעסטן מדה כנגד מדה ניט אפ צו נעמן דיין חוב ווארום מיר זיינען איבער גיבליבען ווייניג פון פיל בדיינק דיך אויף דעם שטראף צו דיין אומה בדיינק דיך פון שלעכטיקייט צוא דיין שרעקליכע ישראל דיין אומה גייג צוא חסד דאס איז דיין בגלייבטיקייט. פר גיב אויב אונזערע עבירות זאגען עדות אויף אונז העלף אונז ווארום מיר לעהנן זיך אן אויף דיר אונזער נאקן בייגן מיר איין מיר זאלן משועבד זיין צו דיר מיט ליבשפט אין מיט פארכטיקייט דינען און מכבד זיין. די וואס גידיינקען דיך האבען גיהיילגט תעניתים אפ גיזעצט. זייער דעה איז קורץ צוא פארשטיין. דאס גישרייא פון זייערע תפלות זאל צוא דיר קומען הייל צוא איטליכען מענש זיין פלאג און זיין ווייטאג. דאס קול פון יעקב ברמט מיט תפלה דוא זאלסט הערען פון הימעל דאס אן ברייטונג פון דיין זיצונג דו האסט גילוגט און גיוועלטיגט פון דיין יוגנט אן אז דוא האסט אונז גיקויפט פון מצרים דוא זאלסט אונז ניט אוועק ווארפען אין דער צייט פון אונזער עלטער. מיר האבן אראפ גיבלאנזעט אין דער ליגקער זייט און דיין רעכטע האנד זאל אונז מקרב זיין אז אונזער כח גייט אויס זאלסטו ניט פאר לאזען אונז דו זאלסט לוגין און אכטונג געבען צו דיינע דער בארמיגע יודען דו זאלסט דיך אן גארטלען מיט דיין חנינות דוא זאלסט דיך אן קליידען מיט דיין צדקות דוא זאלסט איין דעקען זיך מיט דיין רחמנות און זאלסט זיך איין הילען מיט דיין חסידות און עס זאל קומען פאר דיר דיא מדות פון גוטקייט און דיין רחמנות:

מלאכי רחמים דער בארמיגע מלאכים דיא איבערשטע דינער בעט פאר גאט מיט די גוטע רייד טאמער וועט ער דער בארימען דאס ארום פאלק: אולי ירחם טאמער וועט ער דער בארעמען דאס איבער בלייבונג פון יוסף און וועט זעהן דיא תשובה פון זיין פאלק און ער וועט צו הערן ווס שטייען פר אים איין גיזאמילט מיט תפלות אז דיין שטראף קומט אויף זיא און זייערע אויגען האבען צו נפיגען באוויליגונג פר דיר: אולי ער וועט דער בארימען די

שְׁבוּיֵי חִנָּם מְכוּרֵי בְּלֹא כֶסֶף . שׁוֹאֲגִים בִּתְפִלָּה וּמְבַקְשִׁים רִשְׁיוֹן . אולי יחוס: אוּלַי יְרַחֵם מְעֻנֵּי כֶבֶל . מְלֻמְּדֵי מַכּוֹת בְּעִנּוּי סֵבֶל . מְנוֹד רֹאשׁ נְתוּנִים בְּיוֹשְׁבֵי תֵבֵל . מָשָׁל בָּעַמִּים בְּקֶצֶף וּבִזָּיוֹן . אולי יחוס: אוּלַי יְרַחֵם וְיֵרָא בָּעֳנִי עַמּוֹ . וְיַקְשֵׁב וְיִשְׁמַע הַצָּגִים לְעֻמּוֹ . וְעוֹדִים בְּלַחַשׁ מוּסָר לָמוֹ . וְעֵינֵיהֶם תּוֹלִים לִמְצוֹא רִצָּיוֹן . אולי: אוּלַי יְרַחֵם אוֹמְרֵי סְלַח נָא . אוֹמְצֵי שִׁבְחוֹ בְּכָל עֵת וְעוֹנָה . אֲגוּדִים בַּצָּרָה לִשְׁפּוֹךְ תְּחִנָּה . אֶת פְּנֵי אֱלֹהֵיהֶם שׁוֹפְכִים לֵב הִגָּיוֹן . אולי: אוּלַי יְרַחֵם לָקְתָה בְּכִפְלַיִם . לְעוּטָה אֲרָיוֹת כְּמוֹ בְּפִי שַׁחֲלַיִם . לָקָה וּמִשְׁתַּלֶּמֶת בַּעֲוֹן שׁוּלַיִם . לֹא שָׁכְחָה בְּכָל זֹאת מִכְתַּב עוֹז חֶבְיוֹן . אולי: אוּלַי יְרַחֵם כְּבוּשֵׁי פָנִים . הַשּׁוֹמְעִים חֶרְפָּתָם וְלֹא מְשִׁיבִים וְעוֹנִים . נִצְחוֹ מְקַוִּים וּלְיִשְׁעוֹ נִשְׁעָנִים . כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו בְּכִלָּיוֹן . אולי: אוּלַי יְרַחֵם יְחַלֵּץ עָנִי בְּעָנְיוֹ . חֲבוּשׁוֹ יַתִּיר מֵאֶרֶץ שִׁבְיוֹ . יִגְהֶה מְזוֹרוֹ וְיַחְבּוֹשׁ חָלְיוֹ . צַעֲקָתוֹ יִשְׁמַע וְיָחִישׁ עֵת פִּדְיוֹן . אוּלַי יָחוּס עַם עָנִי וְאֶבְיוֹן אוּלַי יְרַחֵם: אל מלך ויעבור וכו׳

זְכוֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: זָכְרֵנוּ יְיָ בִּרְצוֹן עַמֶּךָ פָּקְדֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ: זְכוֹר עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶּדֶם גָּאַלְתָּ שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ הַר צִיּוֹן זֶה שָׁכַנְתָּ בּוֹ: זְכוֹר יְיָ חִבַּת יְרוּשָׁלָיִם אַהֲבַת צִיּוֹן אַל תִּשְׁכַּח לָנֶצַח: אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן כִּי עֵת

וָואס זָאגֶען סְלַח נָא זַיי שְׁטַארְקֶען זַיין לוֹיבּ אִין אִיטְלִיכֶער צַייט. אגודים בצרה וָואס זַיי זַיינֶען אַיין גִיזַאמֶעלְט מִיט גָאטְס פָארְכְט צוּא פַאר גִיסֶען גִיבֶּעט פַאר גָאט זַייא טוּעֶן פַאר גִיסֶען זַייעֶרֶע הֶערְצֶער מִיט וַוייטָאג: אולי עֶר וֶועט דֶער בַּארִימֶען דִיא וָואס אִיז גִישְׁלָאגֶען גִיוָוארִין טָאפֶּעלְט פַאר אִירֶע זִינְד זִיא הָאט פָארְט נִיט פַאר גֶעסֶען דָאס גִישְׁרִיפְט פוּן דֶער תּוֹרָה: אולי עֶר וֶועט דֶער בַּארִימֶען וָואס זַייא פַאר שְׁטֶעלֶען זִיךְ דָאס פָּנִים פַאר בּוּשָׁה און צוּא זַיין הִילף זַיינֶען זַייא אָן גִילֶעהֶענְט וָוארוּם זַיינֶע רַחֲמָנוּת לָאזֶען זִיךְ נִיט אוֹיס מִיט פַאר לֶענְדוּנג: אולי עֶר וֶועט זִיךְ דֶער בַּארֶעמֶען און וֶועט אוֹיס צִיהֶען דֶעם אָרוּמַאן פוּן זַיין אָרוּמְקַייט עֶר וֶועט הַיילִין זַיין קְרַאנְקְהַייט זַיין גִישְׁרַייא וֶועט עֶר הֶערֶען און זָאל אַיילֶען דִיא צַייט פוּן דֶער גְאוּלָה אולי ירחם:

זכור רחמיך גִידֵיינְק דַיין דֶר בַּארִימְקַייט גָאט ב״ה און דַיינֶע חֲסָדִים וָוארוּם פוּן אֵייבִּיג זַיינֶען זַיי גִידֵיינְק אוּנְז אִין גִיטֶען ווִילֶן דַיין פָאלְק און גִידֵיינְק אוּנְז אִין דַיין הִילְף גִידֵיינְק דַיין גֶעמַיין וָואס דוּ הָאסְט צוּ בַּאשַׁאפֶן זַיי דוּ הָאסְט אוֹיס גִילֵייזְט דַיינֶע שְׁבָטִים פוּן מִצְרַיִם גִדֵיינְק

לחננה כי בא מועד: זכור יי לבני אדום את יום ירושלם האומרים ערו ערו עד היסוד בה: זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך ותדבר אליהם ארבה את זרעכם ככוכבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי אתן לזרעכם ונחלו לעולם: זכור לעבדיך לאברהם ליצחק וליעקב אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו:

בקצת קהלות אומרים כאן אל נא רפא נא תמצא בסוף סליחות

זכור לנו ברית אבות כאשר אמרת. וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור: זכור לנו ברית ראשונים כאשר אמרת וזכרתי להם ברית ראשונים אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני יי: עשה עמנו כמה שהבטחתנו. ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי אתם כי אני יי אלהיהם: השב שבותנו ורחמנו כמה שכתוב ושב יי אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך יי אלהיך שמה: קבץ נדחינו כמה שכתוב. אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך יי אלהיך ומשם יקחך: מחה פשעינו כעב וכענן כמה שכתוב מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתיך שובה אלי כי גאלתיך: מחה פשעינו למענך כאשר אמרת אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני וחטאתיך לא אזכור: הלבן חטאינו כשלג וכצמר כמה שכתוב. לכו נא ונוכחה יאמר יי אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו: זרוק עלינו מים טהורים וטהרנו

דעם בארג ציון וואס דוא האסט גירועט אין אים גידיינק גאט ברוך הוא דאס ליבשאפט פון לאנד ירושלים דאס ליבשאפט פון דער שטאט ציון זאלסטו ניט פאר געסען איף איביג דוא זאלסט איף שטיין מרחם זיין די שטאט ציון עס איז שוין צייט צו דער בארימען גדיינק גאט ברוך הוא דעם טאג וואס זיי האבען חרוב גימאכט ירושלים דאס זיי האבען גזאגט לאזען מיר חרוב מאכן ביז דעם אב גרונד גידיינק צו דיינע קנעכט אברהם יצחק וישראל וואס דו האסט גישווארען צו זיי ביי דיר אין האכט צו זייא גירעט איך וועל מערין אייערע קינדער אזוי וויא די שטערען פון הימעל און גאר דאס לאנד וואס איך האב צוא גיזאגט וועל איך געבען איף איביג צוא אייערע קינדער גידיינק צוא אברהם יצחק מיט יעקב דוא זאלסט זיך ניט קערען צום הארטען אקין פון דעם פאלק צו זיין רשעת פון במזיד און זייגע חטאים פון בשוגג:

זכור לנו גידיינק אינז די זיקערהייט פון די ערשטע אזוי ווי דו האסט צו גיזאגט אז איך וועל גידיינקען צו די זיקערהייט פון די ערשטע וואס איך האב איס גיצויגען זיי פון דעם לאנד מצרים פאר די איגען פון פעלקער צו זיין פאר אגאט צו זיי איך בין אגאט. טוא מיט אינז אזוי וויא דו האסט אינז מבטיח גיוועזען אין פסוק איך האב זייא ניט פאר מיאוסת און ניט איס גישפייגען זיי צוא פאר לענדין זיי צו פאר שטערין מיין זיקערהייט מיט זיי וואדום איך בין זייער גאט מעק אפ אונזערע זינד וויא אין וואלקן אזוי ווי עס שטייט געשריבען איך האב אפ גימעקט ווי אוואלקין דיינע עבירות און וויא אנעפיל דיינע חטאים קער דיך אום צו מיר וואדום איך האב דיך אויס גילייזט מעק אויס אונזערע זינד פון במזיד אזוי ווי דו האסט גזאגט איך מעק אויס דיינע זינד פון מיין כבוד וועגען און דיינע עבירות פון בשוגג וועל איך אויך ניט דער מאנען מאך ווייס אונזערע חטאים אזוי ווי אשניי און ווייסע וואל אזוי וויא עס שטייט גישריבען גייט לאזן מיר זיך מתוכח זיין איינער מיט דעם אנדרן אזוי זאגט גאט אויב אייערע זינד זיינען אזוי וויא רויטע פאדים וועלין זיי ווייס ווערין וויא צשניי און אויב

כְּמָה שֶׁכָּתוּב. וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם: רַחֵם עָלֵינוּ וְאַל תַּשְׁחִיתֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב. כִּי אֵל רַחוּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבוֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם: מוֹל אֶת לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה אֶת שְׁמֶךָ כְּמָה שֶׁכָּתוּב וּמָל יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת לְבָבְךָ וְאֶת לְבַב זַרְעֶךָ לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ: הִמָּצֵא לָנוּ בְּבַקָּשָׁתֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב וּבִקַּשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּמָצָאתָ כִּי תִדְרְשֶׁנּוּ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ: תְּבִיאֵנוּ אֶל הַר קָדְשֶׁךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בְּבֵית תְּפִלָּתֶךָ כְּמָה שֶׁכָּתוּב. וַהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי עוֹלוֹתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחִי כִּי בֵיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל הָעַמִּים:

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ: הֲשִׁיבֵנוּ יְיָ אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם: אֲמָרֵינוּ הַאֲזִינָה יְיָ בִּינָה הֲגִיגֵנוּ: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִינוּ וְהֶגְיוֹן לִבֵּנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרֵנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ: אַל תַּשְׁלִיכֵנוּ מִלְּפָנֶיךָ וְרוּחַ קָדְשְׁךָ אַל תִּקַּח מִמֶּנּוּ: אַל תַּשְׁלִיכֵנוּ לְעֵת זִקְנָה כִּכְלוֹת כֹּחֵנוּ אַל תַּעַזְבֵנוּ: אַל תַּעַזְבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ. אַל תִּרְחַק מִמֶּנּוּ: עֲשֵׂה עִמָּנוּ אוֹת

די זינד וועלין זיין ווי קארמעזין וועלין זיי ווערין ווייס אזויא וויא ווייסע וואל. שפריינג אויף אונז ריינע וואסער און ריינינג אונז אזוי וויא עס שטייט גישריבן און איך וועל שפריינגן אויף אייך ריינע וואסער וועט איר ריין ווערין פון אלע אייערע אום ריינקייט און פון אלע אייערע אום ווירדיקייט וועל איך ריינגען אייך דער בארעם זיך איבער אונז און פאר דארב אונז ניט וויא עס שטייט געשריבען גאט ברוך הוא איז דער בארעמיג ער וועט ניט לאזן דיר קיין שלאפקייט און ניט פאר דארבען דיך און וועט ניט פאר געסין דעם זיכערהייט פון די אבות וואס ער האט גישווארען צו זייא אין באשנייד אונזערע הערצער מען זאל ליב האבען דיין הייליגען נאמען אזוי וויא עס שטייט געשריבען גאט ברוך הוא וועט בשניידען דיינע הערצער און די הערצער פון דיינע קינדער כדי דו זאלסט ליב האבען דיין גאט מיט גאר דיין הארץ און מיט גאר דיין לעבין וועט ווער גיפינען צו אונזער גיבעט אזוי וויא עס שטייט געשריבען און איר וועט זוכען פון דארטען אייער גאט און דוא וועסט אים גיפינען אז דוא וועסט פארשטען מיט דעם גאנצען הארצען און מיט דעם גאנצען נפש דוא זאלסט ברייגגען אונז צוא דיין הייליגען בארג און דוא זאלסט אונז דער פרייען אין דעם הויז וואו דיא תפלות גייען ארויף אזוי וויא עס שטייט געשריבען איך וועל ברייגגען זייא צום הייליגען בארג און וועל דער פרייען זייא אין דעם בית המקדש זייערע קרבנות וועלען זיין צוא באווילינונג אויף דעם מזבח דארום מיין הויז וועט אן גערופען ווערען בית תפלה צוא אלע פעלקער:

שמע קולנו יי אלהינו הער צוא אונזער קול דוא אונזער גאט דער בארעם דיך איבער אונז און זייא מקבל מיט רחמים און מיט רצון אונזערע תפלות: השיבנו ה׳ קער אונז אים גאט ב״ה צוא דיר וועלין מיר זיך אום קערין צו דיר באנייא אונזערע טעג אזוי וויא פון לאנג איז גיוועז אונזערע רייד פאר נעם פאר שטייא אונזערע רייד עס זאל זיין צוא רצון דיא רייד פון אונזער מויל און די מחשבה פון דעם הארץ זאל זיין פאר דיר גאט ברוך הוא וואס איז אונזער

לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבֹשׁוּ כִּי אַתָּה יְיָ עֲזַרְתָּנוּ וְנִחַמְתָּנוּ: כִּי לְךָ יְיָ הוֹחָלְנוּ אַתָּה תַעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ שֶׁאֵין אָנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ אֲבָל אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ חָטָאנוּ:

דא זאגט מען אשמנו זוך אין תפלת יום כפור

הִרְשַׁעְנוּ וּפָשַׁעְנוּ לָכֵן לֹא נוֹשָׁעְנוּ וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לַעֲזוֹב דֶּרֶךְ רֶשַׁע וְחִישׁ לָנוּ יֶשַׁע כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבֹתָיו וְיָשֹׁב אֶל יְיָ וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל אֱלֹהֵינוּ כִּי יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ:

מְשִׁיחַ צִדְקֶךָ אָמַר לְפָנֶיךָ שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי: נַקֵּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִכָּל פְּשָׁעֵינוּ וְטַהֲרֵנוּ מִכָּל טֻמְאוֹתֵינוּ וּזְרוֹק עָלֵינוּ מַיִם טְהוֹרִים וְטַהֲרֵנוּ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם: עַמְּךָ וְנַחֲלָתְךָ רְעֵבֵי טוּבְךָ צְמֵאֵי חַסְדֶּךָ תְּאֵבֵי יִשְׁעֶךָ יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כִּי לַייָ אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת:

אֵל רַחוּם שְׁמֶךָ. אֵל חַנּוּן שְׁמֶךָ: בָּנוּ נִקְרָא שְׁמֶךָ: יְיָ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן אֲמִתֶּךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן בְּרִיתֶךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן גָּדְלְךָ וְתִפְאַרְתֶּךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן דָּתֶךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן הוֹדֶךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן וִעוּדֶךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן זִכְרֶךָ. עֲשֵׂה

בַּאשֶׁעפֶּער אוּן אוּנְזֶער אוּיס לֵייזֶער אל תשליכנו רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם דוּ זָאלְסְט נִיט אַוֶיעק וַוארְפֶן אוּנְז פוּן פַאר דִיר אוּן דַיין הֵיילִיגֶען רוּחַ זָאלְסְטוּ נִיט אַוֶועק גֶעמֶען פוּן אוּנְז דוּא זָאלְסְט נִיט אַוֶועק וַוארְפֶן אוּנְז אוּיף דֶער עֶלְטֶער אַז אוּנְזֶער כֹּחַ גֵייט אוּיס זָאלְסְטוּ נִיט פֶר לָאזֶען אוּנְז דוּא גָאט בָּרוּךְ הוּא זָאלְסְט נִיט פַאר לָאזֶען אוּנְז אוּן זָאלְסְט זִיךְ נִיט דֶער וַוייטֶערֶען פוּן אוּנְז טוּא מִיט אוּנְז אַצֵייכֶען צוּא גוּטֶען וֶועלִין זַייא וִויסֶען אַז דוּא הָאסְט אוּנְז מוֹחֵל גִיוֶוען דִיא עֲבֵירוֹת וָוארוּם דוּא גָאט הָאסְט שׁוֹין פִיל מָאל אוּנְז גִיהָאלְפֶען אוּן גִיטְרֵייסְט וָוארוּם צוּא דִיר גָאט הָאבֶּען מִיר גִיהָאפְט אוּן דוּא עֶנְטְפֶערְסְט גָאט אוּנְזֶער גָאט:

הִרְשַׁעְנוּ ופשענו מִיר הָאבֶּן גִישׁוּלְדִיגְט אוּן גִיזִינְדִיגְט דְרוּם זַיינֶען מִיר נִיט גִיוָוארֶן גִיהָאלְפֶן. גִיבּ אִין אוּנְזֶער הַארְץ צוּ פַר לָאזֶען דֶעם בֵּייזֶען וֶועג אוּן אַייל צוּ אוּנְז הִילְף יְיָ עָם אִיז גִישְׁרִיבֶען דוּרְךְ דַיין נָבִיא יְשַׁעְיָהוּ עֶר זָאל פַאר לָאזֶען דֶער רָשָׁע זַיין בֵּייזֶען וֶועג אִין דֶער אוּם רֶעכְטֶער מֶענְטְשׁ זַיינֶע בֵּייזֶע גִידַאנְקֶען. עֶר זָאל תְּשׁוּבָה טָאן צוּא גָאט. וֶועט עֶר אִים דֶער בַּארִימֶען אוּן זָאל זִיךְ קֶערֶען צוּא גָאט דֶען עֶר מֶערְט מוֹחֵל צוּ זַיין דִיא זִינְד:

מְשִׁיחַ צדקך דָוִד דֶער גִיזַאלְבְּטֶער מֶלֶךְ הָאט גִיזָאגְט פַאר דִיר. דִיא עֲבֵירוֹת פוּן בְּשׁוֹגֵג וֶוער קָאן זִיךְ קְלֶערֶן אוּן בַּאשְׁטֵיין כִּי פַאר בָּארְגֶענֶע עֲבֵירוֹת וָואס אִיךְ ווייס גָאר נִיט אוֹיבּ אִיךְ הָאבּ גִיזִינְדִיגְט מַאךְ מִיךְ רֵיין. מַאךְ אוּנְז רֵיין אוּנְזֶער גָאט פוּן אַלֶע אוּנְזֶערֶע זִינְד אוּן זַייא אוּנְז מְטַהֵר פוּן אוּנְזֶערֶע טוּמְאוֹת. אוּן שְׁפְּרֵיינְג אוּיף אוּנְז רֵיין וַואסֶער אוּן זַייא אוּנְז מְטַהֵר, וִויא דוּא הָאסְט גִישְׁרִיבֶּען דוּרְךְ דַיינֶע נְבִיאִים אִיךְ וֶועל שְׁפְּרֵיינְגֶען אוּיף אַייךְ רֵיין וַואסֶער אוּן וֶועל רֵיינִיגֶען אַייךְ וֶועט אִיר רֵיין וֶוערֶען פוּן אַלֶע אַייעֶר אוּם רֵיינִיקַייט פוּן אַלֶע אַייעֶרֶע אוּם וֶוערְדִיקַייט וֶועל אִיךְ רֵיינִיגֶען אַייךְ. דַיין פָאלְק אוּן דַיין נַחֲלָה וָואס זַייא זַיינֶען הוּנְגֶערִיג צוּא דַיין גוּטְס זַייא זַיינֶען דָארְשְׁטִיג צוּא דַיינֶע חֲסָדִים זַייא גִילוּסְטֶען צוּא דַיין הִילְף זָאלֶן זֵיי דֶער קֶענֶען אוּן זָאלֶן וִויסֶן אַז צוּ גָאט אוּנְזֶער גָאט אִיז דֶר רַחֲמִים מִיט דֶם פַר גֶעבּוּנְג:

אֵל רחום שמך גָאט דֶער בַּארֶמְהֶערְצִיגֶער אִיז דַיין נָאמֶען. גָאט לַייט וֶועלִיגֶער אִיז דַיין נָאמֶען. אִין אוּנְז הָערְט גִירוּפֶען דַיין נָאמֶען. גָאט ב״ה טוּא אוּנְז גִיבֶּעט וֶועגֶן דַיין הֵיילִיגֶען נָאמֶען.

למען חסדך׳ עשה למען טובך׳ עשה למען יחודך. עשה למען כבודך׳ עשה למען למודך. עשה למען מלכותך. עשה למען נצחך. עשה למען סודך עשה למען עזך׳ עשה למען פארך׳ עשה למען צדקתך׳ עשה למען קדשתך. עשה למען רחמיך הרבים. עשה למען שכינתך. עשה למען תהלתך. עשה למען אוהביך שוכני עפר. עשה למען אברהם יצחק ויעקב. עשה למען משה ואהרן. עשה למען דוד ושלמה. עשה למען ירושלים עיר קדשך. עשה למען ציון משכן כבודך. עשה למען שממות היכלך. עשה למען הריסות מזבחך. עשה למען הרוגים על שם קדשך. עשה למען טבוחים על יחודך. עשה למען באי באש ובמים על קדוש שמך. עשה למען יונקי שדים שלא חטאו. עשה למען גמולי חלב שלא פשעו. עשה למען תינוקות של בית רבן. עשה למענך אם לא למעננו. עשה למענך והושיענו:

עננו יי עננו. עננו אלהינו עננו. עננו אבינו עננו. עננו בוראנו עננו. עננו גואלנו עננו. עננו דורשנו עננו. עננו האל הנאמן עננו: עננו ותיק וחסיד עננו. עננו זך וישר עננו. עננו חי וקים עננו: עננו טוב ומטיב עננו. עננו יודע יצר עננו. עננו כובש כעסים עננו. עננו לובש צדקות עננו. עננו מלך מלכי המלכים עננו: עננו נורא ונשגב עננו. עננו סולח ומוחל עננו. עננו

טו פון וועגען דיין אמת טו פון וועגען דיין זיכערהייט דו זאלסט טאן פון וועגען דיין אכפערקייט און דיין שענהייט , דוא זאלסט טאן פון וועגען דיין תורה, טוא פון וועגען דיין ליב, טוא פון וועגען דיין בית המקדש וואס דוא פלעגסט דיך בצייגען צוא דיא ישראל דרינען, טוא פון וועגען דיין גידעכעניש, טו פון וועגען דיין חסד, טו פון וועגן דיין גוטצקייט, טו פון וועגען דיין גיאיינציגטקייט, טוא פון וועגען דיין כבוד, טו פון וועגען די וואס זיצען און לערנען דיין תורה, טוא פון וועגען דיין קיניגרייך, טוא פון וועגען דיין היילינגען נאמען וואס ער איז נצח נצחים, טוא פון וועגען דיינע פארכטיגע צדיקים וואס שטייט אויף זייא סוד ה׳ ליראיו, טוא פון וועגען תורה, טוא פון וועגען דיינע ישראל וואס שטייט איף זייא ישראל אשר בך אתפאר. טוא פון וועגען דיין צדקות, טוא פון וועגען דיין היליקייט, טוא פון וועגען דיין ליב טוא פון וועגן דיינע ליבע צדיקים וואס זיי רוען שוין אין דר ערד, טו פון וועגען אברהם יצחק ויעקב טוא פון וועגען משה רבינו מיט אהרן, טוא פון וועגען דוד מיט זיין זון שלמה, טו פון וועגען דיין היילינע שטאט ירושלים, טוא פון וועגען ציון דאס רואונג פון דיין כבוד, טוא פון וועגען דיין היכל וואס ער איז פר וויסט, טוא פון וועגען דיין מזבח דאס ער איז צוא בראכען, טוא פון וועגען די וואס זיינען גיהרגת גיווארין איבר דיין היילינגן נאמן בשעת חורבן בית המקדש. טוא פון וועגען די וואס זיינען גישעכט גיווארען איבער דיין איינציגען נאמען, טו פון וועגען דיא וואס זיינען גיקומען אין פייער און אין וואסער זיי זאלען היילינגען דיין נאמען, טוא פון וועגן די זייגענדיגע קינדר וואס זיי האבען ניט גיזינדיגט, טו פון וועגען די גרעסערע קינדער וואס זיי גייען צום מלמד און דאס קול פון זייער לערנען שפאלט אלע הימלען, טו פון דיינט וועגען אז נים פון אונזערט וועגען, טוא פון דיינט וועגען און העלף אונז שוין:

עננו ענטפער אונז גאט אונזער גאט ענטפער אונז אונזער פאטער ענטפער אונז אונזר באשעפער ענטפער אונז אונזר דער לייזער ענטפער אונז אונזר פארשטער ענטפער אונז באגלויבטער גאט ענטפער אונז אונזער פרומער און חסיד ענטפער אונז, ענטפער אונז ריינער און רעכט פארטיגער ענטפער אונז לעבעדיגער גאט באשטעטיגער גאט ענטפער אונז. ענטפער אונז גוטער און באגיטיגער ענטפער אונז, ענטפער אונז דוא גאט וואס דוא ווייסט דיא גידאנקען

ענטפער

עונה בעת צרה עננו. עננו פודה ומציל עננו. עננו צדיק וישר עננו: עננו קרוב לקוראיו עננו. עננו רחום וחנון עננו: עננו שומע אל אביונים עננו: עננו תומך תמימים עננו. עננו קשה לכעוס עננו. עננו רך לרצות עננו. עננו אלהי אבותינו עננו. עננו אלהי אברהם עננו. עננו פחד יצחק עננו. עננו אביר יעקב עננו. עננו עזרת השבטים עננו. עננו משגב אמהות עננו. עננו עונה בעת רצון עננו. עננו אבי יתומים עננו. עננו דין אלמנות עננו:

מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו: מי שענה ליצחק בנו כשנעקד על גב המזבח הוא יעננו: מי שענה ליעקב בבית אל הוא יעננו: מי שענה ליוסף בבית האסורים הוא יעננו: מי שענה לאבותינו על ים סוף הוא יעננו: מי שענה למשה בחורב הוא יעננו: מי שענה לאהרן במחתה הוא יעננו: מי שענה לפינחס בקומו מתוך העדה הוא יעננו: מי שענה ליהושע בגלגל הוא יעננו: מי שענה לשמואל במצפה הוא יעננו: מי שענה לדוד ושלמה בנו בירושלים הוא יעננו: מי שענה לאליהו בהר הכרמל הוא יעננו: מי שענה לאלישע ביריחו הוא יעננו: מי שענה ליונה במעי הדגה הוא יעננו: מי שענה לחזקיהו מלך יהודה בחליו הוא יעננו: מי שענה לחנניה מישאל ועזריה בתוך כבשן האש הוא יעננו: מי שענה לדניאל בגוב האריות הוא יעננו: מי שענה למרדכי ואסתר בשושן הבירה הוא יעננו: מי שענה לעזרא בגולה הוא יעננו: מי שענה לכל הצדיקים והחסידים והתמימים והישרים הוא יעננו:

רחמנא דעני לעניי ענינן. רחמנא דעני לתבירי לבא ענינן. רחמנא דעני למכיכי רוחא ענינן. רחמנא ענינן. רחמנא חוס. רחמנא פרוק. רחמנא שזיב. רחמנא רחם עלן השתא בעגלא ובזמן קריב:

~~~~~~

ענטפער אונז. ענטפער אונז גאט וואס דו האלסט איין דעם צארען ענטפער אונז דער וואס איז אן געקלייד מיט גערעכטיקייט ענטפער אונז מלך איבער אלע קיניגן ענטפער אונז פארכטיגער דער גרויסער ענטפער אונז דו וואס פאר גיבסט די עבירות ענטפער אונז דער וואס ענטפערט תמיד אין דער צייט פון איין צרה ענטפער אונז אויס לייזער און איז מציל ענטפער אונז גאט וואס דוא ווערסט אן גירופען צדיק וישר ענטפער אונז גאט וואס דוא ביסט נאהענט צוא דיא וואס זיי רופען דיך ענטפער אונז, דר בארמיגער גאט און ליט זעליגער גאט ענטפער אונז דער דא הערט צוא דיא אביונים ענטפער אונז דער דא לעהנט אינטער דיא פרומע לייט ענטפער אונז דער גאט פון אונזערע עלטערין ענטפער אונז גאט פון אברהם ענטפער אונז גאט וואס אונזער פאטער יצחק האט זיך גיפארכטען פר אים ענטפער אונז גאט דער וואס האט גישטארקט אונזער פאטער יעקב ענטפער אונז גאט דער באשיצער פון אונזערע מוטערס ענטפער אונז גאט וואס דוא ביסט גיוועזען דיא הילף פון דיא שבטים אין זייערע מלחמות ענטפער אונז גאט וואס דו ביסט שווער צו דער צערנען דיך ענטפער אונז גאט וואס דוא ביסט ווייך צים איבער בעטען ענטפער אונז וואס דו ענטפערסט תמיד אין דר צייט פון רצון ענטפער אונז דו ביסט איין פאטער פון דיא יתומים ענטפער אונז, ענטפער אונז דוא ביסט דין אלמנות ענטפער אונז:
~~~~~~

החזן מתחיל סלח לנו אבינו עד לכל קוראיך ואח"כ מתחילין כאן. וכן בכל תענית צבור

הַאֲזִינָה יְיָ תְּפִלָּתֵנוּ הַקְשִׁיבָה לְקוֹל תַּחֲנוּנוֹתֵינוּ: הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעָתֵנוּ מַלְכֵּנוּ וֵאלֹהֵינוּ כִּי אֵלֶיךָ נִתְפַּלָּל: שְׁמַע יְיָ וְחָנֵּנוּ יְיָ הֱיֵה עוֹזֵר לָנוּ

כרחם אב. לה' הישועה. סלח נא. הטה:

סליחה מיוסד ע"פ תשר"ק אלהינו ואלהי אבותינו ובסוף חתום שם המחבר מאיר חזק

תַּעֲנִית צִבּוּר קָבְעוּ תְּבוֹעַ צְרָכִים. שׁוּב עָדֶיךָ חַפֵּשׂ וְלַחֲקוֹר דְּרָכִים: רַךְ לְרַצּוֹת בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה עֲרָכִים. קָשֶׁה לִכְעוֹס תֵּת לְאַפַּיִם אֲרָכִים: צְדָדֶיךָ מְקֻשָּׁטִים עֲדָיִם בְּלִי תַפְשִׁיט. פְּאֵר הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת הוֹד תַּכְשִׁיט: עֶרֶךְ שַׁוְעָתֵנוּ לְךָ לְבַד נוֹשִׁיט. סֵדֶר חַיִּים וּפַרְנָסָה לִיצוּרִים תּוֹשִׁיט: נִסְתְּמָה הַבִּירָה וְנִתְרוֹקַן טוֹהַר הַשֻּׁלְחָן. מֵזִין וּמֵזִיחַ סֻתַּר מֶעֱבֶדֶת פָּלְחָן: לְשִׁפִיכַת הַנֶּפֶשׁ חָשׁוּב כִּבְשִׂית זָלְחָן. כִּמְעַטֵּר וּמַשְׂבִּיעַ גּוֹאֵל וְרוֹפֵא וְסַלְחָן: יָאוּת לְךָ יַעַן מִמָּנָתְךָ נִשְׁנֶסֶת. טוּב רוּחֲךָ הֱיוֹת נִזּוֹנֶת וּמִתְפַּרְנֶסֶת. חֶלְיֶיךָ שׁוֹאֶלֶת קוֹבֶלֶת וּמִתְנוֹסֶסֶת. זְכֹר דַּאֲגוֹתֶיהָ לְפָנֶיךָ מְשִׂיחָה וּמַכְנֶסֶת: וְאֵלֶיךָ הִיא נְשׂוּיָה וּבְךָ חֲסָיָה. הַווֹתֶיהָ הַעֲבֵר מִי כָמוֹךָ חֲסִין יָהּ. דֶּרֶךְ אֱמוּנָתְךָ בְּחֶלְקְךָ לְלִגְיוֹנְךָ אַפְסַנְיָא. גְּמוֹל חֶסֶד לַעֲלוּבָה הַלָּזוּ אַכְסַנְיָא: בְּקִיאִים וּמְיֻשָּׁבִים לְרַצּוֹתְךָ בִּדְבָרִים עֲרֵבִים. אָפְסוּ פַּסּוּ בְּכֹחָם קַטֵּיגוֹר מְעַרְבְּבִים. מֵאַהֲבֵי לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם זְרִיזִים וּמְעֻרְבָּבִים. יְרֵאָיו נִדְבָּרִים דָּתוֹ שַׁחֲרִים וַעֲרָבִים: הִקְדַּשְׁנוּ

מען זאגט סלח לנו אל ארך אפים ביז לכל קוראיך

האזינה יי תפלתנו הֶער צוּ גָאט אוּנְזֶער תְּפִלָּה פַאר נֶעם אוּנְזֶער גִיבֶּעט אוּן אוּנְזֶער גִישְׁרֵייא אוּנְזֶער מֶלֶךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא צוּא דִיר טוּעֶן מִיר בֶּעטֶען הֶער אוּנְז צוּא אוּן לַייטְזֶעלִיג אוּנז זַייא אַיין הֶעלְפֶער צוּא אוּנְז:

תענית צבור אַיין פַאסְט טָאג הָאבֶּען זֵיי גִיזֶעצְט דָאס קָהָל צוּ בַּאגֶערֶן אִירֶע בַּאדֶערְפֶנֶעשׁ צוּ ווִידֶער קֶערֶען צוּא דִיר צוּא פַארְשְׁטֶעהֶען אִירֶע וֶועגֶען דוּ בִּיסְט דֶער דָא אִיז ווֵייךְ צוּא בַּאווִילִיגֶען מִיט דְרַייצֶען אָן רִיכְטוּנְג אוּן זִיטֶען דֶער דָא אִיז הַארְט אוּן שְׁווֶער צוּ דֶער צֶערְנֶען צוּ גֶעבֶּען ווַארְטוּנְג פוּן צֶערְנֶען דַיינֶע זִיטֶען דִי גִיצִירְטֶע אִירֶע צִירוּנְג זָאלְסְטוּ נִיט אוֹיס צִיהֶען דִיא שֵׁיינְהַייט פוּן דֶער בַּארֶעמְהַארְצִיקַייט אוּן דִיא פַאר גֶעבוּנְג דָאס אִיז דִיא שֵׁיינֶע צִירוּנְג מִיט דִיא קְרוֹין דִיא אַלֶע הִיפְּשֶׁע פוּן לוֹיב אוּן בֶּעטֶען זָאלְסְטוּ אָן צִיהֶען דִיא אָרְדֶענוּנְג פוּן דָאס לֶעבֶּען אוּן שְׁפַּייזוּנְג זָאלְסְטוּ גְרֵייכֶען צוּ דִי בַּשֶׁעפֶענִישׁ דוּ הָאסְט בַּשַׁאפֶן פוּן דַיינְט ווֶעגֶען צוּ לוֹיבֶּען דִיךְ זִיא אִיז ווָארֶען פַאר שְׁטָאפְּט אוּן ווִיסְט דִי הוֹיפְּט שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם אוּן דֶער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אוּן אִיז ווָארֶען אוֹיס גִילֶערְט דִיא רֵיינִקַייט פוּן דֶעם טִישׁ דֶער אָפְּפֶער שְׁטוּל דֶער דָא ווֶערְט גִישְׁפַּייזְט פוּן דִי קָרְבָּנוֹת אוּן דֶער דָא מַאכְט פַאר רוּקֶען אִין פַאר גֶעבֶּען דִיא זִינְד אִיז ווָארֶען צוּ בְּרָאכֶען פוּן צוּ דִינֶען דְרוּף דֶעם דִינְסְט צוּ דָאס פַאר גָאסֶענֶע לַייבּ מִיט תְּפִלָּה דָאס רֶעכֶן אַז דֶער ווַיין פוּן מִזְבֵּחַ דָאס דָא אִיז גְרוּנֶען אִין דֶעם בְּרוּנֶען דָאס הֵייסְט שיתין אוּן זַיי צוּ אִינְז אַיין קְרֵיינֶער אוּן זֶעטֶער אַז אַיין דֶער לֵייזֶער אוּן אַיין הֵיילֶער אוּן אַיין פַאר גֶעבֶּער עֶס אִיז צִימְלִיךְ צוּא דִיר אָן צוּא נֶעמֶען אוּנְזֶער תְּפִלָּה ווֶערְט גִיגוּרְט פוּן דִיא יִשְׂרָאֵל דִיא דָא אִיז דַיין נָאבּ פוּן דַיין גוּטֶען ווִילֶן זָאלֶען זֵיי ווֶערֶן גִישְׁפַּייזְט אוּן דֶער גֶערְט ווֶערֶן דֶער ווַייל זֵיי בֶּעטֶען צוּ דִיר אוּן קְלָאגֶען אוּן שְׁרַייעֶן הוֹיךְ דָאס גִידֶערְבֶּנֶעשׁ פוּן אִירֶע זָארְג טוּעֶן זֵיי פַר דִיר רֵיידֶען אוּן פַר דִיר זָאגֶען אוּן פַאר בָּרְגֶען אוּן צוּ דִיר אִיז זִיא גִיהוֹיבֶּען אוּן אָן דִיר טוּט זִיא בַּאשִׁיצֶען כְּבָאךְ אוּן בֵּייזֶע גִישֶׁעהֶנִישׁ מַאךְ אִיבֶּער פָארֶען דֶען ווֶער אִיז אַז דוּ אַזוֹי אַשְׁטַארְקֶער גָאט אִין דַיין טֵיילֶען דָאס שְׁפַּייז אַז דוּא זֶעטִיגְסְט פוּן דַיין הַאנְט ווֶערְק אִיז פִיל פַאר גֶעלְט גִינָאד דִיא

צום עוללים וזקני אספות. ישרנו רנה ותפלה ושקדנו ספות. חשוך למטה מעון. ושלומנו תשפות. זקוף דל מעפר ואביון מאשפות: בתור המעלה ובמדות הגונות תרומות. ערבתנו שים לטוב יושב מרומות. ובמקוה טוהר תדיח קלות ורמות. מצוא תפלתנו הדר לאדרך רוממות: אל מלך יושב וכו׳

הושיעה יי כי גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם: כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא: הושע יי את עמך את שארית ישראל: ישראל נושע ביי תשועת עולמים: כרחם אב וכו׳

סליחה מיוסד ע״פ א״ב אלהינו ואלהי אבותינו

אנשי אמנה אבדו. באים בכח מעשיהם. גבורים לעמוד בפרץ. דוחים את הגזרות. היו לנו לחומה ולמחסה ביום זעם. זועכים אף בלחשם. חמה עוצרים בשועם. טרם קראוך עניתם. יודעים לעתר ולרצך כאב רחמת. למענם. לא השיבות פניהם ריקם. מרוב עונינו אבדנום. נאספו מנו בחטאינו. סעו המה למנוחות. עזבו אותנו לאנחות. פסו גודרי פרץ. צמתו

דא ווערען קיין און די דא ווערען שטיל און רוען זיגען אירען זיינען צו קענען באוויליגען דיך מיט זיסע רייד די זיינען צוא גיגעצט די דא קענען פאר מיידען מיט איר קראפט דעם הינדערער צו מאכען ליב מיך צו מיין פאטער דער דא איז אין הימעל פרישען ווי זיך פריא אין שפעטיגען זיך אבינט אין זייגע פארכט דיא דא ריידען זיין תורה מארגינס און אבינט מיר האבען גיהייליגט איין פאכט טאג יונגע און אלטע מיט אנאנדער מיט רעכט פארטיגע ליוב גיזאנג און גיבעט מיר קלאפען אין די ביי שטידלען פון דער שול פאר מייד די ישראל די דא זיינען אונטען און שפל פון זינד און אונזער פרייד זאלסטו מערען ריכט איף דעם ארמאן פון דער ערד און דעם נויט באדערפטיגען פון מיסטען אין דער מעלה און אין אזעלכע מעלות און זיטען די דא זיינען אפ גישיידענע און בעסער אז אנדערע מעלות זאלסטו אונז איף ברייגען אונזער באגער און פאר זיכערונג טוא צוא גוטען דו זיצער דאס הימעלס און אין דאס קוואל דיין רייגען זאלסטו שווייגקען דיא גרינגע זינד און גרויסע הויבע גינאד אונזער תפלה זאל גיפינען גינאד צוא שטארקען דיך מיט הויכקייט:

השיעה יי גאט העלף דען עס האט איף גיהערט דער חסיד דער וואס זאל באשיצען איף אונז דען עס זיינען פאר גאנגען דיא געטרייע פון מענשען דען עס איז קיין מענש גירעכט איף דער ערד דאס ער זאל גוטס טאן און זאל דריגען נית פעלען. גאט העלף דיין פאלק דיא איבער בלייבונג פון ישראל ווערט גיהאלפען מיט גאטס הילף פון אייביג הילף:

אנשי אמנה דיא וואראהאפטיגע לייט זיינען פאר לארען זייא פלעגען צו קומען מיט דעם כח פון זייערע גוטע מעשים. זייא זיינען גיוועז שטארק צו שטיין פאר דעם בראך. זייא זיינען אונז גיוועז ווייא איין מויער און איין באשיצונג אין דעם טאג פון צארען זייא האבען פאר שניטען דעם צארען מיט זייער גיבעט און גרים צארן האבן זיי פאר האלטען מיט זייער גישרייא. אז זיי האבען גירופען צו דיר האסטו זייא גיענטפערט זייא האבען גיוואוסט איבער צו בעטען און צו באוויליגען דיך. אזוי ווי איין פאטער האסטו דיך דער בארעמט אום זייער זכות דוא האסטו זייער פנים נית אוועק גילאזען לעהר. דורך אונזערע פיל זינד האבען מיר זייא פאר לארען און זיינען אין גיטאן גיווארען פון אונז דורך אונזערע חטאים. זייא האבען אוועק גיצויגען צו רוא. און האבען אונז גילאזט צו זיפצען. זיי האבן זיך איך אים גילאזין די וואס האבען פר צאמט דעם בראך און זיינען פר שניטן גיווארען די וואס האבען גישטילט דעם צארען. דיא וואס פלעגען צו שטיין פאר דעם בראך און זיינען דאוי גיוועז דיך איבער

מְשִׁיבֵי חֵמָה. קָמֵי בַּפֶּרֶץ אָיִן. רְאוּיִם לְרַצּוֹתְךָ בְּעֶתֶר: שֻׁטַּטְנוּ בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת. תְּרוּפָה לֹא מָצָאנוּ. שַׁבְנוּ אֵלֶיךָ בְּבוֹשֶׁת פָּנִים. לְשַׁחֲרְךָ אֵל בְּעֵת צָרוֹתֵינוּ:

פזמון שם המחבר שפטיה אל מלך יושב וכו׳

יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּיְיָ תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים. גַּם הַיּוֹם יִוָּשְׁעוּ מִפִּיךָ שׁוֹכֵן מְרוֹמִים כִּי אַתָּה רַב סְלִיחוֹת וּבַעַל הָרַחֲמִים: שְׁעָרֶיךָ הֵם דּוֹפְקִים כַּעֲנִיִּים וְדַלִּים. צָקוּן לַחֲשָׁם קְשׁוֹב יָהּ שׁוֹכֵן מְעָלִים. כי אתה: פְּחוּדִים הֵם מִכָּל צָרוֹת. מִמְחָרְפֵיהֶם וּמְלוֹחֲצֵיהֶם. נָא אַל תַּעַזְבֵם יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם. כי אתה: טוּבוֹתֶיךָ יְקַדְּמוּ לָהֶם בְּיוֹם תּוֹכֵחָה. וּמִתּוֹךְ צָרָה הַמְצִיאֵם פְּדוּת וּרְוָחָה. כי אתה: יִוָּשְׁעוּ לְעֵין כֹּל וְאַל יִמְשְׁלוּ בָם רְשָׁעִים. כַּלֵּה שְׂעִיר וְחוֹתְנוֹ וְיַעֲלוּ לְצִיּוֹן מוֹשִׁיעִים. כי אתה: הַקְשִׁיבָה אָדוֹן לְקוֹל שַׁוְעָתָם. וְלִמְכוֹן שִׁבְתְּךָ הַשָּׁמַיִם תַּעֲלֶה תְּפִלָּתָם. כִּי אַתָּה רַב סְלִיחוֹת וּבַעַל הָרַחֲמִים: אל מלך וכו׳ זכור רחמיך וכו

סליחות לשני תנינא

אומרים סלח לנו. אל ארך אפים עד ורב חסד לכל קוראיך:

אַל תִּקְצוֹף יְיָ עַד מְאֹד וְאַל לָעַד תִּזְכּוֹר עָוֹן. הֵן הַבֶּט נָא עַמְּךָ כֻלָּנוּ: הַעַל אֵלֶּה תִתְאַפַּק יְיָ תֶּחֱשֶׁה וּתְעַנֵּנוּ עַד מְאֹד: שׁוּבָה יְיָ עַד מָתָי וְהִנָּחֵם עַל עֲבָדֶיךָ: כרחם אב וכו׳

צוּא בֶּעטֶען זַיינֶען גִישְׁט דָא. מִיר זַיינֶען פַאר שְׁפְּרֵייט אִין דִיא פִיר ווִינְקְלֶען פוּן דֶער וֶועלְט אוּן קֵיין רְפוּאָה הָאבֶּען מִיר נִיט גֶעפִינֶען. קֶערֶען מִיר זִיךְ אוּם צוּא דִיר גָאט מִיט אַיין פַאר שֶׁעמְטֶען פָּנִים צוּא פָארְשְׁטֶען דִיךְ גָאט אִין דֶעם טָאג וָואס מִיר טוּעֶן תְּשׁוּבָה:

ישראל נושע דִיא יִשְׂרָאֵל וֶועלֶען גֶעהָאלְפֶען וֶוערֶען מִיט גָאט אַיין אֵייבִּיגֶע הִילְף. הַיינְט אוֹיךְ זָיא זָאלֶען גֶעהָאלְפֶען וֶוערֶען פוּן דַיין זָאג דֶער וָואס רוּעֶט אִין הִימֶעל. וָוארוּם דוּא בִּיסְט אַגְרוֹיסֶער פַאר גֶעבֶּער דִיא זִינְד אוּן אַיין בַּעַל הָרַחֲמִים. אִין דַיינֶע טוֹיעֶרֶען טוּעֶן זַייא קְלַאפֶּען. אַזוֹיא וִויא אָרִימֶע לַייט. דָאס גִיסוּנְג פוּן זֵייעֶר גִיבֶּעט פַאר נֶעם. גָאט וָואס רוּהֶעט הֶעכֶער פוּן דִיא אוֹיבֶּערְשְׁטֶע. מִיר בֶּעטֶען דִיךְ פַאר לָאז זַייא נִיט. גָאט פוּן זֵייעֶרֶע עֶלְטֶערֶן: דַיינֶע טוֹבוֹת זָאל זַייא פֶעֶרעֶרִין אִין דֶעם טָאג פוּן שְׁטְרָאף. מַאךְ זַייא גִיפִינֶען אַיין הִילְף אִין דֶער בַּייטֶערוּנְג. אוּן זָאלֶען גֶעהָאלְפֶען וֶוערֶען, אוּן זָאלֶען אוֹיף גֵיין קֵיין צִיּוֹן. דִי גִיהָאלְפֶענֶע יִשְׂרָאֵל. פַאר נֶעם הֶער גָאט צוּם קוֹל פוּן זֵייעֶר גֶעשְׁרֵייא. אוּן צוּ דַיין וואוֹינוּנְג דֶעם הִימֶעל. זָאהל אוֹיף גֵיין זֵייעֶר תְּפִלָּה. וָוארוּם דוּא בִּיסְט רַב סְלִיחוֹת וּבַעַל הָרַחֲמִים:

אל תקצוף דִיא גָאט מִיר בֶּעטֶן דִיךְ זָאלְסְט נִיט זֵייעֶר צָארְנֶען נִיט אֵייבִּיג זָאלְסְטוּ גִידֵיינְקֶען דִיא זִינְד וֶועה מִיר זַיינֶען אַלֶע דַיין פָאלְק אִיבּ צִיא דֶעם ווִילְסְטוּא דִיךְ אוֹיף הַאלְטֶען אוּן שְׁווַייגֶען אוּן לָאזֶען זַייא פַּיינִיגֶען. קֶער ווִידֶער גָאט ווִיא לַאנְג נָאךְ זָאהל דָאס דוֹיעֶרֶען אוּן בַּאדֵיינְק דִיךְ אוֹיף דַיינֶע קְנֶעכְט וָואס טוּעֶן דַיין רָצוֹן:

סליחה מיוסד ע"פ א"ב אלהינו ואלהי אבותינו ובסוף חתום שם המחבר אמתי

אֲפָפוּנוּ מַיִם עַד נָפֶשׁ. בָּאנוּ בְּעִמְקֵי מְצוּלָה. גַּלֵּי יָם עָבְרוּ עָלֵינוּ. דָּכְיוֹת תְּהוֹם כִּסָּתְנוּ. הוֹדֵנוּ נֶהְפַּךְ לְמַשְׁחִית. וְעוֹד לֹא עָצַרְנוּ כֹחַ. זִלְעָפוּנוּ עַל חַטֹּאתֵינוּ חוֹלְחָלְנוּ עַל רוֹב פְּשָׁעֵינוּ. טִכַּסְנוּ עֵצָה מַה לַּעֲשׂוֹת. יוֹעֵץ בְּקִרְבֵּנוּ אָיִן. כּוֹנַנּוּ בְּלֵב מַחֲשָׁבוֹת. לְמֵרָחוֹק שְׂאֵת דֵּעָה. מְסוֹרֶת בְּיָדֵינוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ. נְאָקָה תְּשׁוּבָה וּצְדָקָה. סוֹתְרוֹת רוֹעַ גְּזֵרוֹת. עוֹד מְעַנּוֹת עָם. פִּצְּנוּ בְּהַסְכָּמָה אַחַת. צוֹם שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁנִי. קָדוֹשׁ אוּלַי יַשְׁקִיף. רַחֲמָיו לְקַדֵּם לְרוֹגֶז. שַׁדַּי עֲשֵׂינוּ אֶת שֶׁלָּנוּ. תַּקִּיף עֲשֵׂה אֶת שֶׁלָּךְ. אַל תֵּשֵׁב עִמָּנוּ בַּדִּין. מִדֶּבֶר וּמֵחֶרֶב וּמֵרָעָב מַלְּטֵנוּ. תִּיקַר נַפְשֵׁנוּ בְּעֵינֶיךָ. יָהּ סְלַח לָנוּ: מְחַל לָנוּ. כַּפֵּר לָנוּ. כְּיוֹם רְדִתְךָ בֶּעָנָן: אל מלך ויעבור וכו׳

הַאֲזִינָה יְיָ תְּפִלָּתֵנוּ וְהַקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנוֹתֵינוּ: שְׁמַע יְיָ קוֹלֵנוּ נִקְרָא חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ: שִׁמְעָה יְיָ צֶדֶק הַקְשִׁיבָה רִנָּתֵנוּ הַאֲזִינָה תְּפִלָּתֵנוּ: שְׁמַע יְיָ וְחָנֵּנוּ יְיָ הֱיֵה עוֹזֵר לָנוּ: כרחם אב וכו׳

סליחה ע"פ א"ב כפיל אלהינו ואלהי אבותינו ושם המחבר ר׳ מאיר בר׳ יצחק

אֵזוֹן תַּחַן וְהַסְכֵּת עֲתִירָה. אַף הָפֵר וְשַׁכֵּךְ עֶבְרָה. בָּאֵי לְחַלּוֹתְךָ בְּנֶפֶשׁ מָרָה. בְּשִׁמְךָ הַגָּדוֹל יִמְצְאוּ עֶזְרָה: גְּעִיַּת נֶאֱנָחִים עֲנוּתָם חֲזֵה. גְּחִינַת קוֹמָתָם לֹא תִבְזֶה. דְּרוֹשׁ עֶלְבּוֹנָם מִצַּר וּבוֹזֶה. דְּרוֹךְ פּוּרָה וְנִצְחָם יַזֶּה: הֲלֹא אַתָּה הָיִיתָ וְהִנְּךָ. הָוֹ תִּהְיֶה בַּהֲדַר גְּאוֹנֶךָ. וְנַמְתָּ יִכּוֹן זֶרַע אֱמוּנֶיךָ. וְהִנָּם כָּלִים מִתִּגְרַת

אפפונו מים עד נפש עֶס הָאבֶּען אוּנְז אַרוּם גֶערִינְגֶעלְט דִיא וַואסֶער בִּיז צוּא דֶעם נֶפֶשׁ. דֶען מִיר זַיינֶען דֶר צִיטֶערְט וֶועגֶען אוּנְזֶערֶע חֲטָאִים אִין דֶר שְׁרַאקֶען אִיבֶּר אוּנְזֶערֶע פְּשָׁעִים. מִיר הָאבֶּען אַיין עֵצָה גִיקְלֶערְט וָואס צוּ טָאן אִין עֶס הָאט אוּנְז קֵיינֶער קֵיין עֵצָה צוּא גֶעבֶּען. מִיר הָאבֶּען אַלֶע גְלַייךְ אַיין דֵּעָה אָפּ גִיקְלֶערְט צוּא פַאר לָאזֶען זִיךְ אִיף גָאט וָואס וַוייט אִין הִימֶעל זִיצְט. מִיר הָאבֶּען אַיין קַבָּלָה פִין אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערְן אַז שְׁרַייעֶן צוּ גָאט תְּשׁוּבָה אִין צְדָקָה דָאס אִיז מְבַטֵּל דִי שְׁלֶעכְטֶע גְזֵרוֹת וָואס עֶס וֶוערְט חַס וְשָׁלוֹם אִין הִימֶעל נִגְזַר נָאךְ הָאבֶּען זַייא אָפּ גִישְׁטִיעֶסְט אוּן מִיר זַיינֶען אַלֶע מוּסְכָּם גֶעוָוארֶען דֶעם תַּעֲנִית פִין שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁנִי צוּא הַאלְטֶען טָאמֶער וֶועט דֶער הֵיילִיגֶער גָאט זֶעהֶן צוּ פֶערֶעכֶען זַיין רַחֲמָנוּת פַאר דֶעם צָארֶען וָואס אִיז חַס וְשָׁלוֹם נִגְזַר גִיוָוארֶען. הֶער צוּא דוּא גָאט מִיר טוּעֶן וָואס צוּא אוּנְז גִיהֶער טוּא דוּא שְׁטַארְקֶער גָאט וָואס צוּא דִיר גִיהֶער. זָאלְסְטוּ מִיט אוּנְז נִיט נוֹהֵג זַיין דֶער דִין נָאךְ אוּנְזֶערֶע מַעֲשִׂים נָאךְ. פוּן דֶבֶר חֶרֶב וְרָעָב מַאךְ אוּנְז אַנְטְרִינֶען. אוּנְזֶער נֶפֶשׁ זָאל בַּייא דִיר טַייעֶר זַיין. גָאט זַייא אוּנְז מוֹחֵל אוּנְזֶערֶע עֲבֵירוֹת אַזוֹי וִויא אִין דִיא צַייטֶען פוּן מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אַז עֶר הָאט מִתְפַּלֵּל גִיוֶועזֶען אוֹיף צֵיין הָעֶגֶל הָאסְטוּ אַרָאפּ גִינִידֶערְט מִיט דֶעם וָואלְקֶען אוּן הָאסְט אִים גֶעזָאגְט אַז דוּא בִּיסְט זַייא מוֹחֵל אַזוֹיא זָאלְסְטוּ הַיינְט אוּנְז מוֹחֵל זַיין:

האזינה ה׳ הֶער צוּא גָאט אוּנְזֶער תְּפִלָּה אוּן פַאר נֶעם אוּנְזֶער גִיבֶּעט הֶער צוּא גָאט אוּנְזֶער קוֹל וָואס מִיר רוּפֶען צוּא דִיר אִין לַייט זֶעלִיג אוּנְז אִין עֶנְטְפֶער אוּנְז. הֶער צוּא גָאט דָאס גֶערֶעכְטִיקַייט פַאר נֶעם אוּנְזֶער גֶעזַאנְג. הֶער צוּא גָאט אִין לַייט זֶעלִיג אוּנְז דוּא גָאט זַייא אוּנְז אַיין הֶעלְפֶער:

אזון תחן פַאר נֶעם אוּן הֶער צוּא דָאס גִיבֶּעט פוּן אוּנְז. דֶעם צָארֶען פַאר שְׁטֶער אִין שְׁטִיל דֶעם גְרִים צָרֶען. דִי וָואס קוּמֶען בֶּעטֶען דִיךְ מִיט אַבִּיטֶער לַייב. אִין דַיין גְרוֹיסֶען נָאמֶען זָאלֶען זַייא גִיפִינֶען אַיין הִילְף. דָאס גִישְׁרֵייא פִין דִיא וָואס זִיפְצֶען זָאלְסְטוּ הֶערֶען. אוּן זָאלְסְט נִיט מְבַזֶה זַיין וָואס זַייא בֵּייגֶען אַיין זֵייעֶר הֵייךְ. פַאר וָואר דוּא בִּיסְט גִיוֶוען אוּן בִּיסְט הַיינְט

תְּרוֹנֶנְךָ: זוֹעֲמוּ בְּעִוּוּיִם וּמִמַּאֲוַיִּם נִסָּחוּ. זוֹרוּ בְּאֲפָסִים וְלֹא נָחוּ. חֻבְּלָה רוּחָם וְלֶעָפָר שָׁחוּ. חָרְשׁוּ חוֹרְשִׁים וּמַעֲנִית הִמְתִּיחוּ. טָבְעוּ בַּבּוֹץ וְאֵין פּוֹצֶה. טוֹרְפֵיהֶם שָׁלוּ מִקָּצֶה לְקָצֶה. יוֹם לְיוֹם לוֹחֲמָם מְנַצֶּה. יַד פּוֹרְשִׂים מִלַּחַץ לֵיצֵא: כָּלוּ חַיֵּיהֶם בְּיָגוֹן וַאֲנָחָה. כּוֹשֵׁל רַבָּה וְעָרְבָה שִׂמְחָה. לְיֶשַׁע הוֹכִים וְהִנֵּה צְוָחָה. לְבִטּוּם קָמִים וְכָרוּ שׁוּחָה: מַעֲרִימִים סוֹד מִמְּךָ לְהַדִּיחָם. מַכְבִּידִים עוֹל לְהַכְשִׁיל כֹּחָם: נוֹאֲקִים אֵלֶיךָ בְּהִתְעַטֵּף רוּחָם. נַחַת לִמְצוֹא מִכּוֹבֶד טָרְחָם: שִׂיחַ צָקִים בְּמַעֲמַד צָפוּף. סְלִיחָה מְבַקְשִׁים בְּקָדְקוֹד כָּפוּף: עוֹשְׁקֵיהֶם יְקַנְיאוּם וּנְתָנוּם לְשִׁסּוּף. עוֹעִים יוּמְסְכוּ וְיִהְיוּ לְסִפּוּף: פְּדֵה דְבֵקֶיךָ מֵחֶרֶץ וְכִלּוּי. פַּלְּטֵם מִצּוֹרֵר וּתְנֵם לְעִלּוּי. צַוֵּה יְשׁוּעוֹת מְשַׁחֲרֶיךָ בְּחִלּוּי. צוּר עוֹלָמִים הוֹשִׁיעֵנוּ בְגִלּוּי: קַנָּא וְנוֹקֵם קַנֵּא לְשִׁמְךָ. קַצֵּץ עֻלָּם מִצַּוַּאר עַמֶּךָ. רְאֵה עֲמָלֵנוּ וְשׁוּב מִזַּעְמֶךָ. רִיבָה רִיבֵנוּ מֵעַם חֶרְמֶךָ. שִׁבְעָתַיִם הָשֵׁב לְחֵיק מְאַנְנַי. שַׁבֵּר חִצֶּיךָ מִדַּם מְעַנַּי: תַּטֶּה אָזְנְךָ לְקוֹל תַּחֲנוּנָי. תִּרְצֵנִי בְּקָרְאִי יְיָ יְיָ: אל מלך וכו׳

פזמון שם המחבר בראשי תיבות אמתי

יְהֹוָה יְהֹוָה אֵל רַחוּם. וְחַנּוּן. אֶרֶךְ אַפַּיִם. וְרַב חֶסֶד. וֶאֱמֶת. נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים. נֹשֵׂא עָוֹן. וָפֶשַׁע. וְחַטָּאָה. וְנַקֵּה. וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ: אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהֱמָיָה. בִּרְאוֹתִי כָּל עִיר עַל תִּלָּהּ בְּנוּיָה. וְעִיר הָאֱלֹהִים מֻשְׁפֶּלֶת עַד שְׁאוֹל תַּחְתִּיָּה. וּבְכָל זֹאת אָנוּ לְיָהּ וְעֵינֵינוּ לְיָהּ. יהוה: מִדַּת הָרַחֲמִים עָלֵינוּ

אויך. דוא בִּיסְט תָּמִיד אִין דֶעם שַׁיינְקַייט פוּן דַיין הֶערְשַׁאפְט. אוּן הָאסְט גִיזָאגְט זָאלֶען אָן גִיבְּרַייט זַיין דִי זֶרַע פוּן אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. זֵיי הָאבֶּן דֶער צָארִינְט מִיט זַייעֶר פַאר קְרִימוּנְג אוּן פוּן זַייעֶר גִילוּסְטִיקַייט זַיינֶען זַייא פַאר רוּקְט גִיוָוארֶען. זַייא זַיינֶען צוּא שְׁפְּרֵייט אִין דִיא עֶקִין פוּן דֶער וֶועלְט. זַייא שְׁטֶעלֶען זִיךְ תְּפִלָּה טָאן מִיט אַיין גִיבֵּייגִינֶע קֶעפּ. זַייא בֶּעטֶען פוּן דִיר פַאר גִיבּ מִיט אַיין גִיבֵּייגִינֶעם הַאלְז אוּן אַקִין. הֶעלְף דַיינֶע בַּאהֶעפְטִיגֶע פוּן פַאר שְׁנַיידוּנְג אוּן פַאר דַארְבּוּנְג. גִיבִּיט דִיא הִילְף פוּן דִי וָואס בֶּעטֶען דִיךְ מִיט צִיטֶערְנֶעשׁ. בַּאשֶׁעפֶער פוּן דֶער וֶועלְט הֶעלְף אוּנְז עֶס זָאל אַנְפְּלֶעקְט וֶוערִין דַיין הִילְף. דוּ זָאלְסְט נִידֶען דַיינֶע אוֹיעֶרֶען צוּ מַיין גִיבֶּעט. דוּא זָאלְסְט בַּאוִוילִיגֶען מִיךְ אַז אִיךְ רוּף אָן גָאט גָאט:

יי יי אל גָאט אִיז אֵיין גָאט אֵיין דֶער בַּארִימִיגֶער אוּן אֵיין לַייט זֶעלִיגֶער אוּן דֶער לֵיינְגֶערְט דֶעם צָארֶען. אוּן טוּט פִיל חֶסֶד מִיט אֱמֶת אוּן טוּט חֶסֶד צוּא צְוֵוייא טֵייזֶענְט דוֹרוֹת אוּן פַאר טְרָאגְט דִיא עֲבֵירוֹת וָואס מֶען טוּט בְּמֵזִיד אוּן בְּשׁוֹגֵג אוּן רֵיינִיגְט מִיט יְסוּרִים דִיא וָואס טוּעֶן צוּ אִים תְּשׁוּבָה. אוּן דוּ זָאלְסְט פַאר גֶעבִּין צוּ אוּנְזֶערֶע עֲבֵירוֹת סַיי בְּמֵזִיד אָדֶער בְּשׁוֹגֵג אוּן זָאלְסְט אוּנְז מַאכֶען אַרְבֶּען אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. לִיבֶּער גָאט אִיךְ טוּא גִידֵיינְקֶען אוּן בְּרוּמֶען אַז אִיךְ זֶעה אַז גָאטְס שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם אִיז גִינִידֶערְט בִּיז צוּם אוּנְטֶערְשְׁטֶן גְרוּב. הָאטְשֶׁע עֶס אִיז אַזוֹי זַיינֶען מִיר צוּא גָאט אוּן אוּנְזֶערֶע אֵיגֶען צוּא גָאט. דִי מִדָּה פוּן דֶער בַּארֶעמְקַייט זָאלְסְטוּ אוֹיף אוּנְז מַאכֶען וִוירְקֶלֶען. אוּן פַאר דַיין בַּאשֶׁעפֶער אוּנְזֶר גִיבֶּעט וַוארְ. אוּן פַאר דַיין פָאלְק בֶּעט רַחֲמִים. וָוארוּם אַלֶע הֶערְצֶער טוּעֶן וֵוייא אוּן אַלֶע קֶעפּ זַיינֶען קְרַאנְק דָאס מֵיינְט מֶען מִיר זַיינֶען זִינְדִיג אוּן שְׁלֶעכְט. אִיךְ הָאבּ אוּנְטֶער גִילֶעהֶנְט מַיינֶע נֶעגִיל דָאס מֵיינְט מֶען מִיר

התגלגלי. ולפני קונך תחנתנו הפילי. ובעד עמך רחמים שאלי. כי כל לבב דוי וכל ראש לחלי. יהוה׃ תמכתי יתדותי בשלש עשרה תבות. ובשערי דמעות כי לא נשלבות. לכן שפכתי שיח פני בוחן לבות. בטוח אני באלה ובזכות שלשת אבות. יהוה׃ יהי רצון מלפניך שומע קול בכיות. שתשים דמעותינו בנאדך להיות. ותצילנו מכל גזרות אכזריות. כי לך לבד עינינו תלויות׃ ה׳ ה׳ אל מלך זכור רחמיך וכו׳ תמצא לעיל

סליחות לעשרה בטבת

אומרים סלח לנו. אל ארך אפים עד ורב חסד לכל קוראיך

כי עם יי החסד והרבה עמו פדות׃ פדה אלהים את ישראל מכל צרותיו׃ והוא יפדה את ישראל מכל עונותיו׃ פודה יי נפש עבדיו ולא יאשמו כל החוסים בו׃ כרחם אב. יי צבאות. סלח לנו. וכו׳

סליחה מיוסד ע״פ א״ב אלהינו ואלהי אבותינו ובסוף חתום שם המחבר יוסף

אזכרה מצוק אשר קראני. בשלשה מכות בחדש הזה הכני. גדעני הניאני הכאני. אך עתה הלאני׃ דעבני בשמונה בו שמאלית וימנית. הלא שלשתן קבעתי תענית. ומלך יון אנסני לכתוב דת יונית׃ על גבי חרשו חורשים האריכו מענית׃ זועמתי בתשעה בו בכלמה וחפר חשך מעלי מעיל הוד וצפר. טרוף טורף בו הנותן אמרי שפר׃ הוא עזרא הסופר׃ יום עשירי צוה בן בוזי החוזה. כתב לך בספר המחזה.

פאר לאזען זיך אויף דיא דרייצעהן מדות אז מען זאגט זייא מיט כונה גייען זיי ניט לידיג צוריק. און די טויערען פון טרערען זיינען ניט װארען פאר שלאסען. דריבער פאר גיס איך מיינע תפלות פאר גאט װאס ער פרובט דיא הערצער. איך בין פאר זיכערט אין דיא דרייצעהן מדות און דעם זכות פון אונזערע דרייא אבות. עס זאל זיין דער רצון פון פאר דיר װאס דוא הערסט צוא דאס קול פון געוויין. דוא זאלסט טאן אונזערע טרערען אין ביין לאגעל עס זאל זיין צוא איין געדעכינעש דוא זאלסט אונז מציל זיין פון אלע גזרות. װארום נאר צו דיר אליין הייגען אונזערע אויגען׃

כי עס מיט גאט איז גינאד און פיל דער לייזונג. בעטען מיר דיך לייז אויס דיא ישראל פון אלע זינד. ער זאל אויס לייזען די ישראל פון אלע זייגע זינד. גאט לייזט אויס דאס נפש פון זייגע קנעכט און זייא װערען ניט פאר שולדיגט דיא װאס באשיצען זיך אין אים׃

אזכרה מצו׳ איך גידיינק דאס באצווינגעניש װאס מיך האט גיטראפען אין דעם חודש האט ער מיך דרייא מכות גישלאגען. ער האט מיך פאר שניטען און פאר װערט און צוא בראכען. ער האט מיך פאר לאשען אכט טעג אין טבת איך האב אויף זייא דרייא תענית גיזעצט איך בין גיצוארענט גיװארען ניין טעג אין טבת מיט שאנד און פאר שעמונג עס איז פאר מיטען גיװארען פון מיר דאס שיין העמדיל פון דעם כהן גדול װאס האט שיינע רייד גירעט דאס איז עזרא הסופר. דעם צעהענטען טאג אין טבת איז גיבאטען גיװארען דער נביא

לזכרון לעם נמס ונבזה. את עצם היום הזה: מנין סדר חדשים בעשרה בו העיר. נהי ויליל במופי אפעיר. סדר פורעניות בתוך לבבי יבעיר. בבא אלי הפליט לאמר הכתה העיר: על אלה פני אבק זריתי. פצתי על ארבעתן לו חין בלבבי יריתי. צרות על אלה קבר לי כריתי. צדיק הוא יי כי פיהו מריתי: קראתי שמך מתנחם על רעתי. ראה עניי ושמע קול פגיעתי. שמע תחנתי היש נא ישועתי. אל תעלם אזנך לרוחתי לשועתי: ירח טבת מאד לקיתי בו. ונשתנו עלי סדרי נתיבו. סררתי פשעתי יגלה לי טובו. האומר לים עד פה תבא: אל מלך ויעבור וכו׳

אלהים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך שמו את ירושלם לעיים: אלהים זדים קמו עלינו ועדת עריצים בקשו נפשנו ולא שמוך לנגדם: כרחם אב וכו׳

סליחה מיוסד ע״פ א״ב אלהינו ואלהי אבותינו וש״ה החתום אברהם ב״ר מנחם חזק

אבן הראשה. לעיים ולהרישה. ונוחלי מורשה. מנוד ראש בלאמים: בקרבי לב נכאב. נדוה ונדאב. נשארנו כאין אב. והיינו כיתומים: רכה וענוגה. בשושנים סוגה. ועתה היא נוגה. מסורה ביד קמים: היתה כאלמנה. קריה נאמנה. וזרע מי מנה. נמכרו בלא דמים: מעננה ורכה. צלחה למלוכה.

יחזקאל בן בוזי אין דער נבואה מיט דעם לשון שרייבט דיר אן אין ספר פון נביאות. פאר איין זכרון צו דעם אים ווידדיגען און פאר שעמט פאלק דעם היינטיגען טאג. אין דער צאהל פון חדשים איז דאס געווען דער צעהנטער חודש דאס איז טבת וואס אין אים האט ער דר וועקט קלאג און יאמער וואס איך וויל מיט מיין מויל עפענען. דעם סדר פון די פורעניות טוט אין מיין הארץ ברענען אין דעם טאג וואס איז מיר איין בשורה אן געקומען דורך דעם אנטלויפער אז די שטאט איז געשלאגען געווארען. אויף די זאכען האב איך שטויב אויף מיין פנים פאר שפרייט איך זאג אויף די זאכען וואס עס איז געשעהען געווארען אין די פיר תעניתים ווען איך וואלט געהאט אין מיינע הענט די פייל וואס די שטאט האט געטראפען. וואלט איך זיא בעסער אין מיין הארצען צביין געווארפען אויף די צרות וואלט איך מיך בעסער איין קבר געגראבען. גאט איז גערעכט ווארום איך האב ווידער געשפעניגט די רייד פון זיין מויל. דוא גאט איך טוא רופען דיין נאמען אין האב חרטה אויף מיינע שלעכטע מעשים זעה מיין ארעמקייט און פר נעם דאס קול פון מיין געבעט. שמע תחנתי הער צוא מיין געבעט. און איל מיין הילף פאר הויל ניט דיין אויער צוא מיין דער ברייטונג צו מיין געשריא. דעם חודש טבת בין איך זייער אין אים געשלאגען געווארן און זיינען פאר ענדערט געווארען אויף מיר דער סדר פון זיין פירונג איך האב אפ געקערט און האב געזינדיגט דאך בעט איך אים אז ער זאל מיר מיט זיין גוטקייט אנטפלעקען דער גאט וואס ער האט געזאגט צו דעם ים ביז אהער זאלסטו קומען מאר ער איבער זיין גרענעץ ניט איבער טרעטין זאל ער צוא מיינע צרות אויך אזויא זאגען:

אלהים באו גאט עס זיינען געקומען פרעמדע אין דיין נחלה זיא האבען פאר אום ריינגט דיין הייליג היכל זיא האבען געמאן ירושלים צוא וויסטעניש:

אבן הראשה דער הויפט שטיין דאס איז דאס בית המקדש איז צו וויסטונג און צו אקערונג. אין די ישראל וואס האבן געארבט די תורה זיינען געוועזן צו איין קאפ שאקלן און צו געשפעט אין מיר איז דאס הארץ פר ווייטיגט און פר טרויערט. מיר זיינען איבער געבליבן אזוי ווי אן איין פאטער מיר זיינען געווארן אזוי ווי יתומים. ישראל די ווייכע און ארום געטאנצט ווי מיט רויזן. זיא איז געווארן אז איין אלמנה. די וואר האפטיגע שטאט ירושלים און ישראל וואס זיי הייסן מי מנה

וּמַעֲנִיתָהּ אָרְכָה. זֶה כַּמָּה שָׁנִים וְיָמִים: בֵּית יַעֲקֹב לְבִזָּה. לְלַעַג וּלְעִזָּה. וְהָעִיר הָעַדִּיזָה. לְמַטְּעֵי כְרָמִים: רְווּיָה תַּרְעֵלָה. בְּיַד בְּנֵי עַוְלָה. הֲרָצוּיָה כְּעוֹלָה. וְכִקְטוֹרֶת הַסַּמִּים: מָאֲסָה לִזְנוֹחַ. תּוֹרַת אֲבִי זָנוֹחַ. וְלֹא מָצְאָה מָנוֹחַ. לֵילוֹת וְגַם יָמִים: נוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן. מִמְּךָ יְהִי צִבְיוֹן. לְהָשִׁיב לְרִיב צִיּוֹן. שְׁנַת שִׁלּוּמִים: חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם. מְעוֹנָה אֱלֹהֵי קֶדֶם. וְלַבֵּן כַּצֶּמֶר אוֹדֶם. וְכַשֶּׁלֶג כִּתָמִים: הַזְקִנֵנוּ בְּיִרְאָתֶךָ. וּבְקִיּוּם תּוֹרָתֶךָ. וּפָקְדֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. אֵל מָלֵא רַחֲמִים: אל מלך וכו׳

פזמון שם המחבר בראשי החרוזות אברהם יצחק אפרים חזק

אֲבוֹתַי כִּי בָטְחוּ בְּשֵׁם אֱלֹהֵי צוּרִי. גָּדְלוּ וְהִצְלִיחוּ וְגַם עָשׂוּ פֶרִי. וּמֵעֵת הֻדְּחוּ וְהָלְכוּ עִמּוֹ קֶרִי. הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי: בָּעֲשִׂירִי לַחֹדֶשׁ סָמַךְ מֶלֶךְ בָּבֶל. וְצָר עַל עִיר הַקֹּדֶשׁ. וְנִקְרַב רַב הַחוֹבֵל. נִתַּתִּי הַדֵּשׁ וְעֻנֵּיתִי בְּבָבֶל. וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ לְאֵבֶל כִּנּוֹרִי. אבותי: רֵאשִׁית בִּכּוּרָה לְרֵאשִׁית הַחֵרֶם. שֵׁם אֲחֵרִים הִזְכִּירָה וְהֶעָוֹן גּוֹרֵם. פְּנֵי אֵל לֹא הִכִּירָה וְשֻׁטְּפָם בְּזֶרֶם. צָרָה

זיינען פר קויפט געוועזן אן געלט. די גיזיפטע און אידעלע האט אין ארץ ישראל צו קיניגרייך באגליקט איז איר אקער גילייגערט פיל יאר און טעג. דאס הויז גיזינד פון יעקב איז געוועזן צו פאר שפעטונג און צוא ביא רייד און די גיפרייטע שטאט ירושלים איז צוא פלאנצונג פון וויין גערטנער. זיא איז גיווארען גיזעטיגט מיט ביטער גיטראנק. די ישראל די באווילגטע אז ווי איין קרבן עולה און קטורת וויל זיא האט פר מיאוסט צו פר לאזן די תורה פון משה רבינו ער הייסט אבי זנוח דר פאטר וואס האט פר לאזען די זינד פון ישראל. איבר דעם האט זיא דערנסט מאלט קיין מנוחה ניט געפונען נעבט און טעג. דוא פארכטיגער איבערשטער גאט פון דיר זאל זיין דער ווילען בביא אונזערע טעג וויא אמאל דוא גאט פון אייביג און וואוינט אין הימעל. און מאך ניים וויא ווייסע וואל דאס רויטקייט פון דיא זינד און וויא שנייא מאך דיא פלעקען פון דיא עונות. שטארק אונז אין דיין פארכט און מקיים זיין דיין תורה און גידיינק אונז מיט דיין הילף דוא גאט ביסט פיל מיט רחמים:

אבותי כי בטחו מיינע עלטערען אז זייא האבען איין בטחון גיהאט אין דעם נאמען פון מיין שטארקען גאט זיינען זיי ווארן גיאכפערט און באגליקט און האבען פירות גימאכט אבער פון דענמאלט וואס זייא זיינען פון אים פאר שטויסען גיווארען מחמת זייא זיינען מיט אים גינאנגען מיט הארטיקייט זיינען זייא אלע מאל גינאנגען גימינערט ביז דעם צעהענטען חודש. אין דעם צעהענטען טאג פון דעם חודש האט צו גישפארט דר מלך פון בבל און האט באלעגערט דיא היילינע שטאט און האט גינעהנט דער גרויסער פאר דארבער נבוכדנאצר איך בין ווארן גינעבן צום דרעשען און בין ווארען גיפייניגט אין קייטען איבער דעם ווען דר חודש קומט ווערט מיין פידעל פון שמחה צוא טרויערונג פאר קערט. דיא ערשטע צייטיגע פרי דאס איז ישראל האבען אפ געטער גידינט און האבען זייער נאמען מזכיר געוועזן זיינען זיי צוא גרונט גיריכט גיווארען און דאס האט אלץ דיא זינד גורם געוועזן זיא האט ניט געוואלט גאט דער קענען איז זיא פאר פלייצט געווארען וויא מיט איין שטראם וואסער איין וויטאג האט זיא באקומען אזוי וויא איין נייוועררין פון איין ערשטלינג דענמאלט האבען די מלאכים

כמכבירה כעת במרום תמריא. אבותי: אלהים הביא
יום רעה ומצור. צוה צרי סביבי עוללי לבצור. יום הרך
לבבי. ואין כח לעצור. ודבר אל נביא. משול אל
בית המרי. אבותי: מיושבי שער העביר אדרת. חמתו
כאש בער והרים עטרת. ומלבנון יער השליך תפארת:
ורוח סועה וסער תסמר שערת בשרי. אבותי: יפיפית
נמשלת. ועתה קדורנית. בעון כי כשלת. ולבך
אחורנית. ונבוך ונחשלת. ראשונה ושנית. והחתל
לא חתלת. מעט צרי. אבותי: צדיק הצור תם. נשוא
עון נלאה. מכרוב למפתן לפנת גג דאה. מעון
הנכתם. וצעקתם באה. רבה רעתם כעץ עשה פרי.
אבותי: חזק כל קמי תוכן העלילות. כי מלאו ימי ברוע
מפעלות. ומבושת עלומי שכחתי גמולות. נותן לחמי
ומימי פשתי וצמרי. אבותי: קמי פיהם פערו ונחלתי
בלעו. מאד עלי גברו ודמי שתו ולעו. עובדי כוכבים

אין הימעל אויף איר ווייטאג געקלאגט מיט ביטערע קלאג. גאט האט גיבראכט איין טאג פון
כייז און איינקייט ער האט דענסט מאלט גיבאטין מיינע באליידיגער ארום מיר מיינע קיוזות
דיא קינדער צוא טרעטען דעם טאג האט ער גישלאפט מיין הארץ און עס איז ניט קיין כח
גיוועזן איין צו האלטען און האט גירעט צו יחזקאל הנביא גיי זאג צו דעם ווידער שפעניגען
הויז גיזינד משלים פון פורענות. פון דיא סנהדרין וואס זיצען אין טויער פון משפט האט
ער דעם מאנטעל אפ גיטאן דאס ער האט זייא דיא חכמה צוא גינומען און זיין צארען האט
אים גיברענט וויא פייער און האט דיא קרוין אפ גיהויבען און פון וואלד פון בית המקדש
האט ער אראפ גיווארפען דאס שיינהייט און האט גישיקט איין שטורעם ווינט איין אוים
רייסער האט גימאכט שטעבען דיא האר פון מיין לייב. צוא איין שיינע כיסטו גליך גיוועזן
און דער נאך ביסטו גישוארצט גיווארען דורך דעם זינד וואס דוא ביסט גישטריכעלט
גיווארען און דיין הארץ איז אוועק גיקערט פון גאט ער האט דיך גיקליינט און ביסט גשלאפט
גיווארען ביא דעם ערשטען חורבן און ביא דעם אנדערען חורבן און ביסט ניט ווארען
גיפלאסטערט איין ווייניג פלאסטער פון תשובה. דער צדיק הקב"ה דער שטארקער און גאנץ
זיין ווערק איז כביכול מיד צו פאר טראגען דיא זינד אזוי פיל מאל האבען זייא גיזינדיגט און
ער האט זייא אלץ מוחל גיוועזן און האט אוועק גישוועבט פון דעם ארט וואס דער כרוב איז
גישטאנען צוא דעם שוועל פון היכל און דער נאך צוא דעם שפיץ דאך. איבער זייערע
גיפלעקטע זינד און זייער גישרייא איז גיקומען פאר גאט זייער בייזקייט האט גיוואקסען אזוי
וויא אבוים וואס וואקסט ארוים פירות. ער האט גישטארקט אלע מיינע פיינד דער גאט וואס
ציילט דיא מעשים פון דעם מענשען ווארום מיינע טעג זיינען דער פילט גיווארן מיט מיינע

עָלַי צָרוּ. וְאֶת אַחַי הֵרֵעוּ. הָאוֹמְרִים עָרוּ עָרוּ בְּנֵי שֵׂעִיר הַחוֹרִי. אבותי: אָמְרוּ לְכוּ נְבַלֵּם וְנַשְׁבִּיתָה זִכְרָם. אֵל קַנֹּא וְנוֹקֵם גְּמוּלָם יִשְׂאוּ אֶת שִׂבְרָם. כְּמַעֲשֵׂיהֶם שַׁלֵּם וְיֵבוֹשׁוּ מִשִּׁבְרָם כְּאִישׁ חָלוּם חוֹלֵם שְׁלשָׁה סַפֵּי חוֹרִי. אבותי: פְּצָעַי לֹא רֻכְּכָה וְחַבּוּרוֹתַי רָצַח. וְעֵינַי הוֹכַהְתָּה צוֹפָה לְדוֹדִי צַח. הַעוֹד לֹא שָׁכְכָה חֲמָתוֹ לָנֶצַח. עַל מֶה עָשָׂה כָּכָה וּמֶה הֳרִי. אבותי: רַחוּם זֶה אֵלִי אַל לָעַד תִּזְנַח. אָרְכוּ יְמֵי אֶבְלִי וְעוֹד לִבִּי נֶאֱנַח. שׁוּבָה אֶל לְאָהֳלִי מְקוֹמְךָ אַל תַּנַּח. שַׁלֵּם יְמֵי אֶבְלִי כִּי תָבֹא עַל שִׁבְרִי. אבותי: יְהוָה מְנָת חֶלְקִי חוּשָׁה לִי לְעֶזְרָה. וּפִתַּחְתָּ שַׂקִּי שִׂמְחָה לִי לְאוֹרָה. וְתַגִּיהַּ אֶת חָשְׁכִּי בְּאוֹרְךָ לְהָאִירָה. אֶת נֶשֶׁף חִשְׁקִי כִּי אַתָּה נֵרִי. אבותי: מִגָּוֹן וַאֲנָחָה פְּדֵה אֵל אֶת נַפְשִׁי. עֲשֵׂה לְעַמְּךָ הֲנָחָה. מַלְכִּי וּקְדוֹשִׁי. תַּהֲפוֹךְ לִרְוָחָה אֶת צוֹם הַחֲמִישִׁי. לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה צוֹם הָרְבִיעִי וְצוֹם הָעֲשִׂירִי. אבותי: אל מלך וכו׳ זכור רחמיך וכו׳ תמצא לעיל

בִּיזֶע מַעֲשִׂים און פוּן שַׁאנְד פוּן מַיין יוּגֶענְד הָאבּ אִיךְ פַאר גֶעסֶען צוּ בַּאצָאלֶען פַאר דֶעם גוּטְס וָואס גָאט הָאט מִיר גִיטָאן עֶר גִיט מִיר מַיין בְּרוֹיט מַיין וַואסֶער מַיין פְלַאקְס מַיין וָואל. דִיא מַחֲרִיבֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָאבֶּען זַייעֶר מוֹיל גִיעֶפִינְט אוּן מַיין אַרְבּ הָאבֶּען זַייא פַאר דָארְבֶּען זַייא הָאבֶּען זִיךְ זַייעֶר אוֹיף מִיר גִישְׁטַארְקְט אוּן מַיין בְּלוּט הָאבֶּן זַייא דֶענְמָאלְט גִיטְרוּנְקֶען בִּיז זַיי זַייגֶען מִיד גִיוָוארֶען זַייא הָאבֶּען אוֹיף מִיר בַּאלֶעגֶערְט אוּן מַיינֶע בְּרִידֶער הָאבֶּען זַיי גִיאִיבּ־לְט זַייא הָאבֶּען גִיזָאגְט רַייסְט אוּן רַייסְט בִּיז צוּם גְרוּנְד. זַייא הָאבֶּען גִיזָאגְט גֵייט מִיר וָואלֶען זַייא פַאר לֶענְדֶען אוּן מִיר וֶועלֶען פַאר שְׁטֶערִין זַייעֶר גִידֶעכְּטְנִישׁ זַיי זָאלֶען אַיין סוֹף הָאבֶּען אַזוֹי וִוי דֶער שַׂר הָאוֹפִים וָואס עֶס הָאט גִיחָלֶמְתּ דִיא דְרַייא קֶערְבּ. מַיין ווּאנְד אִיז נָאךְ נִיט גִייךְ גִיוָוארֶען אוּן מַיינֶע בַּיילֶען אִיז גִימָארְד אוּן מַיין אוֹיג אִיז טוּנְקֶעל פוּן צוּ הָאפֶען וָואס אִיךְ הָאבּ גִיהָאפְט צוּא מַיין לוֹיטֶערֶען פְרַיינְד. אִיז דֶען נִיט גִישְׁטִילְט זַיין צָארֶען אוֹיף נִצְחוֹן וָוארוּם הָאט גָאט אַזוֹי גִיטָאן אוּן וָואס אִיז דֶער צָארֶען. דֶער בַּארֶמִיגֶער דָאס אִיז מַיין גָאט נִיט צוּ אֵייבִּיג זָאלְסְטוּ פַאר לָאזֶען קֶער וִוידֶער גָאט צוּא מַיין גִיצֶעלְט דַיין אָרְט דָאס בֵּית הַמִּקְדָּשׁ זָאלְסְטוּ נִיט פַאר לָאזֶען. בַּאצָאל מִיר דִיא טֶעג פוּן מַיין טְרוֹיעֶרְקַייט מִיט פְרֵייד וֶוען דוּא וֶועסְט קוּמֶען מַיין שֶׁבֶר בַּאצָאלֶען. גָאט דִי גָאבּ פוּן מַיין טֵייל אַייל מִיר צוּ הִילְף גֶעם מִיר אַרָאפּ מַיין זַאק אָן צִיא גוּרְטֶען מִיךְ מִיט פְרֵייד. דוּא זָאלְסְט לַייכְטֶען מַיין פִינְסְטֶערְנִעשׁ מִיט דַיין לִיכְט צוּא לַייכְטֶען דֶעם אָבִינְט וָואס אִיךְ גִילוּסְט וָוארוּם דוּא בִּיסְט מַיין לִיכְט. פוּן טְרוֹיעֶרְקַייט אוּן זִיפְצֶען לֵייז אוֹיס גָאט מַיין לַייבּ מַאךְ אִיר רוּא. דוּא גָאט מַיין קֶענִיגֶער מַיין הֵיילִיגֶער פַאר קֶער צוּא בְּרֵייטְקַייט דֶעם תִּשְׁעָה בְּאָב פַאר קֶער צוּא לוּסְט אוּן צוּא פְרֵייד דֶעם שִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז אוּן עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת:

סליחות לתענית אסתר

אומרים סלח לנו. אל ארך אפים, תמצא לעיל

קַוֵּה קַוִּינוּ אֶל יְיָ וַיֵּט אֵלֵינוּ וַיִּשְׁמַע שַׁוְעָתֵנוּ: אַף אֹרַח מִשְׁפָּטֶיךָ יְיָ קִוִּינוּךָ לְשִׁמְךָ וּלְזִכְרְךָ תַּאֲוַת נָפֶשׁ: כרחם אב וכו'

סליחה ע"פ א"ב ובסוף חתום שם המחבר מנחם ברבי מכיר יחיה אמן ואמן

אלהינו ואלהי אבותינו

אָדָם בְּקוּם עָלֵינוּ חִיל אֲחָזָתְנוּ לִרְעוֹד. בְּהִתְחַפְּשׂוֹ לְמַלְכוּת חָנֵף. כִּמְעַט כָּשַׁלְנוּ לִמְעוֹד. גָּמְרוּ לְמָכְרֵנוּ כְּתֶל וְהָרִיץ בְּלִי מִסְעוֹד. אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם מִגּוֹי וְלֹא יִזָּכֵר שֵׁם יִשְׂרָאֵל עוֹד: דַּלּוּ עֵינַי לַמָּרוֹם קְרָאתִיךָ אוֹיְבַי לָקוֹב. הַכְרֵת שֵׁם וּשְׁאָר וּמְחֵה שֵׁם לִרְקוֹב. וְצָר צוֹרְרֵי בְּנִכְלֵיהֶם אֲשֶׁר נִכְּלוּ לַעֲקוֹב. וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה יָהּ. וְלֹא יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב. זְרוּיִם עָנָה וַיַּגֶּה וְלֹא מִלֵּב לְכַלּוֹתָם. חָבוּ לְפָנִים וְרָדַם בַּהֲסָרַת טַבַּעַת לְהַחֲלוֹתָם. טוֹב דְּבָרוֹ הֵקִים לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהַעֲלוֹתָם. בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלּוֹתָם: יָדַע רֶמֶז הַקּוֹרוֹת לְעַם מְעֻפָּר וּמְהֻדָּס. כְּתָב הַסֵּתֶר אַסְתִּיר וּמָר דְּרוֹר מְפֻרְדָּס. לִשְׁבּוֹת הָמָן מְמֻהֶרֶת. הֲמַן הָעֵץ קִנְדָּס. תַּחַת הַנַּעֲצוּץ יַעֲלֶה בְרוֹשׁ וְתַחַת הַסִּרְפָּד יַעֲלֶה הֲדַס: מַקְשִׁיב דְּבַר שֶׁקֶר כָּתַב שִׂטְנָה וָעֶצֶב. נִתְעַטֵּף בְּבִגְדֵי שְׂרָד כְּטָעָה בְּמִנְיַן קֶצֶב. סִדֵּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוֹנִים כְּלֵי הַמַּחְצֵב. וַיָּבֹא גַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב: עַם הַנִּמְצָאִים בְּשׁוּשַׁן בְּאָכְלָם מִזֶּבַח עָבְרָם. פָּעַר פִּיו לְהַשְׂטִינָם וּלְהַסְגִּירָם בְּיַד נוֹתֵן מִכְרָם. צוּר הִסְכִּים לִכְתּוֹב אִגֶּרֶת לְאַבֵּד שִׁבְרָם.

קוה קוינו הָאפֶען הָאבֶען מִיר גיהָאפְט צוּא גָאט אוּן עֶר הָאט זַיין אוֹיעֶר גינֵייגְט צוּ אוּנְז אוּן הָאט גיהֶערְט אוּנְזֶער גישְׁרַייא. אוֹיף דַיין רֶעכְטִין וֶועג פוּן מִשְׁפָּט הָאבֶען מִיר גיהָאפְט צוּא דִיר אוּן צוּא דֶער מִדָּה פוּן דַיין שֵׁם הוי"ה אוּן צוּא דֶער מִדָּה פוּן דַיין שֵׁם וָואס מֶען גידֵיינְקְט דִיךְ מִיט אדנ"י אִיז דָאס גילִיסְטֶען פוּן דֶעם נֶפֶשׁ:

אדם בקום דֶער הָמָן וָואס עֶר אִיז גָאר אֵיין מֶענְשׁ גיוֶועזֶען נִיט קֵיין מֶלֶךְ אַז עֶר אִיז אוֹיף אוּנְז אוֹיף גישְׁטַאנֶען הָאט אוּנְז אַצִיטֶערְנֶעשׁ אָן גיחַאפְּט צוּ צִיטֶערֶן אַז עֶר הָאט זִיךְ בַּהֶעפְט צוּ דֶעם שְׁמֵייכְלֶענְדִיגֶען אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ זַיינֶען מִיר שִׁיר כִּמְעַט גישְׁטְרֵייכִילְט גיוָוארֶען אוּיס גיגְלִיטְשׁ צוּ וֶוערֶען. זֵייא הָאבֶען שׁוֹין זִיךְ אָפּ גיקְלֶערְט צוּ פַאר קוֹיפֶען אוּנְז אוּם זִיסְט אַזוֵי וִויא אֵיינֶער וָואס הָאט אַיין הֵייפֶען עֶרְד אוֹיף זַיינֶעם פְּלַאץ אוּן הָאט פוּן אִים קֵיין שׁוּם אָן לֶענוּנְג נִיט עֶר נִיצְט אִים גָאר נִיט אוּן אֵיינֶער הָאט אֵיין גְרוּבּ פַאר קוֹיפְט עֶר אִים דֶעם הוֹיפֶען צוּ פַאר שִׁיטֶען זַיין גְרוּבּ אָן גֶעלְט אַזוֵי הָאט אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ קֵיין גֶעלְט נִיט בַּאגֶערְט פוּן הָמָן אוּן הָאבֶען גֶעזָאגְט לָאמִיר זֵייא פַאר טִילִיגֶען אַז דֶער נָאמֶען יִשְׂרָאֵל זָאל נִיט גידַאכְט וֶוערֶען. מַיינֶע אוֹיגֶען זַיינֶען אוֹיף גיהוֹיבֶען גיוָוארֶען צוּ דֶעם הִימֶעל אוּן הָאבּ גָאט גירוּפֶען. זֵיי הָאבֶען גֶעזָאגְט גָאט זֶעהְט נִיט אוּן פַאר שְׁטֵייט נִיט דֶער גָאט פוּן יַעֲקֹב. דִי פַאר שְׁפְּרֵייטֶע יִשְׂרָאֵל הָאט גָאט גֶעפֵּיינִיגְט אוּן גֶעמַאכְט טְרוֹיעֶרֶען אָבֶּער עֶר הָאט נִיט גֶעוָואלְט מִיט זַיינֶע גֶעדַאנְקֶען פוּן הַארְץ צוּ פַר לֶענְדֶען נָאר וַוייל זֵיי הָאבֶען פַאר שׁוּלְדִיגְט וָואס הָאבֶען גִידִינְט עֲבוֹדַת גִילוּלִים פוּן נְבוּכַדְנֶצַר. אוֹיךְ נִיט מִיטֶען גַאנְצֶען הַארְץ נָאר מַחֲמַת מוֹרָא הָאט עֶר זֵיי גִישְׁלָאגֶען מִיט דֶעם אוּיס טָאן דֶעם פִינְגֶערְל פוּן אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ צוּ הָמָן. נָאר אִיבֶּער צוּ שְׁרֶעקֶען זֵייא כְּדֵי זֵייא זָאלֶען אִים אִיבֶּער בֶּעטֶען. דֶער גוּטֶער גָאט הָאט זַיינֶע רֵייד מְקַיֵּים גִיוֶועזֶען פַאר דִיא אוֹיגֶען פוּן דִיא פֶעלְקֶער צוּא דֶער הֵייבֶּען זַיינֶע רֵייד וָואס עֶר הָאט מַבְטִיחַ גֶעוֶועזֶען אַז אִין לַאנְד פוּן אִירֶע פַיינְד וֶועט עֶר זֵייא נִיט פַאר מִיאוּסֶען אוּן נִיט אוּיס שְׁפַּייעֶן צוּא פַאר לֶענְדֶען זֵייא. גָאט הָאט גִימַאכְט וִויסֶען דִיא מַעֲשֶׂה פוּן מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר אוּן הָמָן צוּ דֶעם פָאלְק וָואס אִיז גִיגְלִיכֶען צוּ שְׁטוֹיבּ אוּן אִיז גִיטְרֶעטֶען

אָמַרְתִּי אַפְאֵיהֶם אַשְׁבִּיתָה מֵאֱנוֹשׁ זִכְרָם: קְדוֹשִׁים מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מַר יִבְכָּיוּן בִּצְעָקָה. רַחוּם הַבֵּט לַבְּרִית וְאַל תָּפֵר לְהַרְחִיקָהּ. שָׁמְעָה מוֹרָשָׁה וַתִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי אַלְמְנוּת וּמוּעָקָה. וַתָּשֶׂם יָדָהּ עַל רֹאשָׁהּ וַתֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְזָעָקָה. תִּשְׁבִּי שָׂם אֵזוֹר שַׂק בְּמָתְנָיו תַּחְבֹּשֶׁת. מַהֵר וְהוֹדִיעַ יְשֵׁנֵי מַכְפֵּל אָבוֹת שְׁלֹשֶׁת. נָחַן לְרוֹעֶה מַה לְּךָ נִרְדָּם לְהִתְעַשֵּׁת. קוּם קְרָא אֶל אֱלֹהֶיךָ אוּלַי יִתְעַשֵּׁת. חוֹתַם טִיט אֲשֶׁר נַעֲשָׂה לִבְלִשָּׁן סַפֵּר. מְנִינְוֵה לָמְדוּ לְאַחַר גְּזֵרָה כַּעַס לְהָפֵר. בֶּן קִישׁ הִקִּישׁ דַּלְתוֹת בֵּית הַסֵּפֶר. וַיְכַס שַׂק וַיֵּשֶׁב עַל הָאֵפֶר: רִבֵּץ תִּינוֹקוֹת לְפָנָיו יָמִים שְׁלֹשָׁה צָמִים וּמְכַפְּנִים. בְּקוֹל יַעֲקֹב לַחֲלוֹשׁ יְדֵי עַז פָּנִים. יָדָיו אֱמוּנָה לָאֵל הַצִּילֵנִי מֵעֶלְבּוֹנִים. פֶּן יָבֹא וְהִכַּנִי אֵם עַל בָּנִים: מִזֶּה אֵלֶּה וּמִזֶּה אֵלֶּה בְּנֵי אֵיתָנֵי וְרַבָּנֵי.

נָאר מִיט דֶעם וואוּנק נִיט בְּפֵירוּשׁ אַרוֹים גִיזָאגְט דָאס גִישְׁרִיפְט פוּן הַסְתֵּר אַסְתִּיר אִיז טַיטְשׁ אִיךְ וֶועל פַאר בָּארְגֶען מַיין שְׁכִינָה דָאס וָוארְט אַסְתִּיר אִיז אַרֶמֶז אוֹיף אֶסְתֵּר אוּן מָר דְּרוֹר זַיין טַייטְשׁ אִיז בְּשָׂמִים פוּן גָארְטֶען אִיז אַרֶמֶז אוֹיף מָרְדְּכַי דֶער תַּרְגוּם רוּפְט עֶס מֵירָא דַכְיָא אִיתְיוֹת מָרְדְּכַי. שְׁטֵייט אִין פָּסוּק וַיְשַׁבּוֹת הָמָן מְמָחֳרַת דֶר מַאן אִיז פַאר שְׁטֶערְט גִיוָוארֶן אִין אַיְף גִיהֶערְט צוּא גֵיין דֶעם אַנְדֶערֶען טָאג פֶּסַח דָאס וָוארְט הָמָן אִיז אַרֶמֶז אוֹיף הָמָן דֶעם אַנְדֶערֶען טָאג פֶּסַח הָאט מֶען גִיהַאנְגֶען דֶעם הָמָן אוּן עֶס שְׁטֵייט הֲמִן הָעֵץ דֶר טַייטְשׁ אִיז אַיְב פוּן דֶעם בּוֹים הֲמִן אִיז אַרֶמֶז אוֹיף הָמָן. הָעֵץ אִיז אַרֶמֶז אוֹיף דֶער תְּלִיָּה אִיז גִיוֶועֶן פוּן אַיין דָארֶען בּוֹים. הָאט יְשַׁעְיָה הַנָּבִיא נָאךְ פְרִיעֶר נְבִיאוֹת גֶעזָאגְט פַאר דֶעם דָארֶען דָאס אִיז הָמָן וֶועט אוֹיף גֵיין אוּן דֶער הֵיכֶען וֶוערֶען דֶער בּוּקְסִין בּוֹים דָאס אִיז מָרְדְּכַי אוּן אוֹיף דֶעם אָרְט דֶעם דָארֶען וַשְׁתִּי זָאל אוֹיף גֵיין צוּא דֶער גְדוּלָּה אֶסְתֵּר וָואס זִיא הֵייסְט הֲדַסָּה. דֶער אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וָואס הָאט פַאר נוּמֶען פַאלְשֶׁע רֵייד הָאט גֶעשְׁרִיבֶּען פַיינְט שַׁאפְט אוּן טְרוֹיעֶרְקַייט רֶעגְמָאלְט אַז עֶר הָאט זִיךְ טוֹעֶה גֶעוֶוען אוֹיף דֶעם אוֹיס גִיזֶעצְטֶער צַייט וָואס עֶס אִיז נִגְזַר גִיוָוארֶען דִי יִשְׂרָאֵל זָאלֶען זַיין אִין גָּלוּת בָּבֶל הָאט עֶר גִימֵיינְט אַז דִיא צַייט אִיז שׁוֹין אַוֶועק גִיגַאנְגֶען אוּן דִיא יִשְׂרָאֵל וֶועלֶען שׁוֹין נִיט אוֹיס גֶעלֵייזְט וֶוערֶען אַזוֹי הָאט עֶר זִיךְ אַיין גְהִילְט אִין דִיא קְלֵיידֶער פוּן כֹּהֵן גָּדוֹל. צְווִישֶׁען דִיא כֵּלִים פוּן דֶער סְעוּדָה וָואס שְׁטֵייט אַז עֶס אִיז אֵיינֶעם פוּן דָאס אַנְדֶערֶע אַנְדֶערְשׁ גֶעוֶועזֶען הָאט עֶר מְסַדֵּר גִיוֶועזֶען דִי כֵּלִים פוּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וָואס פוּן אִים אִיז דִי וֶועלְט בַּשַׁאפֶען אוּן אוֹיס גִיהַאקְט גִיוָוארֶען אוּן דֶער שָׂטָן אִיז אוֹיךְ גִיקוּמֶען צוּא שְׁטֵיין צְווִישֶׁען זֵייא. דָאס פָאלְק וָואס אִין שׁוּשַׁן אִיז גֶעוֶוען הָאט עֶר זַיין מוֹיל אוֹיף גֶעשְׁפַּאצִירְט צוּ פַיינְטֶען זֵייא אוּן אִיבֶּער עֶנְטְפֶערֶען זֵייא אִין דֶער הַאנְד פוּן הָמָן וָואס עֶר הָאט גִיצָאלְט בַּאצָאלִין פַאר זֵייא. דֶער בַּאשֶׁעפֶער הָאט מִיט זֵייא מַסְכִּים גִיוֶועֶן צוּ שְׁרַייבֶּען בְּרִיף צוּ מַאכֶען פַר לִירֶען זֵייעֶר הָאפְנוּנְג אוּן הָאט גִיזָאגְט אוֹיךְ אִיךְ וִויל זֵיי צָארֶעגֶן אוּן פַר שְׁטֶערֶען פוּן מֶענְשֶׁען זֵייעֶר גִידֶעכְנֶעשׁ. דִי הֵיילִיגֶע מַלְאָכִים הָאבֶּען בִּיטֶער גִיוֵויינְט מִיט גִישְׁרֵייא אוּן הָאבֶּען גִיזָאגְט דֶער בַּארֶעמִיגֶער גָאט קוּק אוֹיף דֶעם וָואס דוּא הָאסְט מִיט זֵייא כּוֹרֵת בְּרִית גִיוֶועֶן אוּן זָאלְסְט נִיט פַאר שְׁטֶערֶען צוּא דֶער וַוייטֶערֶען. דִיא גִיאַרְבֶּטֶע תּוֹרָה הָאט גִיהֶערְט הָאט זִיא זִיךְ אָן גִיקְלֵייד אַלְמָנָה קְלֵיידֶר אוּן גִישְׁלָאסֶען. אִיר הַאנְט הָאט זִיא גִיטָאן אוֹיף אִיר קָאפּ אוּן אִיז גִיגַאנְגֶען אוּן גִישְׁרִיעֶן אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא הָאט אַיין אָן גוּרְט פוּן אַיין זַאק אוֹיף זַיינֶע לֶענְדִין גֶעווִירְקְט עֶר אִיז גִישְׁווִינְד גֶעלָאפֶען אוּן הָאט מוֹדִיעַ גִיוֶועֶן צוּא דִיא דְרַייא אָבוֹת וָואס שְׁלָאפֶען אִין דֶער מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה. עֶר הָאט גִיאַיילְט צוּ דֶעם רוֹעֶה משֶׁה רַבֵּינוּ אוּן הָאט אִים גִיזָאגְט וָוארוּם טוּסְט דוּא שְׁלָאפֶען פוּן אִין זִינֶען צוּא הָאבֶּען שְׁטֵייא אוֹיף שְׁרַייא צוּ דַיין גָאט טָאמֶער וֶועט עֶר זִיךְ בַּאדֵיינְקֶען. דֶעם חוֹתָם פוּן לֵיים וָואס אִיז גִימַאכְט גֶעוָוארֶן אוּם צוּ בְּרֵיינְגֶען דִי יִשְׂרָאֵל הָאט אֵלִיָּהוּ צוּ דֶעם מָרְדְּכַי וָואס עֶר הֵייסְט בִּלְשָׁן דֶער צֵיילְט. פוּן שְׁטָאט נִינְוֵה הָאבֶּען זֵיי זִיךְ אַבְאַיָּה אָפּ גִילֶערְינְט אַז אֲפִילוּ נָאךְ דֶער גְזֵירָה קָאן מֶען דֶער כַּעַס פַר שְׁטֶערִין אוּן מְבַטֵּל זַיין. דֶער מָרְדְּכַי וָואס אִיז אַרוֹיס גִיקוּמֶען פוּן קִישׁ הָאט אָן גִיקְלַאפְּט אִין דִי טִירֶען

כֻּלָּם צָעֲקוּ וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל יְיָ: יָהּ לְקוֹל רִנּוּן כְּבוֹא שָׁאַל לְפָנָי. וּמֶה קוֹל הַצֹּאן הַזֶּה בְּאָזְנָי. רוֹעֶה הֱשִׁיבוֹ הֵם קְטַנֵּי קוֹדֶשׁ זֶרַע. יָהּ הַצֵּל לְקוּחֵי לַמָּוֶת מֵאוֹיֵב הָרַע. חַנּוּן נִכְמְרוּ רַחֲמָיו וַיְבַקֵּשׁ לִבְכּוֹת הַמְּאוֹרָע. וַיְהִי כִּקְרֹא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶת הַסֵּפֶר וַיִּקְרַע: יְהוּדִי הוֹקִיעַ יְלָדָיו לְמַטָּה וַאֲבִיהֶם לְמַעְלָה. אִישׁ אִישׁ בִּשְׁלוֹשׁ אֻמּוֹת וְהָרְבִיעִית אֲוִיר מְגֻלָּה. מִשְׁנֶה נָקָם חָזָה וְשָׂמַח וְשָׁת תְּהִלָּה. אוֹתִי הֵשִׁיב עַל כַּנִּי וְאוֹתוֹ תָלָה: וַתִּכְתּוֹב אֶסְתֵּר תּוֹקֶף לִקְרֹא כְּבְהַלֵּל מְהוֹדִים. מִלְמַעְלָה קִיְּמוּ מַה שֶּׁקִּבְּלוּ לְמַטָּה דוֹדִים. נֵס יְנוֹסֵס לְפַרְסֵם כְּאָז פִּלְאוֹ מַסְהִידִים. כָּעֵת הַזֹּאת רֶוַח וְהַצָּלָה יַעֲמֹד לַיְּהוּדִים: אל מלך וכו׳

כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה אוֹר: בְּקָרְאֵנוּ עֲנֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לָּנוּ חָנֵּנוּ וּשְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ: וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר: כרחם אב וכו׳

סליחה מיוסד ע״פ א״ב ובסוף החתום שם המחבר שמעון ב״ר יצחק

אלהינו ואלהי אבותינו

אַתָּה הָאֵל עוֹשֵׂה פְלָאוֹת. בָּעַמִּים הוֹדַעְתָּ עוֹז נוֹרָאוֹת. גָּאַלְתָּ בִּזְרוֹעַ עַמְּךָ מִתְּלָאוֹת. דִּכִּיתָ צָרֵיהֶם בְּמוֹתֵי תַחֲלוּאוֹת: הָאוֹיֵב בְּקוּמוֹ לְעוֹרֵר מְדָנִים.

פון בָּתֵּי מִדְרָשִׁים און הָאט זיך צו גידעקט מיט איין זאק און הָאט זיך אויף דעם אַשׁ גיזעצט. ער הָאט קלֵיינע קינדער פַר זיך אויס גיזעצט גיפאַסט און גיהונגערט מיט דעם קוֹל תּוֹרָה פון יַעֲקֹב שְׁלָאף צוא מאכען דיא הענט פון דעם הָמָן. ער הָאט זיינע הענד מיט אֱמֶת אַרויף גיהאַלטען צו גאט אים צו בעטען זייא מיך מַצִּיל פון שאַנד טאַמער וועט ער קומען און וועט מיך שלאָגין דיא מוטער מיט דיא קינדער. פון אַלע זייטען זיינען גישטאַנען די קינדער פון מיינע שטאַרקע אָבוֹת און מיינע גרויסע לייט האָבען אַלע גישריען און זייער גישריי איז צו גאט אַרויף גיגאַנגען. גאט אַז דאָס קלאָגען איז גיקומען הָאט ער איניווייניג גיפרעגט וואס איז דאָס פאַר איין קוֹל פון שָׁאף אין מיינע אויערען. דער רוֹעֶה משֶׁה רַבֵּינוּ הָאט אים גיענטפערט דאָס זיינען די קלֵיינע פון די זֶרַע קוֹדֶשׁ דיך גאט בעטין זייא זייא מַצִּיל די וואס צום טויט זיינען גינומען פון דעם בייזען פיינד. דער ערבאַרעמדיגער גאט הָאט זיך דער היצט זיין רַחֲמָנוּת אין הָאט כִּבְיָכוֹל באַגערט צוא וויינען אויף דער וואס הָאט געטראָפען און אַז דער גאט וואס איז איין מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הָאט גילייענט דעם בוך פון דער גְּזֵירָה הָאט ער אים באַלד צו ריסען. דער מָרְדְּכַי הַיְּהוּדִי הָאט גימאכט הייגען די קינדער פון הָמָן פון אונטען און זייער פאָטער הָמָן פון אויבען דריי איילען פון דער תְּלִיָּה פאַר איטליכען באַזונדער און די פערטע אייל ליידיג גילאָזט. דער מָרְדְּכַי וואס ער איז גיוואָרען איין מִשְׁנֶה לְמֶלֶךְ הָאט גיזען איין נְקָמָה אין דעם הָמָן און הָאט זיך גיפרייט און גירעט לויב צו גאט מיך הָאט ער גיזעצט אויף מיין אָרט און הָמָן הָאט ער גיהאַנגען. אֶסְתֵּר הָאט גישריבען דאָס שטאַרק צו לייענען די מְגִילָּה צו לויבען דער מיט וויא מיט הַלֵּל אויבען אין הימעל האָבען זיי באַפעסט דאָס וואס אונטען האָבען די פריינד יִשְׂרָאֵל מְקַבֵּל גיוועזן אויף זיך. איין צייכען זאָל גאט אויף הייבען אָפענטליך וואונדער צוא טאָן דיא יִשְׂרָאֵל וואס זייא זאָגען עֵדוּת אויף זיינע וואונדער הַיינטיגער צייט אויף שטעלען דער בּרייטונג צוא דיא יְהוּדִים:

כי עמך דאס רעכטע לעבען איז נאר מיט דיר לְעוֹלָם הַבָּא עס איז אַזוי ווי אַקְוַואל וואס הָאט קיין אויף הער ניט דאַרפען וועלען מיר זעהן די ליכט פון דיין היילִיגער שְׁכִינָה. אין אונזער רופען ענטפער אונז גאט אונזער גירעכטער אין איינגישפּאַט האסטו אונז דער ברייטערט בעטען מיר לייט זעליג אונז און הער צו אונזער תְּפִלָּה און אצונד אַז דוא וועסט אונז העלפען וועט גרויס ווערען דער כֹּחַ פון דיר גאט אַזויא וויא דוא האָסט גיזאָגט אין די שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת:

ודמה להכרית פרחי עדנים. זמם לשקול לגנזי אדונים. חליפי מאת ככרי אדנים: טלאיך הוהרת שקליהם להקדים. ידעת העתידות ודרשת נשקדים. כבוי להמציא ללהב יוקדים. לקותים למיית לתחי נפקדים: מסבה צרה בעבדם לפנים. נמסרו להתז קנוקנות וגפנים. סבבום מוקשים בכל דפנים. עיניהם לך תולים ובסתרך נצפנים. פור נהפך באויבים לשלוט. צליבת תיכן אגגי לקלוט. קלע ובלע פני הלוט הלוט. ריבי עם באשמנים לעלוט: שלום ואמת נכתב מכל צד. תוקף ישע סלע ומצד. שודד השדד וברשתו נוצד. מלשני נסחף נצמת ונרצד: עשו שמחות ולדורות קבעום. ומקראות שלשום ולא רבעום. נסכמו ממעל ולמטה טבעום. בספר נחקק על מה קבעום: רמה ידך לסלוח לפושעים. יהודי והדסה הקמת מושיעים. צדקתם עומדת לעד לשעשועים. חקר כבודם להזכר לנושעים: קנא לשמך נורא ונקדש.

אתה האל דו ביסט דער גאט וואס טוט וואנדער צווישען די פעלקער האסטו גילאזען וויסן שטארקע פארכט. מיט שטארקייט האסטו גילייזט דיין פאלק פון מידקייט האסטו צוא שטויסען המן מיט זיינע גיזעלען מיט טויטע שלאפקייט, דער פיינט המן אז ער איז אויף גישטאנען צו דער וועקען קריג און האט גיוואלט פאר שניידען די רויזען בלימען. ער האט בייז גידאכט צו וועקען אין די אוצרות פון זיין הארן אחשורוש אנטקעגען די הונדערט צעהנטער זילבער וואס דיא ישראל האבען מנדר גיוועזן איטליכער איין מחצית השקל און מען האט גימאכט דר פון שוועלען צום משכן, דיינע שאף ישראל האסטו גיווארינט זייערע שקלים צוא פערערן ווארום דו האסט גיוואוסט וואס עס איז אן גיברייט אויף זיי צו קומען. און גיפארשטע ישראל וואס דוא האסט גיאיילט צוא ברייננען אויף זיי דאס בייז. מיט די שקלים צו גריבען איין פאר לעשונג צוא דעם ברענענדיגען פייער פון המן און די ישראל וואס צום טויט זיינען גינומען גיווארען זיי זאלן צום לעבען גידיינקט ווערן דאס גיסונג פון עבודת גלולים ווייל זיי האבען פריער גידינט אין צייטען נבוכדנצר איבער דעם זיינען איבער גיענטפערט גיווארען צום אפ שניידען ליידיגע בוימער מיט ווייל שטאק בוימער דאס איז רשעים מיט צדיקים. זייא האבען זיי ארום גירינגעלט מיט שטרויכלונג פון אלע זייטען די ישראל האבען זייערע אויגען צוא דיר גיהאנגען און האבען זיך פאר בארגען אין דיין פאר בארגעניש. דער גורל פון המן איז ווארען פאר קערט אין דיא פיינט צו גיוועלטיגען און איין תליה איז אן גיברייט גיווארען דעם המן האגגי צו האפען. צו ווארפען און צו פאר דארבען דאס פנים פון המן וואס האט באדעקט און מושל גיוועזן איבער נאר דיא וועלט און די קריגער פון ישראל מיט פינסטערניש צוא פאר פינסטערען. שלום מיט אמת איז גישריבען גיוועזן פון אלע זייטן איין שטארקע הילף פון גאט האט מיך באשיצט וויא איין שטארקער שטיין און איין פעסטונג. דער רויבער המן איז אליין גירויבט גיווארען און איז אין זיין אייגענער נעץ גיפאנגען גיווארען. מיין מלשין המן וואס האט אויף מיר רכילות גיזאגט איז פאר פלייצט און פאר שניטען און אוועק גישפרונגען גיווארען. די רבנים האבען שמחות גימאכט און אויף אייביג האבען זיי פאר איין חק גימאכט דיא מגלה לייענען חאטשע די פסוקים האבען זיי פריער אויס גירייזן אז עס טאר מער די זאך ניט געדאכט ווערן נאר דריי מאל אבער ניט פיר מאל צוויי מאל אין דער תורה און איין מאל אין שמואל און מיט דער מגלה וועט שוין זיין פיר מאל האבען די רבנים ניט גיוואלט בשטיין אויף דער מגלה. דאך זיינען זייא אין הימעל מסכם גיווארען און דיא רבנים האבען מודה גיוועזן צוא אסתר אויף קריאת המגלה זיא האט זייא אפ גיפרעגט פון דעם ווארט בספר פון דעם פסוק כתוב זאת זכרון בספר דאס שטייט ביא מחית עמלק כתוב זאת דאס איז צווייא מאל אין תורה. זכרון דאס איז שמואל און בספר איז דיא מגלה. דיין האנט איז הויך צוא פאר געבען דיא זינדיגע דרום האסטו העלפער גישטעלט דעם יהודי מרדכי און דיא הדסה אסתר

חֲזֵה כַרְמְךָ נֶהֱרַס וְנִדָּשׁ. זְרוּיֵינוּ קַבֵּץ וְשִׁיר לְךָ יְחֻדָּשׁ. קַיְּמֵם וְהַחֲיֵם בְּבִנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ: וְכַעֲשׂוֹתְךָ נוֹרָאוֹת בְּאוֹתָן הַיָּמִים. אִתָּנוּ הַפְלֵא תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים. מְצוֹא לְפָנֶיךָ כּוֹפֶר וְתַנְחוּמִים. אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים: אל מלך ויעבור וכו׳

פזמון מיוסד ע״פ א״ב ובסוף חתום שם המחבר משלם

בְּמְתֵי מִסְפָּר חִלִּינוּ פָּנֶיךָ. לִישׁוּעַת נִכְאִים אַל תַּעְלֵם אָזְנֶךָ. הַקְשֵׁב תְּחִנָּתָם מִשְּׁמֵי מְעוֹנֶךָ. כְּבִימֵי מוֹר וַהֲדַס הוֹשַׁעְתָּ בָנֶיךָ: תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אַתָּה יוֹשֵׁב. שַׁוְעָתָם מַאֲזִין וְרִנָּתָם קוֹשֵׁב. רְפֻאוֹת לְמַחַץ מַקְדִּים וּמְחַשֵּׁב. קְנוּיֶיךָ לְהֵיטִיב וְנָוֵיהֶם לְיַשֵּׁב. במתי: צַר וְאוֹיֵב הִלְטִישׁ עֵינָיו. פִּיהוּ פָּעַר לִשְׁאוֹף עֲנָיו. עָשַׁת בְּשַׁלְוֹ לְהַשְׁמִיד קְהַל הֲמוֹנָיו. סֶגֶל לְאַבֵּד חָרַת בְּנִשְׁתְּוָנָיו. במתי: נוֹקֵם לְצָרִים וְנוֹטֵר לְאוֹיְבִים. מִדַּדְתָּ מִדָּתָם כְּזָדוּ לַאֲהוּבִים. לוֹחֵם וּנִינָיו הוּתְלוּ מוּצְלָבִים. כְּבַחֲרוּזֶת דָּגִים חוֹרְזוּ תְּחוּבִים. במתי: יוֹם אֲשֶׁר שִׁבְּרוּ צוֹרְרִים. טִבְחָה

אַז זֵייעֶרֶע צְדָקוֹת זָאל בְּלַייבֶּן שְׁטֵיין אֵייבִּיג פַאר אַיין דֶער מַייאוּנְג מֶען זָאל זִיךְ דֶער מָאנֶען אִין זֵייעֶר כָּבוֹד זֵייעֶר זְכוּת זָאל גִידֵיינְקְט וֶוערֶען צוּא דִיא גִיהָאלְפֶענֶע יִשְׂרָאֵל. גֵייד דִיךְ פוּן דַיין נָאמֶען וֶועגֶן דוּא פָארְכְטִיגֶער אוּן גִיהֵיילִיגְטֶער זֶעה דַיין וַויין נָארְמֶען יְרוּשָׁלַיִם אִיז צוּ פִּירְט אוּן צוּ טְרָאמֶען. אוּנְזֶערֶע פַאר שְׁפְּרֵייטֶער זַאמֶעל אַיין אוּן אַיין גִיזַאנְג וֶועט צוּ דִיר בַּנֵייעֶט וֶוערֶען. אַזוֹיא וִויא דוּא טוּסְט תָּמִיד גְרוֹיסֶע נִסִּים אַזוֹיא מַאךְ וואוּנְדֶערֶען אֵייבִּיגֶע הִילְף. צוּא גִיפִינְגֶען פַאר דִיר לֵייזוּנְג אוּן מְרֵייסְט דוּא גָאט וָואס זִיצְט אוֹיף דֶער שְׁטוּל פוּן רַחֲמִים:

במתי מספר מִיט וֵוינְצִיג לַייט וָואס מִיר זַיינֶען דָא בַּנַאנְד טוּעֶן מִיר דִיךְ אִיבֶּער בֶּעטֶען צוּא דֶעם גִישְׁרֵייא פוּן דִיא צוּא בְּרָאכֶענֶע הֶערְצֶער וָואס קוּמֶען תְּשׁוּבָה טָאן זָאלְסְטוּ נִיט פַאר הוֹילֶען דַיין אוֹיעֶר פַאר נֶעם זֵייעֶר גִיבֶּעט פוּן דֶעם הִימֶעל דַיין וואוּנוּנְג אַזוֹ וִויא אִין דִיא טֶעג פוּן מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר הָאסְטוּ גִיהָאלְפֶען דַיינֶע קִינְדֶער. דוּ וַוארְטֶסְט אוֹיף דִי לוֹיבּ פוּן יִשְׂרָאֵל זֵייעֶר גִישְׁרֵייא אוּן גִיזַאנְג טוּט עֶר פַאר נֶעמֶען אוּן צוּא הֶערֶען אַיין הֵיילוּנְג צוּא דִיא וואוּנְד הָאט עֶר גֶעפֶעדֶערְט אוּן גִיבְּרַאכְט דִיא רְפוּאָה פַאר דֶער מַכָּה דַיינֶע גִיקוֹיפְטֶע יִשְׂרָאֵל צוּא בַּאגִיטְגֶען אוּן זֵייעֶר וואוּנוּנְג צוּא בַּאזֶעצֶען. דֶער בַּאלֵיידִיגֶער אוּן פַיינְט הָמָן הָאט גִישַׁארְפְט זַיינֶע אוֹיגֶען אוּן זַיין מוֹיל הָאט עֶר אוֹיף גֶעשְׁפַּארְט אַיין צוּא שְׁלִינְגֶען דֶעם עָנָיו מָרְדְּכַי עֶר הָאט זִיךְ בַּאדֵיינְקְט מִיט זַיינֶע לַייט צוּ פַר טִילִיגֶען גָאטְס אַיין זַאמְלוּנְג אוּן בְּרוּמוּנְג פוּן מֶענְשֶׁען דִיא גֶעלִיבְּטֶע יִשְׂרָאֵל צוּא מַאכֶען פַאר לִידֶען הָאט עֶר אִין זַיינֶע גִישְׁרִיפְטֶען גִיקְרִיצְט. גָאט דוּא בִּיסְט אַיין רֶעכֶענֶער צוּ דַיינֶע בַּאלֵיידִיגֶער אוּן אַיין וַוארְטֶער צוּ דַיינֶע פַיינְט דוּא הָאסְט זֵייא אָפּ גִימָאסְטֶען זֵייעֶר מָאס אַזוֹי וִויא זֵיי הָאבֶּען גִימִיטְוִוילִיגְט צוּ דִי גִילִיבְּטֶע יִשְׂרָאֵל דֶער שְׁטְרַייטֶער הָמָן מִיט זַיינֶע קִינְדֶער זַיינֶען אוֹיף גִיהַאנְגֶען גִיוָוארֶען אַזוֹי וִוי דִי שְׁפִּיזְלַאךְ פִישׁ וָואס וֶוערֶען אוֹיס גִישְׁטֶעקְט אַיינְס אִיבֶּער דִיא אַנְדֶערֶע. דֶעם טָאג וָואס דִיא בַּאלֵיידִיגֶער הָאבֶּען גֶעהָאפְט אַיין קוֹילוּנְג צוּא טָאן אִין דִיא יִשְׂרָאֵל וָואס זֵיי זַיינֶען גִהִיט וִוי דָאס שְׁוַוארְץ אַפִּיל. עֶס אִיז פַאר בִּיטֶען גִיוָוארֶען דֶער בַּאפֶעל אִין זֵיי זַיינֶען טוֹיט גִיפַאלֶען זֵיי זַיינֶען גִיוָוארֶען בַּאמִידֶט אוּן גִיצְוַוארֶענְט צוּ טְרָאטֶען אוּן צוּ רוּגֶען. אוּן מִיט דֶעם אִיז וָואהֶר גִילוֹיבְּט דַיין נָאמֶען

לְשִׁית בְּעַם נְצוּרִים. חֻלְּפָה הַדָּת וְנָפְלוּ פְּגָרִים. זוֹלְעֲפוּ זוֹעֲמוּ מוּבָסִים מוּגָרִים. במתי: וּבְכֵן יִתְעַלֶּה שִׁמְךָ. וְיִתְנַשֵּׂא. הוֹדְךָ שְׁמֵי שָׁמַיִם כִּסָּה. דַּכִּים. בְּרוֹמְמְךָ נְתוּנִים לִמְשִׁסָּה. גֵּיא וַאֲפָסֶיהָ תְּהִלָּתְךָ מְכַסָּה. במתי: בִּינָה הֲגִיגֵנוּ עַתָּה וּרְאֵה בַּצָּר. הֲשִׁיבֵנוּ לִמְנוּחָתֶךָ כִּי יָדְךָ לֹא תִקְצָר. אָדוֹן קְרָאנוּךָ מִן הַמֵּצַר. אָנָּא הוֹצִיאֵנוּ לַמֶּרְחָב וְחַלְּצֵנוּ מִצָּר. במתי: מְאֹד תַּרְבֶּה קְנוּ מְחִילָה. שְׁמַע תְּפִלָּה וְהַעֲבֵר תִּפְלָה. לוֹחֲצֵינוּ יַשְׁלִימוּ אִתָּנוּ וַעֲוֹנוֹתֵינוּ תַּשְׁלִיךְ בִּמְצוּלָה. מִמֶּנּוּ רַחֲמֶיךָ לֹא תִכְלָא:

במתי. אל מלך. זכור רחמיך וכו׳ תמצא לעיל

סליחות לשבעה עשר בתמוז

אומרים סלח לנו אבינו וכו׳ אל ארך אפים עד רב חסד לכל קוראיך:

אַל תִּתְּנוּ דֳמִי לוֹ עַד יְכוֹנֵן וְעַד יָשִׂים אֶת יְרוּשָׁלַיִם תְּהִלָּה בָּאָרֶץ: כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה אוֹר: אֱלֹהֵינוּ בּוֹשְׁנוּ בְּמַעֲשֵׂינוּ וְנִכְלַמְנוּ בַּעֲוֹנֵינוּ: כרחם אב וכו׳

סליחה מיוסד ע״פ א״ב — אלהינו ואלהי אבותינו

אֲתָאנוּ לְךָ יוֹצֵר רוּחוֹת. בְּרוֹב עֲוֹנֵינוּ כָּבְדוּ אֲנָחוֹת. גְּזֵרוֹת עָצְמוּ וְרַבּוּ צְרִיחוֹת. כִּי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז נִשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחוֹת: גָּלִינוּ מִבֵּית הַבְּחִירָה. דִּינֵנוּ נֶחְתַּם וְנִגְזְרָה גְזֵרָה. וְחָשַׁךְ בַּעֲדֵנוּ אוֹרָה. כִּי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז נִשְׂרְפָה הַתּוֹרָה: הָרְסוּ אוֹיְבֵינוּ הַהֵיכָל. וּבָרְחָה שְׁכִינָה מִזָּוִית הֵיכָל. וְנִמְסַרְנוּ בִּידֵי זֵדִים לְהִתְאַכָּל. כִּי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז הָעֳמַד צֶלֶם בְּהֵיכָל: זֹרוּנוּ מֵעִיר אֶל עִיר. וְנִלְכַּד מִמֶּנּוּ רַב וְצָעִיר. חָרְבָה מְשׂוֹשֵׂנוּ וְאֵשׁ בָּהּ הִבְעִיר.

אין דער הויכען דיין לויב האט איבער אַלע הימלען באדעקט אז דו האסט גיטאן דער הייבען די צו שטיקענע וואס זיינען איבער גיענטפערט גיוואָרען צו טרעטען האט דיין לויב באדעקט גאר די וועלט מיט אירע ווינקלען. פאר שטיי אונזערע רייד און קער אונז אום צו דיין רואונג דעם בית המקדש ווארום דיין האנט איז ניט קורץ צו העלפען זאלסט אונז זייער מערען מיחל זיין דיא עוונות הער צו דאס גיבעט און מאך אוועק גיין דיא זינד און אונזערע זינד זאלסטו ווארפען אין דער טיפענש דיין רחמנות זאלסטו פון אונז ניט פאר מיידין:

אל תתני דמי לו איר שומרים וואס גאט האט אייך גיזעצט מתפלל זיין אויף ירושלים זאלט איר קיין שווייגונג ניט געבין ביז ער וועט אן בריייטען און מאכען ירושלים פאר איין לויב אין לאנד. דאס רעכטע לעבין איז מיט דיר באהאלטען עס איז וויא איין קוואל וואס האט קיין אויף הער ניט דארטען וועלען מיר זעהען דיא ליכט פון דיין היילינגע שכינה אונזר גאט מיר זיינען מבויש מיט אונזערע מעשים און פאר שעמט מיט אונזערע זינד:

אתאנו לך מיר קומען צו דיר גאט באשעפער פון אטום פון מענשין מיט אונזערע פיל זינד האבען זיך דענסמאל גישווערט די זיפצונג גזירות האבען זיך דענסטמאל גשטארקט און גישריי ווארום אום שבעה עשר בתמוז זיינען צוא בראכען גיווארען דיא לוחות׳ מיר זיינען

כִּי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז הָבְקְעָה הָעִיר: טָפַשׂ מִקְדָּשֵׁנוּ צָר הַמַּשְׁמִיד. וְנִטַּל מֵחָתָן וְכַלָּה אֶצְעָדָה וְצָמִיד. יַעַן כְּעַסְנוּךָ נִתַּנּוּ לְהַשְׁמִיד. כִּי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז בָּטֵל הַתָּמִיד: כָּלָה מֶנּוּ כָּל הוֹד וָשֶׁבַח. חַרְבּוֹ שָׁלַף אוֹיֵב עָלֵינוּ לְאֶבַח. לִהְיוֹת עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים מוּכָנִים לַטֶּבַח. כִּי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז בָּטְלוּ עוֹלָה וָזָבַח: מָרַדְנוּ לְשׁוֹכֵן מְעוֹנוֹת. לָכֵן נִתְפַּזַּרְנוּ בְּכָל פִּנּוֹת. נֶהְפַּךְ מְחוֹלֵנוּ לְקִינוֹת. כִּי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז בָּטְלוּ קָרְבָּנוֹת: סָרַרְנוּ לְפָנֶיךָ מֵרִיב לְשׁוֹנוֹת. לָכֵן לָמְדָה לְשׁוֹנֵנוּ לוֹמַר קִינוֹת. עֲזַבְנוּ בְּלִי לְהִמָּנוֹת. כִּי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז גָּרְמוּ לָנוּ עֲוֹנוֹת: פֻּזַּרְנוּ בְּלִי מְצוֹא רְוָחָה. לָכֵן רָבְתָה בָנוּ אֲנָחָה. צוּר רְאֵה נַפְשֵׁנוּ כִּי שָׁחָה. וְשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז הֲפָךְ לָנוּ לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה: קָשִׁינוּ עוֹרֶף וְרָבְתָה בָנוּ אָסוֹן. לָכֵן נִתַּנּוּ לִמְשִׁסָּה וְרִפְשׁוֹן. רְאֵה יְיָ וְחַלְּצֵנוּ מֵאָסוֹן. וְשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז הֲפָךְ לָנוּ לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן: שְׁעֵנוּ שׁוֹכֵן רוּמָה. וְקַבֵּץ נְפוּצוֹתֵינוּ מִקַּצְווֹת אֲדָמָה. תֹּאמַר לְצִיּוֹן קוּמָה. וְשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז הֲפָךְ לָנוּ לְיוֹם יְשׁוּעָה וְנֶחָמָה: אל מלך וכו׳

אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ אַל תֶּחֱרַשׁ וְאַל תִּשְׁקֹט אֵל: כִּי הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יֶהֱמָיוּן וּמְשַׂנְאֶיךָ נָשְׂאוּ רֹאשׁ: אֵל נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: כרחם אב וכו׳

פַר טְרִיבֶּן גֶיוָוארֶן פוּן דֶעם אוֹיס דֶער וֶוילְט הוֹיז דָאס בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אוּנְזֶער דִין אִיז שׁוֹין גֶיחַתְמֶת אוּן דִיא גְזֵירָה אִיז שׁוֹין נִגְזַר גֶיוָוארֶען אוּן עֶס אִיז פִינְסְטֶער גֶיוָוארֶן פַאר אוּנְז דִיא לִיכְט וָוארוּם אוּם שִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז אִיז פַאר בְּרֶענְט גֶיוָוארֶן דִיא תּוֹרָה׳ אוּנְזֶערֶע פַיינְט הָאבֶּן צוּא פִירְט דָאס הֵיכָל אוּן דִיא שְׁכִינָה אִיז אַנְטְלָאפִין פוּן דִיא וִוינְקְלֶען פוּן הֵיכָל אוּן מִיר זַיינֶען דֶענְסְמָאל וָוארֶן אִיבֶּער גֶיעֶנְטְפֶערְט אִין דֶער הַאנְט פוּן נְבוּכַדְנֶצַּר פַאר דָארְבֶּן צוּ וֶוערֶן דֶען אוּם שִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז אִיז גֶישְׁטֶעלְט גֶיוָוֶרֶן אַיין פְרֶעמְדֶע עֲבוֹדַת גִילוּלִים אִין הֵיכָל. וִויא הָאבֶּען אוּנְז פַאר שְׁפְּרֵייט פוּן אֵיין שְׁטָאט צוּא דֶער אַנְדֶערֶע אוּן עֶס אִיז בַּאצְוואוּנְגֶען גֶיוָוארֶן פוּן אוּנְז אַלְט אוּן יוּנְג אוּנְזֶער פְרֵייד דֶער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִיז חָרוּב גֶיוָוארִין עֶר הָאט אֵיין פַייֶער אָן גֶעצוּנְדֶן דֶען אוּם שִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז אִיז צוּא שְׁפָּאלְטֶען אוּן אַיין גִינוּמֶען גֶיוָוארֶען דִיא שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם׳ עֶר הָאט פַאר נַארִישְׁט אוּנְזֶער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ דֶער בַּאלֵיידִיגֶער וָואס הָאט אִים פַאר טִילִיגְט אוּן עֶס אִיז אַוֶועק גִינוּמֶען גֶיוָוארֶן פוּן חָתָן אוּן כַּלָּה דָאס אָרוּם בַּאנְד אוּן פִינְגֶערִיל וַוייל אִיךְ הָאבּ דִיךְ דֶער צַארְנְט זַיינֶען מִיר אִיבֶּר גֶיעֶנְפֶערְט גֶיוָוארֶן צוּם פַאר טִילִיגֶן דֶען אוּם שִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז אִיז בָּטֵל גֶיוָוארֶן דֶער קָרְבַּן תָּמִיד. עֶס אִיז פַר לֶענְד גֶיוָוארֶן פוּן אוּנְז אַלֶע שֵׁיינְקֵייט אוּן לוֹיבּ. דֶר פַיינְט הָאט אוֹיף אוּנְז זַיין שְׁוֶוערְד אוֹיס גֶיצוֹיגֶן צוּ שֶׁעכְטִין אַז דִיא יוּנְגֶע אוּן זַיינֶע זֵייגֶעדִיגֶע קִינְדֶער זַיינֶען אָן גִיבְּרֵייט צוּם שֶׁעכְטוּנְג דֶען שִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז אִיז בָּטֵל גֶיוָוארֶן אַקָרְבָּן עוֹלָה אוּן שֶׁעכְטוּנְג פוּן קָרְבָּנוֹת׳ מִיר הָאבֶּן ווִידֶר גִישְׁפֶּענִיגְט צוּא גָאט וָואס רוּעֶט אִין הִימֶל אִיבֶּר דֶעם זַיינֶן מִיר פַר שְׁפְּרֵייט גֶיוָוארֶן אִין אַלֶע עֶקִין׳ אוּנְזֶר טַאנְץ אִיז פַאר קֶערְט גֶיוָוארֶן צוּ קְלָאג דֶען אוּם שִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז זַיינֶען בָּטֵל גֶיוָוארֶען דִיא קָרְבָּנוֹת. מִיר הָאבֶּן אָפּ גֶיקֶערְט פַר דִיר מַחְמַת קְרִיג פוּן צוּנְגֶן מִיט רְכִילוּת אוּן לָשׁוֹן הָרָע דָאס הָאט גִילֶערְנְט אוּנְזֶערֶע צוּנְגֶען צוּ זָאגֶען קִינוֹת מִיר זַיינֶען פַר לָאזִין גֶיוָוארֶן זֵייעֶר פִיל אָן צָאל אוּן אָן מָאס דֶען אוּם שִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז הָאבֶּן אוּנְז דִי זִינְד דָאס אַלְץ גִיטָאן. מִיר זַיינֶען פַאר שְׁפְּרֵייט גֶיוֶוען אוּן מִיר הָאבֶּן נִיט גִיפוּנֶען קַיין בְּרֵייטְקֵייט דְרוּם הָאט זִיךְ גִימֶערְט אִין אוּנְז אַזִיפְצוּנְג דוּא בַּאשֶׁעפֶּער זֶעה אוּנְזֶערֶע לַייבֶּר וָואס עֶס אִיז אַיין גִיבּוֹיגֶן גֶיוֶועז אוּן דֶעם שִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז פַאר קֶער אוּנְז צוּ לוּסְט אוּן צוּ פְרֵידֶן מִיר הָאבֶּן גִיהַארְט דֶעם אַקִין אוּן עֶס הָאט זִיךְ גִימֶערְט אִין אוּנְז אַיין מָארְד אִיבֶּר דֶעם זַיינֶען מִיר דֶענְסְט מָאל גִיגֶעבֶּן גֶיוָוארֶן צוּ נְבוּכַדְנֶצַּר צוּ רוֹיבּ אוּן צוּ מָארְד׳ זֶעה דוּא גָאט אוּן דֶעם

סליחה שם המחבר מנחם ברבי מכיר יגדל ויחי לנצח חיי עד סלה

אלהינו ואלהי אבותינו

אמרר בבכי מפני יד שלוחה בעי. בנאצי בתוך ביתו בבגדי וקבעי. גח
וברח ונסע עשר ועלה לשביעי. דמני הציקני הסיקני בחודש
הרביעי: הביא מועד במלאתו לשבור בחורי גמיז. ורבה בו פעמים במסמוס
ומזמוז. זבולו כשר שאננות מבכות את התמוז. חיבני איבני אזי בירח
תמוז: טמנו פחים חמשה במקרא תלאות משלחות. יכלו לי בשבעה עשר
בו באליתות. כי נוקשתי כבכה עלובה בחפת שלוה והצלחות. לרועי לא
המתנתי שש ונשתברו הלחות: מידו עדיתי חלי וכתם אצעדה וצמיד.
נגרות ביום אפו כשחתי דרכי להשמיד. סדר עבודתו וקין מזבחו קצתי
להעמיד. על כן מלשכת הטלאים בטל התמיד: פור התפוררה ונתפזרה

שבעה עשר בתמוז פאר קער אונז צו פרייד און לוסט פאר נעם אונזר גיבעט דו גאט וואס רועט אין העכסטן הימל און זאמל איין אונזר פר שפרייטונג פון עק דער ערד. דו זאלסט זאגען צו דער שטאט ציון שטייא אויף און דעם שבעה עשר בתמוז פאר קער אונז צוא איין טאג פון הילף און טרייסטונג:

אמרר בבכי איך טוא ביטערן מיט גיוויין פון וועגן דער האנט פון נבוכדנצר וואס זיא איז גישיקט גיווארן מיך צוא פאר וויסטן אז איך האב גיצארנט אין זיין הויז מיט מיין פעלשין און מיין גזילה. דיא שכינה האט אוועק גישוועבט און אנטלאפען גיווארען און האט אוועק גיצויגן צעהן ערליא ציאונג פון איין ארט אויף דעם אנדערן ביז זיא איז ארויף גיגאנגן אין זיבעטן הימל אריין. ער האט מיך פאר שטומט און פר איינט און גיהיצט אין דעם זיבעטען חודש. ער האט גיבראכט דעם נבוכדנצר אז דיא צייט איז דער פילט גיווארן פון אירע זינד אז ער זאל צו ברעכן די בחורים וואס זיינן גילויבט גיוועזן גלייך מיט גין גאלד און האט אין דעם חודש צווייא מאל גימערט מיט צו גענצקייט אין מיט היצונג אין דעם ערשטן חורבן און דעם אנדערן. אז ער האט גילוגט אין זיין הארבערג דאס בית המקדש וואו דיא וייבר וואס גישטילט זיינען גיוועזן אן דאגות האבן אין בית המקדש גימאכט וויינען דיא עבודת כוכבים וואס זיא האט גיהייסען תמוז וייל דאס איז טייטש היצונג ווייל מען האט אין איר גיהייצט איז איר דער שוויים אוים דיא אויגן גירונען האבין זייא גיזאגט זיא וויינט זיא וייל איין קרבן דענקסט מאל האט ער מיר פאר שולדיגט און האט מיך גיפיינגט אין דעם חודש תמוז. זיי האבין פאר בארגין געצין אויף דיא פינף ערליי פורענויות וואס זייא וועלין דא ווייטער גילייענט און גירעכינט וועלן דיא אן גישיקטע מידיקייט זייא זיינען מיר בייא גיקומען זיבעצין טעג אין דעם חודש מיט שלעכטיקייט. ווארום איך בין גישטריכלט גיווארן וויא דיא פאר שעמטע כלה וואס האט מזנה גיוועזין בייא איר פרידליכע גליקליכע חופה אזוי האב איך אויך גיטאן תיכף נאך קבלת התורה. דיא שכינה איז נאך גיוועזן אויף דער בארג סיני האב איך ניט גיוואלט ווארטען אויף דעם רועה משה רבינו נאך זעקס שעה וואס ער האט זיך נאך גידארפט צו פאר זאמען אויף דעם הימעל דיא לוחות מקבל זיין דער ווייל האבען זייא שוין דאס עגל געמאכט און די לוחות זיינען צו בראכען גיווארען דאס איז דאס ערשטע פון די פינף זאכן. פון דער האנט פון משה בין איך אן גיצירט גיווארן אין אלערליי צירונג דאס זיינען די צווייא קרוינען וואס ישראל האט באקומען קעגען נעשה ונשמע זיינען זיי אפ גיצויגען גיווארען פון מיר דערנאך ווען ער האט גיצארענט און האט די לוחות צוא בראכען ווען איך האב פאר דארבען צו פר טיליגען מיינע וועגן פין גאט און האב גידינט ציא דעם עגל דעם סדר העבודה פין קרבנות וואס עס איז איין חיוב גיוועזן אלע טאג מקריב ציא זיין און דיא קרבנות פון נדבה וואס איך האב מקריב גיוועזן אז דער מזבח איז ליידיג גיוועזן

סוֹעֲרָה עֲנִיָּה. צִיָּה נִמְשְׁלָה מִבְּלִי חוֹבֵל וְנִטְרְפָה כָּאֳנִיָּה. קַחְתָּהּ בְּחַטֹּאתָהּ בְּרֹאשָׁהּ וּבְכֶפֶל תַּאֲנִיָּה וַאֲנִיָּה. רִיבוּהָ צָרֶיהָ כְּהַיּוֹם וְהָבְקְעָה הָעִיר בַּשְּׁנִיָּה: שְׁלוּחָה כִּצְבִי מֻדָּח בְּאֵין דּוֹרֵשׁ לְהַסְתִּירָה. שָׁנְנוּ לְשׁוֹנָם וּנְתָנוּהָ כְּשֶׂה צְמֻרָה וְחֶלְבָּהּ לְהַתִּירָה. תִּצְעַק עַל כְּלִי חֶמְדָּה שֶׁבּוֹ נִכְתָּרָה. תַּחְמוּד עֵינֶיהָ נִצַּל כְּשֶׂרֶף אַפּוֹסְטְמוֹס הַתּוֹרָה. חֵרֵף עֲשׁוּקִים וּרְצוּצִים בַּעֲבוּר הַרְעִימָהּ סָכָל. יְרוּדִים בְּוְהָיָה לֶאֱכוֹל וּבְהַסְתֵּר פָּנִים מִלְּהִסְתַּכָּל. יַד הִשְׁלִים מִכְּנַף שִׁקּוּצִים נֶאֱכָל. עֵת צָרָה כְּהִתְכַּנֵּס וְהֶעֱמַד צֶלֶם בְּהֵיכָל: דְּוּיִם סְגוּפִים בָּנִים הָיוּ מִקֶּדֶם רִאשׁוֹנִים. סְמוּכוֹת צָרוֹתֵיהֶם זוֹ לְזוֹ כַּמָּה שָׁנִים.לוֹקִים כַּאֲשֶׁר תַּעֲשֶׂינָה הַדְּבוֹרִים וְהָעַקְרַבִּים שׁוֹנִים. הוֹגִים אָבַד שִׁבְרָם וּבָטֵל סִכּוּיָם בָּאִישׁוֹנִים: אֵל קַנָּא בְּהִתְאַפֵּק בִּמְקַנְאֶיךָ דְּשֵׁנִים רְטוּבִים. מְחַכִּים תְּקָוִים עוֹמְדִים לְעוֹלָמִים כִּנְטִיעִים מְחֻטָּבִים בָּאֲהָבִים. הָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם בְּצוֹמוֹת חֲטוּבִים. נֶצַח הֱיוֹתָם לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן וּלְמוֹעֲדִים טוֹבִים: אל מלך ויעבור וכו׳

הָאבּ אִיךְ פַאר מִיאוּסְט דִי קָרְבָּנוֹת צוּ שְׁטֶעלֶען אִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אַרַיין אִיבֶּער דֶעם אִיז בָּטֵל גִיוָוארֶען דֶער קָרְבַּן תָּמִיד וָואס מֶען פְלֶעגְט אִים צוּא נֶעמֶען פוּן דֶעם שָׁאף קַאמֶער וָואס אִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִיז גִיוֶוען דָאס אִיז דָאס אַנְדֶערֶע פוּן דִיא פִינְף זַאכֶען. צוּא בְּרֶעקִילְט אוּן פַאר שְׁפְּרֵייט אִיז גִיוָוארֶן דִיא אַרֶעמֶע אוּן גִישְׁטִירֶעמְטֶע יִשְׂרָאֵל זִיא אִיז גִיגְלִיכֶען גִיוָוארֶען צוּ אַיין אָקֶערֶענְט אָן אַיין פִירֶער וָואס לוֹיפְט וואוּ מֶען דַארְף נִיט אַזוֹי זַייגֶען זֵיי אוֹיךְ נִיט אִין רֶעכְטֶען וֶועג גִינַאנְגֶען אִיבֶּער דֶעם אִיז זִיא אוֹיךְ פַאר צוּקְט גִיוָוארֶען וִויא דִי שִׁיף וָואס גֵייט אוּנְטֶער. דוּא הָאסְט זִיא דוּרְךְ אִירֶע זִינְד בַּיי דֶעם קָאפּ גִינוּמֶען מִיט אַיין שְׁלִיסוּנְג פוּן אַלֶערְלֵיי קְלָאג זַייא הָאבֶען גִיקְרִינְט מִיט אִירֶע בַּאלֵיידִיגֶער אִין דֶעם טָאג פוּן דֶעם עֶרְשְׁטֶען חוּרְבָּן אוּן בַּייא דֶעם אַנְדֶערֶען חוּרְבָּן אִיז אוֹיךְ אִין דֶעם טָאג דִי שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם אוֹיף גִישְׁפָּאלְטֶען גִיוָוארֶען דָאס אִיז דָאס דְרִיטֶע פוּן דִיא פִינְף זַאכֶען. זִיא אִיז פַאר שִׁיקְט גִיוָוארֶען אוּן עֶס אִיז נִישְׁט גִיוֶוען קַיין פָארְשְׁטֶער צוּ בַּאשִׁיצֶען זִיא זֵיי הָאבֶען גִישַׁארְפְט זַייעֶרֶע צוּנְגֶען אוּן הָאבֶען זַייא הֶפְקֵר גִיגֶעבֶען וִויא אַיין לֶעמֶעלֶע אִיר וָואל מִיט חֵלֶב מַתִּיר צוּא זַיין וֶוער עֶס הָאט גִיוָואלְט הָאט אִיר וָואל גִישָׁארֶען אוּן אִיר חֵלֶב גִיגֶעסֶען. זִיא שְׁרַייט פוּן וֶועגֶען דֶער גִילוּסְטִיגֶער כְּלִי דִיא תּוֹרָה וָואס זִיא אִיז מִיט יִשְׂרָאֵל גִיקְרֵיינְט גִיוָוארֶען זַייא לֶערְנֶען זִיא. דָאס גִילוּסְטִיקַייט פוּן אִירֶע אוֹיגֶן אִיז אוֹיס גִילֶערְט אַז אַפּוֹסְטְמוֹס הָאט דִי תּוֹרָה פַאר בְּרֶענְט דָאס אִיז דָאס פֶערְטֶע פוּן דִי פִינְף זַאכֶען. דֶער נַאר נְבוּכַדְנֶצַּר הָאט גִילֶעסְטֶערְט מִיט שְׁלֶעכְטֶע רֵייד כְּדֵי דִי שְׁכִינָה מִתְרָעֵם צוּא זַיין דִיא גִינִידֶערְטֶע מִיט דֶער שְׁטְרָאף פוּן וְהָיָה לֶאֱכוֹל דָאס הָאט גָאט אוֹיף זַייא גִיזָאגְט אַז זֵיי וֶועלִין שְׁלֶעכְט זַיין וֶועט אִיר זַיין צוּ עֶסִינְג אוּן אִיךְ וֶועל מַיין פָּנִים פַאר בָּארְגִן אוּן נִיט קוּקֶען אוֹיף זַייא דֶערְנָאכְט אִיז אַיין פְרֶעמְד בִּילְד גִישְׁטֶעלְט גִיוָוארֶען אִין הֵיכָל דָאס אִיז דָאס פִינְפְטֶע פוּן דִיא פִינְף זַאכֶען. דִיא וָואס הָאבֶען פַאר צַייטֶען גִיהֵייסֶען גָאטְס קִינְדֶער זַייגֶען זֵיי דֶער נָאךְ גִיפַּיינִיגְט גִיוֶוען פִיל יָארֶען זֵיי זַייגֶען גִישְׁלָאגֶען גִיוָוארֶען אַזוֹי וִוי אַיינֶער וָואס דִיא בִּינֶען בַּייסֶען אוּן דִיא עֶגְדִישֶׁען בַּייסֶען אִים נָאךְ אַמָאל דֶער הָאט שׁוֹין קַיין רְפוּאָה נִיט וָוארוּם אַיינֶער דַארְף קִילוּנְג הָאבֶן אִין דֶער אַנְדֶערֶער דַארְף הִיץ אִיז דִי רְפוּאָה פוּן אֵיינֶם שֶׁעדְלִיךְ צוּם אַנְדֶערֶן אַזוֹי הָאבֶען זֵיי גִיזָאגְט אַז זֵייעֶר הָאפֶענוּנְג אִיז פַאר לָארֶען אוּן זֵייעֶרֶע בַּאשִׁיצוּנְג אִיז פַאר שְׁטֶערְט אִין דֶער פִינְסְטֶערְנֶעשׁ. דַיינֶע הָאפֶער זָאלְסְטוּ אוֹיף רִיכְטֶען אוּן זָאלֶען אֵייבִּיג אַיין בַּשְׁטַאנְד הָאבֶן מִיט לִיבְשַׁאפְט וִויא דִי צוּא נוֹיף גֶעוַואקְסֶענֶע בּוֹימֶער. עֶס אִיז הַיינְט בַּייא זַייא דָא אֱמֶת מִיט שָׁלוֹם וָואס דִיא וֶועלְט שְׁטֵייט אוֹיף דֶעם וָוארוּם זַייא זַייגֶען אַלֶע אִין אֵיינֶעם בַּאהֶעפְט צוּ פַאסְטֶען אוּן בֶּעטֶען אַז דִי תַּעֲנִיתִים זָאלֶען שׁוֹין זַיין אוֹיף אֵייבִּיג צוּא פְרֵייד אוּן לוּסְט אוּן יָמִים טוֹבִים:

פזמון שם המחבר שלמה (מיוסד במשקל יתד ושתי תנועות)

שְׁעֵה נֶאֱסַר אֲשֶׁר נִמְסַר. בְּיַד בָּבֶל וְגַם שֵׂעִיר. לְךָ יֶהֱמֶה. זֶה כַּמֶּה. וְיִתְחַנֵּן כְּבֵן צָעִיר. יוֹם גָּבַר הָאוֹיֵב וַתִּבָּקַע הָעִיר: לְזֹאת אֶכַּף. וְאֶסְפּוֹק כַּף. בְּיוֹם חֲמִשָּׁה פְּזָרוּנִי. וְעַל רֶגֶל הָעֵגֶל. הַלּוּחוֹת יְצָאוּנִי. וְגַם הִשְׁמִיד הַתָּמִיד. וּבַסּוּגַר הֱבִיאָנִי. וְהוּשַׂם אֱלִיל. בְּהֵיכַל כָּלִיל וּמְעֻצָּתוֹ כִּלָּאַנִי. וְהַמִּנְחָה הוּנָחָה. וְדָתְךָ צָר בָּאֵשׁ הִבְעִיר. יום: מְאֹד אֶתְחַל. וְאֶתְחַלְחַל. בְּיוֹם שַׁדַּי דְּחָפַנִי. מְאוֹר חָשַׁךְ. וְגַם שֵׁשַׁךְ. כְּמוֹ כַדּוּר צְנָפַנִי. וְהַשְׁפִיפוֹן מִצָּפוֹן. כְּשִׁבֹּלֶת שְׁטָפַנִי. וְהַצַּיָּד. שָׁלַח יָד. וְהַצָּפִיר וְהַשָּׂעִיר. יום: הוֹד לִבִּי וּמִשְׂגַּבִּי. הֲלָעַד אַפְּךָ יֶעְשַׁן. שַׂמְּחֵנִי וְהַעֲלֵנִי. וּמֵחֶדֶק לְקוֹט שׁוֹשָׁן. בְּנֵה בֵּית זְבוּל. לְהָשִׁיב גְּבוּל. הַכַּרְמֶל וְהַבָּשָׁן: וְעַיִן פְּקַח. וְנָקָם קַח. מֵאֶצֶר וּמִדִּישָׁן. שְׁפוֹט אִלֵּם. וְאָז יְשַׁלֵּם. הַמַּבְעֶה וְהַמַּבְעִיר. יוֹם גָּבַר הָאוֹיֵב וַתִּבָּקַע הָעִיר: אל מלך. זכור רחמיך וכו׳

שְׁעֵה נאסר קֶער דִיךְ צוּ דֶעם גִיבּוּנְדֶענֶעם וָואס אִיז אִיבֶּער גִיעֶנְפֶערְט גִיוָוארֶן צוּ נְבוּכַדְנֶצַר מֶלֶךְ בָּבֶל עֶר הָאט גִיבְּרוּמְט צוּא דִיר פוּן לַאנְגֶע צַייט אוּן הָאט גִיבֶּעטִין וִויא אַיין יוּנְג קִינְד בַּייא זַיין פָאטֶער. דֶעם טָאג וָואס דֶער פַיינְט הָאט זִיךְ גִישְׁטַארְקְט אוּן דִיא שְׁטָאט אִיז גִישְׁפָּאלְטֶען גִיוָוארֶען אוֹיף דֶעם בִּין אִיךְ נִידֶערִיג גִיבּוֹיגֶן אוֹיף דִי פִינְף עֶרְלַייא פוּרְעָנִיּוֹת וָואס עֶר הָאט פַר שְׁפְּרַייט אוֹיף מִיר אִין דֶעם טָאג. דָאס עֶרְשְׁטֶע אִיז פוּן וֶועגֶן דֶעם עֵגֶל זַיינֶען דִי לוּחוֹת פוּן מִיר אוֹיס גֶעגַאנְגֶען. דָאס אַנְדֶערֶע עֶר פַאר טִילִיגְט דֶעם קָרְבָּן תָּמִיד פוּן דֶער פַאר שְׁלָאסֶענֶע שָׁאף קַאמֶער אוּן הָאט מִיךְ דֶערְנֶסְט מָאל גֶעבְּרַכְט אִין זַיין שְׁלִיסִינְג אַרַיין. דָאס דְרִיטֶע עֶס אִיז וָוארֶען גִיטָאן אַיין אָפּ גָאט אִין דֶעם גַאנְץ שֵׁיינֶעם הֵיכָל אִין פוּן זַיין עֵצָה וָואס עֶר הָאט גִיגֶעבֶּען דֶעם נְבוּכַדְנֶצַר הָאט עֶר מִיךְ גֶעפַאנְגֶען. דָאס פֶערְטֶע ווייל אִיךְ הָאבּ אַוֶועק גִילֵייגְט דִי מִנְחָה אִיךְ הָאבּ זִיא נִיט מַקְרִיב גִיוֶועזֶן דְרוּם הָאט דֶער בַּאלֵיידִיגֶער דַיין תּוֹרָה אִין פַייעֶר פַאר בְּרֶענְט. דָאס פִינְפְטֶע דֶעם טָאג אִיז דִיא שְׁטָאט צוּ שְׁפָּאלְטֶען גִיוָוארֶען. אִיךְ בִּין זֵייעֶר קְרַאנְק אוּן דֶער שְׁרֶאקֶען גֶעוָוארֶען אִין דֶעם טָאג יָואס גָאט הָאט מִיךְ פַר שְׁטוֹיסֶען. דִיא לִיכְט הָאט עֶר פַאר פִינְסְטֶערְט אוּן דֶער שֵׁשַׁךְ דָאס אִיז בָּבֶל הָאט מִיךְ וִויא אַיין קַיילֶעכְדִיגֶען בַּאלֶען גִירִינְגֶעלְט אוּן דֶער פִיפֶער נָאטֶער נְבוּכַדְנֶצַר עֶר אִיז פוּן צָפוֹן זַייט הָאט מִיךְ פַר פְלֵייצְט וִויא אַיין שְׁטְרָאם וַואסֶער אוּן דֶער יֶעגֶער הָאט זַיין הַאנְד גִישְׁטְרֶעקְט. דוּא גָאט וָואס דוּא בִּיסְט דָאס שֵׁיינְקַייט פוּן מַיין הַארְץ אוּן מַיין שְׁטַארְקַייט וֶועט דֶען אֵייבִּיג דַיין צָארֶען רוֹיכֶען. דֶער פְרַייא מִיךְ אוּן קְלַייבּ דִיא יִשְׂרָאֵל וָואס זַיינֶען גְלַייךְ צוּ אַיין רוֹיז. בּוֹיא דָאס בֵּית הַמִּקְדָּשׁ דָאס הוֹיז וָואס עֶס אִיז דַיין הַארְבֶּערִיג אוּן ווִידֶער צוּא קֶערֶען דֶעם גְבוּל פוּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וָואס עֶס הֵייסְט כַּרְמֶל אוּן בָּשָׁן אוּן זָאל אִין גִיכֶע צַייטֶען גֶעהָאלְפֶען וֶוערֶען אָמֵן:

אַל נָא תָשֵׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נוֹאַלְנוּ וַאֲשֶׁר חָטָאנוּ:

חָטָאנוּ צוּרֵנוּ סְלַח לָנוּ יוֹצְרֵנוּ:

אֵל נָא רְפָא נָא תַּחֲלוּאֵי גֶּפֶן פּוֹרִיָּה. בּוֹשָׁה וַחֲפוּרָה וְאֻמְלַל פִּרְיָהּ. גְּאָלֶנָּה מִשַּׁחַת וּמִמַּכָּה טְרִיָּה. עֲנֵנוּ כְּשֶׁעָנִיתָ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה: חטאנו דְּגָלֵי עַם פְּדוּיֵי בִּזְרוֹעַ חָשׂוּף. הַצֵּל מִנֶּגֶף וְאַל יִהְיוּ לִשְׁסוּף. וְתַעֲנֶה קְרִיאָתֵנוּ וּלְמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ תִּכְסוֹף. עֲנֵנוּ כְּשֶׁעָנִיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ עַל יַם סוּף: חטאנו זְכוּת צוּר חֻצַּב הַיּוֹם לָנוּ תְגַל. חָשְׁכֵנוּ מֵאֶנֶף וּנְחֵנוּ בְּיוֹשֶׁר מַעְגָּל. טַהֵר טוּמְאָתֵנוּ וְלִמְאוֹר תּוֹרָתְךָ עֵינֵינוּ גַּל. עֲנֵנוּ כְּשֶׁעָנִיתָ לִיהוֹשֻׁעַ בַּגִּלְגָּל: חטאנו יָהּ רְאֵה הַיָּשֵׁן עָקוּד וְהַצְמַח לָנוּ תְּרוּפָה. כַּכֵּה שׁוֹד וָשֶׁבֶר סַעַר וְסוּפָה. לַמְּדֵנוּ וְחַכְּמֵנוּ אִמְרָתְךָ הַצְּרוּפָה. עֲנֵנוּ כְּשֶׁעָנִיתָ לִשְׁמוּאֵל בַּמִּצְפָּה: חטאנו מוּתְמָם מְרַחֵם שָׁרָשָׁיו אַל תְּקַמֵּל. נַקֵּנוּ מִכְּתָם וָשֶׁמֶץ וְלֹא נֶאֱמַל. סַעֲדֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה וְאָרְחוֹת חֲסָדֶיךָ נִגְמַל. עֲנֵנוּ כְּשֶׁעָנִיתָ לְאֵלִיָּהוּ בְּהַר הַכַּרְמֶל: חטאנו עוֹדְדֵנוּ בְּצֶדֶק

אל נא גָאט אִיךְ בֶּעט הֵייל נון דִיא קְרַאנְקְהַייט פוּן פְרוּמֶע דִיא דָא הֵייסְט פְרוּכְט בַּארֶע וַויין שְׁטָאק. זִיא אִיז גִיוֶועֶן פַאר שֶׁעמְט אוּן פַאר שְׁמַאכְט. אוּן אִיז וָוארֶען פַאר שְׁנִיטֶן אִיר פְרוּכְט לַייז זִיא אוּיס פוּן פַאר דַארְבוּנְג אוּן פוּן שְׁלַאק אַיין גִיאַייטֶערְטֶע. עֶנְטְפֶער אוּנְז אַזוֹי וִוי דוּא הָאסְט גִיעֶנְטְפֶערְט צוּ אוּנְזֶער פָאטֶער אַבְרָהָם אָן בַּארְג מוֹרִיָה. דִיא בַּאנִירֶען פוּן פָאלְק יִשְׂרָאֵל דִי דָא זַיינֶען אוּיס גִילֵייזְט גִיוָוארֶען מִיט אַנְטְפְּלֶעקְטֶען אָרוּם. בַּאשִׁירֶעם פוּן מָארְד אוּן עֶס זָאל נִיט זַיין צוּא שְׁפַּאלְטוּנְג אוּן פַאר שְׁנַיידוּנְג. אוּן דוּא זָאלְסְט עֶנְטְפֶערְן אוּנְזֶער רוּפוּנְג אוּן צוּא פְרוּמֶע וֶוערְק פוּן דֵיינֶער הֶענְד זָאלְסְט דוּא גֶעלוּסְטֶען. עֶנְטְפֶער אוּנְז אַזוֹי וִויא דוּא הָאסְט גִיעֶנְטְפֶערְט צוּא אוּנְזֶערֶע עֶלְטֶערֶען בַּייא דֶעם יַם סוּף. דֶעם זְכוּת פוּן אַבְרָהָם דֶער פֶעלְזִין דָאס מִיר זַיינֶען פוּן אִים גֶעהוֹיעֶן זָאלְסְט הַיינְט צוּא אוּנְז אַנְטְפְּלֶעקִין. פַאר מַייד אוּנְז פוּן צָארֶען אוּן פִיר אוּנְז אִין רֶעכְט פָארְטִיגֶע טְרִיט. רֵיינִיג אוּנְזֶער אוּם רֵיינִיקַייט אוּן צוּא לִיכְט דַיינֶער תּוֹרָה זָאלְסְט דוּא עֶפֶענֶען אוּנְזֶערֶע אוֹיגֶען עֶנְטְפֶער אוּנְז אַזוֹי וִויא דוּא הָאסְט גִיעֶנְטְפֶערְט צוּא יְהוֹשֻׁעַ אִין דֶער שְׁטָאט גִלְגָל. גָאט זֶעה אָן דִי אַשׁ פוּן יִצְחָק דֶעם גֶעבּוּנְדֶענֶעם. אוּן מַאךְ שְׁפְּרָאצֶען אַיין הִילְף. פַאר מַייד רוֹיבּ אוּן בְּרָאךְ שְׁטְרָאם אוּן שְׁטוּרֶעם ווִינְד. לֶערֶען אוּנְז אוּן קְלִיג אוּנְז דַיין זָאג דִי לוֹיטֶערֶע. עֶנְטְפֶער אוּנְז אַזוֹי וִויא דוּ הָאסְט גִיעֶנְפֶערְט שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא אִין דֶער שְׁטָאט מִצְפָּה. יַעֲקֹב דֶער דָא אִיז גִיוֶועֶן גַאנְץ אַזוֹיא בַּאלְד אַז עֶר אִיז אוּיס גִיגַאנְגֶען אוּיס דֶער מוּטֶער טְרַאכְט, זַיינֶע וָוארְצְלֶן זָאלְסְטוּ נִיט פַר שְׁגִידָן. מַאךְ אוּנְז

ריין

מְשׁוּי מִמַּיִם וְכַפֵּר זָדוֹן וּמִשְׁגָּה. פְּדֵנוּ מִמְּהוּמַת מָוֶת וְאָחוֹר כָּל נְסוֹגָה. צַוֵּה יְשׁוּעָתֵנוּ וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ אַל נִתְמוֹגְגָה. עֲנֵנוּ כְּשֶׁעָנִיתָ לְיוֹנָה בִּמְעֵי הַדָּגָה: חטאנו

קְדֻשַּׁת אִישׁ חֲסִידֶךָ זְכוֹר לִיפַת פְּעָמִים. רַחֲמֶיךָ תְּעוֹרֵר כִּי לָקִינוּ בִּכְפְלַיִם. שׁוּבֵנוּ תֹּקֶף לְיִרְאָתֶךָ וְלֹא נֶחֱשַׂף שׁוּלַיִם. עֲנֵנוּ כְּשֶׁעָנִיתָ לְדָוִד וְלִשְׁלֹמֹה בְנוֹ בִּירוּשָׁלָיִם: ותמאנו

(תַּעֲנֶה לְקוֹרְאֶיךָ. וְהַסְכֵּת מִמְּעוֹנִים. תִּשְׁמַע שַׁוְעַת צוֹעֲקֶיךָ. שׁוֹמֵעַ אֶל אֶבְיוֹנִים. תְּרַחֵם עַל בָּנֶיךָ. כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים. עֲנֵנוּ כְּמוֹ שֶׁעָנִיתָ לְמָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר. וְתָלוּ עַל הָעֵץ הַמַּשִּׂים הָאָב עִם הַבָּנִים): חטאנו. זכור לנו וכו׳

דַיין פֿון פְלֶעקֶן אוּנְזֶר זִינְד און לֶעסְטֶער און מִיר זָאלֶען נִיט וֶוערֶען פַר שְׁנִיטֶען. אוּנְטֶער לֶעהְן אוּנְז אָן דִיר און מִיר זָאלֶען וֶוערֶען גִיהָאלְפֶן. און דִיא וֶועג דַיינֶע גִינָאד זָאלֶען מִיר פַר גָאלְטִין. עֶנְטְפֶער אוּנְז אַזוֹי וִויא דוּ הָאסְט גִיעֶנְטְפֶרְט צוּ אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא אָן בַּארְג כַּרְמֶל. שְׁטַארְק אוּנְז אוּם וִוילֶען גִירֶעכְטִיקַייט פוּן מֹשֶׁה רַבֵּינוּ דֶער דָא אִיז וָוארֶן אוֹיס גִיצוֹיגֶען אוֹיס דֶעם וַואסֶער און פַר גִיבּ מוּטְוִוילִיקַייט און מִיסְגְרַייפוּנְג. דֶער לֵייז אוּנְז פוּן פַאר טוּמְלוּנְג דָאס טוֹיט. און מִיר זָאלֶען נִיט וֶוערֶען גִירוּקְט הִינְטֶער זִיךְ. גִיבִּיט אוּנְזֶער הִילְף. און אוּם וִוילֶען אוּנְזֶערֶע זִינְד זָאלֶען מִיר נִיט צוּ גֵיין. עֶנְטְפֶער אוּנְז אַזוֹי וִויא דוּא הָאסְט גִיעֶנְטְפֶערְט צוּ יוֹנָה הַנָּבִיא אִין דִיא גִידֶערִים פוּן דִיא פִישׁ. דָאס הֵיילִיקַייט פוּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן דַיין פְרוּמֶער מַאן גִידֵיינְקְט צוּא דִי פְרוּמֶע דִי דָא הֵייסְט טְרֶעטֶערֶען אַיין הִיפְּשֶׁע טְרִיט. זָאלְסְטוּ דַיין דֶער בַּארִימְקַייט דֶער וֶועקִין. טוּא וִוידֶער קֶערִין אוּנְז צוּא דַיין פָארְכְט. און מִיר זָאלֶען נִיט וֶוערֶן אַנְפְּרֶעקְט פוּן וֶועגִין אוּנְזֶערֶע זִינְד דָאס מִיר הָאבִּין גִיטָאן פַאר בָּארְגֶן וִויא אַיין זוֹים. עֶנְטְפֶר אוּנְז וִויא דוּ הָאסְט גִיעֶנְטְפֶערְט צוּ דָוִד הַמֶּלֶךְ און זַיין זוּן שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ אִין שְׁטָאט יְרוּשָׁלַיִם:

בתענית צבור קורין ויחל בשחרית ומנחה · בשחרית אומרים ח"ק קודם הוצאת ס"ת · ואחר הקריאה ג"כ ח"ק יהללו אשרי · במנחה אומרים ח"ק קודם קס"ת ומפטירין דרשו:

וַיְחַל מֹשֶׁה אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לָמָה יְהוָה יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ אֲשֶׁר
הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכֹחַ גָּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה: לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם
לֵאמֹר בְּרָעָה הוֹצִיאָם לַהֲרֹג אֹתָם בֶּהָרִים וּלְכַלֹּתָם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה שׁוּב מֵחֲרוֹן
אַפֶּךָ וְהִנָּחֵם עַל־הָרָעָה לְעַמֶּךָ: זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ וַתְּדַבֵּר אֲלֵהֶם אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֲכֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם וְכָל־הָאָרֶץ
הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶתֵּן לְזַרְעֲכֶם וְנָחֲלוּ לְעֹלָם: וַיִּנָּחֶם יְהוָה עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר
לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ: לוי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פְּסָל־לְךָ שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים
וְכָתַבְתִּי עַל־הַלֻּחֹת אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ:
וֶהְיֵה נָכוֹן לַבֹּקֶר וְעָלִיתָ בַבֹּקֶר אֶל־הַר סִינַי וְנִצַּבְתָּ לִי שָׁם עַל־רֹאשׁ הָהָר: וְאִישׁ
לֹא־יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם־אִישׁ אַל־יֵרָא בְּכָל־הָהָר גַּם־הַצֹּאן וְהַבָּקָר אַל־יִרְעוּ אֶל־
מוּל הָהָר הַהוּא: ישראל וַיִּפְסֹל שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וַיַּשְׁכֵּם מֹשֶׁה בַבֹּקֶר
וַיַּעַל אֶל־הַר סִינַי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים: וַיֵּרֶד
יְהוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה: וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל־פָּנָיו וַיִּקְרָא
יְהוָה יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא
עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים וְעַל־בְּנֵי בָנִים עַל־
שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים: וַיְמַהֵר מֹשֶׁה וַיִּקֹּד אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ: וַיֹּאמֶר אִם־נָא מָצָאתִי
חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יֵלֶךְ־נָא אֲדֹנָי בְּקִרְבֵּנוּ כִּי עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ
וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ: וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָנֹכִי כֹּרֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל־עַמְּךָ אֶעֱשֶׂה נִפְלָאֹת
אֲשֶׁר לֹא־נִבְרְאוּ בְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הַגּוֹיִם וְרָאָה כָל־הָעָם אֲשֶׁר־אַתָּה בְקִרְבּוֹ אֶת־
מַעֲשֵׂה יְהוָה כִּי־נוֹרָא הוּא אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּךְ:

הפטרה לתענית צבור בישעיה סימן נ"ה

דִּרְשׁוּ יְהוָה בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאֻהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב: יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן
מַחְשְׁבֹתָיו וְיָשֹׁב אֶל־יְהוָה וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל־אֱלֹהֵינוּ כִּי־יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ: כִּי לֹא
מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דַרְכֵיכֶם דְּרָכָי נְאֻם יְהוָה: כִּי־גָבְהוּ שָׁמַיִם מֵאָרֶץ
כֵּן גָּבְהוּ דְרָכַי מִדַּרְכֵיכֶם וּמַחְשְׁבֹתַי מִמַּחְשְׁבֹתֵיכֶם: כִּי כַּאֲשֶׁר יֵרֵד הַגֶּשֶׁם
וְהַשֶּׁלֶג מִן־הַשָּׁמַיִם וְשָׁמָּה לֹא יָשׁוּב כִּי אִם־הִרְוָה אֶת־הָאָרֶץ וְהוֹלִידָהּ וְהִצְמִיחָהּ
וְנָתַן זֶרַע לַזֹּרֵעַ וְלֶחֶם לָאֹכֵל: כֵּן יִהְיֶה דְבָרִי אֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי לֹא־יָשׁוּב אֵלַי רֵיקָם
כִּי אִם־עָשָׂה אֶת־אֲשֶׁר חָפַצְתִּי וְהִצְלִיחַ אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיו: כִּי־בְשִׂמְחָה תֵצֵאוּ
וּבְשָׁלוֹם תּוּבָלוּן הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ לִפְנֵיכֶם רִנָּה וְכָל־עֲצֵי הַשָּׂדֶה יִמְחֲאוּ־
כָף: תַּחַת הַנַּעֲצוּץ יַעֲלֶה בְרוֹשׁ וְתַחַת הַסִּרְפַּד יַעֲלֶה הֲדַס וְהָיָה לַיהוָה לְשֵׁם
לְאוֹת עוֹלָם לֹא יִכָּרֵת: כֹּה אָמַר יְהוָה שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צְדָקָה כִּי־קְרוֹבָה
יְשׁוּעָתִי לָבוֹא וְצִדְקָתִי לְהִגָּלוֹת: אַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יַעֲשֶׂה־זֹּאת וּבֶן־אָדָם יַחֲזִיק בָּהּ

שֹׁמֵר שַׁבָּת מֵחַלְּלוֹ וְשֹׁמֵר יָדוֹ מֵעֲשׂוֹת כָּל־רָע׃ וְאַל־יֹאמַר בֶּן־הַנֵּכָר הַנִּלְוָה אֶל־
יְהוָה לֵאמֹר הַבְדֵּל יַבְדִּילַנִי יְהוָה מֵעַל עַמּוֹ וְאַל־יֹאמַר הַסָּרִיס הֵן אֲנִי עֵץ יָבֵשׁ׃
כִּי־כֹה ׀ אָמַר יְהוָה לַסָּרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת־שַׁבְּתוֹתַי וּבָחֲרוּ בַּאֲשֶׁר חָפָצְתִּי
וּמַחֲזִיקִים בִּבְרִיתִי׃ וְנָתַתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וָשֵׁם טוֹב מִבָּנִים וּמִבָּנוֹת
שֵׁם עוֹלָם אֶתֶּן־לוֹ אֲשֶׁר לֹא יִכָּרֵת׃ וּבְנֵי הַנֵּכָר הַנִּלְוִים עַל־יְהוָה לְשָׁרְתוֹ
וּלְאַהֲבָה אֶת־שֵׁם יְהוָה לִהְיוֹת לוֹ לַעֲבָדִים כָּל־שֹׁמֵר שַׁבָּת מֵחַלְּלוֹ וּמַחֲזִיקִים
בִּבְרִיתִי׃ וַהֲבִיאוֹתִים אֶל־הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי עוֹלֹתֵיהֶם
וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל־מִזְבְּחִי כִּי בֵיתִי בֵּית־תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל־הָעַמִּים׃ נְאֻם אֲדֹנָי
יְהוִה מְקַבֵּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד אֲקַבֵּץ עָלָיו לְנִקְבָּצָיו׃

המפטיר אומר הברכות עד מגן דוד ומכניסין הס"ת להיכל · ח"ק · עננו בש"ת :

תחנה

ווען איין מענטש איין תענית האט זאל ער דאס זאגין · עס מעג זיין איין מאן אדער איין פרויא נאך מנחה אדער נאך מעריב אי ער בייכט אן ווייל דאס איז אגרויסע תפלה פון דעם תענית :

רבון הער פון דער גאנצער וועלט איך מאן אדער ווייב איך האב היינט דעם טאג תענית גיהאט אבער נאך מיינע זינד נאך וואס איך האב גיטאן ווער בילכער אלס איך זינדיגער מענטש זאל אן בייסן איין בעבער מיט טרערן וואס מיר זעלטין זיין אויס מיינע איגין דער מיט אז איך זעלט אפ לעשין דעם צארין פון דעם ליבן גאט אונ דיא זינד דיא איך האב גיטאן · דוא ליבער גאט עס קאן קיינער פאר דיר לייקענען · עס איז קיין מענטש אויף דער וועלט דער אלע טאג טוט ניט זינדיגין · נון מיין גאט מיין הער פון דער וועלט נאך דעם בין איך ניט ווערט אז איך זינדיגער מענטש זאל עסין פון דיין ברויט אדער וואס אנדערש וואס דו ליבער הער גאט האסט בשאפין · ווארום דוא ליבר גאט דוא האסט דיא שפייז ניט באשאפין צו די לייט דיא דא האבין פיל זינד גיטאן : רבש"ע איך האב חרטה אויף מיינע זינד דיא איך האב גיטאן אזו בעט איך דיך ליבר גאט אז דוא זאלסט איך אזו גידיינקען היינט דעם תענית דאס בלוט אונ פלייש וואס מיר איז אוועק גיגאנגען פון מיין לייב · דרום ליבער הער גאט טוא אפ פון מיר דעם יצר הרע · אונ מאך מיך לידיג פון מיינע זינד גלייך אלס איך וואר ערשט נאיי גבארין אונ גדיינק מיר אז איך האב מיר היינט מיין לייב גיפייניגט דאס האב איך גיטאן פון כבוד דיין ליבן נאמענס וועגן אונ אויך מיינע זינד גרינגער צו מאכין פון מיר דען דער ווייל דער גוף האט פיל זינד גיטאן אזו גיהער ער איין ביסיל ווידער אפ נעמען פון זיין פלייש דער מיט אלס איך מיינע פלעקין וואס איך האב גיטאן אין מיין לייב פון מיינע זינד ווידער ווייס ווערין אונ גיריינינגט ווערין דוא ליבער גאט טוא נאר פון דיין דער בארעמקייט וועגין אונ לאז מיר ווייטער קיין זינד מער גידאכט ווערין דען דוא ביסט איין מוחל וסולח צו דיא לייט דיא דא האבין זינד גיטאן דוא ליבר הער גאט דו זאלסט מיר ווייטער געבין כח אונ גבורה · אונ איך זאל ווייטער קענען האלטין איין תענית אמן ואמן :

פ' א'

דיא תחנה זאגט מען אים עש״ה בטבת

בשעפער פון דר גאנצר וועלט דו ביסט גאנין אין אלע דיין ווערק דו שטראפסט די זינדיגע מיט גיטהייט אונ מיט גינאד אונזרע עלטרין האבן ווידר גישפעניגט אונ האבין ווידער דיר גיטאן אונ דו האסט צו אונז גשיקט דיינע דינערס די נביאים דאס זייא זאלין זייא אינטער ווייזין אונ זאלין פירין אין דעם רעכטין וועג צו דינען דיר אונ האלטין דיין גיבאט אונ דיין תורה אונ זייא האבן זייא ניט צו גהערט אונ האבן זיי אויס גשפעט אונ האבין ניט גוואלט גלויבן זייער ווארט אונ האבן גרויסן איביל מיט פיל גטריבן אונ האבין דער צארינט דיין היילגין נאמן אונ דיין היילגער נאמען איז לאנג צו דער צארענען אונ האסט דיך אוף גיהאלטין צו טאן זייא בייזהייט ביז אויף דעם היינטיגין טאג האסטו גישיקט דיין שטארקע האנט אונ האסט זיי גישלאגין אין דעם הודש דרייא ביטערע שלעק אונ האסט זייא גשיקט נבוכדנצר מיט פיל לייט אונ האבן בלעגרט די שטאט ירושלים די דא איז גוועזן אקרוין פון דער גאנצר וועלט אונ דיין היילגער נאמען האט גירועט דרינען אונ פון איר זיינען אויף גיגאנגען די תפלות פון דיינע קינדר ישראל אונ האסט אנטפאנגען דיא קרבנות אונ דאס קטורת איז אויף גיגאנגען אגישמאק איין זעניפטיגין אונ דער פיינד האט באצוואונגען זייא מיט דעם גרויסן גידראנג הונגער אונ קימער דא זיינען זייא גוועזן פאר שלאסין אין גרויס נויט אזו האבין זייא גשריען צו דיר אונ דו האסט זייא ניט וועלין דער הערין אונ צו גישטאפט אלע לעבער אינטערין שטול דיינע עהר וואס דיא תפלה פון צדיקים אונ צדיקות פלעגין צו גרייכין פאר דיין היליקייט אונ איר גשרייא האט גיט גיקענט קומן אין איר ארט אונ זיינען פאר צוקט גיווארין דורך די הינדערער די דא נארטין אויף די תפלות צו הינדערין זייא אזו הער גאט מיין נאט מיר פאסטין היינט אונ פייניגין אונזר לייב אונ גידיינקען דעם גרויס אום פאל דר דא איז גישעהן אונזרע עלטערין אונ אונז דאס מיר נאך אוף דעם היינטיגין טאג ניט קענען צו קרעפטען קומען אונ מיר זאלין באקומען וואס מיר האבין פאר לארין דרום נעם אן אונזר פיין אונ שטראף אונ אנטפאנג מיין גיבעט אונ הער מיין גישרייא אונ העלף ווידער דיין פאלק ישראל אונ גידיינק די פאר זיכערונג די דוא האסט פאר זיכערט אונזרע עלטערין אברהם יצחק אונ יעקב דאס זייערע קינדער זאלין זיין גיהאפין אהילף אין אייביגע אונ זאלסט זיך דער בארימען איבער אונז אזו וויא אפאטער איבר זיינע קינדער אונ דער לייז אונז מיט פריידין פון די צרות דאס מיר טרויערין אזו אלאנגע צייט פאר קער דאס לייד צו פרייד היינט אין דעם טאג אז דו האסט אונז לאזן זאגן דורך דעם נביא דער צעהנטר חודש טבת זאל זיין צו דיין פאלק ישראל צו פרייד אונ שמחה דאס זיי וואר אין גאטס נאמן אמן:

לעבעדיגער גאט דו ביסט דער אורשפרונג פון מיינעם לעבין אונ האסט די וועלט דער לייכט מיט דיינם ליכט אונ האסט אונז גיגעבין די היילגע תורה די דא איז אייטיל ליכט אירע מצות די ויינען דר לייכטער אונ דר לייכטין דיינע קינדר אירע אויגין אונ אונזרע עלטערין אין דער מדבר די דו האסט אויס גיצויגין אויס מצרים דא זיינען אירע אויגן פאר פינצטערט אונ האבן גמאכט דאס עגל׳ דר מיט האבין זיי גטאן דר ווידר דיך אונ דרום האט דער היילגער משה צו בראכין די טאבלען זיי היילגע די דא איז גשריבין גוועזן מיט די פינגער פון גאט היינט אין די טעג דר נאך אין ארץ ישראל האבין אירע קינדר ווידער גשטאלצירט אונ איבר מוט גטריבן פין וועגן גרויסע וואול טאג אונ וואול לוסט אונ האבן דר צארינט דיך דא האסטו גשיקט אויף זיי אירע זינד זיי האבין די היילגע שטאט ירושלים גשפאלטין אונ צו בראכין אונ האבן גשטעלט אום ווירדיקייט אין דם הויז דא דיין שכינה האט גירועט אונ די ריינקייט פאר שוועכט אונ פאר ניכט אונ האט אפ גנומן פון דיינע קינדר אלע אירע צירונג אונ אן שטאט דאס מען האט אינט אונ מארגינס קרבנות גיבראכט דא האבן זיי גישעכט יונגע זיינע ענדיגע קינדר גאט מיין קינג איבער אלע קיניגין

ביטטו דר בארעם דיך איבר דיין פאלק ישראל אונ העלף אונז אונ גיט גידיינק די זינד פון אונזרע עלטערן אונ אונזרע זינד אונ נעם פר דיך די צדיקים אונ צדיקות די זו אלע צייט האבן פר זיכערט אן דיר אונ האבן פר גוט אן גינומן וויא דו עס גשיקט האסט אויף זייא אונ גידיינק דעם גרויסן זכות אונ שם טוב דאס זיי האבן גאן זיך גלאזן אונ דר לייז אונז אונ זאמעל אונז איין פון פיר עקין דער וועלט אונ ברייניג אונז ווידר אויף דאס הייליג ארט דאס דיין שכינה וועט ווידר רוען צווישן אונז צו פר דיינם נאמן דעם הייליגן אויך דאסטו לאזן וויסן אונז דורך דעם נביא דעם צענטן חודש וועל איך אין ווענדין אייער אויס לייגן צו פרייד אונ צו לוסט דאס זייא וואר אין אונזרע צייטן אין גאטס נאמן אמן:

דיא תחנה זאגט מען אום תענית אסתר מיט גרוים כוונה:

איינגער גאט דו זיצט אין דר הויך אונ ווארטסט אויף די תפלה פון דיינע קינדער ישראל אונ דער הערסט זיי פון טיפענעש אידעש הארצין אונ בשירמעסט זיי פאר אלע באליידיגר אלע צייט דען אין מרדכי ואסתרס צייטן איז אויף גשטאנגען איין המן אויף אונז קעסטליך אונ הויך גוועזן ביי אחשורוש וואס דיינע קינדער זיינען אונטער אים גיוועזן דא האט דער אחשורוש דעם זעלביגין רשע איבר גיגעבן דיינע קינדר ישראל צו טאן מיט זיי נאך זיין וואול גיפעלין אום צו ברייניגען איר געלט צו הויף אין אלע זיינע קיניגרייך אונ דר קיניג האט גיהאט צו גיבוטין אזו ווייט אז די וועלט איז אונ צו פאר טיליגין די גאנצע יודישקייט דס זייא נימער זאלין ווערין גידאכט אזו האבן זייא אלע צו זאמען גיוויינט אונ איר הארין האט גיזיפצעט צו דיין הייליגן נאמן אונ האבן הרטה גיהאט אויף אירע זינד אונ האבן אן גיקלייט זאק מיט אש אויף אירע הויפט גשיט אונ האבן גיפייניגט איר לייב מיט הונגער אונ דארשט דא האבין זיך דער בארעמט אלע די ענגיל אין דיינע טויערין דא האט עס גהערט די הייליגע תורה אונ הט אן גקלייט קלא: קליידר אונ גיוואנד אירע הענט איבר איר קאפ אונ הט גשריען אונ האט גיוויינט דס האט גיהערט דר הייליגר מאן אליהו הנביא אונ האט גיגורט זיין לענדין גארטיל אין זיין לענדין אונ איז באהענד גילאפין צו אונזרע עלטערין אברהם יצחק ויעקב משה אונ אהרן אונ האט זייא וועקין לאזין די ביטערע גזירה די דא איז גיבאטין אויף אלע יהודים אין גאנצן קיניגרייך אחשורוש אונ מרדכי הט גיבאטין אויף אלע יהודים ווייבר אונ קינדר זייא זאלן פאסטין דרייא טעג אונ דרייא נעכט אונ זאלין אלע מיט אנאנדער בעטין אונ אויף אמאל שרייען איין גישרייא אביטערין פאר דיין הייליגן נאמן אזו האסטו דיך דער בארימט אונ האסט זייא בשירמעט פון די הענט פון פיינט אונ האסט זייא מאכין פאלין אין די גריבער וואס זייא האבין גיגראבין אונ המן דעם בייזין מאן מיט זיינע קינדר לאזין הייגען אן דעם בוים דען ער האט אן גיגרייט צו לאזין הייגען דרויף דעם צדיק מרדכי אונ זיין גאנצן הויף האסטו גיגעבין צו אסתר׳ הער פון דר גאנצער וועלט מיר פייניגין זיך אלע מאל אונזר לייב אום ווילין אונזרע זינד דוא זאלסט אונז פאר געבין אונ זיי ניט גידיינקען אונ גיב אונז אונ כל ישראל פרייד אזו דו האסט דער פרייעט די קינדער ישראל אין צייטין מרדכי אונ אסתר אונ כל ישראל זאלן פרייליך זיין פורים צו מאכין אלע צייט דאס זייא וואר אין גאטס נאמן אמן:

אום תשעה באב זאגט מען דאס מיט דעם דעמוטיגין הארצין

ריכטער פון אלער וועלט מיט גערעכטיקייט אונ אלע דיין גריכט איז מיט ווארהייט מיין גאט אונ ווארהאפטיגער אונ ביי דיר איז קיין אום רעכט ניט גירעכט אונ רעכט פארטיג ביסטו צו אייביג היינטיגן טאג האבן זיי גיטימטייט אונזרע עלטערן אין דר וויסטעניא דס דו האסט זיי אויס גצויגן אוס מצרים דורך דיין משה אונ אהרן דא האבן זיי זו דר גשפעניגט אונ האבן ניט וועלין אן נעמן דס גוטס דס דו האסט זיי גטאן אונ פר זיכערט אונזרע עלטערין אברהם יצחק אונ יעקב אונ האבן גישענט דאס לאנד דאס הייליגע דאס דיין שכינה האט

גירופט דרינן אונז האבן אלע צייט אויף דיינע וואָרהאַפטיגע קנעכט גימרמלט אונ אין דר נאכט האבן זיי אלע צו זאמן גיוויינט אונ אירע אויגן האבן גרונן בעך וואסר אונ האבן ניט גיוואלט דר וואַרטן די צייט דאס דו האסט וואול גיוואוסט אונ האסט זיי גילאזט וויסן דורך דיינע גיטרייע אונ וואָרהאַפטיגע קנעכט משה אונ אהרן אונ יהושע אונ כלב דאס זיי די נאך ניט זאלן האבן אויך אירע קינדר וועלן וויינען אין דעם טאג איין וויינונג אגרויסע צו ריכטין וועלכעס דאס איז גישעהן מיט וואָרהייט דאס דא איז אין דעם טאג פאר נויכט אונ פאר שטערט גיווארן ביידע בתי מקדשים דאס דא איז גיפאלין פון אונזערע שיינהייט אונ קעסטליכקייט אונ פון קאפף דיינע קינדר די קרוין איז גיפאלין צו דער ערד אונ נימער קענען ברייגן אפפער אונ פריזאנט אונ דעמפונג אוף דעם אפפער שטול דיינע היליקייט אונ קענן אויך נימער אויף גיין דרייא מאל אין יאר צו זעהן דיין שיין פון די הייליגע שכינה צו פול ברייגען אונזערע גלויבענעש אונ אונזער בווילינונג אונ די גרויסע פרייד דאס דיין הייליגע שכינה האט גירוהט פון צווישן די כרובים אונ האסט גירעט מיט דיינע קינדר פון אב דעם אויבער לאדע דאס הייליגע שראנק דאס די הייליגע טאבלען דרינען לינין וועלכעס איז אלין פר ברענט גיוואָרן דורך אפייער פון דעם הימיל אויס גרויסע שטאלצקייט פון וועגין גרויס רייכטום אונ אויך פון וועגין וואולטאג אונ וואול לוסט אירע לייבר אונ גרויסע האפערט זיינן זיי נאך גיגאנגן קרומע וועג אונ ניט גוטע אונ האבן דיך גאט אלמעכטיגר דר צארינט דעם האלבן האסטו פר שטערט די שעמיל פון דיינע פיס אונ האסט איין גנומן איר הערשפט אונ קיניגרייך אונ אלע אירע גלוקזעליקייט האסטו צו בראכן אונ האסט זיי גגעבן אין האנט אירע בליידיגר אונ איר פאלאץ גגעבן אין די פאצווינגניש אונ אירע מויערן צו שטיסן אונ האסט זיי גיגעבין אין די האנט אירע בליידיגר אונ איר ריגיל צו סורשט אונ אירע טוערן פר זינקט אונ אירע ווייבר אונ אירע קינדר די דא זיינן צארט דר צוגן גיווארן אין גפיינקעניש אונ די יונגע האבן מוזן ארבעטין אונ האבן מוזן מיל שטיין טראגן אונ אירע האלזן אונ הערצר אין גיבונדן אין דעם פיסין צו מאכין שטרויכלין זיי אונ אלע טעכטר זיינען פר שעמט גיווארן אונ האבן גיליטן גרויסע קימער אונ הונגער זיי האבן באגערט ברויט אונ נימאנד האט זיא וואס גירייכט אונ וואסר האבן זיי ניט גיהאט פאר דען דארשט אויף זעלכע גרויסע ביטערע פאר שטערונג האבן אלע די פעלקר גיקלאפט מיט אירע הענט אונ גשקילט מיט אירע הויפטער פאר וואונדערט אונ גישפראכין איז דאס די שטאט די דא גווען איז די קרוין פון אלע די שטעטין אונ פון אלע לענדר איין שטאט די דא איז גוועזן גיוועלטינט איבער אלע אונ איצונדערט איז זיא צו פירט אונ אונטר טאן אדעם פיינט מיט גרויסע אונ-דער-בארעמונג אונ זיא רופטין אן אירע פריינט אונ זייא טרייסטין זיא ניט אונ זייא פרייען זיך אויף איר בראך אונ אירע איבעל גיין אונ זיי רופטין אויף הילף אונ דא איז נימאנד דר זי ענטפערט זייא ליידין נאך מיט שפעט פון איר פאר שטערונג אירע שבתים אונ ימים טובים אונ אויס לעשונג אירע ליכטער אונ אירע פאר פינצטערניש :

הער פון אלע וועלטן הייגט שטייא איך פאר דיר מיט גרויסן באטריבטן הארצן אונ מיט גרויסע ביטערע גישרייא אונ מיט וויינען מיינע אויגן רינען גלייך וויא די בעך וואסר אונ מיין הארץ וואס טוט זיפצין אונ קאן ניט פריילך ווערן פון וועגין אן גדיינקונג די פאר שטערונג אונ די שיינהייט פון דיינע קינדר ישראל די פעסטע שטעט די דא זיינען ווארין צו בראכין פון יהודה אונ פון ישראל אונ די קיניגרייך אונ די הערין די דא זיינען פר טריבין אונ די כהנים די דא האבן גידינט אין דיינעם הויז אונ די לוים די דא האבין גיזונגען אונ גשלאגין אויף אלערלייא זייטין שפיל דס הייליגע גיזאנג דאס איז פאר שפרייט גווארין אונ דער אפפער שטול אונ דר טיש אונ דר לייכטער אונ דאס גיס פאס אונ אלע דאס הייליגע גיפעס דא איז גיקומן אין די הענט דר אום ריינע אונ אום דר באטונג זייא דער צארענען

דיין נאמן מיינע אויגן די זיינען פאר שוואלין פאר גרויס וויינען אונ מיין הארץ איז שוואך
פון וועגן פיל צרות אלע צייט צו פאר מיר אונ מיינע גידערים זייא רוישין אונ קרומן זיך
אונ די קראפט פון מיינעם לייב אונ דער מאגן אויס די ביינער איז מיר אנטגאנגען אונ
מיינע גלידער איז צו בראכין פון וועגן גרויסע יאמער פון דעם בראך דיינע קינדר ישראל
אונ דו ביסט איין הער איבר אלע הערין אונ דו פאר גיבסט מיסטייט אן דעם די ווידער דיר
ריידן, אויס גרויסער גנאד אונ בארימהארציקייט טוא פון וועגן דיין גרויסן נאמען דער דא
איז זייער גיאכפערט דען דו האסט גירופן אויף דיין פאלק ישראל אונ נייג דיינע אויערן אונ
עפן דיינע אויגן אונ זעה אונזר פר וויסטונג אונ פאר וויסטונג דיין הייליגע שטאט דאס דו
דיינעם נאמען האסט גירופן אויף זייא אונ זעה וויא מיר דיינע קינדער זיינען גיווארין צו
אנגסט אויך צום שאנד אונ שפעטין וואו איז דיין גאט עס איז פאר לארין אלע אייגענע
האפנונג אונ העלף אונז אונ זאמעל אונז איין פון אלע פיר עקין דר וועלט אונ בויא אונז ווידר
מיט פייער דיין שטול אונ די מויערן פון ירושלים אונ דער פרייא אונז אן שטאט דאס דוא
האסט גיפייניגט אונז אונ גידיינק אין די פר זיכערונג אונזר עלטערין ניט צו פאר לירין אונז
אונ דאס גיבייא דאס דו ווערסט זעלבערט בויען מיט דיינע ווערדיקייט אז דער נביא האט
גיזאגט אונ איך וועל זיין צו עהרע ער זאגט גאט אמויער פון פייער וויל איך מאכין רינגס
ארום איר אום צו עהרין אין, וויל זיין צווישין איר אונ זאל זיין דיין גינאד אונ בארעמטונג
דו פאר גיבסט די מיסטייט פון דיין פאלק ישראל אום זיסט אונ פון וועגן די ליבשאפט דען
אונזרע אויגין אונ אונזר הארץ איז שטענדיג צו דיר אונ מיר דינען דיך אונ דו ביסט אונזר
טרייסטער דרום טרייסט אונז פון אונזער טרויערונג אונ באהיט אונז נייטר פון טרויערין
אונ שיק אונז דיין גיזאלבטין דר דא ווערט דאס באטין ברויט זאגין פון אלס גוטס אויף די
קינדר ישראל היינט אין דעם טאג זאלין מיר זיין פריילך אונ מיט גוטער מוט צו לויבן דיין
נאמען אונ צו דר ציילין דיינע וואונדער די גרויסע זאלסט אונז דער לייזן דא ווערט זיין
וואר וואס דער נביא האט גיזאגט דער פינפטער חודש אב זאל זיין צו פרייד אונ גוט צו
נייענע דאס זאל גישעהען באלד אין אונזרע טעג אמן:

וויא איין טראגעדיגע פרויא זאל תפלה טאן פון זיך זעלבערט דאס איר גיווינען זאל גרינג אן קומען:

יהי רצון עס זאל זיין דער ווילין פאר דיר גאט מיין גאט אונ גאט פון מיינע עלטערין דאס דו
זאלסט גרינגערן דעם צער פון מיין טראגן אונ זאלסט מערן מיין קראפט אונ מיין מאכט
בייא מיין טראגין עס זאל ניט גשוועכט ווערין מיין קראפט אדר מיין קינדערס קראפט פון
קיינער זאך אונ זאלסט מיך מציל זיין פון דעם משפט פון חוה פון די קללות וואס דו האסט
חוה גישאלטין איך וועל מערין דיין ווייטאג אונ דיין טראגין מיט טרויערקייט זאלסטו גווינען
קינדער אונ ווען די צייט וועט קומען אז איך זאל גווינען זאל איך נאר קיין ווייטאג האבן אונ
דאס קינד זאל ארויס גיין פון מיר אין אקליינע ווייל גאר גרינג אן שאדין עס זייא אן מיר
אדר אן מיין קינד אונ דאס קינד זאל גיבארין ווערין אין אגוטין מזל צו לעבין אונ צו פריד
צו גזונדהייט צו לייט זעליקייט צו גנאד אונ צו עושר אונ כבוד אונ דס זאל מיר וואר ווערן
ווי דא שטייט אין פסוק עס וועט ניט זיין איין פאר ווארפונג אונ איין אום טראכטונג אין
דיין לאנד אונ די צאל פון די טעג דאס לעבין וועל איך דיר דר פילין אז איך זאל מיין צייט
אויס לעבין אונ איך אונ מיין מאן זאל עס דער ציהען אין דיין דינסט צו דיין הייליגר תורה
צו לעבין אונ צו פריד צו עושר צו כבוד ומנוחה אונ מיר זאלין קיין שאדין ניט האבין איך
אדער מיין קינד עס זייא אין לייב אוי ער אין די גלידער אדער אין די אדערין אדער אין די
הויט אונ פלייש אונ בשעפעניש דס מענטשין עס זייא אין לייב דרינען אדר אויס דעם לייב
אונ דו זאלסט שטארקין מיין קראפט אונ מיין מאכט אונ מיין ביין אז דר פסוק זאגט איין
היילונג איז די תורה צו דיין נאפיל אונ אמאך צו דיין ביין נוען איך טוא האפין צו דיר

ווא זאלסט מיר ענטפערן גאט מיין גאט אונ איך טוא מיך פרייען מיט גאט מיין העלפער מיין באוו ליגער גאט צו באשירעמען מיך אונ צו מיין הילף טוא איילן דו העלפר צו דיינער הילף האפ איך אלע צייט גאט דער הער מיין שטים לייט זעלינ מיך אונ ענטפער מיר טוא עס פון וועגן אונזרע היילינג עלטערן אונ פון וועגן זייער זכות אונ גירעכטיקייט אונ איר גוטין ווערק פון די דא ליגען פאר באגרגין אין די ערד אונ אין דר גאנצע וועלט גדיינק איר ליבשאפט אונ זאלסט לאזין לעבין איר זאמען אונ זאלסט זיי מציל זיין פר אלע קראנקייט אונ ווייטאג אונ טו מיך בענטשין וויא דו האסט פאר זיכערט אין דיין היילגע תורה דיין ווארהאפטיגן קנעכט משה ער ועט ליב האבן דיך אונ ער וועט בענטשין דיך דיין פרוכט פון דיין בויך אונ דיין פרוכט פון דיין ערד דו וועסט געבענטשט זיין עס וועט ניט זיין אונטר דיר איין אום טראכטר אונ איין אום טראכטערן אונ אזו אוך זאלסטו מיר אלין בענטשן זאלסט מיר ענטפערן אונ זאלסט מיך לייט זעלגן אונ זאלסט מיר דר לייגערן מיין טאג אין זיסקייט אז ווי דר פסוק זאגט איך וועל דיר דר לייגערן דיינע טעג אונ וועל זיי ווייזן מיין הילף אמן:

רבש"ע איך בעט דיך גאט מיט אנדעריג נימיט אונ מיט איין צו בראכין הארץ אונ מיט אשוואכין לייב דאס עס זאל אן מיר זיין באשטעטיגט אונ אן מיין זאמען תורה אונ עושר אונ כבוד איך בעט דיך הער פון דער גאנצער וועלט טוא עס ניט פון וועגן מיין כבוד דס דו זאלסט מיר געבין אזעלכע קינדר דס זיי זאלן תורה אונ עשר האבן נייערט דו זאלסט עס טאן פון דיין כבוד וועגן ווען דו האסט אין דער תורה אן גשריבין דאס די וועלט זאל זיך מערין אונ זיא זאל באזעצט ווערין דיין תורה צו לערנען אונ מצות צו טאן דאס די בענטשונג פון אברהם יצחק ויעקב זאל באשטעטט ווערין וויא דו האסט צו גיזאגט רבון העולמים טו מיינע טרערין אין דיין לאגיל דען די טויערן פון טרערן זיינען ניט צו גישלאסין צו אייביג ווען גלייך די טויערן פון דער תפלה זיינן צו גשלאסין דרום בעט איך דיך ליבער הער גאט דער הער מיין וויינן דאס איך זאל זוכה זיין צו אזון אזו וויא חנה הצדקת האט זוכה גוועזן צו איר זון שמואל הנביא איך בעט דיך וועגן דיין כבוד דאס איך זאל זוכה זיין צו אתלמיד חכם · אויך לאזט דו דיין שכינה ניט אנדערש רוען אוף ישראל נאר אז זיי זיינען זעכצינ מאל צעהען טויזינט אבשרין זאמען אויף דער וועלט קומען אזאמען דר דא כשר וועט זיין אתלמיד חכם אונ איין עשיר אנבור אשיינער מענטש אי גישטאלט טו דס פון דיין כבוד וועגן דען דו לאזט דאך ניט אנדערש דיין שכינה רוען אויף אמענטש סיידין די דאזיגע מדות זיינע אלע א אים ער מוז אתלמיד חכם זיין אונ איין עשיר אגבור איין הויבער פארשוין דרום בעט איך דיך דער בארעמיגער גאט גיב מיר אזון אתלמיד חכם אדער אטאכטער די דא זאל זוכה זיין צו נעמען אתלמיד חכם זיין ווייב איז גלייך אז אתלמיד חכם זעלבערט איך בעט דיך ליבער גאט דו לעבסט אייביג דיין נאמען איז ווארהאפטיג ענטפער מיר נעם מיין גיבעט דו דר הערסט דעם מענטשין איידר ער רופט דיך אן הערסט דו אים אונ ענטפערסט אים דרום בעט איך דיך היילינגער גאט לעבעדיגער גאט דיין ווארהאפטיגער נאמען איז ביז אייביג די אורשפרונג מיינע רייד פון גרונט מיין הארצין אונ לאז באוווארט זיין צו דיר מיין גיבעט אונ לאז דיין מדת רחמנות אן מיר באשטעטיגט ווערין דאס דו זאלסט דיך איבר מיר דער בארימען דאס איך זאל זוכה זיין צו זרע כשר עס זאל קיין פסול אונ מום ניט זיין אן מיין זאמען, אויך זאלסטו אים געבין אגוטין לשון צו ריידין אין דר תורה אונ אגוט גיהער אונ גראדע גלידער אין די הענט אונ פיס צו קענען טאן דיינע מצות אונ צו קענען האלטין זעקס הונדערט אונ דרייצעהן מצות וואס דו האסט גיבאטין אויף דעם בארג סיני אויך זאלן זיי גרינג זיין אין דיין דינסט וויא איין אדלער אונ שטארק אזו וויא אלייב צו לויפין אז איין הירש צו טאן דיינע מצות אונ תורה אונ מעשים טובים ליבר הער גאט פון אלע בעשעפר איך בעט דיך דו דר בארם דיך איבר מיר אונ

הֵייל מִיךְ דֶען דוּ בִּיסְט אַרוֹפֵא חִנָּם דוּ הֵיילְסְט דֶעם מֶענְטְשֶׁן אוּם זִיסְט דֶען דוּ בִּיסְט נִיט קֵיין בָּשָׂר וָדָם וֶוען עֶר טוּט אַמֶענְטְשׁ הֵיילִין וֵוייסְט עֶר נִיט אוֹיבּ עֶר וֶועט גִיהֵיילְט וֶוערִין אָדֶער נִיט אוּנ אוֹיבּ עֶר שׁוֹין גִיהֵיילְט וֶוערְט וֶוערְט עֶרְשְׁט קוּמְט דִי קְרַאנְקְהֵייט ווִידֶער צוּם מֶענְטְשִׁין אָבֶּער דוּ הֵיילְסְט אוּם זִיסְט אוּנ דֵיין הֵיילִין אִיז אֵייבִּיג אוּנ דִי קְרַאנְקְהֵייט קוּמְט נִיט ווִידֶער דרום לִיבֶּר הֶער גָאט הֶעלְף מִיר מִיט דֵיין הֵיילוּנְג דֶען דוּ ווֵייסְט אַלֶע חֲדָרִים אִין מֶענְטְשִׁין דֶען דוּ הָאסְט אִים בַּשַׁאפֶן דֶער בַּארֶעם דִיךְ אִיבֶּר מִיר גִיבּ מַיין טְרַאכְט צוּ גוּטִין. דָאס אִיךְ זָאל הָאבִּין אַתַּלְמִיד חָכָם אוּנ זָאל אָן מִיר מְקֻיָּם וֶוערִין אַלְץ ווִיא גוּטֶע עֶרְדְרַייךְ נִים אִיר תְּבוּאָה וואוֹל דְרוֹיף גִירָאט אַזוֹ זָאל מַיינֶע קִינְדֶער אוֹיךְ גִירָאטִין דִיךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ צוּ לוֹיבִּין אוּנ צוּ הֵיילִיגִין דֵיין נָאמֶען אוּנ צוּ דִינֶען דִיר אַלֵיין פוּן אִיצוּנְדֶערְט בִּיז אִימֶר אוּנ אֵייבִּיג:

דאס זאגט מען ווען זיא וויל טבילה גיין

הֶער פוּן אַלֶע וֶועלְט דוּ הָאסְט גִיהֵיילִיגְט דֵיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל אוּנ הָאסְט אוּנְז גִיבָּאטִין דָאס זֵיי זָאלִין זִיךְ רֵיינִיגִין פוּן אַלֶע אוּם רֵיינִקֵייט אוּנ צוּ וַואשִׁין אִירֶען לֵייבּ אִין וַואסֶר אוּנ זָאלִין זַיין רֵיין. אַלְמַאכְטִיגֶער גָאט הַיינְט אִיז גִיקוּמֶן דִי צַייט דָאס אִיךְ זָאל מִיךְ רֵיינִיגִין פוּן אָפּ מַיינֶער אוּם רֵיינִקֵייט גָאט מַיין גָאט זָאל זַיין בַּאווִילִיגְט צוּ פַר דִיר דָס מַיין רֵיינִקֵייט אוּנ דָאס וַואשֶׁן אוּנ טְבִילָה גֵיין זָאל זַיין בַּאווִילִיגְט צוּ פַר דִיר אַלֶע רֵיינִיגֶע דִי פְרוּמֶע ווַייבֶּר אוּנְטֶער יִשְׂרָאֵל דִי זִיךְ רֵיינִיגִין אוּנ טְבִילָה גֵיין צוּ אִיר צַייט. גָאט אַלְמַאכְטִיגֶער דֶר הֶר מַיין גִיבֶּעט דֶען דוּ בִּיסְט דֶר דָא הֶערְט דִי גִיבֶּעט פוּן דַיינֶע קִינְדֶער יִשְׂרָאֵל עֶס זָאל זַיין בַּווִילִיגְט דִי זָאג פוּן מַיינֶעם מוֹיל אוּנ דִי גִדַאנְקֶן מַיינֶעם הַארְצִין צוּ פַר דִיר גָאט מַיין בַּשֶׁעפֶער אוּנ מַיין דֶר לֵייזֶער:

ווען זיא אוים דער טבילה גייט זאגט זיא דאס מיט כוונה:

בַּשֶׁעפֶער פוּן דֶר וֶועלְט הֶער אַלֶע זֵיילִין דֶר דָא זִיצְט אוֹיבִּין אִין דֶר הֵייךְ אוּנ רוּעֶט צְווִישִׁין דִי זֵיילִין עֶר הָאט דֶר ווֵיילְט זַיין פָאלְק יִשְׂרָאֵל אוּנ גְלִיבְּט אוּנ פַר גְרוֹיסֶן לִיבְּשַׁאפְט הָאט עֶר גִיהֵייסִין אוּנ גִיבָּאטִין דָאס זֵייא זָאלִין זַיין רֵיין אוּנ צוּ רֵיינִיגִין זִיךְ פוּן אַלֶער אוּם רֵיינִקֵייט דוּ בִּיסְט רֵיין אוּנ אַלֶע דַיינֶע עֶנְגִיל זַיינֶען רֵיין אוּנ צְווִישִׁין זֵייא רוּעֶט נִיט קֵיין אוּם רֵיינִקֵייט גָאט מַיין גָאט אִיךְ מוֹיד טָאכְטֶער דֵיין מוֹיד אִיךְ הָאבּ גִהַארְטִין פוּן דֵיין גִבָּאט הַיינְט מִיט לִיבְּשַׁאפְט אוּנ הָאבּ מִיךְ גִרֵיינִיגְט פוּן אָפּ מַיין אוּם רֵיינִקֵייט צוּ קוּמֶען רֵיין צוּ מַיין מַאן מִיט גְרוֹיסִין צוּכְט אוּנ מִיט רֵיינֶע גְדַאנְקֶען צוּ בְּרֵיינְגֶען מַיין מַאן אִין זֶעלִיקֵייט צוּ הַאלְטִין דֵיין גִיבָּאט צוּ מֶערִין דִי וֶועלְט אוּנ צוּ דֶער פִילֶען ווִיא גָאט דֶער בַּארְמִיגֶער שִׁיק מִיר דַיינֶע עֶנְגִיל זָאל בַּאגֶעגְנִין מִיךְ אֵיידֶר אִיךְ קוּם צוּ מַיין מַאן אוּנ דָאס מִיר קֵיין אוּם רֵיינֶעם זָאל בַּאגֶעגְנִין אוּנ רֵיינִיג מַיין הַארְץ אוּנ מַיינֶע גִידַאנְקֶען דָאס אִיךְ זָאל נִיט גִדֵיינְקֶען קֵיין בֵּייז אוּנ זַיינֶעם בַּאהֶעפְטִין צוּ מִיר אוּנ אַלֶע זַיינֶע וֶוערְק זָאל זַיין אִין גְרוֹיסֶע צִיכְט. אוּנ נִיט פַאר שֵׁייט אוּנ נִיט מִיט עַזּוּתְקֵייט. אוּנ שִׁיק מִיר אַגוּטִין מַלְאָךְ דֶער דָא זָאל מַמְלִיץ זַיין צוּ פַאר דִיר גָאט דָאס דוּ זָאלְסְט אוֹיס שְׁפְּרֶעכִין עֶס זָאל אַרוֹיס קוּמֶען אַצַדִּיק אוּנ אַחָסִיד אוּנ אַפָארְכְטִיגֶער דֵיין נָאמֶען דֶער הֵיילִיג אִיז׳ אוּנ וֶוערְט הַאלְטִין דֵיין גִיבָּאט אוּנ וֶוערְט גִיפִינֶען לַייט זֶעלִיקֵייט אִין דַיינֶע אוֹיגִין אוּנ אוֹיגִין אַלֶע לַייט׳ אוּנ זָאל תּוֹרָה לֶערְנִין טָאג אוּנ נַאכְט אוּנ עֶר זָאל נִיט פַאר שֶׁעמְט וֶוערִין אוֹיף דֶער יְשִׁיבָה. אוּנ זָאל זִיךְ נִיט שְׁטְרוֹיכְלֶען אִין דֶער הֲלָכָה׳ אִיז עֶס בַּאשֶׁערְט צוּ זַיין אַטָאכְטֶער דָא גִיבּ מִיר דָאס זִיא זָאל זַיין צִיכְטִיג אוּנ נִיט עַזּוּת אוּנ זָאל לֶערְנִין צוּ אַנְטְפַאנְגִין שְׁטְרָאף פוּן אַל דֶער זִיא אוּנְטֶער ווַייזְט דֶער בַּארֶעמְדִיגֶער גָאט דֶער בַּארֶעם דִיךְ אִיבֶּר מִיר אוּנ לָאז מִיךְ נִיט גְלוּסְטִין וָואס אוּם גִיזוּנְד אִיז פַאר מִיר צָדֶער דֶעם קִינְד נַייעֶרְט צוּ זַיין פְרִישׁ אוּנ גִיזוּנְד אִין אַלֶע צַייט צוּ דִינֶען דִיר מִיט פְרֵיילִיכְקֵייט אִין גְרוֹיסִין פְרֵיידִין דָאס וָואר אִין גָאטס נָאמֶען אָמֵן:

בָּרוּךְ אַתָּה יהוה (יוד הא ואו הא) אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל סְפִירַת הָעֹמֶר:

הַיּוֹם יוֹם אֶחָד לָעֹמֶר:

הָרַחֲמָן הוּא יַחֲזִיר לָנוּ עֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לִמְקוֹמָהּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה:

אחר כך יאמר למנצח ויכוין תיבת אלהים ואות י' מן ישמחו ואחר כך יאמר תפלת רבי נחוניא ויכוין מיד אנא ואח"כ יאמר רבש"ע וכו'

חסד שבחסד

הַיּוֹם שְׁנֵי יָמִים לָעוֹמֶר: ש

הרחמן יתננו בכח — גבורה שבחסד

הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה יָמִים לָעוֹמֶר: מ

הרחמן ויברכנו גדולת — תפארת שבחסד

הַיּוֹם אַרְבָּעָה יָמִים לָעוֹמֶר: ח

הרחמן יאר ימינך — נצח שבחסד

הַיּוֹם חֲמִשָּׁה יָמִים לָעוֹמֶר: ו

הרחמן פניו תתיר — הוד שבחסד

הַיּוֹם שִׁשָּׁה יָמִים לָעוֹמֶר: ו

הרחמן אתנו צרורה — יסוד שבחסד

הַיּוֹם שִׁבְעָה יָמִים שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד לָעוֹמֶר: י

הרחמן סלה אב"ג ית"ץ — מלכות שבחסד

הַיּוֹם שְׁמוֹנָה יָמִים שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וְיוֹם אֶחָד לָעוֹמֶר: ר

הרחמן לדעת קבל — חסד שבגבורה

הַיּוֹם תִּשְׁעָה יָמִים שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וּשְׁנֵי יָמִים לָעוֹמֶר: נ

הרחמן בארץ רנת — גבורה שבגבורה

הַיּוֹם עֲשָׂרָה יָמִים שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וּשְׁלֹשָׁה יָמִים לָעוֹמֶר: נ

הרחמן דרכך עמך — תפארת שבגבורה

הַיּוֹם אַחַד עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וְאַרְבָּעָה יָמִים לָעוֹמֶר: ו

הרחמן בכל שגבנו — נצח שבגבורה

הַיּוֹם שְׁנֵים עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וַחֲמִשָּׁה יָמִים לָעוֹמֶר: ל

הרחמן גוים טהרנו — הוד שבגבורה

הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וְשִׁשָּׁה יָמִים לָעוֹמֶר: א

הרחמן ישועתך נורא — יסוד שבגבורה

הַיּוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת לָעוֹמֶר: מ

הרחמן יודוך קר"ע שט"ן — מלכות שבגבורה

הַיּוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד לָעוֹמֶר: י

הרחמן עמים נא — חסד שבתפארת

הַיּוֹם שִׁשָּׁה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים לָעוֹמֶר: ם

הרחמן אלהים גדול — גבורה שבתפארת

הַיּוֹם שִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה יָמִים לָעוֹמֶר: כ

הרחמן יודוך דורשי — ת"ת שבתפארת

הַיּוֹם שְׁמוֹנָה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים לָעוֹמֶר: י

הרחמן עמים יחודך — נצח שבתפארת

הַיּוֹם תִּשְׁעָה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים לָעוֹמֶר: ת

הרחמן כולם כבבת — הוד שבתפארת

הַיּוֹם עֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים לָעוֹמֶר: ש

הרחמן ישמחו שמרם — יסוד שבתפארת

הַיּוֹם אֶחָד וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת לָעוֹמֶר: פ

הרחמן וירננו נג"ד יכ"ש — מלכות שבתפארת

הַיּוֹם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד לָעוֹמֶר: ו

הרחמן לאומים כרכם — חסד שבנצח

הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים לָעוֹמֶר: ט

הרחמן כי טהרם — גבורה שבנצח

הַיּוֹם אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה יָמִים לָעוֹמֶר: ע

הרחמן תשפוט רחמי — תפארת שבנצח

הַיּוֹם חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים לָעוֹמֶר: מ

הרחמן עמים צדקתך — נצח שבנצח

הַיּוֹם שִׁשָּׁה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלשָׁה שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים לָעוֹמֶר: י

הרחמן מיסור תמיד — הוד שבנצח

הַיּוֹם שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלשָׁה שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים לָעוֹמֶר: ם

הרחמן ולאומים גמלם — יסוד שבנצח

הַיּוֹם שְׁמוֹנָה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת לָעוֹמֶר: מ

הרחמן כאהרן כט"ר את"ג — מלכות שבנצח

הַיּוֹם תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד לָעוֹמֶר: י

הרחמן תנחם תסין — חסד שבהוד

הַיּוֹם שְׁלשִׁים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים לָעוֹמֶר: ש

הרחמן סלה קדוש — גבורה שבהוד

הַיּוֹם אֶחָד וּשְׁלשִׁים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וּשְׁלשָׁה יָמִים לָעוֹמֶר: ו

הרחמן יודוך כרוב — תפארת שבהוד

הַיּוֹם שְׁנַיִם וּשְׁלשִׁים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים לָעוֹמֶר: ר

הרחמן עמים טונך ל"ג בעומר — נצח שבהוד

הַיּוֹם שְׁלשָׁה וּשְׁלשִׁים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים לָעוֹמֶר: ו

הרחמן אלהים נהל — הוד שבהוד

הַיּוֹם אַרְבָּעָה וּשְׁלשִׁים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים לָעוֹמֶר: ל

הרחמן יודוך עדתך — יסוד שבהוד

הַיּוֹם חֲמִשָּׁה וּשְׁלשִׁים יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת לָעוֹמֶר: א

הרחמן עמים תק"ב טנ"ע — מלכות שבהוד

הַיּוֹם שִׁשָּׁה וּשְׁלשִׁים יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד לָעוֹמֶר: מ

הרחמן כולם יחיד — חסד שביסוד

הַיּוֹם שִׁבְעָה וּשְׁלשִׁים יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים לָעוֹמֶר: י

הרחמן אלך נפש — גבורה שביסוד

הַיּוֹם שְׁמוֹנָה וּשְׁלשִׁים יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁלשָׁה יָמִים לָעוֹמֶר: ם

הרחמן נחנה נעמך — תפארת שביסוד

הַיּוֹם תִּשְׁעָה וּשְׁלשִׁים יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים לָעוֹמֶר: ב

הרחמן יטלם פנס — נצח שביסוד

הַיּוֹם אַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים לָעוֹמֶר: א

הרחמן יברכנו זוכרי — הוד שביסוד

הַיּוֹם אֶחָד וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים לָעוֹמֶר: ר

הרחמן אלהים קודשך — יסוד שביסוד

הַיּוֹם שְׁנַיִם וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת לָעוֹמֶר: ץ

הרחמן אלהינו יג"ל פז"ק — מלכות שביסוד

הַיּוֹם שְׁלשָׁה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד לָעוֹמֶר: ת

הרחמן יברכנו סועתנו — חסד שבמלכות

הַיּוֹם אַרְבָּעָה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים לָעוֹמֶר: ג

הרחמן אלהים קבל — גבורה שבמלכות

הַיּוֹם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁלשָׁה יָמִים לָעוֹמֶר: ח

הרחמן וייראו וסמע — תפארת שבמלכות

הַיּוֹם שִׁשָּׁה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים לָעוֹמֶר: ם

הרחמן אותו נטקתנו — נצח שבמלכות

הַיּוֹם שִׁבְעָה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים לָעוֹמֶר: ס

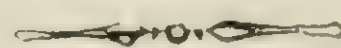
הרחמן כל יודע — הוד שבמלכות

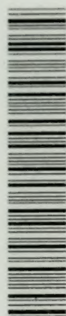
הַיּוֹם שְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים לָעוֹמֶר: ל

הרחמן אפסי תעלומות — יסוד שבמלכות

הַיּוֹם תִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת לָעוֹמֶר: ה

הרחמן אלך בק"ו צי"ת — מלכות שבמלכות

3 1761 07013192 5